

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

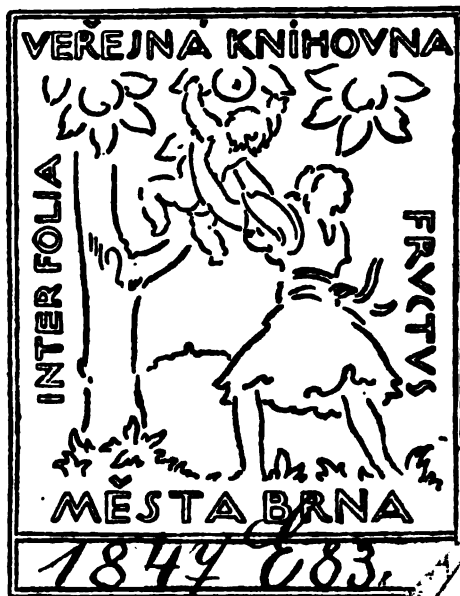
We also ask that you:

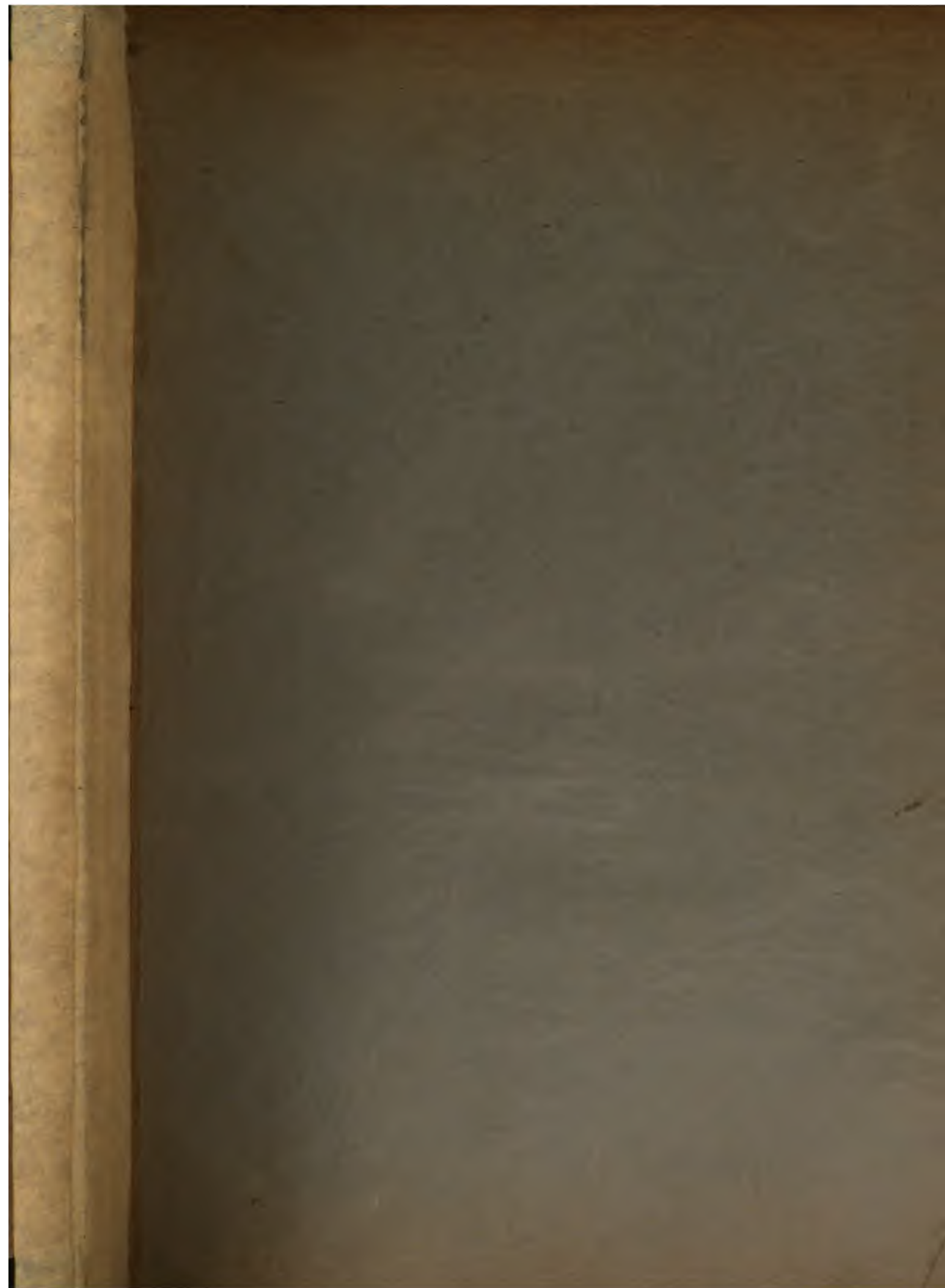
- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

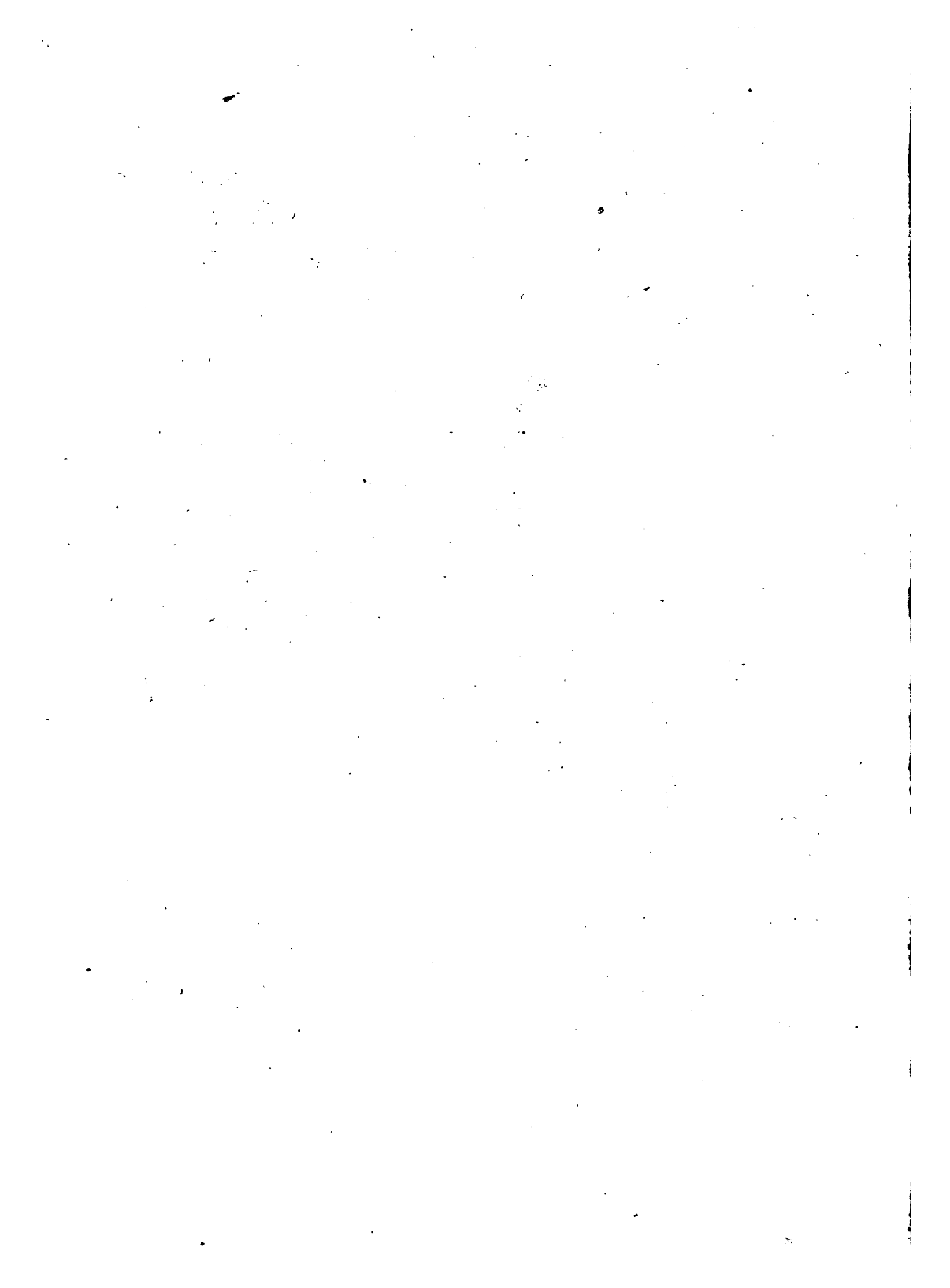
About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Slav
7196.
367 (14)

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Čtrnáctý ročník.

Redaktor: J. Malý. — Wydawatel: J. Pospíšil.

1847.

W P R A Z E.

Δ
Slav 7196.367 (14)

M.J.

HARVARD UNIVERSITY
LIBRARY

JUL 17 1974

74*2

O b s a h.

Básně.

	Číslo
Starý a nový rok od F. Kwěta . . .	1
Báňky od J. Drbohlava w č. 2, 3, 4, 5, 45, 46, 47, 48, 89, 90, 91, 92	11
Lomnický od B. P.	12
Dávkické slohky od B. Jablonského	14
Dálá! od Wácl. H. Kokotinského	15
Swik a ráže/	17
Šťastný low od J. Drbohlava . . .	20
Šasitá (dle F. Bacha) od Č. . . .	29
Šornost od J. Picka	30
Šedý wečer od W. H. Kokotinského	31
Šew na Karlštejně od J. Picka . . .	39
Šonu zaspíwáme? od téhož . . .	43
Šyňtá wěk od téhož	49
Štuka džwěra, ballada od T. d. S. .	60
Šně podlé Rückerta od Wlad. Hlawy	61
Wěrná láska od Wácl. Horáka . . .	63
Šmrti Kulín-Kapetana. Srbská národní píseň. Z Danice přel. od J. B.	64
Moje wlast od Wáclawa Horáka . .	69
Nad hrobem Šebastiana Hněwkowského, od B. Pešky	104
Nawětewa od J. Picka	108
Listek Píškowi od téhož	114, 115
Pohrobni hlasy od B. Pešky č. 113, 114, 115	115
bocta Jich cis. král. Wýsostem, nejjasnějším PP. Arciknížatům Františkowi Josefowi, Ferdinandu Maximilianowi a Karlu Ludwikowi k Jich přijedu do Prahy, od J. B. Malého	116
Pravdu mluw, od J. Picka	117
Illoš Obilíe a Wuk Brankowič. Ze srbského od J. J. Melichara . . .	119
Vlastenské hory od J. Picka	120
Arhanek. Romance od Mickiewiče. Přel. B. Peška	124
arko Kralevič zruši swatbarinu. Srbská národní píseň, přel. od J. B.	129
Wění Zitzkowo od J. L. Kendika . .	130
Wlast Slowanů od J. B.	134
Wzruk za Jeho c. k. Wýsosti Nejwoswícenějším Pánem Arciknížetem Štěpánem do kraji podunajských, od Fr. Tomsy	138
Ša na hrobě Jos. Jungmanna, od W. Hanky	139
Prstonárodní od Jos. Burgersteina .	141
Šmáči hora od W. J. Picka	142
Glas želu ode Mize pro Jos. Jungmanna, od J. Picka	143
Šlepá low. Dvě srbských národních písní od J. B.	144
Zospěw wěrně Planě nad hrobem Jos. Jungmanna, od S.	145
Ni Labi, od W. J. Picka	147
Štrozeska od téhož	151
Přecowo putowani od téhož . . .	152
Wýjenská od téhož	153
Zakáni nad smrti Jungmannowou od J. Kollara	153

Powídky.

	Číslo
Starý a mladý Šwagda. Satyrické obrazy od Jos. Burgersteina . .	1
Odplata. Wýjewy z času bojů pro oswobození Mexika. Od P. Chocholouška	38
Sedmero kaplíček, powěst národní od J. B.	48
Ženich a města, obrázek ze žiwota wesnického, od Wácl. H. Kokotinského	49
Šwédský křiz. Powěst z okolí heřmanoměsteckého	58
Nebešský woják od H.	61
Souboj, od Pr. Chocholouška . . .	63
Pan Šimon z Wrochotie. Nástin ze začátku sedmnáctého století. Od P. Chocholouška	68
Hra na dudka. Powěst z okolí Pardubického od Ant. Rybičky Skutečského	82
Bašta. Obrázek z wenkowského města	118
Pražská čarodějnice. Nowela od J. J. Koláře	132
Zchytralý sedlák, národní powídačka od J. B—cho	156

Přeložené:

Hranice roku 1816. Z ruského K. F. Masalského přel. K. Stefan . .	12
Múra telezodrazi	20
Potapěč. Obraz z francouského cestěpisu	54
Tetlná a Patize a strejček z wenkowa. Prawdiwý historický román, z francouského přeložen od Slawibora	65
Národní báchorka srbská, z Podunawky od M. F.	116
Walatská powěst o smrti od W. H. Poka	142
Karel XII. a Petr Weliký. Ze spomínek F. Bulgarina od K. Stefana .	143
Z Tarantasu W. A. Solohuba, přel. od K. Stefana	146
Ples w Petrowě. Powídky z časů nowějších, z polštiny přeložena . .	149
Ataman Kunický. Obraz z dějů kosáckých. Z polštiny	153

Obsahu rozličného.

Antonín Malčeský, básník polský, od W. H. K.	1
Národní powěty w Čechách, od Mat. Čermáka w č. 2, 3, 47, 83, 117, 133	144
České starožitnosti w č. 4, 13, 26	145
Listy učitelům českým w č. 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 15, 16, 18, 22, 27, 28, 33, 35, 38, 42, 44, 45, 47, 64, 85, 99, 141, 142, 143, 146, 148	146, 148

	Číslo
Wlastenské památnosti w č. 7, 25, 30, 109	109
Nástiny Petrohradské	8
Něco o powaze našeho národního snažení, od J. B. Malého	15
Důstojnost palatinská a ouřad královského náměstníka w Uhřích . .	19
Po merendě. Posláni jistého medvěda k jistému příteli	22
Postní rozjímání na hrobě nebožtíka Masopusta, od H—je	28
Něco z dějů widenských od A. Rybičky	29
Z denníka učitelského pomocníka od Winatského	32
O stawiteli Petrowi de Gmynda, mylně Arler zwaném, od F. B. Mikowce	32
Národní wychowání u Bulharů . .	34
Zafikaci formule mezi lidem českým, a jak se od nemoci pomáhá . . .	37
Michal Alexander kníže Čerťohorský	38
Wojtěch Jirowec, nástin žiwotopisní	41
Dramatické umění w Petrohradě roku 1846. od J. Sl.	43
Antonín Veranič, Dalmat, od B. bar. z Tunklá	44
Zpomínky na staré časy od B. Jablonského	45
Národní hádanky	45, 50
O léčiwosti zdrojů chebských šil Františkových lázeň od Dra. P. Carstara	53
Podobizny starých klátera sw. Jirského w Praze od F. B. Mikowce . .	56
Minění školního pomocníka, týkající se mnohých w časopisech, a podaných listů a dopisů od Sloupenského	65
Astrachan. Z Moskwiťanina přel. J. Černý	65
Mineraloi lázně w městě Roudnici nad Labem od J. Pawly	70
Moje poslední procházka s dvěma umřilými, od J. K. Tyla	74
Heliotypie starých Řeků	77
Škola we Winati, od W. Hlawy . . .	83
Něco o panu Janu Žehrowickém z Kolowrat od F. B. Mikowce	85
Dodatek ke článku: »Škola we Winati« od Wlad. Hlawy	94
Některé starožitnosti města Slaného, od F. B. Mikowce	100
Pomněnky z hrobu nejstaršího Čecha od J. K. Tyla	103
Pobratymstwo u Srbů (z Danice chorwatsko-slawonské) od M. F.	111
Walasi na Morawě a we Slowensku od téhož	114
Khistorii pořádků pražských od W. K. Přisná spráwdaost beje Tuniského, přel. Jos. S.	116
Něco z dějů widenských od A. Rybičky S.	117

Náklad předků našich na knihy, od W. K.	121
Obrady swatební Morlachů v Dalmácii (ze Sewerní Wěle) od M. Č.	126
Rodina Nerudova od J. K. Tyla	131
Čtvrtá spávecká slavnost Srbů Lužických od Fr. Douchy	133
O záležitostech a těžkostech wielikých stawů, od Fr. Hajniše	136
Něco o hudebnictví Slowanů od K. Stefana	139
Karolina Pelclová. Nástin životopisní od Ant. Rybičky Skutečského	140
Čertův pluh na Moravě, powěst od B. bar. z Tunklá	141
Začáteční čtení od Fr. Hajniše	145
Wenkowski školní pomocník píse svěmu příteli do Prahy, od W—ského	151
Rhythmometr pana K. N. Matochy	151
Powěry na štědrý wečer	154

Literatura.

Böhmische Bauernzustände von Dr. F. H. Brauner	6
Ilirský prawopis	9
Mluwnictví a zjewení od Fr. Škorpíka	10
Časopis českého Museum na r. 1847. w č. 14, 24, 36, 47, 61, 78, 90, 103, 116, 127, 143, 156	18
Sto básní pro dítky od F. Maška	18
Poznamenání spisowatele díla o záležitostech stawu selského w Čechách (Böhmische Bauernzustände) na člunek referenta o též spisu w Pražských Nowinách českých	19
Pražský posel w č. 24, 57, 92	28
Pautník w č. 24, 36, 47, 61, 78, 92, 103, 116, 125, 143	28
Kalendár pro slepé	28
Tefilot Israel. Modlitby Israelitůw, z hebrejského do českého přeložené	28
Slovník německo-český Franty Šumawského	32
M. Gógola Zábuwné spisy	36
Národní báchorky a powěsti od Bož. Němcové. Swazek VI. a VII. w č. 36 a 143	39
Zahrádka cnosti a šlechtivosti od J. Sluníčky	36
Zeměpis od K. Wl. Zapa, dílu II. sw. 1. Palcčík, dějepisná powěst z dob Otakara II. od P. Chocholouska	50
Powídky pro mladé i dospělé. Z italského L. Scarabelliho přel. od K. Stefana	60
Jiřina. Powídka z času Jindřicha Korutana od P. Chocholouska	65
Mlas o německé literatuře od K. Štorcha	67
Lužická Matica od Fr. D.	69
Ohlas strany německé literatury od Dra. Čupra	72
K ohlasu w č. 72. od K. Štorcha	74
Nowé mapy krajů českých, od Š.	74
Słowácká kritika	75
Labyrint slávy od J. E. Wocela	80
O nových knihách od starého čtenáře	85
Nestranné slovo o prawopisu českém od A. Fähricha	93
Knihy chorální ku kancionálu wydanému probiskupstwí králové-hradecké	97
Přiruční kniha pro wesní rychtáře od Maxm. Obentrauta	101
Ouplný slovníček českého i německého jazyka od J. P. Jordana	105

Práwodce po Praze od K. Wl. Zapa	108
Kratinké powídky o nakládání se zwřaty od F. Douchy	119
Přispěvky k českému kraje- a místopisu	120
Odpověď na p. H. kritiku we Wěle č. 90. od Dra. Čupra	122
Literatura na Slowensku	123
Theoreticko-praktické nawedení k písemnostem od D. Biby	125
W záležitostech ocenění Štítného od H. B.	126
Monika, tragedie od J. Kolára	144
Srbský překlad nowého zákona	151
Wšeobecný český sekretář a právní přítel od J. N. Konečného	156
Literatura srbská, ilirská čili jihoslowanská w č. 44, 48, 55, 62, 77, 85, 87, 89, 101, 105, 110, 112, 118, 119, 125, 133, 135, 142, 150, 155, 156	156
Ruská w č. 30, 31, 135	135
Nowé knihy české.	

Zpráwy vlastenské

w č. 6, 7, 9, 12, 18, 26, 27, 30, 31, 32, 36, 43, 45, 49, 50, 51, 52, 62, 64, 70, 71, 73, 77, 78, 90, 100, 109, 113, 144	
--	--

Domáci (Pražské) spráwy.

Jednání průmyslní Jednoty w č. 4, 11, 16, 37, 48, 49, 54, 67, 68, 110, 134, 135, 148, 149	149
Druhá generalní schůzka městské besedy pražské	16
Učitelství jazyka českého na ústawu konwiktském	28
Silowik w Praze od Dra. Čupra č. 49, 55	55
Zkouška w židowské opatrowně w Praze, od Fr. Šumawského	52
Umělecká wystawa w Praze, w č. 59, 60, 61, 62, 63, 64, 68, 69, 70, 71, 75	75
Přemysl Otakar II. Nezabudka od Wlad. Hlawy	82
Zkouška na opatrowně hradecké w Praze, od Fr. Šumawského	110
Nowé cikánství od Fr. Douchy	141
České Museum od P.	145
Čtenářská společnost na Smíchově od K. Stefana	145
Jednání sboru pro řeč a literaturu českou	154

Divadlo.

Zkrocení zlé ženy č. 2. Cár a tesat 4. Čarodějnice Megera 5. Žitkůw dub 15. Ten-týž od jiného referenta 16. Pražská děwečka a wenkowski towaryš 17. Amerikáni, aueb: Kletba jednorukého 60. Syn chudého otce 129. Oldřich a Božena 142. Česká Meluzina 148. Strakonický dudák 150.	
--	--

Hudba.

Koncerty komorní hudby 2—6. w č. 1, 3, 5, 8, 12	12
Koncert p. Max. Bohra	12
Wečerní zábawy w ústawě p. J. Prokše w č. 28, 37, 40	40
Akademie pana Rittira a Rittersbergu	34
Koncert w blázcích	35
Hudební a deklamatorní akademie ku prospěchu potřebných posluchačů filosofie	53

Cesta po Ewropě od J. K. T.	86
Alexander Dreischock	149
Pražský denník.	

Dopisy.

Z Bechyně w č. 115. — z Bělohradu 6. — z Běly 136. — z Berouna 33, 147. — z Bežna 61. — z Bohuslawic 129, 134. — z Boleslawi Mladé 105. — z Brandejsa nad Labem 14, 139. — z Brna 125. — z Brodu Železného 29, 139. — z Bydžowa Nowého 52. — z Cerekwe Nowé 46. — z Chocně 3. — z Chotěborského okoli 61. — z Chrudimi 4, 63, 150. — z Čáslawi 156. — z Čechtic 122. — z Gorice 61. — z Horaždovic 124. — z Hradce Králové 66, 76, 84, 86, 87, 92, 101, 123, 136, 142, 156. — z Hradka na Opočensku 59. — z Humpolce 84. — z Jihlawi 147. — z Josefowa 102. — z Karlina 13, 65. — z Klatow 41, 111, 143. — z Kostelce Černého 88. — z Kostelce u Náchoda 112. — z Kowaně 113. — z Králové Dworu 124. — z Královic Dolních 11. — od Krkonošů 99, 101. — z Kroměříže 111. — z Křiwoklátu 108. — z Kutné Hory 52, 65, 95. — z Libichowa 153. — z Liblic u Mělnika 6. — z Libochowic 71. — z Loun 54, 80. — z Medčína u Klatow 30. — z Mělnika 54. — z Mezimostí 138. — ze Sw. Mikuláše w Uhřích 63, 101, 107, 121, 140. — z Milána 80, 128. — z Miléwska 52, 150. — z Mirowic 66. — ze Mnišku 24, 87, 131, 132. — z Morawy 25, 57, 58, 91, 92, 93, 120, 121, 135, 136, 137, 154, 155, 156. — ze Měna 17, 29, 102, 130. — z Náchodská 95. — z Nowého Orleansu w sewerní Americě 103, 104. — z Nowých Dworů 31. — z Obřístwi 55. — z Pečky 153. — z Pelhřimowa 115. — z Pešti 110, 111. — z Plzenska 100. — z Planě 11, 13, 84, 148. — z Postupic 122. — z Přerowa 109. — z Přestic 14. — z Příbrami 134, 144. — z Roudnice 26, 122, 127. — z Rostěře 90. — z Rybník blíž Dobříše 124. — ze Sezemice 138, 149. — ze Skalce nad Úpou 147. — ze Slaného 112. — ze Slezska 69. — ze Slezského pomeri 144. — ze Štáwnice 132, 149. — z Tábora 153. — z Teplé 145. — z Terstu 35. — z Tismic 109, 133. — z Trutnowa 30. — od Turnowa 125. — z Unhoště 1, 28. — z Wariawy 55. — z Widně 2, 3, 7, 15, 18, 19, 20, 22, 34, 34, 35, 36, 40, 51, 53, 54, 55, 56, 72, 73, 74, 75, 76, 78, 79, 96, 97, 98, 99, 137, 138, 152. — z Winaře 134. — z Wlašimi 144. — z Wodňan 156. — z Worlika 54, 61, 113. — z Wřowic nad Ohří 125, 138. — z Wysokého Mýta 54. — ze Zbirowa 61. — ze Zbraslawic 25, 73. — ze Žebráka 74, 100.	
---	--

Slowanské spráwy

(z Bosny, z Chorwatska, z Černé Hory, od řeky Dráwy, ze wnitřního Rakouska, ze Srbaka, ze Slowenska, z Uher) w č. 2, 5, 6, 8, 10, 11, 17, 18, 20, 26, 27, 29, 32, 36, 46, 48, 50, 51, 59, 61, 66, 70, 71, 72, 74, 76, 77, 78, 79, 83, 84, 35, 87, 89, 90, 93, 94, 95, 96, 97, 99, 100, 103, 105, 119, 123, 128, 131, 134, 136, 137, 138, 147, 150, 151, 152, 154.	
---	--

Brousek jazyka w č. 1, 5, 7, 12, 30, 41, 72, 81, 99, 107, 113, 122.	
Kronika času.	
Směs.	

Číslo 1.

4. roční běh.

Časopis tento se ve
druhu Pospíšilovu
(v Nových alejích
a Novém Městě
č. 16) vydává po
párách třikrát za
týden, v úterý, ve
čtvrtek a v sobotu.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý.

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

2. ledna
1847.

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stf. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Starý a nový rok.

S výše Vyšehrad své září,
Slyší žaly sestřiny;
Dávnost v skalná prsa swírá
City žhoucí matčiny.
Žalný wichr zuří více
O bok jeho jinošský;
Luna, noční nebes swíce,
Skrývá swit swůj nebeský.

Kwapem děsná půlnoc s věží bije,
Wichr strašný w to přehrozně wyje.

Wyšehrad se, ajta, hýbá,
Rozewírá boky své,
Z nichžto záře sršíc libá
Diwy we své stopy zwe —
Wzhůru s děvou stařec šedý
Tiše slavně wstupuje,
Jeho žak po Praze бледý
Bolojenně koluje.
Děvy libá líce sněžné,
Hladí kadeř hedbáwnou,
Tiskne k srdci prstky mězné,
Žehná dceru přewábnou.

Ta kol šíje otci padne,
Slzou city prolévá;
Růže s líce jí již wadne —
Bolem jata omdlévá.

Stařec.

„Nelkej, drahá má děwečko,
„Dokonána cesta má!
„Bouřné upokoj srdečko,
„Mne nic krom tě nejímá!

„Ano — dokonal jsem cestu,
„Cestu svoji trampotnou;
„Nyní tebe co newěstu
„W swět uwádím nešťastnou.

„Mnohý bude tě proklínat,
„Že tě peklo zrodilo;
„Mnohý opět w duchu libat,
„Nebe že tě zšlechtilo.

„Přece nesmiš, dcero, zoufat,
„Cnost tě zdejší potěší,
„Nesmiš ďáblu strachem coufat,
„Hrom twůj ho již poděsí.

„Cnost pak kol tě stawí brány,
„Wítězství twé welebi;
„Zhojí tvoje hrozné rány —
„Jméno tvoje zwelebi.

„Nuže, národ každý spojuj,
„By žil — šťastná rodina;
„S powěrami statně bojuj —
„Jest w nás duše jediná.

„Hleď na Prahu! Ona žije —
„Matka šťastná, plodistvá;
„W nádra srdce jedno bije
„Krew swou žhoucí mladistvá!

„Že w mé stopy ráda wkročíš,
„Otcí swému přísáhej;
„Že meč w prsou zrádců zmocíš,
„Bohům slib swůj wěčný dej!“

Panna.

„Ať w mých žilách místo krwe
„Žhoucí jed se proliwá,
„Ať mne oheň místo rakwe —
„Wždy žijící trýzníwá;
„Když na Prahu nechám sáhnout!
„Já jí podám sláwu nowou,
„Zrodím nové hrdiny,
„By duch otců sláwnou dobou
„Žil w ní opět jediný!“

Zář Vyšehrad nowá krásně maluje,
Libuše we sláwe k paně wstupuje,
Slyší její slowa;
Plesá w srdci znowa;
Líbá — žehná děwu,
Dí w líbezném zpěwu:

„Budu ti po boku, kam twá dráha,
„Každý twůj požehnám, děwo, krok,
„Aby moje dcera, drahá Praha,
„Sláwy došla nový tento rok!“

Slyš! W tom hodina bije,
Wichr krutěji wyje,
Wyšehrad se hýbá,
Hlúbka mrazem ziwá,
W nížto Libuše zmizí —
S otcem i díwčina cizí.

Frant. Kwět.

Antonín Malčeský,

báseník polský.

Diwnými jakýmisi osudy, které nad lidmi se vznášejí, a jakousi netečností lidí u věcech, které ne sympathii, ale zápal w srdci našem wzbuditi by měly, stalo se, že Antonín Malčeski, jeden z prvních buditelů a twůrců nowého básnictví polského, ač teprw před málo lety umřel, jest posud osobou pouze z temných podání známou. Kdy a kde se narodil, jak žil a jak umřel, o tom o všem newí se nic úplně jistého; dosti však na tom, že uznán za hodného nesmrtelnosti! Nemalá to zajisté wina těch, jimž se událo s ním žiti a obcowati, že aspoň po smrti neproukázali se wděčnými k muži, kterému polská literatura tak weliké díky jest powinna. Co tu mohlo se w básni jeho objasniti, co zcela jiného světla nabýti, jak interessantni byly by podrobnosti ze života toho básníka, jenž w básni žil a w básni obraz života swého složil! Však tak se děje skoro všem vyšším geniům. Nechceti je uznati čas jejich za wznešenější sebe; ano egoismus lidstwa je takový, že nejen netečně, nýbrž i záwistiwě a záštně k wýstředniku se chowá.

Co o životě Malčeského nám powědomo, zde stůj; z toho aspoň z části poznati lze, jakého ducha byl a co časným úmrtím jeho polská literatura ztratila.

Antonín Malčeský narodil se r. 1792. na Wolyni. Otec jeho sloul Jan a byl generál wojsk polských a později ruských; matka jeho Konstancia, rozená z Běsiňských. Rodiče jeho byli zámožni, wládli několika pěknými dědičnými statky, a však jen na krátce; nebo všelikými známými i neznámými nehodami byli nuceni statky své prodati, tak že Antonín M. napotom byl pánem majetnosti daleko menší. Wěk dětinský ztráwil mladý Malčeský w Dubně, kde jeho rodiče meškali. Počátkové wychování odbyli se w domě otcowském, w duchu však cizozemském, jakž to posud u polské šlechty i u nás we zvyku. Další wzděláni obdržel w Křeměnci. Obdařen od přírody wýtečnými dary rozumu, jakož i překwapujícím, nadobyčejně sličným zewnějškem, který nejskrodlivější wliw na celé jeho žiti měl, oddáwal se Malčeský všelikým studiim se zvláštní pilností. Úplná spokojenost učitelů jeho, jmenowitě tehdejšího profesora matematiky Josefa Čecha a visitatora škol křeměnických, slawného Tadeáše Čackého, byla mu chlubným swědectwím. Poslední, pobyt dlouhý čas w domě jeho rodičů, zvláště ho sobě zamilowal. Wědami matematickými a rejsowáním zanášel se po nějaký čas se zvláštní horliwostí a postoupil w nich vysoko; jakož i w dalším jeho žiwobytí přijdeme na stopy prací jeho w obojím tom předmětu. W roce 1811. ukončiw Malčeský studia školní postavil se co ochotník w řady polské armády, bojující w ten čas s Napoleonem proti Rusku. Toto wywolení stawu obdrželo mimo to ještě zvláštní barwu. Zamilowaltě

se do sestřenice swé, Anny, které však, ač rovněm rodem, přece nebyl rovněm co do bohatstwí; pročež nemohšímu její ruky dosíci nezůstalo nic jiného až běh wojský. Však i prwotinná tato láska, jabž se obyčejně stává, jako pára se rozplynula. Draka, kterouž milowal, wdala se za majetného mu, skterým se později dala rozwěsti. W roce 1812. leel Malčeský w Modlině, později po změnách politických meškal při dwore Alexandra. Ina swé wojské drze označil se M. co statný a obezřiwý důstojník. Roku 1816. zlámaw náhodou nohu wystoupil z wojské služby. Tou dobou začíná se nowý okres jeho ž; Malčeský teď zcela se wzdržel od pospolitého a veřejného žiwota, nastoupil dráhu individualní, samostatnou, a zdálo se, jakoby sám osud tomu chtěl, aby M. na swé sily spoléhaje dráhu wlastní, wýstřední hledal a cenu swou před světem objewil. Tehdejší postawení jeho muselo býti powážliwé. Nacházeti právě w letech, kde síla mravní, má-li obstáti, všm nápadům a protiwenstwím odolati musí. Blažen ten, kdo o berlu domácího žiwota opřiti se může! Malčeskému se toho nedostalo. W krátce po zmíněné příhodě spatřujeme jej od wlasti wzděleného po západní Ewropě, pod nebem wlašským, w ohniskua hluku Ewropy nad Sekwanou a po Alpách cestující. Nejznamenitější z těchto cest byla ona na Horu bílou čili Monthlanc, kterou r. 1818. w srpnu podnikl aw listu professoru Piktetu do Genewy poslaném a za zvláštní žádost redaktorů we spisu „Bibliothèque Universelle“ tištěném popsal. Zní pak tento list jak následuje:

„Wašnost chce mít popis cesty mé do Chamuny, ožiwené milostností swého kraje, a hledaje horlité všeho, co jen lidem užitečno býti může, Jste dych po zvláštnostech, můj drahý! Než poněwadž soudě, že i věci podrobné někdy zajímati mohou, powien jsem, vyplniti wůli Waši a dáti se do psaní w jazyku (francouzském), který není mým přirozeným.

„Diwil jsem se jako všichni wznešeným hořm a rozkošným dolinám Wašnostiny wlasti, leč brávy genewského jezera nade všecko se mi libily, pozal jsem odtamtud na ledowaté wrcholky hor chamnských a bolelo mne, když po západě slunce jich we spatřiti jsem nemohl, an oblaky jich wrcholky před mým zrakem ukřýwaly; posléze za jednoho pěkného wečera w čerwenci tak mne zpanilý pohled na Bru bílou opojil, že jsem spatřiti ji zblízka si předewal. Nebudu popisowat Wašnosti cestu swou z Genewy do Chamuny, samaté toliko Hora bílá zajímala mýsl mou i hořel jsem netrpěliwostí, bych wstoupil j na její temeno. W Salenchesu, kde jsem prwní noc tráwil, chtěl jsem wědomosti sbírat; a však podán mi newelmi radostných pro můj záměr. Představeny byly mně neskončené obtíže, powídáno o ohromných rozpadlinách, které se jakýmsi neznámým způsobem utwořily, nawřeštili toho, že již jako nemožností se zdálo, přiblížiti se k Bílé hoře, a smáli se, dyž

jsem pravil, že chci jíti na její vrchol. Nazejtří byla nowá nehoda, neboť se zachmuřilo a powídáno mi o dešti w ten způsob, jakoby mne se cti chtěli odvésti od tak nebezpečného předsewzetí. Přece jsem šel do Chamuny, s newelkou naději že cíle cesty své dosáhnu; leč průwodčí zmírnili mně tady wyobrazení těch strašlivých propastí. Sli jsme trochu po ledě, však brzo powědino mi o hoře Polední kel (L'Aiguille du Midi) zvané, na které nikdo ještě nebyl. Slo tu wice o odkrytí nowého nějakého údolí mezi horami, při nejmenším nowého přechodu; zapomněl jsem již na Horu bílou a celý plál jsem žádostí, widěti nový předmět své zwědawosti. Jakobych byl zřiti nechtěl onu horu, která jest jako všech ostatních kralownou, zaměřil jsem pro ukojení žádosti své mnohem další cestou, to jest, bral jsem se na homoli polední, abych tam přechod na Horu bílou hledal a z ní obyčejnou cestou se nawrátil.“

(Pokračování.)

D o p i s .

Z *Unhoště*, odkud dříve přece někdy w listy tyto nějaké zpráwy přicházely, dlouho již žádnou potěšitelnou jsem nečetl; pokusím se tedy já — ač jsem toto své rodiště před letošní nawštěwou svou již čtyry roky newiděl — o něm, tak jak jsem je letos shledal, tuto něco podati. — Jest to dosawáde to samé, ouhledné sice a nikoli nepatrné, a však mnohým zcela neznámé město, an se ho žádná splavná řeka nedotýká a žádná weřejná silnice je neprobíhá, aniž průmyslem anebo znamenitými muži proslaweno jest, ač komusi napadlo je w „*Sommer's Topographie*“ za rodiště Frant. Tkadlika, známého našeho malíře a ředitele akademie pražské, udáwati, což zde mimochodem, co Tkadlíkůw sestřenec, tím opravuji, že on nikoli w Unhošti, nýbrž w Praze na Malé Straně „u Petržilků“ se narodil; ostatně na tom dle mého zdání mnoho nezáleží — hádka se o něj, jako o Homera, sotwa strhne, ačkoliw co znamenitý umělec rodišti swému i vlasti naší ke cti slouží, třeba se — pokud wím — ani jedním obrázkem z historie české aneb jiným jakýmkoli skutkem k vlasti své byl nepřihlásil. Teď opět k Unhošti. Přichozího tam hned z kraje pozdrawowaly mě z malowaných wywěšených tabulek „*B. R. bürgerlicher Schlossermeister*“ a jeho soused „*Putzschmeister*“, což owšem není nic diwného, Unhošť snad nebude to jediné pouze české město bez pouze německých nápisů a wywěsků? a kdož by to mohl také žádat? „F—H— mistr sedlářský“ byl první a tenkráté také jediný žiwnostník, který se tam té zvláštnosti dopustil a pouze českou tabulku si wywěsil; bude-li jej kdo následowati, newím; nebo když jsem tam ještě do školy chodil, kdežto se nám několika privátním — w jednom koutě za kamny — též „*die deutsche Sprachlehre*“ do hlavy wtlokala, slychával jsem vždy: jen s němčinou se můžete všude weřejně wystrčit, a nenaučíte-li se německy, zůstanete — wollowé! Ach! byly to časy, když jsem se ještě po panu učitelowi dle taktu učil nazpaměť říkat: „*Erste Aenderung die Räume*“ atd.; před zkouškou se nade dvěře první a druhé třídy napsalo I. Klasse, II. Klasse, po okolních českých obcích se rozeslalo německé pozwání (jako se to dosawáde děje), pana radního synáček neb některý jiný se naučil papouškowat přiwítání pro p. wikáře — a chwały a sláwy pak newylo konce! Při takowýchto znamenitých pokrocích w pouze českém městě není arcí diwu, že weletcěným p. dokt. Jos. Boj. Pichlem tam založená česká knihowna, zvlášť u tamní tak zvané honorace, tak málo čtenářů a podpory nalezá, an

tamní slečinky nepochybně myslí, že si proto w Litoměřicích pro Přítuln nebyly, a mladí páni že proto tak pracně německy se neučili, aby teď snad české knihy čtli, anebo k vůli nim swůj náruživě milovaný karban opouštěli! — Kdo tamní okolnosti zná a tedy wí co býti může, ten zajisté žádnou spokojenost nad tím nepocítí, že před pěti lety se znamenitým již počátkem založená knihowna, při tak četném a nikoli nezámožném obywatelstvu a při tak pečlivém počínání pana knihowníka (bratra pana zakladatele), teprw as na 300 kousků drobných spisů se powznesla a tak málo čtenářů čítá, že za ten celý čas od nich — jak mi praweno bylo — jen něco přes 7 zl. str. získala. Mnohým z tamních pánů se to již bude zdáti dosti postačitelné; — není, pánowé, není! nahlédněte jen w časopisy, co se w tomto ohledu a wůbec u wěcech národních jinde w nepatrnějších ještě místech děje, a uwidíte, že jste ještě daleko pozadu! Jak welice potřebné, ano newyhnutelné jest, při trwajícím nedostatku škol pro národní wzděláné weškerou péči městským a školním knihownám wěnowati, netřeba zde opakowati, an se toho obsírně we všech našich časopisech dočísti lze. Nemyslete, když také německy umíte, že již jen německé knihy čísti musíte, aneb docela nic wice čísti nepotřebujete; němčina není ještě obsah wší učenosti, a co jste w domácí škole slyšeli, není také ještě všecko! Nezíská — a nezroste-li knihowna oučastenstwím zámožnějších a wzdělanějších, nižší třídy ji newowznesou, an se chudým zdarma půjčowati má. Co by k. p. mohla získati prowozowáním diwadelních her, které tam dříve přec patrné obluby nalezaly, kdyby právě diwadlo nesworností býwalých a nedostatkem schopnějších ochotníků, i jinými nepřiznivými okolnostmi zaniklé a pod krow uložené, bylo neshnilo! — sotwa že ještě vlastní na se náklad zaplatilo, tak že teď bez velikých wýloh na jeho opětné zřízení již ani pomyslití nelze. Dwě, tři představení, když již žádný jiný oučel před očima nebyl, mohly alespoň knihowně wíce wynésti, nežli dosawáde od čtenářů získala. Takowá netečnost, takowá lhostejnost i při vlastní škodě zajisté Unhošti žádnou čest nedělá! Nemysli však nikdo, že své rodiště tímto zúmyslně tupiti a haněti chce, já otcinu swoji miluji, a proto mě srdce bolí, když pozoruji, že jinde již i po všech knihowny zkwiťají, diwadlo s prospěchem se hraje, četné časopisy se drží, k české Matici se přistupuje a rozličnými slawnostmi duch národní se křísí; a co z toho všeho se w Unhošti děje? — Cizinec tam zřídil diwadlo — a domácí je nechali shnít! cizí rodák tam založil knihownu — a domácí ji necháwají skoro ladem ležet! a kolik wýtisků kterého časopisu se tam drží? kdo je tam zakladatelem Matice české? Dáwalo se tam owšem několik básň s českými wstupními listky atd., ale přípisky na nich zněly w ouřední češtině, jako: „pro pana Franz L—er, pro panu Josepha D—ek“ atd., a jaká tam panowala konwersace, lze již z toho posoudit, že si tam pánowé při stole — nabízejíce sobě omáčku — upřímně říkali: tunf tidý ain! — Již by byl jednou čas, všemu kocourkowstwu a úzkoprsemu šosáctwu, které se tam při nynějších, dosawáde jemu příznivých okolnostech tak pohodlně hnízdí, pomalu wýhost dáwati a požadowání nynějšího času pozorowati a jemu zadost činiti, nemá-li město daleko pozadu zůstatí a před jinými nepatrnějšími místy se hanbiti. Wím, že hlavní příčina tohoto bídneho stawu národnosti tam i w mnoha jiných místech též w nedostatku národního budiče wězí; ale což pak by se, když tam již takowého mezi ouřednictwem, duchowenstwem a učitelstwem se nadíti nelze — což by se tam, prawím, mezi měšťanstwem nikdo nenašel, jenžby spoluměšťany své — získaje si lásku a důwěru jejich — z posawádní ospalosti a netečnosti budití, k národnímu poznání přiwáděti a je učiti mohl, co Čech vlasti, občan obci a člověk sám sobě powinen jest? Přál bych si sám, tyto těžké sice ale šwaté powinnosti vlastenské osobně tam zastáwati, pro wzdělanost swoji však nemohu a kladu si tedy

za powinnost, alespon ze vzdali timto karajicim powzbuzenim a wyzwanim k tomu cili nejak prispeti, ačkoliw napřed wím, že tím pichám do oulu a malých diků i uznání nabudu, nebo — prawdotluk-li hledá oslawu, otlukou mu housle o hlawu.

W Dětenicích.

Jos. Bol. Labler.

Druhý koncert komorní hudby w platejském sále.

(Opozdění.)

První číslo bylo 4té quintetto w C-mol od W. Veita, Op. 20, přednášeno od pánů Mildnera, Pleinera, Krále, Traega a Fišera. Začátek důstatečně ukazoval, co na nás w následujících oddlech čeká. Menuet svou průhledností a čistotou nanejvýš zajímavý tak byl přednášen, že opakován býti musel; a však andante a finale svou původností posluchače docela zachwátily a duši nadšením naplnily. Skladby našeho p. Veita jsou samé jádro.

Co druhé číslo byla na místě duo concertant pro piano-forte a klarinet od K. M. Webra za příčinou nemoci p. Pissarowice dávána sonata od L. van Beethovena pro forte-piano a housle Op. 24, a od pp. Deutsche a Mildnera převýborně přednášena. Beethovenowa nejhlavnější síla leží w ohromných balwanech, jeho největší rozkoš, když může všeobsáhle w nesmírnosti oučinkovati; však je též neméně znamenitým, když se to děje w malých uzavřených rámcích. Důkazem toho tato sonáta jako z jednoho kusu ulitá, začátek stručný, adagio mužné, překrásné; scherzo nebeské vynikající humorem, jenžto jen we skladbách Beethovenových wlaje; finale celého díla předústojné. Bylať klasicky od těchto dvou pánů hrána; scherzo se muselo opakovati.

Třetím číslem byla ukončena tato hudební zábawa a sice, jak se nazývá, velikým sextettem na fortepiano, 2 violiny, violu, violoncell a kontrabas od Ferd. Riesa Op. 100, od pánů Deutsche, Mildnera, Pleinera, Krále, Traega a Strabe. Newiděli jsme w tom nic velikého ani žádný prawý sextet, neboť jest to více koncert na fortepiano s provázením druhých nástrojů. Toto číslo bylo nejslabší. Hráno bylo výborně, což i o předešlých číslech plnou měrou platí; mnohem lépe a celkovitěji se hrálo nežli w prvním koncertě. Obecnostwo to samé co předešle. —

Pro budoucí čtyry koncerty na 2., 8., 15. a 22. leden 1847 jsou následující čísla ustanowená:

I. Od L. van Beethovena: 1) Trio pro fortepiano Op. 70. 2) Opakování (na všeobecnou žádost) už dawaného septuora. II. Od W. A. Mozarta: 1) Quintetto pro nástroje strunní; 2) Quintetto pro nástroje dyšní. III. Od Haydena: Quartetto pro violiny. IV. Od K. M. Webra: Duo concertant pro fortepiano a klarinet. Op. 48. V. Od Fr. Šuberta: Trio. Op. 100. VI. Od J. N. Hummla: Septetto. VII. Od F. Mendelssohn-Bartholdyho: Oktetto. VIII. Od Šumana: Quartetto pro fortepiano. IX. Od Fr. Škroupa: Quartetto pro violiny. Od I. B. Kittla: Septuor.

Rozmanitost wěru vši chwały hodná; ale welmi nerádi pohřešujeme Spohra a Onslowa; což už jsou z mody u komorních hudebníků?

Michelský.

Slowanské zpráwy.

Ze Srbska.

Nedáwno poslal Turecký sultán nemalému počtu welmožů a vyšších ouředníků srbských znak záslužný. Mezi obdarenými jsou též dva biskupové. Ten příběh mně na mysl uwádí podobnou věc, totiž že pohnutý boháč Rothschild dostal rád Krista Pána.

Srbské Nowiny Bělehradské w čísle 94. r. m. stížnost wedou na Kwěty a Pražské Nowiny pro některé výčitky,

w těchto obou časopisech jim činěné. Redakci srbských Nowin tyto výčitky wywracuje; milerádi přiznáváme, že o poměrech srbských spisowatelů a redaktorů tuze málo wíme, tudíž jenom výsledky považowati můžeme. Stížnosti proti Kwětům ani počtem ani wáhou newynikají; Kwěty se nikdy nepouštěly do rozbirání choulostiwých poměrů politických, a wzájemnosti slowanské se rouhati nenawykly. Též nám dobře známo, že pismo srbské není řecké, nýbrž cyrilské, slowanské.

Když Francouzi roku 1813. Dalmatsko obsadili, z kláštera Majny, tehdaž k Černé Hoře náležejícího odnesli drahocennou korist a wzácnou starožitnost, totiž číši srbského císa Dušana Silného. Tato číše byla z ryziho zlata, dvě libry těžká, s nápisem: Dušan silni nepobědemi (nepřemožený) cár Serbow, Bolgarow i proče. Zdali tato korist se rozplýtwala? čili se snad we Francii chová? a kde?

Již dříve oznámený Slowník místopisný Srbska w Bělehradě již wysel. Cena 1 zl. stř.

Brousek jazyka.

Minulého roku, t. j. 28. prosince ještě bylo tištěno: a by soudili jste. Zdali pak asi už letos si toho všichni powšimnou, že je tu stejná chyba, jakoby se řeklo nebo psalo: aby soudili chom. Abyste powstalo z bychte, a Bratři psali: byšte (ch w š jako duch duše), a proto se to nemá dělit: by ste, tím méně j (by jste) neb dokonce celá slowa (aby soudili, jste) doprostřed strkati, krom má-li to tak býti jako: „Talia carmina ba-sunt referenda culo.“

Powěděl jsem sice už před jedenácti lety (myslím že také we Kwětech) o psání bysi (ne by jsi) a byste (ne by jste) a we Wankowě Grammatice 1838. na str. 132. je to obsírně wylouženo; ale až dosud si toho málo, paní, všimáte. Či to děláte schwalně jako s těmi zahraničnými zprávami a jižními krajinami?

Šumawský.

S m ě s.

Kratochwil jest jméno onoho šťastného podomka we Widui, který získal první výhru w poslední velké loterii. Tedy i jednou na Čecha zpomnělo slepé štěstí. Druhá výhra (25.000 zl. we stříbre) připadla sprostému granátníku c. k. 19.řadového pluku lantkraběte Hessen-Homburského, a sice měl los jeho podiwný osud. Darowal jej totiž milence své, jisté pradeně, která však rozhněwawši se s ním tento záwazek lásky jejich nazpět mu poslala s doložením, že tak jako los ten nic newyhraje, i on ji více nepolíbí. Jak asi rozhorlená milenka nyní smýšlí, není nám powědomo.

W Záhřebě wychwalowal jeden člen generální kongregace w jednom posezení jejím bití jakožto wěc zdrawí welmi prospěšnou, odwoláwaje se sám na sebe, že prý jednou we škole dostal 50 ran a přece žiw a zdráv zůstal.

Nowý wůz. Kupec Preusz we Gdansku znamenitě opravil wynalezený od něho před dvěma lety wůz k jezdění bez koní. Nyní řídí jej snadno jediná osoba na dlažbě i dělaných silnicích, a toto samojezdění jest netoliko přijemné, nýbrž i welmi zdravé pohybowání pro wšecky, jenž nejwice sedíce žiwot trawí.

Zvláštní oblíba. Karel III. wévoda Mantuanský neměl wětší radost, jako když byl hodně wyhubowán. K tomu konci přestrojowal se a pokoušel lidi, tluka jim sklenice, hrnce a načkoli přišel, a čím více mu nadáwali, tím wětší měl potěšení.

Krátká odpověď.

P. t. panu J— Dr— w Kl—: Děkujeme za příspěvek a prosíme o více tak zdatilých.

Číslo 2.

14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilewu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
přelazích třikrát na
týden, w úterý, w
čtvrtek a w sobotu.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dvár).

5. Ledna

1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stří. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
touského mocnářství
půllétně s patričníou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Budičky.

1.

K zemi mece zrno světla
Slunce, dobrý hospodář,
Rozlívá i proudy tepla
Jeho oka wídná zář;

Neprošeno tvorstwu dává
Ze zásoby tučnosti,
Jeho chloubá, jeho sláva
W blahocině hojnosti. —

Krásné hvězdy putování,
Krásné muže povolání:
W jasném činu provodu
Sluncem býti národu.

2.

Wlažný z jihu wětrík wěje,
W spěšném letě závodu,
W hustině slaviček pje,
Sad chystá se k porodu.

A to poupě, jak se snaží
Zlomit pouto náder swých!
Brzy jeho twáře zbláží
Ruměnec a wnadný smích.

Wše snaží se k swému cíli;
Kdy, ó kdy se poupě síly
Twé, ó synu Čechle,
W pinou růži rozvíje?

3.

Mnoho oudů w lidském těle,
Každému je oukol dán;
Když koná jej každý cele,
Bývá člověk zachován.

Wšak jeden-li opomine
Wykonáwat práci swou,
Trpí druhý hned a hyne
S welkou těla úhonou.

Jeden národ — jedno tělo!
Ó by nám vždy w srdci znělo:
„Jsem i já celosti díl,
Mnohé práce jeden cíl.“

4.

K dílu, synu, k dílu ruku,
W něm hledej jen chloubu swou;
Hojnost wlny, ne pak hluku,
Jest owečky ozdobou.

Setbu klas a winohrady
Oslawuje réwy syn,
Louku kwět, owoce sady,
Člowěka však šlechtí čin.

Jak rybář lodičku weslem,
Riď člun wěku swého heslem
Dražším nad perly a kow:
„Wíce činů, méně slow!“

Antonín Malčeský.

(Pokračování.)

„Šel jsem na Polední kel we společnosti šesti
průvodčích. Přesedše úvoz Montanvert a moře le-
dové (Mer de glace) přišli jsme do Takul o hodině
sedmé večerní. Wašnost wi, že ten nocleh není
welmi pohodlný. Jsou to skály, obkličené ledy, na
blízku newelkého jezera, které na půlnoc zniká. Zima
byla dosti tuhá: teploměr Reaumura stál na 1 st. pod
nullou. Nasbíráno rychle rostliny rhododendronu,
která ještě na těch skalách roste, a roznícený welký
ohněw brzo ohřál i rozweselil naši společnost. Po we-
čeři smáli jsme se a rozmlouwali; wyprawowano mi
welmi diwných wěcí o těch horách, konečně prů-
vodčí moji položili se spat okolo ohniska a mně dáno
výhodnější místo na jednom jinak ostrém a hrubém
kamenu. Nacházeli jsme se pod ohromným urwiskem
skály, která wisela nad námi, a při nejmenším zawití
wětru dým pokrýwal nám twáře. Ten pohled byl mi
tak nowý, že jsem nemohl pokojně na místě zůstat;
wydrápal jsem se na kru kamennou, nedaleko odtam-
tud ležící. Měsíc oswěcował ty pustiny, plné skal a
ledů, ale nic oko zajmout ani mysl uspokojit nemo-
hlo; lidé, spící okolo již hasnoucího ohně, zdáli se
býti přichozími do krajiny smrti, kde podlehnout měli
neuprositelnému osudu, jímž wisící nad hlawami kry

ledu i sněhu brozily. Zima mne konečně vypudila z místa, z kterého jsem pohlížel. Zbudili se ze sna průvodčí, roznicek znovu oheň a ostatek noci ztrávili jsme rozmluvou. O hodině čtvrté ráno hotovili jsme se na další cestu. Tlakoměr, který večer ukazoval 22 st. a 2 linie, ráno něco spadl, teploměr stál na 4 st. R. pod nullou. Pro bezpečnoství přivázali jsme se jeden k druhému provazy a šli jsme dál. Putující napřed břehem jezera, které bylo zniklo, viděli jsme pouze nahé kameny, které skládaly jeho ložisko, a minouce propasti na dráze na horu Col du Géant přišli jsme na planinu, utvořenou ze sněhu. Tam radili jsme se, kterou cestou bychom měli jíti; byly před námi tři ledovaté kly, které nás na polední kel přivést mohly. Homole po pravé straně zdála se velmi roztrhána a roklí plna býti; my jsme se dali raději na druhou, jejíž příkrost dosti powolně se skláněla, a mysl má celá zajata byla obrazy pěkných dolin, které jsme spatřiti měli. Leč natrefili jsme toliko samé propasti. Ztrýznění velkou obtíží a vytrpěvše dosti značná nebezpečnoství, uzřeli jsme posléze Polední kel, a o hodině čtvrté po poledni dostoupili jsme jeho vrcholku. Hora ta ze strany chamunské představuje dvě skály, rozdělené spoustou země, sněhem pokryté. Wešli jsme na nižší z těch skal, ano i spoustu sněhem pokrytou, neboť druhá skála jest nedostupna a rozdělena na více ostrých vrcholků; poznali jsme konečně, že tudy žádnou měrou na Horu bílou dostati se nemůžeme. Vyhlička s té skály jest velmi daleká; viděti tu přes hřbet hory Col du Géant velkou část Lombardie i krásné Italie, která dadouc se viděti z pozad vrcholků hor, ledem pokrytých, zdá se připomínati rozkošné elizejské niwy, které starožitná obraziwost za smutnými widěla hroby. Poněwadž bezpečně až na zadním kraji té skály státi možná bylo, spatřili jsme odtamtud přeworství chamunské; však oblak část doliny před námi zakrýwal. Že barometr zase spadl, nemohli jsme žádných pátrání činit a opět o návratu počali jsme přemýšlet. Bylo již pozdě a konečně potřeba bylo, abychom se vrátili na noc do Takul, poněwadž zmokli, zmoření a ne tak oděni jsme byli, že bychom noc ve sněhu byli ztráviti mohli. Pustiwše se na cestu minuli jsme příkré přeprawy, které nás tak mnoho potu stály, a zcela w jinou dali jsme se stranu, jdouce hřbetem vrchů ledem pokrytých, které nás dělily od Hory bílé, a o hodině desáté dostali jsme se na naše milované skály. Tam zanechal jsem všelikých pozorování a wrátil se šťastně do Chamuni.

„Tak jest pout moje právě skončena, neb co se týče spatření Hory bílé, o které mám mluwiti, byla cesta má právě ta sama, kterou někdy cestowal T. de Saussure. We společnosti jedenácti průvodčích bral jsem se přes horu La Côte zwanou; přenocowali jsme na skalách Grandes Mulets, a nazejtří 4. Srpna o půl jedné wstoupili jsme na wrcholek. Tlakoměr

stál na 15 st. a 9. linií * a teploměr 3 st. R. pod nullou ukazowal. Jsa zwědaw zdali žiwost barew něčeho neztratila na tak velké výšce, wzal jsem s sebou prisma. Dal jsem si w Genewě co nejdůkladněji omalowat barwy prismatu, nicméně žádný jsem w nich nespatrił rozdíl, žiwost barew byla stejná. Zůstali jsme půl druhé hodiny na temeně hory, z které vyhlička byla uchwacující a vyšší nad pomysl. Swěžest stromů i dolin, sličné záhyby jezera mohou příjemně zajmouti oči i mysl; ale stojíce w prostředku toho nepořádného skupení hor, spatřující ty kry obrowské a neforemné, které ze středu sněhu a ledů widěti se dāwají, mníme se býti swědky stwoření wěcí, kde wše, cokoli má podobu člověka, zniká; ledwa dají se dozírat lehké stopy měst, které ruka prozřetelnosti poznamenāwá k powýšení budoucímu; wše zdá se ohlašowati tu welkou hořinu, a zaražený tou myšlenkou cestownik kwapně schāzi w důl, aby w ohromně welkých změnách, které diti se mají, pohlížen nezůstal. Opustili jsme tedy tuto jedinou we swětě vyhličku okolo hodiny šesté, večerem přišli jsme do skal Grandes Mulets. Radost, kterou nás powāžliwý skutek wyprawy naplnil, každému příjemnou i čarownou udělowala twárnost, a přístup na Horu bílou zdál se jako hračka u porownání se smutnými a strašlivými wyprawami na Polední kel. Nazejtří pyšni na podaření sešli jsme do doliny chamunské atd.“

(Dokončení.)

Národní powěry w Čechách.

Nad kterým domem wlaštowky se wznāšejí, neb okolo oken silně litají, z toho domu se brzy někdo wdá, a je-li w tom domě toliko syn, bude na wojnu odweden.

Když zajíc w letě do wsi přiběhne, jest znamení, že brzo zde hořeti bude aneb někomu z té wsi se nějaké neštěstí přihodí; pročez jak někteří wenkowané jsouce na poli uhlidají, žeby zajíc do wesnice, z které oni jsou, běžel, jej od wesnice do polí zahnat hledí.

Chce-li mít newěsta co nastāwající manželka přewahu we wládě, musí hledět, by ženicha, když pro ni we swatební den jde, první spatřila.

Kdo se w noci do zrcadla podíwá, spatří tam prý čerta.

Kdo se potká se wzteklým psem, nestane se mu nic, jestli jej dříve widěl a w prawou ruku hned palec zatnul.

Dítě, které se s dlouhými wlasý na hlavě narodí, brzo umře; jestli je ale chlupaté na rukou, býwá bohaté; má-li pod prawou rukou, kousek masa přirostlého, mívá prý welikou sílu.

Na štědrý wečír chodíwají děwčata wen, kde nějaká hranice dříwí složená jest, i blíží se k ní pozpátku. Když byly až k ní došly, wytahují z ní poleno jakékoliv popadnou; je-li rowné, dostanou se za hezkého muže; je-li ale křiwé, za chromého nebo hrbatého.

Kdo w ten samý wečír dvojí stín na zdi uhlídá, ten ještě ten samý rok zemře.

Kdo má mnoho wší, ten prý má také mnoho štěstí.

* Máme příčinu mysliti, že barometr nebyl dobře wycištěn z powětří, poněwadž právě o 4 linie nižší než barometr Saussura na též výšce ukazowal; an barometr w dolině stál výše prostřední swé výšky.

Který člověk šestinedělu, která před úvodem umřela, po smrti chodit spatří, takový v krátkém čase nejdéle do roka zemře.

Kdo na sv. Filipa a Jakuba o dvanácté hodině o půl noci některou hvězdu s oblak spadnouti vidí, ten ať běží na to místo, kam hvězda padla (domnívá se lid, že hvězdy na zem padají), a tam v tu samou chvíli kope, kdežto veliký poklad nalezne.

Tak také prý se poklady na křížovatkách nalézají, jež ale každý dobývat nemůže, který nemá k tomu potřebných věcí, neb by jej ohnivý pes, který každý poklad hlídá, na kusy roztrhal.

Když lasice člověka v lese anebo kdekoliw ofoukne, naběhne mu celý obličej.

„Čím dál tím hůř, jakž ona baba řekla, když padala ze schodů“ praví jedno staré přísloví. Veliký hřích prý je, toto přísloví říkat, poněvadž prý ta baba sv. Anna byla.

Sánky z husy, t. j. kost ze spodní dásně dává se na kamna uschnout. Když uschly, vezmou je dva, každý za jednu špičku a táhnou až se roztrhnou. Komu menší kousek v ruce ostane, ten spíše umře nežli ten, kterému větší kousek ostal. Mat. Čermák.

Dívaldo pražské.

W pátek dne 1. Ledna dávalo se we prospěch paní Kolárové ponejprw: Zkrocení zlé ženy, weselohra we 4 jednáních od Shakespeara, již z anglického jazyka přeložil a pro české dívaldo vzdělal J. G. Kolár.

Velmi chvalitebné jest snažení paní beneficantky, podávati obecnstvu stravu chutnější, než se obyčejně od beneficantů stává, kterým všecko jiné více na srdci leží nežli umění, a byli bychom tenkrátě přáli, aby umění milované obecnstvo hojnější návštěvou jí bylo odměnilo. Jest sice ten kus obecnstvu našemu w Štěpánkové překladu *wzdělání jeho* pro nynější okolnosti pod jménem Faust druhý již dávno známý; a však něco jiného jest Shakspearowa práce w původní, nelicené své podobě, a něco jiného moderně uhlazená, wylícená a upiata. Owšem pan Kolár též wzdělával, ale toto jeho wzdělávání dalo se svědomitě a s tak malým uchýlením se od originalu, co možná bylo a s ouplným podržením kostumu. I jinak jest překlad jeho, pokud z jediného jeho poslyšení s prken souditi lze, zdařilý, srozumitelný a plný. Kým by w pilnosti své, kterou se obohacování dramatické literatury naší oddává, i budoucné potrwal!

Co se představení dotýče, vynikli nad jiné p. Kolár co Petrukio a paní Kolárová co Kateřina. Pan Kolár byl právě we swém žiwlu. Wedle nich obzvláštní chwalné zmínky zasluhuji pan Chauer co Batista Mirola a pan Grau co Gremio. I ostatní nepatrnější partie byly w dobrých rukou až na Hortensia, jehož dával p. Šeda příliš po začátečnícku. W celku bylo to jedno z lepších představení.

Po kuse dávání byl ballet pod jménem Krakowská swatba.

D o p i s.

Z Wídně. *Ohlas o průmyslové škole. Kalendáře.* Došla sem zpráva, že založení dávno a toužebně očekávané české školy průmyslové w Praze konečně se uskuteční a ona bohda co nejdříve w žiwot wstoupí, u všech zdejších Čechů i Morawanů welkou radost a oučastenství powzbudila; spatřujeme w ní jítrenku zwěstující lidu našemu w nynější průmyslové době krásnější budoucnost. Ale nezůstalo při pouhé radosti a holých frásích, nýbrž zdejší vlastimilové, i skutkem dokázati chtějíce, jakého účastenství w tomto, pro naše národní wzdělání předúležitým předmětu

mají, a že jim na jeho brzkém uskutečnění a dalekém zdaru záleženo, učinili zápisu a sbírku příspěvků k české průmyslové a někteří z nich i na hotové příspěvky složili. Jiní k ročním se uvolili, a doufáme, že žádný ze zdejších spanilomyslných Čechoslowanů neopomine s ochotností položit tentokrátě obět svou na oltář vlasti, byť i ona, dle příkladu wdowy ewangelické, třeba w pouhém groši záležela; dále pak twrdí se i nadíti se jest, že i zdejší čechoslowanští welmožové, jak mile škola tato od nejvyšší vlády schválena bude, dle šlechetského příkladu pana hraběte Hanuse z Kolowrat a ostatních u věci této již svou ochotnost a štedrost projevívších, ústaw tento swými příspěvky podporowati neopominou.

Z literních a jiných nowinek mnoho důležitého právě sděliti newím, oznamuji ale prece, že krajan náš pan Ant. Doležálek, bývalý ředitel ústawu slepých w Pešti, stálý kalendář pro slepé sestawil a takový zde we všech nářečích, w rakouském mocnářství panujících, tisknouti dává; bude to dílo welmi zajímavé a zvlášť i pro učitele, jenž by wyučováním slepých se obíráti chtěli, welmi důležité. — Že o kalendáři zmínku činíme, nemůžeme opominouti, že se nám právě tři na r. 1847. na Slowensku wysly do rukou dostaly, totiž známý již Fejérpatakym wydáwaný „Pozorník“, kalendář Palkowicůw — w němžto zvlášť pojednání o biblí kralické nás zajímalo — pak „Pokladnica“ od Licharda we Skalici, w nářečí slowenském wydaná. Tento poslední sestawen jest dle způsobu zdejší „Austrie“ nebo lonského od Župana w Záhřebu wydaného wyborného: „Oběti zagrebački kolendar“, a obsahuje wedle obyčejných kalendářových článků i jiné zábavné a ponaučené pojednání z oboru země-, přírodo- a národopisného hospodářství a technologie, a sice tak dobře uspořádané, že vším právem tím, co kalendář býti má, totiž knihou národní nazwatí se může, a litowati toliko jest, že se ho jen tolik exemplářů wytisklo, co subskribentů naň se bylo sešlo (asi 1300 ex.), jelikož by přáti bylo, aby užitečná tato kniha co nejvíce mezi lidem slowenským se rozšířila. Zdali pak i my také brzo podobného, pro náš lid předúležitého spisu se dočkáme? Přáti by bylo, aby slavný Sbor Matice české, dle jednou již p. Palackým učiněného návrhu k wydávání takové knihy národní prohlédati ráčil, jejížto nedostatek den ode dne více cítíme! Wůbec pak wyznati musíme, že kalendářům u nás dosawáde málo pozornosti wěnowáno bylo, a přec oni působí jednu z nejdůležitějších částí prstonárodní literatury; a jelikož kalendář právě ona kniha jest, která se i tam obyčejně dostane, kde kromě knihy modlitební a nanejwějš ještě snáze jinou knihu spatřiti nelze, powážowati by se měly spisy tyto co roury, jimiž ty nejdůležitější a nejužitečnější wědomosti i nejnížší třídě obywatelstwa přístupnými státi se mohou. Tato důležitost kalendářové literatury uznawajíce sousedé naši také všemožně o její opravu i zdokonalení pečují; důkazem toho powěstný Jurende, Austria, Niericůw, Voglůw, Štuttgartský národní a wice jiných kalendářů německých. — Pokud wíme, wysly letos w Čechách čtyry, na Morawě tři a na Slowensku též tři kalendáře; powážime-li, že se od každého z nich w průměru alespoň 5000 exemplářů ročně rozprodá, tu patrně jest, jak mnoho užitečného a ponaučeného by se w lidu našem mohlo rozšířiti, kdyby ony vždy tak, jak se od knihy pro lip určené žádá, sporádány byly. Ale bohužel wyznati musíme, že mnohý wydawatel českoslowanských kalendářů raději nechutné německé powídky — jenž owšem třeba 20ti otřelými dřewotisky ilustrowané

* Jména těchto laskawých vlastimilů byla již w Pražských Nowinách č. 102. uweřejněna; i Kwěty podají časem swým we zvláštním přehledu jména weškerých dobrodinců, kteří posud peněžitými příspěvky k uskutečnění průmyslové školy přispěli. Red.

jsou a jazyk český a to ještě často dosti bídne překládati nežli by o něco pro lid záziwnějšího a důležitějšího se postaral. Wydawatelé by zvláště mohli mnohé důležitější poučné a zábavné, w časopisech českých roztroušené, pro lid se hodící články do kalendářů otisknouti dáwati, a tudy s podobnými důkladnými pojednáními i ty seznamowati, jimžto se časopisy do rukou nedostanou. Kéžby si wydawatelé kalendářů slow těchto powšimnuli a budoucně všemožně k tomu prohlídali, aby kalendáře naše prawými knihami národními—a pokladnicemi věcí užitečných a vzdělávacích pro lid náš státi se mohly. (Dokončení.)

Slowanské zpráwy.

Z Chorwatska.

We Waraždíně, ač polozněmčeném, uzavřela obec w sezení swém dne 11. Listopadu, že se budoucně we všech shromážděních obce výhradně jenom ilirským jazykem řečniti má; též i ouřední zápisové jiným jazykem se státi nesmí.— Tamtéž nebožtk kanovník Matěj Megjeri odkázal we své poslední vůli městským chudým 20.000 zl. str. Kdyby se ty peníze byly rozdělily, za několik málo let ani na dobrodince ani na dobrodiní by se nepamatowalo; obec pak za ně opatrowna pro malé děti wystawí.— Mluví se, že we Waraždíně nový ilirský časopis vycházeti bude.—

I w Koprivnici národní duch slowanský po dlouhém spánku procitnul. Wlastenci a wlastenky se chystají ku hrám diwadelním, jichž tam posud w jazyku materském newiděli. Též se sbírají podpisy ku zřízení národního kasina čili besedy, w nichž by se společnou zábawou a rokowaním duch národní wywinowal. Jeden wlastenec tamější, učený p. M. H., hodlá zřídiťi nedělní školy pro towaryše a učedníky, a doufáme, že slavný magistrát ho w tom podporowati bude.—

Záhřebská knihowna katedrální čili biskupská nejbohatší jest w celé zemi, netoliko na knihy nýbrž i na rukopisy, jelikož biskupowé záhřebští od starodáwna we všech dějích vlasti podílu a wliwu měli. Tato knihowna, ležewši posud ladem, obecenstwu se nyní otewře. Milostiwý pan biskup k tomu oučelu prostrannou čítárnu zřídiťi ráčil, a za knihowního ustanowil učeného kněze Jiřího Molnara. Rozdělena bude knihowna na dvě části, weřejnou a tajnou. První bude přístupná každému; druhá jenom těm, jichžto důstojnost pan knihowní uzná. Čítárna bude otewřena denně ráno od dewáté do dvanácté, odpoledne od třetí do páté.

P. professor Anton Mažuranić sbírá předplatitele na výbor starých ilirských básníků. První swazek, obsahující básně Hannibala Lucie je již dotištěn. Tento básník skládal své písně r. 1495—1525. K swazku tomu připojen jest slowníček; za Lucieem bude následowati Ranjina, Zlatarić, Mažibradić, Gjorgjić, Palmotić, takowým způsobem, že každý swazek, zvláštním titulem opatřený, co zvláštní dílo se považowati může. Cena 30 kr. str., jenžto se pak jenom při obdržení knihy složí.

Nowé obrazy.

Doufáme se všem milowníkům pěkných umění zawděčiti, činíce je pozorny na prawé u knihkupců Kronberggra a Riwnáče wyslých šestero pohledů na naši Prahu. Majíť tyto pohledy přede všemi posawáde wyslými již dílem i tu přednost, že královské naše město z některých nepoužitých posud stanowišť představují, co se však jich uměleckého wywedení wůbec dotýče, směle twrditi můžeme, že jim z posawadních wyobrazení naší Prahy žádné se newyrowná. Obrazy tyto představují: 1. Staroměstské ná-

městí, 2. Malou stranu s Hradčany, 3. Malou stranu s ostrowa Kampy, 4. Staré město pražské, 5. Hradčany s Malou stranou a 6. Hlavní chrám sw. Wíta. Rejsowány jsou na kámen od Sandmanna a tištěny w chwalné známém ústawu J. Raucha we Wídni. Opatřeny jsou co jeden celek wkusným, ba skwostným titulem a wěnowány od wydawatelů Jeho Cís. Wýs. nejoswícenějšímu arciknížeti Štěpánowi, našemu milowanému zeměspráwci. Černé prodávají se za 10 zl., malované za 18 zl. we stříbře.—

Chwalné zmínky zasluhuje též podnikání Slowáka Petra Bohúně, který zanáší se wydáváním krojů slowenských. Wyšly posud obrazy dwa, z nichž první představuje mužského a ženskou z Velké wsi w Orawě, druhá obywatel Wážce w Liptowě též obojího pohlaví. Jsouť to čisté kamenotisky pěkně malované, a cena jednoho obrázku, 30 kr. we stříbře, jest obstojná. Wycházejí z kamenotiskárny wdowy Machkowé w Praze pomoci Tatrína.

S m ě s.

Jeden skrblik, slyšew' od swého lékaře, že mu žádné pomoci není, spálil před domnělou smrtí swou celé své jmění, záležející w státních papírech. Na to poručil duši swou Bohu a druhého dne — procitl uzdrawen k nowému životu. Lékař zwěstowal mu, že jest zachráněn, ale hodinu na to našli jej w pokoji oběšeného, neboť nemohl přežiti ztrátu swého jmění.

24. Únor byl pro císaře Karla V. den pamětihodný. Dne 24. Února 1500. byl narozen, 24. Února 1525. porazil a zajal u Pavie Františka I. Francouzského, 24. Února 1530. byl od papeže Klimenta VII. w Bononii korunowán, 24. Února 1548. udělil wéwodowi Saskému Mauriciowi hodnost kurfirštiskou a 24. Února 1556. složil we Frankfurtě císařstwi.

Karel V. dostal při swém narození následující dary od kmotrů: Otec jeho darowal mu wéwodstwi Luxemburské; wéwodkyně Burgundská dala mu dělátko, jenž mělo w rukou kredenční zlatou misku plnou drahých kamenů; Karel Croyský darowal mu stříbrné, zlatem wykládané brnění, jehož prsa zdobil weliký zlatý fénix; dynast Bergenský dal mu zlatý meč; Markéta, dcera císaře Maxmilian, dala mu zlatou mísu plnou perli a drahých kamenů, a město Gent darowalo mu stříbrnou, řemeslně zhotowenou loď.

Malby na wejcích welmi pěkné a zdařilé, jichž půwodce jest jistý pan Huberth, wzbuzují nyní w Uhřích všeobecnou pozornost. Jsouť to nejpěknější figury, krajiny a stawení, co nejměleji rejsowané a jak se zdá i ryté. Podobizny Luthera, Pyrkera a Kossutha jsou výborné trefeny, pak na nebe wstoupení Kristow, Jagerská kathedra, sceny z jednoho románu Josikowa i jiné mnohé věci s welikou umělostí na křehkých skořápkách předstaweny.

Nowý knihtiskarský stroj nalezen jest od jistého Williama Little w Londýně, jenž prý tiskne za hodinu 12000 archů.

We Wídni umřela nedáwno 90tiletá služka, jenž 70 let w tom samém domě sloužila.

Náwěští diwadelní.

Dne 6. Ledna bude se we prospěch pana Kašky prowozowati: Čarodějnice Mégera aneb: Okouzlený zámek pana z Jednorožce, fraška we 3 jednáních, dle známé historie wzdělaná od J. K. Zbraslawského, hudba od F. Swobody, kapelního mistra c. k. prvního pluku dělostřelců.

Číslo 3.
14. roční běh.

KWĚTY.

7. Ledna
1947.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročních třikrát za
týden, w outery, w
čtvrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8-1 w druhém poschodí přes dvůr).

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. sth. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obalkou 2 zl. 36 kr.

Budičky.

5.

W chladném matky země lůnu
Otců sbor tichounce spí,
S větrných však zvonotrubů
Sláva jejich zvučně zní.

Hory, doly, háje, sady,
Města, chrámy, množství řek
Jejich cti jsou pevné hrady
Teď i pro budoucí věk.

Ó bys patřil k otců sboru,
Měřil čin dle jejich wzoru:
Wře-li w tobě předků krew,
Wstal by zase český lew!

6.

Proč ten rolník směje se?
Seje směje do hrobu!
Shraje, čili se oděje
W sličnou zrno podobu?

Aby růže šťastně zkvetla,
Zdaž se poupě rozvlje?—
U Boha to, dá-li tepla,
Rosou-li je zalje.

Růži Bůh welí i klasu;
Proto pilně w brázdy času
Bez starosti štěp a sej.
Zdar však Bohu zanechej.

7.

Co to ptáče w sadu zpívá?
Zpívá: „Buď vždy Bohu dík;
Ptactwu, ježto nerozšiřá,
On udílí chléb a vznik.“

A to polní kvítí hlásá
Dechem svým: „Buď Bohu čest,
Náš oděv i naše krása
Od něho, onť dobrý, jest.“

Znáš ty srdcejemné zwuky?
Ó wyhostí trudu muky,
Čin, co zmůže síla twá,
Ostatní Bůh obstará.

8.

Slyš, jaké to jemné zwuky?
Toť radostných ženců ples;
Čeho hledal snahou ruky,
W humno swáží rolník dnes.

Hojně vráceno mu sítě —
An lenoch, že neseje
A nerád své sklání týmě,
Nikdy také newěje.

Swědkem toho všecy časy,
Zrnaté že rostou klasy
Jen po mnohé lopotě
Na poli i — w životě.

Antonín Malčeský.

(Dokončení.)

W r. 1821. wrátil se M. do Warszawy z cesty swé. Poněwadž jmění jeho beztoho skrovné cestová-
ním ještě více se zmenšilo, usadil se na Wolyni w
okrsku Wladimírském w wsi Chrynowě a žil z větší
části samotně, vyhýbaje se všemu hluku a towaryš-
stvu. Jak dalece až do té doby zanašel se M. prace-
mi básnickými i jaké bylo prací těch ovoce, důklad-
ně newíme. Mnoho lyrických básní, nacházejících se
w rukou přátel jeho a příbuzných, jmenovitě listy dle
wzoru Krasického weršem i prosou, básně satyrické,
jako na př. Karnawał warszawski, dále pětiaktowá
smutnobra weršem, Helena zwaná, zdají se padati do
těchto časů. Tiskem však nic newyšlo. Zde básnil
též proslulou „Marii, powěst ukrajinskou“, která mu
nesmrtelného jména zjedнала. Mimo básnické práce
nalezal ještě w něčem jiném zábawy, což se srdce
jeho týkalo. Zamilowali se do pani souseda swého
Ručinského. Pani tato byla chorá fyzické i morálně.
M. zaměstnáwal se magnetismem a předewzal si, tím
prostředkem svou sousedku uzdrawit. Právě ležela
we snu magnetickém, když M. do jejího pokoje wstou-
pil. „Můj anděl, můj anděl wešel!“ zvolala spící ze
sna a w tom wzkřiknutí ležela budoucnost obou.
Nebudem rozbírat, zdaž M. byl dobrým aneb zlým
andělem; to však jisto, že od té doby jewila se láska

mezi nimi a to bez tajemí, a že dům Ručinského byl teď bydlíštěm Malčeského. Toho času jeho jmění značně se ztenčilo a zárodek churavosti, která jej posléze w hrob uwrhla, počal se ukazowati. Z milostného opojení powystřízliwěw hledal-ulehčení a pročež tajně do Warszawy odešel. A však nebylo již w jeho moci opustiti dráhu, na niž ho nepowážliwost zawedla — musil kalich winy až na dno wyprázdnit. Na cestě do Warszawy dohonila ho opuštěná milenka a nedopustila, aby se wíce s ní rozloučil. To mnohému byti může na wystrahu! Newíme, zdali až do smrti s ní obcowal; a však i bez toho břemene byly ostatní doby pobytu jeho we Warsawě plny nehod, nedostatku a utrpení. Starý sluha wzal mu několik tisíc zlatých — posledního zásobu — a utekl. Ač to M. mužnou myslí nesl, přece bylo to zdrojem bíd, kterou pak snášeti musel. Brzo na to na swětlo wydaná báseň jeho: „Marie“ setkala se s nejnepříznivější kritikou. A však právě tu u prostřed největší nouze učinila smrt konec bolu i životu jeho. Umřel na wnitřního raka dne 2. Kwětna 1826., stár 34 let. Ač jméno jeho již wůbec rozhlášeno bylo, přece smrt jeho welmi málo účastenství wzbudila. Jediný kůryr Warsawský jeho úmrtí oznámil. R. 1830. hledalo několik jeho přátel hrob jeho, chtějíce postawiti naň pomník. Hledali však nadarmo!

M. byl postawy ušlechtilé a celá jeho twář měla zvláštní wyraz a wděk. Wznešenost i půwab panovaly též w jeho rozmluwě a w celém jeho chowání. Salonový život jej lákal a swedl. Hladký mraw, který w cudnosti a zachowalosti jej daleko wyše na stanowisko užitečnější postawiti mohl, přinesl mu záhubu. Mimowolně se dotýkám poklesků Malčeského. Není potřeby, abych o nich slova šířil. Nepotřebujeme wíce dokazowat, že welikost a básnictwí Byronowo nespočívá w dobrodružných jeho milůstkách a w jeho wadách, ale že opáčně wady a chyby básnikowy mají se powažowati co wystraha ne ale co wzor následowání hodný neb co zřídlo k nadšení básnickému. — Co do ducha byl M. wznešený a obdařen newšedními schopnostmi. Láskou k vlasti a k národu plápolal. On byl srdcem i duší básník a čin byl předmětem jeho básnictwí, jímž wystoupil ze starého swěta básnického a wytworil swět nový a zaskwěl se. w něm nad jiné wrstewníky swé. Tu zásluhu, w polském básnictwí welecennou, i sám slavný Mickiewicz mu přiznává a jej twůrcem nové školy básnictwí polského jmenuje. M. wytworil dílo, w němž jako obraz minnllosti nakreslil a roušku odhalil, která doby uplynulé kryla. Důležité to naučení pro nástupníky jeho. „Básnictwí není hlawní cíl člověka a národu,“ prawi Goščiński, „ale jeho střed. Ten toliko, kdo je tak pojal, kdo uměl je časem poswětit, ten toliko má plnou míru darů jeho a důstojně s nim nakládá, a mezi takové počítáme Malčeského!“ Znamenitá jest jeho cesta na Horu bílou. M. byl osmý z cestowatelů, jenž na wrchol té hory wylezli, kdež nejeden před ním i po něm smrt našel.

Pozůstává nám ještě o jeho básnictwí powěditi. Jest to podstata a základ jeho žiti, na které ostatní okolnosti jen jako přídavky wisi. W básních nejskwěleji objewil se jeho duch a to zvlášť w „Marii“. Odpůrcowé její již umkli a oblíbení w ní tak zrůstá, že již šesterá wydání se dočkala. O ceně její wyjádřilo se teprw po smrti básnikowě několik na slowo wzatých spisowatelů polských, mezi těmi zvlášť Mickiewicz, Grabowský, Mochnacký, Bielowský. Přeložena též na jazyk francouzský a německý. Osnowání wyjewů, jich lehké rozwinování, prawda, hloubka, živé líčení Ukrajiny, hluboký cit, čarowné nadšení, smutek, celý její kolorit jakož každý jednotlivý rys wyweden jest se smělostí a rázností, jaké patrně wyšší nadání oswědčuje. Osoby jeho jsou tak ideální a přece tak wěrně dle skutečnosti napodobněny, karaktery jejich tak čisté a rázné, že diwiti se musíme, jak M. skutečnost idealisowat a opět naopak ideály zeskutečniti znal! Mimo to značí se w celé práci národní mrawy, zvyky a celý karakter Ukrajiny, staropolská nábožnost wše tu prowiwá a celá báseň stojí tu jako prostřednice mezi minulostí a budoucností. —

Malčeský zůstawił po sobě syna, který pod jménem Jakubowský w wálkách národních bojowal; později octnul se w Americe. Ač mladý, připowídal newšední schopnosti básnické. Toho důkazem jest několik plodů básnických, jež uweřejnil. Byli plny hlubokého smutku; smutnější ale ještě byla jeho předtucha že brzo zemře, a w skutku také wíce nežije!

Kdoby nenalézal jakési podobnosti mezi Malčeským a našim záhy zwěčným Máchou?

W. H. K.

Národní powěry w Čechách.

Kuká-li kukačka na východ slunce, oznamuje lidu štěstí, požehnání, ourodu atd. Kuká-li na západ, oznamuje prý neštěstí, neourodu, drahotu, hlad, mor atd. Nekuká-li před sw. Janem, bude neourodný rok aneb kroupy osení potlakou; kuká-li po sw. Janu, říkáwají: Kukačka nám neourodu, pohromu a graham už na letošní rok odkukala. Kdo ponejprw kukačku z jara kukati zaslechne, má-li peníze w kapse, bude je mít po celý rok; nemá-li, bude po nich celý rok marně toužiti. Také se wenkowáné ptáwají kukačky na jare, jak drahé oblił neb kolik let žiwi budou. A tu se řídí podle toho, kolikráte kukačka po otázce odkukne.

Na kterém domě wlašťowky hnízdi, w tom se štěstí uhostí.

Zamilowani chodí pod stromy, aby slyšeli žlunu křičeti, a dle toho soudí, že zajisté swoji budou.

Jsou-li lidé na škodě a zaslechnou straku řehtati, budou postiženi.

Kdo má kamínek od sojky a při sobě jej nosí, má přístup ke všem pokladům.

Nemůže-li hospodyně máslo stlouci, má uçarowáno. Aby si pomohla, wezme rozpálené widlice a pichá jimi do smetany; čarodějnice tím trýzněna musí od kouzla upustiti, nedostane-li z domu, w kterém se máslo tluče, kousek slámy, čím si opět pomůže. Dáwají tedy pozor, aby se žena, jenž pro čary w podezření jest, k stawení nepřiblížila.

Člowěk, který se hadím sádlem namaže, ten prý se

může ohýbat jak chce, třeba do kolečka se swinout. Jeho kosti prý jsou ohebné jako prut z wrby.

Šestinedělka když před úvodem zemře, chodí po smrti.

Kdo chce, aby jej nikdy zuby nebolely, ať vezme třísku ze stromu, do kterého hrom z jara ponejprv uhodil, a z ní si kartáček na zuby zhotoví (t. j. kartáčkem zuby čistí). Anebo když prvně právě v ten čas zahřímá, ať mezi zuby kus železa tak dlouho drží, až přestane hřmít.

Kdo se na nowou neděli narodí, ten prý vidí mnoho strašidel.

Mat. Čermák.

D o p i s y.

Z Wídně. (Dokončení.) *Časopis na Moravě. Literární přání a stížnosti.*—Tyto dni byl nás navštívil pan Ohéral z Brna, od něhož jsme se dowěděli, že povolení k vydávání československého časopisu na Moravě již co nejdříve se očekává, načež pak on každý týden v jednom velkém archu vycházeti a články učené, zábavné, literární i jiné slowanských záležitostí se týkající zprávy a pojednání podávati bude; vůbec chce p. redaktor k tomu, hleděti, aby ze spisu tohoto svým časem organ pro wśeslowanské interesy se stal. I přejeme od srdce, aby časopis ten tedy již co nejdříve v život wkroutil a co nejvíce k probuzení a rozšiřování oučastenství, zvláště mezi bratry našimi Morawany a Slezany, u věci naší národní prospíval. Škoda, že Dieblůw hospodářský časopis, jenž mnohým potřebám wyhověti mohl, tak malého oučastenství (či asi winou?) byl nalezl. — An pak právě o časopise se zmiňujeme, tu i podotknouti musíme, že powěst powstala, jakoby pan Kollár, jenžto wzdor swému očnmu neduhu pilně na popisu své druhé cesty do Wlach prauje, w Pešti zaraziti chtěl českoslowanský časopis, w němž by nejvíce proti nowotěni páně Štúrowu se zasazoval — se nepotvrzuje, za to ale jsme se dowěděli, že jiný tamní mladý Slowák o vydávání podobného časopisu na Slowensku se ucházeti obmyšl.

Při příležitosti nastávajícího nowého roku nemohu opominouti weškerému Wašemu vlasteneckému podnikání walného zdaru přáti, při tom ale také některá pia desideria přednesti, jichžto vyplnění w nastalém roku zdejší vlastimilové rádi by se dočkali. Týkájí pak se nejdříve ukončení Balbiho zeměpisu, díla to pro industriální wěk náš nejvýše důležitého a kteréby, jsouc opatřeno řádným obsahem, slibným porownáním měr, wáh, mincí atd., pak i uwedením nowějších geografických změn, téměř powšechný zeměpisný slowník zastáwati a zvláště co kommentar ke stručnému sice, ale zdařilému zeměpisu p. Zapowu dobře sloužití mohlo. Nemohl by snad náš pilný p. Štorch, jenž k vydávání díla tohoto, pokud se wíme pamatowati, w r. 1834. první podnikl, nyní i o jeho ukončení se zasaditi? — Rowněž ale také hbitější pokračování w českém atlasu sobě žádáme. „Již od r. 1835. čítám w českých časopisech, že vychází atlas český, a přec ještě ani mapy Wašeho králowství jste se nedočkali?“ — takto promluwil nedáwno k nám jeden z ilirských zdejších literátů a diwil se welice, že jsme doswad tak málo o důležitém wěci tuto se zasazowali. — Druhá wěc, již dychtiwě očekáváme, jest přislíbený „Listář“ dotčeného p. Štorcha, na který se, jelikož i p. dr. Štrobach k němu formuláře listů ouředních připojiti hodlá, zvláště zdejší mladí právníci těší. Potřeba knihy této jesti přeweliká; w linguistice, děje- a přírodopisu máme již welmi zdařilých a obšírných děl; ale pole právnícké dosawáde ladem leží a okres jeho nám den ode dne pod nohama více mizí, tak že pravé periculum in mora jest; proč bychom zwolati měli se Římány: Hic videant consules! — Feilůw sekretář, jediná to w nowější době wyslá právnícká kniha, jest rozprodán, a p. J. Kohout k vydávání své právnícké en-

cyklopedie posud se neodhodlal; proč by pro naše ouředníky i studující příjemnějšího a užitečnějšího noworočního dárku nad výše jmenowaný Listář jistě sotwa se nalezlo. — Při tom pak i přejeme, aby tak jednou již pořádný intelligenční list k Nowinám českým se přikládal, jakž k tomu beztoho p. Medau smlouwu wázán jest a samo nejvyšší řízení dekretem dworským 2. prosince 1801. prošlým se prohlásilo, že wěc žádoucí jest, aby list intelligenční také jazykem českým se wydával. Oznamowatelem takovým by se i českým ouředníkům dobře mohlo posloužit, owšem ale že by on musel psán býti správným slohem ouředním, nikoliw ale takovým, s jakým se nám bohužel přecasto w překladech zákonních předpisů i jiných weřejných ouředních ohlášení, k. p. w listech zatykacích potkati se udává. — Zde bychom mohli ještě více jiných přání projewiti, k. p. strany rychléjšího wydávání spisů Tylůwých a Máchůwých*, ukončení „Jedů a kazijedů“, strany Poutníka, aby nám raději na místo powídek takových obrazů a popisů podával, jak to wážený p. redaktor we swém utěšeném „Zrcadle východní Ewropy“ byl činil, a j. w. — wšak dost! mohli byste lehce: Quousque tandem! zwolati, proč jen ještě, že jsme nahoře o českých mapách mluwili, ku konci oznamujeme, že p. Dragutin Seljan, jenž byl nedáwno také již we Kwětech oznámenou první ilirskou mapu, Ewropu totiž, wydál, i mapu rakouského mocnářství, Wlach a ilirského poloostrova (Srbska, Turecka a Recka) w jazyku ilirském důkladně wypracowal, která se nyní zde w Rafelsbergowě kamenopisném ústawu tiskne a co nejdříve we 4 úpravných listech na swětlo wyjde a po 30 kr. str., dohromady za 2 zl. str. prodávati bude; kdo wšak nyní již na mapy tyto dwěma, zl. předplatí, obdrží pak i dotčenou Ewropu nádawkem.

A. R. S.

Z Chocně.

Ačkoli upřímně wyznati musíme, že Chocně, městečko za našich průmyslných časů dosti často jmenowané, nedostihl dosawáde chwalitebného příkladu jiných měst českých u věci národní: děje se zde přec mnoho, což weřejného uznání zasluhuje, a to zvláštní welikomyslností Její Jasnosti paní Wilhelminy kněžny Kinské, kteráž každoročně za čas swého zde přebýwání we wší skromnosti wśemožné blaho wůkol sebe rozšiřuje, a to zvláště swou dobročinností k chudým a potřebným. Wšak bychom i mlčením pomínuli wśecky ostatní zásluhy wznešené dobrodítelkyně, nelze nám přec zamlčeti obětnou péči o wychowání mládeže školní, která jak každoročně tak i letos mnohonásobně obdařena byla. Neboť netoliko že byly hned na podzim wśelike šatstwo, modlicí knihy, papír atd. mezi chudé žáky hojně roz-

* U příležitosti této zmínky o spisech Máchůwých pokládáme za powinnost, w interessu literatury samé jedinkrát weřejně snažnou žádost projewiti, aby soukromé osoby dříve do podobných mnohoslibných podnikání se nepouštěly, pokud dostatečně uspořádaných rukopisů a ostatních potřeb k nákladu pohotowé nemají. Toho potom následkowě jsou, že takové mnohoslibné wydávání, na sypkém jsouc základu, wázne k hanbě naší, k mrzutosti čtenářů a k wśměchu lidí záwistiwých — jakož tuto widíme, kdež ani prwotinná báseň „Máj“, již dáwno předtím w celosti wytištěná, w tomto nowém, přede dwěma lety započatém wydání posud ukončena není! Proč p. bratr nebožtíka básníka, jenž na tento první swazek spisů jeho náklad wedl, newěšel raději we smlouwu se řádným knihkupcem čili nakladatelem a rukopisy weškeré, po swém bratru zděděné, mu i hned neodewzdal? — Wěru, byt i ne literatūra a krajanům swým — již lásce a památce bratrské to byl powinowan. Nebo tím způsobem již dáwno mohly wśecky ty spisy — jichž nemnoho — w rukou Máchůwých ctitelů se nacházeti.

Wyd.

dávány, bylo jich opět dne 20. m. m. dvanácte zcela ošaceno. Obšírným musel bych se stát, kdybych popisovati chtěl ty radostné slzy a city obdarovaných a matek jejich, když šlechtěné dobrodětelní své díky lalotali. Napotom byli v kníž. zámku všichni hojně vyčastováni, při čemž jich mladý kníže pán a ušlechtilé sestry jeho obsluhovali. — Jiný důkaz příkladné starostlivosti vznešené kněžny, byl podán založením opatrovny pro malé dívky, kteráž byla 10. m. m. u přítomnosti šlechtěné vrchnosti, welect. p. faráře Ant. Rákosníka, pana vrchního Wácl. Ryšana a jiných pánů, otevřena. 19. navštívil ji knížecí rodina opět, a pokaždé byly hračky, ovoce a jiné věci všem, ano i šatstvo mezi chudé žáčky rozdávány. Ačkoliw ústav tento dosaváde jest soukromým, chce mu p. zakladatelkyně (pakliže žádoucího ovoce ponese) i budoucí potrvání pojistit uložením, jak se právě dowídáme, 500 zl. stří. do všeobecné spořitelnice. Zde mi nelze než opakovati slova, ježto je z úst mnohých slyšeti: My máme milostiwou vrchnost! — Co se týká milé češtiny, předchází paní kněžna dobrým příkladem, a radost jest poslouchati, když s dítkami a poddanými swými po česku rozmlouvá. Však i mezi úřednictvem začíná se láska k materštině probuzowati. Téhož důkazem jest (abychom též něco z často opakovaných zpráv podali), že nový škwostně wystawěný úřední dům pouze český nápis w čele swém ponese, a to hlavně péčí pana vrchního, kterýžto o okrášení městečka samého i okolí jeho usilownou péči vede, a jest se nadíti, že Chocen za několik let ještě mnohou okrasu u wystawnosti své získá. Kým by se jen i horliwě stawělo na wznešené budowě národní! Základ bude tuším položen horliwým odbíráním a čtením našich časopisů a jiných knéh. Budoucnost chystá nám i jiné chwalitebné věci, však o tom zanecháme zpráwu budoucnosti.

Slowanská zpráva.

Ze Srbska.

Knížecí Srbská vláda nařídila, aby budoucně všechny nowiny a periodické spisy, jak domácí tak cizí w celém knížectví Srbském jak korporacím tak jednotlivým osobám bezplatně dodávány byly. Zamýšlíť vláda tímto nařízením rozšírowati známost literatury a tím samým podporowati osvětlu.

Pražský denník.

Posledně minulá Silvestrowa noc byla slawena od zdejších vlastenských měšťanů weřejně mimo měšťanskou besedu w sále konviktském, jehož pěkně obnowené prostory již o sedmi podwečer takřka přeplněny byly. We shromážděné společnosti — w statečných mužích, zpanilých ženách a ještě zpanilejších pannách žil duch čistě národní. Howor byl we-skrze český, čilý a srdečný. Weselí bylo roztomilé. Nad obecnstwem u výši wály praporečky českých barew a pod nimi stály na wystupcích postawy slowutných předků našich, Břetislawa, Wratislawy, Otakara, Karla a Jiřího krále, a w předu skwěl se znak králowství českého a z téže strany zazníwala k besedníkům milozwučná hudba. Srdce každého z přítomných plesalo, neboť weselost byla žiwá a nenucená, ale weseleji a zpytawému oku radostněji bylo, když se počalo howoriti tím jazykem, jemuž nás matka učí, hájiti své a práwní cestou k dobrému vlasti cíliti. Pak se dala weškerá společnost do zpíwání vlastenských i národních písní, z nichž jedna we wýtiscích rozdávaná: „Měšťanská“ od Kaliny s patrným nadšením dwakrát s průwodem hudby zpíwána byla. Také zvláštním zborním zpěwem písně „W Čechách tam já jsem zrozená“ přítomné dívky své vlastenské smýšlení na jawo daly, a mohu s radostí (awšak i s za-

lostí) twrditi, že zmíněná píseň vícekrát od českých díwek než českých slečen zpíwána býwá. Awšak i slowenské písně našly zde swého ohlasu, aby se nezapomnělo, že my všichni od Šumawy až za Tatry bratři jedné welké Matky jsme. K půlnoci zpěwácký zbor Jelenůw přišed z měšťanské besedy uwítal krásným zpěwem právě we wěk kráčejić rok a prezpiwal ještě více zborních zpěwů našeho milého Jelena. Dlouho po půlnoci nebylo konce srdečnému přátelskému wyrazení. Bůhžehnej vlasti a národu, když noc národního zapomenutí přestává a jasný den nowým rokem nastává!

B. P.

Zpráva o třetím koncertě komorní hudby w platejském sále.

Nowý rok nás potěšil největším heroem hudby; byloť dáváno quintetto w D-dur na 2 housle, 2 violy a violoncello od W. A. Mozarta. Začátek učinilo adagio co wchod, jež také se základní myšlénkou tuto prwní sadu ukončilo. Jaká plynlost! Na to následowalo velmi různé adagio. A jak božský menuett a to trio, které se jen w dobrých hodinách řádně prowesti dá! Souboj prwní violiny s cellem jest wěru znamenitý. Finale, které čistě Mozartowským duchem dýše, pan Mildner výborně prowdl. W celém quintettě zvláštní newinnost panuje a pružnost ducha, která toliko w Mozartových skladbách se objevuje, že člověk ani na cop pomyslití nemůže, kdyby newím jak ho wyhledáwati chtěl.

Trio w Es-dur od L. van Beethovena na pianoforte, housle a cello Op. 70. následowalo. Myšlénka wystawená nebije právě w oči, ačkoli známá zádućiwost skladeb Beethovenových mužnému duchu znatelowu lahodí. Začátek též se děje wážně zdlouhawým tempem, a pak teprw přechází prwní sada w různé allegro. Adagio jest velmi těžké k prowdení, jsou to wzdechy a stesky ohromného ducha, jež každý trpaslík pochopiti nemůže. W menuettě i triu se potkáváme už s přístupnějšími ideami, zvlášť trio znamenité. Také konec překrásný. Kdo by to všecko chtěl rozbirati snad kritickým nožejkem kontrapunktu, našel by sice rozličné wady, ale nicméně přece by si nabral do bot a posel by w samých nejistotách sám s sebou, byl-liby u rozebírání swedomitým. Genius se neřídí nikdy prawidly, danými od pedantů třeba velmi učených.

Koncert se ukončil tak nazwaným welikým septuorem do Es-dur na pianoforte, fletnu, oboi, klarinetu, roh, fagot a kontrabas, od našeho vlastenského a weliké zásluhy o naše, ačkoli ne vlastenské konservatorium majícího J. B. Kittla. Patří mezi mladistwé práce jeho a ohlasy hudby wlské prowázejí nás od začátku až do konce. Introdukce ještě neprowedenější; pak následuje thema velmi jednoduché s wariacemi na fortepiano a druhé nástroje. Menuett s triem projde, ale we finale jsme docela w požehnaných Wlastích. Byl však dobře od pánů Deutsche, Eisera, Bauera, Pisařowice, Janatky, Grossa a Hraběte wywáděn.

Zdálo se mi, jakobych byl několik, ale prawím jen několik nowých obličejů mezi posluchactwem widěl. Hinc illa lacrimae — neboť při komorní hudbě není pánem turecký buben.

Těšime se velmi na budoucí koncert, w němž se nám otec komorní hudby ctihodný Haydn w quartettě pro strunní nástroje předwede; a k tomu se přidá quartetto w Es na fortepiano, housle, viola a cello od Rob. Šumana Op. 47. a oktetto w Es na 4 violiny, 2 violy a 2 cella od F. Mendelssohn-Bartholdyho Op. 30.

Michelský.

Číslo 4.
14. roční běh.

KWĚTY.

9. Ledna
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
pálarách třikrát za
týden, w outery, w
čtvrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dvůr).

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stě. U c. k. po-
stovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patričnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Budičky.

9.

Pod ochranou nebes wzrůstá
Ku podívu rychle dům;
Bez ní, jako w Babel, pustá
Obrací se stawba w rum.

Nepadá-li s hůry rosa,
Bůh nedá-li zrůst a zdar,
Nezní w poli srp a kosa,
S dílem přišlo zrno w zmar.

Wše, oč smrtelník se snaží,
Božskou jen rukou se daří;
Má-li tedy dílo vznik,
Wroucí vzdán buď Bohu dik.

10.

Běda, běda, strašná bouře
Pracnou stawbu poboří!
W domě plno blesku, kouře,
Ach, celý snad uhoří!

Ticho! brzy s jasnou twáří
Zas se slunce zasměje,
Mine bouře, prchnou žhárí —
Toť má víra, naděje.

Ten, jenž dává dobré chtění,
Dá, nechť pekla proud se zpění
A celý se vznítí swět,
Dobré stawbě zdárný zkwět.

11.

Jaké množství w země klínu
Wznik má diwů, zázraků!
Z jádra wloženého w hlínu
Strom se pne až k oblaku.

Jím se oko sládcce bawí,
Jím chlubit se wešken sad,
Pták na wětvi hnízdo stawí,
Pod ní chodci kyne chlad.

Blah, kdo pěstí s ochotností
Skrovná zrna, skrovné cnosti,
Kochaje se w slowu tom:
Malé zrnko — welký strom!

12.

Komu dáno stromy sčísti,
Jimž w zahradě přírody
Dobrý Bůh popřívá kwísti,
Aby nesli ourody?

Jim on wěku přede nitku
Na jihu i seweru,
Ku kořenu bez užitku
Wšak přikládá sekeru.

Běda stromu bez ovoce!
Bude zvrácen w blížkém roce;
Přijde hrozný soudu den,
W plamen bude uwržen.

Starý a mladý Šwenda.

Satyriické obrazy

od
Josefa Burgersteina.

1.

Letos má náš učitel
Na mlatě jen smeti;
Aby však co mlatit měl,
Mlátí naše děti!

Swobodnický statek Borek má položení welmi
romantické. Háj, potok, pahorek a malé oudolí roz-
prostírají se w jakémś harmonickém proplétání k tak
milostnému celku, jako kdyby je byla příroda zvláštní
pilností co wzorek malebné krajiny uspořádala.

Matěj Šwenda, někdejší majitel toho statku, byl
muž na dvě míle wůkol nejzámožnější a tudy dle
wšeobecně zakořenělého mínění i nejwáženější. Že
měl slabost, považowati se za mnohem schopnějšího
nežli byl, i kdožby se tomu diwil, jelikož to něco tak
obyčejného?

Náš statečník měl w misníku, který si na kni-
howni skřín hrál, několik herbářů, užitečné lé-
kařské ponaučení prowenkowany; slepého
mládence, ba i právní zákon. Nebylo to dů-
kazů dosti, že je wší zbrání proti newědomosti zaop-
atřen?

Lékaře na blizku nebylo. Stonal-li tedy někdo
w Borku, i kdož by mu byl mohl lépe nějakou radou
posloužit, jako Šwenda? Jelikož však lidé již od

Adama až do nynějších časů lstnými bývali, přihodilo se našemu trochu ctižádostivému statečníkovi častokráte, že chytrouškové při obdržení dobré rady bolestně krčovali rameny, dávající na srozuměnou, jakou důvěrou k předepsanému liku naplnění jsou, jen že bohužel peněz nemají, si jej koupit. W takovémto případě wtisknul Šwenda ochotně dwacetník neb ještě více churawému do ruky, a hle, to oučinkovalo!

Bylatě to tedy zajistě věc jen přirozená, jestli se den ode dne na wzdor té nejzdravější krajiny Šwendowi více a více, posléze však tolik pacientů jewilo, že on pro příspěvky na předepsané lky do kapsy sáhati ani nepostačoval. Nicméně bylo každému na čas zpomožino, každý oučinkujícímu prostředku dobrořečil, a kdo i to nejneopatrnější znameníčko co předchůdce možné nemoce na sobě cítil, ku příkladu žizeň, již opět se k swému lékaři utíkal. —

Měl-li kdo hádku, ublížilo-li se komu na cti, nebyl-li kdo w stawu k swému přijíti, rychle se hodil Šwendowi w náruč a měl zajistě vyhráno, neb máje právní zákon w misniku byl pan Matěj i procesů neobyčejný milovník.

Jelikož však, jak nahoře podotknuto, lidé již od jakžiwa lstnými bývali, přihodilo se našemu statečníkovi častokráte, že, sáhawal-li co lékař pro peníze na lky prawici, zajistě lewici dosti co dělat měl, přispíwati co právní přítel na kolkovaný papír. —

Tak příliš na hlavu padlý náš Šwenda však nebyl, aby se mu po čase takowýmto nekonečnými smutnými pády swět nebyl musil objevit co swětem welmi pokaženým. Pan Matěj počal tedy přemejšletí, kde as základní příčina této demoralisace leží? Teprw po dlouhém a trapném bádání se mu postěstilo onu příčinu wynaleztí, která dle jeho tehdejšího, zajistě ostrowtipného mínění zpočíwala we wychowávání mládeže.

Od té doby stala se paedagogika jeho nejzamílovanější myšlénkou. Že však nyní při každé příležitosti lid napomínal, weškerou péči na dobré vedení dítek wynakládati, nenarodilo se w Borku skorem ani dětska, ku kterému by on nebyl musil být kmotrem.

Kmotrowstwí jej stálo owšem také peníze, mělo však pro něj tu sladkost do sebe, že jím dosáhl jakési práwo, stranu wychowávání swých klientů příležitě několik slowíček promluwit. Skmotrowstwím se stala důwěra k lékařskému a právníckému umění pana Šwendy tím silnější, a takowým způsobem se stalo, že se o majiteli boreckém na několik mil podiwná powěst roztrousila, jak on lékařem, právníkem a dušewním pěstounem, k tomu, co se samo sebou rozumí, welikým filosofem, a tedy obsahem weškerého umění wysokých škol. —

Wědět, co příčinou neduhu, není ještě všecko. Kdo chce pomoci, musí i na prostředek myslit, který by to zlé vyhostil. Byl-li náš učený muž přesvědčen, že chybné wychování mládeže příčinou oněch

nemocí a procesů, jakých se mu do soukromé praxi tak hojně dostávalo; musil i na nějakých základních zásadách ustanowen být, dle kterých by se vedení dítek uspořádati mělo. To však nebyla věc tak lehká, i studowal tedy poznowu, až posléze uznal, že přisnost je matka dobrých mrawů, a tedy i zdrawí.

„Jen ty kluky řežte!“ byla jeho nejvyšší paedagogická sada, o kteréž sousedům ani dosti často ani dosti zřejmě nakázat se nemohl.

Jaké však mučednické doby nastaly touto nejvyšší sadou při vedení dítek pro boreckého učitele! Byltě to mužiček slabounkého těla a ještě slabšího srdce. O liskowce neb metle nebylo w jeho škole posud ani nejmenšího spatřit; nyní však měli být liskowka a metla žezly školní monarchie.

Pozorujeme-li smýšlení Šwendowo a kantorowo zajistě se nebudem mejlit, jestli si nyní mezi oběma na věčný boj pomyslime. Rekl-li statečník: „Máli se pect koláč, musejí se dřiwe snopy mlátit“ — odpověděl kantor, „žeby z těch hochů jednoho ďabla wymlátil, a deset do nich wtloukl. Prawil-li statečník, metla že wyhání děti z pekla, dokazowal kantor, metla že hrne jen na smetiště.“

Kantorowy příjmy nebyly owšem tak skwostné, aby byly mladému člověku za to stály, urputné wrchnostenské twrdosijnosti swůj celý obyčej, ano skorem celou přirozenost w oběi dát, ale náš učitel byl již staričký muž, žiw býti chtěl, na jinou školu by se byl pro swá stará leta s těžkem dostal, a tudy se cítil přinucena, uchopiti se proti všem swým zásadám dle statečnickowy wůle prutu a metly. —

„Hoši,“ prawil jednoho dne k swým swěřencům, „který z wás mi přinese zítra liskowku?“

„Já, já,“ zazněl celý sbor škóláků, jenž se chtěl touto službičkou panu učiteli zawděčiti.

„Tedy všickni?“ wzdychnul si kantor bolestně.

„Všickni, všickni“ hulákali zaslapení žáci, až se stěny otrásaly.

„Dobře tedy,“ nutil ze sebe hlas wážný stareček, „dobře tedy. Wíte-li pak ale, že těmito liskowkami máte být trýzněny?“

Při této otázce se zatajil w prsou mladických dech. Jeden hleděl wywalenýma zrakoma na druhého, a po zádech se jim wálil mráz, jako kdyby se již všech těch padesát liskowek dwěma a okny nemilosrdně do swětnice dralo. Stařeček nechal w tomto hrozném tichu schwálně několik okamžiků uplynout, by mu popráno bylo w jinošských twářích jewící se ošklivost před takowýmto trýzněním zřejmě čísti. Jak tento výjew na něj oučinkowal, bylo snadno posoudit dle slzi po wráskowité twáři mu kanoucích.

Oddechnuw si tázal se však opět, kdo mu zjítka liskowku přinese. Hlawy dětí se ale při této otázce klonily, ukrywající se za zády předsedících, a nebylo slyšet hlásku.

„Dobře tedy“ pravil šlechtyn muž dále, „přinesu si jí sám.“—

A věru! Již druhého dne časně z rána se starček z postele vybral a spěchal do sousedovy zahrady, by se po nějakém prutu ohlídl. Ale hle! Ten mu byl velmi silný, onen příliš křivý, jiný zase sukovitý, a tak prošel ubožátko pět zahrad, nežli se mu jedinký prut hodil. Když ho perorizkem opatrně všech i nejmenších drsností zbavil, strčil si jej studem pod kabát a bral se domů.—

Snadno si pomyslit, jak asi školáci druhého dne při svém příchodu do školy oči wywalovali, zdali se osudná liskowka na páně učitelově stolku nachází. Že se však opravdu nacházela, zdálo se, jako kdyby onoho dne sami duchové byli do školní komnaty přišli; tak posvátné ticho panovalo mezi nimi. Jediné, z čeho se poznati mohlo, že přichozí pouzi duchové nejsou, byly krajice chleba a černé placky, jenž v bratrské srownanliwosti se slabikáři jaksi nesměle z tašek powykukowaly.—

Pan kantor se posadil k stolku. Když byl již chvíli mlčky seděl, potřásaje čas od času nepokojně hlavou, wzal osudný prut do ruky. Že se žáků nové leknutí zmocnilo, netřeba ujišťovat. I švihnul jaksi diwoce do powětří, a když se žáčkové opět krčiti počali, jal se slova rozkládaje mluwiti takto: „Slyšeli jste ono hwizdnutí? Jestli to hlas nemilosrdného osudu, jenž vás před neposlušenstwím waruje. Chraňte se! Kde býwa onen hlas častěji slyšet, přiswají bolestné pruhy. Kdo mě rozhněwá, bude bit!“

Když uplynulo čtrnácte dní, nacházela se liskowka ještě na stolku, hwizdala owšem někdy w powětří, k bití to ale posud nepřišlo. Zdali žáčkové panu učitelowi w skutku ještě nedali příčinu k rozhněwání, aneb nebyl-li se on z přirozené dobrotiwosti rozhněwat w stawu, to se newí; budiž tomu ale tak neb jinak—dosti na tom, že se celé dvě neděle nerozhněwal.

(Pokračování.)

Jednání promyslné Jednoty.

Jednání měsíční schůzky, dne 5. t. m. držané, záleželo toliko w přečtení protokolu předešlé měsíční schůzky a w zprávě ředitelstwa za měsíc Prosinec m. r., kteráž se mnohých weledůležitých wěcí týkala. Přiwtělení Krakowské swobodné obce k našemu mocnárstwí bylo příčinou zvláštního zadání k J. C. Kr. W. arciknížeti zeměspráwci. Znám o nowin, jak nepřijemně se toto přiwtělení částky pruského a zvláště wratislawského obchodnictwa dotklo, kteréž velmi znamenitý obchoď do Krakowska wedlo. Že zboží z Prus tam dowažené daleko vlastní potřebu býwalé obce Krakowské přewyšowalo, k wíře podobné se zdá, že se odtamtud podloudním obchodem dále dostáwalo, jsouc takto na ujmu rakouskému promyslu. Přiwtělení Krakowska k Rakousku a zahrnutí jeho w naše celní hranice dalo se pruským obchodníkům o posawání tak wýnosný obchod bát a pobídlo je k wyslání zvláštní deputace do Berlína, by jim vláda jejich tyto prospěchy zvláštním wyjednaním pojistila. Tyto kroky wzbudily u mnohých našich průmyslníků bázeň, žeby Krakow,

kdyby z obecné rakouské celní hranice wyňat byl, i dále ještě více nežli snad dříwe domácímu rakouskému promyslu podluzowáním pruského zboží nebezpečným se stal; a ačkoliw ředitelstwí to posud nedůwodné obawání stranu celního odloučení Krakowska nedělilo, uznalo přece za dobré, k upokojení myslí w tom ohledu J. C. Kr. Wysosti nejponiženější promemoria podati. Otázka, od vlády na ředitelstwí wznesená, jaké se prospěchy z additionalní akty od r. 1844. stranu obchodu a plawectwí na Labi okazují, zawdala příležitost okázati, s jakými obtížemi plawba zboží po Labi (a dílem i Wltawě) posud spojena jest a že české plawectwí proti jinozemskému zdárně wzniknouti nemůže, poněwadž domácí plawectwí w Prusích a Sasích rozmanitých wýhod a podstatného ulehčení dochází, české plawbě pak za domácími hranicemi netoliko se cly ale i s jinými nesázemi potýkati se jest, aniž pak se jí doma těch wýhod dostává, z nichž se cizí plawectwí doma těší, a wůbec ze všech rakouských řek obchod po Labi nejwětším obtížnostem posud podléhá. Ke komissí, kteráž se na outraty wládní do cizozemska a zvláště do Belgie poslati má, aby tamější způsoby u připrawowání lnu, příze a plátna proskoumala a co by pro naše kraje prospěšného bylo, k nám uwedla, byl na návrh J. O. hraběte Harracha jeden wrchní úředník z jeho jilemnického panstwí jmenowan, a jest naděje, že se k ní i majitel panstwí zámrského p. z Nádherných připojí, jenž tak velké zásluhy o zawedení prádelních škol podle westfalského způsobu u nás má. Belgické plátenictwí předčí ještě nad westfalské, ježto se teprwé podle onoho wzdědalo, a komissí ona má i uloženo, aby zdejší promyslníkům, kteří by toho žádali, schopné dělníky tam objedнала. I o střelné bawlně podalo ředitelstwí své wyjádření w ten smysl, že se tento nowý výrobek dosud jen po skrownu zhotowuje, pro wětší swou cenu (15—20 kr. str. za lot) odhytu nemá a tak že tedy zákony stranu salitru i práchu stáwající i w tomto ohledu postačitelny jsou, nejwýš žeby práti bylo, aby se střelná bawlna zvláštní, i při wečerním oswícení snadno poznatelnou barwou označowala. Zkoušky, zdali by se z českého kamenného uhlí coaksy * k topení parních strojů připrawiti daly, přijala na se jednota, pokudby k wětším wýlohám newedly, požádawši skrze krajské ouřady majetníky zdejších uhelních dolů, by jí po 25 l. swého uhlí (do staw. technického ústawu) zaslali; bylaby owšem welká wýhoda, kdyby se české uhlí zkoaksowati dalo, aspoň by se nebylo tak rychlého zdražowání se dříví obawati. Konečně třeba ještě připojiti, že p. baron Koc, ouřadem swým nynějším na wenek jsa wázán, z jednatelstwí promyslowé Jednoty se poděkowal, jež od kolika let stakowou horliwosti a neunawenou činností byl zastáwal. K. Št.

Diwadlo pražské.

Dne 27. prosince 1846. dáwal se w prospěch zpěwceckého sboru podruhé „Cár a tesař“, komická zpěwohra od Lortzinga, překlad od Pečírky.

Beneficiantům byli bychom plnějši dům přáli, nežli byl tento. Podíwná wěc je to zajisté, že tato zpěwohra, kteráž při prwním prowození tak přízníwě přijata byla, při druhém předstawení tak malého oučastenstwí nalezla. Příčina toho leží zajisté w malém ještě obecnstwě českého diwadla. Předstawení bylo prostřední. Pan Mayr (Iwanow) zmírnil tenkrátě žiwost hry, a sice ku prospěchu partie, on zpíwal tak dobře jako při prwním předstawení, a čím se nám obzvláště zawděčil, bylo, že velmi srozumitelně mluwil. Zdá se, že si toho powšimnul, co jsme o prwním předstawení řekli, a to je důkaz horliwosti jeho a upřímného smýšlení s českým diwadlem. Kých by si chtěl ještě několika jiných

* Coaks (wyslow: Kóks) anglické, wůbec přijaté jméno síry zbaweného kamenného uhlí.

věci povšimnouti, které v těchto listech stály! — P. Brawa dával purkmistra velmi dobře a bawil i tenkrát obecenstvo po celou hru rozkošně. — Panna Soukupowa zpívala i tenkrát zas tak dobře jako při prvním provození; ostatně by však neškodilo, kdyby wolněji mluwila a na řeči souherců pozorowala. Ona se ku př. skoro ani s místa nehne, když jí Iwanow říká: „Panno Marie, odejdeme“ — „panno Marie, stůjme!“ čímž komická tato situace mnoho ztratí; a tak se ztrácí vůbec mnoho směšných dobrých věcí, kteréžby s přiměřenou hrou welice wynikly. Pan Strakatý (cár) zpíwal i tenkrát velmi pěkně, až na to zpropadené loučení, kdežto tak jako ponejprw poklesnul, ačkoli na noty tak jako ponejprw patřil. — Pan Reichl tenkrát nechrapěl, Chateaufaufa zpíwal tedy lépe než ponejprw, přece však říci nemůžeme, že s tou partií takové furore dělal, jako jsme to někde četli. — Powěsný sextett byl zase wyznamenán, jakož vůbec některé jednotlivé věci velmi zdárně přednášeny byly, ac w celku představení nad prostřednost newyniklo. — Ten dlouhý ballet dělál nám zas dlouhou chvíli. Zdá se, že baletní mistr p. Kobler hollandské dřewěnky jakžiw newiděl, an sboru baletnímu pouze tenké trisky pod podešwy přidělali dal a tanec ten „tancem w dřewěnkách“ nazwal. —

Dne 3. ledna 1847. provozowala se w prospěch pana Brawy komická zpěwohra Fra Diavolo, aneb: Loupežníci w Terracině od Aubera, překlad od Kolára.

S potěšením rozpomínáme se na tuto zpěwohru z diwadla w růžové ulici, kdežto panna Kókertowa utěšené paměti swou výbornou hrou tak welice ku zdaru jejímu přispíwala. Od panny Soukupowé, začátečnice na diwadle, nemůžeme owšem tak pěknou hru ani očekáwati ani žádati, ale musíme wyznati, že jsme pannu Kókertowou silně pohřešowali, ac panna Soukupowá tak dobře zpíwala, že několikrát hlučné wyznamenána a wolána byla. Pan Brawa udělál z Angličana blba, a tím ho básník jistě míti nechtěl, sic by byl dle své básnické krasochuti nedopustil, aby tak sličná a nesmírně bohatá ženská s takovým mužským hastrošem w širý swět se pustila. Ani to anglické zpotworování české řeči se nám nechťelo líbiti, známeť Angličany, kteří dosti dobře česky mluwí; proč by právě tento Angličan tak pitworně mluwiti musil? Co se zpěwu dotýče, ten byl tak zdařilý, jak se od pana Brawy očekáwati dalo. Paní Podhorská je posud ještě naše výborná primadonna a získala si i tenkrát mnoho pochwal. — Pan Strakatý (hospodský) měl příliš nepatrnou partií, než aby mohl wyniknouti. — Pan Wolf (Lorenzo) wystoupil ponejprw na diwadle. Osoba jeho hodl se dobře pro diwadlo, hlas je příjemný ale velmi malý. Že tak málo proniknul, musíme owšem na wětším díle ostýchawosti přičísti; a doufáme, že swým časem na panu Wolfowi, přijde-li do dobré školy, dobrého tenoristu pro české diwadlo získáme. Obecenstvo bylo mu velmi přízniwo, byl wolán. — Nejlepší jsme si nechali naposledy, to je Fra Diavolo pana Mayra. Jž w růžové ulici zpíwawal tuto partií zdařile, od té doby ale zdá se že ji více wypracowal, jak říkáme. Hra je wyrownalejší, wystoupení ráznější. On si také získal hlučné pochwal touto partií, ačkoli se w prvním jednání šetril; to ale mnoho newadilo. Arie byla s velikým applausem přijata, pan Mayr byl wolán s pannou Soukupowou a panem Brawou po druhém jednání, ku konci byli všickni woláni a pak ještě panna Soukupowa a paň Mayr. — Pan Illner a Neswadba (loupežníci) přispěli swědomitě k celku. Provození bylo prostřední, dům plný, w prose všickni herci více méně klopýtali. Ta nešťastná prosa! —

Zpráwy vlastenské.

Právě nás dochází zpráva z Chrudimě, že tam měšťanské kasino bude zaraženo, kde wedle kafirny, šestice i

nápoje ječmenowého také o vyšší dušewní zábawu více nemeckými, pak čtyrmi českými časopisy: Kwěty, Wčelou, Nowinami a Poutníkem bude postaráno; tím by se tedy jedno z přání, w lonských dopisech chrudimských projewených, již vyplnilo, a žádati nyní jest, aby tamní měšťanstwo i o usku-tečnění druhé tam projewené žádosti, totiž zawedení stále průmyslowé školy české — začátkem třeba jen nedělní — při tamní škole hlavní co nejhorliwěji se zasadilo, pak aby městská zápůjční knihowna, k níž zemřelý p. děkan J. L. Ziegler celou swou znamenitou sbírku českých kněh a 100 zl. str. na základ k Matici byl odkázal, brzo w žiwot wstoupila.

České starožitosti.

Na témž Nowodworském panství, na kterém se nachází wes Zábři se swým starodávným byzantinským kostelem, od našeho Wocela w Musejníku popsáným, nalezen jest wytečným architektem panem Bergmannem we wsi Sw. Jakubě jiný byzantinský, neméně pamětný chrám. Nejznamenitější jest na něm jižní jeho zewnitřní strana, na kteréž se mezi okrouhlými oblouky, jež nesou byzantinské sloupky, nacházejí čtyry wytečné, přes šest střewiců vysoké figury polowypuklého díla, jež náš vlastenský umělec A. Lhota orejsowal. Dle všech známek soudil p. Wocel, že chrám ten nepochází z doby pozdější první polowice 12. století, ony pak suchy že jsou asi nejstarší památka umění řezbářského we vlasti naší. Tento soud Wocelůw došel nedáwno skwělého potvrzení, an při správě zednické nalezeno jest we zdi za jedním postranním oltářem ołowené pouzdro, w němž kromě rozličných ostatků nacházela se i listina pergamenowá, wyswědčující, že onen postranní oltář wyswěcen jest r. 1165. od pražského biskupa Daniele u přítomnosti krále Wladislawa I., jeho manželky Judity a wystawitelkyně téhož kostela Marie i dwou synů jejich, Slawibora a Pawla. Pouzdro opatřeno bylo pečeti biskupa Daniele. Nadějeme se brzo místnější zpráwy o této wzácné památce staročeského stawitelství.

S m ě s.

O cisaři Ruském i o celé rodině císarské nesmí budoucně w Rusku nikdo bez zvláštního dowolení ministeriálního ani njc dobrého ani zlého psáti. Jistý wysoce urozený Rus, Lewedew, sepsal historii panování nynějšího císáře, a censura powolila jeho spis. Přes to všecko byl tento zkonfiskowán a zničen, spisowatel pak wězením potrestán wyslowně za to, že císáře neslušně chwálil.

W Římě si nemohou dost nowého papeže pro jeho ochotnou laskawost wynachwáliti. Mezi jinými požádal jej starý žebrák jeden, stoje před wchodem kostela na patě Quirinalu, kterýž Swatý Otec nahodile byl nawštíwil, by mu swátost oltární podal. Jeden ze služebníků upozornil papeže na tuto žádost, kterýžto nelenowal, a žebrákowo pobožné přání vyplnil. — Swatý Otec prý také velmi skrowně trawí. Oběd jeho je ten samý co obyčejného kněze. Před nedáwnem prý i uzawřel, počet swátků zmenšit. —m—

Krátká odpověď.

Wšem pl. i. pp., jenž nám zaslali polemické články o prawopisu: Eheu, jam satis! Což není ještě dosti těch neprospěšných hádek? Mimo to, že Kwěty, zowouce se zábawníkem, takovým nezábawným pojednáváním místa popřati nemohou, — přáli bychom we jmenu všech rozumných a nepředpojatých vlastenců a w interessu národní naší věci, aby se o tom více řádných slow zbůhdarma netrátilo. Čekjme, pro co všeobecnost se rozhodne, menšina pak jž k wůli mnohowyhlášené swornosti nebude se zdráhati ustoupit.

R.

Číslo 5.

14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podlouhým č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

12. Ledna
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročních tiskratech za
týden, w outery, w
čtvrtek a w sobotu.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patrienou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Budíčky.

13.

Zříš na nebes báni skvoucí
Jasně zářící ten kruh?
Tamto rukou všemohoucí
Rozlil moře lesku Bůh.

Nad mořem tím pne se výše
W nepřístupném světle stan,
Toť nestihlé lásky říše,
Tam svůj trůn má světa pán.

Tam on váží lidské činy,
Tam on pro své dělné syny
K odpočinku, na poklid
Připravuje slastný byt.

14.

Nechť jest welká wykázána
Nám neb skrowná úloha,
Ku prospěchu nám jest dána
Laskawého od Boha.

Neslyne na wáze práwa
Činu welikost a čest:
Wěrnosti chystá se sláva,
Nechť i dílo skrowné jest.

Dán jest ortel na člowěky:
Ať w twé ruce po vše wěky
Žezlo jest neb lopata,
Stejná kyne odplata.

15.

Neznalou se hrázou chvěje
Wšeliký mi těla oud,
Zřímť, jak witr z hrobu wěje,
Jak uplýwá wěku proud.

„Newzdělal-lis roli zrána,
Za dne-lis ji neosil,
Prázdná twá zůstane schrána
Na wečer, tys marně žil.“

Ach, nebýwá w žádné době
Zrna, světla, rosy w hrobě,
Klesla všecka ruky moc,
Neurodnáť hrobu noc.

16.

Rdící twář-li slunce chýlí
Na nebeské prostore,
Pták i čtvernoh stláti pílí
Lůžko we své komoře.

K domowu se dělník blíží,
Skončena je robota,
Umdlenému brzy zklíží
Sladká oči dřímota.

W prawdě! kdo se wěrně snaží,
Toho klidudární blaží
Na loži i w hrobě sen,
Oukol-li je wyweden.

J. Drbohlav.

Starý a mladý Šwenda.

(Pokračování.)

2.

Wěťte staré zkušenosti:
Má-li láska láskou být,
Nesmi ona k šilenosti
Dál než hloupý Janek mít.

Hlavní příčina, která našemu statečníkowi při
paedagogických studiích posud život kalila, záležela
w tom, že mu nebe po šestiletém stawu manželském
nižádného potomka nepoprálo. „Já mít děti!“ říkával
jaksi vychloubačně k poddaným svým a zvláště k
učitelowi, „já mít děti, to byste widěli, co se při-
sností wywede!“ A wěru, matičky, zvláště však
borecký učitel by mu jich byli srdečně přáli, dílem
ku přesvědčení páně Swendowu, dílem k vlast-
nímu se upewnění we vychowatelských zásadách.
Řeknu-li tedy, že se pan Matěj po sedmi letech
manželství svého w skutku otcem stal, pochopí
zajisté každý, jakých to as w Borku při této události
radowánek bylo! Dítě, narozené s třemi nohami co
šewcowská stolička, nebylo by bylo w stawu tolik
zwědawých obdiwowatelů wábiti, jako toto nemluw-
ňátko; neb každý se netrpělivě snažil, onq wzácné
robátko spatřit, na kterém páně Šwendowo prohlášené
proroctwí stranu diwů, přisným wychowáním na dě-
tech se jewících, vyplněno býti mělo; a že každý
něco zvláštního na tomto dítěti hledal, tedy z pochó-
pitelných příčin každý něco zvláštního nalezl. Je-

dnomu se zdál nosejček neobyčejně okrouhlý, což prý neomylná známka ostrowtipu, druhému přicházelo čelo neobyčejně vysoké, což prý patrný základ kně-wsednímu umění a dokonale učenosti; tu zase přišla babička ledva ducha popadajíc a wyprawowala, že před wkročením do páně Swendowa obydlí dvě wlašowky wedle sebe lítat widěla, což newýwratným důkazem, že se mladý pán welmi šťastně ožení.

Pan Matěj se blažeností otcowskou diw nerozplynul. On swého prworozeného prince z wětšého dílu sám chowal, sám kolibal; spal-li mladý Kašpárek, běda každému, kdoby byl celou nohou po pokoji kráčel!

„Jakž je s wychowáváním mladého pána?“ tá-
zal se po několika nedělích borecký učitel Swendowy
služky, kterouž náhodou potkal; „jde to přísne?“

„Aj, to věřím,“ odpověděla děwa, „a jak přís-
ně! Ondy mu dala chůwa místo celého pískotu pouze
polowičku do cumlu, poněwadž se bála, by se chla-
peček tak náramnou makowicí neudusil, a dostala od
wzácného pána takowé tři štulce do zad, diw že ji
nepřerazil.“

Pan učitel se usmál a šel swou cestou dále. —

Když byl Kašpárek tak daleko powyrostit, že
uměl chodit, jel pečlivý otec do Prahy a nakoupil
tam pro synáčka hraček, co se jich do wozu jen wte-
snati dalo. Chlapec wywalowal při otcowě příjezdu
oči co diwý; než ale uplynuly tři dni, byli dřewění
panáci, koníci, krabice a jiné přepodiwné věci roz-
trískány. Tu podal pan Matěj ze zásoby nesčíslných
hraček Kašpárkowi mosaznou šawli. Kašpárek byl
jak znouu narozen. On sekal wůkol sebe co nejuda-
nější Tatar, nešetře ni tatinka ni matinky. A když
tak sekával a posekaný se přetwarował jakoby pla-
kal, i to měl synáček takowou radost a smál se tak
srdečně, že mu slze z očí kanuly. Co synáčka tak
příliš těšilo, muselo se provozovat denně, a takowým
způsobem se to dělo dlouhý čas, že brečeli otec,
matka, zpráwec, kuchařka a chůwa w pospolitém
sboru tak úpěnlivě, co Židé na zříceninách jerusa-
lemských. Kdo by byl w takowýchto okamženích do
Swendowa pokoje wešel, byl by musel soudit, že se
nachází uprostřed náramným neštěsím nawštíwených
— anebo we společnosti šílených.

Wýš podotknuté exercicium se owšem s dřiwěj-
šími Swendowými zásadami o wychowatelstwi ne-
srownávalo, bylo však proti jiným slabostem pana
Matěje, co otce, pouhá maličkost. Po osm neděl, co w
Kašpárkowě prawici šawle panowala, newyšel skle-
nár skoro říkaje ani z domu. Talíře, sklenice, ko-
flíčky, hrnce, ani to nepřestávalo pod ranami reko-
wské ruky cinkat. Posléze se toho wyrazení mladý pán
přece nabažil, začal však býti newrlým. Co teď?

Přísny wychowatel se nacházel právě w nejwět-
ších rozpacích, jakou hrou by prworozence swého
ukonejšil, když wůl, jsa z mašale wyweden, zabučel.

„Hola,“ zaplesal pan Matěj, „již to mám!“ Tato
slova wyřknuw poklekl na kolena, spustil i ruce na

podlahu a poručil chotí, by synáčka na něj posadila.
Když se tak stalo, počal se přelaskawý otec po čty-
rech na zemi plazit, řwa neustále co onen ze stáje
wywedený twor až k podiwu přirozeným hlasem „bú,
bú, bú!“ To owšem synáčka poněkud upokojilo; ale
kde zůstaly zásady o přísnosti? Z mudrce, je-
hožto zásada dříwe záležela w slowech: „Jen ty
kluky řežte!“ stal se nyní bučící čtwerňoh,
z přísne metly nápodobowání wolského hlasu.

(Pokračowání.)

Listy učitelům českým.

I. O potřebě časopisu wychowatelského.

Prawé vlastenectwí zakládá se zwláště, když se mlá-
dež wyučuje; proto se k Wám, páni učitelowé, ač dosti ne-
směle obracím, chtěje Wám na mysl uwéstí, jaký wýznam
w národu, a jakým způsobem se snažiti máte a můžete, aby-
ste mu dostáli. Dříwe Wám však něco o vlastenectwí po-
wěditi třeba, abyste tak snadněji, kam biju, pochopili.

Wy zajisté wíte, že se u každého člověka tělesné a
dušewní schopnosti nalezají, a že mu jediné proto dány jsou,
aby se wšestranně wzbudily, prawidelně wywinuly a k ji-
stému směru urownaly. Také Wás tajno není, že schopnosti
tyto u každého člověka, dle powahy swé, takowé jsou aneb
jinaké, a že k tomu neb onomu směru zwláštím způsobem
tíhnou. Již Waši žáci we škole jsou někteří dobří počtáři,
jiní we psaní wynikají a ještě jiní dobře čtou; když však
powyrostou, stane se dle přirozeného nadání z toho truhlář,
z onoho kowář, z třetího kněz atd. A byla by to wěru po-
šetlost nutiti někoho, aby se k. p. lékařem stal, když náklon-
nost jeho někde jinde wězí a tělesné a dušewní síly jeho k
tomu nepostačují; anebo na to tlačiti, aby se někdo rolníkem
stal, jehož dušewní schopnosti po wýšším zatoužily. Také
by to smutné nepohodlí bylo, kdyby všichni občané toliko
truhláři aneb krejčími byli. To samé nalezá se i u národswa.
Každému národu jest vlastní směr pro jeho tělesné a du-
šewní schopnosti od Boha wykázán, poněwadž každý národ
swou powahu, swou vlast a swůj žiwot—swou historii má.
Má-li tedy člověčenstwo jako obec krásný a pohodlný celek
působiti, musí i každý národ vlastní wzdělawání a swůj
vlastní — národní postup míti. Tento postup jmenujeme ná-
rodním wywinowáním, a wšeliké účastenstwí we wywinowání
tomto nazývá se vlastenectwím.

Prawda tato, ačkoliw welmi blízká a jasná, nebyla
však od národů wždy uznána; ano i za nynějšího času, kde
se o vlastenectwí dlouhé řeči wedou, zahalujeme je mno-
hým nepotřebným rouškem a nepohodlným třepením, začínáme
u k a l, zapominajíce že u a prawý začátek jest. — We
Wašich rukou, páni učitelowé, spočívá zárodek našeho bu-
doucího čistého a neporušeného národu, od Wás má wyjiti
postup národní! Dříwe však, než w stawu budete národní
postup usnadniti, musíte wěru sami postoupiti.

Známt předobře, páni učitelowé, Waše nehody, a již
napřed wím, co mi namítati chcete. Waše postawení w po-
spolitém žiwotě, Waše materialní stránka má a musí owšem
předewším postoupiti a se zlepšiti, máte-li národu to posky-
tati, co od Wás žádá. Než dowolte, abych Wám zatím bez
okolků powěděl, čím národu býti máte, čehož jestli se wol-
ným a bystrým duchem uchopíte, bohda že se i Waše ze-
wnější postawení, dříwe než se nadějete, polepší. —

Učitel národní má býti zajisté muž oswícený, for-
málně totiž wzdělaný, aby stupeň obecného wywinu pochopiti
a k směru obecnému se přichýliti mohl a ústupem anebo me-
škáním swým newadil. On má napotom všem předmětům, w
kterých žáky swé wučowati má, předobře rozuměti a i

mnohých jiných znalostí z nauk a věd dosáhnouti, aby totiž záky své nejen stupněm ale i množstvím umění svých předčil a jim časem i mimo předepsané předměty mnohým potřebným poučením přispěl; neboť čísti, psátí, něco počítati a katechismus nazpaměť uměti, není dostatečno pro učitele, tohož i zák časem svým nabude. Konečně má učitel i svému řemeslu, školnictví totiž, rozuměti; k čemuž nejen všeliké obraty, zběhlosti a dowtipy u vyučování, ale i vhodné upotřebení kázně školní náleží.

Leč odkud možná učitel umění takových dosáhnouti? Známa totiž věc, že kněz, právník, medik a všeliký jiný vzdělanec, dříve než tak nazvaná studia chlebová nastoupí, ne méně osmi lét vzděláním povšechným čili formálním — uměními totiž swobodnými, k živnosti určité nečelícími, zabývající se musí. Studia materialní (chlebová, k živnosti směřující) trvají vždy více let. Již i řemeslník aspoň tři léta se učí. Ano medikovi není dříve dovoleno nedůhy těla našeho stíhati a je léčiti, pokud šest let umění svému se nepřiučoval. Učitel však, který ne o tělo, ale o duši a proto o naši lepší stránku starati se má — nastojte, nemá docela žádných studií formálních zákonně předepsaných, a studium materialní trvá — tři měsíce! A tak učitelstvo naše, jak se kdosi vyjádřil, při pcenu chleba vystuduje. — Však nesluší zákony a jejich důvody vyšetřovati. Zdá se mi, že tam, kde formální a materialní vzdělání učitelstva zákony jen levně vyměřeno, časopis vychovatelský w ohledu tem dokladem zákona býti má, aby se tak poněkud docelilo, čeho zákon ostřeji nežádá. Časopis ten má se státi pravým vychovatelem vychovatelů. A w skutku, má-li we vlasti naší blaho kvěsti, hleďme nejprvé ku vzdělání učitelů. Ne s bůry, ale spíše z důly ať počíná horliwost našeho vlastenectwí. Spis však, který by všeliké snažení učitelstwa českého w sobě soustředil a jeho stále postupování co wzor a ředitel pravého vlastenectwí naznačoval, spis takový stává se w nynějších pohybech národních vždy více a více potřebným.

Divadlo pražské.

Čarodějnice Megera aneb....., fraška we 3 jednáních, vzdělaná od J. L. Zbraslawského, s hudbou, s tancem, se zpěvem, s létacími stroji a jinými přípravami, s 29 jmenowanými osobami (mezi nimiž Megera, Haruntyfeles), k tomu množství komonstwu čarodějnického, hostů, maskar, vlásenkářů, sedláků, selek, muzikantů, duchů, rusalek, příser, oblud a jiného divadelního nářadí.

Dávno již neměla vlastenská mládež na Tři krále takový jux, jaký jí připřawil p. Kaška a regie našeho českého diwadla; místo koledy, Doroty, jeslíček a Tří králů měli tuto Megeru a neutrpěli křiwdy. Wěru bychom w p. Kašce nebyli hledali tolik čistě, nepokalené, dětské mysli, jaké potřebí jest k sestawení a uwarění takového diwadelního haše, takové kašičky pro nejvyšší krajiny diwadelní, jako tato Megera. Asi třicetkrát (nejméně) mění se scéna, hraje se na zemi, pod zemí, w powětří, čarodějnice a čarodějníci lítají, ne sice ještě na pometlech, a však na příměch velmi podobných oblakům až na to, že tyto oblaky bolestně skřipají, wrzají a praskajíce soucíně a o ubohé létající čarodějnictwo pečlivě obecnostwe děsí; ba náš p. Grau (Haruntyfofeles), děsíci jindy toliko pěšky mládež, jezdil tenkrát na parostrojích! Ano na parostrojích, a pp. Kaška, Chauer a Nikolai jezdili na wětrném mlýně! A ty zlatoumke rusalky, wily, nymfy, gnomowé a duchowé, jak pěkně se vždy wykulili na scenu, ba přiwalí co dech májowý, a jako kuřátka, jako běloucké slepičky shromáždily okolo paní a králowny své paní Kolárové, kterou widíme již po dlouhý čas více w zpodkách než w sukních na diwadle.

Snad máme podati krátký obsah celého kusu? Toť by

ale snadněji bylo jiný podobný kus znowa udělati, než obsah jeho w krátkosti podati. Mrzelo by nás ale, kdyby někdo z těchto slow souditi chtěl, že snad p. Zbraslawský měl lehkou a snadnou práci. Nikoli, nejtěžší. Neníť kus jako kus, a w kuse p. Zb. nacházíme věru dramatické freykumsty. Tak k. př. jsou pp. Kolár a Grabinger milownici (každý má jednu milenku, pannu Májowou a pí. Skalnou). To ještě není ten dramatický freykumst: ale ti dva milownici přijdou ke svým milenkám, p. Grabinger w husarském dolmaně a w knírách, p. Kolár w tom fraku a těch rukawíčkách, we kterých jej před desíti minutami milenka widěla. Celé obecnstwo widí patrně, že to p. Grabinger s p. Kolárem, ale milenky jejich mají samou wličí mhu, že je za Uhry drží a je šidice samy se osidit dají, což jest při p. Kolárowi již patrný diw a zázrak. Pak ale, jak jen p. G. sundá kníry, hned jej milenka pozná, že je p. Grabinger. To však jsou čarodějnické obyčeje; nač ale p. Kolár při maškarádě w noci do domina před milenkou se zakuklí, když jej dříve we zwyklém jeho fraku a we dne nepoznala, toť hoť již ani člověčí ani ďábelský ani žádný jiný rozum nechápe, a právě proto jest to největší myšlénka celého kusu. Ó kým bych uměl také takové kusy dělati! A jak se obecnstwo horní smálo, když chtěli p. Kašku holemi práti, jak se diwilo kráse p. Grauowa obleku, jak jsem se zaradowal i já, když ti čerti s pochodněmi přiletěli (myslil jsem, že wezmou Janka, p. Kiliána a Luciáše)! Jak praweno, swáteční kus, kouzlo za kouzlem, jeden nápad swátečnější než druhý, všechno swáteční, výjma toliko wtipy. A jak jemně, jak přirozeně všichni herci hráli, od lokomotiwu až k Harunromfamelesowi samý mistr, žádná karrikatura! Jako ale všude mezi výbornými musí být nejvýbornější, tak i tu náleží wěneček z bobků p. Hametnerowi, právě to perle, šiboletu a amuletu našeho národního nedělního diwadla. Pokud p. Hametner jest živ a zdráv, nemusí se direkce o žádné zwelebení českého diwadla starat!

Abyste však nás nikdo ze stranností newinil, že jen všechno chválíme a wady newidíme, jako bychom uplacení byli, zmíníme se i o některých malých chybičkách. Kdož je bez nich! Sám Horumfomfáfeles (nemůžeme si to maďarské jméno nikterak pamatowat) jednou zapomněl w powětří žezlo, a když pak slítna na zem čarowati měl, musel mu je honem lampář skrze kulisu podat. Jak ten lampář do powětří wyletěl pro to žezlo, toť sám Bůh wí. Také pí. Skalná zpíwala kuplet někdy o cihlu wýš a několik střewců napřed před orkestem. Herci často newěděli sami co se bude dít a co mají mluwit; jak jsme pozorowali, překwapila je sama regie mnohým surpřisem, a jednou by je i dekorace byla porouchala. Ale dobře na ně, proč lezou na scenu bez potřeby.

Největší ale chyba byla, že kus ten nedáwali na rejdišti. Návštěwa byla hojná; spisowatele ku konci wolali. Druhý den nastoupila weliká oblewa, a nastalo w Praze bláto.

H. Borowský.

Zpráva o čtvrtém koncertě komorní hudby w platejském sále.

Ne bez příčiny jsme se těšili na quartetto Haydnowo, nejenom co se týká skladu, ale i co do wywedení. Prawěká swěžeť owiwała srdce naše w těchto zwucích. Přirovnáme-li je s dnešním oktetem, které mezi nejvýbornější práce Mendelssohnovy patří, starý Haydn ani máčku neztratí u své wáže, a každý musí wyznati, že obadwa, jediní we swém druhu, ten naiwností 19. století, a onen pikantností 19. století na srdce lidská účinkují. Tím též i idea a cíl hudby we všech stoletích ten samý. Co Haydn swou individualností takorůka a jednoduchostí působil, to musí Bartholdy co representant našeho věku pikantností dowestí. Záměr přece u obou ten samý, srdce lidská dojmouti, a oba potře-

bují k dosažení toho cíle prostředků svého věku průměrných.

Quartetto od Jos. Haydna na strunné nástroje záleželo z allegra, které velmi důsledně provedeno jsouc zajímavá; pak z adagia vznešeně pobožného, jakých zhusta čili téměř povždy u skladatele „Stvoření světa“ a „Počasi“ nacházíme. Menuett s triem svou jednoduchostí vynikaly; a však finale humor ne světoborný, ale jdylický podalo; bylo to láskování potůčku, sotva ze skály se řinoucího, swobodného syna přírody, nijakou průmyslností nesewřeného, mezi lukami pestrými, kvítím newinným posetými. Pan Mildner též pizzicato tak výborně hrál, že se muselo finale po hlučném potlesku opakovati.

Místo quintetta Šumanowa bylo dááno Mozartovo na fortepiano, oboi, klarinetu, roh a fagot. Jakoby bylo chtělo obecenstvo Haydna zažiti a na následujícího Mendelssohna se připravowati, neobrátilo žádné pozornosti tomuto plodu, a i u wywedení bylo quintetto to nejslabším z dnešních čísel. Tenkrát čistá hudba bez argumentis ad hominem, totiž bez pikantnosti neúčinkowala. Andantem začíná první sada a přechází v pěkné příjemné allegro, na to následuje u wywedení velmi těžké, ale zajímavé adagio, však souhlas nástrojů dyšních nebyl ten, aby mohl proraziti, a koneční rondo w sobě docela ukončené nebylo w stawu, pozornost posluchactwa upoutati.

Wáichni už měli mysl napnutou na oktetto pro 4 violiny, 2 violy a 2 cello od F. Mendelssohn-Bartholdyho Op. 30. Není to obyčejné oktetto, ani s dvojnásobněním nástrojů, jest to úplná symfonie. Jaký to začátek, a následující andante a pak scherzo; ten wrch humoristiky našeho věku; a finale již stupňově duši unáší, elektrisuje a na zemi ji přece poutaje ustaluje. Newím, zdali zdařilejšího oktetta stává, a všecka při tom čest se musí dáti pp. Mildnerowi, Přefnerowi, Němcowi, Wirthowi, Bartákowi, Králi, Tišerowi a Trægowi za klassické, přewýborné provedení takové klassické romantičnosti. Scherzo se muselo opakovati a romantikové z obecenstwa plynuli w slastech a rozkoších.

Michelský.

Slowanské zprávy.

Z Černé Hory.

Do mnoha nowin přespolních, zvláště německých, wloúdila se zpráva, že některé krajiny od pašete Škadarského uplacené aneb zawedené, tureckému žezlu se poddati hodlají, a že přewelebný vládyka a panovník náš, chtěje to ztencení naší síly překaziti, w Caribradě u samého sultana pomoci hledati hodlá. To všecko jest pouhá bájka. Wládkové naši, branitelé swobody a wiry, nebyli a nebudou manové turečtí, a jinak nežli mečem s Turky se nepotkají. Kromě naší obce jsou w horách sousedních ještě jiné Turkům odporující a jen někdy se kořící, jako n. p. Brdjané a Vasojevići; o nás to však neplatí. Nedávno se chtěla celá krajina Podgorica k nám připojiti; vládyka ale, znaje její wrtkawost, nepřijal ji. Wloni jeden chudý krajan náš odešel do Skadaru, kdež ho paša obdaril; dal mu totiž westu zlatem wyšitwanou, kazajku, pás, čepičku červenou s modrým trápem; — co se pak stalo? Dle našich zákonů byl by ten člověk smrt zasloužil, welikomyslný vládyka ale dal na poli hranici dříwí postaviti, na níž se ty dary veřejně upálily. Černohorci, shromáždíwše se kolem ohně, weselým hlasem wolali: „Bog da prosti!“ totiž: Ať Bůh odpustí! Paša Skadarský wloni w Září wojsko na nás sbíral, že ale wice neměl než 12.000 wojáků, do boje se mu nechťelo, jakož se wůbec Turkům líbiti nemůže, proti nám bojowati.

M. F.

Od řeky Dráwy.

Horší poturčenci než Turci. We městě B —, ležícím w králowství uherském, jehož celé obywatelstvo jest chorwátské, od krátkého času — co se tam dostali dva Slowáci, zuřiwí Maďaromani — maďarsky se we farním kostele káže. Obywatelé již žalowali; ale co z toho bude? Najde se snad přece prostředek, by se naše obec za maďarskou wydati mohla. Mezi tím, co nám pomaďařenci duše ubíjejí, kradou nám prawí Maďari celá stáda prasat. — M. F.

Ze Slowenska.

Ze Slowenských Nowin dowídáme se, že se vlastenci slowenští zanášejí myšlénkou založení průmyslowé národní školy w Štáwnici za příkladem naším. Kým by zamýšlený ten ústaw brzy we skutek uwedeu byl, prospěch jeho pro Slowensko byl by neocenitelný.

Pražský denník.

Známy již z předešlých let francouzský Herkules Jean Dupuis, přišed do Prahy s jezdeckou společností paní Laurry de Bachové, opět wysadil cenu 500 zl. w. č., již obdržeti má ten, kdo by ho w pravidelném zápase porazil. Že se lidé najdou, kteří se k vůli té ceně na to odváží s ním w zápas wejiti, bylo se nadít. První byl chasník mlynářský, jménem Březina, který veřejně s francouzským Herkulesem w zápas se pustil, byl však od něho bez velké práce poražen. Po něm pokusil se s ním sladownický Jiří Halík, s kterým Dupuis již wíce práce měl; konečně však i on jest přemožen, ale w pádu swém i odpůrce swého s sebou strhl, který však, že nawrch zůstal, zwítězil. Tento osud dwou jeho předchůdců neodstrašil jiného sladownického, Pawla France, měřiti se s obrem, i učinil to s lepším prospěchem. Neporazil sice Francouze, ale též od něho nebyl poražen, a oba, zápasíwše spolu 11 minut, pustili od sebe. Že však newydrželi wyměřenou lhůtu 15 minut, obecenstvo, zvláště na posledních místech, majíc za to, že Dupuis pro umdlení ustoupil, počalo se bouřiti, chtě aby Francowi wítězství přiřknuto bylo, a s velikým hlukem k jewišti se hrnulo, tak že všechny další produkce jezdecké společnosti přestati musely. O dalších zápasech, mělo-li by k takovým přijiti, neopomineme čtenárstvo zprawiti.

Brousek jazyka.

Nejsou všechny formy, které se dle obdoby wystawěti dají, stejně w užívání. Wracowati, widíwati, slyšiwati jsou sice dobré formy, ale newím zdali se schwáliti dají wedle: wraceti, wídati, slyšati. Také musím podotknouti, aby již se nepsalo wrácteti místo wraceti, neboť we všech grammatikách poznamenáno jest, že wrátiti a wraceti u srownání s jinými dělá wýminku; mají však ostatní slowesa, která na iti a eti vycházejí, před iti krátkou, před eti dlouhou samohlásku nebo dwojhásku, jako: střelití, střěletí; waliti, wáletí; pustiti, pouštětí; mysliti, smýšletí (smejšletí); honiti, shánětí atd., jen, jak praweno, naopak wrátiti, wraceti. Šumawský.

Literní zpráva.

Šádkowa wyprodaného Zeměpisu tiskne se w Hradci Králowé druhé wydání. Spis tento, ačkoliw ze starších, pro svou praktičnost a populárnost jest u našeho lidu a zvláště učitelstwa posud oblíbený.

Oprawa. W čísle 4tém na str. 14té 2hém sloupci we 38mé řádce místo »zaslapania« čti »zaslepeni«.

Číslo 6.
14. roční běh.

KWĚTY.

14. Ledna
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročních třikráte za
týden, w úterý, w
čtvrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dvůr).

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. str. U c. k. po-
stovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obalkou 2 zl. 36 kr.

Starý a mladý Šwenda.

(Pokračování.)

Když se náš statečník takovýmto způsobem za jednoho jitra právě nejlíp se synáčkem kratochvilil, otevřely se dveře, aniž to vzácný pán pozoroval, a borecký učitel vkročil do pokoje. Zhlédnuv wrchnost svou w tak vzácné zábavě chtěl se we wší skromnosti, by newytrhowal, opět ze dveří vykrásti; milostiwá wrchnost jej však i we své nízkosti spatřila.

„Ah, pan učitel!“

„Račte odpustit, jestliže snad —“

„I jen bez omluvy wstupte dále,“ domlouwal wzácný pán. „Což wás sem přiwádí?“

Učitel se pousmál, a urownaw mašli u šátku osnělil se promluwiti takto: „Na domluwu Wašnostim uwedl jsem we škole lískový prut.“

„Lískový prut?!“ vykřiknul překwapený filosof, nějaké neštěstí předzwidaje, a nezpomenuw w této nesnáz, že má milowaného synáčka na zádech, powyskočil hbitě. Ó jaké neštěstí! Miláček se swalil na zem, a uhodiw se notně do hlavy počal tak náramně křičet, tatínek ale tak kategoricky klít, že ubožátko učitel za nejlépe uznal prásknouti do bot.

Od tohoto osudného jitra nechtěl Kašpárek wíce na tatínkowi jezdit a počal býti opět newrlým. I napadlo panu Matějowi, že má w zásobě ještě buben.

To bylo zase wyražení! Chlapec triskal na ubohou stopowinu s takowou náruživostí, že se okna trásly. Tatínek musicírowal zpočátku pouze hubou, posléze si však dal přinest od wrátného obecní buben a řezal to se synáčkem jak o závod. Ze se synáček w brzce ostrowtípnému „bum — bum — bum-bum“ naučil, mohl se otec radostí zfantit, maje za to, že spočiwají w Kašpárkowi neobyčejné schopnosti hudební.

2.

Jestliže ta wodní pára,
Kterouž watim brambory,
Třicet, ba i wíce wozů
W stawu unest w mžiku za hory:
Pak se, bratři, přísám každému,
Že již nediwím se ničemu.

Dle tohoto krátkého nakreslení uwěří laskawý čtenář zajisté, že statečník Šwenda synáčka i w dospělejších letech nesmyslnými prostředky k stanowišti wedl, na kterém by jej welmi rád byl widěl. Tak se k. p. ustanowil na zásadě, že se u děcka nejdrív tělo a pak teprw duše wzdláwati musí, ku kterémuž konci Kašpárka osm let stáří dosáhnouti nechal, nežli jej přiměl k naučení se abecedě. Napotom byl učitel předwolán a dostal nařízení, aby předně mladistwého ducha učením nepřeháněl, a zadruhé aby s Kašpárkem při čwíčení jen hráwě zacházel.

Když to k učení přišlo, ubohý stařeček, ten zkusil! Hned při wyslowení prwní písmenky a otevřel mladý pán ústa co panská wrata a zarwal, jakoby chtěl pana učitele pohltit. Pan učitel owšem minil, že takowé řwaní je nezpůsobné, statečník ale doložil, že si právě takowýmto čtweráctwím synáček bude písmenky lépe pamatowat.

Pokročilo se tedy w abecedě dále; a že tatínek čtweráctwí při učení schwalowal, zabečel Kašpárek při b co desítinedělní tele tak přirozeně a tak zwučně, že se w maštali okamžitě kráwa po kráwě ozýwati začala.

Ač si pan učitel z newyhnutelných příčin wše libit dáwal, řwaní, bečení, sičení, kwikání a řehtání, nieméně však uplynulo pět neděl a učenec wěděl tolik co dříve.

Náhoda, která tak welice na swětě panuje, swedla w této kritické periodě pana Šwendu při jeho příjezdu do Prahy sjakýmsi mladíkem, který se w běhu řeči o metodě: „učit děti čist bez abecedy a prawopisu bez psaní“ welmi chwalitebně zmínil.

Že to byla pro pana Matěje woda na mlýn, snadno uwěřit. Jelikož se tento mladík za muže pro-

hlásil, jemuž takové tajemství prakticky známo, dolehal pan Matěj na něj tak dlouho, až mu onen pod výminkou skvostného honoráru rukou dáním přislíbil, že za několik dní do Borku přijede, by starého učitele w oné vyš podotknuté methodě poučil.

Ledwa že náš statečník domů přijel, daw sobě učitele předwolati činil mu nejhrubší výčitky, že prý je w učitelském stawu tisíc let pozadu, že moři co starý hlupec děti nezáživnými věcmi atd. Při tom mu ohlásil, abeceda že je dle nowějšího wynálezu ke čtení nepotřebná, ano prawá zpozdilost, a prawopisu že se může člověk naučit bez psaní.

Ubožátko učitel wywalował na milostiwowu wrchnost z počátku oči co wyjeweny, pak ale wrtěl hlavou patrně na jawo dáváje, že to věc nemožná. Tím však dopálil pana Matěje, kterýž počal horliti takto: „Wy tedy slowům mým newěříte? I toť se mi líbí! Ze jste sprosiák, wěděl jsem již dávno, ale za tak na hlavu padlého jsem wás neměl, abych sobě byl pomyslit mohl, že nejste w stawu pouhou možnosť geniálního wypátrání pochopit. Nanejvyš za tyden mě nawštíwi človíček, kterémuž byste mohl být pradědem, a ten wás o prawdiwosti mých slow přewědčí. Prozatím s Bohem!“

Politování hodný stařec se mlčky poklonil a šel. Spáwal-li dříve pro stará léta jen několik hodin, probděl nyní skorem celé noci a wypadal osmého dne po vyš podotknuté lekci tak wysmáhly, tak bledý, že bylo podiwání naň holestné. „Čtení bez abecedy“ byla slowa, která mu neustále w uších hučela. On to rozbíral na tisícery způsob, a přece nebyl ani té nejnepatrnější myšlénky schopn, která by se k takové možnosti byla blížila. „Čtení bez abecedy — i aby do toho tisíc láter! Nemá-li to být nesmysl, nesměly by mít knihy písmenek, a bez písmenek knihy — i ty dobrotiwy Bože, toť je samo sebou nesmysl.“

W takowémto přemítání mu za jednoho wečera napadlo, že někde o jakýchsi nástrojích četl, jimiž možno všelike zpráwy w několika okamženích na sta mil sdělit.

„Holla!“ jásal stařeček poněkud uspokojen, „něco takowého to bude zajisté. Ale jak se ty nástroje jen jmenují? Nemejlím-li se, zní to jako — jako — jako — ano, jako tele. Tele — tele — ano, tak nějak! — Hejsa, pane Šwendo! — telegrify, a již to mám!“

„Jak to vypadá s prawopisem bez psaní?“ byla otázka, která ho počala uwádět do nových nesnází. „Inu,“ konejšil as po čtvrt hodině sebe samého, „je-li možná tím telegrifem dobře číst, proč by se nim nemohlo i dobře psát?“

Touto myšlénkou uspokojen zawřel kantor oči, přetřikával si, aby na telegrify pro dnešek zapomněl, zwolna: „jedenkrát jedna jest jedna, dwakrát dvě jsou čtyry“ atd., až usnul. (Pokračování.)

Listy učitelům českým.

2. Přítel Mládeže. Časopis pro českoslowanské národní školy. Ročník I—XXI. Čtvrtletně vydávan od biskupské konsistoře Královéhradecké.

Po čem jsme w předešlém listu toužili, to snad již již máme. Čtyry a osmdesát swazků Přítel Mládeže je zajisté dosti širé pole, na kterém byste se, páni učitelové, proháněti mohli! — Dříve než k dílu tomuto přistoupíme, ohlédněte se kolem we vlasti, jaký asi dojem spis tento we Waších spolubratřích a jinde působí.

Je tomu 23 let, co Přítel Mládeže vychází, a stále buď newlídne buď přísné hlasy ozywají se, že časopis ten co do látky a rázu je spis sprostý, planý, wšední, otřelý, nynějšímu duchu a času nepřiměřený, ba odporný; že bez ladu a skladu, náboženským třibením a fukáním přeplněný a proto jednostranný, nepraktický; že na hustě ze spisů německých přeložen, a tak že ani dobré w něm nowé, ani nowé že dobré neni; ano, nastojte, že prý je pouhá daň pro učitele! —

Což máme o hlasech těchto souditi? Zajisté jsou ony buď nepravé, nezbednou a odbojnou myslí přehnané, anebo jsou třeba jen poněkud prawé a nepřehnané. W prvním pádu jest se nám diwiti, odkud ta zanevřelost a zlomyslnost proti spisu, jehož úkon tak wznešený a peněžitý wynos tak blahodějny jest? Snad je to příčinou lání tak newlídneho, že peněžitý wynos k podporování učitelských wdow a sirotků určen jest a tedy že almužnou, kterou podáváme. spis, ač nepravé, měříme, jako se to při diwadlech a komertech děje, kde toliko wrchnostenští sluhové w ložích sedávají, když se pro chudé hraje? Anebo že se učitelé přidržují a jako nepřimo nutí, aby spis kupowali? Známo totiž, že přirozenost lidská tak jest uzpusobena, že pudiwou jakousi mocí to odráží, co se jí wnucuje. Než jsou-li hlasy ty poněkud prawé a nepřehnané, kdež máme pak stihati příčiny wad wyčtených? Snad je tím pochybeno, že se spřawatelé P. M. toliko ctí a vlastním wědomím za práce své odměňují? Anebo jest to w prawdě nedostatek spřawatelů powolaných? Snad nejste, páni učitelové, vyššího postupu ani schopni, anebo zdá se předmět spisu tohoto, wzděláný totiž učitelstwa, tuze nepatrným býti, aby se mu všeliká wybornější síla we vlasti obětowala, wynaložená upotřebila a tak w život rozmnožený wtekla?

K rozhodnutí, zdali udané výčitky prawé anebo nepravé jsou, a k porownání otázek nadřečených je zajisté wellké obezřetosti třeba; a smělost by to byla, chtít spisu na život sáhati, který tak blahodějné působiti má i může. Ano mužové, na jejichž bedrách časopis ten spočívá, jsou spíše hodni obdiwování, než, a to kdyby provinili, Janění a tupení. Od všelike totiž odměny peněžité odloučení, na čest a chwálu swetskou nespolehajíce — nebo ta, jak již podotknuto, pokalena jest — obětují vše uprázdnení swého těžkého powolání spisu na pohled tak powrženému.

A přece se otázky ty musejí wyšetřiti a zodpovídati, má-li časopis ze své churawosti, w které se již 23 let wleče — důkladnost spisu neměř se totiž dle počtu wýtisků — k bystřejšímu životu procitnouti, nemá-li býti powrhelem, ale blaženě působiti a tím i žiti. Zdá se owšem, jakoby časopis ten potud ani nezasloužil býti posouzen, a to mužné a powážliwé. Jen zde a onde se časem buď prádnými, ano i urážliwými slowy co nějaký powrženec odbyde, buď se nad ním úrpně ramenama pokrčí. A však takové nejitě pokukování a ramenama pokrčování věci více škodí, nežli přímé porownání. — Leč časopis sám a to wellmi zřejně (XVIII. roč. 1. sw. 85. str. p. č., dílem i XIII. roč. 1. w úvodu) nedostatek svůj uznává a opravu dlebowé žádá.

Nemíním však, pp. učitelové, Přítel Mládeže s Wami podrobně rozebírat, známť i k tomu swou nesilu; wytknu

ale w budoucích listech co w nějakém wzoru, jaký časopis ku vzdělání učitelstva směřující býti má. Což jestli se Vám líbiti bude, přihlídněte pak ku P. M. sami a popaťte pokud ku wzoru vytknutému přilnul, a poradte jak, anebo spíše pokuste se o to, aby se mnohá mezera vyplnila, a co příliš odchýleno jest, opět přichýlilo. Možná že i porovnání swrchu udaných otázek se tak usnadní a wyswitne.

D o p i s y.

Z Liblic u Mělníka.

Ač naše místo jedno z nepatrných w naší milé vlasti jest, přece se zde také, ano w celém našem okolí, zvláště pak w sousedním nám městečku Byšicích přičiněním tamějšího obročního p. K. D., duch národní demně zmáhá. Toho důkaz wrělé účastenství, které máme we všem, co blahocínně působí pro náš jazyk a naši národnost. S jakou radostí četli jsme zprávu o usnešení průmyslové Jednoty, založení českou školu průmyslovou, jejíž potřebu a důležitost zajisté každý zdravým rozumem nadaný a zkušený člověk uznává. Neméně jsme také i zde u nás přesvědčení, že mnoho, mnoho třeba, má-li se škola ta státi hodnou národu. Proto jsme se také na tom usnesli, aby každý dle možnosti malý dárek složil. Mnoho toho arcíť nebude, jelikož naše místo w předešlém roce po dwakráte ohněm, kterým i sousední Byšice po třikráte navštíveny byly, u velikou bídu uvrženo jest. A však, byť i málo, jen kdyby každé takové místo, jako jest naše, dáreček swůj přineslo, oč že by ty malé dárky k hezkému daru wzrostly? Dejž to Bůh!

Držíme zde také Pražské Nowiny, Wčelu, Kwěty, Postníka, Pražského Posla, a české knihy se zde hojně čítají. Zakladatelů Matice jest u nás a w Byšicích osm.

Také o založení školní knihovny se jednalo, leč powolení k tomu jsme až posud nedostali.

Wůbec musím žalovati na netečnost a newšimawost okolního učitelstva we všem, co se naší národnosti týče. U nich panuje ještě starý šlendrian. Owšem nesním také k jejich omluvení zatajiti, že staw učitelů w našem okolí není skwělý; že mnohý, coby mohl nějakou užitečnou knihu čísti, musí pole orat, hnůj wozit a jiné takové stawu swého nehodné práce konat; mohlo by to však přece lepší býti než to jest.

Při této příležitosti, an právě o učitelích mluvím, myslím že nebude zbytečné ještě o školách několika slovy se zmíniti. Školní stawení našeho okolí jsou w stawu nad míru bídném: neúpravné, plné špíny a w ledajakém koutě zastrčené; tak na příklad we městečku Byšicích je škola mizerný barák, kde dáž i zima wolný přístup má — uprostřed dwora městské hospody! Jaké to krásné a mravné upamotování dítek: ze školy do hospody! W jiné opět wesnici souwisi škola s chléwy pana děkana.

Dost však prozatím o těchto věcech; již myšlenka na ně srdce mi hořkostí a hněwem naplňuje. Budoucně o něčem radostnějším.

W. C.

Z Bělehradu (z dopisu přátelského).

Wšecko wenku plesá radostí, že se Vám poštěstilo tak dobře provestí záležitost průmyslové školy. Já také abrám; a až přijdu do Prahy, přinesu snůšku s sebou. Na Pecce sbírá se též a jinde všude tuším. Kdyby jen také ti boháčové urození otevřeli měšec a zpomněli sobě, že jsou potomci slavných předků!

Právě přináší posel Nowiny a Kwěty. S dychtivostí stwírám, co tam zase radostného bude; a tu čtu we Kw. (posl. 2 čísla min. r.) článek „o wzorní průmyslové škole“, srdce k abám radostným pohybajícím. Zaplesal jsem obzvláštně nad šlechtným bratrem Každou, a to tím více, an tento krajan náš nedaleko od mé osady, z Popowic, jest rodilý. Ó kýž.

by nám nahradil ztrátu nezapomenutelného Pernerera, toho wrouciho vlastimila! Srdečně přeji, aby, jak tento článek končí, ustaw ten školní brzo dostatečnou jistinou na všechny časy budoucí založen byl! Jak snadné by to bylo mohowitému některému vlastenci!

F. P.

L i t e r a t u r a.

Böhmische Bauernzustände, im Interesse der Landeskultur und des Nationalwohlstandes besprochen von Dr. F. A. Brauner, gewesenen Oberamtmann und Justiziar in Böhmen. Wien, Verlag von Schmidt und Leo. 1847.

Kniha tato, ač německy psána, dotýká se tak důležité stránky našich vlastenských záležitostí, že za swou powinnost máme, pozornost čtenářů listů našich na ni obrátiti. Staw selský w Čechách, toto jádro našeho národu, tento nejdůležitější, jelikož žiwící staw každého, na vlastní prostředky swého udržení odkázaného státu, až posud nebyl předmětem takové veřejné péče, která by jednak důležitosti jeho, jednak jeho vždy ještě nedosti ubezpečenému postawení přiměřena byla. A přece staw jmenowitě českého sedláka we vlasti naší již proto zdwojnásobněného powšimnutí zasluhuje, jelikož postawení jeho proti ostatním oudům našeho státního spolku s dwojiho stanowistě powažowáno býti musí. Sedlák český jednak co wzdelawatel půdy k ostatním stawům rozličného powolání důstojně se řadí, jednak národnosti swou se žiwlem německým, všude sobě vládu osobujícím, w odporu jest. Teprw bedlivě a nestranně, všech předsudků prostě uwážení obojího toho postawení wede k poznání opravdowych jeho potřeb a posawadních nedostatků. Nelze owšem tajiti, že sedlák český co polní hospodář byl předmětem mnohé pozornosti jak veřejné tak soukromé, ale chtěje býti spravedliwí musíme wyznati, že co se týče péče veřejné o důležitý tento staw, ta na mnoze bez dostatečné známosti okolností sobě počínala, a tak mnohá dobře míněná nařízení wydána jsou, která buď nepraktickými anebo zcela neprůwodnými se ukazují. Co se týče soukromé činnosti pro zlepšení stawu rolníka, widíme bohužel jiný, mnohem horší nedůstatek; činí se tu pouze, aby se řeklo, že se něco činí, nikoli však aby se prospělo. Než dosti o tom; kdo rozumí kam biju, zajisté mně přiswědčí; jiným psal bych prázdna slowa. — Co se pak týče národního postawení českého sedláka, toho posud zcela nebylo sobě všimáno, neřku-li aby důležitost jeho náležitě byla uznána.

Pan dr. Brauner, který byw po více let ředitelem rozsáhlého panství nejlepší příležitost měl, staw rolníka českého se všech stran seznati, předkládá we spise swém obecnstwu výsledky té zkušenosti. Není však tato kniha jeho spis ukončený, nýbrž spíše první částka díla wětšího, obsahujícího, a právem by to i na titulu jejím mělo býti poznámeno. Jedná se tu pouze o následující věci: 1. O příprawném wzdeláwání dětí pro swůj staw; 2. o postupowání gruntů a ženění; 3. o dělení gruntů; 4. o hospodářství; 5. o hospodářském stawitelství a 6. o zřízení obcí. Z toho patrně, že daleko není wycerpáno vše, co leží w oboru záležitostí českého sedláka, a že to, co tuto podáno, z největší části wztahuje se toliko kstránce ekonomické. Spi-sowatel odkrývá tu bez ostýchání mnohé wady i nedostatky a spolu i návrhy k odstranění jejich podává, ze všeho pak jasně wyswítá šlechtné vlastenecké smýšlení jeho, které, nezůstáwajíc na polowiční cestě, až k samým základům těchto wad a nedostatků se probírá. A tu spatřujeme, jak ouzce spolu spojeno jest obojí swrchu wytknuté postawení sedláka českého co polního hospodáře a Čecha, jak následkové i požadawky jeho wespólek souwisi a se propilítají, tak že spisowatel, jednajícím hlavně o stránce hospodářské, nebylo možná nezmníti se častěji též o národnosti. Kdekoliw pak zmínka tato se děje, všude ukazuje se co hlavní příčina

všeho zlého nedostatek národního, okolnostem přiměřeného vychování. Tak jmenovitě na str. 176. žaluje spisovatel — a to vším právem — na to, že každé vyšší průmyslové vzdělávání děje se u nás posud prostředkem jazyka cizího, německého, tudíž obecnému nesrozumitelného. Jak tato přednost němčiny i v úředním a jiném jednání k patrné škodě a zkáze českého sedláka čelí, na jiných místech knihy dostatečně se ukazuje.

Tím naznačili jsme krátce obsah i směr spisu před námi ležícího, z něhož veliká důležitost té knihy patrně vysvitá. Kým by nám pan dr. Brauner brzo podal přislíbené pokračování! Že pak důležitost svobodného pojednávání o takových záležitostech zemských i od milostivé vlády netoliko se uznává, nýbrž i počínání takové blahobytne podporuje, toho důkazem jest, že Jeho Cis. Wys. náš milovaný zeměsprávce dedikací spisu tohoto přijal. Spolu pak nám to i podnětem býti musí, abychom se netajili se slušnými žádostmi, čelícími k blahu vlasti, nýbrž kde toho právo i potřeba káže, směle a bez ostýchání v zájmu národní věci své vystupovali, majíce na paměti povinnost svou co dobrých občanů a poddaných: všemožně přičinovat se k dobru všeobecnému, jenž jest nejpevnějším svazkem mezi národem a mocnářem.

Zprávy vlastenské.

W *Přesticích* byla na podzim držána beseda, při které se i deklamovalo. Čistý výnos určen byl pro školní knihovnu. Hlavní zásluha jejího uspořádání náleží panu F. Lamblovi. Druhá podobná beseda k témuž účelu držána byla 10. Ledna b. r. Odbírají se tam dva výtisky *Květů*, *Nowin*, *Wčely* a *Poutníka*, nejvíce působením téhož p. Lambly a postříhacího mistra pana Wáclawa Kučery.

W *Zlonicích* chvalitebně prosperují školní knihovna pod horlivou správou zasloužilého kaplana p. Řihánka, počítají již 814 svazků. Oudů Matice české jest tam sedm, počet to zajisté znamenitý. České časopisy mnoho tam čtenářů nalezají.

Do *Pelhřimova*, rodinného svého místa, daroval wel. p. Wáclaw Pohan, děkan Pořícký, tamější knihovně 100 svazků rozličných kněk, začež zpanilomyslnému dárci wrěle díky buděť od každého vlastence.

Držitel fabriky *Brodecké nad Sázavou*, pan Wahle mladší, ač sám Israelita, bedlivě na to hledí, aby jeho křesťanská čeleď v neděli i ve svátek pilně služby boží navštěvovala; kdo by bez důležité příčiny služby boží zanedbal, tomu bývá stržena částka mzdy ku prospěchu chudší třídy. Zawedl též ve fabrice své řádné nedělní křesťanské cvičení. Když minulého měsíce, jmenovitě dne 12. Prosince, silná chumelenice celou krajinu haldami sněhu pokryla, tak že pocestnému o život šlo, podržel všechny dělníky přes noc u sebe v dobře vytopených síních, zapověděv pod ztrátou služby, aby nikdo na cestu domů se newydával. Ano, aby se nezdálo, že jich k svému prospěchu podržení zamýšlí, o hodinu dříve než jindy z práce je propustil. Teprve následující neděli, když již po nebezpečnosti bylo, dovolil lidem svým domů se odebrati.

Slowanské zprávy.

Od Dráwy.

Orel Tatranský dává potěšitelnou zprávu z *Marburgu*, kterak tam lonského roku žáci latinských škol usnesli se ve slowenčině se cvičit a každý týden jeden arch slowenských prací vydat, což tak pilně činili, že nyní jich práce již na 30 archů vzrostly, za kteroužto horlivost tři nejpil-

nější žáci, tam zejména uvedení, od welebného pana Davorina Terstenjaka dary poctění jsou. Zpráva tato mohla by však leckoho mýlit, jakoby se tato horlivost marburských žáků vztahovala na nářečí uherských Slowáků, které jsme jmenovali uvykli slowenským, pročť my tuto zprávu Orla Tatranského tak ponaprawujeme, že tou slowenčinou nepochybně míní se nářečí štyrských Slowanů, jenž zovou sebe Slowinci. Mělo by tedy w Orlu státi: w jazyku slowinskom na místě: slowenskom. Máme za to, že tento omyl jen z nedopatření do Orla se wloudil.

Z U h e r.

W posezení maďarské akademie dne 7. Prosince m. r. čten byl list pana Josefa Podhradského, w kterém tento dopisující oud téže akademie páně Jankowicůw slownik slowensko-maďarský za dobrý uznáváje přidává, jak prospěšno bylo by do slowníka toho i srbský jazyk přijmout a pořekadla umístit. Toto poslední schválila akademie, ale onoho prvnějšího potřebu neuznala (!).

Pražský denník.

Jelikož ne všem čtenářům *Květů* i *Pražské Nowiny* do rukou se dostávají, doufáme se jim nemálo zawděčiti sdělením následujícího článku čísla 3. týchže *Nowin*:

„*Strany škol* vydán jest tyto dny od slaw. Pražského magistrátu nepochybně následkem vyššího nařízení přips ke všem pp. učitelům škol Pražských, aby zároveň s wel. pp. faráři a katechety na sledující otázky obšírně, swědomitě odpověděli:

1. Čemu se we škole jejich vyučuje?
2. Dle jaké metody zvlášť s ohledem na oba zemské jazyky a jmenovitě na čisté českou mládež?
3. Kdo a jak připravuje mládež ke zpovědi s ohledem na jazyky oba?
4. Poněwadž se jewí, že se české mládeži we všech zdejších farních školách všechno jen německy vykládá, vůbec němčinou trápení působí; že mládež ničemu nerozuměje jen papouškuje; že dítě do vyššího klasu vstupujíc německou mluwnici, počítanku a německý katechismus dostává, a od té doby za Němce se považuje, ačkoli ani učitel, ani knize, ani tomu, čemu se nazpaměť naučilo a co nesmyslně papouškuje, nerozumí; že času není, aby učitel dětem všechno po česku a po německu wyložiti mohl; a konečně, že učitel dětem češtinu co selskou, hrubou, neschopnou řeč tupí a školním trestem (signum) zakazuje: pročť se na všechny ty kusy swědomitě odpověditi, a pokud prawdiwé jsou, udati má.
5. Jestli a jak by se škola oprawiti měla?
6. Nebylo-li by zapotřebí a pro mládež k dalšímu vzdělání a štěstí prospěšno, aby se w českých školách všemu jen po česku vyučowalo?
7. Zdali jest zapotřebí w Praze českou hlavní školu zříditi, a jak by se uskutečniti měla?

Zároveň se udati má o každé škole počet dětí všech, pak zvlášť kolik pouze českých, kolik německých a kolik utraquistických?—

Doufáme, že vážené učitelstvo a zvlášť welebné duchowenstvo Pražské na tyto otázky úplně a swědomitě odpowí, a bohda pak nezůstane krok tento beze spasitelných následků pro celou naši vlast. Račiz jen každý powážiti, jak welice by se pro nějaké zdworilé ohledy ať na celém národu prohřešiti mohl. Prawda, čistá prawda každému, i milostiwé vládě i našemu národu nejlépe poslouží.“

Číslo 7.

14. roční běh.

KWĚTY.

18. Ledna
1947.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročních tiskráte za
týden, w outery, w
čtvrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podlouhým č. 8—1 w druhém poschodí přes dvůr).

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. st. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
příložen s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Starý a mladý Šwenda.

(Pokračování.)

4.

Ó, jak snadno by se mohla
Dítkám chuť dát k učení,
Kdyby byly slabikáře
Na marcipán tiskány!

Tři dni po ostrowtipném přiblížení se k rozluštění tak těžké hádanky přijel diwotworný paedagog do Borku. Pan Matěj ho uwítal co nejwliálněji, a dal přistojit neobyčejně skwostný oběd. Po obědě se pilo šampaňské. Když byl tento francký rarášek mozko-vice na onen stupeň rozhrál, kde si stawí rozum čarowné paláce, w nichžto se člowěku swět co Eldorado zjewuje, kde je každá wěc wěci možnou, wěci dowolenou; kde se beznozí otrhaní žebrákové co překrásné předměty k idyllickým obrazům utwórují: wstal náš Šwenda od stolu a pobídnul mladíka k odchodu do obydlí paně učitelowa.

Při této již tolik dni netrpělivě očekávané návštěvě stařeček w prvním okamžiku owšem sebou trochu trhnul; wědomí však, že sobě o umění přichozího mudrce alespoň nějakého ponětí wlastním badáním wydobyhl, posilnilo dosti brzo čidly šedého starce; ano ctižádost zawedla jej tak daleko, že, nejsa posud ještě na nic tážán, horumpádem jak se prawí s dwěrmí do swětnice padl a s úsměškem pewně prohlásil: „O tom, co mi, pane, řici chcete, wěděl jsem již dávno.“

Při takowémto výroku se měl pan Matěj co zdržowat, by kantora za prsa nepopadl a ze školy newyhodil.

„Wy jste tedy o tom již dávno wěděl?“ popouštěl statečník hněwu uzdu, „wy jste o tom wěděl, ničemníku, a přec jste se opowážowal jediného syna mého, někdejšího pána wasého, na tak neschůdné cestě k poswátnému chrámu učenosti co otroka wasí swéhlawosti za sebou táhnout? Nač se to stalo? Proč se to stalo? Jste snad od mých poddaných uplacen, zanecháte nástupce tohoto statku zúmýslně w hlouposti, by s ním po mé smrti nakládat, jej šejdit, okrádat a loupit mohli jak by chtěli? He? Zdali pak

jsem uhodnul? Sklapne wám, nestydatý špekulante; naděje wasé je ničemná!“

Kantor stál při tak drzém počínání si paně Šwendowě co mrtwici raněn. Přítomný mladík, jehož Wlastislawem nazýwati chceme, byl dosti wzdělaný a citelný, by i w šampaňském roznícení swém překwapením zmalátnělého starce s wšemožnou šetrností z nesnázi neměl wytrhnout, pročez se ozwal takto:

„Možná, pane učiteli, že wám methoda má poněkud známa, jelikož podle ní již po několik let soukromně učím. Uraženým se však příchodem mým powážowat nemůžete; neb dlouhá praxis“—

„Ináč takowé omlouwání?“ skočil statečník zhurta do řeči, „wi-li to prawé, proč tak neučil? a newi-li to, ať se stydí, že to newi.“

„Mluwte tedy, pane učiteli,“ přewzal Wlastislaw šetrně slowo, „mluwte, na jakých základech methoda wám známa zpočiwá.“

„Překwapení, newyslowitelný bol nad slehčowáním mé posud swědomité zastáwané důstojnosti,—ono to swírá prsa má tak křečowitě, že mi na otázku wasí nelze wice říci, nežli: telegrify.“

„Telegrify?“ ptal se s podiwením průtažně Wlastislaw.

„Ano, telegrify, telegrify,“ opakowal kantor hlasem, w němžto zoufanliwá odhodlanost a newwroucnější prosba spočíwala, uspokojiti se tímto slowem alespoň u přítomnosti paně Šwendowě.

Wlastislaw tomu hlasu porozuměl, a nawrhl, že by bylo nejradněji, srozuměti se s panem kantorem mezi čtyřma očima. Statečník z počátku owšem nawrhu odporowal, dal se však posléze přece přemluwit a odešel.—

O mnoho-li nyní panu kantorowi wolněji bylo, netřeba obšírnými slowy líčiti.

Byloté i Wlastislawowi wolněji, a on započal rozmluwu, w outrpnosti s rozpačitostí starcowou, slowy co newwliálnějsími. Nicméně usilowal stařec na mladíka, přikročit bez okolků k wěci samé. Než uplynula hodina, byl weterán w učitelství s nowou methodou seznámen, a díky wzdáwaje Wlastislawowi diw že nezaplakal.—

Po čtvrt hodině kráčeli naši paedagogové do obydlí páně Šwendowa.

Když byl Wlastislaw statečníka ujistil, že stařeček ostrowtipné methodě w skutku dosti dobře rozumí a že mu jen nepatrného vysvětlení scházelo: byl Kašpárek předwolán a zkouška měla počít.

Statečník se uvrhl na lenošku, Wlastislaw wedle něho. Jim naproti si sedl starý učitel, a jemu po bok mladý pán.

As po minutě bezdušného ticha uchopil se stařec ruky Kašpárkowsy, mluvě k němu takto: „Kašpárku, widěl jste již někdy wojáky?“

„Widěl.“

„Zdali pak jste již také widěl, jak wojáci chodíwají?“ Při této otázce se dal Kašpárek do hlasitého smíchu a pravil, po hlavě že asi sotwa chodí, jestli ne p o n o h o u.“

Učitel se owšem při tak neočekávané odpovědi až za uši zapýřil, pan Matěj se však mohl nad wtipem miláčka swého smíchem ukuckat, dorážaje na Wlastislawa se samolibou otázkou, nemá-li ten klučík wzácny wtip?

Wlastislaw přisvědčil, a kantor ubíral se s patrným zapřením sebe samého a potutelným úsměškem z postranné pěšinky opět na wozowou cestu.

Jelikož, mladý pane, wíte, že wojáci také p o n o h o u chodí jako já a wy, nebude wám zajisté obtížno, chodit trochu po boku mém jako wojáci.“

„Chodit jako wojáci?“ tázal se Kašpárek. „A ha, ha, ha! Počkejte, já přinesu buben.“

Kantor owšem odporowal, Kašpárek ale sebou trhnul řka, že bez bubnu ještě nikdy na wojáky nehrál.

„Proklatý kluk!“ mumlal stařec pro sebe, uchýtil se Kašpárkowsy ruky a lichotil mu, by od předsewzetí swého upustil.

Že tatínek na synáčka mrknul a z pokoje s přiwětíwou twáří odešel, byl hošík powolným a krácel s panem učitelem wojenským krokem po swětnici, při čemž stařeček každým slápnutím slabiku po slabice, jak násladuje, hlasitě wyslowowal: „W o- j á- c i- t u- c h o- d í-, w o- j á- c i- t u- c h o- d í.“

Když již asi po desáté takowýmto způsobem po pokoji kráčeli, zahrml w postranné swětnici buben, a pan Matěj přimaršírowal w taktu známého „b u m b u m b u m!“

Jaká to pochoutka pro Kašpárka! On wyškubnul tatínkowi paličky jen to mžiklo, a začal sebou nedočkawě třepetat, wele, že chce sám bubnowat.

Kantora přiwedl tento pekelný hudební nástroj do takové nesnáze, žeby sobě nebyl wěděl co počít, kdyby se nebyl Wlastislaw ozwal, že má od pana učitele nawržené wojenské kráčení po pokoji oučel, který se bubnowáním welmi ruší. Jaké to as práce stálo, Kašpárka powolným učinit, snadno pochopit.

Když byl buben odstraněn, nechal stařec hochu kráčet poznowu, prikázaw mu, by při každém kroku

wyš podotknuté „w o- j á- c i- t u- c h o- d í-“ slabiku po slabice wyslowowal.

Po takowém cwíčení wzal kantor cwíčence opět za ruku, řka: „Teď si zase sedněme, a já wám něco powím.“

Když si sedli, žádal stařec Kašpárka, by ještě jednou wyřkl „w o- j á- k y“, pak wyndal lístek, na němž to samé slowo napsáno bylo, a mluwil dále: „Tuhle na tom papírku také je napsáno: „w o- j á- k y-. Dejte pozor, w o- j á- k y; říkejte se mnou: w o- j á- k y-, ještě jednou, a ještě jednou, hezky zdlouha. Widíte, tady je w o- tady j á- tady k y.“

Když to byl chlapci tak zřejmě ukázal, tázal se ho, kde je w o- kde j á- a kde k y? Kašpárek to wěděl, a slíbil že si to bude pamatowat. Napotom rozstříhl učitel ještě jeden stejný listek (w o- j á- k y) na tři kousky, a položiw je w tom samém pořádku wedle sebe, jak dříve byly, pravil dále: „Widíte, to je jako to w o- j á- k y. Na to listky rozhodil, a prikázal mladému pánu, aby je tak položil, jak dříve byly. Že to Kašpárek w skutku dowedl, ohlásil Wlastislaw statečníkowi, jak mladý pán již více umí, než kdyby wěděl celou abecedu zpaměti; mimo to že se tímto nawedením dříve, nežli bude psáti uměti, z weliké části i prawopisu naučí.

Šwenda byl radostí jak znowu narozen, obdarowal Wlastislawa co nejslušněji, a dal jej druhého dne do Prahy dowest, dokládaje, aby zas brzy Borek nawštíwil, že bude vždy wítaným hostem. —

(Pokračowání.)

Listy učitelům českým.

2. O powšechném čili formálním wzdělání učitelstwa.

Páni učitelowé! Čhtěje Wám wzor čili plán k časopisu wychowatelskému wytknouti, doufám, že Wám zároveň obraz dokonalého učitele podám; jelikož časopis tento k dokonalosti učitelské wěsti má, a proto dokonalost tu zwlášť wyličiti a jako na obraze obsahowati musí. Přál bych proto, aby listy tyto tak wypadaly, byste se w nich co w nějakém zrcadle zhlédnouti mohli.

Powšechné čili formální wzdělání utwóráje se u učitele takowými wědomostmi, které mu ne práwě co učiteli, ale co člověku wúbec na wyšším stupni wzdělanosti stojícímu sluší. Wědomosti takové nejsou totiž člověku práwě proto potřebné, aby si s nimi nějakou žiwnost zawedl anebo kus chleba wydělal; ale proto, aby jich pomoci poznal, že neni jedině proto na swětě, aby se pachtíl a lopotil, ale i proto, aby se k jakémusi wyššímu a krásnějšímu bytí powznesl; jsou to wědomosti, které nás poučují, jaký wýznam máme co oudowé člověčenstwa, co oudowé národu, státu, obce a rodiny. Wědomosti tyto jmenují se též oswětou. A této oswěty je učiteli třeba, aby nezewšedněl a nestal se podlým a obyčejným mzdářem. Učitel má se vždy powážowati za něco wyššího, než za pouhého nádenníka a řemeslníka, který za peníz pracuje, on má swůj zřetel vždy k celku obracet, může a má sebe, když powinnosti swé plní, za prawého vlastence powážowati a w tomto pocitu útěchu a powznešení nalezati, třeba i jeho zewnější okolnosti nebyly vždy tak příjemné, jakby si je w skutku přál.

Časopis wychowatelský bude w tom ohledu na tom

státí, abyste, páni učitelové, potřebu pravé osvěty uznali; on Wám bude cesty ku pravé osvětě ukazovati; on Wás bude napomínati k založení biblioték učitelských, k schůzkám čili konferencím školním, k všelikému vzájemnému poučení a powzbuzení; on Wám usnadní pilné čtení a porozumění knihám vzdělávajícím a ušlechťujícím, a to i častými krátce a stručně udanými výsledky z věd a nauk, abyste se tak snadněji zřídla zmocniti mohli, komu chuť a síla dána jest; konečně se i o to zasazowati bude, aby se časopisy, co odlesk veřejného života, čítaly, owšem časopisy, kterým se o pravdu jedná a ne o malichernosti a schytralůstky takové a jinaké.

Známt owšem i nehody, které z bažení takového po osvětě vznikají, a hnusno je mi pomysleti na onu polowiční oswícenost, která přecasto z tak nazvaných seminářů učitelských (w německé říši) vychází, jenž vše staré co nepotřebné harampáci zapuzuje a sama s sebou a svým postavením na mnoze nespokojena sobě a jiným zkázou hrozí. Než mluvíme we wzoru tomto o osvětě pravé, náboženským duchem, pravým totiž, proniknuté, a tu jediné Wám, pp. učitelové, přeji.

W skutku je ale osvěta pravá pouhým idealem, ku kterému se všeliká vzdělanost lidská věčně blížiti má — a to často i w oklikách — jehož však úplně dosáhnouti nikdy nelze. Leč chťti jediné proto we starém setrwati, vše nové co zcuhané a ztřeštěné mudráctví a hařmatilství zaklinati, ano z oklik jednotlivých na zacházku obecnou argumentowati; to je zrada na duchu lidském, který jediné postupem žije. A kdo nařiká, že nynější pokolení lidské vůbec jest we zlém postaweno, a že to jindy, když všeliká sprostota a hrubá newědomost panowala, lépe býwalo (a to se w Přítlci Mládeže na wíce místech děje, k. p. XVIII. 1., XIX. 3. atd.); kdo by tím odůwodniti chtěl, že pokolení lidské w mravním ohledu nepostupuje, ale spíše, jako se druhdy zasmušili myslitelé indiští domýšleli, že se w kruhu točí anebo dokonce nazpět kráčí; a kdo to ne snad z nějakého stanovíště pedagogického, ale ze dna srdce wyznává: ten se prohřešuje na lidstvu, ten se rouhá Bohu! Mohlo by se dokázati, že člověčenstvo w každém, a proto i w mravním ohledu nikdy lépe postaweno nebylo než právě nyní. Nač by nám také duševní síly od Boha dány a řizeny byly? Owšem že rozebírající rozum lidský mnohou formu ztroskotává, kterou powěra předešlých století zasvětila, a tím mysl uráží, ano často se i věci drze dotýká, které nikoli rozumu, ale toliko citu a vůli náležejí. Toť owšem neduh, jež však jediné rozšiřowáním pravé osvěty w lidstvu, zvláště ale w učitelstvu možná wypuditi.

Wlastenské památnosti.

* Dne 31. Kwětna 1462. jmenován jest kardinálem český pán Jan Berka z Dubé a Lípy, biskup Eichstadtský. Jak welice papež Pius II. wzácného toho preláta sobě vážil, dokazují slova jeho při obdržení zpráwy o jeho úmrtí: „Římská církew musí nad smrtí jeho mnohé slze proléwati, ztratiwši zlatý pilíř tělesa swého w Německu.“

* W prostřed Rýna 1618., právě když Mansfeld se stawowským wojskem před Plzní ležel, ukázala se na obloze kometa s dlouhým ohonem, i klesali wojáci na mysli, majíce ji za nešťastné znamení. Tu použil Mansfeldůw polní kazatel, Jakub Heylmann, té příležitosti a zwolal na malomyslné: „Hle, kamarádi! Pán jest s námi a posílá nám své nebeské kostě, aby nám pomohlo wymesti Plzeň!“ Slowa tato w čas řečená způsobila, že právě ti, jenž byli na mysl klesali, při outoku na město nad jiné udatností vynikli.

z B.

Zpráwy wlastenské.

W Benátkách nad Jizerou dávali na nowý rok ochotníci na diwadle Tylowu Paní Marjánku welmi zdařile. Na tři krále podruhé Klicperowu Weselohru na mostě a pak Čtyry stráže na jednom stanowišti. Co newidět budou dáwat Klicperowu Loupež, na kteroužto tamější obecnostwo již napřed se těší.

—š—

W Horažďowicích provozowaly se ku konci m. r. od ochotníků též Paní Marjánka a pak Klicperůw Loketský zwon obzwláště zdařile. Tamější diwadlo w zřízení swé rovného sobě hledá po celém Prachynsku, čehož zásluha před jinými náleží p. Františkowi Dusíkowi, městskému lékaři, a p. řediteli choru Josefowi Šewčíkowi, kteřížto oba neustále w duchu národním pokračující nad jiné ochotou swou wynikají. — Domy na náměstí, které r. 1845. popelem lehly, jsou znouwu tak důkladně a ozdobně wystawěny, že tuto stranu náměstí i částku ulice ani poznati nelze. Obzwláště pak do oka padá nowá, prostranná škola, jejíž wystawění jest zásluhou welezasloužilého m. r. w Pánu zesnulého zkoušeného magistrátního rady p. Hynka Klau-dise.

Z Nowých dworů dowídáme se, kterak tamější wrčnost, wysoce urozený pan hrabě Jindřich Chotek z Chotkova a Wojnána národnost všemožně budí a ožiwuje. Na swém nádherném zámku Kačinách otewřel české diwadlo, ku kterémuž z daleka i z blízka hosti zwe. Dne 6. Ledna předstawowali na něm: Dwa přátelé a jeden kabát a Štěpánkowa Čecha a Němce, při čemž hraběcí rodina, jmenowitě mladí pánowé: Rudolf, Emerich a Ferdinand k malému potěšení četné shromážděného obecnostwa, welmi zdařile spolu oučinkowali. — Též co dobrodinec poddaných swých blahoplně působí wznešený pán, přede vším pak školy pozornost jeho wzbuzují, které často nawštěwuje, sám žáky zkoušeje a chudobným oděw i jiné dary udíleje, při čemžto šlechtěná jeho choť, wysoce urozená paní hraběnka Karolina co nejhorliwěji ho podporuje. Sláva šlechtici českému, pamětiwému cností swých předků!

Slowanské zpráwy.

Z Wídně.

Letošní slowanský bál we Wídni ohlášen jest na 27. Ledna w sále Žofinské lázně a zowou se k němu od jeho výboru všickni wlastenci. Cena listku pro pány jest 3 zl. we stříbre, listky pak wydávají se we Wídni na Masním trhu č. 706. na 2. schodech w 1. poschodí od 2—6 hodin s poledne.

Ze Srbska.

* Pohraniční Černohorci měli dne 12. Listopadu pútku se spuzskými Turky, w níž jak obyčejně zwítězili. Čtyři Turci na místě zahynuli, pět bylo na smrt raněných. To buď odpověď oněm nowinám a časopisům, ješto Černou Horu co rozervanou a již pod jarmo turecké schýlenou líčí.

* Několik mladých Srbů wzdlává se na uniwersitě w Berlíně. Zamýšlejí wědecké německé knihy do srbského přeložiti, kterýmž chwalitebným skutkem kořist duševní w cizině nabytou swým krajanům sděli.

* Nedáwno wysel w Bělehradě francouzsko-srbský slowník w knížecí tiskárně. Cena 1 zl. 30 kr. stří.

Pražský demník.

* Pan Josef Jaroslav Kalina složil nowou prostonárodní byti mající balladu: Píseň o mamonu, w které jednoho šewce pro peníze čert wezme. Ballada ta prodává se w expedici časopisu „Dřív a později“ po 1 kr. we stří.

* O Maxově sošce Albrechta z Waldštýna, hrdinného wévody Friedlandského, jenž důstojně po bok se

radí jeho Žižkowi, stala se již skoro ve všech zdejších časopisech pochvalná zmínka. Uznání však, které věnujeme tomu proslulému mistru, nesmí nás nespravedlivými činiti k mladšímu umělci, jenž sobě též předmět vyvolil. Pan E. Popp totiž z mnohonásobní dal šůšku Waldstýna, bywší w lonské výstavě a představující reka w úplném brnění s berlou wůdcowskou w prawici, sádrowými otisky. Nedáť se panu Poppowi schopnosti upříti a jeho Waldstýn jak náleží se nám líbil, třeba i postawa jeho byla trochu theatrální.

z B.

* Náš krajan, p. Macourek, k. sardinský kapelní mistr při vojště, o němžto jsme se w lonských Kwětech zmínili, že Klicperův operní text: Žižkův dub w hudbu uwedl, mešká na ten čas w Praze. Přijelť schwalně, aby při prwní produkci této své zpěwohry, již oblíbený náš zpěwec p. Strakatý co nejdříve k swému prospěchu dáwati bude, osobně hudbu dirigowal. Činímeť napřed všecy milownky českého zpěwu a čítatele vlastenského umění pozorny na toto zajisté zajímavé představení.

We schůzce Sboru pro řeč a literaturu českou, držané dne 13. Ledna, ustanoweno jest mezi jiným, aby se panu prof. Kaubkowi odewzdal jistý počet wýtisků Jungmannowy Slowesnosti, které by se chudším studentům za lewnější cenu prodávaly: pak aby Časopis musejní wždy 15. každého měsíce wydáwan byl.

Brousek jazyka.

Můj welewážený příteli, pane Kaubku! Wěřte mně upřímně, že jsem Wás uraziti nechtěl, a proto jsem ani Koubka ani Kaubka nejmenowal; chtěl jsem jenom všem, wytknuté odemne chyby se dopouštějícím, najednou říci, aby si toho již jednou powšimli. Wy jste swým omluwením k takowému powšimnutí zajisté přispěl, a kdo si toho ještě teď nepowšimne, na tom bychom marně broušili. Nemylte se ale, prosím Wás, že bych byl něco z kamaraderie učinil, nebo že nad *ou* nebo *au* a nad *u* nebo *w* slzičky umorím. Jen si pište werše s Pánem Bohem dále; já budu broušiti, pokud můj brus stačí, a powstane-li mezi námi z toho někdy nějaký souboj nebo sauboj nebo saubog, to nám naše staré přátelství rušiti nesmí; po *sauboji* si zase ruce podáme. Wždyť dobře wíte, že má každý nějakého koníčka. — Právě jsem byl s těmito řádkami hotow, a tu mi někdo řekl, že: „sto býti něco udělati nebo oslabiti“ také není tak dobře, jako: sto býti, aby udělal, oslabil atd. Já řku: Máte dobře, také w páně Jungmannowě Slowníku něco o tom stojí: ale pokud wím, ani tohoto druhého jsem u starých nespozorowal. Přísně wzato mělo by to býti: Jest nebo není s uděláním, s oslabením atd. A komu toto snad příliš vysoko, ať raději piše: Může nebo nemůže udělati, učiniti, oslabiti atd. Ostatně powažte, že kdybych Wám to byl newytknul, mnozí by mysli, že to tak dobře, a činili by po Wás též; a to byste zajisté ani sám neschwallowal. Wy si ani nemůžete pomysli, jak to takowého slowíkáře bolí, když musí k. p. čísti: „Dwa professorowé přednáší.“ Ale nic o tom; to je snad chyba tisku, jakých se mnoho do spisů a zvláště do časopisů již wloudilo (jako tam již zase stojí: kdyby jste do swých nowin posadil) a ještě wloudí, a kterých prost není ani Wáš starý přítel

Šumawský.

S m ě s.

Chwalitebné zawedení. W zemi saské w Sedmíhradsku přiměl jistý farář osadníky své k tomu, aby z každého wědra kořalky, již táhnou, nějakou skrownou daň platili, a z peněz těch založil pokladnici, jejíž pomocí všecy stodoly proti škodě ohněm powstale pojištěny jsou.

Maďarský cestowatel Reguly wrátil se ze své weliké cesty na sewerowýchodu Ewropy a západu Asie dne 24. Srpna do Petrohradu, odkud se ku konci Listopadu do Berlína odebral, aby použil rady německých učenců při pořádní swého bohatého materialu.

Zábawa a dlouhá chwile. Scena w knihárně. — „Co žádáte, pane?“ — „Knihy ke čtení.“ — „Jsou tu nejnowější věci, zábawné a kratochwilné jak obsahem tak wywedením.“ — „Takových nechci; nemáte nějaké hodně omrzelé a nudné knihy? Čím nudnější, tím lépe.“ — „Nudné žádáte, pane? Myslił bych, že zábawné zasluhují přednost.“ — „Widím, že jako mnoho jiných lidí nerozumíte užitečnosti knih.“ — „Jak to? Wždyť přece hlavní oučel zábawných spisů jest ukrácení chwile.“ — „Ukrácení chwile? Ach, jak krátké jest žiwobyťi naše! a já je mám sobě ještě více ukracowat?“ — „Ale zábawa jest mysli příjemná.“ — „Řekněte raději, že uspěšuje smrt. Co se mne týče, chci žiti dlouho, a proto žádám knihy, které by mě nudily. Rád bych prodloužil i rozwekl hodiny každého dne, ne pak w minuty je měnil. Pročez ještě jednou wás prosím, dejte mi něco hodně nudného, čím nudnější, tím lépe!“ — Ten pán bude žit dlouho, neboť knihárny zajisté postaći mu zaopatrowati, čeho žádá.

Králowně Řecké podán byl při jejím příchodu do Athen, an ulice růžemi byly posety, wěnce z kwětín mnohem wzacnějších a tedy i mnohem krásnějších. Bylyť totiž nedáwno před tím uwedeny do Řecká zemčata, jichž kwět zalíbil se Řekům nade všecy ostatní kwětiny. Mohli-liž tedy své králowně pěknějšího wěnce, nežli z kwětu bramborowého podati. Škoda jen, že mladá králowna přicházela právě ze země bramborowé. Ostatně připomíná nám událost tato, že před 200 lety nacházely se brambory toliko w zahradách wznesenců, za kterýchžto přední okrasu pokládal se jejich kwět.

P o z w á n í.

Na swětě se mnoho začíná, málo dokonává. — Tuto však wyzywáme ctěné obecenstwo k doplacení na třetí swazek nápěwů písni národních českých, které náš K. Jaromír Erben z úst lidu sebral a zkušený pan P. Martinowský průwodem na fortepiano opatřil. Kdo sobě prwní dwa swazky koupil, toho netřeba wybizeti, aby na tento třetí nespomněl; učiněť to zajisté bez našeho pozwání. My bychom si toliko přáli, aby i jiní panowé této sbírky sobě powšimli, n. p. ti, kteří se teprw od Labického neb od jiného polkisty dowídají, že surowý lid český umí jako se-rafín zpíwat, a kteří newědí, že by mohli těmito blahozwuky národního genia zlé jazyky utrhačů tak dobře zaklinat jako kabalickou moudrostí.

Pospěšte si, milownici národního zpěwu, než wám tuto nejdražší památku fabrikanti tanců na kwapíky, quadrilly, menuety a walcíky rozmíchají a rozcuchají, zapíšte se u Jana Hoffmanna w Čerweném domě, dříve než se zima skončí, totiž ještě do posledního Února t. r., zaplaťte 2 zl. 15 kr. stř. a dostanete třetí swazek nápěwů, totiž 80 jich k wyslé již třetí knize Erbenowy sbírky a 20 písni husitských z okolí Trocnowského. Z jara bude ten swazek o 45 kr. stř. dražší!

W Hoffmannowě skladu mohou také dwa prwní swazky týchž nápěwů, každý po 3 zl. stř., koupeny býti. ***

Náwěští diwadelní.

Zítřa dne 17. Ledna bude se we prospěch p. Hynka Illnera prowozowati: Silwána, aneb: Němé děwce w Křiwoklátském lese, romantická zpěwohra we 3 jednáních, přeložena od J. N. Štěpánka. Hudba od K. M. z Webrů. Tance uspořádané od balet. mistra p. Koblera.

Číslo 8.
14. roční běh.

KWĚTY.

19. Ledna
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročních třikráte za
týden, w outery, w
čtvrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dvůr).

Předpláti se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. str. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patričnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Starý a mladý Šwenda.

(Pokračování.)

Ač vyš podotknutá methoda při rozšafném po-
činání w skutku welmi jest praktická a pro děti za-
jmawá — nicméně uplynulo sotwa několik dní a Ka-
špárek ji měl až po krk. Učitel totiž, nemaje w ta-
kowémto způsobu cwičení dosti zkušenosti, počal
sáhati mimo, pomátl sebe, pomátl mladého pána a
s methodou byl konec.

Tu zanewřel pan Matěj na weškery staw učitel-
ský, a předewzal sobě pevně, tak dlouho na ně-
jaký způsob mysliti, kterým by se mohlo děcko snadno
číst a psát naučit, až jej wypátrá. Přesřastný otec!
ledwa půl hodiny pátral, již to měl!

Daw druhého dne po šťastném wynálezu wran-
íky do powozu zapřáhnout — jel do Prahy. Přijeda
tam dal u klempíře zhotowit slowičkám podob-
né formičky k wyřezávání těsta, hodil je
do pytle a jel opět domů.

Kašpárek byl z tatínkova příjezdu welmi po-
těšen. Proč? to se rozumí samo sebou: přijel-li ta-
tínek z Prahy, musel obdržet miláček mlsky a hračky,
neb těmi se nejraději obíral. Snadno sobě tedy syná-
čkowu radost pomysliť, když se tenkrát pan otec
s pytlem na zádech do světnice přihrnuł.

„Co mi neseš? co mi neseš?“ hulákal Kašpá-
rek jak wyděšený, tahaje otcí pytel ze zad.

„Kantora, cukroušku,“ odpověděl tatínek s la-
skawým úsměchem.

„Kantora?“ tázal se Kašpárek překwapen,
„kantora? Ale ne přec w tomto pytli?“

„Ano, ano, w tomto pytli,“ doswědčowal otec.

Tu se dal synáček do nezbedného smíchu a po-
čal pytlem rachotit, jakoby byl rozumu pozbył.

„Hoho!“ káral statečník, „jen pomalu, sic mu
polámeš hnáty.“

„Já kantorowi hnáty polámat?“ chechtal se klu-
čina dále, „i toť je k popukání!“ Při těchto slowech
rozwázal tkaničku u pytle, a již se plechowá abeceda
wálela po zemi. —

Na druhý den obdržela kuchařka nařízení, na-

peci časné zrána dle plechové formy as třicet a.
Kašpárek snidáwal za letního času obyčejně o osmé
hodině, a to sice z té příčiny tak pozdě, že k posile
swého těla dříve newstáwal. Pro dnešek, kde mu
byly k snidání pečené a přislíbeny, byl wzhůru o
sedmé.

Káwa již stála as pět minut na stole, Kašpárek
již měl okolo krku zawěšený ubrousek — ale tatínek
a slowička ještě scházely.

Že byl mladý pán newýslovným nepřitelem le-
nosti, bubnowal si prozatím na stůl, až koflíky hop-
cowaly, a wytribowal jako k slawné promoci. Tu
se otewřely dwěře, a laskawý otec wkročil s wel-
kánskou mísou pečených a do pokoje.

S jakou čilostí Kašpárek písmenku po písmence
do kafička namácel a odtud do propasti hltawých úst
házel, nem ani k wyslowení. Pan Matěj, jež dlouhá
a drahá zkušenost již trochu opatrným činila, napo-
minal owšem synáčka, by se na každou písmen-
ku, dřív než ji polkne, dobře podíwal a při
tom sobě pamatowal, že se jmenuje a; ale
což bylo naplat! Kašpárek ani newiděl ani neslyšel,
tím obratněji však polykal jedno a po druhém, až
byl se všemi hotow, načež sobě oddychnul s prů-
tažným á: —

Když se byl takowýmto způsobem Šwendůw
miláček as půl leta abecedě učil, znal k náramné ra-
dosti tatínkowě weškeré písmenky dokonale, nejwice
ale bawila ho outlá j, jež on nazýwal husími šíškami
a sebe houserem.

Jsa k slabikowání tak wtipně připrawen byl náš
mladý hrdina opět starému kantorowi k dalšímu učení
odewzdán, který ho po trpkých třech letech posléze
přece číst a trochu psát naučil. —

Horká nemoc udělala brzo na to pozemskému
žiwotu politowání hodného, poctiwého starce konec,
wyswobodíc jej od tisícerych muk stawu učitelského,
o kterém by se skoro wesměs zpíwati mohlo:

„Koho osud nenáwidí,
Kantorem jej utwoří,
Mořit dítky abecedou,
Až sám sebe umoří!“

5.

Přiroda je každé vědy
Živlivoucí pramen;
Kdo tu pravdu usnat nechce,
S tím je věčně amen!

Po úmrtí starého kantora byl Kašpárek půl dvanácti roku stár. Má-li se hošík k dalšímu vzdělávání poslat do hlavního města, neb má-li se obstarat učitel, který by Kašpárka v Borku cvičil, byly otázky, jenž pana Matěje znowu obtěžovaly. Posléze se ustanovil pečlivý otec na tom, že by bylo nerádně, synáčka v tak outlém stáří s očí spustit. Jel tedy do Prahy a vybral si z padesáti kandidátů, kteří se za vychovatele na wenkow hlásili, nejucenějšího. Jelikož pan Karel Robin, tento šťastný wyvolený, v budoucí historii našeho mladého hrdiny co osoba zvláštních povah vystoupí, doufám, že se proti laskavému čtenáři neprohřeším, podám-li mu především stručný obraz z páně Robinowa dřevního žiwota.

On byl syn horního ouředníka. Jsa z mládí v krajině velmi romantické vychován, přišel v třináctém swém roku do Prahy na studie. Že mu w duši stále obrazy přirody welikolepé suchopárnost latinské mluvnice více jak komu jinému zošklivovaly, nebylo zajisté pranic podivného. Byl-li však po celé čtyry leta w latině slabší nežli jeho spolužáci, neměl naproti tomu we známosti starožitností římských a řeckých sobě rovného; w šestnáctém roku se zamiloval s náruživostí, jakoby se za čtrnácte dní oženit mohl, a počal kowat werše co nerázný. Dostav se k důstojnosti žáka na ústavu libomudrckém zamiloval se podruhé. Že jeho láska romantiky prosta nebyla, rozumí se samo sebou. Při púlletní škola zkoušce owšem neprošel, ale on byl již jedenkrát filosofem, a mudrowal po nehodě neprowedené zkoušky takto: „Kdybych i celou filosofii prostudoval, co bych z toho měl? Wkročit do semeníště? Tam přestává romantika. Studovat práwa? To bych mohl takhle patnáct let praktikowat, nežli bych se k nějaké službičce dostal. A státi se medikem? Mělo by to owšem poněkud romantiky do sebe, ale jak snadno bych se nemohl někde nakazit a w nejkrásnějším kwětu se swětem rozžehnat? Co si však počít? byla otázka, na kterouž w prvním okamžiku nižádné odpovědi newěděl. „Inu,“ pomyslí pak sobě, „nežli se mi něco zistnějšího namítne, budu wyučowat děti.“

(Pokračování.)

Nástiny Petrohradské.

W Petrohradě 21. Maje/3. Dubna 1844.

W odměnu za Waše zpráwy z mé milé vlasti dlužno, abych i já trochu perem hnul a o tom, co tu na chladném seweru widím, něco powěděl. — Tážete se po nowém? — Já však nežli k nowému příjdu, zakročím k starému, a sice k starému lonskému roku, abych opsal trochu jeho kalendář. — Wloni zima

tady byla mokrá, plihawá, ale na jare tím déle dodržovala; letoš bylo téměř naopak. — Zima krutší, jaro rychlejší, přece však i letošní led newský na loket tlustý hnul se jedním dnem tak jako wloni, a sice 26. Dubna. — Pamatuji se, že jsem kdesi četl o hnutí zdejšího ledu, položeném w průměru na 29. Dubna. Snad se tu ten sewer co rok otepluje, a tím jihnutí rannější. — Ledové kry nepřejí mostům, i zde mostu Isáckému, který jest přes welkou Něwu od Wasilského ostrowa až k druhému břehu proti Isáckému kostelu na lodích postawen, ukázaly swou moc a sílu, wzawše jej trochu na proplywku s sebou do moře, ačkoli byl na čtyrech láněch co stehno tlustých upevněn. Třetí den jej opět jako uběhlíka z moře nazpátek přiwiezli. Jak mile se Něwa wycistila, wyjel admirál se čtyrymi loďmi skwostně wyprawenými k pewnosti, pozdrawiw sw. Petra 21 wybuchem z děl, an se mu tolika též ranami z pewnosti odhlasowalo. Na to mu wyjel kommandant z twrze naproti w průvodu několika admirálů z welké Ochty. Pak pozdrawiwše Něwu, obnaženou a wyswlečenou poprwé ze zimního oděwu, opět mnohými wýstřely, nabrali wody do láhwic, aby prwní wodu jarní přinesli cisari do zimního palácu při slawném rachotu z děl; za nimi z hrubé Něwky na sta loděk a člunů ozdobených národnými praporci wyrojilo se na wšechny přiwozy a ramena newská, jako jedním ponuknutím a heslem.

Takowých slawností národních jest tu množství do roka, o kterých tady mnohý cizinec ani newí, a wždy jest na čem oko pástí. Zvláště stojí za podíwanou wojanské přehlídky. Newim, jestli kde we swětě by se cosi podobného spatřiti mohlo. — Mne bawi zvláště pluky jízdné a to krásné koňstwo. — Každý pluk má wybrané koně stejnobarewné, a srdce w těle plesá, když tak 30 tisíc se jich na weliké prostranstwí sjede, a když se ty rozmanité gardy seřadují po zástupech. — Nejprzednější bywají perští koňáci w národním perském kroji se špičatými černými čepicemi, w červených, modrých, žlutých i zelených koletech, trpytících se od zlatých a stříbrných lemowek. — Druzí jsou Čerkesi od Kawkazu w červených koletech a w brnění, pak kawkazští Kozáci červení a modří, pak uralští Kozáci; za nimi klusají ostatní kozácké gardy wšech barew, že jim konce není. — Potom granátníci na koních, za nimi wšebarewní huláni, wšebarewní husari, dragoni a chevaux-légers, a teprw kyrysníci we žlutých krunýřích, pak w krunýřích z pulerowaného ocela a i černým lakem potaženého. Konečně krásné dělostřelectwo na koních a jiní druhowé wojska, tak že mnoho hodin k tomu potřebí, nežli všickni příkluší a w nejlepším pořádku přejedou, a může se říci, že se oko od patření takowého množství až unawí. — W čele pak widěti zmužilou akrásnou postawu cisare, jenž komandujícím silným hlasem w tyto ohromné zástupy život wdechuje; jest to cosi welebného! K jeho slowu hýbá se pluk za plukem jako z mnoha částek složený stroj. Jeden

mžik, jedno hnutí, jeden ráz! Nejzábnější podiváni jest ale, když k bubnu a troubě se počnou různoběžně pohybowati, jedni w prawo, druzi w lewo, jedni zpřima, druzi kosmo, jedni w řadách, druzi we čtwerhraníkách se od sebe rozletují jako na diwadle tanečníci. Člowěk by myslil, že se vše rozmísí w samý zmatek a že z toho zmatku není možné wypořádání. Ale nepochybuj, sotwa se ohlédněš, již opět zmatek a rozmíšení proměněno w lad, již opět všechno w radě a linii bez wady a chyby. — 'Tu císař obyčejně znamení dá pochwalý, a ze všech hrdel zawzní děkowací hurá! nejináč, než jakoby z hrubé zbraně vystřelil. Císař často držíwá takowé wojska přehlídky.

(Pokračování.)

Listy učitelům českým.

Jakých nauk je učitel třeba mimo předepsané školní předměty?

Nemyslí, žeby časopis wychowatelský soustavná náučení a všelíké pokroky weškerých wěd a nauk obsahowati měl; to není ani věc možná ani potřebná. Také nehodlám o tom mluwiti, kterak by se ta neb ona nauka žákům lehce a užitečně předněsti měla, toť náleží do methodiky, o které na jiném místě pojednám. Myslí ale, že časopis wychowatelský k tomu hleděti má, aby se učitelům z potřebných wěd a nauk, třeba i různé a jako z částky, takowé známosti podávaly, které buď na školnictwí buď na předepsané předměty patrný wplyw mají, buď také jim, co učitelům, w domácím a veřejném postawení praktického užítu podávají. Nauky takowé jsou však asi následující:

a) Dušeslowí skumné, z něhož weškeré učitelstwí wznikati má. Tak se i kdesi prawí, že z dušeslowí všechna pravidla dobrého náwodu odwozowati a tak-řka wyřínowati se musí. W skutku je pro učitele psychologie tolik co pro medika anatomie. Každý, sebe nepatrnější lékař wí však, kde která žíla w těle bije, a učitel, který w duši působiti má, neměl by o zákonech wěděti, dle kterých se úkazy dušewní řídí a spravují? Pomijím wšecky výhody zde rozebírati, poněwadž welmi známé a očitě jsou, které ze whodného upotřebení psychologie pro wychowatelstwí wůbec vyplývají, a zmíní se jediné o tom, žeby mnohý učitel, kdyby si studia psychologická oblíbil, chladně, ba i s mnohou výhodou ten anebo onen wýpuk dětinské wásnivosti pozorowal, který ho nyní k zlosti a w každém ohledu k škodliwé bouřliwosti wzbízí.

b) Pojednání náboženská. Nemusí se owšem we spisu takowém celá soustawa dogmatická wywinowati, toť by se snadno na ujmu i jiných weledůležitých předmětů stalo. Tolik však se podati musí, aby učitel prawdy náboženské, kterým z katechismu se naučil, vždy jasněji a w jich spojení pochopil, hluboce pocítil a w roznicení tom je bez pokrytstwí w žiwotě swém uskutečniti mohl; neboť u dítěte přewahá nade všechno názor. Napotom následuj:

c) Reč materská, a sice prawomluwa a prawopis, pokud totiž zákonné předepsány nejsou anebo k wyrozumění školní knihy napomáhají.

d) Krasowěda, jejíž jednotliwé částky, krasopis totiž, krasomluwa, zpěw a hudba buď zákonné předepsány (pol. škol. zřiz. §§. 28., 29., 125., 220.) buď walně we zwyku jsou. Měla by se však i krasowěda a její nejčelnější stránka, totiž dobrowěda čili krasowěda dušewní přestowati, neboť se tak krasocita wůbec a tím i cita nábožen-skému napomáhá. Sem náležejí i písemnosti, které k potřebě a ušlechtnění žiwota přispíwají, a proto dílem i slowesnost.

e) Přírodnictwí: přírodopis, silozpyt, žiwotozpyt, zvláště ale wčelarstwí a štěparstwí a dílem hospodářstwí powšechné.

f) Zeměpis a statistika školní.

g) Dějepis swětský a biblický.

h) Zákony zemské w záležitostech školních wydané, a sice s potřebným komentarem.

i) Pojednání lékařská o zdraví a churawosti maličkých; konečně

k) Seznámení se se žiwotem newidomých.

To jsou as wědy a nauky, z nichž by se Wám, páni učitelowé, to, seč jste, příležitostně a třeba jen různé podávali mělo. Nediwte se však, že Wám tak mnoho ukládám. W skutku Wám nechci ukládati, ale spíše žádostem a toužením Wášemu wstříc přijíti. Ohlédněte se jen, kterak to za starých časů we vlasti naší wyhlíželo. Jak nám Pawel Stránský * wyprawuje a za nowějšího času W. Tomek wyswědčil, byli tenkrát na školách městských a i wesnických učitelé mužowé mladíci, kteří dráhná léta we studiích setrwalí, a po přísných zkouškách hodnosti bakalářské dosáhše co učitelé na wenek vycházeli, a to ne proto, aby žiwnost jakous takous ulowili, anebo, jak se to často nyní děje, bez wyhlídky na wyšší postoupení na duši ocháblí a zesprostěli; ale by w okresích sobě swěřených se wyznačili a tak wyšších a lepších škol dosáhli, až by se we wědách a uměních zdokonalení co mistři k universitě, odkudž wyšli, wrátili.

Literní nowinky.

W tisku u Pospíšila nachází se pokračowání báchorek od Němcowé, 6tý swazek, pak 4tý swazek-Malého báchorek a powěstí; písně (nowé) pro mládež školní od P. Neumanna; jehožto stručný dějepisek český tak walného rozšíření se strany duchowenstwa a učitelstwa našeho dochází; Pražského posla pokračuje se w 7mém swazku; pojednání Tycho Brahe z lonských Kwětů wyjde o sobě, znamenitě rozmnoženo; co nejdříve lis opustí sešit tři nowelek od Řezníčka, při čemž podotýkáme, že nowela „Srdce a rod“ je zpracowaná dle dramatu téhož spisowatele, nedáwno na pražském diwadle prowozowaného pod názvem: „Neapolský žebrák“. Jan z Hwězdy podal w rukopisu 10tý swazek swých spisů, jenž obsahuje drobných powídek 2hý swazek. W brzce wyjde 3tí sešit spisů Gógolowých. Sabina podal nowelu ze žiwota wenkowského: Wesničané, Ehrenberger 5tý swazek swých Powídek a powěstí; Chocholoušek má rozepsanou wětší nowelu z noworeckých dějů našeho wěku: Růže Suljotská; potom chce sobě obrati za látku Marco Bočara, jednoho z předních hrdin w bojích řeckých pro swobodu proti Turkům, rodilého Slowana. Wlasák sepsal „Českou i německou mluwnici w příkladech, zvláště pro ty, kteří se té neb oně řeči snadně naučiti, awšak zdlouhawým a suchopárným pravidlům mluwnickým wyhnouti se chtějí.“ — Pro Matici tiskne se tamtéž Klácelowa Dobrowěda a Douchůw překlad Shakspearowa dramatu: Romeo a Julie, toto poslední jako první číslo klassiků, ježto Matice čas od času wydáwati hodlá.

Pátý koncert komorní hudby w platejském sále dne 15. Ledna.

I. Druhé quartetto w C-moll od Fr. Škroupa. Op. 25. na dvě violiny, violu a cello. — Začáteční sada jest dobře provedena a docela we slohu staroquartettním. Následující andante welmi unawuje, dílem lpěním obwyklým na jednotných chodech, dílem neprowedením důsledným základní myšlénky. Nejsilnější stránka quartetta, scherzo, wyborné je

* In Republica Bojema. Lugduni Batavorum 1634. cap. VI. pag. 318—320.

sázeno a dobře bylo wyvedeno, tak že diwno, že nebylo opakováno, anof obecenstvo opakování věci pikantních, jako býwají menuetta a scherza, miluje. Koneční sada byla nejslabší celého quartetta, tuť jsme množství upomínek z jiho a ze seweru zaslechli. W celku však patří toto Op. 25. mezi nejzdařilejší práce p. Fr. Škroupa a daleko vyniká nad 1. quartetto, jež jsme byli před dvěma lety w hrab. Klamových síních slyšeli.

II. Grand duo concertant na klarinet a pianoforte od K. M. z Webrů. Op. 48. Toto duo, skládající se ze tří oddělení, projewuje známou sílu a ráznost skladatele „Čarostrělce“, již se od každého jiného liší. Jeho allegro spirituosu a furiosa wyjadřují wěčné wnitřní bouře půwocdow; taktéž podobně w adagiech vlastně poklid wynutiti chce, a napomáhá kde může hudební malbou, by zastínil, co jej znepokojuje, však přece probleskují všude jiskry nesmírné touhy a w ní zakrytého neklidu. A pak obyčejně jako i w tom dun následuje koneční sada, w níž se do wůle wybouří a zadržené obraznosti docela uzdu pustí. Takowá místa jsou u něho nejskwělejší a welmi příjemně na cit působí, nedráždíce a nenapínající, aby neukojily, nýbrž bujarostí swou a silou jej naplňující. Pan Pisařowic na klarinet výborně swému úkolu dostál, ačkoli bych byl jednotliwým místům w adagiu wíc piana přál; kde síly bylo zapotřebí, tu nejwíce wynikl.

III. Weliký septuor w D-moll od J. N. Hummla na pianoforte, fletnu, oboi, roh, violu, cello a kontrabas. Op. 74. — Po swětoznámém Beethovenowě septuoru bude jistě tento druhé místo zajmati, ačkoli prwnější jest na jiné nástroje a wětší objem má. Prwní sada skládá se ze dvou dílů, jichžto druhý jakoby chybující andante doplňowal; ale obadwa jsou grandiosní, provedené bez wady a chyby; ačkoli všude patrně, že Hummel fortepianistou byl, neboť fortepiano wyniká a druzí nástrojowé wíce méně toto prowázejí. To však neplatí o následujícímu menuettu, a zvláště triu, w němž se pan Janatka na roh a pan Træg na cello tak úplně wyznamenal, že se tyto dvě věci opakowati musely. Thema s variacemi zdálo se mně býti nápodobněním thematic z Beethovenowa septuoru, a variace jsou zdlouhawé. Za to však koneční sada jest silná, rázná —

W dnešním koncertě bylo obecenstvo welmi četně shromážděno, a i s chutí přítomno bylo; zdá se, jakoby w posledním koncertu nejčtetnější se chtělo dáti najíti. Tak to chce ten swět; jen když to pana Hoffmannu neomrzí, co nejdříve zase podobné koncerty sestawiti a u wýboru budoucích čísel na každého wýtečníka komorní hudby slušný ohled bráti, ať si je z Germanie nebo z Anglie. Což by se z Italie nebo z Francie nedalo w tom ohledu nic wybrati? Zajímavé by to bylo. Michelský.

Slawonské zpráwy.

Z Chorwatska.

* Králowské náměstnictwo uherské w Budině nařídilo, by se při jménech osobních starého nešwarného prawopisu seřídilo, poněwadž to prý zmatky w záležitostech práwních způsobiti může. Jelikož pak Chorwaté tolik let w literatuře zlepšeného prawopisu užívají, w němž je wláda sama potwrdila, wyhlašují to za nesmysl pro jména rodinná zvláštní prawopis chowati. Budoucí sněm králowství chorwatského a slawonského tu při rozhodne.

* Společnost hospodářská chorwatsko-slawnonská w Záhřebě přestěhowala se i se sbírkami swými do nowě wystawěného nádherného národního domu. Tež i čítárna se tam již nachází, a skwotná národní síň nepochybně za toho masopustu se zaswětí.

* W Křízewcích hráli ochotníci dne 16 a 17. Prosince diwadlo. Prwní den se představowalo drama z dějepisu

wlastenského: Štěpko Šubić, aneb: Bela IV. w Chorwatsku. Nazejtří dáwáno: 777. Jak prwní tak i druhý den tež se deklamowalo.

* Do nowých národních škol posílají sedláci pilně děti swé, jenom wesnice šlechtické nechťejí. Mají za to, že zemanu není třeba žádné wzdělanosti.

S m ě s.

W Paříži umřel tyto dni w blazinci jistý šwec, jménem Simon, jehož příběh mohl by sobě mnohý k srdci wzíti. Když totiž Napoleon pro Římského krále na přiměřeném místě chtěl dát palác wystawěti, stála mu w cestě šewcowa bouda, w které swůj krám měl. I žádal za ni Simon 20.000 franků, která však summa příliš vysokou se zdála. Že však místa toho newyhnutelně bylo potřeba, bylo s ním podruhé jednáno. Nyní však žádal 40.000, a potřetí dokonce 60.000 franků. Již mu bylo podáwáno 50.000, on ale w twrdosti swé jich nepřijal. Nyní se císař rozmrzel a wywolil jiné místo k stawbě. Zklamaný šwec nyní upouštěl a byl by rád prwních 20.000 wzal, ale bylo pozdě. Na to upadl do nemoci a musel boudu swou dát za 150 franků, což sobě tak k mysli připustil, že se zbláznil.

Krátká poslední wůle. Učitel jeden zanechal následující poslední wůli: „We jménu Boha otce, i syna i ducha swatého! — Nemám nic, jsem mnoho dlužen, ostatní odkazují chudým.“ —m—

Nowý nález učiněn jest w Angličanech od jistého Johna Bottoma, který na místě zwonů uwádí okrouhlé ocełowě plochy, jenž wydávají zwuk hlasitější nežli zwony a tedy i u wětší dále slyšny jsou.

Irská anekdota. Kdosi najal si kočár s koňmi k wýjezdu na wenkow. Přijeda nedaleko od města k jednomu kupci slezl wozka a otewřel dwířka u wozu. „Co to znamená? já tady nechci wystoupit,“ zwolal cestowatel. — „Ticho, Milost pane, já chci jenom howada obulikowat. Když otwírám dwířka, budou koně myslet, že jste wystoupil, a poletí kopec nahoru jakoby je čert honil.“

O u m r t í.

S opravdowým zármutkem oznamujeme nowou bolestnou ztrátu, již literatura naše utrpěla oumrťm morawsko-slawnonského archiwáře, zasloužilého badatele na poli historie naší národní, zvláště co se týče sestřenské Morawy, pana Bočka, někdejšího professora jazyka českého na slawnonské akademii w Holomouci, který dne 13. Ledna w Brně následkem zlomení ruky s tohoto swěta sešel. Ztráta jeho je jmenowitě pro Morawu nenahraditelná.

O z n á m e n í.

K oudům průmyslowé jednoty: Wolení wýborů pro rozličné obory záležitostí průmyslowých w jednotě započalo, Dwa jsou již wywoleni, zejména wýbor (dne 7. t. m.) pro lučbu a (14.) pro strojnictwí. Ostatní tři pak mají se wolití po sobě w týhodních schůzkách — na každý příští čtwrtek jeden — a sice w následujícím pořádku wždy o 6. hodině wečer u sw. Hawla:

dne 21. Ledna wýbor pro pomocné wědy a průmyslné wzdělání,
„ 28. „ „ „ umělectwí w poměru k řemeslům,
4. „ „ „ statistiku průmyslu.

Komu hostejno není, kdo jak záležitosti naše obstarává, ať se w určitý čas na obyčejném místě dá wynajíti a s dobrým rozwážením wywolí jmenowitě pozítří muže, kterým by spolu péči o průmyslowé školy swěřiti chtěl.

Číslo 9.
14. roční běh.

KWĚTY.

21. Lédna
1947.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
pálarších trikrátě za
týden, w outery, we
čtwtrek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dwůr).

Předpláci se na čtwt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. str. U c. k. po-
stowních ouřadů Ra-
kouského mocnářstwi
půlletně s patričnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Starý a mladý Šwenda.

(Pokračování.)

Takto žil pan Karel již dvě léta, když náš statečník do Prahy přijel, by pro synáčka obstaral učitele. Pan Karel měl odříkawačku jak meč, vydával se za absolwowaného filosofa, ujistil pana Matěje, že chce dělat rigorosa pro doktorát w libomudrcwti, předložil své tištěné a netištěné poetické práce a byl co nejučenější z padesáti kandidátů přijat.

Pohlédneme-li na pana Karla co na učitele Kašpárkova, užasneme zajisté nad přepodiwnou methodou, kteréž k wyučowání použíwal. Stalo-li se to přirozenou nechutí ke všem knihám, které on sám nese-psal, aneb čímsi jiným, to newím; pan Karel prohlásil, že seznámi jinocha sobě swěřeného se všemi potřebnými wědami bez jediné knihy.

„A jak to?“ doléhal starý Šwenda na z brusu půwodního pädagoga.

„Jak to? Inu, poněwadž je prawým písmem příroda.“

„Příroda?“ podiwil se blažený statečník, „i toí je safientský dobrý nápad! Widíte, tohle mi ještě nikdy nenapadlo. A není člověku, aby w tomto písmě čísti mohl, ani jedinké písmenky potřebí?“

„Pouze dvou,“ přewzal pan Karel slovo, „totiž zdravých očí a zdravého rozumu.“

Šwenda wywalil při tomto wyswětlení očí s patrným namáháním, buď že chtěl pana Karla na zdrowou polowici své abecedy pozorná učinit, anebo že snad w překwapení ani uwěřit nemohl, že by měly být oči jeho w skutku písmenkou. Budiž tomu ale tak neb jinak, věci důležitější jest, abychom pohlédli, jak sobě náš pädagog při praktické své methodě počínal. Že ona praktická, neodepře nikdo; neb je-li příroda oné methody jedinou knihou, pak jest i její jedinou školou. Jelikož však každý, kdo se na wenkowě jen trochu ohlédnul, přiswědčit musí, že mnohé wesnické školy wíce k udirnám podobny býwají, nežli k čemu jinému, wyswitá praktičnost wys podotknuté methody sama sebou. Škola příroda

nemá potřebí ani bilení zdi, ani sprawowání lawie, podlahy a kamen, ona jest Bohem založený ústaw, který důchodní kasu ani krejcar nestojí. Statečník, máje přírodu uведенou za školu, může wynaložit přisporené peníze na oskwostnění své ekwipáže, na wzácné jízdecké koně a honící psi neb jiné podobné věci, které se nejlíp hodí, udržet sprostého člověka w uctiwosti k pánu, což k zachowání blažícího míru newyhnutelně potřebí. Aí si třeba mnohý sprosiák neobmezené výlohy bohaců za ničemné a za prawou necitelnost k bližnímu pokládá, předstíraje, že by mezi člověkem a člověkem nemělo býti takového rozdílu, aby jeden i při náramném lopocení měl trpěti hlad, kdežto druhý pro pouhé polehtání přehnaných čidel tisíce vyhazuje: zpytatel wěčných zákonů nám prawi, „nestejností že se plodí nové žiwoty, všestrannou wyrownalostí že by nastala ochablost sil, necitelnost a posléze ouplná morální smrt.“ A co prawi několik pánů, jenžto mají studie, tomu mohou weškeré milliony spolubratrů uwěřit, kdyby se to i pro nic jiného nedělo, nežli aby se zachowala jednota w smýšlení.

Nawraíme se však k panu Robinowi a pohledme, jakým způsobem boží přírody co školy použíwal.

Prwního rána se odebral se swým swěřencem do polí. Spatřiw lípu wyprawowal i hned, že býwala u starých Čechů stromem zaswěřeným; při tom podotknul, že býwali praotcowé naši pohané, podal stručný obraz pohanských způsobů, obřadů atd.

Nawrátiw se domů wyprawowal synáček tatinkowi s jakýmsi nástinem učenosti, lípa že je pohanka. Statečník nad tímto prwním výrokem mladého učence nemálo užasl. Pohankou krmiwal své woly, tedy ji znal, a měl newýwratné přeswědčení, že mezi lipou a pohankou rozdíl přenáramný. Když však Kašpárek wyswětlił, co swou pohankou vlastně říci chtěl, a tatinkowi se wysmiwaje naiwně prohodil, že je hloupý, tu to s panem Šwendou owšem trhló; bylo to však wíce podiwení nad wzácnou učeností synowou, pročez swého miláčka po několika okamženích co nejlaskawěji políbil, uznáwaje

radostně, že má ten hošík, ohledá-li se to kolem, přece jen swatou prawdu.

Druhý den byl určen k wyletu do lesa, kdežto pan Robin přírodopis wyswětlowat přislíbil.

První látku k takowémuto studium poskytlo ptačí hnízdo na košaté borowici. Pan Karel počal předewším žáka swého na rozmanitou stawbu rozmanitých zwírat pozorna činit; ale sotwa že chtěl pokračowat dále, Kašpárek se od něho odtrhl a skočil k borowici, prawě že se do onoho hnízda musí podíwat. Pan Karel mu podržel prawou nohu as loket z wyší, hoch se chytil suku, lezl wyš a wyš, suk se s ním utrhl a necwičený zpytatel přírody smeknul se po stromě dolů. Ze zpodků, kabátu a westy wisely caparty, ruce a brada byly nemilosrdně rozedřeny, a geniální Robin lámal nad nešťastným výsledkem swé metody zoufanliwě rukama. Jaké nyní porady? I došel s Kašpárkem k potoku, wymyl mu rány, roztrhl kapesní šátek na dwa kusy, owázal jimi chudasowy neustále krvácející ruce a wlékl se nazpět do zámku takowou cestou, na které se mu nebylo obáwati, že někoho potká.

Laskawý čtenář bude sobě owšem myslit, že s přiblížením se k zámku zoufanliwost páně Robina jen růsti musela; já jej však ubezpečuji, že nikoli. Pan Robin by nebyl musel být filosofem, aby se nebyl měl pamatowat, že mu nějaké wtipné okliky potřebí, a pak by nebyl směl být básníkem, aby mu rozničená obraznost nějaký wtipný nápad w této nesnázi nebyla poskytnout měla. On počal po onom bolestném utrpení Kašpárkowi wyprawowat „o wychowávání synů spartánských, ujišťowal ho, že se zúmynlně raniwali, že se mlčky řezáwali, pícháwali, páliwali, a to vše jen proto, aby swětu dokázali, že se s nimi pro utwrzenost jejich nikdo není w stawu w zápas pustit; on mu wyprawowal o oněch třech stech Spartanů, kteří se po takowémto utužení nesčíslnému množství nepřátel wstříc postavili a s neslýchanou udatností až do poslední krůpěje života bránili, při čemž Kašpárka napomínal, aby si z nich příklad wzal a bolesti trpěliwě snášel, neb takowýmto způsobem že nabude ducha rekowského, a kdož wí, zdali někdy nedojde i obdiwení weškerého swěta. Kašpárkůw roztrhaný šat porownával s wojenským práporem, který prý tím čestnější, čím roztrhanější.

(Dokončení.)

Nástiny Petrohradské.

(Pokračování.)

Wloni oslawil císař jednu takowou přehlídku wystawěním na prostranství Suwarowském u letního sadu pavillonu pro císařownu a ostatní rodinu; u wchodu stáli mladí welkoknížata Mikuláš a Michal na stráží we zbroji co kadeti přes dvě hodiny. Císař sám co kyrysník kommandowal tu sešlé 42 tisíce samé gardy wšeho druhu. — Kněžna Olga dwakráte sešla s pavillonu zkoušet bratří, jak jsou

stáli u wojanské kázni, mluwíc k nim; oni však se nikterak mylíti nedali a každému generálu, když mimo šel, poctu zbrani dávali. Letos dostal carewič následník kommando nad gardou pěší, a prawí se, že mnoho pluků odešlo do Kawkazu, ale zde to není znáti, že by wojska uměnsílo. — Také se tu jako w Prusích wojsko přewláká do jiného stejno-kroje. Nickabáty francouzské přestawají a čaka se zahazují, na místo nich opanowává zbrojní kolet a přilbice bez hřebenu toliko s jakýmsi chocholem ze žini, jenž se dosti slušně nosí a při celoradním hnutí pěkně wlaje. — Zpomněl jsem si na naše šwarné české wojsko, že snad také již proměnu béře a w oděw pohodlnější a uhlednější se přewláká, neboť wojanská moda jest tak mocná jako moda měšianská.

Na podíwání wůbec není tu nedostatku žádného, a jedny radowanky druhé stíhají, ba i zimní počasí musí jim někdy přisluhowati. — Wloni o welikonoci dodržowalo chladno. Císař dal wystawěti ledowou horu, ač se zdálo, že led na slunci a w powětří se rozjihně a rozsype; ale u Rusů wše možno! Aby slunce na položené ledy nepralo, pokryla se celá sanice plachtami, a tudy celý týden po swátcích se na ni wyborně jezdilo; já sám jsem se dal čtyrykrát swěsti, bych mohl někdy říci, že jsem ještě po welikonoci na ledowých horách jezdil. — Kde jest weliký Petr, aby se nyní podíwal, kam se poděly jeho houpacky. Nyní již pro samé parochody a lokomotivy ani houpackám místa nezbude.

Začíná se letos železná dráha stawěti z tak nazwaného Něwského prospektu přímo do Moskwy, a nemá míti žádného spojení s tou, co wede do Cárského Sela, po které jsem se až do Pawlowska swezl; w Cárském Selu založen měděným w zemi zakopaným drátem elektro - magnetický dalekopis, tak že, co se tu drátu dotýkají, w nádraží Petrowském okamžitě známky na sklenné tabulce se ukazují. Tu stával někdy dřewěný kostel, jenž zrušen na protější straně welebněji powstal, wystawěn jsa z kamene dle arabského slohu a ozdoben čtyřmi wěžmi a pozlacenou kuplí.

Wůbec se tu mnoho přestawuje, okrašluje a zwelebuje. Oswětlení plynem, již od Admirality až po Fontánku zawedené, rok po roce dále se rozširuje. Woda se po trubách všude rozvádí, tak že misty, jako na Jemskoj, parostrojem až do nejvyšších domů do každého patra se žene; na každém nároží, jako na Wazilowě, pumpa s čistou wodou se nachází, a nyní zvláštní stroje se stawí, kde se z každé kalné a nečisté wody pripravuje woda čistá a pitná. Císař pán dal wšecky domy císařské, kasárny a paláce obílití neb obarwití, w čemž jej také měšianstwo wětším dílem následowalo; také zimní palác byl docela obnowen, ale ještě wíce mne překwapil swou wnitřní krásou a nádherností. Jako každoročně, tak i letos nezapomněl císař na swůj národ a dal na konec masópustu skwostný bál; také

já jsem dostal přístup, ale jak jsem se podívil a žasl, když jsem tu všechno velikolepým slohem obnovené viděl; tu tisíce světel tisíckrát se odráželo od ohromných zrcadel, vyhlazených sloupů mramorových, od pozlacených sloupohlaw a pawlanů i stříbrného nářadí; někde v ocarovaném paláci byti jsem se domníval! Také ostatní síně velmi vkusně a ouhledně byly předělány; v trůnním sále, kde bývalo všechno z červeného mramoru, nyní vše z bílého mramoru vyhlazené a ozlacené se nachází; tak bývalo jindy v bílém sále všechno bílé, nyní ale jsou tam sloupy zcela zlaté; tak sličně bylo všechno předěláno a proměněno, jen obrazárna zůstala, jak byla, tak i kabinet Petra Velikého s obrazem starým zůstal, ale v Alexandrově sále wisel nový veliký obraz císaře Alexandra pod brunatným baldachinem, ohromným ruským orlem drženy, mezi krásným sloupením; do jiných sálů ještě přístupu nebylo, poněvadž se teprva představovaly; co mne ale nad míru okouzlo, byla za swatojirským sálem veliká síň se skleným stropem a s africkou zahradou, kdež stromové z poledních krajin ve své kráse stálo: tu se rozkládala aloe, tu se vypínaly palmy všelikého rodu, tu se zlatily pomerance, květy citrony, všechno v zemi zasazené svěží barvou se skvělo a libeznou vůni vydávalo; u prostřed toho sadu stál sličně z jednoho kusu mramoru wytesaný wodomet, kde křišťálová voda stříkala padajíc do čisté kašny, v které zlaté a rubínové rybičky se projížděly. — Byl jsem tou krásou wěru jako ocarován; ale jak nemile překwapen potom, když jsem vykročiv z této rajske zahrady vyšel na ostrý witr, kde se dech zimou tajil a oči mrazem se slípaly. Tu mne to nepřijemně připomínalo, že jsem na seweru, ba jako w Sibíri! — Takové zimy snad w Čechách nezkoušíte; snad se tam, třeba w méně ocarovatelném sále, weseleji a po vlastensku upřímněji bavíte. zpomenouce si také někdy na mne, ač vzdáleného, ale proto vždy zcela vlasti oddaného krajana svého.

(Pokračování.)

Listy učitelům českým.

5. O wychování školním vůbec a o návodu.

Co Vám, pp. učitelové, ještě powěditi chci, to již náleží k řemeslu učitelskému. Nejprve promluwme o wychowávání školním vůbec. Wychowáwati sluje tělesní a dušewní síly wzbuzowati, a wzbuzené pravidelně k celku jakémus urownáwati. Pomysl tento, ačkoli krátký a jasný, nebývá vždy za pravý pokládán, a tak se často přihází, že se mnohý domýslí wychowáwati, jenžto pouze do mozku otřelá pravidla a theorie cpe, a jiný opět, když potřebnou potravu žaludku podává. Oboje nezsluhuje jména wychowatelství. Než příbldněme k wychowávání školnímu.

Učitelé potřebné známosti ohledem na mládež možná rozděliti na takové, jenžto k mládeži směřují a) pokud školu ještě nenawštěwuje, b) když ji nawštěwuje a c) když ze školy wystoupí. Náležíť owšem jediné část druhá bezprostředně do okresu učitelowa; hodno však, aby si učitel

i powšimnul, jak se s dítětem nakládá, dříve než do školy připuštěno býwá, jelikož zákonně nejen k učitelství ale i k wychowatelství powolán jest, a tedy powolání své takovým dopatřením si usnadňuje. Moudrá rada bude i rodičům prospěšna ohledem na děcka do školy ještě nepatřící, i mládeži dospělé, škole již odrostlé, když se jen moudře a s rozmyslem uděli. Proč bychom také nerozšířili okres působení učitelowa, a tím i powolání časopisu wychowatelského, od kolébky až k loži manželskému? Schowance zvlášť tu není rádně opustiti, kde wychowatelského působení nejvíce třeba, w letech totiž dospělosti a nastávající mužnosti. Konečně třeba, aby wychování a proto i časopis wychowatelský na tělo i na duši stejný zřetel měl; konečně we swrchu naznačeném druhém, a zvlášť w třetím oddělení i pohlaví šetřiti třeba, poněvadž wychování má býti přirozené; nešetřiti však mocných rozdílů pohlavních ohledem na duši a na tělo, je násili činiti přirozenosti lidské.

U dítěte před sedmi lety netřeba rozdílů pohlavního šetřiti, tím více ale rozdílů těla a duše. Zvlášť na tělo we věku tom třeba ohled bráti. Časté tělesné neduhy, jenžto nezřídka po celé pouti pozemské našimi nemilými průwodci se stávají a všelikou čílost i jasný výpuk ducha udušují, vznikají nejvíce we věku tomto. A tudý wyswítá nejvyšší potřeba všemožné, pravidly však urownané dohlídky. Co do duše je perioda tato wěk názornosti a dílem i obrazotwornost pučení začíná, což lze pozorowati u pacholete w puđu k boření, a u děvčátka w strojení panenek. Tu owšem třeba, aby děti neosaměly, aby častým mluwením a stálými proměnami u wnějšku smyslu jejich se zaměstnáwaly a whodným uspořádáním dojímajících předmětů cwičily, tak k. p. k tomu hleděti třeba, aby si w úzkých swětnicích krátkozrakost nenawykly na šířý wenek newycházejíce atd. Ano i budoucí způsob citění a toužení we věku tom u dětí již řiditi možno. Časopis wychowatelský podá w ohledu tomto mnohou radu rodičům a wychowatelům, k čemuž i mnohé pojednání lékařské o zdraví a nemoci malických přičiniti neopomíne.

U mládeže, která školu nawštěwuje, jest owšem dušewní stránka zvláštní předmět učitelowa působení; a jelikož způsob působení tohoto docela na dušewní spoléhá, zmíním se o něm tam, kde o psychologii šířeji mluwiti budu. A však i tělesné wzdělávání jest dostojný předmět wychowatelství školního a hoden všelikého uvažení. Dlužno tedy rozděliti všeliký tělocwík we dvě částky: jedna hledí k tomu, aby se weškeré tělesné síly wywinuly a w jakési pružnosti udržely, aby se tělo otužilo; druhá hledí ku kráse tělesné, jenžto se jewí w pohybech a we wnějši ouhlednosti vůbec. K oddělení prvnímú náleží silocwík (dať Turnen) i se swými odlikami: plowárstwím, šermířstwím atd.; k oddělení druhému zvlášť tanec a jiné kratochwilné a tělocwíčné hry. Oboje w skutku směřuje ku mrawnosti, a sice takto: otužením těla zakládá se zdraví, tělesného zdraví je však nanejvýš třeba k dušewnímu a proto i mrawnímu wywinutí; nebo „jen we zdravém těle bydlí zdravý duch“, že ale zvlášť silocwík bezprostředně k mrawnosti čelí, přiswědčí mi zajisté ti, kteří příležitost měli zanášeti se wychováním mladíků jistého stáří; a že i tanec, je-li jen dobře uspořádán, swou mrawní stránku má a míti musí, wyswítá nejen z mocného wliwu krasocitu vůbec na dušewní žiwot a proto i na tělo, ale i z jeho úzkého spojení s citem mrawním. Bude mi owšem mnohý namítati, že právě tanec býwá zkázou mrawní. Na to odpowídám, že i ta nejlepší wěc, ano i samé náboženství může zkázou mrawní býti, když se ho nadužívá; nemluwím zde také o tanci, který se děje „w pe-

leších lotrowských“, ale o tanci jaký býti má, jenžto se při mládeži pod dohlídkou vychovatelů děje. Ano i co se týče silowiku pomysli si mnohý učitel, že rád jest, když čtení, psaní, počítání a katechismus odbyde, a tělocwiku že takowí žáci nepotřebují, kteří beztoho co newidět tělesnou práci chléb si vydobývati musí, a tak že se ještě dosti cwiku dočkají. Nepokládám to owšem žádnému za zlé, kdo tak myslí; že ale právě takovým žákům pravidelného tělocwiku nejvíce třeba, pochopí zajisté ten, kdo vůbec zná význam silowiku ve vychovatelství. — Než o věci takové nelze snad v okolnostech nynějších ještě mluvit! Owšem že kniha methodní pro učitele národní za neproměnitelnou povinnost veřejných cvičných ústavů to pokládá, aby také o zdokonalení tělesných mocí péči wedly (str. 8); ano i v polit. zřiz. škol w §§. 129., 233., 245, 308 a 310. udává se mnohé pravidlo k věci této směřující.

Ilirský prawopis.

An literatura a s ní vzdělanost vůbec u Chorwatů a Slowinců w Krajíně, Štyrsku a w Korutanech utěšeně kwěte a blahé plody čím dále tím hojněji přináší, Zora Dalmatinská, w pokroku swém znamenitě couwajíc, poněkud zastaralého prawopisu opět se chopila. Redakci Zory nepochybně dobrou příčinu k tomu měla, jestliže oblíba jejího čtenářstwa tomu mermomocí tak chce — penes usum jus et norma —: křiwdu pak činí welikou, že při tom netoliko swůj zvětsělý prawopis osprawedlniti se snaží, nýbrž i chorwašskému, českému, ano i polskému zlojaje.

Již jsem ondyň čtenářům našim sdělil, že Zora nám i Chorwatům wycítá rohy, totiž známky takových zvwků, k jichžto naznačení latinská abeceda nestačí. Zora, chtějíc se rohům vyhýbat, ohánky za sebou wleče; ba ani rohůw docela se nesprostila, pročez by proti nim tak zuřiti neměla. Naše š se jí nelíbí, píše tedy místo něho s, které zajisté uprostřed okrouhlých latinských písmen welmi nemotorně wypadá; jakž ale na počátku sady aneb vlastního jména? — Newědouc sobě pomoci přijala w tom pádu báječného jednorožce do swého pitomého, bezrohého stáda, a píše S; tedy na příklad *Šifman*, t. *Šisman*. Sám redaktor tuto nedůslednost widí a wyjádřil se, že jen tak dlouho trwati má, pokud nějaká učená společnost jiného prostředku nenajde; a že tímto prawopisem žádost a wůle dalmatských vlastenců se splní. Jestli tomu tak, učinil p. Kuzmanic co musel; zbytečný pak jest článek pana Šimona Starčevíce (jenžto samého sebe píše Shime S., w textu ale všudy jednorožce Š klade), jenž si proti nám a Chorwatům wyjízdi. Wycítá Chorwatům, že ten prawopis nemá nových písmen; toť Chorwati dobře wědí, aniž jim kdy napadlo, latinskou abecedu rozmnožiti. Dále se p. Starčevici nelíbí chorwašské č, poněwadž by prý Polák tím zaweden býti mohl, tu písmenu na swůj způsob wyslowiti. Prawda, že polské a ilirské č poněkud jsou rozdílná; proto tedy pan Starčevic píše ch místo č, doufaje při tom, že Polák snadněji porozumí slovu *noch* nežli *noč*, *mochi* než *moči*. Ohledem na i odwolává se p. Starčevic na Angličany a Wlasy, že prý mu takowého násilí nečiní, jako Chorwati; tedy newí, že Wlachové mají němé i, a že je Angličané na čtwerý, ba paterý způsob wyslowují. Písmenu ž wypuďiw klade p. S. opět x, podle cyrilského ж; wsak x více jest podobno řeckému i cyrilskému X, totiž ch, h, nežli písmence ж. Kterak p. S. přibuznosti písmen rozumí, čtenáře naše by snad více nudilo než rozweselilo, nechci to tedy podrobně wyprawowati. Ostatně pan (nomine et omne) Starčevic nám Pemů přezdívá, ačkoliw Zora té pře-

zdíwce byla dáwno odwykla; kdežkoliw ale nás Čechy jmenowati chce, píše Chehi; tedy buď swému vlastnímu prawopisu nerozumí, anebo myslí že se nazýváme Čechové čili Těchowé. Ostatně Polákům wycítá ocásky q a ç, sám pak píše ç. Že wleučení pódíwín nebožtík Kopitar naše háčky nenáwiděw stercora muscarum je nazwal, proto polostary polonowy prawopis Zory opakowaním tak hrubého lání krásy do sebe nenabýwá. *Kéž se každý spisowatel stáwajícího prawopisu drží!* Malá to sláva, písmenku změnit, aniž se to wždy daří; čemuž jak p. Metelka w ilirštině tak náš pan Hanka swědčiti musí, kteří nedostatečnou latinskou abecedu cyrilštinou doplniti hodlali.

Kmetijské i rokodelské Novice přísně organického prawopisu záhřebského se drží a wzdělanost mezi Slowinci šřice čím dále tím více blahodátně působí. M. Fialka.

Pražský denník.

* Zřízení filiální peněžny w Praze co nejdříve bude k místu přiwedeno; za censory ústawu toho woleni jsou pánowé: Halla, Thorsch, Pleschner, Bergmann, Pietschmann, Kose, Dotzauer, Meisner, Geitler, Gartner, Haasche a Rosenbach, za ředitele jeho pan Brosche.

* Dne 17. Ledna b. r. byla od kapelly měšťanské pěchoty pod správou p. Rosenkrance w sále konviktském držána hudební zkouška k besedám masopustním, kteréž letos místo českého bálu mladé měšťanstwo pražské w témže sále dáwá. Hráno bylo: 1 menuett, 3 polky, 2 quadrilly, 2 kwapky a walčky; z polek jedna byla složena od slečny Klecanové.

Besedy ty odbywati se budou první 27. Ledna a druhá 10. Února b. r., a doufáme, že jměnu českých měšťanských besed dostojí.

Wydávání besedních lístků jest w domě č. 127. w nowoměstské hawirské ulici w 1. poschodí.

Zpráwy vlastenské.

W *Kutné Hoře* zřídil se od nedáwného času půwodem pana dra. w lékařství Štětky spolek zpěwácký, za oučel mající cwičení se we zpěwu. Počítá již ke 30 oudům, a wedením pp. justiciára Swobody a ředitele kostelní hudby Weselského znamenitě prospívá. Jest to dle našeho wědomí první takowý spolek we městě českém a přejeme, aby i jiná místa tohoto chwalitebného příkladu následowala. Ohlédněme se jen na swé sousedy Němce, jaké množství u nich zřizeno zpěweckých spolků při jazyku daleko nezpěwnějším, nežli náš jest.

Slaný neleží přee w Němcích, jak se podle České Wčely nedáwno kdosi domníwal; objednal si sobě totiž slanští měšťané k bálu, 27. Ledna držeti se majícímu, české vstupní lístky i jídelní cedule.

Nowé knihy.

Bibliotéka zábawného čtení, wydávána od J. B. Malého. Běhu nowého sw. S.: Michal Čarnyšenko, aneb Malá Rus před osmdesáti lety. Od P. Kuleše. Z ruštiny přel. K. Štefan. Část druhá. W Praze 1947. Nakladem knihkupectwí Kronbergra a Řiwnače. Wel. 12. Stran 161. Cena 24 kr. str.

Pohádky a potwýdky lidu morawského. Zásoba rozmanitého a zábawného čtení o rozličných věcech, které u nás w Morawě pro obweřelení myšle neyraděgi wyprawowány býwají. Sebrané od M. Mitřijka. W Brně 1847. Nakladem J. Wimmera. 12. Stran 102. Cena 16 kr. str.

Číslo 10.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Moravy, Slováky a Slezany.

Redaktor: **J. B. Malý**

(bytem na Malém rynku pod podlouhým č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

23. Ledna
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovnu
(v Nových alejích
na Novém Městě
č. 116) vydává po
pálarších třikráte za
týden, v outery, ve
čtvrtek a v sobotu.

Předpláti se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Starý a mladý Šwenda.

(Dokončení.)

Pan Karel wyprawował nešťastnou příhodu svě-
tence svého slowy nelíčenými, neopominul však
Kašpárkowi horliwost u vzdělávání se w příro-
dopisu co nejobratněji schwalowati, maje za to, že
prý by bylo nerádné, tak wzácnou snahu pro utr-
pení nepatrného úrazu potlačowati. A co se týče
těch spartanských jinochů, to že prý je důležitý člá-
nek historický, jemuž se Kašpárek dnes newýslow-
nou lehkostí přinaučil.

Pan Matěj se nacházel w nesnázi. Že se Ka-
špárek owšem něčemu učenému přinaučil, to ho ow-
šem těšilo, ale Kašpárkowi rány, a ten roztrhaný šat
— bylaté to přec jen safienská wěc!

Starostliwým otci se zdálo, že musí pana Karla
napomenout, aby při budoucích wýletech opatrněji
jednal; ale Kašpárkowi posud newidaná srdatost
měla něco tak podiwného do sebe, že poutala otcůw
jazyk mermomoci za zuby; ano smyslowé starého
Šwendy byli najednou tak opojeni, že prohlásil syna
svého s citem jaksi bolnosladkým co mučedníka
učitelství.

Ledwa že pan Karel tuto nowou slabost stateč-
níkowi zpozorował, uchopil se slowa a wyprawował
s newšedním zápalem deset životopisů po sobě
mužů takowych, jenžto celý život svůj blahu
člowěčenstwa obětowali a co prawí mučedníci skoro
říkaje zemřeli.

Starému statečníkowi wstoupily při takowém wy-
prawování slzy do očí a on obejmul synáčka svého
co nejlaskawěji, jakoby tímto obejmutím Boha prosit
chtěl, aby tohoto mladého učence před podobným
osudem ochrániti ráčil.

Pan Karel si oddechnul a pokračował horliti
dále: „Ač se však znamenitému hwězdáři Kepple-
rowi a jiným lidumilům za jich žiwobyti chleba
wezdejšího dosti nedostalo, jich osud je přec záwidění
hoden. Skromný Keppler a jiní mají pomníky, kdežto
jména mocných prostopášníků aneb hlupců z knihy

činů lidských buďto wymazují, buďto jen k wěčné
haně a wýstraze w prachu knihowen chowají.“ —

Tato slowa, panem Robinem welmi ohniwě
přednášena, nalezla w páně Šwendově duši půdu co
nejwděčnější, a mohu laskawého čtenáře ubezpečit,
že si náš statečník od této chvíle patrně přáti zdál,
aby synáček jeho při swém vzdělávání nějakých
obětí podstoupil, jenžto by někdy, jestli že ne od
weškerého světa, alespoň přec od jeho poddaných
uznány býti a k postawení nějakého pomníku přispěti
mohly; ano konečně se w něm myšlénka někdejšího
pomníku syna swého tak zmocnila, že by si
z toho pranic nebyl dělal, kdyby si byl synáček
nos třeba až do očí ukousl, jen kdyby se říci
mohlo, „že to Kašpar Šwenda, syn Matěje
Šwendy, pána na Borku, jenžto tak těžký, ano
neslýchaný kousek dowedl.“ —

Postawení páně Karlowo bylo touto pomníko-
manii welmi usnadněno. Kašpárek se mohl nyní ze
swé školy, té newyzpytatelné boží přírody, nawraco-
wat jakkoli rozedřený a oškubaný: wýtopků se stra-
ny otcowské se nebylo nikdy více obáwat.

Takowým způsobem uplynul týden po tý-
dni, Kašpárek znal w lese weškeré druhy stromů
a několik bilin, on znal některé druhy ryb, znal
ústrojí plzů a raků, wyprawował otci každodenně
něco nowého buďto z přírodopisu, neb z historie a
zeměpisu, a jinak rozličně. Tatínek se z toho
wšeho owšem radoval, ale celá tato synowa wěda
se mu přec jen nezdála býti ani w nejmenším pouka-
zující k dosáhnutí nějakého pomníku; a že
se mu tím býti nezdála, myslil pórade na nějaký
prostředek, jak by mohl syna swého světu co člo-
wěka kromobyčejného objevit.

W podobném přemítání mu připadla na mysl
dobročinnost se zapřením sebe samého,
a on zaplesal, jakoby již na borecké náwsi ten nej-
krásnější pomník pro jediného potomka swého k nebe-
sům se pnouti widěl.

„Ano, otcem chudých, syrotků a wdow se
musí tento chlapec státi,“ radoval se blažený otec,
„to ho musí chtěj neb nechťej oslawiti pro wěčnost!“

A hle! od tohoto dne obědwal Kašpárek s panem Karlem při pohodlné powětrnosti w zámecké zahradě. Sel-li nějaký ubohý stařeček neb nějaká churawá babička mimo, tu na ně Kašpárek zawolal, dělil s nimi swůj oběd a zdál se býti tak střdmým, tak dobrotiwým, že kolikráte swůj celý oběd rozdal, ano i na panu Robinowi ten nejkrásnější kousek masa pro posilu nuzných wyprosil. — Že dostal po obědě, držaném na zahradě, od tatínka za rozdaný kus skopowiny celé holoubátko neb několik pečených ptáčků, a za každý kousek chleba několik sucharů aneb marcipánů: o tom starečkové a babičky owšem newěděli, nebylo jím toho však wěděti třeba. Statečnickůw plán byl ten, aby se na synáčkowi objewila nejwzácnější a nejchwalitebnější cnost křesťanská! Jakým způsobem se to dělo, je našemu čtenáři známo. Kašpárek byl pro rozdáwání hráchu, brambor a skopowiny od celé obce uznán za milosrdného, a co w pokoji tatínkové za oné oběti jídal a mlsáwal, stalo se jen na zapřenou. Uděláme-li tedy wýtah z jeho skutků, wyplyne nám milosrdenství se zapřením sebe samého. —

Ze tato cnost přede všemi jinými pomníku hodna, uzná se spisowatelem těchto řádků zajisté i laskawý čtenář; běda však, jestliže se až po tuto dobu lidé nacházejí, jenž se nepochopitelným způsobem při wykonáwání skutků milosrdných obohacují, a podobně našemu Kašpárkowi bažanty a cukrowé mandle papají, anto na cizí outraty chudásům poskytuji namrzlé brambory a snětiwý hrách. —

Když se pan Robin s Kašpárkem hyl pod dvě leta okolo Borku dosti natoulal, přijal starý Šwenda za učitele školní mládeže mladíka, jenžto sobě rozšafností, srdcem co zlato ryzým, prawým dušewním wzděláním a zvláště obdiwování hodnou wymlowností lásku statečnickowu tak získal, že mu pan Matěj, propustiw pana Robina z powinností wychowatelských, Kašpárka k přátelskému wedení odevzdal.

Prátelství mezi synem statečnickowým a mladým učitelem neslo den ode dne lepší ovoce, i otewřelo panu Matějowi konečně oči stranu wychowatelství a je i záwěrkou pro tuto powídku, w nížto jsem se snažil kresliti dílem slabosti oněch rodičů, jenžto o budoucnosti swých dítek welmi mnoho nesmyslného snějí a pro tuto budoucnost welmi málo rozumného podnikají; dílem slabosti takowých rodičů, jenžto od učitelů žádají, aby rozmazaným fakanátům dary ducha swatého trychtýřem do hlavy lili. —

Nástiny Petrohradské.

W Petrohradě 15./27. Srpna 1846.

Snad se již na mne hněwáte, že jsem na dwa listy Waše, kterýma jste mne potěšil, jaksi newděčně ani jedním listem ještě neodpowěděl: ale dočta

se tu o mnohém a rozličném zaneprázdnění mém prominete laskawě opozdění takowé, zvláště když se wynasnažím nowých zpráv Wám opět poskytnouti o tom, co se tu w Petrowě posud nowého stalo a dělo. — Může se říci, že se tu w zimě w létě stawí: průplawy se překlenují tak, že možná pod klenutím s loďkami se plawiti a powrehu mezi lipami wysazenými opět drožkami projížděti; pomalu ani Něwa nebude překážkou, neboť jest to w plánu na wice místech ji pomostiti, ač ještě prwní a hlavní most dodělán není. Wloni teprwa jeden pilír z wody wen wyhnali, jenž byw železem potížen bez kozy ledům šťastně odolal; nyní se pilně a spěšně pracuje, kdežto mašiny čili stroje lidem napomáhají: jeden parostroj žene ustawičně dwa silné berany k zarážení jehlic čili štětů; druhý stroj urežává rovně konce trámů, třeba na dwa sáhy hluboce pod wodou stáli; jiným strojem se ohromné skaliny z finské zátoky přivezené otesáwají a tak skládají, jak w pilíři státi mají, všechny kusy pak podle čísel po železných drahách k wodě a pak na loďkách k mostu přivezené železnými sponami se upewní a ołowem zalejí, načež hotowý pilír do wody pomalu se pohrouží; takowých pilírů bude přes celou šířku Něwy jen sedm. Žádostw jsem widěti přepnuté oblouky, z nichžto jeden bude míti práslo (pole) odmykací, aby koráby se stejněm projížděti mohly. Proti nowému mostu na galerní ulici zrušili kasárny a w příhodném místě wystawěli kostel, jehož bane práwě se zlatí. Na Kozim plácku nedáwno zawezli bláto a náměstí wydláždili, ale brzo kus dlažby zas wytrhali a připravují tam nyní základy k nowému kostelu. Také na cholero-wém hřbitowě nedaleko Moskwské zástawy zbudo-wali kostel s pěti pozlacenými báními; též u sw. Wladimíra pět wěží pozlatili, jen s lžáckým kostelem nemohou býti hotowi. Arabesky z bronzu všudy we štítech jsou sice zasazeny; též jedenácte osob předstawujících wzkríšení Páně, postawy obrowské; dwa a třidcet andělů ostatky držících stojí okolo kuple a po galerii, škoda jen, že je nenechali, jak byli, z mosazu wyhlazené, an nyní tmawozelenou barwou potřeny černé a neouhledné wypadají; ale ještě nestojí dwanácte apoštolů we wyklenkách, ještě mnoho nápisů schází; do wnitř ještě má přijíti sloupení z bronzu lité a malachitem wykládané. Sel jsem se podíwat i do dílny, kde se lejí pro ten chrám sochy, osoby ze starého i nowého zákona představující; při té příležitosti spatřil jsem tam i sochu Puškina básníře, jak sedí, na hlavě máje myrtowý wěnc; lewou rukou opřen o lyru, loktem prawice ale o koleno díwá se na prsty zamysleně, jakoby werše twoře počítal. Tento památník má přijíti do Charkowa. Poněwadž ale petrohradští mistři w litejnách pro množství práce stačiti nemohou, dal císař přiwésti mladého Rusa z Kazaně a zvláštní litejnu na Ochtě u černé řeky mu wystawěl; tu leje zwony, šest jsem jich widěl

ulitých, největší váží 1800 pudů (po 40 lib.), má pět poprsních obrazů podárených, Petra I., Kateriny II., Pawla, Alexandra a Mikuláše, s dubovými a bobkovými wenci, nápisy staroslowanskými, a všude plno ozdůbek mistrowskou prací zhotovených, tak že nikde prázdného místa není; druhý zvon menší obsahuje 4 ewangelisty, třetí zvon 4 patrony země ruské v rouše biskupském; ostatní zvony ale krom wenců a nápisů jen hladké jsou, všechny dohromady ale harmonický souzvuik vydávati mají. (Dokončení.)

Literatura.

Mluvnictví a zjvení. Sepsal Frant. Škorpík.

K všestrannému posouzení spisu tohoto jest třeba povšimnouti si stanovistě spisowatelowa. Spisowatel nenáleží ke straně rationalistické, on není a nechce býti filosofem; nebo filosofie nestará se o to, zdali výpady jejího přemýšlení s něčím positiwním se setkávají čili nic, ona jest wěda formální a nalezá jediné we způsobu, jakým prawd dochází, svou výhodu; spisowatel ale bojuje pod korouhví wíry. Proto však neupírá nikoli cenu swobodnému a neodvislému přemítání, a chová se vůbec ku filosofii s takovou šetrností a snášeliwostí, jakou jsme u prawých myslitelů a znatelů pozorowati uwykli. Sady, jak n. p. „Cirkew usilowání wědecká we všech odvětvích powzbuzowati a podporowati má“ (str. 25.) jest tím milejší slyšeti, čím pronikawější za našich časů křik mnohého wědecky se ozývá, který, nemoha anebo nedbaje filosofii pochopiti, ji „a priori wyhostiti se snaží, a tak aby jen něco pikantního powěděti mohl, co slepý o barwách mluví, owšem ku pohoršení slabých a k sprawedliwé nevoli rozumných.

Spisowatel není však také, jak se již kdesi nazwal, moderní supernaturalista; nebo každý prawý supernaturalista „štíti se wědy“ a podrobuje se docela a bez rozmyslu wíře, a jen, jak dr. Mayer we swém Pädagogische Revue I. B. pag. 87. prawí: „Der schlechte Supernaturalismus, der in sich unsichere, der nicht glaubt, aber glaubt, dass geglaubt werden muss, vielleicht auch glaubt, dass er glaubt, nur dieser lebt mit der Philosophie im Hader.“ Než spisowatel Mluvnictví a Zjvení ani se wědy neštíti, ani s filosofii jakou pútku swestí hodlá, ale zasazuje se spíše o smíření obou! *

W skutku stojí p. spisowatel nad oběma stranami, totiž nad [rationalisticko - filosofickou i supranaturalistickou; přátelské setkání a smíření obou je směr jeho díla. „Boj moderního wědecktí“, prawí se na str. 26., „se starou wěrou byl ráz posledních století, jakoby kwasidlo, jemuž zřídka kdo uhnul, kdo měl podíl we vzdělanosti swého wěku. Za našich dnůw ale rozum, by i co lučawka působil, nesmí wíce upírati, že křesťanstwí w lůně swém nezladitelné jádro wěčné prawdy chová. S druhé strany nemožno, důwody, které přírodowěda, filosofie a kritika historická proti mnohým náhledům, s obsahem wíry úzce spojeným, postavila, za pouhé subjektíwní důmínky wydávati. Jen wyššímu wywoji wědecktwa podaří se (a mnoho již se podařilo) smířiti tyto protíwy, až každou prawdu,

* W tom ohledu prawí paní Staël: „Mais il me semble, qu' une des causes de l'affaiblissement du respect pour la religion, c' est de l' avoir mise à part de toutes les sciences, comme si la philosophie, le raisonnement, enfin tout ce qui est estimé dous les affaires terrestres ne pouvait s'appliquer à la religion“ atd.

kteřá w odporujících náhledech základ má, we swé platnosti uzná.“ Směr tento nezdá se na první pohled býti nový; jest to snad směr, který si za nejnowějších časů mladší Fichte wytknul a w kterém se w středowěku celá scholastika hnala? Wěru jest spisowatel scholastice této, kteřá owšem filosofii co servam atque ancillam SS. Theologiae powažowala, welmi nakloněn, jelikož na str. 77. prawí, že „w blahonosných mezích rozum we středowěku myslněm se pohybowal, když tak zwaná Scholastika wládla, které všichni welicí myslitelé (!) až po Hegla slušnou vzdáwali úctu.“ W ohledu tomtó, jako i we výroku, žeby „účel filosofie (jediný?) byl, wíru člowěčenstwí s hůry zjewenou i častou spekulatiwní potwřizowati“ nesrovnáwáme se docela s p. spisowatelem. A však směr scholastický není i směr předloženého spisu. Scholastikové (a dílem i mladší Fichte) vycházeli totiž od zjewení, od biblí, a these napřed ustanowené rozumem dokázati se snažili. Spisowatel náš (jestli jsme ho w celku pochopili) vychází ale od filosofie, od kritiky, od wědy, a nalezá mané w biblí to, co dříve rozumsky hledal. „Není-li wěc nad míru přirozená“, prawí na str. 63., „octnouti se u závěrku, že w šerých těchto dobách neobyčejně náhlé rozptýlení, násilné rozprchnutí jazyka lidského w množství rozličných samostatných řečí se přihoditi musilo? Máme-li snad obnawiti onen allegorický mythos o babylonském zmatení lidských jazykůw?“ slyším se tázati ony, jimž každá důmněnka jest wítanější nežli zjewení a faktum. Wěru, jich obáwání není bez důwodů; ejhle! stojíme přede wraty babylonskými! Touto, powždy podstatnou odlikou stal se swrchu naznačený směr u p. spisowatele půwodním, a on jej provedl—owšem teprw w jediné wědě, w mluvnictví totiž — w tak skwostné formě, s takovou důsledností a pramenů úprawností, že můžeme bezpečně každého myslitele a mlowníka oswěty na tento newšední ukaz w naší literatuře pozorna učiniti, třeba se w podotknuté již základní sadě s p. spisowatelem nesrovnáwali.

W oddělení prvním jedná spisowatel o původu řeči. Prošel po kriticku všeliké domněnky o jejím původu dopřídil se resultatu, „že řeč byla člowěku wrozena a že jest podstatná vlastnost člowěka tak jako rozum, všechny duchowé a tělesné úkony různé. wyznačující“ (str. 33.). „Rozličnost řeči později teprw se jewila ... a tato rozličnost jest následek pádu lidského“ (str. 34.). Při čemž spisowatel „trwá w pewném přeswědčení, že lidé, kdyby od Boha nikdy nebyli odpadli, i jednou řečí po celé zemi by mluwili“ (str. 34. p. č.). Ku prawdě poznamenání tohoto se opět přiznati nemůžeme, znajíce dobře zákony psychologické, které wliwům přírodním jednotliwých vlastí podlehají. K oddělení tomtó je i stručný historický přehled porownáwajícího mluvnictví přiwtělen, z něhož spisowatel welmi důmyslně biblickou sadu wywádí, že „byla země jazyka jednoho a řeči jednostrajných“ (Gen. XI. 1.), což i Schlegel, Wilém z Humboldtů (Über die Kawi-Sprache), Klaproth, Gulianow a j. doswědčují.

W oddělení druhém wykládá spisowatel faktum rozpadnutí řeči. Wywrtátiw hned počátku rozličné domněnky o mnohosti řeči obrací se k babylonskému zmatení jazyků, opíraje se při tom o swědectwí mužů w mluvnictví welmi zběhlých a wyniklých. Nečelí však swědectwí mužů těchto nikoli k babylonskému zmatení, ale jen k události jakés positiwní vůbec, jako i Herder (wiz str. 69.) prawí: „Zde se muselo něco positiwního udáti, jež tyto hlavy rozrůznilo.“ Poznamenati též sluší, že spisowatel babylonské jazyků zpletení wíce z dat historických, nežli z biblických wywinuje.

W oddělení třetím konečně „Restitutio in inte-

grum“, vyšetřuje spisovatel, jaká řeč původní byla a w čem ono zmatení záleželo. W oddělení tomto zdá se nám, že spisovatel, jaksi mysticky pobloudil. „Přírodní filosofie nejstarších národů přičítá (prý) ‚slovu‘ moc, duchem a podstatou všech věcí swrchované vládnoucí“ (str. 85.). Tak si i spisovatel, jak ze str. 88. vysvitá, původní řeč představuje. Smysl řeči jeho je as následující: Slova a jména původní řeči byla z bytné, hlavní potažnosti věci na příčinu jich bytnosti a účinkůw vynata, jakoby wyloupanuta, a s touto společnou potažností jedna. A tak dotkne-me-li se nerwu, oud se hýbatí musí. Od té doby, co ale soběcký střed zastoupil místo pravého středu, podobají se naše řeči rozbortěnému dílu uměleckému. Ano na str. 94. stojí, že kdo ducha a srdce své s jich obsahem upřímně Bohu obětuje, tomu že příroda opět se postaví w onen poměr, „kde slovo a skutek jedno jsou. S této strany musíme (prý) uvažowati životy a zázraky Swatých a Swětic Božích.“—Porownání apisu tohoto s Tomickovým: Doba prwního člověčenstwa zanecháváme si na podruhé.

Dr. Čupr.

Slowanské zpráwy.

Srbsko.

* Od nowého roku vychází w Srbsku o dva časopisy více než posud; totiž Nowiny bělehradské čítárny a Čiča Srećkov, list pro polní hospodáře. Nowiny bělehradské slavně na dráze národního vzdělávání a rozwinutí pokračují.

* Jedny nowiny německé (w Kolíně nad Rýnem) rozkaz wěhlasného knížete Srbského, dle něhož pošty powinny jsou nowiny a časopisy bez platu rozvážeti, slušně chwálí; jen že při tom přece Srby polobarbarským národem nazývá. Nediwte se tomu, bratři Srbowé! Wždyť se druhy židowský a pohanský učený a vzdělaný swět také pohrdawě usmíwal, soudiw že z Nazaretu nic moudrého vycházeti nemůže; a přece tam znikla moudrost boží!

* Jelikož p. Ljudevit Štúr se wyjádřil, že se k prawopisu českému a wůbec slowanskému přiblížiti hodlá w Orlu Tatranském, zawíral slušně redaktor srbských Nowin bělehradských, že se přidruží k cyrilské azbuce čili abecedě. Jest totiž cyrilština jediný slowanský prawopis; my všickni Slowané, co jiných cizích abeced užíváme, buď skládáním buď háčkováním písmen si pomáhati musíme. Nezdá se ale, že p. Štúr takového co opravdu zamýšlí.

M. F.

U h r y.

Mnozí Srbowé w králowství uherském nyní o to se zasazují, aby Matice srbská a tedy spolu středisko literatury srbské z Pešti do Nowého Sadu se stěhowaly. Prawda, že w Nowém Sadu národní život mnohem bodřejší jest, nežli w Pešti a w Budíně; ale což pak hned proto potřebí středek králowství uherského wší činnosti a života zbawiti? Nowý Sad ať své síly dokazuje, máť zajisté krásnou úlohu; w Pešti pak zůstaň středek působení srbského jakož i slowenského.

M. F.

Pražský denník.

Trojná sobný wrah. František Kabát, kterýžto wčera dne 22. Ledna pro wraždu obchodnického mládence Lěwy odprawen byl, jsa na poprawiště přiweden žádal o wyslyšení a wyznal, že ještě dvě wraždy na swědomí má. Z jeho wyznání wyswitá, že on též onen wrah jest,

který před několika lety jistého Soukupa, towaryše šewcowského u Písku na silnici zabil a který též cestující ženskou Annu Benešowou u Klučenic na cestě dusil a oběma malé částky peněz odebral. Soukup byl mrtew nalezen, ale Benešowá byla zkrísena a popisuje wraha právě tak jak kabát wypadal. Jak onoho mládence, tak i obě tyto osoby stejným způsobem škrtil. Wrah sám přičítal w posledních dobách tyto zločiny leniwosti své, která mu nedala poctiwou práci se žiwiti.

M.

S m ě s.

W Kodani utwořil se spolek, jenž wyzývá k podpisům na sochu Tychona Brahe. K dokonání modelu od professora sošnictwí Bissená přispěje dánská akademie umění 20.000 tolarů. Král, weliký ctitel Tychonůw, též podporu swou přislíbil. Powzbuzení ku přispěvkům datowáno jest od 14. Prosince m. r., téhož dne, w kterýž před 300 lety weliký hwězdář se narodil. O místo, kde by se postaviti měla, posud jest spor: někteří nawrhují Kodaň, jiní otcinu jeho Knutsdorp, a jiní opět jeho Tusculum, nyní k Šwědům patřící ostrow Hveen. Že Jeho Majestát Kristian král Dánský též o zwelebení hrobu Tychonowa se postarati chce, podotkli jsme již wloni w těchto listech.

Průmyslných škol počítá se w Prusku 21.

Rakouská sewerní dráha nepowede prý do Bochni, nýbrž do Krakowa.

Pražan pan Kopelent ukazuje nyní we Widni plastický kabinet, jenž představuje londýnský tunnel a solní doly u Wěličky. Shon k němu jest znamenitý a kabinet jeho wšecky časopisy widenské chwálí.

Dalmatské přísloví. Když mladík sýr jí, celou kůru s něho okrajuje. Jak mile se ožení, kůru syra strouhá; dostane-li pak děti, jenom ji ofukuje.

Galerie krásných žen. Chwálený malíř podobizen F. Lasting z Dublinu wydal se do swěta na uměleckou cestu, wystawě sobě za oučel vyhledáwati. wšude nejkrásnější ženské a malowati je w miniaturě. Po skončené cestě zamýšlí pak wšecky ty podobizny we wětším rozměru olejowými barwami wywest a veřejně wystawiti.

Poctiwý zloděj. Dne 31. Října byl ukraden w zámeckém kostele cerekwickém kalich a dvě pateny, jedna stříbrná a druhá jen pozlacená. Zloděj uřízl od kaple u welkých dweří wisící klíč, nechal se w kostele zawřít a před polednem pak krádež spáchal, kdež sobě u hlawních dweří šikowně záwory odstrčil a tak pryč utekl. Kostelník myslil, že klíč někde ztratil, otevřel kapli klíčem od druhé kaple a zapomněl to panu kaplanowi oznámiti; až když w poledne zwonit šel, teprw se ulekl, když dweře otevřené spatřil. Tu powstal pokřik a semotam běhání, ale nadarmo! zloděj byl již tentam. Když se ale powěst roznesla, že kostelník pro nepozornost swou má kalich zaplatit, přinesl zloděj zase ukradené věci nazpět s připojenou cedulkou: „Když má tak moc křiku o ty věci býti, tedy to zase odvádím, protože toho nepotřebuji.“

W. E.

Literární nawěšti.

Co nejdříve na swětlo wyjde spisek o dobročinnosti, na který, ač w německé řeči psán jest, z dwoujich příčin pozornost obecnstwa obracujeme. Zajedno wyjde w čase, cnosti, o které jedná, nad jiné potřebném, za druhé pak od spisowatele jeho, jednoho z prwních učencůw pražských, pro křesťanské cnosti své-wůbec wáženého, očekáwati se dá něco wýtečného.

Číslo 11.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

26. Ledna
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
pálarách třikráte za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářstwi
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Lomnický.

Na tom pražském mostě
Chudičský stařec sedí,
K Pánu Spasiteli
Na kříž wbítemu hledí.

Starou hlavu kryje
Kadeří květ sněhowý,
Druhdy ji zdobíwal
Wěnc wawřínowý;

Druhdy oko plálo
Horoucím lásky hledem,
Wšak již mře uhaslé
Nešťastných časů ledem.

Druhdy ústa pěla
Hlaholem slawíkowým,
Teď se ozywají
Jen hořem žebrákowým.

Kolem starce chodí
I mužowé i paní,
A před synem božím
Se křížují a klaní.

Kdo má srdce dobré,
I k starci se ohlídne,
Dá mu almužničku
A slitowání wřídne.

Stařec na to prawí:
„Nadě! Wám Bůh stokrát!“
Je-li to sedláček —
Tu řekne „tisíckrát!“

Tak prosebně sedá,
Až slunce na západě
A krwawá zoře
Na oudolí se klade.

Srdcem stařečkowým
Wečerní pohne krása;
Nebe — dobré nebe
Cíl žiwota mu hlásá.

Stařec po oudolí
Umdléným zírá hledem,
Hrad i města pražská
Kryjou se w temnu šedém.

I roztáhna rámě
K nebi je wzhůru zdvihá,
Wstana k nebi touží,
Wšak mdlý na kámen lehá.

Noc již nad krajinou,
Tma již nad Horou bílou;
Powzdechнул si stařec
K smrti poslední silou.

B. P.

Nástiny Petrohradské.

(Dokončení.)

Na Aněčin most dal císař před dvěma lety od
ruského umělce uliti čtyry hřebce se zpínající, jak
čtyři obrowé je na uzdě drží; dwa z nich byli za-
slání králi Pruskému darem a nyní také ostatní dwa
utekli do Neapole, za to ale přiletěli zase dwa an-
dělé, nebo spíše dvě Viktorie z Berlína a posta-
wili se na dwa sloupy z černé žuly na nowém ná-
městi mezi Senátem a Maneží, okolo nich ujaté lípy
se wytahaly a w zimě osm doubců i s hlinou zasadilo.
— Potěšil jste mne welice zaslaným widem praž-
ského nádraží, a přál bych si, abych se mohl od-
sloužit widem nádraží moskewského w Petrohradě,
ale ještě tiskem newyšel. Jest to owšem welikolepá
budowa, stojíc na newském prospektu zaujímá we-
liké prestranstwi; w čele má korynthské sloupy,
wysoká okna dle gothického způsobu, u prostřed
pěknou věž plechem pobitou s hodinami, po obou
stranách okřídli má troje poschodí, kdež obydlí pro
ouředníky, k východu weliké sály s železnými slou-
py a oblouky pro hosti; wedle nich jest dlouhá, pro
příjezd a odjezd dosti prostranná, sklem krytá kůlna,
k západu zas na železných pilířích a obloucích pod-
loubí k wolnému odchodu pocestných. Draže jsou
již položeny až do Alexandrowska, koleje dvojité;
prostředkem se kladou draže pro elektrický daleko-
pis, kde se měděný drát smolou zalívá; letos chci
až do Nowohradu dráhu zhotowiti.

Zásoba litých kol, pružin a nápraw i wšelikých
člámků wozowých welikou prostoru, jenž by snad
pro sto korců wysewku stačila, zaujímá; hostinných
wozů počítá se tu na 300, nejwíce na osmi kolech

pro 80 — 100 osob; na všechny kola je zádrž přidělena, na každém voze dohlížitel hřídelem všechny kola najednou zaraziti a na vykřiknutí z parowozu celý powoz rázem zastawiti se může; parochodů mají snad asi 150, a nyní si pronajali Sewero-Amerikáni Alexandrowský závod, kdež lokomotivy stawí, které již tak neodstonávají a nehekají, jako staré, jenom někdy zasyčí jako had, newyhazují žádné jiskry ani prskem ani komínem, poslušně ku předu i do zadu jedou, hned se zastawují a hned rozeženou jako draci letíce, tak žeby mne byl onehdy jeden takový kolohnát málem s hráze sfoukl, jak se jeho proudem witr do mne upřel, když jsem na podíwanou tuze blízko se postavil. Sotwa že se tato dráha započala, již zase vyměřují nowou od Wosenského prospektu přes Petrůw dwůr do Oranienbaumu, tam chťi wystawěti most přes moře do Kronštat; newím však, powede-li se jim to jako w Benátkách, protože woda tady hluboká; — ale cār weli — jakby to bylo nemožno?

Z Oranienbaumu se má potom dále stawěti přes Narwu do Baltiř-portu za Rewal, nebo prý tam již od přírody výborný přístaw, an w zimě jen na dwa nebo tři měsíce zamrzá; potom by snad šla dráha přes Derpt, Rigu a Mětawu do Tylžic, kde by se spojila s kraloweckou w Prusích; s druhé strany by se dráhá Pawlowská prodloužila přes Kowno do Warszawy a snad i do Krakowa, kdež by se spojila se sewerní rakouskou w Polště, tak že by se mi naše vlast milá o několik dní přiblížila. Pro nás byla by ta dráha důležitější, nežli ona z Moskwy do Odessy a snad až do Kawkazu, která zase pro Rusko důležitá. „Wšak již dosti o železných poutech, jimiž ten starý swět celý jako odrátowati hledi; což nám nic nepowíte o radowánkách a slawnostech, co se děly za příčinou swatby weliké kněžny Olgy?“ Rád bych powěděl — a snad i mnoho opakowal, co w nowinách již dosti obšírně powěděno — ale já celou slawnost zameškal, a tak ani oddawky ani weliké oswětlení jsem newiděl; teprwa třetího dne přišed měl jsem přístup do Alexandrowa parku, kde císař a následník jeho své dače, t. j. letohrady mají; na jednom kopečku stojí pěkná cirkew dle gothického způsobu, na druhém letohrad Alexandrůw, kde sloupy a pawlače z břízy bilokoré jsou wystawěny: tu dámy oblékaly mladé princezky do šatů a pak přiwedli syna následníkowa Mikuláše, který wesele na balkon wystoupil w klobouček smekl a na všechny strany diwákům se uctiwě skláněje řekl: „Zdrawste Gospodi!“ a obecenstwo nahlas odpowědělo: „Zdráv buď weliký kněz Nikolaj Alexandrowič!“ Pak sedly dítky na kočár a odjely k pozdrawení babičky. Rozloučiw se s jejich malinkou dačí, ze soustrowaných powalů sroubenou, odebral jsem se k císařskému letohradu, kde se císařowna s Marií procházela. W tom přijela kněžna Olga se swým ženichem, wystoupila k matce na balkon a

wzawši swého manžela za ruku wedla ho ku předu, aby se též na něj obecenstwo dobře podíwati mohlo; on také usmíwaje se uklonil a brzo do zadu ustoupil. Hned na to přijel sám císař s ostatními princí, a všechnu rodinu swou zlíbaw posadil se do wozu, za ním ostatní do rozličných wozů a po zahradě se projížděli, kde jsem každého osobně dobře pozorowati a seznati mohl.

I tohle podíwání bylo pro mne nowé, třeba pro Wás snad méně zábawné — odpusíte tedy, prosím, jestli jsem Wás tuze rozwláčným powídáním unawil; podruhé chci se polepsiti a, možno-li, psáti Wám něco zábawnějšího. Mějte se zatím dobře!

Listy učitelům českým.

5. O wychowání školním wůbec a o náwodě.

(Dokončení.) Abych Wám, pp. učitelowé, potřebu tělesného cwiku dosti zřetelně ukázal, pomyslete si jen, že člověk není ani pouhé tělo ani pouhý duch, ale wzájemné uzpůsobení obou; a proto w oha dily působiti, a to pravidelně působiti třeba. Jest to owšem prawda, že tělo lidské, často i u mládeže, až nemile cwičeno býwá, pracemi totiž a jiným potřebným namáháním. Wšak to není cwičení pravidelné, při tom se sotwa několik swalů, a to až do umdlení napíná, což zvláště při mnohých řemeslech se stává, která wždy ty samé swaly trmácejí. Kdo ono ohromné množstwi swalů w našem těle a jejich wzájemné spojení a působení dobře zná, a kdo příležitost měl poznati nynější silowik na stupni, jehož w Německu nedáwno dosáhl, jak jeho jednotlivá cwičení we své rozmanitosti i ten nejskrýtejší swal anebo swazek swalů slyí a tuží: ten zajisté snadno pochopí, že jen takovým způsobem lze největší summu sil tělesných wzbuditi. Náhodným otužením jednotlivých swalů (prací, chůzí atd.) zakrní pružnost swalů ostatních; a tím se opět stane, že i práci dotčení oudowé tím dříve umdlí, poněwadž tělo jest spojení oudů všech. Mnohý řemeslník by zajisté více swými silami způsobil a méně by na těle zchatrněl, kdyby z mládí byl tělo své pravidelně cwičil. Při tom se ani nezmiňuji o blahodějném wliwu tělocwiku na zdraví wůbec, na bodrost a weselost mysli i na duši; ba cwičení tato působí wětším dílem i w život praktický, jako n. p. skoky, lezení a konečně plowárství, jehož potřeba již z toho wyswítá, že dvě třetiny bydliště našeho woda jsou. Staří Řekowé a Římané wěru moudří a statní lidé byli, a oni tělocwík za welmi důležitou wěc pokládali; tělocwické ústawy jejich byly od státu wedeny a řízeny a snad i wýstředně přikládali všickni pilnost swou k tělesnému wzdlání; než národové ti nebyli jen na těle, ale i na duši silní. Za nynějšího času nalezáme se právě w odporném wýstředu, jelikož se jediné duch za dostojný předmět weliké wychowatelské péče powazuje; tělo však, co powrhel a kolotěž dušewního wzdlání, sotwa že od jakéhos takéhos tancmistra nějakého cwiku wyzíská. Gymnasia naše od býwalého tělesného cwičení jediné jméno ještě udržela. Mohli bychom se též tázati, odkudž ona tělesná a dušewní slabost nynějších pokolení? Než doufejme, že snad již na blízku čas jest, kde i w naší vlasti na bidlech a lešidlech, které již zde a onde za příčinou tělesného cwičení se vyskytají, nebudou se spatřowati jen pouhé hříčky, ale i wěci hlubšího významu.

Než budete mi namítati, pp. učitelowé, že wěc tato Wás ani se netýče, dílem že jsto potřebného cwičení k tomu sami neměli, dílem že wěc ta snad jen pouhá smyšlenka jest. Týče se Wás to zajisté, pp. učitelowé. Přede vším

se o to jedná, abyste pravdu tuto prozatím jen uznali; co se budoucně státi může anebo stane, toho lze očekávat. Časopis pak vychovatelský bude si to pokládati za jednu z nejprvnějších povinností, pozornost Wasi na tuto důležitou věc obracet, a zvláště tím způsobem, že Wás s věcí samou poznamená seznamovati bude. Lhostejností ve věci této prozrazoval by zajisté vlastní nedostatek; mítli však pojednání taková za plesky nepotřebné, počestné přísnosti za nepřiměřené, anebo stríci se jich a za škodlivá a nebezpečná pro vychovatelství je vyhlašovati, to je přílišnost jednostranná.

Co se však týče šetření pohlaví při dítkách školu navštěvujících, má se zvláště na pohlaví ženské potřebný ohled mít, poněvadž jejich duševní a tělesní povaha jiného působení žádá, nežli pohlaví mužské, ku kterému již pravidla obecná čelí. Časopis vychovatelský vytkne se vši pilností odlišky tyto, při čemž mnohé ponaučení pro tak nazvané ženské industrialky podá.

Jak ale učitel na mládež škole již odrostlou působiti má, o tom pro svou důležitost ve zvláštním listu promluví.

Co konečně do návodu, jest to hlavní povolání časopisu vychovatelského, aby ukazoval, jak se vyučovati má. Pravím „ukazoval“, poněvadž oddělení toto jen řemeslnické čili praktické obraty a dowtipy přednáseti bude. Potřebí aby nás časopis jako do školy uweďl, kde bychom učitele dobře učiti a žáku přirozeně odpovídati slyšeli; při tom nám musí snadno býti logickou nitku udržeti a k osnowě psychologické prohlédnouti. Sem náleží i všeliké nové pokusy a pokroky u vyučování, které si ten neb onen praktikus osvojil, ovšem ne proto, aby se s nimi experimenty dělaly, což se vždy jen ku škodě mládeže děje, ale aby se vzájemně obádaly, a jestli za dobré uznány jsou, přijaly. Oddělení toto jest upotřebené dušesloví; a tedy proto zvlášť důležité, že zde vlastenecký směr vyučování vyniká. Návod k tomu anebo onomu učení musí národní býti, protože má býti psychologický. Jest to věru chybné, pokládati cizonárodní návod za vlastní. My Čechové ovšem nemáme ani psychologie ani návodu národního.

D o p i s .

Z Plzně.

Bylo nám velmi líto, v čísle 155. lonských Kwětů čísti nejenom omylu, ale i urážlivou zprávu o Plzni, od pana J. B., plzenského rodiče, zaslano.

Předstírá nám němčení, klesání jazyka materského, ano i bázeň před paprskami národního soucitu a běduje nad námi hůř nežli Jeremiáš na zříceninách jerusalemských. Pláč a bédování sluší ženskému pohlaví; muž jadrné myslí jedná radou a snahou, a používá wloh od přírody mu daných k uskutečnění vyšších ideí, jež nadšený duch jeho pojí. Kdybychom tedy v skutku byli klesli a tak hluboko klesli, že bychom i politování p. J. B. hodni byli, bylo by mu co krajanu přináleželo, nás na vyšší záměry pozorny učiniti, nám pravou k dosáhnutí jich cestu okázati. Bohu díky, toho potřebí není. Chtěl-li ale již nás pokárati, wady, které na nás spatřiti se domníval, po světě rozhlásiti, mohl alespoň něco důvodného a pravdivého pronesiti. Co ale píše? Uslyšew kdesi v hostinci někoho špatně a několik jých rádně německy mluvíti, soudí z toho, že zde všechno němčinu drmolí, že jen služka, orač a podruh česky mluví, že zde láska k materskému jazyku, láska k vlasti byne. Běda té lásce k vlasti, která stan svůj w hospodách zarazila! Pan J. B. však také tím dokazuje, že Plzeň ani nezná. Neb ačkoliw své národní soucitu newywešujeme na

šťitý domů svých *, ačkoliw se jimi w časopisech nechlubíme, přece prawda jest a prawda zůstane, že naši průmyslníci vůbec Češi jsou i česky mluví. Tak též ostatní, a to sice nejenom chudí, ale i nejzamožnější měšťané, vyjímaje málo kterého, se neméně w češtině znají, w domácím životě i we veřejnosti rádi česky mluví i časopisy české drží. Wětší díl ouředníků a mezi nimi i wznešenější ouředníci jsou horliví Češi; či snad, abych se jen o jednom zmínil, p. J. B. našeho welewáženého pana purkmistra nezná? A patří snad ti také mezi služky, orače a podruhy? — Druhou známku klesání jazyka českého widí pan J. B. w tom, že se česká čítárna, na Lochotíně p. prof. a dokt. filos. Smetanou založená, jen rok nawštěwovala. Tato čítárna byla, jak pan J. B. sám přiswědčuje, soukromná, ona nezaměřowala na obecnostwo působiti. Zahynula-li, tedy obecnostwo toho winno není a nezaslouží žádné wýčitky **. Pak se tam scházeli jen muži, kteří již dříwe horliví vlastenci byli, ač svým patriotismem takový powyk nedělali jako pan J. B., a kteří tím, že, jsouce knihami českými dostatečně zásobení a nepotřebujíce soukromné čítárny tuto nenawštěwují, nepřestali vlastní wřelý soucit w srdci zachowávat. Či snad by se pan J. B. chtěl osmělit, slowutnému p. prof. Smetanowi neb mužům, w jejichž společnosti si tento libuje, takové wýčitky dělati?! Že zdejší česká průmyslowá škola k delšímu věku nedospěla, toho nejsou česká učení příčinou. Jak jsme již wyše podotknuli, jsou naši průmyslníci vůbec Češi, a kdyby toho stupně wzdělanosti byli dosáhli, aby seznali, co jim posawád chybí a co by jim průmyslowá škola prospěla ***, jistě by raději česká než německá poučování, kterým by wětší jich díl ani nerozuměl, poslouchali. — Také nám pan J. B. křiwě wytýká, že se „u Bílé růže“ po krejcarech na německé časopisy sbírá. Tyto krejcarové sbírky obnášely lonského roku za 11 měsíců 200 zl. w. č., a časopisy nebyly pouze německé. Mý již wloni čili Kwěty, a kdyby panu J. B. mysl jeho, truchliwosti nad naším materialismem a naší nedbalostí zkormoucená, dowolila letos k nám přijíti, mohl by si již také Wčelou, Poutníkem a českými Nowinami své soucítěné slze setřítí.

Konečně nám káže p. J. B. wěrnost a lásku k vlasti a jmenuje se wěrným jejím synem. Či snad to wěrnost, či snad to láska, hanobiti neprávě otcínu swou, kde první zwuky materského jazyka uslyšel, kde se sám české mluvě naučil? Láska k vlasti spočívá na lásce k rodině, na lásce k otcině, a kdo swou otcínu tupí, ten se nesmí honositi láskou k vlasti. Kdyby každý vlastenec takto o své otcině mluwil, rádi bychom se podíwali, kde by potom ještě láska k vlasti místečka nalezla? Či snad chce býti pan J. B. Brutem en miniature a hanobiti otcínu, aby tím vlast získala? — Hosté z Bílé růže.

Dodatek redakce. Ze všeho widěti, že Wám, páni Plzňané, sprawedliwá důtka srdcem hnula, a jiného pan J. B. nic neobmýšlel. Na to pak, co o lásce k otcině prawíte, místo odpovědi tážu se Wás, co člověku nestrannému přednějšího má býti, prawda aneb otcina? Takowá láska k otcině, jakou Wy žádáte, na wlas podobá se lásce slabé matky k nezwednému dítěti, která wšecky necnosti zrozeňátka svého přikrýwati a omlouwati se snaží.

* Nic by neškodilo, kdybyste to činili.

Red.

** Kde tedy hledati winu?

Red.

*** Wšak to právě Plzeň se wýčítá, že posud nedospěla k poznání prawých svých potřeb.

Red.

Slowanské zprávy.

S r b s k o .

* W Bělehradě se sbírá společnost na akcie k vydávání prstonárodních užitečných knih. Posawád owšem jen mladí lidé kni se hlásí; doufáme však, že chwalitebný tento záměr podrobně obecnstwu se oznámí a u vážných osob oučastnosti a podpory dosáhne. (Srbske Novine.)

* Pan M. Medaković w Bělehradských srbských nowinách snažně wšecky Matice a ústawy literární prosí, by při wydávání knih alespoň jedním wýtiskem na ubohé Černohorce a jejich knihownu w Cetini zpomněli. K řádnému zaslání do Černé Hory nabízí se p. Miloš Popović, redaktor srbských nowin w Bělehradě.

Ze Záhřebu.

Nowiny chorwatsko - slawonsko - dalmatinské wycítají swým krajanům, že Krajince, sousedy své, [co zistné, bá-zliwé lidi považující jimi pohrdají. — Prawda, že se snad mezi Krajinci takowí lidé naležaji (kdež pak medle ne?) ale při tom při wšem národnost horliwé brání. Kmetijske in rokodelske novine mají 1400 předplatitelů — který časopis ilirský takowou oučastností se honositi může? (Ba ani žádný z našich českých. — Red.)

Pražský denník.

Jednání promyslné Jednoty.

Dne 21. t. m. wolil se, jakož w těchto listech oznámeno bylo, wybor sekce pro wědecké wzdělení. Wolení to bylo pro nás w národním ohledu proto důležitě, že týž wybor a jmenowitě jeho přednosta jakožto spoluoud ředitelstwa působení míti bude při wywádění onoho návrhu, kterýž stranu zřízení české promyslné školy přijat byl. Nebylo tedy diwu, že schůzka dne 21. čteně nawštíwena byla jak od přízníwců oně školy, tak i od těch, ježto by ji rádi jak do užších mezí tak i do nižšího postawení připrawili. Při prwním hlasowání byla náležitá wětšina hlasů jen pro 5 oudů, naskrze členů lonského wyboru. Poněwadž wybor z 9 oudů záleží, muselo se ještě čtvero oudů woliti; druhé hlasowání neposkytlo nikomu potřebnou wětšinu hlasů, při třetím hlasowání byli ostatní 4 oudowé lonského wyboru opět wywoleni. Wýsledek tohoto hlasowání jest pro nás welmi potěšitelný, neboť lonskému wyboru jest hlavně děkowati, že jednání promyslné školy k tak prospěsnému konci přišlo. Wyborowé títo jsou: pp. dr. Amerling, dr. Kodym, prof. Mühlwenzl, J. Richter, J. U. C. Rieger, Slawík, wrchní ingenieur Šnirch, dr. Štrobach, J. U. C. Trojan. Kýchby tento nowě nabytý prospěch, ochotnost, která pro tento tak důležitý ústaw wšude wznikati počíná, ještě více posilnil a rozšířil!

K. Št.

Trní a bodláčí.

Widenský časopis „Gegenwart“, mlawě kdesi o pohřebu dráteníka, jmenuje dráteníky Iliry. Takowé newědomosti německé dáwno jsme přiwikli, ač we Widni spisowatelé by wěděti měli, co je Slowák a co Ilir. Já jsem arci sám we Widni na ulici slyšel stížnost na Chorwaty, končící důraznou sadou: Die Strobotten san host recht Peh-men! — To však nenáleží ku slawné důkladnosti německé. Jest nám líto, že i naše Bohemia w podotknutém omylu widenský časopis následowala. M. F.

S m ě s .

Wojny nejsou laciné zboží. Národní dluhy čtrnácti států ewropských dosahují bez mála 51.525 milionů fran-

ků, a powstaly jediné skrze wojny. Od reformace wydalo Anglicko w sedmi wojnách 44.910.600.000 franků. Od roku 1793. až 1815., tedy za 22 let, wydalo Anglicko, Francouzsko a Rakousko na samé wojny 36.650 mil. fr. Co by se dalo dokázati, kdyby se takowé summy ku prospěchu rolnictwí a průmyslu obrátit mohly! Anglicko samo wydává wice za swé wojenské loďstwo, než obchodní loďstwo americké, anglické a francouzské dohromady užítku přináší. Od roku 1789. až do r. 1844. wydala wláda americká za wojny 3.217,194,225 fr.

†
O nowém školním plánu prawí se, že roku 1843. wydán bude. Obsaženy jsou prý w něm některé realní wědy a žiwé jazyky, naopak ale mrtwé jazyky obmezeny. Také prý budou učitelowé podle jednotlivých předmětů ustanoweni, jak dříwe býwalo, kdežto teď jeden učitel wškeré předměty přednáší. ††

††
Illustrowané nowiny na kordbu. Prawí se, že wydawatelstwo Illustrowaných nowin přišlo na koráb. Summa bankrotní obnáší 400.000 tolarů. **

Rozmluwa. Američan: Podiwili byste se, pánowé, jak daleko dospělo umění w Nowém Orleanu při wysušowání tamějších močálů. — Němec: Takowé práce wykonávají u wás bezpochyby Negrowé? — Američan: I chraň Bůh; práce ta jest příliš nezdravá, mnohdy až k smrti nebezpečná. Otroká by při tom tuze mnoho zahynulo a ti jsou tolik jako kapital. My pochodíme daleko lépe, když tam pošleme německé a irské osadníky, ti jdou za skrowný plat. *

Žid we Widni. Když přijde žid do Widně, musí, je-li penězník, každých 14 dní platit z hlavy 4 zl.; obyčejný žid ale odvádí jen 2 zl. stř. Wyjmuti jsou toliko Židé francouzští. Rádi bychom wěděli, zdali také Meyerbeer s řádem pour le mérite 2 zl. stř. skládat musí.

W Silvestrowé noci založil se w Paříži jistý odwážliwec, že na nowý rok ráno na nejwvyšším kranclí katedrály Notre-Damské chrám tento obejde. Tři čtvrti cesty swé již dokonál na wzdor bouřliwému powětří, když ho prudký náběh wětru dolů shodil. Padl na kočár právě tudy jedouc, a proraziw swršek těžce poranil dámu we woze sedící, sám však to odbyl pouze wywrknutím ruky a několika boulemi.

Francouzská akademie vydá na swé outraty obšírný spis o starožitnostech algirských od Ravoisié, který prý jmenowitě o staropunském umění neocenitelné zpráwy obsahuje.

Rytíř čestné legie. Králík ostrowa Taity, který nedáwno obdržel kříž čestné legie, zanáší se osobně práním prádla pro francouzské důstojníky, za kteréž sobě platiti dáwa.

Turecká odměna diwadelnímu herci. Když na začátku tohoto roku jistá diwadelní společnost w Cařihradě w Serailu operu Belisara provozowala — což se stalo ponejprw, co Turci w Ewropě — sultanowna Valida a dámy serailské záwojem zakryté diwadlo také nawštíwily: tuť jednu z nich hra tak dojala, že w překypu citu Belisarowi co žebráku měsíc s penězi na prkna hodila.

Lékařský prostředek. Sedlák přijda k doktoru prosil jej o prostředek proti neduhu na ruce. Wida to lékař radil mu, aby si dwacetník na něj přiložil a zawázal. Po nějakém čase přišel sedlák zpět, stěžuje si, že mu to nic bylo neprospělo. Tuť lékař, zpuchlinu widěti chtě, udiwený se tázal nemocného, proč tolik mēdě na ruku byl wložil? načez sedlák: „Inu, jemnost pane, já jsem neměl dwacetník doma a tedy jsem přiložil drobné.“

Číslo 12.
14. roční běh.

KWĚTY.

28. Ledna
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročních tiskráte za
týden, w outery, w
čtvrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁRAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém ryaku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dvůr).

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stří. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půllétně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Didaktické zlomky

od
Bolesława Jablonského.

I.

Mnohá báje ctného stáří,
Jižto slýcháš jako w snách,
Wyprawuje s vážnou twáří
Zaklených ti o pannách.

Mnohá prawda we přírodě,
W báji lidem smyšlené,
Podobá se w své nehodě
Panně takto zaklené.

Mnohá prawda w staré wíře,
Jižto tuší lidský duch,
Čeká na svého rytíře,
Jenžby zlomil její kruh.

Jen že posud z pozemšťanů
Nikdo se nenarodil,
Jenž by zaklenou tu pannu
Z wězení wyawobodil.

II.

Outlý polokruh jen skví se
Měsíčk dokud mladý jest;
Wszak co obr objeví se
Posléz mezi pluky hvězd.

A to stále opětuje
S neunawnou pilností,
Wěčně nám se objevuje
W jiné wždycky swětlosti.

Píšeť on swým swětlem tobě
Weliká tři písmena,
Z nichžto každé we své době
Zlaté slovo znamená.

Zlaté písmo tobě tvoří
Každý wěku jeho díl,
W knize jeho slova hoří:
„Dokonalost Obra Cíl.“

III.

Sedm hvězd se w Orionu
W půwabném skví obraze,
Sedmero jich w diwném shonu
Zřís nebeském we woze.

A tak sedm hwězdnych swětél
Na obloze ducha znáš,
Na něž ustawičný zřetel
W životě swém mítí máš.

Jsouť ty hwězdy w společenství:
Prawda, krása, práwo, cnost,
Powěr prosté náboženství,
Wolnost a dokonalost.

Toto sedmihvězdí krásné
Buď twé duše Orion,
Jeho swět ti swětlo spasné
Až na twého žití skon.

Toto krásné sedmihvězdí
Buď twým wozem nebeským;
Neb kdo w tomto woze jezdi,
Jede k sídlům edeyským.

IV.

Tři ti wzácné dary Bůh dal,
Když tě wyslal na tu zem,
A ty wzácné dary slowou:
Jazyk, srdce s rozumem.

Z těchto darůw nezadávej
Jazyk než kmenu swému,
Srdce wšemu člowěčenstvu,
A swůj rozum — žádnému!

Hranice roku 1616.

Z ruského K. P. Masalského přeložil K. Stefan.

We wyborgském městském archivu nachází se
stará skříň ze sosnowého dříví, která dle domněni
tamních starožitníků někdy zeleně omalována byla.
W dolejší přihrádce té skříň stojí stará bota nebož-
tíka archiváře a prázdná butelka s nedopalkem lo-
jowé swíčky, jenž do jejího suchého krku strčena
jest. O botě této wedly se před desíti roky we wel-
koknižectví finlandském velmi ostré hádky; jistý
wyborgský archeolog napsal latinskou dissertací,
jenž w Abě se tiskla, a dokazowal, že to ta samá
bota, kterou Karel XII. neposlušnému senátu švéd-
skému s tím nařízením z Benderu poslal, aby
wůle boty jako jeho vlastní si vážili. Mnozí učení

mužové přijížděli do Wyborgu, chtějí tuto botu kriticky ohledati. Mínení bylo rozličné, nyní ale myslím již dokázáno, že dle slohu svého konci minulého století přináležejí, jenž se smrtí posledního archiváře města Wyborgu splývá. Ostatní dvě příhrádky skříňe byly starými spisy naplněny, ježto w rozličných dobách ze švédských měst w Karelii a Ingermanlandu, když válka na hranicích zuřila, přinesli. Prach celého století pokrývá w tlustých wrstwach tyto zajímavé dokumenty, mezi nimiž mnohé nejsou bez historické důležitosti. Obzvláštní pozornost probudil we mně jeden dosti tlustý balík nadepsaný „Memorandum“ a spolu ruský písmem z časů Kateřiny II.: „Zápisky o přeběhliku Iwanowi Streměwowi.“ Balík tento, docela wetchý a neouplný, jest z části švédsky, z části latinsky psán a obsahuje polo úřední welmi podrobné popsání události nepochybně málo komu známých. W té samé příhradce nalezl jsem ještě několik švédských i ruských ouředních listin, wztahujících se na tu samu osobu, kterou dle všechných pomůcek a místních ouplných známostí budu hledět představit. Budou to pouhé výpisky z akt.

1.

Minulo šest let od uzavření stolbowského míru, w kterém Švédsko Rusi Nowgorod, Starou Rus, Porchow, Gdow, Ladogu, w smutných dobách meziwládství opanované, nawrátilo, a Iwanůw-gorod, Jamburk, Konorje, Orešek i celé Izorsko sobě podrželo. Hranice při míru wyjednané dělily Rusy od Rusů. „Sláva Bohu, my jsme opět poddani bílého císaře!“ wolali, kdo na této straně hranic zůstali. „S Bohem, bratři, milowani krajané!“ říkali s powzdechem druzí, „my jsme již na věky w zajetí u krále Švédského!“

Na wzdor míru hleděli na sebe Šwédi a Rusové s nedůvěrou přes hranice, pozorowali bedlivě jeden druhého a nenávisť národní ukazovala se zhusta i za nejmenší příčinou. Nadarmo hleděli ruští a švédští náčelníci tyto šarwátky, náběhy odważliwců, zábawy mladíků zameziti. Dlouhé hranice překážely dobrému řádu. Při tom newřeli na sebe nejen Šwédi a Rusové, ale změna vlády způsobila i mezi soukmenowci zmatek w ponětích, výhodách i powinnostech.

Toho času po té i oné straně potoku Láwy (jenž za starodáwna Lawuja sloul) několik werst od ladožského jezera, w kteréžto padá, rozestaweny byly sem tam wesnice a dwory nejwice od Rusů obývané. Obywatelé obou břehů nacházejíce se do stolbowského míru pod wojenskou vládou Švédů, kojili se naději, že se okolnosti změní, snášeli trpělivě utiskování švédských wojinů a žili mezi sebou přátelsky, poněwadž stejné neštěstí lidi úžeji k sobě poutá. Když ale po míru říčka soukmenowce rozdělila, když jedni říkali: „Wy jste jak druhdy poddani Moskewského císaře“, a když druhé k přísaze

na wěrnost králi Švédskému přinutiti, ochladlo někdejší přátelství, přetrhaly se swazky, lítost powstala s jedné, záwisť pohlížela s druhé strany, někdejší soukmenowci, někdejší známí, přátelé, ano i příbuzní wyhýbali se druh druhu.

Blíž toho místa, kde Láwa, probrawši se w kamenném loži mezi vysokými a kroucenými břehy, do pole wytéká, stála na jednom břehu wes Dubky, a na druhém dvě wersty w dáli Selo bogojawlen-skoje (wes božího zjewení). Blíže Dubek bylo na chlumu widěti newelký dům s kwětinowou a owocní zahradou, patřící šlechtici Wladimíru Strělowu. W sedmnáctém roku wstoupil do císařské služby, potýkal se statečně s nepřátely vlasti, byl několikrát raněn a uchýlil se konečně po stolbowském míru na své weské outočiště. Byltě docela samotén, měl toliko vzdálené příbuzné a ti žili daleko od něho we středních částech Rus. Bylo mu přes třicet let. Osamělost byla mu každým dnem odpornější. Jediní jeho blízcí známí byli dva bratři Streměwové, bojarští synové, kteří we službě sestárli a potom se na druhém břehu Láwy w Selu bogojawlenském usadili. Starší bratr Pawel měl letitou ženu, syna Artemije, stejně starého se Strělowem a přítele jeho, pak dewatenáctiletou dceru Nadeždu. Druhý Streměw byl starý bezženec.

Jednoho letního dne — stalo se to w Čerwenci roku 1622. — seděla celá rodina Streměwů, pozwána jsouc na jmeniny k Strělowu, w zahradě, očekávajíc druhé hosti. Stůl byl již we stínu lip pokryt, a seděli již w kruhu. Wše co jen lepšího w Ladoze k připrawení obědu dostati bylo, přivezl odtamtud Wladimír ještě pod wečer. Hosté jeho rozmloowali mezi sebou, a on neustále sem tam přebíhal jako mladá žena, častující poprwé matku muže svého. Tu napomínal sluhy, aby wše bylo w pořádku, tu počítal talíře na stole, tu běhal po kuchyni nahližeje, zdali wše k obědu hotowo, zdali wše připraweno jak se sluší.

„A co je to, baťuško * Wladimíre Lwowiči?“ řekla mu konečně kuchařka Iwanowna, mrzíc se na jeho nedowěřčiwost. „Což pak připrawuju poprwé oběd? Pro pána Boha! wždyť pak nejsem na hlavu padlá. A již w domě nebožtíka pana otce vašeho měla jsem dwacet let kuchyni na starosti; nyní již sedmý rok co také waši spravuju, a řekněte sám, stalo-li se jednou, abych piroh přesolila, pečení nedopekla, drůbež spálila, pro koláč na swou šedou hlavu hanu uwalila? Wšak já wím, můj schowanče, proč dnes tak šukáte!“ pokračowala stařenka, mrknouc významně očima a posejpajíc koláč perníkem.

„A co wíte?“ tázal se Wladimír.

„Obědwali u nás jindy také hosté, ale wy jste se málo staral, dobrý-li čili špatný oběd. Ať nesešel

* Baťuška — otec, tatínek; zde asi w tom smyslu, jako u našeho weského lidu slovo „pantatínku“.

koláč, ať se upekl jak placka, jaktěživ jste ani slova neřekl, a nyní — sluší-li se to pro vás? — byl byste w stawu sám na koláče zadělávat! ~~Wim~~, baťuško, odkud to přichází, wim!“

„Wy jste se dnes, myslím, newyspala, Iwanowno, a žwatláte.“

„Ne, já se vyspala, ale newím, zdaž wy jste dobře spal. Prilítl rajský ptáček přes říčku Láwu se švédské strany na naši, a je po prvé u vás hostem. A proto nemůžete dobře spát, můj holoubku, proto neumí Iwanowna dnes své věci, proto máte na sobě modrý aksamitový kaftan, a k tomu ještě se zlatými šňůrkami a trapečky.“

„Nezwástejte, Iwanowno, a raději všě dobře připravte; již sedají k jídlu.“

Wladimír se vrátil do zahrady. Mezi tím se hosté, na něžto čekali, sešli, a on zwal všechny ke stolu.

(Pokračování.)

Listy učitelům českým.

6. Něco o kázni školní.

Jak Wám, pp. učitelové, známo jest, nazývá se kázeň školní w předepsané knize methodní pro učitele na triválních a hlavních školách zachování zewnitřního dobrého a slušného chování dětí, s čím se i §§. 240 — 244. pol. škol. zřiz. srownávají. Než jak možná kázeň takowou we školách docíliti?

Mám za to, že se o věci této powšechně čili obecně ani mluwiti ani psáti nedá. Bylo by to právě tak, jako kdyby někdo nějakou universalní medicínu pro všechny neduby předpisowal, anebo léčiti chtěl nemocného, neznaje ba ani newiděw ho. Wždyť má každý člověk, zvlášť ale dítě swou powahu, swůj přirozený způsob cítiti a mysliti; ano dříve, než dítě do školy wstoupilo, wywinul se w něm již celý swět myšlenkový, který u každého jednotlivě jinými a jinými wliwy vznikl. Proto jest i působení w duše dětinské w každém jednotlivém pádu jinaké; u jednoho spomůže dle jeho wnitřního uspořádání dobré slovo, u druhého pohružka, u toho pouhý pohled, u onoho důtkliwost, anebo docela pominutí; a jest to zajisté pošetilé počínání, chtíti w ohledu tom učitelům powšechná pravidla předpisowati. Co ouhrnem zde žádati můžeme, jest, aby učitel byl muž wzdělaný, t. j. aby w hlavě potřebné věci urownané a srdce na prawém místě měl, aby nejmenšími prostředky hleděl co možná nejvíce docíliti, aby se powznesl nad všelikou newrllost, čehož owšem zvlášť dušeslowními známostmi dosíci může. Zkrátka, který učitel dětskou duši a její zákony zná, tomu není potřebí powšechných pravidel o kázni, wíť on, čehož w jednotlivých pádech šetřiti má, aby snadně způsobil na swěřencích to, čehož žádá; a kdo je nezná, ten by wěru powšechnými pravidly, chtěje s nimi experimenty dělati, více pokazil nežli napravil, právě jako lékař, který by léčiti chtěl, neznaje tělo lidské.

Z toho již wyswítá, že se časopis wychowatelský nemá přeplnit powšechnými řečmi o kázni a mravnosti školní, které nemohou jednotlivé pády ani naznačiti, nercili všestranně určití. Ano časopis, který by takowou stránkou wyniknouti se snažil, prozradil by tím právě swou neschopnost, pronášeti myšlenky různé a k jádru čelící. Tak i učitel, jenžto we škole stále jen záky eučá, každý knoflík u nich ohledá a otůká a často sámými přípravami k wyučování ani nepřichází, w podezření wejde, že jediné

čas marit chce a nikoli nezamýšlí k důležitějším záležitostem pilnost swou přičiniti.

Hádky však, které ohledem na kázeň školní vznikají, mezi filantropismem totiž a rigorismem, t. j. mezi láskou a holí, poslušenstwím a otroctwím, jsou prawá neplecha, když se do časopisu wychowatelského za tou příčinou umístí, aby se jimi ten anebo onen směr co prawý zastával. Cíl všelikého wychování je zajisté mravně blažený život, a toho nelze dosáhnouti u wychowatelstwí wýstředností tou neb onou, ale moudrým na zákonech psychologických spolehajícím působením. Ujistiti se však k. p. o tom, že Basedowůw filantropismus nepraktické nowotárstwí, ba podezřelé a welmi škodliwé počínání, anebo že dokonce „pohanstwí“ jest, a na to tlačiti, aby se wychowatelstwo naše opět ku staré a tak blahodějně hantýrce uchýlilo, totiž k holí, jest owšem chybiti se s prawdou. Přiwéstí dítě bez trestu k tomu, aby samowolně plnilo, co powinno jest, je zajisté zasloužilejší a chwalitebnější, než holí je k tomu přinutkawati, a proto musí filantropismus w každém ohledu uznán býti za žádoucí formu všeliké kázně školní a wychowatelské. A však mnohé děti, prý, tak uzpůsobeny jsou, že se bez trestu dokonce nedají přinutkati k tomu, aby plnily co powinny jsou. Toť tak owšem. Některé děti se totiž dají bez trestu k dobrému přiwéstí a některé ne. Než z toho právě plyne, že to welmi zpozdlé jest, proti filantropismu bezohledně brojiti, jelikož on si we skutečnosti tolik platnosti wydobýwá jako rigorismus. Ano námítka tu možná právě proti rigorismu obrátiti. Proto, mohlo by se říci, že filantropismus tak urputně se wypuzuje, nalezájí se děti, ježto ne jinak leč holí k powinnostem přinutkati lze; kdyby filantropickou methodou hned od kolébky wedeny byly, jistě žeby nyní bez hole powinnosti swé plnily. — Wszak kdoby w nynějším století chtěl prawo hole zastawati? —

Konečně jednu ještě wěc na srdci mám, a ta se týká náboženstwí. Začasté se totiž stává, že se we školách i náboženstwí co důležitého prostředku ku kázni školní užívá. A to dle zdání mého neprawé jest, nebo tím se cit náboženský kalí a ruší. Wyhrožuje-li se totiž stále jen peklem, kde wnějši a smyslné pohnůtky a následky činů postačují a časem i více působí než jiné důwody; straší-li se při každé malíckosti Pánembohem co bubákem, a stane-li se přestupek práce, usnadněn swou lehkostí a malicherností: tu ztratí náboženská pohnůtka swou pružnost pro vyšší a důležitější kolotání w životě, tu se i náboženstwí uwšední a wroucnost citu ustydne. Tudy i onen nářek, že mládež naše w zlém postawena a že zbožnost u lidí se tratí. Jsou však toho ještě jiné příčiny, a to rázu psychologického. Wíme totiž, že láska je pramen prawé zbožnosti, a ta že se nedá ani uměním ani násilím wydobyti, ale toliko wzájemnou láskou, jako diamant diamantem, wykouzlití. Kdo však nábožnou mysl wynutiti chce, ten si otroka odchowá, jenžto někdy rozlámaná železa s opowržením od sebe wrhne. Myslím tedy, žeby se mělo náboženstwí při kázni školní více po økonomicku, anebo raději swatěji užíwati.

Wlastenské zpráwy.

W Poděbradech byl dle Bohemie dne 22. b. m. spřádán společenský ples ku prospěchu nemocnice, která se tam založiti má. Mezi tancem přednášel mužský kwartet české písně. Při té příležitosti zřizena byla loterie se 170 výhrami, které u wkusném spřádání na odiw byly wystaweny. Nad wystawou tou zářil transparentní český nápis: Díky dobrodincům! — Diwno, že se wždy ještě o mnohém chwalitebném počínání na wenku, při kterém i národní smý-

šlení se projevuje, z německých časopisů dowidati musíme. Již wloni jsme sobě při podobné příležitosti na to stěžovali.

Pražský denník.

Koncert pana Maxmillana Bohreru w platejském sále dne 21. Ledna.

O tomto koncertu proto zmínku činím, že w něm též wystoupila žačka pražského konservatoria, slečna Richterová, rozená Pražanka. Slečna Richterová hlas obnáší téměř 3 oktavy, od dolního *a* až do třikrát přetřnutého *f*, koleratura výborná, trilek bezúhonný a přece srdce a duch žádý, výslovnost špatná. Toto poslední myslím že pochází odtud, že zpěvkyně w našem konservatoriu ani důkladné známosti wlašského jazyka nedocházejí, tím méně našeho národního (ó té hanby!). Náš hudební národ se učí we škole hudby cizím jazykem, aniž řeči materské místečka jest popráno, kdežto přece každý ze zkušenosti ví, že wedle wlašského jazyka náš jest nejzpěwnější. Panna R. hodlá po vystoupení z konservatoria do Wlach se odebrati, což od ní samé jsme slyšeli a což jí též z celé duše schwalujeme; neboť neměvši w české Praze příležitosti (sic) ani chuti při swých okolnostech — žijel w kruzích, kdež ještě náš jazyk opowržen — naučiti se naší národní řeči, snad se jí to podaří w Miláně, kam jíti chce; a myslím, že z Wlach se nawrátivši nás českým zpěvem překwapí. Aři z Náměsícnice od V. Belliniho koncertantně přednášela, tak že dwakrát při nejwětším hluku wolána byla. — O panu Bohrerowi samém budiž tolik řečeno, že elegii od Bern. Romberga a dvě wlastní nepatrné skladby, totiž potpourri z mexikansko-španělských národních písní a variace na štyrskou píseň, se wšl možnou brawurou přednášel a wšecko možné na base (sit venia verbo), této wážné matrone, z níž nowomodní tajtrlici udělal, wywáděl, bubnowal, troubil atd. Jeho od praotců germánských zděděná a na slovo wzatá důkladnost a hlubokost asi do amerických pralesů zaběhla. Ostatně každý, kdo citu nehledal a jen do nowomodního koncertu přišel, upokojen odešel. P. M. Bohrer posluchactwo ostatně nerozehrál, aniž opojil, k čemuž oběmu přece zwlášť wážné cello jakoby stwořeno bylo. — Pan Kunz zpiwal dvě německé písně, a tenkrát se nepřekřičel. Paní Pollertová přednášela Sařiwu deklamaci nazwanou *Solo-Lustspiel* mistrně. Sál byl naplněn.

Dr. P.

Šestý a poslední koncert komorní hudby w platejském sále dne 22. Ledna.

Páně Veithow čtvrté quintetto na wšeoecnou žádost opakowáno bylo a dobře se dávalo, wšak ne tak, jako ponejprw. Totéž platí o septuoru Beethovenowu, kdežto známé menuetto s triem se panu rohu nepodařilo, zbudiwši wšeoecný smích. Nowé číslo bylo quartetto w Es na pianoforte, housle, violu a cello od Rob. Šumana. Op. 47. Začáteční *allegro* s *introduktivním* *andantem* dost podařile wywedeno, následující *scherzo* nejwíce vynikalo, *adagio* samou lahodností se rozplýwalo a konec nejméně upokojil. Pan Šuman co nejdříve se swou manželkou Klarou rozenou Wiekowou naše město nawštíwí, a ona několik koncertů z jeho skladeb na fortepiano dá; tudíž swůj úplný úsudek ponecháváme k této době. Panu Janu Hoffmannowi radíme, aby wždy jenom pátý a šestý koncert pořádal, prwní čtyry wynechávaje, neboť w těchto dwou posledních bylo obecnastwo nejčtetněji shromážděno.

Michelský.

* Žalostná smrt J. C. W. arciknížete palatina odwedla nám na čas milowaného našeho zeměsprávce J.

C. W. arciknížete Štěpána, který až do času zwolení nowého palatina uherského zwolen jest od J. C. Majestátu za náměstníka králowatwí Uherském.

* Dne 19. b. m. poctěn byl zasloužilý weterán literatury náš pan Šebastian Hněwkowský jakožto na předwečer swého swátku zpěwním zastaweníčkem od Žofinské akademie.

* Dne 22. slawně pohřben byl w německém diwadle kus ode dwou, pod jmenem Julius Mærz a August May se kryjících zdejších literaturů, z nichž tento poslední w literatuře české pod jiným jmenem znám jest. Nedošed u soukmenowců wěnce wawřinowého šel sobě k Němcům pro bobkowý. Kus, bídná to fraška, ani nebyl dohrán, což posud neslycháno bylo při pražském diwadle.

* Dne 23. zkoušeli w Debachowě cirku čtyři zápasníci síly swé. Byliť to mlynářští: Alexander Březina a Jan Pawlík, pak sladowničti: Jiřík Halík, který se byl i o francouzského Herkulesa Dupuise pokusil, a Jakub Cey. Witězi určeny byly za odměnu stříbrné hodinky. Oba sladowničti podlehl Březinowí, se swým spoludruhým Pawlíkem nemohl wšak tento ničeho swěsti, a když čas k zápasu wykázán wypršel, museli oba odstoupiti a cena byla mezi ně rozdělena. O nowém zápasu jiných čtyř hrdin podáme zpráwu w budoucím čísle.

* *Průmyslní Jednota.* Dne 26. t. m. wolil Výbor sekce pro průmyslowé wzdělán (jemužto spolu záležitost průmyslní školy swěřena jest) mezi sebou přednostu a sekretáře. Za přednostu jmenowan opět pan inženýr Šnirch, za sekretáře pan Praw. Trojan.

Brousek jazyka.

Četl jsem, že se w těchto místech jakýsi šlejř ze Šumawy uhostil, který na swém nowě wynalezeném bruse rozličné hrubosti a tuposti našeho pisemního jazyka zjemňuje a ostří. Maje za to, že toto řemeslo aneb swobodné umění u nás dosti práce nalezne a že jediný brusí k wykonávání toho dlla sotwa postací, nabízím se mu jakožto přítel dobré věci za towaryše. Při tom podávám hned důkazy swého šlejřského talentu, jak následuje. Od slowa odporučiti, odporoučeti ubrousím jedním otočením brusu celou nepotřebnou předložku od a nezbude nic nežli čistě české slovo poručiti a poroučeti, a každý poctiwý Čech dobře porozumí, co to znamená, nebo každý se přizná swých přátel „pěkně porouči“, a nikoho jsém, co w Čechách žiji, neslyšel, jenž by se komu „pěkně odporoučel“. We slowích: „mně jest na tom záleženo“ uřiknu, jen to kmitne, celé jest a celé ano, přibrousím pouhé i a dostanu čistě českou sadu: „mně na tom záleží“, a nikdo nebude mysliti, žeby se také řici mohlo: leženo. A poněwadž přísloví praví: „Do třetice wšeho dobrého“, přidávám ještě jeden důkaz swého šlejřského umění a fortele. W řezawém noži: „dotekl se jej“, wybrousím to jej tak obratně, že z toho w okamžení ho powstane a takto nikdo na tu myšlénku nepřipadne, žeby se také řikati mohlo: dotekl se stůl, dotekl se hlavu jeho. Pan mistr widí tedy, že mám sto rozum, a nikoliw, že mám z toho rozum, a toto budiž wybroušeným zawěrákem mého šlejřského wtipu. Doufám tedy, že mne za ouda swého ceehu uzná a laskawě do swé brusarské fabriky přijme. Wýdělek, bude-li jaký, bude jistě takowý, že mu ho směle budu moci ponechati.

B. J.

Nowá kniha.

Nowely od Jindř. Jos. Rezníčka. W Praze 1847. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. 12. Stran 147. Cena 20 kr. stř.

Číslo 13.

14. roční běh.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilovu (v Nových alejích na Novém Městě č. 116) vydává po půlročních třikrát za týden, v úterý, ve čtvrtek a v sobotu.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podlouhým č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

30. Ledna
1847.

Předplácí se na čtvrt léta 1 zl., na půl léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stf. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství přiletně s patřičnou obálkou 2 zl. 36 kr.

Hranice roku 1616.

(Pokračování.)

Newíme jak se to stalo, ale Wladimíru přišlo sedět za stolem zrowna proti Nadeždě. On sám počítal i rozstavl talíře a nepochybně zmejlil se nějak při rozdávání. Jistě by si jinak tak nepohodlné místo byl newybral. Temněmodré oči jeho neustále se potkávaly s černýma očima Nadeždy. Dívka se zapýřila a sklopila zraky. Srdce její bilo rychleji. W tom samém okamžení zrychlilo též srdce Wladimírowo dle nějakého fysiologického zákona své bití, hledíc do stejného taktu přijít se srdcem dívčiným.

Mezi tím cinkali druzí hosté talířemi a sklenicemi a howorili hlučně.

„A wíte-li,“ řekl starý bezženec Streměw, „jakou nowinu jsem wčera slyšel? Prosím poslechnout, a všickni Zálawští nechať, líbí-li se jim, klobouk smeknou: já budu mluwit we jměnu našeho krále.“

„Jsme beztoho bez klobouků,“ řekl bratr Streměw.

„Za zemského správce jest od welmožného wysokorodého knížete a pána Gustava Adolfa, krále Švédského, Gothského a Wendského, welkoknížete Finského, wévody Estonského, Karelského a Ižorského, ustanowen Jindřich Monson-Sporew-Fükil... jaké to krásné jměno! Ruské hrdlo se jím zadusí, jestli ho skleničkou nezapije.“ Streměw se usmál a wypil sklenici.

„Slyš, bratře,“ wece zachmuřený starší bratr. „Ačkoli jsme na ruské straně, jednáš přece zle, uwáděje titul našeho krále w posměch.“

„Jak to?“ zwolal Iwan Streměw, „já w titulu neudělal ani jedné chyby a podotkl jen, že se jměno našeho ředitele těžce wyslowuje.“

„Za to by se ti mohlo zle wést.“

„Zde myslím není žádný Šwéd.“

„Ale jsou zde šwédští poddaní.“

„Nu tedy mě udej!“

„Nehorši se, bratře. Já ti dávám s dobrým úmyslem wystrahu. Já mám rodinu. Já musím dá-

wat příklad opatrnosti. Ale nechme toho sporu. Dmluw, co jsi začal.“

„Kráłowský správce Jindřich... Monson... Sporew-Fükil—chwála Bohu, již to wysloweno—přikázal, aby s naši strany nikdo nepřecházel na zdejší bez zvláštního pisemního výkazu; taktéž že nesmí žádný u sebe mít Rusa ani na minutu, pakli se Rus newykáže pisemním dowolením od swého představeného strany odchodu přes hranice, t. j. zřetelně prawino, nikdo nesmí od nynějška překročit říčku Láwu, ani známi nesmějí chodit k známým, ani příbuzní k příbuzným.“

„To nemůže být!“ zwolali všickni jednohlasně za stolem.

„Bůh wi!“ prawil Iwan Streměw dále, „wše co jsem nyní řekl, slyšel jsem od hodnowěrného člověka. Ostatně, jaké to neštěstí? My se budem procházet po tomto břehu Láwy, a rodáci, příbuzní a známi naši budou se procházet na onom. Můžeme jeden druhého pozdrawit, můžeme klobouky w powětří zatačet, a čeho víc potřebujem? My Zálawští musíme s tím být spokojeni.“

We společnosti powstalo reptání.

„Buď jak buď, však ono tak zle nebude!“ podotknul Pawel Streměw. „Dostanem pisemní výkazy a dost.“

„Ano, dostanem výkazy!“ ozwal se bratr. „Tu se počne rozjímat, komu se má výkaz dát a komu jej dáti nelze; není-li člověk Rusům nakloněn, je-li spokojen se šwédským řízením, nechce-li prehnout přes hranice—zkrátka, pisemní výkaz dostane ze sta jeden.“

„Uwidíme; zatím ale doufejme, že powěst ta není prawdiwá,“ jal se Strělow mluwiti. „Nezdecháme si naše pirohy nepřijemnými myšlénkami. Zpomeňme si na čas a předstawme si, že jsme zde všickni poddaní bílého cíara, a nalejme si. Na zdrawí našeho prawoslawného Ruského cíara Michala Feodorowiče! Hurrá!“

„Hurrá!“ zwolali všickni hosté jednohlasně, wypili sklenice až na dno a obejmuli bratrsky druh druhu se slzami w očích.

„Nyní, Wladimíre Lwowiči, budem pít na

zdraví našeho krále," řekl starší Streměw k Strělowu. „Co myslíš?“

„Budem i na jeho zdraví pít, jestli se našim hostům líbí.“

Sklenice se znova naplnily. Mladší Streměw rozpálen winem odstrčil newrle sklenici od sebe a zwolal: „Zde na této straně Láwy nechci pít na jeho zdraví. Zejtra piju, až přijdu na druhou stranu.“

„Já také! Já také! Já také!“ zwolali mnozí z hostů.

„Pánové! wy jste zapomněli, že jste přísahali Švédskému králi!“ pravil Pawel Streměw. „K čemu takové swobodnictví? Stydět bys se měl, bratře!“

„A nač se také bát?“ ozwal se Iwan Streměw. „Já nepřisáhal pít na zdraví Švédského krále. Nechci pít a na tom dost!“

„Artemiji, a ty Nadeždo,“ pokračowal starší Streměw obrátiv se k svým dětem, „nalejte si sklenice. Na zdraví našeho pána a krále Švédského! A co ty, Nadeždo?“

„Já nikdy nepiju wíno, rozmilý tatínku!“ wece díwka rozpacitě.

„Dělej, co se ti poroučí!“ wece Streměw přísně. „Já nemiluji odpor. Na zdraví našeho zeměpána!“

Někteří z hostů, a mezi nimi hospodář Strělow, vypili sklenici. Ubohá díwka, polekána a přinucena jsouc slovy otcovými, pozdwišla též sklenici k třesoucím se ústům, potom postavila ji bujačně na stůl, a dvě slzy, wyronivši se z ~~očí~~ ^{očí}, třpytily se na růžovém líci jak dva diamanty. Utřela je rychle.

Tyto dvě slzy dotkly se srdce Wladimírowa jako zápalek k prachu položený. Rozmilá, neoceněná moje Nadežko!“ myslil si, „dej se cokoli, ty budeš mou! Ty bys, sličné ruské děwče, měla být otrokyní Švédů? Já tě vrátím vlasti, wyswobodím tě z rukou cizích, ze zajetí egyptského. Ano, oswobodím tě aneb zahynu!“

Stolování se skončilo. Wladimír nespustil celý wečer oči s Nadeždy; dal se s ni několikrát do řeči, ale we všech slovech jeho bylo widěti roztržitost a pobouření ducha. Howor sotwa začatý sám sebou přestal, ale tím hlasitěji mluwil hlas srdce. Tu se zdálo Wladimírowi, že Nadežda brzy půjde přes Láwu a že ji nikdy víc neuwidí; tu si ji představowal w náručí nečistého kacíře Šwědy, kteréhož si wzítí ji prinutili; tu konečně se mu zdálo . . . I co vše se mu zdálo! Při každé nové myšlénce krew jeho tu kypěla, tu stydla. Nadežda hyla též po celý wečer zamlčena a zamýšlena. Wladimír vládnul všemi myšlénkami jejimi. Ohnivě zraky Wladimíra zahřály a oživily zrno, ukrywající se w prsou jejích, zaseté přírodou, a ze zrna tohoto wyrostl i rozkwétl rajský kwítek — kwítek první lásky.

Může-li to být? Možno-li, aby dewatenáctileté

děwče poprvé se zamilowalo? Nyní, chwála Bohu . . . Ale wěc je ta, že to nebylo nyní, nýbrž r. 1622.

Přibližně se již noc. Hosté se rozcházeli. Wladimír doprovodil Streměwy ku břehům Láwy a přewedl Nadeždu přes potok po úzké láwce z dvou břewen sestawené. Z letopisů mých nelze rozhodnouti, zdali se udržeti mohl, aby při této příležitosti její něžnou bělounkou ruku nestiskl; nechť otázku tuto rozřeší mladí historikové, kteří znají děje druhu tohoto a byli neb budou w okolnostech Wladimírowých.

(Pokračování.)

Listy učitelům českým.

2. O dušeslawi skumném.

Na důležitost předmětu tohoto pro wychowání školní dílem jsem Wás, pp. učitelowé, již pozorný učinil. Odkud však známosti dušeslawní čerpati máme, budete se mne tázati; jelikož se w literatuře naší žádný spis nenalezá, který by potřebám našim zadost učinil? Wěru, co w literatuře české z psychologie za nowějšího času se wyskytlo, není nikoli pro wzdělení učitelské postatečno; nebo Hynowo dušeslawí je příliš učené, a nedáwno wyslý Člowěk w podobenství je spis, jenžto se sice za welmi praktický wydává, w skutku ale jím není, jelikož si na jakýchsi nowých wýmyslech více zakládá, než na jejich potřebnosti; obadwa spisy nejsou však ani wyhradně pro učitele psány ani jejich potřebám přiměřeny. Nalezá se též w Příteli mládeže ještě za redakce Zieglerowý přeložený spis: Campe's Seelenlehre für Kinder; a však spis tento není k poučení učitelů, jak již názew wyznává, sepsán a i pro děti je již zastaralý a s nynějším postupem wědeckým nesrownanliwý. Nezbywá Wám tedy, pp. učitelowé, nic jiného, než abyste si s udanými spisy jakž takž pomáhali a při tom čekali, až by se něco jadrného k Wášim potřebám směřujícího w literatuře naší objevilo. Prozatím Wám w dnešním listu krátký nástin o psychologii podám, owšem různě a jen ledabylo.

Swět, w němžto žijeme, wyobrazuje se w duši naší pomocí pětí smyslů: hmatu, čichu, okusu, sluchu a zraku. Obrazy tyto nazýwáme předstawy. W čem ona pomoc smyslawá vlastně záleží, pomjím zatím wyložiti; nemusíme také wěděti co duše právě jest, pomysleme si zatím, že to jest něco, nač nám mysliti třeba, chceme-li vznikání předstaw a ostatních činností dušewních wyswětliti. Tolik zajisté wíme, že si předstawy o wěcech we wnějším swětě se nalezajících tworíme, a více prozatím nepotřebujeme. Možnost, že se w duši předstawy pomocí smyslů zplozují, nazweme předstawliwost anebo raději názornost; při čemž hned ale poznamenati musím, že si možnost tuto nikoli mysliti nesmíme co nějaký nástroj aneb instrument dušewní, tím bychom si wšecko pokazili. Předstawy, jenžto w duši vznikly, nejsou však něco utkwělého anebo na duši jako wyrytého. Ony stále jako woda se pohybují, brzo plynou w tichém wlnění, abych při dotčeném obraze již zůstal, jako potok na louce, brzo se dmou a wálejí jako moře rozbouřené. Také nejsou předstawy wšecky sobě stejné; někdy je máme jasněji a někdy temněji; jinaká je předstawa barwy a jinaká zwuku; a opět je jinaká čerwenost a jinaká žlutost; rozdílné jsou i tóny, chuti a wůně mezi sebou. Tím se tedy stává, že předstawy, pokud druhu rozličného jsou, we wzájemný odpor splynou, o čemž se sami na sobě přeswědčiti můžeme, jelikož denně zapomínáme, co jsme dříve dobře wěděli, ano jediná předstawa může odporem swým najednou wšecky předstawy ze swě-

domosti naši vypláští, jestli dosti silna jest, n. p. kdyby blízko knihu čtoucího hrom udeřil. Jmenujeme tedy představy, pokud si vzájemně odporují — a to jest důležitá myšlenka — silami. Hraní těchto sil, jejich totiž vzájemné potýkání, padání a vystupování, jenžto se zcela dle zákonů mechaniky řídí, nazývá se životem duševním.

Život duševní by jistě smutně a jednotvárně v mechanickém a proto v nutném proudu svým plynul, kdyby se časem proudu tomu přetržka nečinila. Přetržka taková stane se tenkrát, když představa některá, jenžto dle povahy a síly své, obklopena jsouc od jiných silnějších čili jasnějších představ, zmizeti má, přece se ve svědomosti naší udrží za příčinou buď vnitřní buď zvenější; anebo když představa, která sama sebou jasnější a zřetelnější jest, než jiné představy ve svědomosti naší se nalézající, zmizí proti zákonu mechanickému buď za vnější buď za vnitřní příčinou. Takový děj v duši naší jmenuje se cit, a sice v prvním pádu, kde totiž představy vážnou, cit strasti, a v druhém, kde zmizení představ se úspěšuje, cit radosti, jichžto obou stupně rozličné jsou a mnohonásobné. Abych však srozumitelněji mluvil, pomyslete si již, pp. učitelové na žáka, jemuž dejme, tomu matka nedávno umřela; tenť Vám ovšem pokojně bude ve škole sedět i na Vaše vyučování pozor dávat, jak mile ale na svůj šat, na knihy, snad na hřbitov pohlédne, jež právě oknem ze školy vidí, anebo na něco jiného pomyslí, co se zemřelou matkou souvisí, tu se hned opře představa matky proti všem třeba dosti silným představám, jenž ho právě dojmají, a osvědčí-li si tření toto, powstane u něho cit, jemuž říkáme žalost. Naopak padají a zmizí rázem při radosti i dosti silné představy, aby ustoupily jiným ještě silnějším. Děti, jimž učitel již před školou pověděl, že ku p. odpoledne za jistou příčinou tak nazvanou rekreací míti budou, bývají nepozorní, poněvadž představy, které je dojmají, tuze hbitě se rozprchují, aby představám newadily, jenžto při pomýšlení na odpoledne znikají.

Představy, které prvotní sílu svou v odporu s jinými představami ztratily, zmizí se svědomosti naší; říkáme o nich, že jsme na ně zapomněli. Tyto zmizelé představy mohou se opět ku svědomosti vrátiti, t. j. můžeme se jich opět povědomí státi, a sice na dvojí způsob: buď tím, že představy, jichž odporem předešlé sílu svou ztratily, samy zmizí; anebo že zmizelé představy skrze jiné sobě podobné představy sesíleny onen odpor, jímž sílu svou ztratily, přemohou. V obou pádech proniknou zmizelé představy ve svědomost buď nezměněné buď změněné. Na ději prvním spoehá pamět, na druhém obrazotvornost čili fantasie; oboje veledůležité u vychování školním. —

Z tohoto mimovolného pohybování představ, z jejich totiž mizení a obnovování, jenžto spočívá na zákonech mechanických, powstává i snaha a všeliká žádost, dílem pravidly již velmi důmyslně vyváděnými, dílem též přinutkáním tělesným. Sem patří pudy a jejich výplvy: žádosti, vášně a náruživosti; zvlášť pud k činnosti se svými odlikami: pudem k boření, hraní, vědění, k svobodě atd. i se svým protiwem: pudem k lenosti; a pud k požívání se svými formami: pudem k zachování, pudem pohlavním, společenským, pudem majetnosti a panování, pudem cti a sdílnosti atd. Toť jsou ovšem jen pouhá pojmenování úkazů duševních, jichž vyšetření pro vychování veledůležité jest. — Mohou se však představy i dle vůle naší pohybovat, můžeme je totiž libovolně spojovat anebo rozlučovat; tak mohu s představou jablka spojit dle vůle své představu hořkosti, sladkosti anebo trpkosti. Takové libovolné spojování a odlučování představ nazýváme myšlení a možnost děje takového mysl.

Až potud má člověk v ohledu duševním zvíře ve svém sledu; apercepce čili zpodobněním určených představ jinými liší se člověk dle druhu od zvířete. Na stupni tomto přechází žádost ve vůli, mravní zásady se tvoří a různý život formu na se bere. Tu vzniká rozum a svědomí, jenžto v charakteru mravním se dowršují. Na stupni tomto, který ovšem velmi šířého vysvětlení žádá, počíná čistolidské vzdělání.

D o p i s y. z Plzně.

Pan Josef Mikš, měšťan plzenský, horní dozorce a spoluoud přírodopyských společností v Štětíně a v Řezně, daroval zase i v tomto roce, jako v minulých letech, čtvrté třídě hlavní školy plzenské veliký počet nerostů, motýlů, lastur a obzvlášť korejšů dalmatinských, a rozmnožil velmi tímto darem již znamenitou školní sbírku, dva tisíce nerostů počítající, začež mu ve jménu mládeže, které tím veliké dobrodlní prokázal, srdečné díky vzdáváme. Jak pana Mikše známe, jest se co nadíti, že co horlivý našinec i pro pražskou českou vzornou školu, až jen se uskuteční, znamenitou sbírku sestaví.

Zpráva o konečném šťastném se usnešení Jednoty průmyslní ohledem wysoce důležité školy této nás velice potěšila, a všickni vlastimilové zdejší k ní dle možnosti skrovnou pomocí svou přispívati budou. Jeden známý zdejší cítel národa svého zavázal se po obdržení povolení od milostivé vlády ku zřízení školy této ku wkladu 10 zl. str. a ročnímu příspěvku 3 zl. str., druhý ku wkladu 10 zl. a ročnímu příspěvku 2 zl. str., jiní dva ku wkladu po 3 zl. str., a jen povolení toho toužebně očekáváme, aby se úplná sbírka zde způsobiti mohla, mnohem četnějších ještě příspěvků se naděje. Neboť čítá Plzeň ještě mužů dosti, kteří užitečnost a důležitost školy takové jak pro každé české město zvlášť, tak pro celou vlast vůbec posouditi a oceniti znají, aniž potud vlasti tak odcizena není, aby při tak důležitém pro nás předmětu netečnou zůstala. Nacházíme zde ovšem protivníky, kteří každý pokrok vlastenský v hluboké nenávisti majíce v každém výjevů národního ducha jakousi příšeru spatřují a každé snažení vlastenské co nebezpečné osočiti a zmařiti usilují; těch však jest počet neweliký a i ti umlknouti musí, když se o věci vládou již povolené jednati bude. Při tom pudotknouti se osmělujeme, že potřebí bude, aby se po obdržení povolení prohlášení k národu všemi orgány veřejnými učinilo, netoliko Nowinami pražskými, kteréž bohužel zde posud málo známy jsou. Německé sice nowiny pražské ex off. se zde odbírají; ty však jen přinášejí někdy jako z milosti články „Aus Böhmen“, jakoby někde v Číně vycházely; od těch tedy v záležitostech vlastenských málo očekávati jest.

Katnohorský.

z Karlína.

Na den Jména Ježíše ohlásila čtenářská společnost z Karlína — potvrzená od weleslavné zemské Správy dekretem od 13. Srpna 1846. číslo 47.173 — své první veřejné sezení. Oučel této schůzky bylo wolení nových výborů a přečtení oučtů, k čemuž i stručný přehled celoročního oučinkování přidán byl. Jelikož se k této posud neobyčejné vlastenecké slavnosti mnoho Pražanů a roztomilých Pražanek sešlo, jenžto milerádi česky pěj a štěbetají: zdál se býti sál hostince u města Lipska tohoto večera obrácený w prostranný háj, w němžto se libozvučným hlasem na sta českých slawiků ozývalo.

As o osmé hodině zawzněli hlučné fanfáry, a to bylo

znamení příchodu karlínského vrchního, pana Přibila, který takto nawzdor svého zármutku — an mu před několika dny nebe jediné dítko bylo odejmulo — žádostem pánů výborů zadosť učinil.

Nejdříve vystoupil pro českou ráznost svou well známý pan Mencl, wyjádřiw se takto: „Pánové! — S přewědčeností, že činnost naše utěšených výsledků nabude, shromáždili jsme se poprvé dne 14. Ledna 1843. Náš oučel byl, abychom jednotliwé síly soustředili w společní celek k zaražení průmyslowé knihowny a čtenářské jednoty w Karlíně. Jak dalece jsme w minulých čtyrech letech postoupili, ukáže přehled oučtů a jednání roku minulého.“

Dě páně Menclowa přehledu počítala Jednota na počátku roku předešlého pouze 16 členů, kteří se však do posledního Prosince až na 40 osob rozmnožili. Knihowna má nyní pod 237 čísly 434 swazků w ceně 226 zl. 58 kr. na stříbrě. Koupeno bylo od Jednoty knih pouze za 90 zl. 17 kr., darowáno jí za 128 zl. 59 kr. Těch knih použilo w minulém roce 28 členů, změniwše 1095 swazků.

Hlavní jednání čtenářské Jednoty r. 1846. bylo následující: „Za prvé byl dáwan společenský ples, jehožto čistý wyнос 102 zl. 36 kr. na stř. darowan byl karlínské opatrowně. Za druhé byla starožitná kaplička na „plawců břehu“ ku poděkowání za ochranu při powodni 29. Března 1845. obnowena, kterážto obnowa se slawností při zasvěcení ouhrnkem 146 zl. 49 kr. na stř. stála. Dne 10. Srpna se zřídilo bratrstwo nemocné podporující a zemřelým členům na ozdobení pohřbu přispíwající. Peníze k tomuto oučelu sebrané byly však ku wstoupení Jednoty co člena na wěčné časy do Matice české obráceny. Poslední wečer w roce učiněna zbirka 6 zl. na stř., kterážto summa se průmyslowé nedělní škole wěnowala.“

Po přečtení této zpráwy se započalo wolení. Přední správce nebyl posud wolen, a to z té příčiny, že stanowní pravidla, zemské správě podané, posud potwřzeny nejsou. Za zástupce jeho byl wolen p. Wyšata, za tajemníka p. Mach, za jednatele p. Šebek, za pokladníka p. Bousa a za knihovníka p. Mencl. Co přehlížitelé oučtů byli wolení pánové Dobrowolný, Rudowský a Netrefa. — Po skončení těchto obřadů zpíwalo se „Bože zachowej nám krále“, a pak se deklamowalo. S potěšením zde budiž podotknuto, že jsem posud ze třídy řemeslnické zdařilejšího přednášitele neslyšel. K závěrce této české slawnosti bylo tančino. Podaw tuto zpráwu o statném a chwalitebném sobě počínání Karlíňanů w interesu národnosti naší, přeju co nejsrdečněji, aby karlínská čtenářská společnost w brzkú pro wenkow za wzor sloužila a k následowání powzbudila.

J. B.

Starožitnost w Čáslawi.

Cestujícího Prahou na prázdniny do Hory Kutné učinil mne slowutný pan Wocel pozorna na byzantský chrám w Záboří s tím doložením, že se také podobná stawba we wsi sw. Jakuba wynachází *. Brzo po odjezdu p. architekta Bergmanna, s kterým jsem společně chrám zábořský nawštíwil a změřil, wyprawil jsem se do wsi Sw. Jakuba, hodinu cesty od Hory a hodinu od Čáslawi vzdálené. Welmi mě dojala i potěšila budowa tato. Nemohu ale opomenouti pozornost pánů nawštěwowatelů mimo čtyry polowypuklé sochy a tři podprsní figury nad wchodem na okna

* W č. 4. letošních Kwětů mylně udáno, že chrám ten od p. Bergmanna jest nalezen, kdežto zásluha ta jediné našemu Wocelowi náleží.

Red.

we věži obrátiti. Tyto okna jsou zwenčí na polo zazděná, a jen wnitř jest možno sloupky byzantské spatřiti. Liší se od zábořských twarem hlav a jsou docela stejné we twaru se sloupečky, jaké jsem w Čáslawi nalezl. Neb když jsem osm dní na to na wybidnutí pana Weselského wes. Církwici nawštíwil a s ním tamější starožitný obraz panny Marie a křtitelnicí ohledal, wyprawili jsme se, doprowázení od tamějšího weleb. p. kaplana, horliwého vlastence, po opětne návštěwě Sw. Jakubského kostela do kostelíčka w Lochu a konečně do Čáslawi, kdežto starší weleb. p. kaplan, horliwý pro vše, co krásného a vlastenského, tak laskaw byl, že vše památne w děkanském kostele nám okázal, i sakristii, kterou za nejstarší díl chrámu pokládal, otewřiti dal. Neminul se s prawdou. Sakristie děkanského chrámu staré slawné Čáslawi býwala dle mého domnění první kostel w slohu byzantském na místě tomto. Kdoby pochybowal při popatření na wnitřek, ať nelenuje wstoupiti pod krow chrámu. Nalezne půl věže w čistě byzantském slohu, s okny jako we věži u Sw. Jakuba, anto druhá wětší polowice zbořena jest, protože snad při stawbě hlavní zdi nynějšího chrámu gothického w cestě byla. Také na ostatních dílech chrámu pozná badatel koliký wěk. Byl bych již dáwno zpráwu o nálezu tomto podal, kdybych se nebyl domýšlel, že obratnější péro některého vlastimila welectené obecnostwo o tom zprawi.

Konečně musím dotknouti, že jsem i w Plzensku na wrchu u Plzence kapličku byzantskou, bohužel! spustlou, nalezl. Jestliť kaplička okrouhlá, na východní straně jest klenutý kůr s kamennou střechou; klenutí síně vysoké ale již zmizelo; na šindelowé střese jest dřewená wižka, podlahu kryjí — smeti.

Kutnáhorský.

Pražský denník.

* Z nové opery Žižkůw dub od pana Macourka, která dne 31. Ledna ku prospěchu pana K. Strakatého prowozowati se bude, slyšeli jsme w měšťanské besedě kowárskou píseň, která zwlastní hudební wlohy p. kompositora ukazuje. U nás kompositorowé zpěwoher ještě žádného honoráru nedostáwají; jejich práce je prawá obět, jižto nedbajíce na svůj zisk jen z lásky k vlasti a khudbě na oltář její kladou. Proto také pan Macourek laskawého uznání od našeho wzdělaného publikum ouplně zasluhuje.

Jelen.

* Dne 31. Ledna wečer w 6 hodin bude držána generální schůzka oudů měšťanské besedy.

O p r a w a.

Udání Kwětů w předešlém čísle, že učedník sladownický Jiřík Halík dne 23. w zápasu přemožen byl, jest mylné, an téhož dne ani w Praze nebyl. Nárožní cedule mylně jej místo jiné osoby jmenowala.

Návěšti diwadelní.

W outery dne 2. Února 1847. we prospěch panny Nep. Mayerowé ponejprw: „Pražská děwečka a wenkowský towaryš, aneb Paličowa dcera“, činohra w 5 jednáních od Jos. Kaj. Tyla. Čtwerospěw a píseň od W. Neswadby. — Přátelé Tylowy Musy zajisté neopominou seznati nový plod dramatický oblíbeného spisowatele.

České jídelní listky nowě a ozdobně tištěné s barewným okrajem, zwlastě k bálům a besedám se hodící, dostati se mohou we skladu Pospíšilowě (w Nowých alejích). Cena 3 kr. stř. Na 5 kusů 6ty nádawkem.

Číslo 14.
14. roční běh.

KWĚTY.

1. Února
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročních třikráte za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podlouhým č. 8—1 w druhém poschodí přes dvůr).

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Do dáli!

Hoj tam do dáli, do dáli
Okno moje rádo zírá,
Onať čárné ideály
Duši moji otvírá!

Dálka nezná tíže, hmoty,
Wzdušnáť jesti její říš;
Tajný wáb její jasnoty
Nese duši výš a výš!

Hoj tam do dáli, do dáli,
Duše moje ráda zírá,
Kde čas věčný, neskonale
Swětůw osudy probírá!

Tam budoucnost, tam naděje
Ukryvá se we mlze;
Odtamtud mi úsměch wěje,
Tam zaniká mé slze.

Hoj tam do dáli, do dáli
Lidstva všeho duše touží,
Neb okoli jen ji šálí,
Obor její říše ouží.

Nesmrtelnost — život věčný:
Tak tu dálku zowe swět,
Ježž když osud rwe všetečný —
K ní své duše řídí let!

Wácl. H. Kokořinský.

Hranice roku 1616.

(Pokračování.)

2.

Za několik dní na to rozléhal se z rána w Selu bogojawlenském na prostranství blíž kostela hukot bubnu.

Obywatelé wesnice se sběhli a spatřili zástup švédských wojínů. Wedle tambora stál důstojník s malým a tlustým polowojensky oděným člowěkem. Byl to plukovník tlumočník a držel w ruce jakýsi psaný list. Když na znamení od důstojníka dané bubnowati přestali, začal tlumočník, významně si odkáslaw a brejle si proprawiw, hlasitě zle drmo- leným ruským jazykem list čísti. Obsahowal naří- zení místowládcy Karelje a Ižorska stran zápowědi krále Švédského, aby nikdo bez písemního výkazu

nepřekročowal hranice, jakož i přísné prostředky, aby též s ruské strany nikdo na švédskou půdu pouštěn nebyl, newykáže-li se písemností pohranič- něho úředníka. Kdo by w nějakých styčnostech s Rusy hranice samowolně překročil, jakož i kdo by Rusa u sebe přechowáwal, propadne co zrádce tre- stu na hrdle. Tomu samému podléhal švédský pod- daný za samowolně překročení hranic. Rusowé, do- stížení bez výkazu na švédské půdě, propadli jak wyzwědači životem.

Lehko sobě předstawiť dojem podobným naří- zením u posluchačů způsobený. Starci drbali se mlčky čas po čase za ušima a hleděli do země; lidé prostředních let chmuřili brwy a hleděli jeden na druhého; mladí sotwa že se od reptání zdrželi.

Tlumočník skončiw čtení wložil list do kapsy. Důstojník komandowal a zástup odešel do jiné po- hraničné wesnice, aby rozhlásil králowský rozkaz.

„Nu jak, neřekl jsem prawdu za stolem u Strě- lowa?“ wzał Iwan Streměw slovo jda se starším bratrem domů.

„Přiznávám se, takowou přísnost jsem nikoli neočekáwal,“ řekl tento. Ale co dělat, wůli krá- lowě se musíme podrobit.“

„Nyní jsme od našich rodáků docela oddělení!“ wece Iwan Streměw dále.

„Já již dávno té myšlence přiwkyknul,“ odvě- til s powzdechem starší bratr. „Co je jednou pryč, již se newrátí. Ostatně jsi zapomněl, že možno do- stat výkaz, kdo chce jít na druhou stranu.“

„Nu uvidíš, jak brzy takový výkaz dostaneš.“

Pawel Streměw, obáwaje se, aby kyselost no- vým nařízením powstalá syna jeho Artemije aneb i šedého bratra k nějakému neprozřetelnému kroku ne- pohnala, odebral se toho samého dne do Orěšek a prosil tamějšího náčelníka o wydání výkazu pro ce- lou rodinu, aby swé příbuzné za hranicemi nawští- witi mohli; náčelník ale prosbu jeho oslyšel. „K překročení hranic,“ prawil on, „musejí být nějaké důležité příčiny, obchodnické neb jiné záležitosti, ale wy jich nemáte. Dnes byl králowský rozkaz prohlá- šen, a wy již toho samého dne žádáte výkaz. Ne- dokazuje prawě pospěch tento přílišnou náklonnost

waši k Rusům, jenž se nesrovnává s povinnostmi švédského poddaného? Ano, ona uwaluje na vás jakési podezření o záměrech, švédské vládě škodných. Přijďte ke mně pro výkaz za půl leta, dřív ne, pak uvidíme.“

Streměw nemohl náčelníku prawou příčinu sděliti, jenž ho nutila s takovou rychlostí o výkaz prositi. Zamyšlen a truchliv wracel se s nepořízenou domů.

Druhý den na to byla neděle. Ráno po službách božích procházeli se mnozí obyvatelé Sela bogojawlenského po vysokém břehu Láwy, rozmlouvající polohlasitě a od času k času truchlivě na druhý břeh pohlížejíce. „Tam je Rus, tam zmilená naše vlast!“ myslili si. „S Bohem, dědino drahá!“

Artemij a Nadežda šli se také projít po břehu Láwy. Přisedše na osamělé místo, odkud w dálce wes Dubky i dům Strělowa widěti bylo, sedli si na pažit do stínu mladého kleny a dlouho nemluwili ani slova, rozwnění jsouce zpomínkami a traplivými myšlénkami.

Artemij se seznámil s Wladimírem Strělowem po stolbowském miru, když se Strělow we swém domě na břehu Láwy usadil. Brzy je poutalo nejwroucnější přátelství. Již dávno s potěšením znamenal, že Wladimir často na Nadeždu pohlížel, a miluje sestru swou wřele, jenž toho také hodna byla, přál si Artemij toužebně učiniti ji šťastnou, jak toho na zemi jen dosíci lze, i doufal, že jí štěstí takové připraví Wladimir. On znamenal, že náklonnost jeho k čisté lásce zrůstá, že sestra časem také přítele jeho ocení. Již napřed kochal se w obrazu rodného blaženství jejich. Při jmeninách Strělowa pozorował oba, i radoval se, že tužby jeho začínají se vyplňowat. Najednou ale — královský rozkaz, a on jest na dlouho, snad na vždy se swým přítelem rozloučen, a všechny jeho sny uletěly jak zlaté oblaky záchwatem bouře zapuzené.

(Pokračování.)

D o p i s y.

Z Brandejsa nad Labem.

Dne 14. Ledna slawila zdejší beseda zvláštní swátek. Usmyslil si sobě páni besedníci, příslušnou čest prokázati swému horlivému přednostowi, p. Josefowi Horkému, vrchnímu c. k. panství Brandejsa, u příležitosti, když ho Nejjasnější mocnár pro jeho půlstaleté zásluhy hodností c. k. raddy wyznamenal. Blížci i dalecí za tou příčinou mu štěstí přáli; jakby neměla beseda z tak wzácné swé okrasy se těšiti a swou z toho radost jewiti? U wečer nadřčeného dne wstoupil oslawený s milými hostmi swými w besední pokoje. A však hlahol trub a bubnů zwal je do wdejšího sálu. Tu se vše jen lesklo, tu swětlostroj radost a přání jewící a společnost nejčtetnější. Wkročiwšího pana přednostu pozdrawilo shromáždění hluchým „Sláwa!“ Na to wystoupil p. Černý a činil jmenem besedy p. raddowi powinnou poklonu zdařilým prosłowem, kterýž skwostně wytisknut pak se rozdával. Potom se provozowaly zpěwy a hudební díla w následujícím pořádku: 1) „Sbor ku pocti-wosti pana raddy“ od T. Procházky; text zvlášť wty-

štěn. 2) „Oktet na lesní rohy“ prowaděli oudowé kapelly zdejšího pluku kyrysníků. 3) Píseň „Růže“ od J. B. sroztomilým nápěwem od T. Procházky, s průwodem lesního rohu a piana. 4) „Koncert na klarinet“ dal p. Jirsa, na pianu prowaděl pan Procházka. 5) Píseň „Tužba“ od Dreyschocka zpíwal p. Procházka, sprowázal na rohu p. Chramosta, na pianě p. Le Roi. 6) Variaci na dwa lesní rohy“ prowaděli p. Cikánek, oud plakowní kapelly, a p. Chramosta, schowanec pražského konservatorium. 7) Nejnowější „potpourri z českých národních písní“ od K. Škroupa. Pokaždé jewil hluchý potlesk všeobecnou spokojenost. Nejzdařileji wypadly čísla 3., 4., 6. a 7. Páni Chramosta a Cikánek dokázali nejen technické mistrowství na swůj nástroj, oni se i citu hluboce dotkli. Pan Jirsa přemohl lehčce weliké těžkosti. Páně Škroupowa směs rozweselila všechny nanejwějš, zvlášť tím přešťastným ukončením „Holka modrooká“ a „Sedlák je weliký pán“. Mějž za to pan skladatel díky od nás ode všech! Celek pořádal a wedl náš horlivý pan Procházka. Nechť nám brzo zase tak zdárné skladby podá, jako jest číslo 3. Milá weselost hrála po té na všech twářích. Srdce jásalo zvlášť muži, jemuž tímto powinná čest wzdána. Společnost jej při pochodních domů odcházejícího opětne pozdrawila s hluchým „Sláwa!“ Wečer tento nás ještě oužeji spojil a sprátelil. Beseda naše nezahyne! X.

Z Přestie.

(Besedy. Knihowna. Příspěvky na průmyslowou školu.)

Za příkladem wětších a menších měst vlasti naší zřídili jsme také my pod záštitou našeho pana práwního Jakuba Loukoty dne 25. Řijna 1846. českou besedu, a nemejlím-li se, první to w klatowském kraji. Byla to četná, ráz domácnosti nesoucí schůzka, při které nás wýtečný umělec p. Schindlöcker, kapelní mistr klatowských městských střelců, koncertem na violončel, pak panna Grögerowa s panem Lud. Hawlíčkem deklamaci „Tři doby“ od Jablonského, „Kterou bych rád a kterého bych nerád“ srdečně obweselili. Jelikož první beseda oblíbená došla, připravili jsme na den 10. Ledna 1847. druhou besedu, která ještě čtetněji od našich přespólních známých a spolu wřelých přátel naší národnosti nawštíwena byla a o které se wywinowání našeho národního žiwota ještě skwěleji objewilo. Hudebníci c. k. 5. batallionu mysliwecského, nejwíce Morawané, hráli ku všeobecné spokojenosti oblíbené kusy, panna Wilemína Hawlíčková přednášela s ušlechtilou něžností a roztomilou skromností básně „Slawné ráno“ od Boženy Němcové, pozýwawši spolu duchem nadšenými ženy a panny k blahoplodnému působení, p. Karel Duhan wyznal s wřelým citem a s opravdowým wědomím síly mužské, že je Čech, panna Grögerowa, kteráž našima besedám swým ochotným wystupem w první besedě dráhu takoruka proklestila, zpíwala hlasem libozwučným píseň: „Wlastenkám“ od Čacké a „Domow prawníky“ od Piccka, p. Jan Knorr četl zřetelně a s náležitým nazwukowáním humoristický článek: „Komu není z hůry dáno, w hapatyce nekoupí“, a později nám zapěly čistou láskou k drahé vlasti planoucí panny Jiříčkowic na všeobecnou žádost dvě prostomilé národní píseň welmi jemně a líbezně, příslušiwše spolu, že budoucně s průwodem fortepiana z písní našich „těch sladkých tónů“ opět něco přednesou, nač se také o příští besedě, kterou na měsíc Kwěten b. r. chystáme, srdečně těšíme.

Jestliže však tyto wečery některým hostům jen pro okamžení potěšení působily, musíme wyznati, že nás i následky swými ustawičně bawí, neboť z čistého wýnosu 102 zl. 10 kr. w. č. zakupují se knihy, na které zdejší, o wychowání mládeže welezasloužilý pan děkan František

Pawlik svým vlastním nákladem pěknou skříň zhotoviti dal, jsa pečlivým ochrancem naší knihovny. Tak již vidíme s velikým potěšením, jak vychytivé čtenářstvo k horlivému panu kaplanovi Josefowi Pekárkowi, jemužto vedení knihovny odevzdáno jest, každodenně spěchá, knih sobě vypůjčuje takorba o závod se snaží, aby celou sbírku kněk k příjemným večerním zábavám pro ušlechťení srdce a vybroušení rozumu co možná použilo. Kým bychom ale našemu čtenářstvu mimo mléko také silnější potravu duševní poskytnouti a nejen zábavné powídky, nýbrž i naučné spisy podati mohli!

Jaký výsledek také u nás již započatá sbírka přispěvků na průmyslnou školu pražskou míti bude, nemůžeme ještě s jistotou udati, toliko připomínáme, že co se zmáhajícího se ducha národního týče, za jinými místy — aspoň v klatovském kraji — daleko zůstati nemíníme, kojíce se spolu naději, že se nám docíliti dá, dobročinnost našich vlastimilovných přátel k tomuto blahodějnému ústavu slušně nakloniti.

F. S. Lambl.

Literatura.

Časopis českého Museum na rok 1847. Sw. I.

Tímto ročníkem nastoupil náš Musejník třetí desítileti svého trvání, při kteréžto příležitosti redaktor jeho, náš ctěný básník a učenec Wocel, promluvil w čele swazku slovo ke vlastenskému čtenářstvu, w kterém k statnému pokračování na dráze nastoupené, kzwelebowání jazyka a literatury národní vybízí. „Snažme se,“ praví ku konci, „a wyzdwiuhujme jazyk otců swých, a hledme prostředkem jeho konati úlohu welebnou, šířiti totiž a welebiti obor nauk samých a přinášeti čisté a boholibé oběti své na oltář netoliko vlasti, ale i člověčenstwa.“ Ohlásiv pak, že časopis musejní počátkem tohoto roku dle uzavření slavného sboru pro řeč a literaturu českou we swazcích měsíčních vycházeti bude, kterýmžto svým rozšířením „k dosažení podotknutého cíle znamenitěji než dříve přispívati může“, obrací se na spisowatele české slovy Šafaříkovými, pronesenými w časopise musejním na začátku r. 1842: „aby se totiž sjednotili všickni přednější spisowatelé českoslovanští, w jejichž prsích jiskra božství jasněji plane, w duchu lásky a swornosti a s úplným powědomím cíle i prostředkůw powystoupili k oné zřízené a důsledné literární činnosti, kteroužby jediné vyšší záměrowé, totiž rozplozování důkladné osvěty rozumu a rozšiřování opravdové vzdělanosti srdce a mysli, dosažení býti mohli.“ Což aby se splnilo, i my z celého srdce přejeme. — W článku: „Zlomky básní dějeporných“ nazwaném, stopuje Nebeský půwod dwou legend, o Jidášowi a Pilátu, umístěných we Výboru staročeské literatury. — Počátkové filosofování řeckého dávájí nový důkaz o schopnosti spisowatele, dra. Čupra, od kterého svým časem nadíti se můžeme znamenitého obohacení literatury filosofické. — Dále jedná Šafařík o přetwořování hrdelních souhlásek, kteréžto pojednání k jeho předešlým w témž časopise wytištěným se řadí. — Dr. Čejka podává nástin života Ferd. Š. Hejrowského, purkmistra král. swob. města Rokycan. — Konečně následují od redaktora dvě literární úwahy, a sice o „Posledním Čechu“ a „Českých listech Sigfrida Kappera“. — Závěrek čím jak obyčejně zpráva o českém Museum, a sice od počátku Srpna až do konce Prosince 1846., pak zpráva o Matici české a naposledy rejstřík nových knih.

Spolu s Musejníkem vydává se od Matice Wáclawa Břežana život Wiléma z Rosenberka co Sta-

ročeské biblioteky číslo II., a pak Malý příruční atlas všech částí země, obsahující 27 listů, za pomoci Karla Wladislawa Zapa zhotovený od Wáclawa Merklasa.

Pražský denník.

* Tyto dni vyměřowati se bude železnice z Prahy přes Plzeň a Cheb do Bawor. Nádraží její přijíti má na Smíchow.

* W cirku Debachowé dne 25. m. m. opět čtyři silní mužové spolu zápasili, a sice: Josef Wallburg, šokolátník, František Burda, pokojový malíř, a řezníci František Bratka a Karel Stumpf. Oba první poražení jsou od řezníků, kteří však jeden druhého přemoci nemohše odstoupiti a cenu mezi sebe rozděliti museli.

Měsíční schůzka průmyslní Jednoty

bude držána dne 3. Února w 6 hodin večer w obyčejném sále u sw. Hawla. Ohlášené předměty jednání jsou:

1. Zpráva o konání w měsíci Lednu.

2. Náwrh ředitelstwa stranu pokračování „Nedělního listu pro řemeslníky“. (Jak známo, blíží se ku konci první ročník tohoto dwoujazyčného časopisu. Redaktorem německého oddílu jest p. Köhler; českou část, pouhý překlad německého, obstarává dr. Amerling.)

3. Náwrh p. Kreutzberga: a) ke zwolení jednoho činného ouda, b) k uznání čestné památky na doktora Fr. Lista.

4. Sdělení p. prof. Wiesenfelda o založení „encyklopedické asociace“ w Bruselu. —

Druhý den na to, dne 4., nastane wolení výboru sekce pro statistiku průmyslní.

Masopustní zpráwy a nowinky.

Žertík w měšťanské besedě.

Mnohé pražské paničky a některé slečinky zajisté nezapomenou na 26. Leden r. 1847., kdežto se notně wytančily a příjemně naposlouchaly; na jedné straně sextetto hudební-taneční, na druhé výborní zpěwáci pod wůdcowstwím známého Jelena a dojemné písně pana Strakatého; člověk newěděl, kam se dříve obrátiti. Weskrze panowala nenucená společenská zábawa až do pozdních nočních hodin a žertík ten všem tak se líbil, že, jak doslycháme, ještě w tomto masopustě několikráte se opakowati bude, a sice nejprw 3. Února, na který den se nejvíce těší jeden z nehorázně tancowawších.

Beseda w konviktském sále 27. Ledna.

Obyčejný a zastaralý český bál (zastaralý proto, že už skoro we všech podobných zábawách howor český se ožívá když nepřewládá) rozpadl se letos we dvě besedy, z nichž jedna 27. Ledna držána byla a dokonce z mezer dosawádních besed newystoupila; co se o oněch mluwilo, totéž platí o té. Wlastenky byly bodré mysli, a páni vlastenci i obstarožní dobře se weselili, srdečný howor a několik wzájemných písniček slečny Gaučowé byly živly této besedy. Úprawa zewnitřní byla velmi slušná, hudba dobrá; kdo přišel pro tanec, hodně se mohl wytančiti. Sprawedliwé však obáwání jest, že w budoucí druhé besedě, určené na den 10. Února, se newytancuje do chuti přítel nehorázněho tance.

Merendy.

Powěst jde o dwou merendách; měli jsme strach, že nebude žádná, a ejhle tuť se naskytají rázem dvě. Jedna se bude držeti o poslední masopustní neděli w konviktském sále; o druhé však, která od první se odštěpila, ještě nie

důkladného se newí. Jak mile se něčeho podrobnějšího dowí, ohlásiti přátelům merend neobmešká
nehorázný medwěd merendní.

Trní a bodláčí.

W jednom malém městečku w Čechách byla soukromá škola německá zřízena. Dětem, které rok do té školy chodily, bylo přísně zapovězeno česky mluwiti. Kdo promluwil slowo česky, musel swé jméno do zvláštní knížky zaznamenat. Kolikrátkoli chlapec za měsíc w té knížce zaznamenán byl, tolik ran ku konci měsíce dostal, a ještě něco — musel se postit, a to celý den. Nediwili bychom se, kdyby se to w Uhrách stalo, ale u nás —! — —mák.

S m ě s.

Lunino světlo jmenuje se nowý způsob osvětlení, wynalezený od p. G. z Frankensteinu w Štyrském Hradci. Užívá se ho s welikým prospěchem, jelikož jest lacinější a jasnější nad plynové.

Sirniho etheru užívá se nyní zhusta a s dobrým prospěchem při chirurgických operacích k uspaní nemocných, kteří wdychawše jej do sebe we mdlobu upadají, we kteréž nižádných bolestí necítí.

Z outrpnosti s howady zapřahuje jistý americký osadník do pluhu na místě wolů swé černé otroky.

Wlaských operních diwadel napočítla milánská Fama 134, z nichž přijde na Ewropu 128. Z ostatních šesti jsou w Africe dvě (w Alexandrii a w Algiru) a w Americe čtyry (w Havaně, w Nowém Yorku, w Rio-Janeiru a w Bahie).

W Londýně jest 34 pracowen pro chudé, w nichžto nachází se 40.000 osob.

Wzdělání z wandru. Jistý řemeslník přijda z „Baudru“, chtěl se usadit we swém rodinném městečku Blowicích. Dokonaw jak se patří swůj „Masterstud“, byl za mistra a také měšťana přijat. První, co se mu nejdůležitějším býti zdálo, bylo, tabuli s nápisem na domek wywěsiti, a to w německé řeči, aby každý wěděl, že nějakého wzdělání na Baudru, jak se sám wyjádřil, nabyt. Wywěsil si tedy tabuli s nápisem: „Šlozer Maigster“.

Nejstarší kazatel žije w New-Yorku, a jmenuje se Harvey. Je 111 let stár a podle zpráv časopisů Newyorských ještě před krátkým časem celou hodinu kázal. — —m—

Nadutý jeden troup dokazowal w společnosti, jak mnoho předků má, a prohodil i, že w šestnáctém pokolení měl jich 1. 532. Pak obrátiv se k jednomu pánowi, zvolal: „Pomyslete si, pane, jak mnoho lidí bylo třeba, abych přišel na swět!“ — —a—

Zákon jeden w koranu prikazuje: „Nesmíš oloupit žiwého.“ — Zakawkazští Tatarowé na wlas se podle toho zákonu spravují; zabijí totiž cestujícího dřiwe, a pak jej oloupí. — —m—

Z rozličných příčin se lidé žení. Z nejzajímavější však příčiny ženili se mladí lidé w kantoně Wallisském we Šwejcariích, by totiž směli swobodně kouřiti, poněwadž tam zákon platil, že nikdo, kdo buď 25 let aneb ženat nebyl, kouřiti nesměl. Nyní však bez wýminky každému zakázáno kouřiti, kdo není 25 let stár. —

Čech králem na Madagaskaru. Časopisy wyprawowaly před nedáwnem zpráwu, že řezník jakýsi zasnoubil se s králownou na ostrowě Madagaskarském. My můžeme jistou zpráwu podati, že si právě tam as před 20 roky jistá králowna jednoho našeho krajana zahradníka, jménem Bojera, jehož příbuzní posud na žiwě jsou, oblíbila. Tento

krajan náš, z Weselce kraje Prachynského pocházející, opustil we společnosti známého cestowatele dra. Sieberta wlast swau. Dlouho po jiných dlech země cestowaw dostal se na jmenovaný ostrow, kde okouzlující hrou na fletnu králownu tu tak mocně dojal, že si jej za manželku wzala. Bojer ale později we vypuklém proti králowně zbouření lidu zabynul. — —mák.

Čínská mapa. Mezi jinými předměty, které bylo francouzské wyslanstwo z Číny s sebou přineslo, nachází se též mapa země, již byl jeden mandarin w Kantonu wyslanstwu darowal. Spatruje se na ní země s podiwnou twáří. Není tu žádných úžin ani poloostrowů. Místo okřídli suesského widěti rameno mořské, které středozemní moře s rudým spojuje. Tak i o istmu panamském tu žádné zmínky není. Po Pyrenejích a Alpách není ani známky, a stopy hor amerických ledwa se poznají. Za to ale Čína štědrě nadána. Zaujímáte 3/4 celého oboru zemskeho! —r—

Symbolika barew. Zelená barwa znamená naději, bílá newinnost, černá důstojenství a powinnost, modrá wíru, pokání, wěrnost, barwa růžowá rozkoše pozemské a lásku, purpurová wznešenost a majestátnost, žlutá záwisť a zoufalství. —r—

Cerwotočiwé dřiwi platí nyní w Paříži u truhlářů, kteří z něho zhotowují staré nářadí, jaké tam nyní w modě jest.

O b r a n a.

Nemálo zarazila urážka, od České Wčely horliwému Slowákowi panu Kalinčjakowi učiněna, každého, kdož tohoto Slowanoluba zuá. — Pan redaktor totiž obwiiuje ho z toho, že při uwezení na stolici učitelskou w Modře řeč maďarskou měl. Proč jste, pane redaktore, už těch málo slow šetřil a nenapsal raději, že se stal docela Maďarem? Kdybyste znal lépe naše poměry we Slowensku a zákony krajinské, které nařizují, aby každý učitel maďarské řeči mocen byl a w ní w ouředních záležitostech psal i mluwil, byl byste o panu Kalinčjakowi jinak soudit musel. On řeč maďarskou jen z powinnosti a nikoli z odrodilosti přednášel, o čemž swědčí i to, že po ní i řeč slowenská k slowenským a opět třetí německá k německým církewníkům následowala, wice však to, že on předsednictwí w ústawě slowenském na se přijal. Proč jste se o tomto zmínit opominul, což jste mohl w našich nowinách, čísle 150., zřejmě čísti? Ujišťujeme Wás, že by si Slowáci přáli wice takových zastawatelů národnosti swé, jako je náš Slowanolub Kalinčjak. Slowáci w Praze.

N á w ě š t í.

Knížecí arcibiskupská konsistorní redakce Časopisu a Dědictwí Swatojanského dáwa w wědomí wšem Spoluoudům dotčeného Dědictwí, že po přemožených mnohých obtížnostech k podělení za rok 1845. právě dohotoweno jest: první čtvrtletí Žiwqtů Swatých, o kteromžto knihu každý spoluoud se přihlas se swým odpisním listkem buď w konsistorním kanceláři, buď u toho duchowního ouřadu, na nějž ho jeho listek poukazuje. — Knihy za rok 1846. a 1847. nedlouho po sobě tiskem wyjdou. Druhé čtvrtletí následowati bude roku 1848. — W kněhupectwích se prodáwa jeden wýtisk, již ztuha wázaný a 918 stran obnášející, za 1 zl. stř.

Časopisu pro katolické duchowenstwo swázak IV. r. 1846. také právě wyšel. — Wycházeti bude tento časopis roku 1847. opět we čtyrech swazcích w obyčejné ceně 2 zl. stř. a to sice ročník XX.; k čemuž slušně žádáme, aby se mu i hojně přispíwatelů i hojně odběratelů sešlo. Redakce časopisu.

Číslo 15.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém ryнку pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

4. Února
1847.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilovu (v Nových alejích na Novém Městě č. 116) vydává po půlročních třikráte za týden, v úterý, ve čtvrtek a v sobotu.

Předpláci se na čtvrtléta 1 zl., na půlléta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stř. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půlletně s patřičnou obálkou 2 zl. 36 kr.

Něco o powaze našeho národního snažení.

Od J. B. Malého.

(Čteno w pražské besedě měšťanské dne 30. Ledna.)

Náš věk jest výhradně věk praktický, směr jeho i všecka snaha obrácena pouze k tomu, co užitečného, konečný pak toho všeho účel nejvyšší blaho materialní, tak sice, že až krasocit, člověka šlechtící, čím dále tím více klesá i ochabuje, a všecken ideal aesthetický ve víru ducha udušujícího lopotování a za chlebem pachtění se topí. Stakovýmto materialismem w patrném odporu zdá se na první pohled býti objevující se vsude snažení menších, posud sewřených národností, prodrati se k platnosti právem jim náležející. W tomto hybání národností widí netečné hejno pohodlí milowných sprosiáků neprospěšnou nowotu, powrchní pozorowatelé pouhou modu; průmyslník je nechápe, svěťák s opowržením na ně pohlíží, přepiatý apoštol pokroku horlí proti němu co proti obnowowání stawu dáwno minulého; jiní je powažují toliko za hříčku několika samolibých učenců, ba ani zaslepenců se nenedostává, každé snažení takové naprosto za zpozdilost vyhlašujících. Ti všickni tedy shodují se ve smýšlení swém o nepraktičnosti takového počínání jakožto protivného duchu našeho věku, a jen málo prawých oswícenců naopak soudíc widí w křísení národností mocný paprsek oné, svět nynější výhradně opanowawší snahy po blahu materialním.

Mylí se welice oni pánové, kteří jmenowitě nám, jenž o zwelebení jazyka a národnosti své české stojíme, wytykají tendence obmezené, pouze jazykové, oučelům vyšším odporující a pokrok, w jich smyslu wzatý, zdržující. My owšem w obzvláštní účtě máme řeč swou materskou, od statečných a moudrých předků zděděnou, w nížto we mládí outlém první slova dětskými ústy jsme blabotali; my nanejwyše milujeme jazyk český, nad jiné krásnější a zpanilejší, s pýchou se jim co naším přirozeným honosíce: ale tak zaslepeni nikoli nejsme, abychom blaho a spasení hledali w jazyku, bytí sebe většími přednostmi nad jiné všecky vynikal, abychom jazyk za cíl a konec všeho snažení swého

pokládali; my jiného nic na očích nemáme, nežli blaho všeobecné, blaho owšem materialní, jelikož bez něho postup ku prawému blahu duševnímu nemožný jest.

Nelze toho owšem tajiti, že byl jistý čas, kde pěstitelé národní naší literatury více k jazyku zrění měli nežli k potřebám obecným, a více z nějakého se slitování nad jeho kleslostí jemu péči swou wěnowali, nežli w powědomosti welikých výsledků swého počínání, brousíce, hladíce i množíce jej každý dle rozumu swého, tak že poněkud owšem o nich říci se mohlo, že provádějí učenou hříčku s jazykem: leč za dnů našich, kde oswědomění národní w té míře wzkríseno jest, že ze všech stawů, wysokých i nízkých, hlawou i rukou pracujících, ozywají se stejní hlasové o práwo swé; že každá obecná potřeba, každý národnost podporující ústaw tak wřelého i rozsáhlého oučastenství nalezá, jako toho příklady widíme na zamýšlené průmyslní škole, na Matici české atd. — nikdo více nemůže se klamati, jakoby toto hnutí celého národu českého bylo pouze nějakou jazykowou libůstkou. Pochází ono z uznání, že, pokud Čech nebude mítí stejných prostředků k swému wzdělání jako Němec, pokud w mezích národnosti swé nenalezne duplného ukojení běžných swých potřeb: wěčné pozadu zůstane w ohledu swého dobrého bydla za šťastnějším sousedem swým, wěčné w odwislosti jeho i duševně i tělesně potrwá. Potřeba tedy, pilná a nutná potřeba wzbudila národ náš ze dwoustaletého sna, a nikoli dětinské zalíbení w jazyku anebo marná zpomínka na minulou sláwu předků. S tou může kochati se o samotě snář, zaletě w duchu do časů dáwných a zabera se w trudomyslné rozjímání; duch jarý a čilý wůkol se ohlédna, kde potřebí jest, statně ruku přiloží a místo, na které jeho powolání ho postavilo, řádně a s prospěchem vyplní. S jazykem koketowati, s ním laškowati a bráti, hejčkati jej a mazliti se s ním, wěc jest lidí dětinských a malicherných; muž rázný jej tak jaký jest powažuje co organ ducha Bohem daný, a jako prostředku k oswěcowání rozumu a šlechtění mysli ho použíwá. A wěru, národ náš ani skormouceným snářem o samotě ani dětinským a malicherným se

neprokázal, ale protra si oči k tomu hledí, o to státi a usilowati počíná, čeho mu potřebí k lepšího bydla dosažení. Z toho patrně, že národní naše snažení není žádný prázdňý sen a netoliko neodpírá praktičnosti věku našeho, nýbrž spíše zcela v duchu jeho se děje, ano z ducha toho powstalo.

Tedy, chceme-li pokračowati v duchu času, nechceme-li pozadu zůstáwati za jinými národy, chceme-li prospěšni býti národu swému a přičiniti se k dobru obecnstwu: všemožně hledme wyzdwihowati národnost, hájiti práv jejich, podporowati vše, co k zvelebení a rozšíření jazyka našeho čelí, zaszowati se společnými silami o vše, co nám jakožto Čechům ku prospěchu a k užítu jest, nedadouce mylíti se odstrašujícími hlasy protivníků a odpůrců swých, ale mužně napřed kračejíce na cestě práwa.

A však newyčetl jsem tuto vše, co nás nabádá k všemožnému podporování a hájení národnosti, hlavní k tomu ještě jeden jest podnět, o kterémž tuto šíře promluvíti sobě dowolím. Podnět tento zowe se: powinnost naše co dobrých poddaných. — Tomu nejednoho diwiti se widím, zpomenuciho sobě, kterak právě v tom ohledu snažení naše v podezření nemalé se běře, jakoby čelilo proti bezpečnosti státu a vláda sama s nelibostí na ně patřila. Než domněni takové pocházi hlavně od zlomyslných nepřiznivců našich anebo od lidí příliš auzkostliwých a ostýchawých, kteří z nerozumné bázně každé jim nové neb neobvyklé věci se štítí, aby z leniwé bezpečnosti swé nebyli wystrašeni. V pravdě wěc naopak se má, a s plným wědomím opakují: powinnost naše co dobrých poddaných welí nám ujímati a zastáwati se swé národnosti.

Neboť jakož každé vládě na tom záležitosti musí i záležti, aby všickni občané co možná stejných všeobecných práv i stejně dobrého bydla požíwali a všickni wespolek bez rozdílu národnosti v bratrské swornosti se milowali a jako jedinou rodinu tvorili, záhubným různicem mezi sebou vznikati nedávajíce: tak rovněž jest powinností každého poddaného, k účelu tomuto dle sil swých w mezích zákonních a w okresu práwa swého přispíwati, a co by koli proti němu čelilo a jemu překáželo, to předcházeti, a kde se předejiti nedá, odstraňowati.

Když ale, jako u nás jest, kdežto občané dwójího národu wedlé sebe přebývají, všickni wyšší ústawové wzdeláwací wyhradně jen jednomu z nich slouží; když na weliké části i počáteční wychowávání tak přewráceně se děje, že děti w cizím jazyku čísti a psáti, ba i články swatého náboženství, wší mrawnosti základ, jen zhola nazpamět, nerozumějíce jim, odřikáwati se učí; když jenom jeden z běžných jazyků, a to jazyk walné menšiny, wyhradně jest jazykem všeho weřejného i ouředního jednání: jakáž tu musí powstati nerownost a chybné proti sobě postawení obou národností, oběma zajisté k weliké škodě!

Diwno-li, když sprostičký, necwičený Čech se záwistí w srdci pohlíží na obratnějšího, wzdelaného Němce, který mu všechen lepší wýdělek odebírá a k tomu ještě se swé strany s opowržením naň co na twora nižšího hledí? Diwno-li, když Čech, ke škodě swé i s potupou se potkávající, zatwvrzuje se w mysli swé, z čehož opět nedůwěra u Němce powstáwá, a tak obě strany w podezření se wespolek berou? Což diwu, že nemrawnost mezi lidem obecným den ode dne se šíří, všelici wýstupkové i zločiny množí a wězení i žaláře wíce a wíce, až k úžasu, se naplňují? Což diwu, když pouhý Čech, maje s ouřady činiti a k tomu sobě prostředníka zjednaw, neschopností aneb i nepoctiwostí tohoto ke škodě přichází, o čemž bylo by mnoho mluwiti — anebo naopak ouředník, přinucen jednati se stranami w jazyku jemu neobwyklém, mylí sebe i strany, z čehož přecasto nemalí zmatkové pocházejí, a když pak na nesprawedliwost ouřadů se nařiká, ba i na vládu stížnost wede?

Než wěte, pánowé, vláda naše milostiwá nenese winu těch wěcí. Staw našich škol pocházi z doby minulé, wě které národ náš hluboce dřimal, a jestli my nyní se probudili z twrdého sna, tedy jest naše powinnost, blástiti se k swému a sprawedliwé vládě potřeby a žádosti swé opět a opět předkládati. Nemohlať zajisté posud milostiwá naše vláda oprawy w této wěci učiniti, jelikož potřeba její neohláswovala se w mffe dostatečně; jak mile však tato se ukáže opětowanými hlasy, ze všech končin vlasti naší se ozywajícími: pak není pochybnosti, že slušné a sprawedliwé žádosti celého národu uwažení a milostiwého wyslyšení dojdou.

Co se wyšších ústawů wzdeláwacích týče, wůbec známo, jaké zákony wydány jsou strany wyučování jazyku českému na gymnasiích, ano čas od času ouřední zpráwa se žádá na direktorátu gymnasiálnímu o pokrocích, jaké se w něm učinili na učilištích jemů podřízených. Jestliže pak nařízení tato nezachowáwají se w té míře, jak zákon welí, buď pro liknawost těch, kterým uloženo, anebo pro kteroukoli jinou příčinu, jest to trestu hodné zameškávání powinnosti a zjewné nešetření zákonů. Na milostiwé vládě, jak widno, ničím tu neschází; každému pak občanu otewřena cesta stížnosti. Na vysokých pak školách našich máme stolici jazyka českého, a všem do tak zwaných chlebních studií wstupujícím oznamowati se má, že po skončených studiích k žádnému weřejnému ouřadu w krajích českých přijati nebudou, newykáží-li se umělostí jazyka českého. I zde tedy zákon jest pro nás, ano nemalou wýhodu nám nad rozenými Němci poskytuje, jelikož Čech, by i přísná mluwnická pravidla jazyka swého neznal, wždy s Čechem se smluwi, kdežto Němec pracně teprw přiučowati se musí jazyku jemu docela cizímu. Kde by však proti tomu zákonu se co konalo, to děje se proti wůli vlády zřejmě wysloweně, a jest

powinnosti každého dobrého občana, takovou věc k vyššímu úřadu udati. Ostatně jest spravedlivá naděje, že dosti brzo, alespoň na gymnasiích, jazyku českému většího prostranství se popřeje.

Konečně co do veřejného postavení jazyka našeho, tomu netoliko v úřadech stejné s německým právo náleží — dle Ferdinandova obnoveného zřízení zemského německému jazyku toliko vedle českého v úřadech místa dáno, a zákon ten posavade žádným jiným zrušen není — nybrž až posud v jistých případech přednost před německým jemu se dává, a to jmenovitě při nejvyšších funkcích státních, jako při sněmích zemských, při korunování králů atd. Když tedy české před soudem jednání stejnou má platnost jako německé a nikdo na veřejný úřad nemá býti dosazován, leč by se prw vykázal, že jazyka českého jest mocen: či tedy wina, že němčina úřady opanowawši češtinu téměř docela z nich vytiskla? Stalo se to netečností otců našich, kteří právo své lehkomyšlně zadali, až pak nešetření jeho we zvyk a obyčej wešlo; naše pak povinnost jest, opět je vyhledávati a jeho při každé příležitosti užívati.

O to vše když se horlivě zasazowati budeme, přičiníme se opravdu k zlepšení stavu materialního lidu našeho a tím i k swornosti mezi obyvateli obou národů we vlasti naší, která jediné ouplnou jeho we všem sobě rovností docíliti se dá. Pak, když jeden před druhým ničeho napřed míti nebude, bratrsky sobě ruku Čech i Němec podají a jednu šťastnou rodinu činiti budou pod ochranou a záštitou spravedlivé vlády. Ti pak, jenž nás w tomto blahoplodném počínání našem mýlíti chtí a jemu zlomyslně překážejí, w podezření, jakobychem nečistě při tom úmysly chowali, nás uvozujíce, jednají zjavně proti zákonům, ruší právo, podkopávají obecné blaho, rozšiřují símě různic a swárů a tak státu w dosažení wznešených oučelů jeho odpor a překážky kladouce právem nepřátely vlasti slouti zasluhují.

Když tedy národní naše snažení, jak jsem ukázal, k rozšíření blaha obecného, k swornosti mezi národy a tím k utvrzení celého spolku státního směřuje, o prospěch pak státu dbáti a dle sil svých k němu se přičinowati powinnosti jest každého občana: nuže, kdo užitečným občanem, kdo dobrým poddaným slouti chceš, podporuj předewším národnost naši a dobud sobě tak čestného jména w lastence; a jestli snad posud wáhal jsi to činiti, nedůvěřuje w prospěšnost snažení takového, anebo snad z bázně, abysi neodporowal vůli vyšší, buď ubezpečen, že hlavní dva znaky národního našeho snažení jsou jeho praktičnost a jeho zákonnost.

Slawík a růže.

U potoka stojí růže,
Její poupě rozkvétá;

Puká tajně dobou noční,
Z rána hledí do swěta:
S wonné lípy slawík zirá,
Růži zkvetat spatruje,
Šweholením, klokotáním
Krásu její zwěstuje!

Slunce wzejde, slunce páli,
Wedro hněte růže kwět;
Růže klesá, opadává,
Když se w šero haň swět:
Opět slawík s wětwe zirá,
Hynout růži spatruje:
Šweholením, klokotáním
Zkázu krásy zwěstuje!

Listy učitelům českým.

8. O dušeslawi upotřebeném.

W předešlém listu naznačil jsem Wám, pp. učitelowé, nehlawnější stupně čili činy dušewní, které jsme zwlašť u wychowatelství též schopnostmi dušewními jmenowati uwykli. Poznali jsme totiž, že w duši naší pomoci smyslů předstawy vznikají, jenžto nám swět wnější wyobrazují; z pohybowání mimowolného předstaw těchto powstávají city a snahy; z pohybowání libowolného, pokud totiž od vůle naší odvislé jest, powstává myšlení; spojení obou pohybů utwoří vůli, kterou se liš člowěk od zvířete. Možnost činu těchto u duše mohli bychom též nazwati názornost (předstawiwost), citelnost, snažnost, myslnost a swobodnost, a spojení obou posledních rozum; což si ale nesmíme mysliti tak, jakoby duše sama w sobě nějaký názor, cit, snahu, mysl a vůli anebo rozum měla, z nichž by ony možnosti vyplýwaly; to jsou pouhá pojmenowání jistých skupených činností, ježto na duši pozorowati jest, powstalých jediné ze spojení a odporu wzájemného. Tedy již působení wychowatelowu we duši dle stupňů těchto uspořádati dlužno; jelikož to úkol wychowatelství jest, wšecky síly dušewní i tělesné wywinouti.

Co do názornosti, tu již neopomine časopis wychowatelský k tomu prohlédati, aby se názornost u dítěte, zwlašť we věku předškolním, wůbec wzburowala, t. j. co nejwice možná šířila a ostrila. Cíle toho dosáhne nejlépe wylíčením dětinského života třeba i w powídkách na psychologii spolehajících. Dwou- neb tříleté dítě naučilo se zajisté co do mnohosti již wíce, než w pozdějších letech sotwa za pět let se přiučí, powážíme-li, že dětku vše nové jest a že se každému kročení a hmátnutí učiti musí. Jak lehce se děti řečí učí, je wůbec známo; swědomost jejich je totiž posud prázdna, a wznikající předstawy splynou we prwotinné síle swého dojmu, jelikož odporujících předstaw we swědomosti posud nenalezají. Doba takowá je pro wychowatelství weledůležitá, poněwadž co se zde promešká, později naprawiti nelze. We věku však školním má se názornost pěstowati zwlašť obrazným nawodem čili methodou, jenž jest owšem se strany učitelowy dobrý dar přrody; ale i působením časopisu wychowatelského mnoho se w ohledu tom poskytatí může. We věku tomto již z názornosti její nejčelnějši stránky pronikají, pamět totiž a obrazotwornost; onou vše co umíme držíme, a tato je nejhlubší zřídlo naší strasti i blaženosti, jakož i někdo prawil, že jediné pomocí fantasie si swět tento w nebe obrátiti můžeme, ale i w peklo. Z toho wyswítá, jak důležitá věc to jest, aby se oboje u dítěte moudře řídily a wedly. Časopis wychowatelský bude ukazowati nejen jak se pamět u mládeže cwičiti má, aby potřebné mechanické pružnosti dosáhla, ale i jakým způsobem se u ní dosudná a dāwtipná pamět docíliti může; k čemuž i z tak nazwané mnemo-

techniky mnohý obrat přičini. Obrazotvornost nalezá se u dítěte zvlášť v pozdějších letech obyčejně u velké plnosti a živosti, tak že se není právě o její vzbuzení co starati, ale spíše o to, aby k nemotornostem newyšlehla. Nemyslím však s tím, že by se měla fantasie u dítěte dusiti; kdož by veselé mládeži nedopřál, aby si to neb ono dle své chuti utvořila, aby si dle svého puzení proskočila atd.? Wěk dětinský uplyne beztoho dříve než se nadějem, a radosti, kterých jsme v dětinském věku neokusili, neokusíme zajisté nikterak, když se nám jeho čistá zřídla pokalí. Owšem je zde velké obezřelosti třeba, aby učitel, chtěje mládeži radost způsobiti, na potřebné přisnlosti ztrátu neutrpěl. Trestati však i za ten nejmenší výpuk fantasie dětinské zasluží samo trestu. Než právě proto, že těžko jest vždy pravou míru ve věci této udati, jest to powinost časopisu vychovatelského, stránku tuto zvlášť psychologicky osvětliti; při čemž i zvláštní úvahy dojde nejčelnější neduh fantasie, jenž sluje: lež. (Dokončení.)

D o p i s.

Z Widně. Bál slowanský.

Máme nyní masopust, dobu to bálů, besed, koncertů, maškarád a t. p. veselosti, a tudy mne snad omluvíte, když můj list dnešní jedenkráté také něco o bále promluví. Nebojte se však, že Wás nuditi budu wypočítáwáním všech w tomto per excellentiam tance a plesu milowném a koncertisty přeplněném sídelním městě držaných podobných zábaw, wydaných walčíků a romanticky pokrštěných polek a rejdwáků; promluvíti chci toliko o oněch, jenž aspoň poněkud slowanského žiwota se týkají a s wywinowáním zdejšího národního žiwlu w jakém takém spojení jsou.

I letošního roku uspořádán od výborů zdejších mladých Slowanů, mezi nimiž všechny zdejší slowanské národnosti své zástupce měli, s obyčejnou zpanilomyslnou horlivosťou a obětowaním se bál slowanský, který, jak již we Kwětech oznámeno, dne 27. Ledna držán byl. Jelikož pak již wloni sál „U hrušky“ pro hosti bálu slowanského nestačil, zwoleny k tomu konci letos síně w Žofinské lázni (jenž w čase letním za lázeň a plowárnu slouží, w masopustě pak téměř moci čarownou w chrám Terpsichorin se proměňují), které krajan náš p. Morawec s takovým nákladem byl zřídil, že co do nádhery, welikoleposti a rozsáhlosti sobě rovných zde nemají a směle nejskwělejšími pařížským i jiným welkoměstským budowám toho druhu na bok se postaviti mohou. K pozwáním, w řeči české, ilirské a německé rozeslaným, shromáždilo se dne wyše uvedeného w síních těchto nad očekávání četné obecnstvo, dadouc tudy na jawo, jakého účastenství národní tato slawnost u zdejších Slowanů již nalezá. Téměř všechny stawy i kmeny slowanské měli zde svých reprezentantů a wedle vládyky Černohorského a knížete Miloše Obrenoviće spatřiti bylo četných osob z vysoké české šlechty, jakož i více jinowslowanských welmožů, pak nejwyšších a vysokých státních úředníků, profesorů, doktorů, umělců, studujících a jiných honoraciů; co se pak druhého pohlawí týče, těšiti se nám bylo z hojně přítomnosti milostných paní a zpanilých slečinek, tak že zábawa tato, co do wybranosti a skwělosti přítomné společnosti, zdejšími nejskwělejšími bálůmi směle wyrownati se může. — Taneční ples otwřen byl po 8. hodině wečerní srbským tancem „liepa Maca“, načež ostatní tance, jako naše polky, z nichž jsme dvě nové: „Miladinu a Kochancinu polku“ od našich krajanů Gutmannsthal a Tiefertunka slyšeli — ilirské kolo, walčíky, kadrilly následowaly a se opakowaly. Hudbu řídil u věci této na slovo wzatý Strauss a tedy, že ona wyborná byla, netřeba opakowati. W tanečních,

wkusně a allegoricky sestawených pořádcích byl každý tanec we swém půwodním názwu uweden, k oném pak pořádkům, jenž se dáwám rozdávaly, připojeny byly Pomněnky, národní písně w rakouské říši bydlících Slowanů — českou, morawskou, polskou, maloruskou, ilirskou, srbskou a krajiuskoú — i s nápěwy obsahující. — Co se konwersace a tónu w plese tomto panujícího dotýče, tu přewládal owšem howor slowanský, a sice we všech téměř slowanských nářečích, ostatně panowal duch právě společenský, srdečnost a nenucenost, w prawých se držíce mezích, spojowaly se s přisnou slušností, všeobecně panující veselost a dobrý humor se salownou elegantností a jemností, tak že w očích všech přítomných srdečnou spokojenost čisti bylo a obecnstvo téměř až do bílého rána wyborně se bawíc w síních bálowych wytrwalo. I jistě twrditi můžeme, že wečer tento w paměti každého tam přítomného Slowana a Neslowana dlouho potrwá a k uskutečnění chwalných oučelů zdejších slowanských bálů přispěje. Konečně pak nemůžeme opominouti pp. výborům za welikolepé uspořádání bálu tohoto, udržowání pořádku a všemožné se wynasnažení všem slušným požadawkům wyhowěti, jakož i za šetrnost, s níž při plesu tomto wedle zábawy i wyšší jeho tendence národní před očima měli, we jmenu celého obecnstwa wrouci díky projewiti.

Diwadlo pražské.

W neděli dne 31. Ledna slyšeli jsme Žižkůw dub, operu od k. sardinského kapelního mistra p. Macourka (báseň od prof. Klicpery) ku prospěchu p. Strakatého.

Welmi se pan Strakatý obecnstvu zawděčil, že nowou půwodní operu pana Macourka k provedení zwolil, kterážto, zvlášť co se instrumentace dotýče, pěkné wlohy pana kompositora oswědčuje. Lito nám jenom, že welectěným čtenářům ani důkladného popsání ani důkladné kritiky této opery podati nemůžeme, an celá dáwana nebyla. Známom každému, že české hry w stawowském diwadle pouze hostmi jsou, jimžto se tak krátký čas popřívá, že se skoro nikdy jak se patří českému obecnstvu ukázati nemohou. Po šesté hodině musí z domu, proto delší činohry neb opery — jakáž práce také Žižkůw dub jest — tak se zkrátí, že je sám pan otec básník a hudby skladatel hned nepoznají, tím méně posluchač jejich obsah a krásu w celku pochopiti může. W českém diwadle se to také tak přisně nebere, aby se báseň a komposice w každém jednání, w každé scéně přiměřeně podporowala. Není-li ku příkladu kowárna ze starých časů při ruce, postaví se tam kawárna s welikými skleněnými dweřmi, s okny, na žluto malowanými moderními rámcí atd. Tam naši pracovití předkové arcí doma nejsou a newědí kdy a co jako kowáři w kawárně kowat mají. Ale to nic nedělá — české publikum přinese peníze, to je dobře, a není potřebí, ještě welké jemu „komplimenty“ dělati.

W opeře pana Macourka, jenž ponejprw tak statně s půwodní prací wystoupil, ukázalo naše wzdělané obecnstvo následující kritiku:

Opeře prwní pokus se zvláštním oblíbením přijalo, nebo krásné kowárské písně, jenž se opakowati musela, tleskalo při každém hudebním čísle, při každé scéně — a wywolalo vícekráté po prwním i po druhém jednání nejen pana Macourka, našeho zasloužilého básníka Klicperu a pana Strakatého, ale všechny zpěwce a herce, pannu Soukupowou, paní Kolárovou, pana Mayera, Kolára, Illnera, Brawu a Kašku.

Jelen.

Číslo 16.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

6. Února
1847.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilowu (w Nowých alejích na Nowém Městě č. 116) vydává po půlročních třikráte za týden, w outery, w čtvrtek a w sobotu.

Předplácí se na čtvrt léta 1 zl., na půl léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stř. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půlletně s patřičnou obálkou 2 zl. 86 kr.

Hranice roku 1616.

(Pokračování.)

„Jsou to Dubky?“ tázala se Nadežda ukazujíc na protější břeh.

„Ano, moje milá.“

„A tam dál, myslím, je dům Strělowa?“

„Ano, to jeho dům.“

„Ty již nikdy nepůjdeš navštívit Strělowa?“

„Newím, co ti na to odpovědět. Dostanu-li od mistodržícího dovolení...“

„Wždyť je tatínkowi odepřel. To musí být zlý člověk!“

„Ne tak nahlas, moje milá!“

„Strejček říká, že se od náměstníka nikdy dovolení nedočkáme. Je to prawda, bratře?“

„Což chtěla bys jít k Strělowu na návštěwu?“

„Mně jest jedno, ale myslím že ti bude smutno, nebudeš-li moci nikdy k swému příteli jít,“ odpověděla Nadežda začerwenajíc se. „A Rusové mohou z naprotějšího břehu k nám chodit?“

„Mohou, a však s takowými též obtížnostmi, jako my k nim. Kdo přejde bez výkazu, toho powěsí co wyzwědače.“

„Mlč, mlč! Totě hrozná, bratře!“

Zamlčeli se. Nadežda hleděla časem okradmo na Wladimirův dům, a pak sklopila oči na Láwu, jenž rychle w hlubině bēzela, šumíc w kamenitém ložisku. W tom okamžení přeletělo hejno laštowek z ruského břehu na šwédský.

„Koukni, milý bratře, to jsou ruští ptáci! Oni se nebojí rozkazu našeho krále. Widiš, jak směle přeletěli přes Láwu? — A teď letí zase nazpět. Ach, jak ráda bych byla laštowickou!“

„Proč?“

Nadežda se opět zarděla a změnila howor.

„Slyš, Nado!“ prawil Artemij uchopiw ji za ruku, „řekni mně prawdu, tobě se líbí Wladimír?“

„Co to zas nowého!“ řekla diwka nachmuřiwši tenoučké brvy a odwrátiwši twář od bratra s půwabem nesmělého děčka.

„Já wím, že se ti líbí.“

„To není prawda, to není prawda!“ zvolala

Nadežda a přikryla lice rukama. „Nestydiš se, bratře, mě takowými otázkami hněwat?“

Artemij poznal ze silného pohnutí díwky stupeň první lásky její. „Ano, ona ho miluje,“ myslil. Ale tato Láwa leží mezi nimi jako nepřechodná propast... Proč se tak milují!“

Šli dále, kochajíce se w záhybech říčky, winoucí se na dně hluboké doliny. Najednou bylo šumot slyšeti w hustém roští, jímž vysoké strže, sklánějící se k Láwě, porostly byly. Zůstali stát, diwice se smělosti neznámého, který se odvážil po nepřístupné stezce s doliny nahoru lézt. Jak užasli, když před nimi stál Wladimír.

„Příteli!“ zvolal Artemij a padl mu do náruči. „Jak jsi přišel sem?... Slyšel jsi o nowém rozkazu králowě?“

„Wšecko wím!“ odpověděl Wladimír. „A bezpochyby stojí též za tou příčinou u láwky přes potok wedoucí a u každé stezičky, po které se na naši stranu dostati lze, strážníci. Pro to pro vše ale jsem přece zde.“

„Ale wiš-li, do jakého nebezpečnstwí sebe samého a nás uwaluješ?“

„Já musel sem jíti, Artemiji.“ A wzaw ho za ruku odwedl ho na stranu a odkryl mu tajemstwí srdce swého.

„Nyní wiš vše, Artemiji. Od sestry twé záwisi nyní rozhodnutí osudu mého.“

„Tys ale zapomněl na králowský příkaz. Otec můj zapřisáhl se wěrnosti ku králi, a neodhodlá se ani za newím co přísahu swou přestoupiti. Nyní newswolí we vaše zasnoubení.“

„Což ho nepohnou moje prosby, moje slzy? Což bude králi obětowati štěstí swé jediné dcery? Pojďme k němu hned!“

„Nelze, Wladimíre. Uvaž, že jsi bez výkazu. Oni tě chytí a jsi ztracen.“

„Mohu-liž nyní na nějaké nebezpečnstwí se ohlížeti! Což nemám šawli s sebou! Což myslíš, že pojedu do Nowgorodu a že tam budu žebrat o výkaz? Nikoli! čas jest mně příliš drahý. A pak, k čemu mně výkazu? Sestra twoje jest šwédská poddaná, a vaše vláda nepochybně nyní nedowolí,

aby se provdala za ruského poddaného. Když tak nemilosrdně přetrhuje swazky pokrevnictví a přátelství mezi obyvateli naší a naší strany, zdaž dovolí swazky nové?“

„Já sám tak myslím, Wladimíre. Widiš patrně, že zasnoubení tvoje se sestrou mou nemožné jest.“

„Neruš mou naději, newraždi mě! Dokaž mně nyní přátelství, rci co činiti mám.“

„Newím, Wladimíre, newím!“ odpověděl žalostně Artemij.

Po celý čas rozmluvy této stála Nadežda opodál na kraji strže a hleděla dolů na Láwu po kamení se winoucí. Časem pohlížela kradmo na bratra i na Wladimíra. Pozorovala jejich pohnutí, jejich zamračené tváře i hleděla uhodnouti předmět rozmluvy jejich; srdce její se oužilo od nepřemožitelné žalosti a od truchlivých ne dost jasných myšlének.

„Co tu děláte?“ ozval se najednou hlas, před kterým se Artemij a Wladimír mimowolně zarazili. Ohlídli se a před nimi stál Iwan Streměw.

„Aj, Wladimíre Lwowiči! jak jsi mohl přeletět k nám přes Láwu? Ci dostal jsi již výkaz?“

„Já nemám výkazu.“

„Nemáš výkazu?... a jsi zde? Což se ti zachtělo dostat se na šibenici? Wěziž, že i my propadnem, budu-li s tebou déle mluviti, nezajmu-li tě a ouřadu newydám.“

Wladimír sdělil vše Streměwu.

„Tak to tedy stojí!... Hm, newím, jak ti pomoci. Dowol trochu si to rozmyslit.“ Mnul si čelo.

„Ale, miluje-li tě moje ne?“

„Já ještě s ní nemluvil.“

„Budeme se jí tedy tázat.“

Wzaw Wladimíra za ruku wedl ho k Nadeždě, nedbaje na Artemije, jenž mu polohlasitě pravil: „Strejčku, považte, co činite.“

„Nadeňko!“ řekl Streměw, „Wladimír Lwowič tě miluje, že to vyslovit nelze. On si tě, abych tak řekl, chce wzít. Jsi při tom, jíti s ním k oltáři?“

Kdyby hrom několik kroků od ní do stromu byl udeřil, nebylo by leknutí její tak velké bývalo. Zarděla se, zbledla, wrhla se bratru na prsa a ronila slze.

„Jaká to odpověď, bloudku!“ pokračoval Streměw. Ach, snad nesmíš nic říci, dokud jsi se tatínka a maminky neptala. To je něco jiného. Ostatně wím, že oni vždycky na Wladimíra Lwowiče mysleli a myslí. Já ti ručím za jejich swolení a zwěstuji ti, že jsou s tím spokojeni. Mluw tedy, miluješ toho mladíka?... Nu, mluw brzy! Prodléwat nelze, nebo ho w okamžení poženu přes Láwu, a ty ho nikdy newidíš. Neodpovídáš?... Nu, tedy pojďme, Wladimíre Lwowiči!“

„Strejčku, strejčku!“ zvolala Nadežda hlasem sotwa srozumitelným, a ukryvši lice na prsou bratrowých podala třesoucí ruku Wladimíru.

Pla radosti uchopil tento díwku a přiwinul ji do swého náručí.

„Nuže, nyní je wěc skončena. Bodejž by tak již dávno bylo!“ pravil Streměw dále. „Nyní poběhau domů a přiwedu sem rodiče, Nadeňko. Zde ti dají požehnání a pustí tě přes Láwu do dědiny na matku swatou Rus! Tam se provdej za swého ženicha, ži šťastně a nezapomeň na nás truchlící Zálawské. Dejte jen pozor, aby wás zde nikdo newiděl, dokud nepříjdu. Jděte raděj do tohoto vysokého žita. Nu a ty, Wladimíre Lwowiči, když wás přeprawím na druhou stranu, ožeň se hned a odeber se dál od hranic, aby wás sám čert nenašel. A zde budem všem říkat, že naše Nadežda zahynula, že se ztratila, že ji wlk unesl, medwěd snědl... Málo-li to, lehko ještě něco vymyslit!“

„Awšak,“ podotknul Artemij, „jestli se nějak dozvědí...“

„A nechť se dowědí!“ zvolal Streměw. „Já wezmu celou winu na sebe. Nechť mě powěsí, ti proklátí Šwédové: jaké to neštěstí! Já již dlouho žil na swětě. Aspoň bude moje Nadeňka šťastna s milým přítelem swým na rodné půdě, zpomene si na mne s dobrým a pomodlí se wroucně za pokoj mé hřišné duše.“

„Strejčku!“ zkríkla Nadežda, raněna jsouc do hlubiny srdce, a plačíc wrhla se mu okolo krku.

„Nu, dost toho plače! Wždyi mne ještě nepowěsili. Uwidíme, co se s těmi Šwědy dělati dá. Já ještě jsem chlapík! Možná, že posawád tucet těch zlopowěstníků přemohu a sám bez rány zůstanu. A wšak teď musím běžet k bratrowi.“

A stařec běžel jak osmnáctiletý mladík.

(Pokračování.)

Listy učitelům českým.

8. O dušeslawí upotřebení.

(Dokončení.) Časopis wychowatelský neopomine též zmocnit se důležitých dějství w životě dušewním, totiž citu. On bude čtenářům swým ukazowati, jak na mládež oučinkowati třeba jest, aby cit ani newadnul ani nepřekypěl, ale aby se náležitě rozwinul a tak weselý a hbitý pohyb života usnadnil. On bude o to usilowati, aby se u mládeže zvlášť krasocit pěstowal; a jelikož cnost krásy dušewní jest, wynikne z krasocitu zvlášť cit mrawní a náboženství, k nimž pro důležitost swou i cit sympathy čili soutrpnosti a cit pospolitosti přičísti dlužno. Rozličné powídky, bajky a básně, ano i diwadla dětinská, jsou-li duchu mládeže přiměřená, mnoho w ohledu tomto působí, owšem že to kusy zdařilé býti musí; než i těmito nesmí se časopis preplniti, poněwadž nejwětší částka působení toho obezřelosti učitelowé zanechána jest. Za tou příčinou bude učitel swěřené sobě dítky i mimo školu vyhledáwati, on je častěji při jejich hrách a shromážděních swou přítomností překwapí a přiwede to wážnou srdečností tam, že děti i w jeho přítomnosti srdcím swým násilí newčiní. Tež i w náboženském ohledu oučinkuje na cit nejwice dobrý příklad učitele.

Co se pudů a snažnosti týče, znamenati sluší, že jsou nejmocnějšími hybadly w životě dušewním, a proto pro wychowatelské welmi znamenité úkazy; a wšak pů-

sobení w ně záwisi jediné od poznání zákonů a pravidel, dle kterých jejich vznikání a zanikání se řídí, což owšem i o ostatních stupních duševních platí. Než prozatím budiž podotknuto, že moudrý vychowatel se nikoli o vypuzení pudů a wszeliké snahy zasazowati nebude; nebo ony nám od Boha wstípeny jsou, a nikoli od ďábla, jak se zasmušilá předešlá století domníwala; a proto třeba, abychom jich setřili, šlechtili a pravým směrem zasvětili. Mezi pudy vyniká u mládeže dospělejší zvlášť pud pohlavní, o němž pro jeho důležitost w listech těchto se zmínili snad příležitost ještě najdu.

Mysl se owšem zvlášť předměty školními vzdělává; a však i o formální vzdělání myslí, o tak nazwanou bystrou mysl dbáti třeba; jelikož se učitel o to starati má, aby zák nejen tomu porozuměl, co se mu přednáší, a w paměti to podržel, ale aby i jakési schopnosti a obratnosti dosáhl pro všecka postavení, w nichž se budoucně ocnouti může; což předewším dosáhnouti lze a) přestáwkou psychologickou u vyučowání, b) wzbuzením pozornosti, o čemž později.

K wychowání mravnímu je zvlášť třeba, aby učitel pochopil, jak se wůle w duši naší tworí a jak z ní wszeliká powaha a konečně i charakter mravní powstává. Abych Wám, pp. učitelowé, o věci této jen něco napowěděl, pomyslete si, že charakter w duši je to, co jsou kosti w těle; jsou to silné, mnohonásobným spojením znohlé zásady, dle kterých se wszelké naše jednání řídí. Sady tyto musí býti mravné, mají-li charakter mravný způsobiti; z čehož již wyswítá, že se u mládeže přede vším o to dbáti musí, aby se předně wůbec zásady utworily, a za druhé aby zásady ty mravné byly. K prwnímu bude časopis vychowatelský tím nápomocen, že ukáže, jak se zásady w duši naší tworí, a k druhému bude směřowati nejen hojnou zásobou powídek mravných pro mládež se hodicích, ale i pojednáními náboženskými. Wůbec musí se wychowání w ohledu tomto a i w jiném pozorowati se dwou stran, co wěda totiž a co umění, anebo co theorie a co praxis.

Druhá generální schůzka měšťanské besedy pražské.

Posledního Ledna b. r. měla zdejší měšťanská beseda u přítomnosti královského komissáře c. k. rady p. Hayde své druhé všeobecné shromáždění, ku kterémuž se 78 člených a mnohem více přispíwajících členů sešlo.

Program jednání byl následující: Řeč úvodní p. přednosty, oučetní wýtah, přednesen od p. jednatele; návrh k změnění místa pro besedu; wystoupení šesti výborů starších a wolení pěti nových, wolení pokladníka a jednatele; konečně návrh k změnění několika §§. řádu besedního.

Po úvodní řeči pana přednosty a po přednesení oučetního wýtahu od p. jednatele začalo se jednati o druhých programem ohlášených člancích, a sice nejprwé o tom, má-li měšťanská beseda ještě déle na dosawádním místě w Uršulínské ulici na Nowém městě zůstati, anebo, protože místo nynější proměnití potřebí jest, jinam, jmenowitě do domu „u Černé růže“ w Kolowratské třídě se odstěhowati, a může-li výbor budoucí s majetníkem řečeného domu strany nějakou smlouwu učiniti. Tento návrh byl jednohlasně od člených hlasujících členů přijat a tím budoucí výbor oprávněn, s majitelem domu „u Černé růže“ smlouwu nájemní na 6 let učiniti. Za tou příčinou minul se návrh pana Emanuela Zdekauera, aby měšťanská beseda raději — třeba na akcie — zvláštní dům sobě zakoupila, svého oučinku; a však návrh sám swědčí o wřelé horliwosti jednolichých členů, s kterou se ústawu toho a jeho prospěchu ujímají.

Další a důležitější rokování stalo se o změnění §§. 7., 8., 15. ad c. a 20. ad b., o něž písemní žádost od několika činných členů k výboru zadána byla. I staly se změny, záležející w tom, že při všeobecné schůzce budoucné všickni členowé, činní i přispíwající, mohou návrhy činiti; a když by k učiněnému návrhu dwa jacíkoliw oudowé přistoupili — že musí o něm rokováno a hlasowáno býti. Práwo k hlasowání ale zůstaweno jest pouze oudům činným. Změna tato w stanowních pravidlech předložila se weleslawné správě zemské k potvrzení.

Jest to na každý způsob od činných oudů, samých to měšťanů, welmi prozřetelně učiněno; neboť jen oni mají a chtějí besedu měšťanskou representowati, což jim nikdo z přispíwajících oudů na zlé wykládati nebude. Awšak stal se tím přece bližší krok k rownosti všech členů, kteří, ačkoliw rozličného w žiwobyti powolání, sworné o zdar tohoto měšťanského blahoplného ústawu pečowati mají. Do výboru, jak od několika činných oudů vyhledáwáno bylo, přispíwající členowé rozhodnutím 38 hlasů proti 30 nebyli připuštěni, aniž toho třeba; neboť dle §. 9. zastupuje zeowně výbor besedu měšťanů pražských a běžící řízení i řádné spravowání společného jmění obstaráwá, nerozdílně zaň stoje a dle §. 3. sp. čl. bes. každý člen (činný a přispíwající) své žádosti a přání strany uspořádání neb nedostatků besedních w knihu zvlášť k tomu ustanowenou wěpsati může; a taktěž přispíwajícímu členu i mimo všeobecné shromáždění práwo odnato není, o to, co by k prospěchu společnému směřowalo, žádati, t. j. nawrhowati. A bude-li wěc obzwlášť důležitá, musí beztoho dle §. 14. všeobecný sbor sezwán býti. Budiž jen powážino, že beseda nazývá se měšťanskou!

Dále, ode dne všeobecného tohoto shromáždění nabude uzawření šestiny činných členů potřebné platnosti, čímž prwní částka §. 3. ř. b. platiti přestala.

Co se týče přistupowání w towaryšstwo, pravidlo §. 15. ad c. za nepraktické nalezeno jest, a posawádní obyčej, že toliko výbor nad přijetím nowého členu rozhodowati má, za pravidlo přijato. K tomuto pravidlu byla přidána wedle návrhu p. Haklika tato welmi praktická a prospěšná příměťka, aby při přistoupení pražského měšťana w towaryšstwo výbor určil, do jaké třídy oudů přijat býti má.

I strany ročního honoráru pro jednatele a platu pro besedního kustosa změny se udály.

Pak oznámili pan přednosta, JUD. Fryč a p. jednatel JUD. Brauner swůj odstup ze swěřeného jim ouřadu. Za jednatele zwolen byl p. Karel Erben a za jeho nástupce, kdyby ouřad ten na sebe přijmouti nechtěl, p. Prawoslav Trojan. Dosawádní pokladníkůw náměstek p. Prokop Richter na místě odstupujícího dra. Kašpara jednohlasně zwolen byl za skutečného pokladníka; ze starého pak výboru w nový přešli páni Wysín, Prokop Richter, Rypota, Schwertner, Jan Slawík a Macourek, a co nowí přistoupili páni Loos, Lebeda, Kalchbrenner, Kašpar Slawík a Jindřich Wolf. Přednostu sobě wywolil výbor, a neopomineme jej oznámiti.

Můžeme se nadíti, že beseda, osvědčiwši své trvání na druhý rok, i dále blahodějně zkwitati bude. Besední čtení, držané každou sobotu od našich literátů, zpěwy, prozwované každý outery, rozmnožení časopisů, jichž všech jest 39, a sice 15 slowanských, 23 německých a 1 francouzský, i jiné zábawy ubezpečují, že nás naděje nezklame. Konečně wyjewujeme přání mnohých oudů, aby, co se týče besedních čtení, tato užitečná zábawa mimo pp. literáty (jimž za to díky) též podporowána byla od pp. měšťanů, kteří by rowněž s wěhlasem o wěcech obce a wlasti, průmyslu a obchodu wědomosti i zdání své sdíleti mohli, což

by zajisté k veliké chvále a k nemalému prospěchu besedy měšťanské přispělo.

B. P.

Jednání promyslové Jednoty.

Dne 3. b. m. držána byla měsíční schůzka, ve které po přečtení obyčejné jednatele zprávy předně jednáno bylo o pokračování v česko-německém Nedělním listu pro řemeslníky. Tento časopis totiž, jak předzvídati bylo, ve svém způsobu dále potrvati nemůže, an s vydáváním jeho znamenitá škoda je spojena. Tu škodu ovšem nesou pp. hrabata Dejma a Wurmbrand s panem šlechticem z Lámle, kteří na jeden rok naň se zaručili; ale další jeho vydávání bylo by věci neprospěšnou. Tu nabídl se p. Jarosl. Pospíšil, vydávati jej dále o své ujmě pod ochranou Jednoty a redakci p. dra. Amerlinga, ale pouze v jazyku českém, kterýžto návrh, s vysloveným od ředitelstva přáním, aby při starém názvu zůstalo, předložen byl shromážděným oudům, kteří jej téměř jednohlasně přijali. — Taktéž i návrh p. Kreuzberga, aby professor chemie při medicinské fakultě p. dr. Redtenbacher za čestného ouda přijat byl, většinou 48 hlasů proti 3 prošel. — Druhý návrh p. Kreuzberga, aby Jednota nějakým skutkem projevila své uznání zásluh nebožtíka dra. Lista, buď přičiněním se k postavení mu pomníku aneb i jinak, ovšem odpor vzbudil, čemuž nikdo diwiti se nebude, když powáží, že Listovy zásluhy týkají se vlastně Německa, nikoli pak Rakouska, a tedy návrh ten leží mimo obor činnosti české průmyslové Jednoty. Pan předsedící ponawrhl, aby se věc ta wznesla na generální ředitelstvo; když ale p. Kreuzberg na tom stál, aby se hlasovalo, zdali vůbec v té věci něco činiti se má, vystoupil pan Trojan proti návrhu namítaje, že překračuje oučel Jednoty v statutech jejích vytknutý; též pp. Halla a Hawlíček proti návrhu se ozvali. Tu se ujal návrhu p. Rieger a horlivě jej podporoval, s tou však výminkou, aby Jednota žádných peněz k uskutečnění jeho newynakládala, jelikož jich nazbyt nemá. Na to p. Kreuzberg wywracoval námítky p. Trojana, při čemž dotýkal se, což k věci nepatřilo, minulých usnešení Jednoty, z čehož powstal osobní spor mezi ním a p. Trojanem, který tím se skončil, že p. Kreuzberg opět se vyjádřil, že to tak nemyslí k mluvil. Nicméně jeho i p. Riegera výmluvnosti podařilo se, že po trojím hlasování návrh přijat jest, který potom jednosworně na generální ředitelstvo k bližšímu uvažení wznešen jest. — Návrh pana prof. Wiesenfelda pro jeho nepřítomnost přednášen nebyl.

Divadlo pražské.

Žižkův dub (od jiného referenta).

Dávno už nebylo weškeré obecenstvo tak žádostivo prowození díla dramatického, jako tenkrát; už před tejdnem měla býti dáwana zpěwohra od Čecha Pražáka daleko ode vlasti dličho; však by lépe se prostudowala, o tejdnen odložena byla. Uwertura byla přízniwě přijata, ačkoli mnohé reminiscence na mysl přiwáděla a docela wlaskey půwod doswědčowala; wlaskey hudby naše obecenstvo newelmi milowno. Opona se wyhrnula, byli jsme w kowárně, zpíwal se sbor kowářů, jenž sice malou ráznost jewil, za to však Darowinůw a Eližbětin zpěw nás rázem přeswědčil, že w p. Macourkowi jsou znamenité wlohy k dramatickým skladbám. Pak se mnoho mluwilo a málo zpíwalo, až zase píseň kowářská, wýborně přednášena jsouc od p. Strakatého, uspokojila; na to následowal něco později dwojzpěw Jaroše a Eližběty (p. Mayra a panny Soukupowé), a sborem kowářským ukončilo se prwní jednání. P. Macourek třikrát wolán a i p. prof. Klicpera, za ně-

hož w diwadle nejsoucibo p. Chauer se poděkowal. — W druhém jednání jsme u Žižkowa dubu w lese. Sbor podzemní loupežníků. Samostřel lowec (p. Brawa) leze na dub pro jestrábí hnízdo; Rohata, wůdce loupežníků (p. Illner), přijde a wyleze též na dub, a později se dostawí Jaroš, mladý kowář (p. Mayr), zpíwá pod dubem a posléze též na něj wleze pro osudnou třísku, a pak zpíwají všickni tři tercetto dobře rowedené; na to přijdou ještě wšecy ostatní osoby weselohry, nikoli však romantické zpěwohry, jak na cedulce zní, Darowin, Dalibor, Kasal, Sudipraw, Miluška a Boreš a shromáždějí se pod dubem, a dwojím snatkem skončila se komedie na prknech, ale nowá počala od obecenstwa w přízemí a přínebí, kdežto wywolávání nebylo konce. O textu p. prof. Klicpery jeden jest hlas, že to žádná látka romantického zpěwu, a diw jest, že p. Macourek tolik z toho wywedl; i kojíme se pewnou nadějí, že, když se mu rázný text podá, zdařilým plodem nás potěší; neboť jeho skladba jest dramatická, jeho hudba zpěwná; chraň se jen p. Macourek, aby instrumentaci nedusila zpěw a aby nápěwy zhusta se nenakupowaly a w introdukcích wíce stručnosti panowalo. Zpíwáno bylo wýborně od panů Strakatého, Mayra, Bráwy, Illnera, Neswadby a panny Soukupowý. Herecký díl weselohry dobře rowáděli pp. Kolár, Kaška, paní Kolárová a panna Mayrowa*.

Pan beneficant měl nabitý dům.

Hořeňowský.

N á w ě š t í.

Ačkoli pouze kněhkupecká oznámení vlastně do našeho „zábawníka“ nenálezejí, přece klademe sem následující, ješto snad právě prostředkem těchto listů na příhodné místo se dostane a leckomu dobře posloužit může. Leží totiž we skladě knih Pospíšilových w Praze rozliční

jednotliwí swazkové Časopisu Musejního, kteréžto snad mnohemu p. odbírateli k doplnění neouplných ročníků sloužit mohou. Jsoutě následující: od roku 1828. sw. 2. a 4. — 1829. sw. 2. a 3. — 1830. sw. 1., 2. a 4. — 1831. sw. 1., 2. a 3. — 1832. sw. 1. a 4. — 1833. sw. 2. a 4. — 1834. sw. 1., 2., 3. a 4. — 1835. sw. 1. a 4. — 1836. sw. 3. a 4. — 1837. sw. 1., 2. a 4. — 1838. sw. 2. a 3. — 1839. sw. 2. a 4. — 1842. sw. 2. — 1843. sw. 1. a 4. — 1844. sw. 4. — 1845. sw. 1. a 2.

Prodává se každý z těchto jednotliwých swazků za 30 kr. stř.

Také se tamtéž dostati mohou z

Časopisu pro katol. duchowenstvo r. 1834. sw. 4. — 1835. sw. 4. — 1836. sw. 3. — 1840. sw. 4. — 1844. sw. 2. a 3. — Též po 30 kr. stř.

Lístky do besedy w Konviktě

na den 10. Února wydávají se čtyry dni před tím w domě č. 127. w nowoměstské Hawířské ulici.

* Při té příležitosti nemůžeme wděčně nezpomenouti ochotnosti našeho wýborného orchestru, jewené při zkouškách, a wýtečné jeho souhry při prowození, jakkoli zlamyslnost newíme či oumysly jeho w podezření uwáděla, jakoby se byl spíkl, špatnou hrou k pochowání díla paně Macourkowa se přičiniti, až se i stalo, že písemné wýhrůžky mezi huděbníky kolowaly, skutek to, ať mirně se wyjádříme, welmi obmezeného rozumu.

Red.

Číslo 17.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(vytisk na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

8. Února
1947.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročních trikráte za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půllétně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Šťastný low.

Ach matičko, jísti dejte,
Hlad ukrutný trápi nás!
Chvilku, dítky, jen počkejte;
— Odpowí rybářůw hlas —
Bůh popřál wám zdawě wstáti,
Slušno, prw ať dík mu zní,
Brzyčko pečliwá máti
Snídaní wám připraví.

Z čeho? z mouky, čili z chleba?
Wždyť w komoře já nemám
Ani zrnka, čeho třeba,
Mám-li chystat jídlo nám.
Ach, toť křiwda, že to nebe,
Co prý wšeho hojnost má,
Neslyší mne ani tebe,
A co třeba, nám nedá.

Tak rybářka reptá, kwílí...
Muž pobožný ji těší:
Ženo, máme w smutné chvíli
Wlastní aspoň přístřeší.
Ten, jenž denně w své štědrosti
Připrawuje ptactwu kwas,
Dá nám chleba do sytosti,
Příhodný až bude čas.

Marná řeč... Tu rázem w kliku
Náhle ruka udeří;
Starší syn w úžasném křiku
Kwapně wstoupí do dveří:
Dnes nám wšechněm bude blaze,
Toť radostný bude den,
Dnes prodáme rybu draze,
Táto, běžte k řece wen.

To je ryba, to je zvíře, ...
Takowýto wodni diw,
Až je nepodobno k wíře,
Nelapil jste jaktěživ;
Chtěje wyndat z wody sítí,
Nemoh' jsem ji sám a sám,
Nemeškejte táto jítí,
Kupce já hned obstarám.

Neřek' jsem?.. — rybář se směje,
A upírá k ženě zrak —
Nám, staruško, nebe přeje,
Brzy mine želu mrak.

Takto dí, a w rychlém skoku
Chwátá s synkem k chobotu,
Bez meškání w kalném toku
Swou počíná robotu.

Zlehka, by newzala škody,
Maje synka k pomoci,
Táhne snažně od dna wody
Síť, již skryl tam za noci;
Modle se a čině sliby
Již dostal ji w mělčinu,
Ach, tu místo velké ryby
Zřítí lidskou mrtwínu.

Pustil síť rybář, užasna
Nad podíwneou příhodou,
Twář jeho, prw wliďná, jasná,
Zkalena tou nehodou.
Co počítí w trudné době?
Či má zpět do proudu hnát
Neblahého losu robě,
Či mu w zemi lůžko stlát?

Zeměnin, dí, svoje lože
W chladném matky lůně měj...
Dítky, dítky!.. dobrý Bože,
Žiwnosti mé požehnej!...
Synku, pluj tam w prawou stránku,
Ať wše připraweno mám,
Já zatím tu mrtwou schránku
Kdes na břehu pochowám.

Naloživ pak zpuchlé tělo
Rychle na swá ramena,
Chwátá, kloně k zemi čelo
Pod outiskem břemena;
W stínu topolů je pouští,
Wlastní rukou hrob reje
Bez rýče;... slawíček w houští
Píseň hrobowou pěje.

Blízké díla dokonání...
Hle, co to?... Toť zlata lesk,
Ryzé zlato z nenadání!
Wzácný poklad!... Míjí stesk,
Ples hrobníku z oka září,
• Pochowaw mrtvého w zem
Spěje s důkřplnou twáří
Rowným domů pochodem.

Ženo, děti, Marto, Jone!
Konec bídě položen;
Wiztež zlato nalezené,
Blažený nám nastal den.
Chwáleno buď Páně jméno,
Důvěru kdo w něho má,
— Wězte, děti, věř ty ženo —
Na věky se nezklamá.

J. Drbohlav.

Hranice roku 1616.

(Pokračování.)

Artemij, Wladimír a Nadežda ukryli se na radu jeho do žita. Tam se winula ouzounká stezička k přecházení s jednoho pole na druhé. Šli tou cestičkou. Klasy se nad nimi w lewo i w prawo nahýbaly a zahražovaly často průchod. Odstrčeny rukama opět se narownaly a šumíce houpaly hlavickami, jakoby si na wetřelce stěžovali a jim výčitky činily. Artemij šel napřed. Za ním Wladimír a Nadežda. On ji držel za ruku a hleděl časem pln blaženosti na svou zpanilou newěstu.

„Zpátky, zpátky!“ zkríkl na ně najednou Artemij polohlasitě, zastawiv se. Oba se zarazili.

„Co to?“ tázal se Wladimír.

„Tam napřed, na naši stezičku mihnul se švédský vojenský krok.“

„Můj Bože!“ zvolala Nadežda.

„Neboj se, moje milá!“ pravil Wladimír. „Mám při sobě šawli a pistole.“

„On není sám, několik wojáků jde sem,“ řekl na to Artemij. „Odpor by byl těžký. Hluk sežene hned celý zástup a tebe newyhnutelně lapnou. Raděj pojďme na stranu a ukryjme se w hustém žitě.“

Odešli na třicet kroků s cestičky na stranu, hledíce co možná málo klasů pocuchat, aby za sebou nenechali patrnu stopu. Zatím rozwlnil powstaly witr žitné moře. Nebezpečnstwí rostlo a nutilo přehající sednout si na zem. Mezi tím se wojáci přiblížili. Již je bylo možná slyšet. Oni mluwili:

„Čert mne wezmi, když toho smělce newyslidím, co se dnes na naši stranu přepravil. Já mám obzvláštní chuť widět zas někoho wiset.“

„Nepozorowal jsi, příteli, že nám na této cestičce lidé naproti šli?“

„Jistě že se wrátili.“

„Neschowali se tady někde?“

„Cože? můžeme hledat.“

„Ale kde jich hledat?“

„Snad se schowali do žita. Půjdem do žita. Litowat je není proč: je ruské!“

Artemij rozuměl švédsky a wyložil Wladimíru co slyšel. Tu wytáhl tento z pasu pistole a natáhl kohoutky na druhou spoušť. Nadežda se bála dychat. Zatím začalo žito pod nohama wojáků šumět. Šumot klasů ozýwal se na rozličných místech, tu blíže, tu dále. Konečně bylo šumění nic víc než asi na

dwacet kroků slyšet. Bylo widět, že se jeden z wojáků přímo k nim ubírá.

„Jsme ztraceni!“ šeptala užaslá Nadežda.

„Dej mně jednu z twých pistolí,“ wece Artemij k Wladimíru.

„Ne, ne!“ zwolal tento. Prchněte a nechte mě samotného. Proč byste měli zahynout se mnou? Já se budu sám bránit.“

„Eh, wy padouchowé, zlodějowé, zbojníci!“ ozwal se najednou w dálce hlas, silný jako ryk lwa. „Wšak já wám dám! Jak smíte pošlapat naše žito, kdo wám to dowolil? Ej, draží rodáci! krádež! zbojnictwí! sem, sem! pomozte, dáme jim!“

Tak hulákal Iwan Streměw. S dlouhým obuškem w ruce, spíše břewnu podobném, běžel přímo na švédské wojáky. Za ním se také rozběhlo několik okolo jdoucích Rusů. Jedni uchopili klacky, druzí kameny, jiní popadli něco jiného, jiní wysoukawše rukáwy zařáli hrdinské pěstě a brali se za Streměwem. Wolání „pomozte!“ mělo wždycky tu vlastnost, okamžitě rozprouditi ruskou krew.

„Do zbraně, bratři! Spiknutí! zrada!“ zwolal jeden z wojáků. — „Stůj, sice wystřelím!“ křičel dále, zamíře na Streměwa.

„Střilej, pse!“ wolal tento máchnuw obuškem a běže na wojáka.

Bum! — Ozwěna opětowala ránu, rozlehající se w dolině.

„Chybil jsi, brachu! Počkej, já nechybím...“ A Streměw podrazil wojákowi klackem nohy; Šwéd se roztáhnul na trawě ranou jsa omámen. „Wezmi mu, bratře, pušku a torbu s patronami!“ pravil Streměw k jednomu z těch, jenž za ním běželi. „On se tak brzy nezpamatuje. Nabí rychle zas. Ti zpropadenci běží na nás se všech stran. Widiš, wylízejí ze žita jako běsi z propasti pekelné.“

Streměw, sebrav okolo sebe zástup dobrowolníků, přikázal všem pokojně stát, a sám opřew se obuškem o zem hleděl chladnokrewně na blížící se nepřátele.

„Řež je, střilej, bratře!“ wolal desátník běže w čele wojínů k Streměwu.

„Ne, nestřilej, příteli! Střilet nesmíš, to nejde!“ ozwal se pokojně Streměw po švédsku. Což nejsme poddani vašeho krále? Dost na tom, když naše žito pošlapete; a ještě nás chcete postrílet, nás hřišných! Wždyť nejsme koroptwe! Wy půjdete ze žita, a je konec. Widíte, že stojíme tiše a wám neubližujem. Nepouzejte nás, a my nebudem popuzowat wás. Ostatně jak se wám líbí. My máme také střeliwo, nabitou flintu, hůlky a kamínky a tuhle dubowku.“ Tu zdwihl svůj ohromný obušek. (Pokr.)

D o p i s.

Ze Měna (opozděno).

Dne 6. m. m. odebral se welebný kněz kooperator od nás do Prahy na léčení. Horliwou přičinliwostí, snášeliwostí a mrawností wydobył sobě u Katolíků i Nekatolíků

welike vážnosti, zvlášť ale vyučováním mládeže, již mimo domácí školu ještě ve čtyřech na hodinu od města vzdálených školkách co nejsvědomitěji cwičil, jakož i soukromým vzděláváním četné částky její trvanlivých zásluh o Měno získal. Za tou příčinou mu bylo den před odchodem od sl. městského ouřadu na žádost městského výboru jmenem celého měšťanstva doručeno čestné poděkování za jeho přičinlivost a na večer hrála k počtě jeho hudba. Ráno po mši sv. byl u jednoho váženého měšťana pozván, kdež se městští ouředníci a nejprvnější měšťané byli shromáždili, an zatím lid davem před domem na ulici stál, odkudž jej až za město ku kříži doprovázel, kdež tento dobrodinec ještě jednou Měno žehnaje u všeobecném truchlení přátelům svým srdečné „s Bohem!“ dal. Odchod jeho naplnil celé město zármutkem, zvlášť chudobný lid, mezi němž poslední svůj halib byl rozdal, tak že jako apoštol pěšky jíti musel. Přichylnost a jednomyslně nelicně vyjevená vděčnost celého obyvatelstva pouhému kaplanu jest nejlepším důkazem pravých zásluh jeho a spolu svědčí, že lid zná vážit si těch, jenž o jeho vzdělání, zvlášť o vzdělání mládeže, svědomitě pečají. Kéž bychom se podobných výjevů častěji dočkali!

Divadlo pražské.

W outery dne 2. Února we prospěch panny Nepomuceny Mayerové ponejprw: Pražská děvečka a wenkowský tovaryš aneb Paličowa dcera, činohra w 5 jednáních od Jos. Kaj. Tyla.

Letošní rok jest ourodný na diwadelní nowinky, jmenovitě Tyl obdarował nás tuto již druhým plodem své dramatické Musy. I musíme wyznati, že se mu Paličowa dcera mnohem lépe podařila nežli Flamendr, nad nějž hlavně přirozenosti a důslednosti svého děje vyniká. Nemůžeme zde pro přílišnou obmezenost místa wyprawowati příběh této činohry, doufáme ale, že pan Tyl brzy žádostivé obecnostwo tiskem s ní seznámí. Tolik jediné twrditi můžeme, že se kus dobře hodí k provozování zvlášť na wenkowě, kdežto nemine se s oučinkem na prostoduchého diwáka. Karaktery jsou dobře provedeny. Rozkošný jest kontrast dobrosrdečné, ale neuhlazené Šestákové a medosladké zatvrzelé Jedličkové; za to ale štekawá Bětuška příliš jest přehnána a patrně uráží jemný cit. Oba Amerikáni jsou w Čechách neznámí cizinci, a mohli raději zůstat, odkud přišli. Skoro se zdá, že p. Tyl obecnostwo naše s myšlénkou stěhování se do Ameriky, se kterou jsme se i w Pražském Poslu potkali, pouze k vůli následování jistého svého wzoru seznamuje. Ta ale u Čechů, vlast swou nade všecko milujících, tak brzy se neujme. Effektů má kus w hojnosti, jenom že příliš patrna oumyslnost jich wyhledání a sestawení. Sem tam hledal pan Tyl populárnost we sprostotě, s nemilým podiwem jsme i několik dwojsmyslů zaslechli. Hráno bylo bedlivě ode všech. Herci i básník byli dle zásluhy woláni.

Slowanské zpráwy.

Wnitřní Rakousko.

* Kmetijske in rokodelske novice letos zvláštní přílohou obohaceny budou; vydají totiž po listech nanku lučby pro polní hospodárství a lidský žiwot wúbec od Matěje Vertovce. Tuto lučbu dostanou tedy předplatitelé na Novice zdarma; může se ale též zvlášť objednat. Cena té knihy nemá býti vyšší dwou neb tři dwacetníků. Me úlomku sděleného bude sepsána slohem čistým a plynutím, duchem wrucím a slowanským.

* W týchž listech welebny pan Matěj Majer, učerý a horliwý Slowinec, radostnou zpráwu dává o zwelebení národního wychování we wesnických školách w Korutanech, Krajinsku a dolním Štyrsku, kdež moudré snažení duchowenstwa čím dále tím více národní jazyk co jediný

prostředek vzdělanosti na místo papouškování cizího jazyka uwádí a užitečné knihy wenkowanům k poučení a zabawě podává.

* U Kleinmayera w Lublani vycházejí malované krajinské národní kroje, ročník za 1 zl. 30 kr. we stříbře. Škoda, že nemáme žádných bližších zpráv o podniknutí tomto.

U h r y.

Z Pančeva (města wojenské hranice Banátské) píší: Lidnatost našeho města záleží z daleko větší části z Ilirů, jak řecké tak římsko-katolické wíry, pak z Němců a Walachů. Katoličtí Ilirové zde k národnímu uwědomění procitnuwše statečně se o to zasazowali, by služby boží, posud jenom německé, též w materském jazyku slyšeli. I podařilo se snažení jejich, a na boží hod wánoční poprw se tu ilirsky kázalo. O swízím žiwotě národním swědčí též diwadlo, již roku 1844. od ochotníků zřízené, w němž dle okolností desti často se hraje. Poslední kus minulého roku byla národní hrdinská smutnohra Miloš Obilić. Návštěwa byla tak hlučná, že mnozí nedostawše se do diwadla wrátiti se museli. Oděw herců byl sličný a skwostný, outraty ochotníků na něj počítají se na 4000 zl. w. č.

Chorwatsko.

Wysoce welebny pan Josef Schrott, biskup bělehradský a smederewský, při založení národního domu w Záhrěbě za tisíc zlatých stříbra akcií wzal, nyní pak tu celou summu na hotowě wyplacenou tomuto vlastenskému ústawu darował. Dejž Bůh šlechtným Chorwatům (a také nám) hodně mnoho tak štědrých přízniwců!

B o s n a.

W hlavním městě Bosny, Sarajewě, zámožnější obywatelé s powolením vlády turecké školu zakládají a bohda na jaro we skutek uwevou. Kromě národního jazyka a všeobecných nauk má se mládež bosenská učiti jazyku německému a wlaškému, čehož pro kwětoucí obchod s Terstem a s Wídni nad míru potřebl.

Pražský denník.

* Prastarý, wíce než půl sta let zrušený kostel sw. Valentina na Starém městě nyní se bourá. Jakkoliw nám líto této nowé ztráty starožitné památky we městě našem, ona přece méně bolestnou se stává powážením, že starodáwní ráz tohoto chrámu již delší čas setřen a stawení welmí znětowřeno jest. Stawba kostela sw. Valentina jest nepravidelná a pochází z rozličných dob. Toliko jedna částka chrámu, w čistém gothickém slohu, zachowána jest we své půwodnosti. Dle slohu náleží buď konci 13. aneb začátku 14. století. W ní nachází se ještě 5 obzvlášť krásných, každému příteli umění důležitých sloupových makowic nejušlechtilejší formy a 2 wýtečně tesané sworníky, z nichž na prwním jewí se uprostřed ozdobných rosetek erb metropolitánské kapitoly pražské, na druhém Kristus pékné vypuklé práce. Wšech těchto sedm ozdobních kusů, důležitých pro archæologii vlastenskou, zachowáno jest pro naše Museum. Zdejší stawitel pan Helmich, jemuž bourání swěřeno, dá je opatrně ze zdí wyndati a ustanowil je již pro Museum. O založení kostela swato-Valentinského ničeho newíme. Dle powěstí byl w šedé starodáwnosti wystawěn pro nepoctivé tenkrát katy a holomky rasowské, jakož se w skutku pod jmenem: „capella carnificum et laniorum“ připomíná. Roku 1253. odewzdán byl křížowníkům s červenou hwězdou, pod jejichžto správou zůstal až do r. 1784., kdežto na dworské nařízení byl zawřen, 13. pak Prosince r. 1793. pražskému měšťanu Antonínowi Helferowi za 850 zl. stř. prodán.

* Dne 3. b. m. sporádáno bylo w síních měšťanské besedy druhé hudební vyrazení, ku kterémuž dámám přístup byl otevřen. Tancowalo se w obou odděleních a nenucená weselosť ožiwovala společnost až do rána. K zábawě přispěl i náš Jelen se zpěwy.

Trní a bodláčí.

Německá swornost. W časopisech německých píšou: „Nedá se zapřít, i kdybychom to sebe bolestněji nesli, že mezi jednotlivými státy německými ještě přeweliká propast leží, která, co by se rok k roku zawírali měla, w nowějších dobách, bohužel! vždy wíce se rozšiřuje. Tuto skutečnost nelze upřít, i zná ji každý, kdo se po jižním Německu ohlídnul. Nám sluší želeť toho, ne však wéc zapřít, co kdyby se stalo, bylo by zhojení nemožné.“ Hle, páni Němci! nechte nás a hleďte si swého. Nekřičte, že jest břich dopustiti, aby tak pěkný kraj německý, jako jest naše země, byla wzdělaností germanské opět odnata. Newyhrožujte, že na nás pošlete několikrát sto tisíc Bůh wí čeho, abyste nás přiwedli k spasení. Srownejte se mezi sebou, milujte se wespolek, podejte si ruce, abyste ustanowili jednotu, kterou w ústech, ne však w skutku máte. +++

Německé pismo, jak známo, od Dánů jest opuštěno a za ně sličnější a okrouhlejší latinské přijato. Z toho se páni Němci welmi horší, prorokujice Dánům oupadek literatury jejich následkem toho brozného skutku: ano někdo odwołával se při tom i na ujmu, jakou anglická literatura až posud trpěti nepřestává, poněwadž w 16. století Angličané to samé učinili, co nyní Dánové.

Z r n í ě k a.

Bychom přišli rychle z jednoho místa na druhé, stawíme železné dráhy — leč dráha k drahé milence musí se zlatem dražit. —

Přenáramná láska k milence jest též nemoc a nedá se léčit ni allopathií, ni homoeopathií, ni hydropathií; leč časem ji léčíme antipathií. —

Některí spisowatelowé chtějí dokonalost ženského jazyka porownati k brucičímu potoku — já však nejsem toho mínění, neboť máme příklady, že již mnohé potoky časem docela wyschly; leč ženské, čím wíce pokračují w stáří, tím wíce bručí. —

Brzo-li to tak daleko přijde, že nebude žádná sláva být wzdělaným, nýbrž hanba být newzdělaným?

Jindřich Mayer.

S m ě s.

W Turecku, o jehož pokrocích w oswětě a čistolidské wzdělanosti tak často se hlásá a troubí, ještě podnes obyčej wládá, že Turek, naobědwaw se zadarmo u křesťana, ještě od něho peněžitou náhradu wymáhá za tupení zubů swých potravou křesťanskou.

Walter von Goethe, wnuk slawného básníka, složil w hudbu slowanské písně, w nichžto dojemy, jaké národní život český a morawský za jeho pobytu w těchto zemích naň učinil, hudbou wyjádřiti se snažil. Písně ty welice se chwálí.

Písek žádal prý krále Württemberského o propuštění. Zamýšlil prý ročně tři měsíce w Wídni, tři měsíce w Petrohradě a tři měsíce w Londýně tráwiti, ostatní pak čas odpocínutí swému wěnowati.

Jablonská společnost w Lipsku uložila na rok 1847. následující cenní otázku: „Wyzpytowaní sídel slowanských obywatelů w Míšni, w Turínkách, w Frankách a w

Lünebursku; historii jejich poněmčení a ukázení posud zachowalých stop slowanštiny.“ Wypracowaní mají býti před Listopadem b. r. tajemníku společnosti, prof. Fechnerowí, zaslány. Cena jest 48 dukátů.

W Török Szent Mikloši w Uhřích složil tamější měšťan Štěpán Pozderka 52.000 zl. co wěcnou fundací na zaprawowaní z ouroků jejich všech outrat oddáwacích, kritických i pohřebních obywatelů téhož městečka.

Jenny Lindová nechce w Praze ani za 1000 zl. westr. za jeden wečer zpíwati. Jest otázka, či to je škoda, Lindové anebo Pražanů?

Papež co kazatel. Po kolik set let nebylo slýcháno, aby papež s kazatelnice k lidu swému se ozwal, až letos w oktáwu sw. tří králů nynější nejwyšší pastýř nenadále w jednom chrámu w Římě místo obyčejného kazatele na kazatelnici wystoupil, přes půl hodiny kázal, daje tak wrchním wládcům duchowním pěkný příklad k následowání. Lid římský byl w nadšení. Také jest nynější oswícený sw. otec prwní, jenžto libání nohy (pantofle) sobě zakázaw pouhé libání ruky swé zawedl.

W Prusích je každý šest a dwacátý obywatel ouředníkem. Wydání za wojsko obnáší w 30 letech úplného pokoje 700 milionů tolarů. Každý chudý platí ročně desátý díl swých příjmů do státní kasy.

Paní a dcery berlinských bankérů jsou prý tak ducha plné a wzdělané, že se z nich mnohá dobrá duše w wší tichosti zbláznila.

Humboldtowa Kosmosa wyjde za několik dní druhý díl, z něhož nám bezpochyby prof. Smetana další wýtahy podáwati bude. ***

Přece něco zapomenuto! — Pomořanu jednomu byla w bitwě u Lipska noha ustřelena. — „Proklatá nehoda!“ — lál pán, „wždycky jsem tělo i duši Pánu Bohu do ochrany poroučel, a na ty zpropadené nohy jsem přece nikdy nezpomněl.“ — m —

Trefné podobenství. W jednom německém časopise bylo následující podobenství umístěno: „Anglicko je rukou, Francouzsko srdcem a Německo žaludkem Ewropy.“ —

Zahradník jeden, jda na trh, widěl jak se chmury nad ním wisící se silně zabýsklo — a w okamžiku tom i cítil lehkou bolest na hlavě. Brzy na to čichá jakousi spáleninu, sejme klobouk, a hle! — blesk mu díru asi na dwa coule širokou w klobouce udělal, který již ze wšech stran chystal. (!) — m —

W irských nowinách nacházejí se následující rubriky: Hladem sešli, zmrzli, krádeže, noční loupeže, pokusy o wraždu, nepokoje o chléb.

Nowé knihy.

Tycho Brahe. Žiwotopisný nástin od Ferdinanda B. Mikowce. (Ke tristaleté památce narození Tychona.) W Praze 1847. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. 8. Stran 43. Cena 10 kr. str.

Wybor příkladů na wefferé učenj katolického náboženství. Sebraný a wydaný od Jafuba R. Macana. W Praze 1847. 8. Str. VI a 384. Cena 1 zl. 24 kr. str.

Nedělnj kázanj od Františka Hawránka. Díl čtvrtý. W Praze 1847. Tiskem a nákladem Karla Vetterle. 8. Stran 211. Cena 1 zl. str.

Žiwoty, skutky a utrpenj Swatých a Swětích Bojích. Sepřány od Hugona Jana Karlicka. (Díl prwní.) Sebrávkem. W Praze 1847. Nákladem Dědictwí Swatojanského. 12. Stran 892. Cena 1 zl. str.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilovu v Nových alejích na Novém Městě č. 116, vydává po půlročních třikrát za týden, v úterý, ve čtvrtek a v sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

Předpláci se na čtvrt léta 1 zl., na půl léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stř. U c. k. poštovních ouřadů Rakouského mocnářství půlletně s přítičnou obalkou 2 zl. 86 kr.

Hranice roku 1616.

(Pokračování.)

„Co to má být?“ wolal desátník, wida wojáka na zemi a běže mu ku pomoci.

„To je tolik, že na mne wystřelil. Jistě puška jeho tak trhá, že ho porazila.“

„Zločince!“ zwolal desátník, a příběhna k Streměwu wložil mu ručnici na prsa.

„Slyšte, pane wojáku!“ prawil pokojně Streměw, uchwátiv pušku rukou. Nehoršte se nadarmo. Wy jste zapomněl, že má puška dwa konce: na jednom jest hlaveň, na druhém pažení. Není jisto posawád, kdo tu flintu w rukou má, ač wy ji držíte oběma a já jen jednou. Wíte, jak to nemilé, když člověka na př. popadnou za krk. Raděj mne již nechte anebo poručte swou duši na milost.“

Desátník chtěl pušku Streměwu z ruky wyrwat, ale ta jakoby mu k ruce přirostla. Šwéd widěl, že mu činiti s člověkem neobyčejně silným, i stal se mnohem smluvnějším.

„Pusť ručnici!“ začal opět. „Já ti nic neudělám. Jen musíš ty a všickni, co zde jste, hned se mnou k našemu setniku jít. Já mu musím o všem zprávu dát. Osprawedlíte se pak před soudem jak můžete, měli-li jste práwo zprotiwit se wojenské hlídce a poranit wojína.“

„Toho jsem naprawil proto, že po mně střelil. Já jsem nezačal. Soudu se nebojím, půjdu s tebou, ale sám. A wy, přátelé, jděte s Bohem domů. Wy jste se w ničem neprowinili. Já sám za všechny zodpowím. Děkuji wám, bratři, že jste na mé wolání příběhli. Někdy se wám odsloužím. Dej nyní, příteli, pušku a torbu panu wojákowi.“

„Ne, ne!“ křičel desátník, „všickni, všickni musíte jít s námi.“

„Tedy počkej, bratře, nedávej ještě pušku,“ prawil Streměw dále. „Máme-li všickni jíti, pane wojáku, musíte nás wzít násilím. Dobrowolně nepůjdem; jediný já, líbí-li se wám. Ani dubowku tuto newezmu s sebou.“

I přehazowal obušek jak lehký proutek s ramena na rameno.

„Nu, nu, dobře, půjdete sám,“ wece desátník. „Druhé my dostanem.“

Wítězoznaky, totiž pušku a torbu, wrátili Šwédům.

„S Bohem, bratři!“ zwolal Streměw. „Děkuji wám. Jděte s Bohem domů.“

Wojsko jeho se rozešlo na všechny strany a on šel se Šwědy do wsi, kde setník se zdržowal. Raněného wojáka wedli soudruzi jeho pod pažďím.

Mezi touto šarwátkou chtěl Wladimír několikráte ze své skryše wyběhnouti, ale Artemij ho wždycky zadržowal. Slyšeli všickni tři hlas Streměwa a znamenali, že on je při té hádce první osobou. Slyšewše ránu wzchopili se Wladimír a Artemij zároveň, chtěce Streměwu na pomoc běžet. Nadežda je slzami uprosila zůstat. Hned za ranou ozwal se opět hlas statečného starce a oni se utišili. Když vše utichlo, začal Artemij naléhawě příteli swému domlouwat, aby se přes Láwu odprawil.

„Ne, nikoli, ani za newím co!“ odpowěděl tento. „Mohu-li odtud, newěda soudný výrok swůj? Nadeňko, milá Nadeňko, nic mne nerozloučí s tebou, ani Láwa, ani Šwědi, toliko jediná smrt.“

„A ty to, jak se zdá, chceš, Wladimíre!“ prawil Artemij. „Tys zapomněl, co se s tebou stane, jestli tě lapí. Nyní jsi byl o wlásek ztracen. Pro Boha, poslechni mne! Odeber se nyní co nejrychleji na naši stranu. Já bez tebe vše wyzwim a ještě dnes tě o všem zprawím. Já sám půjdu k tobě přes Láwu.“

„Já nechci, abys pro mne wydáwal život swůj w nebezpečenstwi.“

Šli k břehu Láwy, k tomu samému klenu, pod jehož stínem ráno Artemij a Nadežda odpočiwali.

Najednou bylo za houštím slyšení rachocení bubnu.

„Ha! druhý zástup wojska přichází!“ zwolal Artemij. „Nyní tě uwidi, Wladimíre. Prchni, prchni, dokud ještě čas. Já ti dám o všem wědět, dnes, za hodinu, za minutu. Widiš tam na naši straně ten vysoký dub u paty chlumu? K tomu stromu spustím odtud šíp a přiwažu k němu psaní pro tebe. Ty všecko zwiš, a nyní, pro Boha, prchni.“

„A tobě není líto, rozloučit se se mnou, milá. Nadežďo?“ di Wladimír, uchopiv její ruku a něžně ji hledě do očí.

„Wždyj nejdem na dlouho od sebe!“ odvětila s úsměchem, a mezi tím wstoupily jí dvě slzičky do ohniwých očí.

„Tedy na uwiděnou, moje milá, na nižto se dost nadiwati nemohu.“

Rozešli se, jak se wždycky rozcházejí ženich s newěstou. Kdyby Artemij Wladimíra byl nenutil, byl by se rád s ní od roku 1622. až do 11. února 1847. loučil, a padl by byl nepochybně do rukou Šwédů.

(Pokračování.)

Listy učitelům českým.

9. W čem záleží působení učitelow we mládež škole již odrostlou?

Nediwte se, pp. učitelowé, že okres působení Wašeho tak dalece rozšiřuji; owšem že školní zameškání a potřebná mimoškolní duhlídka na mládež ku škole náležející wynaložení takřka všech Wašich sil žádá, a že wynaložení to s Waší peněžitou, aneb jinak materialní odměnou w žádném srownání není; a však kdož by chtěl wynaložení učitelow dle peněžité odplaty měřiti? Kdyby chtěl národ anebo stát učitelům za to odměniti, co oni pro vlastenskou mládež činiti mohou a dílem i čini, tu by zajisté dosti peněz w kasách swých našel. Než wynaložení učitelow, jestli totiž pravě jest, nezádá i odplaty takowé, jelikož ono samo w sobě nejvyšší odměnu nalezá, která wšelikou odplatu pozemskou wysoce přewyšuje; jest to totiž myšlénka: Ty nadarmo na swětě nežiješ. Něco jiného je ale otázka po uznalosti, ku které zawázání jsou rodičowé, ba i národ. K uznalosti takowé dá však učitel tím wětší podnět, čím více se přičini, aby powolání swému dosti učinil; a proto nemeškám zdání swé pp. učitelům wyjewiti, kterak možno na mládež škole odrostlou wychowatelsky působiti, z čehož i pro časopis wychowatelský potřebná poznamenání wypadnou.

Přede wším we wěku tomto rozdílu pohlawního šetřiti třeba; jest již rozdíl mezi wychowáním chlapcowým a dívčíným, wětší ale rozdíl jest mezi tělesnou a dušewní powahou mládence a panny, a proto nesnadněji jest na oboje pohlaví we wěku tom přiměřeně působiti. Nesnadnost ta roste i tím, že we wěku mládeneckém a panenckém wůbec působení wychowatelské přechází w pouhou radu a usnadnění toho, čeho mladému člověku třeba, aby powolání swé poznal a jemu zadost učinil, kdežto we wěku dětinském neobmezeně wládlo a we wěku chlapeckém a dívčíném wládá swou jen důwody podporowalo. Hlavní tedy pravidlo, chce-li učitel we mládež odrostlou působiti, jest, aby doma zanechal swou wladarskou čepičku, s kterou we škole dětem imponowal, zde musí býti starším přítelem mládeže; zde musí jedině rozum a srdečnost imponowati, má-li se učitel státi středem wšelikého moudrého snažení jinošstwa, což zvláště w menších městech a městechkách welmi žádoucí by bylo. Owšem že jest učitelow působení při mládeži odrostlé wětším dílem jen na jinošstwo obmezeno; a však časopis wychowatelský neopomine i těm, jenžto wliw mají na wychování panencké, potřebných naučení podáwati. W ohledu tom zaslubují zvláštního powšimnutí tak nazwané ženské industrialky. W ústawech takových je ženský cit we swém doplňowání, tu se idealy tworí, tu býwá wšeliké přewrnutí citů welmi časté; tu by se proto měl náležitý význam pohlawnosti wyložiti,

a na mnohé úskalí praktické skutečnosti pozornost obrátiti, na kterém se rozličné ideálky, owšem s nemalou úhonou pro budoucnost, rády rozkotáwají. Než i to, čemu se ženská mládež w ústawech takových přiučuje, měl by časopis wychowatelský pod swou ochranu wzíti a zvláště ze stanoviti národnosti posouditi; nebo odrodilá matka porodí budoucně i odrodilé syny. Byloť by se mu tu owšem s mnohým nesmyslem potkáti.

Co se již wychování tělesného ohledem na mládež škole odrostlou týče, zdá se, žeby ona owšem žádného nawodu k tělesnému cwičení nepotřebowala, jelikož její powolání (myslím zde na řemeslníky) beztoho tělesné síly požaduje a tato časem až příliš cwičena býwá. Wšak nechci se zde o tom zmíniti, že učitelé zákonně (str. 245. p. šk. zř.) k tomu zawázání jsou, aby mládež školní k rozličným pracím wedli, jako k prádlu, šiti, pletení atd., twrdím jedině, že právě proto tím více formálního cwiku, totiž oddechu a okřání silám uondaným třeba, jehožto se nikoli mořící zahálkou dopíditi lze, ale přede wším tělesným cwíkem, jenž k tomu směřuje, aby ducha zotawil a tělesným silám wlačnějšího pohybu poskytl, by zahálkou najednou neztrnul. Wšeliké ponawrhnutí a usnadnění takowého wyrazení pro mládež odrostlou oučinkowalo by i na veřejnou a domácí blaženost ale zvláště tím, žeby dospělejší mládež o nedělích a swáticích z nedostatku lepší odřuchy do zahálky a jiných nepravostí neupadala. Třeba tedy wymejšleti veřejné hry a jiné tělocwivé pokusy, aby jimi veřejná rozkoš wznišla; třeba i tance ušlechťiti a wšeliký mravný a onačejší spolek urownati, aby se dospíwající mládež wzájemně poučila, aby se z mravných stránek poznali i ti, kteří čistým srdcem po sobě zatoužili. Jedině takovým způsobem možná w dědinách, w městěčkách a we městech našich odstraniti karban a wšeliké mravnost a zdraví hubící slézání. Že při počínání takowém učitel přemnoho působiti může, je patrné; nebo zábawy ty mají býti mravní, a k mravnosti této přispěje učitel jakožto osoba počestným chowáním w obci wynikající nejvíce swou přítomností. Zde nepotřebuji zmínku činiti o tom, že tak uspořádané zábawy i k národnému owědomění napomáhají, ba že i k vlastenectví pravému wědou. Než potřeba působení takowého nezdá se posud od wychowatelstwa našeho býti uznána, také bychom nadarmo w Příteli Mládeže zmínku nějakou o věci té hledali.

Co do wzdělení dušewního mládeže odrostlé, jsou k tomu cili zákonně (§. 311. p. šk. zř. srw. i §§. 131., 443. a 444.) tak nazwané nedělní a swáteční školy ustanoweny. W skutku můžeme říci, že se w ohledu tomto od učitelstwa našeho k mnohému hledí; jest i od wlády o mnohou pobídku a kontrolu postaráno. Než mělo by se nejen o to pouze dbáti, aby se opakowací hodiny wůbec držely, ale i o to, čemu se odrostlá mládež přiučiti má; nebo jen opakowati, čemu se mládež již za školního času naučila, nepostačí pro wěk nynější; kdo nepokračuje, couwá. Mělo by se tedy we školách nedělních a swátečních zvláště ku průmyslu hleděti, technologie, přírodnictví, hospodárství, ba i lecos z politického zřízení a jiné potřebné věci měly by se zde přednáseti, jako k. p. o opatrném zacházení s ohněm atd. Za tou příčinou je právě učitelí oněch známostí třeba, o kterých jsem se již w listu čtvrtém zmínil. Konečně by i zaražení bibliotek městských z nedělních škol vycházeti mělo; nebo školy tyto mají býti semenisté pravého měšťanstwa. Časopis wychowatelský nalezá znamenité působistě we školách nedělních, z něho byste, pp. učitelowé, nejspíše čerpali měli, co Wám je přednáseti mladému občanstwu. Snad že se budoucně i zvláštních knih školních, k oddělení tomuto směřujících, dočkáme.

D o p i s. z W i d n ě.

(Koncerty. Jenny Lindová.)

Podaw w předešlém listu swém zprávu o zdejšíh bále slowanském slibil jsem Wám o ostatních hudebních a masopustních zábavách zdejších, pokud by alespoň poněkud pro čtenáře Kwětů zaniwamými byly, budoucně psáti. Abych dostál slowu swému, w krátkosti o nich tuto promluwiti chci.

Z koncertů, jichž zde w minulých dvou měsících tolik dáwáno bylo, že častokrát w jednom dnu tři i čtyři hudební umělci a umělkyně majorum et minorum gentium slyšeti se dáwali, zmíniti se chceme nejdříve o onom, jež wýtečný pianista Mortier de la Fontaine dne 4. Ledna dáwal, a sice proto, že jsme tenkrát i jedna českou píseň, powěstnou totiž „Kde domow můj“ naším z besed zdejších již známým krajanem p. Křikawou, nyní oudem zdejší dworní opery, přednášeti slyšeli; i přáti by bylo, aby častěji písně slowanské při podobných příležitostech se zde spíwaly, owšem ale s takowou lahodou a cítem, jak jsme to w Praze od pp. Strakatého a Mayera slychávali. — Zanimawé dále byly také tři dosawádní koncerty, jež sedmiletá Wilemína, Nerudová, Morawanka rodem z Brna a žačka krajana našeho p. prof. Jansy, s přehojným účastenstwím a pochwalou zdejšího hudby milowného obecnstwa na housle dáwala. Nejsme nikoliw přátely diwotworných uměleckých dětí, jimiž hudební swět nyní zaplawn jest: wyznati však musíme, že dotčená mladinká koncertistka chwálnou u věci této wýminku činí, a jakož již nyní, co se technické obratnosti i jemnosti a výrazu plně hry týče, wšem dosawádním zbožňowaným dětským umělcům, k. p. Vieuxtemps-owi, sestrám Milanollo-wým a t. p., jestli w mnohém nad ně newyniká, alespoň směle na bok postawiti se může: doufati jest, že při přiměřeném dalším wzdláwání časem swým úplnou mistryni na nástroji swém se stane. — Třetí koncert, jenž nás rovněž zánimal, dáwán jest mladistwým krajanem naším Laubem dne 16. Ledna b. r. w diwadle na Wídni. Wýtečná a cituplná hra jeho na houslech, českému obecnstwu dostačitelně již známá, i zde nalezla u posluchačů, pohříchu ale toliko u welmi skrovném počtu tehdaž shromážděných, zasloužilého pochwalného uznání.

Co se diwadelních zdejších zábaw týče, tu Wám bez toho snad známo, že již delší čas w sídelním tomto městě slawík sewerní, zbožňovaná Jenny Lindová, mešká, a tudy se diwiti nelze, když wšecky jiné hudební zábawy, w nichž ona neoučinkuje, malého účastenstwí, jako n. p. dotčený koncert Laubůw, nalezají. Umírněn jesti owšem letos o něco lonský Lindowský zimničný entusiasmus, nie však méně lomcuje prece tak zwanými zdejšími Kunstenthusiasty a Schöngelsty ještě dosawáde tak silně, že oni nejsouce s tím spokojeni, že ke cti zbožňované umělkyně medalie se bři, bály a slawnosti zřizují a podobizny i životopisy její w tisícerych exemplářích prodávají, lecos by za to dali, kdyby učený swět k tomu přiměti mohli, aby Leverrierem objewenou oběžnici ke cti slawíka sewerního pokřtiti se odhodlal *, čímž by snad owšem mezi pp. astronomy u věci této trwající hádka co nejdříve se ukončila. Že pražský diwadelní ředitel p. Hofmann s Jenny Lindowou, aby čarozwuky swými i Pražany oblažila, owšem ale při tom také, jako druhdy slawný Lumír skalami wysehradekými, peněží pražských měsců k prospěchu diwadelní kasy mocně hýbala, a že, ačkoliw za jeden wečer 1000 i 1200 zl. we stř. mimo swobodné obydlí jí dáti se obětowal, přece oslyšan byl, známo Wám již beztoho také, a bojíme se

* Již to nebude možná, neboť učený swět usnesl se již o jméno Neptun. Red.

skutečně, aby tudy snad i mnohý z pražských Schöngelstů sobě nezoufal. Nepochybujeme nyní wíce o kouzelné moci warita starých zpěwů a jich božském powolání, majíce tuto příkladů na blledni ležících. Co by asi bylo hluku a obtíží, kdyby k. p. některému wýtečnému muži na rok 1000 až 1200 zl. stř. dáti se mělo, aby důkladnou, k potřebám času směřující knihu sepsal, z níž by se lid náš leccemu dobrému při hospodárstwí, dobytčárstwí, řemeslnictwí a t. p. naučiti mohl? Jakých těžkosti by asi přemoci bylo, kdyby se mělo k. p. k rozmnožení fondu naší průmyslowé školy několik akademií, diwadel atd. zříditi, jenž by za wečer 1000 zl. stř. čistých wynesly?! — I powažující s chladnou krví tento zimniční umělecký entusiasmus a porownajíce jej s ostatními nynějšími poměry, téměř bezděky domýšletí se musíme, že se vrátily powěstné ony doby, kde klassická slowa: „panem et circenses!“ jediným heslem w staroslawné Romě byly a mocně přewládaly! — Wšak abychom se opět k předmětu swému nawrátili, oznámiti musím, že se nám dosawáde dewětkrátě toho potěšení a štěstí dostalo, Jenny Lindowou w diwadle na Wídni slyšeti, a sice šestkrát co „deeru pluku“ a třikrát co „náměsíčníci“; že hra i zpěw její přewýborné byly, přehojným účasteustwím zdejšího krasocitného obecnstwa nade wši pochybnost ujištěno. Mimo to wystoupila ještě jedenkrátě w akademií, krajanem swým p. Berrmannem zřízené, a w několika koncertech, mezi nimiž i w třetím, jež byla malá Nerudová dáwala. Wystoupiti chce nyní ještě w Normě a několika jiných operách, načež se odebere ... bažin, wo die Göttrone blühen, aby se tam přiučila jazyku italskému a pak i w Miláně, Neapoli, Paříži atd. we wlských operách nové triumfy slawiti a zlaté žně držeti mohla. Wedle ní wystoupil také ilirský tenorista p. Stazić, rovněž z besed slowanských již známý, co Tonio a Elvin s hojnou pochwalou; i nadíti se, že mladistwý ještě zpěwec tento, jestli u wzdláwání swého wydatného a příjemného hlasu pilně pokračowati bude, někdy znamenitého uměleckého jména sobě získá. (Pokračowání.)

L i t e r a t u r a.

Sto básni pro dívky (a sice 50 českých a 50 německých) sepsané od Frantška X. J. Maška. Wydané a k doštání se sto wyswětlujícími rytinami w lithografickém ústawu M. A. Wítka w Praze, 1845.

Kdoby nápisu knihy této doslowně wěřil, myslil by, že pedagogická literatura naše nowého pracovníka a nowý výrobek získala. Bohužel ale welmi by se mýlil, neb těchto 100 básní (aneb raději 50 we dvou řečích) již dávno p. Spektř byl sepsal a wydal, z čehož widno, že p. Mašek a p. Spektř buď jedna osoba jsou, aneb že — což k pravdě podobnější — p. Mašek bájky (ne básně!) Spektřowý spřipojeným pouze překladem wydal. Je-li tomu tak, o čemž ostatně nepochybujeme, jelikož i bájky Spektřowý i páně Maškovy před sebou máme, musíme slowičku „sepsané“, w nápisu postawenému, drobet jinak rozumět, než mu p. Mašek rozuměti chtěl. Nepodaltě nám p. Mašek nie půwodního, nýbrž pouze špatný překlad, jímž zajisté ani sobě ani literatuře neposloužil, a to tím méně, jelikož již dříve, r. 1844., p. Štule wybor z těch samých Spektřowých bájek we zdarilém překlade byl wydal a p. Mašek následowně již napřed wěděti mohl, že jen tenkrátě jeho překlade si budeme moci wážiti, když nad páně Štulecůw wynikne. Jaký ale rozdíl nalezáme mezi oběma přewody, když hned prwní bájku „Krkawec“ porownáme! P. Mašek we wšem tak neobratně si počíná, tak temných slow užívá, že mu, jak jsem se sám přewědčil, žádné dítko neporozumí. Kdokázání toho stájež zde toliko několik příkladů jako na wystrahu. W bájce 2. prawi: „Když tam pak jasoň okny

wešel;“ we 4.: „do taktu mlátili,“ výrazy to dítkám nepochopitelné. Jak nemotorně překládáno, viděti z následujícího místa w bájce 12. se Štulcowým překladem porovnané: Špicl. Ne, Mopsku, budu raděj mlčeti,

Zloděj to chce právě věděti.

Dle Štulce takto:

Sobák. Nemysli, mopsíku, že sobák to powí,

Kdo to chce zwěděti, sám zloděj hotový.

Pan Mašek měl také s weršem a s rýmy krušnou práci, a tu musily dobrý smysl a mluwnice werši a rýmu často z cesty, ač při všem tom w jeho bájkách dobrý rým přece jen wzácným jest hostem. Tak praví: Slyš Špicl; s bédowání místo s bédowáním; brabčiček; jes mi místo jez mne; hošík příběhše (i); w smyslu swým; Ai pudl! ty mi děláš pékné weče; widiny; do swé jeskyni; mé bratří atd. Totéž platí o přidawku wážného obsahu. Překlad ten má se k Štulcowu přewodu těch samých přidaných drobnůstek jako noc k bílému dni. Rytiny jsou překladu zcela dostojné. K závěrku radíme upřímně panu Maškowi, aby, cítí-li w sobě powolání k pedagogickému spisowatelství, dříve přiměřeně se vzdělal, jinaké plody jeho neotěsané a neuhlazené zůstanou. Na mnoze ještě panuje domněnka, že, píše-li se pro mládež, zcela tak se psáti musí, jak nám to sprostě napadne a že při spisování pro mládež nejméně přemítati a vybírati třeba. Já však mám za to, že právě zde spisowateli největší bedlivosti, rozvažlivosti a vybíravosti w obrazech i slowech potřebí jest, poněwadž ten, pro něž píše, zcela na jiném stanovisku stojí než spisowatel a proto vždy tázati se dlužno, zdali dítko slowům našim porozumí. Spisowatel pro mládež musí, mají-li mu dítky rozuměti, takměř státi se děckem, musí mezi dítky w duchu sestoupiti, w jejich duši se ponořiti, tak aby se stal jim rovným, musí svou individuálnost jako we dwí rozděliti, t. j. musí se předně co spisowatel, co tvořící duch objewiti; za druhé pak w duchu druhou individuálnost na se přijmouti, t. j. dítěte, které to jiným sobě rovným sděluje, co spisowatel byl wytworil. A však zatím dosti o tom. Šířeji se o věci této jindy prohlásíme.

K—ý.

Slowanské zpráwy.

Wnitřní Rakousko.

* W záhřebské Danici píše jeden cestowatel radostné zpráwy z dolního Štyrského. Slowinci vzdělání sebe a jazyka materského tak jsou milovní, že knihkupci za sklem samé slowanské knihy wykládají, w Mariboru pak třikrát více slowanských knih se kupuje, než německých.

* Společnost hospodářská w Lublani dává 12 wýtisků „Kmetijskih in rokodelskih novic“ lublaňskému lyceum bez platu, by se tím láska k materskému jazyku u studujících zmáhala. Páni professoři dle vlastního uznání tyto wýtisky rozdělují. Původem toho šlechetného daru byl p. professor L. Martinak. We čtvrtém čísle „Novic“ nachází se pěkný článek, w němž studující tříd humanitních a filosofie za tu štědrost společnosti hospodářské wrouci díky wzdávají. — Wůbec zábavnost a rozmanitost toho časopisu s jeho oučastníky roste; nalezáji se odběratelé a dopisowatelé i w Istrii. Tak se děje w zemích, o nichž jsme se we školách učili, že jsou německé a wlské.

U h r y.

Národ srbský w Uhrách zponenáhla z hlubokého spánku se probuzuje. I we veliké Kikindě (w Zátisf) diwadlo srbské w život wstoupilo.

Wlastenské zpráwy.

* Náš krajan pan Zawrtal, dosawádní kapelní mistr pěšího pluku barona Reisingra, přijal místo kapelního mistra při diwadle w Barcelloně, od králowny Isabelly obzvláště podporowaného. Tak i první tenor při králowské opeře w Madridě jest Čech, jmenem Tambrlík, a nedávno obdařen jest řádem Karla III.

* W Březnici hrají ochotníci pilně diwadlo, a obecenstvo čteně se schází k jejich zdařilým představením.

Pražský denník.

* Dne 7. b. m. wywolen jest od výboru měšťanské besedy za přednostu pan Prokop Richter, za jeho zastupce pan Loos, za pokladníka pak na místě pana Richtra pan Popelka.

* Pan dr. Čejka stal se nejwyšším rozhodnutím docentem a ordinujícím lékařem na klinice kožních nemocí w c. k. všeobecné nemocnici pražské.

* Dne 6. b. m. učiněny jsou i w Praze, a sice w nemocnici milosrdných bratří, zkoušky s wdychowáním sirkowého étheru, nejdříve na zdravých osobách, pak na wice nemocných, z nichž jednomu otok se řezal, ostatním zuby trhaly, a weskrz k největší spokojenosti se podařily.

S m ě s.

Zaswěcený welbloud, kterýž každoročně s dary sultana do Mekky putuje, má být z pokolení onoho welblouda, jenž welkého proroka na jeho cestách nosil.

—m—

Liberální jeden člowiček dokazowal we společnosti, že w čerta newěři, poněwadž jej nikdy nebyl widěl. „Z právě uwedené příčiny,“ odpověděla na to jedna dáma, „mohla bych pochybowat, že máte rozum.“

—m—

We Francouzsku wyjde co nejdříve spis rozsáhlý o starožitnostech města Ninive s mnohými rytinami.

(Voleur.) —m—

Předešlou zimu našla se na blízku města Orbe (w kantonu Waadt) mosaika wytečné krásy. Oznámil se nález ouřadu, jenž proň dwa ouředníky wyslal. Než však k místu přišli, kde se mosaika wykopala, byla tato na kousky rozlučena; učinili to sedláci, kteříž zde tou powěrou jsou pojata, že wšeco, co z pohanských dob pochází, neštěstí přináší.

—m—

Nowý způsob souboje. W Gentu dostávají soupeřové welkou stříkačku, kteráž se smíšeninou z wody a sazí naplní; pak se postavějí w dále deseti kroků proti sobě a postříkují se tak dlouho, až se jeden za přemožena prohlásí.

—m—

W Mannheimu udál se před krátkým časem souboj s bambitkami mezi jedním důstojníkem wojenským a spisowatelem. W diwadle totiž tleskal spisowatel jednomu zpěwákovi, kterémuž důstojník pískal. Wěru, welmi důležitá příčina k souboji! Přišlo k hádce a pak k wyzvání. Spisowatel je těžce raněn a důstojník w žaláři.

—m—

W jedné wsi nedaleko Lipska nachází se jedna ženská, která w magnetickém spánku prorokuje; za každou wěštbu platí se půl zlatého a wynáší přý to hezky.

—m—

W Briegu se učil synek jednoho tamějšího kupce sladownictví. Když měl být na hodnost towaryše powyšén, nepřijal jej cech, proto že je — Žid. „Slezské nowiny“ se domníwají, že proto jej cech za towaryše nepřijal, poněwadž se obáwal, že by Žid ten budoucné obecenstvu „nekřtěné piwo“ podáwal a tím jej o ouwěrek připravil.

—m—

Číslo 19.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: **J. B. Malý**

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

13. Února
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
párách třikráte za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Důstojnost palatinská a ouřad královského náměstníka w Uhřích.

Důstojnost palatinská w Uhřích jest tak stará, jako titul královský jejich panovníků; již za Štěpána swatého připomínají se palatini Čeba a Aba. Byli pak palatini, čili vlastně comites palatini, z počátku to samé, co w říši Merovingů majores domus, t. j. ouředníci, nad palácem královským a vším, co k němu příslušelo, dozorstwo mající. Ze ale palác nebo dvůr královský jest středisko země a záležitosti jeho co takového celé země se týkají, stali se palatinové během času, jako za Merovingů majordomové, z úředníků dworských úředníky zemskými, a sice prvními mezi světskými. Považovali se od nejstarších časů co prostředníci mezi králem a zemí; věc jejich byla, wyslowowat králi žádosti národu a k tomu, co by zemi prospěšno bylo, ho nakloňowat. W nepřítomnosti anebo nedostatečnosti krále zastupowali ho w ouřadování, jestli nebyl ustanowen zvláštní jeho náměstek, jakož stalo se za Ondřeje II., že w jeho nepřítomnosti, an se byl do Palestiny na křižácké tažení odebral, ačkoliw Banka byl palatinem, nicméně arcibiskup ostrihomský co královský náměstek zemi spravowal; dále pak za nezletilosti Ladislawa V., kdežto byl náměstkem udatný Jan Hunyadi, ačkoliw palatina bylo. Po smrti Ladislawa V. náměstkem byl Szilagy. Za Matyáše Korvina náměstkem byl Urban Dóczy z Nagy-Luche, biskup jagerský; za Ferdinanda I. Pawel Várda, arcibiskup ostrihomský; za téhož samého a Maxmiliána Mikuláš Olah, též arcibiskup ostrihomský. Náměstkowé královští zwali se též propalatini čili náměstníci palatinowi, o čemž wyslowně zmiňuje se jeden zákon wydaný za Maxmiliána; okres činnosti náměstkůw královských jest tedy skoro ten samý jako palatinůw.

Náměstkowé královští dělí se tedy od palatinů hlavně jen tím, že je král podle své vůle ustanowuje, kdežto palatinové woli se od celého sněmu ze čtyř osob od krále nawržených, z nichžto musí býti dwa katolíci a dwa ewangelíci. Po smrti pala-

tinowě musí se nové wolení nejdéle w roce díti, ku kterémuž konci sněm podle zákona se rozpisuje.

Práva a přednosti palatinů jsou hlavně tyto. W politickém ohledu jsou předsedové královské rady i tabule magnatů při zemském sněmě. Krom toho jest palatin ustawičným hlavním županem Pešíanské stolice, předsedou tak řečené sedmipanské tabule co nejvyššího soudu w králowství Uherském, a zastává též ouřad nejvyššího soudce Kumanů a Jazygů. Jakožto generální kapitán zemský jest palatin i vůdcem šlechtické insurrekce čili vojenské hotowosti w případě wálečném. Za nezletilosti krále jest jeho poručníkem a při korunování nese před ním korunu, kterou mu spolu s arcibiskupem ostrihomským na hlavu sází.

Dwakrátě obsazeno bylo místo palatina bez zákonního předložení čtyř kandidátů jednohlasným usnešením stawů, a sice arciknížaty Leopoldem a Josefem. Nyní, jak známo, dostala se hodnost náměstka královského synu zemřelého palatina, J. C. W. nejjasnějšímu arciknížeti Štěpánu, milowanému našemu zeměspráwci, kterýžto ouřad zastáwati bude až do zwolení nového palatina.

Ze šlechtických uherských rodin daly zemi palatiny: Pálffy 3, Balázsy 1, Okolicsányi 1, Esterházy 2, Batthyányi 1, Forgács 1, Draskovics 1, Nádasdy 4, Wesselényi 1.

Hranice roku 1616.

(Pokračowán.)

8.

Artemij spěchal se sestrou domů. Matka jejich sedíc u okna plakala. Otec chodil po komnatě s nepokojnou twáří.

„Milá dcero!“ prawil zastawiw se. „Tys mohla dáwno pozorowat, jak já vždy Wladimíra Lwowiče milowal a ctil. Lepšího ženicha jsem ti práci nemohl. Já dáwno wěděl, že on tě miluje, že ty jej také miluješ, sama to snad ani newědouc. Já byl přeswědčen, že se bude o twou ruku ucházet. S jakou wroucí radostí požehnal bych sňatek váš! Ale jak widím, Bůh ustanowil jináče. Ty znáš nový královský rozkaz, wiš jak přísně zapowídá všeliké styč-

nosti s Rusy. Bez vědomí švédského řízení nemohu tě provdati za Rusa cizí strany, a prosit o dowolení jest tolik co dostat odmrštění. Pustit tě tajně přes hranice, k tomu se rovněž odhodlati nemohu. Nemluví zde, coby se se mnou dělo; na sebe nemyslím; ale tebe uvrhnu do nebezpečství, může být do záhuby. Mohou tě chytit jak přeběhlci, jak zrádkyni, a ty znáš následky toho. Řekni mně, milá dcero, co mám dělat?“

„Tatínku!“ odpověděla Nadežda s chvějícím se hlasem. „Jsem ve vašich rukou a chci vyplnit vše, cokoliv mně přikázete.“

„Hleď,hleď, jak zbledla moje holubinka!“ ozvala se matka. „Ubohé dítě! Pojď sem, sedni si vedle mne, hořepné ptáče!“

Nadežda si sedla vedle matky. Stařena ji obejmula a zaplakavši přivinula hlavu její k prsoum svým. Dívka se namáhala city své utajiti, aby rodiče uspokojila, ale nemohla. Položivši líce na pléce matere štkala.

„Ubohá sestro!“ pravil pro sebe Artemij, a přistoupiv k oknu začal hledět do pole, aby své slzy ukryl.

„Neplač, neplač, moje drahé slunce!“ těšila matka Nadeždu. „Bůh ti pomůže, my ti najdem na naší straně ženicha, lepšího než Wladimír Lwovič. Hleď ho brzy zapomenout. Nač se marně trápit?“

„Nu, tu jsem!“ zvolal Iwan Streměw wkročiv do komnaty. Pa! zde všeko pláče. Myslili jste snad, že mne již powěsili?“

„Co jsi zase učinil, bratře?“ tázal se starší Streměw. „Kde jsi byl od toho času, co jsi ode mne odešel?“

„Ach, widim, že ještě nic newiš. Já šel Wladimírowi Lwoviči odpověď říci; hledím — švédští wojáci ho hledají a šlapou žito. Nuže, musel jsem se něčeho chopit. Já popadl obušek, swolal dobrých lidí a šel jsem oswobodit naše; s přátely jsem to vykonal... Nu, a kde je Wladimír Lwovič?“ pravil dále obrátiv se k Artemijowi. „Dostal se šťastně domů?“

„Ano, odešel, aniž ho kdo pozoroval.“

„Chwála Bohu! Nu, když jsem se tedy s přátely spojil, odwekli mne k setníkowi, a setník ten je poněkud můj známý, je to Karel Karlowič Holm. Wymluvil mně, vymluvil také wojákům, že pošlapali žito a na mne střelili, poručil dát raněnému wojáku rubl na léčení, a tím se vše skončilo.“

„Wšak ty jednou padneš do většihó neštěstí!“ pravil starší Streměw. „Tys již mnoho kousků provedl. A když jsi šedých vlasů se dočkal...“

„Nu, opět se wadíš! Já myslil, že mne tenkrát pochwálíš. Sám setník, když tu věc rozvážil, řekl, že mám pravdu. Podržel mne u sebe; my spolu obědvali, popili trochu a po obědě jak mne překwapil! Poslouchej jen.“

Uchopiv bratra za ruku odwedl ho do kouta a

šeptal mu cosi do ucha. Tento jej poslouchal s rostoucím nepokojem.

„Co jsi mu na to řekl?“ tázal se šeptem starší Streměw.

„Já mu děkował w twém jménu za tu čest, říka, že tomu budem Bůh wí jak rádi, ale že ty dceru proti její wůli neprowdáš, a že tedy celá věc od ní jediné záwisi.“

„To je dobrá, moudrá odpověď. Děkuju ti.“

„Pochwálil jsi mne příliš! Ano, já zapomněl říci, že setník jakousi náhodou wí, že naše Nadežka Wladimíru Lwoviči-nakloněna jest. Powídal, že ho nepustí ani za newím co na naši stranu, že ho již dáwno jako wyzwědače w podezření mají a že, jestli se opováží na naši stranu přebřísti, jistotně ho zastřeli neb powěsí. Pak se ještě ptal, líbí-li se Wladimír Lwovič Nadežce? Já mu řekl... co bys myslil?... Rozumí se, že jsem mu neřekl nic.“

„Newím, jaký ta věc konec wezme!“ šeptal s powzdechtem otec Nadeždin.

„Nu, přestaň plakat, drahá ne!“ prohodil Iwan Streměw přikročiv k ní a laskavě ji uchopiv za bradu. „Nu, co dělat; nemožno-li ti Wladimíra si wzít, najdou se ještě jiní ženichové. Podívej se jen, jak jsi hezounká! Co myslíš na příklad o setníku Holmowi? Jak kdyby ten si tě chtěl wzít? Což?“

Starší Streměw se zachmuřil a pokynul významně bratru, dáváje mu tím znát, aby mlčel. Nadežda to pozorowala. Ona se wzczopila a padla otci k nohům. „Otče, milý otče!“ pravila hlasem, jenž zoufalost prozrazowal. „Nedávejte mne Holmowi!“

„Wždyť na to nikdo ani nepomyslel, moje milá! Utiš se,“ wece otec, uchopiv dceru a posadiw ji wedle sebe.

„Já wím, že budu Holmowou. On mne unese násilím, otče!“

„Unese?“ pravil Iwan Streměw. „Nikoli! to se nestane! Já ho skolím nic jinak než jak medwěda!“

Zoufání Nadeždy rozerwalo srdce matčino. Ona wyskočila, přikročila k muži a uchopila ho za ruku říkouc: „Pawle Pawlowiči! my oba jsme žádali, aby si Naďa naše Wladimíra Lwoviče wzala. Oni jeden druhého tak milují! Srdce moje cítí, že nesnese rozloučení s ním. Dejme jí požehnání k Wladimíru Lwovičowi. Nechť ji wezme za Láwu, kam chce, daleko za hranice. Propouštíme ji do rodinné vlasti. Lito mně opustit ji, rozloučit se s ní na vždy: ale budiž! Alespoň když ji neuwidim, budu se těšit myšlénkou, že není otrokyní Šwédů, že je šťastna, že s milým přítelem svým žije pod křídlem bílého cíara.“

(Pokračování.)

D o p i s . z W i d n ě .

(Diwadlo, Chwála slowanského bálu.)

(Pokračování.) Co nejdříve má se také prowozowati na diwadle tomto i nowá opera od Mayerbeera, nyní zde meškajícího, „Tábor w Slezsku“, k nížto se již delší

čas nejkvotnější přípravy činí. — W dworním diwadle u brány Korutanské naše krajanka panna Schwarzwowa co Rozina, Maffei Orsini a Arsaces swým wýtečným altovým hlasem přehojně pochwaly sobě získala. Škoda, že na jare zdejší operu opustiti a do Londýna se odebrati chce; domníváme se ale jistě, že i na Temži ouplně uznání a pochwala, tak jako se našemu Piškowi byly dostaly, i tuto bohatě nadanou zpěvkyni jistě nemine. — W Josefowském diwadle, kde již 350kráté provozovaný čarowný záwoj své dosawádní čarowné moci u přitahování obecenstwa byl ztratil, rozbil nyní jiný, prawdiwý to čaroděj, powěstný totiž p. Döbler, stan swůj, a jeho w prawém smyslu čarowně překvapující optické obrazy a t. p., při nichž se příjemné hudební skladby krajana našeho Titla provozují, opět na nějaký čas obecenstvo přivabují.

Ku konci zpráwy této o hudebních slavnostech zdejších připomenouti ještě musíme, že 31. Ledna Saphir k dobročinným účelům hudebně - deklamatorní akademii zřídil, w něm wedle J. Lindové také p. Stazič a panna Bergauerowa, pak malá Nerudowa — tato opět s nesmírnou pochwalou — oučinkowali, a že k poctivosti četných, zde nyní meškajících uměleckých korifeů zdejší Strauss w lázni Žofinské dne 1. Února b. r. skwotný a přehojně nawštíwený bál dáwal, pak že o našem slowanském bále zde wůbec i we vyšších salonech nepochwalnější powěst se rozšiřuje a všecky zdejší belletristické časopisy co nejprizniviější zpráwy o něm podávají, zvláště pochwalně se zmiňující o slowanských, w Pomněnkách obsažených písních *, z nichž česká a slowenská již i do německého jazyka přeloženy jsou, a půwabnosti národního jiboslowanského kroje, w němž vládyka Černohorský s pobočníkem swým, pak několik Jiboslowanek, jmenowitě dcera proslulého Vuka Stefanoviče, na bále tomto se okazali. I kusy hudební, od krajanů našich k plesu tomuto nowě složené, jako obě polky od Gutmannsthal a Tieftrunka, zvláště pak zdařile dle českých národních písní sazená „Slawina kadrilla“ již we wíce weřejných bálech s nemalou pochwalou provozovaný byly. (Pokračování.)

Poznámání spisowatele díla o záležitostech stawu selského w Čechách (Böhmische Bauernzustände) na článek referenta o též spisu w Pražských Nowinách českých č. 10.

Uznáwaje zouplna práwo každého posuzowatele k swobodnému projewení mínění wlastního, i když zásadám posuzowaného díla zcela se přiči, přidávám přece k tomu tu wýminku, aby posuzowatel zcela stanowitě spisowatele pojal, a wěc — které odporuje — tak podal, jak ji spisowatel podává a odůwodňuje. To však w referátu o zmíněném díle w č. 10. Nowin pražských zcela nenacházím, a poněwadž každému, kdo Nowiny české čte, moje w jazyku německém psané dílo do rukou se nedostane, mně však walně na tom záleží, aby i pouze české obecenstvo, jebožto záležitosti práwé a hlavně na zřeteli mám, zwědělo, jak o nich smýšlím a weřejně jsem se prohlásil: i přinucena se widím, proti námitkám mně w onom článku učiněným mínění své obrániti.

Prawí p. referent, že w hlavě II. díla swého o manželství neusedlých obywatelů wenkowských jednáje k tomu radím, aby se jim tak lehce powolení k sňatkům neudělowalo, a stawí proti tomu, že radno není swobodu osobní i při všech zlých následcích takových sňatků obmezowati, z příčin:

1. poněwadž mnozí úředníci té moci, powolení ke

* We zprávě o slowanském bále w 15. čísle Kwětně neouplně udán obsah Pomněnek wynecháním písně slowenské a bulharské. Též mezi wypočtením tanců opominut mazur.

sňatku dáti neb odepriti, by zle a k swému zisku jen užíwali;

2. w dobře zřízené i ne příliš zalidněné zemi, jako posud Čechy jsou, každý, kdo pracowati chce, užití se může a

3. poněwadž lidé lehkomyšní, při nichž by — jak p. referent sám přiznává — jediné obmezení sňatku prospěšným býti mohlo, i mimo sňatek děti splodí, a tedy ono obmezení, jakožto prostředek proti množení se chudého lidu, nic platno by nebylo.

Z toho čtenář, neznaje posouzené dílo, souditi musí, že jsem já onen poměr manželských sňatků mezi lidem wenkowským hloub nepojal, nežli jak asi stačí onen, w majetnějším obywatelstvu wenkowském naskrze rozšířený nárek: „že každý h—k powolení ke sňatku dostane, a toho že by páni dopouštěti neměli.“ — Na místě všeho rozkládání uweđu wlastní swá slowa, jimiž jsem se pronesl o tom na str. 19. a 20. swého díla.

„I sňatky manželské mezi lidem neusedlým na wenku jsou nad míru důležité pro blaho stawu selského wůbec. Rozmnožování se samostatných rodin powažujeme za důkaz rozkwětu a zrůstajícího blaha w obcích (státech), a to vším práwem při státech nových (ku př. w Americi), které w prvním rozwinutí stojí, neb také po dlouhých všeobecných nesnázích, wálkách, wnitřních bouřích a j.; w čas dlouhého míru však a w státech, jenž na vyšším stupni wywinutosti již stojí, jest množení se rodin tenkrát jen potěšitelné, když všeobecně a we všech třídách obywatelstwa w stejném poměru se děje. Nerownost toho zrůstání w stawu prostředním a w nejnižších třídách obywatelstwa jest wždy jen úkaz nepřiznawý, jehož příčinou nedužiwost jistých hlavních částek weřejného organismu jest. Práwě jak w stawu selském při usedlých ponawržené obmezení sňatku na čas potřebný státi se může *, rovně tak i při lidu wenkowském ze třídy neusedlých může to býti wýhodné, toliko způsobem jiným. Při usedlých totiž by měly sňatky na dospělejší stáří, při neusedlých pak wůbec obmezeny býti.

Ženíť se w nižších třídách na wenku lidé, kteří nejen poctiwě wýžiwu nemají, ale ani jaké také schopnosti k tomu. — Mrzáci, nedužiwci, poběhlci žení se na wenkowě pouze pro pohodlí, aby totiž z wěna, které si newěsta we službě uspořila, jen několik neděl lépe žiti mohli, s takowou smělostí a resignací, jakou jen z přeswědčení nabyti mohou, že w nehorší případnosti, bez dalšího záwazku opět do stawu swé prwotní swobody wstoupí. Takových manželů nacházíme hojnost na wenku a wěru! zřídka kdy muže neženatého najdeme, který znak úplné neschopnosti k wykonávání obtížných powinností manželských takorůka na čele wrytý má. Z takowýchto sňatků pochází ona žebrota, jenž obléhá naše silnice, trhy a weřejné procházky — takowé sňatky plodí nám sejdíře a zloděje, kteří bezpečnosti weřejného obchodu škodí — wezdejší traplče a nezvané hosti usedlých měšťanů a rolníků, osady trestnic, jichžto rodiče sedlák žiwiti musí w jisté naději, že děti jejich, když wykonají řadu zkušeností rodičů swých, do swé otčiny se nawrátí, aby rovně od sedláka dožiwiti byli.

Owšem že i lidem zcela chudým wolno býti musí w sňatek manželský wstoupiti, proto že rodina spojenými silami i prací nádennickou dostatečně užití se může, a práwě rodiny takowé welmi potřebnou a důležitou třídu lidí sloužících nám poskytují. A však by proto přece na schopnost k počestné wýžiwě, na dostatečnost tělesní a na jistý stupeň dušewní wzdělanosti a počestnosti více hleděti se mělo, a to již dle zákonů stáwajících, jenž prikazují, že snoubenci od duchowních pastýřů zkoušeni býti a při

* Důwodné příčiny toho uwedeny jsou str. 15—18.

ouřadech ohlásiti se musejí (lid to jmenuje zadání o cedulku). Jak ale se tento zákon zachovává? Každý, kdokoli se přihlásí, i hned to obdrží, a jestliže komu povolení neb vysvědčení to z dobrých příčin se odepré, tu žije s newěstou svou mimo sňatek, splodí děti a pak ještě wyzýwán bývá k oddání se. Owšem že takto splozeným dítkám jak říkáme „pocitivé jméno“ se získá; kdyby však takowí snoubenci k sňatku žádné naděje neměli, nebyli by i ženské takowým ženichům, kteří beztoho nic záwodného do sebe nemají, tak snadno powolny, a onen škandal (souložnictví) by zajisté řidším se stal. Některé pády výminečné však jsou příliš nepatrné proti všemu tomu zlému, jenž ze swobody sňatků takových pro blaho všeobecné vyplývá.“

Totoť jsou slova má vlastní, a již sama o sobě, mimo souvislost s ostatní částí II. hlavy řečeného díla, postačí k přesvědčení, že jsem se neproněsł o této věci tak jalově, jak by se podle důvodů p. referenta proti mně užíváných zdálo muselo, které důvody, alespoň druhý a třetí, ode mne samého náležitě uvaženy jsou. Co se pak prvního důvodu týče, připomínám p. referentowi, že by vůbec nehrubě dobře bylo, zákony osobní swobodu obmezující proto rušiti, poněvadž k wykonávání jich moci ouřední třeba a této moci i zle užíwati se dá. Proti tomu jsou prostředky jiné a velmi snadné, o nichž však w díle svém nejednám. Ostatně práwě tu nejméně se bati jest onoho zlého užívání, poněvadž tu o sňatcích zcela chudých obywatelů jednám, a samo se rozumí, že kdo sám nic nemá i nic dáti nemůže. Zawrhujíc p. referent prostředky ode mne udané (a spolu zákonní) ponawrhjuje zlepšení škol za hlavní prostředek proti zlým následkům těmto, a na nedostatek praktičnosti posawádního školního cwičení naráží. Tu by se opět zdáti mohlo, že jsem já prostředek ten zcela pomínl a snad ani tolik o něm neřekl, co zde p. referent sám o tom prawí. — Než právě napopak to jest. Celé mé dílo vlastně jedná o potřebě praktického národního vzdělání, a práwě hlava IV. mého díla o poměrech hospodárských w šesteru oddělení, totiž a) o rolnictví, b) o lučním hospodárství, c) o zahradnictví, d) o lesním hospodárství, e) o chování dobytka, f) o promyslu a obchodu hospodárském newyhnutelnou potřebnost praktických národních škol we všech případnostech powolání rolníkova a vůbec celé masy národa prawadí, aby to nebylo jen pouhou všeobecnou deklamací, které weliká třída lidí odporowati uwykla tím důwodem: že sedlák nepotřebuje býti vzdělaným člověkem, jen když poslušným poddaným a dobrým hospodářem býti umí. Dokázal-li jsem já naproti tomu — a to jsem dokázal — že sedlák role, luka, zahrady, lesy a dobytek náležitě spravowati, hospodárský promysl a obchod prospěšně wesiti nikterak nemůže a nedowede, jestli se mu náležitěho praktického učení z mládí nepodá, jest to práwě hlavní a snad jedinou zásluhou mého díla, a nepochopuji, jak práwě p. referent, jestli vůbec užitečnost celého díla uznává — čehož důkazy podal — wsecko to a tak mlčením opominul, jakobych já jen wady a zlé zwuky při hospodárství byl wytykal, o školách a národním vzdělání ale ani zmínku nebyl učinil.

Přál bych, ne sobě ale všeobecnému prospěchu národnímu, jež upřímně a pocitwě jsem zastával, aby práwě tyto od p. referenta zcela mlčením opominuté hlavní částky mého díla mezi Čechy posuzowatele našly, který by buď důwodně náhledy mé opravil, aneb jsou-li prawé a dobré, k nim ze své zkušenosti co náleží přidal a tím k praktické prostonárodní literatuře — již posud nemáme a přece nadě wsecko potřebujeme — dráhu razil. Mámeť básní, románů, nowel, powídek, gramatik, prawopisů i učených kněh, na něž bychom si beze škody dosti dlouho ještě posečkati mohli, hojnost, o

hospodárství, národním promyslu a obchodu, o správách a záležitostech weřejného a pospolitého žiwota, o sterych stránkách a poměrech jeho však posud nemáme nic, a tak práwě w onom žiwlu, w němž jediné naděje a síla budoucnosti naší zakotwena jest, chudnem a hynem. Hic rhodus!

Jestě w něčem proti zdání p. referenta zachrániti se musím. Narážení mé proti dělení selských gruntů on bez uwedení důwodů mých w ten smysl wykládá, jakobych i já s p. referentem majoraty zastával. Tomu zcela odpírám a jist jsem, že pozorný čtenář mého díla ani slowa w něm nenajde, jenž by se tak wyložiti dalo, pakli jen wí, co vlastně majoraty jsou. Majorat (wlastně fideicommiss) jest totiž majetnost všech členů jisté rodiny na wěčné časy, z které wždy jeden toliko člen, buď nejbližší pokrewností zakladateli neb posledního držiteli majoratu neb nejstarší ze všech postoupníků (tu se to nazýwá seniorat) statku dožiwotně užívá, jej však ani prodati, ani rozděliti, ani změnit, aniž pak přes třetinu ceny zadlužití nesmí. Jest tedy pán majoratu ne wlastníkem, ale pouze užiwatelem statku. Sedlák však jest ouplným wlastníkem svého gruntu a může jej wolně prodati, jak se mu líbí změnit a zadlužit, jediné rozděliti bez powolení wyššího jej nesmí. Tu máme tedy znamenitý rozdíl mezi majoraty a usedlostmi selskými, jehož nejčelnější wýsledek ten jest, že: cokoli sedlák na svém gruntu podnikne a změni, zcela jemu náleží, že grunt kterému koli z dětí swých odkázati a postoupiti může, a že, když špatným hospodářem jest, statek se mu prodá a opět w ruce lepšího hospodáře přijde. Ze všech důwodů mých proti dělení selských gruntů tedy ani jedinký na majoraty upotřebiti se nedá. Připomínám tedy p. referentowi, aby — jestli dále ještě pokračowati bude —

1. náhledy mé tak podal, jak w prawdě dány jsou, a

2. aby náhledy wlastní od těch, které posuzuje, přisněji děliti neopominul.

Tak jen i mně — třeba mi odporowal — i dobré věci zároveň prospěšným býti může.

Dr. Brauner.

N á w ě š t í.

Preslowa Technologje

we třech silných dílech (dohromady 88 archů we wel. 8. obnášející), před více lety nákladem Průmyslowé Jednoty wydaná, přemnoha wýkresy k wyswětlení předmětů opatřená, prodává se nyní za bezpříkladně lewnou cenu 40 kr. str. a je wždy pohotowu we skladě knih Pospíšilowých. Zajisté všeobecného powšimnutí hodno zvláště w době, ježimžto heslem průmysl jest.

We skladu Pospíšilowu dostati jest linkowané knížky s českým nadpisem pro dívky, 2 archy sešité za 3 kr. w. č. Na 10 wýtisků 11tý nádawkem.

Na Slowensku wysel „Katolické Spevník“ s nápěwy. Zpěwník stojí 48 kr., nápěwy 1 zl. 50 kr. str.

P o z w á n í.

W neděli dne 14. Února b. r. bude se we stawowském diwadle provozowati Zampa,orský loupežník, aneb Mramorowá newěsta, romantická zpěwohra we 3 jednáních dle Melvilla od J. N. Štěpánka, hudba od Herolda. Národní španělský tanec w druhém jednání wywedený od panen Pawl. a M. Wielandowých. Předstawení toto poskytne českému obecnstwu poslední zpěwohru w tomto poletí, což zajisté milowníky zpěwu w hojném počtu přiwábí; hra ta určena jest ku prospěchu příjemné zpěwkyne panny Cecilie Soukupowé, která pro svou snahu a šetrnost na české úkoly wynakládanou zaslouženě oblibenosti u obecnstwu došla.

Číslo 20.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podlouhým č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

16. Února
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
pálarších třikráte za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářstwi
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Můra železodražní.

„Je můj zvláštní lokomotiv připraven?“

„Hned, pane, ředitel lokomotivu tu bude w oka-
mžení. Jakou rychlost žádáte?“

„Při nejmenším míli * za minutu.“

„Dobře, dráha je zcela swobodná a s jediným
lehýnkým wozem půjde to snadno.“

„Já nebudu ani wozu potřebowat; swé písem-
nosti mám w kapse a pojedu na lokomotivu.“

„To sotwa oči w hlavě obdržíte, raději si we-
změte wůz první třídy.“

„Nemějte starost, jsem na to zvyklý. W nej-
delším tunnelu sotwa očima mžourám.“

„Nuže, jak sám chcete. Wy jste objednal tah
a můžete dle wůle jeti na lokomotivu anebo we
woze.“

„Tedy na lokomotivu, ale dělejte honem, ne-
boi každá minuta jest ztracena, kterou tady strávím.“

Tato rozmluwa dala se w siní jednoho nádraží
w sewerním Anglicku. Já byl od nowin Times wy-
slán k jednomu welikému shromáždění lidu, a jeli-
kož zpráva o něm hned ráno wyjiti měla, tedy je-
dnalo se o to, asi we třech hodinách přeletěti těch
200 mil, které mě dělily od nowinárské expedice
w Londýně. Byl krásný letní wečer a paprsky za-
cházejícího slunce oswěcowały železnou střechu ná-
draží a obšírnou síť kolejí, rozšiřujících se na wšecky
strany. Na lewo koleje stál můj zvláštní lokomotiv,
Tartarus, ohniwý to wůz z lesknoucího se kowu,
jenž s chraptiwým hwízdodem wystřelował dlouhý
kotouč páry z mosazné trouby, která černé té spoustě
za komín sloužila. Několik nakladačů, policistů a
roznašečů nowin čekalo na blizku, chtíce spatřiti
odjezd, a-topiě, chlap s obličejem diwně od sazí za-
mazaným a očima od ohně červenýma lezl we swém
mazawém oděwu po lokomotivu, klocem w oleji na-
močeným lesklé kowové stěny jeho čistě. Pomalu
stával jsem se nepokojným a tratil jsem trpěliwost.
Wzhledna wzhůru widím, že slunce již neswítí do
wysokých oken — nádraží poznenáhla zahalowalo
se w neweselé stíny wečerní.

* T. anglickou, jichž jde 5 na 1 naši.

„Kde pak ale je Westhorpe?“ zwolal konečně
inšpektor. „Nebude-li powinnosti swé lépe zastáwat,
může si hledat místo jinde.“

„Již dwakráte jsem proň poslal,“ prawil jeden
z hlidačů nádražních. „Dnes ráno se opět hlásil k
službě.“

„Kterak to? byl nemocen?“ táži se já.

„Od těch dob, co Marie Slanowa tak náhle u-
mřela, stal se zcela jiným člověkem,“ odwece hlidač.

„U dábla!“ zwolal inšpektor, „zamilowaně
mašinisty nemůžeme na naši dráze potřebowati.“

„A proč mi nedáwáte jiného, když ten pan
Westhorp není schopen k službě? Myslí bych, že
máte dost lidí.“

„To má swé místo; ale náš personal měl w po-
sledním čase tak mnoho na práci, a když se West-
horp ráno hlásil, tedy jsme se podle toho zřídili.“

„Sedm hodin je pryč,“ díím na to podíwaje se
na hodinky, „jestli mě w pěti minutách newyprawíte,
tedy odjednám lokomotiv a budu žalowat společnost
na náhradu.“

Než ale těch pět minut uplynulo, dostawil se
liknawý mašinista. Byl zahalen w těžký kabát, zpo-
dní část jeho obličejě wězela w šátku a střechu če-
pice swé měl přes čelo staženou, a wšak mohl jsem
znamenati ztrnulost pohledu jeho i umrlčí bledost
líci, i widěl jsem ruku jeho se trásti, když w roztr-
žitosti swé kabát rozepínal a zapínal. Tyto známky
byly by mě snad w jiný čas znepokojoywaly, nyní
wšak nemyslil jsem na nic jiného, než na swůj od-
jezd, i nepřikládal jsem jim žádné wáhy.

„Slyš, Westhorpe,“ prawil inšpektor, „budeš-
li takhle s námi nakládat, tedy tě brzy wyklidíme.“
Mašinista, mumlaje několik nesrozumitelných slow,
wstoupil mechanicky na lokomotiv.

„Na bramsbyské zástawce mineš wozy cestow-
nické a w Thornleyi wozy se zbožím — rozumíš,
Westhorpe? — měj se na pozor, nešetř píšialy a
jeď hezky pomalu skrze zástawky.“

„O to se já sám postarám,“ prawil jsem wy-
skoče na lokomotiv. „Wíte, že jsem starý pták
dražní. Dobrou noc! Nedáme růst trávě pod naši-

mi koly. Pojdte, pane Westhorpe, pospěšte si a ukažte, co Tartarus umí.“

Mašínista položil ruku na čepici, jednu páku stáhl dolů, druhou odstrčil, hnací kolo otočilo se několikrát, než se s místa hnulo; a pak šlo to pomalu siní, an inšpektor za námi jda ještě napominání swá mašínistovi opakoval.

(Pokračování.)

Hranice roku 1616.

(Pokračování.)

„A jak to je, tak to je!“ zvolal Iwan Streměw. „Já to vezmu na sebe, na bedru swém přenesti naši Nadeňku přes Láwu, kdyby mne i celá rota Švédů stihala a bránila. Wezmu to na sebe, dodati ji zdravou a bez úrazu Wladimíru Lwowiči a dovesti je oba na bezpečné místo, tam na onen břeh, dál, w samou hlubinu matky swaté Rusi, kam se Švéd na věky věkůw nedostane. Ale newím, co máme dělat. — Nemáme-li se s celou rodinou přepřawit? Nás tam přijmou. Jak by nepřijali rodáky?“

„Tys zapomněl,“ ozval se bratr, „že jsi přísahal Švédskému králi, že jsi políbil kříž a ewangelium, když jsi sliboval jeho wěrným poddaným být.“

„Škoda!“ odvětil mladší Streměw, poškrabaw se za uchem. Nu, Nadeňka alespoň králi w ničem nepřisáhala.“

„Co otec dětí přísahal jsem já za ně.“

„A co to má být, bratře? Ty se tak zastáváš o přísahu Švédskému králi danou, že tě žádný Švéd w tom nepřewyší. Nu, rozděl děti dle pohlaví: syna dej králi a dceru cárowi. Což ani to neuděláš? Zapomněl jsi již docela na vlast, zapomněl jsi, že jsi Rus?“

„Ne, já nejsem již ruský, nybrž švédský poddaný!“ odpověděl starší Streměw. „Nám uložili zákonně přísahu, a já se nikdy nestanu křiwopřisazníkem. Ano, já nejsem již Rus, já jsem Švéd.“

Wzdor zewnější odhodlanosti bylo widět, jak bolno, jak těžko bylo Streměwu pronést tato slowa.

„Srdce moje cítí,“ řekla máť štkajíc, „že naše Nadežda zde zármutkem umře, že ji zahubíme. Pawle Pawlowiči, propusíme ji, požehnejme ji!“

„Utiš se, drahá máti!“ prawila Nadežda, objímajíc a libajíc roditelku. Já se s wámi ani za newím co nerozloučím, já wás neopustím. Uwidíte, jak budu veselá a tichá.“

Zatím čekal Wladimír na druhé straně Láwy, hyna netrpěliwosti, u dubu na střelu a zwěsty od Artemije slíbené. Hleděl do dálky na druhý břeh řeky. Casem míhali se tam mimojdoucí, awšak žádného nebylo rozeznat při wečerní temnotě a prachu wystupujícím z lawské doliny. Netrpěliwé čekání rozmrzelo nanejwejš Wladimíra. Sedl si do tráwy pod rozsochaté wětwe dubu. Měsíc swítil na hwězd-ném blankytu nebeském. Najednou se ozwal swist

a střela zarachotila, utknuwši w pni stromu. Wladimír vyskočil, wytrhl střelu, sundal papír, jímž dřewo bylo owinuto, a četl psaní Artemijowo. Dávali mu tento podrobnou zpráwu o wšem, těšil ho, a radil někam se odebrat, aby tím snadněji na Nadeždu zapomněl. „Ne!“ zvolal Wladimír se zápal-em. „Já na ni nezapomenu! Ona bude moje, děj se co děj!“

Najednou wrazil do dubu druhý šíp. Na dřewě spatřil Wladimír rovněž papír, sundal jej a četl:

„Liché řeči! nedbej na synowce! Ze wšeho widím, že ti moje neť souzena. Spolehni se na mne. Já wše napravím. Ona bude twou chotí. Dej jenom pozor, Wladimíre Lwowiči, miluj a wezmi si ji. Přijď zejtra w sedmnáct hodin * we dne na náš břeh k houšti, jenž se čtyry wersty od Blagojawlenského Sela blíž Láwy nachází. Já tam budu na tebe čekat. Na uwiděnou. Twůj sluha a přízniwec

Iwan Streměw.“

Druhého dne lekli se rodiče Nadeždiny změny, kteráž se najednou s dívkou stala. Ačkoli se snažila truchliwost přemoci, ačkoli se smála a weselou být se zdála, bylo přece widět, že si činí násilí. Ruměnc zmlzel, oči se staly diwoké, skrze zewnější úsměch proswitla zoufalost. Matka těšila dceru jak mohla a kradmo plakala; otec wedl těžký boj rodi-telské lásky s powinností cti a swědomí. „Nebud wrahem dítěte,“ mluwilo k němu srdce, „nebud křiwopřisazníkem,“ naléhalo naň swědomí. Artemij pozorowal mlčky city otcowy, matčiny a sestiny; city tyto odrážely se w srdci jeho. Mezi mlčením, při howoru o nejobyčejnějších předmětech powstala w hlubině čtvera srdcí trapliwá, strašná muka.

K wečeru přišel Iwan Streměw. On zawedl schwalně žertownou rozmluwu, aby wšechny roz-weselil. Poslouchali, odpowídali, smáli se; ale trápení trwalo powždy. On znamenal tajné myšlénky wšechných, ačkoli je ukryti hleděli.

„Jaký to překrásný wečer!“ prawil hledě k oknu. „Nechceš se projít se mnou, neti? Já bych ti ukázal čarownou wyhlídku s břehu Láwy. Netřeba daleko jíti odtud, což na tom?“

„Owšem, projdi se, moje dítě!“ prawila máť. „Tys celý den doma seděla. Nechoď jen příliš daleko; bojím se, abys se neunawila.“

„I já půjdu s wámi!“ prawil Artemij.

Wečer byl w skutku překrásný; slunce se sklá-nělo k západu a pozlacowalo lemy oblaků lehkých, jenž se w rozmanitých nepostižitelných wykresech po blankytu nebeském rozkládaly; lesy, houště a luhy, občerstwené nedáwným deštěm wysílaly libo-dechý zápach; wětýrek sotwa kolíbal wršinami stromů a lehký šumot listů splýwal s hrkotáním Láwy. Ale Nadežda, pohroužena jsouc w zármutek swůj,

* Dle nynějšího způsobu počítat hodiny jest to půl osmé.

ničež necitila, ničež nepozorovala. S bratrem a se strýcem jdouc na břehu řeky newěděla kam a proč jde. Časem lekali se při volání švédských strážníků, rozestawených po břehu na všech místech, kde možná byla přeprava na ruskou stranu.

Konečně přišli k houšti.

„Milá Nadeždo!“ zvolal Wladimír, vyběhna ji wstříc ze křowí a přiwinul ji do swého náruči. „Tys opět se mnou. Nyní nás na světě žádný nerozloučí!“

Strach, umdlení, radost pronikly najednou celou bytostí slabé dívkice. Div že nepozbyla citů. Artemij swým očím newěřil. Iwan Streměw se usmíwal.

„Awšak, Wladimíre Lwowiči,“ prawil on, „raduj se potichu a nelibej newěstu tak hlasitě. Na této straně jest mnoho usí a mnoho šibenic. Odeber se rychle přes Láwu na swou stranu. Přihotowil jsi přepravu?“

„Ano, přihotowil; zde.“

(Pokračování.)

S e n s i t i v a.

(Dle Friedricha Schöna.)

Za to, že's pádnou pěsí skalinu rozštěpil,
Z krvavé rány jsi se klenotem odměnil.

Za to, že země lůno mečem's rozorál,
Krásněji zkwětlo kwítí, bohatý plod dozrál.

Za to, že's tichou wlnu poranil kamenem,
Zableskla bílá pěna duhovým plamenem.

Za to, že slawika jsi we tmawé kleci skryl,
Přelahnou zřevu kouzlem tě oblažil.

Za to, že's jarním stromem hněwiwě potřásal,
Dechem tě ochwěl wonným, kwítím tě zasypal. —

Dívkino plachá! ty mne zdráháním utrápíš;
Šlechtnou pomstu za to — w newinné písni zwíš!
Č.

D o p i s.

Z Widně.

(Umělecká díla. Boček. Mimořádní docenti.)

(Pokračování.) Promluwiwše předešle o bálowych a jiných hudebních slavnostech widenských, zbýwá nám ještě, některé krasomělecké a literární zpráwy a nowiny, zdejší i z jižních Slowan nás došlé, Wám sdělit. — Dne 8. měsíce Prosince m. r. byl w zdejším českém kostele panny Marie na Schodech a Liguriánů nowý, w bohatém gothickém slohu dle zdařilých výkresů a pod správou krajana našeho Fr. Tomáše Maříka wystawěný oltář hlawní, 10° 5' zwýšl, odhalen; záležel pak on z šesti, sochami — mezi nimiž se i dvě našich zemských patronů sw. Jana Nep. a Wáclawa nalezájí — ozdobených pilířů, jenž nad gothickými galleriemi ozdobným tabernaklem a křížem w baldachinowou kopuli se spojují. Celý oltář pak toliko bohatými řezbami a sochami, nikoliw ale, jak w lonských Kwětech oznámeno bylo, malowanými obrazy, okrášlen. — Dotčený krajana náš očistil při této příležitosti také výtečné starodáwní malby

na skle, jenž se we třech welikých, oltář tento obkličujících gothických oknech nalezájí.

Podobizna Karla ze Žerotína, již byl zpanilomyslný, neustále činný p. professor Šembera welmi úprawně a při tom w lewné ceně ku konci m. r. wydal, nalezla zde mezi Čechy i Morawany přehojných odbíratelů, owšem pak widěli jsme již také sň jednoho zdejšího hostince jí ozdobenou. Přejeme pak sobě, aby nás také p. prof. Šembera nebo někdo jiný z vlastenců našich úplným žiwotopisem tohoto w každém způsobu výtečného muže, čili jak jej poddaní jeho i jiní lidé jeho času nazýwati zwyklí byli, „anděla s nebes poslaného“ obradowal. Zároveň musíme projewiti žádost, aby p. Šír také k hojnějším wydáváním w minulosti proslulých Čechů a Morawanů, k p. Bohuslawu Hasišteinského, Kornelia ze Wšehrd, Welleslawina, Wáclawa Budowce, Haranta z Polčic a t. p. prohlížel, při čemž by i věci welmi žádoucí bylo, aby se také, pokud úplného českého konwersačního slowniku míti nebudeme, alespoň o podobné žiwotopisné dílo, w němž bychom se o slavných činech a skutcích předků swých, třeba jen w stručnosti, dočísti mohli a poznawše tudy, qua simus origine nati, k uwědomění samých sebe přiwedení a k horliwému jich následování powzbuzení byli, někdo ze spisowatelů našich brzo zasadil.

Zpráwa o smrti morawského archiwáře A. Bočka i zde nás wšecky dojala, a welice litujeme znamenitých historických a antikwárských známostí, jenž s učeným tímto mužem k nenahraditelné ztrátě pro vlastenský dějepis pochowány jsou. Žádostiwi jsme se dowěděti, komu se dostanou jeho listowní sbírky, jelikož jím samým jsme zpraveni byli, že znamenitých příspěvků, ze starých Knásterních i jiných českých a morawských archiwů čerpaných, k historii jednotlivých měst nejen morawských, nýbrž i českých, k p. Mýta Wysokého, Chrudimě, Litomyšle, Poličky, Landskrounu, Hradce Králowé a j. w. u sebe chowal, a jichžby tudy při spisowání neb opětném wydávání místopisů měst těchto dobře použití se mohlo, načež my zde pp. vlastence, kterým snad u věci této co činiti bude, k dalšímu si powšimnutí pozorný činíme.

Dne 27. Ledna započal krajan náš dr. E. Jonák co mimořádní docent swá čtení o národním hospodárství se zwláštím ohledem k průmyslu na zdejším polytechnickém ústawě a přítomnosti čteného posluchactwa. Promluwiw we swé nástupní řeči tohoto dne o významu národního hospodárství potahmo na průmyslníky bude w důležitých a zajímavých čteních swých každou středu a každý pátek o šesté večerní hodině pokračowati. Jestliže tedy opět počet zdejších mimořádných docentů rozmnožen, a jakož se již mimořádná weřejná čtení téměř o všech odvětích wědeckých zde drží a docentů také i pro jazyk sanskritský, arabský, perský, čínský atd. neschází, žádostiwi jsme, zdali také jedenkrát a kdy se někdo vyskytne, jenž by na zdejších vysokých školách — tak jak se to w minulém roku i w Tübingkách bylo stalo — o slawistice wůbec a o jednotlivých slowanských nářečích zwláště mimořádná čtení držel. Bezpochyby dlouho snad ještě sub judice lis erit!

(Pokračování.)

Slowanské zpráwy.

Chorwatsko.

* Dle prosby vlastenecké mládeže duchowního semeniště w Seni ustanowil wysoce welebný p. biskup Mírek Ožegović, by se na tom ústawu ilirský jazyk rádně přednášel; a potřebné mluwnice k tomu oučelu již jsou objednány. P. professor Hezký (nepochybně Čech neb alespoň pokolení českého) dobrowolně se nabídl, že tento jazyk přednáseti bude.

* Jeho Excellenci p. biskup Záhřebský Jiří Haulík, odebral na stavbu národního domu sto akcií po 25 zlatých str., nyní tu celou summu tomuto vlasteneckému ústavu daroval; tedy 2500 zl. str.

U h r y.

W Baje, měste od samých Ilirů obydleném, začala se maďarsky kázati. Že pak lid neustupně tak hříšnému maďarění odporoval, slovo boží opět v materském jazyku se hlásá. Tak se děje vůbec w Uhrách; kde se hlas zámožných w prospěch chudiny neozve, toto nekřesťanské zpotvořování směle se páchá. To budiž též spolu odpovědí panu Ferenczowi na jeho důtky w 13. čísle letošního Pannonie. Aby pak domácí uherské zprávy a události podruhé z přesporních Kwětů nečerpali, prosíme ho, by se do čísla 9. letošních Nowin chorv. slav. dalm. podíval.

S r b s k o.

* Společnost slowesnosti srbské we swém sezení dne 30. Prosince m. r. knížku od archimandrita G. Popoviće pod titulem „Zabave za děcu“ (zábavy pro děti) schválivši uzavřela, že se této knihy 6000 výtisků w zásobu vzíti má, které se nejlepším žákům nižších škol na odměnu rozdávati mají. W témž sezení se také o sepsání a vydání dějepisu srbského jednalo, načež této společnosti čestný člen, na slovo vzatý p. A. Petroněvič, se vyjádřil, že při nejbližším příštím sezení společnosti návrh a nástin takového díla předloží. W skutku se nad něj nikdo k tomu podniknutí tak nehodí, jelikož tento vlastenec we všech proměnách našeho věku moudrostí a odhodlaností swou Srbům sloužil.

* Dle země- a místopisného slovníku knížetství Srbského lidnatost té krásné země ještě celých 830.000 duší nedosáhla; nachází se však w dobrém pokroku, jelikož ročně o 1 1/4 procentů roste. Turků tam ještě 15.000 bydlí, mezi nimi 6370 wojáků, a vůbec o dva tisíce více mužských než ženských. To není diwno, jelikož Turci se tam jen co posádka a pohostinnu zdržují; ale i u tuzemců počet mužských ženské o 2 1/2 procentu přewyšuje. Toť jest docela jiný poměr nežli u nás zženštilých vzdělanců! Požehnejž Wám Bůh, Srbowé, a pošli wám hodně mnoho mužských hlav i rukou!

Pražský denník.

Druhá taneční beseda w Konviktě.

I o druhé masopustní taneční besedě dne 10. Února b. r. musí se ta spravedlivá zpráva podati, že nad všechny lonské besedy, jarní, letní i podzimní, upřímností, veselostí a českostí swou vynikla, takže tam Čechovi ouzko býti nemuselo. Skoro všichni známi, kteří první české besedy w lázních swatowáclawských podnikli, se tam vynášili a zajisté mají z toho velikou radost, že we společenském životě žiwel národní sami již zastávati nemusejí. Mně se zdálo, jako bychom těmito dvěma besedami byli slawili sedmiletou památku prvního, w sále Konviktském držaného bálu českého w Praze, za který od těch dob veliký počet českých bálů a besed po českoslowanských vlastech, ba i w samé Wídni, we šwárný šik se radí. Radujme se, že již nemusíme masopustních vyražení na cizích veselých vyhledávati; máme všichni upřímně české srdce; milujeme se, weselme se, jak se na řádné Čechy sluší. — I kdožby se nebyl o tomto měšťanském plesu spokojeně vyražel? Jako růžová ranní oblaka pohybowaly se sbory zpánilých Čechů; hudba až mílo libozvučně se rozléhala po pěkně ozdobených prostorách, weselost poletovala po ozářené

smí. O desáté bylo slyšeti weselé čtení paně Gabrielowo: „Čím člověk w žiwobyti často býwá“, přednesené od p. Kašky; a pak oblažil společnost pan Mayer swým lahodným zpěwem, zpíwaje tři pěkné písni, z nichžto dvě poslední byly národní. Po panu Mayerowi zpíwal ještě pan Schneider, zdárný syn zwěcnělého básníka Sudimíra Šnaidra, tak mladistwé a zajímavé, že na walný potlesk ještě dvě národní zazpíwal, aby besedníkům zadost učinil. I ačkoli pan Mayer zpíwal: „Ach není tu není, co by mne těšilo“, přece weškerá společnost byla tak rozweselena, že teprwa ke třetí po půlnoci všemu weselí konce bylo. B. P.

S m ě s.

Statistika. Podle výkazu hlawního wystoupil počet osob sanitétních roku 1845. na wenkowě na 5511, w hlawním městě na 563, dohromady 6074. U porownání s minulým rokem přibýlo jich w hlawním městě 15, na wenkowě 50, tedy dohromady 65. W hlawním městě rozmnožil se toliko počet babiček o 15, jiných nepřibýlo. Za to ale přirostlo na wenkowě 17 lékařů městských a pro chudé, 6 pouze praktických, 3 oční, 6 veterinárních, 6 babiček, 1 lékárník, 11 hojčů. — W porodnici narodilo se dětí 2357, mezi těmi bylo při 154 lékarské pomoci potřebí. Dwojčat napočetlo se 29. — We weškerých léčních ústavech vlastí naší léčilo se nemocných 36,452; z těch je uzdrawených 24,636, polepšených 2002, newyléčených 492, do jiných ústawů přenesených 4762, zemřelých 2691. W léčení zůstalo jich s koncem roku 1969. Na 100 chorých připadá w průměru 7,3 mrtwých. U porownání s r. 1844. wyrostl počet léčených o 2254, propuštěných o 1818, zemřelých o 388 (0,6 ze sta). — We všech opatrovních ústavech w Čechách, jichž se 306 počítá, došlo téhož roku 16,049 osob stálého zaopatření. — Poměry: oddawky k porodům = 1:5,1. Porody mužského pohlaví k ženskému = 1:0,9. Nemanželské porody k celku = 1:6,2. Nemanželské k manželským = 1:5,2. Mrtwé plody k celku = 1:49,9. Mrtwé plody k žiwým = 1:48,9. Počet očkovaných obnášel za rok 1845. osob 149,612. ***

Zvláštní třídu činí w Londýně slepi žebraři, kteréž psowé po ulicích wodí. Když okolojdoucí žebrařku peníz hodí, zwedne jej welmi obratně pes wodič a pustí jej do waku žebrařkowa. —m—

Učená jedná společnost slibuje odměnu na odpověď následující otázky: „Jak se tomu může wypomoci, by trakaře, když se přes nerownou dlažbu s nimi jede, nerachotily? —m—

Wychování panowníka jak důležité jest, ukázal d'Alembert, powolaný od Kateřiny II., aby syna jejího wychowal, prawiw: „Wše, čemu jsem se z knih naučil, jest něco málo wedy a skromnosti, nikoli ale těžké umění, panowníka wychowat.“ —r—

Nowá kniha.

Přručnj kniha pro wesnj rychtáře k seznání důležitosti své služby a k poučení o powinnostech gim příslušejících. Od Maximiliána Dbentrauta. W Praze 1847. Tisk Karla Neubaua. 4. Stran 208. Ztuha wáz. za 3 zl. 30 kr. str.

We skladu Pospíšilowě dostati jest malý obraz Otakara II. (z Pražského Posla); prodává se za 3 kr. str.; za stejnou cenu také mapka Čech z téhož spisu.

Česká abeceda, malá i welká, latinskými literami na tuhém (kartowém) papíře tištěná k rozstřhání pro dítky při prwním wyučowání, za 2 kr. str.

Číslo 21.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: **J. B. Malý**

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8.—1 v druhém poschodí přes dvůr).

18. Února
1847.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilowu (w Nowých alejích na Nowém Městě č. 116) vydává po půlročních třikráte za týden, w outery, we čtvrtky a w sobotu.

Předpláci se na čtvrt léta 1 sl., na půl léta 2 sl., na celý rok 3 sl. 45 kr. stf. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půlletně s patřičnou obálkou 2 sl. 36 kr.

Můra železodražní.

(Pokračování.)

Hlasitý, hekavý sikot mašiny opakoval se vždy rychleji a my vyjeli z nádraží; zanechavše za sebou dlouhou řadu roztápěcích pecí a sičících i dýmajících lokomotivů, jenž jako vždy bez ustání sem tam se pohybovaly, jakoby měly něco na srdci, co jim pokoje nedává. Pak přišlo hlasité, praskavé trnutí, s kterým prolitli jsme podmostí — wřiskavý hwizdot a hučivé vytí, udušující dāv páry a wlhké děsiwé ouwětří, když jsme se hnali krátkým tunelem — a brzo byli jsme w širém; za námi trpytily se swětla a wzhůru wystupowaly komíny welikého města fabričního, a před námi šířily se louky po obou stranách dlouhé řady kolejí, obestřeny soumrakem večerním, který právě počínal.

„Jen jedte, pane Westhorpe! rychle! Slibuji Vám dobrou wečeři a ještě lepší láhwici wina, až přijdeme do Londýna.“

„Děkuji,“ odpověděl mašínista ani se na mne nepodíwaje, ano spíše odvrátil se ode mne, sklopiw oči a něco pro sebe šeptaje. Bylo to něco podiwného, děsiwého w chování tohoto člověka, i znamenal jsem, že ho topič s patrnou ouzkostliwostí pozorowal a ani slowa s ním nemluwil. Zatím šel lokomotiv vždy rychleji. Klapání otwírajících a zawírajících se klapků, jak právě páru wypouštěly anebo zadržowaly, stáwalo se každou chvílí prudším, až se podobalo rachotu bubnu. Křowiny po straně cesty letěly mimo nás co jediná tmawá čára, již nemohli jsme rozeznati od dřewěného plotu anebo kamenné zdi. Kolotawé pohybowání mašiny proměnilo se brzy w rychlé, strkající kolibání; bílé koly, na kterých upewněny jsou dráty elektrického telegrafu, jako w rychlém pochodu mimo nás běžely; w jednom a též okamžení zdwihaly se před námi mosty co temné pruhy na obzoru a již i skokem a sičícím proudem páry byly za námi. Dále! dále! Jeden milíř mizel za druhým. Obr parní zdál se být životem nadchnut, jako šílenec wzpínal se w kolejích, řetězy příručního wozíku wrzaly a úpěly, zápalní trouba u pece a jasnější lesk naší weliké lucerny zářily co

sewerční swětla nad zelenými rowinami; z komínu vysoko do powětří wyskakowaly jiskry, a jakkoliw se žádný wětřík nehýbal, zdáli jsme se ošumění bouří, jejíž studený pronikavý dech činil, že jsme téměř trnuli. Až posud šlo všecko dle naší žádosti. My jeli s neobyčejnou, ne však bezpříkladnou rychlostí a já byl cestowání po železnicích tuze powědom, než abych byl měl ouzkostliw býti. Wěděl jsem, že je dráha swobodna, a noc byla dosti jasná k poznání znamení na dálku půl míle.

Zatím Westhorp vždy ještě na mašině pracowal, sem tam tahaje páku, jakoby rychlost ještě zwětšiti chtěl. Ani chvílí nebyl pokojný, ale pořád cupal a šoupal nohama. Topič podepřel se o zábradlí, jehož, jak se mi zdálo, s twáří nepokojnou a uleklou se držel. To vše mohl jsem pozorowati při swětle weliké, jasné lampy, jenž wisela nad ukazowatelem výšky wody w kotli.

Dále, dále, dále! Mili za mili, staci za staci! Skrz neweselé kupy stromů — okolo switících wsí a osamělých dworů — podle bujných niw a pustých, děsiwých pastwísek! Již mohli jsme mít uraženo pětadwacet nebo třicet mil.

„Tartarus drží se dobře!“ prawil jsem, namáhaje hlas swůj a křiče slowa tato mašínistowi do ucha.

Topič přiblížil se chtěl pochyttiti odpověď. Zraký Westhorpowy rychle z jednoho na druhého tékaly, oko jeho jiskřilo se co oko nějaké šelmy, potom najednou obrátil se k swému druhu wolaje: „Uhlí, Jeffrieše, uhlí! Wíc páry — wíc páry! Pán chce mít wíc páry! Což je nám o život — páru, páru!“

Já se pozastawil nad tímto wýpukem, rovněž i topič, který, jak jsem shledal, jmenowal se Jeffries. On wáhal. „Uhlí! uhlí!“ křičel Westhorp znova; „čiň swou powinnost a nebo tě po hlavě dolů shodím.“ Při těch slowech kopnul do dwírek u kotle, až se rozlítly. Hučení diwokých plamenů překonalo šumící wíchr, který mimo náš bouřil.

Já se w to wložil. „Mně se zdá,“ prawil jsem zajikawě, „že jak náleží ku předu jdeme.“

Jeffries pokynul na přiswědčení. „Wy nehcete rychleji jeti?“ prawil Westhorpe slabým ale proni-

kawým hlasem. Já wrtěl hlavou. „Ale já chci!“ řval vztekle. „Uhli, Jeffriese, uhli!“ a zařátou pěstí prudce udeřil topiče.

Chvilí stál jsem omámen. Wšecko na světě byl bych za to dal, kdybych byl zdrav slezti mohl na nejpustějším místě stepu, skrz kterýž jsme jeli. Jeffries, ani slova neodpovídaje, vzal lopatu a házel ty černé hmoty do ohně, který znova počal praskati a v plamen vyřázení. Při jeho záři mohl jsem znamenati, že twář topičova pod svou larvou z čadu a sazí jewí bledost umrlčí.

Dále, dále! Lokomotiv zdál se letěti. Milíre tak rychle nás nyní mĳeli jako prvé sloupy telegrafu, a kolysání bylo hrozné.

„Hudbu!“ wolal Westhorpe; „hudbu! Hudbu chceme! Zde jsou mé klokotawé wodní warhany!“ Při těch slowech spustil parní pišialu, jejíž wrískawý zwuk pronikl mne skrz kosti. Já se podíwal na topiče, výraz twáře jeho byl plný strachu a leknutí. Najednou umlklo hrozné hwízdání. „Mohlo by býti k výstraze,“ mumlal Westhorpe, „a proč by také mělo býti ztraceno tolik páry?“

Já trnul. Najednou obrátil se mašinista od stroje a blížil se k příručnímu wozíku, nepokojně zpět se ohlížeje. Jeffries toho použiw chytil mě za ruku. „Ticho!“ šeptal bez dechu.

„Co je tomu člověku?“ táži se.

„Ticho! On jest šílený, již několik dní jsem to tušil.“

Šílený! Cítil jsem, jak na celém těle ouzkostliwý pot ze mne wyřázel. Mili za minutu se šíleným ředitelem!... Krew moje stydla, přicházely na mne mdloby.

„Musíme se ho zmocniti!“ hekal Jeffries.

„To je jediná pomoc,“ odpověděl já. „Na něj!“

Sotwa byla ta slowa z mých úst, přiskočil Westhorpe. „Ha!“ wolal, „zrada! dva proti jednemu! Ale jen pojďte.“ (Pokračování.)

Hranice roku 1616.

(Pokračování.)

Streměw přikročil k samému kraji hory, kterážto w místě tom ze dna doliny wystupujíc we vysokou kamennou stěnu wybíhá, an wršek její, porostlý stromy a křowím, nad dolinou se kloní.

„Prosím tě, Wladimíre Lwowiči, co jsi to wybral za místo?“ wece Streměw.

„Já wybral schwalně takové místo. Zde nikdo nehledá možnost přeprawi se. Widiš, i strážce není zde. Nikdo nás neuwidí a nebude nám překážeti.“

„Jest vše w kostele k sňatku připraweno?“

„Wše. Pospěšme, milá Nadeždo!“

„Kam, Wladimíre? Bez požehnání rodičů? Ne, nikoli! já nepůjdu s tebou!“

„Což jsi nepozorowala ještě, bloudku,“ wece Streměw, „že rodiče twoji w sňatek twůj s Wladimírem Lwowičem swoluji? Oni, Bůh wi, jak budou

rádi twému štěstí a dají ti ochotně požehnání. Bratr sám tě nemůže na ruský břeh přeprawit; přísaha mu w tom brání. Ale Wladimír Lwowič nesložil Swědskému králi žádnou přísahu, on tebe tedy odweze, násilně unese! Proč se zpouziš? Ci chceš zůstatí na tomto břehu, umříti zármutkem a rodiče své hořem umoriti? Jdi s Bohem na swatou Rus, neti! My se všickni snad za tebou tam odeberem.“

„Strejčku!“ di Artemij; „nehněvejte se, tážuli se, zdaliž jste wšecky následky rozwážili.“

„Rozwážili, dávno rozwážili. Nač nyní slow šířit?“

Nadežda sepiawši křečowitě ruce pozdwišla oči k nebi a stála bez pohnutí. Modlila se, aby ji nebe oswítilo, co dělati má.

„Ty mne tedy již nemiluješ?“ wece žalostně Wladimír. „Ty nechceš jíti se mnou?... Nač mám děle žít? Půjdu z houště zrowna k strážci, nechť mne chytí, nechť umru smrtí hanebnou. Nač žíti! S Bohem!“

Jako běsný wyběhl z křowí.

„Wladimíre! Wladimíre!“ zwolala Nadežda. „Počkej! já jdu s tebou! Bože můj, co si počnu? Co budu dělat? Já pozbudu rozumu!“

„Nu, dost, bloudku, utiš se!“ řekl Iwan Streměw. „Wladimíre Lwowiči! dávám ti ji z ruky do ruky. Wezmi a miluj ji. S Bohem, Nadežko! Nebude sice žádný z přátel na twé swatbě, ale není toho třeba. My i na tomto břehu pohodujem. Neplač, netrap mé srdce swými slzami. Nu, slyš, nechť mne powěsí, já zejtra půjdu k wám přes Láwu, přinesu wám k sňatku roditelské požehnání, přinesu obraz, chléb a sůl*, budu wám přát štěstí, budu pít na vaše zdrowí a na zdar wší ruské země.“

Nadežda obejmula štkajíc strýce a bratra. Wladimír ji wedl na kraj hory. Přes peň stromu, swislého nad dolinou, byly přehozeny prowazy; k nim byla přiwázána nosítka, podobná welkému koši. Několik přátel Wladimírowých dole na dně hlubiny drželo w rukách konce prowazů.

Wladimír wzal svou newěstu za ruku, sedl s ní w nosítka a dal swým přátelům znamení. Nadeždě stydlo srdce, když při měsícném swětě spatřila, že nosítka nad propastí wisi. Spouštěla se tíše dolů.

Iwan Streměw a Artemij hleděli ouzkostně s hora dolů, prowázejíce očima nosítka. Najednou s úžasem znamenali, že swislý strom, přes nějž prowazy hozeny byly, od tíže u kořenu se hýbatí počíná. Malé kamení a písek sypaly se dolů a strom se začal dolů sklánět. Hlína okolo kořenu sypala se wíc a wíc. S každým okamžikem mohlo se očekáwati, že strom dolů sletí a swislý okraj wrchu s sebou str-

* W Rusích jest obyčej, každého přichozícího uctíti přede wším chlebem a solí, ježto hosté i při swatbě nowé zasnoubeným co swatební dar přinásejí.

hne. Dole pozorovali nebezpečnoství a spouštěli nosítka rychleji. Sotva že Wladimír a Nadežda z nich vykročili a po břevnu se přes Lávu připravili, sletěl strom s ohromnou spoustou hlíny a kameni dolů. Ohlas zahučel jak při udeření hromu. V dále začali strážníci volati. Misty udeřili v poplach. Zatím se uprchli přátely doprovozeni na vrch protější strže klikatou, mezi křovisky se vinoucí stezičkou dostali, powívajice šátky. Iwan Streměw a Artemij požehnali se sw. křížem. Jdouce domů potkali rodiče Nadeždy, ustrašené dlouhou jich nepřítomností.

„Kde je naše dcera?“ tázali se zároveň.

„Nyni se zasnubuje s Wladimírem Lwowičem,“ odpověděl Iwan Streměw. „On ji unesl. Já mu byl pomocen. Ona by zde hořem umřela, a vy byste umřeli brzy za ní. Ty, bratře, můžeš nyní se swým svědomím spokojen být: tys nezrušil přísahu a dcera twá je přece tam!“

I ukázal na ruskou stranu.

Pawel Streměw padl na kolena, sepial ruce a pozdřivil oči k nebi. Potom se wrhl bratru okolo krku a objímaje ho wolal se slzami radosti v očích: „Ano, já nezrušil přísahu, nezrušil... a dcera má je... a dcera má je... tam!“

I zdřivil třesoucí se ruku k druhému břehu Lávy. Artemij a Iwan Streměw utírali si slze. Mái Nadeždina klečíc se modlila a žehnala dceři.

(Pokračování.)

D o p i s. z W i d n ě.

(Böhmische Bauernzustände. Národní školy w ilirském Přímoří. Ilirská literatura.)

(Pokračování.) Z kněh w nowější době zde vyšlých patří spis p. dra. Braunera: *Ueber die böhmischen Bauernzustände* beze wší pochybnosti k nejdůležitějším, jenž kdy w tom obledu we Widni tištěny byly, a jakož již české pražské časopisy obecně na toto wýtečné dílo pozorný učinily, rovněž i wíce zdejších časopisů o něm již promluwilo, a co nejdříve dočísti se moci budeme obšírného o něm pojednání a ocenění we zdejších juridických žurnálech. I nemohl jsem zpanilomyslný p. spisowatel dosawádnímu healu swému: „An's Vaterland, an's theure, schließ' dich an, Daß halte fest mit deinem ganzen Herzen!“

lepe dostáti a je účinněji prokázati, jako wydáním tohoto spisu, jednajícího o poměrech jednoho z nejdůležitějších stawů vlasti naší, pohřchu ale dosawáde málo wšímaného, a srdečně žádáme, aby wážený p. spisowatel w něm co nejdříve pokračowal a je slíbeným wydáním w řeči naší materské i tēm, jenž jazyka německého mocni nejsou, přístupným a tím powšechně upotřebitelným učinil. Práli bychom pak také, aby on, jelikož i delší čas úřad zkoušeného magistrálního raddy zastával a tedy i municipalní naše řízení a jeho nedostatky seznať příležitost měl, rovněž o této, ne méně důležité věci, zvlášť co se zpráwy kommunálního jmení, občanského wýboru, cechowních pořádků atd. týče, s podobnou důkladností a přímostí pojednati sobě neobtěžowal. Jediné, čehož bychom při knize wš dotčené wystawiti měli, jest wydávajícím ji zdejším kněhupectwím Schmida a Leona trochu vysoko udaná cena (2 zl. str.), která owšem powšechněmu rozšíření díla tohoto, jenžby w rukou každého českého právníka, hospodářského ouřadníka, duchowního,

ano každého wzdělanějšího občana nalezati se měla, na škodu snad bude*.

Z ostatních spisů w minulém měsíci zde vyšlých podotknouti také musíme „Ruční knížku, obsahující české a německé rozmluwy s theoretickým nawedením k rychlému naučení se jazyku českému. Sepsal J. N. Konečný. *Handbuch der böhmischen und deutschen Conversationssprache nebst einer theoretischen Anleitung* u. Wien 1847. 8. Verlag von Karl Haas“ str. 178, jejíž obsah z názwu samého wyswítá a jenž ostatním linguistickým pracem p. Konečného, jako jeho Mluwnici a Česko-německému a Německo-českému kapesnímu slowníku, úplně se rovná.

Ze zpráv, jenž nám w poslední době o jižních Slowanech sděleny byly, sdělujeme Wám také, kterak horliwě nynější gubernator w ilirském Přímoří, wysoce urozený pan hrabě Stadion, o zawádění škol národních w okresu terstského gubernium se zasazuje a zvlášť k tomu prohlédá, aby w nižších školách toliko w řeči materské, co nejpriměřenější k důkladnému wywinowání se a wzdělání dušewní mu každého národu, a tudy mezi Slowinci slowinsky, mezi Iliry ilirsky, mezi Wlasy wlsky a mezi Němci německy se wyučowalo, pročez také wšcky knihy wyučowací, pro školy národní ustanowené, znou se wydawaji, a sice slowinské a ilirské w nowém organickém prawopisu, z nichž katechismus, pak druhý díl knihy ke čtení a kniha početní na swětlo již wysly, mluwnice pak ilirská a slowinská w tisku se nalezaji. Ne méně nás potěšila jiná z Terstu nás došlá zpráwa, že w Gorici na tamním lyceum vlastimilowný p. Pelhan třikrát w tēdni nářečí jak slowinskému tak chorwatsko-slowanskému (ilirskému) mimořádně wyučuje, w kterémz wyučowání 57 bohoslowců a wíce posluchačů filosofie podílu běře, 25 pak se oběmu nářečí učí. Také před někulika lety již započaté, později ale opět w zapomenutí přišlé wyjednávání strany založení řádné stolice slowinského nářečí na ustawě tomto k žádosti o věci této, zpanilomyslným bar. Kodelitěm dotčenému p. guvernerowi podané, znou w poradu wzato jest. I práli jest, by dle chwalného tohoto příkladu i w Krajinsku, Korutansku a Štyrsku, kde w průměru mnohem wíce jest nižších škol nežli w Přímoří, u wyučowání ale bohužel jazyk německý přewládá, rovněž tak o wyučowání w materské slowinské řeči se dbalo a podobné oprawy uwedly.

(Pokračování.)

Slowanské zpráwy.

Dalmatsko.

Nejmilostiwější císař pán rozhodnutím od 12. Listopadu m. r. dowoliti ráčil, by se w obcích církwi východních národních školy uwedly, w nichž by se mládež jazyku ilirskému (písma owšem cyrilského) a wlskému wyučowala.

B o s n a.

* We městě Trawniku se wloni jeden Ličan (z c. k. wojské krajiny Liky) osádiv děti wyučowal a již přes 300 žáků měl. Těšiti se tamější obywatelé pokroku swému, awšak radost se w žalost proměnila. Prawoslawný (t. j. řecký) biskup kletbou brozil každému, jenžto by děti swé do školy posílal — a to se děje w dewatenáctém wěku! Proto biskup tu školu zrušil, poněwadž onen Ličan kromě cyrilského i latinskému písmu a wlské řeči učil. Jak diwně tento swět běží! Turek sultan zakládá i podporuje školy — biskup je ruší!

* Nedáwno jeden poturčenec wlno církwi křesťanské se wrátiti hodlal. Umluwiw se s jistým Dalmatem dal se na outěk, a wšak, bohužel! Turci ho zastihli. Hned potom

* Což u nás již se okazuje.

Red.

patnáct křesťanů uvěznil, že prý o tom přehnutí vědomost měli; vlastně ale aby pokutu z nich vynutili.

* Iwan Perković ze skopelské krajiny do dívky turecké se zamiloval. Otec jeho, boje se, by rodina do nějakého nebezpečnosti uvržena nebyla, prosil otce dívkina, souseda svého Turka, by dceru svou z té příčiny čím dříve tím lépe prowdal. Turek poslechnuv té rady prowdal ji; ale mezi veselkou dívka opakovaným poselstvím Iwana na jeho sliby zpomínala. Když na noc swatebčané usnuli, newěsta dohlídce své budoucí tehýně uklouzla a s Iwanem utekla. Turci je darmo stíhali, párek již v Dalmatsku se ukryl. Nyní pak Iwanova rodina jest uvězněna a štěstí Iwanovo swobodou a jméním platí. — Tak zuří v Bosně bratr proti bratru, neb Turci Bosňáci jsou sami poturčení Slowané; přijali totiž wiru Machometowu, ale tureckému jazyku ani nerozumějí.

Bulharsko.

Bulhaři, neměvše posud ani hlasu ani práva, žádosti a stížnosti své k přestolu sultana jenom prostředkem sobeckých a zistných Reků zadávati mohli. Rekové vybírají daně a zaujímají důstojnosti církevní téměř výhradně. Tím se pak stává, že ten utištěný národ, jakkoliw míru milovní, proti svým ukrutníkům powstáváje winu neposlušnosti na sebe uwaluje. Wloni pak Bulhaři vláde samé následující čtyry prosby předložili s pokornou uctiwoostí:

1. Aby se jim dowolilo, čtyry moudré krajany co zastupce a Jeho Wysosti sultana w Cařihradě míti, jenžto by potřeby národu bulharského bez prostředkowní Reků jewili i rovněž rozkazy vlády přijímali a bez překrucowní národu sdíleli.

2. Aby se Bulharům zde w Cařihradě bydlicím místo wykázalo, kdež by na vlastní outraty slowansko-bulharský kostel sobě wystawěti a služby boží w materkém jazyku beze wliwu řeckého odbýwati mohli.

3. Aby se jim též dowolilo, by při tomto kostele i národní učiliště založiti směli, w němž by se bulharská mládež wyšším wědám wučowala a kněži se wychowávali.

4. Aby Bulhaři za duchowní jenom krajany dostávali, kteří by svůj národ učili a milowali a o blaho jeho pod záštitou vysoké vlády pečovali.

Posud Bulhaři čekají na odpověď; zdá se pak, že vláda té prosby přece si všimla, neb nowojmenowný biskup widinský jest Bulhar.

M. F.

Brousek jazyka.

Ale považte si! lidé se domníwají, že se hněwáme. Toť je diwný swět! My přece zdwořilost na zdwořilost sypeme, a mnozí si powídají, že se wadíme. Ty můj milý Bože! člověk konečně nebude smíti druhému ani říci, že nemůže přes Berounku po mostě, protože most spadl, sice bude tento druhý nebo někdo jiný se domýšlet, že člověk kantorowati chce. Nejwice mi bude mého welewáženého a zkoušeného pana towaryše líto, kdyby měl též w podezření upadnouti, že se se svým mistrem hádá. Někteří se mne již w skutku ptali, zdali p. J. také proti mému brusu točí. Je-li potom hodno, swětu něco upřímně powěděti?

Ale já wím (aspoň si tak myslím), co uděláme; nemenujme již jeden druhého a přidržme se jen věci. Já měl sice tu myšlénku hned při prwním začátku, ale newím, proč se mi to nepodařilo. Uwidíme, jak to dále půjde. Tedy k věci.

Já myslím, že jsem se nížádné chyby nedopustil, když jsem napsal, že jsem ani slzičky neumořil; neboť mám za to, že neumořil je tak zastaralé jako nrawy a mrawy. Ostatně se *m* a *n* často střidawě zastupují; tak přijí-

mají některá slowesa *m*, kde jiná *n* mají, jako žátí, žnu, začati, začnu a zase jati, jmu, žďati, ždmu atd. Ale to je wšecko wzďáleno, sestawme si jen: brána, perun, dna, nze, nrawy a nořim wedle bráma, parom, dna, mze, mrawy. Swěte suď. — Nejen na wypisowní ale i na wyslowowní měli bychom wětš pozor dáti, nežli se w skutku děje. Já doma wždy slyšel dobře rozeznáwati muže od muže; teprw w Praze jsem zpozorowal, že se to buď míchá nebo wšecko se dloží. Že jsem právě tyto dny našel muže (potest) místo muže (virum) tištěno; nemohl jsem toho, ačkoliw nepochybuju, že to jen chyba tisku raději chyba sazečowa, nepodotknouti, aby si mladší toho všimli a tak i w prawějším wyslowowní se cwičili. I mnozí znaších, o kterýchž by se toho člověk nenadál, wyslowují skůtek (či máme psáti skůtek?) místo skutek. Častěji jsem již také četl a wyslowowati slyšel zdáli místo zdali. Jeť zajisté každé něco jiného a každé se dá ještě roztríditi: „zdá-li se mu něco hezkého, směje se; zdá-li (místo wzďá-li) se mu, newím; zdáli se býti dobrými; on se dívá s dáli.“ Druhé: „zdali, t. j. zda-li (tolik co zdaž) tam zejtra ještě bude; oni se mu zdali (místo wzďali); a oni je zdali (u starých místo oddali). — Nebude zbytečno podotknouti, že bychom se měli ikání aspoň tam wyhnouti, kde i místo jiné samohlásky chybně klademe. Zejtra (ze jitra) je i pravidelnější i libowučnější nežli zítra; což teprw, když napíšeme: pozítří (místo pozejtří)? Také je podle analogického prawopisu špatně psáno zeytra, má býti zegtra, což nyní owšem w zejtra přešlo. F. Š.

Pražský denník.

Masopust se skončil; české diwadlo chystá se k zimnímu spánku jako jezwece, a tím jen rozdíl, že si sotwa tolik tuhu uložilo, aby si w čas přecitu jarního jako srnka proskočilo. W německém diwadle děla Bauernfeldůw „Großjährg“ furore; bojí se však, aby ho draze wystrojená opera „Geenfee“, w níž bude snad wíc widět než slyšet, o vládu nepřiprawila. K postu připrawuje professor Mildner své oblíbené kwartetní zábawy a konserwatorium tři koncerty; slyšíme, že w nich přijde řada na Mozartowu symfonii do C. s fugou, na sedmou od Beethovena a pak na symfonii od Tauberta. — Zápůjční ústaw páně Hoffmannowa hudebního obchodu wzrostl náramně a těší se wždy zrůstajícimu účastemstwi. Jeť to ale wěru pán čackého mrawu! On uděluje premie, rozdáwa sličné obrazy welikých mužů, uspořádá ohromný instrumentální koncert ku konci roku, a to vše svým milým abonnentům — z pouhé galanterie! — Teď přišla řada také na doktory. Až posud byli to naduti pánové, u nichž jsme se za hořký pelyněk a žhawé železo pěkně poděkowat museli. Čas galantních způsůů je také dosáhl. Wejdete-li k operátowui, žádajíc, aby wám zlý zoubek wytáhl, nepotřebujete se nízké stolicí s nakloněným zábradlím lekati. Dwěře se otewrou, před wámi stojí pán twáří wliďných, plných smíchu, a ptá se wás: „Ráčíte s bolestí nebo bez bolesti?“ — „Bez bolesti, toť se rozumí!“ — Zwoláte nahlas a dáte mu potichmo zasloužený predikat. — On přinese láhew, odejme zátku a počne wase dyhadla libowonným zápachem čistého étheru opájet. W několika minutách minou wšecky strasti wezdejšího žiwota (také hladowá nouze prý se tím trwanliwěji ukojí než Rumfordskou poliwkou), wy se kolébáte na jednoduché wlně blahocitu, k uíž bouře přístupu nemá, operatér wytáhne šuplátka, wy se usmíwáte, on kráčí k wám s ukrutným pelikánem, wy se usmíwáte, on pácí nemilosrdně hluboce w dásní zakotwenou stoličku, bilou jako perličku, wy se usmíwáte. Za chvíli procitnuwše je wám, jako byste byli z ráje se wrátili, a s podiwením hledíte na diwotworného muže, který wám zlého hosta na stříbrné misce podáwa.

Číslo 22.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podlouhým č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

20. Února
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(v Nových alejích
na Novém Městě
č. 116. vydává po
párách třikrát za
týden. v úterý, ve
čtvrtek a v sobotu.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. str. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
příletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Po merendě.

Poslání jistého medvěda k jistému příteli.

Můj rozkošný bratříčku!

Pro nehoráznost naší tělesné zpanilosti — otevři
srdce své do kotan, ať vejde do ní zpráva moje bez
ztráty jediné čárky nad nowomodní jotou. Chci ti
psát o merendě, k vůli nížto jsem teplé doupě opu-
stil a do slavné Prahy putoval.

Tenkráté ji vystrojili pánové o masopustní ne-
děli v sále konviktském, v tom samém, kde první
český bál drželi. Blaho-žalostné zpominání, je-
li pravda? Ale my toho nechme a držíme se přítom-
nosti.

Byla to od Tebe chytrá myšlenka a patrný dů-
kaz bratrské lásky, že jsi mi od svého souseda, po-
věstného čarodějníka Haruntifelesa, ten lesknavý šat
wyprosil! — neboť, ať nejím deset let žádné woštiny!
tenkráté by mě nebyli do té merendy pustili, kdy-
bych byl přišel in puris naturalibus, jako jsem mohl
před dvěma lety učinit, když se merenda ještě pro
pouhý juks strojila, a ne proto, aby se okázalo, kdo
si může dražší maskaru opatřit.

To ti bylo zase nádherý! To bylo šustu hed-
bávi, třpytu pěkného kamení, zlata a stříbra, lesku
aksamitu, to bylo strakatých figur, to bylo děvčat
— bratře! já si musím ještě jednou zamlasknout.

Přede vším budu ti jmenovat roztomilé wenko-
wanky z českých krajů, jakoby je z lusu wyloup-
nul; ty jsou mi vždy nejmilejší; newím sice proč?
ale každý má svou passi; — potom tu bylo několik
Polaček z hor i z planiny a jiné slowanské krasa-
vice, bohatá Řekyně, mnohobarevné Spanělky a
Italky, wábiwé Turkyně, rozkošná Indianka, něko-
lík starofranských dam s pudrowanou frizurou ale
při tom tak mladých wnad, že by se mi byla dlou-
hým na ně hleděním skoro hlava zatočila, řádné
Swejcarky — a jiná i jiná zpanilá tilka w peřestém
strojení, počítaje od jednoduché zahradnice až k taju-
plně noční královně s tím hvězdokaným záwojem.
Já bručím ještě rozkoši, když si na to všecko zpo-
minám.

A co bylo při tom nejkrásnější, že jsem skoro
wšem těm čarodějným postavám rozuměl! Takto,
na první pohled, není to arci tuze velký kompli-
ment, že jím český medvěd rozuměl; ale kdo mě
zná, wi, že čtu tak dobře svého Weleslawinu jako
skladatele písně o mamonu bez Frantowa slowníku,
o němž nějaký čas powídali, že mu na něm pan Ne-
konečný pomáhá — ten zpropadený dotírawec, který
u nás tak rád do všeho prsty strká.

Owšem — něco mám o těchto zpanilých wilách
a dowádiwých rusalkách ještě na jazyku (a to snad
jen proto, abych okázal, že se také kritikou obírám,
kteráž nemůže ničeho minouti, aby to nepokanila)
— něco mám na jazyku, a sice to: že bylo mezi
nimi při wší nádheře a skwostnosti přece o mnoho
méně zwláštních, wyznamných, charakteristických
figur znamenati nežli léta minulá. Zwlástní osobno-
sti utopily se w samém atlasu a sametu.

Tak! — teď jsem to powěděl; teď jsem si od-
lehčil. Ty newěříš, milý bratře, co je to za rozkoš,
když si kritika tak — odfrkne, jakož w podomáci
své terminologii mluwíwá, když někoho z nenadání
šlouchne.

Hojnějši byly charakteristické figury mezi pány.
To stálo wěru za podíwanou. Tu byla korunowaná
hlawa našeho panického krále Ladislawa; tu byl náš
mohutný Jiřík Poděbradský se svou statečnou krá-
lownou, rytířský Jiskra a proslulý Lew z Rožmi-
tálu. Widiš, takowou powěst mají naše merendy,
že i tito stařici z hrobů wstávají! — Dále znamenitý
německý cestowatel baron Beisele se swým pěstou-
nem doktorem Eiselem, majitelem swětobistorického
fraku, o jichžto podiwných awanturách nyní všechny
končiny rozprávějí. Mladému německému panáčko-
wi libila se česká merenda jako hladowému člověku,
když přijde jednou k plné míse *.

* Pěkného pohledu poskytowali také: Matyáš Korvin,
Zdeněk Šternberk s manželkou, mlynář Jiří z Doupowa,
Waldstýn s Pappenheimskými, Jan Sachs, Guttentberg, Faust
atd.

Dále se tu míhal w bujné strakatině krásný skalní duch, zpanilý Wlach ze středního věku, malebný Chorwat, outlý Bretaň, Sawojan, několik Poláků, houf rytířů a herolt za slovo chyceného hrdiny Brouska z Brusowic, potom vážný pautník se zpěwomilým poutníkem, usedlý Armen, několik Cikánů, francouzští kawalíři atd. atd.

Také na dva wenkowské kmochácky nesmím zapomenout. Jeden z nich stál, právě když jsem tancoval kadrilu — můžeš si pomyslit, že s prawou medvědí grácií! — ten jeden stál tedy we vyklenku a hleděl na to hučivé hemžení při tureckém bubnu a jiném nesalonním a nekadrilním hřmotu, a složiv ruce na břiško myslil si: „Ty milý Bože! kdyby to tak bylo všechno pohromadě, co se tady za tu pompu ze sta rukou vydalo — jaký by to byl pěkný článeček do pražských Nowin pod rubrikou: „Wzorní průmyslowá škola“! Ale já začal honem bruchet, aby ty myšlénky nikdo newyspěhowal a poctiwého kmo-tra z nešťastného separatismu neobžalował.

Druhého strejčka... toho bych byl raději ani newiděl. Ten mi zpomínal darmo na druhou merendu a na to, co jsem o první kdy zaslechl. Ten mi uwáděl na mysl, proč se tyto weselůstky vlastně začaly. To byla žiwá figura, jakových má býti a merendě celá bromada. Pak by tu bylo arci méně skwostnosti, ale wíce weselosti — to jest: takové weselosti... jak pak bych to řekl? — wiš, tak jako my ji někdy w širém lese, pod nebeským baldachy-nem máme. Hejsa do toho! Skoky po trávníku a k tomu weselé bručení! Aarci býwáme při tom sami medvědi a to je něco jiného. Teď již také wim, proč se tu dnes ani nezazpíwalo.

Když jsem se weselému strejčkowi uhybal (ačkoli bych si byl s ním sám rád wesele zabručel), wrázil jsem do kouta a w něm na tu nejsmutnější figuru. Byl to jakýsi lodní kapitán, ale mohl také doma zůstat. Seděl tu, jakoby se mu byla loď roz-tržila a on z ní pranic nezachował nežli — bolestnou zpomínku. Dwa plawcowé se tu arci ještě točili — „ale kde jsou ti ostatní,“ mluwil sám k sobě, „s nimižto jsem plawbu započal? Kde jsou ti všickni, s nimiž jsem jednou na rozkošné ostrowy přátelské dorazil a tam, zapomenuw na trampoty celoročního plawení po vysokém moři žiwota, blahou noc ztráwil — srdečným howorem, weselým zpěwem a radostným zawejsknutím? Powěst o této noci se owšem udržela -- ano, udělali si podle ní pěkný ples, wystrojili ho s welikou skwostností, ale.....“ Já utekl, abych neslyšel mrzouta dále stýskati.

Začínali právě introdukci k polce; ta mi byla milejší. Ale ne, to není polka, to je quasi-kwapik, to je hrání o přetrž; polkový takt je teď mezi huděbníky pouhá pohádka. Starý, poctiwý merendář nemůže se teď ani s chutí zatočit. Žádné walčíky, žádné polky čili zachowalé trásáky, jakž je našinec wenku slýcháwá. Pán Bůh ty pány pomiluj, co strojí

merendy, aby se s wětrem o záwod wylítali nebo mezi sebou wydupali, a jiní aby se na ně díwali! Kdybych nebyl na těch woskowaných prknech už tak honěný, newím co bych si byl počal; ale tak jsem všechno šťastně přemohl a wydržel až do stráška, toho jediného zhytku z báječných časů prwních besed a prwní merendy.

Ostatně se ale těším myšlénkou, že se z těchto soukromných weselůstek pomalu celý weliký bál w kostumech wywine, jakémuž daleko široko rowen nebude. Počátky jeho jsou pěkné, wěc sama je wábiwá a nalezne wždy tak horliwých ctitelů jako jsem já sám

Twůj

atd.

Listy učitelům českým.

10. O tom, co do časopisu wychowatelského ještě náleží.

Již jsem Wám, pp. učitelowé, powěděl, w čem cwíčenost učitelská záleží, jakých wědomostí učitelé třeba mimo školní předměty a w čem se umění učitelské čili školnictwí zakládá. Hlawní wýčitka, kterou mi snad učiníte, je ta, že požadawky, ježto jsem w listech těchto pronesl, beze wší míry a rozwahy jsou; napotom snad řeknete, že to, co jsem o wychowání tělesném powěděl, nepraktická přemrštěnost, a co jsem z psychologie zde umístil, že učení nesmysl jest. Co do wýčitky prwní, uznáwám sice, že jsem trochu mnoho požádal; než zapomeňte, pp. učitelowé, že jsem o wzoru mluwil, k němuž se powždy blížiti máme; že wšak proto wzoru třeba jest, aby se dle něho naše snažení řídilo. Co jsem o wychowání tělesném přednesl, je owšem pro Wás něco newého; a wšak nechťe to jediné proto newlídne odstrkowati, že to newé jest; moudrý člověk dříve wěc wyšetří a sám na sobě zkusí, než úsudek o ní pronese takový anebo jinaký. * Co jsem wšak o psychologii w listech těchto prohodil, může owšem welmi slabé a chatrné býti; nemínil jsem také w oněch několika řádcích (Kw. č. 13.) psychologii nějakou přednáseti, ** ale chtěl jsem Wás jen pozorný učiniti na to, co do psychologie náleží, abych pak důwodněji wytknouti mohl, k čemu časopis wychowatelský směřowati má (Kw. č. 15, 16); prosím Wás wšak snažně za to, nepokládejte proto wěc samu pro wychowání již za nedůležitou, možná že Wám to někdo budoucně jadrněji a důrazněji powí, než jsem já to zde krátkými slowy naznačil. Budete mi snad také namítati, že wůbec takových theorí pro učitelstwo třeba není, a že na tom došti jest, když je učitel muž bo-

* Stawowé čeští založili nedáwno wíce fundačních míst na jednom zdejší silocwícném ústawu pro kandidáty školní.

** Pokládám sice Listy tyto za wěc welmi nepatrnou, než abych si tím pochlebowal, že by se někdo po půwodnosti oněch několika řádků o psychologii (Kw. č. 13) tázati mohl, nejsou ony ani samostatné pojednání nerčili nějaká kniha anebo spis psychologický; a wšak pro uwarowání wšelikého nedorozumění uwádím, že myšlénka, kterou jsem w Kw. č. 13. podotknul: že předstawy naše za síly považowati můžeme, jenžto nyní téměř celým wychowatelstwím hýbá, je myšlénka Herbartowa, jednoho z nejprwnějších myslitelů a wychowatelů německých. Zdali a pokud jsem ji w oněch řádcích půwodně provedl, nechť znatelé rozhodnou, jestli si totiž wůbec wěci této wšimnou. Nikdy mi wšak na mysl netanulo, abych půwodní anebo národní psychologii a metodu školní psáti chtěl! Mluwím w Listech těchto jediné o potřebnosti obou.

habojný a když svých pět smyslů pohromadě má; o zbytek že se co starati není, jelikož se tím více pokazi nežli napravi. Vězte, pp. učitelové, to je pravá cesta k starému šlendrianu, v němžto se posud většina našeho učitelstva plouží. Jest ovšem pravda, že jednotlivci jakýsi přirozený takt v tom mají, co k učitelství náleží, z toho však ještě newyplyvá, že by to mužové tito dále byli nepřivedli, kdyby byli pravidla znali, dle kterých we mládež působiti se má. Tak i mnohý člověk velmi zdařile myšlenky své na papír uvádí, třeba i nikdy pravidla slovesnosti nepoznal; a však dá se o takovém nadíti, že by si zcela jinak ještě počínal, kdyby si pravidla ta byl osvědčil. A což máme říci o těch — a ti zajiště na počet čtenější jsou — jež příroda tak významně neobdařila? — Konečně se snad twrditi bude, že v listech svých vůbec nepraktické věci přednáším, jichžto jsem snad ani já sám ani jiný žádný nezkusil. Co se mé vlastní zkušenosti týče, o té nechci mnoho mluviti, ač jsem sobě také již mnohý obrat we vyučování a vychování osvojil; co ale do zkušenosti cizí, musím wyznati, že listy tyto na mnoze i z Přítele mládeže odvozeny jsou, do něhož též mnohý praktikus mínění své skládal. (Pokračování.)

D o p i s.

z Vídně.

(Ilirská literatura. Nepořádné zaslání spisů Maticních.)

(Pokračování a dokončení.) Tyto dni dostal se nám také do rukou: „Obci zagrebački Kolendar ili Kolendara za godinu 1847.“ w Záhřebě u Župana vydaný. Druhý tento ročník oblíbeného to národního ilirského kalendáře záleží, jako předchůdce jeho, z dvou oddělení, z nichž první obyčejné kalendářové články, druhé pak nástiny z dějepisu dalmatského, přehled nejstarších jakož i nejnovějších dějů ilirských, důležité sněmy chorwatské, články národní, země- a cestopisné z Ilirska, písně národní od Rakowce, pojednání o nejužitečnějších odrudách obilních, o domácím léčení, o spořitelnici, výroční trhy w Chorwatsku, Slawonsku, Krajině, Dalmatsku, Uhřích atd., řád poštovní, výpočítání ouroků a t. p. obsahuje. Již z povrchního výpočítání článků těchto patrno, že ročník tento, co do sestavení a výběrného obsahu, svému předchůdci úplně se vyrovná, ovšem we mnohém jej i předčí a jméno právě knihy národní, jejíž cena 1 zl. na str. při obšírném, rozličnými obrázky ozdobeném obsahu velmi lewná jest, zasluhuje. Kéž bychom i my co nejdříve již knihu takovou měli! I nemůžeme opominouti co nejdůležitější opakovati často již a nedávno opět w listech těchto projewenou žádost, aby některý z českých vydawatelů kalendářů o vydání podobného národního, poučného a zábavného díla na budoucí rok se zasadil. —

Ne menší pochvaly zasluhuje i druhý, letos w Záhřebě od tamní hospodářské společnosti redakci Drahotína Rakowce ponejprw vydaný „Kolendar za puk za prestu godinu 1847“, jenž tolik a tak užitečných pro lid wenkovský známostí a pojednání (z nichž powídky o trýznění howad jednající také 25 dřewotisky wyswětleny jsou) a tak populárně sepsaných obsahuje a přitom tak laciný jest (6 kr. na str. bez kolku), že bychom srdečně žádali, aby i naše c. k. hospodářská společnost swou „miruci hospodářskou“ w podobném způsobu wydávala. — Třetí, rovněž tyto dni nám do rukou přišly ilirský kalendář wydal Vatroslav Berlić w Budině pod názvem: Novouredjeni ilirski kolendar za prosto godiště 1847. Dvanaestolytní tečaj, 8., jehož druhé oddělení čili „Zabavnik“: překlad básně „Čestmir“ z rukopisu Králdowského, pak pokračování 2. knihy báje Ezopových w minulém století od Pa-

více přeložených, drobné powídky, hádanky, průpowědi, trhy a t. p. obsahuje.

Budete se ale snad na mne horšiti, že opět rozvlácným o kalendářích pojednávám Wás i čtenáře Kwětd nudím a obtěžuji; mějte mne však wyluwena, nemohuť tu jinak odpověditi nežli že o této předležitě stránce prostonárodní literatury, již sobě u nás dosawáde tak jak by zasluhowala powšimáno nebylo, dosti často mluwiti se nemůže.

Ne s menším potěšením bylo nám tyto dni spatřiti w Lublani wydané „Poezie dóktorja Francěta Presěrna“, jichž obsah tento jest: Pesmi (až do str. 36.), Balade in Romanci (str. 38.), Različne poezije (str. 110.), Gazele (str. 123.), Sonetje (132.), Sonetni weneć mimo jiné ku konci ještě přidané různé básně. Welice se jistě zawděčil tento přebohatě nadaný básník — s nímžto byl p. Čelakowský we swém posudku krajinské Čbelice w Musejním časopise na rok 1832. we sw. 4. obsaženým, podanými tam několika překlady jeho utěšených básní i české obecnost seznámil — jak swým krajanům tak vůbec všem Slowanům sebráním a wydáním všech swých dosawáde porůznu wyslých, jakož i nejnowějších prací básnických, a nemůžeme opomenouti, krajany naše na tyto plody jednoho z nejwytěčnějších krajinských básníků pozorny učiniti a jim je schwáliti. Krámská cena toho we všem 192 stran obsahujícího, co do tisku i papíru skwostného díla jest 1 zl. stf. a tudy, powážíme-li i jich wnitřní cenu, velmi lewnou se nazwati musí. Ze Záhřebu došla nás také zpráva, že tamní seminaristé nejen we swém materském jazyku zdokonalowati se snaží a w překládání poučných spisů německých Kristofa Schmidta na jazyk ilirský — z nichž opět to nejdříve jeden, a sice třetí již swazek na swětlo wyjde — pokračují, nýbrž že se i jazyku českému pilně přiučují a knihowní sbírku swou i knihami českými rozmnožowati hledí. Odtamtud došel nás též právě 1. sw. díla: „Izbor starinskih ilirskih pjesnikah“ drem. Ljudeviteina Gajem wydáwaného a „Anibala Lučiča skladanja s rječnikom“ obsahujícího. Jestliť to jistě wší chwały hodno, že welikodušný obnovitel literatury ilirské krajanům swým i ostatním Slowanům dáwnowěké poklady klassické jich literatury tudy přístupné činí, a jakož další swazky díla Palmotiče, Zlatariće a j. více w ilirské literatuře vůbec a w dubrownické zvláště na slovo wzatých spisowatelů obsahowati mají, tu podniknutí tomuto co nejvíce účastenství a rychlého pokračování přejeme. Wydáváním tímto starých národních klassických děl otwírá se přebohatý poklad, z něhožto zvláště mladším spisowatelům, jimž wzdělení jazyka národního na srdci leží, čerpáti wolno, a jehož upřímné a wěrné užíwání nynější mladistwé literatuře ilirské jistě hojných úroků ponese, čizincům pak z wydání těchto klassických spisů to naučení wyplyne, že swé nesprawedlivé a urážlivé úsudky o dřewnější wdělanosti Slowanů — nechťli ze lži stihání a co newědomci a slepci, jenž o barwách tlachají, před swětem zahanbeni býti — nyní tajiti musí. —

Při této příležitosti opowážujeme se we jménu více vlastenců pokornou žádost projewiti, aby slavný sbor Matice naší, jenž wydáním w r. 1845. prvním dílem českého Výboru o literaturu naši tak wýtečných zásluh sobě získal, k pokračování w tomto, k seznámení se s pravým a přebohatým geniem jazyka našeho welice prospěšným díle prohlédati a brzy jeho druhou částí nás obradowati sobě nestížil. — Že pak právě o české Matici se zmiňujeme, nemůžeme konečně opomenouti k žádosti všech zdejších oudů Maticních stížnost a prosbu jednu projewiti. Týká se ona totiž rychlejšího a pořádnějšího zaslání sem knih nákladem Maticním wydanych, kteréžto knihy nám dosawáde velmi nepořádné a obyčejné teprw 6—8 neděl po jich wyjití de-

dávány bývají; tak jsme k. p. 6. sv. musejního časopisu na r. 1846. teprv u prostřed měsíce Ledna obdrželi, Slovensost ale, již ti oudové, jimž se p. Preslowa rostlinopis nedostalo, neb kteří w r. 1846. teprv přistoupili, podělení býti mají, dosawáde ani sem nepřišla, a přece od každé knihy dosti velké dowozné (k. p. od dotčeného Rostlinopisu 24 kr. na stř.) platiti se musí. Poutníka, Pražského Posla, Bibliotéku zábavného čtení atd. již w 8—12 dnech po jich vyjití w Praze sem obdržíme a toliko na spisy Maticiny, vždy od nás toužebně očekávané, nám vždy tak dlouho čekati jest.

A. R. S.

Pražský denník.

Wší chvály hodna jest péče Židů pražských o své chudé, tak že w celém městě, při wší chudobě, která mezi nižšími třídami jejich panuje, a při znamenitém obyvatelstvu židovského města, přece ani jediného Žida zebrať nespátříme. Při tom i na chudé Křesťany nezapominají, a příspěvky zámožných mezi nimi na ústawy dobročinné, pouze pro Křesťany určené, směle mohou za příklad býti wystaweny. Tak dne 12. b. m. jeden dle chatrného oděwu sám chudobný Žid složil w kanceláři ústawu pro chudé 1 zl. 15 kr. we stříbře co příspěvek na políwky chudým rozdáváné, zapsaw se toliko písmenami S. N. K. Tak slechetný skutek hoden jest následování a zasluhuje býti veřejně oznámen.

Kronika času.

W Multanech odbywají řecké wánoce 7. a 8. Ledna, prostřední swátek slawí se maškarním weselím. I stalo se letos k weliké potupě dewatenáctého století, že ožralá luza newinné Židy přepadla a na krew pronásledowala. Nejen kdo z nich na ulici byl, přišel k úrazu, owšem i přibytky jejich byly wyloupeny. O 11. hodině w noci přihnala se diwá rota do modlitebny, učinila násilí služebníkům, roztrískala okna i náradí, wydrancowala co bylo dráheho, náboženské knihy, ba i thoru roztrhala. Druhého dne bylo ještě strašliwější věci widěti. Několik Řeků dostalo se do židovského domu; ti wytrhli malé děcko matce z náručí a roztrískali mu wenku hlavu o dláždění. Ani pohlawi, ani stáří nedošlo smilování. Nawrácení pokoje stalo se pouze přičiněním rakouského i anglického konsula. — Tak se dalo w Multanech; u nás w Praze, w intelligentním městě naší říše chodili w masopustní outerek dwa ožrali muži od domu k domu. Oba byli přistrojeni za Židy s líčenou twáří, koudelowou parukou, s dlouhými fousy a s welikým hrbem. Ti tupili veřejně národ židovský k welkému ohwscelení sprostého lidu a posmiwali se mu způsobem nejhanebnějším.

Z Drážďan pišou: Hněl že wzorkuje welmi pilně postranní figury k soše Karla IV. pro Prahu. — Dreyschock tam dával slawný koncert; a Lipinského kwartetní akademie docházejí welkého účastenství.

Cena rolí. W knížetství Wittgensteinském we Westfálich musel sedlák, který si chtěl z obecné kasy 50 tolarů vypůjčit, dewatenáct kusů polních hypothekárně zastawit.

Berlioz, onen swrchovaný umělec, který neuznán, heroicky zápasí s newděčným obecnstwem a s krutým osudem (jak G. Sand piše), prowozowal w Paříži dwakrát swou poslední skladbu Faust, o níž krajan náš Goldschmidt, jak se zdá, sprawedliwou a bez předpojatosti psanou zpráwu do Bohemie podal. Mezi tím mu Pařížané wytloukli okna a pocítili ho kočící musikou, jestli se nemýlím, pro ně-

jaký kritický článek w J. des Debats. Záleží-li w tom wychwalowaná francouzská zdwořilost, nemáme k ní u nás tuze daleko. Teď se prawi, že chce Berlioz Paříž opustit a w Petrohradě se usadit, myslé, že tam nalezne tak čilé duše jako w Praze, po níž se mu bezelstně stýská. — Podiwná wěc, syn swobodné Francie na pouť k barbarským Slowanům, hledaje u nich neporušenost citu, kterou u swých wypulerowaných krajanů pohřešuje? Ale což, berlínská intelligence nazwe jej hudebním barbarem a napiše: „Berlioz ist in seine Heimath zurückgekehrt!“

Maďarské listy nepřijímají žádné překlady německých, francouzských neb anglických básní, nerekne-li překladatel, že jsou — půwodní.

W Pešti přirostlo wloni 223 mistrů a fabrikantů, mezi nimiž 4 Wlachowé, 31 Slowanů, 34 Maďarů a 134 Němci. (Hor. Slav. Dal. Novine.)

Weřejné díky.

Welebný pan Jan Karel Rojek, oud wíce učených společností, spoleureditel učitelských porad w okresu Opočenském a duchowní správce w Bohuslawicich, opatřuje již po tři leta na swůj náklad „Kwěty, Nowiny a Wělu“ a odesílá časopisy tyto co oběžné listy učitelstvu okresu opočenského ku čtení; ano zřídil snažností swau i to, že učitelstvo okresu téhož k Matici české s 100 zl. stř. přistoupilo, k čemuž owšem sám znamenitější částku přidává, anž z učitelů každý toliko tím, co dáti chce, přispívá. — Powážujice bedliwě přemnoho následků blahodatných tohoto spanilomyslného jednání, nemůžeme toho mlčením opomenouti, nýbrž činíme tuto jmenem všech ostatních po wzdělání prahnoucích učitelů Jemu veřejné díky, a připojujem srdečnou žádost, by za příkladem lidumila tohoto i jiní slechetní vlastencowé pokračowali.

Aloys Machek, učitel w Bystrém.

Josef Burket, učitel we Wohnišowě.

Josef Příbyl, učitel w Kounowě.

Nowé knihy.

Pražský Posel. Sbírka užitečného i kratochwilného čtení pro lid gazyka českého od Roz. Kaj. Zyla. Dílu 2ho sw. 1. (w celku sw. 7mý). Cena 10 kr. stř.

J. B. Malého sebrané báchorky a powěsti národní. Swazek IV. W Praze 1847. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. 16. Stran 77. Cena 8 kr. stř.

Wykání a zdwořilost společenská Čechoslowanů, w otázkách a odpovědích pojednáno od Fr. Cyrila Kampelika. W Praze 1847. 12. Stran 57. Cena 10 kr. stř.

Genowefa. Krásný a pobutlivý příběh z dáwnowěstí, wjem dobrým lidem, zwláště pak matkám a dítkám wyprawován od Kristofa Schmidta, dle sedmého zcela cprawewného wydání swobodně přeložen od J. Wawry Lemnického. W Hradci Králové 1847. Pisnecem a nákladem J. P. Pospíšila. 12. Stran 180. S obrázkem. Cena 15 kr. stř.

Pobožnost křížové cesty, sepsána a wydána od R. Mensingra, kněze cirkewního. W Hradci Králové 1847. Nákladem Jana Host. Pospíšila 12. Str. 60. Cena 5 kr. stř.

Osprawedlnění nejnowějších oprav českého spráwopisu proti nářkům pojednání čteného dne 17. Září 1846. ve zboru pro řeč a literaturu českou w Praze. Od Václava Hanky. (Vydáno od jeho přátel.) W Praze 1847. Str. 15 we 4. Cena 12 kr. stř.

Číslo 23.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podlaubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

23. Února
1847.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilowu (w Nowých alejích na Nowém Městě č. 116) vydává po pálarších třikráte za týden, w outery, we čtwtrek a w sobotu.

Předpláci se na čtwtř léta 1 zl., na půl léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stř. U c. k. poštovních ouřadů Rakouského mocnářstwi půlletně s patřičnou obálkou 2 zl. 36 kr.

Můra železodražní.

(Pokračování.)

Nastala přestávka na okamžení. Nikdo z nás tři se nehýbal. Potom pozoroval jsem, kterak Jeffries wztahoval ruku po těžkém kladiwu, jenž nedaleko před ním leželo. Zraky šilencowý tékaly z jednoho na druhého; právě chtěl onen chopiti se kladiwa, an Westhorpe se wzteklým křikem naň se wrhl — byltě uhlí jeho oumysl.

„Tos tedy chtěl?“ skřípal wzteklec. „Zkus toho.“ A při těch slowech owinul ruce své o nešťastníka, který křečovitě a však marně s ním zápasil.

„Pomoc!“ wolal, „pomoc, pro všemohoucího Boha!“

Já trnul úžasem. Silou nadlidskou wyzdwihl Westhorpe wzhůru nešťastníka a se wzteklým smíchem jako dítě ho w rukou kolibal.

„Pomoc, pomoc!“ upěl Jeffries. „Ó moje žena, moje děti!“

To byla poslední jeho slova. „Jdi domů k ní!“ řval Westhorpe s nowým ďábelským smíchem, trhající sebou oběť swou vysoko do powětří wyhodě. Ještě okamžení, a já slyšel přidušený praskavý zvuk, s kterým tělo na kamenité půdě na kusy se roztrískalo. Na to obrátil se wrah zhurta ke mně.

„Wzteklý!“ zwolal hlasem mocným, „nuž dobře, jsem wzteklý! wzteklý jsem!“ — Popadl mě za límec — já bez obrany co nemluwně winul se pod jeho železnou pěstí. „Wzteklý!“ opakoval. „Ano, já dlouho se snažil to udusiti — spouzel jsem se proti tomu. Sám k sobě prawil jsem, já nejsem wzteklý, ačkoliw jsem to dobře wěděl — ale nyní! nyní cítím, jaká to rozkoš jest býti šilným. Ha, ha, ha! kdož by chtěl býti při rozumu, okusiw blaženost šilnstwi?“

Při těch slowech odstrčil mě od sebe, a já wráworat do koutka před kotel, nemoha promluwiti slowa. Westhorpe utišil se na okamžení, toliko ještě něco pro sebe mumlal; potom chopil se najednou lopaty a počal přikládati na oheň. Mne pošel mráz; jeliť jsme nyní takowou rychlostí, proti které vše-

cka předešla jenom hračkou byla. Já hleděl swou mysl usebrati a pokojně wstříc hleděti swému osudu. Jestli se lokomotiv z kolejí newysmekne, bylo patrno, že musíme brzy býti u cíle, který nás w okamžení rázem roztríšiti a w prach obrátiti musel.

Znowa uchopil mě šilenec a přitáhna mě k sobě díwal se mi upřeně do očí. Děsiwý lesk jeho jiskřících, krví podešlých zraků, umrlčí bledost jeho strašně ztrhaných rysů naplňowaly mě hrůzou. Konečně prawil zdlouha, ano chladně: „Tak prudce neletěl žádný smrtelník, co swět swětem trwá.“ Umlkl, a nesnesitelné houpání mašiny spolu s bleskorychlou hrou řinčícího hnacího stroje dávaly slowům jeho nejstrašnější swědectwi. „Jak vysoko ceníte nyní naši rychlost?“ tázal se, wždy ještě na pohled zcela pokojně.

„Na málo méně než sto mil za hodinu,“ hekal já.

„Na ouplných sto mil,“ odpověděl Westhorpe.

„Myslíte, že duchowé tak rychle letí?“

Nikdy nezapomenu na hrobowý hlas, kterým tuto otázku wyslowil. On však nečekaje na odpověď upřel dlouhý pohled na wyšlehující, praskající oheň, pak wztekle wyskočil a zatatou pěstí do čela se uho-di-w Wyattl z kapsy malou skleněnou láhwičku, kterou mi s odwrácenou twáří ukazowal. „Čtíte nápis,“ prawil hlasem přidušeným. Já uposlechl. Nápis zněl: „Jed!“

(Dokončení.)

Hranice roku 1616.

(Pokračování.)

4.

Wladimír, přeprawiw se přes Láwu, posadil newěstu do wozíku, k němuž nejlepší jeho koně zapřaženi byli, přátelé jeho sedli si do jiného wozíku, a obě trojky * ubáněly do wsi Dubky, kde již všickni obywatelé spali, kromě duchowního, který dle úmluwy Wladimíra očekáwal. Zasnoubení se w tamním kostele wykonalo. Potom jeli nowomanželé do domu Wladimírowa. Přátelé je doprowdili a jeden za druhým z nich přál s číší w ruce z upřim-

* Wozíky o třech koních.

ného srdce zasnoubencům štěstí. Pak se všickni po domech rozešli. Wladimír a Nadežda zůstali ve swém osamělém příbytku samotni.

K naší lítosti chybí v nejzajímavějším místě tomto původního letopisu listek. Následující strana začíná těmito slovy:

.... láska, a ještě Iwan a kuchařka. Sluha Iwan vyšel natahuje se a zívaje z kuchyně, aby na poručení Wladimírowo pevně wrata zavřel, a kuchařka Iwanowna spala na píce; ji by to ani ve snu bylo nenapadlo, že druhého dne nenadále mladá hospodyně do domu přijde. Ona naopak viděla ve snu něco zcela jiného. Z počátku se jí zdálo, o koni, a kůň znamená dle domnění mudrců vraha, wrah jest dle domnění jiných mudrců to samé slovo co Warjag, a Warjag dle svědectví vážených osob tolik co Švéd. Potom se zdálo Iwanowně, že kůň, t. j. wrah, Warjag čili Švéd do Wladimírowa domu přiběhl a vše w domě sporážel a rozlámal. Konečně se skončil sen tancem domácího čeledína se starou Jakubowou při zwuku čuchonských dud.

„Oj, spravedlivý Bože! jaký to zlý sen!“ zvolala Iwanowna, probudiwši se leknutím. Wladimír Lwowič má jistě nějakého nepřitele, který mu něčím uškodí. Kdoby to asi byl?“

Iwanowna si touto otázkou celý den hlavu lámala, awšak nemohla ji nikterak rozhodnouti. Neměla vyššího ponětí o člověčenstvu a nemohla se domejšleti, že se sen zrowna na setníka Holma wztahowal.

Iwan Streměw držel daný slib. Druhého dne se wečer neočekáwaně wytasil s obrazem i s chlebem a soli, přináseje zasnoubencům požehnání rodičů. Kdo popíše radost, kdo popíše pohnutí a wděčnost Wladimíra i Nadeždy!

Otázkám o Zálawských nebylo konce.

„Nu, a co dělá setník Holm?“ tázal se konečně Wladimír.

„Wzteká se!“ odpověděl Streměw. „My mu po jiných dali wědět, že se Nadežka ztratila, aniž wíme kam. On hned k nám přiběhl, wyptáwal se dlouho všech, těšil všechny a slibowal tě, neti, hned hledati. My všickni prawili, že říci nelze, jak po tobě truchlíme. Newím ostatně, zdali nám wěřil. Ó, je on to chytrý Švéd.“

„A jak, strejčku, jestli se domyslí, kde jsem?“ podotkla Nadežda se strachem.

„No a co? Co si nyní na nás wezme? Ty stůj na swém, že tě Wladimír Lwowič přepadl, chytil a násilně unesl. Ale dej se při tom bezky do pláče. Wám ženským není zle o slze. Ostatně to je prawda, že tě unesli: vždyť jses ty zpouzela, nechťelas jíti; my oba jsme ti násilí učinili. O mně však neříkej nic; celou winu uwal jen na Wladimíra.“

„Ne, ne, já raděj wezmu celou winu na sebe!“

„Hledme, co si to zpomněla! Wladimír Lwowič nemá se Holma a všech Švédů co báti. On je

ruský poddaný. To bude něco, když ho w Nowgorodě obžalujou. On potřebuje jen tam dojít a všechno wyswětlit. Swoji jistě swého newydají, a švédská vláda odtáhne s nepořízenou, wěř mi. I když to jednou přijde na papír, neswedou jen Šwédi, ale neswede sám čert s ruskými pisáky nic.“

W tom samém okamžení bylo u wrat weliký hluk slyšení. Kuchařka Iwanowna přiběhla celá ulekána do jizby.

„Baťuško Wladimíre Lwowiči! jakýsi důstojník s wojáky dobywá se k nám do wrat. Iwan nechce otewřit a oni hrozí dwěře wypáčit!“

„To je jistě Holm,“ prawí Wladimír. „Neboj se, moje milá! Strejčku, odweďte ji rychle do hořejší komnaty a zůstaňte tam také, dokud ty nezwané hosti newyprowodím.“

„Oni tě zabijí! ... Bože můj, Bože můj!“ wólala Nadežda lomíc rukama. „Ne, já zde zůstanu. Nechť mne raděj chytí. Já budu Holma prosit, aby ti neublížil. Ne, ani za newím co nepůjde.“

„Ach, jak jsi ty zpozdílá!“ wece Iwan Streměw. „Dost toho zdráhání; půjdem nahoru. Muže musíš poslouchat. On wí co dělá. Co, Wladimíre Lwowiči, mám ji odwleci? Ona sama odtud nepůjde.“

„Poslechni mne, moje milá, prosím tě. Buď beze strachu, o mne se nic neboj.“

„Ty neposloucháš tedy již druhý den po swathě swého muže? Co to má být? Já ji odnesu, Wladimíre Lwowiči, musí to být.“

I obejmuw Nadeždu wyzdwihl ji jednou rukou a odnesl do komnaty.

(Pokračowání.)

Listy učitelům českým.

10. O tom, co do časopisu wychowatelského ještě náleží.

(Dokončení.) A však právě o to běží, aby se Přítel mládeže zdokonalil, a proto dodávám k předmětům dříve uvedeným ještě následující:

a. Časopis wychowatelský bude i historií wychowatelství po všechného zaujímati, byt i z částky jen a různě. Zde očekawati lze, že se mnohý třeba i nezdařilý pokus wychowatelský obádá, a příčiny jeho wyniknutí a zaniknutí udají. Wůbec musí se historie wychowatelství wíce ze wnitřku wywinowati, a jen o události wnějš co o nějakou kostru se opírat; prawím wywinowati a ne pouze wyprawowati. Historie takowá bude sáhati owšem i do historie politické a literární. Historie wychowání národního ať w historii wychowatelství powšechného zvláštní odlika twóří, aby z kontrastu wychowání národů cizích tím jasněji wyswítilo, že národní wlohy i národního w ně působení požadují.

b. Žiwotopisy učitelů wytečných a wůbec mužů o wychowání mládeže zasloužilých; ano i obrazy ze žiwota učitelů obyčejných. Oddělení toto je zvlášť ze dwou příčin žádoucí a potřebné; předně, že se tak lehkým a příjemným způsobem mnohemu ohledem na školnictví přiučiti lze; zadruhé jest to zajisté nejskvělejší pomník, jehož možná mužům o wychowání mládeže zasloužilým postawiti tím, když obraz jejich žiwota ještě po smrti blahodějně působí; při čemž se owšem ohled bráti musí na muže o wychowání národní zasloužilé, nebo časopis wychowatelský je odlesk národnosti.

Obrazy však ze života učitelů jakých takých oúčinkují tím způsobem, že se tak nedostatky a pohromy učitelstva nejlépe poznají.

c. Porovnání učitelských poměrů domácích a veřejných. K domácím poměrům směřuje časopis vychovatelský, když se nejen o zvelebení učitelova postavení vůbec zasazuje, ale když i mnohou radu poskytuje, jakby učitel potřebnou spokojenost v domácnosti své uhostiti mohl. Učitelovy veřejné poměry jsou jeho postavení v obci, ve státu a v národu; při čemž by i jeho postavení k duchovnímu pastýři mnohé promluvy zapotřebí mělo.

d) Odměny a vyznamenání škol a učitelů. Krátkým a stručným udáním působil by časopis v ohledu tomto velmi dobře; není však třeba, aby se přepínal malichernostmi, jako promluvy při svěcení škol, při zkouškách, při udělování guberniálních listů ku potvrzení na farní školy a při jiných obyčejných událostech, jenžto již proto k tomu se nehodí, aby se dlouhé řeči o nich vedly, poněvadž se povždy takřka opakuji. Co se však udají statistických v ohledu tom týče a též porovnání našeho školnictví se školami cizonarodními atd., to vše patří do statistiky školní, o které jsem se již jinde zmínil.

e) Otázky cenné, jenžto se časem i podrobněji udati musejí, aby ten, kdo se o jejich rozluštění pokusiti chce, snadno kam časopis směřuje pochopil.

f) Úvahy nejen předmětů v časopisu se nacházejících, ale i jiných spisů vychovatelství se týkajících, aby tak vzájemné porovnání u vyměnění náhledů vychovatelských povstalo. Budiž mi tedy wolno, mínění svoje o kritice pronesiti:

a) Jaký význam kritika v literatuře má, je věc vůbec známá. Literatura bez kritiky není ani literaturou, a její pokusy mohou se přirovnati nespořádaným výpadkům různostřelců; literatura však, která proti přímému pronesení pravdy se zpozuje, je literatura slabá, dětinská.

β) Kritika musí k věci hleděti a nikoli k osobě. Kdo se při kritice osobnostmi zavěští dává, pronáší veřejný úsudek, jakého stupně jeho vzdělanost dosáhla.

γ) Kdo kritiku napsal, je věru stejně; spisovatel špatné kritiky napsal ji sám na sebe; všeliká osobnost se týkající antikritika je nejvíce urážlivá dotíravost pro obecenstvo. Ovšem že se od jiných stran k tomu hleděti má, aby se každá pleticha newytiskla.

δ) Bezejmenná kritika je vždy podezřelá; nebo recensent dle svého přesvědčení buď pravdy pronesl anebo nic; v prvním pádu nebude se zdráhati k pravdě jméno své přiložiti, aby, když potřeba toho káže, i poctivě se o ni zastati mohl, v druhém pádu neměla se kritika ani tisknouti.

ε) Kdyby se však stalo, žeby někdo za příčinou buď domácí buď veřejné nenávisti na soka svého hezky po chlapcovsku si počítal, a kdyby bezejmenné listky tisknouti dal, v nichžto by mu nepůvodnost několika řádků vytýkal, jak mile tento ne snad nějakou knihu, ale jen pouhé pojednání v některém časopisu vydal, a sice dříve ještě než by pojednání se ukončilo, což by ovšem hloupé bylo, poněvadž každý spisovatel v pozdějších částkách pojednání svého o původnosti anebo nepůvodnosti částek prvnějších zmíniti se může; ano kdyby se při tom i nepectivostí dopustil, chtěje zjednati nebohému srdci svému jakési utěšeníčko: tu by bezejmenný pisatel takový vypadal docela z poměru recensenta a stal by se pouze předmětem útrpnosti pro vzdělance; redaktor však, jenž by lehkovážným uveřejněním listků naznačených z člověka takového smích si tropil, poněvadž moudrý člověk osnovu takovou lehce přehlédne, učinil by z časopisu svého veřejný organ sprostých náruživostí. Pád tento jest ovšem tuze nesnadný; v časopisu však českém pře-

ce možný *. — Že konečně pravidla tato zvláštním způsobem pro časopis vychovatelský platí, vysvitá již z jeho důležitého postavení v literatuře vůbec.

Z Plzně do Hradce Králové.

Bylo to dne 19. srpna 184*, když jsem se se starobylou Plzní na vždy rozloučiti měl. I projdu ještě jednou toto památné město, zastavím se v radnici, která podnes svojí černou původní tvářností přichozího vítá, a pilně si prohlédnu z prastarých věků tam schované rytířské zbroje, brnění, píky, oštěpy a palčáky, jedinký to poklad, jakový Plzeň v lůně svém chová. Na to se zastavím za městem, kde zhoubné špičáky od pevné zdi co od nějaké slitině nerwle odsakowaly, násilí však jejich podlehnuvše řítily se jednotlivé částky se zádumčivým rachotem dolů. „Ach, tatínku,“ ozval se za mnou malý klouček, „proč pak ten plot okolo našeho města bourají?“ — „Aj, Ferdáčku,“ jal se moudrý tatínek mluvit, „takovým plotem bylo za starých časů celé naše město obehnáno a chráněno proti nepřátelům; ale poněvadž pryč se jich teď nemáme co báti, tedy se co nepotřebný boří a na místě něho se staví tyto krásné domy, které město více okrášlí než tato ošklivá zeď.“ — Widíš, ty pevná zástítko! poněvadž již městu, které jsi druhdy proti outokům nepřátelským věrně hájila, k žádné okrase nesloužíš, jest ti ustupowati tomu, co je krásnější! — Kéžby se aspoň kamenné desky sem tam zazděné neporušeny zachowaly, toho si ale tuším nikdo newšimá, aniž na to pomýšlí, coby za nynějších časů opravdu Plzeň krásnilo. — Za několik let nebude po zdech ani památky, jako po branách, vyjma bašty, z kterých hospodářští domácí pánové chlívce pro chlupeče udělali. — Ponořen v toto zední rozjímání byl bych bez mála dostavník proměškal. Opustím stanoviště své, rozzehnam se s přátely svými, přeju Plzni národního vzniku a zdaru, a již jsme přilili k naší staroslavné věžaté Praze. Na celé cestě nepřihodilo se nám právě nic pamětihodného, kromě že se nám kolo zlamalo a my za notného lijáku jako myši zmokli, neboť na všech stranách skrz vůz teklo. Teprva v Berouně dostali jsme nový, lépe opatřený vůz.

Potěšiv se několik dní s Prahou ubírám se dále; abych však ušel dostavníckým nehodám, jdu pěšky až do Sadsky. Sadská, toto veskrz české město, jak se zdá, nezůstává v osvětě pozadu, neb se tam hostinec s vývěškem: „Hötel“ jako páv perrin pyšní. I vejdu do milého hôtellu, bych jeho nitro lépe seznal. „Gehorhamster Diener, gut Morgen, werden schaffen?“ Na takové přivítání jsem byl uchystán a protož jsem se nelekl. Wyzwěděw ode mne majitel hostince, že přicházím z Prahy, ptá se, co tam slyšet newého. „Nic tak zvláštního,“ řekl jsem chladně, „leč to, že v Paříži jistý hospodský českým nápisem svůj hostinec korunowal.“ — „Aj, aj, toté něco diwného,“ wrtěl hlavou p. hospodský a strčil pykslu mimo kapsu. „Aj, proč diwného,“ přewzal jsem mu slovo, „mohou-li být v Čechách francouzské, proč tedy ne v Paříži české nápisy?“ Pan hospodský wěděl hned, kam tím narážím, neřikal ale nic, já také ne. Zaplatím a ubírám se k Labské Tejnici, kde jsem se brzy poštowského powozu dočkal. W malé chvíli nacházal jsem se w Pardubicích, kde jsem přenocowal.

Časně ráno se беру ku Králové Hradci, slunce krásně vycházelo a pozlacowalo vrcholky zřícenin na Kunětické hoře. Chvilku tak hrad pozoruju, tu mne kdosi z pozorování wytrhne: „Rogo Te domine humillime, ut me pro facultate tua vel stipe minima subleves.“ Ohlédna se, aj, tu otrhaný, zarostlý, wěkem již sešlý žebrák, který na mne

* Onoho doktora filosofie, jenžto svou anebo něčí psychologii we Wcele (č. 12.) ohlašuje, při čemž se nepoctivě listů těchto dotýká, wybízím prozatím, aby jméno své odhalil.

tak hbitě latinou dorážel, že jsem si věru netroufal na něj začít, boje se, by mne nezničil, pročez jsem si raději pospíšil, nějakou malíčností ho odbyti.

Ještě dopoledne jsem došel do Králové Hradce. Zřídka se kdy jaké zprávy odtud do listů těchto dostane. Co toho příčina, newím. Snad se každý bojí krátkých odpovědí pana redaktora jako někdo v Plzni, kterého krátká odpověď tak zarazila, že se zařekl budoucně do Kwětů co podávat; tomu však tak nebude. Spíše bych hádal, že těm pánům bude scházeti látky, neb se zde nic národního nechce urodit. Žádné divadlo, žádná beseda, žádné jiné druhy vyrazení, pospolitý život zavání vůbec šwabachem. Odkud tato netečnost ve věcech národních? To ti pánowé budou lépe vědět než já. Divadlo dost ouhledné leží z většího dílu ladem, leč když je nějaká kočující společnost ze zahálky vytrhne.

Knihovny jsou zde dvě: gymnasiální, založená roku 1838. p. prof. Chmelou, nehrubě zrostla, spíš utrpěla; druhá, seminářská, jest pod ochranou našeho důstojného p. prof. Stárka. Zde je v skutku národnost domovem, tak sice, že kdyby se jí v městě tak věrně hledělo, Hradec mezi nejpřednější města naší milé vlasti by náležel. — Ačkoliw p. J. H. Pospíšil wýtisk každé nové knihy mile rád zapůjčuje i často daruje, jen aby ten lid čtení nawykl, nic naplat, nelze ho tím powzbuditi*; kdyby welectěné zdejší a wúkolní duchowenstwo, některý z mladších úředníků a studujících něco nekoupili, tedy by se welmi málo odbylo. Nebude to dlouho trwat a nad zmíněným knihupectwím bude se skwít krásná wýwěska s českým nápišem; uhlídáme, pohne-li to někým ze zdejších reinesníků a obchodníků. — Jak se o češtině wúbec smýšlí, dokáže howor jednoho z vyšších obywatelů, který dítkám, jak se wyjádřil, proto pěstouna drží, poněwadž do druhé třídy moc českých dětí chodí, dítky by se prý nakazily! a on beztoho baš böhmišče Gepfapper ani cítit nemůže. Bůh sám Wás naprawí!

Konečně se musím ještě zmínit o generální wisitaci, nowém to druhu krádeže, nedáwno na Nowém Hradci zpáchané. Do domu, kterýžto dvě ženských obywalo, přišli nočního času zlodějowé, postavili swítlny na okno a jali se tlouci. „Kdo to?“ ozwał se u wnitř hlas. „Generální

* Tuto smutnou prawdu o netečnosti králowéhradeckého půwodního obywatelstwa, totiž hlavně měšťanstwa, wydawatel těchto listů, jakožto rodilý Hradečan, s bolestným citem doswědčuje — netečnosti to nejen ke swému materskému jazyku, nýbrž i ke wšemu vyššímu, dušewnímu životu wúbec. Sotwa se mýlím, že z tolika set tam wytisťených rozličných knih českých nezná mnohý tamější zrozenec a obywatel ani jedinou dle pouhého názwu jejího! A přece to jest ono místo, kde náš prwní dramatik tolik wýtečných prací zplodil i kde ony prwního swětla uzřely; kde professor Ch.... po mnoho posledně zběhlých let gymnasiální mládež (mezi níž weliký počet tamějších zrozců) tak horliwě k češtině přidržowal; ono slawné místo w dějinách vlasti naší, jemužto mnohé památnosti a posud zachowalá, pěkná starozitná brána někdejší historickou důležitost tak zřejmě připomínají! — Nemůže se práwě twrditi, žeby Hradec, co do jádra swého, z ohledu jazyka příliš odcizen, odnárodněn byl; ale swrchowaná lhostejnost, pohodlí a šosáctwí — to zde posud slawí hody! — Dychtiwě očekáwáme, zdali se tu aspoň důležitost zamýšlené naší průmyslowé školy uzná a nějaká sbírka pro ni učiní, a nedá-li se w tom ohledu Hradec od mnohé wcsnice zahabiti.

J. P.

wisitace,“ řekli šelmowé; „otewřte hned, neb nemáme času.“ I rychle se jedna wzchopila z lože, by wzácné wisitaci otewřela. Jak jí ale bylo, když uzřela pět začerněných, umazaných chlapů, kteří jí hned swázali, ústa ucpali a pod postel ji strčili, s druhou totéž udělawše, peřinami přikryli, a kde co bylo loupiti a wybírati počali, pak s ulowenou kořistí zůstawiwše jich swázaných utekli. Kdo by to byl, podnes wypátrati nelze. Wilém W. Lípský.

Pražský denník.

* Zapomněli jsme laskawým čtenářům listů těchto příslušně oznámiti, že dne 19. Února 1847. led půjde, což nyní s tím doložením činíme, že se w skutku téhož dne we čtvrt na jedenáctou před polednem pod pražským mostem, kde ho až hrůza nahromaděno bylo, hnul, a nežli čtvrt hodiny minulo, s Pražany, do mnoha tisíc na mostě stojícími, se rozloučili s hrozným jekotem a bučením ke Drážďanům se ubíral. Wltawa se w krátkém čase tak zwodnila, že w půl druhé s poledne, když horský led již plnou řekou plawal, po poštowské ulici lidé na pramicích a na loďkách přewážeti se museli. Že led letos do kolikráte k odchodu připrawen a pod mostem i jinde zbortěn nowými a sice silnými mrazy na cestě zastawen byl a tudy nadobyčejně tloušťky dosáhl, obáwali se Pražané wýjewu od r. 1845., a protož bylo wsady, kde by nebezpečenstwí hroziti mohlo, wšech prostředků prozřetelnosti užíwáno. Woda však ne-wystoupila z řečiště, jediné w poštowské ulici a u milosrdných a pak, jak se dowídáme, w Podskalí. Beze wšeho neštěstí ale ani tenkrát led neodešel, neboť i letos ztrátu života lidského želíme, a to sice kameníka, který ze štwanického, wodou a ledem docela přikrytého ostrowa přes nedokončený dražní most na břeh k Bubnům dostati se zamýšleje, po láwce bez zábradlí běžel a mezi druhým a třetím pilířem k Bubenské straně nohou houpající láwky se chybiw do řeky spadl, tak že po něm wíce ani památky nebylo. Chlapec, který za ním krácel, neštěstím předchůdce swého poučen dostana též zawrát na břicho lehl a po čtyrech po láwce leza šťastně se ku břehu dostal.

W. Lomnický.

* Dne 23. b. m. spáchán jest okolo 7. hodiny ráno w Dušní ulici ukrutný zločin wraždy od muže zakukleného, který dwa židowské manžely w bytu jejich přepadna ženu mnohými ranami nožem do smrti ubil, muže pak téžce poranil, načež uprehnul. Po wrahovi pilně se pátrá a není pochybnosti, že se brzy podaří snaze obezřelé policie naší jej dostihnouti a k zasluženému potrestání hrdelnímu soudu odewzdati.

Kronika času.

W Berlíně mají nowý koncertní sál a nowé omnibusy; na drožkách přiskočilo; Rellstab píše: že se pruská konstituce tiskne a že je Haydn poslední musikant, který za něco stojí; na diwadle tancuje wítowou také berlínská koza w baletu „Esmeralda“, šem šesti nohám nepowadlo se, aby byli parterre naplnili.

W předměstí widenském prorokuje magnetické děwče následjícím způsobem: Dvě dámy, které k ní přišly, tázaly se jí, jaký neduh na sobě mají. Děwče odpovědělo jako zkušný doktor, jen že přiwlastnilo neduh prwní dámy dámě druhé a tak naopak. Při odchodu wtiskla prwní dáma děwčeti banknotu do ruky. Z toho měla prorokyně ta náramnou radost, že zapomenouc nač hraje wykřikla: „3' fuß' b' Hand, Cu'r Gnaden!“

Číslo 24.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podlouhým č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

25. Února
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
párákách třikrát za
týden, w úterý, we
čtvrtek a w sobotu.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Můra železodražní.

(Pokračování.)

On se zachvěl, jakoby ho dykou byl bodl. „Já jí to nedal!“ zvolal, „ona to wzala dobrowolně. Ale před Bohem jsem jejím wrahem, ačkoliw jsem jí nepodal toho jedu. Já usmrtil jedinou ženu, kterou jsem mohl milowati. Ó Marie, Marie! Ale tys pomstěna — tys mě neopustila od té doby — tys wznášela se dobou noční nad mým ložem — za dne kráčelas mi po boku — tys při mně seděla s přišer-
nou swou rukou w moji wloženou, když jsem hlo-
dajícího w prsou čerwa winem udušiti chtěl — i na
parowoze jela jsi se mnou! Wždy, všude widěl
jsem tebe. Ha, ha! widím tebe nyní — ty nás stiháš
— i w noci nás sleduješ — ale nemáš nás dosti-
hnouti! Ne, ne!“

A šílenec vyskočil a s hrůzyplyným rykem wrhl
se na hnací stroj, jehož kola sem tam potrhoval,
jakoby wětrní rychlost jejich pohybowání ještě zmno-
žiti chtěl. Celý ustrašen tiskl jsem se do jednoho
kouta. W tom okamžení opět jeli jsme skrze tunnel.
Záre od lucerny a od polootevřené pece proskako-
wala na klenutém stropě, když jsme letěli skrze
tmawou chodbu, a ukazowala mi Westhorpa, an s
chwějícími se oudy a křečovitě stočeným obličejem
mašiny se držel. Ještě sekundu, a opět byli jsme
w širém. Rozhodující okamžení přišlo, nyní a nebo
nikdy. Před námi blýskala se swětla w Derby, by-
la ještě mnoho mil vzdálená, ale při nynější naší
rychlosti bylo by několik minut stačilo, roztržiti
nás o zdi stac. Westhorp krčil se, zdánliwě bez
sebe, k zemi — já znal dostatečně ústrojí lokomoti-
vů, bych okamžitě mohl páru vypustiti, a pošoupna
jednu páku poštěstilo se mi, upokojiti zuřící žiwel.

Ještě se kola ani jednou okolo swé osy neoto-
čila, když Westhorpe slepým pudem hnán se wzcho-
pil a do hrozného daje se křiku od mašiny mě od-
trhnul. Jednou rukou chopil mě za krk, až jsem se
krčil pod silou jeho železných swalů, an druhou
rukou páku popadl, i cítil jsem, kterak opět páru
wpouští. Já wydal slabý wzdech. On pustil můj krk
a přitáhl mě k sobě za ramena. Já namáhal poslední

swou silu, abych mu odolal. Owinuššímu swé ste-
hno o jeho podarilo se mi naznak ho poraziti; on
s hromovým hřmotem upadl dílem na podlahu loko-
motivu, dílem na jednu bednu, w níž chowalo se
nádobí a nářadí rozličného druhu, jehož potřebí w
případu nějakého neštěstí. A však prospěch byl je-
nom na okamžení na mé straně, s titánskou silou
cítil jsem ho wstáwati pod sebou — jedním skokem
byl na nohou, a posmíwaje se mému slabému odporu
držel mě pevně we swých rukou.

„Tedy jdi za tím druhým!“ zahřměl.

Mé swaly bezděky se stáhly — bylo mně, ja-
kobych se celý scwrkal, an nepřítel můj strojil se
shoditi mě s vysoké hráze, po které jsme právě
letěli. Najednou zasípal: „Ha! to jsou swětla derb-
ská! swětla zástawky! Zelené znamení k zadržení!
Zadržet! ha, ha, ha! Do pekla se staci! Skrz mu-
síme! skrz! Skrze zdi, domy, ulice — všeco musí
ustoupiti před námi! Ha, ha, ha!“

Mně ušel dech; posawád oplítala mě silná ra-
mena jeho. Před očima dělaly se mně mžitky; mo-
dré a žluté jiskry zdály se zapalowati mně mozek;
cestníky čtvrtmilové zdály se padati jeden na dru-
hý; kolysání mašiny vždy množilo se — ona se
kolébala, praskala a hučíc pádila swahem, wedoucím
k zástawce. Já widěl mihati se swětla w zewnitřních
staweních nádražních, slyšel výskot šilence, mísící
se w křik, hwízdot a zwonění se všech stran se
ozywající; já widěl temné řady wozů, widěl lesk
jasně oswětlené staci, hemžení lidu na chodbě, slou-
py, lampy, mašiny — vše co zmatenou spoustu bez
určité podoby! A vždy hlasitěji zněl smích šilence;
s výkřikem hrůzy, jenž zdál se celou přírodu pro-
měniti w diwoký, strašný, umrlčí ryk, letěli jsme dále
— dále — dále.

.....
„Pánowé, Waše listky, libí-li se. Derbská zá-
stawka, pánowé! Deset minut k pozdržení!“

Já wzchopil se wzhluru, wyraziw ze sebe
wzdech.

„Hej, co ti schází? Ty již celou půl hodiny ze
spaní hekáš a kňučíš.“

„Westhorpe, Westhorpe!“ koktal jsem.

„On ještě spí! Co čerta máš s twým Westhorpem? Probud se, příteli! vypijem šklenici porteru a sníme kousek chleba s máslem.“

Já klesl zpět na své místo. „Tedy to byl sen?“ šeptal jsem.

„Owšem! byla to mūra železodražní. Což jsem tě newystříhal před paštikou s beefsteakem w Leedsu? Ale co pak se ti zdálo? Jistě o twých kurýrských cestách — není pravda?“

„Ano! Chwála Bohu, že to byl jenom sen — zlý sen, ale nikdy nezapomenu na železodražní mūru.“

Fraser's Magazine.

Hranice roku 1616.

(Pokračování.)

Wladimír chtěl jít dweře otewřit, ale již je wylomili a Holm wešel do jizby. Za ním šel plukovní tlumočník.

„Kdo jste a co se wám líbí?“ tázal se Wladimír zamračiw brvy a přistoupna k Holmowi. Holm odpověděl po švédsku, dada tlumočnickowi znamení.

„Wy máte čest,“ prawil nečistou ruštinou, „mluwiti se švédským setníkem Holmen, komandujícím oddělení wojska, rozloženého na hranici po řece Lávě. Za swou powinností musí na plnění královského nařízení dohlížet, aby žádný ze švédských poddaných samowolně hranici nepřekročil. Mimo to jste w podezření, ba známo jest, že se u wás dcera zálawského osadníka Pawla Streměwa skrywá. We jménu jeho královské Milosti žádá setník její wydání.“

„Řekněte setníkowi, že nejsem powinen žádné rozkazy a žádosti jeho plniti, a že ho prosím, aby w okamžení můj dům opustil.“

„Setník prawí, že u wrat vašeho domu stojí wojáci, a že, newyplníte-li dobrowolně žádost jeho, přinucen bude násilí užíwati. Celý dům se prohlédá a přehlíci se jistě najdou.“

„Proti síle postawí se síla. Já mám w domě zásobu prachu a raděj pustím dům do powětrí, než abych dowolil ho prohlédat.“

„Setník z odporu vašeho patrně widí, že prchlá je u wás. Radí wám nenechat to přijít k nejhoršímu.“

„To samé radím já setníkowi.“

„On hned swolá wojsko a nestojí za následky.“

„Já také nestojím. Dám-li umluwené znamení, přiběhnou sem všickni obywatelé wsi se zbrání.“

„Setník prawí, že wás k tomu nepřipustí. On bude muset wás obětowat a života zbawit.“

Wladimír přistoupna k otewřenému oknu wytáhl pistoli z pasu.

„Řekněte setníkowi, že život i celé wojsko jeho w rukou mých se nachází; on záwisi nyní od mého prstu. Potřebuji jen péro stisknout, rána, naše umluwené znamení, se rozlehne, a ani jeden z wás newrátí se přes Láwu.“

Zatím poslouchali Nadežda s chwěním, Iwan

Streměw s rostoucí pozorností we swětaici zmáhající se spor. Iwanowna se po druhých schodech do sednice wkradla, třesoucí se jak w zimnici.

„Všickni jsme ztraceni, maťuško Nadeždo Pawlowno!“ šeptala máchajíc zoufale rukama. „Kolem domu stojí neodolatelná síla Bisurmanů*. Měla jsem dnes také jakýsi ošklivý sen. Bude nanic, bude zle!“

„Mlč, babo!“ wece tiše Streměw ostře se na ni ohlídnal.

„Strejčku, pro Boha, pusíte mne k němu. Já ho wlastním tělem zaštitím. Nechť mne dříve zawraždí než jeho!“

„Mlč, neti! Nelituješ-li sama sebe, tedy polituj mne. Či chceš, aby mne powěsili? Uwidiš, že se Wladimír Lwowič nepoddá. Wáš čeledín běžel již do wsi lid zbouřit.“

„Slyšíte, slyšíte, strejčku? Holm wolá své wojáky.“

„Slyším! Ach, ten pekelník! Jistotně, jen aby Wladimíru Lwowičowi něco neudělali! Zlopowěstníci!... jak mne již ruce páli! Ne, staniž se co chce, já to nesnesu. Zůstaň zde, neti, a necekni ani slova! Já půjdu Wladimíru Lwowičowi na pomoc. Staň se co staň; když mne powěsí, powěsí.“

„Strejčku, já na žádný pád zde nezůstanu. Já poběhnu za wámi.“

„Iwanowno, zůstaň u dweří a nepouštěj na žádný způsob swou paní wen. Ha! jaký to nápad! Totě překrásné! Nejsou zde, Iwanowno, nějaké ženské šaty?“

„Jak by nebyly, baťuško! w síni podle této swětnice stojí moje skříně.“

„Dej sem honem některé ze swých šatů.“

„Já mám, baťuško, všeho všudy jedny nedělní a druhé všední šaty, které právě na sobě mám, a třetí...“

„Wše jedno, dej sem nedělní.“

Iwanowna přinesla swůj nedělní oblek. Streměw odložil šawli, pak swlekl kaftan, wzal na se rubášku se širokými rukáwy, sarafan** a fatu***, kterou sobě hlavu zaobalil, takže widěti bylo jen husté, wisuté brvy, jiskřící oči a začerwenalý nos, co do welikosti dwakrát wětší než nejohromnější ženský. Kdyby nebyla Nadežda w takowém strachu byla, byla by se při pohledu na strejčku do pláče zachechtala.

„Wyhlížím-li pak jako baba?“ tázal se Streměw zatačaje se před Iwanownou, jenž mu pomohla se přewléci.

„Docela, baťuško. Jenom ramena máte široká, sarafan je wám trochu krátký a na křiwo oblečen.“

* Sprostým Rusům sluje Bisurmanem netoliko Turek, nýbrž i každý jiný nepřítel.

** Dlouhá sukně, od shora dolů zapnutá.

*** Záwoj u ehudší třídy užíwaný.

„Nu, vše jedno, třeba na kriwo. Nehýbej se odtud ani na krok, neti, ať jakýkoli powyk děláme. Budou se mít čeho bát. Holm mne nepozná. Budu se stawět jako smělá baba. Střilet na mne se budou stydět, a zatím je ty hejsky všechny wyprowadím.“

Rekl to v tom samém okamženi, když Wladimír, jak jsme widěli, k otewřenému oknu s pistolí přistoupil.

Holm přiběhna k druhému oknu zawolal na swé, aby šli do domu. Několik wojínů wkročilo. Wladimír vystřelil z okna pistolí, wychwátil šawli a začal dotírající odrážet.

Nadežda slyšíc ránu omdlela. Poručiw ji péci Iwanowny vyřítíl se Streměw ze světnice.

„Jaké to zbojnicktwí! jaká to neslychaná wěc?“ zvolal, hledě swůj bas pod ženským hlasem ukryti. „He, wy padouchowé!“

„Ódejdi, bezsmyslná!“ řekl jí tlumočník, malý a tlustý mužiček. „Do toho ti nic není.“

Streměw popadl tlumočníka jako loutku za ruku a hodil ho oknem na ulici. Okna nebyla vysoká a zabít se nemožno; awšak tlumočník se rádně roztrásl a leknutím celý zdřewěněl. Sedě na zemi začal ze wšř síly šwédsky křičeti: „Pomozte, pomozte!“

Wojáci na ulici stojící, newidouce při noční temnotě kdo a proč křičí, dostali strach. Zatím vyhodil Streměw ještě tři šwédské wojáky, jenž byli do domu wešli, oknem. Jeden po něm střelil, on ale se uhnul, wytrhl mu ručnici z ruky a wyčastowal ostatní příkladně. Potom uchopil Holma, který se s Wladimírem potýkal. Holm se ulekl, citě že ho někdo s takowou lehkostí na rukou nese, jako dwouleté dítě. Chytil se za fatu a strhl ji Streměwu s hlavy.

„Ha! jste wy to?“ zvolal.

„Nu ano, já! Což myslil jste, že jsem baba?“ prawil Streměw postawiw Holma na zem a hladě si kníry i bradu.

Jeho odważný, mužný pohled a ženský oblek činily takowý kontrast, že se Wladimír rozesmál, když se naň podíwal.

W tom samém okamženi přiběhli k domu přátelé Wladimírowi a mnozi osadníci dubští. Na ulici začala mezi nimi a šwédskými wojáky střelba. Tlumočník změnil swé sedící položení w ležící a začal ještě hluchněji křičet: „Pomozte!“

„Wložte šawli do pochwy,“ wece Streměw k Holmowi. „Slyšíte, jak tam na ulici naši křičí a pálí? Widíte, že zde ničeho neswedete. Zawolejte raděj na swé wojáky: dost, a já na naše přátele to samé zawolám. Není lépe roztrhnout je, dřív než všechny z wasich porazí? Nač zbytečně krew proléwat!“

„Dobře, já zawolám, ale wěziž zrádce, že tě zejtra i s twou neterí powěsí!“

„Chyba láwky! Powěsí! Což myslíte, že přejdu na wasi stranu? Ne, ctěný pane setniku, nemáte před sebou hlupáka. Nyní chtě nechťe zůstanu na

této straně, a na šwédský břeh mne ani koláčem nedostanete. Kýho kata, jak tam střili! Hej, přátelé! dost! ustaňte!“ wolal přistoupna k oknu. „Šwéd prosí o mír!... Nu, zawolejte na swůj lid, setniku! Wždyi je všechny pobiji. Widíte, co se našich sběhlo!“

Holm zawolal na swé wojáky. Wladimír wyjda z domu začal potýkající krotit a střelba pomalu utichla. Šwédowé sebrawše raněné odešli za Láwu.

(Pokračowání.)

D o p i s .

Z Mnišku.

Bude snad mnohým čtenářům těchto listů podiwno, že po celý minulý rok o našem Mnišku žádných zpráv podáno nebylo, kdežto před tím zhusta zpráva zpráva stíhala. Dlouhé to mlčení nebuď považowáno za nějakou snad ochablost w národním snažení; nikoliw — právě ta tichost nás k činnějšímu životu a působení přiwedla. Již dwa roky uplynuly, co se u nás nepřetržené každý čtvrtkem pořádné schůzky čili besedy odbywají. Jaký pořádek a jaká swornost w těch besedách panuje, již z toho patrně wyswítá, že se tak dlouho udržují, kdežto mnohé podobné w našem okolí později powstale společnosti za rozličnými příčinami již zanikly. My wzdálení jsouce všelikých přepiatých, někdy až i směšných obyčejů a způsobů, při kterých se mnohdy přehnaným, skutků prázdným powykem o „wlastenectwí“ dobré věci více škodí než pomáhá, scházíme se společně jednou týdně, abychom přátelským howorem o záležitostech našinských, čtením českých časopisů a někdy i českým zpěwem se powyrazili. Pro získání wětší prostrannosti přenesli jsme swé schůzky do hostince „na poště“. Po hluchých besedách a tanečních kratochwilech, které jsme dříwe za prospěšnou wěc ku probuzowání lásky k řeči materské a národnosti powazowali, uznali jsme konečně, že se i bez hluku a w tichosti dobře působiti může. Nebo se dosti často stává, že právě ti nejwětší entusiasté, kteří při podobných plesech w zápalu propěwují:

„Wlast má, drabá ty máti!
Tím jmenem chci tě zwátí;
Wlastí, matkou již mi sluj;
Matka má jsí, já syn twůj!“ —

prawím, že právě ti druhý den po plesu mnohdy docela jináče smýšlejí a jednají, tak že podobně pronesená slowa a ty propěwy jenom myšli na okamženi rozehráté a rozweselené přičítati se mohou. Neodpirá se tímto výrokem besedám tanečním dobrých účinků, zvláště kde k jejich daření všichni jednou myslí a jedním srdcem se přičinují, aby se takto spojenými swornými silami něco kalého a wýtečného wywedlo; wíme dobře, jak krásné ony, jsou-li náležitě wedeny, působiti mohou. Ale i tichou nehlučnou cestou mnoho prospěšného lze způsobiti, jako jest zakládání knihowen, pilné čtení a rozšiřowání spisů českých a wůbec podporowání wlastenských ústawů. Wíme ze zkušenosti, že skromní mužowé w tichu pro wlast více účinkují, nežli mnohý jiný, který pro samou řeč „o wlasti a wlastenectwí“ zapomíná, aby se nějakými blahoplodnými skutky wlasti zawděčil. — Abych se w řeči opět k Mnišku wrátil, musím wyznati, že co do národního smýšlení naše městečko s jinými místy naší wlasti zwolna a tiše ku předu kráčí. Odbíráme více wýtisků Kwětů, Českých Nowin a České Wčely, též pro naše městečko znamenitý počet Pautníka a Pražského Posla a jiné české spisy, při čemž od besedníků na školní knihownu zapomenuto nebywá. Či-

time owšem svou nedostatečnost w mnohém ohledu; máme ale spolu to vědomí, že pokud naše slabé síly stačí, všemožně národní literaturu podporujeme. Zakladatelů Matice čítá Mníšek s těmi osobami, které sem počítati sluší, sedm; ale bohdá i tento počet se rozmnoží, až všecké obyvatelstvo naše prohlídne zmraku předsudků, které ještě mnozí k vlastenské literatuře chowají, nepomníce ani na přeweliké materiální výhody, jaké naše Matice svým oudům tak štědře poskytuje. — Weliká potřeba české průmyslné školy došla také u nás slušného uznání a účastenství, a proto skládáme wřelé díky oněm šlechtetným mužům, kteří se o její založení všemožně přičinují. Naši sousední i jiní národové již tak w průmyslu postoupili, že ubohý český řemeslník s udiwením na jejich výrobky hledí, jelikož daleko we vzdělání za nimi stojí. Ubožákovi jest další cesta ke vzdělanosti zamezena; nebo nemá té příležitosti, aby sobě w mládí ony vědy oswojil, jichž jeho soused německý nabývá, který ještě potom z hojných, kuňch dále se učí a se zdokonalowati může. U nás bohužel tuto příležitost k průmyslnému pokroku český řemeslník posud pohřešuje. A jelikož právě tento nedostatek nyní odstraniti má škola průmyslná, a určení její jest, aby i nás na tak nízkém stupni příprawného vzdělání stojící řemeslník pokročilemu jinozemskému po bok se postaviti mohl: proto jsme také dle příkladu jiných míst w Čechách sbírku zřídili a sepsání přispěwatelů do Českých Nowin zaslali. Z toho pak čtenář pozná, že i náš malý a skrowný Mníšek též walný počet zpanilomyslných, o duševní blaho krajanů dbajících mužů w sobě chowá.

Jan Borowicka,
mistr hrncířský.

L i t e r a t u r a .

Časopis českého Museum 1847. Swazek II.

Obsah: 1. Děkčinění wděčných Čechů J. M. Nejjasnějšímu Pánu, Panu Ferdinandowi I. z Boží milosti císaři Rakouskému, králi Uherskému a Českému téhož jmena V. atd. atd. za darování Pražanům w chrámu Páně Týnském postawené sochy sw. bratří Cyrilla a Methodia, apoštolůw slowanských. Básně historická. Od J. P. Koubka. — 2. Výklad některých grammatických forem w jazyku slowanském. Od Pawla Jos. Šafaříka. — 3. Rukopis Musejní letopisů Kosmasowych. Zpráva od Karla Jar. Erbena. — 4. Pochybnost o prawosti Ohmowy theorie galvanického proudu. Od F. Petřiny. — 5. Práva a nařízení lidu wojskému, wydaná od p. Petra Woka z Rožmberka. Podíl Jos. Umlauf. (Reč na tu dobu příliš nespráwná.) — 6. Byzantinský kostel we wsi Swatém Jakubě. Od J. Er. Wocela. (Pro čtenáře, nejsoucího učeným z powolání, jest článek tento z celého swazku nejzajímavější. Odhaluje nám nowou památku starodáwního stawitelství českého, při čemž paměti nejhodnější to jest, že páně Wocelowo udání času, do kterého stawba tato padá, potvrzeno jest listinou, we zdi téhož kostela nalezenou, jejížto snímek swazku jest přidán.) — Zpráva o Matici české wypočítává přispěwků w měsíci Prosinci m. r. 3692 zl. we stříbře.

Pražský Posel. Dílu II. sw. I.

První běh svůj Pražský Posel k ouplné spokojenosti čtenářů svých wykonal, i nastupuje tuto druhý, a podle prvního kroku, který w něm učinil, právem očekáwati můžeme, že tu oblíbenost, kterou sobě posud w obecnenství získal, i pro budoucnost umět bude udržeti. Má tento právě vyšší swazek tolik rozmanitosti do sebe, jako snad žádný z předešlých. Powídka: Chudé děwce a bohatý synek jest jedna z nejpěknějších, jaké Tyl kdy napsal.

Obzwláště žiwě wyprawowána jest Honba na medvěda. Největší však zásluha toho swazku jest, že co možná w něm prohlíženo k potřebám časovým i ke všemu, co se prospěšného a užitečného we světě děje. Dobřeť pochopil Pražský Posel úkol svůj, on se objevuje co prawý učitel lidu, a toliko prátí jest, aby hodně často z tobolky své wykládal.

Pautník. Ročník II. sw. 1. a 2.

Časopis tento statečně pokračuje podávaje články nejrozmantější. Z letošních posawádních dvou swazků nejvíce zajímaly nás: Listy z Kaplandu. I ostatní cestopisní články nejsou bez zásluhy. Pilná práce jest Přehled dějů wídenských od Rybičky, powídku však: Wyměněný ženích nelze počísti mezi zdařilé. Nejvíce vyniká Pautník hojností smíšených zpráv, zahrnujících vše, cokoliw čas podává zajímavého. Rytiny, k swazkům těm přidané, představují: Sněžku, Gräfenberk, Prešpurk a Wídeň.

Pražský denník.

Milowníkům hudby na fortepiano můžeme zpráwu podat, že p. Jos. Prokš zase w letošním postě několik tak nazvaných wečerních zábaw připravuje. Jak slyšíme, mají se w první této zábawě následující čísla provozowati: od Rob. Schumana duetto, od Lachnera welká sonata, od Chopina barcarola, od F. Mendelssohn-Bartholdyho koncertní uvertura k Shakespearowu „Midsummernightsdreana“, od Beethovena symfonie Eroica. Poslední dvě čísla jsou zřízeny pro 4 fortepiana. Jsou to zajisté welmi zajímavá čísla a wýteční páni pohromadě. Zábawy ty odbywati se budou: 28. Února, 7., 14., 21. a 27. Března w ústawu wyše jmenowaného č. 603. na náměstí staroměstském.

—1—

Kronika času.

Šimon Starčević w Karlopagu, ouhlawní nepřítel prawopisu záhřebského, nový rozdíl mezi národy slowanskými ustanovil. Podle něho jsou jenom národové na prawém břehu Dunaje, totiž Slowinci, Chorwaté, Srbové se swými wětwní skuteční Slowané; národové pak na lewém břehu: Čechové, Slowáci, Poláci, Rusové jsou ouhrnkem — Slowáci.

M. F.

Mírek Haraminčić, nedáwno zemřelý bohatý chorwatský šlechtic, byw bezdětný, w poslední wůli své na záduší a chudé, jakož i na studující štědře pamatowal. Nejznamenitější pak jest to, co ku zwelebení polního hospodářství odkázal; totiž kdo wynýtí a zourodní pusté ludy, dostane 30 zlatých, a rovně tolik ten, jenž nejpěknější tříleté hříbě wychowá; za nejpěknějšího býka dostane majitel 40 zlatých, a za dobré zdělání winice a sázení keřů radou 50 zlatých. Tyto náhrady vždy po dvou neb třech letech dle vlastního úsudku wyplatí chorwatsko-slawonská společnost hospodářská. Prvních pět let na poddané nebožtíka ohled se míti má. — Kromě mnoha jiných legátů uweđu ještě dva, pro nás zajímavější; 4000 zl. odkázány jsou národnímu ústawu takowému, kterému je slawná biskupská kapitola záhřebská přirčne, a 200 zl. čitárně karlowecké. Po sražení všech legátů ještě wíc než 200.000 zl. stří. zbývá, které jeho příbuzní zdědili.

M. F.

W knížetství Schwarzburg-Sondershausenu nalezá se nyní diwetworný jeden lékař, jenž w prstech svých zwlášttní magnetickou moc má, kterouž w homeopathických dáwkách svým nemocným prodává.

—m—

Číslo 25.

14. roční běh.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilowu (w Nowých alejích na Nowém Městě č. 116) vydává po pětarách třikráte za týden, w outery, w čtvrtky a w sobotu.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: **J. B. Malý**

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dvůr).

27. Února
1847.

Předplácí se na čtvrt léta 1 zl., na půl léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stf. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půlletně s patičnou obálkou 2 zl. 36 kr.

Hranice roku 1616.

(Pokračování.)

5.

Druhého dne poslal Holm zprávu orěškovskému vládaři — tak se nazýval r. 1622. neteburský náčelník. Holm jej uwešomil, že Iwan Streměw přeběhl za hranice; že zástup švédských wojínů, poslaných k zajetí jeho, za Láwu ustoupiti musel; že Streměw, sebrav na ruské straně četné tlupy ozbrojeného lidu, lehko může přeběhlíky a zrádce pod svou ochranu wzíti a tlupu svou jimi rozmnožiti. Setník prosil náčelníka, poslati mu odřadí wojska na pomoc a dáti powolení k překročení Láwy a po zajetí Streměwa k ubezpečení hranic; on ukazoval na nutnou potřebu toho, aby se hned w zárodku neporádek zamezil, kterýby nepotrestáním zrady nebezpečným se státi mohl. Tato zpráva nachází se w listinách wyborského archívu. O Nadeždě nedělá Holm w dopise žádné zmínky; on byl toho úmyslu, odejmout ji Wladimírowi a přiswojit si ji co zajatou. Z počátku si trochu popláče po svém milenci, myslil si, pokládaje Wladimíra s jistotou za zabitého; potom se pomalu rozweselí, jak to všechny ženštiny dělají na té i oné straně Láwy, a konečně si mne Šwěda zamiluje, docela když ji představím, že prchnutí její mnou zatajeno a tím ona hanebné smrti zbawena jest.

Orěškovský vládař, nemaje chuti k násilí se obracet a obáwaje se, aby se za rušení míru nepovažowalo, poslal žádost k nowgorodskému wojwodu, aby přeběhlý Iwan Streměw vydán byl; ale dák wojwody, Streměwůw známý, odpověděl, že při hledání takového člověka na ruské půdě nikde ani nespatriři, a postihnou-li ho, že ho bez prodlení za Láwu wyprawí. Odpověď tuto nalezl jsem w botě nebožtíka wyborského archíváře aneb Karla XII. Wida orěškovský vládař, že Streměwa wydat nechti, dal se naléháním Holmůwým přemluwiti a doručil mu list svědčící na zajetí Streměwa, kdekoli ho zastihne. Řetěz ruských stráží u Láwy byl tak rozmnožen, že všeliké styčnosti mezi obywatelý obou břehů naprosto nemožné byly. Ale wzdor tomu

poštěstilo se Artemiji se šípem poslat psaní, w němžto strýčka o příkazu náčelníka uwešomil.

„Jak myslíš, Wladimíre Lwowiči?“ prawil Iwan Streměw. „Synowec nám radi, abychom co nejrychleji od hranic se wzdálili?“

„Může být, že toho potřeba nebude. Holm se neodwáží, opět sem přijíti. Na nás jest ukázati, že jsme hotowi setkati se s ním.“

„Já také jsem toho mínění. Při tom byloby hříšno, odtud odejiti. Nás Šwědowé hledají, a proto se musíme prwní s nimi potýkati. Kdyby nás nebylo, přišli by ti zlopověstníci sem a pronásledowali by ty ubohé osadníky, kteří w ničem winni nejsou. Mělaby se snad swolat rada we wsi a se tázat, co prawoslawný lid řekne?“

„To by se mohlo udělat.“

W několika dnech přeprawil Artemij druhé psaní. Činil známo, že přišla do Bogojawlenského Sela rota wojáků z Orěska, že náčelník zároveň s ní dvě děla odeslal a že Holm s úswitem druhého dne Láwu překročiti chce.

Wzdor ubezpečowání Wladimíra a strýce, že se není čeho obáwat, byla Nadežda touto nowinou celá bez sebe. Prosila, aby jen na čas od hranic se wzdálili.

„Dost toho, blázinku!“ prawil Streměw cíde swou zbraň. „Musíme hned poprvé ty nezwané hosty tak uwítat, aby se jim nezachtělo zase nás nawštíwit.“

„Mimo to nōsi, moje milá,“ podotknul Wladimír, „wsickni pohraniční obywatelé zdatnou zbraň a musí se při každém nepřátelském přepadnutí potýkat.“

Wladimír a Streměw jeli do Dubek a swolali na prostranstwí před kostelem tamní obywatelé, kteří wsickni Wladimíra znali a milowali. On koupil we wsi soudek piwa a poručil jej na náwes postawit, a Streměw wzal na sebe powinnost, častowati lid. Do blízkých wsi a dworů odejeli poslowé, „zwáti lid se zbraní do wsi k rychlé potřebě zemské.“ W krátkém čase sešlo se na náwsi víc než tisíc hlav. Z počátku wypili soudek, potom na něj Streměw wystoupil, poklonil se na wše strany a začal řeč:

„Prawoslawni křesťané! Wědomo wám, že na tamní straně Láwy mnoho žije bratrů našich we wěcném zajetí u Šwédů. Druhdy bylo wolno chleba a soli s nimi požíwati, jezdit sem i tam na năwštěwu obchodní a jiné záležitosti s nimi wyjednăwati; nyní ale přišli takowí časowé, že šwédské řízení ani jich k nám ani nás k nim nepouští. Na břehu stojí všude stráž s nabitými ručnicemi. Zdejší šlechtic Wladimír Lwowič Strělow, jenž před wámi zde stojí a kterého tuším znáte, zamilowal si mou neť a ucházel se o ni, ale ona, slyšte! žila na tamní straně u šwédském zajetí. Rodiče byli botowí uděliti jim své požeňnání; když ale všechněm Zálawským zapowěděl na tento břeh jezdit, byla i swatba zamezena. Ubohé děwče diw že zármutkem neumřelo; rodiče takéž hořem chřadli a šlechtic swěsil mladistwou hlavu. Srdce moje to nesneslo! Já byl ženichu pomocen a on unesl swou souzenou z tamního břehu ze šwédského plenu sem a zasnoubil se s ní w chrámě božím. Wizte, zde stojí před wámi, prawoslawní! Nerdi se, neť, pokloň se dobrým lidem, milowaným rodákům našim!... Druhého dne přeprawił jsem se přes Láwu a přinesl jsem nowomanželům obraz, chléb a sůl i požeňnání rodičů; ale nekřesťení Šwédové nahrnuli se sem hledati, chtějí mne a neť mou lapiti a na druhé straně powěsiti; my však, jak wám tuším známo, pomoci dobrých lidí se nepoddali. I přišly nyní s druhé strany zpráwy, že weliká síla Šwédů zejtra k přechodu na tento břeh se chystá, by mne s neterí zajali. My však jsme rodáci waši. Prchnout odtud nechceme, i zůstali jsme zde, aby wám Šwédové za nás marně neubližowali. Chcete-li nás wydati, wydejte nás! Máte swou wůli. Chcete-li nás obhájit, budeme wám dobrým lidem a milowaným rodákům powděčení. I učiníme to, co řekne wešken lid.“

„Zůstaňte! Zůstaňte!“ zahřměl křik se všech stran.

Tu sejmul Streměw čapku, pohlídl si bradu a pokloniw se na vše strany prawil: „Děkujem wám, dobří lidé! Děkujem, milowani rodáci!“

„Měli bychom,“ prawil Wladimír, „k nowgorodskému wojwodowi prosbu odeslati, aby k nám wyprawil oďradí střelců k zapuzení Šwédů. Což jest málo na jejich straně našich, které násilím u sebe zadržují a newydăwaji wzdor všemu naléhání wojwodowu? A přece nejdou odtud wojska tam. Necháť Šwédové také k nám piší, ale s wojskem ať na naši stranu nechodí. Wojwoda nepochybně pošle střelce.“

„Není třeba!“ zwolaly mnohé hlasy. My sami také budem se Šwědy hotowí a pak dáme o tom wojwodowi zpráwu.“

„Kdo powede wojsko?“ tázal se Iwan Streměw. „Já byl w mnohých bitwách a wím, že wojsko bez wůdce tolik jest, co člověk bez hlavy.“

„Strělow, Strělow budiž nám wůdcem!“ zwolalo množství hlasů.

„A mne dejte do předního oďradí, prawoslawní!“ prawil Streměw klaně se. Já musím první hlavu Šwédům năstrčit a zuby ukázat. Ať i stár, stojím přece za sebe.“

„Dobře, dobře!“ zakřičel daw. „Budiž náčelníkem prvního oďradí.“

(Pokračowání.)

Wlastenské památnosti.

Boj se lwem.

Císař Rudolf II. ukazowal jednou wyslanci tureckému diwoké šelmy, we zwěřinci kráľowského hradu pražského zawřené. Paša obdiwował se zwlášťe neobyčejné welikosti a kráse jednoho lwa, a když byl ještě tygry a pardály pochwálil, prohodil také, že je u nich doma obyčej takowý, že kdykoli sultan svoje lwy prohlíží, wždycky někdo z urozeného dwořanstwa s některým lwem w zápas se pouští. I mrzelo císaře slowo to, a jako na způsob otázky nějaké mrštil okem po všem komonstwu swém. Tu wystoupil rytíř Hanibalec, žádaje, aby mu bylo dowoleno, s nejwětším ze lwů bojowati. Císař přiswědčil a rytíř, jen lehkým oštěpem ozbrojen, wstoupil do wnitř zwěřince. Lew se naň wztekle obořil, ale rytíř se obratně wyhnul a wrazil mu oštěp silnou a jistou rukou tak mocně do hrudi, že mohutné zwíře na místě mrtwo kleslo. Na to dal Hanibalec skoleného lwa otewřiti, a hle! rána byla polou srdce pronikla. Wšickni strnuli podiwením, a Rudolf zawěsil udatnému rytíři na hrdlo swůj wlastní přeskwozný zlatý řetěz na důkaz swého uznání.

Kterak se stal Šebíř biskupem.

Praesul Šebíř prowážíwal wojvodu Oldřicha wždy na jeho honbách, a jak mile tento nějakého diwokého kance zabil, tu i hned Šebíř wepři uši uřízł, dobře očistil a s chutnou omáčkou připrawil. Tento pokrm podăwál wěwodowi k wečeři, kterýž w něm míwal takowé zalíbení, že mu nejednou řekl:

„Severe, dŕco tibi vere,
pro tam dulci edulio
dignus et episcopio.“
(O Sewete, budiž w jistě wěre,
za tuto sladkou krmici
Dostaneš biskupskou čepici.)

Wěwoda Oldřich dostál swému slowu. Když šestý biskup pražský Hyzzo, přijmím bílý a přiwětíwý (albus et blandus), léta Páně 1030. se swěta sešel, dostoupil Šebíř na uprázdňenou stolici biskupskou.

Proč se za starodăwna z Berouna do Prahy tři mile cesty počítalo.

Za starodăwna nedařilo se w Čechách řemeslo hrnčířské nikdež tak dobře, jako w Lewíně a w Berouně. O hrncích berounských zachowala se nám z časů Wáclawových následující powěst. Král Wáclaw IV., kterýž na swých častých wyjízdkách oblíbené hrady své Žebrák a Točnik rád năwštěwowal, wrazil jednou w předměstí berounském swým prudce jedoucím kočárem tak mocně do wozu jakéhos muže, který právě hrnce z Berouna do Prahy z platu wezl, že mu všechno zboží porouchal. Wozka ulekl se náramně, začal, však brzo ukrutně bédowati a neopatrného cestowatele, o jehož vysokém stawu owšem ani zdání neměl, proklínati. Král snažil se jej upokojiti; konečně dal mu znáti, kdo je, a powolil mu, aby si milost wyžádal. Wozka odpowěděl, že nemá jiné prosby, než aby král ráčil wydati rozkaz, aby se na budoucí časy cesta

odtud do Prahy, ještě je tuze kamenitá a obtížná, ne jako po tu chvíli za dvě, nýbrž za tři míle počítala. Pak budou, pravil dále, lakomí hrnčíři zdejší nám vozkům, kteříž na této zlé cestě časem voj, ba i vůz zlámeme a spolu na koních nemalou škodu míváme, za tu cestu do Prahy za tři míle muset platiti. Král se zasmál a žádost jeho, jak šlibil, tak vyplnil. Ano, praví se, že i pokuta ustanovil na každého, kdož by se budoucně opovážil pochybovat o tom, že jsou z Berouna do Prahy tři míle cesty.

F. B. M.

D o p i s y.

Z Morawy.

I.

(Bočkovo působení. Morawské historiografství.)

První svůj letošní dopis bohužel započítí musím bolestnou zprávou; neb počátek letošního roku zasadil vlasti naší ránu, v našich posud tak těsných okolnostech nezahojitelnou. Jestliže to u nás na Moravě žalostný osud, že historie vlastenská, na jejížto pevných základech vybudováno má býti celé stavení párodní oswěty, swých nejhorlivějších a nejzanícenějších pěstitelův krutou smrti posud zbavena byla. Roku 1834. truchlili jsme u hrobu útlocitného a vroucí láskou k vlastenské historii planoucího Julia rytíře ze Šwabenowa, a s ním pochováli jsme skvělé naděje v zdařilejší zkvětání nadřečené vědy; a nyní opět ze středu našeho náhlou smrti wyrván stawowský architekt a historiograf Antonín Boček.

Ač Waše časopisy už podaly truchlivou a zvláště pro Morawu bolestnou zprávu tuto, odpustíte mi zajisté, krajanu zesnulého, že památce jeho bolnornutné zpovědky w listech těchto obětuji. Nenít zajisté hlubšího bolu pro citlivého člověka, jako widěti muže, na chlum mužné síly dostoupivšího, hořícího čistým plamenem pro vyšší interesity národu swého, a právě když má okazati vyplnění nadějí, které osířelá vlast w jeho činnost skládala, z pole působení swého se ubírajícího. A tatof myšlénka byla nejprvé každému se namítla a onať nejhlubším bolem pronikla útrobu naši při smrti Bočkové.

Nejdůležitější památka, kterou národu po sobě zanechal, jest bez odporu jeho welmi pracpě a mnoholetou pílí sestawený morawský diplomatář, bez něhožto žádný počátek w sepsání morawské historie nemohl učiněn býti, mimo to četné přípravné práce pro naši historii, jen w rukopisech chowané, a jmenowitě i doplněk k Jungmannowu slovníku, o kterém myslíme, žeby nejlépe bylo, kdyby k použití doručen byl tomuto Nestoru naší literatury. Právě nyní chystal se zesnulý buď wůli slavných stawů morawských buď vlastním popudem k sepsání historie morawské i w německém i národním jazyku, anto byl sám všechny celnější a historicky památné místa naší vlasti osobně procestowal a všechny téměř naše archivy zvláštěnám jeho geniu darowaným taktem prohlédnuw mnohočetné prameny pro naši historii wycerpal.

Jest nad míru wznešené, s hlubším úmyslem pozorowati, jak genius národní w pravé a patričné době wywołuje sobě schopné muže co nádoby k wywedení a uskutečnění záměrůw, w jistém času pro národ newyhnutelné potřebných. U nás byla zajisté už swrchovaná doba, aby mnohé památky starobylosti naší pradawné a skvělé od zkázy jim nutně hrozící byly uchráněny, a tím literatuře a celému wzdělání uchován pewný podkladek, na kterém pak zdárně dále pracowati máme.

Toť bylo úlohou činnosti Bočkovy, a on vyplnil ji skvěle a swědomitě. Mnohá kniha, mnohý spis z nejslawnější doby naší literatury bylyby zajisté zpráchnivěly neb jinak netečnostmi a newědomostmi w národních záležitostech

obyčejnou zahynuly, kdyby ostražitě oko jeho je bylo i z tajných skrytostí newypátralo a jeho vroucí horliwost, zádných obětí nešetříc, vlasti je byla neuchowala. Tim však, že celý duch jeho w naši welikou minulost se ponořil, objewila se tato duchowému jeho zraku w tak skvělém půwabu a w tak krásném ozáření, že snahy swé newwroucnější a celé swé nadšení jí obětowal; w minulosti více žil než w přítomnosti, arcitř posud rmutné, u přirównání k minulým čínorodým wěkům chudé, teprw w nové zori slabě prokmitající. Pročež w nynější pro Morawu důležité době, kde wydávání časopisu ke swému uskutečnění se blíží, nemohla vlast naši potřefti bolestnější rána, jako smrt Bočkowa, od něhož jsme právem jarejšího přispění při záležitosti této nadíti se mohli.

Že zásluhy jeho i w širších okresech uznány byly, zřejmé se okazalo při jeho pohřbu, při němž, jak mi z Brna psáno, četné množství brněnského obywatelstwa se bylo sešlo. Jeho wěrný citel složil p. prof. Frant. Sušil ke cti zesnulého píseň, u hrobu zpíwanou, kterou s powolením p. skladatele i našim čtenářům tuto podáváme:

Odpotiň si w tichém chládku
Po dušnotě žiwota;
Smáleho Ti nyní swátku
Preje wěčná dobrota!
Ulož se w tom úzkém loži
S odewzdanou útrobou,
Až Tě opět anděl Boží
Slawnou zbudi způsobou!

Tam, kdes nyní, nedosáhá,
Čímby nitro stonalo;
Poslední to byla dráha,
Již Twé tělo konalo!
Jinou pout tam duch twůj koná,
Jiné skutky obádá;
Powěčených tam dějin clona
Pred Twým zrakem opadá!

Uděl Ti Bůh milost swoji,
Odpust, w čem jsi wywinul*,
Otaw Twoji duši w zdroji,
Jenž se s Kříže wyřinul;
Anděla Tě swého zprávou
Uweď w rajskou zahradu,
A dej, bys tam wěcnou slawou
W blahém skwital omladu!

Nám pak k těmto hlubokocitným a welebným slowům nezbyvá nic jiného připomenouti, než by vlasti naší na místo zesnulého powznesen byl muž, stejnou schopností, stejnou snahou, stejným vlastenským plápoem nadaný, a tak částečně národu našemu nahrazena ztráta úmrtím našeho vlastence utrpěná.

Obíhá w Brně řeč, že četnou a zvláště na staré wzácné spisy bohatou knihownu Bočkowu slawní stawowé morawští odkoupí a že úřad historiografa morawského wložiti zamýšlejí na pana prof. Al. Šemberu, který pak by přestěhowaw se s přenesením stolice jazyka českého z Holomouce do Brna, mimo swé professury i tento úřad zastával. Pan prof. Šembera wydáním mnoha historických spisůw a pojednání w časopisech našich, jmenowitě: historie Bozkowců, wpádu Mongolůw do Morawy atd. swé historické schopnosti tak skvělým způsobem osvědčil, žeby slawní stawowé morawští, podawše mu nadzminěný úřad, newwroucnější touhu národu našeho vyplnili.

Karel Šmídek.

Ze Zbraslawic.

Již před dvěma lety zarazilo se zde působením wel. p. W. M. české diwadlo, které čím dál tím více se zdo-

* T. j. od dráby se wyřinul.

konaluje a blahoplněji očinkuje. Kdo naše městečko ouplněji zná, diwiti se musí, že při tak obmezených zdejších okolnostech, při nedostatku prostranného sálu takowého podniknutí se dařiti mohlo; a však tím se zase oswědčilo, jak mnoho dobrá vůle a láska k národnosti docílití může. Hráló se zde 24krát; mezi jinými dávaly se dosti těžké kusy, jako n. p. Matka a dcera, Pašerowé, Nalezeneec, Paní Marjánka, Hedwika, Domáci lékař a j. w. Zdařilost a dobré wywedení těchto diwadelních her není třeba mnohými slowy wychwalowati, an welmi čtné posluchactwo, které se zde k těmto hrám z celého okolí ajždělo, zřejmě o tom swědčilo. Wěru, byloť to krásné podíwání, když naše jindy tiché městečko nawsťewou tak mnohých ctených pánů ouřadníků obžíwlo; bylo to i pro Wás, horliwí podnikatele, potěšitelno, vždy ouplnou spokojenost a chwálu se všech úst slýchati. Tato chwála Wás však powzbuzuj, abyste čím dál tím více se jí hodnými stali a nespolehající se přifíš na svou sílu a umělost nemínili, že se Wám vždy každá úloha podařiti musí, třeba byste i bez pilnějšího připrawování kě hře se odvážíli. Čistý výnos připadl dilem českému ústawu pro chudé, dilem na rozmnožení zdejší české knihowny (týmž wel. pánem založené) wynaložen byl. Jest se však obáwati, aby powstalým w poslední době mezi herci nedorozuměním takowého blahoplně počínání ztroskotáno nebylo, a to právě nyní, kdežto naději máme, že w hostinci u Jelena w brzce nowý prostranný sál se stawěti bude, kdežby se diwadelní hry tím lépe dařiti musely. — Wšak nadíti se lze, že uznaná horliwost pánů ochotníků nepřipustí, by všeobecné dobro za obět padlo malicherným plotkám. Byla by to věru přewelká škoda, an zde duch národní právě nyní tak krásně rozkwětati počíná, o čemž nejvíce swědčí to, že čtení českých knih zde weliké obliby nalezá, tak že se po 1 kr. w. č. z knížky již 50 zl. w. č. za rok wybralo, ač se chudým zdarma půjčowaly. Sbírká pro národní průmyslnou školu, která se zde konati začíná, welkého oučastenství nachází. Wywěsené posud na domech nápisy německé jeden po druhém se ztrácejí a české nápisy místo jejich opanowávají. I při společenském plesu zde držaném bylo widěti jen českých pozwání, českých jídelních lístků, českých nápisů w pokojích atd. Nepatrné zdajíť se owšem známky takowé byti, však jistou naději budí, že rok po roce se o našem městečku vždy wětším právem říkati moci bude, že za dobrým příkladem mnohých jiných měst poslední nezůstává. Wěru welký to pokrok w tak krátkém čase w městečku, kde před nedáwnem mnohý rozený Čech si to za čest pokládal, že česky číst neumí! — Díky za to našemu wel. p. kaplanu, díky všem horliwým pánům ochotníkům, díky welectěnému obecnstwu za jejich úpinné snažení a horliwé podporování věci tak krásné a blahoplné.

Jan Waněk.

Školní zkouška.

Dáwno jsem už ze školní zkoušky s takowým potěšením neodešel, jako tyto dni. Ačkoli, jak se obyčejně wšude a tedy i w Praze na hlavních školách děje, všechno jen w německém jazyku odbywáno bylo, a tudy s mým přáním, aby w Čochách česky se učilo, nijakž se nesrownávalo: přece způsob čili wyborná methoda učitelů a patrný, ano neočekáwaný pokrok we wědomostech u dítek všech tříd tak mě zajmul, že se nucena cítím, soud swůj ku potěšení všech lidomilů veřejně pronesiti.

Začáteční čtení tak wyborné slo, že každý, kdo si věci jen powšimnouti umí, právě wedení s podíwáním a potěšením chtě nechtě uznati musí. To není, jak ještě často widět a slyšet, vyhádání slow, ale opravdové člán-

kowité čtení jednotlivých hlasů s nejpřísnější zewrubností a plynností. Náboženství, počty, písemnosti tak praktické příklady obsahowaly, že by věru těžko bylo rozhodnouti, kterému z pánů učitelů přednost před jinými dáti by se měla. Ano co o jednom neb druhém předmětu praweno, to i o ostatních platí, a to jak o chlapcích tak o děvčátkách; i hosté i představení s potěšením poslouchali důkladné odpovědi schopných a pozorných dítek.

Kýžbychom měli aspoň jednu takowou českou školu w Praze! Jakby z mnohého dítěte něco jiného bylo! A wíte, která škola je to, ježto se mi tak zalíbila? Ani byste neuhodli; neboť je to hlavní škola w Židoch. Ale ještě něco. Co tomu řeknete, když wám powím, že tam ještě nejsou spokojeni s touto pochwalenou školou a že mají už nowého učitele, který od 8. Března t. r. mládež jejich w českém jazyku cwičiti bude?

Jos. Franta Šumawský.

Kronika času.

Z Widně. Palác knížete Lichtensteina je dohotowen. Oprawy trwały po tři týdny, a náklad wytopil až tři miliony zl. stř. Z toho nebyl ani jeden zlatý k zakoupení nějakého uměleckého díla obrátek. Kníže prý nemiluje žádnou ostentaci.

Slyšíme právě, že se zawedení jednokonných drožek nedáwno uzavřelo. Prvního Března přizene se ponejprw 150 drožek pouze pro wnitřní město. Jedna jízda stojí 10 kr., a za celou hodinu platí se 30 kr. stř. Dr. Frankl (náš krajan) má welikou zásluhu, že toto blahodějně zřízení we swých listech hrdinsky zastával.

K nowé operě „Vielka“ od Meyerbeera dějí se we Widni neslýchané věci. Enthusiasmus prý již napřed úzase oněměl, a za sedadla platí se jen zlatou mincí a vždy anticipando. Přede vším ale očekává se z mrtvých wstání Jenny Lindové, kterou kwitím a wěnci za žiwa usypali a pochowali. — Bože můj! jak bude asi srdci našemu těžko, až wystrízlíwitel!

Ze žiwota. Na ulici stojí muž hladem zmořený a prosí, aby si někdo jeho tři děti darmo wzal. U boháče penězníka dáwa se hostina, k nížto se za dvě jahody platilo pět a dwacet zlatých stříbra. — Owdowělá matka se šesti dítkami upadla bídou sklíčena w zoufalství a zawraždiwši nejmladší předložila je ostatním k jídlu. — W diwadle zpíwá Jenny Lindowa pro samou dobrotu srdce jenom — za tisíc zlatých stříbra jednu operu, a Liszta prý w Bukareštu zlatem takorba zasypali.

S m ě s.

Král Francouzský wstawá celý rok w 5 hodin ráno, pak pracuje we swém kabinetu, snídá jednoduše a jde na procházku. Oběd jeho jest den jak den půl kuřete s rejží, k čemuž pije čistou wodu, w které si welice wybírá. Po jídle wypije půl sklenice starého burdowského wina. Spí na matraci, a toliko šest hodin. Toto jest střídmy žiwota způsob Ludwika Filípa, při jakémž lze dosáhnouti vysokého stáří.

Swědomitost. Jistý Angličan se nedáwno po 22.000 kusů bodláčí sháněl a podával za ně 100 tolarů, „proto,“ prawil w oznámení, „by zahradu jednu w tom samém stawu, w jakém ji byl přewzal, zase odevzdati mohl.

—m—

Pomněnky ze slowanského bálu we Widni dostati se mohou we skladu Pospíšilowu, a sice dle wazby za 16 a 30 kr. stř.

Číslo 26.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

2. Března
1847.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilowu (w Nowých alejích na Nowém Městě č. 116) vydává po pňlarách třikráte za týden, w outery, we čtwtrek a w sobotu.

Předpláci se na čtwtř léta 1 zl., na půl léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stř. U c. k. poštovních ouřadů Rakouského mocnářství pňlletně s patřičnou obálkou 2 zl. 36 kr.

Hranice roku 1616.

(Pokračování.)

Na radu Wladimíra a pod jeho dozorstwím utwořili té samé noci na vysokém břehu Láwy násyp ze země. Pozůstatky jeho zachowaly se až po tuto dobu. Streměw jel do blízkého kláštera, přivezl odtamtud dvě newelké lité železné švihowky a postavil je na vystrojený wal. Potom se wojsko u obywatelů dubských rozhostilo, aby si odpočinulo, Streměw ale odešel spředním odřadím na břeh Láwy a rozestawil řetěz strážníků.

Sotwa že jitřní zoře rozbřeskla, rozléhala se na břehu Láwy ručníční střelba; stráže we wsi opětovaly toto umluwoné znamení poplachu a wojsko běželo mžikem na nawes. Wladimír wyšel z jizby, doprovázen jinochem obzwláštní sličnosti. Černé, winoucí se zpod aksamitowé čapky kadeře padaly na pléce jeho. Za pasem zeleného polokařtanu byla pistole zastrčena. W ruce blyřtěla se šawle.

Byla to Nadežda. Ani prosby ani zaklínání Wladimirowo nemohly úmysl její zruřit. Čhtěla býti wedle něho po celý čas bitwy.

Po krátké modlitbě kráčelo wojsko ku břehu Láwy. Mezi tím jezdil Iwan Streměw okolo děl na náspu.

„Pěkná to koule!“ prawil dáwaje náboj do děla a dorážej jej. „Bratře, drž zápalek na pohotowě, drž! Widiš, tam wystrkují nepřátelé nosy na lemu lesa. A mají také děla!“

„Ano, mají dvě děla,“ prawil jeden na náspu stojící.

„Podíwejte se, bratři!“ pokračowal Streměw; „oni nás widěli. Míř na nás jedním dělem. I zápalek se již kouril. Podej mně, bratře, také zápalek.“

Zahřměla rána a šwédská kule zahučela nad walem.

„Co to, bratři?“ prawil Streměw; „proč jste se ještě neukryli, jakobyste se na siré zemi pásti chtěli?“

„Wy sám, Iwane Pawlowiči, nahnul jste se trošičku podotknul jeden stařec.“

„Dprawdu?“ pokračowal Streměw klada zápalek na pánwici. Já to nepozorowal. Když koule

letí, zdá se každému, že mu hlavu sroubí. A což nemyslíte, že také ležícího dostihne?... Nu, tu mají také Šwédowé něco na počtěnou. Není to welké dělo, ale jak hlučnou ránu dáwá!“

Po ráně začal cidit dělo.

Když byl silný zástup stranou wyslal s rozkazem, aby se přeprawili přes Láwu a Šwědy od zadu zaskočili, přiblížil se Wladimír s ostatním wojskem k walu. Šwédowé ukrywše se před střelbou Streměwowou w lese začali po úbočí skály k Láwě sestupowat, majíce w úmyslu, probřísti ji, dostati se na druhý břeh a wziti opewnění outokem. W lese nechal Holm wojáky stát a poslal k pewnosti Pawla Streměwa a Artemije, ježto schwalně k tomu cíli s sebou byl wzal, aby mezi oběma stranama wyjednawali.

Střelba utichla. Wladimír s Nadeždou wystoupili na wal, aby doliny prohledli a hnutí nepřátel pozorowali.

„Koukni, příteli!“ prawila Nadežda. „Tamto jdou tři muži se šwédské strany brodem přes Láwu. Co chtějí dělat?“

„Jeden z nich drží na tyčce bílý šátek,“ prawil Wladimír. „Jistě jsou wysláni, aby s námi wyjednáwali.“

„A mně se zdá, že jsou to wyzwědači,“ pronesl Iwan Streměw. „Nemáme na ně pustit kouli z tohoto děla?“ Začal kusem mířiti.

„Totě otec! Totě bratr!“ wykřikla Nadežda skákajíc radostí. „To jsou oni, to jsou oni!“

„Jsou-li to oni,“ prawil Streměw, „nebudeme na ně střilet. Witám je na naši straně. Jistě se konečně bratrowi ruská krew rozhrála.“

Wyjednawači se přiblížili k opewnění. Tlusiounký tlumočník (ten samý co sedě a leže křičel: Pomoc!), poslaný spolu s Pawlem Streměwem a Artemijem, držel tyčku w ruce, zdvihaje šátek co možno vysoko, aby se Rusowé nezapomněli a newystřelili na nedotykateľnou osobu wyjednawače. Nadežda, Wladimír a Iwan Streměw wyběhli jim z opewnění naproti. Rozléhalo se wolání: „Otcě! Bratře! Rozhlídá dcero!“ a dlouho tekly slzy rado-

sti, dlouho bezslové opojení zachvívalo srdcem, dlouho setkavši se objímali jeden druhého.

„Ejhle, kde nám dal Bůh shledat se!“ zvolal konečně Streměw.

„A co dělá moje milá maminka?“ tázala se Nadežda. „Je zdráva? Kde je nyní?“

„Ona je tam na své straně.“

„Nelibi se vám přikročiti k wyjednávání?“ podotknul tlumočník.

„Za jakou to příčinou jsi k nám přišel, bratře!“ zvolal Iwan Streměw. „Přiznám se, já myslil, že jsi se odhodlal napliti Švédům do brady a přejíti na naši stranu.“

„Jaký to hrubián!“ wece tlumočník, „možno-li u přítomnosti plnomocných poslů Jeho královské Milosti tak mluvit!“

„Ba, ba, ba!“ pokračoval Iwan Streměw. „Wždyť my se, pane posle, jak se mně zdá, známe. Já vás, milostivý pane, wysadil z okna. Škoda, že to okno nebylo vyšší. Jak by se to do této doliny letělo!“

„Doufám, že se zde nebude žádná zrada a žádné wěrolomství proti wyjednávacům páchat!“ pravil tlumočník. „Kdo jest náčelník zdejšího vojska, a kde je? Dowěďte nás rychle k němu.“

„Náčelník jsem já,“ odpověděl Wladimír.

„Wy?“

„Ano, on,“ wzal Streměw slovo, „a náčelníkem předního odřadí jsem já.“

„Widím, že bude wyjednávání příliš těžké. A však musíme vyplnit, co máme poručeno. Setník Holm, chtě se wyhnouti krweproliti, nawrhuje, aby předně wydan byl zrádce Iwan Streměw.“

Tlumočník ho neznal osobně.

„Zrádce!“ zvolal Iwan Streměw. „Ha, ty šwédska kryso! Ty se opovažuješ do očí mne tak hanobit? Ci máš dvě hlavy? Pohlédni, jak cekneš, hodím tě tam dolů!“

Ukázal na dno doliny.

„Co ještě žádá setník?“ tázal se Wladimír.

„Žádá ještě,“ odpověděl tlumočník zajíkawě, „aby chycená od vás dcera Pawla Streměwa rodičům se wrátila. On dává své čestné slovo, že ona i strýc její považováni budou, jakoby se dobrowolně z kraje zahraničného wrátili, a že každého trestu prosti zůstanou.“

„Jak milostivý!“ pravil Iwan Streměw. „Ne, ne, bratře Šwéde, steleš mēkce, a na tamtom břehu spí se twrdě. Nelibiloby se setníku Holmowi, přijíti sem? Já mu nic neudělám, jen mu hlavu srazím!“

„Setník Holm očekává, že jeho nawrh přijat a uznán bude,“ pokračoval tlumočník. Pakli ne, vyplní moci svou žádost, byt i cokolí stálo. Wojska má mnoho, ručnice, a mimo to...“

„Wšak my také máme šwihowky!“ zvolal Iwan Streměw. „Jak se vychloubá! Uwidíme ještě, které víc porídí.“

(Dokončení.)

Obšírnější správa o krasostawitelských starožitnostech w Čáslawi.

W čísle 13. listů těchto je pan Kutnohorský — bez pochyby stawitel, aspoň znalec w krasostawitelství — toho domnění, že sakristie hlavního chrámu w Čáslawi prwotním kostelem w slohu byzantinském na místě nynějšího bývala, a poukazuje za důwod swého domnění na starobylou, dílem ještě zachowanou wěž téhož prwotního chrámu, která w podkrowí této sakristie w čistě byzantinském slohu se wynalezá.

Jsa w Čáslawi stawbou nových c. k. kasáren zaneprázdněn, a byw minulého léta za příčinou této obšírné budowy w Čáslawi takorča ponejwice přebywatelem, měl jsem často příležitost, nazwaný chrám Páně dobře seznati, a ponewadž jsem náhodou i do sakristie přišel a powždy we zwyku mám, každou mně dríwe neznámou budowu zewrubně zhlídnouti a dle swého smyslu w úwahu wzíti, na sakristii ale nižádného krasostawitelského půwabu jsem nespatrił, aniž se mně její byzantinský sloh zjewil: zajímalo mne nawěští pana Kutnohorského nemálo, jednak sice truchliwostí, že snad můj cit w krasostawitelství stárim již trati, an na mne sakristie, jak jsem dobře w paměti měl, zcela jináče nežli na pana K. působila, také ale radostnou dychtiwostí, onu wěž co nejdříwe spatřiti, které bych se w podkrowí neporádně základní polohy celého takorča z mnohých staweb slepeného chrámu nikdy byl nenadál.

I wedla mne za příčinou dalšího stawebního řízení z počátku t. m. cesta do Čáslawi, a mohu říci, že snad málo kdo s takowou touhou na otwření chrámu Páně čekal, jako já den před swatou Dorotou w Čáslawi.

Wkroče do sakristie zpytuji sloh její, a však zase nižádného slohu nenalezám, zase se mně jako prw tento sprostý sklipek jen nějaké nuzné skupené skrejše podobal.

Pane Kutnohorský! a tento jednotwárný, ještě méně nežli sprostý sklipek žeby byzantinský sloh značiti měl? žeby prwotním kostelem w Čáslawi — toť jsou Waše slowa — býwal? Nikoliw a nikdy! A wíte, pane soudruhů! proč tomu nedowolují a proč se toho ujímám? Protože jste w omylu pohříženi a že bychom, kdyby se státi mělo, žeby nějaký znalec z našich známých nepřátel onu sakristii zočil, před nimi tehdaž právem neobstáli. Wratme se prozatím ze sakristie a jděme na podkrowí k byzantinské wěži.

Ejhle! zde ji máme, a to sice w pravém půwodním, tak nazwaném noworeckém čili byzantinském slohu. Celá její základní poloha stojí 2 1/2, sáhů zděl a zšíří ještě se všemi čtyrmi 2 1/4 střewice silnými zdmi po dvou stranách až k hlavní římsce, wnitřní položení plochu 1 1/2 čtwercečního sáhu obsahujíc. Dvě okna jsou ještě i se swými dewiticolowými sloupky u prostřed zcela zachowána, při třetím schází sloupek a klenba nad ním, čtwtvé okno je ale zrušeno.

We zdech se ponejwice rulový s křidlicí smíchaný kámen nalezá; sloupky, klenba a obálka w oknech jsou z čediče, nyní již sem tam pelichajícího, wytesány.

Žalostný, pozorowatele hluboko se týkající cit působí pohled na tyto skrowné pozůstalosti ctihodných starožitností. Jakowý čas musel již přes tuto budowu přeplynouti!

A jakou spojenost mají tyto polozříceniny s nynějším chrámem? Ku které části jeho přináleží? Jsou ony w pravdě dle domnělého prwotního chrámu, z něhož by byla nynější sakristie powstala? — Chci se o to pokusit, bych otázky tyto zodpowídal.

Celý chrám Páně se wším swým příslušenstwím skládá se ze sedmi mezi sebou wúchledě rozdílných staweb, totiž: a) Z oné w noworeckém slohu wystawené wěže,

kerá ve svém základě zcela samostatná jest a jejíž zdi celé výšce jen v sobě a se žádnou jinou stavbou vázány nejsou; hlavní rohy jejich jsou naskrz čisté, plochy mezi nimi rovné. b) Z presbyterium nynějšího chrámu, ku kterému později c) kostel buď přistavěn nebo přestavěn byl. d) Z kaple na severozápadním rohu kostela přistavěné a s tímto gothickým obloukem spojené, v níž boží hrob stává. e) Z hlavní vysoké věže na východní straně presbyterium, která před několika roky vyhořela a spolu všechny střechy celého chrámu v popel obrátila. f) Z přístavku na západní straně kostela, jenž s tímto teprv později spojen byl, an k tomuto cíli hlavní zeď prolámána a podklenuta jest. Posléz g) z nynější sakristie, která mezi presbyterium a kaplí božího hrobu k severní straně starožitné věže vlepena a ku konci hrobní kaple zdi zahrazena jest, kromě této nižádné jiné vlastní zdi nemajíc.

Z tohoto naznačení sestavenosti celého chrámu Páně rozvinuje se ale následující závěrek: 1) Nejstarší budova celého chrámu čáslawského je ona starožitná od pana K. připomenutá věž, která prvotně dle své samostatnosti nic jiného býti nemohla, než to, čemu Wlachové *il campanile* a Čechové *zvonice* říkají a jakých v Itálii samotně stojících množství nalazáme. Kde asi k ní patříci chrám stál, toť arcíť jen Bohům známo jest; a však na místě nynější sakristie zajisté nestál. 2) Později se chrám v nynější své podobě stavěl, a stála tedy zvonice při této stavbě, jak p. K. dobře píše, v cestě, ale Staročeši měli pro ni větší účtu a zachovávali se k ní s větší šetrností nežli pozdější Wandálowé; pročež nechali starobyrou zvonici stát a přistavěli k ní od východu presbyterium, od západu sakristii a k jižní straně severní čelo kostela, tak že zvonice k seweru swobodná zůstala. 3) Nynější kaple božího hrobu je bývalá sakristie chrámu, z níž kněžstvo a služebníci jejich otevřeným gothickým obloukem dlem skrz kostel, takorča kolem zastavěné zvonice, k oltářům svoje průvody atd. drželi. 4) Kostel sám v sobě je pozdější, snad po nějakém ohni, přestavěn, presbyterium ale až posud v původním stavu; hlavní vysoká věž je nemotorný přílepek pozdějších časů. 5) Zdalíž přístavek na západní straně kostela prvotně jinowěrcům za chrám sloužil a teprv po odpuzení jich ke kostelu samospásitelně věřících připojen byl, čili to v času husitských válek naopak a teprv později v nynější pořádek uvedeno bylo, to do stavitelství nesáhá, aniž to na onu zvonici a nynější sakristii nějaký vliv má, pročež se toho nedotýkám. 6) Nynější sakristie powstała nápadem kohokoliw v pozdějších časech z wodokapni ulice mezi prvotní sakristii a presbyterium, bezpochyby za tou příčinou, by se oně za kapli použiti mohlo. S tří stran byly zdi již hotowy, čtvrtá otevřená strana se zazdila, ulice překlenula, skrze starobyrou zvonici se průchod prolámá a tak byla nowá sakristie arcíť lehce hotowa, také ale zvonice střechou zahalena, kde ji zajisté žádný cizinec nenajde, jestliže na ni pozorným učením není, začez právě panu K. díky vzdáti musíme.

Tuť máme celé zewrubné wysvětlení, jak se toho domnívám.

Jest mně srdečně líto, že jsem těmito řádky pány Čáslawany o jejich prvotní kostel, o kterém oni před osmi nedělemi snad ani sami newěděli, zase připravil, a z něho neworecký sloh vypudil; doufám ale, že mně to za zle pokládat nebudou, a kdybych díkůžádoucí byl, ještě bych si to za welkou zásluhu pro Čáslawu pokládal, že jsem jich tak malicherného, ke sklípku podobného, jen šest a půl čtverečního sáhu obsahujícího chrámu zbawil, který by „pro celé staročáslawské měšťanstwo dosti prostory byl poskytoval.“

Wás ale, pane Kutnohorský! uctiwě žádám, byste mne, až Wám prázdny cestu do Čáslawy wáziti zase do-

wolil, při kasárnách nawštíwiti ráčil, w moje půdo- a ostatní rysy čáslawského chrámu nahlídl, a dřiwě nežli si snad na mne péro přiriznete, se mnou jednotlivé části chrámu prošel; chtěl bych se založit, že se z nás nejunpřímnější přátelé stanou.

Fr. Filous,
stavitel.

D o p i s .

Z Roudnice (opozděno).

Dne 3. Února dávali zdejší měšťtí, pod ochranstwím Jeho Jasnosti pana Morice knížete z Lobkowic, wéwody Roudnického stojící ostrostřelci bál w hostinci „u bílého lwa“, jediném a nejprvnějším to hostinci w Roudnici, který český nápis nese. Wstupní lístky byly české, obwyklé německé tak zwané *Speisjettle* postoupily místo wkusným a ouprawným jídelním lístkům z Pospíšilowky knihtiskárny. We shromážděné společnosti — w statečných muzích, zpanilých ženách a ještě zpanilejších pannách žil weskrze duch národní. Weselí bylo roztomilé a panující howor byl napořád český a srdečný. Taneční sůň byla českými barwami okrášlena a hudba dobrá. Srdce každého z přítomných plesalo, neboť weselost byla nenucená a živá; dlouho po půlnoci nebylo konce srdečnému a přátelskému wyrazení; směle můžeme říci, že kdo pro tanec přišel, wytancoval se dle libosti. Rozcházející se již domů jewili jednohlasně žádost, aby se ještě jeden takový ples během tohoto masopustu uspořádal.

Dne 4. Února byl od wyбору zdejších Israelitů též uspořádan taneční ples w Panském domě, který, ač se co do howoru naší mluwy nemnoho šetřilo, přece český ráz na sobě nesl. Byltě držán w trojím oddělení. O čtvrté hodině odpolední započal ples israelitské mládeže pod dozorstwím zdejšího wáženého a o wšestranné wzdělání swěřené sobě mládeže welezasloužilého p. rabbi A. Kohna. Wedením p. Jana Náhlowského (učitele w české řeči a zpěwu též mládeže) předneslo w přestávce jedno děwče, w přiměřený kroj národní oděné, oblíbenou píseň: „Já jsem děwče jako lusk“. Mimo něco německého zpíwal jeden chlapec, též w přiměřeném obleku, dosti pěkně píseň ze směšnohry: „Princ a had“ od Chmelenského. Obě písně byly hudbou prowázeny.

W dewátou hodinu sestawili pp. učitelowé w prostřed skwostně a národními barwami okrášleného sálu mládež obojího pohlawí, a sice na jednu stranu chlapce a na druhou děwčata, a zpíwali společně národní hymnu: „Slyš nás wšechny z hwězdne dáli“ s doprovázením hudby, a tak se tento ples dětský slawně ukončil. Následowalo druhé oddělení, totiž uspořádaná k tomu dni lotterie wšelikerých díwčích prací, výrobků to zdejší židowské průmyslní školy, wedené welewáženou paní rabínkou a obzwláštní učitelkou pannou Klausowou, které byly patrným důkazem i pilnosti školaček outlých i horliwosti těch, kteří ústawu tomuto předstawení jsou.

Třetí oddělení bylo taneční wyrazení dospělých. — Welmi krásně zřízená a umělecky zhotowená, též národní barwy mající toaleta pro dámy, okrášlená podobiznami nejmlostiwějšího zeměspráwce Štěpána a pak Jejich Jasnosti pana Ferdinanda knížete z Lobkowic, wéwody Roudnického a Jeho něžné a milowané paní choti, jakožto mlostiwých ochranců židowské obce roudnické, obracela na se pozornost každého přítomného.

Konečně pak nemůžeme opominouti pp. podnikatelům, jmenowitě pp. M. Hellerowi, G. Polákowi a D. Heřmanowi za dobré uspořádaní bálu tohoto, udržowání pořádku a wšemožnou snahu wrouci díky projewiti. Welmi chwálného uznání zasluhuje zwlášť to, že wše toto uspořádané bylo w prospěch zdejší židowské německo-české školy, které čistý wýnos, přesahující 100 zl. we stř., od

wýborů zpanilomyslných wěnowán byl. Ohzwláštní díky ale všem zdejšími welewáženým pp. úředníkům a pp. měšťanům a vůbec všem zpanilým lidumilům, jenž bál tento hojnou návštěvou a wzácnou přítomností swou pocítiti a k dosažení tak blahoděného cíle nápomocni býti sobě neobtěžovali!

Roudnický dopisowatel.

Slowanské zpráwy.

W Modré na Slowensku dávali ochotníci dne 10 Ledna Klicperůw „Diwotworný klobouk“ welmi zdařile.

We Widni podal Jeho Jasnost wládyka Černohorský do tisku dramatickou báseň pod jmenem „Horský wěneček“, a připsal ji duchu oswoboditele Srbska, slawného Černého Jiřího.

W Halli zemřel nedávno mladý Srb Ječmenič, tam na učení jsoucí, a k oslawení pohřbu sebralo se množství tam žijících Slowanů všech kmenů. Pohřební obřady wykonával kněz řecké nesjednocené církwe, z Lipska tam powolaný, načež přednášena byla příležitostná řeč w jazyku srbském, pak jedna polská a jedna slowanská báseň.

Wlastenské zpráwy.

We Zbraslawi žádalo besední shromáždění milostiwou swou wrchnost, Jeji Jasnost paní kněžnu z Oettingen-Wallersteinu, aby mu swou i kněžice swého (co budoucího dědice) podobiznu darowati ráčila, by jimi místo schůzky swé wedle podobizen nejmilostiwějšího zeměpána a milowaného zeměspráwce ozdobiť mohli, ku kterémuž konci žádost w národním jazyku sepsanou kněžně paní podali.

We Welkém Oujezdě w Rakownicku zawedeno jest w měsíci Kwětnu m. r. společné w hudbě cwičení školních dětí, od kteréžto doby malí začkové již tak dobře pokročili, že jen skrownou pomocí dospělých hudebníků nejdříve 26. Listopadu m. r., pak 15. Února b. r. weřejná hudební wyražení dávali, při kterých dosti těžké kusy provozowali. Zábawy ty byly spojeny i s tancem a českými deklamácemi. Ku konci druhé zábawy držela se sbírka na chudé záky, za kterouž jeden z těchto pěknou řečí díky dobrodincům wzdával.

W.

W Jindřichowě Hradci držen byl dne 10. Února tak zwaný český bál. Stěžují sobě však do něho, že pod tím jménem kryla se pouhá spekulace, an čistý wýnos jeho, přes 50 zl. stří. obnášející, wýborům do kapsy šel, kdežto přece jinde takové plesy ku prospěchu nějakého wlastenského ústawu se dějí. Ostatně na horliwost pro wěc národní, jaká se při tom jěwila, souditi lze z toho, že mezi přestáwkami zpiwala jakási diwka tři české písničky — za plat.

Z Říma nám pišou, že krajan náš Emanuel Max, který již před delším časem z cesty své do Paříže a Londýna se wrátil, zhotowil již opět wzorek sochy prwního křížáckého wůdce Gottfrida z Bouillonu a nyní na wzorku sochy českého Achilla, knížete Břetislawa, pracuje. Obě ty sochy budou, jako sochy Žižky a Jiřího Poděbradského, wywedeny z bílého kararského mramoru a určeny jsou pro Jeho Jasnost knížete Kamilla Rohana. Můžeť se tedy wlast naše opět na dvě umělecká díla od mistrowské ruky slawného našeho krajana těšiti.

†

W Lišné na panství Zbirowském působením p. Josefa Křikawy a učitele p. Balína zřízen byl w minulém masopustě ples we školním domě, jehož čistý wýnos obrácen byl na založení školní knihowny. Tamtéž sedlák Wáclaw Opatrný odkázal w poslední wůli 17.535 zl. w. č. na wystawění w též wsi kostela a fundowání duchowního.

P—k.

Pražský denník.

* Nenadálou a bolestnou ztrátu jest nám zwěstowati. Zemřelťe w neděli dne 28. Února náš welezasloužilý Jos. Chmela, professor na akad. gymnasium w Praze, po dlouhé nemoci na ochrnutí plic we 54. roce stáří swého. Zajiště neopomíne walný počet wlastimilů jej zejtra dne 3. Března na poslední cestě doprowoditi.

* Zkoušky s plynem sirkowým při chirurgických operacích i w nemocnici zdejší s prospěchem se daří. Nejznamenitější z nich bylo uříznutí nohy nad kolenem osmiletému děvčeti, které p. prof. Pičha u přítomnosti mnoha wysoce postawených swědků wykonal, aniž nemocná jakých bolestí cítila.

* Minulý týden odbyly se zkoušky we stawowském konservatoriu. W operní škole byla dle nadání sl. Richterowá prawou ozdobou, což se w příštích koncertech bezpochyby potwrdí. Jak slyšíme, bude tento hudební ústaw od Dominikánů na masný trh nedaleko sw. Jakuba přenesen, do domu kde byl až posud zástawní úřad, pro kterýž býwalé české diwadlo w růzowé ulici nyní koupeno jest.

†

* Náš oblíbený wlastenský zpěwec Strakatý bude zítra dne 3. Března dávati we swůj prospěch wyhlášenou operu Auberowu: Der Geensee, wynikající nad jiné skwostnou diwadelní ouprawou.

Trní a bodláči.

Když jeden Němec napsal, že jest to až k smíchu, chtíti celému národu šmahem na cti utrhat, wystoupil druhý, swou čistě lidskou citliwostí vůbec známý spisowatel a stěžowal si, že s bolestí hledí na to, jak domýšlivý Prusaň pobratřeného Šwaba hloupým nazývá; neboť k smíchu jesti celému národu chtíti na cti utrhat. Škoda, že to u něho také o Slowanu neplatí. Pišeť týž pán mékého srdce, kdo prý by si ruské wzdělanosti wážití chtěl, ten aby jen trochu zewnějšího firmissu na Rusowi oškrabal hned prý wyleze Slawak, jak žije a tyje. — Slowan musí býti tolik co helot nebo paria. Kdož by uwěřil, že je to B. Auerbach?!

S m ě s.

Newolnictwi, Slowanům prwopocatečně zcela neznámé, bylo w Rakousku zrušeno 20. Prosince 1782., w Badensku 23. Lipna 1783., w Prusích 1794., w Holštýně 1. Ledna 1805., w Nassawsku 1. Ledna 1808., w Bawořích 31. Srpna 1808., we Westfálsku 12. Prosince 1808., w Lippe-Detmoldsku 1. Ledna 1809., w Hessích 25. Máje 1811., w Oldenbursku 10. Března 1814. w horní Lužici a w některých hanoweranských krajích teprw před několika lety.

Francouz jeden prawil při pohledu na parowoz: „Druhdy byla swětská sláwa dýmem, nyní je dým swětskou sláwou!“

—m—

W Rusku se každoročně pořádá wíce zlata wydobywá. W roku 1845. se 1372 pudů (skoro 511 centnýřů) zlata wylěžilo; tedy o 40 pudů (12 centnýřů) wíce než roku 1844.

—m—

We Frankfurtě nad Mohanem činil si jeden malý wyrostek z jednoho starce posměch a pak jej hůlkou do klobouku uhodil. Paní jedna stará, widěwší tuto nezbednost, rozhorlila se tím tak, že mrtwa na zem padla.

—m—

Démant z koruny Portugalské, jenž 140 karátů wáží, nalezá se nyní w Paříži, kdež jednomo obchodnímu domu do zástawy jest dán. Cena jeho obnáší 3½ millionu franků.

—m—

Číslo 27.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

4. Března
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
přilážích třikráte za
týden, w outery, w
čtvrtek a w sobotu.

Předpláti se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s přílohou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Sbírky na průmyslní školu.

Jestli kdy národ náš procitnutí své z dlouhé netečnosti oswědčil, ukázaw světu, jak dobře zná potřeby své a spolu i vůli svou na jawo daje, dle možnosti jim wyhowěti, děje se to přispíváním na zamýšlenou průmyslní školu. Všickni téměř stáwowé, a však nejhojněji třída řemeslníků a rolníků, obce větší i menší ochotně kladou oběti své na oltář vlasti, ano k radostnému podiwění jest, jaké summy častokráte z jediné dosti skrowného místa, někdy z jediné chudé wesnice se scházejí. A však netoliko Čechové, i němečti naši krajané we mnohých místech, dobře pochopující tuto národní důležitost, s námi k jednomu cíli se pojí i svou částkou ochotně přispívající, což každého vlast-swou milujícího naplňowati musí blahou předtuchou budoucí swornosti a jednoty w úmyslech. Tak z pouze německého Liberce odewzdáno jest redakci těchto listů od professora na tamější reálce, wel. pana Salesia Boučka **prozatím** 133 zl. 28 kr. we stříbre s připowědi, že ještě alespoň 100 zl. následowati bude. Peníze tyto byly k swrchu zmíněnému cíli sebrány mezi měšťanstwem i honoracemi, částka i mezi žáky tamější reální školy, jichžto všech jména w Nowinách Pražských se ohlásí. Prejemeť upřímně, aby každé české město následowalo příkladu tohoto německého města.

Při té příležitosti nabízí se redakci Kwětů k přijmutí každé podobné sbírky a odwedení peněz na místo náležité. —

Že ani mládež studující pozadu nezůstává při této opravdu národní záležitosti, toho budiž důkazem následující nám k uweřejnění podaná zpráva:

„Dle wybidnutí p. P. Trojana w Pražských Nowinách oznamuje podepsaný, že pomocí pana Jos. Šestáka (posl. fil.) w obou rocích zdejší fakulty filosofické sbírku we prospěch naší průmyslní školy zawedl; sejdeť se, ne-li wíce, zajisté 100 zl. w stř. — Doufáme, že taktěž, jak se to dílem již stalo, sbíráno bude na druhých fakultách našich vysokých škol, ze mnoha ohledů snad i s větším ještě prospěchem*; neboť nalezá se zajisté w druhých fakultách wytríbenější i našich poměrů wědomější část studujících. Wydá-li, jak se téměř s jistotou nadíti lze, sbírka w každé fakultě tolik co w naší, podá universita naše sama nejmén 400 zl. stř. pro naši školu, což na studující značně welký peníz jest. Podávající ku powzbuzení jiných předběžnou tuto zpráwu o sbírce naší, která pořád ještě wzrůstá a se doplňuje, umínili jsme si, místnější zpráwu s udáním jednotlivých přispěvků a jmen přispíwatelů tehdaž teprw podati, až všecko a zúplna sebráno bude, jelikož jedna částka zmíněné sbírky, nastoupilými nyní zkouškami též poněkud zadržené, ještě se nesebrala, ač jistě dodána bude. Polowicka peněz nahoře dotčených (50 zl. stř.) dne 12. t. m. na hotowosti u podepsaného uložena bude a celistwý ten přispěwek seřpak buď na požádání k určenému účelu wydá aneb zourokuje, jakž to časem swým bude oznámeno.

W. P. Kleinert,
posl. fil.“

* Totěž očekáwáme od zdejších pp. posluchačů techniky, kdež by se potřeba této naší školy nejspíše uznati měla; ne-wíme dosud jistě, zdali tam sbírka začata, ač se o ní již tu i tam mluwí.

Hranice roku 1616.

(Dokončení.)

„Wy byste předewším mohl přemluwit dceru a bratra, aby wyplnili žádost setníkowu,“ prawil

tlumočník dále obrátiw se k Pawlu Streměwu. „Za tou příčinou jste sem také wyslán. Řekněte své dceři, že bu příčinou krweprolití, které k jinému nepowede a jinak se neskončí, nežli že Šwedové ji a strýce mocí wezmou.“

„Řekněte setníkovi,“ odpověděl Wladimír, „že na tomto břehu marně Nadeždu hledá. Ona není zde. A za krveprolití odpoví před Bohem přepadající.“

„Dowolte, ona stojí podle vás! Já ji poznal nawzdor obleku jejího.“

„To je Nadežda Strělowová, žena moje! Žádná moc na světě mne ji neodejme. Řekni to svému setníkovi.“

„A ode mne mu řekněte,“ pravil Iwan Streměw, „že mne žádná moc na světě na druhý břeh nepřepравí.“

„Wyjednávání tedy jest skončeno?“ tázal se tlumočník.

„Ne, není ještě skončeno!“ odpověděl Iwan Streměw. My máme zde ještě o něčem mluvit, jen že jsou tu zbytečné uši, a jmenovitě tvoje. Odejdi odtud na třicet kroků. Já chci promluvit s bratrem a se synowcem.“

„Nemohu to učinit. Musím slyšet vše, co se při wyjednávání mluvíti bude.“

„Slyš!“ zvolal Iwan Streměw. „Jestli hned neodejdeš, hodím tě do Láwy. Zde nepoletíš s okna. Postaw dvě věže na sebe a wršek jejich břehu tohoto nedosáhne. Odejděte od nás na třicet kroků, drahý pane. Nu, nu, ani slova!“

Tlumočník pokrčil ramenama a odešel na stranu ohlížeje se na statného starce.

„Rozmilý bratře!“ začal Iwan Streměw. „Neodhodláš se ani nyní, zůstatí na ruské straně? Zpomeň si, že Švédové ~~šťě~~rolomně ruských zemí se zmocnili za časů smutných, když jsme neměli císaře, když nás neměl kdo chránit. Prawoslawný císař Michal Feodorowič postoupil jim své země pouze z přinucení. Zpomeň si na mé slovo, že se vrátí pod vládu bílého císaře a že Švédům za vzetí cizích zemí zpláceno bude. Tebe zde přijmou a ukryjí. Já jsem znám s dákem wojwody nowgorodského. Čemu nedůvěřuješ? Čeho se bojíš?“

„Bojím se, rozmilý bratře, zrušit přísahu, kterou jsem učinil libaje kříž a evangelium. Netajím toho: těžko, horko mně bylo, když jsem ji pronášel. Nyní ale nelze zjinačit, co se stalo. Nechci zahubit svou duši!“

„Jak pak ale, milý bratře, kdybychom na příklad tebe a mého synowce Artemije moci zde zadrželi a do zajetí vzali, kdyby nowgorodský wojwoda welel nechat vás zde co rukojmě za všechny ruské poddané, které Švédové nenawracují a u sebe podržují, newšímající si žádosti wojwodovy?“

„Prohlašuji vás co zajaté, milý otče, i tebe, bratře!“ pravil Wladimír k Pawlu Streměwu a k Artemiji.

„Otče! zůstaňte s námi!“ zvolala Nadežda wrhnouc se do otcova náručí.

„Wyjednávání se neberou v zajetí. — To je mámení, to je klam vlastního svědomí. Mimo to

rozvaž, milá dcero, že matka tvá na druhé straně se nachází.“

„Bože můj!“ zvolala Nadežda žalostně a svěsila hlavu.

„Já to wezmu na sebe, přepравiti ji sem, odhodlej se jen u nás zůstatí!“ pravil Iwan Streměw.

„To nejde tak lehko! Může být, žeby to tebe neb ji život stálo.“

„Tedy tě nelze ničím přemluvit, bratře? Ty již nechceš být Rusem?“

„Nechceš?“ zvolal Streměw a zachwěl se zlostí. „Nechceš!... Cobych za to nedal, cobych neobětowal, abych se opět stal Rusem! Ale je po všem, já zawázal svou duši přísahou, mně wzali vlast, postoupili mne Švédům; nezruším přísahu, neporuším čest a svědomí! skončím život věren svému králi. Já se již nemohu nazýwati Rusem!“

Tonul w slzích.

„Zpátky, zpátky rychle!“ zvolal w okamžení tom tlumočník příběhna k nim. Střelba začala. Wyjednávání jest skončeno.“

Odradí Rusů, poslaných aby Švédové zaskočili, potkalo se w lese se Švédové.

„S Bohem, milá dcero!“ pravil Pawel Streměw objímaje wrele Nadeždu. „Požehnání moje buď s tebou! S Bohem, Wladimíre Lwowiči! S Bohem, milovaný bratře! Nezapomente na nás. Snad se již nikdy neuvidíme. Pojďte, Artemiji!“

Odešli. Tlumočník běžel napřed, zdvihaje co možno tyčku se šátkem do výšky.

Wladimír s Nadeždou a Iwan Streměw se wrátili na wal. Brzy se okazali w dolině Rusové, hnání welikou silou nepřátel. Couwali střelíce.

„Ha, naši couwají!“ zvolal Iwan Streměw. „Stůjte, přátelé!... Widíte, jak na naše doléhají! Nechte jen namířit. Já vám spočítám hlavy.“

Wladimír začal druhou švihowkou mířit. W tom samém okamžení okazal se na druhém břehu Lávy silný zástup Švédů. Dvě děla přivezli na samý břeh. Zastenala poláwská dolina od střelby. Rady Rusů a Švédů řidly. Dým se walil nad dolinou.

Najednou padne koule Wladimírowi do prostřed prsou. Stál na kraji walu a nabíjel dělo. Koule mu wypadla z rukou. Stenaje překotil se na walu a swalil se na dno hluboké doliny. S diwokým, zoufanlivým křikem wrhla se Nadežda za ním.

„Hospodine!“ zvolal Iwan Streměw s úžasem, „smiluj se nad duši jejich w králowství Twém!“

A šwédská koule srazila hlavu s podstavku.

„Stůjte, ničemníci!“ zkríkl Streměw rwoucí lwím wztekem. Já vám zplatím! Za mnou, draží rodáci! Přes Láwu!“

Jako wodopád hnalo se ruské wojsko přes skalnaté oubočí do doliny, přeběhlo Láwu, wystoupilo po klikatých stezkách na druhý břeh a „hurrá!“ křičíc udeřilo na Švédové. Neodolali nedlouho tak zoufalému přepadnutí. Děla se jim wzala a do doliny swalila.

Stremew rozpoltil Holma až na samý pas. Brzy bylo pole prchajícími Švédý pokryto.

* * *

Na pláni, po které se Láwa wine, minuvši kriwolaké a vysoké břehy, zachoval se po samou dobu kurhan trawou obrostlý. Zde jsou od Stremewa pohrobeni Rusové, padši w láwské bitvě; zde také wedle sebe leží Wladimír a Nadežda.

Listy učitelům českým.

11. Ještě něco o Příteli Mládeže.

Listy o časopisu vychovatelském již jsem dokončil; přál bych však, abyste je, pp. učitelové, nepovažovali za dílo též ukončené a w celek jakýs ulité; jsou to pouhé nástin, ježto jsem bez celkové urownání tak na papír uwedl, jak mi w dobré hodině napadly. Mají ale ony dvojí účel, předně aby ukázaly, jakého rozsahu býti má vzdělanost učitelowa; a tu se musí owšem mnohá nitka ještě dále wywinouti a w naznačených směrech dále stawěti, má-li se učitelstvu našemu postup usnadniti, než přede wším psychologie a návodu třeba; za druhé aby ukázaly, co časopis ku vzdělání učitelstwa směřující w skutku w sobě obsahowati má, k tomu cíli a konci, aby každý znatel Přitele mládeže posoudil, zdali časopis ten we své swrchu již naznačené rozsáhlosti (84 sw.) wůbec co časopis vychovatelský se objevil; pakli ne, aby se buď zdokonalil buď aby se pomýšlelo na jiný whodnější časopis vychovatelský. Za tou příčinou wytknul jsem jen krátce a zběžně oddělení, w nichžto Přitel mládeže dle mého zdání powolání swému zadost učinil; naproti tomu jsem wyznačněji psal tam, kde časopis jmenovaný jednotlivé částky powolání swého buď docela minul buď se od nich uchýlil. Když jsem ale wěc jasněji na mysli přemítal a když jsem powážil, a jakými nesnadnostmi spojeno jest podnikání nowého časopisu vychovatelského, a jak výborně by Přitel mládeže we swém zewnějším postavení působiti mohl, kdyby se též u wnitř náležitě opravil: umínil jsem si pojednání své takovým způsobem ukončiti, aby w něm obsažené listy spíše k opravě Přitele mládeže směřowaly, nežli k ponawrnutí nowého časopisu vychovatelského, čehož hodlám tím dojíti, když Wám, pp. učitelové, nejčelnější wady časopisu toho krátce a beze všech obalů w listu tomto wytknu. Jeho hlavní wady jsou:

a) nep psychologičnost, poněwadž ani pojednání psychologická w sobě nechowá (wyjma již podotknutý překlad Kampeho „Seelenlehre für Kinder“ a tu neb onu malíčkost, jako Dundrowo pojednáníčko (VI. 3.) „O rozwinování představ“, ježto sotwa powšimnutí hodno jest), ani jinak psychologickým owědoměním newyniká, třeba že zde a onde potřebu psychologického vzdělání pro učitele uznává (n. p. w roč. IX., XIII., XX.). Nedostatku tomuto wyhowí přístup spisowatelů powolaných.

b) Bezohledné, ba urputné trvání we starém, ježto časopis přemnohými pojednáními zastává, od jednotlivých totiž notic statistických až k onomu ohromnému článku: „o holi“ (XVII. 4.) Jakýsi konservativní princip není owšem nikde lépe na swém místě, jako u vychowatelství, a wstřednost by to byla, každý mudrlantský nápad u wychowání i hned schwalowati a wšemožně následowati; ale i to wstřednost jest, wše nowé jediné proto wypuzowati, že nowé jest; wstřednosti však nejwice u wychowatelství škodí. Nehodě této lze wyhowěti přewratem náhledů u spisowatelstwa Přitele mládeže, což owšem těžko jest očekáwati od starých pánů, jací jsou náčelní spisowatelé Přitele Mládeže; než i u nich je přewrat takový wěci možnou.

c) Pominutí tělocwiku*, ano i brojení proti němu. Wadě této možná se wyhnouti přistoupením nowých sil spisowatelských, zwlášť ale lékařů.

d) Náboženská jednostrannost. Nemíním tím, žeby se snad mělo náboženství ze spisu wychowatelského wyhostiti (viz list 4.), jsa pewného přesvědčení, že jediné cestou náboženství možná doscíl cile wšelikého wychowatelství; mám pouze za to, že časopis wychowatelský, má-li powolání swému zadost učiniti, nesmí se státi časopisem náboženským; w tomto pádu by owšem také něco řádného býti mohl, ale nebylby nikoli to, zač se wydává, a proto by i místo w literatuře mu wykázané newyplnil. W Příteli mládeže jsou však téměř dvě třetiny článků rázu náboženského — k nimžto i dlouhé řeči počítám, jenž se we mnoha swazcích o kázni školní wedou, jako: Kde kážu tu bázeň, wyjma již přeložený článek Fišerůw o „poslušnosti“ — a to jsou nejwice článkové, jenžto spíše na kazatelnu náležejí, čemu se diwiti nemůžeme, powážíce, že spisowatelé Přitele mládeže owšem w obvyklém způsobu rádi přednášejí. Z jednostrannosti této, do nížto, jak se zdá, newinným způsobem upadnul, wybředne časopis nejistěji tím, když sobě přiláká práce od spisowatelů wyniklých a wychowáwáním wůbec se zanášejících.

(Dokončení.)

Slowanské zpráwy.

* Nejwyšším rozhodnutím od 20. Ledna posawádní ředitel německých škol w Celi w Štyrsku, welebný pan Matěj Vodusek, powýšen jest na opata a městského faráře téhož krajského města Celi. Rádi bychom wěděli, zdali to onen spisowatel, jehož krásný článek o stawu učitelském nedáwno we „kmetijskích i rokodelských novicah“ tištěn byl.

* W Záhřebě zaweden jest učitelský seminár, který již w měsíci Říjnu w život wstoupí. To rychlé a blahé wywinutí národní osvěty nejwice owšem podporuje wysoce welebný slawný biskup Jiří Haulik, který se zawázal, že jednoho z těch tří professorůw, jenžto na tom ústawu přednáseti budou, sám ročním platem 500 zl. stř. opatří. Wšecky předměty w materském jazyku přednášeny býti musí. Jeden professor bude přednáseti náboženství, pedagogiku a lékařství domácí; druhý krasopis, mluwnictví, arithmetiku, zeměpis a hospodárství; třetí hudbu, liturgii a zpěw. Oukol má trwati dvě leta.

* Nowiny chorwatsko-slawnsko-dalmatinské, zpominajice na zpráwu we Kwětech podanou o jistém českém gymnasiu, z něhož se čeština wystrkuje, podobný wyjew z chorwatského města K — wyprawují. Tam přednostowé učiliště cwičení se jazyku materskému zapowídajice za zbytečné maření času tuto swatou powinnost wydávají, kroj národní nenáwidlice w posměch ho uwádějí, ano červené šnůry z kabátů žáků párají a červenou barwou do takowého zápalu popuzeni býwají, jako jistá domácí wřířata.

M. F.

Wlastenské zpráwy.

W Lysé byla dne 24. Ledna dáwana akademie ku prospěchu domácích chudých. Mimo rázně prowozené tři uwertury a jednu symfonii zpíwalo se také několik českých i německých kwartetů. Ze wšeho však došly nejwětšího

* Kdoby hodlal něčemu se přiučiti o tělocwiku, zwlášť ale silocwiku, tomu poručím knihy: „Die deutsche Turnkunst zur Einrichtung der Turnplätze von Fr. Lud. Jahn.“ Mohlbych téměř celou literaturu wěc tuto w nowějším čase zahrnující wycísti, ano i časopisy silocwiku wyhradně wěnowané podotknouti; než myslím, že je nejlépe začítí s pojmenowanou knihou. pro její jednoduchost a půwodnost.

zališení dvě deklamovánky, jedna německá: „Chwála malých“, přednesena od sl. Augustky Roztočilové, a druhá česká: „Člověk malá pohádka“, přednesena od sl. Kristinky Balcrowé. Výnos obnášel 67 zl. stř., k němuž místní milostivá vrchnost sama 40 zl. přispěti ráčila. Po akademii nastal taneční ples. — Jak pak, pánové Lysští! neučíníte Wy také mezi sebou nějakou peněžitou snůšku na naši wzorní průmyslowou školu pražskou?!

J. L. K.

W Tejnici nad Sázawou držena byla 10. února česká beseda, při které se deklamovalo a zpívalo. Čistý její výnos určen jest k zakoupení jak pro školní tak dospělejší mládež užitečných proušnárodních spisů.

Pražský denník.

Nemocnice u sw. Lazara. Známó wůbec, jak šlechtně dr. Lœschner o blaho swého úřawu pro nemocné děti pečuje, wynakládaje přes tisícé zlatých ročně ze swého jmění kromě denní lékarské pomoci. Ku rozmnožení jistiny uspořádá příští sobotu 6. března o 5. hodině odpolední w sále platejském koncert, w němž slečný Richterowa, Neyowa, p. Kunc a p. Tedesco slyšeti se dají. P. Tedesco složil fantasii z českých národních písní, a wýtečná Richterowa bude zpíwati welkou arii od Beriota. Přispějtež, krajané milí! k tomuto šlechtnému účelu, a ulewte nouzi nemocných dítek a sirotků!

†

Kronika času.

Celý swět jedno panorama. W Berlíně se hrne obecnstwo k opeře „Židowka“ od Halevyho, w níž neslychaná skwostnost wládne. Widení platí za jedno místo lichwárům 150 zl. stř. w opeře „Vielka“ od Mayerbeera, kde čtwe-rospřežná děla a celé pluky po jewišti táhnou. U nás w Praze ale dočkal se „Čarowný záwoj“ nowého wydání. Opera „Teufel“ od Aubera není wěru nic jiného, a co do hudby nic lepšého. Kdo téměř půl páté hodiny na jednom místě wysedí, aby dlouhou chvílí neziwal, může se na tu komedii podíwat. Dekorace jsou skutečně nad obyčej krásné, tanců při tom až dost, a slawný průwod trwá celou čtwtř hodiny. Abych nezapomněl, několik koní je také widět. Slowem, wšecko jest to krásné, až na tu nešťastnou musiku, ale za hodinu by měl člověk toho kukátka až po krk; za půl páté hodiny klesne obrowská trpěliwost.

Z Widně slyšíme, že se tam chudoba a nouze hrozně zmáhá. Samowraždy, loupeže a zlodějstwi týhodně se množí a wýdělky obtížnějsími. Wojsku jest powoleno zvýšení žoldu, pokud drahota trwati bude.

Wideníi zanícenci razili medaili ke cti zpěwačce J. Lindové a rozeslali poselstwi po všech spolkách, ba i po hospodách, aby odbíratelů hojný počet nasebrali. Bauernfeld, Dobbelfhof, Anastasius Grün a j. nepodepsali rkouce, že je čas psáti jiné adresy! — Pane, uchowejž nás takowého šilenstwi, nás w Praze a w Rendsburku *, aby

* W městě tomto, ležícím w dánském Schleswig-Holšteinu, pokusili se tamější němečtí vlastenci o založení „wysší národní školy“, prozatím jenom na pět let, při čemž jim zápasiti jest s těmi samými překážkami jako nám Čechům z ohledu zamýšlené průmyslné školy. Hlawně naříkají sobě na netečnost wysších stawů a nyní rozpysali sbírku po celém Německu k udržení blahoplného toho úřawu na dalších 5 let. Doufáme, že německý patriotismus, který tolik řečí o sobě dělati umí, tenkrát i skutkem se

nám zpěwem uši nezalehly, ale abychom slyšeli z Prahy až do — Rokycan! že se po vlasti sbírá na prwní českou školu — w Čechách!

Literární zápověd. Saská wláda a městská rada lipská zwláště uzawřely, aby budoucně w žádné knihtiskárně lipské netisklo se w jazyku maďarském.

Lola Montez, powznešená do šlechtického stawu tanečnice, splácí každé podíwání na swou krásu buď bičkem anebo wějířem. Tímto udeřila nedáwno mnichowského měšťana, který se na ni zostra podíwal, začož ze společenské síně dweřmi wyhozen jest.

Z Hluboké. Dostali jsme sem robotní patent také w českém jazyku; překlad je však tak chatrný, že mu sedlák nerozumí. Prawí se, že šla stížnost strany toho ku krajskému ouřadu.

†

S m ě s.

Blíž Rodonic w Litoměřicku zastřelen jest ku konci Ledna b. r. neobyčejně welký orel. Případ to tím wzácnější, an zastřelený pták ten dle úsudku znalců není žádný u nás obyčejný skální, nýbrž tak nazwaný králowský orel (*falco imperialis*), jehož stáří cení na 40 let.

Knížetstwi Westfálské. O zemi této piše jistý Němec takto: „Berouce ohled na pouhý společenský žiwot, nemůžeme owšem úřadníkům westfálským we zlé wykładati, že se od ostatního obywatelstwa odlučují, žádného towarystwa, žádných spolků s ním nemajíce. Nelzež mysliti, že by nad sedláka této krajiny mohlo we swětě ještě něco hrubšého, linějšého a newědomějšého býti. Kdo se o vlastnostech selského lidu přeswědčiti žádá, ať jen se na jeho wesnice podíwá. Tu spatří stawení na spadnutí, z nichž se kouř walí všemi děrami, jenom ne komínem; přede dweřmi leží newyhnutelná hromada kñoje, střecha není w stawu, aby od sněhu a zimní sloty chránila, u wnitř bydlí několik špinawých prasat a s těmi wedle bídneho nábytku zároveň ještě špinawější děti. Na náwsi, kudy silnice běží, je tolik bláta, že tam pocestní často i s wozem wězeli zůstanou; jinde opět není žádná jiná cesta kromě skrze strouhu, kudy potok teče. Stane-li se, že pocestný w takowé wsi přes noc anebo přes oběd zůstati musí, tomu radíme, aby přede vším poslední wůli swou napsal; weškerá neřest, hrozný smrad a mnohem hroznější jídla budou ho tak dlouho mořit a trápit, až konečně za dobré uzná, ztráwiti jednu noc raději pod širým nebem a jeden den o hladu, než w takowé wesnické hospodě. — Příroda není winna touto zpustlostí a chudobou selského lidu. Na to dosti řídce roztroušené obywatelstwo je tam dostatek lesů, rolí a luk, aby se lid užiwiti, ano i zámožným státi mohl. Takowouto bídu uwalila na se sama powaha toho lidu. Nikdo nechce pilně pracowat, každý jen dlouho spí, hraje a ostatní čas w kostele ztráwí. Dotčenému způsobu žiwoty přije zwláště pospolné bydlení sedláků we wsích. Oni mají někdy třeba celou hodinu na pole, a než tam dojedou, je kůň i orač undlen. Wečir, ba již odpoledně, kýwá zblízka hospoda s kořalkou a kartami, je těžko tam nejíti. Tu se hraje a pije tak dlouho, až přijde statek od ouřadu na prodej a ženy i s dětmi na žebrotu.“

prokáže. Na celé Německo s 30 miliony obywatelý jest to malickost, pojistiti tak potřebnému úřawu trwání, ne na pouhých 5 let, ale na wždy. Nám Čechům je daleko wětšého namáhání třeba k založení naší průmyslné školy. Počinání však tak praktickému Schleswig-Holšteinských vlastenců wěnujeme upřímnou sympathii.

Red.

Číslo 28.
14. ročník b.čh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytém na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

6. Března
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
párádích tříkrát za
týden, w outery, w
čtvrtek a w sobotu.

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stf. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářstwi
půlletně s patriénou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Postní rozjímání na hrobě nebožtíka Masopusta.

(Čteno w městánské besedě dne 27. Února.)

„De mortuis nil nisi bene“ jest latinské
příslowí, které až posud o dobrosrdečnosti římského
národu krásné svědectví dává. Byli to wěru šle-
chetný národ, ten římský národ, a tato šlechtnost
jeho wyswítá i z toho, že nám Čechům w žádném
ohledu nepřekážel, do našich záležitostí se nemíchal
a do augsburských všeobecných nowin žádné chou-
lostiwé články o nás nezasílal. Za to ale nás žádný
z newděčnosti winiti nemůže; nebo my jakožto
wděční potomkové Římanů jejich mrtvé řeči se
wyučujeme a při tom často, abychom swou wděč-
nost ještě zřejměji na jawo dali, vlastní řeč zanedbá-
wáme; my se hned w dětinstwí učíme a wíme, že
má ala w druhém pádu alæ; co by ale w nyněj-
ším pádu naši vlasti prospělo, o tom často wěděti
nechceme; my se učíme a wíme, že za času wojny
w Římě husí štěbetání Manliusa probudilo a říms-
ský kapitol od zkázy wyswobodilo; o tom však
wěděti nechceme, že za nynějších pokojných časů
pouhé štěbetání bez činu žádného neprobudí, a
že mnohemu notný kapitál je milejší, nežli římský
kapitol, na jehožto oswobození dobro vlasti spo-
číwalo. — Za to jsme však wděční potomkové Ří-
manů, o kterých jsem na začátku řekl: „De mortuis
nil nisi bene“. Toto příslowí však i nyní we všeli-
jakých národech wřelých ctitelů nalezá; my ku př.
nepotřebujeme pro příklad tak daleko putowat; nebo
jakou radostí by sousední národ Teutonů zaplesal,
kdyby o nás Slowanech mohl říci: „De mortuis“,
pak by o nás buďto nemluwili „nil“ a nebo jenom
„nisi bene“. A však toho bene se jim nedostane.
— U nás to příslowí by asi takto znělo: „Mrt-
vého snadno pomlouwat, poněwadž nemů-
že odmlouwat.“ My však se o to nestaráme, co
se o mrtwém mluwí, my máme se živými dost co
dělat; my musíme živým, kteří nás pomlouwají,
stále odmlouwat, a když umřeme, nezbywá nám
času na to myslit, co se o nás mluwí. Našinec již
za času swého žiwobyť se o to postará, aby po

smrti žádný příležitost neměl o něm něco mluwit, co
by našincowi škodit mohlo: neb buď docela nic ne-
wyrowná, co by za řeč stálo; anebo již za žiwoby-
tí si takowou nesmrtelnost wypíše, že mu ji po
smrti ani nejlepší přítel odejmouti nemůže — nejlepší
přítel prawím, poněwadž právě přítel příteli nesmrtel-
nosti nepřije, dilem proto, že přeswědčen jest,
že nesmrtelný přítel buď ničeho nezanechá, a kdyby
zanechal, že po někom, kdo neumře, dědit nemůže.
Je to s tou nesmrtelností wěru podiwná wěc; ně-
kteří se dají za žiwobyť na kámen wyrejt, aby se
na ně nezapomnělo, až přijdou pod kámen, jini
zase, jenžby wyrytí zasloužili, nemají za žiwobyť
ani kámen u, kam by swou hlavu položili, a po smrti
teprw potomci se o to hádají, mají-li jim kámen
postawiti. Mnohemu se toho arci již i za žiwobyť
dostane, že mu soukmenowci postawí kámen — ale
do cesty, aby přes něj upadnouti mohl. A pak wěru
jest k politowání, že člověku se teprw potom té ne-
smrtelnosti dostane, když se s ní žádnému pochlu-
bit nemůže; jak by to ku př. krásné bylo, kdyby
ještě za žiwa takový nesmrtelník k swému přízniwci
přišel a asi takto řekl: „Já jsem ten neb onen ne-
smrtelný a nacházím se právě we smrtelných
ouzkostech, jakým způsobem w budoucím čtvrtletí
pozemskou činži zaplatím; račte být tak laskaw a
wyswobodte nesmrtelného ze smrtelných roz-
paků.“ Jakou by tu přízniwci neb Mecenášowé krá-
snou příležitost měli něco učiniti, o čem nyní jenom
mluwi! — A jak snadno člověk třebas i nesmrtelný
do všelijakých takových rozpaků se dostati může,
dokazuje nám nebožtík Masopust, který dne 12.
Února slawného pohřbu se dočkal a za swého žiwoby-
tí všelijaké rozpaky a kousky natropil. Je to
wěru podiwný tvor ten náš masopust; každý rok
na swém předchůdci widí, že to čerstwé a rozkwa-
šené žiwobyť náhlou smrt působí, a přece se nepo-
lepší; pak w celém tworstwu pozorujeme z jedné
třídy k druhé nějaký přechod, ku příkladu mezi zwí-
raty a člověkem stojí opice co přechodní tvor,
poněwadž opice mnoho lidských vlastností do sebe
má, tak že i mezi lidstwem opice nacházíme; mezi
člověkem a smrtí stojí nemoc a doktor jako pře-

chod; z masopustu k postu však žádný přechod nevidíme; w nejwětším rozjiti, w nejpínějším zdraví se přiblíží masopustní outerek, a hle! když se nejkrásnější weselost wywine, uhodí dwanáctá hodina, masopust padne do hrobu, maso mu odpadne a ostane holý půst, který počíná s popeleční neb škaredou středou. Jaký to nepřirozený skok, a kdo jest medle toho winen? Kalendář? W tomto pádu jest kalendář nejznamenitější doktor na světě, neb on již dluhý čas napřed na minutu určí masopustu poslední hodinku a nezmejlí se ani o minutu. — Masopust vlastně jméno dostal od toho, že se w tento čas všemu masu uzda pustí. Turci prý náš masopust následujícím způsobem popisují: Masopust je onen čas, w kterém se každý křesťan trochu zblázní. To wěru jen Turek říci může, který ještě několik set let pozadu je a kterému všeliké vyšší vzdělání schází. Já jsem přesvědčen, až Turci budou mít více časopisů, až dostanou národní školy a až budou smít pít wíno, že také dostanou masopust. U nás masopust jest newyhnutelná věc; nebo kdyby nebylo masopustu, nebyloby daremných vydání; kdyby nebylo daremných vydání, mohli bychom dělat kapitály; kdybychom dělali kapitály, stali by se z nás bohatí lidé; kdyby však se z nás stali bohatí lidé, snad bychom nechtěli pracovat a tak dále; my ale snad chceme pracovat a tak dále, ergo proto také musí být masopust. — A konečně Turkům je snadno, bez masopustu žiwobyti tráwit, oni si ne jednu ale několik paní dle libosti koupí a těch několik paniček dle libosti zawrou, tyto však zawřené paničky se za šťastné pokládají, když se jen swému manželu a pánu líbí, u nás to je všechno naopak; my své paničky nezawíráme, naše paničky se pokládají často za šťastné, když se mimo manžela a pána ještě jinému líbí; my nemáme žádných veřejných trhů, kde se paní prodávají, proto jsme wynasli masopust a bály; swobodný člověk musí do bálu, aby si paní wyhlídl, ačkoliw již i u nás to w modu přichází, že si mnohá panička muže koupí; ženatý člověk musí do bálu, aby mu jiní tam říci mohli, jak šťastným ho panička učinila; matka musí do bálu, aby tam na dceru nedávala pozor. Jen otec, ten nemusí do bálu; otec je šťastný člověk, otec zaplatí šaty, hedbáwí, pentle, rukawičky, střewice, wůz atd. atd., a pak se může pokojně položit do postele a wyspat. — Tato všechna a wzájemná musitelnost powstala však také z toho, že je naše planeta lidstvem přeplněna, nebo dokud méně lidu bylo, nebyla potřeba dáwat bály; mladík poznal díwku při slunečním swětle a swatby se bez wýminky celý rok slawily; nyní mladík díwku a díwka mladíka pozná při zářícím swětle halových lustrů, kde se jeden druhému w nejkrásnějším swětle objewí, a hned w masopustě se swatba slawí, poněwadž by se obáwati bylo, aby jedna neb druhá strana po postě jináč se nerozmyslila. Masopust však ale

i o to se stará, aby přeplnění lidstva ještě nezrůstalo, nebo on každoročně několik obětí požádá a působí, že mnohý neb mnohá čerstvěji ku swému cíli dospěje. Že weliké přeplnění lidstva panuje, nikdo snad mi odepíratí nebude, a kdyby se to stalo, snadno bych ne jeden ale i více důkazů wynasel; na příklad jen jeden. — Když se w nějakém hostinci wyběrné piwo a dobré jídlo wyskytne, hned jest tam takowá záplawa lidu, že pro samé přeplnění ani místa není. kam by se člověk posadil. A však proti tomuto důkazu by se mi namítnout mohlo, že zase w oněch hostincích, kde se špatné piwo wyskytne a we swé špatnosti urputně setrwá, tak mnoho prázdneho místa býwá, že by tam při dobrém piwě welmi mnoho hostů sedět mohlo, kteří tam nyní nesedí. Proti této námítce arci nic jiného podotknouti nemohu, než že takowý hospodský sám sedět ostane. Toto sedět ostání jest prý welmi mrzutá wěc, a kdybych právě na začátku tohoto čtení byl neřekl: „De mortuis nil nisi bene“, tedy bych proti nebožtíku Masopustu ještě strany tohoto sedět ostání ledacos na wroubku měl. Já bych mu ještě wytykali mohl, že zase letos mnoheho a mnoho sedět nechal; já bych mu říci mohl, že nám drahotu způsobil; já mu ale nic newytknu a neřeknu, abych si jeho následowníka pro budoucí rok napřed nerozhněwal, který by mne snadno zase sedět nechal. A pak známo jest, že se letošní masopust s nejkrásnějším oumyslem k nám přiblížil a že krásnému pohlawí i tam cestu proklestil, kam mu po celý rok wstoupiti nebylo dowoleno *. Pročež nezanewirejme na nebožtíka, který nám tak mnoho radosti působil, a já žádnému za zlé pokládati nebudu, kdo na hrobě nebožtíka Masopusta slzičku sladké upomínky wycedi, byt pak tuto slzičku umoril nebo unoril. Já však jakožto na důkaz, že jsem wěrným čtitelem zesnulého nebožtíka byl, tuto mu ještě kladu na hrob newydanou polku a následující hrobní nápis mu wěnuji:

Zde, kde wákol mrtwý wane ást,
Zde, čtenáři! bolest mimo sebe pust,
Nebo w tomto tmawém hrobě just
Leží zakopaný masopust.

H—á.

Listy učitelům českým.

11. Ještě něco o Příteli Mládeže.

(Dokončení.) Radikální však prostředek, aby Přítel Mládeže wytknutým wadám ušel a tak ze swé churawosti se hnul, jest předewším uspořádání jeho dvojího účelu, vzdělávání totiž učitelstwa a podporování učitelských wdow a sirotek tak, aby se vzdělávání učitelstwa stalo účelem hlavním a ona podpora účelem mimotním, a ne naopak, jak se posud děje, t. j. spisowatelé Přítel Mládeže mají se slušně honorowati. Tim způsobem dalo by se snad i pro kasu wdow a sirotek více wyzískati, jelikož se lze nadíti, že časopis četnějších odbíratelů dosáhne, když wytečnější články podáwati bude.

Za wytečnosti Přítel Mládeže pokládám však, a toť owšem welký význam má pro jeho budoucnost, že nedo-

* Totiž do měšťanské besedy.

statek svůj sám cítí a k všeliké opravě dobrou vůlí projevuje; napotom že náboženství považuje za nejpewnější základ všelikého vychowatelství; konečně že si jakýs tichý pokrok a velmi opatrnou obezřetlost (což i na jeho wnejšku, jako na orthografii atd. lze pozorowati) oblibuje, jen kdyby to, jak jsem již podotkl, nepřeháněl.

Konečně několik poklesků podotknu a jiných nešwar, jenž owšem jen powrchní jsou a samy sebou odpadnou, když se časopis na kořenech zotawí. Sem náleží:

a) Rozličné příležitostné řeči, kázání a kazanička při pohřbech, visitacích a zkouškách beze všeho rázu a wýtečnosti.

b) Weliké množství časem velmi otrělých básní, modlíbček, weršů a mnohonásobná diwadla, nejwice překlady z Hölderewé.

c) Četné přewody a překlady z knih jiných, zwlášt z Jakschowa: „Jahrbuch für Lehrer, Eltern und Erzieher“.

d) Přeložené powídky: Robinson, Columbus, Telemach a jiné nejwice za redakce Zieglerowý powstalé a téměř čwrtinu časopisu zaujímající. Než powídatel příběhů pouučných (w nowějších swazcích) hodí se dobře pro časopis wychowatelský.

e) Daleké řeči o kázni školní (viz list 6.), časté narážení na legendy, anekdoty časem rázu velmi sprostého.

f) Přecasté wylichowání školního bití, poličkowání a výprasků, uwedené wo mnohých pojednáních, anekdotách a powídkách. Takové sprosté výpuky wášní učitelowých se zákonně buď obmezují buď přísně zapowídají (viz §§. 242. a 243. pol. zř. škol., též §§. 165., 172. II. dílu zák. trest.)

Wšak listy tyto co pouhé budičky do swěta wysílám a někteří si to w mysl newkládám, žeby prawdy newýwratně w sobě obsahowaly; ano wybízím Wás, pp. učitelowé, abyse, ozbrojeni jsouce wáhy plným mečem zkušeností, we wzájemný howor o věci té se mnou wstoupili; jediné takowým způsobem jest možná stránku literatury naší oswětit, w které posud nejisté přitlmí panuje, nejhorší to stupeň swětlowý. W budoucích listech podám obraz učitelstwa, jak se as w nynějších okolnostech objevuje, při čemž nechci slditi a stíhati vše, co by jen na urážku bylo učitelům a wychowatelům, ale hodlám raději pilnost k tomu přiložit, abych wytknul stupeň wycwícenosti, k němuž učitelstwo naše wůbec již dospělo; napotom přejdu k nynějším ústawům školním a jejich wzájemnému porownání; konečně přestanu na tom, abych podal kritický přehled wýtečnějších článků Přítele Mládeže, posud hlawního a jediného wzdelawacího organu našeho národního učitelstwa.

D o p i s.

z Unhoště.

Staw zdejší knihowny není tak bídný, jak p. J. Bol. Labler w 1. čísle letošních Kwětů udává; já jakožto knihowník shledal jsem dne 1. Ledna 1847. wytěžených peněz od jejího wzniku 36 zl. na stř., kdežto připadá na jeden rok tolik, co p. Jos. Bol. Labler za ten celý čas udává. Příjem ten se dílem na nakoupení nových kněh a dílem na wazbu obrací; počet kněh zrostl na 340 swazků w krásné ceně za 166 zl. 40 kr. na stř., pod 206 články zapsaných.

Slušno také podotknout, že zdejší měšťané konají mezi sebou sbírku na wzorní průmyslowou školu; až ukončena bude, w brzku se kam patří odešle. J. P. Pichl,

sládek.

L i t e r a t u r a.

Kalendář pro slepé.

I pro slepé se náš wěk stará, aby se sami čtením obírali mohli. Začátek se již učinil; první spis wyšel ne-

dáwno we Wídni pod názvem: *Zimmerwärbender Kalender* (pro katolíky a protestanty) od r. 1847—1900., o jehož wydání si pan Doležálek, wysloužilý ředitel poštěského ústawu pro slepé, welké zásluhy získal. Tisk je s c. k. tiskárny a úprawa knihtiskarská wšl chwály hodna. Listy we čtwerci jsou zwýšenými, welkými antiqua-písmenami tisknuty, an u slepých prsty místo očí zaujímají. Co do obsahu zahrnují w sobě nejpotřebnější wědomosti hwězdoslewí a letopočtu a wynikají domyslným lehce pochopitelným seřaděním. Na konci je připojen náwod k náležitému upotřebení kalendáře a na počátku abecední tabulka pro slepé, kteří se we čtení zwýšených písmen (bas-relief) cwíčili chtějí. Kalendář tento wyjde také w maďarské, slowanské (w které?) a italské řeči. Jak doslycháme, bude p. Doležálek a wydávání užitečných knih pro slepé pokračowati.

—p.

Tefiloth Israel — Modlitby Israelitůw z hebrejského do českého přeložené, we Wídni 1847, wyslé u Šmida a Buscha.

O tomto překladu se we Wídni velmi příznivé hlasy ozývají. Řeč je jadrná, prostá, významná — slowem w pravém smyslu biblická — zase nový důkaz, že česká řeč w každém ohledu ráz starých klassických řečí dostihnouti může. Jelikož mnozí na tomto překladu pracowali, je řeč rozdílná, wice méně poetická. Nejzdařilejší a nejzajímavější jsou zpěwy „Ligdal a Anim Semiroth“ — překlad těchto zpěwů přičítá se pp. J. Kalinowí a Hynkowí Schulhofowí. Líbeznost, krása a ryznost těchto básní každého welice dojmouti musí, a jest jen litowati, že i druhé básně podobnou krásou newynikají. To zwláště platí o zpěwu: Wyznání (al Chet), jehož překlad je mizerný; mnohá místa jsou wynechána, jiná zohyzděna — slowem, tato básně je skwrna celé nám velmi wítané knížky. Wydání je dosti skwostné, cena nad míru lowná. —p.

Učitelství jazyka českého na ústawu Konviktském.

Nejwýšším rozhodnutím Jeho c. k. Majestátu powoleno jest učitelství české řeči a literatury na jmenowaném ústawu pražském. Powážíme-li, že se w tomto ústawu wychowávají nejwice synové zámožnějších a šlechtických rodin — rodin, našemu národnímu snažení ponejwice odcizených, ba jemu dílem i na odpor stojících, z jejichžto lůna řeč naše přísně jest wyloučena; powážíme-li, že právě tyto wychowancowé řečeného ústawu snadněji mají přístup ku všelikým a zwláště wýšším úřadům w králowství našem; že stanouce se mnozí z nich i wysokými úřadníky a nabywše působení we wládě, mají prostředníky býti mezi milostiwým Mocnářem a jeho wěrnými poddanými — to uwážíce uznati musíme, že zřízení této učitelny pro nás Čechy velmi důležité jest. Až posud byli a jsou wychowancowé konwiktu pouze zawázáni, při wstoupení do úřední praxe, jakož wůbec u nás, toliko wyswědčením o známosti českého jazyka od weřejného universitního profesora se wykázati; budoucně pak budou zawázáni weškerí konwiktští posluchačowé práv přednáškám české řeči we swém ústawu, pod dozorstwím jeho ředitelstwa, přítomni býti, we studium tom rádně pokračowati a na konec kursů swému professoru zkoušky skládati. Přednášeti se má 4 hodiny týdně, a sice we dwou odděleních, z nichžto každé ze dwou ročních běhů sestáwati má; w prwním oddělení přednášeti se budou počátkowé a zewrubná mluwnice jazyka českého, tedy wice pro Němce; we druhém wýšší učení o jazyku, známost jeho literatury atd. — Za učitele jmenowan jest pan Jan Wáwra, official při

c. k. státní oučtárně, což nás tím větším potěšením naplňuje, anto p. W. svým někdejší supplemtem na universitě jakož i privátním vyučováním svou schopnost u věci té náležitě osvědčil.

J. P.

První večerní zábava dne 28. března v ústavě pro hudební vzdělání pana Jos. Prokšce.

W letuším postním běhu urodily se nám v Praze tak hojně večerní zábavy, že člověk ani newí, kam má dříve svoji pozornost obrátiti, aby nejlepší nepromeškal! — Naše pozornost se obrátila tam, odkud již po několik let přewšedčení máme, že vždy něco výtečného nám podáno bylo a obě strany, t. j. milovníci klassiků i nowomodníci upokojeni býti mohli. Počátek se učinil s největším heroem hudby, a sice se „symfonií eroickou“ od L. van Beethovena s 1., 2. a 3. sadou. Bylať dobře zřízena pro 4 piana a od šesti školáků páně Prokšových výborně provedena, kterým se všechna čest vzdáti musí. — Duetto, andante a variace od R. Schumana byly přednášeny od pp. Richtera a Horna krásně a lahodně, jak toho sama tato skladba žádá. Pan professor F. A. Vogel nás zase potěšil svým libezným hlasem a zpíwal překrásně balladu „Erikönig“ od dra. Karla Löwy, s provázením fortepiana. Napotom jsme slyšeli čtyry charakterní etudy, se zvláštní oblibou hrané ode čtyr slečen, schowanek páně Prokšových. PP. Beyer a Masner přednášely zdařilo „cennou sonátu“ od Lachnera. Slečna Marie Finkowa nás překvapila tak výborným přednášením „barcarolly“ od Chopina, že wolána byla. Chopinowy skladby jsou samé newinné kvítky a lupínky, kterým se těžko prodrati jest; ale pod prsty sl. Finkowé rozvínovaly se krásně k potěšení posluchačů. Ukončena byla tato hudební zábava koncertní uverturou k Shakespearowu „Midsummernightdream“, zřízenou pro čtyry fortepiana. Bylať jak náleží dokonale od osmi slečen schowanek hrána, že sobě hlučného potlesku vydobýly.

Lánský,
učitel hudby.

Pražský denník.

* Dne 1. t. m. loučil se nadějný vlastenský zpěwec p. A. Wolf s naší Prahou, by si we veliké Widní místo vyhledal silám svým přiměřené. Sešloť se za příčinou toho rozloučení, k němuž úpravný, známý zdejší hostinec „U zlaté husy“ wywolen byl, značné množství příznivců a přátel dotčeného mladistvého umělce, jichž počet posléz tak wzrostl, že dosti prostranná jídelna jižž téměř k umístění všech nestačila, aspoň místa k sezení se již nedostávalo. Za to ale p. Fasfer, držitel hostince, sám statným jsa našincem, o vše, cokoli k libé zábawě, tělesné i duševní, směřowalo, napřed již se postaral a po celý večer co nejúčinněji pečowal. — Na každé twáři jewilo se wrělé účastenství pro odcházejícího; i bylyť tu osoby wšelikých tříd i powolání — měšťané, umělci i muži z cechu literátůw, paničky atd. — Upřímný, každého bawící howor a rázný zpěw (započatý oblíbenou Jelenowou písní: „Wše jen ku chwále vlasti a krále“) strídawě i dlouho se ozýwal a jen nastalým uedaleko odtud (w Owocné ulici) nenadálým ohněm poněkud zastawen byl. Wšickni zajisté přáli jsme i přejeme loučícímu se jinochu nejen šťastnou cestu, ale i šťastný cesty té wýsledek.

W. P. K.

* Powšimnutí a wděčné uznání hodno jest, že wýbor měšťanských (tanečních a hudebních) besed za wyzískaných 224 zl. na stř. nakoupil silozpyteckých a lučebnických nástrojů, kteréžto wěnuje zříditi se mající české wzorní průmyslowé škole, odewzdaw je panu

dru. Amerlingowi, aby se jich zatím aspoň při swátečních vyučování pro řemeslníky použíwati mohlo. Pánowé, jenžto se o znamenitou sbírku tuto nejwíce přičinili, jsou jmenowité: F. Bř. Paul, Jak. Pazourkowé (otec a syn), Boř. Hofman, Bř. Reiter; též Bran. Mencl, Ot. Šebek a Ant. Sládek.

* Dne 8. b. m. přivezen jest do Prahy a zdejšímu hrdebnímu soudu odewzdán wrah Israelitky Bunzlowé, jménem Abraham Glaser. Dopaden byl nedaleko městečka Pollice blíž Hradce Králowé.

Trní a bodláčí.

W jednom městečku w Čechách nedaleko vzdělané Prahy žádalo několik mladých měšťanů, řemeslníků, z vlastního pudu anebo za příkladem jiných městeček w Čechách a na Morawě, by jim bylo wolno, místo hospody w neděli a we swátek odpoledne u tamějšího lékaře něco o zeměpisu a fysice si pohoworiti. Lékař, překwapen touto neočekáwanou žádostí, tím ochotněji se onomu přání propůjčil, čím wrouceněji vždy žádal, co sám praeně získal neb od jiných nabyl, i jiným w prospěch sděliti, za kterowž příčinou se i u tamějšího duchowenstwa o zawedení nedělních přednášek pro řemeslníky a dospělejší mládež welmi často ale beze wšeho prospěchu již dříve ucházel. I trwaly ony zábawy po několik neděl s takowým eučastenstwím, že se již očekáwalo, že tu bude jedné u nás w Čechách wesměs obyčejné potřebě pro řemeslníky poněkud wyhoweno. — Než náhle zahřmél hlas s jisté strany, jenž vyučování zeměpisu co náboženstwí zhoubné a swatou předkůw prostotu podkopáwající zatratil, a aby se wěc dočernila, u známých swých komunistickým hadrem potíral! A to se děje w Čechách w 19. století!

N á w ě š t í.

První koncert staw. konservatoria w neděli 7. března 1847. o polednách w sále Platejském. — Obsah: Ouvertura k „Medei“ od Cherubiniho. Variace na violončello od Kummera. Variace na klarinet od Bermanna. Duetto z opery „Don Sebastian“ od Donizettiho. Concertante na čtyry housle od Maurera. K závěrku: Symfonie do C-dur od Mozarta. Žákové jsou wesměs w ústawu od roku 1843. — Koncerty našeho staw. konservatoria jsou wůbec w tak dobré powěsti, že netřeba je zvláště poroučeti.

Jiřinkový katalog na rok 1847. p. Frant. Ježka, panského zahradníka na Hrádku panství Sádowý u Hradce Králowé, zdarma dostati se může na požádání we skladech Pospíšilowých, w Praze totiž a w Hradci Králowé, jakož i prostřednictwím knihkupců w jiných místech.

O p r a w a.

W č. 27. str. 108. druký sloupec 11. řádek zhora místo *wyhozen* či *wyhozena*, což veliký rozdíl jest. Na řádku 10. zdola či že místo *je*.

Nowé knihy.

J. B. Malého sebrané *Báchorky a powěsti* národní. Sw. IV. W Praze, tisk a sklad Jar. Pospíšila. 16. Str. 77. Cena 8 kr. stř.

Krojň slowenských, pomoci Tatrina od Bohuna, wyslo číslo 3., a sice: „Slováci z Lučivnej ve Spišl.“ Cena 30 kr. stř.

Číslo 29.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém ryaku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

9. Března
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
přeláskách třikráte za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
příloženě s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Swornost.

„Sworný duch!“ buď vaše heslo,
Tak to káže vlast a Bůh;
Co je plavci pevné weslo,
By ho moře k břehu neslo,
To je Čechům — sworný duch.

„Sworný duch“ to slovo krásné
Chová w sobě cností kruh,
Jím jen wzejde žití spásné,
Sláva Slávů neuhasne,
Proto, bratři — sworný duch!

„Sworný duch!“ tu cnost ať píše
W české srdce každý ruch,
Tou dosáhnou jasné výše,
Naše bude slávy říše,
Když powládne sworný duch.

„Sworný duch!“ — Již přec uznejte
Onen dáwný Slávů dluh,
W lásce ruce si podejte,
Z plné duše wyvolejte:
Sworný duch jen — sworný duch! J. Picek.

Něco z dějů widenských.

Sděluje Antonín Rybička Skutečský.

1.
Odprawení Jaroslawa z Bozkowic we Wídni
r. 1485.

Matyáš Korvinský, král Uherský, proslawi se w četných wálkách co hrdina a wítěz, jakož i co horliwý pěstitel a ctitel wěd a krásných umění, vším právem k nejznamenitějším panovníkům času swého připočten býti zasluhuje. Nic však méně zatemnil sláwu swou mnohými nehodnými činy, mezi nimiž zvláště newděčnost a wěrolomnost k šlechtnému a welikodušnému tchánu swému, Jiřímu Poděbradskému, a pak nesprawedliwé utracení Jaroslawa z Bozkowic nejohybnější jsou.

Když totiž císař Fridrich III. slíbené Matyášowi peníze, jakožto náhradu za wálečné outraty, pořádně vypláceti nemohl, obnowil tento podruhé proti němu wálku, wtrhnul w r. 1484. se silným wojskem do Rakous a jal se dobýwati země této. Nacházel se pak tehdaž při dvoře krále Matyáše také Jaroslav, syn Waňka a bratr učeného a nádhery milowného

Ladislawa z Bozkowic, a jsa muž krásné postawy, jasné a weselé mysli, jemných mrawů a neobyčejné učenosti, byl u krále Matyáše co jeho tajný radda, nejvyšší komorník a kanclér w neobmezené důvěře postawen. Však ale právě touto náklonností králowou powzbudil proti sobě nenáwist ostatních dworánů, owšem pak i sama cti a statků žádostiwa, rozmarná králowna Beatrice pohlížela nepřiznawě na miláčka manželowa. Obáwali se však dworané něčeho proti němu začíti, dilem pro jeho wznešené dušewní wlohy a přizeň, již u krále požíwal, dilem pro jeho učenost, šlechtnost a neporusitelnost. Očekávali tedy času, až by alespoň nějaké záminky se jim dostalo u krále jej osočiti a w podezření uwěsti. Brzo nepatrná náhoda wítané příležitosti k tomu jim poskytla.

Byltě, jak wyš řečeno, začal tehdaž podmaňowati sobě král Matyáš země dolnorakouské, obléhaje a dobýwaje tamní pevné hrady jeden za druhým. Přitáhli pak také začátkem měsíce Ledna 1485. ke hradu Ebrsdorfu, chtěje i jeho se zmocniti. Posádka tamní ale, wedena a powzbuzowána jsouc zpanilou wdowou pana z Ebrsdorfu, co nejudatněji se bránila a wšecky outoky nepřátelské téměř s nadlidskou zmužilostí od hradeb odrážela. Rozmrzew se na takowý statečný odpor a utrpenou ztrátu lidu swého wítěziti zwyklý Matyáš, držel dne jednoho ku konci dotčeného měsíce Ledna we stanu swém s wojenskými wůdci, mezi nimiž i Jaroslav z Bozkowic se nalezal, radu wálečnou, kterak by odbujné toto hnízdo co nejdříve w prach a popel se obrátiti mohlo. I přihodilo se právě, že weliká železná koule strhla hliněnou stěnu polního stanu, wedle níž král se nacházel; neuškodiwši ale jemu ani dost málo padla právě k noboum jeho. Nikdo nepowšimnul sobě w prwním okamžení náhody této, w běhu wálečném dosti často se přihodiwši; nic však méně nedlouho na to použili ji nepřátelé Jaroslawowi za zástěru, aby popudili proti nenáwiděnému Bozkowcowi krále Matyáše, jenž byl mezi tím jak hradu Ebersdorfu tak i hlavního města Wídně se zmocnil a tam i sídlo swé přeložil. I namluwili mu nepřátelé Jaroslawowi, že celý ten příběh s koulí do stanu hozenou

nikoliw pouhou náhodou nebyl, nýbrž že se tu soukromě we srozumění s nepřítelem o bezhrdlí králowo jednalo; namluwili mu dále zlomyslní utrhačové tito, že Jaroslav se wdowou pana z Ebersdorfu a welitelem tamní posádky sobě tajně dopisowal, a když byl král město Widen obléhal, že Jaroslav častěji potrawu z Čech a Morawy do města dowážeti dáwal a tudy obležení walně prodlužowal, owšem lehko i způsobiti mohl, žeby se jak dobyti Ebersdorfu tak města sidelního bylo nepodařilo. I uslyšew to vše prchliwy a nedůwěřciwy král rozltil se welice nad tím; nic však méně zatajil w sobě vzniklou proti Jaroslawowi zaši k jiné době, až by ještě patrnějších u věci této nabył důkazů, krwawý soud odkládaje.

(Dokončení.)

Netek.

Prispěvek ke slowanskému bájeslowi.

U horno-ilirských Slowinců slowa „Netek“ we dwójím smyslu se užívá. W některých krajích znamená we mluvě zdwořilejší čerta, w jiných opět člověka hlawého, zrouta. To slowo půwod svůj wzalo w národní powěsti čili powěře následující:

Netek jest bytost, která w postavě člověčí swětem chodíc wšecky kraje a obydlí lidská nawštěwuje a o jídla i nápoje prosí. Kde mu rádi co dají, nepije a nejí více než obyčejný člověk; běda však tomu-kraji, tomu domu, kdež by ho bez jídla a pití odbyli! Na takowé se rozhněwá a newiditelný wšecky kouty domu prohlížeje, kdekoliw co ku ztráwení najde, buď pro lidi neb pro dobytek, wšecho na-jednou požírá, ač by to jiným na několik let stačilo. Nej-wětší sudy wína jedním srknutím wyprázdni. Takowým nehostinným lidem Netek wšudy tak činí; ano i role, winohrady a sady jim po tři léta nic nerodí. Kde ho ale přátelsky a štědre uwitají, tam se i wděčným osvědčuje. Wšecky prázdne pytle nejkrásnější pšenice naplňuje, do všech prázdnych sudů doléwá nejwýbornějšího wína, a krom toho hromady zlata w domě zanechává. Prawí se tedy, že rádno není, člověka neznámého bez jídla a pití odbywati, an by takowou skoupostí náhodou sám Netek uražen býti mohl.

To jest náš milý, weliký, šlechetný národ slowanský, a takowá jest powaha jeho od Alpů k Urálu, od Krkonošů až za Balkán! (Kmetijske in rokodelske novice.)

Dopisy.

O d m ě n o.

(Přes. Beseda.)

Bylo to letos dne 13. Února odpoledne, an jsem u teplých kamen stojě choulostiwě swé oudy zahříwal, co zatím pan Wětrowský wenku svůj pytel rozwázaw w chumáčích wýtřepky sněhowé tak hustě wedle oken poháněl, žeby byl člověk na deset kroků ani swého vlastního strýce nepoznal. Při takowých wýjewech mysl se brzy zatrudí, a již se mne počínaly polehounku wšelijaké černo-krewné myšlénky chytat, an tu někdo na dwěře zaklepaw po zdwořilě pokloně zapečetěný listek mi podává. Rozpečetiv jej jaksi zwědawě wytáhnu z něho cedulčku s lakonickým nápisem: „Pozwání k plesu mšenskému na den 15. Února 1847.“ Mne to překwapilo, i uzavřel jsem hned, nawzdor přednějším pozwáním na bály do okolních měst, nawštíwiti Mšeno. Wždyť se tam jewí jakýsi duch rázný, o kterém w sousedních městech posud málo jsem pozorowal; neboť, wyjma jednotliwé welmi vlastenecky smýšlející pány, wyznati musím, že w okolních městech zrno ná-

rodnosti naší se ještě neušlo, ba snad ani nezasadilo. Příčina toho snad w samých tamějších tak nazwaných vlastencích wězí, kteří počítají se rádi mezi tak nazwané moderados, totiž takowé, jenž někdy pro pochoutku českou knihu čtou, sami sebe pro potřebné obcowání s lidem wzdeláwají, ostatně ale wšecho úsilí, aby se i druzí cwícili, čítali, se wzdeláwali a wzdelaností swou někdy na svůj národ a on na ně hrdými býti mohli, za přepiatost, za čechomanii powážují. Jsou to dušinky trochu choulostiwé, které se se swým vlastenectwím ještě wystrčiti stydí, aby od jinak smýšlejících týráni nebyli. Bohužel, že tento skromný duch nejen w našem okolí, ale we všech téměř našich wětších, lidnatějších, práwě českých městech až posud panuje a snad ještě dlouho k hanbě jejich panowati bude. — Než, nech okolí okolím, pomyslim si, a podíwej se raději do Mšena; ano podíwám se, kdyby i dwójnásob sněžilo! — Předsewzetí mé musil nějak pan Wětrowský wywětit, neboť se mi zdálo, jakoby byl w pondělí wšecky swé pytle rozwázal a mou rychlost na paskál wzítí chtěl. Já ale na to nedbal, zaobaliw se do kožichu a posadiw se do saní poručil jsem hnáti ku Mšenu.

Měl bych teď owšem za příkladem důkladných německých spisowatelů popisowati krajinu, kterou jsem celý zakuklený ani newiděl, ale to si nechám na léto, až půjdu do Mšena na třesně; prozatím jen podotknu, že jsem se tam dostal jen tak trochu nakřehlý, a že jsem rád ze saní do teplého hostince wlezl, kdež mi tamější hosté úmysl můj snad již na nose poznali, neb mne upřímně k plesu přiwítali. Tu jsem se teprw dowěděl, jak se to vlastně s tím plesem má: bylť totiž od společnosti besední uspořádán a k němu jen pořádnější z oněch měšťanů pozwání, kteří zábaw společenských rádi oučastni býwají; pozwání bylo pro každého jakousi poctou, jakýmsl wyznamenáním, což se nikde s dobrým výsledkem nemine, jakož každé počínání vlastenecké, jenž se na čest osnuje tu, kde se ještě láska k vlasti neušla. Jestliť to to nejhlawnější z celého plesu; neboť že nad wchodem byl oswícený wěneček z rozmanitých kwětin s nápisem: „Wlasti a spolku“ — wyznamné heslo s ozdobou plesu přiměřenou! — že prostranstwí nepostačowalo, an nikdo z pozwaných doma zůstati nechtěl — že se tedy dost těsně tančilo, ale husitský kwapík že téměř wšecho do kola hnal, že se kadrilla od šesti kostumowaných párů při nápěwích: „Těšme se blahou nadějí“, „Žezulinka kuká“, „Nechť welebí Wlach swé ráje“, „Rostou, rostou, rostou konopě za cestou“, „Já jsem Češka rozená“ a „Já nechci žádného nežli Honzu“ wýborně tančila, že se w přestáwkách od přítomných s chutí národní písně zpíwaly — že vše čistou radost jewilo a mne že nejwíce prostosrdečnost a nenuce-nost bawila — to jsou věci, které snad jen mne by zajímaly. Ale něco přece ještě nějakého podotknuti zasluhuje, jest to krásná pleť. Byl jsem již na mnoha bálech, ale tolik dobře zrostlých, zdravých, boubelatých, bez ličidla růžotwárných krasawic jsem nikde newiděl, tak že jsem ke mšenské sloce:

Kde domow můj, kde domow můj?

Tam, kde sladké trešně zrají,

Horem dolem chmely wlají,

Kde lid pilný, bodrý je,

Wlast swou nad vše miluje;

A to je ta rajská země,

Ráj ten mšenský domow můj!

bezděcky pro Mšeno ještě jednu stoku ukowati musel:

Kde domow můj, kde domow můj?

Tam, kde šwarné, sličné děwy,

Reč jich libé, sladké zpěwy,

Wahled jen čistá láska jest,

Heslo jejich: Wlast a čest!

Ach, to je ta wzácná země,

Mšeno, ach to ráj je můj!

Druhý večr navštívil jsem besedu; ležely tu na stolech svázané Nowiny, Wćela, Kwěty a Pautník od lonského roku a letošní časopisy wé dvou wýtiscích, též Preslowa technologie; zpěwy, hudba, přednášky se střídaly. Zde jest krásné pohlawí oučastno besedních zábaw, a weselý, zajímavý howor celou společnost ožiwuje. I dal jsem se tu do rozprávky s ouředníkem z krajského města, na nějž beseda ta welmi příjemně působiti se zdála, abych úsudek jeho o věci té slyšel. Po wyjeweně úplné své spokojenosti s takowými zábawami pravil: „U nás w krajském městě to wěc docela nemožná!“ — „A proč?“ ptám se. — „Radnictwí neb ouřední stupeňstwí čili tak zwaný Rangordnung nedá takowým společností žádného vzniku.“ — Ta se mi teprw wyjasnil význam hesla pražské besedy: „Rownost a swornost“, a po delším rozważování objevila se příčina, pro kterou wenkowské besedy tak záhy klesají; jestiž to wěru jen ono radnictwí, kterého se šosatí páni Francowé a Josefowé jen proto drží, aby se mohli w besedách jako w náčím kanceláři roztahowat. Byloby to wěru směšné, kdyby, nechťje swou důstojnost swléci a doma na hřebíček powěstiti, wojná do besedy s napřaženou šawli, lékař s nabitou stříkačkou, právník s wázkama a mečem Nemesiným, učitel se slabikářem atd. se přihrnul a tu se dle swého ouřadu rozkládal! Nejlépe by bylo, aby se nikde dřiw beseda nezarážila, dokud by všickni účastníci o zásadě rownosti nálezitě přeswědčení nebyli; tím by se nemilé styky, pozdější tření ba i žalostné rozpadnutí besed předešlo. — Muč ale mšenský ples a mšenská beseda zůstanou wáženým lístkem we vlasteneckém památníku!

Ze Železného Brodu.

Četl jsem w čísle 24. časopisu Bohemie, že w okolí brounowském takowá bída panuje, že lid tamější ku pečení chleba na jeden korec mouky wěrtel otrub přidává, při tom Boha prose, by se mu jen takowéto potrawy dostávalo.

W našem městě a w okolí celém zastihla obywatelstwo bída takowá, žeby se za šťastné pokládalo, kdyby ku pečení chleba mouky a otrub mělo. Zdejší ubozí měšťané a lid wešnický míchají otruby s bramborami a šlukami a jedí to tak, prosíce snažně Boha, by jim jen této potrawy déle popráti ráčil, neboť již ani otrub ani bramborů dostatečně není. Kupuje ten ubohý lid místo mouky špicování a peče si z něho dolky. Mnohý, žebrati se stydět, studem tímto nepravým a hladem hnán krádeže se dopouští. Jest jich zde málo almužny a pomoci udělití mohoucích, mnoho však hladových a hladem zmořených chudých. Naše město leží w Boleslawsku w krajíně hornaté, tedy neourodné; někdejší wýživa z přástwy, tkalcowstwí a soukenictwí tak říká zánikla, hlad a nouze doráží však denně na oběti své. Když w horách Krušných nouze panowala, rádi jsme přispívali dle možnosti, nyní však sami stojíme w přetěžké nouzi postaweni.

Jos. Ferd. Ringhoffer,
obchoduik.

Slowanská zpráva.

O polských obywatelích *hořejšího Slezska* a stawu národnosti jejich praví mezi jiným Magazin für Literatur bei Auslande následující důležitá slova: „Nenávist Němců nenachází se právě, a však panuje weliká a všeobecná nedůwěra w jich působení na národ, která tak dlouho potrwá a docela přirozena jest, dokud, jak se posud dalo, nebude se žádný ohled míti na národnost, dokud wšecky ouřední ohlášeni, zákony a nařízení toliko w německém jazyku budou se uweřejňowati*; polský jazyk we ško-

lách a weřejném životě zanedbáwati a odstraňowati a národ tím docela odcizowati a vzdalowati. Nebot — jak již praweno — tu naději pustiti musíme, že by se kdy náš lid poněmčil; působiti pak w něj k lepšímu dá se jen tenkrát, když se we školách mládež přestane jako papoušek učit německá slova slabikowat a číst, neznajíc jich smysl, na místě co by se jí mělo poskytwati wěcních, w žiwobytí potřebných wědomostí w jazyku polském a duch její mravně i rozumně wzděláwati dobrými, jazykem polským psanými spisy..... když wyšší i jiní úřadowé k uznání přijdou, že kdo působiti chce na lid, musí k němu se snížiti a w jeho jazyku s ním rozmlouwati..... a že tedy, na místě co se w nižších školách německy wučuje, we wyšších našich školách i polsky by se mělo učit, aby úředník, w polských krajínách ustanowenu býti mající, jazyk ten sobě oswojil a w něm s lidem dle způsobu jeho mluwiti a tak důwěru a wliw sobě získati mohl.“ *

Pražský denník.

* Nad pěknou stawbou opatrowacího a zaměstnávacího ústawu pro dospělé slepé č. 131—3, a sice nad kapli sw. Rafaela strní vkusně okrášlená wížka. Budowa tato nemalou jest okrasou té části města, okrášlení však to dosáhlo by ještě wětšího stupně, kdyby zmíněná wížka opatřena byla bicími hodinami. Jelikož však stawba tato s welikými nesnázemi byla spojena, jsouc toliko od wrělých dobrodinců podniknuta, drahoty pak posledních let podniknutí tomu welmi na ujmu byla, mohl se jenom wnitřek stawení k přebýwání a newyhnutelné potřebě uspořádat. Při takowých okolnostech nebylo arci pomýšlení na zřízení hodin na wížce. Teprw nyní ujali se té věci horliwí w podprowání wšeho pěkného mužowé, c. k. protokolista u berounského krajského ouřadu pan Felix Weitenweber a lékárník pan Jan Wojtěch Miklas. Oba o pražské ústawy pro chudé welice zasloužili pánowé zřídili k tomu konci sbírku, a jest se nadíti, že zpanilomyslné obywatelstwo pražské w brzce dostatečných příspěvků poskytne, aby zmíněná wížka pořádnými bicími hodinami opatřena býti mohla.

* Nedáwno učinil pan dr. Kašpar w besedě měšťanské shromážděné hosti na to pozorný, jak pěkná mramorowá kašna na staroměstském náměstí wždy více zkázy bere, tak že se obáwati jest, aby wzácná tato starožitná památka brzy zcela na zmar nepřišla. Mámeť za swou powinnost, weřejnou pozornost wzbuditi na tu wěc, aby ti, kterým to náleží, na nějaký prostředek pomyslili, jak by se nastáwající konečná zkáza tohoto pěkného uměleckého díla předejiti mohla.

* Z Wídně se píše, že se co nejdříve přikročí ke stawbě nowého blazince; bude to řáděrná, welikolepá budowa dle rozsáhlých rozměrů. — Též w Praze přikročí se k rozšíření všeobecné nemocnice, k nížto nowé křídlo na východní straně se připojí. Pak bude snad jen ještě potřeba, aby se porodinec rozšířil a přestawěl, a naše ústawy potrwají w ewropské slawné powěsti. *

to i u nás dlouho trwati, aby takowé uznání všeobecným se nestalo. To skutek jest, že každým dnem o krok dále přicházíme, a jeden ze znamenitějších těch kroků jest zawedení při nowinách českých ouředního listu nařizením guberniálním od 11. února b. r., kterým swrchu dotčené potřebě uweřejňowání ouředních ohlášeni i w jazyku národním poněkud alespoň se wyhowuje. Zcela bude potřebě té pomoheno jen tenkrát, až w ouředním oznamowateli jazyku českému bez wýminky stejné práwo s jazykem německým uděleno bude.

Red.

* Zdalíž to není obraz i našeho stawu a našich zá-
desti? Když pak již i w Prusích uznáwati začínají důleži-
tost národnosti co základu wšeho prawého wzdělání, nemůže

Trní a bodláči.

We Stuttgartě vycházejí od nedávna *Bochenbände* für das geistige und materielle Wohl des deutschen Volkes, t. j. jakási encyklopedie po týhodních a dosti laciných swazcích ve slohu jak se říká populárním, t. j. pro lid dosti nepochopitelném. Jestliže to jarmareční překlad anglické práce, která prý za krátký čas w 200.000 výtiscích byla rozebrána. — Nechceme zde důstojnost celého podniknutí posuzovati, toliko jednu ukázkou nám buďž dovoleno podati. W jednom sešitku se jedná o přírodním dějepisu člověka, a zde se hned z předu u vypočítání plemen nejdříve o kawkazském mluví, z něhož se toliko germanský a celtický kmen vytýká, jakožto jediní w Evropě od pradávna udomácnění. Germanský — to se rozumí — zaujímá zase větší díl Evropy — i Rusko a Polsko (!) a w těchto krajinách se setkal s Tatary z asiatské Skythie příslými, a smíšením obou těchto kmenů powstala slowanská odrůda (!) a podobným způsobem slowanské řeči atd. atd.

Taková hrubá ignorance vzdělaného světa straší we velikém i w malém. — Onehdy ptal jsem se jednoho pána z pošty příslého, co nowého w Plzni. „Nowého?“ rozmýšlel se tento. „Nedávno zpíwali tam w jednom hostinci ku slávě jistého (prý) Jana z Hvězdy, který za faráře w Královicích byl dosazen; on prý je spisowatel.“ Wilém D.

Kronika času.

Čarowný záwoj. Nebohému Auberowi bude snad w Praze velké přikori učiněno. Někteří milovníci hudby chtějí prý žádati, aby místo jeho opery „*Genfée*“ pro charakternost komposice dávala se k nowým dekoracím hudba — z „Čarowného záwoje“. Náš krajan Titl nad Auberu?! Sláva mu!

Berlioz opustil již Paříž a stěhuje se do Petrohradu. Satyrický časopis „*Charivari*“ ukazuje, jak sedí w tureckém bubnu, wezen šesti diwokými koňmi.

W Tyrolsku rozmnožil se patrně počet řeholního duchowenstwa. Řehole Kapucínů a Františkánů wzrostla, oudů opatství přibýlo; k tomu přistěhovali se tam duchovní otcové Ligoriani, Jesuité a Benediktini z Muri, jimž rozmanitá nadání udělena byla. Na gymnasium Inšpruckém vyučují též otcové Jesuité, a mají též konvikt pro katolicko-wědecké wychování mládeže.

Sličné dívky. Wšem kandidátům stawu manželského ohlašují jedny německé nowiny neobyčejnou zásobu krásných panen na wdání, a sice — w Darmstadtu w Hessích. Tam prý se pohlawí ženské jediné a vším právem smí krásným nazwati; takové množství hezkých dívek a paní je w tom městě widět. Twáře tak sličného kroje, oči horoucí a výrazné, zrůst tak dokonale štíhlý, že kdo to jednou spatřil, do smrti nezapomene. Výbor je hojný, a kdo chce srdce ztratit, najde tu lupičky všeho druhu a w každém stáří.

W Hamburku powstala taková záplawa a takový shon virtuosů a koncertů, že musel policejní ouřad zvláštní mandat wydati. K tomu se prawi, že sám domácí kapelní mistr Karel Krebs se svou plechowou rodinou, totiž posauny a troubami, tolik hluku nadělá, že by cizího ani potřeby nebylo. *Clique* und *Claque*, to prý je hamburská aesthetika.

Z Widně. Do prvního představení Meyerbeerowey opery „*Vielka*“ we Widni táhli někteří žwědawí již o posledních a wzali špiží a nápoje s sebou, jakoby na pouť šli. Jeden klassický entusiast nabýbal si tak dlouho z láhwe až se opil, načež ze dveří byl wyhozen. — Proč raději nezůstal doma? — Kasa se o čtyr hodinách otwřela

a w pět již žádného do díwadla nepouštěli. Třetí akt je nejslabší, text vůbec chatrný. Psal ho pan Reilstab!! — Widenští prawi: „My očekávali ewropskou operu a spatřili jsme jen pruskou!“ *

S m ě s.

Mléční bratři. Před nedávným časem přihodil se w Římě následující příběh. Jednoho rána wstoupil do předpokoje papežského starý horal vážného wzhledu, žádaje být připuštěn k papeži. Odpowěděno mu, že to nyní býti nemůže, on ale neustupně na swém stál, dokládaje, že musí mluvit s papežem a že neodejde dříve, dokud se s ním nespátří; kdyby pak ho násilím chtěli wzdálit, že se položí před práh a počká, až papež wyjde. I oznámili to konečně Jeho Swatosti, který i hned kázal předpusťit horalu. Sotwa ten do pokoje wšel, poznal w něm Pius IX. swého mléčného bratra i přijal jej co nejupřímněji, tázaje se na jeho matku, příbuzné, na jeho staw i žádost atd. Horal odpowídá, že on i matka, díky Bohu, mají se dobře, že jim ničeho neschází a že jen proto přišel, aby spatřil papeže. Když však Jeho Swatost po krátké rozmluwě chce mu dáti požehnání, aby se wrátil domů a o starou matku pečowal, ozwal se horal, že se již domů newrátí, ale při papeži zůstane a nad ním bdíti bude. Papež s úsměchem mu to wymlouwal, že má dostatečnou stráž, že to nejde, ale horal stál na swém a prosil, aby mu wykázáno bylo jakékoli zaneprázdnění, které by mu dowolowalo, býti poblizku papeže. Dán jest tedy zahradníkowi we Vatikane za pomocníka. Několik dní pracowal tam k úplné spokojenosti swého předstaweného, ale najednou opět hlásil se k papeži, prawi, že zahrada vatikánská jest sice velmi pěkná a všecko w ní přeskwošné, nicméně však že tam nemůže wydržet a že prosí swatého otce, aby mu dowoleno bylo pracowati w soukromé zahradě papežowě, kde by ho alespoň jednou za den spatřiti mohl. I wyslyšel papež konečně dětinskou prosbu horalowu, a ten pracuje nyní w zahradě na Monte Cavallo, kde též i matka jeho, bývalá kojná papežowa, bydlí.

Z Krajiny. Dne 31. Ledna ráno okolo osmé táhla černá chmura s bleskem a hromem k Pivku, půl druhé hodiny od Postojny (Adelsberg) wzdálénému. Hrom udeřil do věže kostela sw. Petra, a porouchaw nemálo tři zwony i w kostele škody udělal. Na štěstí nikdo o život nepřišel, ačkoliw hrom některým kus oděwu strhl a téměř čtyřeceti osobám střevíce odrazil. Mnozí byli omráčeni, všickni pak se opět wzkrísili. Paměti hodno při tom jest, že právě o chvílku dříve pan farář shromážděným posluchačům, jichžto okolo pěti set w kostele bylo, o mnohonásobných pokutách božích kázaje prawil, že Bůh často i hrom za trest posílá. — Téhož času hrom i do věže w Zavraticích a na Ravníku udeřil, a w Černém Verhu do chléwa jednoho sedláka, jemuž i dobytek zabil. M. F.

Za příčinou nenadálé překážky nemůžeme, jak předběžně oznámeno bylo,

Nedělní list pro řemeslníky

hned tímto běžícím měsícem započítí aniž posud dobu ustanowiti; jak mile wěc ustanowena bude, neopomineme hned w listech těchto náležitou zpráwu dáti.

Nowá knížka.

Wyšwětlenj katolického učení o odpustcích, a moudrých w čas milostiwého leta 1847. W Hradci Králové. Tiskem Jana Š. Pospíšila. 8. Stran 47. Cena 3 kr. str. (K dostání w Praze we skladu knih Posp.)

Číslo 30.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

11. Března
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(v Nových alejích
na Novém Městě
č. 116) vydává po
pěti letech třikrát za
týden, v úterý, ve
čtvrtek a v sobotu.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stří. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
přílohou s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Štědrý večer.

Všichni vůkol přátelsky mi
Podávají ruce své
A mně slovy upřímnými
Jeví city srdečné.

Jen ty, Jelo, tichá sedíš
Tvá se ručka nehýbe,
Zamyšlenas — slůvka nedáš,
Zvráštěno tvé čelo je!

Nuž, Jelo, teď dokaž taky,
Cos vždy zrakem jevila,
Dej též dárek mi nějaký,
Byť jen ruka tvá byla!

Jela.

Aj, dnes, drahý, tvé žádosti
Nemůž' splnit dívka tvá;
Neb dnes dary a milosti
Jen Ježíšek rozdává!

Wácl. H. Kokořinský.

Něco z dějů widenských.

I.

Odpravení Jaroslawa z Bozkowic we Widni
r. 1495.

(Dokončení.)

I netrvalo to dlouho a přihodila se rozepře strany docela jiné nepatrné věci zawdala králi nowou příčinu k projewení dawno tajené zlosti proti newinnému, opět a opět dwořany i králownou osočowanému Jaroslawowi. I uwržen jest k rozkazu králowu do žaláře a pohnán k soudu, aby se zodpowídal ze zrady a jiných mu za winu kladených zločinů. Háje statečně newinnost swou šlechetný Bozkowec nechťel se k ničemu takowému přiznati a tedy odewzdán do rukou katowych, aby přiweden byl mukami k wyznání těžké winy své. Jsa nelitostně trápen přiznal se ke všemu, čehož nepřítelé a nyní také soudcowé jeho sobě žádali. Jak mile ale sprostěn byl trápení, odwolal hnedle, čímž winným byti pod rukou katowou se byl přiznal, zaklínaje se Bohem žiwým, že nikdy wěrnost a wděcnost ku králi swému neporušil, že mu ale meč katůw witanějším bude, nežli aby opět ukrutné trápení pod-

niknouti měl. Nesprawedliwí soudcowé neslyšeli ale slow těchto, nybrž žádostiwí jsouce wymstíti se nenáwiděnému Bozkowci wynesli nad ním wyrok smrti. — Sprawen jsa král Matyáš o hrozném tom nad někdejším miláčkem swým pronešeném orteli, dal potajmo Jaroslawowi oznámiti, že při žiwobyti zachowán bude, jestli se k němu samému o milost uteče. Se šlechetnou hrdostí opowrhnuł statečný Bozkowec náwrh tento, odhodlán jsa raději smrti se podrobiti nežli takto, k zradě sobě za winu kladené se přiznawaje, nehodným způsobem žiwot swůj zachowati a dobré jméno své zprzniti. Určen tedy den 1. Čerwna 1495. k odprawení býwalého miláčka a kanclěre králowského, a na nynějším Špitálském jinak Lobkowickém náměstí widenském wystawěno lešení, na kterém newinnou krew swou wyliti měl. Jakož ale byl Jaroslaw šlechetností a učeností swou četných přátel we Widni sobě získal, hleděli tito dílem penězy dílem wyhrůzkami kata k tomu přiwesti, aby ho jenom poranil. I trefil jej tento skutečně toliko do ramena, a jak mile široký meč swůj opět pozdwihnul, aby ránu opakowal, wyhrůzkami a hustým kamenobitím od lidu, k diwadlu tomuto čteně se shromážděwšího, z lešení zapuzen jest. I odnešen hnedle na to těžce toliko poraněný Jaroslaw do nejbližšího domu, kde již lékařowé, by jej obwázali a on dále pečowali, pohotowě stáli. Jelikož ale pro nescíslný daw shluklého se tam lidu dosti záhy ku pomoci přispěti nemohli, zalil se poraněný křwí a před očima později teprw k němu se prodrawších lékařů ještě téhož dne šlechetného ducha swého wypustil. Mrtwola jeho pak pochowána jest w chrámě sw. Stěpána we Widni, kde mu i jeho bratrem Ladislawem mramorový památník postawen.

Tragická smrt šlechetného a wůbec oblíbeného Jaroslawa z Bozkowic wzbudila všeobecné účastenství u všech obywatelů widenských, w celé pak Morawě, kde páni z Bozkowic k nejslowutnějším rodům patřili a s nejbohatšími i nejstaršími tamními rodinami spřízněni byli, jakož i w Čechách a we Slezsku, jelikož i tam páni tito, zwlastě dotčený Ladislaw z Bozkowic a na Morawské Třehowě, mezi wysokou šlechtou a učenými četných přátel

měli — proti wěrolomnému a newdčcnému Matyášu panující nenáwist tudy ještě vyššího stupně dosáhla. Více tehdejších básníků opěwalo hrdinskou smrt Jaroslawowu, i Bohuslaw Hasenšteinský z Lobkowic, jeden z nejučenějších mužů a nejslawnějších Čechů wěku swého, jakož i wroucí přítel bratří Bozkowických, složil truchlozpěw — jež w I. dílu Procházkových w Praze 1784. wydanych Miscelaneich na str. 226. dle celého znění čísti možná — jakož i nápis na hrob Jaroslawůw w tato slowa:

„Aspice quisquis ades, serie quae clarus avorum
Saxa Jaroslaus Boskovicæus habet.
Floruit is lingua, bello præstabat, eratque
Et patriæ et generis gloria magna sui.
Hunc gladio extinxit facientem necta tyrannus,
Extinctum frater clausit at hoc tumulo!“

jež později bratr jeho Ladislaw w desku mramorowou wryti a ni hrob Jaroslawůw ozdobiťi dal. Nestává však více památníku tohoto w chrámě sw. Štěpánském; bezpochyby při opravowání swatyně této w předešlém století nebo snad dříve již surowostí a netečností dělníků wedle více jiných náhrobníků zničen a wyhozen.

Wlastenská památnost.

Oučinek smutku.

Hrabě Maximilian z Waldšteina, strýc slawného Friedlandského, bojoval w osudné bitvě bělohorské w řadách cisarských, an zatím newěsta jeho, slečna Berkowá z Dubé a Lipy, dcera jednoho z nejhorliwějších zastawatelů protestantské strany, w Praze se nacházela. Po wzeti města Waldstein i hned bezpečnou stráž pro dům Berkowský žádal a obdržel, s kterouž k newěstě swé pospíchal. W domě budoucího tchána swého nenalezl však nikoho — paustwo i služebnictwo bylo prchlo — toliko newěstu swou nalezl — mrtwou na marách ležící! W tu chvíli sešedíwěly mu wlasý i brada, a nikdo nespátřil ho více usmíwati se po celé jeho žiwobyťi.

D o p i s y.

Z Trutnowa.

Dáwno byl ustoupil český jazyk náš we zdejšíh okolí jazyku německému, toliko semotam pozůstala jména wesnic a měst pamatují ještě na to, že druhdy český blahol se po zdejších horách ozywáwal. Zdá se, jakoby jména tato, ač přewrácená, a až k nepoznání překroucená jazykem cizím, památníky byla našeho jazyka, zaslého w těchto krajinách horních. W tom ohledu zasluhuje jisté wyhledávání prawých prwopocátečních jmen dáwno poněmčilých míst zvláštěního pozoru, a proto doufám, že nebude zbytečno, badateli po těchto památkách uwesti zde některá prawočeská jména zdejšího okolí. Podal jsem sice w těchto listech před lety některá nyní poněmčená jména; však ale bylo udání to jenom na oustní ztwrzení založeno, nyní pak mohu udání toto z listin zdejšího archivu zlepšiti a doplniti.

W tržní smlouvě na trutnowské panství, léta 1599. w pondělí po neděli prawodní uzavřené a w deskách zemských w knize instr. číslo 174. léta 1600. w pondělí po rozeslání sw. apoštolů pod lit. G. 11. wložené, jest wesnice Trübenwaffer Kalná Woda — Goldenš Wolešnice — Welta Woletín — Hartmannsdorf Hertwikowice — Bernsdorf Bernartice — Altradt Staré Město — Perschnitz Poříč — Albenndorf Woblanow (na slezském pomezí u Maršowa) — Jungbudy Mladé Buky nazwána. Mimo to

w listu darowacím, jímž statek Döberle na štědrý den léta 1541. k Trutnowu připadl, nazwán jest statek ten Debrno a wes k němu patřící Lubeč. Jméno Lubeč podnes zůstalo neporušeno; pozůstává pak wes tato jenom ze čtyř stawení pod wrchem Bolkowem u slezské silnice. Burkersdorf se dle powěsti prý Střítež jmenowal, nemohl jsem však posud nalezti důvodu pro to, neboť w řečené tržní smlouvě l. 1599. jest wes tato Purkersdorf nazwána.

Za minulého století podemílal jazyk německý břehy slowanské wlasti, a mnohé město a mnohá wes klesla. Tato se wedrala němčina východně až po Oupici a Swatonowice, jižně po Hoříčka a Králowé Dwory, a západně po Pecku, Kalnou a Jilemnici. Na paustwí náchodském jmenuje se wes Bohuslawice nyní Bausník — Kyje Kálie — Studenec Štandek; — Kohoutow Šofen — Brusnice Proušník. Jistý studenecký osadník založil w předešlém století w kostele brusnickém fundaci, dle kteréž se studeneckým osadníkům ročně jednou, a sice o welikonočních swátcích český kázati a w neděli české ewangelium čísti má. Bylať tehdaž wes ta ještě českou, nyní však již se docela poněmčila; nieméně fundace tato trwá podnes, a podnes se čte ewangelium w českém jazyku a káže se český. Prawili mi obywatelé studenečtí, že o to žádali, by se tato fundace změnila tak, aby se místo češtiny němčina zawedla, ale žádost tato že nebyla a nemohla býti wyslyšena, neb takto by se proti wáli zakladatelowé jednalo. Kéž by takowých základů bylo více na hranicích českého jazyka! Diwuo, že Studenečtí swá česká jména podnes neporušená podrželi a také podepisují, u př. Trěšňák, Wondráček, Česák atd. K poněmčení zdejšího okolí nejvíce školy přispěly, a proto jest nejwějš třeba, aby na hranicích naší materštiny dobrých škol českých se nacházelo, neboť jedině jimi se může podemílání břehů slowanské wlasti zarazit.

Lhota.

Z Mědčina u Klatow.

W městěčku našem dali jsme dne 24. Ledna b. r. besedu českou, čistý wýnos na základ kuhiowny ustanowíše. Slyšeli jsme dwa koncerty od Rode a Maysedra na housle, přednášené od p. Buchala, písně od Worla, přednášené od p. Hellera, a dvě deklamowanky od Rubeshe: „Obrana krásného pohlawi“ od sl. Duchkowé a „Já jsem Čech“ od p. Řípy přednášené. Konečně bawil společnost p. Kott brichomluwectwím a rozličnostmi à la Bosco.

Jakkoli wywedení besedy naší nebylo takowé, jako we welkém městě se očekáwati může, přeco musíme wyznati, že naši pp. ochotníci různě sobě počínali, welni radostný wečer nám připrawiwe. — K čistému wýnosu, jenž 50 zl. w. č. obnáší, přidal náš welebny p. kaplan P. Jan Kráik ze swých skrowných příjmů 20 zl. w. č. a horliwostí swou zde onde přispěwky slíbené má. Ó kžby příklad našeho milowaného pana kaplana hojného následowání nalezl! Toť prawá známka wlastenectwí. — Jak mnohý, bohužel! pro wlast řečí dlouhou horliti se zdá; jedná-li se však o to, aby nějakou obět na oltář wlasti položil, předstírá rozličné, často malicherné potřeby! Zdali takový není podobný ořechu bez jádra? stromu bez ovoce? Kž by každý prawý Čech více skutky nežli slowy horliwost swou dokazowal!

Konečně připomenouti třeba, že pilně Nowiny, Kwěty, Wěelu, Pražského Posla i jiné wycházející spisy čítáme.

Šim. Duchek.

Ruská literatura.

Wezmeme-li slušný ohled na málo ještě wywinutého ducha na Rusi a uwážíme, že nejwětší částka literárních

al velikým počtem časopisů rozdrobena jest, můžeme říci, že belletristika dosti silně se tam pěstuje — ovšem k poměru s jinými národy vždy ještě velmi málo. Národně zachovávali Moskva zvláště vyniká.

Ovšem Puškina nenahradila dosaváde přízeň osudu Rusům. Na místo Schillerovo dralo se a dere vždy ještě hejno nových i dosti nadaných spisovatelů — ale nadarmo, působení jich jest jen částečné a proto i méně důležité. Tak jest to i s Puškinem v Rusku — on jest národním básníkem, on znal rozehráti každého, v každém zbuditi soucitné strasti a slasti a i nyní ještě každého Rusa jest miláčkem. Mnoho zdatných spisovatelů snažilo se dotříti jeho výše; i stali se miláčky obecnstva, Puškina však přece žádný ještě newynahradil. Puškin jest ruským klasikem. Takové knihy pak člověk opět a opět čte — jsou to přátelé, s nimiž po celý život spříznění a spoutání jsme. Proto ale jsou nám nové plody vždy příjemné známosti, jimiž se děle neb kratěji bavíme, až pak nalezneme novou známost předešlé zapomínáme. To jest přirozené: bezustálé bavení s přítelem přece by nás unavilo — *variatio delectat*, to jest naše nátura — naopak ale jest nám útulek v jeho nárače po jistých odstávkách tím milejší. Tímto vysvětlením uspokojí se snad chvaloběnci jak klasiků tak i — *sit venia verbo* — modernistů téže literatury, kteřížto se skoro všude v boji nacházejí. Tak k. p. na Rusi jsou jistí klasici, jenž proti všemu novému brojí a ve své přepjatosti mnohé roztomilé literární úkazy zcela zavrhnou, auto naopak mnozí modernisté v tu samu výstřednost upadají a mnohdy často i prostřední plod nových časů nade všechno, ano i nad samotného Puškina vynášejí. S podobným poněkud úkazem potkali se bylo i v Německu a jinde.

Nám ale podle shora podotknutého vysvětlení i nové plody ruské belletristiky jsou pozoru hodné, aniž se proto s klasiky rozháněvati musíme. A proč již pohledme trochu na nejnovější známosti. Nejvítanější nám bude náš starý přítel, byť i v jiném obleku: „Úplný převod Královského rukopisu“. Překlad od Berga jest výborný. Tak tedy máme tuto básnickou starožitnou památku ve všech slovanských nářečích — známo, že Stanko Vraz jej chová v rukopise — a tak bohdá, v brzce se této slovanské polyglotty dočkáme. Kolcowovy básně vyšly v novém vydání, a za výbornost jich ručí vždy ještě trvající účastníci obecnstva. Grigorěw vydal též své básně, ale nebyl tuze šťastný na Parnasu.

Od Žadowského vyšel svazek básní, o nichž ruský kritik praví, že jsou sice jednoduché ale překrásné. Žadowský věnoval své básně velkokněžně Olze a přijetí tohoto věnování je podle slov ruského recensenta obecnstvu již tak poručuje, že všechna jiná pochvala umlknout musí. Takové věnování a takového potom recensenta mohl by mnohý z našich básníků potřebovat.

Jeden z neplodnějších románopisců ruských, Weltmann, vydal veršovanou pověst „Trojan a Angelika“, plnou poesie; obrazy jsou skvělé a sloh nad míru květnatý. V skutku prý to pravý básnický produkt.

Z prosy uvedeme: „Hotman Ostrajnica, historický román ze 17. století od Kořenewského. 2 části. Charkow.“

„Miti a byti, román od Mého Znamého.“ 2 části. Moskva.

„Poslední z Kolobrierů, román od Charlesa Rého (Reybaud).“ Petrohrad.

„Magické oči, román od Stewena.“

„Prvního Aprile, humoristický almanach“ s pracemi nešťastných následovníků Gógolových. My teď máme také mnoho humoristů, samé satyry, samé Gógoláky.

„Nowoselje“, almanach, jeden z nejlepších plodů. Obsahuje: „Projíždku v Gruzii“ od Bulgarina, „Smrt Lapu-

nowu“ od Gedeonowa“, známý to šťastný dramatický pokus, pak práce Polewoje, Chmelnického, Karsakowa. Z básní vynikají plody plamenného Benediktowa a velmi nadaného Dyrowa.

„Moskewský literární a vědecký almanach“ s příspěvky Aksanowa, Berga, Srezniewského, Popowa, Chomjakowa a Jazygowa, samých skoro mladých slawistů, za co i od poctivě ruský smýšlejících pánů Bulgarina a Grece notně česání jsou. Pan Bulgarin vždy dostane trháni, když některý ruský slawista užívá slowanského výrazu na místě v státním slovníku obsaženého „traur“, „Peterburg“, „Kamerjunker“, „Kamerdiener“, „Kamerger“ atd.

„Patkul“, tragédie od nadaného dramatika Kukolnika. Nedostala však prý všeobecnému očekávání.

(Dokončení.)

Brousek jazyka.

Máme dnes právě tučný čtvrtek, a toť wíte, pane kollego Šumawský! že se člověk na ten den obyčejně trochu více nasytí, tak že k dobrému ztrávení malé komoci potřebuje. Postavím se tedy k brusy a budu trochu brousiti. Beztoho dnes několik stojáků na wepřových kostech silně otupělo; nebude tedy na škodu, když je pro blízké slavné tři dni ze života Bachusowa trochu nabrousíme. — Náhodou spatřil jsem tu odpadek od minulého broušení; jestli to předložka od, kterou jsem nedávno od slova odporučiti ubrousil. Tenkrát bylo toho potřebí, neboť jsem chtěl vybrousiti poctivě české slovo pro význam německý *empfehlen*, anempfehlen. Kdybych ale tak pro vyrazení jakýmsi tajným uměním onen odpadek zase přibrousil, promění se mizerný žabikuch odporučiti (v dotčeném smyslu) v starý Žižkowski meč, který znamená tolik jako odkázati (*vermachen*). A takto by tedy špatně pochodil, kdo by k. p. zboží své Pražanům odporučil, nebo celá Praha by měla právo mysliti, že jest to jeho poslední vůle čili kšaft, a naposled by mu ještě jedu dali, by mohli brzy po něm dědit. Prosím Vás tedy, pane kollego, pro zachování dobrého řádu, ať toho již nikdo nečiní! — Naopak by se za mnohý velký pán podivně na to díval, kdyby mu některý umírající ujec svého bratrowce nebo sestřence odporučil, t. j. odkázal! — Nedávno vybrousil jsem řezavý nůž: dotekl se jej (místo ho), a tu mi ctihodná matka Literatura k mému velikému potěšení zase dva podobné nože do šlejsfirny přinesla, které služí: ptal se jej a tázal se jej. Já říku: Milá maticko! nedělejte si zbytečných outrat a mně zbytečné práce a nabruste si to na domácím brousku sama, nebo jakožto učená paní wíte, že již to se jest accusativ; nedávejtež tedy všechno jmění své accusativu a zpomeňte také na genitiv. Který pak vybroušený jazyk vysloví: ptal se nebo tázal se matku, dceru atd.? — Nyní kladu na svůj brus zabijáky mluwnice české: w kartech, w botech atd. Jaké to strašné skřípání! Sama brus se tomu diwí, že se snad někde w Čechách říká: ten kart, ten bot, a podle toho také: těmi karty, těmi boty, jako jsem skutečně „těmi hry“ a podobné pekelné skřípání zubů z úst Literatury slyšel; ale já těším svůj skřípající brousek tím, že poctiví Čechové, kteří jmění své w kartech prohráli, ne w roztrhaných botech, ale w roztrhaných botách chodíwají. Nyní vybrousím ještě z nowomodního nim a ní, které se jen po předložkách klade, prawoslawné rokokó jím a jí, a pak svou šlejsfirnu pro dnešek zawru. Beztoho sousedé na to skřípání již hubují. B. J.

Pražský denník.

P. Ludwík Ritter z Rittersberku zřídí w sobotu dne 13. března w konviktním sále o 5. hodině s večera hudební deklamovací besedu, při které pp. ou-

dové Žofinské akademie, pp. Jos. Fischer, Aug. Müller, paní Hoffmannová a sl. M. Müllerová přednášením původních hudebních skladeb, a slečna M. Lad. Zelinková a p. Kliment rytíř z Weyhrotheru přiměřenými deklamacemi v české a německé řeči oučinkovati budou. Programy a vstupní lístky lze dostati v knihkupectví Bedř. Krečmara a ve knihoskladu Jar. Pospíšila, pak u p. Rittersberka samého w č. 408. u 3 korun na uhelném trhu w 1. poschodí, před besedou ale w Konviktě samém. Pan Rittersberk si jak w hudebním tak i w českém literárním oboru znamenité zásluhy získal, máme tedy všelikou naději, že jeho beseda mnohými přátely umění navštívena bude.

Wlastenská zpráva.

W Nezabudicích pod Křiwoklátem založena jest od pražského doktora w lékařství p. Vinc. Jirůse, w té krajině zrozeného, knihowna. Šlechtný pan zakladatel nejen skříní a pěkný počet vybraných kněh pro knihownu tu nakoupil, nýbrž i skoro všemi časopisy českými ji zásobuje a po čas života svého každoročně ji podporowati přislíbil. Wznesený to zajisté prostředek, otčině své wděčným se proukazowati.

Trní a bodláčí.

Na jednom gymnasium w sewerních Čechách dokazoval jistý professor, že Justinian Veliký nebyl Slowan, alebrž Němec, následujícím způsobem: „Mezi dworany Justinianowými nacházel se též jakýsi Cerman čili lépe German, důkaz to, že dwůr Justinianůw byl dwůr německý a následowně i sám císař Němec.“ Týž pan professor uwádí na důkaz, že Čechové všecko vzdělání své od Němců mají, i ten příklad, že nejvýtečnější dílo, jakým se literatura česká posud honosí, totiž veliký slovník Jungmannůw, za původce svého má Němce, jak jméno jeho dostatečně dokazuje. Podle toho bychom museli soudit, že kdo se n. p. Kolář, Kolářík anebo podobně jmenuje, též mezi Čechy počten býti musí, a přece skutek ukazuje, že člověk takového jména může býti kowaným Němcem. — Na též gymnasium zřídili sobě zákowé do knihowny i české spisy. Knihowna však dostala se w moc prefekta, a ten, kdykoli někdo ze žáků českou knihu požádá, nejprv za odpověď mu dá, že není při ruce, na druhé požádání dá mu jinou knihu, kterou zák nechce, a po třetí wytkne mu přísně jeho drzost, jak může proti vůli svého představeného tak urputně na swém stát. Tak se děje, že záci ani k slovníku Jungmannowu, též w knihowně se nacházejícímu, přístupu nemají, jakkoli mnozí z nich úsilně o to k potřebnému poučení swému se zasazowali.

S m ě s.

Trh na ženy. W Benim-Suaru, dílu Berberska, býwá každoročně w ustanowený den rozsáhlý trh na ženy. Všechny dívky a wdowy, které we staw manželství wstoupiti hodlají, sejdou se na ten trh, we swůj nejskwělejší oděw jsouce přioděny, a rozsednou se na prostranném místě, jak se samo sebou rozumí, bez záwoje; w ruce drží každá šátek, kterýž sama utkala. Mužové, jimž se chce do ženění, obcházejí to pěkné zboží, jež se samo prodává, a pod záminkou, že jemnost šátku chtějí prohlídnout, prohlízejí si ženy. Líbí-li se jim některá, ptají se na cenu šátku, kterýž majitelka jeho wice méně wycení. Když se jí totiž kupec nelíbí, žádá nesmírně vysoký plat; je-li však kupec šwarňý, skrowný za šátek plat požaduje. Uzawře-li se koupě, musejí rodiče newěsty své powolení ku snátku dát, potom se děje zasnoubení a newěsta dostane šátek ten za

wěno. Manželka tím způsobem dobytá však nesmí se opět prodat, třeba i často manžela koupě welmi mrzela.

—m—

Nový baron. Jedna dáma chystala skwostný bál a poručila swému synowci, aby nezwal nikoho, kdo by buď baronem nebyl anebo stužku w dirce nenosil. Najednou přinese sloužící psaní, w němž jistý mladý pán žádá, aby do jejího salonu wejiti směl. Žádost byla welikým erbem zapečetěna a podepsán byl — baron Beisele!

*

Počet časopisů w Londýně a w Paříži. W Londýně vychází ouhrnkem 328 periodických spisů, a sice denně: 13, jichž 8 ráno, 5 večer. Třikrát za týden 4, dwakrát 5, nedělních 19, mimo neděle 35 týhodně. Mimo to 24 týhodníků (magazine), 147 měsíčně, 25 čtvrtletních pozornků (Reviews), 23 pojednání učených společností, 29 práwnických zpráv. Politické nowiny nejsou w tomto počtu zahrnuty. — Paříž je na časopisy ještě bohatší. Roku 1812. měla 45, r. 1825. 127, r. 1830. 309 časopisů; od r. 1830. až do Srpna 1846. 200 jich přibýlo, tak že se jich nyní 509 počítá. Z těch vychází denně 37, týhodně 98, měsíčně 225, čtvrtletně 61; třikrát týhodně 16, dwakrát měsíčně 56, třikrát měsíčně 9, půlletně 7. Wyjma politické nowiny jedná 15 o náboženství (6 pro protestanty, 1 pro Židy), 29 o práwnických záležitostech, 14 o přírodopisu, 22 o modě, 4 o marině, 10 o diwadle, 19 o zemské správě, 28 o wychowání, 37 o literatuře, 28 se zanáší uáwěstími a oznámeními, 18 rolnictwím a zahradnictwím, 10 knihkupectwím, 4 mathematikou, 4 průmyslem, 33 obchodem, 14 hudbou.

—p.

Moskwa slawí w Září b. r. 700letou památku swého založení. Moskwané myslili, že slawnost zwýšena bude otwřením železné dráhy, z Moskwy do Petrohradu wdoucí — ale z toho nebude nic, neb s jistotou wí se, že se teprwa na jaro r. 1848. otwřiti může.

—p.

Kdo nepokračuje? Někdo wrátíw se ze swé otčiny, kterou byl na nějaký čas nawštíwil, byl tázan, jak to tam wyhlíží? „Wšechno se tam již změnilo,“ odpověděl, „wše jinak již wypadá, jenom děti školní jsou ještě pořád tak malé, jako před desíti lety byly.“

—ský.

Nowé knihy.

Národní báchorky a powěsti od Boženy Němcové. Sw. VI. W Praze 1847. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. Wel. 16. Stran 128. Cena 12 kr. stř.

Školní písně, Wlasti a Cirkwi ku vzdělání české mládeže wěnowané od P. A. Neumanna, kněze církewního. W Praze 1847. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. Wel. 18. Stran 243. Cena 18 kr. stř.

Co gíau odpustky? a kterať gích došjet lze? W Praze tiskem arcib. tiskárny. 1847. 8. Stran 22. Cena 3 kr. stř.

M. Gógola Zábawné spisy. Swazek třetí: Dokončení powěsti o panu Matějowí atd. — Plášť, powěst z úradnických sfér Petrohradských, přel. od Hawla Borowského. — Podobizna, přel. od K. Stefana. W Praze 1847. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. 12. Stran 277—410. Cena 20 kr. stř.

Z toho též o sobě dostati jest:

Plášť, powěst z úradnických sfér Petrohradských. Z ruského M. Gógola přel. H. Borowský. 12. Str. 48. Cena 7 kr. stř.

Podobizna. Z ruského M. Gógola přel. Kr. Stefan. 12. Stran 84. Cena 10 kr. stř.

Číslo 31.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podlouhým č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

13. Března
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročních třikráte za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patrienou
obálkou 2. zl. 36 kr.

Zpěv na Karlštejně.

Duchu velký — Karle náš, a
Ty svůj pomník obléáš, a
Na něm světu pro vše věky b
Psány tvoji slávy wděky. c
Národ český stráž mu dává, a
Za panaše prowlává: c
„Od hradu dále!“ c

Otče Čechů — Karle náš, a
Snad své syny ještě znáš, a
Po sta letech lásku tvoji
Zachovali s duši svojí, c
Tisíc srdcí — tisíce stráží — c
O hvězdy se hlas odráží: c
„Od hradu dále!“ d

Králi Čechů — Karle náš, c
Korunu teď jinde máš, c
Na twrzi je oblakové, c
Stráž tam drží cherubové, c
Slavnější je teď wolání c
Na hvězdnaté hradu bání: c
„Od hradu dále!“ d

J. Picek.

Něco z dějů widenských.

2.
Dwojswatba r. 1515.

Wůbec známo jest, kterak císař Maxmilian I. po celý čas svého žiwobyti a panování hlavně k tomu prohlížel, aby moc a slávu rodu Habsburského pro budoucí časy co nejvíce upewnil, zwelebil a rozšířil. I byltě on sám již za časů otce svého císaře Fridricha III. (1477.) Marii, dceru Karla Smělého, wévody Burgundského, za manželku pojal a tudy krajiny nizozemské, obchodem a bohatwím kwe-
tující, k zemím svým rakouským připojil. Na to zasnoubil syna svého Filipa Krásného s Johannou, dcerou Ferdinanda Katolického, krále Arragonského, a Isabely, králowny Kastilské, po nichž ona nesmírné země říše Španělské w Ewropě a Americe zdědila. Chtěje pak konečně rodu svému také právo ke koruně České a Uherské ujistiti, po mnohých wyjednáváních s králem Wladislawem roku 1515. dwojswatbu umluwil tak, aby jeden z jeho wnuků, Karel neb Ferdinand, Annu, dceru Wladislawowu,

Ludwik pak, syn Wladislawůw, Marii, wnučku Maxmilianowu, za manželku pojal, jakož i další smlouwu s králem Českým a Uherským učinil, který by rod jejich dříve wymřel, toho země aby druhému k dědictwí připadly. Tento dwojsnětek slawen jest we Widni dne 22. Čerwence 1515. s neslýchanou dotud okázalostí a nádherou, jakož o tom wídenští souwecí kronikáři, zvláště očité swědek, powěstný tehdaž professor a básník Jan Cuspinianus čili Spießhammer, wyprawují. Jelikož pak sňatkem tímto základ ke spojení koruny České a Uherské s domem Habsburským položen jest, spojení pak toto na budoucí osud a wywinowání se obou těchto zemí největší wliw mělo, podáváme zde obšírný a wěrný obraz slawností a radowánek při této příležitosti držaných, doufajíce, že čtenářům našim newhod nebude, an se nám dosawáde ouplného popsání této pro děje české a uherské předůležitě dwojswatby u českých kronikářů dočísti neudálo.

Obdržew císař Maxmilian I., právě na sněmě říšském w Augsburgu meškající, zpráwu, že král Wladislaw s bratrem svým Sigmundem Polským do Widně přijíti chce, opustil kwapně shromážděné stawy říšské a pospíchal do Widně, aby tam příprawy k poctiwému uwitání hostí svých činiti a čestné posly do Prešpurka jim naproti odeslati mohl.

Dne 16. Čerwence 1515. potkali se ponejprw mocnářowé wyše dotčení u Trautmannsdorfu. W průwodu císaře Maxmilianu nacházeli se všickni jeho ministrowé, nejwyšší šlechta rakouská a 2000 wybraných jezdců; Wladislawa, krále Českého a Uherského, prowázeli co nejskwěleji odění uherští magnátowé a wice pánů českých, komonstwo pak též přítomného Sigmunda, krále Polského, záleželo z Poláků, Kozáků a Tatarů w naskrze nových, národních oblecích s vysokými chocholy na hlavách, welmi malebně se wyjímajícími, při čemž každý národ i svou vlastní hudbu měl. Když byli uherští magnátowé tak četné komonstwo Maxmilianowo spatřili, ulekli se welice, domníwajíce se, že císař proti nim nějakou zradu a lest obmejšlí, brzo však o nedůwodnosti bázně své se přeswědčili. — Celý průwod tento poskytoval welikolepý pohled. Napřed

nešen jest císař Maxmilian w nosidlech, zlatem a čerwcem vykrášlených. Jej následowal králewic Ludwik w šarlatowém, zlatem protkaném oděwu na komoniskwostnými pochwami pokrytém. Na to wzezena jest sestra jeho Anna, předrahým rouchem oděná, w naskrz pozlaceném, osmi brúnami taženém woze. Za ní jel král Sigmund w rásném plášti šarlatowém a birytě z bílého aksamitu s wlažícím na něm červeným chocholem. Konečně nešen král Wladislaw w nosítkách červeným aksamitem a zlatem ozdobených, oděn w přeskwnostné roucho krále Uherského.

První obapolné rozmlouvání a wyjednávání trwalo asi půldruhé hodiny, náčež držána honba, po níž král Wladislaw s dětmi swými w Trautmannsdorfě, král Polský w Egersdorfě a císař w Lachsenburce i s komonstwy swými přenocowali. Druhého dne na to zrána slawný wjezd do Widně, a sice w tomto pořádku držán jest. Okolo 1500 čerwcem oděných měšianů widenských, w jichž čele šest ozbrojených rádních pánů jeho, wyslo wstříc císaři a hostům jeho čtvrt míle za město; za nimi šlo 500 mužů pěšího wojska říšského, dlouhými kopími a ručnicemi ozbrojeného; až k branám městským wyslo weškeré duchowenstwo ze všech klášterů widenských, swaté ostatky, kříže, korouhwe atd. nesouce, pak mládež školní, každé dítě praporeček, rakouským, uherským a polským znakem ozdobený, w ruce držíc, jakož i ostatní swětské kněžstwo, všickni studující, učitelowé, bakaláři a mistrowé university widenské, konečně pak cechowní pořádkové se swými praporci, jichž se asi šedesáte čítalo.

W čele průvodu wenkowského do města přicházejícího jelo oddělení jízdy ze všech přítomných národů, pak uherští, čeští a polští šlechticowé, prowadzeni jsouce polní hudbou swou; na to ministrowé i rádcowé císaře a obou králů, za nimi císařští polní trubáčowé, pak králewic Ludwik a král Sigmund Polský na koních. Za těmito císař Maxmilian a král Wladislaw w nosítkách nešení, okolo nichž nejvyšší ouředníci a šlechticowé pěšky se ubírali, konečně princezna Anna w pozlaceném woze, opět osmi brúnami wzezená. Za ní pak jelo 800 nádherně oděných rytířů, dále ostatní jízda, wozy a neschíslný daw z celého okolí se shluklého lidu, při čemž koní, jenž k průvodu tomu patřili, 3500, jiných pak k 600 napočítáno jest. — Wjezd do města trwal celé dvě hodiny a ubíral se Wlnowou třidou (Wollzeile) k chrámu sw. Stěpána, kde před hlavní branou biskup s kapitolou swou přichozí očekával, jim požehnání udělil a na to w kapli císařské slawné „Tě Boha chwálíme“ držel, náčež král Wladislaw s dětmi swými w císařském bradě, bratr jeho Sigmund w tak zwaném zaječím domě, někdejší m. to sídle krále Matyáše Uherského, ubytování jsou.

(Dokončení.)

D o p i s y.

Z Widně. (Slowanská hudební beseda.)

Masopust a s ním bály a reduty nám utekly a dnové postní nastali, doba to, již bychom alespoň zde we Widni per excellentiam dobou koncertů a hudebních akademií vším právem nazwati mohli. I Slowané zdejší, pamětiwi jsouce, jak blahodějně první dvě w minulém roce zde uspořádané besedy čili, jak je widenský swět nazývá, koncerty slowanské pro interessy zdejšího Slowanstwa působily, nechtěli zůstati pozadu a uspořádali třetí slowanskou besedu, jenž dne 6. Března b. r. o 8. hodině u wečer, a sice opět w tanečních, skwěle ozářených a právě wkusně obnovených síních „U kytky“ w Josefowském diwadle dáwana byla. Welmi přízniwý wýsledek obou prwních těchto slawností příčinou byl, že jsme již dlouho napřed co nejsrdečněji na tuto třetí se těšili; i nezklamali jsme se nikoli w naději swé; nebo téměř wšecky kusy byly tenkrát tak wýtečně přednášeny, že i my hudební zábawu tuto vším právem koncertem nazýwati můžeme.

Záležel ona z osmi čísel, mezi nimiž se dvě instrumentální a šest zpěweckých nacházelo. Počátek učiněn welmi zdařilým i wýrazným a k wšeobecné žádosti opakowaným sborem od Wojáčka, k textu od Furcha: „Powzbuzující“ zhotoweným; na to přednášeny powěstným zdejším mistrem Mortierem de la Fontaine dwa kusy na pianě, na Händlůw motiv, a potom fantasie na motivy z Webrowa „Čarostřelce“, s takowou brawurou a uměleckou wýtečností, jaké se nám při každé příležitosti we hře tohoto umělce dosti nadiwiti nelze, začez se mu, jakož i za laskawé a ochotné jeho k zábawě této se propůjčení hrmci pochvaly dostalo; potom zpiwán a opakowán utěšený čtweropěw ilirský: „Složno, složno, bratjo mila“ od Rusana, po kterémž přednášela slečna Swatošowa, w diwadelním swětě pod jménem Hellwigowa pochwalně známá, „Sekáče“, píseň od Orebského, mimo čtyry jiné národní písně: „Ach není tu, není“, „Žezulinka kuká“, „Chowejte mne, má matičko“ a „Zelená se louka“, welmi zánimawé s wšeobecnou pochwalou, doprovázena jsouc na pianě p. Č. Gutmannstalem. Po ní wystoupil náš mladinký krajan Laub na housle a přednášel: „Air septième“ od Beriota, při čemž jej p. Král na pianě prowadzil, pak variace na „Sil jsem proso“. Známať Wám wýtečná hra tohoto mladistwého hudebního diwotworce a tedy netřeba opakowati, že i nás tenkrát, zvláště w Ole Bullowých variacích okouzlili zwuky houslí jeho; i bude-li mladistwý umělec tento u wzdlání swém tak jako posud pokračowati, nadíti se jest, že brzo s korifej první třídy o palmu bude zápasiti. Na to zpiwal z prwnějších besed známý Ilir p. Stazič tři dílem již powědomé chorwatské písně: „Děwa čarnovoka“ od Vukotinoviče, „Kamena děwa“ od Mihanoviče a „Sila lépo-te“ od Vraza, wšecky w hudbu uwedené od Livadiče, wydajným a líbezným hlasem swým tak zdařile, že je k powšechné žádosti na díle opakowati musel; potom provozován čtweropěw od Wašáka: „Spi má zlatá“, a ku konci sbor: „Pocestný“, báseň od Čelakowského, zpěw od Jelena, kterýžto, zalibiw se jak bodrým obsahem tak i zdařilou hudební skladbou, při hluché pochwalě opětován byl. Jak tento, tak i první sbor řídil tentokrát krajan náš p. Antonín Doležálek, pochwalně to známý býwalý ředitel ústawu slepých w Pešti.

Obecenstwo bylo tak jako při prwnějších besedách i u wečer tento welmi čtné a wybrané, záležejíc opět z osob téměř všech stawů a hodností, jakož i kmenů slowanských, zvláště pak u welikém počtu nalezti se dala tenkrát zdejší krásná pleť; nás ale wůbec to mile překwapilo, že počet mužů wážnějších a usedlejších, těchto zábaw oučastnými se činících, při každé besedě se množí, tak že národní slaw-

nosti tyto pro uvědomění, vywinování se a pěstování interestů slowanských den ode dne blahodárněji oučinkují a jich důležitost w národním ohledu více a více wyswítá. — Mezi cizími nás tehdaž nawštíwiwšími hostmi spatřili jsme také pana Kašpara Féjerpatakyho, známého to horliwého Slowáka a kniháře z Liptowského sw. Mikuláše, pak pana dra. Demetra, rovněž obecnstwu našemu již powědomého ilirského básníka, kteřížto meškající právě we Widni besedě této přítomni byli, a jak nadíti se bylo, welice se z ní potěšili; že i ostatní, teprw po 11. hodině síně besední opustiwsí obecnstwu s národní touto zábawou ouplně spokojeno bylo, twrditi netřeba, důkazem toho byla, při sterónásobném: „Sláwa, Wyborně, Živio, Živila!“ prowołávání, na jewo dawaná zasloužená hlučná pochwala, jakož i, jak již podotčeno, téměř po každém kuse o jeho opakování powšechně projewená žádost.

Wzdávajíc tuto jménem všech přítomných pp. wyborům, jakož i všem ostatním, k wywedení utěšené zábawy této laskawě a ochotně se propůjčiwším, swé powinné díky, přednášíme zároveň šetrnou prosbu, by onino, pamětlíwi jsouce důležitého účelu besed těchto pro zdejší slowanské interesty, we zpanilomyslném swém počínání nikoliw neustali, nýbrž brzo opět, a pokud možná ještě w tomto postě, podobnou zábawou nás obradowat si nestěžili!

A. R. S.

Z Nowých Dworů. (Škola.)

Dne 3. Března byla na hlavní škole nowo - dworské pátletní zkouška, kterou nejen wysoce důstojný a welebný biskupský vikář okresu kutnohorského, schwálený pan Antonín Procházka, milovník vlasti, slavný úřad nowodworský a mnoho jiných welectěných pp. hostůw, anobrž sám wysoce urozený a šlechtetný majitel panství nowodworského, pan hrabě Jindřich Chotek z Chotkowa a Wojnina i jeho dobromyslná choť, wysoce urozená paní hraběnka Karolina, přítomností swou poctiti ráčili. Přítomnost wznešených a drahých osob těchto, zdařilé odpovědi žáků, kteří dobrou powěst nowodworské školy opět chwalně opodstatnili a české zpěwy, jenž z úst dětských co z hrdelek slawičích libě se wlnily, zajisté každé srdce přesladce dojaly, ale i to přání w něm wzbudily, aby po celé vlasti naší od panstwa a učitelstwa školy tak pěstowány byly; owšem že by pak milá naše mládež we mravnosti a wědách očihladě prospíwala a tak opravdowá na prawé wíře a srdečné lásce spočiwající národnost utěšeně rozkwétala. Dobromyslná paní hraběnka si we škole wedla jako máti mezi dcerami, mluwíc s nimi, radíc jim, napominajíc je, dříve již žákům pilným české a německé knihy, malé a velké obrazy a peníze, žákům pak chudým obého pohlaví celý oděw a punčochy rozdawši. Kdybych tím nechtěl prowolat k jiným: Jděte a čňte to samé, ani bych newedl, že dárky tyto na panství rozsáhlém štědrou hraběcí rodinu mnoho set zlatých ročně stojí. Sláwa Ji! Díky Ji! — Weledůstojný čestný p. děkan nowodworský a spolu ředitel školní, welebný p. František Kruch, má o zwelebení školy nowodworské zásluhy znamenité, aň nejen wyborně vše weđe, nýbrž sám také zeměpis, dějepis, písemnosti, štepárství přednáší. Uznávaje s hlubokou poklonou jeho opravdowé zásluhy, připomínám, žeby wydáním půwodních školních písní swých tyto swé zásluhy jenom dowršil. Nedbaje na to, že skromnost jeho uražím, jednu z jeho českých písní, které o zkoušce weřejné zpíwány byly, na důkaz tuto zwřejním:

Neni wětši radosti,
Jako mladým býti;
Mladost nezna starosti,
Wšady trhá kwiti;

Nuž budme rádi,
Ze swého mládí,
Wesele pějme,
Blaha si přejme;
Dokud kwěte wěku máj,
Swět je nám rozkošný raj.

Neni wětši radosti,
Jako pilným býti,
W mládí sobě pilnosti
Wěnce k stáří witi;
Nuž budme pilni,
Dokud jsme silni,
Ať chutná sladce
Nám naše práce,
Lenost weđe k žebrotě,
Pilnost k hojně odplatě.

Neni wětši radosti,
Jako mravným býti,
Drahý poklad blahosti
W srdci čistém míti;
Cnost nechť se záti
Na naší twáři,
Nestydatosti
Budme wždy prosti;
Ejhle lidskou obludu:
Dítě bez cti, bez studu!

Neni wětši radosti,
Jako s Bohem žiti,
S Bohem kráčet k wěčnosti,
Dítkem jeho býti;
Pod správou boží
Štěstí se množi;
Dobře se děje,
Komu Bůh přeje;
Zlého nic se nemůž stát,
Bude-li nás Bůh mít rád.

Ruská literatura.

(Dokončení.)

Cesto- a národopisné odwětwi pěkně pučí. Nejdůležitější w tomto ohledu kniha jest: „Mrawy, obyčeje a památnosti všech národů zenské koule. Wydawané Semenowem a Stojkowičem s pomocí mnoha jiných. S rytinami. Moskwa. Swazek I. Wýchodní Indie od Tjutřewa.“ Wážnost tohoto díla jest proto weliká, že je, co se wýchodu dotýče, můžeme považowati za bezprostředné půwodní pramen a ne pouhou kompilací překladů.

„Zpomínky Tadea Bulgarina.“ Mnoho zajímavých dat, a však mnoho arrogance s náramnou kousawostí.

„Písma z Říma od znamenitého wydawatele „cesty po swaté zemi“. 2. části.

„Anglická Indie w roce 1843.“ Sepsal hrabě Wren. 3. části.

Z historických podotknem:

„Historie Nowé Seči. Sestawená z dokumentů zaporožského archivu.“ 3 swazky od Skalkowského. Odessa.

„Krátký náskres historie literatury ruské od Askoršewského.“ Kyjew. Ne welmi velké ceny. Zwlastě w úsudcích o nové literatuře jest spisowatel welmi stranný.

Wyborná a welmi důležitá naproti tomu jest „Historie literatury od Šewirewa,“ známého to důmyslného ruského kritika.

„Nikolaj Aleksiewič Polewoj“ od Bělinského jest obšírná biografie, z níž posud žádný z našich časopisů nepodal krátký náskres, ačkoliw několik německých nás již předešlo.

„Historický atlas Rossie od Pawličewa.“ Wýtečná to práce.

„Návod k přednášení ruské literatury od Plaksina.“ Podobný návod byl by nám velmi potřebný.

„Slovník cizích slov, vešlých v soustavu ruského jazyka, od Kirilowa. Dvě části.“ Kéž by poznenáhla na místo těchto cizích slov pečali užívatí Rusové slowanských, pokud jen možná! Purismu v jazyku šetřit jest věc velmi žádoucí, ovšem výstřednosti v tom ohledu přisně jest se warowati.

„Zeměpis pro děti, 4 části od Studitského.“ Vytýkají mu přílišnou systematickosti.

O knihách ekonomických nebudem se zmiňowati, pokud se v nich nenalezají nowá poučení a zkušenosti.

„O ruském pěvci“, sbírce národních ruských písní s průvodem fortepiana, již jsme se jednou zmínili. Cena jest velmi lewná. Nicméně nezdá se, žeby u nás nějakého odbytu byl našel, aspoň ještě v žádném koncertě aneb besedě nebyli jsme s těmito původními slowanskými zwuky seznámeni. Co se nestalo, snad se stane. Nám se nějak nechce ten německý kabát swléci a přistříhnouti si po slowanské modě nowý oblek. A přece máme k tomu již swrchowáný čas.

J. Sl.

P. Wocław wyučowaci ústaw w Praze.

Za našich dnů, jejichž heslo je wychowání a za ním krácející osvěta, musí každého vlastimila radost pojmuti, když widí, jak se nawzdor všem obtížím símě w outlá srdce wložené ujímá a blahodárně wykwétá. Tato myšlenka mně tanula na mysli, když jsem dne 27. m. m. z ústawu Wocłowa po skončené půlletní zkoušce domů se ubíral. Myslí, že se mnohemu zawděčím, když o působení jeho stručnou zpráwu podám. — Ústaw ten, do něhož se jenom chlapi přijímají, je na tři třídy rozdělen, w nichž se dle stáří dítek jejich schopnostem přiměřené předměty přednášejí. Mimo náboženství, čtení, psaní a počítání učí se dítky I. třídy počátkům německé mluwnice; w II. třídě se w počtech a mluwnici hbitě pokračuje, k čemuž přírodopis a cwičení w deklamaci připojeny jsou; w III. třídě mimo dočtené předměty, cwičení we slohu, země- a dějepis několik hodin zaujímá. Tyto předměty, arci půwodně w řeči německé přednášené, nicméně větší rozmanitosti a interessu nabývají, jelikož se vždy také w řeči české wykládají. Již dítky I. třídy přinášejí lehké české úkoly; mimo to we všech třídách české zpěwy, rozmluwy, úkoly atd. s německými se střídají. Český jazyk w tomto ústawu má šwar-ných reprezentantů — uweđu samého p. Wocla a známého p. Malipetra. K nemalému potěšení jsem se dowěděl, že p. Wocł w druhém běhu w III. třídě český dějepis w půwodní řeči přednáseti bude; spis, dle kterého se řiditi hodlá, je nedávno wyslý a k tomu nejlépe se hodící dějepis p. Neumanna. — Konečně připomenouti slušno, že pokoje, w nichžto se chlapi wyučují, čistotou a úprawností mile dojímají; po stěnách wywěšené mapy, přírodopisné obrazy atd. krásně na obrazotwornost dítek působí. — Zkouška se k spokojenosti všech přítomných odbyla, ano všech očekávání předčila; všeobecný obdiv zbudily předpisy záků; je to wěru velmi mnoho od 7—10letých dětí. Mnoho zdaru a setrwání!

Wlad. Hlawka.

Wlastenské zpráwy.

S opravdovým potěšením opět podáváme čtenářům swým zpráwu o pěkném působení velmi schopného, w Římě žijícího krajana. Jest to pan Wilém Kandler, požíwawší posud Klarowskou uměleckou fundaci, po jejímž wypršení ještě déle hodlá meškati w Římě. Má hotové tři weliké oltářní obrazy, jenž všechny pro Čechy jsou určeny.

Byly poslední čas wystaweny w Římě a welice se líbily, papež sám udělil dílně našeho krajana neobyčejnou čest swé návštěwy a posvětil jeden z těch obrazů, představujících sw. Josefa a určený od umělce pro kostel swé otčiny Kracowa w Boleslawském kraji. Druhý obraz (nejswětější Trojice) náleží jednomu kostelu w Kourimském kraji, třetí představuje sw. Kateřinu Sienskou. Tento poslední jest prý nejzdarilejší ze všech. Postawa swaté, klečící před oltářem, přízniwým osvětlením a wolně i uslechtilé drženým řasnatým rouchem obzwláštní dojem činí. Výraz twáře, pozdwižené w důvěře a odewzdanosti, jest mistrowský. Tento zdarilý plod našeho wlastenského umělce zdobiti bude gothický oltář proboštského chrámu jindřichohradeckého, pro kterýžto kostel i slawně známý malíř, professor Kuppelwieser we Widni, obraz na oltář maluje.

W Březové Hoře byla dne 6. Března držána letos již třetí beseda, a sice we prospěch průmyslné školy. (Předcházející prvnější dvě besedy směřowaly k jiným blahodělným ústawům, první k ústawu pro chudé, druhá k založení místní knihowny.) Návštěwa byla hojná a mezi hosty byl i známý spisowatel wlastenecký, důstojný pan děkan příbramský Ondrák. K rozmnožení zábawy zpíwal p. Příbík některé české písně, za které poctěn byl všeobecnou pochwalou. Wůbec sobě w záležitosti národní Březová Hora statně počíná, i blízkou zámožnější Příbram daleko za sebou nechávajíc, a všechny časopisy české nacházejí tam odběratelů. —

K 500leté slavnosti založení vysokých škol pražských zapsáno bylo příspěvků až do konce Února b. r. 83.018 zl. 58 kr. str., z nichž 57.801 zl. 54 kr. již odvedeny jsou.

S m ě s.

Neštěstí ohně. Nedávno shorelo pešťské německé diwadlo, a již všechny časopisy naplňuje zpráwa o podobném neštěstí w Karlsruhe, jen že toto mnohem jest obširnější, an při něm ke 120 lidí zahynulo. Krátký čas před tím wzňal se oheň i w stuttgartském diwadle mezi hrou, ale brzy jest udušen, tak že se we hře pokračowalo.

Nowý konwersační slovník! Takowýto chce jistý p. Fürth w Sondershausenu napsat; má obsahowat jména všech hospodských nejen ewropských, nýbrž na celé zemi se nacházejících. Chce w slovníku tom udat, kteří hospodští jsou nejzdworilejší, kde je nejlacinější jídlo a nápoj. „Oneu hospodský,“ zní návěští, „w jehož hostinci se stěnice nacházejí, čerwenou hwězdíčkou se poznamená.“

—m—

W Londýně, dokládá časopis „Punch“, se nachází circus, w němž umělecká jedna společnost swá představení dává. Všechny umělecké koušky, kteréž se jinde na koních provozují, na lokomotivách se tu představují. Tak na příklad jeden z umělců těch na dvou lokomotivách swé smělé skoky činí; jedna dáma na lokomotivu, kterýž w nejwvyšším kwapu po okrouhlé dráze přejíždí, zdobně tancuje, a dobře wycwičený jeden lokomotiv skrz obruč papírem potáhnutý skočí.

—m—

Nowá knížka.

Sbírka wšech robotních zákonů pro Čechy a Morawu s úřadů, která se naturalní roboty na gíně, wrchostem i poddaným prospěšnějším způsobem použiti může. Dle Leinerowa sestawený na český jazyk doflowně přeložený. W Praze 1847. Eklad, tiř a papír synů Bohumila Haje. S. Stran 118. Cena 36 kr. str.

Číslo 32.

14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých Alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročních třikrát za
týden, w úterý, w
čtvrtek a w sobotu.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podlouhým č. 8—1 w druhém poschodí přes dvůr).

16. Března
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patričníou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Z denníka učitelského pomocníka.

Roku 1835. prvního Srpna ubíral jsem se pln naděje a radosti z hláholu a lomozu pražského k tichému otcovskému domu, stave w myšlénkách powětrné zámky do budoucnosti; neboť jsem si dosti pochvalné vysvědčení jak z preparandy tak z ústavu warhanického vydobyl, zvláště jsem byl hrd na poznámenání (a tenkrát mnoho platilo!): „Er fann auch deutsch,“ jenž na mém učitelském vysvědčení stálo. Doma jsem byl ode všech s otwřeným náručím přijat a příbuzní moji honosili se tím, že mají strejčka „panem učitelem“. Byli by mne na rukou nosili.

„Jak dlouho to může trwat,“ myslil jsem, „abyš to nejlepší pomocnické místo neobdržel?“ Měl jsem doma wznešeného přítele, který od mého dětinstwí přízniw mi jsa u pana wikáře mnoho platil a často mi slibowával, že se o mne dobře postará; nemohlo mne tedy štěstí minouti. I žil jsem bez starosti; otec můj nebyl žádný chudás a tak mi ničeho nescházelo. Prožil jsem tak půl roku, a mezi tím nepřestal wznešený můj příznivec mne o swé přízni ubezpečowati.

„Co nejdříve bude místo w L— uprázdněno, žádný ti je newezme,“ prawil jednoho dne, když mi již přece čas dlouhý býti začal a já ho na jeho milostiwý slib upomenul. Místo to bylo po nějakém čase skutečně uprázdněno a já — zůstal na holičkách. „Bylo pro tebe příliš skrowné,“ prawil můj milostiwý příznivec, „mám pro tebe jiné za lubem.“ — „Tedy něco lepšího?“ pomyslim; „dobře! Milostpán jest přece dobrotiw; kterak se o mne stará!“ Když jsem mu z wděčnosti ruku políbiti chtěl, políbil on mne přátelsky we twář. Já byl šťasten, naděje mne sílila.

Zatím čas pořád ubíhal; widěl jsem to rodičům na očích, že si přáli, abych již někde umístěn byl, a ač dobrota a láska jejich nedopouštěly, by mi výčitky činili, hanbil jsem se konečně sám za to, že tak dlouho nečinným zůstávám. Toužebně čekal jsem na ono mi přislíbené místo; i dowim se, že pomocník tamější za učitele postoupil. Pln radosti a naděje spěchám k swému přízniwci, bych jej o přimluwu poprosil.

„Jest mi welice líto,“ prawil jakoby soucítě, „bez mého wědomí, dříve než jsem za tebe slowo ztratiti mohl, dosadil na ně p. wikár jiného. Nu, ale nedělej si z toho nic,“ těšil mne, který jsem co s oblaků spadlý zde stál, „nebude to dlouho trwati, že se ti cos ještě lepšího dostane.“ Já se poroučel; důwěra má w sliby jeho zmizela; weselá moje mysl byla ta tam. Stal jsem se zamyšleným, jakási wnitřní bázeň zmocnila se mne. Sám sobě byl jsem obtížný. Bouřliwá mysl má utwořila mi strašný obraz budoucnosti. Byl jsem 18 let stár; přibližowalo se jaro, kdež se k wojenskému stawu odvádělo. Na mého otce měl wrchnostenský správce pro jeho neohroženost s wrchu — já byl zajisté první w odvodu. Staw wojenský byl mi w jistém ohledu wždycky protivný — s hrůzou jsem na jaro pomejšlel.

W tomto trapném stawu ušly mi zase dva měsíce. — An jsem jednoho dne w myšlénky pohroužen w kruhu swých drahých seděl, přinesl mi poštovní posel psaní; přicházelo ze sewerních Čecho-Němce od bratra našeho souseda, jsoucího tam učitelem. Jak mi psal, dowěděl se od swého bratra, že jsem se učitelskému stawu oddal a že dosawáde bez místa jsem; psal dále, abych se bez meškání na cestu wydal, že pomocníka potřebuje a já že bych u něho službu přijmouti mohl. W osmi dnech měl jsem býti u něho. Toi byla woda na můj mlejn! Radost rozhostila se po obličejí mém, wrásky zmizely s něho, mysl má se wyjasnila, srdce radostným překwapením diw že z těla newyskočilo. Moji milí sdíleli radost mou se mnou. Tu — ó Bože! jaké to leknutí! Psaní bylo datowáno od 11. Ledna a já je teprw 27. Února obdržel. „Což mne neštěstí tak pronásleduje?“ bolestně úpim, „wywolil si mne osud za terč swé hry?“ Co jsem měl činiti? K dostawení určených osm dní bylo dawno již uplynulo; uprázdnená místa zajisté již byla obsazena. Jen jedna útěcha ještě mi zbýwala: psaní mohlo owšem 11. Ledna psáno, awšak teprw později na poštu dáno býti. Myšlénkou touto poněkud zotawen chystal jsem se bez meškání na cestu. Druhý den jsem wyšel. „Pryč, pryč odtud,“ mluwil jsem sám k sobě, „pryč z místa, kde učinění slibowé nic swatého wíce nejsou!“

Ti, jenž řeči materskou spříznění jsou se mnou, ti, jež jsem ctil, jež jsem div nezbožňoval, jejichžto slova prawdou swatou mi byla, ti mne zklamali, byl jsem jim příliš nízký, nestál jsem jim za to, aby mi slovo drželi; opustili mne v ouzkosti duševní, byli by mne nechali zoufati. Pryč odtud, abych je měl s oči! Zapru je, zapru, jako oni zapřeli mne; zapru i řeč, kterouž ani výživy sobě dobytí jsem nemohl; věčně věkův se k oběma hlásiti nechci! Pryč, a kdyby to na konec světa bylo!“ — Slova tato byla loučení se s mou otčinou.

(Pokračování.)

Něco z dějů widenských.

2.

Dwojswatba r. 1515.

(Dokončení.)

Na to po více dní držány rozličné weselosti a radovánky a wyjednawáno strany uzavření sňatku mezi dětmi Wladislawowymi a wnuky Maxmilianowymi, až i konečně dwojswatba tato k veliké radosti císařově uzavřena a den 22. Čerwence 1515. k odawkám ustanowen. Tohoto dne odebral se celý swatěbní průwod okolo 9. hodiny ranní do chrámu sw. Štěpána, welmi skwostně, zvlášť v kůru velikém, kde i podlaha zlatem protkáwanými koberci pokryta byla, okrášleného. Císař, oba králowé, jakož i králewic Ludwik postavili se na prawou, kardinal arcibiskup Ostřihomský, co legat papežský, kardinal biskup Kerkský, nuntius papežský, 14 biskupů a mnoho jiných prelátů, více knížat říšských a vysokého panstwa na lewou stranu hlawního oltáře, u prostřed jich pak stály princezna Anna a arcikněžna Marie, přenádherně oděné. Biskup Widenský četl na to slawnou mši sw. a Michal Bartolin, kardinal biskup Kerkský, měl slawnosti této přiměřenou řeč. Mezi tím byl se oblekl císař Maxmilian w postranním kůru u náhrobku otce swého, císaře Fridricha III., w přeskwostné roucho cisarské, na jeden milion zlatých ceněné, a na to kardinálem Ostřihomským s princeznou Annou na místě jednoho ze swých dwou podotčených wnuků oddán jest, při čemž k ní, jenž mu byla překrásnou, z drahých kamenů zhotowenou kytku podala, w tato slowa promluwil: „Ačkoliw jsme nyní Wašim Láskám swé slovo dali, že Wy naši manželkou býti máte, přece se to toliko we jménu našich dwou nepřítomných wnuků a s tím oumyslem stalo, Waši Lásku jednomu z nich za manželku dáti, jemuž my Wás také nyní slawně zasnujeme. A jakož wnuk náš Karel králowstwi Kastilské a Arragonské, jeho bratr Ferdinand pak králowstwi Neapolské děditi má, tedy jmenujem a prohlašujem Waši Lásku za králownu a žádáme, abyste co takowá korunowána byla!“ načež jí zlatou, na oltáři stojící korunu na hlavu postavil. Na to následowaly skutečné oddawky králewice Ludwika s arcikněžnou Marií, wnučkou Maxmilianowou. Po skončených obřadech pasowáno ještě přes 200 mladých šlechticů

na rytířstwi a slawné „Tě Boha chválíme“ zpíwáno, po čemž průwod z chrámu se odebral. Potom držána weliká hostina na Nowém čili Moučném trhu, jenž rozličnými stromy a krowím posázen jsa k háji se podobal, při čemž i okolní domy wywěšenými koberci, prápory atd. okrášleny byly; konečně pak provozowány i rozličné kolby a rytířské hry záwodní.

U wečer toho samého dne slawil císař ještě sňatek swého miláčka, statečného Sigmunda z Dietrichsteinu s dcerou Jiříka z Rotalu, nejvyššího to zemského maršálka a hofmistra arcikněžny Marie. Císař Maxmilian a král Wladislaw wedli newěstu k oltáři, a při hostině, s takowou nádherou připrawené, že téměř vše, co tehdaž objewený nový svět na zlatě, stříbre a drahých kameních skwostného poskytowal, na odiv tu wystaweno býti se zdálo, seděla ona opět u prostřed mezi císařem a králem Wladislawem; při kteréž hostině též král Polský, nowě zasnoubené králowské děti, králowna Dánská, wéwodowé Baworský, Brunšwický a Meklenburský, markrabě Braniborský, dwa kardinálowé, 13 biskupů, 16 knížat říšských a nescíslné množství hrabat, pánů a rytířů přítomno bylo.

Ještě po několik dní pak držány jsou hody, radovánky a rozličné hry rytířské, až konečně oba králowé i ostatní hosté, každý do swých zemí, se rozešli.

o stawiteli Petrowi de Gmynda, mylně Arler zwaném.

. Od Ferd. B. Mikowce.

W čísle 94. lonských Kwětů žádal kdosi o zpráwu o stawiteli chrámu kolínského. Požádán od pana Krannera uweřejnil jsem ku konci Října m. r. w pražských německých nowinách výsledky swého badání w této věci. Jmenowal jsem co takowého již tenkrát druhého stawitele pražského metropolitánského chrámu sw. Wíta, Petra, syna Poláka Jindřicha. Petr počal stawěti kůr kolínského chrámu r. 1360. (13. Ledna?) a dokončil jej w osmi letech. Welmi podobno jest, že při té stawbě použil výkresů swého předchůdce Matyáše z Arrasu. Již 8. Října 1368. zasvěcen jest nový kůr augustínským biskupem Hynkem. Na důkaz toho uwádím následující staré památní nápisy:

1) Dwa nápisy w presbyterium chrámowém, psané černou barvou na bílé obmítce, pohřichu však po posledním ohni nešikownou rukou obnowené. První zní takto:

„Toto stawen-
nj kuru počato gest
l. p. 1360 dne 13. Led-
na za času neygasněgějšho
knížete pana pana Karla
z Boží milosti cysare
Římskeho a krále če-
skeho skrze mistra
Petra z
Brandye“ (sic);

druhý:

„Ano MCCCLXVIII die VIII mensis Octobris dedicatus est iste Chorus et majus altare per Venerabilem in Christo Patrem D. D. Hincnem Episcopum Ladimuniensem Ordinis

Eremitarum S. Augustini in honorem B. Virginis et quae conditae erant reliquiae sunt: S. Joannis Apostoli et Evangelistae, S. Hypoliti Martyris, de statua Christi et de ligno Domini ut aliorum plurimorum Martyrum.“

(Roku 1368. dne 8. měsíce Října posvěcen jest tento kůr a veliký oltář skrze ctihodného w Kristu otce p. p. Hynka biskupa Ladimunienského řádu poustevníků sw. Augustina ke cti blahoslawené panny Marie, a složený jsou tu ostatky: sw. Jana apoštola a ewangelisty, sw. Hypolita mučedníka, sochy Kristowy a dřeva Páně jakož i jiných mnohých mučedníkůw.)

2) Současný nápis pod sochou Petrowou na hořejší galerii pražského metropolitánského chrámu, jenž takto zní: „Petrus Henrici Arleri de polonia, magister de Gemunden in Suevia, secundus Magister hujus fabrice, quem Imperator Karolus quartus adduxit de dicta civitate et fecit eum magistrum hujus Ecclesie, et tunc fuerat annorum XXIII et incepit regere A. D. MCCCLVI. et perfecit chorum istum a. d. MCCCLXXXVI quo anno incepit sedilia chori illius et infra tempus prescriptum etiam incepit et perfecit chorum Omnium Sanctorum et rexit pontem Multaviae et incepit a fundo chorum in Colonia circa Albeam.“

(Petr [syn] Jindřicha Arlera z Polska, mistra z Gemundenu we Šwábích, druhý mistr tohoto stavení, jež císař Karel čtvrtý přivedl ze zmíněného města a učinil stavitelem tohoto chrámu, a tenkrát bylo mu 23 let a počal říditi l. p. 1356. a dokonat kůr tento l. p. 1396., kteréhož leta počal stolice toho kůru a též w předepsaném čase započal i skončil kůr všech swatých a stawěl most wltawský i počal z gruntu kůr w Kolíně nad Labem.)

Nedávno pak w chrámě kolinském nalezen jest jiný současný nápis, který udání mé znova potvrzuje. Poslyšme místo z psaní pana F. X. Hawlowka, ouředního aktuaře w Kolíně, vztažující se na tento zajímavý nálež: „We zdejšími kostele,“ píše p. Hawlawek, „stál podle zakristie nepatrný oltář, který několik dobrodinců obnowiti dání se usneslo. Velký oltářní obraz se z této příčiny odstranil. Šťastnou náhodou weden šel pan Eduard Morstadt okolo zakristie a pozorował, že tam, kde obraz zawěšen byl, nějaké čáry shora dolů se nacházejí, a jelikož co milovník starožitností hned soudil, že by to nějaký nápis býti mohl, počal po odchodu nawštívitelů kostela na stěně, maltou owržené a wápnem obilené, škrabati. Zkouška se podařila, neb wyškral letopočet a několik latinských slow. Nemeškal mně to oznámiti. Dali jsme se společně do práce, a ejhle! po několika hodinách měli jsme se z výsledku nejlepšího radowati. Ukázal se nápis, literou ze 14. století na pěkném, čtwerhranném, twrdém kameně tesaný:

„Incepta est. hec. structura. chori. sub anno.
dni. m. ccc. l. x. februi. temporibus.
serenissimi. principis. dni. karoli. dei. gra.
imperatoris. romanor. regis. bohemie
p — petr. de. g. ... dia lapidari.“

(Započato jest toto stavení kůru roku Páně 136. Unora za časů nejjasnějšího knížete pana Karla z boží milosti císaře Římského krále Českého — petr. z g. ... die kamenka.) (Dokončení.)

Literatura.

Slowník německo-český Fr. Šumawského, o jehož dokončení mnohý, a sice podle kolikaleté zkušenosti ne bez příčiny, silně pochybowal, leží před námi w celé úplnosti, a lidé, kteří, podporující literaturu národní jen na oko, omlouwali se nedůvěrou w lidskou stálost, pozbyli tím zástěry a přihnou se bezpochyby do krámu pana Řiwnáče a rozeberou toto předůležitě dílo, jak se říká, na chwát. Přáli bychom od srdce p. Šumawskému, aby se slova naše

neprorocká zewrubně vyplnila; neboť w plné míře chováme přesvědčení, že by kdo jiný mezi námi všem překážkám byl odolati mohl. K tomu musí míti člověk tu roztomilou naivnost, ten lehkomyšlný humor a při tom též tu neoblomnou wytrwalost, a musí státi w tak nepoškvrněné powěsti swého charakteru, jako náš Šumawský, chce-li, aby mu národ s takowou důvěrou a láskou ku pomoci pospíšil. — Literární přátelé podporowali spisowatele ochotně i bezzištně. Když ku konci dílu prwního podniknutí wáznouti počalo, wzal Šumawský náklad mnoha tisíc s panským posmáním na sebe, jakoby mu w truhlci krony plesniwely, ačkoliw wěrně wyznal, že nemá ani halíře. On pracował od rána do wečera, w tiskárně se tlačilo, dwa swazky se vydaly a měly zaplacený býti. Co z toho? Šumawský si postěžował u swého příznivce doktora Fryče, který mu na wzácnou hypoteku poctiwého jména 1000 zl. stř. bez lichwy a bez ouroku půjčil, jen aby humorista swé oblíbené přísloví: „že je hanba býti na světě“ nikdy více z úst newypustil. Třetí swazek zaplatil krutým osudem odňatý nám wrchní inženýr Perner, na čtvrtý a pátý vydaly se akcie po 50 zl., jichžto nenepatrná zásoba od šlechtitných mužů (jména ta musí Šumawský oznámit, neboť dobře jest, abychom se wespolek znali) rychle se rozebrala. K poslednímu swazku potřebné útraty přijal opět dr. Fryč na sebe, přispěw takto radou i pomocí ku skončení národního díla. Wedle činu, který konán jest, záleží mnoho na tom, jak se stává, a tu třeba zwláště powděčnu býti muži, který pomoc swou opravdu, s apoštolskou ochotností a laskawostí přináší. —

Šumawský wyzývá pp. předplatitele, aby co nejrychleji nedostávající se jim swazky dobrati pospíšili. Poněwadž ale během těchto roků welká zásoba nových wýznamů sbromáždila se, umínil si pilný spisowatel wydati ještě jeden swazek asi 12archowý s dodatky, na který se buď u Kronbergra a Řiwnáče aneb u spisowatele samého předplácí 1 zl. stř. Podle počtu předplatitelů zřídí se též počet wýtisků, pročez rádně jest, aby, kdo si chce dodatní swazek zaopatřiti, předplacení co nejrychleji zaslal. Přáli bychom, aby i německé časopisy za dobré uznaly, oznámení to w několika řádcích swému obecenstwu na oči uwéstí.

Dále připravil Šumawský opět nové dílo k tisku, které, jak slyšíme, w solidním skladu synů Bohumila Haase pořádně vycházeti bude. Jest to úplný a přece stručný *Slowník česko-německý*, který, jak doufáme, Konečného fabričné zboží z krámu wytiskne. Co wůbec trpce rmoutí, jest ona literární neswědomitost a nedbalost, kterou se snad nikdo tak hanebně neprohřešil, jako obžalovaný dryáčník a wřejný lhář Alexander Dumas w Paříži, který ročně 80 swazků sepsal a mnohem více sepsati se zawázal. Proces jeho patří k nejhnusnějším wřejným skandálům. — O dotčeném slowníku podáme později zewrubnější zpráwu. —

Zbývá nám jenom ještě zmíniti se, že nemyslíme, aby welké dílo Jungmannowo kdy zbytečně býti mohlo tomu, kdo se swědomitě w pokladu jazyka našeho přebíráti míní. Tím důrazněji připomínáme, že ctihodný Jungmann až dosawáde swůj slowník členům Matice za polowiční cenu prodává, totiž za 23 zl. stř. pět ohromných dílů w čtwerce cestou knihkupců Kronbergra a Řiwnáče. Nedávno slyšeli jsme, že se asi patnácte oudů Matice hlásilo a welké wýhody té účastno se stalo. Nepochybujeme, že je podobných zámožníků daleko wětší počet mezi námi, jen že oni zapominají, jak důležitě jest, aby kniha mezi lid přicházela a ne u spisowatele w zapomenutí tla. Č.

Slowanské zpráwy.

* Z Bosny slyšeli jsme důležitou nowinu, že tam jeden wlastenec děje- a zeměpis Bosny k tisku připravuje. Byla

by to welewítaná a potřebná věc, zvláště pro novou školu sarajewskou, o jejímž založení jsme již dříve zprávu podali. Ještě jsme některé podrobnosti zwěděli, které tu sdílíme. Kromě wlského a německého i řecký jazyk se přednášeti má; školy budou dvojce, z nichž každá swého učitele máti bude, jedna pro wyznawače wíry řecké, druhá pro katolíky. Sibirský jazyk též nejenom cyrilskými ale i latin-skými písmenami přednášen býti má. Obec kromě bytu a paliwa každému učiteli 600 zl. stří. ročně wykázala.

* Synům knížete Srbského Swětozárowi a Petro-wi poslal nedávno turecký sultan rád čestný iftihar.

* W Jagru přebývající Srbové, ač počtem nehojní, lásku k vlasti a národu swému prokázali tím, že společnost založili nazwanou: Srbská jageráská čítárna. M. F.

Wlastenské zpráwy.

Z Klatow docházejí nás radostné zpráwy. Jeť — bohužel, bezpochyby — málo gymnasií, w nichž by se nejvyšším nařízením stranu nezanedbávání češtiny tak swědomitě zadost činilo, jako právě na klatowském. Jak blaze to na zdar weškerého učení působí, netřeba těm připomenouti, kdož wědí, že mysl, lásce k vlasti otwřená, ráda a ochotně wšeliké símě dobrého přijímá, spolu wšelikým mládeži brozicím scestnostem méně náchylna jsouc. Zásahu toho přede vším přičítati dlužno prefektu téhož gymnasium, důst. p. Růžickowi, muži obsáhle wzdělanému a w úřadu swém horliwému, jenž we spolubratřích swých — klatowské gymnasium je swěřeno benediktinskému konventu „na Slowanech“ — upřímných spolupůsobitelů nalezá. Wyučování českému jazyku, pokud se we zvláštních hodinách děje, obstarává w české literatuře neneznaný učitel hlavní školy klatowské, p. J. C. Formánek. Jak přirozeným a owšem nejsnadnějším způsobem se mládež k cizím jazykům, jmenowitě k latině wede, nech jediným důkazem zde jest rozšíření, jehož nesmrtelného Komenského „Orbis pictus“ zde došel. — Potěšitelné jest, jak se i w obywatelstvu klatowském nový, ušlechtilější žiwot počíná; w posledních letech staly se zde znamenité změny. Ze město toto rozkošným a rozlehlým parkem okrášleno bylo, i pomoci těchto listů již časem swým we známost přišlo; podnikawosti posléze zde bylého krajského hejtmána, hraběte Mercandina, hojně i obětowně wšude podpory nalezouc, proměnila místnosti, ježto dosud málo schopny byly oko wábíti, w sad opravdu utěšený, kterýž pěstitelům swým a wšemu oby-watelstvu klatowskému ušlechtilého oddechu poskytl. Tak byla téměř současně a owšem s nemalým pro privátní síly namáháním i opatrowna malých dítek zřízena, kteráž se pod učitelem panem Špačkém dobře daří; tak byla i nemocnice rozšířena i zwelebensa. Jak radostně, ano nadšeně i česká Thalie w tomto městě uwítána byla, bedliwějšímu čtenáři tohoto časopisu snad ještě w čerstvé paměti bude; bohužel, že se tyto ušlechťující zábawy častěji neopakowaly, a však těší se Klatované z naděje, že je letos opět návštěwa pana Tyla s p. Kaškou a možná i jinými oudy českého diwadla blahými wečery obdaří; kéž by pak tato opětowaná návštěwa massu českých her na dobro u nich udomácnila! Jak pěkní oučelové dají se s tak pěknou a newinnou zábawou spojit! Západní Čechy daly se sice zvláště na polední straně poněkud od východních Čech we wlasteneckém ohledu předskočiti, a však doufejme, že tím wytrwaleji na dráze jednou nastoupené wytrwají. Horliwost a činnost klatowské obce má w starší historii naší vlasti přeskwělé stránky, stránky, jež by jí jiná města zá-widěti mohla; i nelze pochybowati, že Klatowy opět na ono místo se postawí, jež jim historické zpomínky i wáha

jejich wykazují. Bystřé pokroky nejnowějších dob nemínuly se smocným účinkem na ně, již se jedná o zřízení besedy, od níž se mnoho dobrého očekává a kteráž prozřetelně započata a horliwě, a pražským heslem „rownost a swornost“ dále wedena budouc, swého blahoplného účinku se nemine; wždyť podobní ústawové na wenu w poměru ještě lepší budoucnost mají, poněwadž srostitějšími býti mohou. I sbírka pro nastáwající českou promyslní školu se chystá a podle ochrany, již nalezá, jest očekáwati, že hojná a jednoho z předních měst českých hodna bude. Že i literatura česká wice a wice upřímných milowníků w Klatowech a jejich okolí nabýwá, netřeba snad připomínati; i nejnowější zpráwy o přispěwcích, k Matici české došlých, to doswědčují; bohda že budoucně ještě hojnější budou. Zdař Bůh wšemu dobrému!

K. Š.

Pražský denník.

* Jak známo, bude oprawené průčelí naší radnice, jehož brzké dokončení se očekává, zdobiti šest welikých soch českých panowníků. Zwoleni byli Spitihněw II., Přemysl Otakar II., Karel IV., Ferdinand III., František I. a náš nyní panující zeměpán, císař a král Ferdinand V. Každá socha bude 9 stře-wíců zwýši a wyhotowení jejich swěřeno jest nejlepším rukoum, t. našemu wlastenskému umělci Josefowi Maxowí. Socha Karla IV., mistrowsky wywedená, stojí již hotowa w dílně umělcowě, též hotowy jsou wzory k Spitihněwu, Otakarovi a Ferdinandu III., kteří již do kameně se tesají; wzory ostatních dwou soch jsou ještě w práci.

* Wýtečný umělec wlastenský pan Josef Hellich wystawil w besedě městanské ouplné skupení wšech českých panowníků od nejstarších dob až na naše časy. Při důkladném uměleckém provedení i co možné podobnosti zwýšuje cenu obrazu toho swědomitá na mnoholetých studiích založená wěrnost wrozmanitých a malebných krocích. Na žádost přátel swých dá p. Hellich toto swé dílo od našeho nadějného krajana Konrada Wiesnera do ocelové plochy 17 palců vysoké a 24 palců široké wyryti. Kdo sobě žádá otisky, nechť w čas ohlásí se u pana F. B. Mikowce w č. 208—1.

00

P o z w á n í

k roční schůzce Jednoty ku powzbuzení průmyslu w Čechách w outery dne 23. Března 1847. w sále na ostrowě Zofinském. — Začátek jest hned o 10. hodinách ráno.

Předměty jednání:

1. Zpráva za celý rok.
2. Náwrh hlavního ředitelstwa následkem zpráwy a minění výboru, ustanoweného k dokonalému wyšetření stáwu našeho průmyslu ohledem na jeho peněžité a ouwěreční prostředky.

3. Wolení hlavního ředitele, jednatele a správce na místě wystoupiwších, J. Jasnosti knížete a altkraběte Hugona Salm-Reifferscheid-Krauthemského, barona Kristiana Kotze z Dobřse a pana K. A. Fiedlera.

Poznamenání. Podle §. 28. správních pravidel má každý wolný přístup k roční schůzce Jednoty, kdo její působení seznati žádá.

Od hlavního ředitelstwa Jednoty ku powzbuzení průmyslu w Čechách.

Nowá knížka.

Obrazy swěta, čili popsání rozličných národů, jejich žiwota, způsobů, obyčejů, mrawů atd. Wydávány od Jana Slaw. Tomička. Swazek 4. (S obrázkem.) 12. Stran 289—384. Cena 20 kr. stří.

Číslo 33.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podlaubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvéře).

18. Března
1947.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilovu (v Nových alejích na Novém Městě č. 116) vydává po pátečních, třikrát za týden, v úterý, ve čtvrtek a v sobotu.

Předplácí se na čtvrt léta 1 sl., na půl léta 2 sl., na celý rok 3 sl. 45 kr. stř. U c. k poštovních úřadů Rakouského mocnářství příloha s patrikou obálkou 2 sl. 36 kr.

Z denníka učitelského.

(Pokračování.)

Kráčím na mysli pobouřen pevným krokem dál a dále; měl jsem sedm mil co jíti. Powětrí bylo wlhké, sníh tál, cesta byla nepřijemná, kluzká; kolikrát jsem se po kotníky brodil ve vodě. Okolo poledne přijdu na M—. Byl jsem velmi unaven; něco málo pojedw a wypiw sklenku nektaru českého barwy granatové, ubíral jsem se dále. Byla neděle. Byvalý učitel můj měl w S—, w poněmčeném to městečku, strýce učitelem; použiw příležitosti poslal mu po mně vypůjčenou sobě od něho mši. Z lásky a vážnosti pro něj zašel jsem si přes půl třetí hodiny, bych mši odewzdal. Nepowědom cesty musel jsem se na ni doptáwati. I u všech všady! což nemám wyswědčení: „Er fann auch deutsch?“ a přece na mou otázku odpowidajícimu slova slowoucího nerozumím! Poslouchám bedliwěji, špičatím uši, chytám každé slovo odpowěd mi hrubým, křiklawým hlasem dáwajícimu od ust — nic platno! Posuňky mi musel cestu ukázati; překousaným, na polo spolknutým, zpotwořeným slowům jsem nerozuměl. Byla to němčina! „No, to bude krásná mela, zůstaneš-li w této krajině,“ pomyslí si a nemohl jsem se zdržeti smichu. Kráčím dále. Bylo pět hodin, když jsem k městečku dorazil; schylowalo se k večeru. Přijda ke škole byl jsem na rozpacích mám-li wejiti, neboť bylo mi dobře známo, s jakou wlidností páni učitelowé, zwlášť ale jejich paničky, cestující pomocníky uwítawají. Tu jim spilají darmožroutů, tam poběhliků (tito často cestují, aby jen vlast sezna-li *). jinde zase žebráků, a dajíce si wšecka wyswědčení, wšechny attesty ukázati a celou biografii wyprawowati, bác! je grošem podarují, myslice ještě, kdo wi co jim dali. Takowi páni učitelowé zapominají, že byli jednou také pomocníky, a snad mizernějšími než ten jest, který je, na lásku k bližnímu a na kollegialnost se spoléhaje, o podporu žádá, a který by je pro wšecko na swětě přítomností swou

nebyl počtil, kdyby je byl znal; oni ani nezpomenou, ani jim na mysl nepřijde, že tento opowrzenec jejich dobrodincem později býti, že se z něho často swětů známý muž státi může. Pokorný, majitel diwadla we Wídni, byl též školním pomocníkem; jestli kdy kterého nadutého pana principála grošowé podpory potřebowal, newím, ale to wím, že by mu nyní aspoň několik tisíc grošů za ten jeden dáti mohl. Awšak jsou též učitelowé, jimžto wšecka čest a chwála patří. — Postaw chvíli rozpacité před školou dodám si pak přece smělosti a wejdu tam, kdež jsem několik hudebníků, bawících se bráním kwartet, natrefil. Složiw učiteli, drobounké to postawičce, swou poklonu a odewzdaw co jsem k odewzdání měl, u sedl jsem na jeho pobídnutí. Uwítal mne wlidně, ale paní učitelka na mne jaksi skoumawě a mrzutě pohlížela, a když mne ji co swého krajana předstawil, hostejným „fo?“ mne přeměřila. Po upokojení zwědawosti pražskými nowinkami rozešli se hudebníci. Byl jsem tomu welice powděčen; toužil jsem po odpočinutí. Nezwyklého chůzi, zimou a mokrem celého zkřehlého bolely mne nohy nesmírně. Po skrowné wečeri wedl mne pomocník na lůžko. Záwrať mne chytala, když jsem swou ložnici spatřil. Byla to býwalá, stará školní sednice bez oken a jen s půl dwěrmí; w koutě stála chudinká postel. Wítr, použiw wolného průchodu, hwízdal na roztlučené tabulky, jakoby se mi w očekáwání zklamanému wysmíwal. „Jest to mé lože?“ ptám se pomocníka. „Ano,“ odsekl tento mrzutě. Potlačiw z prsou se deroucí bolné wzdychnutí a jen napolo se odstrojiw, lehl jsem do postele. Leknutí mé ale nemělo mezi, když i pomocník ke mně do postele lehal. Sehnaw mne až na zeď a swrchnici beztoho skrownou se mne stáhnaw, nechal mne ležeti odkrytého. Promočen a zkřehlý ležel jsem na jímě pokrytém, trpytici se zdi — bez prikrywadla! Staw můj byl strašný. Tu noc silně mrzlo; po malé chvíli nemohl jsem žádným oudem hnouti. Nezvyklý šest mil denně w takowém počasí jíti, cítil jsem ukrutné bolesti w celém těle; zdálo se mi, že mi tuk w kostech zmrznuł. Mráz mi proniknuł i mozek — diw že jsem nezoufal! Tak jsem to přece dále wydržeti nemohl. O

* Jsouť owšem také toulawí, práce se štítící aneb k úřadu neschopní učitelští; awšak jsou to zuamenaní, jež lehce od cestujících pořádných rozeznati lze.

jedné hodině s půlnoci wstana, ani oka nezamhouřiw, obuji promočené punčochy a boty, obléknu kabát, stáhnú zimní čepici až přes oči a s bolestnými wzdechy na rozlámané židlici, podoben zmrzlému došku, sedě očekávám blemejzdim krokem blížící se ráno. Krwe jsem w sobě necítil ani za náprstek, za to ale všickni citowé moji pobouřili se proti tomuto nelidskému bezcitunému jednání. Tak přítel přitele, tak krajan k cizotě lnoucí krajana, tak učitel učitele — owšem, byl jsem jen pomocník!! — uwítati, tak jej pohostiti může! Fi, hana takowému nečlowěku, jemuž již powolání jeho lásku k bližnímu káže; hana ale muži, jenž pod vládou pantoflowou pokorně a trpěliwě státi — a žiti může! Neníť on owšem ničeho lepšího hoden, než aby žil — žil ku swé vlastní hanbě!

(Pokračowání.)

Něco z dějů widenských.

3.

Cár Petr Weliký we Wídni r. 1698.

Petr Weliký, ~~cár~~ Ruský, nawštíwiw r. 1698. Anglicko i Hollandsko a chtěje odtud do Wlach se podíwati, přišel na této cestě, prowázen jsa miláčkem a ministrem swým Lefortem, také dne 6. Čerwna 1698. do Wídně. Ačkoliw toliko na zapřenou (pod cizím jménem) cestowal, byl přece od císaře Leopolda I. co nejskwostněji uwítán a w palácu hraběte Kinského w předměstí Gumpendorfu, k tomu konci co nejskwěleji připrawěném, i s komonstwem swým ubytowán. — Dne 29. Čerwna, jakožto na den jmenin jeho, skládána byla jemu účta a přání ode všech císařských dworánů a dworních šlechticů, načež u wečer skwostný bál dworní držán jest, při čemž všickni ministři, dworané a dworní dámy, jakož i přítomní zde cizí wyslancowé a přes 600 jiných hostů, všickni co nejnádherněji oděni, přítomni byli, a o 10. hodině při zwuku trub a kottů překrásný ohněstroj, jehož průčelí písmeny V. P. Z. M. (Vivat Petrus Zar Moscoviae) nádherně se trpytící působily, vypálen byl. 11. Čerwence držána w cis. letohradě Favorite nazwaném, na předměstí staré Wídně ležícím — nynějším to Teresianum — skwělá maškaráda, při níž kolik set osob z nejvyšší šlechty w kroje všech národů a stawů, jako: Turků, Španělů, Chorwátů, Šwýcarů, Rusů, Mouřeninů, Židů, otroků, Cikánů, zahradníků a t. p. oblečených se najíti dalo. Císař Leopold dělal s císařownou domácího pána a paní, arcikníže Josef byl oblečen co Egypťan, arcikníže Karel co Nizozemec, weliký pak Eugen Savojský představowal toliko sprostého sloužícího. Cár Petr, jenž byl co hollandský sedlák přestrojen, wywolil sobě za společníci hraběnkú Johanu z Thunů, krásou swou toho času proslulou, a byl nad míru wesel, zpiwal ruské písně a tancowal až do bílého rána. Při hostině u wečer tento držané uchopiw císař Leopold skwostnou křišťalowou číši s wínem, připil

s ní hollandskému sedlákowi na zdraví císaře Ruského; načež tento podaný sobě pěníci se pohár do ruky přejal a s těmito w dosti správně němčině pronešenými slowy: „Musím owšem wyznati, že císař Moskwského skrz naskrz předobře znám; on jest přitelem Waši Císařské Milosti a nepřitelem všech Wašnostiných nepřátel, ano Waši Císařské Milosti tak welice oddán a nakloněn, že by číši tuto, byt ona i jedem naplněna byla, přece na Wašnostino zdraví wypil!“ jedním douškem až na dno wyprázdnil. Druhý den na to wyslal císař posly swé do Benátek a Říma, aby tam příchod jeho oznámili, a užíwal pak po dwa dni lázni w rakouských Teplících (Baden). Jelikož byl mnoho o učenosti Jesuitů slyšel, nawštíwil také kollej jejich na Dwore (am Hof) u sw. Anny, a jel pak w průvodu P. Wolfa, jednoho z nejwzdělanějších tehdaž kněží řádu toho we Wídni, do Prešpurku, aby se w tamním půwabném okolí ohlédnul.

Poněwadž dary, pro císaře Leopolda určené, ještě do Wídně byly nepřišly, tedy ještě weřejná audienci odložiti se musela. Když pak skwostné tyto věci, záležející z drahocenných kožešin, šálů a koberců perských, bohaté zlatem a stříbrem protkávaných látek, koňských pochow, sedel, uměle pracované a východními drahokameny ozdobené zbraně a krásné koně, přivezeny byly, den 28. Čerwence k weřejné audienci určen a dary tyto od 48, w černá sametowá roucha oblečených nejwáženějších sousedů widenských na hrad císařský nešeny a wedeny jsou. Jelikož pak císař, jak již udáno, pod cizím jménem na zapřenou cestowal, tedy při audienci této toliko co sekretář wyslanecký přítomen byl. Po skončené slawnosti celé wyslanstvo od císaře Leopolda ke skwostné hostině pozwáno jest, načež ještě u wečer císař do Benátek odebrati se chtěl. Obdržew ale mezi tím zpráwu o zbouření se střelců, upustil od cesty této a Polskem do Moskwy pospíchal, obdarowaw ještě co nejštědřeji k posluze mu dané služebnictwo widenské a zůstawil toliko generála Čeremetowa co mimořádného wyslance we Wídni.

• stawitel Petrowi de Gmyada, mylně Arler zwaném.

(Dokončení.) Žiwot tohoto wýtečného stawitele zahanlen jest neproniknutelným mrakem. Toliko sdělené tuto nápis a rukopis: „Liber judiciorum bannitorum civitatis Hradczanensis“ (1350—1395) podávajíc nějaké zpráwy o něm a rodině jeho, nicméně wždy vlast a rodiště jeho, jakož i den narození a. oumrí jeho neznámy jsou.

Otec jeho byl Jindřich, stawitel z Polska a wystawitel katedrálního chrámu we Šwabském Gmundu. Tam poznal Karel IV. našeho Petra, zalíbil si ho a získal jej pro pokračowání we stawbě swato-Witského metropolitánského chrámu pražského, přetržené smrtí Matyáše z Arrasu. Teprw 23 let starý přikročil Petr r. 1356. k welikému dílu. Až do r. 1386., s wolným použitím nákrešů Arrasowých dokončil kůr swato-Witáký a kostel všech swatých na hradě pražském,

most přes Wltawu w Praze* a hlavní chrám w Kolíně, a právě chystal se vyřezáwati stolice pro kanowníky u sw. Wíta. Byltě Petr spolu umělý řezbář, od jehož ruky máme ještě pěknou sochu sw. Wáclawa w Hasenburské kapli, poklad pak metropolitánský chová velmi řemeslně podle jeho wzorku zhotowený relikwiář.

Manželka Petrowa byla Aněžka z Buru. Z jeho synů jmenuj se čtyři: Pawel, Mikuláš, Wáclaw a Jan. Mikuláš stal se knězem, Wáclaw a Jan oddali se umění otce. Co manžel nejmenované dcery Petrowy nachází se r. 1383. Michal, kameník z Rejna Kolína. Bratr Petřůw též jmenowal se Michal a byl kameníkem a majitelem domu na Hradčanech.

Od r. 1360 — 1368. seděl náš stawitel Petr w radě města Hradčan. Ačkoli majitel dvou domů, z nichž jeden ležel na Pohorelci, druhý na Hradčanech wedle domu nejvyššího hofmistra králownina, bydlel Petr nicméně w domě mansionářů metropolitánských. Oba domy zapsal 18. Ledna 1363. manželce své Aněže a synu Pawlowi; roku pak 1366. koupil nový dům na Pohorelci od zlatníka Dominika. I druzi jeho synowé, Mikuláš, Wáclaw a Jan připomínají se w hradčanské zápisni knize několikráte co majitelé domů; tak n. p. koupili r. 1383. na Hradčanech dům od rytíře Petra ze Sliwna, bratra známého kronikáře, kanowníka Beneše z Weitmile, a o dvě leta později jiný dům wedle hradčanského kostela sw. Benedikta. Při r. 1386. připomíná se třetí dům těchto bratrů na Pohorelci.

W našich pramenech naskytuje se stawitel Petr pod rozličnými jmény: *Petrus (filius) Henrici Arleri de polonia — Petrus dictus Parlerz — idonens vir magister Petrus novae fabricae Pragensis ecclesiae, dictus de Gmynda — Petrus Parlerz — Petrus lapicida dictus perlerius — Petrus dictus parler — Petrus dictus parlerius — parlerz Petrus — Pessek dictus parlerz — magister Peter lathomus seu magister novae fabricae — Petr kameník kostela Pražského — Petr de g—dia lapicidarius a mystr Petr z Brandye*. Poslední toto jméno nachází se toliko w nápisu presbyteria kolínského chrámu, velmi neopatrně obnoveném. Nicméně byl jsem z počátku nakloněn, jelikož *Bruzen de la Martiniere* množství takových a podobných místních a rodinných jmen uvádí, jméno z *Brandye* za vlastní rodinné jméno Petrowo považowati, a však křiwě. Novější má badání w té věci poučila mne, že tam jméno z *Brandye* jest chyba nešikowného opravowatele onoho nápisu, kdežto vlastně státi má: z *Gmyndie*. Jména *Arler*, pod kterým Petr we všech nowějších spisech se uvádí, nikdy neužíwal, ono wzato jest pouze od jeho žiwnosti a znamená *parliře* (zednického políra). *Arler* stojí pod poprsím w metropolitánském chrámě, jinde pokažené to slovo nikde ne-nacházíme; jinak čteme: *parlerius, perlerius parler, parlerz*, aneb obdobné významy: *lapicida, lathomus, kameník*. I Petřůw bratr *Michal* nazýwá se na jednom místě *Michael lathomus* a na jiném *Michael parlerz*, a ze synů Petrowých dáwá se *Wáclawu* a *Janu* přijmí *lathomus*, nikoli však *Mikulášowi*, který byl duchowním.

Listy učitelům českým.

12. Jan Nep. Filčík, učitel wzorní školy w Chrašti. Žil 1795 — 1837.

Chťeje wytknouti obraz nynějšího učitelstwa hodlám opřiti wyšetřowání swá o žiwot muže, jenžto náležel mezi

* Že pražský most již w 14. století dostawěn byl a udání wětšího dílu našich historiků, jakoby stawba jeho až do počátku 16. století byla trwala, křiwě jest, ukázala nowá badání. Pan Tomek we své historii Prahy okolnost tuto velmi zajímavě objasnil.

wybornější učitele vlasti naší. Jest to Jan Nep. Filčík, býwalý učitel na wzorní škole w Chrašti blíž Chrudimě. Doufám, že wylíčením Filčíkova učitelského působení naznačím nejprawdívější stupeň wycwícenosti nynějších učitelů, oněch totiž, jež jména toho hodní jsou; nebo pro ty, kteří se za učitele pouze wydávaj a jichžto snažení wšude jinde wězí, jen ne w učitelství, wystawím obrázek jiný. W dnešním listu wyprawím zatím wnějši události jeho žiwota — jak jsem je totiž urownaně nalezl w rukopisu mezi Chrašťany kolujícími — abychom tak nějaký rámeček měli k budoucímu wyšetřowání.

Jan Nep. Filčík narodil se w městečku Kopidlně dne 19. Listopadu 1785. Otec jeho byl mistrem tesarským. Již w nejoutlejší wěku jewily se schopnosti ducha jeho. Chodiw do tamní farní školy, kde se i zpěwu a hudbě s nemalým prospěchem wučowalo, wynikl nad wšecky ostatní spolužáky. Máje zvláštní náklonnost k stawu učitelskému slyšel r. 1803. preparandu na hlavní škole jičínské, a již r. 1804. wzal na sebe ouřad pomocníka při škole kolínské. Tam však když se duch jeho rozwinowati počal, widěl teprw, jak mnoho mu ještě k dokonalości učitelské schází, i počal toužiti po zwelebení umění swého. Wypowědew ze služby šel r. 1805. do Prahy, aby kurs pro hlavní školu na normálce slyšel. Stal se tam nad jiné wytečným. Když byl dvě leta w Praze setrwal a též při strahowské škole wučowal, nawrátil se opět do swé otciny a přijal službu pomocnickou we Wostružně; již však r. 1808. byl pomocníkem we Hrochowě Tejnici, kdež si lásku předstawených a rodičů w takowé míře získal, že Hradecký biskup, hrabě Trautmannsdorf, jej co pomocníka do Chrašti powolal, kde škola a kostelní hudba velmi zanedbána byla. Když však po dvou letech chraštecký učitel umřel, potwrdil p. biskup r. 1812. našeho Filčíka co skutečného učitele.

Dlouhý čas to trwalo, než zanedbanou školu a hudbu kostelní w žádaný pořádek uwedl. Nešetřiw žádné práce krácel pewným krokem k wytknutému cíli a tím si přízeň wrchnosti (Králowéhradeckého totiž biskupa) a náklonnost předstawených získal, tak že častěji 20. zl. na sklenku wina obdarowán byl. Zemské gubernium odměnilo pilnost Filčíkova pochwatným dekretem od 2. Čerwence 1816. č. 18292, konsistoř Králowéhradecká podobně roku 1830, 1833. a 1834., a krajský ouřad pro wynalezený prospěch we šetparství. Již r. 1830. byl co wzorní učitel potwřen.

Nejwětší útěcha poskytwalo mu wzdělávání sobě swěřených dítek; ano powolání swému wěren pečowal co prawý syn vlasti i o prospěch dítek na osadách jiných, usilowaw o to, jak by swé schwálené wučowání rozšířil. Z toho ohledu stal se spisowatelem a wydal následující knihy: 1. Prawidla dobropísemnosti české, 1822. 2. Proč a proto při umění početním (obětowáno začátečníkům w úradě učitelském). 1823. 3. Prawidla dobropísemnosti české, druhé wydání rozmnoženo diktwáním. 1827. 4. Rychlý počtář (počítání z hlavy). 1830. 5. Písemnosti pro nejoutlejší mládež. 1831. 6. Houslí škola. 1832. 7. Rychlý počtář (rozmnožené wydání). 1833. 8. Mrawný kalendář s nawodem ku zpěwu. 1834. 9. Přírodopis co kratochwilník školní. 1835.

Spisy tyto byly vždy s radostí přijaty a působí posud blaze w učitelstvu. Než s přírodopisem se Filčíkowi dobře nedařilo. Wydál jej totiž na swé vlastní outraty, domníwaje se, že když wšecky předešlé spisy hojných odbíratelů nalezly, i tato kniha účelu swého dosáhne; zmýlil se však, přišel při tom o swou mohowitost a ke všemu se ještě zadlužil. Následující knihy nalezej se w rukopisech: 1. Generalbas, jež mnohá léta kandidátům školním před-

nášel. 2. Čítanka školní. 3. Mladý zbraňník s přiloženým wčelářstwím. 4. Kniha početní příklady rozmnožená. 5. Wyučování německé řeči, ježto již před smrtí dopisoval. Prál bych, aby některý vlastním knih těchto se ujal a je co nejdříve vydal.

(Dokončení.)

D o p i s.

Z Berouna.

Naše město, ač mnohými a těžkými ranami již navštíveno, nezůstane přece nikdy pozadu u podporování věci dobré a spasitelné, rádo příkladem šlechetných vlastností se řídí a šlepestí jejich následuje. Bohužel, že mnohdy i zde platí: „Duch zajisté hotov jest, ale tělo nemocné.“ Tak n. p. před 11 lety byl zde jediný štít zámečníka p. Feyfary český, kdežto w nowějších dobách weškrz jen české štíty se wywěšují, a wím předobře, že mnohý, který posud německý wywěšek má, rád by jej w český proměnil, kdyby w nynějších drahých letech takového wydání se nehrozil. A jelikož právě o wywěškách našich žiwnostníků mluwím, nemohu mlčením pomínouti, že zdejší kupec p. J. W. A. Klapka, zřídil welmi elegantně swůj kupecký krám, nejen u wnitř obrazy s českými nápisy jej opatřil, nýbrž i zewnitř pěkným a pouze českým štítem ozdobil. Hojný odbyť budiž mu odplatou za jeho vlastenecké smýšlení! Tak také, když o zřízení průmyslní pražské wzorní školy všeobecné sbírky w pražských Nowinách rozepsány byly, i naši šlechetní měšťané pozadu neostali a již na hotowosti 20 zl. 46 kr., z čehož owšem jediný p. J. U. D. Wáclaw Čerwinka, pán na Ostředku a majitel Weselá u Berouna, desíti zlatými we stř. přispěl, nižepsanému složili, dílem 9 zl. 45 kr. we stř. při ukončení této sbírky swým vlastním podpisem složiti se uwolili. Doufám, že tedy alespoň 50 zl. we stř. z Berouna odešleme. Sbírká není posud ukončena, neboť nižepsaný dílem churawostí, dílem powinnostmi, jako přípravou ku pololetním weřejným zkouškám ustati musil. Mnohý tedy posud ani o tom newí; každý ale o tom posud se dowěděl srdečné přání projewuje, aby národní tento ústaw co nejdříve do žiwota wešel. Mám naději, že z našich pánů měšťanů ani jeden pozadu neostane, by alespoň malinkým dárkem swou vlasteneckou mysl neprojewil a tak dokázal skutkem, že hoden jest slouti Čechem. Že konečně z mnohých měst posud něčehož se nesebralo anebo posud co sebraného weřejně neoznámilo, není se wěru čemu diwiti, powážíme-li, jakým způsobem takowého sbírky již u lidi w nedůwěru přišly. Kdo nám jen n. p. powi, kam se ony tisíce na berounský most, již asi před 20 lety sebrané, poděly a nač obráceny byly? J. Příbik.

Kronika času.

Slowanská historie poskytlá opět dvěma německým básníkům předměty k dramatickým pracím. „Mistewoi, der Obodrite“ jest názew diwadelní hry, od hraběte z Blankensee w Berlíně wydané; děj jest wynešen z časů, když se polabští Slowané nepřátelsky s Němci stýkali, od nich ku křesťanstwí klamem a ukrutnostmi přiwádění jsouce. Druhé dílo jest tragédie „Johann Huss“ od O. R. Giessa, již německá kritika přílišnou stranností k jistým časovým směřům a nepewné kreslení hlavní osoby wytyká. 12.

Lola Montez. Dopisy z Paříže, z Berlína a z mnoha jiných měst přetrásají neustále weselou historiku a tanečníci

Lola Montez. Francouzský Charivari a Corsaire-Satan nadělali již kopu obrázků, a co newidět okáže se powěstná Lola na diwadle Variété. Rozmilá Dejasetowá ji chce na wlas wyobrazit. — Někdy malá jiskřička... †

W Berlíně je zpěvecká akademie, postawená pod ochranou pruské princezny. W tomto ústawu drží se dwa náctero čtení od 5—6 hodin, pokaždé od jiného professora, tak že každému jenom jedna hodina určena jest. Wstupného platí se 2 tolary na založení bibliotheky pro sprostší lid. W těchto čteních wládne náramná učenost, nicméně náleží to k dobrému tonu u urozenstwa, nawštěwowati doctčené lekce. Co prý æther dokáže, to se zde děje bez něho pouhým učeným slowem. Lidé padají spánku do náručí jako spopy. I prawil jeden professor: „Ústaw ten zřízen jest, aby se dokázalo, že se můžeme za hodinu tomu nejucenenějšímu pánu wysmát a při tom všecku trpěliwost ztratit.“ †

Mikuláš Lenau, nejwytečnější básník rakouský, tráwi smutné dni žiwota swého w blazinci we Winenden nedaleko Stuttgartu. Nikdo newí, kam se jeho jmění podělo. Teď zawedli ctitelé welkého básníka almužní sbírku, aby w léčním ústawu déle pobyti mohl. W rukopisu chowá se od něho básen: „Don Juan“. Advokat dr. Bach jest mu dán za kuratora. †

Nejsewernější diwadlo. I w sewerních Rusích, a sice w Archangelu, Musy stan si rozložily. Dne 20. Prosince r. 1846. bylo tam nové diwadlo otewřeno. Obywatelé města se zawázali ročními příspěvky 1000 stř. rublů k jeho zwelebení. — To se děje w chladném seweru; škoda, že je tam tak daleko a tak tuhá zima tam panuje, sice bych našlincům radil, aby si do Archangelu pro příklad poslali, kdybych se neobáwal, že jim někde na cestě zamrzne. — p.

Naše krajanka Lutzerowá, jak z jistých zpráv se dowídáme, zase na diwadle wystoupí. Žije nyní w Stuttgartě, prováděna za tamějšího dworního radu a slawného německého básníka z Dingelstetu. Nejdříve wystoupí we Stuttgartě a w měsíci Čerwenci přijde do Wídně; snad také naši Prahu — swé rodiště — nawštíwí. — p.

Pianista Sigmund Goldschmidt, náš slawný krajan, dával dne 2. Února ku prospěchu ústawu pro chudé w Paříži koncert, w němž se 3000 franků sešlo. Kdykoliw on hraje, má nejwybranější obecenstwo z vyšších tříd. Hlučné pochwały došla jeho nejnowější fantasie „Don Pasquale“ — dle úsudku znatelů jeho nejwytečnější dílo. — p.

Němci teď wyznávají upřímně a srdečně, že o historii slowanské welmi málo wědí. Aby tedy nedostatek učenosti swé napravili, libují si w pamětnostech čili memoírech, které o Rusku na swětlo vycházejí, u p. Pamětnosti majora Massona a knížete Dolgorukého. W těchto posledních stojí, že prý pocházejí Naryškinowé od starých panowníků města Chebu w Čechách (!). — Že se Němcům vše, co proti Rusům čelí, náramně líbí, nelze pochybowati. †

O p r a w y.

Číslo 32., str. 127., druhý sloupec 2. řádek shora místo *že by kdo jiný čti že by nikdo jiný.*

— Str. 128. sloupec první ř. 24. shora místo *podnikawosti čti podnikawost;* ř. 10. zdola místo *massu čti Musu.*

K tomuto číslu přidána jest příloha, obsahující přehled weškerých příspěvků ku wzorní průmyslové škole. Pokračování jeho následowati bude w některém čísle budoucím.

Číslo 34.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

20. Března
1917.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilovu (v Nových alejích na Novém Městě č. 116) vydává po půlročních třikráte za týden, v úterý, ve čtvrtek a v sobotu.

Předpláci se na čtvrt léta 1 zl., na půl léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stří. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půlletně s přílohou obálkou 2 zl. 86 kr.

Ohlášení strany sbírek na průmyslní školu.

Oběti šlechtných vlastnilů ku podpoře české vzorní průmyslní školy množí se k nemalému potěšení každého dobromila den ke dni hojněji. Co potud v Praze skládáno anebo sem zasiláno bylo na hotovost, přinášelo se mně buď přímo, buď mi slovníky redakcemi Nowin a Kwětů dodáváno. Důvěra takto mi prokazovaná, účel wznešený a dobré vlastní vědomí — vše to pospolu bylo mi důstatečnou pohnutkou, že jsem se v úřad pokladníka i prostředníka uvažal a tedy veškeré příspěvky k onomu účelu napořád přijímám. Z prvu jsem je hned zase dále odváděl ředitelstvu prům. Jednoty, kteréž peníze takové (500 zl. stří.) arci ve zvláštní vzalo účet. Pro mnohé však příčiny ustanovil jsem se posléze na tom, že se o náležitě a rychlé ukládání příspěvků hotových jen sám postarám, pokud sbírka trvá a vše vyjednáno není; jmenovitě dílem proto, aby se práce ředitelstva Jednoty samé neustálým měněním účtů hned tak příliš nerozmnožovala, aby byl účet vůbec jednodušší atd. —

Až do dne 14. Března vykazuje zápiska má po odraze 500 zl. swrchu dotčených další hotový příjem 2914 zl. stří. a plných 2900 zl. stří. je z toho již také uloženo. Jako právník a veřejný úředník uvykl jsem sice ve všech záležitostech mi svěřených na potřebnou prozíratelnost, tak že zmatku nižádného obávati se netřeba, kdyby i hned smrti nenadálou uchváčeno srdce mé přestalo vlasti bít. Než uznal jsem přece za slušno, obecnstvu ještě dalšího podati rukojemství.

Pročež vybidnul jsem výbor pro průmyslní vzdělání v prům. Jednotě ke společnému účinkování u vedení účtů a sbírek dotčených, výbor to, jenž právě školu tak ponávrhl, jak přijata jest s obecným uznáním, a který zajisté smýšlení své i přesvědčení pevné — shodující se s vůlí pp. příspěvatelůw — nejlépe dokázal. Výbor mi ponávrhl ze sebe toliko dva oudy, kteří dozorství to na se vzali, zejména pp. přednostu, c. kr. inžen. Snircha a Jana Slawíka, pražského mlynáře, ku kterým jsem si sám zvolil ještě, krom výboru, třetího horlivého podporovatele národního vzdělání i všeho dobrého vůbec a naší školy zvláště, totiž p. Wáclawa Čerwinku, doktora v právěch, pána na Ostředku, usedlého měšťana král. měst Prahy i Berouna atd. Požádal jsem pány tyto, by náležitě sešitou zápisku peněz, české vzorní prům. škole věnovaných a mně odewzdávaných, pečeti svou řádně opatřili a v účty mé nahlíželi. Nápodobně odewzdám listy s pečeti naší k redakci Pražských Nowin a v kněhupectví p. Jarosl. Pospíšila, které tam každý příspěvek — nečiní-li to skladatel sám — hned zaznamenati a jako posud mně odváděti připovídají. Konečně budiž oznámení veřejné v Nowinách pražských všeobecnou kontrolou; i žádáme snažně každého, kdo by příspěvek jakýkoliw z Prahy aspoň v 8 dnech a z wenkova nejdéle za 14 dní v Nowinách neshledal, aby oznámil to i místo, kam co dal, za těžko si nepokládal!

Připovídáme pak veřejně, že svědomitě nalážeme se jménem dotčeným, a že nikdy nedopustíme, by snad jinak se obracelo než právě a **jedině** k účelu tomu, ku kterému nám toliko svěřeno jest i bude; jinak bychom každému příspěvek jeho zase vrátili i s podílem z úroků na něj wypadajícím, kdyby záměr všeobecný mimo nadání k uskutečnění nepřišel.

Konečně podáme na každý způsob časem svým ještě veřejné účty ve stručném přehledu celé naší správy, než příspěvky nám podané ředitelstvu Jednoty ku powzbuzení průmyslu v Čechách odewzdáme. *

Prawoslav A. Trojan,
t. č. sekretář výboru prům. Jedn.

* Za příčinou některých dopisů wenkowských musíme tu spolu podotknouti, že nelze schváliti půjčky jednotlivých sbírek na usedlosti wenkowské a t. p., poněwadž by se nadání školy náramně rozdrobilo, dobývání ouroků i jistiny samé welice zdražilo, ztížilo atd. Ať nedíme nic o bezpečnosti jistiny samé, — kdo by měl býti napotom oprávněn k p. k výpovědi a snad dokonce k žalobě právní, kdo ku kwitování, a jak by se tu wykázal právem takovým před soudem, aby se to dle zákonů s úpisem i s knihami veřejnými přísne srownávalo? P. T.

Z denníka učitelského pomocníka.

(Pokračování.)

Připlazilo se toužebně čekané ráno; pomocník mne z postele vystouplého ani nepohřešil — tak starostlivý byl o mne můj německý pan kollega!

Wyhledal jsem učitele, bych se mu poděkoval a — odesel; musel jsem u snídani zůstat. Přinesla ji paní učitelka sama a postavila ji němě přede mne odešla. Učitel mne pobízel, abych posnídal. A však jak velice jsem si přál něco teplého mít v žaludku, nebylo mi přece možno, aspoň několik lžic požití; das wi, z čeho byla vařena. Později jsem se ovšem dowěděl, že v krajině té kávu též z pražené cwiky, ze hráchu a žita vaříti umějí.

Poděkowaw se za toto wlidné pohostinstwí kráček jsem unawen a nezotawen, s bolným citem w srdci, s hlavou plnou trudných myšlének, s diwnou, prsa swírající předtuchou k cíli své cesty, ku H—.

Bídně dowlekl jsem se až na Ch—; odtud měl jsem ještě dvě hodiny cesty. Nohy nechtěly mi více sloužit; byl jsem w cizině, co a kam nyní? — Wlekl jsem se však přece všemožně dále, než — zabloudiv jsem w tamějších lesích. To ještě scházelo, bych, na lesy nezvyklý, přítomnost ducha docela ztratil! Běháním sem a tam, lezením s wrchu na wrch umdlel jsem konečně tak, že jsem slabostí polomrtew na zem sklesnul. Ó jak jsem tu na tichý domow otcowský, na otewřené rowiny w krajích českých, na bezpečnost a jistotu, s jakouž tam cestowati lze, zpomínal! Litowal jsem stokrát, že jsem tak zatvrzele, opowrżliwě dědinu swou opustil. Ale co naplat? již se stalo! — Když si po chvíli drobátko poódpocínu a zase dále jíti chci, kráčí proti mně muž vysoké, hubené postavy, s obličejem černými wousy zarostlým, ukrutnou hůl w ruce drže a jí w powětří máchaje.

„Bože, stůj při mně, toť je zákeřník!“ chtěl jsem vykřiknouti, ale leknutí zbawilo mne řeči; zůstal jsem státi, třesa se co osikový list. Již přicházel ke mně — již byl zde — již na mne své ohniwé zraky upíral, a wzaw hůl do pravé ruky lewici si kníry kroutil. Nyní stál přede mnou; musel jsem diwně, směšně wyhlížet, neboť se úšklebně usmál.

„Pane, wy tu nejste powědom,“ oslowil mne čistou němčinou.

„Nejsem, pane,“ odpowím skroušeně, a bylo mi jako do pláče.

„Kam cestujete?“

„Do H—.“

„Do H—? toť jste s prawé cesty.“

Já ho prosil, by mě na ni poukázal, a on učinil to zmizel w lese. I ubírám se s wolnějším srdcem z lesa, děkujíc Bohu za šťastné přestání zbytečného strachu; wyjda z něho přijdu po půl hodině do wesničky I.—. Wešel jsem do hospody, bych něco pojedl; neboť žaludek můj notně začal se ozywati. Křikem tří dětí, které se praly, a pláčem nemluwné

byl jsem nemile uwítán; u kamen seděla předoucí stařena, a hospodská, ne ošklivá to žínka, šukala po sednici, kdež kádě s pařeninou pro dobytek zaražející puch wydávaly. Nedbaje však na tuto nepřijemnou vůni sednu ke stolu a žádám něco teplého k jídlu. „Nic nemáme,“ byla krátká odpowěd hospodské. — „Tedy přece chléb a máslo?“ — „Domáci chléb.“ — „Jen sem s ním!“ — Na přinešený chléb s twarohem a máslem padl jsem co hladový wlk na uchwácenou kořist, nedbaje na hemžící se po stole křídlaté brouky (rusy), jež jsem před tím nikdy ještě newiděl. Posilniw takto žaludek nastoupím cestu dále. S wrchu, na kterémž hospoda stála, spatřím w dáli asi $\frac{3}{4}$ hodiny kostelní věže. „Toť H—!“ jakoby mi něco prawilo; ptal jsem se mimojdoucí ženštiny. — předzwidání mé mne nemejlilo. Srdce mi silněji počalo tlouci, když jsem údolím od S— ku H— se táhnoucím kráček. Podiwní citowé zmocnili se mne; strachowal jsem se podobného wčerejšímu přijmutí. Když jsem ke škole přicházel, bilo na věži právě 12 hodin; seřew snih s bot a urownaw poněkud wlasý a oblek, s newyslowitelnou ouzkoostí blížil jsem se ke dweřim. Chladný pozorowatel mohl tlukot srdce mého slyšet. Třikrát jsem zabnul prostřední prst, třikrát jsem ho již pozdwihnul a po každé mi ruka bezwolně, malomyslně sklesla; konečně zaklepám. Na obyčejné dowolení ku wstoupení otewru dweře a wejdu.

Pomysli si, laskawý čtenáři, zwláště ty, soucitný kollego, jenž snad též tyto listy čteš, pomysli si, kterak mi bylo, když jsem při wstoupení nowého již pomocníka u stolu seděti spatřil. Ano, mé předzwidání mne nemylilo, psaní se zdrželo na poště a já přišel pozdě!

Učitel, kterýž se na Čecha pomocníka, já pak, jenž jsem se na místo byl těšil — oba jsme byli zklamání a láli nemilé příhodě i nepořádným pánům expeditorům poštovním, a však nebylo nic naplat. Co jsem měl nyní počíti? co činiti? Zpátky domů jíti? To bych byl ani pro hanbu a wsměšek neučinil; bylo by se u nás řeklo: „Nemohli ho tam potřebowati,“ kdežto já si přece na swém »Er fann auch deutsch« nemálo zakládal. Shodli jsme se tedy s mým býti majícím pánem o to, že zde čtvrt roku co strawník a spolu praktikant zůstanu, doufaje, že se snad mezi tím nějaké místo pro mne nahodí.

Odbila jedna hodina s poledne, učitel i pomocník šli cwičiti mládež; chtěl jsem hned s nimi jíti, musel jsem si však na domlawu učitelowu odpocínouti. Ó což to bylo jiné odpocínutí naproti wčerejšímu! Učitelka, dobrá to a srdečná paní, hned mi bílé punčochy přinesla, děwčátko její, přiwětíwé a wlidné co andílek, zase mi pantofle snašelo; chlapček pak, tenkrát oční nemoci skličeny, nemoha wstáti co mohl na matku wolal: „Matinko, přiwed mi sem toho pána, ať ho widím,“ nemoha ale oček swých otewřiti, ruku mi tisknul, prose abych zůstal.

„Budu ti všechna latinská slovíčka, co jich umím, odříkávati,“ lichotil se, „a okážu ti moji stříbrnou kadidelnici, až jen budu moci prohlédnouti.“

S těmito dítkami, jakož i knihami z četné učitelovy knihovny a pianem bawil jsem se tak výborně, že mi tři hodiny co voda uplynuly, aniž jsem to dríve pozoroval, až když dítky ze školy šly.

Po přátelské večerní rozmluvě, kdež jsem svého kollegu pomocníka co řádného člověka seznal, odebrali jsme se na odpočinutí. Mně byla vykázána postel, za jakouž by se ani hrabě nebyl styděl. Ó což to byl za rozdíl mezi wčerejškem a dneškem! Ta čistota, lehkost a pružnost perin, w nichž jsem svým umdleným oudům howil, jak blahodálně na mne oučinkowala! Teplota jejich pak brzy mne w libý spánek ukolíbala a já se kochal w libezných, sladkých snech.

Za tyto tři měsíce docela jsem se změnil. Owšem že to mé pány mnoho práce a trpělivosti, mne pak častého zapření a přemožení sebe samého stálo; neboť jsa prudký, prchlý a nezkušený mladík; aniž jsem se hned poddati neb přemoci chtěl aniž mohl. Tento čas jsem čtením dobrých knih a při swém pánu, jemuž jsem jak we škole tak w kostele vypomáhal, wíce získal a se zdokonalil než za celé, kolikaleté mé příprawy w Praze. Přál bych každému začátečníku takového pána. Každé slovo, každé ponaučení, které z jeho neb jeho moudré, vzdělané manželky úst wyslo, hluboko se mi w srdce wrylo; neboť mi byli w jistém smyslu druhými rodiči. Awšak uměli oni poučiti; ne hrdě, pánovitě, domýšlivě, jak to mnohý jiný principál činí, nýbrž přátelsky, wlidně, dobromyslně. Kdo by takto daná naučení také neposlechl a nenásledowal? A pak ta swornost, ta láska a upřímnost w domě, ó jak blaze a příkladně tyto řídke cnosti na mne a můj charakter působily! — Po uplynutí čtvrt roku stala se pro mne radostná změna. WL — owě bylo pomocnické místo uprázdněno, můj kollega naň powolán a já se stal skutečným pomocníkem. Král nemůže wětších radostí a slasti při nastoupenutí čekaného trůnu pocítiti, než jaké já pocítil při obdržení dekretu za pomocníka. Owšem že poněkud ochábla, když jsem slyšel, že za dwacet zlatých ročně sloužití mám, anto já za jediný čtvrt roku padesát platil; awšak jsa mlad a znaje málo potřeb byl jsem přece šťasten.

(Pokračowání.)

Národní wychowání u Bulharů.

Známoť jest nejnowější snažení tohoto nejzanedbanějšího ze všech národů slowanských, prostředkem přirozeného jazyka svého probíratí se ku vzdělanosti. Ještě asi před 16 lety sotwa bylo stopy národního písemnictwí, od roku 1806—1830. všeho wšudy asi tři neb čtyry tištěné knihy dávaly slabé svědectwí o duševním životu tohoto jinak tak mravného a rozumného lidu. We školách naskrze řeckých nabýwali bohatší jakés také vzdělanosti, která obyčejně za následek měla odcizení se národnosti a porčectví; lid pak selský i wětší částka obywatelů měst, jako

zatracení k wěčné porobě, neměli ani příležitosti ani naděje procitnouti ze své necitlivosti.

Nyní pak znamenitě mění se twárnost celého stawu lidu bulharského. Učiněná jednou zkouška o powýšení nářečí bulharského na jazyk spisowní mnohých k pokračowání na té cestě pobídla. Od roku 1833. vycházející mravné i poučné spisy z walného rozšíření mezi lidem se těší a rozšířily w něm jiskru, která časem swým se wzmůže w blahoplně zahřívající plamen. Již nyní wynikají Bulhaři nade všechny ostatní národy panství tureckého snažením po vzdělanosti, ačkoliw takové jejich namáhání posud se mnohými obtížnostmi, jak z ohledů politických tak i církewních poměrů jejich, se potkává. Nařízení vlády turecké strany wychowávání národního jsou dosti přízníwá i časem se opakují, vždy ale zůstávají pouhými slowy bez skutku. Duchowenstwo, zwlastě wyšší, jest naskrze řecké a jako schwalně sobě národnosti a jazyka bulharského ani newšímá. A přece národ bulharský, čítající asi 4 miliony, činí walnou část obywatelů říše turecké.

O nowějších snahách Bulharů w interessu národního vzdělání můžeme sděliti čtenářům swým zewrubnější zpráwu ze zajímavých zápisek cestowatele, nedáwno z krajin těch příslého *.

We všech krajinách bulharských dohromady počítá se škol národních asi 50, z těch nachází se 24 w Podunajsku, 16 w Thracii a 9 w Macedonii. W zemi Podunajské jsou školy: w Šwistowě, Ruščuku, Widně, Trnowě, Silistrii, Šumně, Razgradě, Kotle čili Kazáně, Eleně, Triawně, Leskowci, Drjanowě, Gabrowě, Sewliowě, Łowci, Trojaně, Plewně, Tetiweně, Etropoli, Wrači, Łomě, Berkowci, Sofii, Niše; w Thracii jsou školy: w Jambolu, Sliwně, Žerawně, Kazanlyku, Kaloforu, Kazlowě, Sopotu, Karnabatu, Eskyzahore, Pazardziku, Samakowě, Panagiryště, Peštěře, Prdopu, Wraně a Filipopoli; w Macedonii jsou školy: w Neurokopu, Welosu, Stipě, Kiustendylu, Băně (w kraji Bazložském), Dupnici, Džumaa Ryle a w klášterě sw. Jana Rylského. — W Ochridě, Odeně, Bitolu, Strúze, Seresu a Meleniku, w městech dráhně obydlených, není ještě národních škol; tam jsou toliko řecké.

Tyto školy bulharské děl se na wyšší a nižší. Wyšší školy nacházejí se wedle nižších w Gabrowě, Trnowě, Sofii, Kazanlyku, Kotle čili Kazáně, Šwistowě, Ruščuku a ještě snad we dwou neb třech městech.

(Dokončení.)

D o p i s. z Widně.

(Richtowna mše.)

Promluwiwše předešle o zdejší třetí slowanské besedě nemůžeme opomenouti, i o jiné tyto dni zde držané, owšem wážnější hudební slavnosti zmínku učiniti. Dne 7. Března prowozowána byla totiž we farním chrámě piaristickém w Josefowě o 10. hodině ranní u přítomnosti wíce oudů wysoké české i ostatní zdejší šlechty, jakož i četných hudebních znatelů a milowníků vokalní mše do C. pouze pro mužské hlasy, od našeho krajana a hudebníka u knížete Kinského pana Piusa Richtra složená. Každý, kdo má tuto slyšel a jen poněkud obtížnosti zná, s nimž umělci při pouze hlasových skladbách zápasiti jest, jistě wyznati musí, že krajana náš w každém čísle uměleckého díla tohoto důkaz hluboké své theoretické i praktické hudební známosti na jewo dal. Swědčí o tom patrně již Kyrie (do C-moll), jenž hnedle na počátku welebnou jednoduchosti mysl k nábožnosti powzbuzuje, na to pak we fugu přesešdi w zdlou-

* Pana professora Grigorowiče z Kazaně.

hawých, velmi harmonických trojzwcích se ukončuje. W Credo — Gloria, jenž zvláště velmi slavné prý jest, jsme tehdaž neslyšeli — oswědčil se p. Richter pravým mistrem w hlasových skladbách, čehož všecy části ouplným důkazem jsou, totiž w dojemný solokwartet posazené: „Et incarnatus“, hlubokost citu vyjevující: „Passus et sepultus“, plným sborem vyznačené: „Et resurrexit“ a zvláště koneční fuga: „Et vitam venturi“, jenž tak výborně provedena jest, že číslo toto co do slohu hudebního za nejlepší w celé skladbě považovati musíme a dle jednohlasného vyznání mužů u věci zběhlých nejzdařilejším toho způsobu skladbám směle na bok postaviti můžeme. W Sanctus, do C-dur sazeném, w Benedictus do B-dur, w němž solové hlasy s. několikataktovým pianovým sborem libezně se střídají a w hlučné oslawující Osanna se ukončují, jakož i w jednoduchém z C-moll do dur přecházejícím Agnus Dei w ouplné odewzdání se a důvěru utěšené vyznačujícím „Dona nobis pacem“ skladatel nejen přísnému znateli hudby a pravidel harmonie zadost učinil, něbrž on w číslech těchto zvláště k welebnému učelu hudby církevní, totiž k powzbuzení mysli přítomných k srdečné nábožnosti, vyšší rozčilenosti a důvěrnému odewzdání se do vůle Nejvyššího prohlízel, jakýmižto city jistě všickni přítomní po ukončeném „Dona nobis pacem“ naplnění byli. Z celé pak skladby wyswítá, že krajan náš ouplně nauku o souhlasu prostudowal, ducha wznešené hudby církevní naskrze pojal, všech nowomodních tendenci a teatralních efektů, jak to pohřichu we mnohých nowějších církevních skladbách slyšeti jest, se wystříhal a tudý dílo wýtečné a we každém způsobu zdařilé nám podal, o kterém my tedy obšírněji promluvíti a hudby milowné krajany naše na ně pozorný učiniti za swou powinnost jsme měli; zároveň pak pana skladatele žádáme, aby newáhal je brzo u weřejnost podati, při čemž by snad velmi příhodno bylo, wedle latinského textu i český podložiti a tím zdařilé dílo své i pro pouze českoslawanské obecenstvo tím zajímavějším učiniti, jakož jsme se o tom při více skladbách církevních, k. p. mši Škroupově, byli již přeswědčili. Podotknouti pak ještě musíme, že pan skladatel, jenž sám zpěwy řdíl, od zdejších hudebních ochotníků, mezi nimiž se i více Čechů a Morawanů nacházelo a z nichžto zvláště o p. Klasowi co prwním tenoristowi pochwalně se zmíniti musíme, u wywedení wýtečného díla tohoto zpanilomyslně podporowán byl, za to ale u zdejší jednoty zpěwecké, ačkoliw jejím spoluoudem jest, téměř žádného oučastenství nenalezl.

(Pokračování.)

Akademie pana Rittra z Rittersbergu, dáwaná 13. Března w sále Konviktském.

Když se asi před dwanácti lety vlastenečti hlasowé o opětném pěstowání našeho materského jazyka silněji a silněji ozýwati počali, tehdaž se častokráte upřímnému Čechu jen což děláš wšelikých trpkých pilulek dostávalo. Umělec — ten by pro celý swět nebyl nikde čestil, a i historické swědectví, že je čeština zpěwná, považowalo se za idyllickou bájku. Ty dobrý Božíčku, kdož by si to byl také z oněch pánů pomyslí, že jsou za kraťounký čas takové změny možné, jimiž se domnělá kamizola celého národu we ctný, ano i salonní kabát promění?! Bůh požehnal poswátnou snahu našeho vlastenčení, národ projewuje lásku k swému jazyku, obdiwuje se dějům a sláwě swých předků, klade oběti na oltář vlasti, ano prozřetelní Židé zarážejí i české školy. —

Že tento utěšitelný přewrat při nynějším ultra-rafinismu co lákadlo použíwán býwá, prázdne kapsy naplňowat,

měli jsme již častokráte příležitost pozorowati, zvláště při koncertech. — Tak i program páně Rittersberkůw * ohlasowal též pět zpěwných čísel a jednu deklamaci w řeči české, samé skladby pana podnikatele. Při prwním mužském sboru „Paupé“ očekáwalo obecenstvo dosti čteně shromážděné zajisté jen milostný šepot zefirowý s něžným lupením poupátka. Jak však naděje lidská často klamáwá, stalo se i zde. Diwoký boreas, jenžto zefirowi blahou lásku záwiděl, počal z úst pánů zpěwáků od chvíle k chvíli zuřiwé a dílem tak disharmonicky buráčet, že to bylo k ustrnutí. Druhou českou píeću, „Arab u mohyly koné“, měl, jak cedule oznamowala, pan August Müller zpíwat. Jelikož wědomo, že se tento pán již drahný čas pro diwadlo vzděláwá, myslili jsme, že nám při této příležitosti pokroky we swém umění w celé míře laskawě předloží. P. Müller nemusel být ale tohoto dne při dobré chuti, neb se dal místo do zpěwu do chraplawého křiku, a to ještě tak lakomě, že kolikráte i o více než o půl tonu hloub křičel, než jak fortepiano poukazowalo. Nicméně wystoupil pan Müller opět, a sice w „hetmanu Kosinském“. Obecenstvo doufalo, že si p. M. bude co Polák snad lépe počínat, nežli co Arab, bylo však hůře zklamáno než poprwé. P. M. křičel jak by ho na šidla bral a distonowal tím více, čím více se obecenstvo se smíchem a wrtěním hlavou ztrácelo. Před nedáwnnem podaly Kwěty humoristické čtení pod titulem: „Komu není z hůry dáno, w hapatyce nekoupí“. Toto čtení by si měl p. M. přečíst, kdož wí, zdali by mu neprospělo?! — O hlasu slečny Müllerowé můžeme se jen chwalně zmínit; on je plný a příjemně uhlaný. Zpíwala tenkrát powěst čerkeskou pod názvem „Zpíwající jezero“. Jelikož tato skladba jedna z wětších prací páně Rittersbergowých a powěsti a báchorky nyní tak oblíbeny jsou, bylo by snad slušno, nejdříve onu powěst wyprawowat a pak se teprw zmínit, jak ji pan skladatel použil. Přiznám-li se však, že jsem ani slowíčka nerozuměl, když ji sl. Müllerowa zpíwala, pak mě laskawý čtenář zajisté omluwi, když toho neučiním. Sbor mužský: „Píseň polní rytířů českých na tažení mediolánském“ dle slow J. E. Woela započal dosti dobře, ku konci však ochabla komposice i páni exekutorowé. Z celku nám wyswítá, že se české látky lip pro český zpěw hodí a české srdce zajímají, než látky arabské a čerkeské. — Sl. Marié L. Zelinkowa přednášela na místě ohlášené deklamace „Kořist Litwinowa“ zdařilou Tylowu „Ono se to nesluší“, začež jí velmi děkujem; nemohouce však opominout ji pro wždy warowat, by se k wázným deklamacem nikdy neodhodlala, jelikož její hlas pouze pro humoristické přednášky wystáčeje. — Ohledawši české příspěvky k tehdejší akademii je nám ještě nutno, zmíniti se o houslistowi, hudebnímu umělci Jeho Milosti panujícího knížete z Lobkowic, panu Josefu Fischero-wi, rodilému Čechu, který přednášel na půwodní thema swé variace tak mistrně, že byl s jednohlasnou pochwalou co ozdoba celého koncertu vícekrát wywolán. — Pan Kliment rytíř z Weyhrotheru přednášel německou básně: „Stará píseň o nowém čase“, která nawzdor dwou wázných, šedowlasých wtipů nízádné obliby wzbuditi nemohla. — O „dwou německých písních“, zpíwaných od pí. Hoffmanowé, jak to cedule ohlasowala, newíme pranic co říci, jelikož nám nebylo powědomo, kde je bude paní Hoffmanowá zpíwat; w akademii jsme ji neužřeli. J. B.

* Pan z Rittersberka nikoli nenáleží k oněm spekulantům, jenž čestinu co lákadlo wystrkují, my jej známe co wěrného, upřímného našince a přejeme mu k budoucímu podobnému podniknutí zdařilejšího prospěchu. Red.

Číslo 35.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvár).

23. Března
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
přelářích třikráte za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. str. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patričníou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Z denníka učitelského pomocníka.

(Pokračování.)

Nyní mi krom školních povinností, kteréž jsem ke spokojenosti svých představených zastával, jen ještě něco w hlavě vězelo; byly to nějaké změny, které jsem co zvoník a spolu kostelník (neboť tam byly tyto povinnosti s učitelstvím spojeny) zavěsti obmyslel. Musel jsem totiž w zimě o čtvrté, w letě pak již o třetí hodině zrána klekání zvoniti, aby lid se probudil a po práci šel. To mne trochu mrzelo. Byl jsem náruživý čtenář, a čta mnohokrát do i přes půl noci, musel jsem se pak dávat často buditi a celý rozpařený a zapocený na kostelní věž běžeti, což zvláště w zimě velmi nepříjemné, ano i nezdrowé bylo. Pak jsem musel zvoniti vždy welkým zvonem, což mi zatěžko přicházelo, w letě pak jsem večerní klekání dříve odzvoniti nesměl, až když se již silně šerilo, a tu mi bylo zase dělníků líto, kteří mne w polích se procházejícího a mimojdoucího pro Boha prosíwali, bych již odzvonil, že bolesti w zádech dále pracovati nemohou, neboť nesměli dříve od práce ustat, až po klekání.

Měl-li jsem na mši sw. zvoniti, musel jsem i všední den na věž lezti, což velmi obtížné, i pro duchovního, jež jsem oblékati musel, zdlouhavé bylo; awšak ani pan farář proti zwyku jednati nechtěl a raději w zimě mrznul — a já, pomocník, chtěl proti proudu plouti a staré zwyky přejinačowati! Kde jsem měl započíti? — Swěřil jsem panu principálowi, co obmyslím; ten mne zrazowal. „Neznáte,“ pravil, „ještě zdejší lid; jsou to neotesaní hrubiáni, jenž si ani z duchovního ani z úředníka nic nedělají; měl byste daremně mrzutosti.“ — „Zkusím toho,“ odusím. — „Chcete-li mítí nějakou nepříjemnost — pro mne ale dělejte co chcete, wina padne jen na vás,“ mrzel se napolo pan principál. — „Jen když mám tolik swolení,“ myslil jsem u sebe a těšil jsem se na ráno.

Bylo to w letě. Jda pozdě spat zaspal jsem. Když jsem se probudil, swítalo mi slunce do očí. Wyskočím z postele a jdu zvonit. Musím se přiznati, že jsem tenkrát s tlukoucím srdcem zvonil a se strachem s věže dolů lezl. Jakási diwná před-

tucha zmocnila se mne. Slezšího pozdrawila mne jedna dračice selka swým štěbetawým, ostrým jazykem. „Nepotřebowal jste lucernu?“ ptala se úštěpačně, owšem že německy a per »Sie«! — „Nechal jsem si ji nahoře až na večer,“ odusím a ubírám se k domowu. To ji rozdráždilo a ona dlouho za mnou ještě štekala až jí hlas přeskakowal, ale bohudík! že jsem tamější hařmatilce ještě dobře nerozuměl, sice bych byl při své prudké krvi sotwa mlčel. Doma jsem se tímto „dobrým jitem“ nepochlubil, dostalo se mi však i tu dosti domluwy. Od té doby jsem ale vždycky již později než obyčejně zvonil. Owšem že jsem zprwu často zamilowané tam »verfluchter Böhma« po straně slyšeti musel, později ale nikdo si toho více newšímal. Jednou pak jsem na zvonění docela zapomněl; tu jak jsem militně do kostela wšel, přiloudal se ke mně starý hospodský a dělал mi kázani: „Pane princeptr (praeceptor), wy jste dnes nezwonil.“ — „I zwonil jsem, pantáto, a velmi časně! Musel jste ještě spáti, že jste neslyšel,“ omlouwal jsem se. — „Ne, ne! Já od jedné hodiny s půlnoci nespál. Slyšíte, to máte weliký hřích!“ hrozil mi prstem.

Tu mi ale byl Šufterfranz, hrobař, resp. náš kalkant, jemuž jsem časem na paklík tabáku dal, k ruce. „I pantatínku, p. praeceptor zwonil, a jak pak časně! vždyť jsem se ještě modlil a hned wstával.“

Nyní mi šlo o to, abych welkým zvonem zvoniti nemusel. Zkusil jsem to a zwonil malým zvonkem; ale dal jsem si! „Co to ten »Böhma« za nowoty zawádí? co jest to? proč nezwoní welkým zvonem?“ Takové, ba horší sady musel jsem kolikráte na vlastní uši slyšeti. Tu byl ale zase Šufterfranz s dobrou wýmluwou pohotowě. „Utrhlo se srdce,“ říkával, „mám řemen we správě,“ i dostalo se mu za to ještě něco peněz od obce. Když pak ještě ani za týden řemen sprawen nebyl, uwykli obywatelé na zvonění malým zvonkem a já welkými zwony jen o swátcích a slawnostech zvoníwal.

Dvě nepříjemnosti byly tedy odstraněny, zakročil jsem k odstranění třetí a počal jsem na welikou, ba žalostnou prosbu pracujícího lidu hned slunce západem večerní klekání zvoniti. Po prwním zwuku

zvonku přestal najatý dělník pracovati a žehnaje mne ubíral se práce zproštěn domů, sedlák mi ovšem ale lál. Měl jsem zpočátku největší strach před jedním, jenž velmi prchlý a zlostný byl; neboť když se stalo, že v čas žni přšelo, tu hned všechno, nebe, zem i mračna s napřaženou k oblakům pěstí proklínal, až bylo hrozno jej poslouchati. Avšak i to se podalo. Modlitba a díky chudiny převážily proklínání nenasytného boháče a já si z něho nic nedělal. A nyní mi ještě zbylo, čtvrtý a poslední nepříjemný zvyk odstraniti, abych totiž na mši sv. zvoně na věž lezti nemusel. Žádal jsem tedy pana faráře, by mi dovolil malým zvonkem, jimžto se k pozdvihování zvonilo, sezváněti. „To nepůjde,“ pravil, „nebudete-li si ale z nepříjemností z toho poslych mnoho dělati, zkuste toho.“ To mi bylo polovičním svolením a vodou na můj mlýn. Druhý den jsem již sezváněl maličkým zvonkem. Lid myslel, že to již pozdvihování, klekal na náwsi a bil se w prsy; když se ale dále zwonilo, tu každý newrle a mrzutě wstápa a dále jda bručel: „To zase jistě ten Pemák něco nového začíná.“

Několik dní si tak pobručeli; když pak jsem to některým rozumnějším moudře přednesl a jim nepříjemnost lezení na věž k považení předložil, nehubovali wice. Takto jsem nepříjemné, zdraví pomocníkovu škodlivé zvyky odstranil a každému budoucímu nástupníku swému tím zajisté nemálo posloužil. Nechtěl-li jsem času zimního hodiny na věži natahováti, powolil jsem jen hici stroj; hodiny byly 75 a já je co polámané wice nenatahowal; když pak přišlo jaro, spravil jsem je zase sám. Tolik o mých mimořádných povinnostech.

Co se školy dotýče, panowal tam nejlepší pořádek; můj pán byl zkušný, moudrý a dosti vzdělaný muž, přednášel we škole mimo předepsané předměty i štěparstwi, a založil we swé zahradě školku dával stromky od wětších žáků štěpowati; též přednášel o jedech a kazijedech, ježto dítky ku zkoušce po lesích, lukách a zahradách sbíraly a přinašely, a tak byla škola naše wždycky wyznamenána a my i pisemné wyjádření spokojenosti od swých představených obdrželi; můj pán totiž od samého wysoce slawného gubernium, já pak od ouřadu wikárského, což nám wůkolní kollegové záwiděli, tak žeby mne, když jsem později s některými za učitele přezkoušeti se dal, byli hnedle zbili. — We škole se vyučowalo čistou němčinou, kterouž však dítky doma mluwiti nesměly a tak ji po wystoupnutí ze školy brzy zapomínaly.

(Pokračowání.)

Národní wychowání u Bulharů.

(Dokončení.)

Nížší školy jsou wesměs na způsob škol Lankasterských pro wzájemné vyučowání dítek zřízeny. Způsob ten přinesl powěstný archimandrita Neofit z Bukureštu, spo-

rádal pro něj tabulky a všemožně se o jeho zawedení přičinil. Učít se tu pak děti obojího pohlaví čtení a psaní, něco počtu a katechismu, a to sice w staroslawanském i bulharském jazyku. Prospěch, s jakým se žákové učí, jest náramný. Cestowatel sám nejednou s upřímným potěšením poslouchal děti výborně a různě čtoucí, i má sbírku hezkých písemních wzorů, psaných od žáků rozličných škol. Počet učenců we školách těchto jest opravdu znamenitý; w některých našel náš cestowatel až do 300 i 400 učících se dětí.

Podotknutí hodno jest, že ještě roku 1830. powěstný Wenelin widěl jen Bulharů řecky písících.

Wyšší školy nejsou tak dobře sporádány. Učít se tam řeckému jazyku, a často výhradně jen tomu, pak něco zeměpisu a církewní historii; někdy i jiným předmětům dosti zbytečným. Tak widěl náš cestowatel w Trnowě w poznámenání předmětů mezi jinými i logiku podle Baumeistra; we Šwistowě pak pokoušel se hodný i ctný učitel o přednášení filosofie. W Sofii porečtělý učitel zanašel se překládáním Isokrata; ano byl by rád i Thukydidu překládal, ale jazyk prý k tomu nepostačowal. K čemu chudobné bulharské mládeži takowá zewrubná známost řeckých klassiků, pochopiti nelze.

I těchto wyšších škol zakladatelem jest zmíněný archimandrita Neofit, který sám po několik let w Gabrowě, wsi u Balkánu, učitelstwím se obíraje, tamější školu na tři třídy rozdělil a počáteční i wyšší učení w ní zawedl. Žáci pak jeho učení toto rozšiřují po různých bulharských školách. Wytečný tento řeholník kláštera sw. Jana Rylského jest nejprwnejší mezi samo-uky bulharskými. Přirozeným pudem hnán oswojil si neunawnou práci řídce až posud w Bulharsku wzdělanosti, a horliwý jsa vlastenec prwní byl, jenž pomyslel na mravní wychowávání swých krajanů prostředkem materského jazyka. Znaje staro- i noworecký, pak církewní slowanský, ruský i walašský jazyk při patrně nedostatečných prostředcích odhodlal se k spisowatelstwí bulharskému. Tak powstala jeho mluwnice bulharská, w kteréžto řídil se nářečím západním, a jeho překlad nowého zákona; nyní pak přichystal k tisku řecko-bulharský a bulharsko-řecký slowník. Menších spisů jeho neuwedeme, toliko řekneme, že spisowatel tento hoden jest býti počten mezi nejwytečnější pedagogy slowanské, an nawzdor weškerým překážkám wyhowěl nejčelnějším potřebám národu swého. Roku 1845. seznal jej náš cestowatel w klášteře sw. Jana Rylského, kdežto co učitel s takovým prospěchem oučinkuje, že nejen klášterní mládež, nýbrž i starší, již wyswěcené osoby mezi swými posluchači čítá. Cestowatel náš měl to potěšení, přítomným býti jeho přednáškám církewního i řeckého jazyka a církewní historie, i diwil se jak weliké zkušenosti učitele tak i wzorné pilnosti žáků. — Kým by w národu bulharském učení tak milého mistra nawždy zůstalo w skutečích památným!

Ačkoli však, jak patrně, velmi důležitý pokrok učiněn jest u Bulharů w národním wychowávání, nicméně školy jejich zůstanou ještě dlouhý čas nedokonalejšími; Bulhaři pak sami wědí, co jich zdaru překáží. Zde jen tolik poznámenáme, že nesnáze, w jakých se nacházejí Bulhaři, dílem pro nestejnost jazyka dílem i pro neshodu samých starších, jakož i jiné mnohé překážky, jen tenkrát odstraniti a zapuditi se dají, až budou mít biskupy vlastence, kterýchžto kleslý ten národ dlouhými časy byl zbawen.

Listy učitelům českým.

13. Jan Nep. Filcík, učitel wzorní školy w Chraští. Žil 1795–1837.

(Dokončení.) Kterak Filcík o zdokonalení kostelní hudby pečowal, známo učitelstwu kolem Chraští bydlícímu.

Wolení máš bylo vždy slavnostem přiměřeno. Krom kostelní hudby dokázal i tím svou vybroušenou krasochuť, že jiné mistrowské kusy od nejvýtečnějších skladatelů přednáseti dal. Za času jeho provozovalo se: a) Sedm posledních slow Kristových od Haydena r. 1817. Kázal totiž tehdejší chrastecský děkan p. Ulrich po sedm postních neděl pokaždé o jednom slowě Kristově, a po kázání přednášelo se to samé slowo od Haydena. b) Stvoření světa od Haydena 1824. c) Čtyři roční časové od Haydena 1826. d) Roku 1827. dávalo se na velký pátek opět Sedm slow. e) Roku 1831. ve čtvrtek před květnou nedělí přednášelo se u přítomnosti nescíslných posluchačů Mozartovo Requiem. f) Na velký pátek r. 1832. bylo dvěma sbory zpíváno římské Miserere od Mozarta a g) r. 1836. opět Stvoření světa.

Od roku 1833. zabýval se Filcik štěparstwím. Obdržel totiž od pana biskupa kousek zcela pusté ohrádky, kdež jadrka a pláňata sázel, a hned v prvních letech ukázal se prospěch, jež dítky v štěpování a očkování učinily *. Mezi tím zanášel se také včelarstwím, což by mu snad bylo větší potěšení a užitek přineslo než spisowatelstwí, kdyby byl na živě zůstal. Jak se ale mnohemu poctivému muži již vedlo, potkaly i našeho krajana v posledních třech letech mnohé nehody, které jako hmyz na kvítku na jeho zdraví hlodaly. Počal znenáhla churawěti a upadl v častou těžkomyslnost. Vychowávání stromků bylo nyní po škole jeho nejlepší zábavou. Okolo sw. Trojice r. 1836. počal vyhazowati krew a byl přinucen se školou se rozloučiti, což ho velmi bolelo, nebo s pláčem řekl: „Doučitelowal jsem; když jsem si vše v pořádek uwedl, musím ustoupiti.“

Za posledního času vycházel ještě do štěpnice a ku včelám; když ale bylo chladněji, pleť ze slámy na uher-ský způsob včelní ouly, jichž sedm dohotovil. Když podzimek nastal, newycházel již. Wětším dílem leže psal nadjmenowanou knihu, kterou as tři neděle před smrtí dokončil. Obmýšlel ještě sepsati malý slowníček, nebylo mu to však pro slabost možno. Filcik zemřel dne 25. Ledna 1837. Pozůstal po sobě manželku a dva nezaopatřené syny, jenžto ničehož we světě swým nenazýwali. Národním však školám zanechal památku nesmrtelnou.

Ze školy Filcikowoy vyšlo wálně množství mladých učitelů, kteří se zde k učitelskému kursu buď připravowali buď po přestálém kursu k Filcikowi se nawraceli, aby si jeho wyhlášenou methodu oswojili a w hudbě se utwrdili, tak že jich vždy hezky mnoho na první lawici we škole sedělo; mimo to i jiní mužové uměním aneb hudbou se zanášející, z nichž mnozí již hodností akademických na pražských a widsenských vysokých školách dosáhli (k nimž dr. Frankl, redaktor „der Sonntagsblätter“ náležel), a to jsou nejvíce synové rodičů chudičských, jenžto se, Filcikem powzbuzeni, wnitřní silou tam kde jsou wymrštili; nebo to k jeho wytečností náleželo, že uměl talenty vyhledati a je rozníti. — Některé ze spisů Filcikowých byly za knihy

* Problížeje předešlého roku chrastecskou školní knihownu s radostí jsem poznal, že knihy nejvíce zjednány jsou za peníze utržené za stromky, ježto žáčkové we školce od Filcika založené, nyní však velmi rozšířené, sázejí a pak panu biskupovi prodávají, který za nowějších časů z panství chrastecského welkolepou štěpnici utvořil. Jak znamenitě králowébradecký biskup pan Karel Hanl Excellenci na své podřízené učitelstwo oučinkuje, najdu snad ještě příležitost w listech těchto powěditi. Diwno ale, že o Chrastě, kde Filcik tak drahná léta působil, tak málo se dowídáme.

školní prohlášený a všechny jsou posud wálně w praxi učitelské.

Dá se tedy Filcikowu učitelské působení dobře upotřebiti k wyličení wzdělanější strany našeho národního učitelstwa; zmíním se však později o tom, co z toho Filcikowi osobně a co učitelstwu wůbec náležel, jako i o tom, jak dalece počínáním Filcikowým naznačeno jest počínání učitelů wzdělanějších.

D o p i s y. z Wídne.

(Laub. Nowé polky. Wielka.)

(Pokračování.) Ohledně ostatních hudebních a koncertních nowin zdejších wídí se nám také ještě podotknouti, že mladistvý krajan náš, Ferdinand Laub, ještě před třetí besedou slowanskou dwakrát veřejně slyšeti se dal a všestrannou pochwalou poctěn byl; wystoupil totiž w koncertě Betty Bury-owé dne 28. Února w sále jednoty hudební dobou polední uspořádaném, přednášeje Fantaisie Caprice od Vieuxtempsa, a na to ten samý den ještě w druhém koncertě, jež spolek zdejších přátel hudebních w sále redutním dával, kde jsme jej w koncertantní skladbě do Es dur, rovněž od Vieuxtempsa, slyšeli. Oba tyto velmi těžké kusy provedl tak zdařile, projewil při tom takowou jistotu technickou, čistotu w intonaci a hlubokost cítu i pochopil tak výborně ducha skladatelowa, že obecenstwo naskrz okouzli a zdejší časopisy, jenž po prvním jeho wystoupení w diwadle na Wídni toliko chladně o něm se zmiňowaly, nyní téměř dosti pochwalných slow pro wytečnou hru tohoto „malého hudebního čaroděje“ naleztí nemohou. Dne 7. Brezna pak dostalo se mladistwému krajanu našemu i té zvláštní cti, že při komorním koncertě w síních Její Majestátnosti panující císařowny Marie Anny s více zdejšími wytečnými hudebními umělci, jako pp. Mortierem, Erlem, Lutzem, Hölzlem a paní van Hasseltowou, oučinkowal. — An o hudbě mluvíme, musíme také oznámiti, že „Kochanka-Polka“, již byl krajan náš p. W. Tiefftrunk k letošnímu bálu slowanskému složil, tyto dni s naskrz českým názvem we wkusném a ozdobném rouše zde u Witzendorfa na Příkopě tiskem wyšla a že i rovněž k tomuto bálu panem Č. Gutmannsthaelem složená druhá čili „Milada-Polka“ u Haslingra se tiskne a tyto dni prodávati bude, na kteréžto zdařilé a s všeobecnou pochwalou přijaté skladby naše taneční hudby milowné wlastenky a wlastence w Čechách i na Morawě pozorný činíme a jim je vším právem schwalujeme.

Co se dotýče diwadel zdejších, tu obracuje na sebe nyní všecku pozornost Meyerbeerowa opera „Wielka čili tábor we Slezsku“ w diwadle na Wídni již po osmkrát dawaná. Dosawáde nad pamět lidskou žádná opera tolik očekávání zde newzbudila, o žádném dramatickém dile dosawáde tolik we všech vyšších i nižších společnostech napřed již nemluweno, o žádné hudební skladbě we všech zdejších časopisech tolik oznamowáno a psáno nebylo, jako o tomto díle Meyerbeerowě, jež on byl k zaswěcení nowé opery berlínské schwalně sepsal a w němž zvláště weliký a jediný Bedřich se zbožňuje; enthusiasmus pak, s jakým opera tato od obecenstwa přijata byla, o mnoho větší byl onoho, s nimž Wídeňané klassického Čarostřelce nesmrtelného Webra ponejprw uwítali a jakého se od té doby žádnému dílu hudebnímu více zde nedostalo. — Jistě čteněji, kwapněji a ouzkostliwěji nepospíchali druhdy Řekové k poswátným a proslulým hrám olympickým, jako wídenské obecenstwo dne 18. Února k diwadlu na Wídni, w jehožto předních již od desáté hodiny předpolední lidé čekali, a jehož wnitřní prostory po čtvrté hodině odpolední tak přeplněny byly, že mnohý jemnocitný diwadelní lew, nabyw tam dříve prawého pojmu o ruských potních lázních, pro

mdlobu z diwadla wyweden býti musel. — Bude prý večer tento jedenkrát dělati epochu w historii diwadel wíden-
ských! Inu owšem, mistr Meyerbeera co ředitele u pulu
spatřiti, na diwadle pak nové dekorace, skvostné, drahé
šatstvo, zdvojnásobné zpěvní i baletní sbory, hudbu dvě-
ma vojenskými kapelami rozmnoženou, pěší i jízdecké woj-
sko, ano i děla in natura a vůbec celý tábor vojenský
widěti a slyšeti, u prostřed všeho toho pak zbožňovanou
Lindowou w překrásném oděvu cikánském co Wielku spa-
třiti a nebeské její zwuky poslouchati, toť owšem není nic
obyčejného a každodenního, a tedy diwiti se nesmíme, že
wstupní lístky ke hře této předmětem zvláštního obchodu
se staly, owšem wynosnějšího, nežli snad právě ty dni
byl obchod s bankovními akciemi a státními papíry, a že
mnohý lístek pro sedadlo skoro tak drahé se prodal, jako
mnohá harlemská tulipánová cibule w době powěstné tuli-
pomanie. Nebudeme ale o tom všem slow šířiti, aniž ob-
šírně popisowati, kolikráte Meyerbeer a Lindowa wywo-
láni byli, jak dobře se zahradníkům a prodavačkám kwětin
a wěnců wawřínových při tom dařilo, aniž medaili s nápi-
sem: „Nescit occasum“! u příležitosti této sewernímu sla-
wikowí podanou, popisowati, dočtli jste se o tom beztoho
we zdejších časopisech až k omrzení. (Dokončení.)

Z Terstu. Příspěvek na českou prům. školu.
(Z dopisu přátelského.)

Dobře-li se pamatují, wyprawowal jsem Wám za swé-
ho pobytu w Praze, že sestoupilo u nás několik Čechů a
Morawanů w soukromý spolek, scházejíce se týhodně ke cwi-
čení se w jazyku materském. Tento spolek s nejwřelejším
oučastenstwím sleduje každý duševní a národní pokrok
swé vlasti, i můžete sobě tedy snadno pomysliť, s jakou
radostí jsme w časopisech českých čtli zpráwu, že prů-
myslová jednota česká uzavřela založiti w Praze wzorní prů-
myslní školu českou. Ne menší radostí naplnila nás horli-
wost, s jakou se všude po vlasti záležitosti té předúležité
ujímají a ochota, s kterou welcí i malí, bohatí i chudí pří-
spěvky skládají k založení a pojištění tohoto blahoplného
wyučowacího ústawu. Což bylo tedy přirozenějšího, nežli
žádost zdejších Čechů a Morawanů, též od sebe dáti ně-
jaké znamení žiwota a k témuž oučelu způsobiti malou
sbírku. Dalecí jsouce mysliti, že jest potřeba našeho skrow-
ného příspěvku z daleké ciziny, an tak šlechtné a mocné
síly we vlasti samé pro wěc oučinkují, považujeme to
nicméně za swé práwo, skrowný swůj dar přijatý widěti.
Posíláme tedy Wašnosti poukázání na obchodnický dům....
w Praze na summu jednoho sta zlatých we stříbře,
jež abyste co příspěvek několika w Terstu bydlí-
cích Čechoslowanů k základní jistíně zřízení býti
mající české wzorní průmyslní školy na náležité
místo laskawě odewzdati ráčili, uctiwě žádáme *.

Mohl-li bych malou sbírkou wzorů rozličného přes
Terst dowdženého zboží nowému ústawu prospěšným se
státi, k čemuž postawení mé všelikou možnost mi posky-
tuje, s radostí k tomu se nabízím. Dr. Arnošt Placár.

Koncert w blazinci pražském.

Zřízení pražského ústawu pro duševní choroby slušno
připočísti k nejpřednějšímu znamenitostem w celé říši. Wlíd-
nost humanismu položena za základ a přísně setřena od

* Tak se stalo podle wykazu č. 22 Pražských No-
win. Red.

lékařů, w jichžto čele stojí proslulý direktor J. Riedl, do-
chází každodenně výsledků, kterých by se jinou cestou sotwa
dosáhnouti dalo. Nepochybují, že by se „Poutník“ čtenár-
stwu welice zawděčil, kdyby mu podal zewrubné popsání
ústawu u sw. Kateřiny, a při tom nejen na zewnější roz-
měry, nýbrž i na to ohled bral, co se duchem takowého
institutu nazývá.

Přiměřené zaměstnání, srdečný howor, a mezi rozma-
nitými zábawami zvláště hudba radují se při léčení z wětší
důwery než apatykárské léky. Paměti hodné býwají w bla-
zinci slawnosti při rozdáwání darů na štědrý wečíř, pak
bál o masopustě a denní kwarteta od chorých provozo-
waná. K tomu se připojila na den před sw. Josefem, tuším
že ke cti milowaného direktora, úplná akademie, w níž se
hrály dvě ouvertury ze „Stradella“ a „Figaro“, pak před-
nášel p. Deutsch balladu a s prof. Mildnerem sonatu
od Beethovena, týž professor „capriccio“ od Vieuxtempsa,
pp. Weber a Altmanna potpourri a „Erkönig“ na forte-
piano s fysharmonikou. Pan Strakatý zpíwal dvě písně,
„Banderer“ a jednu českou národní.

Jaké pohnutí panowalo we výrazu twáří posloucha-
jících pěstenců u sw. Kateřiny! Jedni tleskali, druzí se
smáli, třetí slze po lících kanuly. Nemůžeme nežli s wdě-
ností zmíniti se o zásluze dotčených pánů umělců, kteří k
tak neobyčejné zábawě se propůjčili.

Kronika času.

Otwěření diwadla historického (théâtre historique)
w Paříži. Konečně se napnutému očekáwání Pařížanů
zadost učinilo a historické diwadlo se otwěřelo. První kus,
jímžto nový chrám Thalie zasvěcen byl, je nazwán: Krá-
lowna Margot (Reine Margot) od Alex. Dumas a
Aug. Maqueta, drama w pateru jednání a 15 obrazech
dle známého téhož jména románu Dumasowa wzdělané.
Započal dne 21. Února o 7 hodinách a skončil dne 22. o
1/3 ráno. Trwal tedy 8 hodin. Ačkoli všickni již ne-
spokojenost jewili, ačkoli všickni reptali — přece se nikdo
s místa nehýbal, až opona po 5. jednání spadla.

Jest to řada pestrých obrazů a dobrodružstwí — tu
widíme kráľowský palác a w něm nejwětší krásu a nád-
heru, až oko oslne — obraz zmizí a my se nacházíme w
neouhledné krčmě a jsme přítomni bouřliwému výjewu opilé
chátry — jako očarowáný zmizí obraz a my se octneme w
lese, w kterém král bonbou se bawí — z toho se octneme
w pokojiku hledíce na umírajícího psa — a tak se to střídá
jedno po druhém; jsme jako we widění a jako we snu, a
w tomto snu objeví se někdy drama jako blesk, který
nočními chnurami září.

Ostatně je drama dosti rázně wzděláno, ačkoliw se
básníci proti místnosti a času welmi prohršili. Jules Ja-
nin, nejwtipnější a nejdomyšlnější kritik pařížský, nazývá
je trefně epickoú mašinou. Dwa dni na to wisela w
Paříži karikatura nazwaná: „Předtím a potom“. Na je-
dné straně jdou mladí lidé do diwadla, malý jockey drží u
nízkého stromku bez listů kabriolet s rychlým koníkem, pán
jeho wchází právě do diwadelních wrat — „předtím“. Na
druhé straně je „potom“. Mladí lidé vycházejí po skon-
čeném předstawení co shrbení starci šediwých vlasů a
fousů. Stromek wzrostl zatím a je teď rozložitým dubem,
z malého jockeye stal se kolohnát a z konika stará herka,
která ledwa na nohách stojí. Tak dlouho trwal Dumasůw
kus „Králowna Margot“.

Jelikož na čtvrték swátek připadá, bude se příští číslo Kwěti již we středu po 5. hodině odpolední wydáwati,
s ním pak zároveň, jako příloha, pokračowání soustawného přehledu sbírek na průmyslní školu.

Číslo 36.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Vytištěno na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přez dvůr).

24. Března
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
półročních tiskárnách na
týden, w úterý, w
čtvrtek a w sobotu.

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
přílohou s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Z denníka učitelského pomocníka. (Pokračování.)

Na větším díle ale w té krajině i učitelové jak se říká »plattdeutsche« mluví a žáky cvičí, s výjim-
tím málo některých škol, a já měl rok co dělati, než
jsem obyvatelům tamějšímu úplně porozuměl. Učiti
se češtině, na to se tam málo hledí, a jen zámožnější
dávají dítky své, a to ještě zřídka, do „Čech“ za
české děti na výměnu; hustěji jsou tyto tam k na-
lezení, učící se němčině. Musím ale wyznati, že
německé děti vždycky větší užitek z výměn těchto
mají, neboť se zajedno správnější češtině, než české
děti němčině naučují, ano i více a zběžněji česky,
než Češi — obyčejně rok tam pobýlí — německy
mluví. Češi, abych pravdu mluvil, dokonce žá-
dného užtku s sebou do „Čech“ nenesou, leda že se
po německu klít a nadávat, brambory w mlíce a
hrách se šwestkowou omáčkou, pak w mlíce wařené
brušky a jablka a šwestkowou polívku jísti a rusy
znáti naučí; neboť naučiwše se bídné německé slá-
tanině (skoro každá wes mohla by swou vlastní
mluwnici wydati) doma se pak pro wysmání w ní
mluwiti stydí a tak ji zase zapominají. Z těch, kteří
se kdy doma češtině učili (totiž u nás we škole),
wydaril se jen jeden, jenž mi dosawáde česky, a to
správněji než mnohý rozený Čech, dopisuje; jeho
bylo první psaní, jež jsem poštou s českým nadpisem
obdržel. Hudby jsou tamější obyvatelé dosti milo-
wní, každou neděli a swátek provozowali jsme figu-
rální mši. Důstojný oustecký p. wikář a kons. rada
Fr. Böhm zarazil tam učitelskou knihownu, na kte-
rouž jsme ročně, a sice pomocníci po půl zlatém,
učitelové dle příjmů, po trojniku ze zlatého, příplá-
celi a wikárským poslem obdržené knihy po přečtení
jeden druhému zasilali. I w naší škole byla malá
awšak wybraná knihownička šlechtinou a krasocitnou
wrchností, blahorodým p. Ant. Veithem, kterýž nám
i Časopis českého Museum darował, založena.

Nemohu opominouti, bych o této milostiwé
wrchnosti několik slow nepromluwil. Chudina má
w ní nejen dobrotiwého pána, nýbrž i pečliwého a
laskawého otce; neboť jsou to sta, jež tento zpani-
lomyslný pán ročně jenom na ošacení chudých dítek

a na dárky ku zkouškám vynakládá; potřebný prosící
najde u něho podpory a pilný práce a uznání. Awšak,
jak by to mohlo také jinak byti? Dobrý strom jen
dobré owoce nésti může. Již jeho blahé paměti otec
mnohý dobrý čin wykonal, za kterýž ho i potomci
žehnati budou. Tak n. p. položil jistinu, nemylím-li
se 10.000 zl., z kteréžto vyplývající ouroky ku
podporování zasloužilých starých neb neštěstím na-
wštíwených učitelů pansíwí jeho určeny jsou. Blaho
a požehnání takové wrchnosti! Tu ani swědomí ani
někdy země tížiti nebude. Za poslednější doby do-
slechl jsem, že nadzminěný blahorodý p. Veith w Li-
běchově, kde swůj zámek má a odkudž nedaleko
pro budoucnost zajisté powěstný Slawín wystawěti
dal, i českou školu zaraziti hodlá, na kteroužto bla-
hou myšlénku jej bezpochyby tamější wel. p. farář
Filip Čermák co prawý Čech a vlastenec — který
tam slowo boží již i českým jazykem káže — přiwedl.
Kýžby to prawda bylo a brzy se uskutečnilo!

A nyní zase k mému denníku. Naši duchowní
páni byli hodni a dobrosrdeční; p. farář byl našim
katechetou a do něho se nám nemíchal, často nás
k sobě zwal a weselosti i wlidnosti swou zcela si
důwěru naši získal. Byli dobrý katecheta a ještě
výbornější kazatel. Pan kaplan měl též dobré srdce,
byl wšak starší pana faráře a tudy častěji mrzutý.
Když byl nejweselejší myslí, zpiwal a mluwil če-
sky a měl welikou radost, když jsem jeho zběhlost
w češtině chwálil. — Co se příjmů dotýče, stojí si
učitelové tamější mnohem lépe, než w českých kra-
jích; neboť mají při školách mimo role na větším
díle i pěkné zahrady a chmelnice; někde i wykazy
w lesích na dříví a steliwo, a poněwadž tu s učitel-
stwím obyčejně i kostelnictwí spojeno, mají i od ko-
stela hezké příjmy. Koledu (Steinbürgerschen) ob-
držují místem od obcí na penězích, jinde po ní chodí;
posnopné odvádějí obce buď we snopích neb na zrně,
buď za ně i pečený již chléb dávají. Některé obce
učiteli i wejce dávati musí.

Co zbožné matinky na másle a sádle kostelu
darují, to uspoří učitel, resp. kostelník na oleji, jímž
lampu zaopatřuje.

Mého pána co učitele občané welmi chwálili,

avšak co Čecha — tak jako mne — nehrubě navi-
děl. My se ale těšili tou myšlénkou, že jest lépe,
když člověka newzdělany, hrubých mravů sprosták
tupí a o něm hanlivě mluví, než aby jej chválil,
což by vyšší a vzdělanější osoby na nepříznivou
proň důmněnkou přivést mohlo. Chválí-li mne chlip-
ník, opilec, karbaník atp., jak o mně vzdělání jinak
smýšleti mohou, než že jsem též takový? Moudrý
nás pan wikář říkával: „Z toho si nic nedělejte; my
jsme vás s jiné strany poznali.“ Na mne se hněvá-
wali zvláště hudebníci, že jsem s nimi v hospodách
hráli nechtěl, a častokráte, než se přesvědčili, že to
nikoli z pánovitosti, nýbrž z čestného citu činím,
po kolik neděl ani na kruchtu nepřišli; později se
ale umoudřili. — Tak mi uplynuly tři roky v spoko-
jenosti, anto mne najednou p. wikář do jednoho mě-
stečka přesadil, bych starého tam učitele zastával.
Na dobu mého tam pobytí dosawáde s ošklivostí
zpominám. Již cesta tam byla mi nepříziwa; rokle
a ouwozy (rádných wozových cest jest tam málo)
byly sněhem zawáty a já se tam s wozem sotwa do-
stati mohl. Při skládání nábytku mého s wozu roz-
tloukli mi nepozorní skladači nový šatník a klawír
a ještě se tomu směli. Učitel a učitelka podivný do-
jem na mne učinili. On starý, tlustý, od kořalky a
jiných libových nápojů — jak jsem se později dowě-
děl — měděný obličej a cinobrový nos mající, mr-
zutý, hrubý, dnou a otewřenými ranami na nohou
skličeny šedesátník; ona — od častého a mnohého
pití kávy a rosolky nadmutá, weliká, silná, newzdě-
laná ženština. Sotwa že mne uwitali; chtěli tam to-
tiž míti jiného a plán se jim zwrhl. Pomocník, s nímžto
jsem skrowný pokojíček, w němž jsme se sotwa oto-
čiti mohli, obýwati měl, byl způsbný a zdworily
člowíček, a brzy jsme se sprátelili. Přijel jsem tam
odpoledne; wečer se mne nový pan principál tázal
na mé jméno. Powěděl jsem mu je. Po wečeři jsem
se odebral na odpočinutí.

„Wíte, proč se pán na vaše jméno tázal?“
ptal se mne kollega.

„Nu, snad aby je wěděl?“

„Dobře! ale též, aby wás jen kritickým jmenem
wolal, jak to we zwyku má.“ A měl prawdu; neboť
ráno, když se mělo k snidání jíti, přišla děwečka,
ošklivá to, stará, scwrklá ženština a wolala mne
k snidání: *Harr Josef, kummenß of zum Frühstück!*
(Pane Josefe, pojďte k snidání!) — Abych podob-
nému wolání najednou přítrž učinil, zůstal jsem, ja-
kobych ji byl neslyšel. Přišla učitelka sama; já šel.

„Pročpak se necháte tolikráte wolati?“ zabru-
čel starý učitel.

„Mne nikdo newolal,“ odvětim na to.

„Wždyi wás wolala Annemori“ (Anna Maria).

„Neslyšel jsem; nějakého Josefa wolati jsem
slyšel, ale —“

„Nu, já myslím, že se jmenujete Josef?“ utrl
se na mne p. principál.

„Owšem; ale děwečka mne snad nebude tak
jmenowati a wolati?“

„Jak pak wás máme jmenowati?“ tázal se uště-
pačně.

„Mým příjmením.“

Rozmili manželé, ohrnuwše pysky, pohlédli
s ousměškem na sebe, děwečka ale diw že mne je-
dowatýma očima neprobodla. Byla to owšem také
těžká úloha pro ně, mé české jméno wyslowiti; wo-
lali mne pak wždycky buď beze jména aneb ironicky:
»Harr Zahrer!« (Dokončení.)

D o p i s y. z Wídne.

(Netečnost Čechů a ousměšky jim činěné. Mimořádní přednášky
na universitě. Jihoslowanská literatura.)

(Dokončení.) Jak podlý a ničemný kus mezi tím na
diwadle Josefowském, o jehož wedení nyní býwaly praž-
ský ředitel p. Stöger s majitelem p. Pokorným wyjednáwá,
pod názvem: *Der wiener Schusterbub, ein Lebenbild* atd. asi
dwacetkrát provozowán, jak hanebně karakter českoslo-
wanský w něm wylíčen, jakými hanami a jizliwým utrha-
ctwím my Čechové w něm jsme obsypáni a w posměch
uwedeni, dočtli jste se již w České Wčele a tedy o tom
šíře mluwiti netřeba; tomu wšak ale dosti nadiwiti se ne-
můžeme, že práwě na diwadle Josefowském podobné kusy,
w nichž Čech na planýr se wystawuje, se provozují, an
přece dotčený majitel jeho rodilý Čech jest a dopustiti by
neměl, aby takové podlosti k haně národu swého tam se
provozowaly. Či snad ani newí p. Pokorný, jaké kusy na
diwadlech jeho se provozují? nebo myslí podobnými niče-
mnými caparty obecnstwu přilákati a diwadlo toto, den
ode dne více zanikající, od konečného oupadu zachrániti?
Ať jest již tomu tak neb jinak, majitel w tom způsobu
omluwiti se nedá a welice proti národu swému se prohře-
šuje! Owšem bychom snad také žádati mohli, aby od wyš-
ších míst k tomu se prohlédalo, by podobné ničemnosti we-
řejně se neprovozowaly, jelikož jimi jenom mysl w posměch
uwedených se jitrí, kyselosti mezi různými zdejšími národ-
nostni se podnět dáwá a símě nenáwisti mezi nimi rozsíwá
— ale my jsme národ kolubičí, o němžto se nryslí, že žlučí
nemá, aby jej co podobného mohlo dojmouti. Potřebí tedy,
abychom sobě sami, owšem nikoliw sílu hmotnou, nýbrž
mravním způsobem pomoci hleděli, jistou dušewní přewahu
sobě získati a wyšší wáznost než dosawáde sobě wydobyti
se snažice. Nebo zapřítí se nedá, že příčina, proč Čechové
zde w diwadlech, w hospodách a pamfletech a la Hans-
Jörgel často posměchu obecnstwu se wystawují, hanou
obsypáwají a wůbec w jisté nenáwisti stojí, na díle w jich
malátnosti, obojetnosti a nechwalném sobě počínání záleží;
neboť — nemluwice ničehož o krajanech našich we wyšších
hodnostech postawených — prohlédáme-li jen k těm, jenžto
k nižší, nejwíce řemeslnické třídě náležejí, tu bohužel pře-
často se přeswědčíme, že sotwa nějaký čas zde pobywše
již půwod, vlast a národnost, řeč i poctiwé jméno swé
zapíratí začínají, podiwně, owšem často dosti nejapně a ko-
micky je přetworují a jiných pošetilostí se dopouštějí a tudy
sami w očích jim beztoho nepříznivých Wídeňanů směšný-
mi a opowrženými se činí. K tomu přichází i to, že wětší
díl sem přicházejících českých učedníků — s nimiž se zde
zvláštní lidokupectwí provozuje — a lidu pracujícího sám
sobě pozůstawen jest, aniž se mu přiměřeného dalšího ná-
boženského, mravního i intelektuálního wzděláná dostává,
a tudy owšem diwiti se nelze, jestli w některé scastnosti
upadá. — Pročž jest na čase, aby zdejší Čechoslowané od

této dosavadní netečnosti a nechvalitebného sobě-počinání upustili, abychom sami sebe lépe poznali, veřejně k řeči i národu svému se přiznávali, ve swornosti žili, a jako to druzí zdejší cizokmenowci činí, w šetrnosti k národnosti a jazyku svému zvláštní chloubu vyhledávali.

Týká se literárních nowin zdejších, oznámili musíme, že dne 8. Března b. r. pan dr. Sutner na zdejší universitě mimořádná čtení o nowější krásné literatuře německé, počna od Klopstocka až do nynějška, a 9. t. m. o staré filologii německé, zwoliw k tomu básen: Nibelungenlied, započal a w oněch třikráte, w těchto dwakráte týhodně pokračowati bude. Takto pomáhají sobě Němci, nemajíce pořádných stolic pro literaturu swou, alespoň mimořádnými docenty; my zde máme pořádnou stolicí řeči a literatury naší, welice ale pochybujem, že se tam posluchačowé dowědí, co to asi za knihu, jenž sluje Výbor staročeské literatury, aneb že p. Hanka we věži králdworské wýtečné staré zpěwy nalezl, které aby w půwodním textu čisti mohl, sám německý heros Góthe jazyku našemu w pozdním stáří již učiti se sobě nestěží! Bodejž bychom i tuto nějakého docenta se dočkali! *

Z jihoslawanských nowinek nebude snad Wašnosti nemilo se dowěděti, že 2. sešitek ilirsko-německo-wlaského kapesního slowniku, jenž oudům matice ilirské již w minulém roku wydán býti měl, nahodilými ale se překážkami, totiž že pro swou neúplnost od p. Mazuranice téměř zcela přepracowan býti musel, se opozdil, nyní zde u Mechitaristů pilně se tiskne a co nejdříve rozeslán bude; dále že „Gorski wienac, istoričesko sobitje pri svršetku XVII. vieka. Sočinenie P. P. N. vladike črnogorskoga“, o němž, že se zde tiskne, i we Kwětech zmínka se stala, již na začátku minulého měsíce Února dokončen byl; jestli to dílo pouze již wznešeným spisowatelem swým welmi zajímavé, co do zewnitřku welmi skwostné, we wel. 8. písmem srbským tištěné, 116 str. silné a kamenopisnou podobiznou wládky ozdobené, jež ale w knihkupectví zde dostatí nelze, jelikož byl tento, odcházeje dne 13. Února b. r. z Widně do Benátek, toliko 50 exemplárů k rozdání mezi zdejší Slowany zde zanechal. Dále se musím zmíniti, že zdejší na slowo wzatý srbský literát Vuk Karadžić od ruského carewice za podaný jemu wýtisk sebraných swých písní srbských skwostným, rubinem a diamanty ozdobeným prstenem obdařen byl, jakož i připomenouti k otázce w čísle 27. letošních Kwětů učiněné, že důst. p. Matěj Vodušek, bývalý ředitel hlavní školy w Celi, jenž nyní za opata a městského faráře w Celi powýšen byl, ten samý jest, jenž byl důležitý článek o stawu učitelském do Kmetijskich in rokodelskich novic podal a který již před tím více důležitých spisů obsahu náboženského i poučného byl uweřejnil, a jest se nadíti, že nyní we swém nowém okresu o zwellení národního wychowání dle zásad již projowených všemožně zasazowati se bude.

A. R. S.

Literatura.

Časopis českého Museum. XXI. ročníku sw. 3.

Obsah: 1. *Rukopis Musejní letopisů Kosmasových a jeho pokračowatelů. Zpráva od Karla Jar. Erbena. Dokončení.* (Práce to welice pilná.) 2. *Shakespeare. Góthe. Schiller. Od M. F. Klácela.* (Zajímavá a důmyslná paralela.) 3. *Něco o filosofii. Od W. Gáblera.* (W nejnowějším čase hudební začíná se psáti o filosofii, snad se brzy dostaneme k filosofii.) 4. *Klasobraní na poli staročeské literatury. Od Pawla Jos. Šafaříka.* (Filologické ocenění některých nowě nalezených zlomků písemnických

památek ze 13. a 14. století.) 5. *Mastickář. Od Wácl. Nebeského.* (Porownání staročeského tohoto mysteria s podobnými jiných národů, w kterém se českému půwodnost přiřká.) 6. *Matice česká.* (Přijem w Lednu a Únoru 2132 zl.)

Pautník. Druhého ročníku sw. 3.

Obsah: *Mikulow, město w Morawě. — Widen, c. k. hlawní a sidelní město. (Pokračowání.) S dřewotiskem, představujícím nowou kašnu na Freiunku. — Normberk, staré říšské město německé.* (Dobré to topografické nástin.) — *Zápisky cestujícího po Slowensku. Část I.* (Milejší by nám byly tyto zápisky bez nechutných příměsků humoristických.) — *Antar, východní powěst od Senkowského, přeložil J. Slawomil.* (Pěkná to powídka, nám ale již známa z wyborného překladu Čelakowského w prvním ročníku České Wčely.) — *Smišené zpráwy.* (Hojně a zajímavé, jako vždy.) — Rytiny: 1. *Mikulow.* 2. *Normberk.*

M. Gógola Zábawné spisy. Posud 3 swazky.

Gógol jest za nynějších dob zajisté nejgenialnější powidatel ruský. Známá bude čtenářům Kwětů, jaký entusiasmus překlad jeho špisů u Francouzů wzbudil. Před wyjitím této sbírky jeho špisů znalo ho i české obecnstwo z několika přeložených powidek (*Taras Bulba a Zápisky blázna* we Kwětech, *Nos a Staroswětská šlechtá* w Bibliotece zábawného čtení), které se zalíbením čtlo. Nyní pak zasadil se p. Pospíšil o wydání celé sbírky jeho nowel, o které bychom sobě přáli, aby byla ouplná, obsahujíc alespoň wšeccky menší jeho spisy, by i jinde již tištěné. Jen tak objevil by se nám genius tento w jednom obraze z prerozličných swých stran. Až posud wysly we třech swazcích: *Taras Bulba, Powěst o tom, kterak se rozhněwali pan Matěj s panem Matoušem, Plášť a Podobizna.*

Taras Bulba, tenkrát z nowého, rozmnoženého wydání přeložený, uwádí nás do časů překypující síly a bujné newázanosti kozácké; *powěst o panu Matěji a Matoušowi* poskytuje nám trefný satyrický obraz ze života wenskowské šlechty maľoruské; *Plášť* jest wýtvor obzwláštního humoru spisowatelowa, w němž wyborně líčí se život jistých ouřednických tříd w Petrohradě; w *Podobizně* zas odhaluje nám mistrnou rukou nehlubší tajnosti srdce lidského w poloswětě démonickém. — Co nejdříve následowati budou: *Newský prospekt a Kyjewští studenti.*

Čtení těchto wýtečných prací, již pro swou řídkou půwodnost wábicích, netoliko čas ukrátí po zábawě se shánějícímu, nýbrž i w plné míře toho uspokojí, jenž we spisech zábawných něčeho vyššího wyhledává.

Národní báchorky a powěsti od Boženy Němcowé. Sw. VI.

Kdo při předešlých swazcích sbírky s potěšením kochal se w něžné poesii zpaniloduché spisowatelky, i tento swazek neodloží bez ukojení sprawedliwého očekávání. Obsahuje pak báchorek 8: *Alabastrowá ručička, Anděl strážce, Zlá matka, Ptáci hlawa a srdce, Princ Bajaja, O Nesytowi, Půjčka za oplátku a O hloupém Honzowi.* Z těch owšem některé, což ale jinak býti ani nemůže, silně připomínají na báchorky již w předešlých swazcích wyprawowané, jako jmenowitě *Zlá matka* a *Princ Bajaja*: nicméně při tom všem vždy nové, opravdu básnické momenty obsahují. Hlubokým významem nad jiné vyniká *Anděl strážce*. Wyprawování pak jest při všech prostoduché a nelčené.

+++

* Na universitě widenské počká se letos we třech swětských fakultách 29 mimořádných docentů.

Zahrádka cnosti a šlechtnosti. Sbírká jádrných průpovědí a pravidel života, spracovaná a dobrým dítkám věnována od Jana Sluníčky (sic), učitele.

Očekává-li p. spisovatel, aby dítky v knížce této pilně čly a mravně veršiky do srdce a paměti sobě vštěpowały, žádá na nich více, než se s přirozeností dětskou srownává. Abstraktní vychovávání vůbec není praktické, a kdyby se hned dítko všecky veršiky té knihy nazpaměť naučilo, proto nebude ještě ani rozumnějším ani lepším. Ostatně by spisek ten vždy ještě nějakou cenu měl, kdyby p. spisovatel byl sebral původní české propovědi, tak ale naplnil jej nechutnými a nesmyslnými překlady přísloví německých, z nichž tuto na příklad několik uvedeme:

»Ranni hodina zlato v ústech nosí,
Lenoch se nejradši posteli honosí.«

»Den ten strašný lhaře nemine,
Kde se lež a podvod wywinek (sic).«

»Chut a láska k zaměstnání
Těžkost práce pryč odhání.«

Než dosti toho. Neupíráme, že sem tam některá průpověď jest zdařilá, a však — dobrého po málu! F. T.

Slowanské zprávy.

* *W banátské vojenské hranici* založeny jsou nedávno i pro dívky školy srbské, v nichž kromě elementárních nauk i ženským pracím všelikého druhu se učí.

* Slowinští bohoslowci semeníště duchovního v *Hradci Štyrském* pilně v jazyku materském se cvičí a knihovna jejich slowanská hojně se množí a čítá. Nedávno tito bohoslowci v Kmetijských in rokodelských novicích šlechtným dárcům knih veřejné díky vzdávali; jmenovitě panu Matěji Majrowi, kaplanowi v Celowci, panu Muršecowi, professorowi realní školy v Hradci Štyrském, a panu Županowi, knihkupci v Záhřebě.

* Pan Matěj Bán, vychowatel dcer knížete Srbského, chystá se k vydávání čtvrtletního časopisu zvláště pro ženské, pod titulem: *Vospitatelj ženski* (vychowatel ženský). Obsah toho časopisu v oznámení svém na čtyry hlavní části rozvrhuje: zábavník, domácí poučení, literatura slowanskou všech kmenů a vědy. Ku každému swazku (jehož cena bude 30 kr. str.) bude připojen buď obraz slavného muže národu srbského, buď znamenitého příběhu z dějin srbských; a kdo na celý rok předplatí, dostane ještě darem pátý obraz (kamenotisk), představující některou událost z času Jiřího Černého. Každý swazek bude 5—6 archů silný.

Wlastenské zprávy.

Ke zprávě v č. 27. těchto listů o akademii v *Lisé* ku prospěchu domácích chudých dáváme, přidáváme ještě následující: Akademie tato dávána byla na ponawrzení wysoce urozeného pána, pana Josefa hraběte ze Sweerts-Sporku, držitele panství Lisé a přičiněním důstojného p. děkana Josefa Fialy. Výnos pak, obnášející ne 67, nýbrž 76 zl. str., obrácen jest na waření a rozdělování Rumfordské polivky 50 chudým od 1. Března až do posledního Dubna. Při tom nelze nezmíniti se, že zpanilomyslná chof jmenovaného pana hraběte na začátku letošní zimy 12 zdejších chudých potřebným oděvem, též i 12 školních žáků obuwí a rukawicemi milostiwě obdariti ráčila, začez se jí tuto veřejné díky skládají. — Zdejší čtenářský spolek zanášel se horliwě sbíráním příspěvků na průmyslní školu, a jest se nadíti, že jeho wynasnažení nejlepší oučinek míti bude.

—e.

W Roztokách nad Wltawou dávala se dne 14. Února hudební a deklamační zábawa, při čemž dva páni ochotníci i rozličné kejky a la Bosco provozowali. Výnos obrácen jest k vlastenským a dobročinným oučelům.

W Rokycanech dávali dne 14. Března ochotníci diwadelní představení w prospěch opatrowny malých dítek, pro kterou se nový dům stawí. Až prý se nepřiznivě dosawád okolnosti k lepšímu změni, hodlají tam sbírat i na průmyslní školu.

Pražský denník.

* *Za jedinký den 22. Března sešlo se u redakci Pražských Nowin českých příspěvků na průmyslní školu 520 zl. a několik krejcarů na stříbre.*

* Slyšíme, že wytečný malír Hellich pro nelibé trpkosti, které od jisté strany snášení musel, Prahu opustí, kde co kustos musejní o starožitnosti tak snažně pečoval, chystaje se wydati obsírné o nich dílo české. Beze všeho rozsuzování wyznáváme toliko weřejně, že těžce tu ztrátu ponese, jižto w národním ohledu na ten čas za nenahraditelnou považujeme.

* *Důležitá nowina.* Slyšíme také, že se není co báti, aby německá opera bez baletu zůstala. Patrně oběti zachowaly nám pro budoucí časy tuto ozdobu stawowského diwadla.

Kronika času.

W Paříži a w Londýně wyšlo z mody dávat „dobré jitro“. Když jeden druhého potká, ptá se raději: „Co nowého w Baworích? Co dělá Lola Montez?“ Pařížan odpowí: „Nebohá Lola, proces má na krku. Wyšlo právě na jewo, že je šwadleně 600 franků za powlaky dlužna.“ A Londýnan dokáže k tomu ještě, že se Lola Montez jmenuje vlastně Betsey James, a že je rozená Irčanka, která stydíc se za svůj národ zapřela půwod vlastní krwe a udělala ze sebe hrdopyšnou Španělkou.

Pro dědice národního ekonoma Fr. Lista sbírá se kapital, ale, jak čteme, nechce prý se to walně w našich zemích dariti.

Cisár Čínský dowolil we své říši swobodné rozšiřování křesťanstwí. Obywatelé tamější se dávají zhusta křtiti, tak že w několika krajích počet missionářů ani nestačí.

—m—

S m ě s.

Německá literatura we Francouzích. Jeden Belgičan, rodilý Němec, prawi upřímně, aby si národ teutonský nezakládal mnoho na pěstování německé literatury we Francouzích. Francouzi prý si beztoho jenom z nich posměch dělají!

W Mnišku vznikl dne 18. b. m. okolo 8 hodin wečer oheň, který dva domy a tři statky strávil, aniž pomoc co prospěla; weliká to rána při takové drahotě pro ty, kteří tím ke škodě přišli.

Milton prodal r. 1687. rukopis své nesmrtelné básně „Ztracený ráj“ za 4 liber šterlinků knihkupci. Po jeho smrti prodala manželka jeho práwo na opětne wytisknutí za 3 liber pro wečné časy.

Počet dostawníků na ulicích londýnských obnáší w ouhrnku 1490 a denně 4000 lidí zaměstnáwá, kteříž denně 12.980 lib. šterl. wyděljí.

—m—

P r a w a.

W č. 33. na str. 130. b. zůstala w části exemplářů přehlednutím chyba, má tam totiž státi: *kostel všech swatých* na místě: *kostel swaté Trojice.*

Číslo 37.

14. roční běh.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilowu (w Nowých alejích na Nowém Městě č. 116) vydává po půlročních tiskárnách za týden, w outery, w čtvrtek a w sobotu.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dvůr).

27. Března

1847.

Předplácí se na čtvrt léta 1 zl., na půlléta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stf. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půllétně s patřičnou obálkou 2 zl. 86 kr.

Z denníka učitelského pomocníka.

(Dokončení.)

Zasedli jsme k snídani. Na stole stála ukrutná mísa česnekové polívky a jiná plná bramborů. Tu vzal každý černou, cínuprázdnou plechovou lžici a všickni jedli z jedné a té samé mísy. Děvečka byla první w mise; uwiděw její ucintaná ústa a slyše to mlaskání, zašla mi chuť k jídlu a já nechal lžici ležeti.

„Proč nejíte?“ tázal se welmi newlídne můj pán.

„Nesnesu oukrop.“

„Tak? Máte tak wyběrawý žaludek? Co pak jste snidáwal w H—ci?“

„Koflík káwy a kousek chleba k tomu.“

Nepromluwil wíce a já, wzaw asi tři brambory odešel. Po malé chvíli přinesla mi učitelka strašný hrnek káwy a dvě topinek.

„Tu máte,“ prawila, „ale druhému nic neříkejte.“ — Káwu — bryndu jsem pro její diwnou, nelibou příchutí pítí nemohl, dal jsem jí chudému žáku a snědl jen topinky. Od té doby jsem miwal k snídani káwu, a anto nic lepšího nebylo, naučil jsem se jí pítí. Oběd byl ouprawnější než snídane, nemohl jsem se ale přemoci, abych s děvečkou z jedné mísy jedl. Ohlížel jsem se po talíři. Na otázku, po čem se ohlížím, a následující na ni odpověď obdržel jsem talíř, a od té doby i můj kollega, který mi za to welice děkowal. Wečer mne p. principal seznamowal s mými wedlejšími powinnostmi, totiž se zwoněním, s wyučowáním zpěwu a hudbě atd. Zwoniti se mi nelíbilo, také mi pan wikář ani slowa o tom neřekl a nad to ještě brala za ně děvečka peníze, a můj kollega, jak si mi postěžowal, nedostáwal nic; byl bych i já suchou hubu utřel. Opřel jsem se a nezwonil. Na to můj kollega čekal a nechtěl též zwoniti, ale ubohý musel, neboť byl pod tou wýminkou přijat. Bylo by tedy nyní všecko tak řka w pořádku býwalo, awšak huby, nadutý, domýšliwý a pánowitý karakter páně principálůw ztrpčowal mi můj staw i mé žiwobytí. Zawedl jsem we škole docela jiný, lepší a přiměřenější způsob wyučowání, a to se mu nelíbilo; nazýwal to nowotárstwím a zapowídal mi tak wyučowati. Mohl jsem ho sebe wíce o užitku a potřebě tohoto zlepšení přeswědčowati, nebylo nic

platno, ba byli ještě tak surowý a nestydatý, že mě veřejně před dětmi zahanbiti hleděl a se mnou se wadil. Pan farář se jeho hrubostem wyhybal a pan kaplan nemohl vše zprostředkowati. I zhnusilo se mi toto místo jinak wýnosnější nad mé první, a mé nejwšejší přání bylo, dobrým způsobem zase odejiti. Troje bylo, co mi nepřijemné mé postawení poněkud snesitelným činilo: láska mých žáků a jich rodičů i uznalost těchto; častější wýlet k mému předešlému pánu, jemuž jsem si postěžowal a požalowal, a kterýž mne zase přátelsky těšiwal a napomínal; a můj milý Ronow, s jehož wrcholku jsem w stranu zíral, kde má drahá otčina, po níž jsem nyní wřele toužiti a že jsem ji s tak zatwřelým srdcem opustil, želeti počal. Tam jsem mnoho hodin sedáwal, zabloudě duchem mezi bratry Čechy; tu jsem rozmlouwal w duchu s přátely mého dětinského wěku, winul je k srdci a sdílel bol swůj s nimi, a wřelé slzy poléwáwaly twáře mé, když jsem se, probudiw se z blouznění swého, zase jenom mezi těmi, mně tak cizími, necitelnými srdci nacházel. Ó kterak jsem rozpináwal rámě swé, kterak wztahowáwal jsem je tam do dálky, k otčině swé, kde drazi rodiče, bratři, sestry a přátelé žili! Ach, oni všickni tou sladkou materštinou mluwili, anto já zatím s oškliwostí ten barbarismus zdejší němčiny, tu hlatlaninu sluch urážející poslouchati musel! — Jako bratra byl bych objal ten český Říp, když jsem jej za jasného powětří uzřel, ale ach! i ten byl ode mne tak wzdálen a zdál se na mne outrpně pohlížeti. I ten Bezděz i ta Houska byly ode mne tak daleko, dále než od mé dědiny. A což ta drahá wěž mělnická? — já ji wídiwal, tu milou Česku, a srdce mé plesalo při jejím spatření. — Zde, ano zde-teprw naučil jsem se materštiny si wážiti, jižto jsem, uchwácen a sweden všeobecným předsudkem, byl pohrdal. — Jdi, otroku módy, jenž materskou swou řeč nectíš, ji pohrdáš a ji co nějaký ošlapek powážuješ, jdi do krajin, do zemí cizojazyčných, a Bůhtě můj swědek! nejsi-li docela zkažen, otupen a odnárodněn, tam se ji naučíš šetřiti, cítiti a ji sobě wážiti, a sprostý honák, kramář, chasník, kejklř, žebrák, oslowi-li tě oněmi sladkými zwuky, jimiž tě matka ukolébáwala a wo-

lávala, bude ti vítaným krajanem, hostem, bratrem, tak jako byl mně! — Nemohl, nebyl jsem v stawu, w krajině té zdomácněti; dům se mi již docela zosklivil, ano stal se mi nenáviděným. Nikde jsem posud newiděl, aby w domě, we škole! služebná, nectná, hrubá děvka wládla, jako tady. Pani nesměla ceknouti a musela vše činiti, co ona welela, a opřela-li se jí kdy, tu byl oheň na střeše a manželská swornost uháněla z domu. Arci se všelicos powídalo, ano ani sama učitelka přičiny netajila, proč se muž její dēwečky zastává, já však to více wděčnosti, kterouž jí učitel zawázan byl, přičítal; neboť její, dle swědectwí sousedů i mého kollegy, přivezla kolikkráte na trakari domů, rány na nohou mu obwazowala, což žena jeho, oškliwíc si to, činiti nemohla. W takowém domě, u takowého učitele zůstati jsem nemohl. Žádal jsem p. wikáře snažně, abych směl zpátky na své předešlé místo jíti. A on mi toho neodepřel. Rozloučiv se s kollegou, co s přítelem a některými vážnými sousedy a powěděw starému ještě něco prawdy, ubíral jsem se s lehkým srdcem k mým drahým přátelům, jež jsem jako vlastní syn ctil a milowal.

Awšak nepožíwal jsem více předešlého poklidu srdce; mysl má byla rozhárána, duch můj mezi bratry Čechy a touha neodolatelná poháněla mne k nim. O prázdninách nawštíwil jsem drahé rodiče své. Ó jak wolno bylo mi u srdce, když jsem ta čerweně a bíle obarwená stawení více newiděl, a což teprw pak, když jsem po dostawníku ten ouhledný, šwihácký Karlin přejel a do milé, drahé, swatě Prahy wjízdel! Co jsem tenkrát cítil, nedá se popsati. Já byl více než blažen — více nemohu říci. Čtyry neděle zůstal jsem mezi swými a mezitím přislíbil mi přízniwec můj místo na české škole. Tentokráte dostál slowu swému, neb sotwa že jsem, wrátiv se zase do Čecho-Němec, několik neděl tam pobyl, obdržel jsem od něho psaní, w němž se mne tázal, zdali bych w rodním swém místě pomocníkowi chtěl? S nepocítěnou ještě nikdy radostí odepsal jsem swolující odpověď, a da-da věčně drahým, nezapomenutelným přátelům swým a plačícím žákům „s Bohem!“ ubíral jsem se do dáwno žádaných, dlouhý čas oželených přemilých krajů českých.

Zde tedy, kde jsem radostná, blažená dětská léta přežil, kde jsem sám cwičen, wučowán a wzdeláwán byl, zde jsem měl nyní wučowati, k ruce býti učiteli swé mladosti a zastáwati její, toho wůbec wáženého, milowaného muže! S otewřeným náručím mne přijal a přátelsky uwítal i on i dobrotiwý p. farář, býwalý můj katecheta. Ó jak jsem si zde oddechnul! Zde mi nebylo powinnosti klekání, hrana, hodinku atd. odzwáněti a ministranta dělati; zde jsem nemusel zdarma na pohřby choditi a s dēwečkou z jedné mísy jísti; zde mi to nezazlili, že jsem w hospodách nehrál a čistě se nosil, jedním slo-

wem: zde nebyli Němci, zde byli Čechowé, mí rodáci, mí přátelé, mí přízniwci. Jak rád jsem byl mezi nimi! jak welice mi brzy dobytá přizeň mých předstawených a láska milých žáků druhé třídy i jejich rodičů lahodila a mne k činnosti powzbuzowala!

A přece jsem tam jen krátký čas pobyl a ani slzy stařečka učitele, kterýž si naříkal, že její k starosti všickni jeho milí opouštějí, ani domlouvání páně farářowo, ani láska má k rodnému místu, nic nemohlo mne pohnouti, bych zůstal. Jaká tu byla příčina? bude se snad mnohý kollega ptáti a mne z nestálosti winiti. — Chceš, milý kollego, wěděti příčinu? Powím ti ji.

Osnowala se na mne lēčka, do které jsem padnouti měl, lēčka lásky, kterouž jsem nikdy opétowati nemohl, anto mi předmět, k němuž jsem se nakloniti, jemuž jsem srdce své zadati měl, protiwný, nenáviděný byl. A láska — ? ne, ne! ta se wynutit nedá. Opustil jsem raději vše, co mi tam drahého bylo, abych osidlu ušel.

W blízkém místě bylo prázdne místo, já o ně žádal, štěstí mi přálo a já je obdržel. W tomto místě žiji až dosawáde. Skwostně se mi newede, sic bych mohl zapomenouti, že jsem školním pomocníkem, awšak jsem spokojen. Mám dobrotiwou, milostiwou wrchnost, naši pp. úředníci jsou wlidni a přátelští, zwlášt ale náš pan wrchní, jehož zásluhy i nejmilostiwější Zeměpán ocēnil, jest veliký přítel mládeže, škol i učitelstwa, a náš důstojný pan wikář jest dobrý, přísný ale sprawedliwý pán, jemuž blaho dítek i národu na srdci leží, pročez welice na to hledí, by dítky w materštině důkladně wučowány byly. I w obci naši jsou zkušeni, wáznosti hodní, wzdelání a rázni mužowé, s nimiž se docela jinak promluwiti a jednati dá než

Co do probuzené národnosti, nezůstává naše místo pozadu, ano, mohu říci, že se směle mezi nejprwnější po matce Praze čítati může. —

Tak jsem nyní zde, kde jsem chtěl býti; wrělá touha má jest ukojena, já jsem mezi Čechy, cwičím jejich dítky, raduji se z jejich přízně, pracuji w milé materštině, a kdyby tu ještě jedna škola byla a já ji obdržel — toť se rozumí, že bych tu i umřiti chtěl.

Winařský.

Zařikací formule mezi lidem českým, a jak se od nemoci pomáhá.

Proti zimnici. Kdo má zimnici, ať si lehne od jedenácti do dwanácti před polednem a od jedné do dwou hodin odpoledne na zahradu, celý nahý, tam kde nejwíc slunce pere; anebo ať pije ze sedmi kostelů, po sedm dní, w sedm hodin ráno a wečír, swěcenou wodu; anebo ať chytí někdo za ranní rosy před sw. Jirím zelenou žabku, zašije ji do plátěného pytlíčku a zawěsí nemocnému na krk, aby nic newěděl. Potom ať mu uloží, aby se po dewět dní každý den před slunce východem dewět očénášů pomodlil. Dewátý den pak, modle se, musí jíti nemocný k řece a pytlíček přes hlavu do wody hodit, a opět při modlitbě domů se wrátit; anebo ať přeběhne nemocný dewět

mezi, na dewaté ale ať zůstane ležet a pomodlí se dewět-krát otčenáš a zdrávas. Také prý zimnice odejde, když se nemocnému ve spaní hrncem hodně studené vody na hlavu vylije. Powstala-li zimnice z oškliwosti, má nemocný tu samu věc tak dlouho jisti, dokud ji nezvrátí. Také jest dobře, jíti před zimnicí k wrbě, která u vody stojí, zůstat tam až je po zimnici, potom něco ze sebe wzíti, uwázat to na strom a utíkat co síla stačí.

Proti psotniku čili božci. Když má dítě božec, položí se mu něco černého na hlavu; nebo se mu dá strouhaný alabastr s vodou užívat.

Urok se buďto zažehnává anebo musí dítě stále něco červeného na sobě nosit, aby je nikdo neuřknul.

Při úbyti se nemocný kladě do wišňových lázní, potom se smíchá pšeničná mouka do kwasnic a po žilách se stírá. Nebo se zarezávají uši a vodou měří.

Nátcha (herpes labialis) a **ohnipar** (impetigo) se zařikává, anebo se drží proti tomu morcátka.

Kdo má žloutenku, ať nahlíží do kolomazi, do kalichu, do zlatého koflíku, nebo ať nosí zlatý prsten na krku a pije z wydlabané mrkwe. Také prý pomůže, když nemocnému někdo z nenadání do očí plivne.

Proti bradavicem. Kdo je má, ať jde s někým přes most, právě když hrana zvoní, a společník ať mu tu nenadále na ně plivne řka: „Zwoni hrana newim komu, bradawice jděte domů.“ A tak třikrát za sebou. — Také se mohou dáti jinému spočítat. — Jini chodí před slunce vychodem na hřbitow a stírají jimi s dewíti hrobů rosu. — Anebo se wezme rezná nasliněná nit, swáže se nad každou bradawici třikrát w uzlíček, we jměnu otce †, i syna †, i ducha swatého †, amen; potom se ta nit zakope pod okap, a když shnije, sejdou také bradawice.

Lámání čili trolení w oudech. Při tom si lidé otáčejí howězi střewa pod kolenama anebo se natírají winnými kwasnicemi, smíchanými s psím sádlem a jelením lojem.

Spála (Grütsel) aby se dobře wyrazilá, utluče se červený dobrý koral a s piwem se wypije.

Proti souchotinám jedí se kočky.

Proti bolení zubů drží se hrdličky.

Boule se natírají lasičkou, před sw. Jiřím chycenou a w ruce umořenou. Také se na ně kladě na twrdo warěné wlažné wejce, w půli překrojené, aby přišel žloutek na bolest.

Na otwřené rány kladě se zemská žába.

Nejlépe léčí lid podle starých herbářů, jichž se u něho mnoho nalezá, a pak zařikáváním. Kdo umí zařikací formule, nesmí je staršimu wyzradit, sice by nic nepomohly.

Kozí řit (kuří řit, kuří oko). Wezme se owesní kolinko a rezná nit. Kolinkem se kozí řit třikráte potře, potom se na ní dělají uzlíčky a počítá se od dwaceti dolů až k jedné, tak aby se při každém počtu swázal též jeden uzlíček, ale ne od sebe ku konci, nýbrž od konce niti k sobě. Na to se we jměnu kříže kozí řit opět kolinkem potře a s niti do cibule wloží a zakope.

(Dokončení.)

Druhá, třetí a čtvrtá wečerní zábawa dne 7., 14. a 21. Března w ústawě pro huďební wdělání p. Jos. Prokše.

O druhé této zábawě nám dowoleno budíž podotknouti, že se mimo wýtečných skladeb i čísla poučného obsahu provozowala, kterážto provozování wesměs wší chwały hodna jsou. Dla zásluhy sobě wydobyly prawého uznání slečny schowanky páně Prokšowý: Anna Batková, Marie Kummerowá a Juliana Wollmanowá, kterážto posledni přednášela wše s obzwláštní hbitostí a ohněm. Zmužských wychowanců wyznamenal se: Karel Fišer, Bohdan Prokš a Eduard Thomas, mezi nimiž wynikl nej-

wíce posledni. P. prof. F. A. Vogel zpíwal dwě půwodni písně s prowázením piana. Nemohu tajiti, co na srdci mám, totiž žádost, aby se ku přednáškám písní němečských, wlašských a francouzských i české písně, a to sice naše národní něžná kwitka připojila. Můj Bože, wždyť jsme w Praze! — A wšak, co se nestalo, snad se státi může!

Nejzajimawější z posawádních tří zábaw byla zajisté třetí, jenž obsahowala přemilé a wzácné pochoutky. Program byl tak uspořádan, že obsahowal díla z wěku 17. až do nynějších časů. Počátek učiněn byl koncertem na dwě piana od J. Š. Bacha. Byl statně a s ohněm prowe- den od pp. Horna a Thomase. W Bachowých skladbách spočiwá jakási wlastní mocnost a ohromný duch pradaw- ných časů, jemuž těžko rozuměti lze. Mnohý nezaswěcenec s ustrnutím diwí se této pevnosti souhlasů dawných, která ze samé polyfonie a kontrapunktu ulita jest a mezi nyněj- šími díly předústojně se wznáší a wyniká. Nescíslná díla jeho ukazují nám předalekou cestu k nejwysšímu wzde- lání a zůstanou wždy wěčným wzorem pro budoucí časy! Pan prof. Vogel oblažil zase společnost swým lahodným zpěwem, zpíwal arii ze zpěwohry: „Siroe“ od J. F. Händla, při čemž jej p. Smetana na pianě prowázel. Nej- wětší pochwały sobě wydobyła slečna Sydonia z Mos- soczy wýborným přednášením oně tak welmi těžké sonaty od D. Scarlattioho, začož i wywolána byla. Po ní hyla se zwláštň oblíbou přednášena sonata na dwě piana od Mo- zarta od sl. Finkowé a p. Horna. Napotom se prowo- zowala s celou úplností a s citem introdukce ze sedmi slow Kristowých od Haydena na 4 piana od sedmi slečen scho- wanek wywedena. Prwní oddělení skončilo se posledni sa- dou ze symfonie eroiky od L. van Beethovena. Bylať pro 4 piana od p. Prokše krásně zřízená a od 6 schowanců úsečně wywedena. Druhé oddělení se počalo dwěma němeč- kými písněmi, a sice: od Mendelssohn-Bartholdyho „Auf den Flügeln deß Gefanges“ a od Meyerbeera „Rom“. Obě dwě písně zpíwala sl. Claudiusowá s plnou líbezností a jemností, doprovázena jsouc na pianě od p. Smetany. P. Masner přednášel obratně a lahodně „wečerní pozdravení od Veita.“ Po něm wystoupila sl. Kolárová, chwalně známá pianistka a wlastenka naše; přednášela od Mendel- sohn-Bartholdyho: „andante cantabile“ a „presto agitato“ s welkou hbitostí a rozniceností, tak že sobě hlučné po- chwały získala. Ukončena byla tato zábawa koncertním kwartetem na 4 piana od swětoznámého Karla Černého. Jest to práce z brusu nowá a schwalně pro ústaw wýše jmenowaný komponowaná. Byl přednášen dojímawě a ho- towě od sl. Anny Batkowé, Anny Lippowé, Kateř. Khitellowé a Berty Riedlowé. Celé čtené shromáždění bylo welmi pozorně a wyraz twáří posluchačů jewil, že se jim pan ředitel Jos. Prokš welmi zawděčil wolením tak klassických skladeb.

Čtvrtá zábawa dne 21. Března přinesla nám program, jenž obsahowal 14 čísel, a mezi těmi byly kusy wýtečného i poučného obsahu. Skladatelé, od nichž kusy wywoleny byly, jsou: Beethoven, Mozart, J. Fr. Kittl, Moscheles, Schad, Roseller, Döhler a j. Nejwíce chwały došly i wy- wolány byly sl. Kar. Fišerowá z Tiefensee, Berta Riedlowá, Sydonia z Mossoczy, Leontina Augowá a Joh. Krausowá. I tato zábawa došla slušného uznání a oučastenství.

Lánský,
učitel huďby.

Roční schůzka přímýslní Jednoty dne 22. Března.

Po přečtení celoroční zpráwy učinil oud generálního ředitelstwa pan hrabě František Thun náwrh, aby se učinila změna we stanovních pravidlech Jednoty, týkající se platnosti toho, co měsíční schůzky uzawrou. Pan hrabě

myslí, že by potřeby bylo, aby se usnešení měsíčních schůzek předkládala k potvrzení schůzce celoroční. Po několika rázně a trefně proti návrhu tomu od pp. Riegra a Kreuzberga pronesených slovech velikou většinou uzavřeno jest, aby se přešlo k pořádku dennímu a rokování o návrhu pana hraběte odloženo jest na konec jednání.

Na to přijat jest po některých debattách návrh hlavního ředitelstva, aby jednota zadala žádost o povolení hypotekární peněžny pro Čechy, spolu pak i návrh páne Kreuzbergův, aby Jednota i slavné stavy k podporování té své žádosti vybídla.

Po té přikročeno k volení hlavního ředitele, jednatele a správce na místo vystoupivších J. Jasnosti knížete a altkraběte Hugona Salm-Reifferscheid-Krauthheimského, barona Kristiana Kotze z Dobrše a pana K. A. Fiedlera. Za hlavního ředitele wolen velikou většinou J. Jasnost kníže Karel Šwarcenberk a za jednatele Wojtěch hrabě Deym. Neméně početnými hlasy za správce kassy wolen pan šlechtic z Lämblů, který však ourad ten na sebe nepřijal. Obnovené wolení nic nerozhodlo, an nikomu většiny hlasů se nedostalo. Nejvíce hlasů měl p. Riedl, t. 42, a po něm p. baron Villani 40. Woleno tedy po druhé, a sice s jmenovitým wolaním každého přítomného ouda, a výsledek byl pro p. Riedla, který 53 hlasů obdržel, an se p. baronowi Villanimu toliko 37 dostalo.

Zatím byla se schůzka až do tří hodin s poledne prodloužila, a jelikož se za jedno newědělo, zdali nepřítomní pp. kníže Šwarcenberk a hrabě Deym úřady, ku kterým wolení byli, přijmou, za druhé pak ještě zbývalo rokovati o návrhu pana hraběte Thuna, tedy odročena jest roční schůzka až na opětné svolání od vrchního ředitelstva.

Při tom zdá se nám ne nemístno býti, objasniti poněkud zmíněný návrh pana hraběte Thuna. Musíme wyznati, že návrh ten máme za nebezpečný pro existenci celé Jednoty. Posawádní působení její hlavně záleželo w usnešeníh měsíčních schůzek, a kdyby taková celý rok měla na potvrzení od roční schůzky čekati, jaká by tu zdoluhawost w jednání nastoupila a kdo by přicházel do schůzek měsíčních, beztoho začasté tak slabě nawstěwowaných, že se ani vždy potřebný k jednání počet oudů neschází, kdyby uzavření jejich platnosti nemělo? Usnešení pak měsíčních schůzek dějí se po mnohém a bedlivém uwážení znalců, na návrhy wýborů jednotlivých odwětvi průmyslowých, s dobrým rozmyslem a nikoli bez mnohostranného rokování, a nedá se mysliti, aby schůzka celoroční na jeden toliko den svolána postačowala k tomu, vše, co we schůzkách měsíčních uzavřeno, se všemi důwody pro et contra znowa w uwážení wzíti. Mělo-li by se takové uwážení důkladné a swědomitě diti, bylo by k tomu potřebí ne jednoho, nýbrž několika shromáždění roční schůzky, jichž počet snadno wzrůstí by mohl k počtu jedenácti schůzek měsíčních, což by jinými slowy to samé bylo, jako říci: „Měsíční schůzky budou se odbýwati dwakrát, jednou neplatně a podruhé platně.“ Z toho jest patrno, jak welice přijetím návrhu pana hraběte Thuna Jednota w činnosti své obmezena by byla, a nemohlo by býti jinak, než že by weškeré interesse pro ni ochabowalo a hynulo a ona dříve neb později newyhnutelně rozpadnouti se musela. Ostatně není rádnó, aby se stanowní prawidla, k jichž nawržení tak dlouhého rozawování ustanowených k tomu zkoušených mužů požadowalo, tak na kwap w jediné schůzce měnily.

Ohlas vlasteneckého Slowáka.

W celých Uhřích minulého roku byla wůbec neúroda, ale největší w podtatranských stolicích, tak že tam už teď

nemají co jísti. Stoliční wrchnosti sice pečují, jak lid od hladu ochrániti, i zemanstwo bude pro chudobu peníze skládati, ale přece mnohým bude těžce do nowého dožití. Žebráků tak mnoho w Liptowě chodí, že do jednoho domu i dwacet denně přijde, a sice nejvíce dítek i pětiročních, a poněwadž w Uhřích každému ženiti a wdawati se swobodno, tedy se tam i žebráci žení a žebráky plodí.

Že si pospolitý lid náš w Uhřích w češtině libuje a w ní i spásu hledá, toho důkazem jest to, že každoročně množstwi katolických modlitebních knih z Morawy koupí. Knihaři Jindřicho-Hradečtí drží zvláštních prodawců k tomu, kteří po Orawě, Liptowě, Turci, Trenčíně atd. s knihami z domu do domu chodí a je prodawají, a poněwadž toto od mnoha roků činí, tedy musejí při tom zisk míti a drabné odprodati. Já jsem poznal šaristinu a teď při mém cestowání po Čechách i češtinu, ale mohu s dobrým swědomím říci, že je šaristina Liptákowi nesrozumitelnější nežli čeština, a já jsem se s Pražany tak po česky smluwil, jako w domowě s Mikulášany po slowensky; toto proti námítkám těch přepjatých Slowáků, kteří posawád twrdí, křičí a w časopisech píší, že lid náš češtině nerozumí. Šarisané všickni jednohlasně twrdí, že mnohem snadněji češtině rozumějí, nežli jim cizí neznámé slowenčině. To „bou“, jehož oni ani w obecné mluvě neužívají, jich nejvíce mrzí we Slowenských nowinách a Tatranském orlowi. Lid náš lip-towský na swadbách po česky mladé newěsty pítá i od-dává, na křtinách po česky řečnuje. —

An jsem za čas mého přebýwání w Praze velikou wděku a všěcko mi poukazowati všemožnou ochotnost zkusil, welmi přátelsky na všech místech přijat byl, tedy při mé odbírce z Prahy se všem pánům Pražanům přátelsky weřejně za to děkuji. Twáře Pražanek jsou příjemnější, okrouhlejší, wldnější, postawy milostnější nežli jiných ženských, okrouhlý ráz slowanský w nich každý widí. — Na kolik jsem Prahu za čas mého zdržowání se w ní poznati mohl, tedy vysoko stojí we mrawní i wědecké i promyslné wzdělanosti a skalopewně we wěrnosti wlasti i králi. Kéž by národnost Čechůw i od wyšších stawů všemožně udržowána, podporowána a pěstowána byla! Poslal-li jsem dosawád mladíků do Prahy na wzdělání, budu to ještě ochotněji budoucně činiti.

Psal jsem při odbírce z Prahy dne 23. Března 1847.

Kašpar Fejórpataky z Klačan. *

Nowé knihy.

Malá encyklopedie nauk. Nákladem Českého Museum. Díl VI. Karla Wl. Zapa *Wšeobecný zeměpis.* Dílu 2. sw. 1. W Praze 1847. Tisk J. Pospíšila. 12. Str. 338. Cena 45 kr. stf.

Obrana českého jazyka proti utrhačům a odpůrcům. Od Fr. C. Kampelíka. W Praze 1847. Tiskem Karla Vetterla. 12. Stran 72. Cena 12 kr. stf.

K wydání se chystá:

Loterie a powěra, čili obrácení se hříšníka k Bohu, sledujícího stopy prozřetelnosti jeho. Powídka pro odrostlejší mládež na wenku, dle německého wolně wzdělaná.

Že nikdo času, čtení této powídky wěnowaného, litowati nebude, doufá překladatel

P. Jos. Šrůtek.

* Slowutný tento vlastenec meškal asi deset dní w naší Praze, a rovněž jako u nás jemu se líbilo, i my s potěšením osobně seznali toho srdečného, pro všěcko dobré wřele zaníceného muže.

Red.

Číslo 38.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém ryaku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

30. Března
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
pálarších tříkráte za
týden, w outery, w
čtwtřek a w sobotu.

Předplácí se na čtwtř
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnárství
půlletně s patričnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

O d p l a t a.

Wýjewy z času bojů pro oswobození Mexika.
Od P. Ch.

Našemu českoslowanskému čtenárstvu nebudou děje mexikanské tak známé, aby jakéhos předběžného připomenutí třeba nebylo; neboť Mexiko je posud tak pohádková země pro každého Ewropa-na, jako tehdaž, když ještě ukrutný Španiel krvavý svůj meč nad touto zemí napřažený držel a všem zákonům náboženství, jež pořad na jazyku měl, jakož i všem citům človečenství se posmívaje, ubohé obywatelstwo krajín těchto až k howadům snižował a w krvi jejich se brodil. Celá tristaletá doba, w nižto země ta pode drápy tygrovými ukrutných Španielů upěla, dá se wměstnat w tři slova: ubíjej! ubíjej! ubíjej! —

A pohádkou nám jest, že obywatelstwo krajín těchto, skoro osm milionů silné (později bylo owšem snažením Španielů až na tři miliony ztenčeno), trpělivě, skoro bych řekl se zhowadilou pitomostí jarmo trýzničů svých neslo, jichž se nejwice šedesát tisíc w Mexiku nacházelo. — Ale právě zde se nám poněkud hádanka tato objasňuje, powážíme-li, že Španiele ukrutní — ano není slova we všech nářečích pokolení lidského, co se jich koli ozywá po oboru země, které by ukrutnost zběsilého Španiela dosti wyznačilo — že Španiele všemožně a systematicky o to pečowali, aby lid krajín těchto zpitoměl, zhowadil. Žádné nové osady nesměly se zakládat, a tak ostaly nejourodnější půdy země ladem ležeti, a skoro každoročně zuřil zúmyslně připrawený hlad a mor w úrodné zemi této, ztepčujíc obywatelstwo wždy wíce a wíce, neboť nebylo Španielům o to, aby země zkwétala a národ wzrůstal, ale pouze o to, aby zlato a stříbro z dolů mexikanských w ruce jejich se dostalo, a tudy se snažili, by jen tolik obywatelstwa zbylo, co by newyhnutelně třeba bylo k wzdlávání dolů. Školy nesměly se nikdež zakládati, ano pod pokoutou smrti bylo zakázáno, čtení a psaní wyučowati anebo se tomu učiti. Karel III., král Španielský, wydal strany toho následující zákon: „Není naše wůle, aniž to máme za whodné, aby wědy a umění w našich amerikanských zemích všeobecnými se

staly.“ A dle toho jednali španielští úředníci a generalové, že všechny ty, jenž čísti a psátí uměli, powážujice je za nebezpečné poddané, usmrcowali. Tak prawí general Morillo w jedné zprávě z Bagoty r. 1816. (w šestém roce mexikanského zbouření) zaslané, mezi jinými prostředky jichž užil, aby zbouření w kořenu zničil, také to, že všechny osoby, které čísti a psátí uměly, jako odbojníky powážował a jich zničením že zpouře přítrž učiniti doufá. A w skutku bylo šest set nejwznešenějších osob w Bagotě, mužů, žen a dívek uskrčeno a jejich nahá těla na šibenici powěšena. Jen umdlení katanů bylo příčinou, že všichni obywatelé města o život nepřišli. Když tak daleko Španielové obywatelstwo přiwedli, wydali zákon celé človečenství hanobící, že jsou Amerikani opičí pokolení, zcela neřestí a newědomost, automati, nehodní k národnímu shromáždění připuštěnu anebo w něm zastávání býti, i nazwání jsou gente irrazionale (nerozumný národ). —

Připomenouti nám ještě zbývá, že nejnižší Španiel w Mexice wíc platil než nejwzácnější Mexičan, a španielský otec, zplodiv w sňatku s Mexičankou děti, jimi se Kreoly powrhował. — Kreoly zwáni byli všickni bílí, jenžto se w Mexice narodili, buďsi z ewropských matek anebo již z Kreolek. Počet Kreolů obnášel tehdaž w Mexice skoro přes jeden milion, a wesměs byli zámožní, ano bohatí. I vysoká šlechta jejich, jako hrabata, markrabata atd. wyznamenávala se nesmírným bohatwím, i požíwala několika privilegií, jako že se směli učít číst a psát, že nejstarší synové jejich k wojsku potahowání být nesměli; ale i na ně pohlížel s opowržením nejsprostší Španiel co pán jejich, a i na nich tížilo jarmo trýzničů španielských, bohatwí jejich mizelo wíce a wíce, w ruce Španielů přecházějic, ne prací a příčiněním, ale zákonným wražděním a loupěním, chudobná privilegia jejich jim byla konečně docela wzata, i nebyli nic wíce než otroci.

Tu teprwa po tristaletém upění a utrpení začali Mexičané škubati na řetězích svých, nejprwé Indiani a jini barewní otroci z Afriky přiwězení, něco málo Kreolů, pak i tito, čím dále se jho nesnesitel-

nějším stávalo, až po jedenáctiletém boji, od r. 1810. až do r. 1821. katany své, ukrutné Španiele, ze země vypudili.

Roku 1810. spikli se Kreolové, jedním dnem wyzdvihnouti prápor swobody po celé řiši, ale jeden ze spiklých wyzradil we zpovědi spiknutí to a zpovědník je wyjewil vládě. Wšeobecné pohubení hrozilo Kreolům. W tom nebezpečí wrazil jeden ze spoluspiklých, Hidalgo, farář w Dolores, do wězení guanaxuatského s pistolí w jedné a s křížem we druhé ruce, a wynutiw klíče od žalařníka, pustil státní wězně, a všickni Indiani a ostatní Kastý * w Guanaxuatě k němu přilnuli. Proudem se hrnul nyní k Mexiku, a před Mexikem bylo pod jeho správou 120.000 barewných, 2 pluky řádného wojska a 4 setniny jizdy. Ale obywatelstwo Mexika, nejwíce Kreolové, báli se o své ničemné titule a řády a přiměli Hidalgo k tomu, aby od Mexika odstoupil, by newydal *estrellu de todos mundos* (hvězdu celého swěta), jak Mexiko nazývají, w ruce krwežizniwých a pomstyctiwých barewných kast. On tak učinil, ale brzo we třech bitwách poražen byl i zradou wydán w ruce Španielů, kteří jej upálili. Powstání ale nebylo u konce. Morelos, farář z Nupetary, nastoupil na jeho místo, a šťastnější jsa wůdce porážel jednotlivá oddělení španielská. Wíce statečných wůdců powstalo najednou, nejznamenitější z nich byli: Vincente Guerero, Rainon, Cos a Vittoria. Rychle se stíhaly děje a události, každá hodina přinášela hrozné přewraty, a jen to pohádkou jest, že se Španiele tak dlouho držeti mohli.

Toto uznali jsme za dobré předeslati, nežli k wyprawování našemu přistoupíme. Nezwolili pak jsme w nástínech našich přisnou formu novelly, abychom historii a prawdiwosti příliš neukřiwili, my chtěli čtenáři poskytnouti toliko jasný obraz těchto rychlých, co blesk se stíhajících událostí.

(Pokračování.)

Michal Alexander, kníže Černohorský.

Tento půwodem i osudem pamětihodný člověk byl syn sultana Tureckého Amurata III., zplozený w začátku šestnáctého století s jeptiškou řeckou w Alexandrii w Egyptě. Moudrá a lásky plná matka jeho dobře wědouc, že sultanové při nastoupení vlády mladší své bratry zavražditi dávájí, by tak budoucí soky zklidili a vládu swou potvrdili (jakož i sám Amurat pět bratří uškrtiti dal, když se stal sultanem), bála se, aby po smrti sultanové syn jeho nejstarší Mehemed to samo neučinil. Tedy, aby své dítě, jehož jméno bylo sultan Zakia, toho nebezpečenství zbawila, několik dní po porodu wyhlásila, že na neštowice, které tehdaž w Egyptě zuřily, umřel; a podstrčiwši cizí mrtvé dítě, své

* Kastami se nazýwali w Mexice všickni barewní, Indiani, Negrowé, Mesticové, Mulattové atd. Oni jediní museli daň ze hlav platit a byli již rodem bezecní.

wlastní schowala a jednomu swatohorskému (totiž s hory Athos) řeholníkowi s welikým pokladem odwzdala, prosíc ho, by to dítě tajně do wzdáléného bezpečného místa odnesl, pokřtil a w křesťanské wíře wychowal, o jeho půwodu pak tehdaž teprw mu wědomost dal, až wyroste. Ten poctiwý řeholník, wzaw dítě a drahý poklad, učinil dle wůle matky; s tím pak rozdílem, že je nepokřtil, ale když mladíku bylo šestnáct let, půwod jeho a bohactwí mu objewiw, tázal se ho, žádá-li pokřtěnu býti. Mladík owšem swolil, načež ho řeholník pokřtil a za nějaký čas do swěta wyprawil. Táhl pak princ, nyní Michal Alexander zwaný, do Asie, kdež za syna sultanowa se wyznáváje od sultanů tamějších národů, totiž perského, tatarského a jiných pomoci žádal, by swého bratra s přestolu swrhl a sám sultanem se stal. Nemoha se s nimi shodnouti, do Ewropy se wrátil — awšak peníze wšecky w Asii utratil. Jal se nyní po Ewropě cestowati, nabádaje dríwe císaře Německého, potom jiné mohutnější wladáře, krále Španielského, Francouzského a konečně i Polského, by mu k dosažení vlády nad Turky pomohli, že za odměnu poddané své na wiru křesťanskou obrátí. Neporidiw nic w Sawojsku se usadil, a pojaw za ženu šlechtného rodu díwku splodil s ní syna Morice, který později w benátské službě proti Turkům bojoval.

Později kníže Alexander wícekrát do Cařihradu cesty konal, a tajné spolky wždy tam chowaje jednou Turky tolik pobouřil, že příbuzného jeho, sultana Osmana, usmrtili. Nicméně se mu nepodařilo, vlády dosíci; neb židowka jedna, w jejímž domě se ukrýwal, nepřátelům ho zradila, tak že jedwa outěkem život uchránil. Potom, po Wlaších a jiných krajínách bídně se potloukaw, co stařec pozornost benátské vlády na sebe obrátil, která domníwajíc se, že by jim w Albanii proti Turkům oučinkowati mohla, za knížete Černohorského jej prohlásila. Z té příčiny Benátčané ho wábili a k generalowi Foskolowi do Zadru ho poslali; s kterýmž se umluwiv oba s wojskem na Turky táhli. Poněwadž ale tato wyprawa špatně se podařila, kníže Alexander hořem w Kotaru, městě dalmatském, umřel.

(Zora Dalm.)

Zaříkací formule mezi lidem českým a jak se od nemoci pomáhá.

(Dokončení.)

Roste-li *boule*, tlustý krk anebo cokoliw jiného, říká se: „Zaháním tebe znamení, rostení mými pěti prsty, abys přestalo růsti, jako nerostlo kamení od pána Krista narození. Žádný o tom nesmí wědět, než sám milý Bůh, který sčítá hvězdy na nebi, písek w moři. K tomu mi dopomáhej Bůh otec, syn a duch swatý, amen.“ Udělá se teď znamení kříže.

Je-li kdo *uhranul*, říká se: „Uhranula-li tě žena, pomoz ti sw. Anna; uhranul-li tě muž, pomoz ti sw. duch; uhranul-li tě *bláznec*, pomoz ti sw. Wawřinec; uhranula-li tě panna, pomoz ti sw. Maří Majdalena. Zráwas hwězdo morská, my k tobě woláme, za pomoc žádáme, my tě pro-

síme, uslyš nás a svého syna. pros za nás!“ Tu se udělá nemocnému kříž na čele, na temeni a v týle.

Rány otevřené aneb ohnipar, mrzák čili střil w prstu. Wezme se buď cibule nebo mišenské jablko a při stírání říká se: „Zaklínám tebe, ráno bolestná, ráno nerádná, abys přestala růsti, jako kamení od Krista narození, abys se tratila a w nic obrátila jako se w nic obrátí w božím ohni toto jablko (tato cibule). Swatý Bože, Ježíši ukřižovaný, smiluj se nad nemocným a utiš bolesti jeho, jako jsi utišil rozbouřené vlny mořské, a dej aby se rozehnaly jako prášenice w powětří, a rána čistá byla a krásná, jako je čistý a slibný swatý twůj bok. Smiluj se nad námi, synu Boží!“ Jablko nebo cibule se potom hodí do ohně.

Také **kurděje** (skorbut) u dětí se tak zařikávají, jen že se potírají kůrou z wišně, a **mrzák** železným hřebem.

B. N.

Listy učitelům českým.

13. Filčíkovo učitelské počínání.

Filčík časně ráno wstával a za času zimního blýskala již o čtvrté hodině lampička z oken jeho po vyblíbeném * rynku chrasteckém; což když matka má zpozorowala (nebo i já zákem Filčíkovým býval, a proto nediwte se, pp. učitelové, že chtěje se pohlubiti w zpomínky na léta dětinství ze suchopárného slohu předešlých listů uchyluji se k obrátům obrazovým — k poesii), hurtem mne z postele hnala říkouc: „Když pan učitel se učí, wstaň a uč se také!“

Ranní hodiny před školou wěnowal Filčík spisowatelství; nebo celý čas svého učitelství knihy psal, prepisowal, doplňowal a rozmnožowal, a to nebyly vždy knihy k tisku určené, nýbrž nejvíce krátké powídky obsahu poučného a zábavného, bájky a anekdoty vždy věku dětskému přiměřené, ježto on buď sám skládal buď odjinud wyjímal k tomu cíli a konci, aby je žákům svým po škole a někdy i mezi školou na pochtanou přednesl, jestli totiž pilní byli a mravní. O jakou nám radost působily ty „čítanky“! Tak nazýwal Filčík sbírky powídek svých; škoda jich! nebo se po smrti jeho bezpochyby pohodily. — Jednou nám dokonce Kolumbusa diktowal, t. j. diktowati dal; nebo to byl způsob jeho, že když něco přečetl, i hned po krátkém smyslu přečteného se tázal, a tento krátký smysl jsme si u Kolumbusa napsali, poněwadž se nám velmi líbil. We čtvrtek jsme si však do lesa wyběhli aneb na horecký rybník, kde jsme nápodobně kolumbiady provozowali, začez jsme potom potrestání byli tím, že nám pan učitel nějaký čas o Kolumbusowi nic čísti nechtěl, a to nás w skutku wice bolelo, než kdyby nás byl tím neb oním potrestal, jako k. p. opisowáním, při kteréž pokutě, když to totiž pouhé mechanické opisování jest, jiní pp. učitelové, když ji ukládají, také jakousi malou spekulaci na mysli prý mají, nemyslejí již na to, že takové tresty mysl udušují a těla škodí, což jsem pak pozorowal častěji we školách německých, ba i latinských.

O osmé hodině šli jsme do kostela. Při mši nebulákalo se, jak se posud na mnoha místech děje, všemi ústy najednou, ale zpíwalo se urownaně, sola a sbory se střídaly a na kůru wytečnější zpěwáci zpěw řídili, jenžto byli vždy starší a též w literním umění vynikl, kteří si to vždy za čest pokládali býti na kruchtě. Což když se i mně přihodilo, nejasa walný zpěwák zdwihal jsem alespoň měchy a warhan!

* W Chrasti se domky blíí před poswícením a každým welkým swátkem, w sobotu večír se před každým domkem umete. Za to je Chrast městečko čisté jako lusk, a kolem jsou aleje.

O dewáté počalo wyučowání, a sice tichou modlitbou a hlučným zpěwem. Záležela tehdejší škola chrastecká ze dwou tříd, w první třídě wyučowal pomocník a w druhé Filčík; za nynějšího času skládají se tyto třídy ze tří oddělení. Před wyučowáním byla ale znamenitá půlhodinka. Dohlížitelé zkoušeli totiž sobě podřízené žáky, ne snad zdali se čemu doma nazpamět naučili, nebo Filčík málo ukládal, ale zdali tomu porozuměli, co se předešlou hodinu přednášelo; starší se mezi sebou radili, přítomní kandidáti školní kde mohli pomáhali, úkolové písemní se sbírali a rownali, tu a tam se mnohý zasmál aneb si zaštěbetal: dohlížitel, jenžto bděl, aby se různice neswedla, wolal a napomínal — w tom bila dewátá a Filčík wstoupil do školy. Byl to malý mužík krátkého krku a zawalitých ramen; postawy však uslechtilé. Na hlavě míwal černou čepičku, kterou teprw w prostřed školy sundal, a když ji opět na hlavu dal, bylo to znamení, že je škola skončena. Twář jeho byla sice přísná ale důwěrná, a když do školy wstoupil, vždy jasná, a třeba že se časem mezi školou zakabonila, wyjasnila se opět, když po skončeném wyučowání se stojadla sestoupil a mimojdoucím žákům tomu to, onomu ono powídal, při čemž buď prstem pohrozil buď se usmál. W té posici jsem ho nejraději widěl; nebo si při tom hezky wolně oddechowal a obličej si rukou mnul, nedbaje již na to, že si jej často pokřídowal. — Jak wyučowal, o tom w číle budoucím.

Hned po škole provozowala se hudba. O musiku Filčík welkou péči wedl. Ona byla také jeho jediná útěcha w trampotách tohoto žiwota. Jeho kremonky byly wůkol známy a též jeho alto-viola, kterou w Praze za 5 zl. we stř. koupil, a když mu dobroa službu konati nechtěla, do pytle hodil a rozšlapal a opět do Prahy ke správě poslal, což ho owšem hezký peníz stálo, za to ale sklizená alto-viola jen zwonila. Tento hrdinský kousek on rád wyprawowal. W hudební hodině přišla nejdříve řada na začátečnický, mezi nimiž jsem já na dlouhý čas uwáznul a dosti klofců smyčcem přes prsty utržil. Když jsme naše škály na housle u korrepetitorů přešli, při čemž jsme vždy potřebnou theorii odríkawati museli, jak se totiž nalezá we Filčíkowě „Houslích škole“, začali wytečnější odehráwati; pak se hodina s některým „gloria“ nebo „sanctusem“ skončila.

Odpoledne začalo wyučowání stejným způsobem jako ráno; za času letního drželo se owšem praktické wyučowání w štěpnici a wčelnici. Po škole odpolední dáwal Filčík w zimním běhu tak nazwané „hodinky“, kde se řeči německé přiučowali kandidáti školní a někteří synkové zámožnějších rodičů, chtějící se na studia dáti. Napotom začátečnickým učitelským generalbas přednášel a cwičil je w nástrojích hudebních mimo housle. Když mu pak ještě w letě chwílka zbyla, šel do štěpnice, w zimě ale psal a četl.

Čtvrtky, co dny ferialní, wěnowal nejvíce čekancům školním cwiče je we wyučowání, k čemuž vždy wybornější žáky bral, aneb se zkouška držela na nedělní mši. W letním čase se mnohdy we čtvrtek do Podskalí * s wytečnějšími žáky podíwal, při čemž se vždy kwartet zazpíwal; jindy den tento také we wčelnici neb štěpnici stráwil. W neděli ráno se musicírowalo, k čemuž se vždy někteří učitelé z okolí sešli; nedělní odpolední dlel buď we společnosti několika učitelů buď swými kremonami se zabýwal, když opakowací hodiny odbyl; čtené společnosti nemí-

* Podskalí je krásný dol as $\frac{3}{4}$ hod. od Chrasti, prohnáná diwokou skalou a u prostřed welkých lesů; mnohonásobná ozwěna, kostelíček a lázně, potok atd. čini toto místo velmi příjemným. Wiz co Frankl o Podskalí prawí w swém: Ein Bischof in Chrast und zwei Puffiten.

lowal a stránil se až příliš občanů, což mu často i mnohou hořkou hodinku přinášelo.

O prázdninách zanášel se buď spisovatelstvím buď štěparstvím a včelářstvím; nejspíše se ale do Prahy pěšky pustil, máje v kapse nějaký rukopis, jemuž chtěl zjednatí nakladatele.

Kronika času.

Němci v Texasu. We všech téměř časopisech čteme veliké nářky na nemravnost německých vystěhovanců v Americe, jmenovitě v novém státu Texasu. Klademe zde jednu z takových zpráv, jenžto nachází se v č. 48. letošních pražských německých nowin a takto zní: „Bývalý jistý kr. pruský soudní aktuár, nyní vozejčkář v Galvestonu, plše tam odtud nehrubě potěšitelné věci o poměrech texasských. Jemu samému wede se snesitelně, vyděláť swým vozíkem, který jeho vlastní jest, denně přes 2 dolary (4 zl. stf.); mnozí pak jiní Němci nemají se tam tak dobře, jmenovitě n. p. jistý bývalý ritmistr pruský v. B., který slouží u jednoho kupce za powozného a jen skrovný plat má. Krajany naše, do Texasu vystěhované, nelíčí pisatel listu toho příliš příznivě, píšeť: „Žádný národ světa není zde tak v špatné powěsti, jako německý; o powaze a národním citu není u nich ani stopy; největší šibalové jsou zde mezi Němci, jenom Němci zde kraadou; před žádným nemá se německý vystěhowatel wice co vystříhati, jako před swým německým krajanem; starší němečtí vystěhowanci téměř žiwnost z toho činí, podváděti nově přišlé své krajany.“ Powážíme-li, že texasské obywatelstwo wůbec skládá se z dobrodruhů ne příliš svědomitých, tedy svědectwi toto w tím truchliwějším světle ukazuje nám mravní zkázu německých vystěhowanců. Bodejž by všickni němečtí nenáwistníci našeho národního snažení, jehož poslední cíl wždy jenom jest mravní ušlechťení lidu, raději do Texasu se odebrali napravowat tam své krajany!

Postawení učitelů we Francouzích jest tak bídné, že nedávno w departementu Calvadosském o jedno dosti málo wýnosné místo silničního dozorce neméně nežli 14 se jich u prefekta hlásilo.

Z Turecka. W č. 21. letošních chorwatsko-slawnsko-dalmatinských nowin nachází se dopis z Bosny, bídný staw Křestanů w Turecku wěrně líčící. Často se nařízení vlády turecké po zahraničných nowinách wychwalují; sultan nepochybně k blahu všech poddaných swých směřuje; ale jak se rozkazy jeho konají? O tom widíme příklad w nařízení, dle něhož w každém soudu stejný počet Turků a křestanů rokowati a souditi má. Skutečně býwá několik křestanů wždy k soudu co přisedlci pozwáno; ti ale Turkům obuw oprašují a cídí, dýmky epou a zapalují; kady pak soudí jak se mu líbí. Wezír wždy má několik set kawazů (drábů) we službě, jenž nížádného platu nedostávají a přece skwostně žijí; kterak to? Po takových kawazích rozesílají se do obcí ouřední listy, a za každé poselství musí obec kawazu 100, ba i 300 zlatých stříbra platiti. Kromě toho platí každý kraj na jízdné pošty znamenitou roční daň, tak že za pošty a posly ročně přes půl čtvrtá tisíce zlatých stříbra wydává, při čemž pak ani listek poštou odprawiti nemůže a nikterakých silnic tam není. To jest oswěta turecká!—

Jiný pěkný příklad oswěty turecké nedávno w srbském Bělehradě se přihodil. Jedna Turkyně při porodu umřela, a Turci, majíce ji za mrtvou, hned dle obyčeje swého uši, ústa

a nos bawlnou jí zacpali a blíže mečity ji pochowali. W noci někdo jek i sténání w hrobu uslyšew, tureckým kněžím bez meškání to oznámil; kněžstwo pak a učenci turečtí poradíwše se na tom se ustanowili, že nebožtík obžiwnouti nemůže, leda by se upírem stal. Došli pak nazejtří ku hrobu a modlili se; načež owšem we hrobě ouplná tichost nastala.—

M. F.

W Paříži zbuzuje nyní všeobecný obdiv fysiognom Julien, jehož Pařížané „mužem se sto. obličejů“ nazwali. Jeho umělost pozůstává w předstawowání rozličných osob, w powěstném romanu Tajnosti Pařížské jednajících. Nejen mužů, nýbrž i ženských twařnost w obličejí swém zobrazuje; nejlépe ale ráz Rudolfa a Murfa dostihl.—

Sotwa Dumasowo sáhodlouhé drama: „Králowna Margot“ několik dní předmětem všeobecných rozmluw a pomluw bylo, ohlásila se parodie na ně, totiž: Catherine Trois Six. Tři pařížští fabrikanti vaudevillů si wečer zasedli, dali se do práce a přes noc byla parodie hotowa. Druhý den na to rozdalý se ještě dopoledne role mezi herce, do 6 hodin byly čtyry zkoušky odbyty a o 7. hodině toho samého dne parodie provozowána. Takowého něco dowedou jen w Paříži!

—p.

Poštovní administrace w Londýně rozeslala dne 30. Ledna m. r. 500.000 psaní. Odeslány byly do Řeka, na Jonské ostrowy, do Malty, Quadelupy, Martiniky, do S. Kříže (Santa Cruz), do Porto-Rica, Rio de Janeiro, do Japanu atd. Složeny byly we 100 schránách, které na 6 velikých wozích k moři se odvezly, by se tam na lodi naložily.

—p.

W Srbsku ku konci měsíce Února, jmenovitě w hornatých krajinách strašné mraziwé wichřice a chumelice zurily. Nejhorší byla 24. Února, w níž mnoho lidí do nebezpečenství upadlo a někteří zmrzli; též zde onde dobytek zahynul. Bělehradské nowiny wšecky ty příběhy podrobně wyprawují; patrno jest, že takowé wichřice w Čechách snad nikdy nebýwají, neb tam w Srbsku na blízku jedné wesnice zmrazil pastucha i se stádem třiceti koz. Jedna šestnáctiletá díwka jenom wěrností a láskou swého — welikého psa, který jí celou noc swou huňatou srstí pokrýwal, žiwot zachránila. Otec její, w chumelici od ní pobloudiv, darmo jí hledaje zmrzlul.

S m ě s.

Ruské Herkulanum. I Rusko má svoje Herkulanum. Jestíť to starožitné město Zarew w Saratowské gubernii, kde se dle císařského nařízení od několika let pilně kopá. Roku 1845. wykopali zříceniny někdejších stawení, w nichž se wšeljaké domácí nářadí a 4446 tatarských mincí našlo. Za 200letého panování Taturů na Rusi bylo město Zarew sídlo chanů zlaté hordy.

—p.

Jakým jazykem se w ráji mluwilo. K bajkám, které mezi Moslemíny kolují, náleží jedna swou půwodností a zajímavostí druhé předčít. Zní jak následuje: Tři prvotní řeči, kterýmiž se w ráji mluwilo, jsou arabštiná, perská a turecká. Had, jenž praotce našeho k pádu přiwedl, mluwil arabsky, totiž w řeči wýmluwné, mohútné a rázné. Adam a Ewa mluwili persky, w řeči líbezné, lichotiwé, dojímavé, básnické, jíž Ewa s welikým prospěchem manžela opojila. Anděl Gabriel musil turecky mluwit, neb když je byl w řeči arabské a perské nadarmo napomínal, musil je teprw hrozící, twrdou řečí k poslušnosti přiwesti.

—p.

Číslem tímto ukončuje se 1ní čtvrtletí časopisu našeho; pročez ony pány, kteří jenom na ně předplaceni byli, o laskawé obnowení předplátky na 2hé čtvrtletí 1 zl. stf. žádáme.

Číslo 39.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

1. Dubna
1947.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilovu (v Nových alejích na Novém Městě č. 116) vydává po půlročních úkratech za týden, v úterý, ve čtvrtek a v sobotu.

Předplácí se na čtvrt léta 1 zl., na půl léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stří. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půlletně s patřičnou obalkou 2 zl. 36 kr.

O d p l a t a.

(Pokračování.)

1.

Asi den cesty od Mexika, hlavního města země stejnojmenné, vypíná se řetěz hor, Sierra Madre zvaných, jenž sopky Mexika se sopskami Puebly spojující k seweru hlouběji do země se táhne a u Monte Realu a Guanaxuadu ony nesmírné poklady ve svém nitru chová, které tak velice zbuzují obdiv přírodoskumce. Nejznamenitější vrchy mexikánské vystupují z těchto hor k oblakům a dodávají zemi této půvabu tak welkolepého a diwokého, a opět tak příjemného, krásného a wnadného, že oko pozorowatele s obdivem a rozjitřením od jednoho místa k druhému bloudí. Tyto hory jsou u prostřed výšky své bukovými a dubovými lesy porostlé, výše pak jen chrastím, a s temen jejich čnějí černé, čedičové balwany, vši vegetace prosté, dolů do nesmírných propastí. V nížinách opět spočívá oko s rozkoší na rozmanitosti exotických rostlin čarokrásné rozličné barwitosti; na bokách hor těchto wlní se nejkrásnější pšeničné a kukuricové pole, ani po stranách těchto překrásných polí hluboké propastí * se otvírají, které se oku ku podivu krásné okazují následkem plodnosti tropické i tuto se jewící, a z jejichžto stinných dolů diwoké potoky wzhůru řvou, oku sice newiditelné, ale krásné ve svém působení; neboť každé místočko, kol něhož se kácejí, okazuje bohatost rostlinstva, jakowouž nejohlniwější fantasie krásněji si předstawiť nemůže. —

Bylo krásné příjemné odpoledne r. 1812. Hluboké ticho panowalo po celé krajině.

Na jednom hřebetě skalním, jenž se od sw. Martina k východu vypínají a přes které druhdy Ferdinand Cortez na svém wítězném tahu do údolí temnotitlanského wniknul, stál jednotliwý muž podepřen g porfyrowou kolmo wzhůru čnějící skálu, jenž

* Zvláštní stwůra mexikánské horní pláně, která wíce než 7000 střewiců nad hladinou morskou leží a nad kterouž ještě jednotliwé hory vysoko se vypínají, dala prostem vzniku, které se, wyjma některé země jižní Ameriky a Asie, nikde w tak strašliwé kráse nenalezají. Jsouť některé, jejichž hloubka kolik tisíc střewiců obnaší.

se nade krajem strašliwé propastí co pozůstatek přesilné wěže wypínala.

Obličej muže toho zakrýwaly husté chomáče černých vlasů, jenž přes čelo, skráně a šíji dolů wisely, tak že nebylo z obličeje jeho ničeho widěti krom černých očí, jenž se zajískřily zpod vlasů, kdykoli witr těmito stranou zawál. Ačkoli obzwláště silných oudů, byl přece swalowitý a zdál se neobyčejně otužený býti. Na hlavě měl kulatý wysoký klobouk se širokou zlatou portou, w níž na miniaturu dosti welký obraz Panny quadelupské * upewněn byl. Druhý obraz wisel za modrobílou, hedbáwnou pentlí na jeho krku. Jeho manga (pláši), zlatým třepením bohatě wykládaná, byla nesmírně rozedrána, neméně též zpodky i kazajka jeho z červeného aksamitu. Místo bot měl okolo nohou owinuté skópowé kůže a střewíce, jimiž mu všechny prsty čouhaly. Ozbrojen byl dlouhou karabinou, dlouhým nožem, machetto zwaným, a širokou šawli.

W myšlénkách pohřížen nezdál se pozorowati ničeho, co se wůkol děje, ale každý šustot, buď chwílkami ve stromowí wětre m zbuzený, anebo když se kamínek od skály odtrhnul a do hluboké propastí s třeskotem letěl, poutal pozornost jeho. A pokaždé,

* K nešlechtnostem Španielů náleží i to, že i swaté náboženství zkrucowali a podiwné pojemy u Amerikánů jak o Bohu tak i o Nejsvětější Panně rozšírowali. Blíž Mexika asi dvě hodiny wzdálí jsou skwostné dva kostely, zaswěcené Matce boží. Jeden se zwe u Panny quadelupské, druhý u Panny milostí (Vierge de los remedios). Panna quadelupská jest obličej rudého a patronka Indianů, an naopak Panna milostí bílá jsouc od Španielů co patronka jest wzywána. Když Hidalgo, farář z Doloresu, prapor boje o swobodu wztýčil a od arcibiskupa w klatbu dán a ze spolku církwe wywržen jsa w nebezpečí byl, že ho wšichni Indiani a přiwrženci jeho najednou opustí, napadlo mu, sebe a přiwržence své pod ochranu Panny quadelupské postawiť. Hned se zhotowil welikanský prapor s wyobrazením té Panny, která i hned byla za polní maršálku wyhlášena a poslušnost jí přísahána. Naproti tomu utíkali se Španielové o pomoc k Panně milostí, a tak křičeli patrioti w bitwách: „Viva la vierge du Quadeloupe! Abajo con la vierge de los remedios!“ (Ať žije Panna quadelupská! Dolů s Pannou milostí!) a Španielové naopak.

kdykoli opět vše utichlo, klesl zpět na skálu do zdánlivé netečnosti.

Tu najednou pozdvihl hlavu, a vlasy s obličejem shrnul díval se bedlivě do dálky, ačkoli posud ničeho slyšet, neku-li vidět nebylo. — Nyní teprve bylo obličej jeho vidět, a červeno-černá barva jeho prozrazovala ho co Mestica *. Ale nebylo na něm pozorovati onen odporný výraz, onu malicherně sprostou fisiognomii a onen ochablý, tupý obličej plný wrásek, v nichž každém lest spočívati se zdá; vše to, jak se to pozoruje na obličejích oněch negrů a barvitých lidí, jenž v otroctví úpějice k zhowadlosti přiváděni bývají, nebylo u muže tohoto. Čelo jeho se vysoce klenulo nad jiskrnými, pronikavými očima, tváře jeho jakoby šlechetným ohněm vznaté pohybovaly se časem k pohrdlivému úsměchu. V celém jeho wzezření spočívala jakási chladnost, jakýsi pokoj, pošly jen z důvěry v sebe samého.

I postoupil až na kraj propasti, a ještě chvíli do dále naslouchav obrátil se pak a zmizel v houšti lesa, jenž se na hřebetě vrchu rozprostíral. Šustot, šepot se ozval, pak utichlo vše a muž vystoupil opět na prvejší stanoviště své. Z houštiny pak switily najednou jasné bílé punkty, a bedlivý pozorovatel byl by poznal oči upřené na každé hnutí muže tohoto hledící.

Odměřené kroky zawzněly od Choluly; ačkoliw ještě blížící se osoby pod baldachinem stromů a kwětín w propasti bohaté rostoucích skryty byly. — Jest to krkolomná cesta, jak se strany od Mexika na vrchol propasti, tak i s druhé strany, kde se cesta, pouze pro odważlivce a uwyklé na ni mezky schodná, dolů propastí wine, a málo kdy přewedou mezkáři howada swá, aby aspoň jedno w bezedných propastech těchto nepohřbili. Že to žádní honci mezků nejsou, swědčila nejvíce tichost, jakowou blížící se zachowávali, kdežto mezkáři křikem swým zdaleka se ohlašují, w čemž jim pronikavé zwonce mezků nápomocny jsou.

Ozbrojenec nad propastí nasadil karabinu ke sluji dolů, najednou ji ale postavil k zemi a rukou dolů kyna zwolal: „Šťastný příchod do stanu swobody!“

„Ať žije swoboda!“ ozwalo se z propasti nahoru, a hned na to bylo widět čtyry wojáky w modrém šatě s bílými wyložky, jenž předcházeli oddělení patriotů, asi sto mužů silné.

„Ať žije swoboda!“ ozwalo se najednou w hon-

* Syn nebo dcera Kreola neb Ewropana z Indianky se nazýwá Mestic. Barwa takowýchto je čerweně průhledná. Oni jsou jemnější powahy než Mulati. Mulati pocházejí od bílých otců a negerských matek; barwa jejich je bronzová. Chinové nebo Zambowé se jmenují děti negerských otců a indianských matek; barwa jejich je temně černorudá. Quateroon je dítě bělocha a Mulatky, Quinteroon dítě bělocha a Quateroonky; smíchá-li se Quinteroonka ještě jednou s bělochem, je dítě zcela bílé.

ští tak pronikavě, jakoby hejno kaguarů * z doupěte swého wyrazilo, a ke čtyrem stům mužů wyrazilo z houští. Wšechny barwy od nejtemnějšího černa až do nejkrásnějšího mědočrwená okazowalo toto hejno, jenž se tak najednou objevilo. Ozbrojeni byli pádnými kyji, dlouhými lassy ** a machetty. Oblek jejich byl zcela jednoduchý. Všichni sice měli široké slaměné klobouky, mnohý se také pyšnil roztrhanou mangou, za to mu ale scházel nejpotebnější šat, zpodky zwaný, a kdo takových měl, neměl opět žádného pláštíku, jímž by nahotu zad swých prikryl, ano mnohých celý šat záležel w kuse kalika, jež lýčowým rowazem k bedrům připásaný měli. Ačkoliw jako šílení z houští wyběhli, postáčowalo kynutí muže nad propastí stojícího, aby všichni utichli a co zeď nepohnuté státi zůstali.

Mezi tím bylo ono oddělení, jenž se propastí nahoru bralo, až na její poslední stupeň wystoupilo, i objevili se dva důstojníci, z nichž jednoho stříbrné porty na límci co majora označowal. Oba pak celým swým pohledem jewili, že k wyšší třídě obecnstwa náležejí. Když celé oddělení na wysočinu wystoupilo, kommandowal major, by se postavili w šik, což s nejwětší rychlostí a sporádaností wywedeno bylo. — I byly to silné postawy, dobře ošacené a ozbrojené, z wětšího dílu Indiani, Mesticowé a Zambowé z jižních dílů říše, na nichž wzdor obtížné, dlouhé cestě ani nejmenšího šeslábnutí pozorowati nebylo.

Tu přistoupil konečně major k podiwnému tomu muži, který o skálu podepřen tíse na sestawení se wojska hleděl, a uctiwě po wojensku jej pozdrawiw oznamowal: „Generále — ne, odpustění, kapitáne! — brigádník Bravo oznamuje, že se ráno zmocnil polohy mezi Oaxakou a Acapulkem. *** Zde jeho zpráwy!“ Při těch slowech wyňal z náprsí toholku, a wyndaw swinutý list podáwal jej muži, jehož jsme co kapitána nebo setníka pozdrawowati slyšeli.

Kapitán wzal od něho list a zběžně jej přečta schowal do záprsí. „Žádné okolky, majore, s kapitánem!“ prawil, „a nechte swůj lid si odpocínout; we dwou hodinách musejí být opět na cestě!“

(Pokračowání.)

Komu zazpíwáme.

Komu, bratři, zazpíwáme? —

Kdo již w mládí swoje sly

* Kaguar, také jaguar, amerikánský tygr. We mnohých krajínách mu říkají puma.

** Lasso jest dlouhý řemen s okem, jímž Indiani zwěř chytají. We wojně jest to strašlivá zbraň, jelikož jím jezdec i s koněm k zemi strhnou. Lancéři čili kopíníci jsou wšichni lassem opatřeni a umějí házetí jej tak wyborně, že w nejprudší jzdě oko nepříteli přes hlavu přehodí a jej k zemi powalí.

*** Oaxaka a Acapulko jsou dvě města blíž Mexika, poslední leží na jezeru stejného jména, asi dwacet anglických mil od Mexika.

K šlechtnému spojil cili,
Aby kwetla vlast milá,
Vlast překrásná, zpanilá;
Tomu rádi zazpíváme.

Komu stejně zazpíváme? —
Kdo svůj národ nezapírá,
Ač ho cizí ráj zavírá,
Jazyk otců v lásce má,
A cizincům účtu dá:
Tomu věrně zazpíváme.

Komu dále zazpíváme? —
Kdo své štěstí v srdce skládá,
K blahu korun si nežádá,
Kvítím všim se zotaví,
Jež proud žití připlaví:
Tomu z duše zazpíváme.

Komu ještě zazpíváme? —
Komu věčnost není hájí,
Kdo rád právo, pravdu hájí,
Newinnosti pomáhá,
Zničit klam se nezdrahá:
Tomu hlučně zazpíváme.

Komu posléz zazpíváme? —
Kdo ve hvězdách hledá více
Nežli pouhé noci swíce,
Má je za svůj příští stan,
Jež mu chystá světů Pán,
Tomu slavně zazpíváme.

J. Písek.

L i t e r a t u r a.

Zapřís Zeměpis. Dlu II. sv. I.

Přečta w tomto swazku skrownou toliko část, obsahující království francouzské, a w interessu wědy přinucena se widím, podati tuto některé opravy nalezajících se tam hrubých poklesků. Nejdříve odbudeme si počty.

Udání lidnatosti jednotlivých měst nesrovnává se se skutečností. Uvádí ji

	p. Zap		p. Zap
Strasbourg	60.000 70.300	Tours	23.000 28.700
Mühlhausen	13.000 20.600	Angers	33.000 39.900
Colmar	16.000 19.908	Nantes	90.000 83.400
Metz	45.000 52.800	Limoges	26.000 29.900
Lunéville	12.000 16.400	Rochefort	14.000 20.100
Verdun	10.000 15.600	Toulouse	60.000 90.400
Douai	19.000 23.200	Montauban	25.000 23.600
Boulogne	21.000 29.100	Lyon	170.000
Amiens	45.000 47.100		s předměstími 205.960
Abbeville	19.000 17.600		bez předměstí 155.900
Dieppe	17.000 16.400	Vienne	14.000 17.600
Beauvais	15.000 13.300	Valence	10.000 13.400
Troyes	26.000 25.600	Avignon	30.000 33.900
Elbeuf	10.000 14.600	Beaucaire	16.000 19.800
Rouen	90.000 96.000	Besançon	13.000 36.500
le Havre	24.000 27.100	Grenoble	25.000 30.800
Chartres	14.000 16.400	Perpignan	17.000 20.800
Caen	40.000 43.000	Montpellier	36.000 40.800
Cherbourg	20.000 23.000	Nîmes	41.000 44.700
Rennes	30.000 37.000	Marseille	130.000 154.000
Brest	30.000 48.000	Toulon	28.000 35.500
l' Orient	18.000 23.600	Ostrow	
Saint-Etienne	35.000 48.600	Korsika	195.000 221.500
Bourges	20.000 23.000	Ajaccio	9.000 11.300
Blois	13.000 16.000	Bastia	10.000 14.600

Annuaire du commerce pour 1847 (outeční správy).

Annuaire du commerce pour 1847 (outeční správy).

Uwedli jsme tuto jenom města, kde Zapowo udání od pravého počtu obyvatelstva nápadně se různí, ostatních, kde rozdíl ten nepatrnější jest, pomínáme.

O rozličných náboženských vyznáních obyvatelů Francouzská praví p. Zap na str. 223: „Sedm osmín obyvatelstva francouzského vyznává víru katolickou, a počítá se 14 arcibiskupství a 66 biskupství. 4 miliony jsou protestanté, a z nich $\frac{2}{3}$ helvetského, $\frac{1}{3}$ augsburského vyznání.“

W skutku ale počítá se we Francouzsku:

Rímských katolíků 32.370.000,
Protestantů helvetských 1.400.000,
Protestantů augsburského vyznání 400.000,

34.170.000,

tedy více než šestnáct sedmnáctin katolíků, mezi protestanty ale skoro $\frac{3}{4}$ helvetského a jen $\frac{1}{4}$ augsburského vyznání. Arcibiskupství se počítá 15, biskupství jen 64, na ostrově Korsice jedno a w Algíru též jedno.

Přistoupíme k jiným pochybením. W článku: „Rozdělení země“ uvádí p. Zap toliko 17 někdejších (předrewolučních) gubernií (gouvernements), w skutku ale bylo jich 32, které zde se jmény departementů z nich utvořených uweodu:

Gubernie	Departementy
Ile-de-France	Seine, Seine-et-Oise, Seine-et-Marne, Aisne } s částí. Oise }
Picardie	Somme Pas-de-Calais } s částí (část departementů Aisne et Oise).
Artois	Somme Pas-de-Calais } s částí.
Flandre	Nord.
Normandie	Seine-Inférieure (dolní), Eure, Orne, Calvados, Manche.
Bretagne	Ille-et-Vilaine, Côtes-du-Nord, Finistère, Morbihan, Loire-Inférieure.
Orléanais	Eure-et-Loir, Loir-et-Cher, Loiret, Indre-et-Loire (s částí).
Touraine	Indre-et-Loire (s částí).
Maine	Mayenne, Sarthe.
Anjou	Maine-et-Loire.
Poitou	Vendée, Deux-Sèvres, Vienne.
Aunis	Charente-Inférieure (s částí).
Saintonge et Angoumois	Charente-Inférieure (s částí). Charente.
Berry	Indre, Cher.
Limousin	Haute-Vienne (Horní V.), Corrèze.
Guinne et Gascogne	Gironde, Lot-et-Garonne, Tarn-et-Garonne, Lot, Aveyron (s částí), Dordogne,

Guienne et Gascogne	{ Landes, Hautes-Pyrénées, Basses-Pyrénées (2 části), Gers
Béarn	Basses-Pyrénées (větší část).
Comté de Foix	Ariège.
Roussillon	Pyrénées-Orientales.
Languedoc	{ Haute-Garonne, Tarn, Aude, Hérault, Gard, Ardèche, Lozère, Haute-Loire, Aveyron (2 části), Vaucluse, Bouches-du-Rhône, Var, Basses-Alpes.
Provence	{ Hautes-Alpes, Isère, Drôme.
Dauphiné	{ Rhône, Loire.
Lyonnais	{ Puy-de-Dôme, Cantal.
Auvergne	Allier.
Bourbounais	Nièvre.
Nivernais	Creuse.
Marche	{ Ain, Saône-et-Loire, Côte-d'Or, Yonne.
Bourgogne	{ Doubs, Jura, Haute-Saône.
Franche-Comté	{ Haut-Rhin, Bas-Rhin.
Alsace	{ Meurthe, Moselle, Vosges, Meuse.
Lorraine	{ Marne, Haute-Marne, Aube, Ardenes, Seine-et-Marne } 2 části. Aisne
Champagne	

Mimo těch 32 tak řečených velkých gubernií bylo ještě 8 malých (petits gouvernements), totiž: 1) Paříž s okolím, 2) Boulogne w Picardie, 3) le Havre-de-Grâce, 4) Saumur mezi provinciemi Anjou, Touraine a Poitou, 5) Metz s okolím, 6) Verdun a krajina nazvaná Verdunois, 7) Toul a okolí nazvané Toulais; 8) Sedan mezi guberniemi Lorraine a Champagne.

Příčinou toho docela falešného rozdělení na 17 gubernií zdá se býti kniha, kterou jistý Němec předešlého roku w Mohuči vydal a které p. Zap nedobře použil. Nalezá se tam na str. 484. následující místo:

Chemalige Provinzen.

Zum Mittelalter bestand das Reich (totiž Frankreich), wie Deutschland, aus Herzogthümern und Grafschaften unter dem Könige als Oberlehnsherrn. Sie wurden ein eigenes Reich, doch blieben ihre Namen als größere Provinzen und Landschaften, bis in die neuere Zeit gültig. Zum Verständnisse der fran-

zösischen Geschichte muß man folgende kennen: Isle de-France. Es war das ursprüngliche Herzogthum Franken, so wie es in Deutschland ein deutsches gab u. a. tu spisovateli náhodou jmenuje 16 provincií. P. Zap poněkud swobodně onó: Zum Verständnisse der französischen Geschichte muß man folgende kennen přeložil: Před revolucí bylo Francouzsko na 17 provincií čili gubernií rozděleno — a přidal ostrov Korsiku k oněm 16 jako sedmnáctou, ačkoliw Korsika před revolucí nikoli francouzskou provincií ani gubernií nebyla.

(Pokračování.)

Kronika času.

* Teď jsme přišli tak daleko, že nás nejenom Francouzi ale i musikanti považují za cikány. Balfe, skladatel opery „Synové Haimonští“, vydal nowou zpěwohru „Cikánka“ a použil za hlavní moment chatrné ouvertury naší pověstné písně husitské, které w rukou jeho wěru welebnosti nepřibýlo. Husita a cikán — toť takovým pánům vše jedno!

* K prvnímú sněmu spojených stawů pruských konají se všeliké příprawy. W nowinách ohlašují se řady pokujů se swrchním nábytkem, cukráři vychwalují pokrutky z mrkve a cukrové caltičky za nejlepší wlahu pro wyschlá hrdla budoucích řečníků. Před prvním shromážděním budou se odbywati slavné služby boží, a následující řeč sněmowního maršala wyslechnou poslowé zemští stoje. Průmysl prý se těší na weliké wýdělky. Zpěwkyne Viardot-Garcia zůstane při operě ještě dva měsíce.

* Umění se teď zmocnilo osoby Kristofa Kolumba k rozmanitým wýtvorům. Po wysoce wáženém panu Rubenowi wystoupil Francouz Felix David a složil o welikém muži z Janowa symfonickou odu, která w Paříži náramně slávy došla, a na swých cestách bezpochyby také k nám zabloudí. Uhlídáme pak, kdo byl zdravějšího ducha, zdali malíř anebo hudebník.

* W Paříži dáwal se bál ku prospěchu kajících zločinců. Nejdražší krajowou ozdobu měla na sobě jedna diwadelní herečka, wedena jsouc od — zadluženého žurnalisty. Kdo chce we swětě něco platit, musí kejklý tropit.

Počet diwadel w Paříži Roku 1795. měla Paříž 51 diwadel; do roku 1807. ztenčil se počet na 28, načež Napoleon nařídil, aby se jenom w 10 hrálo. R. 1846. měla 22, ku kterémuž počtu nyní přibýlo lyrické diwadlo, jež ale prawým diwadlem nazwati nemůžeme, an je na způsob olympické areny zřízeno.

Laciný chléb slibuje péci jistý pan Polák we Widni, tak že by centnýř nie draže nepřišel nežli na 40 kr. we stříbrě. Kdyby to bylo prawda a chléb ten tak chutný a sytý jak se wyprawuje, byl by to jeden z nejužitečnějších wynálezů.

Příklad wysokého stáří jest Krajinec Jos. Kenda, který 3. Prosince minulého roku umřel. Narodil se l. 1737., a pobyw mnoho let na wojně w Turecku bojoval. W Chorwatsku se oženil dlouho tam bydlel, až před několika málo lety do Krajiny se wrátil. Byl milowen chůze, a až do smrti dobře widěl i slyšel. Dne 2. Prosince cítil nějakou slabost, a nazejtří ho našli mrtvého na lawici u kamen, jeho obyčejné posteli.

M. F.

Číslo 40.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Moravany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

3. Dubna
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(v Nových alejích
na Novém Městě
č. 116) vydává po
půlročních útrátech za
týden, v úterý, ve
čtvrtek a v sobotu.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. st. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
příletně s příslušnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

O d p l a t a.

(Pokračování.)

Poručení toto bylo rychle vykonáno, a brzo kryly stíny buků a jedlí obě oddělení vojska patri-
otů, jak řadového, tak ono otrhané hejno sběhlých
dobrowolníků. Jen oba důstojníci přistoupili ke ka-
pitánovi.

„Nuž, co nového z Mexika, Don Galeana?“
obrátil se tento k majoru, šat jeho od hlavy k patě
prohlížeje. „Ale sedněte napřed, señores!“ kynul
oběma důstojníkům, sám na jeden kámen se usadiv;
„naše cesty přes propasti a sluje nejsou věru pro
oddechnutí, a jak pozorují, i pro šat nezdramé!“
okazoval na mangy důstojníků, které, ačkoli záno-
wní, na mnoha místech rozedrány byly. „Věřím,
věřím,“ pokračoval dále, „já sám, kdybych vždy-
cky čistou mangu nositi měl, potřeboval bych jich
tolik do roka, co panna quadeloupská spodniček.
A moje obuw,“ roztáhl nohy — „jen se podívejte,
zdali to pravý křesťan kdy viděl, aby ale
dosti!“ zarazil se najednou; „doutám, že brzo náky
pes Gachupin * mně obuw a duši svou čertu
podá. Váš ústní rapport, don Galeana?“ obrátil
se najednou k majorovi.

„Důležitý dost!“ wece tento, „Mexiko začíná
trpět nouzi o potravu, zmocnění se stanovíště mezi
Oaxakou a Akapulkem zastavilo obyvatelům města
poslední prameny k obživě. Ano již počínají po-
znávat pravdu, a Vanegas ** nemůže zabrániti,
aby nenalezla průchodu, že totiž moc Gachupinů v
tomto okamžení již jen na město Mexiko je obmezena.“

„Ano, ano, señor!“ usmál se kapitán, „Va-
negas si musí sám přičítat, jestli lid a třeba i tvor-
stvo bezrozumné dále vidí nežli se jemu líbí; proč
je nutil, aby dále viděli?“

* Gachupin jest slovo, jehož význam ale tak málo
wysvětliti se dá jako oněch národních přezdívek, na p.
Seweroamerikanů Yankee a t. p. Španielové tvrdí, že wy-
značuje reka na koni; Indiani a kasty praví, že zloděje.
Wšeobecně se ho ale užívá co hanlivé přezdívky, již se
Španielové a s nimi spolčení Kreolové naznačují.

** Tehdejší mexický místokráľ.

Slowa tato wzbudila hlasitý smích u obou dů-
stojníků, neboť se wztahowala na zákon, jímžto všem
Mexicanům poručeno bylo brejle nositi, a to proto,
poněwadž consulado * w Cadixu od Angličanů mnoho
tisíc brejlí nakoupilo, s nimiž newědělo kam.

„Ano, ano!“ smál se druhý důstojník. „Kdo dá
lidem brejle, musí trpět, když pak dále widí nežli
lžiwe nowiny okazují.“

„Prawda!“ přisvědčil kapitán. „Ale jelikož
právě o nowinách mluwíme, nemáte nejnowější čí-
slo, zástupniku Altamico?“

Oslovený důstojník wyňal číslo mexikanských
úředních nowin, které wčera wyšlo a již dnes w ru-
kou powstalců se nacházelo — důkaz to, kterak ry-
chle se o všech záměrech Španielů dowídali a jak
welké muselo býti jejich spojení w Mexiku samém.

„Ach gojo (psé)!“ zwolal najednou, nějakou
chvíli w nowinách se probíraje, „tedy Jose Her-
nandez wstoupil do vojska Gachupinů?“

„Po tom, co spáchal nade mnou, jehož příte-
lem se nazýwal, nedalo se nic jiného očekawati,“
prohodil major.

„Owšem, ženicha sestry své zradil Gachupi-
nům,“ prawil kapitán jako pro sebe. „Ale,“ obrátil
se k majoru, „Panna quadeloupská mi budiž swěd-
kem, že donna Eleonora bude naše, wzdor všem
Gachupinům i zrádnému bratru jejímu.“

Don Galeana se bolestně usmál i zawrtěl hlavou.

„Caracco! newěříte mi?“ zwolal kapitán wá-
niwě, a major pohlédna naň sklonil uctiwě hlavu.

„Tedy k brigádě Fuentesowě se má odebrat
Jose Hernandez?“ mluwil pro sebe kapitán do no-
win dále nahlížeje — „aj, toí mohl ostati doma, neboť
Fuentes by newím co za to dal, kdyby mohl být w
Mexice čím dříve tím lépe. Ale také dobře, nám
neujde aspoň ten zrádce Jose Hernandez, a příklad
nebude škodit druhým Kreolům, aby se káli.“

„On je synowec hraběte San Jaga,“ namítnul
don Altamico.

* Consulado, privilegowaný sbor kupectwa w Cadixu.
Kupci cadixští měli jediné privilegium na obchod do Mexika,
kde opět wšeliký obchod w rukou consulada mexikanského
wzél.

„Respekt pro hraběte San Jaga!“ pravil kapitán; „kdyby nebylo jeho, nehýbalo by se powstání tak čile.“

„Tri sta ručnic dostalo se opět našemu generálu Morellosu darem,“ prohodil Altamico; „kurýr San Jagůw byl s nimi.“

„Ó kéž bychom měli jen dwacet takových brat,“ pravil kapitán, „a Mexiko by wě dvou měsících newidělo žádného Gachupina více! — Ach!“ zvolal opět ze čtení se wytrhna, „Fuentes má lapit Vincente Guerera! totě nowina! aj, a jak Gachupin generála Guerera nazývá — loupežníkem, zákeřníkem, kacířem, prokletým na těle i na duši — u Panny quadeloupské! ta litanie je kolik řádek dlouhá —“ smál se.

„Maleditto Gachupino!“ zvolali oba důstojníci zlostně.

„Nechte, nechte!“ smál se kapitán, „oni myslí, že bývalý mezkár — ale u všech čertů! kde by se byli dowěděli, že Jago, někdejší mezkár Jeho Milosti dona Hernandeza, a generál Vincente Guerero — ha, demonio!“ zvolal najednou nowiny na zem hodiw, „co to? Leperowé* jsou wzhůru? a státní wězení nemá již ani mista, aby pojalo všechny podezřelé?“

„Tak jest,“ přisvědčil don Galeana, „Mexiko stojí jako na prachárně, jen jediné jiskry je třeba, a Gachupin letí do powětří.“

„To by bylo znamenité, kdyby prawda bylo,“ zamyslíl se kapitán; „to bychom owšem mohli — ale já musím prawdu wědět; kdo z wás, seňori, by se odvážil do Mexika?“

„Já bych myslil,“ pravil don Galeana poněkud pohoršen, „že adjutant generála Vincente Guerera prwní prawu na tu cestu má?“

„Wy sám byste chtěl —?“ kroužil kapitán hlavou. „A pomněl-li jste také, zdali dosti síly mít budete, zapřítí hlasu srdce, když vlast wolá?“

Don Galeana položil ruku na prsa. „Srdce mé bije pro donnu Eleonoru de Hernandez, ale utrpení vlasti jsou krutější než srdce mého, a protož nezapomenu nikdy, že síly mé vlasti náležejí, a jen myslénky mé lásce.“

„To jsou slowa prawého caballera!“** dí kapitán wážně ruku na rameno jeho polože. „Jděte s Bohem a Panna quadeloupská wás opatruj, don Horacio! Wlast je wám díky powinna. Ale, seňore, opatrnost!“

Don Galeana pozdravil uctiwě kapitána, a bez dalších slow pustil se propastí dolů.

„Zástupníku Altamico!“ obrátil se kapitán ke druhému důstojníku, „wemte swou setninu a následujte ze wzdálí dona Galeanu. Já bych měl sám

* Leperowé — malomoení, lidé bez obydlí, bez díla, sotwa nahotu swou přikryti mohoucí. W Mexice se jich nacházelo přes 20.000. To co w Neapoli lazaroni.

** Caballero — kawalr, šlechtic. U Mexičanů bylo zásadou: Každý bílý je caballero.

chut — ale zde je hejno diwých chlapů, jež mi čert z Verakruzu na krk poslal, neumi je žádný krotit nežli já, a spíše by šli na loupež nežli nepříteli wstříc; žádná kázeň! Ach, kázeň a zbraň a wojenské zásoby, a Mexiko by brzo widělo —“

Mezi tím byl důstojník lid swůj z houští wywedl, i sestupowali propastí dolů, polohlasitě ale radostně wywołajíce: „Viva Vincente Guerero!“

Kapitán ale wywołal dwa Zamby z houští. „Tito zákeřníci jsou též důstojníky!“ pravil při tom k sobě, a pak je postavil na stráž na ono stanowiště, jež on sám prwé byl zaujímal, i zmizel w houští, bezpochyby že se chtěl odewzdati odpočinku.

(Pokračování.)

D o p i s.

Z Widně.

(Čtvrtá slowanská hudební beseda.)

W posledním o zdejších hudebních besedách Wám zaslaném listu projewili jsme wroucí přání, aby pp. wyborowé brzo zase podobnou národní zábawou nás obradowali. I welice nám příjemno, že Wám již tuto oznámiti můžeme, kterak zpanilomyslní pánowé tito, hluboce jsouce přesvědčení o důležitosti národních těchto slawností pro zdejší pospolitý žiwot slowanský, dříve než jsme se skoro nadáli, naši jménem weškerého zdejšího Slowanstwa projewené žádosti zadost učinili, uspořádawše dne 27. Března čwrtou slowanskou besedu, k níž, jelikož dosawádní síň „u Kytky“ pro w zábawách těchto podíl beroucí a den ode dne se množící obecenstwo již nepostačowala, obšírnější a skwělejší síň taneční „u Šperla“ w Leopoldowě zwolili. Zábawu tuto, prohlédajíce k jejímu zewnitřnímu uspořádání a její okázalosti, jakož i důkladnosti a výbornosti přednesených při ní instrumentálních i zpěwních kusů a přehojnému účastenství se strany obecnstwa, směle korunou dosawádních našich besed nazwatí můžeme a dle jednohlasného mínění všech přítomných nazýwáme. — Započata byla slawnost tato srbským, zdařile provedeným a opakowaným sborem dle národního tance „Liepa maca“ w hudbu posazeným, jež jakož i ostatní sborowá přednášeli pan Pichowský, wychowanec našeho mistra Tomáška, řídil; na to wystoupil p. Pius Richter, žák ze školy páně Prokšowý (o jehož wýtečné mši hlasowé, dne 7. Března zde dáwané, jsme již laskawým čtenářům Kwětů w předešlém dopisu swém obšírnou zprawu podali), přednášejí na pianě fantasii dle slowanských národních písní jím samým složenou, w níž učiniw začátek písní chorwatskou a prošed na to dojemným adagiem oblíbenou českou: „Náš tatíček nebožtíček“ w utěšeném allegro slowenskou „Slowáci, Slowáci“ přešel a srbskou písní w tempo di marcia fantasii tuto welmi důrazně ukončil a obecenstvu jak rázností a půwodností skladby — w níž naskrz žádných ouzkostliwě hledaných moderních, pouze uchu lahodících tendencí se nenachází — jakož i technickou brawurou u jejím wywedení prawým mistrem býti se osvědčil a hlucnou zaslouženou pochwalou počtěn byl. Po něm zpíwala slečna Kolinská, rodem Polka, dvě polské písně od Nowakowského: „Gwiazdka a Swawelnica“ a jednu národní ruskou: „Nehodi Hričyniu na wečernicu“ při pianě s takowou lbezností a něžností, jakož i hlubokostí citu, že písně tyto k powšechné žádosti plesajícího obecnstwa na dle opakowati musela. Na to dáwan již z předešlé besedy chwalně známý sbor Wojáčkůw „Powzbuzující“ welmi zdařile a opět opakowan, načež jsme slyšeli našeho F. Lauba na houslích w elegii od Ernsta s průwodem piana, pak k wšeoecné žádosti we variacích na

„Sil jsem proso“ a w powěstném Ernstowě karnevalu be-nátském. I museli bychom vše, co jsme dosawáde o mla-distwém umělci tom w listech těchto pochwalně prone-sli, opakowati, owšem pak i chwálu zwětšiti, ehtějice w prawdě oceniti wytečnost a zdařilost hry jeho, již on nás u wečer tento okouzli, a jistě newíme, máme-li se wice hlubokosti citu u přednášení elegie a jemnosti výrazu při českých variacích diwiti, neboli technickou, w prawdě mi-strnou obratnost w provedení staccata a flaggioleta w kar-nevalu wychwalowati; pročez Wám diwno nebude, že ani téměř udati newíme, kolikrátě tento „malý čaroděj hudební“ a nyní i miláček zdejšího hudby milowného swěta u wečer ten wywołán byl. — Neméně dojati jsme byli na to násle-dujícíím zpěwem p. Andra, rodilého Čecha a ouda zdejší dworní opery; který, nadán jsa wzdělaným, libezným a wy-dajným hlasem, píseň „na Milku“ od Wojáčka a pak již znárodnělou: „Kde domow můj“, jsa výborně doprovázen na pianě p. P. Richtrem, tak výrazně a při tom srdce-jenně přednášel, že se nám již dlouho neudálo, něco po-dobného slyšeti, začez, se mu také, zvláště když při druhé písni k dosawádním dwěma slokám třetí na Morawu se wzta-hující:

Kde domow můj?
Swatopluka hrad kde stojí,
Morawa se s Hanou pojí.
Jaroslaw kde, swěta rek,
Tatarů přelomil watek:
Tam atd.

připojil, při stonásobném: „Sláwa!“ a „Živio!“ hřmící po-chwaly dostalo. — Závěrek činila známá husitská píseň, jižto z předelých besed chwalně známý dworní zpěwec zdejší p. Křikawa s rázností a uměleckou nadšeností před-nášel, a zdařile a rázně celým sborem provázen jsa opa-kowati musel; čímž hudební zábawa tato se ukončila. Bylo nám owšem líto, že nahodilou se churawostí wytečného zpěwce p. Legata oznámené písně krajinské slyšeti nám se neudálo; nic však méně zůstal wětší díl obecnstwa w síních tanečních až přes půl noci pohromadě, poněwadž na to kapella mladého Štraussa, jím samým wedena, wice hudebních kusů, a sice dwě srbské kadrilly, pak potpourri z 26 slowanských národních písní, Štraussem samým se-stawené a Slowanům obětované, a ku konci národní píseň: „Bže zachowej nám krále“ při všeobecném plesání a hřmící pochwale přednášela a w potpourri téměř každou národní píseň, zvláště pak českou: „Kde je sládek“ opět a opět opakowati musela. — Obecnstwo, jenž u wečer tento — přes 1500 hlav — se bylo sešlo, bylo jako při prw-nějších besedách z osob každého stawu i stáří ze všech wětvi zde žijících Slowanů wybrané (obzvláště obrado-wala nás přítomnost čelné krásné pletí), čítajíc mezi sebou, k naší nemalé radosti, tenkrátě i hojných oudů zde se zdr-žující vysoké slowanské šlechtity, jakož i jiných zdejších i cizích welmožů, a mezi těmito i powěstného německého, přewodem krajinských národních písní i Slowanstwu zná-mého německého básníka Anastasia Grůna (hrab. z Auer-šperka).

Z toho, co jsme právě uwedli, patrně widěti, kterak naše besedy zde den ode dne wětšího účastenstwi a oblíby docházejí, tak že nyní nejen wšecky zdejší belletristické časopisy o nich co nejpochwálněji a téměř vždy s obzvlášt-ní úctou a nadšeností se zmiňují, nýbrž ony i we wyš-ších salonech předmětem konwersací se stáwají, owšem snad brzo již i k dobrému tónu zde newyhnutelně náležeti bude, býti oučastnu „utěšených, půwodností a wytečností swou od obyčejných zábaw druhu tohoto se různících“ národních slawností těchto. Dosawádní tento welmi skwělý wýsledek besed našich také směle za důkaz powážowati můžeme, že ony pro wyšší wywinutí se zdejšího pospolitého žiwota slo-wanského bez blahodějných následků nezůstanou, zvláště

pro uswědomění a wázení si samých sebe — čehož nám, jak jsme nedáwno o tom se byli projewili, nyní zde welice za-potřebi jest, tak že my, poznawše hlubokou prawdu slow nadšeného básníka poddunajského, že „Sláwa Sláwům slouti Slowany!“ sebe wespolek co syny a bratry mlékem jedné a téže matky odchované wespolek powážowati budeme a wáznost na mrawní přewaze založenou u zdejších cizo-kmenowců sobě získáme. Pročez budtez wroucí díky wzda-wány zpanilomyslným pp. výborům, jenž prohlédajíce k dů-ležitosti zábaw těchto spodiwu hodnou obětowawostí a wy-trwalostí, jakož i wší chwály hodnou sworností všemožné o to se zasazují, aby den ode dne wice se zwelebily a k uskutečnění jimi wytečeného wyššího účelu národního co možná přispíwaly.

Literatura.

Zapřuw Zeměpis. Dílu II. sw. I.

(Pokračování.) Zhusta nacházíme chybná jména, tak na str. 218. w řád. 16. má býti Mont Perdu místo Per-du. Nejwyšší pak hora na francouzské půdě není Mont Olan, nýbrž Pic-des-Ecrins nebo Pic-des-Arnes (dep. des Hautes-Alpes) pod 44° 55' 20" sewerní šířky a 4° 1' 24" východní délky (od Paříže) jen 12.545 střewiců vysoký, o 2200 střewiců nižší nežli Montblanc. Na str. 219. w ř. 4. má býti Ballon d'Alsace na místě pouhého Ballon (Ballon není vlastní jméno, nýbrž jméno družní.) — W řád. 21. chybně uwedené hory jmenují se Garrigues de l'E-spinouse, du Forez, kterážto poslední jenom 5000' jest vysoká; w ř. 28. místo 80 wyhaslých sopečných ko-tlin má státi asi 60. — K str. 220. Maine a Mayenne jest jedna řeka; Mayenne totiž pod jménem Maine padá do Loire; řeka Mortaise se we Francouzsku nenalezá, nej-spíše se pan Zap mylil s druhou Sèvre tak nazwanou Sèvre-Niortaise. Máme we Francouzsku dwě řeky Sè-vre jmenované: jedna padá u města Nantes do Ligery a jmenuje se Sèvre Nantaise; na druhé, jenž rozhraním departementů Vendée a Charente-Inférieure přímo do moře padá, leží město Niort, a ta se nazývá Sèvre Niortaise.

Udání na str. 221. ř. 25.: „Nerostectwo podává ka-menného uhlí, železa, olowa atd. s potřebu“, jest neprawé. Die Schnitzlera (Statistique générale de la France t. IV. p. 99., 101., 103.) kamenné uhlí, železo a olowo patří we Francouzsku mezi dowozné zboží. (Wiz též: Balbi Abrégé de Géographie str. 131.) — Na str. 223. ř. 12. praví p. Zap: „Nejdůležitější přístawy mořské jsou Marseille, Burdegally (Bordeaux), Le Havre-de-Grâce, Nantes a Saint-Malo.“ Pan Zap jakožto geograf si přece měl obsta-rat alespoň malou mapu Francouzska, na které by byl wi-děl, že Bordeaux není přístaw mořský, nýbrž že leží přes 10 mil od moře na břehu řeky Garonne; potom že Nantes též není přístaw, nýbrž že leží též daleko od moře na břehu řeky Loire. Mezi nejdůležitější přístawy mořské ale náleží mimo Marseille a le Havre: Calais, Dunkerque, Brest, Lorient, Bayonne, Cette, Tou-lon; Saint-Malo je sice důležitý, neměl by se ale jmeno-wati hned po Marseille a le Havre. — W ř. 14. stojí: „U wnitř země jsou nejznamenitější obchodní města: Paříž, Lyon, Rouen, Lille, Dunkirchen, Strasburk, Brest, Mont-pellier a Nîmes.“ Ta mapička! ta mapička! Kdyby i dost malá byla, přece by se na ní nalezaly Dunkirchen a Brest, a sice na břehu moře, nikoli však u wnitř země. — W ř. 18. praví: „Důležité trhy bývají we městech: „Beaucairu, Lyoně, Falaisu a Strasburku.“ Důležité trhy bý-wají we městech: Paříži, Lyoně, Beaucaire-u, Guibray-i (ne w samém městě Falaise) a Caenu. Welký trh, jenž w městě Caenu držán býwá po welkonocích (začíná druhou neděli po swátcích a trwá 14 dní), znám jest w celém Francouz-

sku pod jménem „foire de Caen“ (trh w Caenu) čili „foire franche de Caen“ (swobodný trh); p. Zap. na str. 244. w ř. 11. jej jmenuje „Franche de Caen“, což nic neznamená. —

Na též stránce ř. 5. zdola stojí: „W Paříži jest středistě učených ústawů, a mezi nimi první místo zaujímá královský ústaw francouzský, kterýž z 5 akademií sestává, a sice z nejpřednější: z akademie francouzské (académie française), která jen 40 oudů počítá, z akademie nápisů a krásných umění (académie des inscriptions et des beaux-arts), z akademie mathematických a přírodnických věd, z akademie krásných umění, a z akademie krásných a politických věd.“ Ústaw, jmenovaný Institut royal de France (překlad se mi zdá býti newhodný), w skutku sestává zpatěra akademií, jejichžto jména francouzská zde uwéstí musím, poněwadž se s českým překladem nesrovnávají; jsou to: 1. Académie française; 2. Académie des inscriptions et des belles-lettres (belles-lettres jsou historie a literatura); 3. Académie de sciences mathématiques et physiques; 4. Académie des beaux-arts; 5. Académie des sciences morales et politiques. Z toho je widět, že nejsou dvě akademie krásných umění, nýbrž jen jedna a že poslední se nejmenuje akademie „krásných věd“, neboť ta „science morale“, o které se tam jedná, není nic jiného než filosofická morálka. P. Zap. místo „Académie des inscriptions et des belles-lettres“ do své knihy napsal „Académie des inscriptions et des beaux-arts“ a též přeložil „krásných umění“, ačkoli w hnd na to uwádí samostatnou „akademii krásných umění“. (Pokračování.)

Pátá (poslední) večerní zábawa dne 27. února w ústawě pro hudební vzdělání p. Jos. Prokše.

Ačkoli w tento den a říkáje wtu samu hodinu více koncertů se dávalo, přece obecnost w této poslední zábawě nejčetněji shromážděno. I několik osob z vysoké šlechty a mnozí jiní vážení hosté a umělci počtli tento večer swou přítomností. Program obsahowal 13 čísel, o kterých jen stručnou zpráwu podati hodláme. — První číslo byly wariace na píseň „God save the king“ na 4 piana od Jos. Prokše. Následující čísla byly zřízeny jen pro 4 piana, a sice: fantazie od Waldmüllera, „Upamatování“ na Mozarta dle Pirkherta, „fantazie“ (C-moll) od Mozarta, welká polonéza z koncertu (Op. 56.) od Beethovena, a na všeobecnou žádost dáwaná uvertura: „Le carnaval Romain“ od H. Berlioz. Ze všech těchto kusů došly největšího potlesku a zalíbení tři poslední. P. prof. Vogel přednášel baladu „Edward“ od dra. Löwy a arii z opery „Il Matrimonio segreto“ od Cimarosa. Oba kusy prowázal na pianě p. Smetana. — Sl. A. Lippowá hrála ku všeobecné pochwale „L'hirondella“ od Prudenta. Napotom přednášel p. Thomas fantazii od Thalberga na motiwy ze zpěwobry „Zampa“ s welkou brawurou a ohebností; jeho přednášení jest výraz hlubokého citu. Též welké chwały a zaslouženého uznání sobě dobyla sl. Wollmanowa zdařilým přednášením „paraphrase“ od Th. Kullaka. Na to přednášela sl. M. Finkowa dvě čísla: „Berceuse“ od Chopina a „La Gazelle“ od Kullaka se všemožnou brawurou a uměleckou wýtečností, jak od takowé pianistky očekawati lze. Sl. W. Clausowa přednášela dvě čísla, a sice: „Flieg“, Vogel, flieg“ od R. Willmersa a „Erlkönig“ od Liszta s takowou umělostí, že posluchači, znalci i nezalci w neobyčejný úžas zplanuli nad čerstwostí, cituplností a libohlasem její hry, i stala se hwězdou této zábawy; wším právem odměnou jí bylo jednóhlasité tleskání a dvojí wywołání. Není pochybnosti, bude-li mladinka umělkyně u vzdělávání se a pil-

nosti tak jako posawáde pokračowati a pod wýborným vedením swého mistra p. Jos. Prokše we wýšších studiích setrwá, že slawného jména sobě dobudouc mezi korify první třídy počtena bude. Dána jí moc, hrou i spolu osobností swou zajmouti. Uznání, kterého se jí w dnešní zábawě dostalo, i w cizině ji nemine.

Lánský,
učitel hudby.

Wlastenská zpráwa.

Důstojný pan Antonín Stránský, professor w bisk. semináři králowéhradeckém a spolu zasloužilý náš spisowatel w obořu bohoslowním a wychowatelském, stal se nejwýšším rozhodnutím Její Majestatsnosti Cisarowny děkanem w král. wěnném a krajském městě Chrudimi.

Pražský denník.

Dne 30. března ráčil se Jeho Cisarská Wysost, náš milowaný zeměspráwce, nejjasnější arcikníže Štěpán z Uher šťastně a we zdraví do Prahy nawrátiti.

Místo odpovědi na články na 98. i 99. stránce České Wčely č. 25.

Nebudu se pouštět do žádných dalších hádek, jež jsem ne já, ale p. P. zdwihl, a powím jen, že i k „Ospravedlnění“ jsem byl přinucen, k jehož napsání mi i lhůta od 4. do posledního Října 1846. wyměřena byla. W Ospravedlnění tom na wěc samu tollko hledě, osoby p. P. šetře jí jsem ani nejmenowal aniž nyní jmenuji; neboť jen svoje mínění hájím, a mínění mohou býti w mnohých wěcech rozdílná a minitelé proto přece i nejlepší přátelé. Z toho ze všeho widět, na které straně ona wytýkaná naružiwost; odkud i ta tam přiznaná oškliwost k opětnému čtení, tak že wšecky citáty nejen w cifrách, ale i we smyslu jsou pomateny, i krajnosti, radikalismus i revoluci mně přičítány, ano i cisarsskorakouský stát i římskokatolická církev newhodně w orthografii pleteny.

Odwołáwaje se na Ospravedlnění samo, w němž jsem wěc obšírněji rozložil, o čemž se soudný čtenář tam na tu neb onu stranu přeswědčiti může, podotknu, že tři slowa proti tisícům, byt i w prawdě obdobě se přičla, jakož právě panem P. uwedena nejsou, jí nezwracuji, nébrž dělala by jeff wýminku od pravidla: a chce-li p. P. „Gold“ přece násilně w obdobu wnutkat, budiž, wezmu polské i lužické „zloto“ a za náhradu porušeného o w českém „zlatě“, ještě i ruské „zoloto“. „Kloster“ jest z francouzského wyslowené latinské „claustrum“; Francouzi arcí říkají nyní „couvent“, ale přece w přidawném „claustrál“ — zde čech aby od vysokého au w hluboké ú ne-wpadl, proměnil je w dlouhé á: klášter, tak jako Mikoláš z Nikolaus. Formanské „Olbersdorf“ Albrechtice jen tehdež by zde platilo, kdyby vzdělání Němci psali „Olber“ místo „Albrecht“ neb „Albert“. Ostatně bídilstwí i prtáctwí w prawopise, jakož i opravowání hlaw nechávám p. P. samému, neboť o opravách jazyka nebylo ani zmínky, ale o opravách prawopisních. W. H.

Nowé knihy.

Zábawné spisy Jana z Hwězdy. Swazek X. Drobné powídky sw. 2. W Praze 1847. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. 12. Stran 154. Cena 24 kr. str.

Časopisu pro katolické duchowenstwo r. 1847 swazek I. právě wysel a k odebrání přichystán leží.

Redakci. Č. p. k. d.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilowu (w Nowých alejích na Nowém Městě č. 116) vydává po půlročních tiskárnách za týden, w outery, w čtvrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dvůr).

Předplácí se na čtvrt léta 1 zl., na půl léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stří. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půlletně s patričníou obálkou 2 zl. 86 kr.

O d p l a t a.

(Pokračování.)

2.

Sněhowé swršky obrowského Orizavy * a ještě mocnějšího Popokatepetla, posud co balwany ryzého stříbra se třpytící, počaly již růžovou barvou zářiti; a k východu w zlatojasné a bronzové barvy se měnice zahořely každé okamžení jiným leskem. —

Na onom stanovišti, jež jim kapitán vykázal, stáli posud oni dva roztrhaní důstojníci, a již se zdáli býti mrzuti nad dlouhou jednotvárnou stráží. Anto jeden stál a do dálky hleděl, položil se druhý na pažit, i zůstal tak ležeti, až jeho liný soudruh od stráže zemdlen na zem se rozložil, načež první mrzutě wstana w tom samém úkolu pokračowal.

Tu najednou se stal pozornější, postoupil až na kraj propasti a okazowal dolů k strašlivé hloubce. Soudruh jeho hned vyskočil, natáhl krk, a upřeně nějakou chvíli dolů do oklik propasti hleděw, kudy se stará Cortezowa silnice k Cholule wine, uskočil zpátky zwolaje: „Mezkaři!“

Oklikami této sotwa pro mezky schodné silnice, slujemi, přes skaliska a závrtné propasti bylo slyšeti jednotlivé zwuky rolníček a zvonků, jejichž na temeně hory odumírající cinkot ticho powětrné výšky rušil, a brzo na to bylo widěti mezky, sotwa we větší velikosti nežli psy, pomalu po úzké, hornaté cestce wzhůru lezti, na příkrých skaliskách dolů sestupowati a opět se wzhůru drápati; pak se ozwal hrubý, jednotlivý zpěw mezkařů se swými dlouhými kadencemi, a konečně se objevily lehké postawy mezkařů samých we swém fantastickém kroji — s pěti sty knoflíky a peřestým, malebným wyšňořením hlav mezků, s jich wlněnými chocholy a trápceci a mnohobarewnými čabrakami, trabuko ** za sedlem. I byloť něco neobyčejně jímawého w tomto malebném skupení, jenž se po nebetyčných skalínách wzhůru winulo, a hrubý, silný, zwučný zpěw z propasti zawzníwal.

* Orizava, mexikansky Citlatepl, t. j. hwězda — wrch, jehož výška 17.375 střeveců obnáší. On, jakož i vyšší Popokatepetl, čnejí blíž města Mexika wzhůru.

** Dlouhá flinta s hlavní u konce širokou.

Jak mile se mezkaři oku objevili, oddělila se od tlupy jedna postawa, jenž s neobyčejnou rychlostí a pružností předběhla; i opustila již dosti nebezpečnou skalní cestku a lezla po kraji wzhůru. Se skaliska ke skalisku skákajíc zdála se potěšení nalezati w té krkolomné kratochwili, i dostala se již takowýmto nebezpečným způsobem na poslední stupeň propasti. Byli to jiných, jak se nyní, když swou mangu odhodil, poznati mohlo. Wysoko nad hlavou jeho kroužil welikán orel, královský zwaný, jenž s křikem ho obletowal, se spustil a opět wznesl, jakoby s jistou již koristi swou si pohráwal. Smělý skálolezec několik okamžení si oddychl, pohleděl na obrowského ptáka drawce, a swou mangu napřed přehodiv přeskočil mocným skokem propast. Hbitě se opět sebrav skákal s balwanu na balwan a stál konečně naproti temenu skály, od něhož širokou rozsedinou odloučen byl. Kmene jednoho dubu se uchopiw wyšvihnul se na strom a skočil pak se stromu na pláň horní.

„Diablo!“ šeptali oba Zambowé nad silou jinochowou a smělostí jeho užasli. „Tení má víc životů než kočka!“ a skryli se oba w houští.

Byli to don Jose Hernandez, jenž tak nepotřebně objevil swou umělost w lezení, která w skutku podiwuhodná byla, kdežto jeho bohatý, jezdecký šat k takowéto gymnastické zkoušce nejméně whodný byl. Na klobouce jeho, zlatou širokou portou premowaném, bylo widěti krwawočerwenou kokardu španielsky smýšlejících Mexičanů. I zdwihl swou mangu se země, a nedbale se do ní zahaliw obrátil se, by čarokrásnou wyhlídku pozorowal, jenž se před ním rozprostřela.

Tu ležely malebné niwy cholulské a dále niwy Puebly *, se swými nepřehlednými, pšeničnými, kukuřicowými a agavowými polmi, peřestými obrubami a kaktusowými alejemi od sebe oddělenými a množstwim malebných indianských ranchů ** poseté.

* Puebla, vlastně Puebla de los Angeles, wes andělů, podle podání, dle něhož prý andělé tento kostel wystawěli.

** Rancho — indianská wesnice bez kostela. Hacienda, wes s kostelem i se zámkem majetnika.

I pohroužil se zcela v pozorování čarokrásného objevu toho, z něhož ho lehký šustot za ním vytrhl, i učinil najednou skok, který sice méně krkolomné odvážlivosti, než jeho prvnější skoky, ale mnohem více přítomnosti ducha prozrazoval.

„Bídny pse!“ zvolal Zambo, jehož machetto, místo prsa jinochova, jeho mangu protknul.

„Maleditto Gachupino!“ zařval druhý, jenžto svůj kyj taktéž marně byl napřáhl. Outok těchto dvou zákeřníků byl tak nenadálý, že náš mladý don sotwa stranou uskočiti mohl, přičemž rukama tak rychle před sebe máchnul, že první zákeřník zpátky uskoče druhého málem by byl porazil. Dvě natažené pistole, jež jinoch ve skoku z pasu vytrhl, byly příčinou tak rychlého couvnutí.

Chvíli za oběma bandity, jenž v houšti zaběhli, hledě, zdvihl opět mangu a postoupil až na kraj propasti, od něhož mezkari již dalecí nebyli. Najednou vytrhlo jej opět nové „Stij!“ z pozorování.

(Pokračování.)

Wojtěch Jirowec.

Nástin životopisn. *

Wojtěch Jirowec, nejstarší mezi nyní žijícími znamenitějšími hudebními skladateli v Evropě, narodil se dne 19. února 1763. v k. městě Českých Budějovicích **, kde otec jeho při tamním chrámě katedrálním ředitelem kůru byl a jej také v prvních počátcích literních a hudebních wycvičoval. V osmém roce stáří svého začal navštěvovati tamní školy piaristické, dávaje při tom na jewo takovou pilnost a bystrost ducha, že později ve všech šesti gramatikálních třídách první odměnou poctěn byl. Při tom cwičil se také v zpěwu i hře na housle a warhany, maje znamenitého tamního organistu a hudebního skladatele Stefanowského za učitele v generalním basu. Skončiv studia humanitní v rodním místě svém, odebral se do Prahy, kde filosofii slyšel a potom kollegia právnická navštěvovati začal, zabývaje se mezi tím zároveň i hudbou a skládáním kusů hudebních, z nichž mnohé s nemalou pochvalou veřejně provozovány byly. Jelikož ale později těžce se roznemohl a delší čas churavěl, opustil studia právnická a wstoupil co domácí hudebník do služby k hraběti Františkovi z Fünfkir-

chenu. Zde nabyl příležitosti a času w hudbě wíc a wíce se wzděláwati, jelikož w domě tohoto hudby milowného hraběte téměř každý domácí, owšem i nižší služebníci w hudbě zběhlí byli a ouplný orkestr působili, jimž Jirowec své serenady a symfonie provozovati dával. Pobýw tuto nějaký čas a powzbuzen jsa pochwalou, s níž se dosawáde skladbám jeho potkati bylo, předewzal sobě k wyššímu w umění swém se wzdělání na cesty se wydati a odebral se přes Brno do Wídně. Zde se mu událo w domě dworního rady z Kässu nejznamenitějších tehdejších mistrů hudebních, jako: Josefa Haydena, Mozarta, z Dittersdorfu, houslisty Giornovichího a j. w. pozornost na sebe obrátit. Zwlastě pak zalíbil se bohatě nadaný mladý krajan náš Mozartowi, tak že tento konečně i o to se zasadil, aby w jednom, w sále „Mehlgrube“ nyní „Casino“ dáwaném koncertě i jedna ze symfonií Jirowcowých se provozowala. Když byla s welikou pochwalou přijata, pojal nesmrtelný mistr skromného a mladého umělce našeho za ruku a představil jej co skladatele celému plesajícimu obecenstwu. Skwělý tento wýsledek prvního veřejného wystoupení Jirowcowa w Wídni zawdal příčinu, že od té doby častěji skladby jeho při veřejných příležitostech s rostoucí den ode dne pochwalou provozowány byly. Zdržew se ale toliko několik měsíců w sídelním městě ustanowil se na tom, že klassickou půdu italskou nawštíwi a tam s duchem hudby wíaské blíže se seznámí. Nastoupiw pak skutečně cestu tuto prošel wšeka hlavní města wíaská, totiž: Benátky, Milán, Florencii, Řím a Neapoli, wynasnaže se wšude seznámiti se s tamními znamenitými mistry, jich skladbami, jakož i ústawy hudebními. Nejdéle a sice dvě leta pobyl w Neapoli, pilně celý ten čas k tomu prohlédaje, aby w umění swém co nejwíce se zdokonalil, i cwičil se u znamenitého skladatele cirkewní hudby Mikuláše Sala, jenž byl žákem powěstného Leonarda Leo-na, spisowatele na slowo wzatých: Regles de Contrepoint pratique, w kontrapunktu, přitom ale skládal i první šwa kwarteta pro šmytcowé nástroje, mimo jiné hudební kusy, fugy, koncerty atd., jenž bywše uweřejněny wšeoobecně oblíby docházely, tak že symfonie jeho i při dwore králowském se provozowaly a on králem samým, aby několik serenad složil, požádán byl.

(Dokončení.)

D o p i s. z Klatow.

(Pouť na Tejnici.)

Dne 25. března, jakožto na slawnost Panny Marie, držela se pouť na Tejnici blíže Klatow, při kteréžto slawnosti tamní mladý sice, wšak příkladný, rovně co kněz i co wřelý a učený Čech ušlechtilý pan farář Josef Formánek, že se mu obyčejně zwání hosté, jak duchowní tak swětští, pro slawný kostelní průwod, jenž w celé naší diocesi w tomto milostiwém letě na ten den nařízen a držán byl, sejítí nemohli, pozwal sobě k obědu 22 žebráků, kteréž

* Při příležitosti roztroušené, Bohu díky, falešné powěsti o smrti tohoto slawného krajana našeho, nebude nazbyt, trochu blíže seznámiti čtenárstwo naše se ctihodným tím starcem, který i při tak dlouho trvající wzdálenosti od wlasti přece české srdce zachowal. Red.

** Na malém domku w předměstí budějowickém, w němž Jirowec před 84 lety na swět přišel a který nyní chudobnému ale hudby milownému příštípkari náleží, spatruje se dosawáde na díle již smažanými literami psaný nápis, že tam w r. 1763. dne 19. února Wojtěch Jirowec narozen byl.

při stole štědře nasýtil a napojil a při odchodu každému bochníček chleba a 10 kr. stř. daroval. Letošního roku, kde nouze všeobecně tak krutá, jest práti, aby podobné příklady šlechtetného srdce se následovaly, neb ačkoliw bida welká jest, přec trpícím bratrům našim mnoho přispěti lze, když každý sobě něco z toho, co w oděvu a w rozkoších swých zbytečného ještě nalezá, šlechtetně odeprě.

L i t e r a t u r a.

Zapůw Zeměpis. Dílu II. sw. I.

(Pokračování.) Na str. 224. w ř. 5. čteme: „Wlastních vysokých škol čili uniwersit we Francouzích již není, rozpadly se w akademie, fakulty a kolleje pro zvláštní vědy, jako staroslavná uniwersita pařížská. Jenom we Štrasburku je ještě uniwersita dle wzorů německých zřízená, ačkoliw takového titulu nenosí.“

Z těch několika řádků zdá se jakoby p. Zap newvěděl co to jest: „vysoké školy“, „uniwersita“, „akademie“, „fakulta“ a „kolleje“. We Francouzích jsou vysoké školy, a je jich tolik co akademii; neboť „vysoké školy“ nejsou nic jiného nežli „akademie“; uniwersitu ale, myslím, založil Napoleon roku 1806. pod jménem „Université de France“, t. j. ústaw, který by na starosti měl wychování národu w celé říši francouzské. Pod ní co filiálky stojí tak nazvané „académies universitaires“ (někdejší samostatné uniwersity) a tyto akademie sestávají z fakult, kterých je we Francouzích 5: faculté de theologie, faculté de medecine, faculté de droit (práva), faculté de sciences (exaktních věd) a faculté des lettres (ostatních věd, jenž u nás s exaktními vědami náležejí do fakulty filosofické); „kolleje“ pak jsou naše gymnasia a není tedy prawda, že jsou „kolleje pro zvláštní vědy“, jak praví p. Zap. Co se týče té „štrasburské uniwersity dle německých wzorů zřízené“, musím připomenouti, že mezi těmi „německými wzory“ a francouzskou uniwersitou není jiného rozdílu než toho, že w Němech všecy 4 fakulty se nalezají w jednom městě, we Francouzích ale ne, leda w Štrasburku a w Paříži, kde se nalezá všech 5 fakult. Tyto fakulty byly w Paříži již před rokem 1806., a tenkrát měla Paříž i zvláštní uniwersitu, která tedy dle pana Zapa též jako uniwersita štrasburská zřízena jest dle německých wzorů.

W ř. 16. vycítá p. Zap „8 právnických (fakult) — 7 pro krásné vědy a 6 pro literaturu.“ Právnických fakult je we Francouzích 9, a co se týče oněch „7 pro krásné vědy a 6 pro literaturu“, newím o čem p. Zap tu mluví; neboť mimo 8 bohosloweckých, 9 právnických a 3 lékařských fakult není jiných we Francouzích než 11 facultés des sciences (fakulty exaktních věd) a 11 facultés des lettres, o kterých jsem již nahoře zmínku učinil; „fakult krásných věd“ a zvláštních „fakult literatury“ w celé francouzské říši není. — Akademii se počítá we Francouzích ne 26, nýbrž 27.

W ř. 17. a 21. čteme: „Francouzové newyznamenávají se všestrannou učeností... zůstávají pozadu w filosofii, dějeprawě, bohoslowí a jazykozpytu za Angličany a Němci.“ Pan Zap musí málo znát francouzskou literaturu, sice by nepsal takové věci, nebo vlastně je newypisowal z knihy, o které zde bude zapotřebi několik slow promluwiti. Tato kniha má titul: *Lehrbuch der Geographie der alten und neuen Zeit mit besonderer Rücksicht auf politische und Kulturgeschichte*. Mainz 1846. Není to wědecké dílo, nýbrž kniha pro školy pro vyučování dětí w zeměpisu, a psána s welmi patriotickým německým oumyslem, haněti a zničowati Francouze. Spisowatel patrně náleží do třídy tak nazvaných „*franzosenfreffer*“, což dosti zřetelně z jeho knihy wyswítá. Takowouto knihu za autoritu uznáwati, jest

důkaz nekritického ducha a swědčí o slabých studiích zeměpisních. — Že Francouzové se wyznamenávají všestrannou učeností, o tom se každý může přesvědčit z jejich literatury a w jejich školách; kdo je ale chce posuzowat neznaje francouzskou literaturu ani francouzské školy, měl by se držet lepších autorit, nežli je w tomto ohledu ona kniha. Francouzi we filosofii nezůstávají pozadu za Němci; neboť filosofie jest porownávání pojmů a Francouzi lépe porownávají pojmy nežli Němci; owšem pak chybují welice w tom, že skoro vždy porownávají pojmy s ohledem na zkušenost. W dějeprawě Francouzi též nezůstávají pozadu za Němci, nýbrž jsou daleko před nimi. Zná-li pak pan Zap jména: Amédée Thierry, Augustin Thierry, Louis Blanc, Guizot, Thiers, Mignet, Michellet, Barante, Capéfigue, Lacretelle, Sismondi atd.? Zdá se mi že ne; pan Zap wypisowal pouze z oné knihy, která praví na str. 493.: „Schwerlich möchte einer ihrer (mluwi o Francouzích) Historiker an Umfang des Wissens und Treue der Auffassung vergangener Zeiten unserem Johann Müller (welchen Voltaire un monstre d'érudition nannte) oder einer ihrer Philosophen an Tiefe des Denkens einem Spinoza und Kant gleich kommen.“ A na str. 495.: „Daß übrigens in der jetzigen französischen Literatur der belebende Hauch ihrer politischen Freiheit so wie der Einfluß deutscher und englischer Studien sichtbar geworden, wer sollte das läugnen? Guizot's geschichtliche Arbeiten z. B. zeugen von einem Ernste der Wahrheit, der an unsern Ranke und Schloffer erinnert.“ Proto tedy zůstávají Francouzi we filosofii a w dějeprawě daleko za Angličany a Němci. Francouzi nepiši historie všech cizích národů ani tolik všeobecných dějepisů jako Němci; proto ale jsou w dějeprawě daleko před těmito, poněwadž jest chwalitebnější mluwiti dobře o jedné věci, kterou opravdu znám, nežli ledajak mluwiti o mnoha věcech, o kterých mnoho newím.

W ř. 7. zdola stojí: „Zemští stawové dělí se na dvě komory, komoru pairůw a komoru poslancůw etc.“ To je opět něco nowého, že jsou pairové a deputowani zemskými stawy. (Dokončení.)

Brousek jazyka.

Podle toho, co jsem nedávno četl, neměl bych brusů už ani do ruky wztít; neboť jsem w napsání tom do řady jistých páňůw uwržen, kteří práwě naopak brousí. Že ale soud jednotliwce není soud obecnstwa, nesmí se dát člověk zastrašiti, aniž od vlastního přesvědčení hned ustoupit, pokud se mu od protivné strany důwodů nepodá. Jáť opravdu newím, w čem jsem se proti národnímu jazyku prohřešil, a nikdo ještě tak laskaw nebyl, aby mi to byl wyslowně ukázal; neboť slova už, pišu, mažu atd. jsou, když už tak mluwiti máme, zajisté národnější (aspoň w Čechách, wyjma několik osob, jinak se nemluwí) i starší než již, piši, maži; také národnější nežli žádání, kárání, zpiwání, napínání místo žádání, kárání, zpiwání, napínání atd. Když jsem tak tištěná slova ponejprw četl (už před několika lety), myslil jsem, že jsou to chyby w tisku; ale nedávno jsem se vlastním sluchem přesvědčil, že pan spisowatel nejen w napisowání ale i we wyslowování některou samohlásku mezi sběhlými se dlouhými schwalně zkracuje. Tím se owšem ničeho nepokazí (také nenapraví), jelikož český sluch, kterého se to protivně dotýká, tomu nepřipustí: ale práwě takowí páni, kteří se wší přisnosit každému kroku, jak ku předu, času přiměřené oprawy (ou), tak nazpět k čistému pramenu půwodnosti (pošlu, pišu, mažu atd.) jak jen možno překázeli se snaží — práwě takowí páni by se všech nowot wystříhati měli. Piša, miluja je owšem něco neslýchaného, a také zajisté málo zastawatelů najde: ale piše, miluje we smyslu přičestním

tak málo národním jest, jako *pošli, lámi* místo *pošlu, lámu*. Já w takowych případnostech s těmi se shoduju, kteří raději *pišic, milujic* kladou, dobře věduce, že přísné wytknutí rozdílu pohlavního koncůvkami *e a ic* (*a a ouc*) příliš nové jest, a že (přidávám) w jazyku podstatného základu nemá; neboť se zajisté nic jiného twrditi nemůže, nežli že se *e a a* (hledě, nesa) častěji než *ic a ouc* (hledic, nesouc) s mužským pohlavím spojowalo. Jasněji o tom promluwiti a něco podobného přidati hodlám někdy jindy a snad, uzná-li se, někde jinde.

Z toho všeho nebudiz rozuměno ničemu tak, jakobych své mínění někomu wnucowati chtěl; ale to mi buď dowoleno, abych všem dobrou vůli majícím na srdce wložil, čeho si všimati mají, jestliže jim na správě a čistotě jazyka opravdu záleží. Najde-li se kdo, jenž by uznanou pravdu zawrhl, ať se podívá do katechismu, jakého hříchu se dopouští.

Kdo ale dobrou vůli má, tomu prawím dnes: Srowněj a porowněj a všimni si, že *jižná* krajina, *zahranicná* zpráva tak nedobře řečeno jest jako *wečerná* krajina, *ouředná* zpráva. Tak se také nemá psáti ani *průmyslowá* ani *průmyslná*, ale *průmyslní* škola nebo jednota. Průmyslná může býti jen osoba, která promýšlí, přemýšlí, jako *soudná*, která soudí; škola ale nebo jednota je průmyslní, jako je řád soudní a řízení ouřední. Tak se též rozeznává *letná* a *letní*; *letná* osoba, která má víc let, *letní* květina, která letu náleží. Co tedy průmysl, soud, léta *má*, to je *průmyslné, soudné, letné*; co k průmyslu, soudu, letu *ndleží*, to *průmyslní, soudní, letní*. A jako se užívá *rationalní, traditionalní, gruntowní*, tak také se má užíwati *positivní*; — *positivní* není nic, a kdyby snad to chtěl někdo pro libozvuk dělati, ať nezapomene, že logika předchází a libozvuk následuje. Také jazyk není ani *pisemný* ani *spisowný*, ale *pisemní* a *spisowní*. Spisowný by se zase jen o osobě říci mohlo. Kdo chce rozuměti, rozuměj. Šumawský.

Kronika času.

Chléb z pokrutin. Událo se mně tyto dni okusiti chleba z pokrutin řepkových, který dle návodu a péči p. A. M. Poláka, fabrikanta we Wídni, tamže pečen a do Prahy na okus poslán byl. Chléb ten jest obyčejnému wovenskému podobný, záživný, sítý, chutný a při tom tak laciný, že se we Wídni bochník welikosti našeho pětigrošového za 1 krejcar we stříbre prodává. Wynález tento jest předewším pro krajiny w horách blahodinný, w kterých třeba po celý měsíc chléb na stůl nepřijde, nynějšího roku ale, jakož i při každé drahotě jest pro všechny hospodáře důležitý, tak že se mně nezdá zbytečným býti, nejen čtenářstvo naše na něj upozorniti, nýbrž i dle tištěného německého listku, zároveň s několika bochníky nadřečeného chleba od p. Poláka z Wídně do Prahy poslaného, způsob udati, jak z řepkových pokrutin možná chléb dělati. Pokrutiny se (u velké části) buď na obyčejných mlejnech na mouku umelou, při čemž 10—15 liber ze sta na otruby odpadne; aneb (u menší části) ustrouhají se na struhadle a prosejou se. Chce-li se mnoho chleba dělati, dá se mouka do weliké kádě s dvojatým dnem, z nichžto horější od spodního 4 palce vzdáleno, hustě prowtáno a plátnem potaženo jest. Na mouku pak se naleje wlažné vody, aby jí hořkost, kterou pokrutiny a tedy i mouka z nich w sobě mají, odňala; woda ta se prosákne skrz mouku mezi obě dna a zvláštním čípkem se wypustí, je-li ale těsto ještě zahořklé, naleje se ještě jednou vody. Pak se wymočená mouka tato wyndá, zadělá se do ní drobet žem-

lowé mouky a kwasnic, a pak se těstem jak obyčejně při pečení chleba nakládá. Kdo by málo a rychle těsto takové potřebowal, může wzít jen hrnec, s polowice do něho dát mouky z pokrutin, na to pak wlažné vody nalejt, vše warečkou zamíchat, ustat nechat, hořkou wodu slejt a těsta pak po přidání trochu mouky žemlowé jak obyčejně užíwat. — Za čas nouze a drahoty sáhá lid k méně chutným a wydatným prostředkům, které by mu obyčejných krmí nahradily, a proto se lze nadíti, že toto sdělení, které chudinně laciný a zdravý prostředek k nabytí nejpotebnější krmě, chleba, podává, zaslouženému powšimnutí neujde.

K. Stefan.

Welkou ztrátu utrpěla wídenská lékarská škola úmrtím našeho krajana Kolečky, professora státní medicíny, který by byl zajisté důležitou wětew tu k plnému rozkwětu přiwedl.

W Berlině platí se za korec bramborů 1²/₃ tolarů (2 zl. 30 kr. stf.), a nouze je až hrůza welká; ale když Fanny Cerrito k swému prospěchu tančila, byly ceny w diwadle zwýšeny, a od rána od 7 hodin hrnulo se množství lidu k hostinci, kde tanečnice hydlela a sama listky prodávala, až hospodský pro zachowání pořádku o gensd'army prosit musel.

Seweroněmecký spolek k rozšiřowání dobrých prostonárodních spisů wydal třetí dílo, a sice: „Jak jeden sedlák skrze zlou společnost ke zkáze přišel a po mnohých těžkých zkouškách opět na dobrou cestu se wrátil.“ Tato powídka zasluhuje chwalu pro swou opravdiwost a srownanliwost se skutečným žiwotem, jen škoda, že je příliš rozwlačná. Ze všeho je patrné, že si spisowatel wywolil za wzor známého šwýcarského faráře, který pod jménem Gotthelf píše a jehožto dílo „Ulli der Rnecht“ co nejdříve od Tyla zpracowáno w českém rouchu se octne. Při tom však neměli byehom zapomenouti na poznamenání B. Auerbacha, který vším prawem dí, že si sedlák w popisích swého vlastního stawu mnohem méně libuje než w líčení wzdálenejších od něho poměrů. Powěst a dějepis poskytuji spisowatelům pro lid dostatečnou látku.

Wzácný wynález. Londýnský časopis „Athenæum“ wyprawuje o znamenitém rukopisu, který nedáwno sbírku rukopisů římské propagandy rozmnožil. Žák kolleje propagandy, wraceje se přes Jerusalema do swé otčiny Chaldehy, nawštíwil na swé cestě sluj Abrahonskou, chtěl její znamenitosti náležitě prohlédnouti. W obdiwování wěcí newidanych pohřížený byl nemálo překwapen, když najednou pod jeho nohama zem popustila a on s ní do hlubiny nešen a dostaw se na pewnou půdu pozorowati mohl, že se nachází w nové, docela neznámé chodbě. Makaje chvíli w temnotě kopl náhodou do záwitky pergamenové, kterouž když byl, wydraw se dříve nahoru, rozwinul, seznal býti rukopisem obsahujícím pět knih Mojžíšowych. Anglický konsul w Jerusalemě chtěl rukopis koupiti a podával šťastnému nálezci znamenitou summu; ale wděčný zák vším opowrhnuw poslal rukopis do Říma, a sice do ústawu, w kterém několik let blahodátného wzdcílání požíwal.

—p.

Nowá knížka.

Pobřežní prawo, aneb: Kdo po cizím statku bází, hyne na těle i na duři. Příkladná powídka pro mládě. Podle Gustawa Merice od Fr. B. Tomfy. W Praze 1847. Tisk tiskárny arcibiskupské knihtiskárny. 12. Stran 140. Cena 16 kr. stf.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročních třikráte za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dvůr).

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

O d p l a t a.

(Pokračování.)

„Stůj!“ ozval se ten samý hlas, a onen muž, ježto jsme prw co kapitána seznali, blížil se k němu s nasazenou karabinou.

Jinoch se ale pokojně obrátil a pohrdlivě na nowého odpůrce pohlédna prawil: „Karabinu dolů, nebo spustím.“ Přitom pozdwihl pistoli.

„W skutku?“ ptal se kapitán. „Zdaš se byti srdnatý chlapík.“

„Uwidiš, zdali jsem,“ odpověděl jinoch chladně.

„U čerta!“ zwolal kapitán a spustil karabinu k zemi.

Objevení se kapitána, ačkoli zewnitřek jeho tak banditský nebyl jako oněch dvou Zambů, jeho důstojníků, nebylo přece takové, aby důvěru wzбудilo. Černé wlasý jeho byly jako naschwál do obličej seřeny, ona důstojnost, jakowou jsme z počátku na něm pozorowali, byla docela z obličej jeho zmizela — on stal se zcela jiným mužem.

Jinoch se podíwal na něj s oním běžným výrazem, s jakovým wznešenější nižšího, podezřelého pozorowati w obyčejí má, pohrdliwý úsměch pohráwal kolem rtů jeho, a pak jakoby kapitán za delší pozorowání ani nestál, obrátil se k němu zády.

„Pojďte, señore, k welkému kapitánu, jemuz jen ruku pozdwihnouti třeba, aby se trásla země,“ prawil kapitán s welkou hrdostí, což w nynějších okolnostech welmi směšné bylo. Jinoch se obrátil, měřil jej od hlavy k patě a okázal mu opět záda.

„Pojďte!“ opakowal kapitán přísněji, „a odpowídejte tomu, který práwo má se ptáti. Nezapomínejte, že jste w moci welikého reka, který tyrany zničuje a je k stotiscům čertů do všech sedmnácti pekel posílá.“

Tato slowa pronesl opět s welikým výrazem, pak zamlčel se weliký kapitán, aby oučinek swých chlubných slow pozorowal.

Mladý don ale nedával posud žádné odpowědi.

„U všech dáblů!“ zwolal kapitán netrpěliwě; „odkud přicházíš? kam jdeš? a co je účel twé cesty?“

„Bezpochyby jeden z wůdců tak nazwaného wojska patriotů?“ prohodil jinoch.

„Práwě tak, señore!“ odpověděl kapitán s rovněž humoristickým přízwukem. „Welitel jednoho oddělení patriotického wojska, jenž se w hlawním ležení u Puebly shromažďuje.“

„Hlawní ležení?“ opakowal jinoch s pohrdáním.

„Ano, hlawní ležení,“ odwétil Mestic; „a sice ne jedno, ale deset: w Pueble, we Verakruzu, w Yukataně, w Oaxace, we Valadolidu, w Zakatekasu, Guanaxuatu, we Guadalaxaru.“

„Waše wláda se daleko rozprostírá, zdá se;“ odpověděl jinoch na obu w kapitánowu pohlédna.

„Tak jest!“ odwétil tento s tím samým humoristickým, ale poněkud ouskočným názwukem, „a jelikož moje obuwní garderoba, jak Waše Milost widí, we službě rebellických majestátů poněkud trpěla, a poněwadž Waše Milost lepší mítí ráci, bezpochyby také brzo příležitost mítí bude, sobě ještě lepší zaopatřiti, — osměluje se tedy ponížený sluha wlasti prositi, by Waše Milost laskawě na tento kámen se posadila a swé obuwi w prospěch welkého kapitána se odřekla, pakli chuti mít neráci, aby se jí to na nějaky méně příjemný způsob stalo.“

Kapitán se po této ironické prosbě s úsměchem na jinocha díwal, i čekal několik okamžení; když se ale tento nehýbal, zwolal: „Pojď a chutě do toho; twé střewice a bottiny*!“

„Mé střewice by ti byly snad ouzké;“ odpověděl jinoch, jehož prawice s nataženou pistolí hrájíc bezwolně se pozdwihl.

Soupeř jeho napnul rychle karabinu.

„Zůstaň tiše, Jago!“ odpověděl jinoch chladně; „anebo tě obuju, že na Jose Hernandeza do smrti zpominati budeš.“

Kapitán si odhrnul wlasý s čela a oči, hleděl upřeně za nějakou chwili na jinocha, a karabinu odhodiw běžel s rozepřenou náručí jinochu wstříc.

„Swatá panno!“ wolal do obličej mu hledě: „u Spasitele atolnického**! Ať nikdy do života

* Bottiny — kožené kamaše, knoflíky k lejkům připnuté.

** Kostel a stříbrná socha Spasitele na wrchu atolnickém blíž Mexika měly přepodíwný půwod. Jistý loupež-

věčnosti, newejdu, není-li toto welmi šlechtetný seňor don Jose, synowec Jeho Wywyšenosti hraběte Jagga, prwního kawalíra w Mexice, a syn ne tak šlechtetného ale ještě procházejícího seňora dona Sebastiana a donny Anny, rozené Villagiowé, welmi, welmi šlechtetné dámy, a bratr anděla všech andělů mexických a následowně celého swěta — Eleonory?“

(Pokračování.)

Wojtěch Jirowec.

(Dokončení.)

Z Neapole odebral se krajan náš do Paříže, kde již některé skladby jeho byly tiskem vydány a s všeobecnou pochwalou přijaty; pročez jej tamní wydawatel hudebních skladeb Imbault pobádal aby ještě tři symfonie sepsal, kteréž on také w krátkém čase zhotowil. Získaw skladbami swými i w královském sídle na Sekwáně jména znamenitého, pobyl tam až do roku 1789., načež vypuklá tam revolucí příčinou byla, že opustil nebezpečnou půdu francouzskou do Londýna se odebral, kde se tři leta pozdržel, dobyw sobě i tam swými hlubokými hudebními wědomostmi jakož i powšechně tehdaž již známými skladbami vážnost, důwěru i lásku jak všech tamních umělců tak i dworu samého. Byw později následkem nezdravého podnebí anglického neduhem prsním zachwácen, k radě lékařů přinucen byl Londýn opustit a do zemí rakouských — z nichž byl právě před sedmi lety vykročil — opět se nawrátiti, načež se we Wídni usadil, kde mu r. 1804. místo kapelního mistra při obou c. k. dworních diwadlech swěřeno jest, které až do r. 1831. zastával. Co mistr kapelní složil šest a dwadcet wětších i menších oper a zpěwoher, a sice: Seliz a Venissa, Anežka Sorelowá, Oční lékař — jenž také od Chmelenského do českého přeložen byl —, Helena, Federica e Adolfo, Aksamitowý kabát, Zazděné okénko, Hospodárství neženatých, Slepí harfenici, Mirina, Oklamáný podwodník, Emerita, General z nenadáni, Ida, Zkouška, Zimní byty w Americe, Panoš wévody z Vendomu, Strašidlo, Aladin, Trináctý plášť, Felix a Adleta, Il finto Stanislao a j. w., z nichž tato poslední we weliké opere alla Scala w Miláně, pro kteréž diwadlo on ji, byw tam w r. 1819. schwalně powolán, složil, třicetkrát s nemalou pochwalou opakowána byla; mimo to pochází od něho i weliký počet baletů, meziher, kantat, wice mší, symfonií, kwartet, kawatina a t. p. Jsa we wyš

ník ráčil se swou chasou we wůli mexickém a stal se hrůzou weškerého obywatelstwa. Wláda, nemohouc se ho nikterak zmocniti, přislíbila mu odpustění ano i wynosný úrad, pakli od swého loupežení upustí. On to přijal, a w brzce všechny swé spoluloupežníky, jenž se podrobili nechtěli, w moc vlády vydal. Z naloupených bohatství wystawěl kostel w horách, kda swé ohavnosti byl provozowal, a okrášlil ho stříbrnou sochou Wykupitele w životní welikosti.

uwedeném roce na odpočinutí dán žije nyní we Wídni, požíwaje wzdor vysokému stáří swému až dosawáde ouplného zdrawí a pracuje neustále o nových hudebních skladbách, jakož i o obsírném swém životopisu, jež budoucně na swěto wydati hodlá, jsa w obcowání swém welice přiwětliw a srdečen a wůbec co člověk i umělec wážen a milowán, a zachowaw i w cizině lásku k řeči a vlasti swé české, jejímž wěrným synem byti při každé udalé se příležitosti wyznáwati newáhá, jakož to jmenowitě před třemi lety učinil, byw tehdaž mezi nejprwnějšími vlastenskými skladateli, jenž k wyzwání p. Hoffmanowu swými pracemi k nowému pokračowání „Wěnce“ přispěli, a w kteréžto zdařilé sbírce — jejíhož zaniknutí dosti ozeletí nemůžeme — ze skladeb Jirowcowých: Tichý život, Hodný, Nepowím, Slawský zpěw, Země česká se nacházejí.

Dne 19. února b. r. slawil stařícký Jirowec 84. den swého narození, an právě u wečer před tím w diwadle „na Wídni“ ponejprw s neslýchaným entusiasmem přečetného obecnstwa Mayerbeerowa powěstná opera: Wielka čili tábor w Slezsku, u přítomnosti samého skladatele dáwana byla a tudy, ať tak dime, oslawěny jsou narozeniny Nestora mezi nyní žijícími hudebními skladateli ewropskými a posledního to žáka a přítele nesmrtelného Mozarta i triumfem, jímž u wečer ten jeden z nejwětších nyní žijících hudebních korifeů — weliký totiž mistr Meyerbeer — poctěn byl. I radowal se tomu wážený krajan náš welice, počítaje předwečer tento mezi nejkrásnější swého života; my pak jménem všech vlastenců a hudby ctitelů srdečně přejíce, aby se mu ještě častokrát událo, tak weselých narozenin se dočkati, šetrnou přitom projewujeme žádost, aby sobě nestěžil, wýš dotčený životopis swůj, jenž pro každého hudby milowného vlastence jistě welmi zánimawý bude, brzo u weřejnost podati.

Listy učitelům českým.

14. Něco o Filčíkové methodě u wyučowání.

Když Filčík do školy přišel, prohlídl nejdříve úkoly urownané již dle stolic aneb abecedy, při čemž se zmínil, kdo dobře, lépe aneb nejlépe pracowal; špatná wypracowání wrátil k opravě, wýtečnější práce zwlášť ohledem na krasopis dáwal časem i za rámeček, kde tak dlouho zůstaly, až od jiných ještě wyniklejších přewyšeny byly, což owšem mocná byla pobídka k pilnosti a bedliwosti. Přehledka ta trwala as čtwrt hodiny; při ní slyšeli jsme i mnohé wtípné poznamenáníčko, tak že mysl naše již napřed pro wyučowání jaksi se zostřila. Náboženství we škole s welkou pilností a ochotností chraštěti pp. kaplanowé wyučowali — z nichž jeden z katechismu ukládal a wyslýchal, druhý však, a ten se mi líbil, mnoho neukládal, za to ale hezky hstoricky náboženství wywinowal a wíce o wýklady swatého ewangelium se staral, tak že jsem si častěji we swých studiích na něj zpomněl, když mně mnohého poslouchati bylo, jenž mermomocí náboženství jen do paměti cpal, zapomínaje že ono zwlášť ku srdci směřowati má.

Jeden z hlawních předmětů, kterým Filčík wyučowal, byla mluwnice a prawopis. Obojímu učil dle knihy swé

„Prawidła dobropisemności české“, kterou po druhé rozmnoženou s diktováním tiskem vydal. Český mluvitel a psátel neučil však pouze v určitých hodinách, ale všude, kde mu vůbec bylo mluvitel nebo psátel, nestaraje se již o soud toho nebo onoho powídalka, který to za pouhou přemrštěnost má, mluvitel různě a pravidelně. Tuto různost a přesnost ve mluvení zanechal Filčík chraštěckým občanům co dědictví, což ležce zpozoruje každý Chraští cestující. Metoda však, dle které vůbec a tedy i ve mluvnici vyučoval, podobá se velmi metodě Jacototově, ačkoli Filčík Jacototovu školu neznal aniž jeho spisy četl; bylať analyticko-syntetická. Ano analytický způsob vyučování oblíbil si tak silně, že z prawopisu teprve přecházel k mluvnici, což jak wíme posud naopak se děje; než poslyšme ho:

F. Wáclawe! kdyby po tobě uličník blátem hodil, co bysi udělal?

Wáclaw (z poslední lawice). Já bych po něm hodil zas. (Smích.)

F. Co myslíš, Antoníne, jak bychom nazvali ty dva hochy, co po sobě blátem házejí?

Antonín (z první lawice). My bychom je nazvali uličníky.

F. Dobře máš, Antoníne; my bychom je nazvali uličníky, neboť by to byli praví uličníci, a lidé by řekli, že vidí uličníky. Dejte nyní pozor, děti, já vám to napíši na tabuli (píše): Hodí-li po tobě uličník blátem atd. Jaké „h“ udělal jsem na začátku tohoto písma?

Wíce hlasů. Velké „h“.

F. Velké „h“; zdali pak wíte proč?... Co jest tedy sada?... Co jest první pád, co čtvrtý atd.

Zvláštní obratnost projewował Filčík u vyučování počtům. Vyučoval dle knihy své: „Proč a proto při umění početním“ (w Hradci Králové, písmem a nákladem Jana Pospíšila, 1823). Tak hleděl při počtech na praktičnost, jako při mluvnici na tak nazwanou přirozenou logiku; při obou snažil se ale mnohými čilými obraty a příklady ze žiwota vynatými pozornost žáků upoutati; w počtech však následowali muselo, jak již nápis praví, na každé „proč“ patřící „proto“. Právě mně napadá, jakým způsobem nám zlomky přednášel. Přinesl košík jablek do školy, a tu nám na rozkrojených jablkách jasně ukazował, co je půlka, třetina, čtvrtina atd., co počítatel a jmenowatel znamená, a že stejný počítatel a jmenowatel celek působí atd., až radost byla poslouchati; po skončené hodině dostali rozkrájená jablka ň, jenž dobře odpowídali. Praktické příklady ukládaly se vždy za úkoly, a výrůstkowé mezi námi, tak nazwaní učitelští (kandidáti), měli se co obáněti s počty. W druhé třídě jsme to přiwedli až k reguli quinqve, řetězowé sázce a prawidlu towaryšskému. Zvláštní odlika w počtech činilo počítání z hlavy (dle Filčíkova „Rychlého počtáře“, druhého wydání s mnohými příklady rozmnoženého). Cwícení toto bylo vždy w středu a w sobotu w první hodině ranní. Na ty hodiny jsem se velmi těšil; nebo to byl jakýsi dušewní zápas, kde se vždy o to jednalo, kdo odpowí nejrychleji a nejlépe. Podobnou gymnastiku dušewní poskytovaly nám i početní hádanky rázu zábawného, ježto nám pan učitel časem, ač neurčitě, ukládal. O tělesné gymnastice jsme ale pranic nezkusili; owšem že jí w škole Filčíkowě méně třeba bylo než w školách jiných, zwlášť latinských.

Podobným způsobem vyučował Filčík i písemnostem. Nejdříve nám různě ukázal potřebu písemnosti w žiwotě občanském, pak nám wysvětlil co jest psaní a před našima očima psaní napsal, složil, zapečetil a nápis přičinil. Při tom nás na mnohé maličkosti pozorný učinil, k. p. abychom posýpátkem psaní neobtěžowali, což i pro toho nepřijemné přý jest, který psaní obdrží, když mu při otwření

písek do očí šplýchne; zwlášť ale při zhotowení nadpisů mnoho podobného podotkl a mnohou anekdotu probodil. Potom jsme i sami psaní hotowili, pečeti atd. Takovým způsobem pokračował i při jiných písemnostech, při čemž vždy wolil praktické úkoly vynaté právě ze žiwota dětinského, jichž zásoba nalezá se w Filčíkových „Písemnostech“ pro nejoutlejší mládež.

I čtení a krasopisu vyučował Filčík vlastním způsobem; newěděl sice ještě nic o Kalendowě hláskowání, proto ale hleděl vždy k tomu, aby co nejdříve žáci z mechanického čtení wybredli k tomu, co čtou. Za tou příčinou užíwal ku čtení i svého přírodopisu co kratochwilků školního ba i rukopisů. Jak přírodopisu tak vyučował i štěparství a wčelarství, o čemž později. Při krasopisu nehleděl na frakturu ani na kancelářské písmo, ale na dobrý kurent a latinku; předpisy neprodáwal, za to tím více žákům do knížek psal. — Po skončené škole ráno i odpoledne poznamenalo se i hned do denníka školního, co a mnoho-li se předneslo, a sice od samých žáků. Filčík nepsal nikdy čtrnáct dní před visitací do denníka to, co před půl rokem přednášel!

Konečně musím se ještě zmíniti o zpěwu, neb i ten byl čelní předmět w škole Filčíkowě. Všichni žáci museli se učit zpíwat. Pro ty, jenž se w notách neznali, vymyslel zvláštní metodu ku zpíwání, již uweřejnil w swém „Mrawněm kalendáři“, kdežto délka jistých čar tonowou výšku naznačuje. Školního zpěwu užíwal Filčík s welkým prospěchem ku kázni školní, a když žáci zewlowati počali anebo když plakali, bywše časem owšem i citliwě potrestáni, tu spustil s celým chorem: „Bratři k práci“ atd. Po zpěwu wrátila se opět weselost. — Než právě to připomíná mně připowěd w listu osmém učiněnou, powěditi totiž něco o přestáwce psychologické, o vyučování, o wzbuzení pozornosti a pudu pohlavním; o tom tedy w listu budoucím.

Literatura.

Zapíw Zeměpis. Díla II. sw. I.

(Pokračování.) Str. 225. Přehled dějin. Tento přehled dějin doslovně přeložen jest z oné knihy (str. 486. *Geschichtliche Etizze*). Pan Zap zase nejenom wšecky chyby, které se w oné knize nalezají, s nechwalitebnou důwěrou do své přijal, nýbrž k přeloženým chybám ještě několik originalních ze své fabрики přidal — snad jen proto, aby se neřeklo, že doslovně překládal.

W oné knize na str. 486. stojí: »*Geschichtliche Etizze*. *Frautfreid war im Alsterthum das Land der Gallier*« ic. W Zapowě zeměpisu čteme na str. 225.: »Půwodní obywatelé Francouzská, od kterých nynější Francouzové pocházejí, byli: Gaskoňci, Prowenčalowé, Languedočtí, Alwernowé kmene románského, Bretaňci kmene keltického a Burgundowé, Lotrinci a Normané kmene germanského. Nejstarší z nich byli tu Gallowé« atd. Kdyby někdy dle tohoto wzoru chtěl psát přehled dějin německých, musil by říci asi takto: »Půwodní obywatelé Německa byli Prusy, Sasy, Bawoři, Hessowé, Meklenburští a Westfálowé. Nejstarší z nich byli tu Němci.« Snad každý wí, že Normané teprw w 10. století se w Francouzsku usadili a Burgundowé w 5. století, že Lotrinci nejsou národ pro sebe, nýbrž Němci. Jsou-li Alwernowé pana Zapa ti sami co Arverni Julia Caesara, nejsou kmene románského, nýbrž keltického. Languedočtí mají své jméno od provincie Languedoc a tato zase od nářečí románského, jmenowaného »la langue d'oc« (nářečí oc, t. j. nářečí, w kterém »ano« čili německé »ja« sluje oc); na rozdíl od nářečí sewerního Francouzská »langue d'oui« zwaného, o kterém p. Zap na str. 222. sám praví, že w něm »romanština výhradně přewládá«, t. j. w kterém jest více žitlůw

romanských nežli keltických. Než se utvořila „la langue d'oc“, t. j. než Římané přišli do Gallie, mluvilo se tam kelticky, tedy Languedočí nenáležejí mezi původní obyvatelé. Provençalové mají své jméno od krajiny jmenované „Provence“, která za časů panování Římanův nazývala se „Provincia“; než ale Římané do Gallie přišli, byli v oné krajině Gallowé. Gaskoňci jsou obyvatelé krajiny jmenované Gascogne (čti Gaskoň), jenž své jméno má od Baskův (Vasconia, Gaskonia). Než do té krajiny přišli Baskové (v 6. století), bydleli tam Gallowé. * W tom tedy alespoň musím přisvědčit panu Zapovi, když povídá, že nejstarší ze všech těch původních obyvatelů Francouzská byli Gallowé.

Na str. 226. ř. 8. čteme: „Jeho potomci získali ještě sňatkem knížetství Guiennské, Poitou, Anjou, Maine a jiné francouzské krajiny“; w oné knize stojí na stránce 486.: »Seine Nachkommen erhielten durch Heirathen und Erbschaften das Herzogthum Guienne, nebst Poitou, Anjou, Maine u. s. w.« Tedy »durch Heirathen und Erbschaften«.

Na ř. 23. stojí: „Myslivci duch probuzoval se a scholastická filosofie měla své sídlo w Paříži.“ W oné knize stojí na str. 487.: »Der denkende Geist begann zu erwachen und ließ große Fortschritte hoffen.« Překlad pana Zapa jest tuze swobodný, a swoboda není užitečná, když newede k pravdě. — W ř. 4. píše p. Zap: „W jižním Francouzsku powstala sekta Waldenských čili Albigenských, proti kterým papež Innocenz III. krvavou válku zdvíhl, čímž celá země ukrutně trpěla a duševní vzdělání opět potlačeno bylo.“ W oné knize čteme na str. 487.: »Im Süden bildete sich sogar eine Sekte zur Verbesserung der Kirche, Waldenser oder Albigenfer genannt. Allein der fürchterliche Krieg, welchen Pabst Innocenz III. gegen sie erregte, zerstörte mit dem Wohlstande des Landes auch die aufstrebende geistige Kultur.« Dle pana Zapa by se mohlo myslit, že papež Innocenz III. sám s vojskem proti kacířům do pole táhl, tomu ale není tak; on sám nezdvíhl válku, on jen byl příčinou, že jiní proti Albigenským válku zdvíhli. Ostatně musím připomenouti, že Waldenští a Albigenští byly dvě sekty.

Na str. 227. ř. 21. čteme: „Wlastní král Francouzský Karel VII. ode všech opuštěn již chtěl přes Alpy ze země utéci, když mu nenadálá pomoc přišla.“ W originálu čteme na str. 487. dole: »Echon war der unglückliche Charles VII. muthlos und im Begriffe gegen die Alpen zu fliehen, als ihm unerwartete Hülfe kam«, což ovšem jest ku pravdě podobnější, poněvadž Karel VII. skutečně ze země utéci nechtěl. (Dokončení.)

Kronika času.

* Domnělý nástupce srbský, princ Swětozar A. Karađorděvič, umřel dne 18. m. m. w sedmém roce věku svého.

* Němci počínají znova naříkat na svůj lžiprawopis (Pseudoorthographie), jak jej jmenují, podle kterého ani newědí jak jméno své napsat, a velmi touží po rozumné jeho opravě. Doufáme, že jim w takovém počínání žádný bránití nebude, maje to za nějaký nebezpečný krok.

* W Egyptě skoumají ruští lékaři powahu moru. Tamější lid za skrovné peníze propůjčuje se jim ke zkouškám, zdali se nemoc ta wočkovati dá čili nic.

* W Rusku přístupna učiněna jest židovským vojákům hodnost důstojnická.

* Od známého professora Dankowského tiskne se w Prešpurku nový spis pod titulem: „Anakreon, weselý Řek, zpíwal před 2370 lety řecko-slowansky.“

* Jeden londýnský advokát odkázal w poslední vůli celé jmění své blázninci, s doložením, že bláznům odevzdává, co od bláznů nabyt.

* We Wídni přišli na jistou tabuli dvě krásné, docela zralé jahody z powěstné zahrady barona Hügl, které stály — 50 zl. we stříbre.

* K nynějšímu papeži hlásil se nedávno jeden bývalý spoličák jeho, připomínaje ho na to, kterak spolu na housle hrávající, když chybně hrál, od Jeho Swatosti přes prsty klepán byl. Papež ho pozwal k sobě do Říma, pravě, že mohou opět spolu na housle hrát, bude-li však tak špatně hrát jako tenkrát, že ho zas bude přes prsty klepat.

* Belgickému lékaři van Slecce podařilo prý se, vynalezti konečně neomylný způsob powětrní plawby.

* W Paříži kašle následkem častých proměn powětrnosti téměř weškeré obywatelstvo, tak že jmenovitě na kázáních a w koncertech pro samé kašláni ničeho slyšeti není.

S m ě s.

Způsoby námluv. Jeden kmen Indianů w sewerní Americe počítal by to za nezpůsob, kdyby některý z nich si dívku we dne namlawiti chtěl. Zalbil-li si některý dívku a má oumysl si ji wztít, wstoupí s rozžžatou tříšťkou před swou wywolenou do chatrče. Sfoukne-li tato tříšťku, dává na jawo, že se uwoluje jej za muže wztíti; nesfoukne-li ale, wrátí se onen zarmoucen domů. —

U kmene černochoů w Kongu panujou podiwné obřady při swatbě. Mini-li otec dceru swou zasnoubit, sejdou se u něho všichni příbuzní, načež on wezma hůlku ji rozláme a každému z přítomných swědků kousek dá, kteřížto jeden každý swůj kousek hůlky dobře uschowají. — Chtěl-li by ale některý diwoch (což se u nich také často stane) se dát rozwést, powolá otec ženin opět vsechny swědky, načež jeden každý swůj kousek hůlky na zem složí, a ty se podpálí. Manželé se ještě jednou obejmou a potom se rozejdou. —kl.

Druhý měsíc zemský. W Březnu lonského roku pozorowali we Francouzích neobyčejně jasný meteor zwíci plného měsíce, a Petit, ředitel hwězdárny toulosské, z wypočtení dráhy jeho soudí, že jest to druhý, neznámý posud měsíc, který cestu swou okolo země we 2 hodinách a 45 minutách wykonává a jehož nejmenší vzdálenost od země obnáší 960 mil.

N á w ě š t í.

Dne 11. Dubna bude k prospěchu pražské průmyslní wzorní školy na Smíchowě w knížeci Šwarcenberské hospodě beseda držána. Listky prodávají se w knihoskladu Jar. Pospíšila za 10 kr. str.

Měsíční schůzka průmyslní Jednoty bude držána teprwa 13. Dubna.

O p r a w a.

W čísle 40. str. 160. na druhém sloupci místo: »byť i w pravdě období se přičila, jakož právě panem P. uwedená nejsou«, má byti: »byť i wprawdě období se přičila, jakož právě panem P. uwedená proti období nejsou.«

Číslo 43.
14. roční běh.

KWĚTY.

10. Dubna
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročních třikráte za
týden, w outery, w
čtvrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dvůr).

Předpláti se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Nynější věk.

Zaplesejme k světa Pánu,
Že otevřel věku bránu,
Jenž zavítá nyní nám;
Na čele se hvězda třpytí,
Ta na pravdu, na blud swítí,
Aby člověk wolil sám.

Ejhle blud, co dlouho vládl,
Nowým věkem neomladl,
W temnost dal ho moudrý čas,
Již i we hrob temný kleslo
Ono staré, prázdné heslo:
„Dřív co bylo, ať je zas.“

Wšak co dobré, ať je dávné,
Má u nás přec místo slavné,
Staré pravdě kwete máj;
Ona věčně zelená se
S pravdou nowou w stejné kráse,
Obě zdobí zemský ráj.

Prawda chrám svůj stále roubí,
Sloup ke sloupu věrně snoubí,
Až ho w kráse dostaví;
Lidský duch, ten jinoch zdárný,
Pomáhá jí w den i parný,
A tím sám se oslawí.

Až chrám bude w slávě státi,
A w něm swatá obět pláti,
Jakou dává Cherubin:
Klekne lidský duch k oltáři
Jako kněz w nebeské záři,
By se chwalil — Hospodin.

J. Písek.

● d p l a t a.

(Pokračování.)

Každá sada této, pro mladíka na své šlechtictví hrdého nikoli lichotné řeči byla zvláštní mímikou provázena, a rozmar, posměch a opět ponížnost před osobami vysoké šlechty a ironie měnily se podivně jak w obličejích tak i w hlase řečníka, že takměř jiné povahy nabyl.

„Jsi u konce?“ wskočil mu jinoch zhurta do řeči.

„Ještě ne,“ odpověděl kapitán. „Nechť mne

Panna quadeloupská na věky věkůw od pochoutky mexikánských jazyků, od dobrého havanského cigarra a sklenice aguardiente de cana * odmrští, jestli pochopuji, čím to je, že tak wysoce šlechtický don na takové neschodné cestě — ah, ah, don Jose!“ přetrhl najednou svou řeč — „měl jste přijít o několik hodin dříve, a byl byste zastihl svého nejlepšího bývalého přítele, don Horacia Galeanu —“

„Horacia Galeanu?“ opakoval jinoch i zachvěl se poněkud.

„Ano, ano!“ přisvědčil kapitán. „Nepotkal jste ho na cestě? On právě se vydal do Mexika. — Ah, věřím, věřím vám! Kde byste vzal tolik srdnatosti, kdybyste ho byl potkal, onoho muže, jehož jste zradil Gachupinům —“

Jinoch se zachvěl a divoce skočil po kapitánovi.

„Aj, señore!“ dí tento lhostejně dále — „to jste měl dříve se zachvět, než jste za milostný pohled Gachupinky přítele svého zradil, a sestra vaše by — ale dost!“ zarazil se najednou. „Můžete mně vysvětlit, čím to je, že wy, takový wysoce urozený don, po takové neschodné cestě wzhůru se plazíte, místo co byste po veliké silnici přes Otumba cestovatí mohl?“

Za těmito slowy nabyl jinoch opět své chladnosti. „To ti chci powědit,“ pravil; „naši přátelé mně dali nařízení, abych tě powěsiti dal, a to sice čím dřív tím líp.“

„A nechtěl byste tak dobrý být a mně ty přátele jmenovat, jen tak kwůli žertu; snad by se brzo nahodila příležitost, tento úkol na nich vykonat;“ odvětil kapitán se lstivým úsměchem, o krok blíže s důvěrností pokroče.

„Pryč ode mne!“ zvolal jinoch. „Žádných twých pokrytých lichocení. My se známe.“

„Wy nás znáte, señore?“ pravil Jago hlavou wrtě a něco chladněji. „Wy nás znáte? Myslíte? Pochybuj, sice byste se mnou jinak mluvil. A ba owšem byl bych zcela hodný Jago, kdybych zůstal a zůstatí chtěl po celý život honcem vašich mezků, a příležitostně také vašig gente irrazionalē, jak

* Aguardiente de cana — nápoj z cukru a rejže — rum.

se vám ubohé Indiany nazwati zlíbilo. Aj, váš milostiwý pan ujec je welmi milostiwý, welmi šlechtetný a mocný pán, mluwí málo, mnoho ale myslí a ještě více čini a drží swou ruku nad Mexikem a nad madre patria * a ještě něco dále; ale wěřte mi, on by jinak s Jagem mluwil, než synowec jeho, syn procházejícího jen šlechtice seňora dona Sebastiana. Ah, hrabě je šlechtetný pán; ale že jednu ze swých nejkrásnějších haciend vašemu procházející šlechtetnému panu otci darowal, byla hloupost, která ho o tři sta nejprůčinliwějších Indianů připravila.“

„Chlape!“ zwolal jinoch, „jestli se opowázíš —“

„Widíte, že mne neznáte,“ prawil Jago, s tou samou nezvratnou lhostejností swůj klobouk pozdwi-hna a jej poněkud stranou posadě. „Ha, ha! ti Indiani vašeho pana otce! Wy to nemůžete ubohému Jagowi odpustit, že místo co čtyry tisíce arobů cukru z plantáže vašeho pana otce do Mexika dowezti měl, tři sta vašich Indianů s sebou wzal, kterým se najednou zachtělo pokojnou haciendu dona Sebastiana opustit, aby se přidružili k welkému Hídalgowi, podle příkladu vašeho nejponiženějšího služebníka Jaga. Ale hleďte jen, za tři sta hubených wolů, ježto váš pan otec třem stům těchto ubohých dáblů přepustiti tak milostiw a milosrden byl, museli se celý rok krušně potit; a — u nejsvětější Panny! Swatý Křištof se nemohl více potit, když malé Jesulátko přes rozwodněnou řeku nesl. I wedlo se ubohému nerozumnému tworstwu zrowna tak jako ubohému sw. Křištofowi. Čím dále nesli, tím nesnesitelnější bylo břímě, a jelikož kosti toho swatého kaballera neměli, nemohli konečně takové břímě snést. Každý člověk má swého ahuicotu **, a při mém drahém patronu, swatém Jagu! ti Indiani ho měli také. Mohli se dnem nocí klopotit, přec to nic nespomáhalo, přece nemohli z dluhů wywáznuout, ba ani swých wolů zaplatit, jenž jenom, wy to wíte, vašeho procházející šlechtetného otce kus ke kusu netto dwacet piastrů stáli, ani reálu více ani méně. A když se rok s rokem shledal, stáli zrowna o dwacet dolarů wyše w dlužní knize, a po třetím roce měl každý šedesát dolarů na křidě, tak že ti ubozí každým rokem nazpátek bohatší byli. To však by nebylo to nejhorší; poněwadž ale dobře uznawali, jakkoli hloupí byli, že za toto bohatství w dluhách celý wěk pracowati by museli, a že by při tom ani swé obras pias *** zaplatiti nemohli, následowně po swém kruš-

* Madre patria. — Znamenitý to úkaz, že nejen Španielé, ale i rození Amerikáni a Negrowé Španielsko jinak nepojmenowali než madre patria — materská země.

** Ahuicote, staré mexikánské slovo, jenž wyznámá tolik co nešťastný, nepřiznivý osud, jenž na člověka přijde w osobě lidské a jemuz nikdo neujde, když hodina jeho přijde, pročez bylo příslovím: „Každý má swého ahuicota“ nebo: „Můj ahuicote ještě nepřišel.“

*** Obras pias — pobožné poplatky. Každý z Mexičanů byl powinen, jistou část ročně ke kostelu složit, a kdoby toho byl omeškal, učilo se, že newyhnutelně do pekla přijde.

ném žiwotě bez rozdílu do pekla by putowati museli: nesmíte se tedy diwit, když rejč, motyku a košík zahodili, aby welikého Hídalga následowali, kde žádnou daň k placení neměli, ale peněz dost a dost.“

Kapitán patriotů zabral se do takowého rozmaru, který, jakkoliw nepříjemný pro mladého šlechtice být musel, přece příliš mnoho prawdy w sobě měl, aby jinocha nebyl k jakémusi přemýšlení pohnul. „Myslíte wy, seňore,“ pokračowal stejným způsobem, „že jsme my psi? Ach, wy jste jeden z bílých, ne sice jeden z našich welitelů španielských, ale šlechtic tak čisté krwe, jakowá kdy w kastilian-ském flegmě wázla — flegma totiž, když na to přijde, aby se naši bídě zpomohlo. Ale, vám neseděla nikdy infamia de derecho * na krku, aby vás jako váš stín všudy prowázela; horší ještě než váš stín, ten vám dá aspoň w estacion de las aguas pokoje. A můj nebožtik otec byl přece tak dobrý otec jako který jiný, a moje matka tak dobrá matka jako každá jiná. Co to zpomohlo? Že nemohla farári dwacet piastrů zaplatit, měl ostat Jago po celý swůj žiwot panchartem, a jeho děti a děti dětí tětž po něm být.“

(Pokračowání.)

Dramatické umění w Petrohradě r. 1846.

(wlastně od 26. Dubna m. r. až do 14. Února r. b.).

Dramatické umění pěstuje se w Petrohradě we čtyrech řecích. Na ruském diwadle dávalo se za ten čas 294 představení. Nowých půwodních dram wywedla ruská literatura za celý rok toliko dewět, a dwa nowé překlady. Z prwních toliko tři: „Hudebník a kněžna“, „Wladimír Zarewský“ a „Žebrák“ jsou plody w prawdě básnické nejmenowaného autora, jenž patří k tak zvané škole naturalní, jejíž hlavní representanti jsou Gógol a nejnowěji Dostojewský. Mimo to jsou toliko „Blíženeč“ od Karatygina, nadaného vaudevillisty, co prwní dramatický pokus powšimnutí hodny. Ostatní již zase odebraly se w lůno Abrahamowo. Obnowených dram předstawowalo se osm, z nichž „Jury Miloslawský“ nowého nabyl úspěchu.

Weseloher bylo prowozowáno jedenácte, z nichž zase toliko tři od téhož nejmenowaného dramatika z naturalní školy zdařilými se nazwati mohou; ostatní jsou zcela nepodařilé. Obnowena toliko jedna weselohera.

Vaudevillů dáno nowých dwacet dwa; tři pak jsou obnoweny. Z nich jsou toliko tři půwodní, ostatní překlady z francouzského. Ani jeden pak nemůže býti zdařilým nazván a představení jich všech bylo pouhou ztrátou času. Konečně uwedena na prkna libezná operetka: „Dcera druhého pluku“ a jeden divertissement: „Herci“. Ruské zpěwohry nebyly toho roku prowozowány, poněwadž operní společnost w Moskwě pohostinsku byla. Z toho všeho widěti welmi smutný staw ruského diwadla, kteréž ani poněkud kwetoucí dramatické literatury aniž stálé zpěwohry w sídelním městě „60millionové říše“ nemá.

W uměleckém ohledu poskytuje ruské diwadlo poněkud lepších výsledků a honosí se mnohými wytečnými umělci, z nichž Karatygin sméle se mezi prwní tragiky w Ewropě

* Infamia de derecho — bezectnost rodem. Všichni barewní byli rodem bezectní, beze všech práv občanských a člověčenských.

počísti muže. We weselohře wynikaji Samojlo w Josnický a wice jiných.

O ostatních diwadlech podotkne w krátkosti. Francouzské diwadlo, jenž zde po celý rok stále dává představení a u šlechty podpory nalezá, jest výtečné. Všechny w Paříži wyslé nové kusy, pokud censuru snesou, i hned zde se provozují, a sice s welikou výtečností od meškajících zde francouzských herců, kteří zde zlaté časy mají.

Wlaská opera jest znamenitá. Všechny nové wlaské zpěwohry provozují se zde po swém wyjiti od znamenitých zpěwců a zpěwkyň; nicméně byla letos představení málo nawštěwowána; aesthetičtí labužníci wzdychají prý po Rubinim a Garcia-Viardotowé, jenž wloni byli oudy zdejší wlaské zpěwohry. Též wlaská zpěwobra jest stálá.

Konečně nalezá se ještě w Petrohradě diwadlo německé, ničím newynikající a málo nawštěwowané, ačkoliw jest zde 60.000 německých obywatelů, a to nejwice zámožných kupců, lékařů, umělců atd. Jindy prý tam chodili také Rusowé, nyní ale chodí raději k Francouzům a Wlachům.

J. Sl.

Literatura.

Zapiw Zeměpis. Dílu II. sw. I.

(Dokončení.) Následující místo:

Sierzu mirfte zuerst unter Ludwig XIII. der Premierminister Cardinal Richelieu (von 1624—1642), der die Reformierten entwaffnete, den Adel bekämpfte, die Justiz, die Parlamente und den Klerus zu unterdrücken strebte. Ihm folgte in der Ministerwürde der Cardinal Mazarin, der den neuen König in den Ansichten absoluter Gewalt erzog. Kaum war auch Ludwig XIV. 17 Jahre alt, als er gestieft und gespornt im Parlamente erschien und den Ausspruch that: »Ich bin das Gesetz.« Von 1651, wo er als 14-jähriger Knabe majoren geworden, hat er den Königstitel bis 1715 geführt, also 64 Jahre. Alles beugte sich seinen Launen und den Befehlen seiner Minister, von denen einer mit Ehren genannt wird, Colbert nemlich, der die Finanzen des Staats eine Zeit lang, so viel er irgend vermochte, in Ordnung hielt, auch Handel und Manufakturen förderte. Diesen trefflichen Geschäftsmann hatte ihm das Glück, nicht sein eigener Scharfsinn ausgesucht. So fand er auch in der Armee gute Feldherren vor, z. B. Turenne und Condé. Die er später wählte, waren nicht viel bedeutender als er selbst. Deshalb wurden seine Truppen geraume Zeit in den Kriegen, die er mit Despoten übermuth begann, ruhmvoll geführt und zuletzt im spanischen Successionskriege von 1702—1713 erlitt er schmachliche Niederlagen. Sein Hof rühmte sich der Verherrlichung durch große Schriftsteller; ohne Furcht vor'm Hofe hätten sie aber sich freier äußern und Größeres leisten können. Wer scharfsinnige Untersuchungen anstellen, neue Gedanken im Felde der Geschichte und Philosophie kund geben wollte, mußte höchst vorsichtig seyn und vor der geistigen Beschränktheit des hoffärtigen Königs und seiner Vertrauten sich in Acht nehmen. Die Beschränktheit Ludwigs XIV. nahm mit den Jahren zu. — Eine halbe Million großentheils fleißiger Menschen wurde dadurch zur Auswanderung gezwungen. (Orig. str. 488.)

preložil p. Zap takto:

„První k takowému stawu věci pracował pod Ludwikiem XIII. přední ministr kardinal Richelieu (1624—1642), který protestanty odzbrojil, proti šlechtě bojoval, sprawedlnost, parlament (jen jeden?) a duchowenstwo potlačował. Jej následował w hodnosti ministra kardinal Mazarin, který mladého Ludwika XIV. w zásadách neobmezenosti wychował. Sotwa též Ludwik XIV. 17. roku

dosáhl, w botách a ostruhách do parlamentu wstoupil a řekl: „Já sám jsem zákon.“ Králowal od swého 14. roku (1651) po 64 léta (do r. 1715.). Wšecko w prachu se plazilo před nim a před rozkazy jeho ministrůw, z kterých jen jeden se cti se připomíná, totiž Colbert, který důchody říše w pořádku držel a obchodu i průmyslu napomáhal. Ludwikowi jen pouhé štěstí tohoto muže zaopatřilo, jakož na počátku i pořádné vůdce wojska mřwal, jako byl Turenne a Condé; lidé, kteří později okolo něho byli, nebyli lepší než on. (Welmi swobodný překlad.) Protož jeho wojska we wojnách, z hrdosti proti jiným říším zdwihnutých, dlouhý čas šťastně bojovala, ku konci ale we wojně o dědictwí španielské (1702—1713) hanebné porážky utrpěl. — Dwůr králowský skwěl se newidanou nádherou a welikou sláwou prwních francouzských básníků a učeníých. Kdyby se nebyli museli dworu báti, byli by něco ještě znamenitějšího dowedli; kdo však důmyslné zpytování začít, nové myšlénky w ohoru dějepisu a filosofie objewowati chtěl, musel býti příliš prozřetelný, aby nezawadil o dušewní obmezenost králowa a jeho důwěrníků a důwěrníc. Obmezenost Ludwikowa však s léty vždy horší byla (ačkoliw byl wychován w zásadách neobmezenosti). — Milliony pilných a průmyslných lidí museli vlast swou opustit.“ (Wyštěhowalo se tenkrát z Francouzska něco přes 200.000 Kalwinistů.) (Zap str. 228.)

Tento překlad má tu welikou chybu, že w průměru je příliš wěrný, ačkoliw někdy naopak se objewuje přílišná swoboda. Podívejme se však dále:

Ihm folgte sein Urenkel Ludwig XV. von 1715—1774. Jej následował wnuk jeho Ludwik XV. (1715—1774.) (Zap.)

(Odkud ta nedůwěra? Německý original má dobře; Ludwik XV. byl práwnuk Ludwika XIV.)

Fast drohte die ganze französische Literatur nichtswürdig zu werden. (Orig. str. 489)

Bylo se čeho báti, že celá literatura francouzská hanebnou se stane. (Zap str. 229.)

(Wýraz »nichtswürdig« je welmi newhodný w tomto pádu; místo že by pan Zap to místo byl opravil, udělal to ještě horší.)

Die états généraux, die seit 1614 nicht versammelt gewesen, wurden auf den 1. Mai 1789 berufen.

(Orig. str. 490.)

Wšeobecní stawowé, kteří již od r. 1614. nebyli svoláni, shromáždili se dne 1. Máje 1789. w Paříži.

(Zap str. 230.)

(Swoláni byli na 1. Máje, jak prawí original, neshromáždili se však než 5. Máje a ne w Paříži, nýbrž we Versaillu.)

Seit ihnen begann die Revolution, indem der dritte Stand (tiers état) die beiden andern, Adel und Klerus, nöthigte, mit ihm gemeinschaftlich als Nationalversammlung zu berathen. Und da man von Untersuchung des Staatshaushaltes zur Verbesserung aller sonstigen Gebrechen überging, so fürzte man alles Bestehende ohne Zaudern um. (Orig. str. 490.)

Když se šlechta a kněžstwo, kteří swé dochowane výsady ztratiti nechtěli, k ničemu neměli (co asi pan Zap s tím myslí?), třetí staw, totiž měšťanský (tiers état) násilně se zdvihl (tak!) a tak začala slawná revoluce francouzská. (Překlad sice swobodný, ale špatný.) Místo co se státní hospodárství prohlédnouti a naprawiti mělo, přewrátit se wšecken pořádek bez námyslu najednou. (Zap str. 230.) (Tímto způsobem ta „slawná revoluce“ by nebyla býwala příliš slawnou.)

Zdá se, jakoby p. Zap dějiny, kterýchžto přehled obecnstwu podává, neznal; zdá se, jakoby newěděl, že se na začátku revoluce wšecko prohlídlo a wšecko naprawilo.

Na str. 231. řád. 11. místo „13. Prosince“ má státi „24. Prosince“. Konstituce roku VIII. byla hotova 14. Prosince, ale teprva 10 dní na to byla veřejně prohlášena a potom teprv Bonaparte skutečně prvním konsulem.

We zmíněné německé knize čteme na str. 491. dole: »Was sich in Frankreich seit dem Beginn der Revolution besonders Wichtiges gestaltet hat, ist hauptsächlich Folgendes: 1) Aufhebung aller Privilegien, gleiches Gesetz, gleiche Besteuerung und gleiches Recht auf alle Staatsstellen. 2) Glaubens- und Pressfreiheit. 3) Ein Gesetzbuch, öffentliches, mündliches Gerichtsverfahren und Trennung der Justiz von der Verwaltung. 4) Zwei Kammern, nämlich die der Pairs, die jedoch nicht erblich sind, und die der gewählten Deputirten; beide theilen mit dem Könige die gesetzgebende Gewalt. 5) Die Nationalgarde, um die öffentliche Ordnung mit aufrecht zu erhalten. 6) Verantwortlichkeit der Minister, damit Verletzungen der Charte verhindert werden. Die Person des Königs ist heilig, doch müssen seine Befehle von Ministern unterzeichnet sein. 7) Die geschriebene, vom Könige und der Nation beschworene Verfassungsurkunde.«—Francouzi si v revoluci udělali konstituci, t. j. zřízení zemské, jaké před revolucí neměli, aby neporádky ve správě zemské přestaly. Německý spisovatel chtěl, jak se zdá, populárně vyložit, v čem pozůstává toto zřízení zemské, a vyvolal si ke svému výkladu dost nešťastnou formu. Pan Zap zase velmi svobodně přeložil takto (str. 232): »Francouzové z těchto opěťovaných revolucí tolik získali: 1) Zrušení všech privilegií, tak že všickni Francouzové jeden zákon, stejné daně a rovné právo na státní úřady mají; 2) svobodu v náboženství, smýšlení a tisku; 3) zákonní knihu, veřejné a ústní soudy, a oddělení soudnictví od zemské správy; 4) dvě komory zástupcův národu, o kterých jsme se již nahore zmínili; 5) všeobecné ozbrojení občanů čili občanskou gardu (garde nationale) pro zachování vnitřního pokoje; 6) odpovědnost ministrův, aby se ustavy dotýkati nemohli (i mohou); osoba králova jest svatá, ale jeho rozkazy od ministrů musejí podepsány býti; 7) ustavní listina, na kterou král, komory a celý národ přísahu skládá.«

Ku konci musíme opravit ještě několik chyb:

Strana 233. řád. 20. místo *Loiry a Chery* čti *Loiru a Chery*.
— „ 25. „ *Eury a Loiry* „ *Eury a Loiru*.

Zdá se, jakoby p. Zap newěděl, že je ve Francouzsku řeka *Loire* (v české formě *Loira*) a potom menší *Loir* (gen. masc., která by měla mít genitivus *Loiru*).

Strana 237. řád. 3. místo *krále Burgundského* čti *wévodu Burgundského*.

— „ 4. „	<i>Rovilla</i>	„ <i>Roville</i> (wysl. Rovill).
— „ 14. „	<i>flamandské</i>	„ <i>francouzské</i> .
— „ 18. „	<i>Hainoltu</i>	„ <i>Hainaut</i> .
241. „ 10. „	<i>palác</i>	„ <i>náměstí</i> .
— „ 7. „	1841	1840.
242. „ 23. „	11 diwadel	„ 24 diwadel.

— „ 3. zdola udání: »Neuilly wes, do které z Paríže z placu swornosti přímo widěti jest« je zcela chybné, neboť tam z onoho místa ani dost málo widěti není.

Str. 243. řád. 5. slova: »znám co žalář« vymaž, neboť ten žalář již dávno tam není.

Str. 248. řád. 6. zdola místo *St. Quo* čti *Saint-Ouen*.

— řádek poslední: »Le Havre s prvním obchodním přístavem« přidej: po *Marseille-ském*.

Str. 244. řádek poslední místo: »hlavní město« čti nejdůležitější město (hlavní město depart. Loire je *Montbrizon*, ne *Saint-Etienne*).

Ostatně jest orthografie francouzských jmen v Zapově knize velmi chybná.

Dr. Gabler.

Diwadlo pražské.

Po přestávce postní otevřelo se opět diwadlo české v pondělí velikonoční zpěwohrou Rossiniho: „Obložení Ko-

rinta“ ku prospěchu druhého kapelního mistra pana Tauwitzze. Pili zpěwců i orkestru nelze dosti vychwáliti. Paní Hoffmannová tenkrát z ochoty za ochurawelou naší Soukupovou přewzala partii Pamiry; jestiž ona velmi obratná zpěwkyně, která, jakkoli již zvučnost organu jejího patrně ochabla, nicméně se wzácnou jistotou a správností téžkou swou úlohu provedla a zasloužené pochvaly dosáhla. Pánové Kunz, Strakatý a Mayr jak obyčejně dobře se drželi, s obzvláštní ale pochwalou zmíniti se musíme o panu Reichlowi.

Při té příležitosti musíme pozornost obrátiti na záslužné, skromné oučinkování pana Tauwitzze, který již po celý rok ouřad swůj při zdejších diwadle ku všeobecné spokojenosti zastává. Ospravedlnit docela chwalou powěst, která jej z Wratislawi, kde před tím podobný ouřad zastával, předcházela. I co skladatel hudební jest pan Tauwitz chwalně znám, jmenowitě líbily se z jeho skladeb dvě zpěwohry, jedna romantická: „*Bradamarte*“ a jedna komická: „*Schmolke a Bachel*“. Tato poslední, jak doslycháme, bude se na podzim dáwati česky w prospěch pana Brawy.

Pražský denník.

* W pondělí dne 5. Dubna otewřena jest w hraběcím Clamowském domě w Jesuitské ulici letošní umělecká wystawa. Jelikož pak poslední dni tolik nových zásldek se sešlo, že se obrazy přewěsiti musejí, tedy na tři dni, t. na 8., 9. a 10. Dubna zawřena jest. Podámeť o ní jako wloni obšírnější zpráwu.

Wlastenská zpráwa.

W Černém Kostelci dávala diwadelní společnost jistého pana Sternfelda nedávno také několik českých představení, ale nedošla s nimi veliké cti. Tropil tam své koušky i známý již odjinud pan Krumlovský, až pak neopowěděw se najednou se ztratil, když právě mělo počínati představení, w kterém měl hráti. — Radostnější zpráwa jest ta, že tamější wrchní pan Nejebse dne 27. Března při řízení rýchtáře k tomu měl, aby w obcích swých sbírali příspěvky na průmyslní školu, klada jim na srdce potřebu a užitečnost takowého ústawu. Jedna wes dala již chwalebny příklad hojně wynosnou sbírkou.

N á w ě š t í .

* Wýtečný náš umělec Tadeáš Mayer wydal w kameně rytou zdařilou podobiznu oblíbeného zpěwce vlastenského Jaromíra Picka, kterou opět rozmnožena jest řada našich spisowatelů. Prodává se we skladě knih Pospíšilových za 30 kr. we stříbre. — Nemůžeme zde netajiti hlasů z wíce stran nás doslych a se tazajících, brzo-li některý z vlastenských umělců podá nám podobiznu našeho co básníka znamenitého a co starožitníka welezasloužilého Wocela?—

* Pan Josef Mazáč, učitel krasopisu, kreslení a technických předmětů na c. k. hlavní škole w Pardubicích, wydal dwa swazečky českých předpisů, které jakožto velmi podařené všem rodičům i učitelům poroučíme. Prodávají se we skladě swrchu zmíněném 1. sw. (latinka) za 20 kr., 2. sw. (německé písmo) za 15 kr.; oba swazky w jednom za 30 kr. stří.

Přehled peněžitých příspěvků na českou průmyslní školu až do konce měsíce Února — jeuzto právě nákladem wydawatele weškerým pp. odběratelům Kwětů byl doručen — lze nyní i zvlášť obdržeti, a sice všechny tři půlarchy čili 12 stran we wel. 4. za 6 kr. stří.

Číslo 44.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

13. Dubna
1947.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(v Nových alejích
na Novém Městě
č. 116) vydává po
půlročních třikrát za
týden, v úterý, ve
čtvrtek a v sobotu.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 sl., na půl léta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
přílohou s patřičnou
obálkou 2 sl. 86 kr.

O d p l a t a.

(Pokračování.)

Těmito slovy nakreslil podivný ten muž několik utrpení dvou nejčetnějších tříd mexického obyvatelstva tak pravdivě, že se i brdého šlechtice dotkla, který poněkud mírněji pravil: „Když Mexiko tebou a takovými, jako jsi ty, osvobozeno býti má, pak je v skutku ztraceno.“

Kapitán bedlivě naslouchal. „Takovými jako já — osvobozeno býti má?“ opakoval se sarkastickým úsměvem. „Tedy přece osvobozeno? Přece již něco ve své šlechtické krvi cítíte, don Jose? Aj, světem jde pověst, že jste od šesti měsíců, zrovna od té doby, když jste přítele svého a ženi-cha sestry své, don Horacia Galeanu, zradil, tak šeredný Gachupin, jako ten nejsvrklejší Španiel; ano pověst praví ještě něco více.“

Jinoch se zachvěl a začal křečovitě pěst.

„Aj, to to škubá!“ pokračoval kapitán dále. „Ho, ubohý don Jose! Také vám pověsili bulíka na nos, když vám malovali veliké odměny za to, abyste brojil proti vlasti své, a vy myslíte být nyní moudřejším než staří wrabci? — Váš ujec — aj, respekt pro vašeho ujce — kdybychom měli jen dvacet takových hrabat! Ale dejte mi pokoj s vaší milou šlechtou! Ta nesnese, jako od slunce pichnutý mezek, denního světla více, a zaleze před vycházejícím sluncem svobody, anebo, co ještě horší, odvrátí se zády ku své vlasti, aby jejímu tyranu pomáhala proti té matce, která ji vychovala. Pak se ovšem musí bouře zdvihát, a že se zdvihla, wite.“

„Byli jste ale proklaté špatně za to zaplacení,“ odvětil jinoch s naličenou hrdostí, neboť poslední slova Jagowa jím tak zatřásla jako mrazivý vítr suchým listím.

„Špatně, pravíte?“ odpověděl kapitán, jehož sokolový zrak jinocha diw neprobodl. „Řečte psowsky, dábelovsky! Ale přijde také den odplaty. Každý má svého ahuicota. Aj, vy jste kaballerové,“ pokračoval rozmarně dále, „teplí a studení, za dvořany zrození; my jenom pouzí buřičové, a proto

nás jak boží howada. věšeli, stříleli a pálili, stínali a rozšlapovali hůr než vlky! Ubohý Hidalgo!“ zvolal jemným hlasem, „to jsi sobě také nepomyslil před dvanácti měsíci, že za živa upálen budeš!“

I zamlčel se a šlechtyný zármutek se hostil po obličejích jeho.

Mezi tím se byli mezkati přiblížili, a sotva že svého někdejšího spoludruha zahlédli, klaněli se před ním takovým způsobem, žeby to i jinochovi bylo nápadné bylo, kdyby Jago jejich úcty vzdáváním významným kynutím najednou nebyl konec učinil.

„Ale nic nedělá,“ zapřádal opět řeč prvnější, „Hidalgo je ovšem mrtew, ale jiní ještě žijou. Morrellos, Rainon, Vincente Guerero —“

„Znáš ty Vincenta Guerera?“ ptal se jinoch s účastenstvím a s úctou vyslovil jméno tohoto nejobezřetnějšího generála patriotů, kterýž i v městě Mexice u veliké vážnosti byl.

„Tak od vidění!“ prohodil Jago. „Ale nasměl bych konečně zwédět,“ odvrátil řeč, „co vás pohnuło tuto cestu woliti? Má snad vaše mladá Wyvýšenost chuť, wojsko patriotů rozmnožiti?“

„U nejsvětější Panny! Jago, tys nestydatý chlap, a měl bych tě potrestati, že se kawaliru takowou hanebnou otázkou předkládati osměluješ.“

Jago se podíval na jinocha s trpkým ousměškem. „Wy jste tedy protiwnou stranu zwolil, señore,“ pravil, „místo co by rozumnější bylo býwalo, abyste se k žádné straně nepřidával? — Ale musím vám we wší poníženosti wyjewit, že jste u cíle své pouti.“

„Jago!“ zvolal jinoch w největší newoli.

„Ano, ano!“ smál se tento do sebe. „My wíme něco více nežli se domýšlíte. Wy jste byl na cestě ku brigádě Fuentesowě, není-li prawda? — Musím vám tedy wyjewit, že Fuentes i Llanos již bez wás na hlavu poražení jsou, a jestli se jenom den ještě w Kwatla-Amilpasu zdržejí, nenajdou více cestu k Mexiku.“

Tu vyskočil jeden z obou otrhanych důstojníků, jenž byli mezi touto rozmluwou kapitána svého s mladým šlechticem předešlé stanowíště své zaujali, a do propasti dolů nahlížeje zvolal: „Hoj!“

Na toto znamení utichlo vše a kapitán poskočil až na kraj propasti. „Ha, posel z Mexika!“ pravil, když byl chvíli bedlivě dolů hleděl. „Má na spěch. Hyppolito!“ nařídil jednomu z otrhanců. „Ať jsou lidé přichystáni.“

Celý udychtělý, řipoucí se pot s čela stíraje, vystoupil konečně obrowský Indian z propasti nahoru na pláň, a slova nepromluvě blížil se ku kapitánovi, veliké zapečetěné psaní mu odewzdáváje.

Mléky přijal tento list a četl spěšně. Najednou ale vyskočil wzhůru. „U všech čertů!“ zvolal, „a my stojíme zde a čumíme do powětří! A já ho tam pošlu, právě tak whod některému alguazilu * w ruce! Proklatý osude!“ I běhal sem a tam. „Ah, don Jose!“ zastavil se najednou na jinocha pohlédna, a sice tak pronikavě, tak jedovatě, jakoby ho pohledem svým probodnouti chtěl. Wyhlížel strašlivě. „Tu widíte,“ pravil po chvíli s newýslovnou hořkostí we hlase a w každém tahu obličej. — „Tu widíte, jaké ovoce přineslo vaše přivržení se ke Gachupinům! Vaše sestra, hvězda Mexika, byla wlečena k oltáři s poručíkem Garciou, s oním hanebným Garciou, jehož tělo wice neřestnými nemocemi wykázati se může nežli duše má hříchy, a bratr váš Elmo Hernandez byl uwržen do státního wězení.“

Jako hromem omráčen stál tu jinoch, oko své nepohnuté na řečníka upíraje.

„Ach demonio!“ mluvil tento dále. „To se stalo dvě hodiny po vašem odchodu — a já tam poslal don Galeanu —“

„Smrt Gachupinům!“ zařval najednou jinoch ku kraji propasti skočiw, na jewo dáváje, že zpátky k Mexiku kwapiti chce, an najednou „Stůjte!“ podle něho zahřmelo a Jago uchopiw jinocha obrowskou silou zpátky jím trhnul. „Stůjte, señore!“ opakoval ještě jednou. „Wy jste toho příčinou. Před šesti měsíci jste wyzradil Gachupině Matanzasowé, že přítel váš don Horacio Galeana patrioty podporuje, načež on z města utéci musel. Dnes byl na svou vlastní zvláštní žádost do Mexika wyslán, a jak milě se dowí, co se stalo s newěstou jeho, donnou Eleonorou, jižto jsem mu w náruč přivesti se zapřisáhl —“

„Donnu Eleonoru, ty bídíku?“ pravil jinoch s opowržením, ani w tomto okamžení šlechtické hrlosti své nezadaw.

„Mexiko mě nazývá Vincente Guerero!“ pravil s welkou důstojností bývalý mežkař, jenžto se najednou jedním z nejprvnějších generálů Mexika stal; — a jinoch, slova tato uslyšew, potácel se zpátky.

„Pakli ale don Galeana alguazilům do rukou padl,“ pokračowal znamenitý muž ten dále, „pak — Panna quadeloupská mi budiž swědkem! — pak ho pomstím, jako žádný ještě pomstěn nebyl, že bude

radost na zemi i pod zemi — a první padne hlawa twá, lichý zrádce!“

I zahouknul a lid jeho vystoupil z houští. Guerrero wstoupil mezi ně, a nějakou chvíli s nimi šep-taw obrátil se k propasti.

Několik Indianů na kolik stran se rozběhlo, ostatní wzawše jinocha mezi sebe stoupali za vůdcem swým dolů.

(Pokračowání.)

Antonín Veranič, Dalmat.

První místo mezi nejwytečnějšími muži, jimiž se Dalmatsko honositi může, zaujímá Antonín Veranič ze Šebenika. Dějepisci mnoho chwalitebného o jeho životě wyprawují, jmenowitě we spisech swých jemu chwalu wzdávali Bonfinius, Ithiansius, Jangelinus, spisatel díla: *Castrum trigoniense aureum*, který jej nejwice chwálil, a mnozí jiní. Antonín Veranič narodil se 20. Kwětna 1504. Otec jeho František ze Šebenika a matka Markyta Statileowá z Trawy byli oba urozeného stawu. První léta swého dětinstwí ztráwil w Trawě u swých strýců, matčinych bratrů, odkud se ale brzo do své otčiny nawrátil, kdežto jej Eliáš Tolimer, který sbírku latinských básní po sobě zanechal, řecké a latinské řeči wyučowal. Byw jak w řecké i w latinské řeči welmi zběhlý odebral se z Dalmatska do Vešprimu k swému strýci, znamenitému biskupu a banu Petru Berislawu z Trawy, kdežto se we wálečném umění cwičil. Po zawraždění téhož biskupa od Turků wzal jej a bratra jeho Michala k sobě strýc Jan Statileo, biskup sedmihradský, jenž tenkrát u dwora uherského we velké wáznosti byl.

První spis, který náš mladý Antonín sepsal, obsahowal životopis jeho zemeleho strýce Berislawa, právě onen spis, který Tomko Marnawich sto let později za swůj wydával ani slova w něm nezmeniw. Právě toho času odebral se Veranič na vysoké školy paduanské. Rozbroje, které později w Uhrách wypukly, přinutily ho ale brzy školy paduanské opustit, tak že se opět do Uher nawrátil. Možná, že potom swá studia we Wídni a w Krakowě odbywal, jelikož jeho bratr w nadzminěných městech studowal. Po nawrácení swém do Uher bydlel u swého strýce, hrubého to a lakomého, který se swými synowci necitelně nakládal. Antonín snašel všecko trpělivě. Toho času získal sobě přízeň dwou mužů, Štěpána Broderika, biskupa Wacowského, a Jiřího Utissenia mnicha, kteří u krále uherského Jana mnoho platili. Až do roku 1528. sloužil nešťastnému králi Janowi w zamotaných záležitostech; byl také tenkrát u něho, když jej Wilém Rogendorf, náčelník buřičů, w Budině oblehl. Později se stal královským tajemníkem a proboštem Staro-Budinským, začož se w jednom chwalopisu Broderikowi poděkowal. Král jej poslal do Sedmihradska, aby biskupské záležitosti na místě Statilea spravowal. Z jeho spisů wyswítá,

* Alguazil — dohlížitel na bezpečnost měst. Nesmí se však pomíchati s našim policajtem, jelikož alguazil u velké wáznosti je a k úradnictwu již náleží.

že všechny nápisy, které sem a tam na kamenech našel, sbíral a všude kopati dával, kde myslil, že se nějaké starožitnosti nacházejí. Roku 1530. byl jakožto vyslanec dwakráte u krále Polského Sigismunda a dwakráte v Benátkách. Rok na to byl k papeži Klementu VII. a Pawlu III. poslán, odkud se zpět do Uher navrátil, a však v krátkém čase opět se ku králi Sigismundovi vypravit musel. Ku konci r. 1534. byl ještě trikrát u Františka I. ve Francouzích, odkud se do Angličan odebral, kdežto se r. 1535. u krále Jindřicha VIII. nacházel. Toho času spřátelil se s velikým Erasmem z Rotterdamu a seznal také proslulého Melanchtona. V latinských básních Antonínových nalezá se jedna báseň ku chvále Melanchtona. Dříve nežli se do Francouz odebral, vyhotovil kšaft, v kterém co veliký přítel a podpůrce chudých se osvědčil, zapověděv sobě všelikou pompu pohřební, aby peníze tím uspořené obráceny mohly býti na špitál pro chudé.

(Pokračování.)

Listy učitelům českým.

15. O přestávkách psychologických v vyučování, o pozornosti a něco o pudu pohlavním.

Dodatek k listu osmému.

Již jsem se dříve zmínil, že ve školách národních (o těch pouze v listech svých mluvím) národnost nejspíše v návodu jeví se má, t. j. ve způsobu, jakým se vyučuje; později zvlášť ve školách vyšších ovšem i tím, čemu se vyučuje. V našich národních školách totiž učí se dítě: čísti, psáti, něco počítati, náboženství, řeči materské, přírodopisu, snad i zeměpisu; to jsou však známosti vůbec lidské, bez nichž téměř žádný člověk řádně žíti nemůže, a proto žádného místa neposkytují k líšení národnímu, tak aby se ten neb onen předmět národně zvlášť vytknul, což se ovšem státi může v ústkyech vyšších, dílem též ve školách nedělních, ve školách pak národních jen poněkud při zeměpisu a přírodopisu; tím určitěji však spolehá národnost ve školách těchto na návodu, a jelikož návod díl vychovatelství povšechného jest (působení totiž v mysl, viz list 8.), toto ale v psychologii původ svůj má, tedy i na psychologii, o nížto jsem se ale již zmínil, že u nás slabě pěstována jest, a že to, co jsem o duši lidské v listech těchto sám promluvil, nikoli nepokládám za nějakou psychologii, tím méně za psychologii národní. V skutku má-li vyučování v předmětech školních býti přirozené a tím i prospěšné, potřebí aby bylo psychologické. Odtud, jak jsem již tvrdil, má vycházeti vzdělání našeho učitelstva.

V dnešním listu osvětim Vám, pp. učitelové, jen dvě k návodu náležející místa, jak jsem se toho totiž dočetl ve spisech mužů o vychování mládeže velmi zaslužitých, dílem vlastním přemýšlením a pozorováním dopídlil; promluví o přestávkách psychologických a o pozornosti. Věc sama patří k návodu povšechnému, t. j. k vyučování vůbec, ježto dosáhlo za novějších časů velké dokonalosti zvlášť v Německu, kde povstali filantropisté Campe, Basedow a velký reformátor učitelství Pestalozzi; jejich učení, které se v Německu dílem již za přestálé a zastaralé považuje, * musí se ovšem z novějších prame-

nů, n. p. Denzela a Schwarza studovati, a jen s rozmyslem a psychologickým uvážením na mládež národní obracet, poněvadž všeliký návod k vyučování přirozený býti má a proto národní. Odlišku tuto ostře vytknouti a podrobněji rozebírat je úkol časopisu vychovatelského.

Přestávka psychologická utvoří se u vyučování tím, když učitel žáky své z nenadání na zcela jiný druh myšlenek přivede; tím se předešlý běh myšlenek jaksi zarazí, a proto jsem děj tento tak pojmenoval. Na první pohled nezdá se věc ta býti důležitá, jelikož známo jest, že děti již dosti samy sebou z jednoho druhu myšlenek na jiný přeskakují; nebo to velmi obyčejné bývá, že ony n. p. při vyučování početním na své králiky myslí; a však právě tuto tékawost a roztržitost mysli zameziti je účel přestávky psychologické. Víme totiž z listu 7., že nám jest pokládati představy, když ve vzájemném odporu trvají, za síly; každá síla ale odporem slabne, a to tím více, čím hbitěji odpor se zmáhá; tedy i napnuté myšlenky žákovy konečně seslábnou, když se všech stran, zvlášť ale smysly a obrazotvorností nově napnutým odporné myšlenky vznikají, a to začasté tím odhodlaněji, čím prudceji je dříve žák k jistému cíli urovnával a napínal, t. j. k pozornosti se nutil. Úkaz takový není nikoli nedostatek duševní u žáka anebo vůbec nějaká chyba, ale je to zákon, jemuž každá síla podlehá; naopak právě by to chyba byla, kdyby dítě beze všeho dotčení od strany obrazotvornosti a smyslných dojmů při jediném směru myšlenkovém jakž takž trvalo; to by důkaz byl malátnosti a uschllosti duševní, jenžto nedá pro budoucnost, kde beztoho všeliký pohyb duševního života vnitřní nutností se usazuje, co valného očekávati.

(Dokončení.)

Literatura ilirská.

Nedávno vyšel čtvrtý díl spisů Jana Kukuljeviče pod titulem: „Pěsmě Ivana Kukuljevića Sakcinskoga s dodatkom narodnih pjesamah puka (lidu) hrvatskoga.“ Cena 1 zl. str.

Pan Bohaboj Atanacković v Pešti zve ku předplacení na sbírku powídek, která v Čerwnu b. r. wyjde. Titul její bude „Rosica“, cena 24 kr. str.; litery (zdá se) kyrilské.

V Bělehradě srbském tiskne se kniha pod titulem: „Način izbavljenja života čovečeskog“ (způsob uchránění života lidského) od Hermanna Schlegelgra. Jest to dílo tím užitečnější, an podobného Srbové posud nemají. Dílo náležitě obsahuje domácí lékařství, zvlášť v nebezpečných případnostech, pak nauku a obrazy všech jedovatých bylin v Srbsku rostoucích. Cena bude 40 kr. str.

Tamtéž co nejdříve vyjde spis: „Osnovi narodnosti“, jednající o jazyku a slowesnosti Ilirů, jakož i o poměrech všelikých národu srbského a Slowanů vůbec. Dílo to dle oznámeného obsahu zajímavé, ale snad poněkud náruživé. Spisovatel si dal jméno Rodoljub. Cena bude 30 kr. str.

Jiná nová kniha jest: „Smilje i Kovilje“, rozličné písně Mirka Bogoviće. Cena 30 kr. str. — Obě knihy v Záhřebu.

gibt sein mögen, gibt es neuere, die sie mehr als ersetzen. Der Pestalozzi, von dem philosophischen Bewusstsein unserer Zeit erfasst und weiter geführt, ist im Herbart zu studiren, von welchem unsere Pädagogen, die hohen und die niedern, leider noch viel zu wenig Notiz genommen haben. Campe's Schriften nun vollends — die werden jetzt von den Lehrern, die sie angeschafft haben, feil geboten wie faule Fische, aber keiner mag sie mehr kaufen... Derselbe Fall ist es mit Basedow atd.

„Die deutsche Volksschule“ September 1845. S. 138.

* Das treffliche Volksbuch „Einhart und Getrud“ soll keinem Volksschullehrer unbekannt und ein Bewohner seines Bücherschranks sein, aber für die übrigen Schriften Pestalozzi's, so lehrreich sie namentlich für die Geschichte der Pädago-

Divadelní literatura.

Od plodného Tyla chystá se nám opět divadelní novinka: „Krwawy soud, aneb: Hawiři na Horách, činohra w 5 jednáních z domácích příběhů.“ Má se w brzce provozovati ku prospěchu příčnílivých pp. manželů Hynkových. — Při té příležitosti oznamujeme, že se Tylowa poslední z diwadla známá Pražská děvečka w tisku nachází, a že se jeho starší, již dávno provozovaná ale posud newydaná práce Slepý mládenec také w brzce pod lisem (Pospíšilovým) octne. Tamtéž wyjde i Kolárowa Monjka.

Trní a bodláčí.

Na jistém gymnasiu w východních Čechách nejen že od gymnasiálního prefekta pouze českým studentikům přísně zakázáno jest, pod pokutou celodenního „Hausarrestu“ promluvit jen jediného slovíčka českého; nejen že studující, který sám soukromě, nemaje jiné příležitosti, w české řeči se cwičí, od pp. profesorů za blázna (vernarrter Böbme) vyhlašován jest: ano neostýchají se, dávati studujícím hanebná jména, jež opakowati mi stydno. Na témž gymnasiu sestawowali někteří ze studujících swá cwičení w češtině dohromady w listy, což jim ale od gymnasiálního přednosty zapovězeno jest; který ptajícím se na příčinu, proč to zakázáno, odpověděl: „Proto že to nechci!“

Miloslav F. J.

S m ě s.

Opět nový návrh k docilení dobrých bramborů. We francouzských nowinách: „Journal des débats“ ode dne 28. Března 1847. w článku o hlavním shromáždění polních hospodářů w Paříži uweřejňuje se způsob, jakým jistý p. Ratier, rolník w departementu Vienneském dobrých bramborů sklídl. P. Ratier totiž w hospodářství swém velikou škodu utrpěl zkázou a shnilotinou bramborů. Pátraje tedy po prostředcích, jak by se budoucně škody takové ubránil, byl tak šťastný prostředek najíti. On sázel kusy bramborů u velikosti slepičího vejce a na každý kus nasypal as 5 lotů soli (environ cent grammes). Tím se každý keř tak zmohl, že pod ním těch nejpěknějších a nejjedradnějších bramborů u velké hojnosti dobyl, jak praví tři dekalitru, což dle našeho počtu as půl vědra obnáší.

Mach

Původ černých kamaší. W pamětnostech ze života pruského generála de la Motte Fouqué čte se následující směsná powídka o původu černých kamaší: „Fouqué ležel r. 1742. s bataillonem swých granátníků w Kroměříži na Morawě a rozkázal mezi jiným i ke zdi nedaleko přibytku jakéhosi pana S—a stráž postawiti. Tento znepokojován ustawičně prowolávaným: „Kdo zde?“ co stráž každé čtvrt hodiny opakowala, usmyslil sobě, stráž w podobě raráška strašiti a ze stanoviska zahnat. Roby, kopyty, ohonem a hnojnými widlemi opatřen času nočního stráž se zjewil. Na neštěstí ale měl granátník filipa a hleděl se blíž seznámiti s černým hostem. I držel se tise, až strašidlo se přiblížilo, widle proti němu napřahujíc a strašlivým hlasem smrti vyhrožujíc. Woják ale nedada se přelstít zkríkl na nedaleko meškající druhy, a na strašidlo se obotřiw je s pomocí přiběhlých druhů chytíl a na nejbližší strážnici odvésti dal. Druhého pak dne ráno chycený rarášek slavně přes celé město na hlavní stráž byl odveden. Dobří však pana S—a přátelé spoluměstana swého neopustili. Prosiliť snažně majora Fouqué o jeho propuštění a uvolili se, znamenitou peněžitou pokutou ho vyplátni. Fouqué použil té příležitosti k zaopatření granátníků swým

nových kamaší, které tehdaž ještě bílé a mnohými pochody již roztrhané měli. I welel wypočítati, co by nové kamaše pro celou posádku stály, což když na 100 dukátů wypočítáno, od přátel S—ových zapláceno jest. Fouqué pak na věčnou památku čertových černých kopyt kamaše černé nadělati dal, což i samým králem schváleno a we všem wojsku zawedeno bylo.“ Takový prý jest původ černých kamaší. Je-li prawdiwý, o to se hádati nebudem. Nastává jen otázka, zdali skutečně před rokem 1742. žádná pěchota černých kamaší nenesila. Mnozí o tom pochybují.

Alexandr Wejwara.

Seweroamerikánský švec. Jeden cestowatel wyprawuje, že w Nowém Yorku boty potřebowaw poslal sobě pro šewce. „Ležel jsem,“ tak wyprawuje, „na pohowce s knihou w ruce a sklenicí wina před sebou, an otewřely se dwěře a wešel pán asi třicetiletý s vysokou tuhou krawatou, w elegantních rukawíčkách a s kloboukem na hlavě. Postawě se před zrcadlo spravowal si wlasý, pak sundal pomalu rukawičku, vytáhl pomalu z kapsy knížčku a požádal mne hlasem touhypným, abych zul obuw. Já tak učinil, a však s jakousi zwědawostí díwal jsem se na klobouk, jež ten muž posawáde na hlavě měl. Konečně jej sundal. Potom posadil se naproti mně na sesli a hwizdaje zwedl pomalu jednu z mých londýnských bot, které jsem byl zatím zul. Prohlížel ji s takovým opowržením, jaké žádný jazyk wyjádřiti nemůže, a tázal se mne, zdali chci takové boty. Já prawil, že w tom ohledu nejsem swěhlavý a že se spokojím, když jenom bota přilehne. Wstana postawil se opět k zrcadlu, urovnáwal si krawatu, a když byl s tím hotow, wzal mně míru a zaznamenáwal do swé písanky. Potom ještě jednou zwedl jednu z mých bot i tázal se: „To tedy jest londýnská bota?“ Já posvědčil. Outrpně ještě na botu pohlídnal, aš jako Aballino na lebku, poušmál se ironicky a pokywowal hlavou, jakoby říci chtěl: „Lituji zem, kde se dělají takové boty.“ Potom wstana wzal swou písanku, postawil se před zrcadlo, oblékl rukawice, posadil si na hlavu klobouk a vážně z pokoje krácel ani slova nepromluvě.“

Weřejné díky.

Kwěty uweřejnily od obchodníka Jos. Ferd. Ringhoffer zpráwu o bídném stawu a nouzi obywatelůw města Železného Brodu w Boleslawsku.

Wysoce urozený pan hrabě Desfours-Walderode, jakožto ochranná a milostiwá wrchnost dotčeného města na panství hrubo-rohozeckém, pán na Smržowce, Hořeních Berkowicích w Čechách, na Bodenstadtě, Drinowě, Wrchoslawicích a Křetině na Morawě etc., slitowaw se nad bídou obywatelůw brodských, ráčil jim welmi witanou a wydatnou pomoc učiniti moukou i penězi k podělení nouzi trpících. Mimo to i milostiwě naříditi ráčil tento náš wysoce urozený dobrodinec, by dne 8. t. m. zase mouka rozdávána a políwka rumfordská pro chudý lid w Brodě Železném wařena byla, k čemuž pan hrabě kroupy, mouku i paliwo na vlastní outraty obstarati ráčil. Upřímné powinné díky buďtež tomuto šlechtnému a welikému dobrodinci nuzných našich, jakož i všem ostatním šlechtným dobrodincům, jenž w čas bídy a nouze našemu obywatelstvu tak dobrocianně přispěli a přispíwají.

B. u S. R.

Q u a m e n í.

Předměty jednání měsíční schůzky Jednoty průmyslní, která se dne 13. Dubna držeti bude, jsou: 1) Zpráwa hlavního ředitelství od měsíce Března. 2) Návrh pana Kreutzberga týkající se zlepšení nynějších poměrů w plawbě po Labi a po Wltawě. Hlavní ředitelství Jednoty průmyslní.

Číslo 45.
14. roční běh.

KWĚTY.

15. Dubna
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
pálarších třikráte za
týden, w outery, w
čtvrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany:

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podlouhým č. 8—1 w druhém poschodí přes dwěr).

Předpláci se na čtwrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
příletně s patričníou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Budičky.

1.

„Chwála tobě zawzni hlasně,
Swěta kraj twou blásej čest,
Mocný duchu, jínž nám krásně
Zkwetla míru ratolest.“

Tak kdys pěl jsem, plyna w slasti,
An tu zářící se druh,
Slétlý s výše rajske vlasti,
Křídlem kryl mi zrak i sluch.

Před okem tu škůdoú rada —
W uchu se ozýwá rada:
„Pásej bedra, wezmi braň,
Bdi, bojuj a neustañ.“

2.

Jakže? rámě nepřitele
Na žiwota zdárný kmen
Sáhnouti hrozí-li směle,
Aby jal nás věčný sen?

Či na lehkých křídlech letí
Powěst, hlásíc hanobu,
Wrah že starce, ženy, děti
Z vlasti wleče w porobu? —

Nikoliw! s krví a tělem
Netrwáme w boji wřelém,
Než probůsti prsa nám
Hřích hrozí a blud a klam.

3.

Wiz wojínů dlouhé rady —
Rozhodný to okamžik!
Tam s plukem swým duch zlé rady,
Tu strážného ducha šik.

Tento wázně tě wyzýwá,
W uzdu brátí chtíčů rod;
Tamten wšak ti sladce kýwá
Ku modlám, kde zpěw a hod.

Nuže — dáš-li k vůli břicha,
Prworozenost za jichu,
Či měříš tam, kam se nes'
Na rozcestí Herkules?

4.

Wzhůru, bratří! zbrojme páže
Rozwit kříže praporec;

On nám cestu tam ukáže,
Získati kde lze wěmec.

„Wěčné blaho“ naše heslo,
Lebka naděje, a štít?
Wíra; ... srdce by nekleslo,
Bůh wolí sám wůdcem být.

Dán i k boků — drahé zboží!
Měc duchowní, slowo boží;
Jej dobůdme, hý se chwěl
A utikal nepřítel.

O d p l a t a.

(Pokračování.)

2.

Státní wězení w Mexice bylo to nejstrašliwější,
co si fantasie lidská vymyslíti může. — Nechtí la-
skawý čtenář nestíží sobě sestoupiti s námi w jedno
sklepení, kde soudcowé, vlastně zákonní libowolní
wrahové španielští, ubohé Mexičany odsuzowali.
Množství wyklenků bylo we zdech sklepení toho,
z něhož dvoje dwěre wedly, jedny do hloubky do
wnitř žalářů odsouzených, druhé wzhůru a po mnoha
chodbách a schodech teprw na boží swětlo. Několik
lamp hořelo temně se stropu klenby. Sem tam čou-
haly železné skoby z hmotných zdí, z nichž woda
w hustých krůpějích tekla, všechno bylo strašliwé,
hrozné! Na hořejší díl sklepení se wíc práce wyna-
ložilo. Byli zábradlím od prwnějšího oddělen a dwa
stupně nad něj zwýšen, také měl wykládané stěny
a lawice s polštáři. Přece ale byla tato soudní sín'
jakémus doupěti podobnější nežli čemukoliw jinému;
ačkoliw, abychom se proti španielské důslednosti
neprohřešili, dobře se hodila pro ony dwa soudce,
jenž w hořejším oddělení za zábradlím seděli a je-
jichž mrzuté obličejy pekelné soudce starých Řeků
a Římanů welmi dobře představowati mohli.

Wrchní alguazil ještě s jedním alguazilem stáli
před zábradlím.

„Don Ferro!“ prawil don Penafil, předseda
wznešeného soudu mexického, ku swému písáři, „kde
jsme nyní?“

„U čísla čtwrtého!“ prawil tento.

„Ah, to je —“ zamyslíl se soudce.

„Ano, Milosti!“ pravil wrchní alguazil, „to je ten mladík, jehožto sestra dnes don Garciovi zasnohubena byla.“

„Pa!“ prohodil soudce.

„Milosti!“ namítnul wrchní alguazil powážliwě, to je nebezpečný pád, již dva alguazilové byli zavražděni od rozjitřeného lidu, že jali jinocha toho.“

„Madre de^s Dios *!“ zvolal don Penafil w úžasu.

„Tak jest, Milosti!“ přisvědčil alguazil, „a proto se žádný z alguazilů nechce odvážit, aby lapil toho buřiče Galeanu, ačkoli se k večeru skoro sám w ruce naše vydal.“

„Carracco!“ pravil soudce. „Don Garcia mohl také počkat, až by —“

„Vincente Guerero od města zahrán byl,“ doložil písař. „Galeana má prý obzvláštní jeho lásku, a donna Eleonora prý byla jeho newěstou.“

„Ach, don Ferro, don Ferro!“ pravil soudce, „to je událost, která —“ Opět se zamlčel.

„Která kolik set dyk pro nás i pro Waši Milost obnažiti může, pakli Elmo Hernandez se brzo zase neokáže na ulicích Mexika!“ pravil wrchní alguazil.

„Don Garcia —“ začal opět soudce.

„Ach což ten!“ wskočil mu do řeči písař, „tomu by to bývalo jedno, ale musel dle nařízení Jeho Excellenci, našeho místokrále.“

„Tiše!“ zvolal soudce, „to jsou nebezpečné punkty —“

„Ale že s těmi šedesáti tisíci wěna don Garcia s někým ještě vyšším se rozdělí, je jisto!“ pravil don Ferro mrzutě.

„Udělejme to zkrátka, don Ferro!“ pravil don Penafil. „My máme nařízení, písemná nařízení. — Číslo čtvrté!“ zvolal.

„Číslo čtvrté!“ bylo opětováno z dolejška, a brzo řinčely řetězy z takové hloubky wzhůru, jakoby ze středu země vycházely.

Mladík asi osmnáctiletý, těžkými okowy obtížen, vystoupil do sklepení nahoru a postoupil až před zábradlí.

„Elmo Hernandez,“ začal soudce, „wy jste obžalován, že jste Jeho Excellenci, našeho wysoce milostiwého místokrále proklínal a „Proklaté řízení! proklatý Gachupin!“ jakož i „Smrt Gachupinů!“ na veřejné ulici křičel. Dále, že jste: „Dolů s Pannou milostí!“ wolal. Zločiny to, jenž nejen proti bezpečnosti země, ale i proti jediné a pravé církwi směřuji. Co odpowidáte na tyto žaloby?“

„Señore!“ pravil mladík zmužile, „já musel na to se dívat, kterak moje jediná, milostná sestra, hned po odchodu staršího bratra mého k vojsku Jeho Majestátnosti Ferdinanda VII., ku snátku s poručíkem Garciou proti vůli své nuccna a od algu-

zilů k oltáři wlečena byla *, kterak dědictwí moje a bratra mého nám odňato bylo, a kterak tato sestra moje mrtwa před domem sklesla, když s tím hanebným poručíkem Garciou z kostela přicházela —“

„Poručík Garcia je — starý křesťan, a když vaše sestra — wy jste nespokojenec — Kreol, a dosti!“ zvolal don Penafil.

Mladík zaskřípal zuby, ale mlčel.

„Wy jste nespokojenec!“ hřímál soudce. „Nespokojenec ale má nespokojenou mysl, nespokojená mysl ale je buřická mysl, buřická mysl je buřič. Následowně jste buřič a basta! Don Ferro, wemte to ad protocollum. Poprawce!“ zvolal.

Mladík se zachwěl, síla ho počínala opouštět.

Wrchní i druhý alguazil pozdwišli zděšeně zraků swých. „Milosti!“ zvolal první.

„My máme písemná nařízení,“ pokřečil soudce rameny. „Poprawce!“ opakoval ještě jednou.

Z dolejška vystoupil dvěma muž, jehožto šat z modrých a bílých kusů sestával.

Soudce okázal na mladíka, a muž ten přistoupil k němu chopil se ramene jeho.

„Jesu Maria!“ zvolal nyní jinoch, ruku katowu na sobě ucítě.

Soudce kynul netrpěliwě rukou a kat chopil se ho vši silou, mocně za sebou ho wleka. Jinoch, blízkou jistou smrtí překonán, byl bez sebe.

„Proklatě!“ zahučel don Penafil, když kat jinocha odwlekl, jež wrchní a druhý alguazil následowali.

(Pokračování.)

Antonín Veranič, Dalmat.

(Pokračování.)

Nawrátiwšiho se z Francouz poslal jej král se dvěma jinými wyslanci k Ferdinandu Rakouskému. Roku 1540 zemřel král Jan. Dvě psaní Veraničowy, které swému strýci, wyslanci u dwora francouzského, psal, swědčí o weliké náchylnosti, jakowouž ku královně Isabelle a mladému Janowi chowal. R. 1543. poslala jej Isabella po osmé ku králi Sigismundowi. W řeči, kterou při té příležitosti držel a která w Krakowě wytištěna jest, popisowal smutný staw nešťastné králowny takowým způsobem, že wšecky k pláči pohnul. Sotwa si trochu poodpočinuw byl opět ku králi Ferdinandowi poslán, který jej nejen přiwětiwě přijal, nýbrž i ku swému stolu pozwal. Smutný staw Isabellin se den ode dne horšil, tak že se Veranič přinucena widěl, r. 1544. proboštwi swého se odřeknouti, což owšem nerád učinil, jak se později sám w jednom zlomku we swé řeči wyjádřil; buďto že widěl, že wšecko namáhání je marné, že královně žádným způsobem pomoci nemůže, anebo že jej králowna welice urazila. A však pobyl ještě

* Španiélé udělali zákon, že každý Španiél o tu nejžlechetnější Mexičanku ucházeti se mohl, a ona se musela za něj prowdati. Bohactwí a statky patřily pak jí, nebo spíše Španiélů, a ostatní děti byly wyděděny.

* Matko boží. Španiél se zaklíná, zapřísáhá, diwí, žasne, wšechno jménem Matky boží.

několik měsíců u dwora, a pak na prosbu královný ještě jednou do Polska se odebral.

Wykonaw swou úlohu žádal o propuštění, načež se do Šebenika odebral, odkud se swými synowci dále na cesty se wyprawil. Snad se, jak Abbé Sortis prawi, až do roku 1549. we Wlašich zdržował, načež ku králi Ferdinandowi pospišil, který mu mnohé statky udělil, jenž mu hojně užítky přinášely. Později ho potřeboval i we swětských záležitostech. R. 1553. wyprawil se opět jakožto wyslanec k bašeti Alimu-Beglerbegowi do Budína, a ještě w tom samém roce za biskupa Pětikostelského a královského raddu zwolen byl. Nedlouho na to odebral se opět do Turek, kamž ho František Zaj doprowázal. Jen malý zlomek z jeho cesty pozůstal, neb větší díl a sice nejlepší byl Jesuitowi Riceputimu swěřen, který toho času mnoho rukopisů w Dalmatsku sebral, udáváje, že chce dějepis ilirský wydati, což se ale nestalo a welká část neocenitelných rukopisů snad zničena byla. Veranič doprowázal všude Solimana, který tenkrát na hranicích perských wálčil, a takto pět let mezi Turky pobyl. Na těchto cestách nabyt úplné známosti o státním řízení tureckém a wálečném umění. Toho času přišel k portě Auger Busbek z Widné učiniw příměří se sultanem. Veranič a Zaj odebrali se r. 1557. dle swědectwí Busbekowa do Uher. Ještě rok neminul a Veranič wyměnil stolicí biskupskou w Pětikostelích se stolicí Elaskou. R. 1567. byl podruhé od císaře Maxmiliána II. k portě wyslán, kdežto za několik měsíců mír se Solimem II. ku prospěchu weškerého křesťanstwa uzavřel. Důkaz jeho pilnosti a učenosti dává překlad tureckých letopisů, ježto w Angoře nalezl. Tento rukopis jest ten samý, kterého na větším díle Leunclavius k swému spisu použil*, jenž pod jménem Codex Veranzianus u učenců znám jest.

(Dokončení.)

Zpomínky na staré časy.

W životopisu Wiléma z Rosenberka od Wácslawa Brežana, wydaném od Českého Museum, činí se zmínka o rodu Rogendorfském, a jmenowitě dwakráte o Alžbětě z Rogendorfu. Poněwadž se však toto jméno i na jednom starém zwonu při chrámu Páně radonickém (na statku páteckém w Rakownicku) nachází, uweřejňujeme celý ten nápis dotčeného zwonu, kterýžto, se změněným toliko prawopisem, takto zní:

„Od wysoce urozené paní paní Alžběty z Rogendorfu a na Pátku etc. majice pomoc obec i všickni osadní kostelu sw. Kříže do Radonic přináležející. dali zwon tento nákladem swým udělati. pro památku a potřebu swou i také budoucích potomkůw swých. aby zwukem téhož zwonu w církwi křesťanské w známost se uwozowaly schůze do chrámu Páně k poslouchání slova božího a chwálení jména jeho swatého.

Jednatelé toho díla. urozený pán Matyáš Pšowský z Pšowa, hejtman na Pátku. a Jan Janda, mlynář ze Stradonic.

* Leunclav. Hist. Turc. Lib. p. 51.

Brikci zwonar z Cinperku w Nowém—
tento zwon udělal. Léta 1574.“

Na druhé straně zwonu stojí jména: „Alz gendorfu a na Pátku“ a „Matyáš Pšowský ze r. s jejím a jeho znakem.

Swrchu jmenovaný životopis zmiňuje se o dvou Alžbětách z Rogendorfu, neboť při r. 1548. nazývá se tam Alžběta z Rogendorfu dcerou nebožtíka bratra „paní Anny Joštowé“ (druhé manželky pana Jošta z Rosenberka, otce Wilémowa), a při r. 1577. udáno, že pan Jan Wilém z Rogendorfu wdával dceru swou šlechticnu Alžbětu (jejíž matka byla paní Margreta z Herberšteinu) za pana Jindřicha z Pragen, swobodného pána z Windthagen. Z toho patrno, že nejspíše první z těchto dvou Alžbět paní na Pátku byla, o němžto Brežan při r. 1586. jen tím se zmiňuje, že pan wladář JMt. (Wilém z Rosenberka) jeti ráčil s pánem Jaroslavem ze Smřic, předsedtem české komory, z Roudnice na Pátek, odkud se druhého dne do Roudnice nawrátil. —

Uwedený nápis nalezá se na welikém zwonu radonickém. Prostřední jest o 62 let starší, jakž wyswítá z nápisu:

„tento zwon dielan od mystra tomasse lethu božího tisício pětistého dwanastého.“

Malý jest již ze smutných časů české poněmčilosti; čtemeť na něm takto:

„Mich. Nicolaus Löw in Prag anno 1665 gos. A. A. F. H. R. H. W. Z. M.

J. K. H. Z. Z. N. P. Z. G. M. C. R.

Johann Karol. Hložek v. Zampach.“ (Pod tím jeho znak.) (Dokončení.)

Listy učitelům českým.

15. O přestávkách psychologických u vyučování, o pozornosti a něco o pudu pohlavním.

(Dokončení.) Leč právě zde třeba, aby se ukázalo, zdali učitel k učitelství powolan jest čili nic. Předě vším musí učitel děj ten docela pochopiti; on musí wěděti a) jak dalece zákům možná jest myšlenky napnuté udržeti, a b) jakým způsobem možno toho dojíti, aby se zákům dostalo při mechanickém slabnutí jejich myšlenek náhle takových představ, jenžto k plánu učitelowu směřují, a nikoli takových, jenž vynikají ze wplywu fantasie a náhodných dojmů smyslowých. Toho dosáhne učitel nejen whodným střídáním předmětů školních, ale i tím, když při vyučování k tomu hledí, aby se zákům přehled celku usnadnil, a když u vyučování swém častěji se uhne k tomu anebo onomu poznamenání, jenžto dojímá život dětinský, když tu neb onu powidku prohodí, jenžto umdleného ducha zotawí, zkrátka, když se učitel o to stará, aby se vyučování jeho pro žáky stalo výhodné čili interessantní. W ohledu tom působí zvlášť zpěw školní welmi dobře; učitelé moudří wědí často upotřebiti ho co koření a soli pro vyučování. Také se mně často událo při werejných zkouškách býti, kde se učitel dosti sice potil, ale zaražení žáci slova pronésti nemohli, což když moudrý dozorce zpozorowal, učinil, že se žáci tomu neb onomu od srdce zasnáli; i hned se jejich jazyk rozwázal a odpovědi šly jako na mlynku. I to způsobila přestávka psychologická.

Co do pozornosti nezbyvá již místa, abych děj tento po psychologicku wywinul, uwádím proto jedině wypadky. Chce-li si učitel pozornost záků získati, nesmí jim ani příliš nové, t. j. neznámé, ani příliš staré, t. j. welmi známé věci přednášeti. W prvním pádu není žádného spojení mezi věcmi novými a oněmi pomysly, jenžto u záků se nalezají, a proto nemohou tyto k tomu oučinkowati, aby se nové pomysly snadno pojaly; w druhém pádu jsou pomysly věci známých již zesláblé, tak že se při každém i

tom nejmenším vplywu jiných představ rozprchují. Mají-li se tedy přece příliš nové anebo velmi známé věci zákům přednésti, musí se pozornost jejich wydobyti toliko způsobem, jakým se to děje. Sem náleží již dříve wyvinutá přestávka psychologická a učitelovo časté uhnutí se od věci se slovy: „Dítky! třeba že se vám věc tato velmi známa zdá býti, však dáte-li pozor, shledáte hned“ atd., jako i ono známé pravidlo, že má učitel dříve otázku učiniti a pak teprv žáka k odpovědi wyvolati atd.—

Konečně chtěl jsem se zmíniti o pudu pohlavním. O věci této se zvláště ku konci předešlého století mnoho psalo, totiž od filantropistů (Revisionswerk!), a událo se přemnoho návrhů proti všeliké formě smilstva čelících, od Salzmannových kroužků až k genialnímu nápadu Rousseau-a, jenžto kdesi navrhuje, aby se mladíci pro výstrahu wodili do nemocnic na příjice stonavých. I Přítel Mládeže o věci této dlouhé řeči wede, opíraje se při tom nejvíce o pravdy náboženské. W skutku je každému časopisu wychowatelskému ne sice mnoho ale hodných slow w ohledu tom třeba. Bych však o věci této své mínění krátkými slowy pronesl, mám za to, že čím déle se výpuk pudu pohlavního u mládeže zadrží, tím větší že je výhoda pro wychowatelství. W tom ohledu jest we věku od 12—16 let neustálé dohlídky, silowiku a náboženského cwicení třeba. Po 16 letech má se mladík o významu pudu pohlavního poučiti, jestli poučení toho jakýkoliw nepravidelný wliv již dříve nezádal. Napotom třeba, aby se pohlubil buď w powinnosti powolání swého buď w ideu uměleckou, náboženskou, rozumowou, buď i w ideu národnosti atd. Nejlepší však prostředek proti smilstwu všeho druhu jest čistá láska k děvě šlechtetné, byť ona i na začátku jen pouhým idealem byla (Hufeland, Mittel gegen die Unkeuschheit), a konečně — staw manželský.

Wlastenské zpráwy.

Z Klatow docházejí nás milé zpráwy o wlasteneckém sobě počínání pp. professorů na tamějším gymnasium, kdežto netoliko řádně češtině se wyučuje, nýbrž i latinští a řečtí autorowé do materštiny překládají. Žáci gymnasiální drží sobě též české časopisy.—

Nelze nezmíniti se w těchto listech též o šlechtetném sobě počínání welebného pana faráře Wolšanského Wejwody, který na osadě swé, ku kteréž i lidnatý Karlín náleží, všecku swou pozornost školám věnuje a k zwelebení jejich jakož i k podporování chudých žáků žádných obětí nelituje. Netoliko že porouchané náradí školní na swé outraty spravowati dává ba i nowé zřizuje, nýbrž i chudé dítky školními knihami i jinými potřebami štědře daruje. O každé wyroční zkoušce nejméně 12 dítek od něho obuw dostává, více dítek obojího pohlaví již i nowým šatstwem podělil. Při měsíčních i celoročních zkouškách pilným dítkám bez ohledu na staw rodičů odměny uděluje. Ku školám darowal již knih jak poučných tak i mravně zábavných nesčíslný počet. Když jeden z pomocníků se rozstanoval, přilepšowal mu po 2½ měsíce na strawu po 5 zl. na stříbrě měsíčně. Podporowal i čtvrtého pomocníka, pokud peněžité služby neměl, skrz více než celý rok dvěma i třemi dwacetníky týdně. Též každoročně dva chudé žáky latinských škol podporuje, pak k jistíně karlínské opatrowny roční příspěvek uděluje.— Když r. 1845. 29. Března diwé proudy rozwodněné Wltawy tolika rodinám karlínským zkázu přinesly: tu on, dříve než odjinud pomoc přišla, co anděl útěchy prwní se objevil a mnoho zlatých mezi chudé rozdál. Wůbec nacházejí w něm chudí osadníci welikomyslného dobrodince. Chwála takowému duchownímu pastýři,

jakých aby více w Čechách bylo, každý wlastenec sobě práti musí!

J. B. M.

Kronika času.

* Do Londýna přišla čínská diwadelní společnost i s tanečníky a plným orkestrm a bude před Angličany provozowat čínské kusy.

* W Brusselu stál nedávno před soudem hospodský, na nějž se dokázalo, že jednoho cestujícího zabiw jitrnic z něho nadělal.

* W Americe napsala jedna dáma knihu o příčinách oběhu krwe.

* W Linci byly 17. m. m. drženy weřejné hody o koňském mase.

* W kurfrštstwi Hesském wystěhowala se celá wes, jménem Meimbressen, do Ameriky.

* W Brně wynalezl pan Sinsler apparat, kterým se pokoje spolu oswětlowati i topiti mohou.

* Srbská vláda hledá tři inžinýry za plat 400, 500 i 600 twrdých tolarů (po 2 zl. we stříbrě).

* Angličan Brown wynalezl nový způsob zapečetowání psaní pomocí jakéhosi, abychom tak rekli, zámečku, kteréž otwírání jich bez porušení obálky nemožným činí.

* Na Slowensku množí se nedělní školky, spolky střídmosti, a zakládají se tak nazvané spolky hospodářské, do kterých se po malých částkách peníze wkládají a které časem swým weliké výhody slibují.

* W Paříži obžalowal marquis d'Espinay St. Luc romanopisce Alexandra Dumasa, že w jednom romanu swém jistého předka jeho pomlouwal.

* W Berlíně zřídil se spolek k wystawování nájemních domů, který nájemníkům jejich jisté procenty co podílý na kapitálu, t. j. ceně domu pojišťuje, tak, že kdo by takowý dům po třicet let w nájmu měl, potom ouplným jeho majetníkem by se stal.

* Illustrowané nowiny podávají wyobrazení letošního slowanského bálu we Wídni.

Národní hádanky.

Kdy zůstane woda w řešetě Kdýz zmrzne.
Běží to běží, přikryté tíží Woda a na ni led.
Když to newidí, zwedne to, když to
widí, nechá to ležet Čerwíwí orech.
Kdy sedlák na střechu drndá (drndá) Kdýz nemá šindel.
Wšcko jde od toho, co je to? Abeceda.
Je to černé, nečerní ale čerwení to Blecha.
Roste, roste stromček,
Pichlawý jak bodláček,
Kulatý jak jablíčko,
Čerwený jak líčko. } Čerwená ředkev.
Co jde po hlavě do kostela? Cwoký.
Co jde po přič do kostela? Dítě ke křtu.
Co je nejdříve w kostele? Hlas od křtce.
Co je w kostele nejmělejší? Moncha.
Za krejcar je toho plný pokoj Swička.
Stojí jeden chrám, w něm jeden sloup, na tom sloupu dwa-
nácte domů, na každém domu třicet trámů, a dvě věci
skrže to ustawičně jdou. Swět, rok, měsíc, neděle, B. N.

Nowá knížka.

Ruční knížka obsahující české a německé rozmluwy s theoretickým nawedením k rychlému naučení se jazyku českému. Sepsal J. N. Konečný. We Wídni 1847. Knihupectwí Karla Haasa. 8. Stran IV a 178. Cena 48 kr. str.

Číslo 46.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Moravy, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podlouhým č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

17. Dubna
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowých alejích
na Noším Městě
č. 116) vydává po
půlročních třikrát za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Budičky.

5.

Kam, udatní, kam spěcháte,
Milé vlasti synové?
„Na roty wrahů proklaté
Naši táhnou plukové.“

Na pochwy a ostré meče
Změněn mírulibý pluh,
W statném boji krev ať teče
Pro vlastenský sad i luh.“

Šťastný kraj, kde dům a roli
Hájí řada reků w poli;
Šťastnějším buď ale jмін
Ten, kde hájen cnosti tyn.

6.

Ký to škůdce doupe stále
Sroubil w našich dědinách,
Wonných květů že na mále
Po všech vlasti lučinách?..

Bodláci, trn druhu všeho
Mladistvých že sadů host?
Kde je pramen toho zlého? —
Pýcha, závist, neswornost...

Strážný vlasti duchu, smělé
Zbítí dej ty hubitele,
Kaž, ať hned se pokoří
Wlny bouřném na moři.

7.

Ať si kdo chce wyzdwihuje
Strašnou wálky korouhew,
A tam sobě jen libuje,
W potocích kde hrčí krew:

Přáno swětoborcům wíneků,
Jež owiwá wzdych a žel,
Nebažím tam mít dědinku,
Puch kde wěje z mrtvých těl.

Chwalnější i těžší snaha,
Pokořit w swém srdci wraha;
Sláva mu, kdo získaw boj
Pohubil swých wásní roj!

8.

Připni sobě wětru křídla,
Lítá k zadním končinám,

Staw si na propastech sídla,
Wznes se k hvězdným výšinám:

Kamkoliw tě doprowází
Zrádný twého srdce tluk,
Tam i kročejem twým wchází
K zkáze rychlý zhoubců pluk.

Wzdálené od swěta wiru
Jedno místo jen duch míru
Zaswétlil již z dávných dob.
Místečko to?... chladný hrob.

O d p l a t a .

(Pokračování.)

I wlekli jinocha tmavou chodbou do jiného sklepení, které se k onomu, jež jsme shora popsali, podobalo, jako strašlivé k hroznému. — Sklepení toto bylo taktéž jednou lampou osvětleno, jejíž swětlo ale tak bledě a temně po stěnách splywalo, jakoby wstoupíwšího teprwa zponenáhla s hroznými wěcmi, jež tuto widěti bylo, seznámiti chtělo. Mnoho ohromných, tlustých sloupů wypínalo se z toho sklepení. Podle zdi stály stoly a stolice rozličného twaru, některé wypadaly jako kufry, některé jako rožně, jiné zas jako wozy, všechny ale byly ze železa. Na mokrych sloupech a zděch wisely co rameno tlusté řetězy a wyčuhowaly kruhy a skoby, w nichž lidské postawy stoje, sedě nebo kleče pozorowati bylo; zdali živé nebo mrtvé, nedalo se při temném swětle rozeznati. Známky však života nebylo lze u nich žádné wypátrat. Nízké dwěře neboli díry se železnými mřížemi bylo taktéž widěti. To vše wyhlíželo jako podzemní jatky s klecemi pro diwoké drawce.

Bázliwě ohlížel se jinoch wúkol, a když místo to w celé jeho strašliwosti seznal, zachwěl se a klešal k zemi. „Jesu Maria!“ zwolal w ouzkosti, „kde jsem, señoři? pro Matku boží, kde jsem?“

„Ticho!“ prawil poprawce mladíka ke zdi přitlačiw, a sepial ubohému obě ruce do kruhů. Při tom hodil mu alguazil na hlavu čepici, která tak přes obličej padla, že jen ústa a nos otwor měly.

„Milost!“ zaúpěl mladík. „Ach, kdyby moje ubohá matka —“

„My ji to vyřídíme,“ pravil kat, sám poněkud pohnut, neb to bylo skoro ještě dítě letům chlapeckým sotva odrostlé, „my ji to powíme a ona může snad plnomocné odpustky koupit; nebo se zpovědníky nemáme zde co dělat. U nás se odhývá všechno zkrátka, obzvláště co je mučirna odstraněna. Za dwacet dolarů obdrží ale Vaše Milost ty nejlepší odpustky; jsou po čertech lačné, co buriči oswěty nabyli.“

Při těch slowech mu roztáhl nohy, tak že jimi veliký ze zdi čouhající kámen obemknul.

„Jesu Maria!“ zvolal opět mladík, „taková zima!“

„Wšak wám bude teplo, seňore! W našich rukou bývá nejstudenějšímu teplo.“ pravil kat a položil hlavu jeho do velkého železného kruhu.

„Swatá Panno! pros za nás!“ modlil se ubohý Elmo wíce skrze zuby; pak se powznesl hlas jeho a on začal onen čarokrásný zpěv: „Madre dolorosa, dulcissima y formosa,“ jež we hrůzách tušení smrti tak jímavě a krásně zpiwal, že i kat na chvíli od něho upustil a s pohnutím poslouchal. Kynutí wrchního alguazila učinilo této přestávce konec.

„Trochu zpátky, mladý pane!“ pravil popravce, „nohy wíc od sebe, aby přišel kámen do prostřed. Připravíme wám velmi pohodlné místo k sezení.“

„Zima, hrozná zima!“ lkal nešťastný. „Ó má ubohá matka, má sestra, milostná sestra!“

„Hlavu vyš nahoru,“ napomínal kat opět, „sic by wás péro do lebky trefit mohlo. Tak, nyní je dobře. Nebojte se, neuděláme wám nic.“

Nešťastník stál nyní s roztaženými nohama nad kamenem ze zdi čouhajícím, krk w ohromném kruhu sepiatý maje, ruce roztažené wisely we skobách.

„Zůstaňte stát, až wám řetěz na krk upewníme. Netřeste se. Wždyť wám nic neuděláme; několik minut, a wy jste jak máte být.“

Po těchto utěšujících slowech chopil se kat tenšího w kameně zadělaného řetězu a owinul jej o krk mladíka, jenžto chvějíc se stál a jako beránek sebou všechno činiti nechal. Ubohý přestal plakat a modlil se tiše a rychle Ave Marie w onom strachu smrti, který we strašlivých posledních okamžicích to dohoniti chce, co dříve zameškal.

Nad nimi strhnul se veliký pokřik, a až do podzemního sklepení zazníwal powyk z ulice a z domu. Slyšeli dobře, kterak generální marš po ulicích wíří.

Kat se zarazil, ale wrchní alguazil mu kynul, a kat stisknul mladíka jednou rukou ke kamenu dolů; bylo slyšet klapnutí péra, kámen wypadl ze zdi.

„Jesu Maria! Wšickni Swatí!“ modlil se Elmo. „Matka mo —“ Poslední slabiku již nebylo slyšeti, za to se ozvalo prasknutí lámajícího se oudu, na to wylezl ztuhlý jazyk z úst, oči wystoupily z důlků — obět ďábelskosti španielské wisela polo sedíc polo stojíc we skobách — mrtwola.

(Dokončení.)

Antonín Veranič, Dalmat.

(Dokončení.)

Po nawrácení swém obdržel r. 1569. arcibiskupstwi w Ostrihomě a stal se primasem, roku pak 1572. mistokrálém w Uhrách. Toho samého roku korunowal Rudolfa wyvodu Rakouského za krále Uherského. Řeč, při té příležitosti od něho samého držanou, wytiskl Rampazetto w Benátkách. Toho času vydal Seccervizius we Widni básně, mezi nimiž se od něho jeden chwalozpěw na Veraniče pod jménem Veranciusu nalezá, ku které sbírce množství německých básníků swé latinské básně přidalo.

Mezi tím mu mnozí wyteční mužové swá díla wěnowali. Ostatně wyšlo mnoho kněb jeho nákladem, neb byl velký přízniwec wěd. Nyní však chýlil se sklon žiwota jeho. Na sněmě prešowském padl do nemoci. Zpočátku dával se léčit, uznáwaje však marnost toho očekáwal smrt neohroženým duchem, umřel pak roku 1573. Wědy w něm velikou podporu, chudý lid dobrého otce, Uhry a celé křesťanstwo znamenitého státníka ztratily. Několik dní před umrtím swým obdržel list od Řehoře XIII., jenž ho pro velké zásluhy za kardinála powýšil. Michael Duborožki držel mu pohřební řeč, a tělo jeho bylo w chrámu swatého Mikuláše w Trnavě pochowáno. Náhrobek jeho zdobi krásný nápis.

Antonín Veranič byl hezkého zrostu, outlé pleti, otewřených a šlechetných tahů, přidlouhlého nosu, modrých očí, hnědých wousů, až na pás dosahujících. Prawi se, že se we swém mládí zamilowal, jak i z jeho básní wyswítá. K této tělesné kráse přidružila se velmi zajímavá wymluwnost, jenž mu u knížat a krásného pohlawi velikou přízeň získala. Weškeré chowání jeho swědčilo o tiché duši. Trpěliwost, s jakou se ke swému strýci Statileowi chowal, nezakládala se na politických záměrech, nýbrž w přirozené powaze jeho spočíwala. Statky a bohatwím nezpyšněl, nýbrž welikomyslným a dobrotiwým se ukázal. Velikou štědrotu oswědčil, an císaři Ferdinandowi 30.000 uherských zlatých darowal, jichž tento k wydržowání wojska použil, a sice w ten čas, když pokladnice jeho wyprázdňena byla. Po smrti Veraničowě museli všecko stříbro prodat, aby jeho dluhy zaprawili. W úkonech státních wtíp a hlubokého ducha na jewo dával; dle mínění jeho měli knížata křesťanská toliko w mocném spojení s Osmany wálčiti. Ač neustále rozličnými úkony zabawen, přece vždy zwláštňi lásku pro wědy jewil a jim prázdne a pokojné doby wěnowal. Pozůstalé rukopisy po něm jsou: 1. Vita Petri Berislavi. 2. Iter Buda Hadrianopolim. 3. De situ Moldaviæ. (Zlomek.) 4. De rebus gestis Joannis regis Hungariæ. (Dvě knihy.) De abitu Joannis regis Hungariæ. epistolæ ad Joannem Statilium Episcopum Transilvanum datæ, dum idem Statilius in Gallia oratorem ageret anno 1540. 6. Animadversiones in Pauli

Jovii historiam, ad ipsum Jovium. 7. De obsidione et interceptione Budæ; ad Petrum Petrovith. 8. Vita F. Georgii Utissenii. (Jen malý zlomek.) 9. Collectio antiquorum epigrammatum. 10. Multa ad historiam Hungaricam sui temporis. 11. Otia sive carmina.
Bedřich baron z Tunklů.

Zpomínky na staré časy.

(Dokončení.) Zwuky nejstaršího zvonu radonického (od roku 1512.) upomínají tedy osadníky na smutné časy králování Wladislawa Polského (syna Polského krále Kazimíra), kterýžto po smrti slavného Jiřího Poděbradského od stawů českých za krále zvolen. Byliť to časové nešťastných různic mezi katolíky a kališníky a krvavých rozbrojů mezi zbujnělým państwem s jedné a hříšně utiskovaným měšťanstvem a selským lidem s druhé strany, kterýchžto dobrý sice ale slabý Wladislaw uspokojiti nemohá, na ujmu země a národu českého raději wuherském Budíně nežli w Praze se zdržoval.

Zvon od r. 1574. zaznívá již vážněji a pokojněji, nebo zwukové jeho jsou ozvěna z posledních dob panování milovaného císaře a krále Maxmiliána II. z domu Rakouského, kterýžto moudrý vladař, swobodu w náboženství prohlásiv, jak ku katolíkům tak i k nekatolíkům stejně laskavým a spravedlivým se proukazoval, tak že království české pod jeho žezlem stálého swatého míru požívalo. Syn jeho, císař a král Rudolf II., který r. 1576. na trůn dosedl, zvolil sobě již od časů Wladislawa Polského opuštěnou Prahu za stálé sídlo, a za něho zkvetl zlatý věk české řeči, vlastenskému umění, řemeslům a vědomostem. Bylť Rudolf druhým Karlem IV. národu českému. Za jeho požehnaného panování užívalo se jazyka českého jak w nižších i vyšších ouředech, tak w nižších i vyšších školách; učenost a vzdělanost rozmáhaly se bez všelikých překážek, které jim cizí jazyk obyčejně w cestu klade; wznešení nepohrdali sprostými, poněwadž je stejná řeč k srdci jejich poutala, ouředníci nemohli poddané swými písemnostmi klamati, poněwadž jim tito rozuměli; poddaní chowali w srdcích swých důvěru a lásku ke swým vrchnostem a představeným, s nimižto w každé záležitosti bez tlumočníka mluvití mohli; nebylo odporných sobě stran, nebylo různění síly národní, ale všecko pracovalo k jednomu cíli, k dosažení obecného dobrého, a z té příčiny kwetlo také w zemi štěstí a boží požehnání, jehož nejvyšší i nejnížší oučastným se stal. Proto zůstane památka Rudolfa krále věčně u wděčné paměti národu českého.

Zwukové zvonu od r. 1665. jsou již ohlas ze časů císaře Leopolda I., za něhož mnoho německých, wlašských i francouzských rodin zemi českou zaplavilo a w ní se usadilo, od nichžto pak ubohý lid selský tak welice sužován a utiskován byl, že se r. 1680. břemena swého mocí sprostiti chtěl.

A takto připomínají nám žalostné zwuky nejstaršího zvonu našeho a zwuky nejnovějšího zvonu někdejší welmi smutné doby vlasti; toliko zvon prostřední jest nám drahou památkou panownické lásky k národu a blahoplodné spravedlnosti.
B. Jablonský.

D o p i s.

Z Nové Cerekwe.

Zdejší páni diwadelní ochotníci nám 5. Dubna výbornou večerní zábavu připravili. Provozowali totiž k jistému dobročinnému účelu Štěpánkovu weselohru: „Čtyři strážé na jednom stanovišti“, a představení toto se jim dobře podařilo. Wedením horlivého pana učitele Františka Mareše se asi třicet hudebníků z okolí shromáždilo, pro-

vozující zdařile několik ouvertur, a mimo to zpíwal se český sbor od Maška. Dále následowala německá weselohra: „Die hübsche Pugsmaferin“, w nížto Stolperfuß swůj úkol přiměřeně wywedl. Ale zvláštní lahůdka nám podal pan Wolfgang Wiedemann, absolwowaný konserwatorista pražský, který we swém na violonu provozovaném koncertu weškeré hudby milowné obecnostwo okouzliw. co zdaturý wyučeneo české hudební školy se osvědčil a ze swého nástroje tak lahodné a srdce dojmající zwuky wyloudil, že všecký znatele hudby swým mistrným přednesem přerokošně bawil. Od něho lze mnoho očekáwati, bude-li w umění swém bedlivě pokračowati. — Pochwala budíž všem vlastním, jenž tak horlivě dobrou věc podporují!
Ant. Pacowský.

Slowanské zpráwy.

* W nowinách chorwatsko-slawonsko-dalmatských wysána jest dle nařízení sněmu roku 1845. odměna za nejlepší dramatické hry ilirské w následujících člancích:

1. Každý se o tu odměnu ucházeti může, buď narozen aneb přebýwající kdekoliw; jenom jazyka ilirského mocen owšem býti musí.

2. Předmět jest vůli spisowatelowě zůstawen.

3. Twárnost díla musí býti dramatická, prosou aneb weršem.

4. Každý spisowatel ať swé dílo cizí rukou opsati, čísly na stránkách opatřiti a swázati dá. K rukopisu nesmí býti připsáno jméno spisowatelow, alebrž nějaké heslo; pak musí k tomu rukopis přiložena býti cedulka zapečetěná, w níž jméno spisowatelow zapsáno jest, nawrch pak místo nápisu heslo touž rukou psané jako w rukopise.

5. Takto připravená díla mají se nejpozději do prvního Dubna r. 1845. pod nápisem wysoce urozeného hraběte Otty Sermaye, přednosty výboru k tomu oučelu woleného, zaslati; takovým však způsobem, by jméno spisowatelow při tom na jawo nepřišlo.

6. Dílo, které určený výbor za nejlepší uzná, dostane náhradu 120 zl. str., druhé 100 zl., třetí 60 zl. Dílo čtvrté weřejně bude pochwáleno a může se budoucně o náhradu ucházeti.

7. Náhrada dostawší rukopisy odewzdají se chorwatsko-slawonskému národnímu Museum, jestli se takowé do té doby s powolením nejmlostiwějšího zeměpána zřídí; však majetnost rukopisů zůstane spisowatelům, kteří pak díla swá buď prodati buď k užitku swému do tisku dátí mohou.

8. Rukopisy neodměněné wrátí se spisowatelům. —

Sláva buď stawům chorwatským a slawonským, jenžto na sněmém zemském o dušewní pokroky lidu swého tak welikomyslně pečowali! Diwadlo národní jest opravdu nejkrásnější škola vzdělanosti a cnosti. Jinak owšem to wypadá, kde diwadlo jenom částce obecnostwa zábawu, schůzku, klewety, kejky a podíwanou poskytuje. Takowé diwadlo nesměruje k blahu národu, alebrž ku snižení. Připomenutí též musíme, že swrchu psané náhrady každoročně se vyplácti budou, ano se budoucně i zwýši. Kojíme se tedy blahou nadějí, že tím podnětem dramatická musa tak chwalné pěstovaná w literatuře ilirské hojně a wzácné plody podá.

* Příklad wysoce welebných pp. biskupů J. Schrotta a J. Haulika i jiné vlastence k podobné štědrosti pobídnul, že též swé akcie na národní dům w Záhřebě tomu blahodátnému ústawu darowali. Jedna akcie stojí 25 zl. str.; a kromě dríwe řečených páňů biskupů (o nichž tyto listy se již zmínily) následující pánowé rovně vlastenecky jednali: P. Eduard Zdenčaj 4 akcie, p. Drahotín Zengeval 1 akci, p. Antonín Kukuljevič 1 akci, p. Kazimír Jelačić 1 akci, p. Ladislaw Jelačić 1 ak-

ci, p. Ivan Kukušjevič 1 akcii; dohromady 9 akcií čili 225 zl. stří. (posud tedy oubnrem darováno 5275 zl. stří.)

* Wysoce welebný pan biskup Záhřebský Jiří Hau-lik, otcowským duchem o své owčičky pečující pastýř, k založení národních škol w městě Perlaqu 400 zl. stří. wěnowal, welebný pan kanowník a arcijáhen Jan Vahtarič 100 zl. stří.

* W Záhřebě wyšel třetí swazek spisů pro mládež, obsahující powídku: Milutin dle Kr. Šmida vzdělanou. Cena 12 kr. stří.

Trestu hodná rozpustilost.

Opustiw mlčící „w jutřním spaní“ Prahu kráčím podle „kúřící se w ranej páře“ Wltawy do sewerních krajů, abych pohybowáním se we welebném chrámu přírody, ze spánku zimního se probuzující, na těle i na mysli okrál. „Ticho vše, tichůnko.“ Sotwa ale králowna nebes zářící twář swou od východu byla okázala, již ji tisícero libozvucných hlasů štěbetawých skřiwánků wítá. Neobyčejně dojat líbezností přírody kráčím dále, weškerou duší naslouchaje tomuto koncertu, při němž že pěwci nebesští vstupného newybírají, i král i žebrák obweselowati se smí. Awšak nenadále mně, přicházejícímu tam, kde Labe Wltawu pije, několik ran z ručnic city i myšlénky tyto zaplaší. Co to as za drawce, na nějž se smrtící olovo z ohnivých tlam metá? — myslím sobě, a sotwa awěřím zrakům swým, spatře několik již dosti dospělých mladíků, aniž obklopeni houfem psů střílejí na skřiwany. — Wyzrazuješ to neněznou (neřku-li nelidskou) mysl toho, komu lze k obweselení mysli proléwati newinnou krew líbezných těchto i zákonem chráněných jarních zpěwců. Kouba.

S m ě s.

Obřady při pohřbu u Morlachůw. Nežli se tělo zemřelého z domu wynese, obklopí je celá rodina a ňotně je opláče. Jak mile kněz pro ně přijde, dá se všechno ještě jednou do hrozného bédowání. Na to se každý k zemřelému nakloní a wselicos mu do ucha šeptá, co na onom světě wyříditi má. Po těchto obřadech jej bílým šatem přikryjou a do kostela donesou, kdežto kwilící ženy a přítelkyně zemřelého pohřební písně odzpěwují. Když ho pochovali, wrátí se celý zástup sknězem přímo do domu, odkud zemřelý wynešen byl, načež se ňotně hoduje, při které příležitosti wíno a modlitby podivným způsobem se střídají. Na znamení smutku nosí mužowé neoholené brady a na hlavě čapku hnědofialowé barwy. Ženy si owážou hlavy černým aneb modrým šátkem a potáhnou všechno, co na nich čerweného jest, černým šatem. Rok po smrti nawštěwují Morlachyně hrob zemřelého, kdežto jej oplakáwají a na hrob wonáwé kwítí sypou. Stalo-li se ale, že nemohly přijít, omlouwají se při příští nawštěwě u zesnulého; mluví jako k žiwému a oznámí mu, z jaké příčiny nemohly přijít. Často se ho tážou, jak to wyhlíží na onom světě, a mnoho jiných otázek mu dáwají. Wšecko to wyprawují plačtíwým, odměřeným hlasem. Někdy je i díwky chtiwe, aby se těmto wěcem přiučily, k hrobu zemřelého doprowážejí.

B. b. z T.

Kdy Bůh svět stwořil, po dlouhý čas žádný s jistotou newěděl, až to jeden učený pan professor w Gere jménem Hogel we swých „Manductio ad historiam universalem Lips. 1712. na stránce 32. powěděl, že Bůh svět stwořil roku 1. dne 26. Září. — Kam učenost nesáhá!

První wystoupení tenoristy. Před třiceti lety nacházela se w Bergamě dosti prostřední opera, při které wšak náhodou někteří wyborní choristé se nacházeli. Z jejich sboru

wyšlo několik slavných zpěwců, hudebníků i skladatelů hudebních, jako Dorzelli, Bianchi, Mori, Dolci. Mezi jinými nacházel se tam též jistý chudý, welmi skromný a wšude oblíbený krejčí, který pro podporowání owdowělé matky své w choru zpíwal. Jednoho dne přišel k známému zpěwáku Nozarimu, aby mu wzal mřu na kabát. Nozari měřil ho okem a prawil: „Jak se mi zdá, znám tě již odněkud, můj milý.“ — „Může být, snad mne pán widěl w diwadle, kde w choru zpíwám.“ — „A máš dobrý hlas?“ — „Ne zwlastní, sotwa dosáhnú do g.“ — „Zkusme toho, přezpíwej mi škalu.“ — Chorista poslechl, leč přijda ku g stál bez dechu. — „Ber a.“ — „Nemohu.“ — „Ber a, powídám ti, anebo...“ — „A... a... a.“ — „Teď wezmi h.“ — „Ale pane...“ — „Wezmi h, nebo jako že...“ — „A... h... a... h... c.“ — „Nuže, nepowídal jsem ti!“ zwolal Nozari wítězoslawně. „A teď, příteli, dobře sobě pamatuj, co ti powídám: budeš-li pilný, staneš se prvním wlským tenoristou.“ — A Nozari měl prawdu; chudý chorista, který staré kabáty spravowal, je dnes pánem milionů, i nazývá se — Rubini.

Welmoži turečti a wysoce postaweni mužowé na wětším díle z nízkého rodu pocházejí. Achmet paša, zrádný kommandant loďstwa, byl nejdříve šewcem a potom weslařem; wrchník dělostřelstwa, Bey čili kníže jmenowaný, byl dříve sedlářským tovaryšem; z černocho wykleštěnce, jakého i Turci nenáwidí, stal se generál jezdecktw. Halil paša, šwagr sultánůw, byl dříve otrokem starého Chosrewa, který zas bradoholice byl. Z mužského haremu Chosrewowa 38 kwětoucích mladíků na pašy powýšeno jest a skoro u wšech tržní cena jejich udati by se mohla!

—ský.

Prawdívá anekdota. W jisté společnosti se mluwilo o rozličných družích wina, až se i na šampaňské přišlo, které se tak daleko rozeslá. Jistý hospodářský ouředník, chtě swou zeměpisnou učenost na jewo dáti, doložil konečně: „Nemohu pochopiti, jak se tak mnoho šampaňského wina prodáwati může, kdežto Šampa, kde se druh tento rodí, tak malý ostrow jest?“

Lola Montez, jak některé časopisy opětně twrdí, je prý w skutku rodem z Irska, jmenowitě prý dcera jistého plukowníka Craigie. Bywši prowádna za jistého pana Jameda we wyhodní Indii musela prý po smrti swého manžela outočiště své wzíti k diwadlu. Tomu ona wšak weřejně odpírá, udáwajíc, že její matka teprw co wdowa po jejím otci wdala se za irského šlechtice.

O p r a w a.

Newím, jak lehce anebo těžce to šlo, přesadit pomoci pera celý Stubenbach i s chrámem, s farou, se školou a s hospodou na jiné vzdálené místo. Stalo se to we Wčele w článku: „České sklo“, že jej spisatel z Prachynského kraje do Klatowského přenesl, a sice až k Domažlicům, t. j. hned 10 hodin daleko. Budou se Domažličti diwit, že pojednou mají hotové hutě w sousedstw. Počet pak hutí sklowých nedá se určit ani na pět let, poněwadž zanikají jiné a jiné zase wznikají bez ohledu na stejný počet.

J. Kunkowický.

N á w ě š t í.

Dne 22. Dubna (w deset hodin zrána) na Zofině dokončí se jednání roční schůzky Jednoty průmyslní. Bude se woliti hlavní ředitel Jednoty a rokowati o návrhu pana hraběte Františka Thuna (syna), týkajíc se změny statut. Hlavní ředitelstwo Jednoty průmyslní.

Číslo 47.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém ryjaku pod podlouhým č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

20. Dubna
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlarsích třikráte za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Budičky.

9.

Pán-li prawdy swou cirkwičku
Někde sobě upravil,
Tamť i otec lži světničku
Rád by sobě přistawil.

I zwe druhy ku pomoci,
Snáší kámen, dřevo, kow,
Nejprw jen provádí w noci,
Pak i w bílý den swůj low.

Dílo roste... než twé jméno
Wěcnou hanbou buď ztíženo,
Zbabělče, jenž wědy braň
Drže sbíráš klamu daň!

10.

Již widím tě w horkém boji
Proti škůdců přepychu,
Reku Páně w skvělé zbroji,
Přáti sobě oddychu.

Nedli čiši ke rtům dáti,
W nížto rajske rosý dar
Wěrná ti podává máti
Na konečný wrahů zmar.

Tak posílen w boji dále
K předu krácej, neustále
Tiskna wraha od dveří—
Zhoubno, brachu, příměří.

11.

Kdy statečným u zápasu
Wrah nucen byl k outěku:
Sbírá sebe horších časů
W přezalostném nářeku.

W čele pak nowého pluku
Znowa swírá týn a hrad,
W blahoplodném kde souzwuku
Zkwitá prawdy, cnosti sad.

Kdož ty hradby pak ochrání,
Po prwním-li bojowání
Sláwou wítězství se zpil
A hned zbraň rek odložil?

12.

„Nač ty snahy, smutné twáře,
Nač ten boj a proudy slz?

Dokud wěku skwi se záře,
Směle wtrhni w plesu twrz.“

„Až po kraj naplň si čiši,
Růžemi se korunuj,
Zejtra snad je hrob twou říši,
Cos užil, jen zisk je twůj.“

Ach, ty růže!... Či nekryje
W nich se wěčný čerw a zmije?
Kdež ta číše prázdna muk?
Znám sireny luzný zwuk.

O d p l a t a.

(Dokončení.)

„Poslední wzdechnutí!“ prawil kat neobyčejně
slawným hlasem.

Zwonek zawzněl silně a rychle z hořejšího skle-
pení, brzo na to bylo slyšet rychlé kroky mnoha sem
pádících lidí, a: „Zadrž, pro lásku boží, zadrž!“
bylo poznati zděšený hlas soudcůw, dona Penafila.
I wrazil do sklepení a za nim několik vysokých
wojenských důstojníků, mezi nimi také tajemník mí-
stokrále.

Mlčky okázal wrchní alguazil na mrtwolu.
Soudce uskočil několik kroků zpátky, důstojníci se
zarazili a jejich zraky utkwěly s nejwětší trpkostí
na tajemníku, který pohlédna na mrtwolu se zachwěl
a zhlédna jizlivé zraky důstojníků zblednul.

„Deset těch nejlepších důstojníků nás stojí smrt
tohoto jinocha,“ prawil jeden z důstojníků, „a wy,
don Ruy Gomeze,“ obrátil se k tajemníkowi, „jste
toho příčinou. Ale u swaté Panny milosti slibuji, že
to nezapomeneme wám, ani tomu gavachu * nahoře!“

„To je buřictwí!“ zwolal tajemník, „hana Jeho
Excellenci nejmilostiwějšího místokrále, jenžto jest
zástupníkem Jeho kráľowské Majestátnosti! Já wás
zabawuju, plukowniku San Ildefonso, pro zradu Ma-
jestátu!“

Ona slowa by owšem i toho nejšlechtetnějšího
Kreola w ruce katowy byla vydala a zabawení jeho

* Gavacho — wěrolomná opice. Přezdíwka Francou-
zům daná. Přezdíwali též tak don Vanegasu, místokráli
mexickému, že francouzské způsoby následowal.

by se bez odporu bylo stalo; ale zde stáli Španielé, spolukrálové Mexika.

„Hanebný pse!“ pravil plukovník s newyslovným pohrdáním ve hlase a obličej, i sáhnul na rukověť meče. Příklad jeho následovali důstojníci druzí. Tajemník zbledl co stěna.

„Señori, señori!“ volal soudce, „nechte hádky a stihejte raději Vincente Guerera — Madre de Dios! on je w Mexice! Zimnice buřictví lomcuje Mexikem, a důstojníci Jeho Majestátnosti hádají se spolu!“

„Prawda!“ zvolal plukovník s důstojníky ze sklepení ubíhaje. Wíření bubnů se rozléhalo po ulici a na předměstí hrčely rány malé zbraně.

„Neslýchané, totě neslýchané!“ wstoupil soudcůw písař don Ferro do sklepení. „Zrowna když kamarádi don Garciovi štěstí přáli k jeho bohactví a že mu newěsta jeho tak brzo umřela, přepadne ten zákeřník Guerero dům jeho, u prostřed města, takorka před nosem Jeho Excellenci —“

„A don Garcia a deset důstojníků jsou chyceni, mezi nimi major Arias!“ křižoval se soudce.

„A ten buřič Galeana se nehrozí střeleti na vojsko Jeho Majestátnosti!“ doložil don Ferro.

„Ach, oni již neuvidí krásné Mexiko!“ zvolal don Penafil.

Několik silných ran z kusu zahučelo a otrásl o i poněkud sklepením.

„To je marné, všechno marné!“ pravil don Ferro. „Guerero je dávno w bezpečí.“ —

A tak bylo w skutku. Již se začalo dniti a to tak rychle, že sotwa přechodu od noci ke dnu rozeznati bylo.

Po silnici k Ajotle táhly se dva voje w neustálém boji dále od Mexika. První woj bylo lehce poznati co patrioty, druhý co Španiely. Pět set dobře ozbrojených a wycvičených mužů bylo jádro vojska patriotů, na něžto španielští dva plukové nejvíce doráželi, neboť we středu oněch nacházeli se zajati.

„Ku předu, ku předu, outokem!“ volal plukovník Ildefonso, Španiely k outoku poháněje. A patrioti zastavili, na koni bystrém projel Vincente Guerero, posud we swém otrhaném plášťku, řady jejich, a když se Španielé až na ránu přiblížili, zahoukly jedním rázem ručnice patriotů a celé řady Španielů klesaly k zemi. Hejna Indianů, Mulatů a Zambů obíhala obě křídla Španielů, a s křikem: „Smrt Gachupinům! Pryč s Pannou milosti!“ wrhli se w řady jejich, že títo w outěku za druhým we čtwerhran staveným plukem outočistě hledali. Indiani, dlouhými jen nožmi a kyjemi ozbrojeni, museli ustoupiti, a patrioti táhli dále k horám, „Viva Vincente Guerero!“ vítězně prowolávající.

Již se neosmělili Španielé hnáti outokem a jen zdaleka následovali patrioty. Na vysokém návrší zastavili se títo, a najednou rozstoupily se řady jejich, a Španielé viděli z dolejška dewět dů-

stojníků swých na širokých wětwich tamarindowého stromu se klátit. Poručík Garcia byl ale ku kmenu pozdvižen a ruce jeho ke stromu přibity; jeho křik pronikal daleko krajinu, ale pomstychtíwí patrioti neměli žádného utrpení s ním, i přitlačili hlavu jeho ke stromu a přibili ji k němu tlustým hřebem, tak že mozek daleko vystříknul.

„Tak se mstí Vincente Guerero!“ zvolal tento mocně, že i Španielé slova jeho slyšeli. „Kdybych byl měl jen čtyry tisíce ručnic místo pěti set,“ obrátil se pak ku swému brigádníku Bravowi, „nehnul bych se byl více z Mexika. „Don Jose Hernandez!“ pravil pak k tomuto, jehož posud Indiani mezi sebou wlekli, „wás dávám w moc don Galeanowi!“

Galeana obrátil se k jinochu, plíwnul po něm a kynul aby ho pustili.

W tom hnali rozdráždění Španielé znova outokem, ručnice jejich zahoukly, a první, jenž klesl, byl Jose Hernandez.

Patrioti ale táhli se nyní bez odporu zpět, ponechajíce Španielům místo, aby se učili, jaká odplata očekává ukrutnost jejich.

Listy učitelům českým.

16. Filčík co štěpař a wčelař, jeho přirodopis.

Dříve než k tomu přijdu, abych powěděl, jak Filčík štěparství a wčelarství své zawáděl, zmíním se o potřebnosti obou předmětů pro mládež a člověka dospělého vůbec. Známo jest, že w každé osadě, w každém městečku a městě jakýsi zvláštní mrav panuje, t. j. zvláštní způsob pospolitého chování se; tu je widěti wlidnost a tam opět zpurnost, zde veselou prostodárcečnost a onde potatelnou pokukawost; též i na mládeži je cosi takového pozorowati, někde dítky příchozího způsobně pozdravují a jiade uprchnou aneb se usklebí. Z toho všeho jest nám na učitele uzavříti, jak mile do osady wstoupíme; nebo duch ten vychází ze školy. Ale nejen ze wnitřního uzpůsobení osadníků, nýbrž i ze zewnějška osady samé lze uzavříti, jaký jest učitel. Jsou w Čechách osady, jenž cestujícího zdaleka již k sobě wábí swými zelenými košatými stromy, swými alejemi, zahradami a wčelovým bzucením; jsou opět osady časem w dosti ourodných krajích položené, jenž zasmušené jako na cestowatele hledí jako jejich obyvatelé, bez stromů a zahrad, s nuzně zalepenými okny, s roztrhanými ploty atd. Odkud ten rozdíl? Podívej se, milý cestowatele, do školy tu a tam, a uhlídáš příčinu. — Než nejen okrášlení osad a zdárného vyrazení přináší pěstování stromů a wčel, nýbrž i peněžitý užitek. Má-li se však na výhody takové dbáti, musí se w mladosti hned chuť a láska k zaměstnání tomu wstřípiti; nebo čemu se Honzik nenaucí, to Honza nepochopí. U mládeže však školní přináší cwičení w štěparství a wčelarství ještě jinou a mnohem důležitější výhodu. Zmínil jsem se totiž již w prvnějších listech, jaký význam u wychování má tak nazwaný tělocwik, a že nynější wěk pomalu již poznává, že škola má dělati ze žáků lidi na duchu a na těle čilé, a nikoli přemrštně swatoušky anebo jiné mudrlanty; a hle, k tomuto tělocwiku zdá se mi že co přechod slouží cwičení w štěparství a wčelarství, zvlášť kdyby se k tomu i lesnictví připojilo a vůbec hospodářství důmyslné; při tom nemluwím o výhodách, jenž by wplynuly z toho, že by si žákové mnohé pro život potřebné obraty oswojili, anebo z toho, že by učitel při zahradnických pracích anebo kdyby si s nimi do lesa wy-

běhl neb do pole, příležitost našel žáky i w mrawním ohledu poučiti. A však potřebu ewičení takowého uznává dobře i naše zemské wysoce slawné řízení, jelikož od 1. Kwětna 1829. číslem 18.253 nařizuje, aby každý učitel, pomocník a školní čekanec, jestli se stromy zacházeti ještě neumí, u některého zahradníka neb štěpaře w štěparství se cwičil.

Filčík vyučował štěparství teprw w posledních čtyrech letech swého učitelství, což owšem nový důkaz jest jeho stálého pokračování. On nenáviděl wšelikou utkwělost w učitelství a pohodlný šlendrian, a proto rok za rokem buď nové předměty k swému vyučování přidával, buď ten neb onen předmět zvláštním způsobem každoročně wytknul, čím se stalo, že děcko, jenž w pátém roce do první třídy přišlo a zde rok neb dvě léta pobylo, napotom w druhé třídě až do wyjití určitých let vždy potřebné wšestrannosti u vzdělání dosáhlo. * (Tak za mého pobytu we Filčíkově škole přibýly nejdříve písemnosti, potom přírodopis a dílem zeměpis; při tom se w jednom roce zvlášť dobropis wytknul, jindy počty a zpěw, dle návodu z Mrawného kalendáře.) Takovým způsobem přibýlo r. 1833. i štěparství; k čemuž když konečně i wčelarství se přičinilo, stalo se, že hudba, které Filčík dříve nad míru howil, dílem ustoupiti musela předmětům novým. A to se dle zdání mého dobře stalo.

Jak Filčík k štěparské škole přišel, již jsem podotknul. Obdržel totiž od pana biskupa zpustlý pahrbek, který si zkopal a w krásnou rowinu jej obrátiv k biskupské štěpnici připojil, jenžto se nyní téměř celá obrátila we školku. Zde tedy první rok jádérka sázal a půdu vzdělával, při čemž mu owšem i žáci nápomocni byli. Na druhý rok již zde rouby štěpowati, stromky očkowati a kopulowati učil, při tom se tráwa plela, záhonky okopávaly a jádérka sázela. Byla to wěru radost podíwati se na hemžící se množství žáků a začek, jenž ozbrojeni jsou motýčkami, hračkami atd. tu a tam po zahradě rozestaveni pracující buď zpíwali buď w jednotlivých skupeních pilně pozorowali a sami zkoušeli, jak se má kůra rozříznouti při očkování nejdříve na přič a pak kolmo. U prostřed tohoto weseleho národku wykračował si pan učitel co malý král; wšude rownal, poučował, napomínal. Welmi nerády odebíraly se dítky od tohoto duši a tělo ostřícho zaměstnání; mnozí zde zůstali i po určitých hodinách ewičíce se anebo panu učiteli w tom neb onom pomáhajíce; až konečně paní učitelowá do zahrady přišla a každému skywu chleba máslem namazala, po čemž si ještě jednou zazpíwali a pak se domů odebrali. Držely se též mnohé slawnosti we škole. Jedna byla také hroznová; nebo hrozny, jenž se po zdech we školce pnuly, náležely owšem žákům. Kdo by odepřiti chtěl takowému počínání blahodějny wliw na mládež? Jak ale počínání to Chrast okrášlilo, pozná každý příchozí. **

Mimo štěparství zabýwal se Filčík i wčelarstwím. Wčelnice nacházela se hned u štěpnice. Potřebné wčelarské theorii vyučował w běhu zimním; w letě se již po

prakticku wčelarství provozowalo. K tomu cíli byla wčelnice tak urownána, že lze bylo počínání wčel skrze skl w oulech pozorowati; tu bylo i widěti mnohé potřebné nástroje k rozličným wčelarským operacím, na mnoze i vlastní wynálezy Filčíkowsy; kolem však wčelnice se whodné byliny wysazowaly, jenž směřowaly k wynosu wčelarskému. Ano i hedbáwnictwí zamýšlel Filčík w Chraсті zawěstí; proto hojně moruše we škole wedl a též bource hedbáwní si zaopatřil, jež on pěstowal we škole již za příčinou vyučování přírodopisného. Nezdá se však, že s tím dobře pochodil.

Přírodopisu vyučował F. nejen we škole, ale wšude, kde se mu wůbec wyskytla příležitost, učiniti pozorny žáky swé na tu neb onu bylinu, na kámen, na zvíře. Zvlášť domácí zvířátka a zvířata rád popisowal, o čemž i w Příteli mládeže častěji promluwil; o cizokrajných nerostech a bylinách však přednášiwal jen tenkrát zewrubněji, když náhodou exemplár pohotowě měl; při čemž pak jeden žák popis četl a jiný popsane vlastnosti na věci wyhledával. Jeho přírodopis ale, jak se již podotklo, nedošel zaslouženého uznání. Wytýkalo se mu to a ono, že prý prameny neudal, rytiny že špatné, ba že i latinská jména w záworách leckdes chybná jsou; nebyl owšem F. dobrý latinář, za to ale tím lepší učitel; než připadlo mi při námítce této, že by to byl F. zajisté daleko přiwedl, kdyby byl při swé znamenité horliwosti potřebná studia z mládí podnikal, nebo wšemu nelze člověku učiti se sám ze sebe.

Národní powěry w Čechách.

Pytláci prý mohou myslivce lehkým způsobem zkazit. Pytlák uržene proutek z wrby a řekne: „Já si řezu tebe k swé potřebě.“ Když je myslivec na čekání, udělá na proutku uzel, a dřív než hluk z rány wystřelené od myslivce utichne, musí zatažen býti. Takovým zp. myslivec zkažen.

Pytlák se může na 24 hodin oprawit. Na sw. Křtitele, dřív než slunce wyjde, najde smrkowou šišku, která roste wzhůru; tu utrhe a usuší. Semena se wyklepají. Chce-li jít do lesa něco zastřelit, wezme jedno semeno a před východem slunce, dřív než něco požíwal, takové spolknout musí. Do západu slunce aneb až do určité hodiny mu žádná rána neuškodí.

Na den toho samého swatého před východem slunce chodí pytláci na werbinku a brotan. Ten, který ty dvě byliny trhá, musí být nahý. Doma je uwarí w octě a pušku tím wymeje, z kteréž pak wšechno zastřelí a ničehož se nechýbí.

Také umějí pytláci udělat, aby je myslivec neuhlídál, a třebas by wedle něho wystřelili. Myslivce zwěr zabitou spatří a ránu také zaslechne, ale pytláka neuhlídá. Uržene totiž pytlák nějakému hadu hlavu, dá ji do hrnčeka, načež jej papírem přikryje a do mraweniště postawí. Mrawenci ožerou wšechno maso, tak že holá kost zůstane. Na zelený čtvrtek wezme zrno zeleného hrachu, a když začnou na ten den ceremonie, wstrčí je do prawého oka té hlavy. Na velký pátek w ten samý čas se wezme druhé zrno a zastrčí se do lewého oka. Na bílou sobotu se wezme konečně třetí zrno a také w ten samý čas se do úst zastrčí. Když pak se podruhé na wzkršení zwoní, wezme se ta hlawa a zakope se na nějaké odlehle místo, kde by žádného ourazu newzala, a ohradí se kamením. Ze zrn hrachowých wyrostou pruty. Z očí se mohou dohromady seřtkat a proplést, z úst však musí sám pro sebe wyrůst. Když hrach uzraje, oddělí se zrna z každého oka a z úst zvlášť a z hrachowin se udělá weneček. Když jde pytlák na čekání, wezme weneček na hlavu pod klobouk aneb čepici a jedno zrno wyrostlé z úst do huby wezme, načež

* Wěc tato widí se býti proto powšironutí hodna, poněwadž w našich národních školách žáci druhé třídy skrze 4—5 let vždy jedno a to samé učení poslouchají, při čemž bystré hlavy ochábnou a zlenoší a slabé hlavy nepokročí, nemohouce totiž porozuměti tomu, co pozornost starších žáků wíže.

** Přál bych, kdyby nám někdo z Chraсті powěděl, mnoho-li stromků se již z Filčíkowsy školky wysázelo a mnoho-li to na důchodu průměrně již wynáší anebo wynášeti bude. W Chraсті lípí na každém místku strom; i ze hřbitowa, kde Filčík odpočíwá, stala se weselá zahrada, jsouc wysázena stromy planými.

si sedne na hráz aneb na nějaký pařez, a všechna zvířata sama naproti přijde a on se stane newiditelným.

Když má cihlař uděláno, zhasne mu v peci pojednou všechnen oheň. On si však může následujícím způsobem pomoci. Buď naleje mezi uhaslé uhlí nové vody, musel by pak být první, který ji nabral, aneb zpáteční vody, aneb vody ze studánky, když v ní slunce své paprsky ztápí.

Má-li děvče uděláno, pomůže si takto. Vyjde zrána do zahrady pod wišňowku a zatřeše, tak aby na ni rosa padala.

Na štědrý večír házejí děvčata rybí kosti do kurníka, načež jedna na dwířka zaklepá. Ozve-li se slepice, dostane mládence, kohout-li, wdowce.

Na den sv. Jana Křtitele před východem slunce trhá ten, kdo si chce některé děvče naklonit, stříbrník. Stříbrník se skrájí, jedno vejce se s ním smíchá, načež se to na másle usmaží. To vše se musí před východem slunce stát. Když to trochu powychladlo, dá se to děvčeti k jídlu. Jak mile to děvče snědlo, hned samo za mužským chodí.

Dá-li hoch krev z netopýra do piwa a podá to děvčeti k vypití, též je k sobě nakloní. Mat. Čermák.

Literatura.

Časopis českého Museum. 1847. Swazek IV.

Swazek tento vyznačuje se obzvláštní rozmanitostí. *Procházky w oboru mystiky, romantiky a bájení* od K. Sabiny (pokračování) svědčí o pilném studium. — *Horopis české země* od Jana Krějčího, jehož dokončení w budoucím swazku následovati bude, jest pěkný příspěvek k zeměpisu vlastenskému. — Tomkův článek: *Paměti kollegiatů kolleje Karlovy* (dokončení též we swazku budoucím) poskytuje velmi zajímavý náhled do života starodávních mistrů učení pražského. — Nejdůležitější však ze všech článků jest Petřinowo *popsání* uspořádaného od něho *magneto-elektrického stroje spolu s theorii jeho*, již proto pozorů hodné, jelikož, pokud nám známo, jest to první původní příspěvek literatury české k vědě přírodnické, an vše, co až posud u nás o přírodnictví psáno, náleží pouze mezi kompilace. Zde ale vystupuje p. Petřina s náležením novým, velmi šťastným — an, jak jsme doslechli, jeho stroje elektro-magnetického s velikým prospěchem při léčení se užívá —, a ponejprw jej w jazyku českém uweřejňuje. Jsmef přesvědčení, že p. Petřinowi zajisté tím slávy neubude, když cizinci budou se muset učit kontrukci jeho z popisu českého, kdežto až posud naši zvykli byli, o věcech, které se přísných věd týkali, zapracice materštinu svou w němčině psati. Daltě p. Petřina příklad následování hodný, kterýmžto literatura naše vykroče z důležitosti pouze národní wstoupila w okres důležitosti všeewropské. K ní tomu přidány jsou náležité výkresy. — *Starý řád duchodenského počtu*, pak *zachowací listy z mětů města Poličky od léta 1525—1669*, onen od Fr. Špatného, tyto od Justina Michla sdělené, jsou pěkné příspěvky ke sbírce starých listin. — Od redaktora nacházíme články dva, oba obsahem svým velmi zajímavé, a sice: *Slowanské starožitnosti w Sewerním Německu*, čtené we shromáždění historické sekci král. české nauk dne 1. Dubna b. r., w kterémž mezi jiným ukazuje se i veliká příbuznost obřadů bohoslužebních i vůbec způsobu náboženství mezi dávnými pohanskými národy střední a sewerní Ewropy; pak: *Literní zprávy a rozmanitosti*, a sice 1. O ossetinské mluwnici Šjogrenowě. 2. O Samojedech, 3. O starodávním básnictví Rusůw, 4. O Pogodinowých začátcích historie ruské a porownání této s dějepisem západní Ewropy, konečně 5. O starožitnostech

města Kerče w Rusích. — Pak následují obyčejné *zprávy o českém Museum a české Matici*, ku kterážto poslední sešlo se dle výkazu w měsíci Březnu 759 zl. str., a na konec oznámení nových knih.

Spolu s tímto swazkem Masejníka vydávají se od Matice Shakespearowa truchlohra *Romeo a Julie*, přeložená od Fr. Douchy, a Klácelowa *Dobrowěda*.

Pautník. Druhý ročník, sw. 4.

Obsah: 1. *Widění, c. kr. hlawní a sídelní město.* (Pokračování.) W této části opisují se z pamětihodných stavení chrámové. Při wyprawování o stawbě chrámu swato-Štěpánského nacházejí se důležité poukázky na vysoký stupeň, jakého wýtworkná umění we středním věku we vlasti naší dosáhla, která do celé Ewropy umělce své rozesílala. 2. *Zápisky cestujícího po Slowensku* a 3. *Procházky od Labe ke Mži*, tyto poslední od W. R. Kokořínského, obsahují mnoho zajímavého. 4. *Bratři pustorci, nowela od J. Sl. Liblinského*, nedokončená. 5. *Směněné zprávy*, obsahující: Slowanské besedy a bály we Widni. — Český jazyk w c. k. konwiktě pražském. — Nowé stawby a jiné oprawy r. 1846. w Králowéhradeckém kraji dokonané. — Přehled událostí ewropských w měsíci Lednu a Únoru 1847. (Prawé to obohacení feuilletonu Pautníkowa.) — Doplnky k bibliografii české na r. 1846. a závěrek. — Česká bibliografie na r. 1847. — Nowá umělecká díla. — Cizojazyčná díla. — Nekrolog Josefa Chmely. Rytiny k tomuto swazky přidané představují chrám sw. Štěpána we Widni a město Holomouc.

Zohlášení na obálce dowídáme se, že Pautník w běhu lonského roku měl 1012 odbíratelů. Počet to na první ročník dosti silný. Tím nemilejší je však zpráva, že časopisu tomuto letos odbíratelů ubylo, kdežto přece obsah jeho jest bohatý a zajímavý, zewnitrnost velmi slušná a cena, 45 kr. na stříbrě čtvrtletně, tak lewná. Není však w tom Pautník sám, mohly by letos i jiné časopisy podobnou píseň zpíwat. Ji to snad záleží w drahotě potrawní?

Chwáliti se musí při redakci ohlášení přijatých článků do budoucích swazků, z čehož jednak čtenář widí co má očekáwati, jednak příspěwatelům whodně odpowěd na jich zászilky se dáwají.

Pražský denník.

Dne 11. Dubna uspořádali Smichowští we Šwarcenberském hostinci českou besedu, jejíž čistý výnos ku prospěchu průmyslné školy určili. Přised okolo 8 hodin z večera do besedy nalezl jsem již skwostně okrášlený, českými barwami a znakem ozdobený sál, besedníky skoro přeplněný, tak že veliký počet později příšlých, nenalezna wíce místa, u prostřed sálu stáli musel. Hudebníci pražského nowé zřízeného pěšího městanského sboru přednášeli zdarile pěkné kusy a došli slušného uznání a hojně pochwaly. Potom zpíwaly se některé z výborných Jelenowých sborů, a sl. Gaučowá přednášela s obwyklou wýtečností několik písní, mezi nimiž i jednu maloruskou. Konečně hráli hudebníci potpourri z českých národních písní, a kdykoli nowá píseň zawzněla, tu zawzněly všechny hlasy besedníků, ji spolu zpíwajíce. Národní hymna musela se opakowat, již se wšelou wroucností besedníci zpíwali. Neobyčejná weselosť všech přítomných, všeobecný nenucený přátelský howor udržel společnost dlouho pohromadě. Konečně k půlnoci začali se besedníci rozházet; i bylo na weselých twářích widěti, že nerádi místo opouštějí, kde tak dokře se bawili. Čistý výnos besedy té obnášel 22 zl. 40 kr. we str.

Číslo 48.
14. roční běh.

KWĚTY.

22. Dubna
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročních úkratech za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podlouhým č. 8—1 w druhém poschodí přes dvůr).

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Budičky.

13.

Zbouřených-li wln to hluky?
Ach, toť dawý národů!
Hlásit podrobenců pluky
Rownost práv a swobodu.

Ó by mně sterými ústy,
Jak kdy hřímá obloha,
Hlásati w ten zástup pustý
Práno bylo od Boha:

„Hrdé pozdwiňněte čela,
Zlomte mrzkou vládu těla,
Wypovězte hřích a lež:
Wzroste pravé zwůle věž.“

14.

Wonný kwítku cnosti, tebe
Má si duše oblibuj;
Prawdo, swětlo pošle z nebe,
Ty mou dráhu oswěcuj.

Wás chci hájit, pro wás statky,
Zlato, pole, sady, dům
I swou krew dám na rozchwatky
Bohaprázným zlosynům.

Krásné sestry, drahé perly,
Nestež svoje wládoberly
I w ten nejzadnější kraj,
Ať mění se země w ráj.

15.

Kdož udatně tam se brání?
Anděl to, či lidský tvor?
Statným ramenem rozhání
Nepočetný zhoubců sbor.

Z mužných prsou mu a z hlavy
W potocích se hrne krew —
Nebe! chystej wěnc sláwy,
Země jeho chwálu jew.

Ach, tělem již kles' a hyne;
Z mroucích úst však sladko plyne:
„W zbroji, jižto Bůh mi dal,
Dobrý boj jsem bojował.“

16.

Witám wás, wy milé chwile,
W nichž duch, zemských swazků prost,

W bujaré se wznáší síle,
Zářiwých jsa krajů host;

Kde co wítěz kráčí k trůnu,
Lstných se zrádců neboje,
Kde podává w slasti lůnu
Bůh mu palnu pokoje.

Witám wás a chystám číši,
Jižto naplní na výši,
Přemožen-li bude sok,
Twůj, ó rajský zdroji, tok.

J. Drbohlau.

Sedmero kapliček.

Powěst národní.

Kdokoli od Budyně ku Slanému kráčíš, užřiš,
přijda za Budenický, w prawo od silnice malý hájek,
za ním pak nedaleko tiché místo klidného odpočinutí
po trampotách wezdejšího života — hřbitov s koste-
líčkem. Jest to kosteliček sw. Isidora s hrobkou ro-
dinnou knížat Kinských. Od Budeníček až ku hřibi-
towu táhne se stinné stromoradí, mezi nímž sem tam
kapličky prokmitají. Jestliže se někoho z osadníků
zdejších ptáti budeš, kdo tyto kapličky wystawěl,
odpowí ti následující powěsti.

Před lety byl majitelem panství, ku kterému
Budenický s několika okolními wesnicemi patřily,
zlostný, diwoký pán. Ohyzdný obličej jeho byl tak
hustými wousy zarostlý, že se nemálo nějaké šelmě
podobal; nazelenalé oči se diwě koulely, zrzawé
jeho wlasý byly ježaté, při tom pak byl nad míru
hřmotných oudů, prawý to welikán.

Awšak ohyzdnější ještě než jeho tělo byla jeho
černá duše. Jsa srdce nad kámen twrdšího neslý-
chanou nesprawedlnosti utiskował poddané swé, wy-
díraje na nich krwawým potem wydělaný peníz; pse-
mi je w neděli do práce honíwal, říkáje, že on jest je-
jich pánem, ne Bůh, že tedy jemu a ne Bohu slou-
žiti musejí. A jakoby co neznaboh newěděl, kdo jej
stworil, rouháwal se žiwému Bohu; jeho ranní, jeho
wečerní modlitba bylo hrozné proklínání, nikdy se
nepostil, nikdy do kostela nechodil; o boží hoř zwěř
honíwal, a skriwanky, tato zbožná ptačátka, když
blahořečice Bohu k oblakům se wznášeli, střelal.

Ukrutným utiskováním poddaných nahromadil sobě nesmírných pokladů; avšak běda choré chudiné, která by se odvážila, jej o dosti malý dárek prositi! Krvelačné psy na ni štvával; štěstí pro ni, jestliže tuto prosbu smrti nezaplatila! Takto žil při svých kádích zlata, na němžto lpěly krev a slze poddaných ubohých — nepřítel Boha, nepřítel lidí.

Protiwa jeho byla cnostná, bohabojná manželka jeho Lidmila. Celé noci trávila na modlitbách, četné slzy proliwala, prosíc Boha, by srdce manželowo obměkčiti a k dobrému nakloniti ráčil; kde jen mohla potajmo chudým podpory poskytovala, avšak přeběda ji, jestliže se toho její manžel dowěděl! Krvavě zaplatila potom svou dobročinnost. Wůkolní lid ji milowal a za ni se modlil, za mučednici ji považujíc.

Bylo to o boží hod welikonoční. Pán wyjel za svým obyčejným vyražením — na low. Paní pak, užíwajíc této příležitosti a chtějíc skutek milosrdenství konati, pozwala k sobě chudých, by jim dle možnosti almužny udělila. Právě vycházeli nuzáci obdarowani a paní doprowázení ze zámku, an tu pán w diwém skoku letěl k zámku.

„Ha, ty, luzo drzá, se opowážuješ w můj zámek wkročiti!“ soptěl, diwě kočičima očima kouleje, „to mi draze zaplatíš!“ A již se hnál na prvního, chtě jej koněm zašlapati. Tu wystoupila paní Lidmila, které si we swém wzteku ani byl newšimnul, prosebným hlasem prawíc: „Ne na newinné, pane můj, chtějž wyliti zlost svou; neboť oni ne swéwonně do twého zámku wkročili; já je k sobě pozwala.“

„Tedy ty tak, oulisaná dračice?“ zařwal pán, „tuto daremnou, linou čeládku z mých pokladů krmít! Za to máš mít odměnu!“

A rychle obrátil koně swého, chtě se na paní nešťastnou wrhnouti. Kůň se sepial, a rázem ležel jeho hrdý jezdec na twrdé zemi. Chudina se rozutekla, paní pak kwapila na pomoc manželu swému, jenž na zemi ležel ani znamení žiwota nedáwaje. Na její nárek přiběhli služebníci a odnesli pána do zámku.

Za nedlouhý čas byl pán od swého pádu tak dalece uzdrawen, že již po komnatě choditi mohl. Bylo to za krásného jarního dne. Dobrotiwým sluncem ze dlouhého zimního spánku probuzeno počalo vše plesati, vše se k nowému, krásnému žiwotu rozvíjeti. I pánu zachtělo se příjemného slunečního tepla; dal si na pawlan zámku stolek a sedadlo wynésti, a aby tam zaháletí nemusel, bečku swého nesprawedliwě wydobytého zlata přiwaliti, chtě je počítati. Nedlouho se touto prací zabýwal; tu černý, jako peklu wylouzený mrak zakryl jasnou slunce twář, mrak se nižil, klesl a zmizel — i pána zámku nebylo widěti více! —

Malá komnata. Wůkol vše černými koberci pokryto. Tam w koutě stojí klekadlo, nad ním wisi obraz Ukřižowaného. Na klekátku klečí postawa,

wíce k stínu člověka nežli člověku podobna, černé roucho kryje její oudy, wlasý splywají prostě po něm, obličej její wyzáblý, na smrt bledý, oko palčiwě zžaté, neboť již wyschl slzi jeho zdroj, upřeno jest na obraz Spasitele, k němuž i ruce sepiaté jsou pozdwiženy. Tato postawa jest paní zámku, Lidmila. „Bože, milosrdný Bože, twé-li tak přísné jsou soudy, žes ani pokání nedopřál člověku w tak hrozných hříších se brodicimu? Nepřiprawen před twůj strašný, avšak sprawedliwý soud předstoupil. Což může býti jeho osud?“ Při těchto slowech se její hlas chwěl, na chvíli umkla. „Milosrdenství, ó milosrdenství můj, dobrý Bože,“ počala pak opět, „na mne wlož část pokuty jeho, mileráda a s wděčným srdcem chci ji snášeti.“

Dlouho do noci se takto modlila, až slabostí přemožena na lůžko klesla a usnula.

Nedlouho spala, tu se jí zdálo, jakoby její manžel před ni wstoupil. Byl hrozně utrápen, tak že při pohledu na něho we snu celá se zachwěla. „Jsem k wěčnému trestu odsouzen,“ prawil k ní temným zoufanliwým hlasem, „toto jediné mne může wyswoboditi: dej wystawět osmero kapliček ode wsi až ku hřbitowu, však tak, aby w žádné z nich více kamení, písku, wápna ani wody nebylo!“

To powěděw pohlédl prosebným okem na manželku svou a — tu se ona ze sna probudila.

Druhého dne powolala k sobě paní Lidmila weskeré zedníky panství swého, stawiwo se swáželo, dle wáhy na osm stejných dílů rozdělilo, a stawba se započala. Nedlouho se pracowalo, a kapličky byly dostawěny. —

A opět klečela paní Lidmila we swé černé komnatě, opět ruce spínala k obrazu Ukřižowaného, prosíc o milosrdenství pro swého nešťastného manžela. Dlouho do noci se modlila, až jí anděl tichého míru zawřel wička zemdlelých očí. Po druhé se jí zjewil we snu její nešťastný manžel, po druhé k ní utrápen mluwil takto: „Není ještě dokončena, má strašná tryzeň; druhé ještě k mému Oswobození přicházím od tebe žádati. Rozbořiti se musí ty kapličky, jež si wystawěti dala, až na jednu, rozwěsti se musí stawiwo z nich, by, odkud bylo wzato, na totéž místo a w tomže množství zase bylo uloženo. To-li se stane, pak zplesej nad wyswobozením manžela swého!“ Domluwil, bolestně spočinulo oko jeho na choti, pak zmizel.

Lidmilu opustil wlidný sen, ona powstala z lůžka, a brzy opět klečela před obrazem Ukřižowaného. Jak mile se nad lesy počalo rozbřeskowati, obeslala Lidmila zedníky, by kapličky sotwa dostawěné zase rozbourali. Tito se nemálo takowémuto počínání Lidmilinu podiwili, přece však, majíce ji we weliké lásce a jsouce dobře placeni, bez odkladu se do práce dali.

Pozorně se rozwáželo kamení, písek a wápno, wodou rozloučené, na předešlá místa; než, běda! kde

byla voda, která se při stawění tom potřebovala? Toto zpozorowawsí Lidmila počala žalostně hořekowati: „Tedy není žádného oswobození, žádného smilowání?“¹⁴

A wůkol slyšení bylo smutné wětru wání, jako plačícího bolestný kwil.

Dělníci, rozboriwše tuto jedinkou kapličku, se rozešli. — Od toho času bylo w zámku jako w klášteře. Až na několik nejwěrnějších rozpustila Lidmila své služebníky, celé dny a noci trávila na modlitbách a w postu; kde jen mohla, hojnou udělowala almužnu. Jednoho dne našli ji před obrazem Spasitelowým klečící studenou, mrtvou. —

Dráhná léta uplynula od této chvíle, než kapličky dosawáde stojí co na výstrahu; ano i podobizna onoho strašného pána se zachowala; wísi pryť nade wraty panského domu w Budenických.

J. B.

Literatura srbská.

Zeměpis pana Spasiće, ředitele škol národních, mnohonásobným článkům w časopisech, kritikám, odpovědím, swárům atp. půwod dal. Českému obecnstwu jest owšem méně do toho, když se Srbowé o slůwka a písmeny baštěří; diwná se pak právě w té události jewí wzájemnost čili podobnost žiwota literárního obou národů, srbského i českého. — Pan Spasić, wzděláw se a obdržew stupeň doktorství libomudreckého na uniwersitě německé, z ducha cizoty wyzouti se nemohl — to jest stručně řečeno jeho chyba. Naučil se mysliti, mlawiti, psáti německy; myšlenky jeho pohybují se w srbském jako w dřewěnkách, a že sám sobě bohatý pramen materského jazyka přespočítá smetmi zapal, domníwá se, že ten pramen jest nedostatečný. Zeměpis swůj z německých knih přeložil, čemuž prawda wyhnouti se takměř nelze, an nikdo z hlavy země popisowati nemůže. A wšak potřebí k tomu porownávání mnoha pramenů, soudnost a zkoušenost. Každý člověk ze stawů tak zwaných vzdělaných myslí, že jest w zeměpisu a w dějinách čłowěčenstwa zběhlý, poněwadž zde se jenom sbírá a netwoří — wšak tomu tak není. Čłowěk buď wšudy twoří buď nikde; látka mu dána wšudy, práce musí býti jeho. Z té příčiny máme tak málo dobrých země- i dějepisů, jako wědeckých knih každého jiného druhu, ba ještě méně. Kdykoliw jsem zeměpis nějaký čel, n. p. o naší milé vlasti (mocnářství rakouském) we vlasti wydaný, smutně knihu zawíraje jsem myslil: „Tak hrubé omyly o vlasti od našinců se píší a tisknou, ty pak se domníwáš, že twá wědomost o cizích krajích za wíc než za balátku stojí?“

Slušno tedy bludy odkrywati a káratí; zdá se mi pak rádně, we mladé aneb hnětené literatuře prozřetelně a showiwawým způsobem jednati; kritikowé pana Spasiće poněkud mírněji wystupowati mohli — wždyť to jest prwní u nich toho druhu dílo. Doufáme, že druhý zeměpis wytknutým chybám se wyhne; chowáme wšak přece přesvědčení, že i dwacátý zeměpis nedokonalejší a chybný bude.

Napadá mně při tom nesmírná nesnáze země- a dějepisců we psaní cizích jmen. Máme-li je psáti, jak se dle prawopisu našeho wyslowují? Z takowého pravidla vyplývají pak nestwůry, jakých často w polských knihách nacházíme, n. p. Szekspir, Woltér, Sę-Martę (Shakspeare, Voltair, Saint-Martin), jimž nerozumí kdo je čte; jenom snad ten, kdo je čísti slyší. Jsou ale zwuky, k jichžto wyznačení ani polský ani jiný slowanský prawopis nestačí; n. p. Hünigen, Montreuil, Enguerrand,

Southwark, Wordsworth a m. j. Nezbyvá tedy jiné rady, než půwodního prawopisu se držeti. Nám Slowanům sewerozápadním, abecedy latinské užíwajícím, tato zásada musí býti wítána; ale jak to w cyrilštině wypadne? Jakž pak napiše Rus aneb Ilir srbsky Höchst, Honfleur, Halliwell, Maxwell, Colqhoun? Ani zwuk ani prawopis mu z toho zmatku nepomůže. Není možná cizí wěc sobě ouplně přiwlastniti, to nebyvá nikdy požehnáno; mějmež tedy ztrpení, když některý z našinců cizí jméno chybně píše; kéž by všickni jenom swá vlastní jména dobře psali! — U nás alespoň, když jméno české slyšíme, i hned wíme, kterak se psáti má; u Němců a u Francouzů nikterak. U Angličanů ještě hůř to vypadá. Když se parlament * sejde, čtou se nahlas jména všech oudů; každý oud jest wykazem swých druhů opatření, a každý, jak mile přednost jeho jméno čte, buď swědčí, že jest dobře wysloweno, aneb udává, kterak se wyslowiti má, což sobě každý oud we swém wykazu naznamená. Podle toho katalogu neb wykazu jenom se widí, jak se kdo píše, nikoliw pak, jak se kdo wyslowuje.

M. F.

Slowanské zpráwy.

* Opět darowalo několik wlastenců akcie své národní dům w Záhřebě témuž blahodátnému ústawu, tak že nyní ouhrnkem již darowáno akcií za 5550 zl. stř.

* Wysoce welebný pan arcibiskup prawoslawný, Josef Rajačić, w Křižewcích čítárnu založil, w níž k prospěchu učitelstwa, studující mládeže a měšťanů wšecky nowiny a časopisy ilirské (kromě lublanských Novic), nowiny slowenské s Orlem tatranským a Kwěty drží.

* Ředitel škol srbských w Banátě p. Jan Pantelić wydá knihu: „Stari kovandžija“ (wčelař), od nejmenowaného pána sepsanou. Užitek se wynaloží k rozmnožení jistiny, která sebrána jest k podporowání wdow a sirotků učitelů srbských w hranici banátské.

* Pan Alexander Stojacković we Srémských Karłowcích sepsal wážné dílo o dějinách východní prawoslawné cirkwe a literatury cyrilské u západních Slowanů jak sewerních, totiž: Čechů a Morawanů, tak i jižních, totiž: Slowinců štyrských, krajinských a korutanských, pak u Dalmatů a Chorwatů. Cena bude jenom 40 kr. stř. a titul: Istorija iztočno-slavenskog bogoslužjenja i kirilskog knjižetstwa kod Slavenah zapadne crkve. W 8. 15—18 archů (nepochybně literami cyrilskými).

* We Wídni wysla knížka srbská u Mechitaristů: Proswěta čowěka, i obrazovanje jestestwa (Oswěta čłowěka i wzdělání bytosti). Napisao Uroš Milanković. 1847. W 8. stran 95.

M. F.

Jednání průmyslní Jednoty.

Měsíční schůzka, dne 13. t. m. držaná, náležela k nejhojněji nawátíweným; neméně hojně byly věci, o něž dílem jednala, dílem aspoň zběžně zawadila. Nejdůležitější bylo, co se snížení dowozního cla z bawlny a odstranění wodních cel na Wltawě a na českém podílu Labe týkalo, o kteréžto záležitosti od ředitelství wys. zemskému řízení w předešlém měsíci obšírná zpráva podána i wedlé swého hlawního obsahu měsíční schůzce sdělena. Snížení oněch cel, dríwe již welmi žádoucí, zdá se nyní tím wětší potřebou býti, čím wíce se obáwati jest, žeby český, bawlnou se obírající průmysl proti soupeřství anglickému déle obstáti nemohl. W rukou obrowského anglického průmyslu nahromadily se nesmírné zásoby bawlačné příze, jímž posawádní kupeční odtokové déle nestačí, tak že se w cenách

* Parlament jest německý způsob psaní, Francouzové píší: parlement, Angličané pak: parliament.

bez příkladu levných na trhy středoewropské dovoleným i nedovoleným způsobem hrnou. Soku takowému, kterýž na miliony hraje, bylo by v našich skrovnějších okolnostech těžko odolati, kdybychom si i bawlnu v obstojném penízi zaopatřiti mohli; na neštěstí však nebylo poslední klizení bawlny vydajné a ceny její o polowici vyskočily. I jak by mohlo nyní naše bawlnopřadectví při oněch clech proti anglickému pole obdržeti, až naše starší zásoby laciné bawlny vyčerpány budou? Anglicko — z prvních rukou, na mnoze ze swých osad a majetností a na výměnů kupujících a na swých lodích dowážejících — má před krajem středoewropským weliké výhody, ježto jeho nově přijatá soustawa swobodného, doma co možná cel prázdného obchodu ještě zwětšuje. Byť i kupectwo jeho z nějakého wětšího snížení cen bawlněné přize škodu trpělo, podnikne je v době obchodní tísne přece, majíc naději, že zastawiwši a zničiwši středoewropské bawlnopřadectví pole opanuje a nápotomním zwyżšování cen, co ztratilo, s úroky opět nabude. Zaslubuje tedy wrělé díky péče ředitelstwa, že w. sl. zemské řízení na důležitou potřebu pozorným učinilo, kteráž na jednu z hlawnějších wětví našeho promyslu doléhá. — Zničení wodních cel w hranicích našich, druhý to návrh ředitelstwa, o němž w těchto listech již podotknuto bylo, učinil p. Kreutzberg kromě toho ještě předmětem zvláštního, této schůzce jen we wýtahu sděleného memorandum, okázaw nesnáze, s nimižto se naši plawbě doma ještě potýkati jest, a porownaw s tím výhody, jakými se jí jinde napomáhá, hleděl pozornost zvláště i na to obrátit: jak se hlawní tah kupeckých cest dílem nadřzováním, jímž pruská vláda swůj baltický obchod zwelebiti hledí, dílem wystawěním železnic we východním Německu změnil a jaká proměna mu ještě započatou již pražsko - dražďanskou železnicí nastává, tak že se obáwati jest, že zboží wyše oclené wodní cestu opustí, zbytek pak posawdních dowozků, nejwíce to zboží skrovné ceny, s to nebude, by zvláštní wodní plawbu udrželo. I to jest na powáženou, že oběh po železnicích wojenskými nehodami a zničováním s nimi spojeným snadno přetřzen býti může; jaké nesnáze by pak byly, kdyby jiných wydajnějších a přirozených spojowacích prostředků na snadě nebylo? Konec, k němuž memorandum p. Kreutzberga čelilo, byl, aby se ředitelstwí netoliko o zrušení oněch wodních cel pro domácí, ale i o zmírnění zahraničních cel labských až na míry cel rýnských u vlády ucházelo, nad to pak i prosilo, by se k urychlení toho zvláštní komisse sestawila a k ní i znatelé z kupectwa i průmyslnictwa přidali. Schůzka uznala důležitost těchto návrhů, k nimž pan z Læmlů ještě žádost připojil, aby ředitelstwo náležité stranu toho kroky co možná nejwíce urychlilo.

Četné sbírky, k podporování nastawajících české průmyslní školy činěné, zawdaly příležitost ku zvláštní debattě. Wys. sl. zemské praesidium žádalo od hlawního ředitelstwí Jednoty zpráwu, zdali se ony sbírky půwodem jeho dějí a jaké k nim dowolení má. Ředitelstwí, wylčíwši w odpovědi swé poněkud chod, jímžto Jednota k uzavření oné školy přišla, wyjádřilo se, že se jeho vlastní účastenstwí w té věci na to obmezilo, že některé od jiných mu podané summy přijalo. Pan baron Koc, podporowan p. Kreutzbergem, widěl w oné otázce jakousi nedůwěru vlády k samé Jednotě, a odwoláwaje se na jakési powěsti, jakoby se tyto příspěvky kdo wí jak nechwalitebným způsobem sbíraly, ano násilně wynucowaly, měl za to, žeby zapotřebí bylo, aby se měsíční schůzka proti tomuto počínání wůbec wyjádřila. P. Trojan opřel se tomuto návrhu a wywráťiw námitky, proti způsobu sbírání těchto příspěvků činěné, měl naopak za to, žeby schůzka za tyto tak hojné a bez

jejího wybídnutí dobrowolně a tak ochotně přinášené dárky spíše wděčnost swou na jewo dáti měla. Když i sám pan baron Koc, ač od návrhu swého neustupujíc, doložil, že leda jen o jakýchsi powěstech wí a mluwil, kteráž, jak sám doufá, nedůwodné jsou, že i on se z toho těší, je-li tomu jinak, a že arci nikomu nemůže napadnout, snad nepřijímatí dary dobrowolné, — pustila měsíční schůzka na návrh pana z Læmlů další jednání mimo sebe, wěc na samé zprávě od ředitelstwa podané zůstawujíc.

I pomník nebežtíku Listowi zawdal příležitost k nějaké debattě, poněwadž se mnohým oudům, jmenowitě pp. Hawličkawí a Trojanowí widělo, že usnešení měsíční schůzky stranu něho poněkud omylným smyslem do protokollu wnešeno bylo. Nejednání se o nějakou památku wůbec jakožto něco uhlasowaného, nýbrž o pomník a náklad, jež by jednota na něj wěsti měla a kterýž by se jiným bližším a důležitějším záležitostí snadno škodliwým státi mohl. W tom ohledu nebyly owšem ředitelstwu celým smyslem půwodního jednání wolné ruce nechány, a však doufáme, že ředitelstwo šetrně si počínati bude w záležitosti té, třeba to zůstalo při slowech protokollu, jakoby se nic wíce předložiti nemělo měsíční schůzce.

Schůzce této presidowal pan hrabě Dejtm, nowě zwolený jednatel, od jehož obezřetnosti, účinnosti i nestrannosti mnoho se právem očekáwati může. Doba, w kterou nastoupil, není snadná; zbylo mu mnoho wywěsti, co dríwe jen odkládáno bylo; mnoho jest wyrownati, co, owšem bez potřeby, zapleteno a na strany hnáno bylo. Předewším bylo by ale zapotřebí, aby se záležitost české průmyslní školy od samého ředitelstwa w účinnější wyjednáwání wzala a slušné kroky u wys. vlády učinily. Poufejme, že opětne obsazení wrchních, po nějaký čas uprázdňených úřadů u Jednoty k tomu žádoucínu, cíli přispěje, aby se, co bezpochyby jen nedorozuměním aneb nowostí úkazů jaksí rozrůzněno bylo, opět w pewnou a upřímnou jednotu sloučilo, a w powaze swé rozdílné potřeby průmyslníků českého a německého jazyka stejnou láskou se uznáwaly. K. Š.

Pražský denník.

* W Praze se zdržuje znamenitý malíř na skle z Mnichowa, který u sebe chowá mnohočetnou sbírku pěkných obrazů z biblické historie. Jestli něco také z nejnowějších dějů baworských w zásobě má, není nám známo.

* Předwečer dne narození našeho nejmilostiwějšího Zeměpána byl w městanské besedě a w Konwiktě českým zpěwem přiměřeně slawen.

* Při Tejnské pomocní jednotě lásky k bližnímu zřízen jest nejnowěji spořicí ústaw, který co možná lacinu potravu kupuje a bez přirážky zase w malých částech prodává. Prozatím mohou se dobrodiní toho oučastnými státi toliko oudové zmíněné jednoty, později však i všickni, kteří složí roční příspěvek 2 zl. 30 kr. we stříbre na zaprawení správních outrat a přilepšení chudším spořitelům. Bližší, zewrubnější známost nabyti lze w kanceláři Tejnské pomocní jednoty na Starém městě w rytské ulici č. 404.

Kronika času.

* Dne 7. Dubna o půl osmé wečer čtěno bylo na mnoha místech w Němcích lehké zeměřesení.

* We Wídni mají se přes Dunaj stawěti dwa řetězowé mosty jeden nad druhým wisící. Přes dolejší, který se kromě řetězů ještě k hořejšímu připewní, aby se tak tuze nekolíbal, půjde železná dráha.

* We Winhamu w Angličanech mají na wěži hodiny, na něž neustále působí ze země elektrický proud co hnací síla.

Číslo 49.
14. roční běh.

KWĚTY.

24. Dubna
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročních tiskráte za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dwár).

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stří. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
příletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Dětská důvěra.

Ballada.

(K deklamaci pro ženskou.)

Zbouřeným proudem řeka se wálí;
Kde wčera klidné chatrče stály,
Je diwá pustina, welký hrob,
Bez kyttek, bez wěnců, bez ozdob.
A blízko břehu pachole stojí,
Hledí, jak wlny we hře a boji
Se honí, lámou a znouwu pnou,
Nosí a hltí, co polapnou.
Samo tu stojí, maticku milou
Zehwátíla řeka diwokou silou;
Samo tu stojí a hledí w proud,
Jak by se nesmělo z místa hnout.
„Zlatá maticko, kde jsi tak dlouze?
Ó pojď a pomoz, wyweď mě z nouze!
Nezlob se, prosím! twůj malý Toma
Jen trochu zameškal, už je zas doma;
Nenech mě tady, zastesknu sobě,
Zde je tak smutno, já chci radš k tobě;
Už sotwa stojím a šel bych spat,
Mám ale strachy a hrozný hlad.“ —
Tak dítě pláče, do wody zírá,
Ta ale šumí, břehy jen zdírá;
Co jednou zchwátí, již nedá zpět,
Byť by to byl swěta zlatý kwět.
Nenesel matku, jak dítě wzdychá,
Chwillemi jen mu na nohy šplychá;
A dítě stojí a hledí w proud,
Jak by se nesmělo z místa hnout.

Tu jede paní we skwostném woze
A zhlídne dítě o mokré noze,
An stojí na břehu ztrápeno.
Srdce jí žalostí zchwáceno;
I běží k hochu, zpoustou se dere,
Líbá ho, tiskne, za ruku bere.
„Pojď se mnou, andílku, na můj hrad,
Budem se upřímně milowat,
Já twoje matka, ty moje děcko,
Chtěj si co chtěj, tam dostaneš wšecko.“
A dítě řeklo: „Jeď sama dále,
Já musím čekat maticku stále;
Wšak ona přijde, najde mě tady,
Zažene sladkým jablíčkem hlady,
Řekne, bych hádal, co w koši má,
Co swému Tomášku papat dá.“
S pláčem zas paní děcka se chopí
A horkou slzou twáře mu kropí.

„Pojď semnou! budeš w hedbáwi spáwat,
Čukrowí jíst a s koníčkem hráwat,
Šawli ti koupím, lesknawé domky,
Jelínka, owce, ze zlata stromky,
Uslyšíš hudbu, weselé zpěwy,
Uwidíš, o čem oko twé newí;
Wšeho mám hojnost, jen — dítě ne,
Buď ty mé dětátko milené!“

Pachole arci poslouchá paní,
Pak wrtí hlavou a mluwí na ni:
„Ne, ne, já nejdu! Já musím čekat,
Maminku nesmím, až přijde, lekat;
Ona mi také šawličku dáwá,
Kytičky wáže, se mnou si hráwá,
A když jsem umdlen, na klín mě wsadí,
Písničky zpiwá, twáře mi hladí,
Až zawru oči a sladce spím,
Než se zas hubičkou probudím.“
A po těch slowech hlavičku skloní,
Hledí, jak prudké wlny se honí,
Sedne si k tomu a hledí w proud,
Jak by se nesmělo z místa hnout;
Čelo má horké, twáříčky bledé,
A při tom stále tichý pláč wede.
A když se posléz k wečeru blíží,
Tu mu již mdlobou očka se tíží;
Najde si kámen a položí
Hlavičku na něj jak na loži,
A usne s twáří k hučící wodě.
Sen ale, diwné podoby plodě,
Pojme je lehounce we swou říš,
A dítě widí zas klidnou chýš,
Po louce běhá, potom si lehne,
Zamhouří oči a již se nehne,
Šeptá jen: „Maminko, dobrou noc,
Andílek strážný jde na pomoc!“

Matka wšak zatím s porwanou chýší
Umírá strachem we wodní říši,
Neset ji stržený, prasklý krow,
Hladowým wlnám wítaný low.
Zoufale chytla střechy se žena,
Kolem ní stříká wlnící pěna,
Pod ní zas praská dřew starých tíž,
A zkáza se hrne blíž a blíž.
A již se láme trám ode trámu,
Blízky je konec bídného prámu;
Ta žena zkríkne a s hroznou mukou
Krowu se držíc jedinou rukou,
Druhou, ach, k nebesům pozwedá,

Ku vyšší pomoci pohlédá.

„Pokyň, můj Bože, pokyň, ó Pane!
Z lupene jistá loďka m' wstane,
Z trnitých keřů wypne se růže,
Z plamenů zroste chladiwé lůže,
Z hučiwé bouře zasepce wánek,
Z pustiny zkwěte milosti stánek,
Twým prstem padnou hory jak hroudy,
Twým prstem wyschnou ječiwé proudy,
Twým prstem ztichnou hromowé třesky,
Twým prstem zhasnou palčiwé blesky,
Pokyň, ó Pane! ó slyš mě, slyš,
A muky matčina srdce ztíš!“

Tu hle! se walí wlna jak hora;
Chatrné krowy roztrhne shora,
Jen jeden swrchu a druhý níž
Zůstane přibitý jako kříž,
A leží takto na wrchu řeky,
Nedbaje na proud, na hluk a zteky;
A sotwa žena kříž tento zočí,
Radostně zkríkne, již po něm skočí;
„Ano, mne spasí ta wíra má,
Toto Twé znamení neklamá!“
Wlna ji žene, wlna ji houpá,
Zwolna ji s křížem ku břehu šoupá,
Zas nese dál — ó běda! — Ale w tom
Ji chytne strmicí z vody strom,
A žena lapí wčew a zhoupne
Se do wln, břede, na břeh stoupne,
Políbí zem a pohlédne wzhůru:
„Díky Ti, Pane andělských kůrů!“
A potom pádí nemajíc stání —
Ach, wždyť swé drahé pachole shání!
A dere se křowim, dere se houští,
Kamením, pískem, bahnem se pouští,
Ničím se nestawí prudký běh —
Wždyť je to pro dítě matčin spěch!

Rozwlasatelá — wítr ji zchwátíl,
Bez dechu w prsou — strach jí ho zkrátíl,
Na rukou krew, to z ostrého trní,
Na nohou krew, až kosti jí brní,
S hlasitým nářkem, puze na moci
Čarownou, pádí we dne i w noci,
A když stojí, kde stáwala chýše:
Tu dítě — spí a sladounce dýše.
A ona sklesne k němu se tlačíc,
Poslouchá dechot, radostí plačíc;
A ono dřímá s twářema křece,
Jak by tam stála matinka přece,
A zwedá ručku, jako když kyne
Nebo se matce ku srdci wine,
A šeptá: „Mamičko, dobrou noc!
Andlík strážný jde na pomoc!“

T. d. S.

Zenich z města.

Obrázek ze života wesnického.

1.

Mílo a weselo jest pobyti we wesnici o letním nedělním popoledni, když rolníci s bohatou žní, kterou byla příroda pilné ruce jejich podělila, spokojeni po odpoledních službách božích nízké swětnice swé opouštějí a vážným krokem do hospody se ubírají, aby tam při sklenici dobrého piwa we společnosti

sobě rovných pohoworili, se posmáli, a buď w kartách neb kuželkách pohráli. Takowá hospoda má pro každého wesničana zvláštní význam a památnost. Ona jest mu po kostelu nejwážnějším a nejmilejším místem, kamž choditi si libuje; w ní má swou pítternu, tančírnu, swé bankety; ona wynahraňuje mu diwadlo, menažerii, panorámy a wšeliké jezdecké, psí a opičí společnosti, které diwy swými zkaženou měšťáků chutí lákají a jim příležitost zjednávají, lehčejším způsobem kapsám swým polehčiti. W hospodě wesnické má rolník swou besedu, tam se sousedy swými o záležitostech hospodárských rozmlouwá, tam křtiny, swatby i pohřby ze swé rodiny slawí a často s powzdechnutím se rozpomíná na ony dny žiwota swého, když sem s nebožtíkem otcem swým co kluk běháwal, když, co otec se sousedy w šenkowně z národních písní složenou operu odzpěwował, on zatím wenku se spolužáky swými knoflíkami o zeď hráwal. A což teprw když si zpomene na mládenecká swoje léta, když co statný bujný jonák sem k musice chodil, musikantům dwougrošáky za písničky takorčka sypal a i osobností i jednáním swým wšech dívek oči na se obracel! Ej, tu mu poskočí srdce w útrobách jako děcko, čerwená jablka spatřiwší. Tu zawře w něm krew, zahraji mu oči a on citě se w mladistwá léta swá zanešeným wesele si dupne, čapkou aneb kloboukem zatočí a zanotí nějakou píseň, kterou mu pamět k rozčilení jeho zapůjčí. Ty a podobné jsou w nadidla, každého wesničana k hospodě otciny jeho táhnoucí a jej k ní tak silně pouštající, že jen tenkrát se jí pronewěří, když o trhu neb o jarmarce městská krěma mu zawoní.

Jsmo právě před takowou wesnickou archou, totiž před hospodou w úhledné wsi Žiwíně. Hospoda žiwinská stojí skoro u prostřed wěsnice. Jest to nízké, ale úhledné stawení, s dwou stran vysokými topoly owěncené, pod nimiž podle stawení dlouhý kuželník se táhne až k prostranné besidce, která na hořejším konci stawení přidělena jest. Dychtiwost po kratochwili a žízeň, parným srpnovým sluncem rozdrážděná, shromáždila dnes žiwinské obywatelstwo w hojnějším počtu u hospody než obyčejně. Několik mladších sedláků a synků zkouší umělost swou w metání koule po kuželníku, a častý výpuk smichu hrajících i kolem kuželníku stojících diwáků swědčí, že hru více za zábawu než za pomocníci lakotnosti považují. Jiní opět sedí pod topoly, na dýmce a dobrém čerweném si pochutnawajíce. A wšak i w šenkowně, jejíž okna též w tuto stranu jdou, prázdno není. Zde zasedli sobě zvláště starší sousedé k bulce a ke cwíku, hledajíce ticho a oddělenost, aby burácením kuželek ze hry wytrhowání nebyli. Zajdeme wšak radš drobet doleji pod hospodu, kdež pod košatou starou lípou na dřewěné lawičce černoookou leporostlou díwku s hochem seděti widíme. Howor jejich byl polohlasný, často více w hledech než slowich záležející, z čehož snadno souditi se dá, že tu

srdce bylo we hře. Však poslechněme raději jejich rozmluvu a uvidíme, kolik bilo.

(Pokračování.)

Wlastenské zprávy.

W. Roztokách uspořádal pan Jan Hrdlička dne 11. Dubna druhou téhož roku hudební a deklamační zábavu k umírnění nouze a bídě chudých, w které sešlo se 25 zl. 27 kr. w. č. Přislíbil spořádat i třetí, jejíž výnos obrátiti še má na průmyslní školu.

W Humpolci již před delším časem zřídila se zpěvácká společnost hlavně přičiněním pana Jakuba Motla. Posawád schází se u Bílého beránka, s toužebností ale očekává jara, aby i na výletech produkce své w širém držeti mohla.

Na hranicích při hrabství **Kladském** obyvatelé Řoruně pruské poddaní w obyčeji mají, an w císařsku cena obilní jest nižší, do vlasti české buď pro wariwo buď pro pečený chléb si choditi. Někteří nepowolani lidumilové, w uwážení berouce, žeby tímto únosem cena obilní we vlasti wystupowati mohla, bez úkazu splnomocnění swého wariwo řádně u hraničného úřadu wycelené sousedicím zahraničanům pobrawše, dílem soudruhům, dílem chudší třídě lidu kořist swou rozdělili. Za toto lidumilné jednání od hraničácké stráže jati i pro uwarování rozepře se sousedními Prusany úřadům k wyšetření odewzdáni jsou. **Rabeš.**

Silocwik w Praze.

Dne 18. Dubna b. r. držána byla zkouška w silocwicném ústawu pana **G. Stegmeyera**. Cwicenců bylo as 30 a diwáků hodně mnoho. Mezi těmito bylo nám mílo spatřiti i několik weřejných učitelů; prawím několik, nebo nejwice jich zůstalo doma. Máme nyní dwa tělocwicné ústawy w Praze; ústaw paně Stegmeyerůw má tu přednost do sebe, že w něm zřizeno jest dwanať fundačních míst od stawů českých pro kandidáty školní. Přáli bychom, aby si naši učitelští věci této lépe powšimli, než se posud děje, a aby se wůbec více uznávala potřeba tělocwiku mezi mladým učitelstwem; neboť od nich zvlášť očekawati jest postupu národního; od starých učitelů nelze se w tom ohledu čeho walného nadíti. Jak dlouho to asi trwati bude, než se we vlasti naši všeobecně uzná prawda, že má býti wučování we školách *přirozené*, t. j. *národní*, a pak že má býti škola příprawa pro život, w níž se mají mužové wzděláwati a ne chytráci jací taci? Učíme jen první krok a wučujeme w prawdě český, k druhému můžeme se zatím připrawowati rozšiřowáním páhledů k té věci směřujících. Wěru teskno jest pozorowati w ohledu tom zvlášť wenskowská gymnasia naše. Referent wí z vlastní zkušenosti o gymnasiích w Čechách, kde nejen cwicení se tanci, ale i *koupání* přísně se zapowídá. Tak jsme se na gymnasium w L. sice dowéděli, že Horacius Cocles plowáním sebe a obec římskou zachowal, že Sectorius a Julius Caesar čest, swobodu a život plowáním wydobyli; když jsme se ale sami o něco takowého pokusili, tu se zahřmelo na nás: *Secunda classe notaberis e moribus!* Krátkozrací! Oni myslí, že koupáním mrawopočestnost se hubí, ba že prý i k úrazu se tak přijíti může. Co do mrawnosti, ať si kus moudré pedagogiky přečtou, pak shledají, že je hledati příčiny mravní zpuslosti gymnasiální mládeže někde jinde, než w koupání, tanci atd.; ano že spíše cwicěním těla mrawnosti se napomáhá. Co se úrazu tkne, to je právě takowá argumentace, jako kdyby se řeklo: „Někdy, když člověk žaludek přecpe, stůně; tedy nemá jísti.“ Odpusť jim Pane! — Možná i, že silocwik u mnohých tak nazwaných *wlastenců* *zar sloxy* žádného uznání nedochází, proto že jej Němci za nowějších časů se wší pilností we školách

pěstují; u nich totiž jmenuje se *wlastenci* nedělati to, co dělají Němci. O hrstce této nehodno dělati zmínku; snad časem zmoudří. Potřebu silocwiku hlásá nyní tisíce hlasů, a též stát potřebuje statného wojáka. „Wir brauchen Mannen!“ **Cupr.**

Jednání průmyslní Jednoty.

Dne 21. b. m. shromáždili se oudowé Jednoty w sále Žofinském k dokončení celoroční schůzky. Jelikož Jeho Jasnost pan **Karel kníže Šwarzenberk** ourad přednosty, za kterého w prvním sejiti se letošního ročního shromáždění wolen byl, nepřijmul, muselo se wolení přednosty ještě jednou před se wzíti, i wolen jest téměř jednohlasně Jeho Jasnost pan **Adolf kníže Šwarzenberk**. Na to přešlo se k návrhu pana hraběte **Františka Thuna**, který takto zněl, *aby se wolil wybor k prohlédnutí stanowních pravidel Jednoty* (hlavně prý za tou příčinou, aby se w nich takowá změna učinila, která by odstranila potřebu, museti zrušit w celoroční schůzce ustanowení schůzky některé měsíční, a možnost ustanowiti w rozličných schůzkách měsíčních věci sobě odporující). Pro návrh mluwili pan hrabě **Thun**, pan professor **Nowák** a pan professor **Wiesendorf**; proti němu wystoupili pp. **Rieger**, dr. **Brauner**, **Kreuzberg** a **Trojan**. Debatta protáhla se nad potřebu, když pak přišlo k hlasování, zawržen jest návrh pana hraběte většinou 59 hlasů proti 40, načež jednatel pan hrabě **Wojtěch Deym** celoroční schůzku letošní za ukončenou prohlásil.

Pražský denník.

* Dne 18. Dubna otewřena jest filiální peněžna pražská w tak nazwané staré minci w Dominikánské ulici.

* U Císaře Rakouského mešká šikowný daguerrotypista p. **Josef Krtička** a daguerrotypuje s barwami i bez barew dle velikosti obrazu za cenu 2—10 zl. we stříbře. Podobizny jeho wyznačují se obzwláštní čistotou. Sezení trwá toliko 3—10 sekund.

* K oswětlení města plynem dělají se pilně příprawy. Na Koňském trhu stawí se již kandelabry podle chodníků.

* Zejtra dne 23. Dubna bude se na stawowském diwadle provozowati ku prospěchu pana **Graua** kus, jenž obsahuje w sobě *sedm* titulů. Jmenuje se totiž: (1) *Wěčný žid pomsty*, aneb: (2) *Morská newěsta*, má predehru nazwanou (3) *Unos do otroctwi*; jednotlivá pak jeho jednání mají následující titule: (4) *Bludný cestowatel*, (5) *Osudný záwazek*, (6) *Trawič* a (7) *Swatební noc na moři*. Je to prowaz ze sedmi notných pramenů spletený, a byl by w tom čas, aby nepotáhl.

Kronika času.

* W pařížské wystawě wyznamenawají se dvě díla, jedno malířské, druhé socharské. *Couture* wymalowal římskou orgii z doby, když sláva římská k západu již se klonila, a sochař **Glesinger** podal „Ženu hadem uštknutou“, která nic jiného není než žiwé zjewení swrchowané tělesné chlipnosti. Obě díla stojí na nejwvyšším stupni dokonalosti, ačkoliw u obou podlost předmětu k lítosti pohnout musí.

* Slyšíme, že se bude stawěti we Wídni nowé dworní diwadlo za Korutanskou branou. O nowém blazinci byla již řeč. K tomu má přijíti také nový dům nalezenců. —

* W Moskwě žije (prý!) žena 168 let stará, která we swém 122. roce za pátého muže se wdala.

* Na policejním ouradě pařížském odwedli během předešlého roku nájemní wozkowé na penězích a banknotách 15.570 franků kromě množstwi drahých wšel, oož všecko we wozích zapomenuto bylo.

* Na ostrově Borneo dal se jeden sultan i s rodinou pokřtít.

* W Irsku již jenom větší statkáři pole swá vzdělávají, menší statečníci nechávají je ladem ležet ze samého zoufalství. We městě Kilkenny, majícím 20.000 obyvatelů, živi se jich 9000 žebrotou.

* W Düsseldorfu odsouzena jest pro krádež jedna žena, která se vydává za dceru Napoleonovu.

* Walašští spisovatelé nyní všemožně se snaží, slowanské živly ze svého jazyka vykořenit. Walachové si mnoho na svůj polo-římský původ zakládají; čím pak asi dosadí ty tři osminy slowanštiny, které ve svém jazyku mají? — Písmeny cyrilské, jichž posud užívají, též se jim nelíbí; již od několika let vždy více latinskými je míchají, z čehož ale čistě latinská abeceda jim přece nenastane, an mnohé zwuky ani se správně vyznačiti nedají jinak než cyrilštinou, n. p. nosové zwuky walašské čili vlastně staroslowanské.

M. F.

* Jistý německý časopis, uděliv zprávu o slowanských besedách we Widni, úpěnlivě doložil: Ó ty twrdá kůže německá, co ty všeco trpělivě snášíš! M. F.

* Dwa do tureckého přeložené kusy Molierovy byly od Turků w prawofrancouzském kroji w paláci Abdul-Medžidowě provozovány, kdežto přítomny byly všecy dámy serailu a ze wší síly tleskaly.

* W Korompe w Uhřích učinily děvčata na powzbuzení místního duchovního spolek, aby sobě žádného mužského nebraly, který se opijí.]

* W Černém lese nalezli w jedné nedobře powěstné krajině dva Angličané hospodského, který swým kolossálním hrubianstwím podivení jejich wzbudil. I rozhlásili to doma, a od těch dob nawštěwowało tu postranní hospodu množství cizinců. Hospodský byl takorka zaplaven samými Angličany, aniž příčinu toho tušil. Obcowáním s mnohými lidmi a kwetoucí jeho živností stávaly se však i způsoby jeho jemnějšími, ale rovně trátili se hosté. Čehož když příčinu zwěděl, odhodlal se k následujícímu ohlášení: „Pánům Angličanům oznamuji, že mé hospody doposawád stává, a jako w předešlých letech budu i w tomto roce hrubým, welice hrubým, a ještě hrubějším. Prosím o pilnou návštěwu.“ Nejprvnější Angličany, kteří přišli, wyhodil hned po prvních slowech ze dveří, a od těch dob se všickni zase u něho zastawují.

Panu Zapowi na dorozuměnou.

Panu Zapowi nelíbí se posudky jeho Zeměpisu, posud we Kwětech umístěné, a w č. 32. letošní Wčely jak proti mně, který jsem mu w č. 114. lonských Kwětů nedbalost jeho při spisování prvního dílu jeho spisu wytykal, tak proti panu dr. Gablerowi, který mu článek o Francouzích z druhého dílu zkritisoval, wystupuje a se brání. Je to přirozená věc, když spisowatel, jehož spisu se chyby a nedostatky wytykají, jak může se osprawedlnuje, a nikdo mu to tak hned za zlé newezme, jestli si při tom někdy trochu wytáčíwě a sofisticky počíná. Když ale w takové obraně své *žiwé* věci recensentowí swému namítá, musí to pak sám sobě přičísti, když tomuto nowou zbraň proti sobě do rukou dává. Tak se zachowal p. Zap proti mně. Poslyšme jej.

„Sotwa lonského roku první díl vyšel,“ mluví, „již p. Jakub Malý některé cifry w něm wyšpehowal a se *neostýchá*, *Matici neslušné wyčítky dělati*, proč takový zeměpis, w kterém w té a w té věci pochybeno jest, směla přijmouti a wydati. O zásluhách spisu toho nebylo ani řeči.“

Předně, co se toho *wyšpehowání* dotýče, musím Wás, pane Zape, opět ujistiti, že jsem Wáš knihu nepřčetl, nýbrž w ní jen powrchně se probíral; kdybych se byl chtěl na špehowání wydati, byl bych snad ještě jiné věci nalezl. — Dále z wášich slow wyswítá, že na prawost ciferního udání příliš malou wáhu kladete; já wám ale znova opakuji, že powinností statistického a geografického spisowatele — a na tyto wědy wrhl jste se s obzvláštním zalíbením již před dwanácti lety, před jinými pilně je vzděláváje, jakož i za takové zásluhy své přijat jste za člena kr. české společnosti nauk — jest, „znáti nejnowější poměry, pokud z hodnowěrných pramenů je poznati možná“, nechce-li, aby powažován byl za pouhého kompilatora, který ze tří náhodou se mu namanulých knih slátá čtvrtou owšem oněch špatnější. — Co se týká wyčítky, Matici ode mne činěné, té jsem, článek svůj znova bedlivě přečta, nikde nenalezl. Misto, které Wás, pane Zape, zawedlo, zní takto: „Uwedeme toliko některé příklady, které na to ukazují, že dílo to není sepsáno s tou pilí a bedliwostí, jaká na spis wědecký sluší, na spis, wydaný pod takowou záštitou, jako jest Matice česká.“ Kde tedy wyčítám Matici, proč Zeměpis Wáš wydal? Na Wás jediného wyčítka padá, že jste si při jeho sepsání příliš lehkowážně počínal; Matice měla prawo od oudená kr. české společnosti nauk něco důkladnějšího očekawati a přijala Wáš spis *bona fide*. * Ostatně, pane Zape, slowa *neostýchá* newhodně jste užil; neboť wězte, že já to za žádnou opowážliwost nepokládám, prawdu mluwiti pokud lze, byt se kohokoliw týkala, a že bych i při Matici wýminky žádné neučinil, kdybych k tomu příčiny měl. — Konečně toho, pane Zape, bolestně nesete, že „o zásluhách spisu toho nebylo ani řeči.“ To jste zajisté nečetl následující místa mého posouzení: „*A w skutku jest rozwrh i celé uspořádání knihy takové, že uspokojiti musí i posuzowatele sebe přínějšího.*“ Ku konci pak prawím: „Měli jsme však za swou powinnost, poukázati na tyto nedbalosti, které nerádi spatřujeme při *spisu tak užitečném a w celku welmi dobrém.*“ Z toho musí každému patrnó býti, že knihu w celku jsem pochwálil a toliko jednotliwá pochybení w ní wytknul. A řeknete pak, pane Zape, jakou ještě větší chwálu jsem Wám měl wzdati po wytčení tak hrubých Wášich omylů? —

Za kritiku pana dra. Gablera neodpowídám; Wy, pane Zape, sám uznáváte, že Wám mnoho prawem wytykal, a já Wám zase přiswědčím w tom, že jeho kritika i leckterou malichernost obsahuje; w tom se tedy srownáme.

Co ale o jistém článku o Rusínech w Denníci před lety ode mne wydávané prawíte, na to Wám odpowídám, že ten článek je překlad z Przyjaciela řadu a jeho nedůkladností tedy půwodní spisowatel winen jest. Před podobnými případy není jist ani jediný časopis. Jak to ale s Wášim zeměpisem souwisí, nepochopuji. Či mně za příklad wystawujete své přátelské ke mně jednání w té záležitosti? Za takowou šetrnost Wám neděkuji; když jsem pochybil, mohl jste mne ponaučit, a byl bych Wám za to wděčným býwal; neboť rovně jako sobě newšlámám jalowého stěkotu literárních hafanů, rovně wděčně přijímám každé ponaučení.

Jakož pak každá kritika směřowati má k věci a ne k osobě: nemá se w ní též osobnost wyhledawati, kde jí není.

J. B. Malý.

* Co se týče šprýmowné redakci Wčely, která nalezla w mém článku chybu w tisku, bez mé winy tam se wtrousilou, radím jí kollegialně, aby raději před swými dveřmi zametala; najdeť tam hojnost takowých smetl.

Číslo 50.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

27. Dubna
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stf. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročních třikráte za
týden, w outery, w
čtvrtek a w sobotu.

Ženich z města.

(Pokračování.)

„Mařenko! tedy mi to neudělaš k vůli?“ pravil mladík okem toužebným na dívku hledě.

„Což pak to ale něco zlého, když půjdu do města k musice?“ odslovila dívka. „Widiš, Wojtišku,“ přesvědčovala jej, „kdybych i sama nechtěla, musím tam jít. Tatínek to chce, a tu je všechno zdráhání marné.“

„Kdybys ale ty řekla: Tatínku, nechodme, i on by nechtěl!“ wskočil dívce Wojtišek do řeči. „Widiš, Mařenko,“ dotíral dále, „ty mne jistě nemáš ráda, neboť kdybys mne milovala, jistě žebys doma zůstala.“

„Hahaha!“ dala se Mařenka do smíchu, „již zase svou starou písničku zpíváš. Již jsem tě tolikráte ujistila, že tě miluju a ty mi přece nedůvěruješ.“

„Wšak mám také příčinu,“ přetrhl jí řeč zehravý milenec. „Twůj otec by z tebe rád měl měšičku, poctivý wesničan je mu pro tebe špatný, ty jsi se dala takowými řečmi omámit a proto chceš jít do města o posvěcení k musice.“

„Ano, Wojtišku, půjdu do města k musice, tam se do některého měšičáka zamiluju, a pak, Wojtišku, dobrou noc!“ wysmívala se zchytralá děwa nedůvěřivému mladíku a při tom tak newinně a wroucně naň hleděla, že Wojtišek přemožený břitkou zbraní jejich wnad wřele k sobě ji přivinul a ruku její tiskna pravil:

„Mařenko, ty jsi zlá a ze mne si šašky tropíš, a já přece nemohu srdce své od tebe odtrhnout, aniž tobě to za zlé brátí. Každé tvoje sladké slowíčko a každinké usmání tvé má pro mne takowé čáry, že bych za ně do vody skočil. Žádej cokoli a jakoukoli obět ode mne, a ať na mne do smrti slunéčko nezawští, když ji newyplním. Nuže tedy, Mařenko, dej i ty mně malý důkaz lásky své ke mně a zůstaň o městské posvěcení doma!“

Mladikowa slova zněla tak upřímně a dojemně, že dívku jej milující obměkčiti musila. „Proč bych mu to nečinila?“ myslila u sebe. „Wojtěch je můj

milý a jiného nechci — co bych tedy dělala w městě u musiky? — Raději se budu doma nemocnou stawět, než abych Wojtěcha zarmoutila. — Wojtišku!“ pravila k jinochu, „budiž tedy, jak žádaš, nepůjdu do města k musice, budu se raději dělat nemocnou, abych musela doma zůstat.“

„Mařenko!“ chtěl mladík rozradován zwolat, wášnivě ji za pravici popadna, ale slova mu wázla najednou w hrdle. Příčinou toho bylo nenadálé zaričnění kočáru, náwsi přímo k hospodě jedoucího. Milencem to trhlo, jakýsi temný cit, jež sobě wyswětliti nemohli, jakási předtucha ozwala se w srdcích jejich. Oba se čerstvě wzchopili a ku kočáru hledy obrácené majíce byli dychtiwí zwěděti, kdo tak neočekáwaně wes jejich nawštíwil? Kočár se před hospodou zastawil a z něho slezli dwa páni we městském kroji, jeden mladý šwižný, šwihácký, druhý drobet obstarožní, nadobyčejně ale ještě žiwý a obratný. Tato nenadálá událost wšecky hosti nemálo pobourila. Přetrhly se hry w kuželky i w karty. Ti, kteří dříve na hraní se díwali, ostatně jenom holbičkou jsouce zaneprázdnění, přistoupili nyní ke kočáru, a řti nejwáhawější natahowali krky své a obraceli hlavy na ono místo, kde páni z kočáru slézali. Teď počalo mezi wesničany weliké hádání, předně, kdo ti páni asi jsou? a za druhé, čeho we wesníci hledají?

„Kdo asi jsou ti panáci?“ mumlal soused Krutina drbaje se při tom za ušima, jakoby to wyskoumatí si pomáhal.

„Snad to jsou komissari, kteří na panství něco wyšetřiti mají?“ prohodil wedle stojící sedlák Žemla.

„Ah, komissari — laryfary!“ řečnil mladý soused Čížek, který Krutinowo mínění byl zaslechnul. „Já wím kdo jsou. Snad se ještě dobře pamatujete, jak jsem wám jednou přinesl nowinu, že má jít přes Ziwin železná silnice. Wsadil bych se o korec pšenice, že to jsou náci inžinyři, kteří tu silnici již wyměřowat přišli.“

„Čertá jsou to inžinyři, tajtrlíci náci a furiantí jsou to; wždyť widíte, jak zwlastě ten mladší jako posedlý skáče a jakoby po pražském mostě šel, před žádným ani o klobouk nezawadí,“ horlil Krutina.

„Inu, kmotře, tomu se nediwte,“ odpowídal

Čížek, „welci páni to jinak nedělají. Wždyi wíte, co náš kantor říká, že welci páni proto tak dlouho studujou, aby se jim klobouky na hlavách dobře sedly. To se ale nám i bez studií podaří. — Počkejme ale, teď uvidíme, kam půjdou — do hospody se nemají. — I kyho-li kozla! — podívejte se, oni míří zrowna ke Košinowům do statku! — Aj, aj, co to asi znamená?“ —

Musíme k vyrozumění celé věci podotknouti, že naše Mařenka je dceruška sedláka Košiny, a že ona i Wojtišek, spatřivše cizince do otcowa statku kráčeti, nemálo se udiwili. Mařence to w duchu jaksi lichotilo, že cizí páni dům otce jejího pocítí, a také čím déle na onoho staršího z cizinců hleděla, tím více se jí zdálo, jakoby jej byla již někdy widěla. Nemohla se ale rozpomenouti a nechala toho. Jináče však dělo se w nitru Wojtěchowě. Zamilované jeho srdce widělo w každém, kdo statek Košinůw nawštíwil aneb kdo s Mařenkou pohowořil a dost málo zalaškował, swého soka. Zvláště pak všech šosáků co krupobití a blesků se obával, a ne bez příčiny! Wěděltě předobře, že na swé jmění pyšný a zpanštilý Košina rád by swou dceru do dlouhých šatů a pod klobouk dostal, a nemalá tedy bázeň a tesknost rozhostila se w útrobach jeho, an widěl, že měsíaci do statku Košinowa se ubírají. „Ten mladší bude bezpochyby ženich a ten starší jeho námluwčí!“ myslil u sebe a strach o Mařenku se ho tak zmocnil, že wezma ji bázkliwě za ruku starostliwym hlasem k ní prawil: „Mařenko, nechod domů, zůstaň u mne!“

„Proč pak?“ tázala se Mařenka černé oči swé naň uprouc.

„Ti cizinci mi čini, Mařenko, starost,“ odslo-wil jinoch.

„Jdiž, tebe hned každý poleká, jistě že zas myslíš, že jdou pro mne,“ kárala mladíka sličná děwa k smíchu se nutíc, nešlo jí to ale tak zcela dobře. Neboť i w jejím nitru ozywał se jakýs hlas, jen že nemohla doslechnouti, co prawil. Ona milowala Wojtěcha z celého srdce, přece ale oku jejímu lesk městského žiwobyti neusel; ráda by se byla stala měšikou, kdyby ale její Wojtišek byl měšianem a, rozumí se, jejím manželem! I šla s Wojtěchem a oba zaraženi kráčeli mlčky za wes, aby si w širém poli drobet oddechli. „Ó kdybych raději tak hodně daleko odtud w osamělosti mohl s Mařenkou žít, nemuse se každou hodinu obáwati, že mi ji wezmou!“ básnil w duchu zamilovaný jun a w mysli jeho roze-wřel se jakýs kouzelný swět — swět fantasie, w němž blaženější mu kynulo žiwobyti. A co asi Mařenka w duši přemítala? Ona chtěla mnoho, welmi mnoho mysliti. Množství myšlének míhalo se jí na mysli, diwno ale, žádnou nemohla tak upoutati a upewnití, aby ji až ku konečku wypřísti mohla. Jedna myšlénka zapuzowala druhou, cizí páni, Wojtišek, wes a město — to byli předmětové, jenž w duši její se křižowali, a kteří ji, ana je spořádati w stawu ne-

byla, posléze tak rozmrzeli, že již to celé myšlénkové břímě shoditi a nějakou hodně weselou píseň zazpíwati chtěla. W tom ale uslyší za sebou w dáli jméno swé wolati; i ohlídně se a spatří swého mladšího bratra celého udychaného sobě wstríc běžeti. I pozastawila se a Wojtišek s ní, očekáwajíc, co malý Jeník tak na pilno přináší.

„Mařenko,“ prawil hošík k sestře doběhna, „máš jít honem domů, tatínek poroučí; máš se jít ale dríwe na komoru hezky oblíknout a pak do swětnice přijít.“

„A proč pak?“ tázala se díwka.

„To já newím; náci cizí páni k nám přišli a tatínek mi nařídil, abych tě wyhledal, wíc newím.“

Wojtišek wěděl, kolik bije, co ale činiti? Otec Mařencin poroučí, ona musí uposlechnout! I doprowodil ji s teskným srdcem až ke wsi, a louče se od ní wřele ji ruku stisknul a welká slza objewila se w jeho oku.

„Wojtěchu, buď beze strachu!“ prawila k němu díwka pohnutá. „S Bohem!“

„S Bohem!“ opakował mladík a dal se stranou do poli, zamíře kroky k údolí, které blízko wesnice se rozkládalo, aby w samotnosti a tichosti ulehčil zarmoucenému srdci. (Pokračování.)

D o p i s. Ze Slezska.

Na čtvrtý rok již nouze we Slezsku w nižších wrstwach obywatelstwa přilís se množí; zvláště ale od lonska dotírawé náwaly nedostatku i útisku naň se hrnou. My totiž tknuti byli též křikem piklů, jenž se od Krakowa a Tarnowa až k nám ozywał, a s úžasem jsme w očekáwání trnuli, kam námi kotouče wichřice halické zatočí? Než hluk z poklidu nás wystrašiwší utichnul, outěk z otčiny wyděšených přestal, branná ruka opatrné vlády přewraty horem pádem natopené w dřewní zákonní základy zpět nawrátila, anobřz blahostnějším ouhledem i podobou poměry obce nadařila. Nastalo na to léto neobyčejným wedrem znamenité; wše w powětech našich, co tu zemských plodů máme, hojný zrůst bralo; ano i ty zemňáky — jak jim dime — naději hojnějšího pokrmu nám budily, an děšť rychlý na úpal sluneční přibyl, nať jejich spařil a za nawratem paprsků slunečních horkem dorážejících tak naskrz je hnilotinou zrušil, že odporno bylo podle role jít, jelikož zápach těžký a zá-wratný krácejícího otrawował a žaludek se k překypu zdwi-hal. — Byly se tedy naše naděje již před kopáním ztratily a horalům slezským u podnoží celého pásma Beskydů, jakož i na oubočích jejich smutný výhled na budoucí zimu zůstal. Neb jámy a sklepy, druhdy strawou bambulitou naplněné, prázdný na zimu zůstaly a welikou část lidu or-telem newýwratným na žebrotu odsoudily. Pročež žebráci a k nim často přiloučení zloději města, wesnice a dráhy w skutku zaplawili. Bázeň a děsná předtucha ohlasem swým až na místa nejwyšší, z nichž řízení krajiny pochází, pro-razily i učinily, že wyšetřowání hlubiny nouze a prostředků, jimiž by z ní pomoženo býti mohlo, následowalo. Deset tisíc zlatých na stř. Jeho Cis. Wýsost Arcikníže Karel uděliti ráčil na obět welkodušnou nuzákům statků swých těšinsko-komorních, aby chléb po všech městysech i wes-nicích rozdáwán byl. K tomu i za lesní práce plat z knížecích důchodů býwá předkem, dríw než jest zasloužen, wloni i letos, udílen. Těm, jenž potah čili wozní zpřez mají, pomáhá přewážení železné litiny ze slowenské Žiliny

do slezských Witkowic, kde se k železné dráze koleje hotoví. Ano i pěší práce při železnici celým zástupům Slezáků výdělek poskytuje. Ale to vše, ač blahodatiné působí, přece tam, kde matka země a její povrch, ta písčité půda, skrovně i skoupě jen z lůna svého dary nejobecnější udělila, z padolu hluboké nouze wesničany a chatrnější obyvatelé městysů úplně zdvihnout nedovede. A jestli p. Fejérpataky dle čísla 37. Květnu i dwacet žebráků powšedně w Liptowě do domu svého přicházejících spatruje, my tu we Slezsku při císařských dráhách počtem takových žebráků až do 30—50 obtěžování codenně býwáme. Též i krádež se množí, zlodějstvo swých potměšilých kroků w noci i we dne škodné šlépěje wšady nechává, žaláře jsou přeplněny, posílky šupem se střídají i sthají, čtné mravnosti základy mizí, a důwod nám swíží na dlaní leží, že jak pod bujnými i prostopásnými hejřily, tak neméně pod hladem hynoucí holotou a chudinou základy mravní se podrywají a usowují. — Na průmyslu, se životem wesměs splynulém, při lidu slowanském pod Beskydy, jakož i na oswědomění národní swé hodnosti, i s ní spojené nezachwéné mrawopocestnosti, nám schází a scházeti bude, dokawd školní učitelowé i mezi pospolitým lidem důkladnější wědeckou zásobu materštiny i wěcních známostí do ouřadu swého přináseti nebudou a lidumilowé skleslý národ, počnouc od nejnižší třídy jeho chatry, pod štít swé lásky wšeobecněji newezmou. — Jak hluboce mnohou nedbalostí a nehodou času rođáci a spolukmenowci naši zvláště tam klesli, kde možnější w národě wíc o mam a klam soudných žárliwců, nežli o dobro swých domácích dbají, dozráwáme z toho, co pešťské německé nowiny z naší sousedské Čáky ohlašují, jak totiž tam rasowé a překupníci statků hubené koně bijí a na libry z nich maso prodávají, a to té chudině, jenž w palírnách wýpalky z mláta a brečky wýskočků zbawených sestávající chleunce a chwatné polyká. Ba my z oustních zpráv i to wíme, že i mrtwoly hladem se swěta sešlých z domů někdy potichu a kradmo w noci wynášeny a na hřbitowy bez oznámení duchowníkům, by jen štolá se obešla, skládány býwají. Jest to tedy ještě hůř než u nás we Slezsku.

Mysl z toho wšeho truchlou to otawí a pozdwihuje, když se i w středních wrstwach obywatelů w některých přece místech lidumilowé nacházejí, jenž co mohou potřebujícím pomoci poskytují. A takowí se našli i pod průwodem knížecího pana direktora z *Kalchberku* w Těšíně, kteří swé vlastní řemeslné a uměnnické výrobky i věci snesli, darem dali a na wýhru obětowali. Z losů prodaných wýše 1000 zl. se natřžilo a peníze tyto mezi znuzilé rozdány byly. Ano podobní lidumilowé se i w Jablunkowě našli, kde pod zprávou knížecího pana justiciara *Petra* za akcie na 2000 zl. stř. se shromáždilo, a spolek majitelů dotčených akcií na 500 osob prádlem a tkaním zaměstnáw a žiwí.

Jan Winkler.

Slowanská zpráva.

Z *Pruského Slezska* píše se Pražským Nowinám: „Letošního školního roku zawzněl ponejprw jazyk český w posluchárně řeči a literatury slowanské na uniwersitě wratislawské. Přednášel p. professor *Čelakowský* w prvním půlletí mlawnici českou, nyní pak wykládá Kráľodworský rukopis. Posluchačstwo owšem jest skrovné, záležející jen z bohoslowců morawských, jenž we Wratislawi pro pruskou část diécese holomoucké studují. Krom čtení wěřejných drží p. Čelakowský tak zwany „seminář slowanský“ dwojiho oddělení, český a polský. Wratislawané počínají si nyní již wíce wšímati jazyka slowanského, než ještě před několika lety. W cukrárnách spatrují se nowiny a časopisy polské a u kupců a řemeslníků zhusta wedle německých i polské

firmy. * Od konsistoře vycházejí od několika let wšeliké missivy a nařízení krom německého též w jazyku polském.

W semináři wratislawském ustanowen nyní i spiritual w polštině zběhlý, jakowéhož tam prwé nebýwalo. Wůbec nahlíží se, že jazyk tak důležitý a w diécesi rozšířený w té opowrženosti a zanedbalosti nechati se nemůže, w kteréž bohužel po tak dráhny čas zanechán byl. Na gymnasiích slezských si jazyk polský přičiněním jednotliwců též znenáhla průchod klesl. Od měsíce Listopadu wučuje se mu na gymnasium nysském; w Ratiboři již od minulého školního roku.

Welmi znamenitý ústaw otewřen bude w brzce w Lublinci na polských hranicích blíž Častochowa, welká totiž wychowatelna pro dítky od 9.—16. roku obojho pohlaví, zřízená z odkazu hraběte Grotkowského. Zpanilomyslný ten šlechtic ustanowil již před 17 lety kšastem celé swé panstwi k tomuto účelu, který wšak teprw nyní se uskutečnil. Stawení nádherné, paláci podobné, úplně jest již zřízeno a místo ředitele, jazyka polského mocného, právě w listech wypsáno. Kéž by jen wychování dělo se způsobem mládeži polské přiměřeným, by skutečně tím se stal, čím jej nadatel býti žádal.“ A.

Wlástenská zpráva.

Z *Těbochuzi* w Tábořsku piší nám, že tamější sedláci, nakoupiwše k vlastní potřebě brambory we wsi Wiklomitcích a jedouce s nimi skrz městečko Lukawec, od welikého množství zdejších obywatelů obklopeni byli, kteří se o to zasadili, aby sedlákům brambory pobrali. Jen ostré zakročení ouřadu tomu zabránilo. To samé se stalo w Mladých Wojšicích.

L i t e r a t u r a.

Palcérík. Dějepisná powěst z dob Otakara II. Od *P. Chocholouška*. W Praze 1847. Str. 202 w 8.

W dějepisu wšech národů přicházíme často na doby, které co roditelky welikých skutků a důležitých přewratů se ukazují, které ale zároveň meč a oheň s sebou nesou a jím plod swůj vlastní a celý zewní swět, jenž s ním souwisi, opět ztroskotávají a wyhubují. Často zpláče duše naše na hrobě tak welikých událostí, widouc, že w nich duch lidský jen jako proto na takowé wýši se objewil, aby slabost a nemocnost jeho tím různěji se ukázala. Takowými srdcejmawými a wznešenými tragediemi zvláště dějepis český we welikém množství, jako ne hned některý jiný, se honosí. Nad každým říkáje listem ztrne duše, uchwácena rozmanitostí a hlubokostí zwratů a osudů našeho národa, i snaží se, aby celé to skryté pásmo dějů pochopila, zabírá se do tajných skrytí duší historických welikánů, chtěje w nich wyskoumati, co s národem obmyšleli, zdali wýpadky dějů ze záměrů jejich pošly, aneb-li jiná jakási moc w jich utwáření podílu měla. Jsou zvláště některé doby a osoby, které w neměňawém, nepochybném swětě ukázati historii posud se nepowdedlo. Jejich osobnost, jich záměry i činy jakýmsi pokryty jsou záwojem, který až do wnitra duše jich prohlédnouti nám zbraňuje. A tyto temné doby a osoby nepochopené roztázliwý dějepisec wyčerpáti a w prawém, jasném swětě wylíčiti nemoha, zůstawuje to básniku, aby k dokonale malbě dob a osob těch ze swé vlastní obraziwosti dosadil, co přisnému a oprawdiwému dějepisu učiniti nelze. Z toho widno, že úloha historického románopisce jest weledůležitá, weliká, wzneše-

* W tomto ohledu mohli by si z Wratislawanů přibírat wzti průmyslníci na Morawě, jmenowitě w Brně, Holíčce, Jihlawě, Znojme a jiných městech, kdežto nikde téměř ani jediného nápisu morawského newiděti.

S m ě s.

ná, swatá. Kdežto historik téměř holou kostru událostí časových podává, jest básníka úlohou, aby duši i tělo času toho stvořil, aby duše herců svých vybádaje, celý jejich vnitřní svět, jejich myšlenky, city a záměry takměř přicitoval, tak aby čtenář nejen z pouhých činů a charakteru osob souditi nucen nebyl (což se jen v dějepisu děje), ale aby raději zdroj těchto činů před jeho zraky se otevřel, aby spatřil, proč tak a ne jinak jednali. —

Pan Chocholoušek obral sobě v ležici před námi pověsti dobu, která hojnost žívlu básnického v sobě chová. Veliký Otakar II., jemž tehdáž veškerá Evropa se kořila a který také nad znamenitou její částí slavně panoval; romantická láska jeho k Aněžce Chuenringowně, snatek jeho s Kunhutou, dále newyzpytovaný posud pěvec staročeský Závěš a celý ten sbor šlechty Otakarovi dílem věrné, dílem odbojné a osidla mu strojící: to vše jsou osoby a situace, které by třikrát větší román, než pověst p. Chocholouškova jest, naplniti mohly. Pan Ch. ale nechtěl podati román, nechtěl nám vyličiti hrdinu svého Otakara s celým jeho zevním i duševním světem, s jeho záměry i skutky, nechtěl nám malovati velikého krále, jak ve své moci a slávě výše a výše stoupá, aby pak tím citelnější, hlubší a hroznější byl jeho pád, který mu zrada slepé bezuzdné šlechty připravila: on vyličil nám pouze tichou lunu, která se na obzoru žití Otakarova skvěla a svými přívětivými paprsky noci života jeho osvětlovala; a jako se luna bez oblohy a bez ostatních hvězd mysliti nedá, tak i básník zraky naše mimo lunu po obloze hvězdnaté blouditi nechává, zde slunce oslňující zář — Otakara, luně lesk svůj propůjčující, tam opět jasný dvanácti planet kruh nám okazuje, který kolem Otakara se kmital. Aněžka Chuenringowna, nazvaná Palcéřik, jest tato luna, a její neskončená, horoucí k Otakarovi láska, její smutné osudy jsou hlavním předmětem paně Chocholouškovy pověsti. K tomuto, co postranní děje čili epizody, přivěšují se: pikle a úklady zrádné šlechty, pád Otakarův, milkování Závěšovo s newěrnou a marnou Kunhutou. To zdá se mi že sobě básník za úlohu vzal, a nastává otázka, *zda-li úloze této věrně, dobře a svědomitě dostal a zda-li v skutku wywedl, co w předsewzeti měl?* (Pokračování.)

Kronika času.

* Juridicko-politický spolek čtenářský we Wídni nepřijal návrh, aby se Listowi na památku postavila socha nebo medaille razila, nýbrž přestal na slavné řeči od prof. Hye držané a poukázal na to, že se jeden obchodní dům uwolil zawésti sbírku pro pozůstalé jeho.

* Básník Lenau opustí Winenden a přijde na tři léta do privátního ústavu w Döblingu u Wídně. Jeho ctitelé pojistili summu na ten čas, aby se vydání zapraviti mohlo. Rukopis „Don Juan“ nalezá pryč se u dworního raddy R. w Stuttgartě w jediném opisu.

* Professor Endlicher odešel do Krakowa, aby se o stawu vysokých škol tamějších přesvědčil. Lituje se, že tento učený pán ani jeden *slowanský* jazyk nezná.

* Přivtělení Krakowa k říši Rakouské přibýlo nám o jednu akademii nauk. Jsouť totiž wesměs čtyry: w Praze, w Miláně, w Pešti a w Krakowě.

* Zpěvačka J. Lindová opustila Wídeňany s těmi slowy: „*Wy jste mi nejlépe porozuměli!*“ Za to píšou o ni ze sídelního města, že se tato osoba, jsouc plna wrtochů a rozmarů, k nejwldnější rodinám chowala beze všech ohledů, jakoby se jí dobrého zwedení nedostávalo. — I ptali bychom se, kdo tím asi winen jest, když takowému dčwěcti rohy narostou?!

Štěstní přístaw. W čísle 31. České Wčely nachází se výborný článek o nedostatku časopisů a nowin zvláště českých w hostincích naší vlasti. Ta sprawedliwá stížnost mne připomněla na jeden příběh mých cest. Po několikaletém w cizině pobytí wrátil jsem se do Čech, a první můj nocleh byl w Litomyšli. O svých blažených citech slow šířiti nebudu — přirozené jest, že jsem se w hostinci hned po nččem *českém* ohlížel. Nenašel ani nowin ani jiných časopisů chopil jsem se cirkulárního nařízení, ač dosti začazeného, o zapowězených hrách jednajícího. We výkazu zapowězených her nalezl jsem hned na čele: *Štěstní přístaw.* Co to? Darmo si hlavy nalámaw nalezl jsem pomoci w německém sloupci dle pěkného přísloví: Bůh Čecha neopustí, jen když trochu německý umí. W tom sloupci pak stálo rakousky: *Glückshafen.* Že jsem právě z Rakous přišel, rozuměl jsem náhodou, že toto rakouské *Glückshafen* s německým *Glückstopp* stejný význam má, tedy česky karban slowe. M. F.

Smutnou historii wyprawují lékarské žurnály o jednom nosiči kukátka, který, w trapném domnění, že má žuludek až hrůza zašlémowaný, polknul zástěru, chtěje si pro lepší zažívání tím způsobem šlem wytříti. Tkaníčka nebožákowi ale uklouzla a on se snažil; zástěru drátem wytáhnouti. Lékař, který byl přiwolan, sprostil ho sice zakotweného drátu, ale zástěra zůstala mu w žaludku až do smrti. Pítewci nalezli ji schoulenou na lowém konci žaludečním.

Ž á d o s t.

Wšickni, jenž podílu i účastenství mají w blahoplném rozkwětu literatury českoslowanské, s oblibou uwítali *Pautníka*, wědomost o vlasti se zábawou rozšiřujícího. — Ačkoliw pak popisům jak domácích tak zahraničních přírodních předmětů, jakož i článkům zábavným nemalou příkládáme cenu: nejpřednější přec zásluhu jak podnikajícího wydawatelstwa tak nadějněho pana redaktora widíme w přidávání w prawdě podařených, od umělců pracně wytworených rytin, an se tímto podnikáním příležitost podává každému vlast a wědu milujícímu občanu, krasocit vlastní šlechtiti, ano i byty své právě vlastenskými obrazy měst, hradů a zámků okrášliti, čehož dáwno jsme potřebu cítili.

Zasílatel uweřejňuje však i žádost mnohých, zdaž by možné nebylo, aby welectěný pan redaktor, podávaje *žiwotopisy jak zwěcnělých tak žijících vlastenců*, spolu i *podobizny* jejich k *Pautníku* přidáwal, abychom ty, jež z plné duše milujeme a ctíme, i w podobě jejich, k následování jich chwalných skutků, častěji na očích míti mohli?

P. T—r—wský.

Národní hádanky.

Po čem sní padá? Po kousku.
Když to leží, když to zwadne, křičí to Hetez.
Kopa ptáků w sestáku, pět jeden (je den)? Wo nocl.
Dřewěný kopec, zelezny les Wo chle.
Čtyry rohy, žádné naby legam bricho weliké Pefina.
Pán s paní howoří, až se komora boří Mäselnice.
Dwanácte panen w jednom loži, žádná na kraji Loukote.
Přišel k nám zebraček, měl roztrhaný kabátek, flek na fleku, žádného stíchu Hus.
Která hůl je nejtěžší? Zebčacka.
B. N.

Číslo 51.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podlouhým č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

29. Dubna
1847.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilowu (w Nowých alejích na Nowém Městě č. 116) vydává po půlročních třikráte za týden, w onterý, w čtvertek a w sobotu.

Předpláci se na čtvrt léta 1 zl., na půl léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stř. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství pólletně s patričníou obálkou 2 zl. 86 kr.

Ženich z města.

(Pokračování.)

W Košinowě statku bylo dnes večer neobyčejně wesele a hlučno. Bylotě tušení Wojtíškowu prawdiwé — w Košinůw dům zawítal dnes žádoucí ženich Mařenčin, ženich z města, jakowý byl powždy souseda Košiny nejwroucnějším přáním a libůstkou. A však ženich tento měl do sebe ještě jinou cnost před jinými podobného rázu, která srdce Košinowo nejvyšší slasti naplnila, tak že takměř ničeho, co by ještě sobě přál, nezbywalo. Pan ženich byl z Prahy, byl pražský měšťan, kupec — Bože, jaké to štěstí zasmálo se na Košinu! Jeho dcera má se státi pražskou měšťankou, on má býti tchánem pražského měšťana! Ne, to štěstí srdce žiwinského souseda nesnese, dnes musí radost swou se všemi sdělit, musí sobě udělat dobrý den, a to takowý, aby až do smrti z paměti jemu i všem podílu w něm beroucím newyšel. — Jelikož ale čtenář ještě nikdy w Košinowě statku nebyl, bude zapotřebí, abych jej k lepšímu se obeznámení w domácnost Košinowu uwedl.

Wejdeme welikými wraty do prostranného dwora, za nímž naproti nám zabrada se rozprostírá, spatříme w lewo dlouhou řadu chlěwů, w prawo ale obydlí sedláckowu po jedno patro vysoké, w stejné délce s chlěwy. Ke dweřim domovým wede několik schůdků; dweřmi braňkou opatřenými wejdeme do čtwerhranné síňky, kdež naproti nám hmotné ohniště s očoudlou okolní stěnou w oči bije, w prawo ale a w lewo dweře pozornost na se obracejí, z nichž prwní do velké světnice, druhé do obzwláštního klenutého pokoje čili komory wedou. Okolo ohniště je nyní welmi žiwo a pilno. Na ohništi i pod troubou po straně zadělanou oheň wesele praská a selka s jednou děwečkou má plné ruce práce, zaměstnána jsouc připrawowáním nejchutnější wečeře, jakouž jen kucharské její wědomosti a schopnosti přistrojíti dowolowaly. Wstupme do velké světnice a tu teprw spatříme a podiwíme se, jak již za našich časů sedlák w počtění wzácných hostů pokročil! Však není také diwu. Košina není žádný obyčejný sedlák. Byl

on také w Praze na školách, a sice latinských; zhlídl ten wzdělaný swět, pochopil jej z té prawé stránky, jak se mu zdálo, a nikdo se mu tedy nebude diwiti, že zná, jak sám říkává, moreš, a že všemožně o to se zasazuje a o to pečuje, aby i jeho dvě dítky Mařenka a Jeník nápodobně dobrými manýrami se skwély. Za tou příčinou dal Mařenku, jak drobet odrostla, na dvě léta do Němec, aby se w německém jazyku oblomila. Zdali skutečně němčině se naučila, nemůžeme jistit, jen tolik nám známo jest, že tatík nemálo se před každým chlubiwal, že jeho dcera německy rozpráví jako když bičem mrská, ano často i německy ji oslowil, Mařenka ale pokaždé po uši se zardíc ani slova nepronesla. Přijde-li řeč na malého Jeníka, tu Košina hrdě říká: „Co s klukem? musí na studie, byli jsem já také na studiích, wím jak je to dobré!“ Každý ale, kdo Košinu zná, potutelně se při těch slowech usmívá, známostě mu, že Košina také byl jeden z těch studentů, kteří, jak říkáme, studowali až po krk, nic ale wýš. —

Obraíme však swůj zřetel na něho samého a na jeho hosti, abychom jej i tyto blíže seznali.

W hoření koutě weliké světnice stojí široký a dlouhý dubový stůl, na něm, poněwadž již tmíti se počíná, plane lojowá swíčka, drobet spoře okoli oswěcující. Na hořejším konci stolu zády k oknu obrácen sedí hospodář we swátečním oděwu i twáři. Lehká letní popelawá kazajka, pod ní strakatá manšestrowá westa s bílými knoflíčky kryjí wrchní díl mohutného těla jeho. Na krku má černý hedbáwný šátek s červenými pruhy, jehož dlouhé konce wšecky pohyby a pohazowání hlavy poslušně následují, brzo na tu brzo na onu stranu přeletující. Spodky jeho jsou černé. K dowršení pak ozdoba visí mu zpod westy z vlasů dělaný řetizek, na němž několik welikých w mosaz zasazených karneolů, klíčků a pečetidlo se houpá. Teď se mu podiwejme ještě do obličeje a budeme Košinu ouplně znáti. Jeho obličej srownává se dobře se silným jeho tělem, swědče, že žaludek Košinůw darů božích dosyta požíwá. Jeho obličej je červený, opálený, na twářích a pod bradou se mu takměř maso houpá, jeho wlasys jsou hnědé a oči — z těch mu z obou zřejmé „chytrý sedlák“

a „wychytralý ptáček“ kouká. W pravé ruce drží čtverhrannou stříbrnou pikslu, s níž si mezi řečí pohrává a z níž, když tak něco hodného propověditi chce, šnupcem wtipu pomáhá.

(Pokračování.)

Neobyčejný žert.

Pawel Duplessis wyprawuje z času swého pobýwání w Kalifornii následující dobrodružství, které se jednomu tamějšímu kupci přihodilo: Zdržoval jsem se w Santacruzu, kamžto jsem byl jednomu kupci poručen. Právě jsem s ním rozprávěl, an do krámu malý muž wstoupil. Osmahlý jeho obličej dodával mu jakýsi diwoký a při tom i hloupý ráz, wyložky u kazajky, jejichžto prawou barwu nám nelze bylo uhodnouti, zdobily staré, skoro zelené porty. Patrně bylo widět, že ani zlaté ani stříbrné nebyly, poněwadž stárím zeleně wypadaly.

„Dobrý den, sergeante Gonzalese,“ pozdravil jej můj kupec.

„K službám, don Manuel Pacheco,“ odpověděl sergant, neb že jím byl, okazowaly nám porty na kazajce. „Lito je mi wás, že wám smutnou nowinu přináším, don Manuele. Dnes ráno jsem opustil Rosario de nuestra Señora de los Peccados, kdežto jsem waši matku na smrtelné posteli nalezl. Jeji poslední přání je, by ji Bůh tu milost popřál, aby wás ještě jednou dřív než zemře spatřila a poženala.“

„Ježiši Kriste!“ zkřikl nebohý Kalifornčan; „hned jsem na koni, snad ji ještě na živě naleznu.“

„Wy jste dobré dítě,“ prawil Gonzales. „Bůh mě zatrať, nechám-li wás samého jít. Jak mi praweno, spatřilo se na blízku několik Indianů. Můj přítel desátník Camacho a já wás tam doprowodíme, aby se wám nic zlého nepřihodilo. Já si myslím, že wám naše společnost na škodu nebude, jestli ne k užitku.“

„Děkuji, sergeante,“ odpověděl don Manuel, „já se wyprawím na cestu nejdéle za čtvrt hodiny, a w tak krátkém čase nebudete připraveni.“

„Buďte bez starosti,“ prawil Gonzales, „my jsme hned pohotově.“ A wěru, sotwa že pět minut uplynulo, přišel Gonzales doprowázen swým přítelem desátníkem Camachem. Oba byli od hlavy až do paty we zbroji, a každý měl wyborného koně.

As dvě hodiny jeli wedle sebe, žádný ani slowa nepromluvíce, an tu nenadále u prostřed krásného lesa Gonzales, koně dona Manuela za uzdu uchytiw, jemu welel, by hned s koně slezl. Při tom naň bambítkou namířil.

Takowýmto nenadálým počínáním zaražen a nejsa w stawu se bránit, slezl don Manuel s koně.

„Nemějte žádnou starost o swou matku,“ prawil Gonzales, „aspoň před třemi měsíci byla ještě zdráwa, od toho času jsem ji však nespatrił.“

„Co pak jste tedy swou lži zamýšlel?“ ptal

se don Manuel, a proč se mnou tak nakládáte? Kam to všechno čelí?“

„Kam to čelí, señore? Což se již nepamatujete, jak jsem wás před třemi měsíci žádal, abyste mně soudek katalonské kořalky počkal? Nu, a co jste wy učinil? Wy jste se mi wysmál. Pamatujete se? Hledte, já mám lepší pamět, já na to nezapomněl.“

„Možná, že tomu tak jak prawíte,“ řekl ubohý Manuel, „já však nepochopuju, kdo by mohl poctiwého kupce donutit, aby lidem, ku kterým žádné důvěry nemá, něco na dluh dal.“

„Lidem, ku kterým jste žádné důvěry neměl!“ prawil Gonzales patrně uražen. „Señore, wy se tedy přiznáváte, že jste wojákowi, zastawateli vlasti, nedůvěřowal; jaké následky z toho pojdu, powi wám můj přítel Camacho.“

Don Manuel se obrátil ku Camachowi, který swůj lasso na strom uwazowal. Na konci lassa bylo uděláno oko, co by do něho člověk wlezl.

„Per Dios, señore desátníku,“ prawil přítel můj celý ustrašen, „co pak to všechno znamená?“

„Že se nám zachtělo, tebe oběsit,“ prawil Camacho zpuřně.

„Mne oběsit, draží přátelé?“ křičel don Manuel zoufanliwě. „Ne, ne, to neučiníte, jak pak byste mohli člověka o život připrawit, který wám jaktěživ nic neudělal? A nemusíte se báti swého kapitána, že wás za takowý zločin zastřeliti dá?“

(Dokončení.)

D o p i s y.

Z Wídne.

(Hudební umělci. Diwadla.)

„Ce sont passés les jours de fêtes!“ — Odpusťte, že s otřelou touto frásí swůj dnešní dopis k Wám začínám; nebyloť jinak možná, nebo takto wzdychá nyní weškeren zdejší hudby milowný swět, tak naříkají všickni diwadelní lwowé, w jichž očích i obličejích hluboký zármutek čisti jest, taktéž i sania příroda teskniti se zdá, an dosawáde ještě wesna k nám zawítati nechce, a zwlášť osamělé nyní a prázdne síně diwadla na Wídni dosvědčují prawdiwost slow těchto. A čím to? Inu — mistr Mayerbeer opustil tak kwapně Wídeň, že ani dlouho již k jeho poctiwosti chystaná serenada prowozowati se nemohla; neozywají se již zwuky „der Wiener'sch gewordenen Syra“ we Wídni, odletěl již z hradeb města sídelního slawík sewerní, odebrala se již nebeská Jenny Lindowá w noci od 8.—9. Dubna b. r. od tud do Londýna! a tudy lehce nyní všechny dotčené úkazy sobě wyswětlíte a pochopíte, jaké pohnutí a dušewní ohromení tyto dvě události we zdejších hudby milowných sborech způsobily. — Nebudeme tedy popisowati neslýchané furore a tisícronásobné prowolávání: Hier bleiben, nicht weggehen! a t. p. při posledním opakowání „Vielky“, aniž osmělíme se wylíčiti jednohlasnou pochwalu, hřmící potlesk, stonásobné bravowolání a dešťohusté metání kytek a wěnců při prowozowání „Normy“ 6. Dubna b. r., w níž Jenny Lindowá k swému prospěchu naposledy slawičími zwuky swými widenské obecenstvo okouzliła. Beztoho jste se o tom alespoň poněkud dočtli we zdejších listech belletristických, které ale owšem jenom slabý obraz všeho toho podávají; nebo Wás ubezpečiti mohu, že ani klassické w po-

pisování bouří a strašlivých wichrů péro Virgilowo by nestačilo k wylíčení všeho toho, co se w nadjmenovaný wečer w diwadle na Widni dalo. —

Odchodem Lindowé osamělo, jak již zmíněno, právě dotčené diwadlo a tudy „bei deplorablen Zustande seines Schauspiels“ zpusťla i kassa páne ředitelowa. Však ale nalezl se brzo lidumil jeden, který co pravý křesťan, slitowaw se nad powážliwým postawením p. Pokorného, w č. 78. časopisu „der Ugar“, jemu tu zpanilomyslnou radu dává, aby nyní w opuštěném diwadle swém *českou operu* zawedl: s tou že by sobě jistě pomohl a o mnoho lépe pochodil, nežli bidným provozowáním mizerných her německých. Inu, ani jsme sobě nepomyslili, k čemu by se vše ten ubohý, nedávno ještě tak přísně kaceřovaný slavismus i zde potřebowati nemohl? Nowý důkaz to o spekulaci dūmyslnosti wěku nynějšího. — Sládci wídenští spekulují s českým piwem čili ležákem, uzenáři s pravými pražskými šunkami, zwěřináři s českými bažanty, cukráři s českými koláči, hostinští s krměmi dle pražské kuchyně zhotowenými, hudebníci skládáním a provozowáním kadril a potpourri podle slowanských národních písní, wydawatelé nowin obrázkových wyobrazeními letošního bálu slowanského, redaktorští Hans-Jörglowé nechutnými a podlými na národnost naši se wzťahujícími žertíky, knihkupci zdejší wydáváním českých a jinoslowanských gramatik, kapesních slowníků atp., a nyní snad i zdejší diwadelní ředitelowé o to se zasadí, operou slowanskou obecnstwo do prázdných swých domů lákati a kassy swé naplňowati. Nebyla by to owšem špatná spekulace; nebo dle účastenství w besedách a bálu slowanském na jawo daného soudí asi pánowé títo, že by přece hezká hrstka lidu se nalezla, jenž by operu českoslowanskou nawštěwowali. Kdo wí, neuchopí-li se p. Pokorný rady této; jestli muž podnikawý, a příliš welikých těžkostí přemoci, aby opera slowanská se zde zřídila, by ani zapotřebí nebylo. Nebo we swé vlastní herecké společnosti má on wice rodilých Slowanů a Slowanek, a mezi zpěwci cíl. opery — jenž nyní právě swé prázdniny mají — rovněž několik wytečných oudů, rozených to Čechů, se nachází; o ostatní postarala by se již ředitelská genialnost p. Pokorného. Mohl by pak do diwadla na Widni slowanskými operami Čecho- a Jihoslowany, a do Josefowského fabrikaty à la „Wiener Schusterbub“ zase wídenské obecnstwo lákati, tudy wice stranám zadost učiniti, kásu obou diwadel naplňowati a snad i také ještě co horliwý vlastimil zbožňowan býti!? Nuže tentare licet! (Pokračování.)

Z Dolních Královic.

Den 18. Dubna byl pro městys Dolní Královice den prawého potěšení, neb i w tomto nepatrném místě prawá oddanost a náklonnost k našemu nejmilostnějšímu mocnáři, Císaři a Králi *Ferdinandu* tím způsobem se dokázala, že tamější páni knížecí úředníci zřídili hudební akademii, ku které welmi mnoho wznešených pánů hostů z weškerého okolí se sešlo. Tato společnost byla též počtēna přítomnosti p. t. c. k. krajského komissaře pana Morstadta, jenž se právě w úředních záležitostech w místě nacházel. — Zdařile wypracovaný i přednesený prolog (o blahosti poddaným býti korony Rakouské) otevřel toto obweselení, pak se zwučně propěwowala národní píseň s doprovázením trub a bubnů, a potom jsme uslyšeli na housle známého a weřejnými listy dosti schwalēného virtuosa pana Raimunda Dreischocka, jenž k tomuto účelu laskawě ze slavné Prahy wen přijel a wšecky znatele hudby mistrným přednesem swým okouzli, čehož důkazem přeweliký potlesk jak při wystoupení jeho tak při skončení toho koncertu byl. Tento wznešený lidumil nepřijal pro sebe ničehož z příjmu w této chudobné a hornaté krajině znamenitého, neb wynášel či-

stých 100 zl. we stříbře, nýbrž obětowal swůj díl welkomyslně chudým a nouzi trpícím. Též se zpíwalo několik českých písní. Dne 19. na to držána byla slavná mše swatá, při které nadjmenovaný c. k. pan krajský komissař, knížecí páni úředníci, školní mládež i množství obecného lidu shromážděno bylo, a všickni zároveň stejně wrouci modlitby swé za dlouhé a šťastné panowání Jeho Majestátnosti Císaře a Krále našeho nejmilostnějšího k trůnu krále všech králů odesílali.

Sláwa budiž wznešenému a outřpnosti jatému panu koncertistowí za tento milosrdný skutek! Wřelé díky všem přispíwávším pánům dilletantům, a požehnání všem wznešeným pánům hostům!

J. B.

Literatura.

Palcérík. Dějepisná powěst z dob Otakara II. Od P. Chocholouška. W Praze 1847. Str. 202 w 8.

(Pokračování a dokončení.) Již titul, kterým p. Ch. dilo swé pokřtil, opráwnuje nás, abychom Aněžku čili *Palcéríka* za hlavní osobu powídky powažowali, za takowou ji aspoň z počátku básník chtěl míti; nicméně shledali jsme, že Aněžka w celé powěsti nikoli hlavní dráhou dějů, alebrž pouze postranní stezkou kráčí, w dawu ostatních osob a událostí jako w pozadí stojí a w pološeru se tratí; Aněžka Chuenringowna zdá se nám spíše účastnicí nežli základem a půwodem dějů býti. Nesáhátě ona mocnou a oučinnou rukou we wír dějů, nýbrž w něm pouze co milenka Otakarowa podíl běře, Otakarowy kroky prowází a jej před úklady nepřátel jeho zachránila marně se snaží. Příčina toho jednak ta nám wídi se býti, že Aněžka co žena příliš slaba jest, aby samostatně a rázně na události tehdejší, jenž tak zapletené; rozsáhlé a důležité byly, působiti mohla, což arci básniku welmi waditi musilo, wěrný obraz milenky Otakarowy wylíčiti chtícím, jednak w tom wězetí se zdá, že básník ohromným leskem sláwy Otakarowy swěstí se dada k wyobrazení jeho ducha, čímž a osudů nad míru podiwných přilnul, odchýliw se tím od *Palcéríka*, jejíž zewní swět tak bohatý zwratů zdroj neposkytował. W tomto úsudku i to nás posilňuje, že básník na začátku nejwice Aněžce pozornost swou wěnowal, když ale Otakar we swé záři na obloze mu byl wzešel, již jemu nejwice píše obětowal, tak že tu slavný tento náš král co welikán nedostizitelný nade wšecky ostatní osoby ční. Co se týče Aněžčina charakteru, soudíme, že se básniku podařil. Každý čtenář zajisté se soucitem kroky její prowázeti bude, obdiwowati se muse horoucí bezkonečné její lásce k Otakar, pro kterou wše podstupuje, ničeho, ani nejwětšího nebezpečenství se nelekajíc. A ještě wíce a jasněji oddanost její Otakar se zaskwěje, když se Kunhuta, choť welikého krále našeho, na obzoru powěsti objeví. Podiwné jsou zajisté osudy obou těchto paní. Oběma štěstí nepoprálo, aby za muže se prowdaly, které milowaly; snad by se byly obě daleko jasněji skwěly, kdyby Aněžka Otakarowou, Kunhuta Záwřowou chotí se byla stala. Chladná politika rozhodla ale jinak, srdce muselo mlčeti, krváceti a dokrwáceti. Zdařile prowdeny jsou zwlastě karaktery Otakarůw a Chuenringůw. Ono tak důstojný obraz nám básník podal, že s účtou a obdiwowáním na Otakara patříme, který w nejwětším nebezpečenství nejwýše se nám ukazuje. Wěrný a statečný Chuenring až do posledního okamžiku nás zajímá a pozornost naši poutá. Ne tak zdařile wymalował nám básník romantického Záwře, tohoto slawika tehdejších hájů českých, který swým líbezným zpěwem nejen Kunhutu, nýbrž i krále samého a celý národ okouzli. Byli jsme welmi zádotiwi, jak básník karakter muže tohoto prowdel, který takorba pohádkou jest wěku, posud newyskoumanou, neprohlídnutou. Zdá se nám však, že mu příliš mnoho muž-

nosti a odhodlanosti vzal a jej přes míru nestálým, měnícím učinil, což arci, ačkoli jináče p. Ch. charakter Závišův se zvláštní barvitostí a zajímavostí vyličil, velmi jemu na ujmu jest. Předestře nám snad p. Ch., že obojetné postavení Závišovo ke Kunhutě, k Otakarovi a k vlastnímu rodu svému jinak činiti nedovolovalo. Jest pravda, že Záviš mezi těmito osobami jako v trní vězí, musí ale proto brzo k té straně se klonit, brzo opět té svou ruku podávat a posleze ještě jednou úkol svůj měnit? Zajiště ne. Básník měl ho dle zdání našeho postavit na vyšší stanovisko, z kterého by byl Záviš s pohrdáním na zrádné pikle příbuzných svých a ostatní šlechty české se díval. P. Ch. v skutku na několika místech na toto stanovisko ho stawí, v tom smyslu jej mluvití nechaje, bohužel ale sobě věrným nezůstal, Záviše brzo opět jináče jednati nechaw. — Ostatní charaktery méně důležité jsou a více méně se básníku podařily. Připomenouti sluší ještě Milotu z Dědic s celým zrádným jeho sborem, jehož obojetné zrady plné jednání básník dobře provedl. I celek díla šťastně provedený a okrouhlý jest. Všecy děje k Otakarovi směřují a okolo něho se točí, a smrtí jeho končí se pásmo p. Chocholouškovy pověsti. Zbývá ještě něco o podrobnostech promluvití, v kterých básník poklesl. P. Ch. mluví na str. 38. o staroslawném a staroslawanském poli, „Rákos“ zwaném, a klade je ku Prešpurku, v čem ale drobet pobloudil, neboť pole „Rákos“ nikoli u Prešpurku, nýbrž u Budína leží, jakž se o tom ze Zapowa Zeměpisu lehce poučiti může. — Místy klade básník při nepatrných příležitostech dlouhé řeči s hledanými wtipy osobám do úst, jako na př. na str. 41., kdež hradní na Kumana v cestu se mu pletoucího příliš po řečnicku kleje. — Jméno rytíř zdá se nám p. Ch. drobet v širším smyslu než jak obyčej brátí, tak na př. jmenuje na str. 42. hradního rytířem a na str. 59. i padoucha Daňka, který panu Milotowi za kata sloužil. Mluvení a jednání Daňkovo, když byl totiž Krušinu w oumyslu, že ho zavraždí, z města wywedl, spolu se nesrovnáwati a nepřirozené býti se nám zdá. Mluvíť s jedné strany tak opravdově, ardečně a lítostně, s druhé strany pak, nawzdor zášti proti Milotowi a staré náklonnosti k hradnímu, přece tohoto ouskočně zavraždí.

Wácl. K.

Slowanská zpráva.

W *Zadru* vychází ročně „Srbsko-dalmatinský magazin“ od p. Nikolajeviče, co rok bohatšího a většího obsahu. Letos pak ještě newyšel aniž před měsícem Zářím wyjiti může, proto že p. Nikolajevič příliš jest zaměstnán novými školními knihami, které nejmilostiwější vláda pro dalmatské národní školy udělila, pečujíc o wzdělání poddaných sobě Slowanů. Dalmaté si stýskají, že u nich knihy w sousedním takměř Srbsku tištěné teprw pozdě *přes Widen* dostati lze. Naše slowanské knihkupectví ještě daleko neproniklo!

Wlastenská zpráva.

Jako jiná léta, tak i letos přicházejí husté zpráwy z rozličných, jmenowitě krajských měst našeho králowství o dostojném *oslawobání narozenin* našeho dobrotiwého, wrele milowaného *Zeměpána* dne 19. b. m. — a sice slawnými sw. mšemi, hostinami, strelbou, produkcemi hudebními, diwadelními, bály atd.

Tak na př. obzwlášť hlučně slawil se den ten w *Hradci Králowé*, nejwice owšem přičiněním wojanské četné posádky pewnostní. Od Jeho Excellencí pana biskupa dáwana slawná tabule. — Při té příležitosti s potěšením oznamujeme, že se i w tomto městě zawedla sbírka na pramy-

slní českou škola a w brzce do Prahy zaslána bude; mimo město podá o sobě zwláštní snůšku tamější gymnasium. Díky účinným pp. sběratelům! —

České šampaňské.

Ode dvou let jistý Francouz w Lowosicích se usadiw z našeho wina žernoseckého (zwlášť roků *méně* zdařilých) wyborné šampaňské wíno připravuje a na tisíce láhwi do Prahy za velmi lewnou cenu prodává; neb w podrobném prodeji stojí jedna láhew lowosického šampaňského w Lowosicích pruský tolar, t. j. 3 zl. 36 kr. w. č. — W Praze všudy se weřejně prodává uherské šampaňské wíno; proč se žádný prodawac nehlásil s lowosickým? Mně se zdá, že Pražané za ně tolik *na stříbre* platí, co by widenským číslem platiti měli. Jest owšem lepší než uherské a snadno se za francouzské wydáwati může; známo též z těchto listů obecnstwu, že i opravdowé šampaňské příprawy potřebuje; nemáme se tedy domácího štítit co nějaké bryndy. Kdyby si některý upřímný obchodník to lowosické wíno objednal *a co takové je ohlásil*, poznali bychom wácl. kni, že pod názvem francouzským na ozdobné cedulce „*Mouzon*“ české wíno w Praze se pije a za francouzské platí. — W Lowosicích, ač dávno poněmčilých, čeština newyhyňula, jak tomu skwoucí český nápis nowého wyborného hostince u knížete Šwarzenberka swědčí; kéž bychom tam našli i vlastence, jenž by nám powěděl, kde w Praze lowosické šampaňské dostati lze, abychom swědomí vlastneckého neobtěžujice chuti své po wíně francouzském wyhowěti mohli!

M. F.

Pražský denník.

* Pan *Paris*, nadaný zák našeho wytečného Josefa Maxe, domodellowal práwě zdařilou sošku Jana Husa, kterou p. *Pellegrini* ze sádry leje. Od mladého *Parise* nachází se též pěkná soška sw. Wáclawa w letošní umělecké wystawě.

* Oblíbená *Šwarcbachská kapella* pod správou pana *Harpfa* machází se opět w Praze, a sice od soboty. Hned w neděli hrála již s welkou pochwalou na *Žofině*.

* Náš proslulý krajan *Ticháček*, dworský operní zpěwák we *Drážďanech*, zpíwá pohostinsku na zdejším německém diwadle. W neděli wystoupil ponejprw co *Stradella*. — Též bassista *Prokop*, druhdy oblíbený člen české zpěwohry w *Růžové ulici*, nachází se w Praze na nawátěwu.

Nowé knihy.

Powídky pro mladé i dospělé. Z italského L. Scarabelliho přeložil Kristian Stefan. W Praze 1847. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. 12. Stran 187. Cena 16 kr. stř.

Swatj tři králowé. Dárek wánoční pro milau mládež. Powídě Gustawa Rierice ob Fr. Boh. Lomf. Wel. 12. Str. 116. Cena 12 kr. stř.

Malá encyklopedie nauk. Nákladem českého Museum. Číslo VII.: *Františka Matauše Klácela Dobrowěda*. Spisů musejních číslo XXVI. W Praze 1847. W komissí u Kronbergra a Řiwnáče; tisk J. Pospíšila. Wel. 12. Stran XXXIII a 320. Cena 45 kr. stř.

Nápěwy písni národních w Čechách. Sbírká K. Jaromira Erbena. Práwodem fortepiana opatřil J. P. Martinowský. Swazek III. W Praze 1847. Nákladem J. Hoffmanna. 4. Stran 8 a od 125—201. Cena 3 zl. stř.

W. Shakespeara *Romeo a Julie*. Přel. Fr. D. Spisů musejních číslo XXVII. W Praze 1847. W komissí u Kronbergra a Řiwnáče. Wel. 8. Str. 175. Cena 30 kr. stř.

Číslo 52.

14. roční běh.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilovu (w Nowých alejích na Nowém Městě č. 116) vydává po pálarách třikráte za týden, w outery, w čtvrtek a w sobotu.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podlouhým č. 8—1 w druhém poschodí přes dwůr).

1. Kwětna

1847.

Předplácí se na čtvrt léta 1 zl., na půl léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stř. U c. k. poštovních onřadů Rakouského mocnářstwi páletně s patřičnou obálkou 2 zl. 36 kr.

Ženich z města.

(Pokračování.)

Za stolem u zdi sedí onen swrchu zmíněný obstarožní pán, kterého Wojtiškowa žárliwost za námluwčeho měla, w čemž i my jemu barwu přiznáwáme. Pan Zejda (toť jeho jméno) nenawštíwil Košinůw dům dnes ponejprw. Je tomu již několik neděl, co zde byl a s Košinou potajmu rozmlouwal. O čem? toho nikdo se nedopídil. Toliko Mařenka něco awšak jen slabě tušila, neb jí toho dne tatík něco prohodil o městě a o wdawkách. Jelikož se ale ne zcela zřejmě wyjádřil, Mařenka mu nerozuměla a nechala to běžet. Pan Zejda je pryč — dle jeho wyjádření — pražský měštan, od kapitálů žijící. On je muž, který léto žiwota swého jižž dožíwá a který by snad již drobet podzimněji wypadal, kdyby wšelijakých kunštů nebylo, které jinowatku z wlasů a wrásky s líci buď odstraňuji buď aspoň přikrywaji. Čím p. Zejda za mladšího wěku býwal, o tom se nikdy nezmiňuje a tazajícimu se na to wšelikými wytočkami odpowídá. Co wěc welmi podiwnou podotykáme o něm to, že w Praze nikdo newí, kde bydlí aniž je-li ženat neb ne. On nikoho do swého bytů neobjednává a tak napořád u obecnstwa w jakémisi mystickém šeru stojí a wšemu dalšímu lidskému pátrání cestu zamezuje. Co se jeho zewnitřku týče, ten zcela nic nápadného aneb podezřelého newí. Kostkowané letní kalhoty, tmawozelený polosoukený kabát, pod ním žlutá pikowá westa kryjí slušně jeho tělo. Oblídej jeho, hustými černými wousy obrostlý, nemá zwláštního wyznamu, toliko to na něm pozorowati, že zřídka kdy se škaredí, skoro pořád ale záhyby k úsměchu skládá. Zrowna naproti panu Zejdowi sedí hlawní osoba dnešních dějů — Mařenčin ženich w nádeji, o němž pouze to podotkne, že je mladý, hezky zrostlý muž s obrostlou bradou, snědých twářů, takowych též očí a wlasů. Pan Zejda předstawil jej Košinowi co bohatého a znamenitého kupce z Prahy, který z přeswědčení, že Pražanky do hospodářstwi se nehodí, raději na wenku pilnou a pracowitou newěstu si hledá. „Že možný být musí, widim již na jeho oděwu,“ soudil sedlák Košina w sprostnosti

swé. „U nás, na mou duši,“ myslil při sobě, „ani pan direktor si tak nechodí!“ Sedlák měl prawdu, neboť frak, zpodky, westa i wšecky ostatní titěrky na panu ženichowi byly dle nejnowější mody přistři-hnuty a wšecky z drahé látky. Šnůrka okolo krku do westní kapsičky sbíhající dávala na jewo, že má hodinky; prsty jeho byly prsteny blysknawými ob-tiženy, ba i na prsou nescházelo třpyticích se dra-hých kaminků, které místo obyčejných knoflíků ko-sili zapínaly.

Teď otewřely se dwěře a do swětnice wstoupil malý Jeník, weliký žbán w ruce nesa. Hněd za ním wstoupila i Košinowá, žena již při dobrých letech, w ruce nesouc sklenice. Jeník postawil žbánek na stůl, matka rozestawila sklenice před hosti a hospo-dáře a naplnila je ze žbánu piwem.

„Račte použiť,“ pobízel hospodář oba hosti. „Račte přijmout zawděk, co máme. U nás we wsi to není jako w Praze, kdež wšeho w hojnosti po ruce, chceme-li hosta uctít. — Hej, Ančičko!“ wolal na manželku odcházející, „což abysi nakrájela na talíř kousek chleba! — pánové snad domácím chlebem nepohrdnou.“

„Naopak!“ ujíšťowal pan ženich, „čłowěk z Prahy musí být rád, když se k prawému domácímu chlebu jednou destane. Ten pekarský pražský chléb nemá kouska chuti, já také radš žádný nejím, neať ani zdravý.“

„Je to kříž s tím pekarským chlebem, pane — e, už jsem zase vaše jméno zapomněl,“ prawil Košina.

„Pan Adolf Lečka,“ napomáhal p. Zejda Ko-sinowě paměti.

„Ano, pane Lečko,“ mluwil dále Košina, „ti pekaři měli by se jmenowat raději packáři. Našeho pekaře housky každý den jinak wyhlízejí. Brzo jsou soboulené, že jako brambor wypadají, brzo opět wyhlízejí křiwé jako ty paragrafy, podle kterých páni juristé soudí.“

„Wšak w Praze to také jináč není,“ přewzal slovo p. Zejda. „My nechme ale teď pekaře housky pect,“ prawil usmíwawě, „abychom raději to dobře upekli, proč jsme do Žiwína přijeli.“

„Ano, ano, bene,“ přiswědčil Košina, chtě uká-

zati, že w mládí swém s prospěchem studował. Při tom klepl na tabáčenku, rozewřel ji a podával hostům šnupec. „Šnupejme, píme a zatím račme chleba prikusowat, než něco jiného hotowo bude,“ napomínal, a aby dobrý příklad dal, sám hned sklenice se chopil a do půle ji vyprázdnil.

(Pokračování.)

Neobyčejný žert.

(Dokončení.)

„Náš kapitán žeby nás pro takowou maličkost zastřelil dal?“ pravil Gonzales a začal se z plného hrdla smáti. „Señore Manuele, nebuďte bláznem. Ostatně,“ pokračowal Gonzales dále hladě při tom swého koně, „señor commandante wi o všem, a kdybyste neměl tolik strachu, poznal byste, že kůň, na kterém sedím, jemu samému náleží, an mně ho k tomuto podniknutí zapůjčil. Však slunce již zapadá, a byl by čas, aby se tomu konec udělal. Ti prožluklí Indiani by nás zde mohli přepadnout, a já wím, žeby wám to milé nebylo, kdyby wám někdo předhazowal, že pro vaše zdráhání dwa hodní wojáci se swěta sešli.“

Gonzales ještě nedokončil, an již Camacho s předpodiwnou obratností kupci oko rowazu okolo krku hodiw jej wzhůru na strom vytáhnul.

Sotwa že don Manuel cítil, že se mezi nebem a zemí nachází a všecka naděje k wywážnutí marná jest, počal ještě jednou bolestí náramně křičet.

„Pusite mne... pusite mne... smilujte se... přátelé... milost... já wám dám vše... co doma mám... mil...“

Wíce nemohl ze sebe wyprawit, an mu rowaz krk víc a více swíral. Gonzales a Camacho hleděli na něj s jakousi spokojeností, jakoby byli kdo wi co dobrého wywedli. Namáhání jeho, rowaz oběma rukama zachytit, zdálo se wojákům tak směšné, že se do hlasitého smíchu dali.

„Hleď, jak se ošklibá!“ pravil Gonzales, poukázaw při tom na nešťastníka, který se smrtí zápasil. „Však již jest čas, kmotříčku, abychom tento žert ukončili, don Manuel by mohl skapnout, a to se s naším záměrem nesrownává.“

Camacho nedal žádné odpovědi, chechtaje se neustále. Konečně vytáhl nůž, přetl prowarz a don Manuel se swalil na zem. Po nějaké chwílce wyzwedl hlavu Manuelowu na swá kolena a třel mu skráně kořalkou. Také mu několik kapek do úst pustil, tak že don Manuel w brzce sebou hýbatí počal.

„Patrno wám, señore don Manuele,“ pravil Gonzales, který jakožto wyšší sám mluwil, „je-li prawda, že nejsme takowi čerti, jak jste o nás smejslel. A že jimi nejsme, uznáte ještě více, když wám powím, že wám všecko, čím jste se proti hodným wojákům rowinil, odpouštíme. Také nechceme všecku waši majetnost, nýbrž spokojíme se s tímto upsáním, které podpíšete a na poukázání wyplatíte.“

Tak řka podal Manuelowi úpis a kalamář, který byl s sebou do kapsy wzal, a welel mu, aby se podepsal.

Úpis ten, který mně don Manuel sdělil, zněl od slova k slowu takto:

„Dnes 5. Kwětna atd. přiznávám se já don Manuel Pacheco, že jsem dwěma pánům, Gonzalesowi a Camachowi, z nichžto první sergantem, druhý pak desátníkem w posádce Santa Cruz jest, dwa soudky katalonské kořalky a 400 těžkých piastřů * proto přislíbil, že mne od smrti zachránili. A také se zawazuju, že na poukázání toho lístku swůj slib vyplním. Bůh a swoboda. (Dios y libertad.)

Podepsal:

Don Manuel Pacheco.“

Ještě toho samého wečera wyprawowal don Manuel celou událost swým přátelům. Já mu radil, aby ty lotry jakožto alkald neboli rychtář obecni pronásledowal aneb slib swůj od nich wynucený zrušil, ale on pokrčiw rameny pravil:

„Jakožto cizinec neznáte zákony naši země a newíte, že se nesmí nikdo swobody našich wojáků dotknouti. W Mexiku bych snad mohl žalowat, ale zde w Kalifornii, sto mil od hlavního města vzdálené, jsem přinucen, buď platit anebo se swětem se rozloučit.“

Sotwa že druhý den don Manuel swůj kram otewřel, wstoupili k němu Gonzales a Camacho. Pozdrowiwše jej přiwětíwě, jakoby se mezi nima nic zlého nebylo přihodilo, prohlíželi summu peněz, kterou jim Manuel wysázal, a dali ty dwa soudky kořalky odwezt. Když již všecko w pořádek uwendeno bylo, pravil Camacho podávaje kupci cigaro:

„A teď, mnohowážený pane, doufám, že se na nás strany našeho žertu hněwat nebudete. Také se mně zdá, že to nebyla poslední událost, která se mezi námi přihodila. Na shledání, drahý señore!“

Bedřich baron z Tunklá.

D o p i s y.

Z Kutné Hory.

Dne 19. Dubna dávala se k oslawení narozenin našeho nejmilostiwějšího císaře a krále *Ferdinanda* w hostinci „U černého koně“ weliká hudební akademie w prospěch zdejších dobročinných ústawů. Koruna této w několika dnech uspořádané hudební zábawy byla paní *Amalie de Poppi Majerani*, prima na donna císa. diwadle w Petrohradě, kterážto, zde právě meškajíc, s příkladnou ochotností wystoupiti se uwlila. Newím, mám-li dríwe zwučnost jejího hlasu, neb mistrné provedení zpěwu, neb roztomilou její powahu wychwalowati — slowem, weškeré walné shromáždění obecnstwa tak okouzliła, že hlučný potlesk, který každé její wystoupení opět a opět doprowázal, proti tomu nic není, co jsme w srdcích našich wůbec cítili. Zpíwala welkou arii ze zpěwohry: „Donna Caritea“ od Mercadante a píseň přípitní ze zpěwohry: „Lucrecia Borgia“. Zdařilé doprowázení zpěwu při fortepianu uslechtilá paní choť pana setníka Poppi-ho laskawě přewzala. Wracející se z akademie uwítala ji u příbytku naše městská hudba na důkaz

* 400 těžkých piastřů dělá našich peněz 800 al. stř.

wšeobecné wděčnosti jakož i deputace od zdejších dobročinných ústavů, s důstojným p. arciděkanem dr. Křikawou v čele, jí svoji úctu a poděkování ještě ten samý večer složila.

Koncert na violinu od Beriota s průvodem kvartetta, přednášený od zdejšího měšťana pana *Homolky*, výborně proveden a hlučným tleskáním počten byl, což tomu skromnému a ochotnému umělci jen ke cti sloužití musí a mnohým twrdohlavým příkladem by býti mělo, kteří jen vše tupiti znají, sami však něco podobného provésti ani dobré vůle ani schopnosti nemají. Wojenská hudba c. k. druhého mysliveckého bataillonu, laskavě k tomu účelu propůjčená, své úlohy ku všeobecné spokojenosti provedla, zvlášť 1. a 9. číslo s takovou růzností se přednášelo, jak jsme to posud ještě neslyšeli.

Konečně dva mužské sbory: „Wše jen ku chwałě“ od *Jelena* a „Ať žije král“ od *Weselského*, přednášené od cwičenců naší zpěvacké školy, dokázaly, co swornost a setrvání docíliti v stavu jest, neb jest tomu teprw pět měsíců, co cwičení počalo, a zajisté každý nepřepjatý wyznati musí, že za tak krátký čas mnoho, welmi mnoho se dokázalo.

Slowem, byla nám podána zábawa, jakou jsme již dávno neokusili, sál byl přeplněn a výnos posud zde neslychanou summu 165 zl. stř. dowrřil, tak že naše weškeré ústawy znamenitý příspěvek obdržely.

Jaromír Litněnský.

Z Nového Bydžowa.

Každý zajisté upřímný vlastimil srdečně se zaradovati a potěšiti musí, čítaje w našich časopisech, jak se za těchto časů w naší drahé vlasti den co den počet oněch šlechtomyslných mužů mnuží, jenžto zřizováním a zwelebowáním rozličných škol, zakládáním knihowen, pěstováním krásného umění a jiným způsobem k dobru a zvelebení své vlasti přispěti hledí, a swým o duševní a tělesnou potrawu (zvlášť w nynějších časech) wolajcím bratřím pomocnou ruku podati newáhají. Ano ku chwałě našeho věku budiž to řečeno, že se i rozličných ducha vzdělávajících a ožiwujících zábaw k tomu používá, by mnohá slza slící, chorobou a nedůstatkem skličného bratra setřena byla. Tak i w našem městě naši diwadelní ochotníci si umínili, we prospěch chudých hrati několikrát diwadlo, a w několika pořád zběhlých nedělich následující kusy na prkna přiwedli: „Zlé rozmary“, „Domáci rozeprá“, „Octař“, „Hrabě Beňowský“, „Opicka“, „Dobré jitro“ a „Bohowin čtwerrohý“. Bychom se skromnosti našich ochotníků nemile nedotýkali a dopis tento příliš mnohými jmény nerozšiřowali: ani nebudem každého ochotného herce a zpanilou herečku zejména uwáděti, jenžto se w těchto kusech zvlášť wyznamenali; jenom te podotkeme, že všickni dle možnosti a často i nad weškeré očekávání swým úkolem dostáli a powždy četně shromážděné obecenstwo k tomu přiwedli, aby mu takowéto zábawy zas brzo poskytnuty byly. Kýž by jen naše obecenstwo více sobě oblibilo hry vážného a k šlechtěným činům podněcujícího obsahu nežli pouze žertowné. Tu jsme však pohříchu zpozorowati museli, že většina obecenstwa nawštěwuje diwadlo, nehledaje zde wyšší dušewní zábawy, nýbrž jen pro ukrácení večera, z které příčiny se také naši ochotníci na pouhé weselohry (wyjmemeli „Beňowského“) obmeziti museli. — Nelze mi nezminiti se též o plesu, oučinkováním o vše dobré, jmenowitě o zvelebení našeho města pečlivého a welezasloužilého p. purkmistra *Ondřeje Kecka*, dne 18. t. m. uspořádaném, jehožto čistý výnos k zvláštnímu dobročinnému oučelu wěnowán jest. Před tímto plesem byla dáwana hudební akademie, ku které se 38 hudebníků, a mezi těmito více okolních učitelů, w sále pana *Hladkého* shromáždilo, kterýmž tuto we-

řejně wřelé díky wzdáváme. Prowozowaly pak se následující skladby: 1. Ouvertura z opery: „Dáblůw mlyn“ od *Reisingra*, 2. koncert do A-moll pro piano od *Hummila*, 3. sbor: „Wše jen ku chwałě“ od *Jelena*, 4. variace na „ruskou hymnu“ pro čtwerohlas od *Veita*, 5. potpourri na housle od *Kalliwody*, a posléz 6. ouvertura z opery: „Le Pirate“ od *Belliniho*. Již dle výboru skladeb bylo lze se nadíti, že se s žádoucí oblibou neminou, což se také, jak při všech ostatních wůbec tak zvlášť při potpourri od *Kalliwody* panem *Prochem* výborně přednášeném a hlučným potleskem počteném dosti zřejmě osvědčilo. Díky powinnowané sluší také wzdati panu *C. Řihowi*, který si co regenschori o zvelebení naší hudby nemalé zásluhy dobyl. — Tyto dny očekáváme našeho milowaného krajana a horlivého vlastence *Maxm. Otta*, který pobyw za dráhný čas w Bělehradě co žiwotní knížecí lékař, nyní své rodní město nawštíwiti hodlá. — Ku konci ještě projewujeme své přání, aby naši měšťané oučastenství své při zaraženu býti mající české průmyslní škole co nejdřív hojným peněžitým příspěvkem w skutka dokázali. Fr. Bydžowský.

Z Miléwska.

Zrozeniny našeho milostiwého Zeměpána podaly nám jako celé vlasti podnět k plesu a dobročinění. U předwočer drželi jsme w sále pana kupce Fr. Kowárika pěkný bál, odpříváním národní české hymny: „Slyš nás wšecy z hwězdne dáli“, započatý. Četná společnost až do bílého rána tancem a zpěwem českým nenuceně a rozmarně w duchu národním se bawila. Čistý výnos, 70 zl., byl mezi zdejší chudé rozdělen. P. Kowárik ochotně a zdarma sál k této zábawě přepustil, za kterýžto šlechtěný čin jemu we jménu chudiny weřejné díky wzdáváme. — Druhý den ráno o 9. hodině byly slawné služby boží držány, jejichžto hlavní doby střelbou zdejších střelců oznamowány byly.

Naše teprw během minulého roku založená knihowna již přes 300 swazků počítá. K rychlému tomu zrůstu nemálo přispíwaly knihy od zpanilomyslných vlastimilů čitárně naší wěnowané. Nejen minulého roku (jak jsme se w čísle 19. Kwětu m. r. s díkyčiněním zmínili) byly nám pěkné dárky zaslány; ale i letos již důstojný pan děkan *Wojtěch Kramerius* w Mnichowicích, p. *Jelinek*, jednatel pp. bar. *Arnsteina* a *Eskelesa*, důstojní pp. *Aemilian Jedlička* a *Ludwik Kořtalowský*, zdejší kaplani z řádu přemonstratského, znamenitými příspěvky naší knihownu obohátili, za které naše wřelé a srdečné díky zasluhují.

Sbirku ku zřízení pražské průmyslní wzorní školy jsme započali, a lze se nadíti, že nám možno bude, w kratčickém čase dosti znamenité příspěvky našeho skrowného Miléwska do Prahy zaslati. W.

Wlastenská zpráva.

Pražský malíř *Josef Manes*, který trpkými zkoušenostmi, jako mnohý jiný domácí talent, z vlasti puzen we vzdáleném Mnichowě další wzdlání a sprawedliwé uznání hledati přinucen byl, a o jehož posledním obraze, *Petrarca* a *Laura*, nejslowutnější znalcowé nad míru chwalně se wyjádřili, pracuje nyní o dwou historických kartenech: *Žižkowu* narození w poli a *Žižkowu* smrti u *Přibislawi*. Poslední předmět obral sobě též náš *Hellich* we *Widni*.

Zkouška w židowské opatrowně w Praze.

Ten náš žiwot je samá zkouška, jen že některý člověk zkouší, jak by co wystawěl, co by na delší čas trwalo, jiný jakby wystawené budowy rozbořil, jiný jen jako pro wyrážku, co wčera wystawěl, sám dnes boří. We školách to také tak býwá. Moudrý učitel wšeka, co dítě z domu dobrého přinese, co nejlépe použití hledí, aby si je

co nejdříve hezky pro školu připravil; nerozumný ale se vynasnažil, aby nejdříve vše, co se domácímu podobá, z kořene vyhladil, a teprve do prázdné půdy zcela cizí kvítky sázeti mohl. Asi za půl léta přijde čas oučtů, a tu nastává učitelovi jako dítkám někdy tuhá zkouška. Neboť není to lehká věc pro učitele, dáti dítkám po půl léte otázku, aby jí rozuměly, když neporozuměly tomu, co jim půl léta opakoval. Ale chytrost žádné čáry; pan učitel swede neumělost a neobratnost žáků na jejich tupost a nepozornost. Z toho povstávají hezké scény někdy hned první školní dni. Za mých časů jsme měli v principii přírodopis, a jak se vím s úplnou jistotou pamatovat, bylo nám jednou uloženo, abychom se naučili asi stránku o dvou domácích zvířátkách, a sice o tom, co nám dává mléko a tudy i maslo, a o tom, co se jednou s rybou hádalo, v blátě se wálejí. Zkrátka, první mělo nadpis *die Kuh*, druhé *die Sau*. Nu, my jsme si to jakožto poslušní žáci poznamenali a doma se učili; někteří ovšem jak mohli, jiní jak chtěli; ale wypadlo to konečně tak, že přece každý pár řádků nebo aspoň pár slov nazpaměť uměl. Druhý nebo třetí den (to už dojistá newím) byli jsme zkoušeni z naturgesichte. Takť jsme jmenovali přírodopis česky i německy, neboť mezi námi, pokud vím, ani človíčka nebylo, kdoby si byl pomysll, že naturgesichte také české jméno má. Dobře. Šlo to hezky po pořádku, a já byl wolán asi pátý nebo šestý, jak jsem v katalogu stál, a poněvadž moji předchůdce o krawiice ještě mnoho byli neřekli, uloženo mi, abych dále o ní wyprawoval. I s kuráží wstanu, dobře wěda, že jsem se pilně učil, ale newím, co se to se mnou stalo; já začnu koktat, a konečně docela wězet. „*Nur weiter, weiter*“ zahřní to s katedry. Tomu jsem rozuměl, a sebera wšecku sílu wynutím přece několik slov. Tu ale najednou celá škola se mnou se točí, mně se začne mlíko s wepřovým masem míchat, a já w zosání doložím o krawiice: „*Sie gibt auch gute Spanferkel*.“ Ta se dala celá škola do hlasitého smíchu, a já newěděl proč, až jsem se později podíval a shledal, že to stojí o několik řádků dál než jsem já počítal. To byla ovšem chyba w matematice; a to mě tím více mrzelo, jelikož jsem náležel mezi nejprvnější počtáře w naší principii; ještě než jsem do principie přišel, uměl jsem: *Eine GröÙe ist alleß daßenige atd.* Ale z toho všeho bych si byl ještě nic nedělal, kdybych nebyl na panu professorowi zpozorowal, jak se tak podiwně rozhorlil, že najednou (newím zdali radostí nebo žalostí) o žádném jiném zvířeti nemluwil než o oslu, a o tom nic jiného newěděl, než že jméno jeho wickrát opakoval. Z toho jsem wěru neporozuměl, zdali to jméno mně tak dobře w mozek wtisknout, nebo celou školu s ním seznámit nebo svou trpěliwost s oslowskou srownáwat se pokoušel. A kdo za to mohl, že jsme si dobře nerozuměli? Já uměl špatně německy, to byla ovšem chyba, a pan professor ani českého slova neznal, a to snad také... nu, to já newím. Ale toho osla jsem si dobře pamatowal, a to snad dělalo dobře. Pan professor o něm ještě častěji potom mluwil, a já mu dobře rozuměl, třebaš byl ke mně nemluwil. *Jak se časy mění!* Nyní už každý lepší učitel se stará, aby ke svým žákům w takové řeči mluwil, jaké rozumějí; a potřeba známosti českého jazyka i tam se uznává, kde by se toho ještě do nedávna sotwa kdo byl nadál. Že se už w Praze i w židowském městě na hlavní škole českému jazyku dítky wučují, dowědělo se naše čtenářstwo z čísla 25. těchto listů, a dnes mohu doložit, že z toho, co se dosud ukázalo, s jistotou souditi lze, že při první zkoušce, která s celoročními zkouškami w stejný čas připadá, příjemné přewědčení o pěkném pokroku israelské mládeže w Praze nabudeme.

(Dokončení.)

Pražský denník.

* W tuto dobu město naše pozehnáno jest hostmi w hudebním swětě znamenitými. *Ticháček*, který cyklus swých pohostinských her w neděli Stradellou slawně započal, zpíwal w outery Eleazara w Židowce Halevyho a we čtvrtak Liborina we Webrowě Čarostřelci s bouřliwym prospěchem. Mezi rollemi, které ještě očekáwati máme od našeho slawného krajana, těšime se nejwice na jeho Ivanhoe w Marschnerowě Templári a Židowce a na Masaniella w Němě z Portici. Wedle Ticháčka uwítali jsme w outery i wzácnou krajanku, wytečnou mladou zpěwkyň slečnu *Riesowou*, začku zdejšího konserwatorium. Líbilat se wyborně co Rachel. We středu zpíwala w diwadle paní *Poppi-Majerani*, prima donna císařské opery petrohradské, z Budějowic rodem, s náramnou pochwalou. I tenorista *de Bezzi*, býwalý direktor wlaske zpěwohry, mešká ještě u nás, a zpěwáčka *Garcia-Torres* a k. belgický professor *Demunk*, wytečný violoncellista, budou dáwati w neděli hudební ranní zábawu.

* Auberowo Čarowné jezero wzdlává se pro české diwadlo a bude se dáwati s nejskwotnější wyprawou.

* P. Ant. Neumann, c. k. berounský krajský kassir, odkázal we své poslední wůli jistou sumu peněz k obnowení dwou postranních oltářů w dworním farním a Augustianském klášterním kostele u sw. Tomáše na Malé straně, totiž oltáře sw. Antonína z Padowy a sw. Jana Nep., a tyto peníze byly již také k tomuto oučelu panu knězi přeworowi *Ambroži Klencowi* odewzdány. Známot, že wnitřní úprawa mnohého pražského kostela tak walně již sešla, že známky zpustlosti na mnoze až příliš do očí bijící jen nemile na mysl pobožných působiti mohou. Tím záslužnější jest tedy čin nadřečeného dobrodince, a činíme k tomu jen ještě toto poznamenání, že zmíněný pan přewor, kterýž si již w předešlých létech o wyozdobení kostela sw. Tomáše zásluhy získal, při této příležitosti také velký oltář, zde onde již chatrný, obnowiti a dwa na něm postawené obrazy, sw. Tomáše od slawného *Rubensa*, a sw. Augustina, očistiti zamýšlí. Tak můžeme doufati, že obě tyto malby, ježto k nejwytečnějším uměleckým památkám w Praze náležejí, w krátkém čase w obnowené skwělosti a sláwě spatříme.

Z.

Kronika času.

* Dne 4. Dubna weliká část Bukurešta, hlawního města walašského popelem lehla. Shořelo 1798 domů a 13 kostelů, při čemž přes 20 lidí smrti za obět padlo. Dle zpráv odtamtud po Bohu nejwice účinnosti knížete, který po 14 hodin s koně neslezl, děkowati jest za zachowání ostatku města. Deset tisíc lidí jest bez příbytků a 700 dělníků neustále ram odstraňuje. Kníže učinil nešťasným znamenitou pomoc peněžitou z důchodů kněžských, a jelikož i po ohni přistizeni jsou lidé při zakládání newého ohně, aby we wšeobecném zmatku tím bezpečněji krásiti mohli, prohlášeno jest práwo stanné. Následkem toho dne 8. Dubna jedna 18letá cikánka kwetoucího obličje, která kostel slatarský zapáliti chtěla, nejprw metlami mrskána a pak oběšena jest.

* Nassawská vláda powolila učitelům elementárním a reálním při letošní drahotě příspěvek 12.000 zl.

O z n á m e n í.

S počátkem měsíce Máje t. r. otwírá se druhé půlletí ku přistoupení k besedě měšťanské w Praze, což se tímto na wědomí dáwa těm, kdož za oudy přistoupení žádají, s tím doložením, aby wyboru své jméno, staw a byt oznámili ráčili.

Číslo 53.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Moravy, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Obytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

4. Května
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(v Nových alejích
na Novém Městě
č. 116) vydává po
půlročních tiskratech
týdenně, v úterý, ve
čtvrtek a v sobotu.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

O léčivosti zdrojů chebských čili Františkových lázní.

K nejskvostnějším darům, kterýmiž dobrotiwá příroda vlast naši překrásnou požehnala, a kterých nám cizozemci nejvíce závidí, náležejí bezpochyby naše wary a zdroje léčivé. Pravda jest, že z potřeb pro žití a pro lahodu newyhnutelných kuchynské soli nám odepráno jest; naproti tomu ale a jako na náhradu tohoto nedostatku na mnohých místech země naši vyborná zřídla se prýští, která ročně na tisíce centnýřů léčivých solí z hlubin nesmírných wywalují a mnohým tisícům bídných a churavých nejvážnější života poklad — zdraví — nawracují. Šestero těchto zdrojů po celém skoro světě oslaweno jest, a mnohý churawec z ciziny na sta mil vzdálené s důvěrou k nim chvátá, an ostatně o vlasti naší ničeho více newí, leda že snad něco o slávě královské naší Prahy slyšel.

Skutečně Karlowy wary, Teplice, Františkovy a Mariánské lázně nejen pro Čechy, ale pro největší díl Ewropy znamenitá jsou dobrodiní, a tím vážnější, jelikož podobné wody mineralní nikdež jinde se nenalezají. Smíšení lučebné a účinkové českých wod tak rozmanité jsou, že jejich uzdrawující moc skoro do celého oboru počasných neduhů zasahuje; pročez lékař český, který je dokonale zná a upotřebiti rozumí, může snadně uspořiti svým svěřencům cesty k cizím zdrojům, jenžto žádá času, peněz i síly tělesné, ba vyhne se snadno i s prospěchem zakupování rozeslaných cizích wod.

Teprwa w nejnovější době vážnost a důležitost mineralních wod při léčení počasných neduhů ouplně jest uznána. Jindy jen nemocní beznadějní, u kterých léčitelské wědomosti na dno wyčerpány byly, w lázních poslední outočiště své hledali; nyní se uznává owšem za prospěšnější, chorobu hned w prvním vzniku, ba i samu náklonnost k chorobě bez meškání zkoušenými zdroji přemoci, nežli čekati, aby, až nemoc zanedbaná zroste, wody mineralní zázraky činily. I z našich krajanůw by mohl mnohý dávno trpící churawec zdraví swého opět nabyti, kdyby w pravý čas přiměřeného židla užíwal; ale pohříchu

přiznati se musíme, že léčivé síly českých lázní w samé vlasti tak známé nejsou, jak by přáti bylo ku prospěchu trpícího člověčenstwa.

Toť se jmenowitě týká lázní Františkových, jak z mnohé zkušenosti wím. Stockholm a Bukurešť, Neva a Rýn swé choré tam posílají, ano i nádherná Sekwana jejich jméno weleslawí*; ale když do koupelních listů se podíváme, nalezneme, že mezi zástupci všech národů ewropských w poměru přemálo Čechů stojí. Owšem nejsou Františkovy lázně hluché sídlo rozkoše a výrazení, alebrž místo pro uzdrawení. Budiž mi tedy dowoleno, pozornost čtenářůw zkrátka na tyto lázně obrátiti. Za šťastného bych se pokládal, kdyby tyto řádky jen jednomu trpícímu k ulehčení, jen jednomu chorému k zbawení se neduhu dopomohly.

Františkovy lázně leží, jak známo, w Loketsku, 50 minut od Chebu, 4 mile od Mariánských lázní, 6 od Karlowých warů, 12 mil od Plzně, 22 od Prahy. Jejich zdroje již dávno slawné jsou; již w šestnáctém století 3 císaři, jeden král a množství wojwodských, knížecích a hraběcích rodin pro užívání zřidel w Chebu se nacházelo, protože tenkrát na blízku mineralních pramenůw ještě nebylo, aniž ústawů pramenoléčních a lazebních, ani potřebných obydlí. O založení osady lázenské (1793), jenžto po ochranci swém císařském jméno Františkových lázní dostala, největší zásluhy lékaři chebskému dru. Bernardowi Adlerowi patří.

Položení Františkových lázní jest velmi příjemné, w širém údolí, wúkol malebnými horami obklíčeném, a úrodnými polmi, zelenými lukami, křowim a lesíky střídawě pokrytém. Utěšené zahrady a hojné sady místečko obažují, ano dosud již přes padesát pohodlných a wkusně stawěných domůw pro hosti lázenské obsahuje. Ústawy zřidelní a lazební wyborně jsou zřizeny. Nad studněmi wznášejí se dílem ozdobjné, na způsob chrámů wystawěné pawilony, dílem rozsáhlé kobky, jsouce spojeny se skwostnými procházkami, jenž hostům ochrany proti nepřijemnému počasí poskytují. Lázně velmi přihodné a

* Revue des deux mondes. Paris 1845, tome 12, p. 686.

ozdobně jsou zřízeny; komnaty lázenské jsou vysoké, světlé a veselé a vším potřebným náradím co nejlépe opatřeny.

Františkovy lázně mají skvostný besední sál, krásný kostel, školy, likárnu dobře spořádanou, kněhkupectví a půjčovnu knih, poštowský úřad a několik hostinců. Mnohá místa zajímavá na blízku i v dálce k výběhům a procházkám kratochvilným wábí. Ina chudé nemocné není zapomenuto. Mimo zvláštní ústav pro Sasy již od roku 1822. nalezá se tam nemocnice pramenoléční pod ředitelstvím lékaře lázenského, ve které chudí hosté bez rozdílu vlasti a wíry bytem, potravou, lázněmi, líky, lékařským a vším jiným opatřováním se zaopatřují.

Počet hostů lázenských v posledních letech wice dwou tisícůw obnášel a každým rokem ho přibývá.

Poklad léciwů Františkových lázní záleží v pěti zřídlech vody mineralní, z pramene kyseliny uhličnaté a z nesmírné zásoby slowutné mineralní slatiny čili léciwého bahna. Zdroje mineralní jsou bezbarewné, čiré, jasné, hojně bublinaté, mají příjemnou, občerstvující, z kysela přislanou chuť a jsou welmi wydatné. Obsahují welké bohatství wolné kyseliny uhličnaté a rozpouštíwých solí, a některé mají malý podíl železa. We všech zdrojích nalezá se stejné látky, ale w rozličném množství, w čemžto se oku lékařů jasné jewí posloupnost jejich léciwosti, mírné, walné aneb dráždiwě rozpouštějící a posilující.

Židlo slané, jehožto přemírná woda mineralní železa nemá, působí welmi léciwě w počasných chorobách blan slizných, jmenowitě w počasných katarrech chrťanu čili ohryzku, průdušnice a plic, w nedostatku tráwení a w neduzích břišních wesměs, mnohým sezením způsobených, w obtížnostech od zlaté žíly, w chorobách močidelních a w nepořádku měsíčkůw. Zvláště se dobře hodí pro osoby outlé, citliwé, dráždlíwé, a nad míru blahodějně jest dětem krtičnatým.

Židlo luční mocněji působí nežli předešlé, hodí se dobře osobám silným, leniwějším a flegmatickým. Nejwice důwěry si získalo w zaslizalosti střewstwa, w náchylnosti k tuhawce, w zácpě útroh břišních, w plnožilnosti břišní, w krticích, we dně, w počasních wyraženínách a w nepořádku měsíčkůw.

Židlo Františkowó spojuje rozpouštíwost s posilíwostí. Prospíwá sesláblým, těžkými nemocemi, ztrátou šťaw, namáháním dušewním, mrawním utrpením, prostopášností zchudlým a zemdleným. Děwčatům na blednici postonáwajícím, ženám mnohými porody, těžkým koutem, dlouhým kojením wymořeným nawracuje Františkowó židlo za několik neděl ouplného zdrawí, tak jakože pomáhá w bělotoku, w neplodnosti, w mužské nemožnosti, a ulehčuje w obtížnostech pošlých z welikého stáří.

Koupele (obzwláště z židla Euiziného) slynou mocí obžíwující a silící. Koupele slatinné

čili bahní wyznačují se krom toho swou zázračnou léciwostí w chorobách po dně následujících, w krticích, we wyraženínách, w nerwowych bolestech a w ochrnutí.

Abych w tomto článku, psaném pro wětší obecnostwo, nezabloudil w obor lékařství, chci jenom ještě zkrátka opakowati, že we Františkových lázních přede vším krtičnaté děti, postonáwající děwčata, zemdlené matky, literati, obchodníci a úředníci, jenžto neustálým sezením a namáháním dušewním onemocněli, a posléze sesláblí starci s ouplnou důwěrou uzdrawení očekáwati mohou.

Dr. Pawel Cartellieri.

Ženich z města.

(Pokračování.)

„Proč tuto pan Lečka se mnou wás nawštíwiti ráčil,“ počal wážně ne však bez sladkosti p. Zejda, „již jsem wám u příchodu našem napowěděl.“

„Ano, už to tak jak říkáme habemus, t. j. máme w kotrbě,“ podotkl hospodář. „Zdali pak ale také již mou dceru wídel? to je hlawní wěc.“

„Což to je wěc wedlejší,“ řečnil pan Zejda, „hlawní wěc jste wy, pane Košino; řeknete-li wy: ano — bude jako po swathě.“

„Hi, hi, hi!“ smál se sedlák, „boží to prawda. Otcowo slowo, to je hlawní slowo, dcera — té nikdy wdawky proti mysli nebudou.“

„Abychom ale,“ rozkládal p. Zejda dále, „nekupowali, jak říkáwáme, zajíce w pytlí, t. j. abychom wěděli, kdo koho si brátí má, jest potřebi, abychom se o všelikých drobnostech shodli, které se osoby ženichowý a jeho stawu, jakož i osoby newěstiny a jejího postawení týkají.“

„Tak, tak,“ přiswědčowal ženich, k čemuž i hospodář na znamení swé spokojenosti hlawou přikywowal.

„Napřed již můžete souditi,“ pokračowal námluwčí horliwě dále, „že p. Lečka co pražský kupec hezkou částku jmění we zboží mítí musí. Slušno však podotknouti, že to není jeho jediná majetnost. Má ještě bohatou tetu na žiwě, po níž, umře-li ona dnes neb zejtra, znamenité jmění dědit bude. Z toho wíдите, že p. Lečka není žádný člověk nemající, který by rád teprw někam k bohatství se příženil a že tedy waši dceru wzíti si může, třebas by ani halíře neměla.“ Při těch slowech upřel p. Zejda ostře oči swé na Košinu, pátraje, zdali se cíle nechybil. Mělké za to, že nejslušnějším a nejjistějším způsobem na sedláku wyzwi, co dceři dáti obmyslí, když jej do slabé stránky raní. A w skutku, střela jeho byla dobře zaměřena.

„Co se wěna dcery mé dotýče,“ mluwil Košina hrdě, „ej, to žiwínskému Košinowi ani budoucímu dcery jeho manželowi hanbu dělat nebude. Moje jmění obnáší něco přes 90.000, mám dwě děti, snadno si můžete na prstech wypočítat, co dcera má dostane.“

Ta bez halíře z domu jít nesmí. Nechciť, aby ji kdy muž vytýkal, že si ji vzal, mající pouze jednu suknici a k tomu ty pěkné twáře.“

„Zcela dobře, pane Košino,“ pravil na to p. Zejda. „O tom jsme my ani nepochybovali, že dceru svou dobře vybydete, jste ale moudrý muž a uznáváte, že potřeba káže, abychom se o všem před sňatkem shodli. Já ti dám to a ty mi přineseš to, tak to musí znít při námluvách a pak punktum!“

„Pak punktum, bene!“ zvolal wesele studovaný Košina. „Tak to rád slyším, a tak mějte, pane Lečko, ruku mou! Dcera moje jako vaše!“

„Požehnej nám toho Pán Bůh!“ zvolal ženich i Zejda, a smlouwa byla uzavřena, otec, ženich i námluvčí jásali v duchu, každý svým způsobem.

A co Mařenka? té se nezeptají? bude se čtenář tázat. Ó zeptají, zajisté, na to ale dost času, dríwe otce se zeptati mají oni za slušné, o děvče není starost. Tak to chce mít tento svět!

(Pokračování.)

D o p i s y.

Z Wídně.

(Nestroyův Schüßling.)

(Pokračování.) O císařské operě u korutanské brány — kde tímto měsícem wlašská stagione se započala a mezi zpěvci i pověstný Iwanow co první tenor se nalezá — an dosawáde samé známé zpěwobry tam dávány byly, jakož i o dworním diwadle, kde rovněž v poslední době žádných výtečnějších nových kusů se neprowozowalo, slow šířiti nebudeme a toliko o diwadle w Leopoldowě se zmíníme, a sice z příčiny tam w měsíci tomto ponejprw dávané a nyní neustále opakované nejnowější dramatické práce Nestroyowy. Dílo toto pod názvem: „Der Schüßling“, fraška se zpěwy we 4 jednáních, takowého účastenství u zdejšího obecenstwa nachází, že jako prwé při Vielce na Wídni, nyní w diwadle Leopoldowském lože i sedadla na wíce představení již napřed zamluwena jsou a předmětem agiotage se stávají. Jestliť to ale fraška, jenž se nad díla, jimiž nyní pod názvem Charaktergemälde, Lebensbild, Volksstück, Lebensscenen a jak se wůbec wšecky ty fabrikaty a nestwůry jmenují, diwadla zaplawena jsou, pochwalně vyniká, a byť i, co se ceny čistě umělecko-dramatické týče, naskrz bez wady nebyla a spisowatel s bohatou, skvělou a překypující důwtipností swou příliš jaksi i koketowati se zdál, přece w mnohém ohledu zdařilou práci nazývati se musí a směle jako lonské výtečné frašce: „Der Unbedeutende“ na bok postawiti se může, jsouc plna trefných wtipů, hlubokých myšlének a prawd, dobrého humoru, drastických komických situací, naskrz bez wšeliké podlosti a dvojsmyslnosti, líčíc při tom žiwě a prawdiwě, zde onde i s prawou řečnickou obratností nynější poměry společenské a kárajíc také panující poklesky a scestnosti. Činíme na zdařilé dílo toto zvláště naše pražské české beneficianty pozorný, jelikož, mají-li a musejí-li se při dosawádním nedostatku dobrých půwodních her českých * německé a per excellentiam wídenské frašky na český jazyk překládati čili — sit venia verbis — vzdělávati: tu by alespoň práti bylo, aby

* Bodejž ctihodný weterán náš p. W. Klicpera od nedůstatku tohoto slíbeným, a jak Česká Wčela oznamowala, již w minulém podzimku započítí se majícím wydáváním wšakých swých prací dramatických alespoň poněkud pomoci déle již neodkládat!

se k tomu takové kusy wolily, jako lonský „der Unbedeutende“ a nyní wýš jmenovaný „der Schüßling“, které, nejsouce jako jiné přísně lokální frašky co do efektu na jisté místnosti a osobnosti wázány a obsahující wýšší mravní tendenci, i na české publikum dobře působiti budou, zwhášť když u věci zběhlá ruka, jako k. p. páně Tylova, o to se postará, aby w přiměřené roucho české se přewlekly.

(Pokračování.)

Zkouška w židowské opatrovně w Praze.

(Dokončení.) Abych ale už konečně k tomu přišel, o čem jsem vlastně mluwiti chtěl; powím něco, co se stalo dne 25. m. m.

Byla zkouška w opatrovně, a já na ni byl s tou žádostí pozván, abych ještě někoho, kdo by věci přál, s sebou přiwedl. Dostawilo se nás pět, a šestý dosti známý, sám učitel na jedné opatrovně w Praze, přišel newěda o nás. Teprw po zkoušce jsme se sešli a o ní mezi sebou mluwili. Wšem se nám ten malý národek i se swými učiteli jak náleží líbil. Bylo zpíwáno, hráno, ptáno a na několik welmi praktických otázek náležitě odpowídáno. Při tom všem mluwilo se německy. Nyní ale přišlo něco z bruslu nowého. Asi 18letý syn pana učitele na opatrovně a jeho pomocník wystoupí, dá dítkám znamení, aby úplně utichly, a když se to okamžitě stalo, praví k nim po česku: „Jak se jmenujou takové dítky, které to rády dělají, co jim rodičowé jejich a učitelowé poroučejí?“ A dítky s nowou žiwostí a čistě českou wýslovností se ozwaly: „Poslušné.“ Mladý učitel opakowal, a dítky s nim říkaly: „Takové dítky, které rády dělají, co jim rodičowé a učitelowé poroučejí, jmenujou se poslušné.“ Na to se tázal, jak se ty jmenujou, které nedělají, co se jim poroučí. A když odpowěděly, že neposlušné, a na otázku, jsou-li ony poslušné nebo neposlušné, za poslušné se prohlásily, řekl: „Nu uwidíme. Wstaňte!“ Wšechny dítky najednou stály, podle poručení se pohybující, že jsme se jim od srdce zasmáli. Po skončené rozmluwě zpíwaly známou píseň: „Šeptalowé“. Potom wyprawowal zase pan učitel (po německu) mravnou powídku, a po té o užitečnosti krawičky. To mě tak upamatoowalo na ten roztomilý přírodopis z principie, jak to zcela jinak se těm dětem tady powídá, a jak nám to podáváno bylo. Závěrek učinila první sloka písně: „Gott erhalte unsern Kaiser.“

Nejsem milovník takových zkoušek, které se kolikrát komediím podobají; ale takové zkoušky, jako byla tahle a jakých jsem několik na Hrádku a na Malé Straně widěl, jsou zajisté welmi prospěšné. Dítky nawyknu i před wětším množstwím cizích beze strachu mluwiti, rodičowé a přátelé dobré věci nabudou jedním dnem, ano jednou hodinou dostatečné známosti, co se s dítkami po celý čas děje, a páni představení, widouce spěšně malíčků, kterých se ujali, s nowou chutí přispějou k dalšímu udržení toho, co s takovým blahodarem dosud stálo. Protož se diwíme welice, že na Hrádku, kde přece wzorní škola jest, tak dáwno žádné zkoušky nebylo. Může se owšem státi, že se zkouška takowá nemůže wždy w stejný čas odbyti; ale docela ji nechati, není dobře. Tím ochabne učitel, který přece také chce, aby o něm swět wěděl, ochabnou podporowatelé, a tak celá wěc hyne. Putom i sami rodičowé řeknou, že už to we škole není, jak to býwalo, a dobrá wěc tak trpí. Představení opatrowny w židowském městě jsou bedliwější, dobře wědouce, že takowá školka není tak nepatrným ústawem, jak se některým snad zdává. Ačkoli samo ochránění od wšelikého tělesního i duchowního úrazu už welikou cenu má, a jen proto už ústaw wší podpory zasluhuje; přece dobrý učitel neocenitelné věci mezi malíčkými způsobí, neocenitelných zásluh a moudrých

ziská. Není ovšem potřebí, aby se tyto malické čtením mohly a psacím černidlem mazaly, ale přiměřené zaměstnání a neustálé o skutečných, v život jejich sahajících věcech poučování jest jim newybnutelnou potřebou. Na koho vina jakéhokoliw zanedbání padne, tomu ani jeho svědomí ani nikdo jiný dobrého vysvědčení dáti nemůže.

Jos. Franta Šumavský.

Hudební a deklamatorní akademie ku prospěchu potřebných posluchačů filosofie.

Akademie tato dáwana byla dne 25. Dubna v sále na ostrově Žofinském o 12. hodině řízením pana Fr. Škroupa, kapelního mistra při staw. diwadle. Program byl tak lákavě sestawen, že se dal naplněný sál očekawati a stalo se. — Obzwláštní lahůdka i nowinku nám přineslo číslo první, t. j. dobře wywedenou ouverturu „Wawerley“ od Berlioza. Hned při andante ouvertury bylo pozorowat, jakou práci sobě p. Škroup dal, aby obecenstwo a entusiasty skladeb Berliozových uspokojil, tak že diwno že nebyla opakowána. Jak doslycháme, mají i ostatní díla Berliozowa na repertoire přijíti; počátek učiněn s dílem prvním. Bylo by to welmi zajímavé a chwalitebné. Po dohřmění ouvertury vystoupil náš p. Strakatý a zpiwal výborně německou píseň: „Wassermann“ od Dessauera, doprovázen je na pianě od p. Škroupa mladšího. Nemůžeme zamlčet, že bychom byli přáli, kdyby p. Strakatý jakožto representant zpěwu českého byl s nějakou národní neb jinou českou písní vystoupil. — Sl. Clausowa, perla to ze školy p. Prokůwowy, přednášela s neobyčejnou lehkostí a čistotou od Willmersa „Sonntag in Norwegen“. Hra této mladé umělkyně je cítěplná, měkká, tichá a naopak i hřimající, trylek krásný, a stojí na znamenitém stupni technické dokonalosti. Jen aby pomněla, že i jako umělkyně Českou býti může a má. — Napotom vystoupil p. Zeiske a přednášel na fletnu adagio a rondo od Fürstenau s welkou čerstvostí, jenom že jednotlivá místa tuze přefukowal, a fletna poněkud níž nalaďena byla než orkestr. — Wšeobecného zalíbení došla deklamace Saphirowa „Die tendenzentrante Zeit“, od paní Pollertové mistrně přednášena. Po ní hrál p. Němec, absolwowaný konserwatorista a chwalně známý houslista, vlastní komposici, totiž „concertino“ s uměleckou wýtečností a brawurou. O této skladbě budíž tolik řečeno, že w sobě obsahuje množství upomínek z wýchodu i od západu, že je k wywedení pro houslistu dosti těžká, pěknými ale ne nowými chody wyšperkowána, instrumentace grandiosní; turecký buben, talíře a rolničky se hřmotně pohybují. — Obzwláštně obecenstwo potěšila sl. Richterowa svým stříbrozwukým, plným a dobře wywinutým hlasem, i přednášela tak mistrně a s welmi čistou intonací „arii z Don Juana“, že posluchače okouzli. — Dokončeno bylo překrásnou ale příliš často slýchanou ouverturou „Egmont“ od Beethovena. Sl. Clausowa a Richterowa dwakráte, paní Pollertová a pp. Němec a Zeiske jednou wywoláni byli. —ký.

Pražský denník.

* Pan Grabinger chystá k swému příjmu na den 13. Kwětna nové půwodní drama od Rezníčka pod názvem: *Amerikáni* aneb *Kletba jednorukého*.

* Muzeum naše národní obdrželo nedáwno od statečníka pana Štěpána Langeru dwa wzácné dary: draze w zlatu swázanou modlicí knihu císařowny Marie Teresie a welmi pěkně pracowanou malou ručnici, s kterou se císař Josef II. co chlapec w wojenských obratech cwičil. Za tuto poslední wzácnost podáwal panu Langerowi nedáwno cestující jeden anglický lord 50 liber šterlinků (500 zl.

we str.), ale nadarmo; vlastenecký majetník raději wzácnou památku tu k Museum wěnowal.

* Následkem předcházejícího silného deště a rozpustěním se horských sněhů vystoupila dne 2. b. m. Wltawa znamenitě, zaplawiwi ostrowy a až do blízkých ulic města dotápěje. Wojenskou plowárnu strhla a s sebou pojala, kterážto teprwa u cestowodu, přes řeku pro železnou dráhu se stawícího, se zadržela. A však přes noc zase tak opadla, že se žádného dalšího nebezpečnstwí báti není.

Kronika času.

* Major Benjowský, bydlicí w Londýně, wynalezl nowou soustawu mnemoniky, kterou nazývá *frenotypikou*. Wyučil prý již přes 60.000 žáků. Jiná wěc, kterou se obírá, jest oprawa prawopisu anglického, zakládající se na tom, aby se psalo jak se wyslowuje.

* Nedáwno umřel w Moskwě knih fabrikant Leginow, nemaje ani ouplných 50 let. Měl on w Moskwě tiskárnu, knihkupectwí, weřejnou čítárnu, ústaw kamenopisní i rytecký, a zaneprazdňowal okolo 1000 spisowatelů, maliřů a rytců, kteří podle jeho udání zhotowowali knihy, písničky, karikatury, podobizny, obrazy a wšeliké literární a umělecké zboží. Přes 500 mužiků (newolníků) roznášelo je po celém Rusku. Kromě toho kupowal Leginow wšeccko přeleželé zboží jiných knihkupců a rozšiřowal je z polodarma mezi lid; w tak rozsáhlém obchodu procházely miliony skrz jeho ruce. Takowou spekulací naučilo se na tisíce lidí číst, kteří nabáziwše se špatných knih zajisté budou se sháněti po lepších, je kupowat i číst.

* Jistý Theofil Hallex přeložil básně krále Baworského do francouzské prosy.

* W hořeních Hessích opět wystěhowala se do Ameriky celá obec i s přednostou a policejním sluhou.

* Maďarský časopis „Nemzeti Ujság“ (národní newiny) čini návrh, aby ku prospěchu chudých zřídil se tak zwaný krejcarový spolek, jehož každý oud týhodně jedním krejcarem by přispíwal. Wypočítal pak, že by se takowým způsobem w Pešti týdně sejíti mohlo 324 zl., kterýmiž by se 1073 chudých uziwilo.

* W Zemplinské stolici w Uhřích pekou s dobrým prospěchem chléb z trawowého kořene.

* W Londýně wynalezli nový způsob wozů, které nerachotí ani nestrkají, ačkoliw jsou bez per. Okolo kol jde totiž trouba z kaučuku wzduchem naplněná, při čemž není se též obáwati nějakého těžšího poranění od přejedení takowým wozem.

N á w ě š t í.

Měsíční shromáždění české průmyslní Jednoty držáno bude dnes o 6. hodině wečír we shromážděním sále u sw. Hawla. — Předměty jednání jsou: 1) Zpráwy o záležitostech w měsíci Dubnu. 2) Wolení representantů průmyslních odwětwi, ku kterémuž hlavní ředitelstwo podle §. 21. stanov návrh bez zawázanosti činí. 3) Návrh hlavního ředitelstwa k uprawidelnění chodu záležitostí.

Hlavní ředitelstwo Jednoty ku powzbuzení průmyslu w Čechách.

Práwe došla nás truchliwá zpráwa o oumrťi J. C. W. nejjasnějšího arciknífzete Karla dne 30. Dubna, generálního kapitána králowstwí Českého, čímž vlast naše jedné z prwních okras swých jest zbawena.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilowu (w Nowých alejích na Nowém Městě č. 116) vydává po půlročních tiskráte za týden, w outery, we čtwtrek a w sobotu.

Předplácí se na čtwtř léta 1 zl., na půl léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stf. U c. k. poštovních ouřadů Rakouského mocnářství půlletně s patričnou obalkou 2 zl. 86 kr.

Ženich z města.

(Pokračování.)

Teď, když bylo swolení otcowo již získáno, zpomněl sobě ženich na newěstu.

„Kde pak ale je Marinka?“ tázal se Košiny sladkým hlasem.

„Ano, ta šlakowitá holka, nejspíš se ostýchá,“ prawil hospodář. „Nemějte jí to, pane ženichu, za zlé, to wíte, že newěsty býwají wždycky upejpawé!“

„Ano, ano,“ přiswědčowal ženich, „to je již tak jejich způsob.“

„Počkej, jak pak bychom ji tak dobrým způsobem sem přilákali?“ přemejšlel otec newěstin.

„Dowolte, pane Košino,“ mínil p. Zejda, „já bych myslil, žeby nejlíp bylo, abyste ji dal wečeři na stůl přinášet.“

„Dobrá, pane Zejdo,“ prawil Košina, „budiž tak!“ A to dořekna opustil swětnici, aby se w kuchyni pozeptal, jak to s wečeří stojí, a aby Mařence prikázal, by ona hosti obsluhowala. W malé chvíli se spokojenou twáří se nawrátil, ujišťujíc hosti, že w okamžení Mařenka na stůl prostíratí přijde.

A w skutku za malou chvíli dwěře se zticha otewřely a do swětnice wstoupila uzardělá díwka, w ruce talíře a jiné jídelní náčiní nesouc. Blížíc se ke stolu přiwětiwě, třesawým však hlasem hosti pozdrowila, oči její ale zůstaly sklopeny, se zraky hostů potkati se ostýchajíce. Hladowými zraky patřil na ni ženich, uslechtilou její postavou a zpanilostí překwapen. Neopowázil se ale ještě na ni promluwit. Umínili si čekati, až plachost její přejde a ona mezi nimi dřobet se osmělí. A to prawě Mařence welmi milé bylo a bázeň její umenšowalo. Nejsouc oslowením hostů do rozpacitosti uwedena, s uspokojením opustila swětnici a s wětší smělostí podruhé do ní wešla, uprawenou wečeří na míše již přinášejíc. Mísu na stůl postawiwši zase k odchodu se chystala; ženich ale, wida prawý a přiměřený čas, aby se s ní blíže obeznámil, jemně ji chytil za ruku a těmito slowy promluwil:

„Aj, Marinko! snad byste nás nechala samy jisti? Prosim, zůstaňte, bude nám lépe chutnat.“

Ta slowa pronesl laskawý ženich tak něžně a s takowou jemností, že Marinka nebyla s to, aby se mu z ruky wymkla; žádostiwa tak laskawého mluwčího i s twáří w twář seznati pozwedla jiskratých swých zraků k němu, oči jejich se setkaly, panu Lečkowi projel její wzhled co elektrická rána celým tělem a Mařenka poznala, že ženich jí se wnucující, kterého z počátku w hořkosti měla, není muž tak škaredý a newlídny, jak si ho představowala. I zůstala, a když i otec ji pobízeti počal, přisedla ke stolu a ne zcela bez libosti poslouchala libezné řeči a lichocení šwarného měšténina. Později přisedla i matka ke společnosti. Zkušným okem pozorowala každé hnutí pana ženicha, nemohla ale nič na něm wyskoumatí, coby jej w podezření uwádělo; přece se jí ale nelíbil, melať k němu jakousi nechut, aniž wěděla prawou příčinu. Co však činit? Tatíkowi se líbil, a jelikož u Košinů hospodář a ne hospodyně má panujícího a rozhodného slowa we všech domácích záležitostech, musí matka mlčet a se wzdati.

* * *

Bylo o půl noci. W Košinowě statku bylo již vše ticho. Hosté, hospodář, hospodyně, Mařenka i wšecka čeládka ulehli, aby we spánku ukojiwém nowých sil na zejtrek nabyli. Měsíček, ta noční bludička, která, když vše w příbytkách swých na loži sobě howi a po jiných říších — říších snů — se prohání, opuštěné země se ujímá a ji přiwětiwým swým swětlem objasňuje, blouznivé a mystické swětlo swé po statku rozléwal a malým okénkem do Mařenčiny komůrky šelmowsky se wkrádal, aby tím více rozdráždil děwiny smysly, které wečerní zábawou nad míru rozohněné teď wickám k blahodějnému spaní zawřítí se nedaly. Stokrát zawřela Mařenka oči, spaní tím přilouditi chtíc, powždy ale opět w myšlénky se zapletla, které spánku, aby ji w lůno swé pojmul, nedopustily. Když byla již asi hodinu tak ležela, zašustlo něco pod okénkem, za chvíli to zlehounka na okénko zaklepalo a: „Mařenko, spíš?“ bojácně se to ozwalo. „Pro Krista, to je hlas Wojtěchůw!“ zašeptala Mařenka, a jakoby zlé swědomí měla, schowáwala hlavu pod peřinku, jen aby se Wojtěchowi neprozradila.

Wojtěch klepal ještě jednou, nikdo se ale neozýval, ani známky nikde, žeby Mařenka ho slyšela. Po dlouhém a marném čekání mrzut odešel, žele, že ani to se mu nepodařilo, aby s Mařenkou ještě dnes mluvil a od ní se dowěděl, jak to s tím pražským ženichem stojí.

„Snad mne slyšela, snad ještě nespala!“ mumlal k sobě v rozhořčenosti své. „Snad ji už přemluvíli, oklamali, přinutili! — Mařenko, Mařenko, již vidím, že na věky jsi pro mne ztracena!“

Tak naříkal vášnivě zamilovaný jinoch, žena se opět do šířého pole, kde úlewy v bolu svém pod hvězdnatým nebem nacházel. Doma v komůrce své nemohl vydržeti. Tam mu bylo tak ouzko až k zaknutí. Ale pod širým, přímým nebem wolněji od-dychoval, myslil, že ty hravé a míhavé hvězdičky, ten tichý měsíček, že potůček i ty role, háje ano i černá noc s ním myslí, s ním bolest jeho cítí a s ním outrpnost má, které u lidí nenašel. Nejvíce ale se hněval na Košinu, který z pouhé libůstky dceru svou do města prowdati usiloval, ačkoli předobře věděl, že Wojtěch co do jmění Košinovi ničeho nezawdá. Byltě Wojtěch jediný syn bohatého sedláka, do jehož statku svou dceru wdáti každí rodiče za štěstí by sobě byli pokládali.

(Pokračování.)

P o t a p ě ě .

Obraz z francouzského cestopisu.

Blížilo se k večeru, když jsme před ostrowy Cerralbo a Espiritu-Santu, nedaleko Kalifornie, loď naši Guadelupe zakotwili. Překvapující byl pohled na pobřeží ostrowů těch, po němž se lidé rozmantých barew a krojů jenjen hemžili, a na moře, na jehožto wlnách bárky lowců perel se houpaly. Po dva měsíce totiž se každý rok zde perle lowí, při čemž se z okolních ostrowů a z Kalifornie weslaři a potapěči, jenž se tu buzo nazývají, scházejí; při lowení perel jsou dozorcí (capataz) přítomni, jenž nad tím bdí, by se žádná perla od potapěčů ne-odcizila. Ouřad tento se obyčejně takowému muži swěřuje, jenž buďto dušewní nebo tělesnou silou nad jiné vyniká; despotickou spráwu svou wede vždycky nad jedním oddělením, jenž z jistého počtu weslařů a potapěčů se skládá. Každému oddělení takowému je zažehnávající stařena, obyčejně z kmene indianského, připojena, kterážto žraloky zařikává a swým táhlým, zádušným zpěwem diwokost jejich krotí a je jaksi uspává. Když čas lowení uplyne, zpusťnou oba tyto ostrowy.

My právě se připlawili w dobu, když se nej-pilněji lowilo. Cluny při lowení řídí weslaři, a potapěči se střídawě do vody wrhají; když totiž jeden pro perle do moře skočí, druhý odpočívá. Weliký kámen, jež si s prowazem k nohoum přiřáží, urychluje jejich ponoření; druhý konec prowazu, jenž je ke člunu přiřážen, usnadňuje jim wyplynutí na

wrch vody, když jsou utrženými od skal lasturami, kteréž do zástěry kolem těla obwázané kladou, ob-tížení. Nežřídka tři i čtyry minuty zůstanou pod wo-dou a pak celí udýchání se wynořou s drahou kó-ristí z hlubin morských. Nejlepší potapěči jsou In-dianové z kmene Hiaquis; ti se zwláště smělostí a obratností se na dno morské odważují nedbajíce na žraloky, kteří se o ten čas u welkém počtu okolo ostrowů shromažďují; jediná zbraň proti outokům těchto krutých strážců morských pokladů je kus že-leza špičatého, kteréž za pasem nosíwají a estaka jmenujou. Wědi totiž, že žralok, když chce swou kořist pohltnout, obrátit se musí; okamžik tento si zwolí, by zbraň svou do tlamy morského toho nepřitele wrázili. Jediný druh žraloků, jménem tintorey, Indianům strachu nahání; neb ti jsou obratnější a wětší než obyčejní žralokové.

Každou chwili jsem widěl, jak jeden potapěč pod wodou zmizel a druhý se wynořil s oteklyma očima a s nabobtnělým obličejem. Odložiw pak w člunu lastury, kteréž od skal oderwal, odpočíwal tak dlouho, až se druh z hlubiny wrátil, a znova se do vody wrhnul. Někteří si morskou wodou krew zastawo-wali, kterouž jim tlak utlumeného dechu z nosu a z uší pudil. Na okrajích předhoří se ukazowaly o-hydné, polonahé ženy; byly to indianské čaroděj-nice, které žraloky zažehnávaly. Zwolna kráčely a kostnatá swá ramena nad wlnami rozkládaly, taje-plná slowa při tom říkajíce. Malebná poloha ostrowů, skoky potapěčů, šplechtot vody, wolání weslařů, powyk na břehu, zažehnávání indianských žen, ně-kdy smutným zpěwem prowázené — vše to tworilo pro Ewropana newýslovně krásné diwadlo.

(Pokračování.)

D o p i s y .

Z Wídně.

(Koncerty.)

(Pokračování.) Týkaje se zdejších koncertů, tu ozná-miti musíme, že krajan náš p. *Wáclaw Studnička*, jenž byl delší čas w Rusku cestowal a nyní we Wídni se zdržuje, ostatně jak z pražských tak i zdejších besed hrou swou na pianě pochwalně znám jest, dne 11. Dubna b. r. w síni p. *Bösendorfera*, dworního zhotowitele pian, hudební zábawu uspořádal, při čemž on sám a) andante z opery „Dom Se-bastian“ od Döhlera, pak z vlastních skladeb b) Adieu a Consolation, c) dvě písne bez textu, d) jednu etudu, pa-pillon, e) variace na českou národní: „Sil jsem proso“, a f) adagio a allegro přednášel, a slečna *Průknerová* a p. *Koch* 3 písne s průwodem pianu zpíwali. Jelikož p. Studnička we skladbách swých prawý umělecký wkus, něžný cit, dojemnou zpěwnost a hluboký výraz na jewo dal a wšecky kusy s brawurou a neobyčejnou obratností, zwláště w pasažích a oktavech, prowedl: tedy jemu hlučné, zaslužené pochwalý se dostalo; nejvíce ale líbily se va-riace, a sice nejen nám tam přítomným Slowanům, nýbrž wůbec wšecké wybrané společnosti jeho variace na „Sil jsem proso“, při nichž on co do skladby i přednášení mi-strowsky sobě počínal a je i opakowati musel. Budiž toto p. Studničce a ostatním vlastenským umělcům za podnět, aby we swých skladbách budowcně raději národním

tendencím howěli a tak původnějšími se stali, nežli po cizokrajných, francouzských, wlských a t. p. motivech se sháněli; nebo proč tékati po cizích luzích, abychom kwitko nějaké zpaběrkowali, když vlastní naše niwy tak bohaté jsou a tolika wonných kwětů poskytují?

Dále zmíniti se musíme o koncertu dne 25. Března b. r. we weliké redutní síni k prospěchu zdejšího špitálu dáwaném, jelikož při něm i náš *F. Laub* oučinkował a jak obyčejně wytečnou hrou swou na housle obecenstwo okouzliw, hlučnou pochwalou poetěn byl. Mladistwý tento krajan náš uspořádal sám také koncert na rozloučenou před swým odchodem do Paříže, jenž právě dnes, t. j. 18. Dubna b. r. w poledne w síni spolku hudebního dáwan byl, při čemž on sám we fantasii na motiwy z opery: „*Lucia di Lammermoor*“ a w koncertní polonaise od Ernsta, pak společně s pp. *Puttlerem* star. a *Schlesingerem* w „*Triu*“ od Mayseďa slyšeti se dal, a mimo něho p. *Schůtky* dvě písne od Speyera, p. *Puttler* mladší solo na pianě a p. *Findeisen* jednu deklamaci přednášeli. Že i dnes umělec náš wybornou hrou swou opět wynikl a powšechné pochwalý od obecenstwa na rozloučenou se mu dostalo, opakowati netřeba. (Pokračowání.)

Z L o u n.

Již leckdy byla podána zpráva o probuzowání se národního ducha w Lounech. Wšak jestli tehď, když jako bez mentora, puzením tolika vlastního citu, wynikání Lounských — které přece wždy ráz cizinský w čele neslo — powšimnutí dostojno býwalo, trwáme na tom, že nyní, an obzwláštním horliwým působením našeho wysoce zasloužilého důstojného purkmistra pana *Matyáše Rud. Křížka* pravý čistý národní duch ze všech rozmanitých swých stran obywatelů našeho města blahodárně owiwa, působení takové tím účastnějšího powšimnutí zasluhuje. Mělit bychom se zde zmíniti obzwláštně o tom, že při slaw. magistratu wšecky protokolly, wynosy a ostatní měšťanstwu i poddaným k městu wesnickým obywatelům doručowané úřední listiny w čistém národním jazyku se podávají; že lid obecný, krásným příkladem našeho pana purkmistra powzbuzowán, nyní wice k jazyku národnímu lne, an druhdy, howořil-li pouhý Čech s některým lounským měšťanem, ledwa desáté slovo rozuměti mohl pro nesmírné michání německých — a často dosti chybně wyslowených — slow; tak také i o mnohých jiných výsledcích, kteří z tak blahodárného působení vyplývají, kdybychom tuto, jednak jsouce na stručnost wázání, jednak majíce úmysl o věci welmi wznešené pojednati, raději na tuto zřetel swůj i laskawého čtenářstwa obrátiti neobmysleli. K oslawení narození našeho nejmilostiwějšího Zeměpána zajisté w každém i sebe nepatrnějším místě z prawé a čisté lásky býwá dle sil a možností wznešená slawnost sporádána; rowněž z té samé pohnůtky uchystal náš slowůtný pan purkmistr den před tím české diwadlo a deklamatorní přednášky. Bylitě dáwaní „*Wlastenci*“, půwodní činohra we dwou jednáních, welmi trefně na slawnost tuto se wzťahující a schwalně k ní i sepsaná od samého pana purkmistra. We hře této se nám swou zdařilou hrou wšickni páni ochotníci welmi zawděčili, zwlášť pak wynikali w deklamowání slečna *Emilie Křížkova*, které se wšl naiwností i žiwým citem přednášela: „*To se nesluší*“ od Tyla, s přidawkem od pana purkmistra: „*To se přísluší*“; pak p. *Wondrák*, kterýž přednášel deklamowánku: „*Swingulace*“ welmi zdařile. P. *Frant. Keppler*, absolwowaný zák konserwatorium pražského, přednášel wyborně variaci na flétu. Ale což máme říci o přednášení sl. R. „*Diwěry dětské*“ od Tyla? Slečna R. umí tak přirozeně, tak tklivě wylíčiti city představowaných osob, umí tím tak okouzlit swé posluchače, že se w řiši idealůw po-

staweny cítí. Slečna R. byla zajisté koranou celé této slawnosti; neboť jejím přednášením nezůstal nikdo z weškerého zde na sta shromážděného obecenstwa bez pohnutí a bez slzí; i zde přítomní Němci, nerozumějící vlastně slowům, tolika jejím líčením nejcitliwějších momentů oči zarosené měli, tušíce, že se tu cos pohnutliwého přednáseti musí. Ke hře této složil p. *Jan Jedlička*, zdejší první učitel a ředitel kůru, welmi slawnou ouverturu, i zpěwy, od důstojného pana purkmistra složené, welmi trefně w hudbu uwedl. P. Jedlička osvědčil tou skladbou swou čilost a wytečnou způsobilost w umění hudebním. Ouvertura tato jest již čtvrté číslo jeho welikých hudebních skladeb. Důwěřujeme se we schopnost pana Jedličky, kdyby mu byla dána i wětší úloha k wypracowání a čas mu k tomu delší popřán byl, žeby zajisté swé mistrowstwu w skládání wůbec osvědčil a potwrdil. We zpěwích těchto wynikala zwlášť sl. *Emilie Křížkova*, p. *Nowotný*, školní pomocník, pl. *A. Jedličková* a sl. *Jos. Neubertowa*. Nám tu nezbywá — ač bychom mnoho ku pochwalě hry říci měli, kdyby místnost dovolowala — nic jiného nežli sobě přát, aby šlechtetný pan podnikatel opět brzo nějakou takowou zábawou nás potěšiti sobě neobtěžowal. K žádosti této cítíme se tím wice puzeni, jelikož se zábawami takowými wedle zpanilo- a dobromysl- nosti pana purkmistra pokaždě čistý wynos ku prospěchu zdejších chudých obrácen býwá. Tentokráte sešla se znamenitá summa 440 zl. 32 kr.; z těch se nakoupilo žita a dalo se napeci 146 welkých bochníků chleba, zbytek peněz 250 zl. i chléb tento se rozdal mezi chudé měšťany, tak že chudí řemeslníci po bochníku chleba a po 1 zl. i po 1 zl. 20 kr. stř., nádenníci ku práci jinak schopní po bochníku chleba a po 20 kr. stř. obdrželi. Bylo to dne 19. m. m. na den zrození milowaného Zeměpána pohnutelné podiwání na ty chudasy, s jakou wděčností chléb ten lfbali a k srdci tiskli.

Čestislav Wodňanský.

Z M ě l n í k a.

W předwečer narození našeho nejmilostiwějšího Zeměpána držána byla u nás beseda, p. *Walentou*, c. k. poštmistrem, uspořádaná. Wcházejícím hostům podávala se čistě tištěná národní hymna. Schůzka byla znamenitá, neb skoro wšecko místní i okolní úřednictwo, měšťanstwo mělnické a — co zwláštního powšimnutí zasluhuje — wšecko důstojnictwo tamější posádky c. k. kyrysníků se shromáždilo. Celé shromáždění nejprwé národní hymnu zpřwalo, načež Jelenowy a Škroupowy sbory následowaly, z nichž statné: „*Wše jen ku chwále*“ nejwětší obluby a pochwalý došlo. Čistý wynos obnášel 76 zl. stř. a wynaložen na chudé a na jiné dobročinné účely. —ei.

Z W y s o k é h o M ý t a.

Č. 34. Pražských Nowin podává následující článek: „Jak dalece měšťanstwo král. wěn. města Wysokého Mýta we zdrawém pojmutí a uwážení žiwnostních potřeb našich časů pokročilo, toho podalo právě dwa zřejmé důkazy.

1. Poněwadž Wysoké Mýto kromě farní trivjalky až posud žádnou jinou školu nemá, a nedostatek našeho wzdě- lání pouze staro-římského pro mládež, kterážto *jmění ro- dičů ne prostudowati*, nýbrž udržowati a rozmnožowati má, každý dáwno již pocítil a uznal, wyžádalo si měšťan- stwo wysoko-mýtské již před několika lety powolení k za- ložení hlavní školy. — Když o wyjádření tázano bylo, čím k tomu se jmění občanského přispěti chce, wyjádřilo se we zwláštním wyboru jednohlasně takto:

„Weřejně jednání, které právě nyní w hlavníh král. městě Praze stran škol wůbec, a jmenowitě i hlavně ohle- dem na *českou školu průmyslní* se děje; jakož i důležití hlasowé wysoce wzdělaných, zkušných mužů o potřebě

wzdělní národního v směru praktickém, — i zdejší měšťanstvo k vědomí a poznání přivedli, žeby město naše zřízením *německé hlavní školy nehrubě získalo*, poněvadž jednak předměty hlavních škol na živnosti občanské (hospodářství a řemesla) prostě se newztahují, jednak vyučování v jazyku německém (u nás cizím) mládeži *pouze české* mnoho na plat není, an čas k nabytí vědomostí živnostních nejpříhodnější jen na pouhé srozumění jazyka cizího vynaložení třeba jest.

Nehledíme k tomu, aby snad mládež naše *potřebněmu jazyku německému* nikdy se nenaučila, než to na zřeteli máme, že se učení samo jazykem materským dítí musí, má-li blahodějně působiti, a že mládež i snadněji a lépe jazyku německému se naučí, když se to prostředkem řeči materské stane.

Z uvážení takovýchto zřejmých a newyvratných důvodů přesvědčení jsme nabyli, žeby nám a městu našemu *česká hospodářská a průmyslní škola* mnohem více prospěla nežli *hlavní německá škola*; a poněvadž my takovou školu ze svého a obecního jmění si zřídití hodláme, tedy i doufáme, že nejmilostivější vláda zemská nám povolení k tomu udělí, zvláště když počkáme, až *wzorní česká průmyslní škola* v Praze, o kterouž se právě jedná a na nižto z celé země hojně se přispívá, zařizena bude. —

2. Zadali měšťanští řemeslníci z Wysokého Mýta památní spis ku průmyslní Jednotě v Praze, v němž hnutí řemeslnictví v městech českých za jedno wywinování se vyššího průmyslnictví — fabrikantství — za jedno nedostatek průmyslního vzdělání při řemeslníku českém trefně připsují, na jednotu průmyslní snažnou žádost wznášejíce, aby zvláště brzkým uwedením we skutek *průmyslní školy* tomuto nedostatku wyhowěla, podajíc tím českému řemeslníku alespoň první a hlavní prostředek, jak by s těžkými okolnostmi zápasiti a ne-li sebe samého alespoň nejbližší potomstvo své před jistou zkázou zachrániti mohl.

Takovéto kroky jsou zajisté hodny, aby se u veřejnost uwedly, a přáli bychom, aby měšťanstvo všech českých měst podobným duchem nadšeno bylo! — a —

Z Worlika. (Opozděno.)

Dne 5. Dubna t. r. otevřel se i nám chrám české Thalie, a to sice ponejprw. Již kolikráte zdejší pp. ochotníci buď k tomu buď k onomu dobrému účelu diwadelní hry provozowali, dílem akademie uspořádali, ale stalo se to bohužel až posud w místě tom našem zcela českém vždy jen w jazyku německém. Tentokrát se ale ujal věci náš welezasloužený pan wreční P. a jeho snahou a nabídnutím uspořádala se hra česká w knížecím zámeckém diwadle we prospěch wzorní průmyslní školy české, w jejímžto brzkém w život uwedení a dalším zdaru zde nejwřelejší účastenství máme. Výnos této hry, jakož i ostatní příspěvky k tomuto cíli, ježto každý *dobrowolně a s nejwětší radostí* na oltář vlasti pokládá, zašleme wám co nejdříve. Dával pak se: „*Stařec w dřinowém lese*“, weselohra dle Castelliho přeložená od Štěpánka, w nižto si naši ochotníci, téměř všickni začátečníci, velmi zdařile a chwalitebně počínali. Předě hrou přednášela panna K. proslow od našeho welebného pana K., w němžto velmi krásně a jadrně účel české školy wyřknut jest, což i také všeobecně pochvaly došlo. Pak přednášel p. B. W. „*Tři doby*“ od Jablonského. Po kuse deklamowala panna W. „*To se nesluší*“ tak zdárně a krásně, že jí koruna téhož wečera wším právem náleží. Na to jsme slyšeli deklamowánky: „*Wšem se nelze zachowat*“ a „*Sedlák na billiáru*“, od panů K. a

M., z nichžto poslední swou jadrností a nenuceností velmi se líbil. Obecenstvo velmi čteně shromážděné bylo zcela spokojeno a nejewilo žádné jiné přání, než aby se mu co nejdříve zase takové pochoutky jako toho dne dostalo.

— e.

Jednání průmyslní Jednoty.

Dne 4. b. m. držena byla měsíční schůzka, nawštíwe-na jsouc velmi čteně jak od oudů tak i od hostů. Po přečtení zpráwy jednatelské powstala neprospěšná a žádných následků nemající debatta o dowozní plat z lihu na státní železné dráze, wzbuzena p. baronem Villaním. Na to přistoupilo se k wolení reprezentantů průmyslowých odvětví. Kandidatowé, od ředitelstwa nawrzení, byli: pro hornictví a hutnictví co reprezentant p. prof. Zippe, co tajemník p. Korb; pro řemesla co reprezentant p. Weselý, co tajemník p. dr. Amerling; pro fabriky co reprezentant p. Bařka, co tajemník p. Eichmann; konečně pro obchod co reprezentant p. Krug, co tajemník p. Pilz. Kandidatowé ředitelstwa pro první a třetí oddělení wolení byli téměř jednohlasně; pro druhé pak oddělení většinou zwolen jest na místo p. Weselého p. Wyškočil. Ti všickni přítomni jsouc ouřady na ně wložené přijali. Pro poslední oddělení též většinou wolen za reprezentanta p. Emanuel Zdekauer, za tajemníka pak p. Krug. Z těch onen přítomen nebyl, tento pak ouřad tajemníka nepřijal. Při nowém wolení zwolen jest za tajemníka většinou hlasů p. Macourek, který ten ouřad přijal. — Na to předneslo ředitelství návrh svůj k uprawidelnění chodu jednání, který zněl takto, aby, kdykoli by kromě ředitelstwa učinil někdo w měsíční schůzce neočekáwaný návrh, proti kterému by odpor powstal, takový návrh dříve ředitelstwa k uwážení byl dán a teprwa při nejbližší měsíční schůzce o něj hlasowáno. Ačkoliw pak proti tomuto návrhu ředitelstwa, který k tomu směřowal, aby Jednota nic bez dokonaleho rozwážení neuzawírala, ani jednoho hlasu se nepozdwišlo, an všickni přítomní oudowé o prospěšnosti jeho stejně přesvědčení byli a návrh tudy žádného podporowání nepotřebowal, nicméně p. gub. radda a prof. Schnabel pod záminkou takového podporowání nemístné narážky sobě dowolil. Návrh pak ředitelstwa přijat byl jednohlasně.

Zapomněli jsme swrchu zmíniti se, že we zprávě jednatelské ohlášeno bylo i wystoupení z Jednoty pana profesora Nowáka, hlavního podporowatele návrhu pana hraběte Thuna, týkajícího se změny statut.

Slowanská zpráva.

Letošní korutanský *Schematismus Cleri* wykazuje, že w Korutanech žije 116.000 Slowenců, kromě těch, kteří w německých osadách po různu bydlí a wykázáni nejsou. Takové statistické wědomosti we školách nenabýváme!

N á w ě š t í.

W neděli dne 9. Kwětna bude se provozowati we prospěch pana J. N. Mayra jakožto poslední předstawení, při němžto beneficiant před swým odchodem zpíwati bude, ponejprw: *Čarowné jezero*, weliká romantická zpěwohra w 5 jednáních dle francouzského od Scribe a Mellesville-a, přeložená od J. K. Tyla. Hudba od Aubera. Tance od baletního mistra Koblera. Též panna Soukupowa naposledy w tom kuse wystoupí.

Nowá knížka.

Pražský posel od J. R. Tyla. Dílu 2ho swazet 2hý (w celu sw. Smý. Za 10 kr.

Číslo 55.

14. roční běh.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilowu (w Nowých alejích na Nowém Městě č. 116) vydává po půlročních třikráte za týden, w outery, w čtvrtek a w sobotu.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dwěr).

8. Kwětna

1847.

Předpláci se na čtvrt léta 1 zl., na půlléta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stf. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půllétně s patřičnou obálkou 2 zl. 36 kr.

Ženich z města.

(Pokračování.)

3.

Uplynul týden, byla sobota a byl opět večer. Dnes to však we světnici Košinowě jinak než o předešlou neděli vyblíželo. Na dlouhé lavičce, podle stěny z jednoho konce světnice až k druhému běžící, stály dvě weliké lepenkové škatule, wedle nich ležel weliký wak a wedle toho narownány byly několikere ženské šaty a šátky. Ze všech těchto příprav dalo se hádati, že to příprawy na nějakou cestu jsou — a w skutku také tomu tak bylo. Zítřa časně ráno má Košinowa choť s Mařenkou do Prahy jeti, aby tam ženichowo hospodářství shlédla a o prawdivosti slow pana námluvčího očitě se přesvědčila. Tak to bylo mezi ženichem a budoucím tchánem uzavřeno, který, ačkoli blaženosti plesal, že dceru swou do města prowdá, nebyl přece tak neopatrný a lehkowěrný, aby na pouhé slowo dal. „Sedlák je chytrý ptáček,“ říkávají páni šosáci, a Košina, který na rozumnost a opatrnost swou mnoho si zakládal, nechtěl té proslawené chytrosti se odříci. Na pouhé slowo on nerad dává, a proto raději dřív než později swou starou s Mařenkou na cestu do Prahy wyprawuje, aby již celou wěc ku konci přiwedl.

Již je hezky pozdě, děti jsou již w peřinách a hospodář a hospodyně sami we světnici zůstali, o zejtrejší wyprawě a o wdawkách swé dcerky rokujice. Z obličejů Košinowě, jakož i ze všech jejích řečí bylo pozorowati, že městskému ženichu nehrubě přeje. Mělai vždy něco namítati, na ledacos Košinu upozorniowati; tento ale, nedada se we wůli swé másti, každou námitku její krátkými slowy wywra cel, tak že ubohá žena, widouc že wše snažení její jest marné, konečně od dalšího odporowání upustila.

„Cin jak za dobré uznáwáš,“ prawila k němu, „mně jest ženich jako ženich, jen když je hodný a pořádný a když s nim naše holka nešťastna nebude.“

„Lárifári, nešťastna nebude,“ opácel Košina.

„Newim, proč by s panem Lečkou měla nešťastna být. Takhle kdyby si wzala nějakého troupa nebo chrapouna — s tím by byla snad šťastna, ne?“

„Wěř mně, že mnohdykrát selský troupa hod-

nější býwá než mnohý městský furiant,“ nadhodila Košinowa drahá polowice.

„Nu,“ obracel laskawý choť, „proto tam zejtra jedeš; uvidíme, jak ho shledáte. Pojedete obě, máte zdravý rozum i zdravé oči, omámit se nedáte, já ale myslím, že z pana Lečky ani za mák dábel nekouká.“ To řekna wstal a chystal se ku spaní. Hospodyně však měla ještě co pořádati, zašiwati a swazowati. Dokonawši posléze práci swou, odebrala se též na lože.

* * *

Je časně ráno. Sluněčko pozdwiňuje swou ohniwou hlavu z modrawých hor a rozléwá z počátku krwawé světlo po budící se krajině; zponenáhla ale paprskové jeho jakoby se rozwijely, rudost tuto ztrácejí a w jedno skwělé zlaté roucho luhy, role, háje i wisky okolní oblikají. — We Žiwíně je ještě ticho, všechna wrata jsou posud uzavřena, toliko w Košinowě statku zdá se jakoby již vše na nohou bylo. Neb i wrata jsou tam již otewřena, na dwore slyšeti bičem práskat a w málo minutách wyřítí se ze wrat kočár, dvěma bujnými wranci tažený. Kočár tento nemůže se arci wyrownati skwostným, elegantním toho druhu wozům, jakéž w Praze a na zámcích wznešeného panstwa spatřujeme. Jeho zewnitřku, jeho kolám, řemenům, uzdám koňů nedostává se lesku, jakým se ekwipáže pražské honosí, aniž koči na vysokém kozlíku livreji premowanou a ztuha nawoskowanými knírami se pyšní. Košina ale přece nemálo na swém kočáru si zakládá, powazuje jej za jakousi podstatnou známku zámožnosti, kterou se arci na wenku ne každý chlubití může. Aby se tedy dcera jeho w důstojné na swůj staw slušnosti před očima ženichowými ukázala, musil zaprášený kočár z kůlny wytažen a k dnešní wyjízde uprawněn býti. Košinůw orač Honzík přeměnil se dnes we šwarného kočího. Zánovní zelený fráček, černé spodky a takowá též čapka, nastrčeným kapouním péřím ozdobená, nahražowala skwostnou livrej městského kočího. Nowý bič w jedné a opratě w druhé ruce drže seděl hrdě na kozlíku a řidil obyčejnou zkušeností swou bujně wrance, jenž, jakoby důstojnost dnešní služby swé uznáwali, jaksí po panskou hlavy wy-

pinali. Zbývá ještě podívat se do kočáru, v němž hlavní příčina dnešní výprawy s matkou svou seděla. Mařenčiny tvářičky, jindy jako růžemi prokvetající, byly dnes bledé, tak že se barvou skoro ani nelišily od sněžného čilka, které v nejpůsobnějším souměru co strážce nad jiskrnatými zraky jejími se klenulo a neobyčejnou bělostí svou jen proto skviti se zdálo, aby sršící plamenové zraků jejich tím nápadněji a čarověji se objevili. A však i tito plamenové zraků jejich dnes napolo uhašení býti se zdáli. Mařenka dílem lhostejně po polích tékala, dílem zádumčivě je sklopovala a často předlouho němě před sebe hleděla.

„Mařenko, Mařenko! jak jsi ty smutná!“ oslovila dívku citlivá, starostlivá matka. „Tak-li jedeš wdawkám wstříc? tak se těšíš na ženicha svého?“

Mařence bodalo každé slovo toto co trojnásobná dyka do srdce. „Matinko!“ pravila hlavu na rameno matčino kladouc, „já newím, proč je mi tak smutno. Ráda bych se rozweselila — vždyť wíte, jak ráda jsem vždy za jitra do polí běhávala, dnes ale, wěřte, je mi tak diwno a tak ouzké.“

„Mařenko, Mařenko! ty přede mnou skrýváš, co tě w srdci bolí a zarmucuje. — Wid, že neráda si wezmeš pana Lečku? — Mařenko, přiznej se, já jsem tvoje matka, mně se můžeš a mně se máš upřímně a bez obalu swěřit.“

Mařenka sklonila hlavu svou na prsa matčina, tiché štkání prozrazovalo, že slzami srdci cestu k otevření připravuje.

„Matinko!“ pravila konečně, když se byla drobet utišila, „já bych si pana Lečku k wůli tatínkowi ráda wzala, on nemá do sebe nic, co by mne odstrašovalo, není škaredý a nezdá se také zlým být — ale do města se wdát! — widíte, matinko, to se mně oškliwí, já bych newěděla jak tam mluwit, jak se tam otáčet, i k panu Lečkowi newěděla bych jak se chowat; on tak wyhlíží po pansku, tak mluwí a tak se klaní, že newím jak to brát, jak na to odpowídat, a pak — a pak co by tomu říkal — Wojtěch?“ wyprawila ze sebe zajíkawě a znou bylo slyšení wzlykání a štkání na prsou matčiny. Matka hleděla na ni bolestně, newytrhowala ji ale z pláče, wědouc, že tak nejlíp srdci odlewí.

(Pokračování.)

P o t a p ě ě .

(Pokračování.)

Kapitán lodi, wida že mne scény tyto zajímají, prawil ke mně: „Jestli chcete, pane, dejte se w našem člunu na břeh přewézt; pomeškání na zemi je po jednotwárné plawbě welmi příjemné.“

Jelikož stejného s ním jsem byl mínění, učinil jsem tak; zjednal jsem si plawce, a za nedlouho octnul jsem se na břehu. Rozkládala se tu wesnice rybářská; chaloupky byly z prken, z wetchých nepotřebných již kocábek, nebo ze zbytků ztroskotaného ko-

ráhu zbudowány; zde ~~se~~ se nacházela hromada lastur, z nichž se ~~portě~~ wydobywaly. Radostné wykřiknutí ~~byť~~ vždycky znamením, že se welká perla našla. Jinde si rybáři při ohni smažili želwy; jiní spravowali swé sítě, ostrili swé estaky; zkrátka, na zemi i na moři byla stejně žiwá pile. Odhodlal jsem se w jedné z těch chaloupek na ostrowě přenocowat a chtěl jsem si k noclehu dle zewnějšku nejouhlednější wybrat; wolení to však bylo těžké, jelikož jedna chaloupka bidnější byla než druhá. Temný však jakýsi powyk, od břehu, od něhož jsem se byl mezi tím oddálil, ke mně dozníwající, ukončil mou rozpacitost. Jakkoli hodina, kteráž denní práci ukončuje, ještě se nebyla přiblížila, přece všickni potapěči stáli nepohnuté a s natáhnutým krkem na kocábkách, oči majíce stále na jedno místo w moři upřeny. Staré ženy, ony swrchu zmíněné čarodějky, zdwojily swé zařikawání a zwýšily swůj chraplawý hlas. Najednou se okáže nesmírně welký žralok * ohawné postawy, jenž welká kola tworil a zwolna pod wodu se potápěl; rybáři jej hrozným křikem swým chtěli zastrašit, však nazmar; woda, která potworu tu kryla, zbraňowala, by křik ten zaslechla. „Je to tintorea,“ prawil mi z dawu shromážděného lidu jeden Mexičan, jehož jsem byl w Kalifornii poznal; „kdyby jiný potapěč než ten, jehož brzy z wody wyjítí spatříte, byl práwě ponořen, zajisté byl by ztracen; ten však se málo networ takowých boji.“

„Jak?“ zwolal jsem, „je někdo z potapěčů pod wodou, a wy jej znáte?“

„Zajisté, je to Jose Juan!“ Ani krátkou tuto odpověď nedorekl, a již střelhitě potapěč se z wody wydobył a pomoci lana do kocáčky wyšwihnul. W tom samém okamžiku skoro překousnul žralok lano to co pawučinu; o chwilkou později byl by potapěče stejný osud potkal. Radostné pokřiky uwítaly šťastně z patrného nebezpečnstwí wywázlého potapěče.

Nebyl to strach, jenž Jose Juana k outěku před žralokem přiměl; ohniwý zrak, jímž na mladou hezkou ženu, kteráž nepohnuté a co smrt bledá na břehu stála, požíel, byl mi důkazem, že ona je příčinou, že se se žralokem w boj nepustil. Mexičan jaksi zasmucen mi prawil: „Rok odplynul již od té doby, co se Jose Juan jednou w boj s takowou networou odwážil; tenkrát zabil jednu tintoreu, by přítele zachránil; tehdaž však ještě nebyl ženat, žena diwokost jeho a odwážliwost trochu zkrotila. Chcete-li, budu wám příběh ten wyprawowat; je welmi podiwný.“

„Děkuji,“ odušil jsem; „raděj bych jej od samého Jose Juana slyšel wyprawowat, neb zamýšlím dnes noc u něho ztráwit.“

(Pokračování.)

D o p i s y.

Z W i d n ě.

(Wýtworkné umění. Český těsnopis. Literatura.)

(Pokračování.) Od začátku Března trvá také mezi námi pražský výtečný malíř pan *Hellich*, i velmi nemile dojatí jsme byli zprávou we Kwětech obsaženou, že i tentýž bohatě nadaný vlastenecký umělec prawdiwost přislowí, že: Nemo propheta in patria; zakusiti a tudy vlast swou opustiti přinucen byl. Snad ale právě toto vzdálení se p. *Hellicha* z Prahy našincům příčiny zawdává, že oni cenu jeho lépe poznajíce k tomu, aby brzo opět do Čech se nawrátil, prohlédati budou. Ostatně ale můžeme Wás ujistiti, že zpanilomyslný krajan náš i zde vlasti své wěren zůstává a z většího dílu pro ní pracuje; dokončuje totiž obraz pro nový gotický oltář do chrámu Týnského, ze třech dílů záležející, z nichž prostřední sw. Lukáše co malíře, dva poboční zawírající se na přední straně w 4 polích zwěstování, narození, zjewení Páně a útěk do Egypta, zespod čili wně podobizny sw. Ludmily a Prokopa, vše na zlaté půdě, představují a jak co do přiměřené a skwělé barwitosti, tak i něžnosti a hlubokosti výrazu, dílem zdařilým a prawou okrasou chrámowou nazývati se moci budou. — Mimo to obírá se on i jiným dílem z oboru vlastenského historie, o němž bohda budoucně již určitější zpráwy podáme. Spatřili jsme také u něho náskres k welikému skupení českých, nejwice w portretech předstawených wladářů, jež nyní w Římě se zdržující pochwalně známý krajan náš p. *Wiesner*, jak jste byli tuším již i w listech těchto oznámili, w oceli rytí bude. Doufáme, že toto výtečné a právě národní umělecké dílo w Praze hojných podporowatelů získá a že i zde i na wenku w Cechách a na Morawě četných subskribentů na ně se nalezne. Též jsme widěli sbírku náskresů českých starozitností, chrámů, hrobů, nádobí, zbraní a t. p., jež byl p. *Hellich* na cestách zwých po Cechách zhotowil a jejichž popsání s wyobrazeními musejní archeologický spolek — jak se nám w Musejníku dočísti bylo — we zvláštních, čas od času vycházejících swazcích u weřejnost podáwati přislíbil. I osmělujeme se tedy jménem zdejších vlastenců se tázati, můžeme-li se brzkého wyjití spisu tohoto nadíti? Bylo by to dílo pro nás welmi důležité a zajímavé, jenž by nás s welikým stupněm wzdelanosti, na kterém předkové u porownání se sousedy swými stáli, seznamowalo a tudy k probuzení a utužení citu národního, k bližšímu oswědomění samých sebe walně přispíwalo a sousedy naše, dosawáde we všech uměleckých památkách našich pouze školu straněmeckou neb wlasnou spatřující, o neprawosti důminky této platně přeswědčowalo. —

Co se literních zpráv týče, tu Wám wědětí dáváme, že začátkem Dubna p. professor *Heger* na zdejší uniwersitě wyučowání w českoslowanském těsnopisu čili stenografii započal, w němžto každý úterek a sobotu od 10. do 12. hodin dopoledne pokračuje, a přáti jest, aby ke čtením těmto (jelikož o důležitosti a potřebnosti wědy této w nynější době slow šfíiti netřeba) hojných posluchačů se scházelo. Obmejšl dotčený pan professor i spolek těsnopisecký na způsob onoho, jehož w Lipsku stává, zde zaražiti a tudy také větší účastenství we wědě té w Rakousku powzbuditi.

Dne 12. Dubna b. r. obdrželi jsme také již (!) třetí swazek Musejníka a p. Zapa Zeměpis, za kteréž nad obyčej rychlé zagláni owšem asi jenom p. dru. *Fryčowi*, je muž jsme při jeho pobytí zde wěc tu důtkliwě na srdce byll položili, děkowati máme, nebo žeby stíznosti naše we Kwětech a Wčele w ohledu tom projewené byly co působily, o tom welice pochybujeme. Třetí tento swazek všem nám zde zvláště tím welewítaným byl, že jsme opět jeden-

kráté po dlouhé přestávce něčeho od welectěného našeho *Klácela* w něm se dočtli, i přejeme sobě co nejtužebněji, aby wážený p. redaktor brzo opět podobnou p. *Klácelowou* práci — jakých prý wíce při ruce má — nás obradowal, začaž nejen my zde, nýbrž i jiné a větší díl čtenářů Musejníka jemu powděční budeme.

Jakou ztrátu zdejší vysoké školy úmrťm welewčeného krajana našeho p. dra. *Kolečky*, professora státního lékařství, utrpěla, o tom Wás již zpráwa došla; oznámiti ale Wám musíme, že i druhý krajan náš a chlouba zdejší fakulty lékařské, p. professor *Rokytanský*, welmi nebezpečně nemocen byl, a že i jeho snad ztratíme, jsme se obáwati počali; však ale uzdrawiw se opět k naší weliké radosti brzo zase posluchače výtečnými přednášenými swými obraduje.

(Dokončení.)

Z W a r š a w y.

Když se k nám radostná zpráwa o založení české průmyslné školy i o přijímání peněžitých příspěvků byla donesla, jedenkaždý z nás tu bydlících Čechů s radostí přinášeli i skládali mi pomůcku podle možnosti své, která w málo dnech zrosť a až na 263 zl. polských. * Summa tato změnena na směnný list a bude na místo odeslána při příležitosti, která w málo dnech nastoupiti má. Prosíme tedy welewážených našich pánů krajanů, by ráčili tuto malou pomůcku w určité pro ni místo nejlaskawěji přijmouti.

W zdejším obywatelském kasině dáwan byl nedáwno koncert, při kterém i jeden český sbor Jelenůw prowozován byl.

Z O b ř í t w í.

I naše Labe znamenitě se rozwodnilo. Dne 2. Kwětna w neděli poznenáhla rostla a přes noc na pondělí již kelské pole na prawém břehu dočista zaplaweny byly. Známé jest, kterak ubohá tato wesnice již předloním wodou utrpěla, a teď opět, ačkoli stawení celá stojí, na polích nenahraditelná škoda se jí stala. Musím se zmíniti o jednom starém dluhu, který by wes tato jakož i jiné téhož panství Obřístewského rady zaplatily, nemohouce ale, abych we jménu jejich aspoň wděčnost a vůli jejich projewil, mne žádaly. Dluh tento wděčnosti dlužní jsou milowanému swému direktoru p. *Ferdinandimu*, který w tolikaletých strastech a zvláště předloním právě otcowsky o ně pečowal. Bůh mu to za ně odplať! Podotýkám jen ještě, že p. direktor F. i co Čech wřele se oswědčuje a pěstowáním české řeči při ouřadě i ostatní ouředníky i poddané příkladem dobrým předchází.

Nemohu se zde nezmíniti o nowém hostinci pana *A. Krouského* za Štěpánským přfwozem nad Klemi, kterýžto nedáwno do Mělníka se ubíraje jsem nawštíwil. Jak jsem byl překwapen, wida kterak sedláci z okolních wesnic hezky pilně w časopisech se probírají! I přihlednu bliže a najdu: Nowiny, Wčelu, Kwěty, Pautníka, Pražského Posla a listy hospodářské. P. Krouský však nepůsobí jen tímto na zdejší lid. Máť on také bohatou knihownu a rád z ní i jiným ke čtení sděluje. Jak welice to na mrawní i rozumowé wzdelání lidu působí, netřeba teprw dokazowati. Kým bychom měli hodně mnoho takowých hospodských a hospod!

—ský.

Literatura řílská.

* W Záhřebě wysel druhý swazek Sbírky užitečných knih, obsahující básně Dositeje Obradowice. První sešitek, 80 stránek w 8., stojí 10 kr. str.

* 65 zl. 45 kr. we stříbře.

* Tamtéž w národní tiskárně p. dra. Ljudevita Gaje vyšla rozličná díla Rudolfa Cvětice. Cena 30 kr. stř.

* Zora dalmatinská na bezcesti se pustivši wai občastnosti u obecnosti pozbyla, a již nyní místo archových čísel jenom půlarchové vydává. Myslíli jsme, že oblíbení čtenářů dalmatských w nemotorném prawopisu a w ascetických scholastických článcích Zoru donutilo; nyní pak rozumíme, že Zora vlastní svěhlavostí hyne.

Silocwik w Praze.

Dne 2. Máje držela se opět veřejná zkouška w silocwičném ústavu *Stegmeyerowě*, tenkrát *cwičenci dospělých*. Bylo jich přes dwacet; jedna polowička byli učitelští a druhá nejvíce doktoři a wychowatelé. Kandidatů školních bylo tedy potažně dosti mnoho, což poněkud zadost činí přání našemu w referatu předešlém pronešenému. Bylo i tenkrát, jako předešle, kde jsme zapomněli i to podotknouti, že vysoké školní dozorstwo i s jinými o wychování mládeže wysoce zasloužilými muži we věci té pilné účastenství mělo, walné množství diwáků, jenžto dílem welmi bedlivě pozorowali, jakou pružnost a wytrwalost uděluje cwičení takové svalům a jakou bystrost a ohebnost celému tělu. Můžeme to také ku pochwale páne Stegmeyerowě říci, že z welkého množství silocwičných pokusů (je jich wynalezeno již 360 jen na bidlech) k veřejné zkoušce právě takové wolil, které více k tomu směřují, aby ukázaly, jak přiměřeně w jednotlivé částky našeho těla cwičení to we své rozmanitosti působí, než k brawuře a jiným pouze na obdiv se stawícím obratnostem. W skutku není tělocwik žádné kejklistwí. Za tou příčinou pokládáme to také za chybu, že diwáci při zdařilých a smělych kusech „Brawo!“ wolali a při nezdařených se hezky hřmotně zasmáli. Nezdá se, že by všichni byli poznali, co tělocwik znamená. Škoda že mnozí ze cwičenců, jak doslycháme, při zkoušce proto se nedostawili, že nedlouho teprw cwičením tímto se bawí a tudy že wytečné obratnosti ještě nedosáhli. Právě to by bylo celku dobře posloužilo, jelikož by se nám tak měřítko podalo, posouditi a oceniti pokrok delšího cwičení. Také by to welmi výhodné bylo, kdyby byl p. Stegmeyer sám ten aneb onen kus provedl, aby chom tak widěli, jak daleko to možná přiwésti při potřebném cwíku a wytrwalosti. Ostatně přejeme vzniku a zdaru ústavu tomu a každému podobnému. K.

Pražský denník.

W dílně pilného sochaře pana *Františka Linna* w Řetězové ulici widěli jsme tyto dni dvě sochy z pískowce welikosti nadžiwotní, z nichž jedna představuje sw. *Wáclawa* w oděwu wéwodském, druhá sw. *Wojtěcha*. Jsou určeny pro nový most chrudimský a wyzewení jejich jest chwalitebné.

Kronika času.

* We Lwowě chtěl jeden lékař jistě ženě wytrhnouti bez bolesti zub. Dal jí tedy nadychat se sirkowého étheru, když pak žena opojena byla, teprwa mu napadlo, že se jí nezeptal, který zub jí bolí. Ten šwabský kousek i hned uwedli tam na diwadlo.

* Před welikonocemi dal papež ze svého soukromého jmění za 3000 skudů chleba mezi chudé w Římě rozdati; pro krajiny ustanovil k témuž konci více než 30.000 skudů. Dále nařídil pekařům, aby chléb, i kdyby ceny obilní wystupowati měly, nejináče prodawali než za dosawádní peníz, jelikož ostatek z vlastní kapsy jim nahraditi chce. Daň z oleje docela zrušil.

* W Americe wynalezl prý jistý Eliáš Howe šicí stroj, který denně tolik ušije co dewět krejčí.

* Wloni jeden ruský pohraniční strážce stíhal ženu, která bez wykazu hranice přejíti chtěla, až na pruskou půdu, kdežto ji dohonil a zastřelil. Nyní wyřknut jest nad ním ortel, který ho odsuzuje k 3000 ranám od prutů běháním skrz ulici a k osmileté práci w dolech sibirských.

* W Baworích oběsili se bez patrné příčiny nedávno dva chlapi, jeden 16-, druhý 11letý.

* W Berlíně pekou nyní cukráři tak nazvané föniglické preußische Ständeversammlungs-Torten, jichž mladý politický svět tamější denně hezké množství požíwá.

* W Avignonu stála nedávno 28letá ženská před soudem co pytláčka. Může prý se w střelení měřiti s nejlepším myslivcem. Toliko pernatou zvěř nestřílí — snad ze sympathie.

* Město Trarbach nad Moselou určilo nedávno sud moselského wina od r. 1844. básníku a kompositorowi nejlepší písně o Mosele a moselském wině. W čele sboru posuzowatelského jest Marschner, skladatel Templáře a Židowky, Upira a j. w. Až posud sešlo se 162 písní.

S m ě s.

Clížďadost otrocká. Hrabě Castelnau, cestujíc plu myslének filantropických po Sjdnocených obcích sewero-amerických, nawštíwil též trh na otroky. A však na místě zoufalství s podiwením spatřil při Negrech rozpustilou weselost, ani žiwě spolu rozmlouwali a blasitě se smáli. Jediný z nich plakal. „Ha! ten alespoň pojímá své hrozné neštěstí a svou hanbu,“ pomyslíl si hrabě w duchu, i přistoupil k Negrowi tázaje se ho na příčinu jeho smutku. „Jak pak nemám plakat, pane,“ odpověděl Negr, „když mne prodali toliko za 600 dolarů, co zatím za Jakuba, který je o něco slabší než já, 700 dolarů dali. Já jsem na wždycky zahánben.“ — „Nemohu wypsati,“ dokládá hrabě w opisu své cesty, „jak slova ta zázračně mě uspokojila, tak že jsem widal později ještě na tisíce černochů na prodej wystawených, aniž mi kdy dřewnější moje filantropické myslénky napadaly.“

Lichwáře jen smrt naprawí. Anglický spisowatel Dawle wyprawuje we svých pamětnostech cestowních, že byl jednou swědkem obzwláštní poprawy w Číně. K smrti odsouzený byl člověk asi čtyřicetiletý, barwy bleďozluté, na twáři pak jeho wyrázela se náruživá lakotnost. Oči jeho diwoce se koulely, ústa byla zkríwena potměšilým úsměchem. Ostatně očekával s newídanou chladností poslední ránu katowu. Teprw když na lešení wystoupil, spatřil jsem, že mu obě ruce chybí. Na zwědawé doptávání po příčině toho dowěděl jsem se, že odsouzenec jest nelitostiwý lichwář, který již dwakráte podle praw čínských utětim ruky za šejdy své byl potrestán. Poněwadž ale i po druhém trestu několik nezanechal bezectného obchodu svého, nýbrž ještě mnohem neswědomitěji nežli dříve jej prowaděl, odsouzen byl k stěti. — I to jest powšimnutí hodné, že wšecky tři tresty utrpěl w krátkém běhu dwou let. — Lichwáře nejhorší pokuta neodstraší, veřejná hanba, pohrdání jsou u něho ničím w porownání s tím ďábelsko-rozkošným citem wždy wětšího obohacowání se křiwdou a zchudnutím jiných. Nenasycená žádost peněz jako ohněm pekelným wypálí u člověka wšecky city lidskosti!

Nowá knížka.

Uprchlec w horách Jurských. Ze Z.....e přeložila Wl. Růžickowá. W Praze 1847. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. 12. Stran 144. Cena 20 kr. stř.

Číslo 56.

14. roční běh.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilowu (w Nowých alejích na Nowém Městě č. 116) vydává po půlročních třikráte za týden, w outery, w čtvrtky a w sobotu.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dvůr).

11. Kwětna
1847.

Předpláci se na čtvrt léta 1 zl., na půl léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. s tiskem u c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půlletně s patřičnou obálkou 2 zl. 36 kr.

Ženich z města.

(Pokračování.)

„Widíte, matinko,“ šeptala Mařenka po chvíli, „Wojtěch mne tak upřímně miluje — sama to víte, sama dobrotu jeho znáte, neboť často a ráda jej chválíváte.“

„Ano, Mařenko,“ odpovídala matka, „Wojtěch je hodný synek, mám ho ráda a s potěšením jsem na to hleděla, že on tebe a ty jeho miluješ. Sama víš, že jsem ti obcování s ním nikdy nezakazovala, ano kde jsem mohla náklonnost twou k Wojtěchowi před tatíkem tajila, jen aby on přenáhleností a prudkostí swou vše na věky nezkažil. Teď ale již se utiš, však ještě s panem Lečkou k oltáři nejdeš. Mně pořád něco w srdci powídá, že z té swatby s panem Lečkou nebude nic. Dnes se to w Praze rozhodne, dám si pilně na práci, abych jej dobře seznala, a není-li takový jaký má být, tedy tě jistě nedostane, za to ti stojím, kdyby i tatík stokrát ho za ženicha chtěl a nám vzdorował. Pusť tedy vše mimo sebe a doufej w Boha, že on s tebou dobře naloží.“

Mařence bylo nyní lehčeji okolo srdce. Mělata silnou zastupitelku, o níž s jistotou věděla, že ji w neštěstí upadnout nenechá. I odewzdala se, jak ji matka radila, do vůle Páně a s dobrou nadějí jela ku Praze. My pak, co zatím ona ku Praze jede, wrátíme se nazpět do Žiwína, abychom shlédli, co asi Wojtěch dělá.

Ubohý milenec neměl dnes celý den pokoje ani stání. Než ještě slunce vyšlo, hnalo ho to z lože, aby Mařenku odjíždějící spatřil. Ukryt za chrastím díwal se za wesnicí na ní, když právě mimo jela, wystoupiti ale před ní z ostýchavosti před matkou a kočím sobě netroufal. A když byla již daleko za jela, ještě hleděl za ní, a čím více kočár w dálce se tratil, tím více zraků swých napínal; báli se, když ze zraků jeho sejde, že již docela proň bude ztracena. Tu však u prostřed holu swého, až k zoufalosti se blížícího, napadla mu slova, jež Mařenka wčera večer k němu byla řekla. „Wojtěše!“ pravila k němu, „buď bez bázně a důvěřuj se we mne.

Buď jist, že jen tomu swou ruku podám, jež miluji — tobě!“ Ta slova sobě Wojtěch pořád opakował a rozbíral, konečně pak zmužilo se jimi srdce jeho a on w nadšení zvolal: „Ano, Mařenko, w tebe se důvěřuji a — w Boha! On nás neopustí.“ To dořekna kráčel k domowu, ale přede wsi uhnul na cestu do Bejlowic, wesnice s kostelem a farou asi čtvrt hodiny od Žiwína vzdálené, kdežto se právě zvonilo k službám božím. Wojtěch byl nyní tichý, vůli boží a Mařence zcela oddaný. Přes celou mši se nábožně modlil i zpíwal, a s potěchou a posilou wracel se po službách božích k domowu.

Jsme w Praze w —ské ulici u příbytku pana Lečky. Dole při zemi do ulice je kupecký krám, dnes však, jelikož neděle jest a služby boží již se konají, jsou dvěře jeho přiwřeny. Nade dveřmi skví se pěkně psané jméno: „Adolf Lečka.“ Obydlí paně Lečkowo jest w tom samém domě w druhém patře sokny na ulici, a obsahuje čtyry krásné, prostranné pokoje swědčí o vysokém způsobu žiwobytí pana Lečky. Teď právě jest doma, pohřížen w jakési tajné rokování s panem Zejdou, námluwčím swým. Pan Zejda sedí na skwostném diwanu ruku máje starostliwě o dlaň opřenou. Pan Lečka chodí s výrazem nepokoje na twáři kwapným krokem po pokoji.

„Jenom dvě stě stříbra kdybych zatím měl, bylo by spomoženo,“ prawil p. Lečka na chvílku se zastawiw. Stowku bych dal domácimu, stowku panu ***owi, oni by se tím spokojili, jen kdyby peníze widěli.“

„A co ostatní wěřitelé?“ tázal se p. Zejda. Co bude říkati p. Draha, p. Líněk, p. Štěstek —“

„I což ti!“ přetrhl mrzutě dlouhou Zejdowu litanii sužovaný dlužník, „ti mohou ještě počkat, z rukáwu jim peníze newysypu. Jen abychom to s tou swatbou brzy ku konci přiwedli —“

„Nu, já myslím,“ prawil námluwčí, „že paní Košinowá brzo již s newěstou sem přijede.“

„Jenom tyhle dny aby nepřijela, dokud to s těmi wěřiteli nějak nesporádám,“ přál si upřímný ženich. — „Zejdo! mně se zdá, jakoby někdo w předním pokoji na dvěře tloukl — hleďte, kdo to je!“

Pan Zejda se zdvihl a odešel z pokoje, aby se koukl, kdo to tlučé. S pozorností poslouchal p. Lečka, kdo asi přichází. Najednou však ženské hlasy v prvním pokoji mluvití uslyšel a než ještě rozoznati mohl, kdo to je, otevřely se dvěře a Košinová s Mařenkou wstoupily do pokoje — hosté to, kteří právě dnes panu Lečkovi wítání nebyli. Co ale činit? Již jsou zde a potřeba káže, aby tu nejspokojnější twář před nimi ukazowal. I sebrav se urwital je s takowou radostí a srdečností, jakoby je byl již dáwno a s toužebností očekáwal. I musely sobě hnedky sednout, a co zatím p. Lečka na sta otázek matce i dceři předkládal, musil p. Zejda obstaráwat, čím by se hosté na čerstwo pocitili. W okamžiku přinešena káwa a jiné lahůdky k namáčení a zakusowání. Pan Lečka stal se nejpozornějším a nejochotnějším Ganimedem, brzo to neb ono schwalowal, zase toto předkládal a všemožným způsobem o to pečowal, aby hostům ničeho nechybělo, aby vše u něho nalezly nejwejš chutné a úprawné. Hosté však jenom dosti málo ode všeho požili, za vše děkujíce a aby takových wýloh nečinil, jej žádajíce. Užilai je s jedné strany neobyčejná skwostnost a nemírná nádhernost snídaně, a s druhé strany opět je w rozpaky uwáděla přílišná dwornost hostitelowa, která, ze stanoviska sprostého wenkowana uwážena, bláznowstwím nazýwana býwa. Hostitel však, bera chowání jejich za ostýchawost, neunaweně lahůdky podáwal a mysle, že tyto snad jim nechutnají, pro něco jiného ještě poslati chtěl. Tu však wešel do pokoje p. Zejda, oznamujíce, žeby někdo w prvním pokoji s ním rád mluwil. P. Lečka omluwiw se wysel, Mařenčina matka ale, jak se dvěře otwíraly, okem do prwního pokoje mrštíc pozorowala tam státi muže w modré uniformě, který dle celého zewnějšku právě nawlas tak wypadal jako oni wojínové, jež pani Košinová, kdykoli do Prahy přijela, po ulicích widala, ani nad řádem bdí a všeliké wýtržnosti zamezuji.

„Mařenko,“ šeptala matka dceři, „je tam ňáky policajt, co pak asi chce?“

W tom však p. Lečka opět wstoupil do pokoje, owšem ne s tak weselou twáří, přece ale ne bez dworného usmíwání a za odpuštění žádal, že je musí teď na chvíli opustit, že musí totiž nawštíwiti jednoho guberniálního raddu, který prý kupecké zboží pro dům od něho bře a měsíčně jej vyplácí.

(Dokončení.)

P o t a p ě ě .

(Pokračowání.)

Prosil jsem Jose Juana, by mně noclehu we swé chaloupce dopřál; on k tomu se wší pohostinnou laskawostí swolil. Chaloupka jeho stála na nejzazším konci roztáhlé wsi wedle jedné skály, w jejíchž rozsedlinách aloe a kaktusy rostly a na jejímž wrcholku morští ptáci swá hnízda měli wystawěná.

Mohlo se odsud i na skalnaté břehy ostrowa Espiritu Santo hledět, a slyšel jsem temné odbijení wln, které se o ně odrážely. Sem mne tedy můj hostitel wedl se wší ochotou; i nebylo na něm ni nejmenšího pohnutí znát, které by bylo hrozné nebezpečenstwí, z něhož právě wywážnul, zanechalo. Jose Juan byl žluté barwy, prostřední wýšky, ruce jeho byly skoro outlé; mohutná však ramena a široká prsa swědčily o jeho síle.

Jak jsem do chaloupky wstoupil, zanášela se mladá žena Jose Juanowa právě připrawowáním wečeře; smažila totiž nad uhlím želwu. Láhew wína nejsilnějšího druhu z Tequily, kterouž jsem se byl opatřil, rozwroucnila brzo mého hostitele. Mezi tím zcela se setmělo, w učené lampičce hořel knot w želwowém oleji a nestejně oswěcował skrownou swětnici. Wečeřeli jsme dosti chutně připrawenou želwu; po wečeři jsme o všelícems rozprávěli; hezká hostitelka seděla na zemi a s dětinnou pozorností naši rozprávku poslouchala. Skrže otwřeně dvěře chaloupky widěl jsem, jak se skwělé wlny ku břehu houpají; na nebi leskly se hwězdy. Odhodlal jsem se, Jose Juana k wyprawowání onoho příběhu pobídnout.

„Přiznávám se,“ prawil jsem k němu, že vaše powaha welmi mou zwědawost napnula.“ Jose Juan pohlédnul na mne celý zadiwený a nedbale odtušil: „Wy myslíte onu tintoreu, kteráž by mne dnes byla překousla? Je to náhoda, která se nám často přihází a která se dosti často nešťastně končí; to je wšecko.“

„Ale tenkrát, když jste pro zachránění přítele swého s tintoreou zápasil —“

Při slowech těch zbledla mladá Indianka, tak že jsem poznáwal, že tento příběh s nějakou smutnou domácí událostí souwisi. Jose Juan zůstal nepohnutý; přísně pewný zrak jeho, na mladou manželku upřený, byl ji poručením by odešla. S powolností, kterouž se ženské kmene Hiaquis zvláště wyznamenáwají, se zdvihla, poslední dvěře chaloupky se za ní zawřely. Podal jsem Jose Juanowi sklenku wína, by se k wyprawowání rozjaril.

„Powídal jste mi, že zítra ráno zase se odplawíte?“ ptal se.

„Ano, hned jak se rozední!“

„Dobře; mohu wám swůj příběh wyprawowat!“

Při těchto slowech se zwednul, a kynul mi, bych jej následowal. Wyšli jsme z chaloupky wen, on pohlédnul na oblohu a prawil: „Witr wěje přízniwě; je to koramuel, jenž wěje od východu; zejtra o desáté, když přestane wát, bude loď vaše již daleko od našich ostrowů.“

(Pokračowání.)

Podobizny abatyš kláštera sw. Jirského w Praze.

Od nedáwného času má starodáwní kostel sw. Jirský na hradě pražském nowou památnost, jenžto zasluhuje býti blíže zmíněna w těchto listech a powšimnuta od obecnstwa

při otevření chrámu tohoto, které děje se dwakrát za rok, totiž na den sv. Jiří (24. Dubna) a na den sv. Lidmily (16. Září). Jest to osm podobizen životní velikosti kněžen abatyš staroslavného kláštera Benediktinek u sw. Jiří, které zasloužily milovník českých starožitností, P. Ignac Ewgen Nowák w chodbě ku kapli sw. Annské vystawiti dal. Tyto obrazy byly po zrušení kláštera soukromnou majetností bývalých jeptišek, z nichž větší část s abatyši swou, kněžnou *Theresii Harnachowou*, rytířkou z *Harnachu*, bydlela w někdejší jesuitském seminariu w Žitobranské ulici na Nowém městě. Dvě poslední těchto jeptišek, *Martha Schubhardtová* a *Marie Wojtěška Fiedlerová* *, odkázaly je panu P. Nowákowi k schování a ochraně.

První z těch podobizen představuje, dle nápisu z pozdějšího času, kněžnu abatyši *Juditu Eybenstolerovou* z *Eybenstolu*. Byla sestra *Josuwu* z *Eybenstolu*, komorníka Rudolfa II. a před tím abatyši cisterciánek Poletských (*vallis virginum* in Pollet alias Fraventhal). Od Rudolfa II. přemluwena přestoupila do řádu Benediktinek a stala se abatyši u sw. Jiří, aby zadlužený a zanedbaný ten klášter opět ke cti přivedla. Při swém příchodu (r. 1574.) našla klášter téměř wymřelý; bylť tam toliko tři jeptišky. Její neustálé horlivosti a energickému působení brzo podařilo se, klášter k novému lesku a zvelebení přivesti a finanční jeho poměry lépe uspořádati. Umřela prvního Dubna 1600. w 26. roce swého oúřadování. — Když však kritickým okem prohlížíme obraz, mající abatyši tuto představovati, bezděky wzbudí se w nás myšlenka, zdali nepředstavuje spíše její předkyni kněžnu abatyši *Lidmilu Blíživskou* z *Blžíwa* (1550—1562). O osobách ostatních sedmi podobizen není žádná pochybnost, jsouť pak následující:

† Kněžna abatyše *Žofie Albinka* z *Helfenburku*. Otec její byl rytíř Wáclaw Albin z Helfenburku, který po smrti manželky swé do stawu duchovního wstoupil, wkrátce stal se kanovníkem w Pasowě, Olomouci a na hradě pražském a děkanem na Karlově Tejně, roku pak 1575. co biskup Olomoucký umřel. Bratr její Wáclaw byl arcijáhnem pražského arcibiskupství a kanovník na Vyšehradě i Staré Boleslawi. ** *Žofie* byla z počátku jeptiškou w Tišnowicích, potom wstoupila do kláštera sw. Jirského a pět let po složení slibu stala se přeworkou. Roku 1600. zwolily ji pro zaslaby její všechny sestry za abatyši. *Žofie* spravovala klášter swůj po 30 let w časech nejnepokojnějších a nejnebezpečnějších mocně i obezřele, i dostalo se jí té cti, korunowati dvě králowny české: *Annu*, manželku Matyášowu (10. Ledna 1616.) a *Eleonoru* Mantuanskou, manželku Ferdinanda II. (21. Listopadu 1627.) Umřela pak 15. Prosince 1630. w 67. roce swého věku.

Justina Anna Ellinka z *Rosenfelsu*. Bylať to jedna z nejčinnějších abatyš kláštera sw. Jirského, pro jehož blaho a zewnitřní lesk mnoho oučinkowala. Milovník starožitností obzvláště děkuje jí za obnovení w slohu byzantském stawěné krypty sw. Mikuláše. Když r. 1648. *Königsmark* Malé strany a Hradčan se zmocnil a rota švédských drancovníků do kláštera wedrati se chtěla, zmužile wstříc jim wstoupila abatyše *Justina*. Její úctu kázající objev a uchvacující wyluwnost tak welce působila na Šwědy, že pokojně odešli a důstojník jejich ochrannou stráž před klášter postavil. 11. Září 1656. posadila králowně

* Narodena jsouc 27. Února 1752. w Praze wstoupila 1769. do kláštera sw. Jiří a byla 24. Září 1770. oblečena; 25. Listopadu 1771. složila slib a umřela co poslední bývalá jeptiška sw. Jirská w Kadani dne 9. Prosince 1841.

** Umřel na den přenešení sw. Lidmily r. 1606. a pohřben leží na Vyšehradě.

Eleonoře, manželce Ferdinanda III., českou korunu na hlavu, a umřela 12. Února 1659. majíc stáří swého let 50.

Kateřina Trebonia Schmidtová ze *Sternfeldu*, za abatyši wolena 17. Března 1659., umřela 13. Čerwna 1662. majíc let 53.

Alžběta Ewrosina Kestnerová z *Frauenberku*, zwolena r. 1662., umřela 1. Listopadu 1671.

Isidora Konstancia Roudnická rytířka z *Břežnic*. Tato wystoupila do kláštera 28. Řijna 1693., majíc let 22, složila slib dne 13. Listopadu 1694., stala se r. 1719. pod-přeworkou, r. 1720. přeworkou a dne 26. Srpna r. 1722. zwolena byla za abatyši. Umřela pak 13. Listopadu 1731, zastáwawši mužně po 9 let samostatnost a práwa kláštera a korunowawši Alžbětu, manželku oswíceného císaře a krále Karla VI. („postquam annis novem feliciter gubernasset, pro immunitate et juribus monasterii viriliter stetit et augustissimi imperatoris et regis Bohemiae Caroli VI. conjugem Elisabetham 1723. coronasset“, jak na hrobním kameně jejím stojí.)

Anna Skolastika Baulerová urozená z *Hohenburku*, zwolena 1. Září 1735., panowala 31 let, mnoho působíc pro klášter; umřela 15. Řijna 1766, majíc let 84.

Maria Elekta Wáclawka baronka *Wraždowá* z *Kunwaldtu*, předposlední abatyše sw. Jirská, umřela 22. Března 1781. w 11. roce panování swého, majíc let 76.

Všecky podobizny, wyjmuouce obraz abatyše *Wraždowé*, jsou originaly. Nedávno obdržela tato zajímavá podobiznowá galerie nový přirostek originalním wyobrazením kněžny abatyše *Aloisie Teresie* z *Widtmannů*, nar. 8. Dubna 1677., zwol. 21. Prosince 1731. a zemř. 15. Čerwence 1735.

Podobizna tato jest dar čáslawského pana poštmistra *Wojtěcha rytíře* z *Widtmannů*. Bylo by přáti, aby majitelowé ještě zde onde w městě i na wenku roztroušených podobizen sw. Jirských abatyš chwalitebný příklad pana rytíře z *Widtmannů* následující chrámu sw. Jirskému je nawrátili, kdežto by w seřadění s ostatními historickými obrazy dvojnásobní cenu měly. F. B. Mikowec.

D o p i s y.

Z Wídně.

(Štúrowa strana a prešpurská stolice českoslowanská. Čitaonica w Nowém Sadě. Metropolita Rajatić.)

(Dokončení.) Týkáje se jinoglowanských nowin, tu nás došla tyto dni z Pešti pro nás Čechoslowany welmi důležitá zpráva, již i čtenářům Kwětů tuto sděliti a potřebné jsme uznali. Z dopisu p. Kollárowa, jednomu z jeho přátel sem zaslaného, dowěděli jsme se totiž, že opposice proti Štúrowi a jeho nowotárství na Slowensku nyní zwláště w ewangelickém duchowenstwu a učitelstwu co nejrázněji powstala a při posledním generálním konwentě, w Pešti držaném, i zwláštěn porada o věci této se držela. Mezi jinými prostředky, jimiž by se různění tomu co nejplatněji wstříc wkročilo, uznalo se zwláště za potřebné, slowensko-českou stolicí w Prešpurku — jelikož až dosawáde roční plat tamního professora toliko 30 zl. w. č. obnáší — lépe nadati a mimo to i starickému p. Palkowičowi mladého a zběhlého slawistu za pomocníka k ruce přidati, a hnedle při konferenci mezi přítomnými subskripcí k příspěvkům pro dotčnou katedru započata a důstojný p. Kollár od konventu za hlavního sběratele a pešťanská slowanská obec za administratora těchto příspěvků zwoleni jsou. Jistina má vždy w Pešti uložena zůstati a toliko úroky z ní do Prešpurka se zaslati budou. P. Kollár došel na to hnedle k wíce pá-nům w Pešti strany věci této a již se shodl s et zlatých k účelu tomuto dohromady dostalo. Počtené sbírky učiní i pp. superintendenti a senioři we swých okrajích a obcích

a vůbec k tomu všemožně hleděti a dobrodinců vyhledá-
wati se bude, aby potřebná jistina k obmyslenému lepšímu
nadání stolice jmenované co nejdříve se sebrala, takto w
Prešpurce studující mládež slowenská od Stúra a jeho no-
wotárství odpadla, s bibličkou českoslowanskou řeči blížeji
se seznámila a sprátelila, a spolek, jenžto Slowáky s Čechy
i Morawany z ohledu řeči pisemní až dosawád wázal, úpl-
ně se držel a šířeji upewnil. Poněwadž pak prešpurská
katedra stolicí „českoslowenské řeči a literatury“ sluje, je-
jímžto účelem jest, dwa tyto kmeny úžeji spolu spojowati,
projewuje pan Kollár přání swé, aby i Čechové a Mora-
wané w tom pádu peněžitými příspěvky nápomocni byli,
kteréžto účastenství by nejen w materialním, peněžitém,
nýbrž zvláště i w národním ohledu welmi prospěšným bylo,
jelikož by se tudy k užšímu spojení Slowáků s Čechy a
Morawany walně přispělo. Že každý z nás k chwaliteb-
nému a důležitému předsewzetí tomuto co nejzdrnějšího
wzniku ze srdce milerád žádá a dotčené přání p. Kolláro-
wo za slušné uzná, o tom pochybowati netřeba. *

Neméně zajímavé bylo také pro nás, dowěděti se od
p. N., z nowého Sadu tyto dni sem přišedšího, kterak rázně
tamní Srbové u zwelebowání a rozšiřování národnosti swé
sobě počínají a jak blahodějně tam zaražená a od vyšších
míst ztvrzená čitaonica (čítárna) u věci té působí. Sestáwáť
ona již z více nežli 250 členů (jakým se každý stává,
kdo buď k ročnímu příspěwku 10 zl. w. č. se uwolí, buď
jednou pro wždycky 100 zl. w. č. složí, kterýžto pak zá-
rowen i zakladatelem čitaonice se jmenuje), a drží každý
měsíc pořádné schůzky a porady sborové. Mimo několik
německých a maďarských nachází se tam osm slowanských
časopisů, mezi nimi i Kwěty, a jakož ústaw ten sice hoj-
nou již knihownou opatřen jest, w ní ale, jelikož ona do-
sawáde nejvíce toliko z darowaných knih sestáwala, mnoho
důležitých slowanských spisů se pohřešuje: tedy w poslední
w Březnu držané poradě na tom ustanoweno, aby se na
zakoupení slowanských i jinojazyčných o Slowanech jedna-
jících spisů každoročně 100 zl. str., a pokud by toho po-
třeba nastala, i více wydáwalo, a slowníky i grammatiky
wšech nářečí slowanských jakož i weškerá díla Dobrow-
ského se zakoupily. Walných pak peněžitých příspěwků
k tomu získalo se letos zvláště prodáním lósů, k nimž wý-
hry tamní zpanilomyslné krásné pohlawí bylo podalo a které
při bále, jež čitaonica co nejdříve s welikou okazalostí
dávati bude, se potáhnou. Že w Nowém Sadě nyní nejvíce
o to se pracuje, aby srbská Maticce — tatáž ze wšech slo-
wanských matic nejstarší a nejbohatší, ale bohužel nejho-
stejnější a nejleniwější — z Pešti tam se přenesla a i srbské
časopisy a nowiny tu vycházely, o tom již byla we we-
řejných listech zpráva podána. Aby pak tamní wlastimilowé
dokázali, že právě Nowý Sad w každém ohledu nejpríhod-
nější co středistiť rakouských Srbů k tomu všemu se hodí,
chystá tamní čitaonica co nejdříve spisek tiskem wydati,
jehož první část místopisná, statistická a historická dáta N.
Sadu se týkající obsahowati, w druhé části o původu,
účelu a zřízení a dosawádním působení čitaonice samé se
jednati, třetí pak w tamním okolí, w Srěmu a i w pomezí,
wůbec w celém rakouském Srbsku sebrané a dosawáde w
žádné sbírce neuweřejněné národní písně srbské w sobě

* Již před několika lety podobná sbírka se w Praze
činila a, pokud se pamatujeme, hezký peníz se nasebral a
odeslal. Zdali ale ty peníze skutečně obráceny byly na při-
lepšení professorowi českému w Prešpurce, o tom jsme ni-
čeho nezweděli.

Red.

obsahowati bude. We wydávání spisů podobných, jenž by
historická, ethnografická a statistická, na rakouské Srbsko
se wztahující dáta obsahowaly, čitaonica i budoucně po-
kračowati obmějši a vůbec k probuzowání a pěstowání li-
terární wzájemnosti mezi Srby rakouskými prohlížeti ehce.
— S obzwláštním potěšením ale slyšeti nám bylo, jak hor-
liwě a platně J. Exc. weledůstojný a urozený metropolita
karlowecký p. *Josef Rajacič* věci národní se ujímá a ne-
jen co nejúčinniwěji literaturu srbskou podporuje, nýbrž nyní
také i k českoslowanské obzwláštní zřetel swůj obracuje a
kněží swých, zvláště seminaristů, k učení se jazyku česko-
slowanskému wzbuzuje; pročez také, jak jste se snad již
sami dowěděli, nedáwno do Prahy o 20 exemplářů české
mluwnice a o 2 exempláře Jungmannowa slowníku, pak o
wšecky w nowější i starší době tiskem wyslé důležitější
knihy české, psaní zaslal, z nichž onino pro mladé duchowní
k naučení se jazyku českému, tyto pro jeho rodinnou kni-
hownu ustanoweny jsou; také co nejdříve i k matici české
přistoupí. Bodejž i jiní w podobné hodnosti w zemích ra-
kouskoslowanských postawení mužowé tohoto welikoduš-
ného příkladu následowali a zvláště k důkladnému wzde-
lání se mladých duchowních w řeči materské, w jakéž jim
jedenkrátě slowo Páně kázati a lid wyučowati bude, co
nejhorliwěji prohlíželi!

A. R. S.

Pražský denník.

Dne 8. b. m. w 10 hodin ráno odbywáno bylo w me-
tropolitánském chrámě sw. Wita slawné requiem za J. C.
W. nebožtíka pana arciknížete Karla, generálního kapitána
králowství Českého, u přítomnosti četné shromážděných
prelátů, zemských stawů, nejwvyšších ouředníků a wojen-
ských wysokých důstojníků.

Kronika času.

* Dne 27. Března předstawil turecký wyslanec krá-
lowně Anglické manželku swou, kteráž byla zcela po ewrop-
sku oblečena.

* Hektor Berlioz jest nyní w Moskwě. W Petrohradě
dělal náramné furoré. Po Lisstowi a Rubiniu newzbudil tam
nikdo podobný enthusiasmus.

* Wéwodowi Devonshirskému jsou jeho sedláci milejší
nežli jeho zajíci. Tento pán totiž, známý pro swou dobrotu
k poddaným, dal nedáwno wšecky zajíce na swých statcích
okolo Chatesworthu postríleti, aby sedlákům žádných škod
na polích netropili. Známoť wůbec, že Anglicko lesů nemá,
a tedy zajíci s wýžiwou swou pouze na polní plodiny odká-
zání jsou.

* We Frankfurtu nad Mohanem platí se za 6liberní
bochnik chleba 29 kr., w Mohuči 36 kr., w Darmstadtu 37
kr., w Ašafenburku 38 kr., w Heidelberku 42 kr., w Štrass-
burku 1 zl. Za to byl ale shon o chléb w prvním městě
tak weliký, že mnohá rodina jenom samé zemličky jísti
musla.

* Němci nařikají na swé krajany w Haliči, wytyka-
jíce jim, že pro nedostatek německé národnosti wůbec mezi
cizinci zapominají na swou samostatnost, na lásku k vlasti,
k mrawům a k jazyku materskému. W Haliči prý Němci
swon wlastní krew zapírajíce k Polákům se naklónují a
polský jazyk dětem co materský do úst kladou. Dává se
tedy německým otcům rada, aby syny swé nejprw něme-
cky wychowali, kteří potom bez obtíže tolik polštiny si při-
wlastní, co jim potřebi bude.

*

Jelikož na čtwerťek swátek připadá, bude se příští číslo již we středu po čtwerť hodině odpolední wydáwati.

Wydáváním a nákladem Jar. Pospíšila w Praze.

Číslo 57.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podlouhým č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

12. Května
1847.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilowu (w Nowých alejích na Nowém Městě č. 116) vydává po pálarších třikráte za týden, w outery, w čtwtrek a w sobotu.

Předpláci se na čtwtř léta 1 zl., na půl léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stř. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství pátletně s patřičnou obálkou 2 zl. 36 kr.

Ženich z města.

(Dokončení.)

Paní Košinová pochybovala w nitru swém o prawdě slow těchto, tušilátě, že jiná snad bude příčina jeho odchodu, w čemž ji také ubledlost twáří Lečkových posilňowala. Dělalá však, jakoby ničeho neznamenalá, a pobádala jej, aby jimi od záležitosti swých zdržowati se nedal. Pan Lečka odešel, hosté zůstali sami, po panu Zejdowi není také památky. Nejspíš že za p. Lečkou též odešel. Když byly ženštiny w nejistotě a plny očekávání asi hodinu seděly, zaklepáno silně na dvěře a do pokoje wstoupili dva páni, z nichž jeden hořící swíčku, druhý pak čerwený воск a pečetidlo w rukou nesl.

„Dobré jitro,“ pozdrawowal pán napřed jdoucí. „Odpusíte, matinko,“ jal se na to ke Košinové hovoriti, „odpusíte, že wás přítomností swou obtěžujeme. Přicházíme w úřední powinnosti, je nám totiž uloženo, abychom wšecken nábytek i pokoje kupce Lečky zapečetili. — Jste snad jeho příbuzné?“

Košinová i Mařenka ztrnuly. S hrůzou teď poznávaly, žeby málem byly w tenata podwodníka upadly, kdyby náhoda je byla newyswobodila.

„Pane,“ wyprawila ze sebe matka drobet se usebrawši, „raďte nás poučiti a z nesnází wywéstí, neboť newíme na čem jsme? Pan Lečka se o ruku tuto mé dcery ucházel a my dnes z wenku sem přijely, abychom hospodárství jeho shlédly, a teď widíme, že pan Lečka nějaký nehodný člověk býti musí.“

„Hodný, maticčko, není,“ odslowil úředník, „sice by byl lépe hospodařil a tolik dluhů nenadělal, tak že teď pro ně u wězení seděti musí. Lituji wás, matinko, i dcerušku waši, bezpochyby že si chtěl p. Lečka wěnem waši dcery z dluhů pomoci,“ doložil úředník a psmál se.

Matka i dcera teď celou wěc pochopowaly. Horšily se w srdci na nehodné počínání Lečkowo, spolu ale Bohu děkowaly, že se celá wěc tak šťastně bez jich škody a pohromy skončila, že Lečkowa podwodnost a staw jeho w prawý čas jim odkryty a Mařenka tím způsobem před wdáním do města ochráněna.

„Jak děkuji Bohu všemohoucímu!“ zvolala matka oči wzhůru pozdwiňnouc; „já nikdy snátku dcery mé s panem Lečkou nepřála, i ona nechutí k němu cítila, jediné manžel můj, omámený powrchním leskem pražského kupce, na to doléhal. W tom, Mařenko, widíš prst boží,“ prawila matka k dceři se obrátíc, „Bůh odkryl podwodníka a ochránil tě před nebezpečenstwím — widíš, zdali jsem ti neprawila, že Bůh celou tu wěc k twému dobrému zřídí?“

Se slzami w oku padla díwka matce na prsa. Plakala opět, ne ale slzy smutku, nýbrž slzy radosti a wděčnosti, jakéž po přestálém nebezpečenství proléváme. W tu chvíli ještě opustily osudný dům, do něhož ne bez bázně byly wkročily. Honzík, kočí jejích, diwil se nemálo, slyše selku prikazowati, aby zapřahal. Honzíkowi to newonělo, chtěli dnes trochu zkusiti dobrotu pražského ležáku, co ale počít? musel poslechnouti.

W desíti minutách wyjížděl Košinůw kočár opět z pražské brány a zatačel na silnici k Žiwínu wzdoucí.

* * *

Skončilo se léto, ušel i podzimní čas, nastala zima a s ní přiklusal i brzo frašný masopust. Ani jeden týden neminul, aby w bejlowském kosteličku, k jehož kollatuře i Žiwín přísluší, aspoň jedna swatba nebyla. Jsoutě na wenku o masopustě na swatby prawě žně. „O masopustě se oženíme; o masopustě se wdáme; o masopustě budem swoji,“ to jakoby wesničánům pravidlem bylo; w jiný čas na swatbu ani se nepomyslí a také pro práci ani pomyslit se nemůže.

Dnes je předposlední masopustní pondělek. Kostelník bejlowský we vysokých botách a w dlouhém hnědém kabátě, pangrotku maje na hlavě, otewirá welikým kličem chrámové wrata, neb i dnes bude swatba a to bohatá!

Houfec dětí a starých žebraček obklopilo kostelníka, a jak mile wrata se rozewřela, walem se do chrámu hrnuly. Asi za čtwtř hodinky slyšeti na náwsí chřest řetězů wozních a weselé bičů praskání, a w malé chvíli objevilo se patero wozů naplněných weselými swatebníky. Před kostelem se wozy

zastawily a opentlení swatebníci slézali s nich, mezi nimiž Košina, jeho manželka, Mařenka a Wojtěch zvláště naši pozornost budí, protože na prvním voze přijeli a dle zewnějšíku hlavními osobami dnešní weselky býti se zdají.

Ano, čtenáři, nediw se! Mařenka je dnes newěstou a Wojtěch jejím ženichem — Wojtěch, ten selský synek, jež Košina dříve za nehodného měl, aby ho rukou dcery své obšístnil! Teď ale hrdý Košina již jinak smýšlí. Studowaltě — ačkoliw již dávno tomu, co studia opustil a učiti se přestal — ještě jednu školu, školu zkušenosti, a dnes zkoušku z ní odbywá. Nabytá zkušenosti, že ten lesk městský není přece tak cenný a peklný, jako se mu zdálo, a že lépe prowdati dceru swou do skromné wesničky, kdež poctivosti a božího požehnání hojně, nádherly ale a zbytečně skwostnosti po skrownu nalézati. On uznal chybu swou a napravil ji, zasnoubiw Mařenku s hochem, jež upřímnou láskou milowala. A w skutku Košina neměl nikdy příčiny na zetě swého nařikati, ano již po několika letech s hrdostí ukazowal na Wojtěcha, který za nejlepšího hospodáře w obci platil, prawiwaje: „Widíte, to je můj ze!“

Wácl. H. Kokořinský.

P o t a p ě ě.

(Pokračování.)

To prawiw usednul si na překocenu kocábku přede dwěmi chaloupky a počal powídat: „Předešlý rok při lowení byl zde muž, s nímž jsem se všudy potkáwal. Jmenowal se Rafael. Při prádle, pod wodou, zkrátka všudy jsem se s ním scházal. Časté scházení to mne s ním sprátelilo; i ctil jsem jej pro neobyčejnou hbitost a obrátnost w potápění. Srdnatost jeho se wyrownawala jeho obrátností; žraloků si ani newšimal; pohlédnul wždycky, jak prawil, takovým zrakem na ně, že je ním zastrašil; všechny způsoby jeho byly jak se patří: byl odważliwý potapěč, dobrý dělník, a přede vším weselý jonák. To vše mne k němu poutalo až ke dni, kdež se mladá díwka se swou matkou na ostrowě Espiritu Santo ubytowala. Záležitost jedna, za kterou jsem se na ostrow přeplawil, mne s ní seznámila. Náruživě jsem si ji zamilowal. Jelikož jsem dobrou powěst měl, zdála se matka i dcera mé návštěwy a dary s libostí přijímat. Jak mile jsem denní oukol swůj ukončil, přeplawal jsem na protější ostrow a wracel jsem se po půlnoci teprwa od milenky; žádný o tom se nedozwěděl.

„Několik dní uplynulo od mého seznámení se s díwkou na Espiritu Santo, když jednoho jitra potkala mne jedna ze starých oněch žen, které jste dnes odpoledně žraloky zažehnawat widěl. Byla to jedna z těch pošetilých stařen, které se domníwají, že swým nesmyslným zařikáním žraloky odeženou. Zdálo se, že s oumyslem na mne čekala.

„Zdař ti neznámý duch, Jose Juane!“ prawila spatric mne.

„Dobrého zdrawi, matko!“ odvětil jsem, hrubě si ji newšimna. Stařena však mi šla w ústřety a oslowila mne:

„Slyš, Jose Juane, chci ti něco důležitěho sdělit!“

„Mně něco důležitěho? ptal jsem se w udiwení.

„Ano,“ odslowila stařena; „chceš zapírat, že jsi swé srdce na Espiritu Santo zadal? Chceš zapírat, že každoročně tam se plawíš, abysi tu widěl a s tou mluwil, kteráž w tobě lásku roznítla?“

„Kdo ti to řekl?“

„Wím to. Nuže, Jose Juane! cesta ta je dwojí měrou pro tebe nebezpečna. Nepřátelé, kteréž jen we dne uspawáme, číhají na tebe w moři; na břehu však kladou ti mnohem nebezpečnější osidla, proti nimž moje zařikání nic nezmuže; i chci ti při těchto oukladech pomoci!“

„Potupný ousměch byla má odpověď; zlosti se zajiskřilo oko staré Indianky, jenž rozhorleně zwolala: „Proto že jsi newěřici, domníwáš se, že nad tebou moci nemám! Nuže! Jiní wěří w to, čemu se wysmíwáš!“ Při těchto slowech wytáhla malou kapsičku z plátna a wyňala z ní kromě malých perel také jednu znamenitě welkosti a překrásného lesku a ptala se: „Znáš tuto perlu?“

„Byl to dar, jež jsem Jesusitě, swé milence, byl wěnowal. „Kdo ti ji dal?“ zwolal jsem poznaw ji. Stařena na mne zlostně swé oko upřela. „Kdo že mi ji dal, ptáš se? Mladá díwka, nejkrásnější, jenž po těchto březích kdy chodila; mladá díwka, kteráž by se chloubou a štěstím mladého muže, jako ty jsi, státi mohla; kteráž mne přišla o pomoc prosit, o pomoc, kterouž pošetile zawrhuješ, a to pro swého milence, jež horoucně miluje.“

„Jaké jest jeho jméno?“ — Srdce mi při této otázce silně w prsou bilo.

„Ejhle, což ti po tom,“ zwolala stařena s trpkým ousměchem, „že jméno milence jejího tobě nezáleží!“

„Newím co mne tenkrát zdrželo, že jsem tu zlopowěstnou babu hned w rukou nerozdrtil; chwilkul jsem se rozmejšlel; pak jsem se od ní odwrátil lhostejně k ní prawě: „Jdiž, matko, ty blázníš nebo lžeš!“ Pak jsem se spěšně dolů k lowení bral.“

(Pokračování.)

Národní powěry w Čechách.

Na sw. Jana Křtitele. chodí lidé w noci o dwanácté hodině na werbínku. Kdo tuto bylinu má, ten jest jist před uděláním.

Na boží hod welikonoční se všechna woda w jednu hodinu we wíno promění. Proměnit se opět we wodu nazývá se nowou wodou.

Chce-li děwče, aby je měl některý hoch rád, zašije si jakési kořínky do podsazení. Na wečr zajisté se k ní její wywolený dostawí. Jedna stará žena mně wyprawowala, že to samé za swého mládí, když w jednom hrabě-

cím domě sloužila, zkusila; místo wyvoleného však přišel ďábel. Kdyby se nebyla k jedné služce do vedlejšího pokoje utekla, byl by prý ji snad roztrhal.

Dítě, které má kočku rádo, bude prý svou budoucí ženu welice milovat.

Následujících prostředků užívají lidé proti nečistým nemocem. Na boží hod welikonoční běhají wěn do polí a wálejí se w žitě, jsou-li sami nemocni, aneb trhají žito a dávájí dobytku, je-li onen nemocen.

Má-li matka dítě w cizině a ráda by zwěděla, je-li živo čili ne, wezme misu s wodou a na stůl ji postaví. Na dvě strany proti sobě se dá chléb a na druhé dvě strany uhlí. Na to wezme matka modlicí knihu Nebeklič, zastrčí do ní nějaký welký klíč a swáže to. Držíc za kroužek klíč mezi dvěma prsty nad misou říká: Tomši (aneb jmenuje-li se jinak), jsi-li živ, otoč se. Kloní-li se kniha ku chlebu, je živ, k uhlí-li, je mrtew. Aneb wezme někdy místo klíče a knihy klubko a přiwáže si je na prst. Na kterou stranu se kloní, z toho soudí, že dítě buď umřelo, aneb že je na živě.

Také trhají dva mužičky (bylina w trní rostoucí) a zastrčí je w světnici wedle sebe do skuliny trámowé. Jeden mužiček znamená tu osobu, která je tam zastrčila, a druhý tu, která se w cizině nachází. Který mužiček začne spíš hlawičku klopit, ta osoba, je-li doma, brzo zemře, nachází-li se ale we světě, je mrtwa. Mat. Čermák.

D o p i s y.

Z Morawy.

II.

(Bída a dobročinnost.)

W nynější době, kde národní život i literární i weřejný w neúčinných se pohybuje kolejích, a jmenowitě literatura žalnými stesky bídy a chudoby, se všech stran vlasti naší se ozywajícími, w smutné pozadí postawena jest, dowolte mi zrak swůj obrátiti na výjewy, w kterých obětowawá láska a dobročinnost k nešťastným spolubratrům w krásném a utěšeném světě se odhaluje. Wždyť jest to úkaz tak wznešený, pozorowati, jak všude, kde bol a smutné strasti swírají prsa tisíců, přistupuje léciwá ruka lásky a smírjuje bolem utýraná srdce i opětnou důwěrou naplňuje, jak to tak hlubokocitně wyslowil básník Mikuláš Lenau:

Es merz und Liebe hat die Welt geboren!

Právě nyní, kde znowu procitlá příroda kouzelné swé roucho a swé omladlé wnady před námi rozkládá a životní síly proud w nesčíslných darech všude rozlévá, spatříte w tím bolestnějším kontrastu celé rodiny nešťastníků, o pomoc a úlewu we swé bídě Wás wzywajících. Zwlastě z kráje Hradištského, w kterém zdá se že bída na nejvyšší stupeň wystoupila, potkáte se s celými rodinami, ze swé otčiny se wystěhowawšími; w usedawé naříkání těchto ubohých Morawanů mísí se prosebné hlaholy uherských Slowáků, kletbou hladu letos nawštíwených; a aby i při smutném obrazu tomto zjewil se trojlist našeho kmeně českoslowenského, přistoupí hořem sklíčený Čech o pomoc wolaje. Kdo by se udržeti mohl bolného soucitu, či oko by se nezarusilo útrpnou slzou při pohledu na tyto naše bratry, vyhnané nešťastným osudem ze swé vlasti, z lůna swé otčiny, odtrhnuté násilně i od srdce drahé rodiny?! Mé srdce w tím hlubší se zahalilo smutek, an jsem pozorowal a w nynějším postawení swém, přebýwaje na rozhraní kmeně německého a slowanského, pozorowati snadnější příležitost mám, že největší díl těchto chudobou a bídou pronásledowaných nešťastníkůw Slowané jsou; neboť ač celé zdejší okolí (okolo Hustopeče) z většního dílu Němci zalidněno jest, přece nad míru řídký to úkaz, slyšeti z úst žebrajícího a o pomoc wolajícího hlaholy německé. Tanula mně při tom na

mysli důležitá slowa našeho Palackého (w Musejn. 1846. na str. 80. a násl.) o našich národních wadách a ouhonech pronesená — slowa to, z mnoholeté zkušenosti a hlubokého bádání o národu našem a jeho powaze wynořená. Ta mělkost a wrtkawost w úmyslech a činech u Slowanů naproti železné wytrwahliwosti a twrdé neustupnosti Němců, ta lehkorouchá rozmařilost a líná o budoucnost nepečliwost wyjewuje se i w okolí mém, byť i w slabých odstínech, u národu morawského, jehož synové, byť i we stejné úrodné a bohaté krajině s Němci usazení, takowou trwanliwostí a tak činnou usilowností netouží udržeti swou majetnost jako sousedé Němci. I to pozorů hodno, že krajiny, větším přepychem oplýwající, naleznete dříve Němci olidněné než Slowany, kteří tiše ale tím stálěji činně usilowání Němcůw ustoupiti museli. Za to ale Slowan, že sám bolem šlehán, chowá srdce pro bol otewřenější, bídy spolubratrů swých citelnější a wůle jeho ke skutkům lásky jest ochotnější. I máme silnou naději, že pod perutěma znova procitlého ducha národního i w stavu materialním mnohé blahodějně přewraty národ náš očekawají, a že po niwách vlasti naší i wětší hojnost prokwětati bude, čím plnější proud mrawní wzdělanosti po nich se rozleje.

Ač tedy s jedné strany tak neobyčejně četné jest množství chudobou a strastí stísněných, přec i s druhé strany w tím krásnějším lesku okazují se welkodušné skutky dobročinnosti, této letos powšečně panující bídě pomoci hledící. I s radostí wyznáwáme, že w tomto ohledu naše hlawní město šlechtným příkladem předchází, město, tak mohutným wywinem industrie slýnoui, ať právě domníwáno, že přewaha materialních tendencí uzawírá srdce pro nešťastím sklíčeného. Tak před dvěma měsíci (asi w polowici Březnu) ozwala se w srdcích mnoha lidmilowných obywatelů brněnských šlechtná touha, po celé trvání nynějšího bídného stavu podělowati nouzi trpící na rozličných místech i we městě samém i w předměstích silnou teplou strawou; a na první wyzvání sebralo se hned 2777 zl. stř., k čemuž páni bratři Kleinové nejenom znamenitou summu přispěli, nýbrž i k waření pokrmu toho uprawněný stroj obětowali. Tak i nedávno od úřadu panství zábrdowického nařízeno, aby rumfordská poliwka každodenně rozdělowána byla mezi chudé obywele předměstí, panství tomuto podřízených. A že i od priwatní dobročinnosti mnoho k umírnění bídy we vlasti naší se děje, nelze pochybowati tomu, kdo seznal soucitné srdce Morawanů. Při těchto tak potěšitelných výjewech nicméně wyznati musíme, že vždyť jasněji a jasněji uznáwáme, že na této pouze priwatní cestě dobročinnosti se jen pomůže prwnimu nejbolestnějšímu, zoufanliwému vypuknutí bídy; ale trwanliwou a stálou pomoc nemůžeme přec odtud očekawati. Sám jsem w nynějších dobách začasté slyšel nářek mnohých právě dobročinných lidí, že kdyby tak silnému počtu neustále žebrajících — neb i w naší krajině začastu denně 30—40 chudých klepe na dwěře naše — jen nepatrnou pomocí přispěti chtěli, sami jen w prostředním stavu se nalezající do chudoby a žebroty by klesnouti museli. Odtud patrně, že pauperism takowé výše nyní dosáhl, kde jiných, rozhodnějších prostředků k jeho zmírnění a hojení bude potřeba. Při tom nezapomeňme: paupertas meretrix. Prací ustáluje se člověk wstawu pořádném a mrawném; neboť práci zwítězuje duch nad přírodou a swé síle ji podmaňuje; a wine všichni, že jen ten peníz má stálého požehnání, na kterém lpí wylitý pot práce naší. Tím arciť dotkli jsme se jizliwé otázky, z ohniště našeho socialního života sam tam, byť posud w slabých pramenech, wyslehující; a kdož wí, jak ji rozhodne wěk náš? Přejeme wšichni, aby se to stalo na cestě míru!

(Pokračowání.)

Literatura.

Pražský Posel. Díl II. sw. 2.

Swazek tento dal na sebe trochu déle čekati než obyčejně, bezpochyby že byl Posel někde na dalekých cestách, z kterých nám tolik pěkných věcí snesl, jak tuto čteme. Předně podává nám powídku: *Braniboři w Čechách*, o které owšem dotud žádný úsudek pronesiti nemůžeme, pokud nebude dokončena; nicméně nemůžeme nepochváliti snažení Poslowo, podávati čas od času obrazy důležitých dob z historie české w zábavném vzdělání. *Obrazy krajin domácích i cizích* obsahují dva články opravdu zajímavé: *Příběh americký*, uvádějící nás do prostřed hrůz rozsáhlých pustin tohoto dílu světa, w kterém jak duch tak příroda w obrowských rozměrech sobě libují, a popis cesty z *Petrohradu do Moskwy* od známého cestowatele německého, krejčovského towaryše Holtause. *Malé příběhy ze života císaře Josefa II.* obzvláště oné třídě čtenářů Posla vítané budou, která až posud wděčně připomíná sobě dobrodiní, panovníkem tím jí udělených. — Rozprávka: *Co je to vlastenec?* přichází právě w čas a obsahuje tolik pěkného poučení o tom, co nám hlavně potřebí, že i my některá místa z ní vyjmuti nikoli za zbytečné nepokládáme. Wyložiw spisowatel, oučel a cíl snažení vlasteneckého, praví rovně prawdliwě jako krásně: „*Wlastenec musí býti řádný občan, spravedlivý člověk, milujei bližní, prawý křesťan*“, slova, o kterých bychom přáli, aby je sobě každý, kdož w tom čest nějakou vyhledává, nazýwati se vlastencem, hluboko do srdce wstúpil. Na konec pak, kdež ukazuje, jaký nemá býti vlastenec, welmi trefně mezi jinými i tyto — bohužel u nás neřídke — příklady uwádí: „Jiný si přidá české jméno, nějakého Boleslawa nebo Boleslawy, také si wywěsí českou tabulku o swém řemesle; ale když dá člověk u něho něco dělat, nemůže to dostat, poněwadž má pan vlastenec plné ruce s tím (tak nazwaným!) vlastenectwím co dělat; a když to člověk konečně dostane, nestojí to za zlost, je to jen pro hanbu českého řemesla. Jiný zase píše, dělá knihy a pomáhá prej ku vzdělání rozumu a k uslechčení srdce, také mu napadne mluwiti, že je mezi námi swornosti potřeba, aby se něco řádného wywedlo; zatím ale tropí si ze swého soudruha posměch, kde může i nemůže, štouchá jen aby štouchal, a kazí, co by měl přátelství a dorozumění zachowávat, aby se okazalo, seč mohou býti síly spojené.“ — *Procházka po řiši zemských tworů* slibuje býwati budoucně zajímavá, to však pochopiti nemůžeme, proč Pražský Posel, w swětě tak zběhlý a s postupem wěd tak dobře seznámený, podržel prastaré, dávno již zawržené, poněwadž chybné a nedostatečné rozdělení živočichů na šestero tříd ssawců, ptáků, ryb, obojživelníků, hmyzů a čerwů, čímž mnohé pěkné poučení o zemských tvorech z článku tohoto napřed wymezil. W *otewřeném psaní* wyprawuje tenkrát wenkowský hospodář Pšenička, jak si dal w Praze bez bolesti wytrhnout zub a jak se z pokrutin olejowych může chléb dělati. Potom wyprawuje Posel, co se u nás děje, jak se na Smíchowě beseda držela, jak hojně příspěvky přicházejí na založení průmyslní školy, jak se wšude knihowny zakládají, bídě a nouzi chudobných ulewuje, rumfordská polewka waří atd. Konečně na otázku: *Co budeme číst?* odpowídá ohlašowaním užitečných spisů, w jejichžto čele nachází se časopis Pautník, který při té příležitosti dobré, powšimnutí hodné naučení dostává.

Z toho patrně, že swazek tento co do zajímavosti i užitečnosti obsahu za žádným z předešlých pozadu nezůstává. Očekáváme, že budoucí swazek nedá na sebe tak dlouho čekati.

Pražský denník.

Dne 15. Kwětna b. r. o 5 hodinách odpoledne bude památní kámen Janu Swobodowi, prwnímu a wzornímu učiteli na opatrowné hrádecké w Praze, do hlavní zdi opatrowny té zasazen a zaswěcen, ku kteréžto slawnosti se wšickni přátelé w Pánu zesnulého wytečníka zwou.

Kronika času.

* Wídenská uniwersita slawila 20. Dubna padesátiletou památku založení uniwersitní brigady proti Francouzům. Málo účastníků dočkalo se této slawnosti. Brigada ona byla rozdělena na dva bataillony, oba obnášely 1073 mužů, kteří dostávali zaopatření z uniwersitní kanceláře. Dr. Guarin byl rektorem. Praporec měli z času tureckého obležení 1683. Když přišla brigada až ke Klosterneuburku, zawzněla zpráva o uzawřeném míru a tažení skončilo bez krweprolití.

* Direktor Karl we Wídni uzawřel smlouwu se stawiteli von Sticksardsburgem a van der Nüllem, aby mu za šest měsíců z brasu nowé diwadlo wystawěli; po ustanowené lhůtě zawázali se stawitelowé, že chtějí denně za promeskanou platit 500 zl. stří.

* Princezna Amalie Saská, známá diwadelní spisowatelka, mešská we Wídni, kde se bude opět nový kus od ní provozowat.

* Stawba nowého blazince we Wídni, majícího státi 1 milion stří., opět jest na čas odložena.

* Powěstná brůna, na níž seděl císař František w bitwě u Lipska, skonala nedáwno w Prateru, kde we zvláštní boudě žiwa byla. Dr. Seiffert o ni pečowal, maje až do její smrti roční plat. Ještě před smrtí rozrazilo kowáři stehenni kost we dwí.

* Berlin čítá dle lonského spočítání 420.000 obywatelů. Od roku 1825., tedy za 21 let, se lidnatost jeho zdwojnásobnila.

* W Mnichowě použili nedáwno sirního étheru ponejprw při welmi těžkém porodu, a sice s nejlepší prospěchem.

* W některých krajinách baworských napadlo dne 16. a 17. Dubna na několik střewců sněhu, z čehož zkušení hospodářowé soudí na požehnaný rok.

* W Londýně dělají nyní sladochmelowou trest, kterou potřebí dát jen rozpustit do teplé wody a do kwasení přiwést, aby z toho bylo chutné piwo.

* Při ohni w Bukureštu shořelo 25 osob, 15 kostelů a 2000 domů. Až posud wykázal kníže k podpore pohořelých 2 miliony piastrů.

* Sir Walter Scott, poslední syn welikého romanopisce, jenž sloužil w Indii co podplukownik, umřel nedáwno we městě na Předhoří dobré naděje na cestě swé do vlasti.

N á w ě š t í.

Zítřa dne 13. Kwětna provozowati se bude w stawowském diwadle we prospěch pana Grabingra půwodní činohra: *Amerikáni*, aneb: *Kletba jednorukého* we 4 jednáních od J. Řezníčka. Jelikož p. Řezníček znám jest co nadějný básník, který již jednou ne bez prospěchu pokusil se na poli dramatickém, p. Grabinger pak, který wolením tímto důkaz dal chwalitebného snažení, co jeden z nejoblíbenějších našich herců: může zajisté obecnost o předstawení tom něčeho pěkného, beneficiant pak dobře naplněného domu se nadít.

Číslo 58.
14. roční běh.

KWĚTY.

15. Května
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročních tiskrátě za
týden, w outery, w
čtvrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dvér).

Předpláti se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stří. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
příletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

W záležitostech průmyslní školy podávají Pražské Nowiny w čísle 36. následující zprávu: „Na mnohostranné dotázky uvádíme těmito řádky we všeobecnou známost, že jsme na ten čas dobrovolně přestali zewrubně oznamowati w Nowinách dary (kterých se nám posawád mnoho zasílá) na nwrženou wzorní průmyslní školu w Praze. Doufáme, že budeme moci w krátkém čase o věci této obšírnější a příjemné zpráwy podati všem příznivcům národní osvěty.“

Šwédský kříž.

Powěst z okolí heřmanoměsteckého.

Nedaleko od Heřmanowa Městce w Chrudimsku w širém poli blíž malého lesíka, w tu stranu, kudy se k Rozhowicům jde, ležícího, nachází se weliký kámen, na němž ještě ku konci minulého století pozůstatky kamenného kříže stávaly, a jenž se wůbec pomníkem čili křížem šwédským nazýwal, o jehožto původu pak w ústech okolního lidu tato powěst se udržela.

Když we válce třicetileté strašlivý Šwéda Torstenson k Chrudimi přitáhl a krajského tohoto města se zmocniv po celém tamním okolí s četným wojskem swým se rozložil, wtrhlo oddělení nelidských těchto hostí také do wesnice Morašic, jenž nyní k panství heřmanoměstskému připojena jest, tehdáž ale ještě s několika okolními dwory a wiskami zvláštní statek působila, w níž pak také dosti pevná twrz se nacházela, na které starý rytíř Anděl ze slowútneho a starožitného rodu pánů z Ronowce své sídlo měl. Nemaje dostačitelné posádky ani zbraně, nemohl se statečností swou někdy prostulý, nyní ale stárím a churawostí již welice skličeny pán tento proti nepříteli w twrzi své brániti, a přinucen byl po krátkém odporu ji dobrovolně Šwédům wzdati. Wůdce nepřátelského wojska tohoto, mladý to setník šwédský, ubostil se w twrzi, an newázaná čeládka jeho po wesnicích se rozběhla a jak obyčejně i tu strašlivě hospodařiti počala. Drancowali totiž Šwédové a plenili vše kam jen přišli, dobýwali se lidem do skříní, brali jim šatstvo, peníze i dobytek, činili ženám i dívkám násilí a trýznili mu-

že i mladíky. I pan Anděl musel welkou summu peněz a co mu na klenotech ještě bylo pozůstalo, nelidskému hostu swému dáti, rovněž pak i jediná dcera páně Andělowa, milostná to, asi osmnáct jar čítající Božena, klenoty a okrasy své sama jemu vydala, mileráda vše to oželeti chtíc, kdyby jen nepřátelského setníka k tomu přiměti mohla, aby další prostopášnosti nelidských wojáků swých zamezil.

I ačkoliw setník tento hnedle při prvním se zpanilou pannou touto setkání krásou a ušlechtilostí její patrně dojat býti se zdal a k ní po celý čas swého na twrzi morašické pobytí dosti šetrně se chowal, přece málo všimal sobě důtkliwych proseb těchto, a nejša zdiwočilý a loupeže žádostiwý wojin tento spokojen s tím, co mu dobrovolně bylo podáno a co byl nalezl nad zemí, rozkázal i pod zemí w hradě, w kostele i dworích panských kopati, aby schovaných tam snad pokladů nalezl. Každého dne pak wymýšlel nelidský Šwéda nové týrání jak pána domácího tak i lidu selského, a když takowého tento již déle sněsti nemohl, wětší díl obywatelstwa morašického za příkladem druhých wesničanů času nočního do blízkých hustých lesů se utekl.

Když pak nelidská tato zběr již wice týhodnů w Morašicích a w okolí takto byla hospodařila a tudy prawou metlou boží celého okolí se stala, došlo jednoho rána šwédského setníka nařízení, že se s oddělením swým kwapně k Pardubicům odebrati má, jelikož Torstenson již zejtra k Hradci Králowé a odtud dále do sewerních Čech s celým wojskem swým táhnouti si předewzal. I nemohlů arci býti witanější zpráwy nad tuto panu Andělowi i ubohým obywatelům morašickým, tudy ulehčení bídý a

konečného vykoupení od trýznitelů těchto dojití doufajícím. Jak mile ale bylo nařízení toto setníka švédského došlo, zawolati dal k sobě pána morašického a velikou summu peněz co výplatné i vydání všech dosawáde skrytých ještě pokladů s hurtem od něho požádal, vyhrožujíc zároveň s obvyklou sobě surowostí, jestli do večera výplatné toto nebude složeno a klenoty vydány, nebo místo, kde schovány jsou, udáno, že se mu za to strašlivě pomstí. I představoval vážný stařec loupeže žádostiwému wojnowi nemožnost vyplnění žádosti jeho, že byl již velikých summ jak soldatesce cisarské tak i wojsku švédskému, nedávno okolí toto nawštíwiwšimu, musel vypláceti, a co pozůstalo na hotowosti i na klenotech, to že již beztoho jemu odwedl, nešetřiw ani okras jediné dcery swé. Nelidský Šwéda ale stál na swém, a když w ustanowenou hodinu pan Anděl summu žádanou nepřinášel, wstoupil, doprovázen několika sprostými wojny swými, do komnaty pána morašického a celý rozsápaný žádal ještě jedenkrát určenou summu. Když ale pan Anděl, že ani peněz hotových ani klenotů wice nemá, twrditi nepřestával, promluwil k němu najednou téměř ďábelsky se usmíwaje nemilosrdný nepřítel takto: „Nuže tedy wezmu dceru Waši co rukojmí do tábora švédského, kde ji tak dlouho wzástawě držeti budu, pokud newyplníš summu žádanou a newydáte skryté poklady; jaký osud ji tam očekává mezi soudruhy mými, to sobě můžete pomysliť, a tedy připočítejte pak následky činu tohoto sobě samému!“ To když zaslechl pán morašický, co nejsnažněji a téměř se slzami w očích prositi počal ukrutného hosta swého, by ustoupil od předsewzetí toho a nebral mu dítě jediné, podporu a útěchu jeho w časech těchto přetěžkých, a slitowal se nad mladosti její a jeho šedinami.

Nedbal ale všeho toho Šwéda nelidský, nýbrž uchopił mocnou rukou swou přítomnou slečnu wlekl ji, co loupežiwý ještráb bezbrannou holubici, s sebou na dwůr, a wymrštił se na kůň i posadił naň před sebe we mdlobách ležící díwku, ujížděl, doprovázen zlotřilou chasou swou, dále k Pardubicům, aniž mu w tom wýjewem tím téměř omámený thurawý otec, aniž několik we twrzi jsoucích právě bezbranných služebníků jaké překážky w cestu klásti mohlo.

(Dokončení.)

P o t a p ě ě .

(Pokračování.)

„Dlouho mi trwal den; a wečir, jak obyčejně jsem nawštíwil swou milenku, a její laskawé přiwítání zapudilo všecko moje podezření. Nepochybowal jsem nyní o tom, že stařena, by se za mé opowrání pomstila, oumyslem ono podezření zbudila.

„Měsíc se již klonil k západu, když jsem zpáteční cestu k domowu swému nastoupil; plowal jsem jako jindy úžinou morskou; nebe bylo zasmušeno a oblaky zastřeno; na moři však jsem přece mohl cosi černého rozeznat; zdál se to plowoucí muž. Plowal mně naproti. Reč stařeny mi přišla na mysl; prsa má byla hroznou ouzkostí sewřena. Nebyl to strach před nepřitelem; pomnění však na soka mne welmi znepokojowalo. Chtěl jsem plawce poznat, a jelikož sám jsem nechtěl být widěn, ponořil jsem se pod wodu a plowal w stejnou s ním stranu. Nemohl jsem již déle dech swůj tlumit; i wyplawu opět na swrch wody; krew, jenž se mi do hlavy sehnala, mne jaksi zpřimila, tak že jsem ze začátku we tmě nic jiného nerozeznával než fosforowý swit, jenž se na wrcholcích wln zaskwiwal a jenž bouři připowídá. Plowal jsem dále k ostrowu Espiritu Santo; teprw za několik minut jsem opět hlavu plawce spatřil; takowou hbitostí dělil rukama wlny, že jsem mu sotwa stačil. Z plawců, jež jsem znal, uměl jen jediný tak spěšně plowat; i zdwojil jsem swé namáhání a brzo jsem jej w takové dálce dostihnul, že jsem ho mohl pozorowat. Doplowal ku břehu a wystoupal na skálu; zablýsknutí mi oswitilo plawcowu twář; — byl to Rafael. Musí to tak být, myslil jsem; wšudy se s ním musím setkat, i we swé lásce k Jesuitě. Nyni,“ pokračowal Jose Juan s dutým názwukem, „zrostla má nenáwist k soku mému co nejwýše, i umínil jsem si, setkávání tomu nawždy přitrž učinit. Wšak se dowíte, než dopowím, kdy a jak jsem se s ním tu samou noc ještě sešel.

„Napadlo mi, bych jej zawolal a jemu swou přítomnost zjewil; však býwají doby w životě, kdež to nečiníme, co vlastně chceme. Tak i zde; nechal jsem jej proti wůli swé dále jít; on šel tou samou cestou, kterouž já obyčejně chodíwal, až pak došel k chaloupce, w níž má milenka bydlela, zwolna otewřel a wešel.

„Bylo mi tu, jakobych w powětří ousměchy oné stařeny slyšel, když mi řekla: „Což ti po tom, že jméno milence jejího tobě nenáleží?“ S wytaseným nožem w ruce hnál jsem se za swým sokem. Brzo jsem přišel ke dveřím, zaslechnul jsem tichý šepot, ani slowu však jsem neporozuměl. Usebral jsem se opět, a jakkoli jsem se odhodlal, swého soka se zbawit, měl jsem přece dosti rownowáhy w úmyslu swém; nechtěl jsem se totiž s právem zneswářit. Alkad, nejwýšší soudce, zakázal všem potapěčům a rybářům, nože swé ostrit, a k smrti byl bez prodlení onen odsouzen, kdož ostrím nože někoho zabil. Nedlouho před tím jeden z našinců zawraždil při hádce swého přítele, ulomenou hranou nože mu ránu do prsou zasadił. Byl před soud předweden; alkad, jelikož wraždělník tak chudý byl, že ani kolek nemohl zaplatit, bez odtahu jej k smrti odsoudil. Zawražděný byl již pod zemí; odsouzený, jenž brzo již měl být

odprawa, měl dobrý nápad: odvolával se totiž, že nezabil přítele svého ostrím, nébrž hranou nože. Alkad, přísně se drže zákona, vymluvil mu hodně a propustil jej, jelikož zákon praví, že se jen rány trestají, které se ostrím zasazují, o těch ale, jenž se tupou hranou zasadí, zcela mlčí.

(Pokračování.)

Mínění školního pomocníka, týkající se mnohých v časopisech českých podaných listů a dopisů. *

Ačkoli přesvědčen, že čtení jednotvárných, jedné a té samé věci se týkajících spisů omrzí, důvěřuji se přece v každého lidumilového krajana, zvláště pak v učitelstvo české, že touto malou prací wenkowského školního pomocníka nepohrdne, ale přečta řádky tyto je se strany pravě posoudí.

Má-li se zlepšení kterékoli věci státi, musejí se nejprvé chyby, nedůstatky a nedokonalosti její poznati. Kdo by se domýšlel, že se stav škol a učitelů českých na dosti vysokém stupni vzdělanosti nachází, o tom by zajisté každý, kdo věc zná, se mnou stejného mínění byl, že welice na omylu jest. — Jestli se mužové, znající nedokonalost a newzdělanost učitelů českých, o to pokusiti wynasnažili, aby je na nedůstatky a nedokonalosti jejich pozorný učinili, měli zajisté ohled další ten, aby buď svou aneb jiných radou a pomocí školy národní zlepšeny a ústavy ku vzdělání českých učitelů v dokonalejší, národnímu požadování zadost činící proměněny byly. Mohly by zde onde články, jenž v časopisech, zvláště v Nowinách pražských, v České Wěle a ve Kwětech, jak letošního tak minulého roku, o vzdělání národu, o zlepšení škol a o učitelích vůbec podány byly, poněkud podotknuty býti, moje péro však nedostací je všechny náležitě rozebrati a směr jejich postačitelně každému náležitým způsobem v mysl uvesti; kdo však takové jen poněkud s osvěceným rozumem četl a je se strany dobré posoudil, musí wyznati, že mnohé we spisech těch o wychování mládeže, školách a učitelích pronesené slovo na swém místě stojí, ano jsem i mínění toho, že u učitelů, s nynějším věkem u vzdělání zároveň pokračujících, slova mnohá, právě uvažovaná, bez oučinku neostala. To tedy podalo příležitost k tak mnohým we Wěle položeným dopisům? — To urazilo tak mnoho o to se zastávajících a mnohem větší počet péra se nechápajících učitelů? — Tu, kde se o lepší vážnost učitelů jedná, zdají se býti uraženi učitelové? — Kde se o lepší vzdělanosti učitelů, o jich poučení dokonálým časopisem mluví, wywatávají a horlí učitelové? — Kde se ku zvelebení národnosti učitelové o přispění požadují, jest popuzen a odpisuje chybnou němčinou český učitel? — Páni učitelové! jste na omylu. Chtíce skákati do vody, neumíte-li plawati, musíte utonouti. Suďte nyní sami, zdaž jste neokázali světu, že w skutku lepšího vzdělání — neopovázím se říci potřebujete — ale pravím, že skutečně lepšího vzdělání a dokonalejších wěd potřebujeme. Wěda to, že spisy, kterými tak mnoho z pp. učitelů českých uraženo býti se zdálo, do rukou rozličných osob se dostávají, a že spisy těmito mnohý čtenář, nerozuměje a nechápaje smysl jich, mnohého doko-

* I my máme znamenitý počet dopisů, týkajících se té samé věci pro et contra, z nichž tuto jeden sdělujeme na důkaz, že alespoň mladší učitelstvo začíná uznávat, čeho mu potřebí, čímž naděje nastává, že časem svým rozumnější nastoupí na místa oněch wzorních učitelů, kteří se neostýchají, hanbu své neumělosti w časopisech rozšiřowati.

Red.

nalého učitele urážlivě se dotekl, což příčinou ne jednoho bolestného wzdechnutí bylo, však přece nemohu jinak než dle prostých náhledů swých podané spisy — wyjma ony anekdotní — se strany dobré posazowati, a měli bychom všickni poznáwati, že w pravý čas přicházejí. Zpozdllost ale byla by to, kdybychom ouy, ze starých dob we spisech těch podotknuté a až podnes sem a tam na wenku w obyčeji jsoucí učitelské způsoby za všeobecné, vůbec panující a nás všech se týkající považowali. Spurník se nejvíce hněwá, když se mu do prawdy mluví. Moudrý sobě newšíma, co se jeho netýká. Který učitel je dle prawého smyslu učitelem a pokračuje u vzdělání zároveň s věkem, jenž w duševním životě dosti daleko již pokročil, ten nebyl jistě těmi všemi podanými spisy uražen, ale jest to nyní oněmi učitelskými dopisy, nebo nedokonale vzdělání učitelů českých se jimi nejpatrněji okazalo.

Powstati proti věci prawé jest nepřijímati poučení a newšíma sobě porad, jenž k našemu vlastnímu blahu — k naší vlastní spokojenosti — přispívají. Tu příčina, proč jen málo učitelů se swým stawem spokojeno jest. Bywše náležitě wycwičení a mohouce všem požadováním zadost učiniti, nabýváme posily u wytrvání w stawu, ku kterému jsme se, postačitelnou wyžíwu sobě připowídajíce, takřka s tělem i s duší oddali.

Jsou-li cesty růžové trním poseté, jsou-li s jinými stawy také nehody spojeny, nesmí staw učitelů chtít činit wýminku. A dotkne-li se někdy omočené péro skřipcem swým učitele a někdy jej poraní, nebývá rána ta nezhojitelná; obyčejně sama se zacelí. Proč tedy powstávají proti věci, která, jestli prawému požadování přiměřena, uvažování zaslouží, a není-li, sama sebou se rozpadá?

Tak moje nespisowstelské péro z částky podalo to, čím mysl moje, týkaje se zmíněných spisů a dopisů, se obrála.

Fr. Josef Sloupenský.

D o p i s y.

Z Morawy.

(Pokračování.) K těmto výjewům dobročinnosti připočísti musíme powstalý už lonského roku *spolek pro nemocnici pro dítky*, pod jménem našich morawských patronůw *Crhy a Strachoty* založenou. Dle uweřejněných o něm stanov má spolek tento za účel: 1) nemocné 1—10leté dítky chudobných rodičůw bez rozdílu náboženství k wyléčení a opatrowání zdarma přijímati; 2) nemocné dítky i zámožných rodičůw, které doma nemohou náležitě opatrowány býti, neb kterými z nedůstatku dosti prostranného obydlí i ostatní dítky lehce by mohly nakaženy býti, za přiměřenou náhradu do nemocnice přijmouti; a konečně 3) chudým dítkám, které mohou u swých rodičůw opatrowány býti, lékarskou poradu a pomoc w určitých od lékaře spolku hodinách zdarma udělowati. Ředitelství spolku náležá se w rukou šlechtaňských dám: Její Excellence paní *Karolína* hraběnky *Nimpčové*, rozené hraběnky *Zerotínové*, a paní *Marie* hraběnky *Safgočové*. Oudové jsou buď *zakladatelé*, kteří 100 zl. stří. najednou složí, aneb oudové *přispívající*, a títo buď první třídy, kteří ročně 5 zl. stří., a druhé třídy, kteří ročně nejméně 2 zl. stří. spolku obětují. Že ústaw tento blahodějně působí w nižších wrstwach obywatelstwa brněnského, patrno jest z wykazu činnosti spolku, nedávno w brněnských nowinách uweřejněného. Dle zpráv těchto bylo od 16. Listopadu 1846., kde činnost nemocnice započala, až ke konci Března 1847. w nemocnici léčeno chudých dítek: a) w nemocnici wyléčených a opatrowaných 32; b) oněch, kteří jen pro poradu a lékarskou pomoc přišli (ambulantůw) 147, tedy wsměs 179. Pomoc wyléčených ku zemřelým byl w tomto čase w nemocnici

jako 100 ke 15 $\frac{1}{2}$, mezi ambulanty jako 100 ke 10 $\frac{1}{2}$; chirurgických operací vykonáno: v nemocnici 8, mezi ambulanty 6, wsměs 9.

Jako opatrowny w lidnatých městech, zvláště pak w oněch, jichž nižší třídy skládají se větším dílem z dělníkův buď we fabrikách neb jinde celý den pracujících, staly se nutnou potřebou a výbornejším návodem u vychování a vyučování velmi blaze působí: tak i tato nemocnice, ustanowená pro dítky takowýchtož rodičův, pro brněnské okolí nemine se se spasitelnými následky. An nyní popudem sl. krajského úřadu po celé vlasti naší sbírky pro nemocnici tuto se konají, těšilo by nás velmi, kdyby se nám podařilo, přemnohé ze čtenářův listů těchto u nás na Morawě na tento nový a nadějně zkwétající ústaw pozoray učiniti a pobídnouti, by dle sil swých k tak dobročinnému účelu přispíwati neopominuli. We spolku působí mnohem wydatněji i sebe skrowný penz, jakož i ústawy blaho vlastní mnohem trwanlivěji se zakládá a upewňuje, než dosti zpanenitou silou jednotlivce. Welmi znamenitou summou 1000 zl. stř. přispěli páni bratři *Kleinové*, jakož i pro ústaw k naprawení propuštěných kárančův tutěž summu obětowali; a nyní nám oznamují brněnské nowiny, že k dostawení přední části brněnského chudobince, r. 1835. shořelé, poskytl 2000 zl. stř., tím žádouci dostawení možným učiniwše, a že i k ústawu pro zaopatření chudých měšťanův brněnských kapitál 1000 zl. stř. ustanowili. Skutky tak welkodušné dobročinnosti w nynější tak strastné době zanechají w srdcích tisícův pomník trwanlivé lásky k wznešeným dobrodincům a tímto uwědomění nejčistší slasti, kterou vždy w prsou pocítujeme, kdykoliw jsme setřeli alzu bolu s twáře trpícího!

Současně uwádí sl. gubernium we známost otewření morawsko-slezského ústawu pro slepé, tak že ještě w běhu druhého pololetí nynějšího školního roku chowanci do něho se přijímají budou. Účel ústawu tohoto, o němž už jinde w listech těchto jsme se zmínili, * nemá býti zaopatření, nýbrž vyučování a vychování slepých, aby se schopnými k občanské žiwosti učinili. Přijímají se w ústaw tento, jak to gub. nálezem stanovuje, dítky od začatého sedmého až do skončeného dwanáctého roku swého stáří, a pobývání jich w ústawu nejdéle 6 až 8 let trwati může, ac podla mhy okolností, jak se jejich učeliwost wywinuje aneb wázne, mohou i dříve z ústawu se propustiti. Prozatím jenom pacholci do ústawu se přijímají. Tak bychom w hlavním městě našem mimo wytečný ústaw pro kluchoněmé, hned roku 1832. we skutek uwezený, i také měli ústaw pro slepé, s takowou toužebností očekávaný; a tím w ochranu a w náruč lásky přiwedeni právě ti nešťastníci, jimž přirodā užíwání nejslechetnějších smyslůw odepřela. Tyto veřejné ústawy, w posledních letech u nás tak se množící, zajisté považowati musíme za zřejmé důkazy zdárného skwětání naší veřejné mrawnosti; ony zajisté poskytlj swědectwí o žiwé oučastnosti a wřelé, neustálé štědrosti obywatelůw krajiny naší. Ony jsou triumfy míru, triumfy lásky! (Dokončení.)

Pražský denník.

* Mezi hudebníky, kteří we městě našem co hosté meškají, nachází se též náš milý krajan pan *Appelmann*, který až do těch dob byl prvním baritonem při holomouckém stawowském diwadle. S potěšením pamatujeme se ještě na jeho zdařilé předstawení loupežníka we Stradelowu

a na jeho Tristana d'Acunha w Jessondě, jakož i na pěkné jeho přednášení písní w několika besedách. W Olomouci zpíwal několikrát národní píseň a s pannou Kropowou i sceny z oper w jazyku českém.

* *Starý Taborita* jest titul půwodní činohry od J. N., která ještě letos má provozowána býti. Jak doslycháme, skládá k ní Jelen jednu píseň a dwa sbory.

Kronika času.

* *Mechanik Baunscheidt w Poppelsdorfě* blížě Bonny wynalezl malý nástroj chirurgický, jenž wykonává všechny okony pijawice.

* *Jenny Lindová* dostává w Londýně od diwadelního ředitele Lumleye měsíčně 120.000 zl. we stříbre, a wedle toho ji Lumley i s celým komonstwem jejím wydržuje. — W Irsku mrou lidé hladem.

* W Multanech nazwal jeden bojar knížete loupežníkem, aniž mohl býti k tomu přiweden, aby za takové pohanění dosti učinil. Kníže dal na to slawnou mši čísti za bojarůw rozum, jeho pak samého do kláštera zawřiti.

* Jeden Angličan učil náwrh, dle kterého by pro celou zem jeden kazatel každého náboženství, jeden učitel každého předmětu atd. wystál. Způsobila by se to použitím elektricko-magnetického telegrafu, jehožto střed nášel by se w hlavním městě, od kterého by šly dráty do všech ostatních míst. Pan professor neb kazatel potřebowal by jen řídití telegraf, a we všech školách neb kostelích celé země četla by ustanowená k tomu osoba přednášení jeho stejně od slowa k slowu.

Literní návštěví.

Z tiskárny Pospíšilowy w krátkém čase wykročí

Mistr Jordan,

obrázek to ze žiwota řemeslnického, dle slowutného Zschokke w oděw domácí přewlečený. *Důležitost* přerozmanitého stawu řemeslnického bylať owšem po všechny minulé časy patrna i uznáwána, w *nynější* pak době obzvláště na něj obrácena powšechná pozornost dílem za příčinou milownosti wšelikého pohodlí žiwota, dílem také a předewším pro welikou *kleslost* nejednoho řemesla u wykonáwání práce i w majetnosti. Mistr Jordan to bolestně cítí, a zralým rozumem i šlechetným srdcem obdařen wšemožně hledí k náprawě spoluobčanů swých. Hlavní záwada wzniku a zdaru řemeslnictwa wůbec shledává w samém *základu* budoucího občana, totiž w počátečním domácím a napotom i školním pěstowání a wycwičowání. Welká změna, téměř ouplný přewrat domácího wychování jest rada Jordanowa; lepší veřejné školy a opět *školy* jsou heslo jeho. — Není pochyby, že spisek tento u nás a právě w *tuto* dobu na dobrou půdu uhodí, kde se potřeba založení řemeslnické *čili průmyslné školy* tak jasné uznává a myšlénka ta tak neobyčejně, w pravdě neočekáwané účastenství po wší vlasti wzbudila i znamenité oběti peněžité přinesla.

Swobodowa „ŠKOLKA, čili prwopočáteční praktické wstranné vyučowání malých dítek s nawedením ke čtení, počítání a rejsowání atd.“, prodává se nyní we skladu Pospíšilowě za welmi sníženou cenu 30 kr. stř. Těm, kdo spis tento před několika lety wydaný znají, wědomo jest, že *wnitřní* cena této praktické knihy se tím nikoli nesnižuje, alebrž jenom pp. wychowatelům našim — bohužel dosti chudobným — přístup k výbornému tomuto návodu při prwním dítek vyučowání usnadňuje.

* *Wiz Kwěty* r. 1844. str. 219.

Číslo 59.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: **J. B. Malý**

(bytem na Malém rynku, pod podlouhým č. 6—1 v druhém poschodí přes dvůr).

18. Kwětna
1847.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilowu (w Nowých alejích na Nowém Městě č. 116) vydává po půldráhách třikráte za týden, w outery, w štwrtk a w sobotu.

Předpláci se na čtwrt léta 1 zl., na půlléta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stf. U c. k. poštovních ouřadů Rakouského mocnářstwi půlletně s patričnou obálkou 2 zl. 36 kr.

Šwédský kříž.

(Dokončení.)

K zoufalému ale nářku a o pomoc wolání brzo na to zpatowawšího se pána morasického a služebnictwa jeho, z nichž byli někteří co nejkwapněji do blízkých dworů i wesnic běželi, přikwapil lid selský i čeledi dworská a ozbrojili se tak, jak to w čerstwosti jen možná bylo. A jelikož panu Andělowi vysoké jeho stáří a nedužiwost nedowolowaly, aby sám s lidem tímto rotu šwédskou pronásledowal a dítě swé jediné z rukou nepřátelských wyswobodil, postavil se w čelo zástupu toho mladý, odważliwý Witek, syn to twrzníka morasického a tamní písař ouřadni, a jal se pospíchat za ujiždějícím setníkem nepřátelským i nešlechtnými soudruhy jeho. U lesíka mezi Morašicemi a Rozhowicemi ležícího byl se setník šwédský s několika wojáky, chtěje sobě oddechnouti, s kořisti swou zastawil, an ostatní druhowé jeho dále k Pardubicům pospíchali. Brzo dostihl jej tu ale Witek s čeledi zámeckou, a když Šwěda dceru pána morasického po dobrém jim wydati se zpěčowal, powstala půtka a seč krutá, w níž sice mnoho lidu morasického poraněno a zawažděno, nic však méně i wíce wojáků šwédských od rozhořčeného lidu selského pobito a sám setník loupežiwý, an právě na Wítka, jemůž se mezi tím bylo postěstilo, dceru pána swého z rukou nepřátelských wyswoboditi, dotírati a odňaté kořisti swé opět zmocniti se chtěl, od jednoho ze služebníků morasických w čas ještě přiskočiwšího do hlavy střelen jest a následkem obdržené smrtelné rány se strašliwým proklínáním a řváním černou duši swou wypustil; což zpozorowawše ostatní potýkající se ještě šwédští wojáci kwapně na útěk se dali. Dcera pak pána morasického, zpanilá to Božena, jenž se mezi tím ze mdloby a leknutí swého poněkud byla zotawila, dowedena jest u wítězoslawném průvodu do náruči w ouzkostech trwajícího otce swého, jenž jak Wítkowi tak i ostatním služebníkům a poddaným swým se slzami w očích za wyswobození jediného milowaného dítěte swého děkowal a později jim všem i bohatě za to se odměnil.

Tělo setníka šwédského s ostatními pobitymi soudruhy jeho zahrabáno u lesíka, kde půtka byla swedena, w zemi nezaswěcené; mrtwoly ale padlých při tom obywatelů morasických přinešeny do Morašic a na hřbitowě při tamním chrámu Páně s welikou poctiwostí jsou pochowány. Na místě tom pak, kde šlechtní tito, aby dceru milowaného pána swého z rukou nepřátelských wyswobodili, krew swou wylili, postawen na wěčnou památku od pana Anděla morasického kříž z kamene piskowého, jež od té doby lid okolní, poněwadž tam byl i nenawiděný loupežiwý setník šwédský s wíce nešlechtnými soudruhy swými černou duši swou wypustil, pomníkem čili křížem šwédským nazýwal.

Poznamendní. Takto wyprawowána nám powěst o kříži šwédském od lidu z okolí heřmanoměsteckého; aby ale laskawé obecenstwo posouditi mohlo, pokud ona na prawdě historické se zakládá, uwedeme zde posloupnost pánů, w jichž držení statek morasický w 16. a w prwní polowici 17. století se nacházel, tak jak se nám jich z desk zemských dowědětí se událo, jenž snad mnohemu čtenáři z okolí tohoto newhod nepřijdou, jelikož se o nich dosawáde ani w Schallerowě ani Sommrowě topografii, aniž kde jinde zmínka nestala.

Na začátku 16. století jmenuje se rytíř Hynek Anděl z Ronowce pánem na Morašicích, jenž po sobě dwa syny, Sigmunda a Buriána, zůstawil, kteří již okolo 1521. zbožím morasickým společně wládli; 1338. od pana Jana Trčky z Lipého w úterý před sw. Tomášem zboží heřmanoměstecké za summu 6500 kop gr. pr. hotowě zaplacených koupili a na to o zděděné i koupené statky takto se rozdělili, že Burián díl morasický (k němuž tehdaž Morašice, Lány, díl Rozhowic, Bilan, Tříbřeh i Dřeně náležely), Sigmund ale zboží heřmanoměstecké obdržel. Morašice i s příslušenstwím prodal pak Burián Anděl r. 1544. Mikulášowi Štítnému ze Štítného za 3000 kop gr. česk. Jediná dcera tohoto, Johanka, prodawala se za Petra Hamzu ze Zabědowic, jenž r. 1557. zemřew pochowán jest w kostele morasickém. Roku 1560. ustanowila paní Johanka Hamzowá ze Štítného kšaftem swým jedinou dceru swou, paní Ewu, za pana Buriána Špetle z Janowic prodanou, co dědičku zboží morasického, která jím společně s uwedeným manželem swým až do r. 1597. wládla. Po smrti její připadly dle kšaftu, w outery po neděli prosební 1597. učiněného, Morašice, Dubany a Rozhowice strýcům jejím Mysliborowi, pak Hamzowi staršimu a Pawlu Hamzowi Bořkům ze Zabědowic, kteří se o statky tyto tím způsobem urownali, že Myslibor Roz-

howice, Hamza a Pawel pak Morašice obdrželi; r. 1612. ale ujal Myslibor Bořek také Morašice, tak že se pánem na Hořeňowsi, Morašicích, Rozhowicích a Nedělišti psal. Syn jeho Pawel Hamza Bořek, dospěl k letům právním, prodal pro veliké, v jeho nezletilosti na zboží jeho dědičné uvedené dluhy Morašice, Rozhowice a Nedělišť ve středu po sv. Jakubu 1631. paní Johanně Pětipeské, rozené Mysškové ze Žlunic za 23.800 kop gr. miš., kteráž, prodávši se podruhé za pana Wáclava knížete z Lobkowic, všecko zboží své a tudíž i statek morašický a rozhowický kšafem jemu odkázala, jenž je opět pro dluhy dne 19. Září 1646. hraběti Františkovi ze Šternberka postoupil. V dobu tuto připadají pak wpády vojska švédského do kraje chrudimského, jenž ponejprv r. 1639., potom pod Torstensonem r. 1643. a 1645. a konečně i r. 1646. do okolí tohoto wtrhše strašlivě je poplenilo a wyhubilo. Po smrti hraběte Františka ze Šternberka prodáno zboží toto r. 1661. od poručníků dětí jeho Janu Františkovi z Kaisersteina, císa. král. vojenskému nejvyššímu, za summu 26.000 zl. rejnských. Zakoupiw ale tento mezi tím více jiných statků popustil Morašice s Rozhowicemi za summu 32.500 zl. rýnských Janowi swobodnému pánu ze Šporku na Heřmanově městci a Stolanech, který oba statky tyto k uvedeným právě oběma panstwím připojil, od které doby ony s nimi toliko jedno zboží působí. Dobou touto také twrz, jenž w Morašicích stála, i s piwowárem tamním rozbourána jest, tak že nyní kromě nepatrného návrší a sklepů podzemních žádné památky po ní více nestává; při čemž pak ale i to připamatowati musíme, že dříve již ani paní Johanka Pětipeská, ani kníže Wáclav z Lobkowic, aniž hrabě František ze Šternberka na twrzi této nesídlili, majíce jiných obšírnějších zámků, k. p. Roudnici atd. k obýwání swému, a dávajíce oba statky tyto zvláštním ouředníkem čili hejtmánem w Morašicích obýwajícím spravowati.

Z této poslušnosti pánů morašických patrné jest, jak dalece powěst wyš uvedená s prawdou historickou spojití se dá, zvláště pak že švédským setníkem unesená dívka nikoliw dcerou pána morašického býti nemohla, nébrž snad toliko dcera tehdejšího ouředníka na Morašicích byla, z níž lid okolní, poněwadž tehdež hejtmánové a ouředníci panští obyčejně ze stavu rytířského pocházeli, pána statku morašického udělal, a dowědew se bezpochyby od některého z tamních čtenářů, že někdy na Morašicích pání Andělowé z Ronowce wládli, i panem Andělem z Ronowce jej nazwal.

Ant. Rybička Skutečský.

P o t a p ě ě.

(Pokračování.)

„Zpomněl jsem si právě whod na onen příběh, když jsem nůž swůj wytasit chtěl, který jsem místo estaky za pasem nosil. Byl welmi ostrý; abych proti zákonu nejednal, hotovil jsem se špičku ulomit; však u zmatenosti své jsem byl tak nejapný, že jsem nůž právě u držiště zlomil, tak že nebyl více k potřebě. Jediné zbraně zhawen, kterou jsem se chtěl swému soku pomstit, uznával jsem, že nesmím ni okamžiku w rozhodné té době zmarit. Spěšně jsem se k břehu wrátil, naleznu zde kocábku, odvážu ji, a wzteklou silou jsem co nejrychleji učinou k chaloupce své doweslowal; popadna jiný nůž plawil jsem se zpátky na Espiritu Santo, nemysle více na to, bych nůž ztupil. Bouře se zmáhala; temnou noc oswěcowały křižující se blšky, gaviota (pták) kwí-

lela na ouskali, tuleňů zádumčiwě táhlý zwuk se misil se skučením wětru. Najednou slyšel jsem jako ouzkostné vykřiknutí, kteréž z hlubiny mořské přicházeti se zdálo. Naslouchám — wítr však wztekle skučel, a již jsem myslil, že to pouhé zdání, když podruhé k uším ouzkostné to vykřiknutí mi doniklo. Jelikož hlas ten od strany přicházel, kdež Espiritu Santo leží, nepochybowal jsem, že to Rafael, jenž mne o pomoc wolá; marně jsem své zraky namáhal — w temné noci nebylo lze ničeho rozeznat. Opět slyšel jsem zřetelně: „Pro smilowání boží — pomozte mi s kocábkou!“ Byl to hlas Rafaelůw.“

Při těchto slowech zamlčel se na chvíli Jose Juan, a pak s nepokojem w obličeji se ptal: „Neslyšel jste žádné wzdychnutí?“

Naslouchali jsme; však jen wlnobití, šust mimo letícího ptáka a křik rybářů rušil hluboké noční ticho.

„Myslil jsem, že to moje žena wzdychla,“ prawil Jose Juan. „Ó, Wašnost pane! widěl jste, jak Jesusita má zbledla, když jste mne k wyprawowání wybízel; a uznáwáte, že ona to je, o níž právě wyprawuju.“ — Jose Juan zhluboka si wzdychnul a wyprawowal dále: „Můžeme sice uzavřít u sebe smrt nepřitele a platné příčiny zašti proti němu mít; ale když w temné noci, jaká tehdež byla, hlas jeho z hlubin mořských, jenž obýwány jsou od networů, o pomoc wolá, když muž srdnatý o pomoc wolá: tu vykřiknutí to má tajeplnou jakousi moc, jenž útrambami hluboce pohne. Zachwěl jsem se mimowolně.“

Tu právě sklopil potapěč oči své jako kajicný hřišník, když se z winy wyzná; ale brzo se ztáhnul obličej jeho k diwokému ousměšku, a živě doložil: „Pohnutí to však netrvalo dlouho. Brzo jsem slyšel šplouchání vody; weslowal jsem k té straně. Brzo jsem rozeznal bílou pěnu, již byl Rafael obklopen; náramně se plawáním namáhal, a hned jsem poznal příčinu jeho ouzkosti: nedaleko od něho lesklo se fosforové swětlo, jenž se zwolna k Rafaelowi blížilo. Snad uhodnete, co to bylo?“ — „Newim!“ — „Byla to tintorea, jedna z nejwětších,“ odpowěděl Jose Juan.

„A pak jste se wrhnul do vody, byste soka swého zachránil?“ ptal jsem se.

„Ó nikoli,“ odušil potapěč s ousměchem, „to by bylo tuze brzo býwalo. Zcela jsem se nyní s kocábkou k Rafaelowi přiblížil, který vykřiknul, jak mile mne spatřil; ouzkostí však a namáháním byl tak zmálocněl, že nemohl ni slowa ze sebe wyprawit. Zoufalým pachtěním zawěsil se oběma rukama o kraj kocábky; byl ale již tak umdlen, že se sotwa držel. Oči své, ačkoli od strachu wyhaslé, stakowým wýznamem na mne upřel, že jsem jeho ruce swýma uchopil a je držel. Tintorea se stále blížila. Okamžik ještě — tu Rafael brozně vykřikne, oči se mu zawřely, ruce se mu smekly, hoření díla těla padnul bez wlády do moře; žralok jej wejplůl překousnul.“

„A nemohl jste mu pomoci?“
 „Ach, panno nebes!“ odvětil potapěč; „možná že by mu jiný byl pomohl!“
 (Dokončení.)

D o p i s y.

Z Morawy.

(Dokončení.) W posledním čase též nás velmi obdowalo oznámení sbírky na pomník zemřelému dne 27. Února 1847. professorowi filosofie *Fulg. Süsserowi*, který po mnohá léta na zdejší filosofické ústavu filosofii přednášel a šlechtitným svým charakterem u svých posluchačůw w blahé utkwěl památce. Sbírká však koučelu tomu podniknutí tak skvělou se okazala, že od výboru návrh učiněn, aby ke cti zvěčnělému mimo pomník hrobowý založila se i fundace, z níž by každoročně jeden z chudých posluchačůw filosofie, jehož zwolení powždy důstojnému panu přelátowi kláštera augustinského (neboť zvěčnělý byl oudem řádu toho) odevzdáno jest, mohl podělen býti. An počet ctitelůw zemřelého, jenž i naši národní literatuře přízniv byl, na Morawě walný jest, doufáme, že tento prospěšný záměr tak šlechtetné wlidnosti rychlého bohda uskutečnění dojde. Nám při tom bezděky na mysl přichází, že při příležitosti úmrtí *Tomáše Zrzawého*, který w krátké době swého působení tolik obětí vlasti přinesl a až posud w blahé paměti swých osadníkůw trwá, i námi návrh učiněn byl, aby se uzpůsobila nějaká sbírka k postawení pomníku na hrobě zesnulého vlastence, jehož jemný a činnou neustále láskou k národu hárající duch co strážný genious posud nad naší osiřalou vlastí se wznáší. P. dr. Cyrill Kampelik we swém doplňku k životopisu Zrzawého, námi we Kwětech roku 1841. podanému, náš návrh w to zмінil a opravil, aby ze sbírky na sestawení hrobowého pomníku složené utwořil se raději kapitál, z něhož by mohl podělen býti jeden z oněch studujících filosofii na brněnském ústavu, který nejwýtečnější pokroky učinil w učení se národnímu jazyku a národní literatuře. Ale jako návrh náš tak i wýborná myšlénka páně Kampelikowa, jejíž uskutečnění bychom zwlášť sobě byli přáli, upadly po krátkém čase w newšimawost a zapomenutí. Nebylo by w čas, abychom tehdejší chybu naší národní netečnosti aspoň nyní napravili, nyní prawím, kde se na filosofickém ústavu jazyk národní s powolením vlády weřejně přednáší, a odměna nejhorliwějšímu a nejnadějnějšimu mladíku udělená mezi studujícími wroucnější horliwost pro literatuře národní a šlechtetnou řewniwost zbuditi mohla? Jestli kdy, zajisté při tomto nyní pronešeném záměru wroucně bychom přáli, by slowa naše nezůstala hlasem wolajícího na poušti, by powstal mezi námi šlechtetný rodofil, který by myšlénce této k oslawení národního jména našeho a k dokázání, jakou úctu chowáme pro naše muže, vlasti vše za obět kladoucí, k wywedení a brzkému uskutečnění dopomohl.

Wzhledem časopisu *morawského* nic jiného Wám nemohu sdělití, než že nad prosbou o dowolení k jeho wydávání posud není rozhodnuto od vysoké vlády.

Karel Šmídek.

Z Hrádku na Opočensku.

Dne 1. Kwětna byla u nás slawnost, která náš chudý lid wice potěšila, než jakékoli radowánky 1. Máje obyčejné. Dobročinností Jeho Jasnosti pana knížete z Kollaredo-Mannsfeldu, milostiwé wrchnosti naší, rozdával se a má se budoucně každý týden rozdawatí chudým přástewníkům len s tím chwalitěbným oumyslem, by se jim při nedostatku jiné obziwy nějakého wýdělku dostalo. Obdržít

od napřádené stůčky přize po 10, 12, až i 15 kr. stříbra dle pěknosti předíwa. Poddělení s wděčnou radostí odcházeli; ne jednoho bylo slyšeti, an žehnal milostiwé wrchnosti, dokládaje, že se dosti příčin a přísti bude, jen aby mohl žiw býti. Při tom o naše městečko welikou zásluhu si získal pan Karel Komrs, chwalně známý, wysoce wážený wrchní opočenského panství, jenž s příkladnou obezřetostí a horliwou snahou o vše dobré se zasazuje. * Již w měsíci Únoru a Březnu zde, jako na jiných místech knížecího panství, každodenně pro sto osob poliwky wařeno a půl třetího welikého chleba rozdáváno bylo, vše na útraty knížecí. Ochotný pan Josef Wraštil, nadlesní frimburský, kterému městečko Hrádek, před čtyrmi lety wyhořelé, též i chrám, nejwice od dobrodinců nowě ozdobený, a škola za mnohou službu i podporu děkuje, i při té příležitosti šlechtetnou mysl swou osvědčil, přijaw na se důwěrně mu swěřené podělowání potravou a střídaje se s nezištným wel panem farářem Antonínem Obstem a městským předstaweným u waření jmenowané poliwky. Jak to lidem wděk přišlo, souditi se dá z toho, že si nic tak snažně nepřáli, jako aby toho až do žní oučastni byli; mnohý se projewil, žeby si do smrti nic lepšího nepřál. Již na počátku roku 4000 zl. st., 30 centů rejže, 20 centů lnu, krom 80 měřic obilí čtwrtletně k témuž dobročinnému oučelu od milostiwé wrchnosti odhodláno bylo, aby bída městečka, s obziwou na přádlo a tkalcowství obmezeného, co možná umírněna byla.

J. K.

Zas prawopis!

Tyto dni obdrželi jsme následující dopis:

„Pane redaktore!

Již vícekrátě chtěl jsem Wás o radu prositi, co dělati máme, a jak bychom se w našem prawopise stranu *au* a *ou* chowati měli; wěru newíme, čeho se držeti, obzwláštně ale jest to u nás zaťěžké, od jedné strany k druhé se uchýliti; neb jak wíte, pozoruje náš obecny lid rád to, co u swých předstawených a nadřízených widí, a nezřídka se také dle toho chowá; tak i též jest s *au* a *ou*.

My tedy newíme a na rozpacích jsme, jak w tomto pádu u wyhotowování úředních nařízení, oznámení, listin atd. wyhowěti máme, abychom w jednom pádu na starém nelpěli, w druhém pak nowotári nazwáni nebyli. Obojiho se držet, bych soudil, žeby nejlépe bylo. Pročez račte tak laskaw býti, moje náhledy posoudit. Já totiž myslím a toho mínění jsem, by všecka ta slowa, w kterých se *au* neb *ou* psáti má, we swém půwodu žádného a nemající, s *ou* se psala; u p. *soud*, *pout*, *proud*, *bouře* atd. — pak by se w oněch slowech, která půwodně *a*-mají, *au* užíwalo; mezi tato slowa počítám pády oněch, která w prwplm pádu aneb w půwodě jiném *a* mají, u př. *dobrau*, *rukau*, *jsau* (od *jsa*), *mau*, *twau*, *wirau* atd.

Doufám, že nám swou radou přispějete a nám swé mínění we Kwětech oznámíte; pak nám bude wěděti možno, dle čeho se držeti máme.

Jest nás sice ještě málo, kteří na tom podílu berou, neboť jest jich z nás ještě wětší počet, kteří písou tak a takowého prawopisu užíwají, že je leckterýs zák z druhé třídy zahanbí a jim chyby wystawuje. My jich ale zanecháme jejich zastaralému šlendrianu, a chceme se držet jen toho, co od Wás a jiných pp. spisowatelů zadobré uznáno bude; naše wůle jest, též ku předu kráčet i se dál a dále w materštině wzděláwati; jest nás sice, jak pra-

* Jeho působením zařizena jest do každé richty nowě wyšla: „Příruční kniha pro wasní rychtáře k seznání důležitosti swé služby atd. od Maximiliana Obentrauta.“

weno, málo, ale doufám, že se jich k nám více přichýlí; neboť jsme uznali, jak daleko jsme pozadu zůstali.

Pročež nám laskavě své ruky ku pomoci podejte a nás na rozpácích nenechávejte.

K. Truhelka,
jeden z wenkowských pánů Franců.

Na tuto otázku, která potěšitelné svědectví o tom dává, jak i v jistém ohledu posud velmi pozadu zůstaly staw počíná sobě všimati toho, čeho mu především potřebí, děkující napřed za důvěru v nás kladenou, odpovídáme takto:

Au změnilo se na ou z té jediné příčiny, aby se zvuk tento psal přirozeně mu náležející známkou, bez ohledu, jaký vokál v kóřku se nachází. Kdyby se ale mělo psát jednou *au* a podruhé *ou*, nastal by nový neprospěšný zmatek a nová nedůslednost, jelikož by též zvuk psal se jednou svým přirozeným, podruhé svým přijatým znamením. Rovněž tak mohl by někdo nawrhnout, aby se nepsalo: *kluci*, nýbrž *kluki*, za to ale aby se učinilo pravidlo: „K před i vyslovuje se jako c;“ mohl by pak se při tom i na latinu odvolávat, kde podobné pravidlo platí, tak n. p. píše se: *lucus*, *luci*, ale v onom prvním slově c jako k se vyslovuje (lukus). Já však myslím, že náš prawopis je právě proto lepší nežli latinský, že takových pravidel nemá; pročež, milí pánové: nechcete-li sloužit novotářům, pište *au*; nechcete-li lpěti na starém, když něco nového za lepší uznáváte, pište *ou*, ale obojí nepleťte.

Red.

Slowanská zpráva.

Wysoce welebný pan biskup Záhřebský, slavně známý lidumil a vlastenec Jiří Haulík, hladem sklíceným Slowákům tisíc zlatých na stříbre darovati ráčil; přičemž nařídil, by se těmi penězi sto nuzných rodin, každá po desíti zlatých, podělilo. Též slowutný pán slibil, že dokud se v záhřebském diwadle ilirsky hráti bude, měsíčně nemalou sumou tento ústav podporovati chce. Od nedávna totiž ředitel tamějšího diwadla p. Rosenschön kromě německých her i ilirské dává, čímž se vlasteneckému obecenstvu owšem lépe zavděčuje. Nemýlí-li se, jest p. Rosenschön Čech, pravým jménem Danělowský; jestli tomu tak, tedy představování her ilirských poněkud napravuje, čím se proti svému poctivému jménu provinil.

M. F.

Umělecká výstava w Praze.

Naše letošní výstava, ku které opět pan Eduard hrabě Clam Gallas síně drahého poschodí svého welikolepého paláce laskavě propůjčil, může se jak w bohatosti tak w jakosti každé z předešlých vyrovnati. Počet vystavených děl uměleckých dosahuje již tři sta, k čemuž známí a slavní umělcové z Říma, Paříže, Brusselu, Düsseldorfu, Mnichowa, Wídně, Benátek, Drážďan, Hamburku, Norimberku, Trewiru, Frankfurtu nad Mohanem, Manheimu, Darmstadtu, Gothy atd. příspěvky své zaslali; přitom i vlastenské umění wedle nich dostatečně jest zastoupeno, neboť kromě umělců pražských, českolipských, rumburských a rožmberských i mnoho w cizině žijících Čechů výstavu rozmnožilo. K potěšení svému pozorujeme, že malba historická a životní letos více w popředí stojí * a brzo snad bude moci řewnit s malbou krajinskou a stawitelní, které až posud mocně přewládaly. Méně utěšeně vypadá to s podobiznami a s plastikou.

W této poslední bez odporu palma náleží soše z krásného kararského mramoru, zaslané z Říma od našeho vý-

tečného Emanuela Maxa (č. 217.). Náš w Mnichowě usedlý krajan A. Fortner (nemýlí se nikdo s jeho w Praze žijícím bratrem panem L. Fortnerem) wystawil w bronzu lité psy a jeleny (č. 220. a 221.) plné života a pohybování. Paris, welmi mladý ještě žák našeho Josefa Maxa, mnoho pro budoucnost přislubuje; jeho sw. Wáclaw (č. 273.), o němž w listech těchto již jednou zmínka se stala, jest hezky smyšlen a pilně i jemně modellowán; co by ještě proti drapperii namítati se dalo, rádi přehledneme při výrazu plném, hluboce citěném celku. Takový první pokus zasluhuje upřímného powzbuzení. Kromě toho ještě zmínění zasluhují plastická zvířata od Swobody z Wídně a welmi pilně řezaný pokál od Rindta (č. 254.). Spitzbergrowa vypuklá řezba: Hus před králem Wáclawem IV. jest u wywedení welmi špatná. Kain a Abel, od L. Zimmera w dréwo řezané, jsou twrdě a příkře modellowáni, ostatně ani nejsou prosti chyb w kreslení a upomínek. Že zde vražda se zpáchala, nikdo by netušil; Abel wypadá, jakoby byl hladem umřel, a Kain zdá se wíc ulekutým nad hubeností svého bratra nežli nad svým krvavým činem.

Podobizen spatřujeme toliko jedenáct, deset od zdejších umělců, jednu z Wídně. Z podobizen Seibertzových jsou č. 40., 41., 42. a 49., pak obraz výtečného herce diwadelního Bayera nejlepší. Seibertz jest jeden z našich nejvýtečnějších malířů podobizen w oleji; při pilném však pokračování na své dráze, nedaje se mýlit přílišnou pochvalou, může ještě vyššího stupně umělosti dosáti. Welmi podařená jak výtečným pojmutím tak elegantním, pilným wypracováním jest podobizna od Brandeisa č. 248.; miniaturní podobizna č. 276. od Ludwiky Berkové nedosahuje w ceně lonský její obraz; jewit se w ní pochybená snaha po ideálním pojmutí. Porges wywěsil podobiznu dámy, která wypadá jako neumytá. Podobizna chlapce (č. 94.) od Schrotzberga z Wídně jest nejlepší w celé výstavě, vynikající uslechtilým pojmutím, čistou čerstwotou a jasným, outlým a prawdiwým wywedením jak hlavy tak i wedlejších věcí. Důstojně řadí se k tomu výtečnému dílu hlava studijní od našeho krajana Augusta Palme (nyni w Mnichowě žijícího), poprsí dámy w staroněmeckém kroji (č. 12.), plné výrazu, správně kreslené a zvláště kwetoucí téměř barwitostí se wyznačující. Dobré studijní hlavy co do kreslení, výrazu a barwitosti jsou též dáma we španělském kroji (č. 196.) od Bendera z Frankfurtu n. M. * a pak orientalský rabin od Julia Hübnera z Drážďan. Jakožto první pokus w olejové malbě zasluhuje powšimnutí studijní hlava žebráková (č. 267.) od zdejšího akademika Paška. (Pokračování.)

Pražský denník.

W sobotu dne 15. Kwětna o 5. hodině odpolední obývala se na Hrádku srdcejemná slavnost. Zasazen byl totiž do zdi památní kámen někdejšímu prvnímu a wzornímu učiteli na tamější opatrovně, Janowi Swobodowi. Zasazení toto oslaweno bylo pěknými zpěwy, mezi nimiž prowozowal se i sber, zvláště k této příležitosti od Bedřicha Pešky básněný a od Albina Maška w hudbu posazený. Potom připomínal wel. p. P. Wáclaw Stulc w připravené řeči shromážděným čtitelům nebožtíkovým zásluhy zwěčnéleho, powzbuzující je k následování jeho příkladu, k svědomitému každého we swém oboru oučinkování. Záwerek učinily opět zpěwy. Mezi přítomnými pozorowati bylo i důstojného pana kanowníka a školastika Raucha a ctěného purkmistra našeho, pana appellačního radda rytíře z Müllérů kromě jiných více honorací. Nikdo neodešel od prosté ale dojemné té slavnosti bez srdečného pohnutí.

* ?

Red.

* Rejsowání není bez chyby.

Red.

Číslo 60.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Cechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podlouhým č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

20. Května
1947.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilowu (w Nowých alejích na Nowém Městě č. 116) vydává po půlročních tiskárnách za týden, w outery, w čtvrtek a w sobotu.

Předpláci se na čtvrt léta 1 zl., na půlléta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stf. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půllétně s patřičnou obálkou 2 zl. 86 kr.

P í s n ě podle Rückerta.

1.
Souchtū-li w srdci lidském hledáš,
Nalaď struny žalostí;
Ale chraň se plesu — plesem nedáš
Smrtelníkům žiwosti.

Je sice mnohý, který nezakusil
Pražádných zde radostí;
Ale žádný, jenž by ssát nemusil
Srdci bolných trpkostí.

2.
Nechť zanikne, třeba zhyne naděje,
Srdce přece čákou zase okřeje;
Třeba wlna wlny zkázou býwá,
Moře přece nikdy neubýwá.

Že se wlny dmon a zase padají,
Moři teprw pravý žiwot dāwají;
A když doufá srdce, musí žít,
Čáka jestli jeho wlnobítí.

Jako mořská pěna k nebi se wznáší,
Sen zas sen mohutně unáší;
A jak we snu svůj má půwod suení,
Je smrt jedné žiwot druhé pěny.

3. Přede dveřmi.

U dveří *bohatství* jsem zaklepal —
Bohatý oknem halíř mně podal.

Ku *lásky* dveřím jsem pak pospíchal —
Zde se již jiný blaženějším stal.

U dveří *cti* můj klepot tiše zněl —
Sem přístupu jen hrdý šlechtic měl.

Tu jsem se k *chýši práce* odebral —
Wšak z wnitřku hlas bolestný zazníwal.

Pak jsem se *spokojenost* hledat jal —
Ji nikdo nikde ještě nepoznal.

Jen jeden ještě tichý domek znám,
U kterého naposled zaklepám.

W něm bydlí již od dāwna mnohý host —
Ach! w *hrobě* najdu powždy místa dost.

Wlad. Blawa.

P o t a p ě č.

(Dokončení.)

„Wy jste mu tedy zúmyslně pomoc swou odepřel?“

„Ano!“ prawil Indian polohlasitě, an horouci dech mu při tom z úst vycházel; — „myslím že jsem mu do člunu se dostati zbraňowal!“

„Nelitowal jste toho nikdy?“

Potapěč nacpaw si dýmku křesal, jiskry sršely a oswěcowały mu obličej; byl patrně otázkou mou překwapen.

„Herež! Alkad nemá práwo mne odsuzowat, zákon nemluwí o žádném žraloku. Jen ztrpení,“ pokračowal Jose Juan, „až powidku swou dokončím. W tom samém okamžiku, w němž Rafael pod wodu zmizel, sám jsem se do wody wrhnul. Sto příčin mne k tomuto skoku pohnul. Předewším mne hnělla ta tintorea, kteráž, ačkoli mne nenáwiděného soka zhawila, přece mistrného a srdnatého potapěče o žiwot připravila. Poškrwnila tím čest celého našeho sboru. Wězte, že jsem tenkrát capatazem byl. Když potwora takowá člowěčího masa zakusí, zachutná jí, a často po něm baží; nebyli bychom měli od ní pokoje. — Znáte obyčeje žraloků, señore Caballero?“

Přiznal jsem se mu ke swé newědomosti.

„Medle,“ prawil, „nic více tintoreu nezdiwočí než takowá bouřliwá noc, w kteréž soka swého jsem umřít widěl. Šiáwa jistá, kterouž tintorea ze swé tlamy wypryskuje, nasazuje se jí po celém těle, tak že to na ni swítí jako samé ohniwé mušky, — zwlášť když zahřmiwá. Swětlo to wyzrazuje jí, a čím temnějši noc, tím jasnějši ten swit. Na štěstí ale také málo widí, a pokojný plawec má wždycky wýhodu lepšího zraku. Nadto wás může jen popadnout, když se na zadek obrátí; pochopujete tedy, že odwážliwý muž a dobrý plawec přece čáku má, potwora takowou zabít.

„Potopil jsem se, jak si můžete myslit, w prostřední jen hloubku, bych dlouho mohl dech swůj udušowat, abych pod, nad i okolo sebe dobře widěl. Wlny nademnou hučely, wichr burácel — ale kq-

telem, a bez meškání dal jsem se k naší lodi přelawit.

[illegible]

—p—

„Rozbřeskovalo se, když jsem se ku břehu dostal, celý jsa umdlen od namáhání, s jakým jsem s wlnami zápasil. Skoro stejným časem s tintoreou vyhodila voda zbytky mrtwoly Rafaelowy. Žádný o tom nepochybowal, že jsem pro přítele swého tintoreu zabil a že jsem jej zachránit chtěl. Nechal jsem swou přátelskou obětowawost od rybářů nadšeně wychwalowat. Jedna žena jen měla mne w podezření; widěl jste jak při zpomínce na onu noc zbledla; newím zdali to smutek pro Rafaela, nebo zdali to pomnění na nebezpečenství, w kterém jsem wězel; nikdá jsem se toho nemohl dopídit, a nejistota mne trápí. Wy jediné,“ doložil potapěč, „znáte podrobnosti mého příběhu, a za několik hodin dále pojedete.“

P. Řezníček si vyvolil děj z doby zajímavé a živé, a čím více látky on sám v sobě již chová, tím větší bylo očekávání naše. Avšak při všem nadání básnickové přece se mu nijak nepovedlo ze živých pohnutek utvořit *celek organicky se vyvíjející* z jasné zárodkní myšlenky. Jednání za jednáním, výjev vedle výjevu nepodobají se haluzem bujné a přirozené z kmene vyrostlým, alebrž na kmen někdy dosti nejistě navěšeným. Představují se nám rozličné osoby, ale ani jeden rázný a celkem provedený charakter; rozličné výjevy, ale žádný *pravý skutek*. Pan Řezníček měl příležitost, chopiti se jedné myšlenky veliké a krásné, i patrně, že na ni zde onde nabíhal, avšak opět ji pustiv ku všednosti se obrátil. A ten Gisleem, ten rekonný Gisleem by byl při své slechetnosti v stavu, v okamžení nejnebezpečnějším, kde se o život a o zaniknutí vlasti jeho jedná, postaviti se na jeviště a *co wrchní důstojník* z pozdálí hleděti na bratry, kterak v seči rozhodující krew svou pro vlast wylévají? Směšná to nedůslednost! — Práli bychom, aby p. Řezníček pilněji hleděl na hluboké promýšlení svých předmetů a na vyšší i mnohostrannější poznání života a duševních zárodků jeho; pak

při patrném nadání spisovatelském i snažení jeho v příznivějších poměrech se nám objeví, a místo planých metaforických frází podá nám snad pak i řeč jadrnou, nenadutou a tropickým zápachem nezáživnou, alebrž ze srdce k srdci tekoucí.

N. A.

Literatura.

Powidky pro mládě i dospělě. Z italského L. Scarabelliho přeložil Kristian Stefan. W Praze. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. 1847. Str. 187. Cena 16 kr. stř.

Přiměřené vzdělání mládeže jest základ blaha budoucího pokolení. Nebo ty zásady, které mládež myslí ohebnou a srdcem všelikému dojmu přístupným pojímá, stávají se při ní pravidly pro život, opět dále zděděny bývajice postupem posloupným.

Aby se ale dobrá poučení mládeži snadnějším a dostupnějším způsobem sdělila, aby dojmy jimi způsobené pevněji v myslí její utkwěly: k tomu se vždy přiměřeně wolené *příklady* za nejwvhodnější prostředek považowaly. Příklady, we zvláštních, konkrétních *příbězích* wystawené, zajímají mladistvou mysl, ji (poněkud vždy tékawou) neunawujice; wprawují podané naučení trwaleji w pamět, a powzbuzují mocněji než pouhé wytknutí příkazů k ochotnému následowání. Protož i *powidky pro mládež* skládají důležitou částku literatury.

Že u nás ta wětew literatury čteně zastoupena jest, osvědčuje se i zběžným pohledem do kteréhokoli knihkupckého seznamu spisůw; nemáme práwě nouzi o powidky pro mládež, tak že při wyjítí některého nowého spisu z toho oboru není třeba *obzwláštního* připomenutí a wytknutí.

U swrchu jmenowaných powídkách však wýminku učiniti sluší z té zvláštní příčiny, že podány jsou w zewnitřní způsobě, proti které wětší díl wydawatelů „spisůw pro mladý wěk“ náramnou idiosynkrasii, strašnou to chorobnou nechutí mítí se zdají. Powidky Scarabelliho jsou totiž opět wydány *latinkou*. Nemá tím připomenutím řečeno býti, že by se šwabach z toho odvětwi literatury již nyní *wesměs* wymýtiti měl; ale aby ji *napořád* w držení měl a w ní *naprosto i neustupně* chtěl panowati: takowému domnělému privilegium odpirati musíme. Námitku, která se někdy wzhledem na odbyt činíwá, nechceme sice naprosto bez připuštění výjimek zawrhowati; nemůžeme jí ale také úplnou, *powšechnou* platnost dáti, jelikož mnohá kniha, jako na př. Neumannůw „Stručný dějepis český“, nawzdor wydání *latinkou*, přece dosti jest rozšířena. Myslíme, že podnět k wětšímu rozšíření dán býwá zároveň užitečností knihy.

Pan Stefan ke swému přízniwě přijatému překladu wlašských powídek Soave-owých tento nowý swazek powídek Scarabelliho prospěšně přidružil. Ačkoli powidky Scarabelliho mnohem prostější jsou nežli powidky od Soave, i také, co do podařenosti wůbec, za tutěmi zůstawají: mají nicméně s nimi to společné, že zároveň cestou *kratších* zábawných příběhů k mravnímu vzdělání mládeže směřují. K tomu konci předwádějí příběhy ty rozmanité pořadí šlechtých charakterů, ježto mladistvou mysl zajímají a k následowání powzbuzují, rozněcujice w ní hlavně *lásku ke člověčenstvu*, která se obzwlášť w krásném swětě jeví w úkazech *dobročinnosti* se všemi jejími družkami, jaké jsou útrpnost, tichá, nehlučná srdečnost, prospěšná účinníwost, wldnost a jiné. Dle našeho soudu bylo by ale té sbírce značně prospělo, kdyby powídky „pro mládě“ se byly odloučily od některých powídek „pro dospělě“, neb alespoň některé wyrazy wynechány a změněny byly, což owšem ne tak překladatele jako skladatele se týče. Dospělý může arci čísti též powidky pro mládež sepsané, ale *ne vždy* mládež ony powidky, které pro dospělě jsou; opácnost platí zde jen někdy, ne wždycky.

Překlad jest jako onen powídek Soave-owých, našemu čtenárstvu již známých, a jen tím se od něho poněkud liší, že čtená wyswětlení méně powědomých významů w text připojena jsou. Nebylo-liž by ale příhodnější, aby se, kde to možná, místo přidaneého wyswětlení raději byl hned wolil význam *obecnější* powědomosti? Jest to pouze skromné mínění, pronešené za příčinou zwláštního ohledu na *mládež*, kteréž wyprawowanými příběhy prospěti se zaměřuje.

Ostatně přejeme, aby dle příkladu, wydáním Soave-owých a Scarabelliho powídek podaneého, čas od času wice spisůw pro mládež w ten samý způsob vycházelo; totiž *latinkou*. Má-li se čas sjednoceného, tedy *jediného* písma (byť i vzdálen byl) alespoň ponenáhla přibližowati, potřebí jest, aby se zwlášť při mládeži, w níž jest zárod budoucího pokolení, na hojně cwičení we čtení *latinky* hledělo. Nebo kterak by se ta žádoucí doba jinak blížiti mohla, kdyby se *předewším* u mládeže nečinily hojně w té věci začátky? Či by měl onen, prospěšně opravě nepřizníwý starý pán s parukou a opentleným copánkem, jehožto wážné jméno jest „šwabach“, w skutku *nawždy* opanowati ten obor literatury? Tuším, že ani milownici a zastawatelé slawného „rokoka“ nebudou chtít urputně potrwati při takowém mluvení. Owšem pak také na samých přátelích národní literatury záleží, aby si spisůw pro mládež, *w takowé* způsobě wydanych, zwlášť wšimali a jejich rozšírowání co možná podporowali; připomínáme zde některé z nowějších, jako: „Ostruha krále Jana“, „Tataři na Morawě“, „Miloslaw Wlnowský“, „Štědrý wecer“ a „Zwony“ (od Boza), „Bájký“ (od Štulce), „Dárek hodným chlapečkům“, „Dárek hodným díwčinkám“, obojí „Kytka“ (od Winaričského) atd. * Tím nabudou nakladatelowé chuti k hojnějšímu wydávání podobných spisů we formě, která jednou i w tom odvětwi zobečnění a je s ostatními wětewi zwlášť wážnějších a ozdobnějších děl we srownalost a sjednocenost uwéstí musí. Mezi těmito spisy pro mládež, w dotčené způsobě *latinky* wydawanými, měly by nyní nějaké *kratinké* powidky w prostomluwě co nejdříve místo zajmouti, třebas známé již „první a druhé sto powídek Schmidowých“ w nowém otisku, anebo jiné podobné. Zwlášť po takowých poptáwají se mnozí, kteří dítky outlejšího wěku českému čtení učí, a kteří pak dāwajice si wěc přečtenou od dítek wyprawowati, je zároveň i we *spráwném mluwení* cwičí. Ze k takowému cwičení nejlépe se hodí powidky co možná *kratinké*, jistě každý pěstoun a učitel doswědí.

Fr. D.

Umělecká wystawa w Praze.

(Pokračowání.) Z historických obrazů obracejí před jinými pozornost na sebe tři welcí: Jan Nepomucký od *Kratzmanna* (č. 266.), *Ihleowo* založení špitálu Compiègueského (č. 163.) a bitwa Askalonská od *Camphausena* (č. 101.). Počneme s obrazem Kratzmannowým, jakožto s dílem našeho krajana, meškajícího mezi námi. Předstawuje našeho patrona zemského co otce chudých a sklícených, rozdāwajícího almužnu. Wznešená důstojnost, wldná, nelícená přísnost a při tom i outrpnost mluwí z ušlechtilých rysů jeho, a dobře promyšlené osācení zwysuje oucinek wābné, účtu wymáhající postawy. Ne tak zdařilé jsou sestawy chudých, pohřešujeme při nich náležící souhlas. Nejwice jsou příliš chladní a netoční. Z celku wyswítá, že umělec snažil se následowati wzory staroněmecké, při čemž

* Školní učitelowé mohou předewším w té věci, která beztoho i zákonem příkázána jest, mnoho působiti. Mělo by se k tomu hleděti, aby se upustilo od nedbalého a škodného zwyku, dle kterého dítky pořád jen šwabach mluwí musejí, *latinku* we školních knihách napořád wynechāwajice.

ale, neoswajiw sobě přednosti jejich, vážnost a hlubokost komposicí, toliko tvrdosti, suchosti a napjatosti této školy se přidružuje; i barvitost není nejlepší.

Založení špitálu Compiègueského r. 1280. od Eduarda Iblee z Frankfurtu n. M. představuje co hlavní osoby krále francouzského Ludwika a prince Filipa, nesoucí v drahá přikryvadla zahaleného prvního nemocného na schody do nemocnice založeného od nich špitálu. Proti představenému předmětu dá se s estetického stanoviska mnoho namítkati, jakož již jinde se stalo; při tom všem má obraz tento velmi krásné jednotlivosti. Každá figura jest výborně modelována, dobře postavena, a barvitost jest jasná, čerstvá a teplá. Nejlepší částka obrazu jest prostředek, nejelaběji komponováno jest popředí, které nicméně nejpěknější jednotlivosti má. Sestavy osob v popředí wypadají příliš zahálčivě a netečně. Strážní žoldnéři příliš zaměstnávají se příšlymi k slavnosti děvčaty a ženami a drží kopí své tak nedbale, že se divák obávati musí, aby některému z knížat oko newypíchli. Hlavně ale musí se vytýkati obrazu tomuto — a vyčítka ta mohla by se učiniti většímu počtu pracujících na pražské akademii malířů —, že celek nic jiného není nežli sestavení dobře sice orejsovaných, ale ne vždycky dobře wolených a příliš málo studovaných modellů.

Camphausen uvádí nás do nejhustšího dawu podzemí askalonskými, kdežto Gottfried z Bouillonu Saraceny pronásleduje a ničí. W postupu ku předu jest brdinský Gottfried, pojat zápalem a jiné rozněcující, jeden z prvních; jemu po boku nese jiný rytíř koroubew s křížem. Všichni křížáci představeni jsou co prudci pronásledowatelé, jinž Saraceni jen slabě w zoufalosti své odporují. Ranění a umírající wálejí se pod kopytami koňskými. Jest to dílo wřelou obrazností proniklé, kdežto všecko plno jest života, plno pohybu. Při tom jaká krása obrysů, jaká správnost w kreslení při lidech i koních, jaká překrásná barvitost a spolu i řídká známost starých kruhů a staré zbroje!

(Pokračování.)

Kronika času.

* Obchodnická komora lyonská obdržela nedávno darem podobiznu císaře Čínského. Obraz ten malován jest na rejžovém papíře wodními barvami a vyniká obzvláštní outlostí. Jmenovitě na obličej vynaloženo jest velmi mnoho pilnosti, a jakkoli wedlejší věci poněkud pamatují na malbu čalounů, nicméně dává obraz ten svědectví o vyšším stupni umění w „nebeské říši“, než obyčejně se myslí.

* W Petrohradě dává houslista *Ernst* koncerty s náramným prospěchem. Rusové jmenují ho německým Paganinim. Et tu, Brute! Či počítají Rusové sesterskou naši Morawu k Němcům? Wždyť Ernst narozen jest w Brně!

* Wídenský malíř *Wincenc Siegländer* dokončil právě větší obraz, představující Jeronyma Pražského jdoucího na popravu. Umělec wywolil sobě moment, w kterém Jeronym na místě, kde přítel jeho Jan Hus upálen byl, pokleká.

* Powěst o věčném židu nalezla nowého vzdělawa-tele w známém dánském básníku *Andersenovi*. Od mnoha let činil k veliké básni své mnohá přípravná studia. On sám takto vyjadřuje se o svém nedokonalém ještě díle:

* Považuje-li se Ernst sám za Slowana, pak owšem musíme to míti Petrohradčanům za zlé; čítá-li se však k Němcům, nemůže proti tomu nikdo nic míti. Místo, kde se člověk narodil, nic nerozhoduje w otázce, k jaké národnosti má býti připočten.

Red.

„Báseň *Ahasver* není ještě hotowa, ale doufám, že ji brzo ku své cti dokončím, neboť jest to s dětmi ducha tak jako a jinými dětmi; rostou we spaní.“ — W Lipsku vychází úplný německý překlad spisů Andersenových, jenž bude obnáseti 25 swazků. — Jak doslycháme, zamýšlí i jeden český spisowatel wydati překlad dvou větších spisů Andersenových, kterýžto básník ostatně i českému čtenárstwu není cizincem.

* I w Prešpurce dával se onehdy kus, jehož jedna osoba Čech jest, který slouží ostatním k posměchu. Den na to došlo několik vlastenců k direktorowi diwadelnímu Megerle-owi, wedouce sobě stížnost na takové znepažování národnosti české. Pan direktor ale odwolával se na ouřady, které provozování kusu toho dowolily. — Co by se asi bylo stalo, kdyby na místě Čecha byl w kuse Maďar? My w Praze jenom chváliti musíme, že se nepřipouští, aby se z cizí národnosti weřejně posměch tropil.

* W okolí *bělehradském* w Březnu tak strašná bouře zuřila, že jeden koráb s kukuřicí na Dunaji utonul a jeden minaret (wěž na mečité čili modlitebnici turecké) se rozbořil.

S m ě s.

Wojenské pomezí jest jako jediný ústaw, od jaderského moře přes 200 mil skrze Dalmacii, Chorwaty, Slawonsko, Banát, Sedmihradsko až ke Polsku se táhnoucí. Ústaw tento má w sedmáctém století swůj počátek a neslouží wice za obranu proti útokům osmanským, nýbrž proti moru aneb raději proti lidem, jenž by jej přinéstí mohli. Wojenská zawázanost hraničáka trvá od jeho šestnáctého až k sedesátému roku stáří. Plat ale dostává jen pokud slouží. Mílo jest pohlížeti na rozptýlené semotam strážnice (čardaky), které velmi whodně zrobeny jsou. Spočívají na dřewěných sloupech. Stráž má žebřík nahoře při sobě a může ho dle libosti a potřeby spustit aneb vytáhnouti, tak že, když přepaden jest, děrami w podlaže dlouho brániti se může. Nikde snad stráže tak bedlivě se newykonávají jako zde. Denně 5000 mužů na stráž wytáhne, w čas moru i 8000. Jeden důstojník byl jednou proto propuštěn, že z wepře jedl, který, služebníkem na dunajském jednom ostrowě zastřelen, do lazaretu dodán byl. Často celá kompanie hraničáků z oudů jediné rodiny sestawena jest. Důstojník je zde soudcem i wládcem. — ský.

Plat tureckých wojáků udává jistý cestowatel takto: Sprostý dostává měsíčně 5 franků, nižší důstojník 13, poručík čili Mulasim 30, setník čili Yus baši 50, major čili Bimbaši 110, podplukowník čili Kaimakan 200, plukowník čili Miri-Alai 300, generál brigadni čili Leva paša 650, generál divisi čili Ferik paša 4000, nadgenerál čili Mušir paša 8000 franků. Mimo to dostává nadgenerál denně 60 porcí sena a tolikéž měr owsa, plukowník 16 a tak pořád. — ský.

Lidnatost Číny obnášela ku konci r. 1843. neméně nežli 395 milionů, a sice 18 provincií vlastně tak nazvané Číny 390 milionů, Tibet 5 mil., čínské Mongolsko 3 mil., malé Bucharasko 1 mil., Tuwngassko 1½ mil., ostrowy 1½ mil. a ochranné králewství Koreanské 3 mil.

N á w ě š t í.

W pondělí dne 24. Kwětna bude se we prospěch p. *J. Chauera* provozowati penejprw: *Starý Husita*, welká půwodní činohra se sbory we 3 odděleních od J. W. Mezileského. Hudba od A. Jelena.

Číslo 61.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Obytem na Malém rynku pod podlahám č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

22. Května
1947.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 sl., na půlléta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. st. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půllétně s poštovním
obálkou 2 sl. 36 kr.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(v Nových alejích
na Novém Městě
č. 116) vydává po
půlročních třikrát za
týden, v úterý, ve
čtvrtek a v sobotu.

Wěrná láska.

Nechť se jítro libě rozednívá,
Zlatým bleskem ať se oblak skví,
Mladé kvítí ať se otewirá,
O své kráse, líbeznoti wí:
Wšecko musí, když hodinka bje,
Konec wzítí — ať w mladosti žije.

Láska — první wřelé mlowní —
W mladém srdci naděj' rozední,
Ale srdce we swém plápolání
Chladne, když se ze sna probudí;
Wšecko musí, když hodinka bje,
Konec wzítí — ať w naději žije.

Kwítí plesá při swém z mrtwých wstání,
Skřivan slawí w letu mladý den —
U wečer však jesti wše jen zdání,
Oko tlačí smrtedlný sen:
Wšecko musí, když hodinka bje,
Konec, wzítí — ať w radosti žije.

Jenom wěrných duší láska stálá,
Ať se znají jen tři krátké day,
Jest pewnější nežli twrdá skála,
Líbeznější nežli krásné sny:
Wšechno mine, když hodinka bje —
Wěrná láska ale wěčně žije!

Wacław Horák.

Nebeský woják.*

1.

Na východě prorázelo slunce temnošedými
mračny; nad lesem wznášela se pára.

Swobodník Swatoň byl se swou dcerou w za-
hrádce.

„Podívej pak se, Aněžko, jak se z boru kouří!“
prawil Swatoň. „Nebesští wojáci si zas po čase po-
bourili; střelba již utichla, ale dým se teprw nyní
wzhůru wali. Slyšelasi pak zrána mezi střelbou
bubnowání?“

* O jednom lese w Chrudimsku se wyprawuje, že se
w něm nebesští wojáci zdržují a časem i zjewují. O pů-
vodu této powěsti wšeljak hádáno. — Wúbec by bylo zá-
služno, aby se na místní powěsti, jakých w Čechách i na
Morawě jistě nemálo, pilněji zřetel obrátil. Jest to wy-
datný zdroj ku poznání národního ducha a k objasnění wše-
líjakých událostí.

„Ano, ano, bouřka tak bubnowala, že mne z
nejlepšího spaní wytrhla. Musela jsem si hlavu po-
duškami obložit, aby mi uši nezaléhaly.“

„Wěru, ten bezhlavý bubeník z boru tluče na
buben, jakoby si ze své hlavy paličku byl udělal,“
wece Swatoň.

„Toho byste, tatínku, měl wzít do služby! —
Takový buditel by Jeníka jistě ranněji z postele
wyháněl!“ prawila Aněžka a smála se.

„Wšak nebude jeho spaní u nás již na dlouze.“
Při těchto slowech nespouštěl Swatoň s Aněžky oka.
Ona trhala z chudobičky lístek po lístku a neodpo-
widala.

„Wida, Aněžko, jak krásně se na twé jabloni
rosa perlí,“ otočil Swatoň oči i řeč na kwětoucí štěp.
„Wíš-li pak, po kolikáté letos pokwěte? — Dobrý
Bože! Již dopadá sedmnáctý rok, co jsem ji zasadil.“

„Nebude wám, tatínku, stínit swětnici, až se
wic rozwětwí?“ tázala se Aněžka prostodušně.

„Nedej toho Bůh!“ prawil otec zaražen. „Z
twé jabloně jsem posud jen radost měl! Aněžko,
Aněžko, raději bych při swém narození pro sebe
než pro twou jablon byl jámu kopal, kdybys mne
příště měla snad zarmucowat.“

„Tatínku, což pak si o mně myslíte?“ ptala
se Aněžka teskně a sklonila hlavu.

„Podívej se mi do očí, dceruško — hodně hlu-
boko!“ mluwil otec. „Ty máš Jeníka ráda. — Wid
že lhu?“

Aněžce se zalily oči. „Otče, wyi mne lépe
znáte než já sebe samu.“

„Neplač, Aněžko! Sice zapomena, co ti chci
powědit. Znáš Jeníka jako tebe. Jeho zpurná, hrdá
mysl neučiní ho šťastným. Člowěk není na swětě
sám a hlavou se nedá zeď prorazit. On by mohl
míti swaté žiwobyti, kdyby nebažil po panském. Jak
žiw by se po službách nemusel potloukat. Zdědili po
rodičích dost hezkou wěc, ale úřad byl přinucen,
wzít ji pod swou ochranu, aby před časem ji neroz-
házal. Poručník sám nemohl jím zwládnout. S tako-
wým člowěkem žiwu být, bylo by z počátku snad
milo, ale dále nesnesitelné. To mně wěř, Aněžko!

Já jsem již mnoho takových přečkal. A ty nejsi stvořena, abys nešťastnou byla.“

Dcera poslouchala se sklopenýma očima, ale pozorně otcovu řeč; rozuměla mu a byla ticha.—

„Nyní se podívám, jak nám Pánbůh obilíčko skropil. Připrav mi zatím nějakou snídani a buď wesele až přijdu.“

S tím odešel. Anézka si vzdychla. Otec uwalil těžký kámen na její srdce, ale otevřel jí oči.

„Otče, otče! kdybys ty byl bez ustání u mne! — Twá slova budu arci w srdci nosit jako boží přikázání — ale Jeník je umí vypuzowat. — Rosa na kwětině se neuchrání: zem neb slunce ji wypije.“

S takovými myšlenkami obcházel zahrádku a měla mnoho na kwětinách správy. Tu porazil prudký déšť k zemi, tu voda silně podemlela.

„Chwála Pánu Bohu, že již odešel!“ zaslechla Anézka za sebou zlostí zhrubělý hlas, a obrátivši se spatřila Jeníka.

„Kdo pak odešel? — Pastucha?“ tázala se ho důtkliwě. Jeník stiskl zuby a nutil se k wlidnosti.

„Wiš-li pak již, Anézko, že musím od vás?“ ptal se jí lehkou řečí a usměwawou twáří.

„Že musíš? — Tím je twé chowání winno.“

„Hleďme, hleďme, jak z tebe tatínek mluwí! Nu co škodí? Proto mně hlawa nesešediwí.“

„Jeníku! nyní teprw wím, jaký jsi. Dobře, že to wím před časem.“ — Chtěla odejít, ale on ji zastoupil cestu. „Pusí, já mám tatínkowi snídani chystat.“

„Wšak on se tak hned newrátí. — Powěz mně, Anézko, proč vlastně musím od vás jíti?“

„Což ti to otec neřekl?“ prawila dívka s podiwením. „Snad můžeš být rád, že to newím.“

„Anézko, nezapomeň, že jsem jedině k wůli tobě u vás službu wzal.“

„A proč se nechowaš tak, abys u nás také mohl zůstat?“

Na tato slowa newěděl Jeník co odpowědit. — „A proč, Jeníku, služby hledáš? Tolik máš, abys mohl být swým pánem.“

„Swým pánem? Budu jim co nejdtíwé. Weselo býti swým pánem; jiným poroučet, nikoho neposlouchat, i všechnu radost si zapowědit i lásku potlačit i —“

„Dnes s tebou není žádná řeč.“ S těmi slovy proklouzla Anézka wedle něho. Jeník se w duchu potěšil.

„Wím, Anézko, jak to s tebou stojí. Ty se nezapřeš. Blankenfeld je jist, že se Swatoň stane jeho tchánem.“

2.

Swatoň obcházel s odkrytou hlawa swé rozlehlé pole, bujně se zelenající. Došel k widlatému dubu, na němž dwa kříže w kůře wysekány byly — starodáwnná to známka rozbrání mezi půdami. Tu se k němu přidružil soused, jemuz wůbec Píknůsek

přezdíwáno. Mezi řečí prawil tento, že by se rád wystěhowal z Čech.

„Wám, Swatoni, je snadno hwízdat,“ prawil, „když wám Pánbůh přeje. Ale já kdybych se na hlawa stawěl, nemohu s místa. Bída si wyoráwám a nouze mně na poli roste. Již mne zde všechno píchá.“

„A kam se chcete obrátit? Pečení ptáci wám nikde do huby nebudou lítat. Sedte na peci doma a buďte hospodárnější.“

„Hospodárnější?“ prawil Píknůsek. „Snadno mlít když je co. Ale chalupník — mrzák! Ráno brambory loupá, w poledne je přikusuje a wečir opečáry louská.“

„A wíte-li pak, že wám i těch mnozí záwidí? Nemyslete si, že na wás w cizích zemích čekají.“

„A přece táhnou tisíce tisíců z Říše přes moře,“ řekl Píknůsek.

„A zhynou nebo se wrátí — hotowí nuzáci,“ doložil Swatoň. Do Ameriky je dál než za naše humna. Musel byste si cestu twrdými grošáky tam wydlaždit, milý Píknůsku!“

„Nechte Píknůska na pokoji,“ wyjel si soused na Swatoně, přezdíwkou mimowolně pronešenou podražďen. „Půjčte mu raději dvě stě a on wám nebude nikdy wíc překážet.“

„K rozumnému oučelu bych wám je třeba i dal,“ odwětil swobodník. „Ale já znám wáš záměr o stěhowání! Dnes byste se s nima welebil do města a zejtra byste se wracel s dluchy zpátky.“

„Swobodníkowi se promine, když si na chalupníkowi cti a jměnu zuby naostří,“ řekl Píknůsek jizliwě.

„Nikoli, příteli! wyřkl jsem toliko prawdu. Ta wám čpí do očí, ale jste líný, abyste si je protřel. Jděte jen, jděte. Budete brzo plakat.“

„Nehrubě; w tom ohledu mám Blankenfeldowu powahu.“

„Řekněte: chyby!“ opravil Swatoň jeho slowa. „Wěru, wy dwa můžete jít spolu. Hodíte se jak náleží k sobě. Jeden má nos wyš než druhý.“

Těmito slovy dotkl se Swatoň sousedowa chybného nosu. Těžko Píknůskowo wzezření wyobrazit; všechna krew se mu wehnala do obličje. „Swobodníče! já mám dobrou pamět!“ wyrazil ze sebe a odešel. Swobodníka to zamrzelo.

(Dokončení.)

D o p i s y.

Z okoli Chotěborského w Čáslawsku.

Den 9. Kwětna b. r. zůstane pro osadu příbramskou den sláwy, den památky. Tamější wzorní učitel p. Antonín Neumann byl od milostiwého Zeměpána za jeho 56leté w prawdě wzorní učitelowání zlatým penízem odměněn, kterýž mu nadjmenowaným dnem slawně odewzdáwán byl. Nezůstal nikdo bez pohnutí, když k krajský komissář pan Schnell u přítomnosti pana barona Dobřenského, co patrona školy, důstojného duchowenstwa, wážného úřednictwa

a učitelstva, při nesčíslném zástupu lidstva, z něhož tisíce za jeho školáky s chlouboou se přihlašovali, s tím přáním, aby čestné vyznamenání toto v budoucím lopotování školním ho sílilo a k další činnosti povzbuzovalo, obrazem Zeměpána při střelbě a hudbě prsa onoho vážného muže zdobil; když důstojný pan *Karel Čermák*, bisk. škol. dozorce střelnictví německobrodského a děkan v Bělé, dojímavou řečí oslovil kmeta oslaweného, zásluhy jeho o mládež a vlast vyčítaje, ano nemálo obdivovali jsme se statečnosti ducha při tomto wysoce poctěném starečku, když i on na celém těle se chvěje hlasu svého k přítomné mládeži pozdvihl a prose ji napomínal, aby bedlivě šetřila všech od něho jí na srdce kladených naučení, jelikož jen u plnění tom veřejná odměna tato mu čest a potěchu poskytovatí moci bude. Když posléze i učitelstvo we čtvero zpěvu své přání mu složilo a národní hymna „Slyš nás všesky“ se odzpívala, bral se průvod do chrámu. Při skvostné hostině, dávané od jmenovaného wzneseného patrona školy, konaly se přípitky nejjasnějšímu Zeměpánu, vůbec milovanému zeměsprávci a j., po čemž při střelbě a hudbě národní píseň opětně s nadšením od weškerých hostů zpívána byla. — Slavnost tato jest pro nás malou náhradou a útěchou za onu urážku, kteráž se weškerého učitelstva z „Českých Nowin we Wojně pedagogické“ tak nešetrně dotkla. Překroucená a od prawdy daleko odnesená zpráva ta musí w nás tím wíce osklivost buditi, jelikož uweřejněním jejím jen učitelstvo zlehčeno a w pohoršlivoú směšnost přiwedeno býti mělo. Nebo snad světější ohledy byly příčinou, proč se událost ta newzdělanosti učitelů přičítla? Omlouváte se owšem, pánové! že chwáliti nemusíte, co hanu zasluhuje; ale kdo wás o chwálu žádal? Lépe učiníte, když ani chwáliti ani haněti nebudete; nejste k oběmu powoláni. Dobré dílo chwálí samo mistra svého, jako se nedbalost a newzdělanost sama sebou tresce; s obojím ničeho nedocílíte. A však prospějete nemálo národnímu učitelstvu a vaše snaha o dobro našich škol dojde prawého ocenění, jestli poučlivé články do našeho časopisu „Přítele mládeže“ podávati budete a zde poučowati a raditi nepřestanete, jak by mládež, dle vašeho mínění, wzdělavána býti měla; nebo vaše časopisy wětší část učitelstva wite proč nečte? — ba předobře wám to známo, že si je pro peněžitý nedostatek zjednati nemůže. Nikdo wám za zlé pokládati nebude, jestli z dobrého mínění nedbalého a o vlastní i swěřené mu mládeže wzdělavání nepečujícího učitele na náležitém místě udáte, aby se mu zasloužené odměny dostati mohlo. Ostatně buďte ujistěni, že si každého moudrého pokynutí z časopisů našich rádi wšimáme, je k vlastnímu i mládeže wzdělavání obracíme a vůbec o rozkwět národnosti i blaho člowěčenstwa dle všemožných síl zároveň s wámi se staráme a pečowati neustáváme.

V. L.—ský.

Z Worlika.

Náwěští opozdění z Worlika w čísle 54. let. Kwětu pocházelo bohužel co do úvodu z pramene buď lichého buď zlowolného. Neboť ode dáwna nebylo na Worliku wečerní záhawy, při kteréž by se též i mnoho českého nebylo deklarowalo a zpíwalo. Ano, dřiw než se řemeslnickým českým diwadelníkům o diwadle co snilo, tedy již před čtyrmi lety, byl na Worliku český kus k předstawení uchystán a již napolo naučen; smutnou ale příhodou překažen. Jest k tomu tedy zapotřebí nemalé opowážliwosti domníwati se, že snad teprw posledním českým předstawením češtině průchod na Worlik by se byl proklestil. Poněwadž tedy na Worliku we vyšším oboru ode dáwna welmi mnoho zdárného i potěšitelného se dalo a děje bez hluku a bez roztrubowání, mešlo se tedy i ono urážliwé náwěští na wždycky opozdít. Od vlastnímů worlických.

Ze Zbirowa.

Příčiněním zbirowských pánů ouředníků zřízeno jest we Šwábíně domácí diwadlo. Páni písaři a krásná pleť zámecká hraji dosti pěkně. Hezká to wěc, a tím wíce chwály hodna, že k založení nemocnice pro chudý lid na panství žijící nemálo přispíwá; jen škoda, že na jewišti palmu wítěznou *němčina* si dobyla, které we Zbirowě málo kdo rozumí, tím méně w ní rozprávěti může. Jak krásné a potěšitelné by bylo, kdyby zde, mezi pouhými Čechy, neporozuměná němčina hlaholu českého jazyka místa dopřála! K. D.

Z B e z n a.

Dne 28. Dubna sporádána byla u nás ku prospěchu chudé mládeže školní veřejná zábawa, při které brichomluwec pan *Steger* umění své s welikou pochwalou všech přítomných provozowal. O zdařilou hudbu postaral se pan *Bubeníček*, správce welko-welišský, wedena pak byla wytečně od pana *Sípka*. Náwštěwa byla hojná a obecnstwo wyborně se bawilo.

Známka pastýrské opatrnosti a spanilé dobromyslnosti.

W Táboreském kraji wyslal jeden biskupský vikář a školní dozorce počátkem měsíce Kwětna list podřízenému duchowenstwu, w němž obyčejnou každoroční wisitaci oznamuje a snažně jich žádá, aby wšecko hodowání odstranili, poněwadž uznáwá, že letošního roku chudým lidem obklopení jsou a z té příčiny mnohým z pánů bratrů již nedostatek potřebné obziwy do přibytku se wloudil; zwlastě ale k uwarowání všeho pohoršení, neboť diwně to wypadá, když pastýř hoduje a na zbytečnosti sta wynakládá, kdežto owčičky hlad a bída moří.

L i t e r a t u r a.

Časopis českého Museum. 1847. Sw. V.

Nejdůležitější článek swazku toho je *Swědectwí o slowanských apoštolicích w Ochridě* od *Viktora Grigorowice*, professora slowanské literatury w Kazani, který přednášen byl we shromáždění filologické sekci kr. české společnosti nauk dne 26. Listopadu 1846. Jest to část výsledků pana professora z jeho cest po Turecku, a obsahuje kromě zpráv o slowanské diécesi První Justiniany i český překlad řeckého žiwotopisu sw. Klimenta, biskupa bulharského, současníka Cyrilla a Methudia. — *Jan Krejčí* dokončil svůj *horopis české země*, *Sabina* pokračuje we *procházkách w oboru mystiky, romantiky a bájeni*, *Tomek* w zajímavých *pamětech kollegiátů kolleje Karlowy*. — *Malý* powěděl lecos o brusu, a *J. Michl* podal *památní listiny z archiwu král. wěnného města Pólicky a z knihy památní farního chrámu Bysterského*. — *Wocel* probral některé články z prwních swazků „Biblioteki naukowego zakładu imienia Ossolińskich“, i pronesl jmenowitě o článku Karla Szajnochy: „Pohled na děje polské wůbec“ a o článku Adama Kłodzinského: „Úwahy nad jazykem polským“ slovo prawdiwé a wčasné, při tom však skoro až příliš mírné. Byl by wěru čas, aby soukmenowci naši Poláci wědy opravdiwěji pojímati začali, než posud so stáwalo. — Na konec obyčejné zpráwy matiční.

Pauzník. Druhý ročník. Sw. 5.

Swazek tento méně jest rozmanitý než předěší. Obsahujeť najednou tři cesto- a mistopisné články, totiž dokončení *procházek od Labe ke Mži* od *Kokořinského*, pokračowání w *zápiskách cestujícího po Slowensku* a pokračowání w *popsání Widně* od *Rybičky Skutečského*. Neujiámajíce žádnému z článků těchto ceny wyznati přece musíme, že zahrnující wětšinu swazku příliš jednotwárným

jej činí. Mohl by nám někdo namítnouti, že již v posledně minulém swazku články tyto též wedlé sebe se nacházely, my pak we zprávě své o něm žádnou jednotvárnost v tom newiděli: na to pak odpovídáme, že jednak články tyto v předešlém swazku, jmenovitě popsání Wídně, wice zajímavého obsahowaly, jednak, co jedenkráté projde, nerádno vždy opakowati podruhé. — Dokončena i powídka: „*Bratři pastorki*“, wzdlání to dosti ošrelého thematu. — *Smíšené zpráwy* obsahují: umělecké zpráwy z Wídně, přehled událostí ewropských od polowice Února až do polowice Dubna, českou bibliografii na r. 1847. a jiná ohlášení. Rytiny, k tomuto swazku přidané, představují hrad Křiwohlát w Čechách a chrám sw. Maurice w Holomouci.

Slawonské zpráwy.

* W králowstwi Lombardo - benátském w bývalých krajinách benátských žije 22.000 *Slowanů*. Německé zeměpisce vždy o sedmi osadách německých w Lombardsku podrobné zpráwy dávají, *Slowany* pak tam (jako i wšudy jinde) zapírají co možná.

* We shromáždění stawů Osecké stolice králowstwi Slawonského dne 12. Dubna řečnilo několik pánů jazykem materským, totiž ilirským. Wrchní župan konečně shromážděnému panstwu návrh učinil, aby — jelikož jazyk latinský w Slawonsku jest diplomatický — nyní a na věky ilirsky se nemluwilo. Stawowé přijawše tento návrh w hlubokém mlčení, nerozhodli nič.

* Srbská obec we weliké Kikindě w Banátu wykázala 80.000 zl. stříbr. k wystawění nowého kostela dle wzoru cařihradského swatě Žofie pro wyznawače prawoslawné wíry nesjednocených Řeků.

Umělecká wystawa w Praze.

(Pokračování.) Č. 156., *Maria Stuartka* od *Beera* z Mnichowa. Nešťastná králowna Skotska, která zajisté lepší byla nežli jakou ji činila powěst, klečí před oltářkem w zámecké kapli Lotheringhagské, modlí se posledně swou modlitbu; wzadu widěti skrze otwřené dwěře připraweny špalek se sekýrou. Welmi pěkná to komposice, wážná a dojímavá; wywedení však nese patrné známky nedbalosti a neurčitosti. — *Lacher* z Mnichowa wystawil *madonnu* (č. 243.) w známé šablonové manýře, jakých umělci prostředního nadání ročně na kopy zhotowují, pamětiwi klasické přupawědi: *O cives! quærenda pecunia primum, virtus post nummos!* — *Romeo a Julii* Düsseldorfsana *Gesellschaft* pozdrawili bychom s plesáním a jméno jeho připojili bychom radě nejwětších umělců, kdyby wácko, čím obraz tento vyniká, nebylo čára za čarou ukradeno welikému mistru Korneliowi. Takowá smělost jest nejwýššího powržení hodna a zasluhuje bezohledné pokárání. Můžeť si to i jistý zdejší akademický umělec do paměti zapsat, jehož nejednou posílili jsme při podobných dlouhoprstých wýletech do wýtworů Korneliowých, Bendemannowých, Neureutherowých, Geigerowých a j. — Č. 150., *Clemence Isaure a Raoul de Toulouse* od *Theobalda von Oer* z Drážďan, zdá se být wystaweno wíce k wůli pěkně pozlacenému rámcu, ten aspoň jest we swém způsobu dílo umělečtější než obraz sám. — Č. 176., *zajetí Ondřeje Hofera od Guida Manesa*, žáka zdejší akademie, jest obrázek dobře smyšlený, swědčící o pěkném nadání umělce. — Akademik Čermák podal *scenu z krvawých wálek husitských*. Zástup Husitů wrazil do kláštera, w jehož otwřenou byzantinskou síň nás umělec uwádí. Středem hlavní sestawy jest starý opat, který opřen o mladého mnicha podáwaný sobě s wýhrůzkami kalich odmršťuje s pobožným hněwem po

koruně mučednické toužícího horlitele pod jednou. W pozadí odnáší wzteklý zástup mnichy dolů po schodech k přichystané hranici. Chwalitebné snažení po charakteristice jewí se w tomto na figury bohatém, živém, oučinku plném (?) obraze; ale wywedení má mnoho nedostatků, jmenovitě barwitost je nedbalá a studium krojů nedostatečné. — *Karel Jawůrek*, též žák zdejší akademie, představil slepého *Jana Lucemburského*, an we stanu černého prince na ranách w bitwě křesťácké obdržených umírá. Obstoupen jest nejprřednějšími wůdci nepřátelskými, mezi nimiž spatrjuje se i princ Edward, zatlačující slzu w poroseném oku. Naskrze proniká nás wřelý cit, s jakým umělec předmět swůj pojal, a bezděky s sebou nás zachwacuje; bedlivěji však skoumající oko znalce pohřešuje dokonalost obrysů a souhlas w barwitosti. — Č. 91., *Benvenuto Cellini we své dílně* od našeho naděje plného *Karla Swobody*, dýše opět onen život dramatický a jewí tu samou ráznost a wýborné uspořádání, které wyznačují předešlé nám známé práce Swobodowy, swědčíce o jeho znamenité schopnosti a wěšťce mu brzkou skwělou budoucnost. (Pokračování.)

C. k. akademie wěd,

o niž i w těchto listech předběžné ohlášení bylo, nyní nejwýšším patentem od 14. Kwětna b. r. do života wstoupila. Budeť záležeti we dwou třídách, w *matematicko-přirodnické* a w *historicko-filologické*, a státi co samostatný ústav pod zvláštní ochranou Jeho Majestátu. Kromě schůzek jednotliwých odwětwi a sekci má do roka jednou nebo dwakrát se držeti slawné posezení, w které akademie připuštěným hostům podá přehled swého oučinkowání. Ročně smí čtyry ceny wypsati za rozřešení wědeckých otázek, a výsledky prací swých uweřejňowati. Akademie skládá se ze 48 skutečných oudů, z nichž 24 we Wídni bytem býti musí; w čele jejím jest president s ročním platem 3000 zl., pak místopresident s 2500 zl., a dwa tajemníci s 2000 a 1500 zl. Uprázdnil-li se místo skutečného ouda, jmenuje nowého člena Jeho Majestát ze tří od akademie jemu předložených kandidátů. Čestných oudů má býti 24, dopisujících oudů počet akademie sama ustanowi. Ze státního pokladu wykazuje se akademii ročně 40.000 zl. we stříbře, též se jí wykázal potřebné místnosti w některém státním stawení a powoluje bezplatné použíwání státní tiskárny. Za kuratora ráčil Jeho Majestát ustanowiti J. C. W. nejjasnějšího arciknížete Jana, za oudy pak až posud 40 o wědy zasloužilých mužů, mezi nimiž jsou z Prahy: pp. Šafařík, Palacký, Presl, Kreil, ředitel hwězdárny, professor Redtenbacher a professor Zippe.

Literní nawěšti.

Měsícem tímto vycházeti počal nový týdeni časopis obsahu nábožného pod titulem: „*Blahowěst*“. Redaktorem jeho jest chwaluě w literatuře naší známý P. *Wáclaw Štulc*. Cena celého ročníku toliko 2 zl. we stříbře.

O u m r t í.

Z Pražských Nowin dowídáme se o smrti vlastenského spisowatele P. *Antonína Lišky*, gymnasiálního prefekta w Bochni, kterýž tam dne 14. Dubna na prsní neduh život swůj dokonal. Byltě narozen 27. Března r. 1791. a r. 1811. wstoupil do řádu premonstrátského na Strahowě. Později byl professorem na gymnasiu žateckém a jindřichohradeckém, konečně stal se prefektem w Bochni. Jeho poslední dílo byl překlad Homerowy *Odyssey*, který r. 1844. w Praze wyšel.

Číslo 62.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

25. Května
1947.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 sl., na půlléta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 sl. 36 kr.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročních třikráte za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

Nebeský voják.

(Dokončení.)

3.

Uplynulo několik neděl. Blankenfeldowo jméno přecházelo w okolí z úst do úst. Co vyšel ze Swatoňowa dworu, oddal se hyření, k němuž jakási hrdost podobu panského rozmaru přičinila. Německé jméno wstěpilo jeho mysli neskončenou pýchu; nemínili se býti selského, ale šlechtického původu. Nepodařený zámysl s Aněžkou rozdráždil ho k bezuzdým bujnostem. Hudba byla jeho společníci w rozkoších i w přestupcích. Přál lidem, dali-li jen sobě od něho poroučet. Překážel-li mu ouřad w hyření, vzdorował zpurně; i blady se mořil, aby mu dokázal svou hrdou vůli a newšimawou twrdohlawost.

Pobouřiw, pohýřiw usídlil se w boru. Mezi lidem mu bylo těsno; wystawěl si boudu mezi dvěma borowicemi.

Noc byla. Pusté chvění stromů hučelo jednotvárně nad Blankenfelde, a pusto, pusto bylo w jeho blawě. Seděl u ohně jako zarytý. Hlad swíral jeho útroby. Stisknutými zuby mu vzdorował. — Wěčná, věčná škoda těch krásných lící, že tak zdiwočely a zesurowěly! — Kouř zahálil nízký plamen a walil se do hůry. Jeník ucítil šustění, jakoby se někdo chrastinami prodíral.

„Jak je, nebeský wojáče?“ ozwal se hrubý hlas se smichem. „Chutnají šáchy?“

„Dej mi swatý pokoj, piknosý!“ wece Jeník ticho, nehna sebou.

„Dokonáwáš? Jen na chwilkú odlož umírání! Nesu pochoutky — čerstvé zemáky, ustrojím ti hostinu.“ Mezi touto řečí přiložil Píknůsek něco roští na oheň a hodil několik bramborů do něho.

„Kdes je wzal?“ ptal se Jeník.

„Wždyt rostou pod širým nebem!“

„Pro mne je nestroj.“ Jeník wstal a chtěl odejít.

„Počkej, počkej, Blankenfelde!“ zdržował ho Píknůsek. „Poslyš z města nowiny. — Udělají prý tě hajným w boru. Žiwá duše sem nepřijde, dokud ty zde jsi. Wšude tě nazywají nebeským wojákem. I Aněžka tě jinak nepojmenuje než bezhlavým bu-

benikem, a swobodník by tě rád již w blazinci widěl.“

„Přilož, ať si líp na řeč widíme,“ napomenul Jeník swého druha a sedl si opět k ohni. Zimou se třesa hrál si na plamenu ruce. „Nauč mne, brachu, oheň rychle rozděláwat. Dobře to umíš. Twůj plamen mile hřeje. Já jsem nepozorný. Mohl bych se sám podpálit.“

„Ty jsi wěru bezhlavý bubeník, Jeníku!“ prawił se smichem Píknůsek. „Nic snadnějšího na swětě než oheň rozdělát. Sirka, trochu samoschlého roští, také koudel, a dřiwí na to.“

„Děkuji ti. — Je Swatoň doma? Aněžka též? Co dělají? Co o mně mluwí?“

„Žes blázen!“ zwolal Píknůsek a zachechtal se, že w Jeníkw krew stydla.

„Píknůsku, jdi domů. Spal bych.“

„Nech si o Aněžce zdát, Blankenfelde!“ Píknůsek stoje pozřel kosmo na Jeníka a odklidil se.

„Zlá Aněžko! i ty mnou opowrhuješ!“ zahorekowal opuštěný mladík. „W tebe jsem poslední měl důwěru, když mne celý swět zradil. Twůj otec, Aněžko, zkazil na wěky můj mladý žiwot! — Byl jsem mu špatný za zetě, wyhnal mne jako psa od sebe! W tu dobu jsem i já tebou pohrdnul... ó jak jsem sám sebe šálil. — Aněžko, duše má! kdybys mne widěla, zplakala bys nademnou! Zlá Aněžko, a tys ani slowa za mne u otce neztratila — ani slowička! Bůh mi odpustí, pozbudu-li rozumu!“

Těkawý oheň oswěcował jeho slzy, lesknoucí se jako kapky na skle. Chwili ještě seděl, pak wyběhl z lesa. W širém poli hmatal kolem sebe, jakoby šel tmawou chodbou, pozpěwował si a smál se chvílemi.

„Hle, u swobodníků swítí! — Modlíš se, Aněžko! Buď tak dobrá, pomodli se také za mne. Kdybych já se modlil, nic by mně to neprospělo; Pánbůh mne nezná! Já jsem se ho stranil. — Snad jsou u Aněžky dobří známi!“ rozkřikl se náhle. „Snad drží Swatoň námluwy! Snad se mi směji. — Ano, slyším jejich smích!“

Pustil se po swětě. Wyhníla wrba doutnala nad potokem a potok šuměl po drobném kamení.

„Blankenfelde! ty jsi slepý! Toť wrba swítí. Ale nespálím se o tě, wrbo, nespálím. Já jsem také ohnivý muž, pln doutnačky! — Hoj, postraším Aněžku we snách. Bude to můj poslední zálet k ní!“

Pádil k wesnici. — U swobodníka ještě swítí. Swatoň četl nowiny, Aněžka předla. Její mysl byla u Jeníka. Bože! co jí bylo o něm donášino! A živé duši nesměla se swěřiti. O samotě těšiwala se pentli, kterou jí Jeník na památku prwního políbení byl dal.

Náhle zalomcowáno wenku dwírkami.

„Tatínku! někdo se k nám dobývá!“ zkríkla Aněžka wyděšená.

„To Jeník! Já mu ale takowé nawštěwy brzo překazím.“ Rozhorlen wysel Swatoň wen. Za chvíli se wrátil se zasmušilým pohledem.

„Tatínku! mějte pak milosrdenství s Jeníkem!“ jala se Aněžka úsilně prositi. „On je tak opuštěn. Bože, jak pak nemá zdiwočet!“

„Nemluw mi, Aněžko, o něm! Jdi, spi s Pánem Bohem!“ Aněžka si vzdychla a odešla do swé komůrky. Pláč jí ukonejšil.

4.

Měsíc neswítí a přece bylo jasno. Nebyl den a celá wes byla we hnutí. — Hořelo.

Wyschlá střecha swobodníkowa obydlí stála w jednom plamenu. Rukama trhali sedláci ohniwé došky.

Aněžka stála jako u wýjewení we swé komoře. Lidé wrzili do stawení a wywedli ji wen. Ale ona se wrátila; pentle Jeníkowa ji táhla nazpátek. Jak by jí byla zanechala ohni!? Hledala, hledala, až jí dým ze sině obestřel oči a omámil mysl.

Swatoň si zpomněl na swé dítě. „Pro rány Krista Pána! kde je Aněžka?“ křičel zoufale. Jedni wolali, že tam, jini ji widěli jinde.

Z Aněžčiny jabloně zmizela všechna zelenost. Ohořelé wětwe jen čněly do hůry.

Aněžka se dowlekla k oknu; její hebké wlasý ohněm se znitily, její bílé ruce po stěpě sáhaly, její krásné oči nic již newiděly.

„Dýme, nedus!“ zaburácel Swatoňůw hlas. „Zadusíš mé dítě!“ Zoufalou silou wychwátíl dceru oknem ze swětnice. Prudký plamen wyslehl za a zachytil poznouwu holé kloníky Aněžčiny jabloně.

Po polích za humny běhal Jeník. „On mne wyhnal od hašení, jakobych byl s ohněm spolčen!“ mluwil pro sebe. „Bujný oheň! Silně hřeje! — Slyš, to zwoní umíráckem Swatoňowu dworu! Musím tam, musím se s ním rozžehnat!“

U jedné chalupy mluwili, že Aněžka všechna popálená dokonává. Jeník to zaslechl. Duch se w něm zatajil, mysl se mu wyjasnila a krutá bolest padla na něj.

Béhaje hledal po wsi umírající milenku. W jednom stawení ji křísili. Jeník se prodral dawem lidu do wstřít do swětnice a klesl na prahu k zemi.

„Paliči!“ zkríkl zničený Swatoň a řítíl se na Jeníka. „Nawrať mi mé dítě, žháři!“

Museli ho od Jeníka mocí odtrhnout a mladíka wen wyprawit.

Za nějaky čas našli ho mezi oharkami ležícího a celého popáleného. Násilím museli jej zahnati.

5.

Radost Swatoňowa žiwota byla s Aněžkou na wěky pohibena. Ani její jabloně nepučela se wice.

Jeníkowo žiwobyťi w boru bylo dál a dále nepřirozenější. Z milosrdenství mu nosili lidé jídlo. Jeho bujný duch wadnul ticho den po dni. Za tmawých nocí chodíwal na spáleniště, líbal hynoucí jabloně a ptáwal se pustých zdí na swou newěstu. A když mu nikdo neodpowídal, šel s pláčem do blízké wsi na hřbitow a kwílel na Aněžčinu hrobě.

Jednou na úswitě zastíhl jej Swatoň pod jabloní. Hladem mučen zatínal zuhy do drsnaté kůry.

„Jeníku, máš hlad?“ ptal se ho Swatoň k slzám pohnutý.

Mladík se dlouho na něj díwal. „Swobodníku!“ promluwil, „já jdu za Aněžkou. Co pak jí zkázete?“

„Jeníku! zde by ti bylo těžko umírat; byl by ti zločin twůj na očích!“

„Swatoňi! já wám nezapálil stawení, jak je Bůh nade mnou!“

Nedlouho na to skonál we Swatoňowě náručí, smířen se swětem.

Spáleniště obrůstalo diwokou trawou. Swobodník se ho nedotýkal. Ptal-li se ho kdo, proč je nebourá, odpowídal: „Nechť stojí, aby si palič, kdykoli jde okolo, zpomněl, že zkazil tři žiwoty.“

Piknúsek se mu wždy wyhýbal.

H.

D o p i s y.

Z G o r i c e.

(Úmrť.)

Dne 29. Dubna smrt welebného pana kanowníka *Valentina Stanizhe* (wysl. Staníče), wrchního dozorce zdejších hlawních škol, zakladatele ústawy pro hluchoněmé, půwodce společnosti proti týráni zwířat, pěstitel a podporowatele wšeho dobrého a obzwláště slowenské národnosti, netoliko zdejšímu obywatelstvu ale i celému člowěčenstvu bolestnou a Bůh nedejž nežhojitelnou ránu zasadila, jelikož cō do lidumilenství, dobročinnosti, wlastenského smýšlení a jiných cností, zwěčnělého předčítí neze. On se narodil r. 1774. we slowenské wsi Bodreň nedaleko Gorice, a we Saleburku swá studia odbyl. Nawrátiw se do swé otčiny očkowání neštowic prwní we zdejší krajině uwedl. Weškerá jeho snaha jen k wšeobecnému blahu směřowala. Nic mu nebylo protiwnějším nad zahálčiwost, on z mládí až do nejwvyššího stáří každé ráno o třech hodinách wstáwal a až do šeré noci skoro neustále pracowal. Čas od wykonání swých powinností mu zbýwající wšeljakým užitečným zaměstnáním tráwil, a jsa we mnoha řemeslech zběhlý, silný a otužený, zanášel se střídawě knihwazactwím, zahradnictwím, soustružnictwím, truhlárstwím, kolárstwím, zámečnictwím ba i někdy štipáním dříwí. On bez práce wydržeti nemohl, tak že když swé dobré přátely na několik hodin nawštíwiti hodlal, obyčejně knihy s sebou nosíwal, které

mezi přátelským howerem wázal. On sám si kočár a wszelijaké nádoby zhotovil, a byl také w stawu sám sobě střewice a celý oděw ustrojiti. Jsa wroucný milownik přírody a wyběrný chodec časté a daleké wýlety, nejraději do hornatých krajín, dělával a na nejwyšší a nejpříkrejší wrchy a skály wystupował. Co do stridmosti a jednoduchosti každému za wzor sloužiti mohl. Oděw jeho byl ze sprostého sukna, potrawa jeho záležela w černém chlebě a sprostých jídlech. Jak z celého zewnějšku tak i z jeho řeči a jednání skromnost, přimost, sprawedliwost i neličenost wyswitala. Jméni, ježto si byl uspořil, na nejwznešenější opčel wynakládal. Tak k. p. k založení ústawu pro hluchoněmé a apotečnosti proti týráni zwírat již za swého žiwobyti znamenité summy obětował, ročně po 500 až po 600 zl. a wice přilácejce; dvě fundace po 50 zl. pro chudé záky založil, ke všem dobročinným a vlastenským podnikáním a ochotnou štědrostí přispíwal, swé chudé příbuzné wydatně podporował a též swou poslední wůli wšecku swou majetnost mezi nadzminěné ústawy, chudé a sirotky rozdělil. S dětmi milerád obcowal a s práwě dětinskou radostí jejich her účastným se stával. Obzwláštně o hluchoněmé a ot-cowskou starosti pečował, a práwě před swou smrtí swé důstojnosti u hlavních škol se odřeknul a do onoho ústawu se přestěhowati zamýšlel, aby snažněji k dobrému wychování těch nešťastných dětí dohlížeti mohl. Co rodilý Slowan s duchem a srdcem k swému národu lna radostným oučastenstwím každý pokrok swých spolurodáků sledował. — Já jsem toho přeswědčení, že každý prawý a wěrný milownik přírody wznešeným básníkem jest, a to tím wytečnějším, čím plyněnněji čarowné písmo w této knize božské moudrosti čítati umi. Tak i nebožtík, jsa čistou láskou k přírodě nadšen, dosti obratně w německém a krajinském jazyku básnil. Mezi jeho práwě křesťanské cnosti náleží také jeho upřímná láska k našim Nejmilostiwějším Zeměpánům a k celé Nejjasnější cisarské rodině. Když se po smrti zwěčnělého císaře Františka I. pohřební služby boží konaly, on bez pláče a štkání swou úlohu dozpiwati w stawu nebyl. Jedinká jeho wada byla jakási prudkost a přisnost, která ale wsměs s čilou a účinníwou powahou spojená jest.

Co ale wážnost pro toho uslechlitého muže dowrřuje, jest jeho newčasná smrt, již si byl nešťastnou příhodou způsobil. Měl se totiž dwůr w ústawu pro hluchoněmé zdi ohraditi; tu on wida jednoho dělníka, an náramný kámen pákou pozdwiwnouti nadarmo se namáhá, i odstřiw ho sám se páky chopil a kámen sice wyzdwiwnul, při tom ale cítil, že mu něco wnitřku prasklo. Hned potom krew z úst wywrhowati začal. Jak mile poznal, že mu smrt newyhnutelně brozí, s hrdinskou neohrožeností a křesťanskou oddaností do wůle Wšemohoucího se od swěta loučil. Ještě dvě hodiny před swou smrtí wstal, a modlicí knížku sám si wyhledaw opět se do postele položil s těmito slowy: „Dle toho, co we swém těle cítím, dlouho to se mnou trwati nebude.“ On sám umíráček za sebe zwoniti kázal a všechny modlitby s duchowním, jenž mu poslední pomazání dal, hlasitě odříkával. Při tom najednou žilotep si ohledaje prawil: „Již na mně smrtelný pot wyrážeti začíná.“ Posledně wywolaw: „Pane! w twé ruce poroučím duši swou!“ co prawý křesťanský Sokrates ducha wypustil.

Wacław Jos. Mencl.

Wlastenská zpráva.

Nedáwno otawřeno bylo nové diwadlo w Barcelloně, jenž ke cti panowníci španielské pojmenowáno jest teatro Isabella, operou, při čemž powolaný tam nový kapelní mistr, náš krajan *Zawrtal*, hudbu řídil. Při hostině, po předstawení k oslawě téhož dne dáwané, zpíwal pan *Zawrtal* na žádost mnoha honorací městských: „Kde domow

máj?“ jakož i wice národních písní českých s wšeočnou pochwaleu.

Mezi nejprwnejší hodináře w Genevě patří též dwa Čechové, *Čapek* a *Pátek*. Widěli jsme již wice překrásných kapesních hodinek z jejich fabriky, z nichž některé opatřeny byly polským nápisem. Myslíme, že by jim česká etiketa ještě lépe slušela.

Literatura ilirská.

Pan Paweł Joannović, učitel w Ledinci u Petrowaradyna, sbírá předplatitele na swé dílo: „*Istoria najwažnějšíh dogadjajah u Srbii* (dějepis nejwažnějších příběhů w Srbsku) od g. 1459 do 1818.“ Jelikož zápisů Jugovítce, oučastníka oswobození Srbska za Jiřího Černého, ku spisování swé knihy užil, můžeme se důkladného wyprawování srbské revoluce nadíti. Cena je 36 kr. str., písmo cyrilské. Diwno nám, že p. Joannović, sezwwaw předplatitele na swou knihu, nápis na listy jemu se poslati mající *německý* we swém ohlášení ilirským umístil. Což pošta do Petrowaradína jenom listy s nápisy německými přijímá? Wždyť my i do německých Rakous, do samé weliké Widně listy s českými nápisy posíláme, a w Petrowaradině ouřadowé *jenom* německy rozumějí? Za to ale budou jistě lépe německy umět než p. Joannović, který takový nápis předpisuje: *An den Wohlweisen Herren Paul Joannović, Ledinceger Lehrer zu Peterwardein*. — Obával bych se, že takovým nápisem rozumného nerci-li moudrého člověka urazím. Tak se děje němčině, ba každému jazyku tam, kde domowem není a jenom se wtírá: tak se slušně prawí Němci wysmíwají našim nedoněmcům mluwícím neb písícím neb dokonce do tisku dávajícím myšlénky swé netopýří. Kdo by času neželel, mohl by hojnou sbírku směšných barbarismů pro obweselení mysli wydati. *

M. F.

Umělecká wystawa w Praze.

(Pokračování.) Číslo 11. „*Král Šaseman dostihující milenku swou w newěře*“ od *Jacoba* je na obraz historický příliš neurčitě a powšechně pojato. Wyniká owšem krásnými figurami, co nejpilněji modelowanými a skwělou barwitostí nadanými, též mistrowsky wypracowaným wedlejškem: nicméně ale neuspokojuje nás, an docela chybí důkladnější charakteristika, která by ukazowala poměr k sobě všech tří osob obrazu. ** — Č. 154. „*Judita we stanu Holofernesowě*“ od téhož umělce jest zajisté obraz, oku nejwíce z celé wystawy lahodící. „Při žiwém Bohu! čarokrásná žena!“ zwolá zajisté každý diwák s don Karlosem, a však spolu s pisatelem toho litowati bude, že w tak božské hlavě není naleztí myšlénky aniž srdce pod těmi lillowými nádry. Jest tato Judita co ženská newýslovně krásná, ale ztuhlá a při nejwřelejší barwitosti chladná, jako z mramoru tesaná. — Č. 65. jest wytečný, byť i maličký a wice co nástin wywedený obrázek od *Kludia Jaquanda* z Paříže. Předstawuje nešťastného Karla Stuarta, opouštějícího břehy anglické. Práwě wystoupiw z bídné chatrce, která po delší čas skřýwala dědice Anglicka, žehná děti rybářowy, který mu, pronásledowanému psanci, přístřeší a ochranu poskytnul. W hlubokém pohnutí stojí wedle něho starý rybář, a w pozadí na wlnícím se moři houpá se loďka, která Karla Stuarta wywesti má z říše jeho otců. Kom-

* Jako příspěvek k takowéto sbírce wyborně by se hodil „*Speißjettel vom Gasthuse zur böhmischen Krone*“ na M—, kdežto mezi jinými čísti lze: „*Ralsbüsch mit Putzsoß 28 fr. Ein forder Ziemer 2 fl. 30 fr.*“ Red.

** My bychom spíše wytykali wyraz přílišné smyslnosti we twáři milenky králowy a nedostatek uslechlitosti w jejich rysech. Red.

posice ušlechtilá, ducha a charakteru plná. — Č. 108. od *Klimenta Zimmermanna* z Mnichova představuje *wiru, naději a lásku*. Této beztoho příliš všední a otfelé allegorii schází jasnost i poesie, též barvitost není bez wady; nicméně při tom všem náš obrázek ten vždy něco milého do sebe. — O welmi prakticky malovaných mnichowských *madonnách* od *Schöningera* a *Kocha* platí to samé, co jsme řekli o *madonně Lacherowě*. — Milovníci wálečních kusů naleznou poněkud uspokojení při obrazech *Bachových* (*bitwa u Waterloo* č. 13. a *žarwátka polských ulánů*, č. 194.) a *Zellenbergrowě bitvě u Lipska* (č. 207.), nikoli však při nejasné smyšlené a slabě malované *outěku Mameluků* (č. 153.) od *Jindřicha von Mayer* z Mnichowa. — Č. 262. představuje *nalezení karlowarského wřídlu* a jest dílo pražského akademika *Weidlicha*. Wywedení zdá se nám býti lepší než ponětí, sestavení osob upomíná poněkud na diwadlo. (Pokračování.)

Pražský denník.

W Praze se nyní zdržuje kapelní mistr *Konradin Kreutzer*, skladatel oblíbené klassické opery: „*Nocleh w Granadě*“. Jeho dcera, zpěwačka diwadla w Štyrském Hradci, zpívá zde pohostinsky. K jejímu příjmu dávala se dne 22. b. m. nowá opera: „*Die Hochläuberin*“, text od Guseka, hudba od K. Kreutzera, který sám dirigowal.

Též nelze opominouti zmíniti se o bratřích *Candle-rech*, gymnastických umělcích z Londýna, kteří až posud třikrát své diwy před žasnoucím obecnstwem na diwadle provozowali. To jsme w Praze ještě newiděli — kdo to sám newiděl, musil by vše mít za báchorku, kdyby se mu to wyprawowalo. Nelze pochopit, jak daleko to člověk pilností a neustálým cwičením přivesti může. Starší 24letý hází mladším, outlým to a zpanilým chlapcem osmiletým, jako mičem, který se zdá ze wzduchu tkaný býti, an podiwuhodnou obratností, něžností a opatrností z rukou bratra na zemi ležícího na jeho nohy a nazpět se wznese a při tom w powětří kotrmelce dělá. A co jiného wíce, až člověk trne. Rozohnené obecnstwo ani neznalo konce u přenáramném potlesku. Jindy o nich wíce. —p.

Mathilda Bannholzrowá, dewítiletá kejklička, o které jsme nedáwno we wídenských časopisech tolik chwalitebného čtli, to samé dítě, které brzo po Boscowi na Josefském diwadle we Wídni triumfy slawilo, je nyní w Praze a dávala dne 22. b. m. w Konviktě první své představení s náramnou pochwalou. *Mathilda Bannholzrowá* je mezi kejkličky to, co jsou *Teresie* a *Maria Milanollové* mezi hudebními umělkyněmi. Činíme na to pozorný čtenáře své, že během tohoto týhodne ještě několik představení dáváti bude, při kterých otec její bude též ukazowati optické mlhawé obrazy.

S m ě s.

Jak daleko přimysl za našich dnů pokročil, můžeme souditi z toho, že nyní také řeka *Niagara* a železnice pracowati musí. *Niagaru* přinutili jako *Herkulesa* přisti, neb musí nyní přádelnu hnáti. Železnice ale musí máslo tlouci. W sewerní Americe zhotowili welikou máselnici we způsobu železného wozu. U wnitř jsou železné pruhy umístěny, které, párou hnané, smetana w máslo proměňují, a než wůz na určené místo přijede, je máslo hotowo. —p.

Nawštěwa u tureckého welmože. Jaký mrav u tureckých welmožů panuje, když jej cizinci nawštíwí, poznati jest z wyprawowání jednoho německého cestowatele, který

na začátku tohoto desetiletí w Turecku meškal. Wyprawuje svou a soudruhů svých nawštěwu u paší *Huseina* takto: „*Husein* je krásný muž s orlím nosem a zrakem, jeho rysy jsou pokojné a jen při zablesknutí nějaké zvláštní myšlenky se mění. Jeho čerstvé odpovědi i otázky wynahražují žiwosti svou nedostatečné tlumočení zdoluhawého dragomana (tlumočníka), kterým celehodinní zábawa welmi se táhne. Drahé dýmky rozšiřowaly wůni po malé komnatě, já ale jako hladový Sawojan wůni se spokojit musil, neb mně ani dýmka, ani káva a šerbet, ano ani židle k sednutí podána nebyla. Druhowé moji byli své bohaté uniformy oblékli, já ale w sprostém cestownickém kabátě zůstal a proto mne barbaři tito, ze zewního lesku soudící, wnitřní ceny ale sobě newšímající, zcela opomínuli. I dával jsem pozor na chod turecké konwersaci, která wšude stejné se opakuje. Nejdříve točila se s obou stran řeč okolo wzájemného přátelství panowníků. Po chvíli se řeč obrátila na skutky pašowy. On to byl, jenž w rozhodném okamžení při bouři Janičárů wáhajícího *Mahmudá* k tomu přiměl, aby na ně páliti dal. „*Střel, sice sám zastřelen budeš*,“ zwolal k němu u brány kasáren; děla zabouchla a hrdí Janičáři padli. *Husein* wedl též wojsko proti Rusům, probral sice několik bitew, přece ale Šumlu šťastně ochránil. Při tom podotknul skromně: „*A cár ruský sám byl pryč*.“ — Mne zde měli za sekretáře. Posléze žádali ode mne také písarské nástroje, myslíce je od ouřadu mého nerozdělitelné, aby mohla jména nawštíwitelů napsána býti, kteréž když jsem neměl, ještě wíce wáženosti jsem pozbyl. Konečně nalezen w archiwu kus pomazaného papíru a jména napsána jsou seschlým černidlem. —ský.

Německá literatura. Tyto dni se sám dostal *Weidmanůw* w Lipsku wyslý „*Dstermesskatalog*“ do rukou. Probirajíce se w něm užasli jsme nad množstwím toho roku w celém Německu wydaných knih. Wyšlo ouhrnkem 5871 knih. Z těchto přijde na Lipsko 1000, na Berlín 464, na Stuttgart přes 300, na Wídeň 200, na Hamburk 170, na Frankfurt 120, na Mnichow 90. Mezi těmi je arcí mnoho důkladných spisů — nejwytečnejší jako slunce vše ozářující je *Humboldtůw Kosmos*. Ale Bože! kolik je tu plew, smetl a jiného haraburdí! Zdá se skoro nemožné, že jsou lidé na světě, kteří takové věci píšou, wydávají a čtou. Tak jedná toliko o střelní bawlně 8 spisů. Jako vždy wyslo letošního roku nejwíce děl o náboženství jednajících. Lipský katalog uwádí 150. Náboženství a školy mají wůbec vždy nejwíce zastawatelů — o školních opravách jedná 23 spisů, o hudbě 18, o medicíně 12. Co do politiky wyslo mnoho pojednání o denních událostech, nejwíce, totiž 31, mluví o šleswicko-holštejnské otázce, 5 o přiwtělení Krakowa k rakouskému mocnářství, 9 o pruské wládě atd. To jsou samé věci do žiwota praktického sahající. Kde zůstanou básně a wůbec belletristika, která se také hojnými plody honosí? A co mám teprw říci o překladech z francouzské a anglické literatury! Jedinký roman Sue-ůw: *Martin nalezenec* wysel w desíti překladech! *Alexander Dumas*, *George Sand*, *Paul de Kock*, *Emil Souvestre*, *Méry*, *Soulié*, *Saint-Hilaire*, *Bulwer*, *James*, *Marryat*, *Boz* — všichni čelnejší belletristé Francouzů a Angličanů se tu nacházejí w německém rouchu. Jestli to arcí dobrá věc, seznámiti se s každou, zvláště wytečnými plody oplýwající literaturou, jako jsou francouzská a anglická; musí se to ale státi způsobem dostojným, nikoli takowým, jak se to stává w Německu, kde w každém wětším městě fabriky na takové překlady jsou a kde jeden knihkupec nad druhého svou věc wychwaluje, svůj překlad za nejklassičnejší wydávaje. —p.

Číslo 63.
14. roční běh.

KWĚTY.

27. Května
1947.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
pálarších tiskrátě za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podlouhým č. 8—1 w druhém poschodí přes dwůr).

Předplácí se na čtwti
léta 1 sl., na půlléta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. stf. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářstwi
půlletně s patřičnou
obálkou 2 sl. 86 kr.

O smrti Kulin-kapetana.*

Srbská národní píseň.

Letěli jsou dwa hawrani
Krwawých až po oči zobáků,
Krwawých až po kolena nohou;
Letěli jsou z turecké krajiny,
Od Mišara, pole širokého,
Wzletěli jsou nade Bosnu slawnou,
Až daleko na suchou krajinu,
A tu jsou na dwory padli bílé,
To na dwory Kulin-kapetana.

Tu vychází milá Kulinowa,
Kývá na ně svojí prawou rukou,
Prawou rukou a swým zlatým šátkem:
Ale žádný z nich přiletět nechce.
Tu promluví milá Kulinowa:
„Bůh buď s wámi, dwa wraní hawrani,
Odkud jste? ze které jste wy země?
Nejste wy snad ze srbské krajiny
Od Mišara, pole širokého?
Nezřeli jste mého hospodáře,
Hospodáře Kulin-kapetana?
Či pokořil již snad hrdé Srby
A oswojil sobě wši zem jejich?
Zdali pak učinil kořist mnohou
A wydobyl weliký plen sobě,
A přijít chce brzy we dwůr bílý,
By přiwedl mladých otrokyň mi,
Samých šwarných srbských to děwenek,
By mně dítky po dwore chowaly,
Sloužily mně kolem bíla dwora?
Čili chce mi snad přihnati dosti
Krásných krawiček mačwanských,
Welkého dobytka tamnawského?“—
Když slyšeli to wraní hawrani,
Jeden kráče, druhý odpowídá:
„Bůh buď se mnou, paní Kulinowá,
Jdem wečerem ze krajiny srbské,
Od Mišara, pole širokého;
Rádi bychom dobrou dali zpráwu,
Ale třeba prawdu zwěstowati:
Widěli jsme twého hospodáře,
Hospodáře Kulin-kapetana;
On se vydal wčera w boj-krwawý,
By porazil Srby na Mišaru,

Aby dobyl města Bělehradu;
Ale tu jej štěstí ošidilo,
Nebo tu jej Srbi zadrželi
A wše jemu wojsko rozplašili;
A on jest ti hrdina zahynul,
Zhynul se swým milým pobratymem,
Pobratymem Mehmed-kapetanem,
Ze Zworníka, hradu to bílého,
Kterýžto jest býwal prawé křídlo
Celé Bosny a jeho krajiny.
A my jsme jim oči wyklubali
A se jejich krwí napojili.
Protož mu wíc k dworu přijít nelze,
Ani přiwést mladých ti otrokyň,
Ani dohnat tobě plen ze Srbi;
Břítkou šawli twého hospodáře,
Jenž rovné si w celé Bosně nemá,
Zůstale též roucho a oruží
To jsou byli wěrní sluzi wzali,
By donesli do dwora bílého;
Ale Srbowé je přepadnuli
U Kitogu a wšecky pobili.
Hle! teď břítka šawle u Miloše
Pocerského jest ti, u wojwody,
Slouží jemu, lépe že nemůže,
Jak by byla pro něj ukowána.“

Když to slyší milá Kulinowa,
Hodí šátek ze swé ruky prawé,
Potom rwe si svoje wlasý ruse,
A zapěje ze hrdla bílého:
„Karo Jiří, neweseliž ty se!
Hoj, Kitoži! ty nezelenej se!
Nebť zawraždili mi hospodáře
I ostatní hrdiny bosenské,
Jakýchž Bosna nikdy wíc nezrodí.

Z Danice ilirské přel. J. B.

S o u b o j.

Od Pr. Chocholouška.

„U našeho pluku“ — wyprawowal mi jednou
inwalidní poddůstojník od kyrysníků — „byl stráž-
mistr, ode všech welmi náwiděný, neboť znal swou
powinnost, a kde mohl wojáku nadlehčil, byl i wá-
žen ode všech důstojníků a s plukowníkem sloužil
we francouzských wálkách, slovo jeho mělo dosti
welké wáhy u předstawených, přimluwa jeho neby-
wala nikdy bez platnosti. Ale ačkoli wěděl, že od
podřízených milowán, od předstawených náwiděn

* Kulin-kapetan zhynul w Šabce na poli mišarském
léta 1806., když Srbowé pro swobodu a nezawislost chra-
bře bojující slawného wítězství nad Turky wydobyli.

je, nebyl skoro nikdy vesel, ba málo kdo se pamatoval, že by ho byl viděl někdy se usmát. Příčina toho newěděla v tom, že po tolikaletých službách při svých vědomostech jen strážmistrem zůstal; vědělo se, že mohl již dávno býti důstojníkem, a že plukovník, jsa tehdaž ještě majorem, velmi se naň hněval, že nechtěl zlaté porteepée přijmouti. Ale Rowinský, tak se jmenoval strážmistr, měl k tomu svou příčinu, jakovou jen spravedlivý muž míti může. — Jsa totiž ještě v Praze na studiích seznámil se s chudou ale počestnou dívkou, již manželství slíbil, když tu blížíci-se ku hranicím vlasti nepřítel každého pravého Čecha pro obranu drahé vlasti do zbraně wolal. Rowinský wstoupil co dobrovolník do pluku kyrysníků, a po skončené válce nechtěl wystoupiti z vojska, ačkoli by v ciwilním stavu jistě a dobré zaopatření byl dostal. Představení jeho, vážice sobě správného a šikovního muže toho, byli nad tím velmi potěšení, a brzo na to se měl státi důstojníkem, nebo Rowinský byl již strážmistrem, ale ku všeobecnému užasnutí Rowinský nechtěl. Nynější plukovník, tehdaž ještě major, jenž Rowinskému svůj život děkował měl a jemu více přítelem než představeným byl, mu domlouval, zlobil se, tehdejší plukovník sám mu wytykal, že odmršťuje štěstí své od sebe, ale Rowinský salutowal a pravil: „Račte odpustit, pane plukovníku! než jsem do pluku wstoupil, slíbil jsem manželství chudé ale počestné dívce, neb jsem měl wyhlídku po skončených studiích na dobroú službu. Nyní se náhledy mé změnily, od vojska nechci, mám k tomu své příčiny. Ale já byl potud poctivý muž a chci jim zůstat, a holka potud čeká i nemá myslit, že věřila darebáku. Stanu-li se důstojníkem, nebude me moci, chudí jak oba jsme, složití kauci. A kdyby mi i složení kauce odpuštěno bylo, co počnu se ženou se zástupnickou gáží? Chudý, ženatý zástupník je bídná osoba v pluku. Račte tedy odpustit, pane plukovníku! a za náhradu mi račte dáti powolení ke sňatku, abych zůstal poctivým.“

Plukovník mu poklepal na rameno, stisknul mu ruku a v brzce slawil Rowinský sňatek se svou milenkou z let studentských. Major, nynější plukovník, byl swědkem, a od té doby měl Rowinského ještě radši. Po několika letech mu umřela wěrná choť jeho, nezanechawsí žádného ditka truchlícímu manželů. Od té doby stal se Rowinský ještě truchlivější než prwé.

W tu dobu jsem se dostal já ke pluku. Newěděl jsem co to bylo, že Rowinský, sotwa že mě zhlédnul, zblednul i odvrátit se musel, pak ale s velikým účastenstwím po mém životě pátral. Wyprawování moje bylo však krátké. Nechuť k literárnímu umění, náklonnost ke stavu wojenskému mě hnaly od práporu Mus ku práporu Bellony. To bylo všechno. Ale Rowinský si mne obzwláště zamilował, sám mě we všem cwičil, moje postel stála wedle jeho;

kdykoli vyšel na procházku, musel jsem ho doprovoditi, slowem on semnou zacházel jako otec s rozmazleným děckem. Na jeho doporučení jsem se stal w brzce desátníkem a zas místo-strážmistrem, což mi však příliš diwno nebylo, neboť jsem znal službu a exercitium jako málo kdo w pluku, Rowinský si dal se mnou velikou pili, a že cwičil s láskou, měl také učeliwého žáka, ano moje radost byla učiniti vše k jeho spokojenosti, nebo jsem ho milował co otce. —

Než ale, já se pořád vzdaluji od události, kterou wám wyprawowati chci; bylo toho však potřeba, abyste poznal, co to bylo za poctiwého člověka, ten strážmistr Rowinský. —

Jednou z wečera jsme vyšli, totiž já a Rowinský, jak obyčejně na procházku za město. Byl krásný wečer, měsíc swítil co rybí oko a desátá hodina byla ještě daleko. Šli jsme tedy dále než jindy po břehu Labe nahoru. Rowinský byl ale dnes velmi smutný, mlčky kráčel podle mne, a já ho nechtěl wytrhovat z myšlenek jeho; kdo wi, jsem si myslil, co mu lze mozkem? —

„Hm, začal konečně on sám, „kdykoli w tato místa jdu, je mi wždycky truchlo a smutno, neboť mě upamatují na krajinu, kde jsem mnoho zakusil, mnoho ztratil — pokoj wnitřní!“ doložil polohlasitě, sotwa že jsem ho slyšeti mohl. „Widíš!“ pravil po chvíli dále — my jsme si tykali — „já jsem starý chlap, mnoho jsem widěl a zkusil, widěl jsem často smrt hody slawiti na bojišti krvawém, a přece mi nebywalo tak teskno, jako nyní, jako mi už dávno je. Jedna noc, krásná jako dnešní, byla všeho příčinou. Potom jsem si často práwal, aby o mne některá koule na cestě své zawadila, mne mrzelo trochu toho života, a já bych byl rád do welkého tábora k Pánu Bohu přimaširowal — ale neučinila to žádná, a já sestárl při komisárku, až mě jednou tiše na hřbitowě zahrabají. Byl bych rád, aby již brzo k odchodu trouбили.“

„Ale Rowinský!“ zwolal jsem, „co to mluvíš za hlouposti! Wždyť se ti zde dobře wede, celý pluk tě nawičí, plukovník je twým přízníwcem, tobě ničeho nescházi — co tedy chceš?“

„Hm, ano, jist a pít mám, císař nenechá své hodné wojáky hladem mřít, a mimo to také něco odpadne, co k dobrému životu patří; ale zde, milý příteli!“ a tu si klepal na místo, kde asi jeho srdce bilo — „zde, příteli, tady je ještě jeden starý upomínatel, ten nepotřebuje ani jídla ani piti, a tráwi přece víc nežli bezzubá huba. To klepá a bije a mluwi w noci a we dne — ó já bych si mnohdykrát ten úzký kabát roztrhl a palaš mezi žebra wrazil, abych jen pokoj měl we svých starých letech.“

„Ale Rowinský!“ žasnul jsem, „co je ti — co se ti stalo?“

On kroutil své kníry wpravo wlewo a mlčel. Já cítil, jak jím zima lomcuje, on rozepial kabát a

zhluboka vzdychnul. „Ticho!“ pravil konečně, „já ti to powím, poctiwě a prawdiwě, wždyť jsem o tom již nemluwil, co má Marie w zemi leží, a wyprawowáním se mi ulehčí na srdci. Je to jen tak jedno-
ducha wojenská událost, jako mnoho jiných; to nejhorší při tom ale je, že se zrowna se mnou přihoditi musela.“ —

(Dokončení.)

D o p i s y.

Ze sw. Mikuláše w Uhřích.

Jeho c. kr. Majestát poslal i do naší stolice swého komissaře *Ant. Ambro* se 7000 zl. stř., které se na 6 let chudobě na úrok 4 ze sta wypůjčl. Tohoto kr. komissaře we Štrbě w Liptowské stolici žebráci na cestě obstoupili a dotud dále nepustili, pokud jim 7 zl. we stř. a 20 chlebů nedal. Nouze a bída je w Liptowě hrozná, řemeslníci nemají žádné práce, a lidé nemají co jísti a všelijaké i nezdravé věci požívají. W naší Liptowské stolici po horách a Tatrách je mnoho plicowníku (*Pulmonaria*, *Lichen Islandicum*), mechu, který welmi mnoho žiwnosti w sobě má, a když se dobře we wodě uwarí, wywar z něho jako huspenina se šsedne. Já jsem toto dal do Slowenských nowin vytlačit, aby se tím lidé žiwiti hleděli. Tento plicník (slowensky plicowník) i souchotináři z předpisu lékarského pijí. Při tomto nedostatku i kupectví we dřewě, které Liptow penězi opatruje, welmi zle jde a obchodníci we dřewě nic, leda odpoly darmo, prodati nemohou. To je welmi zle pro Liptow, jelikož do něho nejwíc za dřewo peněz přichází. Ozimní osení se tu všude pěkně ukazuje a naději hojně budoucí žně činí. Do Sw. Mikuláše 3. Kwětna 1847. dva pišlí žebráci hladem zemřeli. Teď se ale už dává pomoc žebrákům od stolice z peněz od stawů přinesených, každému žebrákowi 3 kr. we stř. na den; na to může člověk skrowně žít.

Onďej Hořislav Lanštyjak wydal w Budíně 1847. spis w 8. 52 str. obsahující pod názvem: *Šturowčina a posouzení knihy: „Narečja Slowenskuo.“* (Za 20 kr. stř.) Na konci tohoto spisu je wytištěný i protokoll a uzawření ewangelického duchowenstwa, w Srpnu r. 1846. w Pešti shromážděného, proti Šturowu počínání.

Můj Wlastenský kalendář na rok 1848. se už tiskne. Je tak českým prawopisem psaný, jako i lonský, třebaš mne proto i Slowáci nenávidí a w prodávání Slowenského Pozorníka mi překážky w cestu kladou, z něhož mi mnoho wytisků neodprodanych zůstalo. Co se mne w Prešpurku u Štúra nanamlouwali, abych též pospolitě, sprostě slowensky psal! což já však, pokud žiwota mého stáwati bude, ne učiním. — We školách w Liptowě ještě všude dítky biblickým prawopisem psané knížky mají, Kadawého Čítanka není ještě w nižádné uwedena; někteří se pokusili ji uwáděti, ale nejde to, biblickému (českému) prawopisu je lid náš příliš nawyklý; aby se mu tak w knihách psáti mohlo, jako si on w krémě a w stajni mluví, to on nechce a proti tomu dozajista křičet bude a se opíráti. Biblická řeč mu je chrámowní, swatá, pro kterou wszelikou úctu má.

Kaspar Fejérpataky.

Z Chrudimí.

We Kwětech od 8. Kwětna 1847. w Pražském deníku se nachází nawěští, že w dlně pilného sochaře pana *Františka Linna* w Řetězové ulici bylo widěti dvě sochy z pískowce welikosti nadžiwotní, z nichž jedna představuje sw. Wáclawa w oděwu wéwodském, druhá sw. Wojtěcha, a že tyto chwalitebně wywedené sochy jsou určeny pro nový most chrudimský. Z této zpráwy lze sou-

diť, že takové sochy i w Praze na sebe pozornost obrátily: snad mnohý čtenář, s naší krajinou a naším městem seznámený, laskavě přijme další zpráwu, že obě sochy 27. Důbna 1847. od p. F. Linna na Chrudimském wětším mostě, r. 1845. důkladnou práci p. *Fr. Šmorance* a *F. Zábranského* wystawěném, byly powýšeny a 2. Kwětna b. r. od králowéhradeckého pana biskupa *Karla Boromæiského* Excellenci u přítomnosti četného duchowenstwa a nesčíslného zástupu lidí posvěceny.

Zvláštní ceny mají jmenované sochy poměrem, do kterého se náš weledůstojný p. gub. radda a krajský hejtmán *Wáclaw Weber* k zjednání a k slawnému posvěcení soch postavil a který lze poznati z české řeči, před svěcením od cís. kr. krajského tajemníka pana *Františka Plačka* werejně přednesené. Když po wykonané slawnosti městský hospodář p. *Jan Waněk* slušné poděkowání byl učinil, slawný průwod „Hospodine, pomiluj ny“ prozpěwu-
jící bral se k děkanskému chrámu Páně, kde se osada chrudimská se swým nowým děkanem, nedáwno přišlým a však we wýtečných vlastnostech již oceněným p. kanovníkem *Ant. Stránským* zasnbowala, jsouc welmi potěšena řečmi českými, které sám nejdůstojnější pan biskup a pak pardubický pan děkan *Nywell* drželi.

Zajisté s upřímnou wděčností a nábožnou radostí tento den slawný by se byl i ukončil, kdyby nebyl po poledni oheň na swato-Kateřinském podměstí vzniknul a k welikému celého města zármutku 5 domů s mnohým nábytkem ztráwil; všestranná účinníwá láska k bližnímu (jakou obzvláště sousedský syn *František Mareš* s podnikawou odhodlaností chwalně zjewowal) jen tím se uspokojiti musela, že oheň po okolních domech se nerozšířil a tudy celému městu zhoubu nepřinesl.

Umělecká wystawa w Praze.

(Pokračování.) Č. 129. jest zdařilá komposice zdejšího akademika *Rudolfa Müllera*, představující *Záboje*, an „obzira krajiny na vše strany, zamíti se od krajin ode všech.“ Postawa vlastenského zpěwce jest uslechtilá; wyraz twáře jeho, warito, křečowitě zafatá pěst diwajícího se bolestně na rozložené pod jeho nohama rozsáhlé krajiny žádného, kdo Králohworský rukopis zná, w pochybnostech nenechaj, co umělec předstawiť chtěl. — W č. 283. představil schopný akademik *Kökert pokus o otráwení císaře Fridricha II.* Pojat jest moment onen, w kterém trpkou zkušeností opatrným učiněný císař zradu lékařowu, který mu na rozkaz kancléře říšského na místě léku proti zimnici smrtíého jedu podává, odkryje a s úzasem wyslýchá wyznání najatého oukladníka. W obličej císařowě, na jehož šíji poloumdlelá dcera jeho wisí, maluje se asi to samé, co cítil César, poznaw w ruce, která mu první ránu zasadila, ruku miláčka swého Bruta — zde jest to kancléř *Fridrichůw Petr de Vinetis*, ten samý, kterému byl neobmezenou důwěru wěnowal, který ho nedáwno ještě w znělkách až do nebe byl wychwalowal. O milost žebraje leží lékař na mramorové podlaze sálu, an kofík z ruky mu kleslý wyprazdňuje na zem záhubný swůj obsah. Wzadu konečně stojí zrůdce *Petr de Vinetis*, ztrnulý a zkamenělý leknutím a ouzkostí. Obraz jest až na neohebnou poněkud postawu kancléřowu dobře smyšlen, a u srownání s krátkým časem, který se *Kökert* na dráze umělecké nachází, jewí dosti obratnosti u wywedení i w sestawu barew. — W obrázku *Trenkwaldowě č. 79.*, představující *wýjew ze selských nepokojů za Ferdinanda II.*, jewí se studium i schopnost. Obzvláště rázný jest wyraz hlav. W technice učinil *Trenkwald* znamenité pokroky. Nemůžeme při té příležitosti neoznámiti čtenářstwu našemu, že téhož umělce weliký karton: „obrana husitského obozu w rozhodující bitwě u Lipan“

určen jest od hraběte z Desfours - Walderode k wywe-
dení v oleji. Přejeme k tomu nadanému a pilnému Trenk-
waldowi mnoho zdaru. — I někteří z mladších žáků naší
akademie vystavili několik historických kartonů, které co
začáteční práce zasluhují povzbuzujícího uznání. Co nej-
schopnější mezi nimi bez odporu osvědčil se J. Žák svým
kartonem: *Čech uznává se v zem Bojoheim* (č. 228.).
Akademikové Dwořáček a Poppe wywésili každý po je-
dnom kartonu z historie vlastenské, onen: *Smrt Wácła-
wowu w Staré Boleslawi* (č. 229.), tento knížete Břeti-
slawa na zříceninách wlehradských (č. 231.).

(Pokračování.)

Trní a bodláčí.

Jakýsi Němec, pan Traugott Seidl w Morieburku, wy-
slal do světa ohlášení o jakési od něho sepsané brožurce,
mající následující lákavý titul: „*Ueitung, jede Samenfar-
toffel zu zwingen, daß sie sich fünfzigfach vervielfältigen muß.*“
Rádi bychom věděli, jak asi pan Traugott Seidl ty bram-
bory k tomu nutí, aby se padesateronásobně množily, pak
zdali se vůbec brambory tak zhora k tomu nutit dají, a
nutí-li je k tomu pistolí neb dýkou? — čili musejí se snad
ty brambory přes skřípec natáhnout, aneb do tak zvané ně-
mecké „*Zwangsjacke*“ obléci? — nebo jim před wysetím w
krátké a poučné exhortice rozumně wykládati musí, že
každý z těch bramborů tu ztrátu, kterou jeho ochurawělí
bratříckové provinili, padesaterym rozmnožením zase na-
hradit má? Možná, že se k tomu nutí předčítáním oné Sei-
dlowy brožurky? Kdyby však nížádný z těchto prostředků
prospěti neměl, radíme, aby se vždy bramborům, nežli se
do země kladou, polemicko-filosofické články jistých praž-
ských časopisů jadřným hlasem předčítaly, a aby se na ně
pak hrůza pustila, že se jim ti článkové ještě jednou pře-
čtou, nedají-li si stranu toho rozmnožení říci. Nadějeme se
wsak, že si říci dají.

Dr. A. Syrowátka.

Kronika času.

* Počet obviněných Poláků, kteří co nejdříve w Ber-
líně souzení budou, obnáší ke 300, akta pak jejich wyše-
třování bez mála čítají 1000 swazků.

* W Athenách našli prý starořecký rukopis, který
jedná o daguerreotypice a střelní bawlně.

* Dne 15. Dubna umřel na swém statku Jefferson
County we Floridě *Achille Murat*, nejstarší syn někde-
jšího krále Neapolského Jáchima Murata, w 47. roce swého
stáří. Od r. 1821. byl usedlý w Sjednocených obcích se-
wero-amerických, o kterých více spisů sepsal.

* Před jedním okrskovým policejním ouřadem w Lon-
dýně hlásila se nedávno hraběnka Helena Moringtonová,
příbuzná wévody z Wellingtonu, o podporu od obce, je-
likož w tak nuzném stawu se nachází, že z vlastních pro-
středků žiwa býti nemůže.

* We francouzské obci Dordogne porodila 14. Dubna
38letá žena *čtwerčata*.

* General Cavaignac, táhna s oddělením wojska proti
Abd-el-Kaderowi, opatřil všecky wojáky swé zelenými zá-
woji, aby se ubránili horoucímu pisku, jež často wtr na
pouští vzdáje.

* W Štyrském Hradci postawena bude kaffrna celá z
litého železa. Wáží 1000 centů, a lita byla w Blansku.

* Bu Maza, známý protiwník Francouzů w Algiru,
nepohodnuw se s Abd-el-Kaderem, wešel w přátelství s
někdejšími swými nepřáteli a nawštíwil Paříž, kdežto se
mu dobře líbí a od Francouzů wseliká čest prokazuje.

* Francouzské akademii předložen jest nový wyná-
lez, rozdrobowání kamene měchyřového prostředkem elek-
triky. Stane se takové rozdrobení ouplně a beze wší bo-
lesti nemocného nejdéle za půl minuty. Letošní rok je pře-
hojný na chirurgické wynálezy.

S m ě s.

Lew a osel. Jistý truhlárský mistr měl zlou ženu,
tak že se často spolu rwali. Jedenkráte, když zase tuze
rozhorlen byl, ptal se učedníka řka: „Wášo! dnes musím
wypadat jako litý lew!“ — „Ano, pane mistře, jako ten
největší,“ řekl učedník. — „Což jsi již někdy lwa widěl?“
ptal se mistr. — „Skoro každý den,“ odslowil Wáša. —
„Kde bys jej mohl u nás widět?“ ptal se zase mistr do-
sawáde pot s čela sobě stíraje, — „Bože,“ zasmál se učed-
ník, „což newíte, pane mistře, že ho náš mlynář má?“ —
„Ty hňupe, vždyť je to osel,“ řekl mistr hněwiwě. —
„Ano, ano, pane mistře, tak zcela wypadáte.“ E.

První láska Bonapartowa. Když byl Bonaparte zá-
stupníkem, seznal pana de Tardivy, do jehož domu uwe-
den spatřil slečnu Gregoire de Colombier, do které se wřele
zamilowal. Rodina slečny obýwala na malém rodinném
statku. Napoleon obdržel přístup a slečnu často nawštíwo-
wal. Mezi tím přišel nějaký šlechtic de Bressieux a žádal
o ruku slečninu. Znamenaw Napoleon, oč se tu jedná, pře-
dewzal si odhodlaně jednati. K tomu cíli psal swé milence
obširný list, w kterém jí swou lásku wyznáwal a jí žádal,
by obsah psaní swým rodičům sdělila. Její rodiče, kteří
mezi chudým důstojníkem a zámožným šlechticem woliti
měli, dali bez rozmýšlení přednost šlechticowi. List Napo-
leonůw odewzdali třetí osobě, by mu jej doručila. Bona-
parte ho ale nepřijal, nýbrž řekl: „Jen ho podržte — on
bude jednou swědčit o wřelosti mé lásky a upřímnosti mých
oumyslů.“ Tak obdržela rodina Colombier list nazpět, který
nyní jako welikou wzácnost chowá. Nedlouho na to pro-
wdala se slečna za pana de Bressieux. R. 1806. stala se
paní de Bressieux dwořenínkou císařowny Josefny, její
bratr obdržel prefekturu w Turii, její manžel stal se ba-
ronem a vyšším dozorcem nad lesy, a tak dokázal Napo-
leon, že na swou první lásku nezapomněl. — p.

Dlouhý wěk. W Budíně žije žena mající 108 let, a
we vysokém tom stáří dosti ještě je čerstwá. Když se jí
tázali, jakým způsobem takového wěku dosáhla, odpowě-
děla: „Nepila jsem nikdy káwu, netancowala jsem nikdy a
w celém swém žiwobyti welmi málo jsem mluwila.“ Jakž
tedy diwno, že nyní wěk ženský často tak krátký býwá!
Ostatně prý ta stařena jak žiwa nebyla w žádném kon-
certě.

O z n á m e n í.

Podnikatelové besed kutnohorských oznamují, že tyto
oblíbené národní zábawy též i w tomto letě, a sice dne 1.
a 22. Čerwna, 13. Čerwence a 24. Šrpna w kutnohorské
městské střelnici drženy budou.

Nowá knížka.

Snadné nawedení ku francouzské řeči pro mládež.
Zvláštní sbírku k mluwení potřebných slow we fran-
couzské, německé, českoslowenské řeči sestawenou, ja-
kož i přiměřené tréjazyčné rozmluwy obsahující. Wydala
Jacinta Duchesne rozená z Francie, wdowa po c. kr.
úředníku Černém, zkoušená učitelka francouzské řeči.
W Praze 1847. Tiskem K. Vetterla. 8. Stran 95. Cena
24 kr. str.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
pálarších třikráte za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dvůr).

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
příletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Moje vlast.

Tam, kde swatá lípa kwete,
Rosa libá růžinky,
Řeky plynou šeptajíce
Skrze háje — kwěťinky —
Tam jest blaze — tam je slast —
Tamť můj domow — moje vlast!

Tam, kde luna jemnou twáří
Na hrady se usmívá,
A na jasném modrém nebi
Družné hvězdy wodíwá,
Tam jest nebe, tam je slast,
Tamť má naděj — moje vlast!

Tam, kde srdce láskou hoří,
Cnost kde s wírou bytuje,
Bratru oko w citu slzí,
Když se rmoutí, raduje —
Tam jest nebe, tam je slast —
Tam můj domow — moje vlast.

Nech mě doufat, díwko drahá!
Tam, kde slunce západ má,
Počne jitro w jiném swětě,
Když měsíček rozswítá —
Za Wltawou, tam je slast —
Tam mé srdce — lásky vlast!

Chci ti w krásném wěcném jaře
Z prwních kwítků wěnce wít,
Chci té w srdci wěrném nosit —
Chci twůj sen, twá naděj být:
W srdci wěrném — tam je slast —
Wíra, naděj, láska, vlast!

Wáclaw Horák.

S o u b o j.

(Dokončení.)

„Widíš, bylo to roku třináctého, my leželi u
Rýna; Šwarcenberk, jenž u nás byl, hnál se ry-
chle k blízkému francouzskému pomezí. Já byl
tehdaž ještě desátník, ohniwý, bujný mladík. W mém
oddělení byl ještě jiný mladý chlapík, taktéž desát-
ník, weselá krew z Čáslawska, kterému jsem byl
welice nakloněn, jako tobě, nebo jsi mu podoben
jako wejce wejce, a nyní wíš, co mě tak hluboce
dojalo, když jsem tě spatřil. My pospolu již w mno-
hých pútkách bojowali, jeden druhému jsme zachrá-
nili život, my libali w jednom stanu, spávali podle

sebe, a wěděli jsme to na pochodu tak nastrojil, že
jsme wždycky do jednoho bytu přišli. Můj kamarád
byl takto dobrý hoch, ale lehkomyšlný. On měl doma
starou matku, ta asi neměla mnoho co kousat, té
posílal pravidelně každý měsíc swůj uspořené trak-
tament, a to bylo dobře! On měl ale také newěstu
doma, která polní poštou dlouhá psaní psávala, plná
slzí a touhy; těch si newšímal a běhal za každou
zástěrou, kterou potkal, a to nebylo dobře! Já ho
často napomínal, mluwil jsem mu do swědomí a
prawil jsem: „Hynku, zůstaň poctiwým chlapem a
neošíd tu holku!“ On se ale smál a zpiwal: „W jiná
mista přijdu, jinou holku najdu!“

„Bylo to tedy roku třináctého, a my stáli za
Rýnem. Můj přítel a já jsme měli zase jeden byt,
a to u jistého poctiwého krčmáře. Krčmář měl je-
dnu hezkou dceru, která mému Čáslawáku walně
do očí bila, holka ale nechtěla o něm ničeho wědět
a odbyla ho několikráte dosti zpurně. To wšak mého
kamaráda, jenž tomu již ze swé praxi zwyklý byl,
neodstrašilo. Jednoho wečera — u čerta, ještě nyní
mě to naplňuje wztekem, když na to pomyslim —
překwapím swého přítele s holkou. W okamžení
jsem ho popadl a držel tak dlouho, až mi přislíbil,
že dēwce na pokoji nechá. Když jsem myslil, že
ubohá holka již w bezpečí jest, pustil jsem ho. On se
postavil jako swíčka přede mne. „Tys mě urazil!“
prawil chladně; ale oko jeho sršelo blesk a oheň. —
„Naopak,“ odpověděl jsem, „ty jsi mne a celý pluk
urazil, a máš mně co děkowati, že jsem tě zdržel.
Zde se nejednalo o lásku, ale o hanebnost. — „Dáble,
nowá urážka! to netrpím, a ty jako pořádný kyryšník
budeš wědět, co máš dělat!“ — „Welmi dobře,“ pra-
wil jsem, „pistole neb palaše?“ — „Pistole — za hodinu
u nepřátelských předstrážích.“ — „Dobře,“ prawil jsem a
šel ku swému wraniku, abych ho ještě jednou sám
nakrmil.“

„Potom jsem napsal psaní swé matce, w kterém
jsem za wšechnu lásku a dobrotu děkowal a prsten
swého otce do něho wložil, pak ještě jedno swé Ma-
rii, a cidil jsem swé pistole. Rozloučiw se konečně
se swým wranikem šel jsem na umluwené místo.
Jeden kamarád mě následowal co sekundant.“

„Swého soupeře jsem našel již na místě. Wzdálenost byla wyměřena, deset kroků a jeden skok; pak jsme nabíjeli. Já ještě jednou hleděl, milovaného kamaráda udobřit — nebyli to přece žádný žert, na někoho střílet, koho tak srdečně milujeme, on ale ničeho slyšeti nechtěl, a stál na tom, aby se střílelo. Wzdorně jsem nyní i já se obrátil a postavil na své místo.

„Mezi tím nás nepřátelské strážce zpozorowaly, a něčeho nepřátelského do nás se domnívající začaly prudce po nás střílet. Sekundanti dělali jaksi podivné obličejy, když jim kulky okolo přilbic hvízdaly, a radili k jinému místu. Já se brzo rozhodnul. Rychle vytasím svůj palaš, přivážu k němu svůj bílý kapesní šátek a jdu k nepřátelským strážím. Mohu s vaším důstojníkem mluvit?“ ptal jsem se jich dosti zpotvořenou francouštinou. Hned vystoupil jeden kapitan, já salutowal a prawil: „Pane kapitane, můj kamarád a já máme jistou čestnou věc k wyjednání. Směli bychom vás prosit, abyste se střelbou tak dlouho posečkal, až se spolu wyrownáme?“ — Kapitan tleskal rukama, ah bravo — bravo camerade, zwolal, a střelba přestala. Já salutuji, vrátím se opět na své místo, a prawím chladně: „Nyní střel, Hynku!“

„Ten ale byl welmi bledý, mřil však pokojně. Já widěl, že moje srdce hledá, a loučil jsem se s žiwotem. Je to přece jen něco bláznovského, tak tiše a nepohnutě se dívat do díry, ze které smrt wyletí. Já se netrásal, ale krew mi w žilách stydla. Kohoutek cwaknul, blesk, rána zahučela lesem — já stál. I zatřesu sebou jako někdo, jenž právě wyprask obdržel.

„Řad ke střelení byl nyní na mně. Já se odříkal své rány a žádal jsem aby bylo všemu konec a na celou věc aby se zapomnělo. Sekundanti, ano i můj dobrý kamarád z Čáslawska stáli ale na tom, že střílet musím, a tak tedy wyzdvihnu pistoli a mřím. Anebo spíše já nemřím, já nechtěl trefit. Bůh jest můj svědek! já zawřel oči, abych jej newiděl, a schwalně jsem pistoli jinam obrátil, když jsem stisknul. Ale Pán na nebesích, který nade vším wládne, řídí i kulky, a moje trefila ubohého Hynka zrowna pod čtvrtým knoflíkem mezi žebra. On zawráworál a klesl k zemi. Já odhodil proklatou pistoli a kwapím k raněnému, abych mu poslední službu proukázal. On mohl ještě mluvit. „Buď tichý, bratře!“ prawil ke mně, „tys bez winy. Mně se dobře stalo, já to zasluhuji a tobě odpouštím! Tady wem tyto hodinky — já ti je daruju — nezapomeň na mne! Tuty peníze pošl mé matce a pozdraw ji od jejího syna. Buďte všichni s Bohem! Bratře —“ prawil šeptem dále a přitáhl mě bliže k sobě, aby sekundanti neslyšeli, co mluví, „a kdybys přišel do mého městečka, pozdraw mi mou Aničku a neřikej jí, proč jsem umřel. S Bohem! Adé Aničko! Ach!“

„Škubnul sebou ještě jednou a již ho nebylo.

Tiše jsme ho pochowali i slzeli jsme všichni, neboť on byl wždycky dobrý kamarád, na kterého jsme mohli spolehat, a smutně jsme se wrátili do svých bytů. Sotwa jsme tam přišli, zawzněla již trouba, pluk musel na koně, my hnali outokem na jednu nepřátelskou batterii, já byl pořád napřed, zasloužil jsem si tady ten peníz na prsou; ale smrt, kterou jsem hledal, jsem nenašel. Když jsme se wrátili — sotwa polowička z těch, jenž jsme byli wytrhli — scházeli také oni dva sekundanti, a také o mém kamarádu z Čáslawska se mluwilo, že leží wenku před batterií. Já to sice wěděl lépe, mlčel jsem ale, a wice nebylo žádného, kdoby mě prozradil. To mě pohnulo, že jsem wice od wojska wystoupiti nechtěl, abych stále se pamatowal na přitele swého.

„Peníze jsem swědomitě matce jeho odewzdal, a ještě něco ze své kapsy přidal. Hodinky podnes ještě nosím. Byli to poctiwý boj, jak to již mezi wojáky být musí, a já se všemožně snažil, abych mu zabránil. Byli to ale přece můj nejlepší přítel, jehož jsem zastřelil, a já nemohu na to sklenné, shasínající oko zapomenout a na to poslední pozdrawení, i nemám pokoje we dne ani w noci. Anička také umřela hořem a zármutkem; jeho i moje matka i má Marie jsou již dáwno pochowány, já jenom, stará wetchá lípa, nemohu umřít a musím wěčně žít. Ó můj milý příteli! za tím bílým kabátem, tam je mnoho bolu pobřbeno!“ —

Tak mi wyprawowal tehdaž Rowinsky, a však mu brzo zatroubili welkou retiradu, já ale si myslil hned tehdaž a powídám to nyní, že ani ten nejsprawedliwější souboj za čerta nestojí.

Listy učitelům českým.

17. Káseň we škole Filčikowě. Jeho sewnější postawení.

Třeba že F., jak jsem se již zmínil, Jacotowů methodu neznal, přece jest pozorowati mnoho podobného mezi wučowáním Filčikowým a Jacotowým. I we swém působení na mrawnost školní a mimoškolní spolehal F. nejspíše na žáky schopnostmi a mrawností wyniklé, ustanowiw je za wzor slabším spolužákům, ba i za dozorce a káratele. Proti tomuto takřka policejnímu záwodu we školách mnoho se owšem již namítalo a mnoho se w skutku dá namítati. Tím způsobem vznikne prý mezi žáky na jedné straně zášť a nepřízeň, na druhé straně ctižádost a pánowitost; wůbec však nesprawedliwost a jiné neřesti. Toho je se owšem co báti. Než pomysleme, že námítka ta wůbec proti wychowání weřejnému čelí, a že wzájemný zápas po platnosti wědecké a mrawní, která imponuje obmezenosti dušewní a mrawní zkaženosti, je právě nejwyšší význam wychowání weřejného, jenžto jest příprawa pro žiwot praktický, kde se odliky takové opět, jen že w ohromných rysech, nalezají; třeba že tento význam wychowání weřejného w porownání s výhodami wychowání domácího zdá se býti jeho nejwětším nedostatkem. Wychowejte si však dítě w domácnosti, dejte mu nejlepších učitelů a všech jiných prostředků ku wzdělání: co jste si medle odchowali? Člowěka, jenž nezná sice ani ctižádost ani nepřízeň ani lež, w nejlepším pádu, když totiž ohled newezmeme na služebné lidi w domě a na sourozence, snad ani nená-

wist ani pánowitost; ale i slabocha, který padne, jak mile se zamotá v potřeby světa tohoto. Nemyslí však proto nikoli, aniž to předpokládá u odpůrců ti, jenž námitku tu dělají, že by se měla ve škole schwalně citizádost, nenáwist atd. buditi; mám spíše za to, že to právě na učitel je, aby brojil pomocí svých učitelských známostí, zvlášť ale psychologii proti těmto jak se zdá z každé postupující vzájemnosti nutně se vyřinujícím neřestem, a aby to dowedl na žácích svých, by poznali — a to má velký význam pro život praktický —, co je *sprawedlnost*, co *zásluha* a co *lež*, zvlášť tenkrát, kdyby si i v kázni školní metodu oblíbil, již F. zachovával.

W skutku mohu říci, že F. w ohledu tom mnoho dokázal. On uměl přede vším vyhledati ty, jimž dohlídku na mravní chování žáků we škole a mimo školu swěřil; jediné hnůti, jediné slovo pronešené w jistém postavení, do něhož žáka schwalně přiwedl, postačowalo mu k nablédnutí do duše dětinské, w kteréž se dobře znal; napotom wěřil žákům těm a dle jejich udání i tresty ukládal, ač ne slepě. Naopak byla místa tato, jichž toliko pilností a dokázanou řádností dojiti bylo, nejmocnější pohnůtkou pro ty, jenž jimi wyznamenáni byli, aby se mravně nepřewrhli, a pro jiné pobídkou, aby pokročili. Tak w celku udržel F. dobrý řád we škole a mezi mládeží w obci wíce pochwalou a odměnami nežli hanou a trestem; neb on si wážil řádných a schopných žáků, a často říkával: „Milejší je mně deset řádných žáků než sto lumpáků.“ Ku konci však měsíce udělowal pilným a mravným žákům listky, na nichž stálo napsáno: *Známká pilnosti a dobrého chování*; pod tím byl Filčíkůw podpis a pečeť, na nižto opět byla Minerwa se sowou. Nepocítil snad ještě žádný powýšenec na šlechtictwí takowou radost, když diplom svůj dostal, jako já jsem pocítil, když jsem ponejprw takový listek obdržel.

Leč chtěje pravý obraz Filčíkowa školnictwí podati, musím se také zmíniti, jak F. trestal. Že tresty jeho na mnoze i rázu psychologického byly, lze jest se nadíti. A však ne w takowém rozsahu, jak by si toho přál pravý přítel mládeže, a jak bychom očekáwali, poznawše již prostředky jeho působení, které odjinud w rukou měl. F. trestal i tím, že přiměl nedbalé děti po skončených hodinách we škole učiti se tomu, co při wučowání nedowedly, při čemž se dohlížitelé střídali. Proti tomuto trestu nemožno by owšem bylo něco namítnouti, kdyby se jen trest ten byl nepřeháněl; nebo celodenní půst za trest uložiti a k tomu je ještě k učení nutiti, newím neděje-li se to ku zkáze tělesné a dušewní najednou. F. trestal však i metlou a rákoskou. To jsou owšem poslední prostředky školní kázně a nemá se tak snadno k nim sáhati, aby prostředkové mildernejší oučinek svůj neztratili. F. dal však časem bít i za nepozornost anebo nedostatečnou odpověď u wučowání; ano někdy i sám, urwán jsa slabostí lidskou, k hůlce aneb metle sáhl a trestal, a sice welmi citliwě. Známo, že jiní pp. učitelowé we věci té ještě wětší pokroky učinili. Proto stůj zde několik slow o tom. S prospěchem trestati není wěru wěc tak lehká, jak se na pohled býti zdá. Na mysl však a chápání předmětů školních citliwý trest sotwa dobře působí, on spíše mate a může mít i jiné smutné následky. Každý trest má býti psychologický a udržeti se w mezích, které sluší wzdělanci a muži nad sprosté naráživosti powýšenému; kdo však mezi děti bez rozmyslu tlúče, škodí sobě a jim. * Co jsem o Filčíkowě způsobu podo-

tknul, že trestáním powstalou trudnost ze školy zpěwem wypuditi hleděl, rozumí se, že ironie takowá jen při trestech právě uvedených dobře působí; při trestech však psychologických, t. j. z věci samé se wywinujících, třeba aby se dítě wyplakalo a o swém přestupku dříve přemýšlelo, a k tomu cíli nejsou wýtržky takowé, jako zpěw jest, nikoli whodné.

Co se konečně Filčíkowa wnějšího postawení tkne, tu by bylo nejprwé promluwiti o jeho poměru k duchownímu pastýři. A však chrastecský p. děkan Munzar je rozumný a řádný kněz a F. byl rozumný a řádný učitel, a tudy powstalo to nejsownější postawení mezi oběma stranama; což owšem nemůže se udati za pravidlo osad jiných a proto o tom pomlčím. Filčíkowo postawení w obci — tu platí owšem o všech učitelích našich, jak se toho w listu 20. dočteme — to nebylo však žádoucí. Také měl F. za to, že působení učitelow jen na školu se wztahuje, a proto o tom, co jsem w listu 9. přednesl, nic wěděti nechtěl, w čemž mu i mnohý z učitelů našich přiswědčí.

Wlastenská zpráva.

Filip Kordlek, rodič z Kolína, který wloni wynálezem mathematickým, logarithmů se týkajícím, wšeoobecnou pozornost na sebe obrátil, nachází se nyní w Paříži, kde slawný *Academy* co nejwliídneji ho přijal a francouzské akademii metodu jeho schwálil, tak že ustanowena jest od ní zvláštní komissí ke skoumání té podiwuhodné metody.

Umělecká wystawa w Praze.

(Pokračování.)

Jakkoliw č. 197., představující *řimského pastýře, an učí chlapce na řetnu pískat*, od *Jacobse*, pak č. 142. *Klaudia Jaquanda odvádění podzemního desátku* — toto poslední i wzdor některým snadno wysetřitelným upomínkám — welmi dobře jsou smyšleny a skwělou barwitostí i wýtečnou bedliwostí u wywedení diwáka překwapují: nicméně musíme w odvětwti životomalby prwní místo přiřknouti wýtečným plodům genialního *Spitzwege*, dáwnoletého miláčka našeho obecnstwa. Jeho tři letos wystawené obrazy jsou nejskwělejším důkazem neumřitelného humoru toho mistra; w nich nacházíme půwodnost wynálezu, drasticky oučinné sestawení a wywedení až do nejmenších zewrubností. Nejlepší z nich jest č. 9., *poustewna* nadepsané. Dobře wypaseny poustewník schowává tučné kuře, které wzdor postu w kalendáři naznačeném na rozni byl upekl, za prkennou příhradu své k nábožným skutkům a trýznění těla určené jeskyně; neboť widí přicházeti wyzábělého černého pána žlutého obličje w klobouku se širokou střechou. Dobrák mohl si práci uspořit a nepotřebowal upečené právě kuře teprw nechat wystydnout: outlý čich širokokloboukého pána ucítil již dáwno pečení a hubený host snad by si i říci dal spolu jisti — zde mezi skalami nečihá žádné nezawěcené oko! — Jednodušší a menší, ačkoliw též mistrowsky wywedené a různé w oučinku jsou č. 28. a 53., z nichž prwní, *stráž* nadepsané, trefně posmíwá se wojenstwí německých států býwalých. Na polo zřícených hradebních zdech stojí na stráž stary woják a la Sans-quartier ze sedmi díwek w uniformě, pohlížející přes punčochu, kterou plete, do dálky. Druhý obrázek ukazuje nám *pastora ze wsi*, an we své domácí zahrádce studuje na kázání pro budoucí neděli. — *Petzl* z Mníchowa zaslal dwa obrazy we své nestejně a podiwné manýře, z nichž číslo 204., *wyprodej*, jakkoli w celku ještě stary cop nese, nicméně bedliwým studium rozmanitých twárností a bohatého rokoko — kroje, číslo pak 204., *studijní komnata*, wkusným, byť i koketujícím swětlem a odleskem se wyznačuje. Jsou to zvláštní obrazy, tyto *Petzlowy*, w němž přátelé

* Dem nicht als Voraussetzung, als unmittelbares Leben des Herzens naht der allgemeinen Humanität eine gewissermaßen heilige Scheu und Achtung vor der Jugend, der er dient, mitgegeben ist, dem wird das Schulleben über kurz oder lang ein Possenspiel oder ein Gefängnis.

Dr. Krüger Betrachtungen über Schuldisciplin.

jeho žek zbloudilého, snad již straceného ducha. Nastejué a neurčité, w nejwětší míře manýru jewící a pitworné jsou wšecky, a přece z wětší části lajkám se líbí. A w skutku při wšem tom jest w nich něco příjemného a wábného. Neomylný cit pro krásu formy pohrěšuje se bohužel při wšech, jakož i často důležité pro porozumění celku částky zakryté a useknuté nacházíme. — Od pražského w Římě žijícího malíře Poláka, od jehož mistrowské ruky mnohé wýtečné obrazy krásli sbírky krále Pruského, státního ministra hraběte Kolowrata Liebsteinského a jiných vysokých osob, spatrujeme letos jen malý, zběžně na plátno whozený obrázek: *diwku psaní čtoucí* (č. 69.) w soustředním, tak říka prohlédném osvětlení. Při wšech známkách zběžnosti poznáváme přece ex ungue leonem. — *Giovanni Maës*, Nizozemec w Římě usedlý, zaslal obraz: *slepý žebrák*, poznamenáný č. 190. Maës má obzvláštní smysl pro wyobrazování krásných forem a welikou sílu w pološeru, přednosti, které nám nezřídka přehlédnouti dají neurčité někdy a jenom nákrešní rejsowání. Zmíněná neurčitost někdy při Maësowi tak daleko jde, že w twářích a končetinách neprosiwitá ani ústroj swalový a kostní. Ostatně widěli jsme od toho zasloužilého umělce lepší kusy, nežli jest jeho slepý žebrák, který asi k jeho nejslabším pracem náleží. — *Zahradník* (č. 30.) od *Enhubera* jest delikátně malovaný, čerstwý, jímawý obrázek ze žiwota. Č. 56. a 67., *krčma* a *musikanti* od *Vennemanna* z Bruselu mohly by se počísti k žiwotomalbám lepšího druhu, an jsou humeristicky pojata a welmi bedliwě wywedena, kdyby nelpěl malír s přílišnou ouzkostliwostí na wzorech staro-nizozemské školy, což ho nad to často zawádí k wolení newýznamných a otrělých již předmětů. — Č. 115. představuje *polapeného zločince* od *Mulicha* z Drážďan. Okolo příkrého skalního hradu ubírá se smutně a tiše tmawým jedličním lesem wázný průwod. Na káře poprawčí leží, bled a swázán, wolný syn lesa, wedle něho jedou zpowědník a kat, wúkol ozbrojenci — jedou k poprawišti. Celek jest dobře sestawen a pln žiwosti, i nechybí se trudného, romantického dojmu na diwáka. Při delším však dlení zraku na obraze tento méně uspokojuje, neboť cítí diwák, s jak malou prací tu ještě wšelicos se předstawiť dalo, ano předstawiť mélo, a bezděčně zpominá na lapeného zločince Horace Verneta. — Mnichowan *Kaltenmoser* opět wystawil dwa obrazy z domácího žiwota černolesských sedláků (č. 9. a 16.). Oba jsou stejné střízliwé, prosaicky pojaty, na obou wypuntikowáno jest každé oko w punčoše s daggerreotypickou zewrubností, oba jsou w té samé sladounké, ulizané manýře, jako jeho obrazy z Tyrol, které nám w předešlých wystawách až k oškliwosti předwáděl. — Č. 210., *harem* od *Jindřicha von Mayera*, neodpowídá idealu haremu, jak by jej sobě wřelá obraznost mladíka předstawiť, který právě četl popisy z Tisíce a jedné noci; jest to obraz ducha prázdny, slabě kreslený a newkusné kolorowaný. — W č. 135. představuje nám *Schwinger* z Düsseldorfu *kwás po wyhrání welikého losu*. Jest to na figury bohatá, zdařilá a wábná komposic, jejížto wywedení swědčí o znamenité technické obratnosti umělce. Sestawy u stolu jsou welmi pěkné, a rozličné osobnosti na wětším díle hrubě ale dobře naznačené. (Pokračowání.)

Trní a bodláčí.

Na rok 1847. wyšel nákladem synů Bohumila Haase spis pod jménem: *Adressen-Buch der königlichen Hauptstadt Prag*. Na konci přidána jsou oznámení pražských průmyslníků o jejich řemeslech a obchodech. Wedle německých oznámení jakožto běžných čítáme tu také nemalý počet w

jiných řečích, ano jedno w řeči pateré: w německé, wlašské, francouzské, anglické a ruské. Česká však oznámení nacházejí se tam toliko tři (!). Pánové pak, kteří tolik úcty pro swou materskou řeč měli, že Čechům zboží swá též česky ohlásili, jsou: p. *Čihák*, lakýr, pp. *Weiss* a *Fonowicz*, obchodníci w modním zboží, a p. *František Pštros*, koželuh.

Kronika času.

* Pěší pluk w Kroměříži ubytowaný, jehož majitelem byl zwěcnělý arcikníže Karel, podrží jméno jeho na wěčné časy, jak to Jeho Majestát cisarský vlastnoručním listem k dworské wojenské radě naříditi ráčil, a obdrží na památku jeho uniformu a klobouk. Kord pak, jež zwěcnělý nosil w bitwě u Asperu a Wagramu, chowati se bude we widenské c. k. zbrojnici.

* We Wídni umřela oblíbená swého času dworská herečka a dramatická básnířka Johanna Franulowá z Weissenhornu. Některé z jejích kusů jsou i do češtiny přeloženy.

* Na jedné z posledních besed na našem Žofně bylo widěti jednoho šwiháka, an wonidly napuštěnou rukawici králowny swého srdce, kterou tato při kadrille upustila, s nadšením zwedl, wřele na srdce tisknul a pak — se vším všudy spolknul! — Toť zcela nové projewowání swého citu.

* Madridské nowiny obsahují poznamenání 119 uprázdňených míst učitelských na španielských vysokých školách a gymnasiích s hojnými platy. Je slyšet, že Slowano a Francouzozrout Wuttke zamýšlí se hlásiti o jednu z nich. Tam by snad s prospěchem přednáseti mohl swou slezskou historii, která se nám wždycky španielskou zdála.

S m ě s.

Wzácná známost. Dwa hodináři hádali se spolu, kdo má wětších a wzácnějších známostí. „Já,“ řekl jeden z nich, „sprawowal jsem wloni císaři Čínskému zlaté hodinky. — „Což je to?“ odpowěděl druhý; „u mne byl nedáwno host, kterému se i císař pokoriti musí.“ — „A kdo byl ten host?“ — „Smrt.“ — „A co chtěla?“ — „Žádala mne, abych jí sprawil její přesypací hodinky.“

Neobyčejná chladnost. Žena jistého slawného professora nebezpečně od nějakého času stonala, ale milý manžel proto ani na chwilkou neopouštěl swůj pokoj, w kterém neustále ve knihách byl zahrabán, nehrubě to sobě k srdci bera. Jednou ráno wrazi náhle do jeho pokoje žena, která nemocnou paní jeho ošetrowala, s plácem a křikem oznamuje, že paní professora právě na onen swět se odebrala. Na tu zpráwu professor pokojně watana zawolal kuchařku a prawil k ní: „Dnes uwaríš kávy toliko pro jednu osobu, neboť moje paní právě umřela.“ To nařidiw znova zasedl ke swým knihám.

N á w ě š t í.

Zítřa dne 30. Kwětna bude se provozowati we prospěch zaopatrowacího ústawu pro služebníky, jich wdowy a sirotky: *Korytané w Čechách*, aneb: *Oswobození wlašti*. Weliká wlastenská půwodní činohra w 5 jednáních od J. N. Štěpánka.

Nowá knížka.

Čar Petr Weliký tefatem w Zaardamu. Powjda pro mládě z roku 1697. Poblé Gustawa Mierice ob Grant. Bohum. Lomfy. W Praze 1847. List a tiab Jar. Pospíšila. 12. Stran 64. Cena 8 kr. stř.

Číslo 65.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podlouhým č. 8—1 v druhém poschodí přes dvířka).

1. Čerwna
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowa
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
pálarších třikráte za
týden, w outery, w
čtvrtek a w sobotu.

Předplácí se na čtwrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stří. U c. k. po-
štowních ouřadů Ra-
kouského mocnářstwi
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Tetinka z Paříže a strejček z wenkowa.

Prawdívý historický román.

Kapitola první.

Jaká to krása! — Já jsem přesvědčen, že ji znáte. Bezpochyby jste se často za jasných dnů w Čerwenci neb w Srpnu mezi čtwrtou a pátou hodinou wmísili w hejna elegantní, jež moda wywábila a pochlad libého stínu w dlouhém stromoradí bytu královského poutá.

Nebo také kroky vaše, zaraženy dawem krasotinek, za půwabného wečera pod jasnou noční oblohou dwacetkrát za hodinu dálku mezi ulicí Lafittowou a Traitboutskou měřily, dwoji řadu okouzlujících paniček, zářících swítilen a husté dýmowé chmury našich elegantů procházejíce, neb zkrátka řečeno, buď jste byli ráno w Tuillerích anebo u wečer w Kolenci. Nuže! wypátralo-li na jednom neb na druhém tomto místě, oblíbeném u děwčat wysperkowaných, způsobných paniček plných koketstwi a milostných matinek, oko vaše, wsímající si zwědawých, swižích twáří a tilek à la Mignon, kupy zdobných ratolestí swěta ženského — pak jste widěli ji!

Koho?

Slečnu pařížskou; ztepilostí a pohyblivostí lehké její postawy, touto ohniwého ducha jewící twárností, tímto jemným úsměwem a pikantním pohledem jako náhlým kouzlem uchwácení, zarazili jste kroků swých, mimowolně zwolawše: „Jaká to krása!“

Wykřik tento nebýwá nikdy na plano — ona se radostí zardí — hezká matinka se usmíwá, ana zatím dobrá teta u spěšném, chytrém a obezřetném uwážení s hezounké šije průzračnou, hrawou roušku, pod níž si wánek laškował, poodhalila.

Totě wám anděl! bobyně lásky! wšeccko zároweň děwče toto! — Ó toho ducha, té satyry a půwabu pod dlouhou řasou a na něžných rtíkách! Sedmáct let jest jí — a wšeccky tyto wnady — slibíte-li to zatajiti, powím wám jméno její — jen mne newy-
zraďte — jmenuje se Amanda.

Kapitola druhá.

Je k zadání.

Jste odhodláni letět k nohoum rozšafné matky

a wzywati pomoc tetinu. — Než zwolna! jedwa polowici wnad jejích se obdiwujete. Wnadnou postawu, duchaplný pohled a skwostný šperk její znáte. To není wšeccko! Dívka pařížská ještě jinými cnostmi se honosí.

Amanda je wybroušený diamant, uhlažený nej-
hledanějším wychowáním mody a pěkného swěta. W ústawu, jehožto pýchou a kwětinou byla nejzpanilejší, dobyla si wšech wěnců, získala wěškeré sláwy w uhlaženosti, zpěwu, tanci, básnictwi a wýmluwnosti, ba i w umění očima a posunky rozprávěti, nebo w každém wyhlášeném ústawu hraje se diwadlo.

Bychom jedním slowem wšeccko řekli, Amanda je prawým diwem. Walter Scott, Byron, Cooper, Hugo, Sainte-Beuve a Lamartine jsou jí zewrubně známi, romantika skrz naskrz jí prowiwá. Racine-a méně četla, Fenelona docela nic, a perlami opáсанé čelo její čerwánkem studu se polije a newrle se obrátí při nehledané řeči domnělého churawce. Než manou modních spisů žiwena, poslouchala swobodné řeči Mariony Delorme a widěla pokus cudné lásky Antoniowy.

Mimo wšeccky tyto skwělé dušewní wlastnosti zná toto roztomilé dítě, jako každá krásná diwčina, božské tajemstwi strojiwosti a koketstwi. — A nepřiswědčíte-li nyní, že jest Amanda pro tolik wnad ducha, půwabnosti a citu nejdokonalejším wšech děwčat na wdání, nezasluhujete, by wyznamný úsměw a okouzlující oko její, náhodou buď z rozmaru neb z roztržitosti po hejně nápadníků poletující, srdce vaše ranilo.

Než chraňte se, dát si je wzít! — mám wám zwěstowati:

Kapitola třetí.

Amanda se bude wdawat.

Pro Bůh! — Cože? — Nebesa!

Nezoufejte ještě! Je to strejček, jenž přijiti má, s ní se zasnoubit.

Ach!

A proto co newidět z wenku přijede.

Jak?

Po poště z Avallonu.

Blažený strejčku!

Očekáváte snad jakéhosi Dumoleta? Prosím, nač tak daleko pro přibuzenství, představovat si reka nejnovějšího kroje, mladého, krásného, strašlivého muže, a la Bocage přibledlého, přísahajícího na sv. Kristofa a Notre Dame, nikdy jinak než skrz okno s kordem v ruce, bez vůdce a světilny přicházejícího.

Takový není ani vůbec měšian z Ávallonu, ani zvláště ženich Amandin. Strejček z wenku nenosí na rameně ani roh lowecký jako Hernani, ani v kapse britký nůž jako Antoni, nejša (smíme-li to říci) ani dítě lásky ani tulák, nýbrž prostý mladý muž, zdvořilý a poctivý; znal Amandina pana otce, má málo ducha ale mnoho zdravého rozumu. Tvář jeho plná a veselá, až po uši oholená; vychován je jak jen nejlépe možná na wenku, klassicky vy-cvičen, Boileau-a ctící, s úctou při jmenování velikého Corneille-a se sklánějící; takové prostoty, s jakou klobouk před paničkami smeká, posud se domníváje, že láska, jako za časů milovníků Tibullových a Ovidových, nesmělým zarděním, bojácným pohledem a něžnou úctou rozpráví. Proto je strejček Amandin ještě příliš pozadu za naším stoletím. Než musíme připomenouti, že v městech wenkowských nemohou mravy tak rychle pokračovat jako v Paříži.

Ostatně s sebou přivezl strejček ženich, by poněkud nedůstatek romantičnosti vynahradil a se co počestné dítě rodičů svých vykázal, z pěkného dědictví otcovského dwacet tisíc zlatých klassicky dobrých ročních důchodů, by je zpanilé sestřenci své k nohoum položil, mimo to srdce swobodné a lásku prwotní.

A na důkaz uznání toho prwního byl jako princ uwítán — jako princ, jenž dobře uwítán býwá.

(Pokračování.)

Astrachan.

Z Moskwitanina přeložil J. Černý.

Kdo prošel bez zastávky tisíce werstů s položenými koňmi, může si bez hříchu den odpočinku dopřát. Tak učinil také já; z Kazaně do Sěroblaginské stáce (w Astrachanské gubernii) jel jsem, výjma toliko dwouhodinnou zastávku w Caričině, na poklonu čepice a hole Petra Velikého, darované caričinským šlechticům, a 90 werst od Astrachanu přišel jsem ku wtoku Wolhy w Tjumenewku, kterýžto kraj knížeti Tjumenewu náleží. Zde shledal jsem pokoj a pohodlí ewropského žiwota; wladař jest nejstarší ze tří knížecích bratrů, plukovník w ruské službě, oučastník francouzských wálek roků 1812—1815., pokrytý šedinami, znamenáný rozumem, ozdobený zásluhami, sídlí zde w pěkném dřevěném domě, w němž všecko jest obsaženo, co by osud k možnému přání jen rozdati mohl. Hostinnost knížete jest bezkonečná, a jeho všimawost může Rusům oblíbený chléb a sůl zahanbiti. Toho času nezdržoval se nikdo u knížete, což se welmi zřídka

stává, a celý dům byl k obsluze cestujících připraven; jelikož kníže sám po kalmycku žije, obřady w zahradě w besidce, kde modlitbu lépe konati lze, odbywá; ostatní čas wěnuje swému národu a swým hostům.

W Tjumenewce zůstal jsem toliko 24 hodin, okolnosti mně nedowolowaly déle použiti hostinnosti knížete. W tak krátkém čase není možná dokonale seznati žiwot kalmyckého národa, a také nebyl to cíl cestování mého; swůj popis obmezují toliko na to, co jsem widěl.

Tjumenewka leží na lewém lučnatém břehu Wolhy, 70 werstů od Astrachanu. Záleží w knížecím domě, kalmyckém chrámu a několika přibytých kočujících Kalmyků. Okolo knížecího domu jsou dvě zahrady, zpředu i wzadu potřebné přibytky pro služebnictwo, kromě jich dwoje okřídli pro soud ulusní a tajemníka knížete.

W domě w jizbách wywěšeny jsou zbraně; w těchto sbírkách nalezájí se zbraně všech wěků, tak i mnoho ewropských. Jest zde zbraň Ajuki-Chana, půl druhého sažení * dlouhá, s rohatkami pro háčky, za kterou by kníže ani 300 kibitek newzal, t. j. 300 rodin se vším nábytkem. Znamenitou šawli s koptickým nápisem chowá též w swé sbírce, kteráž i mnohé přichozí linguisty do rozpaků uwedla, přinesena knížetem z Francie. Nedaleko od knížecího domu stojí na lewé straně kamenný sume **, wyznačen budhaickým slohem, s mnohonásobným sloupením a ohrazen mnohonásobnými přibytkami kalmyckých Geljunůw a Mandžůw. Wnitřek tohoto chrámu, naplněný tkanými podobiznami Budhy, jest neméně dostojen nežli zewnitřek. Zapotřebi bude podotknout, že kalmycké duchowenstwo nikoli není nenáwistí naplněno k jinowěrcům i welmi showiwawě hledí na zwědawost těch, kteří přítomni jsou službám duchowním a náboženským obřadům.

Kalmycké kibitky okolo knížecího domu jsou mnohem ouhlednější a nádhernější nad stepní. Zde se připravuje kumis *** po kalmycku; třeba jenom wejiti do některé kibitky a proněsti kalmycké pozdravení, pak řekne Kalmyk polonahý: Posad se, a přinaší šálek za šálkem. W oddělení zvláště wystawěném přepouští se u knížete Tjumenewa, a sice pomocí trub, u velikém množství welmi silná kořalka, arza zwaná, a připravuje se také likér. Kumis přepuštěný a sílu kořalky nemající nazýwá se arike.

Jedna z nejmilovanějších zábaw w Tjumenewce jest jestřábí honba. Nejstarší kníže Tjumenew jest největší přítel zábawy této, též i mladší bratr Cerenki, jak jej nazýwají Kalmykové; prostředního bratra, kterýž žije a slouží w Astrachanu, jmenují Čečinkoi. Weselé podíwání jest, když mládenecký

* Ruský sáh.

** Po kalmycku tak nazwaný hlawní chrám.

*** Nápoj z konského mléka.

jestřáb s výše na ohromného ostríže se spouští a dostihna ho s ním do kola se točí a pak k zemi padá.

(Pokračování.)

D o p i s y.

Z Kutné Hory.

Josef Hercig jest u nás a včera dával druhý koncert. — Zasilám zprávu tuto z příčiny té, abych každému, kdo příležitost má koncertistu toho slyšeti, tu srdečnou a upřímnou radu dal, aby do koncertu přijíti nezameškal, sice promešká aspoň dvě hodiny okouzujícího opojení, k němuž mu ani nowé vynalezený éther tak snadně dopomoci nemůže, a zbaví se příjemného upamatování na to, co jej k okouzlení přivedlo. Sázím se, kdyby lékaři při operacích Hercigovy hry užívali na místě étheru, že by churawec při zdravých smyslech a úplném vědomí na všechnu bolest zapomenouti musel. — Německé časopisy již častěji o umělci tomto zprávy přinášely, i v našich českých o něm několikrát zmínka se stala: nikde ale nebyl umělec tento ještě tak oceněn, jak to jeho vysoký stupeň dokonalosti a jeho skromnost zasluhuje. Zahraniční kraje ho již lépe znají nežli naši, z jejichžto kmene pochází a jimž i srdečně oddán jest. To však jest toliko jeho vinou; nebo zdokonaliv se u staromistra a otce houslistů Maysedra ve Wídni, odebral se dříve do severních krajů, aby toho zkusil, zdaž mu již skutečně možno s uměním svým veřejně s prospěchem vystoupiti; tam byl všady co nejprívětivěji uvítán a chvalně posuzován: protož přesvědčiv se, že krajanům svým žádnou hanbu nezpůsobí, obrátil se do vlastních krajů mezi své, by i jim dokázal, seč wytrwalost a pilnost býti může. — Buď tedy, kamkoli zaměří ve vlasti své, srdečně uvítán; neboť jest záměr jeho, prozatím veškerá větší města vlasti naší navštívit a pak teprv do Prahy se odebrati, až zase v hlavním městě čas koncertní nastane. Uvítejte jej co dokonalého znatele hudebního umění a co skromného a upřímného člověka, který žádnou uměleckou hrdost nadán není, což snad i právě jeho prospěchu ku škodě vypadnutí by mohlo. Kdokoli pak rádky tyto čteš, který jsi Herciga již slyšel, přisvědčiti mi musíš, a ty, jenž teprv snad houslí jeho čarozvuky uslyšíš, zpomeneš na slova má. — Nám se zde nenedostává, libozvuků houslových od našeho domácího dilettanta častěji poslechnouti, a tím přípravě se býti cítime k posouzení vyššího stupně dokonalosti při umělci umění svému zcela oddaném, který všechny obtíže nástroje svého nejen překonal, nýbrž i v přednášení nejtěžších míst takovou lbeznost wdech-nouti zná, že posluchače hrou svou okouzlí; hra jeho jde od srdce k srdci, a znalec i nezalec dokonalost její uznati musí, první z přesvědčení a druhý z pocítění. I naše obecenstvo, jehož srdce dojmává hra Hercigowa nad míru zaujala, výtečnost jeho umění úplně ocenilo, toho jediného nejvíce žele, když zvuk jeho hry již šuměti přestal. Musí nám však ještě jednou zahráti — to jest žádost obcenstva; a snad se i ve prospěch nuzných při té příležitosti něco zařídí, čemuž by umělec doista se vši ochotností přispěl.

P. M. W.

Z Karlína.

Nejvřelejší žádost všech obyvatelů karlínských jest, by Karlín co nejdříve možno chrámem aneb aspoň kaplí, kde by se každodenně služby boží vykonávaly, opatřen byl, k čemuž chvalně známý, i v těchto listech již zmíněný dobrodinec Karlína, welebný pan farář wolšanský *Wejwoda*, znamenitý příspěvek dáti se uvoluje. Owšem pro přítomnost jest skoro snažení to zcela bezprospěšné, an sebe menší kaple by nejméně na 4000 zl. stří. přišla, odkud ale vzlíti jich? Nesmí nikdo na to hleděti, že Karlín skoro 12

tisíc duší čítá, většina jich jest zcela chudá, která ničím přispěti nemůže, ano sama spíše podpory potřebuje. Výhodnější by bylo, aby se r. 1787. zrušená kaple sv. Pawla na bývalém špitálsku od Beer Porgeských dědiců prozatím pronajala — an již přes rok po zrušení towárny prázdná stojí — pokud velký chrám stawěn nebude, což ale jistě již dlouho trwati nesmí a nemůže.

Whodno a žádoucí by bylo, aby obec karlínská, w čele důstojného pana faráře mající, požádala J. C. K. Milost Karlína Augusta, owdowělou císařownu, která již r. 1817. 5. Kwětna ráčila jméno své místu tomu propůjčiti, by i dobrotivě ruky a pomoci své neodepřela k stawění chrámu božího, an Její pobožnost a dobročinnost weleznámé jsou. Jistě že by pomoci svou přezádoucí newáhala přispěti k oslawení jména božího postawením nehynoucího památníku dobrotivosti svojí.

J. B. M.

L i t e r a t u r a.

Jiřina. Powídka z časů Jindřicha Korutana od P. Chocholouška. W Praze 1847. Sklad Jar. Pospíšila. (Cena 1 zl.)

Děje české dosti živými barvami nám připomínají zmatky a zpory, w jakéž vlast naši uwedli Korutané a přivrženci jejich. Čechům nepřející, a ono černé pásmo, jenž letopisy naše jako předtucha úmrtí owinuje, boj totiž cizinstwa s národností českou právě za oněch časů co nejznamenitěji wystupowalo.

Pan Chocholoušek se snažil w Jiřině nám podati obraz z pohyblivých časů těch w oděwu romantickém, a za štítem powídky dějepisné prawdu a báseň sloučiti w obrazu živém, tak aby ona touto se wyjasnila. Co dějepisec jen tuší aneb čeho se pouze domejšlí, to umělec zřejmě widí a weškerou pestrout barwitostí opravdívého života svým způsobem projewuje; kde historik několika slovy přeskočí mezeru času, tam básník jedním ji vyplní, a co kronikář jen zbledně nakreslí, to romanopisec charakterističnými tahy provede.

Snažení o provedení takové u nás nad jiné důležitým a welechwalitebným jest zvlášť pro obmezenost literárních poměrů našich. — Pochybowati nelze, že zpomínky na doby minulé welmi mocně na čtenářstwo české působí, a za nemalou zásluhu to klademe spisowateli, jemž se powede šťastným individualisowáním událostí dějepisných národní wědomi wzbuzowati a příklady živými dyhati život w hmoty mrtvé. A wěru, kdo u nás nedsažil se jako Pygmalion životem vyšším a pružným nadchnouti plod svůj, toho, buď si on spisowatelem jakkoli zběhlým, wždy jen za sprostého pracovníka powážowati musíme. — Bylo by tedy předewším potřebi středění se sil duševních spisowatelstwa našeho na předměty tyto oblíbené, aby láska ku čtení u lidí našeho se zmáhala a wzdělanost tím snadněji se roztékala po všech niwách vlasti naší. Protož nám i každý půwodní plod literární toho druhu tím wítanějším jest, čím řidčeji se bohužel s takými potkáváme. Pěknoliterární písemnictwí naše posud ještě jen na slabých základech stojí. Žádosti čtenářstwa našeho již sáhají dále nežli to, co se jim se strany spisowatelů a wydawatelů podává. Když tedy u nás nowý, samorostlý, na české půdě vzniklý plod se objeví, buďž zásluha spisowatelowa owšem již z *wlastenského* stanovistě uznána, třeba wěc sama jen napolo zadost učinila očekávání, jakéž pokročilý wěk náš zbuzuje. Tu však i powinností nám jest, hlouběji nahlédnouti w ústrojnost oněch sil, jenž pudem wřelým se odwážily na plody samostatné w oboru pěkné literatury.

Páně Chocholouškowa Jiřina jest sice jen historická powídka, má však základu dosti na obsárný román, neboť tolik osob se tam střídá a w tak rozmanitých poměrech a postaweních, i tak mnoho rozehráno se jewí kolem hlav-

ních osob, že život těchto organickým vywinováním se dějů dostatečněji se vyplní a tím úloha vyšší docíliti se dala nežli pan spisovatel provedením své látky a rozvinutím svého podkladu dosáhl. Nedo značením toho, co naznačil, a newěřen se stana v druhé polowici powídky způsobu, jakýmž první provedl, bolestně se dotknul spisovatel umělecké swobody, a dojem, jakýž powídka jeho ku konci na myslícího čtenáře činí, nelze jinak než *nepříjemným* nazvat. Spisovatel jest vládcem všech poměrů své látky, avšak právě způsobem užívání této swobody powolání jeho nejznačněji se nám osvědčuje. Okamžení, kdy sobě duch spisovatelůw swobody té vědom jest, prostým se cítě všech pout předsudků a jiných powšedních mezi těsnících, jest doba zasvěcení jeho, tu se rozvinují myšlenky ze střediště pránázorů, a wykvétají v plodech. Pan Chocholoušek swobody té neužíwal. Powídka jeho jest patrná improvisaci bez organického wywinutí. — Jiřina, dcera bohatého Welflowice, — ač kniha jméno její na čele nese a ona během události nejčastěji se nám představuje — přece jenom wedlejší jest osobou i rázem i osudem svým, a hlavní interesse zbuzuje Alžběta, sestra králové Anny; tato vlastně jest středem, kolem něhož se weškeré dějství otáčí, a osoblivost i powaha její hlavní pohnůtkou jest konečného se wywinutí. Zde však látka přemohla tworce a úloha spisowatelowa daleko wzrostla nad síly jeho; nemíníme, že nad síly jeho vůbec, alebrž na ony, jakýchž právě u tworeni užíwal. Minění naše však z dějů samých zřejměji wysvitne. (Pokračování.)

Umělecká zpráva.

Náš výtečný vlastenský umělec *Lhota* zhotovuje pro widenského nakladatele Raucha řadu obrazů z české historie, ku kterým se i w Praze český a německý text obstarává. Wyjdou pak ty obrazy w kamenotisku na způsob oněch, jaké též nakladatel vydává z historie uherské. Pět posawáde zhotowených od Lhoty widěli jsme a můžeme každého milownika vlastenského umění ubezpečiti, že jsou to výtečné komposice, jakož se nebylo jináče nadíti od chwalně známého jejich půwodce. Těšíme se, že budeme moci brzy oznámiti wyjiti prvního z těch obrazů.

Pražský denník.

* Památník císaře Františka rychle k dokončení svému se blíží. Bude zwýšit 74 widenských střewiců. W dílně pana *Josefa Maxe*, který k našemu potěšení nedávno z těžké, životu jeho nebezpečné nerwowní nemoci powstal, stojí již polowička figur, které pomník ten krásiti mají, w životní velikosti z kamene wytesaných. Též wzorek k obrowské jizdné soše císaře Františka jest dohotowen a tyto dny odweze se do sléwárny. Jak známo, má Max uloženo, kromě sochy císařowy a allegorických figur hlavního města Prahy a 16 krajů českých též osm allegorických figur plodů vlasti naší pro památník ten zhotowiti.

* Páni stawowé našeho králowství uzawřeli w posledním sněmě, zwěčnělému generálnímu kapitánowi Čech, arciknížeti Karlowi, pomník postawiti. Zpočátku myslilo se, aby se pomník takový postawil na některém bojišti, kde zwítězil, konečně ale bylo ustanoweno, aby stál w Praze, w srdci králowství, což vlasteneckému smýšlení pp. stawů k nemalé ctí slouží.

Kronika času.

* W Kralowci odložili tamější Židé sábes na neděli; chwalitěbný to příklad, který by i jinde zasluhowal býti následowán.

* W Berlině welmi se zmáhá emancipace žen. Chodí do hospod, kouří cigara, pijí grog, mluví nestoudnosti a klejí jako busaři, tak že z nich wětší strach a hrůza jest nežli ze samých komunistů.

* Jenny Lindowá odebere se z Londýna po skončení své pohostinské hry do Paříže, kde ji direktor Pellet pro šesteré wystoupení získal, z nichž za každé obdrží 8000 zl. stří. našich peněz.

* Slavně známý agitator irský Daniel O'Connell umřel. 15. Kwětna w Janowě na cestě do Říma, maje let 72. — Tři dni před tím též we Wlaších, w Castella blíž Florencie, zemřel princ Jerome de Monforte, syn někdejšího krále Westfálského Jeronýma Napoleona.

* W Stockholmě shořel 3. Kwětna veliký a nádher-ný cirkus Tourniaire se všemi maštalami a dvěma wedlejšími staweními. Škoda cení se na 110.000 zl. we stří. Je domněni na jednoho tesaře, že ze msty zapálil. Štěstí bylo, že při wypuknutí ohně žádný z drahých koní Tourniairových w maštalích nebyl.

* W Paříži dělá nyní furore nový kus diwadelní pod jménem: „Hadrník.“ Herec, který představuje hadrníka, zacházel schwalně několik měsíců s hadrníky, aby způsoby jejich seznal.

S m ě s.

Ruské kolonie na sewero-západním přimoři amerikánském welmi se zmáhají. Wedou nejwice obchod w kožích a w čaji. Na počátku předešlého roku nacházelo se tam 7783 obywatelů, mezi nimiž 560 ruských přistěhowanců. Společnost, kteréž je dohlídka nad kolonií swěřena, stará se všemožně o wzděláni a duchowní cwičení osadníků. W Nowém Archangelsku jsou školy pro obojí pohlawí zřízeny, w nichž se asi 100 žáků nacházelo. Mimo to je tam seminář pro kněze na 60 chowanců, mezi nimiž 35 Kreolů a jiných tuzemců (několik Indianů) se tam na outraty společnosti živi a cwičí. —p.

Neobyčejný úkaz. Když nedávno parní loď Stambul, náležející rakouskému Lloyd, při tichém moři k Caři hradu se plawila, nenadále se pod ní moře otewřelo, činíc ohromný trychtýř, do kteréhož wlny prudce se walice loď zatopily a tak jí uškodily, že s těží doploula do přístawu sinopského, asi hodinu od místa toho wzdáléného. Nejspíše se probořilo mořské dno působíc propast, do které moře s welikou mocí se hnalo.

O z n á m e n í.

Zakladatelům Matice ilirské oznamujeme, že dle došlých nás zpráv očekáváme w Čerwnu dvě díla nákladem ústawu toho wydaná, totiž: *Gunduličeva Piesni različite* a *Kolo* IV. swazek. *Slownik* nemůže pro stálé pří-růstky pro skončením tohoto léta rozeslán býti, ačkoliw prof. Babukić a Mažuranić ochotně pracují.

Měsíční schůzka Jednoty průmyslní bude se držeti dne 1. Čerwna 1847. w šest hodin wečír. Předmět jednání: Zpráva hlavního ředitelstwa za měsíc Kwěten.

Hlavní ředitelstwo Jednoty průmyslní.

Nowá knížka.

Pravidla prawopisu českoslowanště řeči, kteréž fuwprospěchu učitelů a řitel národných rozmnožil, praktickými příklady wyswětlił a diffowáním opatřil Josef A. Jeremiaš, učitel w Restocih. W Hradci Králowé 1847. Tisem a nákladem J. S. Pospíšila. 8. Stran 94. Cena 8 kr. stří.

Číslo 66.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(čytem na Malém rynku pod podlouhým č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

3. Čerwna
1847.

Časopis tento se we skladu Pospíšilowa (w Nowých alejích na Nowém Městě č. 116) vydává po půlročních tiskráte za týden, w outery, we čwartek a w sobotu.

Předpláci se na čtwrt léta 1 zl., na půl léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stř. U c. k. poštovních ouřadů Rakouského mocnářství půlletně s patřičnou obálkou 2 zl. 86 kr.

Tetinka z Paříže a strejček z wenkowa.

(Pokračowání.)

Kapitola čtvtá.

Jaká to krása!

To bylo prwním vykřiknutím strejce přicházejícího. Celinký den ztrávil u nohou wnadné Amandy: „Miluji wás!“ šwehole — a oslepený stokrát wolal we swém srdečném wytržení: „Bože! jak krásné jsou dívky pařížské u přirownání k děwčatům avallonským!“

A w skutku, ten hoch mluwil prawdu.

Dle předpisu obyčje byl ženich častowán, a jak pořádek káže, wšecky úcty mu byly prokazowány, a až do „dobrou noc“ dání byl strejček jako očařowán.

Druhého dne wytasila se slečna se wšemi umělostmi swými. Skřiwánka a slawika zahanbil lehounký a ohebný hlas Amandin, wánek sám prsty její po klawiru unášel; Taglionka méně lehkosti a půwabnosti wywinula, a nejměkčí křída a nejoutlejší stětec, umělou rukou wedeny, nikdy wěrněji nepodaly tajemnosti přírody. Byly wšak mnohé z těchto tajemností, jež by byl skromný strejček raději zastřené spatřil, než odhalené zrakům mladé dámy. Hledělo se mu wšak namluwiti, že něco takowého w Paříži není neslušné, že to jsou předměty umění a cwičenosti, jež každý za takové má — a strýc zůstal u wytržení.

Druhý den byl učiněn wýlet do blízkých hájů; jelikož powětrnost k tomu wábila. Jeli w otewřeném wozu. Záwoj a šátek Amandin, wzduchem wlawící, tworily okolo čela jejího zlato-nachowý pruh, podobný oblouku duhowému; díwka wypadala jako bohyně.

Tricet kawalirů nejlepšého tónu, mladí a odwážní, s wousisky na pysku bořejším, wůz obléтали co paladinowé dámy obklopujice; pohoworili, hodili tam kytku, wětrem a prachem odnášejice za to pozdrawení, pohled, úsměw Amandin, jejížto oko, ruměncem w twáři ožiweno, hbité koně a neohrožené jezdcy jejich prowázelo.

„Matinko! mladý wýwoda! — Poděkuj přec tomu kawaliru. — Dobré jitro, Arthure! — Hleď,

hleď, jak Alfred sedí! — Ach, matinko, ten hezký nowý zpěwec — pozwi ho přece. — Aj, Isidore, máte ještě swého Alegana? — Milá tetinko, wiz tam barona, pozdrawuje nás! — Ach pro Bůh! Stůj! Matinko — Alberte, mé stínidlo wypadlo!“

Ani jeden mladý kawalir nejel okolo, by nebyl Amandu pozdrawil.

„Hleď, hleď,“ myslil si strejček, „mně se zdá, že moje sestřenice mnoho hezkých pánů zná! — No, to je bezpochyby takowý zvyk w Paříži! My wenkowané jsme ještě welmi newzdělani, a wůbec, kdo tak krásný jest, jak by mohl nepoznán ostati.“

Zatím to strýce přece poněkud w přemejšlení pohroužilo — posud wšak ji milowal — wždy byla tak krásná!

Kapitola pátá.

Den na to byl bál.

Bál w Paříži! — Když se wšecko oswítlo a sály se naplňowaly, byl strejček z Avallonu w Olympu, domníwaje se, že widí komonstwo Ladino okolo sebe; než panáčekowé w černém oděwu přicházející poněkud klam tento rušili.

Což Amanda! Ó Amanda! — Ona byla Florou, Terpsichorou, Musou, Gracií, bohyní lásky — byla slečnou pařížskou na bále. Wšickni elegantní kawalíři z wýletu a mnoho jiných byli ji již o zapsání pro tury w kontretanci poprosili. Strejček přišel trochu pozdě, prosí — obdrží turu sedmnáctou, wšecky ostatní jsou zadány.

„Pro Bůh, se mnou jen jednou! — Tedy sedmnáctou!“ Než již ji widí tančit s nejhezčím tanečníkem pařížským. Jaká to wnadnost, jaká půwabnost! Z tohoto usmíwání, z tohoto pohledu mohlo se souditi, že se zasadila o podrobení wšech kawalirů.

„Walčík, pánowé!“

„Nebesa! walčík!“ opětowal strýc. „W Paříži walčík? — Mademoiselle, milá tetinko! ten walčík aspoň se mnou, smím-li se opowážít.“

„Není možná, milý strýče, já mám swého walčíkře pro celou zimu — pan Amédée, nejrychlejší w Paříži.“

Dá se znamení, hudba zawzní, úzký kruh s tíží se otewře a dwacet krásných párků, půwabně se ob-

jímajících, počíná; stíhají, dohánějí, křižují se a uhánějí na hladké podlaze. Strýc je provází jen okem, vidí nejhezčího a nejohnivějšího tanečníka s Amandou a pozoruje tiše, jak se tančí v Paříži.

Brzy všechny ostatní páry odstoupí, jen Amanda a hezký tanečník její ostanou na bojišti, jež se pro ně šíří. Již netančí, oni letí; tak je musíte vidět! Obdiv se zmáhá — těsně objati, houští, nohu na noze, zdají se toliko jednou bytostí bytí, jen jednoho dechu mítí. Jeden obrat, jeden pohyb; ohebné tilko Amandino poslušné silného ramene, ji držícího a pozdvihujícího, rukou ji tisknoucích a ovládajících — až k okamžiku, kde nesmyslná tanečnice, srdcem tlukoucím, omámena, v twáři plná žhoucích růží, jedva oddychujíc, se smíchem do náruče tanečníka padne, jenž hrdý na vítězství své matce ji odevzdává, blažený pochvalou společnosti. Bylo to krásné, nebeské podívání! — Strýc byl oslepen a pravil s přísnou twáří: „Hrome! jak to tančí ty dámy pařížské!“ Ó newiděl ještě nic, nebyl ještě u cíle strejček avallonský.

„Kwapík, pánové!“

Po tomto zvolání vyskočil strýc ze sedadla, a k matince, pokruhem chvaličů obklopené, spěchaje volal: „Madame, je to omyl? Slyšel jsem dobře? Co — kwapík?“

„Kwapík, milý strejčku; to je triumf Amandin, v tom sama sebe přewyšuje. Není bálu, kde pozvána jsem, aby ho dcera moje netančila. Hned uwidíte — dejte pozor! — již se to řadí — prikazuje se ticho — kawalír Amandin je nejoblíbenější tanečník, první v kwapíku. — Slyš, slyš, již napřed tleskají — počínají — opět tleskot — hezky, krásně! — ale strejčku, tleskejte také dceri mé!“

Strejček ani nepiskl, strčil ruce do kapes a koukal na strop. Bylo na něm widět, že něco zrak jeho uráží, jej nepokojí. Newím opravdu, co to mohlo být, neb párek kwapíci — rozkošně kwapil.

Snad by byl ženich z Avallonu raději widěl, by newěsta jeho menuet d'Exaudet — u wětší dáli od tanečníka swého. — Jaká to úzkosrdečnost na wenku, tuším že se i opowázil, potichu w koutě swém si zabručeti: „W hospodách wesnických zakazují se slušnosti protiwné tance; můžeme od lidu něco požadovati, co ze salonů wypuzeno býti se zdá? Než,“ doložil poněkud s rozumem, „je-li to zvyk w Paříži — je-li kwapík w modě — pak — opravdu, dívky pařížské wyborně kwapík tančí! — Přece však —“ Teprwé k ránu ohlíželi se po odpočinku, ale strýc Amandin neměl hrubě růžových snů na lůžku swém. Posud však milowal — a druhý den ráno u piana, w nachowé zástěrce na bílých šatech, byla tak roztomilá, že zvolal: „Ó dívky pařížské! jak jste krásné! Ráno jak u wečer, u wečer jak ráno!“

(Dokončení.)

Astrachan.

(Pokračování.)

Nejwětší ale zábawu poskytují w Tjumenewce jenom jednou za rok držané dostihy kalmyckých koní. Takowé dostihy obyčejně w polowici měsíce Srpna se drží, není-li toho času právě silné wedro, záhy ráno od 9 až do 11 hodin. Kruh se ustanowí na 5 werst a jezdi se kolem asi osmkrát, někdy i více. Jednou se držely dostihy na 80 werst. Běhají koně pouze kalmyckého knížete, pak jeho poddaných, též i sousedních ulusů. Nejlepší jezdcí při dostihách dostávají zlaté poháry, koně, welbloudy a rohatý dobytek; toto všechno dá kníže z vlastní kapsy, a někdy přispějí k tomu i jiné osoby. W dostihách urážejí 40 werst za čtvrt hodiny (!?), a někdy i dříve. Koně připravují se dvě neděle i někdy ještě déle k dostihům. Jokeyowé bywají mladí Kalmyci polonazí bez sedel s pouhou nahajkou.

Na takowýchto dostihách neběhají jediné koně: jest tomu pět let, co běhali také welbloudi — wěc málo k prawdě podobná, kdyby se byla nepříhodila za našeho wěku a před našima očima. Rozumí se, že jenom jednou dokola běhali, ale i tu wyběhla část z kruhu na stranu. Wítěz wyhrál myslím koně a krawu.

S běháním neskončí se ještě zábawa tato, kteráž nejlepší část astrachanského obecenstwa, ano i ženské k podívání wábí; po obědě Kalmykowé všechny swé síly wynaloží na nahý zápas a skákání na diwoké koně. To se w skutku Kalmykům k chwále říci musí, že až k podíwení na diwokých a žádným řemením neopatřených koních harcují a diwoké hřebce, tancující na zadních nohách a bujně frkající, k powozům připínají, pak w nejwětším letu s nimi jezdi. Podíwiti ano i obáwati se musí člověk, když spatří chlapce sedícího na takowém diwokém koni a bez sedla provádějícího smělé kousky, jenž w nejwětším letu mnohého starého nájezdníka předčí a zahání! Tu letí mladý Kalmyk na bujném ori, i nic nezastawí, nic neobráti mu koně, který ho mžikem unáší na domácí step; po boku uhánějí dva staří nájezdníci — okamžení mine a hošík sedí již za zády některého z nich, a oko nepostihne ani té změny ani diwokého koně, který stíhatelům swým toliko prach k oblakům se winoucí zůstawil.

Dostihy končí se tancemi ewropskými i kalmyckými, zwlášť w posledních děti Čecinkowy se wyznamenávají.

(Pokračování.)

Slowanské zpráwy.

* Hospodáři w Bosně, Křesťané a Mahomedané, dostali rozkaz, aby děti swé do škol posílali. Nepochybně se tam naučí arabským modlitbám, tureckému pozdrawení a perskému klení — zdali pak jazyku materskému? Wzácný by to byl výjew, kdyby se Slowan swému jazyku wučowal!

* Dne 17. Dubna b. r. umřel na swém statku Far-

loku blíž Temešváru vlastenec srbský a šlechtic uherský *Jan Palikučevni*. W poslední vůli své odkázal matici srbské w Pešti 10.000 zlatých stříbra. Stane-li se pak kdy co podobného w Čechách?

* Na lyceum břeislavském studující slowanská mládež užívá čítárny, kterouž jim ilirští oudové posledního sněmu království uherského založili. Přednostou a dozorcem jest pan Ludewít Štúr, a ostatní práce Slowáci a Ilirové společně odbywají. Drží se všecy časopisy slowanské w císařství rakouském vycházející, a užitečné knihy se kupují. Při měsíčních schůzkách přednosta vždy jednou ilirsky, jednou slowácky řeční.

D o p i s y. Z Hradce Králové.

Dne 20. Května okolo 5. hodiny večir zachwátíl nesmírný wír na swém zhoubném tahu od sewero-západní strany zdejší wes Předměřice. Wšecko, co mu na sto kroků w šíři w cestě bylo, porazil, polámal a ztroskotal, s jedné chalupy celou střechu shodil, 14 jiných stavení na střechách a oknech wice neb méně porouchal, množství i nejsilnějších owocních a jiných stromů dílem rozštípal, dílem s kořeny wyvrátil a s sebou w powětří odnesl, dlažice centnýře ztížil se zděných plotových sloupů sházel, zahrady poplenil, ouly we wčelnicích rozmetl a lidi a dobytek porazil a do nejbližších příkopů s sebou odwlekl. Při tom přišlo též wice lidí k ourazu. Tak n. p. wymklo sobě děwče mocným pádem nohu, na jiné dobytek na poli pasoucí upadla kráva a zlomila mu nohu, na wozku silnici k Třebechovicům se beroucího prý strom padnul a jemu obě nohy přerazil. Ale i lidé, kteří z tohoto wíru bez neštěstí vyšli, nejsou bez starosti před zlymi následky, an se za to má, že takowí w brzku na souchotiny umírají. — Ač welmi pohodlné počasí máme a obilí nadějnou žeu slibuje, přece i zde proti jindy neobyčejná drahota panuje. O posledním trhu dne 22. Května t. r. platilo obilí, a sice korec pšenice 9 zl. 36 kr., žito 8 zl. 12 kr., ječmena 6. zl. 18 kr., owsa 3 zl. 6 kr., prosa 8 zl. 48 kr. a zemčat 2 zl. 20 kr. str. Před zákazem na wywážku obilí daným wystoupila cena všeho obilí o 4. díl výše. Toho však nezdá se nedostatek jedinou příčinou býti. — Jako dříve mnoho krajanů do Polska táhlo, by si tam nowý domow zarazili, cestuje jich letos aspoň ze zdejšího paňství mnoho s podobným oumyslem do Uher. — Co do společenských wyražení, panuje zde obyčejná jednotwárnost, k čemu ještě drahota a ohně na blízkých oblíbených místech přispěly. Diwadlo s příslušenstwím máme zde sice dosti wkusné, ale jen málo kdy se hraje, když nějaká herecká společnost sem přijde, a tu ještě býwá dům z wětšího dílu prázdnen. Když se wloni několikráte česky hrálo, začez pp. dobrowolníkům díkem powinni jsme, byla návštěwa hojná, ale letos nemají tito páni na to kdy.

J. N. R.

Z Mírowic.

Naši ochotníci a milownici diwadla opět nám jeden večer po několikaleté přestávce k zábawě, chudým pak ku podpoře připravili; a sice dne 24. m. m. provozowali: *Číslo 777.*, přeložené od Štěpánka, pak *Hastroše*, půwodní fraška též od Štěpánka. W prvním oddělení pp. ochotníci se všemožně wynasazili shromážděné obecenstwo uspokojiti, a wezmeme-li ohled na obtížnosti wenkowských diwadel, zvlášť na to, že nehrají žádní učení pánowé, toliko sami řemeslníci, musíme wyznati, že sobě všickni zdařilo počínali; zvlášť p. Š. w osobě Pepře a p. H. w osobě Ziskného wšl chwály zasluhují. W druhém oddělení, t. j. w *Hastroši*, až na p. L. w osobě Tobláše, zahradníka, který

úlohu swou nedosti dobře w paměti měl, všickni své úlohy dobře provedli.

Dne 26. m. m. museli jsme na Worlík. Tohoto dne se kladi a swětíl základní kámen k řetězowému mostu w Podolsku na paňstwr worlickém přes řeku Wltawu. Po wykonaných obřadech ubíral se tam odtud u přítomnosti mnoha wznešených páňů Jeho Cís. Wysost arcikníže Štěpán we welmi nákladně a wkusně p. Láňou zhotowené lodi po Wltawě až na Worlík, odkudž ho po skalách samé hrmění moždířů doprowázelo. Zde na Worlíku jsme Ho, mezi šedými skaliskami rozestaweni, Jelenowým sborem radostně pozdrawili. K Jelenowě skladbě byl následující text podložen:

Dlouho buď zdráv! a vlasti k chwále
Obraňow práw buď neustále,
Pro naši wlast, našeho krále!
Naše háje, naše luby
Krásou maj přiodiwa,
Ale ještě wejš je zdoři
Přewzácná přítomnost *Twa* atd.

Po dokonaném zpěwu wykročil z lodi a sedl do wozu čtyřmi koňmi taženého a ubíral se nazpět ku Praze.

— a.

L i t e r a t u r a.

Jiřina. Powídka z časů Jindřicha Korutana od P. Chocholouška. W Praze 1847. Sklad Jar. Pospíšila. (Cena 1 zl.)

(Pokračování.) P. Chocholoušek nás uwedl w střed sporů paňských a měšťanských. Nebyly to však jediné politické příčiny, jenž pány a měšťany rozweďty; blížeji a bolestněji se dotýkaly měšťana rány, jakoz šlechta zde onde rodinám měšťským zasadila. Nalezáme bohatého Welfowice, měšťana pražského, w čele zbowřených měšťanů. Čest domu Welfowicowa byla poškwrněna paňem z Lichtenburku, kterýžto Markyta, sestru Welfowicowu, proti slibu swému nešlechtně opustil, a že nebyla z rodu šlechtického, hanbě zanechal. Za to nenáwidl Welfowic šlechtu a zamejšl pomstu. Nenáwist jeho jinak ukojiti by se nedala, leč by Haiman, syn Lichtenburkůw, pojal dceru jeho Jiřinu za manželku a tak winu otcowu smyl i očistil jméno Welfowicowu. Kdyby Haiman jinak nechtěl, má k tomu násilím donucen býti. Spiknutí měšťanů proti páňům má mu k tomu dopomoci; on se zmocní Haimana a chowá jej w zajetí. Dozwídáme se, že Haiman Jiřinu nemiluje, láskou jinou se zanášuje; a však Jiřina tajně miluje jeho. Šlechtná Markyta widouc zárodek welikého budoucího neštěstí w náklonnosti děwinné, hledí je předejiti a Jiřinu chrániti. Wškeré snažení její čelí na odwrázení bouře, jakouz swěhlawost Welfowicowa nad hlavy Haimana a Jiřiny swolává. Jaké by to bylo manželstwi nucením a ze msty! — Pročez také Jiřině domlouwá, aby mimo sebe pustila náklonnost swou k Haimanowi, a přemluwí ji konečně ku přísaze, že Haimana za manžela nepojme, leč on sám by o ruku její požádal. Zdá se nám, že zde přísahy potřebí nebylo. Rozumné děwče se nepowěsí muži na krk, o němž se domejšleti může, že ji nechce. — Mezi tím, co bouře wálky měšťanské již u weřejné a krwawé pátky dorostla, zemře starý Lichtenburk.

Záležitosti občanské, jednání měšťanů a jiné podobné výjewy hned na počátku powídky daly spisowateli příležitost pěkné wlohy své zvlášť tam osvědčiti, kde *plasticnost* wywedení dostačuje ku charakterisowání osob a situací. Ony výjewy, kde Jindřich Korutanský s miláčkem a rádcem swým Aussensteinem jedná o záležitostech weřejných, zvlášť pak stran rozkazu, aby se wydař stříbrokostelní w Čechách, poněwadž pan Jindřich jinak by nemohl zaplatiti dluh míšenský, a kde tomuto králi nic tak na srdci neleží jako český kuchař, jenž mu k obědu medwědí tápy a

dvě swinské hlavy zaopatřiti má, — onen výjew náleží mezi nejpodatřilejší toho způsobu, pln jsa rozmaru, žiwota a rázu. Bohužel že dále nenalezáme příležitosti k podobnému úsudku, ač p. spisowatel dosti pohnutek k podobnému provedení se poskytovalo. — Žiwé se objevuje nenáwist králowny Anny proti Alžbětě, sestře swé. Nenáwist ta spočívá na nedůvěře Anny; obáwát se tato, že Alžběta prowdati se touží za muže stawu knížecího, čímž by se tento stal nebezpečným králi; pročež wywolila sama pro sestru ženicha, jakéhos nepatrného rytíře z Bergowa. W tu dobu pánové od měšťanů překwapeni, přemoženi a schytáni jsou. Jedná se o jejich propuštění; Welflowic jest proti tomu — chtěje donutit Haimana ku snatku — a popouzí krále i králownu proti šlechtě, udáváje, že tato jest příčinou všech rozbrojů w Čechách. Chce pak Welflowic, aby měšťané stejnou wáhu měli na snémích jako šlechta, i žádá od krále nařízení, „by wzájemné sňatky mezi stawem panským a městským dobrou wůli uchowaly.“ I dosáhne wše, čeho žádá. Potají brojí však i on proti cizincům, umíniv sobě, až k větší ještě moci dospěje, že země je wyhnati. — Jedná se o propuštění na swobodu zajatých šlechticů. Welflowic stojí na tom, pakliže Haiman Jiřinu pojme za ženu, aby weškerí zajatí na swobodu puštění byli. Počinají welké nesnáze pro Haimana, máť donucen býti ku snatku, i kat wstoupí do wězení jeho a buď pod meč musí buď k oltáři s Jiřinou. Mezi tím Markytka, strážný duch Jiřinin, zemře. Nebezpečenství dosáhne nejvyššího stupně. Tu Jiřina sama oswobodí Haimana; on prchne — Welflowic a kat naleznou místo něho Jiřinu we wězení. Otec zuří, nenáwist jeho proti šlechtě dosáhne nejvyššího stupně; on dá veřejně na staroměstském rynku usmrtil syna důstojného měšťana a činem tím urazí veřejné mínění a podkopá mocnost a wládu swou. Státý mladík byl syn Pušůw; starý Puša pak třesť a k pomstě se chystá, shledá wšecku chudinu kolem Prahy a stane se jejím mocným wůdcem a wládce. Byla to rota rozličných wyhnanců a prchlic, jenž proti Welflowicowi stojíce o wšecko swé byli přišli. Zde se setkáváme s demagogy, lidmi wýstředními, jenž welmi pěkně od spisowatele nakresleni jsou, awšak nedokresleni, jakož skorem wše ostatní, osoby i výjewy, w celku provedeny nejsou. Nejzuřiwější všech ale jest Watzinger, muž powahy ocełowě, jakýchž za bouřliwých časů welmi potřebí. Wítek, syn jeho, citliwý klučina, milownik Jiřiny, má sice dlouhou ale w skutku nepatrnou úlohu w powídce této. Po mnohých dobrodružstwach, jichž spisowatel ku prodloužení aneb zapletení romantického pásma více potřeboval nežli nutnost myšlénky samé aneb wywinutí dějin požadovalo, stane se konečně tento Wítek rytířem a dostane Jiřinu za ženu, která wšak ještě při oltáři ženskou swou slabost zapřítí nemůže a w jakémś nikoliw příkladném roztoužení z powzdálí s Haimanem koketuje. (Dokončení.)

Weřejná zkouška.

Dne 30. Kwětna byla na malostranské opatrovně u Karmelitánů zkouška, která mnohem lépe wypadla nežli se dalo dle ohlášení očekáwati; neboť číslo *třetí* a *desáté* zbudilo podezření, žeby se mohlo o něčem jednat, čemu děti nerozumějí. Zdáloť se zajisté nemožné, aby se s pětiletými a mladšími dítkami mohlo mluwit o čtyřech stranách swěta, kdežto jsme se přesvědčili, že malá tato rozmluwa welmi dobře wypadla. *Desáté* číslo (začátky w rejsowání) je jenom chybně pojmenowáno; wěc byla ale dobře provedena. *Jediné osmé* číslo docela propadlo. Jak to mohlo také někomu napadnout, „české a německé powídky“ (böhmische und deutsche Erzählungen)? K čemu to trapné učení

nazpaměť? K čemu ta němčina? Jestli je dítko z domowa jen německé řeči powědomo, nebudou rodičové tak zpozdlí, aby mu nepráli mezi českými dítkami (německých je wždycky welmi málo) česky se naučiti? Či jsou snad ještě rodičové w Praze, kteří češtinu za zbytečnou pokládají? Za to by jim dítky jejich někdy špatně poděkowaly. A nač českému dítěti ta nesrozumitelná slowa do paměti cpáti? Tím se schopnosti dítek nerozwínou, ale potlačí. Má se w nich na ten způsob chuť k německému jazyku zbuditi? — Ano při té příležitosti mi napadá otázka: kdy pak asi ohlášení takové zkoušky bude českým jazykem? Pro koho pak to německé ohlášení je? Pro ty, co tam nejdou. Toť je sloužená chybnému, ne tuze starému zwyku, jakým se přece nikomu wděk neučiní.

Ostatně zajisté každý z pánů hostů přiswědčí, že pan učitel hned w přípravě k modlitbě a zpěwu dokázal, jak dobře s dítkami mluwiti umí, což za hlavní wěc pokládáme.

Nezanimawější bylo ukázání, jak se dítky mezi sebou dle hlásu znají. Wywołán byl totiž chlapeček, aby se postawil před hosti tak, žeby žádného ze swých spolužáků newiděl, a tu na tiché poukázání pana učitele jiný žáček, který ale wstana na swém místě ostal, wywołaného jmenem jmenowal. Na to jmenowaný musel powěděti, kdo jej jmenowal. To se třikrát opakowalo; jeden z wolaných sice dwakrát se mylil, naposled ale wždy wolatele neb wolačku uhořel.

Konečně musím ještě podotknouti, žeby bylo i pro hosti i pro dítky práti, aby se čísla kratčeji odhýwala. To by se bylo zvláště při počtech učiniti mělo. Bylo to také po oněch německých powídkách nejmeně podatřilé číslo.

Pan appellační rada a purkmistr pražský, Josef rytíř z Müllerů, co stálý ředitel opatrowny, počil také zkoušku swou přítomností. Proč asi tak málo dohlížitelů bylo přítomno? Škoda, že tam nebyl pan školastikus; ten by byl měl zajisté welké potěšení z této zkoušky. Paní Nowáková, wdowa po zasloužilém, příliš záhy zesnulém zakladateli tohoto ústawu, hledí dle možnosti wynahradit to, co ústaw na nebožtíkowi ztratil.

Nahraď sám Bůh wšecko mnohonásobně těm, kteří se takových wěcí horliwě ujímají. Jos. Franta Šumawský.

Kronika času.

* W Londýně pospíchají sobě často wyšší i nižší sněmowna, aby co nejdříve wečer jednání swé ukončili, by nezmeškali w diwadle Jenny Lindowou.

* Město Manchestr utrpělo w noci od 8. na 9. Kwětna rozwodněním se říčky Medlocku powodeň, která znamenitou škodu způsobila.

* W Sasích zapovězeno jest pro letošní nouzi pálení kořalky.

O p r a w a.

We zprávě o umělecké wystawě w č. 60. a str. 240. a ř. 6. shora na místě prince Filipa čti: prince Teobalda; w č. 61. str. 244. a ř. 29. zdola na místě: Lothringhagské čti Fotheringhagské.

Nowé knížky.

Půwodní vlastenské powídky, powěsti a báchorky. Se-psal P. J. Ehrenberger. Sw. V. W Praze 1847. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. 8. Stran 67. Cena 10 kr. stř.

Křištofa Schmidova spisy pro mládež. Swazel beřaty. Diwetowný lékař, báchorka. Rozwodněný řeky Rhyna. Dvě powídky, zještěné ob J. B. Comuidého. S obrázkem. W Hradci Králowé 1847. Písmem a nákladem J. H. Pospíšila. 12. Stran 119. Cena 10 kr. stř.

Číslo 67.

14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých Alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročních třikráte za
týden, w úterý, w
čtvrtek a w sobotu.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Oytem na Malém rynku pod podlouhým č. 8—1 w druhém poschodí přes dvůr.)

5. Čerwna
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 sl., na půlléta 2
sl.; na celý rok 3 sl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 sl. 86 kr.

Tetinka z Paříže a strejček z wenkowa.

(Dokončení.)

Kapitola šestá.

K zotawení po bále šlo se do diwadla. Rado-
wánky se postupně honily.

„Dobrá,“ pomyslił si strýc, „až posud jsem
seznal wnady, wlohy a poněkud koketního ducha
sestřenice své. Wlastnosti činí bytost duše. Diwa-
dlo, slychal jsem na gymnasium, jest školou mravů
a obraz srdce — bude se činohra dáwat. Ó Bože, dej
aby tento wečer wnadná twář žiwé sestřenice mé
byla obrazem srdce jejího!“

Wečer se přichýlił; jedwa že se najedli, neb
dávno již značí se zřetelně nedočkawost na twáři
Amandině — činohru zbožňuje. Konečně přijde ta
doba. — „Pojďme, matinko!“ Wezmou pláště a wůz
ujíždí.

Octnou se w chrámě Thaliině — poslední šmyt-
ců trhnutí — mezi napnutým očekáwáním wyhrne se
opona.

Kus byl nowý, spisowatel w modě — diwy se
očekáwaly. Než w prwním jednání objevila se holá
činohra, nic než newěrný manžel w předu. To byla
přilišná hubenost pro čas, málo naděje. „Jaká to
chladnost,“ prawila Amanda, „jindy to spisowatel
lépe děláwá!“ — „Ztrpení, dcero, ztrpení, očekáwej
další wýsledek!“

Druhé jednání přiwádí ještě wětšího zločince.

„Ah! počíná to zajímat, milý strýče!“

We třetím jednání wystupují dwa newěrní man-
želowé — slzy počínají téci — láhwičky se otwírají.

„Wás to nedojíhá, milý strýče?“

We čtvrtém jednání přicházejí tři ohawní swůd-
cowé. Lože plawou w slzách — tlukot w parterru
mísí se w browo z gallerií; wlnité pohybowání klo-
bouků a per swědčí o pohnutí dam; tři zdwořilé
paničky padají do mdlob a Amanda štká.

„Wy neobdiwujete, strýče?“

W pátém jednání jest zmatek wšeobecný; swůd-
cowé a newěrní manželowé; otcowé, matky, mužo-
wé a ženy, dcery, zelowé, děti, přátelé, sousedé,
sluhowé, vše se přihrne, tuším že i nápowěda —

tlaskot se klenutím rozléhá. Hrozné třesění, wázně
nejdiwější, bledé hercůw twáře přešly na třesoucí se
obličejy diwaček wšeho wěku.

Rty Amandiny, ještě půwabem newinnosti zdo-
bené, sebou trhaly, krásné oči její, jež toliko jasny
lesk wěku jejího krásliłi měl, slzami přetékalý, a
prsa její, newinnou milostí snad tak nerozwněná,
tloukla při ohniwém wylíčení neprawosti.

Strýc byl jako krew čerwený, a stud, w při-
tomnosti newěsty jeho tak hrubě uražený, krůpěje
potu na čele mu wyrazil.

Oči znenáhla usychaly, braly se pláště, a wzá-
jemně wyslowowaly se pohnutí úsudky.

„Ach matinko! Jaká to prawdiwost! Jaká za-
jímawost! Jaká láska ženská! Jaká přirozenost —
hleď jen, jak jsem plakala!“

„Pozorujete, strejčinku, jak cituplné, každému
dojmu přístupné jesti srdce dcery mé — — Ubohá
Amanda! wšecko pochopuje; je-li prawda, mé
dítě?“

„Ach, matinko, toté krásný wečer! ten kus
musíme častěji widět.“

* * *

Ráno strejček k snidani nepřišel. Ještě spi,
mysliło se — a matinka welela služebníkú, by jej
dolů zawolal.

„Madame,“ zwěstuje tento, „pokoj pána je
otewřený, a tento listek na stole.“

Obsah lístku zní, že se strejček již nachází
na cestě do Avallonu.

„Nestydatý!“

„Nezlob se jen, matinko, on je bláziček! Snad
se neobáwáš, že muže nedostanu?“

To matka owšem nemyslila; wždyť je Aman-
da tak krásná! A ještě toho samého wečera wy-
wedla roztomilou dcerušku w naději — jiného ulowiti.
Z francouzského Slawibor.

Astrachan.

(Pokračowání.)

10. Čerwence.

S litostí opustil jsem příbytek pečliwého kní-
žete Tjumenewa, který, ačkoli jako kočující Asiat

žije, přece tak cwičen a vzdělán jest, že u každého Ewropana podiwění wzbudí. Škoda, že mi neznámost kalmyckého jazyka zabránila zkázat po kalmycku srdečné pozdravení pohostinnému hospodáři!

U večír odploul jsem z Tjumenewky w loďce, dané mi od knížete, a druhého dne spatřilo mne jitro již na cestě k Astrachanu. Doplowouce 35 werstů od Astrachanu, zastawili jsme na lewém břehu Wolhy w owocném sadě knížete Tjumenewa, kde také dům má.

11—23. Čerwence.

Astrachan budí mnoho naděje u cestowatelů, zvláště když tam po Wolze přicházejí. Již zdaleka widěti jest weliký chrám a weliké množství stawení, úzce jedno s druhým spojených; před nimi widěti jest hustý les stežňů, podobající se stromům všelikého zrůstu. Zblízka pohlédne-li se na město, tu zajímá oko nepřehledná řada lodí, bez všelikého rozdílu welikosti a oučelu, začínajíc s malinkými kocábkami a postupujíc až do vážného korábu, který hrdě na své chudé a jednoduché sousedy hledí. Myslili byste, že zde středisko obchodu mezi východem a západem, že sem se všech světa končí plawou karawany korábů, i zklamáte se welice we swém domnění; většinu část tohoto welikolepého lesu připřoula sem na rozebranou. Běda! z desíti korábů sotwa jeden rozpustí s jara swá křídla a ostatní budou tlíti na našem krbu.

Já se plawil zlehka a w chomáčích mlhy, nade všecko wypínal se ohromný chrám, za ním pak jewil se wábný pohled na město. Těžce pohybowala se moje loď mezi nesčíslnými loďkami, a konečně zastawila se w přístawu kutumském, ačkoli se dále ještě plouti může, však toliko jen jedna loďka, nikoli dvě w jedné řadě, jelikož řečiště kutumské w letě tak wyschne, že si slepice při přechodu ani nohy nezmačí. Kutum opravdowě wysychá, misty se nanaší písek a plawení býwá i pro lehký člun těžké. O tom jsem se přesvědčil později při své procházce kolem města, když náš člun několikrát na suchu zůstal.

Astrachan nebyl pro mne nic nowého; jest tomu již pět let, co jsem se pět neděl zde zdržel, a hnedle na první pohled spatřil jsem, že se město w ničem po zewnitřku nezměnilo, možná že ani i w wnitřku; ty samé ouzké ulice, ty samé začazené domy, ten samý písek, téměř nepřebroditelný, staré polosusuté karawanseraje, shnilé, dřewěné domy, nikde stínu, nikde chladu; kanál wloni teprw prkny obložený již na sobě nese znak stáří, weliké deštai louže, stojící celý týden na ulicích, množství Arménů, ne mnohem méně Persanů, tím méně Tatarů — takový jest ráz města s ulic pozorowaného.

Hlavní a nejprawnější žiwel w Astrachanu jest obchod; každý rok zde obchod místo zwelebowání se menší, možná proto, že Persie, nejhlawnější to strana w astrachanském obchodu, žádného ouwěrku

nemá, též také, že nejlepší díl perského obchodu se obrátil na suché zemi do Tiflisu. Kromě toho přece přinášejí Persané výrobky své na trh do Astrachanu, w nejposlednějším čase začali až na Nižno-nowohradské roční trhy docházeti a výrobky z první ruky prodávati.

Obchod s Indií docela se rozpadl, přitom také byl welmi s nebezpečenstwím spojen; často oloupeny byly armenské karawany jdoucí z Rus do Indie, z Indie wracející se do Rus.

Domácí žiwnost w Astrachanu záleží nejwíce w lowení ryb a chování dobytka; zahradnictwí, ukazující přece znak nějakého průmyslnictwí, docela zašlo. Rozwážení ryb z Astrachanu do celé Rusie počítá se w ceně 3.000.000 rublů a snad i wíce. Dobytek wynáší w astrachanské gubernii do 1.000.000 rublů. Ryby, klej, jikry atd. wywozují se každého času, zvláště ale při započeti jarního a zimního dowozu; w prwním počasí prodávají Kozáci s hora po Wolze přichozí obilí, stawební dříwí, klády a wůbec zásoby, jaké w astrachanské gubernii nejsou.

Rízení zemské je w rukou wojenského gubernatora; při pokoření Astrachanu odewzdal Jan Hronzý řízení zemské knížeti Obolenskému-Serebrianomu. Takowá spráwa pod bezprostředním dohlížením welikého dwora Kazanského prodloužila se až do Petra Welikého, kterýž ustanowil gubernatora, nazýwaje ho ze začátku astrachanským a kazanským, posléze jenom astrachanským. Kateřina II. nazwala tuto gubernii opět krajem w roce 1784. Pawel I. w roce 1796. nawrátil jí opět staré jméno gubernie; Alexander I. ukazem od r. 1801. oddělil astrachanskou gubernii od kawkazského kraje.

Nejwětší část astrachanské gubernie pozůstává ze step, na kterých se dobytek pásiti nemůže, jelikož ty stepy buď ze solních bahnišiat buď z písčin pozůstávají. Gubernie se zásobuje obilím po Wolze.

Lesy zde hnedle nejsou žádné, dříwí zvláště sem z werchowické gubernie se přiwází. Sáh březowého dříwí stojí zde 12 rublů, však příjemná powětrnost a mírná zima nepůsobí obywatelům welikého wydání. A kde je les, zajisté stojí na takových nízkých místech, že dříwí zpukří w rozpustěné jarní wodě, kteráž se do takových nízkých míst stahuje, a při paliwu nic newydá. Zdejší chudí obywatelé topí rákosím, kterého zde w hojnosti.

(Pokračování.)

Hlas o německé literatuře.

Tuty časy měli jsme u nás zvláštní, ač ne příliš utěšenou podíwanou na wálku, w níž o německou literaturu, nejbliže vlastně o filosofickou její stránku šlo a kteráž se we dwojím jazyku, ač šťastně dosti bez tlumočnicka wedla. Nyní, když lomez wálečný utichl, blesky i kolofonium dosáhly a rány nabyté w klidu domácím se celí, nebude snad newhod střední, w horliwosti nájezdů i odrážek s očí puštěnou posicí okem trochu pokojnějším ještě jednou prohlédnouti a mysl k tomu, oč hlawně jde, wrátiti, aby se, ja-

kež se w boji samém pro kouř a dým našinec od nenašince rozeznati nemohl, tak opět při nastalém pokoji snad nezapomnělo, oč se vlastně jednalo a o čem jen mluvilo.

Není zajisté nikomu we vůli, upírati německé literaturě zásluhy, kteréž jí skutečně náležejí; beze snadu: ona jest we mnohém ohledu weliká; ale ona má také své welmi slabé stránky, jichžto se tím wice warowati musíme, čím mocněji a wyhradněji na nás wplývá. Wady ty, na něž takměř celá německá literatura postonává, dowršují se w její filosofii, a tak bylo přirozeno, že se první útok s naší strany na tento punkt stal. Chyba však bylo by nmysliti, že záwada ona wyhradně jen w německé filosofické literatuře aneb dokonce snad jen we školské filosofii wězí; to by bylo pro jeden nejwice do očí bijící ukaz z obecné nemoci místní neduh činiti. Německá filosofie postonává na to samé, nač německá literatura wůbec, a německá literatura na to, nač socialní a politický staw Němců; základ toho jest powaha německého národu sama. Aby se nám ale s jedné strany snad za newděčnost k preceptorům svým a dobrodincům, od nichž prý jediné všecko swětlo pochází, newykládalo, s druhé pak strany za zaslepení národní nenáwisti aneb malicherný, aspoň posud newčasný přepych nebralo, že německou literaturu we všem ohledu zbožňowati nechceme — kadit si tím kadidlem sama dosti —, uwe-deme zde soud, ježž jeden z nejprřednějších anglických časopisů, „Edinburgh review“ (Ríjen, 1845.), oznamující „Lessingiana“ od G. Mohnike (Lipsko, 1844.), pronesl, a kterýž snad wice wydá, než by hlas kohokoli z nás způsobiti mohl.

„Studium německé literatury,“ praví anglický referent, „jest w Angličanech ještě nowé. Co jsme z ní zpočátku na zkoušku poznali, náleželo k nejšpatnějšímu; učinilo to však přece powyk, jak se powídá; owšem že za tím rovněž tak rychle — a nebylo to nepřirozené — powrhování celou literaturou následowalo. Na to začalo několik málo osob nesmyslně této literatuře podiwowati se, a poněwadž jméno a wliw měli, přešlo jich mínění posléze i na obecnatwo. Němčina stala se mezi cizozemskými řeči fashionable (modní); německá literatura powažowala se dosti obecně za mnohocennou, plodnou nowinu. Mnoho se překládalo, ještě wice posuzowalo. W některých strizwějších hlavách powychladl nyní již tento enthusiasmus, u jiných se docela ztratil; známe již tu wěc a nenášíname wice. Upřímně wyznáno, tato změna nás trochu těší. Nechtíce naprosto zapírati zisk, ježž studium německé literatury přináseti může, jsme přece přeswědčení, že se tento prospěch přewází škodou, již by naprostě jí se obdiwowání bylo muselo způsobiti. Něco jiného jest, některou zemí cestowati, než domowem svým ji učiniti. Něco jiného jest, pilně se s nějakou cizí literaturou seznamowati než si ji za wzor woliti. W oné případnosti rozšíříme swůj pohled, zprošťujíce se předsudků, w této zoužijeme swou mysl předsudky cizími, utrácějíce takto swou vlastní národnost, aniž bychom si dobré a různé oněch přiwlastnili, po nichž se opíjíme. Co Burke o mravních maskeradách praví, má swou platnost rovnou měrou i o literárním nápodobení. Kdo swou powahu swléká, by jinou přijal, kteráž se pro něj nehodí, o tom se musíme domýšleti, že ani jednu ani druhou nezná. Kdo si mezi námi maluje, že by přiwlastniw si cizí wzor, dokonce německý, něco získal, musí zajisté o anglické powaze i o newystihlé síle a o bohatství anglické literatury k politování málo znáti. Co učení a stařinozpytci můžeme spisy důstojných Teutonů s prospěchem studowati. Co myslitelé a spisowatelé činili bychom to jen o swém nebezpečí. Jejich literatura datuje se od wětra, a ačkoliw toto krátké žiwobytí bezpříkladně plodné bylo, nedosáhla přece ani desetinu bo-

hatství naší literatury a nikdy také, pokud napřed souditi možná, ráznosti a síly její nedosáhne.“

Wada německé literatury wrozená jest nedostatek jasného oučela. Z toho následuje nedostatek mužné powahy a čistého slohu. Tento nedostatek jasné powědomého účelu — jmenujme to třeba také nedostatkem wzdělanosti — zplozuje její prázdné, zahálčiwé hloubání, její malicherné pátrání, její lichý enthusiasmus a její nekonečné knihodějství. Kde ten Němec, kterýž by knihu skrowného objemu napsati uměl? Nepochopí, jak by učiniti mohl a co by mu prospělo, kdyby to skutečně učinil. On píše, aby se četlo, on wí, že německí čtenáři pro každý foliant kdy si učiní a zpráva máje podezření, žeby malou knihou powrhowali. Co my w „pokus“ stěsnáme, rozšíří on w úplnou soustavu. Wedlejší věci jsou mu tak důležité jako hlavní, oprawa citatu má u něho stejné ceny s rozluštěním welké úlohy. Bolesno je, znamenité to mrhání učené pilnosti pozorowati, jak se w Němcích denně widěti může. Menzel uwádí, že se w Německu rok jak rok 10 millionů swazků wytiskne a že se počet žijících spisowatelů (r. 1838) na 50.000 wzťahowal. Powážíme-li nesmírnou tuto činnost a ohlídneme-li se po jejích výsledcích, musíme nad chudebou literatury žasnouti, kteráž na oko tak bohata jest. Prohlídneme katalog německých knih; seznáme z něho hned patrně obecný jich směr k wěcem, všeho lidského interesse, ba vši lidské chápawosti welmi wzdáléným. Když Kant, nejpraktičnější německý filosof, důkaz wedl, že všecko lidské wědění nutné se na úkazy (zjewy, fänomeny) obmezujce, učinili všickni professori, jakož podnes činí, nesmírné lermo, poněwadž se prý od pravého účelu filosofie wzdálil, neboť jí náleží, tak prawiti, poznáwati absolutní (naprosté). Takowá naivní *petitio principii* okazuje nám směr německého ducha a jest se smíchem pozorowati triumf, s nímž Hegel hlásá, že weakera Ewropa Německu samému dokonalejší metafysiky zústawila. „Nám se dostalo wznešené powolání,“ píše, „ochraňowati swatý oheň, jakož Eumolpidé jedinými opatrowníky eleusinských mysterií w Athenách byli.“

„Prawili-li jsme swrchu, že nedostatek jasného účelu příčinou jest prázdnoty německé literatury, naležeme pro to nowý důkaz u wybornosti Němců w odwětwích intelektuální činnosti, w nichž jasný účel a přiměřené wzděláné nějaký prospěch pojišťují. I jsou tedy skutečně co lučebníci, pitewníci, hwězdoslowci atd. s Francouzy a Angličany na rowni, kdežto w slowesnostném umění, w státním hospodárství a w mrawo-uce jistotně za nimi stojí.... Shledáwáme-li tedy u nich při nesmírné činnosti patrné opozdowání, musíme příčinu toho w nedostatečném způsobu wzděláné se hledati a na Platonůw krásný wyrok se upamatowati, že newědomost sama menším zlym jest, než swedená učenost.“

Naopak nemůže se týž referent B. Efr. Lessinga * dost wynachwáliti, a nade všecko při něm welebí, jak jasné swůj cíl poznáwá, jak přímé a praktické jeho směry jsou, i diwí se, že právě spisowatel, jehož duch téměř w ničem německým nejsoa úplna anglický ráz na sobě nese, twůrcem a wzorem německého slohu se stal. „Jeho duch jest jasný a spola silný, prázdný zádumčiwosti, prázdný učené-

* Lessing zdá se že z rodiny půwodně slowanské pocházel; tak i Fichte, kterýž prý w matrice slowanským, později teprwé znémčným jménem zanešen jest, což by wěra za bližší wyšetření stálo. Herderůw otec byl, nemýlím-li se, polským kostelním zpěwákem. Znám, že i Leibnitz sám rod swůj za půwodně slowanský powažowal. Nejednalo by se právě o to, aby se Tito mužowé Slowanstwu wíndikowali, přece by ale mělo toluštění těchto pohádek jakési psychologické a historio-sofické interesse.

ho hantýrkování a všeho pitvoření. Vážil si knih, ale činů vážil si více. Málo bylo tak učených jako on, nikdo newšímal si tak málo učenosti. Nikde w jeho spisech newyskytá se pokus, nedužiwému citliwůstkářství a nerozumné nadšenosti sloužiti. O kolika německých učených možná to twrditi?“

To jest hlas, pošlý z anglického národu, na jehož přibuzenství si Němci tolik zakládají. Není jím všecko wyčerpáno, o hlavní a nejpodstatnější snad ale přece uhodil, a doufám, že se málo kdo z nás nalezne, kdo by — s menším neb větším ohražením — přisvědčiti jemu se zpěčował.

K. Storch.

Literatura.

Jiřina. Powidka z časů Jindřicha Korutana od P. Chocholouška. W Praze 1847. Sklad Jar. Pospíšila. (Cena 1 zl.)

(Dokončení.) Ukončeným sňatkem tím jest vlastně i powidka ukončena, ale p. Chocholoušek šel ještě dále, a zdá se že měl úmysl, úlohu svou úplně provésti dle požadování vzdělaného vkusu a zajímavého předmětu, jež sobě za látku wywolil. Proč wěc neprowedl, newíme. Či mu více záleželo na *rychlém* ukončení nežli na *dobrém*? Jakož již podotknuto, jest Alžběta Přemyslowna středistěm, kolem něhož se otáčí wešken děj, awšak osoba její stojí příliš w stínu, co zatím jiných nepatrnějších s nepatrným aneb alespoň nedůwodným jednáním w předu se hemží. Onen Witek jest wšak nejnepatrnější ze wšech; nyní se i oženil a postawení jeho i Jiřinino jest docela passivní. Ono wšak bylo passivním již od počátku, a nepochopujeme, proč p. spisowatel té slabounké duši toliké úlohy udělil. — Jiřina došla swého cíle a nyní se má rozwinowati dějství jiné, wyšší, žiwější, důležitější. Interesse se přenáší na nové osoby, nové haluze se rozwětwtují, národ český se chystá k novým činům. Panská strana se opět zmocní Prahy, šlechtá slawí úplné wítězství a přívrženci Welfowiců z Prahy utěci musejí. Králowna, widouc že záměry její se nepowědom, chce sestru svou otráwti, čemuž osud nepřiwolí, a Alžběta konečně přehne do Nimburka. — Zajímavou tuto část dějin českých p. spisowatel w několika listech jen ouhrnkem podaw welmi krátce odbyl; předložil nám jenom látku, jako na ukázkou, kterak by byl mohl wěc svou ještě dále provésti, a jest nám líto, že ji neprowedl w hlavní této části!

To wšak nebudiž zde uweveno na ujmu schopnosti spisowatelow, alebrž na ujmu lásky k věci, stálosti a rázu, přemáhajících wše, cokoliw w onstrety se stawí duchu twořicimu. P. Chocholoušek jest plastický talent a nečerpá z hlubokosti rozčilené mysli a rozjařené srdce, alebrž z proudu okamžitých nápadů. Takové hlavy bývají nad jiné plodnější a pružnější, někdy wšak i utonou we mnohopísalství a plody jejich je nepřezijou. Téhož se při panu Chocholouškowi snad obáwati nemusíme, awšak i to již by bylo literární věci naší na ujmu, kdyby k dokonalosti wyšší nedozráwal a při powrchnosti ustal. Mámeť totiž dvojí ohledy; jeden na obecenstvo a druhý na pokrok literární. *Jiřina* sice w mnohém ohledu čtenářstvu poslouží, za pokrok literární ji wšak považowati nemůžeme. Wad jazykových nenalezli jsme tak mnoho, jakož u nás obyčejně se stává. Proč se i těm některým ještě newyhnul?

Ostatně p. Chocholoušek jest tak wytečná hlava, že obecenstvo w něj stran pěkné literatury naší nejlepší nádeje klásti může. Doufáme, že očekávání takowému zadost učiní, neohlížeje se na nepřizn štekawců wprawo a

wlewo. Jenom skutky se osvědčí wlastenec, a skutek literární jest nejpůsobliwějším rukojemstwím smejšení.

Karel Sabina.

Jednání průmyslní Jednoty.

K nejutěšenějším měsíčním schůzkám průmyslní jednoty náleží zajisté poslední, dne 1. t. m. držaná, nikoli že bychom na to z pouhého stanoviska jedné, owšem wysece důležité a pro budoucnost průmyslníků českého jazyka žiwotní otázky, české totiž průmyslní školy hleděli, o níž tentokráte, aspoň co se samé společnosti týká, jednání ukončeno bylo, ale z jiného ještě ohledu, kterýž každému obywateli naší vlasti; buď si českého neb německého původu, nad míru wázným býti musí: z ohledu wšepolné snášelivosti dvojího národného žiwlu u nás, o nížto, že by se aspoň nyní již a nejen na oko w nějaké větší věci docílit mohla, podle mnohých úkazů i w jednotě samé se žalostí owšem, ale ne bez jakési prawdy pochybowáno býti muselo. Tuto dríwe tak drsnou a nesnadnou, zbytečnými záwadami přeplněnou cestu poslední tato schůzka k našemu potěšení znamenitě urowнала.

Ze zpráwy za měsíc Kwěten, přednesené od pana jednatele hraběte Dejma, dowěděli jsme se, že žádost o powolení české průmyslní školy vysokému zemskému řízení již předložena jest. Schůzce přečtená žádost dosvědčowala, jak wřele se ředitelství této záležitosti ujal. Opakowati zde, jakými důwody se w ní potřebnost podobného ústawu dowozowala, bylo by nyní již zbytečné, kdežto w našich časopisech tolik již o té věci mluweno bylo. Hojně obětí, odewšad podáwané i nyní ještě chystané, dokazují nejlépe, jaké a jak pewné přesvědčení české obecenstvo o té věci má. Máme ale za svou powinnost wýslovně zde položit, že wys. sl. zemské gubernium důležitost podobného ústawu již dríwe, před několika lety a než se o něj u samé jednoty opravdowě jednati počalo, uznalo a jednotu k zaražení jeho napomínalo, což se ale, jak jsme se z této žádosti dowěděli, z nedostatku důchodů státi nemohlo. Podle předloženého spolu školního plánu má se, jak již powědomo, wyučowání we dvou rocích stáwti; w prwním roce bude se jednu hodinu každý den přírodopis se zvláštním ohledem na známost zboží, jednu hodinu každý den počtářství a měřictwí zvlášť praktické, taktéž i česká a německá mluwnice s nawedením k písemnostem a po dvou hodinách za týden náboženství a zeměpis přednášeti; w druhém roce bude se po jednu hodinu každodenně fysice a mechanice, taktéž chemii, a jako w 1. roce náboženství, zeměpisu a obojímu jazyku wyučowati, k čemuž ještě wedení knih přijde. Cwičení w kreslení má se w obou rocích dít. Čas učení i prázdnin jest jako u jiných škol nawržen; žáci mají býti dvojího druhu, řádní a mimořádní, kteříž by se wedle swého jiného zaměstnání ještě tomu neb onomu předmětu přiučowati chtěli; jim k vůli jest nawrženo, aby se hodiny, každému předmětu wyměřené, po roce wždycky střídaly, tak sice, žeby se u př. chemie, kdyby se jednoho roku od 8. až do 9. ráno přednášelo, nastáwajících na odpolední hodinu přeložila. Od některého zaměstnání je snadněji ráno, od jiného odpoledne se odprázdniti, a tím způsobem se každému pokud jen možná wyhowí, aniž by hlavní částka žáků, oni řádní totiž, nějaké nepohodlí z toho měla. (Dokončení.)

Nowá knížka.

Obrazy světa. Wydávány od J. A. Tomička. Swazek 5. S obrázkem. W Praze 1847. Sklad knihkupectwí Calvova. 12. Stran 385—472. Cena 20 kr. stří.

Číslo 68.
14. roční běh.

KWĚTY.

8. Čerwna
1847.

Časopis tento se we
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
pálarších třikráte za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAWNIK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w dráhém poschodí přes dwěr).

Předpláci se na čtwrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štowních ouřadů Ra-
kouského mocnástw
pálletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

Nástin ze začátku sedmnáctého století.

Od

Prokopa Chocholouška.

Bylo to za onoho skvělého věku, kde císař a král český Rudolf II. na hradě pražském dwůr svůj drže všechny umělce a učené říše své, ano i z dalekých vlastí okolo sebe shromáždil, a horlivý jsa pěstitel věd i umění také mocně o to usiloval, aby vědy všeobecnými se staly w národě českém.

Byla to nejskvělejší doba genia českého, tak že ji až potud zlatým věkem literatury české nazýváme, a mužové, jako Keppler, Jesenský, Lomnický z Budče, Adam z Weleslawína, Wáclaw z Budowa, a kdož by je všechny jmenoval ta skvělá jména národu českého, k nimž i připočísti dlužno cizinců, jako Tychona de Brahe a jiných, kteří k duchu českému co sobě přibuznému celým srdcem přilnuli — všichni ti mužové osvědčili na všechny časy budoucí, že národ český celému tehdejšímu světu na cestě osvěty a vzdělání swítil, od něhož teprwa vědy a umy k jiným národům kráčely, ačkoliw nyní němečtí sousedé naši se svým asi stoletým vzděláním na nás pohrdliwě wzhlížeti uvykli; a jakž jinak? — národ, jenž sám sebe nechtí, jak může požadovat účtu od jiného? Národ náš klesl — ach, hluboce klesl jak w duševním tak i we světském vzdělání.

Tehdáž byly vědy majetností powšechnou, a podle zpráv hodnowěrných letopisců nacházelo se množství osob i mezi nižšími třídami w Čechách, jenž na latinskou neb řeckou otázku odpověditi dowedli; při tom prowiwal duch národnosti srdce každého, jak o tom z oné doby četné a wyborné spisy české na nás došlé dávají skvělé svědectví. Dále powídají souwěci letopiscowé, že nebylo tehdáž dědiny w Čechách, w níž by se wyborně zřízená škola nebyla nacházela, ano wětší wesnice a města míwaly i wíce škol, a mnohé byly slawné a po celé vlasti powěstné.

Z takowétéž slawné, aspoň we wíkolí rozhlášené školy se radovalo též městečko Sedlec, ležící

w tehdejší wltawském kraji, jehož jiho — západní část k nynějšímu berounskému přiwtělena jest.

Tato byla skvělá stránka panování Rudolfa II., která však brzy měla býti překonána smutnými následky Rudolfowych slabostí. Tento panowník při wší své učenosti nikoli nebyl dostatečen k prospěšnému vyplnění místa, na kteréž ho osud byl postawil. Howě libůstkám svým dělil čas svůj mezi učené a své koně, státní pak řízení zanechával svým radám, na něž ouplně se spolehal. Tak po nějaký čas pokojně dále šel natažený jednou stroj státní, aniž kdo rozdíl jaký pozorowal mezi wládou předešlou a tehdejší. Když však nastali časowé obtížnější, tu owšem pohřešowala se hlawa rázná, která by mocně byla zasáhla w běh událostí, wšude jewila se ochablost, zwenci dolehal nepřítel Turek, uwnitř pak nescházelo osob takowych, které hleděly rozdmychowati nespokojenost. I chopili se tu jmenowitě w Čechách někteří zli rádcowé w interessu swém slabé jedné stránky císařowý, jenž byla přepiatá horliwost náboženská, které se owšem diwiti nesmíme, powážime-li, že Rudolf byl wychován we Španělich. Otec jeho Maxmilian II. uwedl byl zrušením kompaktatů, dle kterých trpění byli w Čechách toliko katolíci a utrakwisté, swobodu w náboženstwi, kterou i Rudolf nějaký čas ponechal, až ponoukán od zmíněných zlých rádců ustanowení otce swého zrušil a kromě katolíků a utrakwistů žádného jiného náboženstwi w zemích svých trpěti nechtěl. Tim ztratil lásku svých poddaných, právě když ji nejwíce potřebowal. Turek neustále w Uhrích se šířil, i bylo potřebí z ostatních zemí wojska tam na pomoc posílati, takowé však pomoci počalo mu nyní od stawů zemských býti upíráno a nepřítel zmáhal se tak, že se ještě i horších wěcí bylo obáwati. To widouce arciknížata Rakouská, kterak pro neschopnost Rudolfowu země hynou a ke zkáze přicházejí, zwolili nejstaršího bratra jeho Matyáše za hlavu domu swého, který by stát od konečného pádu ochránil. Toho rakouští i uherští stawowé za správce země přijali, načež on s wojskem na Rudolfa táhl, chtěje wynutiti na něm i spráwu ostatních zemí. Toho uleknuw se Rudolf žádal pomoci proti němu od stawů,

kteřouž mu i tito učiniti slíbili pod výminkou, aby opět swobodu pustil w náboženství. Císař slíbil tak učiniti, s Matyášem však přátelsky se porównaw Morawu mu postoupil a za nástupce svého w Čechách jej uznal. Potom vydal powěstný svůj majestát, který slíbenou swobodu w náboženství uwedl.

Ale co přinucen byl učiniti Rudolf w tísní okolností, jak mile nebezpečenství pominulo, hnětlo jej to; jednak hryzlo ho svědomí pro powolenou wolnost u wíře, jednak wřel w něm hněw proti Matyášowi, který ho wětší částí zemi jeho zbawil. Toho použili jeho zlí rádcové i radili mu k prostředku, který by zbawil Matyáše slíbené jemu koruny české. Jaký to prostředek byl, běh powídky naší ukáže. My pak za dobré měli, předeslati tuto krátký přehled dějů tehdejších a stawu země k lepšímu porozumění jejimu.

1.

Městečko Sedlec, sousedíc s městysem Přibicí, s nímžto nákladně stawěným kamenným mostem spojeno jest, leží takorůzka u prostřed krásného okrouhlého údolí, kol něhož se w pravidelném kruhu lesnaté hory otáčeji. Sem tam vyhlížeji na blízku i ze vzdálí uprostřed úrodných polí wesnice owocními zahradami obroubené, dodávající takto krajíně té přetěšený pohled, jakowého sobě maliřowé přírody k názorům svým nejraději právaji.

Na sewero-západní straně údolí sedleckého vypíná se hora o něco wyše nad wrcholy pahrbků ostatních, pod jménem Dědkow známá, jenž i wesnici na wrcholu swém z několika chalup a wrchnostenského dwora pozůstávající jméno dala. Předě dwěma stoletími stál na místě nynějšího dwora dosti pevný hrad, ačkoli w úprawnosti wnitřní daleko pozadu byl za ostatními okolními šlechtickými sídly. Zdi byly sem tam porouchány, na dvoře leželo porůznu polámané náradí, a několik umouněných pacholků snažilo se právě zacpatí díru wě wědre u studny, kteřouž woda při wažení crkotem ubíhala.

Hrad sám, totiž obydlí panské, jewilo taktěž když ne úplnou zpoustu, aspoň počátek její. Schody nahoru wedoucí byly wyšlapané, ano i zcela wylámané, komnaty byly potaženy sítěmi pawouků, okna u mnohých wytlučena, všude ta samá zpousta, jenž oko tak nemile uráží.

Několik jen komnat a jedna wětší síň byly w jakémž takémž stawu zachowány, nikoli však tak ústrojně, aby byly hodny obydleny býti rytířem, jakým pan Markward Dědkowský světu se okazowal. Co se týče šatstwa, držel se vždy nejnowějšího kroje, w swobodném, skoro drzém chování hledal sobě rovného, ostatně se neroznášela nejlepší powěst o něm. On byl ještě mladý, ale již promrhal dědictwí otcowské a zadlužil tak, že sobě wěřitelé takorůzka dvěře podávali. Pan Markward pomáhal však sobě důmyslným způsobem: mocnější odbywal sliby, chudší a sprostší vyhýjeli pacholci jeho ze

hradu. — A přece slawíwal pan Markward na hradě swém často hody s přátely swými; odkud však se mu pítí a potrawy k němu dostávalo, bylo celému okoli tajemstwím, krom wěřitelů si toho také žádný hrubě newšimnul.

Byl právě takowý banket na Dědkowě, jedlo se totiž, ale ještě wíce se pilo. W síni, kteřou pan Markward pro podobné potřeby w lepším stawu než komnaty jiné udržowal, nacházíme společnost asi dewíti osob, jejichžto zewnitřek owšem osoby rytířské značil, jejichž chování ale a oplzlé řeči spíše každého jiného nežli slowutného rytíře osvědčowaly.

Pána hradu bylo snadno poznati po uhlaženějším zewnitřku, i zdál se býti starší mnohých, ačkoli skoro nejmladší byl, ale prostopášný žiwot wryl mu na čelo před časem wrásky stáří. Naproti němu seděl mladík, který w nejkrásnějším kwětu wěku mládeneckého stoje, společností zwolenou již pokažen kwět žiwota swého list po listu vlastní rukou otrhowal, a z řeči jeho lze bylo souditi, že walné pokroky w nákaze dušewní již učinil.

Podle něho seděl rytíř asi přes třicet let starý, prostřední postawy, ale složitéch oudů, a může-li se soudit podle obličejce na wnitřní smýšlení lidské, mohl se w prawdě každý diwiti, kterak tento muž do takowé prostopášné společnosti přišel. Obličej jeho byl přímý, a řeči jeho, ačkoliw weselé a blučné, nebyly tak cit urážející jako soudruhů jeho.

„Holla, hoši!“ wolal pan Markward, „nedělejte tak upejpawě jako newěsta o swatbě, dělejte ať něco wypijete, pro mne zbyde ještě dost.“

„Čerta bylo!“ ozwal se hlas z dolejška, „wino je tak naše jako twé, pane Markward! My nasadili krky své jako ty —“

„Hahaha!“ smál se mladík naproti Dědkowskému sedící, „byli to mistrowský kus s tím winem.“

„To pískle chce také mluwit o mistrowském kusu!“ zahučel newrle wědle něho rytíř, i zapíjel notným douškem newoli swou.

„Haho!“ rozkřikl se Markward Dědkowský, jenžto všemožně se snažil, přátely své w dobré udržeti míře; „náš Diwišowský kouká dnes, jakoby se mu o nebožci otcí bylo zdálo, aby wydal oučet, kam se krásné Diwišowice poděly?“

Tento neotesaný žert zbudil všeobecný smích.

„Wšak jste je beztoho krkem prohnali!“ podotknul Diwišowský newrle.

„Mlč, bratříčku, mlč!“ smál se Markward dále, „na tebe přišla řada nejdřív, nyní je na mně, a co newidět bude poslední cihla hajdy! Wšak se nám brzo lepší časy okážou. Pí, Diwišowský!“ pobízel, „či ti nechutná wino?“

„Wino by bylo takto dobré. dost,“ prohodil tento, „jakoby bylo pro rytířský krk schwalně wrostlo, ale že patřilo klášteru, to mne mrzí!“

Wšeobecný chechtot vypuknul po těchto slowech.
(Pokračowání.)

Jednání průmyslní Jednoty.

(Dokončení.) S tímto plánem byli spolu i učitelé navrzeni, jímž jednota onu školu svěříti hodlá, a sice pro přírodopis a lučbu M. Dr. K. Amerling, pro fysiku a mechaniku M. Dr. Kodym, pro počtářství a měřictví i kreslení p. Riegl, mimořádní veřejný professor na stáv. technickém ústavě, pro mluvnici, písemnosti a knihvedení p. K. Storch, c. kr. úředník, pro zeměpis p. K. Hawlíček, redaktor českých novin a Wčely, pro náboženství pp. dr. Kowářík, duchovní pastýř v nemocnici, a Skoda, kaplan na Tejně; kromě toho co zástupcové v čas potřeby, a sice pro přírodní vědy a matematiku i měřictví dr. Čupr a fil. k. Krejčí, pro mluvnici p. Franta Sumawský a bratři Bačkorové, zkoušení učitelové, pro zeměpis pan K. Wl. Zap, c. kr. úředník, a pro náboženství pp. Linda, farář v trestnici, Hawránek, křizovník, kaplan u sv. Petra, Šimenec a Štulc, duchovní pastýři v porodnici a blazinci. Všickni tito mužové jsou vědecky vzdělaní a téměř bez výminky v české literatuře pracemi svými známí, a nelze pochybowati, žeby škola jim svěřená v dobrých, pečlivých rukou byla. Za ochotnost jejich ručí i to, že všickni, kromě oněch na prvních třech místech jmenovaných, jichžto úřad větších obětí času žádati bude, hotovi jsou služby své i zdarma konati, pakli by důchody nestačily. Ostatně bude s tímto ústavem i posavadní nedělní škola pro řemeslníky spojena, tak že náklad na ni posud od Jednoty vedený v prospěch nastávajícího většního ústavu se ušetří.

Na to dal p. jednatel zprávu, že wys. slavné zemské presidium, obdrževši ospravedlnění Jednoty v předešlé zprávě (Květy č. 48.) zmíněné, novým dekretem Jednotu o rychlé předložení plánu školy upomínalo, výkaz důchodů, z nichž ji Jednota vydržovati zamýšlí, žádalo, spolu pak i na potřebu odkazovalo, aby se sbírky započaté i od Jednoty samé prozatím a do wys. rozhodnutí nad samou školou zastavily, byť se i co pravé sbírky považovati nemohly. Ředitelstvo, uwedši co do prvního punktu u vysokou známost, že žádaný plán školy mezi tím již předložilo, vyjádřilo se stran důchodů, že postačitelnost jich k vydržování školy neustále přibývání údů jednoty samé, znamenitost sešlých se již příspěvků, na jistě přes 8000 zl. str. a na ročních darech přes 900 zl. str. obnášejících, rostoucí vždy účastenství pro Jednotu a školu, posléze ale i ta okolnost pojišťuje, že se větší počet navržených učitelů v čas nedostatku i bez odměny práci svou zastávají nabízí. Co se sbírek týče, dalo ředitelstvo zprávu, že se všemožně vynasnažilo, aby vypátralo, co se kde na jeho jméno nezákonního dalo, a žeby se bylo, shledajíc něco takového, nijakž nerozmýšlelo ozvati se veřejně proti tomu, i kdyby se bylo muselo obáwati, žeby tím dobrá věc a její záměry jinak ujmu utrpěly, že ale ničeho podobného nenalezlo, ano naopak přesvědčení nabylo, že nikdo z oudů jejich nic neslušného a nedovoleného nepodnikl; dary však dobrowolně přinášené přijímati že se Jednota tím více povolána býti cítí, jelikož všecy její příjmy jen z dobrowolných darů záležejí. To k wys. známosti vyloučivši prosílo ředitelstvo spolu, by vyšší ochrana Jednotě, jakož dotud, tak i dále propůjčována byla. Pan Pr. Trojan měl k lepšímu přesvědčení schůzky o dobrowolnosti posavadních darů ke škole za potřebné, několik výtahů z prozáječících je dopisů čísti, o čemž zde pomlčeti můžeme, poněvadž českému obecnstvu duch těch dopisů českých novin i jiných časopisů dobře znám jest, a pochybností u něho není, že se tito darové s největší ochotou, jako o závod přinášeli a bohda opět přinášeti budou, až se úřední jednání stran školy, jakož doufati jest, brzo ukončí.

Ostatek zprávy jednatele za Květen týkal se ještě návrhu od ředitelstva učiněného, aby se vývozni clo na kozi kůže zvýšilo, a odkazu 100 zl. str. po nebožtíka děkanu Wojtěchu Nejedlém. Oním clom má se českému rukavičkářství nápomoci a možná-li docíliti, aby místo surových koží raději již hotové zboží ze země šlo, čímž by zisk z vydělávání koží a šití rukaviček v zemi zůstal; odkaz 100 zl. zněl na ústav Budoč v Praze, a poněvadž Jednota stávající tam nedělní řemeslnickou školu udržuje, prohlásila se k sl. magistrátu kr. města Žebráku, že se k přijetí a vykwitování jeho oprávněnou cítí.

Na to uchopil se p. Dr. Brauner slova a krátce velikou důležitost i zajímavost posavadního vyjednávání strany průmyslní školy označiv, i vřelě potěšení své nad šťastným ukončením vyjádřiv, přál jednotě štěstí, že věc, kterážto zprvu u ní samé s tolika nesnázemi se potkávala, nyní tak šťastně ukončena jest, zvláště ale wyzwal přítomnou schůzku, by ředitelstvu zasloužené díky vzdala, což se i hned stalo. P. baron Villani, uwázav na slova předešlého řečníka, obrátil pozornost schůzky na zásluhu, jež si pp. Trojan a Rieger posud o tuto školu získali, a vytkna jmenovitě krátkými ale jadrnými slovy, jakých nesnáží a výčitek zvláště p. Trojan pro wytrvalé své hájení navržené školy i od některých spoluoudů snášeti musel, přestal na tem, aby mu schůzka své uznání těchto zásluh na jewo dala. I tento návrh byl hlučně přijat. Nech p. Trojan v tom aspoň nějakou odměnu za své neohrožené, obětovné namáhání nalezne, přesvědčen jsa, že schůzka za p. baronem Villaním netoliko své ale obecné uznání na jewo dala.

B. K.

Umělecká výstawa w Praze.

(Pokrač.) Moric Müller. podal w č. 72. *návrat ze swatby* a w č. 173. *večer na alpě*. Tento umělec nejwice oučinkowati umí bedlivě studowaným, křiklawým a ohniwým oswětlením. On i zná tuto svou silnou stránku a tak ji pěstí, že ho mnichowští jeho soudruhové, na rozdíl od četných jeho jmenowců mezi umělci, nadali příjmením *Feuermüller*, kteréž i do veřejných listů již přešlo. Sestawa žen okolo ohniště w č. 173. jest krásná a plastická. — Moric Müller má již i w Mnichowanu F. Simonowi následowníka, a však, jak se zdá, ne příliš nadaného. Obraz jeho, představující *mniha an přindši poslední swátost umirajícimu* (č. 172.), jest slabá komposici. Wzduchu nočnímu není ani dost málo porozuměno. Swětlo a stín, vycházejíce od jediné veliké pochodně, jsou příliš twrdé a křiklawé proti sobě postaweny, w celku pohřešuje se harmonie. Též radime tomuto umělci, aby podruhé své kreslitelské chyby nestawěl do nejjasnějšího swětla, nýbrž raději w temnu je ukryl. — Č. 111., *poswicenský tanec w Landsberku od Wawřince Quaglia* z Mnichowa, jest sice obrázek miniaturní, a však s velikou bedlivosťou a příností kreslený, i zajímá svou prostoduchostí a weselostí. * — *Salašanka z baworských*

* Wawřinec Quaglio pochází z jedné z nejpověstnějších rodin uměleckých, kterážto půwod svůj odvádí z Laina w libezném oudolí Putelvi zwaném a 5 mil od Komského jezera vzdáleném. Tam žil a působil praotec její *Giuglio Quaglio*, řádný malíř historický, od něhož nacházejí se we Widni, Salcburku a Lublani některá w Tintorettové manýře malovaná freska. Z jeho synů a wnuků wynikli nad jiné: *Giovanni Maria I.*, c. k. inženýr a architekt we Widni; *Wawřinec*, architekt; *Giovanni Maria II.*, malíř a architekt; *Domenico*, historický malíř, a *Giuglio II.*, který byl diwadelním stawitelem a dekoracním malířem w Manheimu a w Mnichowě. *Giuseppe Quaglio*, Domenikův starší syn (nar. 1747. w Lainu), byl architektem a jedným z nejslaw-

hor od Merka (č. 117.) jest šťastně idealisovaný životní obrázek dobré barvy. — Č. 118., *mnich w klášterni zahradě* od Brunnera vypadá poněkud příserně, k čemuž hlavně přispívají temnost celku, wpadlé oči a snědá barva řeholního roucha. Zewrubnějšimu prohlédnutí brání výška, w které obraz jest powěšen. — Č. 149., *národní život w Gibraltaru* od Artaria z Düsseldorfu, zajímá svým předmetem, je však chladně a nepohyblivě malován; jmenovitě welice škodí celku žlutý, wápenný místní ráz a nedosti bedlivě pracované stíny. — Č. 216., *turecké ženy, na břehu mořském u večer se ochlazující*, od Karla Hessa z Mnichowa, ani ideou ani wywedením newyniká; barevnost je příliš křiklavá, světlo a pološero nedosti studované. Téhož *salašanka* (č. 213.) jest obyčejný šablonový obrázek. — Č. 217., *selské děvče z Plzenského kraje* od Marie Staubmannové w Praze prozrazuje při nedostačcích silách alespoň dobrou vůli. — Č. 160., *rybní trh w Benátkách* od Eugena Bose z Benátek jest příliš materialně pojato. Ze všech těch četných postav na obraze tom má ještě nejwice ducha výrazná twář sprostého wójáka, jenž mezi kupujícími se nachází; obličje ostatních — od bratra kuchaře O. O. Augustianů až k hochu, který na lewo w pozadí wějá k na mouchy drží — jsou zrowna řečeno blbě. — Č. 161. představuje *zpráwu z bitwy* od J. Eberhardta z Mnichowa. Wážné, téměř mlawící této komposicí we spojení s dobrým wypracowáním podařilo se, získati předmětu tomuto tak často opakowanému nowého oučastenství. Co se týče barevnosti, stojí Eberhardt výše nežli z ohledu kreslení, jakož jmenovitě rytířka, bez sebe na lenošce ležící, není bez chyby rejsowána. Světla umí wyborně použíwati k zamýšlenému oučelu, též s draperií dobře zachází. — F. Schön z Mnichowa předwádí nám w č. 179. to samé děvče w kroji bernských wenkowanek, které w lonské wystawě w ranním osvětlení u okna stálo a od jednoty vlastenských přátel umění koupeno bylo co premie na r. 1847. — tenkrát we světle odpoledním u téhož okna sedící a we kuize čtoucí. I tento obraz wyznačuje se jasným citem, prawdiwostí, swěžostí a nelícenou krásou. — Staffážové obrazy Richarda Zimmermanna z Mnichowa jsou a duchem a žiwostí pojaty, kreslení až na nejmenší zewrubnosti wytečné, barevnost krásná, jasná a harmonická; mají pak tyto obrazy i trwalou ethnografickou cenu. — Ty samé přednosti mají obrazy Kaufmannowy z Hamburku, z nichž letos wětší část jsou žiwotomalby z Norwežska. Jsouť ještě trefněji smýšleny než Zimmermannowy, jednotlivé individualnosti ještě wíce wyražené; s Kaufmannowou však manýrou u wywedení nemůžeme se spráteliti. (Pokračowání.)

Kronika času.

* Z čísla 150. Wídenských nowin dowídáme se z papežských zemí následujících zajímavých věcí:

Dne 22. Kwětna ráčila Jeho Swatost papežská osobně křtiti w chrámě sw. Jana Lateranského čtyry ku křesťanství přestoupilé Židy, načež k nim učinil smýšlenou řeč.

Dobročinnost swatého otce množí se na podiwu hodný způsob. Nedávno vypůjčil sobě od ústawu peněžni-

nějších diwadelních malířů, jako který mnoho let w Mnichowě we službě stál, kdežto 23. Ledna r. 1828. u wysokém stáří zemřel. Z jeho dětí oddaly se čtyry s newětším prospěchem umění. Jeden z nich, *Angelo*, zemřel ještě před otcem, a tři žijí w Mnichowě: *Domenico II.*, newslawnější a nejgenialnější ze všech, pak *Simon* a *Wawřinec*.

ckého Valentini 30.000 skudů, aby mohl obilí nakoupiti pro chudé, a za zástawu složil tam, nawzdor zpouzení se ouředníků peněžnických, drahý šperk, nedávno od sultana darem obdržený.

Město Camerino zadalo k papeži žádost s 5000 podpisů, aby Jesuitům spráwu gymnasia odejmul.

* Dne 25. Kwětna vypukl newyšetřeným posud způsobem w městě Třebíči okolo půl třetí hodiny odpoledne oheň, který bouřliwou wichřicí hnán brzo po weliké části města se rozšířil. W půl hodině byly wšecky chycené domy jeden plamen, tak že k nim žádnou ulicí se stříkačkou přístupu nebylo. Zhoubný ten žiwel strávil 97 domů se wšemi hospodárskými staweními, zásobami, nábytkem a řemeslnickým náradím, 22 stodol, pěkný klášter kapucínský s náležející k němu farou, školu a městský špitál, 11 lidí shořelo, z nichž někteří na otewřené ulici, jedna osoba později umřela následkem popálení a jedna měšťka leží bez naděje pozdravení. Škoda posud wyšetřená obnáší 104.903 zl. na stříbre, a jen málo měšťanů bylo s nepatrnou summou pojištěno. Tímto neštěstím wystoupila beztoho již dosti weliká nouze obywatelů třebíčských na newvyšší stupeň, an 367 rodin nachází se bez přístřeší, bez náradí, bez wýdělku, ano i bez šatstva, a tedy oné podpory, kterou dříve chudým udělowaly, nyní samy potřebny jsou. *Doufáme, že známá dobročinnost krajanů našich nešťastným těmto rychle pomoci svou přispěje.*

O u m r t í.

Literatura naše nowou bolestnou ztrátu utrpěla oumrutím swého veterana *Sebastiana Hněwowského*, pensionowaného purkmistra poličského, jednoho z newprwnějších buditelů newějšího vlasteneckého snažení, který dne 7. b. m. o páté hodině odpolední w 78. roce stáří swého wěkem sešlý z tohoto wezdejšího na lepší swět se odebral. Pohřeb jeho konán bude dne 10. b. m. w 6 hodin s poledne z Michalské ulice, ku kterémuž že se ctitelové tohoto co člověka i vlastence stejně wáženého starce, čteně najíti dají, doufáme.

Připomenutí a ohlášení.

Newím, proč někteří páni odbíratelé mého německo-českého slowníku, kteří pořád naříkali, že ho tak zdlouha wydávám, poslední swazek, jenž už tak dávno hotow a ještě dříve zaplacen jest, dosud neodebrali. Či ještě newědí, že už se wydává? Je sice takových málo, ale kteří jsou, ti se tímto žádají, aby se přihlásili a mně od toho, co už mi nepatří, pomohli.

Poněwadž ještě znamenitý a welmi důležitý příspěvek na dodatek k slowníku očekávám a dostanu, zdrží se wydání tohoto dodatku ještě nějaký čas, a tudy předplacení na něj ještě do konce Srpna se přijímá.

Josef Franta Šumawský.

O s n á m e n í.

Jelikož ještě znamenitý počet noworočních omluwenek pro rok 1847. w zásobě jest, které se jak z ohledu předmětu tak i z ohledu wywedení zwlášť k odměnám školním hodi: tedy se tímto u weřejnou známost uwádí, že se w kanceláři ústawu pro chudé w někdejší tejnské škole po 6 kr. we stříbre prodávají.

Nowá kniha.

Wittr Jordan. Powídka ze žiwota řemeslnického. Dle G. Zschotte pro čestnoslowanště čtenářstwo wydělal Jaroslav Pospíšil. W Praze 1847. Tisk a tiad Jar. Pospíšila. 8. Str. 112. Cena 10 kr., na pěk. pap. 12 kr. str.

Číslo 69.
14. roční běh.

KWĚTY.

10. Čerwna
1947.

Časopis tento se w
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
półročních útikráte za
tyden, w outery, we
čtyrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAWNIK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dwěr).

Předpláci se na dwrt
lěta 1 zł., na půllěta 2
zł., na celý rok 3 zł.
45 kr. stł. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářstwí
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zł. 86 kr.

Nad hrobem Šebestiana Hněwkowského.

Od B. Pešky.

Blaze dokonat jsi!
W temno wěkůw zašly doby
Pusté jako lůno skal;
Již se zelenají hroby,
Jichž pomníkem býwal žal!
Ty jsi spatřil zpoustu čirou,
Uzřew prwé vlasti twář,
Tys však zapěl s pewnou wírou,
A — dnů nowých wysla zář!
Dáwných žalů siwé mraky
W temnou dálku letěly,
A twé staré, wěrné zraky
Nowé slunce uzřely!

Pokoj tobě!
Ó jak chladný před půlwěkem
Byl hrob — tichý matky klín,
Že w něm neměl milé lůzko,
Kdo byl její wěrný syn.
Teď když zástup duší dobrých
W němém žalu k němu zřít:
Kdo w něm domow hledat musí,
Tomu se tam sladce spít!
Pokoj Tobě!

Putuj do wěčnosti!
Duch a čas a obou láska
Jsou prawěční pobratymí,
Že nezrůstá hněw a pomsta
Wěčné wěkůw mezi nimi.
Jejich vlast je jasná wěčnost
Nad wesmírem rozložená,
Kdež se skvějí hvězdým swětlem
Jejich jména oslawená.
Ztamtud zoře jejich sláwy
Do paměti lidské letí;
Ať se jejich slawná jména
Wěčné wěkůw wroucne swětí! —
Putuj do wěčnosti!

Pan Šimon z Wrchotič.

(Pokračování.)

„Hollaho!“ rozkřikl se Diwišowský, „co se
smějete? — Kdyby patřilo kališníkům nebo měšťá-
kům, bylo by to něco jiného. Ale wíno šlo do Prahy
pro klášter Dominikánů —“

„Upokoj se!“ chlácholil ho Markward, „já a

tady panic Onjezdecký“ — okázal na mladíka proti
sobě, „jsme donесли soudek do Wotic welebným pá-
nům Františkánům, a oni slibili w modlitbách na nás
pamatowat.“

„Tak?“ ptal se Diwišowský, „a proč jsi to hned
nekrákorat, Markward? Já tu sedím a nutím se do
wína proti wůli, kdežto bych si byl již dříve s chutí
přihnul. Ej, tedy sem pòdej, ať si zčerstwa na-
leju, nebo mi po čertech prahne!“ A po těch slowech
nalil sobě cínovou konwici nemalé welikosti i wypil
ji skoro až na dno.

Znowa vypukla weselost newázaněji než prwé,
hosté Markwardowi již začali plejtwati wínem a ja-
zyk mnohého počal již wáznouti.

Tu powstal Markward, jenž proti obyčeji méně
než ostatní si byl připíjel, a konwici pozdwiłna zwo-
lal: „Seberte wšechny swé smysly dohromady, páni
bratři! co wám budu hlásat. Napřed si ale připíme
na wěčné a nerozdílné přátelství, jeden za wšechny
a wšickni za jednoho.“

„Hurrá!“ řwali wšichni a prázdnili konwice;
jen Diwišowský, konwici k ústům powznesa, po-
stawil ji opět na stůl.

„Diwišowský nepije,“ wolali někteří, „proč ne-
pije? chce wysmeknout hlawu swou ze smyčky?“

„Ty, Diwišowský?“ ptal se Markward po-
kojně.

„Každý má swůj způsob, Markward!“ wece
tento pokojně. „Tys nás již dlouho wodil za nos, a
měls wždycky naše slowo dříve nežli jsi nám swé
čertowství wyklopil. Já chci jednou swé slowo po-
zdržeti zpět, až zwím, o čem se jedná.“

„A proč to?“ popudil se Markward; „myslíš
snad, abyses wyhnouti mohl poprawci, kdyby měšťští
kramáři stopu swého ztraceného zboží wyskoumali?“

„Tisíc hromů do nich i do poprawce!“ zahu-
čelo několik hlasů.

„Co se týče toho posledního, ať se stane!“
připojil Diwišowský, „jeť to hanba, aby člověk stawu
rytířského řemeslo swé provozowati nesměl a na ši-
benici se houpati měl, jako každý jiný sprostý chlap
strupowitý. Hanba to, prawím, že stawowé takowou

moc popustili králi a měšákům, s nimiž ostatně v dobrém přátelství trvám.“

„A kdyby se příležitost naskytla, wydobyť si opět ztracené to právo, zdali pak by ses ji uchopil?“ tázal se Markward, jenž radostně smýšlení Diwišowského zpozoroval.

„Oběma rukama,“ pravil Diwišowský, „ale vyklop, co víš, a nedrž tak dlouho za lube!“

„Nuž tedy, slovo tvé máme!“ zaplesal Markward. „Přátelé mili! O čem jsme mnohdykráté již jednali, doba vyplnění se blíží —“

„U všech všudy, pravda-li?“ vyskočil Diwišowský se stolice.

„Král Matyáš se nenaděje,“ pokračoval Markward, „ani jeho protestantsí přátelé, ti kacíři, jakou my mu zahudem, že ho bude tanec český stolec stát —“

„Mor na něj!“ zvolal jeden ze společnosti.

„Tedy na zdraví císaře Rudolfa a Leopolda Pasowského, nástupce jeho na stolci českém!“ volal Markward, a všichni připíjeli.

„Hejsa, Markwarde!“ křičel Diwišowský, „k čemuś dělal takové okliky? Dávno jsme na tom se usnesli: Matyáši odejmeme chůl ke koruně české, utrakwisty poperem, císaři Rudolfovi vyjednáme v Čechách, na Moravě a něco dále moc, Leopolda Pasowského vyhlásíme za nástupce jeho, a sobě wydobudem právo, žítí a mřítí po rytířsku. — Kdy má začítí ta mela? Tu jsem já Ješek Diwišowský i můj meč!“

A zčerstva naplněné konvice se chopiv zapíjel mnohoobsahující úmysl svůj.

„Čas k jednání nastal,“ hlásal Markward dále, „čas k pítům ale přijde sám sebou. Slyšte mne a dejte pozor na slova má!“ A nyní vyprawoval obšírně, kterak Rudolf vždy nových nátlaků od bratra svého Matyáše snášeti musí, kterak utrakwisté vždy větší nabývají moci; nejvíce ale mluvil o tom, že oni, totiž ta shromáždění rytířové, ve válce k pozbytému jmění opět přijíti mohou a přijdou; líčil jim výhody, které pro rytířstvo nastanou pod slabou vládou domácí válkou utvořenou; květ rytířstva, totiž jich libowolnost, že nastane opět, jak bývalo za krále Wladislawa Poláka dobré paměti; pak přešel ku přípravám, které prý Rudolf činí, aby dalekosáhlé záměry své vykonati mohl, pod záštitou, jakoby na Jülišské země lid sbíral, že již stojí v kraji pasowském přes dwacet tisíc žoldnéřů, určených wtrhnouti do země české, k nim že se vydal na zvědy soudruh jejich rytíř Lowčický —

„Lowčický?“ ozvali se hlasově; „proto ho nebylo tak dlouho widět!“

„Ano, wy jste spali,“ mluvil Markward, „já za vás bděl, wy jste se radowali, já za vás pracoval. W úzkém spojení jsem s císařskými rady Šmidem a Hannibalem —“

„Němci!“ prohodil Diwišowský pohrdlivě.

„Kdybych nebyl sám přesvědčen o dobru předsevzetí našeho, na jich slovo bych ani windry nedal. Ti páni němečtí radové ještě málo dobrého pro nás Čechy uradili.“

„Oni požíwají důwěry císařské, Diwišowský!“ pravil Markward; „potud radili dobře k prospěchu našemu, proto je na nás, abychom k vůli prospěchu světu jich nařízení plnili. A mimo to jsou s nimi i katoličtí pánowé, pan Wilém Šlawata a Jaroslaw Martinic, srozuměni.“

„Aj tedy kdákej!“ mrzel se Diwišowský nad zdoluhawostí řečníkowou, „a přiwed swou dlouhou oraci ku konci, ať přece wíme co chceš.“

„Bedliwost předewším,“ mluvil Markward; „s měšáky hleďte ale zachowat dobré srozumění —“

„Hahó, hahó!“ smál se Diwišowský, „taková rada we twých ústech podobá se skwostnému jidlu we swinském korytě.“

Přirownání toto zbudilo všeobecný chechtot, neboli spíše jasot.

„Mlč ale, Markwarde!“ pravil dobromyslně, wida že Dědkowský zlostí si pysky kousá, „wždyť mě znáš, a tedy punktum!“ I podal mu prawici, které se Markward nyní aspoň na oko wřele uchopil.

„Utrakwisté však něco neobyčejného wětří,“ jal se opět mluwiti Dědkowský; „jejich sjiždky, které pod pláštíkem nawštěwowání škol skrywají, dokazují že chytíli o pasowských přípravách witr, a newím, kdyby se o tom, jak se w prawdě věci mají, katoličtí pánowé dozvědělí, zdali by s kacíři se nespolečili. To se musí předejít, ještě před tím než by se dorozumětí mohli, musejí se obě strany tak rozdwojit, že žádného smíření nebude možná.“

„Kus čertowství w sobě chowaš, to wím,“ kroutil Diwišowský powážliwě hlawou, „ale k tomu patří wětší síla, než twoje, Markwarde!“

„A přec budu já příčinou, že Wiktorin Šanowický, ano Šimon Wrchotický a celá šlechta wůkolní s utrakwisty se swáří!“ odpowěděl Markward wítězně. „Toho jsem tak jist, jako toho, že my wesměs o školní zkoušce sedlecké u pana Wrchotického pohostinu budem.“

(Pokračování.)

D o p i s.

Ze Slezska.

Wýsledek od nejwvyšší wlády nařízeného slídění po zdroji, z něhož nouze a hlad panující w Těšínském kraji se letos strastně mezi obecním lidem rozmnožily, skládá winu těchto nehod na samý lid wytykáje mu netečnost a zahálčiwost (Znolenz und Arbeitsscheu), z nedostatku školní nauky pocházející. Pročez nařízeno školním okresním dozorcům, aby své dobromyslné návrhy, jak by škely a při tom i obecní nižší lid podepřít a powznest lze bylo, písemně wýšším ouradům zastali. Což bělský okresní dozorce škol za příští důležitou úlohu pojímaje ne sám ze své pouhé zkušenosti, nýbrž i z mínění podřízených jemu dozorců trwialních škol návrhy ty sestawil a toto jich zdání o té předděležitě věci oznámíti sobě předewzal. — Poněwadž pak

podstata té věci se s národností lidu slowanského w Těšínském kraji a s okolnostmi, w nichž lid ten se nachází, spojuje, že nelze ani na onu myslit, by i tato na mysl netanula: jeden z místních těch dozorců ohlásil mínění své w ta slova:

Slavné okresní dozorstwo škol!

Dle čís. krajsko-ouředního cirkuláře ode dne...ráčil J. Cís. Majestát z původu scházení na živnosti w Těšínském kraji, zdánlivě vzniklého pro netečnost a lenost z nedostatečnosti školní nauky zplozených, listem z kabinetu svého dne...seslaným naříditi, aby výš dotčené příčiny na zřetel wzaty a prostředky nawrženy byly, jimiž by lepší zřízení škol se zavedsti mohlo. — Slavné dozorstwo škol, pobídnuto výš řečeným cirkulářem, oběžním svým listem dne... wyslaným žádost wyjewuje, aby míněním místních dohlížitelů škol, w důležitosti tak vážné sobě sděleným, věc tu na jasnější zřetel sobě prostřenou spatřilo a w stavu bylo, důkladněji rozkazu vyššímu wyhowět a powinnosti své dostát. Pročež níže podepsány we věci dotčené, jak níže následuje, skromně se ohlašuje:

Wylouče od připomínky vše jiné příčiny nyní panující nouze w Těšínském kraji obmezuje se níže podepsány pouze na představu těch záwad a hrází, ježto na wzdory všem posud držným zkouškám, dávaným zprávám, tabulním zásilkám, do škol nuticím násilím a udělovaným pochvalám, hanám i důtkám, lepších následků školní nauce zplodit nedopustili, wídi následující wady a hráze wzdělaní nižších tříd obywatelstwa w přič se kladoucí:

1. Nedostatek dostatečné wzdělanosti školních učitelů, kteřížto sice prostředkem německého jazyka známosti nawodu naučného w preparandách owšem dosíci mohli, jimž ale známosti národní slowanské řeči a věcních předmětů tak welice scházejí, že buďto látky, naukou obsažené býti mající, buďto schopnosti, ji mluwu národní owládati a zřetelně přednáseti, nemají. — Zechtěj tedy slowutná direkce preparandních nauk, látku jich wyučowání materským jazykem slowanského národu obalit a ozřetelnit.

2. Záměr nynějších předmětů nauk, jenžto školně a w jazyku slowanského obecnstwa k potřebám životním i k průmyslu neprohřídá. Čehož na příklad buď uwedeno, že zkoušební komisi onu část teď uwedené čítanky, jenžto o úkazech přírody jedná, w zkoušku málo kdy potahují a sobě jí nehrubě všímají. — Buďtež tedy školníkům knížky předloženy, jenžto by obsahem svým do života obecného úkonného a do průmyslu hlouběji zasáhaly, a na zřeteli nezmeněném zůstaňtež těm, kdož školám předstaweni jsou.

3. Různění se vyšší a nižší třídy lidu nebo tak řečených wzdělanců a sprosáků. Wzdělanci totiž, dostawše známost wěd a umění w německých školách, neoučinkují tak blahým wliwem na lid obecný, jak by se to dalo, kdyby w otčině ústawy školní a vyšší, národ slowanský a jeho mluwu i zwelebu w šetrnosti a na zřeteli majíce, wědami a umělostí swou až do wnitřku a dna obecnstwa slowanského wnikat se jaly, a vyšší třídy vlastenců k nižším swazkem národního howoru se přiloučely a toulily. — Uwedeny tedy buďtež w život a skutek ony nejvyšší rozkazy, dle nichž zvláště ouředníkům weleno, by se s jazykem obecného slowanského poddanstwa seznámili, a howorem svým co nejwšednějším swazkem k lidu poutajícím blaho otčiny podporowali a šířili.

4. Nawrat školníka ze školy do prostřed netečného a zahálčiwého — jak jej hana shora mu daná nazývá — slowanského obywatelstwa w Těšínsku, mezi nimž on do neladu a směsi čili mrwy všakých neřádů i mrzkostí wtáhnut býwá, an výš dotčenou naukou dosti sil a utužení nenabyt, aby samostatně lepších činů se jal a dostojnějším, než chátra jest, byl. — Přejeme sobě tedy, by aspoň po

skončených školních letech naučné a průmyslné dobře zawedené besedy u těch, kdo mají w sobě zárod chwalných činů, to co we školách zanedbáno bylo, nahražowaly a doplňowaly, a schůzky takowé netoliko za newinné, nýbrž i za prospěšné držány byly, a zdánlivé neb i nalhané winy, že přewrat státu na zřeteli míti mohou, neb panslawismem, tím nowotným bubákem, páchnou — prosty a prázdny zůstaly.

5. Nedostatek domovní slowanských i mimo školu nižší obywatelstwo wzdělawajících knih a průmyslních ústaw; kterého nedostatku aniž ty duchowní w chrámech držané řeči, jenž wýhradněji we wysostech dušewního a w žáli budoucího života swůj vlastní swět nalezají, nahraditi chtějí aniž mohou, alebrž chatru w tom mínění udržují, že se zachowáním jistých obřadů, mravů a některých, toliko w obcowání objewowaných cností, bez národní nauky a cwiku, bez práce a průmyslu wšechném powinnostem domowa a swěta dostojnými stanou. — Jest tedy co přát, aby průmysl u obecnstwa w tu vážnost přišel, w kterou jej welebné duchowenstwo w miuění lidu naučením svým powýšiti může.

Níže podepsány za přesvědčena se drží, že dokawád těchto patero kusů při zřízení školnosti nižšího slowanského obecnstwa šetřeno nebude, blahá snaha čís. Majestátu — nižší obywatelstwo w powaze i w jmění zwýšiti, na nešetrnosti té urputnou a trwanliwou hráz a záwadu najde, a i staw učitelský na wsích we své nynějši nouzi, nepatrnosti i neřádě tak welmi utkwí, že wliwem dostatečným na lidstvo zdejší slowanské blahoplně působit nedowede. — Pročež i nejvyšší vláda swou wšestrannou obezřelostí nejlepe sezná, zdali by na čase nebylo, padlému a zchatrnělému učitelstvu na wsích ze státního pokladu k důstojnějšímu postawení dopomoci.

N. N.

Jak toho, co w zásilce této obsaženo, w Slezsku i na Slowensku přitís třeba, wyswítá z náramnosti a dotírawosti bídy, jízto zdejší slowanský lid jest nedím-li zmrtwen tedy ztrnut a ztlacen. — Wčera otázaný Slowák ze zahraničného Stražkowa, zdali tam lid ještě nouzi trpí, odwétil: „Tak jest, pane! po šesteru u nás přes den nedím mrou — leč hynou a kapou. Poliwku z daru a lásky J. M. biskupa Nitranského nám warí, a i kníže, J. J. Esterházy, ruku štědrou otewřel; ale vše to ještě hlad a zkázu naši odwrátit nemůže.“ — Anobř i rychtář ze sousedni slezské wesnice Milikowa wčera tu smutnou wěst nám donesl, že při úplném nedostatku jinší strawy hospodáři — před tím zámožní — s dětmi a čeládkou tráwu jedí; a přiložil ta úpěnlíwá slova: „Newím, newím, jak to dál bude a na přístě wypadne.“

Jan Winkler.

Lužická Matice.

S jakou přičinliwostí sobě malý slowanský národek lužických Srbůw swou národnost w nowější době chrání, známo je čtenářům z několika článků, již dříwe tu i tam kladených. Poslední dobou tam opět w ledačems k dobrému dále pokročeno jest, ačkoli — jak jedna zpráva odtamtud zní — tento postup w národních záležitostech snad ledakomu malým zdáti se bude. Owšem, kdyby se na to ohled neměl, kterak bídný byl staw lužicko-srbské národnosti na počátku jejího procitnutí, kdyby se na to nezpomínalo, jak ještě před několika lety Srbstwo takorča bez wseliké nádeje nějakého prospěchu bylo: tuť by se na nynějšek o znamenitém postupu mnoho mluwiti nedalo. Ale není-li to postup, když se na místě úplného klesnutí nyní utěšenější wýhled naskytuje? není-li to postup, když se nyní s národním jménem „Srb“ sláva a honosení druží, kdežto na něm dříwe jenom hana lpěla? Není-li to postup, když i wysoká zemská vláda, widouc tu tichou, rozwdžliwou

účelnost na cestě *zákonní*, nyní národní snažení sama zjevně schvaluje? Není-li to postup, když nyní nejen horlivou, wrlelou mládež, ale i rozmyslné starce všude na poli národnosti pilně pracovatí vidíme s vážnou bedlivostí? I není-liž to postup, když nyní mnohý ku prospěchu národní literatury ze svého často skromného jmění tolik w obět přináší, jak dříve za svého celého žiwobyť jí neposkytnul? Toto poslední se zvláště nyní stává, jelikož si Srbové lazičtí konečně literární ústaw „*Matica*“ založili. Stalo se to dne 8. Dubna, od kterého času i peněžní wkłady přijímají, jelikož tímto dnem ústaw ten w žiwot wstoupil. Záměr tohoto nowé zřízeného ústawu, jemuž naše *Matica* za wzor sloužila, jest, aby se wydáváním lewných wědeckých i prosto-naučných spisů národní wzděláni přirozeným prostředkem řeči materské rozšiřowalo, a proto i na wzděláwání národního jazyka, domácích dějin a vůbec domácího národoznawství hledělo. K tomu konci bude *Matica* srbská wydáwati předně *časopis*, na způsob našeho *Musejnika* zřízený, pod redakcí chwalné známého Smoléra; a sice we čtvrtletních swazcích i zlepšeným w prawdě slowanským prawopisem skladným. * *Časopis* ten bude vycházeti w Budyšině, a hlavně literaturou w užším smyslu a mlawozpytem, pak i dějepisem a jinými obecně prospěšnými wědami se obíráti; také básně a učenecké zpráwy w něm místa nacházeti budou. Wedle *časopisu* bude *Matica* wydáwati též *užitečné knihy*, z nichž nejprwé nawedení ke zlepšenému prawopisu, přiměřené naučné knihy pro lid, a na to úplný ruční slowník wěřejnosti podati hodlá. Přistupující *oudowé* na dvě třídy se děl: w prwní třídě platí oud ročně 1 tolar 10 nowogrošů (2 zl. stř.), w druhé třídě 25 nowogrošů (1 zl. 15 kr. stř.); za to dostáwati bude oud prwní třídy *časopis* se všemi od *Maticy* wydáwanými knihami, oud druhé třídy ale jen knihy bez *časopisu*. *Oudowé* však, kteří w Lužici nebydlí, musejí wkład svůj hned na celých pět let, tedy 6 tolarů 20 nowogrošů čili 10 zl. stř. složit. — Spisy na poukaz maticního listku wydáwati bude Wellerské knihkupectwí w Budyšině. Obsirnějšího sdělení se dočísti lze w VI. swazku *Časopisu Českého Museum* a w 6. sešitu *Pautníka*, k čemuž na základě později obdržené zpráwy zde ještě dodávám, že swrchu udaný způsob dwou tříd jenom pro začátek, tedy jen pro letošní rok ustanowen jest, proto, aby se jednak i méně zámožným *prwní* přístup usnadnil, jednak aby wýbor *Maticy* nabýti mohl jakéhosi předběžného wědomí možných sil a tím i potřebného přehledu pro začátek svého působení. — Budoucího však roku hodlá wýbor ustanowiti, aby každý oud *Maticy* buď celých 30 tolarů čili 45 zl. stř. během pěti let složil a pak po celý žiwot nic více; anebo aby každoročně, dokud oudem jest, 1 tolar 10 nowogrošů čili 2 zl. stř. platil. Toto budoucí ustanowení neučiní žádnou překážku pro ty oudy, kteří již letos přistoupí, jelikož se jim jejich wkład pak zúčtuje pro budoucí běžný způsob. Takowouto cestou zamýšlí Maticní wýbor wedle zámožných též méně mohowitým přístup k užitečnému tomu ústawu usnadniti.

Fr. D.

Umělecká wystawa w Praze.

(Pokračování.) Od Mnichowana *Storcha* widěli jsme tři obrazy: *Ledu s labutí* (č. 35.), *Rimanku* (č. 138.) a *wýjew neapolský* (č. 188.), všecky w Římě malované. Že by umělec ten swou poutí do Říma hrubě se byl wzdě-

* Starý prawopis jest podle německého nemotorně slátán; klade u př. sch místo s.

lal, nemůžeme říci. K vůli takové *Ledě* že by byl welký Jupiter nad důstojností swou se zapomena w labuť se proměnil? *Rimanka* u studny jest sice mnohem lépe modelována, ale náprsní šátek její jest nedobře složen, a zdá se, že to děvče jenom proto k studni přišlo, aby si špinawou twář umylo. Že kytka, kterou tu nachází, od milence jejího jest, rád by nám p. *Storch* na nos powěsil, my ale nemáme příčiny, proč bychom tomu wěřili. Nejslabší však jest wýjew neapolský; nemluwice o komposici jsou figury příliš dřewěné, kreslení welmi nedokonalé a barewnost beze wší síly. — Č. 140. nadepsáno jest: *Lesní poesie*, a pochází od *A. Ehrhardta* z Drážďan. Hezké swětlowlasé děvče w ideálním růžovém a fialovém kroji přichází boso lesní stezkou, a ta má představowat lesní poesii. Jakkoliw komposici té určitosti schází, wywedení nicméně jest chwalitebné. — *Hněwající se párek* od *Wieschebringa* z Düsseldorfu jest trochu nucená komposice. — Č. 269. a 270., *prwní a poslední naděje* od *Bayera* z Badenu, představují dwa wýjewy z časů wálek krížáckých, které se swými hrdě se pnoucími hrady, zádamčiwými chodbami klášterními, skwělými mešitami, rytíři a panoši, mnichy a jeptíškami, Saraceny, derwiši a odaliskami náležejí k onomu poli, na němž genialní tento malíř nejlépe se pohybuje. Jsou to dwa obrazy plné kwětoucí poesie, romanticky, s duchem i citem pojaté. Wywedení je pohříchu jen nákrešní, nicméně však má každá z těch mnohých malých figur žiwot i ráz. Obzwláštňi oučinek mají paprsky sluneční, průswity a odlesky. Že i znamenité architekturní partie wyznačují se obzwláštňi wěrností a krásou, rozumí se samo sebou při umělci, jako jest *Bayer*. — Č. 284., *neapolský rybář*, a 286., *Rimanka*, obě od *Endlera* w Římě, jsou dobře komponované obrazy, jimž by jenom práti bylo více anatomické a barewní prawdy. — Chwalného podotknutí ještě zasluhuji žiwotní a staffážové obrazy Mnichowanů *J. A. Kleina* a *Marra*.

(Pokračování.)

Pražský denník.

Následkem wýstupků, které se dne 8. b. m. okolo desáté hodiny wečerní od luzy pražské proti některým pekarům daly za příčinou *prodávání chleba nad wysazenou taxu*, prohlášeno jest od městského hejtmanstwí, že, jak již před několika měsíci určeno bylo, po celý den na wěřejném trhu každému wolno jest chléb prodáwati.

Kronika času.

* Na Great-Westernské železnici w Angličanech zawedeny jsou w prwní třídě zvláštní, pohodlné wozy pouze pro dámy.

* Při jednom wyprodeji starožitnin w Londýně zaplatilo se za peníz (penny — něco přes 2 kr. stř.) od r. 800. patnáct guinejí, t. j. 150 zl. we stř.

Nowé knihy.

Obšeobecný zeměpis neb geografia we třech dílech s weskilau rytinami a dwěma mapami, pro učitele i čelance školní, mládež wlastenskau a fajného, kdo wědomosti o zemích mlowných gest. Prací a nákladem Karla Šádka, učitele na hlavní škole w Hradci Králové. Díl prwní. Druhý, oprawené a rozmnožené wydání. Hradci Králové 1847. Pjfinem Jana J. Pospíšila. 8. Stran 138. Cena 30 kr. stř. (Druhý dwa díly lze posud dostati z prwního wydání, a sice po 36 kr. stř.)

Kapitánowa dcera. Zruského A. Puškina přel. K. Stefan. W Praze 1847. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. Wel. 12. Stran 129. Cena 20 kr. st.

Číslo 70.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

13. Čerwna
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 sl., na půlléta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. stf. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 sl. 86 kr.

Časopis tento se we
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlletních útrátech za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

Tato slova zbudila opět nový smích. „My u pana Šimona, u učeného pana Šimona, který jen učené u sebe widá; nás ale — no wíte, přátelé, jak potupně o nás mluwíwá. — Wyspi se, Markward! wíno ti wlezlo do hlavy!“ Tak mluwil Diwišowský a ostatní pokywowali hlavou, jen panic Oujezdecký zwolal: „Prawda to, co pan Markward prawí!“

„Aj, tedy požíwáte wy důwěry jeho, paniče?“ ptal se Diwišowský, a my starší máme jen konati to, co wy neopěření jste sobě usmyslili? — Ale nechť, co z toho, k dílu je nás přece potřeбі, a ple-tichy osnowat neumím.“

„Dobřeš powěděl,“ wskočil mu do řeči Mar-
kward, „protož ponech podobné věci nám. Na den swaté Alžběty ať se všichni dostawíte do Sedlce, abychom rozdmychowali oheň. To wám ale powí-
dám, každý w nejlepším šatě, a chowejte se mírně, co jen možná pokojně.“

„Budou-li měsíaci zdwořili,“ prohodil jeden,
„jinak nestojím za nic!“

Podobné řeči a rady se dávaly ještě dlouho, Markward mezi jiným wyzradil, že Wiktorina Ša-nowického falešnými zprávami k té domněnce při-wedl, jakoby utrakwisté proti katolikům, proti Ru-dolfu a nástupci jeho pikle kuli.

Wína nebylo šetřeno, mnohý se již swalil se stolice, jak to obyčejně býwalo při takowýchto ban-
ketách na Dědkowě. — Wěk tehdejší plný kwětu dušewního a všeobecné oswěty wywáděl též takowéto wyrostky ze sebe, jenž co jedowaté skwrny na le-sku jeho se usazowaly.

Markward se byl s Diwišowským před tím již ze síně wzdálil, a když tam opět wstoupili, byl tento welmi zamyšlen. „Čert by si to byl pomyslíl,“ mlu-wil pro sebe, „že Markward, takowý hejsek, oči na nejkrásnější pannu utkwí; a wšak já nejsem o mnoho lepší,“ powzdychnul. „Tedy buďsi! já mu budu ná-pomocným k dosažení cíle jeho. Eliška tedy heslo naše!“ A k stolu přistoupil zwolal hlasitě: „Hejsa!

wesele, hoši! diblík tropí na Dědkowě rejdy a po-
šeptal Markwardu přání—“

„Diwišowský!“ zwolal Markward wycítawě.

„Abychom w brzce wystawěli hrady swé a opa-
trili je rytířkami!“ dokončil Diwišowský.

Banket na Dědkowě nebyl dříve skončen, až i
poslední z hodujících od pacholků na lože odnešen
byl.

2.

Na den sw. Alžběty wyzwaněly zrána slawně
zwony starobylého kostela sedleckého, a po mě-
stečku začalo býti welmi živo. Pořádkowé pod prá-
pory, od otce wlasti Karla IV. ustanowenými, sta-
wěli se cestou od kostela ke škole w řady, hemžení
welké panowalo wůbec na newelkém náměstí. Malí
žáckowé diskantem spolu se hádající poskakowali
wesele ke škole, všickni měli birýtky nowé aneb
aspoň čistě wykartáčowané, limečky bílé, naškro-
bené, kontuše byly dosti ouhledné, zámožnějších
rodičů děti měly je i z aksamitu, ano pana purkmistra
a pana primasa synáckowé byli již oblečení podle
mody, to jest we španielských krátkých pláštěch,
žlutých, úzce k nohoum přiléhajících zpodkách, jenž
na kyčlích welké wypukliny působily a pod koleny
pestrými pentličkami staženy byly, odkudž pak se
sediwé kamaše ztrácely we střewících podiwného
způsobu. Přewysoké špalíčky a okrouhlé k nohoum
se zatačející špičky dodávaly jim totiž podobu loděk,
což se spolužáckům jejich welmi směšné býti zdálo
a začez si oba mnohý posměch utržili. O něco po-
zději wycházeli z domů wětší scholárowé, mnozí
mezi nimi již fousatí chlapi, i brali se zádumčiwými
kroky, několik kwartantů kněh, w teleci nebo swin-
ské kůži dobře a trwanliwě swázaných, pod oběma
pažděmi mačkající, za swými diskantowými sou-
druhy, a tenory nebo hluboké basy rozléhaly se po
náměstí. — Jak widno, newynaložili tito welké péče
na oděw swůj, mnohý měl kontuš se zelenou kuklí
na zádech zcela odřený, bezpochyby od mošen, s ni-
miž o dnech ferialních po wůkolních wesnicích cho-
dě potrawy sobě od lidu wyprošowal. Mnohá o-
máčka nebo mastnota zanechala známky swé na
sukni mnohého, aniž by majitel soudil, že mu nowé

sukně třeba, nebo že na své cti zkrácení trpěti bude, a ku chvále sedleckých jakož i tehdejšího věku vůbec budiž řečeno, že se nikdo neohlížel po oděvu scholárů odrostlejších, ale každý se více poptával, jaké prospěchy v literním umění ten neb onen činí, a dle toho účtu svou jim vzdával; nebo soudili dobře, že jen ti, kteří ve vědách a uměních chvalitebně prosperují, čest vlasti množí a jméno obce, v jejížto škole tak dobře vycvičení byli, ve chvalnou známost všudy uvedou.

Žárliví bývali tehdaž Čechové na dobrou pověst škol svých, a školní slavnosti byly pro celé okolí svátkem zasvěceným, pročež nám diwno nebude, že sotva první hlasy zvonů po okolí zazněly, velký dav lidu světečně ustrojeného z vůkolních vesnic k Sedlci pospíchal; nebo dnes byla držána velká zkouška, a pro nejbližší okolí tím znamenitější, poněvadž se rozhodnouti mělo, zdali sedlecká katolická nebo jistebnická utrakvistická škola vybornější jest, jelikož utrakvisté — obdrževše hlavní učení pražské ve správu svou — nejlepší učitele po svých školách rozesílali. Z té příčiny sjelo se také množství šlechty i ze vzdálenějších krajů, jenžto se buď v městě nebo na twrzích vůkolních pohostinu ubytovávala. Utrakvisté zajeli až na Krakow, jenž as hodinu vzdáli od Sedlce na vysokém, lesnatém chlumu, Zwěrinec zvaném, zdi a pevné waly své vypínal. Hrad Krakow jest jak v národním dějepisú tak i v církevní historii tím známý, že mistr Jan Hus, byw z Prahy wypovězen a na Chlístowě kázaw — kde posud lid ono místo i kmen, s něhož lidu kázal, pod názvem „Husowa lípa“ často si připomíná — od někdejších pánů Krakowských po kázání wlidně přijat a skwotně častován byl.

(Pokračování.)

Astrachan.

(Pokračování.)

Nedostatek dříví wynahrazuje opět hojnost soli, která se z četných jezer wydobyvá. Od roku 1825. až do 1835. přivezeno bylo jezerní soli do Astrachanu 10,448,518 pudů. Tato sůl z větší části zpotřebuje se v gubernii samé na solení ryb a jiker. Z jara započne se sůl dobejwat a v podzimku se skončí. Kromě mořské soli nalezá se v astrachanské gubernii i kamenná sůl w hoře Čapčacké (po kalmycku Čančaci t. j. sekej mne) od Enotarwska asi 123 werst na lučnatém břehu řeky Wolhy, však okolní jenom obyvatelé ji dobývají a potřebují. Kromě jezer jsou též na astrachanských stepech bahnišata, mající w sobě louhowitou sůl, již s prospěchem užívá se proti rheumatickým bolestem.

Na astrachanských stepích neroste mnoho obilí, za to na mnohých místech pěstí se bourci (hedwábni čerwi). Petr Veliký uwedl sem toto pěstování, přemluwiv zdejší obyvatele, zawesti malé hedwáb-

nické hospodářství. Alžběta Petrowna založila hedwábnickou dílnu w Astubě 50 werst od Caricina; nawzdor wší péči zemského řízení nedostalo se hedwábí nežli dwa pudy ročně. Pawel I. zwelebil w těch krajích pěstování moruší; a od těch dob dobývá se každoročně 10 i 20 pudů hedwábí, wice málokdy. Za posledních časů obrátil wojenský astrachanský gubernator Timiriazew obzlaštní pozornost na toto důležité odvětví průmyslu.

Při hojnosti step a nomadů zůstává přece pěstování dobytka nejhlavnějším průmyslem zdejších obywatelů: Kalmyci, Tataři a stepní Kirgiskaizaci žijí se toliko chováním dobytka. Rozvažejí koně, kozy, owce, rohaté skoty a welbloudy; poslední jsou buď jednohrbí neb dvouhrbí. W běhu 36 let, od roku 1801. až do r. 1837. rozmnožilo se skotů na 1,437,209 hlav. Pěstováním owocních stromů wěškerych druhů zanášejí se nejwice w Astrachanu Tataři.

Klíma Astrachanu nemůže se nazýwati nezdramým; neboť zde panují horká léta a weliké wětry, které po ulicích hrozný okeán pisku do powětří zdvihají a opět do jiných ulic zanášejí.

Obywatelů horkých krajů, štirů a jiného jedowatého hmyzu zde není, ale zdržují se okolo hory Bogdy. W rákosí rostoucím na břehu Wolhy zdržují se diwoká pražata, na stepech nescíslně mnoho zwěře, a w řece Čerepašce wodní želwy. Winice okolo té řeky dávají rozhlašené wíno pod jménem čerepašského.

Co se rázu zdejších obywatelů týká, jestiž různonárodní. Kromě Rusů bytují zde Angličané, Němci, Francouzové, mnoho Kalmyků, Arménů, Peršanů, Tatarů, Bucharců, Chiwánů, též i Indů. Kalmyci obývají stepi, do města chodí jen do služby; nejwětší díl jich najímá se do služby co weslaři a nádenníci. Dohlídka na Kalmyky dána jest dle vysokého powolení od roku 1834. zvláštnímu úřadu, pozůstávajícímu z hlavního popečitele (starosty) a dwou sowětníků (radů). K zachování Kalmyků před zahynutím w čas přísné zimy i k přiwyknutí je k usedlému žiwotu, wystawělo zemské řízení několikráte pro ně zvláštní přibytky, ale wšechny přibytky tyto zůstaly prázdne, poněvadž Kalmyci step a domáci kybitku wice milují než nejlepší stawení, a kromě to usedlý žiwot k chování dobytka se nehodí.

(Pokračování.)

Minerální lázně w městě Roudnici nad Labem.

W Rakownicku, pět mil od Prahy, u paty památného Řípu, na lewém břehu s Wltawou již spojeného Labe, w krajině k půlnoci krásně otevřeně, rozprostírá se ochranné město a sídlo knížat z Lobkowic, stará Roudnice. Jako jiná místa we vlasti naší (n. p. Bílina od Běly, Teplice od Teplé) jména swá od léčiwých zdrojů obdržela: tak nepochybně též město naše od wody rudé, jakowá se zde zvláště ze zřídla blíže proboštského chrámu Páně prejší

a hned v dávnověkosti k léčení všelikých neduhů užívaná byla, Rudnici (Roudnici) nazváno bylo. *

Nedaleké odtud lázně šternberské a mšenské (též w Rakownicku) staly se za našich dnů útočištěm neduživých, poněvadž se léčivost zřidel jejich obecenstwu veřejnými časopisy we známost uwedla; rudnice naše však, ačac w ohledu lékarském neméně znamenitá, w minulém století skoro w zapomenutí přišla, nebo mimo domácí málo kdo z cizinců jí užíwal. Taprw lonského roku zdejší welewážený a zkušný pan Matěj Kicera, doktor w lékařství a městský fysik, znaje od mnoha let léčící moc vody této, upozornil na ni zdejšího měšťana p. Josefa Müllera, majitele domu pod č. 174. blíže zřídla ležícího, který letošního roku s nemalou obětí w domě swém zvláštní lázně dostawěl, w nichžto se již od 1. Kwětna studené i teplé koupele se žádoucím prospěchem berou.

Lázně jsou čtyry, přiměřeně vysoké, swětlé, čisté a dosti wkusné, a mimo to, že se w samé labezně několik osob ubytowati může, nachází se zde několik hostinců a následkem powodně od r. 1845. blíže labezního ústawu mnoho nowě wystawěných domů, w nichžto přichozí powždy příhodného bytu nalezne. — Služby lázenského lékaře, jakowé jsou: pouštění žilou, baňkowání a j. zastává zdejší zkušený městský ranhojič.

Dle udání nadjmenowaného pana doktora co do smíšení lučebního obsahuje w sobě naše voda: množství kyseliny uhličnaté, trony, kysličníku železního, látek to rozpouštějících a posilujících, a užíwá se tedy s výborným prospěchem proti řihačnosti, žíze, hostci, pakostnici z ochablosti, krticím, souchoťinám, křivicí, blednici a jiným nepravidelností w měsíčním počístowání, proti rozličným slizotokům, krvotokům, wyraženinám, křečem w žaludku, zadušilosti, slezinnosti a těžkokrewnosti.

Uwážíme-li dále, že skoro každodenně dostawáwá z Prahy do Roudnice a zpátkem jezdí, že též každodenně parní lodi Bohemia a Germania w Roudnici střídawě přistáwají, že se ze samého ústawu labezního přes naše Lahe krásno-malebné údolí oku lidskému otwírá: jest jenom prátí, aby páni lékařowé obecenstwu trpícímu w nadzminěných nemocech lázně naše dobrotiwě poroučeti sobě neobtěžowali.

J. Pawla.

Slowanské zpráwy.

* W nedáwno wyslém spisu „Štúrowčina“ (w Budině u Gyuriána atd.), w kterém skladatel *Lanštjáh*, Slowák, počínání Štúrowo a jeho stoupenců ostře posuzuje, sdělen jest na str. 36—37. též dopis, z Břetislawi do Prešowa již r. 1839. doslaný, z kterého pro všimnutí hodný obsah zde následující slova položíme:

„Náš předrahý Kollár sbírá powěsti, písně, pohádky, pořekadla, powěry a jiné památky národní.... Hleďte všemožně we vašem okresu drahocenné tyto známky národu sesbirati.... Wšechny písně, které w Kollárových Zpěwankách nejsou, všeska slova, výrazy, konstrukce Čechům neznámé, pořekadla, pohádky, powěsti pilně a určitě w tom nářečí, w kterém je uslyšíte, poznamenávejte. Ty sbírky nám zaslati můžete, abychom je dále odeslali, totiž slowenskéá slova do Wídně a ostatní Kollárowi. Wídenští totiž Slowané hotují wydati *Slowník česko-slowensko-morawský*, t. j. slowník takowých slow, kterým buď český, buď morawský, buď slowenský národ nerozumí. Bude to wy-

* Dle městských zápisních kněh a dle ústního podání jmenowal se dům pod č. 176. blíže chrámu Páně proboštského „lázeň“, a až do druhé polowice minulého století obywatelé zdejší městského ranhojiče powždy jenom „labezníkem“ nazýwali.

borný prostředek k upewnění duchowního swazku našeho.“

Jak řečeno, byla slova ta již r. 1839. psána; jak daleko se od té doby w dobré věci, o které zde řeč jest, asi postoupilo? Co se učinilo zvláště wzhledem na dotčený slowník, jehožto wydání by zajisté welmi prospěšné a při použití předběžných prací, zvláště Jungmannowa Slowníku, nyní dosti snadné bylo? Jak daleko dospěly již příprawy ku němu? Či by to býti měly jenom zatím pouhé příprawy, pouhá chystání, z kterých by teprwa swým časem skutek wzrostl? Učinil by nám wděk, kdo by, maje místnější té věci powědomost, nám o jednom jako o druhém nějakou potěšnou zpráwu podal. Nebo každý jistě potřebu wywedení obojího swrchu podotknutého záměru uznáwati musí. — Co se pak prwního týče, totiž sbírání *národních památek* k nějakému welkému národopisnému dílu, jehož wywedení arci ještě w budoucnosti tkwi: není *opětné powzbuzení* k bedlivému snášení hojně drobné látky *ani u nás* zbytečné. —ch—

* Na nowé učiliště turecké w Cařihradě pošle vláda srbská též pět mladých Srbů, kteří se tam wyučiti mají. Každý dostane k zaprawení swých potřeb 600 tolarů ročně. Poněvadž ale na tom učilišti jenom francouzsky a turecky se přednáší, tedy mladci srbsí dříve těmto jazykům se naučiti musejí, což se též w Cařihradě, a sice soukromně wywede.

M. F.

Wlastenské zpráwy.

Ze *Slaného* nás došla radostná zpráwa, že tam obnowený četný sbor střelců městských nejvyšší powolení obdržel, při všech slawnostech pod wlastním praporcem táhnouti. Praporec ten bude bílý s pentlí červenou; na jedné straně bude znak města Slaného, na druhé pak jméno nejslawnějšího císaře a krále našeho s heslem:

Králi krew swou obětujem,
Duši Bohu, srdce wlasti.

Swěcení praporce až do měsíce Října se prý odloží, poněvadž mladý hrabě Jindřich z Martinie, wolený ochrance toho sboru, w tu dobu do Slaného přijede. Doufáme, že pak o tom swatém obrádu zpráwu dostaneme. — Ač se někdy proti sborům městským uštipačné a ousměšné hlasy ozýwají, jest to přece wěc nad míru důležitá. Kde se takový sbor na základu lásky k wlasti a králi zřizuje s oučelem národním a občanským, tam na žádné hry na wojáky ani zpomenuiti nelze. Cwičení se we zbrani a střelení do terče sluší mužům hotovým wlast a domow proti nepřátelům hájiti; a tentýž duch, který předky naše učil města hradbami opatřiti, duch wlastenecký podněcuj i dnes měšťanstwo k přípravám wálečným, našim časům a okolnostem přiměřeným.

M. F.

We *Chrašticích* držela se dne 30. Kwětna pamětihodná slawnost manželských druhotin čili zlaté swatby Matěje Křížka, selského wýmiňkáře a choti jeho Barbory, rodičů to známého zasloužilého wlastence pana Matěje Rudolfa Křížka, purkmistra lonského, který s celou rodinou swou přítomen jsa radostnou tuto památku swých rodičů všemožně slawnou učiniti se wynasnažil. Byloť tu přítomno netoliko kněžstwo a ouřednictwo wákolní, nýbrž i obecného lidu hojný počet, a nikdo bez pohnutí neopustil wzácnou tuto slawnost.

W *Chebu* byl dne 27. Kwětna slawně installowán za purkmistra pan J. U. D. Jan Wládyka, známý swého časně co básník český.

Umělecká wystawa w Praze.

(Pokračowání.) Mezi našimi mladšími akademickými umělci nejwice a s nejlepším oučinkem zabýwá se žiwotní

malbou **A. Dwořák**. On zvláště vynáčeje se šťastným wolením motivů, dobrým šatěním a příznivým osvětlením; to všechno ale jsou přednosti, jichž nenabyl teprw zde, ale které již z Widně s sebou přinesl. Malujeť on nad jiné rád výjewy z národního života slowanského, w jichž pojímání obyčejně jest velmi šťastný. W jeho *drátenicích* (č. 39.) přewládá wice studium přírody a pilnost, w jeho *wězni* (č. 26.) wice idea. Třetí obraz Dwořákůw, *newěsta* (č. 99.) w bohatém a malebném kroji selském okoli lito-myšského, je též utěšená známka pěkné schopnosti jeho. — W č. 60. představil pražský akademik **Gustav Schaller Rubensa a rodinu jeho**. Rubens sedí při práci se štětcem a s paletou w ruce, an žena a děti k němu se tulí. W prawo jest mladší jeho syn s ptákem na ruce, wlewo lichotí prworozenec jeho Albrecht chrtowi. Sestawa wypadá nuceně a nezřetelně. Kdo nezná podobiznu Rubensowy první manželky, krásné blondýny Isabelly Brantowy z wýtečného „rozkošného dwora Wenusina“, ze Schampa d' Aveschot aneho z podobizen mnichowské pinakotheky, Hessowými rytinami w obecnstwu rozšířených, sotwa uhoď by, co obraz Schallerůw představuje. Děti jsou hezké a plné wesele žiwosti, Rubens sám není podařen. W technice přiwedl to Schaller dosti daleko, jak o tom swědčí jmenowitě dobře pracované pozadí. — *Swatba z Plzenského kraje* od ml. **Kroupy**, též wychowance zdejší akademie, ač wždy začátečnicka připomíná, nicméně chwalitebné zmínky zasluhuje co důkaz pěkného snažení. — Nesmíme i mlčením opominouti čerstwý a wábný obrázek jiného ze zdejších akademiků, totiž *Schlesingrowo jitro na Labi w Hamburku*. — Wýtečný **Eugen Neureuther** z Mnichowa zaslal dvě obzvláště podařené miniatury, *illustrace to k báchorce o Popelce* (č. 224.) a k Uhlandově balladě *zpěwcowa kletba* (č. 225.) — W oboru zwěremalby opět letos množství wýtečných kusů zaslali **Volz, Benno Adam, Albrecht Adam, Eberle, Klein, Hohe a van Verve**. Okolnost ta, že tomuto odvětwtí wždy znamenité síly připadawají, nebude nikomu diwna, kdo powáží, jaké obyčejně obluby mají ti, kteří sobě mimo jiné i za čest pokládají, podporowaním pěkných umění jméno Mecenášů sobě wydobyti.

Než přejdeme k malbě krajinné a architekturní, prodjeme krátce owocní a kwětinu malby. Musíme upřímně wyznati, že ústřice a burgundské raději máme na přistrojené, dobře obsazené tabuli, že zlaté oranže, čerwenolící jablka a purpurowé třešně raději widíme w temném listí bujných stromů owocních, flalky a pomněnky při hrčícím potůčku w zeleném háji, a růže a lilie za nádry milostných dám, nežli ohněm nejkrásnějších barew nápodobněné na studeném, mrtwém plátně. Jest pak tento drah nejnižší stupeň umění malířského. Pro wyšší význam a wznešené idey není tu místa, a wýtečnost umělcowa zakládá se toliko na dobrém vkusu, prawém smyslu pro barwy a obratnosti štětce. Úloha umělcowa nepřesahuje co možná wěrné nápodobení wywoleného předmětu. Jaký význam k. p. mají *misa ústřic se sklenicí malazského*, jak je *Kottula* w č. 82. představuje, anebo *nakrojený sýr s několika wejci a máslem pomazaným chlebem od Marie Staubmannové* (č. 272.)? Dle našeho skromného mínění by se w tomto druhu snad přece něco, ač nikoli něco dostatečného docíliti dalo použitím symboliky selamu čili kwětinomlawy. W tom způsobu wynikají letos *Lach* z Widně s č. 15. a *Bilote* z Čácha s č. 214.; jsouť oni prawý Haysum a Ruisch naší wystawy. K nim nejbliže řadí se **Wilém Weiss**, který zaslal z Rumburka dva kwětinu kusy, č. 38. a 180. Weiss jest krajan náš, rodem z Falkenowa, nabyl uměleckého swého wzdělení w Amsterdamě, kdežto po wíce let žil

co jeden z nejoblíbenějších kwětinu malířů, wyznamenán rozličnými odměnami, a nawštíwil nyní příbuzné swé w Rumburce. — *Siebrowy kusy*, č. 200. a 201. z České Lipy jsou prostřední zboží. Radíme tomuto umělci, aby nemalował s tak patrnou oblibou zakrnělé, od housenek wyžrané rostlinu exempláry; jest to oblba nedužiwá, protiwtí se wší krasochuti. — Owocní kus č. 86. od Mnichowana **Brodského** jewí twrdost u wywedení; **Cramerůw** kus, č. 87., má při té samé ještě jinou chybu, totiž nepřirozenou barwitost. (Dokončení.)

S m ě s.

Stařec w Římě zatknutý. Ku konci měsíce Března, jak frankfurtské nowiny piší, od karabiníků w Římě mezi množstwím potloukajících se po městě zahalečů stařec jakýsi o berlí ledwa se wlekoucí zatknut byl, aby co cizinec bez výkazu a zaneprázdnění do swé otčiny nazpět poslán byl. Přiwedl jej na policii, kde on proti wýhostu z Říma prosbu založil a následující o sobě zpráwu ouředně podal: „Jmenuji se Domeniko Guidi, jsem rodič z Mandolfa a přišel jsem před několika dny z Fana do Říma, abych s Jeho Swatostí papežskou mluwiti mohl.“ — Na otázku, co by za důležitost na srdci měl, wyprawowal dále: „W swé mladosti byl jsem w službě u jakési šlechtické rodiny, která w letě obyčejně swůj letohrad Campagna-Casino před městem obýwala. Jednoho času musel jsem za příčinou služby okolo hlubokého a u břehu bahnitého příkopu jít, kam i synek mého pána jménem Giovanni wesele si za mnou poskakowal. Já šel swou cestou, hoch ale, wida rybičky blíže břehu se obweselující, počal rukou we wodě lowiti, aby některou z nich lapil; ale tu, nastojte! s břehu sklouzl a w okamžení pod wodou byl. Já často po něm se ohlížeje to hned zpozorowal a ku pomoci mu spěchal, i podařilo se mi tonoucího chlapečka, ač bez znamení žiwota, z vody wytáhnouti a jej trochu zkříseného domů dowesti. A ten samý hošík, jež jsem vlastním odhodláním od smrti zachowal, jest nyní diwným prozřetelností božské řízením Jeho Swatost papež Pius IX.; toho abych spatřil a s ním ještě před smrtí promluwil, tu dalekou cestu jsem o berlí do Říma wázil — w té důwěrnosti, že se snad ustrne nad chorobou a thudobou mou.“ Policie bez meškání wyslech starce Jeho Swatosti ohlásila; Pius IX., který se dobře na nehodu tu za swé mladosti pamatowal, starce si bez prodlení do Quirinalu powolal, wlidně s ním o té události rozmLouwal a štědre ho obdaril. Ne dosti na tom; ještě mu lístek s sebou do Sinigaglie dal, aby příbuzní jeho o starce a o dceru jeho wšemožnou péči až do jejich smrti měli, důchod spolu wykázaw, z něhož potřebnosti obou zapraweny býti mají. Ant. Fehnrich.

Smrt Waldštýna Friedlandského učinila velmi silný dojem na wšemohoucího kardinála francouzského Richelieu-a. Nacházetť on mnohou podobnost mezi rakouským Ferdinandem II. a francouzským Ludwikem XIII., mezi Waldštýnem a sebou samým. We swých pamětnostech horlí slawný ten Francouz při zmínce o Waldštýnowi trpce a tklivě na „bídu tohoto swěta, plnou odwislosti od záwistiwých a bojácných králů.“ Paměti hodno jest, že prawě w čas zawražčení Waldštýnowa obdržel Richelieu od krále rozmnožení swé tělesné stráže. †

Nowá knížka.

Pražský Posel. Sbrta užitečného i fratochwilného čtení pro lid gayfka čeřského. Dílu II. swazet 3. Cena 10 fr. št.

Číslo 31.

14. roční běh.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilova (w Nowých alejích na Novém Městě č. 116) vydává po půlročních třikrát za týden, w úterý, w čtvrtek a w sobotu.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dvůr).

15. Čerwna

1847.

Předplácí se na čtvrt léta 1 zl., na půlléta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stf. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půllétně s patričnou obálkou 2 zl. 36 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

„Co soudíš, domine Ambrosi!“ přistoupil jeden z měšťanů a mistr počestného pořádku krejčovského k cechovnímu staršímu šewcovskému, který s libostí na to hleděl, že praporek swatých Krispa a Krispina tak veliký počet následovníků okolo sebe shromáždil, kterážto sláva těchto dvou swatých se w Sedlci až do dnešního dne bez umenšení udržela, kdežto patronové jiných pořádků menší, ba welmi skromný počet ctitelů w městečku tomto čítali a dotud čítají. — „Co soudíš, domine Ambrosi!“ oslowil šewcovského staršího mistr krejčovský, „zdali pak naše škola sláwu swou dnešního dne uchová, ano, ai dim, palma m victoriæ, totiž palmu vítězství obdrží?“

„Kdo o tom pochybuje, není dobrý občan, mistře Jene!“ odpověděl pan Ambrož hrdě, a slova jeho nebyla tak hledaná, jako mistra krejčovského.

„Hebe!“ usmál se krejčí, „kdo by pochyboval, že jsem dobrý občan? — Ale péče o slávu města našeho mi všelijakých pochyb do hlavy klade, domine Ambrosi! — Ano, kdyby ti naši scholárowé byli drobět kritičtější a pulerovanější in externis — prawím w zevnitřku, jako ad exemplar synové pana purkmistra a pana primasa, jimžto jsem vlastnoručně nové šaty ad gloriam civitatis nostræ sešíwal.“

„Jděte mi, mistře Jene,“ odslowil newrle pan starší Ambrož, „s vaším kritičtějším a pulerovanějším — to jsou také modní vyjádření, jako vaše tatrmanšské šaty. A proč kazíte naši krásnou řeč latinskými odpadky — ačkoli sláva buď latině a spisatelům jejím — ale naše řeč, w níž máte kroniku Dalimila, krásné mravní spisy Tomáše Štítného, a nyní tak pěkné básně korunovaného weršowce Šimona Lomnického z Budče psané — ai se ani nezminím o proslaveném Adamu z Weleslawína — řeč naše nezaslouží, aby byla przněna průpovídkami jinojazyčnými a modními barbarismy. Chcete-li však mluwiti latinsky nebo řecky, ejhle! jsem pohotově. I já četl swého Aristotelesa a u výkladu Cicero-

nowých knih de officiis mohl jste pohledati, kdo by se mně byl wyrownal. Ale jelikož ze zkušenosti přesvědčen jsem, že ten, kdo učenost swou na bidle wystrčenou nosí, vždycky w ní klopýtá, powím vám pouze česky, že od wyfintěných synků purkmistra a primasa praničeho neočekávám, nebo, jak známo, se po třech letech ještě neprobrali z prwopocatečních pravidel materské řeči, na kterou naši mistři proti obyčejnému wyučování zvláštní péči chwalitebně wynakládají, nebo materská řeč je přece vždycky základem všech nauk. Jak by tedy mohli prospíwati w jazycích starých Římanů a Řeků, aneb dokonce w alchymii a astrologii, nebo w mineralogii a jiných wědách, o nichž jiní hošíkové již tak hezky šwitořit umějí? — Jak powídám, mistře Jene!“ rozpalowal se mistr Ambrož vždy více, chopiw se pláštiku krejčího, neb tento byl taktéž dle nejnowější mody oblečen. „Ty vaše nové mody a všechny ty trety jsou jenom na zkázu; scholár má hledět do knihy a ne na sukni, mistře Jene! Co jsem já znal žáků w roztrhaných kontuších, jenž o dnech ferálních s možnou na zádech po wesnicích chodili, a přece se dostali na vysoké školy pražské a stali se z nich muži, před nimiž i urození páni smekají. A dokud chwalitebné staré zvyky w našem městečku newyhynou, nemám starosti o naši školu, a by i Jistebniční, poněwadž mají protestanti nawrchu, samé doktory za učitele měli, kdežto u nás jen bakaláři a nejwyše mistři uči; ba nepřehoni nás, by i jim i štěstí ještě více prálo než nyní, kdežto je celé okolí pro jejich neobyčejné štěstí, jenž jim we všech nehodách a pohromách vlast naši potkawších kličku rozwázalo, šťastníky neb Feliciany nazývá. Nebojím se přece o naši školu čili, což jedno jest, o slávu našeho města, dokud totiž chwalitebné staré obyčeje neodložíme!“

Za touto řečí se bylo mnoho posluchačů okolo nich nastawilo, kteří slyšíce slova mistra Ambrože, pochwalně pokywowali hlavami a: „Boží prawda!“ ozwalo se skoro všeobecně z ust.

„Wy jste ale hned zhorka nakwašen, mistře Ambroži!“ prohlásil se krejčovský mistr w rozpa-

cích, „a v každém slowě, jež k wám člověk promluví, aby pamatoval na ono: Noli me tangere!“

Mistr Ambrož pustil plášť krejčího a chopil se ho s druhé strany lewici. „Když mermomoci latinskými drobty nás krmiti chcete, mistře Jene, povím wám též latinskou průpowěd: Tibi semitam non sapis, et alteri viam monstras? — Rozumíte tomu, mistře?“ pravil již w skutku rozhořčen.

„Máte předivné průpowědky!“ zapálil se krejčí, neb pronešená průpowěd byla pro učenost jeho příliš učená.

„Sám před sebe newidíte, a jinému chcete okázovati cestu — to je smysl slow mých!“ pravil mistr Ambrož. „A jakž jinak? vždyť newidíte, že všichni ti pánové, co se do těch nových tretů a krojů oblačejí, o naši školu málo wice dbají, kdežto dříwe přece dobročinní podporowatelé její býwali.“

„A co tím míníte?“ ptal se krejčí jaksi wítězně, nebo se mu zdálo, že mistr Ambrož s průpowědí swou i s podobenstwím klopýtne.

„Já míním tolik,“ pokračowal šewcowský starší, „že jestli duch nowoty všeobecným se stane, školy naše wylhnou, a toho přece každý dobrý občan želeť musí. Já sice nejsem proti dobrým a moudrým opravám, ale takové haraburdí, takové ničemné fintilstwí a chloubalstwí kazí mrawy a odvracuje mysli obzvláště mladého lidu od přísných a záživných věcí k swětským marnostem a to se mi z celé duše protiwi. Wy pak, mistře Jene! schwalujete, ano podporujete řemeslem swým takowéto počínání, jak jste mi prwé powěděl, kde se wám naši scholárowé nelibili, že šat jejich dle slow vašich dosti pulerován nebyl, a takto jste nakročil proti slávě a prospěchu své obce, a kdo proti obecnímu prospěchu jedná, jedná i proti swému vlastnímu. Wy tedy newidíte k prospěchu swému a přece schwalujete to, co wám ke škodě je — to jsem chtěl průpowědí swou říci!“ pravil od krejčího se obrátiv.

(Pokračowání.)

Astrachan.

(Pokračowání.)

Arméni w Astrachanu zanášejí se nejwice malým obchodem; mnozí z nich wedou směnný obchod w Moskwě, w Nižném-Nowgorodě a Jabitě. Astrachanská arménská církew zůstawena jest zvláštnímu arcibiskupu; při arménském arcibiskupstwí jest i konsistoř, při níž se záležitosti, týkající se řízení arménsko-ruské wiry w Rusích, dle nejvyššího usnešení od 11. Března 1836. rozhodují. W Astrachanu počítá se půl třetího tisíce Arménů Gregorianů; w druhých městech této gubernie nejsou žádní. Arménské církwe w Astrachaně jsou čtyry. 1. Chrám Nanebewzeti Panny Marie welmi krásné stawby při arcibiskupském domě, wystawěný na nejvyšší nařízení Petra Welikého. 2. Chrám Petra a Pawla, ohromný a welmi krásné stawby; wystawěný r. 1772. na

útraty astrachanských Arménů. 3. Sw. mučednice Kateřiny, wystawěný r. 1782. od plukownice Taridčan-Toza-Hekowé. 4. Hřbitovní chrám Kristowa wzkříšení, nadán od jisté ouřednice.

Katolický chrám stojí pod správou Kurata Jeromonacha ze řádu karmelitánského, wystawěn jest roku 1772. na jméno Nanebewzeti rodičky boží od kněze Romualda z řádu kapucinského.

Luteránů a Anglikánů w Astrachaně ne mnoho; prwní měli dříwe wetchý dřewěný kostel, ale za času mého přebýwání w Astrachaně otewřel se nowý za kanálem: slawnost posvěcení držela se 12. Čerwence.

Musulmani dělí se w Astrachaně na dvě sekty: Tataři, Chiwinci, Bucharci a Truhlianci jsou Sunnitě, Persané Šiitě. Mají tři kadi (sudi) astrachanské a dva újezdni, jež jsou pod správou orenburgského duchowního. Nenáwist, která tak silně w jiných městech Sunnity od Šiitů dělí, w Astrachaně není tak weliká.

Indů druhdy býwalo w Astrachaně do 50 hlav, nyní zůstali jenom dva, a tito, poslední swědkové ohromného bohatstwí Sobri-Magundasa, předešlého překupníka salianského rybiho průmyslu, skrýwají se w mraku nepowědomosti. Zůstawá ještě indický karawansaraj, a ten již chytil se k úpadku.

Astrachanské kozáctwo záleží nyní z třech pluků; w každém jest jeden komandující štábní důstojník, pět jesaulů, * pět setníků, pět kozáckých praporečníků, jeden bytowník, deset úředníků, písař a pět set kozáků. W r. 1817. dle vysokého nařízení přidalo se ke každému pluku půl druhé jízdné půlroty jízdných dělostřelců se 6 děly. Dle podpory nájezdnictwa držíwají zdejší kozáci každoročně w létě dostihy u Kazačiského Buhru, které se daleko newyrownají dostihům knížete Tjumenewa. (Pokračowání.)

D o p i s.

Z Libechowic nad Ohří.

Méně hojná žeň roku minulého w celé naší krajině mnohé strasti a tajných slzí byla příčinou, a ne bez bázně a strachu hleděl mnohý w budoucnost. Však proti všemu nadání zármutek obrátil se w radost. Stromy a osení všeho druhu objevují se w nejkrásnější bujarosti, a jestli všemocný Hospodin toto vše od nehody ochrání — což důwěrně očekáwáme — požehnaná a bohatá nás zajistě nemine žeň. Spolu radostí nás naplňuje neobyčejný zástup dělníků a řemeslníků rozličných, jež bez přestání prací se bawí. Sotwa jaro jen započalo a k práci přistoupiti se mohlo, každý, kdo poctiwým způsobem chléb dobýwati uwykl, hojnou nalezá obživu.

Na rozkaz nejjasnějšího a welkodušného knížete pána pana Františka z Dietrichšteina wíce než 1800 owocných stromů bylo wysázeno, břehy Ohře mnohým nákladem upewněwány, w knížecí zdejší zahradě ** a w tak zwané

* Podhetmaní u Kozáků.

** W této rozsáhlé a krásné zahradě pěstuje dlouhá již léta pan Karel Binder, kníž. zahradník, mnoho set nejwzácnejších jiřinek rozmanité barwitosti, a každému s wli-

„malé bažantníci“ vkusné a obšírné se zakládají chodníky, nádherný a v skutku welkolepý zámek libochowický s welkými výlohami se obnouvuje, chodby a nádvoří, které piwowáru místo krowu slouží, nowě se docela dláždí, a kamkoli jen oko pohlédne, pracujících spatřuje, tak sice, že každého dne — dílem v zahradě, dílem v zámku — všech dělníků na sto znamenatí možno. Že tak mnoho u nás a právě v čase všeobecného nedůstatku a drahoty pro výživu se stává: to jediné a předewším milostiwé wrchnosti děkować máme. Že ale i náš chwalně známý vlastenec a wrchní ředitel sjednocených panství Libochowic a Budyně, p. Frant. Turynský, swou obezřelostí a všestrannou péčí walného podílu při tom má, zapřítí nemůžeme. Jeho přimlawou se stalo, že obcím, lonského roku skrze krupobití nešťastným, k obstarání jarní setby jmenowaný kníže pán 150 měr ječmena milostiwé zapůjčiti ráčil. Ano, aby též ehudí a k práci docela neschopní — takových počet jest wšude welký — podpory našli, odeslal ten samý kníže pán pro jmenowané panství, soujmenná města a w nich přebýwajícím Židům ouhrnkem 2375 zl. k swědomitému podělení. Mnohý chuďas zajisté w duchu mu žehnati a za swou tak milostiwou wrchnost wroucne se modliti bude, a ne jedna slza wděčnosti padne na chléb, jež ze štědroty pána swého požívá.

Srdečné a wrelé wzdáwány buďte díky takowé wrchnosti, která jak wykázáním hojně práce za plat wywýšený, taktéž udělením bohaté almužny w nejpotřebnější době o poddané swé právě otcowsky se stará.

P. Karel Zima,
kaplan.

Slowanské zpráwy.

Studenti slowanští, kteří swá studia odbywají w Lipsku, a při nichž owšem kmen lužicko-srbský nejwíce zastoupen býwá, zřídili sobě nyní s powolením představených zvláštní „Slowanskou společnost“ (Slowjanske towarystwo). Záměr té malé společnosti jest, aby se lipští studenti slowanští wzájemně s literaturou blawných kmenů slowanských blíže seznamowali, a k tomu hlavně čtením časopisů a čelnějších kněh w řečích oněch kmenů se wzdlávali. Sdělím zde, co lužicko-srbský časopis „Tydženska Nowina“ w č. 20. o té věci wyprawuje.

Již před několika lety bylo od studentů w Lipsku „Slowanské towarystwo“ založeno, jehožto záměr byl: „prostředkem přátelského rozmlouwání a poučení seznámiti se s jinými slowanskými jazyky, a s jejich literaturou se spřizniti.“ Towarysstvo to se však odchodem předešlých oudůw, kteří swá akademická studia byli skončili, zase rozešlo, jeho pak majetnost, totiž malá knihowna, připadla, jak se prawi, z části „Srbskému towarystwu“ na gymnasiu budyšinském.

Když se pak příchodem doleji jmenowaných studentů, do Lipska na učení se sešlých, malý počet lipských Slowanů opět rozmnožil, nastala mezi nimi záhy potřeba, aby w nějaký spolek sestoupili, kterýž by je na čas jejich w Lipsku trvání sjednotil. I scházeli se tedy jednou za týden, rozmlouwajíce při takových shromážděních o záležitostech slowanských.

Ačkoli tyto schůzky a přátelské rozmluwy s jedné strany swůj jistý prospěch měly, přece nicméně s druhé strany opět newiděl se býti dostatečný. Z té příčiny se doleji pojmenowaní studující na tom usnesli, aby jistá powná pravidla stanowní čili statuty sestawili, a na jejich základě nyní ono nowé „Slowanské towarystwo“ založili.

dnou ochotností tyto oblíbené kwětiny ukazuje. Zvláštní pozornost zaslubují jeho semenáčky.

K tomu se rychle začátek učinil: statuty byly sestaweny, akademickému předstawnstwu předloženy, wěc od něho za dobrou uznána i schwálena, a tak „Slowanský spolek lipských studentů“ bez překážky zjewně dowolen.

Bude snad čtenářům wděk, když i něco ze základních pravidel zde u wědomost uwedu.

Záměr tohoto Slowanského towarystwa jest, jak swrchu již napowězeno, aby přátelským rokowaním, wzájemným poučením, čtením, wykladem a přewodem slowanských kněh (anebo též německých, Slowanstwa se týkajících) známost hlavnějších slowanských jazyků mezi oudy se rozšřrowala, a sice aby se jim jednak přiučowali, jednak jejich porozumění sobě usnadnili; tímto pak prostředkem slowanskou literaturu wůbec a její pokroky poznávali. K tomu konci potřebné knihy kupowány budou ze snešeného jmění téhož towarystwa, a tak se knihowna založí, při čemž obzwlášť na slowanské časopisy a nowiny hleděti se bude. Towarysstvo má dwa předstawné, totiž staršího a listowníka. Úkol „staršího“ jest, ustanowené schůzky říditi, knihownu w pořádku držeti, a towarystwa wšelikým způsobem se zastáwati; „listowník“ musí pak písemností spolku a jeho pokladnici pod dohledem chowati. — Kdyby se towarystwo to swým časem rozešlo a během pěti let opět znouwu nezaložilo, má jeho majetnost „Srbskému towarystwu“ budyšinských gymnasiů, a kdyby snad i toho wíce nestáwalo, tedy „Matici srbské“ připadnouti; mezi tím pak u akademického přednostnstwa uložena bude. Z té příčiny má se každého roku „zpráva“ o tom spolku u wěřejnost podatí, a kdyby se to nestáwalo, jsou jak budyšinské Srbské towarystwo tak Matice srbská opráwněny to požadowati.

Nynější „starší“ lipského Slowanského towarystwa jest Michal Čyž, studující práv a filologie slowanské, z národu lužicko-srbského; za listowníka wolen jest Straka mladší, studující bohoslowí, z národu českoslowenského, tedy nepochybně Slowák. Ostatní zakladatelowé jsou: Petr Kawčinski, studující filosofie, z národu polského; Straka starší, studující bohoslowí, též z národu českoslowenského; Karel Mróz, studující bohoslowí, a Herman Wela, studující práv, oba poslední z národu lužicko-srbského. Fr. Doucha.

Wlastenská zpráva.

Přátelům oblíbeného zpěwce pana Mayra, jehož jsme tak nenadále a neočekáwaně ztratili, bude zajisté mlo o něm něčeho zwěděti. Zpíwal na koburkském dworním diwadle před celým dworem Masaniella w Němé z Portiči s welikou pochwalou. Hned po diwadle přinesl mu státní rada z Hessu pozwání k další pohostinské hře a k zůstání při tamním diwadle. Pan Mayr se však jen k pohostinské hře uwolil. Dne 17. Čerwna přijede anglická králowna do Koburka, kdežto pak se bude ještě pět zpěwoher dáwati, w nichžto p. Mayr Roberta, Eleazara (w Židowce), Alamira (w Belizaru), Sewera (w Normě) a ještě jednou Masaniella zpíwati bude.

Umělecká wystawa w Praze.

(Pokračowání.) Nyní obrátme se k malbám krajinním a architekturním. W tomto odvětí akademie naše, pro které přece má nejlepšího professora w osobě čestné známého pana Maxmiliana Haushofera, u srownání se statnými representanty historické a žiwotní malby téhož ústawu dostí málo poskytuje. Matadorowé krajinomalby jsou u nás wždy ještě Liehm a Hawórnek. Liehm podal letos tři krajiny, wšecky z nejwíce kwětoucích okrák krásné vlasti naší: č. 45., krajinu u Eichwaldu, č. 51., zříceniny hradu Kostomlat a č. 231., krajinu u Duchcowa, z nichž

obzvláště první a poslední skvěle osvědčuje nové pokroky tohoto schopného akademika. Jsouté básnický a s pravým citem pojaty, a vyjma některé sestavy stromů, naskrze dobře nastíněny. Liehmův štětec příjemně a široce přednáší a vyniká hlavně v teplých, jasných, očienně lomených barevných odstínech. Číslo 51. v celku méně nás dojalo. Při výtečně podaných některých zewrubnostech zdá se nám jaksi napnuté, oblaky pak, s kterými Liehm jinak výborně zacházeti umí, příliš jednotvárné a bez dostatečné harmonie. — Hawránek dělá dobré přírodní studie; je nejvíce šťasten u wolení partií, pojímá patrně s láskou a oblibou a nahraňuje znamenitou technickou obratností, co mu na vyšším duševním vzletu schází. Jeho čtyry letos vystavené krajiny náleží mezi lepší letošní výstavy; všechny jsou dobře drženy a zajímají příjemnou, třeba ne manýry prázdnotou barvitostí. Při jeho rybářské chatrči u jezera Chiemského musíme poznamenati, že wlnobití není dosti studované. Škoda, že Hawránek často výraz celku pro příliš ouzkostně plně vypracování jednotlivostí zanedbává. — Wolf a Brechler podali každý po dvou krajinách, které co práce začátečníků vždy powšimnutí zasluhují. Onen šťastněji umí wolit své předměty a je pojímá, tento má více technické obratnosti. — Hilbertowa postranní kaple gotického chrámu (č. 250.) je příliš málo studovaná, wyvedení však je pilné a schopnost malířowa patrna. — Prof. Haushofer podal tři obrazy: *partii u diwokého cisaře* w Tyrolech (č. 147.); *klášterní zahrada* s výhledem w dálece na obě malostranské mostecké věže a vykrajowanou zdi owěncený hřbet Petřinu (č. 170.), pak *Pillerské jezero* w Tyrolsku (č. 282.). Haushofer je mistr w kreslení a slavný pro svou sběhlou a wyvádění. Všecky obrazy jeho zajímají výtečnou, wzdusnou barevností a wěrností i teplotou tónu. Jednotlivosti jsou rovně bedlivě dle přírody studowány jako jasné a harmonicky sestaweny. Jediné u wyvedení popředí býwá méně šťastný. — *Staré okno hradu Bozkowického* na Morawě a krajina pod č. 193. od Ranzmayra w Praze se zdržujícího náležejí mezi obrazy prostřední ceny; od umělce toho, jehož schopnosti odjinud nám chwalně známy jsou, byli bychom něco lepšího očekávali. — Mnichowana *Etzdorfa norweský wodopád* (č. 45.) uchwacuje nás na chvíli svou romantickou komposicí, brzo však zničuje dojem tento svou bezútěšnou pustotou a chladností, jakož i některými podivnostmi w podrobnějších částkách. — Č. 27. a 141., *krajiny u Staffelského jezera*, a č. 29., *krajina na Labi* od Morgensterna z Mnichowa, mohly by, jmenowitě co se týče swobodného, malebného a přece přírodě wěrného provedení břehů, mnohým krajino-malbám za wzor sloužiti. Častěji znamenatá zvláštnost Morgensternowa je to, že w *barvě a wzdělání světle mnohem více jest harmonický nežli w kreslení*. — Mezi množstwm heroů nowější krajino-malby z düsseldorfské a mnichowské školy poutaly nás nejvíce výtečné obrazy *Achenbacha, Leua, Schirmera, Stange-a a Zwengauera*. Achenbachowa genia poznali a obdiwowati jemu jsme se naučili we wicerych výstawách. On jest veliký we velikolepém pojímání a mistrowském provedení jak sewer-ních tak jižních krajin; téměř pak nedostíženým ještě w představování, w jasné wěrnosti a ohromnosti jak tichého tak i diwoce rozbourěného moře. — W krajině sewerní jest Achenbachowým nejdůstojnějším sokem krajan jeho Leu. Jeho *norweský wodopád* (číslo 6.) a *norweský fiord* (č. 63.) jsou genialně promyšleny, přísně w nákresu, nad obyčej prawdiwě a krásně silným, mocným štětcem, a při tom velmi harmonicky pracowány. — *Bürkelow* obrazy, které svou výtečnou komposicí, wzorním kreslením a půwodním provedením tak wýznačně vynikají, nalezly letos

nepowolané káratele, kteří je chladnými, skleněnými a Báh milý wí jakými jmenují. Bürkla pak se zastawati, bylo by nositi sowy do Athen; umělec tento dávno sobě získal zasluženého u obecnostwa uznání. — *Wilém Klein* z Düsseldorfu byl se swým *kostelem w sněhu* (č. 192.) mnohem šťastnější nežli se svou, byť i podle přírody wěrnou, přece prázdnotou a jednotwárnou *wečerní krajinou w dešti*. — *Karel Rottmann*, který nám již tolik s duchem pojatých obrazů diwoké, welikánské přírody předwedl, we swém letos wystaweném kuse, *jezero u Berchtesgadenu* (č. 8.) požadu zůstal za swými předešlými wýtworky. Nechceme tím říci, že obraz jeho, na který by mnoho jiných umělců pyšnými bylo, není pěkný, ale od malíře takowého nadání, jako jest on, právem požadujeme něco wýtečnějšího. — Obě krajiny *Schmidtow* z Düsseldorfu (č. 54. a 112.) při wší nepewnosti a neustanowenosti u wyvedení zajímají svou prawdiwostí, dobrou barevností a elegancí, wzdalující se komediantské šarlatanerie, ku které jmenowitě předmět čísla 112. snadno zawesti mohl. — Z obrazů Berlňana *T. H. Kriigera*, jenž jsou zdárně malowány, zauímawější jest pustá krajina č. 83., nežli ona braniborská č. 195. — W *partii z baworských hor* od *A. Seidla* z Mnichowa (č. 209.) jest příroda horní velmi wěrně pojata, wzdalí i obloha pěkně a wzdusně, a w celku wýborný souhlas.

(Dokončení.)

S m ě s.

Na výstrahu. W Zaběhlicích blíže Zbraslawi spadla asi pětiletá holčička dne 28. Kwětna do kotle wrělé wody k páření proutí na pletíwo ustanowené. Nadarmo byla všechna jí poskytovaná pomoc, neb jak ji ještě žiwou wytáhli, při swlácení oděwu zároveň kůže a maso opadávalo; byla žíwa ještě 18 hodin. Bylo to bolečné upění tak outlého, newinného dítěte. Zahodno jest, by každá máti dítky bedlivě okolo sebe opátrowala, nebo jen z nedbanliwosti ten kotel poklopu neměl — arcíť po oučinku zlá rada.

W. Ris.

Marionetty (loutky) jsou známy každému, kdo wí-
děl bru s pimprletem, ale málo komu bude powědomý pů-
wod jména toho. Slovo Marionette pochází od Marion
(zdrobn. Marie) a wztahuje se na jisté starodáwní procesí
w Benátkách. Zpočátku byly ozdobou toho procesí urozené
panny benátské, které nazýwali Marie, časem však stala
se ta věc urozeným slečnám obtížnou, a na jejich místo
nastoupily loutky welikosti lidské, ze dřewa pohybliwě udě-
lané, které byly w bohaté šaty oblečeny a Marionetty na-
zývány.

Wzácný příklad manželské lásky. Duchaplný kníže
Fridrich ze Šwarcenberka uweřejnil nedávno příběh chudého
nádeníka, který zmrzačilou svou ženu po deset roků každé
léto na káře třicet mil daleko na wenek wozil, kdežto pra-
cowáním we dne a w noci sebe i ji žiwil a ošetrowal.
„Nuže, pánové,“ končí šlechtyn kníže svou powídku,
„jenž dworíte se pěšky, jízdecky i we wozích, wy uhlazení
pánové s cigary a kytarami, jděte a číňte tolikéž pro ty,
které milowati se stawíte. Deset let pracowat, trpět a se
nuzowat pro ubohou, wnad prázdnotou, zmrzačilou ženu, po-
něwadž jete ji to před Bohem přislíbili!“

O u m r t í.

Slavný spisowatel a wroucí milowník i obrance ná-
roda slowenského, *Jan Čaplowič*, zemřel dne 29. Kwětna
w 67. roce wěku swého we Wídni, kdežto žil co dozorce
nad hraběcími Schönbornowskými statky.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
přelárách třikráte za
týden, w onterý, w
čtvrtek a w sobotu.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 sl., na půlléta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních onřadů Ra-
kouského mocnářství
přilietně s patřičnou
obálkou 2 sl. 86 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

„Prawda to, tak dobře!“ ozywaly se hlasy
w dawu.

„Jakž by nebylo prawda, an to všechno na
biledni leží!“ — obrátil se mistr Ambrož k poslucha-
čům, mezi nimiž se byl krejčí zahanben ztratil.
„Proč pak má jistebnická škola důchodů dosti, na
něž naše již nouzi trpěti začíná? Ať se žádný ne-
wyslouwá na bouře a boje, jenž před krátkem wla-
sti naši lomcowaly, ale že kališníci uhnouti se ne-
chtějí od obyčejů předků swých a wědí, školy že
jsou základem blaha obecniho; i ačkoli proti králi
a pánu swému, nám milostiwému, se bouřili, neza-
pomněli přece na školy. Naši fintilowé, i ať to již
powím bez obalu, počínají w zaslepenosti swé pořá-
dnowé náboženské zpourey, jen aby se skwiti mohli;
co ale ewangelium káže, to nečiní; nepřičiní se, aby
wyučowan byl lid, ale pohlížejí s opowržením na
školy wenkowské, a kdyby těch nebylo, neskwěly
by se školy pražské před jinými, a jini národowé by
nechodili k nám, dlužiti si wědy u nás. Medle kolik
patronů nám ještě zbylo asi w pěti letech, co na
školu naši příspěvky swými pamatují? — Pan Šimon
Wrchotický —“

„Dobry to pán!“ — „Učený to pán!“ — „Čech
s duší a tělem!“ ozywali so hlasowé w dawu.

„To je jeden ještě ze starých časů, jichž bohu-
žel již pořádku!“ doložil k tomu mistr Ambrož.

„Nezapomínej, mistře Ambroži, na pana Ha-
nuše Měšetického!“ ozwal se jiný hlas.

„Prawda, prawda!“ usmál se šewcowský starší
sarkasticky, „ten Měšetický pán se nosí podle do-
brého starého kroje, a newěděl bych, aby kdo širší
a wolnější župan měl než on. Také se o jeho uče-
nosti diwy powidají.“

„Wždyt byl na vysokých školách pražských!“
wskočil mu do řeči první chwalorečník pana Měše-
tického.

„Proto je jeho učenost tak newyważitelná,“
doložil mistr Ambrož, „jako ten nejmlčí rybníček,
když by se z něho woda sejtem wybírala.“

Přirovnání toto zbudilo všeobecný smích, nebo
byl mistr Ambrož považowan za nejučenějšího ze
spoluměšťanů swých, a k tomu byl znám co muž
pewné, usedlé powahy, jemuž blaho obce a pak
čest pořádku jeho nejwice na zřeteli ležely; slowa
jeho měla tedy welikou wáhu jak w radě tak i u spo-
luobčanů jeho, a koho on swým zřídka prohozeným
wtipem šlehl, ten se tak brzo nesprostil posměchu
Sedleckých, a jeden z pořádku mistra Ambrože,
malý, weselý mužíček, zastávající kromě řemesla
swého úřad písničkáře w krčmách a řečníka o swat-
bách i o křtinách, začal po utichnutí směšného hla-
holu:

„Ten náš pán z Měšetice
Má w hlavě wíc než nic —
Má tam slow nahromaděných
O alchymii, astrologii a jiných —
Kdož by řekl, že to nic?“

„Dobře, dobře!“ wolali se smíchem poslu-
chači. „Dej si zaplatit za swou chwaloreč od pana
Měšetického, Wáclawe!“

„Myslíte?“ otočil se mužik dwa- i třikrát na
patě; „nu počkejte, já wám ještě něco powím!“
A w rozmaru ruce o bok podepřew začal opět:

„Ten náš Měšetický pán —
Štědrota to pouhá, prawím wám!
Bůh tě potěš, Bůh ti pomoz,
S blidou se wíc swětem nenos!
Řekne wám snad tisíckrát,
Ba i třeba vícekrát,
A nechce za to nic,
Nedá ale také nic;
To je štědrý náš pán z Měšetice.“

Pochwala blučnější se rozláhala w dawu, a w
několika minutách se roznášely od ust k ustům werše
sedleckého weršowce.

Tu zawzněl cinkot malého zvonku s radnice,
swoláwaje konšely, obecni starší, jakož i starší po-
řádků do radnice, odkud pak se wsickni představeni
městečka urozeným a učeným hostům wstřic bráti
měli.

3.

Asi půl hodiny od městečka Sedlce k východu
stála na malém náwrší twrz Wrchotice, trůnic nad
malou wiskou, náležející dědičně pánům na Wrcho-
ticích, z nichž poslední byl pan Šimon z Wrchotic.

We vysoké, podlouhlé komnatě tvrže wrchotické vidíme posledního z kmene Wrchotických. Byli to kmet asi sedmdesátiletý, vysoké welebné postavy. Lysá hlava jeho byla na skráních owěncena stříbrnými vlasy, dlouhé, co mléko bílé a s velikou péčí pěstované wousy splywaly až po pás jeho. Jiskrné posud oko, nad nímž se vysoké čelo klenulo, swědčilo, že síly dušewní w něm neubýlo, ano w každém tahu podlouhlého obličejě jeho se jewila ráznost a síla powahy, orličí nos jeho dodával obličejě jeho ráz jakési přisnosti a neustupnosti, která by nemile pozorowatele se byla dotknula, kdyby jemný, stále kol rtů pohráwající úsměch přisnost tuto byl nemírnil. Oděn byl we dlouhý, skwostnou kožišinou lemowaný župan, obyčejné to swrchní roucho staré šlechty, držící se pevně starých zwyků.

Seděl we vysokém, uměle wyřezáwaném křesle, na jehož lenochu se znak pánů Wrchotických pysnil, u velké dubowé tabule, na níž mnoho kněh, pergamenů, geometrických a hwězdárských nástrojů leželo. Po pravé ruce jeho ležela newelká, perlowými mušlemi welmi uměle wykládaná skříň, naplněná rozličnými listinami, w nichžto se pan Šimon welmi bedliwě probíral; brali jednu listinu po druhé do ruky a kladl je před sebe, když byl dříve buď celý obsah její pozorně přečetl nebo jen zewnitřní nápis zběžně přebhl.

Hluboké ticho panowalo po celý tento čas w komnatě, neboť pan Šimon byl tak zcela do práce swé pohřížen, že sotwa dýchal, a jen kdykoli nohou pohnul, zašustěl po komnatě písek, jimž čistě udrhnutá podlaha posypána byla.

Konečně byl pan Šimon se čtením u konce, i wzdychnul zhluboka a jal se listy opět do skříně ukládati. Ještě jen jedna pergamenowá listina ležela před ním, i zabral se opět do čtení obsahu jejího, namočil pak péro a připsal dosti ještě obratnou rukou několik rádků na dolejšku; když pak inkoust uschl, složil ji pečliwě a přitisknuw ji ke rtům swým ukládal do skříně; welká slza, jenž byla z oka jeho ukápala, třpytěla se na ní.

(Pokračowání.)

D o p i s.

Z Wídně.

(Fr. Palacký a slownost jemu k rozloučení přichystaná.)

Maje we swých zprávách pokračowati, přibírám se raději hned k nejnowějšímu a Wám spolu jako Pražanům nejbližšímu. — Od 27. Kwětna do 12. Června t. r. trwal mezi námi slowutný náš dějepisec, p. *Frant. Palacký*, aby we zdejšímu tajném státním archivě a cís. dworské knihowně data některá k dějepisu wálky husitské ještě wyčerpál, při čemž též opisy četných listin z archivu státního k diplomatáři, pro české Museum sestawowanému, zde objednal. Sdělil nám, že I. díl historie jeho jazykem českým sepsané bohda letos ještě do rukou se nám dostane a že on, rowněž roku běžícího, k wydání předůležitěho díla swé-

ho, staročeského místopisu totiž, z něhož nám jako na ukázkú w lonském musejníku již něco podáno bylo, přikročiti sobě předewzal. — Dne 11. t. m. u wečer před odchodem wáženého hosta tohoto uspořádána jest ke cti jeho schůzka čili beseda w síni u Šperla na Leopoldowě, přičemž mimo něj wys. uroz. p. hrabě Leo Thun, srbský literat p. Vuk Stefanović, prof. a dr. Neumann a Zlatarović, drwé. Miklošič, Dworáček, Grünwald a wíce jiných mladších doktorů, úředníků, studujících, umělců a honoratiů ze všech zde žijících kmenů slowanských: Čechů, Morawanů, Slowáků, Chorwátů, Krajinců, Srbů a Polanů, ouhrnem přes sto osob přítomno bylo. Přednášeny byly při příležitosti této čtyry, dílem schwalně složené, dílem již známé sbory české, pak jeden čtwerospěw a jeden sbor w ilirském jazyku. První přípitek u wečer pronesl professor *Zlatarović* na zdraví J. M. Cís. *Ferdinanda I.*, na to promlawil p. dr. *Grünwald* w srdečné a jadrné řeči kwzácnému hostu, líče zásluhy jeho o českoslowanskou literaturu a zvláště historii naši, načež podána jemu od p. *V. Furcha* důmyslně pojatá, k této příležitosti zvláště složená a úprawně wytištěná báseň, již i všickni přítomní podělení byll. P. Palacký porownaw w odpovědi swé staw žiwota slowanského při prvním jeho do Wídně přijiti před 25 lety s nynějším, projewil srdečnou radost nad nowějším vlastimilowným počínáním Slowanů zdejších, k čemuž přání, abychem cestou zákonní w chwalitebném snažení swém pokračowali, slowy nás wšecky hluboce dojímajícími připojil. Na to pozdrawil jej wážený *Vuk Stefanović* we jmenu všech jižních Slowanů a jeden z přítomných Poláků jménem celého národu polského; naopak slowutný host náš, projewiw radost nad zpozorowanou zde panující wzájemností wseslowanskou p. Vukowi Stefanovići zvláště přípitek pronesl. Potom připil p. *Doležálek* starší — veterán to mezi zdejšími Čechoslowany, zvláště o zawedení českých služeb božích na Wídni zasloužilý a starý přítel pana Palackého — na zdraví lidumila a chlouby naší, wys. uroz. pana hraběte *Leona Thuna*, který později slowy ráznými přání swé prohlásil, aby we sídelním městě tomto jakožto nejprůhodnějším středísti rakouských Slowanů, národnost slowanská cestou zákonní zdárně se wywinowala a wzájemné interessy mezi Slowany zdejšími wždy wíce se pěstowaly. Potom připjeno p. drem. *Grünwaldem* p. Doležálkowi, tomuto před 25 lety téměř jedinému prawému Čechoslowanu we Wídni, a p. drem. *Kureticem* pp. Miklošičowi a Zlatarovići, pak p. drem. *Dworáčkem* wšem mladším naděje plným Slowanům wůbec a básníkowi *V. Furchowi* zvláště, který přípitek ke cti jmenowaného p. dra. Dworáčka, Morawana to národnosti slowanské co nejwíce milowného a vše dobré podporujícího p. drem. *Grünwaldem*, opětowan byl. Potom přednášel ještě p. *W. Fingerhut* we jmenu zdejší českoslowanské studující mládeže díky a účtu panu Palackému za jeho zásluhy o národní oswětu českoslowanskou, načež ku konci poznowu připjeno p. drem. *Dworáčkem* na zdraví našeho nejmilostiwějšího císaře a krále *Ferdinanda s celým rodem rakouským*, který Slowanům pod jeho žezlem stojícím touž lásku a péči jako ostatním národům swým prokazuje a jich zásluhy zwolením třech nejwytečnejších našich učených, mezi nimiž i wáženého hosta našeho, za oudy c. kr. akademie wěd jak náleží uznává a oceňuje, po čemž společnost shromážděná po 11. hodině rozcházeti se začala. — Že při každém pozdrawení a přípitku stohlasé: „Ať žije, Žiwio, Bądź zdrów, Sláwa mu“ atd. se ozýwalo, srdečná a nenucená radost z očí všech přítomných zářila a howor přátelský we všech nářečích slowanských — w kterých i wyš uwedení přípitkové pronašeni byll — po síni se rozléhal, to snad udáwati ani potřeba. Byltě to wečer, jež zdejší Slowané jistě k nej-

krásnějším dobám svým počítati budou a který žádnému z nás účastníků tak brzo z paměti newyjde; nebo bylo to shromáždění synů jedné a téže milované matky, matky naší Slawie, jenž prokázati chtěli účtu a srdečné díky své jednomu z nejvýtečnějších bratrů svých, muži to, jehož závidí Čechoslowanům všickni národové sousední, jimž se vychloubá země moravská, bywši jeho kolébkou, jemuž mnoho děkować mají Čechové — v jejichž středu on nyní obývá — za osvědčení své národnosti a poznání historické své důležitosti a k němuž konečně s účtou pohlíží ostatní bratři Slowané! (Pokračování.)

Slowanské zprávy.

Historicko-filologická třída c. k. ruské akademie věd přijala návrh p. E. Kunika, kterýž sbírku příspěvků k poznání staro-bulharské řeči a literatury vydávati chce. Účel jich má býti dvojitý, filologický a historický. W onom ohledu mají se předewším němečtí a západoslowanští učení s tím seznamovati, co jednotliví zpytatelé w Rusích o té věci posud napsali. W tomto ohledu má se z obšírné starobulharské literatury zvláště to vybírat, co k objasnění historie byzantského vzdělání a wlivu jeho na Slowany slouží. Jednotliví swazkové toho spisu mají w neurčitých lhůtách vycházeti.

* Dne 7. t. m. pokusila se w Záhřebě ponejprw společnost ochotníků o provození diwadelní; dávalo se „Štěpko Šubić“ a „Raztrešeni“, obojí podle Kotzebue, a sice welmi zdařile, před četným obecenstwem a s hluchou pochvalou. To zvláštěního bylo při tom, že pp. ochotníci žádných ochotnic naleznutí nemohli a tak tedy diwadelní herečky o pomoc požádali museli. Dne 14. mělo se totéž představení na mnohonásobnou žádost opakovati.

* Má-li Pannonie pravdu, čini národní duch w Štáwnici pokroky; aspoň nechtějí Štáwničané německé diwadelní hry nawštětowati, a společnost tam příslá musela s neporízenou opět odtáhnouti. I pozvání na maďarský bál pry měšťané zkrátka odbyli; jen Štáwničanky, jakožto dcery Ewiny, nemohly se lahodných zvuků taneční hudby ubrániti.

Ohlas strany německé literatury.

Pan K. Štorch oznámil nedáwno w listech těchto, že u nás tuty časy welká wálka byla, w níž o německou literaturu, vlastně a nejbliže ale o filosofickou její stránku šlo, a že se we dvojím jazyku wedla atd. Mám za to, že se wálka ta newedla o německou filosofii, tím méně o německou literaturu vůbec, nýbrž jen o způsob, jakým se proti německé filosofii brojí. Mám také za to, že literatura naše nemá býti w skutku dle wnitřní a zewnější powahy své ani německá ani francouzská ani anglická, ale právě česká, t. j. samostatná. Ona má býti pravý a poctivý odlesk naší národnosti, ano, abych raději řekl, naší čečnosti. Ona má býti čistý význak našeho wnitřního a proto psychologického uzpůsobení, ježto nezáleží jedině w řeči co řeči (řeč je nutnou spíše podmínkou, nikoli však základem národnosti), ale spíše w tom, co již jednotlivého člověka liší od druhého, totiž w nervech, swalech, kostech národových, t. j. we způsobu, jakým národ přirozeně cítí, myslí a se snaží, což opět podlehá nejwíce wlivu přírodním zemí vlasteneckých, a ty jsou národům od Boha wykázány. Literatura česká má tedy býti čistý, t. j. přirozený odlesk českého citění, myšlení a snažení. Sem náleží již pojem našeho vlastenectví, jehož nejskwělejší forma je spisowatelství.

Tuto přesnost literární možná ale zachowati dvojím způsobem. Buď když u postupu literárním docela ohled newzmemme na literatury cizozemské, anebo když wlivu literatur cizozemských potud jedině se podrobíme, pokud toho

literatury naší třeba jest, t. j. pokud to žiwel náš národní snese. První způsob jest nejjistější ale také nejnewydatnější prostředek. Pomysleme jen, kam by nás exclusivnost takowá konečně wedla! — A však ona se w celku ani nedá uskutečniti. Než w pedagogickém ohledu jest snažení takové zvláště u nás, jenžto jsme teprw za nowějších časů s ustrnutím poznali, jak naše národní síly cizonárodními wliwy, zvláště němečinou másti a od přirozeného směru uchylowati se počaly, powždy dobrý prostředek, čistiti síly národní. Prostředek ten je we mnohých vědách časem i potřebný, jako k. p. we filosofii a pedagogice. On je ale právě jen pedagogický přechod k pravé národnosti, která podlehá vždy záměrům čistilidským.

Druhý způsob obíratí se literaturami cizonárodními ku prospěchu literatury domácí není již tak snadný. Nebo tu se má k tomu hleděti, aby se přewádělo z cizích literatur do domácí jeň to a tolik, co se pro národ w skutku hodí, t. j. co pro jeho individualnost, pro jeho dušewní a tělesné síly dostojno jest. K tomu je však znamenitého psychologického vzdělání třeba, abychom do cizího obleku necpali to, čemu nelze w něm choditi. Při mnohých vědách a naukách netřeba owšem pravidla tohoto tak přísně šetřiti, jako ku př. w přírodnictví atd.

Jest však ještě jeden způsob zachování přesnosti literární, a ten jest nejwydatnější, ale také nejtěžší. Jest to polemika proti literaturám cizonárodním anebo spíše kritika přesnosti národní, jenžto k tomu prohlíží, aby se dílem nekalily síly národní žiwly nenárodními, t. j. domácí individualnosti odporujícími, dílem ale aby se warowaly nesmyslů a odporů, ježto ona důkladně wytknouti se snaží literaturám cizím. Stupně tohoto dosáhnouti jest — jak pravím — welmi nesnadno, poněwadž spisowatel na něm stojící musí welmi dobře znáti nejen individualnost národní, nýbrž i literaturu cizí, již wady a nesmysly wytyká. Nebo wady a nesmysly tyto nelze wytknouti ze stanoviska pouze národního, poněwadž by to welmi směšné bylo, kdyby jeden národ jinému za chybu pokládal to, w čem tento dle přirozeného pudu zalíbení má, jediné proto, že w tom sám zalíbení nemá; nýbrž nesmysly ty musejí se odpory odůwodniti, jenžto wězí w cizím národu anebo w jeho literatuře. Kdyby se ale stalo, žeby někdo z nás proti kterékoli mimočeské literatuře, dejme tomu proti německé anebo proti některému z jejich odvětí, psal, třeba i s tím chwalitebným úmyslem, aby přesnost literatury domácí uchránil, ale bez důkladné známosti téže literatury anebo toho neb onoho odvětí, a kdyby jí z nesmyslů a odporů winil, které se w skutku w ní nenalezají: tu by ten a takový mnohemu snad za wděk učinil, domácí literatuře by však špatně posloužil, jelikož by takové počínání literaturu naši we směšnost uwedlo, jak mile by se k zběhlým we věci — a na úsudku těchto nám nejwíce záleží — dostalo. W takowémto pádu děje se to, zajisté jen ku prospěchu literatury, když jednotlivé hlasy, nejlépe w oboru literatury samé*, powstannou a nedůwodnost počínání takowého odkryjí. A to jest stanovisko, z něhožto pozorování býti máme, kteřížto jsme se proti p. dr. Gablerowi obořili, když on článek svůj proti německé filosofii w 3. swazku letošního Musejníka vydal. Za tou příčinou žádám také p. Š. přátelsky, aby si stanoviska tohoto powšimnul a aby podruhé w rozsah podobné polemiky newkládal více, než w něm spočíwá. Qui bene distiguit benet docet et bene vivit. W skutku jsme proti p. G. nepsali nikoli proto, že on proti německé filosofii psal, nýbrž proto, že proti ní špatně, t. j. nedůwodně psal. Že jsme to řeči německou učinili, stalo se náhodou a dílem to powaha věci samé požadowala.*

* Neodporujete sobě tuto, pane doktore?

Red.

P. G. byl by literatuře naší prospět, kdyby byl místo polemiky své, drže se již onoho prvního swrhu vynikajícího stupně, napsal dle svého „zdravého rozumu“ čisto-filosofický, anebo jestli národního žiwlu dosti do sebe již wšelá, jiný poučlivý článek. Ale tak jsme my Čechové uzpůsobeni, že na Němce stále jen lajeme a přece jejich spisy huště překládáme. * Wyweďme nejprve něco samostatného a pak německá literatura a tím i její filosofie sama sebou odpadne. Než nám chybí právě cit této samostatnosti. Když přijde k nejhoršímu, ohlížíme se i hned po literaturách jinonárodních. Pan Š. sám, který přece o samostatnosti této w uvedeném článku jedná, bere útočiště své k časopisu anglickému, „kterýž, prý, snad více vydá, než by hlas kohokoli z nás způsobiti mohl.“ To mě vede právě k filosofii, totiž zdali as naše česká přirozenost k filosofii *samostatné* tihne čili nie? — Odpověď na otázku tuto musela by se historicky provésti. Muselo (a dalo) by se ukázati, že se w národu našem pokusy čisto-filosofického přemýšlení objevily, a to snad dříve, než německá filosofie powstala. Kdož by newěděl, jak mocný wliv měli naši předkové w říši myšlenkové? Owšem nemusí každá filosofie w takové formě se jiwiti jako německá. Než o tom někdy jindy.

Konečně mám za to, že od p. Š. naznačená wálka nemá se pozorowati se strany interessů pouze parciálních; ona má i pro celek jakýsi význam. Nebo bez odporu není žiwosti, není postupu. Až se všecko utiší, podáme si ruce.

Dr. Čupr.

Brousek jazyka.

Nerad to dělám, ale musí to být. Šumawský brousi a opravuje jiné, a sám na sebe nedá pozor; jeho vlastní chybou někdo zaweden pojmenowal chameleona *barwobincem*, protože to w jeho slovníku tak je, kdežto mělo stát *barwoměncem*. Kdo tomu newěří, ať se podívá do Jungmannowa slovníku. Šumawský má owšem už w rukopise pro dodatek tuto opravu, ale kdož to může wědět? Nedolednutím také ostalo w letošních Kwětech číslo 53. str. 211. od Šumawského napsáno *mrawná* místo *mrawní* powídka. Doufám že Šumawský co můj nejlepší přítel horšíti se nebude, že jsem mu to wytknul, a abych mu dokázal, že také jiných si powšímnu, podávám tuto ještě některé weliké maličkosti, we kterých on se mnou jistě stejně smejsli. Podotknu toho jen zkrátka, aby, kdo chce, toho si všimnul, kdo nechce, ať nechá tak. Zlobit se na to člověk nesmí, sice by se mu při jeho nejlepšímu mínění wysmáli. U některých lidí není na opravu také ani pomyslení. Já totiž myslím na ty *Amerikány* a *Mejikány* a jiné *kány*, s kterými se dá dobře srownat *Prahány*, *Benátkány*, *Wirtemberkány* atd., což ale po česku nejde. Praha má *Pražany*, Benátky mají Benáťčany, Wirtemberk Wirtemberčany; a z toho já soudím, že, kdyby poctivý Čech do Ameriky přišel, najde Američany a w Mejiku Mejičany. Mejikány a Amerikány nám dali poněmčili Latinočeši, a není diwu, že nás od nich pokažený sluch i zrak ještě dosud někdy se mate, tak že také raději píseme o *zahraňničných* nežli o *zahraňničních* záležitostech. Už jsem také

* To, že jsem kratičká přehled naší filosofické literatury w časopisu „Ost und West“ uweřejnil, nestalo se nikoli na outřezek literatury české. Úwod ten je w mém článku motivowán a má mimo to příčiny, jenž s osobou mou souwisi. Ne tak w Augsburských Wšeobecných nowinách, kde beze wší pohnutky co pouhá malice stojí, w čemž owšem žádného podílu nemám.

četl, a to s podiwěním, w tom samém listu *americký* i *amerikánský*. Franta.

Hillardtůw nový nawod ku psaní.

Tuty dui měli jsme příležitost, poznati nový nawod ku psaní, jehožto wynálezcem p. dr. *Hillardt* jest. Není nouze o podobné nawody, pochybujeme ale, žeby který jiný tu důkladnost s tou jednoduchostí spojowal, jako nawod Hillardtůw. Pač wynálezce, nawštíwiv Prahu, sdělil w měšťanské besedě w jednom přátelském kruhu hlavní zásady swého nawodu a byla wěra radost, stopowati za jeho rukou snadnické, tak pravidelné a ozdobjné wywjení se písmen wšeho druhu z nejjednodušších základů. K jeho naučnickému způsobu náleží papír, kolmými i příčnými řadami a sice w stejných odlehlostech wypunktowány, na němž se pomocí jistých základních tahů písmeny téměř jako wykuzlují. Bylo by přáti, aby si naši pp. učitelé tohoto welmi důmyslného wynálezu powšimnuli; byt se i na čas do škol uwěsti nedal, w domácím wyučowání by se ho bez zawady užíwati mohlo. P. dr. *Hillardt* wyslal swůj nawod we zvláštním spise, we Wídni minulého roku již w druhém wydání wyslém (*Etymographie von Dr. Hillardt mit Anwendung auf das Lesen, Schreiben, Russif, Formenlehre, Geometrie und das Zeichnen*), s nimž se spolu wykresy, nawod ten w jednotlivostech zosmyslnující (31 kusů), obdržeti mohou. Jak Wšeobecné nowiny udaly, byl týž nawod již i do kolika ústawů uweden a jest nádeje, že i sama wláda, pozornost swou naň obrátíwši, něco pro něj učiní. Nebylo by hodno, aby někdo z našich pp. učitelů blíže s touto wěcí se seznámil, a ohledaw ji prospěšnou na náležitém místě zewrubnější o ní zpráwu dal? K. Št.

Kronika času.

* We Štyrsku jest od 20. Kwětna pálení kořalky z obilí, kukurice a bramborů zapowězeno.

* Podle „Pannonie“ mělo obilí we slowenských stolicích w Uhřích zvláštní osud; s počátkem bylo tam lacinější než w jiných krajinách a to je odwáželi; nyní pak, když tam dražší jest než w samé Wídni, zase tam to samé obilí dowážejí.

* Král. norweská společnost wěd w Drontheimu uložila cenu 18 speciesdukátů na otázku: „Jaký význam pro dušewní wywinutí se národu má snažení o národní samostatnost jeho jazyka?“ Odpovědi mají se do konce Čerwna 1848. zaslati. o.

* We Walaších je takowá nouze o nádenníky, že denní jejich mzda až na 2 i 3 zl. we str. wystoupila.

* Paša Damasáský wydal rozkaz, aby ženské na ulici vycházející hustěji a opatrněji si obličej zahalowaly pod trestem urážnutí nosu.

* W Hullu w Angličanech jedna newěsta při oddawkách usnula. Na to se ženich tak rozzlobil, že i hned z kostela odešel, newěstu seděti nechaw.

* Nedáwno kouřily jedna Španielka a jedna Portugalka o základ. Sedly si jednoho wečera k lihowinám, a sice w širém, a počaly kouřiti. Španielka wykouřila 81, Portugalka jenom 33 cigar. Po skončeném zápasu vycházely se obě dány docela zdráwy.

* W Hamburku se dávala dne 5. Března t. r. stará zpěwohra: „Oberon“, hudba od Pawla Wranického. Wranický byl jak powědomo, Čech, r. 1756. narozen, a 28. Února 1828. zemřel. Zanechal po sobě množství hudebních děl, mezi nimiž také 8 zpěwoher, o kterých bohužel u nás ničeho newime. ll.

Číslo 73.

14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročních třikráte za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dvár).

19. Čerwna
1847.

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

„Léta Páně 1158.“ — šeptal pan Šimon na pergamen hledě, „se jmenuje první Wrchotický, a po více než čtyry sta letech končí poslední staroslavného kmene toho zápisky své a život svůj. — Staň se vůle Páně!“ pravil, zbožně ruce sepiaw, i pomlčel na chvíli w tichém modlení. — Pak opět po listině sáhna rozwinul ji a nadšeně do ní hledě mluwil hlasitěji: „Drahé to památky otců zesnulých! Ješek z Wrchotic pasován na rytířstwo před Medulánem, první praotec můj! — Jak okřiwá duše má, že žádný zde není ze všech 7 předků mých, za něž bych se stydět mohl! Oni newynikali sláwu, ale byli wěrní králi a vlasti, horliwí w powinnostech swých — to je více nežli skwělá jména, na nichž černá powěst hlodá — a já jsem poslední!“ zalkal kmet, listinu křečovitě w rukou tiskna — „žádného nepozůstawím po sobě, jenž by dochowal chwálnou powěst jména našeho na wěky budoucí. Jediný syn můj“ — zde se zamlčel a bolestně sebou trhl, jakoby sám sebe při kruté zprávě dopadl, i naslouchal po ozvěně, jenž se po vysokém klenutí co šepot duchů trásla, jakoby i tyto zde byly odwykly slyšati podobné zwuky; pergamen mu wypadl z rukou, a on ruce sepiaw zaúpěl: „Weliký Bože! strašliwě jsi mne stihl, a welké břímě uložils na bedra moje, když jsi dopustil, aby syn můj—“ a opět se zachwěl starec a jakoby newole w něm se zmáhala, zarděl se obličej jeho. „Ten nezdárník!“ šeptal i opět se zamlčel. „Bůh dal, Bůh wzal, dopustil a snad — snad i na wěky opustil? — Staniž se vůle jeho!“ I swinul pozorně pergamen a uložil jej do skříně, již pak zawřel, polohlasitě při tom mluwě: „Před mým odchodem ze života toho více wás nespatriť, otců zesnulých drahé památky a jediné poklady mé; chud jsem do života wstoupil, chud z něho odejdu; ó kéž by to brzo bylo!“ powznesl hlasu. „Samojediný stojím, co seschlý strom na široké pláni—“ Tu se otewřely zlehka protějši dwěře a jimi wešla díwka asi osmnáctiletá do komnaty. Hnědé kadeře zastínowaly krásný obličej její a sply-

waly w prstěncích až na její šíji. Cerný aksamitowý, zpředu we dlouhou špičku wybihající žiwůtek objímal outlé tilko její, a od beder splywala bílá rásnatá sukně až k zemi. Byloť to milostné stwoření, díwka tato, obzwlastě s tím krásným modrým okem, jež na kmeta tak wroucně, s tak dítěci laskawostí upřela, že nemožná bylo odolati pohledu tomu.

Kmet, sotwa že díwku zočil, pozdwihl hlavu. „Ne, ne, nejsem samotén!“ zwolal radostně. „Jak jsem mohl zapomenout na swůj nejdrazší poklad, na swou Elišku! Pojď, pojď, dcero má, k srdci mému!“ rozewřel náruč, a díwka se tulila k starci, libajíc usta jeho.

„Ještě jsem nemyslila najíti tebe při práci, drahý dědečku!“ šeptala při tom.

„Dáwno-lis pak pozorowala, dcero má,“ usmál se pan Šimon, „žeby mě slunce zastihlo na loži? — Aurora musis amica, jsem často slyšchawal na pražském učilišti, a přeswědčil jsem se o prawdě průpowědi této; ačkoli—“ zasmušil se najednou — „ačkoli mne dnes musy nebawily.“ I odmlčel se, truchliwě před sebe hledě.

Eliška se sklonila k němu a hladíc mu wrásky na čele: „Co je ti, dědečku?“ ptala se starostliwě.

„Nech jen, nech!“ zbodřil se opět kmet; — „někdy se mihne strašliwý přízrak před duší mou, ale opět se rozplyne, jako duha po dešti. — Eliško!“ pojal díwku za ruce a držel ji od sebe, se zalíbením pohlížeje na lepost její. „Widíš,“ pravil s úsměwem, „již všechny chmury zašly z mysli mé, tyís kouzelnice, dáwče! — A kterak ses wystrojila dnes! — Dobře, dobře!“ chwálil, „je dnes slawný den, jež wždy co zaswěcený swátek swětíwám, a protos mi učinila welikou radost, že ses k počtě roční zkoušky a statečných Sedleckých wystrojila. Ale!“ opáčil najednou řeč a žertowný úsměch se hostil na twáři jeho; „ale domníwám se, že ne tak slawnost školní tebe při tom řidila, jako spíše pomnění na pana Hanuše Měšetického —“

Díwka se zarděla a lepší znalec srdci ženských; nežli byl pan Šimon Wrchotický, byl by hnedle poznal, že pojmenowání pána Měšetického nelibost w ni budí; i ukryla twář swou na prsou starcowých

šeptajíc: „Na toho nemyslím nikdy, milý dědečku! — já — já —“ zajíkala se.

Pan Šimon, maje odpírání toto za ostýchavost panenskou, hladil ji usmívavě kadeře. „Dobře, dobře!“ pravil při tom, „panna buď tichá, neboť ostýchavost je průvodyně počestnosti. — Kdyby ale přece jiný —?“ napadlo mu, a pohlédna na Elišku, která se na prsou jeho chvěla, jakoby pomnění na Hanuše Měšetického ošklivost v ní působila, zamyslel se hluboce. „Ovšem,“ mluvil k sobě, „on není stvořen, aby srdce ženské k sobě obrátil, účinnost jeho jen a úcta pro mraw otců činí ho mužům vážným.“ Najednou se ale zarazil, jakoby sám sebe na některé podivné domněnce byl dopadl. „Učenost jeho? — ovšem jsem ji neskoumal, ale ze všech řečí jeho wysvitá. — Málo také dbá na zevnitřek svůj, jakoby lpěl příliš na pozemském statku. Aj, všechno se dá vyskoumat, a dívku nikdy nutit nechci.“ — I pohládl ji wlasý. „Máš tajemství přede mnou, dcero má?“ ptal se, „tajemství, které panna nejraději w srdce své jen uzavírá? Netřeba však tobě, aby se skrývala před otcem matky své, který jen twé dobré wyhledává. A já doufám, že Eliška moje, která učení a slova má tak čile pojala, smým wolením spokojena bude. ‚Waruj se všeho nowotárství!‘ jsem tě učil, když sotwa mluwiti jsi počala, a waruj se také všech nowotárů, nebo záhuba kráčí w patách za nimi —“

„Záhuba?“ opakowala dívka nedůwěrně hlavu pozdwiňnouc.

„Mně wěť, děvče!“ zwolal pan Šimon poněkud prudce; „já toho zkusil, a posud se nezacelila rána zkušeností oné.“ I zamlčel se, by zapudil upomínky na nějakou událost, která dle předešlé samomluwy jeho s jediným synem jeho w úzkém spojení byla a která bezpochyby příčinou byla jeho nenáwisti všeho nowotárství, nechť se již týkalo přewratů dušewních, jakowé každé století s sebou přináší, nebo zewnitřních forem w kroji a obyčejích i jiných maličkostech, jenž opět z přewratů prwnějších vyplývají.

„Dědečku!“ zalekla se dívka, „nechtěla jsem tebe pohněwat!“ a sepíala prosebně k němu ruce.

Kmet stáhnul dívku na prsa swá. „Nepohněwalas, dcero má!“ pravil chláholiwě, „upokoj se, a budiž přeswědčena, že jen budoucí štěstí twé wyhledávám, když sobě přeju, abych tě ještě před smrtí swou po boku Hanuše Měšetického spatřil.“

Smutně swésila dívka hlavu a růže na twáři její se proměnily w lilie.

Pan Šimon nepozorujíc toho pokračowal dále: „Proto jsem se ohlížel mezi panici wůkolními, který by z nich hoden byl, odwéstí do domu swého můj nejdražší poklad, tebe, dcero má! Ale bohužel! co jsem spatřowal všudy? — Samou titěrnost, bažení po nákladném šatstwu, marniwost a zhejřilost, lidi duchaprázdne — toť je nynější mladá šlechta naše —

tolik nám přinesly španielské mody a zvyky cizí. Maličkost to owšem na prwní pohled, dcero má! ale takowé maličkosti mají welký wliw na ducha, a nežli se člověk naděje, stane se pohrdatelem mrawů národa swého, pohrdatelem slawných otců swých, pohrdatelem vlasti. — Běda, skládá-li národ český naději swou we zhejřilou swou šlechtu — zahyne, zahyne!“ zwolal prorockými slovy, „nowotárství mu přinese záhubu!“

Hluboké nastalo ticho, stařec z nadšení swého wyrwán zpět klesl na sedadlo, s něhož se byl we wášni swé poněkud pozdwihl; Eliška se chvěla, neb posud nebyla widěla děda swého w takowé wášni.

(Pokračowání.)

Astrachan.

(Pokračowání.)

Pro děti kozáckých štábních a wyšších důstojníků založen jest w Astrachanu wychowáwací ústaw, wydržowaný na útraty kozáckých pluků; nachází se w něm 30 žáků. Učí se zde kreslení a gymnastice, pak wstupují do služby wojenské. Nedlouho před mým příjezdem do Astrachanu způsobili tito žáci domácí diwadlo a hry Kocebuowy byly pryč dobře od nezkušených mladých herců dáwány. Pro Astrachan, kdežto dobrého diwadla nebylo, byla to weliká wzácnost.

Z městských stawení zasluhuje nejwětšího powšimnutí sobor (hlawní chrám). Jest to hmotné stawení; originální stawba a ještě wice starožitnost jeho budí welikou zwědawost a obdiwení u každého při pohledu na zewnitřní zachowalost a wnitřní smělé klenutí.

Tak nazwaný Kreml w Astrachanu není nic jiného nežli weliká kamenná zeď, majíc w objemu půl druhé wersty, okrášlená wěžemi. Za mého pobytí spravowali ji, aneb lépe říci stawěli nowou podle chrámowní zwonice, kde bylo weliký průlom widěti.

Dole pod bradbou objeví se zrakům admiralské stawení. Loděnice jest sem přenešena r. 1826. We přístawu chowá se dosawáde morský člun a pořiční lodička Petra Welikého; we zwláštním stawení na dwore admirality jest arsenal, po dwore je rozestawené weliké množství pušek rozličné velikosti. Teď jsou w Astrachanu dwa přístawy: jeden u Kutumu a druhý na řece Zarewě; prwní hodí se dobře pro lodi, plouč w plné wodě. Do těchto přístawů plawí seorské i pořiční lodi z Wolhy a z Persie. Zarewský přístaw jest mělký, a lodi mohou sem přistát toliko při silném jižno-wýchodním wětru, který zahání wodu sem z moře. Za času mého přebýwání w Astrachanu přístaw osiročil: umřeli kontradmíral Solowěw.

(Pokračowání.)

D o p i s y. z Wídně.

(Slavnost zrozenin J. C. M. v protestantském semináři. Stoletá (a padesátiletá) universitní památka.)

(Pokračování.) Čas, za nějž Vám zprávu dlužen jsem, byl na slavnosti velmi hojný, a tak o jedné skončiv hned s druhými začínám, pokud pro nás nějaké větší významnosti do sebe mají.

K oslavení narozenin J. Mstí. Císařské držána dne 19. Dubna b. r. v zdejší bohosloveckém ústavu církve protestantské zvláštní slavnost, jenž v tom záležela, že o 10. hodině zrána v ozdobené síni disputační u přítomnosti všech představených a profesorů učiliště tohoto od tamních posluchačů chvalořeči na J. M. C. v pěti jazycích, a sice v latinském, maďarském, českém, polském a německém držány byly. V jazyku českém přednášel p. Wáclaw Šubert, rodilý Čech z Boleslawska, od něho samého zhotovenou básně příležitostní, a sice s takovým výrazem, že nade všechny ostatní vynikl a posluchače tak rozcílil, že i ti, jenž jazyka českého mocní nebyli, přednášením jeho a libozvukem řeči naší hluboce dojatými býti se wyznali. — Poněwadž se Čechům, Moravanům a Slezanům na ústavu tomto studujícím, jenž více nežli třetinu všech posluchačů působí, dosaváde žádného nawedení k duchovnímu krasořečníctví v materské jich řeči nedostávalo, oni sami wespolek každého pátku od 10. — 11. hodiny dopoledne cvičení podobná zawedli, při nichž české a polské kázně a řeči, vlastní to pokusy, přednášejí.

Dne 20. Dubna t. r. držela zdejší universita k památce svého obnovení pod Marií Teresíí v r. 1756. obyčejnou výroční slavnost, s níž letos spojená byla i padesátiletá památka wytažení wídenské akademické mládeže čili tak zvané universitní brigady (dne 17. Dubna roku 1797.) do pole proti Francouzům. Brigada tato záležela ze dvou praporečů čili bataillonů, každý po pěti setninách, a wedena byla od majora Štěpána Habra z Habersfeldu a dwou setníků, Ondřeje France a Vincencia Ostoviče, a jak jsme od jednoho weledůstojného krajana našeho, jenž studuje tehdáž we Wídni, rovněž k brigádě této se byl připojil, zpravení byli, nacházel se právě roku toho walný počet Čechů i Moravanů mezl wídenskými studujícími, jenž dle přirozené sobě lásky a wěrnosti ku králi a vlasti s ostatní akademickou mládeží do pole wytáhli. Slavnost tato tedy, při níž po držaných v chrámě universitním slavných službách božích we veliké síni universitní u přítomnosti nejvyššího dworu. kancléře, universitní konsistoře, četných profesorů, doktorů, studujících a jiného obecnostwa od děkana fakulty lékařské, dra. Arnošta swob. pána z Feuchterslebenu příležitostná řeč držána a básně od Gabr. Seidla složená jakož i zvláštní od dra. A. Šmidla zhotovený spis rozdáván byl, i pro nás Čechoslowany pro účastenství našich krajánů w památné události zvláště pamětihodná jest.

Dne 16. Kwětna t. r. slawena, jak obyčejně, památka patrona českého, sw. Jana Nepomuckého, od c. k. dworní spojené — české — kanceláře velikými službami božími we dworním farním chrámě u Augustiniů. — Toho samého dne držána také stoletá památka w kapli císařownou Marií Teresíí na předměstí macleindorfském u wídenskohorské linie w r. 1747. ke ctí téhož swatého založená, která letošního roku působením tamního celního dohlížitelstwa z příspěvků nejvyšším cis. dworem a jinými dobrodinci poskytnutých obnowena byla. — K slavnosti dne tohoto ozdobeno bylo také průčelí nowého, roku minulého zasvěceného chrámu farního sw. Jana Nep. w lowecké třídě, polowypuklou od sochaře Kliebera zdařile w mramoru zhotowenou řezbou, jenž swatého tohoto před králem Wáclawem stojícího wypodobňuje. Při tom hned také připomeneme, že čtrnáctero

představení cesty křížové, u wnitř chrámu toho na obmítce od krajana našeho Führicha wymalowaných, i we zdařilých, od J. Petraka zhotowených rytinách wyslo a w 7 sešitech, každý s 2 obrazy a wyswětlujícím textem w ceně 2 zl. 10 kr. we stř. se prodává. (Pokračování.)

Ze Zbraslawic u Čáslawi.

Kdykoliw časopisy do rukou wzaw čítati jsem musel, jakou pochoutku ten neb onen výtečný umělec tomu neb onomu městu připravil, kterak jeden posluchače své okouzli, druhý opojil, třetí do vyšších říší zanesl atd., vždy jsem jakýsi bolestný cit potlačiti nemohl a touhyplné wzdechnutí wywinulo se z prsou mých: Ach! kým by i nám wenkowanům cos takového okusiti lze bylo! Mají nám vždy wywinující se schopnosti a síly ducha lidského pouhou báchorkou z Tisíc a jedné noci zůstatí? — Nepřestane swět vyhrožowati každému výtečnějšímu umělci zahozením sebe samého, kdyby se i na wenku obdivowati něchal? — Nicméně 3. t. m. zase nás smířil s osudem naším; i já mohu s dopisowatelem kutnohorským zwolati: *Hercig* byl u nás! Tento milowání hodný kraján náš, žijící jen pro hudbu a w umění swém, přijaw ochotně a přiwětíwě pozvání naše, oblažil nás přemilostnou hrou swou. Wšak co prawím hrou? — nikoliw, on nehrál. Jeho housle jsou tisícerojazyčná ústa, těmi on k nám mluwil, a my jsme se smáli, wzdychali, modlili s ním. Obzwláště vyniká H. swým dwojnásobným flageollem, který tak čistě, jemně a při tom s takowou jistotou ze strun wyluzuje, že slyše jej, bezwolně ducha zatájití musíš, abysli tento swatý zwuk cele do srdce wssál. Hercig nelichotí sluchu, on opanuje srdce. Jestliže ale wždy nestranně a hluché chwály hra jeho došla, zde u nás snad, abych tak řekl, sám sebe překonal; neb zde ho roznítla a ku vyššímu nadšení powznešla i přítomnost slavné známého houslisty p. Raimunda Dreyschocka, který ale také dokonalost hry Hercigowy wřele uznal; bylot krásné podiwání na tyto dwa výtečné umělce, když si srdcečné ruce tiskli! — My na H. nikdy nezapomeneme; nebo kdo ho jednou slyšel, nawždy jeho čarokrásné zwuky w srdci wryté s sebou nositi bude. A však čím krásnějších vlastností co na člověku, čím výtečnějších dokonalostí co na umělci jsme na H. shledali, tím podiwnější a bolestnější pro každého krajana, slyšícího, jak H., wraceje se z krajů cizích chwálou obsypán, a do českého kr. města Ch. powolán, tam s takowou netečností přijat byl, že při dwou prvních jeho koncertech welmi málo, a při třetím, w prospěch chudých dáwaním, žádného posluchače nebylo, tak že H. ani hráti nemohl! Tato bolestná rána, od vlastních krajánů mu zasazená, w outlém srdci Hercigowě dlouho se nezhojí. — Wynahradtež mu ale ostatní, co jednotlivci mu odepřeli, přijmetež ho laskawě, jak on toho zasluhuje, a tisíceronásobně Wám to nahradí oblažující, nebeskou hrou swou!

****1.

Wlastenské zpráwy.

* Naše, již tak četné silnice jsou opět nowou rozmnoženy, tábořsko-píseckou, jednou z nejdůležitějších, poněwadž Hallč, Morawu, Čechy a Bawory w nejkratším směru spojuje a též w ohledech pouze domácích důležitou mezeru w síti silniční vyplňuje. Weliké toto a nákladné dílo bylo otratami panství a měst w čáře jeho ležících a příspěvím mnoha sousedních dominií wywedeno. Srdcem jeho ale bude železný most u Podolska na panství wopořanském Tábořského kraje, k němuž J. M. C. K. potřebné útraty, as 50.000 zl. we stř., milostiwě z erarium powoliti ráčila. Stawění tohoto důležitého, přechod přes Witawu w jižních Čechách pojíšťujícího mostu jest stawiteli podobného mostu w Praze, c. k. loďmistrowi Lannowi swěřeno a příprawy

pokročily již tak, že se dne 26. m. m. k položení základního kamene přistoupilo, kterouž již beztoho památnou slavnost J. C. K. W. arcikníže Zeměsprávce svou vysokou přítomností zvelebiti se odhodlal. Jmenovaného dne očekávala J. C. K. W. v Kolodějích loď, od pana Lanny skvostně ozdobená a k přijetí tak vznešeného hosta připravená. Na hranicích Prachynského kraje vypínal se okrášlený, velký nápis: „Prachynský kraj“, u Podolska pak očekávalo J. C. K. W. as sto svátečně oděných rolníků na koni s praporce, a příprawy k stawění mostu, lešení atd., všecko bylo co nejslavněji vykrášleno. Když se k slavnosti samé přikročiti mělo, držel Prachynský krajský hejtmán, swob. pán ze Schrenků, německou řeč, v níž důležitost nové silnice a tohoto mostu, veliké oběti poddaných, wrchností i měst a zásluby jednotlivých osob krátce vyložil a J. Msti. C. za tak veliký dar mostu nejwroucnější wděčnost všech wyjádřil J. C. K. W. arciknížeti Štěpánu za nejvyšší přítomnost Jeho díky vzdal. J. C. K. W. ráčil na to odpověděti:

„Dnešní den zbuzuje we mně radostné ale i žalostné city — *radostné*, ješto k založení díla určen jest, jemuž potomstvo blahorečiti, w němž opět otcowskou péči našeho mocnáře poznáwati bude, který všech swých poddaných stejnou láskou pamětiw jest, — *žalostné*, poněwadž to bez pochyby poslední větší slavnost jest, již přítomen jsem w zemi, která po 3 1/2 roku mému opatrování swěřena, pod mé řízení dána byla. Země, kdež taková díla we skutek přicházejí, kde se, co wůbec prospěšné jest, s nejvěššími obětmi občanů zdárně we skutek uwádí, musí se státi milou a nemůže se tedy leč s citem opravdové bolesti opustiti, když koho jiné powolání odwołává.“

„Nech se dílo, ješto dnes s pomocí boží počínáme, blahonosným stane a pozdní budoucnosti dotrwá, — nech se jednou k oněm wznešeným stawbám řadí, jež veliký císař, jehož kladiwem dnes první rány na základní kámen dává se mají, wděčným swým Čechům co wěčný odkaz zůstavil!“

Do základního kamene wložilo se wyobrazení mostu, jak býti má, semena rozličného obilí, přize, nové peníze atd., načež J. C. K. W. kladiwem, kterýmž slavné paměti císař a král Karel základní kámen pražského mostu položil a ježž nyní má majitel jeho, c. k. krajský inženýr Pachel, k příležitosti této byl půjčil, první rány dal. Slavné wywacení stalo se od wys. důst. pana biskupa budějowického; přítomni byli tři krajsí hejtmánové, parádu činila městská garda písecká. — Když se základní listina podpisowala, dal si J. C. K. W. kosteleckého rychtáře, z panství worlického zawolatí, jemuž byla wznešená wrchnost jeho, Karel kníže Schwarzenberg, za zásluhy jeho o rozšiřování české literatury welkou skvostnou hůlku s vysokým, krásně wyrytým stříbrným knoflíkem dáti ráčila, a kterýž J. C. K. W. hůl tu okazati a zač ji obdržel powěditi musil. — Po skončené slavnosti ubíral se J. C. K. W. po téže lodi nazpět; na staroslavném zámku zwíkovském uwítaly jej wladící praporce Schwarzenberské a střelba z mozdíků, tak i na Worlice, kdež Jelenůw sbor „Dlouho buď zdráv“, wyborně provozeny od panských úředníků, zazněl.

* Střední komitet k zvelebení českého, luem se obírajícího promyslu, maje předběžné swé práce ukončeny, začal se tyto dni w Praze scházeti. První bylo seřázení bohatého materiálu od wenkowských komitetů zaslaného.

* Jakého slavného jména lékařská fakulta pražského vysokého učení požíwá, dokazuje, že se nyní w Praze 76 cizozemských doktorů zdržuje, kteříž na ní studia swá dokonali; není německé university, kteráž by zde swého zastupitele neměla; z Ruska, Šwédska, Norweska, ze Šweje-

car, z Hollandu nalezají se zde doktoři, ano i jeden z Řecka a před nedáwnem byl zde i jeden z Předhoří dobré naděje a jeden z Ameriky. Zdržují se zde obyčejně 3—6 měsíců a nawštěwují nejwíce nemocnici, porodnici, blazinec a ústav pro nemocné děti u sw. Lazara; i w lučbě mnozí pod slavným drem. Redtenbacherem studia konají.

* W městečku *Doubrawici* blízce Mladé Boleslawi wznihl dne 7. t. m. odpoledne způsobem dotud newykonaným oheň, který 10 domů i s tolika stodelami strávil a tak lýtý byl, že střikačky žádného přístupu neměly; ani owocní stromové w sadech nezůstali zachráněni a jistě byla by celá Doubrawice prachem lehla, kdyby byl oheň noční dobou wznihl. Lidé, w ten čas na poli pracující, přišli o všecko; neb než se domů nawrátiti mohli, bylo již vše zničeno; w obecném tom zmatku a naříkání i jedna stařena leknutím skonala. Jaká to smutná příhoda! neb právě w nynějším čase, kde dražota všude doléhá, již podruhé to městečko oheň nawštíwil, ponejprw, přede dwěma měsíci, 7 domů w rum obrátíw. Zdá se, jakoby si tento zkázný žiwel zwlastě Boleslawsko byl za obět wywelil, neb jest neustále slyšet jen o ohních, tak že se již o prohlášení stanného práwa mluví. Račiz Bůh těch nešťastných posilniti a jim w této přsmutné době srdce spolukrajanů nakloniti.

* Jistý Brath odebral se před několika lety s tak nazvanými pimpraty z Náchoda až do Štokholmu, hlavního města šwédského, kdež se i usadil. Nyní wrátily se jeho děti do Čech, aby nám umění otcowo, co možná zdokonalené, opět okazowaly. Jejich figury mají skoro welikost skutečných osob, jsou welmi krásně dělány i ošaceny a diwadlo samo má welmi skvostné a četné dekorace, změny a stroje. Jsou na 18 rozličných her připraweny a provozují zwlastě zdařilé obrazy (tak zvané tableaux-y) a metamorfose. W Náchodě zdržely se as tři neděle, nyní se chtějí jinde po Čechách okazati.

Kronika času.

* Ohněstrojům nebude wíce překážeti déšť. Delaleau opatruje každou prskawku deštníkem, který se při wystoupení nad ni rozestře, tak že budoucně nebude potřebl odkládati ohněstroje pro nepříznivé powětří.

* W Samboru w králowství Halickém odkryli nedáwno solní doly, které prý co do newywážitelnosti welikým nic neodewzdají.

Nowé knihy.

Staročeské powěsti, zpěwy, slavnosti, hry, obyčeje a nádpěwy ohledem na bágeslowj českoslowanské, gež sebral W. S. Sumlork. Sešitek sedmý. W Praze 1847. Tiskem Karla Vetterla. 12. Str. 120. Cena 15 kr. stř.

Swáteční řázanj ob Em. Doležala, lofalisty u sw. Jana nad Strýšowem. Díl 2. W Praze 1847. Tiskem knížecí arcibiskupské knihtiskárny. 8. Stran 199. Cena 48 kr. stř.

Obrazy z Pražského žiwota, rejsowaní a leptaní od A. Gareisa. Swazek první. (Dewět obrázků w osmerce.) W Praze 1847. Sklad B. Krečmara. Malowané za 24, černé za 18 kr. stř.

Žiwot cisaře Jozefa Druhého. Obšírné wyprávění jeho dnů od kolébky až ku hrobu. Dle nejpřesnějších pramenů seřaweno od Joz. Pečírty. W Holomauci 1847. Nákladem Eduarda Hölzla. 12. Stran 176. Cena 24 kr. stř.

Číslo 74.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podlouhým č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

22. Čerwna
1847.

Časopis tento se we
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
pělarších třikráte za
týden, w onterý, we
čtvrtek a w sobotu.

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
stovních úřadů Ra-
kouského mocnářstwi
příletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Moje poslední procházka s dvěma — umrlýma.

To jest: tenkrát byli ještě na žiwu, tenkrát stáli ještě jako wonné oliwy na palouku českého písemnictwí a slibowali mnoholetý kwět. Ale nyní — ach owšem, nyní roste už na nich tráwa. Titam jsou oba — tam, odkud nejde žádná cesta zpáteční!

Ta drobná, kwětoucí, laskawá twář staršího, to zrcadlo morawské prostoty a dobroty — ta mi tane ještě pořád na mysli, kdykoli na jednu z těch nejkrásnějších částí žiwota swého zpomínám. To byla doba mladického zanícení, kterouž nemohla nuzota wezdejších starostí uhasit; to byla doba, kterou jsem ztrávil w Hradci nad Labem opustiw lednici škol pražských, abych okrál na wýsluní ducha našeho Klicpery.

Tenkrát nestáli pod praporcem rozkwitající národnosti ještě takowí zástupowé mládenců, jako se už nyní pod ním šikují. Tenkrát — nyní je tomu dwacet let — vypínalo vlastenecké kwítečko jen zde onde zpod zimního sněhu swou hlavičku, a když se jich mohlo deset, patnáct shluknouti, to byla už welká beseda. Ani newím, jestli jich bylo kdy tolik pohromadě. Ty milý pane! jaké to bylo ku příkladu střelení očima w císařské bibliotece, je-li tam kde člowíček, aby četl českou knihu? — a když ho bylo widěti: jaká rozkoš! — zase vlastenec!

Jelikož ale této době jiné listy obětowati zamýšlím, nebudu se teď u ní meškati; budiž dosti na tom, když řeknu, že jsem chtěl na těle i na duši okráti, a že jsem proto do Hradce putowal.

Klicpera byl moje nejprvnější literární modla; já ho ctíl ještě dříve nežli jsem do latinských škol odešel. Roku 1819. vydal první díla swého diwadla a to byl můj nový swět. „Blaník!“ kteréhož Čecha nenaplní tato slowa tajemným tušením? Onoť je jako čarowná záclona, za nížto se weliká budoucnost rodí a slavné věci připravují! A „diwotworný klobouk“! jak žiwě, jak opravdewě dýchaly, pohybowaly se ty osoby! Já je znal jako ze sousedstwa a ze swých kamarádů, od prohnaného studenta až k hloupému Jirkowi, a když jsem přicházel k dokonalejšímu poznání, hořel jsem dychtiwostí poznat kouzelníka, kte-

rýž byl mocí péra swého tyto twory tak půwabně ožiwil.

Ach, byl to krásný čas! Wšecko vlastenectwí bylo ještě plno poetického lesku a panického plamene. Nynější doba to už nezná, alespoň ne w Praze. Teď stojíme již co hlučné pluky; tenkrát jsme wešli žiwot poustewnický; to je weliký rozdíl.

A jakou rozkoší klepalo mi srdce, když se mi poštěstilo, některého z těch mužů spatřiti, o nichžto jsem wěděl, že jsou pracovníci na ouhuru naší literatury; že jsou hrdinowé s heslem: „Wšecko pro vlast!“ hotowí hned do boje se pustiti. Jako dnes se ještě widím, když jsem wešel ponejprw do diwadelní předsíně a Štěpánka u kasy zahlídl! Já ho znal dle obrazu při prvním díle jeho dramatické sbírky, a postavil se u dveří a potopil se w pohledu na toho znamenitého muže, jehož komedie, když je nakladatelé každý rok w kalendáři oznamowali, již tenkrát swými tituly celou stránku vyplňowaly.

Anebo když jsem zaslechl, že se někteří vlastenci a spisowatelé (wlastně to bylo tenkrát skoro wšecko jedno) u Nekwasila scházejí, a já mohl dva groše na sklenici „císařské wody“ obětowat a jen pozdálce mírného, tenkrát sladce opojeného Tomsu, ostrého Čelakowského, nemluwného Macháčka nebo wesele rokujícího Chmelenského zahlídnout, snad i z jejich rozprávky něco zaslechnout: to bylo radosti! — to bylo dětinské radosti.

Ale wždyť chci mluwit o Hradci. — Jak powídám, já wykrouzl z pražské kolleje, kde po celý čas na katedře ani slowo české nezawznělo, kde ani zmínka o jazyku našem nebyla, leda když se proti němu střelba ozwala; já z ní wykrouzl a honem se swým srdcem do Hradce. Tam jsem myslil, že se budu zrowna w proudu blahosti koupati.

Nu, ono to právě newypadlo, jak jsem se domýšlel; kde jsem chtěl na stříbrnou žilu uhoditi, tam jsem se k ní nedokopal, ačkoli jsem wěděl, že tam u welikém množství spočiwá. Bezpochyby jsem neznal kouzelné slowo, kterýmž bych byl strážné duchy zapudil, aby se mi byl poklad otewřel. Za to jsem našel jinde náhradu. Našel jsem Chmelu. Tomu jsem otewřel srdce swé; ten zaslechl i ohlas mého

mládeneckého warty. Jemu jsem předložil sešitek swých básní — samých znělek.

Samých znělek? Ach arci, vždyť jsem byl také z té periody, kdežto první ouhledné vydání Slávy dcery weškeré jonáctwo jako plameny samých nebes zanítilo. My se je učili nazpamět, my je deklamowali a jakž takž sami podle nich něco podobného kowali. Já byl pokaždé blažen, když jsem některé nové znělce zase na boží světlo pomohl, a to bylo jedním časem každý den.

Musely to býti krásné práce! Ouplně si nemohu na ně zpomenouti, protože jsem je dávno někam pohodil (což i tuto nad miru žalostně oplakávám); ale nejkrásnější bylo na nich, zajisté to, že se před lidské oči nedraly. W Praze je newiděl nikdo, krom jediného přítele; w Hradci jsem je předložil Chmelowi. Nabyli jsem k němu proti swému obyčeji velké důvěry; nejwíc mě ale dohánělo to, že jsem chtěl jednou ze zkušených ust slyšeti, mám-li kowat dále nebo všeho nechat, a budu-li moct jedinkráte sněcím i do weřejnosti se odvážit, ačkoli jsem pó tom práwě nedychtil. Posud jsem psal jen k swému potěšení, jiného jsem neznal — leda když bylo dwacet krejcarů pohromadě a student mohl do diwadla.

Chmela byl tuze laskaw, samá dobrota, já se až styděl. Uhlazené byly moje werše na tehdejší časy owšem dost — však jsem jich také napsal, ani newím co; jinak jsem ale spasení svoje na nich nezakládal. Takéť to moje weršowání brzy přestalo; já se chytil a držel prosy. W té jsem se mohl pohodlněji powálet, jakž bych byl pokaždé rád učinil, když jsem se napásl w čarosadech anglického „welikého neznámého“, kterýž toho času nejen swými obrowskými plody ale i pohádkou swé osoby celý swět naplňowal.

(Pokračowání.)

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračowání.)

Koňský dupot se ozwal na nádwoří, a podle šumu a howoru služebníků, až do komnaty zazníwajícího, bylo poznati, že nějaký wznešený a domácím milý host na twrz zawítal.

Eliška pozdwišla hlavu, a nahlédnuwši oknem na nádwoří pokročila blíže k výklenku, jakoby byla na děda, na sebe, na všechno zapomněla; ale maně se zpamatowawši odstoupila opět, jen plachý ruměnec polil twáře její, a když kmet bławu pozdwihl, zachwěla se, jakoby se obávala, že city swé wyzradí.

„Eliško, drahá dcero má!“ prawil pan Šimon obyčejným hlasem, „nemysli, že nenáwist má proti nowotám a nowotářům je swéhlawost starce; zkušenost, trpká, bolestná zkušenost mě naučila tak smýšletí a nutí mne, abych pečowal o tebe a chránil tě před kaziwým wětrem nowotářství. Tys dobrá díwka má, a zasluhuješ štěstí, jež jen upřímné srdce

podati může, jakowé doufám že jsem pro tebe w panu Hanuši Měšetickém nalezl.“

Wrznutí dweří přetřhlo další pásmo slow jeho, a silný lowecký pes, stárim již poněkud zchromlý, wkroutil se do komnaty a ohonem w powětří mrskuje připlazil se k panu Šimonu, a přední běhy na koleno jeho položiw díwal se na pána swého, který ruku wztáhna jemu lichotil, načež se wěrné zwíře k nohoum jeho uložilo.

Pan Šimon pohleděl nyní ke dweřím, kam již Eliška díwe toužebným zrakem pohlížela, ačkoliw dychtiwost její se wztahowati nemohla na člověka asi šedesátiletého, který dweře jednou rukou za sebou pootewřeně drže před nima se rozkročil. — Dle zewnitřku bylo na něm hned poznati domácího sluhu, jakož i to, že k wyšší třídě služebnictwa náleží, nebo tak důwěrně by se neohlížel žádný ze sluhů po komnatě jako tento, jenž patrně milostníkem pána swého býti musel.

„Diano!“ wolal ještě we dweřích — „sem! lehni, Diano!“ zwolal prudčeji, wida neposlušného psa, an na skwostný župan pana Šimona umouněné tlapy swé klade. „Prožluklá fena! neračte jí míti za zlé, milostiwy pane! ona je dobrá, ba nejlepší pes k honbě w okolí, ačkoli již trochu zchromlá, a wběhla mi sem pod nohama; celého wás pomaže,“ howoril muž, každé hnutí zamilowané feny sledujíc.

„Co je, Beneši?“ ptal se pan Šimon rukou kyná hlasem, w němž welitele, ale též i přítele poddaných swých poznati bylo, a který lásku podřízených získati, ale též i všechnu neslušnou soudružnost již napřed zabrániti uměl.

„Pan Wiktorin Šánowický,“ oznamowal sluha co swička se narownaw, „wzkazuje swé pozdrawení, totiž on přijel sám, jelikož hodlá s milostpánem na sedlecké examenty jeti, a proto chce složit swou poklonu.“

„Wiktorin ze Šánowic?“ tázal se pan Šimon s udiwením, newšimna sobě, kterak twář Eliščina při pojmenowání pana Šánowického hořela. „Hm, Šánowický!“ mluwil pan Šimon do sebe — „také takový fintil, ačkoliw se dobrá powěst o něm roznáší, a nemohu říci, že bych kdy, co ke mně přijel, cos podlého na něm byl zpozorowal; ale je přece nowotář, a bílá wlašowka mezi hejnem černých neostane dlouho bílou. Lépe by bylo, kdyby Wrchotice mizel, ale když již jedenkrát přijel, nedobře by bylo okázati se skoupým w pohostinstwí a uwaliti hanu na swatý mraw hostinnosti předků. Pročež,“ obrátil se k sluhowi, „hleď, aby se všeho hojně dostalo panu Šánowickému, jakož i družině jeho, by se neřeklo, že na Wrchoticích neznají sobě wážití hostů.“

„Nebude mnoho třeba,“ odwétl sluha, „pan Wiktorin i sluha jeho nepotřebují mnoho a jsou způsobní, až na Chňapa, chrta páně Wiktorinowa, který je nejnezbednější pes a nejdotěrawější stak zlodej-

skou náturou, že se před ním kuchyně a potravnice třese, až —“

Wice nedopověděl, nebo najednou se mu wysmekla klika u dveří z ruky a on zawráworaw ucítil něco pod nohama se mu plesti, a sice tak silně, že než se nadál na zemi se octnul, a pod nohama mu vyběhl vysoký štíhlý chrt, jenž dvěma skoky u Elišky se octnul a na ni skákaje známost swou s ní osvědčoval.

(Pokračování.)

D o p i s y.

Z Wídně.

(Umělecká wystawa. Nákrezy Hellichoway k české historii. Baron Hügel.)

(Pokračování.) Nebude newhod zmíniti se při jednom i o jiných dílech uměleckých, jichž zde nyní spatřiti jest. — Ku konci měsíce Dubna t. r. otwřena jest letošní wystawa umělecká w domě akademie wýtwných umění u sw. Anny. Wyznati ale musíme, že, byť ne co do počtu jistě ale co do ceny prací wystawených za předešlými wystawami pozadu zůstává, a tudy jen w krátkosti o ní promluvíme. Mezi obrazy historickými připomínáme Matschegůw: „Filipína Welsrowa oznamuje Augustowi a sluhowi jeho Bilkowi, w Křiwoklátě uwězněným, jich z wazby propuštění“, a potom Wurzingrůw: „Smrt Přemysla Otakara II.“, které, ačkoliw jich owšem naskrz zdařilými jmenowati nelze, obsahem swým nás přece blížeji dojaly; potom Endrůw weliký oltární obraz sw. Kateřiny, dar to J. M. C. Ferdinanda I. do katolického chrámu do Alexandrie; Hayezůw obraz, seenu z benátské historie představující, jeden z nejlepších letošní wystawy; Schwemingrůw, výjwy z „Nibelungů“ obsahující; K. Schnorra allegorické, pilně pracované wyobrazení: „Erfüllung der Zeit.“ — Mezi žiwotomalbami vyniká zvláště Gauermannůw „zabitý medvěd“; mimo to jsou též zdařilé: Protest směnky od C. Swobody, krajina z Morawy od Peyna; piwowár w Sawiseun od Černého, několik krajín od Zeleného a Nowopackého, jakož i Waldmüllera; pak dwa poprání obrazy od známého již Schiavoniho. — Mezi rytinami spatřiti několik wýtečných prací od Zástěry, pak výkresy obrazu, od našeho Hellicha pro gotický oltář do týnského chrámu zhotoweného. — Mezi plastickými díly nachází se we dřewě řezaný wzorek s miniaturním obrazem sw. Lukáše právě dotčeného oltáře, pak gotická, námi w Poutniku již oznámená monstranci, kterou dle nákrešů krajana našeho Tomáše Mařika zdejší klenotník a bronzowník A. Lorenc byl zhotowil. Mimo to podotknouti sluší Ramelmeyerowu sochu sw. Cecilie, pro pomník Gluka, Heydena, Mozarta a Beethovena, a téhož samého kolosalní sochu Herkulesowu do lázní Mehadijakých určenou, Figiniho wzor ku kašně pro obnowený palác Lichtenšteinský, Guttmanowu mramorowé poprsí a Fracareliho sceny ze zavraždění nemluwnátek betlémských, w mramoru wýtečně wywedené.

Jakož pak jsme se byli we Kwětech dočtli, že genialní náš Lhota o wíce obrazích z dějů českých pracuje, které zdejší kamenopisec Rauch s českým i německým textem wydávati bude: tu snad nebude Wám nepřijemno se dowědět, že i p. Hellich k tomu samému účelu wíce obrazů zhotowiti má, z nichž jeden, „skupení českých kronikářů od Kosmasy až do Hájky“ představující a co názewní list k dílu celému patřící, již dohotowen jest a co nejdříve na kameně rýti se bude; druhý obraz pak, „wolení Kroka za soudce“ také již w práci se nalezá. Ze obě tyto díla naskrz zdařilá jsou a k okrase sbírky té sloužití budou, to o nich, co pracech dotčeného, u věci té na slowo braného

krajana našeho opakowati netřeba. — Zdejší welký milowník a znatel krásných umění, swob. pán z Hügela, dá wýtečnou, w cis. zahradě na Hradčanech se nacházející a w 16. století zhotowenou kašnu dle nákreasu páne Hellichoway we zmenšené wzorkowé míře we wíce exemplářích z kowu uliti, což také s kašnou w zámku duchowském, od wěwody Friedlandského pocházející, obmejšl. — Žádoucí jest, aby wíce takových zpanilomyslných mecenášů stáwalo, kteří by prohlédali k zachowání a obnowení starších uměleckých památek, jakých vlast naše ještě dosti w sobě chowá, jejichž počet ale buď surowou newědomostí, buď zlomyslným vandalismem pohřchu den ode dne se umenšuje!

(Pokračování.)

Ze Žebráka.

Již po druhé se nám dostalo toho potěšení, že jsme naše školní dítky diwadelní hru přednáseti widěli. Dávala se „Synowska láska“, zpěwohra we 4 jedn., přičiněním wel. p. E. J. a učitele 3. třídy p. J. L., který dítky (wystoupilo jich 24) w akci a zpěwu tak wýborně wycwičil, že jsme co nejpříjemněji překwapeni byli. Čistý wýnos se obětowal na osácení zdejší školní mládeže. Diwadlo, přenesené w jiné místo, mnoho získalo ouprawnosti, kteráž i s uwedeným dobrým pořádkem množstwi hostů přiwábila, ano tato hra musela se na wšecobecnou žádost následující neděli ještě opakowati.

Petr Hněwkowský.

Slowanské spráwy.

* Wládyka Černohorský pro obranu swé obce dvě děla zjednal; posud se udatní Černohorci beze wší těžké střelby Turkům ubránili. Snad pomoci těchto děl opět ostrowy Vraninu a Lesendriju w jezeře skadarském, ježto jim Turci před dvěma roky wzali, opět w držení dostanou. Láska ku swobodě a nenáwist k Turkům w stejné míře u Černohorců trwá, ač některý hladem mořený Černohorec w minulé zimě wrahům vlasti se kořil; a tak doufáme, že Osman, paša skadarský, peníze darmo utratil, jimiž přes zimu ty chudé horáky k otroctwí wábil.

Za udatnost w bojích proti Turkům proukázanou vládyka nowý znak ustanowil, totiž zlatý čestný peníz (medalii), okazující na jedné straně poprání obraz *Miloše Obiliče*, slawného Srba, který dne 15. Čerwna roku 1889. w bitwě na Kosowě poli sám sebe obětowaw sultana tureckého zabil; na druhé straně jsou slowa: *Věra. Sloboda. Za hrabrost.*

Nestará se pak tento panowník slowanský jenom o wálečný prospěch vlasti; žiwnost swých hrdinských krajanů též mu na srdci leží. Opatřil si w minulé zimě we Wídni dwa mlyny nowě nalezžené druhu, které w hornaté Černé Hoře nutné potřebě poněkud wyhowí.

* W Bělehradě Srbském diwadlo w jednom hostinci dne 27. Kwětna se otewřelo národní smutnohrou: *Miloš Obilič*.

* Maďarský časopis *Pesti hírlap*, stýskaje si na wáhawé zmaďaření vlasti, naiwně následující příběh wyprawuje. Nedáwno jeden pán, wkročiw do kráma knihkupeckého, žádal maďarsky nowou wážnou knížku: *Ósiség*, jednající o dědictwí uherských statků. Knihkupecký mládenec dlouho naň oči wywaliw, konečně na rozpacích prosil, by mu žádost německy wyložil. Kupowác nemoha si zpomenuiti, kterak *Ósiség* německy slowe, tázal se německy jiného kupowáče, zdali mu pomoci nemůže? Tázaný otewřew ústa prawil: „*Něznam po maďarsky!*“

* Známý knihůskař, knihař a knihupec záhřebský *František Suppan* 27. Kwětna zemřel. Před wzkrášením literatury ilirské byl Suppan jediný jednatel literatury chorwatské. Četná rodina a mnozí přátelé smrt jeho oplakávají.

K Ohlasu w č. 12.

P. dr. Čupr uznal za potřebné, proti těm několika řádkům, jimiž jsem výňatek w č. 66. uvedený provedl, zvláštní článek napsati, w němž zajedno některé mé přepoklesky naprawuje, pak ale i rozličné věci způsobem vykládá, žeby se zdáti mohlo, jako bych já o nich (těžko arci uhodnouti, odkud by to p. dr. Čupr věděl) buď ani zdání neměl aneb mentinou je upíral. Oné filosofické hádky jsem se owšem dotekl, „oznamowati“ ji však necitím žádného powołání do sebe. Žeby se byla jen proti způsobu wedla, jakým se proti německé filosofii brojí, pochybuji posud silně a muselo w Gablerowě článku přece aspoň jistý trochek perné prawdy wězeti, kteráž byla původem, že se nám okázal způsob, jak se filosofie hájíti nemá. Činil-li p. dr. G. Herbartowi křiwdu, nebylo w tom zajisté žádné příčiny, w německém časopise lermo tlouci; w pořádné rodině neroznáší se hned, leč by snad měli filosofové své pantáty w Němcích, k nimž si musejí jíti postěžowat a — pobřečet. Tímto owšem nejmeně p. dra. Čupra míním. Dle mého zdání náleželo w české literatuře při wěsti, která se w ni počala; doufám, žeby se pak bylo více při věci zůstáwalo a žeby byla ona pŭtka twar na se wzíti musila, z něhož mohla naše literatura nějakého prospěchu nabyti, jakož i p. Č. we swém „Ohlasu“ na něco podobného naráží. O to owšem nešlo našim filosofům; což jim záleženo na tom, aby se filosofie w národní literatuře ujímala, aby oni úrodný kwas a zdárná semínka do ní přinášeli; nad takové lidské powinnosti jsou tito wznešení duchové powýšeni, kteříž jen dvě drahé věci, filosofii a sebe, aneb lépe řečeno, sebe a filosofii znají a w uražené filosofii jen své uražené „já“ mstí. Nepočítám k nim p. dra. Č., wida že překwapení, w němžto se k nim přidružil, jemu samému milým není. I dosvědčuji panu drwi. Čuprowi, že též já za to mám, že naše literatura nemá býti ani německá, ani francouzská, ani anglická, ale samostatná česká, a že se i s jinými jeho myšlénkami (méně s jich pronešením, při němž nedostatek „čechosti“ pozorowati se domýšlím) dosti dobře srownáwám, prosím jej ale spolu, aby — až mne bude podruhé chtít w čem opravowati neb poučowati — dříve se přesvědčil, zdali jsem jemu skutečné příčiny k tomu dal; nebude-li jí, žádám jej snažně, by se jen přímo a celou stranou k obecenstwu obrátil, jehož i já několikátou částkou býti čest mám a s nímž pak milerád své powinnosti zadost učiním. O showění budu museti p. Č. vždycky prositi, poněwadž pouhým toliko milowníkem filosofie jsa té obratnosti do sebe nemám, abych swá stanoviska tak swobodně woliti mohl, jakož p. Č. u př. w „počátcích řeckého filosofowání“ učinil.

K. Štorch.

Nowé mapy krajů českých.

Prážský knihkupec *Krečmar* zasadil se o wydání nových welkých map krajů českých, kteréž se našemu obecenstwu zvláště i tma schwalují, že se w nich — jakož posud bohužel newidáno — slušný ohled na náležité psání českých místopisních jmen béře. Jaká zde posud newkusná matenice panowala, a jak těžko bylo w mnohých případnostech přesnějšího názwu se dopřiti, každý snad z vlastní zkušenosti poznal; w tom obojm poskytují tyto mapy pomoci. Redakci jmen w nich wedl p. Zap a zásadou jeho bylo, aby se půwodní, čistě česká místní jména swrchu psala, německé názwy pak, w pozdějších teprw časech z nich utwořené, pod nimi postavily, jakož naopak jméno německé, kde půwodní jest, swrchu, české pak pod ním stojí. Nařízením wys. sl. gubernium ode dne 30. Října 1842. č. 50.755 jest sice přikázáno, aby se jména míst i osob w

úředních listinách w prawopisu půwodního jazyka psala; že se to alejhustěji nestáwalo, byl snad na muoze i nedostatek přístupnějších pomůcek winen. Těmito mapami se owšem cesta poněkud urowná, a již z té příčiny, jakožto první wětší pokus k tomu učiněný, zasluhuji abychom si jich všimali i rozšíření jich mezi nečeskou neb aspoň částině odwyklou částkou našich spolakrajanů rádi widěli. Že cítění našeho místopisního názvoslowí nemalou prací bylo, rádi wěříme a tím více jest uznáwati ochotnost p. *Palačského*, kterýž p. Zapowi bohatý a důkladný swůj material k potřebnému použíwání propůjčil.

Ostatně schwalují se mapy tyto i welkostí a ozdobností swou, čistým, čitelným písmem a mnohými přidawky, kde místa zbywalo, jako u př. plány a erby krajských měst, statistickými přehledy atd. Hor na nich není, také nebylo pomůcek k tomu, kdyby se byly měly důkladně podati, za to jest ale celé map těchto nawrzení podlé wýtečných prací nowého katastru pilně pracowáno. Předplacení není ještě zrušeno, jakož se na muoze myslí, nýbrž možná ještě na každou posud newyšlou mapu 36 kr. prenumerowati; i premii (Zapowy Pomněnky na Prahu s obrazy) ještě obdržel, kdo na wšechny ještě newyšlé mapy předplatil. (Krámská cena jest 1 zl. za nemalowanou, 1 zl. 24 kr. za cele malowanou mapu.

První wyslá mapa představuje kraj Tábořský; několik jich jest téměř dokončeno a knihkupectwí slibuje dokončení celé sbírky we dvou letech, což by žádoucí bylo a podlé učiněných příprav doufati se dá.

S m ě s.

Starý woják. Roku 1820. umřel w inwalidowně benátské wojsenský wyloužilce *Iwan Kijosić* we 117. roce wěku swého. Ač we Widni narozený byl přece Slowan ilirský národu dalmatského. Jsa teprw osm let star již se na wojnu dal a tak dlouho píšťalou sloužil, až do zbraně dorostl, načež w císařské službě proti Turkům, Prusům a Francouzům až do roku 1756. bojoval. Přestoupil pak do služby benátské, do níž ho láska ke swým krajanům Dalmatům wábila; tam sloužil na moři až do r. 1797., načež co wyloužilce do inwalidowny se dostal. Zitrávil tedy we skutečné službě wálečné po suchu a po moři 87 roků, w inwalidowně 23 roků, a byl tedy wšeho wšudy *sto deset let* wojákem. — O jeho powaze se wí, že byl čistý a střídmý, přísný bezženeca vždy weselé myslí.

Daně francouzské. Jistý Francouz wypočetl, že za časů císařstwí platilo Francouzsko každou minutu daní 1450 franků, za restauraci 1950 franků, a pod nynější wládou že platí při vždy wětším pokroku 2900 franků.

Wzácnost nowin r. 1606. W tomto roce učinil magistrat hildesheimský následující usnešení: „Jelikož jsme zwěděli, že kupec Tappe drží sobě nowiny, budiž požádán, aby je magistratu za polowiční plat půjčowal.“

Obrowská punčocha. W Ašenburku obdiwují se lidé malému děwčeti, jenž některý den tři welké punčochy uplete. Na domě, w kterém ona a její matka bydlí, wisi ukrutná punčocha s nápisem tímto: Anna Botsitowá, sedm roků stará, upletla tuto obrowskou punčochu za jednu neděli.

4r.

Nowá knížka.

Wesničané. Obrázek ze žiwota wenkowského. Od Karla Sabiny. (Také pod swazkowým titulem: *Powidky, powěsti, obrazy a novely* od Karla Sabiny. Swazek 3.) W Praze 1847, tisk a sklad Jar. Pospíšila. Str. 103. we wel. 12. Seš. za 16 kr. stř.

Číslo 75.
14. roční běh.

KWĚTY.

24. Čerwna
1847.

Časopis tento se we
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
pálarších třikráte za
týden, w onterý, we
čtvrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAWNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dwěr).

Předpláci se na čtwrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářstwi
pálletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Moje poslední procházka s dvěma — umrlýma.

(Pokračování.)

Klicpera newídal české práce moje... jenom
jednou. A to bylo takto.

Já zanechal w Praze přítele, tehdáž jediného
přítele, Pelikána, tu šlechtinou, obniwou duši če-
skou. To býwal můj důvěrník a horliwý rádce w
literárních pokusech, on jediný znal do těch časů
moje znělky. Spolu jsme dělávali gigantické plány,
ukládali si wespolek světoborné úkoly — newím,
jestli se ještě na ně pamatuje! — hračky, před nimiž
bych nyní bázní zalezl; ku př. třicetislokowá balada
w tom nejpodziwnějším indickém rozměru (Indie stra-
šila tenkrát w Kroku a nedala nám pokoje) a k
tomu ještě — Bože nám odpusť! — w časomíře: ta
běžela z péra jako tekuté olowo.

Roku 1826. seznámili jsme se s Langrem —
nu, konečně jsem u tebe, ty jemná, bravá duše,
jenžto jsi z Prahy, ze swého žiwlu, zmizela, jako
když doma wychované ptáče ulítne, zalítne, w pu-
stíně zabloudí, pokrmu hledati neumí, nebo si za-
steskne a krní, až zahyne. Nyní jsi již také tam,
odkud není žádného vykoupení — suché listí zašu-
melo již na hrobě twém a jarní fialka wykwětla we
stínu jeho; ale u nás na tebe ještě nikdo nezpomněl,
jako bysi byl od početi jen co zetlelý kmen stál na
břehu hlubokého jezera a stáří se překotiw padl
do temného lůna, kteréž se nad tebou zawřelo a
wšechnu památku twou pohřbilo.

Ach owšem, to je naše sláva! na wýsluní trá-
wa, suché listí na wětru. Tys býwal přece jmeno-
wán a jak jmenován! — české srdce při twém jménu
plesalo; a hle! sotwa minulo několik let, odešel jsi,
a již twé jméno neznají!

Ale dost toho stesku, není-li prawda? Ty hle-
diš na nás z křišálowych oken wěčnosti a myslíš si:
Marnosti, vaše památky! Hospodin dechne — a za-
wáta je památka weškerych swětů! — Ale my to
nesmíme pokládati za marnost — my ne, milý Jaro-
slawe! My si musíme památky jako blaze zahřiwaci
ohně udržowati a při nich okřiwati, když nás ledowý
dech swěta ochwiwá. Dowol tedy, abych těmito

řádky twou památku — oslawil? Ach ne, to si ne-
troufám. To bych musel mítí péro, jimžto jsi psá-
wal, co ti Běla powidávala; jen tím bysi wstoupil
zase žiwý mezi nás a památka twoje by se znou
zaleskla. Já nemohu psáti celou selanku twého ti-
chého, skrytého, zapomenutého žiwota; ale připo-
menouti chci jiným, aby učinili, co mají učinit, aby
nezůstalo jméno twoje ležeti, až by mnoholetým
prachem zapadlo. Díla twoje patří literatuře; pa-
mátka twoje patří národu; sem s tím! — a zacho-
wejtež to! Budeť to wěčný klíč k české paměti a
nerozbořitelný pomník twého jména!

R. 1826. poznali jsme tedy Langra; on přišel
z Hradce a bezděky upewnil we mně předsewzeti,
že tam odejdu. On měl již plno selanek, které se
mi tenkrát arci nad míru libily, i chtěl jsem ssáti
to samé powětří, w kterém se byl on tak wydaril.
Když jsem odešel, usnesli se s Pelikánem, že wy-
dají almanach — my o tóm již dříve mluwíwali —
a poslali mi tu welikou depeši ku břehům polabským.
Langer chtěl podat něco selanek, Pelikán tuším ně-
jaké balady a powídku z časů Braniborských, a já
měl též nějakou powídku wystrouhat. Na tehdejší
čas a na svoje léta měli jsme dost hezké plány a
dost kuráže — není-li prawda? Přátelé byli logikowé
a já studiosus primæ classis humanitatis; to mohlo
být něco řádného. Wěčná škoda, že zůstalo jen při
plánu. Já sice powídku napsal, a k tomu historickou,
ale ne tak rychle, jako přátelé očekáwali; ono to
nešlo, jak jsme na počátku snad wšickni myslili, a
já psal přece s chutí! Ale owšem, já to chtěl mít
jako ukowané, jako ulité. Měl jsem plnou hlavu
„Točníka“, kterého jsem téhož léta Klicperowi
episowal, nežli šel k censure; a to plné, s wysoka
hučící popisowání, ten pádný klusot rozprawy, ta
ostrá malba charakterů — to wšecko bylo u nás něco
nowého, to mě celého roznítlo. To mělo býti mým
příkladem. I kowal jsem a kowal... a tuto kowaninu
slyšel potom Klicpera. I jeho matka poslouchala,
ta wážná matrona. Ubozi!

To jsi ty šťastnější, laskawý čtenáři! Tys moje
dílo neslyšel, ty je neznáš ani podle jména, takés
je newiděl, leda jestli sis před lety jarmarečních kra-

mářů powšimnul, kteří mezi swým papírovým zbožím také knížku s obrázkem starého Vyšehradu mívali. Skrze rozličná discrimina rerum dostal se totiž rukopis díla mého do vyhlášené Turečkovy fabriky a w newídané kráse vyšla z ní na „leš-papíru“ knížka na odiv celému světu.

Za několik let na to — člověk se byl zatím w životě ohlídnul a světa zkusil — přišel jsem domů, a tu mi napadlo podívat se jednou zase do Hradce. Wěrný můj pomahač při Kwětech, tehdaž dobře známé j s čárkou napřed i vzadu, nazváno Filípek, byl se mnou w Hoře, a starý soudruh mých dětinských let, upřímný Pohořelý, byl doma na feriích. I sebrali jsme se tedy a pustili se jako starí studenti na cestu.

Časně ráno, kohouti zpíwali, w rozkošném okoli nowodworském ležela ta nejkrásnější tma — a my jechali wesele k Přelouči. Ta nás občerstwila a o poledni jsme byli w Bohdánči, w tom samém Bohdánči, kde slavný Kopřiwárius powěstný Rukopis našel. Byltě tu již po swém odchodu z Prahy stálým sezením — a my tedy k němu. Starý Langer nás uwítal jak obyčejně plný srdečnosti, matka měla radost, že se „mladý“ s přátely potěší; ale „mladý“ nebyl pod domácí střechou; byl na louce, na poli.

Jakž jsem ho w duchu blahoslawil! Na louce — na poli! W té širé kwětnici Páně, kdež duch wolněji svoje perutě rozpíná a hrawě k oblakům se wznáší — jakž my we zdech městských zabednění obyčejně myslíwáme.

Tak jsme také myslili, když Langer Prahu opouštěl. Wenkow jej owane swým křísicím, ožiwujícím dechem, zahrne jej, zatopí jej swížími wlnami a wznese zmuženého na břeh života. Tak jsme myslili; ale wenkow byl pro něj jako wilná, po rozkoších práhnoucí žena, w jejímž náručí ještě wíce seslábnul, až i zahynul. Jak se to všecko dělo, nech wyzpytuje kdo se bude s krátkou dramou života jeho obírat; já mu zde obětuju jen tichou slzu.

Nebyl doma. My se podíwali zatím na domácí zahradu, do besidky, kteráž jeho básnickou residenci představowala. Nebyl to skwostný letohrádek, ó nikoli: do toho by se byl český spisowatel — zvláště tenkrát — ani newprawil a rozměkklý Jaroslav již dokonce ne. To bylo malé, tiché hnízdečko, kde se tvořiwý duch i s marným křehkým tělem pelešil. Prowálené lehátko, stolek, na něm kalamář, dýmka, starý nožík a rozházené papíry, staré Krakowiaky, Kalin car a rozwrh na wětší národní báchorku — to byla celá skwostnost malé besidky.

My trhali zatím šwestky, prohlíželi melouny a čekali.

(Pokračování.)

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

Pan Šimon se w newoli wzchopil, nežli však ještě slova pronést mohl, wyskočila též Diana, která

již dříve hněwiwě wrčela, a soudíc domácí práwa swá ztenčena wrhla se na ciziho wetřelce, což hluchnou půtku za následek mělo, w niž by fena podlehnouti byla musela, kdyby jinoch ušlechtilé postawy w bohatém modním, tak zwaném španělském kroji do komnaty nebyl wkročil a welitelským hlasem swým chrta od půtky neodwolal, který hněwný hlas pána swého poznaw se swislým ohonem ke dveřím a přes hlavu sluhy, jako u wyjewení na zemi sedícího, uskočił w chodbě teprwa se zastawil a k zemi se shrbił po pánu swém pohlížel, jakoby nezpůsobnost chowání swého cítil.

Pan Wiktorin — widěti že žádný jiný to nebyl, jehož chrt tak nemilým způsobem ho byl oznámil — sehnul se k sluhowi a nedbaje na staw urozenstwa ze země mu pomohl, zdali sobě pádem neubližil, na něm pátraje, což prudkou newoli na twáři pana Šimona se jewící mžikem zapudilo, který lehkým kýwnutím hlavy spokojenost swou s panem Šanowickým na jewo dával. „Pod titěrným šatem chowá dobré srdce,“ šeptal. „Hanuš Měšetický by sotwa tak daleko se snížil. Škoda ho!“ připojil, outrpně po krátkém pláštku jinocha pohlížeje.

„Ten pes má šotka w těle, není-li to šotek sám,“ prohlásil se sluha, stranou na chodbu po chrtu hledě; „sotwa jsem začal o jeho nezbednostech wyprawowat, už mne starého chlapa — ale počkej!“ hrozil pěstí chrtu, což tento s newrlým wrčením přijal.

„Buďte mi wítán, pane Šanowický!“ promluwil nyní pan Šimon, několik kroků hostu swému wstříc pokroče, „buďte mi wítán w domě mém, a jelikož souseda swého hned zrána uwítati mi přáno,“ mluwil se wší dworností wěku tehdejšího dále, „žádám jej, by mi glejtu swého popřál, neboť wás tajno nebude, pane Šanowický, jaká slavnost nás do Sedlce, městečka nám milého, zůwe?“

„Waše Milost“ uklonil se Wiktorin se wší uhlazeností cwičeného dworana, „předchází laskawým swolením prosbu mou, začej ponížené díky swé wzdáwám, a tím wíce, an Waše Milost na newilou příhodu se zwřetem mým žádného ohledu bráti neráci.“

„Snad mě nebude považowat pan Šanowický,“ odwětil pan Šimon, „za člověka, o kterémž se w prawdě říci může: Inter omnes, qui insaniunt, insanissimus, qui accusat alium ex vitio alieno.* A obzvláště w případě nynějším, o to nechť se shodne Wašnostin chrt s mou Dianou,“ prawil žertowně, ale jaksí wítězně po Wiktorinu pohlížeje, neboť soudil, že ho latinskou průpowědí swou w nemalé rozpaky přiwedl.

(Pokračování.)

* Ze všech nemoudrých nejnemoudřejší, jenž jiného z ciziho poklesku winí.

D o p i s.

z Wídně.

(Bočkův diplomatář. Šembera. Kollár. Jihoslovanská literatura.)

(Pokračování.) Z Moravy jsme se právě dowěděli, že V. díl diplomatáře Bočkova z doby posledních Přemyslovců co nejdříve nákladem p. hraběte Ant. Mitrowského vydán bude a také se k němu jakož i k předešlým dílům úplný index sestavuje, čímž ovšem přehled a potřebování důležitého díla tohoto velmi se usnadní. Strany dalšího pokračování v diplomatáři tom usnesli se moravští pp. stawové na tom, aby se on z materiálů Bočkem sebraných na jejich outraty vydával, a redakci práce této p. prof. Šemberowi svěřili; rovněž chtějí pp. stawové bohatou a důležitou sbírku kněh i rukopisů Bočkových, za které ovšem pozůstala wdowa a poručník 5000 zl. stř. žádají, na všechny způsoby koupiti, bude-li znamenitá cena tato po úplném popsání a přehlednutí sbírky této za slušnou uznána. Tu snad nebude Vám také nemilo se dowěděti, že neunavitelný p. prof. Šembera při svém pátrání po znamenitostech holomouckých, jaké byl z příčiny historicko-topografického popisu města Holomouce, pro Poutníka chystaného, předsewzal, též ono místo posud neporušené objevil, kde poslední Přemyslowec, král Wáclaw III., okladně byl zavražděn, a kteréž od spisowatelů holomouckých již od doby Paprockého omylně za zaslé se považovalo. Těšíme se již napřed na článek, který p. professor o tomto, pro děje českomoravské tak důležitém a osudném místě svým časem do musejního časopisu podati obmejšel. — Strany časopisu českoslovanského na Moravě vycházeti majícího, jehož první číslo již začátkem budoucího Čerwence uwititi moci jsme se domníwali, dosawáde, pohříchu, žádné bližší oznámení nás nedošlo.

Z listu přátelského, panem Kollárem sem zaslaného, se dowídáme, že on, jak mile z lázně Sliacské, kam se byl s rodinou na několik týhodů odebral, se nawrátí, k nowému vydání swého powěstného spisu „o wzájemnosti slowanské“, nyní walně rozšířeného a přepracowanego, dozajista přikročí, a že rovněž ještě na dokončení popisu druhé cesty swé po Italii pilně pracuje. Bodejž ale wážený pan Kollár také brzo druhým vydáním „Wýkladu ke Slávy dceři“ nás obradowal, spisu to, jehož k úplnému porozumění a ocenění všech krás a prawd, w arcidíle tom obsažených, newyhnutelně potřebí jest.

O literatuře jižních Slowanů mohu Vám podati následující zprávy: W Budíně wydá důst. p. Kajo Agjič, wysloužilý professor w bohomluwectwí, dílo: „Bogoslovja delnorednoje“ (theologia moralis) we dwou dílech přes 40 archů obnášejících, a uweřejnil již subskripci na důležitý tento a w jazyku ilirském ještě první spis toho způsobu, jehož cena toliko 2 zl. na stř. obnáší a který ku konci Října t. r. wyjítí má. Ze Záhřebu nás došla tyto dni tři díla tamní Maticí wydaná, a sice: „Različite pjesni Iv. Gunduliča“, w Záhřebu u dra. L. Gaje wytištěná (cena 1 zl. na sprostém a 1 zl. 20 kr. na welnowém papíře) a obsahující na 304 oklawových stranách weškeré drobnější, půwodní i přeložené práce nesmrtného tohoto básníka; pak „Kolo“, kniha čtvrtá, str. 98 w osmerce z té samé tiskárny (cena 30 kr. stř.) následujícího obsahu: Derwiši carohradští. Powěst bosňanská od J. Jakiča. Wilý a co o nich lid w Korutansku wyprawuje; od Matěje Majera; článek to pro bájeslowí slowanské velmi zajímavý. Žiwot národů od L. Štúra. Národní písne bulharské od St. Vraza, w jichž uweřejňování aby p. V. pokračowal, srdečně žádáme. Krátký přehled polské literatury w nynější době od K. W. Zapa. Přátelské dopisy o prawopisu Vuka Stefanoviče a prof. Věkoslawa Babukiče s dodatkem od redaktora:

Náš prawopis a Zora dalmatinská; článek to rovněž důležitý a powšimnutí hodný; Přehled nowější literatury slowanské; potom „Malý riečník ilirsko-německo-talianski“ od J. Drobníča, sešitek 2., obsahující na str. 161. — 320. písmeny: Naspněti — Protněti, kteréžto tři knihy, jak nám powědomo, co nejdříve do Prahy tamním oudům Matice ilirské zaslány budou. Příčinu, proč dotčený slowník, maje již lonského roku wyjítí, tak se opozdil, udali jsme již w listech předešlých, totiž tu, že se pro swou půwodní neouplnost téměř naskrze p. prof. Mazuraničem přepracowati musel; nyní ale rychlejšího pokračování w něm se nadíti lze, jakož se již tisknou opět první archy 3. sešitku zde u Mechitaristů. Záležeti bude celý slowník ze 4 sešitků, okolo 650 stránek zaujímajících, w ceně 2 zl. stř.; rovněž i V. kniha Kola w Záhřebu w tisku se již nachází. Wůbec pak nyní jistě doufati můžeme, že Matice ilirská, do níž až ku konci r. m. již 16.198 zl. 54 kr. stř. se bylo sešlo, nyní — po odstranění bohda mnohých překážek, s jakými jí až dosawáde zápasiti bylo — rázněji si počínati bude, a nadějeme se, že budeme moci co nejdříve Vám obšírnějších zpráv sdělití o potvrzení od nejwyších míst jak Matice této, tak i záhřebské učené společnosti a wůbec o ostatních tamních ústawech národních, jako ku př. o čítárně, Museum, národním domě atd., ku kterémuž vlastimilowní bratři naši Ilirské co nejochotněji na penězích přispíwají, tak že až do nynějška se již summa 9950 zl. stř. sešla, a neustále ještě nowé summy, jako ku př. od wys. důst. Záhřebského biskupa p. J. Haulika, jenž byl kromě základu swého — 2000 zl. stř. — právě opět 500 zl. stř. složil, od pana hraběte J. Draškoviče, který 500 zl. přispěl, atd. se scházejí. (Pokračování.)

Slowácká kritika.

W jedné-li jen věci člověk od cesty, zdravým rozumem jemu wykázané, swěsti se dá, to již tolik, jakoby wešken swůj rozum byl pozbyl, a těžko nawracuje se pod jeho vládu. Jedna nedůslednost newyhnutelně i druhou za sebou táhne, brzo ani swědectwí vlastních zdravých smyslů neplatí, a šílenost není daleká. Takové přewrácenosti smutný a wšak wzácný příklad poskytuje č. 66. druhého ročníka Orla Tatranského. To samé číslo, které wytyká panu drowi. Smetanowí, že chtěl „pána dr. Gáblera a literaturu českou hrubě zmazat“ w německém časopise „Ost und West“, a swého hlasu pozdwiňuje „proti neotesaním nápadom tohoto filosofického pomocníka“, obsahuje posudek Lanštjákowa spisu proti Štúrowi, w kterémžto na půl druhé stránce Lanštjákowi jenom 15 nejhrubších a nejsprostších nadáwek se dává, kteréžto pro obweselení čtenárstwa swého tuto wěrně položíme. Škoda, že nedokonala naše známost nářečí, w kterém Orel Tatranský psán jest, nedowoluje nám, některé čtenárstwu našemu nesrozumitelné wysvětliti. Jsouť pak to následující nazwiska: ozembuch, smetiškár, daromni powalač, oškliwá duše, lecjakí leda odporca, bridoš, ledačurbák, mizerní hařapa, ochveň, sprostí hařapa, bedár, marnochlubní ošemetník, mizerná osoba, trubiroh, pomatěnek. Spis pak Lanštjákůw došel následujících jmen: nabúchán smetiština, neočatnuo trepidlo, šamolína, bazdura, birzgajúc, motařina, škrať, gebuzina, ohromná hlúpost, čuridlo, čarbařina. Kdož by ještě chtěl pochybowati o bohatosti nowého toho nářečí štúrowského? kdo pochybowat o sprawedliwosti věci, takowými důwody bráněné?! Ale nedosti na tom, musela si tu i Česká Matice utržit swůj díl w poznamenání redakce, kdežto tato prawi: „Naša filologia sú takje spisy, ako je Kadavjeho Čitanka, z ktorej ďaleko viac osohu má a mať bude mladí svet náš, ako Česká Matice zo všetkých brožúr svojich proti nám wídaných.“ Wěru, politikování to

hodný staw českého knihkupectví a literárního ohlašování, když my zde v Praze teprv přespurskými časopisy dowídali se musíme o spisech, které Matice česká vydala. My posud věděli o jediných *Hlasech*, a redakce Orla má již v rukou Bůh ví kolik spisů podobného obsahu. Jakkoliw sobě vážíme ústawa, jako jest Matice naše, nicméně taková její nedbalost zasluhuje veřejného pokárání a redakce Orla wrouci naše díky, že nás — ač nechťic — pozorný učinila na ten neporádek.

A však nedosti na tom, ani Kwěty nejsou Orlowi dosti špatné, aby sobě na nich svůj zobák nebrousil. Největší to svědectví pro letošní nouzi v Tatrách, když si pan Orel vybírá již takovou potrawu jako jsou naše „wypáchnuté a wyschnuté Kwěty“. On se totiž pozastawuje nad zprávou w časopise našem podanou, že w Přespurce, když se tam představowal diwadelní kus Čechům na potupu, někteří *wlastenci* proto domluwu učinili tamnímu diwadelnímu řediteli, a táže se, kdo prý jsou ti *wlastenci*? Tu prý si člověk všelicos myslit může, a jelikož prý to Kwěty neoznámily, ač snad dobře věděly, co to za lidi byli, ti *wlastenci*, doplňuje naší zprávu udáním: že to byli Slováci, Srbové a Chorwáci. Winí pak blahový ten Orel Kwěty z toho, že to schwalně zamlčely, aby nemusely tím wywracet powěst, že Slováci z nenáwisti k Čechům od nich spisowně se oddělili atd.; ba on i pechybuje, že bychom my w nynějších okolnostech podobným způsobem jich se ujali, wynášeje při tom chlubné svou bratrskou, slowanskou lásku k nám; končí pak pathetickým ujišťowáním, že hanbu naši za svou vlastní hanbu pokládá. — My pak tážeme se každého rozumného člověka — ne orla — zda-li slova našemu *wlastenci* tak rozuměl, jakobychom chtěli jím wyznačowat toliko své krajany, wylučujice všechny ostatní Slowany? Nebylo-liž by to jedno, jako kdybychom twrdili, že my Čechové samojediní máme *wlastenectví* w pachtu? Či snad Štúrowci nepokládají sebe za *wlastence*, že jich slovo to uráží? my aspoň rozuměli slowanské *wlastence* vůbec. — Co se pak oné waši k nám lásky týká, p. Štúre & comp., i wašeho twrzení, že jste se od nás ne z nenáwisti odtrhli, o tomto aspoň kroku wašem dobře wíme, že jste jej neučinili z lásky k nám, k tomuto „wysilenému, přežilému národu“, jak nás w soukromých jednáních svých rádi nazýváte; tedy, prosím, nechlubte se příliš. Na waši pochybnost, jak bychom se my w podobné případnosti k wám zastawali, buď wám odpovědi, že se nikdy w žádné případnosti nepřestaneme chowati k wám jako k bratrům, owšem někdy jako k bratrům zbloudilým a pomateným, které, když toho potřeba káže, z powinností máme, třeba dosti nelibě k rozumu přiwáděti; toho jediného nežádejte, abychom také my waši hanbu pokládali za svou, sice bychom museli na sebe wztít i část hanby všeho toho nerozumu, jež jsme wám tuto wytkli.

Umělecká wystawa w Praze.

(Dokončení.) Krajín w osvětlení měsíčním bylo již dosti. Obyčejně bývají to mrtvé, temné hmoty stínové s křiklavými světlými efekty. Widěli jsme takové krajiny od slavných starších i nowějších malířů, ale na žádné nespátřili jsme, že by tak rozumno bylo w nadnému, kouzla plnému pološeru měsíčního osvětlení, přírodě samé uzmutému, jako w č. 240., *Měsíčná noc* od *Bernarda Stange* z Mnichowa, téhož půwodního malíře, jehož ranní zvon přede dvěma lety tak welice se zde líbil. Jaký to duch, jaká básnická mysl w pojmutí, sporádání a provedení této měsíčné noci, jaký stříbrowzduch, jaké čarowsvětlo! — Ty samé přednosti nacházíme i w téhož č. 127., *wečerní krajina* z *Tirol*, kde poslední zář loučícího se

slunce od skály se odráží. Nebe wečerní je jasné, modré jak safír, uprostřed wůkol strmících hor a skal stojí kaple, dále na prawo chalupa, kterou již pokrývají stínové wečerní, upomínající pracujícího přede dweřmi rolníka na skončení jeho denního úkolu.

Ze třech obrazů, které nám letos předwedl geniální *Schirmer* a které wesměs nosí na sobě znak wzácné dokonalosti, nejwíce dojala nás jeho *jižní ideální krajina* (č. 155.). Malé tiché jezérko, w jehož stříbrowlnkách koupají se nymfy sněhobílá tílka swá pohřžují, rozkládá se před námi co weliké hladké zrcadlo, wůkol obmezují je vysoké, temné stromy, skrze něž pronikají paprskové sluneční, roznécující obraznost diwáka. — Mistr *Brandes* podal tenkrát jen jediný obraz, ale plný hloubky a moci: *wysoký Goel u Salcburku*. — Mnichowana *Albrechta Zimmermanna* nejlepší obraz je tenkrát jeho *lesní krajina* (č. 241.). Umělec opět zde jakousi zaujatost pro soukromí chladných stínů lešních. Mezi přítulnými stíny popředí welmi whodně umístil spící Katinku heilbronskou, strážnou od hraběte Fridricha Wettera von Strahl. I jeho dvě horní krajiny, č. 44. a 102. jsou wýtečná studia, w kterých jewí se přiměřené, dobře rozuměné sporádání hmot a krásná, teplá barwitost.

Heinleinowa partie w oudoli Obereisackém w Tirolsku vyniká wýtečným pojmutím, pokojným, wázným držením, čistým, pravým tonem horským, jakož i wýborně perspektiwně provedenými částkami wzduchu. Nemůžeme sice zapřít, že se nám Heinleinowy wlnowité, rozčárané stromy, jakož i mnohé jeho zvláštnosti u přednesení nelíbí, ano že jeho *podzimní ráno na Kechelském jezeru* (číslo 239.) welmi malé ceny u nás má; nicméně ale schwalowati nemůžeme příslšné jeho snižowání od jistého pražského referenta, jemuž bychom radili, aby sobě zpomněl na podobenství o mrwě a břewnu. — Č. 107., *wečer u jezera*, a č. 110., *rowina na podzim* od *Zwengauera*, dýši poesii a malowány jsou w jasném a širokém přednosu prawdiwě a s rutinou. — Welmi pěkně a wěrně pojaty a mistrně provedeny jsou horní krajiny od *Stefana* (č. 113.) a od *Schleiche* (č. 162.). Téhož posledního *wečerní krajina* (č. 84.) je swobodně a právě geniálně provedena. — *Zámek Greifenberk w Tirolech* (č. 36.) od *Simona Guaglia* z Mnichowa vyniká pěknou perspektiwou, jasným tonem a přiměřeným stupňowáním. — Číslo 77., *lesní krajina* od *Hansche* z Wídně vyniká wíce technikou nežli komposicí.

Chwalné zmínky ještě zasluhují dobře držené a technicky zdárně provedené krajiny od *Baumanna*, *Reinhardta*, *Hengsbacha*, přímoří od *Wagnera*, *Schelfhouta*, *Lange*, *Gleima*, *Schertela*, *van Kunnena* a *Kaisera*.

Z obrazů architekturních první místo zaujímají wýtečná studia od *Veermersche*, *Nehera*, *Bayera* a *Neureuthera*; a však i *Gærtner*, *Hermann Dyk*, *Meklenburg* a *Lichtenheld* podali pěkné kusy. F. B. Mikowec.

Pražský deník

Právě přišla do Prahy první socha pro Slawín páně Veithůw určená. Jest to Přemysl Otakar II. w nadziwotní welikosti, dílo slawného Schwanthaler, jaž pan Veith we swém domě č. 573—1 na Owocném trhu veřejně wystawil. Wstupní lístky wydávají se zdarma od kustosa, měšťanské besedy w č. 140—2 w Ursulínském ulici; přístup pak k soše wolený jest od 9—12 hodin ráno a od 3—6 s poledne.

Oumrtí. Dne 22. Čerwna o páté hodině zrána umřel po dlouhé nemoci na souchotiny w 31. roce wěku swého *Jaroslav Josef Kalina*, spisowatel český. Pohřeb bude dneš o 6. hodině ze všeob. nemocnice.

Číslo 76.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podlouhým č. 8—1 v druhém poschodí přes dvér).

26. Čerwna
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
pálarách třikráte za
týden, w onterý, we
čtvrtek a w sobotu.

Moje poslední procházka s dvěma — umrlýma.

(Pokračování.)

Konečně Jaroslav přišel, ještě ta samá přihně-
dlá, jen že na slunci trochu osmáhla twář, to jemné
oko, ty bledé kníry, ta prostá malomluvnost, dokud
se nerozhřál. My však rozvázali brzo jazyky — a
on se začal wyptáwat. Byl teprwa něco přes dvě
léta wenku a již byl životu pražskému, tomu stře-
dišti všeho národního smejšlení a počínání, jaksi od-
cizen, již to i ono newěděl, toho onoho si newší-
mal, a ono se tenkrát přece tak málo dělo! Žurna-
listika počínala se teprwa rozbíhati, literatura se pro-
kopávala pořád ještě ze starého rumu; jinak leželo
wsecko wšude ladem. Sotwa že kde slůwko o
některém ochotnickém diwadle jako znění skleně-
ných zvonků na osamělém zahradním domku za-
wznělo; někdy, ale welmi zřídka, proskočila nowinka
o nějaké knihowně, a však jen jako bludička na da-
leké pustině; o jiných pákách společenského i we-
řejného života, o jiných wýlewech a ústrojích ná-
rodního ducha, o školách, bálech, besedách, nebylo
ještě ani widu ani slychu.

Málo se dělo proti nynějšku a Langrowi bylo
ještě to i ono nepowědomo. Nestál o to, alespoň to
nestíhal; leželoť to i w jeho mírné, snadno ukojné
powaze. Ale já se přece podíwil i zhrozil se zá-
roweň, domníwaje se, že bych musel zoufati, kdyby
mě ruka osudu někam na ostrow mrštila, kde bych
jekem a hukem cizího proudu ohlušen, žádné ozvěny
po mohutném chodu českého ducha nezaslechl.

Tak jsem se domníwal. Ach owšem; tenkrát
jsem ještě newěděl, že by mohly jedenkrát časy
přijíti, kdež by hodný kus blahosti právě w tom wě-
zelo, kdyby člověk, wywážnuw z denního tření a
dření našich snah, směrů, zdání a žádostí, z tichého,
odlehlého útulku jenom na výsledky, na pravý po-
krok a prospěch vlasteneckého počínání pohlížel.

Hlavní Langrowa myšlénka byla tenkrát —
staw manželský, ženidlo. Co jsme se tomu nasmáli,
když nás za několik hodin lesem k Hradci prowázel!
On si držel w tom ohledu rádné poznamenání do-

spělých dívek, z kterých si chtěl newěstu vybrat
— jen že měl každé co wytykáti a nikdy se oprav-
diwě rozhodnouti nemohl. Ale přece bylo na něm
widět, že poetickou rosu s kwětového lupení ducha
swého pomalu setřásá a po teplém dechu domácího,
sousedského slunička touží. Možná, že w něm toto
toužení jen cizí dech rozehrál, nějaká rada, pobí-
zení, domluwa, že mu wůbec tento dech do prosai-
ckého županu wleztí pomáhal: to nemohu teď skou-
mati, to by wyběhlo za mezník této přátelské zpo-
mínky. Já se držím jen toho, co nám dělalo weselí
a čemu jsme se w bohdaneckých lesích smáli.

Ale jakž by to bylo, milý Jaroslawe, s tebou
asi wypadlo, kdybysi byl tenkrát ze žertu prawdu
učinil? — Či myslil jsi ještě na Bělu, na to křídlo
duše twé? — To sotwa, není-liž prawda? — Či ses
bál té blahosti? chtěl ses jiným zachowati? a byla
mezi těmito i matka vlast? — Wiš, jak jsi jednou
psal:

— snad je to weliké

Štěstí mé, že mě neměla ráda.
Kdybychom pod košaté stromy-sedli,
Snad by hladíwala mou bradičku
Řídkounce obrostlou, a snad i líce:
Tuť bych často, matičko! zapomněl
Na twoje upřímná slowa lásky!
A kdyby klesla do náruči mé —
Ó tuť bych na wsecko zapomněl,
Co by Běla nebylo, wolaje s plesotem:
„Neznám nic a nemám — Bělu jen!“

Tak jsi psal. Ale což, kdyby tě byla měla
přece ráda? Kdybysi byl srdce nalezl, w kterémž
by se ti byl chrám všeho zemského utěšení ote-
wřel? Kdybysi byl duši nalezl, jenž by tě byla
z horoucí milosti w jemné lokte sewřela a plášť
swůj okolo tebe rozestřela, abysi w žádná swůdná
osidla tohoto swěta nepadl? Ó můj milý Jaroslawe!
já myslím, že by ti to bylo wice prospělo, nežli
twoje bázeň před zapomenutím všeho jiného! —
wice, to mi wěř, a protož tě lituji, jakož lituji kaž-
dého, kdo samotěn státi zůstane; ten dokonal jen
polowičku swé úlohy a byl i sebe pěknějšími, slaw-
nějšími wěnci čelo svoje byl ozdobil! Mně se po-
řáde zdá, že mu schází něco lidského. A naše země
je tuším přece jen pro lidi!

Zes tu daši nehledal! — Že bys ji byl nenašel, to newěříš; ale tys ji nehledal, to bylo tvoje neštěstí. Tenkrát jsme na to arci nepomyslili! Cesta utíkala při smíchu a žertowném howoru.

S večerem jsme dorazili do Hradce. Já viděl zase Klicperu i navštívil jsem místa, kde jsem také německé verše dělával; třetího dne brali jsme se zase nazpátek. Tenkrát nás wyprowázal Chmela. Bylo zpanilé jitro; srdce naše rozplývaly se mnohou nadějí, spoleháním na českou sílu a na milostivá nebesa, ježto se jasně nad námi klenula.

Pomalu dokolébali jsme se až do Bohdánce, tam uteklo několik hodin jako slastiplný okamžik, a odpůldne putovali jsme dále k Přelouči. Teď šli s námi hodný kus Langer i Chmela, žák i učitel — jakobychom se neměli ani rozejít — a to byla poslední moje procházka s nima oběma. Chmela jsem viděl sice později několikrát v Praze, Langra jsem ale již nepatřil.

Teď je tomu 13 let! — Langer zůstal až do posledního dechu ve své oddálenosti, jako v dobrovolném vyhostění; wyloučil se ze řady pěvců, kteří kdy srdcem českého lidu hýbali; wystoupil z tlupy bojovníků, kteří se okolo bujaře vlájícího praporce národnosti nahromadili. Odešel!.... věčné světlo nech mu swíti, ó Pane!

Tolik tomu let, co jsme spolu obcowali, a já ho vidím posawád! Ano, milý Jaroslawe! já tě vidím, jak jsme se w rozkošném okolí twé otčiny kochali. Ty křowinaté palouky, ty hráze rozlehlých rybníků, to stinné podkrowi košatých stromů — ach owšem! tam jsi mohl psawat selanky; tam jsi poslouchal wodníkowo šplouchání a díwal se na hru mušek; tam jsi poslouchal, co šustělo rokytí, co štěbetala pěnice a kričel bukač; tam jsi se honíwal s Jarošem a hráwal s Kaliwodou — tam jsi jen opisowal poklady, kteréž věčná ruka přírody okolo tebe nahromadila.

(Dokončení.)

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

„Prawda, co učený pan Wrchotický powěděl,“ odtušil jinoch vážně, „ale bohužel, že na to lidé málo dbají, zdali cos moudrého či bláznivého wywedou; neboť soudí se každý nejmoudřejším a bezchybným býti, a ono staroslawné γνοῖς σεαυτὸν * má tak málo u nich platnosti, jako ono: Jubet nos Pythius Apollo noscere nos ipsos. ** A z toho, soudím, pocházejí všechny newole a rozmišky, všechny swáry a půtky, které již po více než jedno století blaho rodin, blaho drahé vlasti naší rozorávají. Nebo lidé, neznajíce samy sebe, nemohou i posuzowat činy a smýšlení jiných, a proto kladou i nejslechetnějším

* Znej sebe sám.

** Welí nám Pythický Apollo, znáti samy sebe.

činům špinawé pohnůtky za podnět a z toho pochází nedorozumění a posléz půtky a krweproliti.“

„Buďte mi witán, Wiktorine!“ zwolal rytířský kmet, s nadšením ohniwá a prawdiwá slowa jinochowa sledowaw, i chopil jej wřele za ruku. „Buďte mi witán, prawím ještě jednou; nebo člověk rozsudku a, jak z průpowědi waší widno, hluboké učnosti má se wždy wřelého uwitání u Šimona Wrchotického nadíti. A pročež již zamhouřím oko nad waším nowým, ouzkým krojem, budu jen pamatowati na moudrou rozwahu waší, která se tak zřídka jewiwa u lidí wašeho wěku. Ano tak učiním, Wiktorine. Chodte si již we španělském pláštku a úzkých nohawicích anebo w starém dohrém županu: na Wrchoticích jste wždycky witány soused!“ mluwil prostosrdečně vážný kmet, w howornosti swé ne-libost i spokojenost swou na jewo dáváje.

„Welice sobě wážíw náklonnosti Waší,“ odwětil jinoch, schwalně důtky o kroji peminuw, „a jelikož se z přízně wašnostiny, kterou sobě tepřw zasloužití musím, raduji, dowolí mi též Waše Milost, abych slečně Elišce poklonu swou složil.“

Pan Šimon kynul rukou a jinoch se blížil k diwece, která prw co mramorowá socha stála, bez dechu, bez žiwota s lícemi liliemi posetými; když ale děda swého uslyšela a náklonnost jeho k statečnému panícowi růsti widěla, zedmula se jí prsa co dvě wlna na tiché hladině mořské, čerwánky ranni se rozlily po twáři její a jiskrné hwězdy na obloze noční zářily jí z oka. Když se k ní ale jinoch blížil, sklonila oči k zemi a milostný úsměch pohráwal okolo rtů jejích.

„Slečno!“ prawil jinoch, co nejdworněji se ukloniw, a toužebně zplanuly zraky jeho, an na diwku pohleděl. „Slečno, přijmětež wyraz nejwřelejší úcty mé pro wás, a wyslyštež prosbu mou, ahyste w milost swou přijala oddaného sluhu swého, jenž se wám k stálým a wěrným službám nabízí.“

„Totě dworné, žádné haraburdí, jako ostatních hejsků!“ prawil k sobě pan Šimon. „I přál bych si, aby Měšetický něco této uhlazenosti na se přijal.“

(Pokračování.)

D o p i s y. z W i a n ě.

(Literatura ilirská. Pokroky Slowinců. Preradović. Karadžić.)

(Pokračování.) Zmíniti se také musíme o práwě dokončeném důležitém díle geografickém: „Zemljovid“, prací a nákladem Dragutina Seljana wydaném. Jest to mapa w jazyku ilirském na 4 arších, mocnářstwi rakouské, jižní Německo, Swýcarsko, Itálii, pak celý ostrow ilirský čili Srbsko, ewropské Turecko a Řecko obsahující a sestawena dle nejdůkladnějších, o zemích práwě jmenowaných dosawád stáwajících map s udáním počtu obywatelstwa, míry powrchu každé země, všech krajů a okresů, w něž se rozpadají, a připojeno wyswětlowací poznamenání, kterak se místa slowanská tu obažená w cizích nářečích nazývají; wydání samo jest úprawné, jak to owšem od typografického ústawu zdejšího L. Rafelsberga očekáwan býlo,

a cena (2 zl.) dosti mírná. Činíme tute i naše českoslowanské obecenstvo na toto důkladné dílo, jakého dosawáde ani u nás ani u ostatních Slowanů, zvláště co se ilirského ostrowa týče, nestává, pozoray a diwiti se nám jest wším právem, že o něm dosawáde w žádném z jihoslowanských časopisů obšírnějšího oznámení a ocenění dočísti se nám nedostale.

Zde žijící malíř a horlivý Slowan p. Atanáš Joanovič bude wydáwati důležité historicko-umělecké dílo, k němuž již i prenumerace jest wypsána, pod názvem: „Srbski spomenici“, které obsahowati bude dějepis srbský od nejstarších až do nejnowějších dob s wyobrazením nejznamenitějších panovníků a jiných výtečnějších osob národu srbského, a záležitosti ze 12 sešitků, z nichž každý 2 archy historického textu, pak 3 podobizny a 1 historické wyobrazení, ku př. koronování císaře Štěpána sw. Sávou; wečeři císaře Lazara, dobytí Bělehradu atp. w půlarchovém formátu na čistém welinském papíře obsahowati má. Cena jednoho sešitku jest toliko 1 zl. str.; a kdo najednou na všech 12 předplatí, obdrží ku konci darem zvláštní obraz w ceně asi 5 zl. str. Dějepisné oddělení sestaweno jest jedním z nejprvnějších srbských spisowatelů a bude, jak jsme se sami přesvědčili, obšírnější a důkladnější, nežli známá srbská historie od D. Davidoviče; wyobrazení pak, co se skladby i wypracování týče, budou nejvíce wydawatelem samým zhotoweny. Hlavní sklad díla toho, jehož první sešitek začátkem měsíce Srpná wyjde, bude w Nowém Sadě u knihkupce J. Stojanoviče, však ale i w ostatních rakouských kněhkupectwích je dostati možná bude.

Ze zpráv, jenž nás z Krajinska a Korutanska tyto dni došly, bylo nám zvláště příjemno se dowěděti, kterak studující na lyceum lublaňském, a sice nejvíce tamní bohemluwci — počítá se pak tam letos mezi 109 seminaristy 83 Slowinců — w jazyku materském pilně se cwičí (jakž o tom dne 20. Kwětna t. r. w semináři tamní z řeči slowinské [krajinské] držaná zkouška patrných důkazů poskytla), hojně knihy a časopisy slowanské čítají a z vlastního nákladu stáwající tam knihownu slowanskou, jenž již 250 slowanských neb na Slowanstwo se wzťahujících děl čítá, nowými spisy den ode dne rozmnožují. — Při držaném w Lublani dne 20. Kwětna t. r. hlavním shromáždění tamní hospodářské jednoty mluweno též o Kmetijských i rokodělských novicích a hojném oučastenství a oblíbě, jaké u obecenstwa docházejí a kteráž den ode dne se rozmnožuje, jelikož letos 1562 platících odbíratelů, mimo ty, jimž se (ku př. do wíce škol) zdarma wydáwají, počítají, nad čimž všickni vlastnilowni oudowé, zvláště ale přítomný tam nejoswícenější arcikníže Jan, své zalíbení projewili. — Též i w jiných odvětích začíná se různější činnost w Krajinsku a Korutansku nyní projewowati; nebo, jak se právě také dowídáme, pracuje dr. Chočewar, w Celjském kraji se zdržující, s wíce pomocníky, mezi nimiž důst. farář Rauuikar jeden z nejpilnějších jest, o slowníku krajinsko-německém; důst. p. K. Robidar, professor fysiky w Celowci, o geografii, důst. p. Placidus Javorník o překládání písma awatého, z něhož pentateuch již dohotowen; wydáním písni náboženských: „psamasico“ chwalně známý kaplan celowský wel. p. Matěj Majer, kterýž také wšé uwoděný článek o wilách do časopisu Kolo podal, sbírá pilně národní powěsti, obyčeje, písne atd., básník Koseský přeložil Schillerowu Pannu orleanskou, kteréž dílo budoucího roku tiskem wydáti a co příloha k Novicem přikládáti se má, tak i německý básník A. Grün (hrabě Auersperg) we sbírání národních písni krajinských a překládání jich na jazyk německý pilně pokračuje, a jiní o jiných spisech ještě pracují. — Bodejž by jen w tamních školách národních wětší než dosawáde ohled se bral na wučování dítek w jazyku jich mater-

ském a ony w místech téměř naskrze slowinských, jak se to behužel až do nynějška stáwá, již od nejnižší třídy pouze k cwičení se w jazyku německém přidržowány nébyly!

Že ilirský básník a nadporučík při pluku B. Giulaje, Petr Preradovič, jenž byl J. M. Císa. Ferdinandu I. své zdráhlé, lonského roku w Zadru wytištěné básně „Pervenci“ podal, čestným penizem „pro literis & artibus“ w ceně 12 dukátů, s pochwalným listem hraběte M. Dietrichšteina jemu doručeným, poctěn byl, Wám snad již powědomo bude. Oznámiti ale musíme, že zde žijící veterán srbských literátů, slowutný p. V. Karadžić od senátu ruské charkowské university za čestného ouda wšeučiliště tohoto zwolen byl, a sice pro zasluby, jež byl sobě o historii a literaturu slowanských nářečí získal, jak to w diplomě na bílém atlase úprawně wyhotoweném a jemu w posledních dnech minulého měsíce dodaném zřejmě udáno bylo. (Pokračowání.)

Z Hradce Králové.

Předešlý měsíc lehl rukou zlomyslného zháře na Hrázce popelem mlýn (půl hodiny od Kr. Hradce), kterýmžto pádem majitel o 3 kusy howězho a kus konského dobytka a o celé své jmění přišel. Z bídy a nouze, dosáhnuwší i zde swrehowaného stupně, odnášely ženštiny zbytky upáleného dobytka, ano i na místě něco pojedli, konské maso pak druhým schwalowaly. Snad se časem swým přeče lid na konské maso nawykne. Nemálo nás polekal křik po spálenosti se prohánějícího děvčete, z neopatrnosti wlezlo do žhawého popele a tak silně si nohy popálilo, že si z bolesti wlasý s hlavy rwalo; pomoci tu jiné nebylo leč čerwené hlíny, w takowémto pádu prostředku dobrého.

Zdejší zwonář pan Karel Paul wytáhl dne 4. Čerwna z kadluby zwon, který se mu zcela podařil; ztěžl 80 centnérů. Určen jest pro čáslawský chrám Páně a nese na sobě český tento nápis: „Léta Páně 1847. tento zwon ke cti a chwále boží, k uctění knížete apoštolůw swatého Petra od zwonáře Karla Paula w Králově Hradci lt a od Jeho Excehellenci nejdůstojnějšího pána Karla Hanla, biskupa Královéhradeckého, swěcen byl za času děkana P. Josefa Nediele a pod správou pana Jana Davida, čáslawského c. k. krajského hejtmana, Jana Štásného, měšťanosty, a Jana Rautenkrance, Frant. Fialy, Frant. Skoumala, radních, pak Jana Riedla, náwladního w Čáslawi.“ P. Paul má pro týž chrám ještě 3 zwony lejt; 32-, 16- a 6centový; podařil-li se mu, uleje 4 asi 80liberní zdarma. — Malý rynek dostává pěknou okrasu: nové dláždění ze čtwerhranů pískowého kamene; slawný magistrát zamýšlí swým časem celé město tak sdlažditi. — Ten starý šlendrián jak u jednottlwců tak w pospolitém žiwotě wůbec až potud stejné zde rádí, aniž lze očekáwati, že by nadějná žen tohoto smělého pána s nouzí do Nouzowa někam zahrnala!

Wilém W.

Slowanské zpráwy.

* We shromáždění stáwů slawné stolice waraždinské w Chorwatsku w měsíci Kwětnu chwalná zmínka se činila o pokroku škol národních té stolice, jmenowitě obce Pregradi, kdež o wzdělanost a národnost welezasloužilý p. kaplan Milinarić sám přednáší, knihy kupuje a rozdává, předměty školní spisuje a wšemožné se snaží, swěřenou sobě mládež wučowati. Stawové uzawřeli toho šlechtetného vlastence netoliko školnímu ředitelství ale i samému panu biskupowi w zaslouženou přízeň poručiti. W témže shromáždění se také objevila žádost, by na sněmích chorwatsko-slawnanských, jakož i wůbec při ouřadech a dopisech s jinými ouřady zahraničními wyhradně se užíwalo jazyka materského, ilirského: uzawřelo se, aby stoliční panduri (jistý druh policie) w šaty kroje národního oděni byli, z čehož

by si mnohé ústavy jakž takž vojenské, cizí způsob následující, příklad vzíti mohly. V čas toho shromáždění ochotníci dramatické hry představovali.

* Z království uherského ze stolice torontalské v Banátě sto a tři rodiny do knížetství srbského se stěhují, kdež jim vláda kus ourodné země vykážala. Výminky jsou: že ty role teprv po patnácti letech v úplné jejich dráždění přijdou, poněvadž je v tom čase ani zadlužení ani prodati ani zastaviti nesmějí; že po tři léta všech daní prosti budou; a konečně že svou majetnost mowitou beze cla z Uher do Srbska s sebou přinestí smějí.

Pražský denník.

* Dne 24. b. m. pochován jest slavný spisovatel český *Jaroslav Kalina*. Rakew provázelo nepřehledné množství jeho přátel — a kdož seznaje ho nebyl mu přítelem? — a milovníků literatury české i národního našeho snažení. Nepamatujeme od mnoha let tak četný průvod pohřební, jako byl tento, jež v čele více duchovních i alumnů wedl důstojný pan *Mráz*, děkan od Všech Svätých, in pontificalibus. U hrobu na swatém poli wolšanském mluvili nad rakví pěkná a rázná slova welební pp. *Krolmus* a *Štulc*, dívky za družičky oděné sypaly do hrobu kvítí a zpěvy *Jelenem* řízené doprovázely zwěčnělého na místo wěčného odpočinku. — S Kalinou zemřelo mnoho wzácných, zwlastě jazykových wědomostí, jichž by při lepších okolnostech zajisté byl časem swým užil k nemalému obohacení české literatury. Byla to duše čistá a šlechtná, jakých se pořádku rodí; on žil i umřel pro národ swůj. Znae málo potřeb ani těch časem pro nedostatek prostředků ukojiti nemohl; za to dostalo se mu skwělého pohřbu, a wlast, která mu za žiwa chleba neposkytla, bezpochyby nyní na hrob jeho památní kámen postaví.

* Dne 23. t. m. v 6 hodin wečer strhl se u Metole blíž Prahy oblak, čímž tamější potok tak se rozvodnil, že celé okolí zatopil, pole zkazil, owocní stromy wyvrátil, zdi porážel a welikou část předměstí Smíchowa wodou zaplawil. Pohřichu litowati jest při tom i dwou žiwotů lidských, jedné tabáčnice a jednoho dítěte. Též několik wozů bylo poráženo a jeden kůň zahynul. Košířské swaté pole bylo celé pod wodou a jedna cihelna tak jest porouchána, že po několik neděl nelze bude w ni páliť. W tu samu hodinu i w Praze padal neobyčejně hustý déšť, tak že woda co potok po ulicích běžela.

Kronika času.

* W Mnichowě vychází od nedávna: „Denník pro milovníky piwa“; we Wircburku: „Denník pro milovníky wina“, a we Wolfenbüttelu zamýšlí jistý dr. Darve wydawat: „Denník pro milovníky wody“, i jmenuje mezi spolupracovníky Priesnitze. Což ještě není dost wodnatých časopisů?

* Zákonodární shromáždění státu Mississipi w Šjednocených obcích sewero-amerických ustanowilo, že žádný občan, který měl souboj, nemůže býti wolen za weřejného ouředníka, a kromě to aby každý takový trestán byl peněžitou pokutou 300—1000 dolarů a púlletním wězením.

* W Číně nacházejí w nejuowějším čase lorněty a rukawicky weliký odbyť, neomylný to důkaz postupu Čínanů u wzdělanosti.

P. T. Pánům předplatitelům. Budoucím číslem ukonči se první, a č. 78. započne se druhé púlleť našeho časopisu; pročež laskawě přizníwce své o obnowení předplatek prosíme: na celé púlleť, jako posud, 2 zl., na 3. čtortleť 1 zl. stř.; se záilkou čísel po poště, dwukráte každý týden, na celé púlleť 2 zl. 36 kr. — Jelikož na příští úterý swátek připadá, wyjde číslo 77. w pondělí již o 5. hodině.

* Belgian Jelard stawí welké i malé domy z litého železa; za dům o třech poschodích žádá toliko 12.000 zl. Domy ty jsou pohodlné a pewné, w zimě teplé a w letě chladné, k postawení pak takowého domu netřeba více než 8 dní. Při tom mají ještě tu wýhodu, že w nich není ani dýmu ani prachu, aniž w nich je potřebi kamen. Železné stěny jsou totiž duté, tak že teplo z kuchyně rozejde se po celém stawení.

* Jistý Rogers z Walesu učinil náwrh k železnici, jenž by spojowala Anglicko s Čínou. Ta železnice byla by asi 2000 mil dlouhá a šla by přes Paříž, Mnichow, Widen, Bělehrad, Cañbrad, skrze Syrii, Persii, Beludžistan do Kalkuty, a odtud skrz Birmanskou říši a sewerní Kočin-Čínu do Kantonu. Jak dlouho by se stawěti musela, není posud wypočteno.

* Město Madras we Wýchodní Indii utrpělo náramnou wichřicí hroznou škodu. Zkáženo jest neméně než 8500 domů, při čemž i mnoho obywatelů o žiwot přišlo. — Též ostrow Bourbon welikou zkázu wzal bouří a powodní.

* W Římě umřel kardinal Micara, generál kapucínský, dáwný přítel nynějšího papeže, muž welmi učený a laskawý otec chudých, maje wěku swého let 72, kardinalem pak byw plných 20 let.

* Wéwoda Anhaltský má kuchaře jménem Brocke, který je doktorem filosofie. Týž učený kuchař wydál nedáwno tiskem nawedení k pečení wselikých koláčů. Mohli by sobě z něho i pěkteři z našich filosofů příklad wzíti a užitečnějšími wěcmi se bawiti, nežli psaním daremných článků do zdejších i cizích německých časopisů.

O s n á m e n í.

Tyto dni obdrželi jsme ze Záhřebu „Kolo“, swazek čtwtvý, a „Diela Ivana Gundulića“, díl druhý. Žádá se, aby pp. zakladatelé Matice ilirské o swé wýtisky u níže psaného se přihlásili.

Slowník bude se později wydawat.

Dr. Čejka.
196/1.

O p r a w a.

Dne 15. Kwětna t. r. zasazen byl do zdi památní kámen někdejšimu prwnímu a wzornímu učiteli opatrowny na Hrádku, Janowi Swobodowi, kterýžto kámen mimo jiné také čas narození Swobody nese, a sice: den 3. Října 1803.

Kdo pak a kde as toto dátum Swobodowa narození wyšetřil? Jan Swoboda, prwní a wzorní učitel opatrowny na Hrádku, jest syn Wáclawa a Josefny Swobodowských manželů z Hořepníka w Tábořsku a narodil se dne 9. Máje r. 1800. Tak to aspoň dokázati může hořepnická farní kritici kniha a níže psaný bratranec zwěčnělého Jana Swobody.

Leop. Procházka,
listowní w Mesimosti.

Krátká odpověď.

Neznámému sasilateli powědomé hany jistých map: Dáwáme Wám lhůtu čtyr neděl k přihlášení se u redakci a wykázání se osobou swou, abyste nazpět wzal jak zaslany článek tak i přiložené 2 zl. we-stříbře, což neučiníte-li we wymeřeném čase, zmíněné 2 zl. obrátíme na prwní základ w blašinci pro šilence, kteří trpí na monomanii, mermomoci chůti býti spisowateli, ač k tomu nejmenších schopností nemají; zaslany pak článek i s připsením schowáme na wěčnou památku.
Red.

Číslo 77.
14. roční běh.

KWĚTY.

28. Čerwna
1847.

Časopis tento se we
skladu Pospíšilowa
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
półlatach třikrát za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAWNIK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dwár).

Předpláci se na čtwrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patričnou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Moje poslední procházka s dvěma — umrlýma.

(Dokončení.)

Já tě ještě vidím — bude tomu asi osmnácte let — když jsem přišel o feriích do Bohdaneč. Tenkrát to nebyl ještě ten rukopisně powěstný, tebou oslawený Bohdaneč; ale Bohdaneč byl tichá, w rozkošné krajině mezi wodou a stromowím položená, podle příkladu jiných českých měst a městeček dláždená i nedláždená štace husarská, staré bydlu potciwých sousedů z českého kořene, domów jistého hezkého děwčete a plemeniště wyhlášených studentských radowanek, kterým se říkalo merendy. Na takowé merendě jsem tam jednou byl.

A to tě ještě vidím, milý Jaroslawe! jak jsi při wolném „landrišu“ w kole šosy rozháněl; nyníjší mladé generaci darmo o tom powídat, darmo jim tu rozkoš popisowat! Ta nezná nic jiného nežli jemné hrawou, drobnokrokou polku na rozskřípec chrtho galopu roztahowat. O tom sladkém powalování na lehounkých wlnách walčíku nemá ani zdání!

A pak tě zase vidím na lešení — na lešení české Thalii, té ubohé wandrownici zaswěceném a na radnické siní již za oněch časů postaweném, kdyžto se ještě žádné trubení po žurnalech nedělo, že p. Česnek „wynikal“ a p. Cibulka „zdařile si počínal“ a že by mohli obadwa na pražském diwadle wystoupit. Tenkrát jste měli w prádle Klicperowa Falstafa; — nemohu si pomoct, již je to wenku, již je to napsáno. Falstafa? Ano! Rohowín, ačkoli jen hračka, je nejbujnější výstřelek na štěpu Klicperowa ducha; to dítko porodila komická Musa jeho w nejšťastnější hodině, i здаí se, jakoby byla od té chvíle zeslábla. Co jsme se při té waší hře nasmáli!

A pak tě vidím zase w pražském diwadle. Wiš, jak jsi tam stáwal o sloup opřený a w plášti zahalený, a oči twoje litaly wzhůru, kde Ona seděla! A tak jsi tam stáwal každý den. Co se to dělo w duši twé? Kde jsi to wyslowil? Já se ostýchám tu záclonu strhnouti. I twoje ústa hyla jako hrob, já nebudu pečeť tajností twých lámati; nech to učini, kdo bude chtít elegii na twém hrobě zpiwati.... ač

najde-li ten tichý pahoreček, jakož bude snad brzo i jiné hroby darmo hledati, kde se ustlalo synům, co na prsou matky vlasti uwadli.

A pak tě widím zase doma, w tom zadním pokojíčku, jak jsi ležel w deset hodin ráno ještě w peřinách, a černé kafe se kouřilo na stole a ty jsi držel péro w ruce, a točil jsi ním w prstech a okusowal nahoře. To jsi sázel obyčejně „kopřivy!“ — a sázel jsi je pomalu, kořinek za kořínkem, lupínek za lupínkem; proto byly také pěkně zrostlé, ublazené a spolu zašpícatělé.

Ale co pak je to, že dnes péro nekousáš? Dnes to jde rychleji. Ach owšem, vždyť jen píšeš, co ti pamět diktuje. Wyprawuješ swou nesmrtelnou cestu do Kocourkowa. A proč pak se usmíwáš? Ahá! To máš redaktora starých forem pod perem: „Zakokrhá-li kohout a wyklopí-li nás čert někde vysoko s trakaře, tuí padaje powětrím do propasti budu se moci zadržeti pana Franty a pan Franta mne.“ — Tak si psal a tiše se usmíwal a nepomyslí si, ubohý, že se bude p. Franta déle smát! Ach owšem, oni tě oba přeckali, ti twoji wěrní společníci za jednou pawezou, kdežto jste pro čest swého Čechoslawy statně bojowali, ti mladicky bujari rekové pod korouhwi cechu našeho a prwní zakladatelé kasy cechowní, ten newinný kacíř nejnowějších dnů i ta skála jednoduchého v a přirozeného ou, ten mnoholetým potem skropený nowinář i mnoholetým prachem zasypaný slowníkár! Oni jsou tu ještě oba a budou bobdá ještě i dlouho na sloup swých zásluh w literárním chrámě snáseti, náš Tomiček i Franta, ten wěčný mládenec. Bůh je posilni!

A pak tě widím zase w kafirně, můj milý Jaroslawe! jak se kocháš w milostné šestici, jak držíš pět minut každou kartu w ruce, nežli ji vyhodiš — ne, nežli ji zwolna položíš, a jak mezi tím usta špouliš nebo dýmku mezi zuby tiskneš, až ti wyhasne — nebo jak z malého štamprlátka rosoličku lízáš, a jak se dětinsky raduješ, když máš o dvě, o tři oči víc nežli druhý hráč, jako hysi wyhráwal celé králowství.

Bláhowče! ty jsi měl wždycky o dvě oči více nežli my; ty jsi widěl wždycky wůkol sebe více

nežli my a sbíral jsi kwěty, kde pro nás jen holé proutí rostlo; a tys měl království české jisté i bez karet, tys potřeboval jen svoje krakowácky zpiwat a honěm by se byly za tebou všechny srdce hrnuly; tos je mohl wodit, kam jsi chtěl.

Ano ty jsi býwal šťastným wítězem! Ty jsi rodil a chowal obrněné pluky w srdci swém, a když jsi je wyslal na swět, podávala se ti weškerá země na milost!

Ale kde jsou nyní twoji plukové? — Rozptýlení stojí, we ztracených šikách, a kdybychme chtěli celé wojsko ducha twého přehlednouti, kdybychme je chtěli swětu okázati: museli bychme je w starých kasamátech hledati.

A kde je twoje Marinka? — kde je twoje towaryšstwo z domku zahradního, od těch časů, co jsem tě newiděl? — Zůstane to všecko jako w zaslých horách ležeti, až to woda zaplawí a pak žádného přístupu k těm drahým rudám nebude?

Pánové, jenžto jste pěwce „Dewatera krkawců“ welebíwali, a wy, přátelé, jenžto jste nebožtíka w srdci nosili, neučiníte pranic, aby se díla jeho sebrala? Weliké části nynějšího pokolení budou bez toho jako nowinkou a starší je přijmou powděčně, s boľnosladkým upamatowáním.

Kdybych mohl já něco pro twou památku učiniti, drahý zwěcnělý? — Já nemám nic než list papíru w knize, do kteréž blahé i boleštné zpomínky žiwota swého uložím. Ty tam budeš také stát! To bude můj palác — moje Walhalla — můj Slawín!

* * *

Tak jsem psal. Tu mi přinášeji lístek, jehož se pokaždé leknu... zase jeden odešel, náš Kalina! — Nyní musím přestat. J. K. Tyl.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračowání.)

Eliška pootewřela několikráte ústa k odpovědi, ale zdálo se, jakoby slow najiti nemohla, jakážto zdánliwá nejapnost pana Šimona k nemalému podíwení přinutila.

„Aj, aj, Eliško!“ prawil. „Ty jindy miwáš nazbyt slow; což jsi najednou tak umkla, jako díwka, která ještě nespatriła swěta? — Mužná dwornost a uhlazenost mrawů je známkou wzdělanosti národu, a w té že Čechové pozadu nepozůstali, ano i jiné národy předčili, učí nás všechna jak ústní tak i písemní podání. — Abych ti však odpověď usnadnil, pozwi, jelikož již úřad domácí hospodyně zastáwáš, pozwi souseda našeho, aby nezhrzel ztráwiti snámi dnešní den, a sice we společnosti učených školních mistrů sedleckých, jakož i tamnějších starších obecních.“

„Souhlasí swolení Wašnostino,“ uklonil se Wiktorin hluboce před díwkou, „s milostiwým pozwáním pána Wrchotického?“

Já se podrobuji všemu ustanowení milého děda

swého,“ odpověděla Eliška polohlasitě s lehkou poklonou, „a pakli Waše Milost wyznání mé w jiný smysl neobráť, wyznati musím, že mi přítomnost Waše nikoli nemilou nebude.“ Při těchto slowech pohlédla wroucně na jinocha, kterýžto pohled lehký zápal na twáři jinochově wykouzlił. I byloť patrnó, že tyto dwa lidičky spolu již dříve srozuměni jsou, čehož však pan Šimon sobě newšimnul.

„Wybořně!“ pochwálil rytířský kmet, jenž nemálo byl hrdým jak na zpanilost tak i na způsobilost wnučky swé. „A jelikož se již dle zdání mého požadawkům dwornosti dosti učinilo, oznámím prostě, že i pan Hanuš Měšetický společnost naši rozmnoží, w němž brzo zetě swého spatřiti doufám.“

Jakkoliw záměr tento pana Šimona w celém okolí známý byl, oučinkowal přece podiwně na jinocha, ani z úst samého pana Šimona pocházel, i zapálil se zprwu, pak zblednuw pohléděl truchliwě na Elišku, která ruku na srdce položic pewně na Wiktorina pohlédla, i museloť jednání toto jakýs tajný smysl pro něho mítí, neboť skloniw lehce koleno swé políbil ruku její poněkud ohniwěji, než se na cizího hosta slušelo, i obrátil se pak s pokojnou twáří k panu Šimonu, který mezi tím skříň, do níž jsme ho zpočátku rodinné spisy ukládati byli widěli, do welké železné, ke zdi prikowané truhlice ukládal.

Temný hlahol zwonů sedleckých se právě rozléhati začal, na Wrchoticích již jen w dozwěně, jako šum duchů powětrím wlajících.

Sluha, jenž prw tak neslawně pouhým chrtem k zemi poražen byl, wstoupil do komnaty ozaamujíc, že Sedlečtí již k slawnosti sezwanějí. Na dwore začalo býti najednou neobyčejně žiwo, dusot konský, wolání pacholků zapudilo mžíkem předešlou tichost.

„Wšechno w pořádku,“ wece pan Šimon. „At wsedají sluhové na koně a ty, Beneši, pečuj zatím w nepřítomnosti naší o pořádek na twrzi. Hleď, aby dosawádní spokojenost má s tebou netrpěla ujmy.“

„To neutrpí, milostiwý pane!“ přislíbowal sluha, „chrta pana Šánowického jsem již zawřel do chlěwa, nemáme se co nepořádku báti.“

„Je Wám tedy libo, pane Wiktorine?“ okázal pan Šimon ke dweřím, stáhnuw sobě pás, a birýt skwostnou kožíšinou obsazený na hlavu posadiw. Eliška byla již dříve z komnaty odešla, wystoupila však zároveň s nimi s protější strany na chodbu. Hlavu její krył malý, sotwa týmě zakrywající čepček se širokými, až k obličejí dosahujícími krajkami. Od čepce k zadu wlál široký záwoj a tak dlouhý, že skoro až k zemi dosahowal. Dwě služby ji následowaly.

Wiktorina, spatřiw nyní Elišku w úplném ustrowení slečny wěku tehdejšího, kterýžto kroj welmi ozdoby byl, zastawil se jako u wytržení na krásnou pannu pohlížeje.

„Wítězství Sedleckých nemine!“ zwolal. „Pal-

las Athene sama opustila niwy Olympu, aby podala palmu učenosti mistrům školním!“

Pan Šimon kynul spokojeně hlavou, v blahosti se usmívaje předcházeli oba, kteří několik významných pohledů a tajných slov vzájemně spolu měnili.
(Pokračování.)

Heliotypie starých Řeků.

We Kwétech v č. 63 letošního roku čini se zmínka, že si Řekové netoliko daguerreotypii ale i střelnou bawlnu osvojili. Newm, netropil-li si některý veselý Řek žerty s nejzanímavějšími vynálezy nejnovějšího času, myslím však, že i v tom pádu následující řádky čtenářům Kwětů nebudou nezajímavé a posílám Vám jak možná věrný překlad článku o tom jednajícím z listu: *η ελπίς* (naděje) w Athenách 3. Dubna 1847. číslo 382. Časopis tento čerpal prý ten článek ze starého rukopisu, w rukou pana Simonidesa w Athenách se nalézajícího.

Zníť pak následovně: „*Návod k wypočtení slunce, domů, stromů, zvířat a kterýchkoli jiných předmětů.* Zaopatři si z ořechového dříví nějakou trubku, která se w prostřed rozundati může a přidělej na každém jejím konci kulaté sklo. Taková skla zhotovuje slavný Josef Polykarpos w Cařihradě, který nedaleko třech Gerarchůw swůj krám má. Pak si udělej třínohý podkladek, abys trubku na něj položiti mohl; trubka musí mít zpředu na straně šroub, aby se přední sklo k předu a do zadu postrkávati mohlo a tím způsobem obrazy, které wypočtení hodláš, na druhém skle úplně jasností nabýly. * Pak wezmi okrouhlý, postříbřený, od stříbrníka dobře leštěný plech dle velikosti trubky a bez všech pruhů čili drsností, aby se obličej jimi neroztáhly. Wezmi trochu červeného prášku, jehož stříbrníci ke hlazení stříbra aneb zlata užívají, a cukrnatý kámen (*πετραν ζαχαρωτην*), který se w kamnech páliti a pak na prášek jako mouka jemný rozemlítí musí. Do toho prášku nalej jichu z planých celerových kořínků a uhněť z toho těsto. Když to těsto seschne, rozetři je zase, dej trochu toho těsta a druhého prášku do dvou hadříků a zavaž jejich konce. Pak si nalej líhu do malé láhvičky, přilej do něho vody a zakryj to; připrav si kousek dobře wycištěné bawlny, utvoř ji, aby jako malý míč wypadala, nawlaž ji pak trochu líhem a nasyp trochu onoho červeného prášku z hadříčku na plech, jehož se však rukama dotknouti nesmíš; potom ho mírně tři nawlaženou bawlnou, napřed hezky zvolna kolem do kola, pak zčerstwa shora dolů, až se jak se patří lesknouti začne. To opakuj dwakrát, třikrát, při čemž vždy čerstvou bawlnu vzítí musíš. Na to tři plech dwakrát bílým práškem na ten samý způsob, pak zase dwakrát bez líhu, při čemž přes kříž sem a tam jezdití musíš. Polož potom ten plech na místo, zvlášť k tomu připravené a jeho velikosti přiměřené, aby se nepoškrtnil. Teď wezmi skulaka a frizula, ** které z moře přicházejí, mořské raky *** (mrňata, kolopisky, strabben) a kyjow-

ky (*Στεφνισχελν*), * které se tři dni w nehaseném wápně ležet nechají a pak spálí; z jejich popelů udělej přimísením smokwowého (fikowého) mléka a mořských wší ** jistý druh loubu, který 10 dní na slunci státí musí, ne však déle, poněwadž by se zapálil. Dej trochu od té hmoty do dřevěné, bawlnou wycpané nádoby a polož plech na několik minut na to a pak pozoruj od času do času, až bledaneb čerwenožlutou barwu dostane. Barwa čerwenožlutá je lepší w letě, bledožlutá w zimě. Když plech, bedlivě takto we tmě hleděný a obstaraný, náležité barvy nabude, měj následující tekutinu při ruce.

„Wezmi z moře slané, křišťálu podobné kameny, kořeny z cheliokombosu, které jsou kulaté jako čerwená řipa a jejichž listy bobkowým se podobají, salnitr a srdička z jedovatých hub; nech to 28 hodin wařit a pak se ustálí a čistit. Tuto zlatožlutou aneb primodralou tekutinu dobře zapčeť a na chladném místě chovej. Wlej pak trochu této tekutiny do sklenice, přidej k tomu 10 dílů vody a dwa díly šťawy z kořenů trpkého laskawce (*amaranthus*) a dobře to zaopatř. Od toho dej jeden díl na 50 dílů jiné čisté vody a chovej to we tmě; potom wlej z toho trochu do čisté nádoby, polož na to onen již dříve připravený plech a nech ho tak dlouho ležet, co „jeden, dwa“ wypočítáš, pak ho hned pokryj. *** Abys těchto věcí s prospěchem užíwal, musíš je všecy již přichystané mít. Na to wezmi ten stroj a postav ho naproti onomu předmětu, jehož obraz mít chceš, a jak mile tento obraz na zadním konci skla jasné uříš, podstrč uměle na místo skla plech, otewři přední sklo a nech je tak dlouho otewřené, co 10 wypočítáš; pak je zakryj, odnes plech a polož ho na kulatou nádobu se rtutí a cinem, rozžni líh a ohřívěj ním nádobu se rtutí tak dlouho, až se jí rukou skoro více dotknouti nemůžeš, pak plech sundej, polož ho do silného octa s kamencem a křišťalisowanou čistou solí a na to zčerstwa do studené vody. Potom ho zase zčerstwa vytáhni a spatříš k swému podívení netoliko nástiny čili nákrasy předmětů, ale *uwidiš je také w jejich přirozených* a mohu říci w ještě krásnějších *barwách*, které ani náhodou ani kyseleinami se netráí, jestliže jsi jenom jak náleží při celé té práci si počínal a náležitý, jasný obraz se objevil.

„K wynálezu přišel jsem následujícím způsobem.

„Když jsem se w klášteře swatého Demetra nacházel, spal jsem jednou až do poledne. Tuť z děsného sna náhle se probudiw spatřil jsem na stěně swého příbytku wšeliká zvířata, mnichy a jiné věci. Celý užaslý pozorowal jsem bedlivě tyto předměty, až mi asi za hodinu zmizely. Po příčině tohoto úkazu pátraje nalezl jsem w okně † díru jako peníz od Konstantina velikou. Naproti byla zeď s oknem, w jehož prostředku sklo se nacházelo, které domácí potřebowal. Na tom skle byly všecy ony předměty, ježto jsem dříve widěl, jako nadchnuty, tak že jsem se tomu nemálo diwil. Já položil na to sklo jiné, prwnímu podobné, pokryl jsem je swým pláštěm, nechal je tak několik okamžiků, pak jsem zapálil uhlí a za dvě hodiny bylo všechno na tom skle tak jako na prwním wyobrazeno. Byť jsem podíwením skoro bez sebe a nepřestal jsem na tom, nýbrž

* *Pinna muricata*.

** Bezpochyby *mytilus edulis*, slawka, která také w pokažené vlastině *pedocchio* se jmenuje.

*** Zdá se, že to všechno jenom k tomu sloužit má, aby se citelnost plechu chlorem, z mořské soli získaným, zwýšila.

† W tehdejších časech byla okna velmi zřídka skleněná a býwala větším dílem dřevěnými okenicemi uzavřena.

* Tento apparat má být bezpochyby tak nazwaná camera clara, nikoliw camera obscura, jelikož zorební čili optická skla dle wší k prawdě podobnosti ku konci 13. století wynalezeny byly, jejichž wynález se Alexowi Spinowi w Pise připsuje; aspoň prý dělal on prwní brejle.

** *σκυλαξον* a *φριζουλον* jsou krajinné výrazy, které bezpochyby mořská zvířata aneb byliny wyznamenají. Že je neznáme, nebude nám zde překážeti, neb jak z následujícího wyswítá, jedná se zde toliko o nabytí jodu, který we swé čistotě teprw od r. 1812. we vědě znám-jest.

*** *Portunus maenas*.

hledal jsem jiný způsob. * Celý rok jsem se lopotil, wáickni se mi smáli a za blázna mne měli. Konečně se mi to však podařilo, ale porušil jsem tím své zdraví tak, žeby pro mne bylo líp bývalo, kdybych toho byl nechal.

„Rozpustí-li se w naposled zminěné wodě ještě tři díly sanitru, tuť bawlna, do této tekutiny namočená, as tři hodiny w ní ponechaná a pak dobře usušená se zapaluje, jak mile se k ní s ohněm přiblížíme.

„To psal jeden zák Panselinůw na jeho rozkaz r. 518. Mnich Hierotheus ze Seluna (Thesaloniky).

„Jeho otec Konstantin Simo Simeo, jeho matka Irene Spanda ze Seluna, která ho za panování Theodosia II. r. 441. porodila. Umřel roku 521. za Justiniana I. Heliotypii wynalezl roku 516. 20. Srpna za Anastasia. **

„*Poznamenání.* Měli jsme to za nejpříměřenější, nadstojící článek tak uweřejniti, jak se w nadjmenované knize nalezá, se všemi tam se nacházejícími chybami.“

Wlastenské zpráwy.

Šlechtnomyslná wrchnost *libichowická*, chwalně známý lidumil a wlastenec p. Ant. Veith, netoliko o materialní, nýbrž i o mravní blaho poddaných swých, ba i vzdálenějšího okolí co nejwelkomyslněji pečuje. Zříditi před třemi lety českou knihownu pro obecný lid, na jejížto rozmnožení ročně 80—100 zl. we stř. vynakládá, tak že nyní již na 500 spisů we 360 swazcích obsahuje. Z té bibliotéky půjčují se lidem knihy zdarma, a jest to pro každého wlastence přeutěšený úkaz, jaký oučinek pilné její použíwání od obecného lidu w mravním ohledu má. Netoliko že se duch a rozum jeho užitečným čtením wzdělává, čtení toto samo bezprostředně na mravně a počestné chování jeho oučinkuje. Jmenujeme za příklad jedinou wesnici Wehlowice, která česká jsouc k osadě libichowické náleží. Jindy, obzvláště za dlouhých zimních večerů, chasa mimo dům se potulajíc rozličných prostopášností se dopouštěla, jako jsou pítí, hraní w karty, nedowolené obcowání s druhým pohlawím, ano často i rvačky, krádeže a jiné výstupy z toho pocházely, což nyní, an čeládka u wecer doma sedáti sobě zvyká, s pozorností posleouchajíc čtení nahlas nějakého zábawného a spolu užitečného spisu, na wětším díle přestalo; přišliť i lidé, kteří dobrý tento oučinek a blahodějnou změnu mravů na sobě samých poznali, poděkowati se za takové jim od wrchnosti udělowané neocenitelné dobrodini panu faráři libichowskému, slowůtnému to wlastenci *Filipowi Čermákowi*, který zminěnou knihownu od wrchnosti ku správě sobě poručenou má. Máť pak tato knihowna i jinou ještě důležitost pro nás, an založena na rezhraní jazyka českého a německého jakousi hradbu stawěti počíná proti rozmáhání a dále sáhání tohoto posledního, pročez i šlechtnému p. Veithowi za welkomyslné její založení dwojnásobně buďtež díky.

Známa jest i wůbec láska p. Veitha ku krásným uměním, a w tom ohledu bude mnohemu mílo se dowěděti, že některé z přizemních pokojů zámku swého, které powodni r. 1845. patrnou škodu wzali, hodlá dáti wymalowati od našeho wlastenského umělce pana *Nawrátila* w tom samém způsobu, jakým malowal w Praze pokoje u pana *Michalowice*, které krásou swou wšecobecně podiwení působily a četné nawštíwitele lákaly, mezi kterýmižto byl i mi-

lowaný náš zeměspráwce arcikníže *Štěpán*, který jak umělec tak objednatel zaslouženou pochwalou poctiti ráčil.

W *Berouně* kwěte podrubé letní hruška, wládyka nazwaná, u domu p. W. Lokaje, krupaře, tak sice, že owoce i kwět najednou má. P—k.

Slowanské zpráwy.

* W Černé Hoře nedáwno jeden *Turek* dílnu založil, w níž prach ručními zhotowuje. Diwná to protiwa, která se však dá wyswětliti tím, že onen *Turek* s pašou skadar-ským se rozkmoťiw, nyní ouhlawní nepřátele jeho proti němu štwáti sobě uminil.

* Slawowé stolice křížewecké a waraždínské králowstwi chorwatského uzavřeli při nejbližším snění na tom státi, by se jazyk chorwatský na místě latinského co řeč ouřední a diplomatická přijal; doufáme, že záhrebská kapitola a stolice, chorwatské přimoří a Slawonsko tento slawný příklad následowati budou. Rečené krajiny takowým předsewzetím by dokázaly, že práwa swá i proti koruně uherské, s níž spojeay jsou, hájiti znají.

Literatura ilirská.

W Bělehradě Srbském wysla „*Zlatna zrna za mlade i stare obojeg pola*“ (pohlawí). Překlady z němčiny od Demetra Avramowice. Sw. II. Srbowé horliwě z němčiny překládají; chwalitebně to počínání, jen ať se to neděje jako w Podunawce, která obecnstwu nyní podává: „*Notajski zmaj*, powěst iz novih srbskih ratovah; po českom originalu z němačkoga slobodno prevēo Evtimie Avramowice.“

Pražský denník.

* Slawný sochař *Schwanthaler* dlel při příležitosti postawení swého Přemysla Otakara II. we Veithowském domě několik dní w našem hlawním městě. Z dalších soch pro Slawin určených má již w modelu hotové poslední Přemyslowku králownu *Elišku* a *Jiřího* z *Poděbrad*, které co nejdříve líti se bude.

Kronika času.*

* W Londýně užíwaji wdychowání sirkowého étheru s prospěchem k wypátrání, zdali osoby, které w podezření jsou, že se jenom nemocnými stawí, w skutku na nemoc udáwanou trpí čili nic.

* Minulého měsíce w Chorwatsku čtyři párkové slib manželský po padesáti letech obnowili, totiž zlatou swatbu slawili. M. F.

* W Londýně ukazují pět Krowáků, diwých to lidí z Afriky. Jsouť málo wětší než opice, od nichž i způsoby swými nehrubě se liší.

* W Římě založen bude nowý panenský klášter, a sice řádu Basilianek. Za první jeho předstawenou zwolena jest známá býwalá abatýše z Minska, Makrina Mleczyslawská.

* Jistá Berlínanka, Nina Sturmowá, žádala weřejně w nowinách „we jměnu wíce panen“, aby uložena byla daň starým mládencům ku prospěchu chudých neprowdáných dívek.

Nowá knížka.

Nowočeská bibliothéka, wydáwaná nákladem českého mu-seum. Číslo VIII. Frant. Lad. Čelakowského Spisů básnických knihy šestery. Spisů musejních číslo XXVIII. W Praze 1847. W komissi u Kronbergra a Riwnáče. Wel. 8. Stran 404. Cena 2 zl. stř.

* Temnost tohoto místa má swon příčinu w půwodním článku samém, kdež také w nesnadném slohu a w pokazené řečtině psáno je.

** Tedy I., který roku 518. zemřel.

Číslo 78.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podlouhým č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

1. Čerwence
1847.

Časopis tento se we
skladu Pospíšilowa
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročních třikráte za
týden, w onterý, we
čtvrtek a w sobotu.

Předplácí se na čtwrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3. zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půllétně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

4.

Jasně stálo slunce na nebi, a páry z lesů, pahorky kolem kotliny wěncících, vystupowaly w křivolakých obloucích wzůru, působíce všelijaké stwůry, jenž se co přízraky řiší nadwětrných na nachových wlnkách houpaly. Slavné sezvánění w Sedlci právě doznívalo, když pan Šimon s wnučkou svou a Wiktorinem Šánowickým i ostatní družinou we swátečních šatech nad Wrchotice wyjel.

Jakkoli již léta na rytířského kmeta mocně doléhala, seděl přece posud pevně w sedle, ba zdálo se, jakoby, čím dále wranec jeho klusal, tím wětší nabýwal síly a pružnosti, tak že se i sám Wiktorin jezdecké jeho umělosti nemálo podivil.

„Ku podivu,“ prawil, „kterak pan Šimon Wrchotický, jenž celý život swůj obětowal wědám, tak že daleko široko newšední učenosti slyne a bakalářem vysokých škol pražských se stal, ještě tolik času nabył, aby se tak wyborným jezdcem ještě w takowém stáří osvědčil, jako právě nyní, kdežto dosti bujného wrance tak lehce krotí.“

Pan Šimon, který nikoli pro chválu neb hanu lhostejným nebył, poklepaw koně na krk prawil: „Nechwalné by bylo českému rytíři, aby také připrawen nebył, zastati práwa vlasti w boji spravedliwém. Inter arma musæ silent, pane Wiktorine! je staré přísloví. Za let mladších jsem často proměnil knihu s krupýřem a pero s mečem, nebo to byli časové krvawí, a více jsem sedáwal na koni, než na sedadle bakalářském, a místo hádání se s mistry učenými jsem se porownáwal s odpůrcem swým we hře železné.“

„W čemž wám syn wáš lépe ku pomoci byl, než w bádání učeném,“ wskočil mu do řeči Wiktorin, „o kterém se prawí —“

Ale Eliška chopila jinocha za ruku, mocně k mlčení mu kynouc, ana na děda swáho okazowala.

„Syn můj!“ wywolal tento s wášní jinošskou, ostruhy we slabiny koně zatna, že wranec diwě stranou poskočil. „Syn můj!“ opakowal kmet ještě jednou s přízvukem bolesti a tisknul prawici k srdci,

jakby jakous palčiwou bolest udusiti chtěl. „Lépe byl bys učinil, mladíku!“ prawil trpce, „kdybys všechny pohromy swěta na hlavu mou byl wolal, než abys mne připamatowal, že jsem kdy syna měl. Ne, ne, já žádného neměl,“ zwolal opět prudce, „když z domu otcowského wykročil, odumřel mi, já stojím sám poslední snět Wrchotických čestného kmene, jež hromu blesk roztrřil — ano já jsem poslední!“ zalkal i swěsil hlavu k prsoum, překonan jsa bouří a žalem wnitřním.

S úžasem hleděl Wiktorin na kmeta, neboť nemohl pochopiti příčiny tak diwného sobě počínání jeho.

„Cos to učinil, Wiktorine?“ šeptala mu Eliška s wýčtkem.

„Wyswětli mi —“ obrátil se k ní jinoch; Eliška však okázala opět na děda, který přejeda sobě dlaní obličej tiše dále se ubíral.

I přijeli mlčky až ku patě wrchu, od swé přikrosti Náhlík zwaného, kde pan Šimon po krajíně se porozhlédnuw prwní opět promluwil: „Lesy mirowské se kouří,“ prawil opět lhostejně, jakoby tichá mysl jeho nikdy pobouřena nebyla — „do wčera se můžeme bouřky nadíti.“

Wiktorin o předešlém wyjewu přemýšleje slow jeho ani nezaslechl, a tak panowalo opět nějakou chvíli všeobecné ticho.

Pan Šimon zastawil koně a obrátil se k Wiktorinu. „Pane Šánowický!“ prawil wážně. „Widěl jste, kterak jsem w letech swých ještě wášní přemoci se dal. Nemněte, že to marniwost starcowa. W šlechetné smýšlení waše se důwěřuji, že pochowáte w paměti swé wyjew předešlý, jakož i vše, co se k příčinám jeho wztahuje. — Slibujete mi to?“

Místo odpovědi se chopil Wiktorin podané mu prawice a tisknul ji ke rtům swým.

„A nyní rozweselte mysl,“ mluwil pan Šimon dále, k Sedlci ukazuje, „tuto se nám objevuje sí-

* Kdykoli lesy tyto kouřiti se počnou, soudí lidé na bouřku, spočiwá-li na nich mlha, třebas w celém okolí jasno bylo, soudí na tichý děšť. Hučí-li opět w zimě, soudí na obléwu. A w skutku nikdy se w předpowídání swém nemýlí.

dlo Umek, malé sice a skromné, ale nicméně nikoli nejposlednější ze stanu věd vlasti naší. Hle!“ okazoval na zástupy lidu houfně z vůkoli k městečku se beroucího; jenž letos, přilákan zkouškou o závod s Jistebnickými, čteněji se scházel než jindy. „Hle, i ten náš lid bere wřelého podílu na dnešním dnu. Dobré to znamení, ačkoli poslední bouřky Umky z mnoha míst vyplasily, do nichžto se sotva kdy více nawrátí. — Ale!“ zastawil najednou koně pohližeje cestou ku předu k místu, kde cesty se křižující a dva stýkající se potoky velké bahniště tvoří, a kamž lid, wida swětýlka noční dobou na místě tom obíhati, řiši powěr položil, jenž w tehdejší astrologické a alchymické době w nejlepší kwětu stála, tak že i proslawení učencowé celá pojednání o dæmonech a nikromantii sepisowali; falešný to směr dušewní, jsoucí nejwíce podporován oblíbenou tehdaž abstraktní filosofií Aristotelowou. Králowský pěstitel věd sám, Rudolf pro Čechy nesmrtelné památky, zaweden důležitými wynálezy w řiši hlati a astrologickými bádáními swého dworního hwězdáře, nesmrtelného Tychona de Brahe, oddal se zcela tajemným skumům, wábiwé hypothetické alchymii, wyskoumati totiž wodu žiwota a tinkturu zlata, i byl takto representantem tehdejšího směru dušewního, jehožto jasnost černá perutí předsudků a powěr zastíňowala. W Čechách jenom, s celou chloubou a hrdosti národní woláme ještě jednou, w Čechách to bylo nejwíce a Čechové to byli, jako Adam z Weleslawina, Oldřich Prefát z Wlkanowa, Matyáš z Krásné Hory, jenžto řiš hlati w soustawy prawé uwedl, že i po dnes od nich se neuchýlilo, Wáclaw z Budowa, Tadyáš Hájek, Harant z Polčic a Slowák Jessenský z Jesen i jiných mnoho více, jenž smělou rukou za černou záclonu powěr a předsudků sáhnouti se odwažili, a kus po kuse na ni odtrhující prwní prawé swětlo na dráze věd rozňali. Wšeobecný však duch kolotal se ještě w mámiwém poloswětle, w zápasu prawdy s nerozumem, a tudíž nám diwno nebudiž, že i učený pan Šimon z Wrchotic koně swého zastawiw s jakousi bázní k báječnému místu onomu pohližel, kde se dvě podíwné postawy mihaly.

„Ale!“ zwolal, „co pak to tam za diwné obludy? — Kdyby jisto nebylo, že we dne duchowé widitelní nejsou a žádné moci nemají, jak nám učení o dæmonech doswědčuje, soudil bych, že to jistě —“

„Pan Hanuš Měšetický!“ wskočil mu do řeči Wiktorin, bedliwě na ono místo pohlédnuw. „Ano, pan Hanuš Měšetický to je,“ dotwřzowal, „jenž se bere zakuklen w kontuši pokojně přímo k nám na mezku, jejž za uzdu sluha jeho wede a bláto w křižowatkách srdnatě rozšplychuje. Co se ale po stranách sedla panu Hanuši houpá, jest mi posud tajno, tak jako učenost jeho.“

(Pokračowání.)

Astrachan.

(Pokračowání.)

Tak zwané Museum čili wystawka stojí naproti domu gubernatora; w něm nalezá se sbírka astrachanského ptactwa, w které se některé překrásné kousky nalézají, několik kusů wycpaných zvířat, mezi nimi diwoké prase prostřední welikosti, sbírka astrachanského hmyzu, též wzorky lodí, potřebných w řece Wolze a w Kaspickém moři, rybolowných náčiní a podobných wěcí.

Jestli jste widěli Museum, widěli jste zároveň ještě také zdejší wěřejnou knihownu, poněwadž wedlé něho stojí. Ředitelém jejím jest jistý astrachanský kupec, jehož péčí předewším sebrána byla. Knih jest zde hojně pro každého čtenáře, a nejwětšího místa zaujímají wlastně učené, jejichž pokoj po celý čas nikdo neruší. Objednawat se každoročně welká část ruských časopisů, ale všechny jsou rozebrány po domech, tak že se milovník literaturních nowinek astrachanskými Gubernskými Wědomostmi, čtením newelmi zajímavým, spokojiti musí. Knihowna jest denně od 11 hodin pro celé čítající obecnstwo otewřena; obyčejně jsem zde nacházel jednu osobu, nic více.

Wychowávání w učilišti pro děti ouředníků zaujímal nejwíce pozornost mou. Odpowědi scho-wanců, ačkoli ne wždycky důkladné, prozrazowaly dobré nawedení při přednášení. Děti se zde odchowáwá asi čtyřicet; ti, jenž školní běh končí, býwají welmi mladí, a dle nařízení wojenského gubernatora zůstawají tam do plnoletí a pak wstupují do služby. Dům školní leží na konci města a jest zanimawý obšírností i uspořádáním; obzwlášť se máě libily postele wychowáwanců, zastřené pro záštitu před mouchami průzračnými záwěsky.

Astrachanské gymnasium zaujímá ohromné stawení. Ústaw dobročinných panen byl před pěti lety otewřen; newyhnutelná potřeba podobného ústawu byla patrná, a však nebylo prostředku k wydržowání jeho.

S truchliwou zwědawostí hleděl jsem na zdejší diwadlo; astrachanská Melpomena jest we smutném stawu. Společnost jest malá, wšeho 18 osob, a mezi nimi není ani jednoho dokonalého herce, tím méně herečky. Zewnitřek stawení, do něhož se diwadlo uchýlilo, není nikterak wábny. Starý dům neznámé barwy, w němž w jedné čáře s diwadlem běží krámy a sklepy. Polousesuté průjezdy s chatrnými schody wedou do wnitř, kde jest temno a dušno. Jewiště jest welmi malé, a orkestr, záležející ze 16ti mužů a kapelníka, zaujímá tolik aneb i více místa než jewiště. Lóži jest 42, sedadel 58, parterre a malá gallerie, a wše to býwá oswětleno 14 lampami, pročež diwadlo we strašné podzimní sklepení proměněno býwá. Wyška diwadla rowná se jeho šířce, a obywatelé lóží třetí třídy ukrywají se při

temném světle lamp w mraku a puchu. Wnitřní uspořádání diwadla připomíná na ruské hospody: lóže jsou polepeny na všech stranách papírovými výkresy, a stěny polity olejem. Za takové těsné a nepříhodné ubytování platí diwadlo ročně 2000 rublů.

(Pokračování.)

D o p i s y. z Wídně.

(Ohlas o české literatuře. Princ Wasa. České knihkupectví.)

(Pokračování.) Z knih, w poslední době z Čech sem došlých, p. Klácelowa „Dobrowěda“ nejvíce nás potěšila; delší čas se nám již neudálo čísti tak utěšenou, záživnou, praktickou — zkrátka tak výtečnou knihu, jako jest jmenované dílo Klácelowo. Bodejž i o jiných vědách, jako psychologii, anthropologii, krasovědě, dějepisu krásných umění atp., tak zdařilých spisů brzo nám se dostalo; nebo w tom ohledu, jak nám také nedávno nepowolaný dopisowatel w Augsburských Wšeobecných nowinách wycítal, téměř ničehož ouplného, zvláště pro střední čtenářstvo, w literatuře naší dosawáde nestává. — Wítaný nám byl též zdařilý překlad Shakspearowa arcidíla: „Romeo a Julie“ od p. Douchy; my jej poněkud co pokračování w zaniklé bezpochyby již bibliotece jinojazyčných klassiků považujeme a doufáme, že Matice česká i k vydávání jiných cizokrajných arciděl, starších i nowějších, které nám dotčená biblioteka podáváti slibowala, budoucně prohlédati neopomine. — Co se týče musejního časopisu, tu nás w posledních dvou swazcích, we IV. totiž a V., wedlé ostatního obsahu zvláště zprávy od p. redaktora sdělené zajali, a nerádi bychom i budoucně w Musejniku podobných zajímavých a důležitých článků pohřešowali, jakož i p. Malého žádáme, aby častěji z walné své zásoby příspěvků k brusu jazyka českého nám poskytoval, začez mu jistě každý, komuž o důkladné vzdělání se w jazyku materském upřímně činiti jest, k díkům zavázán bude. — Tyto dni došly nás také první čísla časopisu náboženského: „Blahověst“. Pokudž z nich o směru spisu tohoto souditi se dá, nezbyvá nám leč srdečně přát, aby týdeník tento hojných odbíratelů nalezl; nebo pěstování pravého citu náboženského, zvelebowání a rozšiřování národnosti a mravní oswěty u lidu našeho jesti ono trojhvězdi, k jakému při všem našem snažení nám hleděti jest a na němž toliko blažená budoucnost národu pevně zakládati se může.

Příležitostně tuto také podotýkáme, kterak milo nám bylo uslyšeti, že J. K. W. princ Wasa, majitel 60. pluku pěšího, jenž z Maďarů, Němců a Slowáků sestává a w okolí zdejší rozložen jest, walný počet biblí mezi wojáky wyznání protestantského rozděliti dal, při čemž Slowáci biblemi, nedávno w Kyseku wydanými, poděleni byli. Bylaby to jistě wěc chwalitebná, kdyby někdo i naše české pluky podobnými katolickými knihami náboženského a vzdělávacího obsahu obmyslil; žeby tím k mravnímu jich vzdělávání walně přispěl — o tom slow šířiti netřeba.

Docházejí nás nyní častěji otázky a stížnosti, kterak se stává, že teď méně nežli jindy českých, w Praze wyšlých knéh se tu odbírá, kdežto naopak opět z Morawy se dowídáme, že, co na Morawě wydáno, w Čechách téměř žádného odbytu nenalezá; jako se to ku př. s bájkami Bidpajowými, podobiznou Žerotínowou a j. w. w poslední době přihodilo, čehož ale se zase zde o mnohem více nežli w celých Čechách wyprodalo? Příčiny toho jsou owšem rozličné, a podotkneme zde prozatím, že častěji o mnohem českém díle se ani nedowíme, anebo je teprw po dlouhém, omrzelém čekání a tu ještě s příplatkem walného porta, jako při Technologii Preslowě a j. obdržujeme; ano mnoho wzdor

opakowaným doptávkám sem ani nedostáváme; u př. Štírowy podobizny Swatopluka, Crhy a Strachoty a j. w.

(Dokončení.)

Slowanské zpráwy.

Společnost srbské slowesnosti w Bělehradě, dne 7. Listopadu roku 1841. založená, knížecí vládu o zjinačení aneb obnovení zřízení swého prosila. Kníže Alexander tedy se souhlasením rady své dne 8. Kwětna 1847. nové zřízení té společnosti wydál. Ze článku toho zřízení uwádíme nejzajímavější:

1. Hlavní oučel společnosti jest vzdělávání jazyka srbského a šíření nauk jazykem srbským.

7. Oudowé se děl na řádné, dopisující a čestné.

8. Za řádné a dopisující oudy wywolí společnost lidi učenosti wyznačené a o literaturu srbskou zasloužilé; za čestné pak takové muže, kteří jí wázností swou aneb obětmi přispíwati mohou.

13. Psaní od společnosti oudům aneb od oudů společnosti psané poštou se přijímají a odewzdávají bez platu.

15. Společnost bude wydávati spis periodický jakožto swůj organ.

16. Wšecky knihy, buďtež od jednotlivých oudů čili od jiných spisowatelů sepsány, společnosti předložené a od ní přijaté a schválené, mají se k prospěchu toho ústawu tisknouti; spisowatelům udělí společnost přiměřenou náhradu.

Ostatní články jednají o peněžitých potřebách, ježto vláda srbská zaprawí; o sezeních společnosti w Bělehradě atd.

M. F.

Wlastenská zpráva.

W *Králowéhradecku* nedávno jeden sedlák wykopáwaje pařez w lese motykou rozrazil blíněnou nádobu plnou starožitných peněz, všech prý stříbrných rázu pěkného, zřetelného. Zdaliž komu co podrobnějšího známo, jaké to peníze byly, a jaká nádoba? Kam se oboje poděly? Jistá wěc jest, že se tam w okolí některé mince we společnostech na odív okazowaly; doufáme že nás ouplná zpráva dojde o tom zajisté důležitém nálezu.

M. F.

L i t e r a t u r a.

Časopis českého Museum. 1847. Sw. VI.

We swazku tomto dokončil *Sabina* swé zajímavé *Procházky w oboru mystiky, romantiky a bájení; Nebeský w Příspěvcích k historii literatury české* jedná o starých básních: „Spor duše s tělem“ a „Ježíšowo mládí“ známým swým důkladným způsobem; *J. F. Smetana* sděluje *Nové pokroky silozpytné a Ehrenberger* podává *Wýpisky ze Smolné knihy města Solnice*, do které zapisowání byli hrdelní ortelowé od r. 1569—1638.; zápisky ty důležité jsou pro poznání žiwota staročeského i w nejnižších okresech, byt i se strany smutné. — *Tomkowo* pokračování w *Pamětech kolegiatů kolleje Karlowy* přináší dáta welmi zajímavá. Nemůžeme tuto bez podotknutí pominouti nedopatření, w článku historickém wždy nemilé, kterým na str. 635. jedna a ta sama osoba jmenuje se jednou *Janem* a podruhé *Jakubem* Palaeologem, a opět na str. 645. jedna a ta sama osoba jednou *Janem* a podruhé *Matoušem* Benešowským. — *Doucha* podotkl několika slowy *Ostatky Slowanů w Němcích* a podal *zpráwu o Matici srbské w Lužici*. — *Wocel* promluwil různé a důležité slowo o *budoucnosti české národnosti*, w kterémž hlavní zřetel obracuje na průmysl. — *Tyl* podal druhý článek *Uwah literárních obrazů a charakterů*, w kterém rozbírá *Jarohněwa z Hrádku*, *Wolsanský zámek* a *Harfenici Jana z Hvězdy*. — Konec čini poznamenání wkladů w měsíci Kwětnu do Matice došlých, jichž summa obnáší 495 zl.

Přivázán jest k tomuto swazku „První přehled příspěvků ku podpoře české vzorní průmyslné školy, v měsíci Prosinci 1846., pak v Lednu a Únoru 1847. z části již složených, z části zápisem připovězených“, ten samý, který letos i ku Kwětnu přiložen byl.

Zároveň s tímto swazkem Musejníka vydávají se od Matice Frant. Lad. Čelakowského spisu básnických knihy žestery, nowočeské biblioteky č. VIII.

Obsahuje pak kn. 1. Rázi stolistou, kn. 2. Ohlas písní ruských, kn. 3. Ohlas písní českých, kn. 4. Smíšené básně, kn. 5. Epigrammy a kn. 6. Anthologii z literatur nejvíce jinოსლowaných. Poslední dvě knihy podávají na větším díle věci posud netištěné.

Pautník, časopis obrázkový pro každého, 1847. sw. VI.

Obsah: 1. *Wýjimky z cest po Turecku a Řecku.*

Od Heilbronnera, přel. od W. R. Kokořinského. Článek to dosti zajímavý. — 2. *Widni, c. kr. hlavní a sídelní město.* (Pokračování.) O ceně této pilné práce již v předešlých zprávách o časopise tomto chwalně jsme se zmínili. 3. *Zápisky cestujících po Slowensku roku 1846.* Část IV. Přilži nudí samým popisováním krajín. 4. *Wěšba a osud, čili paměti hraběnky de Saint-Valery rozené Suchánkové, z jejich zápisek sebrané a srovnané od Marie Ladislavy Z.* Nedokončené posud, ale zajímavé. 5. *Smíšené zprávy:* Měšťanství ozbrojení sborové v Čechách. — Nowý farní chrám sw. Jana Nep. na Hlubočeckém Podhradí. — Památka Jana Swobody, spisowatele Školky. — Založení lužicko-srbské Matice od F. Douchy. — Prodloužení Ferdinandovy sewerní dráhy z Lipníka do Bohumína. — Přehled událostí ewropských až do polowice Kwětna od Benoniho. — Česká bibliografie na r. 1847. — Nekrelog Antonína Lišky.

Rytiny, k tomuto swazku přidané, představují Cařihrad a otročí trh v témž městě.

Pražský Posel. Díl II. sw. 3.

O tomto pokračujícím spise powěděli jsme v listech těchto již tolik chwalných slow, že bychom jen opakowati je museli, kdybychom tento swazek zvláště oceňowati chtěli. Dosti tedy budíž na tom, když powíme, že swazkům předešlým ničeho neodewzdá. Obsahuje pak články následující:

Braniboři w Čechách. (Další wyprawování.) — *Obrazy krajín domácích i cizích:* Swatá místa w zemi zaslíbené. (Wzato z popsání cesty, konané roku 1840. od mladého wirttemberského důstojníka.) Podzemní prameny w zemi yukatanské. — *Několik myšlének o wesnických školách.* Rozprávka s lidem wenkowským, z které si také ale jiní lidé něco wybrati mohou. Částka první. — *Procházka po řiši zemských tworů:* Jaká obydlí umějí zwřřata dělati? Ptáci hnízda. — *Opatrowny — samá zkáza.* — *Dvě rady:* Co se jmenuje sloužit? Jakou ženu si dobře wzíti? — *Co se u nás děje?* Pěkná slawnost. Wysoké Mejto. Malé poznamenání. Sampanšské wíno. Zpěwácké společnosti.

Z toho patrno, že swazek tento zvláště hojnosti prakticko-poučných článků wyniká. Článek: „Dvě rady“ jest wýjimek z wýborného spisu pro lid, jež wydawatel Pražského Posla podle německého wzdělal a který pod jmenem: „Wojta, chudý čeledín“ w brzkém čase na swětlo wyjiti má, čímž naň čtenářstwo naše pozorno činíme. Německý jeho originał jmenuje se: „Illi ber Rucht“, a spisowatel jeho jest na slowo wzatý Jeremiáš Gotthelf.

Půwodní vlastenské powídky, powěsti a báchorky. Od Jos. Ehrenbergra. Swazek V.

Z Ehrenbergra stal se w nedlouhém čase obratný,

umělý wyprawowatel, i wyznáváme, že jeho powídky wždy s větším potěšením čítáme. Podalť w tomto swazku čtyry, dvě w řeči wázané, dvě w newázané. Tyto obě: „Zkamenělá swatba pod Ústupem“ a „Pomsta“ wyznačují se trefným líčením wenkowského žiwota, při čemž i to s nemalým potěšením jsme znamenali, že spisowatel sloh swůj k nemalému jeho prospěchu obohacowati se snaží zásebou idiotismů z lidu čerpaných. Méně daří se spisowateli žertowné powídačky, které weršem píše.

Kronika času.

* Baworský král udělil jednomu mladému básníku, práwnímu kandidatowi Wohlgemuthowi, dar 500 zl., aby byl w stawu, básnické swé schopnosti ještě wíce zdokonalowati. — Již prý je wíce nadějných mladých básníků na cestě do Bawor.

* We Widni budou se stawěti weřejné řeznické jatky, kde bude moci každý dobytek porážeti. *

* W Paříži líbí se Pyatowo melodrama „Hadrník“, které se w diwadle Porte St. Martin hraje, náramně. W deset hodin ráno přijdou diwáci již ke wratům a čekají až se otewře; sedadla jsou na 30—40 předstawení zamluwena. *

M a n a.

W čísle 25. německých pražských nowin byla wědomost, že u Opawy w Slezsku přišla *mana*, která mi od p. Wojtěcha Seitzze, lékárníka we Waagstadtu, na ukázkou poslána byla. W listu bylo mi sděleno, že netoliko okolo Opawy, ano i dále proti Polsku na některých místech w takowé hojnosti napršela, že lid ji nasbíral a pokusil se jí k jídlu připrawiti. Za čerstwa prý chutná jako zemčata, a s mlékem uwařená má chuť jako rýže. Brzo na to poslal pan Melichar panu bibliotekářowi Hančowi takowoutěz hmotu, která prý napršela okolo Jaroněře a welikém množstwi, kdežto ji též k jídlu připrawili.

Ten úkaz není nic nowého. Asi před dwanaći lety w Čechách (newím již kde) napadala dle domnění docela podobná hmota, kterou ale tehdaž oblíbili sobě jmenowati *žitem nebeským*. Anó takowý domnělý dešť i w jiných zemích již mnohokrát byl pozorowan.

Ta hmota ale není nic jiného nežli bamboly čili hlzy jisté rostliny, kteráž. slowe *orsej*, *roupník*, *roupowé kořeni*, *krtičník menší*, *celidonia* čili *celidon menší* (*Ranunculus Ficaria*, *Ficaria verna*, *Feigwartzenkraut*, *kleines Schöllkraut*), u nás w sadech, plotech, na místech stinných a wlhkých w půdě kypře reste, časně w jaře kwěte a pak zamikne, tak že potom po ní ani památky na powrchu zemním nezbude. Kořen její sestává z bambolů podluhowatých anebo zakulatělých, u swazek hořejším koncem spojených, s mrcasy promíchaných. Tyto bamboly zbýwají w zemi a přicházejí na powrch zemní, když deště násilně obzwláště jarníh času opláklý prať, we které rostly. Woda dešťowá bamboly tak wypláknuté zaplawuje do nižších krajín, a může je tam u wrstwy dosti mocné nahromaditi. Jelikož nadřeceným způsobem bamboly na zem přicházejí, není diwu, že je witr může zawátí, načež nepozorný člověk we swém domnění tím wíce se potwřzuje, že padají s powětří. Konečně přidávám, že totěž mohou i deště zimní udělati, poněwadž zkusení učí, že i w zimě za lewného počasí z nenadála byly nalezeny.

Jan Sw. Presl.

Číslo 79.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

3. Čerwence
1847.

Časopis tento se we
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročních třikráte za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářstwi
příletně s patričníou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

„W skutku, je to on!“ přisvědčil pan Šimon, bystřeji se porozhlédna; „zbláznil se?“ pokračowal newrle dále, „kdo to jakžiw widěl, aby šlechtic na biledni o takové slawnosti chodil w maškarě k smíchu každé chátře? — Ano, ano, pane Wiktorine!“ obrátil se k tomuto, wida jej mocně smích tajiti — „nezapírám, že to směšný průwod, jenž nám wstříc přichází, ale pomněte, že pan Hanuš w učené skoumání zabrán na decorum, na ouhlednost před světem ohledu bráti nemůže. — Kdyby to činil, neškodilo by,“ podotknul pro sebe, neboť ho mřzelo, že se jeho určený zeť tak směšným způsobem před Wiktorinem objevuje. „Já wám pravím, pod neouhlednou skořepinou se skrývá perla, a Hanuš Měšetický je jeden z oněch, kteří wice na jádro hledí, než na zewnitřní lesk,“ připojil wztahem na Wiktorinůw skwostný šat, „oni je ještě ze staré školy, wěrný zvykům otců swých, a to je wice, než všechna časná chwála a obdiw swěta. Co soudíš o tom ty, Eliško?“ obrátil se k wnučce swé.

„Můj úsudek by beztoho nenašel žádného místa,“ prohodila Eliška s uzarděním, „protož mi dowol, dědečku, bych o tom pomlčela.“

„Jak?“ zwolal pan Šimon a wášeň jeho se počala hybati.

„Já podám smýšlení slečninu slow,“ wmisil se do řeči opět Wiktorin s patrnou newoli nad swéhlawostí pana Šimona, jejíž půwod pochopiti nemohl. „Slečna Eliška, jakož i Waše Milost dobře wí, že předkové naši přede vším na to ohled brali, aby byli schopni k hájení vlasti, ne ale jako tuto Měšetický pán, aby, když potřeba k zbrani welela, we swůj kontuš se zahrnuwše za knihy a instrumenty wědecké zalezli. I nechť již Waše Milost na mne zanewře, wyznati musím, že je Hanuš Měšetický planý, neužitečný, nepotřebný oud vlasti,“ doložil důrazně.

„Hm!“ zamysлил se pan Šimon, a mimo wše nadání sklonil jako zahanben hlavu a jel mlčky dále, w duchu přemítaje: „Domněnka má by byla tedy

prawdiwá? — Líto by mi bylo — ale takowý blázen nemůže mnoho učenosti míti. Tak se ale přede mnou ještě neokázal nikdy. Nuž uwidíme, uwidíme!“

Mezi tím se byli asi na třicet kroků přiblížili k panu Hanuši, jenž neustále hekaje sluhu mezka wedoucího k pozornosti pobízel, a aby tak sáhodlouhé kroky nedělal, poroučel.

Byl to směšná postawa, ten pan Hanuš Měšetický. Dlouhý, wyzábly obličej, malé, pod nízkým čelem skoro nepohnuté ležící oči dávaly mu ráz pokrytstwi a klamu, jakož i celý zewnitřek jeho osvědčowal skoupost welikou, neboť ku podiwu to, že přiroda každého lakomce znamenala značnými známkami, jež na prwní pohled lehce poznati, těžko však popsati lze. — Poněkud opelichaly, černý aksamitowý birýt, na němž znáti bylo, že na wětši hlavu, než páně Hanušowu, dělán byl, houpal se na hlavě jeho, někdy mu spadl až na oči; pan Hanuš si ale pomáhal welmi důmyslným způsobem, podhrnul totiž přední kraj birýtu do wnitř, a takto jej na čelo wysoupna radowal se z toho, že mu nějaký čas na wykázaném místě seděl. Široký župan, jež sobě dwakráte okolo těla owinouti mohl, wlál na wyzáblym těle jeho. Župan byl z té samé látky, jako birýt, a býwal někdy bílou kožešinou lemovaný, nyní však na mnohém místě kožešina scházela a pozůstala silně do žluta přecházela; ano, měl ještě znamenitou wadu tu, že široké rukáwy jeho na dlouhé ruce pana Měšetického nedostačowaly. Nohy wězely w širokých nohawicích a we žlutých, již ale umouněných škorních. Po obou stranách sedla se mu houpaly baliky swinutého pergamenu, jakož i mnohé matematické figury a hwězdárské nástroje. — Sluha jeho byl taktéž ze staré šatnice wystrojen, a tudy zcela dostojně pána swého, s tím jen rozdílem, že nohawice až po kolena wyhrnuté a škorně přes ramena přehozené maje bos před pánem swým klusal.

„Ješku!“ mluwil pan Hanuš k sluhowi swému, „dej pozor! tady je jáma, prawá spelunca, aby pokojný cestowatel hlavu srazil — ano, ano, na dnešní den byla konstellace takowá, jakohy mé jakás nehoda potkati měla; mé pronásleduje fatum, ještě dobře, že mám proti němu arcana. — Hej, Ješku!“

zwolal hlasitěji, „netři uzdu o rukáv, wůchleď okrádáš pána swého.“

„Máte prawdu,“ přisvědčil Ješek, „kdyby uzda upřímně o rukáv zawadila, powolil by ten starý wěchet, a já bych swítil o dnešní slawnosti nahou rukou.“

Nad těmito slowy se chtěl pan Hanuš we sprawedliwé newoli pozastawiti, i zatrhnul ohlawkou mezka, tak že tento zpět poskočil; že ale Ješek uzdu jeho pewně držel, štípnulo se zwíře na jazyku, což za následek mělo, že mezek zadníma nohama wyhodě neumělého jezdcy by hnedle byl odsedlal.

„Běda mně!“ zwolal pan Hanuš, na oči spadlý birýt opět na čelo soukaje, do jakých wražedlných rukou jsem to upadl! — Má nešťastná konstellace — w horoskopu jsem se právě na tomto místě w blátě widěl; kdyby nebylo mých arcanorum — ty šibeníčníku! — obořil se opět na sluhu. „Zítřa ti postawím horoskop, abych tě již na šibenici widěl. „Jak můžeš říci starý wěchet puntu, za který můj děd pan Sigmund z Měšetic a na Měšeticích — requiescat in pace! — dwacet českých grošů zaplatil, sprawedliwého a dobrého rázu, a jak we spisech familiæ Měšeticensis zaznamenáno, bylo jich deset s obrazem Jeho Milosti krále Sigmunda, což zvláštní pozornosti zasluhuje, jelikož se můj děd pán na Měšeticích — lux perpetua luceat ei — taktéž Sigmund jmenowal. — Zítřa tě dám do kozelce —“

„Bez puntu?“ ptal se sluha, jemuž pohružka páně Hanušowa málo starostí působila, neb sloužil Měšetický pán lakotností swou i za posměch sluhům swým, s nimiž, aby se mu na statku nemstili, přísně nakládali se obával.

„Wšak ti můj nádworkník wytáhne punt jako nejkrásnější šarlat,“ podotknul pan Hanuš.

„Co by ale řekl Waši Milosti nastawající pan tchán, pan Šimon Wrchotický, jenž asi dvě stě kroků od nás ještě vzdálen je, kdyby se toho dowěděl?“ ptal se Ješek, kroky zastawiv a škorně na druhé rameno přehodiv, jakoby sobě z pohružky pána swého mnoho nedělal.

„Mlč, mlč, Ješku!“ ulekl se pan Hanuš — „nerozkřičel bys mě za tyraha, za Nerona mého lidu? — A já jsem takoruka otec, pater familias mezi swými poddanými, ačkoliw žádný ani prowazu hoden není, a zlodějská to sprež wesměs, tak že i očima krádou. — Tady wyjeď na stranu, Ješku, abych pohodlně newěstu swou pozdrawiti mohl a se zeptal, co ten nowomodní haraburda, jenž je wystrojen jako marnotratný syn, ten Wiktorin Šanowický w její společnosti chce? — Wšak tě kozelec nemine,“ mluwil k sobě jizliwě na sluhu pohlížeje, který za rozkazem obdrženým mezka stranou, poněkud s cesty, wywáděl, „a žila nádworknikowa se seznámí s twou kůží, až jen bude upejpawá Eliška a groše starého pod střechou měšetickou.“ S tímto chwalitebným předsewzětím se narownal w sedle, neposlušný bi-

ryt co možná nejpewněji na hlavu přitisknuw, a hleděl přijíždějícím wstříc; ale nemálo se nad tím pozastawil, že pan Šimon, jenž ho druhdy, co čitele starých mrawů a starého kroje, již zdaleka wítával, nyní před sebe — w myšlénkách pohřížen — hledě wywoleného zetě si ani hrubě newšimnul.

(Pokračowání.)

Astrachan.

(Pokračowání.)

Jestliže zewnitřek i wnitřek diwadla na prwní pohled každou nadějí odjímá, umělci ji se swé strany nepowzbuzují. Při tak malé společnosti nelze očekawati wytečnicků, ale ku podiwu mezi nimi není ani jednoho kalého. Zpěwačka jest wšeho jediná, toliko w ruských písniích powšimnutí hodná, ale i w těch ne bez wady: ztratila hlas, a we vysokých tonech musí přicházeti do fistule. Ostatní umělkyně hraji na zdarbůh a zpiwaji bez milosrdenstwi falešně a slabě. Mezi herci hraje ředitel diwadla bez unawení a s podiwuhodnou jednotwárností: on má wždy stejný oděw, wždy jeden tón — je wždy stejný. O ostatních umělcích netřeba ani slow tratit.

Dekorace diwadla jsou welmi bídné: dej Bože, aby se jich všech napočítalo deset. Oděwy jsou ještě horší než dekorace, wybledlé, obnošené, tak že přiwádějí na myšlénku, že snad nebyly nikdy nové. Hudba, ačkoli weliká, wyrowná se oděwům; někdy hraji ouvertury, které wšak žádný nepozná, z wětší části ale hospodskou mazurku. Wybor her, který ředitel sám ustanowuje, jest welmi newhodný; při takowém bídném stawu osměluji se hráti činohry, ano i půwodní truchlohry. Na štěstí nepouští se společnost do zpěwoher. — Tance jsou newyhnutelné příslušenstwi benefici, ale nemožno na ně hledět; obecenstwo se z wětší části rozejde, a zůstane toliko parterre a gallerie. Cena loží není weliká, wšechny jsou abonnowané, a wšak diwadlo ledwa se může udržeti; herci si stěžují na podnikatele, podnikatel na obecenstwo, obecenstwo na herce. Jak jsem pozorowal, mohla by zdejší společnost býti úplnější a lepší, a diwadlo nepotřebowalo by si stěžowati na chladnost obecenstwi, kdyby podnikatel měl wětších materialních prostředků a ředitelstwi rozuměl. Ačkoli zde wíc jak deset let společnost drží, přišel mnoholetou zkušeností jenom tak daleko, že ztratil dobré umělce a podržel toliko ty, na které obecenstwo skrz prsty hledí. Nedostatek jmění jest prý hlavní příčinou úpadku astrachanské Melpomeny.

(Pokračowání.)

D o p i s.

Z Wídně.

(Žerottnowy listy. Seidl. Čaplowiž.)

(Dokončení.) Zmíniwše se nahore o Žerottnowi podotkneme ještě, že nás zpráwa došla, kterak w Litomyšli nalezen walný počet vlastnoručních psaní powěstného Karla ze Žerotína, což se nám wšak jaksi prawdě podobno býti

nezdálo. Tyto dni ale dostalo se nám potvrzení zprávy této v listu p. prof. Šembery, jenž nám rovněž vědět dává, že se v Litomyšli objevil swazek, 300 vlastnoručních listů Žerotínových obsahující, o jichž opis on byl zakročil, a že též v Rejhradě swazek jich se nalezá; za to ale v Hořovicích druhdy chovaná psani, z nichž některá v Musejniku uveřejněna byla, dle udání p. Palackého se tam více nenalezají. Končíc dnešní list musíme ještě připomenouti v minulém měsíci událé se úmrtí dvou bratrů slowanských.

Dne 13. Května odpoledne pochováli jsme totiž krájan našeho Josefa Seidla, rodem z Wožice, jenž sotva stár let 27 a dosáhnou nedávno hodnosti doktorské v lékařství, hlavičkou zachvácen 10. Května ve všeobecné nemocnici na věčnost se odebral. K oslavení pohřbu jeho zpívána v kapli všeobecné nemocnice jedna z kantat Webrových s podloženým textem českým od V. Furcha, a potom u hrobu na hřbitově waringském přednášen druhý český truchlozpěv k textu Furchovu, našim Wintrem v hudbu posazený. Více profesorů a doktorů, mezi nimi i pp. Škoda a Rajský, a valný počet zdejších Čechů, Moravanů a Jihoslovanů doprovázel mrtvolu ku hrobu, při čemž modlitby v jazyku českém vykonávány byly. Bylo to snad ponejprv, co se české truchlozpěvy a modlitby na hřbitově tomto ozývaly.

Dne 1. Června odpoledne prokázali jsme tu samou službu mrtvole slowutného p. Jana Čaplowice z Jesenowa, ohlavně to ve světě literárním známého Slowáka, jenž dne 29. Května v 67. roce stáří svého náhle byl zemřel a rovněž na swatém poli waringském pochován jest. Tento swými výtečnými ethnografickými, právníckými a hospodárskými spisy proslulý muž a horlivý zastávateľ národních interestů Slowáků proti Maďarům, narodil se r. 1780. ve Felső Pribeli; praktikoval po skončených studiích právníckých půl druhého léta v Banské Bystrici u jednoho tamního advokáta, načež r. 1808. za právního assessora stolice této zvolen byl; toho samého roku odebral se ale do Wídně, chtěje se tu o dworní agentství ucházeti; wálečnými nepokoji ale r. 1809. vypuklými přinucen byl do Prahy ke službě v Slawonii se odebrati, kde až do r. 1812. místo biskupského tajemníka a konsistorního fiskála zastával a mimo jiné práce zvláště wčelarstvím se obíral, o jehož zvelebení sobě takových zásluh získal, že r. 1814. od cis. kr. widenské společnosti hospodárské za skutečného a od přírodopysné společnosti w Halle za dopisujícího ouda zvolen byl. R. 1813. wstoupil do služby hraběte z Schönbornu, kdež r. 1819. hospodárským raddou a ředitelem majoratních jeho panství Munkače a Sw. Mikuláše se stal, w kterém ouřadě až do smrti setrval. Z učených prací jeho tiskem vydaných připomenouti sluší: *Inhalt der Rechtssatzungen*, 1811. *Bienenzucht in Doppelstöcken*, 1814. *Juridische Probleme. Slavonien und zum Theil Croatien*, 1819. *Schematismus der Kirchen und Schulen evangelischer Konfession in Ungarn*, 1820. *Panoniens Bewohner und ihre volksthümlichen Trachten*, 1820. *Slowakische Gedichte*, 1821. *Gemälde von Ungarn*, 2 Theile. (Jedno z nejlepších děl jeho.) *Ungarns Vergangenheit und Gegenwart, verglichen mit jener des Auslandes*, 1830, mimo více drobných článků w rozličných časopisech. Chowaltě také znamenitou sbírku knéh česko- a jinoslowanských a na Slowanstwo se wztahujících, již k veřejné potřebě odkázati obmejšlel; žádostiwi jsme, jak se sbírkou touto naloženo bude. A. R. S.

Slowanská zpráva.

W celých Korutanech i w hlawním městě Celowci není ani jedné řádné stolice jazyka materského, slowinského, ač by jí tam potřebovali jako oči w hlavě, jak se

o tom Kmetijske novice wyjádřili. Takovým zanedbáním národ we zkázu se uvrhuje, a již by na dno propasti byl klesl, kdyby se ho duchowenstwo neujmalo. W semeništi celowském, kdež letos 109 bohoslowců studuje, mezi nimiž se 83 Slowinci nacházejí, přednostowé duchowní chowance své sami jazyku materskému učí, jmenowitě nynější welebný pan spiritual *Pikel*. W knihowně své mají 252 slowanských aneb Slowanstwa se týkajících knih, a kromě těchto dostávají dva wýtisky Kmetijských novic, Chorwatsko-slawonské newiny s Danicí, Zoru dalmatskou a letopisy slowanské od Jordana w Lipště wydávané. Utěšený výjewe byla zkouška z jazyka slowinskó - ilirského. 20. Května držená, která horliwost a pokroky mládeže korutanské skwěle dokázala. Po zkoušce pan *Ivan Samic*, bohoslowec třetího roku, na kazatelnu wystoupil krásnou řeč přednesl o přednostech a potřebě jazyka slowinského; a k ukončení té slawnosti čtyry slowinské písně sborem mužským byly zpívány.

Pražský denník.

* Žofín, toto wábné oko střibropěnné Wltawy, skví se w plné zeleni. W neděli, w outery a w pátek schází se tam wýbor elegantního swěta, jemůž kapelní mistr Schubert do noty zahrává. Jednou za týden, obyčejně w pátek, hledí on wywoliti některé z wážnějších skladeb hudebních, aby wyššímu požadování wzdělanců zadost učinil. Nedávno provozowal druhou symfonii od Beethovena tak wytečně a ohniwě, že se musela z části opakowati. Zawsčenci tleskali až to brnělo. Slíbno nám, že uslyšíme symfonii od Berlioza, powzbuzeni k tanci od Webera, brilliantní walčík od Chopina a téhož mazury, ouvertury od Mendelssohna, od Beethovena a téhož některé symfonie. Na programmech býwá oznámeno, že nejnowější skladby pro orkestr i na fortepiano u Jana Hoffmanna se prodávají. — Lázně jak teplé tak studené na ostrowě tom k nejwýbornějším připočísti slušno. Proud řeky je tu žiwý, předplacení laciné, posloužení ochotné se vši zdwořilostí. — Abych nezapomněl, musím ještě oznámiti, že si welká část obecnstwa přeje, aby při ohlášeni symfonií stálo, w kterou asi hodinu se provozowati budou; mnohý, nemoha ztráwiti dlouhý čas, rád by přece na hodinku odskočil a pokochal se s Chopinem, s Webrem neb s Berliozem podle náklonnosti srdce swého. Možná-li, bylo by dobře, aby se tyto slawnější produkce okolo sedmé hodiny odbywaly. P. Schubert si tím zjedná nemalých zásluh a potrwá w milé památce jako náš krajan Titl, který stejnou cestou krácel.

* We stawowském diwadle žene se host za hostem. Byla tu p. Wagnerowa z Drážďan brzy po Ticháčkowi, který nám jednu roli dlužen zůstal. Teď zpíwá slečna von Riese a líbí se swětu pro smyslnou náruživost, jenž we zpěwu jejím wane. P. Rott se swou chotí, p. Bekmann též s chotí, býwalý miláček Moritz wystupují jeden po druhém. Nestroy již dříve Prahu opustil. Mílo bude zwěděti, že p. Soukupowa opět na rok diwadla našemu zachowána jest. P. Mayr, jak slyšíme, opusti diwadlo a stane se učitelem zpěwu w ústawu p. Jiránka. Důkladná wzdělanost hudební, jižto slyne, zjedná mu w krátkém čase dobré jméno též w učitelství. — Jak slawně Morawan Ander nade všemi tenory wítězil, rozneslo se po vši Praze. Což kdyby ho nebyla zimnice trápila, kterou si w Hamburce uhonil. Škoda, že jsme se s ním museli rozloučit, dříve než nám mohl českou píseň zapěti, která pro Schneiderůw koncert oznámena byla. — P. kapelní mistr Škroup snažně k tomu hledí, aby tři swé opery dílem dohotowil, dílem zdokonallil, totiž: „Dráteníka“, „Libušin snatek“ a „Drahomíru“. Doufáme, že mu w tom nic nepřekáží.

* P. Vancas, pokladník Matice ilirské, pobyl den w Praze a odebral se do Karlowarů.

* Ohlášení, vyvěšené po rozích, že bude chléb o 1 kr. lacinější a že se srážka ta pro chudé měsíčně pekařům od obce nahradí, pohnula lid k díkům a slzím za takové dobrodiní w čas nouze a bíd.

* Představení jednoty hudebních umělců pražských přidal widowám svým též po 20 zl. str. k nemalému překvapení jejich. Z toho patrno, jaká dobrá správa ústavem tímto vládně, který widowám neubrhuje, nýbrž podle nedostatku přidává.

* Rada podobizen umělců hudebních, která u Jana Hoffmanna od T. Meyera na kameně kreslená vychází, a obrazem výtečného Veita započata jest, bude co nejdříve dále wedena. Fr. Škroup je již dohotowen, následowati bude K. Strakatý, dir. Plč, prof. Gordigiani a j. w.

* Žofinská akademie chystá se ku všeobecné schůzce, a jest se nadíti, že se ledajaké změny ku prospěchu ústavu jeho zawedou. Nejhlasitěji projewuje se přání, aby na dokonalejší sbor hlavní zřetel byl obrácen. Jen co se Veit z Italie nawrátí, kam se před několika nedělemi byl wyprawil.

* Výtečný sochař J. Max uzdrawil se opět po horké nemoci a pracuje dále w dílně své. Mezi jeho návrhy stojí wzorek „studenta“, jemuž bychom pro neobyčejnou zdatilost přáli, aby mohl wyweden býti.

* Návštěwy u sochy Přemysla Otakara trwají posud w té samé hojnosti.

Powěstný apoštol střidmosti P. Mathew mešká od několika dní w Praze.

Trní a bodláčí.

Není tomu dáwno, co u nás Čechů a též u Srbů rozepře powstaly a přísné kritiky se psaly a tiskly pro chybičky ledakdes do zeměpisných knih českých a srbských se wloudiwši. My Slowané (naopak a proti zkušenosti lidské vůbec) své vlastní chyby dobře widíme a káráme; cizích chyb ale nerádi si všimáme. Kdo by si pomysll, že slavné Augsburské všeobecné nowiny, tyto všewědy jižních Němec, zeměpis své vlasti neznají? Každý čtenář těch nowin shledá to sám w kterémkoliv čísle, kdež se pár slow o welkoknížetství Poznaňském prohodí: Poznaň *nenáleží* ke spolku německému; všeobecné nowiny pak hrubou newědomost na jawo dávají, uwádějice je vždy mezi zeměmi říše německé. Pamatuji, že před několika málo lety, když jednou w nadzminěných nowinách město Břetislav omylem (tuším) pod rubriku „Němci“ se dostalo; Maďari hned do náramného nářku se daly a augsburské nowiny pokorně mýlku svou omlouwaly — poněwadž jistá strana německá s Maďary, ba s loupežiwými Čerkesy milkuje. Tatáž strana by raději s lidojedy se pobratřila, než Slowanům práwa lidského dopřála — člověk, to křehké stwoření, nenáwidí toho, komu křiwdu činí; neb pouhá bytost křiwdu trpícího wyčítá mu hříchy jeho. M. F.

Kronika času.

* Od obou widenských nádraží powědou dráhy až ke hlavní celnici, po nichž se zboží pro wětší pohodlí obchodnictwa koňmi dowážeti bude.

* Porto za uherské nowiny a časopisy je teď mnohem dražší Ze 48 kr. skočilo na 2 zl. str.

* Dr. Jäger, słowutný lékař oční we Wídni, wyhojil wnuka vicekrále egyptského; tím pohnut poslal Mehemed Ali několik Egyptanů do Wídně, aby, jsouce nawštíweni touže nemocí od prof. Jägera uzdraweni nabyli.

S m ě s.

Pačuli, toto oblíbené woňadlo salonowych dám, pochází z rostliny ozankowité, zwané *Plectanthrus graveolens* aneb *coleus*, která w Indii a na ostrowě Bourbonském roste. Sušením listy krásně zelené obyčejně zosediwějí; na kousky rozstřihané a časem smíchané s jinými newoňawými odrůdami přicházejí do Ewropy. Pačuli woní silněji, když leží w suchu než we wlhku; wůně wtáhne se lehce do wody, do lhu a do étheru. Pomádnici pripravují z listů pačulowych prášek do wonných polštářků (sachets), pak tinkturu a essenci. Tato dělá se destillowáním listů we wodě, je hustá co oliwový olej, barwy zeleno-žluté, chuti lahodné, a woní až milo. Nakapá-li se do wody, splýwá mezi dvěma wrstwama.

Gottsched o Shakespearowi. Shakespear, na jehož rozumění a wykládání nynější němečtí učenci, právě jako jistý redaktor na rozumění druhému dílu Göthowa Fausta, wyhradní privilegium sobě osobují, byl ještě w polowici minulého století i w literárních okresech německých málo známý. Tak napsal o něm známý professor Gottsched we swém r. 1760. w Lipsku wyslém *Börsenbuch der schönen Wissenschaften* následující zpráwu: „Shakespeare (William), anglický básník. Angličané dělají mnoho hluku s jeho diwadelními básněmi, jichž počet jest weliký. W nowějším čase však našla se nějaká paní Leunoxová, která mnohým z jeho nejslawnějších kusů chyby wytyká.“

Dr. Richard Dickson w Americe wypočítal za tři leta, denně ztráwíw 8 hodin, že je w bibl. 31,173 wersů, 773,692 slow a 3,566,480 písmen. Jméno Jehovah stojí tam 6855krát a spojka *a* 45.227krát. W prostředku stojí 117 žalm.

W Bombaji nachází se špitál pro zwířata, založený od jistého kupce ze sekty Jainůw. Wyznání sekty té zapowídá co nejprísněji zabíjet zwířata. Wydrzuje se w tom špitále 50—100 starých koní, 170 kraw a wolů, 200 psů, weliký počet opic i jiných zwířat. Dobročinnost ústavu toho objímá žiwočichy všeho druhu, wyjma jediného člověka, a tisíce starců, žen a dětí umirají nemocemi a nouzí přemžení před prahem zwířecího špitálu.

O s n á m e n í.

Pro zakladatele Matice ilirské přichystán jest též *Slownik* od Drobníca, sw. I. a II. *A—Protrěti*. Kdyby někdo z příznivců literatury ilirské za dobré uznal přistoupiť k zakladatelům dotčené Matice, uwádíme we známost, že 6 wýtisků letošních spisů pohotowě leží.

Měsíční schůzka české průmyslné Jednoty držeti se bude w outhery dne 8. Čerwence 1847. o 6 hodinách wečer w shromážděním sále Jednoty.

Předmět jednání: Jednatelská zpráwa za měsíc Čerwen. Generální ředitestwo Jednoty ku powzbuzowání průmyslu w Čechách.

Nowá kniha.

Erownání wšech čtyř swatých ewangelií, to gest: Žiwot, řeči a skutkové Pána nasseho Gejisse Krista, pro wětší zřetelnost a pochopitelnost ze wšech čtyř sw. ewangelií sneseni, a w hodnowěrný pořádek času uwezení. Připogena gest zde také pro pohodlnost nábožného čtenáře kniha skutků apostolských. Z francouzského přeložil M. Tallaya, farář w Naměšti blíž Holomauce. Druhý wydání. W Holomauce, 1847. U Jana Neugebnera. Wel. 8. Str. 355. Cena 40 kr. str.

Číslo 80.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8-1 v druhém poschodí přes dvůr).

6. Čerwence
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních outadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročních třikráte za
týden, w outery, w
čtvrtek a w sobotu.

Pan Šimon a Wrchotie.

(Pokračování.)

„Co widím?“ pozdwihl pan Hanuš hlasu swého, „učení pan Šimon hledí smutně, jak powídá latiník vultu tris — trist — no, to je jedno; ale, wážený pane a příteli, okazowal wám horoskop něco nemilého? — Ano, ano,“ štěbetal dále, když se již pan Šimon se společníky swými před ním zastawil. „Jupiter se nechťel okázati, a ačkoli jsem celou noc až do rána probděl —“

„Bylo to před tím, než jsem wás budil, milostpane?“ ptal se sluha. „Jupiter štěkal dost.“

Wiktorin a Eliška na sebe pohlédnuwše se usmiwali, sluhové pak do hlasitého smíchu vypukli, nad čímž, jakož i prw nad nejapným prozrazením lži swé pan Hanuš tak se ulekl, že ústa otewřew w němém úžasu brzo na pana Šimona, brzo na swého sluha pohlížel.

„Je dnes příležitost k provádění maškar?“ ptal se pan Šimon hněwiwě, okazujíc na směšné ustrojení jak pana Hanuše tak i sluhy jeho, který posud až po kolena bos, na oko blbě se wúkol ohlížeje, před panem Simonem stál. „Jaký to oděw, pane Hanuši? Chceš působiti kratochwil scholárům?“

Pan Hanuš sejmul birýt, w rozpacích jej na wše strany obraceje a prohlížeje. „Newím, co se wysoce učenému a milostiwému pánu Wrchotickému na mém obleku nelíbí,“ prawil poněkud uražen. „Anno domini millessimo quin — quin — jak známo, můj děd pan Sigmund na Měšetících si dal oblek tento šiti, když se odebral k holdowání do Prahy Jeho Milosti králi Ferdinandu, a platil za něj šest kop českých grošů —“

„Ano, a za tenhle punt dwacet grošů českých,“ přiswědčil sluha na swůj punt okazujíc, „a deset grošů bylo s obrazem krále Sigmunda.“

Nowý smích následowal poznámenání toto, neboť soudili, že sluha z blbosti pan swého w rozpaky přiwádí.

„Pan Hanuš je milovník starožitností,“ prohodil Wiktorin, „a chce okázati scholárům dáwné kroje předků swých.“

„Jeden blázen ztropí jich na tisíce!“ zabučel pan Šimon newrle po Wiktorinu se ohlédná.

„Lépe se zahalit w starožitnosti předků,“ opáčil pan Hanuš, „než kaziti mrawy nowotárstwím a vyhazowat peníze jako marnotratní synové.“

„Dobrá odpověď!“ pochwálil w duchu pan Šimon.

„Co soudíte o tom wy, slečno?“ obrátil se Wiktorin k Elišce.

„Že by již bylo lépe, abychom se oděli w medwědí pláštiky a rízy, jak to býwalo w dáwnowěko-
sti,“ odpověděla tato, celým směšným wyjewem rozweselena; „snad bychom našli milosti u pana Hanuše.“

„Prawda!“ přiswědčil Wiktorin, „ale že již oni časowé přešli a s nimi i kroje ony, musíme již oblekem swým pana Hanuše pohoršiti, prosíce jej pouze o to, aby pomněl, že šat nečiní člověka uč-
ným, ani lichwáre sprawedliwým!“ Toto poslední mluwil důrazně, wíce k panu Šimonu obrácen.

„Dosti toho!“ wece tento sebou trhna, „pan Hanuš má práwo, že za námi přijet, nebo nechceme přítomnost jeho spůsobiti naší pro smích rozmno-
žit.“ Obrátil koně na cestu, wíce se neohlédnuw dále klusaje:

„Prosím wás, pane Měšetický,“ zastawil se u něho ještě Wiktorin, na pergameny a nástroje po sedle mu wisící ukazujíc, „powězte mi, obtížil jste mežka celou swou učeností jen proto, aby wám nepřišla w Měšetících k ztraceni? — Ano, ano, sa-
pientes providi sunt!“

A se smichem cwálal za ostatními, ponechaje pana Hanuše úžasu a ustrnutí nade wším, co byl slyšel a widěl.

„Ješku!“ obrátil se posléz ke sluhu swému, „co pak wyhlížím jako maškara?“

„To newím!“ dí tento, „ale žeby se ani jeden wrabec k stodole neodwážil, kdyby Waši Milost jen zdaleka spatřil, je jisto.“

Pan Hanuš swěsil zádumčiwě hlavu. „Já to hned předpowídal,“ prawil malomyslně, „w horo-
skopu jsem to widěl, a když jsem na dwůr wychá-
zel, dwakrát jsem klopýtnul.“ A opět se zamysliw

najednou zvolal: „A já přece za nimi půjdu, účenosti swou zahanbím posměváčky. Ješku, obrať k Sedlci!“ welel, „a dej pozor, abys sobě nezacákal nohawice, pak se snadno roztrhají.“

Ješek se chopil uzdy, a přehodiw škorně na druhé rameno rozkročil se zpět k Sedlci.

5.

Walně sešlo se hostů přespólních, známých i neznámých w Sedlci téhož dne, a na newelkém náměstí panowal weliký shon, mezi nimi i naši Dědkowští přátelé. Již bylo všechno přichystáno k započeti zkoušky, slawnější hosté naplňowali jizby newelké radnice, Dědkowského přátelé, w nejnowějším kroji wyfintění, stáli před radnicí, z dlouhých wolných županů poctiwých Sedlčanů všelijaké žerty sobě tropíce, anebo všelijak necudně mimojdoucí krásné Sedlčanky oslowující k nemalému pohoršení všech poctiwých Sedlčanů, jenž jizliwě na mladé šlechtické hejsky pohlížeje patrně na jewo dávali, že jen práwa hostinského šetří, když je s krwawými lebkami z města newyprowázejí.

Mezi dawem lidu rozličného okolo radnice se prohánějícího bylo též pozorowati muže, jenž we výklenku blíže wrat o zed podepřen plachým okem wůkol se ohlížel. Kdyby nebyla pozornost všech jinam upiata byla, byl by jistě každý muže tohoto sobě powšimnul, neb jak oděw tak i chowání jeho byly welmi nápadné. Hlawu jeho kryla točenice* swětlé barwy, zelenawý welmi učerněný kaftan byl kolem beder širokým pasem k tělu připásán, modré a úzké, po obou stranách bílými šňůrkami opatřené zpodky dosahowaly až k polowici lejte, kdež ležčowé šňůrky kolem nohy obtočené místo jejich zastávající podiwný obuw na způsob sandálů k noze poutaly. Wše to okazowalo, že to cizinec z dalekých krajín, odněkud z východu, jak by byl powěditi mohl mnohý ze starších, jenž za panování krále Maxmilian, otce Rudolfova, w Uhrách s nepřátely křesťanstwa, s ukrutnými, polodiwými Turky wálče krew swou pro newděčné Maďary cedil, ano snad by tento byl soudil, že to sám některý z oněch nepřátel, jež on bráně vlasti cizí porážel, anebo některý, jenž do swé vlasti se nawracuje ze zajetí otrockého, mučedníkem byw pro lid cizí, newděčný, wěrolomný, což nejwice k wíře podobno bylo. Nebo hnědé wlasy, jenž hustě zpod točenice jeho až na ramena různě padaly, swědčily o jeho sewerním původu, neméně i modré oko jeho, které zakalené, potřhané, skoro šíleně w důlkách se koulelo. Kostnatý obličej jeho zastíněn byl hnědými wousy, rozčuchaná dlouhá brada jeho jakož i weliká jizwa, jenž se od hlavy po twáři až k ústům táhla, dodáwala mu ráz diwo-

kosti, žeby pokojný cestowatel, potkaw podiwného muže toho obrowských oudů w tom cizím neznámém kroji, před nim byl utíkal. We swalowité pěsti držel sukowitou hůl, již časem ku hlawě pozdwihowal a opět mocně do země zarážel, pak s jedné strany na druhou přehazowal, při čemž křečowitý, odporný smích ústy jeho trhal. Počinání takové, nechť již návykem nebo šíleností plozené, by jistě pozornost všech naň bylo poutalo, kdyby se w jiný den we Sedlci byl okázal. (Pokračowání.)

Astrachan.

(Pokračowání.)

O hře zdejších aktérů dalo by se welmi mnoho mluwit. Wůbec možno říci, že astrachanští herci docela nemají slušných schopností: kričí nemilosrdně a žádný bez wýminky nerozumí hudbě. Druhdy pry dle wyprawowání Astrachanců býwali zde umělci a umělkyně. Nyni ale jsem newiděl ani jednoho nadaného. Dej Bůh, aby se to změnilo, poněwadž Astrachanci potřebují wzdlání, obzwláště wzdlání krasowědeckého.

Astrachan má i swé umělce hudební; pan Dobrowolský jest skladatelem několika hudebních kusů, které do sboru uwedl; mimo to jest co Polák welmi musikální. O koncertech chodí zde toliko powěsti; jinozemští umělci sem nepřijdou pro wzdlanost a domácí se nesmějí před obecnstwem ukázati.

Literatura není zde we cti; zřídka kde uwidíte knihu a k tomu spíše w předsíni nežli w panském pokoji. Zde vycházejí „Astrachanské gubernské wědomosti“ obsahující úradní i neúradní články. Mezi těmito nalezají se často dobré statistické zlomky, wětší část oddělení toho ale naplňuje se články redaktora samého, pana Michajlowa. W Astrachaně žije Rybuškin, obírající se pilným vyhledáwáním starožitností a wydawší nedáwno „Zápisky o Astrachanu“ i hotowující k wydání „Statistiku astrachanské gubernie“.

Známost s perským konsulem byla pro mne welmi zajímavá; první nawštíwení moje bylo w nepřihodnou aneb lépe w nešťastnou dobu, když konsul a celá čeleď jeho drželi siestu. Potom ale nawštěwowal jsem jej často k wečeru, a w dalších rozmluwách měl jsem příležitost poznati Iran, jenom že nesmírné konsulowo wychwalowání vlasti i Persanů budilo wždy we mně pochybnost. Konsul jest ještě mladý člověk, žije w Astrachanu asi dvě léta a stojí zde we wáznosti; jeho děd jest žiwotním lékařem a milostníkem šacha. Ke cti tohoto konsula třeba wyznati, že on první mezi swými předchůdci zasloužil powěst dobromyslného člověka a dokázal, že mezi Persany počestnost newyhynula. On bere od swého dworu welmi skrowné důchody, okolo 5000 rublů ročně, čímž prinucen jest wěsti žiwot jednoduchý, trpěti dlouhou chwili a toužiti po vlasti. Komonstwo drží welmi četné, a slawné wyjždění jeho obrací na

* Točenice — tolik co turban. Předkové naši neužíwali žádných točenic, jak we mnohých spisech nowějších chybě se uwozuje.

sebe pozornost; w pátek wyvěšuje se na konsulském domě perský prapor se znakem, jenž jest lew w zeleném poli a za ním vycházející slunce.

(Dokončent.)

D o p i s y.

Z Milána.

Dne 21. Čerwna byly u přítomnosti několika pánů důstojníků 18. pěšího pluku swobodného pána z Reisingrů tři překrásné obrazy, pohledy na hlavní město — staroslavnou Prahu — pak wyobrazení chrámu sw. Wíta, jakož i mapa Wlach we slušných ozdobných rámcích, od pluku zaopatřených, na hlavní strážnici w Miláně dobou podvečerní zawěšeny. Radost, jakou dar tento w srdci všech přítomných wzbudil, zvětsěna byla i tím, že většina zde na stráži jsoucích Čechů čistě wázané knižečky w rukou měla a w nich pro zábawu i poučení se bawila. A ptáte se, kdo toho všeho as původcem? Po celém Slowanstwu dobře známý podporowatel a rozšiřowatel národní osvěty, weledůstojný kanowník wždy wěrné kapitoly pražské, pan Wáclaw Pešina, ten samý, který z prawého nezištného lidumilenství před dáwnými lety pro stráž při hradě královském w Praze četnou knihownu zřídil, aby lid český, po čtení prahnoucí, dlouhou chvíli netrpěl. Následky dobré zastjité jej nezklamaly, neboť zahálka jest všech nepravostí počátek a základ. Jelikož ale dílo započaté stonásobného přinášelo užitku, umínil si wyše jmenovaný weledůstojný dobrodinec, to samé, co byl pro granátníky učinil, i pro jejich pluky w Miláně doplniti, a za tou příčinou zaslal cestou generálního welitelství lombardo-benátského 187 sw. kněh pro posádku česko-morawskou w Miláně s tím doložením, aby se knihy tyto při hlavní strážnici pro potřebu, poučení a wyrazení uložily. Že ale posádka města Milána ze všech téměř národů rakouského mocnářství sestawena jest, napotom žeby opatrowání nerci-li obtížné ano i nemožné bylo: usnesli se duchowní správcowé česko-morawských pluků mezi sebou na tom, a sice s dorozuměním pl. t. podplukowníka welitelství městského, pana Töpfera, že je prozatím mezi sebe rozdělí, tak sice, aby každý rok jeden pluk s druhým se vystřídal.

A wěru byl čas nejswrchowanejší, neboť ačkoliw již před tím u pluku 18. a 21. jakás takás sbírka kněh dšlem zakoupených dílem darowaných pozůstawala, nicméně w čas zimní nikdy nepostačowala, jelikož snad ani jedné jizby we wojárně, nebylo, w níž by se alespoň jedna z nich nenačázela. Nyní ale na čas tomu všemu wyhowěno a pomozeno. Nejenom dar tento znamenitý, ba i sám wybor kněh zaslaných za to ručí, že welkodušný dárce potřeby lidu našeho welmi dobře zná. Jsou tu knihy náboženského, poučliwého i zábawného obsahu; jsou tu knihy nejen pro sprostý lid ale i pro vzdělanější osoby; jsou tu powídky, popsání, bájky, písně, časopisy, diwadla — zkrátka, ouplná knihowna. Jak wděčné ale dar tento skwostný přijat byl, o tom swědčí celá posádka, nebo sotwa že to plukowním oznamem uweřejněno bylo, již se walem hrnul lid, zvláště pilní čtenářowé, aby daru tohoto použili, a často 20 i 30 denně o knížky se hlásili. Radostné to wěru podiwání na lid slowanský, nebo kamkoliw se obrátíme, wsude buď na procházce buď na stráži u bran městských se pilní čtenářowé nacházejí; radost to wěru, nebo kdyby se už ničemu nepřiucili — což nemožno — alespoň nezapomenou, čemu se doma naučili. A jak pak to as we wojárně samé wyhlíží? Jindy se w čas odpočinutí powalowalo, dřepělo, kouřilo, ledacos zpiwalo, nyní ale čtenář ze všech nejzběhlejší wezme knihu, ostatní si wůkol něho zasednou, a tak jim ujde wěčer, jindy co wěčnost dlouhý, jako okamžení a pak

potěšení a poučení odeberou se na lůžko k odpočinutí. Že hospody a krčmy tímto welice trpí, je wěc wůbec w Miláně známá a pluky české pro skromnost a hospodářství rozkřičení; za to jsou ale chrámowé, zvláště w den nedělní a swáteční wojskem přeplněni, nebo není většine na tom dosti, mši wojskou slyšeti — to powažují za nucenost a powinnost — alebrž napotom dvě i více mší dle možnosti z dobré wůle slyší, ano i odpoledne walný počet w chrámech se nachází, zvláště ale w milostiwém létu všem Wlachům dobrým příkladem se stali, zvláště ale při wykonávání swé welkonoční zpowědi prawou a nelčenou nábožností všem se zalíbili. Takowěto mínění panuje wůbec nejen w Miláně alebrž i po celém Lombardsku, a toho všeho jsou z většního dílu dobře zwolené knihy w rukou lidu příčinou. Pročez nejen že wroucí díky, jmenem všech Čechoslowanů, wznešenému dárce tímto wzdwáme, ale i spolu všechny lidumily tímto wyzýwáme, aby dle možnosti nějakým skrowným dárkem nás obmyslili — jakož to roku předešlého pan Jaroslav Pospíšil byl učinil — jelikož kniha dobře zwolená we Wlaších zcela jiného užitku přináší, nežli w samých Čechách; neboť známo, že mnohá wěc teprw tenkrátě wzácnou, milou a přezáduocí se nám stane, když jí nemáme, tak i Čechoslowan, wzdalen od drahé vlasti, mezi národem cizojazyčným, snadno sobě zasteskne, takto ale maje knihu před sebou na mnohé nehody a obtížnosti žiwota alespoň na chvíli zapomene, tak mu rok po roce uplyne, až mu zase dopráno jest do vlasti swé se nawrátiti a hodným oudem lidské společnosti býti.

Konečně pozorno činím předběžně čtenářstwo českoslowanské na nowou k tisku již přichystanou knížku zajímavého a paměti hodného obsahu pod názvem: „Milán a jeho okolí, sepsal a čtvero rytinami ozdobil Antonín Wišek w Miláně 1847.“ Obsah: Milán, přehled statisticko-historický, se zvláštním ohledem na děje české, jmenowitě: a) Wálečné tažení Bedřicha Rudowouseho. b) Wladislaw wojwoda prwním králem českým 1158. c) Hrdinské skutky českého wojska a dobytí twrze Arco Romano 12. Srpna 1158. d) Pokoření Milána a rozboření města. e) Guglielma Boema (Wilémína), dcera krále Přemysla Otakara I., její příchod do Milána. f) Její obcowání w Miláně w Chiaravalle, nábožný žiwot a smrt. g) Sekta Guglielmitů; Guglielma co swatá ctěna, soud inkwisiční nad Guglielmity. Znamenitostí a wzácností milánské. Okolí milánské: Monza, Certosa, Chiaravalle, Como, Lago maggiore, Lajnate, Villa Linterno, lombardo-benátská železná dráha atd. — Rytiny představují: 1) Přehled celého města, 2) hlavní chrám a wůkol něho 8 znamenitých budow, 3) dobytí twrze Arco Romano a zaražení praporce se lwem českým na hradbách jejích, 4) wyobrazení Wilémíny w Chiaravalle, tamní chrám a kaple, w nížto její tělesné pozůstatky dlouho spočíwaly.

Připamatowati dlužno, že mimo pophé lisowání wše ostatní z pouze vlasteneckých rukou pocházeti a nad to že tisk zřetelný, papír ouhledný a cena obstojná bude.

Mensinger.

Z L o u n.

Dne 23. Čerwna b. r. byla w Lounech wikariatní zkouška, při které dítky přičiněním horliwého zdejšího učitelstwa wyborně obstály. Zdejší pan děkan Antonín Pankrác, dobročinností slowutný muž, místo obyčejného takowého dne stolování daw semleti čtyry korce žita a z nich 77 bochníků krásného chleba zhotowil, rozdál je téhož dne mezi chudé zdejší měšťanstwo. Oznamowatel toho a pan purkmistr Matěj Křížek widěli slzy kanoucí po lících obzadowaných měšťanů.

F. H.

Literatura.

Labyrint slávy od J. Eraz. Wocela. W Praze 1846. *

Není bezdůvodná ona výčitka s mnohých stran nám činěná, že pěkná literatura česká a obzvláště básnictví české za pokroky věku nynějšího ba i za požadováním výše vzdělané částky našeho obecnictva daleko pokulhá. Čaromocná květina „*Poesia*“ se neujímá za každým plotem aniž se dá wstěpiti a wyluzowati tam, kde samorostlá z půdy se newywine. Pročež také ji velmi zřídka nalezáme, a tím řídceji u nás, kde výkwětu jejímu žádné skorem owlažení nepřispěje. Wydawatelstwo se ji vyhýbá, a zdá se, že naše časopisectví ji úplný wyhost dalo — neboť ledwa že někdy za dlouhý čas se w našem oboru literárním objeví. A přece jest poesie onen kwět, jenž jediný půwabu a ceny půwodnosti dodává každému národnímu literárnímu snažení, přece bez ní jest pusto i w neplodnější zahradě, byt tam i nejužitečnějších kwětů a bylin jiných zřůstalo. Weškerá literatura má na účelu národní wychování, ale toto jest stranné a mrtvé, nebledí-li se spolu na powznešení ducha a ušlechťení mysli tím směrem, jakýmž wešken život náš powšední za nízký základ jakýchsi wyšších účelů se považuje.

Nechť tyto účely wyšší; w některých okamžicích zvláštního poswěcení od nás ode všech wíce méně tušené, *skutečné* jsou aneb *wymyšlené*, nechť jsou výsledky jakýchsi nám nepowědomých ziwů aneb pouhé zjewy vlastni naší obrazivosti citem proniknuté, na tom nic nezáleží, neboť nám jest zjew sám o sobě dosti důležitým. Jen sprostá mysl se nepowzneše, ona však, jenž z pout owšednělosti se wyrwala a bystrým wzletem k jasným branám swobody a lásky stoupá, u wěčné wálce žije s utlačitelkyní swou, otrockou hmotou, a kde rozčilení její zrakowé půdy zemské se dotknou a jazykem lidským se projewují: tam jako ohlasem čarozwonků *poesie* se ozwe, a čarowná kwětina se rozwětwuje i kouzla swá na wše strany rozesílá.

Pročež také w prawých básnicích všech wěků jakási dvojí mocnost se zjewowala, a dvojatost ta mnohým nepochopitelná, kdykoli w rozčilení odporů swých se jowila, jméno *démoničnosti* získala.

Awšak dvojatost ta, jenž tam, kde básnické wlohy ji ochwíwají, w nadami swými plodistwými na obdiv wěků a swěta se stawí, i všech ostatních myslících a cítcích lidí jest podílem, jen že spory její u těchto bezwradné a nepůsoblivé jsou. Mnohá mysl brzo se ukojiti dá pořádným zaměstnáním, klesá však při tom vždy hlouběji a blíže k prachu, w němž také konečně se ztratí; jiná rozličných předmětů se uchycuje, a pewně se držíc idey jedné pod ochranou perutí jejích vždy dále zalétá a pořádku dennímu se odcizuje. Takowýchto i oněch osoblivostí wšecka století a wšickni národové dosti poskytnuli, a však žádný wěk wnitřních bojů jejích tak uwědomen sobě nebyl jako právě nynější. A doba tato, wěk dewatenáctý, poskytuje zjewy w oboru pospolitého žiwota, jenž hodny jsou, aby zhled pozorowatelůw je proniknul a oči básníkůw se na nich roznítily. Nynější totiž doba, ač nebásnickou se zdá býti na první pohled, přece básníkowi mnohé nesmírné látky poskytuje, neboť myšlénka a hmota sobě zřejmě odporují, a spatřujeme swět ideální, w jehož objemu národ-

* Podávajíc tuto powšechnou úwahu o slavném díle našeho Wocela, owšem trochu opozděnou, myslíme, že lépe jest, zmíniti se pozdě o tomto wzácném úkazu nejnowější literatury naší, nežli docela o něm se nezmniti.

Red.

nost, náboženství a wěda abstraktní se nacházejí, a jehož smyslů palácové z lůna přírody se wywinují. Z pozorování toho wyrůstají úlohy básnické, a hle, zde jest i účel národního básnictví českého, a ten samý poměr panowal již w prvních poetických plodech našeho básnictví, když Zábój lid swůj k skutkům wzbuzowal a ducha národního probouzel.

W tento smysl se také projewil Wocel w předmlawě ku básni swé, a tím nás poukázal na swůj vlastni účel i na dráhu, jakouž k dosažení jeho nastoupil. Rozmar okamžitý, lyrické se powznešení i plastické tworeni, wše to se podrobuje myšlénce jeho hlavní, a wešken ozdobný apparát básníkůw jen ku wyswětlení hlavní jeho tendenci slouží. We středu *mrawní básnické wíle* splývá zápal i zamyšlení jeho, a zřejmo jest, že pojmutí takowého záměru výsledkem jest filosofického přemítání. (Dokončení.)

Kronika času.

* Německá literatura je opět o důležitý spis bohatší. Jest to kniha wyslá w L— pod titulem: „Obsírné nawedení k zhotowování pastí na myši.“ Spisowatel její lichotí sobě, že dáwno citěné potřebě wypomohl.

* Minulou zimu dáwno bylo w Paříži 178 weřejných a 940 soukromých koncertů.

* Dne 27. m. m. bylo we Wídni wolení přednostů a tajemníků nowé akademie; zwoleni pak jsou: za předsedu swobodný pán *Hammer-Purgstall*, za jeho náměstka dw. radda *Baumgartner*, za prvního tajemníka wládní radda *von Ettinghausen* a za druhého tajemníka kusťos při dw. bibliotece *Ferd. Wolf*.

* W Egyptě žali již dne 28. Dubna obilí.

* Jistý mladý Améričan, jménem Bauvard, ukončil zvláštní obraz, který nyní weřejně w Americe ukazuje a jež i do Ewropy přivezti zamýšlí. Předstawuje obraz ten celou řeku Missisipi i s okolím jejím. Plátno, na kterém jest malowán, má 3 anglické míle zdělí. Celý obraz swinut jest na wálci.

* Anglickému ministru Morpethowi učiněn byl nawrh, aby wláda koupila Shakespearůw dům w Stratfordě, w kterém tento weliký básník se narodil. Ministr ale odpowěděl, že je to wěc národu a ne wlády. Zatím zmíněný dům vždy wíce a wíce spadá, a jest se obáwati, aby četní jeho nawštěwowatelé, z nichž každý z něho sobě kousek uloupne, brzo jej docela nerozebrali.

* W Neapoli dělá jistý Nicolo Corridi z ostrowa Korfu básnická díla wšelikého druhu na zákaz, a sice w nejwětší rychlosti. Weselohru napíše za 24 hodin, truchlohru, drama aneb text k opeře za 48 hodin, za 3 dni zhotowí celé epos w šestířádkowých strofách, we kterémž k tomu ke wšemu wynechá kteroukoliw písmenu. Za prawdiwost udání toho neručíme, jenom to řekneme, že jsme si to sami newymyslíli; mámeť zpráwu tu z Widentských diwadelních nowin.

K *náwěšti o měsíční schůzce průmyslní Jednoty* dnes 6. Čerwence dokládáme ještě, že přednešena bude česká odpowěď ředitelstwa na český dopis wysokomýtský, odjinud již známý, jednající totiž o způsobu zřízení tam nowé školy pro mládež. Tím spíše se tedy nadějeme, že přítomní w Praze páni oudowé Jednoty nedajíc se letním počasím odstrašiti schůzku dnešní nawštíwiti neopominou.

Nowá kniha.

Monika. Tragedie we třech jednáních od J. Kolara. W Praze 1847. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. 12. Str. 111. Cena 24 kr. stř.

Číslo 81.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 2-1 v druhém poschodí přes dvůr).

8. Čerwence
1847.

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stří. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
příletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po-
přlárášcích třikráte za
tyden, w utorý, w
čtvrtek a w sobotu.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

Mladí šlechticové provozovali neustále ne-
vhodné šašky své, jenž se již tak blučnými staly,
že právě z radnice vycházející mistr Ambrož nad
tím nemálo pohoršen k nim pristoupil.

I postavil se před ně, a jednoho každého od
hlavy k patě jiskrným zrakem přeměřiv obrátil se
pak k nejbližším ze spoluměšťanů svých. „Rád bych
věděl, počestní pánové!“ pravil, ousměšně na šlech-
tice okazující, „který z těchto panáčků nejdříve me-
tle svého mentora uběhl?“

„To bude asi těžko rozhodnouti, mistře Am-
broži!“ zvolal písničkář Wáclaw, jenž nejbližší
w dawu stál. „Já ti powím, proč?“ A župan wy-
kasaw rozkročil se hrdě, posuňky swými pýchu
tehdejší mladé šlechty nápodobňující, k nemalému
pohoršení urozených hejsků, kteří již nad otázkou
mistra Ambrože zaražení stáli. I začal písničkář po-
výšeným hlasem hlásati:

„Nejsou páni jako páni,
Jak ti naši mladí páni,
Biryt zlatem premowaný,
Límec hodně naškrobený,
Krátký pláštěk z aksamitu
A na zpodkách světlou tyktu,
Tupé meče, tupé mozky,
K vlasti hodně pohrdliwosti,
W srdci pusto, nikde nic,
Dluhů ale za to wíc —
W hejření a mlkowaní,
Karbanu a nicdělání
Kdo wyhledává swoji cest,
Tentě, hejsa! český panie jest.“

„Hejsa, hejsa!“ jásalí posluchači, když Wáclaw
řeč swou dokončiw třikráte rovnýma nohama do po-
větrí vyskočil; ale než ještě po třetí k zemi dopadl,
chopil se ho jeden z paniců, a mocně jím zatřesa
zvolal: „Twůj život by měl padnouti za takowou
urážku stawu šlechtického, kdyby příliš malicherný
nebyl; ale město celé musí splácet hanu tu, město,
které na hosti potupur metá!“

„A ctili wy jste práwa hostinská, pánové?“

tázal se mistr Ambrož popuzen. „Pusíte Wáclawa,
pane Diwišowský!“

„Diwišowský!“ ozwal se hlas z vyklenku
jako ozvěna, a cizinec zarážaje prawicí hůl do země,
lewicí ale hlavu nad jižwou swíraje opětoval ještě
jednou, jako pro sebe: „Diwišowský!“ Křečovitý
úsměch potrhoval mu ústy.

Nikdo si však toho newšimnul, všech pozor-
nost byla upiata na místo hádky. Lid se tlačil na
stranu mistra Ambrože, šlechta se tiskla k Diwi-
šowskému.

„Hoho!“ vypukl Diwišowský do smíchu; „wý-
borně se nadýmáš, šewčíku! Dej pozor, ať ti neza-
tancuje jilec meče mého po hlavě.“

„Dobře tak, pane bratře!“ rotila se šlechta,
po ouzkých, dlouhých mečích, spíše kordech sáhajíc.
„Napiš tomu měšťáku na hlavu, jak má se šlech-
ticem rozprávěti!“

„Myslite,“ odpověděl mistr Ambrož na urážky
takové welmi pokojně; „myslite — protože jste shnilé,
pokažené sněti silných, kwetoucích jindy kmenů —
aby se wám kořil měšťan, na jehož bedrách všechno
břímě vlasti tíží; vaše chlapectwí aby snášel člověk,
jenžto wás obouwá a z dlužního rejstříku wás snad
nikdy newymaže? — Kdy pak wám bude líbo platit
dluh u mne, pane Diwišowský, anebo wám, pane
Dědkowský, když se před námi tak naparujete?“

„Zaplať si sám, mistře Ambroži!“ wolal lid —
„swlíkněte jim pláště!“ — „Strhejte to s nich!“ za-
hučeli dále stojící.

Pohrůžka tato, jakož i potupné upominání před
takovým množstwím popudilo weškerou šlechtu k
největšímu hněwu, nejwíce ale pana Diwišowského,
který prawicí po meči sáhaje a „Prokletá chátro!“
říče poněkud se nahnul, jelikož malého písničkáře
pořáde za límec držel, jakoby na ubohém weršowci
první swůj rekowský konsek wywéstí chtěl; ale
Wáclaw, jenž neohroženě rozkwašenému panicowi
w oči hleděl, sotwa že zpozorowal, jak se tento na-
hýhá, najednou se mu z rukou wymrštil a pod nohy
mu wběhna přes záda ho přehodil, tak že hrdý panie
kotrmelec udělaw po druhé straně jak dlouhý tak
široký k zemi dopadl.

Rozpustilý jásos se strhl mezi diwáky skutku tohoto. „Hejsa, Diwišowský! hejsa!“ jásal lid.

„Tas, Diwišowský, tas!“ wolala šlechta k největšímu hněwu popuzená na pana Diwišowského, který, sotva že k zemi dopadnul, wzhůru vyskočil wztekle po swém wítěziteli se ohlížeje.

„Na ně, na ně hr!“ zuřil lid ku předu se dera.

„Zadržte!“ wolal mistr Ambrož, proudu tomu se opíraje a rukama w powětří rozkládaje. „Sousedé, zadržte! pomněte na dnešní den, na přítomnost pana Wrchotického —“

„Sláva panu Wrchotickému, ale wejprask těm opeřeným hrdopýškům!“ wolal lid a opět se tlačil ku předu; šlechta sestoupila se w klín, bojíc se na lid dorážeti, tento zase bezbranný jsa netroufal si na ni ruce wztáhnouti, a jen nadávkami a křikem ulewowały obě strany hněwu swému.

„Wrchotický!“ ozwal se mocný hlas vše přehlúče ze zadu, jakoby z dutého sklepení vycházel. „Wrchotický!“ zahouklo to ještě jednou tím mocněji, jelikož weškeré množství při prvním podiwném hlasu tomto utichlo, a užaslému množství se objevil cizinec, který s vášnivostí šilence mezi šlechtu wstoupil. Několikráte zahwizdla sukovitá hůl jeho powětřím, a žhawé oko jeho koulelo se diwoce w důlkách.

Bázliwě ucouwla šlechta, w němém úžasu pohlížel lid na podiwného cizince, okolo něhož najednou welká mezera učiněna byla.

„Wrchotický!“ zwolal ještě jednou, holí o zem udeřiw. „Kdo zde mluwi o Wrchotickém? — Ten hnije na polích uherských, zdi bělehradské barwila krew jeho, když hájil haremy turecké — ach!“ zachwěl se a zuřiwost jeho přešla w nejwětší bol, bázliwost se zmocnila cizince a plachým okem pohlížel na to množství wyjewěných twáří. „Ne, ne,“ zalikal, „on je mrtew, již hnije, stín jeho jen bloudí po světě — ano, on je mrtew!“ šeptal.

(Pokračování.)

Astrachan.

(Dokončení.)

Konsul miluje společnost, sezywá často besedu, ano projewil mně i chuť učit se tancowat. Ruštině rozumí, může se jakž takž wyjádřiti a učí se i rusky psát; francouzsky čte a piše. Wýchodní wědomosti dájají mu práwo i titul wzdělaného člověka také mezi Peršany. Dům najímá konsul welmi weliký. Peršané si welmi wáží tohoto konsula co swého protektora, zpočátku ale, když do Astrachanu přijel, bylo to jinak; perské řízení zemské newšímallo si dle swého obyčeje jeho stížností, a Peršané astrachanskí hleděli naň s nelibostí. Konsul rozmrzen s takowýmto stawem věci žádal o propuštění, a dwůr teheranský nepochybně wliwem životního lékaře změnil chowání swé k němu. Nynější konsul má

řád lwa i slunce, a za mne obdržel také čestné roucho od šacha.

Náhodou widěl jsem spouštěti perský brig na wodu; byla to loď třístežňowá, pěkné čisté práce, jmění zdejšího kupce, ruského poddaného z Persie, Mir-Bagirowa, muže welmi zámožného. Dle slow jeho byla zhotowena od musulmanských mistrů, ale, jak se později ukázalo, pod dohlídkou Rusů. Spouštění bylo welmi šťastné a s asiatsko-ewropským kwasem spojené.

Ku konci musíme něco říci o zdejší společnosti. Wyznám, že krátké pobytí moje neposkytowało mně příležitost, docela poznati powahu astrachanského obecnstwa, a proto mně připadá přede vším na mysl otázka: co říci o ní? Řeknu tolik co sám wím a co jsem slyšel.

Při potkání se se zdejšími společnostmi překwapí nás různorodost jejich; jeden přijel z Olonecka, druhý z Charkowa, třetí z Tobolska, čtvrtý z Petrohradu — jedním slowem, všichni přijeli odněkud a proto hledí všickni na jiné strany. Lidé tito sešli se ze všech konců říše, jeden se druhému newyhybá, ale o lásku druhého nedbá; oni wědí, že jsou dnes pospolu a zejtra že snad se octnou Bůh wí kde. Proto jest zde známosti mnoho, ale přátelství a přichylnost žádná. Společnost záleží nejwice z důstojníků wojenských a státních.

Welmi podiwné jest slyšeti od zdejších obywatelů ustawičné stížnosti na wšeobecnou dlouhou chwili; zde newědí jak umoriti čas, knihám se wyhybají jako nákaze, sotwa někdy přečtou nějaký zábawný článeček. Scházejí se jen proto, aby pohráli w karty aneb okusili domácích nápojů; zřídka naleznete dům, kde se tráví čas užitečně a příjemně, a mimo to takowé domy příliš wzdalují druhých. K wšeobecnému obweselení slouží klub, w kterémž hrají w karty z dlouhé chvíle, a beseda, w kteréž jednou za 14 dní tancují; w zimě nawštěwuje místo toto tak zwaná wybraná společnost, a tu musí ředitel besedy nejuctiwěji prosit, aby sestawili jen jednu kadriľlu. Ani jedna rodina nechce jít do besedy; jednemu tam těsno, druhému smutno, třetímu se nelíbí pokoje, čtvrtý se nechce strojit atd., tak že konečně celý Astrachan nechce nic o besedě wědět, která by nejušlechtlejší obweselení poskytnouti mohla. Wchodné jest welmi skrowné, za léto 10 rublů assignatů. A však nelze zamlčeti w čem to wězí: každý by rád tam byl zdarma, a za mé přítomnosti sešlo se w besedě 30 rublů. Zřízena jest za městem, w sadu Arzumanowa, a hruška při wchodě rostoucí jest prý zasazena od Petra Welikého. Strom ten, rozumí se již několikráte jiný, jest ohražený plůtkem. — Jak zde ctí památku Welikého!

Způsob života Astrachanců mění se dle tříd a národnosti i dle ročního počasí; w letě se zde žije tak a w zimě jinak. Moslemíné tráví čas w karawansarajích neb mečetách, Armén sedí od rána do wečera w

krámě, w němž nemá za 80 rublů zboží. Ruští úředníci jsou buď we službě neb za zeleným stolem, aneb spí. Pozorování hoden jest letní život astrachanské společnosti; lidé nemající žádného vážného zaneprázdnění sedí doma w ranních nedbalkách až do večera zakrywše okna před wedrem a připravují kleif (nápoj). Dámy neliší se w tom od mužských, a lenost zmocňuje se zcela hlavy i srdce.

Dnes jsem opustil bez litování Astrachan, byw sem přiveden 27. Čerwence nutnými záležitostmi, nikoli však tužbou; já zde ničehož nehledal a ničehož nepohřešil; w této různoplemenné rodině byl jsem astrachanských záležitostí daleký, a odjel jsem bez upominek, jak jsem přijel bez tužby.

L i t e r a t u r a .

Labyrint slávy od J. Eraz. Wocela. W Praze 1846.

(Dokončení.) Proti učení, jakéž z plodu celého wyswita, nedá se mnoho namítnouti, leč by oswícený naturalista prohodil, že *příroda* právě jest základem a jewištěm dušewních snažení a *mrtwé hmoty* že w skutku žádné není, jakož žádné prawdy mimo přírodu, poněwadž žádné opravdiwosti. Na toto pole se dále nepustíme domejšleji se, že Wocel přírodě wěčná její práwa a newyzpytovaný posud život neodjímá, stawě se w odpor *těm*, jenž wyšší poměry přírody neznající nižším jejím silám a žádostem se koří. Snažil se p. W. w básni své žiwě wyznačiti boj obou principů: přírodního a dušewního. Boj ten leží na bilední, pokud duch a příroda w *poznání* jednotlivcové se nesmíří. Awšak smíření to wědou a uměním jest nám swrchowanou potřebou, a žádný minulý wěk prawým básníkům, zaswěcencům ducha a přírody, neodejímal práwa, síly swé na smíření toto wynaložiti. Básník však nejen je smíruje, alebrž on i smíření to před smysly stawí. Jedná se zde jen o to, jakým způsobem toto mu učiniti lze, aby se lišil od dobrozwěstce a mrawoučitele.

Z pudy nejhlubšího poznání wystoupá čarostrom poesie až nad oblaky zrůstaje, a hwězdy nebes heupají se na newiditelných wěčných haluzích jeho co zlaté plody báječných hesperidek. W zemi se koření kmen jeho, k wyší však se pnou jeho kwěty, a w zápal budícím stínu jeho zadumá se a tworí básník. Zraky jeho sáhají we dwa swěty, a jestli i srdce jeho lne k bolům a radostem pozemním, duch nad oboje se wznese a jasněji nad jiné nahlížeje w poměry swěta buď půwabné z nich wěnce splítá, buď duchem rozčileným blouzníwé naslouchá souzwukům hwězd: Co však zří, tuší a pojímá *náš* básník we swém *Labyrintu*? Člowěka, jenž touží po wěčném, bezkonečném ideálním wzletu, a w časném, obmezeném wšedním životě odporu nalezaje brzo k onomu brzo k tomu nejistě se kloní; člowěka, jenž veliké, ducha swého hodné předměty hledá, i půdu, na níž by síly swé mladistwé zkoušel, a na malých předmětech a w okresích obmezených se zdržuje. Takových alespoň se nám zdá býti Jan, hlavní osoba w p. Wocelově *Labyrintu* sláwy.

Hned zpočátku se nám jewí Jan co mladík, jenž důwěru w život ztratil, a satan w osobě Duchamora stawí se mu w cestu, by důwěru tu mu nahradil. Zdrže ho od samowraždy chce jej strhnouti hloub. — Že satan se duše jednotlivce zmocňuje, jest myšlénka dáwná, nowější a půwodnější jest účel tomu podwřzený. Satan použití chce mladíka za prostředek, by jím celého národu se zmocnil, a národ *ten* jest *národ český*, národ *slowanský*. Tím se zosobliwuje všeobecná myšlénka, projewující se *rázem*

zwláštní osoby a zwláštního jewiště, Slowana a země slowanské!

Děj rozmanitý objevuje cesty, jakýmiž básník myšlénku swou prowází. Hrají tam všechny žiwly, všechny náruziwosti, všechny wznešené a podlé zárodky života wůbec a národního zwlášť, a we způsobu, jakým se objevují, docela se liší Jan od nesmrtelného Fausta Gethowa, jakož i neméně základní myšlénkou. Faust totiž sám od prawdy wěčné se odwracuje přílně k smyslnosti. W Labyrintu však satan z Jana teprw chce Fausta utworiti, by z něho způsobil apoštola tmawé swé wiry — we hmotu, a k wiru této celý národ slowanský přewedl. Jestli to welká, důležitá myšlénka časowá; jižto p. W. za předmět sobě wywolil, myšlénka, jakáž právě nyní čileji než kdy jindy do života dewatenáctého wěku zasahuje. Nad wítězstwím aneb rozpadnutím se jejím ledwa rozhodne lidský rozum — leč lidské srdce. Nám w básni té nejdůležitějším jest poukázání na klesnutí našeho národu jakož i na jediný způsob, jakýmž možným se státi může obnovený národu wywin. *Jediný?* — To se zde rozhodnouti neopowazujeme, neboť nad tím rozhodnou budoucí wěkové, to objeví pozdní dějepis národů slowanských. Karel Sabina.

Český spisowatel řemeslníkem.

Když jsem nedáwno notný wýtopek četl, jakým nás, totiž spisowatele české, p. böhunšcher Lehrer N. N. w čísle 30. České Wčely obdařil, říkáje že jsme takowí a takowí, zhrozil jsem se zpočátku jeho slow a nazwal jsem jej zlojazyčným utrhačem. Když jsem ale ostré dťky jeho s chladnou krví ohledal a rozwážil, zdálo se mně, jakoby se w některé věci přece nemýlil, a myslil jsem si: Hoj, hochu, pan učitel může mít přece někde prawdu, český spisowatel jest snad skutečně polowiční ničemník, zahaleč, newěda, nedouk atd. atd. Nebudeš českým spisowatelem! Ale co počnouti, když se ti studia nelíbí? Jak pak abys psal německy? Byla by to hezká wěc, kdybys uměl takowé pěkné psaní německy napsati jako pan učitel, a ono pak tiskem wyslo! Jistě by tě potom celý swět za člowěka spořádaného, učeného powažowal! Ale ne, to by bylo proti twému swědomí, a pak by třeba spisowatelé čeští proti tobě wystoupili, nazýwajíce tě zrádcem, odpůrcem, odpadlíkem. Tedy co? Nebudeš spisowatelem ani českým ani německým, půjdeš na řemeslo, a pak budeš aspoň patřiti k nějakému stawu, budeš mít powolání, ustanowení nějaké, kteréž, jak pan učitel prawí, mnozí z nich nemají. — Ale na jaké řemeslo? Nowé nesnáze.

An jsem ještě o té věci přemejšlel a z hlubokosti swé těžkosti nad osudem swým wzdychal, přijde nenadále kdosi ke mně a prawí: „Tu máte!“ Proberu se ze swých myšlének a widím, že mně přítel můj podává „Kwěty“, které jsem si před chvílí u něho zamluwl. (Bylo to totiž w kassně „U české grammatiky“ mezi českými literáty a studenty, kde se mnohý učený spor wede, k jakému ku pohoršení všech míramilowných hostů pan Prawopis, který si rád we starém copu libuje, jeden z protiwníků domáší swornosti a jednoty, obyčejně příčinu dává. — Widím tedy, že mně můj přítel podává „Kwěty“. Wezmu je, a zrak můj padne bezděky, newím k mému-li prospěchu aneb ke škodě-li mé, na

Brousek na jazyk.

Evropa! Budeš brusičem! Jest to poctiwé řemeslo, pan mistr, muž dobré powěsti, který rád s časem pokračuje, *

* Z podpisu mého každý shledá, že sice starobylost ctím a jí si wážím, nicméně ale přece také nowotu miluji.

má práce plné ruce, tak že, se mu už towaryš * přihlásil. Snad by mne wzal za učedníka? Já se budu skromně chowat, dám pozor, abych nepřebrousil, a pakli se to přece někdy stane, budu trpělivě snášeti, když mně někdo pro to řádně wyčese, dokud se řemeslu důkladně nenaučím. Hlavní cnosti učedníka bych tedy měl, totiž: skromnost, dobrou vůli a trpělivost; co se ale mé schopnosti, neb dobře po česku šikovnosti týče, o tom dám hned tuto svědectví. Nuže, s chutí do toho.

Pozorował jsem, že mnozí při jmenech statných a přídavných, která možnost nějakou znamenají, jako: widitedlný, newyhnutedlný, přemožitedlný a j. písmenu *d* wywrhují, píšíce: widitelný, newyhnutelný, přemožitelný atd. Mám za to, žeby se písmeny tyto jen tam wynechávali měly, kde podobná koncovka smysl možnosti nemá. Tak by dobře bylo psáno: člověk nesmrtedlný, rána smrtelná; hříšník spasitedlný, wíra spasitelná; nešťastník potěšitedlný, nowina potěšitelná atd. Nikdy by se ale nemělo psáti: člověk smrtelný, hříšník spasitelný, nešťastník potěšitelný, aneb naopak: rána smrtedlná, wíra spasitedlná, nowina potěšitedlná. Naproti tomu vždycky by se mělo psáti kouzelný, potutelný atd. To samé také platí o jménu statném.

W jedné knize wědecké a w jiné knize wědecké, a ještě w jedné knize wědecké i w leckterém časopise čteme „Horní“ a „Dolní Rakousko“, „Horní“ a „Dolní Lužice“, ano i o „horním“ a „dolním parlamentu“ jsme w jednom listu domácím čítali. Já newím, jak jinde říkají, u nás ale (aby se to věděli, já jsem od Cidliny) vždycky jen býwá slyšeti: „hoření hospoda“, „dolení hospoda“ aneb i „hořejší struha“, „dolejší struha“, kdybych jim ale řekl „horní“ neb „dolní okno“, budou při tom mimowolně mysliti na okno w horách neb w hawířských dolech.

Zatím jen tolik; až se sám ještě trochu wybrousím, neb jiný si se mnou tu práci wezme, budu zase brousit na jiném.

Staroslaw Nowomil Písmena,
druhdy spisowatel český, nyní učedník
brusičský.

Pražský denník.

* Činíme pozornost obecnostwo naše na zajímavou hudební zábawu, jaké dnesního wečera oučastným se státi může we wábných sadech bubeneckých. Tam totiž provozowati bude právem oblíbená kapella pěšího pluku hraběte Bailleta de Latour mezi jinými zajímavými kusy též veliký zwukoobraz od swého kapelního mistra pana *Jana Procházky*, nazwaný: „Cesta Čecha po Ewropě“, při kterémž použil motiwů z nejoblíbenějších národních melodií téměř všech zemí ewropských. Pan Procházka, jak slušno, postaral se i o česká oznámení na rohy a české programy.

* Wýteční naši vlastenečtí umělci, malíř *Hellich* a sochař *Emanuel Max*, čekají se do Prahy, onen z Wídně, tento z Říma. Hellich přinese s sebou swé obrazy pro nový umělecký oltář w tejsnském chrámě, dle návrhu jeho pracowaný; Max nepochybně mramorowé, od knížete Kamilla Rohana objednané sochy žiwotní velikosti. Máč čtyry sochy wypracowati pro zmíněného knížete, a sice sochu prwního křesťanského krále Jerusalemského Bohumira z Bouillonu, předka knížete, a pak sochy tři z nejwětších

* Odpusťte, pane towaryši, že se nejmenuji brusařem jako wy, nýbrž brusičem, poněwadž toho mínění jsem, že brusař jest ten, kdo brusy dělá neb prodává, a brusič, kdo brousí, jako barwář ten, kdo barwy dělá neb prodává, barwiř ale kdo barwí; tak i zwonař a zwoník.

mužů naší historie: českého Achilla knížete Břetislawa, Žižky a Jiřího z Poděbrad.

* Mnozí z přátel našich, kteří o poslední rážowé slawnosti wolšanské swaté pole nawštíwili, nalezli hrob Kalinůw neznámou rukou ozdobený bujným kwitím a pěkným wěncem z dubových listů, na němž wisel list papíru s německou básní bez podpisu, w kteréžto německý literát w srdečných řádcích kwití i wěncem památce časné zemřelého českého básníka wěnuje. Pěkný to zajisté příklad jak české a německé nastawající literární wzájemnosti, tak i wšeobecné oblíbenosti Kalinowý.

S m ě s.

Čertowa kniha. W králewské knihowně stockholm-ské chowá se starodáwní rukopis o čarách, o němž jde powěst, že pokaždé, když koruně šwédské nějaká nehoda nastává, čert ji otewře a w ní čto. Nedlouho před smrti krále Karla Jana widěl prý jeden ze strážců knihowny na wlastní oči, jak ďábel u welikého stolu w knihowně knihu tu čtl.

W Belgii jest obyčej, že nawštěwowatelé hostinců po celý rok na chudé se skládají. Panujeť pak nemalá w tom řewniwost mezi hostinci samými, jelikož onen, který nejwice peněz k ústawu pro chudé odwede, obdarowan býwá čestným wěncem, na nějž hospodský nemálo se pyšní. W ten den dává hostinu pro každodenní swé nawštěwowatele a počne nowá sbírka pro budoucí rok.

Powaha obecného lidu. Francouzský spisowatel Méry líčí městský obecný lid, který w každém pásmu, w každé zemi jinou barwu na se bere, následujícími trefnými slowy: W Londýně obecný lid ziwá, w Neapoli spí, w Římě se modlí, w Liworně kupčí, w Madridě kouří, w Dublině žebrá, w Massilii zpíwá, w Janowě se směje, w Touloně wesluje, w Paříži tlachá, w Limě se potí a w Petrohradě zimou zuby jektá.

Literní nawěští.

Následující pozoru hodné spisy z censury wyslé k tisku se chystají:

Napoleon Bonaparte, cisař Francouzský. Dle nejlepších pramenů od J. B. Malého. — Spis tento vycházeti bude we swazečkách 4archowých w neurčité době po sobě, a však s rychlostí co možná welikou w knihoskladu Pospíšilowě. Ozdoben bude přiměřenými pěknými obrázky a prodawati se bude za cenu nad míru lewnou.

Dějepis cirkwe české, sebrán z domácích i cizích pramenů od Swobodina Swatopluka Nowotného. Díl I.

Oblázení. W pátek mezi šestou a sedmou hodinou bude se na ostrowě Žofinském provozowati *sedmá symfonie* od *Beethovena* wedením kapelního mistra Schuberta.

Nowé knihy.

Poslednj dnové města Pompeji. Příběh ze žiwota starých Řimanů, we francouzském gajzfu sepsaný od Lemerciera. W češtinu uwedl A. W. Püner. W Praze 1847. List a šlab Jar. Pospíšila. Wel. 12. Stran 220. Cena 24 kr. stř.

Powšimnutí hodný jest nedáwno wyslý spispek: *Definitiones morborum atque symptomatum, adnexa significationum etymologia nec non earum terminologia germanica et bohemica.* Compositæ a Joanne Kypta, medicinz doctore. — Prodává se we všech knihkupectwích pražských. Cena 36 kr. stř.

Číslo 82.
14. roční běh.

KWĚTY.

10. čerence
1847.

Časopis tento se ve
skladě Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
přelárách třikráte na
týden, w onterý, w
čtvrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podlouhým č. 8—1 w druhém poschodí přes dvůr).

Předpláci se na čtvrt
léta 1 sl., na půlléta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. stf. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
přilicně s patřičnou
obálkou 2 sl. 86 kr.

Hra na dudka.*

Pověst z okolí pardubického.

Jedna z nejoblíbenějších her, již se ještě w předešlém století starí i mladí, zrostli chasníci i pacholíčkové we Chrudimsku bawíwali, byla hra na dudka. Však ale, jako více jiných starých obyčejů a národních her buď docela již w zapomenutí přišlo, buď walné proměně podlehlo: tak i hra tato den ode dne více jiným zábawám ustupowati musí a se opomíjí, tak že nyní již sotwa jedenkrát w roce a to jenom ještě zde onde we wesnicích a městečkách pacholíci na ni sobě zpominají a ji se bawí.

Shromáždiwše se totiž více pacholíčků a wyhledawše sobě buď na náwsi neb někde za humny prostrannější místo udělají sobě z twrdého dřewa dudka, čepu čili zátce, již se otwory u sudu zadělávají, se podobajícího. Toho pak položí do prostřed na cihlu neb rowný kámen a wyměří do půl kola, stejně daleko od dudka, pro každého cíl. Což když se stalo, zaopatří se každý tlustou holí, čili cukačkou a pak se rozehrávají takto: Jeden z nich wezme ode všech cukačky, a wložíw mezi ně dudka, hodí to vše přes hlavu na zem; k čí cukačce pak dudek jest nejbližší, hlavou swou na ni ukazujíc, ten se stane pasákem a dudka na určité místo postawiti musí, po němž jeden po druhém cukačkou swou hází, chtěje jej sraziti. Jak mile první hodil a dudka srazil, běží pro cukačku a snaží se ji opět dříve přinesti a na cíl swůj se dostati, nežli ještě pasák dudka na cihlu opět postawí. Pospíší-li sobě pasák a postawí-li se dříve na uprázdněný cíl, tu ten, kdo cíl ztratí, pásti musí. Nesrazí-li první dudka, hází druhý, třetí atd., každý pak, jenž dudka srazí, pro cukačku běžeti musí. Jestli žádný dudka nesrazil, tu potom všickni najednou pro cukačku běží a pasák se při tom lehce na cíl dostane, jelikož stawením dudka se neopozdí.

Pokud ještě zrostli chasníci na dudka hrávali, hra tato i příčinu k častým hádkám dávala, zvláště jestli mladíci, jenž na jednom cíli se setkali a sobě

* O hře této zmínil se také již J. Langer w Časop. musej. na r. 1834.

ustoupiti nechtěli, zášť nějakou na sebe měli; owšem nezřídká i půwodem dosti smutných wyjewů se stala, když chasníci tito, jakož se dost často přiházelo, o přizeň jedné a téže díwky se ucházeli, a tudy žárlivosti rozpálení jeden druhému wymstíti se hleděli, jakož nám o tom více příběhů powědomo, z nichž tuto jeden pro jeho tragičnost uvedeme.

Před mnoha lety stával wech, wesnici to w utěšené a ourodné polabské krajině na Pardubsku ležící, weliký mlýn, jehož četná kola tiše a vážně tady plynoucí Labe pohánělo. Držitel mlýna byl jak pro swou zámožnost tak i rozšafnost a správnost široko daleko na slovo brán, jedinká pak dcera jeho, osmnáctiletá, modrooká a rusowlasá Lidunka platila za nejhezčí a nejsprávnější děwce w celém okolí, a nebylo rodičů w celé té krajině, jenž by sobě tuto wůbec milowanou a wáženou díwku za newěstu co nejsrdečněji byli nepřáli. I ucházeli se zvláště dwa chasníci o přizeň krásné Lidunky, Jaroš totiž a Wáclaw, jsouce oba wech rozeni, oba zmužili a pěkně zrostlí a dosti zámožní; neboť onen byl jediný syn tamního bohatého rychtáře, tomuto pak náležeti mělo obšírné hospodářství, které již na třetí rok s owdowělou matkou swou obstarával; Jaroš však byl hrdý, zlostný a mstiwý, Wáclaw zase skromný a jemnějších mrawů. I jakkoliw Jaroš všemožně se wynasnažowal náklonnost Liduncinu sobě získati a soka swého u ní zatemniti, přece bylo patrné, že ona mírnějšímu Wáclawowi více nežli jemu náklonněna jest. Nic však méně dával sobě hrdý Jaroš všemožnou péči, aby se Lidunce poněkud alespoň zawděčil a ji buď zaslanou pěknou kwětinou, jichž ona welmi milowna byla, buď postawením pentlemi skwostně ozdobených májů w neděli swatodušní před okno komůrky její a j. radost způsobil a tak poznenáhlu ji sobě naklonil; nechtělo se mu to ale nikdy podařiti, jelikož ho vždy u věci této obyčejně již Wáclaw byl předešel a on zahanben s nepořízenou odejiti musel. I nesl to těžce zlostný a nadutý syn rychtářůw, nic však méně předewzal sobě, číň co číň, nenáwiděného soka z mysli milenky swé zapuditi a ji co newěstu do statku otce swého uwésti. Požádal tedy mlýnářekého o ruku Liduncinu.

Když mu ale tento odpověděl, že on jedinému dítěti svému ženicha wnucovati nehodlá a toliko ten zetěm jeho se stane, kterého ona sobě wyvolí, nucen byl Jaroš bezprostředně Lidunce žádost svou přednesti; však ale i od ní byl odbyt naprosto. Zahorel tedy zlostí newyslovitelnou proti Wáclawowi a hleděl nejdríve jizlivými a utrhačnými řečmi, jež na ujmu dobrého jména tohoto roztrušoval, u milenky jej očerniti; když pak ale i to se mu dařiti nechtělo, pevně se na tom ustanovil, že se za to při událé se příležitosti nenáviděnému Wáclawowi strašlivě vymstí.

(Pokračování.)

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

S úžasem pohlíželi jeden na druhého, podivné jednání cizincowo a jeho ještě podivnější slova působily, že všickni, na předešlý zpor zapomenuvše, pozornost svou pouze naň obraceli.

„On mluví o synu pana Wrchotického,“ šeptali Sedlečtí, „ten prý v Uhrách zahynul.“

„Hahoj!“ wyvolal jeden ze šlechty rozpustilý, „wyi se lekáte pouhého šilence, udatní pánové?“ obrátil se ku spoludruhům. „Anebo, haha! výborný to nápad!“ dal se do smíchu, „sedlečtí pánové“ pravil pohrdlivě, „si objednali šáška, aby krátil hostům čas, kdyby při lekcích scholárů usnouti měli. Máte ještě více podobných šášků zde, počestný pane?“ tázal se mistra Ambrože s nalícenou, potupující zdvořilostí.

„Zůstanete-li wy zde, pane Oujezdecký,“ odpověděl mistr Ambrož s největší již newolí, „bude o jednoho blázna více.“

„Jakže?“ zapýřil se panic. „To mně, neučesané chlapstvo?“

„Chlapstvo?“ rozkřikl se mistr Ambrož, a již napřáhl pravici, aby urozeného rozpustilce značněji pokáral, ani ale spustiti chtěl, zachytil někdo ruku jeho ze zadu.

I ohlédl se kwapně za sebe, starý pan Šimon Wrchotický stál za ním. We hluku a rozjiření nepozorování sešli v radnici shromáždění čelnější hosté dolů, po boku pana Šimona welebný farář sedlecký, za ním Wiktorin Šanowický s Eliškou, vážnější šlechta, purkmistr, primator a konšelé sedlečtí, i stáli již před radnicí, když panic Oujezdecký nechutné své žerty pronášeti začal.

Přísne hleděl pan Šimon i ostatní na rozpustilou mladou šlechtu, která nyní též zraky své w stranu tu obrátivši studem je opět sklopila, ne tak že w skutku welebná postawa páně Simonowa, jakož i důstojného kněze, účtu požadovala a i newolí w očích ostatních četli, jako více že se před Eliškou, jižto všechněch srdce wstříc plála, na nezbedném skutku — cítili to dobře — dopadnouti dali a u ní všechnu vážnost, jestli kdy jaké požívali, dokonce ztratit museli.

Cizinec však si celého výjebu toho ani nových přichozích newšimnul, w hlubokých myšlénkách pohřížen prováděl opět svou předešlou hru házeje ji do výšky a opět do země ji zarážeje. Někdy se pohybowala jeho ústa, jakoby sám s sebou rozprávěl, a wnitřní tichý chechtot, jenž jeho obličejem křečovitě potrhoval, prowázel vždy samomluwu jeho. „To tam, co je tam, newrátí se více,“ bylo posléz rozuměti ze samomluwy jeho — „po Dunaji labuť pluje, labuť duše Jaroslawa — on hñje, na prahu Emirina haremu klesla hlawa jeho — on je mrtew, stín jeho jen světem bloudí!“ A opět sáhnul lewici k jizvě na hlavě. — „Pustina je svět a pouze drawci w něm!“ zasípal zlostně uderiw holí prudčeji než jindy o zem.

Pan Šimon pohlížel zatím trpce po panicích. „To-li šlechta naše?“ pravil. „Kdo to jakžiw slyšel, aby mladý šlechtic, přátelsky jsa uwítán od městečka sousedního, w něm se choval jako rozpustilí žáci o dnech ferialních? A však těžko bude s wami mluwiti w řeči scholárů, neboť jen w hernách a rozpustilých domech jste wzděláni swého nabyli.“

„Pane Wrchotický!“ ozwalo se několik hlasů mezi panicí.

„Žádný Wrchotický!“ zwolal cizinec, „on hñje, dávno hñje, anebo wám lebky podrtím!“ zazuřil holí nade hlavou máchaje, jakoby bez meškání pohrůžku svou uskutečniti chtěl.

„Ticho!“ zwolal pan Šimon hlasitě, a cizinec, jakoby blesk po něm se swezl, se při tomto hlase zachwěl diw že k zemi neklesl, bázwivě a plaše se porozhlédl wúkol; a pak jakoby před walící se naň zhoubou prchnouti chtěl, mocně sobě otwor proraziw zmizel žasnoucím diwákům s očí.

„Co to bylo? Kdo je to?“ zwolal pan Šimon, we stranu, kam cizinec uběhl, neodwratně pohlížeje.

Něco podivného se muselo tou chvílí w panu Šimonowi díti, nebo najedenkrátě zbledl, kolena pod ním klesaly, tak že welebný farář ho podporowati musel. Několikrátě si přejel dlaní přes čelo, jakoby nějaké zpomínky, jenž w něm wznikaly, zapuditi chtěl. „Ne, ne, to není možná!“ zašeptal konečně, opět se zbodřiw.

Zwony začaly hučeti s wěže sedlecké, a pan Šimon pozdwiha hlavu obrátil se k wúkolním. „Krakowského hosté dávají dlouho na sebe čekat, tak že by již pokleskem bylo, pilné scholáry ještě déle na pochwalu a odměnu čekati nechat. Odeberme se, přátelé milí, do školy — a wy, pánové!“ obrátil se k panicům, wy — ano, chtěl jsem wám ještě něco k wasemu dobrému powěditi, ale — ale objewením se onoho cizince wypráhl mozek můj. — Prozatím hleďte, aby nám, jimžto čest stawu šlechtického na srdci leží, stydno nebylo šlechtici slouti.“

(Pokračování.)

Přemysl Otakar II.

Nezabudka.

Než národové dáwnowěkosti — Řekové a Římané — své říše a národnosti zanikati a v zapomenutí klesati viděli, vybudowali sobě pomník, jenžto se nad jejich mohylou vznášel, a třebať i celý národ zašel, nechť ani stopy jeho slávy nenalezáme, ať se nadarmo ohlížíme po hrdínech, kteří světem pohybovali, po mudrcích, jenž jarou pravdu národu zvěstowali: přece slávou slynoucí hrdinové a mudrci před duchem naším se objevují, jejich skutky a nesmrtelná díla naplňují duši naši nadšením a oko v dáwnowěkost pobrouzené téká v knize *historie* — té nestranné hlasatelky pravdy, mstitelky nepravosti nad národy zpáchaných, té ironie liché slávy, před níž denní světlo prchá, toho diamantového chrámu, který zkáže vzdoruje a věčné věkův potrvá, jako *genius*, který ohnivým mečem na stráž stojí na výstrahu a přistrach všech ztemnělců a obmezenců, kteří by ho tak rádi zahladiti chtěli. Národ *historii* mající zaniknouti nemůže, když neuwadlou pomněnku na slávu svých předků v srdci svém chovaje, jejich statečnosti, neposkvrněné, bezouhonné o národ přičinlivosti sobě vědom, na započaté dráze smělým, duchu času přiměřeným krokem napřed kráčí a svůj život wspolnému blahu a dosáhnutí nejsvětějších záměrů zasvětil. *To dokázal národ český.* Než ale důkaz podal, musil krváceti; krev jeho pila šírá země, válkami, požáry a jinými pohromami sklčena a popleněna; dříve musil bojovati a zápasiti, až duše jeho zasténala a stesky a bédování rozplášeného národu wesměrem se ožývaly; dříve musil kalich trpkosti až na dno vyprázdnit, než ze stoletého spánku se probudil, aby úkol vykonal, ku kterému ho Bůh powolal.

Wzkříšený nahlídl do dějepisu své minulosti, a tu s ustrnutím seznal, že lži listy jeho naplňují. Tu se vrhl svým oswícencům a zastawatelům do náruči, aby ho z toho labyrintu wywedli a čest nazpět mu wydobyli, o nižto ho lháři byli připravili. A hle! tu to stálo celému světu na odív, jen že se to všem nelíbilo, a osočování nebylo konce. Ale pravda bylo heslo zastawatelů národních, a ta pravda musila na světlo, třebať již v hrobě těla. A český národ nahlídl nyní opět do dějepisu a plesá a prsa se mu radostí dmou, neb tam plamennými písmenami naznaménáno stojí, co byl a co vykonal. On widí, že je čest nazpět wydobyta a že se jeho hrdinové a dobrodinci skvějí ozáření slávou a wěncem ze wděčných slz uwitým, jež národ nad jejich hrobem pláče. Nahlídněme jen do jednoho listu. Tu stojí *Přemysl Otakar II. — Přemysl Otakar!* Jaké to mocné zpomínky! Nejslawnější král český, před nímžto se celý svět třásl a jenž tak strašně zahynul; muž, jenž svůj národ na nejvyšší stupeň slávy přiwedl, potřeboval *žest století*, aby byl z prachu zapomenutí wyrwan a onou cti častován, kteráž mu přináležela. Mocný panovník, welikán na duchu i na těle, který měl slávu k sobě připoutanou, již až do dalekých krajín nesl, šlechtyný podmanitel, chrabrá wděc, pýcha Čechů — vše v jednom — tak strašně zhanoben a potupě wydán! Teprw náš wěk — wděčné potomstvo — uwil mu wěнец, který se wěcnou swěžeostí skwítí bude. Radost jímá každého wdělalce, když widí, jak se wědy a krásné umění spojily, aby k tomu wěnci list přidaly. A wěru! je to krásný, pestrý wěнец!

Jasným okem, obezřetným, nepředpojatým a skoumavým duchem stopoval historik doby minulosti, rázně probíral wšecky části na nešťastného krále se wztahující, přisně si pečinal při odhalení pravdy — on proniknul zdravou myslí celý wěk a zvěstował zasnoucímu světu, že neměla Čechie slawnějšího krále — a wělnpí jednoblasné zwolali: *Sláva mu!* A co historik chladnou rukou psal, to pěl básník s nadšením, zpíwal o obrowské postavě, plně zpa-

nilostí a šlechtetností. Tu i malíř wzal štětec do ruky a wděchl živý obraz na mrtvé plátno, jak mu to rozohněná fantasie prikazowala. Widěli jste ho owěncěného uprostřed swých wojínů a zkácených bohů pohanských? Nebyl to krwechtivý podmanitel, nýbrž zpanilomyslný wítez, k němuž wděčné, slzíci zraky podmaněných pohlížejí! A co mám teprwa říci o soše, které se w tyto dny obdivowati příležitost máme? Jakou chwálu mám wzdáti umělci, který nám reka před oči postavil, až duše zaplesala?! Ano, tak musil Otakar wypadať, tak a ne jinak! Teť on we své jarosti a kyprosti, w celém zjowení král, w každém rysu člověk, welkolepý majestatný muž, jak jsme si ho představowati uwykli. Jen Prometheus scházil, aby mu život wděchl — ale nať Prometheus, což z oka toho nezárí život, neobrazí se w twáři té lehce zamýšlené duch weliký we spojení s myslí nejslechetnější? *Sláva umělci*, welikému Schwanthalerowi, který dílem tímto nowě osvědčil své mistrowství. Ale i mužowi, který nám takowou rozkoš poskytnul, že jsme se w pohledu tak mistrowského díla kochati mohli — onomu muži, zpanilomyslnému mecenáši, jebežto jméno každý s úctou pronáší a jebežto Slawín socha tato zdobiti bude, wřelě zde díky wzdawáme, přeswědčení jsouce, že celý národ, zásluh jeho o naši národnost wědom, plným hlasem zapěje: *Sláva mu!* Wlad. Hlawka.

Pražský denník.

* Od několika neděl těšíme se z návštěwy dwou wýtečných umělkyn a krajanek, sl. Lidi a Fanni Stolzowých, které, wycwiciwše se we zdejším konservatoriu, nawštíwili Itálii, odkud co prawě Česky nedáwno se wrátily. Umění jejich došlo w Terstu, w Kremoně a w Odesse nejskwělejšího uznání, jakož i w menších místech, kde w čas fiery (trhů) mezi prwními jmenowány byly. U nás jimi pohrdáno, ba ani jednou nebylo popřáno wystoupiti na diwadle w české nebo w německé opere. Na podzim odeberou se slečny ty do Kodaně ke dwornímu diwadlu pro prwní partie, a zůstanou tam bezpochyby několik let. Měsíčního platu určeno jim 1000 dwacetníků, pak náhrada za cestu, wýnos a příjem ze dworních koncertů. Maestro E. Ricci pečuje o ně se zwláštří laskawostí, jemu děkují ony další zpěwecké wzdělání.

* Doslycháme, že bude sl. Hellwichowá u nás pohostínsku zpíwati. Jestli nás domnění neklame, je ona též rodilá Češka, prawým jménem Swatošowá.

* Prwního Října otewře dr. Halla *podomní kliniku*, k nížto powolení od vlády w rukou má. Ústaw ten je u nás něco nowého, ačkoli w jiných zemích již dáwno obyčejný. Dwakrát za den odbývá se ordinace pro chudé nemocné w domě piaristickém w celetné ulici; kdo ale k lékarské poradě přijíti nemůže, býwá we swém přibytku nawštěwowán a lčen, a sice od mladých lékařů, kteří pod dohledem ředitele dra. Hally tomuto šlechtnému skutku síly své ochotně obětují. Nezištnost, láska k wědě, náklonnost k opuštěné bídě a nouzi wládnu obyčejné srdcem mladých Hippokratů, čuň se ustaw takový před jinými wyznamenává. Wlastnosti ducha i srdce dra. Hally jsou dobře známy, tak že sméle můžeme trpícím mrazkowi štěstí přáti, že w chorobě své ochotné pomoci nalezne. Tím získala lékarská fakulta nowého organu činnosti, což jen energickému snažení gub. raddy a rytíře Nádherného děkowati máme, který medicínalní spráwu w Praze k nejvyšší sláwě přiwedl. Nebude-li nám odnat, potrváme zajisté na cestě ke zdokonalení a cíle dojdeme.

* Roznáší se zpráva, že kapelní mistr Procházka prowozuje *rázodatný zwukoobraz* w zahradách a na ostrowech. *Rázodatný zwukoobraz?* Můj Bože, ať někdo řekne, že ta naše čeština není nade wšecky jazyky. Když

si člověk ten titulek: „*rázodatný zvukooobraz*“, několikrát odříká a pak ten referátek w „*Prager Zeitung*“ o panu Procházce přečte, bude mít hudby plné uši a třeba by tu zvukomalbu neslyšel. Jak se praví, není to rázodatné robě nic jiného nežli quodlibet, který trvá asi půl třetí hodiny, s ránem začne a w noci skončí, nawštíwíw wšekeré národy celého zpěwného světa. Naše české melodie se nade wšecy líbíly. Inu, vždyť jsme přece jen naši. Pan Procházka jde rovnou cestou za Pařížany až ke „concert monstre“, což asi tolik znamená jako „musika až hrůza“, která we francouzském hlavním sídle neslychaně mnoho hluku *nadělala*, ale chudým za večer 30.000 fr. *wy dělala*.

* Slavný pianista Schulhof, žák ze školy Tomáškovy, hraje we swých koncertech fantasii z českých národních písní, kterou obyčejně opakowati musí; poslední líbila se w Londýně nade wšeccko.

* Tyto dny odebere se J. Bekel do Františkových lázní a T. Mayer do Gleichenbergu. Prvnější dohotowil obraz našeho milowaného zeměsprávce Štěpána na kameně. Troje autografy — český, německý, maďarský — zdobi pěkně wywedenou podobiznu. — Od Mayera wyjde za několik dní podobizna Fr. Škroupa. Pod jeho obrazem stojí poslední slova z oblíbené písně „Kde domow můj“, což důkazem, že se Škroup jako svůj k swému hlásí.

* Kompositor Veit wrátil se před několika dny z Italie.

Kronika času.

* Dne 15. Čerwna b. r. veřejně prodán byl wice podawajícím we wsi Hortopu w Angličanech dům, w kterém slavný básník Milton přebýwal.

* Jisté anglické nowiny radí, aby se pusté ponejwice swahy železných dráh winem posázely.

* W Americe získal si kdosi patent na nový wynález, wrátit wpadlým twářem plnost. Podkládá je totiž wypuklými plechy.

* W městě Adelaidě w Australii začal vycházeti německý časopis.

* Francouzská brig Clarisse utonula wrazič na skálu, a z 83 osob, které se na ní nacházely, toliko 20 smrti ušlo.

* Jean Dupuis, který se nazýwá nepřemoženým Herkulesem, wysadil i w Salcburku 500 zl. tomu, kdo by ho porazil. Když pak hlásil se hřmotný horák, býwalý gránátník, ulekl se ho a nechtěl s nim w zápas wejít. Tím sobě owšem zachowal jméno nepřemoženého.

S m ě s.

Ať to žádný slepý nepřehlídne! Tato slova postawil jistý oční lékař w čelo nowinářského oznámení, w kterém se s uměním swým obecnostwu poroučel.

Staw katolické cirkwe w Rakousích. W rakouském mocnářství čítá se 13 arcibiskupů a 62 biskupů. Jediné město Lwow jest sídlo tří arcibiskupů: římsko-katolického, řecko-sjednoceného a arménsko-katolického. Ze wšech těchto diécesí jest 7, jichžto počet duší přesahuje 1 milion, jsouť pak to následující: Lwow (řecko-sjednocená), Přemysl, Tarnow, Olomouc, Králové Hradec, Litoměřice a Praha; 12 diécesí jest nedosahuje počtem duší 100.000, a z těch nejmenší jest lwowska arménská (4000), a po ní krížowecká w Chorwatsku (15.000).

Ridký příklad materské lásky. Paní jistého živnostníka we Wídni, nesouc wšest prádlo na půdu, wzala s sebou šestiletého synáčka swého, nechtíc ho samotného nechat w pokoji. Chlapeček, jemuž se stýskalo, an matka prádlo wěšela, wylezl nepozorován wikýřem na střechu, a

netuše hrozící mu nebezpečenství, probíhal se wesele w žlabu. Kdo popíše leknutí matčino, když po skončené práci synáčka hledajíc widí ho, diwoce skákati před wikýřem! Ani okamžení se nerozmýšleje aniž se lekajíc newyhnutelné smrti, jakou jí přinesti muselo jediné sklouznutí, poručila duši swou Bohu a odhodlaně odwázila se na slabý žlab pětipatrowého domu, běžíc za dítětem, jež hrající sobě zablédla na druhém konci střechy. Dostihla je bez nehody a rovně šťastně, strážena anděly božími, donesla je zpět na půdu, kdež pak, zmitána přerolnými city, bez sebe klesla.

Co Widen lonského roku snědla a wypila! 279.240 wéder wína, 853.500 wéder piwa, 99.800 wolů a wice než letních telat, 121.190 telat nedorolních, 37.410 owců, skopců atd., 57.810 jehnat a podswinčat, 85.670 prasat, 12.730 centů uzeného masa a rozličných klobásů, 1140 jelenů, 570 kusů černé zwěře, 6390 kamziků a srnců, 77.460 zajíců, 402.080 krocenů, husí, kachen a kapounů, 1.674.730 kuřat a holubů, 39.990 bažantů, tetřewů a tetřevků, 60.210 korotwí, lysek, diwokých kachen atd., 6990 tuctů sluk, 6310 tuctů menších ptáků, 17.040 centů ryb, raků, ústřic atd. 9630 centů rejže, 1.322.120 centů mouky, 30.600 centů hráchu, čočky atd., 317.050 centů obilí, 640.970 centů zelenin, bramborů, řepy atd., 230.460 centů čerstvého, 14.240 sušeného owce, 13.540.200 pinet mlíka a 60.793.530 wajec.

Cisár Čínský dle swědectwí hraběte Alexandra Boncossio je tak učený muž, že by se hodil mezi leckterou společnost německých filologů, neboť prý kromě čínského a tatarského jazyka zná se také dobře w latině, w kterémžto jazyku sám obratně píše.

Alexandra Dumasa tázal se jednou jistý dotěrawý člověk na jeho rodokmen. „Wy jste kwarteron, pane Dumase?“ počal. — „Tak jest,“ odpowěděl Dumas, který nikoliw nestydí se za swůj půwod, ježž obličej jeho zapíratí nemůže. — „A váš otec?“ — „Byl mulat.“ — „A děd váš?“ — „Neger,“ dí Dumas krátce, an ho již trpěliwost přecházela. — „A smím se zeptat, kdo byl váš praděd, pane?“ — „Opice, pane!“ wypukl Dumas, „můj rodokmen začíná tam, kde váš přestává.“

Literní nawěští.

Dotištěny jsou a brzo i w knihkupectwích prodawati se budou „*Básně* od F. Sušila.“ Chwálí se před jinými pro klasičnost formy. Wítaný to bude literární příspěwek ze družné Morawy.

Nowé knihy.

Zábawné spisy W. K. Klicpery. Díl I.: *První mlejn w Praze.* Powěst z wěku dwanačtého. W Praze 1847. (Nákladem J. A. Gabriela.) Wel. 16. Stran 255. Cena 36 kr. stř.

Pražská děwečka a wenkowský towaryš, anebo: *Paličowa dcera.* Cinohra w 5 jednáních od Jos. Kaj. Tyla. W Praze 1847. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. Wel. 12. Stran 100. Cena 16 kr. stř.

Nestranné slowo o prawopisu českém od Ant. Fehrnicha. W Jičíně 1848. Nákladem Fr. Kastránka. Str. 24. W obálce seš. za 4 kr., bez obálky seš. 3 kr. stř.

Powídky, obrazy ze života, národní powěsti a báseň. První swazek. Od Fr. Rubffe. W Praze 1847. Nákladem Synů Bohumila Haafce. 12. Stran 112. Cena 20 kr. stř.

Číslo 83.

14. roční běh.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilovu (w Nowých alejích na Nowém Městě č. 116) vydává po půlročních třikráte za týden, w outery, we čtvrtěk a w sobotu.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podlouhým č. 8—1 w druhém poschodí přes dvůr.)

13. Čerwence
1847.

Předpláci se na čtvrt léta 1 zl., na půll léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. str. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půllétně s patřičnou obálkou 2 zl. 36 kr.

Hra na dudka.

(Pokračování.)

I hrálitě jedenkrátě času jarníhošti chasnici na dudka, w kteréžto lře oba jmenowani sokowé podílu měli. Jaroš pásl. Wáclaw hodiw cukačkou po dudkowi srazil ho, a když pro cukačku běžel, skočil Jaroš na jeho cíl, zároveň ale s ním byl i Wáclaw, wrátiw se mezi tím kwapně s cukačkou, k cíli swému přispíšil. Tu se počali oba k cíli tlačiti a strkati, aniž chtěl který z nich druhému ustoupiti. I wyjewi se při tom stará zaši jejich a zvláště we zlostném a mstiwém Jaroši ozýwala se znou dluho tajemná zlost proti nenáviděnému soupeři a žiwěji na mysl se mu stawila myšlénka, kterak Wáclaw týmž způsobem, jakým ho nyní z cíle chce násilně wystrčiti, již dříve jej ze srdce milenky jeho byl wypudil. I powstala tedy prudká hádka mezi nimi a jeden druhému počal vyhrožowati. „Wšak já dobře wím, žes ty mým nejóuhlavnějším nepřitelem,“ zkríkne zlostný Jaroš, zatatou pěstí Wáclawowi vyhrožujíc, „za dívkou mnou co nejwřeleji milowanou se wtíráš a všemožně se to zasazuješ, abys mne zapudil ze srdce jejího a opanowal je sám a sám!“ mnoha jinými hanliwými slowy při tom Wáclawa ještě obsypaw. I nemoha tento takowé utrhaní wice sněsti popadl ho w pñli a chtěl jim o zem praštiti. Přiskočiwše ale ostatní jich druhowé, roztrhli je od sebe a zabránili další práce, načež rozzlobení sokowé, jeden druhému vyhrožujíce, se rozešli.

Nedlouho na to wyšla sobě jednoho odpolední krásná Lidunka k blízkému háji, aby dohlédla k čeládce domácí na lonce pracující, a aby se zároveň w širé přírodě trochu powyrazila; nebo bylo jí již po několik dní jaksí ouzko a smutno, a dnes byl právě krásný den, wětrík libě wanul, kwiti libeznou wůni dýchalo, ptáčekowé wesele prozpěwowali, a všickni jini živočichowé na polích, po lučinách i w hájích se radowali a jakoby nový život citili. Když se u wečer Lidunka již domů wracetí chtěla, dohonil ji blíž hájku bukowého Wáclaw právě z wyročního trhu zče se wracející. I podal jí krásnou modrou pentli, již byl pro ni tam koupil a prosil ji, aby

trochu posečkala a sedla sobě wedle něho pod stinný buk, že, jsa kwapnou chůzí unawen, trochu sobě odpočinouti chce. Sedk sobě tedy milenci pospolu blíž háje bukowého, a Wáclaw wyprawowal, co byl vše nowého na trhu wči slyšel a widěl, milované Lidunce swé, jenž ho zpočátku bedliwě poslouchala a na lecos se ho wyptáwala. Po chvílce ale umkla a hluboce do sebe pohřížena býti se zdála. I tázal se jí Wáclaw po příčině, proč by se byla najednou tak zamyslila? Načež ona mu powídati začala, že již po několik dní jí welmi teskno bylo, a když dnes wyšla do háje, aby se trochu wyrazila, a tam chvíli sedíc w myšlénkách swých s ním se bawila i na swůj budoucí osud myslila, tu že začala kukačka na blízkém buku se ozýwati, však ale že nikdy wícekrát nežli jednou neb nanejvýš dwakrát, nezakukala. To že její předešlou tesknost ještě rozmnožilo, poněwadž se wůbec powídá, že když člověk na někoho jemu milého sobě myslí a kukačka se w tom ozwe, tento w tolika letech, kolikrátě kukačka zakukala, umřiti musí, anebo že ho alespoň w tom čase nějaké neštěstí potká. * I slyšew takto wyprawowati milowanou dívku swou jemnocitelný Wáclaw, byl rovněž bezděky jaksí pojat slowy jejími, hrzo ale wyjasniw čelo swé hleděl všemožně milenku upokojiti, promluwiw k ní takto: „Tys tuze báziwá, Lidunko má; nebo wěz, že kukačka toliko jedenkrátě zakukala, když jsi na mne myslila; to nám zwěstuje, že ještě tento rok budu se weřejně u otce twého ucházeti o ruku twou a na budoucí masopust že tě powedu co newěstu k oltáři, a tedy nám právě kukačka dává dobré znamení, že se brzo vyplní wrouci žádost má.“ I wrtěla při tom Lidunka jaksí nedůwěřiwě hlawou, a ješto se bylo slunce již walně

* Uslýšice čtweráčiwé dívky kukačku w lese kukati, tázawají se jí, za kolik let se wdají? Kolikrátě jim na to kukačka odpowí, za tolik let prý ptající se díwka newěstou se stane; neozwe-li se ale kukačka na to, tu se jí družky její, že starou pannou zůstane, wysmějí. — Rowněž se ptáwají dívky i chasnici žežalky, jak brzo se to neb ono, čeho sobě žádají, vyplní, neb jak brzo zemrou? Kolikrátě pak na to kukačka se ozwe, za tolik let prý žádost tázajícího se uskuteční neb smrt jej zachwátí.

k západu sklonilo, vstala a pobízela Wáclawa, aby se k domovu navrátili. Když pak již do zahrady u mlejna vkročiti chtěli, ozval se někdo s protější strany: „Dobry večer, krásná Lidunko!“ jako ďábelsky se při tom zachechtaje, tak že oba milenci sebou trhli, a odkud by strašlivé pozdravení toto pocházelo, se ohlíželi. I spatřili Jaroše, na druhé straně z hustého wolšowi vyhlédajícího, jenž jich, an se z háje přes luka po břehu labském domů wraceli, pozoroval, a nyní powystoupiw s jiskřícíma očima a zlosti celý sinavý, téměř nepohnutelně tam stál, za chvíli ale s jedovatým wzhledem a křečovitě zaiatou pěstí nenáviděnému Wáclawowi pohroziw w houštině-zmizel. (Dokončení.)

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

Tak prawiw chopil se ruky farářowy a pokročil ku předu. Celá pak společnost následowala řadami po obou stranách stojících pořádků sedleckých. Hluboce se ukláněli počestní mistři před panem Šimonem a následowníky jeho, trubači nafukowali twáře k weselým fanfárám a pišaly oznamowaly pronikawým hlasem svým slavnost dnešního dne. Praporý pořádkové (krom starobylého šewcowského praporu ztratily se ony všech ostatních pořádků *) wlály, rozpustěny jsouce, hrdě wětre, a cechové prowola-wajíce jména swých patronů, prosili w duchu prawo-občanském o přímluwu jejich u Boha, by sílil jak učitele tak scholáry duchem swatým dnešního dne, aby sláva byla z toho sedlecké obci, čímž dobra a užitečného wzdelání aby neutrpělo náklady a tudy aby pak, wíce a wíce wadnouc, zcela snad newyhynulo, což by téhdáž za nejwětší neštěstí, obec potkati mohoucí, bylo považowáno bylo. —

I přišel slavný průwod slavných a urozených hostů až ke škole, řada měšianů, druhdy u wojště královském sloužiwších, stála w úplné zbroji před průčelím školního domu, nejouhlednějšího a nejwětšího to stavení w celém městečku, městský setník welel činiti počtu wzácným a urozeným hostům, jakoby J. M. královská sama ke škole se brala, a jasně zwonily zbraně dle taktu pohybů, wojenských.

U wchodu školního ale očekawali učení mistři, bakaláři vysokých škol pražských, ** nejstaršího ze

* Šewcowská cechovní korouhew městečka Sedlce je již prastará, a jen při obzvláštních slavnostech se wynášá. Několik lidí je potřebí, aby ji nesli. Ostatní cechové nemají korouhwe ani žádných praporů; neb ačkoli pokladnice jejich každoročně hezkou summu peněz chowají, nedbali posud na to, ani na cos jiného, co by buď jich pořádku, buď jednotliwce nějaký prospěch přineslo. Raději sešlé se peníze o kwartálech krkem proženou, různice a neplechy tropí, než aby je k něčemu užitečnému obrátili.

** Wšechny školy w Čechách stály téhdáž pod mocí a nejwvyšším dozorstwím university pražské. Učitelové byli woleni z bakalářů, mistrů, ano i doktorů vysokých škol pražských, a teprwa když se na wenkowských školách

spoludruhů swých we swém čele, wzácné a urozené hosti, jež tento latinskou řečí uwítal, wykládaje jim slavnost a důležitost dnešního dne a prawě mezi jiným: „Jako dobrá půda dobré osení ze sebe vydá, tak vydají školy dobré občany, dobří občané ale rozmnoží nejenom blaho a sláwu vlasti své, ale i společnost swatých na zemi.

„Politowání hoden je národ, jemuž swětlo wěd a umění, to jest školy neswiti, on nezná duši swou, nezná sílu a moc přírody, nezná všemohoucnost boží, a málo se liše od zvířete kolotá se w mrákotách co slepec na duši, blaho jeho pozemské okolo něho miji, on ho newidí, neb ho nezná, neštěstí a záhuba časná a přečasto i wěčná se naň walí, on ji newidí neb ji nezná, a kdyby mu i slabý páprsek w duši se zamihnul, newí, jak uhnouti se jemu, neb je dušewně malomocný, a tak se potáci dále a dále, newědomky se w záhubu časnou i wěcnou wrhaje. Neprawosti, zločiny jsou denním úkazem w obcích w národě takowém. Zelme, domini nobiles et prudentes viri!“ zwolal hlasitěji, „národ takový, dušewní slepotou poražený, a uroíme slzu nad osudem jeho! Ale pak pozdwihněme wděčně zraků swých k nebesům, že nás Čechy Bůh po tolikerych pohromách, po tolikerych krwawých zkouškách, jichž i toto městečko je důkazem *, k prawému poznání přiwedl, že nám wolno wzdeláwati w učilištích ducha swého, abychom nehynuli jako símě na skálu padlé; že před námi se rozhrnuje rouška, řiši wěd a spasitelného umění zakrýwající. Sláva tomu národu, jenž takowým způsobem o sebe pečuje, tent jenom zná, čím by posloužil sobě a drahé vlasti své, tomu jedinému leží blaho a sláva vlasti jeho na srdci. Čest a chwála i obci, která o své dítky takowým způsobem pečuje; w ní pak žijí dobří občané, jenž celé zemi prospíwají a sláwu jména českého rozšiřují. Čest a chwála též každému jednotliwci, který buď radou neb skutkem k účelu tomu dopomáhá.“ — A nyní oslowowal jednotliwé příznivce školy sedlecké, dlouhými frasemi každého cnoti i jeho zásluhy o školu wychwalujíc, nejdelsí však panegyrikon měl na pana Šimona Wrchotického, jehož

wyznamenali, býwali nejlepší a nejproslulejší z nich na professorstwi universitní powoláwání. — Tadiž je pochopitelno, kterak možná bylo, aby obecný lid takové wzdelanosti dosáhl, že se nám to nyní skoro až bájkou býti zdá.

* W Sedlci panuje powěst, že Žižka po bitwě sudoměřické proti Sedlcanským, jenž s pány téhdáž proti němu stáli, pole zdwihnuw k Sedlci přitrbnul, jehož katoličtí oby-watelé několikráte se s Tábořskými a okolními Husity sešrútili. I dobyl městečka w prwním outoku a chasa jeho, rozdrážděna wšelíkými ouskoky se strany druhé, zmordowala wšechny oby-watele, staré i mladé, churawé i zdravé, ani pohlawi nešetříc. Jen tři jinochowé byli lapeni a před Žižku předwedeni. I na ty wolali rozdráždění Husité smrt. Žižka ale určil, že daruje tomu z nich žiwot, kdo ostatní dwa přemůže. Jeden z jinochů těch zbíl oba druhy své, dal se k Husitům a táhl s nimi na Sedlcanské.

konečně co bakaláře vysokých škol pražských a svého spolukollegu pozdravil, učenost jeho welice vynášeje.

Každý z přítomných, když řečník o jeho zásluhách se zmiňoval, hluboce se ukláněl, sousedé pak sedlečtí, když o jejich horlivosti ve věcech literních řečniti začal, odpověděli nawzájem radostným pokrikem, při čemž trouby a píšťaly pozadu nezůstaly.

Dlouhá a ozdobná řeč byla skončena, welebný farář sedlecký odpověděl několika krátkými slowy, jakož i pan Šimon Wrchotický něco obsírněji, nejvíce vynášeje z řeči své, že je oudem staroslavného učení pražského.

Po skončených obřadech těchto předcházeli učení mistři hosty své do velké síně školní, kde zkouška odbyvána, být měla, a kde již centurioni a censori* pořádek mezi netrpělivými spoluscholáry, obzvláště mezi mladšími, sotva udržeti mohli.

(Pokračování.)

Národní powěry w Čechách.

Na štědrý večer otvírají děvčata okna a praví:

Zelený les,
Powěz ty mně, pes,
Kde je můj milej,
U večere dnes.

Ozwe-li se pes na blízku, dostane děvče milého ze své otciny; w dálce-li, dostane se z domowa.

Ten samý večer wezmou jablko, do kterého groš wstrčí, a pak jej pod polštář do postele položí, kdežto je celé tři dni ležet nechají. Po třech dnech wezme děvče groš z toho jablka a promění jej, aby měla tři krejcare, které mezi tři žebráky rozdá; načež se ptá, jak se který z nich jmenuje. Jedno z těch jmen bude mít její nastávající manžel.

Ten samý den ráno postaví se děvče s jablkem w ruce na práh u dveří, a s welkou chutí se do něho pustí. Jakého stawu a stáří člověka okolo jíti spatří, takový se jí za muže dostane.

Ten samý den po večeri se wezmou tři nádoby, pod které se prstýnek, peníz a uzlíček strčí. Kdo si prstýnek vytáhl, bude se brzo ženit, kdo peníz, bude bohat, kdo uzlíček, nastoupí cestu do onoho světa.

Ten samý večer uschová děvče od každého jídla kousek, swáže to do uzlíčku a do postele pod polštář položí. We snu se jí její nastávající okáže. Tak také ten den před swatým Ondřejem se postí, aby we snu svého nastávajícího manžela spatřila.

Straka, kukačka a wrána, když přiletí do domovní zahrádky, přinášejí nowinu, že se některé panně w domě tamto neštěstí stane, pročez je dívky koštětem od domu hněwíwe vyhánějí.

Když chodí děti pozpátek, zawádí prý rodiče do pekla.

W letě chytají děti na osení koníky. Má-li které z nich nějakou bolest, wezme koník za nohu a praví: Koníku, dej masti, anebo ti nohu utrhnou. Koník slowy dítě ustrašen (neb prý tomu porozuměl) vydá z huby wodu žlutou. Potřená wodičkou touto bolest do rána zmizí. Tak také malý brouk podobnou wodu ze sebe vydá, která tu samu mocnost má jako předešlá.

* Centurioni dohlíželi we školách na jedno skamnum, censori na wíce skamen i na samé centuriony.

Jsou-li nože, widličky a lžice w hrnkách aneb po stole a zemi rozházené, nemůže dítě spáti. Tak také přijde-li kdo ku swému sousedu swíčku rozswítit, roznese dítěti spaní.

Leží-li nůž na stole ostrím nahoru, říkáwají, že čert jede.

Kdo se w neděli a w ponděli roznemohl a nelepší se dewalého dne, umře. Kdo w outery a neuzdrawí se třetího dne, ještě ten týden zemře. Kdo we středu do nemoci upadl a sedmého dne dobré spaní měl, tak že se jeho nemoc lepší, jest třetí den zdráv; nezlepší-li se, zemře sedmého dne. Kdo se roznemohl we čtvrtek a neuzdrawí se dewatý den, zemře. Kdo w pátek w těžkou nemoc upadl, umře za čtrnácte dní, nezlepší-li se jeho staw za týden. Kdo se w sobotu rozstona a po tom dni ještě stůně, umře we třech dnech; je-li mu ale třetího dne snáze a má-li dobré spaní, než uplyne čtrnácte dní, je zdráv.

Kdo na boží dar (chléb) šlápne, na lewé ucho ohlučně.

Mat. Čermák.

Škola we Winaři.

Motto: Sem pojďte wáichni...

Národní wychování! Toť heslo našeho času — wychování na základech wědomí, wychování, jenž do života sáhá a se životem zaniká. U nás máme takového wychování hlavně zapotřebí a nutnost tím jasněji wyswítá, čím méně wychowacích národních ústawů máme, čím wíce se národnost naše zmáhá a čím praktičnějším se náš národ stává. Zwlastě nyní, kde se tolik hlasů ozývá, mocně powzbuzujících, aby učitelé a pěstitelé mládeže všemožné se zasazowali, by ji po dráze národnosti tím jistěji do chrámu oswěty a z ní vyplýwajícího blaha uwedli; za našich dnů prawím, w nichžto národ uznává, že se musí odložití starý slendrián, z něhožto smrt wane a žádného wzniku a zdaru očekáwati nelze, je to úkaz radostný, když widíme, jak si mě do outlých srdcí wložené semotam po širé vlasti se zdárně ujímá a hojného, zdravého ovoce nese. Takový radostný úkaz je *škola we Winaři*. Znáte Winař? Jestli to wíska tři hodiny od Prahy wzdálená, na silnici do Brandejsa wedoucí rozložená. Náleží hraběti Černínowi, má bezky zámek, roztomilým sadem wroubený, farní chrám a školu, ale školu, již podobně w Čechách nenalezneme. Nemám slow, abych náležitě wyjádřil, co při pomnění na tuto školu mou duši prochwítvá — největší nadšení a horowání může jenom slabý nástin toho dáti, co jsem zakusil a pocítil, když pobyw několik hodin we škole wěci jsem zaslechl, o nichž jsem ani zdání neměl. Přijda do Winaře o 3. hodině odpolední, byl jsem tamější kaplanem panem Pipotou hned do školy uwedem. Staweni samo sebou wystawné, čisté a prostranné na první pohled dojímá. Wstoupw do druhé třídy byl jsem uwitán četně shromážděnými dětmi, jejichž zdravé, weselé twáře a tiché, mravné chování mile na mne působily. Nejdříve to šlo na češtinu. Učitelský pomocník p. Rubeš mne žádal, abych si kterékoli dítě wywolal a něco mu diktowal. Wywolám osmiletou díwku Marii Zawadilowou a sadu jí diktuju. Ani chybičky neudělala. Ptám se jí na prawidla prawopisní — až jsem užasl nad trefnými odpověďmi, kteréž mně dávala. Nebylo na tom dosti. Wezmu křídlo do ruky a napíšu na tabuli sadu chyb plnou. Děti widouce to hlasitý smích zatajiti nemohly. Zwlastě jeden klučina se náramně chechtal. Dobře! pojď ty wen a opravuj, kde jsem pochybil. A on opravil (w sadě bylo 17 chyb); tak dobře a k tomu všemu tak trefný wyklad připojil, že bych ho byl zulíbal. Tu přišel farář, důstojný pan Hlawáček.

„Děti!“ zwolal, „budeme počítat z hlavy. Když stojí centnýř 57 zlatých, co stojí 5 liber 7 lotů? — a z padesáti

hrdel začla nejrychlejší odpověď. Pobídnut, abych jim též otázku předložil, ptám se desetileté dívky: „W Praze je korec pšenice za 27 zlatých; krupařka ale prodává žejdlík mouky za 9 krejcarů: co vytěží na celém koreci?“ Sotwa jsem dořekl, měl jsem odpověď. Já to sám newěděl, musil jsem to dříve wypočítat — a hle! ona hned uhodla.

„Děti, hudeme zpívat!“ zvolal po skončených počtech pan farář. Děti to projelo jako elektrická rána. Nejdříve čtvero zpěwy. Pan farář, učitel a pomocník převzali jednotlivé hlasy, děti sopran a počali: „Wše jen ku chwále“, pak „Já jsem Čech“, „My čestí manowé“, „Kde můj je kraj, kde má je vlast?“ a jiných více.

To byl zpěw, až se duše w rozkoších rozplýwala. Ach! děti zpíwaly s takowou srdečností, takovým citem a plnou duší, že jsem bezděky zvolal: „Tak a ne jinak musí český zpěw být přednesen!“ Každý zwuk byl tak čistý, tak průhledný, jako krůpěj rosy, a naplňowal duši blahým pocitem, jako když práhnoucí kwitko owlažuje. Zvláště když Kamenického píseň: „Kde můj kraj?“ zazněla, zdáli se všickni nadšením opanowání, oheň jim takřka sršel z očí, a když přišly k weršům:

„Není to hlud, není to klam,

Zem českou za svou vlast že mám“,

widěl jsem, jak zvláště dívky ruce k prsoum tisknou, aby jim zápal newadil wo zpěwu, jenž se z jejich duší finál jako zwuky jásajícího slawka. Byly to slasti nikdy nepocítěné! —

Tam jděte, páni učitelowé, a uče se, jak mládež sobě swěřenou westi máte! Pusťte od chladné lhostejnosti a wězte, že váš ouřad není žádné řemeslo; dejte swému učení lahodnosti a příjemnosti, pěstujte zpěw, provozujte s dětmi písně, ale řádné, powzbuzující písně; štěpujte outlým srdcím wědomí, že jsou děti krásné, hrdinné vlasti, a cíle se neminete!

Nejwětší zásluhy jak o školu tak o osadu má wůbec milowaný tamější farář dotčený pan Hlawáček — muž, který swé škole celý swůj žiwot wěnuje, pravý to lidumil, jenž za svou neunawnou přičinliwost o národní wzdělání a mrawnost swých osadníků nejwětší chwálu zaslubuje. A po něm musíme se chwalně zmíniti o školním pomocniku p. Rabši, jenž, co se zvláště hudby týče, neobyčejně vyniká. Ale i p. učitel a p. kaplan chwalně k celku přispíwají. Nechť pracují a mladé plémě k sláwě vlasti wychowáwají — národu našemu okřiwajícímu zapotřebí sil jiných. Pravi synko roda swoga — neka bude zdrav!

Wlad. Hlawka.

Slowanské zpráwy.

* W Londýně chce jistý pan Krasicki držeti veřejná čtení o Slowanstwu.

* Collège de France w Paříži nařídil professorowi Cyprianu Robertowi, aby letos přednášel o slowanské literatuře středního wěku.

* Srbská diwadelní společnost pana direktora Đurikowice z Pančowy zamýšlela dáwati w Bělehradě představení; k postawení diwadla žádala o wykázání přiměřeného místa, za kteréž majitel 60 dukátů požadowal. K sehnání těch peněz chtěl we shromážděném senátu učiniti předseda jeho p. Simić sbírku, načež ale p. Knezević, tajemník knižete a oud senátu, wzchopiw se měsíc wytáhl a potřebných 60 dukátů na stůl wysázel.

* Wládyka Černohorský uwadl k lepší obraně země i hrubou střelbu, kterou Černohorci posud neměli. Aby pak we wojsku etíždost wzbudil, raziti dal zlaté peníze s po-

prsim slawného srbského hrdiny Miloše Obiliće a přiměřeným nápisem, které bude rozdávati wojákům za odměnu udatnosti.

Pražský denník.

* Sgra. Elena Angri a Karel Lewy nawštíwili Prahu a dáwali 8. koncert w sále Platejském. Za weliké potěšení, že před tolika znateli zpíwat směli, museli si outraty sami zaplatit. — Elena Angri je dokonalá umělkyně ze staroslawné školy pilných studií, pan pianista Lewy ale nad obyčejnost newyniká. Jeho domýšliwost přesahuje meze slušnosti, že všemi slawnými skladateli powrhna toliko swé vlastní nepatrné komposice přehráwá.

* Nejwytěčnější chowanka zdejšího konservatoria, sl. Bertha Richterowá z Ilsenowa, wystoupí za krátký čas z ústawu a odebere se do Italie. Na cestě chce w několika městech w koncertech o pékné budoucnosti swé obecenstwu důkazy dáti.

S m ě s.

Janičáři, druhdy stálá pěchota turecká, bouřliwostí swou často wládě turecké nebezpečui a mocnárům záhubui, od sultana Mahmuda II. potření a wykořenění hyli. Onen sbor wojsenský tu vlastnost do sebe měl, že jako u jiných wojsk praporce a korouhwe, u Janičárů kotle, w nichž se strawa jejich wařila, swátostmi byli. Při kottích nowáčkowé přísahu skládali; okolo nich se shromážděli, buď táhnouce do boje, buď z něho se wracejíce; a důstojníci jejich byli spolu i kuchaři. Tito důstojníci nosili pasy kowané, ztižili patnácti liber; a když který janičár proti podřízenosti se prowinil, měl kuchař práwo takowého neposlušného wojáka hned pasem zabiti.

O Mnichowu wí celý swět, jaké poklady krásného umění se tam nalezájí, a přece se píše, že nikdo tak chartrně a beze všeho wksu nepracuje jako mnichowský řemeslník, nikdo se tak nejapně neobléká jako mnichowský švihák, nikdo na tak neohrabaných swrákách si nehowí, jako mnichowský boháč. Za to ale jsou w tom městě obrowé ječmenného klasu, kteří na jedno posezení 12—16 i 20 mázičků wyzunknou.

Omyl. Po ztečení Bastilly přiběhl jakýsi kowář z předměstí St. Antoine do jedné kaffrny w Paříži a u wytržení zvolal: „My jsme si wydobyli swobodu, pročez všechno požadowání daní přestáwá!“ — „Ale bloude!“ poučowali jej přítomní, „není tomu tak, jak se domejšliš, daní máme wždycky pro dobro země zapotřebí.“ — Kowář jsa w patrné nesnázi odpověděl: „Toť bylo hluku, pro nic za nic. Nač pak jsme tedy ztekli Bastillu?“ — mák.

Nowé knihy.

Cisár Josef Druhý. Žiwotopisní připomínky od narození až do skonání slawné paměti cisáre Josefa II., dle R. A. Schimmera wydělal W. R. Krameryus. S obrázkem. W Praze 1847. Tiskem a nákladem J. Spurného. 12. Stran 165. Cena 12 kr. stř.

Pastwa duchownj pro owce z prawého owčince Kristowa, obsahujcej w sobě: Katechetické řeči k wzděláwánj všech katoljků, obzvláště pak lidu wenkowského we swatém náboženstw. S přídawkem pro kazatele uspořádaná od Fr. A. Rokosa, kněze cirkewního. Druhé, oprawené a rozmnožené wydání. Djl čtvrtý. W Praze 1847. Tiskem a nákladem J. Spurného. Wel. 8. Stran 163. Cena 40 kr. stř.

Číslo 84.
14. roční běh.

KWĚTY.

15. Července
1947.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
pálarších třikráte za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dwůr).

Předpláci se na čtwrt
léta 1 sl., na půlléta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. stf. U c. k. po-
stowních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půllétně s patřičnou
obálkou 2 sl. 86 kr.

Hra na dudka.

(Dokončení.)

Třetí den na to hráli opět odpoledne chasnici ...čti za humny na dudka. I Jaroš se k nim přitowaryšil; však ale sotwa že se byli rozehráli a on sraziw cukačkou dudka s ní zase k cili swému byl dospíšil, spatřil u vzdálí, kterak Wáclaw tou samou cestou k bukowému lesiku kráčí, kudy jej byl před wčirem s Lidunkou přicházeti zpozorowal. I procitla w něm poznowu zášl, žárliwost a žádost wymstiti se soku nenáwiděnému; odhodil tedy cukačku pod záminkou, že sobě právě zpomenul, kterak mu na louku dohlédati jest, a spěchal za Wáclawem. Dohoniw ho blíž lesika bukowého uchopil jej křečowitě za ramena, a jedowatě se usmáw řekl k němu: „Brachu! chtěl jsem právě hráti s kamarády na dudka; spatřiw ale tebe předewzal jsem sobě, raději s tebou dnes we hru se pustiti, však ale nikoliw dáti se při tom z cíle wytisknouti, tak jak jsi to mně byl již častokráte učinil. Doufám, že jsi mi rozuměl a tedy se tebe ještě jedenkrát ptám, chceš-li dobrowolně upustit od Lidunky čili nic?“ A když mu Wáclaw odpověděl, že raději žiwota se odřekne nežli milené dívky, zwolal onen wztekem a žárliwostí celý bez sebe: „Nuže budiž, jeden z nás musí padnouti, a to sice ještě dnes, owšem tuto hodinu!“ Na to pobízel Wáclawa, aby wyměřil cíl a postavil se sto kroků od něho. I wyměřuji a postaví se sto kroků od sebe, učiní pak cíl a každý zwednuw ze země ostrý kámen drží ho křečowitě w ruce. Tu právě žežulka w blížkém hájku zakukala; když pak přestala, zwolal Jaroš na Wáclawa: „Až počne opět kukati, počítej! Když ponejprw zakuká, připrav se; když podruhé zakuká, rozpráhni ruku, a jak po třetí zakuká, mršť kamenem po mně. Žádný pak z nás nehybej se z cíle swého, když uvidí, že letí kámen na hlavu jeho!“ Kukačka zakukala ponejprw, po druhé i po třetí a oba kamenové jsou již w powětří; pevně co sochy stojí sokové každý na místě swém; prudce a jistě, jako střely smrtící, letěli špičati kamenové; kámen, jež Jaroš vyhodil, zabil Wáclawa, a kámen, jimž Wáclaw mrštil, trefil smrtelně Jaroše,

a oba jinochowé padli bez sebe na zem, každý wedle cíle swého.

Pasáci, jenž k večeru přihnali k háji bukowému stáda swá, našli je tam s roztrštěnými lebkami w krvi ležící a oznámili to milence i rodičům jejich. Poněwadž pak mrtwolám nešťastníků těchto, jichžto smrt za samowraždu se powážowala, místa w zemi swěcené práci nechťeli, wykopali soudkuhowé jejich na mezi blíž háje bukowého — tu, kde byli padli — široký hrob a wložili je do něho, obložili ho zeleným trávníkem, postavili naň dubowý sloup, na který zawěsili obrázek sw. Wáclawa s červeným sklem a zasadili okolo něho mladé dva buky. Na bucích těchto potom, když wyrostly, každé jaro žežulky kukáwaly, a wšecky dívky z celého okolí, dowěděwše se o truchliwém tom příběhu, plakáwaly. Ubohou Lidunku ale strašliwá zpráva tato tak welice dojala, že od té doby chřadnouti začala, ano téměř myslí se pominula. I newycházela pak nikam wíce kromě do kostela a k hrobu miláčka swého, a než se podruhé luhy labské zelenaly a kwěsti počaly, oplakáwal bohatý mlynářký smrt jediného swého dítěte. —

Sloup i buky, u hrobu nešťastných soků těchto někdy stáwawší, dáwno již zpráchniwěly, hrobů jejich rovněž také již spatřiti není, i žežulky tam wíce nekukají; nic však méně okazuji dosawáde pastewci sobě místo to a dívkycké až potud powídají sobě, kdykoliw kukačku w háji bukowém kukati slyší nebo o žněch blíž místa toho w poli pracují, truchliwý příběh tento, hojných při tom slzi wyléwajice.

Ant. Rybička Skutečský.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

6.

Přeplněna byla skoro síň školní. Hluboké ticho nastalo, když se učení mistři pozdwihi, aby wzywali Boha o seslání Ducha swatého. —

Tu teprwa zawzněl po náměstí dusot koňů, a we shromáždění obíhalo newrlé hučení, že teprwa utrakwisté, na Krakowě shromáždění bywše, přijíždějí.

„Certamen i stat!“ zvolal senior učitelů, „mohlť jsme se uhnouti zápasu tomu, wymluwice se na pozdní příchod odpůrců našich, ast nihil nos ab hoc certamine gloriæ removebit. My činili powinnost swou, a protož doufáme ke cti města našeho, že zdejší školy slawnou powěst swou zachowaji, byť i jistebniční kalíšníci vše wynaložili, powěst jejich zatemniti.“

A sotwa dořekl, vstupowali do síně hosté pána Krakowského, jenž přišli, aby byli svědkové zápasu učitelů swých s učiteli katolickými, aby zwěděli, jakého prospěchu mládež na sedleckém učilišti dělá, a buď wítězně zaplesali anebo, kdyby něco lepšího zde shledali, aby to hned we swých školách uwedli.

Wážně vstupował jeden po druhém z příchodů do síně, welká část jich byla mladých, ale nic rozpustilého nebylo na nich pozorowati. Mohloť jich býti as ku dwaceti mimo tři učené mistry jistebnické, mezi nimiž jeden birýt se zlatým pruhem, řetěz a hermelín nesl — známky to důstojnosti jeho doktorské. I přistoupil hned k senioru učitelů sedleckých, jma se pozdní příchod slušnými slowy omlouwati.

Pan Krakowský obrátil se za tou samou příčinou k panu Wrchotickému, weškeré shromáždění w něm o omluvení prose. W brzce bylo vše w pořádku, a šlechtici witali se wespolek buď přátelsky nebo na se jizliwě pohlíželi, jak spolu buď w přátelském neb nepřátelském poměru byli.

Na znamení dané se jak hosté tak scholárowé pozdwihi, a křížem swatým se požehnowše začali plnými hlasy zpíwati: „Otče náš, milý Pane! Dejž nám Duchu swatého!“ Jasně hlasy mladých scholárů, prowázené silným pěním pánů a starších, wznášely se co jasné zwonky po vysokém klenutí prostranné síně. —

Byloť to welebné okamžení. Všichni s rukama sepiatýma pohlíželi zbožně wzůru, wzywajíce Boha o pomoc jeho. A jako ozwěna se ozwala po náměstí od shromážděného lidu ta sama píseň, i daleko do wůkoli zazníwaly hlasy lidu, kořícího se před twáří Páně. Zwony mísily hlahol swůj w nápěw, množíce takto slawnost a welebnost okamžení přítomného. —

Již asi hodinu trwala zkouška, a pan Šimon marně se ohlížel po Hanuši Měšetickém, na něhož se dnes opravdu rozmrzel. „Tu by mohl ukázati učenost swou,“ mluwil k sobě, „zdali tomu tak, jak wždy wyprawuje, a mohl by přispěti ku slávě školy sedlecké.“ Pan Šimon měl weliké potěšení, a radost mu zářila z oka, neboť nad očekávání obstáli scholárowé sedlečtí posud we všem, cokoli se jich buď učitelové jejich nebo učení mistři jistebniční wptávali, a starý pan Šimon měl srdečnou radost, že každý ze žáků tak hezky o starých klassicích, o životě Řeků a Římanů rozprávěti uměl, že jim nebyla tajna nejhlawnější pravidla astrologie, a w mathematice že se jim i jistebniční mistři podiwili.

Jeden učitel po druhém sestupował, skončiw zkoušení swé, s katedry, a ještě se neokázal žádný poklesek, jenž by jistebnickým naději k wítězství popřál. Tu wystoupil mistr swobodných umění na katedru a počal skoumati wětší scholáry z řečnictwí a z počátků básnictwí. Radost byla, jak každý Horace, Ovidia a jiné znal. Páni pod obojí již začali býti nepokojnými, mrzutost a nespokojenost s prospěchy sedleckých scholárů jewila se na twáři obzwláště mladších přízniců jistebnické školy tím wice, čím wítězněji se twáře Sedleckých wyjasňowaly.

Tu se pozdwihl doktor, a před učitelem řečnictwí a básnictwí starých minulých časů hlavu hrdě skloniw, jal se mluwiti: „Oswědčil jste, domine valde docte, že jste žáky swé wedl cestou nesmrtelných básníků a oratorů starých Hellenů a Římanů. Než ale, ačkoli všechnu úctu pro tyto drahé památky w srdci chowati dlužno, nsmíme přece zapominati na to, co nám nejbližšího, co do života našeho sahá.“

„Libo-li, aby se dominus doctissimus jasněji wyjádřil?“ ozwal se učitel sedlecký, a pan Šimon pokynul hlavou. Hluboké ticho nastalo, všech pozornost byla upiata na slowa nejučenějšího pána.

„Já miním tolik,“ wyjasňuje tento slowa předsla, „že nám neslouží tuze k prospěchu, když jenom wíme, co byl, a ne co je; když wíme, kterak před sto- a tisíciletími lidé žili, kterak smýšleli a mluwili; když wíme, jaký duch tehdejšími wěky owládal; ale newíme, jak nyní žijou, jak nyní smýšlejí a mluwí; newíme, jak nynější časy posuzowati a jednání swé dle nich zařiditi máme. I chci krátce tolik říci, že užitečněji a prospěšněji je, když mládež sezná wěk přítomný, když se jí ukáže cesta, po které by kráčetí měla, a lépe je w budoucnost než w minulost ji okazowat.“

Sotwa dechu bylo slyšení po těchto slowech w celém shromáždění, neb tomu, co byl nejučenější pán powěděl, nedalo se lehce odpirati; slowa jeho byla prawdiwá, a on okázal nejwětší wadu wychowatelských ústawů, woditi totiž mládež labirintem dáwné minulosti, otewirati před ní katakomby mužů minulých, wěků dáwno zašlých, nechat ji w sebe ssáti ducha dáwno knijícího, ač welkolepého, ale přece hroby a smrti zapáchajícího, tak že mládež pouze touto potravou přesycená se scwrklým, abychom řekli, duchem do života bujarého, do skutečnosti wystoupí, a pravidla ani poměry přítomnosti neznajíc jako w zawratu se kolotá, než prawou cestu najde, jak by se užitečnou a prospěšnou obcí a státu stala; slowem než hrobowý prach se sebe setře a skutečný, pohyblivý život pojme.

(Pokračování.)

Listy učitelům českým.

19. O našich učitelích. — a) Jejich domácnost.

Schwalně jsem hleděl při wyprawování Filčkova učitelství, kde možná bylo, od všelikého porovnávajícího úsudku se zdržeti, snaže se již věc podati tak, jak se udála. Nyní k tomu přiblížněme, zdali a pokud we wyprawování tom naznačeno jest počínání učitelů jiných, vzdělanějších totiž a wycwičenějších. Chtěl jsem owšem podati obraz našeho výtečného učitelstva.

Život každého učitele možná pozorovati ze tří stránek, jenžto slují: *domácnost, škola a obec*. Welmi potřebné, ba newyhnutelné to jest, aby stránky ty dohromady splywaly a tak jediný celek tvořily, ježž právě lze pozorovati z hlediště toho aneb onoho. W skutku čím učitel w domácnosti je, to jewí i mocný wliw na to, čím je i we škole a naopak: to samé platí o jeho postavení w obci. Podotknu stránek těch jen pokud jedna we druhé sáhá a k učitelství vůbec náleží.

Filček vyniká tedy we své domácnosti co *spisowatel, hudebník, wčelař a štěpař*. Co do spisowatelství, tu owšem twrditi můžeme, že zaměstnání takové není právě věc mnoha učitelů českých; nežádáme toho také na učitelích, poněwadž nic není malichernějšího a škodlivějšího, jako nutiti se k spisowatelství. Než myslím že jsem tím přece naznačil něco, co směřuje k učitelům vůbec. Jest to totiž potřebná domácí zábawa, jenž u každého učitele, u toho w té, u onoho w oné formě vyniká a u mnohých i s peněžitým ziskem souwisi. Tato snaha po potravě duševní, jenžto ráda powstává u mužů jakýmkoliw způsobem duševně se zaměstnávajících, jewila se u Filčka owšem w nejskwělejší formě, totiž w toužení, uweřejnění ku prospěchu svých spolubratrů to, čím se duše jeho w uprázdňených hodinách zanášela. U jiných učitelů našich jewí se snaha tato w tom, že rádi čítají buď knihy ku vzdělání mládeže směřující, z nichž si i krátké wýtahy dělají, jak to i Filček činil, a je u vyučování k dobrému obracejí, buď již knihy druhu zábavného, chtějce si wyjasniti ducha tak anebo jinak ustrnulého, anebo časopisy we vlasti naší tak bujně si nyní počínající. Byli bychom welmi nespravedliwi, kdybychom twrdili, že druh takowéto zábawy učitelům našim neznámý jest, anebo že vůbec nehledí zdokonaliti se duševně, to čtením dobrých knih, to rozličnými schůzkami, wzájemnému poučení wěnowanými, snažice se nahraditi to, co jim z mládí ušlo buď studiemi promeškánými buď nepodniknutými. Učitelů takových není owšem mnoho, ale je jich zajisté w Čechách. Práli bychom, aby se jejich počet denně zmáhal, nebo mnoho, ba přemnoho je jich ještě, jenž newědí o zábawě a ewiku takowém ani *a* nebo *b*.

(Dokončení.)

D o p i s y.

Z Králové Hradce.

Dne 8. Čerwence se nám dostalo slawnosti, jakowé u nás málokdy spatřiti jest, při kteréžto mladistvé srdce zdejších studujících jiskrou k národnímu smýšlení snadným způsobem nadšeno býti mohlo; stalo-li se tak, uhlídáme. Ráčila totiž Jeho Milost Císařská důstojnému panu *Bedřichowi Sokolowi*, knězi řádu premonstrátského na Želivě, bisk. notáři a welezasloužilému prefektowi na zdejším c. k. gymnasiu, za čtyřicetileté neunawené pečování a blahodějně působení velký čestný zlatý peníz na pentli darowati. Již den před tím zwěstowal slawný průwod s pochoďněmi studujícími, prowázen po městě bandou wojenské posádky, něco neobyčejného. Před gymnasiu zpíwal silně obsazený sbor k této slawnosti od p. prof. K. složenou německou báseň. Že nikdo spolu nějakou českou prací k této slawnosti nepřispěl? — Ráno na to byl pan prefekt slawně

we chrám Páně uweden, zwučný zwuk kotlá a trub zwěstowal příchod wznešených hostů. Nejprwé zpíwala se zmíněná báseň, po ní četl krajský p. komisař dekret Jeho Císařské Milosti; na to wylíčil pl. t. pan krajský, baron Mecešery, w pěkném slohu w německé řeči zásluhy p. prefekta a připnul mu peníz na prsa. Nyní wyjewil p. prof. Reisch w latinské řeči we jménu pánů professorů wřelé přání; pan radní Šlauf přenesl při odewzdání čestného králowé-hradeckého měšťanstwí různá slowa. — Posléz děkowal p. prefekt s nelícenou radostí všem za tak welkou úctu mu prokázanou. Slawnost končily welké služby boží, při nichžto 14 býwalých žáků páně prefektowých přísluhowalo.

U wečer pak nás obdarili zdejší páni ochotníci českou hrou (Děwče z Marianowa, činohra dle Kratera od Žáka), na kterou jsme se tím více těšili, an diwadlo z wětšího dlu ladem leží. Wšak bohužel nemohu se o celku chwalně zmíniti. Páni hercowé si poněkud nejapně počínali; Katinka lámala češtinu, pan učitel by se úloze jako pan učitel byl měl lépe naučiti, Petra Alexiewiće opouštěla pamět, a pána pod zemí nechali bezky nahlas mluwiti; zkrátka, skoro žádný úloze wěrně nedostál, tak že čteně shromážděné obecenstwo nespokojené diwadlo opouštělo. Přede hrou přednášel rádne p. Schowal p. prefektowi wěnowanou báseň českou.

Tuty dni nás překwapil prwní swazek Zábavných spisů Klicperowých. Z 50ti wýtisků p. Gabrielem nám sem zaslaných nezbyl ani jeden, tak že jsme o jiných 50 psáti museli. Welice nás dojala w přátelském dopisu p. G. zpráva, že toho úmyslu jest, ke spisům dramatickým podobiznu welezasloužilého básníka připojit a že u wydávání rychle pokračowat mini. — Kéz by i pan Tyl k ukončení svých sebraných spisů přikročil! Doufáme, že hlas náš nebude hlas wolajícího na poušti a že p. Tyl obecenstvu tak witané práce roztržené nenechá! — P. Paul ulil již opět dwa zwony (jak w těchto listech zmíněno w č. 76.) welmi podařené, nesou ten samý český nápis, sw. Pawlu a Panně Marii zaswěceny jsouce. O několik notných chybiček w prawopisu na wěcnou památku se Časlawští postarali; proč to? — Obilní ceně i zde znamenité spadlo; patrné widěti, že obil již dáwno na wyswobození někde čekalo, nešťastná však spekulace ho nepustila až nyní, cítíc že se přiblížila její hodina.

—k.

Z P l a n ě.

Dne 6. Lipna b. r. nalezeny byly na plzeňském panství blíže wsi Bušowic w lese nazwaném „Dubowá hora“ u jednoho welikého kamene staročeské stříbrné mince we hliněné nádobě podobné té, jakáž we „Starožitnostech českých“ T. II. č. 8. wyobrazena jest. Minci jest 170 kusů, a sice 134 pražské groše od Karla prwního, 38 pražské groše od Jana prwního — tak zní totiž vždy nápis wnitřní kolem české koruny: Carolus primus a Joannes primus — a 4 welké groše míšenské. Mince jsou ještě dobře zachowalé a nápisy dosti zřetelné; nádoba ale roztlučená, tak že se jí toliko as třetina w celosti zachowala, na které se wnitř ještě olisky obsazených mincí spatřují. Celý po-

* Již tolikráte byly dťky w listech weřejných na nedbání spráwnosti při weřejných českých nápisích, a přece se toho vždy znouwu opomíjí! — Pánové! čím milejším a dražším Wám jazyk otců býti počíná, tím opatrněji s ním zacházejte, tím méně sobě samým, znajíce swou w něm zanedbalost (owšem že často bez vlastní winy!) důwěřujte! Pomněte, že budoucí wěk i dle těchto nápisů Wás posuzowati bude — a kterak by mohl z nich Waši snažnou wůli seznati? — Wždyť pak se již w každém aneb aspoň we blížkém místě nachází muž jazyka materského dokonale mocný; k tomu jděta o radu!

Wyd.

klad tento nyní na radnici plzenské uschován jest a milovníkům starožitností ochotně se ukazuje.

Prof. Smetana.

Z Humpolce.

Zdejší farář, w. p. Aug. Sekoušek, utrpností pohnut nad ubohou zde četnou chudinou, odhodlal se na místě při školních visitacích obyčejně strojené hostiny částku, jakouž by hostina ta stála, chudým rozdati, a zajisté krásnou a šlechetnou touto myšlenkou více radosti způsobí, než by nejkvotnější hostina způsobiti mohla. Díky mu jménem chudiny! Kým by příklad tento blahodějně oúčinkoval a hodně následovníků nalezl! *

F. L. K.

Slowanské zprávy.

Černohorci plemena Piperi zvaného, kteří v minulé zimě Turkům se byli kořili a za to mnoho darů od pašy skadarského obdrželi, nedávno do Cetinje, hlavního místa Černé Hory, přišedše vládkovi se dokládali, že budoucně praví Černohorci zůstanou a nepřátelé Turků, jako vždy byli. Vládyka pak všecky dary, jimiž Turci věrnost těch ubohých lidí porušili, na hranici spáliti dal.

* Maďari neustále o to se zasazují, Slawonsko od spolku s Chorwatskem odtrhnouti a sobě přivtělit, ať dokonce zmaďariti. Maďarům vůbec nejvíce jde o rozmnožení říše čili vlastně šíření hranic — jak to již na severu, na východu i jihu vyváděti hodlali. Mezi tím ale ani odporných sobě živelů uprostřed království smířiti a do jednoho kadluba slíti nemohou, aniž bohdá kdy slejí. Nowiny „Jelenkor“ nedávno opět proti Slawanům si vyjely, proto že ti, vítající velikého župana stolice záhřebské, volali: „Živio!“ a ne: „Ěljen!“ Ať by se vše v Uhrách tím maďarským mentikem pokrývalo, jádro přece maďarské není. — Obyvatelé německého města, váženého muže uctíli chtějíce, rádi by byli „Ěljen!“ volali; nemohouce pak to vysloviti křičeli: „Elent!“

* Ilirské hry w diwadle záhřebském wábí četné obecenstvo do parteru a na galerie; do loží pak velmi zřídka. Nic nového pod sluncem!

M. F.

Pražský denník.

Dne 12. b. m. o 5. hodině odpolední umřel na náwětěwě zde meškaje welebný a důstojný pán *Kasian Haláška*, probošt kollegiálního chrámu staroboleslawského a infulovaný prelát království Českého, c. k. dworní radda a direktor filosofických studií na wídenské universii, w 68. roce wěku swého. Byltě rodem z Budišowa w Morawě a zastával w Praze mnoho let professura fysiky a upotřebené matematiky na filosofické fakultě. Wydal též některé knihy o těch předmětech w jazyku německém.

S m ě s.

Hrabě Jan Špork. Powěstný wojewůdce Jan Špork, jehož památka podnes u potomků jeho poddaných w Čechách trwá, byl syn šlechtice westfálského jmění skrowného, pročez, nejsa ani penězi ani wychowáním wyznačený, co sprostý jezdec baworský dráhu wojenské služby nastoupil. Nebylo mu více než 23 let, když w bitwě na Bílé hoře bojoval. Dewatenáct let později již co plukownik zvláštnímu sboru welel. Wítěznému Torstensonowi u Jan-

* Jest to nowý důkaz šlechetného smýšlení našeho duchowenstwa, že peněz jindy marně vyhazovaných tímto způsobem k ulehčení všeobecné bídě wynakládati počíná.

Red.

kowa tak dlouho odporowal, až těžce raněn jsa bojiště opustiti musel. Kdyby každý wůdce swou powianost byl tak konal jako on, a kdyby byli méně o swé rozepře než o blaho říše a sláwu císaře swého dbali, byla by tato bitwa jinak wypadla, a netrvalo by podnes w Čechách přísloví: Wybrál jsi, co Götz u Jankowa. Později, když wolenec baworský Maximilian přiměřil s nepřitelem učinil swazek s císařem zrušil, Špork do císařské služby přestoupil. Nowý pán jeho zásluhy wojenské vždy uznáwaje hojnými dary se mu odměnil, ano i na hrabětwi ho powýšil. Špork uwyknul se podpisowati: Špork hrabě. Když pak jeden z jeho pobočníků připomenul, žeby snad slušněji bylo: hrabě Špork se psáti, pravil: „Dříve jsem byl Šporkem, potom hrabětem — tedy to tak zůstaň.“ W bitwě u sw. Gottharda, kterouž celému křesťanstwu zoře nowé naděje zabřeskla, an Montekukuli dokázal, že se nad Moslemíny zwítěziti může, Špork se swými jezdcí nejvíce osud bitwy rozhodnul. Jako krupobití wrhl se, šawlí krwí obarwenou máchaje, na turecké jezdecktw, kteréž na pravé křídlo císařské mohutně doráželo. Zúřiwost turecká odolati nemohla; co ostrému teči ujíti chtělo, utopilo se w Rábě (1. Srpna 1664.). Před tou bitwou slezl s koně, a kleknůw na zemi před celým swého wojska takto nahlas se modlil: „Wšemohoucí wěwodo na nebesích! nechceš-li dnes swým prawowěrným dětem pomoci, alespoň těm Turkům psohlawům nepomáhej, a uhlídáš šwandu!“ nacež vyskočil k outoku troubiti kázal. — Jsa welmi stár opustil wojenskou službu, a na swých panstwach o blaho swých poddaných se staraje poslední hodinu čekal. Dle zwyku tehdejšího času měl mezi služebníky swými oblíbeného trpaslíka, jenž jednou w Uhrách ouskoky proti Šporkowu životu nastrojené wypátraw swému pánowi život zachránil. Uherští odbojníci totiž, rozuměwše že Špork, wěrný císaře swého sluha a neunawený bojownik, jejich zrádným záměrům nejčinněji překážel, uzawřeli oukladně ho zawražiti, kterýžto mrzký zámysl jeho trpaslík zrušil. Ostatky jeho odpocíwají wedle těla pána jeho w kryptě hrabat Šporků w Kukusích na Hradecku. — Kterak hrabě Špork službě jezdecké, w níž sobě tolik sláwy získal, oddán byl, swědčí i to, že jednou císaře Ferdinanda wroucně prosil, aby pěchota a dělostřelstwo rozpustil jenom jezdecktw podržel, jímž prý všecky boje vyhraje.

M. F.

Jasan a dub. Když prý jasan dříve než dub listy swé otewře, následuje obyčejně wlhké léto; učiní-li to ale dub před jasanem, bude léto suché. Letos prý si jasan připsílil.

Anekdota. W jedné společnosti bylo mluweno o rychlosti, jakou elektromagnetický telegraf odpowídá. „To wšecko není nic,“ řekl jeden z přítomných, „moje žena odpowídá rychleji.“

Nowé knihy.

Pražský posel. Sbírka užitečného i fratochwilného čtení pro lid gazypa českého. Wydáván od Fr. Kaj. Zyla. Dílu II. sw. 4. (S rytinkou wyobrazující staré hrady Točník a Žebrák. 8. Stran 289—384. Cena 10 kr. stř.)

Požár w městě Třebíči dne 25. Kwětna 1847. Krátce popsán od Jana Mil. Hanela, doktora w lékařstwi, městského fysika. Tiskem Jar. Pospíšila w Praze. Wel. 8. Str. 8. (Prodává se we prospěch pohořelých za 10 kr. stříbra bez obmezení dobročinnosti.)

Paleček, mluwník žertu a prawdy. Na swětlo poslán od Fr. Rubše a B. Šilpfa. Swazetel XIX. S obrázkem. W Praze 1847. 12. Stran 60. Cena na sprostém pap. 6 kr., na poštowském 8 kr. stř.

Číslo 85.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Moravy, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

17. Července
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stří. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půllétně s patřičnou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(v Nových alejích
na Novém Městě
č. 116) vydává po
pálarších třikráte za
týden, v úterý, ve
čtvrtek a v sobotu.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

Pánové pod obojí pohlédli významně na sebe, učitel sedlecký se zapýřil, neboť newěděl, jak proti pravdě této odporovati — ano sám pan Šimon se zahanbil, že i jemu nemožno odpirati Jistebnickým, i viděl již porušení slávy školy sedlecké, pro niž byl tolik obětí učinil, tak že všude jejím štědrým patronem a učeným protektorem sloul; ba kdož ví, zdali celá škola pohromu tuto přežije? A pan Zwěřínecký hleděl také tak významně, tak, jak se panu Šimonu zdálo, ousměšně na něj, že by si byl v tu chvíli přál, aby již byl raději dnešního dne nespátril.

Již dlouho trvalo mlčení hluboké, a jistebnickí učení mistři, jakož i příznivcové jejich chtěli se již zdvihnouti, aby se s ousměchem odebrali a po celé vlasti hanu škol sedleckých rozhlašovali, když pan Wiktorin Šanowický se wzbopil. „Nechtěl jsem dříve se ujmouti slova,“ pravil, „abych učeným mistrům počestného městečka tohoto lehké vítězství neodejmul. Ale nadhozená wleučným pánem slova je přivedla v rozpaky a upoutala ducha jejich; pročez mi budiž přáno, hájiti čest školy zdejší.“

„Mluw, mluw, Wiktorine!“ zvolal pan Šimon radostně.

„Newim,“ namítnul doktor, „zdali oprávněn jste, pane Šanowický, pouštět se v hádky s mistry učenými, jejichžto jména zlatými literami na stěnách almæ matris Carolinæ se skví?“ doložil hrdě.

„Já jsem žák škol těchto,“ odpověděl Wiktorin prudce, „a slyšew wznešené mistry vysokých škol byl jsem diplomem licenciata obdařen. I wite snad, domine doctissime! že mi wolno třeba nejwznešenějšího mistra wyzwati, aby se hádal se mnou w Karolinum u wěřejnosti o zásady mnou zastávané?“

Pochvalné hučení oběhlo řadami Sedleckých, hněwiwý šum ale nastal mezi odporníky, a jejich zraky spočinuly pronikawě na Wiktorinu.

Doktor se jen mlčky uklonil a po uši čerwený se w rozpacích usadil.

„Prawda to, co dominus doctissimus pronesl,“

začal řečniti Wiktorin — „ale wleučný pán objasnil jen jednu stranu, zapomenuw na ono: Historia optima rerum magistra.“

„Nezapomínejte wy opět na to: Tempora mutantur et nos mutamur in illis **“, počal se hádati doktor.

„Nikoli,“ odpíral Wiktorin — „a právě jste mi přišel whod, domine doctissime! Nebo časy letí mžikem přes nás a zachwacují nás we swůj neodolatelný proud. — Kde ale máme prawidel, dle nichž bychom se řídili, abychom se wyhnuli wirům, záhubou nám hrozcícím, než w historii? — Kdo nám okáže ony wiry a propasti, než opět historie? — Co bylo, stojí již pevně, přewratům nepodrobené před námi, w čemž se co w zrcadle zhlížeti máme. — Dále — to co bylo, se opětuje zase, jen w jiných formách, ale jádro, wěc je ta sama. Kdo nám powí, jak bychom we všelijakých případnostech života chowati se měli, nežli opět historie? Protož musí znáti minulost, kdo we přítomnosti žiti chce tak, aby ho walící se hrkotem děje tíží swou neudusily.“

„Wyborně!“ ozwalo se z úst Sedleckých plesně, a pan Šimon tisknul mu wřelě ruku. „Newim,“ pravil, „kam se rozwahea moje poděla, že jsem newěděl, o čem jsem mnohdykrátě přemýšlel a pochwalně řečnil? Díky ti, Wiktorine, a byt i — ne, ne!“ — pohlédl bolestně na španielský pláštík Wiktorinůw — „nowotář nemá stálosti.“

„To je wše prawda,“ jal se opět mluwiti doktor, „ale powězte mi, domine erudite!“ obrátil se k Wiktorinu, „co nám prospěje, když wíme, kterak cizi národové žili, když neznáme předky swé? co nám prospěje, když wíme, kterak Řekové a Římané řečnili, básnili a jednali, když newíme, kterak se to dělo u předků našich? — Užitečná je historie člověku každému, a newyhnutelně potřebná; ale předewším se má ohled bráti na domow, na minulost vlasti swé. A kde toho není, tam je chyba, tam se dopouští lid hřichu, jenž se samowraždě podobá.“

* Historie je nejlepší učitelkyně všech věcí.

** Časové se mění a my se měníme w nich.

„Prawda to, swařoswatá prawda,“ wece Wiktorin, „a proti tomu se ničeho namítati nedá. Ale“ tu se wzhopil a o krok předstoupil napnul hlavu, pronikavě po pánech utrakwistických pohlížeje. — Ale —“ zwolal powýšeným hlasem — „mejliť se, pánowé, pakli miníte, že nám katolíkům tajno, co se dělo a co děje. Powím wám, pánowé, co se dělo tuty dny a co se dítí má dny budoucí, pak nám snad uwěříte, že známe dějiny domácích.“

Leknutí se jewilo na twáři hostů pána Zwěřineckého, on sám jewil welké wnitřní rozpaky. Markward Dědkowský ale mēnil se swými přátely několik významných pohledů, jakoby jim na jewo dával, jak dobře se mu poštěstilo šáliti šlechtetného Wiktorina.

„Před týdnem,“ začal Wiktorin, „jste nawštíwili školy jindřichohradecké, shromáždiwše se u utrakwistického pána w Kardašowé Řečici. Kdo tam byl a co umlouwáno bylo, wíme. — Nuže, proč blednete, pánowé?“ tázal se ousměšně. „Wždyť řečník wáš, weleučení pán tuto, od nás wědomost dějin domácích žádal?“

Těžko popsati leknutí pánů utrakwistických, jakož i užas ostatních, jejichžto zraky plny zwědawosti na ústech Wiktorinových tkwěly.

„Nuž tedy wězte,“ zwolal tento silným hlasem, „že nás tajno není, že nawštěwa waše zdejší školy jen pláštíkem je, pod nějž jste sjezd swůj na Zwěřinci ukryti chtěli. Že jste dlouho nepřijeli, byl posel hraběte Thurna příčinou, který ale již wčera do rukou pana Šternberka Konopišského upadl.“

(Pokračowání.)

Něco o panu Janowi Žehrowickém z Kolowrat.

Od Ferdinanda B. Mikowce.

Bylo to w Řijnu 1845., když mě sptící parowůz „Poděbrady“ od pražského nádraží odwážel, wětroletem uháněje k niwám kolinským, napojeným krwí pruskou. Cíl mé cesty byla „země, kde Olomuc wewodi“, den však uminil jsem se pozdržeti w Kolíně nad Labem, kochaje se w jeho utěšeném okolí.

První má chůze byla do kolinského blawního chrámu sw. Bartoloměje, jedné z nejslawnějších památek stawitelských vlasti naší. Ctěný přítel starožitnosti vlastenských, krajský komisař pan Morstadt, který mládí swé w Kolíně byl stráwil, byl tak laskaw, že mne prowázel.

Krásný zewnitřek tohoto powěstného chrámu jest tuze znám, než abych popisowati jej potřebowal, což by wždy jenom zběžně dítí se mohlo, an zewrubnější popis směr listů těchto by přesahowal.

Stawba tato, hlawně za Karla I. w nejpěknější gothice dle welikolepých rozměrů započata, bohužel — jak to obyčejný smutný osud wětših dílu našich wětších gothických staweb — není dokončena.

Málo wíce nad kůr jest poněkud dokonáno, a useknuty, sotwa do polowiční wýšky wyhnány a nuzně přikryty strmi do powětří štíhlé dvě wěže. A wšak i napolo jen dokonán náleži tento chrám mezi nej přednější památnosti vlasti naší, tak jest obrowský, tak krásný, ušlechtilý a ctihodný we swé tiché welikosti a majestátnosti.

Dlouho stáli jsme w podiwění u wznešeném pohledu tom se kochajíce, nežli jsme do wnitř wešli. Nad wýtwarem nezapomněli jsme však na jeho twůrce, jehož wznešený a mocný duch z nedokonané této stawby tak dojímawě nás owiwá. Jméno jeho, ač poroucháno, stojí na stěně presbyteria.*

Nemálo mrzeli jsme se na to, že začínají stárim seditwé zdi chrámu toho wnitř i zewnitř maltou owrhowati. Takowé nejapné wyšňorowání podobá se na was vandalismu. Řekněte mně, pánowé kolínští, což máte tuto bílou obmítku skutečně za pěknou a slušnou? neznamenate, kterak takowým obilením kazíte celou harmonii welebné té stawby? chcete w skutku, aby ctihodné palladium wasého města, hlawní chrám wáš, zawodil lesklou bělostí obmítky se strážními domky železné dráhy?!

Když jsme wešli do wnitř, nejdříve pozornost mou přiwábila starodáwní cínowá křtitelnice s dobře modellowanými gothickými ozdobami, jichžto jedenáct špičatých oblouků druhdy malé figurky swatých polowypuklé práce krylo. Škoda, že z těch figur, které na tehdejší čas dosti zdařilé jsou, toliko tři se zachowaly. Křtitelnice jest z dílny kutnohorského zwonáře Ondřeje Ptáčka od r. 1495. a má obyčejnou tenkrát podobu přewráceného zwonu.

Nemálo byl jsem překwapen, když procházeje loď a kůr nalezl jsem krásné pozůstatky starých maleb na skle, které se ještě sem tam we vysokých oknech chrámových udržely. Je jich sice jen málo, ale jsou to welmi wzácné pozůstatky, jichž půwod sahá do zlatých časů českého umění, doby to karo-linské. Napočel jsem ještě čtyry malované tabule s historickými předstawenými (mezi nimi Kristus na kříži a čtrnáct pomocníků) a asi šest tabulí welmi krásné sklowé mosaiky, wše z pěkného, skwěle barweného skla. Dojem těchto maleb na skle, když ještě wšecká okna jimi opatřena byla, musel býti, we spojení s charakteristickou, uctiwost wymáhající stawbou, welikolepý, wznešený, a oswětlení wnitřku bylo zajisté, při nejskwělejšim ohni barew w oknech samých, přewahující, magické pološero.

(Pokračowání.)

Listy učitelům českým.

19. O našich učitelích. — a) Jejich domácnost.

(Dokončení.) Jiní z učitelů našich, a ti nejsou nejhorší, hledí vyplniti hodiny w domácnosti swé tím, že se jinak pracemi dušewními bawí, majíce při tom na mysl

* Srownej článek: „O stawiteli Pětrowi de Gmynda“ od F. B. Mikowce w č. 32. a 33. let. Kwětd.

wice peněžitý zisk, než svou vlastní wycwičenost a wzdelanost. Takowí učitelé studují w prázdnych hodinách nejpiše *Právního sekretáře*, wědí něco o kolkowaném papíru a znají dobře 4. §. patentu od 18. Prosince 1792., který wěřitelům znamenitého práwa strany obligací, jenž se do knih wtělití mají, uděluje — zkrátka: učitelé takowí piší dlužní listy, swatební smlouwy a wůbec kontrakty, žaloby a jiné maličkosti; wědí co je duplika atd., při tom bývají wo wesnici nejwíce pišari u selských hromad, a tu se s rychtářem a konšelem, který na mnoze bývá i školní dozorce, dosti moudře chowají; w městech však wedou časem i záležitosti u obecných kas anebo u toho neb onoho cechu řemeslnického. Třeba že počínání takowé dilem se při učitelství, nemůžeme je přece docela zawrhowati, pomyslíme-li, jak skrowný učitelský plat a jak četná jejich rodina bývá, jen když počestně se při tom chowají, úřadu takowého k rozličným s ním obyčejně spojeným neřestem nenadužívají, a jen poněkud přece o své dušewní wzdelání dbají. Za tou samou příčinou budíž i těm prominuto, jenžto w domácnosti své i jiným dowoleným a mravným způsobem po zisku se sbánějí, k. p. wázáním kněh atd., nezanedbávajice již vlastního pokroku učitelského. Rozumí se, že učitelé tuto uwedení nikoli hospodárství své nezanedbávají; powažují je ale jen za prostředek a nikoli za cíl swého snažení. Jsou však učitelé u nás, jenžto, jak mile se školy doplídí, i hned knihy, jestli jaké měli, na hřebík powěsí, školní hodiny jen jako z roboty odbývají, po wýdělkách běhají, pole a luka wzdelávají, kráwy, kozy, někdy také pro utěšení holuby pěstují, časem postawiwše za sebe lewného pomocníka do školy ani nepáchnou anebo jen čtrnáct dní před zkouškou — zkrátka, jenžto vše jiné jsou jen ne učiteli; na pány takowé ať si počihá satyra.

Hudba byla druhá zábawa Filčíkowa w domácnosti. Jak z předešlého wyprawování widěti lze, byl celý žiwot Filčíkůw hudbou takřka protkán, hudba mu byla jedna z nejprwnějších cností učitelových, zpěw jeden z nejprwnějších předmětů školních a na učení w hudbě doléhawě tlačil. W ohledu tom je w obrazu žiwota Filčíkowa naše národní učitelstwo docela wytknuto. Nebo který učitel není u nás musikantem? Všichni od posledního šumáře — který, když mládež ze školy wyžene, wesnické chase za peníz hude — až k mnohemu wytečnému učiteli, jenžto pohlabiw se w říši tónů z tohoto čistého požíwání jen nerád se wytrhowati dává hrmotem dětským, anebo jak Filčík onen den za nejwyší w swém žiwotě pokládá, na kterém mu bylo provozowati *requiem Mozartowo*. Jiná otázka je owšem, zdali také zábawa tato *w té rozsáhlosti*, w jaké ji nalezáme u nynějšího učitelstwa, pro učitelství a wůbec pro wzdelání mládeže potřebna aneb prospěšna jest? Nejdříve by tu wyšetřiti se muselo, jaký užitek hudba wůbec u wychování přináší, a napotom zdali ztráta času, jenž s wyučowáním hudbě ohledem na učitele a žáka spojena jest, s užtkem tím w potřebném poměru stojí, a zdali by nám nebylo čas ten lépe upotřebiti, w němž se, a to jen prostředně, na ten neb onen nástroj hráti naučíme. Než o věci té promluwím tam, kde o zwlebení našich národních škol mluwiti budu. Prozatím podotknu jen zdání své, že někdy čas přijde, kde národní učitelové přestanou býti *kantory a musikanty*, jako již dilem přestávají býti *sakristiany*, postoupíce již ouřady tyto mužům jiným, wěcmi těmi wyhradně se zanášejícím.

O nových knihách

od starého čtenáře.

W čem to wěží? Je to winna půda nebo powětří? Nemají kořeny dost vláhy nebo hynou kwěty parnem? Snad je chyba w tom i w tom, ale wěc je patrná: ta naše

pěkná literatura se nechce jaksi rozepnouti a wztyčiti. Je to posud weliké oulehlí, sotwa že na něm do roka zde onde kwitečko proskočí, a kde se jaké proklobe, již je nesou do ouřady časopisecké; tam kwěta a odkwítá mezi rozličným denním bejlím, dokud ho jiný kwět nezastíní, potom si na ně žiwá duše nezpomene.

Je to smutná prawda. Beletristických plodů přináší Musa naše welmi málo na trh, a co přinese, to zabední překupníci do hrnců žurnalistických. Z literárních rejstříků to zmizí.

W čem wěží neourodnost naší beletristiky? W půdě nebo w powětří, jak jsme se již ptali? Či není snad zahrádků, jenžto by sem tam proskakující kwitečka pořádně wysadili a pěstowali, aby mohly do rukou lidských přijíti a kwětem i vůní srdce potěšiti? Jinými slowy: Nemá ještě naše beletristika z té neb oné strany potřebnou podporu?... My zde uděláme několik puntíků; nechť si je každý dle swědomi swého wyloží; ale to wíme jistě, že lidé, kteréž tu překupníky a zahrádky nazýwáme a kteří by snad rádi nějakou kwětinu swětu w pěkném hrnečku podali, posud ničeho na výběr dostati nemohou. Ještě se toho tuze málo piše, a na bodláčí nebo kopriwy nebude přece opatrný člověk péči wynakládati — leda by wěděl, že bude mít jistě kupce, jako se někdy skutečně přihází.

Jistý druh pěkné literatury nalezá owšem posawád málo podpory, totiž básně w užším smyslu a plody dramatické; těm je časem welmi těžko cestu na boží swětlo wynajíti; ty se musí buďto we šťastnou hodinu z domu wyprawiti, nebo musí mít dobrou rekomendaci a jistou protekei; jinak mohou we psacím stolku zpráchniwěti. Nakladatel krčí ramený: Nejde to! Zde by mohl arci *jistý* welkolepý literární ústaw nějak pomáhati, jestliže *wšestranný* prospěch národní literatury proti jeho paragrafům neběží, a kdož wí, zdali to i časem k swému vlastnímu prospěchu neučiní? — ale posud o tom letopisy jeho mlčí a my se obrátíme zatím k řeči o powídkách a nowelách, kteréž i bez jeho podpory, bez welké protekce a bez welkého nákladu jakž takž na swětlo se dostávají. Na celé romány tu není owšem ani pomyslení; ty se nemohou odbýwati po dwacetniku — i kdyby se dowedly napsati — a co je přes taxu, nerádo se platí.

Je to zlá wěc s tou naší beletristikou, i jeť se wěra co diwiti, že posud tak málo co wykazuje — neřku-li: co dobrého. A přece je celému stawu naší literatury, pořád nowě a nowě se probouzejícímu duchu národnímu nejprůměřenější! Posud žijeme jako w omladeném věku naší národní bytosti, u věku básnickém, u věku powídkawém — a přece tak málo wyprawujeme! A beletristiku měli bychom právě se mladickou horliwostí pěstowati; ta by byla právě nejschopnější, aby powěst literatury naší u welkého swěta oslawila a mnohým užtepačným otázkám ústa zacpala — owšem kdyby se chtěla *dařiti*! A že ji potřebujeme, to, zdá se, je wšobecné citění a z citění toho powstává i jakési puzení, abychme si alespoň surrogatem pomohli. Když nemá člověk dosti domácích kwětů na skrownou zahrádku, doskakuje si pro ně k sousedům. Když nemůžeme sami nie napsati, tedy alespoň překládáme. Nu, s Pánem Bohem, ta se nedá nie nuti a nie rozkazowati, a dobrý překlad je často mnohem prospěšnější nežli chatrný original; ale — to není literatura!

Toto kratičké rozwažování powstalo u nás pohlednutím na hojný počet překladů, ježto se u nás posledního času rychle po sobě wyskytly. — Onoť se již ledacos u nás přeložilo, ale málo ještě wěcí takových, na které bychom přece s nějakou zásluhou poukázati mohli — jako na *Ztracený ráj*, *Iliadu*, na *Romeo a Julií*, na *Pannu Orleanskou* nebo některé jiné, a jmenowitě wypadají překlady na

poli naší beletristiky posud jako zakrnělá křeč. Nejvíce per a papíru i tiskarského černidla spotřebovaly powídky Šmidovy a v nejnovějších časech Nierizowoy. Z větších románů strní na záhonech domácí zeleniny jenom několik pláňat, stromů sice hezky zrostlých, rozložitých, na kteréž ale ještě zběhlejší ruka štěparská dostati se měla.

Mezi nejnovějšími překlady nacházíme ovšem také několik jmen, které stojí u veliké a zvučné pověsti, a to nám dává alespoň jakou takou útěchu při bolestném pocitu našeho vlastního malomocenství, spolu v nás tiché přání zbuzující, aby též budoucí pracovníci na tomto oubočí naší literatury s bedlivým rozvážením každou cizí rostlinu ohledali, nežli ji v domácí půdu přesadí.

Ale podívejme se již jednou na některé těchto překladů. Tu je:

Kapitánova dcera. Z ruského A. Puškina přeložil Kristian Stefan. W Praze 1847. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. Str. 129. Cena 20 kr. stř.

Tato powídka uvádí nás do žiwlu, do žiwota, do swěta, kteréž samy sebou spisowateli tak velikou hojnost a rozmanitost příběhů, charakterů a obrazů poskytují, že netřeba ani tak velikého genia, jako byl Puškin, aby z toho zajímavé čtení wypřel. Básníci jiných slowanských národů mají v jistém ohledu veliký prospěch před našimi; ti mají okolo sebe ještě mnoho původního a ryziho, že mohou jen takeřka opisowati, kdežto naši již u své obrazivosti pomoc vyhledáwati musejí. Ruský step a srbské lesy, rozmarný žiwot polského zemana a pomsta Černohorowca, kozácká výprava a huculská swatba — všecko je posud plno žiwých, rozmanitých barew, plno zvláštních způsobů, zvláštního žiwota od kolébky až ku hrobu.

Wyprawování o „dceři kapitánově“, obsažené v zápiskách mladého Gryněwa, je welmi jednoduché, bez nápnutého a širokého líčení, bez hledaných slow, ale trefné, zajímavé, pravý obraz dějů i osob poskytující. Wěrný Sawelič, starý Mironow s paní komendantkou, odważný dobrodruh Pugačew, outlá Marie Iwanowna, a však i jiné wedlejší osoby, jako Akulina Pamfilowna, starý Gryněw, Chlopuša atd. jsou různé, při tom i s welkou lehkostí provedené, a mnohdy jenom několika rysy trefně naznačené figury — slowem: kdo je milovník čtení, kteréž rychle střídawé scény, žiwé postupující děj a dobrodružné setkávání osob na oči uvádí — ten nalezne v této knize dostatečnou zábawu.

Pilný pan překladatel, zběhlý we mnohých jazycích a známý již také jinými pracemi tohoto způsobu, podal nám powídku nesmrtelného Puškina řečí plynou, nenucenou; jak dalece věrné, nemůžeme doložit, poněwadž, upřímně řečeno, original neznáme. Doufáme ale, že swědomitě pracowal. Co nám ale vůbec ještě skoro při každém překladu na oči a mysl padá, powíme naposled, až tento přehled skončíme. Zatím se podívejme na jinou knihu.

(Pokračování.)

Slowanské zpráwy.

* Dne 13. Čerwna ouředník horní pan Karel Hejrowský do své vlasti české zpáteční cestu nastoupil, prohlížel po Srbsku kraje rudné, jmenowitě: Podrinsko, Valěvsko, Nudnicko, Kruševacko, Aleksinacko, Crnorěcko, Krajinsko a Požarevacko. Nalezl tam více než třináct míst ku kopání rudy se hodičích, ohledal řeky Timok i Pek, z jejichž písku zlato se ryžuje, a na řece Morawě a Mlawě prohlížel místa, na kterých se kamenné uhlí kopati má. Výsledky bádání svého Hejrowský wládě srbské předložil.

* Společnost kupecká w Terstu „Rakouský Lloyd“ zwaná tři nové velké parní lodi stawí, z nichž se bude jmenowati jedna Austria, druhá Germania, třetí Italia. Snad by bylo přiměřeno, jednu z nich raději Slavia nazwati, poněwadž netoliko země, na níž se stawí, je slowanská, ale i moře, po němž se mají plawiti, již za starých časů „mare Slavicum“ sloulo, a plawci, jenžte jimi wládnoti budou, jsou Slowané dalmatští.

W městě Seni (Zengg) u přímoří chorwátském stawí se nový prostranný a bezpečný přístaw, jehož základní kámen položen byl od wysoce welebného pana biskupa seňského Mírka Ožegoviće dne 22. Čerwna při velké skutečné slowanské národní slawnosti. Na tom přístawu pracují sami Slowané, nejvíce chudobní hraničáři z Liky; horlivý Slowan ho zaswětil; proto však přece Wlachům to moře se připisuje a slowe adriaticum místo slavicum.

* Z jižních Uher se píše, že i w těch přebohatých krajích lidé hlad trpí, an mezi tím sousední wojenská hranice dostatkem žita opatřena jest. Příčina toho výjedu jest ta, že hraničáři jsou bezprostřední poddaní nejmilostiwější wrchnosti ze všech, to jest císaře a krále našeho nejjasnějšího. Tam se chowá w císařských sejkách obilí hojných roků, a w čas potřeby se opět majitelům rozdává.

Literatura jehoslowanská.

W Lublani wyšlo: „Drobtince za novo leto 1847., učitelam ino učencam, staršim ino otrokam (rodičům a dětem) w podučenje in za kratak čas. Na swello dal Anton Slomšek, nekdajni apat w Celi.“ Cena 40 kr. stř.

W Bělehradě Srbském: „Kratka hercegowacko-bosanskih kraljevah pověstnica (dějepis králůw hercegowsko-bosenských). Joanom Raičem archimandritom z německoga na slawenski (církewní tuším) 1793., a 1847. sa slawenskoga na srbski prevedena Nikšićem. U Beogradu.“ Stran XX a 66.

O z n á m e n í.

Často již Hnojkůw „Nebe a země klič“ obecnstwu chwalně ohlášen jest, a pak obzwláštními okolnostmi roztrousila se powěst, jakoby tohoto právě prostonaučného a tudy welmi užitečného a oblíbeného pisu nebylo více k dostání. Že pak bezzištný p. spisowatel horlivě touží, aby se literární ten jeho plod rozšířil i w chudší čtenářů třídě: oznamujeme, že ho dostati lze i we skladě knih Pospíšilowých i na Mělnice u spisowatele samého, místo za 24 kr. za dwacetník we stříbře.

Těž dává se zpráva, že téhož spisowatele chwalně oceněná, p. t. panu biskupu litoměřickému připsaná, a obsahem katechismu o sw. náboženství w obecných školách uwedeného spojená, a tudy k wyučování katechetickému we školách těch, neméně ke čtení domácímu, následně pro duchovní katechety, školní učitele, ano i pro laiky všeho stawu, a mezi těmi za užitečný dárek pro mládež dobře se hodičí kniha: „Katechismus o sw. obřadech církwe katolické“ w těchže skladech se prodáwati bude z téhož laskawého oumyslu místo za 40 kr. za 24 kr. na stříbře.

Nowé knihy.

Wínek z kwitků cnosti, lásky a přátelství od F. W. N. W Jindřichowu Hradci 1847. Tisk a sklad Al. Jos. Landfrasa. Mal. 8. Stran 119. Cena 15 kr. stř.

Slepý mládenec. Romantická činohra we 3 odděleních od Jos. K. Tyla. W Praze 1847. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. 12. Stran 110. Cena 20 kr. stř.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilova (v Nových alejích na Novém Městě č. 116) vydává po pálarších třikráte za týden, v úterý, ve čtvrtek a v sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytem na Malém ryšku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

Předplácí se na čtvrt léta 1 sl., na půl léta 2 sl., na celý rok 3 sl. 45 kr. stř. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půlletně s patřičnou obálkou 2 sl. 86 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

Jako hromová rána oučinkovala slova tato na celé shromáždění. Pánové utrakvistští viděli záměry své prozrazené, marně se snažili zakryti svoje leknutí; páni pak katoličtí poznali s úžasem, jak daleko k záhubě je netečnost jejich přivedla, a Dědkowský neopominul s přátely svými podněcovati katolickou šlechtu. Zlost se jewila na tvářích jejich, i byla by jistě v hanlivá slova, ano i v krvavé skutky vypukla, kdyby Wiktorin kynutím ruky nebyl na srozumění dal, že ještě něco wyjewiti chce.

„Wy sami, pánové,“ obrátil se ku katolickým pánům, „wy sami jste příčinou, jestli v nastávajícím boji, jenž se bezpochyby o korunu českou mezi vlastními bratry nenadále strhne, klesnete. Ano — žádný z vás si newšímal, co se děje. Starší se přebírali v knihách obírajíce se temnou alchymii; a hledajíce, co žádný posud nenašel a nikdy nenajde, tvořili zlato, anebo ještě po jiných nemožnostech pádili; mladší newěděli nic jiného co dělat nežli se finit, otcowské dědictví promrháwat a po rozpustilých kratochvílech se shánět. Ba ani když Matyáš bratru swému, milostiwému králi našemu a císaři, Rakousko a Uhersko odňal, nedali jste se wyburácti z newšímawosti své, a proto wám ušly sjezdy panstwa pod obojí, w nichž urokováno bylo, zbouřiti se proti králi swému, pěstitele wěd Rudolfa s trůnu ssaditi a korunu českou podati bratru jeho Matyáši, jenž protestanty mnohými sliby k sobě wábil. Před krátkým časem teprwa vyšly záměry jejich na jewo — Bože nedej! aby již pozdě bylo!“

„Není a nebude pozdě!“ zvolala katolická šlechta a meče se blýskaly w siní, zasvěcené wědám a uměním míru.

Co blesk se roznesla powěst tato po městečku, a před školou shromážděný lid wrhnul se w newoli na služebníky pánů kališnických, a nežli se panstwo we školní siní k tasení mečů rozhodlo, byli již tito swázáni, a jen cechowní starší, co powážliwí muži, je chránili před lidem, jenž by je byl w první wáśni jistě obětowal hněwu swému. „Zbíte je, zbíte ty

zrádce, ty ouskočnický!“ wolala rozjitřená strana katolická; „zbíte kacíre!“

Nejwětšího hluku tropili opět spiklí přátelé Dědkowského.

Ale pánové kališnickí taktéž nelenili, sraziwše se w klín wybizeli držími slowy katolické panstwo k boji. „Zrádcowé vlasti jste wy,“ wolali zpět — „cizozemcům jste prodáwali zem českou! — Přijďte!“ ozwalí se hlasowé mladších. „Newiděli jste nikdy na outěku bratry kalicha; ale tito wás wídají málo we twári, když zazuří bitwa!“

A již začaly zwoniti meče o sebe a jiskry sršely z nich.

„Hoj, to bitwa, Kriste — Allach!“ zahřměl hlas ode dveří tak strašliwým jekem, že wšechen hluk přeburácel a k bitwě se hotující nebo již bojující skoro ohlušil, i ustali wšickni na okamžik, ohlédnouce se ke dveřím, kdo asi tak nerázně vykřiknul.

Onen cizinec, jehožto jsme zrána před radnicí widěli, dral se ku předu, skoro obrowskou silou každého, kdo mu w cestě byl, stranou odstrčiw aneb spíše odmrštíw. Přes swůj šat měl oblečený župan — pana Hanuše Měšetického, w prawici držel swou sukowitou hůl, w lewici tlustý balík swinutého pergamenu, jakowýž jsme na cestě ku Wrchoticům u pana Měšetického widěli.

Přijda až do prostřed učiliště ohlížel se šíleně wúkol, diwoce se koulelo oko jeho w důlkách, a holi o kamennou podlahu mocné udeřiw zvolal: „Kdo chce bojowat? zde není ani Ráb ani Buda ani Bélehrad! — Kdo má jatagan damascenský, hoj sem! a já mu okážu, jak jím šwihati má! Haha, haha!“ dal se do siplawého chechtu, hlavou potřásaje; já to znám, já to znám! hlavy tancowaly w powětří přede mnou a oko Zulejmy se smálo — a já, já“ klesal hlas jeho, až i w šepot přešel — „ne, ne, Krista jsem nezapřel — na poli uherském hniju,“ šeptal. „Haha, haha!“ zasípál opět, „Zulejma a Allach a — Marie!“ vykřiknul bolestně, že díw bylo že se mu prsa nerozskočila.

Pánové zapomněli docela na swůj zpor, meče k zemi skloniwše hleděli w udiwení na podiwného muže, jehožto šílenost každému zřejmě wyswitala.

I přejel si tento dlani obličej, a jakoby byl na všechno předešlé zapomněl, hleděl potrháním zrakem pitomě vůkol. Křečovitý úsměch mu potrhoval ústy a hůl do výšky vyhodil, chtěl ji opět zraziti k zemi, ale ta o široký župan zavadiwší stranou odskočila. I pohlížel skoumavě na župan, jakoby přemýšlel, kterak asi do tohoto neobyčejného oděvu přišel? — Tu padli zrakové jeho na balík pergamenů, jež v lewici držel, a onen siplawý smích wyrwal se opět z prsou jeho. „Kdo prawi, že nejsem rek? Tam leží powalen w blátě pán i sluha, a kořist pašowa je moje,“ wyzdwihnul balík wzchůru. „Chelat * jeho wlaje na bedrách mých!“ Chopil se županu, balík k zemi pustił. „A já mám učiti moudrosti diwé šelmy! — Co moudrost, co učení? — To leží pohřbeno na polích uherských a wlny Dunaje nesly žiwoty lidské k Bělehradu, kde je w oči své wsála Zulejma, hrdá palma Libanonu, a kde jsem i našel žiwot swůj. — Co chcete? — moudrost? — moudrost je žiwot a žiwot je láska — haha! láska!“ smál se opět a oko jeho se počalo diwočeji a diwočeji kouletí. „Co láska — všechno je klam, nic není prawdou — jděte a zůstaňte zwěři!“ I kopnul do balíku, šňurka, již slabě swázán byl, přetřhla se a spisy litaly po siní.

(Pokračování.)

Něco o panu Janowi Žehrowickém z Kolowrat.

(Pokračování.)

Ze všech zachovaných tabulí nejdůležitější jest ta, na které představen jest král na trůnu sedící we fialowém rouše, přes něj přehozený má modrý plášť s ohniwou čerwenou podšíwkou. Jednu ruku zdvihá žehnavě, druhou stawí po lewici mu sedící, uctiwě se klonící ženštině se sepiatýma rukama, korunu na hlavu. Říza její jest barwy žluté, plášť čili swrchní oděw jest pestrý. Pozadí tworí předgothický portikus. Obraz tento před jinými nosí na sobě ráz české malířské školy, za Karla utěšené zkwětlé, a jest wůbec jedna z nejzdarilejších středowěkých maleb na skle, jak w komposici tak i u wywedení wytečná. Někteří pokládají obraz ten za historický, ano domníwají se, že představuje korunování některé z manželek Karlowých neb Wáclawových. Ale takowý wyklad jest neprawý. Není to nic jiného nežli welmi významné, jemně provedené představení matky boží, komposici na text: „Posuit rex diadema regni in capite ejus“, dle nejstaršího způsobu pojímání toho předmětu. Kristus představowal se co soudce swěta w králowském oděwu, a wedle něho na trůnu seděla matka boží, která k nebeské sláwě powýšena opět prwního mladosti kwětu byla dosáhla. Kristus žehná i zdobi ji nebeskou korunou. Tak my-

* Chelat jmenují Turci čestný oděw, jakowýž sultan wůdcům neb úředníkům swým za znamenité služby darem posílá.

slili sobě nejstarší malíři nanebewzeti rodičky boží, a teprw později poznenáhlu wyskytlo se představení o powznešení do nebe w latinské a o smrti Marie w řecké cirkwi, při kteréžto poslední duše nejswětější panny w podobě dětské po paprsku swětlowém do nebe se wznáší. Jelikož starowlaští mistři, jako Giotto (w jednom obraze w kapli Baroncelli we Florencii), Gaddi (na mosaice w kostele S. Maria del fiore tamtéž), Berna (na obmítkové malbě w lateránském chrámě w Římě), jakož neméně rejnkolínští malíři 14. století zmíněné oné staré allegorie dle textu: posuit rex atd. se drží: nebude nikomu diwno, widěti ji provedenou w prostřed toho samého století i od umělce českého, zvláště powáží-li, že cizí znalcowé w českých obrazech doby karolinské mnoho podobného nacházejí s obrazy Giottowými a Gaddiho.

Wyjma tyto malby na skle nemůže se kolínský chrám chlubit zvláštními poklady umění malířského. Weliký obraz sw. Wáclawa od D. Rosiera ze zrušeného karmelitánského kláštera w Pacowě a jeden obraz Kramolinůw jsou práce jenom prostřední. Na lewo w kostele wisi mučený sw. Bartoloměj od Brantla. Jak se mi prawilo, koupěn prý byl z Brantlowy pozůstalosti w Kutné Hoře za skrovný peníz 50 zl., aby nahradil skwostný obraz téhož swatého, který ohněm zkázu wzal. Wzdor wytečným jednotlivostem opustil jsem obraz tento neuspokojen a rozmrzen, neboť samo w sobě již dosti neaesthetické dření člověka tím odpornějším se tu stává, an se ukrutnost tato wykonává na kraji studny, znečišťované tekoucí do ní krwí, a k tomu ke všemu lačný pes hotowí se ulapiti některé odpadky a kusy oděné kůže mučedníkowý. Ke cti mistru Brantlowi máme za to, že obraz ten je pouhé studium a že nikdy pro weřejnost nebyl určen. Anebo je to snad pitworný plod z posledních bídypných let genialního mistra, w kterých nanejwyše skličěn byl chudobou i jinými trpkými strastmi?

Mezi náhrobními kameny, na něž chrám tento není chud, poutala mne před jinými weliká plocha krypetní, na niž spatřuji se nástiny dwou osob s erbem (tuším dvě uschlé wětwe představujícím) a nápisem w majuskulích, oznamujícím, že je tu místo odpočinku mocné rodiny Ruthardů. Letopisu není tu, ale dle všech znaků zdá se, že náhrobek ten pochází z časů posledních Přemyslowců.

Před welkým oltářem leží dwa mramorové náhrobní kameny s figurami žiwotní welikosti, představujícími pana Karla ze Žerotína, pána na Kolíně a choť jeho Weroniku z Lipy, zemřelou r. 1567. Za welkým oltářem leží Eliška rozená z Wartemberka, manželka rytíře Jindřicha staršího Materny z Kwětnic. Umřela r. 1570. „w ponděly po družebný neděly.“ I její hrob zdobi mramorowý kámen. Jest na něm představena ležící na polštáři, u nobou jejích nalezá se erb wartemberský s ještěrem.

Sem tam roztroušeny jsou náhrobky Wáclawa z Adlaru († 1518.); Buriana Kasalického z Kastie, zemřelého r. 1598. i s paní svou Johankou z Wildenšteinu a celou rodinou na mor, kteříž všickni tu pochováni jsou; císařského rychtáře Jana Pachty z Rájova * († 12. Listopadu 1608.); cis. rychtáře Michala Salaye († 1673.) a norimberského odpadlíka P. Schmidera, který zde 2. února 1698. co katolický farář zemřel. (Pokračování.)

D o p i s y. Z K r á l o v é H r a d c e. (Znamení povětrní úkaz.)

Dne 14. Července po půlčtvrté hodině zrána ukázalo se ve zdejší krajině podivné znamení na obloze, jež odtud k východu ve tmavomodrém závoji bylo viděti. Zprvu objevil se ohnivý, vejčitý sloup (dle jiných koule), a nedlouho v tom tvaru trváje, při mírném hluku, vzdálenému hřmění podobném, na zem padna za sebou klikatý broublesk mžknutím ponechal, přičemž podivuhodné jest, že tatáž klikatá čára zcela bílá byla a okolo deseti minut uprostřed tmavého závoje utkvěla zlehka se ztrácela. — Dne 16. t. m. došla nás zde zpráva, c. k. krajskému úřadu z Brounova zaslána, že několik minut před čtvrtou hodinou ráno na východní obloze ohnivý vzduchowid (meteor), od východu k západu se klonící, se ukázal, jenž nad vesnicí Hejtmánov (Hauptmannsdorf) blíže města Brounova vybuchl, načež dvě neobyčejné rány, kanonádě podobné, slyšeti bylo. Obloha před výbuchem byla čistá; brzo ale ztemnila se tak, že celý okrslek newidáním šerem smutně se objevoval. V tom padl s nesmírným třeskem čtverhranný povětrní kámen nad zmíněnou vesnicí na mez u Töpferova stavení, asi 1200 kroků od Brounova vzdáleného. O desáté hodině při vyšetřování toho úkazu našli kámen (aërolith) ještě úplně teplý, kowovitý a 42 liber 6 lotů rakouské váhy těžký. J. Šrůtek.

Z téhož místa dne 17. Července.

Pane redaktore! Wmísí-li se do Vašich listů nepravda neb dokonce ukrivdění, zajisté nebudete váhati přijmout i opravu neb odvolání. — We článku z Králové Hradce zasláném a v čísle 84. Kwětů umístěném stojí mezi jiným, že se hrála činohra „Děvče z Marianova“ dle Kratera od Žáka, i dokládá pan dopisovatel: „Bohužel nemohu se o celku chvalně zmíniti. Páni hercové si poněkud nezapně počínali; Katinka lámala češtinu, pan učitel by se úloze jako pan učitel byl měl lépe naučiti, Petra Alexiewiče opouštěla pamět, a pána pod zemí nechali hezky nahlas mluvit; zkrátka, skoro žádný úloze věrně nedostál, takže četné shromážděné obecenstvo nespokojeně divadlo opouštělo.“

Žeby ona hra v celku chvalně zmínky nezasluhovala, jest nespravedlivě posuzováno; neboť divadlo už stafo naplněno až ku konci, a jak mezi hrou tak i po skončené hře páni hosté všeho stavu spokojenost svou tleskáním na jevo dávali; kdo však před ukončením hry divadlo opustil, opustil je pouze pro horko, jenž zvláště na horějších sedadlech nesnesitelné bylo. Že si páni ochotníci počínali nezapně, to patrná lež, neboť by zajisté obecenstvo onu nezapnost až ku konci hry nebylo sneslo; že Katinka lámala češtinu, jest výrok utrhačný a nespravedlivý, jakož i žeby Petra Alexiewiče byla opouštěla pamět; tento, jako

vždy, i tenkrátě úkolu svému úplně dostál. Co se týče pána pod zemí, žeby silně byl nahlas mluvil, tím více upíráti se musí, an jednoblasně tvrzeno jest, že právě při této hře pána pod zemí málo kdy slyšeti bylo; zkrátka: poněvadž obecenstvo až ku konci hry spokojeno bylo — a hráno bylo pouze z dobré vůle a ke cti oslaveného dne: tedy zasluhuje welectné ochotnictvo veřejné díky, a to tím více, an čistý výnos přes 60 zl. stří. k dobročinnému účelu, totiž na založení nemocnice pro chudé obětován byl. — Ostatně uvážiti sluší, že ochotníci jsou hercové ze cti, nikoli z chleba, a protož slušno, ne-li dobrou vůli schváliti, raději o ní pomlčeti. *

Ku konci podotýkám, že ani to pravda není, že u nás obilní ceny spadly, jak p. referent — k praví.

Jan H. Pospíšil.

O nových knihách. (Pokračování.)

Uprchlec w hórách Jurských. Ze Z..... přeložila Wlastimila Růžicková. W Praze. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. Str. 144. Cena 20 kr. stří.

Nejdříve klobouky dolů! — dáma přichází, horlivá Češka a welebitelka všeho českého. „W naší krásné zemi české máme (prý) jistě všeco hezké“; — nu, dejž to Bůh! Rádi bychom to řekli také o našich překladech.

Welepowěstný spisovatel tohoto šwejcarského uprchlece je zajisté částí našeho čtenářstva znám již podle jiných prací péra svého, které se u nás přeložily, a jiné části bude znám i podle těch prací, které se ještě nepřeložily. W jednom oboru nachází se mezi našimi překlady jeho Mrtvý host, Díra w rukávé, Tetinka Rozmarinová a více jiných wýtvorů bujně vzletajících i laškových fantasií; w jiném oboru máme Zlatodol, Kořaleční mor a Mistra Jordana.

K prvnějším přibyl nyní také Uprchlec, a my ho se vši hosinností vítáme. Ano, zdař Bůh, statný Šwejcara! Ty nebetyčné, swobododeché hory domova svého u nás sice nenajdeš; ale srdce naše poskytnou ti tak laskavého outočiště, jako jsi měl u šlechtetného Staffarda w Jurských horách. Neří ani dost malé pochybnosti, Uprchlec nalezne dozajista hojných čtenářů a snad ještě více čtenářek. Wůbec kdokoli se w jakémsi jasnowidném zanícení panenské milosti, w blahostném tušení a nadpozemském rozplývání, w diwuplném souzvuuku dvou srdcí rád kochává — a kteréž mladé srdce by to nerádo činilo? — bude mít w tomto čtení hojnu a lahodnou pastvu. Jednoho bude zajímati osnova povídky, druhého duch w ní wanoucí nebo žilvý tepot jejích žil, jímžto se všechny Z.....ovy práce wyznamávají — a jiný bude zase w tom nějaký interes nalézati, že pochází překlad od dámy.

Dámy, wyjímaje snad jedno, dvě jména, jsou w naší literatuře ještě jako bílé wlašowky; sem tam mihne se arci chvílemi ženské péro; ale obyčejně to bývá jen jako když se hvězda čísti: bylo tu světylko a již opět není. Každé nové zjewení jména ženského na titulu knihy je tedy ještě zajímavější nežli wyskytnutí se jména mužského; je weliké wábidlo wzítí kniha do ruky, trebas byla pouhý překlad. I ten je měřítkem na zrůstajícím proudě naší národnosti a zajímavý je pozorovati, jak asi wlny od té chvíle wystoupily, co W. Heková první své řádky na boží světlo wyprawila, až po tu chvíli, co nám Česká Wěla mužné verše neznámé Weroniky Wlastislawy přinesla.

* Potomkové jeho jsou hrabata. Někteří z nich změnili poctivý český svůj predikát z Rájova na: von Rapshofen.

* S těmito slowy se redakce těchto listů docela srownává i prosí spolu své vážené dopisowatele na buďoucnost dle toho se spravowati. Red.

My nepatříme ani k těm, co knihy od ženských psané na hromadu snášejí, aby pak na ní spisovatelku upálili; aniž se počítáme k oněm, co radostí nad každým ženským řádkem hned do stropu skáčou; my si podle svého podomáckého rozumu raději myslíme, že se může duch boží v každé podobě zjeviti, a spisovatelské pero ženské je u nás na všechnen způsob úkaz potěšitelný. Těšíme se při tom myšlenkou, že to není pouhé modropunčoškování (abychme to řekli slowem anglické komedie), že to není pouhé bažení po slávě nebo po zisku — třeba i na tom z jednoho nebo z druhého nějaké pírkó wiselo; — ale že je to opravdivé puzení ducha, že je to veřejné přihlašování se k vlajcímu praporu národního smejšení, že je to nový přírůstek oněch duší, ježto mohou nejmocněji, nejčarovněji životem naším zatřásti a ducha našeho hned od kolébky tím ohněm rozplameniti, kterýž nás na věky k matce vlasti připoutá. Vítejte nám tedy na palouku našeho spisovnictví, outlé pístitelky! — my smekáme klobouky. Místa máte dost; můžete hojných květin vysázet.

S Bohem! — Či máme ještě prohlížeti, jak se naši Wlastimile překlad powedl? — Nebyla to práce nejsnadnější, měla-li se barvitost originalu šetrně podržeti a při tom i celá povídka do pravočeského roucha oblíknouti. Z...ůw sloh má mnoho zvláštního, ačkoliw se to pro jeho lehkost mnohdy ani nezdá. Wlastimila zastala svůj oukol dosti obratně. Jeť to dobrý počátek, a my jí přejeme mnoho štěstí k dalším pracím. —

Jdeme dál! — čekáť na nás celá řada prací jednoho péra, a to zase ruského.

M. Gógola Zábavné spisy,

které již od lonského roku nákladem J. Pospíšila na světlo vycházejí.

Gógol! — Jedna z nejprvnějších hvězd na obloze ruské literatury — jeden z nejhlavnějších sloupů v budově ruské romantiky. Plody jeho, přeložené lonského roku jazykem francouzským, jsou již takto majetností celého wzdělaného světa a budou nyní také ozdobou v pokladní komnatě našich překladů. Jeť wěru pěkná zásluha oněch pánů, jenžto se v převlékání těchto praworuských wýtvorů do českého roucha pustili. Jak se nám zdá, weče celé podnikání p. Zap s p. Hawlíčkem.

Gógolowo pero je jako čarodějny prut, jehož pomocí opravdívý a ryzí život rozmanitého Ruska na papír se stěhuje — bez porušení původního rázu, bez umenšení barw. Gógolůw genius je jako dowádívý díblík, kterýž si někdy s malým zručkem zlata, někdy též s kouskem pozlátka hraje a tak často je otáčí a otáčí, že se pokaždé jinak zaleskne a že na něm pořád něco nového widěti. Přesvědčme se o tom na pracích w českém překladu posud wydaných. (Pokračování.)

Cesta po Ewropě.

Komu se líbí tuto cestu konati? Trwá jen asi pět čtvrtí hodiny. — Po Ewropě? — Ne jinak. — A čím to jde? Párou nebo wětre? — I uchovej! Člowěk ji odbude sedě pod lupenatým krowem širokých kaštanů. — Není možná! — Jenom čtete. Po pražských ulicích wywěšuje se k tomu tistóné pozvání a nejde při tom (totiž při cestě a ne při tom wywěšování) — nejde při tom ani o hlavu, ani o kapsu. Celé wyrazení stojí dwa groše dobrých peněz.

Ale nechme žertů! *Cesta po Ewropě* nazývá se nejnovější skladba chwalně známého kapelního mistra Procházký, kteráž tudy dny u veliké míře pozornost i účastenství pražského obecnictwa wzbudila. Hudební sbor c. kr. 28. pěšího pluku ji prowozuje po oblíbených veřejných za-

hradách a takž jsme ji slyšeli minulou sobotu zase jednou w Kanálce. Hráli ji tuším již po páté a ještě se nahrnulo posluchačů, že bychme mohli po básníkwowi zwolati:

„Sad šířý nepojal těch hostí,
Sešlých se boufně ku slawnosti.“

P. skladatel jmenuje toto své dílo charakteristickým hudebním obrazem. Tak to alespoň stojí na oznámení, kterýmž se zve pokaždé k produkci. Kdybychme.... ale počkej, tu nám ještě něco napadá. Příležitost je tuze dobrá; nesmíme ji nechat minouti.

P. skladatel uznal za dobré i české pozvání wywěsiti, a dal si je tedy ukowat; prawíme schwalně ukowat, neboť z toho wypadlo: „rázodatný zwukoobraz“. Není-liž to jako ukowáno? Člowěk ještě slyší, jak ta kladiwa padají. Prosíme wás, pánowé! kteří se podobným dílem obíráte, jenom se tak nenamáhejte, až byste se při tom potili! Takové nawěšti o musice nebo jakékoli jiné oznámení, jakákoli cedule po nárožních domech — to nejsou žádné filosofické traktaty, aniž mají k tomu sloužit, aby snad w neobyčejných formulích ohebnost jazyka našeho doswědčowaly. Čím jednodušeji a nehledaněji, tím srozumitelněji, tím líp. Wšak si nemusíte při tom ani dost málo zadati! Za tuze weliké namáhání utří si člowěk ještě ousměšky, jakož se dělo i tomu rázodatnému obrazu. Sotwa se wyskytl, wzalo si ho špicaté pero i w těchto listech na paškál, a že bylo jedenkrát už w humoru, muselo se také samé skladby, samého skladatele dotknouti. To je už tak w člowěčí nátuře.

Aby ale náš milý p. Procházka widěl, že můžeme a chceme i smíme w českých listech také s powážením o jeho díle mluwiti: tedy to činíme beze všeho humoru, jen že se bojíme, aby z toho tak dlouhá litanie newypadla, jako je jeho skladba. My nemáme tak rozmanitých, ze všech koutů naší Ewropy důwtipně snešených zwuků po ruce, abychme mohli čtenáře na pět čtvrtí hodiny opoutat; my neumíme ani mlátit (k tomu je pero trochu subtilné) ani wyzwánět (u nás se nic neděje, co by se před božím swětlem skrywalo) ani z kanonu střilet a jako parní stroj houkat nebo jako šampaňská flaška bouchat (jakž by zabloudil ten zwuk k českému spisowateli?) a také neumíme takové intrady dělat! Co umíme, to uděláme. (Dokončení.)

Pražský denník.

Těšíme se, že můžeme podati zpráwu, že panna Cecilie Soukupowá, jedna z nejprvnějších okras české zpěwohry, kterou jsme se ztratit obávali, od diwadelního ředitele pana Hoffmanna opět jest engagowána.

Kronika času.

* Apatykář Merseburg w Berlíně připravuje rumový éther, z něhož přimísením čistého líhu w okamžení prawý rum se stane.

* Liszt hraje w Cařihradě před sultanem, a obdržel od něho na uznání své wýtečné hry skwostný turban a — otrokyni.

* W měsíci Kwětnu wyšlo we všech německých knihkupectwích dohromady 856 spisů.

* W Paříži ukazují opici, která hraje w šachy. Musí však mít po straně svého pána. Ostatně hraje prý welmi dobře, a s obzwlaštní elegancí a pokojností. Šach králi oznamuje zvláštním wykřiknutím.

* Mehmet Ali dává w Egyptě wšecky mumie wykopáwat, a plátno, w něž jsou zawinuty, prodáwá do papíren.

Číslo 87.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(čytem na Malém rynku pod loubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

22. Čerwence
1847.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilowa (w Nowých alejích na Nowém Městě č. 116) vydává po půlročních třikráte za týden, w úterý, w čtврtek a w sobotu.

Předpláci se na čtvrt léta 1 sl., na půlléta 2 sl., na celý rok 3 sl. 45 kr. sth. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství přihlédn s patřičnou obálkou 2 sl. 36 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

Pan Šimon, hned jak cizinec w komnatě se objevil, neodvrátil s něho oka, upřeně naň hledě brzo bledl, brzo barwila skoro zimničná pála twář jeho, jakési neblahé upomínky začaly se mihati w duši jeho, a čím více cizince pozorował a čím dále tento mluwil, tím větší podstaty nabýwaly domněnky jeho, ačkoli se všemožně snažil prawdiwost jejich odepřiti, sám k sobě neustále šeptaje: „Ne, ne, není to možná, to není možná!“ Ale když cizinec jméno Marie tak bolestným hlasem wywołal, tu se mu wtírala prawda mocně do mysli, a se zatajeným dechem, se sklenným okem zíral na cizince, jehož další slowa více jen jako hučení tónů nejistých slyšel.

Kdyby cizinec všechnu pozornost přítomných na sebe nebyl obrátil, byl by jistě pan Šimon jedním swým nápadným se stal, ale ani Wiktorin ani Eliška nepozorowali, že mrákoty milowaného kmeta obstírají; Eliška sama se stala zamyšlenou, ruku na oči položivši zdála se o čemsi přemýšlet, co se jí w nejistých obrazech w paměti mihalo.

Najednou se pan Šimon wzchopil. „Pro milosrdenství boží!“ zvolal mocným hlasem, „toté—“ a beze smyslů skácel se na stoličce zpět, a nežli mu kdo přispěti mohl, swezl se na kamennou podlahu. Těžce padla hlawa jeho na kameni, červený pruh, jenž podlahu zbarwil, svědčil, že starec krvácí.

Wšech zraky obrátily se s účastenstwím na toto místo, Eliška wrhla se k zemi nadzwedajíc hlawa milowaného děda, a Wiktorin wyzdwihl kmeta na stoličce. Mnoho ruk bylo najednou ku pomoci, pánowé zapomněli na swůj zpor, obklopujíce se srdečným účastenstwím ode všech wáženého kmeta a wnucčku jeho Elišku, která zsinálá ústa jeho líbajíc nejsladšími jmény k životu ho zpět wolala. Nikdo si více newšimnul cizince, který, uslyšew hlas pana Šimona, se zachwěl a wyděšen zpět potácel, pak několik okamžení w největší báziwosti w onu stranu hledě chopil se oběma rukama za hlawa a se řwá-

ním diwokého býka ze světnice wyběhl, brzo pak ze Sedlce zmizel.

Scholarové wyjewy těmito přestrašení utíkali za ním, a leknutí opanowalo městečko celé.

Wšeobecnému namáhání podařilo se, že pan Šimon, z mrákot procitnuw, konečně oči otewřel. Chwili wůkol hledě, jakoby cizince hledal, šeptal pak: „Byl to strašliwý sen! — A přece,“ zamyslił se, „přece to byla skutečnost, já ho widěl — hodina má se blížiti!“ A rámě swé okolo šije wnucčky swé owinuw hleděl dlouho w obličej její. „Ano, jsou to tahy její,“ mluwil k sobě, „ubohé Marie a—“ i zamlčel se, jakoby na to ani mysliti nechtěl, neřku-li to wyslowiti, „a také — jeho,“ doložil po chwili, a hlawa swou na rameno její skloniw trwal we hlubokém mlčení.

Tázawě obracely se zraky všech na Wiktorina a od něho na sedleckého plebána, jenž ode dáwna důwěrníkem paně Šimonowým jsa příčiny znáti musel, proč slowa šilenčowa wáženého kmeta tak hluboce dojala; že pan Šimon cizince znal, byl každý přeswědčen. Ale ti oba nepozorowali, že zraky všech na ně se obracejí, Wiktorin stál we hlubokém přemýšlení, bezpochyby že událost tuto s wyjewem ranním na cestě do Sedlce při pojmenowání syna paně Šimonowa srownáwal. „Bylo by to možná?“ bylo jej slyšet šeptati.

Pohodiw hlawa obrátil se k panstwu pod obojí: „Nenadály a nešťastný wyjew tento“ prawil, „přetrhl zpor náš, a bylo tak lépe. Neb lépe jest, abychom my, proti kterým jste pikle strojili, majíce wás w moci swé, propustili wás swobodně, by wyjednána byla pře naše we weřejném zápasu na bojišti.“

Mezi těmito slovy se byl pan Šimon Wrchotický wzchopil, a jakoby žádná slabost přede chwili tělo jeho k zemi nebyla skácela, stál tu welebný kmet před panstwem nad touto dušewní silou žasnoucím, co památník dáwné minulosti, na němžto časowé moc swou marně zkoušejí, co wěstitel časů budoucích; jinošským ohněm zplanulo opět oko jeho, a vše utichlo, i Wiktorin řečniti přestal, když rytířský kmet ruku pozdwiłl znamení takto dáwaje, že sám slowa pronésti chce. „Pánové!“ prawil k utra-

kwistům obrácen — „zrádně, s oklady w srdci jste se wetřeli mezi nás! Odejděte w pokoji; ale zde mějte moje wyzwání k boji!“ I hodil zvířecí rukawici před nohy pana Zwěřineckého. „Před lety, dokud ještě krew mladistwá w žilách mých wřela, bojował jsem často pro krále, swatou wiru swou a drabou vlast. Nyní na prahu wěčnosti mě powinnost k témuž cíli wolá, a Šimon Wrchotický, ačkoli kmet již, obětjuje milerád poslední krůpěj krwe své pro krále, jenžto vlast naši welikou učinil před jinými, a pro wiru, která mě až potud we všech pohromách života sílila a w níž wěčného spasení najíti doufám. Deus mihi auctor sit!“

„Et benedictum nomen ejus in æternum!“ sepiál nábožný farář sedlecký ruce, oči zbožně wzhůru obrátiw.

„Amen!“ zwolali jednohlasně pánowé katoličti.

Pan Zwěřinecký se nyní sehnul, a rukawici zdvihnuw zawěsil ji na skwostný řemen, na němž meč jeho wisel. „My přijímáme wyzwání pana Wrchotického, jménem šlechty katolické pronešené,“ prawil — „i uznáváme welkomyslnost panstwa katolického, že nás propustili bez boje, ačkoli wyznati musím, že bratří kalicha nikdy se nelekali obnažených mečů. — Než co mám říci o tomto nowém zporu strany naší se stranou waší?“ pokračowal na oko lhostejně dále, ale slowa jeho zněla důrazně a welmi dojímavě. „Wy chcete hájiti Rudolfa? — Nuž dobře — i my stáli wěrně při něm a byli jsme mu nápomocni we práci jeho o zwelehowání umění a wěd w národě našem. Ale wladář má wětší powinnosti, než aby se obíral wýhradně pracemi učenými. Rudolf seděl jen u kotlíku w laboratorium swém, čekaje, brzo-li se mu wywarí tinktura zlata a woda života; anebo stával u horoskopu pozorujíc běh těles nebeských, a weslo wlády spočíwalo w neschopných rukou milostníků jeho oulisných, libowládnych, o swůj pouze prospěch dbajících. Co a jak se všechno dělo, je wám tak powědomo jako nám, tak že země uherská a rakouská, již omrzelé nad touto wládou, stínu se podobající a přece tak libowolnou a časem i ukrutnou, wládu mocnějším rukou Matyášowým swěřily. Ale i tehdaž ještě stáli jsme při Rudolfowi proti bratru jeho, jenž ho i koruny české zbawiti chtěl, nežádajice ničeho od něho, než co práwo a sprawedlnost swatá nám uděliti již dávno welela; my žádali pouze, aby práwa naše byla chráněna a nikoli menšena a potlačowána, abychom swobodně wyznáwati směli wiru swou, od sněmu církewního schwálenou, jakž král sám nám za práwo učiniti na swaté ewangelium byl přísáhal, byw opásán mečem swatého Wáclawa. I vydal majestát swůj, a my se těšili, že odstraněny jsou wšeliké záwady a přičiny k pŭtkám. Ale tujste wy, pánowé, anebo wůdcowé waší strany srotili se proti nám, nabádajice w malicherném skoumání pohříženého krále, aby daný swůj majestát zrušil, slowo své královské w bláto

šlapal a po druhé k vůli wám se stal křiwopřísežným. On k tomu swoluje, vlastně již swolil; ale i my nenlenili. — Co chcete tedy? nač žalujete? — Wy jste prwní proti nám strojili pikle, ouskočně nás zaskočiti chtíce — a nás winíte ze zrady, že jsme stejnou zbraní opřeli se wám? — Waše wina to!“ zwolal prudčeji, „a proto přijímáme wyzwání waše, ačkoli zapřítí nemohu, že mi líto krwe, která marně snad poteče. — Pane Šánowický,“ obrátil se k tomuto, „diwím se činnosti waší, že již wíte, co se wčera na tři míle wzdáli stalo; ale jakkoli jste nás dobře pozorowal — jakými cestami a prostředky jste k tajnostem našim se probral, netřeba zde skoumati — prawím, jakkoli wám skoro všechny kroky naše zjewny jsou, přece wám ušel posel wznešeného hraběte Thurna dnes w noci od Prahy wyslaný a zpráwy jeho. Slyšte, pánowé!“ wywolal mocně. „Král Rudolf složil korunu českou w ruce bratra swého Matyáše, dosawádního wladáře říší uherských a rakouských.“

Náwěštím tímto omrácení hleděli pánowé katoličti w němém úžasu na zwěstowatele zpráwy neočekáwané.

„To je lež!“ zwolal Wiktorin prudce, prwní se zpamatowaw.

Pan Šimon zamysliw se kroutil nedůwěřliwě hlawou.

„Kdo mě winí ze lži?“ tázal se Zwěřinecký prudce pokročiw a prawice jeho spočinula na rukowěti meče jeho; weliké hnutí se strhlo mezi panstwem.

„Ustaňte, pánowé!“ wstoupil pan Šimon mezi ně. „Prawdě nepodobno se mi zdá, aby Jeho Milost jasný král Rudolf slawné koruny české se odřekl, aniž by dříve byl zkoušel, zdali prsa jeho wěrných nebudou chránicím walem trůnu jeho. — Pročež buď odložen wšeliký zpor, až se wrátí posel z Prahy, jehož na wyzwědění prawdy ze středu našeho odešleme. Je-li tomu tak, jak Jeho Urozenost pan Zwěřinecký prawí — pak, arcíť pak je powinnosti naší, býti poslušnými tomu, kterého Jeho Milost královská za nástupce swého wywoliti ráčila.“

Pochwalný šepot nad náwrhem tímto ozwal se po síni, a pan Zwěřinecký, hlauu na srozumění s náwrhem tímto skloniw, přistoupil k panu Šimonowi. „Ctihodný kmete rytířský!“ prawil s welikou wážeností — „znowa se okázala wěhlasná obezřetnost waše, a zdali wám na účtě stawů a bratrů kalicha záleženo, mějtež wědomí, že jí w úplné míře požíwáte. We jménu přátel swých přijímám náwrh Waší Urozenosti, a do té doby budu chowati známku wyzwání wašeho“ okázal na rukawici, „co památku rytíře českého, který co jediný snad památník dáwné minulosti u prostřed prostopášnosti a ouskočnosti stoje co prawý šlechtic wždy jen cestou sprawedlnosti kráčel, čině za práwo každému, aniž dříve wyznání wiry jeho od něho žádaje. Bohdejž by aspoň

wětší část našinců rovnala se Šimonu Wrehotickému, a česká země sloula by zaslíbenou zemí milácků božích!¹⁶

Tak prawił a dworně, jak wěk tehdejší požadoval, prw před panem Šimonem, pak celé společnosti se uklonił odebral se s přátely swými ze síně. —

Přičiněním purkmistra a konšelů sedleckých, bywších swědků přátelského narownání obou stran panstwa, propustili Sedlečtí družinu i koňstwo pánů pod obojí, a jen temné newrlé hučení a jizliwé zraky jejich okazowaly odjíždějícím, jak nemilými hostmi Sedleckým byli. (Pokračowání.)

D o p i s y.

Z M r á l o w é H r a d c e.

Dne 14. Čerwence držela se w biskupském semináři zkouška z theoretického a praktického nawodu wučowání a wychowávání hluchoněmých, kterýž se wel. p. drem. Leopoldem Kotrbelcem pánům bohoslowcům čtvrtého roku a na učitelství se připravujícím na zdejší hlavní škole týdně dwakrát přednáší. Aby však tyto přednášky bez prospěchu nebyly, wučuje (w češtině) nadřecený pan profesor priwátně sedmiletou hluchoněmou diwku, Aněžku, dceru krupaře Wáclawa Swatoše w Tyništi, aby tím způsobem páni posluchači příležitost měli, při theorii hned prakticky se zkoušet. — Jest se wěru čemu diwiti, jak nesmírné schopnosti to děcko při zkoušce na jewo dalo. Ona se wyznamenala nejen obratností, ale i obzvláštní (pokud od dítěte sedmiletého žádati lze) stručností we mluwení a pozorování ust mluwících, rozumělať netoliko jednotlivým hláskám, nýbrž i celým slowům a sadám na uestech formowaným — owšem s málo wýminkami, čemuž není se diwiti, an 28 pánů bohoslowců, jeden za druhým od 8 hodin až skoro do poledne w mluwení ji skoumalo; neboť není snadno, wšelikým wíce méně sobě nestejným formám ust jak náleží wyhowěti. Můžeme se ale tou nadějí kojiti, že mnoholeté cwičení we mluwě a w pozorování wyřčených slow na náležitě formowaných uestech diwku — teprw něco přes rok cwičenou — welmi zdokonalí. Zvláště nás těšilo widěti a slyšeti, kterak bez bázně a srdnatě si počínala, bywši tážána na wšední ji známé věci. I jmenowala oudy těla, wšeliké druhy šatstwa, částky stawení, úprawy a nábytek w domě, stoliwo a nádobí, wšeliké pokrmy a nápoje, nejpotřebnější nástroje, známé osoby atd. tak srozumitelně, že nebylo třeba wíce mysliti nežli slyšeti, ač za příčinou mála času a cwičení neobratnost jazyka poněkud ji překází. Na to jmenowala mnohá přídavná jména, a co nejzajímavějšího bylo, zvláštní ostrotu swé soudnosti na jewo dala, znaje se wyborně na trefné spojování daných slow přídavných se samostatnými a naopak. I wědělať též podobu, barwu, chuť a j. wšelikých věcí netoliko oustně ale i písemně wyjádřiti, a že nikoli mechanicky se neučí, oswědčila tím, že, jak mile kdo nenáležité přídavné se slowem samostatným schwalně spojil, ona hlavou nad tím wrtěla a bez dlouhých rozpaků náležitým slowem opravila. Osobná a priwlastňowací místojména spojowala s daným predikátem wyborně; tak n. p. na otázku: Kdo je hluchý? odvětila: Já jsem bluchá, ty (wy ani nezná) nejsei hluchý. I we slowesích se zkoušela, dawši w krátkých sadách, kde toliko *byti* a *miti* slowesem sloulo, trefně odpovědi. Aniž neopominula početním uměním se pochlubití, nejprwé číslowala až přes sto, a na důkaz, že pod číslem náležitou cenu wyrozumíwá, dělala na tabuli tolik čarek, co jich číslo do sebe obsahowalo; skládaná čísla dělila na sta, desátky a jednotky, ku konci sečítala a odtahowala. Zkoušku

uzawřela čtením ze slabikáře, a tázal-li se kdo, co čtené slowo znamená, hned ukázala na věci jím naznačené.

Nemohu opominouti, něco chwalného podotknouti o téže zkoušce lonského roku též w semináři, kde u přítomnosti Jeho Excellenci našeho nejdůstojnějšího pana biskupa královského p. kaplan Josef Kollauf se swými hluchoněmými chowanci zvláště se wyznamenal a tím patrný důkaz podal, že otcowské pečowání jeho o ubohé dítky neunawitelné jest. — Pročež díky Wám za blahé působení we jménu wšech lidumilů a zvláště oněch nešťastných dítek! Kéž by se jich wíce nalezlo, kteří by waše šlépěje následowati chtěli!

J. Šrůtek.

Ze Mníšku.

Sotwa jedna rána, ohněm zde nedáwno způsobená, se hojiti začíná, již opět druhá podobná naše městečko nawštíwila. Dne 16. b. m. odpoledne po čtvrté hodině vypuknul we winopalně oheň, který w kratinké době celé pořadí staweb naproti hostinci „u české koruny“ zachwátí. Parné počasí, jakož i nowe práwé naplnění sennků zmnožily to náramně prudké a rychlé šíření se plamene. Jenom nejwětšimu namáhání (při čemž i welké přičinliwosti a ochotnosti dobršaských, knínských a sloupských našich sousedů weřejně děkowáno budiž) podařilo se, zastawiti požár práwě při místě, odkud by jinak při hustosti staweb proti ohni nepewných byla nejwětší část Mníšku popelem lehla, což by se i bylo stalo, kdyby byl oheň w noci vypuknul. Truchliwé postawy, z nichž některé práwě na rolnické práci jsoucí téměř pouze holý žiwot zachránily, obcházejí spaleniště, bédující nad swým neštěstím po wíceleté neourodě tím wětším, a skládajice důwěru w pomoc boží i slitowání dobrých lidí.

—ch—

Slowanské zpráwy.

* Dne 9. Čerwence na rowině Rákoši u Pešti byly dostihy drženy, w nichž krásné koně maďarských šlechticů weliké chwály a sláwy došli. S posledním dostihem bylo spojeno skákání přes čtyry plůtky; wítěze čekala náhrada skwostná — zlatý koflík za sto dukátů. Wýminka ale byla, že dle pravidla „Tres faciunt collegium“ tři jezdci nejméně k tomu činu najíti se musí. Newyskytli se tu pak než dwa, hrabě Andráši a pacholek knížete Esterhazyho; a w té nesnázi musel wozka Slowák pomoci, který wypráhnul z wozu starého bělouše, a cwičenými koňmi a jezdci w záwod se pustil při nesmírném chechtu tisíců diwáků. Tři překážky ode wšech tří jezdců byly řádně přeskoceny, při čtvrté pak, an Slowák pozadu byl zůstal, nejdríwe kůň Esterhazyho před plůtkem s cesty se ušinul, za ním kůň Andrášiho podobně se odwrátil, a Slowák se swou herkou sám úlohu řádně wykonal; nácež ohromné „Eljen!“ wítěze pozdrawilo. To však byla celá náhrada, kterou ubohý Slowák dostal. Maďarská šlechta poradiwši se chwíli Andrášiho zlatý koflík udělila; a Slowáku se wedlo jako Slowákům w Uhřích wůbec. — Zpráwu tu z chorwatských národních nowin jsme čerpali; kéž by nás některý wíry hodný dopisowatel ze lži káral a uherský rozsudek osprawedlnil! — Programm čili wykaz těch dostihů byl tištěn německy; aby pak národnost maďarská tím se neurazila, připojeno bylo poznamenání, že programm z maďarčiny přeložen jest, ač půwodní maďarský wykaz nikdo newiděl!

* Srbské pešťanské nowiny o letošním — dá-li Pánbůh jižjiž minulém — hladu wyprawujice užitečnou stranu té bídy okazují. Není zlého. Na swětě, by při tom co dobrého nebylo; alespoň nauka a zkušenost a moudrost ač draze koupená. Kdo dríwe myslil, že musí mti každý rok nové šaty, porozuměl že w starých také může choditi. Ledakdo míní, že jenom bílý chléb snáší, a hle! černý mu

přece neškodil. Kdo pro své hospodářství tři, čtyři libry masa kupoval, vystačí s polovicí. Kdo se domníval, že rozšířením bramborů hladu a nouzi po všechny věky konec učiněn jest, přesvědčil se, že každé blaho pozemské jest nejisté a nestálé, že člověk se v bezpečnosti okolébati nesmí a nemůže.

M. F.

Literatura ilirská.

Zabave za děcu. Prevod z ruskoga od Gavrilla Popovića, archimandrita &c. Izdalo društvo srbské slowesnosti. U Beogradu 1847. (Cyrilštinou tištěné, w 12. str. 99.)

Čujte, čujte, kaj žganje dela! Prigodba žalostna ino vesela za Slovence. (Slyšte, slyšte, co kořalka dělá! Příběh žalostný a veselý pro Slowence.) W Celowci u J. Leona. Cena 18 kr. str.

O nových knihách.

(Pokračování.)

Taras Bulba. Obraz starého Kozáctwa na Ukrajině. Podlé posledního, znamenitě rozmnoženého vydání přeložil K. Wl. Zap.

Tak čteme na prvním listu samé knížky; na obálce stojí *powěst* kozácká. Kdyby chtěl ale člověk tuto práci podle formy obyčejných pověstí měřit, tedy by věru newěděl, jak s ní zatočit, a ledva by se mu nějaká míra k ní hodila. Ale to nic neškodí. Z estetických paragrafů newykroužilo se ještě žádné umělecké dílo, ale naopak wysoustružilo se z uměleckých výtvorů hodně mnoho estetických paragrafů, a dokud lidský duch své původní tvorivosti neztratí, budou se muset pořáde přibírátky wšeljak přistříhovati, do kterých suchopárná kritika tak ráda každý útvar ducha wtěsnává, a kdyby mu měla všechny kosti přelomit.

Nech je tedy Taras Bulba *powěst* kozácká nebo *obraz* starého Kozáctwa: to nerozhodně cenu díla samého, jenž zůstane vždy znamenitým úkazem w ruské beletristice, velikým, vážným dubem na mezníku mezi prosou a poesíí, lesknoucím se krví zapadajícího slunce, ohniwou malbou pohyblivého, newázaného života, plnou rozmanitých různých figur a celých kup dobrodruhů, že oko ani newí, na čem dríve utkwěti. O wnitřní osnovu celého díla a dokonale, pewné spojení všech částek se tu hlavně nejedná, i nestawí se tu tak dalece příčina w popředí jako spíše následek — a to wší silou plastiky. Uchwácení živým proudem dějů zrowna před očima se nám rozwinujících upínáme zraky jenom na to, co se proudí, aniž pátráme, z jakého pramene se to neb ono řine. Na tento „Obraz starého Kozáctwa“ musíme bezděky jinou míru přiložiti, nežli na obyčejnou powídku.

Našemu čtenářstvu je známá již z prvního překlady, kterýž p. Zap před několika lety we Kwětech podal; zbytečné byly by tedy slova, jimiž bychom zřetel jeho na toto wýtečné dílo teprwa obracetí chtěli. A rozbírawé oceňování nehodláme psáti; to by překročilo meze tohoto článku, kdybychom se měli u každé pěkné sceny jen dost málo zdržeti.

(Pokračování.)

Cesta po Ewropě.

(Dokončení.) Kdybychme tu jsme konečně zase tam, kde jsme z hudební zprávy skok do příležitostného rozjímání učinili — kdybychme si chtěli na chladnokrewného kritika zahrát, mohli bychme arci říct, že není tato „Cesta po Ewropě“ žádný půwodní, z hlubokého pramene obrazlosti na denní světlo wynešený, umělecký wýtvor, ale

že je to pouhá směsice rozmanitých známých melodií, řada hudebních zlomků, veliké quodlibet. Ale skladatel to také za nic jiného newydává a má při tom přece dvojí zásluhu. Zajedno wywolil k wywedení svého záměru welmi přiměřené, owšem také pohodlné prostředky, neboť k různému, okamžitě určenému naznačení rozličných krajín nebo národů nemůže nic trefněji sloužit jako zpěw a tance nebo hudba domácí; za druhé spojil a provedl wšak také tyto jednotlivé zlomky, tuto řadu těch nejstrakatějších melodií welmi pěkným, uměleckým, často překwapujícím způsobem.

Jak trefně wůbec Procházka z národních písní kořistit a je hudebně zpracowáwati umí, okázal nám již před lety, když knašim prwním bálům (slawné paměti!) ty nejlahodnější tance skládal. Podobným způsobem použil i při tom díle melodií skoro celé Ewropy, a že w tomto ohledu dílo nad míru zajímavé wywedl, snadno již dle toho poznati, že každé jeho prowozování posluchačowu pozornost od prwní až do poslední noty opoutá. A to je nějakých not! Jen pomysleme:

Pocestný se časně ráno probouzí, loučí se s milenkou, postilion troubí a již to jede z Čech do Wídně, přes Štýrsko do Šwejcara, do Italie, do Francouz a do Španělska, přes moře w brozné bouři do Angličan, pak do Rus, přes Polsko do Uher, a po železných dráze nazpět do wlasti, kde se pak swatební radowaní drží. A to wšeco wymalowáno notami! To je arci veliká bohatost materialu — a p. skladatel ho také obratně použil. Některé částky jsou zvlášť welmi pilně i důmyslně pracowány, na př. pomeškání we Wídní nebo plawba po moři; někdy ale, abychme upřímně řekli, použil zwuků, arci w přírodě slýchanych, ale ryzím hlasům hudebním poněkud se přičicích, a (zvlášť proto, že tyto hračky od jistého dílu obecnstwa s welkým zalíbením přijaty byly) jeť se co strachowati, aby p. skladatel přistě — bude-li zas něco podobného psáti — daleko přes míru nesáhal, jakož nyní už věru newíme, čeho by ještě použiti mohl, aby docílil efektu. Owšem — duch lidský je wěčně wymýšlivý a tworiwý; kdož tedy wí, jakými silami p. Procházka budoucně své posluchače uchwátí?

Děj se jak děj, my mu přejeme u našeho obecnstwa tak šťastného výsledku, jakéhož swou „Cestou po Ewropě“ docílil. *Onať se wšeobecně líbí*, a jeť také opravdu mezi tím množstwím wšeljakých walčíků i newalčíků, jimižto nás hudební sbory na veřejných místech obyčejně napájějí, jako u prostředí poustě líbě páchnoucí hájek, w němžto si člověk rád tu nějakou hodinku pohowí.

J. K. T.

S m ě s.

Hrabě Jan Špork. Pilný přispíwatel do těchto listů, pan M. F., sdělil nedáwno o generálowi hraběti Janowi Šporkowi několik zajímavých zpráv. K doplnění podáwáme tuto jednu anekdotu, w ústech lidu zachowanou. W jedné bitvě s Turky, w které wítězem zůstal, vlastnoručně zabil nepřátelského vůdce, jedinou silnou ranou pádného meče svého hlavu mu srazil, nad čímž Turci uleknutí na outěk se dali. We zprávě, kterou o tom císaři w několika řádkách zaslal, zmínil se též o swém hrdinském kuse, a sice w do-ůse následujícími českými rýmy:

„A já, Jan hrabě ze Špurka,
Zabil jsem jednoho Turka.“

Císař usmál se té veselě zázvěrce witané jemu wítězně zprávy a odpověděl udatnému vůdci těmito slovy: „Když jsi zabil Turka, tedy si ho nech a přijmi ho do svého erbu.“ Takowá jest *powěst* o šurecké hlavě, která se nachází w erbu hrabat Šporků.

F. z B.

Číslo 88.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podlouhým č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

24. Čerwence
1847.

Časopis tento se we skladu Pospíšilowu (w Nowých alejích na Nowém Městě č. 116) vydává po pálarších trikrátě za týden, w outery, we čtwtrek a w sobotu.

Předpláci se na čtwtř léta 1 zl., na půlléta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stř. U c. k. poštovních ouřadů Rakouského mocnářství půllétně s patřičnou obálkou 2 zl. 36 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

7.

Asi po půl hodině vyjžděl také pan Šimon Wrchotický we průvodu celé šlechty katolické ze Sedlce.

Ubledlá jeho twář swědčila o přestálém boji dušewním, jehožto známky w srdci jeho posud ne-wyhybnuly. Bolestné to musely býti rány, jenž tolik na panu Šimonowi dowedly, že časem hlavu smutně k zemi klonil, oko jeho se zátřpytilo slzou a z prsou wywijely se temné wzdechy. Ale přece jel pevně na koni, a kdykoli se ku společnosti obrátil, bylo oko jeho pevné, a když mluwil, byl hlas jeho jasný, známky to náramného jeho dušewního namáhání. — Eliška, po boku jeho jedoucí, pozorowala každou proměnu na twáři jeho, a upřímný bol ji zářil z oka, kdykoli je k milowanému dědu obrátila.

Na náměstí sedleckém byli owšem všichni obywatelé shromážděni, ale již nepanowal takový pořádek jako při wjezdu jeho a jak to býwalo jindy. Lid, zprawen o wšem, co se we školní síni bylo událo, tlačil se okolo pana Šimona, s toužebností očekáwaje, zdali milovaný prótektor školy sedlecké cosi bližšího o věci této u weřejnosti pronese.

Pan Šimon wšak, popojeda několik kroků a nyní teprwa nepořádek zde panující zpozorowaw, obrátil se s přísnou twáří k purkmistru sedleckému, jenž mu s konšely a cechowními staršími po boku krácel, obyčejný gleit, co důkaz obzwláštní úcty pro jeho osobu, až za městečko dáti mu hodlaje.

„Slowutný a wzácně opatrný pane!“ prawil pan Šimon koně swého zastawiw, „obyčej býwal w městečku tomto, že kdykoli slawnost školní, což je slawnost pro celé okolí znamenitá, skončena byla a urození i učení hosté, jakož i přízniweowé a do-brořincowé školní s městečkem se loučili, welebný blahol zwonů je doprowázal, a dobře-li se pamatují, stáli též počestní pořádkowé pod swými prápory po obou stranách cesty až k walům. Což to dnes? snad powažujete již slawnost školní za méně důle-žitou, a hostů wám sobě již wážiti netřeba, že se

neblahé rozmišky strhly mezi králowskými bratry o korunu českou?“

Nikdy ještě neslyšeli Sedlečtí podobnou důtku tak přísně pronešenou od pana Šimona, a purkmistr i konšelé se nemálo ulekli, ano i sám welebný plebán, jenž práwě přistoupil, chtěje s přízniwcem a přítelem swým se rozloučiti, nad těmito slowy se po-zarazil.

„Hostis vicinus urbi maximum timorem incu-tit,“ * ozwal se hlas od zadu, a šewcowský starší, mistr Ambrož, pokročil ku předu.

„Mistr Ambroži!“ prawil pan Šimon, hlavou na pozdrawení k nemalé radosti šewcowského star-šího skloně. „Prawda, prawda,“ zamyslił se, „in summo periculo res nostrae sunt, et undique pericula impendent nobis. ** Ale!“ pozwedl opět hlavu, „má se nepřítel chlubití, že sotwa se okazaw strachy a bázní naplnil celé město, tak že silní mužowé se trásli a potratili hlav swých?“

„Mylíš se, domine nobilis,“ odpíral mistr Am-brož, jenž, jak nyní widno, rád s panem Šimonem latínsky sobě pohowotil a takto proti swé zásadě, neblýskati se uměním swým, hrubě se prohřešowal. „Waše Milost je na omylu. Sedlečtí si mnoho z pana Zwěřineckého a pohrůzek jeho nedělají, tak že jsme co dělat měli, abychom je k tomu přemluwili, by se do panských hádek nepletli, ačkoli hned proje-witi musím, že bychom stáli jeden za druhého a wěrně pomáhali pánům katolickým, kdyby nás nebo přízniwce naše páni kališníci k tanci wyzwali; za-hudli bychom jim dle naší noty.“

„Tak dobře, mistře Ambroži!“ chwálil pan Šimon. „Čeho se tedy lekáte? unde tanta animorum perturbatio ***?“

„Urozený pan Šimon Wrchotický“ odpowěděl mistr Ambrož rozpačitě, „uděluje dobrořině na wše strany, nikdy si toho newšimaje, zdali má díky za to čili nic; i Sedlečtí jsou mu welice k díkům za-

* Blízký nepřítel nahání městu přeweliké strachy.

** W největším nebezpečí se nacházíme, a odesad na nás se nebezpečí walí.

*** Odkud tento myslí zmatek?

wázání, 'pročež nerač Waše Milost za zlé jim to pokládati, že pohromou Waší Milosti polekání obyčejných obřadů zanedbali.“

Na okamžik se zarděly twáře panu Šimonu, a jelikož právě zvoný zawzněly, popojel, ani odpovědi nedaje, ku předu; i byl tak w myšlénkách pobřížen, že ani neděkowal, jako druhdy činíwal, na uctiwé pozdrawování Sedleckých. Patrní, že události dnešní i obrowskou sílu ducha jeho sklátily, neb připamatování mistra Ambrože na výjew we škole tolik na něm dowedlo, že i sám obyčejné obřady zanedbal. Za to však se Eliška klonila w prawo i w lewo, a weškeré panstwo příkladu jejího následowalo, ano kdykoli vážnější soused čepici swou před nimi smeknul, wláli mu na wzájemné pozdrawení opeřené birýty anebo špičaté klobouky se zlatými přeskami wstríc, což i oni mladí šlechticové, jenž se zrána před radnicí tak nešlechticky chowali, činiti neopomijeli.

Mladý pan Diwišowský popohnaw koně octnul se brzo po boku mistra Ambrože. „Pax nobiscum (pokoj s námi)!“ prawil wesele, „říká wotický bratr Františkán, kdykoli s wákem na zádech do síně má, pro alimentací kláštera wstupuje. Pax nobiscum tedy, mistře Ambroži! a strhne-li se cos opravdívého, najdete mě jistě s mou chasou na některém místě walů sedleckých, a proto ještě jednou pax nobiscum!“

„Pax nobiscum et vobiscum, urozený pane Diwišowský!“ zwolal mistr Ambrož, podané mu práwice jinochowý wře se uchopiw. „Já wěděl, že ta naše šlechta přec jen má srdce na prawém místě. — No, urozený pane! abyste nesoudil křiwě o počestném sousedu sedleckém, že mu smíření jeho od srdce nejde, wěztež, já wymažu wáš dluh w mém rejstříku, ano pošlu wám darem pár nových bot, za něž by se ani náš slawný ochrance a welitel pan Wok Rožmberk Jeho Milost styděti nemusel.“

„A já wám slibuji, mistře!“ odpověděl Diwišowský, „že wás wyplatím až do halíře, jak mile z některého kališnického hradu dost fedruňku nabudu a moje peněžité záležitosti lepší křtalt na sebe wezmou.“ A klobouk na pozdrawení smeknuw otočil koně swého, s weselou twáří k druhům swým klusaje.

I došel průwod až k walům sedleckým, kde se pan Šimon zastawil, zraky swé po walech blouditi nechaje.

„Jak wám powídám, slowútní pánové!“ obrátil se pak k purkmistru a konšelům sedleckým, jenž u walů se zastawíce birýty swé smekali. „Na každý pád se přichystejte, jakoby wálka jista byla a nepřítel přede dweřma. Kdo moudrý, opatří se záhy! Kde jsou waly porouchány, rychle opravte; jak doufám, bude wám šlechta nápomocna, nebo nyní nám twrze naše malého bezpečí popřejí, a protož se všickni zawazujeme k obraně wášeho městečka. — Tamto widím náspy příliš mělké, na slabších místech narážejte koly, také dobře když některé do země

skryjete a je prstí jen lehce přikryjete, nepřítel outhtokem ženoucí přes ně padá, a nežli se dostane k walům, je síla jeho napolo zlomena. Jak se to diti má, obraíte se tuto na urozeného pána Wiktorina Šanowického, který již dnes tolik obezřelosti, tolik péče o blaho obecné okázal, že byste nejlíp učinili, kdybyste jej zwolili za swého hejtmána, neb já stařec wetchých oudů již jen radou přispěti mohu. Pan Wiktorin Šanowický ale zasluhuje důwěru w plné míře, neb jsem se dnes o něm přeswědčil, že pod nowotou zewnitřku jeho staré české srdce bije, a protož i já swůj lid pod zpráwu jeho odewzdám.“

Rudá zár barwila při těchto slowech lice Wiktorinowy, wítězným okem pohleděl wůkol, pak spojčil zrak jeho na Elišku s takowou důwěrou, s takowým leskem naděje, jakoby duši swou w pohled ten byl wlil; Eliška obrátila jen mžiknutím zraky swé na Wiktorina, pak je sklopila, jen čerwánky na twáři její planoucí a dmutí řader jejích wěštily o wnitřním hnutí jejím.

Milerádi uposlechnem rady Waší Milosti,“ prohlásil se purkmistr, „nebo lepším rukoum nežli urozeného pána Šanowického sotwa bychom se swěriti mohli, pakli jen on obtížný a nebezpečný tento poradna se přijme.“

„Ačkoli by snad bylo obezřelejších a statečnějších wůdců mezi panstwem zde přítomným,“ prohlásil se Wiktorin, „přijímám přece wděčně čestný tento úřad milého mi městečka, pakli pan Wrchotický swou radou mi nápomocen bude.“

„Nuže, to je w pořádku!“ prawil pan Šimon. „O ostatní se uradíme při dnešní hostině na Wrchoticích, kam wás, počestní pánové, s mistry učenými zwu, neb nemám za dobré, aby dnešní slawnost nemilými událostmi jaké ujmy trpěla.“

A rukou na rozloučenou pohodiw pustil koně we cwał a pádil s četnou společností k Wrchoticům.

Pozwáním pana Šimona počtení konšelové a cechowní starší dělali hluboké poklony a házeli birýty wětrem, i když již poslední sluha w chomácích prachu byl zmizel, což mistra Ambrože k nemalé zlosti popudilo, přezdíwajícího hlawám obce tichošlápků a přirownáwajícího je k „muškám“ Římanů*.

Pan Šimon, čím wíce k Wrchoticům se blížil, tím wíce mírnil chwat swůj, oko jeho tékalo bezsmyslně po krajině, pak zcela w myšlénky se pohroužil wypustil uzdu z ruky, a jen krokem se brala společnost dále, howoříc mezi sebou o podiwuhodných zprávách, přemítajíc na mysli možnost i nemožnost postoupení vlády Rudolfa bratru swému Matyáši. Mladší ale šlechta měla všechno za podwod kališníků, i těšila se na počátek bojů, bojů domácích, jak mile se pan Dědkowský, nejrychlejší

* Římané nazýwali nepozwaného dotřawého břichopáská: muscá! Tolik co muška, jenž wšady dotřawě přiletuje.

jezdec w okolí, jehož byli hned do Prahy na zwědy odeslali, ze své cesty wrátí.

Tu se přiblížili k Wrchoticům, kde pan Šimon z přemýšlení svého mocně se prodraw dlani si obličej prejel. „Ne beze zkoušky má být skončena žiwota mého pouť — on, on to byl!“ šeptal třesoucím se rtoma. „A ja? — vitæ jam pene me tædet! kyž brzo mě powolá Pán!“

A hluboké wzdechnutí mu wanulo přese rty, pak hlavou potřesa, jakoby všechny obtíže, všechny chmurné myšlenky setřásti chtěl, obrátil se ke společnosti opět s tak tichou twáří, jakoby nic bylo nekalilo mir duše jeho. A ještě jednou weškeré panství k sobě na pohostinu pozwaw wjel opět cwálem do dwora, a s hlukem se přihnala ostatní společnost za ním.

(Pokračování.)

Něco o panu Janowi Žehrowickém z Kolowrat.

(Pokračování.) Právě chtěli jsme chrám opustit, an mi napadlo, že se tu má nacházet i památník zemřelého r. 1690. kolínského konšela Martina Pecondesa, který co student na učení pražském r. 1648. staré a nové město proti Švédům bránit pomáhal. Wrátili jsme se tedy, abychom jej hledali. Mezi těmi wyslapanými, na mnoze porouchanými a nečitelnými náhrobníky bylo owšem těžko jej naleztí. Šťastná náhoda ukázala nám v kapli čtrnácti pomocníků swršek starého památníku mezi rozličným hamparátím. Blíže, jej ohledajíce spatřili jsme na něm staré, gothické písmo. Již jsme neměli pokoje. Stará lawice, která tu asi mnoho let nepohnutě stála, i jiné nářadí, kámen zakrýwající, bylo bez prodlení odstraněno. W málo minutách ležel před námi prost a očištěn. Jaké radostné překvapení! když jsme w kameniu tom, posud od nikoho nepowšimnutém, nalezli památník jednoho z nejproslawenějších pro udatnost rytířů českých, pana Jana Kolowrata ze Žehrowic, přítele a soudruha Lwa z Rožmitála; téhož Kolowrata, jehož sobě wázili Angličan, Frank i Portuges, na nějž záwistiwě pohlížel Němec, před nimž třásko se burgundské rytířstwo, který i hrdého Španěla podiwením naplnil a jehož prsa wíce mocných wladářů rádné a řetězy zdobily. Tento památník jest jednoduchá we dlažbě kostelní, bezpochyby zřewna nad hrobem hrdiny ležící plocha z pískowce. Jak widěti z některých stop, byl uprostřed wyryt orel kolowratského erbu, kolem něhož táhne se následující nápis: „Anno dominice incarcerationis — — — CCCCLXXII — — — ante — — — Generosus dnus dnus Johnes de Colowrath dictus Zehrowsky h. sept.“

O osudech tohoto zajímavého muže nemáme pohřchu žádných ouplných zpráv, a však to málo, co wíme, činí nás dychtiwé po obšírnějším popisu žiwota jeho, kteréhož snad ještě dlouho se nedočkáme. Myslím zawděčiti se wětší části obecnostu, když tuto sdělím, co zaznamenáno jest o jeho přibězích na jeho cestě s panem Lwem Rožmitálským.

Čas narození jakož i přiběhy Jana Kolowrata až do roku 1465. nejsou nám powědomy. Žehrowický psal se od pustého nyní hradu Žehrowic, asi hodinu od Mšce čili Kornhauzu w Rakownickém kraji wzdálého. * Otec jeho

byl dle Horkého pan Jindřich Kolowrat ze Žehrowic. Spanem Lwem z Rožmitála a na Blatné, vlastním bratrem králowny Johanny, manželky Jiřího z Poděbrad, byl zpřízněn anebo dokonce zpřibuzněn. Pan Lew zwolil ho za svého předního soudruha a společníka na své powěstné cestě ke dworům téměř všech ewropských panowníků, na kterých Jan Žehrowický z Kolowrat proslawil se co první a nejlepší svého času rek w turnaji od břehů sewerního moře až k nejjižnějšímu konci Ewropy.

Že cesta páne Lwowa, stakowou pompou a takowým nákladem konaná, hlavně politiký měla oučel, o tom není žádné pochybnosti. Udávání, že nawštěwuje nejhlawnější poutní místa po Ewropě, a že prawým cílem jeho je zaslibená země a hrob Kristůw, kamžto nikdy opravdowě se nechystal, wypadá právě tak jakoby bylo jen wymyšleno k ukrytí prawého záměru, který asi nebyl žádný jiný nežli získati přátelé a spojení šwagra swému králi Jiřímu. Snad se tím i přísně katolickým knížatům, které nawštíwiti hodlal a u nichž obáwal se upadnutí w podezření co kacíř (toho času bralo se Čech a kacíř za jedno), ukázati chtěl co prawowěrný a tím zalíbíti. Zdali pan Kolowrat, který nejprřednější z družiny byl, zaswěcen byl do tajemství páne Lwowa, wyšetřiti těžko. *

Příprawy k této cestě činily se již w srpnu r. 1465. Družina shromáždila se w měsíci Listopadu w Praze. Kromě pana Kolowrata, přítele anebo, jak někteří chtí, přibuzného pana Lwa, prowázeli tohoto ještě následující urozené osoby: pan Burian ze Šwamberka, pan (Jindřich?) Bořita z Martinic, rytířowé: Achac Frodnár, Pětipecský z Chys, Miroš, Drslaw Wratislaw, Šasek z Mezihoří **, Kevhard a dva polští šlechtici, bratři Kmesečti. Jak četné bylo ostatní komonstwo, nedá se s jistotou udati. Dle gleitowního listu Lwowa prowázelo ho 40 lidí urozených a ještě jiné družstwo (quadraginta personæ proceres et nobiles aliique familiares), z jiného pak udání wyswítá, že měl 52 koní a jeden komorní wůz a že mezi komonstwem nacházeli se i budci a kuchari. (Pokračování.)

kwaternu trhowého žlutého (1564—1566. Tom. XV. D 4) zemských desk wtělené, prodali tehdaž bratři Jan a Zdislaw Abdon Bezdrúžičti z Kolowrat na Kornhauze a Libochowanech „wes Žehrowice d. k. sp. s pustým zámekem a dworem pospo. wes Loděnici & & se wšim a wšelijakým k týmž wesnicem a zámku pustému příslušenstwim“ panu Bedřichowi Mičanowi z Klinšcina a z Rostok na Pátku za 5500 kop pražských grošů.

* Z družiny Lwowy dva tuto cestu popsali. Zwlastě obšírné popsání jest Šaskowo z Mezihoří půwodně české. Bohužel ztratil se český prwopis a toliko latinský jeho překlad, r. 1577. od brněnského probošta Stanislawa Pawlowského zhotowený, došel našich dnů. Má názew: „Commentarius brevis et jucundus itineris atque peregrinationis pietatis et religionis causa susceptæ ab illustri et magnifico domino domino Leone, libero barone de Rosmital et Blatna,“ a náleží mezi bibliografické wzácnosti. Horký wydal r. 1824. wolné, stručné jeho wzdělání w jazyku německém. — Jiný současný popis té cesty jest od Gabriela Tetzela z Grafenberku, norimberského patrieia, který ještě s jinými Norimberčany pana Lwa prowázal a po swém nawratu r. 1469. purkmistrem norimberským se stal. Tetzeliw německý denník té cesty nalezl se teprw r. 1837. w rukopise dosti nespráwném a podán jest od J. A. Schmellera k tisku štutgardskému literárnímu spolku.

** Tato rytířská rodina byla u Plzně usedlá a posud newymřela. Ještě žiji Šaskowé w Oustí nad Labem a užívají svého šlechtictwí.

* Žehrowice, po dlouhý čas sídlo jedné wětwe slawné rodiny Kolowratské, byly nejspíše již za Jiřího z Poděbrad zbořeny, kterýžto s některými Kolowraty we swáru byl. Dle listiny, w sobotu po sw. Bartoloměji r. 1564. do

D o p i s. z Černého Kostelce.

Dne 13. Července b. r. slawila obec wrbčanská na panství černo-kosteleckém památní den zasvěcení mostu vystavěného na vlastní náklad. Jest 8° dlouhý a přes 2° široký, dřevěný, a stojí na téměř stejném místě, kde před mnoha lety starý most stával, který ale hřodavým zubem času a častými přívaly zničen byl.

Po skončených službách božích ubíral se lid za školní mládeží k mostu; tam v pořádek sestaven očekával příchodu milovaného vrchního ředitele téhož panství, p. Jana Nejebse, jakož i ostatních pp. ouředníků a welebného duchovenstva při hlučné střelbě. Když se jmenovaní pánové přiblížili, měl k nim místní představený p. Wáclaw Jandousek řeč, té památce přiměřenou, děkující všem za láskavou pomoc, kteří jakýmkoli způsobem podílu na díle tomto měli. Po skončené řeči se pan vrchní ředitel welni wličně a laskawě všem poděkoval za proukázanou mu lásku a uctiwość, kterou shromážděný lid patrně na jeho dával. Dále projevil svou největší spokojenost s obcí touto, dáváje jí welikou pochvalu; při tom napomínal sousedy k další poslušnosti, swornosti a sjednocenosti, by sobě we všech záležitostech wěrně pomáhali; on že jako vlastenec chce jim we všem horliwě napomáhati w záležitostech jejich.

Po bedlivém prohlédnutí mostu ubírali se všickni pp. ouředníci a welebné duchowenstwo první jízdou přes nový most do Plaňan.

Podávám toto u všeobecnou známost s podotknutím, že prací touto se okolo 18—20 chudých lidí w čas největší drahoty obžiwilo a před hladem ochránilo.

O weliké potřebě a prospěchu, kterého se wystawěním mostu toho dosáhlo, nechci zbytečných slov šířiti; toliko připomenu, že obec wrbčanská ještě dále — šetříc obecních příjmů — w opatřování swých obecních potřeb pokračowati zamýšlí, w čemž nejprwnejší zásluhu horliwý vlastenec p. Wáclaw Jandousek má. — Obec tato může jiným za příklad sloužiti se srdečným přáním, aby i jiné obce též podobně swých obecních příjmů co nejwíce šetřily, jich marně buď neutrácely aneb na malichernosti uwydávaly.

Zřízení obecních střikaček a hasících nástrojů, oprowování cest a wysazování stromořadí okolo nich, zjednávání prospěšných kněh pro rolníky atd. jsou weliké potřeby, na které by se obecní jmění vynakládati mělo, čehož kdyby se wšude náležitě šetřilo, pak by vlast naše we krátkém čase docela jiné twářnosti nabýwala.

F. Kocourek.

O nových knihách.

(Pokračování.) Nowější byla našemu čtenářstvu:

Powěst o tom, kterak se rozhněwali pan Matěj s panem Matoušem,

potom:

Plášť, powěst z úřednických sfér petrohradských.

Tady potkáváme Gógola na jiném poli, nežli jakové před námi w Tarasu Bulbowi rozprostřel. Tady máme před sebou takowá zrníčka, o nichžto jsme na počátku se zmínili. Jsou to vlastně pouhé hračky s kouskem jemné porculánové země, kteráž mezi prsty tworíwého umělce pořád jiné a jiné podoby nabýwá; ono je to důwtipné žwatlání o wěcech tak nepatrných, že k tomu wěru tak genialního pěra, jako je Gógolowo, potřebí, aby z toho touž měrou zábawné wyprawování pošlo, jako jsou tyto tak řečené powěsti.

První (kteráž by se mohla také komickou idyloou nazwati, kdyby se ten názew w rejstříku některé slowesnosti nacházel) jedná o rozepři dvou dobrých kamarádů, při čemž arci někdy k docelení směšnosti až tuze po Hogartsku kresleno a křiklawými barwami malowáno; druhá jedná o tom, kterak si dal chudý ouředník plášť dělati a kterak zas o něj přišel; o ničem jiném.

Může-liž býti prostějšiho, nezapletenějšiho předmětu? Jeť to powídání beze wšeho uzlu, beze wšeho rozplítání; ale jaké tu množství hrawého humoru a láskující ironie! jaká síla bystrého pozorování a malých sice, ale trefných zataček, rysů a puntíků, že z toho pozwolna celý pěkný obrázek jisté části ruského žiwota powstává. W tom má Gógol genialní obratnost a tak jistě namířená slowa, že se nikdy cile swého nemine; každý jeho obrat má cosi významného, brzy o společenské obyčeje, brzy o weřejné, obecní poměry škadliwě se troucího; on mluwí a mluwí a člověk neprijde z úsměwu. On to není předmět, kterýmž posluchače bawí, ale způsob wyprawování; w tom je znamenitý.

Překlad obou těchto tak řečených powěstí pochází od Hawla Borowského, a musíme powěditi, že je wyhlazený, lehounko plynoucí, při tom jasný a zřetelný. I připadáť mu w tom ohledu nemalá zásluha, že se tyto hrawé wýtworky ruského mistra w českém rouchu tak snadně pohybují.

(Pokračování.)

Pražský denník.

* Zakládáti knihowny w nemocnicích jest blahoplná myšlénka nowějšího času, která již na mnohých místech se uskutečňuje. Nedáwno teprw došlo nás wybídnutí z Wídně, zaslati tamější všeobecné nemocnici české knihy pro ležící tam krajany naše, což nepochybně již w hojnosti se stalo a ještě stane. I w našem hlawním městě má již jedna nemocnice svou knihownu, a to sice wojenská. Zásluha jejího založení náleží šlechtnému plukowníku pěšího pluku hraběte Baillet de Latour, panu *Hahne von Waffentreu*, a obzwlastním dobrodincem jejím prokázal se Jeho Jasnost general kníže *Schwarzenberg*, darowaw k ní walnou částku českých knih. Bylo by práti, aby příkladu toho následowaly i všeobecná nemocnice a špitály Alžbětinek i milosrdných bratří.

* W Platejse ukazují se dva trpaslíci, Johanna a Jeroným Green z Holštýnu. W Hamburku měli i u přítomnosti známého generála Palečka (Thom Thumb) znamenitou nawštěwu. Oba jsou přes 20 let staří a wšak ne wyšší 29—31 palců, ostatně jsou dobře rostlí.

* Kapelní mistr Procházka, jehož hudební besedy všeobecné obliby docházejí, zřídí budoucí pondělí w 5 hodin odpoledne w někdejší Kanálské zahradě skwělou slawnost ke cti všem Nauinkám.

Kronika času.

* Brněnské nádraží státní železnice stálo 540.000 zl. we stříbre.

* Wynálezce planety Astræy, pan Hæhnel w Driesenách, odkryl opět nowou planetu. I Enke w Berlíně již ji pozorowal. Náležíť mezi menší a jewí se na nebi co hwězda 9. welikosti. Udání běhu jejího i jiných zewrubností wy-skoumá se teprw dalším pozorováním.

Nowá knížka.

Kocourkew. Od Protopa Chocholouffa. Swazet 5. 12. Str. 71. Cena 8 kr. str.

Číslo 89.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytem na Malém rynku pod podlouhým č. 8-1 w druhém poschodí přes dvůr).

27. Čerwence
1847.

Časopis tento se we
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
pálarších třikráte za
týden, w outery, we
čtwrtk a w sobotu.

Předpláci se na čtwrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patričníou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

W komnatě, kde jsme zrána pana Šimona wi-
děli, nacházela se již dávno před příjezdem domá-
cího pána diwná společnost. Jednu osobu hned na
první pohled co nádworníka jeho Beneše poznáváme,
we druhých dwou bychom ale stěží pana Hanuše
Měšetického a sluhu jeho Ješka poznali.

Pan Hanuš seděl u stolu, živý obraz nejwět-
šího utrpení, a podle obleku jeho bylo souditi, že
ho weliká nehoda potkati musela. Na wyzábělém
těle jeho se netřepetal wíce široký župan; že by
ho byl pan Hanuš schwalně někam odložil, byla by
marná domněnka, nebo při wší swé skouposti by byl
sotwa w ušpiněné kazajce, sem tam již záplatované,
seděl jako nyní. Obě nohy dohromady měly jen je-
dnu botu, lewá noha okazowala nahotu swou tam,
kde se bláto, jenž čerstwé býti muselo, otrelo. Na
čele měl welikou bouli a hlavu šatem owázanou.
Sluhu jeho Ješka, ačkoli punt jeho žádné změny od
rána neutrpěl, byl by z té příčiny žádný nepoznal,
poněwadž nohy jeho wězely we škorních, nepamětný
to wyjew pro obywatelē měšetické.

Pan Hanuš, maje lokte swé o stůl opřené, swi-
ral w dlaně hlavu a hekal tak bolestně, že se i Be-
neš, jakkoli při pohledu naň smíchu tajiti nemohl,
nad ním ustrnul. — Ješek ale stál u dweří na pohled
blbě, a že necitelným pro bolesti pána swého není,
swědčilo potutelné mžourání očí jeho.

„Tedy wás strašiwě ubil a pak oloupil, uro-
zený pane?“ tázal se Beneš.

„A wynadal!“ doložil Ješek.

Nowým heknutím přiswědčil pan Hanuš. „Na
zemský soud zanesu žalobu swou,“ prohlásil se ko-
nečně; „na gruntě sedleckém mě přepadl lotr, Se-
dlečtí mi musejí dát náhradu.“

„Co se týče wášich učených spisů, urozený
pane,“ mínil Beneš, „jež wám, jak tuto Ješek po-
widá, také pobral, ty si můžete zase napsat aniž
wám třeba se sousedy se hrdlowat.“

„Co spisy? co sám?“ okřiknul ho pan Hanuš
welmi newrle, „co je po těch; ale župan můj, žu-

pan, za nějž děd můj, urozený pán Sigmund na Mě-
šetících, anno Domini millesimo a tak dále šest kop
zaplatil.“

„A za tenhle punt dwacet českých grošů“ —
ozwal se opět ode dweří Ješek za punt se tahaje.

„Netrhej punt!“ zwolal w leknutí pan Hanuš,
jenž kaziwý čin sluhůw zpozorowal. A jelikož ho
hlawa rozbrněla, sewřel ji opět we dlaně, hekáním
swým jizbu opět naplňujíc.

„A jak pak nadával pánu twému?“ obrátil se
nádworník k Ješkowi.

„Nák podiwně!“ odpověděl Ješek, „jakoby
byl řekl paša anebo něco tak potworného.“

„Ano, -ano!“ wyheknul pan Hanuš, „ty pašo,
wrahu žiwota mého — Zulejmu anebo žiwot twůj,
říčel strašiwě na mne ten lotr.“

„Ajaj!“ otewřel udiwením nádworník ústa, „co
to wšechno značená?“

„Paša“, jal se wzdor bolestí hlavy wyswětlo-
wati pan Hanuš, jenž každé příležitosti se uchopil,
aby swou mělkou učeností blejskati se mohl, nebo
spíše, aby toho u lidí dowedl, by mysleli, že on
w skutku učený je. „Paša,“ wyswětlowal pan Ha-
nuš, „jak nám pan Harant z Polčic we swém cesto-
pisu po východních krajinách wyprawuje — paša je
znamenitý wůdce a nejwyší wojenský hejtman u
Turků, kteřížto Turci jsou pohané bohaprázdni, jenž
ani neděli neswětí, a prawí lidojedi. Nyní ale na-
zwál mě; sprawedliwého křesťana, který pořádně
předepsané posty každý pátek odbywá —“

„I we středu a w sobotu, milostpane!“ přispěl
Ješek krátké paměti jeho ku pomoci — „my se mu-
síme postit s wámi, a ostatní dni držíme polowiční
posty.“

„Wy byste mě wyjedli, kdybych wám dal,“
zapyřil se pan Hanuš, že na oko blbý sluha jeho
před lidmi lakomost jeho wyzrazuje; „wyi máte ža-
ludky k nenasycení.“

„A jak wyhlížel ten loupežník?“ ptal se ná-
dworník wrchotický, jehož wyprawowání pana Ha-
nuše sprawedliwým úžasem, ale také neobyčejnou
zwědawostí naplnilo.

„Lotrowský wyhlížel,“ stěžowal tento, „chy-

trý podvodník měl tak podivný kroj, žebys byl podivením hubu do kořan otevřel. Mně nadával wrabů, mně, jemůž krew, at je jakákoli, mrákoty působí.“

„Hezký rytíř!“ zahučel newrle Beneš.

„Mně Hanuši Mešetickému nadal wrabů,“ wyléwal pan Hanuš bolest swou, „a sám byl wrah wraždnický a lotr zlopowěstný!“

„A kde pak wás přepadl, urozený pane?“ ptal se Beneš dále.

„Zrowná nad Sedlcem u horeckého potoka, kde se s kopečku do ouwozu wjždí,“ odpowěděl pan Hanuš. „Já jedu w učeném bádání pohřížen, Ješek wede zpowna uzdu mezka mého —“

„Tedy šel Ješek napřed?“ wskočil mu do řeči Beneš. „Že se nedal do toho?“

„Bodej!“ ozwal se Ješek, „já budu čekat, až se do mne pustí. Jak jsem ho zočil, odskočil jsem stranou a nezastawil jsem se až na křižowatkách, kde jsem čekal, jak to dopadne.“

„Tu slyšíš, Beneši!“ zwolal pan Hanuš, „jaký já nešťastník jsem. Můj wlastní sluha mě opustí a wydá mě w ruce wraždnické. Ale počkej, w kozlu budeš pykati,“ hrozil sluhowi swému se zlostným pohledem.

„Wždy mi mohl roztrhnout punt, milostpane,“ omlouwal se Ješek, „a wy jste mi narizowal, abych jej wíce chránil než žiwot swůj. Co tedy chcete?“

Tento důwod pana Hanuše opět na jiné myšlénky obrátil. Hlasitě hekna sewřel hlavu w obě dlaně.

„A tu se tedy pustil do wás, urozený pane?“ wyptáwal se nádworkník dále, „když wás udatný sluha wáš opustil, a uderil wás do čela?“

„Ne, ne,“ odpowěděl rychle Ješek, jelikož pán jeho pro hekání ani odpowěditi nemohl; „op napřed stál před milostpánem a milostpán před ním, tak stáli proti sobě, když jsem se od křižowatek na ně koukal. Ten wrah koukal na milostpána a milostpán zas na něj, tak to trwalo, co bych se as pětkrát Otčenáš a Zdrawas pomodlil. Najednou sebou začal wrah potřásat a milostpánu tak potworně pašowat, a nežli jsem se nadál, ten wrah namířil —“

„A uderil pána twého do čela?“

„Ne, jen mezka jeho,“ wece Ješek, „ta boule na čele naskočila milostpánu, jak se hůl od twrdé lebky mezkowé odrazila.“

„To bylo štěstí!“ myslil nádworkník.

„Ach weliké neštěstí!“ bėdowal pan Hanuš, „nebo mezek můj, to dobré, wěrné zwíře, které mě neopustilo, jako šibeničný sluha můj, podstoupilo smrt za pána swého — ach ubohé zwíře, kde najdu zas tak krotké —“

„I to je lehce, milostpane,“ podozřel Ješek, „dá se mu zas tak málo žrát, jako wásemu neobřezanému mezkowi,“ a kdyby byl sebe pohněti, nebyl pozor! za čtrnáct dní bude jako kůře.

Hněwivě se podíwal pan Hanuš na swého sluhu,

který jakoby naschwał všechny podrobnosti mamonění jeho před lidmi wyjewowal.

„Ale milostpán má také potlučenou hlavu?“ ptal se nádworkník.

„To se stalo, když milostpán s mezka sletěl.“ wece sluha. „Potom nechal ten wrah mezka ležeti a pobral milostpánu všechny spisy —“

„A swlíkl ze mne župan,“ doložil pan Hanuš.

„To ne,“ odpíral sluha, „on wás z něho jen wytrásl, jak jsem na wlastní oči widěl. Potom se sám do něho oblékl a běžel do Sedlce zpátky. Já pak pánu swému ku pomoci přispěl, a brzo jsem ho na nohy postavil; mezka jsme ale zkrísiti nemohli, a proto jsme ho raději swalili do blízkeho rybníka, ačkoli milostpán mermomoci kůži z něho podržeti chtěl.“

„To byl jen tak žert, rozumíš, Beneši?“ zapýřil se znova pan Hanuš.

„Ano, krásný žert,“ odpíral twrdošijný sluha. „Nehrozil jste mi kozlem, jestli mezka neodru a kůži domů neodnesu? Ba, vždyť jsem wás jinak upokojiti nemohl, nežli že jsem wám půjčil na zawázání hlavy swůj wlastní šátek, za který jsem dal dwa česká, a že jsem wám představil, že je lépe, abychom k Wrchoticům se dostali než domů, poněwadž zde náké posily dostaneme, kdežto bychom doma jen hubu sušili.“

Pan Hanuš se začerwenal po třetí, a newěda co na tyto wyčítky odpowěditi, odheknuw sobě položil hlavu we dlaně.

Nádworkník porozuměw slowům Ješkowým usmál se pohrdliwě nad panem Hanušem. „A to by měl být ženich slečny Elišky? — Ne, ne, a kdybych mu sám krk zakroutit měl, když by jinak nebylo a milostpán mermomoci slepým byti chtěl!“ prawil k sobě w duchu. Pak se obrátíw kynul Ješkowi, aby jej následowal, což tento welmi ochotně učinil, sám pak po nějaké chwili do komnaty opět wstoupil, w jedné ruce žbán s winem, w druhé talíř s pečení přinášeje. Mléky to postavil před pana Hanuše na stůl, a opět odcházeje pohleděl s wyrazem nejwětší potupy na lakomého pána Mešetického.

Sotwa se za ním dwěře zawřely, pozdwiwnul pán Hanuš hlavu, a chwili zamilowaně na žbán i na pečení pohlížeje pustil se pak tak nerázně do skoumání a dobroty obou, že se přetěžkého hríchu dopustil proti swým zásadám strídmosti, jež doma tak swědomitě zachowáwal.

(Pokračowání.)

Budičky.

1.

Okotěšně, hle, rozkwitá,

Bratře, twého wěku strom;

W můj pak, když se tmí, když switá,

W hněwa bje blek a hrom.

Urownána dráha tobě,

Jižto wroubí kwítků lem;

Já jdu po trní a v mdlobě
Supi pod svým břemenem.

Než ve spiklých žívlů zmatku,
W bouři, mdlobě, nedostatku
Zní mi v srdci: „Trp a nes,
Slzy wzrostou w slast a ples.“

2.

Člowěk, wěru, útlinké jest kwítko,
Krátký jest žiwota jeho den;
Dnes se směje w kolébce co dítka,
Zejtra w hrobě zrak mu swírá sen.

Jej tisícera smrt obklíčuje,
Toužíc podvrátiti jeho wěk,
Prápor proti němu wyzdwihuje
Wzduch, zem, wlny, blesk, všech žívlů wztek.

Ale wětšio je hodno žele,
Že i w druhu druh má nepřitele,
A že bratrů ruce, ústa, hled
Chystají nám zrad a zkázy jed.

3.

Buď si wládcem slavné říše,
Jmé twé fama k nebi nos,
Málo te, s Achillem z číše
Nepije-li Patroklos.

Než, když člun žiwota zmítá
Wzhůru bouře, ke dnu zas,
Dawidowi jasno swítá,
Hruď že sílí Jonatas.

Ó pohledni na oblohu
A z twých úst plyn chwála Bohu,
Twém-li na nebi se skví
Jasná hwězda přátelství.

4.

W twé, ó přírodo, blažené stánky
Rád spěchám, kde duši swírá žel,
Dychtě naleznouti jisté schránky,
Kde by wšeliký bol oněměl.

A tu otvíráš své synu krowy,
Tisknoucí mne na materskou hruď,
Sad i luh mne tajemnými slowy
Zwe: „Jen doufej, wíru w tworce wzbuď.“

Tu potůček buble, ptáče pje,
A wětýrek w smutné srdce seje
Z rozkošného stromů nadmutí
Sladká zrnka zapomenutí.

Něco o panu Janowi Žehrowickém z Kolowrat.

(Pokračování.) Dne 26. Listopadu wyprawili se z Prahy, opatření poručnými listy od císaře Fridricha III. a králowny Johanny. První jejich nocleh byl w Plzni, druhý w hostinském klášteře Premonstráků w Teplé. Za Chebem přestoupili meze králowství českého a brali se k Norimberku, kde se k nim přidali patricius Gabriel Tetzel z Grafenberku a jistý Gabriel Muffel.

Prvnímu turnaji přítomni byli čeští rytíři w Anspachu, kdežto sídlil Braniborský markrabě Albrecht Achilles. U přítomnosti jeho i manželky jeho Anny Saské setkal se na sedání Kolowrat se soudruhem svým rytířem Mirošem. Wra-

zili pak oba tak mocně do sebe, že obadwa stejně s koni stáli a boj nerozhodnut zůstal.

I w Heidelberku u dwora falckraběte Fridricha chtěli Čechové oučastni býti turnaje, i wjeli již do města ozdobení klénoty, které chtěli na výhru dáti, a wywésili štýty své; záwist však Němců překazila celý turnaj.

W Rejně Kolíně wzbudili cestující pozornost na sebe českými národními tanci a rytířskými hrami, které provozovali u přítomnosti arcibiskupa Ruperta. Zápasili tu spolu w kolbě pan Kolowrat s rytířem Frodnárem, jewice oba skoro stejnou obrowskou sílu.

Z Kolína ubírali se přes Cáchy a Geldry do Brusselu, sídla Burgundských wywodů, kwětem rytířství a králowskou nádherností daleko powěstného. Zde u dwora skwestnosti milowného Filipa Dobrotiwého, o němž proslaweny básník právem pěti mohl:

— Mocný Burgund, wládný zeměmi
Tolikými, všech swých manů přiwedl:
Leodických, Lucemburských, Hanowských,
Těch z Namurské země, a kdož Brabanty
Obywají šťastně, wilných Gandawských,
Jenž se hrdí w aksamité, w hedbáwi,
Selandských, jichž města z vody mořské se
Čistě zwedají, těch stáda dojících
Hollandů, těch z Utrechtu, ba z Frisie
Západní té nejzazší, co zirájí
K úhlu ledowému atd. atd.“

u dwora téhož Burgundského bylo to, kde cestující Čechové obzvláště skwěle byli přijati, a rytířství i hrdinská síla národu našeho, hlavně Kolowratem Žehrowickým representována, u všech podiwení wzbudila. Pobytí Čechů w Brusselu jest tuze zajímavé a bohaté na momenty, každé vlastnilowné srdce powznášející, abychom je nepopsali podle pramenů nám přístupných.

Při příchodu cestowatelů našich do Brusselu, několik dní po nowém roce 1466., bylo celé město wzhůru. Burgundský princ Karel Smělý wytáhl byl s welikým wojskem, by pokořil město Lutich (Leodium), a otec jeho wévoda Filip, přjmím Dobrotiwý, tak zanešen byl pilným řízením, že pana Lwa teprwa osmý den po jeho příjezdu před sebe pustiti mohl. Dal se však z toho zdwořile wylawiti a poslal nejwvyššího hofmistra swého do hospody, we které pan Lew se ubytowal, aby jej přiwítal.

Zatím ohlíželi se Čechové po městě. Nejwice poutala na sebe jejich pozornost nádherná radnice; i diwili se wytečným malbám w jejích síních a překrásné wyhlídce s její wěže. W hospodě wydržování byli na oučet wévody a wšeka jejich potřeba wina w hojnosti přinášena jim byla we welikých zlatých konwích z wéwodských sklepů.

Pan Lew wyprawil jednoho hlasatele wéwodského do tábora ke Karlu Smělému s poselstwím, „on pan Lew z Rožmitála že wydal se na cesty w oumyslu, aby rozšířil wédomosti své, zwlášť co se týče umění wálečného, a blíž s knížecími a jinými wysokými osobami se seznámil. Za tou příčinou že přijel i do Burgundska. Tu že zaslechl, kterak princ, statný to kníže a slawný bojowník, právě wálku wede, pročez mu skrze hlasatele ofěruje swou pomoc i spojenství, wždy hotow jsa, kdykoli by toho princ žádal a jej dle způsobu rytířského pozwal, na vlastní outraty s celou družinou swou k wojsku přiraziti.“ Radostně překwapen wyslechl Karel poselství hlasatelowo a wzkázal panu Lwowi, „že s obzvláštním potěšením uslyšel o nawrhu páne, shledaw z toho, že jest muž statečný a dokonatý; pomoc však jeho že již nepotřebuje, an již přetelé porazil (u Montenai) a pokořil. Pročez děkuje zřetěle a žádá pána, aby jemu k wůli prodlel w Brusselu a do jeho se nawrácení.“

Zatím byl pan Lew se swými rytířskými druhy, osm dní po swém příjezdu, k starému wévodovi pozván. Wévodátí komorníci a dworáné přišli pro ně do hospody, a doprovázeli je ke dworu. Tam je očekávala bohatě obsazená, skwostná tabule. Panu Lwu wykázáno při prvním stole čestné místo, wedle něho seděli kníže Jan Klevský a kníže Gelderský. Dle udání německého popisowatele té cesty, Gabriela Tetzela, který všude počet jídel a dobroty wín co nebedlivěji zaznamenal, bylo předloženo 32 mis, množství wyborných příkusků a nejlepších wín přerolických a nejwzácnějších druhů. Pana Lwowi podáváno bylo ode všeho napřed, ještě před knížecími jeho spolustolowníky. Z té samé přednosti těšili se čeští rytíři u ostatních stolů. Po obědě weden byl pan Lew k wévodovi, který mu až do třetího pokoje wstříc vyšel a za ruku ho chopě do komnaty swé zawedl. Po delší rozmluwě propustil ho wévoda se zdwořilým pozváním, aby, možná-li mu, tak dlouho w Brusselu se pozdržel, až syn jeho z wojny se nawrátí, aby jej a družinu jeho turnajemi a rytířskými hrami bawiti mohli. Na ten návrh nabídl se pan Lew, s dowolením wévodovým i sám s rytíři swými oučastným býti turnajů, aby wévoda i rytířská cwičení Čechů poznal. (Pokračování.)

Slowanská zpráva.

* Císař ruský, zwěděw od konsulatu w Srbsku ustanoweného, že minulý podzim městečko Ivanici neštěstí požáru potkalo, co prawý ochrance Srbska wyhořelým Ivančanům tři sta dukátů poslati ráčil s tím nařízením, aby se ty peníze nejnuznějším a ohněm tím nejwíce trpivším obywatelům toho městečka rozdělili.

Literatura jihoslowanská.

Pan Ilija Zaharijević, ředitel knížecího srbského gymnasium w Bělehradě, wydá do 15. Září mlownici srbskou. Číslo 25. letošní „Podunawky“ obsahuje obšírné pozvání ku předplacení na *Spomenike srbske*, totiž paměti srbské. Bude to dějepis knížetství srbského s obrazy představujícími buď slawného některého Srba, buď wážený příběh. Toho díla podnikatel jest Atanasius Jovanović we Wídni. Každé dwa měsíce wyjdou dwa archy textu s třemi podobiznami a jedním obrazem z dějin srbských; po dwanácti lhůtách má býti dílo ukončeno. Cena každého swazku i s obrazy bude 1 zl. stř.

Práwě vyšly: „Pěsme Ljudewita Vukotinovića u Zagrebu, tiskom narodne tiskarnice dra. L. Gaja.“ Cena 30 kr. stř. (Ohledem na tisk nejkrásnější všech krásných z oně tiskárny vyšlých knih.)

Umělecká zpráva.

Z Gleichenberských lázní dowídáme se, že tam náš krajan *Tadeáš Mayer*, známý wýtečný malíř podobizen, welmi dobře byl přijat. Jmenowitě od meškající tam za příčinou swého zdrawí Ruské welkokněžny Heleny obdržel mnoho čestných zámiluw. Pan Mayer bezpochyby odebere se na nějaký čas do Petrohradu.

Kronika času.

* Hornorakouská zemská vláda dowolila swobodně prodávati konské maso toliko s tou powinností pro přídawče, aby zachowával wšecká prawdila buntýřům zákonně předsaná.

* Uherský cestowatel Kapitány Sándor nalezl we šwýjcářích we Walliském kantonu kmenowce Maďarů,

kterí prý mluwí jakousi smíšeninu z latiny, wlaštiny a franciny, kteroužto nowinu maďarské časopisy Magyar Gazda a Honderű wítězně swětu hlásají.

* Důstojný biskup Nitranský rozdal při swé nawětwě městysu Čechan za příčinou birmowání mezi chudé tamějšího okrsku 6096 zl. 40 kr. we stříbre.

* Jenny Lindová obdržela darem od králowny anglické po prvním jednání „Náměslčnice“, w které w Londýně wystoupila, skwostného slawíka. Tělo jeho je z ryzího zlata, diamanty představují oči, rubíny zobák a smaragdy nohy. We druhém jednání wystoupila Jenny Lindová s o-krasou tou we wlasech.

S m ě s.

Diwadelní přepych. Alfons I., wévoda Ferrarský, byl welkým milowníkem zábaw scenických, které na jeho dworském diwadle s neslýchaným přepychem se dávaly. Jestli se za našich dnů diwíme, že někdy při slawném představení některé z modních oper sto choristů a tolikéž statistů na diwadlo wystoupí: powážme sobě, že w dawných časech w nejednom wlaském diwadle ještě wíce na podobnou wypravu se wynakládalo. Dotčený wévoda Alfons dal jednou k slawnosti narozenin manželky swé provozowati zábawu diwadelní z pera Ottavia Rinacciniho a s hudbou od Jiřího Corsiho pod titulem: *Triumf Zenobiin*. Abychom dostali představení o přepychu, s jakým ta zábawa byla představowána, dosti bude popsati jedinou scenu. Ku konci prwního jednání wystoupily následující sbory: napřed 30 děwčat, potom 100 rytířů pěších, 30 jezdců w nákladném oděwu syrském; w samém pak průwodu triumfálním: 40 hudců na rohy, 12 trubačů, 12 fletnistů, 6 hudců na rozličné orientální nástroje, 24 praporečnicků, 2 krotčí lwi a 1 slon z menažerie wévodské. Do wozu Zenobiina bylo zapraženo 6 koní, za ním přišlo 6 wozů po jednom páru koní, w nichž seděli zajatí s mnohou kořistí, konečně i jiných wíce wozů. Dekorace byly nad míru skwěle malowány a překrásně sporádány: W hlawních rolích wystupowali sami dworští kawalíři a dworní dámy.

Oučel stolic. W jednom z nejmodnějších skladů koupil kdos nedáwno welmi pěkné, lebké stolice. Jak mile si však doma na jednu z nich sedl, již se to modní zboží pod ním, jakoby z marcipánu bylo, rozsypalo. Majetník však sebraw wšecky kusy pospíšil do skladu stěžowat si na křehkost koupeneho zboží. Majitel skladu díwal se w podiwení na rozlámanou stolicí a nemohl pochopit, jak se to mohlo stát. „Mohu wás ubezpečit, pane,“ řekl kupec, „že jsem ani ještě docela na ni nedosedl.“ — „Jakže?“ zwolal majitel skladu, „nedosedl? a wy jste sedal? Tu to máme!“ — „U všech všudy! proč pak bych kupowal stolice, kdybych na nich nechtěl sedat?“ — „Pane,“ poučil ho majitel skladu, „když kupujete modní zboží, musíte přede vším znát jeho oučel. Moje stolice nejsou k sedání, ale toliko k ozdobení salonů.“

O p r a w a.

W předeslém čísle na str. 352. b. místo Hähnel čti Hencke.

Nowá kniha.

Popis památky stoleté o založení ústawu a příchodu slečen anglických do Prahy, s příběhem řádu karmelitánského dne 7. Února 1847. Od Wáclawa Krolmusa, faráře zwikowského. Na Praze 1847. Tiskem K. Vetterla. 12. Stran 64. Cena 8 kr. stř.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém ryšku pod podlouhým č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

29. Čerwence
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
pálarších třikráte za
týden, w onterý, w
čtvrtek a w sobotu.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářstwi
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Budičky.

5.

„Ó ty trní, trní zrádce,
Cos ranilo ubohou
Často poutí na nesnadné
Hlawu, ruku, nohu mou!“

Mléte rtové, oči zřete,
Zřete, kterak z dávných let
Na trní tom zdárně kwete
Krásný libowonný kwět.

Či kdo oceniti může
Ty, co zkwítají tam růže,
Růže ty, ten kwět sterý
Pokory a důvěry?

6.

Wzhůru zří k nebeské bání
Rozepjaté jako stan,
Kniha to, kde bez ustání
Píše všehomíra Pán.

Písmeny jsou hvězdy skvělé
Zářící ti útěchu,
Čti to písmo lásky wřelé,
Psáno tam ti k prospěchu:

„Kdo vykázal hvězdám dráhu,
Wede od života prahu
Těž tebe; za ním-li jdeš,
S cílem svým se nemineš.“

7.

Rozkwítá nám přerostlé
Kwítí k Páně rozkazu,
Jehož láska skví se slícně
W kwítí tom co w obrazu.

My však krásu tu mjíce
Zříme w dálnou prostoru,
A hned bledne naše lice,
Mráček-li na obzoru.

Kdy, ó kdy budeme wíti
W kytku pilněji to kwítí,
Ježto šíří wáni svou
Zkwítající nám u nohou?

8.

Strašný wíchr kdy burácí,
Blesk kdy zníma se, kdy hřmí,

Křehká réwa se nezvrací,
O strom-li se owíjí.

Ale w sladkém objímání
Krew přející podpory
Wzrůstá w bouři a w blýskání
Wždy u vyšší prostory.

Již nechwěj se, srdce moje,
Prostřed zporných žiwů stoje
Jsem slabounká réwa jen,
Ale Bůh je silný kmen.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

Čím více pečeně na talíři mizela a čím více
žbán wysychal, tím více mizel také výraz bolesti
se twáří jeho, i počaly se již rdíti a oko jeho za-
čalo swítit podivným ohněm. Pan Hanuš se také
chwilkami, k přestávkám u jídla a pití přinucen jsa,
w myšlénky pohroužel, i byly to podivné myšlénky,
jenž se w suchém mozku jeho rojily, jak nám čá-
stečně wyswítá z rozkouskované samomluwy jeho,
již držel, když poslední sousto pečeně spolknul a
posledníkrát žbánem potřesa poslední krapet wína
do sebe wlil. I postavil žbán na stůl, odšoupl
prázdný talíř a díval se do stropu. „Tedy ženit?“
pronesl konečně; „holka je hezká dost — ale groše!“
I opět se zamyslí. „Žena stojí peníze,“ začal po
chvíli opět. „Hm! na Wrchoticích nedomuje nouze;
ale co?“ přemítal, „statek dědičný po meči připadne
komoře — a takové marnotratnictví — obrátil oči
na žbán a na talíř — „nenechá stříbrňky w truhlici.“
Opět nastala dlouhá přestávka. „Owšem,“ myslil
zas hlasitě pan Hanuš — „starý Šimon je chytrá
liška, za ušima má víc než čtyři doktoři; kdo wí —
kdo wí!“ Tu se oko jeho jiskřilo, každá žíla se
w něm dychtiwostí při pouhé myšlénce již trásla —
„kdo wí, nemá-li arkanum na zlato, tinkturu zlata!“
wyzwolal hlasitě s náruživostí. Tato myšlénka ho
tak dojala, že se stolice wyskočil w komnatě bě-
hati začal, podobiznu své lewé ublácené nohy w
čisté drhnuté podlaze otiskujíc. „A mně, mně aby
zjewil tajemství své, och, och!“ i chopil se oběma
rukama za hlawu, jakoby se obával, aby mu potop-

šení na budoucí bohatství slabý rozum jeho nepomálo.

Když se opět poněkud ze své omamující radosti probral, padly zraky jeho na truhlici ve výklenku, kde pan Šimon, jak nám již powědomo, rodinné listy bedlivě schovával a uzavíral. Pan Hanuš sobě ale docela něco jiného myslil, nebo najednou sprásknul ruce a jako šilený se vrhnul na truhlici. „Mé, mé! ty jsi můj, lesklý kowe! ani peklo tě více z rukou mých newyrwe!“ A křečovitě cloumal wíkem truhlice, a — buď že pan Šimon ani nezahlédl, anebo že starý zámek šílené síle lakomce povolil — wíko odlítlo, lakomce od truhlice odráziwši.

Co hltawý wlík se wrhl lakomec znova na truhlici; první mu do oka padla skwostná skříň, do níž jsme zrána pana Šimona rodinné spisy jeho ukládali widěli. Hanuš Měšetický se chopil skříně té, a k prsoum ji tiskna pohroužil zrak svůj i všechny smysly do wnitřku jejího, kde drahé poklady ukryté býti soudil, tak že neslyšel ani hluku, jež s panem Šimonem přijíždějící panstvo na dvoře tropilo.

I pozdwihl skříň wzhluru, pak ji položil na stůl, a bil pěsti do wíka w šílené lakotnosti své, aby odletělo a nikdy newídané poklady před ním se objevily.

An se tímto chwalitebným předsewzetím zaměstnáwal, otewřely se dwěře a pan Šimon prowázen Wiktorinem a následován nádworkem svým, jemuž rozličné rozkazy udělowal, wstoupil do komnaty.

Mžikem přehlédli všechno, co se bylo stalo, rudá záře zlosti polila lice jeho, a k lakomci skokem přiskočiw chopil se ho a silou jinošskou jím mrštíł o zem. „Zlopowěstný padouchu!“ zwolal mocným hlasem.

Wiktorin obnažiw meč stál co blesk u Hanuše na zem se powaliwšího a šlápnul nobou na prsa jeho.

„Milost!“ zaskuhral bídák pod tíží tou se krouťe.

Pan Šimon, ohledaw skříň a spatřiw ji neporušenou, umírnil hněw svůj i přistoupil k Wiktorinu chopě se pozdwižené pravice jeho. „Ustaň, Wiktorine!“ prawil něco mírněji, „ten bídák by zprznil krwí swou rytířský twůj meč. Přijal jsem ho do domu swého — on rozbíjel zámky mé; uchystal jsem mu w srdci swém stan, domníwaje se, že tam uhostím šlechtetného muže — on to padouch, jenž se wloupiti chtěl w tajemství mé! Nešlechtetný podwodník! — Wyrwzte jej z bytu mého!“ obrátil se k Benešowi, „ať nenapáchnou zdi wrchotické padouštwím jeho. — Wyštwete ho psy!“ rozpalowal se k wětší zlosti — „psy, jako sprostého loupežníka!“

„Hoj, to poštwu na něj chrta pana Wiktorina, ten se w takové honbě zná!“ zwolal Beneš, welmi ochotně pana Hanuše se chopiw a za sebou jej ze dwěří wleka.

Pokřik na dvoře nenadále se strhlý přilákal panstvo k oknům, i widěli, kterak wrchotická chasa

Měšetického pána i jeho sluhu notnými obušky z twrze wyprowází, pan Hanuš se schoulil a nastawowal málky záda swá sypajícím se naň ranám, Ješek ale nemohl prostorek swou držetí na uzdě, i spílal wrchotické chase pašů, což jemu několik wážnějších ran wice přineslo, které wlastně na jeho pána naměřeny byly.

Panstvo, dowědětši se o nešlechtetném skutku lakomce Měšetického, spíralo mu hanliwých jmen a podněcowalo chasu, by přitužila rány své. Šťastně se dostali konečně měšetičtí dobrodruzi až ku bráně, a zde okazali oba, seč čerstwé nohy býti mohou, nebo než se sluhové nadáli, wytrhli se jim oba z rukou, a nežli se protiwníci jejich zpamatowali, octli se již tak daleko, že Wrchotičtí marnost stíhání uznali; chrta však, jehož nádworkník Beneš za nimi neustále štwal, powolal Wiktorin zpět, a poslušné zwíře, wyceniwši na nádworkníka zuby, zaběhlo k pánu swému.

Na hrázi wrchotického rybníka teprw zastawili se měšetičtí dobrodruzi, a Ješek obrátiw se ku twrzi pohrozil pěsti. „A přece jste pašowé!“ hulákal při tom, mysle, kdo wí co hanliwého jim neřekl.

Pan Hanuš ale swěsil hlavu, ne žeby byl o swé hanbě přemýšlel, docela jiné myšlénky jimaly mamonárskou duši jeho. „Jenž se wloupiti chtěl w tajemství mé!“ opakowal několikrát po sobě, a pěste jeho se swíraly. „Bylo to ono arkanum! Ze jsem nepřišel dříwe!“ wzdychnul. „Ale já je musím wyskoumatí, a kdybych se peklu zapsati měl!“ poskočil najednou k Měšeticům tak kwapně ubíhaje, že mu sotwa stačil bystronohý Ješek, jenž tak mocně za pánem svým capal, že mu před Měšeticemi již jedna škorně s nohy spadla a druhá odloučením se od nohy hrozila.

Pan Hanuš si toho ale newšimal, ba newšimal si wice, co se dělo na Měšeticích, kde prawé hody pro chasu nastaly — on newycházel ze své komnaty, celé dni sedáwal zamýšlen u kněh alchymických, a w noci swárel wšelicos u krbu, při čemž ho často slyšeli wolati: „Jenž se wloupiti chtěl w tajemství mé! — Arkanum, to arkanum chci, mítí je musím!“ — A zrána sedáwal opět u knihy, a příští noci swárel zase wšelíké wodičky a prášky.

Jednou zrána ho ale našli na podlahě ležeti již studeného, překoceny hrněček ležel podle něho, a nějaká zelenawá wodička zažírala se do země, a kde zasáhla šat jeho, wypálila jej na troud. Na druhé straně ležela tlustá kniha, jejíž nápis byl: „De Necromantia et Alchymia, seu Doctrina de viribus naturæ, de vocatione animarum, nec non doctrina de fabricatione auri e lapidibus et metallis pretii minoris ratione veneni, quas omnes doctrinas in latum hoc in vetustissimo libro explicat Bombastus Theophrastus Paracelsus.“

Smrt jeho byla tedy na jewě. Pátraje po tink-

tuře zlata swárel všeliké prudké jedy, a nahltaje se jedovatých par otráwen padl za obět nenasytné lakotnosti swé. —

Dlouho panowala diwná powěst w okolí o smrti posledního pána Měsetického, a w jedné písničce, již jsem často w nejprvnějších letech od staré chůwy slychával, bylo powídáno, kterak čerti přišli a pana Hanuše Měsetického odnesli, že chtěl, hledaje zlato, zkoušeti Boha. — Charakteristická to byla báseň pro wěk tehdejší a smýšlení jeho, jen závěrek její mi w paměti zůstal, i zní as w tato slova:

Chceš-li statků, zlata nabyti,
Hleď se k Pánu Bohu míti;
I budeš-li jej prositi,
Ráči on ti naděliti.
K čarodějům jestli se obracíš,
Weř, že swé tělo nespasíš,
Ano i duši věčně ztratíš.
Spálíš choutku twou ti pekla plamen,
Boj se zlého a čin dobře, Amen.

(Pokračování.)

Něco o panu Janowi Žehrowickém z Kolowrat.

(Pokračování.) Několik dní po této audienci dal wévoda Filip zprawiti pana Lwa, že syn jeho Karel toliko dvě míle od města se nachází, nebylo-li by mu líbo, jíti mu wstříc. K tomu se pán i hned odhodlal. On i družina jeho, wezmouce na sebe swých nejskwostnějších oděw, vydali se na cestu. Brzo potkali wracející se wojeko a na dotazování swé dostali za odpověď, že princ honí s jestřábem w blízkém lese. Když pak Čechové jeti chtěli na místo jeho kratochwile, tu jim již naproti přicházel Karel Smělý přiwětiwě pozdravujíc, neboť uslyšew, že mu wstříc jedou čestí rytíři, byl i hned zanechal myslivosti a wzhůru troubiti kázal. Pan Lew a někteří jemu nejbližší urození chtěli honem s koňů slezti, aby prince dle důstojnosti jeho pěšky pozdravili, čehož ale princ nedopustil. Znamenaje oumysl páne Lwůw přiwálal k němu a wezma ho za ruku jel s ním do města nepustě ho wice od swého boku. Nastávala již noc, když Karel Smělý, za ruku se weda s panem Lwem z Rožmitála, při hluku plesajících množství lidu do slavně osvětleného Brüsselu wjžděl. Panu Lwowi dostalo se té wzácné cti, že po příjezdu do paláce přítomen směl býti první návštěwé nawrátiwšího se wítěze u swého otce.

Hned druhého dne ohlásiti dal Karel Smělý weliký turnaj, ku kterémuž sešlo se množství burgundských hrabat a rytířů. Dřiw než počalo sedání, představil Karel nowého přítele swého, pana Lwa, swé tetě, wévodkyni Isabelle Bourbonenské. Wévodkyně ctíla ho welice a nemálo diwila se s paními swými neobyčejně dlouhým, pěkným, wlažícím vlasům českého pána i druhů jeho. *

Turnaj burgundských rytířů odbywal se w jednom dwore wévodského zámku a byl tak skwostný a skwělý jako málo který. Čechům zdály se mnohé obyčeje při kolbách burgundských podiwné, jako n. p. zábradlí, které zápasníky od sebe děllo, lehká a tenká kopí, jakých užíwali.

* Nejwětší podiwení způsobil bujný wzrost vlasů českých rytířů u bělowlasých dcer Albionu, které ani wěřiti nechtěly, že to jsou wlasý přirozené, majíce je za falešné a přilepené. A kdykoli některý z dlouhowlasých Čechů, jak Šasek wyprawuje, šel alicemi londýnskými, houfně sbíhali se lidé. by se diwili jeho vlasům.

Který rytíř nejwice kopí zlomil, ten byl wyhlášen za wítěze a zástupem lidu domů prowozen. Brzo nasýtili se rytířských her Burgundců a wévoda poslal k panu Janowi Žehrowickému z Kolowrat se žádostí, aby nyní on s několika českými rytíři na kolbišti wystoupil.

Náš hrdina byl k tomu wolen i hotow, wybraw ze swých druhů nejstatečnější objevil se s nimi na kolbišti. Na lešení pro nejwýšší panstwo připraweném dali se kromě obou knížat Burgundských wynajít i knížata Klevský a Gelderský, wévodkyně Isabella Bourbonská, wévodkyně Orleanská i Klevská, kněžna Gelderská s nemalým počtem urozených paní a slečen, očekawající co se dít bude. Wévodští komorníci napomínali pana Žehrowického a přišlé s ním na kolbiště české rytíře, aby pohotowě byli, odporníci jejich že hnedle se dostawi a nejprw že počne zápas křížkem. Na doptáwku pana Žehrowického poučení jsou Čechové, že není obyčej w Brüsselu, aby zápolníci nazí byli, nýbrž že k wůli diwajícím se paním a slečnám wystupují w halenách a střewících; dále že je pravidlo zápasu, nechytati druhého pod pasem aniž mu nohu podrážeti, jiného každého fortelo že užiti wolno.

Na znamení hlasatelowo wystoupil nejdřiwě pan Kolowrat Žehrowický a naproti němu obrowský burgundský zápolník. K welikému úžasu všech přítomných powalil pan Žehrowický přenáramnou silou Burgundána třikrát po sobě na zem. Hlasitě jewili nad tím rytířowé burgundští podiwení swé, nemohouce pochopiti, jak pan Žehrowický tolikráte po sobě mohl swítěziti nad odpůrcem, jemuž na sílu a obratnost we všech zemích burgundských rovného není a který ještě od nikoho nebyl poražen. Spolu pak jewili starost, aby zápolník ten, který od wévody roční plat 500 dukátů měl, nyní když poražen byl, o něj nepřisel. Diwící se wévoda zawolal pana Kolowrata, tak jak byl w haleně, k sobě na lešení a ohledal mu ruce, nohy, prsa i ostatní tělo, nejspíše se chtěje přeswědčiti, nenosí-li nějaký amulet aneb sic nějaké kouzlo, i wysoce wychwalowal sílu jeho. Konečně tážal se ho, má-li s sebou ještě nějakého silného rytíře, který by pokračowati mohl w zápolení; on že mu naproti postawí jednoho z nejpřednějších hrabat swé země.

Žehrowický postawil rytíře Kevharda, wévoda welmi silného hraběte. Třikrát zápolili a třikrát k zemi powalen burgundský hrabě.

Konečně předstoupil před wévodu Filipa Šasek z Mezihorí, obratný té cesty popisowáč, a řekl k němu: „Jasný kníže! Prosim Waši Wysost, by i mně naproti postawen byl zápolník mně přiměřený.“ Stalo se tak. Šasek ponejprw odpůrce swého porazil, podruhé pak jest od něho powalen.

Tím skončily se hry pro tento den. Bezpochyby nechtěl žádný Burgundčan wice zdrawé oudy swé w šanc dáti železným pěstem českým, dosti maje na posawádní ukaznce české síly. Wévoda častowal rytíře wíнем a rozličnými příkusky, a kněžny samy podávaly Čechům číše. I stalo se, že Šasek tak sobě zachutnal na wýborné šťawě burgundských réw, podáwané rukou tak wznešených dám, že notně ochmelen sotwa do bytu swého trefil.

(Pokračování.)

D o p í s. z Brestěre.

Páni úředníci panství Malesowského uspořádali w roztěřských lázních dne 20. t. m. českou besedu, kterážto co do úprawnosti a pospolitého národního weselí každé podobné počínání na wenku přewýšila. Bylatě to prawá česká beseda; nebo nawzdor nepohodlnému a deštíwému počasí sešlo se tu tolik milowníků národnosti české, že každý z přítomných nad nawstěwou touto srdečně zaplesal. — Brány chajonové, kwitím, rozličného druhu protkané, wítaly hosti

rozličnými nápisy. — I powstalo upřímné, sworné, živé a nenucené veselí v síních lázenských; hudba druhého batalionu myslivců z Kutné Hory sobě statečně počínala, potpourri s oblíbených národních nápěvů muselo se opakovati, a nebylo jediné písně, při které by silný sbor veškerých mužských hlasů byl nepřizvukoval. — U večer se na sta světel na wenku vyskytlo, což každého i sebe horlivějšího tanečníka pod oblohu, poněkud vyjasněnou, wywábilo, a na blízském přitvrší počal neočekávaný ohněstroj své diwy, zde málo kdy widané, provozowati. Mimo to zpívaly se tři Jelenowy české sbory a národní písně, každý z přítomných hleděl druhému s oblibou w jeho veselou twář, a společnost až do bílého rána mile se bawila.

Fr. Josef Sloupenský.

Wlastenská zpráva.

W České Lípě, městě docela od Němců obydléném, opatřují se ulice a náměstí wedle německých i českými nápisy. Jakkoli tím toliko zákonní předpis se wykonává, nicméně používáme této příležitosti poukazowati na jiná, pouze česká města, která nawzdor vyšším nařízením přece jenom německé, často nesrozumitelné nápisy na ulicích svých mají. — Abychom se pak opět k České Lípě wrátili, nebylo by snad slušno, aby mnohé ještě bezejmenné jeho uličky pojmenowaly se podle wytečných mužů, jichž otčinou město toto jest? Owšem nemíníme tím, aby se stará, historická jména ulic k vůli nim bez potřeby měnila.

Slowanská zpráva.

We Stuttgartě zřizuje se slowanská tiskárna a slowanské knihkupectví.

Literatura.

Časopis českého Museum. 1847. Dílu II. sw. I.

Obsah: *Alexandreis česká. Od Wáclawa Nebeského.* Kritická bádání o původu staročeské té básně. — *Sw. Cyrillus a Methodius apoštolé slowanští. Nástin k obšírnějšímu historickému pojednání. Od J. Krbce.* Článek sepsaný k dokázání, že jmenování apoštolowé slowanští nepřidržowali se řeckého šismatu, nýbrž k římskému papeži zření měli a jim se řídili. — *Paměti kollegiati kolleje Karlowy. Od Wácl. Wl. Tomka.* (Pokračování.) — *Literatura lužicko-srbská. Od Fr. Douchy.* Posudek lužického překladu Čelakowského Ohlasu ruských písní. — *Myšlénky o ústavu wychowávacím pro opuštěnou, zanedbanou mládež, a hospodářské škole. Od Wáclawa Wondry.* Článek to sáhající do praktického života a obsahující powážení hodný návrh o věci důležité. — *Slovo o starých listinách českých. Od redaktora. Instrukci rychtáři Kankovskému vydána. (Z pamětní knihy města Kanku.) Instrukci rychtáře kr. priv. města Hory Kutné (z archivů kutnohorského). Podal Petr M. Weselský.* Předslaw p. redaktor několik w čas padajících slow o účelu uweřejňowání starých listin podává dvojí instrukci rychtáři městskému danou, z nichž jedna pochází od starších a raddy města Kanku, jejížto ráznost a jadrnost zajímavý kontrast činí s nedbalým a šlendriánským slohem druhé, vydané od královské kanceláře. — *Zprávy o českém Museum. (Od počátku Dubna až do konce Čerwna 1847.) — Matice česká.* Ouhnek příspěvků w měsíci Čerwnu: 660 zl. we str. — *Nové knihy.*

Pražský denník.

W mládeži vlastensky smýšlející záleží naše celá budoucnost; pročez witány nám jsou všecy, bohužel až po-

sud řídké úkazy, kterými naše česká mládež k swému národu se přiznává. Naplněno bylo tedy srdce naše nejwřelejší radostí, když jsme dne 21. b. m. na mládež studující c. k. akademického gymnasium patřili, která při srdečné a wznešené slavnosti, totiž při loučení se se swými předrahy učiteli, docela po česku si počínala. Obrátme nejdříve pozornost swou na žáky IV. třídy grammatikální.

Tu wstoupíme do učilně k tomuto cíli vkusně ozdobeného, na stěně skwi se podobizna milowaného pana profesora a známého spisowatele českého J. F. Swobody, kteroužto záci od p. Šira w kameně wyryti dali. Pod podobiznou nalezá se veršek:

„Wlast jak Tebe chowá we paměti věčné,

Tak w swém srdci chowej nás své žáky wděčné.“

Žáci očekávají s touhou swého drabého otce a oslowí ho při wchodu se všemi druhými pány professory w latinské řeči. Po skončené řeči wystoupí jiný žák a deklamuje českou básně, které skwostný wýtisk p. professorowi se podá. Pak se odebere weškeré wzácné učitelstvo do II. třídy humanitní, kde též we krásně ozdobeném pokoji záci humanitní od swého welemilowaného pana profesora D. X. F. Kratochwila w pohnutlivé řeči se loučí. Wečer tohoto dne shromáždili se záci 2. třídy humanitní w Klementinu, odkud se zapálenými pochodněmi k bytu milowaného učitele a druhého otce pana prof. Kratochwila se ubírali, kdežto mu zastaweníčko od oudů Žofinské akademie s přispěním našeho weleznámého pana Strakatého odzpiwáno bylo. Sbory od Jelena a Škroupa střídaly se s německými. Po ukončené slavnosti poděkowal se pan professor w české řeči welmi dojemnými slowy. Tato slowa na jeho žáky tak mocně působila, že jednohlasně jim z prsou: „Sláva mu!“ se wyřítlo. Touto řečí dal lidumilowný p. professor na jawo, že, ačkoliw skoro 30 roků mezi pouhými Němci obcowal, přece na svoji materskou řeč nezapomněl a že dobře přesvědčen jest, že co k srdci má naleznout cestu, také srdečně řečeno býti musí. Nejskwělejší důkaz jeho hodnosti podalo k. město Cheb, kde okolo 30 roků mládež pěstowal, a které ho za čestného měšťana wywolilo.

W. Slawík.

Odměna zásluhy národní. Jan Hoffmann, wšec wážený obchodník w musikálních, vydal nápěwy od K. J. Erbena sebraných písní národních we třech swazcích, začez od milostiwé vlády zlatým penízem odměněn jest s následujícím dopisem: „Jeho Milost Císař pán ráčil zaslaný od vás třetí swazek „Národních písní českých“ od K. J. Erbena do swé privatní bibliotéky laskawě přijmouti a mně poručiti, abych wám přiloženou zlatou medallii odewzdal. Přijmětež spolu tímto také důkaz mé zvláštní k wám ucti-wosti. We Widni 18. Lipna 1847. Dietrichstein.“

S m ě s.

Půwod slova bankrot. Most Rialto w Benátkách býwal za starých časů stanowiskem obchodníků, z nichž každý měl lawici (banca), na které se peníze počítaly. Každý znamenitější obchodník měl tam swou lawici i dále se tam nejznamenitější obchodní řízení. Stalo-li se, že některý obchodník nemohl dostáti slowu swému a w ustanowený čas powinné peníze zaplatiti: na znamení, že čestného toho města nehoden jest, lawice jeho jest rozbita (banca rotta), od čehož pochází, že o člověku na koráb přislém říká se, že učinil bankrot.

O z n á m e n í.

Wýstawa sochy Přemysla Otakara II. we Veithowském domě trwá jenom do posledního t. m.

Číslo 91.
14. roční běh.

KWĚTY.

31. Července
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
pálarších třikráte za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dvůr).

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletné s patřičnou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Budičky.

9.

Kam jsi přehla, dobo sladká,
Když mne slabé pachole
Laskavá wodila matka
Na dědičné na role?

Když w otcowském skrowném sádku
Strom mně chystal stinu lék,
Když na trawobojném ládku
Sbíral jsem kwět s bylinek.

Dáwno uwadly ty kwítky,
A potěšně zkwítá z kytky,
Již tam wila ruka má,
Jen pomněnka jediná.

10.

Příroda kdy z lože swého
Wstává w kwětný Wesny čas,
Kdy ze zrna rozsetého
Nadějný wyrůstá klas;

Kdy motýlec ze žaláře
Wyšlý zkouší křídla swá;
Po noci kdy rdí se záře
Na východě zplanulá:

Diwný wzduch mou hruď prowiwá,
A z ust mimowolně splywá
W děsnou hrobu mrákotu:
„Smrt je brána k životu.“

11.

Co se to tam hemží w prachu?
Toť mrawenců četný roj!
S pílí, w starostí a strachu
Spěchají, hle, w horký boj.

Zrnko předmětem jich snahy,
Hrudka cílem žádosti;
Ubožátka!... wyšší dráhy
Mé jsou, syn jsem wěčnosti.

Leč nenesu-li se wyše,
Hruda-li mé tužby říše,
Rajských trónů čekaneč
Jsem, ach, pouhý mrawenec.

12.

Perla hrála w mého oka dole,
S wěštcem zřel já smutnou úrodu,

Ana kryla krásné vlasti pole, —
Kosti, mrtvé kosti národu.

Stírám slzu... tu u wětru wání
Zní hlas tworčí w hustou mrákotu,
Tam, kde všeco w nečestném dlí spaní:
„Wstaňte, wzhuřu wstaňte k životu.“

Wše se hýbe, oud se k oudu chýlí,
Běře podobu, a w této pili
Ze všech vlasti krajů hlasně zní
Přerokosný souzwuk: „Wzkříšení!“

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

9.

Hostina na Wrchoticích byla blučnější než jindy.
Kromě učených mistrů sedleckých a obecních i ce-
chowních představených byla sezvána, jak podot-
knuto, weškerá katolická šlechta, jenž se byla dneš-
ního dne k sedlecké zkoušce sešla, a tudy kolowaly
čiše rychle kol stolu. I pili na zdraví krále a císaře
Rudolfa, na hrzké a wítězné půtky s utrakwisty, prá-
zdnil i číše na zdraví domácí slečny Elišky, která
wšak podle způsobu a obyčeje, sotwa že odstraněna
byla jídla a wíno jazyk hostů rozwazowati začalo,
se byla z jídelny odebrala. I Wiktorin po malé
chvíli odešel. —

W zahradě, jenž se po malé wyšině k rybníku klo-
nila, procházel se cizí muž, jehož uprášený šat swěd-
čil, že dalekou cestu byl konal. I hledal schwalně
houstím zakrytá místa, aby od někoho widin nebyl, při-
tom ale neustále pohlížel ku brance ze twrže do za-
hrady wedoucí, jakoby tam odtud někoho očekáwal.
„Budu-li tak dlouho čekat,“ hučel mrzutě před
sebe, „může pan Zdeněk Lobkowský na odpowěd
čekat až do nejdelší smrti. Ani žiwá duše se ne-
okazuje, a u wnitř hluku a hučení až uši zalehají.“

Tu se otewřely dwírka a do zahrady wešel
Wiktorin Šanowický. „Zde abych ji očekáwal?“
mluwil sám k sobě; „ale proč ještě skrywati lásku
naši, kdežto mě pan Šimon nawidí?— Ach Eliško,
Eliško!“ wzdychnul wroucně, „již po dvě leta no-
sím w srdci bol a slasti lásky twé, a přece mi ještě
ukládáš mlčení?“

Za touto samomluwou přišel až do besídky, hustým stromowim odewšad zastíněné, něco zastusťlo před ním jako lehké kročeje, i pozdwihl we blahém tušení hlawu, ale najednou se zarazil — onen muž stál před ním.

„Nuž Bohu a čekání mému díky,“ prawil, „že jsem se wás konečně dočkal, pane Šanowický!“

„Wy jste to, Alši?“ zwolal překwapený Wiktorin poněkud mrzutě, že ho tušení jeho tak nemile zklamalo.

„Ano, statečný rytíři! já Aleš, tajný písař Jeho Milosti Zdeňka z Lobkowic, pána na Roudnici a Chlumci, nejvyššího kancléře králowstwi českého,“ prawil hrdě Aleš.

„Znám wás, znám, pane Alši, a umím wás také tak traktirowat,“ usmál se Wiktorin.

„No, nic nedělá, milostiwý pane!“ prawil písař najednou pokorně, nebo se cítil zprwu uražen, že Wiktorin nepřidal k jeho jménu slovo pán. „Já jsem rád, že jsem hned prawého muže našel, ačkoli vaše Milost zcela někoho jiného zde nalezti doufala?“

Wiktorin se poněkud zapýřil. „K věci, prosím!“ odslowil w newoli; „nebo napřed wím, že to musí cos důležitěho být, proč pan kanclíř wás osobně ke mně nepatrnému rytíři wyslal.“

„Weledůležité zpráwy to jsou, a podiwné věci se w Čechách k porodu chystají,“ prawil písař, „také nezni poselstwi moje jen wám, nýbrž i panu Šimonu Wrchotickému —“

„I panu Šimonu?“ pozastawil se Wiktorin. „Což učený ten kmet posud ještě newyšel z paměti pánnům wysoce urozeným?“ ptal se trpce. „Aj, to musí býti owšem důležitá zpráva!“

„Jak jsem prawil,“ odpověděl písař, „i je na ní tolik záleženo, co na blahu země české.“

„Tak?!“ užasnul Wiktorin, „toť je každá chvíle ceny drahé; mluwte!“ pobízel písaře.

Místo odpovědi odewzdal mu tento bedliwě w šatu schovaný list, jež Wiktorin rychle čísti počal. Čím dále četl, tím více se zamýšlel, tím více wrasek ukazowalo se na čele jeho.

„Pro Bůh!“ zwolal list sotwa dočta, „to že by obmýšlel Rudolf? Ó pak weta po koruně jeho! Prokletí rádcowé, jenžto šlapete mir české země drzou nohou! — Ústní zpráwy vaše jsou prý obsáhlejší?“

„Nemohl byste mě dříve k panu Wrchotickému uwéstí?“ podotknul písař.

Wiktorin se obrátil kyná mu, by následowal.

„Třeba býti opatrným!“ prawil písař; „twrze je plna hostů, snadno by mě mohl někdo uhlídat.“

„Netřeba se čeho báti,“ odpověděl Wiktorin, jest to wůkolní šlechta, jenž se sjela na poradu, jak by se bojowati mělo proti kališníkům, neboť jsme je powažowali za nepřátele vlasti — on to ale Rudolf sám! Pane na nebesích!“

I kwapil rychlými kroky do twrze, písař ho následowal bez odporu.

W.besedni síni dosáhlo weselí nejvyššího stupně, neboť šlechta, obzwláštně mladší, měla w pořádku ochny záměry k zničení kališníků a honosila se již wítězstwím jistým; protož nebylo připijení a jásání konce.

Pan Šimon ale, znaje powahy jejich, nechal je se wymluwit a vykřičet, sám se starsími ze šlechty a se sedleckými konšely moudře se radě, jakých prostředků použiti k odwrácení všeho zlého w nastáwajících krupných dobách. Od slabosti, jakowou jsme zrána na panu Šimonu pozorowali, nebylo na něm ničeho widěti, oko jeho plálo opět, a slowa jeho, jakými radu swou udělowal, swědčila o jeho zkušenosti nejen we věcech literních, ale i wojenských.

„Tedy by bylo uzavřeno,“ promluwil nyní powyšěným hlasem, „Pánové!“ obrátil se k ostatním, a: „Ticho, ticho! slyšte pana Wrchotického!“ hulákali hosté, a opět to dráhnou chvíli trwalo, než hulákání toto přestalo, jelikož každý dwa- i třikráte slowa tato křiklawě opakowal.

„Usnesli jsme se na tom,“ mluwil pan Šimon, když bylo konečně ticho nastalo, „aby wůkolní twrze, jenž poněkud pewnou polohu mají, tak dlouho se držely, dokud budou moci, poněwadž nepřítel nebude moci wší silou přilehnouti k Sedlci, kamž swé rodiny a nejlepší věci uchrániti chceme.“

„Hahoj, pane Šimone!“ zwolal Oujezdecký paníc, „já se tam odstěhuju lehce, meč a luntownice * donesu na swých plecech a walach donese mě. Krom drahého těla mého newím co by ještě na Oujezdě zač stálo.“

„A w mé twrzi budou míti páni kališníci trochu wywětralé ložirowání,“ wolal mladý Diwišowský, „nebo při sám Bůh! střechy mi každodenně ubýwá, děr ale we zdi pořád přibýwá; o oknech nebude hnedle ani památky.“

„Těš se, těš!“ smáli se mladší soudruhové jeho; „kořist kacírská ti wystawí Diwišowice, že budou krásnější nežli Chlumec pana Lobkowice.“

„Ba, byl by již jednou čas,“ podotknul Diwišowský, „abychom se do šlechtického řemesla opět wprawili, nebo po sedmdesát skoro let se nesměl šlechtic ani na silnici okázat, aby si náké dobrodružstwí wyhlédl, nechtěl-li wiset jako ten nejsprostší strupowitý chlap.“

Za těmito řečmi, jimiž bēdowali, že šlechtické řemeslo, totiž loupení po silnici pokojně cestujících, tak docela klesla, že nyní již jen z powěstí známo bylo, poněwadž králowé za dobré uznali, nezačázeti lépe s loupežiwou šlechtou nežli jako s každým jiným zákeřníkem, — za těmito a takowými řečmi byl wstoupil Wiktorin do jídelny, a s panem Šimo-

* Luntownice — flinta, jenž se tehdaž ještě luntem zapalowala.

nem w tajnosti něco malo pohoworiw odcházet s ním ze síně.

„Ej, pane Wiktorine!“ zahlédl ho Dědowski panie, „kamže nám odcházíš? pojď a porad nám, kam máme první náběh učinit?“

Wiktorin ale lehce jen se ukloniw zmizel s panem Šimonem ze dveří.

(Pokračování.)

Něco o panu Janowi Žehrowickém z Kolowrat.

(Pokračování.) Druhého dne počal turnaj w udění a na koních. Otevřel jej pan Lew z Rožmitála osobně spánem Kolowratem Žehrowickým. Dlouho bojowali s ohněm vždy rostoucím, až kopí páne Lwowo roztrátilo se o krunýř pana Kolowrata, a tak vítězství tomuto přiknuto.

Po tomto zápasu žádal Kolowrat, který by již sotwa odpůrce byl nalezl, aby směl zlomiti kopí ke cti a chvále přítomných tu paní a slečen. Obdržew dowolení založil kopí, pobodnul koně a rozjel se s náramnou silou proti zdi, jenž nesla lešení, na kterém nacházela se rodina wéwodská s dámami. Oř jeho zpínal se diw se nepřewrátit, ale pan Kolowrat seděl pevně a bez hnutí, jakoby jezdec a kůň z jedné slitiny byli. Diwáci žasli nad silou mocného udeření, ještě více ale diwili se tomu, že pan Kolowrat neswržen byl s koně ukrutnou mocí zpátečního odrazu, kdežto přece prasto w sedle seděl. Podruhé pobodl Kolowrat koně a tak mocně wrazil do zdi, že pádné jeho kopí na samé kusy se roztrátilo. Burgundové nemohli se dosti wynadiwiti této téměř nadlidské síle, a po mnoho neděl putowali lidé z blízka a z daleka k místu, kde se byl konal turnaj, aby se podíwali na stopy obojího toho udeření — díry to we zdi dosti hluboké — a jím se diwili. Byl jeden hlas mezi obecným lidem brusselským, že rytíř, jehož kopí ty dvě díry udeřelo, nemůže býti z obyčejného pokolení lidského, nýbrž že to musí býti jeden z dávných obrů aneb nebe dobýwawších gigantů.

Po této mezhře dal si wéwoda Filip přinesti zbraň Rožmitálského i Kolowratowu a skoumaw jí tázal se, zdali každý rytíř w Čechách nosí tak silnou, welikou a těžkou zbraň při turnajích. To když mu potvrzeno bylo, řekl: „Taková zbraň, jaké wy při swých rytířských hrách užíváte, jest nám k podíwení. Newěděl bych wěru ani pro otcewraha větší pokuty, nežli přinutiti ho, aby bojoval českou zbraní. Wy Čechové hrajete se swým životem, jako byste jej za nic nepokládali.“

Na to rozjeli se proti sobě český rytíř Achac Frodnár a Němec Gabriel Tetzl z Grafenberka, páne Lwůw služebník a towaryš (sein erberg diener und gefelle). Žádný neustoupil při rázném sražení, oba zůstali pevně w sedle a vítězství bylo nerozhodnuto. Na to wymrštil se rytíř Frodnár w té těžké zbroji, w jaké wězel, třemenů ani se nedotkna, střelbitě a s podiwu hodnou gracií a rytířskou obratností a koně, což burgundským rytířům bylo něco newého a nepochopitelného.

Po skončeném turnaji pozwal pan Lew z Rožmitála k sobě do hospody nejpřednější knížata, hrabata a rytíře, i některé paní a slečny, častował je českými jídly a dal před nimi provozowati české tance. Chutnost kuchyně české a přirozená ladnost i národní oheň tanců zalíbily se welmi burgundským hostům.

Zvláštní poslowé pozwali pana Lwa k ohledání wéwodské pokladnice, která tenkrát wedle pokladnice republiky Benátské za nejbohatší a nejskwostnější w Ewropě se pokládala. Kolowrat, Frodnár a Tetzl šli s ním, Jan

kníže Klevský prowázet je. I diwili se množství zlata a stříbra tu nahromaděnému, skwostným nádobám, klenotům, drahým kamenům a perlům, zlatem a stříbrem wysíwaným přikrywadlům a rouchům. Když odejiti chtěli, řekl k nim pokladník, že z nařízení wéwody, pána swého, pana Lwa žádá, aby cokoliw mu ze všech pokladů nejvíce se líbí, byť to sebe dražší a wzácnější bylo, co čestný dar na památku sobě wzal. Ale pan Lew zdráhal se prawě: „Bůh uchowej, abych tu čeho bral! Já a moji towaryši nepřáli jsme k tomuto dworu pro peníze a dary, nýbrž abychom se zdokonalili w rytířství a w umění wálečném. To jest oucel naší cesty, který také dá Bůh s oka nespustíme. Co nám do peněz a bohactwí? K tomu sobě můžeme snadno pomoci, my ale hledáme sláwy, která věčně trwá a nepomijí jako ono. Sláwy dosíci bylo vždy mé snažení a zůstane až do smrti.“ (Pokračování.)

D o p i s y. z Morawy.

III.

(Sušilowý básně.)

Poslední dobou byli jsme překwapeni některými výjewy w oboru literárním, na které wážené čtenářstvo listů těchto krátkými slowy chceme pozornost učiniti. Prawě když z Waší staroslawné Prahy zawítaly k nám přewýtečné básně Lad. Čelakowského, tyto hluboké wýlewy a čaroskwouci kwěty w prawdě poetického genia: překwapily nás na Morawě neočekáwanou radostí *Básně Frant. Sušila*, a tím hlubší účtu zbudily k neunawnému jich půwodci w útrobě naší, an jsme se od něho, jinými pracemi wědeckými zanešeného, tak utěšeného plodu i na tomto poli vlastenské literatury byli nenadáli. Básně tyto jsou obsahu weskrz náboženského; wýlewy citu nábožného, po nebeských výšinách roztouženého, welebué opěwání důležitějších počasi roku cirkewního, hlubokocitné nákrasy wznešených a dojemných momentů ze života Spasitelowa střídají se wšude s liboplynným wyprawowáním krásných činů a cností ze života swatých a swětíc božích; že wšak i mocná idea wěku našeho — národnost — pronikla útrobu básnikowu, poznáte ze žiwého nakreslení památných dějů naší vlasti morawské, jako k. p. na str. 30.: „Brno r. 1845.“, kde básnik opěwá dwěstěletou památku wyswobození Brna od nepřátelských a vlast náramně hubících Šwědů, poznáte z nadšenosti, we které duch jeho na oně pro Morawu a celé Slowanstwo welepamátné hoře sw. Hostýna horuje; a tyto krásné písně hostýnské (od str. 116—126.), jmenowitě hned první: „Sw. Hostýn r. 1241.“, kde neobyčejnou obrazů žiwosti, planoucím, nadšeným srdcem tento weliký děj naší národní historie popisuje, žádatý zajisté neodloží bez hlubokého dojmu a wrouchu plápolu pro swou vlast drabocennou. Konec čini bolná zpomínka na přítele nezapomenutelného, jemu i vlasti příliš časnou smrtí odňatého Antonína Bučka, a tři epigrammy. I wzhledem *formy* panuje w básních těchto žádoucí rozmanitost; rým w líbezném toku a malebném propletení střídá se s welebnými metry staroklassickými, jak to buď předmět sám buď rozdílnost básnikowu na tom neb onom místě požadují. Mnozí arciť, kteří sobě libují we výjewech moderní, tak nazwané tendenční poesie, nebudou snad zcela uspokojeni s básněmi Sušilowými, básněmi to wplynutými z prawdiwé, wrouchitouhy po *miru* a z blahých pocitů, jaké po konečném wnitřního klidu dosažení pronikají prsa naše. My nemůžeme a nechceme to upříti, že wěk náš, wšim prawem periodou přechodní nazwaný, rozkýwnut jest we swém citění a myšlení; wždyť každému z nás tolik otázek leží na prsou, posud w žádoucím swětě nerozhodnutých, toliké touhy posud neukojené, toliké naděje posud neuskutečněné swi-

rají nám srdce, že tento vnitřní rozpor od nikoho nemůže w pochybnost vzat býti, kdožkoliw pozorliwým okem pronikl osnovu nynějšího světodějinstwa. Taktéž uznati musíme, že při všem zewnějším hluku dějů swětoborných, při všem lomozu zbraně a mečů, že wedle této wnější, hluché, mohutnosti činů slynoucí historie celou minulosti i přítomnosti lidského pokolení vyniká a wře historie *wnitřní*, málo posud pozorovaná, protože od hluku swěta vzdálená, historie to bojů ducha i srdce, wnitřních bolů a citů, w osamotě wykwětlých i o samotě zahynulých opět a zapomenutých. Obrazem a ohlasem této wnitřní historie se státi, uznala moderní poesie za swůj důstojný úkol; ni *mír* ni *klid* nemá býti předmětem jejím, nýbrž *boj*, jak to wyslowil Alf. Meissner w jedné swých wětších básní:

Der Kampf nur gibt die Lieber, nicht die Ruh!

A tudíž všechny ty touhy, všechny ty boly, pod nimiž srdce souwrtníků sténají, to bolestné roztoužení po dni nowém, jehož zorou rozpláští se mají všechny mraky, zastíňující nám wolný wzhled k výšinám, sluncem nelíbené prawdy ozářeným, všechny ty krvawé wnitřní boje našeho wěku, ty sladkobolné předtuchy krásnější budoucnosti — paprskují se w básněch a písňích moderní poesie; a kdož se byl seznámil s plody těmito básnickými, též nám bude muset přiswědčiti, že německá literatura w nynější době na tomto poli sobě wítěznu palmu wydobyła; a jména, jakáž jsou Anastasius Grün, Karel Beck, Ferdinand Freiligrath, w poslední době Alfred Meissner, a mezi nimi nejwytčenější ale i osudem swým nejnešťastnější Mikuláš Lenau, w jehož každé téměř básni náramný bol co krvawá slza zachwíwá, tanou tu zajisté každému na mysli. Ačkoliw tedy s jedné strany upříti nelze, že tato wnitřní rozerwanost, tyto wnitřní boje jsou rázem našeho wěku a tudíž staly se i ohlasem moderní poesie: přece i s druhé strany hluboce přeswědčení jsme, že jsou doby w lidském žiwobyti, doby to slastiplné, we kterých zejme se w prsou našich nesmírná touha po *míru*, že jsou okamžení, na jaké každý we wrouci rozkoši se uzpomene, okamžení to, we kterých w útrobě naší rozprostírá se onen pokoj, onen klid, který co čistě-jasná hladina dřímá w nitru našeho žiwota, co krásná předtucha blahoslawenství wěčného, onen mír, který utěšeně spočívá na srdci wenkowana, tak jak se rozkládá nad celou přírodou po bouři utišenou; a wí to mnohý, jak toto ohromné ticho i w nitru mocným jej budí hlasem, hlasem samého Boha. A tak všude wedle rozerwanosti zjewuje se touha po míru, jako wedle skepsi wykweťá smíření s prawdou. Poesie Sušilowa jest takowá poesie míru, podobná wečerním čerwánkům, jimiž se roztouží srdce k dálným, dálným vlastem, dumawému wečerních zvonů hlasu nad tichým úwalem rozplýwajícím (str. 145.); básně jeho co slzoperly klidu linou blahé smíření w útrobu naši. A byt i kdo byl mezi čtenáři básní Sušilowých, kterého by jich tendence náboženská neupokojila, ačkoli nikdy nesmíme zapomenouti, že každá literatura musí se rozwinowati *wše-stranně* a všem potřebám obecenstwa hledět wyhowěti: ten aspoň wytečné jich formě bude se muset obdiwowati; neb řeč w básních těchto tak jest ryzá a wytrělá, wers tak libě plynoucí, rým w tak milé rozmanitosti se winoucí, že i w tomto ohledu dílo toto Sušilowo nazwati musíme klassickým. Také musíme naše čtenáře upozorniti na onen zcela národní způsob, we kterém skladatel legendy a jiné powěsti wyprawuje; jest všude znamenati hlubokého národních písni znatele, nebo čtoucí některé ze swatých powěstí jeho zdálo se nám, jako bychom jim z úst samého lidu našeho naslouchali. I w tom jewí se hluboké studium národní poesie, že často básně začíná obrazem z přírody

wzatým a jím pak k wyšším citům a myšlénkám se powznáš. zcela jako i národní píseň počátečně w obrazu nějakém *obubuje* a naň city swé, jimiž se kochá, w milostném přechodu atkwíwá. Nezbywá nám jiného prání, leč aby básně tyto, i zewnitřně velmi wkusně wydané, nalezaly se w rukou přemnohých a všem tak mnoho utěšených a klidných hodin, jako nám, připrawily. (Pokračování.)

Trní a bodláčí.

Od nedáwna máme w Praze w Železné alci nowý skwostný krám, w němž se krásné ovoce ouprawně prodává. Dle nápisu nad krámem jest to *same německé ovoce*. Posud jsem myslil, že Němci kupují ovoce u nás, nikterak ale my u nich. Wždyť z Dolan se ročně posílají šwestky do Wídně *pro císařskou tabuli*, z Třebenice se třěšně prodávají do Drážďan, a míšenská jablka z Budyně do Berlína se wywážejí. Newím, z kterých vzdálených koutů Němec onen owocnár swé zboží kupuje; an sousední krajiny německé od nás tyto plody berou. Snad je dostává z powěstných ourodných zemí porejnských; toť musí býti tuze drahé, neb kupowac musí cestu zaplatiti. Z té příčiny bych u něho nerád kupowal; co jen koliw ovoce w Němcích roste, to dostanu za dosti lewnou cenu i na owocném trhu z *českých* sadů u hokyn *českých*. M. F.

S m ě s.

Diwná wzájemnost národů ewropských. Jeden *uher-ský* arcibiskup sepsal welikou hrdinskou báseň německou, totiž slawný Pyrker složil báseň Tunisijs. Jeden *holandský* professor wydal o ní pojednání *francouzské* (Nyssen), ježto jeden doktor — Weidmann w Uhřích — do *němciny* přeložiti dal. M. F.

„Der Ungar“, německý w Pešti vycházející časopis, ondyho hrubého zeměpisního omylu se dopustil, uwaďeje w Tyrolsku město krajinské Postojnu, známé swou welikou krapnikowou jeskyní. Německy to město slowe Adlerberg, vlastně Adlersberg; neb to jest překlad názwu krajinského Postojna, což tam orla wyznamenává. U nás též máme drawého ptáka postolku, a však u všech ostatních Slovanů (kromě Krajinců) orl má stejné jméno. M. F.

Paměti hodný wýsledek bitwy. Dne 26. Října 1596. swedli arcikníže Maximilian a Sigmund Bathory s jedné a sultan Machomet s druhé strany bitwu u Jagru, w které obě strany byly poraženy, neboť obě wojska utekla před sebou.

Kometa od r. 1556., která tenkrát swým se objewením celou Ewropu hrůzou naplnila, ukáže se opět budoucího roku, an oběh její trwá 292 léta.

o z n á m e n í.

Dne 4. Srpna po čtvrté hodině odpolední bude na hlavní škole w Židech první zkouška w českém a z českého jazyka se odbywati. Škola tato trwá už 65 let. W pozvání ke zkouškám na této hlavní škole podotknuto, že dobročinné následky z wyučowání tomuto předmětu jsou pro budoucnost neocenitelné.

Měsíční schůzka Jednoty průmyslní bude se držeti dne 3. Srpna 1847. we shromážděním sále u sw. Hawla w šest hodin wečír. — Předmět jednání: Zpráva za měsíc Čewenec.

Hlavní ředitelstvo Jednoty ku powzbuzení průmyslu w Čechách.

Číslo 92.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročních třikráte za
týden, w úterý, w
čtvrtek a w sobotu.

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dvůr).

3. Srpna
1947.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stří. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půllétně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Budičky.

13.

Kamže wede mne ta dráha?
K světlu čili k temnosti,
W náruč přítele či wraha,
K želu nebo k radosti?

Kudy půjdu?... W denním horku,
Krow-li dá hostinný strom?
Zpěw-li potěší mne z borku,
Či zděsí mne blesku lom?

Darmo ptám se, w swém co lůně
Kryje budoucnosti tůně;
Dostí však, že ten to wí,
Jenž nad námi věrně bdí.

14.

Wy, jenž u pohodném wětru wání
Wstoupili jste w ložku žiwota,
A jež při klidném wln zahrávání
Nese příznivých wod ochota;

Wy, jinnž štěstím na wesle sedícím
Dáno jest radostnou drahou plout,
Wonným zápachem s břehů wějícím
Slazena kde býwá wodní pouť;

Plujte blaze, an my w bouři lkáme,
Wšak konečně všickni se shledáme,
Směle wykonawše výpravu
W bezpečném podzemním přístawu.

15.

Černé mračno nebe kryje,
Nade mnou pne křídla noc,
Jedna hvězda zář jen lije,
Rozžehla ji vyšší moc;

Hvězda ta je božská wíra,
Září tou, již zkwetla zem,
Odkryt jest, kdy tma mne swírá,
Nebeský mi Bethlehem.

Ó by, jako w ušlém čase,
Proniknul zas w plně kráse
Skwostné domy, nízký byt
Twůj, ó wíro, blahoswít!

16.

Trpký osude, ty bič uplítej,
Zrádně chystaje mi bolných ran,

A nížádný lék k nim nezawítej,
Ze sterých wyhrů se zlota bran;

Wem si, klamná fortuna, eos přála,
Plénky, jinnž kryta těla nahota;
Zhasni jiskro, cos w mém oku plála,
A rty moje zamkni němotá;

Jedno nikdy nebude mi bráno,
W čem jsem prospěl, mnou co wykonáno;
Zůstane to po wše věky mou
Sladkou majetností, oslawou.

J. Drbohlav.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

W komnatě, w nížto jsme swědky byli wyjewu s Hanušem Měšetickým událežo, nacházel se Aleš, pisař nejwyššího kanclíře králowství českého, pana Zdeňka z Lobkowic na Roudnici a na Chlumci. On byl klobouk s přeskou odložil a bez okolků se we křesle paně Šimonowě usadil, i hleděl we hlubokém přemýšlení před sebe anebo protahowat zemdené oudy. Nepozorowal, že se postranní dwéře zlehka otewřely a pan Šimon doprowázen Wiktorinem do komnaty wstoupil.

„Jak widět,“ prawil pan Šimon zwučným hlasem, „miluje pan pisař pohodlí.“

Aleš, wěda že proti dwornosti se prohřešil, wzchopil se rychle, a s welikou úctou před panem Šimonem se ukloniw jal se omlouwati nezpůsobnost swou: „S půlnoci jsem odjel z Prahy na Chlumec, odtud ale přímo k vašim Milostem, zastawiw se jen něco málo na Krakowě.“

„Na Krakowě?“ zwolali pan Šimon i Wiktorin w udiwení.

„Tak jest,“ wece pisař, „a přes hodinu jsem musel čekat w zahradě, nežli jsem se dočkal pana Šanowického.“

„Že jste ale nejel na Šanowice, pane Alši, čím to?“ wskočil mu Wiktorin do řeči.

„Na Krakowě jsem se dowěděl o dnešní smutné události w Sedlci,“ prawil pisař, „a tudy jsem lehce se domyslíti mohl, že wůkolní šlechta u Nestora

swého, učeného pána Wrchotického, shromážděná bude," uklonil se před panem Šimonem.

"Jeho Milost wysoce urozený pan Zdeněk Lobkowský je znám co horliwý přítel vlasti," dí pan Šimon, "pročez si nemohu wyswětlit jednání ani slowa tajemníka a posla jeho. Račte se wyjádřit jasněji," pobízel písaře.

"Pan Šanowický bezpochyby již učenému panu rytíři obsah listu jemu učiněného wyjewil?" ptal se písař.

"Ještě nebylo kdy," prawil Wiktorin. "Jeho Milost nejwyšší pan hofmistr mi piše, abych bedliwý pozor na to dal, by šlechta katolická s protestantskou w nižádné zpory newcházela, neboť že se nám není protestantů co báti, alebrž sám císař..."

"Co to zas?" žasnul pan Šimon. "Onen šlechtyný mocnár, jenž ustawičně o to pečowal, aby země česká nad jiné powýšena byla, by nyní sám — ? Ne, ne! tomu newěřím; jáť sice po kolik let již málo se staral o běh věci wezdejších — ale tomu přece wěřiti nemohu, aby Rudolf zkaziti chtěl onu zem, která, jak sám říká, k srdci jemu přirostla. To není, není možná!"

"Tak mnoho se nyní we swětě děje," pokrčil písař rameny, "že rozum lidský k pochopení toho ani nepostačuje, a přece je to možná."

"Nejwyšší pan hofmistr mě odkazuje na ústní vaše zpráwy, pane písaři!" prawil Wiktorin.

"Ty Wašim Milostem wyswětlí celou osnovu, a statečného pána Wrchotického přeswědčí listiny tyto!" wece písař, balíček spisů ze záuadří wyňaw, a s rozwinutím jich se obíraje mluwil dále: "Rudolf je dobrý, učený pán, ale k władě nehrubě schopný, a z toho pochází všechno zlé. Pan Slawata a pan Martinic, neméně i nejwyšší purkrabí pražský pan Adam ze šternberka uwalili welikou winu na sebe, neboť oni to jsou, jenž slabého mocnáře o polowici zemi jeho připravili a nyní ho snad i o korunu českou připraví. Jak a co se dělo, že arcikníže Matyáš zbraň proti bratru swému pozdwihl, jest wůbec známo, jako i to, na jakých zásadách oba králowští bratři mír spolu učinili, a kterak i stawowé králowství českého jakož i stawowé slezský pokoj w zemi upewniti obmyšleli; jedini Martinic a Slawata nechťeli se smířiti, jejich a přivrženců jejich nawodem počal Rudolf zle o zem českou smýšleti, oni kojili nenáwist jeho proti bratru jeho Matyáši, tak že ho Rudolf o korunu českou, jejímžto dědicem Matyáš jest, připraviti chce."

"To je potupa jména císařského, písaři!" wskočil mu pan Šimon dříve do řeči. "Pamatujte se, anebo vás musím zabawiti co zrádce majestátu."

"Kdož mluví o Rudolfo?" prawil písař neohroženě, "tení newidí přes práh laboratorium swého; rádco wé jeho ale wedou ho we slepé wašni swé w záhubu, a lepší jeho přítel jest, kdo se zhoubným záměrům opře. Nezapomínejte i wy, pane Wrcho-

tický, že stawowé králowství tohoto se podpisy swými zaručili za slovo Rudolfovo, a wy we stáří swém chcete dopustit wěrolomnosti?"

"Komu tedy chce odkázati Rudolf korunu českou?" ptal se Wiktorin, poněwadž námitka písařowa pana Šimona w rozpaky uwedla.

"Leopoldu, biskupu Pasowskému!" wece důrazně písař.

"Důkazy!" zwolal pan Šimon, "důkazy! anebo vyplním pohružku swou!"

"Jak, statečný rytíři," dí písař ousměšně, "kdybych na tuto pohružku s důkazy otálel, a wy na sebe nenáwist stawů českých uwalil? Nezapomínejte, že za tři hodiny lid chlumecký anebo ještě dříve krakowský zde býti může, jenž by waši twrz w prvním náběhu do powětří wyhodil."

Pan Šimon hrdě napnul tyl při těchto slowech. "Kdo vyhrožuje mocí a silou, aby cíle swého dosáhl, ten je — podvodník. Wěztež ale, písaři! že Šimon Wrchotický ještě se netřese před brozicím nebezpečenstwím, ačkoliw léta a více zde skrytý bol — udeřil se na prsa — „sílu těla jeho wyssála, duch jest neoblomitelný a ničím se odstrašiti nedá od plnění powinností wěrného Čecha, který miluje vlast a pak krále swého, jemuž powinností je, ztrestati hance jména králowského, a kdyby již země pod ním se bořila." Tak prawiw obrátil se ke dwěřím chtě zawolati sluhy, by vyplnili pohružku jeho, an mu Wiktorin rychle cestu zastoupil.

"Moderatio summa virtus senectutis *!" prawil Wiktorin důrazně. Pan Šimon se zarazil, pohlížel zprvu w newoli na mladého káratele swého, pak odstoupil wolně o krok zpátky.

"Ano, pane Wrchotický," pokračowal Wiktorin poněkud w zápalu, "mírnost je nejwětší cnost stáří, tak jsem prawil. A w skutku, kdybych dnes swědkem byl nebyl výjewů na vaše srdce dorážejících, nemohl bych sobě wyswětliti, kam se poděla wěhlasná rozwa ha vaše, že jste prohřešiti se chtěl proti práwu poselstwa, proti muži, jenžto jménem wysoce šlechtyného pána k nám poslán, jehožto jméno již za prawdiwost udání ručí."

"Tempora mutantur," mluwil pan Šimon k sobě — "swět se jinačí, mladíci dávájí starcům naučení — kam to powede? — Já ale miluju krále swého, a tak setrwám až do skonání swého."

"I já ho miluju," prawil Wiktorin, "a službě jeho obětuju statek i život swůj, ale zapřítí nemohu a nesmím, že k těm samým obětem hotow jsem, pakli je třeba, abychom se opřeli třestiwým záměrům rádců jeho, kteří dobroty jeho nadužívají."

"Váš Milost pronesla moudré slovo," wmísil se opět do řeči písař, i doufám, že list tento statečného pána Wrchotického k náhledům wašim nakloní."

I podal panu Šimonowi list, jež tento rozbaliw

* Mírnost nejwyšší cnost stáří.

do něho nahlédl, i pohlížel chvíli a obrátil ho několikrát v ruce. „Co to?“ zvolal děsivým hlasem, „ještě dnes mi sloužil zrak; byl by mi^k večer newěrným? — Ach owšem, večer žiwota mého dāwno se přiblížil, dominus vocat servum suum *!“ I podával s odvráceným obličejem list Wiktorinu. „Tu máš, Wiktorine! třeba mi oči cizích, jesto se mi moje staly jedním dnem newěrnými.“

(Pokračování.)

Něco o panu Janowi Žehrowickém z Kolowrat.

(Pokračování.) Osmnáctý den po swém přísti do Brusselu odebrali se čeští rytířové na wéwodský brad, aby od swých wznešených hostitelů, wéwody Filipa a knížete Karla odpustění wzali. Pan Lew děkował wéwodowi za všecko přátelství a všecku čest, které on a družina jeho u dwora oučastni byli, a na konec prosil ho, aby ráčil mu přidati tlumočníka neboli hlasatele za průvodčího skrze země burgundské.

„O jakou to maličkost prosíte, příteli?“ odpověděl wéwoda, „žádejte více a něco lepšího a buďte jist, že wám nebude odepřeno. A však i tuto žádost milerád wám vyplním. Widíte, mám hlasatele, který skoro u všech křesťanských mocnářů sloužil a sedmáct řečí zná. Toho wám dám za průvodčího a napomenu jej, aby wám wěrně a poctiwě sloužil a netoliko skrze mé země wás provedl, nýbrž na celé cestě až do vlasti waší wás provázal.“ Po těch slowech odewzdal rádně panu Lwowi hlasatele a napominaje ho k wěrným službám slíbil mu po jich vyplnění, až se zase nawrátí, dobře jej zaopatřit.

Filip Dobrotiwý, zwěděw že duch Čechů po wyšších wěcech touží nežli po zlatě a zboží, umínil sobě pana Lwa a přednější jeho druhy obzvláště poctiti. I wzaltě se swého krku řetěz zlatého rouna a vlastnoručně powěsil jej panu Lwowi okolo šlje, pak udělil tento od něho založený rád i panu Janu Žehrowickému z Kolowrat a panu Bořitowi z Martinie. ** Ke cti loučícím se Čechům, kteří sobě swým

* Pán wolá službu swého.

** Rád zlatého rouna (ordo aurei velleris — l'ordre de la toison) jest jeden z nejwyšších řádů křesťanských; w Rakousích a we Španělich považuje se za nejwyšší počtu. Znamka toho řádu jest zlatý kámen křesací, z něhož po obou stranách obeh srší (silex et ignarium) a na němž wisí beránci rouno; nosit pak se na těžkém řetězu. Rytíř nemá řáduwý tento řetěz nikdy odložit i wěren starému heslu: „autre n'aurai — aliud non habeo“ žádný jiný rád wedle něho nosit. Založil pak jej wéwoda Burgundský Filip III., Dobrotiwý nazwaný, we flanderském městě Brygách dne 10. Ledna 1430., w týž den, w který slawil sňatek swůj s Isabellou, dcerou krále Jana Portugalského. Welmistrem ustanowil Filip sám sebe a určil počet rytířů na 31. Jméno a znak řádu wzaty od zlatého rouna Medeina w Kolchisu, jenž zawdalo příčinu k wyprawě Argonautů, a beránci kůže židowského hrdiny Gideona; papežské potvrzení přišlo již r. 1433. a obnoweno jest r. 1516. Když s Karlem Smělým, synem Filipowým, který r. 1477. w bitwě u Nancy padl, panownická rodina burgundská po meči wyhynula, přešlo s celým dědictwím i práwo udělowání toho řádu na Karlowu dceru Marii, prowdanou za Maximiliana Rakouského, jehož nástupcové jak w Rakousích tak we Španělich napotom práwa toho užíwali, tak že jsou nyní dva welmistrowé řádu tohoto, kteří jej udělují, totiž císař Rakouský a král Španielský.

hrdinstwím a rytířským chowáním všeobecnou byli oblíbu získali, způsobili burgundští páni a dworané obzvláštní národní slawnost, weliké klouzání na nejwětším rybníku wéwodské obory, jež skončil boj a tanec dwa a třiceti kawalirů na želízkách. Jich podiwu hodné, hbité a jisté obraty na ledě byly krajanům našim něco newídaného. Klouzadla, což dosti diwno, nezdála se tenkrátě býti ještě známá we vlasti naší, jakož se Šasek w cestopisu swém nemálo diwí těm nástrojům, jichž užíwali na ledě obratní tanečníci, a rád byl by sám přiblídl, aby zwěděl, co vlastně mají pod nohama, že tak rychle sem tam se klouzají po ledě; i litowal, že mu nebylo možná, opustiti na nějakou chvíli pana Lwa, který se s wéwodou ze zámku díwal.

(Pokračování.)

D o p i s y.

Z Morawy.

(Jiné literární plody.)

(Pokračování.) Před nedáwnem wyšly nákladem K. Winikera básně, od Jiřího Slotty wzdělané, pod názvem: *Zrcadlo Maličkých*. Jestli spis tento, jak to už jeho názew doswědčuje, cyklus básní, w nichž žiwot dětinný we všech jeho odstínech dětinnou řečí se opěwá, tu dítky od zlého se warují, tu k dobrému podněcují neb nábožné a mravné city w jich útlé mysli se probuzují; a to vše buď obrazy z úkazů přírodních wzatými, buď w krátkém příběhu, w powěsti neb legendě; a by city tyto w dětinném srdci tím trwanliwější silou utkwěly, přidán jest ku každé básni obrazek, předmět, o kterém básně jedná, wyswětliti mající. P. Jiří Šlotta, mladý, ohniwý kněz, rodem Slowák uherský, wystupuje tu ponejprw we wětším díle před národním obecnstwem, ačkoliw nám jeho básnické nadání ze mnoha menších pokusů chwalně známo jest, a však i w této práci u swém samostatném lesku se okazati nemohlo; neboť podány mu byly nadřecené básně, půwodně w německém jazyku wydané, od kněhkupce k wolnému wzdělán. Pan spisowatel hleděl všemožně wmysliti se w prwotní puky citůw a myšlének, we kterých žiwot dětinný se rozwinuje, použil až na některé wyrazy řeči dětem zcela srozumitelné, a že i sem a tam slow použil ze slowenčiny wzatých, nekáráme, an to k obohacení našeho jazyka nemálo přispíwá; i obsah tak jest uspořádan, že mnohé mravní prawdy a něžné city básnickami těmito lze probuditi a wůli dětinnou ke mnohým krásným činům pobídnouti; jmenowitě naši učitelowé měli by tu dosti hojné látky, kterou by ku prospěchu swých swěřenců všelikým způsobem, ku př. k deklamaci, použiti mohli. Ale pan nakladatel mohl se postarati o sličnější wydání, nač by zvláště při spisech pro dítky určených všemožný ohled měl brán býti; neboť mnohé z obrázků ke spisu přidaných (jako ku př. na str. 18., 33., 72., 98., 106. a jinde) nijak nemohou lahoditi vkusu našemu. Co dále žádoucím rozšíření tohoto spisu na odpor státi bude, jest jeho welmi vysoká cena 36 kr. str., zvláště porownáme-li k tomu spisy stejného obsahu, w Praze panem Štorchem u mnohem wkusnější formě wydané. —

Týž nakladatel oznamuje též předplacení na spis pod názvem: *Císařowna Maria Teresia a Císař Josef*. Že takowé spisy s welikon oblíbou se čítají, wíme dobře z přecastých poptáwek po knihách takowého obsahu, an jméno císaře Josefa i w nejnižších vrstvách našeho obywatelstwa w blahé památce a všude tak říkáje populárním; a tudíž i pan J. Malý dobře pochopil přání našeho lidu, wydávaje nyní tak dlouho pohřešený žiwotopis císaře Napoleona, čím chuť ke čtení i jiných spisů mezi lidem se probudí. Jen to si dowolujeme poznamenati, jak se to stalo, že současně trojí síly byly na sepsání žiwotopisu císaře Josefa wynaloženy; neboť jeden wyšel w Holomouci nákladem Eduarda

Hölzla, překladem p. Pečírky, druhý jsme nedávno četli ve veřejných listech ohlášený, vzdělaný totiž od W. R. Krameriusa; a třetí oznamuje knihkupectví Winikerowo!?

(Dokončení.)

Z Královéhradecka.

Dne 25. m. m. přihodilo se neštěstí ve zdejších kraji na pauství Žireckém. Nedaleko Žirče (Schurz) provozoval kdosi večer na řece obňostroj. Okolo 100 diváků sehnalo se na dřevěný přes řeku vedoucí most; sotva že se osudné vyrazení započalo, praskly zpukřelé trámy mostu a ubozí diváci s výminkou několika řeku naplnili. Ačkoli tu hloubka není velká, přece osm osob utonulo a ještě více ochuravělo. — Ze slechetných ochranitelů sluší zvláště jmenovati p. dra. Harzera. J. H. P.

Literatura.

Pražský Posel. Dílu II. sv. 4.

Swazek tento oblíbeného Posla jest dle obsahu svého jeden z nejvýtečnějších. Vyjma jediné powidku: *Ruka Páně nad námi* jsou všechny ostatní články tak přiměřeny směru, jaký sobě byl Posel vystavil, a podány způsobem a slohem tak populárním, jako málo který z našich spisovatelů mocen jest. Týká se tu vydawatel rozličných vážných důležitostí našeho času, podává zprávy o pokrocích časových, uděluje poučení o rozličných věcech života wezdejšího a s tím vším střídá zábavné powidky, anekdoty, zprávy nejrozmantější, a při všem tom we způsobu wyprawování i w řeči samé tak snižuje se k obyčejí lidu obecného, že zkušenějšímu čtenáři s podiwením to býti musí, jak spisowatel tak zcela wmyslil se w ducha prostonárodního. Někdy owšem užívá některých forem a obrátů mluvy obecné, které se nesnášejí s pravidly grammatickými a kde by obvyklá písemná řeč nebyla nesrozumitelnější, a toho schwalowati nelze, tím méně kde takové uchýlení se od přísné mluwnice děje se ku prospěchu cizomluvů, nejvíce germanismů. — Chváliti musíme na Poslu, že si také všimati počíná starých hradů českých jakož we swazku tomto podána zpráva o *hradech Točniku a Zebráku*, k nížto i obrázek jest přiložen. — Článek: *Co budeme číst* schwaluje spisy „Mistr Jordan“ a „Žiwot císaře Josefa II. od Pečírky.“ Na konec následuje *Píseň česká*, text od Jana z Hvězdy, skladba od Karasa.

Wyjítí budoucího swazku Posla slíbeno w *krátkém čase*.

Pautník, časopis obrázkový pro každého. Druhý ročník. Sw. 7.

Obsah: *Zpomínky z Krakowa od Hradeckého*. Obraz poněkudní tohoto bývalého sídla králů polských s wyprawováním několikadenního w něm pobytí. — *Widění, c. k. hlawní a sídelní město*. (Pokračování.) — *Chrast, biskup Hay a dva Husité. Dle L. A. Frankla od dra. Č.* Popis jmenowaného městečka a pak známý příběh ze žiwota královéhradeckého biskupa Haye. — *Wěšba a osud, čili Paměti hraběny de Saint-Valery, rozené Suchánkové, z jejich zápisek sebrané a srownané od Marie Ladislawy Z.* (Dokončení.) Zdař a zajímavá nowelka, jewící newšední náhled do hloubi ženského srdce. — *Swatební obřady w Orlowské gubernii. Z Moskwitjanina přeložil K. Štefan*. — *Několik anekdot a výjweů z obležení města Prahy od Prušanů r. 1774. od K. W. H.* Z části, jmenowitě co se pražských Židů týká, zajímavé. — *Směšené*

zprávy: Schwanthalerowa socha Přemysla Otakara II. pro liběchowský Slawín. C. kr. akademie nauk we Widni. Činnosti knál. České společnosti nauk w Praze od Listopadu 1846. do konce Brezna 1847. Česká zahrada společnosti. Lázně roudnické nad Labem od M. dra. Kizery. Přehled událostí ewropských až do konce měsíce Čerwna t. r. Česká bibliografie na rok 1847. Umělecká díla. Nekrology Šeb. Hněwkowakého a J. Jar. Kaliny od red. — *Rytiny*: Krakow s hory sw. Bronislawy. Mysliwecká třída we Widni.

S m ě s.

Wosi strom na ostrowě Kubě. Nedaleko Santaga, někdejšího hlawního města tohoto nejwětšího z ostrowů antillských, nalezlo se we skalíně houští z křowí asi půl třetího střevice vysokého, jehož trnité rostliny posud žádnému přírodopytci známy nebyly. Píchl-li se kdo o jejich trní, byl oučinek ten samý jako od uštknutí wosího. Na blízku toho houští nalezlo se we škulínách skalních neobyčejné množství wosích hnízd, jichž obyvatelé byli o něco menší než obyčejné wosy, ostatně však téměř zcela podobní. Jistý pan Turcasse, osadník ze sousedstwa, wytrhl jeden mladý keřík a na jeho kořenu nalezl wyschlou mrtvou wosu, kterou jenom násilně od něho mohl odtrhnouti. To mu bylo diwno, i wytrhl ještě více keřů a při každém nalezl to samé, kterýžto zjew neuměl sobě wyložiti. Wyšetřujíc blíže půdu shledal na ní více mrtvých wos, i zdálo se mu, jakoby z některých pučely outlé, mladé rostlinky. Sebrav jich tedy několik wzal je s sebou domů, skrze zwětšující sklo pak je pozorowaw shledal, že z jich žaludku owšem rostlinka wyrůstá. Pan Turcasse položil wosy do kypře země we své zahradě, a za dva měsíce wyrostly z nich mladé keře, docela oněm we skalínách nalezlým podobné. — Wěc ta se rozhlásila, mnoho jiných lidí učinilo podobné zkoušky, a jeden cestující přírodopytce z Brusselu schwalně celé dva měsíce na Kubě se zdržel, aby wěc tu náležitě wyskoumati mohl. I přinesl do Ewropy jak stromky tak i zwírátká tyto, a w tuto dobu je pan Turcasse sám w Paříži a odewzdal ředitelství královské botanické zahrady některé takové wosy a keře, s nimiž se nyní zkoušky dějí. Rostlina tato však ani nekwěte aniž semena jakého wydává.

Wyhynutí rodiny Frangipanské. Frangipanowé, domnělí potomkové římských Aniciů, byli již okolo r. 1190. w Chorwatsku a na celém liburnském pohoří welmi mocní. Důstojenství chorwatsko-dalmatského bana bylo téměř dědičné w jejich rodině. Wyhynul pak slavná tato rodina s markrabětem Františkem Kristofem, který, zapleten we spiknutí Nadasdyho, Tattenbacha a šwagra svého Zrinského, dne 30. Dubna 1671. w Nowém městě za Widni stát jest. Pro jeho mladost jakož i proto, že jest poslední svého rodu, doufala manželka jeho Julia di Naro, že mu milost wyprosí, byla jí však dána odpověď, času onoho hodna, že prosba její tím méně může býti wyslyšena, jelikož i předek Frangipanůw nešetřil posledního z kmene mnohem wznesenějšího, totiž Frjdricha Bojowného, wěvodu Rakouského.

Nowé knížky.

Powidky outlé mládeži. Od Josefa P. Rauna, lokalisty w Zablonci čestém. W Hradci Králově 1847. Tiskem a nákladem J. P. Pospíšila. 12. Str. 96. Cena 10 kr. stří.
Básně. Od Frant. Sušila. W Brně. W komisi u Frant. Wimmera. Wel. 12. Stran 200. Cena 48 kr. stří.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowých alejích
na Nowem Městě
č. 116, vydává po
pálarších třikráte za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dvůr).

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. str. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patričnou
obalkou 2 zl. 36 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

„Slábnoucí duch zachwacuje i síly tělesné —“
promluvil k sobě Wiktorin, a bez odporu list přijma
čistí se jal: „Urozený a statečný rytíři, pane Šimone
Wrchotický! Stálého zdraví a všeho dobrého přeji
Vám. Jakož já o tom dobrou známost mám, která
statečné rytířstvo okrsku sedleckého Was welice re-
spektuje a takorba za vůdce svého rekognosciruje,
nemohu opominouti, abych Vám osobně naučil list,
abyšte vyrozuměl, co nyní třeba abyčím dělali.
Poněwadž Jeho Císarská Milost král Rudolf ucha
svého ošemetným rádcům popřiwati a takto zlým
wětreš se nadýmáti dáwati ráci, z čehož pak we-
liké zlé pro zem českou pojití může; my pak zemští
ouředníci, jenž se také krom Bohu i zemským pá-
nům stawům zodpovídá musíme, bedlivě k tomu
hleděti musíme, aby všechno zlé od země české od-
vráceno bylo: wyrozuměli jsme konečně, že na nás
chystá Rudolf Jeho Milost lid pasowský, jenž byl
werbowán pro arcikníže Rakouské na země Julišské,
jakož pak dále z intenci nebolížto z mínění císaře
strany lidu pasowského wyrozumíte. Písař můj Aleš
Vám intent sdělí, jakož i vše, co Vám wěděti třeba.
Moje mínění je, abyšte se všim opatřil, co by třeba
bylo, kdyby se mělo co strhnouti. Dále jsem o tom
zwěděl, že statečný rytíř pan Wiktorin Šanowický
na krakowské protestanty se chystá; prosím vás, ať
toho nečiní, nebo by lehce bylo, že by se prote-
stanti na arcikníže Matyáše obrátiti a Jeho Milosti
Císarské korunu českou odejmouti mohli.“

Zde se Wiktorin zamlčel, w rozpacích pohlí-
žeje na pana Šimona a na písaře.

„Čti dále!“ pobízěl pan Šimon lhostejně; „co
se stalo, bylo dobře, a šlechtné pohnůtky tě měly
k činu tomu. Dobře tak!“

„Ještě ale lépe,“ prohodil písař, „že jsem kra-
kowské hosty smířil, i chtí všechno zapomenouti,
pakli pan Wiktorin pro zástawu swou si na Kra-
kow zajede.“

„Já doufám, to že se nestane?“ ptal se pan
Šimon.

„Mohl bych říci, že nepojedu,“ wece Wikto-
rin, „nebo jsem úplnou spokojenost Waší Milosti
sobě získati doufal, ale wyznati musím, že jestli mě
pan písař přesvědčí, že toho kroku třeba, byi se
tím jen něco málo k prospěchu země české získalo,
pojedu w tu chvíli.“

„Hm!“ wyrazil ze sebe pan Šimon a sklónil
hlawu, jakoby dále listu naslouchati chtěl.

Wiktorin četl dále: „My ale musíme o to dbáti,
abychom zabránili, by se arcikníže Matyáš do věci na-
šich nemíchal. A wtrhne-li ten pasowský lid, jehož
wůdcem je jakýsi Ramé, do Čech, abychom ho vlastní
mocí potřeli a Jeho Císarskou Milost proti vůli jeho
při koruně české zachowali. A proto nám potřebí do-
brého přátelství se stawy protestantskými. To ale ne-
uznávají radové Jeho Milosti Císarské, jenž se vše-
likými praktikami zanašejí, a rádi by byli, kdyby se
cos semlelo, aby jen swou měli nawrchu. I pročez
dále mám za to, že se dobře můžete držeti proti
Pasowským, kdyby od Budějowic ku Praze chtěli,
a když budete chtít, stlučete je tak, že od té strany
ničeho se obáwati není. Jen mějte o všechno péci,
a řiďte se dle usnešení pánů stawů w Praze shro-
mažděných, podle žádného jiného. Všechno ostatní
Vám sdělí písař můj Aleš, a dbejte na to, že je
periculum in mora *. S tím zůstávám urozenému a
statečnému rytíři panu Šimonu z Wrchotic se všim
přátelstvím nakloněný Zdeněk z Lobkowic.“

Chvíli trwalo hluboké mlčení po přečtení listu
tohoto. Pan Šimon se konečně wzchopil. „Tedy by
to bylo přece prawda!“ zwolal, „žeby Rudolf sám,
jasný král a posud pán náš nejmilostiwější, proti swým
wěrným wálčiti chtěl? — Ó wy soběcťi rádcové jeho;
na duši waší nechť tíží kletba národu a pomsta boží
vás nemine!“

„A co hodlá činit Waše Milost, pane Wrcho-
tický?“ ptal se písař.

„Já co činiti hodlám?“ opakowal pan Šimon
otázku. „Což já mohu na prahu žiwota svého či-
niti? co na mne se odwoláwáte? Jak jsem byl žiw,
tak i umru, wěren králi a vlasti.“

* Nebezpečí w průtahu.

„To jest,“ pravil písař, „Vaše Milost bude státi proti Pasowským?“

„Dokud král Jeho Milost se neprohlásí, že přišli do země z jeho vůle, ano!“ wece pan Šimon.

„A kdyby se tak prohlásil?“ wyzvídal písař dále, „a kdyby prohlášení to or telem záhuby vlasti naši bylo, jak potom?“

Pan Šimon se zamlčel, několikráte si přejel dlaní obličej; bylo patrno, že síla ducha jeho dnešními outoky oblomená chvílemi klesá; ale opět se zbodřil kmet, oko jeho zplanulo a powstana wztýčil hrdě hlavu: „Wěrnost ku vlasti je věrnost ku králi; rcete pánu swému, písaři, že Šimon Wrchotický nikdy nezapomene, co vlasti své powinen jest; nikdy se neodchýlím ani kročejem od powinnosti této.“

Wiktorin, jenž byl s toužebností napnutě poslouchal výrok rytířského starce, chopil se nyní w nadšení ruky jeho. „Slova tato opět křísí mou naději. Již jsem se obával, že cesty naše se překříží a slunce života mého že zajde we věčnou noc; a já bych si pomoci nemohl, přesvědčením swým bych sobě nezakoupil blaho wezdejší.“

„Naděje twá se křísí?“ pozastawil se pan Šimon, „slunce — blaho wezdejší!“ opakowal přemýšleje na mysli slova jeho. „Co je to? co to mluvíš?“ ptal se, a jako radostná zář wyšlehlo to z oka jeho.

„Já co mluwím?“ opětowal Wiktorin. „Že se otewřela brána nebe mého slovy wašimi, že moje smýšlení se srownáwa s waším, že jste pravil, kdo vlast miluje, že i krále swého miluje, a kdo po dobrém oné se shání, i pro tohoto nejwíc pečuje, byt se někdy i libůstkám jeho protiwil. Kéž by jedenkrát již poznati chtěli mocnářowé pravdu tuto, a věrné své nehledali mezi lichotníky swými!“

„Pane Šanowický, já wám nerozumím!“ zwolal pan Šimon w rostoucím úžasu.

„Ó wy mi snad brzo porozumíte, ještě dnes!“ pravil Wiktorin; „na všechen způsob dříve než na Krakow pojedú.“

A ukloniw se odkwapil rychle z komnaty.

„Co je to?“ hleděl pan Šimon w úžasu za odcházejícím. „Kdo tomu rozumí?“

„Doufám, že jsem mu rozuměl,“ usmál se písař; „mně se zdá, že jsem slyšel nad Wrchoticemi skřiwana o lásce zpiwat.“

„Možná, možná,“ šeptal pan Šimon pro sebe. „Wytrwá-li až do konce, jak počal — uvidíme! — Máte mi ještě něco sdělit?“ obrátil se najednou k písaři, opět zcela pokojně.

„Nic jiného než to,“ wece tento, „abyste w brzce proti nepřátelskému wpádu se ohradili, kastelan Jeho Milosti wysoce urozeného pána mého má nařízení wám všemožně ku pomoci přispěti lidem i zbraní. Mezi jiným jest i pět houfnic k službám waším.“

„Bude-li toho třeba, neopomineme pomoci té použití, aby zachráněna byla práwa krále nám milostiwého,“ pravil pan Šimon. „To ale řekněte pánu swému, že já ničeho před se newezmu, co by čelilo proti dobru pána mého. We prospěch jeho ale že všechny síly své wynaložím; a abyste mohl úplně swědectwí o všem dáti, čeho jsme se uchopili, wstupte se mnou mezi shromážděné rytířstwo.“

„Nikoli!“ odepřel prudce písař, „ne nadarmo jsem se skrywał, abych widin nebyl; nebo mám za jisto, že pan Šternberk nebo Slawata aneb Martinic tajně wyzvědače mezi nimi chowá.“

„A dle čeho to soudíte?“ ptal se pan Šimon.

„Dle toho, že i obezřiwý Wiktorin Šanowický, jehož rozum léta jeho predběhl, šáliti a k rozbroji s protestanty se popuditi dal.“

„Dle toho jen?“ kroutil rytíř Wrchotický hlavou. „Pan Šanowický, háje čest školy sedlecké a zastáwaje práwa swaté wíry katolické, jednal šlechetně, tak že w onom okamžení srdce moje jemu zcela nakloněno bylo, ačkoli zewnitrěk jeho nowotárstwím oko moje uráží — ba nowotárstwí je příčinou všech těchto rozmíšek,“ dotwrdil sobě.

„Nešlechetného činu pan Wiktorin schopen není, to swědectwí mu musí nejwětší nepřítel jeho dáti,“ pravil písař.

„Znáte wy ho tak?“ ptal se pan Šimon kwapně.

„Jakž bych nezměl?“ wece písař, „wždyť jsem ho často slycháwal se hádat w Karolinum, a býwal jsem swědkem, kterak mnohdykrát i ony, jenž mu hrubě byli ublížili, před právem zastáwal. A proto mnohý želel, že z Prahy odjeda wíce se newracel, neboť ho zde poutá — ale“ zarazil se najednou, „on sám nemluwí — k čemu bych já roztrušowal powěsti lidské?“

Pan Šimon, bezpochyby že porozuměti nechtěl, kam asi tím naráží, na chvíli se zamyslił. „Že pan Slawata a pan Martinic wíce provedení wásně své než blaha obecniho si hledí, je každý přesvědčen, a proto mám za to, že oni dobrému králi nedobře raditi budou. Necht si již mají mezi námi wyzvědače nebo ne, lépe je wždycky, když veřejné wystoupíme a tak aspoň záhy zwíme, na koho se spo-lehnouti lze.“

Pronikawý jasot rozjařených hostů zawzněl nyní až do této síně tak mocně, jakoby hosté na dwore se byli octnuli.

„Čekejte zde!“ pravil pan Šimon kwapně, „snad bude wašich důkazů třeba.“

(Pokračowán.)

D o p i s.

Z Morawy.

(Nemocnice pro chudé w Hustopeři. Akademie w Mikulowě. Manna. Ouroda.)

(Dokončení.) Obrátme nyní zraky své z pole literašho na pole života. W tomto ošředu s radostí zmiňujeme se o powstání nemocnice w městě nynějšího mého působení,

w *Hustopeci*, určené ku prospěchu zdejších *nemocných chudých*, jmenovitě ku prospěchu chudobných *čeledinů*, podnětem zdejšího městského fysika, pana dra. *Antonína Wildorfa*. Seznaw totiž u vykonávání swých úředních povinností, jak přemnoží nuzní obyvatelé we swých nemocech we wlbkých a k tomu i přelidněných swětnicích bez wšelikého, i toho nejpotřebnějšího opatrowání sténají a hynou, a dále že zvláště opatrowání nemocných *čeledinů*, jmenovitě při nakažlivých nemocích, w domě jich hospodárů nad míru obtížné jest: podnikl šlechetný tento lidumil sbírku mezi zdejším měšťanstwem k založení nemocnice, do které zdejší chudí obyvatelé, w času swé nemoci i nejpotřebnějšího opatrowání zbaweni, jakož i zdejší *čeledinové* přijati a zdarma léčení a opatrowání býti mají, s tou jen wýminkou, zdali jich nemoc w brzkém čase wyhojiti lze. Podniknutá k tomu oučelu sbírka wypadla welmi skwěle, neb w krátkém čase sebráno 207 zl. stř.; k tomu od mnohých přislíbeno potřebné prádlo, domovní nářadí atd. Sbírkou tak znamenitou wyjewilo se značným způsobem šlechetné smýšlení zdejšího obywatelstwa; pročez celé toto lidmilowné počínání i od zdejšího magistrátu jako i od sl. krajského ouřadu tak welkou pochwalou počteno bylo, že od obou úřadů uzavříno, ostatní wydání, k založení a zachování nadzmičené nemocnice potřebné, ze městských obecných příjmů zaprawiti. Nemocnice sama, pozůstávající ze dwou swětnic, jichžto jedna pro nemocné mužského, druhá pro nemocné ženského pohlaví ustanowena jest, ostane we spojení se zdejším městským špitálem, z čehož i ta wýhoda vyplývá, že přebýwající tu špitálníci opatrowání nemocných na sebe přijmou, zač jím z důhodů nemocnice přiměřená peněžitá náhrada poskytnuta býti má. My obšírnými slowy založení nemocnice této jsme popsali, ne jako bychom pochybowali, že by koho bylo, který by nutnou takového ústawu potřebu neuznáwal; ale proto jsme pozornost čtenářů na ni obrátili, abychom okazali, že w každém wětším městě vlasti naší takový ústaw lehko w život může wstoupiti, a sice způsobem námi nyní zmíněným. Neboť w každém skoro městěčku nachází se městský špitál, do kterého chorobní měšťané se přijímají a kteří by službu tu, opatrowati chudé nemocné swé spoluměšťany neb *čelediny*, lehko na sebe přijmouti mohli; i tu neklamnou důwěru chowáme, že w každém městě nalezne se několik šlechetně smýšlejících obywatelů, kteří i peněžitými silami tak šlechetné podniknutí podporowati budou; ale ne wšude stává obětowawých mužů, kteří by pronikawým slowem swé spoluobčany k stejným skutkům lásky podněcowali. I to při wýjewu tomto jest potěšitelné, že tu spatřiti jest prwní aspoň puky *obecného ducha*, že *obec sama* počíná swé potreby cítiti a uznáwati, o jich ukolení se starati, a že tím obywatelstwo začíná swlékati roucho hnusného egoismu, a k obětem pro *wšeobecné* interesity se podněcuje a wychowáwa. Jest to naše hluboké přeswědčení, že na této cestě, na které obec sama se bude starati o zkwětání swého blaha a hledět sobě osobiti wýhody ze *společného* žiwota vyplýwající, mnoho, přemnoho se wykoná dobrého ke spáse lidstwa.

K wýjewům, w nichž obecný tento duch prokmitá, počínáme také *akademií*, dne 18. Čerwence w Mikulowě držanou, při které od četných hudebníků — asi 130 — ke *wšeobecné* spokojenosti provozowána byla swětoznámá *Haidnowa* skladba: „*Stworeni*“. Cistý wýnos této akademie — 290 zl. we stř. — obětowan bude k založení *opatrowny*, w tomto lidnatém městě zajisté potřebné.

Abych poesii začaw zprávou o každodenním chlebě dokončil, jen to ještě připojuji, že jako na mnoha místech w Čechách, i u nás domnělá *manna* se ukázala, jmenovitě u Opawy we Slezsku, u Nowého Jičína, u Šumберку,

u Hradiště, u Walaské Mezřice, u Rožnowa, u Plumlowa a na jiných ještě místech. I zde aspoň mezi nižšími třídami ta sama newědomost u wěcech přírodnických se okazala, a obecně domníwáno se, že w dešti snesla se s hůry nebeské co wítaný pokrm w nynější strastné době. Tak k. p. u Plumlowa spatriw lid půdu mannou pokrytou sběhnul se u welikém jásání a zwolal: „*Manna s nebes pršela! čerstwé semeno bramborové s nebe padalo!*“ Zatím láska boží okazala se w přehojných žněch, a se wšech stran vlasti naší přízniwé zpráwy se ohlašují o weliké letošní ourodě. Tím také při posledním trhu brněnském (dne 21. Čerwence) cena obilní neočekáwaným způsobem klesla; prodáwala se měrice žita za 6 i 5 zl. w. č., nad čímž arciť oklamání lichwáři welice ustrnuli! Karel Šmídek.

Slowanské zpráwy.

* Srbské nowiny bělehradské sdělily nedáwno list, jež Osman paša Skadarský wládkowi Černohorskému w měsici Kwětnu poslal. Ten list, welmi sprostým slohem psaný, jest srbský; ale mnohými tureckými slowy propletený a barbarismy zhyzděný. Obsahuje náwrh k mírnému obcowání obywatelů tureckých a černohorských, a vlastně tím jest znamenitý, že Černá Hora w něm co zvláštní obec a „*drugo carstvo*“ se považuje. Turci jsou w tom ohledu zatwřelí a titulů štědre nerozhazují, kde toho nutná potřeba nezádá.

* Obec města Trnawy na Slowensku žiwí netoliko sto padesát swých nejchudších obywatelů, ale i pěti stům nuzných Slowákůw, přišlých tam z hor ke žni, wýžiwu poskytuje. Naproti tomu obec hlawního města Pešti wšecky cizí chudé — nejwice chudobné horské Slowáky — wypudila. Ti Slowáci nejsou zahalecí ani tuláci, alebrž pracowití awšak nešťastní poddaní koruny uherské; oni platí znamenitou summu na wšecky maďarské ústawy, na diwadlo, na museum, na akademii a Bůh wí nač. Z těch ústawů nikterak Slowáci užitku nemají; wšecky ty peníze wyděláwa obec pešťanská — nechce pak ani té nejmenší části bratrům Slowákům wrátiti.

* W Radgoni (něm. Radkersburg w dolním Štyrsku) umřel nedáwno stařec Ondřej Versic, truhlář powěstný swým uměním, nohy a ruce zmrazelých lidem welmi uměle wystruhowati. Nezanechal po sobě bohužel žádného hodného uředníka. Jeho wýrobky we wšech nowinách se rozhlašowaly a nade wšecky toho druhu předměty wychwalowaly. Byw sprostý selský truhlář sotwa čisti a psáti uměl, kromě swého řemesla i polní práci konal, a sám od sebe w mechanice tak se wycwičil, že mrzákům nejlepší oudy hotowil. Hrabata Antonín Wurmbrand a Arnost Auersperg nohy od něho udělané tak přiměřeně shledali, že hned swé anglické a francouzské zahodili. M. F.

Literatura.

Nestranné slovo o prawopisu českém. Od Ant. Fehnricha. W Jičíně. Nákladem Fr. Kastránka. Str. 24.

Dá-li se pak ještě něco promluwiti o rozepři naší prawopisné? Tolikráte omluwena není posud ukončena. Zadaného smíru docili snad „*Nestranné slovo*“. P. F. nehroží kordem, ale rozhrnuje praporec míru; wyjednáwa mír upřímně a důkladně, i zawlažuje sporné otázky weselejším humorem. Smírce postavil se u prostřed nowějších oprav, z nichžto dvě byly nedostatečné a třetí zbytečná. Whod nás upamatowal na wydání r. 1828. spisek pánů Hankůw a Jungmannůw: „*O počátku a proměnách prawopisu českého*“, kdež po udaných důwodech posléze podobně, žeby oprawená ortografie naše analogická wšech ewropských latinského písma byla dokonalejší, kdyby se ještě *g* za *yaua*, *j* za *jota*, *ou* za *au* (owšem i za *j*)

psalo. K opravě té první se odvážil znatel jazyků slowanských, náš milý L. Čelakowský, vydávaje r. 1830. své smíšené básně. Kež by byl již tehdy našel následovníků! O šestnácte let byli bychom dříve ukončili veliký spor hlav i srdcí! — P. F. vítězně odolal všem námitkám, dovedl potřeby rozeznávání dvojhlasů *au* a *ou* také we psaní. Odstranění obojetného *au* žádá pravočeská analogie, žádá ji přímota našeho národního charakteru, i prospěch školáků i dospělých Čechů a Němců jazyku našemu se přičinujících.

Slyšew ondy w Praze nařikati si na půl tuctu nových návrhů prawopisných, abych nikoho více nepoboril, chtěl jsem pro smír zapřítí své lepší přesvědčení a psátí opět *au* místo *ou*: widim ale že nebude konce pohoršení. Nazwu-li kohokoliw *autorem*, poze mne ku práwu pod záminkou, že jsem narázel na nemilou podobu s *outorem*. u suda, kterýž outor wé skladním prawopise také se píše autor. Napíši-li opravně: „*Outorem woda teče*“, každý porozumí že nemyslím na žádného autora, ale na chybu, které by bednář pomoci mohl. Skladný prawopisec ale napíše-li: „*Autorem woda teče*“, zbudí we mnohém wtipném čtenáři domněni, že tou zakrytou figurou naráženo na wodnatelný psaní způsob autorůw. To obojetné *au* dělá zbytečných nesnází.

Než ponechati prý se musilo, abychom nowotným *ou* Morawany a Slowáky od wzájemnosti české neodrazili! Diwno! já zas naopak widim w uwáděném *ou* příhodné spojidlo s bratřími našimi. Na Haně mluví se: čerwenó, na Slowensku: čerwenú, my Čechové spojujem morawské *ó* a slowenské *ú* a mluwíme čerwenou. Proč bychom tak psátí neměli? Páni autori, nemylme se! nebíme se! milujme se! Udělejme něco k vůli našim malíčkým! Pro ty prosím o prawidlo: „Píšme *ou* tam, kde *ou* wyslowujeme!“ Doufám, že ctibodní a wúbec míru milovní wúdcové naši starší neoslyší prosbu mladších za malické! Doufám; neb weta bylo by po analogii, kdybych po starém zwyku psátí musil: *daufám!* na to se rýmuje jen *zaufám!*

Důsledně zawrhuje p. F. zbytečné uwádění obojetného w místo dobře oprávněného *w*. Mimochodem ale také podotýká, že prawopisem nejnowějším pismo naše nabylo více puntíků; neb o kolik *j* za *g*, o tolik muších trus nyní jsme bohatší, nepočítajice čárku nad průtažným *i*; pročez radí, abychom psali *j* bez puntíku, ježto jest samo sebou zřetelné; opatrně však dokládá: „Než to malíčkost!“ — opatrně prawim; neb zatwřeli puntíkáři počali by nowý křik, a dušičky sentimentální také by nechtěly pohřešowati starou poesii nad puntíkovánou jotou,

nad kterou
s nádhrou
jako nade wěží měsíček
stával romantický puntíček!

Či snad bezpuntíkováné *j* wyhlášeno bude za nowý revoluční síbolet? Pro uwarování křeče odložme tu tragicou poprawu na nových šestnácte let aneb raději na r. 1901. Do soudného dne budeme přece hotowi s abecedou! Nichts für ungut, páni! Naše rozepře musí se ukončiti twáreми wyjasněnými! Zasmějme se raději než abychom se hněwali! „Nestranné slovo“ má wěru mnoho weselých stránek a podá zábawy za více grošů než za kolik krejcarů se prodává.

K. W. Slanský.

Literární zpráwy.

Nade wšecko potřebné dílo *Palackého*, z pramenů čerpané seznamenání všech jmen místních w Čechách w jazyku českém i německém, wyjde bezpochyby ještě letoš-

nho roku nákladem knihkupectwí Calve'ského. Bude to kus pracně dobyté historie národu našeho z ramu mnoholetých přewratů a zmatků, která místopisu jakožto sprawedliwý kanon podložena býti může. — Též doufáme, že našemu jedinému šařikowi nastanou pekojnější chwile a tiší hodiny, w nichž snad brzy dokoná druhý díl „Starožitnosti“, obstará nowé wydání prvního dílu téhož spisu, pak národopisu a, čehož si nad míru přejeme, literatury slowanské, ku které se mu neobyčejně bohatá zásoba mezi tím časem nashromáždila.

Žiwotopisy znamenitých mužů od nesmrtelného Řeka Plutarcha dočkaly se též českého roucha. Totéž knihkupectwí Calve'ské umínilo si ono krásné dílo přístupné učiniti národu našemu. Panu Tempskému se poštěstilo získati zběhlého w klassicismu literata k této práci, která w nowém uspořádání a s důkladnou předmlowou a s wyswětleními swým časem na swětlo wyjde. — Wedle Plutarcha uwítáme stejnou radostí Římana Tacita, kterého od p. Tomka očekáwáme. — Wšeobecná historie od Smetany we třech dílech jest dohotowena a bude se 15. t. m. oudům Matice rozdáwati. — Tisk historie české Palackého pokračuje dále. Newíme, ale doufáme, že první díl ještě letos na swětlo wyjde. Pro budoucnost rozwřzena jest práce tak, aby každoročně jeden díl se wydawal.

Známo, že se chystá jeden rukopis T. Štítného, aby byl k universitní slawnosti příštího roku skwostně wydán. Německého rukopisu se z těch dob ani nedostává. Poněwadž ale jazyk český k mrtwým náležel, musí onen rukopis žiwějším wyložen býti. Jak se prawí, má býti tedy do latiny přeložen. Budou to dvě *curiosa* najednou.

Pražský denník.

Dne 31. Čerwence bylo wolení rektora na universitě pražské. Slawnost roku 1848. powýšila důležitost oné důstojnosti na wysokých školách našich, s nížto spojen jest hlas na stolici prelátůw při sněmu stawů Českých. Oudowé čtyř fakult sešli se w hojném počtu a hlasowali po třikráte. Ale po třikráte rozpadly se hlasy we dwa a dwa, tak že oba kandidati nejwýšším ouřadím k rozhodnutí předloženi býti museli. Smýšlení projewilo se jednosworně. Za děkany wywoleni jsou: při fakultě prawnické dr. Fischer, při filosofické dr. Smetana, při theologické dr. Teplotz. Ouradování děkana fakulty medicinské, pana dra. Ryby, potrwá ještě budoucí rok.

S m ě s.

Stará mešita we Francouzích. Městys Buzancy leží w departementu Ardennském, a w něm nachází se stawení, jemuž obywatelé říkají Machomet a které nic jiného není než mešita. Jistý pan d'Anglure, který na křižáckém tahu k Saladinowi do zajetí přišel, byl od tohoto propuštěn pod wýminkou, aby sám přinesl wýplatu, což když wěrně splnil, Saladin netoliko peníze nepřijal, nýbrž ještě s mnohými dary ho propustil. To jediné musel mu slíbit, že přijde domů erb swůj změni a mešitu wystawí, kterýžto slib i splnil. Jelikož však nebyl bohat, wypadla mešita dosti skrowně, a bezpochyby w ní nebyly nikdy držány služby boží. Nicméně ji potomkové rytířowí a později předstawení obce w dobrém stawu udržowali, od času rewolucí však docela jest zanedbána. Nyní chťi prý tam zříditi školu.

W Uhřích počítá se wšeho wšudy k 500 fabrik, an počet jejich w ostatních rakouských zemích wynášel 11.910.

W Dánsku přijde na 60 mrtwých, jichžto stáří deset let přewyšuje, jeden samowrah. Ze čtyř samowrahů jsou tři mužští. Nejoblíbenější smrt je tam oběšení.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowem Městě
č. 116, vydává po
pálarách trikrátě za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém ryaku pod podlouhým č. 8—1 w druhém poschodí přes dwěr).

Předpláci se na čtwrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. Uč. k. po-
řádných ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půllétně s patričnou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

10.

Co se toto w komnatě pana Šimona bylo událo, děly se zcela jiné věci w síni besední. Odchodem pana Šimona, jehož přítomnost rozpustilost besedníků na uzdě držela, dosáhla tato nejvyššího stupně, což k nemalému pohoršení vážných sousedů sedleckých sloužilo, jenž byli přišli, aby, jako vždy jindy, we vážném rozhovoru slavný den zkoušky u patrona dobročinného školy obecní ztrávili, dnes pak aby se uradili o vojenských potřebách moudrými slowy; a ta šlechta si hleděla wíce žbánu a wedla tak podivné a urážlivé řeči, že naši Sedlčané mrzutosti raději by byli odešli, kdyby byli za dobré neuznali, neswáriti se se šlechtou w nebezpečné této době, wíce ale proto, že se báli pana Šimona uraziti, kdyby w nepřítomnosti jeho odešli. I učinili co nejmoudřejšího bylo, odstoupili totiž stranou, by pospolu se bawiti mohli.

„Ajahó!“ zawejsknul Diwišowský; „kam se straníte, páni Sedlečů? nejde wám wíno pana Šimona k duhu? Anebo—hrome!“ udeřil na stůl — „snad se nestraníte společnosti naší šlechtické, měšťáci?“

„Ba w skutku,“ začal mistr Ambrož, jenžto snadno popuzen býwal, a předstoupil o krok blíže. Ale primator i druhý konšel ho chytili za kontuš tabajíce ho mocně zpátky a domlouwající mu, aby raději něco smlčel, než aby začal rozbroje. Newrle ustoupil obuwnický starší od předsewzetí swého.

„Ej, co se durdiš, pane bratře?“ chechtal se Oujezdecký, k Diwišowskému blíže přistoupě. „Což pak ti to diwno, že to městským rekům do žaludku wjede, když pomyslí, že nyní místo fidlowačky s mečem zacházeti musejí? — Přej jim času, ať to dokonale ztráwí.“

„Mistra Ambrože mi nech s pokojem, bratříčku!“ odslowil Diwišowský, „nebo my jsme si podali ruce na smíření, a proto netrpím, aby se cos mluwilo o fidlowačce. W ostatním ale ti dávám za pravdu, že radostný křik boje není hudba pro uši měšťácké.“

„A když naše řeči jim tolik strachu již nahnalý,“ wmísil se do řeči jiný, „jak pak to asi bude teprw, když skutečný nepřítel se okáže?“

„O to ať nemají starosti,“ prawil Diwišowský, „wždyi za sedleckými waly drahá těla swá ukryjem i s kořistí, již si po kacírských dědinách wydobudem. Jak prawím, buďte beze strachu,“ obrátil se k Sedleckým, „my wás budem bránit, za to nás ale musíte skwostně častowat.“

„Dříve se wšak musíme o wáši pomoc prosit!“ wyhrknul mistr Ambrož.

„To se rozumí,“ wece Diwišowský, „proste a my milerádi přispějem.“

„Deus avertat! Bůh nás uchovej od pomoci takové,“ rozkwašowal se šewcowský starší, newší-maje sobě okřikowání soudruhů swých; „to bychom si poradili, hejno nepřátel před městem a ještě horší hejno we městě; wy byste nám pomohli!“

„Co? jak?“ rozkřikli se šlechticowé, i wstáwali od stolů.

„Pozwolte, stateční pánowé!“ chlácholil primator, „mistr Ambrož myslí, že i wáše pomoc by mnoho neprospěla, kdyby město delší čas oblehnuto být mělo. Nemyslil jste tak, mistře Ambroži?“ obrátil se k tomuto. „Řekněte že ano,“ prawil mu tajně, „ať odejdem w pokoji od pana Šimona, wšak my jim pak okážem cestu od města.“

To jsou samé nové háčky a kliky čertu dobré,“ durdil se Ambrož. „Od těch dob, co jste se do toho nowého kroje nahastrošil, wyhledáwáte samé takové křiwé cesty, pane primase. Držte se starých zwyků, co na srdci to na jazyku; a já powídám weřejně, ne, tak jsem to nemyslí!“ prawil neustupný starší.

Pro uchowání pokoje bylo dobře, že žádný ze šlechty slowa tato neslyšel, nebo byli wypukli do wšeobecného smíchu, když primator podotknul, že by se město při delším obležení zeti nemohlo, který chechtot sotwa nyní se utišil.

„Ajahó, hahó!“ ržal Diwišowský, „co to žwástá o delším obležení, co pak newíme, kdy nám přijde pomoc? Ba budou rádi kališníci, když celou kůži jen ze země odnesou; kdo se ale brzo z Čech neodklidí, tomu zatopíme nad jeho kacírskou hlavou.“

Není-li prawda, ty pane Dėdkowský!“ obrátil se k tomuto, který po celý ten čas w hlubokých myšlėnkách pohřžen dříwe hostiny, nyní řeči všech málo si všimal. „Mluw také jednou! Dnes ráno měl jsi slow, jakoby ti splawem na jazyk hyla tekla. Powěz tady polekaným Sedleckým, co je to s těmi Pasowskými?“

Dėdkowský vyskočil prudce se stolice, rudá zář nachové zlosti polila obličej jeho, a žhawé blešky sršely z očí jeho na neprozřetelného panice, je-muž wíno jazyk rozwázalo, že wyzradil, co skryto mělo býti přede všemi. „Že bys zasloužil, aby ti jazyk wytrhli, ničemný tlachale!“ prawil zlostně.

Hrobové ticho panowalo w komnatě, jedni se zhrozili nad prozrazením tajemství, druzi, nemajíce žádných zpráv o chystání se žoldnérů pasowských, na powolání cisaře Rudolfa učinili wpád do země české, poslouchali zwědawě, co to asi Diwišowský pronesl, který, sotwa že otázku swou byl učinil, se zarazil a rozpačitě, skoro blbě wůkol se ohlížel.

Tu bylo slyšet na dvoře dusot ouprkem přihánějícího jezdce, brzy na to wrasil muž w úplné rytířské zbroji celý uřícený, uprášený do komnaty.

„Ha, Lowčický, Lowčický!“ wolali panicové přichozího obklopíce.

„Nu jak?“ chopil se ho nejwíce Dėdkowský.

„Žes měl rohatého s celou družinou jeho za ušima; všechno se vyplnilo, jaks prawil,“ wece Lowčický oddychujíc.

„Twé i naše štěstí, Diwišowský!“ obrátil se Markward Dėdkowský k zaraženému rytíři, „žes dříwe newybleptnul tajemství až nyní, kdy nám ho již tajiti netřeba.“

„Dejte mi něco k občerstvení, než wyprawowati začnu,“ wolal Lowčický. „Jedním rázem jedu od Budějowic.“

Deset číši se mu podávalo najednou. „Pi, pane bratře, pi!“ wolali panicové s radostným hlukem. Panu Šimonu nahradíme brzo ze sklepů kacířských, co jsme vypili. Victoria!“ jásal.

„Ba wolejte jen victoria,“ prawil Lowčický číši dnem wzřuru obrácenou od huby utrhnal. „Pasowští jsou w patách za mnou; opustil jsem je, když se z tábora hnuli.“

„Hurrá, hurrá!“ plesali spikli panicové, „pi, pane bratře!“ pobízeli Lowčického.

„Počkejte, páni bratři!“ okřikowal je Markward Dėdkowský, „jsou tady mnozí mezi námi, kteří newědí, co se děje.“

„Aj, tedy jim powěz, jen zkrátka!“ wolali druzi.

„Kdo je wěren králi swému, nechť přistoupí blíže!“ hlásal Dėdkowský.

„To bych wěru rád wěděl,“ promluwil mistr Ambrož k okolostojícím Sedleckým, „co to asi bude? Jaktěžiw jsem o tom Dėdkowském a přáte-

ličkách jeho nic dobrého neslyšel, a aby z kalužiny čistá woda tekla, je k prawdě nepodobno.“

Pročež přistoupili Sedlečtí jaksí wáhawě blíže, ano mnohý rytíř, obzwláštně ze starších, kroutil powážliwě hlavou.

„Slyšte, urození a stateční páni rytíři, moudři a opatrní páni!“ začal wážně, jakoby na sněmu se nacházel.

„No, jento wyklop; nedrž tak dlouho za lubem,“ wskočil mu do řeči Diwišowský, jenž, opět se zbo-dřiw, plnou číši byl uchopil a překwapení swé notnými doušky zapíjel.

„Jaké bezpráví se před třemi roky Jeho Cís. Milosti pánu a králi našemu nejmilostiwějšímu dalo, wíte všichni,“ začal Dėdkowský. „Wíce než polowic zemí musel odstoupit bratru swému Matyáši, a mezi jiným i Morawu, která nerozdílně ke koruně České náleží.“

„To je prawda, co powidáte, pane Markward z Dėdkowa,“ prohlásil se jeden z rytířů, „ale nezapomeňte také, že Jeho Cís. Milost, vlastně ale rádcowé jeho toho byli příčinou.“

„Jste wy též tajný protestant, pane Přestawlcký?“ tázal se Markward ouštěpačně.

„Hoj, tajný kacíř, protestant, wywrzte ho!“ zuřila mladší šlechta.

Pan Přestawlcký couwnul o krok zpátky. „Nezapomínejte, že jste w domě cizím, pakli nechcete, by se wám okázala cesta, jako Měšetickému lakomci!“

„Prawda to!“ zawznělo ze mnoha úst, a několik wážnějších šlechticů se přidružilo k Přestawlckému. „Prawé to haraburdí, ta mladá šlechta!“

Panicové utichli, w rozpačitosti hledíce na sebe; Dėdkowský, wida že se minul cíle swého, přiměti totiž šlechtu celou k záměru swému, poněkud zbledl i kousal se w pysky, až krew mu prýštila.

„Nuže tedy!“ pohodil konečně hlavou, „wy se od nás wzdalujete, pánové, a přece by bylo hodno, abyste wy prwní se byli chopili záměrů našich. Také dobře; — budete pozdě pykati. Nuže tedy obracím se k wám, páni bratři, jenž okolo mne stojíte, a nejwíce k wám, počestní pánové sedlečtí, poněwadž doufám, že se wěrnost ku králi w srdcích wášich nezwiklala.“

„Kdo to smí twrdit o nás?“ tázal se pan Přestawlcký důrazně.

„Prosíme Wáši Milost!“ obrátil se mistr Ambrož k němu, „račtež nechat pana Dėdkowského domluwit. Začátek se nám sice nelíbí; budeme widět, jak to bude ku konci.“

(Pokračowání.)

Něco o panu Janowi Žehrowickém z Kolowrat.

(Pokračowání.) Při swém odchodu obdržel pan Lew dwojí průwodní list od wévody Filipa, jeden od 31. Le-

dna a druhý od 9. Února 1466., od knížete Karla pak dostal poruční list dtdo. 10. Února. Tomuto poslednímu zanechal pan Lew jednoho z koní svých co dar. Pácholek, který jej princowi přivedl, dostal od něho 30 korun zpropičního a musel spolu s sebou vzít krásnou brúnu co dar rytířowi Frodnárowi.

Čechové cestovali dále skrze Flandry a Brabant do Kalet, z kteréhožto, tenkrát Angličanům náležejícího města přepraviti se mínili přes úžinu mořskou do Angličan. Na té cestě navštívili manželku Filipa Dobrotiwého, Isabellu Portugalskou, na zámku gentském, jakož i město Brygy, kde obyvatelé přišli Čechů hrami, mუმреjemí a tanci slawili.

Na dlouhé, protiwnými wětry zdržované a nebezpečné plavbě z Kalet do Sandwiche byl by pan Lew sklouzna z paluby a do moře padna utnul, kdyby ho Kolowrat a Tetzal nebyli zachránili.

W Angličanech ubírali se naši cestowníci přes Kantabrigy do Londýna. Anglický král Eduard IV. přijal je welmi wldně a dal jim skwělé důkazy swé pro ně wážnosti. Hostiny a slawnosti byly jim ke cti způsobeny. Pan Lew a nejřednějši jeho druhowé dostali řád, lázenský (the ordre of the bath). On sám, pak Kolowrat, Burian Šwamberk, Miroš, Frodnár a Pétipeský přijati byli slawným na rytířství pasowáním do řádu toho a ozdobení znakem jeho we zlatě. Pro jiné některé šlechtice swé družiny obdržel pan Lew stříbrné dekorace, jež rozdati mohl dle libosti.

O wzácných počtech, jakých se panu Lwu w hlawním městě Anglicka dostalo, jakož i o dalších příhodách jeho cesty nechci se tuto déle šířiti, uwáděje toliko to, co se wztahuje na osobu pana Jana Kolowrata Žehrowického. Ostatně doufám, kdyby i český prwopis Šaška z Mezihoří nikdy se wíce nenašel, že přece některý z našich obratných spisowatelů celou tuto cestu Lwa z Rožmitála dle Pawlowského latinského překladu Šaškowa spisu, dle Tetzla i dle jiných pramenů sestawi. Stálo by to wěru za práci.

Po delším sem tam putování, na kterém cestowníci naši nawštívili dwůr Františka II., posledního wévody Bretaňského, w Nantesu; dwůr Francouského krále Ludwíka XI. a manželky jeho Karoliny Savojské; pak dwůr titulárního krále Sicilského, Renata Andegawského w Saumuru a Angersu, kdežto všichni rytíři z družiny pana Lwa obdařeni byli čestnými řetězy; Tours, kdežto francouzská princezna Majdalena, ustanowená choť časně zemřelého krále Českého Ladislawa Posthuma w hlubokém smutku o samotě co wdowa dny swé tráwila; dále dwůr prince Karla Andegawského, náměstka w Languedocu a Guienne, w Châtellevaudu, dostali se do Španiel, kterážto země tenkrát ještě wíce než za našich dnů půtkami swých knížat zmatena a rozkouskowána byla.

W Olmedě, kde pan Lew, ohlášen Kolowratem a jinými rytíři, audienci měl u staršího krále Kastilského Jindřicha IV., dostalo se panu Kolowratowi opět té radosti, že mohl ukázati sílu a obratnost svou w zápolení. Dostal odpůrce na zápolníku králowu, složitěmu člověku newysokého wzrostu ale neslýchané síly, který posawád od nikoho nebyl přemožen. Kolowrat chopil ho pewně za ramena a na wzdor zoufalému jeho odporu tak mocně ho přitiskl na kamennou jednu lawici, že rukama a nohama třepetaje w písku se wálel. Na důkaz ouplného swého wítězství posadil se Kolowrat přemoženému na záda. Tři biskupowé a mnozství lidu bylo se k tomu diwadlu shromáždilo, kterážto všickni s podiwením patřili na porážku nejsilnějšího muže w Kastilii. Když pak na žádost králowu zápas w jeho přítomnosti opakowán byl, pan Kolowrat, který swé unawení předstíraje dlouho se byl zpouzel w nový boj wejiti, ponejprw a jedinkrát na celé cestě přemožen jest.

I zde byli pan Lew a přednějši jeho towaryši od krále řádem obdarowáni. (Dokončení.)

Slowanské zpráwy.

Ze Srbské Lužice. Časopisy naše Kwěty, Wěsta, Časopis musejní i Pautník čtenářům již we známost uwe-dly založení „Matice lužicko-srbské, čínice je zároveň pozor-ný na prwní úkazy její nové činnosti. Sdělim tehdaž opět něco z jejího dalšího působení. —

Dne 16. Čerwence měl výbor Matice druhou schůzku. W té schůzce přede vším dr. Klin jakožto přednosta oznámil, že se wojerecký superintendent Kubic (tedy z pruské Lužice) ku předstawané sobě wládě byl uchýlil s dotazem, zdali Lužičanům pod pruské žezlo náležejícím dowolen jest přístup k ústawu, od saských Lužičanů pod jménem „Ma-tice Serbska“ založenému; na to týž superintendent obdržel odpověď, že pruská wláda proti takowému se připojení dokonce nic nemá a potud míti nebude, pokud ústaw, jak o to žádného obawání není, swým nynějším (blaho, wzde-lání a oswětu zaměřujícím) zásadám wěrný zůstane. — Na to přednosta shromážděnému výboru též ohlásil, že od krajské direkcí Budyšinské obdržel přípis, kterým se k wy-dávání *Matičního Časopisu*, pod redakcí J. E. Smolera vycházeti majícího, přiwolení udekuje.

Po obojím tom ohlášení rokowané jest o wydání *Ná-wodu k oprawenému skladnému prawopisu*, jež dr. Pful na wybidnutí výboru Matice byl sepsal. Zpočátku ustano-weno bylo, že „Náwod“ ten jakožto zvláštní spis o sobě, a sice co prwní číslo knih *Matičních* wyjiti má. Když se ale we schůzce této s jisté strany nawrhlo, žeby asi lépe bylo, kdyby se týž „Náwod“ jakožto přiměřený úwod w prwním swazku Časopisu *Matičního* wytiskl: tuť nawrh (rozličnými důwody, zvláště pak důwodem welmi potřeb-ného posud šetření peněžních sil podporowaný) od výboru za usnešení přijat jest. Dle mého mínění by však na škodu nebylo, kdyby se též něco zvláštních otisků toho pojednání o sobě způsobilo. Při tom podotknuto bylo, že později Ma-tice nějaké kratinké a *prostonaučné nawedení* ke zlepše-nému prawopisu *pro školy* jakožto zvláštní spisek wydá.

Jednalo se nyní o tom, zdali by již něco pohotowé bylo, co by Matice pro *obecný lid* wydati mohla. Bylo již dříve wybidnutí učiněno, aby se spisowatelé jak katoličtí tak protestantští o složení přiměřených wzdeklawajících *po-wídek* zasadili. Se strany protestantské již něco toho druhu výboru podáno jest; se strany katolické se něco podobného očekává.

Co se *slowníku srbsko-německého* týče, bude nepo-chybně od Matice onen wydán, jež dr. Pful již delší čas w rukopise chowá a který, spojeným úsilím spisowatele a dra. Jordana prwním pouze swazkem wyálý, pro nedosta-tek potřebné podpory dále vycházeti nemohl. Já bych za to měl, že by Matice swou péčí přede vším na wydání tohoto slowníku wynaložiti měla; nebo kterak mohou jiní Slowané w literatuře Lužičanů účastenství míti bez nej-hlawnějši pomůcky, jaká jest lužicko-srbský slowník? Za-sluguje zde připomenuto býti, že sestra dra. Pfula celý *německo-srbský slowník* zpracowala, který nepochybně rovněž od Matice wydán bude. —

Dodávám k těm zprávám o lužické literatuře ještě tu, že se též wydání „*duchowních řečí*“ wýtečného, wlasti příliš brzo odnáteho Srbá Ljubenského chystá. Wydání pře-jal Ljubenského nástupce duchowní Jakub, rovněž horliwý a účinný Srb, který lásku k národu a jazyku swému mezi jiným osvědčil i tím, že obětowaná sobě wýssí a wý-nosnější místa německá odmrštil, chtěje wěrným zůstati swé srbské osadě w Budyšíně. — Mimo ty duchowní řeči má wyjiti sbírka přiměřených powídek, hodících se mládeži

Fr. Doucha.

Dodatek ke článku: „Škola ve Winaři.“

Wlad. Hlawka.

H u d b a.

Wydawáním a nákladem Jar. Pospíšila v Praze.

Číslo 95.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

10. Srpna
1847.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilowu (w Nowých alejích na Nowem Městě č. 116) vydává po půlročních třikráte za týden, w outery, w čtvrtek a w sobotu.

Předplácí se na čtvrt léta 1 zl., na půl léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stří. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půlletně s patřičnou obálkou 2 zl. 36 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

„Konec je takový, moudrý pane na werpánku!“ pravil Dědkowský, zapřítiv se, s nemalou newolí, že Cis. Milost král náš nejmilostiwější již se nasytil, tancowati tak, jak mu lidé druhu wasého a odbojni stawowé hudou, nasytil se již poslouchati rozkazy Matyáše, který se neostýchal bratra swého o země jeho připrawiti, a který neustále kacíře podporuje a je i všechny nespokojence proti němu štwe, všeho toho již se nasytil nejjasnější král Rudolf a chce trestati odhujníky. I powznese na trůn český pomoci swých wěrných bratra swého Leopolda, biskupa Pasowského, aby Matyáš do země newniknul na záhubu wíry katolické.“

„Jak? proti smlowě swé? proti wůli stawů?“ zvolali Sedlečtí i přátelé Přestawlkého. „Toho se Rudolf nedopustí, ale wy jste hyzdili králowské jméno jeho, winíce ho z kriwopřísežnosti. — Zodpověďte se!“ dotírali na ně.

„Odpověď na to wám dá rytíř Lowčický!“ pravil Markward Diwišowský ousměšně.

„To dám, plnou a dobré wáhy i míry, říkají tuším městští kramáři,“ wstal Lowčický od stolu, kde si byl posud, newšimaje sobě ničeho jiného, při jídle a pití howěl. „Předně je to prawda, co tuto urozený a statečný pan Markward z Dědkowa powěděl, cisar nechce mít Matyáše za nástupce swého na stolci českém, neboť ho nenawidí, a wi také proč; za druhé je arcikníže Leopold dobrý a štědrý pán, jakž jsem u jeho lidu zpozorowal, a protož bude on lepším králem než Matyáš; za třetí ale není nic wice k rozmyšlení ani čas k disputům pro a contra, poněwadž wojsko pasowské již do Čech wtrhlo a města Budějowice, Krumlow, Netolice opanowalo, nečítaje ani hradů a twrzí, které k wítězství našemu switily, když se bylo z nich dříve všechno, co zač stálo, wyneslo. A jelikož konečně jsem zrána z Budějowic wyjel, Pasowští ale w patách za mnou šli, tedy newim, co by w tom bylo, abychom je zítra zde neměli.“

„Nyní tedy wolte!“ pravil Dědkowský, „buď

se držte krále swého a Pasowských, anebo setrwejte w odbujnictwí, aby se wám twrze a města wyžehly. Co teď, opatrní pánové, a wy, udatní rytíři?“ ptal se ousměšně.

„Žes hoden, abych ti hlavu rozpoltil, zrádný chlapče!“ rozkřikl se pan Přestawleký.

Rozpustily chechtot newázaných paniců odpowěděl na tato urážliwá slowa. „Hahó!“ wřestěli, „tato zpráwa pánům zatřásla osrdím a Sedlecké porazila.“

W skutku zůstali Sedlečtí nad zpráwou Lowčického jako hromem omráčení státi. Tam popudili protestanty, zde jim hrozila záhuba loupežiwou luzou baworskou, již wlastní král do země powolati připastil, a již, jak jsme widěli, i mnozí ze šlechty české podporowali. Newěděli co počíti, a již widěli město swé hořeti, loupežné cizince w průwodu bezuzdné šlechty domácí domy jejich drancowati, ženy a dívky hanobiti — všechny hrůzy, jakowé tehdáž wojna na nešťastné dědiny chrliwala. Předstawení obce sedlecké hleděli bledí na sebe, jen mistr Ambrož koulel diwoce očima, zatínal pěstě, a byl by se milerád na šlechtu wrhnul, kdyby opět byl tak moudrým nebyl, aby byl neuznawal, že to k ničemuž neprospěje.

„Zahudem jim wojenskou!“ zvolal Oujezdecký. „Kacíři budou dostawat křeče, když jim připomenem, kterak mistr Codicillus jejich swaté prodal.“

„Ano, ano!“ jásali soudruhowé jeho, „naši wojenskou pro kacíře!“ A wřesk jejich zněl w tato slowa:

Stal se Čechům hanebný kus;
Wyletěla jim z Prahy Hus;
Prodal ji mistr Codicillus.

Sotwa byli dozpiwali, utichli najednou všichni; pan Šimon stál u prostřed nich, hněwiwym zrakem na ně pohlížeje.

„Nuž proč tichnete, pánové?“ ptal se wážně. „Není-li prawda, že cítíte hanbu swou, a mlčení je toho následkem?“

„Pane Wrchotický!“ pravil Markward z Dědkowa s welikou wážností.

„Mlčte, pane Dědkowský,“ okřikl ho pan Ši-

mon prudce, „já stál dlouho na prahu udiwením nad řečmi vašimi zaražen, wy jste mě ale newiděli.“

„Když nás Waše Milost slyšeti ráčila,“ prawil Markward Dědkowský, „nepochybuj, že jednání naše schwáli, jednání, jakové mi wěrnost ku králi swému za powinnost ukládala.“

„Nechwástejte se wěrností,“ wskočil mu pan Šimon do řeči, „we vašich ústech zní slovo wěrnost co potupa. Myslíte, že neprohližím až na dno záměrů vašich? — K drancownikům pasowským jste se přidali, abyste pod záštitou jejich swobodně loupti mohli. To je oumysl váš, zhejrlců —“

„Pane Wrchotický,“ prawil Markward uražena se cítě, „já jednal dle wůle krále a pána swého, i nenadál jsem se, že Waše Milost, znám co nejwěrnější králi swému, jinak smýšleti bude.“

„Znáte wy wůli krále nám nejmilostiwějšího?“ ptal se pan Šimon.

„Zde jsou důkazy!“ wyňal Markward list z náprsi. „Zde je wůle jeho zřejmě wyznačena.“ A list rozwinuw počal čísti: „Intent neboližto mínění císaře strany lidu pasowského. — Lid neabdaňkowati, ten k Českému Krumlowu wěsti a potom sněm rozepsati, nawrácení daného privilegium ne-
toliko žádati, ale i Čechy ztrestati, též některé ku práwu pohnati a je pro crimen læsæ Majestatis, z uražení důstojnosti královské obwiniti, tudy sobě poslušenství podle wůle a libosti swé u Čechů způsobiť a potom s pomocí jich též, bylo-li by možné, successi Leopoldowi strojiti.“

„Odkud máte list ten, který nejwětší potupu na jméno královské uwaluje?“ ptal se pan Šimon.

„Jest to zrada majestátu!“ doložil Přestawlcký.

„Pan Wilém Slawata stojí vysoko nad nízkou urážkou takowou,“ prawil Dědkowský hrdě.

„Pan Wilém Slawata nezasluhuje pouze jméno tupiče důstojnosti královské,“ wece pan Šimon wážně s velikým důrazem, „ale i jméno zrádce vlasti, zrádce krále swého, že ho nabádá k činům, které ho korunu státi mohou. Kdo se však jeho přidrží, ten je zrádce jemu rowný, a toho Šimon Wrchotický pod střechou svou nehostí!“

„To má být snad —?“ žasnul Dědkowský.

„Wypověď z domu mého! ano, pane Dědkowský!“ prawil rytíř Wrchotický.

„Co, nás z domu wyhnat, nás šlechtice?“ začali se kwasit přátelé Dědkowského.

„Jednejte šlechticky, bude se s wámi co se šlechtou zacházet,“ dí pan Šimon. To si ale wemte s sebou na cestu, že pasowští drancowníci prwní odpor najdou na zdech twrze wrchotické.“

„A na walech města sedleckého!“ zwolal mistr Ambrož. „Mluwte, pánové!“ obrátil se k předstaweným obce, „a nestůjte jako rozumu zbawení.“

„Tak jest!“ přiswědčili tito, ačkoliw mnohý wice šeptal, an drkotání zubů mu nedalo powznesti hlasu.

Zuby skřípě obrátil se Markward Dědkowský ke dveřím, zahanbeni následowali ho tiše přátelé jeho. Jediný Diwišowský se hlasitě smál w odchodu.
(Pokračování.)

Něco o panu Janowi Žehrowickém z Kolowrat.

(Dokončení.) Před odchodem z Olmeda byl by pan Kolowrat sebe i druhy swé bezmála w nebezpečení života uwedl. Smědě, ohniwé děwče španielské, které w jedné hospodě nalezl, welice se mu zalíbilo, a bezpochyby že nebylo necitelné při dwornostech statného rytíře. Ale bystré oko žárliwosti bdělo nad ní: právě když ruka rytířowa obírala se náprsním jejím šátkem, wstoupil milowník její a obsypal pana Kolowrata hanliwými slowy. Toho ale český pán nesnesl, i zasadil prudkému Španieli notnou facku, a když ještě nepřestal hubowati, wyhodil ho z hospody. Z toho strhl se powyk, a než minuly dvě hodiny, shromáždilo se množství lidu před příbytkem Čechů, hrozíc k outoku hnáti na dům. Jen stěží mohli poslowé a důstojníci králowští bouři tu utišiti a nebezpečení od cestujících odvrátiti.

Když nawštíwili Čechowé místa, španielskému patronu swatému Jakubu w Kompostelle zaswěcená, přišli také k jeskyni swatého Jakuba. Wětší část českých rytířů, mezi nimi i Šašek, Šwamberk, Pětipeský, Miroš, wešla do wnitr. Též Kolowrat chtěl je následowati, měl však co nestěstí — musel byti znamenitě veliký a tělnatý — že w úzkém průchodu jeskyně wězeti zůstal, nemoha ani sem ani tam. Trwalo to dráhný čas a stálo to mnoho potu a namáhání, než ho celého začerněného a polopmdlelého z toho nenadálého wězení wyswobodili.

Procestowawše Portugalsko, kdežto se u panowníka té země Alfonsa V. a u hraběte Fernanda z Braganzy pozdrželi, ubírali se přes Zaragozu, w kterémžto městě král Jan II. české rytíře welmi dobře přijal a rady obdařil, pak přes Pinalvu, Alcares a Leridu do Molina del rey a odtud do Barcelony. Před Molinem del rey, kdež se pod příkrou skalou brali ouzkými stezkami přes samé bařiny wedoucimi, přepadli je loupežníci. Již byl od nich lapen Šašek, který se byl za ostatními druhy poněkud opozdil, i chtěli ho právě s sebou odvléci, an pan Kolowrat ohledna se to zpozorowal. Tož i hned wzkrkl na swé druhy, kteří napřed byli, a hned přiběhlo jich několik na pomoc, s kterými na loupežníky se obořiw je zahual a Šaska oswobodil.

W Molině del rey žádal jeden katalonský hidalgo neobyčejné velikosti a sily zápasiti s některým Čechem. Wůle se mu vyplnila a w málo okamžích ležel poražen cwičenou w boji rukou pana Kolowrata.

Na zpáteční cestě, která je opět skrze Francouzsko, pak přes Bern wedla, pomeškawše u wéwodského dwora w Miláně, pak w Benátkách u dožete Kristofora Mora, nawštíwili císaře Fridricha III. w Štyrském Hradci. Právě když tam přišli, dával se ke cti meškajících tam Saského wéwody Albrechta veliký turnaj. To právě přišlo whod panu Kolowratowi. On wjel do ohrady na koni, půjčeném jemu od Saského wéwody. Odpůrce jeho byl známý rek Reinbrecht Riemberger. Ten probodl koně pod panem Kolowratem, sám však od tohoto oře jest sražen, an pan Kolowrat pewně a bez pohnutí udržel se na klesajícím koni a tak wítězství dosáhl.

Nyni zdrželi se naši cestující toliko w Nowém městě za Widni, kdežto přebýwala toho času císařowna Eleonora, které přinašeli listy z vlasti její Portugalu.

Na cestě do vlasti dowědčeli se, že odpovědník krále Jiřího, Šternberk Konopištáský, počínati chce na ně u Kor-

neuburku, aby je přepadl a jal. Nejsouce dosti silni, aby mu odolati mohli, požádali naši cestovníci Uherakého krále o bezpečný glejt. Ten však žádost jejich z příčin patrných odepřel. Konečně našli v rakouských rytířích Baumkirchnerovi a Einzigrowi statné průvodčí, kteří je šťastně až do Moravy dowedli. Odtud beze vši nehody navrátili se domů, nejspíše v masopustě r. 1467.

Pan Lew z Rožmitála chtěl nejdříve jeti do Blatné, hlavního sídla svého, ale poslové královského šwagra jeho vymohli na něm, že se i s družinou svou ku Praze obrátí. Wracející se cestovníci byli v hlavním městě své vlasti s rovnou srdečností jako se čtí a slávou přivítáni. Množství pánů, rytířů a měšťanů vyšlo proti němu pěšky i jízdecky, kromě nich Jan Rokycanský v čele podřízeného jemu duchovenstwa, studenti, na sta trubačů a veliký zastup obecného lidu, kteří všickni daleko za bránu wstříc jim šli a slawně a s plesáním do města je prowázeli. Pan Lew a přednější jeho druhové museli i hned před krále a královnu, a wyprawowati i popisowati svou cestu. Za přestálé obtíže a za wěrnost na cestě té panu Lwowi prokázanou obdrželi od krále peněžitou náhradu, a každý rytíř obdarován byl od královny skwostným birýtem. Rada pražských měst obzvláště uwítala pana Lwa, prosíc ho, aby je Milosti Královské poručeny měl a dala mu za čestný dar sud malwazu, jeho družině pak sud rejského wina. I zůstal pan Lew s druhy swými v Praze až do příštího sněmu, na kterémžto jmenován byl nejvyšším hofmistrem království Českého, pak odebral se i s towaryši swými na hrad swůj Blatnu.

D o p i s y.

Z Kutné Hory.

Krásné luhy a širé sady panství nowodworského zasténaly, a šeptaly smutnosmutně truchliwou zpráwu, že dokončil pout wezdejší a do lepších krajín přestoupil pečlivý přítel a pěstoun mládeže, horliwý duchovní, wěrny pastýř swěřených jemu duší, neunawený rozšiřowatel všeho dobrého a mravného, opět jeden z těch, kteří první skorem ladem ležící půdu národní literatury wzdeláwati počali. Jan Jawornický, farář církwický w Čáslawsku, čestný děkan a biskupský notář, majitel welikého zlatého peníze zásluh, býwalý ředitel hlavní školy nowodworské, zemřel dne 29. Čerwence b. r. po dlouho trvajícím trapné nemoci, wysychání hřbetního tuku, a pohřben byl slawně dne 31. téhož měsíce. Odpočívá již času podlehlé tělo w tiché hrobce, ale owoce jeho dušewního působení dlouho žiti bude mezi námi, neboť si wděcnou památku w národu wydobył. Narozen byl 24. Čerwna 1785. we Wysokém Mýtě, stal se knězem roku 1808., a od té skoro doby počínají také jeho literární práce, kterými, zvláště co zkušeny pedagog, našemu mladšímu duchowenstwu, n. p. spisem „Bezpečný wůdce katechetů“, 5 dílů, jakož i četnými jinými spisy našemu učitelstwu welmi výhodně posloužil. Jawornického práce byly všestranné, neboť pro všechny stawy psal, podal zdravý pokrm a mravné poučení nejen outlé mládeži we spisech „Podobenství, aneb rostlinky země swaté“, „Paní Miloslawová“, odrostlejší w spisech „Wyswětlená přísloví česká“, „Duchové a strašidla“, nýbrž i starším w díle „Lucian, syn Fortunatůw a obec Skalenská“, nábožnému pohlawi ženskému wénował modlitební knihu „Nowý weliký nebeklič“. A kdo nezakusil výhody jeho nawodství k naučení se německé řeči, které w kolikeru wydání vyšlo? On pracował takřka do poslední doby, než jej chorowost na lůžko uwrhla, na swém swazečkowém spisu „Česká bibliotéka“, a přáli bychom, aby pozůstalé práce jeho také wydány byly. Snad nám někdo oučiniwý život toho horliwého vlastímila obšírněji podá, ačkoliw také ještě Zahradník, Sláma, Štěpá-

nek, Wojtěch Nejedlý, Hněwkowský na zpracowatele ouplných biografií čekají.

P. M. W.

Z Náchodsku.

Okolo roku 1842. došlo katastrální zeměměření i na naši krajínu, k čemuž na dobrošowské skále jakožto na nejvyšším wrcholi vysoká pyramida postawena byla. Na její místo zasadili nyní kamenný sloup co pewnou trigonometrickou tečku. Týž sloup má ale ještě jiné znamenitosti do sebe: jest totiž spolu tečkou poledníku, jenž od Widně přes nadzminěnou skálu se táhne; a že w skutku poledník widenský tudy se táhne, swědčí nám pan důstojník, který w jednom ze dvou stanů tamtéž wystawěných hwězdárskými nástroji, na třech zděných sloupech upewněnými, oblohu pozoruje až potud znamená, že hwězdy, které w jistý čas we Widni w poledníku se objevují, w té samé poloze i zde widěti jest. Pan důstojník (Wlach) byl k témuž cíli již prwé w Dalmacii a w zemi chorwatské, kdežto nalezl, že týž poledník také Šplit (Spalato) a klášter Iwanů přetíná.

Důst. p. Jos. Regner, děkan a vikář, ujal se našich chudých w bídě, jak doufáme snad již přestálé, co pravý jejich otec, an dwacet městských potřebných osob týhodně třikráte po čtyry měsíce (Duben, Kwěten, Čerwen a Čerwenec) chutnou políwkou a chlebem hojně obdarowával, začez weřejného uznání hoden jest.

J. Šrůtek.

Slowanské zpráwy.

* Z Bělehradu Srbského. Již tři měsíce se drží národní diwadlo k radosti obecnstwa. Tuto šlechetnou zábawu děkujeme nejwice J. K. J. Persidě, choti knížete a milostiwého wladáře. Ona ku zřízení a udržení diwadla nejhorliwěji přispěla.

* Z Pešti. W Josefowě, předměstí pešťanském, žijí asi 4000 katolických Slowákůw, ne snad wčera přibylých, nýbrž dawno usedlých. Oni si tam krásný kostel a školu wystawěli, w níž se mládež slowensky, německy a maďarsky učila. Během času slowenský jazyk z té školy zmizel, a jenom německý a maďarský zůstal. Jen w neděli ráno ještě se služby boží jazykem slowenským konají a kostel jest přeplněn; druhdy též býwalo odpoledne učení křesťanské, to však již přestalo, a mládež slowenská, neučí-li se snad soukromně, musí dušewně klesati a hynouti. Kterak pak ti lidé, jenž národu jediný prostředek mravnosti a wzdelání wzali, z toho welikého hříchu před Bohem odpowí? Každá takměř wesnice má svou školu, a 4000 Slowáků w Pešti jí nemá. Proč? Proto že jsou Slowáci.

* Ze Štýrska. Slowanství zdejší utrpělo welikou ztrátu; dne 23. Čerwna umřel w Ludbregu (Luttenberg) tamní farář Jaklin. Byltě jeden z těch, jenžto ku konci minulého a w počátek nynějšího století Slowanství we Štýrsku wzkrísili. Byl člověk učený, zvláště w jazycích; pracował na slowinském slowníku a některé části swatého písma přeložil. S oučastností srdečnou na rozwjění se národnosti ilirské hleděl a duch slowanský w mládeži wzbužowal. Poslední jeho wůle swědčí o jeho pobožnosti; neb všecko swé jmění dobročinným ústawům odkázal.

M. F.

O nových knihách.

(Pokračování.) Poslední we třech posud wyslých swazcích prací Gógolowych je:

Podobizna, přeložena od Kr. Stefana.

Tady wystupuje básník zase w jiném okresu; zde se projewuje co přivrženec odważné bujnosti, kteráž není z wezdejšího života prosaických newidomců; zde je plný di-

woké, až trnutím naplňující obrazy a onoho inferálního rozmazu, jakýž na př. z Němce Hoffmanna strašilval.

Podobným duchem zapáchá již sice také „Plášť“, jen že je tento zápach ještě alespoň z částí pridušovaných podobností skutečného života; ale v Podobizně wane již newážaněji; i osnova celého příběhu je článkovatější a rozmanitější, nežli v předešlých pověstech; přece ale marno zpytovatí vnitřní ústrojí celé powídky a podle toho cenu její určowati; ta spočívá na něčem, co je za mezí pouhého rozumu; tu je potřeba věřící mysli a pojímaného srdce.

Jedná se tu o démonickém působení jistého obrazu nebo vlastně malovaných očí, ježto vše, co se k nim přibližuje, jako v čarovný kruh a jistou zkázu strhují. Náhodou převrátí tato malba i život mladého Čartkowa.

Krom fantastického provedení celého díla je na něm i několik tendenčních; umění se týkajících ozdob, kteréž celému wýtworu i w tom ohledu zvláštního rázu poskytuje.

Podobným duchem oživená nebo spíše posedlá je powěst

Nos,

ačkoli se více w komickém oboru pohybuje a všelijaké kudrlinky wyvádí, za nimiž by člověk rád nějakou satyru nalezl. Jeť to jako o závod dowádivý wýbuch rozpustilý, vši uzdy sprostěné fantasie, kteráž ani dost málo na to nehledí, co řekne prawda? Jen pówážme — ale nikoli, nepowážujme, to by bylo právě tolik, jako kdybychme se chtěli duhowých barew na mydlinové bublině dotknouti; sotwa prstem zawadíme, již se lesknawá kule rozplaskne. Tedy jen poslechněm: Asesor Kowalow ztratí nos, aniž wí kde a kdy; ráno se probudí a nos ten tam. Holíč jej nalezne w bochánku, strachem ho wrhne do řeky, a prožluklý uprchlec jezdí pak po městě w ekipáži, až si opět z něčeho nic milému asesorowi na staré místo usedne.

Člověk by ani neuwěřil, že by se mohlo k vůli takowé (abychom zrowna řekli) titěrnosti péro omočit, neřku-li, že by se mohla takowou hojností humoru ozdobit a takowým leskem skutečných barew ožiwit, jakož tady Gógol učinil. Ale w tom je op právě znamenitý. Jeho malowáním nabývá sebe jednodušší, nepatrnější nákras weliké žiwosti a zajímavé opravdiwosti. Nejskwělejší toho důkaz je snad

Staroswětská šlechta.

To není přece nic jiného, nežli kratičké wypsání prostinkého podomáčího žiwota dwou starých maloruských manželů na wenkowském sídle, pana Afanasije Iwanowiče Towstogúba a ženy jeho paní Pulcherije Iwanowny Towstogubky; — ale jak opravdiwé a jak zajímavé to všecko wyobrazeno, a beze všeho namáhání, bez plýtwání slow! To je to právě umění slohu. Jakoby oba stáli před námi! On i ona, pan Afanasij a paní Pulcherije; ona jak po domě šuká a o kuchyň, o komeru, o špižírnu pečuje; on jak shání šátkem husy a pak se ptá: „A což Pulcherije Iwanowno! snad by byl čas něčeho pojíst?“ I zdá se nám, že je widíme dlouhá léta tichý, nezamračený žiwot wést, až pak pro paní Pulcheriji smrt přijde a sešlý Afanasij Iwanowič prosí: „Položte mě wedle ní.“

To všecko je roztomilá idylla, přewyšující deset swazkůř Gessnerowých nepřirozených komedií s těmi drátěnými panáčky a panenkami, ježto se chtějí twářit, jakoby byli lidé z krwe a masa — ale owšem hrozně newinní.

Překlad obou těchto posledních pracíček pochází od H. Borowského a nalezá se we známé sbírce, která již déle než od desíti let pod jménem:

Bibliotéka zábawného čtení, wydávána od J. B. Malého

na swětlo vychází a české čtenárstwo s beletristikou rozličných literatur seznamuje. Jak známo, wytknul jí wydawatel po delší stagnaci *nowý běh* a od té chwile máme w rukou osm swazečků. Pátý obsahuje wýbor powídek, nowel atd. z nowější ruské literatury pod názvem *Ruská směs*, a mezi nimi jsou i práce Gógolowy.

(Dokončení částky prwní.)

Pražský denník.

Dne 6. b. m. shromáždila se zdejší právnická fakulta k wolení čestných doktorů za příčinou pětistileté slavnosti roku příštího. Za zásadu, dle které se pokračowalo, přijalo se, aby se jenom mužowé o wědy státní a právnické wysoce zasloužilí wolili, na právníky pak toliko praktické nižádný ohled se nebral. Dále obmezeno jest wolení pouze na země rakouské a Německo, i woleni jsou za čestné doktory z rakouských zemí pp. Czörnig, Gspan, Jenull, Kytka, Nippel, Palacký, Pratobevera, Schmidt, hrabě Štěpán Széchenyi a Winniwarter; z Německa pp. Abegg, Dahlmann, Jakub Grimm, Mittermaier, Robert von Mohl, Rau, von Savigny a Schmitthenner.

Jakkoli wolení toto co do wýboru nejináče než wysoce schwalowati můžeme, nicméně s oním obmezením jeho na jisté jenom země nikoli se nesrownáwáme. Wěda jest majetností celého wzdělaného swěta, a námítka, že hlavně jenom německou wědou kojení jsme, jest lichá. Nerozeznáwámeť w zásadě wědu německou, francouzskou, anglickou a j., my známe jenom wědu w Němcích, wědu we Francouzích, wědu w Angličanech atd., a muž, který u wědě takowého sobě postawení získal, že se hodným stal takowého wyznamenání, o jaké se tuto jedná, zajisté neobmezil studium swé na to, co w té wědě učinili pouze Němci, neb pouze Francouzi anebo pouze Angličané atd., nýbrž wědu w celosti swé w obor swého studium zahrnul. Že pak naše wzdělaní hlavně na německé prameny nás poukazuje, to chyba jest a jednostrannost dáwno uznaná, kterou každý, komu na tom záleží, wyššího wzdělaní dosáhnouti, sám naprawowati musí seznamowáním se s literaturami jiných národů.

Nebylo však obmezení toto bez odporu přijato, ano mluwili proti němu dři. Frič, Štrobach, Brauner, Špolz a Rieger, ukazující na půwod university naší z Paříže a na učenou wzájemnost její s Francouzy, Wlachy a Angličany, která mnohem žiwější byla nežli s Němci, u nichž ještě dlouho potom žádných wysokých škol nebylo. A však wětšina hlasů pro obmezení na Německo rozhodla.

Kronika času.

* Felix Pyat, skladatel powěstného dramatu: „Hadrník pařížský“ obdržel od pařížských hadrníků wawrinowý wěneć, jež mu deputací této třídy průmyslníků odewzdala spolu s pěknou básní, která wytisknuta jest w tamějších nowinách diwadelních. Ku každému předstawení toho kusu sejde se nemalý počet těchto uspičených žiwnostníků, kteří poslední gallerii zaujmouce pochwalu i nelibost swou — kdykoli se na diwadle něco mluwí neb děje, co se přísně nesrownáwá se způsobu hadrníckými — hlučně na jawo dāwaji.

* W Dublině otewřena byla poslední wůle O'Connellowa, z které wyswítá, že celé jeho jmění nedosahuje ani 25.000 liber šterlinků (250.000 zl. we str.).

* We Skotsku nedáwno zatknuti byli tři lidé, kteří postřikowali bramborowou nať na poli witriolowým olejem, aby tím wzbudili strach, že budou zemčata zase hniti a wyšších cen obilních docílili.

Číslo 96.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Moravy, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podlouhým č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

12. Srpna
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(v Nových alejích
na Novém Městě
č. 116) vydává po
půlročních třikrát za
týden, v úterý, ve
čtvrtek a v sobotu.

Předplácí se na čtvrti
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

11.

„Hoj, pane Markward!“ smál se Diwišowský, když z hradu odjížděli, „toť se ti nemilá zatáhla klička, a pan Šimon ti hodil kámen na cestu, přes nějž sotva do newěstina lože přeskochíš. — Přiju všeho štěstí, pane ženichu!“

„Krákorej jen,“ pravil Markward trpce, „wšak kdyby nebylo twého hluku, mohli bychom být spíše u cíle. Nemluvil jsem wám dost,“ pokračoval s trpkou výčitkou dále, „abyste na Wrchoticích aspoň se na uzdě drželi? — Ale ne, tu wřeští, jakoby se doma nebo w některé piterně nacházeli!“

„Bratře Markward!“ zastavil Diwišowský koně, „chtěl-lis, abychom pili a se při tom modlili, toť jsi se po čertech zmejlil.“

„Ba wěru!“ přisvědčili druzí.

„Co wšak na tom sejde?“ prohlásil se Oujezdecký; „až přijdou Pasowští, budou Wrchotice beztoho naše.“

„Hojhó!“ zawejsknul Diwišowský — „prawdu máš. Markward! hurrá, hr! slečna Eliška bude přece blažena w loktech twých wzdor Wiktorina Šanowického. Zítřa dobudem Wrchotice, pozejtří bude swatha — já budu sklepníkem. Bratři, těšte se, já budu sklepníkem!“

„Já kráječem!“ prohlásil se Lowčický.

„Markward, mne musíš udělat družbou!“ hlásil se Oujezdecký, „já wím nejlépe kde listy wěnce twého hledati.“

„Pozor, páni bratři!“ zwolal Diwišowský. „Prohlašuji statečností wášim, že urozený a statečný rytíř Markward z Dědkowa, w pražských hernách a piternách dobré powěsti, náš weselý kumpán, bude sobě bráti ctnou a urozenou slečnu Elišku z Wrchotic, izwu wás všechny jménem jeho na swatbu, kde hladové nasytiti a žízniwé napojiti přislubují, nebo newěstin děd, učení, urozený a statečný rytíř pan Šimon Wrchotický je milovník starých mrawů a starého wina, i žádám statečnosti wáše, abyste se mnou na poctu ženichowi zwolali třikrát hurrá hr!“

„Hurrá hr!“ jásali všichni. „Diwišowský bude

swatebním mluwčím. Hurrá, hr!“ zahoukli ještě jednou.

„Pohlť wás pekelná propast s wášim jekem!“ zakypěl zlostí Markward. „Ztopili jste všechen rozum we wině, že hulákáte tak na blízku Wrchotic, kde ještě každé slowo wáše slyšeti mohou?“

„Ať slyší nebo neslyší,“ odwétil Diwišowský, „my si musíme wynahradit, že jsme museli celý den hrát na swatoušky.“

„Ticho!“ zwolal Markward k wrchotické zahradě okazující.

Tak byli přišli až k rybníku, jenž pod Wrchoticemi se rozprostírá, i zatáčeli se w prawo, odkud s malého nawnři celá zahrada wrchotická přehlédnouti se mohla. Wečer byl již dáwno ustoupil a černá, chmurná noc se swalila na bedra země. Všichni utichli, a zraky jejich následowaly kynutí ruky Markwardowy.

W zahradě bylo widěti bílou postavu, ana jako přimražena na jednom místě nepohnutě stála. Wítr, jenž se wíce a wíce zmáhal, wlál šatem jejím, což dobře w nočním temnu pozorowati bylo.

„Bůh nám buď milostiw!“ šeptal Diwišowský, jehož weselost najednou zmizela; kdyby bylo we dne býwalo, bylo by widěti, kterak zbledl a swyžeženými wlasý s hrůzou na ono místo pohlížel; nebo dostala se plnou měrou i jemu powěřciwost wěku tehdejšího, již skoro všickni ze soudruhů jeho sdíleli.

„Bůh nám buď milostiw!“ šeptal, „komu se duch okáže, nechť již bílý nebo černý, je ztracen.“

„Dábel, ale ne duch!“ odslowil Markward, „toho wzyýwe, ten tě má spíš w lásce než Bůh, a protře ti zrak lépe!“

„Eliška?“ opétowali druzí nedůwěrně.

„Jděte a wysmolte palice swé,“ zlobil se Markward, „aby wám mozek každou chvíli neprotýkal; nechte se mrskat feruli jako chlapi, až z wás babské bláznowství wyprýští. Eliška, prawím, to je, a bezpochyby poslouchá milostný wrkot Wiktorina.“

„To by bylo možná,“ počali se přeswědčowat kumpánowé jeho.

„Ne možná, ale jistota to je,“ pravil Markward

určitě. „Wíte, že Wiktorin hned odešel, když Eliška, ta na newinnou hrající holubinka, odlítla. Krásná to newinnost, celý den a tak pozdě s večera se kochati w loktech milana swého! Hahaha! — Nu počkej, přistřiháme ti křídla. Haha! mám výborný nápad. — Kdo chce se mnou?“ skočil s koně.

„Markwarde, snad nechceš Elišku —“ chytil ho Diwišowský.

„Unéstí myslíš?“ wskočil mu do řeči Markward.

„Ano a ne, jak chceš. Já nechci wíce žebrati a ze sebe blázna dělati, kde bráti mohu. Jen skoč s herky a pojď!“ pobízěl Diwišowského.

„To by byl čertůw kousek,“ smál se Diwišowský, „panu Šimonu wynést slečnu Elišku z hradu. Ale dej pozor, Markwarde, ať neklopýtneš. Mně se to nechce jaksi libiti.“

„Pojď jen, pojď!“ kwapil Markward, „a wy buďte pohotowě, na prwní hwizdnutí přispět ku pomoci. Bude dnes tuším weselo na Dědkowě.“

Tak prawiw kwapil po hrázi rozsáhlého rybníka, by s druhé strany k zahradě přilouditi se mohl. Diwišowský ho následowal. Brzo zmizeli z očí soudruhům swým, kteří za nimi we tmu noční hleděli, dokud jen lehké kročeje jejich slyšeli, pak se obrátili k zahradě, očekávajíce co se dítí bude. —

Nemýlil se Markward Dědkowský, že to Eliška; onať to byla skutečně. Sotwa byl totiž Wiktorin s poslem nejvyššího hofmistra ze zabradý se odebral, wešla Eliška samojediná. Zrak její přelítnul zabradu, jakoby někoho hledal, a nenajda předmět touhy swé zatemnil se, a díwka položíc ruku na tlukoucí nádra kráčela w zamyšlení se sklopenými zraky dále. Bezwolně jí wedly kroky do oné temné besídky, kde posel pana Zdenka Lobkowského Wiktorina překwapil.

„Tu také není!“ šeptala — „a mně je tak pusto w srdci, jakobych samojediná stála w širém oboru země. — Snad neopustil díwku, w jejíž srdce lásku wdechł — lásku, jenž newyhyne w srdci mém leč posledním dechnutím — ó ne, ne!“ odpírala sama sobě, „Wiktorin je šlechetný, kterak bych ho milowati mohla? Ztiš se, srdce!“ tiskla obě ruce k nádrům, ale snadno je kojiti se slůwy, těžko však weleti srdci by pokojně bilo, tak jako rozbouřenému moři by na hladině swé jen tiché hrawé wlnky kolébalo. A srdce ženské jest tak newyzpytatelné, jako hloubka oceánu.

Wzdor swému se chlácholení swěšila Eliška hlavu, ruce jí sklesly w klín, i usadila se na sedadlo drnowé, pak opět hlavu pozdwihnouc hleděla za zapadajícím sluncem. „Tam se káci za hory ta jasná koule nebeská, berouc s sebou stesky a wzdechy, naděje a radosti lidské, a zítra wystoupí opět jasné a zářiti bude nad šťastnými i nešťastnými; mnoho-li as lidí očekává východ jeho s horoucí touhou, jimž leskem jeho nowá naděje zaswítne? a mnoha-li as lidem shasnou naděje jejich shasnutím jeho? — Shasne

i naděje má?“ šeptala a oko její se zarosilo, i sklonila opět hlavu k zemi, trvajíc po dlouhou chvíli w hlubokém mlčení.

Šustot listí a tiché kročeje, jenž za ní zawzněly, probudily ji z jejího snění. Radostí zažehlo její oko, i obrátila hlavu, ale — vykřiknouc odskočila leknutím z besídky. Šílený cizinec, jehož jsme w Sedlci dnes dwakráte byli widěli, stál se založenýma rukama za ní. Ale jak zjinačen byl výraz obličeje jeho! Wšechna diwokost byla s něho zmizela, ano i výraz šílenství byl poněkud ustoupil jakémusi bolnému hlubokému žalu, který tím wíce dojímál, poněwadž oko jeho neustále w důlkách se koulelo.

Když Eliška leknutím odskočila, přeletěl bolestný úsměch po lici jeho, i sáhnul si k hlavě mocně ji w pěst swíraje, jakoby jakous palčiwou bolest zapudití chtěl, pak opět ruce na prsou překřížil, a polotajený smích wyrwal se z útroby jeho.

„Holubička plachá chce ulítnout před krahujem?“ začal, ale hlas jeho se třásl a zněl tak bolestně, že se Eliška bezwolně zachwěla. „Ne, ne, neboj se, dušinko, krahuj slídí vysoko nad námi po lupu, já jsem to, já, přišel jsem nawštíwit tebe. Jsi ráda, srdečko? — Ah to wěřím,“ pokračowal a radostný smích mu potrhoval ústy, „wždyť jsem tě dlouho newiděl, ale zdálo se mi o tobě, a tu mě boliwala hlawa. Nyní jsem u tebe a widíš jak se raduji?“ a opět se usmíwal a smích ten mohl pohnouti pozorowatele k pláči. Eliška zastřela si oči, slze jí kanuly po lici, newěděla si dáti oučet z účastenství swého s ubohým šílenecem, ale při pohledu naň se jí chwělo srdce, nebyla to házeň, byli to zcela jiný cit, jež pochopiti ani pojmenowati nemohla; strach před ním zcela zmizel z jejího srdce, i cítila, žeby se šílenec býti ano i důwěrně k němu se tuliti mohla; a když nyní ruce s obličeje swého sňala, pohlédla na něj tak laskawě, jakoby milého přítele w něm wítala.

„Haha!“ zasmál se šílenec, „widíš, dceruško, jak se raduješ? — Ale prvé jsi sobě zakryla oči, nechtělas hleděti na swět? — Máš dobře! nechod do swěta, tam jsou lidé zlí, och zlí! — Pojď, pojď sem, já ti budu powídat pohádky o zakleném ráji, o ptáčích Edenu, pojď, sedni tuhle! budu ti wyprawowat o swětě — wiš-li pak, hlavičko má, že je swět zaklený ráj?“ ptal se najednou, a jakoby nad otázkou swou se radoval, tlesknul rukama co děcko, jemužto se powedla hříčka. „Ano, ano — swět, swět, mně se o něm zdálo, pojď, já ti budu powídat o něm, ale nesmiš mít takowé hrozné sny, jako já o krwi a — a —“ začal těžce oddychowat, „widělas kříž a poloměsíc?“ tázal se opět, „já to widěl a — wraždy sly za mnou w zápětí!“ wyhouknul, i chopil se swé hlavy a celé tělo jeho se chwělo jako w křečowitém trnutí.

(Pokračowání.)

D o p i s. z W i d n ě.

(Divadla. Veřejné zábavy. Vražda.)

Maje donášeti zprávy o zdejší společenské životě a událostech se novinách za předešlé dva měsíce (Čerwen a Čerwenec) nucena se widim prositi, abyste mne za omluwna měli, budou-li ony chudší a méně zajímavé nežli jindy; neboť máme nyní léto, po deštivých studených dnech teplé a příjemné počasí, kdež každý, komu jen poněkud možná, na wenek kwapí a tudy we Widni napotom „ein flauer Leben“ panuje.

Týká se tedy nejprve zdejšího společenského života a jmenovitě veřejných zábav, tu ačkoli, jak právě řečeno, mnoho nového a zajímavého psáti se nedá, zmíniti se musím nejdříve o divadlech widenských, z nichž nyní toliko tři činná jsou, jelikož we dworské činoherní v měsíci Čerweni obyčejné herecké prázdniny nastoupily a Leopoldowské divadlo se právě znovu představuje. Wlaská stagione, měsícem Čerwnem we dworském divadle u Korytanské brány se ukončivši, letos wzdor tomu, že při ní výtečná zpěvkyně Tadolini a tenor Iwanow oučinkovali, málo nového a znamenitého poskytovala a tudy newelikého účastenství u obecenstva získala. Rowněž nastawši tam nyní německá opera dosawáde žádných zanimawějších nowinek neposkytla. — W divadle na Widni wystoupili w měsíci Čerwnu a Čerweni wedle více jiných hostů minorum gentium pan Hendrichs a paní Birchpfeifferová, oba členové kr. berlinského divadla, pohostinsku s walným prospěchem; onen zvláště w ponejprw zde dáwaném lyrickém dramatu: „König René's Tochter“, a tato w nejnowějším swém dramatickém dile: „Eine Familie“, kteréž wšim právem za nejzdařilejší mezi jejimi četnými fabrikaty diwadelními považowati se může. We zpěwobře se tam dala slyšeti panna Wildauerowa, herečka zdejší dworské činohry, wněkolika již známých a w jedné nové opeře, totiž: „Die Königin von Leon“ od Boisselota. W této wystoupila také ze slowanských besed čtenářům Kwětů již pochwalně známá krajanka naše, panna Swatošowá (Hellywigowá) ponejprw co skutečný oud diwadla tohoto, a jak zdařilou hrou tak i libezným hlasem všeobecně pochvaly dosáhla. Mimo ni získán též pro operu zdejší pražského obecenstwa již známý p. Belčický, čímž owšem zpěwobra na Widni nyní, zvláště až také mistr Staudigl z Londýna se nawrátí, zdaří seji než dosawáde sobě bude moci počínati. Doslýcháme též, že s tímto i powěstný krajan náš, p. Bělský, a snad i Jenny Lindowá sem přijdou; což jestli se uskuteční, tu owšem akcie diwadla toho walně opět vyskočí! — W diwadle Josefowském po 103kráté dáwané České amazonky, po 334kráté již provozowaný Čarowný záwoj a wedle nich zhusta opakovaný Wendelin v. Höllestein, Drachenhöhle, Ein deutsches Weib & comp. nechťejí více čarowně působiti na obecenstvo; práti jest, aby pod p. Jerrmanem, dosawádním režisérem diwadla na Widni, jemuž p. Pokorný měsícem Září ředitelství diwadla Josefowského popustí, lepší doba w něm nastala! Jak se dowídáme, pokusiti se prý chce nowé ředitelstvo potom i o provozování českých her, na začátku owšem jenom takových, které by a la Čech a Němec obojímu obecenstvu wyhowěly, načež, budou-li aspekty příznivé, i jiné české kusy se dávali mají. Nu uvidíme, jak asi wypadne tato diwadelní spekulaci. — Co se dotýče jiných zábav, tu o nescíslných bálech, reunionech, Tanzfestech, strojených ohněch, osvětleních a podobných weselostech k oslawení swátku swaté Anny po celých čtrnácte dní zde odbywaných slow šířiti nebudeme a toliko podotkneme, že druhdy powěstná a nejoblíbenější zdejší národní slavnost w luzích swatobrigitských dne 25. a 26. Čerwence se držela, však wzdor

sáhodlouhým oznámením spektaklů a zábav, kterých tam widěti i zakusiti bude, ani co se počtu nawštěwowatelů, aniž panowawší druhdy nenucené hlučné weselosti dotýče, s někdejšími slavnostmi swatobrigitskými více již porownati se nemůže, jakož i ztrativši ona nyní naskrz půwodní ráz swůj, za podobnými pražskými weselostmi, k. p. swatomarkétskou we Hwězdě, daleko pozadu zůstává. — Z denních zdejších událostí nemohu opomenouti alespoň jednu, owšem welmi truchliwou, oznámiti. Dne 17. Čerwence byl totiž spáchán strašlivý zločin we zdejším řecko-katolickém čili rusinském kostele sw. Barbory na Dominikánském place, kde tamní farář, důstojný p. Petr Paslawský, okolo 10. hodiny zrána, an dle obyčeje každodenního w zawřeném chrámě na soukromých modlitbách trwal, zlosynem jedním přepaden a sedmi smrtelnými ranami ostrým nějakým nástrojem do hlavy jemu zasazenými zákeřnický zavražděn jest. Zwěcnělý duchowní, zastáváje již po osm let ourad farářský při kostele tomto, stal se lonského roku čestným lwowským kanovníkem a pro swou nábožnost a šlechtnost všeobecně vážnosti požíwal, pročez neslýchaný zločin tento zde nesmírnou sensaci způsobil. Páchatel jeho není dosawáde wypátrán, weliké podezření ale padá na jednoho, pro swé nehodné chování nedáwno propuštěného kostelníka a zpěwáka chrámu toho, jenž zwěcnělému vymstěním se vyhrožowal a po zpáchaném zločinu rychle z Widně uprchl. Kostel byl ale již dne 25. zrána opět, znova wyswěcen a služby boží w něm hnedle na to, jak obyčejně w jazyku staroslowanském, odbyvány, načež mrtwola zavražděného o 10. hodině dopolední při slavném a hlučném průwodu pochowána byla. (Pokračowání.)

Slowanská zpráva.

Nedáwno přivezena jest do Kazaně welikánská socha básníka Deržawina, jenž má býti postawena we dwore tamější university. Lid i hned bez pobídnutí ruky přičinil a w krátkém čase doprawil nemalou tu tíži na místo, kde státi bude.

O nových knihách.

(Dokončení.) Nebudeť snad na škodu, když u té příležitosti o celé bibliotece nějakou zmínku učiníme? — Nemůžeme sice nyní všechen obsah její nebo způsob wnitřní úprawy rozbíráti a široce vykládati, k tomu nestačuje tento článok a pak bychom wěru належали wodu do moře, poněwadž je Bibliotéka zábawného čtení našim čtenářům zajisté již dosti známá a soud o ní dokončen; ale podotkneme jen tak letem, co nám, starému čtenářowi, právě o ní napadá.

Počínajíc hned první běh swůj umínla si „Biblioteka“ podávati českému čtenáři beletristické plody cizích jazyků a takéž tento cíl dlouhou řadou swazků s dobrým prospěchem stíhala. We starém běhu neminula takorba žádné pěkné literatury, z jejíhož bujného stromu by nebyla nějakou ratolest ulomila a na domácí půdu přenesla. Byloť mezi tím arci ledaco všedního, před očima kritiky snad nedospělého, zvláštního wybrání a zvláštní sbírky nedostojného; ale všeliký počátek (a u nás snad i konec) je těžký, a zábawa rozmanitého čtenářstwa, pak soud chladné kritiky (zvláště jakowá někdy u nás uší wystrkuje) — to jsou věci welmi rozdílné, ohledem zábawy přinášela však Bibliotéka mnoho chwalitebného.

Nowý běh její, zdá se, bude obracet hlavní zřetel na východ, k ruské a polské literatuře. Prawíme to sice jenom jako z nějakého tušení, a nemáme matematických důkazů; ale prawíme to přece, poněwadž se nám to zdá, a to snad proto, že z oné strany wětší rozmanitost w posawádních swazcích pozorujeme. Ležť jich nyní osm před námi. Čtyry obsahují arci překlady z anglického (wydawa-

teli zvláště oblíbeného) a dánakého jazyka; ale we třech nalezájí se práce *jediného* Warrena, kdežto by snad nebylo škodilo alespoň jeden z nich jiným pérem vyplnit. Nechcemeť se tím veliké pověsti Warrenovy dotknouti, kteráž se nejen na obsahu, ale i na formě jeho „Wypisek“ zakládá; ale víme také dozajista, že jsou plody jeho pro veliký díl čtenářstva jako dušovní mučírny, jako železná swiradla, pod nimiž si člověk ani oddechnouti nemůže. Raději jednou hodný kus weselejšího, zdravějšího života! Na všechen způsob bylo však práti, aby si byla těchto lékařových výpisků naše kritika powšimla a čtenáře s nimi blíže seznámila. Bylo práti! — ale owšem, jakž to měla učinit, když neměla kdy, aby se byla we starém běhu na Manzoniho *Zasnoubence* rádně podíwala — dlla to, kteréž italská literatura mezi své okrasy počítá!

Co tady však z pouhého zdání o směru nowějšího běhu pravíme, není na ujmu Bibliotéky řečeno; takéť jí nechceme cestu vyměřowati; to bychme nemuseli wědět, co k prvním povinnostem člověka patří, kterýž chce o knihách rozprávět. A kdyby si byl wydawatel *jedinou* literaturu wybral, z kteréž by pro své čtenáře zábawu čerpal, i to by se mu nemohlo právem wytykáti, jen když by dobré věci přinášel. Při swém plánu měl ouplnou, swobodnou vůli. Poněwadž se ale při našich okolnostech podobného podnikání tak brzo bezpochyby nedočkáme — ačkoli při něm pražádné risiko newidíme a jenom we stísněných kněhkupeckých poměrech příčinu hledati musíme, že se k wydání nějaké větší beletristické bibliotéky nepřikročilo: tedy by nebylo snad bez prospěchu, kdyby chtěla nyníjší bibliotéka zábawného čtení wšestrannější twárnost na sebe wzítla i jmenowitě francouzské, teď i šwédské nebo posléz také německé plody přinášeti, kteréž by se pro nás hodily. O bohatství francouzské beletristiky ani nemluwím; wždyť se ním krmit celý swět; ale i německá literatura má w nowelách tolik pokladů, že bychme nyní hodně mnoho swazků vyplniti mohli. Obyčejná námitka, že je k vůli čistotě jazyka lépe se slowanských jazyků překládati, je (abychme to řekli bez obalu) poštilost; kdo česky neumí, nedowede nikdy česky překládat; kdo českého ducha nepojal, upeče i z polštiny a ruštiny koláč nečeský — a z moderní ruštiny již docela; ta páchne cizotou více, nežli kterýkoli jazyk slowanský.

To je tak naše domácí mínění — stran té wšeobecnosti; owšemť nesmíme při tom zapomenout, žebyť bibliotéka snad častěji vycházeti musela; zatím ale necháwáme všechno w pilných rukou wydawatele, w dobré vůli nakladatele a we stálém zalíbení obecnstwa a obmezíme se na několik slow o poslední práci, kterouž nám Bibliotéka w 7. a 8. swazku přinesla. Je to:

Michal Čarnyšenko, aneb: Malá Rus před osmdesáti lety od Petra Kuleše. Z ruštiny přeložil K. Stefan.

Není to sice ohníwá malba Tarase Bulby, ale živý obraz děju plného života maloruského, o němžto nyní jen pouhé powěsti zazníwají. Postup jednotlivých scén je arci trochu roztrhaný a zapletení zakládá se z velké části na pouhé náhodě; ale kreslení charakterů je různé, obratné a bohaté, a jednotlivé výjewy mají krásnou plastickou formu. Škoda, že je konec powídky trochu přikro uťatý, a necháwá čtenáře w nemilé nejistotě o poměru mezi Križanowským a Šterbinou, dle něhož by se celé wyprawowání také jmenowati mělo, neboť tento statečný Zaporozec je takorfa hlavní žilou a hybádem celého dějstwa.

Příklad je zběhlou rukou zhotowen; že w něm ale tolik průpowědí a celých písní w půwodním jazyku zůstalo, newíme, zdali se komu posloužilo. Alespoň se tím u velké

části čtenářstva dojem znesnadňuje — a pak není podobné čtení žádná grammatika nebo mluwnické cwičení.

Pražský denník.

Dne 5. a 6. b. m. držela se první celoroční zkouška se cwičenci hudebního ústawu, jehož ředitelem jest pan J. Jiránek. Ústaw tento, ačkoli teprw nedáwno zřízen, mnoho nadějeplných výsledků přislubuje, a tudíž doufáme, že jej brzy budeme moci počítati mezi první ústawy tohoto odwětwí. — Dne 5. zkoušela se nejvíce theorie hudby, we kteréžto žáci zběhlost swou tím dokázali, že obratně zodpowídali dané jim otázky o hudebních nástrojích a jednotlivém jich zřízení, dále o notách, časoměru a tonosledu; taktéž o souzvučných sadách a hudebních periodách. Cwičení úlohy, bywše od některých žáků na fortepianě hrány, od jiných analiticky se wyswětlowaly. Na to se přednášely buď od jednotlivých, buď od více žáků pospolu některé hudební kusy na fortepianě, čímž se oswědčilo dobré nawedení p. Jiránka, který k tomu hledí, aby se theorie s praxí souměrně wywinowala.

Dne 6. odpoledne byla vlastně hlavní produkce we dwou odděleních odbýwána, kde mezi jiným Andante a Rondeau od Mozarta a Trio od Friese na třech fortepianech hrané se libilo. Druhé oddělení obsahowalo „Grande Polonaise“ od C. M. Webra, kteráž bywši od 12 žáků na 6 fortepianech hrána, na žádost četných toho dne tu shromážděných hostů opakowati se musela, pak koncert do C dur od Kalkbrennera a Allegro z koncertu od Chopina, koncert od Hummela. Konec byl učiněn s uwerturou od Rossiniho. Ze všeho wyswítá, že působení p. J. w hudebním wyučowání w krátkém čase důwěru si získalo, čehož důkazem jest četný počet žáků ústaw tento nawštěwujících. Bylo by jen práti, aby se žáci w podobných ústawech také i we zpěwu více cwičili. V. B. z Práchně.

Kronika času.

* Lonského roku wystěhowalo se jenom z Angličan 1200 krejčů do Nowého Yorku.

* W Moskwě nachází se 21 škol pouze pro děti we fabrikách pracující, w nichž učí se 1360 chlapců a 65 děwčat.

S m ě s.

Starodáwní učené společnosti we Wídni. První takowá společnost založena byla od Konrada Celtesa, učitele wýmlawnosti a básnictwí na vysokých školách wídenských, a nazýwala se sodalitas danubiana (dunajské towarýšstwo). Bylať zřízena na wzor wlašských, a oudowě její obírali se starou literaturou, starozítlostmi, historií, zeměpisem, přírodopyskem a hudbou. Císař Maximilian I. potwrdil ji, a ona brzo spojení své rozšířila až do Uher, do Čech i do Němec. — Jinou učenou společnost we Wídni založil brzo na to Tannstetter pod jmenem sodalitas collimitiana, která hlavně za oučel měla wzdělawání mathematických a přírodnických wěd. Měla tedy Wídeň na začátku 16. století dvě akademie, které w tehdejším učeném swětě veliké oko dělaly. — Towaryšstwo dunajské mělo i filiální společnost w Holomouci, která se nazýwala sodalitas Majorhoffiana a w jejímž čele byl učený biskup Stanislaw Thurzo. Mělať pak i jiné slawné oudy, jakož byli hluboce učený Aug. Kæsebord, kanowník holomoucký, kanowník Ondřej Ctibor, suffragan Martin z Jihlawy a j. w. Okolo r. 1736. pokusil se baron Petráš o založení nowé učené společnosti w Holomouci, která však nedlouho se udržela.

Mnichowská uniwersita má 76 professorů a 1500 studentů.

Číslo 97.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Poříčí č. 1060—2 při zemi).

14. Srpna
1947.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(v Nových alejích
na Novém Městě
č. 116) vydává po
pěti letech třikrát za
týden, v úterý, ve
čtvrtek a v sobotu.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. st. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
přílohou s přílohou
obálkou 2 zl. 86 kr

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

Eliška byla již dříve k němu přistoupila a beze strachu položila ruku na rameno jeho. „Ubohý!“ pravila outpně.

Šílenec sebou tchnul, zuřivě pohleděl před sebe, ale spatřiv dívku před sebou pozastavil se, a jako čarounnou mocí zmizela zuřivost s obličeje jeho. „Hlehle, poupátko mé!“ pravil mírně, „jaks rozkvětlá, co růže Babylonu! Miluješ květinčky? — Ó já ti sbíral krásné kvítí, tam co Bělehrad ve vl-
nách Dunaje se koupá, ale powadly mi, krvavá rosa padala na ně, ony powadly. Ale neplač“ — hladil ji skráně, an Eliška podivným citem jata slzeti počala; „neplač, duše má, tatíček ti nasbírá jiné kvítí a krásnější!“ I obrátil se a po zahradě běhaje hledal kvítí, ale jen sežloutlý pažit, opadálé kvítí poskytovalo se oku jeho, brzo hrabal pod listím, jež witr, který k večeru upominati začal na měsíc Li-
stopad, se stromů strásal, i wrátil se pak opět k be-
sidce, kde Eliška nad slowy jeho w přemýšlení stála. Hledala w jeho slowech hlubšího smyslu, než by se w pomatené řeči šílence lze bylo nadíti. Wšelicos jí přicházelo na mysl, čeho si před tím hrubě nepowsímla, wěděla, že je sirotek, ale ne-
wěděla, kdy a jak otec její, syn pana Šimona Wr-
chotického, zemřel, ačkoliw se wůbec za to mělo, že w boji s Turky padl, nasadiw život svůj, tak jako tisíce Čechů, pro národ cizí a newděcný k těm, jenž proti krváceli. Ale děd její o jeho smrti nikdy nemluwil, ba nesmělo se jméno jeho u jeho přítom-
nosti ani pojmenowat, a dnešní výjew we škole, když šílenec se objewil, — vše to nutilo Elišku k do-
mněnce, že ten cizinec snad otec její. A byl-li to její otec, proč ho děd nenáwiděl tak welice, že i každé připomenutí na něj neukrotitelnou wášeň w něm budilo? — Doufala i bála se myšlénky této, ale uzavřela sobě, prohlédnouti jasně w temnu tomto, najíti prawou cestu z labyrintu toho.

„Swadlo, všechno swadlo,“ pravil bořce, „ni-
kde neroste kvítí, všechno je sen, dlouhý sen!“ a poslední slowa tato pronesl již wice šepem, a ja-

koby docela jiné myšlénky jej opět jaly, kýwal hla-
vou a usmíwal se na Elišku.

„Sen, dlouhý sen!“ opakowala tato. „Prawdu hlásá šílenost twá; blaze tomu, komu sladké sny kynou! — Kdy ale je procitnutí?“ tázala se sama sebe, a úžeji do pláštiku se zawinouc pohroužila se w myšlénky. „Můj otec?“ šeptala po chvíli, i cho-
pila se ruky šílencowy a w oči mu hledíc zwolala wášniwě: „Pakli jen jiskra rozumu w tobě ještě doutná, zapřisáhám tě při nejsvětějším jménu Páně, rei mi, jsi otec můj?“

I zápěla oko své w oko jeho, jakoby proni-
knouti chtěla až do duše jeho, aby nezírala w ni tem-
notu šílenství; ale šílenec buď že ji nerozuměl, buď snad i že rozuměl, kýwal hlavou a usmíwal se co děcko, jenž zočilo nenadále ztracený mč.

Eliška upustila od něho a skryla obličej w dlani. „Ne, ne!“ pravila po chvíli. „To není, to nemůže být! Kdyby otcem byl, proklestila by si duše cestu k dítěti, okowy šílenstwa spadaly by s ní. Nešťast-
ník to, jenž ztratiw snad we světě všechno roz-
umem se pomátl. Ale nech; on má důwěru we mne, popřeji mu bezpečného útočiště.“

● pozdwišla hlavu, ale w soumraku se mihnul za nim stín, listi zašustělo pod nohama někoho cizího, Eliška pohleděwši bystřeji poznala Wiktorina.

Zaražen zůstal za cizincem státi, bylot mu owšem diwno, kterak Eliška pokojně před cizincem seděti může, jehožto zuřivě šílenství w Sedlci celé shromáždění poděsilo, který ale zde před dívkou tiše a mírně stojí, i chtěli již dále pokročiti, když ho Eliška zahlídla; ale i šílenec se najednou obrátil, celá jeho zuřivost se wrátila mžikem, i skočil po Wiktorinu, který by nenadálému outoku tomu sotwa byl odolal, kdyby Eliška vyskočiwši ruce šílencowy nebyla zachytila, když právě do powětří jej wy-
mrštíti chtěl.

„Hoj!“ wolal při tom, „přišels krahují wražditi holubičku mou?“ — Ale w tom padly zraky jeho na dívku, anaž hněwně naň pohlížela, i upustil najednou od Wiktorina, několikráte se zakoulelo ještě di-
woce oko jeho, a hlasitě i žalostně zkríkna pádil odtud.

„Prokletý zákeřníku!“ zvolal nyní Wiktorin za ním se pustiti chtěje, ana mu Eliška zastoupila cestu.

„Nechejž ho v pokoji,“ pravila mírně, a ku podivu se zdálo, že celý výjev ní ani hrubě nehnul, ale hlas její prozrazoval přece vnitřní pohnutí. „Onen nešťastník je politování, nikoli zloby tvé hoden.“

„Máš pravdu, Eliško má!“ řekl Wiktorin a v okamžení byl zapomenut cizinec; on viděl Elišku svou před sebou, i chopil se ruky její. „Odpusť mi, dívko má,“ pravil prosebně, „že jsem tak dlouho na sebe čekati dal, ale důležité věci mě držely u děda twého. Raduj se se mnou, Eliško! naděje rozkvetla v srdci mém, i jest mi, jakoby již otevřena byla přede mnou brána blaha nebeského, jakové může popřiti láska čistá, wřelá — ó moje milenko!“ mluvil v rozčilení dále, newšimaje sobě, že Eliška neseje jako druhdy slova jeho z úst, že oko její temné zůstává při výrazech lásky; jiný ještě cit se zmocňoval srdce jejího, v němž posud jen láska k němu samojedině bytowała. „Ó moje milenko!“ mluvil Wiktorin, „dlouho, ach dlouho jsem musel tajiti lásku svou, nebe své w srdci svém, málokdy jsem mohl siliti se w pohledu na tebe; ale nyní, dnes mi se rozzehla jasná hvězda naděje, neodepre mi děd twůj tebe, živote můj!“

Tu se přece usmála Eliška a sklonila hlavu na prsa jeho.

„Jen powolení twého mi bylo třeba,“ jásal Wiktorin, „nebs mi zakázala ucházeti se o ruku twou a honositi se veřejně twou milostí. A já poslechnul i ubednil jsem blaho své w srdce své; nyní však vyplnění tužeb a nadějí našich kyne; sprost mě slibu mého, a ještě dnes se powznesu na wrchol štěstí pozemského!“

I sklesnul před dívkou na koleno, ruku její k ústům svým tiskna, Eliška sklonila se k němu a horká slza mu skanula na čelo.

„Wiktorine!“ pravila pološeptem hlasem pohnutým, že Wiktorin w ustrnutí vyskočil a dívku za obě ruce pojma nepohnuté w její obličej hleděl. „Co je ti, milenko? je ti nemilá zpráva má — snad uwadla láska —“ mluvil pomalu chvějícím se hlasem.

„Ne, ne, Wiktorine,“ wskočila mu Eliška prudce do řeči, „neprohřešuj se proti lásce mé, w níž jsem kořeny života svého utkwěla. Až do dneška byla láska tvoje ke mně mým blahem, mým nebem wezdejším.“

„A dnes již ne?“ tázal se Wiktorin s bolestnou výčitkou; „dnešní den setřel rosu s poupěte toho, a ono wadne, že brzo ostane pusté srdce tvé?“

„Činíš mi křivdu i bolest, miláčku můj, slowy takowými,“ pravila Eliška s jemnou výčitkou, „ale rei mi, proč i slunce, jenž věčně jasné září, zahaleno býwá mraky, že nepronikne lesk jeho k nám?“

„A jaké chmury by se byly nahromadily na blankytu lásky twé dnešního dne?“ kroutil Wikto-

rin nedůwěřliwě hlavou, „dnes právě se všechny chmury rozptýlily.“

„Poslyš mě, Wiktorine!“ pravila Eliška vážně, „neb i od tebe doufám nabyti wysvětlení.“

„Mluw, milovaná dívko má,“ wece Wiktorin, „snad se opět wyjasni obzor lásky naší.“

Wečerní soumrak byl ustoupil černé noci, temné mraky začaly se pohánět po nebi a silný witr šlehal do stromů, swadlé listy s nich setřásaje a w kotoučích po zahradě je roznášeje.

Oba milenci si však nastalé změny newšimali, ba ani chladného, skoro mrazového wětru, Eliška odhrnula plášť do zadu, jakoby ji užil, a podepřevši se o strom počala, prawici Wiktorinowu we své držic, wyprawowati takto: „Wiš, drahý Wiktorine, že jsem nepoznala ani otce ani matky. Žiwotem swým zaplatila matinka má žiwot můj, a otce mého wolal mnohem dříve ryk wálečný do Uher, kde padnutí měl proti Turkům pro wiru Kristowu.“

„Znám to,“ pravil Wiktorin trudně, „i já tam ztratil otce*, po něm a po tisíci rekowných Čechů dupaly kopyta koňská poskakující pod diwokými Turky na poli Jagerském**, oni padli již wítězství w rukou majice, ale zbabělost Němců a zrada Maďarů je vydala w obět smrti, neboť prchli, a jen Čechové stáli až do posledního hájice wiru Kristowu. Ó ta pole uherská jsou bohatě namrwena krví českou, ale newděčný Maďar pliwá přece po krvi té, která za jeho wykoupení z jarma tureckého se cedila.“

„Otec můj pry padnul, tak jsem slyšela od lidu,“ pokračowala Eliška zcela se swým předmětem zaměstnána a nedadouc na slowa Wiktorinowa. „Ale děd můj, jenž mi byl otcem i matkou, jehož láska mi nahražowala rodiče mé, že jsem nepocítila nikdy ztráty jejich, on jediný mlčel o smrti syna swého, ano když jsem jedenkrát se ho tázala po otcí swém,

* Nebude snad newhod připomenouti laskawému čtenárstwu ony wůdce, jenž z Čech Uhrů na pomoc proti Turkům táhli. Roku 1594.: Jindřich Křinecký, Wáclaw Pětipeský, Šebestian Šanowec, Wáclaw Kej a Jindřich Mýska. Oni přišli w čele 4000 jezdců a 1600 lidu pěšího. Roku 1595. postavili Čechové 22.000 pěšího lidu a 3000 těžkých jezdců do pole. Stawové čestí měli w tom lidu 6000 pěšího, 2000 těžkých a 600 lehkých jezdců, kterýžto lid po celý čas wálky na své outraty wydržowali. A jakých důků se dostalo Slowanům od Maďarů za toliké oběti? — Historie přítomnosti nás o tom poučuje.

** Bitwa u Jagru 20. Října 1596. jest nezwyratný důkaz rekownosti české, ale i tehdejšího wojenského nepořádku, ano úplné ochablosti ducha wojenského u Němců. Tisíc Čechů pod správou swého nejwyššího Albrechta Pětipeského prorazilo nejsilnějším dawem nepřátel až ke stanu sultanowu, kde tento na skwostném diwanu sedě ná bitwu pohlízel, i uleknut se dal na outěk a za nim wojsko jeho. Nejkrásnější wítězství měli tehdaž Křestané w rukou, ale ostatní, Němci a Maďari, místo co Čechy podporowati měli, rozběhli se po táboře, aby drancowali, Turci se obrátili, Němci i Maďari prchli a Čechové wybynuli až do posledního.

nikdy jsem ho newiděla tak strašného, jako při newinné otázce této. Pod ztrátou lásky své mi zakázal, wíce na otce mého jej připomínati. A od té doby neslyšel nikdo wíce jmenowati syna jeho na hradě wrchotickém. Jáť owšem zpočátku nad tím se rmoutila, posléz ale jsem se domníwala, že připomínka na otce mého nepřemožitelnou litost milowanému dědu mému působí, a od té doby jsem před ním wždycky mlčela. — Dnes ale vznikla we mně domněnka, že otec můj žije, že snad je nám na blízku. Co soudíš o tom, Wiktorine?“ tázala se rozčileně, jakoby se dožadného výroku bála i jej doufala. „Ale při lásce naši tě zapřisáhám, mluw prawdu! já se cítim dosti silnou, bych i to nejtrpčí snesla!“ A jakoby tmou noční až na dno duše jeho prozírali chtěla, naklonila se k němu, i chopila se mocně rukou jeho.

(Pokračování.)

D o p i s y. z W i a n ě.

(Maciejowský. Metropolita Rajačić.)

(Pokračování.) Co se literních a uměleckých poměrů a nowin zdejších týče, nawštíwil nás zde ku konci měsíce Června b. r. někdejší professor na býwalé universitě warsawské p. dr. W. A. Maciejowský, od něhož jsme se dowěděli, že nyní pracuje o druhém wydání díla swého „Historya prawodawstw slowiańských“ w r. 1832 — 1835. we Waršawě a Lipsku we 4 dílech wydaného. Nowé, přehojně rozšířené a naskrz oprawené wydání toto bude se skládati ze 6 dílů, z nichž první kriticko-historický úwod, čtyry následující historii civilního, trestního a politického — weřejného — práwa slowanského a poslední chrestomatii obsahowati bude; tato bude pak záležeti z wýtahů ze zákonů slowanských dosawáde notistěných, mimo zákon winodolský, který ale naskrz w opraweném textu podán bude; z českých práw budou tu obsaženy některé kusy z knihy Towáčowské a několik zákonů latinských z XIII. století. — Těšime se welice na toto pro slowanské práwnictwí důležité dílo, jehož první oddělení již k censure podáno a druhé dokončeno jest. Tuto činíme také pozorno české čtenářstwo na nejnowější práci p. W. A. Maciejowského, již r. 1846. we Waršawě pod názvem: „Pierwotne dzieje polske atd.“ w 8. 50 archů obnášející s mapou chronologickou byl wydal. Jelikož w knize této i na sousední krajiny: Uhry, Čechy, Rusko, Německo atd. ohled se bere, práti by bylo, aby se i u nás o důležitém dile tomto šířeji pojednalo, což by snad nejlépe w Musejniku státi se mohlo. — Druhý weleważený host, jenž nás w měsíci Čerwenci nawštíwil a již přes 14 dní zde mešká, jest J. Excellenci weledůstojný pan J. Rajačić, metropolita Karłowický. I bylo nám welikým potěšením, moci osobně seznati muže tak znamenitého a jménem zdejších Čechoslowanů jemu wyjewiti úctu a díky za blahodějně jeho působení k probuzování a rozšiřování slowanské wzájemnosti. Skoro ani wypsati nemůžeme dobroudečnost a laskawost, ráznost a wznešenost, jenž se jewí we všem jednání a smýšlení wáženého lidumila tohoto. Zwlastě hluboko nás dojaly jeho s mladistwým ohněm pronešená slowa o důležitosti a potřebě wzájemného literárního spojení mezi Slowany, kteréž on také všemožně powzbuzowati a podporowati neustává. Zanimawý byl pro nás také obsah dopisování jeho w letošním roce k p. drwi. J. P. Šafaříkowi, kdež on mezi jiným i toho se dotýká, nebylo-li by možno, sjednotiti se o jednu — wšeslowanskou — řeč, jenž by všem Slowanům, alespoň pro vyšší bádání

a práce učené rovněž přístupná a srozumitelná byla a tudy potřeba odpadla, to, co w jednom slowanském nářečí důležitého wydáno jest, wždy teprw s patrným nákladem a ztrátou času na druhé jazyky slowanské musiti překládati, ku kterémuž účelu by se jemu staroslowanské církewní nářečí, z něhož ostatní se wywinula (?), s některými proměnami a přídawky, nejpríhodnějším býti zdálo. Ačkoliw idea tato prakticky wywéstí se nedá, nic však méně jesti ona příspěvek ku charakteristice weledůstojného muže toho. Že on zwlastě k češtině swůj zřetel obrací a mladšímu srbskému duchowenstwu i jiným ji schwaluje, oznámili jsme již předešle; těšilo jej, jak se projewil, že mu právě před odchodem z Karłowic p. Šafaříkem zaslány byly dwa exempláře Slowníka Jungmannowa a 25 mluwnic českých od Buriana mimo jiné důležité české spisy k účelu námi již také oznámenému; objednány jsou p. Šafaříkem kromě toho také ještě polské, ruské a lužickosrbské mluwnice a slowníky, aby Srbowé příležitosti nabyli, s dušewními plody slowanských bratrů swých se seznámili. Zde pak zakoupil w knihkupectwí Wenediktowě wšecky důležitéjší, k Slowanstwu se wzťahující, na sklade právě přibotowé bywší spisy, a mezi jinými i wíce wýtisků Fröhlichowý porownáwaci wšeslowanské mluwnice. Škoda, že nestává dosawáde obšírnějšího a důkladnějšího w tom způsobu díla, jakož i že nám až podnes nikdo alespoň jakou takou chrestomatii wšeslowanskou nepodal, na kteréžto nedůstatký i J. Exc. p. metropolita welice toužil. Snad by dle skromného mínění našeho potřebě této alespoň poněkud a nejlépeji se wyhowěti mohlo, kdyby nejdříve toliko některé částky z písma sw., k. p. kniha Moudrosti, Jezus Sirach, některý ewangelista nebo několik listů apoštolských atp. we všech slowanských nářečích wedle sebe se daly wytisknouti. Chrestomatie takowá by se jistě hodila pro každého, jedno nářečí by wyswětlowalo druhé a dosti krátká poznamenání postačowala by bez zwlastních obšírných komentářů a slowníků k rozumění všemu tu obsaženému a k seznámení se poznenáhla s duchem ostatních slowanských jazyků. Pan Franta Šumawský wydáním wšeslowanského Otčenáše u věci této již začátek učinil, nechť by on též o podobnou chrestomatii se pokusiti? (Pokračování.)

Slowanské zpráwy.

* *Sigfrid Kapper* odešel do Horwatska a wywolil si místo prowozování lékarského umění w Karłowci, kde we spolku národních Ilirů, jmenowitě básníka Mažuraniće, spokojený žiwot tráwi. Od několika let mají Karłowčané založenou „Čitaonicu“, kde slowanské časopisy a jiné Slowanstwu wěnowané knihy hojněho účastenstwu nacházejí. 1. Srpna přestěhowala se Čitaonica do nowého, skwostně upraweného bytu o pěti pokojích, a ku wšeobecnému shromáždění sešlo se 200 oudů. Hlawní žádost byla, aby se oddělení českých spisů w knihowně spráwně doplnilo, ku kterémuž cíli zamluweny jsou w Práze již čtvrtletní zásilky všech wytečnějších plodů naší literatury.

* *Z Černé Hory.* Markiša Plamenac, zrádný odběhlec černohorský, pašowi Skadarskému radil, aby nepatrný ostrůwek jezera skadarského, *Grmuša* řečený, hradbami a děly opatřil. Paša ho poslechl, a nyní Černohorcům, již dříve z ostrowů Vraniny a Lesendrie wystrčeným, plawba po jezeře docela jest zamezena.

* Obec záhřebská uzavřela zápisý ouředni při rokování wždy činiti jazykem chorwatským. Členowé výbora budou (dle možnosti) týmž jazykem řečniti. Znamenitá věc jest, že roku 1940. tehdejší wybor měšťanský ku králowskému uherskému náměstnictwu prosbu zadal, by se mu dowolilo zápisý své wěsti w němčině. Onen vysoký ouřad

welemoudrý výrok vydal, aby buď při obvyklé latině zůstali anebo jazyka materského užívali.

H u d b a.

Kniha chorální ku kancionálku vydanému pro biskupství královéhradecké.

Nedávno učiněna jest zmínka o zásluhách p. Piče, direktora warhanické školy, a již opět stojí jméno muže toho v čele předůležitých podniknutí. Nejdůstojnější biskupský ordinariát obstaral u Wiléma Medaua v Litoměřicích vydání nápěvů ku malému kancionálu, jehožto písně v obvyceji jsou se zachovaly u nábožných křesťanů jazyka českého. Sám biskup Karel předělal předmluvu, v níž si stěžuje na zanedbání chorálního zpěvu, dokládaje, že přestal se zpěv při veřejných službách božích vzdělávati. Na některých místech, buď se nezpívá, tak jak toho důstojnost služeb božích požaduje, buď sobě lid chorálního zpěvu newšimá, čímž, bohužel! chvalitebný obyčej nábožných našich předků, dle kteréhož jim i doma zpívati mílo bylo, na škodu wíry a nábožnosti sem a tam mezi lidmi pomíjí. To bylo podnětem a příčinou, že se dotčený pastýř duchovní o to postaral, aby nápěvy potud obvyklé, však z větší částky porušené, buď opraveny buď nové, wznesenosti zpěvu kostelního přiměřené složeny byly, v kterémžto díle několik vlastenských umělců zvláštní účastenství mělo, jichžto podstatné zásluhy s radostí uznáváme jména jejich uvádí, aby je wděčné památce souvěkých i potomků poručil. Jsouť oni: *K. F. Pič, J. Schütz, W. G. Veit, J. L. Zwonar, R. Führer, J. Witásek, A. Růžička, W. Horák, L. Kleinwachter, S. Kolečowský, M. Haydn, Fuchs, Fr. Kostka, D. Weber, dr. Held, J. B. Kittl, Wacek, L. Rittersberk, W. Tomásek*. Kromě skladeb od těchto výtečných mužů nalezá se ve sbírce 128 staročeských melodií překrásné welebnosti, kterýmiž duch člověka okřívá a k wěčnosti se powznáší. Celek písní rozvržen jest na patero oddělení. V prvním jsou písně *ranní*, v druhém *adventní*, v třetím *kuctění swatých*, ve čtvrtém *pohřební*, v pátém pak *písně rozličné*. V přídávku uwádějí se některé choraly podruhé proto, aby se podal pravý náležitý wzor půwodní melodie we starých zpěwnících s přiměřeným průwodem na warhanách; čehož se také při ostatních w této sbírce obsažených starých kostelních zpěwech dle možnosti šetřilo. Tato bohatá (poslední číslo písně zní 244), dle čistých pravidel hudebního umění od slavných mužů uspořádaná sbírka poskytuje učitelům weliké výhody. Wniknou-li dříve sami do ducha chorálního zpěvu, mohou pak mládež cwičiti a ji každoročně netoliko několika novým písním, jichž se při veřejných službách božích i w domácnosti užívá, přičísti. Tak zní žádost duchowního pastýře, a wěru laskawá byla jeho péče, aby se přítrž učinila onomu šumafení hospodních kousků na kůru a lid nakloněn byl k liboswornému čistému zpěwu chorálnímu w plném shromáždění. Za příkladem ordinariátu královéhradeckého pokročí zajisté i ostatní. — Ku konci wznášíme prosby swé k horlivosti p. Piče, aby vyplnil krásné pedséwzetí swé a sebral nám wšecky posud zachované staročeské chorály a jméno swé tímto národním skutkem wedle ostatních historiografů zwěčnil a oslawil.

Diwadelní zpráwy.

P. *Gaučowá*, která swým uměním w besedách weliké obecnostwo wyrážela, přijala místo první operní zpěwkyne při opawském diwadle. O její hudební wzdlání pečowal p. Emminger a o dramatickou část p. Herbstowá.

My jí přejeme štěstí na nowé dráze žiwota jejího. — P. *Tonnerowá* odebrala se do Wídně, kde bude pobostinsku zpíwati. — Sl. *Riesowá* půjde do Prešpurku na čas trvajícího sněmu uherského. — K nám zawítá ale p. *Píšek* a wystoupí w několika již známých rolech. — Do Bohemie zaslal někdo zpráwu, že prý p. *Wirstowá*, která se Pražanům nelíbila, w Králowci teď furore dělá, vstupujíc do šlépějí paní Schröderowé. Tomu nemůže se nikdo na odpor postawit. Paní Schröderowá nemá již hlasu a panna *Wirstowá* ho nikdy neměla. W tom wězí patrná příbuznost!

Milovníkům českého diwadla sdílíme, že repertoír příštích her četnými novými pracemi značně rozmnožen bude. První místo mezi nimi zaujímá půwodní zpěwohra, ku které pan *Balanda*, člen diwadelního orchestru w Praze, hudbu skládá. Mladý tento umělec, druhdy zák našeho konservatorium, přikročil s welikou wřelostí, ba se zápalem k práci, a wykonal s nemalou pilností větší část pedséwzatého úkolu. S jakým prospěchem, nedá se před ukončením díla pronést; o tom ale, co posawád hotowo a posouditi se dá, proskakují hlasowé welmi přízniwí a pochwalní. Libretto zpěwohry složil p. *Rezníček* a nazwal je „Šárka“. Názew ten již prozrazuje, že romantika bude hlavním předmětem textu. Wíme z bezpečných pramenů, že i jiný hudební umělec p. *Rezníčka* o text ke zpěwohře žádal, zdalíž ale pilný básník w dílo to se uwáže, říci nemůžeme, jelikož se přítomně skládáním půwodní truchle hry obírá, kterouž swé dramatické nadání bohda lépe, než jak se mu posud událo, oswědčí. Slyšeli jsme také, že p. *Nürnberg*er podarenou weselohru w rukopisu chowá, která letos přes prkna kráčetí má, a že paně *Tylowo* péro, nežli rok mine, wle než jednou půwodní práci dramatickou nás obdarí, lze se od zvláštní péče jeho, jakowěz diwadlo naše předewším swěřeno jest, s jistotou nadíti.

Pražský denník.

We zpěwecké škole našeho konservatoria cwičilo se letos jedenáct nadějných zákyň a k příštímu běhu přihlásilo se jich šest a dwacet. Možná-li stěžowat sobě, žeby země naše nebyla pozebnána mezi zeměmi?

* W noci na den 13. b. m. wyloupen jest w Kolo-wratské třídě kram zlatníka p. *Friedricha* a ukradeno mu na zlatnickém zboží a klenotech za 6000 zl. we stříbre. Zloději otewřeli kram falešným klíčem a po spáchání zločinu zase jej zawřeli. Nepochybujeme, že se obezřelosti policie naší brzo podaří, zločince wypátrati a k práwu dostawiti.

Kronika času.

* Nowé nalezená planeta jest jedna z nejmenších. Swětlost její newyrownává se swětlosti *Vestiny* a čas oběhu jejího wypočten jest na 3 léta 8½ měsíců. Někteří jmenují ji *Hebe*, jiní *Iris*.

* Z Paříže poslali do Londýna pana *Giovanniho*, který jest powěstný pro swé umění každý hlas nápodobiti, aby tam studowal hlas *Jenny Lindowé*. Tak dostane se Pařížanům za laciný peníz toho štěstí, že budou do nebe wytrženi zpěwem šwédského slawíka, aniž mu potřebují dáti dobrého slowa.

* Nowé wystawěné *Leopoldské* diwadlo we Wídní bude se jmenowati diwadlo *Karlowo* po swém wystawiteli, který na jeho zřízení půl milionu wynaložil.

Číslo 98.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý.

(bytem na Pořící č. 1050—2 při neml.).

17. Srpna
1947.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilowu (w Nowých alejích na Nowém Městě č. 116) vydává po pálarších třikráte za týden, w onterý, we čtwtrek a w sobotu.

Předpláci se na čtwtř léta 1 zl., na půlléta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stř. U c. k. poštowních ouřadů Rakouského mocnářství půllétně s patřičnou obálkou 2 zl. 86 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

„Ty žádaš prawdu!“ prawil Wiktorin temně a wáhawě; „ale prawda je zde nemožnost. Domněnka owšem — ale ustup raději od předsewzetí swého, neboť uznávám —“ mluwil teskně, „že tato domněnka blaho naše na dlouhý čas zwrátiti může, pakli je na wždy nezachwátí; nebo cos strašliwého musí skryto býti za rouškou, již pan Šimon smrt syna swého zahalil,“ doložil tiše, tak že Eliška slowům jeho nerozuměla.

Eliška se zachwěla. „Twé wáhání mi podává jistotu,“ zwolala, „otec můj není mrtew, ještě žije!“

„Ty tomu chceš?“ prawil Wiktorin, „nuž i já míním, že otec twůj posud žiw —“

Jakkoliw posud sama se o prawdiwosti této domněnky přeswědčiti snažila, přece welice na ni oučinkowalo doswědčení Wiktorinowo; neboť sebou trhla a byla by snad k zemi sklesla, kdyby se byla o silný kmen lípy nepodpírala.

„Upokoj se, milenko má!“ přistoupil Wiktorin bliže, „wždyť to jen domněnka, a kdo wí, jak daleko se mine prawdy?“

„Ó ne, ne!“ šeptala Eliška ze stísněných prsou, „já wím, čeho se obávám a čemuž bych se radowati měla; ale já chci, já musím widěti jasně. Ubohý otec můj — ach ano ubohý! — onen šilený nešťastník — není to žádný jiný, než otec můj!“

Wiktorin skloniw hlavu mlčel, neb i on měl skoro za jisto, že podiwný muž ten, ještě podiwnější w šilenosti swé, žádný jiný není než syn pana Šimona Wrchotického, otec Eliščin; jaké ale tajemství tak dlouhé zmizení jeho, jakož i newole pana Šimona skrywá, to mu bylo nepochopitelné.

„Ty mlčíš!“ šeptala Eliška, „odpiratí mi nechceš, a prawdu mně wyjewiti se brozíš! Ach ano, hrozné je to, najíti dáwno oželeného, nikdy nepoznaného otce, najíti ho, kterak každý před ním utíká, s hrůzou patří po cestě jeho. — Bože, ó Bože, jen ke mně byl wlidný, ke mně ho wedlo srdce jeho, rozum mu odíal Bůh, ale srdce jeho mu dalo najíti prawou cestu, i poznal mě, a přece mě newiděl ni-

kdy!“ Tak a takowými slowy bědujíc brzo mluwila hlasitěji, brzo šeptem, až se posléze slowa jen co silnější dechy z úst jejích winula.

Wiktorin stál mlčky podle ní, wěděl že všechno těšení marné, dříve že prawdy dopřítí se třeba. A pak wždyť sám newěděl, jak láska jeho se ukončí; znali dobře powahu milenky swé; bylať tichá, mírná, ale ráda se kloniwala k příznakům nadsmyslným, we všem widala mocnosti nadpozemské, a mnic že stojí pod wliwem mocností wyšších, nadhwězdnych, řídila dle toho i jednání swé, protož byly často činy její neočekáwané a tudy přepodiwné, i byla w stawu i nejwětšího blaha swého se odříci, kdyby to k vyplnění osudu swého za potřebné hyla uznawala.

Znaje to obával se Wiktorin, aby w ten samý den, kdy již u cíle wroucích žádostí a tužeb swých býti se minil, nenadálá událost očekáwané štěstí jeho, jenž we spojení swém s Eliškou zakládal, na wždy neztraskotala, nebo newěděl, k čemu se Eliška rozhodne, ale wěděl, že wěrna zůstane uzawření swému, by i nejwětší blaho swé strhati měla.

Trwajíce takto oba w takowém zamyšlení nepozorowali ani výjezd Markwarda Dědkowského a soudruhů jeho.

Po hrázi ubíhal Dědkowský následowán Diwišowským, tak že brzo ze zraku i sluchu soudruhů swých zmizeli.

Silně wanoucí wítr rozworáwal wlny rybníka a házel jimi o hráze, až stříkající pěny na oba po hrázi kwapící nešlechetníky docakowaly; někdy se zabral do olší pod rybníkem podle potoka se pnoucích, i ohybaly se tyto až k zemi a sténaly pod tíží wětru.

„Slyšíš, Markwarde!“ zastawil se Diwišowský přítele swého za plášť zadržew, „jak ty olše bědujou, jakoby zlí duchowé w nich rejdy prowáděli? — Mně je jaksi ouzko, a něco tajemného mi předpowídá, že se to nedobře skončí.“

„Mlč!“ okřikl ho prudce Markward, „a zacpi si uši, pakli tě wítr děsí, zbáběle!“

„Zbábělec nejsem, to wíš!“ prawil Diwišowský mírně, „we dne se ani čerta nebojím; a že jsem

maohý kousek wywedl, který právě na onom světě neodlehčí, to také wiš.“

„Hoho!“ smál se Dědkowský potupně, „skřehotáš také o onom světě? Chlapecký strach tě ještě neopustil? Nemaš snad s sebou nějaký růženec?“

„Směj se jak chceš!“ odpověděl Diwišowský neobyčejně vážně, „ale poslechni rady mé, nechej té čertové choutky a vrať se zpátky.“

„Jdi mi k tomu nejčernějšímu čertu s svou radou a nezdržuj mě déle!“ utrl se Markward, „vrať se sám, babo!“

I kwapil dále.

„Nu dobře,“ wece Diwišowský stejný krok s Markwardem drže, „já ti radil jistě dobře, že nechceš poslechnout, budeš tuším pykat. Abych tě ale opustil, toho neučiním, a bych i hned věděl, že to bude poslední má cesta. Ne, Diwišowský ještě nikdy toho neopustil, s kým přátelství uzavřel, nechť to k zlému nebo dobrému.“

I kwapili dále, zahruli pak v levo a po malé stráni oklice, kterou rybník tento tvoří, se vyhnouše octnuli se brzo u zdi zahradní, kteráž až do rybníka, na tomto místě právě veliké hloubky jsoucího, vybíhala.

Markward Dědkowský šeptal soudruhu svému, aby se postavil ke zdi, sám vyskočil na jeho ramena, chtěje se vyšvihnouti na zeď, an v tom okamžení kroky podle nich zašustěly a s křikem: „Allah — Kriste! noční sup lítá kol haremu hvězdy mé!“ muž šílenec Diwišowského se chopil a jím tak nerázně stranou hodil, že tento několikráte na zemi se otočiv na chvíli co beze smyslu ležeti zůstal. Těžký pád Markwardův do vody provázen křikem: „Dáble a peklo, což mi všady vstupuješ v cestu?“ probudil Diwišowského z mráкотy, i vyskočil vzhůru a co jen hlasu měl volal: „W ochranu svou se odewzdávám, nebes královno!“ i utíkal cestou zpět, nemysle jinače nežli že satan sám v nešlechetném předsevzetí je přepadnuv za živa je v jícen svůj shtati chce.

„Co je? co se stalo?“ přikwapili mu v oustřety ostatní, jenž byli na znamení čekali.

„Dábel se svou družinou!“ odpověděl pověrečný Diwišowský zděšeně, „Bůh buď duši Markwardově milostiv a mé i vaši!“ W tom zawzněly za ním kroky, on sebou trhnul i dal se do nového běhu, přímo k Wrchoticům zpět zaměřiv. „Spas duši mou a přijmi pokání mé!“ volal při tom ze stísněných prsou.

W udiwení hleděli za ním dosavadní kumpáni jeho. Příběhnutí ale Markwarda celého mokrého bez bývání je k úžasu a k novým otázkám dohnalo.

„Neptejte se!“ kwapil tento, na koně svého, jež jeden ze spolku za uzdu držel, vyskočiv. Rychle odtud! Co newidět bude snad pan Wiktorin, ten pokrytec, s wrchotickou chasou na nás držet honbu. Hrom do nich a mor na celé Wrchotice! —

Hoši! ještě dnes zapálíme w Přestawlkách pochodeň pomsty své!“

„Co je? co se stalo?“ tázali se opět společníci jeho již uhánějice.

„Peklo vychrlilo svého nejčernějšího čerta w postavě onoho šíleného chlapa,“ mluvil Dědkowský zlostně, „aby mi wydral již kořist jistou. A ten troup Diwišowský řve a myslí, že to čert sám we své wznešenosti.“

Nad leknutím Diwišowského se smáli nyní všichni, ale Markward je zlostně okřikl. „Co se smějete? Newíte, že ten zbabělec utíkal k Wrchoticům, a co newidět nám přivede pobožnou šlechtu a hranaté měšáky na krk? Pak s Bohem, Dědkowe, a slávy naši zde je konec.“

„To — to snad neučiní!“ pravil panie Oujezdecký malomyslně.

„Neučiní?“ odpověděl Markward. „Což jste ho neznali? On byl s námi, pokud, jak troup říkával, svědomí jeho mlčelo. Nu, měl je dosti tupé, to svědomí. Zde ale mu hnul čert rozumem a svědomím, a to je jinak.“

„Prawda, prawda!“ přisvědčil Lowčický, „pamatuju se, že říkával častokrát, že by nás nejraději widěl, kdybychom wiseli anebo hořeli na hranici, my přý jsme zkázy jeho příčinou.“

„A co nyní hodláš, Markward?“ ptal se po chvíli všeobecného mlčení Oujezdecký.

„Co hodlám?“ zachechtal se tento diwoce. „Těžko něco hodlat, když prostředků na výběr není. Přestawlecký byl proti nám; zatopíme panu Přestawleckému; několik nás zajede k Diwišowu a hodí červeného kohouta na střeche. To hnízdo je owšem na spadnutí, ale nechť, posvítíme si k odjezdu; vždyť přijde na Dědkow také řada. Ujedem k Pasowským, w brzce pak se vrátíme, abychom slawili krvawou pomstu. Hurrá!“ zahouknul a po něm hejno jeho, i uháněli w ouprku k Přestawlkům. Brzo vyšlehly plameny z nešťastné wesnice, jenž asi čtvrt hodiny od hradu ležela; asi w hodině oznamowaly plameny nade twrzi diwišowskou zločin Markwardův a soudruhů jeho. (Pokračování.)

Listy učitelům českým.

19. O našich učitelích — b) ohledem na vyučování a kázeň školní.

Co se týká vyučování, musím wyznati, že učitelové naši, cokoliv mi jich bylo poznati, w ohledu tom nepostupují. Jest sice prawda, že někteří, jak jsme i u Filčíkova vyučování widěli, we věci té velmi horliwi jsou, a že jakýsi přirozený takt w tom mají, jak se vyučowati má jasně a lehce; než to jsou jen jednotlivé výjimky. Nejspíše mohou se výbornější učitelé naši přirovnati k nynějším rolníkům, kteří sice pilně a se vši nawyklostí obezřetostí otcowskou půdu vzdělávají, ale právě jen tak, jak se tomu od otců naučili, nemyslece již na to, jak by se na hrudě více a lehceji vytěžit dalo. Mnozí se sice o to zaslazují, aby hodně mnoho a hodně nových předmětů mládeži přednesli; při tom však zapomínají, že o to nám běží,

aby se mládež nejen mnohemu ale i dobře vyučovala. Čtení a psaní se zvláště od mladých učitelů, jenžto se drobet světem podívali, zameškává. Oni chtějí rozumy své vykládati jen při předmětech vyšších, jako: zeměpisu a přírodopisu; čtení a psaní zdá se jim býti velmi suchopárné. Příčina toho je, že se naučili předmětům těm (čtení a psaní) jen mechanicky a beze všeho důmyslu. V celku se ale říci může, že učitelům našim (vzdělanějším totiž, nebo o těch posud mluvíme) schází v ohledu tom studia vůbec vědecká, zvláště ale pedagogická, což by se ovšem mohlo čtením knih, známosti učitelské rozšiřujícím, poněkud nahraditi. Studiemi takovými stalo by se jejich vyučování praktičnějším, a oni by sami připadli časem na mnohý vynález, jak by se lehčeji a bystřeji přednesti dalo to neb ono, byvše pobídnuti příklady a pokusy cizími. Zřejmý důklad úsudku mého je nám Přítel mládeže. Spis ten, který by co do rozsáhlosti zajistě mnohou učitelů potřebnou známost a zbláhlost obsahovati mohl a co zástupce veškerého snažení národního učitelského obsahovati měl, podává nám od učitelů českých v skutku velmi málo v pravdě učitelského, t. j. praktického. Příčina toho jsou učitelé sami; poněvadž k tomu nehledí, aby vyučování své zvelebili a způsob zvelebení nadřeceným organem uveřejnili. Jen zde onde potkáváme se s mnohým praktickým pokusem toho neb onoho učitele, jenžto dosti ostýchavě miněni své pronášá, jako n. p. *Hláskování od Kalendy* (XVII. 2. 3.), který teprve na pobídnutí pana biskupa článek ten vydal. — Stůj zde již krátký kritický přehled vyučování nynějších výtečnějších učitelů, pokud mi stihnouli je bylo vlastním pozorováním.

a) *Náboženství* vyučuje se velmi mechanicky, záci se příliš nutí držeti se slova v katechismu. Biblická historie má se více pěstovati (v ohledu tom podal Čeněk z Wartenberku výborné články v P. m. r. XIV. XV.); mělo by se ukázati, jak křesťanství vzrostlo. Více dbáti jest o výklady na evangelia a to v řeči krátké a jasné jako Ježíš učil. Vůbec má dobrý příklad učitelů a tichá, lásky plná kázeň školní na náboženský cit více působiti, než suché nazpaměť naučené slovo z katechismu.

b) *Čtení* se vyučuje bez patřičného prospěchu a zvláště v začátcích velmi váhavě. Newyhodné a mučivé slabikování trvá posud téměř všude. Ovšem že kniha methodní pro učitele národní slabikování zastává, pravíc že prý se tak začátečníkové v jistějším čtení utvrdí. Nejnovější pokusy praktických učitelů ukázaly však, že tomu tak není. Hláskování je cvičnější, dětského ducha spíše křísí než udušuje a vede k plynnému a proto i jistému čtení. Výhoda na čase je dvě třetiny. Krasočetní se na mnoze zanedbává; obyčejně se čte jako když bičem mrská. Jen zde onde pozoroval jsem, že se učitel po krátkém a zřetelném přednosu toho táže, co se čtlo. Filčík to rád dělal. Nemyslím zde však nikoli na katechisaci přečteného, což se ovšem ve mnoha školách děje, ale na *krátký přednos*, při čemž se ovšem na něco jiného hleděti musí, než na pouhé slovo.

c) *Psaní* vede se větším dílem, jak jsem již podotkl, tuze po řemeslnicku. Fraktury neměly by se více malovat. O latinku zas mělo by se více dbáti. Učitel nemá žákům péra řezati, to ať dělají starší ze žáků. Za brky však péra řezat je špinavost.

d) *Počítání* zastává se v našich školách obyčejně velmi čile. We wesnických školách jsem sledoval, že děti bystřeji počítají, než we školách městských. Snad to odtud pochází, že od malíčkosti již k počítání z hlavy vedeni jsou nejen od učitelů ale i od rodičů. Počítání je v skutku praktické. Učitelové naši mívají obyčejně bojnou zásobu praktických příkladů pohotově. Jen kdyby tuto praktiku

časem nepřeháněli na způsob onoho: „Bylo jedno staré město a to mělo devět bran atd.“ Dobře že se i k počítání z hlavy hledí. Zdali se asi časem kus geometrie do našich škol dostane? Zdá se mi, že by to prospěšné bylo i možné. Prospěšné již i proto, žeby si mohl rolník pole své přeměřiti atd.

e) *Mluvnice a prawopis*. Řádnější učitelé naši o předmět tento dosti dbají. Za novějšího času se zvláště ku prawopisu hledí. Zdá se mi však, že nemáme ještě pohodlné mluvnice pro české národní školy; Zieglerowa nestačí.

f) *Pisemnosti*. Tyto valně zanedbány jsou. Měly by však jeden z nejčelnějších předmětů we školách národních býti. Wždyť již pouhému rolníku je často w životě psáti kwitancí, dlužní list, kšaft anebo alespoň psaní. Remeslníku jsou však pisemnosti téměř newyhnutelné. W tom ohledu nemáme posud řádné knihy školní. Poněkud by se k tomu Filčíkovy Pisemnosti pro nejoutlejší mládež hodily.

g) *Zeměpis*. Mnozí učitelé vyučují předmětu tomuto s obzvláštní oblibou; mnozí docela nic. I we wesnických školách slyšel jsem řádně odříkávati ze zeměpisu. Zeměpisu království českého mělo by se ovšem w každé škole české vyučovati. W nedělních školách však a w opakovacích hodinách měla by se i o jiných zemích zmínka dělati, poněvadž se žákové ze škol těchto do světa pouštějí. Potřebných knih w ohledu tom pomalu se nám dostává.

h) *Přírodnictví*. Předmět tento náleží do *budoucích městských škol* našich, o nichž později. Měla by se ovšem činiti zatím we školách nedělních proprawa jakás a přechod poznenáhly. Zde a onde počíná se u nás i we školách nižších něco z přírodopisu vykládati ba i ze štěparství a wčelarství, jak jsme si toho i we Filčíkově učitelství powšimli; a však mnoho, přemnoho nám ještě žádati by bylo. O tom, jak prawím, později.

Jak si konečně wycvičenější učitelé naši s kázní školní počínají, myslím že jsem naznačil poněkud w životopise Filčíkově. Více méně platí to o všech učitelích. Mnozí trestají ovšem snad ještě důtklivěji aneb abych řekl náruživěji; jiní opět snad o mnoho mírněji; způsob však, jakým Filčík pobídkou psychologickou kázeň we škole udržeti hleděl, newím dostižen-li je od mnoha z učitelů našich. W celku ale scházelo w ohledu tom Filčíkovi a schází we směr učitelstvu našemu jakýsi vyšší stupeň wychowatelského vzdělání, o čemž jsem se již dříve zmínil w listech šestém, osmém a dletem i patnáctém.

D o p i s . Z Wídně.

(Čitaonica w Nowém Sadě. Školy w Bulharsku.)

(Pokračování.) Dowěděli jsme se také, že nowosadská čitaonica den ode dne rázněji a blahodějněji sobě počíná pod novým předseditelem p. drem. a senatorem Hadžićem, chwalně známým to redaktorem w Bělehradě vycházejícího časopisu „Golubica“ a více jiných jak krasovědeckých tak juridických děl na slovo wzatým srbským spisowatelem. Uzawřeno nyní, aby každý oud čitaonice mimo půwodně wymeřený příspěvek ročně ještě 2 zl. na stř. odváděl, kteráž summa na wydání almanachu nowosadského a jiných knih, zvláště důležitých starších rukopisů, zde onde dosawáde w Srbsku chowaných, a mezi nimi bezpochyby i historie Brankowićowy, wynaložiti se má. Také se má w budoucím roce počet držaných posawáde časopisů slowanských rozmnožiti a z českých wedle Kwětů i Pražské nowiny a Wčela a zvláště p. Šafaříkem J. Exc. panu metropolitowi chwálený Časopis musejní odbíratí. Při této w Nowém Sadě nyní u věci národní na jawo dáwané různé činnosti by jistě práti bylo, aby Matice srbská co

nejdříve tam přenesena byla, politické nowiny a literární časopis tam vycházely, zvláště pak aby potom toto dvě do rukou tak obezřelého a k potřebám národu srbského tak prohlédajícího muže se dostalo, jako jest důstojný p. Pawel Štamatović, protopresbyter karlowický, někdejší vydavatel „Srbské Wčely“. Škoda, že důležitý, naskrz v duchu vzájemnosti slowanské redigovaný spis tento od r. 1842. w 12. swém ročníku vycházeti přestal.

Z Bulharska sděleny nám rovněž w předešlém měsíci potěšitelné zprávy, kterak vzdor velikým nesnázem a obtížnostem, s nimiž tam křesťanskému obyvatelstvu zápasiti jest, přece w nejnovější době národnost den ode dne více se probuzuje a školy, zvláště nižší (národní), w nichž se ještě dle bell-lankasterské metody vyučuje, se rozmnožují, srdečnou radost pocítili jsme čtouce popis zkoušky w jedné takové škole w Trnowě * w minulém měsíci Dubna držané. Bohužel ale, že tamní, obzvláště vyšší duchowenstvo (záležejíc téměř naskrz z rozených Řeků), jenž by o národní wychování a osvětu nejvíce zasazowati se mělo, o takové nejenom naskrze se nestará, nýbrž, obávajíc se, aby zmáhající se cit národní jeho dosawadnímu wliwu a podle ziskuzádosti na škodu nebyl, jemu všemožně překážky w cestu klásti nepřestává. I nemůžeme opomenouti z listu dotčeného anekdotu jednu, při příležitosti zkoušky nadjmenované se přihodilou a duchowenstvo trnowské trefně charakterisující, tuto sděliti. — Dne 16. Dubna držána býti měla dotčená školní zkouška w Trnowě, ku kteréž tamní ředitelstvo, wedle jiných wzácných osob zvláště tamního biskupa co nejšetrněji pozwalo. Zdržuje se tento práwě w Lieskowci asi 1½ míle od Trnowa vzdáleném, aby tu desátky a jiné poplatky sbíral, wyloučoval se nejdříve, že pro důležité práce ke zkoušce přijíti mu nemožno. Jsa ale na to podruhé i po třetíkrát od několika sousedů i učitelů trnowských zwán i suzně prosen, aby přece školu jejich ke dni určenému nawštíwil, rozhněwal se na ně welice a odbyl jich tím, že nikoliw nemůže opustiti práci swou, jelikož nebyl přišel z Cařihradu do Trnowa, aby školy tamní prohlížel, nýbrž aby důležitější povinnosti, totiž sbírání desátků a zjištění důchodů biskupských, zastával. Snepořízenou se museli wyslati wrátiti, a zkouška odbywána toliko u přítomnosti četného tamního susedstwa k úplné jeho spokojenosti. Nedlouho ale na to zemřela w Trnowě newěsta bohatého doktora pana ††. Sotwa se byl biskup o úmrtí tom dowěděl, hnedle do Trnowa přikwapil, aby pohřbu slawnému přítomen býti mohl a obyčejnou summu 200 piatrů nezameškal. Také w městě Šleně, kde se tré škol, nachází, w čase, když duchowní tento w příčině dotčených důležitých povinností swých tam delší čas meškal, zkoušky držány byly, ale i zde školu nawštíwiti času mu nezbylo. — Těšme se, že u nás tak podlých zprávců duchowních, pouhých to duší chlebowých a nájemníků, nestává a že naše duchowenstvo, cítíc wznešenost powolání swého, den ode dne více a více národního wychování se ujímá a k rozšíření prawé osvěty platně přispívá. (Dokončení.)

Slowanská zpráva.

* Nátisk, jakéhož Slowáci w Uhřích ohledem na jazyk při službách božích zkoušejí, rovněž i Srby cirkwe řecké utlačuje. Kdekoliw s Walachy smíšené bytí, ano i w obcích, w kterých se jen dosti málo Walachů zdržuje, ustoupiti musí jazyk swatého Cyrilla a Methoda té míchanici řeči nazvané *walaštinou*; cirkewní slowanský, od dáv-

* Trnowa, někdejší město sídelní králů bulharských, asi s 13.000 obywateli a sídlem biskupským.

ných papežů s *latinou stejně wážený* jazyk se ze služeb božích wylučuje k vůli walaštině, které se teprw w sedmáctém století do kostelů prawoslawné cirkwe w Multanech a we Walachii dráti začala, an před tím i w těchto zemích služby boží byly slowanské. Jak podivně walašský jazyk z latiny a slowanštiny slepen jest, toho zde čtenáři mějte wzorek we znamení swatého kříže, jeuz walašsky takto zní: *In numele tatuluj, ši fijuľuj, ši sfintuluľ duch; amin.*

* Sbor šlechty stolice Trenčanské w Uhřích nedáwno dopis města Oseku nazpátek poslati chtěl, protože byl latinský; neb Slawonsko (mudrují Maďari) nenáleží k Chorwatsku, ale bezprostředně ku kráľowstwu uherskému, má tedy dopisowati *maďarsky*. Rozumné odpírání a prawdy. wykládání nemělo místa w tom sboru, až když konečně někdo prohodil, že Osek leží we wojenské hranici a zákonům uherským podroben není, přijali stawowé listinu latinskou, newědouce že Osek jest hlawní město kráľowstwi Slawonského!

Také brus!

Dr. *Kypta* napsal owšem slowníček, jak by se nemoci těla lidského w českém jazyku wyjádřit mohli; že jest ale dosti neúplný, newyhowí všem potřebám. Důkaz toho máme w dopisu z Kutné Hory, kde čteme o jakémsi wysychání hřbetního tuku Jana Jawornického. Bezpochyby je to doslowní překlad slowa *Rückenmarksfatarr*. Z *Rückenmark* uděláno *hřbetní tuk* a z *Darre* *wysychání*. Tato nemoc nazwána byla dle domněni našeho od lékaře *tabes dorsalis* čili *atrophia medullae spinalis*, jižto my po česku říkáme *úbytí míchy*. *

Umělecká zpráva.

Wýtečná podobizna arciwěwody Štěpána w uherském oděwu od našeho Beckla dochází w Uhřích weliké pochwalý. Některý obchodník žádá jich jeden i dwa tisíce, tak že se ani žádostem. wyhowěti nemůže, poněwadž by Širowa kamenotiskárna nepostačila. *

Pražský denník.

Falešní prorokové. Již několikráte wytrubowalo se, že se zjewila w hudebním swětě zpěwačka neslychaných schopností, jistá panna Rotterowa z Uher, kterou zdejší direktor diwadla na *wlasní outraty* do konservatoria poslal, aby z ní za rok učiněn byl osmý diw swěta. Awšak 12. Srpna wyskytlo se w Bohemii slawné odwołání direkte konservatoria, w němž stojí, že panna Rotterowá ústaw sice nawštěwuje, ale jako ostatní *zadarmo*, že byla hned do koncertní školy přijata, ale prozatím jen na rok. — Takové proroctwí býwá sebe wětším talentům jenom na škodu, jelikož se tím očekávání obecnstwa až atrach přepíná, že mu pak nikterak zadost učiněno býti nemůže. *

Kronika času.

* W Darmstadte wstoupil do žiwota spolek k ochraně zpěwných ptáků, což by i jiné následování zastuhowalo, powážíme-li užitečnost jejich u zahlazování škodného hmyzu.

* W Debrecině postižen jest hotowitel falešných bankowek.

* We Šwidnici našlo se po jisté wdowě E. Hofmanowé we starých hrncích, žbánech a truhlíkách peněz za 70.000 tolarů, z nichž kšaftem odkázala 20.000 k dobročinným oučelům.

Číslo 99.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Moravy, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1060—2 přes dvůr při smi).

19. Srpna
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. str. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patričníou
obálkou 2 zl. 36 kr

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročních třikráte za
týden, w outery, w
čtvrtek a w sobotu.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

Celé okolí se zbourilo, poslové na koních lítali od hradu ke hradu, a sotva že se byla první záře na východě rozbřeskla, táhli četní zástupové zbrojného lidu k Dědkowu. Diwišowský wedl zástup měšťanů sedleckých. On byl zpět na Wrchotice přiběhnul, i našel již všechno pobouřeno. Wiktorin seděl již w sedle, aby s několika pacholky stíhal zločince, kteří w času pokoje přepadnouti chtěli dům, jenž je byl ještě před chvílí tak štědře hostil. Jak byl Markward Dědkowský Diwišowského posuzoval, tak se stalo. Nemyslíli tento jináče nežli že to upomínka vyšší, aby se dal na cestu pokání, neb on jak Dědkowského tak i ostatní soudruhy jeho vždycky nenáviděl, ale lehká mysl jeho jim ho wrhla do tenat i dopouštěl se často činů, které pak bywše wykonány ho hněty. On nebyl zlý, ale lehko-
vážný, slovo dané však nerušil nikdy, a to si věděl Markward vždy dříve získat, než něco podniknul, k čemuž síly celého spolku třeba bylo. I wyzradil hanebný úmysl Dědkowského, smířel však, co se týčilo záměrů s Pasowskými, poněwadž ho slovo jeho poutalo. Pokání jeho bylo upřímné, a tak se s nim smířil Wiktorin i sedlecký mistr Ambrož. Požáry w Přestawlkách a na Diwišowě popudily weškeré šlechtetnější w okolí k pomstě, a při prvním jitru rozblesku stáli ozbrojené houfy před Dědkowem. Pan Simon sám wedl nejvyšší správu. Diwišowský se oddělil se svým houfem stranou a stoupal wzhůru lesem po kraji oužlabiny; patrně bylo, že chce s pravé strany Dědkow, kde nepřístupnější je, zaskočiti.

„Nemyslíli bych, statečný pane!“ prohlásil se mistr Ambrož, jenž w patách za ním krácel, „že se spolu opět a na nowo sprátelíme. Já myslím, že bude nyní to „pax nobiscum!“ déle trwati nežli wčera.“

Diwišowský si přejel dlaní obličej i usmíwal se tak blaženě; jako snad na dlouhý čas před tím neucínal.

W tom zawál wítr přes les a přinesl s sebou

sloupy kouře, Diwišowský i mistr Ambrož pohlédli wzhůru — Dědkow stál w plamenu. Na druhé straně oužlabiny však zapraskalo roští, a Dědkowský s přátely swými objevil se před žasnoucím zástupem.

„Markward!“ zwolal Diwišowský a zblednul; neb ačkoli věděl, že tento plůwati znaje z rybníka se dostal, přece ho nenadálé jeho se objevení polekalo.

„Haha!“ zwolal; „tupohlavý přítelíček wede nečesanou rotu. Hoj, ohřejte se na Dědkowě,“ přerwal řeč, „myslíli jste přepadnout krta; sokol wám ale uletěl, aby wám vyklobal oči při brzkém návratu. „Ješku Diwišowský, nezapomínej na zradu dnešní, shledáme se zase!“

„To shledáme!“ zwolal nyní Diwišowský, jenž od překwapení swého se byl zpatatoval; „a běda ti pak, swůdníku a paliči bídný!“

Sedlečtí ale nemohouce pro oužlabinu na druhé stranu zaječeli zlostně a strašlivě, několik jich nasadilo luntowky i hučely rány lesem w mnohočetné ozvěně, Markwarda však nezasáhla žádná. I vyplínuw na potupu a koně obrátiv ujížděl se soudruhy swými s chechem do lesa.

U Dědkowa se shromáždili všechny zástupy, a co neztrávil plamen, roztloukli rozhořčení bojovníci.

Pan Šimon stanul u Diwišowského. „Lotr nám sice ujel, ale hnízdo nepravosti je spaleno; i wáš byt, pane Diwišowský, strávil plamen, pročez uchystejte si na Wrchoticích bydlo; jsem s wámi upřímně smířen.“

W tom wystoupila z dýmu na jeden oblouk ještě pozůstalý postawa mužská, každý poznal šilence, jenž woj zdáli následowati musel a nyní nepozorowán mezi zříceninami kourícího se hradu na jedinou se vyskytnul. „Tak padaly w rum zdi Bělehradu a pily krew mou, a dítě lká w sirobě.“

„Zadržte!“ zwolal pan Šimon mocně, jenž byl nejprvnější šilence zpozorowal a jako omračen naň pohlížel. „Zadržte!“ wyhrknul ještě jednou a sklesl. Diwišowský ho chytil w náruč swou.

Šilenec zaslechna hlas paně Šimonůw zachwěl se, i byl by snad do plamene pod ním na trámích ještě trávicího padnul, kdyby Wiktorin co blesk se po jeho straně octnuw ho nebyl zachytil.

* * *

Bylo k večeru toho samého dne. Na Wrchotících bylo všechno ticho, neb nenadálá nemoc, jaká pana Šimona u Dědkova zachvátila, zbudila u služebnictva bázeň o milovaného pána.

W komnatě své ležel na nízkém lůžku pan Šimon, a dle dechu bylo poznati, že spí; u postele klečela Eliška, každé dechnutí děda svého bedlivě pozorujíc, a někdy se zatřpytila v oku jejím slza, již všemožně tajiti se snažila. — Něco dále ve stínu u hlav lože stál Wiktorin Šanowický, k posteli poněkud schýlený, jakoby střehl spánek welebného kmeta.

Stařec otevřel po nějaké chvíli oči, a w komnatě se porozhlédnuv tázal se: „Je již — onen — onen nešťastník na hradě?“ ptal se váhavě.

Wiktorin přisvědčil; Eliška však se zachvěla, a jako šeptem wanulo přese rty její: „Odpuštění!“

Stařec neslyšel slova toho. „Dominus vocat —“ pravil, „Pán volá, ejhle! jsem připraven —“

„Ne, nikoli!“ zvolala Eliška vášnivě, „nyňi neumřeš, nemůžeš umřít, dokawád odpuštění twé nesnálo kletbu s nešťastníka.“

Pan Šimon na ni upřel oči, jakoby vypátrati chtěl myšlenky její. „Eliško!“ promluvil po chvíli, „nechejž nás o samotě!“ A poslušně se brala dívka nejistým krokem z komnaty.

„Wiktorine!“ promluvil nyňi kmet po krátkém přemýšlení, „jsem powinen, odhaliti tobě tajemství, hluboce w prsa má ukryté, neboť uznávám, že ty jsi podporou klesajícího kmene Wrchotických, podporou všeho dobra, a proto tě miluju co syna.“ A opět urwal řeč i trwal na chvíli w hlubokém mlčení.

„W oně skříni,“ začal potom, „již ten — ten — ach já mu odpouštím — již Hanuš Měsetický, bezpochyby cos jiného w ní hledaje, wyloupati chtěl; najdeš podrobnější zprávy o tom, co ti nyňi vyjewím. Onen šílenec, jenž se mi wčera a dnes u Dědkova po třikráte okázal, je — já ho dobře poznal — je syn můj.“

„To jsem wěděl,“ promluvil k sobě Wiktorin.

„A Eliška je — jeho dcera!“

„Jeho dcera?“ šeptal Wiktorin bezwolně, neboť to, co dáwno již tušil, o čem skoro úplně přisvědčen byl, z úst samého kmeta slyšeti, ho přece poněkud překwapilo.

„Takí jest!“ dotvrzował kmet. „Syn můj, jediný plod lásky manželky mé, skvěl se, s hrdostí to wyznati mohu; cnostmi rytířskými mezi šlechtou českou. Jediná jen jeho wada byla přílišná obrazotvornost a trochu tékawá, po dobrodružství bažící mysl. Skončil studia swá na školách pražských zasnoubil se s počestnou dívkou rodu starého, šlechtěného. Ale brzo po zasnoubení jeho vypukla wálka s Turky, jenž do země uherské wtrhli hubice wíru křesťanskou a rouhajíce se prawému Bohu. Uhrowé nemohouce odolati moci jejich obraceli zraky své o pomoc prosíci do Čech, a mládež česká spěla brá-

niti vlast cizí, s ní i můj syn, aniž ho wroucí láska Mariina zadržeti mohla. W brzce se strhla hlavní bitwa u Jageru, kde Čechowé skoro dobyté wítězství winou Uhrů samých ztratili; a mnoho, mnoho synů českých padlo smrti za obět, a mezi těmito jmenowala powěst i syna mého. Manželka jeho zpráwou tou omračena před časem porodila, a sotwa že widěla první úsměch dcery své, loučila se se světem. Po dwou letech teprw mi wyprawował jeden ze zajeti se wracející wojín, že syn můj w bitvě oné, ačkoli těžce raněn, nezahynul, ale w zajetí přijda swůdné zraky jedné Turkyně na se obrátil, a následek toho hyl, že syn můj — běda že to wyjewiti musím — že zapřel vlast, rod swůj a Boha swého, i lásku ku šlechtěné manželce ze srdce swého wyrwal, aby se kochati mohl we frejírském náručí mrzké Turkyně. Tu jsem wyrwal památku jeho ze srdce swého, a po sedmnácte let nejmenowalo se jméno jeho přede mnou, já mu klnul!“ A po krátké přestávce pokračował dále: „Bůh ale trestal sám odpadlíka, protož — rci mu, Wiktorine! nebo já se obávám, že bych pohledem naň kletbu snad obnowil — rci mu, že kletbu swou odwołávám, aby i mně Bůh milostiw byl.“ Po těch slowech sklesl zpět na lože, šeptaje: „Eliška tuší prawdu, i řekni jí, že jsem odpustil, chciť umřít w pokoji. Daleko již nemám ku prahu wěčnosti!“

W tom wstoupila do komnaty Eliška, za ruku wedouc nešťastného šíleného otce swého, který zocíw pana Šimona strašiwě vykřiknul, i zakrýwaje si dlaní obličej bázlíwě za Elišku se kryl. Pan Šimon znowa se wzhopil na loži, a Wiktorin hleděl s úžasem na wyjew ten. Eliška však přistoupila s otcem swým až před nemocného, který jako we strašiwém snu na wnučku swou a syna swého pohlížel.

„Otče mého otce!“ prawila Eliška welebně, „slitování nad nešťastným otcem mým!“

Pan Šimon pohybowal rty, ale hlasu newycházelo z úst jeho.

Eliška sklesla na kolena: „Jak Bůh na nebi je milostiw, smilujte se nad ním; já беру winu jeho na hlavu swou!“

Tok slzí se wyproudil z očí panu Šimonu, i wztáhnul ruce a ze stísněných prsou walila se slova: „Odpusť nám naše winy, jakož i my odpouštíme winníkům swým!“

Překonán klesl zpět na lůžko. Ruce jeho byly se dotkly šilence, ale tento již se nechwěl jako před tím, zdáloť se, jakoby kletba boží s něho byla snáta, jakoby odpuštěním otcovým byl nabył i milosti w nebesích, i odkrył obličej, wymknul druhou ruku z ruky Eliščiny a ohlížel se wúkol jako děcko, jenž do nowého bytu jest přestěhowáno. Pak se usadil k nohoum lože, odkud se wíce hnouti nechtěl.

Eliška chopila se prawice děda swého a zlíbala ji, pak powstala a z oka jejího zářil jakýsi podiwný, nadpřirozený lesk, který Wiktorina, jenž tiše a

zbožně vyjew ten krátký ale welkolepý byl pozorowal, skoro poděsil, i zdálo se mu, jakoby w tomto lesku byla shasla hwězda lásky jeho, blaho jeho jakoby sežehnuto bylo záři tou.

Eliška pristoupila k němu. „Wiktorine, miláčku srdce mého!“ pravila, „cesty života mého se křijou. Otcowa wina tíží blawu mou, já našla posily w modlitbě, bych se obětowala za rodiče svého a smířila s ním nebesa — t w a nebudu nikdy, jen Kristu chci náležet. Nezawrhnei on modlitby mé za spásu jeho a za blaho twé, jehož jsem milowala celou duší swou; ale já přináším lásku swou nebesům w obět, zničit ji nemohu nikdy, protož...“ tu se hlas její chwěl — „s Bohem buď na wždy, na wěky!“ wywolala i wrhla se na prsa jinochowa, wtiskla ohniwé políbení na ústa jeho, a wymknuwši se z náruče jeho kwapila z komnaty. (Pokračowání.)

D o p i s. z W i d n ě.

(Těsnopis. Literatura. Schwanthalerowy sochy. Pobožná přání.)

(Dokončení.) Dne 15. Čerwence držány byly p. professorem Hegrem weřejné zkoušky na zdejší uniwersitě z českého a německého těsnopisu, při čemž se české zkoušce osm, německé dewět posluchačů podrobilo. Přítomni byli weledůst. pp. kanowník a wrchní školní dozorce Piller, důst. p. dworní kaplan Pusch, p. professor na Josefowském piaristickém gymnasiu Kozel, jenž posluchačům české saďy diktowal, a wíce jiných hostů obojího pohlaví. Čestí pp. posluchači naskrz zdařile úlohy své odbýwali a hostům také pomněnky, záležející z českých básní, průpowědí atp., obyčejným i těsným písmem wyznačených rozdáwali. Doufáme, že bohďa, při den ode dne se zmáhající potřebě a praktičnosti těsnopisu, w příštím běhu čtení tato wětšího účastenství naleznou, zwlášť jestli p. prof. Heger do té doby swou těsnopisní soustawu všech hlawních slowanských nářečí, totiž: českého, polského, ilirského a ruského, o níž on nyní pilně pracuje, dokončí a wśeslowanská těsnopisní čtení započítí w stawu bude.

Z nowin zdejšího spisowatelstwa a knihownictwí se týkajících oznamuji, že srbským veteránem panem Vukem Stefanowicem na jazyk srbský přeložený nowý zákon wtisku se zde nachází a brzo na swětlo wyjde, též se w tisku kopesního ilirského slownika pilně pokračuje. — Chwalné známý básník pan Vincenc Furch chystá k tisku několik swazečků nowel a smíšených básní. — Welectěný krajan náš, staričský mistr Jirowec, dokončil právě nyní swůj obšírný a welmi zaniwawý životopis, o němž k pobídnutí p. dra L. Frankla, jak jsme w nástinu životopisním do Kwětů letos podaném byli oznámili, w posledních letech byl pracowal a který, jak mlie se dostačitelný počet subskribentů ohlásí, tisknouti se započne.

Došly nás také tyto dni z Morawy úprawně wydané básně Fr. Sušila, naskrz wyššího mrawního a náboženského obsahu, na kteréžto nejnowější hojnými krasami básnickými dýchající plody Musy morawské české obecnstwu pozorno činíme; potom z Prahy sedmý swazek musejního Časopisu, z jehož článků se nám „myšlénky o ústawu wychowacím pro opuštěnou a zanedbanou mládež a škole hospodárské“ od W. Wondry nejdůležitějším býti zdá. I přáti jest, aby pronešené tu k spomožení weliké potřebě času prohlédající myšlénky a náhledy, jsouce naskrz plod ducha zpanilomyslného a srdce lidumilowného, jakož i výsledky mnoholetého, wśestranného a na zkoušení se zakládajícího o wěc této

přemýšlení, dosáhly hojného účastenství u našeho obecnstwu wůbec, zwlášť ale u mužů, jimž postawení i hmotných prostředků přízniwým osudem se dostalo, moci k naprawení a wzdělení zbloudilých a opuštěných bratří swých působiti a tudy prawými dobrodinci člowěčenstwa se státí!

Těž nám zaslán byl již I. swazek Zábawných spisů Klicperowých a s dychtiwostí čekáme na brzké w nich pokračowání, zwlášť na romány: „Tataři u Holomouce“ a „Petr Čáp“. Mjlo by nám bylo, kdyby zpanilomyslný nakladatel některý z přístích swazků (snad prwní dramatický) zdařilou podobiznou Klicperowo ozdobil se odhodlal. Wítáno nám při tom bylo, že žádná práce dríwe se newydá, dokud celá dohotowena a wytisťena nebude, aby tudy pouze již celá a dokončená díla do rukou obecnstwu se dostala.

Při této příležitosti nemůžeme opominouti, námi již i z jiných stran projewené přání jménem zdejších Čechoslowanů znouwu opakowati, aby totiž i p. Tyl k pokračowání u wydávání oblíbených spisů swých přece jedenkrát již pristoupil a alespoň započatý čtwrtý díl dokončil, jakož i aby též k wydání všech prací Máchových nějaký mecenáš mezi zpanilomyslnými vlastenci se nalezl, jelikož dosawádní wydawatel k pokračowání w nich chuti míti se nezdá. Hledí přece sousedé naši i kuchynské lístky a krejčovská konta korifeů swých tiskem uweřejniti a tudy příslušno, abychom pečowali o wydání děl jednoho z našich nejgenialnějších básníků, bohūel ale záhy nepřízniwým osudem nám odňatého, jehožto pracem, k. p. „Marince“ i u německého obecnstwu přehojné pochwalý se dostalo.

Konečně také připamatowati musíme, že Schwanthalerem pro Slawín paně Veithůw zhotowená socha Otakarowa i zde walného účastenství zbudila, jelikož mnozí zdejší umělci a přátelé krásných umění již w Mnichowě ji byli shlédli, jiní pak nyní w Praze ji spatřili a tudy ostatní zdejší krasomilowné obecnstwu na wytečné dílo toto pozorno učiniti. Jak se právě od jednoho z Mnichowa sem přicestowawšího umělce dowídáme, jest i druhá socha, tuším králownu Elišku představující, dohotowena, a co se technického wywedení týče, ještě zdařilejší nežli Otakarowa.

Mluwíce o dílech těchto s několika zdejšími umělci byli jsme příležitostně fázání, nestává-li nějakého důkladného pojednání o slowanském bájeslowí, kde by umělci, majíce wyobraziti některé z welmi zaniwawých bájí slowanských, sobě rady wzíti mohli. I bylo nám tu owšem toliko toužiti na dosawádní chudobu a nedostatek u wěci této, jelikož, pokud se wíme pamatowati, kromě díla professora Hanuše a několik zde onde roztroušených pojednání, k. p. w Musejniku, o Rusálkách, o Černobohu, w lonské ilirské dennici o wilách a w Jordanowých Zahrádkách: „Beiträge zur slavischen Mythologie“ dosawáde něco úplného a pro umělce se hodícího w tom ohledu sepsáno nebylo. Dočkáme-li se asi jedenkrát podobného weledůležitého, owšem ale nesnadného díla? Wśak ale nejen o slowanské, nýbrž ani o staroklassické mythologii nemáme dosawáde w českém jazyku spisku nijakého, k němuž přece tolik pomůcek před rukama a jehož potřeba den ode dne wíce se cítí. Oznámen byl owšem již w r. 1843. z tiskárny Špinkowské „Stručný přehled mythologie u Řeků a Římanů s obrázky“, wśak ale až podnes ani w Čechách ani zde we Wídni dostati jej nám možná nebylo. Wyšel spisek tento čili nic? a proč se nerozeslal do knihkupectwí? * Wůbec bylo by přáti — jakž se již i wíce vlastenců prohlašilo — aby p. Vetterl, přejaw tiskárnu Špinkowskou, z níž druhdy dosti důležitých českých knéh wycházelo, uweřejnil úplné poznamenání spisů, w jeho skladě dostati se mohou-

* Spisek ten skutečně r. 1843. wyšel, ale bez alfeb-ných obrázků.
Red.

cích, a tudy zvláště ti, jenž na wenku knihowny zakládají a obstarávají, chtějí tu neb ona sobě schválenou knihu, k. p. Feodora, Koublovu knihu hospodářskou, Rozprawy Cuvierowy atp. zaopatřiti, věděli, zdali ještě a kde ji dostati možná *; potom také aby ukončení alespoň důležitějších, v tiskárně této již, před dráhnými léty vycházeti započavších spisů, zvláště „Balbiho zeměpisu“ a „Jedů i kazijedů“ prohlédati dále již neopomínal!

A. R. S.

Od Krkonoší.

(Lázně Swatojanské.)

Kdo v letních měsících putuje na Sněžku, královnu hor krkonošských, s oumyslem ohlédati spolu okolní přírodní zvláštnosti a znamenitější místa, neopomín na své pouti Lázně Swatojanských čili (dle zemských desk) Teplice Swatojanské (Zohanneßbrunn). Leží v kotlině mezi vysokými vrchy, na panství Wlčickém (Wltschütz) kraje Bydžowského, asi ve prostřed mezi městy Trutnowem a Wrchlabím, od každého z nich asi čtyry hodiny cesty vzdál. Překvapuje tu pohled na krásná stavení s vízkou a kuplemi, ježto ku potřebě hostů a lázní v posledních třech letech zdejší gruntovní pán ** s nemalým nákladem vystavěti dal, a posud se činí základy k novým stávkám. Minerální pramen, obsahující v sobě kyslík uhličitý, prýští se ze země v podobě perlových krůpějí u velikém množství, zahrazen jsa do čtyř uhlí velikými kameny mramorovými. Léčivý tento pramen má 23½ stupňů tepla; pocit jím na koupajícího se způsobený je velmi příjemný. Lékař lázenský, od majitele panství ustanovený a po čtyry měsíce tu dleci, pan med. dr. Krunka, ujišťuje, že toto vířidlo, s hostýnským v Salcburku příbuzné, proti nervovým a žlázním chorobám, proti rheumatickým a duovým bolestem, pak v ochrnutinách obzvláštní léčivou moc má. Mimo hlavní pramenitou lázeň zřízeny jsou také velmi oupravené kádě pro teplé i studené koupele, jakož i lázně horopádní (Douchen). Pokoje jsou slušné, některé i skvostně zřízeny, a v poměru k domu se může jich používání velmi laciným nazvati, jakož i plat lázenský, z čehož patrno, že se majiteli nejedná o peněžitý zisk, nýbrž o přispění trpícímu spoleblížnímu. Równěž i ceny jídel jsou velmi obstojné. K tomu romantické to údolí, splývající s údolím na Úpě, poskytuje cestovníku stále půvabné proměny, a výhledy z vyšších jeho konců do Čech v pravdě welice se odměňují. V lázenském rejstříku na letošní rok nalezl jsem přes sedmdesát rodin zaznamenáno, nejvíce pruských Slezanů ze středních stavů, velmi málo z Čech a to jen z okolních míst německých. Ti cizincové sobě zde welice libují, nejen zdraví své tu napravujíce, ale i lewného pohodlí a zábavy nalezající, a lázně tyto jsou u nich vůbec známy i v samé Wratislawi v dobré pověsti; kdežto naopak we své vlasti, zvláště v českých krajích sotva snad dle jména jsou známy. Pročež jsem uznával za svou povinnost, těmito řádky pozornost krajanů svých na léčivé síly Swatojanské Teplice obrátit žádaje sobě, aby tato ne po-

* Tomuto nedůstatku hledí se právě pomocí sestawáním úplného, pokud možná, seznamu knih českých v obchodu posud stávajících, v pořádku abecedním, kterýžto seznam nepochybně během tohoto roku u vydawatele těchto listů wyjde.

Red.

** Swob. p. Jan Bapt. ze Silberšteina.

slední perla mezi zdravodátnými prameny naší české vlasti nezůstala dále od svých vlastních tak málo powšimnutou. *

P.

Pražský denník.

Tyto dni zawítal k nám slavný krajan náš p. *Písek*. Ředitelstvu podařilo se, získati jej pro čtvero představení. I wystoupí dnes ponejprw co myslivec w „Noclehu w Granadě“.

* Dr. Beitl slibuje, že člowččenstvu od mnohých posud nezhojitelných nemocí pomůže. Prostředky jeho jsou tajné a zkoušky budou teprw we všeobecné nemocnici weřejně od něho dělány. Další zpráwu o tom našemu čtenárstwu ochotně sdělíme. *

* Pan *Věkoslav Babukič*, professor slowanského jazyka a literatury w Záhřebu, nawštíwil tyto dni Prahu a pobude u nás nějaký čas. *

Kronika času.

* W Sewerní Americe pukl na parní lodi Kolumbia nepozornosti spitých plavců kotel, při čemž 30 lidí o život přišlo a loď rozkotána jest.

* We Widni zanáší se jistý měšťan a ouředník založením spolku k ochraně učedníků.

* Blíže Kantabrig w Angličanech wyletěla do powětří prachárna, w které zhotowowali střelní bawlnu, a mnoho při tom lidu k ourazu, ba i o život přišlo.

* Dne 15. Čerwence dodáno bylo k potrestání do Wratislawi 7 chlapců od 9—14 let pro zakládání ohňů. Wyznali se, že po 36krátě zapálili.

* Stawba železnice mezi Veronou a Milánem velmi rychle pokračuje. Toliko mezi Vicenzou a Veronou zaměstnáno jest 13.000 dělníků.

* Pan Lille w Londýně wynášel nový rychlois, který za hodinu wytláčí 12.000 exemplářů, an posawádní takové stroje nanejwejš 5000 wytláčiti mohou.

* W Birminghamu zhotowují od nějakého času nábytek z papírowé látky, kterouž k nepoznání nápodobí nejrozličnější dřewa.

Literní nawěští.

Z České Wčely dowídáme se, že brněnskému knihkupci panu Františkowi Wimmerowi uděleno jest nejwyším dekretem dowolení k wydávání časopisu pod názvem: „Týdenník“, listy pouučné a zábawné.“ Redaktorem bude p. Jan Oheral, a nový ten časopis vycházeti má počátkem r. 1848.

Nowé knížky.

Kalendář pro čas a wěčnost. Druhý ročník. Lidská rostlina. Dle Albana Stolz wybělal Grantiffet p. Poinmon. S mnohými obrázky. W Brně. Nákladem Karla Winikera. 12. Stran 129. Cena 12 kr. stř. — Téhož kalendáře ročníku I. wydání II. Str. 128. Cena 12 kr. stř.

Zrcadlo malíčků. Wzdělané od Jiřího Slotty, kaplana Šarutského. S mnohými obrázky. W Brně 1847. Nákladem Karla Winikera. 12. Stran 126. Cena 36 kr. stř.

* Obsírné popsání Swatojanského zřídla podal r. 1846. w německém jazyku dr. Jan Eiselt, bydžowský krajský lékař, we zvláštním spisu „Der Zohanneßbader Sprudel atd.“

Číslo 100.

14. roční běh.

Časopis tento se ve skladu - Pospíšilowu (w Nowých alejích na Nowem Městě č. 116) vydává po půlročních třikrát za týden, w úterý, w čtvrtek a w sobotu.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1060—2 přes dvůr při zemi).

21. Srpna

1947.

Předplácí se na čtvrt léta 1 zl., na půl léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. str. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půlletně s patřičnou obálkou 2 zl. 36 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

12.

Newyplnily se naděje Markwarda Dědkowského a přátel jeho, že totiž Pasowští w několika dnech do Čech wtrhnou a ku Praze přes Tábor táhnouce i krajinu sedleckou zasáhnou. Ano naopak, minul Listopad i Prosinec, a Pasowští se ještě nehýbali z tábora svého u Pasowa, ano proskakowaly řeči, že celé podniknutí to se zničí na bezuzdnosti lidu samého, že všech končin světa sebraného, poněwadž žold vyplácen nebyl, nebo bylo tehdaž lehce sebrati vojsko, ale těžko bylo je dlouho w poli držeti. Stawové čeští, morawští i rakouští měli dobrý pozor na lid ten, a dle smlouwy r. 1608. w Libni před Prahou mezi arciknížetem Matyášem a císařem Rudolfem se strany jedné, pak mezi stawy všech tří zemí se strany druhé učiněné, dávali sobě zpráwy o všem, cokoli nebezpečného u lidu toho pro některou z těchto zemí způsobil, a tak nebylo českých stawů ničeho tajno, cokoliw se u dwora císaře Rudolfa stran lidu pasowského smýšlelo a činilo. Wěděli dobře, že císař žold na první měsíc vyplatil, že sám za vůdce lidu toho hrabata Althana a Trautmannsdorfa zvolil, jenž se také z Prahy k lidu tomu do Pasowa odebrali. Ale že nebyl žold druhého měsíce, t. j. w Prosinci vyplacen a že brzo w pasowském okrsku lidu tomu všech potřeb scházelo, wice však ponukáním dřevnějšího vůdce Ramé, jenž sám po nejvyšším vůdcowství bažil, zbouřil se lid proti těmto vůdcům, i wyhnal je z ležení, načež se tito opět do Prahy wrátili. Stawové čeští, majíce za to, že bezuzdný ten lid, jak se byl shluknul, také se zas rozptýli, upustili poněkud od své bedlivosti, i města pohraničná pustila všechnu ostrážitost mimo sebe, což města u wnitř říše k té domněnce přimělo, že se žádného nebezpečí báti není.

Největší výhodu měli snad z toho sedlečtí, neboť byli sprostěni nebezpečného sousedstva zhyralé šlechty, která napolo poborené twrze své opustiwši z krajiny zcela zmizela. Dědkowského pevný hrad, jenž by nepřítelům pevné stanoviště byl popřál, ležel w ssutinách; šlechta správná držela do-

bré přátelství se Sedleckými, i s utrakwisty byli smířeni, město bylo řádně opewněno, i radowali se z jistoty a pokoje jako málo kdy před tím, a byli by snad všechnu pozornost od věci veřejných odvrátili, kdyby zwolený jich nejvyšší hejtman pan Wiktorin Šanowický k ostrážitosti nebyl napomínal. Šest houfnic, dvě městské a čtyry ze Chlumce přivezené, stálo pořád ještě na walech, stráž se musely odbywat dnem noci, jakoby nepřítel přede dveřmi byl, nad čímž již mnozí reptati začali; ale mistr Ambrož, jehož si byl Wiktorin za svého zástupníka zwolil, schwalowal všechny předpisy a nařízení jeho, i dbal o to, aby se všechno, co nařízeno bylo, dokonale vyplnilo, a wážnost, jakowou mistr Ambrož u svých susedů požíwal, dowedla, že ještě pořád všem rozkazům Wiktorinovým se podrobowali, i pohnuloi je k tomu též jednání jak šlechty katolické tak protestantské, která na sebe wyšetřování krajiny wzala, že pořád w úkolu swém neochable pokračowala, jakoby poráde blížícího se nepřitele wysliditi chtěla. Zajížděla často až k Táboru, s druhé strany až k Wltawě, a každodenně se projížděly tlupy jezdců panských w Sedleci.

Když ale i nový rok nastal, bylo najednou slyšet, že Pasowští pod vůdcem svým Ramé se od Pasowa zdvihli a horními Rakousy k Štýrsku táhnou, by sobě na arciknížeti Ferdinandu a štýrských stawech k požadování mající žold wynutili.

Plesání w Čechách bylo všeobecné, že se takto lid nepřátelský od hranic českých vzdaluje, a sedlečtí představení chtěli se uchopit této události, by vlády wojenské se sprostili a spráwu města na sebe opět přewzali; neboť se byli na čas nebezpečí wálky před obcí i před hodnowěrnou šlechtou wší vlády odřekli, odewzdávajíce weškerou moc w ruce Wiktorinowy. Že tento žádného z konšelů, ale jen cehowního staršího mistra Ambrože za zástupníka svého wywolil, hnětlo je nemálo, neméně i to, že s welikou přisností o to dbal, aby všechny rozkazy dokonale wykonány byly, nešetě žádného, bohatého ani chudého, wznešeného ani nízkého, a sedlečtí konšelé, jimž jednotlivé tlupy k správě swěreny byly, musely tak pilně zastáwati powinnosti své we

dne i w noci jako nejnížší občan, jestli nechtěli trestání byti. A že pan Wiktorin i mistr Ambrož s trestem neodkládají, dosvědčili tím, že samého primatora, jenž se byl jednou w noci od stráže odebral, do žaláře na čtyřadwacet hodin uwrhli. Nad takovou přísnou spravedlností plesala owšem wětší část obywatelstwa, ale možnější i městská rada rotily se i uzavřely při nejbližší příležitosti panu Wiktorinu z hejtmanství jeho se poděkowati.

Wiktorin sice do Sedlce jen několikrát tyhodně přijížděl, za to ale odesílal mistr Ambrož každodenně dwakrát posla na Šanowice nebo Wrchotice, a rozkazy Wiktorinowy se tak pilně konaly, jakoby on sám na ně byl dohlížel. —

Bylo o hromnicích l. P. 1611. po odpoledních službách božích. Obloha byla pokryta hustými bělawými mraky, z nichž se husté chomáče sněhu dolů sypaly. Stráže na walech městských skryly se do budek; ony pak u tak zwaných bran, vlastně zatrasených ouwozů, měly lepší pohodlí w barácích z prken zbitych. Mistr Ambrož, zahaliw se do swého županu, procházel jak obyčejně waly, aby se přesvědčil, zdali každý powinnost swou koná. Sem tam pohoworil se sousedem wojínem, i přišel až ku bráně tak zwané Tábořské, že tudy cesta k Táboru wedla. Silný, ramenatý muž stál tu na stráži, na obousečnici podepřen díwal se chumelenicí do dálky, nedbaje že mu witr sněhem do obličje a na obnažený krk šlehá.

„To je prawda!“ zwolal mistr Ambrož, „kdo bedliwě swou powinnost koná, to je náš cyklopus. Tady stojí, jakoby ani mrazu ani sněhu nebylo. Wy! myslíte, že stojíte u swého měchu, mistře kowáři?“ okázal na obnažený krk jeho, pak mu podával prawici na přiwitanou.

„Ba fičí to, jakoby se panu Wětrowskému deset měchů bylo roztrhlo,“ přisvědčil kowář, mozolitou dlaní w ruku mistra Ambrože udeřiw a ji potřásaje. „Já řku, mistře Ambroži, že nás ten prokletý Pasowák notně wywetrati nechá; přál bych si tady některého z těch lotrů mít, já bych ho sbrušil na kaši. Ale kdo wi, nečuměli-li jsme marně.“

„Za to ale spaly ženy a děti naše bezpečně pod ochranou naší,“ podotknul mistr Ambrož.

„Bůh wi, máte prawdu,“ přisvědčil kowář, „tak já také myslím, a powídal jsem to wčera tomu wyzábělému krejčíku — wždyť wíte, ta nowomodní opice, mistr Jan, co s našimi konšeli, Bůh je potěš, stejně železo swáří — tam mi cosi krákorál o marném trmácení, o důstojnosti města, a kozel by mu rozuměl, nebo nadiwá swou řeč latinou, až hlawa kolem jde; já řku, mistře Jene, powídal jsem, řekněte wy městské radě, ať si nechá chuť zajít, něco bez wůle obce udělat, sice se pustíme do ní místo Pasowáků, pan Wiktorin Šanowický je náš hejtman a mistr Ambrož jeho zástupník a na tom dost. Ti páni já řku na hradech nejsou také žádní blázni, aby

marně dnem noci po kraji slídili, a wy, mistře Jene, táhněte mi odtud, nebo wám hodím perlik mezi nohy, že budete mít já řku z wasích suchých chodarů čtyry kusy.“

„A mistr Jan se tuším dwakrát pobízet nedal,“ prohodil mistr Ambrož. „Ale, sousede, až budete wystřídán, nawštíwte mne, rád bych s wami o něčem promluwil, městská rada něco kuje.“

„Deset tisíc perliků a kladiw na hlavy její!“ rozzlobil se kowář. „Ale já mohu jít hned, nebo již před půl hodinou jsem měl být wystřídán.“

„Jak?“ ptal se mistr Ambrož, „nedbalost posádky? Konšel Božtěch má tuším zpráwu.“

„Nechte toho, mistře!“ chlácholil ho kowář, „ono se jim nechce z teplé budky, a já sám se nehlásil — ano, již wás widí!“ smál se, když strážníci, nyní teprw zástupníka mistra Ambrože zpozorowawše z boudy se hrnuli, a konšel Božtěch, obáwaje se trestu, jakowého primator zakusil, a nedbalost swou zakryti chtěje na kowáře se osopil: „Jaká to nespráwnost? proč jste se nehlásil k wystřídání?“

„Na to pozor dát je powinností wasí, pane konšele!“ prawil přísně mistr Ambrož; „a podruhé se bude takowý přestupek trestat.“

Konšel zaskřipěl zuby, jizliwě na Ambrože pohlédnal, ale mlčky odstoupil zpátky. „Wšak ti zítra spadne hřeben, wyrownáme se spolu, šewčíku!“ mumlal mezi zuby.

„Jen se nekwaste!“ prawil kowář, „stráž byla dobře zastána a na tom dost. — Ale, já řku, mistře Ambroži, rád bych wěděl, co ta šlechta dnes pořád co jezdit má. Než ta pliskanice byla, bylo pořád widěti jezdce k Wrchoticům a k Přestawlkům a zase zpátky. Diwno mi jen, jestli cos wětrili, že nám nedali o tom zpráwu, wždyť nás mají u huby.“

„Ještě se newrátil posel z Wrchotic?“ ptal se mistr Ambrož.

„Ani widu ani slychu o žádném!“ odpověděl kowář.

„Podiwno,“ křovtil mistr Ambrož hlawou, „tak dlouho se nezdržel.“

„Myslíte, že w tom něco wězi?“ tázal se jeden ze strážníků, jenž byl z wědawě blíže přistoupili.

„Kdo wi, co to bude!“ prohodil konšel, „bezpochyby jela šlechta na Wrchotice, že panu šimonu hůře bude.“

„Ubohý pán!“ politowali všichni.

„Co to bylo, dowíme se hnedle!“ prawil mistr Ambrož, jenž byl neodwratně do dálky patřil; „neboť tamto přichází posel náš.“

„A Diwišowský s ním!“ doložil kowář, jehož bystrý zrak oba přichozi poznal.

„Kdo by si to byl pomyslíl, že se stane z toho Diwišowského tak hodný člověk!“ prohodil jeden ze sousedů.

„Aspoň proti Dědkowu nám dobře posloužil,“

minil druhý. „Ostatně je snadno pochopit, že se dal člověk na pokání, který byl již v čertových pazourech jako tuto paní.“

„Ale jestli tomu tak, jak pravíte, sousede!“ podotknul druhý, „tedy ho nemusel ještě dobře popadnout, jelikož pan Diwišowský klení ani pít neodvyknul, a že je klení hřichem, tvrdí welebný pan farář, pít ale považuje za hřich moje žena.“

„Ba moje také!“ ozval se jiný, „kdož by ale na ty stěkule dbal.“ (Pokračování.)

Některé starožitnosti města Slaného.

Od Ferdinanda B. Mikowce.

a. Hradby.

Město Slaný, byvší v husitských válkách r. 1425., ačkoliw od lidu Hynka Kolšteinského z Waldšteina hrdinsky hájeno, od Husitů pod Roháčem, Bzdinkou a Šwamberkem dobyt, drancováno a zapáleno, po delší čas ve zříceninách ležeti zůstalo. Teprva za králů Jiřího a Wladislawa II. weškeré hradby a příkopy, věže a brány znova vystavěny byly.

Skvostná a rozhlášená, roku 1841. zrušená pražská brána, z níž jediné swrchní díl sochy Jiřího Poděbradského, hlava stavitelova a krásná makowice uchovány a na škole zazděny jsou, měla tento nápis:

„Anno domini M^occcc^olxxii fundata est vallis
tempore regis Wladislai anno I^{mo} regni ipsius.“

Po ostatních zdech, branách a věžích, jimiž Slaný někdy okrášlen byl, nezanechal vandalismus pozdějšího věku téměř ani památky, mimo jedinou fortnu a welwarskou branní věž, vystavěnou důkladně a pevně z dobrých čtvercových kamenů a ouzkou, končitou střechou krytou. Se strany městské má pět bez pořádku rozdělených oken; w nejvyšším z nich wisi prastarý poplašný zvon s nápisem, kterýž opsati jsem pro zboření chatrného žebříku nemohl. Nad samou branou nachází se český lew a orel s nápisem:

„An^o dni M^occcc^olx
edificata Est tvrris svb
oficio venceslai novinka.“

Na straně ku předměstí welwarskému obrácené widěti jest šest cechovních znaků, štít městský a erb představující na pravo obrácenou hlavu chrta pod otevřenou přílbicí.

Na nově vystavěném zahradním salonu kupce Landiše (ku pražské silnici) jsou dva velké čtyřhranné kameny zazděny, které ze stržené „červené bašty“ pozůstaly, a mimo český, moravský a slanský štít následující nápis ukazují:

„Anno domini
m^occcc^olxi^oiii^o
fundata Est
bassta die (tibur)
ci sub officia
Crisis et W(lček).“

Z předhusitských hradeb nalezájí se znamenitější a skoro četnější zbytky než z časů Wladislawových, s kterými vandalismus Slanských nestoudně nakládal. Wětší část řečených předhusitských hradeb slouží nyní za chléwy a kolny. Na jedné z nich (patřící nyní k domu Mrzilkowu) widěl jsem pěkné a důležité řezby, které, ačkoli lecos w práci a zvláště kraj wice na čas Jana Lucemburského a Karla IV. ukazuje, z časů posledních Přemyslowců býti se zdají. Spatřuje se tu hautrelief krále w životní velikosti sedícího na trůnu s jednou rukou o bok opřenou a druhou něco powznešenou; hlavu kryje wladarská čepice, dlouhé wlaasy winou se okolo hladkého obličejce. Po lewé straně stojí mu zbrojnoš w kroji teprwa z počátku XIV. století

zobecnělem s odkrytou hlavou, s málem vlasů a welkými kníry; w rukou drží orla, starší znak české země. Může se dle wší podobnosti za to míti, že onen král některého ze starších Přemyslowců představuje.

Na přední straně téhož domu (Mrzilkowa) stojí w malých, asi 1 1/2 lokte vysokých výklenkách sošky, kterých si posawád málo kdo powšimnul, ačkoliw snad stěží kde w Čechách tak stará řezbářská práce se nalezne, jako tato. Znalcowé kladou je do XII. století. W pravo postawená soška představuje Libuši. S každé strany její twáře, již trochu porouchané, wisi tři rulíky, hlavu kryje vysoká, tureckému turbanu podobná knížecí čepice nepřiměřené výšky a šířky; šat záleží, pokud se z hrubé práce rozeznati dá, w krunýři, ouzkých náramcích a — což dosti podiwno — w sukni deskami pobité. Socha na lewo jest Přemysl w dlouhém, širokém, u prostřed pevně opásaném taláru a kulaté čepici; má kníry a dlouhé, na dvě stejná křídla rozdělené wousy. *

Dle powěsti byla prý jednou w tomto Mrzilkowě domě utrkwistská konsistoř, jelikož ale takové, pokud nám powědomo, w Slaném nikdy nestáwalo, soudím, že se snad w tomto domě známý onen sněm odbywal, který na den sw. Šimona a Judy r. 1432. od českých pánů a měst w Slaném položen byl. (Pokračování.)

D o p i s y.

Ze Žebráka.

(Železité lázně.)

Již před mnoha lety nalezl se pramen podiwné vody w zahradní louce při domě č. 143., který wíc a wice se sliw k ouhledné studánce zrůstal.

Nejenom barvou ale i chutí dělila se tato voda od jiné studnické neb deštové vody; jestliť totiž velmi zabělá, co od bílé hlíny zkalená, we sklenici však čistě wyhlíží. Má zatrpklou, přikyslou chuť a padá těžce na jazyk. Pan Jiří Šmidt, tehdejší držitel toho domu a zahrady, seznal hned, že tato voda zvláštního druhu jest a zajisté i zvláštní vlastnosti míti musí, předewzal si tedy, lučebně ji dát zkoušet, než však náhlá smrt jeho w kamenouhelných horách nám jej odejmula, a s ním i zašla naše naděje, posléz i powěst znamenité vody. Nástupní držitel jmenowaného domu si dosti málo toho powšimnul, snad ani newěděl, že to silná minerální voda, mysliv: studánka jako studánka, woda jako woda, ba ji i zapíral, řka že studánka prázdná, jen proto, aby mu pro wodu chodící lid nešlapal na louce tráwu. Tak čas po čase uplynul a zapomnělo se brzo na wodu; jen některé kuchařky a pradelny neodwysly ji ke všelijakým potřebám nositi; neboť prwnějším sloužila dobře k waření, obzwlastně hráchu a čočky, které wyborně chutnými se staly, a druhým k čistění a bílení prádla. Až nyní teprw se to dostalo na muže, jemuž wším právem chwálu za jeho činnost a podnikawost u zwelebení nejen jeho vlastního domu, ale i celého města wzdáti musíme. — Pan Jan Adam, držitel domu č. 143., jak mile tento dům a k němu přináležející pozemky koupil a znamenitou wodu we své zahradní louce zpozorowal, hned přemýšlel, jak by ji wyskoumati dal. Že však celý skoro dům, který mnohé spráwy potřebowal, nejen uspořádat ale i přestawět musel, nezbylo mu času, spolu i onu wěc podniknout, a teprwé wloni w Říjnu do Prahy jel a k cíli propátrání vody několik láhwí jí s sebou wzal a s asistentem lučby, panem B. Q., radu sobě bral. Ten přilhlil w brzkém čase rozbor

* Podobné oděwy nacházejí se w starém wyšehradském kodexu, který bezpochyby již r. 1129. od knížete Spithněwa wyšehradskému kostelu darowán byl. Nyni se tato wzácná památka nachází w zdejší universitní knihowně.

té vody předsewziti a výsledek mu oznámí, což se také stalo. Z jeho dopisu jsme se dowěděli, že voda ta následující látky chová: kyselinu uhličitou, kyselinu solní, křemík, železnatec, wápníček, tak nazwanou hořkou zem s kali. Z těch jmenowaných látek chová voda některých wětší částku, některých menší. Po udání látek a potažní tíže podotknul p. B. Q. na konci swého dopisu, že se voda naše libwerdským wodám, které též železité jsou, nejwice rovná, a že dle udání lékarského obzwláště prospěšná je pro ty, jenž na krčice trpí; pomáhá i proti dně, pak w slabosti po ztrátě krwe, zwláště u ženských. Tímto naděje plným psaním potěšen pilil náš p. Adam příprawy ku stawení lázenského domu činiti, a brzo po obdržení powolení ke stawbě powyrůstaly zdi ze země, a než minulo několik neděl, bylo stawení hotowo. Hned i jiné příprawy se dělaly, několik besídek, sem a tam cesty, a teď již mnoho neděl shledáwáme, jak se lázenská zahrada — nejen k wůli koupání pro zdraví, ale i k wůli wyražení a procházce, k čemuž i začastá nedělní hudba wlidně zwe — pilně nawštěwuje. Skrže dům přes čistý dwůr jsme hned u dweří prwní zahrady; w prawo jesti příjemný zděný, wždy chladu plný zahradní domek, u kteréhož se kuželník dlouží. Čistým pískem srownané cesty, okolo kterých kwětiny rostou, a dále bujaré owocní, w pěkných řadách nasázené stromy jsou jednoduche bohatství této zahrady. Nyní nás dosti ouhledný mostek přewede na zahradní louku, a tu stojíme takorča mezi samými zahradami, které potůček od wrchu dělí, a na prawé straně na wrcholi mladistwým lesíkem porostlém wrchu widíme wětrní mlýn wykukowati. Wlewo rozprostírá se do dálky silnice obroubená štíhlými topoly a na kraji pražského předměstí hostinec „u bílého lwa“, nowě zřízený a oprawený, příjemný pohled poskytuje. W této druhé zahradě jesti mimo koupelního stawení, které skoro u prostřed stojí, několik besídek, kuželník, a sem a tam wedoucí cesty. Když jsme se ponejprw koupali a určitý čas dle rady našeho p. doktora w lázni stráwili, shledali jsme, jak lehko a wolno nám bylo, ale při tom cítili jsme se trochu slabými, neboť se nám potu w koupeli dostalo. Po několikrátem teprw koupání wyjewi se dobrý následek.

Čeho zde ještě s chwálou podotknouti musím, jest, že domácí pán nejen dosti malé ceny za koupele ustanowil a že stálou čistotu w koupelích drží, ale že i pohodlné a wlidné pokojky, rychlé a sprawedliwé posloužení obstaral, a to poněkud nahraňuje pp. hostům to, co by se zde podle welkých lázenských měst ještě práti dalo.

P. M. Hněwkowský.

Z Plzenska.

Nowiny jinde připominají častěji o welké rychlosti, s jakou se nowě požaté obilí wynlátilo, semlelo a k jidlům uprawilo, při které rychlosti také parní mlejny nápomocny býwají. Lohowá w kraji Plzenském podala nedáwno příklad podobné rychlosti, kde ostatně ne parní, ale jen wodní mlejny swou službu konal. Ráno se na jednom punském poli pšenice požala, hned na to wynlátila, we mlejně (jak nahoře powěděno jenom wodním) semlela a z nowé mouky předložily se w poledne chutné pokrmy přítomným hostům. Nedlouho na to přišlo na stůl z té samé mouky také nowé wyborné pečivo; při jeho chystání potřebowaly se ošatky ze slámy té samé pšenice, která ráno ještě na poli stála.

D.

Slowanská zpráva.

Pan Zawrtal, kapelní mistr u c. k. 53. pěšího pluku arciknížete Leopolda, složil zpěwohru: „Alpští pastýři“ dle

textu Petra Protiče a podle národních srbských melodií, kterážto jsouc w Temešwaru prowozowana hlučné pochwalý dosáhla. Když na všeobecnou žádost pudrubé w prospěch p. skladatele dáwana byla, nechťlo tleskání w přeplněném diwadle ani přestati. Když se pak p. Zawrtal na prknech okázal, wywstal jeden šlechtic a jmenem tamějšího ilirského obecnstwa mu děkowaw podal mu drahou stříbrnou miskou na kwětiny a skwostnou, drahými kameny obsazenou a srbským nápisem opatřenou taktowní hůlku. „Bog žiwi!“ znělo ze všech úst.

Wlastenská zpráva.

Jeho Cis. Majestát ráčil exemplár německého spisu dra. Braunera: *Böhmische Bauernzustände*, Jemu od spisowatele zaslaný do soukromé swé knihowny přijmouti a odměnil spisowatele udělením mu zlatého penize pro učené zásluhy.

Pražský denník.

Náš wýtečný Čelakowský, professor jazyků slowanských a literatury jejich we Wratislawi, mešká od několika dní w Praze.

S m ě s.

Jindy a nyní. Libují si mnozí nyní laciný powoz na železnici a uspoření outrat, jiniž dříwe nemilosrdní hospodští sáčky cestujících prázdniti pomáhali. To však přec není nic u přirównání soutratami wyslaných deputowaných osob z Kutné Hory do Prahy, jak oučet od r. 1689. wykazuje: Outrata osob do měst pražských w příčině konferencí s panem doktorem Bosowenským za příčinami obecního řízení. Předně: w outery 1. Martii almužny 5 kr., pacholkům 3 kostkeltu 28 kr., w klášteře na poledne 27 kr., w Owale přes noc i s koňmi 1 zl. 15 kr.; we středu 2. Martii pacholkům kostkeltu 28 kr., za 1/2 pinty wína w Praze 14 kr.; we čwtrek dne 3. Martii pacholkům kostkeltu 28 kr., od podkowky u kowáře w Praze 9 kr., na truuk wína 15 kr.; w pátek 4. Martii pacholkům kostkeltu 28 kr., za wečeři w Praze 20 kr., obroku na koně 48 kr.; w sobotu 5. Martii pacholkům kostkeltu 28 kr., w Nowé wsi na poledne 42 kr., za 2 pinty piwa 8 kr., pro tři osoby w Praze za 3 obědy a wečeři i s obrokem na 6 koní za 3 dni utraceno dle specifikací přiložené 5 zl. 13 kr., zpropitného hospodyně 24 kr., linquatuli (?) 1 zl. 36 kr. Summa 14 zl. 6 kr.

W.

Samaritán dewatenáctého století. Jeden zámožný pán byl minulou neděli za branou na procházce. Zmožen welkým parnem sklesl na mezi a zůstal bez sebe ležet. Prwní dobrodinec, který jej spatřil, uřizl mu zlaté hodinky a šel dále, nedbaje na to, jak by mu ku pomoci přispěl, což se mnohem později od jiných laskawějších okoljodoucích stalo.

O p r a w a.

Prosi se, by odhěratelé slownicku, jež Med. dr. Jan Kypta uwerejnil pod titulem: „Definitiones morborum atque symptomatum adnexa significationum etymologia, nec non terminologia germanica atque bohémica“, a kterýž we všech knihkupectwích pražských po 36 kr. str. se prodáwa, na str. 14. místo „hydropathia“ laskawě postavili „hydropericardium“ a tamtéž následující článek přidali: Hydropathia (ab ὕδωρ — ὕδωρ aqua et παθος — πάθος passio) designat accumulationem fluidi serosi in cavo cujusvis membranae serosae aut in textu celluloso subcutaneo factam et varia ex causa provocatam. Wasserfücht. — Wodnatelnost.

Číslo 101.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1050—8 přes dvůr při zemi).

24. Srpna
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nowých alejích
na Nowem Městě
č. 116) vydává po
půlarsích třikráte za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patričníou
obalkou 2 zl. 86 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

„Hahoj!“ zvolal Diwišowský, jenž se byl asi na dwacet kroků k walům přiblížil, „to jmenuji ostríhat město, mistře Ambroži! „Mně se zdá, že byste ani neustoupili s walů, kdyby s nebe místo sněhu šidla padaly.“

„Známe se s nimi také, pane Diwišowský!“ prohodil mistr Ambrož žertowně.

„A to sice dobře, jak mohu dosvědčit já,“ přisvědčil Diwišowský, „nebo vaše boty, co jste mi ušil místo těch, jež jsem sobě na Dědkově popálil, drží mi dopesawád.“

„Co nowého, pane Diwišowský?“ ptal se mistr Ambrož, když byl tento do branky wstoupil.

„Nowin dost,“ wece tento, „předně máte přichystat bydlo pro šanowické obywatel —“

„Pro Pána Boha!“ užasli sousedé.

„Tedy přece nás chtějí páni Pasowáci nawštíwit?“ zvolal radostně kowár. „No, budeme do nich nerázně bušit.“

„Je to prawda?“ tázal se konšel celý zbledlý.

„Ba prawda, můj udatný pane konšele!“ smál se mu Diwišowský, „ale jak widím, rekownost vaše mrzne; jděte do tepla, ať wám roztaje, než wám Pasowští wojskousou zahudou, umějí prý to po čertech dobře.“

„Nu tím lip,“ podotknul kowár, „my máme také wojskousou, již nám tuto mistr Ambrož swersował.“

„Aho, můj milý kowári,“ wskočil mu do řeči Diwišowský, „kdo umí dobře po wojsku housti, neumí wždycky dobře po wojsku tancowat. — Než ale tady čeká mistr Ambrož na mé zpráwy. Tedy wám wyjewím, že se Pasowští do Čech hnutí, natahawše se nás po dwa měsíce za nos. Je tam mezi nimi několik dáblů, kteří nám je co newidět na krk přiwedou. Protož wám dává pan Wiktorin wědět, abyste pro šanowické objednali byty, poněwadž Wiktorin uznává, že by se šanowice ani chwilký neudrželi.“

„A nám přibude tolik hub k jídlu!“ prohodil newrle konšel.

„Ale také jednou tolik ruk k hájení,“ wece Diwišowský. „Ostatní wám wyjewí písemní jeho wůle, již wám tuto posel přináší. Ale pojďte, mistře Ambroži, w teple se to dá také číst, a zde to fičí až uši zalehají, ostatně mám také žízeň, již jsem sobě do Šedlce uhasit přišel; na Wrchoticích mi nechce jaksí chutnati.“

„Jak je na Wrchoticích?“ ptal se mistr Ambrož ode psaní popohlédna, jež s Diwišowským do města odcházeje přečítal.

Diwišowský stáhnul obličej, jakoby byl do šowíku kousnul. „Zle, milý mistře!“ odpověděl. „Pan Šimon chřadne víc a víc, i již newstává ani z lože.“

„A přec nechce bezpečnější bydlo w našem městěčku zwoliti!“ rozmrzel se dobromyslně Ambrož.

„Hoho, to ho neznáte, mistře Ambroži!“ odpověděl Diwišowský, „tělo jeho owšem sláhne, ale duch zdá se být pořád silnější. Měl jste ho dnes slyšet, jak dával rozkazy k obraně twrze swé. Pasowská zběr si hezky lebek potluče, než se jí zmocní. Pan Šimon chce hájiti sídlo otců swých až do posledního dechnutí swého.“

„Prawý to šlechtic!“ prawil mistr Ambrož pro sebe. „A což — wyjewte mi, pane Diwišowský,“ tázal se jaksí ostýchawě, „což slečna Eliška, trwá ještě w podiwném oumyslu swém?“

„Ach slečna Eliška!“ zvolal Diwišowský, „ta je učiněný anděl. Já pořád si nemohu odpustit, že jsem Dědkowského w zlořečeném úmyslu jeho podporowal, ježž Bůh sám zmařil. — Ale jak se mi zdá, od úmyslu swého neupustí nikdy.“

„Ubohý pan Wiktorin!“ šeptal mistr Ambrož.

„Ba, to máte swatoswatou prawdu!“ wece Diwišowský zaslechna slowa mistra Ambrože. „Ale on nese mužně, ačkoliw ani weselého rysu w obličejí jeho widěti není. Já jen nepochopuji, že Eliška k takowému úmyslu se odhodlati mohla.“

„Ona miní, dadouc sebe za obět, smířiti nebe s přestupky otce swého,“ prawil Ambrož, „ačkoliw dle mého mínění takowých obětí, kde i jiný trpěti musí, nebe nežádá; ale každý si wykládá wiru swou.“

jináče. Wšak teď přicházíme do rynku, pomlčme raději o tom, by někdo nepochytil některé slovo naše w tajemství nad celou událostí rozprostřenou newniknul. Powězte mi jen ještě jedno: co dělá onen nešťastník, jenž příčinou je všeho toho neštěstí?“

„Sotwa byste ho poznal, mistře!“ odpověděl Diwišowský, „co dítě chodí po twrzi, nade vším se raduje a tleská rukama, kdykoli s ním někdo wlidně promluví. A že s ním každý wlidně zachází, můžete se dowtípit, mistře, nebo dle všeho se mi zdá, že sluhové, ač před nimi žádný ani hubou neklapnul, se přece dowtípili, kdo vlastně je. A tak máte podivné žiwobyty na Wrchoticích, jednozvučné, smutné, že člověku i chuť k pití zajde, jakkoli mi od srdce přáno. A tu jsem se vydal na cestu k wám, abych se ještě jednou wesele napil, než mi Pasowští cestu zamezí.“

„Wy se tedy vrátíte zpět na Wrchotice?“ tázal se mistr Ambrož.

„Owšem,“ přisvědčil wřele Diwišowský, „tam mne hejčkali a krmili i napájeli, nemnice ani na to, jak hrubě jsem je uraziti chtěl; jim také wěnuji rameno i meč swůj.“

„Pane Diwišowský!“ chopil se ho mistr Ambrož oběma rukama. „Dowolte, abych wám wyjewiti směl, že wás nyní teprw co šlechtice ctím.“

„Ach hlouposti!“ prawil Diwišowský nikoli newrle do průjezdu radnice wcházejce, kde se přizemi též obecní hospoda nacházela. „Hoj, tady nám kyne pěniwé piwo; pojďte, mistře, ať si přijím na zbití Pasowských!“

„Jen jděte, statečný pane!“ odslowil mistr Ambrož, „já si s wámi přijdu milerád připít, jen co rozkazy pana hejtmana vyplním.“

„Propouštím wás!“ prawil Diwišowský. „Ale hleďte, co se ten lid na rynku sbíhá?“

„Bezpochyby se dowěděli o poselství wášem,“ usmál se Ambrož, „to wíte, naši sousedé tam dole na stráži nemohli tak důležitou nowinku smlčet.“

Hlawou pohodiw wešel Diwišowský do piterny, která o dnech swátečních wždy plna, dnes ale skoro přeplněna byla; neboť se byli přátelé městských konselů sešli, aby uradili, jak by se obtížného jim wojenského řízení sprostiti mohli. Byli to z wětšího dílu možnější obywatelé, kteří owšem pod přísnou správou wojenskou a w obtížném zaměstnání na strážích, hlídkách a jinde nerádi obwyklé pohodlí swé pohřešowali; co wšak je nejwice hnětlo, bylo, že s chudšími sousedy swými, před nimiž se druhdy wypínati mohli, stejnou službu konati museli. Ke cti wšak Sedleckých, jakož i tehdejšího wěku wůbec, budiž podotknuto, že to byla jen menší, ba pramalá část obywatelstwa, kteří se nad sousedy swé wynášeli, i byli to nejwice takowí lidé, jenž pohrdali zwyky a mravem otců swých, a mezi těmito wedl krejčowský mistr Jan, jehož jsme hned z počátku powídky této laskawému čtenárstwu předwedli, první

slowo. Budiž pak dále k pochwale smýšlení tehdejšího řečeno, že takowí nowotáři, prostí ducha občanského, jen w posměchu u swých spoluobčanů byli, neboť tehdaž ještě nedával plný měsec majiteli swému té wáznosti, jako za našich neblahých časů, kde duch národnosti, občanstwa a všech těch swatých citů, které k prawé blaženosti jak jednotliwé obce tak i celé státy přiwozují, skoro zcela wyhynul, a jen sobětnost, cizáctwí, pýcha a marnost, nebo hříšná, lehkowážná netečnost w obcích se ubytowaly.

We všeobecné piterně obecní hospody nacházeli se, jak praweno, nejenom nespokojenci s řízením wojenským, ale i mnozí jiní, jenž přátelé všeho dobrého a prospěšného jsouce s nynějším stawem věci spokojeni byli, anto jej za potřebný k bezpečí obce považowali. Mezi těmito posledními se nacházel také nám známý již písničkář Wáclaw. I nescházelo na pichlawých slowech, jimiž se obě strany traktovaly. Nejwice ale rozhořčował krejčowského mistra Jana Wáclaw swými často welmi wtipnými werši. Prawě byl něco welmi wtipného prohodil, což přátele mistra Ambrože k hlasitému smíchu, odporníky jejich ale k nemalé zlosti popudilo, když Diwišowský do krčmy wstoupil. We všeobecném rozjitření nebyl od nikoho zpozorowan.

„Mehercle!“ vyskočil mistr Jan, zlostí co kout zčerwenaw, „dej si pozor na hubu, šewčíku! Co newidět pošlem wáшего pana Wiktorina i s mistrem Ambrožem ad inferos; nebudem již dlouho podle jejich písňaly tancowat, pak se spolu srownáme!“

„Hoho!“ ozwal se nyní Diwišowský mocným hlasem. „Co to chwastá ten žakrnělý krejčák? Odboj w čas wálky proti swému hejtmanu?“

„Kde je ale nepřítel?“ ozwal se mistr Jan jaksi nesměle. „Nikde!“

„Před Táborem je,“ zwolal Diwišowský zlostně. „Dejte tedy pozor, mistře, ať newisíte na dwerích swého vlastního domu dřiw než se podíwáte na tu pasowskou chasu!“

Hned jak se byl Diwišowský ozwal, wzchopili se všichni se stolice, neboť od té doby, co byl sedlecké pluky šťastně na Dědkow přiwedl, byl u nich w lásce, a že se nezdráhal s nimi několikrát w obecné piterně posedět, získalo mu dokonce lásku všech, aniž mu to na wáznosti jeho jaké ujmy činilo.

(Pokračování.)

Některé starožitnosti města Slaného.

(Pokračování.)

β. Kostel sw. Trojice a františkánský klášter.

Kostel sw. Trojice a františkánský klášter, w předměstí na malé výšině položený, s mohutnými budowami, wěžmi a báními přichozímu welmi wábně a přiwětliwě se před oči stawí, vlastně ale w něm jediné gothické presbyterium paměti hodno, a pak nade hlawním wchodem stojící stará wěž, kteráž byla někdy bezpochyby částí starých hradeb (prawím hradeb, ne zdí městských, neb kostel

sw. Trojice ležel dle nadacího listu Martinicowa: „extra muros civitatis“). Kostelní loď překvapuje svou velikostí a výškou, ale newkusný sloh oddílů toho a u prostřed se nacházející kamenná, tak nazvaná lauretanská kaple, nehezkyými malbami přeplněná, činí nepřijemný dojem. W presbyterium jsou štíty s podpisy Martinicůw s chiffrou: G. B. Z. M. 1589. (i. e. Jiří Bořita z Martinic) a Žďarských s podpisem: T. Z. z. Z. 1589. (i. e. Tiburc Žďarský ze Žďára) a j. Nade dveřmi sakristie čte se tento šestisloh, od Jana Samuela Hlinecě, rektora škol slanských, složený:

„Hexastichon:

„Ergo quater denos ubi duplo vidimus annos
Salvifico a partu virginis atque novem,
Mensibus Octobri cum pone sequente Novembri,
Tum Srnovocio Primate Nicolao
Radnicioque Petro tum publica sceptrā gerente
Consulis et sanctum nomen habente viri:
Induit hanc intus, quam spectas lumine formam
Hec sacra tam varia picta colore domus;
Christe tuis poskam solius laudibus ædem
Adversus Sathanæ vim, rabiemque tegas.
Doctores, Pacem, Codron, Sacraria, Bella,
Præfice, da, revoca, protege, suffer! Amen.

J. S. H.“

Oltáře jsou téměř všecy chatrné, jediný z nich hoděn pozorností, jenž, ačkoli přespěrkovaný, přece původně a dosti směle smyšlen i pilně vyveden, co práce jistého mnicha zdejšího kláštera v počátku minulého století zajímá. Františkáni chovají též v klášterní knihovně staré utrakvistické symbolon viry a podobiznu zakladatele Bernarda Hynka, hraběte z Martinic, vladaře domu Smečanského, pána na Smečně a na Slaném, na Hořovicích, Komárově a Mířšovicích, rytíře zlatého rouna a nejvyššího purkrabího království českého († 7. Ledna 1685.)

Kostel sw. Trojice zdá se býti na začátku XVI. století pro služby boží pod obojí vystavěn a r. 1589. pečováním primasa Mikuláše Srnowce a konšela Petra Radnického znamenitě ozdoben. Po bělohorské bitvě propadl s ostatními obecními domy komoře císařské a dostal se koupí pověstnému hraběti Jaroslavowi Bořitowi z Martinic a na Smečně do rukou. Za těch časů zůstal na několik let zavřen a teprv později od syna a dědice Jaroslavowa, hraběte Bernarda Hynka, filiálkou učiněn jest. Brzy však po vidění, které prý tam Bernardowa manželka Polyxena, rozená Šternberková, měla, mnichům se dostal, a sice bosákům řádu sw. Františka. Spatřila totiž Polyxena klenutí nad hlavním oltářem rozewřené a viděla kus nebes s jasnou hvězdou, kterou hned pozdravila těmito slovy: „Zdráva buď, hvězdo skvoucí! milé heslo rodu mého! Tys mi upomínkou, aby se toto, od hanebného bludu kacířského poškrvněné místo opět Bohu milým a příjemným stalo. Kým by se státi mohlo bydlístem pobožných a věrných řeholníků!“ A od té doby tak dlouho manžela svého napomínala, až provinciala OO. Františkánů o několik nábožných bratrů jeho řádu písemně požádal. (Pokračování.)

D o p i s.

Ze sw. Mikuláše w Uhřích.

Troje zasednutí swých s hojným počtem oudů držel Tatrin w Liptovském Sw. Mikuláši, čtvrté má nyní držeti w Nowém Městě nad Wáhem w Nitranské stolici. Od Nowého Města tři hodiny vzdálí, we Weselém, budou držet zakladatelé spolku střídmosti s powolením a schválením vikariatu trnavského své první zasednutí w Uhřích, kamž pan farář Weselský, Jiří Holček, i oudy Tatrinu powolává.

Žeň se w Liptovské stolici ještě podnes nezačala, an Liptow mezi Tatrami výše než okolní stolice leží, a

proto w něm i později obilí dozrává. Drahota na mikulášském trhu ještě vždy panuje; dne 3. Srpna se prodávala přešpurská míra pšenice za 13 zl. 30 kr., žito za 11 zl., ječmen za 9 zl. 45 kr. W Mikuláši a w okolí hlawničky panují a welní mnoho lidí na ně umírá.

Do špišských koupelí do Šmeksu toho roku mnoho i z Widně hostů přišlo. W Liptowě máme dobrou vychválenou wodu w Korfínici, která se pyrmontské wodě podobá, a zdaleka ji chodí nemocní s dobrým prospěchem píti. Sirkové teplé koupele w Loučkách se též od mnohých vzdálených nawštěwuji. Žebráků ještě pořád mnoho u nás chodí, peníze, které jim stawové složili, se už rozdaly; ale že mnozí zemané, nemajíce sami ničeho, ani na žebráky nic nedali, tedy se jim ani úplné summy 10.000 zl. str., jak wysazeno bylo, nedostalo. Zemčata jsou ještě malá i nedozrálá, a tak chudoba nemá co jíst ani čeho se chopit.

Kašpar Fejérpataky.

Z Králové Hradce.

Dne 18. o 10. večerní hodině udělením na welký zwon celé město polekáno bylo, zvláště an tento smutný zwuk w patách strašící buben doprovázel. Lidstva bylo w okamžení plně náměstí w úžasu přehrozném, poněwadž každé vyšší stawení a zvláště chrám sw. Ducha i bílá věž w té nejjasnější záři stály, a na náměstí by byla jehla od světla toho se najíti mohla.

Šořela pod městem císařská kulna, naplněná několika sty centnýřů senu. Jakou náhodou oheň vznikl, posud se newí.

J. H. P.

Z Krkoněží.

Dne 10. t. m. o půl šesté zrána udeřil hrom w Krkoněských horách na wrch Sněžky oknem do kaple, a otewřenýmá dweřma, an průwan byl, po skále do hlubin vběhl. Společnosti třiceti osob, která w kapli shromážděna byla, nic se nestalo, toliko jeden sluha, blíže dweří stojící, nepatrně poraněn byl a po bouři dolů snešen býti musel, by mu potřebná pomoc udělena býti mohla. — Toho dne hory wíce se newyjasnily, teprw od 11. čistá powětrnost nastala, která až dosawáde oku cestujícího výhled do velké dálky otewírá.

St. P.

L i t e r a t u r a.

Příruční knížka pro wesní rychtáře k seznání důležitosti své služby a k poučení o powinnostech jim přináležejících. Od Maximiliana Obentrauta. W Praze 1847. Tisk Karla Medaua. 4. Stran 208. Ztuha wázaná za 3 zl. 30 kr. we str.

Doslechna, že wyjde kniha příruční pro wesní rychtáře, umínil jsem i hned ji sobě zaopatřiti, jakkoliw sotwa se mi toho kdy wíce dostane, aby mně k praktickému užítku býti mohla. Byl jsem však žádostiw na uspořádání předmětů w ní obsažených jakož i na terminologii práwnických významů, z níž mnoho pro své studium jsem naučiti se doufal. Musím se wyznati, že jsem se zpočátku ceně té knihy diwil, to však mě neodstrašilo ji koupiti, a s dychtiwostí počal jsem ji prohlížeti. I tu opět mě překwapil abecední pořádek, jehož odjakžíwa ouhlawní jsem nepřítel. Dokládá sice pan spisowatel w předmluwě, že kniha ta příruční nemohla w učené a wědecké formě sepsána býti, poněwadž toliko pro sprostější lid určena jest: já však nieméně za to mám, že by pan spisowatel českým rychtářům ještě wíce se byl zawděčil, kdyby byl knihu svou we slohu wučowacím w jistém systemajckém pořádku sepsal, poněwadž právě sprostý lid tak cwičen w myšlení není, aby při každé potřebě hned pravé slowo ubodl, pod kterým zákon, o němž se poučiti chce, hledati má, aniž vždy zákonům bez výkladu a wyswětlujících příkladů porozumí.

Co se pak obsahu knihy týče, dobře sobě troufám posouditi, jakého poučení našim rychtářům potřebí jest, an jsem po tři léta svého wenkowského ouřadování jak v politickém tak i v právníckém ohledu mnoho s nimi činiti měl. I musím wyznati, že poučení v páně Obentrautowě spise obsažené netoliko rychtářům velmi dobře poslouží, nýbrž že i mnohemu ouředníku se hodí, z nichž leckterému všelicos, o čem se tuto dočte, posud neznámo jest. Wztahujet pak se obsah řečeného spisu hlavně na onu nižší část politického řízení, která svěřena jest wesnickým rychtářům a konšelům. Jak welice již dávno takové knihy potřebí bylo, wí každý, kdo příležitost měl s wenkowským lidem jednati. A že i ti, pro kterýchž poučení kniha sepsána jest, dobrodiní jim tudy prokázané dobře oceniti umějí, o tom dostatečně svědčí skutek, že několik wenkowských rychtářů wáženému panu spisowateli díky své písemně wyjádřilo.

Nemohu též opominouti, že i format knihy a wětší než obyčejné písmo přiměřeně woleny jsou k praktickému účelu spisu.

Ostatně bylo by přáti, aby někdo z českých právníků wydal podobné naučení pro wenkowský lid též o řízeních a jednáních přísně právníckých, jakož jsou smlouwy, wyjednávání pozůstalostí a j., což by wenkowanům k nesmírnému prospěchu bylo, an by, wědouce sobě w takových případnostech samy poraditi, neupadali w ruce neswědomitých i newědomých pokoutních písáků, kteří jenom k tomu hledí, jak by nezkušené své klienty hodně vymačkali, nechť jim pak co pořídí nebo nic.

J. W.—ř.

Literatura ilirská.

Čtvrtý swazek spisů *J. Kukuljevića Sakcinskoga* wyšel na swětlo a obsahuje jeho písně s dodatkem písní národních lidu chorwatského. Wydání je sličné.

Pražský denník.

* Dne 21. b. m. loučila se Praha s milowaným dosawádním zeměspráwcem, J. C. W. arciknížetem Štěpánem do Uher odcházejícím, při čemž ozbrojení sborové městští jakož i četné shromáždění řemeslníků pořádkové počtu svou mu činili. Na památku nezapomenutelnou jeho blahého w Čechách oučinkování změněn jest názew Wlaského placu, kdežto obydlí své měl, na plac Štěpánský.

* Na čtvrté besedě zejtra dne 25. Srpna na Střeleckém ostrowě bude *Píšek zpíwati*. Píšek nejen sobě ewropskou sláwu získal, on i vlasti své sláwu rozšířil od východu až na západ Ewropy; našimi národními písněmi slawil wšude posud neslýchaná wltězství, a jmenowitě při jeho posledním meškání w Londýně wšecky časopisy zawodily mezi sebou pochwalami Píška a českého zpěwa. Píšek jest upřímný našinec, a wíce nepotřebujeme k jeho pochwalě přidati. Mluwí se o jakémisi příležitostném zvláštním uctění Píška, které se mu na besedě chystá, a tím tušíme míti wšeliké práwo očekáwati, že tato beseda bude jedna z nejslawnějších. W koncertním programu čteme mimo to: arii od Beriota (G-dur) a píseň od Fr. Škroupa, zpíwané od slečny Kropowé, a kus na klawir přednášený od p. Horna, žáka p. Prokše. (Listky pro pány se wydávají dnes a zejtra na Kanském trhu číslo 1282. od 3. až do 6. hodiny odpolední.

* Wýtečný vlastenský sochař *Emanuel Max* přišel sem z Wídně a tyto dni odebere se do Mariánských lázní.

* S p. professorem Babukičem stejné do Prahy přišel i majetník a redaktor záhřebských německých nowin pan *Stauduar*. Jak wzorně p. Stauduar list svůj rediguje a

jak welice tím ilirské národnosti prospíwá, jest wůbec známo. Mohli by sobě z něho a z jeho nowin mnozí wydawatelé a redaktoři německých listů dobrý příklad wzíti.

* W outery a we středu minulého týdne pozorowali jsme welmi zajímavý ukaz: miliony drobných mušek po březích wltawských. W nejwětším počtu poletowaly po kamenném mostě, kdežto na půl palce dlažbu a chodníky pokryly. Otewřenými okny wedíraly se do domů, a jmenowitě w kafirně Královske lázně pokrylo jich množství stoly i biliar, dokonawše sotwa 24 hodin trwající život svůj.

* Dáváme čtenářům swým zpráwu, že statný pluk hraběte Baillet de Latour ku konci Září město naše opustí a do pewnosti Teresína se odebere. Na jeho místo přijde k nám do posádky polský pluk hraběte Hochenegga.

* Náš krajan malíř T. Mayer wrátil se z Wídně, kde mu dowolenó bylo mapu se swými výkresy předložiti knížeti Metternichowi.

* Dne 20. Srpna slawila lékarská fakulta jubilární památku dra. Helda, býwalého rektora, muže o wědu a umění jakož i o národní rozkwět welezasloužilého. Ke cti jeho dávala se hlučná hostina na Žofinském ostrowě, wečer zpíwány mu ke cti před obydlím jeho hlučné sbory pod vedením Jelenowým, a druhý den na to přinesla mu deputací od fakulty skwostný jubilární diplom. K příležitosti té wydal dr. Weitenweber německý životopis Heldůw se zdařilou jeho podobiznou a professor Wáclaw Swoboda uctil ho latinskou básní.

Kronika času.

* Papež Pius IX. zmírnil w Římě přísné slawení neděli a swátků. Kupci musí krámy své zawřené míti tolíko od 10—12 hodin dopoledne a od 3. hodiny s poledne až do slunce západu. Krámy, w kterých se prodáwa potrawa, jakož i kafirny, winárny atd. mají jenom dopoledne půl druhé hodiny zawřené zůstati. Na ulicích může býti weškerá potrawa bez přitrže prodáwana.

* W tiskárně OO. Mechitaristů we Wídni vychází od nedáwna armenský časopis pod jmenem „Ewropa“, jehož redaktor jest p. Lukáš Balthasar, který také vycházející we Smyrně armenský časopis „Zoře Araratu“ rediguje.

N á w ě š t í.

Dne 29. Srpna o 10. hodině zrána bude držána weřejná zkouška malých dítek wzorní opatrowny na Hrádku, ku kteréž se uctiwé pozwání činí.

Nowé knihy.

Průwodce po Praze. Potřebná příruční kniha pro každého, kdo se spamětnostmi českého hlavního města seznámí chce. Sepsal Karel W. Zap. S čistě na oceli rytým welikým pohledem na Prahu a s plánem. Swazek první seš. za 20 kr., s předplacením na čtvrtý (poslední též 20 kr.) W Praze 1847. Sklad Bedřicha Krečmara. 8. Stran 96. Seš. za 20 kr., s předplacením na čtvrtý (poslední, též 20 kr.).

Slas duchowního pastýře k stádu wěrnému o prospěchu z čtení dobrých náboženských knih wůbec; a o přistápení k úřadu Dědictwí swatofanšého zwláště; od Jof. Ramenšého. S připogeným poznamenáním wšech spoluandů. Nákladem Dědictwí swatofanšého. Pro rok 1847. Číslo XIX. W Praze 1847. Listem knížecí arcibiskupské knihtiskárny. 12. Stran 170. Cena 16 kr. stř.

Prajský Posel. Od Jof. Raj. Zyla. Dílu 2. sw. 5. Stran 385—479. Cena 10 kr. stř.

Číslo 102.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1060—8 přes dvůr při zemi).

26. Srpna
1847.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilova (w Nowých alejích na Nowém Městě č. 116) vydává po půlročních třikráte za týden, w outery, w čtvrtek, a w sobotu.

Předplácí se na čtvrt léta 1 zl., na půlléta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stř. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půllétně s patřičnou obálkou 2 zl. 36 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

„Aj, tedy budeme přece widět tu rotu?“ ozvalo se několik hlasů.

„To budete,“ přisvědčil Diwišowský, „a můžete si je prohlédnout od hlavy až do paty, nebudete-li se hrozit powyku jejich.“

„Ach, milostpane!“ ozval se jeden zavalitý muž, jehož uspiněné mozolovité pěstě svědčily, že pod praporem swatých Krispa a Krispína slouží.

„Ach, milostpane! umějí-li Pasowáci dělat powyku, máme my také svoji píseň. Je-li prawda, Wáclawe?“ obrátil se k písničkáři.

„Od tohoto šotka snad?“ smál se Diwišowský. „Ej, to ji žazpiwej, weršowče přístípkáři!“ vybízel tohoto, plechowou pintu s pěnicím se barevným piwem k ústům powznese.

„Ó, to není moje dílo, milostpane!“ odpověděl Wáclaw, „k tak dokonale práci je jiného mistra třeba; pan cechovní starší mistr Ambrož je skladelem jejím.“

„Mistr Ambrož?“ zvolal Diwišowský pintu od huby utrhnal. „Hurra! do ní!“ zajásal.

„Do ní!“ zvolali skoro všichni. Nebudou se nám desaterníci * posmiwat, že bychom museli do Pasowa jít, kdybychom chtěli swou píseň zpíwat. Wáclawe, spusti!“

A Wáclaw rozkročiw se začal vážným hlasem předzpěwovati, a skoro všichni w krémě shromáždění wpadli do zpěwu, jen mistr Jan ještě s několika wykradl se tiše z hospody.

Swatí Krispe a Krispíne,
Wzýwáme wás!
Stůjte při nás,
Ať přebudem
A pobijem
Tu pasowskou rotu.
Wzýwáme wás,
Stůjte při nás,
Swatí Krispe a Krispíne!
Kyrie elejson!“

* Desaternický pořádek nazýwal a nazýwá se posud pořádek z wice řemesel pozůstawající, když příliš málo řemeslníků je, aby w jeden wlastní cech sestoupiti mohli.

„Wyborně!“ wolal jeden ze společnosti. „My wzýwáme sice jiného swatého patrona; ale proti Pasowákům držím se šewci.“

„Tak dobře, počestní pánové!“ chwálil Diwišowský. „Začneme ještě jednou!“ I postavil plechowou pintu na stůl, pozdwihl ruku, aby znamení dal k započetí, i otwíral již ústa, když najednou městský buben před radnicí zawířil, swoláwaje weškeré měšťanstwo do zbraně.

„W nepřiležitější nečas nemohl ten buben přijít!“ zázlobil se Diwišowský, jelikož sotwa že buben zawzněl, všichni w hospodě shromáždění, nechajíce pana Diwišowského státi, wyběhli, by na se hodili zbraň a se we wykázané řady před radnicí postavili. Diwišowský sám nyní wyšel před radnici.

Welké hemžení panowalo na náměstí, a tu se hned okázalo, jak dobře bylo, že Wiktorin a zastupník jeho mistr Ambrož tak přísně na pořádek a wojenskou kázeň drželi. Bez welkého hluku se stawěl každý na místo své, konšelové, nebezpečím městu hrozícím postrašení, byli ochotní w plnění powinností swých, a tak bylo w dosti brzkém čase všechno w pořádku.

Od táhorské cesty blížící se dusot koňský zbudil pozornost mistra Ambrože, jemuž purkmistr w uspořádání měšťanů nápomocen byl.

„Pan Wiktorin!“ prawil Diwišowský stranou se pohlédna. „Nuž, bude mít radost nad takovým pořádkem,“ mluwil sám k sobě, potěšen jsa pohledem na prawidelné pohybowání měšťanů, jenž se chopili nezwyklé zbraně, aby hájili město své. „Nesmi se stydět za hejtmanství sedlecké, a Pasowák tuším přes Sedlc klopýtne.“

W čele několika jezdců, swých pacholků, wyjel pan Wiktorin na náměstí. Hlasitý pokřik měšťanstwa ho přiwítal. Sestoupil u radnice s koně, a s mistrem Ambrožem tiše pohoworiw předwolal purkmistra i všechny konšely před sebe.

„Nebylo nás tajno,“ začal přísně, „co městská rada zejtrejšího dne obmýšlela. Jak dalece jste pochybili, pánové, mrzíce se nad trmácením a obtížnostmi newyhnutelnými, o tom nabyli jste přesvědčení ještě dnes. Však do waší chyby upadla skoro

wšeka města česká, a pozdě se jim otevřely oči. Budějovice, město, které by při větší bedlivosti léta mohlo vzdorovat loupeživým cizincům, padlo překwapeno v moc jejich, i Tábor, obávám se, potkal snad již týž osud. Ještě dnes obdržíme toho úplnou zprávu panem Arnoštem, statečným rytířem Přestawlkým, jenž na zvědy k Táboru wyjel. — Důležitá však doba tato a společné nebezpečí nám káže, abychom vši hořkosti proti sobě výhost dali, neboť jen všeobecná dobrá vůle nám prospěchu popřeje. Pročež se odříkám vši správy, týkající se vnitřního řízení města, i odewzdávám ji slavné radě opatrné moudrosti zpět, jenž mi byla dříve všelikou moc dobrowolně postoupila, a vyjímám sobě jen řízení věci vojenských; ale pozor, pánové počestní! zde budu dohlížet na všechno tak přísně, s tak neuprositelnou spravedlností, jak to nynější nebezpečenství požaduje. „Kdo s tím spokojen není, nechť vystoupí z rady a odebere se raději hned z města, než aby wáhawost a omrzelost jen jednoho w rozhodném okamžení zkázu celému městu i krajině přinesla.“

Na chvíli trvalo hluboké mlčení po těchto slovech, pak ale rozlehl se řadami všeobecný jásot, w nějž konšelé plným hrdlem přizwukovali.

„Tos to dobře nawléknul, pane Wiktorine!“ prawil Diwišowský k tomuto, „a w krátkosti uspokojils všechny ty twrdé lebky nafoukané městské rady!“

„Diwišowský!“ obrátil se k němu Wiktorin, „až půjdeš k Wrchoticům, wyprowadím tě —“

„To aby bylo raději hned,“ wece tento, „nebo si noc již hory naše hodně osedlala, a všechno by mne muselo mylit, aby Pasowáci na nás w noci nepřipadli, jako na Budějovice.“ Najednou se zarazil. „Koho tamto ďasik nese?“ okazowal ke Chlumecké nebo také tak zvané Dlouhé ulici.

Na upěněných koních přijeli dwa jezdci, jež jeden sluha následowal.

„Při sám Bůh! toť kastelan chlumecký sám spanem Krakowským!“ zwolal Wiktorin w udiwení, a všeobecný úžas přiwital oba jezdce, jenž k radnici přicwálawše s koní skočili.

„Jak widět, jsou Sedlečtí přichystáni!“ prawil rytíř z Krakowa, také Zwěřinecký zwaný.

„Co nowého, stateční páni?“ wskočil mu Wiktorin do řeči.

„Tábor je w moci Pasowských!“ prawil tento, „Nadějkow, Lhota Chomútowa a všechny wesnice i místa až k Wltawě lehly popelem, krom Jistebnice, kterou dobývají. Nadějkowský raněn wywážnuw přinesl mi tu zpráwu na Krakow. Ale pojďte nahoru, máme důležitou zpráwu jen pro hejtmana samého!“

S těmi slowy předcházal do radnice, a Wiktorin, rozkázaw udeřiti w buben k rozchodu měšťan-

stwa s tím deložením, aby každou chvíli připraweni byli k boji, následowal oba rytíře.

Jakkoliw mraziwý witr silně wátí začal, ostalo mnoho lidí zwědawostí puzených před radnici, chtěje se dowědět něco bližšího o záměrech rytířů.

W městě samém panowal weliký zmatek. Wůkolní wesnický lid od šlechty wybídnut hledal útočiště w městě, i začal se tam scházet, jelikož dříve wesnice opustit nesměli až pod wečer, aby Pasowští, kdyby jakých špehyřů byli do krajiny wyslali, se domníwali, že i zde o jejich příchodu ničeho newědouce k odporu nepřichystani jim lehce podlehnou.

Ženy lomící rukama, některé nesouce na zádech waky, do nichž byli lepší majetnost swou ukryly, mnohé s dítětem na rukou — větší děti běžely jim po stranách držíce se sukně matčiny — a na swých zádech ranečky nesouce, muži s nosidky na bedrách, w nichž nacházeli se nemocní a choří, jiní opět dobytek před sebou ženouce; — to byl obraz, jakowý Sedlec asi w půl hodině po příjezdu nadzminěných rytířů poskytwal. Jezdci přijížděli a odjížděli, tu zas zwoláwal buben určenými znameními jednotlivá oddělení měšťanstwa do zbraně, všude hluk, pláč a křik.

Rytíři wystoupili z radnice, a bliže stojící zaslechli jenom chlumeckého kastelana, ať již w sedle seděl, k Wiktorinu prawiti: „Jen pozor a všechno w čas, a Pasowští na nás budou pamatowat!“

Jakkoliw to bylo málo slow, přece naplnila všechny welikým potěšením, i roznašela se od úst k ústům, a Sedlečtí nemohli nyní pochopit, kterak před několika měsíci mohli Zwěřineckého a utrakwistské přátele jeho mít za swé nepřátele.

Wiktorin pojál ale Diwišowského za ruku, i odcházal s ním mlčky k Wrchoticům. Padání sněhu bylo již přestalo, sem tam wisely na nebi těžké sněhowé mraky co potrhána prostěradla, jimiž jasné hwězdy k zemi prokukowaly. Snih, ačkoli zčerstwa padlý, mrznul nočním wětrem a chrupal pod nohama obou chodců.

„Diwišowský!“ mluwil Wiktorin, „doufám, že jsem se nezmylit w tobě, když jsem ti na zříceninách Dědkowa ruku swou k přátelství podal.“

„Ne, toho nebudeš litowat,“ twrdil Diwišowský upřímně. „Doufám ti to dokázat, kdyby Pasowští Wrchotice nawštíwit chtěli.“

„Wěřím ti,“ wece Wiktorin, „tys býwal nejlepší ze spolku Dědkowského, a jen lehká mysl tě honiwala někdy k činům ne zcela šlechtným. Ale odpusí, že tobě minulost připomínám, nechci tě urazit.“

„Wím to, wím,“ prawil Diwišowský. „A pročež raději pomlčme o tom, co bylo; powěz mi spíše, co nowého to bylo, na čemž jste se dnes w radnici usnesli? Nebo doufám, že já, jakožto prwní po panu Šimonu na Wrchoticích we věcech wálečných, o wasích záměrech něco wědětí mám.“

(Pokračowání.)

D o p i s y.

Ze Měna. (Opozděno) *

(Písek.)

Na začátku tohoto měsíce pobyl u nás Písek, by se po tolikerém namáhání poněkud zotavil; neb w posledních měsících přes 2000 německých mil wykonaw w nejznamenitějších městách Welké Britanie přes 200krát koncertował. Sláva, kterou si náš kraján u prwního národu na světě wydobył, žádnému Čechu se ještě nedostala, a cesta jeho po Anglii podobala se více wítěznému průvodu. W Dublině způsobil ouplné zbouření, ale jen w diwadle, tím, že oblíbenou píseň „Gahnenwacht“, kterou by byl na žádost obecnstwa milerád opakował, pro podnikatele koncertu Julliena, od něhož najat byl, opětwati nemohl; lid začal hlucet, křičet, hřmotit, stolice a pulpity lámat a brzy se celé pozemí na jewišti octlo, i přes půl hodiny to trwalo, než se pobouřená mysl irská ukrotiti dala. Podobizna páně Pískowa w Anglii několikráte a sice welmi sličně wydána byla, a wytištěným tam jeho německým písním s přewodem anglickým, ozdobeným skwostnými obrazy, u nás se až dosud nic newyrowná.

Že návštěwa tak znamenitého krajana každého welkou radostí naplnila, snadno sobě pomyslití, a to tím wíce, an nás brzo přesvědčil, že Čechem býti nepřestal. Owšem to trwá již několik let, co mu Němci we swých časopisech přiwěsili titul: der deutsche Sanger neb die Zierde der deutschen Sanger; owšem že překrásně německy zpíwá, že mu německá slowa tak sladce z úst plynou, s tak srdečným hlaholem, že se každé srdce, byt i nejkowanějšímu Čechožroutu náleželo, milostně zachwěje, i to prawda, že wětším dílem německy a pro Němce zpíwá, mezi nimi žije, že wážnosti, cti, sláwy, ba i toho pozemského zamilowaného smeti, těch peněz, nejwíc mezi Němci nabył; proto on ale nicméně vlasti ani jména českého se neodříká, ačkoli mu to Němci leckdes za zlé brali a surowě omlouwali, že je Čech. My Píška powažujeme co umělce, a zdá se nám jím býti w takové míře, že se w jeho umělectwí někdy ani Čech ani Němec rozeznati nedá. On je s uměním swým co rowážněný milenec se svou milenkou w nejtušším objetí — jaký diw, když si ničeho kol a mimo sebe nēwšmál! On jen zpíwá, a wám se počnou prsa dmouti milostí, oko se wám směje radostí, člověk by celý svět objímal; on jen pěje, a srdce wám to swírá, bol je hněte, s oka slze kanou, člověk by w okamžení pro celý svět milerád umřel; jeho hlas zawzuł, a swaly wám tuhnu, oudy se napínají, oko hází blesky, s celým swětem byste bojowali. Či jste neslyšeli, jak králowna Anglická plakala, když Píšek: „Páslo děvčátko bílé husičky“ zaplakal? neb nemáte powědomost o tom, jak mocně se hruuly slzy z milostného oka sličné dcery mocného císaře Nikolaje, když Píšek: „Kde domow můj“ zasténal? Neslyšeli jste ho zahřmít: „Těšme se blahou nadějí“, a neopanował wás duch staročeský? — Dle obasahu a powahy je hlas Pískůw bariton, náležitým ale užíwáním falsetu sáhá do tenoru a na druhé straně stoupá až do hlubokého basu. Nejznamenitější jest u něho přechod nejráznějších zwuků w nejjemnější a naopak w nescíslných a přece zaatných postupech; Jbezností svou wyrowná se tenorowému, a co do síly a zwučnosti jde s nejmohutnějším basem o záwod. „Může-li který basista neb baritonista zdobným zpěwcem slouti, jistě Píšek toho jména jest nejhodnější“ — tak píšu o něm anglické nowiny. My tomu

ochotně přiswědčujeme, an jsme se o tom 8. t. m. zúplna přesvědčili. P. beze všeho pozwání a příprav začal odpoledne w dosti prostranné swětnici na fortepiano hrát, a netrvalo to dlouho, byla swětnice posluchači, jenž žádného wchodného neplatili, naplněna, a ten žert se brzy proměnil w úplnou akademii. P. hrál na fortepiano, a on hraje wyberně; české národní písně, arie z oper wlských a německých střídaly se s improwisowanými potpourri z národních nápěwů, a několik českých čtwerospěwů, ku kterým P. sám wybídnul a při kterých ochotně oučinkował, wpletlo se mezi to. Přes čtyry hodiny jsme téměř přimrazení seděli, a byli bychom se ještě nehýbali, kdyby nás byl Píškůw odchod, jenž na zejtrí byl ustanowen, k tomu newyzwal. W Pískowých ústech každá sebe nepatrnější písnička promění se w drahý klenot, on ji nadchne duchem a objewí ji w nejskwělejší záři. Slyšte: „Když jseš ty sedláčku pán“, jak čtweraciwé, ústěpačně se wysmívá, jak šbalsky přikukuje, když má řezanka od stolice lítat! Jest to podarený obrázek ze žiwota, malíř by jej sotwa lépe wywedl. — Než wy ho w Praze brzy uslyšíte a pak mi z vlastní zkušenosti přiswědčíte.

Co přeskwělý tah w powaze tohoto umělce powažujeme jeho bezpříkladnou wážnost k obecnstwu, která mu nikdy nedowolí lehkowážně wystoupiti. P. zná swého hlasu šetřiti a denním mnohohodinným cwíčením jej zdokonaluje, jemu jest umění swaté! — Nemohli jsme jej tu owšem dát do ocele wyříti ani písně jeho obrázky ozdobiť, ale twář jeho a obrázky písní jeho w srdce naše jím samým wkrešlené nad anglické podarenější a trwanliwější budou. Wečír oslawenému zpěwci w několika čtwerospěwech přána šťastná pout, nové wěnce sláwy a brzký návrat do rodianého města, kteroužto jednoduchou počtu od swého býwalého učitele a swých rodáků proslulý po Ewropě wlastenec náš welmi wlidaě přijal. A. H.

Z Josefowa.

(Odchod wojska. Škola. Diwadlo.)

Co newidět opustí naše město pluk arciknížete Rainera, aby se na swé nové stanowisko we starodáwnou Mohuč odebral. Pluk tento před jinými wyznačuje se chwálibným smýšlením, blawně za příkladem šlechtného swého plukowníka hraběte Degenfelda, který ještě w pozdějším wěku swém péci wynaložil na přiučení se jazyku českému, když pod správou svou obdržel český pluk, jakož i tím wojákům swým k welikým díkům se zawděčil, že před dwěma lety předpis služby wojenské na týž jazyk přeložiti a tiskem wydati kázal. Dále pak, uznáwaje národnost za mocnou páku statečnosti wojnowy, nařídil kapelnímu mistrowi, aby k pochodům wojenským nejwíce použíwal českých národních písní. Takový příklad pana plukowníka nemohl bez působení zůstati na podřízené jemu důstojnictwo, o němžto, jakož posud mezi sebou i s podřízenými wojáky wždy soukromně i weřejně rádo materského jazyka užíwalo, s jistotou se nadějeme, že i w cizině tak zachowati se neopomine, čímž nejenom jazyku českému u cizozemců účtu získá, nýbrž i sprostého wojáka hrdostí naplní na jeho národnost.

Wúbec u nás jazyk český wolným ale patrným pokrokem swého starého práwa dobývá. W naší škole, kde se ještě před několika roky pouze německy učilo, přednáší a učí se pilně českým jazykem, anž němčina při tom ujmy trpí, což při odbýwaných letošních zkouškách pozorowáno býti mohlo. Arciž dalo by se sem tam ještě lecos namít-nouti a podotknouti, doufáme však, že, čeho se ještě letos nedostává, o to dobrá wůle a pilná péče pp. učitelů budoucím rokem se zasadí. W krátkém čase otowře se nám,

* Dopis tento obdrželi jsme teprw 20. t. m., kdežto datowán jest od 10. Prosimé budoucně, zpráwy, které prodlením zajimawosti tratí, raději po poště nám zasílati.

Red.

chwalitebným přičiněním p. Kleina školní česká knihovna, ba i snad nedělní školy.

Toužebně očekávali jsme i letos nastalými student-skými prázdninami, že česká Thalie jak obyčejně stánek svůj v Jaroměři rozbije, zdá se ale, že to bylo marné čekání. Co w tom vězí, newíme; skalickým pp. ochotníkům poslední požár všecky diwadelní příprawy pohltil, tedy nám nic jiného nezbyvá leč až do Králové Dwora jíti, zachceli se nám toho potěšení. Tam si pp. studenti dost chwalitebně počínají. Nedávno dávali nowou weselohru od J. J. Melichara (posud w rukopise), a jakkoli úlohy neweskrz náležitě rozděleny byly, přece všecky posluchače wellce potěšila a žádost w nás wzbudila, aby p. spisowatel neprodíwal, tento zdařilý kus brzy úskem wydati, neboť se u swém sprostoučkém a welmi zábawném sestawením obzwláště všem ochotnickým diwadlům dobře hodí a nynějším okolnostem wyhowi, předwáděje nám w hlavní osobě učitele co lékaře dušewního. Příští neděli bude se tamtéž provozowat: Paličowa dcera od K. Tyla. Kež by se i nám zde cos takowého poskytlo.

W. Hubka Rtinský.

Wlastenské umění.

Započínám článek tento, který oceniti má některé z nejwýtečnejších nowějších ukazů umění wlastenského, s ukazem nejnowějším, i wětšimu obecnstwu w Čechách, na Morawě, we Slezku a w Uhřích přístupnému, totiž s podobiznou našeho všeobecně milowaného zeměsprávce *arciknížete Štěpána* od ruky našeho Beckla, wlastenskému obecnstwu již jinými zdařilými podobiznami chwalně známého. Podobizna tato, dle přírody od umělce na kámen kreslená a milowaného arciknížete w uherském kroji předstawující, vyniká při nejwýtečnejším technickém provedení, co se podobnosti a ducha plného pojmutí týče, všecky posawádní podobizny J. C. W., newyjímaje ani Kriehubrowu a Einslowu. J. C. W. ráčil umělci slowy welmi lichotiwými projewiti ouplnou swou spokojenost a k přiwodnímu výkresu wlastnoruční svůj podpis w jazyku českém, německém a maďarském připojiti. Náramný odbyt toho u F. Šira welmi pěkně wytištěného obrazu poskytuje nový důkaz, jak hluboce wryta jest w srdce každému Čechu památka na milowaného našeho zeměsprávce, který lásku swou k vlasti naší w dobách trpké nouze citem i skutkem osvědčil, nyní pak k všeobecné lítosti a bolestné naší ztrátě Čechy opouští.

Jaké oko učinila zmíněná podobizna w Uhřích, kteréžto země brzo tak šťastna bude, arciknížete Štěpána u sebe chowati, toho zde na důkaz stůj výpisek ze psaní p. dra. S. w Pešti. Píšeť nám takto: „Právě když jsem k obědu jíti se strojil, přinesl mi poštovní sluha k nejwětšimu mému překwapení dwa wýtisky lithografowané podobizny arciknížete Štěpána, které Waši laskawosti děkuji. I hned pospíšil jsem s tímto drahým darem do hostince, abych jej ukázal uzavřené společnosti swých přátel, s kterými obyčejně obědwám. Nemůžete si ani pomyslíti, jaké to bylo pro ně radostné překwapení. Ale sotwa zaslechli u jiných stolů, oč se tu jedná, an ode všad, se všech stran a koutů, kde jen kdo byl, všecko k nám se hrnulo. Nastala tlačenice okolo obrazů, chwála a ples zněly z úst každého a rozléhaly se po sále, i byla wyprázdňena mnohá sklenice na zdraví drahého arciknížete — Uher w radostném zanícení wždy rád sáhá k réwi šťáwe — a jedno „eljen!“ po druhém hlúčelo milowanému princí, jehož našim

nazwati brzo nám popráno bude. I jména umělcowa bylo chwalně zpomináno.“ (Pokračowání.)

Pražský denník.

* W sobotu 21. Srpna dával pan Procházka se swou bandou weliké hudební soirée na ostrowě Žofinském, které stalo se mnohem zajimawějším skrze národní zpěwce uherské, ježto jsme při této příležitosti s potěšením opět slyšeli. Společnost ta wystoupila několikráte na stawowském diwadle a rychlá powěst roznesla se hned po celé Praze, že wýtečnejšího sboru zpěweckého u nás až doswad slyšeti nebylo. Direkci wedou pp. Michal Havy a Josef Szabo. Spolek ten má w sobě též tanečníky, provozuje skladby rozličných mistrů, ba i něco, což se nowowlaským operám podobá; awšak nejwýtečnejší jsou písne národní, které hluboce dojímají. Kdo zná písne slowenské potatranské, ježto se od wrcholu k wrcholu rozléhají, neubrání se domněni, že by w těchto maďarských zpěwích hodná část slowanského žiwlu skryta býti mohla. Na tom však tolik nezáleží. Melodie tyto překrásné jsou w nejschopnejších ústech, wycwičenost sboru jest tak dokonalá, jakž jenom při nejlepším kwartetu býwá, všecky we sličném poměru wyrownané hlasy splývají w jeden, chwějící se od nejslabšího piana až ke hrmotnému forte beze všeho rozkýwání a rozwiklání. K nejlíbeznějším písniím náleží „Szöke leány“. „Lützowůw diwoký low“ musel se několikráte opakowati. Zwláštního powšimnutí zasluhuje, že týž sbor také českou píseň „Kde domow můj“ wýborně přednášel a tříkráte opakowati musel. Mezi jednotlivými oddily zpěwů přednášel p. Procházka „Powzbuzení k tanci“ od K. M. z Weberů dle Berliozowy instrumentace. Prowození zdálo se nám trochu mdlé, snad proto, že se w obrazení nemohlo státi tak jak mistr předpisuje. Wýborně ale zněla romance od Dreyschocka, instrumentowaná od Procházky, kterou opakowati musel. Přednášení bylo we všech odstínech pochopené a procítěné, s určitou gradací a opravdiwou wrocností. Díky kapelnímu mistrowi, který nás s plody našeho slowutného krajana seznamuje. Budeť mu známo, že složil Dreyschock pěknou ouverturu, o niž by se pokusiti mohl, aby ji obecnstwu přístupnou učinil. K závěrku slyšeli jsme známou „Cestu po Ewropě“.

* Dne 23. b. m. ráčil J. C. W. náš všeobecně milowaný zeměsprávce arcikníže Štěpán we tři čtvrtě na pátou s poledne opustiti Prahu na železnici při welikém shonu lidu. Při odchodu jeho činili měšťanstí ozbrojení sborowé špalir w nádraží.

Kronika času.

* Dne 11. b. m. započato jest jednání sedmé schůzky uherských přírodozpytců w Šoproni. Letošní předseda, kníže Pawel Esterhazy, všecko wynaložil, aby učeným pántům pobytí jejich we městě tom co možná příjemným učinil. Jmenowitě drží w blížkém swém zámku swobodnou tabuli pro 600 hostů.

* W Pešti umřel nedávno všeobecně wážnosti a důvěry požíwající obchodník. Po jeho smrti shledáno, že zanechal 50.000 zl. dluhů. Při dalším pátrání wyskytlo se, že již od roku 1838. ani krejcaru wlastního jmění neměl, nýbrž že cizí peníze tak uměl obracowati, že ani děti ani knihwedoucí jeho ničeho nepozorowali.

* Hudební konservatorium wídenské mělo letošního roku 157 žáků a 59 začek.

* Při pohřbu O' Connelowě, w Dublíně dne 5. b. m. slaweném, přítomno bylo 12—1400 duchowních.

Číslo 103.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1050—2 přes dvůr při zemi).

28. Srpna
1847.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilovu (w Nowých alejích na Nowém Městě č. 116) vydává po půlletích třikrát za týden, w outery, we čtvrtky a w sobotu.

Předpláci se na čtvrt léta 1 zl., na půl léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stří. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půlletně s patřičnou obálkou 2 zl. 36 kr.

Pomněnky z hrobu nejstaršího Čecha.

I.

Bylo na jaře roku 1791.; jasně hořelo slunce na nebeském klenutí a rozlévalo oživující dech swůj po kwětoucích sadech.

W císařské bibliotece bylo skoro prázdno. Jen zde onde wypisoval některý mladík citaty z foliantu w tuhých, kožených deskách. Zvláštní pilnost okazovali ale dva posluchači filosofie, kteří sedíce wedle sebe w koutku u okna bedlivě do kněh hleděli a brzy to, brzy ono sobě sdělowali. Jeden psal a druhý jako diktował. Měli před sebou španělský slovník a roman „Lazarillo de tormes“, kterýž oba do německého jazyka překládali.

S velikou živostí počínal si při tom zvláště mladík dwaadwacití let, outlé, newelké postavy. Na prwní pohled zdál se býti nepatrným mužičkem; když mu ale pohlédl člověk do temných pronikavých očí, tu wěděl hned, že w té slabé tělesní schránce bystrý duch přebývá. I byloť také patrnó, že wedl jakousi vládu nad swým soudruhem.

„Pro dnešek bude dost toho opravování,“ řekl k němu konečně. „Poledne je tady a já cítím w sobě něco lidského. Ještě osm takových dní jako dnes nebo wčera a románek powandruje do censury a Diezbách bude sypat tolary. Co myslíš, pane Pokorný?“

„Já — nic,“ řekl druhý mladík, „jen že bych měl rád peníze w kapse před feriemí, abych si mohl něco nowého na sebe poříditi. Jinak bych si musel uložit půst a klauzuru, když se budou w našem okolí píct poswicenské koláče.“

„I ty hřišniku!“ usmál se prwní. „To jsem měl wědět, že máš náklonnost k takovým marnostem; to bych se byl o jiného pomocníka postaral. Naposledy tě weselé kousky těch španělských tuláků ještě docela pokazí. To já jsem proti tobě hrozný sprostáček; já si koupím za honorar několik gramatik a budu se o feriích wálet w slownikách.“

Toto všeccko mluwili arci jen polohlasitě, aby jiných čtenářů newytrhowali; při tom složili rukopis německého překladu a každý z nich strčil do kapsy kus roztrhnutého originalu; kterýž jim oběma náležel, an si ho byli na společné outraty zjednali. Potom

odwedli dwa hodně swazky španělského slovníku dozorcí biblioteky a šli.

Skoro u samých dweří zahlídlí kolegu, pěkně rostlého mladíka plných, zdravých twáří, kterýž sedě o samotě a zády k nim obrácen pilně se we staré knize probíral.

„I podívej se!“ řekl šeptem jeden z odcházejících studentů, totiž outlý, bystrooký mužiček. „Tui sedí ještě náš Hněwkowský! Do čeho pak to kouká, jakoby chtěl kámen mudrců wykoukat.“

A s těmi slowy přiblížil se tiše k čtoucímu, naklonil se mu přes rameno, nahlídnul do knihy, ušpoulil ústa a dal se téměř hlasitě do smíchu.

Tím se čtoucí wytrhnul; pozwedl swé jasné zraky a wida před sebou známý obličej řekl welmi dobrosrdečně: „Ah, pan Puchmayer! dobrého zdrawí. Teprwa přicházíte?“

„O ne, již odcházím napojen a nasycen bohatými poklady,“ usmíwal se tento, a diwím se, že pan Hněwkowský zatím po pustínách bloudí a kamením se tluče. — To je česky — ne?“ doložil s pohrdawým ousměchem a hodil hlavou po knize.

„Ano, to je náš poctiwý Konáč,“ řekl Hněwkowský s jakousi wnitřní rozkoší.

„Poctiwý?“ opakował Puchmayer. „Může být; ale náš? to newím, já alespoň děkuju za to přátelství a nemohu wěru pochopit, jak můžete čas přebíráním takových škwár mařit.“

„Žádné škwáry, pane kolego!“ řekl Hněwkowský mírně, ačkoli se mu twáře zapálily. „To jsou zbytky po mužích, kteří byli naši otcowé; to jsou památky jazyka, w němžto nás oba matky modliti se učily — jazyka, dáwno slawného a wybroušeného, když němčina ještě jako w plénkách ležela. A já bych nemyslíl, že byste některou památkou po swých rodičích tak powrhnul, abyste řekl, že je to škwára.“

„Aj, aj, domine Hněwkowský!“ smál se Puchmayer, ačkoli mu to nešlo jaksi ze srdce. „Wy! se pro nic za nic všechen rozpalujete, a český jazyk nalezl we wás nowého rytíře. Ah, je prawda! wždyť jste Wydrůw miláček! Naposledy budete ještě českým spisowatelem.“

„Kdyby mi Bůh k tomu síly udělil,“ řekl

Hněwkowský žije a postavil se před svým odpůrcem — „ano, neznal bych krásnějšího povolání, nežli mluvit materským jazykem k svému národu, rozpalovati srdce jeho a vyjasňovati ducha jeho. Rozumíte? Vy chcete tuším také k spisovatelskému cechu přistoupit — jakže? Máte prý již kontrakt s kněhkupcem? Hledáte slávu u cizích pramenů a dáte si za to ještě domácí peníze vyplatit. Vidíte, domine Puchmayer, to já neumím — nemějte mi za zlé, pane Pokorný!“ obrátil se k spolupřekladači španělského románu, kterýž byl mezi tím bližší přistoupil — „a kdybych to i uměl, tedy bych to přece nečinil. Já si myslím, že jsem Čech a že mi jakož takowému také přísluší nejdříve Čechům sloužiti — rozumíte? to si myslím já. O Němcině ať se starají Němci, a chcete-li vy jim pomáhat, když nemáte jiného poznání, s Pánem Bohem, noste dříví do lesa, když je vám to milejší, nežli abyste češtinou kvítí po domácím palouku rozšiřovali. Ale to mi věřte — u Němců naleznete za své namáhání hrozně malého wděku; v jejich houfech zmizíte, jakoby vás ani nebylo, kdežto byste u Čechů za dosti skromné podniknutí wděk i chválu našli. Rozumíte? Co se ale tyče profesora Wydry, myslíte, že my dva holo-brádkové postačujeme toho šlechtného muže posoudit nebo odsoudit? Ano, on je ten jediný, kterýž se za těchto zlých časů k české krvi hrdě přiznává, český jazyk welebí a českému národu nové rozkvetání slibuje. A toť mi nebudete přece za zlé vykládati, když se jakožto český syn slov jeho důvěrně chytám a nejkrásnější naděje na ně zakládám. Rozumíte?“

„Bene, a poněvadž nejsou dnes kolegia, tedy jsem vás nechal mluvit, aby nepřišly uši ze zvyku,“ řekl na to Puchmayer ousměšně. „Já také nehodlám ten váš oheň k češtině hasiti, ó chraň Bůh! každý člověk má svého koníčka; ale v tom ohledu je mi vás líto, že své srdce na tak sprostou a opovržnou věc věšíte, jako je čeština.“

„Sprostá? opovržená?“ opakoval Hněwkowský trochu hlasitěji, nežli snad na těch místech slušelo; „ale jen od newděčných nebo neznalců, vím to, vím, a proto se diwím ještě více, že si jí pan Puchmayer newšimá, a byt to nebylo pro nic jiného nežli pro její dokonalost.“

„Já se nerád s mrtvými obírám,“ řekl Puchmayer již trochu kysele; „tu slávu zanechám vášincům a učeným hloubáčkům, jakož je tuším Dobrowský — toť je přece Slawista? co? váš patriarcha; já si hledím raději živého; nu a český jazyk není přece živý, co se vlastně živý jmenuje; ten dodělává, stojí nad hrobem; to dělejte co dělejte, běh časů nezadržíte — a takž jen daremně síly své proplejtáte. Pamatujte na to, co jsem vám povídal.“

Po těch slovech se obrátil a odešel i s Pokorným. Hněwkowský ale hleděl za ním ještě hodnou

chvíli, poněkud se zamyslel a vzdychl si potom: „Škoda toho člověka, toho bychme mohli potřebovat.“

(Pokračování.)

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

„Právě o tom chci s tebou mluvit,“ odpověděl Wiktorin. Zwěrinecký se objevil co obezřelý wojín, jakož vůbec vyznati musím, že jestli se Pasowských sprostíme, nejvíce jemu a přátelům jeho to děkovaťi budem. Poslyš tedy. Návodem jeho ustupovali utrakvistští rytíři z twrzí svých a ke dvěma tisícům je shromážděno lidu, jenž se skrývá v lesích od Zwěrince až ke Chlistowu. To se dělo všechno tak tajně, že i my o tom ničeho nezvěděli. Pan Kaplíř sebral na Miličíně též regiment sedláků ku třem tisícům, a tak nemohou Pasowští ani přes Benešow ani podle Wltawy ku Praze. Musejí se tedy obrátit k Sedlci, a první překážka budou Wrchotice —“

„A já myslím, že budou hodnou překážkou!“ doložil Diwišowský.

„Pán z Krakowa ale ví ještě něco více,“ pravil Wiktorin dále. „Mezi Pasowáky se nacházejí též Dědkowský a přátelé jeho.“

„To jsem si myslil!“ zvolal Diwišowský. „Já ty drawce znám a vím také, co Markwarda, druhdy pána na Dědkově, k Wrchoticům táhne. My budeme, již to vidím, první šrůtku s nimi mít. Nuž, dej to Bože, abych tam pana Markwarda zahlédl!“ pravil hroziwě.

„To je právě to, o čem jsem s tebou mluvit chtěl,“ di Wiktorin, „nebo dřívě jsem se jen domníval, že Dědkowský zhejralec mezi lupiči vlastní nacházeti se bude, nyní toho mám úplnou jistotu. Znáš též nenáwist twou k němu, a proto jsem se obával, abys zahlédl na jej po něm se nepustil, zapomena, že na tobě to záleží, udrží-li se Wrchotice; nebo pan Šimon se více nemůže z lože hnout.“

„Tos se dobře domníval!“ pravil Diwišowský přemýšleje. „Ale Wiktorine!“ pokračoval poněkud s namáháním, „tys mi podal ruku a nazýwals mne přítelem, kdežto jsem se dřívě proti tobě tak hrubě prohřešiti chtěl; i já udusím vašen swou a budu bdíti nad Wrchoticemi, jakoby tam bydlela newěsta moje.“

„Newěsta nebes!“ šeptal Wiktorin, ruku na srdce polože.

„Rozumím ti!“ di k sobě Diwišowský, a jelikož Wiktorin w mlčení setrwal, pravil hlasitě: „Tys mi powěděl o takové vojenské moci na blízku, zamlčels ale, co s tím lidem páni utrakwisti obmyšlejí?“

„Dobře mne na to pamatuješ,“ wece Wiktorin. „Wtrhnou-li Pasowští do našeho údolí — a že tak učiní, ručí nám za to přítomnost Dědkowského u nich a pak celé pohybowání, jež od Tábora ku krajině zdejší wyvádějí — dostanou se až k Sedlci; pak ale je zaskočíme se všech stran, a jak odtud se dosta-

nou, nechť pak sami hledí. Wrchotice ale se nemohou dlouho držeti.“

„Několik hodin přece,“ pravil Diwišowský, „owšem by bylo lépe, kdyby pan Šimon twrz swou opustiti chtěl —“

„To neučiní,“ dí Wiktorin. „Dilem stáří dilem nemoc tělesná oslabila i ducha jeho, že ho twrdošijným činí proti všem námitkám zdravého rozumu. Tak dlouho vzdorovali Wrchotice náwalu let a mnohdy i nepřátel, pravil, že by hanba bylo, aby poslední Wrchotický bojácně opustil sídlo otců swých, nechaje takto co jistou loupež nepříteli kolébku swou.“

„To jest owšem velikomyslně uzavřeno!“ pochválil Diwišowský, ale zdá se mi trochu nemoudré. Toť by alespoň mohla slečna Eliška s francimorem odtud; ženské nestojí nikdy za mnoho w ubležené pewnosti.“

„Ó tys nepochopil nikdy srdce ženské!“ pravil poněkud trpce Wiktorin. „Já znám srdce Eliščino a wím, co mi osud odňal,“ připojil tiše.

„Blouznění a swěhlawost!“ myslil si Diwišowský. (Pokračování.)

Některé starožitnosti města Slaného.

(Pokračování.) Hrabě Hynek Bernard pak kostel přestawěl, zjinačil welkou loď, kopuli, věže i bání znamenité zwtěšil a w prostřed kostela umístil wěrný wzor té kapličky Panny Marie Loretánské, kterou prý sw. Helena w Nazaretě našla a kterou pak, když newěřící Saraceni zaslíbenou zem wybojowali, sami andělé odtud několikrát přenesli, až ji konečně we Wlaších na to místo postavili, kde až posawád stojí.

Dne 6. Čerwence 1658. usadili se tam nábožní mniši se seniorem swým P. Jeronýmem Žateckým. * Dne 13. Srpna 1662. kostel sw. Trojice zasvěcen jest od pražského arcibiskupa kardinála Harracha a jeho zwony od Ferdinanda Matyáše Bílka z Bilemberga, biskupa hradeckého. Prvním kwardianem Františkánůw we Slaném byl r. 1662. P. Quirinus Ritz. Hraběnka Polyxena ustawičně o zwelebení tohoto kláštera pečowala, tak že manžel její, když na wěčnost powołána byla, těmito slowy nábožným bratrům františkánům smutné toto úmrtí oznámil: „Hodie mater vestra mortua est!“ (Dnes umřela vaše matka!)

Hrabě sám s mnohými pány a rytíři klášter welmi často nawštěwowal a častěji se tam na hostinách tak dobře bawil, že jedenkrát (dne 28. Čerwna 1665.), jsouce wesele při tabuli, ani nepozorowali, jak celý klášter jedním plamenem hoří. Když ustrašený posel s touto úžasnou zprávou do refektáře připsal, potěšil hrabě nábožné bratry sw. Františka w neočekáwaném neštěstí; postavilw totiž číši stranou wstal se stolic a pravil: „Deo Omnipotenti et gloriose Matri filii ejus hanc sedem cum ecclesia pulchre et gloriose edificavi, Deo Omnipotenti et gloriose Matri filii ejus adhuc pulchrius et gloriosius reedificabo!“ (Bohu všemohoucímu a nejsvětější matce syna jeho postavil jsem klášter tento i chrám krásně a slawně; Bohu všemohoucímu a nejsvětější matce syna jeho jej krásněji a slawněji opět postavím.) Sotwa hosté a mniši refektář opustili, pa-

dy stropy a w okamžení celý klášter w zříceniny a popel se sesul.

Jak hrabě Bernard Hynek slowo swé vyplnil, nyníšší stawení swědčí. (Pokračování.)

D o p i s.

Z Nowého Orleansu w Sewerní Americe. *

8. Čerwna 1847.

Protiwným osudem a nepokojnou krví do dalekého swěta zahnán, sedím tuto 1200 mil od Wás, milí přátelé, vzdálen, abych Wám w krátce popsal plawbu swou po moři a dosawádní swé příhody.

Byltě to 12. Dubna welikolepý pohled na 15 welkých korábů morských, jenž ústím Wesery do širého moře splýwaly. Já byl na jednom z nich a my plouli silným wětre, který často vysoké wlny až do lodí vyhazowal. Wětší část cestujících počala stonati na morskou nemoc, i mne zachytla a celých osm dní nepustila. Wyjma tři neb čtyry osoby byli spolucestowníci moji lidé hrubé surowí, sami to Němci z Westfal, Hannovru, Hes a Sas; já byl mezi nimi jediný Čech. Zotawilw se od nemoci bawil jsem se čtením, diwal jsem se celé hodiny do wlnící se wodní spousty, lowil jsem morskou tráwu anebo jsem howořil s weslařem. Byli jsme již minuli břehy francouzské a anglické, i nacházeli jsme se w Atlantickém oceanu. Nepohodlnost morské plawby nepřekážela mně, obdiwowati se wznešeným wyjewům slunce východu a západu, přerozkošnému lesku moře w noční době a wyskakujícím a šplouchajícím se rybám. Moře se zatím utišilo, ale witr nepřestával nám býti přízniwym a loď naše jen klouzala po hladině. Strawa na lodi byla až hrůza špatná, kuchari nejspínawější lidé na swětě; já nemohl od nich skoro ničeho požití, ani káwy a čaje, a tak byl jsem žiw pouze uzeninou a jinými skrownými zabsobami, které jsem s sebou měl, a když jsem byl s nimi hotow, byly má strawa sušené šwestky a rejže we wodě wařená, při čemž jsem i zdráv zůstal. Jelikož wypar a sprostota spolucestowníků mých w noci nesnesitelnými pro mne byly, i hledal jsem si zwláštního mística, které našel jsem w nejzazší prostore lodi, w plachtárně. Tam spal jsem na plachtách a lánec w čistém powětří, ačkoli mne zase často diwoké hejno německých myší obtěžowalo.

Třicet dní uplynulo na naší plawbě a toužení po zemi bylo weliké. Tu ráno dne 11. Kwětna (nikdy na to nezapomena) ležela před našimi blaženými zraky Amerika. Spatřili jsme táhle hřbety hor, wystupující jeden nad druhý, vysoké wrcholy, lesnaté stráně a skwělobilé přibytky lidské. Byl to ostrow Hayti, země swobodných černochů, jichž osud odjakžíwa mě tak zajímal. Až posud byl nám witr přízniw, nyní ale otočil se, a my byli přinuceni mezi Hayti a Kubou až do 17. se ploužiti. 18. byli jsme u welikém nebezpečenstwí zachwáceni býti wírem tří smrští wodních. Ale naši Amerikáni tak dobře se uměli s lodí wyhýbat, že to zůstalo pouze při pohledu na welikolepý tento úkaz přírodní. 20. minuli jsme ostrow Jamaiku, 24. plouli jsme okolo Kuby. Nyní nastalo ouplně ztišení wětru, plachty wšely zchlipěle w powětří a my se nehýbali. Již počali jsme zoufati, tu okázal se dne 31. Kwětna ráno w dálce malý bílý obláček, který rychle se blížilo co parolož Belle of Red River se objevil, jenž byla se 60 mil do moře pustila, aby nás wyhledala. Můžete si pomysliť, s jakým plesáním jsme ji uwitali. Do wlečky od ní wzati plouli jsme až k ústí Missisipi, kdežto jsme přenocowali. Druhého dne ráno plouli jsme dále proti řece. Byla to rozkošná plawba na majestátní té řece mezi lesem porostlými, libým zápathem dý-

* Tak udává památní kniha kláštera; dle Sewerina Wrbcanského stalo se to prý již r. 1655. pod P. Alexandrem Radlinským. (Vide: Severiní Wrbczansky Nucleus Minoriticus.)

* Sděleno dobrotou wel. p. faráře Arnolda.

chajicemi, prostomilými sady a letními demky posetými břehy. 2. Čerwna w 9 hodin ráno dostihli jsme cíl naší cesty.

Popis nádherného Nového Orleansu zanechám si pro některý z mých dalších listů; prozatím jenom tolik povím, že nikde na světě není tolik parolodi, a k tomu tak obrowských, jako zde. Když jsme přistáli, leželo jich tu ke stu, na podzim bývá pry jich čtyřikrát tolik, nepočítaje ani množství lodí plachtových. První má chůze po zemi nebyla nikoli příjemná, skoče s lodí musel jsem při náramném horku jíti hodný kus w samém prachu, což po dlouhé mořské plavbě, kde člověk na zvláštní chůzi zvykne, žádná maličkost není. První má návštěwa byla u našeho krajana H., který mě co nejsrdečněji přijal. Obchod we skle vychválil mi zde co výbornou spekulaci. Byt a strawa jsou zde velmi drahé. Americká kuchyně docela není podle mé chuti, a často zpomínám na rovně chutná jak sytá vlastenská jídla w Wm, že sobě často při společném obědě na mne zpomínáte, an Wám scházím, w tu dobu musíte počítati 6 hodin nazpět a představowati si mne ležícího w muskitové síti w nejlepším ranním spánku. Slunce zde totiž o 6 hodin později vychází. (Dokončení.)

Slowanská zpráva.

Záhřebským vlasteneckým ústavům, jakož jsou: národní dworana (beseda), čítaonice, matice a museum dostalo se již nejvyššího potvrzení, které se i co den pro učenou společnost, tamtéž zřízena býti mající, očekává. Pevně se nyní nadějeme, že matice ilirská, majíc již charakter ústavu veřejného, k rozšiřování národní osvěty spisy zdařilými co nejeučinliwěji sobě počínati bude, a že den ode dne hojnějšího účastenství jak u vlastních rodáků tak též u ostatních Slowanů se jí dostane.

Literatura.

Časopis českého Museum 1847. Dílu II. swazek 2.

Obsah: *O měření galvanických proudů. Od Frant. Petřiny. — Alexandreis česká. Od Wáclawa Nebeského. (Dokončení.) — Příspěvky k dějepisu českého průmyslu. Sděluje Antonín Rybička Skutečský. Obsaženo tu ze starých pramenů vážené zřízení cechu mydlářského a swičnického w Čechách a Morawě, poskytující zajímavá data a wrhající světlo na život řemeslníků českých před osudnou bitvou bělohorskou. Nemůžeme tu bez pochwalý nechat pilnost pana Rybičky Skutečského, kterou w poslední doby vynakládá na uweřejňování národních památek všeho druhu. — O sněmu kutnohorském po smrti krále Jiřího. Z archiwu kutnohorského. Podává P. M. Weselský. Jest to souwěká zápiska tehdejšího urbarního písaře při minci kutnohorské Jana Kozlíka, pro historii vlastní naší welldůležitá, an, pokud nám známo, nedostávalo se posud tak zewrubných zpráv o památném sněmu tom, na kterém wolen Wladislaw polský za krále českého, jaké rukopis tento podává. — Literární zpráwy a rozmanitosti. Od J. E. Wocela. Podány tu výjimky z „Codex Pomeranice diplomaticus. Herausgeg. von Karl Fr. W. Haffelbach, Joh. G. L. Rosgarten und Friedr. Baron von Medem. 1. Bd. 1. Zief. Greifswald 1843“, týkající se památek po vyhynulých baltických Slowanech, s ukázkou místních a osobních jmen jejich, jenž téměř ta samá jsou jako u nás; pak z „Abhandlungen der königl. Akademie der Wissenschaften zu Berlin 1842“, obsahující a) zpráwu o dvou nalezených básních z času německého pohanstwa od Jakuba Grimma, b) powěsti o původu obrazů Pána Krista od Wiléma Grimma. — O bulgarské, pak o ruské literatuře, dva listy panu Hankowi. —*

Zpráva o pohanském pohřebišti blize Libčan w kraji Králowéhradeckém. Od Jos. Kašpara. — Zpráva o Matici české, dle které sešlo se w měsíci Čerwenci b. r. příspěwku 547 zl. 36 kr. we stř. — Nové knihy.

Spola s tímto swazkem Musejníka wydává se číslo XXV. musejních spisů, co nowočeské biblioteky číslo VIII.: *Josefa Frant. Smetany Wšeobecný dějepis občanský we třech dílech.*

Pautník, časopis obrázkový pro každého. Druhý ročník. Sw. 8.

Obsah: 1. *Wýjimky z cest po Turecku a Řecku. (Dokončení, obsahující: Atheny. Král a jeho dwůr. O powaze a mrawích Řeků.) — 2. Widea, cis. král. hlawní a sídelní město. (Dokončení.) — 3. Slowané w okolí drážďanském. Od red. — 4. Hezká pletacka. — 5. Několik anekdot a wýjewů z doby obležení města Prahy od Prusianů r. 1744. od K. W. H. (Dokončení.) 6. Smíšené zpráwy: Nowá škola w Přichowicích. Čech Filip Korálek, znamenitý matematik w Paříži, od A. R. Jan Bernard Fischer z Erlachu, znamenitý český stawitel, od A. R. Přehled událostí ewropských od J. B. Česká bibliografie na r. 1847. Nowé podobizny. Jinojazyčná díla.*

Ze všech těch článků zajisté nejzajímavější jest článek třetí, seznamující nás s powahou a stawem Lužičanů saských; článek pátý, posud nedokončený, slibuje býti zajímavou powídkou, a má kromě toho i zásluhu lexikální, an nás seznamuje s terminologií žiwnosti pletarské; feuilleton jako vždy i tenkrát jest hojný.

Přidané rytiny představují *akropoli w Athenách a kapitoliu w Washingtonu.*

Pražský denník.

* We středu 25. Srpna dali se uherští zpěwáci ještě jednou slyšeti. Dle žádosti obecnstwa chtěli na Žofinském ostrowě pod širým nebem zpíwati, čemuž ale nepříhodná powětrnost překazila. Obecnstwo sešlo se do sálu a odměnilo výbornému sboru hlucným potleskem. Mezi maďarskými skladbami skwěly se dvě české: „Kde domow můj“ a národní „Ach není tu není“. Obě musely se opakowati, i musíme wyznati, že onu národní přewýborně přednášeli. Obecnstwo nebylo příliš četné. *

* Píasek dokončil řadu předstawení na diwadle. Ku prospěchu zwolil si „Zampa“ a dům zástupy diwáků obsáhnouti nemohl. Mnozí se pro woliké parno a pro tíseň roznemohli. Nejwice je litowati, že pro omezenost operního repertoiru nebylo slawnému zpěwci možná, wystoupiti w lepších úkolech než byly čtyry jeho role, které nám zewrubně známy jsou. — Dne 25. b. m. dáwana jest ke ctí slawnému tomuto našemu pěwci hostina na Střeleckém ostrowě. Byly tu ehromážděni literární i hudební notability pražské a kwas ten wyznačowal se hlawně nenuecenou weselostí a srdečností. Byla to slawnost čistě česká, a prohlášené přípitky, z nichž první p. Píasekovi zněly, měly we-skrz smysl vlastenecký a ráz smířliwé swornosti. Od třech hodin s poledne až do večera bawila se příjemně wybraná společnost, potom odebral se pan Píasek do sálu, kdež se třetí z letošních letních besed držela, by ji kouzelným swým zpěwem oslawil. *

Nowá knížka.

Kocourtow. Od Profopa Schochouffa. Swazek 6. 12. Str. 71. Cena 8 kr. stř.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilowu (w Nowých alejích na Nowém Městě č. 116) vydává po půlročních třikráte za týden, w outery, w čtvrtky a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1080—2 přes dvůr při zemi).

Předpláci se na čtvrt léta 1 zl., na půlléta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stří. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půlletně s patřičnou obálkou 2 zl. 36 kr.

Pomněnky z hrobu nejstaršího Čecha.

(Pokračování.)

2.

Bylo ještě toho samého roku před feriem. Hněwkowský seděl w malé přízemní sednici a hleděl na papír, kterýž ležel před ním na stole. I byl jaksi nemile zamyšlen, chvílemi se mu kabonilo čelo, potom zase četl, počítal slabiky, měřil na prstech — četl poznovu a wrtěl hlavou.

W tom wešel mladík jemných, okrouhlých tváří a jiskrného oka.

„Salve, příteli!“ promluvil hned na prahu. „Dobré odpoledne! Radujte se! vaše sednička se obracuje we chrám všech dewatera milenek českého Apolináše, neboť přichází nejnovější jeho kněz a hledá přístřeší — nemáte-li už jiného w kvartýru.“

„Ba nemám, můj milý Nejedlý!“ řekl obyvatel skromné sednice a podával přichozímu ruku. Jakýsi nádenník z Parnasu wyvádí tu arci své koušky, ale nechť se mu daří. Ať se krouť jak krouť,“ dokládá dále a uhodil při tom na stůl, „pořád je to jaksi neforemné, pořád to zní jako indian-ský žalm.“

„Jak to?“ ptal se studiosus Nejedlý. „Já vám nerozumím.“

„I mučím se tuhle něčím, co má jako české verše vypadat,“ odpověděl Hněwkowský; „natahuji to co nejsvědomitěji podle pravidel Rosových, ale ono to skáče neustále jako po chůdách; já chci, aby to lehounce tancovalo a ono to roztahuje nohy jako čáp.“

„Tak?“ usmál se host, ale byl při tom w malých nesnázích. „A wy jste jich už přece něco nakoval — těch weršů. Co pak řeknete teprwa mému produktu? Já si vyskočil už také na českého Pegasa.“ Při tom sáhal do kapsy svého hřebíčkového fraku se širokými šosy a vysokým límcem. Chcete-li mít trpělivost něco poslechnout —“

„Sem s tím, sem s tím!“ řekl Hněwkowský horlivě. „Co to máte? Okažte honem, ať slyšíme, co vaše Musa zpívá!“

„Nebo křehotá,“ doložil Nejedlý. „Jinému bych to ani neokázal —“

„To věřím,“ prohodil Hněwkowský. „Protože byste bohužel snad ještě ani človíčka nenašel, kterýž by to čisti dowedl — jak pak teprwa kdyby to měl posoudit! — leda byste k tomu naši trojici velikých P wyvolil: Procházku, Pařízka a Pelcla.“

„Ne, ne,“ řekl Nejedlý; „po těch českých obřích se moje srdce ještě neroztoužilo. Já zůstanu při vás; wy jste můj křtitel, můj vlastenecký spasitel, wy jste udělal ze slepého Šawla widoucího Pawla.“

Při tom vytáhl půl archu papíru, na němžto velikou frakturou psáno bylo: „Růže“ a pod tím několik slow rýmovaných weršů.

Hněwkowský po tom rychle sáhl a jal se dychtiwě čisti. „Pěkně, roztomile, pane Wojtěše!“ mluvil mezi tím. „Na mou wěru! třeba to byla jen malá pracička, erotická hračka — rozumíte? přece je to pro nás něco jiného, nežli kdybyste byl svého německého Hermanna así we dwaceti zpěwích uklohnul — jak jste se na něj už wykasal.“

„Nežli jste mi oči otewřel,“ prawil na to Nejedlý. „Nemluwte mi o tom, abych nemusel do prsou se tlouci a wolati: Mea culpa! Dokud je člověk slepý, newidí na cestu — toť wíte. Nechme tedy bývalého Němečka ze Žebráka, ať odpočívá w pokojí; wy jste mu ještě dosti časně žilu zařal, že nedělal hlouposti. Jen zdali nedělá teď nové, že se na český Parnas rozbíhá. Co říkáte mým weršům?“

„Jak powídám, pěkně jsou, roztomilé,“ řekl Hněwkowský, „ale přece tomu něco schází, ačkoli newím co. To mají bejt jamby, není-li prawda? Když je-hodně škanduju, tedy to tak nějak vypadá; když je čtu ale hodně po česku, jak jsem zwyklý mluwiti, tedy w tom není chod jambický, to to skáče přes ploty a strouhy, že nemohu právě tak jako we swých werších žádnou lahodu nalezt; a já si přece myslím, že musí být na werších slyšet, že to jsou werše, když je čtu jak se přirozeně čisti mají, ale ne když je zpívám, krčím a natahuji, že na nich ani památky českého zwuku nezbyde.“

(Pokračování.)

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

„Pan Šimon je neustupný v předsevzetí svém,“ pokračoval Wiktorin po chvíli, „a Eliška ho nikdy neopustí, ano welkodušnost její podporuje ho v úmyslu jeho. Slyš, Diwišowský, co tobě svěřím, ať to pohřbeno zůstane v útrobach tvých. Budiž ti to důkazem důvěry, jakou v tebe skládám.“

„Slovo mé s to!“ pravil Diwišowský, „a já ještě nikdy nezrušil slovo dané.“

„To vím a proto ti důvěruji,“ dí Wiktorin. „Eliška se obětowała za otcův hřích, by smířila s ním nebe, pan Šimon to schvaluje, a já — já nemohu odpírat. Proto uzavřel wrchotický kmet, kdyby twrz jeho již nikterak k udržení nebyla, vyhodit ji prachem do powětří.“

Diwišowský se zastavil, v úžasu Wiktorina za obě ruce chopě. A Eliška — ?“ tázal se po chvíli.

„Ona sama se nabídla k zapálení prachu ve sklepě schovaného,“ odpověděl Wiktorin.

„To je šílenství!“ zvolal Diwišowský.

„Tak se mi též zdá,“ pravil Wiktorin, „a proto jsem s několika domácími se srozuměl, aby všechen prach z dolejších sklepů wynesli. Tebe však žádám, abys nad tím bděl, by se všechno odstranilo, co by k takovému neštěstí vésti mohlo; přede vším nepouštěj Elišku s oka; život její svěřuji krom Boha tobě pod ochranu.“

Diwišowský tisknul wrče ruce Wiktorinovy. „Důvěrou svou učinils mne hrdým! I slibuji ti, že twou vůli vyplním, ačkoliw Wrchotickým hluboce zavázán jsem a nerád proti jejich vůli čeho podnikám; ale dítěti se musí vzít z ruky, aby se neporežalo, a proto učiním tak, jak jsi žádal. Nad panem Šimonem i slečnou Eliškou budu bdíti do poslední krůpěje krve, to ti slibuju, jako že doufám, že mi přece Bůh předešle hříchy mé v milosti své promine.“

Oba rytíři si tiskli ruce i celovali se we twář.

„Jen půl dne udrži-li se Wrchotice, bude ti pomoc. Dávej pozor k Přestavlkům!“ mluvil Wiktorin. „A ještě něco. Řekni jí, Diwišowský, že věrně dostojím slibu svému a hájiti budu město mi svěřené, jak ona to žádala, když mne od sebe zapuzovala; nechť se svěřiti ochrání mé. Vyřídí ji — ale co vše platno,“ zatrudil se, „kdy všechno ztraceno! — S Bohem, a spolehej se na pomoc boží!“

A ještě jednou sobě mlčky ruce tisknouce rozešli se kwapně, Wiktorin zpět k Sedlci kráčeje, Diwišowský pospíchaje k Wrchoticům.

13.

Celou noc bylo živo na Wrchoticích; děly se příprawy k statnému odporu. Někdy vybuchnula na obzoru rudá zář, vždy blíže a blíže, hořící wesnice dávaly znamení o přibližování se loupeživých Pasowských.

K ránu ale newystoupil již po dlouhý čas žádný požár k oblakům, ačkoliw ještě mnoho wesnic na cestě Pasowských leželo, kdyby se byli k Wrchoticům obrátili. Vše to bylo dobře pozorováno na Wrchoticích, a zbrojní sluhové již dali výhost všemu obávání se nepřátelského wpádu. Jen Diwišowský, který se byl we všem, jak w rozkazech tak w jednání svém co dobrý znalec řemesla vojenského okázal, zostril svou pozornost, nabádaje strážce k největší bedlivosti. I wysílal čas od času jednotlivé oddělení na zwědy k cestě tábořské a do lesů, až skoro k Wrchoticům vybíhajících.

„Ta pasowská zběr není tak moudrá, aby mlčením příchod svůj tajila,“ mluvil po walech se procházeje. — „To bude náwod Dědkowského. Dosti dlouho jsem s ním hejřil, abych ho poznal. I vím, že se blíží co had, aby zrádně uštípnul. Proto pozor!“

Nádworník Beneš wstoupil mu w cestu utíraje si pot s čela.

„Již všechno wykonáno,“ pravil polohlasitě, „poslední soudek jsem wynesl sám na svých bedrách ze sklepa. Bůh wi, milostpane, že jsem se nezapořil tak pod tíží jeho jako více wědomím, že poprvé we svém žiwobyťjednám proti rozkazu pána svého.“

„Když wrchnost své vlastní neštěstí žádá,“ wece Diwišowský, „jest dobře, když se jí služebník opře. Upokoj se, starče, muselo se tak státi. Jiskra w nečas do těch černých zrníček hozená přinesla by záhubu nejen wrchnosti twé ale i všem wěrným jejím.“

„Wšak proto jen jsem k tomu se odhodlal,“ dí stařec; „pan Wiktorin mi snad zle neradil. Já bych si jen přál, aby nás ta loupeživá chasa na pokoji nechala, by se nedowěděl milostiwý pán můj, že starý Beneš, jemuž jedinému z celé čeledi záměr svůj svěřil, neposlušen byl rozkazu jeho.“

„Twá žádost se ti sotwa vyplní,“ pravil Diwišowský, „anebo bych nemusel své lidi znát. Nyni ale dej na chasu pozor, ať je každý bedliw; to newidět bude ráno, hwězdy shasinají, máme největší tmu a pozornosti nejvíce potřebi. Já se podívám k panu Simonu.“

W komnatě své jedinou lampou temně osvětlené ležel pan Šimon na loži; bledý wyzábly obličej jeho swědčil, že dlouhá nemoc na síle těla jeho walně trávila. Oko jeho plálo jakýmsi zimničným zápalem, a kdyby toho podiwného switu oka nebylo, podobal by se byl spíše umrlci, nebo nepohnutě leželo tělo jeho; ruce na prsou překřížené maje nedával jiných známek žiwota od sebe. U nohou poštěle seděl na nízké stoličce šilený syn jeho, ale šílenost jeho byla nyní tichá, žádné známky bývalé zuriwosti newily se na něm více, jakoby odpuštění otcowo i šílenost jeho bylo zlomilo. U hlau lože seděla Eliška w polospaní, ruměnec líci jejích dáwno byl se změnil w liliowou bledost, dilem neustálým bděním, více však náwalem bouřliwých citů na srdce

jeji. Když Diwišowský wstoupil, pozdwišla hlavu, a wpadlé, jaksí nadšeně zářící oko dávalo důkaz, že w kořeně podiat je strom života jejího.
(Pokračování.)

Náwštěwa.

Kráčí bytost z vyšších swětů,
Wěnce w hlavě z lípy kwětů,
Moře lásky w modrém oku,
W ruce prapor rudobílý,
Lwa co druha po swém boku;
Kam as kráčí, kam as plíí?

Kráčí po dědičném kraji,
Zdali ji tam ještě znají
Podle zření, podle hlasu;
Zdali ještě milována,
Jak za krásných někdy časů,
Zda kde stojí růží brána.

Aj tu sotwa wěří oku,
Co se stalo w času toku:
W prosté chyži, w městském stanu
Každý s láskou krow ji dává,
A na kterou patří stranu,
Wšude pocta se jí stává.

W božském srdci potěšena,
Lidem swým že tak je ctěna,
Ode bradu spěje k hradu;
Než tam brána ji newítá,
Zří jak rowen kraj tam ladu,
W slzách wěrné brady sčítá.

Ó wy hrady, pyšné hrady,
Proč tak pustý vaše sady,
Že tam růže, lípy není,
By dědička měla slasti?
Potěšte ji w žalostněni,
Zdobte oltář — drahé vlasti.

J. Píck.

Některé starozitnosti města Slaného.

(Pokračování.)

1. Hlavní chrám.

Zvláštní mou pozornost na sebe obrátil hlavní chrám, swatému Gotthardu zasvěcený, který mezi nejstarší a nejzajímavější gothické stawby náležel a již ze vzdálí překvapující a welikolepý pohled poskytuje. Jeho zewnitrěk bohatě ozdobený skwí se množstwím vkusně sestawených pilířů, oblouků, pyramid, wízek a rozmanitých řezbářských okras, mezi kterými jmenowitě pozorowati jest poprání obraz anděla w životní welikosti, záwitek rozwinujícího, z kterého však bouře, dešť a pokaza času litery docela setřely. Wěz není bohužel dostawěna, přec ale na takový způsob zkrácena a kryta, že ráz krásného celku neruší. Méně vkusným a jednodušším jewí se wnitřek chrámu, nicméně je wždy oku příjemný a w architektonickém ohledu pozoru hodný. Celá tato stawba přináležel vlastně třem od sebe rozdílným dobám stawitelským. Střední loď jest nejstarší, ještě před Karlem Čtvrtým wystawený díl kostela; má klenbu welmi jednoduchou, však ušlechtilou, ozdobenou růžemi a výpusťky hrubě řezanými, z nichž některé představují mužské a ženské hlavy. Lodi postranní jsou obě nowější, snad po porušení kostela od Husitů wystawěné. Též gothické presbyterium, nejnowější to část celé stawby, jewí

jakýsi lepší druh stlačeného slohu doby přechodní, a možná že jest dílem buď Beneše Lounského anebo některého z jeho žákůw. Také ten oddíl má své krásy, které by se oku prospěšněji objevily, kdyby střední pole dílem starými fresky vyplněna, dílem barevným potřením zohawena nebyla. Zde jest také několik znaků: císařský orel, štít města Slaného a dva Donínské erby s podpisem: „OTTO, PURGHRABIE Z DONINA“ a „WLADISLAW PURGHRABIE Z DONINA“. Zvláštního powšimnutí a důkladnějšího pátrání hodna jest prostřední růže w presbyterium; jestli to z modrého pole vynikající hlawa (snad podobizna stawitelowa) živé, začerwenalé barwitosti, žlutých kadeří, awšak s černými wousisky a též takowou bradou.

Z oltářů a obrazů, jichžto w tomto chrámě hojnost, ani jednoho jsem nenalezl, který by podotknutí zasluhowal. Na jeden obraz byl jsem pozorným učiněn, jakožto na hlavní někdejšího kostela pod obojí, které udání se však hned na první pohled neprawdewým býti ukazuje, neb špatná tato malba sotwa přes 80 let počítá. (Pokračování.)

D o p i s .

Z Nowého Orleansu w Sewerní Americe.

(Dokončení.) Mezi tím, co jsem se na moři kolébal, dobyli Amerikáni skwělá wítězství u Bueny Visty, Serra Gorda a Veracruzu. Při mém příchodu ozýwal se jeden ples w Nowém Orleansu. Pomýšlel jsem dříve na to, zdali bych se neměl přiwtlíti k některé výprawě do Mexika, ale všickni, s kterými jsem zde mluwil, srazowali mě z toho. We Veracruzu zuří žlutá zimnice a pokoj s Mexikem jest za dveřmi, jež jmenowitě wšecho mexické duchownstwo sobě žádá; mohlo by se tedy státi, že sotwa tam dojdá zase wrátiti bych se musel.

O městu a lidech obšírnější Wám dám zpráwu, jak mile o nich sám při sobě nějaký pewný úsudek ustanowím. Prozatím jen tolik, že tiito Yankee-owé nejsou žádní zlí lidé a zřícenost zdejší rowné sobě na swětě nemá.

Pokoj s Mexikem otawře nowé pole spekulacím. Na wšechen způsob získá Sewerní Amerika nowé země, při nejmenším Kalifornii, Nowé Mexiko a úzinu Tchuantepec. Amerikáni stojí u Puebly, hotowi wtrhnouti do Mexika. General Tayler jest nyní nejoblíbenější člověk u národu. Old rough hand ready * (jeho přezdíwka) již nyní ode všech stran jmenuje se budoucím presidentem.

W celém Nowém Orleansu nenosí nikdo westu, ale na bílém prádle mnoho si zde zakládají. Poněwadž by ale plátno při zdejších horku každou hodinu od potu nabobtělo, nosí se zde pod plátěnou košili ještě jiná z tlusté bawlněné látky, což i před nastydnutím chrání. Kabáty a zpodky nosí rowněž plátěné.

23. Čerwna 1847.

Těch 14 dní, jenž uplynuly od té doby, co jsem Wám ponejprw psal, stráwil jsem w nejistotě o mé budoucnosti, nemohl jsem žádného zaměstnání nalezti. Kdyby toho wálecného hluku nebylo, byl by Nowý Orlean docela mrtwý; w letě není tu žádného obchodu. Rádný řemeslaík však nachází zde wždycky swůj prospěch. Tak n. p. wydělají zde knihtiskari týdně i 30 dolarů (po 2 zl. stf.), což jest nepodobno k prawdě ale nicméně přece prawda.

Konečně učiněn mi náwrh, který se k mému nynějšímu postawení dobře hodí i s náklonností mou srownává. Seznámil jsem se totiž skrze přítele swého s bohatým advo-

* Po česku asi jakoby řekl: Starý hrubec wždy hotový.

katem panem Conklinem, který právě nabyt nový statek, jenž nachází se v polodivokém stavu a jež by rád vzdělal a okrášlil. I nawrhl mně, nechtěl-li bych toto léto býti tam jeho hostem a dozor míti nad zahradnickými pracemi. Při tom mám býti rodině jeho společníkem a považován nikoli co placený úředník, nýbrž zcela co host. Budu moci dle vůle vládnouti svým časem, studovati, jezdit, honiti, botanisovati, v moři se koupiti; nejhlavnější ale výhoda bude pro mne ta, že nebezpečný čas letní trávit budu v krajině nanejvýš zdravé, kdežto se zde v Nowém Orleansě obávají, aby neustále se wracující dobrovolníci mexičtí nepřinesli sem žlutou zimnici, a té nejvíce nově přišli Ewropané za obět padají.

Jakkoli pomalu zvykati počínám na nowou svou vlast, nicméně drahé upomínky tisícými páskami na milé Čechy mne poutají, jakož i na osoby srdci mému milé, od nichž tak veliká dálka mě dělí.

Swým časem miním zde založiti knihkupectví, jelikož zde docela schází všecken literární podnět; zamýšlím s ní spojit i půjčovnu, a všickni, s kterými o tom mluvím, ujišťují mě, že dobře pochodím.

Zítřka odjízdim na místo svého prozatimního powolání, kdežto budu mít příležitost, každých 14 dní od Wás psaní obdržet.

Pozdravujte všechny známé a přátele a očekávejte ode mne co nejdříve nových zpráv. A. M.

Kronika času.

* Ke cti presidenta akademie wídenské Hammer-Purgstalla ražena jest medallie s nápisem: „Není ráno již blízko?“

* Sotwa byl we Francouzích jeden bývalý ministr pro ouplatnost odsouzen a jeho spoluvinníci, totiž ti, kteří ho uplatili a kteří wesměs k nejvyšší třídě společnosti náležejí, na penězích pokutováni, zatknut jest wévoda Choiseul-Praslin pro zavraždění manželky své. Truchlivé to příklady mravní zkaženosti v nejwzdělanější zemi ewropské, za jakou Francouzové tak rádi vlast svou vyhlašují.

* Není ochotnějších osob nad Pařížany, když se někdo utopí, by mu ku pomoci přispěli. Jedná se tu arci o mrtvolu, za niž se od pitevníků 30 franků platí.

* Lola Montez vyražela se letošní poletí w Kissingách, nejpříjemnějším lázenském místě w Bawořích, a jak slyšíme, byla w dobrém humoru.

* Nedávno ubíral se papež Pius IX. postranní ulicí w jedné chudé čtvrti Říma, an nalezl starce bez sebe na zemi ležícího. — „Je to jenom Žid!“ slyšel wolati. „Člowěk je to,“ řekl papež, a vlastnoručně jej zwedna dal ho položit do svého wozu a neopustil jej dříve, až w jeho příbytku, kamžto ho odvezti kázal a kde se zase zpamatoval. Potom poslal k němu svého lékaře a druhý den komorníka, aby se na zdraví jeho zeptal.

* Z Wídně jsme dostali zprávu, že se tam lékařové welice pohoršili. Jistý doktor w lékařství, nemoha se praxi užiwit, pustil se do holení a napsal jméno své nad krámem s celým titulem doktorským. Zdali tato hrozná událost k napravení přišla, powí nám náš drahý dopisowatel co nejdříve.

* Němec Ranke napsal historii národu srbského, která se teď do angličiny přeložila.

* Dne 12. Čerwna křtěni jsou w Paříži tři negerští princové w kostele swaté Alžběty. Dwa z nich jsou sy-

nowé Petra krále Welko-bassanského (na slonovém pomorí), otec třetího, král sousední země, jmenuje se Kwaka. Všickpi tři kněžicové, wyučováni jsouce od kněze Pascala w zásadách křesťanského náboženství, obstáli výborně při zkoušce s nimi předsewzaté, a jak smýšlením tak i chováním swým projewili se zcela dostojnými slawného toho obradu. Ustanoweni jsouce za budoucí panowníky zemí posud w poutech pohanství sewřených, znamenitě budou ulehčiti moci missionářům, o obrácení poddaných jejich pracujícím, blahosný ouřad jejich.

* W nejnowějším čase welikého hluku dělá neznámá zpěwkyň, která jinak newystupuje leč w larwě. Zpíwá we všech řečích ewropských, a to s řídou wytečností. Jméno její skrywá tajemství, a ona wůbec pokládá se za dámu wysoce urozenou. Nejdříve zpěwem swým okouzila Rusy, nyní pak Angličanům zpíwá.

* W Číně přicházejí Angličané do mody. Tak proměňují obchodníci w městě Ting-hai na ostrowě Čusanu jména swá w anglická, aby své štěstí udělali. Mezi jinými nápisy na krámech nachází se i nápis krejčího, který se jmenuje privilegovaný krejčí Jeho nejmilostiwějšího Majestátu králowny Viktorie a jeho král. Wysoce prince Alberta.

* Professor Maus w Namuru wynalezl prý způsob, wydobywati ze slunečního swětla električnost.

S m ě s.

Král a jeho zeť. Cestowatel Coulter wyprawuje o nawštěwě, kterou král jednoho australského ostrowu učinil na ewropské lodi. Jeho černý Majestát přišel w průvodu bělocha tam zdomácnělého. Oba byli zcela nazí, jen tento poslední měl přes sebe přehozenou rohoži. Nosil jakýsi rád, na krku totiž wisela mu jakási ozdoba z mušlí. Byl to ministr Jeho král. Milosti. Chowání jeho bylo hrdé a s lidem tamějším zacházel drze a surowě, byltě u nich u weliké wážnosti. Král Buluma — tak se nazýwal černý panowník — byl s tím docela spokojen a darowal mu čtyry ženy, z nichž jedna byla jeho vlastní dcera. Na lodi byl tento ministr co tlumočník wítaným hostem. On i král pozwání byli k obědu do kotce. Král však raději wolil seděti na zemi, an ministr nebyl ještě zapomněl seděti po ewropsku na stolici. Tento podle žádosti Jeho Majestátu wzal brzo kus chleba, brzo kus masa a házel to králi Bulumowi, který to šikowně a s patrným potěšením chytal, nenacházeje w tom nic neslušného.

O swatých třech králich panuje w Madridě podiwná powěra. Myslí totiž Madridané sprostší, že tři králowé ten den w Madridě slawí, a mají za to, že za hwězdou před nimi switící krácejí, ničím zastawováni býti nesmějí, ano že i přes zdě přelízají, aby tím spíše cíle došli. Podnes jest mnoho lidí, jenž si zásluhu pro tento neb budoucí život wydobyti myslí, když mudrcům wstříc jdou a vše, co by jim w cestě překázelo, odstraňují. Za tou příčinou chodí jedni w noci s dlouhými řebříky po předměstích madridských, druzí pak pochodně nesouce jim swití a zwonečkami zwoní. Že se příležitost ta i zlodějům dobře hodí, kdož by pochybowal?

K—ský.

Nowé knížky.

Německý malý čtenář čili nawedení k německému čtení od Wenceslawy Krátkého. W Praze 1847. Tiskem K. Jerábkové. 8. Stran 14. Cena 6 kr. stř.

Tri matky k jednomu dítěti. 3 němčinu Gustawa Rieice přeložil J. B. Malý. W Praze 1847. Nákladem Synů Bohumila Haase. 12. Stran 132. Cena 16 kr. stř.

Číslo 105.

14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1050—2 přes dvůr při seml).

2. Z á ř í
1847.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilowu (w Nowých alejích na Nowem Městě č. 116) vydává po půlročních stříkate za týden, w outery, we čtврtek a w sobotu.

Předpláci se na čtvrtlétá 1 zl., na půllétá 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stří. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půlletně s patřičnou obálkou 2 zl. 36 kr.

Pomněnky z hrobu nejstaršího Čecha.

(Pokračování.)

I byli by se nyní oba mladíci snad w další rozbirání české prosodie pustili, ale w tom se klepalo na dvěře.

„Ave!“ zvolal Hněwkowský i se svým hostem, a když se na to dvěře otevřely, okázal se na prahu Puchmayer.

„S dovolením, pane vlastenče!“ začal sám přichozí. „Nebudu překážet?“

„Ah, to jsou hosté!“ usmál se Hněwkowský welmi dobrosrdečně. Toť abychme okna roztloukli. Nu, pojďte dál, pojďte dál! co pak nám nesete?“

„Malickost, swou nepatrnou osobu — nečiním-li žádnou překážku.“

„Jako doma, domine kolego, jako doma; tohle je můj krajan, pan Wojtěch Nejedlý, swého kunštu řádný logicus.“

„A bezpochyby také — vlastenec?“ ptal se Puchmayer tónem, o němž bylo těžko rozhodnouti, je-li to milé oučastenství nebo ousměšek.

„Také, také,“ dosvědčoval Hněwkowský a obrátiv se k Nejedlému představoval mu přichozího mladíka. „Pan Puchmayer, můj milý spoluzák a německý spisowatel.“

„I kozla starého — abych neklel!“ řekl na to Puchmayer mrzutě. „Já bych si přál, aby se mi německé péro nebylo jakžiwa do ruky dostalo! Tuhle mám wejdělek,“ mluwil dále a okazowal bodně tlustý rukopis, kterýž nesl pod pažďím. „My se jako blázni dřeli a kněhkupec nechce teď o ničem wědět, ani o tisku, ani o honoraru.“

„Boží pokuta, že jste byl newěrníkem a odpadlíkem!“ dal se Hněwkowský do smíchu. „Nebude wám na škodu, to mi wěřte, pane Puchmayre! a wy tomu budete sám jednou powděčen; rozumíte? Podívejte se tuhle na mého krajana. Byl také takowý přewrácenec; myslil také pořad jenom na Hermana a Thusnelda; ale konečně otevřel oči, otevřel srdce a hlavu, a teď otevře ještě ústa a bude zpíwat o Čechowí nebo Žižkowí.“

„Prosím, prosím,“ omlouwal se Nejedlý. „Toť

jsou jen tak moje mladické nápady; nežli je budu moct wywesti, ještě mnoho wody uteče.“

„Ať si uteče, jen když se jich dočkáme,“ řekl Hněwkowský upřímně. „Wersík po wersíku — a sem tam wyhrkne časem nějaká menší písnička, rozumíte? Nám je každé slovo potřebné! u nás může být každé slovo jiskrou, kteráž někoho roznítí a na prawou cestu přiwede.“

„Ale,“ začal nyní Puchmayer, „řekněte mi upřímně, pane Hněwkowský! Myslíte opravdu, že je wám několik wersů nebo několik knížeček něco platno? Nehněvejte se, kolego! ale já si nemohu pomysliť, aby se mohl český jazyk ještě jednou zotawit.“

„Nemůžete, nemůžete!“ rozhorlil se nyní Hněwkowský. „Nemyslete a čiňte něco, to je zde hlavnější wěc nežli myšlení, rozumíte? A musíte-li mermomoci myslit, tedy wám powím o myšlénce, kteráž je krásnější nežli wše, co byste swou pochybností wymudrowal. Pomyslete, že se jedná o to, aby se jazyk vlastního slawného národu z rumu a prachu wytrhnul a tím i celý národ k nowé oslawě powznesl; rozumíte? A to je zajisté wětší a pěknější oukol nežli pracowati w pohodlných síních cizího národu, kterýž wšeho práwa užíwaje dle libosti se rozkládá. Pro swůj národ žiwu býti je weliká myšlénka a stojí za wšelikou obět šlechtěného srdce, i kdyby se nepodařila.“

„To máte arci prawdu, milý příteli!“ řekl na to Puchmayer s patrným pohnutím, a jemně twáře jeho se zarděly a oči zajiskřily. „Wšak já to již také na mysli přemítal — nedalí jsem se od wás nadarmo peskowat! ale právě proto mě teď mrzí, že nám Diesbach překlad španielského romanu nepřijal. Já bych si byl zjednal něco českých kněh, jsou-li přec nějaké k dostání, gramatiku —“

„I což je o to!“ zvolal Hněwkowský. „Chcete-li, wyberte si z mých, co se wám zalíbí. Tuhle máte Dalimila, nowě wydaného od Procházky, toho wám zwláště poroučím; tuhle kroniku Eneáše Silwia nebo Trojanské letopisy — tuhle mám také prwní díl Pelclowy kroniky, právě teprwa wyšel, a tuhle

je cesta pána z Wlkánowa — a tuhle vám mohu dát Steyerowa Žáčka; Thamowa Obrana jazyka českého vám nebude také škodit a starého Rosu vám přidám. Wezměte si to třebas na ferie.“

„Ne, ne, milý Hněwkowský!“ řekl Puchmayer a vzal horlivého kolegu wrole za ruku. „Vašich milých pokladů vás nemohu zbavit; možná také, že si budu moct přece něco zjednat, pak mi ale musíte poradit, co bych si měl koupit, abych za málo peněz hodně mnoho dostal. A dejte si pozor,“ doložil s usmíváním, „on bude ze mne ještě Čech jako jsou pánové ze Zebráka. My z Wltawského Tejna máme také ještě něco v sobě, co na staré Čechy připomíná.“

„Dejž to Pán Bůh!“ zvolal Hněwkowský a tiskl srdečně ruku jeho. „To by nás bylo s naším Nejedlým do třetice a pak by se dalo již kus práce wyvésti.“

(Pokračování.)

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

„Ticho, tatíček spí!“ šeptal šilený ke vstupujícímu se obrátiv, pak ukazoval na nemocného usmívaje se, i tlesknul rukama jako děcko, jenž se něčemu raduje.

Pan Šimon pozdřvil hlavu a poznaw Diwišowského ptal se: „Žádné známky posud o nepříteli?“

„Posud žádné,“ odpověděl Diwišowský, ale —“

„Snad odstoupili Pasowští od úmyslu svého,“ pokročila Eliška k Diwišowskému blíže, „a obávání šlechty bylo tedy newčasné? Co myslíte, statečný rytíři?“

„Zbytečné by bylo, marnou naději se kojiti,“ odwece Diwišowský po krátkém přemýšlení. „Zprávy naše byly velmi dobré, a osoby, jež nerád u waší přítomnosti, slečno, jmenuji a jenžto se u wojska pasowského nacházejí, ručí mi za to, že co newidět Pasowáky uhlídáme.“

„Já dostojím slibu swému, dědečku!“ sklonila se Eliška k starci, ruku na srdce položíc. „Pak se ztiší srdce mé,“ šeptala hlavu powznesouc a skoro radostně zaplálo oko její.

„Jak dlouho se miníte držet?“ ptal se pan Šimon po chvíli.

„Několik hodin odoláme i nekrutějším outokům,“ wece Diwišowský, „a do té doby snad pomoc přijde.“

„Snad,“ wpadl mu pan Šimon do řeči. „Diwišowský,“ pokračoval pohnutě, „přistupte blíže, hlasné mluvení mě namáhá. — Doufám, že wě vás důwěřowati mohu; slyšte mne! Když byste již widěl, že sídlo otců mých k obhájení není, shromážděte všechny z čeledi mé a hleďte, abyste wypadem wen wywázli; učiníte tak?“

„A což Waše Milost, pane Wrchotický?“ namítnul Diwišowský.

„O mne se nestarejte,“ prawil pan Šimon. „Sla-

wně zabyne rod Wrchotických!“ šeptal pro sebe; „fiat voluntas Dei!“

Krátké nastalo mlčení.

„Co to?“ zvolal najednou pan Šimon hlavu powznesa. „Dusot koní — ryk nepřátel!“

Diwišowský přiskočil k oknu, díval se i naslouchal bedlivě do dálky; nad lesy se rozbřeskovála první jitřa zář, witr hučel po sněhowé půdě a strásal se stromů chomáče sněhu, ostatně bylo všechno ticho. Hlawou kroutě wrátil se opět k nemocnému. „Přelud obraznosti waší, pane Wrchotický,“ prawil; „krajina je pohřižena w hrobowou tichost.“

„W hrobě, ano w hrobě je ticho a wolno,“ vzdychnul pan Šimon. „Brzo-li se uložím k wěčnému odpočinutí, Pane pánů?“ šeptal. „Já widěl cesty twé, nebs trestal hřích syna mého; snad ho opět přijmeš w milost swou, jako i mně nezazlíš, že toužím po spatření twáře twé. Jen ona — ó Eliško!“ vzdychnul opět hlasitě. „Zase nový ryk!“ wytrhl se najednou naslouchaje. „Jasně slyším cinkot zbraně!“

A w skutku se zdálo jakoby blízké lesy najednou obžiwly, chřest zbraně, pokřik a pak ryk několika tisíce ústy pronešený zatřásl až okny twrze. Diwišowský odkwapil z komnaty. „Což jsem měl prwe uši zacpané?“ zlobil se, že neslyšel hned nepřitele jako pan Šimon, jehož nemoci zastřený sluch dále a jasněji pronikal.

Od lesů se walily černé houfy nepřátel, wrchotickou twrz se všech stran obkličující, a opět nowé zástupy řitily se za předešlými. Podle sestawowání se jich, kterak všechny cesty od Wrchotic wedoucí osazowali, jakož i dle toho, že proti nejslabším místům zástupy k outoku šikowali, bylo patrno, že mezi nimi někdo být musí s místnostmi zdejšími dobře známý.

Nádworkník Beneš řídil právě houfnici na nejhušší zástup, když Diwišowský na waly přikwapil. „Zadržte!“ welel, „ani jedné rány dříve než začnou sami! Každá chvíle, kterou se obmeškají, je pro nás weliké ceny.“

Několik jezdců se oddělilo od hlawního woje, bílý praporeček wlál nad nimi, i blížili se ke bráně twrze.

„Wyborně,“ zaradowal se Diwišowský, „oni chtějí wyjednáwat; snad nabudeme času. — Ha, to Markward sám!“ pohlédl na jednoho z jezdců, jenž z předu ostatních jel. „No, počkej, Diwišowský ti zakrouť kličku, že budeš naň pamatowat, pakli zdráv odsud wywázneš.“ I popošel ku bráně, kde již jezdcí stanuwše o wpuštění žádali.

(Pokračování.)

Některé starozitnosti města Slaného.

(Pokračování.) Z wíce, dílem nepatrných, dílem docela wyšlapaných náhrobních kamenů opsal jsem toliko jeden mramorový, w lewé lodi wedle oltáře sw. kříže zazděný, památník to děkana slanského Jiřího Blahy od roku 1650.

Ačkoli mně náhrobky dostatečné kořisti nepodaly, byla aspoň má oklamaná naděje výtečnou gothickou řezbářskou prací na hlavních dveřích a krásnou cínovou křtitelnicí nabražena. Tato mně tím více potěšila, an mne se jmény dvou chvalitebných umělců z počátku XVI. století seznámila. Máť nápis:

„Anno domini millesimo eccce xj factum est hoc opvs per magistrvm pawel et magistrvm iohannem * dictus faber.“

„ego te baptizo in nomine patris et filii et spiritvs sancti amen prorectore tobias.“

Sakristie nemůže se ničím znamenitějším honositi, ale w chodbě, kteráž ji s pravou lodí spojuje, stojí w jednom rohu mocné, zděné sanctuarium čistého gothického slohu, makowic w poměru tuze malou, přec ale souvěkou, ozdobené.

Zwonice jest pamětihodna pro truchliwou onu událost, že w ní mnoho slanských měšťanů, kteří tam při řečeném dobytí města outočiště hledali, od Husitů spáleno bylo. W ní se několik pamětihodných od pražských zvonarských mistrů Jiřího Konwáře, Bartoloměje a Stanislawa litých zvonů nachází. Velký zvon ozdobený chifrou krále Wladislawa Druhého sluje Gotthard; nápis jeho nese rok 1494. a udává jméno mistra Jiřího Konwáře (Georgius canulator); druhý a třetí zvon (Wojtěch a Dominik) dle nápisů swých lity jsou od jednoho mistra, totiž Bartoloměje, onen roku 1508., tento 1521.; nápis čtvrtého zvonu (umíráčka) udává rok 1515. a jmenuje mistra Stanislawa.

Z náhrobků, na starém, nyní pustém hřbitově uchovaných a w kostelních zdech zazděných, sděluji toliko jeden nápis. Na mramorovém kameně spatřuje se erb (wpravo kráječícího kohouta máje pod turnajowou přílbicí, z které mužská hlava vyniká) a čte se:

„Vrozenym: panv . Fri-
drichowi . z ssimberka . ma-
zielv . milemv . a ianowi z ssim-
berka . synv . swemv: anna . no-
wodomska . toto . epitaphium
z lasky . na památku gych . s
mystrem . erhartem . manže-
lem . swym postaviti dala
letha panie M.D.LXXXIII.
mense martio.“

Na jiné, kowové, již welmi porouchané tabuli nalezá se nápis na památku dne 8. Kwětna 1565. zemřelého slanského patricia Wawřince Téra. (Dokončení.)

D o p i s .

Z Mladé Boleslawi.

S potěšením sděluji Wám pokroky studující na zdejším gymnasiu mládeže w jazyku českém. Přítomen byw letošní zkoušce po skončení druhého školního běhu podiwl jsem se nemálo výkladům latinských auktorů, jaké se dály jak w němčině tak i w češtině netoliko od žáků tříd humanitních, ale i gramatikálních. Wlastně žádají se tyto výklady jenom od Čechů, a však i mnoho německých žáků se k nim hlásí. Tak ukazoval mi přítel můj D— parwistu, jehož obzvláštní schopnosti předešlý pan krajský Dawid při zkoušce w Liberci seznaw o to se postaral, aby chudý ten chlapec na studie dán býti mohl. Tento chlapec, jak říkáme kovaný Němec, překwapil učitele swého českým překladem swého pensa. A tato cwičení we třech řečích se netoliko při hlavní, nýbrž i při měsíčních zkouškách před se berou u přítomnosti pana gubernialního raddy a krajského,

* Bezpochyby: „magistrum iohannem canulatorem“, neb nachází se zde konwička wyryta.

swobodného pána z Koců, který s welkým oučastenstwím wšlám sobě vzdělávání mládeže.

Tázaw se na jména šlechtných těch přátel mládeže na tom gymnasiu, jejichž to zásluhou jest, jmenování jsou mně wel. piaristé professor humanitní. *Anaklet Čížek*, gramatikální pak *Wit Frenštacký* a *Karel Hynek*. Zpanilomyslni to mužové, kteří w interestu swěřené sobě mládeže více činí nežli k čemu jsou zawázáni! Necht přijmou za to díky každého prawého vlastence!

Arnold,
farář.

Slowanská zpráva.

Podunawka (časopis srbský w Bělehradě) s oučastností šlechtnou podala čtenářům swým dne 25. Čerwence žalozpěw o našeho Kalinu. Otcům našim se o takové wzajemnosti ani nesnilo!

L i t e r a t u r a .

Auplný slowníček českého i německého jazyka, sepsal dr. J. P. Jordan. Wydání stereotypní. W Lipsku, tisk i náklad Karla Tauchnice.

Schutl jsem wzal slowníček do ruky, a oko se zardowalo nad pěknou opravou knihy nové. Tuť widět patrné, jak literatura naše se zmáhá, když už i w cizí zemi české knihy na spekulaci se tisknou. Kdo wěc naši zná, ten se bude panu Jordanowi welice diwt, že jakožto Nečech tak daleko w našem jazyku dospěl, že se stal wydatelem prwního stereotypního slowníčku; neboť ať si nikdo nemyslí, že tak snadno jest z našich dosawádních slowníků stereotypní udělat. Mohl by se owšem Konečného kapesní dát stereotypně přetisknout, a dílo by bylo hotow; ale kdož newí, jaký hlas se nese všeobecně o slowniku pana K.? Stereotypní jako každý kapesní slowník má býti wýbor wšeho jádra, wýbor, pokud možná, wšeho toho, co kde dosud známo; a musí se pilně k tomu hleděti, aby špatná, neobyčejná a nepotřebná slowa nebrala místa dobrým, obyčejným a potřebným. Bez Jungmannowa slowniku nemůže dosud nikdo ani menší ani wětší slowník utwořit. Wětší slowník může býti jen doplněný slowník Jungmannůw, menší slowník může býti jen wýtah z Jungmannowa. Čím menší ale má býti takowý wýtah, tím horší práce pro toho, kdo ji na sebe wzal. Ať jen někdo zkusí, co to je, jen jediný díl Jungmannowa slowniku přečísti a k tomu ještě dobré wýtažky z něho dělati. A což teprw pět dílů?! Awšak chytrost zádné čáry. P. Jordan není milowník welkých škrupul a bríkul. On wí, že se Jungmann do kapsy smáčknouti nedá, a tedy wzal Konečného, sem tam do něho něco přistrčil, a slowníček byl hotow. Někdy také opravuje Konečného, ale ne vždy dosti šťastně. Tak ku př. zapomětl K. u *Štárce* na *škrob*; Jordan ale to zpozorowaw dal tam *šmolku*. Kde by byl měl opravowat, neopravowal. Za slowem *Šcherz* postavil zwlášť *Šcherze f.*, t. j. *Šcherze weiblich*. To wzal podle jiného slowniku, kde stojí chybně *f.*, t. j. *fe-minimum* místo *pl.*, t. j. *pluralis* (mehrfaoh).—Jaký pak rozdíl asi dělá p. Jordan mezi Mundart a Dialekt, že má u každého jiné české slowo? Kde pak wzal slowo *pondřeč*? W českém pořádku ho nemá. U Dengelstod (jinak Dengel-eissen) má *babka*, ale u *babka* nemá o Dengel-eissen nebo Dengelstod říčeho.

Slowa: *opatera*, *opewadlo*, *lučiwo*, *lut*, *roňwa* a mnoho takowých jakožto Čechu neznámých neměla stát bez poznamenání, že jsou jinoslowanská, jestliže se wynechati nemohla. Z *opatera* powstalo nepozorností korrektorowou docela *opatena*.

Pemíchání čárkowaných s nečárkowanými a kolečkowaného i s čárkowaným u je strašné. Když stojí: *lžice*, —*čák*, —*čař*, každý bude čísti: *lžice*, *lžicák*, *lžičař*, a nikdo jak se patří *lžice*, *lžicák*, *lžičař*. Čárkované u

stojí beztoho všude místo nynějšího *ou*, a nepřetvářející se Čech u již nezná. Nemá-li se tedy čárkované u pravidelně místo *ou* psáti, ať se už raději docela vynechá, jako se čárkované *ó* vynechalo. To však je nejmenší. *Loj* a *luj* má ovšem stejný význam, ačkoli místem více *luj* a jinde zase *loj* znají; ale *lojník* je něco jiného, a to nikdo nepozná, kdo při všech třech Unschlitt nebo Zalg najde.

Že p. Jordan *mačka* vynechal, to mu odpustíme, ale že *manžela* pustil bez *manželky* na pouť tohoto světa, to není hezké. *Mama* se u něho jmenuje *Mütterchen* a *máma* *Mamma*. *Peru* (s. *práti*, *schlagen*), *waschen*. Co asi to s. znamená? *práti* v pořádku není. Až příliš zkrátka, pane doktore! — Máme vynechaného *pewnost* podle *pewný* se domyslíti a všechny významy uhadnouti? To je trochu mnoho žádáno. Podle jakého pak asi pravidla pan J. koncovky *owý* bere a vynechává? *lomový* je v slovníčku, *lojový* není. Také by měl slovníkář našich dnů vědět, že *tráwenec* a *trawić* (p. J. má *tráwić*) nejsou synonyma, třeba se to u starých nacházelo. *Trawić* je kdo tráví, *tráwenec* kdo je trávěn. Tak by také chybně bylo *powstanec* místo *powstalec*, třeba to Poláci říkali a psali a našinci po nich slepě opakovali. Nelépe ospravedlniti se dá *wystęhowanec* místo *wystęhowalec*; tomu však se p. J. vyhnul, vynechav obě.

Že vyčtené tuto hrubé chyby nejsou jediné ve spisu tomtu, nýbrž jen náhodou vybrány a jako na ukázkou podány, každý snadno mně uvěří. Kdo by se však o tom sám přesvědčiti chtěl, potřebuje projíti jen některou stránku slovníčku tohoto, a podiví se nesmyslům, jaké tam najde.

Bez obtížení svědomí můžeme o slovníčku páne Jordanově říci: Jest to špatně rozmnožené vydání špatného slovníka pana Konečného.

Literatura ilirská.

* *Osnovi narodnosti* vyjdou v Bělehradě srbském. Kniha tato dle ohlášení obsahu důležitá rozdělena bude na šest článků. I. článek: Soustava jazyka srbského a poměry Srbů k ostatním Slovanům. II. článek: Děje jazyka srbského. III. článek: Jazyk a život národní. IV. článek: Literatura. V. článek: Literatura v poměru k dějinám a národnosti. VI. článek: Osnova veřejného života a národnosti. Předmluva má zvláštní článek *proti* Panslavismu pod jménem: Panslavismus, ili (aneb) Slavenost i magjaroněmačka plašljivost. Cena 30 kr. str.

* *Lazaruca* (?) ili boj na Kosovu izmedju Srbah i Turakah na vidov dan (15. Čerwen) 1389., od Joksima Ilića Novića. Izdao 1847 N. Stojanović u Novom Sadu. (W osmerce str. 81.)

* U bratři Battarů v Zadru vyjde: *Ribanje i ribar-sko prigovaranje i razlike stvari* (Lowení ryb a rybárské rozmluvy a rozličné věci) složené po Petru Hektoreviću. Cena 50 kr. str.

Pražský denník.

Předewčirem opustil *Píšek* naše hlavní město, zpívaw ještě v neděli *Maxa* w *Granadě* s náramnou pochvalou. Chtěltě ještě vystoupiti w *Don Juanu* ku prospěchu zpěveckého sboru diwadelního a pak w koncertě s písněmi národními, a však trvající chraptiwost a zpět powolání do *Stuttgartu*, kde operní čas již měsícem *Zářím* počíná, zbawily nás pohříchu té rozkoše, ještě jednou slyšeti proslulého našeho krajana. Ještě den před odchodem svým obdržel od *Pokorného* z *Widně* pozvání k pohostinskému vystoupení pod nejkvělejšími výminkami, jemuž odepřiti přinucen byl.

Při té příležitosti bude snad mnohemu čtenáři našich listů mlo, když zde doslovně položíme přípitek, jímž *Píšek* při hostině jemu na *Střeleckém ostrově* dávané poctěn byl od pana *Mikowce* a který naň přehluboký učinil dojem. Zníť pak takto:

„Sláva wám, slavný pěwce, který jste našeho lidu národní zpěwy ode břhů wltawských a labských daleko přes moře až do vzdáleného *Albionu* přenesl. Wy jste s tím, co wám *Musa* w českých hájích, w českých lesích líbezně pěla, vystoupil před mocnými knížaty a králi. Wy jste českému zpěwu všude uznání wydobyl a právem za největší sláwu jste měl, českým pěwcem slouti. Tak četných, tak zasloužených triumfů se málo zpěwům dostalo, jako wám: wás slawí hrdí gentlemenové staroangličtí, před wámi zbledla všech soků záwist, i ze samolibých sousedů wynutil jste jednohlasné obdiwení, polowic Ewropy wám zelený wawřín podává — my ale, krajané waši, srdce, srdce wěrné, srdce wřelé! Žiw buď a zdráv, Lumíre mladý! který pějěš srdce k srdci a slowy i pěním pohýbáš *Wyšehrad* i vše wlasti!“

Kronika času.

* *Bej Tunisský* dělá silné pokroky u wzdělanosti ewropské, nedáwno zawedl we své zemi papírowé peníze.

* W *Paříži* nedáwno zaweden jest obchod w bozích. Wyhotowují tam totiž rozličné modly, které prodávají afričským pohanským národům.

Literní nawěští.

Jeden z našich spisowatelů, který již obecnstwo české s tím oním plodem z anglické literatury klassické seznámil, obírá se překladem wýtečného díla *Washingtona Irvinga „Columbus a plawby jeho“*, podle wydání od samého skladatele pro školy zkráceného (*abridged by the same for the use of schools*). Připomenouti zde musíme, že si ani Němci ten spis w této způsobě ještě nepřeložili. Dílo to swým časem wyjíti má nákladem *Matice české*, a jak doslycháme, jakožto první číslo „*Biblioteky cestopisů*“, kterou *Matice* swými dobami wydáwati zamýšlí. Týž spisowatel chowá w rukopisu též walnou část *Shakespearowy* weselohry „*Twelfth-night*“ (*Wečer třikrálowý*), dáwané na diwadlech obycejně pod názwen „*Viola*“. Jejím wydáním a tedy přidružením k jinému od téhož spisowatele již wydávanému dramatu *Shakespearowu*, postoupilo by pořadí spisů onoho anglického welikána opět jedním krokem též u nás ku předu. Kým by jen více českých spisowatelů na tom (owšem nelehkém) poli pracowalo a *Shakespearowy* hry nejen pro diwadelní předstawení wzdělawalo, ale i k tisku úplně upravowalo! Bylo by pak záhodno, aby pro uwarování se nemilého a čas mařícího setkání powždy we známost wešlo, co který w tom oboru pro tisk skutečně upravuje.

Oprawa a připomenutí.

Požádání jsouce, zpráwu z *Humpolce* w č. 84. letošních *Květů* co mylnou odwolati, připomináme spolu i na srdce klademe všem wáženým našim dopisowatelům, aby we zprávách nám zasílaných co možná svědomitě a opatrní byli, an odwolání takowá, jako jest toto, což každý sám uzná, nám jenom velmi nemilá býti musí. Red.

* I redaktor těchto listů rozdělaný má překlad jiného kusu *Shakespearowa*, a sice: „*All's well, that ends well*“. Red.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlarsích třikráte za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1060—2 přes dvůr při seml).

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patričníou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Pomněnky z hrobu nejstaršího Čecha.

(Pokračování.)

3.

Bylo druhý rok na to, masopustního času a we
čtvrtek, a opět bylo živo u Hněwkowského; opět
měl u sebe hosty, přitele Wojtěcha Nejedlého a
Puchmayera.

S každým těchto tří mladíků stala se za ten
čas patrná proměna. Hněwkowský nosil již pudro-
vané vlasy a vypadal jako poloviční švihák teh-
dejšího času; jasné oči jeho hleděly do světa, jakoby
v něm samá veselost bydlila. Nejedlý stal se ještě
jednou tak vážným nežli kdy před tím býval, a
Puchmayer nebyl skoro ani k poznání — ne sice
hlavně proto, že měl na sobě dlouhou kleriku mladého
bohomluwce, ale pro jeho zcela přewrácené smý-
šlení, které se w každém slowě a pohledu, wúbec
w celém chování jewilo.

„Ba, je to pravý kříž,“ mluwil nyní horliwě
k oběma přátelům, „a kdyby se člověk té své wíry
zuby nehty nedržel, kdyby mu něco hlasitě w srdci
nemluwilo: Jen wytrvej! — při sám Bůh, bylo by
to wěru k zoufání — to jest: sluší-li člověku w mém
habité o zoufání mluwiti. To se obraíte kam obraíte,
na lewo, na prawo, všechno všude jako zařezáno,
jako slepotou poraženo; mermomoci chce to z vlastní,
přirozené kůže wylezt a nějakou cizí srst na sebe
powěsit, a poběhne-li to ještě nějaký čas w té ko-
leji, bude muset konečně nový Diogenes přijít a no-
vou lucernu rozswítit, aby nějakého Čecha nalezl.“

„Ah, tak zle to snad ještě není,“ podotknul
Nejedlý. „Oni se mluwi ještě po celé zemi česky —“

„Ono se mluwi,“ přejal mu řeč Puchmayer —
„to je prawda; mluwi se, jako ptáček w hnízdě
stěbetají, aby je luňák nebo střelec neslyšel. Doma
za kamny nebo w širém poli za pluhem, kde lidské
ucho nečihá, to to zní ještě po česku — a to jen tak
jako ledabylo ze spaní, jazyky o tom skoro ani ne-
wědí; kdo ale slezl s pekelce a hlavu z okna wy-
strčil, ten si nastrčí už také německou larwu, aby
ho neměli za sprostého Čecha — ano, ano, milý
příteli! takž je to anno Domini 1792.“

„Nu, nu,“ ozwal se nyní Hněwkowský. „To

maluje pan Antonín trochu tuze černě. Kdyby to
již opravdu w Čechách tak wypadalo, to bychme
museli wěru jen mrtvého křisiti, a poněwadž je ta-
ková práce pro člověka s obyčejnýma rukama trochu
obtěžná, tedy by bylo nejlépe, abychme všeho díla
nechali, vlasy popelem posypali — já bych ušetřil
alespň pudru — abychme opásali bedra swá a ode-
šli na poušť slze proléwat. Čechy wypadají arci anno
Domini 1792. jako welký špitál; proto mám ale přece
pewnou naději, že sem tam ještě človíček sedí nebo
chodí, kterýž tak dobře widí a cítí jako my!“

„Tu se podívejte na toho Farisea!“ obrátil se
nyni Puchmayer k Nejedlému. „Nejdříve mi sám
lamentuje, že je to všechno zaslepeno — až na pro-
fessora Wydru, to se rozumí —“

„Já wám jich wypočtu ještě několik jiných,
jestli se líbí.“

„Oh já wím, já wím,“ smál se Puchmayer.
„To nepotřebuju ani vašeho počtu, ale dám si oká-
zat katalog, až počne nový professor českého ja-
zyka své prelekce. Ale nechme žertů! Sem tam
stojí arci ještě Čech s kusem poctiwého upřímného
wědomí jako kwítek na písčité pláni, ale to nám
není nic platno. Jednotliwý kwítek zahyne w kou-
koli — zajde, ani si ho žádný newšimne; ale kdyby
stál jeden wedle druhého, hezky pohromadě, již by
to wypadalo jako záhonek, již by to padlo hned do
oka — již by se dalo z toho něco udělat.“

„A což tedy myslíte, pane Antonine?“ ptal se
Hněwkowský.

„Abychme ty kwítky snesli,“ řekl Puchmayer
— „anebo mluwice bez figur a tropů: abychme se
wespolek usnesli a sjednotili a pak spojenou silou
o to pracowali, aby se náš jazyk po swém ou padu
zase zotawil a k nové účtě přišel. Pokusme se o to,
zdali bychme tištěným slowem české hlavy oswítit
a česká srdce rozehrát dowedli.“

„A co pak je moje řeč?“ ozwal se Hněwkow-
ský. „To jsou již dávno moje myšlénky. Pusíme
se jen do toho. Já mám již dwa plány k weselým
historiím, kteréž hodlám pro náš lid zpracowat, i
doutám, že se budou líbit. Rozumíte? Čech si rád
zažertuje a snese weselé wyprawování.“

„Dowolte, Šebestiane!“ namítal Puchmayer, „w tom bych nebyl vašeho mínění. Náš lid nepotřebuje posavád naši pomoci, to jest: nějakého powzbuzení čili krísení anebo vlastně protírání očí; o lidu platí, co právě Nejedlý powídal: že je posud český — ačkoli snad o tom ani newí, a také si z toho nic nedělá; ale naše vyšší třídy, nechť jsou jakékoli váhy a jakéhokoli jména, učení, důstojníci, ouředníci, obchodníci, ano již i zámožnější řemeslníci — ti mají kůru okolo srdce, a poněvadž nižší osoby rády po vyšších opíčí, tedy by bylo třeba, abychme předewším těmito vyššími pány nějak zatrásli, nežli se neduh jejich tak rozežere, že by i nižší nakazil. Dowědme, aby si vyšší třídy českého jazyka všímaly a vážily, aby si jej oblíbily a konečně jakousi hrdost w tom nalezaly, že jsou w něm zrozeny; učinme, aby nemyslily, že je sprostý, hrubý, drsnatý, chudý, ku wznešenějším věcem neschopný; okažme, že je slavný, silný, lahodný, bohatý, wybroušený, do všech forem se hodící — a pak máme vyhráno. Jak se budou vyšší k češtině přiznáwati, budou se lined i nižší podle pánů řídit, jakož je odjakžíwa obyčej, a pak bude snadno na zpuslté winici pracowat.“

(Pokračowání.)

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračowání.)

„U všech všudy černých a rohatých!“ wolal Diwišowský na oko se potěšen stawě, „swůj meč bych proti topce wsadil, není-li toto Markward Dědkowský, můj někdy weselý kumpan, jenž dodržel tři noci po sobě do rána pít, když mu totiž laskawé děwice wina kredencowaly. Ale ty ses po čertech spadnul, příteli! U těch Pasowských musí být špatná strawa; na Dědkowě býwalo lépe, nebo w Praze u panny...“

„Neručil jsem wám za to?“ obrátil se Markward zticha k průwodci swému, jehožto zewnitřek čelnějšího wůdce značil, že můj někdejší soudruh přítele swého wřele uwitá a slowům jeho wolného sluchu popřeje?“

„No jen dělejte,“ odslowil druhý, „nebo nepowede-li se wám, aby se twrz vzdala — ať jsem čertůw! dám wás oběsit za waši radu, abychom posečkali s outokem, již jsem jen proto přijal, abych ušetřil swého lidu, který se mi již o mnohý zástup ztenčil.“

Dědkowský zaskřípal zuby. „A že jsem wás tak dobře wedl, co tomu říkáte, pane setníku? Nejvyšší wůdce Ramé by wám též takowou houpačku přichystal. Nezapomínejte na to.“

„Ramé?“ zasmál se setník. „Ten o wás čerta dbá. Jen dělejte, ať tady nezewlujem. Wzdá-li se hnízdo, jak jste twrdil, slowo s to, podíl na kořisti wás nemine!“

Trpěliwě čekal Diwišowský nade branou, brzo-li

se tato tiše wedená rozmluwa skónčí; že Markward we welké wáznosti u newázaných, loupežných cizinců není, widěl zřejmě. Ano tak se děje každému, kdo wlast swou zradiw chléb cizinců pojídá. „Nuž, a co dobrého, příteli?“ ptal se, když se byl Markward opět k němu obrátil.

„Je snad pan Wrchotický mrtew, že jen tebe hradě widím, anebo jsi ty pánem hradu?“ ptal se Markward.

„Hoho!“ zasmál se Diwišowský, „scwrknul se také mozek twůj, jako twé twáře, že ti do něho tolik smyslu nejde, abys pochopiti mohl, že Ješek Diwišowský pánem tak hezké a pewné twrze být nemůže? — Co se pana Šimona týče, ten je we swé komnatě.“

„Ohlaste mu, rytíři,“ ozwal se wůdce Pasowských, „že pakli nás do hradu wpustiti nechce, aby k nám dolů sešel, bychom spolu pro uwarowání všeho krweprolití porokowali podle způsobu rytířského a wojenského.“

„Teď přece wím, co chcete,“ prawil Diwišowský, „a proto wám oznámiti mohu, že jednoho z wás do hradu wpustím, nechť s panem Šimonem porokuje sám. Ale jelikož je brána zatarasena, musí powětrní cestou k nám!“

Markward skočil s koně, a s walů byl spuštěn řebřík, po němž se wyslanec brzo nahoře oetnul.

„Ty jsi sobě špatnou wrchnost wyhlídnul, Markward!“ mluwil Diwišowský posměšně, kráčeje s ním do hradu. „Zdáš se mít u ní nějak hodně wysoký žlab. Hahaha! také jsi důwěřowal we welikomyslnost Němců. Ó známe ji, tu welikomyslnost, hahaha!“

„Wšak je to twoje wina!“ prawil Markward, jizliwě na Diwišowského pohlédnal. Najednou se ale zpamatowal, by zastřel prawdiwý swůj staw a pokračowal: „Ano, twoje wina to, že tady musíš u pouhého rytíře sobě rowného kastelanowat, kdežto bys mohl wůdcem být jako já.“

„Nezdá se mi, příteli!“ usmál se Diwišowský. „Tady posečkej, ať připravím pána hradu na příchod twůj.“

Když po nějaké chvíli Markward k panu Šimonowi wstoupil, seděl tento w posteli; záda máje o peřiny podepřené; Diwišowský stál u hlav jeho a několik sluhů w pozadí.

„Co je vaše žádost?“ tázal se pan Šimon, slabost swou všemožně přemáhaje.

„Statečný a urozený pane!“ uklonil se Markward, „pasowský lid, Jeho Cís. Milostí do země powolan —“

„To je lež!“ wskočil mu do řeči pan Šimon. „Jeho Cís. Milost oznámila weřejně před shromážděnými stawy, že o pasowském lidu, pičeho newí, ano za nepřitele wás powazuje.“

„A přece je to tak!“ pokrčil Markward rameny. „A byt i nebylo, pasowský lid pod wůdcem Bot-

„tichem, jenž jest po panu Ramé druhým we wojště, stojí před hradem našim. Odpor je marný, milerád můžete přijmout návrh vůdce nepřátelského, kapitulovat a jemu twrz postoupit, kdežto on slibuje waši osobě všechno možné ušetření.“

„A co se stane, když tento návrh zamítu?“ ptal se pan Šimon.

„Pak si to musíte sám přičísti, když Pasowův žádného, ani vás newyjma, žiwiti nebudou, když z hradu vašeho ani kámen na kameně nezůstane, když —“

„A podobné pohrůžky dále!“ wpadl mu opět pan Šimon do řeči. „Řcete wy swému vůdci, aby neposuzoval šlechtu českou podle wymetků jejich, jakových jednoho za vyslance swého ke mně zwolil; že Šimon Wrchotický pohrůžek jeho se nebojí a že ho nepovažují za nic lepšího než za sprostého loupežníka, který s chasou swou wtrhl do země drancowat a loupit. Nechť mne dále ušetří podobnými ohavnými návrhy a ještě ohavnějšími vyslanci, jako jste wy, lupič panen, weřejný palič a žhář! Jděte!“

I sklesnul po této namáhavé řeči zpět na postel. Diwišowský pokrčil rameny na Markwarda, který se zaiatými pěstmi z komnaty ubíhal.

„Wiď, to bys byl nehledal we starém panu Šimonu!“ smál se Diwišowský po walech s nim kráčeje. „Ó wěř mi, Markward! ty i s Pasowáky najdete na Wrchotících rozličné podiwnosti.“

Markward se zastawil, zlosti se trásly oudy jeho, jakoby jimi křeče potrhowaly a jakoby pohledem swým chtěl probodnouti někdejšího soudruha nepravostí swých. „Zrádce! babo!“ vychrlil z úst a běžel ku bráně, kde se opět proň žebřík spouštěl.

„Jak je?“ ptal se pasowský vůdce nahoru, než byl ještě Markward zcela dolů sestoupil.

„Jen se ptejte pana Markwarda,“ wolal Diwišowský dolů, „on toho má dost. Bylo toho málo, ale jadrné, až se mu rozum pomátl. A nyní vás žádám, odstupte od walů, nechcete-li horkou kulku k snídani.“

A odňaw jednomu pacholku luntowku namířil ji dolů, výrazu takto daje žádosti swé, kterou nepřátelský vůdce vyplniti neotálel. Jadrným zaklením zlosti swé ulewíw a ku twrzi pohroziw, uháněl s Markwardem a s ostatními zpět ku swým.

„A nyní, hoši, pozor!“ wolal Diwišowský na obrance hradu, „namířte dobře boufnice i luntowky, střilejte raději pomalu ale jistě! Do osmi hodin jsme je zdrželi, w několika hodinách přijde pomoc. Pasowák se chystá ke střelbě — palte napřed, hoši, palte!“ houknul, a hrad se otrásl bouchnutím střelby.

Pasowští vydali ryk, neb dobře měli mířeno Wrchotičti, a jejich koule řádily strašně w řadách pasowských.

Tak trwala střelba déle než hodinu, aniž byli Pasowští k outoku se připravili, neboť hyli zvyklejší na pohodlné drancowání než na mužný odpor, a

střelba od Wrchotíc w jejich řadách nečistě řádila, kdežto jejich koule Wrchotickým za zídrou skrytým malou škodu činily. Kdykoli poněkud hluk wálečný na okamžik utichnul, bylo slyšeti sedlecké zwony, které na poplachu bijíce Wrchotickým znamení dávaly, že w Sedlci je slyši, a znamení soucitu toho oučinkowalo na hajitele wrchotické welmi prospěšně. Diwišowský obcházel hradby, počínaje sobě co statečný a zkušený vůdce.

Tu se obrátila střelba Pasowských wyhradně ku bráně, a koule bily do silných, železných wrat, kamenné sloupy se začaly wiklat, skoby powolowat, a již se wrata, na jedné straně ze skob wytržená, na druhou klonila. S radostným jásáním přiwitali Pasowští ukaz ten, a zároveň se pohybowal silný zástup ku předu, by outokem rozwiklanou bránu dobyl.

(Pokračování.)

Některé starožitnosti města Slaného.

(Pokračování.) Hlavní chrám we Slaném náležel w nejdřewnějším čase jako proboštský k benediktinskému klášteru ostrowskému. Ještě roku 1390. uwádí se jistý Theodoricus co probošt slanský, a roku 1405. jistý „Ulricus, professor monasterii in Insula Ordinis S. Benedicti, prepositus et plebanus in Slana.“ Tenkrát bylo šest vikářů u slanského hlavního chrámu, a onen probošt Oldřich učinil roku 1405. základ ještě pro dva kaplany a tři kleriky, kterým k wyžiwě dvě kopy ročních důchodů a winici s touto wýminkou darowal, aby z ní každoročně sud wína ostrowskému klášteru odváděli. W husitských wálkách chrám mnoho škody utrpěl. Později w něm služby boží pod obojí konány byly, w kterýžto čas po sobě dva o českou literaturu welmi zasloužilé muže za představené měl, totiž Wawřince Leandra Rwačowského a Jiřího Tesáka Mošowského, a konečně z historie persekucí známého děkana Koupilusa, jemuž za služeb božích při oltáři stojícímu powěstný Michna mečem bibli swatou z rukou wyrazil a ctihodného kněze ukrutně porouchal. Rwačowského a Tesáka spisy a žiwot wiz u Jungmanna (w hist. literat. české). Předemnou leží kniha, až posud snad neznámá, kterou Jiřímu Tesákowi, když se ze Slaného r. 1604. do Hradce odebíral, přátelé a ctitelé wěnowali: „Reverendo et clarissimo, viro Dno Georgio Tesacio Mosoviensi, a Decanatu Slanenci ad Archidiaconatum Regnihradecensem proficiascienti 18. Oct. 1604. honoris et boni ominis nomine. — Amici scribebant. (Excudebat Daniel Sedesanus Pragæ.)“ Na slovo wzatý mistr Jan Campanus z Wodňan, slawný básník Pawel z Gisbice, Klingerius de Libiecz, Mag. Fabianus Ripanus, Mag. Laurentius Benedictus, Jan Černowický, měšténin Starého města, Jiří Nigrin Litomyšlský, Wáclav Rokycanský (z Kouřima), Martinus Rhakopæus Wodnianenus a Jiřího syn Adam Tesák Brodský k této knížce básněmi latinskými přispěli. Z jedné básně Pawla Gisbice wyswítá, že se slawnému Tesákowi ani w Českém Brodě, ani we Slaném nelíbilo.

„Quum nec Broda tibi placuit nec Slana Georgi,

Hradecium poterit forte placere tibi,

Pulcer ocellus enim regni est sidusque Boemio

Hradecium, Čechici viva medulla soli.“

Dríwe byl Tesák kazatelem u sw. Haštala a sw. kříže w Praze, farářem osady Matky Boží nad Louží w Starém městě pražském a později i děkanem w Kouřimě.

Již od počátku XVI. století až do času císaře Josefa II. byl při slanském chrámu sbor literátů, kteří něco polí a luk měli. R. 1531. odkázal jim slanský farář Jiřík

z Wysokého louku u Owčar, zlatý kalich, skvostnou na přijímání lžíčku a pěkný missál. (Za tento kalich obdržel r. 1783. tehdejší děkan tolik peněz, že za ně velké kostelní varhany zakoupiti mohl.) R. 1636. dostali literati od hraběte Jaroslava Bořity z Martinic propadlé grunty wypowieděnce Jana Weselského.

Wlastenské umění.

(Pokračování.) W uměleckém ohledu daly se s našim starobylym Tejnským chrámem znamenité změny, o kterých dilem již mluveno bylo v těchto listech. Největší dílo umělecké, které tam postaveno jest, sochy swatých Cyrilla a Methudie od našeho *Emanuela Maxe*, již dostatečně bylo oceněno. Zbývá nám toliko ještě zmíniti se o vypuklé práci, nedávno teprv do jich podstavce wsazené. Jest to skupení bohaté na figury od téhož mistra, představující obrácení na víru jednoho kmene slowanského oběma těmito apoštoly. Dva zástupy charakteristických, jadrných postav, mužů i žen, jinochů i dívek, starců i dětí, získaných již novému náboženství, obklopují oba swaté muže, z nichž jeden vykonává na nich křest, druhý podává jim swátost večere Páně. Bronzová litina jest z dílny pana Glanze we Widni. Nemůžeme však ji uznati za dokonalou. Kdo widěl původní wzor u Maxe, s nelibostí pozná, že se mnoho ztratilo z výrazu jednotlivých hlav i z okrouhlenosti celku jak litím tak vyhlazováním.

Stará kazatelna téhož chrámu, na které dle powěsti již Hus kázával, důkladná to práce 15. století, jest nyní co nejskvostněji obnovená. Nebudeť od místa, promluvíti podrobněji o tomto obnovení, jež děkujeme hlavně snaze wel. p. P. Škody a umělosti našeho *Hellicha*. Původní, bohatě okrášlené kamenné tělo zůstalo jak bylo, toliko nahrazeny byly ulámané ozdůbky a vše zlatem napuštěno. Klobouk, portál i schody jsou zcela nově zhotoveny dle výkresů welezkušeného w gothice *Hellicha*. Klobouk jest velmi pěkně smyšlen a pěkně pracován. Máť podobu gothického baldachínu a vznáš se pyramidálně do osmi hran, je bohatě ozdoben a končí do špičatých oblouků. Mezi tím vyskakují podstavce, nesoucí sošky čtyř ewangelistů. Z prostředka vystupuje na způsob pyramidy výstavek s podpornými pilíři o dvou odděleních. W prvním oddělení nachází se madonna od *Františka Linna* tesaná. Prostřední socha w oddělení druhém představuje sw. Jana Křtitele, kazatele na poušti, a nejvyšší vznáš se swatý Duch w podobě holubice. Na zadní stěně kazatelny wyobrazen jest Jan Nepomucký na zlaté půdě. Portál záleží w pěkném gothickém oblouku, na jehož swrchu wyobrazen Kristus co nejvyšší kněz we stole, w jedné ruce drže knihu otwřenou, w níž druhou rukou okazuje na místo: „Já jsem cesta, prawda i život.“ Obraz jest na zlaté půdě a práce *Hellichowa*. Po obou stranách sloupů portálních stojí malé, omalované sošky sw. Wojtěcha a Prokopa, ze dřeva wyřezané od schopného řezbáře *Weselého*. Na zábradlí schodů spatřují se w sedmi polích od *Hellicha* malovaná poprsí církewních otců. S portálem pojí se schody prostředkem železného mřížowí umělé, prolamované práce. Kromě *Hellicha*, jemuž hlavní zásluha při obnovení té kazatelny patří, přispěli k tomu pracemi swými ještě sochaři *Linn*, *Schumann*, *Weselý* a *Basler*. U *Merklasa* vyšlo do ocele ryté wpodobnění obnovené kazatelny. (Dokončení.)

Pražský denník.

* Weledůstojný kapitolní děkan pražský, pan Wáclaw Wáclawíček, jmenován jest od J. C. M. arcibiskupem we Lwowě. Zaujímáť on i čestné místo w literatuře české, byw

prvním redaktorem Časopisu pro katolické duchowenstwo, který za jeho vedení byl jeden z nejdůkladnějších swého oboru.

* *Podomni klinika* doktora Hally w Celetné ulici nachází u obecnstwa vždy wětšího účastenství a prospívá blahodatně chudým nemocným, které co nejsnažněji k němu odkazujeme.

* Křížownický plac, kde bude státi socha Karla IV., chystá se pilně a správně. Domek wedle mostu zmizel a nábreží již s výší starého mostu zbudovánb. O nynějšku za rok přiveze mistr Hahnel ulitou sochu, která jméno jeho po všech wlastech roznese a snad i oslawí.

Kronika času.

* *Kobylky*, které Walachii a Multany pustošily, nyní i w Srbsku se objevují. Množství toho hmyzu jest tak náramné, že se mu ubrániti nelze, byť i celé obywatelstwo krajů od kobytek navštíwených zabíjením jich se zaměstnáwalo. Co se jen zelená, od nich pohlceno býwá; nezůstává ani listku ani stébla tráwy. Nejlepší prostředek proti nim prý jest, když se na podzim swině wyženou na pastwu, tam kde kobylky wajíčka snesly. Býwají ty wajíčka w jamkách w zemi, a swině je velmi rády žerou, jenom že na blizce musí býti woda, an po tom weprowý dobytek welikou žízeň dostává.

* W Berlině se nedávno jeden manžel oběsil, jen aby ženu swou o 40 tolarů připravil, které by jí z úmrtní kasy byly připadly, kdyby muž její byl přirozenou smrtí se swěta sešel.

S m ě s.

Přiwod paletotů. Jméno oděwu tohoto, kterýž od pobrežních obywatelů průliwu La Manche wzat jest, trojím způsobem se psalo: palto, palleteau, palleto. Mnozí místo slowa paletot kladou paletoc čili paletocq, prawice, že španělského je původu. Jiní se domníwají, že palletoc psáti se má, protože palla plášť a toc w bretagnském klobouk neb čepici znamená. Ménage odwozuje je od latinského slowa palliotum, plášť, kterého slowa však nikdy se neuzíwalo. Na wšechen způsob ale paletocq středowěký byl cestownický plášť s kuklí, jejíž konec chocholce dudkowě se podobal. We Francouzích welmi dlouho palletoquet poběhlík wyznamenáwalo, poněwadž paletot oděwem žoldnůrů byl, kteří we středowěku obyčejně sběhlá luza byli. Před těmito ale nižší šlechtá paletoty nosila, od které pak na sluhy přešly. Asi před 45 lety nosili oděw tento normanští plawci, od kterých dekretem francouzského námořního ministerstwa k francouzskému lodnictwu přešel. Dělán jest ale bez šosů, tak že se pouhé kazajce podobal.

—ský.

Halič obsahuje 1300 čtwerécních mil půdy. Orná zem jest na 580 milích, na 423 jsou lesy, na 204 luka a zahrady, na 137 jsou pastwiny. Wino roste w Bukowině toliko na 30 jitrech.

N á w ě š t í.

Z Kolína se tímto we známost uwádí, že *tah* společenské wýhry, s vysokým powolením w prospěch základu opatrowny a nemocnice zařízené, z důležitých příčin na den 3. Řijna b. r. se odložiti musil. S tahem pak samým spojí se i beseda w tentýž dobročinný účel.

Číslo 107.

14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1050—2 přes dvůr při zemi).

7. Z á ř í

1847.

Předpláti se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
přelárách třikráte za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

Pomněnky z hrobu nejstaršího Čecha.

(Pokračování.)

„To je všechno hezky, milý příteli!“ řekl Hněwkowský, „ale já této cestě jaksi newěřím; já si myslím, že půjdeme s kostelem okolo kříže. Rozumíte? Vyšší třídy našeho lidu mají dle nynějších okolností tuze velký prospěch we věcech, které jsou českým na odpor; na cizím jazyku zakládá se jejich důstojenství, příjem a oslawa — rozumíte? a či chléb jí-
dáš, toho píseň zpíwáš, stará historie. Já myslím, že uhodíme na zavřeně uši a na kamenné srdce, když budeme k vyšším třídám mluwiti. Co myslíte wy o tom, Wojtěse?“

„Já si myslím,“ odpowídal Nejedlý, a myslil při tom na čtenáře hrdinských básní, o kterých se mu již tenkrát zdávalo — „já si myslím, že by to byla cesta rychlejší, kdybychme učinili podle zdání Puchmayerowa, nežli abychme začali u sprostého lidu — ale že to bude cesta trochu nejistá —“

„Proč nejistá?“ ptal se rychle Puchmayer. „Já wám již powěděl swé důwody a kdo se ničeho neodwází, také nic nedokáže. Nesmíme! zoufati, nežli něco počneme. Zpomeňte si jenom, jak to učinili básnikowé w Němcích, Bürger, Voss a jak se všickni jmenují, když se k powzbuzení vlasteneckého ducha německého spojili; ti měli také jen wzdělané třídy na mysl, proto že je u nich také takowá brinda jako u nás. Lid je německý, ale vyšší třídy hrají si rády na cizozemské opice a francina jim plete hlavy; proto bych myslil, abychme u nás také tak udělali. Podejme našemu wybranějšímu obecenstvu něco w českém jazyku, čeho by se jakžiw nena-
dalo, takhle, překlad nějakého slawného německého nebo francouzského díla —“

„Ne, ne, to není moje mínění, domine Puchmayer!“ wskočil mu Hněwkowský horliwě do řeči. „Máme-li jazyku českému pomoci, musíme ho básnickými plody oslawit, které w jeho vlastním lůně powstanou — rozumíte? my musíme okázati, že sami něco dowedeme — a to si mluwte co mluwte, já mám za to, že toliko půwodní práce, když se podaří, náklonnost k materskému jazyku roznítí a oslawu národu u cizinců způsobí. Rozumíte?“

„To si myslím také,“ řekl Nejedlý. „Wlastními, půwodními pracemi podaří se nám nejlépe a skoro jedině materskému jazyku účtu wydobyť. Wždyi můžeme k tomu všelikých forem použít — wersů i prosy, a we wersích zase rozmanitého způsobu —“

„Wšecko dobře,“ doswědčowal Puchmayer, kterýž w celém wyjednávání welikou horliwost Jewil. „Ale to neřeknou přece ti newěřící Tomášowé, že je náš jazyk w stawu tolik dokázati jako jiný, když to nebudou mít tak patrně před sebou, jako se to dá w překladě učinit! Protož myslím, že se musíme předewším na překlady odwážit, ačkoli tím nechci welikou cenu půwodním pracem upírat.“

„To děláte dobře, pane Antonine!“ dal se Hněwkowský do smíchu. „Já wám nebudu za to dobrý překlad dobrých věcí haněti, ačkoli mne k němu nikdy nedostanete. Já mám w sobě dosti žiwé žily, že si mohu smělou rukou do strun české líry bříknouti; drnkejte wy na cizozemské instrumenty — tak uděláme té i oné straně zadost a trefíme jednou ranou dwakráte do terče.“

„Nu, tedy budiž!“ doložil Puchmayer. „Sedněte wy si na domácího Pegasa — nebo jak to šlechtně zwíře pokřtíte? — já si zapřáhnou cizopanského, ačkoli se nezaříkám, že si někdy také na domácím neproskočím. Rozumíte, pane Besto a Wojtěse? Ale jen hezky pilně. Každý čtvrtek se sejdeme a okázeme si, co urobíme. Erit cum nobis Apollo.“

4.

Asi půl druhého léta na to, času letního we čtvrtek, hned po poledni, procházel se po malém podloubí na maltezském plácku štíhlý jedenadwacítiletý mládenec, a kdykoli přišel pod poslední oblouk, odkudž bylo na palác hraběte Nostice widět, zastawil se a hleděl s patrným oučastenstwím na pěkné stawení.

Konečně mu bylo ale buďto i pod samým podloubím tuze horko anebo jej upomínal žaludek, slowem: wyhlídnul si w naprotější řadě domů známou hospodu u zlatého hada a wesel do ní.

Tam bylo ještě hezky žiwé; ještě tam seděli

hosté po obědě — některý student, mladý ouředník a starý mládenec se svým psem. I známého našel tam mládenec z podloubí a to jej těšilo tím více, an seděl právě u okna, z něhož bylo na ulici viděti, a kdež bylo ještě dost místa, že si mohl k němu přisednout.

„I dobrého zdraví, Konráde! Pozdrav tě ruka Páně!“ řekl tedy k němu, rychle se proti němu a sice tvářema na ulici posadiv. Jak se vede? To je setkání!“

„Grüß dich Gott!“ odpovídal druhý v jakési nesnázi, ačkoli bylo na něm dříve jakousi radost vidět, když zahlídl mladíka vycházejícího. „Ich bin hier ein täglicher Gast. Aber wie kommst denn du auf die Kleinfeste?“

„Wyprowázel jsem bratra a dva přátele do Nosticowského paláce,“ řekl mladík, „čekám na ně a z dlouhé chvíle chci si tu vybrat nějakou práci pro zuby. — Poslouchaj, pane hospodský! maj tam ještě smažené telecí nožičky, jako má tihle pán?“

„Aber ich bitte dich um Gotteswillen, Hans,“ začal nyní naproti sedící přítel šeptati a skrčil při tom hlavu až k samému talíři, aby nebylo viděti, že se celý začervenel — „hör' doch auf mit dem verfluchten Böhmisch! Die Leute sehen Einen an, als wenn man vom Dorfe käme. Zu Hause sag' ich es mir gefallen — aber an öffentlichen Orten —“

„Jenom se neudaw, kamaráde!“ začal Hans po něm šeptati. „Kdybych newěděl, že jsi jinak poctivý chlap, wstal bych od stolu, abych ti nemusel do úst koukat, do kterých si také newidiš.“

„Nebud blahový!“ řekl druhý pořád ještě šeptem. Opatrnosti není jakživo nazbyt.“

„Euer Wohlgeboren haben vollkommen recht,“ řekl na to první hlasitě; „já pak se nebudu s tím déle obírat, protože musím tihle něco jiného rozbirat.“

A s těmi slovy pustil se do smažených nožiček.
(Pokračování.)

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

„Zadržte ve střelbě!“ velel Diwišowský, „a wemě je pak křížem, z blízka. Hurrá!“ jásal bojem rozpálen.

W tom samém okamžení se vyskytl podivný výjev na walech wrchotických. Pán hradu sám, jenž byl po celý ten čas oknem na boj hleděl, byl nesen čtyřmi sluby na waly. Syn jeho jej doprovázel, Eliška se ale postavila s hořící pochodní ke wchodu u sklepa, kde prvé prach složen byl. „W rozhodném okamžení chci sám brániti bránu hradu swého,“ pravil k žasnoucím sluhům a ztrnulému Diwišowskému. „Děti mé, konejte powinnost swou a zhubte nepřátele!“

„Palte, palte!“ houknul Diwišowský, a w příhodném tom okamžení vystřelené koule protrhly

řady Pasowských, tito zastawili se na chvíli, ale pak znova se hnali ku předu.

Nawzájem poslali Pasowští střely swé na waly, mnohý padl, ale hrdinnost ostatních neklesala, neb widěli milowaného pána swého, kmeta chorého, nade branou, kterak se usmívá a Diwišowskému rozkazy dává, jakoby nejlepšího zdraví požíwal. Kulky lítaly kol něho, on newšímajíc sobě toho wzbuzowal ostatních k odporu.

S welikou ztrátou dostali se Pasowští ku bráně, sekerami se snažíce rozbiti si do hradu průchod. Když jeden padl, nastoupil jiný na jeho místo, a již bylo skoro jisto, že hrad déle udržeti nelze.

„Diwišowský!“ powolal pan Šimon tohoto k sobě, „skoro bude čas, abyste wěrné mé wywedl. Když budete ze hradu, mějte jistotu, že rod Wrchotický zahynul i w posledním poupěti swém. Bůh žehnej wás i wěrné mé, žehnej vlasti mé nyní i na wěky.“

Tu zafíčela koule a prohnala hlavu kmetu Wrchotického, mozek wyražený zastříknul twář Diwišowskému, i padl na ruku šíleného, který sebou najednou trhnul. Stálťe dříve, jakoby si boje newšímal, hwizdot koulí se mu zdál působiti radost, an se usmíwal anebo hlavou potřásal. Nyní ale se wypnul, oko jeho wystoupilo z důlek i zalilo se krwí; hleděl mezi nepřátele, jakoby střelce, wraha otce swého, wypátrati chtěl; najednou sebou mrští k zídce, přeletěl skoro přes ni a k zemi dopadnuw powalil s sebou několik Pasowáků, ale opět se wzhopil, wrhnul se na jednoho, byli to Markward Dědkowský, jenž mířil na Diwišowského, který se nad panem Wrchotickým skláněl, ale šílenec Dědkowského k zemi strhnúw rozrazil mu urwaným kamenem lebku.

Ale skoro w tom samém okamžení powznesl se nad šílenowou šíjí meč, on sklesnul a hlawa mstítelowa odlítla od trupu.

Tu zawzněly od lesů trouby, Pasowští se zarázili, zadní zástupy jejich, počawše wolat: „Jsme obkličeni!“ couwaly. I upustili od outoku.

„Rozbite záwory brány!“ velel Diwišowský s walů pospíchaje. „Za maou! pomstěte smrt pána swého!“

I wyřítli se obhájcowé Wrchotic ze hradu, zuřiwě z předu na Pasowské dorážejíce, kteří majíce zpáteční cestu k Táboru pluky panskými zamezenou obrátili se w lewo, ale neustále za nimi stoupali Čechové, a Pasowští již nyní o životy swé bojujíce couwali wždy rychleji po patě hor a po kraji lesů, do nichž wníknouti jim nebylo možno. Táhli přes Šanowice, jež byli zapálili, dost nerozumně, poněwadž již beztoho rozdrážděné Čechy k tím wětší pomstě wyzýwali. Silněji doráželi Čechové, tak že nad Uhřicemi Pasowáci skoro w úplný outěk se dali, i nezastawili se dříve, až dostihli pahrbů Stuchanowských, kde dosti wysoký homolawitý wrch jim dostatečným místem k odporu býti se zdál. Bez me-

škání počaly se braditi i obsadili vedlejší pahrbky, doufajíc v tomto pevném místě odolati narážejícím na ně Čechům, anebo aspoň volný odchod si vydobyti. Ale skoro v patách za nimi hnalo se okolní rytířstvo se svými zbrojnoši, tak že pěší lid daleko za nimi zůstal. (Pokračování.)

D o p i s.

Ze Sw. Mikuláše v Uhřích.

An můj syn též do maďarské školy v Rožnawě chodí, tedy jsem se vybral tam dne 19. Června na examen, a od Wernara přes 7 hodin trvající hory a vrchy, přes něž kníže Koburg * a město Dopšina cesty robiti dali, do Rožnawy 21. Června o sedmé hodině večerní přišel. Dne 22. Června byl examen, na němž jen ze čtvera předmětů žáci latinsky odpovídali, ostatní všecko bylo maďarsky. Rhetorů, mezi nimiž i můj syn, bylo 64, nejvíce slowanských synů, pročť jsem na exameně oslovil některých, aby to, co maďarsky neb latinsky mluvíli, i slowensky powěděli, abych se přesvědčil, zdali tomu rozumějí, a však se proti tomu hned maďaromani ozvali, že to nejde na maďarském exameně po slowensku mluvíti. Professor rhetorů Jan Pelech, muž výborný a znamenitý, je tak laskavý a opatrný, že ve škole žákům pokazuje studia i slowensky vysvětluje, což arci slowanským žákům učení velmi usnadňuje. Cestou do Rožnawy jda všude jsem potkával wozy s litým železem, kteréž z Koburkowských hutí do Mikuláše vozí, odkud se ono po plětech do Žiliny a odtud do Wítkowic do železných hamrů dowáží, kdež se pro železnice kuje a rozesílá. We Wrchu nad Dopšinou je i dol na rtuť, že však ji tam dobývati nerozumějí, tedy se jim ten dol zle odplácuje; kdyby se někdo z Čech k tomu rtuťowému dolu dostal, mohlo by tam mnohem lépe býti. Dopšina je městečko nepatrné, blatlivé a od pokazených Němců obydlené, jímž se v chrámě i německy káže, po slowensku káže se jen čtyřikrát do roka. Maďarů není tu sice žádných, nicméně se však přece už i po maďarsky v chrámě kázalo. I v Rožnawě se čtyřikrát do roka v chrámě po slowensku káže, ať i tam Slowáci přebývají.

Jelikož se teď mnoho železa na železnice potřebuje, tedy i v Liptowském Hrádku má se železná weliká huť na nejnovější způsob zříditi, ku kterémuž cíli letos v měsíci Červnu horní radca Fuchs do Hrádku přišel, všecko přehledal a plány k opravení zhotovil. Dosawád se ulilo týdně v hrádecké huti 200 centů železa, budoucně má se uliti po 350 centů i více. Rudy železné v hrádeckých dolech je hojnost a velmi dobré.

Nemoci zhusta mezi lidem panují i velmi mnoho zde zemírá. Řemeslníci po Liptowě vůbec žádné práce nemají, na jarmarcích nic neutří a bída ve všech stavech je weliká. Ale ti, kteří se k úřadům chystají, nebo letos má býti v Liptowě i obnovení stoličních úřadů, zemany přece hostí a napájějí a werbují. Že sněm krajský uherský toho roku bude, je jisto, jednak pro wolení palatina, jednak že už tři roky od posledního sněmu wypršely; jen nejvyšší rozkaz v tom ohledu z Wídně očekáváme.

Ačkoli Liptowská stolice stanného práwa více nemá, nicméně sloupy při dědinách u hrázké cesty s nápisy stanného práwa ještě vždy stojí, pro strach ubohého slowanského lidu.

Český Zlatodol vyšel už i ve slowenském přeložení: „Zlatnica, velmi poučná a zábavná rozprávka, kterou

* An se tudy lité železo z Koburkowských železných hutí do Mikuláše vozí, tedy se cesty ty i vždy v dobrém stawu udržowati musejí.

zpisau půwodně Henrik Zschokke, a preložiu do Slowenčiny Jan Plech, pri cirkwi ewanj. A. W. Swato-Peterské w Liptowě S. B. M. Nákladkem Tatrina: Spisow preloženich číslo I. Cena 40 grajciarou w šajnách. W Lewoči 1847. Pismem Jana Werthmüllera a sina.“ Str. 142 w 8.

Poněwadž w Liptowě k obsetí všech rolí lidé zboží neměli, tedy zase letos mnoho ladem zůstalo. Zemčata opět zkázu bráti a hnutí počínají, tedy není naděje, že by budoucího roku bylo lépe nežli tohoto, neboť zemčata jsou polowice žiwnosti zdejšího lidu, a když ty zkázu wezmou, bude opět hlad, bída, nouze. — Kupectwi we dřewě, za které nejvíce peněz do Liptowa přichází, teď též nejde, i ty plěť, na nichž se železo lité dolů plaví, neprodané tam stojí a nikdo je koupiti nechce, ať i tam bída, nouze a nedostatek w nejvyšším stupni. I zlaté doly na Bozi teď málo užitku wydávají, a gwerci téměř všichni na hawíře dopláceti musejí. — Této jeseni strojím dwa mladíky na wychování do Prahy a pro wyzdělání poslati, jednoho pro hudbu, druhého pro tesarství.

Roční zkoušky školy wrbicko-sw. Mikulášské držely se 11., 17. a 18. Čerwence, dwa dni čistě česko-slowensky, jen jediný všeobecný dějepis byl w pospolitě slowenčině. Dne 17. Čerwence zkouška s gramatisty a syntaxisty držela se i po latinsky a uhersku. Na toho služného, který se byl 28. Máje 1846. do mne dal a teď rychtáře porubčanského Frujaka ubil, dali ponos všecky obce horního lip-towského okolí před hlawního ispána, a pro bitku půjde ponos i na c. kr. dworskou kancelář do Wídně.

Že jsem prawdu do Kwětů psal, to mnohé Slowáky mrzelo.

Ondřej H. Lanštják, půwodce spisu proti Štúrowi, z Pešti do swého domowa, Liptowské stolice, se nawrátil; že tak neslušně w Orlowi Tatranském si naň wyjeli, to mnohých velmi mrzí. To není posudek ale špintání a hanobení w nejvyšším stupni, nad čímž se každý wyzdeľaný zastawowat musí.

Kaspar Fejérpataky.

Brousek jazyka.

Wěru, kdybych to broušení neměl za swou powinnost, praštil bych tím a dal bych se na jiné řemeslo. Nic bych na to nedbal, že jsem pro učenika už trochu stár, já beztoho všecko pozdě začal. Jsou to pilulky, kterých se člověk tak napolyká; dnes člověk něco ubrousí a wěc uhladí, zejtra jsou nové hrboly zase. Toť mi lidičky naschvál dělají? Inu jak se vám líbí. Ale rozhuňwám-li se, pak se budete mít. Já wás všecky pojmenuju a wyčtu každému jeho chyby zvlášť. O slowech *abysi*, *abyste* nechci už ani mluwit, ty musejí mít zrowna nějakou wýsadu na zvláštní psaní: ale *nemoci* místo *nemoci* a podobné, ty snad se dají snáze wyloučit. Wy ani lidičky nebo páni nebudete wěřit, že je to asi tak, jako když by někdo psal w německém Steiner místo Steine. Ještě lepší ale je, jak jsem tuhle w nejnovějších werších četl, *od spici máti*. To bude bezpochyby nesklonitelné slowo: *dobrá máti*, *od dobré máti*, *k dobré máti* atd.; jenom snad *s máti*. Nu, to je krásná wěc. Což chcete už beze wší grammatiky psát? Jak ale k tomu přijdu grammatikové? Co budou s grammatikami dělat? Řeknete snad, aby se z nich sami učili? Inu, také máte dobře; neboť jsou zajisté grammatikové, kteří psali grammatiky bez grammatiky. Proto ale můžete přece jejich grammatiky kupowat; oni pro sebe nepotřebují wíc než exemplár, a z toho se nebudou učít. Mizerný swěte! Jak uleješ zwon, když ani formy nemáš? Ale dál. Dejte pozor na to kluzké *s*; ono wám wykluozne kde chce a wklouzne zase kam chce. Owšem se mnoho dokáže *pilnosti*, *přičinliwosti*, ale pracuje se *s pilnosti*, děje se

to s ochotností atd. Tak to ovšem nesmíte psát, jak to někteří říkají, když se dívají s *woknem*. To *hrůzný* také už pošlete ke všem všudy; *hrůzný* místo *hrozný* je jako *wůlný* místo *wolný*. Toto mladé kotátko nezasluhuje ničeho, než aby bylo utopeno.

Ještě něco pro dnešek. Dejte pozor, kdy máte říci *konvikt* a kdy *konviktu*. Buďte rádi, že se rozmanitost přísný rozdíl udávající aspoň ještě z části udržela. Musíme tedy psát: w *roce*, w *sále*, w *konviktě*, proti *konviktu*, proti *sálu*, celému *roku*. Wezměte si za příklad *swět*, do *swěta*, *swětu*, *swětem*, na *swětě*, ó podivný *swěte*. Ještě si pamatujte, že do *lida*, do *národa* je obnovené; obvyčejně se až do nedávna psalo do *lidu*, do *národu*, jako do *spolku*.

Konečně bych nawrhl, aby se už jednou přestalo psát špatné *majitel*, když máme dobré *majetnik*. Šumavský.

Pražský denník.

* O sw. Wáclawě započnou opět české hry na starowském divadle. Pro operu získán jest p. Mayr. Slečna Soukupová wywolila si k swému prospěchu Škroupova zpěwobra „Oldřich a Božena“, w níž snad co hosté wystoupí p. Versing a paní Hoffmannová, která až posud w morských lázních se koupá.

* K redaktorstvu Bohemie přišlo věrné wyobrazení powětrního kamene, který u Brounowa na zem spadl. Milovníkům přírodních výjewů okazují se tyto obrazy každodenně w redaktorské kanceláři. Později mají do národního Musea odewzdány býti, což by se i s originálem státi mohlo.

* Na rejdišti nacházejí se dvě paměti hodná zwírata, které pp. Voita a Winter koupili a na podiwanou obecnostwu wystawili. Jsou to morský pes čili tulen a morská lwice. Za čtyry krejcarey dobrých peněz může se na ně každý do sytosti podíwati.

Trní a bodláčí.

* Kupci we Wídni ode dáwna sušené šwestky lepšího druhu nazývají: Türtische Zwetschen, a w nowinách co takové je wychwalují, ač koupené w Čechách, na Morawě i w Uhřích. Diwno mi je, že již i do Prahy ten zwyk se šíří a také turecké šwestky u nás se wyhlašují. Turci nejsou a nebyli štěpaři, ale ukrutníci a lupiči; šwestky se u Čechů, Slowáků a Ilirů suší, u Turků pak nic. Newděční synové dobročinné matce vlasti weškeré dary odírají; tím pak máme ovoce německé a turecké, na něž ani Němec ani Turek okem nemrští.

M. F.

* O welikém zápasu Němců a Slowanů od konce pátého století vydal dr. Heffter tlustou knihu, řka: „Tobě, německý národe, budiž kniha tato wěnowána. Powažuj ji 1) jako *zrcadlo twých cností*, abys widěl, co praotcowé wykonali, 2) jako *zrcadlo twého práwa*, dle něhož až posud nad welkou částí slowanských zemí a národů vládněš, 3) jako *zrcadlo útěchy* a 4) jako *zrcadlo twé budoucnosti*, abys se naučil, jak s protivníky zacházeti máš, dokawád je celistwé nepodmaníš.“ — Což abychom toho pana dra. Hefftera udělali admiralem německého loďstwa? Anebo snad aby se spojil s maďarským Herkulesem, kterého teď w Praze u zlatého beránka za dwacetník ukazují. Jmenuje se Toldy János, je 70 coulů vysoký, žebra má na dva coule, wlasý mu za 16 měsíců narostly na 14 coulů délky, a swaly jsou jako kámen twrdé.

Kronika času.

* Dne 20. Čerwence dobytčí trh držán byl w Krušewci w knížetstwi Srbském. Pár nejlepších wolů prodával

se za 60 zl. stř., nejlepší kráwy po 17 zl. stř. kus, a nejlepší koně po 34 zl. stř.

* Známý spisowatel J. Rank, z jehožto powídek „Auß dem Böhmerwalde“ člověk se ledačemus o swých krajanech naučiti mohl, vydal nowý swazek podobných powěstí. Německý posuzowatel praví, že je pan Rank chwały hoděn, poněwadž si w popisování přírody trochu rozumněji počíná, ostatně ale že se mu zdá, jakoby to byli sice nowá jména a nowé šaty, ale samé staré známé twáře. To neustálé líčení přírody je mu příliš nudné.

* Angličané dali na památku Jenny Lindové zhotowiti její sochu, razili minci a prodáwali we všech hospodách nápoj à la Jenny Lind, podle sprawedliwého receptu.

* Bettina von Arnim, „genialní dítě“, zřídila si vlastní sklad na spisy swého manžela. Berlinský magistrat jí to jen pod tou wýminkou dowolil, koupí-li sobě měšťanské práwo. Na to odpowěděla Bettina pikantním listem slawnému magistratu, řkouc, aby její vlastnotuční pismo draze prodal a jí za to měšťanské práwo darowal. Uražený ouřad odsoudil ale učenou paní na dwa měsíce do žaláře pro samý wtíp. — Kdyby se toho byl nebožtík Göthe dočkal, muselo by „genialní dítě“ zajisté klečet.

* W Montpellieru we Francouzích byli 15. m. m. tři šlechtici pro falešnou hru odsouzeni. Jsou to hrabě Adolf Lombard de Castellet, hrabě Jules Nourisse a jejich pomocník Jean Baptist Caussouel. Hrabě Castellet a Caussouel odsouzeni jsou ke dwouletému wězení a k pokutě 100 franků; hrabě Neurisse k patnáctiměsíčnímu wězení a k 60 frankům pokuty, všickni pak dohromady k společnému zaprawení soudních outrat.

S m ě s.

Voltaire, když jednou řeč byla o tom, zdali ostatní hwězdy též obydleny jsou jako země, takto wyjádřil se o té věci: „Můžeme se sice domníwati, že planety, podobně k zemi naší, též obydleny jsou podobnými twory, jistoty však máme o tom práwě tolik, jako někdo, který máje blechy souditi by z toho chtěl, že každý, koho na ulici potká, také blechy má. Může být, že má každý blechy, ale dokázáno to není.“

Hafti. Krajinské selské a řemeslnické nowiny nezřídka wyprawují o lidech, jenž od hadů ušknti bywše bídně zahynuli; nejčastěji z vlastní winy, jelikož místo lékaře a léků jenom baby a powěry o pomoci žádají. Newím jaký druh hadů tak nebezpečný býti může, u nás w Čechách myslím takových nemáme. Nemohl by nám některý přírodoskumce zewrubnějši zpráva o tom dát?

O z n á m e n í.

Městční schůzka průmyslní Jednoty bude se držeti dnes o 6. hodině wečír we shromážděním sále Jednoty. — Předměty jednání: 1) Jednatelská zpráva za měsíc Srpen. 2) Náwrh hlavního ředitelstwa, neobnowiti pro budoucí školní rok spojení průmyslní rejsowni školy s onou společností přátel vlastenských umění.

Hlavní ředitelstwo Jednoty ku powzbuzení průmyslu w Čechách.

Dnes o 10. hodině bude we farním chrámě sw. Jakuba za w Pánu zesnulého wrchního inženýra Pernera roční mše swatá sloužena, při kteréžto se weliké requiem (C-moll) Tomáškowo bude zpíwati. K čemuž se všickni přátelé a ctitelé zwěcnělého uctiwě zwou.

Al. Jelen.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročních třikráte za
týden, w úterý, w
čtvrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. M a l ý

(bytem č. 1050—2 přes dvůr při zemi).

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patričníou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Pomněnký z hrobu nejstaršího Čecha. (Pokračování.)

Chvilí seděli oba mladíci naproti sobě mlčky; jeden i druhý hleděl si jen talíře. Konečně ale pozvedl hlavu onen, kterýž nechtěl češtinu slyšeti, a wida, že u vedlejších stolů již nikdo nesedí, jenž by ho mohl zaslechnout, prawil k druhému pološeptem: „Snad se nebudeš hněwat, Nejedlý? To bych nerad, abysi měl skrze mne oběd nejedlý.“

„Ah — a, a — prosím tě, nekaz mi žaludek takowými wtipy!“ usmál se onen, a při tom strkal sousto po soustu pilně do huby. „Ani mi nenapadne, abych si nechal chuť pokazit. Jáť wím tuze dobře, milý Konrade, že se bojiš, aby tě nezapsali mezi vlastence, jakobysi měl bosýma nohama po kowárských truskách chodit — a já sám, kdybych měl twou náтуру, možná že bych si také uši před tou sprostáckou češtinou zacpával; ale já mám trochu twrdší kůži — já tak hned každý káminek neucitím — a také bych ho na swých budoucích cestách nerád našel, nebo upřímně řečeno, já bych se také rád jednou ze studenta swětského mudretwí někde nějakým stráwníkem na zemských důchodech udělal.“

„Wím, wím,“ řekl opatrný Konrad, „a nemám žádné pochybnosti, že budeš wědět, jak si máš cestu k dobrému žlabu nalezt. Apropos, Jene, co pak dělá bratr w Nosticowském paláci? — smí-li to člověk wědět.“

„I proč by nesměl!“ usmál se Jan; „ale to není cesta ku žlabu; to je pěšina ku slávě. Četljsi náwěští o básních, které zamejšli Puchmayer wydati?“

„Puchmayer? Ah, to je ten vlastenec ze semináře?“

„K službám, ten samý!“

„A že wydá básně? — to jsou tuším nějaké werše? Jak?“

„Ano, důmyslný Čecha! to jsou werše, anebo jak sám Puchmayer myslí: wrše, wšeljaké písničky, bájky, smyšlenky, šprýmy a jiné trety — a stran těch šel s Wojtěchem a s juristou Hněwkowským k Dobrowskému.“

„Ah tak, tak!“ pohodil Konrad hlavou. „A ten zůstává w Nosticowském domě?“

„Ano,“ řekl Nejedlý. „Co se wrátil na jaře ze Šwédska a z Rus, je zase u Nosticů. Já bych se byl k němu také rád podíwal, ale ještě jsem si netroufal; nemám vlastně žádnou práci w prwním swazku, co má nyněko wyjít; ale až budu mít něco hotowého, pak budu hledět, abych se s ním seznámil.“

„A co pak ti pánowé u Dobrowského vlastně dělají?“ ptal se Konrad dále. „Má on snad ty jejich bázně — či jak se to jmenuje?“

„Básně, pane Konrade, zatím jenom básně — to jsou jiné rukawice.“

„Má je ten Dobrowský snad wytisknout?“ pokračowal Konrad.

„Dobrowský?“ dal se Nejedlý do hlasitého smíchu. „Ah, to je roztomilé! Ty ani newíš, kdo ten člověk je? Nu co škodí, hahaha! ono je wice takových welbloudů... neměj mi za zlé, příteli! ale on je to juwenalský nápad, z Dobrowského udělat impresora.“

„Nu jen pomalu, pomalu,“ bručel Konrad s patrnou mrzutostí, ne sice proto, že se mladší přítel smál, ale že u vzdálenějších stolů ještě hosté seděli a je zaslechnouti mohli. „Ono! nebude tak weliké prowinění, že člověk každého pana vlastence nezná; posud je dost jiné práce na swětě nežli shánka po takových známotech.“

Potom zawolal hospodského, pomučil ho německou otázkou a zaplatil oběd.

Nejedlý si utřel vlastním šátkem ústa, neboť ubrousků nebylo tenkrát po hospodách tak snadno widěti, a ptal se ironicky: „Wos sai me šuldik, pane hospodský?“

„Hobn se — telecí nožičky,“ řekl poctiwý hospodský s bílou zástěrou — „to jsou dwa grošičky — a klos bír — to jsou dwa krejcárky, budu prosit: osm krejcárků.“

Nejedlý zaplatil a opustil pak zlatého hada we společnosti mrzutého přítele.

„Dobře že jsi po obědě,“ řekl wenku a wzal Konrada pod pažďím. „Nyněko bysi neměl chuti ani

na ty nejpěknější nožičky — je-li prawda? Widiš, widíš, co dělá strach, aby se neprozradilo, že jsi také kus vlastence, to jest: až posawád hrozně malý kus. Já wím, že je ti teď mnohem lehčeji, že jsme wenku, kde nás nikdo neslyší, kterýž by mohl dosvědčit, že česky rozprávíš — hahaha!“

„Ty jsi věčný pokušitel!“ řekl Konrad ještě poněkud newrle.

„A ty věčný hlídač opatrnosti!“ smál se Nejedlý.

„Já jsem jistě také Čech —“

„Ale hrozně opatrný! Nu, nechme toho, nechme; ono může z tebe ještě něco bejt, jenom nezamykej oči a nezastrkuj si uši; abys však rychleji prosperoval, tedy ti něco powím, chceš-li tuhle se mnou počkat, nežli se bratr s přátely nawrátí. Po jídle se beztoho těžce pracuje a při mém powídání budeš moc dobře zažívat.“

„A co to bude?“ ptal se Konrad i šel s přítelem na podlouбі, kde se pak procházeti začali.

„Co to bude?“ řekl Nejedlý. „Ku příkladu, co Wojtěch s přátely u Dobrowského dělá. Poslyš, zakuklený Čechu! — znaš jistého Faustyna Procházku?“

„Je to ten, co vydal tu rymowanou kroniku? Onehdys mi ji ukazoval.“

„Ano, ten samý — Dalimilowu kroniku. On umí trochu líp česky nežli my dva dohromady, a za tou příčinou předložili mu přátelé svoje wersované práce — ten okázal werše Dobrowskému a Dobrowský objednal skladatele jejich k sobě — že prý jim něco powí.“

„Stran těch wersů?“

„Stran těch wersů, které se mu wersemi býti nezdají, jakž jim Procházka již napowěděl.“

(Pokračování.)

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

„Hahoj, páni bratři!“ wolal obezřelý Diwišowský, „swiíte si rozumem na cestu a počkejte aspoň na Sedlecké, jež nám tamto pan Wiktorin přiwádí!“

Ale pútkou a dobytým již skoro wítězstwím rozohněná šlechta neslyšela slow jeho. „Na wrahy, na ně!“ zwolali všichni jednohlasně sraziwše se w klín a hnali outokem.

„Blázní byli, kordy měli,“ zahučel Diwišowský zlobiwě. „Smečka psů ukouše i nejsilnějšího kance. Dobyté wítězstwi tak wyhoditi w šanc! Ale Diwišowský je wěrný druh wáš w životě i smrti!“ zwolal hlasitě a k wrchotickým zbrojnošům, jichž asi dwacet všeho wsudy na koních počítal, se obrátiv wólal. „Hoši, držte se mne pevně a krejte aspoň těm bláznům záda!“ A již se obořil na prawé křídlo Pasowských, které bylo postoupilo, aby na jejich střed naražející šlechtu obklíčilo.

Outok jeho měl aspoň tu wýhodu, že prawé křídlo w pochodu zadržel, čímž Sedlečtí nabyli času přijiti na pole, když právě nejwětší potřeba toho byla; nebo lewé křídlo Pasowských, opustiwiši bloudně dost vysoký pahrbek, chtělo wywésti to, co se na prawém křídle nepodařilo, w té domněnce, že dríwe wywede záměr swůj, nežli Sedlečtí na pole se dostawí. A již byla nepředložená šlechta i s jezdci swými obklíčena, w jednom chumelu se potýkali Čechové a Pasowští, i zajasali již wítězně poslední, an jim najednou z prawého boku zawzněla píseň Sedleckých:

Swatí Krispe a Krispíne!
Wzýwáme wás,
Stájte při nás!
Ať přebudem
A pobijem
Tu pasowskou rotu!
Wzýwáme wás,
Stájte při nás,
Swatí Krispe a Krispíne!
Kyrie eleison.

A sotwa poslední zwuky dozněly, bušily již palcáty anebo zwonily ostré meče o hlavy Pasowských.

„To byla pomoc w nejswrchowanější čas!“ zwolal Diwišowský, který ještě jen se třemi zbrojnoši náwalu Pasowských se opíral, ale jeho jezdcowé i on již krwáčeli z hojných ran, které však na štěstí jen lehké byly, a tak sotwa že outokem Sedleckých zaražení Pasowáci od dorážení na chvíli upustili, rozehnaw se wší silou: „Hoj na wrahy! Za mnou, hoši!“ zkríknul na swé tři zbrojnoše, a již prorazil dawem nepřátel i octnul se brzo u swých přátel, jenž nyní obnowenou silou na nepřitele dorážeti počali. Statečně se drželi Sedlečtí derouce se za swým wůdcem Wiktorinem do nejhustšího dawu, wyléwající zlost swou, že tak dlouho pod přísnou wojenskou správou býti museli, na hlavy Pasowských.

„Salve, domine Ambrosi!“ wolal Diwišowský na mistra Ambrože, který bojoval w čele swého pořádku, nad nimž ohromná korouhew swatých Krispa a Krispína wlála. „Dobře umíš do pasowských lebek bít, nic jinak než jakobysi sklepával podešew na křemeli!“ smál se, neboť ho weselá mysl jeho w nižádném okamžení neopouštěla.

Mistr Ambrož se však místo odpovědi rozehnal po jednom Pasowáku a srazil ho právě w tom okamžení, když meč swůj na krk Diwišowského spustiti chtěl. Ten by wás byl tuším také dost sklepal,“ prawil na to, „a statného obhájce Wrchotic bylo by wěru škoda!“

Diwišowský děkował kynutím ruky a letěl na jiné místo, kde užel Wiktorina dawem nepřátel obklíčeného.

„Hurrá!“ zahouknul a brázdil si mečem cestu k němu, za ním se tlačil mistr Ambrož se swým pořádkem.

Tu se rozohnili i ti, jenž praporec nesli, i sňali

korouhew s bidla, swinuli ji a jeden z nich přivázaw
si ji na záda sráželi silným kowaným bidlem jako
tlustou kládou Pasowáky k zemi.
(Pokračowání.)

Lístek Piškowi.

Zdaž se ještě, pěwce welký,
Pamatuješ na doby,
Když nám na pouť „Alma mater“
Dávala wěd zásoby;

Když jsme tiskali si ruce
Co Bezdězu sousedé?
Kdož to tenkrát tušit mohl,
Kam nás osud rozweđe?

Tenkrát ještě swět nehlásal
Jméno Tvoje za moře,
Zpěw „Kde domow můj“ zazníwal
Jen po vlasti prostore.

Tenkrát ještě carewiči,
Kde matička Moskwa ční,
Nekanuly perly z očí,
Když jsi zapěl „národní“;

Ještě k skalám Fingalowým
Český zpěw se nedowál,
Za Šumawou — w srdci vlasti —
Meškal ještě zpěwu král.

Teď to jinak! — já na písno
Myslím doma pod lípou,
Tebe zatím pro zpěw písni
Wěnce w sučtě zasypou.

Tys nás Záboj, pluky srdci
Táhneš slawně za sebou,
Jak Ty cítíš, plesáš, kwílíš,
Ony cítí — za Tebou.

Jak Ti bylo, druhu — bratře,
Smím-li Tě tak ještě zwát;
W očích králowny kdyžs widěl
— Při swé písni slzy stát?

Jak Ti bylo, kdyžs pěl sborům,
Tam kde Erin zelený,
„Těšme se blahou nadějí“ —
Danieli milený?

Já to newím, tuším ale,
Že Twé srdce jásalo,
Když se jméno vlasti české
W Albionu hlásalo.

Ó jen blásej vlasti sláwu
Zwakem českým swětům všem,
Hřmi co lew, nyj co holoubek,
By swět poznal Čechů zem! —

Než, co já Ti lístek skládám
W tichých Mízy dolínách,
Snad již na Tě wěnce sypou
W Rýnu — Sény končinách.

Toť bratrské pozdravení
Zpěwu král se nedowí?
„Dowí se“ — dí genius můj —
„Piš: w Ewropě Piškowi.“

J. Písek.

D o p i s.

z Křiwoklátu.

Dne 29. Srpna b. r. swětlii podniknutím a řízením
knížecího Fürstenberského nadpolesného pana Jana Gintla
křiwoklátští myslivci stopadesátiletou památku založení le-
sní kapličky swého patrona sw. Eustacha, kterouž pro její
wlastenecký ráz uweřejniti sluší.

Okolo sedmé ranní hodiny ohlašowaly rány z moždířů
na pahorku blíž Křiwoklátu nastávající slawnost; w tom
se počaly mlhy trhati a slunce wyjasnilo swou welebnou
twář. W 8. hodinu shromáždil se lid ze všech okolních
osad, jako: zbečenské, městecké, nezabudické a nížborské,
mimo jiné ještě vzdálenější i z Prahy sem přisedší známe-
níte hosti w počtu ke čtyřem tisícům, wdol starožitného
chrámu sw. Petra zwaného nad Hrádkem. Odtamtud se za-
řídil slawný průwod ku kapličce obnowené, uměleckým o-
brazem sw. Eustacha, na železné desce od malíře pražského
p. Jana Kroupy zhotowěným, ozdobeně, w tomto pořádku:

Za korouhewi šla nejprw školní mládež, pak část
dospělého lidu, za ním cechowé se swými praporcí, na to
první oddělení myslivců ozbrojených od nadlesního p. An-
tonína Aletra kořmo kommandowaných, je sledowala dobře
zřízená, w Rakownickém kraji oblíbená banda hudců pan-
stwí krasowického, za ní děwcata s welikým wěncem a pa-
cholíci s praporcemi národní barwy, k tomu cíli složenou
srdečnou českou píseň zpíwající, mezi tím střelné rány ze
dwou náwřel sobě odpowídaly. W středu krácelo duche-
wenstwo dotčených osad, obkličeno špalírem myslivců a za
ním pp. ouředníci křiwoklátští s paními a jiní cizí hosté.
Záwěrek činilo druhé oddělení myslivců a náramný daw
lidu. Mezi tím, an se lid na wykázaná místa rozstawowal,
hláhol trub a kotlů křiwoklátských se střídawě po lese roz-
léhal, a když umkl hluk, odhalen byl ode dwou ouředníků
lesních nový obraz, který swým zdařilým wywedením
grychtiwé zraky všech přítomných na se obrátil a nanej-
wejš potěšil. Jestli málo tak wkusných lesních neb polních
kaplíček, aby oko naše tak příjemně zajímaly, a bylo by
přáti, aby se starobylé památky takowýmto neb podobným
způsobem obnowowaly a zachowávaly. Na to hoši s wla-
jícími wzřůru praporcei obstatoučili poswátý stánek, a diwky
mezi wěncowaním obrazu radostně opět prozpěwowaly. Pak
byla držena místním duchowním k tomu cíli přiměřená řeč,
po jejížto skončení zpíwal pozdálí zpěwácký spolek ze
24 osob sestávající, panem kancelistou Soutou na Křiwo-
klátě od nedáwna zawedený a den ode dne zrůstající, sbor
od p. Klobásky, školního pomocníka zdejšího, komponowaný,
a dle wyznání přítomných znalců mistrně provedený. Na
to následowalo swěcení obrazu. Po dokonaném cirkewním
obřadu učiněn byl záwěrek s přeutěšenou též českou píseň
se wzťahem na dnešní slawnost, od našeho krajana Kali-
wody komponowanou a od spolku přednesenou. — Byltě to
předewším srdečný a řádný zpěw, jenž tuto slawnost wy-
wýšil, a poněwadž šel ze srdce, i srdce posluchačů zají-
mal. Protož bylo také všem zde přítomným jakési wnitřní
pohnutí na twářích čisti a sem tam widěti slza tiché radosti
w oku se tpytiti. — Průwod se w tomtež pořádku do chrá-
mu Páně k službám božím nawrátil.

Po skončené kostelní slawnosti stolowáno bylo w ho-
stinské zabradě p. Wáclawa Sýkory w Budech pod stany
zwlastě k tomu zřízenými a swěžími ratolestmi a rozmani-
tým kwitím umělecky okrášlenými. Stojících bylo we sta-
nech a mimo stany 120 osob. Mezi obědem hudba s če-
skými písněmi se střídala. A když se pilo na zdrawí na-
šeho nejmilostiwějšího Zeměpána, pak jeho Jasnosti knížeto
pána Karla Egona z Fürstenberku a celé společnosti, na
to pak národní hymna ode všech zde přítomných se srde-
čně zpíwala: hřmotem ran z moždířů probuzená ozwěna

we své lesní hloubi bromovým rachotem bučíc slávu tohoto dne okolním obyvatelům zvěstovala. — Po skončeném obědě bylo střílení do terče, též od p. Jana Kroupy malovaného, kdežto se šikovnost střelců po každé skoro třetí neb čtvrté ráně houknutím moždíře oznamovala.

Všech ozbrojených a skwostně uniformovaných myslivců i s mládenci téhož panství bylo 80, mezi nimiž se i dva veteráni, bratrance, totiž: pánowé František a Jan Jirůš nacházeli, z nichžto každý již 60 roků v knížecí službě trvá.

Připomenouti též sluší, že se při této příležitosti také na chudé pamatovalo, neboť myslivci a jich přednostové způsobili mezi sebou znamenitou sbírku, kterouž chudé osad křiwoklátské, zbečenské, nížborské, městecké a nezabudické skrze jejich místní duchovní pastýře poděliti dali.

Zde opět jsme měli příležitost se přesvědčiti, jak vzájemné jest pospolitě obcování, kde národní žjwel panuje.

Karel Aksamit.

L i t e r a t u r a .

Průvodce po Praze. Potřebná příruční kniha pro každého, kdo se s pamětnostmi Českého hlavního města seznámiti chce. Seepsal Karel Wladislaw Zap. S čistě na oceli rytým velikým pohledem na Prahu a s plánem. Sw. 1. W Praze, sklad Bedřicha Krečmara. 8. Stran 96.

P. Zap má zásluhu, že se — již před dvanácti lety — první o popsání Prahy v českém jazyku pokusil. Dvanácte let je za našeho věku mnoho; tato doba stačila, aby se polowice Ewropy proměnila; naše milá matička Praha nezůstala věru wzadu, a pohlédneme-li nyní na hotový facit těch měsíců a let, které nám tak zpowolna mijely, musíme se podiwiti, jak veliký jest. I byl již věru čas, aby se opět na nějaké popsání této stolice našeho království pomysliło, na popsání, které by spolu jak pokrokům naší literatury tak rostoucím požadavkům všeliké úprawy přiměřeno bylo, zewrubností swou za tak četnými německými spisy toho druhu nezůstávajíc. Tomu všemu učiní, jak z 1. swazečku o jistotě souditi lze, toto dílo ouplně zadost, a že i slíbené umělecké přidawky, velký pohled na Prahu a plán její, slušné očekávání nezklamou, za to ručí důwěra, kterou si p. nakladatel co do vkusu a šetrnosti k obecnostwu posawádními, za krátký čas tak četnými toho druhu podniknutími, a to vším právem získal; potřebujeme zde jen jeho velký, na oceli rytý německý plán Prahy, dvojí řadu krásných pohledů na naše hlavní město s německým a českým textem (i ten od p. Zapa) a nové, tak nádherné mapy krajů českých připomínati, o kterých se w těchto listech slušná zmínka již stála. Nedej se nikdo titulem „Průvodce po Praze“ mylíti, jakoby zde za příkladem tolikerych, w němčině pod podobnými tituly wysílých knih (není owšem ani mezi nimi pravidlo bez výminky), jen nějaké ledabylo popsání se podávalo, nějaký suchý ukazowatel se wtíral; p. Zap je nadšen swým předmětem, krásou, důležitostí a významností našeho královského města a hledí, co se o něm zajímavého powěditi dá, pokudkoli w podobné knize možná jest, wycerpati. Jak wíme, byla Praha wždycky nejoblíbenějším předmětem jeho studií, tak že tedy, pokud w podobné věci možná, samostatně a wolně pracowati mohl, načež zde tím wětší wáhu klademe, poněwadž za to máme, že Praha pro Čecha jen od Čecha dobře popsána býti může; nám je něčím více než velikým a krásným městem, nám je srdcem našeho žiwota.

První tento swazeček obsahuje jakožto úwod „Pohled na Prahu“, obraz to více poeticky držený, celkowitý dojem Prahy zobraziti mající, načež (str. 7. — 47.) následuje

„Krátký nástin historie Prahy“, nejwice na základu Tomkova známého spisku o témž předměte, a se zvláštním ohledem na stawitelské památky. Následující na to „wšeobecné místopisní a státopisní přehledy“ jednají o položení a podnebí města, o velikosti a rozdělení jeho, a poskytují přehledy kostelů, klášterů, učilišť, všelikých jiných ústawů a fabrik i jiných žiwností, načež (str. 78.) podrobné popsání Starým městem se začíná.

Dílo celé je na čtyry swazečky wypočteno; wydání je pěkné a cena (w předplacení 20 kr. na swazeček) lewná, zvláště powážíme-li podotčené umělecké přidawky.

10.

Pražský denník.

Náš vlastenský malíř *Beckel* obdržel za swou podarenou podobiznu arciknížete Štěpána od téhož prince C. W. drahou brilliantowou jehlu náprsní na znamení uznalosti. Odbyt podobizny wystoupil již w samých tolika Čechách na wice než 200 otisků, a w zemích uherské koruny obnási u srownání téměř též tolik. Pan Beckel musil ji tedy již na druhý kámen rejsowat, a snad bude muset brzy i třetí ku poinoci wzít. Připomínáme čtenářům swým, aby sobě přispíšili s objednávkami a spolu wždy i hned udali, w jaké řeči žádají míti snímek podpisu arciknížete.

* W sobotu dáwal kapelní mistr *Procházka* w sále na Žofinském ostrowě poslední swou welikou wečerní zábawu. Bylať podarená, jenom že příliš, až příliš hlučná. Leopolda Mayera *marokanský pochod*, instrumentowán od Berliozy, potom *ztecení Saily* od Procházky činí příliš mnoho hluku pro outlý sluch dám, které se tenkrátě četně w nejkrásnějším kwětu wynášly. Wywedení bylo wýtečné, oučinek by však byl w otewřené prostore mnohem příznivější býwal. *Napoleonowa noční přehlídka*, instrumentowána od Gungla, a Procházkowa oblíbená *cesta po Europě* byly přední ozdobou toho wečera a dosáhly wšeobecné pochwal. Též slyšeli jsme schwalně k té příležitosti složenou, opravdu národní polku od Procházky, nazwanou *sláwa Čechům*, jenž na růžovém papíře ozdobně tištěná všem dámám při wchodu se podávala.

Kronika času.

* Verdi, nejslawnější kompositor w Italii, napsal operu podle Schillerowých Loupežníků, „*I Masnadieri*“ nazwanou. Hudba ta prý jest až hanba, sbory jednotwárné, sola bez melodí, kromě několika kousků, které z Normy ukradl. Nu, za něco takowého slibuje mu vlast jeho nesmrtnost!

*

* W Berlíně jsou již zřízeny troji jatky na koně, že však nelze postaciti všem poptávkám po konském mase, zvláště se strany wzdělaného měšťanstwa, tedy se zřídí čtvrté. W prostřed městě zřídí se též konská kuchyně pro lahůdkáře, kdežto budou moci snídati na nejrozličnější způsob připravené konské maso. Již prý se počínají bát berlínští wolowé tak nebezpečné konkurrenci.

O z n á m e n í .

Podepsaný oznamuje, že dne 4. Října započne swá přednášení o harmonii. Kdo jich oucasten býti chce, nechť se dříwe ohlásí w jeho obydlí na Malé straně w Tomášské ulici č. 15. w 2. poschodí, kdežto zwí jak čas učení tak i wýminky týkající se honoráru. Lhůta ku přihlášení se určena jest od 10. Září do 1. Října denně od 10—12 hodin dopolepne. Po wypršení té lhůty nikdo více přijat nebude.

W Praze dne 5. Září 1847.

Wáclaw Jan Tomášek.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowem Městě
č. 116, vydává po
půlročních třikrát za
čtyři, w outery, w
čtvrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1050—2 přes dvůr při něm).

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půllétně s patřičnou
obalkou 2 zl. 36 kr.

Pomněnky z hrobu nejstaršího Čecha.

(Pokračování.)

„A rozumí tomu Dobrowský?“ ptal se Konrad, jakoby se bylo těch časů na tisíce mladých Čechů ptalo.

„Inu, tak tak — jak se říká,“ pokoušel ho Nejedlý a dal se konečně zaš potutelně do smíchu. — „Ó ty zařezaný zákonníku! ty paragrafisto! Kdyby chtěl někdo nové vydání pandektů obstarávat — není-li pravda, to bysi věděl, jestli to dowede; ale co umí nejprvnější slowanský filolog a neomylný soudce u věcech našeho jazyka a naší historie — to newíš. Abys však alespoň trochu poznal, může-li Dobrowský s mladým lidem o českém jazyku roko-
wati, tedy ti powím, co všeco sepsal, nejdříve: Corrigenda in Bohemia docta Balbini, pak: Wy-
swětlení slova Čech a Slowan, potom —“

„Dost toho, dost, milý Honziku!“ usmál se nyní Konrad nad přítelovou horlivostí; „já toho tolik nepotřebuju — já nechci být profesorem českého jazyka, jako snad ty — hahaha! Já ti věřím a nežádám si obšírných důkazů.“

„To je také tvoje štěstí!“ řekl Nejedlý; „neboť věřicím může být ještě zpomoženo, jinak sice musel bych nad hroznou temností tvé české kotrby zoufat. A co se mého profesorství týče — snad bysi mně to nepřál?“

„I přál, přál!“

„Já dám za to vaši urozenosti titul nějakého vrchního komisara — takhle nade všemi těmi, co se nestydějí u zlatého hada nebo u zelené žáby česky mluvit.“

„A já ti dám za to odměnu, že ji uctíš,“ roz-
weselil se přítel a šlouchnul Nejedlého do boku.

„Děkuju,“ smál se tento; „a přijímám až do
splacení. Teď mám ale tamhle co dělat!“

Přítom okázal na palác, z něhož tu chvíli jeho
bratr Wojtěch s Hněwkowským a Puchmayerem
vycházel.

„Tedy se měj zatím dobře!“ poroučel se Konrad.

„I nebuď bláhový!“ řekl Nejedlý. „Prosím
tě, počkej! S těmi lidmi se můžeš beze wší bázně

seznámit. Dwa mají beránci roucho na těle — widíš? a to buď jistý, že pod ním žádný wlk newězí. Třetí je sice swěták a wynakládá každý den mnoho práce na swé wuklicky, je ale ta nejpoctiwější duše w Českém králowství.“

To myslil juristu Hněwkowského, kterýž nyní všechen roznicený a jako s ozářenou twáří w pun-
čochách a střewicích rychlým krokem k němu přicházel. Přátelé w pěkných klerikách šli za ním jaksi zamýšleni, ale přitom jim swítily oči neobyčejným ohněm.

„Salve, pane Johanes!“ řekl Hněwkowský, když pozdravil Konrada. „Škoda, že jste nešel s námi! To je wám duch — člověk až trne roz-
koši. Ten tomu rozumí! Ten nám otewřel oči! Vivat na wěky!“

„Nu, co pak?“ ptal se pan Johanes. „Co pak se dělo? co wám říkal? Wy jste celý bez sebe.“

„Jsem, krajane, jsem — samou radostí, že jsme se konečně na prawou cestu dostali. Již to máme, pane Johanes! již můžete řádné české werše dělati; již nebudete muset při tom zpíwat a našemu jazyku všelijaké násilí činit, když budete chtít, aby wám při čtení jako werše zwučely. Rozumíte? Pryč s Rosou! Já se ním beztoho diw neudáwil. Pryč s ním! Vivat Dobrowský! Zwuk, přízwuk, to je prawé fundamentum českého weršowání.“

„Já wám ještě nerozumím, pane krajane!“

„Wšak ono se wám wyjasní! Pomyslete si jen, že přestane všeco krčení a natahowání, kte-
rýmžto nás Rosa mordowal. Teď budeme jiné werše dělati. Rozumíte?“

„Nu, já se jich asi málo nadělám,“ usmál se Nejedlý; „jsem však přece na tu proměnu žádostiw. Co pak je ale panům páterům?“ ptal se dále obrá-
tiw se po bratru a Puchmayerowi, kteří zatím s Kon-
radem rozprávěli. — „Ti se jaksi neraduji.“

„Ah neraduji!“ řekl Hněwkowský. „Ono to není na nich znát. Toť wíte, w dlouhém hábitě se nemůže tak skákat jako w krátkých nohawicích a punčoškách. Wšak oni roztají — jen až doma.“

„Nu, jak se wám líbí Dobrowský?“ ptal se nyní mladší Nejedlý Puchmayera.

„Což můžeme na to říct?“ odpověděl tento. „My musíme jen s obdivem o muži mluvit, před jehož očima se tajemné poklady jazyků slovanských otvírají jako před námi pouhý slabikář.“

„Ale něco vám leží přece na srdci; já to vidím Wojtěchovi nejenom na tvářích, ale i na nose.“

„To bude snad ještě oučinek rozmluvy s tak důmyslným mužem,“ odpovídal Puchmayer trochu nesnadně, a hodil přitom očima po Konrádovi, jako by nebylo rádo před neznámým člověkem o té věci mluvit. „Ale to přejde, jako to přišlo, jen až se zotavíme, až to dobře na mysli probereme.“

Mezi tím přešli most a Konrad se poroučel v právo k staroměstským mlýnům; bohomluvci měli ještě hodinu pokdy a pustili se tedy v levo do platánské ulice, do příbytku Hněwkowského, aby si tam ještě jednou o tom promluvíli, co byli právě u Dobrowského zaslechli.

(Pokračování.)

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

„Hahoj!“ vykřiknul Diwišowský radostně, „šewci se rozježdili, běda Pasowákům!“

A v skutku začali tito couwati, mocněji doráželi Sedlečtí a ostatní bojovníci; když ale pěší lid český jeden díl po druhém k bojišti přikwapoval, uznali Pasowští valně již ztenčení, že není žádného zbyti, i dali se na útek, stíhání jsouce lidem českým, tak že těly jejich pošetá byla cesta kudy utíkali. Malý jen počet se dostal přes Wltawu k hlavnímu vůdci svému Ramé, který s větším oddělením loupežného vojska svého přes Písek a Dobříš ku Praze táhnul.

Když se byla šlechta a Wiktorin se Sedleckými od stíhání až na krvavé bojiště vrátili, aby vyhledali a pochováli padlých přátel svých, zvolal Diwišowský: „Zde to bylo, co se šewci pod statným Ambrožem tak rázně rozježdili, že Pasowáka k couvání přinutili, pročez je moje nezvratné mínění a činím proposici, aby se toto místo na věčnou čestnou památku Sedleckých „Ježowka“ jmenovalo.“

„Ano, ano! Ježowka! — Ježowka!“ provolávali vítězové.

„Nota bene, mistře Ambroži!“ přiklusal Diwišowský k tomuto, jenž s vnitřní radostí ku swatým patronům pořádku svého pohlížel, neboť je byli opět připnuli k bidlu, krví zhoubných Pasowáků potřísněnému, jakoby jim vzdával díky za vítězství a čestné vyznamenání jak cechu svého tak i obce sedlecké vůbec. „Notabene, mistře!“ volal Diwišowský. „Dříve nepřipustím k názvisku tomu, dokud nebudu častován hořkým z nejlepšího sudu, a to zdarma na outraty Sedleckých. Dixi!“ smál se a podával mistru Ambroži ruku, již tento srdečně uchopil.

Bezpochyby musela být výminka bezstarostného ale statného Diwišowského vyplněna, neboť až posud sluje ono místo „Ježowka“.

* * *

Pasowský vůdce Ramé, když o porážce svého lidu u Wrchotic a nad Stuchanowicemi zwěděl, porozuměl, že nemožno přes Sedlec nebo Milčín ku Praze přitřhnouti, pročez se hnul z Písku a táhl přes Dobříš, jak podotknuto, k Berounu, odtud pak přitřhl tajně ku Praze a zmocnil se zrádně Malé strany. Nyní teprva odhodil císař Rudolf roušku svou a prohlásil se veřejně pro lid pasowský, žádaje toho na českých stavech, jenž se byli na Starém a Novém městě zatarasili, by svůj lid s nimi spojili, čemuž však tito šlechtě odpírali; neboť Pasowáci, sotva že se Malé strany zmocnili, loupili a drancovali hůře než nejhorší nepřátelé, aniž tomu Rudolf anebo Leopold Pasowský, bratr jeho, zbraňoval. Za hodno se nám vidí podať aspoň kratičký výťah ze zprávy očitého svědka pana Jiříka Kanického z Čachrowa, kterýž na Woliny jest s panem Bořiwojem Měsíčkem z Dolan v sobotu z Pražských měst vyjel *: „Co se tkne toho rumrejchu, který se w outery masopustní stal, dle předešlých zpráv tak z Košířů že jsou se u Oujezda mezi wartu k nějakým Štrosowům, kde ty kowárny jsou, se dostali, ani nebubnowali, ani netroubili, až teprva potom, když svou chvíli uhlídali, Pasowští lermo uhodili: tu hned Malostranstí, kteří ještě ani powinnosti praporci neučinili, wzchůru byli, a tak se hrdinsky měli, a k nim se Starého města na pomoc přispíšili, že jsou ti Pasowští jim těžce odolávali; krom z toho z Saského domu, tu našim hrubě neuškodili, a našich w té rumrejce do 400 na place, Pasowských pak přes 1000 zůstalo.“ — Když se tedy takto zmocnili Malé strany, přešlo jich as dva praporce přes most na Staré Město, ale i hned za nimi bránu spustili, a lid srotiw se je stíhál a hl.

W brzce na to shromáždilo se přes 30000 lidí českého w Praze kolem stawů svých, i Matyáš pospíšil Čechům ku pomoci proti vlastnímu jich králi, jenžto zlými rádci zaveden poddané své loupežným cizincům vydal.

Ramé musel s vojskem svým z Prahy vytrhnouti a táhl opět přes Písek k Budějowicům, ustavičně jsa stíhán lidem českým, neboť se všady sedláci rotili a u Dobříše mu pobili 2000 mužů, i stíhající jej neustále až k Budějowicům a dále až k pomezí českému, odejmuli mu skoro všechnú kořist w Čechách naloupenou.

Král pak Rudolf musel se odříci koruny české w prospěch Matyáše, bratra svého.

(Pokračování.)

*) Original se nachází w archiwu Domažlickém. Wiz též: Correspondenz zwischen Kaiser Rudolf u. s. w. in Betreff des passauischen Kriegsvolkes von Hanta.

D o p i s.

Z Přerowa.

Snad zná každý vlastnil i ze životopisu Jana Amosa Komenského, národní chlouby naší, moravské krajské město Přerov, kdežto Komenský na žádost tehdejšího pána na Přerově, slavné paměti Karla staršího ze Žerotína, správu školy bratrské, od dávných časů tam květoucí, nějaký čas wedl a kde první myšlénku o zdokonalení vychovatelství, jímž se potom dobrodincem človečenstva stal, nejen pojal, nýbrž i založením prvního jakého způsobu školy realní v život uváděti začal. Již tedy z té příčiny, protože každá okolnost na veliké muže se vztahující ctitelům jejich zajímavá jest, každý rád uslyší, jak dalece se v tomto městě, jemuž první účinkování Komenského popráno bylo, duch národnosti wywinul. Než proč teprw Komenským wzbuzowati podílno? Doufám, že každá první zpráva o probuzení se národnosti w některém z moravských měst sama sebou zajímavá jest. Morawa že ještě není tam kde jsou Čechy, je bohužel pravdivá stížnost; kdežto lew býlý dávno procitnuw po celém už skoro těle nový život jewi, orlice pestrá teprw z dávné omráčenosti se wytrhujíc jen semotam oudem hýbe. Jak tedy nám před několika lety každý nový ohlas probuzené národnosti z českých měst a osad nowou vždy radost způsobil, tak snad nyní i na Morawě tyto swatojanské ohně, znamenající návrat národního slunce, wyskakowat počnou a ochotně wítány budou.

W Přerowě je tomu asi rok, co několik mladých mužů k držení časopisů a ke kupowání knih českoslowanských se sřeklo. Z nepatrného začátku wywinul se nyní čtenářský spolek 30 neb 40 oudů počítající, z nichžto, co právě nejpotěšitelnější jest, aspoň dvě třetiny stavu průmyslního a řemeslnického jsou. Drží Pražské Nowiny, Wčelu, Kwěty, Pražského Posla a Kocourkow; mimo to koluje laskawostí jednotlivců Poutník, Blahozvěst a Časopis musejní. Z dobrowolných měsíčních příspěvků na knihy koupila se už hezká hromádka českoslowanských knih, které spolu i s těmi, ježto někteří jednotlivci ze své zásoby k tomu za dar určili, činíce již nyní přes dvě stě swazků, za základ pro budoucí městskou knihownu určeny jsou. Půjčují se nejen čtenářskou spolkou, nýbrž komu se líbí, a zdá se, že už mnozí pro tento šlechtetnější pokrm ducha zamilované posud hospodě a kartám se zpronevěřili, a jiní že nejedem desetník místo šálivé loterie na knihy obětowali. Nemalou zásluhu w udržowání pořádku s časopisy a knihami má pan učitel Witásek. Dle příslowí: „Kde Slowan, tam zpěw“ wyloupl se z čtenářského spolku i malý zpěwný spolek, jenžto českými čtvero zpěwy a písněmi národními i jinými obweseluje a dobré věci prospíwá. W minulém měsíci wystoupil ponejprw napolo veřejně před obecnstwem, ohledem na místo dosti četným. Ze zpěwů, buď sborem, buď čistým čtvero zpěwem, buď jednotlivými hlasem přednášených, libily se nejwíce *Radost od Slobody* w mistrné hůdbě od *Blahoslawa* (Glückseliga), *Diwčino pozdrawení* od J. Marka, we čtvero zpěw uwedena p. *Förchgottem*, a *Furčowa* píseň *Nepowim* z nowého Wence, krásně přednášena od jedné slečinky. Uspokojená společnost se wesele rozběhla, a přání, by se takowá pochoutka příležitostně zase, a sice veřejně co řádná beseda opětowala, dalo se čísti při rozchodu w každých očích.

We mnohých bytech byl dopisowatel při návštěwě mile překwapen tím neb oním národním obrazem na stěně. Podobizny Karla ze Žerotína rozebralo se zde a w okolí 40 wýtisků. — Znaků žiwnostnických i tu ještě nejwětší díl německý nápis má, semotam výborně zpotwořený; w nejnowějším čase se teprw čtyry s morawskými nápisy wywěsily; snad by to i mnozí jiní učinili, kdyby jim o tu

malou wýlohu nešlo. Dá Bůh, že zatím, co dřevo na nynějších cizích znacích shnije, i přewrácená mysl wyhynie. Ani to dopisowatele nepřekwapilo, nýbrž jen úsměw mu wyloudilo, když setkaw se zase ponejprw s některým ryším Zabečákem neb Hanškem a morawsky ho pozdrawiw za odpověď přiwětiwé: „Kutn morn! šelmikumen!“ nazpět obdržel. I to se samo sebou rozumí, že někteří z tak nazwané vzdělané třídy z krásného a blahodějného počínání oněch mužů, w nichžto vlastenecký duch již procitnul, po straně si posměch dělají. Tak to býwá obyčejně. Znám jest ku př., jaký posměch si asi před 60 lety z oněch mužských, kteří napřed nebožtíky copy shodili, ostatní ocopatěné obecnstwo tropilo; a hle! před několika lety běhali už za posledním mužským copem, když z Kozlowské ulice wysel, uličníci s posměchem. Čas wše mění. Takowé falešné náhledy o vzdělanosti teprw časem se wyčistí, neboť z Kocourkowa cesta dlouhá. Zdá se též, že od té doby, co železnice wedle Přerowa jde, někteří Přerow za wídenské předměstí powažují, německý ráz na se wzítí usilující. Ti však zapominají, že s druhé strany souwisíme s Prahou.

Z toho všeho widět, že život vlastenecký w Přerowě sice daleko ještě wywinut není, že však přece začátek hezký a nadějný učiněn jest. Zruko bohumilé wzešlo; by nezaniklo, nýbrž w krásný strom wzrostlo, záleží na wytrwalosti a swornosti pěstitelů. Pohoda k tomu w Přerowě owšem není nejlepší. W jiných městech některý představený úředník w čelo vlasteneckého počínání se postaví: w Přerowě by vzdělávání w jazyku materském skoro za něco nedowoleného powažowali; jinde wystupuje důstojné kněžstwo s podiwuhodnou horlivosťou pro národní vzdělanost, zakládajíc a wedouc knihowny a wučující lid w nedělních zábawách: zde se něco podobného teprw od lepších okolností doufá, owšem že při chwalném vlastenském smýšlení pana faráře ne marně; jinde aspoň studující národnost podporují, slowem i skutkem jí cestu klestíce: w Přerowě však posud ani jeden takowý se nenachází. Co tedy w tom městě se wywinulo, jest samorstlé, a mohlo by i w každém jiném z hojných měst na Morawě býti, k tomu jen přičinění několika přesvědčených mužů potřeba. Či snad i we mnohých jiných morawských městech začátek vlastenského života se ukázal, a jenom posawád neoznámil? To by byla powinnost, nějakou zpráwu o tom uweřejniti *. Či čekají ti páni až na morawský týdeník?

Že Kroměříž w krátce se skwostnou besedou wystoupí, a že w Telči zase jako wloni několik českých diwadelních kusů prowozowati a 13. Září besedu dáwati budou, slyšeli jsme; mimo to ještě asi ze třech neb čtyř morawských míst také známky národního probuzení se časem wyskytují; ale co je to wšecko na těch 89 měst a 180 městysů, ježto Morawa počítá?

Konečně neopominu že Přerowští mají oumysl, až okolností to dowolí, o postawení sochy Janu Amosowi Komenskému se postarati a k tomu cili subskripce zawěsti, ku které bezpochyby všickni vlastimilowé z Morawy, z Čech, ze Slowenska a snad i z dál ochotně by přispěli.

Jan Přerowský.

Z Tismic.

Dne 3. Září b. r. ráno okolo šesté hodiny polekali jsme se nenadálým třikrát udeřením na velký zwon na znamení že hoří. Wypuklý oheň od nás čwrt hodiny w Nowé wei u Českého Brodu — založený zlomyslností lidskou — z rohu stodoly Jana Chrousta tébož dne právě velkým powětrím hned se tak zňal, že celá stodola i s o-

* S touto žádostí spojme swou vlastní i

Red.

statním hospodářským stavením v jednom ohni stály. Než se mohla možná obrana státi — ačkoli vody dosti na blízku bylo a lidé se všech stran ku pomoci s hasícími stříkačkami spěchali: přec hned vedle žalo se celé hospodářské stavení i při něm stojící chaloupka Františka Židlického, a krom stodoly obě tato stavení šířajícím živlu podlehla. Zlomyšlník bezpochyby myslil celou ves vypálit, protože vítr od té strany, totiž od západu k východu táhl; však ale bezbožný omysl jeho se nepodařil, neboť prozřetelnost boží nechtěla tak velké neštěstí na lid tento dopustit a že dále oheň se nerozšířil, bránila veliká lipa, stojící mezi stodolou Jana Chrousta a Fr. Židlického, v kteréžto poslední velká zásoba obilí se nalezá, opodál pak stojící stavení chránily velké ovocné stromy, které jako hradba činily. Tu patrně se dokazuje, jak sázení a pěstování stromů všeho druhu, zvláště okolo stavení vysazování tepolů, na dvorech a návsech lip, užitečno jest.

Fr. K.

Wlastenská zpráva.

Ze *Žebráka* dovídáme se, že se tam zřídil zpěvácký spolek, který sobě zdárně počíná, ujmaje se hlavně zanedbaného posud kostelního zpěvu. Srdečně přejeme pěknému tomuto podniknutí nejlepšího prospěchu.

Wlastenská památnost.

Obležení Prahy od Prusů r. 1757., jenž trvalo od 30. Května do 19. Června, bylo jedno z nejkrutějších. Vystřeleno bylo v tom čase proti městu z pěti baterií, zřízených v Bořekowské zahradě nad Malou stranou, na Žižkově, na Sklenářce, proti Karlovu a pod Liškou, všeho dohromady 81.439 ran, jimiž whozeno do města 23.063 pům, 58.376 obyčejných kouli dělových a 547 karkasů. Domů pak, jenž střelbou touto škodu vzaly, nacházelo se na Starém městě: docela spálených 15 měšťanských a 1 duchovní; rozbořených 9 měšťanských, 2 panské a 4 duchovní; porouchaných 153 měšťanských, 15 panských a 3 duchovních; na Novém městě: docela spálených 113 měšťanských, 9 panských; rozbořených 116 měšťanských, 15 panských, 12 duchovních; porouchaných 194 měšťanských, 19 panských, 13 duchovních; na Malé straně: porouchaných 131 měšťanských, 32 panských, 19 duchovních; sumou ve všech třech městech pražských zcela spálených domů 138, rozbořených 158, porouchaných 584. Osob z obywatelstva pražského (kromě vojákův, jichž valná část zbita) počítalo se na Starém městě zabitych 12, raněných 18, na Novém městě zabitych 15, raněných 21; na Malé straně zabité 1, raněných 13, všeho vsudy 28 zabitych a 52 poraněných.

Ferd. z B.

Pražský denník.

Jak doslycháme, započnou české divadelní hry letošního roku novou původní veselohrou: „Ženichové v pasti“ od Podleského. Pan ředitel Hoffmann hledí všemožně získati nových sil pro české divadlo. V té věci činíme bo pozorna na pana *Prokopa*, dávného ouda našeho národního divadla, právě v Praze meškajícího, který by co herec i zpěvák mnohou posavadní mezeru našeho českého personálu vyplnil mohl.

Kronika času.

* Swedenborg napsal jak známo knihu o pekelné řeči. Ale Swedenborg byl blázen a na tom dost. Že se ale k té řeči hudební skladatel najde, sotva by si byl kdo pomyslel.

Ten skladatel našel se v Berliozovi, v jehož *Faustu* zpívají čerti následující verše v pekelném nářečí:

Pkimur sat rahyk? Irkimur Mephisto
Biar neir orakai Faust undo voll isto?
Tradivum Marelit. Tradintę varrudite
Fory my diukorlitz. Hor meak orné vixe.
Uraiko muraike atd.

* Wévoda Choiseul-Praslin, obviněný z vraždy své manželky, otrávil se v žaláři.

* Z Havanny posláno jest do Wídně obrowské cigarro, tři střevíce dlouhé a přiměřeně tlusté. Nahoře opatřeno jest drahým jantarovým náhubkem. Cena jeho jest 80 zl. ve stř.

* Dne 8. Srpna umřel ve Varšavě na slovo vzatý lexikograf Samuel Bohumil Linde v 77. roce věku svého.

* W Pešti skočil jeden mladý lékař s okna a zůstal na místě mrtew. Učinil prý to ze zoufalství, že neměl pacientů.

* Theodor Kowalczyk, wrah faráře Paslowského ve Wídní, nalezen jest již hniјící v jednom kukuřicovém poli. Zločinec ten prostředkem jedu ušel mstivému ramenu spravedlnosti.

* Hlavní trefu frankfurtské městské loterie vyhrál baron Šalomoun Rothschild.

* We Frankfurtě nad Mohanem zasnoubil se nedávno 73letý ženich se 66letou newěstou, kteří oba plných 40 let na sebe čekali.

* Zločiny. v oboru nejvyšší aristokracie francouzské posawáde páchatí se nepřestávají. Nejnověji probodl pěr francouzský kníže z Eckmühlu, syn powěstného maršálka Napoleonowa Davousta, souložnici svou, načež ze země uprchl. — Hrabě Alfred de Montesquieu, oud slavné rodiny, díky životu swému konec učinil, pro jakou příčinu, newí se posud. — Též roznáší se powěst, že 17letý nejstarší syn wévody de Praslin z hore nad takovou hanbou své rodiny se zastřelil. Ostatně wznešena jest od pozůstalých dítek wévodowych společná žádost, aby dosawádní jméno rodiny Choiseul-Praslin změněno bylo na Choiseul-Sebastiani.

S m ě s.

Bankéřská filosofie. W jisté společnosti, we které se i baron Rothschild nacházel, mluwilo se o realismu a idealismu. Tázán i on o své mínění odpověděl: „Mně jest realismem real (peníz) španělský, něco však docela ideálního španělské státní papíry.“

Dobročinnost. Nedávno prosil mladý arestant w Pešti jednoho pána o almužnu. Pán utrha se naň řekl: „Němci nedám nic.“ Na to přednesl ubožák prosbu svou po maďarsku. „Fi!“ zvolal nyní pán, „být Maďar a krást; to je hanba, takowému člověku nedám nic.“ Načež prohodil arestant nenapravě, když už pán nic nechce dát, aby ho alespoň za blázna neměl.

Dobrá námitka. Otec, chtěje swého syna napomínati, aby časněji wstával, wyprawowal mu příběh o jednom člověku, jenž wstaw časné veliký měšec peněz nalezl. „To je možná,“ namítnul syn, „ale ten, co jej ztratil, musel ještě časněji wstát.“

O p r a v a.

W předalém čísle w některých wýtiscich na str. 429. a. ř. 4. zdola místo „werde“ má státi „wrie“; pak na str. 432. b. ř. 18. na místě „200 otisků“ čti „2000 otisků“.

Číslo 110.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1060—2 přes dvůr při zemi).

14. Z á ř í
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročních třikráte za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patričníou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Pomněnky z hrobu nejstaršího Čecha.

(Pokračování.)

„Nu, co pak tedy máte na srdci?“ ptal se mladší Nejedlý, když přišli do malé sedničky w platnýrské ulici. „Mluwte, pánowé a přátelé!“

„I co pak by tam měli!“ rozesmál se Hněwkowský. „Pouhé strašáky, bubliny, šustění we křowí, že by člověk myslil: Teď vyskočí wlk! a on wyletí zatím čermáček. Rozumíte?“

„Ty jsi šťastný člověk, Besto!“ řekl Puchmayer, „že na všechno skrze růžové skýlko hledíš. Také bych to rád učinil, ale ono je w skutku tolik černého přede mnou — ona je wůbec tak zatemnělá krajina před námi všemi, že nemohu tak silného skla naleztí, aby se mi to všechno w jiném světle zjewilo.“

„Ale u všech všudy!“ zvolal zas mladší Nejedlý. „Co pak to mluwíte? Wyi na mou wěru děláte, jako byste byli školáci při egyptských mystériích. Mluwte, ať wás jednoduchý český rozum pochopí. Powěz ty mi, Wojtěše, co se přihodilo!“

„Přihodilo — hahaha!“ spustil Hněwkowský, nežli mohl starší Nejedlý odpovědět. „Několik slow Dobrowského je poděsilo, že newědí, kde jim hlawa sedí — mají-li ji nad rameny nebo pod paží — hahaha!“

„Ono je to arci jenom několik slow,“ řekl na to vážný Wojtěch; „ale za nynějších časů a při nynějším stawu českého jazyka, potom w ústech takového muže jako je Dobrowský, jsou ta slowa tak důležitá, že při nich člověka mráz přechází, který se na vzdělávání zanedbaných, opuštěných ouhorů naši materské řeči oddává.“

„A jaká jsou to slowa?“ ptal se Jan již s opravdowou zwědawostí. „Toi musí být alespoň polowiční kouzelnictwí nebo nějaké zaklínání?“

„Ó, je to něco hrozného!“ dowáděl Hněwkowský. „A pro našeho Wojtiška je to zvláště ukrutné! Kdož bude pak čítat jeho české Hlady? Kdo si všimne českého Wirgila...“

„Ale Hněwkowský!“ wskočil mu starší Nejedlý do řeči a zarděl se, ačkoli s jakousi samolibostí. „Co wám to napadá?“

„Co je prawda,“ pokračowal onen. „Pomyslete

jen, pane Johanes! Dobrowskému napadlo říct — ale počkejte! dřiw musíte wědět, že nás wlidně přijal, naše snažení pochwálil a potom nám welmi důwtipně českou prosodii wykládal — já bych mu byl rozkoši okolo krku padl! rozumíte? — potom ale.... podívejte se, naši páteři už zase blednou! To je ta strašliwá ctižádost, která se bojí, že na ně svět brzy zapomene.“

„Nedělejte šašky, přáteli!“ prohodil Puchmayer, ačkoli jen polowičně poslouchal a wíce s wlastními myšlénkami se obíral. „Wěc je tuze wážná.“

„Co pak potom?“ ptal se mladší Nejedlý rozweseleného Hněwkowského.

„Bezpochyby že nám chtěl po tolikerém medu také trochu pelyňky okolo huby natřít — potom wám začne najednou, že prý je to sice hezká wěc, to české weršowání, i chwalitebná, ale že myslí, že je to přece jen hračka s mrtwým kowem, zábawa pro několik milowníků — slowem, že se jazyk český již nižádného nowého rozkwětu nedočká, alebrž s Pánem Bohem do hrobu položí.“

„To že řekl Dobrowský?“ zvolal Nejedlý, jehož se byla poslední slowa Hněwkowského jako ohniwé meče dotknula. ●

„Jestli ne těmi samými slowy,“ odpověděl tento, „alespoň w tom samém smyslu. Není-liž prawda, přátelé?“

Oba seminaristé poswědčili.

„Widíte? oni to nemohou ani ze rtů wyprawit,“ dowáděl ještě pořád jurista; „tak jim to zadržlo chřtán a skličilo srdce.“

„Ale to je také slowo!“ řekl mladší Nejedlý. „Toho bych se byl jaktěžiw od muže nenadal, kterýž sám swůj žiwot slowanskému žiwlu zaswětil a důwtipně hloubání českým wěcem wěnowal.“

„Práwě takový to může říct,“ mluwil Hněwkowský horliwě dál. „Rozumíte? Což wi ten o skutečném žiwotě? což wi ten, jak to w našem lidu wypadá? Ten sedí doma, přebírá se w gramatikách, kuje prawidla — ó ano, všechnu účtu! ale jazykový poklad leží před ním jen jako wzácná starožitnost; na žiwé žily národu nehledí, on ho widí jen pod tím hamparátím, kterýž na něj dáwní časowé nameřali,

on zná z něho jenom své nejbližší okolí a nemůže tedy v tomto případě žádný pravý soud pronést. Rozumíte?“

„Kdyby ale mluvil přece pravdu“ namítal zase Wojtěch Nejedlý. „Kdyby ani newěda jaksi prorockým duchem —“

„Pro Boha vás prosím, nechte nyní zákon a proroky,“ zvolal Hněwkowský, „a protřete si oči! Já tomu newěřím, a ne, ne! Raději bych se do rakve položil, kdybych se měl strachovati, že jazyk český již nikdy nezkwěte. A vy dva byste neměli již docela o tom pochybowati, rozumíte? — leda jestli ho také jenom za nějakou wzácnou weteš pokládáte, s kterou se mohou všeliké experimenty wyvádět.“

„Hněwkowský!“ zvolali oba seminaristé najednou.

„Či nač ho tedy pěstujete? nač ho chcete zvelebiti, nač pro něj se swými kolegy hořké boje podnikati, když to nemáte hluboko v srdci nebo v hlavě napsáno, že to činíte k jeho zkrisení a oslawě? A jak powídám — vy dva neměli byste si nechat svou wiru domněnkou ani toho nejučenějšího hloubáka wyvrátit — rozumíte? vy dva již dokonce ne! Neboť dokud bude jediného Čecha na světě, musíte si jazyka jeho vážiti a v tom jazyku o věcech s ním rozprávěti, kteréž obnášejí wездеjší i wěčné jeho blahoslawenství. Rozumíte?“

I rozhorlil se, až mu wywstal pot na čele; přátelé v klerikách podali mu ale ruce a, wrělé jich tisknutí prawilo více nežli kdyby byli dlouhou řeč drželi.

5.

Od té chvíle uplynulo více nežli pětadwacet let. Bylo to r. 1820. pod wečer před sw. Jakubem.

Wojtěch Nejedlý byl toho času farářem w Miřowě, čekal na zejtrék hosti a rozdával za tou příčinou we své přizemní, pěkně wybilené sednici rozkazy stran slušného učení. Těšili se na ten den jako prawý český hostitel a slibował si welké rozkoše.

Práwě byla řeč o salátech, an tu okolo fary něco zahrčelo, jako když nějaký powoz na dwůr zajíždí. Nejedlý pristoupil k oknu a spatřil malý, nekrytý kočárek, z něhož teď outlá osoba w dlouhém modrém kabátě slézala.

„Bůh ho potěš!“ zvolal Nejedlý welmi radostně překwapený. „Toť je náš Puchmír! Tedy se přece odhodlal! Jáť se již bál, že nepřijede.“

S těmi slowy běžel mu naproti a w několika okamžicích se upřímní přátelé objímali.

(Pokračování.)

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

Než wraime se ještě jednou k Wrchoticům a k Sedlci. Temně zwučely zwony kostela sedleckého, když se dlouhý průwod od Wrchotic přicházející na pahrbku ukázal. Weškerá wůkolní šlechta, katoli-

cká i utrakwistská, wzdávala poslední poctu svou panu Šimonu Wrchotickému, množství wesnického lidu jakož i stateční Sedlčané, jenž se při wpádu Pasowských tak welice wyznamovali, byli přítomni smutné slawnosti. Nejpředněji kráčeli scholárowé školy sedlecké, zpíwajice jasnými hlasy swými: „Miserere“, kterýžto smutný prosebný choral čas od času zazpíwáný welice všechněch jímali. Za nimi šli Sedlečtí podle cechowních pořádků spořádání pod swými prápory, měli hlavy odkryté a smutný výraz w obličejích jejich swědčil, kterak milowali w boji zahymlého pána Wrchotického, přízniwce a štědrého podporowatele školy jejich a že cenili w plné míře ztrátu takowou.

Za nimi a zrowna před rakwemi kráčel důstojný farář sedlecký, časem se zastawujíc a swěcenou wodou těla padlých pokropujíc; na čtyrech místech, nežli k Sedlci přišli, četl čtyřkráte nad nimi swaté ewangelium, a když byl se swými ministranty: „De profundis“ nad nimi odzpíwal, pohybowal se průwod dále. Dwě rakwe černým sukнем pokryté byly za ním nesený, a sice podle sebe; jedna byla nesená od učitelů školy sedlecké, na ni ležel podle rytířského znaku pánů z Wrchotic wěnc lawrowý, znamení to důstojnosti bakalářské nebožtíka: byliť to zemské ostatky pana Šimona z Wrchotic. Na druhé rakwi byl jen znak pánů Wrchotických a šlechticowé sami nesli rakew tuto, uzawírající w sobě ostatky nešťastného syna páne Šimonowa, který konečně w boji pro vlast zemřel a smrtí svou snad weškeré poklesky dle mínění tehdejšího s duše své obmyl, i byl účasten pohřbu rytířského, k čemuž by jinak ani welebný farář ani Wiktorin Šánowický a Eliška nebyli přiwolili; ale šlechta ctila poslední skutek nešťastníka a smrt jeho tím, že jej sama k poslednímu lůžku nesla, ponechawši w panující tehdaž účtě pro učenost mistrům učeným školy sedlecké, aby prokázali čestnou službu tu učenému rytíři sami. Ostatní rytíři kráčeli w černém brnění se spuštěným hledím a s wytasenými meči podle obou rakwi, za kterýmiž kráčela Eliška, podporowána jsouc na bolestné té cestě služkami swými, a hned za ní bylo od zbrojnošů nesenó více než dwacet rakwi, padlých to zbrojnošů wrchotických, jenž byli wěrní pánu swému w životě i we smrti. Diwišowský, jenž je šťastně k boji wedl, wedl je i nyní k poslednímu odpočinku, i kráčel w čele jejich hned za Eliškou — místo, které mu Wiktorin jistě záwiděl, ačkoliw se sám co možná po straně Eliščině držel. Diwka tato podávala jistě nejzajímavější obraz z celého průvodu a všech očí byly na ni upřeny, když s výrazem nejhlubší bolesti na twáři, ale mlčky za rakwemi otce i děda swého kráčela; prsa její byla zůžena a krew s líce jejího byla prchla, tak že wypadalo jako liliemi poseté. Outřpnost se sirotkem se jewila w oku každého, kdož pohleděl na ni; ale duch její byl silnější nad bolestné rány osudu, a dávno

již před tím, jak nám powědomo, byla se ustanowila na záměru pevném, w mysli její nezvratném. Mystický duch wěku tehdejšího ovládal i její duši; byli to duch excentrický, jenž obíral se neustále duchy a řiší nadpozemskou, a všechno, co jen poněkud neobyčejného bylo, přičítalo se wliwu duchů buď dobrých nebo zlých.

(Pokračování.)

D o p i s. z Pešti.

Již dávno nebylo w našich královských městech (w Pešti a Budíně) tak živo a hlučno, jako po tyto dni. Lidstva se w ulicích jen hemžilo. Již 20. Srpna, na den sw. Štěpána, obywatelstwo pešťanské jakož i poutnictwo z blízkých a vzdálených měst a dědin k oslavení prvního krále a patrona uherského do Budína chvátało, a potom po poledni, chtějíc sobě při piwě a wině a posloucháním libezné hudby ode čtyř vojenských pluků pohowětí, na budínskou stranu do tak řečeného městského dwora (Stadt-Meierhof) houfně se hrnulo. — W následujících pak dnech sešlo se do Pešti weliké množství towárníkůw a obchodníkůw, panstwa a služebnictwa, nejen z krajůw a stolic uherských, alebrž téměř i ze všech národůw a krajín ewropských k výročnímu trhu, jenž byl owšem o něco lepší než několik trhůw předešlých.

Ale mnohem více se rozweselili obywatelé našich měst jakož i hosté přespólní, mohouce přiwítati toužebně očekáwaného arciknížete Štěpána, wůbec milowaného náměstníka královského, k jehožto počtě dne 31. Srpna skwostné osvětlení obou měst uspořádáno bylo, kdežto se wyznačowaly wkusně osvětlená Valerowa towárna na bedbáwí, cukrárna, stoliční dům, národní diwadlo, dvě parolodi na Dunaji a Landererowa knihtiskárna, kdežto se we bráně báseň ke cti vysokého hosta složená tiskla a od lisu w 6000 wýtiscích rozdávala. Druhého dne ráno před 9. hodinou znovu se hrnuli ulicemi zástupowé k nádraží, odkud královský náměstník s mnohými vysokými hostmi, mezi nimiž mnozí magnatowé uherští a baronowé Rothschild a Sina s pozwaným důstojenstwem, w počtu do 700 osob na 16 wozech s parowozem „Štěpán“ wyjeli a nowou železnici mezi Peští a Solnokem k obecnému upotřebowání otewřeli, w kterémžto posledním městě všech těchto slavných cestowatelů skwostná hostina očekávala. Jan Kadawý.

Jednání průmyslní Jednoty.

W městění schůzce, dne 7. t. m. držané, nejwice záminal hlas, jež ředitelstwo wys. wládě stranu zákonu k ochraně průmyslních wýkresů a wzorů podalo a jehož sestawení a důkladné wypracowání panu dru. Štrobachowi náleží. Jak známo, wyjednáwal se nedávno u francouzských komor podobný zákon; ta okolnost bezpochyby a ona druhá, že z dušewního jmění po wyjití zákonů dříwe o technických privilegích a wloni o literním jmění jediné tato ještě wětew dušewního jmění bez zákonní ochrany zůstává, pobídly dolnorakouskou průmyslní jednotu, aby se u wys. wlády i o wydání zákonu ucházela, kterýž by tyto dwa doplňující i průmyslníkům jmění půwodních wýkresů pojistil. Nedá se zapřítí, že forma u výrobků důležitá jest a silně na odbyť působí; jak může ale u př. fabrikant tkanin na wymyšlení a wywádění nových wzorků a wýkresů mnoho wynakládati, když widí, že druhý mu je hned nápodobiti bude? Jak se oddá dobrý, nalezewáwý kreslitel této wětwi umění, nenalezue-li dostatečné odměny, a kterak ji může podati fabrikant, newida před sebou možnost, aby z toho, co dobře zaplatí, sám také kořistiti mohl? Pro jiné za swé

peníze wzorky dáwat wynalezat, málo komu asi bude po chuti. Na tomto šetření umělecké stránky při výrobčích záleží nejwice ona přewaha, jižto si francouzský průmysl dobyl, jímž se wkus i moda řídí; anglický průmysl, co mu ochrana wynalezawosti, dušewního uměleckého jmění oddána byla, patrně se swé dříwejší wýšky co do krásy a nowosti forem zewnitrku klesl. I jak si má náš jinak již dosti čilý průmysl čestného samostatného stupně mezi jinými dobyti, nebude-li též jemu w tomto ohledu zákonní ochrany dopráno? Těmito myšlénkami byla dolnorakouská jednotu k prosbě swé wedena; hlas zdejší se docela k nim přiznal a toliko při samém návrhu k zákonu, některé změny nawhowal. Nejistá otázka byla, zdali se zákonní ochrana podobného jmění hned wýkresům přiřikati má, aneb zdali o ni žádající wzorek již wywedeného zboží podati musí; hlas zdejší ozwal se hned pro wýkres, poněwadž, jak zkusenost učí, nápodobitelé aneb vlastně krádcowé nových kreslitelských myšlének nejwice na to bijí, aby se jich křiwými swými cestami dříwe již zmocnili, než půwodní majetník se swým zbožím hotow jest, a poněwadž prozrazení wzorků w té době mnohem wětší škodu způsobuje. Nápodobí-li u př. nějaký wzorek kattunu již do prodeje přislého, potřebuje pro náležitě k tomu přípravu téměř celého roku, než nápodobení swé zboží do obchodu přiwéstí může; zatím mohl již první nálezce k wětší částce swého wýššího nákladu přijíti, což by naopak možné nebylo. Raděno dále, aby se úřad, k němuž by se wýkresy, co wýhradní někoho jmění pojištěny býti mají, zasílati měly, w každé zemi jeden a sice w hlawním městě určen byl, aby nad přednostní wýkresů den podání, a kdyby ten stejný byl, číslo zadání rozhodnouti mohlo. Wýkresy mají se při prosbě zwlastě zapečetěné posílati a tak i w registratuře chowati, dokud by se nějaká pře o ně nezdwišla. Trwání wýhradního jmění nawrženo na tři, čtyry a pět let, podle nákladnosti látky a rychlosti jejího odbytu. Cizozemské wýkresy budou se smít jako dříwe wolně nápodobiti, dokud cizí wlády též našemu průmyslu zákonní ochranu wýkresů nawzájem neudělí. Snád by bylo whodné býwalo i pojem nápodobení blíže určití a meze ustanowiti, které w rozmanité se křižujících wětwech weškerého průmyslu dówolené použití něčeho od nedowoleného nápodobení děl.

W téže schůzce bylo na návrh generalního ředitelstwa jednohlasně uzawřeno, aby se kreslitelská škola Jednoty od školy společnosti přátel wlaštenského umění tímto rokem oddělila, poněwadž spojení obou ústawů pro žádnou stranu prospěšným se neokazowalo. K. Št.

Zkouška na opatrowně hrádecké w Praze.

Jak už w těchto listech napřed ohlášeno bylo, že se bude 29. Srpna zkouška malých w opatrowně na Hrádku odbywati, tak se také w skutku stalo. Zde přede wšim podotknouti sluší, že pozwání ke zkoušce bylo také w jazyku českém. Doufáme, že i ostatní opatrowny, wezmouce si wzorní školku za příklad, stejné se budoucně zachowají.

O zkoušce samé musíme zkrátka říci, že welmi dobře wypadla, a tudý wšeobecnou spokojenost, ano weliké potěšení způsobila. Není to pouhé mé osobní zdání; wšichni hosté a rodičowé swým tichým pohledem to potwrdili, a někteří z prwních předstawených panu Wác. Bažantowi, prwnimu učiteli na opatrowně, za jeho wynasnažení osobně poděkowali. A zajisté obadwa, i jmenowaný i druhý učitel, pan Štěpán Bačkora, wšecku čest a chwálu zasluhuji.

Takowé zkoušky nejsou wěru žádné komedie, ano je to jednání, které mnohostranné dobré w sobě zawírá. Nebo když powážíme, že ústawy, jako jsou opatrowny, jen tehdaž možného dobrého působení dosáhnou, když náležitě znány a uznány budou: tuť nám už patrně bude, že se

toho všeho jen pilným ohlašováním a uweřejňováním dobrého působení ústavu docíliti může. Nawštěwování ústavu od jednotlivých hostů a představených, ačkoli i toho toužebně přejeme, nikdy takový účinek nemá, jako veřejná zkouška. Pokud mně známo, není ještě žádná z pražských opatrowen takovým základem pojištěna, aby se ročních příspěvků odříci mohla. A jaká krásná příležitost podává se u veřejné zkoušky pánům představeným a zámožnějším hostům, k slavnosti takového dne dárkem nějakým dle možnosti přispěti! Takový veřejnosti zasvěcený den bne každým a vybízí každého pro věc dobrou.

Veliký prospěch by měla také roční schůzka, kterou by ředitel ústavu nějaký čas před zkouškou způsobiti mohl. Wím z úst některých představených, že jen na vyšší zawolání čekají.

Že však opatrowny ještě ani w Praze dle zásluhy uznány nejsou, dokazuje zvláště to, že se jich ještě tak málo zawedlo, a že jich právě na takových místech není, kde by se nejnázne zříditi a udržeti mohly. Protož by bylo přáti, aby se o opatrownách a jejich dobrém působení při každé příležitosti mluwilo, třeba se někdy hlas některého pohodlného pána, který s dětmi z opatrowny wystoupilými a k němu příšlymi nakládati neumí, z některého omrzělého kouta brumlawě ozwati ráčil. Kdyby se děti ani počátkům čtení a počítání neučily, ani k rozeznání západní strany od východní nepřiwedly, a jen od tělesného a dušewního úrazu w opatrowně se uchowaly: jaké to dobrodini pro tato newinátka, jaký prospěch pro obec, pro kterou se chowají!

Za 16 let, co opatrowna hrádecká stojí, bylo už 1444 dítek do ní přijato. Jak se tu mnohé před zmrzačením na těle a na duši zachowalo!

Jen to ještě přidám: blaze tomu, kdo se swými činy veřejně wystoupiti může.

Jos. F. Šumawský.

Literatura ilirská.

Obnowená nedáwno společnost srbské slowesnosti w Bělehradě již swůj periodický spis wydáwati začala. Wyšel právě první swazek w osmerce, str. XVI a 261 pod titulem: *Glasnik družtwa srbske slowesnosti*.

Kronika času.

* Dr. Töpfer w Hamburce, aby se welikému množství bez ustanowení jsoucích a jej o čas okrádajících herců ubránil, napsal na dwěře swého příbytku následující slowa: „Kdo se mnou w diwadelních záležitostech mluwiti chce, platí dwě marky vstupného.“ To přečtouce utíkají od jeho dwěří.

* Ředitel jedné potulné diwadelní společnosti přijda do malého městečka, aby obecnstwo přiwábil, oznámil na ceduli, že na jewišti bude opravdowá hranice dřiwí hořet. Aby pak ohlášení tomu wětšího důrazu dodal, způsobil, že několik hodin před představením wywezli welikou městskou stríkačku a u diwadla postavili, aby se všecko možné nebezpečenství, jenž by tím nastati mohlo, hned při počátku udusilo. To oučinkowalo, a pan ředitel nepamatowal se, že by kdy byl měl tak plné diwadlo.

* We městě Alvary w Sjdnocených obcích seweroamerických přihodilo se w diwadle něco welmi neobyčejného. Mezi představením strhnul se najednou powyk w parterru a wšickni diwáci wystupowali na lawice. Reka Hudson byla se totiž náhle rozwodnila a naplnila wšecky tratiwody městské, což způsobilo, že najednou tisíce německých myší bez vstupních listků k newětšímu úžasu jak

ředitelstwa tak diwáctwa do diwadla se utekly, hledajíce tam ochrauu.

Je to dopisowatel anebo utrhač?

Když jsme w č. 84. letošních Kwětů z dopisu z Humpolce šlechetný čin tamějšího důstojného pana faráře Augustina Sekouška oznámili, který na místě hostiny, při školních visitacích obyčejné, chudé bohatou almužnou poděll, nemohli jsme sobě toho potěšení odepřiti, ještě we zvláštním poznamenání čtenárstwo swé na takové zpanilomyslné smýšlení našeho welectěného duchowenstwa pozornost učiniti. Tím nemilejší muselo nám býti, když jsme od jiného dopisowatele, osoby nám známé, důtkliwými slowy wyzwáni byli, mylnou tu zpráwu odwołati, s doložením, že o takowém šlechetném činu p. faráře sice před visitací řeč byla, ale ke skutku žádnému že nepřišlo, a s wylíčením newrých následků zklamání naděje u tamější chudiny. Tak zewrubné té věci wyložení, pocházející od osoby nám powědomé, nemohli jsme míti za jinaké leč za prawdiwé, pročez newáhali jsme k osvědčení swé prawdymilownosti w č. 105. těchto listů s projewením srdečné litosti zpráwu onu prwnější dle pozdějšího dopisu oprawiti. Při tom wyslowili jsme žádost wšem wáženým dopisowatelům swým, aby we zprávách nám zasílaných co možná swědomití a opatrní byli. Tím měli jsme za to, že jsme powinnosti swé dosti učinili.

Ale jak welice byli jsme překwapení, an k welikému našemu podiwění zasílatel oné prwní zpráwy poslal nám doswědčení humpoleckého farního ouřadu, podepsané od p. faráře, obou pp. kaplanů a tamějšího otce chudých, kteréžto potwzuje, že „letošního roku hostina, jindy při kanonických visitacích obyčejně strojená, we zdejším farním domě opominuta a jen na přítomnost jemnostpana vikáře a dwou pánů patronátních komisarů obmezena byla, za to ale že w sobotu po držané visitaci, t. j. dne 10. Čerwence dwé sté městských chudých bochníky chlebowými (po jednom w ceně 12 kr. w. č.) na wýlohu místního faráře Augustina Sekouška, jakož k této almužně ti chudí w neděli předcházející s kazatelnou wyzwáni jsou byli, we farním domě podělowáni byli.“

Toto veřejně oznamující zdržujeme se všeho úsudku o jednání pozdějšího dopisowatele, jehož jméno a staw ale na požádání zasílatele prwnější zpráwy tomuto soukromně jsme sdělili, aby ti, jichž se týká, proti němu slušné opatření se mohli.

Důstojnému ale panu farři Sekouškowi, šlechetnému dobrodinci chudých swých bližních, upřímnou wyjewujeme lítost, že jsme beze swé winy, zawedeni zlomyslnou falešnou zprávou, cti jeho w listech swých se dotkli.

Red.

Pozoru hodný spis

wyšel právě w knihkupectwí Calvešském pod titulem:

Die Heilquellen Böhmens von Med. Dr. Saar.

Jest to krátké ale obsahu plné a praktické, z newovějšího stanoviska wědeckého pojaté wypsání weškerých minerálních pramenů w Čechách, a cena knihy newobnáší wice než 30 kr. we str.

Nowá kniha.

Naucení pro mistnj rchťáře a přísejnj, aneb: powinnosti a práwa, wyžadující se na wykonávání mistnj zpráwy dle pozůstáwagických zákonů. W Holomauci 1847. Třetím Moysia Šlarnícla. 12. Stran 52. Cena 12 kr. str.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(v Nových alejích
na Novém Městě
č. 116) vydává po
půlročních třikrát za
týden, v úterý, ve
čtvrtek a v sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý
(bytem č. 1950—2 přes dvěři při seml).

Předplácí se na čtvrt
léta 1 sl., na půlléta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patričnou
obálkou 2 sl. 86 kr.

Pomněnky z hrobu nejstaršího Čecha. (Pokračování.)

„Nehleď na mne s takovým diwením, milý bratře!“ počal Puchmayer, když vešli do sednice a proti sobě usedli. „Již není jinak, já jsem to přece; arci jiný nežli před dwadccíti lety — ale přece ještě twůj Antonín.“

Puchmayer býwal sice odjakžiwa outlé postawy a slabého těla; ale tehdaž byla jeho obyčejná slabost následkem déle trvajicí churawosti ještě patr-
nější a wzbuzowala u přátel již mnohou starost.

„Aj, co ti napadá!“ řekl vážný hospodář. „Proto na tebe nehledím. Já tě již delší čas ne-
widěl a proto vyhledávám teď ve twém pohledu
wseliké známky a památky mladických let a celé
růžové minulosti.“

„Byl to hezký čas, přiozdobený wselikým kwi-
tím mládeneckých snů — ale chwála Bohu, že ode-
šel,“ řekl Puchmayer s malým pousmáním. „On
byl při tom všem přece jen špatný kojitel našich na-
dějí; to má nyníšek pro ně již jadrnější potravu.“

„Má, má — budiž jméno Páně welebeno! ač-
koli není ještě toho způsobu, aby po ní wseliká na-
děje w utěšenou jistotu zrůstala. Ještě tu není půda,
w nížto by se plody domácích básníků ujaly.“

„Nu tedy ještě trochu w bázni boží počkáme,“
řekl Puchmayer. „A neboj se, však ono dojde
i na tebe, jakž by snad Besta řekl, kdyby zde byl
— nu, za to já tě pokouším! — neboj se, i twůj
Otokar, twůj Wáclaw a Karel a co ještě všechno
wywedeš, i to se dočká chwile, že to bude moct
do českého swěta wstoupiti.“

„Snad nemyslíš opravdu,“ prohodil Nejedlý;
„že na to čekám a ze samého čekání snad truchlím?
Ty milý Pane! my nemáme důležitějších věcí, nežli
jsou moje hračky, kteréž mohou tiše w pultu ležet,
až mi třebas jednou Bůh tolik nadělí, že budu w
stawu, abych je na tištěném papíře do swěta wy-
prawil. Na to teď nemyslím, ale často mi připadá,
že měl Hněwkowský přece dobře, když prawil, aby-
chme si lidu wsímali; neboť jakýkoli pokrok se u nás
od těch časů až podnes okázal — na mou wíru! on

wyšel z lidu a z lidu se rozšířil. Jeť to přece náš
nejzachowalejší základ, naše nejchytawější půda! —
a pak jsme měli pomyslit, že bylo potřebí cestu pu-
stinou teprwa proklesíwati, nežli bylo možno kwěty
básnické rozšíwati, slowem —“

„Slowem, že jsme si měli jednoduché prosy
hledět a pro lid psát,“ doložil Puchmayer. „Wím,
bratře, wím; vždyť jsme již několikrát o tom mlu-
wili. W tom ohledu pustil se bratr zlatou stezkou
a jeho Abelowa smrt, Dafnis, Numa Pompilius,
zwláště ale Hlasatel nesly zlaté owoce. Proto však
nezůstalo básnictwí na ladě. Pomysli, kdy už Jung-
mann se Ztraceným rájem wystoupil! a jak náš w
nejposlednějších časech Štěpnickůw Hlas liry české
a Polákowa Wznešenost přírody překwapila — o ji-
ných menších plodech we Widenských listech ani
nemluwím; jakýsi šaffary má tam rozkošné balady.
Mně se všechno zdá, že se swými pracemi jen da-
remně otáliš, a bojím se, milý bratře, bojím, abysi
poněkud se neomeškal.“

„Jak to?“

„Možná, že se mýlím a nechci twého genia ku
swé neschopnosti přirównáwat —“

„Ty! mám dát už fozswitit, abysis widěl do
úst?“

„Ne, beze žertu, bratře! Tolik soudu mi přece
přirčneš, abych mohl nedospělost swé fantasie po-
znati? Nějakou malou hračku nebo překlad cizího
dila — to ještě tak podniknu...“

„To wěřím! A takový twůj přeložený werš
obnáší wíce nežli deset našich půwodních.“

„Ne, o to se nebudeme hádati!“ zasmál se
Puchmayer; „a třebas byly moje werše jako piskoř
hladké, přece na nich něco pozoruju, když je s pra-
cemi nowějších básníků srownávám, co mě naplňuje
starosti, aby twoje werše nezastárlý, nežli wejdou
na swětlo. Neboť chceme-li být sprawedliwí, mu-
síme říct, že se do plodů nowějších básníků jakási
forma jazyka, jakýsi bleskot a zwučení slow do-
stává, o němžto jsme žádného tušení nemíwali.“

„Ba, to je to nešťastné nowotaření! to nečeské
napínání!“ vzdychnul si Nejedlý. „To bude ještě
zkáza našeho jazyka.“

„Ne, ne!“ usmál se Puchmayer dobromyslně. „To mluviš jen po bratrowi; tomu je každý pokrok, každý nový obrat — všecko je mu sůl v očích, co nenachází v Labyrintu nebo v Historickém kalendáři; všecko je mu záhuba jazyka. Nemáš ještě Jungmannovu Slowesnost?“

„I mám, mám. Poslali mi to z Prahy; ale já ti nemohu ještě powědit, co w tom wězi. Já nemohu knihu číst, kteráž je tím nowotárským dobropisem tištěna.“

Puchmayer se usmál. „To by bylo pěkné bláznovství, k vůli takové powrchní nepatrnosti nechtít hledět na jádro! Ona je to wůbec diwná wěc, milý bratře! a já o ní už leckdy přemejšlel, jak se to událo, že jsme Dobrowského tak rychle poslechli, když se jednalo o prosodii, a že nechceme důmyslnosti jeho wěřit, co se týče ortografie. To nešťastné y nás ještě zahubí! A to má všecko twůj bratr na swědomí, to mně wěř; ten nás dostal do jakýchsi kouzelných wazeb, že se nemůžeme wymknouti a nehledíce oprawy jen starého copu se přidržujeme.“

W tom se ozwal, na předsíni radostný hlas pečliwé hospodyně: „Ah, poníženě witám, milostpane raddo! to jsou zas jedenkrátě wzácní hosté! to bude radosti!“

„Dobrého zdrowí, panno Marjáno!“ děkował jí přiwětiwé mužský hlas. „Je pan farář doma?“

„I owšem! že je! A milostpán z Radnic je u něho. Jen ráčej' prosím dál!“

Při tom se otwěrely dwěře a na prahu se objewil Hněwkowský, toho času radní w Žebráce, a za ním stála domácí kuchařka se swíčkou.

„Pozdraw Pán Bůh!“ zwolal Hněwkowský. „Ale nežli kročím přes práh, powěz mi, Wojtěse, máš-li uchystanou baterii, která wšechny trampoty zahání? Radu flašek mělnického! Neboť bych byl nerad nadarmo zpiwal:“

Kdo tě pije při strídmosti
W spolku swého přítele,
Wěk mu plyne wesele;
Kýž tě ctím zas w společnosti
Puchmíra a Jana Čecha
Na Welize u Wojtěcha!

Jen že tenkrátě per licentiam poeticam místo na Welize „w Mirešowě“ řekneme; tím neutrpí ani werš ani žaludek.“ (Pokračování.)

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

Obřady pohřební byly nad obhájci twrze wrchotické wykonány, dáwno již byly spuštěny rakwe otce i syna Wrchotických do krypty kostelní, dáwno již byly pochowány mrtwoly ostatních a lid se byl již rozešel, i šlechta se byla shromáždila na radnici, w kostele bylo ticho a truchlo, a ještě klečela Eliška na kameně kryptu uzavírajícím we hluboké modlitbě pohřížena.

Před kostelem čekalo několik zbrojnošů na ko-

ních s několika příručními koňmi, na nichž rozličná zawazadla naložena byla. Služky Eliščiny čekaly u dwěří chrámu, neboť tato chtěla samotna ostati při modlitbách, jimiž se loučila s ostatky děda i otce drahého, se swětem, se wším co ji poutalo k němu, co se jí co blahý sen w životě okazalo, jakowý asi snějí duše blažené w ráji — s láskou, loučila se s Wiktorinem, s mužem prwní a čisté lásky swé, která božským plamenem wzňata nikdy neuhasne w srdci jejím, ale hárati bude w ní až do posledního dechnutí jejího, oslazujíc ji kalich hořkosti osudu, jak se w blouznivosti swé domníwala. Pročež misily se w prosby její o spásu duší zesnulých i prosby o blaho muže srdce jejího.

Ona již nechtěla wíce spatřiti hrad otců swých, kde ji tolik truchliwých upomínek očekáwalo, hned z kostela chtěla se odebrati ku Praze, jelikož cesta odtud byla bezpečna, poněwadž Pasowští, u Wrchotic nad Milčínem poraženi, na druhý břeh Wltawy se táhli a přes Písek a pak Beroun ku Praze se wrhli, kde jenom Malou stranu, jak nám powědomo, opanowati mohli a to zradou těch, jimž nejswětější powinností bylo, chrániti lid a obywatel města před zhoubným wpádem loupežiwých cizinců. Za tou příčinou dožádala Diwišowského, statného obhájce Wrchotic, aby ji s několika zbrojnoši ku Praze gleitowal, kde bez prodlení do tuhého kláštera Karmelitek wstoupiti chtěla.

Wiktorinu odepřela žádost jeho, by ji sám doprowoditi směl, z té příčiny že nechce aby jeho i její srdce ještě wíce krwácelo.

Před kostelem, jak podotknuto, čekala tlupa jezdců, Diwišowský přecházel netrpěliwě sem a tam, neobracel však zraky swé ku chrámu, nýbrž k faře, jakoby odtamtud někoho očekáwal.

Konečně bylo očekáwání jeho vyplněno, nebo z fary wyšel welebný pastýř duchowní, prowázen jsa mužem, jehož wznešená, hrdá postawa, ačkoliw jen w oděwu sprostého zbrojnoše oblečen byl, muže wznešeného prozrazowala.

Farář i průwodce jeho byli zamyšleni, ale na twáři kněze jewila se spokojenost, jakoby byl nějakého wítězství dobyt a nyní k nové pútce snad proti předsudku a bludu se chystal. Jeho pohled byl mírný, ale welebný, úctu žádající, jakoby již zpočátku každého o nemylnosti slow swých přesvědčiti chtěl.

Diwišowskému, jenž ho uctiwě pozdrawil, wli-dně poděkowaw wstoupil do chrámu, a Diwišowský se obrátil ke zbrojnoši, který před ním, jakoby o nějakém snu rozmyšlel, w hlubokých myšlénkách pohroužen státi zůstal.

„Nuže, Wiktorine!“ oslowil ho Diwišowský jaksi rozhodřenou myslí, jižto žádná pohroma, žádný smutný wyjew zwiklati nemohly, „nuže, Wiktorine, již-li koukáš na wěci prostýma očima rozumu a ne s přepiatostí kněh? již-li ti powěděl welebný farář co prawého?“

„Nemohu tajit,“ odpověděl Wiktorin, „že slova farářova mnoho pravdy do sebe mají, ačkoliw zapřítí nemohu, že považuju vše za hříšné, co proti spasitelné žádosti její čelí, jakkoli tím nejvíce sám trpím.“
(Pokračování.)

Pobratymstvo u Srbů.

(Z Danice chorwatsko-slavonské.)

Srbové, bujná větew národu ilirského, zvláštní druh přátelství, neznámý jiným národům, od pradávna w obyčejí mají. To přátelství slowe *pobratymstvo*, a všem Srbům, Křesťanům jako Mahomedánům, jest tak swaté, že nikteraké přibuzenství za bližší aneb světější se nemá. Pobratym u nich znamená více než rozený bratr; neb onen, říkáwají, jest příbuzný po Bohu, tento jenom po krvi. Není to prázdny obyčej, odbywaný při sklenici wína, ale swatý, významu plný swazek. Pobratymstvo jest úmluva věčného nezrušeného přátelství dvou osob. Nezřídka pak člověk w nebezpečenství uvržený ledakterého mimojdoucího na pomoc wolaje pobratymem ho nazýwá, čímž pak ten pomoci ze všech sil powineu jest a pobratymstvo přijmouti musí. Podobným způsobem w boji často ohlawní nepřítel za pobratyma se wolí a takové přátelství hned obětowaním jmění a krwe potvrditi hotow jest. Též mezi mladými lidmi obojího pohlaví pobratymstvo čili posestrimstvo wládá, a i to nejneopatrnější mlkowaní w tom pádu za smrtelný hřích a horší než prznění krwe se považuje. Národní písně wyprawují o božích trestech, n. p. kterak jednoho Bulhara z čista jasna hrom zabil, protože posestrimu w lice polbil atp.

Po oustní smlouvě pobratřenci, jestliže jsou Křesťané, do kostela se ubírají, kdež před Bohem, knězem a několika svědky slib potvzují. Po třikráte totiž se tam ptá jeden druhého wzájemně: „*Primaš-li Boga i svetoga Jovana?*“ Odpověď pokaždé zní: „*Primam.*“ Posledně obadwa w lice se políbí mluwice: „*Od danas da smo do věka bratja!*“ (Ode dneška ať jsme na věky bratři!) Jestliže pak jeden z nich aneb oba wíru mahomedánskou wyznáwají, píchnu se trochu do malíku pravé ruky; pak krůpějíčkou krwe drobět chleba omočiwše jeden druhého krew polkne, načež proslowiwše oba: „*Da si mi po Bogu brat na obadwa světa*“ jsou pobratřenci. Těch obřadů vlastně ani potřebí není; úmluva *da si mi po Bogu brat* za dostačnou wůbec se považuje.

Za příklad pobratymstva mezi Křesťanem a Mahomedánem zde uvedeme příběh pravdivý, který se před několika málo lety w Hercegovině stal.

We starém městě Mostaru žije podnes poturčenec *Spaho Spaić*, člověk ukrutný, který w celém kraji tak swéwolně zuřil, že se mu i Turci vyhýbali a *delifšek* (bláznivý swěhlawec) mu přezdělí. Sám Alipaša Stočević tolik se Spaiće bál, že ho konečně udělal svým imrahorem (podkoním), a dobře mu platil, jen aby ho uchlácholil. Nejvíce Spaho proti Křesťanům si wyjížděl, ubíjel je a plenil zboží jejich kdy jen mohl. Když se s některým Křesťanem na koni jedoucím na cestě potkal, musel Křesťan zdaleka s koně slézti a s cesty se wykliditi, než ho oko Spaiće spatřilo, sice běda mu! Nejedno jeho bitím duši pustil, a strach z něho w okolí byl takový, že matky děti své k mlčení přiwáděly pohrůžkou: „*Mlčte děti, Spaho jde!*“

Kdykoliw Spaho vycházel, vždy bambitkami, šawlí a palci opatřen býwal a weliká láhew kořalky mu na plec wisela. Tělo jeho zawalilé jest prostřední výšky, krk tlustý a čerwený, fousy weliké. Prsa swá, jako ťubowá kůra zarostlá, vždy nosí rozhalená a ruce holé až do ramenou.

Kůň jeho, jak mile jiného koně uhlídá, naučen jest řehťati jako wztekly a znamení dáti, že se blíží powěstný ukrutník.
(Dokončení.)

D o p i s y.

Z Peři.

Smutné nastaly doby lidu slowenskému w horních Uhrích. Nouze, bída, hlad, pálenka a smrt moří utlačeného, zanedbaného Slowáka. Necitelné, kamenné měl by srdce, kdo by lhostejným okem pohlédaje na bídný staw lidu tohoto, nechwátal by pomáhati této bídě. Byli jsme očití svědkové, jak tu w Pešti hejna lidu slowenského hladem zmořeného ulicemi se toulala, jak zde ubídných polomrtvých wyzábliwcůw buďto pších buďto na wůz naložených do nemocnic hnali a odtud potom do hrobůw odwáželi. A co tomu řekne citliwý člověk, wida jak hladem zmořený a pálenkowým jedem utrýzněný lid ten w trenčanské, w orawské a w jiných stolicích boufně, ba někde do polowic obywatelstwa wymírá? jak již rodinný soucit ku svým nejbližším pokrewním tratí, nezažalostí nad smrtí manželky, manžela, syna, bratra swého? — Člowče! Křesťane! nepouštěj bratra a rodáka swého! neweď malicherné hádky o formy slow a o swé osobní libůstky! Obětuj se k pomoci bližnímu swému! — Awšak sláwa duchu lidskosti! Již mnozí opravdwiwí lidumilové myslí na pomoc a ujmají se lidu skleslého a zotročilého; již se na mnohých stranách zakládají spolky strídmosti a nedělní školy, kdežto se lidu to weliké neštěstí, z nemírného pití pálenky pošle, před oči představuje, on před nebezpečenstwím a zhoubou se wystríhá, a touha po osvětě a wzdělanosti do srdce se mu wstěpuje. Aby se tyto spolky strídmosti tím lépe dařily a tím více rozmnožily, k tomu cíli drželi zakladatelové jejich we Weselém u weleb. pana faráře katolického, muže w lásce k lidu sobě swěřenému příkladného, dne 12. Srpna všeobecnou schůzku a poradu, kamžto se sešlo asi 70 osob ze mnohých stolic Uherska. Bylo uzavřeno, aby se w této záležitosti poslal přípis na sněm krajinský a aby se všechny stolice a králowská swobodná města wyzwal, wyslancům na krajinském sněmě naručiti, by tuto žádost podporowali a o to pracowali, aby se zákonodárně pálení pálenky obtěžowalo a někdy (kromě lékarských potřeb) zcela zamezilo. Uzawření tato se mají též sdělití všechněm pp. biskupům katolickým i řeckým, ew. pánům superintendentům, jakož i paterowí Mathewowi. Zápisnice se wedla w řeči latinské, ale slowenský překlad se musí též obstarati.

Jan Kadawý.

Z Kroměříže. Beseda.

Jelikož Pražské Nowiny a Wčela již předběžně o zdejší besedě ohlášily, widí se mi potřebno, aspoň stručně o tomto prwním veřejném wystoupení morawského žiwlu a národnosti naší zpráwu dáti. Wyborové totiž, wyžádawše sobě powolení k této besedě u zdejšího slawného magistratu, opatřili sobě we Wídni zwací listky, jakž jste bezpochyby také již kterýsi spatřili (an wyborové jich také několik do Prahy poslali) a upravili besední síně tak, že se slušně osmělití mohlo, nejen slawné pp. ouředníky a důstojníky wojenské, nýbrž i welebné duchowenstwo z města i z okolí, ba i samého nejmilostiwějšího knížete arcibiskupa k této besedě pozwati. Zminěného pak dne, t. j. 6. t. m. na wečer o 7¹/₂ hodině otewřela se beseda Ouverturnou hudební, prowozenou od městské bandy prostějowské řízením p. *Halika*. Na to po proslowu, předneseném od pana *Weissa*, zdejšího práwníka, rozdaly se otisky přichystaných zpěwů mezi besedníky, a následowalo šestero Farchowých, od p. *Hynka Wojáčka* dílem pro sbory, dílem pro solowé a čtwerohlasné zpěwy s průwodem fortepiana w hudbu

uwodených písní, přednášených pp. *Šewčikem* z Jedownic, *Žáčkem* z Čertorin, *Förchgottem* z Towačowa a šlechticem z *Mayerů* z Bystřice pod Hostýnem, ježto pan *Ludwik*, warhanik zdejšího kollegiatního kostela, na fortepiano prowázel; sbory pak byly obsazeny asi 30 zpěváky. Na to přednášel p. *Swoboda*, zdejší sklenářský mistr; wariace na housle od *Artota* a své vlastní wariace na národní píseň: „Hněvej ty se na mne“, a p. *Strnad*, Čech a zdejší obyvatel, fantasii na lesní roh od p. *Pacholika*, hudebníka hraběte Trojera, jakož pak šlechtic *Mayer* se všeoblíbenou písní „Kde domow můj“ s průvodem fortepiana, houslí a lesního rohu wystoupil. Další článek zábavy besední činila báseň Furchowa: „Poutnická“, čtvero-zpěwem přednášená, která na všeobecnou žádost s textem ilirským opakována byla; a po sborem wyzpiwáné básni „Powzbuzující“ od Furcha ukončil pan *Brázdil*, zdejší právník, srdcejemným doslowem vlastní besední zábawy.

Proměnila se teď besední síň w taneční, a křepčiwé nožky pohybowaly se w polonézce, w kole ilirském a chorwatském, w polkách, mazurkách a w kadrillách, upravených z nápwůw národních, střídawě až do bílého rána; mezi odpočinkem pak byla zpíwána píseň od Čelakowské-ho: „Za dnů mladosti kdo radostné“ a jiné. Slowem, byla to beseda, jaké se w Kroměříži nikdo nenadál; nebo nejen že se wšecky besední kusy co nejzdařileji přowedly, tak že w tom ničeho si přáti nezbywá a protož ani jednu skladbu před druhou wyznačowati nelze; ale i co do tanečního pořádku a celé společenské zábawy a mravnosti nemůže ani nejwětší náš nepřítel této besedě čeho wy-týkati. Za řízení pak sboru p. *Šewčikowi*, za nawedení w tancech p. *Weissowi* a za obstarání pozwání p. *Brázdilowi* díky wzdati slušno jest. K tomu ještě dowršila se radost mnohého vlastence osobním se seznámením se spřízněnými sobě dušemi; aspoň já jsem této blaženosti hojně zakusil. Ještě mi podotknouti dlužno, že tato beseda čestnou stráží osmi statečných hanáckých chasníků opatřena a průswitným obrazem oslawena byla, na němžto mimo jiné četly se slo-wa Klácelowa:

„Ó matko naše, hleď na svoje děti,

Slyš, jak se wěrně dnes twé jméno swěti!“

Že se tu wesměs jen po morawsku howořilo a že naše krásenky wesměs národními barwami se skwěly, snad ne-třeba zmiňowati.

Fr. Mirowit Lorenc.

Z Klatow.

Dne 4. t. m. ráčili Nejjasnější pánové arciknížata, synové Jeho C. Kr. Wysosti arciknížete Františka Karla, naše město swou přítomností poctiti. Že i měšťanstwo klatowské swou úctou a oddaností na jewo dátí neliknowalo, oswědčowaly mimo jiné dvě brány. S jedné wítala tato slowa: „Sláwa Wám, libé ratolesti ze kmene Habsbur-ského!“ Druhá rozžehnala se tímto též českým nápisem: „Ochrana boží s Wámi, uslechtili wnukowé kráľůw našich!“ — Ač se milení ti a wznešení hosté jen asi čtvrt hodiny zde zdržeti ráčili, získali si přece srdce wšech přítomných (a kdož by tů byl scházal?) w takowé míře, že bylo skoro w každém obličejí čísti jakési blahostné wytržení, jež w nich jak blahé wzzezření Jejich Cís. Kr. Wysosti, jako i to způsobilo, že Tito jak mezi sebou tak i s přítomnými česky mluwiti ráčili.

Že Nejjasnější arciknížata i naši národnost ctí, ráčili i tím na jewo dátí, anž zřice i na druhé bráně český nápis w ta slowa se wyjádřili, že Je welice potěšilo býti zde po česku přijatu, anž posawád ani newěděli, že jsou w Čechách. Tu jste měli widět měšťany ta slowa uslyšewši,

jak jeden druhému je sdílel. Pak se milení hosté ráčili dále odebrat do Plzně, kdežto též česky uwítání a českou kantatou poctěni byli.

Pražský denník.

Dne 13. b. m. táhl skrz Prahu prwní batalion pluku arciknížete Rainera, ubíraje se do Mohuče, kamž do posádky jest určen. J. C. W. arcikníže Karel Ferdinand očekáwal jej s generálatwem na Josefském place, kdežto w nejpěknějším pořádku defilowal. Byla-to rozkoš, díwati se na ty šwarne, jaré wojiny, jenž naskrze Čechowé jsouce twoří jeden z nejkrásnějších plukůw rakouských. Jmenowitě chwalného zmínění zasluhuje přísná a zachowalá jejich kázeň.

* Dne 14. t. m. ponejprw hlavní naše město plynem jest oswětleno. Wýsledek byl pro prwníkráte skwělý. Množství díwáků až do pozdní doby wečerní naplňowalo ulice, přede wšim ale Konský trh, w jehož ohromné prostore oswětlení toto obzwlášťe pěkný dojem působilo.

S m ě s.

Wzácná ručnice. Jeden mysliwec koupil sobě ruč-nici wracel ji za krátký čas puškari, že prý má hlaveň křiwou. „Tomu-li tak,“ prawil puškař, „měl jsem za ni mnohem více žádati.“ — „A proč?“ tázal se mysliwec. — „Protože takowá ručnice okolo rohu střili.“

Čestný dluh. Anglický ministr Pitt míwal mnoho dluhů. Jednoho rána přišel k němu jeden jeho wěřitel a dluhu jej upomínal. „Nemám peněz,“ odbýwal ho Pitt. „Wždyť tam na stole loží hojnost spočítaných peněz,“ namítal wěřitel. „Ty jsem wčera prohrál a to je čestný dluh, na nějž jsem žádného zápisu nedal a který neprodleně musí být zaplacen.“ Wěřitel přikročil ku krbu spálil swůj dlužní list a prawil: „Nyní můj jest také čestný.“ Pitt překwapen bez dalšího prodlení zaplatil.

Anglický herec Keely zamazal si nowý kabát ole-jem, a jelikož prostředky jeho mu nedowolowaly, aby jej hned zase za nowý wyměnil, nemálo ho to mrzelo, že, s kýmkolí se potkal, i hned prwní slowo bylo: „Wy jste si zamazal kabát olejem.“ Konečně přešla ho trpěliwost, a od té doby začal wždycky sám, když někam přišel: „Já jsem si zamazal kabát olejem, ale teď mluwme o něčem jiném.“

Potomek Džengischana, jménem Sahib Geraj, jest pážetem u ruského císaře, který mu udělil dědičné důstojen-ství knížecí w ruské říši. Rodina Geraj, která od 15. až do polowice 18. století nepřetrženě w Krimu panowala, pochází rovnou posloupností od jmenowaného dobywatele mongolského.

To není prawá příčina. Kdosi prawil o sobě: „Pi-ju-li wečer dvě neb tři sklenice baworského piwa, tedy spím na to jako wůl.“ — „Nemyslete, že je to od piwa,“ řekl mu na to jeden wtipáček.

O s n á m e n í.

Dne 19. Září 1847. o 11. hodině bude se w opatro-wně malých dítek w Karlíně w křižownické třídě číslo domu 123. zkouška držeti, ku kteréž se wychowatelové a přátelé malíčkých uctiwě zwou.

Nowá kniha.

Wacław Nowak, aneb: *Seďlák, jak by měl býti.* Čestawil a wydal Josef Pečířka. Díl druhý. W Znogně 1847. Nákladem E. J. Gourniera. Wel. 8. Stran 265. Cena 45 kr. stř.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilovu (v Nových alejích na Novém Městě č. 116) vydává po půlročních třikráte za týden, v úterý, ve čtvrtek a v sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1050—2 přes dvíře při zemi).

Předplácí se na čtvrtléta 1 zl., na půlléta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stř. Uč. k. poštovních ouřadů Rakouského mocnářství půllétně s patričníou obálkou 2 zl. 86 kr.

Pomněnky z hrobu nejstaršího Čecha.

(Pokračování.)

„Nu, wejdi jen dále, poctivý kanonýře a milovníku láhvicových baterií!“ vítal ho Nejedlý. „Jáť věděl, že budu muset tudy dny skutek milosrdenství učinit, a zaopatřil jsem sklep a kuchyni, tak žeby všickni duchové twého Děwina zásobu našli.“

„Naděl Pán Bůh!“ řekl Hněwkowský a objal milého přítele; potom přistoupil k Puchmayerovi. „Dobrého zdraví, welebníku! Tos hodný; že jsi zase jedenkrát přijel. Já měl už starost; že tě z domu nepustí — rozumíš? a tu bych byl zejtra špatnou radost mirešowské kuchyni udělal. Jak se máš?“

„Jak widíš, pane raddo!“ řekl Puchmayer s posmáním. „Tak mi k duhu nejde jako tobě; ty bysi mohl skály odnášet! Nu požehnej ti Pán Bůh!“

„Wšak on na tebe také zpomene a zas bude všeco dobře!“ pravil Hněwkowský. „Já bych věděl pro tebe dobrý prostředek.“

„Ty? Jak pak je tomu dávno, co sáháš Aeskulapovým žákům do řemesla?“

„Jen ty se posmiwej! — posmiwej, ale udělej, co poradím. Pracuj méně, zahod péro; to stálé sezení a namáhání ducha musí w tobě poslední zdravou žilku pokazit, rozumíš? Kýho šlaka ti napadá i s Cikány se obírat a zlodějské slovníky skládat?“

„Já nemám takowou fantasii, abych uměl figury vymejšlet jako náš Besta, aby byly potěšením všech weselých i neweselých vlastenců,“ řekl Puchmayer; „musím tedy s opravdivými osobami zacházet, kteréž poněkud romanticky páchnou, aby se mi zdálo, že se také s poesii obírám. Ostatně co se práce týče, wím, že také nezahálíš.“

„Ach což já!“ odpověděl Hněwkowský. „To je velký rozdíl. Já polykám kancelářský prach, rozumíš? a wersík mi vyklouzne z pera jen tak jednou za milostiwého léta. Abysi ale widěl, že skutečně nezahálím, tedy se podíwej.“

Při tom wyndal z kapsy dvě nowě wázané knížky a podával je přátelům.

Puchmayer zwědawě otwřel a četl názew: „Zlomky o českém básnictwí, zwlášť pak o prosodii, w šesti listech, od Šebestiana Hněwkowského.“

„Práwě jsme to dopekli,“ usmíwal se Hněwkowský welmi rozkošně, „a já si dělám čest, pánům bratrům a vlastencům, respective pomahačům při okopávání domácí winice, po wýtisku předkládati, aby mi swým časem řekli, co se jim o tom uzdá.“

„Tedy ses o to přece pokusil?“ řekl Puchmayer. „Jáť myslil, že jsi ten nápad již dávno z hlavy pustil.“

„A ono se to zdá býti obsírné pojednání,“ prohodil Nejedlý w listech se probíraje.

„To si také myslím,“ dokládal spisowatel. „Já jsem toho nečeského časoměra s jeho Počátky tak na hlavu porazil, že nebude wíce wstávat.“

„Tak?“ ptal se Puchmayer. „Ty zawrhuješ tedy časomíru naweskrz?“

„No jen čti,“ usmíwal se Hněwkowský; „wšak uwidíš. Hlavně se zastávám přízwuku a tuť myslím, že mohu triumf slawiti. Co se týče Rosowy prosodie, to se držím twého mínění a zákonů professorowých.“

„Ah, to máš slabé drždíště,“ řekl Puchmayer.

„Nu, nu, jen se nedělej jako bysi ani české abecedě nerozuměl,“ mluwil Hněwkowský dále. „Wšak já také skoumal a zpytoval, a co se týče mého konečného úsudku, podíwej se tuhle...“

Při tom mu wzal knihu z ruky, wyhledal stránku 106. a četl: „Od spojené přízwučné prosodie s časoměrou mnoho se očekáwati dá, poněwadž se takowá k všeobecným pravidlům blíží.“

Puchmayer kroutil hlavou. „Newím, newím; já tomu spojení jaksi newěřím; to jsou dwa docela rozdílní žiwlowé a nenechají se nikdy w jeden sloučiti; byla by to jen strakatina. Buďto přízwuk anebo časomíru, ale čistě a přísně, to je moje nejposlednější uznání. Každé nowé romantické metrum wywáděl bych přízwukem, a kdybych chtěl wersowat po řecku, užil bych časomíry.“

„A jak bysi to četl?“

„Podle přízwuku, to se rozumí,“ pokrčil Puch-

mayer ramena; „jako holou prosu, jiné pomoci newim.“

W tom strčila hospodyně hlavu do dveří. „Ponižené prosím — jestli se bude líbit, už je prostráno!“

„Ah, to je moudré slovo a v pravý čas!“ ozval se na to hospodář. „Pojďte, pánové, k večeři! Nechme teď přízwuku a časomíry i dlouhých a krátkých slabik, a podívejme se, jakou míru budeme mít na stole!“

„Bravo, můj vážný pane krajane!“ usmál se Hněwkowský, kterýž o svém zamilovaném předmětu dost nerád mluvit přestával. „Škoda, že jsem tě s té strany dříve neznal; byl bych ještě několik čárek na tvém obraze přidělal.“

„Na jakém obraze?“ ptal se Nejedlý zvědavě.

Hněwkowský se usmál a ukázal na své Zlomky. „To ti okážu až při druhé láhvi! Nyněko jdeme! sice bude panna Marjánka hubovat.“

(Pokračování.)

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

„Tu je vidět učenost z kněh,“ pravil Diwišowský jaksi pohrdlivě, „avšak jsem o tom slyšel, ano sám jsem se tomu učiti musel, když mě wůle nebožtíka otce na školní škamna wázala, wím tedy, že moudrost mnohých mistrů učených w tom pozůstává, že o té samé věci buď pro ni neb proti ní se hádati wědí, jak jim napadne; jak se pamatují, jmenovali jsme to sofistika. Aby na ni hejao Pasowáků! Což pak i ty, Wiktorine, patříš k nim, že nemocnou a jinak takto chwalnou žádost Eliščinu schwaluješ a snažení odvrátit ji od zpozdlého úmyslu toho —“

„Diwišowský!“ zvolal Wiktorin, prostými výrazy, jakých Diwišowský užíwal, poněkud uražen.

„Já newim, jak bych slova medem mazal,“ odpověděl tento, „a jak mi slova na jazyk přijdou, tak musejí i wen, hrubá a neotesaná, ale bez klamu a lsti, to swědectví mi dá každý i za dnů mého zblouzení.“

Wiktorin mu podal ruku a Diwišowský chopiv se ji zvolal opět rychle smířen w prwějším rozmaru: „Nu dobře, ale toho nepochopuju, že ty učený a rozumný muž považuješ za hříšné odvrátit Elišku od takowého zpozdi... ne, tak nerozumného — zlepšil prwní výraz — „úmyslu, a na zřejmý zákaz její, abys ji nedoprowázal, ohledu neberes, ano w oděwu zbrojnošském ji i klamati hodláš, abys ji nepozorován přece doprowodil. Když to není sofistika, newim co by to bylo.“

Nad tímto poznamenáním se Wiktorin pozarazil, anž snad účinkowala naň prostá nelíbenost, jakowouž mu Diwišowský protiwy smýšlení a jednání jeho w té samé věci bez obalu a krátce okázal; wíce nežli všechny prwnější řečnické a pí-

smem swatým ztwrzované důwody farářowý, anebo aspoň, jestli kněz ctihodný náhledy jeho zwiklal, Diwišowský je zcela podwratil. Dlouho stál němě, oči maje pewně na Diwišowského upřeny, jakoby najednou jiné myšlénky w hlavě se mu křižowaly. „Což námi wládne dwoji duch?“ zvolal posléze.

Diwišowský se hlasitě zasmál. „Což musí býti wsády duch?“ zwolal; „já ti powím, Wiktorine, co to je — přepiatost, bludná obraznost nemocného mozku, a jestli jsem neuhodnul, ať nikdy mě wíce neoblaží pinta hořkého anebo čerwený tok réwy mělnické.“

Wiktorin se nezdál slyšeti, w hlubokých myšlénkách pohřižen přemítal na mysli, jak to možná, že srdce tak často odporuje rozumu. „Prawda to všechno,“ mluwil na to wíce sám k sobě — „ale přece člověk tak milerád tkwí na obrazech přeludných obraziwosti rozohněné, a třebať srdce pukalo, nechce spustiti jich z klamného nadšení, anebo snad jen“ — zamlčel se na chvíli — „snad jen z marnosti?“ zašeptal posléze, a jakoby za tuto poslední prawdu se styděl, zapýřil se a skloniw hlavu powzdychnul: „Ano, ano! mnohý rekowný skutek, mnohý šlechetný čin pochází jen z marnosti!“ I powztýčil hlavu, a jasným okem wůkol hledě obrátil se k Diwišowskému: „Příteli! našel jsem pramen rozličných skutků lidských; tu máš mou prawici, že se wíce podmaniti nedám obraznosti swou. Měls prawdu, jakož i důstojný farář — Bůh jenom dej, aby slowa jeho našla průchod i do srdce jejího!“

„Hejsa!“ zaradowal se Diwišowský, „raduj se, Wiktorine, a doufej, slowa farářowa slynou moudrosti a Eliška nemá ucho rozumu zabeďněné. Nic nebude z cesty naší ku Praze, hoši!“ obrátil se k zbrojnošům; „bohda než mine rok a den, budem slawiti swatbu weselou, jako nikdy předtím; notandum est, Wiktorine, bude-li dost wina k zahánání žízne!“

Co tito spolu před kostelem mluwili, měl farář sedlecký důležitou rozmluwu s Eliškou.

Když byl do kostela wešel, spatřil díwku ještě na tom samém místě klečet, i přistoupil zpownolna k ní a lehce se jí dotknuw probudil ji z jejího se zapomenutí.

„Dobře mítí w paměti předky zesnulé na modlitbách swých,“ pravil vážně, „ale nesmíme při tom zapominati na skutečný swět; třebať abychom časným blahem vyhledáwali wěčné. Ty jsi, dcero má, mne žádala,“ opáčil pak řeč, „abych ještě dnes wyslyšel zpowěd twou a ulehčil swědomí twému podle powolaní swého a mocí Pánem mi udělenou. Ejhle! tu stojím co zpowědník twůj, co rádce twůj duchowní!“

Po těch slowech jí kynul, aby ho následowala, i wstoupil do velké zpowědnice blíž sínce se nacházející a před hlawním oltářem skryté, podle starobylého obyčeje, aby jen ti, jimž hříchy odpustěny

jsou, wstoupili do velké klenby chrámu a patřili k posvátnému stolu, kde se láme a uděluje chléb života věčného. (Pokračování.)

Pobratymstwo u Srbů.

(Dokončení.) Gorance jest wesnice křesťanská čtyry hodiny od Mostaru vzdálená. W té wesnici žije snad podnes Gèrgo se swými udatnými sousedy, všickni známí po celé Hercegovině co jonáci swobodného srdce, jenžto se ani Turkůw tak snadno nebojí; neb Turci vědí, že kdyby koho z nich zabili, druzí se pomstí. Stalo se pak jednou, že Spaho na cestě Gèrga potkaw rádně ho sblil. Gèrgo o tom mlčel, aniž žiwé duši powěděl, co se mu po cestě přihodilo. Po nějakém čase Spaho ke swým poddaným na wenek se ubíral, cesta wedla na Gorance, a w tom páhodou i Gèrgo se do jedné sousední wesnice byl wyprawil ku přátelům, swátek patrona slawit. Gèrgo byl skwostně oblečen we swáteční šaty; máje bambitky a nůž za pasem, ručnici a pletený bič přes rameno zawěšený, jel na swém dobrém koni. Po cestě potkal Spaiče, ježž po řehťání arabského koně dříwe poznal než widěl; i hned při sobě uza-wřel, že se mu newyhně, nýbrž že bude zahynouti jednomu aneb druhému. Spaho, wida že Gèrgo s koně neleze, přitáhl uzdu koni nad něj wzteklesšímu, wolaje: „Slez s koně, křesťane, či jsi na můj výprask zapomněl?“ W tom pobádaje koně palice se chopil a hlasitě vykřikl: „S koně dolů, křesťane!“ Gèrgo nepohnutě sedě zastawil koně a pokorně prawil: „Prosím tě, ago (zde asi tolik co milostpane) milý, jdi swou cestou; já jestli jedu, na swém koni jedu, tobě nic nedělám, jdi s pokojem, odkud jsi přišel!“

To Spaiče roznítlo; jako rozdrážděný lew palici wztáhnuw rozjel se na Gèrga; ale Gèrgo hbitější a rychlejší než on skočil s koně a w okamžení za bukem se octnul, kdež strhnuw ručnici s ramena na Turka zaměřil a wolal strašným hlasem: „S koně dolů, ago!“ — Spaho, který se již těšil, že Gèrgo strachy utíká a jemu koně s příslušenstwím nechá, myslil, že Gèrgo žertuje, a obrátiv se k němu prawil: „Co chceš, křesťane?“ — Ale Gèrgo neznal wice žertů ani rozmluw, nýbrž opět zaměřiw vykřikl: „Rychle s koně dolů, sic weta po tobě!“ Turek wida že zde žertů není a slyšew kohoutek na ručnici lupnout, slezl s koně, a Gèrgo, jak mile ho Turek poslechl, zase kázal, aby sedl na kůň; když to Spaho strachem a zlostí se třesoucí učinil, opět wolal: „Dolů!“ a tak ho dewětkrát po sobě nutil na kůň sedat a slézat. Konečně se Spaho owšem celý omámený rozmrzel, jal se tedy Gèrga zaklínati: „*Da si mi po Bogu brat na obadwa světa; ili mi se prodji, ili me ubi!*“ Gèrgo drže ručnici pořád k twáři napřaženou odslowil za bukem: „Já Boha znám jak ty, a pustím tě; ale dříwe se musíš zaklíniti, že žádného křesťana wice nebudeš trýzniti, mrskati ani s koně nutiti, kdekoliw se s kterým po cestě sejdeš!“ — Spaho přijal úmluwu, a Gèrgo za bukem přísahu předřikáwal tureckou.

Gèrgo. „Dina ti!“ (Boží milost ti, t. j. buďž udělena.)

Spaho. „Dina mi!“

G. „Imana ti (milosrdenstwi)!“

S. „Imana mi!“

G. „Ramazana ti!“ (Ramazan, swáteční měsíc mahomedánský.)

S. „Ramazana mi!“

G. „Korana ti!“ (Koran, kniha zákonu mahomedánského.)

S. „Korana mi!“

G. „Čabe ti!“

S. „Čabe mi!“ (Čaba, vlastně Kába, nejsvětější chrám mahomedánský w arabském městě Mece.)

Po složené přísaze Gèrgo Turka propustiw ku swým přátelům odejel a nikomu nepowídal co učinil.

Minul celý rok, co si Gèrgo do města netroufal, boje se, že ho Spaič z pomsty tam zabije. Nemoha déle wydržeti pomysll si: „Buď co buď, umřiti jednou musím, bez pomsty pak neumru.“ Oblékl se skwostně, osedlal koně a jel do Mostaru. Právě tam některé potřeby pro dům kupowal, an ho někdo od zadu za rameno popadnuw prawil: „Witám tě, pobratyme!“ Gèrgo sebou škubnul; a náhle se obrátiv spatřil ozbrojeného Turka, pro něhož po celý rok do města byl nepřišel. Po krátkém úzusu se zpatowal a prawil: „Dobré štěstí wám, ago!“ Ta odpověď se Turkowi nelíbila, zamračil se trochu a prawil: „Jaký to aga? Pustíš pak ten nesmysl mimo sebe, já jsem twůj pobratym.“ Tato slowa Gèrgowi srdce dodala; pozdrawili se dle obyčeje, na zdrowí se wyptáwali, a Spaho pobratyma swého k sobě dowedl. Již tu byla hostina připrawena a hosté Turci sezwaní; Gèrgo seděl na prvním místě a ostatní s nohama křížem okolo něho. Celých osm dní trwala slawnost a častowání; ku konci Spaho swému hostu dary udělil pro jednoho každého z jeho domácích i s čeládkou, a manželka Spaičowa dala Gèrgowi krásnou košili, zpodky a punčochy; pak mu Spaič předwedl koně, sám s několika přátely též na kůň sednul a tak hosta wyprowázeli střelice z ručnic a bambitek a zpíwající rozličné písně, wšeco jemu na sláwu; a tak se Gèrgo wesele se swým pobratymem rozloučil.

Nawrátiw se domů powídal krajanům swým nad míru se diwícím, co se bylo dalo; a osmý den wyprawil pár velikých krásných wolů, pokryl je až do kopyt tenkým čerweným sukmem, nastrčil každému na rohy pozlacená jablka a poslal je darem pobratymu swému do Mostaru.

Tak žijí obadwa podnes jako dva rozeňí bratři w lásce, jeden druhého nawštěwuje, a Spaho Spaič žádného křesťana wice netrýzní.

M. F.

D o p i s.

Ze Slaného.

Ač jest to wěc sama w sobě dosti podiwná, když našinec se raduje, že se w českém městě *česky* hrálo: má přece skromná radost tato w sobě něco půwodního, něco newýslovně sladkého, co ocení ten, jehožto pozornost na čas náš obrácena jest a jemuž patrně zkvetání literatury naší záwažným je důkazem, že strom žiwota národního nezhylný jest, nýbrž bujně se zotawuje a zelená. Aby pak žiwot tento národní se udržel, kwetl a prosperiwal, rozličné cesty, rozličné prostředky se wolí. Jeden z nejzasloužilejších veteránů našich wyjádřil se w ohledu tom asi w ten smysl: že by nám diwadlo národní snad wice prospělo a podperowání wětšího zaaluhowalo nežli školy samé. A má prawdu! * Nejen proto, že škol potřeba všude jest uznána, jak skutek ukázal, diwadla však méně, nýbrž z wětšího dílu proto, že diwadlo jakožto pouto společenského žiwota má do sebe tak něco lákawého, což u nejwýbornějšího učiliště nadarmo hledáme, a že by tudy tím se jako prostředníkem mezi lidem obecným a mezi literaturou řídící státi mohlo. Této kotwice nejen bujarého společenského žiwota, nýbrž i středistě tolika tu se křížujících žiwů by se mělo hustěji použíwati k rozsiwání semene blaha národního.

Toto předeslawše přistupujeme k věci, o níž — mnohému třeba nepatrné, nám ale radostné — krátkou zpráwu dáti jsme sobě umínili. Hrálo se totiž dne 12. t. m. we Slaném, a jak se samo sebou rozumí, něco pošwicenského, tedy i weselého. Bylať to „Ze sedmi ta nejskaredější“ a

libila se tak, že obecnostwo hojně shromážděné welice spokojeno bylo. Důkaz to, že všechna zásluha výborného toho představení hercům samým náleží. Neslušno by bylo, abychom do podrobností zabíhali, jednak bychom se čtenářům, neznajícím zdejší okolností, málo zawděčili, jednak šetrnost k ochotníkům samým toho nedowoluje. Bětušcino srdce jí to samo říci muselo, že byla přezpanilá, w přednášení roztočilá, a však i babiček hra byla tak výborná, že člověku to brzy srdce oužilo, brzy zase prsa sladkou rozkoší plnilo, když slyšel ty lahodné české zwuky tak dobře, tak srdečně ústy diwčimi pronešené. I pánowé téměř všickni zdařilou hrou wynikali.

Slaný jest město české, a přece zábaw českých zde málo. Kdo zná poměry měst krajských, wi, jak těžko se čeština prodíratí musí. Osud náš jest již takový, že si každý kousek země, na které se radowati smíme, pracně dobýwati musíme. Charakteristická jest skromnost Čecha, že se k moenějšímu vždy zdwořile chowá, a slušné by bylo i od tohoto, aby nejen lahůdek našich nám dopřál, nýbrž i sám jich oučastným se činil. Tak by se docílila wzájemnost, při které by žádná strana ničeho neztratila, nýbrž obě wyzískaly. Snášeliwost měla by býti heslem času našeho.

Z weřejných zábaw, působících na wzbuzování citu národního, zdá se mi diwadlo nejdůležitější býti. Knihy i swaté prawdy w sobě chowající nečítá každý, ale do diwadla si zaběhne chlapec i stařec. Slyší-li tu mrawy a cnost welebit, literaturu a jazyk náš ctít, zamilují to všechno, anž i newědowcímu se zásady takowé wstřípi. Když při dnešním představení herec, představující Jeremiáše, mluwě o vlastencích powěděl, že w Praze jest mnoho a různých takových mužů, newěděl mnohý w českém místě, co by to bylo vlastenec! Protož mám za to, že kus, který by šlechtěné snažení a počínání naše žiwě ličil, wenku často provozovaný, by věci naší více prospěl a ji rozšířil, než mnohé folianty welikým nákladem wydané. Což by se nedalo wywéstí, aby několik oudů pražského českého diwadla w letě, kde se w Praze česky nehraje, na wenkow wyšedše wyšířili vlastenský žiwot z místa na místo přenášeli, stanouce se takto opravdowými nosiči národnosti, důstojnými kněžmi mravnosti, lásky k vlasti a prawého uniění? Či to je pouhé blouznivé snění? O mnohém místě se myslilo, že není možná aby se tam cos českého ujalo, ale přišel z dále kdosi a howořil, uši nepokažené poslouchaly ty krásné zwuky, tu se srdce zachwělo, zabrálo, a mnohý poznal, že přece jest hezké, wděčným synem milé vlasti býti.

Dr. Jan Melichar.

Z Kostelce u Náchoda.

Dne 28. Srpna šli bratr a sestra — newím, zdali s wědomím a dowolením rodičů — na pole, a wezli sobě na trakaři něco roští, chtěje u pasení dobytka při ohníčku se ohříwati a snad — jak obyčejně — zemčata péci. Než nešťastná to chwile: díwka asi třináctiletá rozfukuje uhlí, a když počalo jiskrnatěti, žhawá jiskra do šatů bawlněných se dostawší w okamžení zplápolala, nad čímž díwka nemálo ulekuta honem domů běžela; což lze snadno pomyšlíti, že čím dále běžela, wětrem rozdrážděný plamen tím více ji šlehal. Mysliwec tamější, zdaleka pohybující se ohníček zpozorowaw, nepřemýšlel dlouho, nýbrž přímo k němu si zaměřil a přiblížiw se ubohou díwku ohněm zaobalenou spatřil, již hned všemožně plamen udusil, tak že ještě wlasý, kterých na sobě s hlavou rukama chránila, jí ušetřil. Neprodávaje rychle díwku celou bolawou a až hrůza na pohled sklícenou na osudný trakař položil a

stawení Hanušowa, kdež rodiče její bydlí, wezl, neslyše nic jiného krom bolestného wzdychání a ustawičného dotazování, zdali umřítí musí, což zřejmě o její přítomnosti a zdrawosti dacha swědčilo. Nicméně mysliwcowo ochotná a chwálná pomoc neprosněla; již pátého dne po té smutné události skonala uprostřed tisícerych bolestí k nejwětšímu zármutku ubohých rodičů. — Budiž to opětou wystrahou pro rodiče a wychowately!

J. Šrůtek.

Literatura ilirská.

Nákladem Matice ilirské wyšel pátý swazek *Kola*. Tento spis periodický druhdy od p. Stanka Vraze wydáwaný nyní žiwěji pokračuje; jest tomu několik měsíců, co se ho Matice ilirská ujala, a již obstarala swazek čtvrtý i pátý.

M. F.

Kronika času.

* Na průmyslní wystawě w Brusselu ukazují kapesní šátek z kraje pro králownu Španělskou, který stojí 6000 franků.

* W Paříži nedávno zatknuto 7 polských Židů, jenž dělali falešné pruské a ruské bankowky.

* W Sewerní Americe počítá se 335 weřejných knihowen dohromady s 2.351.260 swazky. Z těch připadá na Nowý York 33, na Pensylvanii 32 a na Massachusetts 30 knihowen, z kterýchžto. jediné tyto poslední obsahují 203.000 swazků.

* Lola Montez učiněna jest od krále Baworského hraběnkou z Landsfelsu a uděleny jí roční příjmy 20.000 zlatých.

* W Bononii wstoupil i Rossini k městské gardě a učiněn kapitánem.

* Kobylky arabské, jichžto roje letos Walachii a Bulharsko pustoší, již i do Uher a Sedmihradska přeletěly. Mluví se, že proti nim plukowé wojska wypraveni budou, by je bubnowáním a střelením zahnali. Kromě nesmírné škody, kterou kobylky niwám činí, sežerouce obilí, tráwu, ano listy a měkké kůru stromů, jinou ještě záhubu působí: pohynulé totiž na podzim kobylky owšem pro množství nelze zakopati, i hnijí na polích a výparem a smradem tím nastawají nákažlivé nemoci.

S m ě s.

Jistý slawný ušní lékař wyléčil jednu jak pařez hluchou paní tak dalece, že w málo dnech uslyšela o swém muži, w Australii, mnoho tisíc mil od ní wzdáléném.

Naučení pro ty, jenž se rádi soudí. Dwa Holanďané w Americe usedli, jichž statky spolu sousedili, užíwali společně jednoho dřewěného můstku. Když pak tento spráwu potřeboval, nepohodli se strany té věci, a jeden z nich rozzlobiw se došel do nejbližšího města k advokátowi, jemuž doručil deset dolarů prawě: „Tyto peníze jsou waše, s tou wýminkou, abyste souseda mého k tomu přiwedl, by mně za práwo dal. — „Mnoho-li bude státi celá spráwa toho můstku?“ tázal se advokát. — „Nanejvýše pět dolarů,“ odpověděl Holanďan. — „Dobře,“ řekl advokát schowaw do kapsy pět dolarů a druhých pět mu nawrátě, „wezměte ty peníze a dejte za ně most sám sprawit; lepšího nemůžete nic udělat.“ — „To je prawda,“ odpověděl Holanďan powážliwě, ale po celé cestě domů nepřestal wrtětí hlavou, jakoby to přece ještě jak se patří neuznáwal.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilowu (w Nowých alejích na Nowém Městě č. 116) vydává po pálarších trikrátě za týden, w outery, we čtwtrek a w sobotu.

Předpláci se na čtwtř lěta 1 zl., na půllěta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stř. U c. k. poštovních ouřadů Rakouského mocnářství půllětně s patřičnou obálkou 2 zl. 36 kr.

Pohrobní ohlasy.

Od B. Pešky.

Swému zesnulému příteli F. F.

On:

1.

Hájem březovým
Zdravá vůně se kolíbá;
Můj ret bledý každý jeho pel
Přehoroucně libá,
Jakoby to medové
Byly rty milenky mé.

Hájem březovým
Čerstvý větřík se ubírá,
Křídélkama lehýnkýma
Mrtvý pot mi s čela stírá,
Jak by lehce sáhlo na mne
Milenciho bílé rámě.

Tu ležím — a — slabě dýchám,
W duchu w náruč jí pospíchám; —
Daleká, daleká, touha je má!
Wezmi, větěrku, touhu horoucí,
Dones ji w srdce žádoucí.

2.

Že nádra twoje bolestí raněna,
Panenko slícná, věřím rád;
Když wadne háj a chrast zmařena,
Jak by neměla filomela lkát?!

Sewerní větry stromu tělo w nadné
Okraasy pestré zbawují,
A horský důl we sněhoroucho chladné
Před mrazem smrtícím zahalují.

Ó nelkej, nelkej, Wesna neumírá,
Jen w krátký sen ji ukolíbá čas;
Až přejde sen — i tobě ráj zotwírá,
Wesna tě přijme w kwětnou náruč zas!

3.

Koho srdce aspoň jednou
Neželelo prvních tluků,
Že se ubohé octnulo
W diwé bouři světských hluků!?

Rád bych věděl, zdali růže
Swého rozpuku neželí,
Když jí nádra čas užívá,
Její krásy lupič smělý!

Rád bych věděl, jaké slze
Uzardilá třesně pláče,
Když jí twáře růžokrásné
Rozpustilé trhá pláče.

Rád bych věděl, proč se potok
Bublaje žalostně pění,
Když wodivá jasnou wlnku,
Swou milenku, přes křemeni.

Arci růže, třesně, potok
První své chvílenky želí,
Wšak zpomínka na poslední
Chvílků je zas obweselí.

Hoj, wesel se srdce moje,
Jako potok, třesně, růže;
Wždyť ten plamen žhawých bolů.
Hořet na věky nemůže!

Pomněnky z hrobu nejstaršího Čecha.

(Pokračování.)

6.

Druhého dne bylo na mirešowské fáře welmi živo a weselo. Hned od božího rána — a to bylo w skutku boží ráno, tak jasné, tak čisté, tak utěšené, jako lesk na předsini nebeské! — hned od toho božího rána přijížděli hosté z nejbližšího okolí i hosté, na několik mil. A všickni přinašeli k smíchu wystrojené twáře a k přátelskému žertu připravené srdce.

Starý trojlistek, totiž domácí hospodář, pak Hněwkowský a Puchmayer, procitli také s myslí rozkošnou, tonouce ještě w blahostech, kteréž byli minulého wečera užili.

Byl to ale wečer! W kouzelném zrcadle zpomínek objewowala se jim celá řada mládeneckých dnů se všemi bujarými zámysly. Tu se také ledačemu smáli. Puchmayer učinil zmínku, jak pilně tenkrát své i jejich nejprvnější básně opisowal, jak myslil, že na nich už ani puntíku neschází, pro kterýž by je Musa na Parnas nepustila; jak plesal, když je měl konečně w jednom swazečku pohromadě, a jak myslil, že hlavou zrowna do nebes dosahuje, když je nesl k Procházkowi; jak mu ale hlawa sklapla, když Procházka sem tam nahlídnul mladého seminaristu i přátele jeho sice po-

chválil, především ale radil, aby na vydání těch prací ještě nemyslili, alebrž aby se dříve gramatice učili.

Hněwkowský se dal při těch slovech srdečně do smíchu.

„Tenkrát se panáček nesmál,“ mluvil Puchmayer dále; „to věšel nos, neboť myslil, že kdo wi jak celou češtinu již spolknul, protože čítal Konáče! Ale věšení nosu nebylo by nic pomohlo, kdybychme se nebyli dali do práce. A což bylo také víc? Za několik měsíců byl swazek básní již zase opsaný a ten přišel až do rukou Dobrowského — nu, vždyť wíte! Ale tehdejší slávu nepřáli nám ani žiwlowé, a tolikrát opisovaný, dávno ohlášený, konečně tištěný swazek neměl se do mnohých rukou dostat; neboť sotwa mu knihař kousek roucha udělal, vyšel právě o mé primicii oheň, a kdybychme nebyli skoro nelidsky bránili, byli by se otisky našeho básnického ducha w popel rozpadly a páni vlastenci byli by si ním mohli hlavy posypat.“

Hněwkowský wyprawowal o swém Děwínu, jak se ho lidé nazpamět učili, když vyšel na světlo, a jak pry se musel častěji usmát, když šel o trhu w Klatowech po rynku a domácí lidé po něm okazovali: „Widíte, tohle je náš pan radda!“ — a jak cizí na to dokládali: „Ten, co ty kudrlinky píše?“ A potom swěřil přátelům, že má oumysl, z Děwínu welkou romantickou báseň napsati, což Nejedlý také hned pochválil, ale Puchmayer zrazowal a raději druhé vydání prvního Děwína obstarati radil.

Nejedlý četl potom zlomky swého Otokara a přátelé.... nu, slowem, byl to přeutěšený wečer pro tři muže, kteří byli před pětadwacíti lety s mečem plamenné wymlownosti u prostřed českého národu powstali a jej buditi začali. Byl to přeutěšený wečer a blahé následky jeho jewily se na těchto třech mužích ještě druhý den ráno. Všickni měli wesele twáře a rozezářili je takorba blahou rozkoší, když přijelo přátel a vlastenců, že počalo být w domě ouzko. Tak hlučnou pout domácí lidé ještě nepamatovali.

Byl tu i mladší Nejedlý s přítelem Konradem, kterýž byl dobrým prorokem; neboť pan Johanes a doktor weškerych práv byl již na dewatenácte let professorem jazyka českého, i vyplnilo se w prawdě, o čem byli dwa mladíci žerty tropili.

Byli tu i hosté ze Spálené Poříče, hosté z Plzně a mezi těmi zvláště zawalitý mužiček s kulatýma twářema a w bílé klerice, kterýž swou žiwostí wšecko ještě wice rozněcował, nežli beztoho již všickni sami sebou, tak žiwou schůzkou a přátelským setkáním rozníceni byli. Říkali mu: „Pane professore!“ a co byli dobří známi, wolali na něj: „Sedláčku!“

A když bylo po weliké mši, táhlo na faru celé procesí pánů páterů nebo ouředníků z blízka i z dalečí; a na farní stály we welkém pokoji stoly w po-

době hodné podkowsy a na nich se lesklo již pěkné náčiní a leštěné sklenice a láhwice dwójho wína a moučné pečiwu, strojené cukrowí, dorty, skwostné saláty a mezi tím weliké strakaté kytky — jen si zpomeňte, přátelé! jak se takové dny na hostinských farách slawi! — a w kuchyni se točila panna Marjánka jako zkušený generál pozor dávajíc na domácí čeleď i na tři zkušené děwčata, které si byla na ten den ze sousedstwa přibrala.

A když si potom celý průwod zasedl a misa misu wystrídala a jídlo po jídle zmizelo, zadělávané, moučné, pečité, a když se zotwíraly láhwice a šlechetný duch z nich do srdcí a trochu snad i do hlav hodowníků wstoupil: oh! jaké to bylo rokowání, jaké srdečné powídání, jaký smích, jaká weselost!

Že byly vlastenecké záležitosti a materský jazyk mezi wěcmi, o kterých se nejdříve a nejwíce mluwilo: samo sebou se rozumí. Tenkrát byl ještě čas těch nejkrásnějších nadějí — ba skoro jen samých nadějí. Nizké bylo ještě osení na půdě nowého písemnictwí, a wseliké doufání, wseliké blaho spočíwalo w lůně budoucnosti. Tenkrát potěšil však také každý, byl i sebe menší kwíteček srdce vlastenecké, když se w některém koutečku wyskytnul.

(Pokračování.)

Pan Šimon z Wrohotic.

(Pokračování.)

Mečky jej následowala Eliška, nešadale z modlitby a z přemýšlení swého wytržena nemohla hned srownati myšlenky swé a obrátiti je k předmětům nynějším, duše její se pnula kol rakwí w kryptě ukrytých, pnula se celou silou swou kol lásky její k Wiktorinu, ku krásnému žiwotu, jenž ji po tolika utrpeních plnou čiši blaha podával, ale slib její odtrhowal ji mocně ode wšeho, co ji bylo milé a blažiti ji mohlo, powěřiwá fanatičnost, která we wěku tehdejší i nejušlechtilejší duše we swůj wir schwacowala, ohradila slib ten nerozbornými překážkami, i měla za to, že není pomoci jiné, než že se státi musí obětí slibu swého, a právě nad hroby otce a děda se začal žiwot tak líbezne na ni usmíwat, nebo wěděla, že smířen byl otec její s wlastí, Bůh sám že trestal šílenstwím zpronevěření jeho, ale slib, ten hrozný slib! — Jakž tedy diwu, že nepamatovala na odloučení se od hrobu, kde jistě wšechno ji poutalo ku krásnému žiwotu, nežli se w brzce sama pohřbí we zdi klášterní. Jako nad mrtwolami se zawřel kámen krypty, tak se za ni zawrou dwěře klášterní, budeť za žiwa pochowána se srdcem touhyplným. — Jako newědomky kráčela za knězem, w posud trwající pomatenosti smyslů poklekla na klekádka před zpowědnici, a jako u wytržení hleděla před sebe, jakoby si nebyla wědoma, co se s ní děje.

Kněz pozorowal dobře wnitřní bouři její, i po-

showěl chvíli, když ale viděl, že Eliška posud plaché myšlenky nesebrala, promluvil: „Pohlédněte k Bohu, obraťte se k němu se srdcem skroušeným, dcere má, i wleje se útěcha w raněné srdce vaše!“

Jakoby najednou do wnitř holu jejího těmito slowy byl sáhnul, zachwěla se Eliška a slzy se wyprýštily z oka jejího. Ctihodný kněz wěda, že takto stisnéným prsoum úlewy přibývá, počkal až se Eliška sama zmužila, což brzy se stalo; neboť jakoby silný wichr plamínek byl sfouknul, zmizela všechna naděje, nawrátit se zpět ku šťastnému životu, w duši její; slib její, wydati se za obět hříchu otcowského, wstoupil co nepřekonatelná newyhnutelnost před duši její i chopila se ho wší silou fanatické horliwosti, nacházejíc právě w této blouznivé obětownosti posily k překonání všech bolestí, jež jí krok tento způsobował a které ona za hříšnou slabost považowała.

To vše mihlo se w několika okamžicích w prsou jejích a ukotwilo se pevně w její hlavě, pročez pozdwišla tuto a již newlázila žádná slza oko její, které háralo ohněm nadšené blouznivosti, ona pak pevně, určitě se prohlásila: „Ano, otče welebný, než nawždy s klamným světem se rozloučím, ráda bych všechny skwrny se sebe smyla, pakli w tom wůle Páně a milost jeho se mnou, abych hodnou se stala za obět Bohu, čistá, nepoškrvněná newěsta jeho.“

„Úmysl váš je dobrý,“ odpověděl kněz, „ale já otec duchovní na místě božím postawený musím se tázati, zdali z dobrého wědomí, užíwáním celého rozumu úmyslu toho jste se chopila; nuže tážu se wás na vaše dobré swědomí před Bohem žiwým a všewědoucím: pochází tento úmysl váš z dobrého wědomí vašeho a z úplného přesvědčení, anebo jen z pouhé vášně a klamně blouznivosti?“

Eliška otwřela k odpovědi ústa napolo, ale newěděla co odpověditi; takové otázky se nebyla nadála, a teprwa po chvíli prawila skoro nesměle: „Já zaswětíla život swůj Bohu, a kdež jinde mohu swaté přísaze dostát nežli we zdech klášterních?“

(Dokončení.)

D o p i s.
Z Kowaně. (Opozděno.)
(Prof. Helfert.)

O stát i cirkew wysoce zasloužilý c. k. pan professor cirkewního práwa i arcib. radda konsistorní dr. *Josef Helfert* odebral se mimo nadání 9. Zář. t. r. o 2. hod. s poledne na wěčnost. Nedávno wrátiv se z lázní Mariánských do Prahy, wyjel otec laskawý pro swou dceru do Sedmihorek u Turnowa, odkudž dne 9. t. m. přijew do Mladé Boleslawi zdráv, jen poněkud od cesty mdlý, procházel se o polednách po boku swé dcery městem; na ulici však nenadále omdlew klesl, což wida měšťau p. Schmilauer s towarýšem přispěl ku pomoci úzkostí ustrnulé dceři a omdlelého odnesli do nejbližšího domu p. Hesa. Powolaný k němu dr. Himmer i druhý p. doktor wreční lékař wojěnský prohlásili, že p. professor mrtwicí raněn jest; on sám několikráte zwolaje: „Geistlichen! Geistlichen!“ předwídal nebezpeč-

stwí života a zároveň osvědčował zbožnou mysl swou až do posledního dechu swého. Marno bylo všemožné pomáhání: sotwa že swátostmi p. kaplanem-Witákem opatřen usnul w Pánu. Z úcty ku zwěčnělému prohlásil se hned w. d. p. děkan a b. vikář mlado-boleslawský p. Jan Dardík, že přijme tělo do domu děkanského, dokudž by zatím z Prahy powolaný pan syn nebožtíkůw nepřijel; načež odebrali se obadwa pp. kaplani Pařík i Witák s drem. filosofie p. Kabšem a se mnou — k tomu žalostnému příběhu se přihodilými — do Hesowic domu, a uložiwše tam tělo ctěného swého býwalého professora na máry odnesli jsme je na děkanstwi, co zatím b. p. vikář k útěše pobyl u dcery p. professora w newýslovném hoři pohříženě.

Druhého dne s poledne přijel syn w Pánu zesnulého, nedávno ustanowený za professora cirkewního práwa do Krakowa, a přítomen byw slawnému officium defunctorum we chrámu Páně děkansském ohlásil, že o šesté hodině wěčerní tělo otcowo ku pohřbu do Prahy odwěsti míní. Příčiněním p. adwokáta dra. Endlera a p. radního Pfeifra oznámilo se to hned ke všem úřadům a po wykropení počal při slawném zwonění, zpěwu a zwuku pazoun průwod pohřební, weden b. p. vikářem s assistencí městského duchowenstwa i p. rektora piaristického a pp. professorů z tamějšího kollegium. Rakew neslo osm mladších pánů ode všech úřadů, osm druhých k wystřídání šlo mimo, wedle nich cechové s lucernami a pochodněmi, za rakwí pak mladý doktor Helfert s drem. Endlerem, za nimi p. gub. radda, krajský hejtman, p. kameralní radda i c. kr. major a komandant posádky mlado-boleslawské, a ostatní početné úřednictwo s neobyčejným zástupem lidu. Důstojně se pohybowal průwod pražskou branou až k mostu na Podolec, kdež zarmoucený syn tělesné ostatky otce swého na wůz přijaw ku Praze je odwážel.

Při této příležitosti připomenouti sluší, že zesnulý mimo swou wůbec známou duchovní činnost obzwláštní zásluhu měl o uwedení do života českého časopisu pro katolické duchowenstwo r. 1828.; bez pomoci a zkúsenosti jeho by ústaw ten, ku wzdělení mladého duchowenstwa českého welmi prospěšný, sotwa ku wzniku byl přišel. Sláva blahé památce jeho! Smírce uděliž mu korunu zásluhy na wěčnosti!

Karel Winařický.

Slowůtnému panu brusiči.

Již jsme mysleli, že jste se, milý pane a příteli, kdo wí kam poděl, a Wy jste se nám zatím najednou zase w č. 107. opět okázal; inu, hory se owšem nescházejí, ale lidé, a že Wáš hlas i přes hory ke mně došel, to Wám tento ohlas dokáže. Wěřím Wám rád, že je „to ono“ krušná práce, brousit a brousit a neustále brousit a přece nic newybrousit. Proč jste ale také tak wšetečný? či newíte, že kdo chce, i bez Wás se dobře psátí naučí a tudy se swými zuby na Wáš brousek nečeká, kdo však nechce, že Wám nawzdory se newtípi? Wy jste si to s těmi pány zkazil a teď tu máte to nadělení; bručte si co a jak bručte, oni Wám to naschwál naopak dělají. Jen hezky po dobrém a kde nemůžeš přeskočiti, podlež; to jest má vlastnoruční průpowěd. Wy se smějete, Wy myslíte, že neni možná wěc, abych já měl swou vlastnoruční průpowěd, ale když jiní lidé něco podobného mají, proč pak bych já to také nemohl mít? Aspoň bych Wám mohl černé na bílém okázati, že „wlastnoruční průpowědi“ přece mezi skutečné twory náležejí; nechcete-li mně uwěřiti, mějte si je třeba za wýtworky pouhé fantasie, přidati mně však musíte, že „okouzlující“, ba opravdu „čarowné“ jsou. Teď jsem se ale posadil u Wás! „Ha,“ woláte, a widím, jak ti mrakowé sprawedliwého hněwu Waše jindy tak jasné čelo „zastínowati“ počínají, — „ha, ty zarputilý hříšniče, což

nečetl jsi, co grammatiky powídají a já opakowal, že „císaři“ dáváme „císařowati“, „králi kralowati“, a tak neustále se stupně na stupeň, až tam nejníže, kde musí „slouha“ a kdokoli „slouží, posluhowati“? — Sopte se jen, sopte, mne tak hned nezastrašíte. Má sprawedlnost woskowý nos, nebude snad mítí grammatika jiný twrdší sorty. Hned Wám powím, jaký je toho loket; způsobuje-li něco malé čáry, je to „čarowné“, dělá-li velké, nazývá se „čárowným“; malý stín „zastínuje“, velký ale „zastínuje“; o pld se něco „prodlužuje“, o stó sáhů však „prodlužuje“, a je-li jaké pochybnosti při tomto pravidle, jímžto jsem Wám na wzdory tak šťastně českou mluwnici obohatal, může se jen míry týkati, až pokud nějaká činnost za malou, a odkud za welkou jmína býti má. Dokud se této důležité potřebě našeho věku newyhowí, nezbyvá owšem jiné pomoci, leč aby lepší spisowatelé, jichžto mohutný brk až k čarownosti wznášeti se dowádí, kdežto se perutička špatnějších okolo pouhé čarownosti potřepává, jako na mápách neb musikaliích měřítka neb tóny udávali, po kterýchž by dvojnásob wděčný čtenář smysl jejich stopowal. Jaká to bude nowá, krásná ozdoba našich spisů, ozdoba páwadní, čistě česká, národní, již nám právem ostatní swět zawiděti bude. Ó žehnám tě, zpanířá myšlénko, nenaděj se ale, že bez odporu zwítězíš; i proti tobě wyskytnou se „zřířiwci“, ale čeho tím dokáží, leda jen že i toto ubohé, pronásledované zříření měšťanského práwa si dobude, k němuž již nedávno zvláštní jakousi autoritou přístupu obdrželo, a slušně: což je pouhé „zřířiti“, kde se mnoho, tuze, urputně, zápalčiwě zříř? tam se nezříř wíce, tam se již zříř, tam zříření w zříř, rozumíte w zříř zlosti přechází. Stojíte tu jako zkamenělý, jak jsem Wám zazřířil? O wěřte mně, že Wás proto přece ne sice „žádný“, ale nikdo „do řezb Fidiášowého dřáta“ newpočte, ba ani mne samého ne, ačkoliw jindy „mydláři mezi nejzámožnější sousedé“ nejen patřiwali, ale i „obyčejně patřiwali“, a s bohatstwím, to wíte, i krása spojena jest. To byly owšem „bájoslowné“ časy, které se u nás s dějepisem již w pouhé bájeslowné proměnily, dost však možná, že se do nich ještě jednou aspoň na chvíli wrátíme. Ostatně byl by šelma, kdo by si na nás čas stěžowati chtěl, jeť to čas, „nad něhož si lepšího nepřeu“. Wám, milý pane brusiči, dowolím opět, kdo wí jaký pokleseček zde hledati a ze swých prawidel swětu dokazowati, že jsem si „nad něj“ a nikoli „nad něho“ lepšího přáteli neměl, poněwadž čas ani plic ani ploutwí, ani noh aneb jiných takowých ocásků nemá a tedy mezi žiwé nenáleží; pro Wás písničkáře možná, pro mne však a pro jiné je čas, který parou lítati učí, z kyselého wina dobré šampaňské dělá a za prawé prodáti je dowede, čas konečně, který, když mu na zemi přátelstwí w kursu klesne, chutě si na nebi tucet nowých tetiček, pani matky země sester nalezne; ten čas prawím je pro mne žiwým, a nic mi není ne sice „nad něj“ ale „nad něho“.

To by bylo tak něco, w čemž jsem Wás mimo jiné věci sebrati ohtěl; že upřímně myslím a co uznám rád učiním, můžete z toho poznati, že jsem „mimo jiné věci“ a nikoliw „mimo jiných věcí“ napsal, kdežto bych se i stranu toho posledního dobře proti Wám ohraditi mohl, an to i u učených pánů nalezám. Za to mohl byste ale i Wy moudřejším býti a předewším pro wzájemnost dobrou radu ode mne přijmouti. Nebojte se jí, je welmi krátká a záleží jediné w tom: nechťejte příliš mnoho, nechťejte wšecko na jednou. Tu nemáme psáti „aby jsi“, tu zas ne „aby jsme“ a „aby jate“, „oni shání“ je u Wás chyba, „byť by“ a „byť byby“ také nechcete, a kdož wí co ještě wšecko jiného. Ano, milý příteli, to tak šmahem a mentinou nejde;

widíte, hezky pomalu s tou flintou a předewším pořádně. Napřed jest „já“, pak „ty“, potom „on“ (neb „ona“, těch je ale ještě málo), potom opět „my“, až to i na Wás dojde; tak tomu pěkně po pořádku a jednomu za druhým učitel dítky učí, a — probatam est! jen žádnou náhlost, žádný skok! První rok udělejte, aby se nesmělo psáti „aby jsem“, nýbrž wšude jen „abych“, a když bude to jedno skrz 365, a ještě lépe, připadne-li přestupní rok, skrz 366 dní rádně pro-, na- a doopakowáno, pak přikročte k druhému a tak ustawicně dále, a co pro krátkost lidského žiwota zbyde, to můžete w kšaftu odkázati budoucím pokolením. Tak to zaonačte, můj milý příteli, a uwidíte, že budete, až nás obou už dávno wíce nebude, ještě tomu okamžení blahorečiti, w němž jste mou dobrou radu přijal. Tím také nejlépe pomůžete zachowati našemu národu sláwu, na kterouž si plným právem tolik zakládati může, sláwu, že je národ filologický, ba abych tak řekl, národ filologůw. Kdybyste neustále o swých maličkostech škemral, co by si swět posléze o nás pomyslí? ale tak každý rok něco, to proklouzne, a nikdo si toho hrabě newšimne.

Wáš upřímný atd. atd.

Wlastenská zpráva.

Wýbornost českého skla skwěle osvědčila se při plynowém osvětlení w Miláně. Zpočátku brali k lucernám benátské sklo, to ale popraskalo a jenom české sklo, které tam nyní u welikém množství jde, mohlo býti potřebowáno.

Pražský denník.

W stawowských sadech bubenečských zastřelen jest dne 14. b. m. drawý pták největšího druhu, tak zwaný jehnětník čili kaň největší (Lammergeier, vultur barbatus. Lin.) Téhož dne wysel totiž arciknížecí mysliwec Rumpler s arciknížecím žiwotním lokajem Urbanem a dwěma pražskými měšťany na korotwe. Wracejíce se domů spatřili nad Letněmi w nedostihlé wyši welikého drawého ptáka, který za chvíli kolem se toče s mocným šustem mohutných křídel snesl se na wrchol jednoho z nejwvyšších topolů w oboře bubenečské. Pan Urban byl wybídnut, aby dal na něj první ránu, což mělo za následek, že pták opět se wznesl, po němž nyní střílili pan Rumpler a jeden z měšťanů ze swých dvojek korotwími broky. Drawý pták přehodil se jednou w letu, peři z něho lítalo i zamířil patrně ohabujícím letem k císařskému mlýnu, za ním bez dechu hnali se lowci. Káně usadila se na jeden strom blíže silnice, po níž tu ještě jednou střílil pan Urban, a welikánský pták wálel se we své krvi. Kdo vlastně z těch tří střelců ptáka zabil, nedá se s jistotou určit; jen tolik jisto, že jeden by ho nebyl mohl zastřeliti pouhými broky. — Jest to jeden z nejpěknějších jehnětníků, jaké kdy widěti bylo w Čechách. Od konce mocného zobáku swého až ku konci ocasu měří dobrých pět štřewců; od konce jednoho křídla až ku konci druhého má plných sedm štřewců. Peři je do zlata nahnědlé a neporušené, tak že na první pohled widěti jest, že pták tento neuletěl ze žádné menažerie, nýbrž že je na swobodě zrozen a na swobodě zahynul. Roztažené jeho drápy měří osm palců. Hlawa a krk jeho až k prsoum porostlé jsou krátkým, kadeřawým, wlnowitým, nazloutlým prachowím. Znalci cení stáří toho jehnětníka na dvě leta. Nejspíše že wzácná tato lowecká kořist se wycepe a do Museum odewzdá.

Číslo 114.

14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1050—3 přes dvůr při seml).

23. Z Á Ř Í

1947.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilova (w Nowých alejích na Nowém Městě č. 116) vydává po půlročních tiskráte za týden, w outery, we čtwtrek a w sobotu.

Předpláci se na čtwtř léta 1 zl., na půlléta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stř. U c. k. poštowních onřadů Rakouského mocnářstwi půllétně s patřičnou obálkou 2 zl. 86 kr.

Pohrobní ohlasy.

4.

Až budu umírat,
Zpomeň si, má milá,
Že jsi ty mne bleskem černých očí
Sama usmrtila.

Až budou mé tělo
Do čtyř deštěk skrývat,
Přijď se na mne, moje potěšení,
Posledně podívat.

Až se moje hrany
Ozwou smutným zvonem,
Dej i Ty mně, moje potěšení,
Ještě jednou s Bohem.

Až se zem powalí
Na mou rakew w jámě,
Hoď i ty, mé drahé potěšení,
Hrstku země na mne.

Na mne hrstku země,
Na zem rozmarinku,
Aby brobař s ní zasypal
Poslední zpomínku.

5.

Nechtěj chodit na hrob plakat,
Co mně bude skrývat;
Budoň na mně slzy rosni
Nebesa wylívat.
Spálila bys ohněm slzi
Swé růžové lice,
Spálila bys můj zelený
Hrobek ještě více.

Nechtěj sadit na můj hrobek
Růžinek keř mladý,
Samy na něm polní kwítky
Powyrostou wšady.
Kdybys se nad krásou růží
Radowala,
Snad bysi i spáče w hrobě
Milowala!

6.

Poslední píseň pěju wám,
Domáci kraje krásné,
Když se již od wás loučit mám;
Mé loučení tak časné!

Když tisíc ramen růžených
O blaho twé pečuje,
Když tisíc ruk ozbrojených
Tě chránit se hotuje:

Leb má na wěky může spát,
Mé rámě odpočívat,
Můj hrob se bude zelenat
A růžemi zardívat.

Na hrob můj bude sazena
Bratrem malá lípenka,
Růže mi na hrob sestra dá
A wěnce z nich milenka.

Pomněnky z hrobu nejstaršího Čecha.

(Pokračování.)

Ó byl to rozkošný čas! Tenkrát se neprohlížel každý kwíteček, má-li nakřiwenou štipičku nebo trochu bledý lupínek; tenkrát těšilo již pouhé jeho zjewení; to bylo znamením blízkého jara, kdežto lidské srdce s weskerym stwořením okřiwá.

To wšecko bylo znamenati na hojném připjení, které se tu dělo k počtě a na zdar wšech vlastenců a wlasteneckých pokroků, které se tenkrát arci jenom na meze literatury obmezowaly; to bylo znamenati na zapálených twářích, na trpyticích se očích a na hlučnější řeči wšech přítomných, což byli arci mužowé, pod jichžto očima prwní osení vycházelo a kteří měli také wšecko práwo nad swým dilem se radowati.

Konečně powstal i Puchmayer, jehož duch nawzdor sosláblému tělu dnes nad obyčej se zanítil, a pozwednuw sklenici mělnického wina prawil: „Pánové a přátelé! zpomínejme wděčně na wšeliký kročej, kterýž se k prospěchu jazyka našeho učinil od těch časů, kdežto se jako noční pták jenom w temnotách ukřýwal a na swětlo si netroufal. Mnoho stalo se od těch časů k jeho zwelebení a uwedení na patřičné místo; hlučná řada mužů stojí na winici opuštěné a brzo bude se řewa pod jich rukama zelenati a sladké owoce wydáwati. Brzo prawím — ačkoli čas wypočítati nemohu a ono do té chvíle ještě mnoho práce nastane; ale s námi je naděje, kteráž nezklame a při kteréž se dá dobře čekati. Wážme

si jen každého přispění; zachovejme wespolek onu vlasteneckou lásku, kteráž nás na počátku prowázela a naše počínání oslazovala a bez níž bychme byli sotwa tam dospěli, kam jsme dospěli. Já se alespoň přiznávám, že bych snad nestál mezi wámi, w kole tak wážených mužů, kdyby nebylo mých přátel, tuhle našeho rozkošného pěwce Hněwkowského a našeho wliďného hospodáře býwalo, kteří mě až na toto místo dowedli. A protož piju we jménu vlastenecké lásky a snášeliwosti — we jménu wděčného uznání piju na jejich zdraví!“

I líznul na okraji sklenky swé, ale po jeho slowech powstalo hlučné prowolávání: „Vivat Nejedlý! Vivat Hněwkowský!“ a mělničina zmizela z plných sklenic až do poslední kapky.

A mezi tím radostným hlukem wzczopil se také Sedláček a zwolal swým hrmotným hlasem: „Vivat láska a uznání! Vivat každý vlastenec, a byt jej i hory a doly od nás dělily, byt i mezi ním a námi weliké moře leželo! Vivat náš Polák, kterýž nám dal příklad nejkrásnějšího uznání...“

„Pane bratře!“ prohodil Puchmayer prosebným hlasem, neboť se těch slow jaksi ulekl i zarděl se nad nimi. „O tom si powíme jinde...“

„A proč pak?“ zwolal Sedláček. „Což nejsou k tomu srdce naše připrawené? Nesnesou tak rozkošnou nowinku? Jen poslechněte, pánové a přátelé, kteří o tom snad ještě newíte, ačkoli jsem se dost přičinil, aby to přišlo k wědomosti všech vlastenců. Wznešený orel na Parnase českém, znamenitý skladatel Wznešenosti přírody, náš Milota Polák, uznáwaje zásluhy našeho Jaromíra, poslal mu z Italie, zrowna z hrobu Virgilowa, wawřinowý wěnc. Co myslíte, zasluhuje to nějaké vivat?“

„Vivat!“ wolalo se po něm ze všech hrdel.

„Já měl tento dar nejdůmyslnějšího uznání“ mluwil Sedláček dále, „na čas vypůjčený, abych jím zde onde přátele potěšil, a wracím jej teď na patriční místo — což mi wzácná společnost také dowědčí.“

Při tom pokynul hlavou a mladý kaplan jsa s ním srozuměn přistoupil pozadu k Puchmayerowí a posadil mu wěnc na hlavu.

Puchmayer sáhl si rychle na hlavu a sundaw ozdoby, zaslanou mu z půdy klasické, zwolal srdečně: „Ne, ne — uchovejž mě sprawedliwý Bůh, abych se domejšlel, že je wawřín na mé hlavě na prawém místě. To byste měli spíše tuhle pěwce Děwína nebo tuhle hlasatele Posledního soudu korunowati; ale moje slabé drkotání na domácí lyru nestojí ani za zmínku, a bez cizozemských partesů byl bych se snad ani do to ho nepustil.“

„Komu čest, tomu čest!“ začal opět Sedláček — „a Hněwkowský i náš milý hospodář wědí dobře, jak o nich soudíme, ale nebudou se na mne horšiti,

když řeknu, že se mnoho jenom popuzením našeho Puchmíra stalo, a nechce-li teď první weřejný buďitel českého ducha wawřín jako básník přijmouti, zasloužil ho mnohonáctým způsobem na jiném poli vlasteneckého snažení — a protož sláva mu a tři-kráté vivat!“

A opět powstal radostný hluk okolo stolu a cinkání sklenic mísilo se w hlasité prowolávání.

„Draží přátelé!“ ozwal se konečně Puchmayer, kterýž chtěl mezi tím několikrát promluwiti, ale dílem pro weliké pohnutí srdce, dílem pro hlučení hostů nemohl — „draží přátelé! jestli jsem co učinil, co jiné powzbudilo, děkuji za to Bohu w pokore, ale nemohu si všechnu zásluhu připisowati — to nemohu, a cokoli se ze mne we chrámě vlasteneckého snažení stalo, stalo se jedině skrze mého Hněwkowského. On zkrísil jiskru poznání w mysli a srdci mém — on ji užíwował a ukájel pewnou nadějí, když zhasínala ledowým dechem pochybnosti — jemu patří zásluha, on je nejstarší Čech wěku našeho, jméno jeho zaznamená vlast plamenným písmem do řady swých oslawitelů a okrašlí hrob jeho newadnouchými pomněnkami!“

A weselý Hněwkowský tu seděl tiše a hleděl před sebe a w očích se mu leskly dvě welké slze — a kolem se rozhostilo poswátne ticho, kteréž pak teprwa zas w hlasité wolání propuklo, když si Hněwkowský a Puchmayer okolo krku padli.

A to bylo poslední jejich obejmutí!

(Dokončení.)

Pan Šimon z Wrchotic.

(Dokončení.)

„Wy a my všichni wyznawači wiry Kristowy,“ odpowěděl farář něco mirněji, „zaswětili jsme život swůj Bohu hned tehďáž, když jsme křtem swatým stali se oudy společnosti swatých; nemožno wám a nikomu, aby užejí byt spojen s Bohem, wice byl zaswěcen Wykupiteli swému; kdo koná powinnosti swé, ten nerozwázal posud swazek ten, jímž se zaswětíl Bohu, a wětší zásluhu má, kdo uprostřed pokušení života stoje wěrným zůstal Pánu, nežli onen, jenž ohradiw se hradbami příležitosti ku zhřešení ušel, ale spolu i ušel příležitosti wykonat úkol, k jakému ho Twůrce na swět powolal, ušel příležitosti pomáhat bližnímu bratru swému, on pamatowal jen na sebe, zapomenuw, že Pán prawil: Pracujte a modlete se! — A tak hřeší wice mnohý tímto krokem, než kdyby se mnohých poklesků w životě dopustil. Opakuji tedy ještě jednou, že zaswěcena jste swátostí křtu Bohu a Wykupiteli swému, zaswěcena jste k vyplnění všech powinností swých a k bohabojnému životu, a wětší zásluhou bude, obstojíte-li we zkouškách života weřejného, nežli kdybyste klášter za místo svoje zwolila. Rozuměla jste mi?“

Eliška poněkud mlčela, tak nikdy o tom ne-

přemýšlela. „Ale,“ namítla již skoro báziwě, „proč se schwalujou kláštery a život kajicný w nich?“

„I to se děje vším právem,“ dí kněz, „ale kláštery nejsou místa pro mysli blouznivé, jež okamžitá wšeň jímá, kláštery jsou útočiště těch, jimžto wšechn kwět žiwota opadal, každá naděje poswadla — kláštery je chrání před zoufáním.“

„I mně poswadla naděje každá!“ wskočila mu Eliška do řeči.

„Nelži před Bohem žiwým!“ zahřměl duchovní a Eliška zbledla i zachwěla se. Po malé přestávce pokračowal kněz umírněn dále: „Já wím, dcero má, že ze šlechetného srdce vašeho plynul úmysl ten, wy sama se chcete dáti Bohu w obět za winu otcowu.“

„Tak jest, welebný otče!“ zašeptala díwka.

A nyní ji začal kněz rozkládati, jak bludné je smýšlení takowé, ohniwými slowy ji ličil, kterak takový směr právě proti čistému duchu náboženství čelí, mluwil důkladně, ozbrojil se všemi důkazy jak z písma swatého tak i z rozumu plynoucími; a jaký následek řeč jeho měla, nejlépe se dowíme z toho, že po dlouhé době Eliška s welebným farářem z kostela wyšedši zbrojnošům obrátiti kázala — k Wrchoticům. —

A což bychom ještě dále powídali? — Ještě nebyl jeseň u konce — arci jaro bylo tak krásné, po bouři spočíwal nad vlastní mir, Rudolf se byl korny odřekl a Matyáš uspokočil aspoň na čas, wšechny strany — wšechno se zdálo býti tak šťastné, nowým jarem procitnulo wšechno k nowému žiwotu — a Eliška nepomněla více na zdi klášterní, za to ale widala Wiktorina tak často, jak jen panenská čest dowolowala, a nežli se jeseň ku konci schýlil, slawila se, jak byl Diwišowský předpowídal, na Wrchoticích swatba, a byla-li weselá, mohlo se to přičísti hlavně Diwišowskému, jehožto rozmar právě dnes w nejlepším byl kwětu.

Walaši na Morawě a we Slowensku.

Národové welikého druhdy kmene celtického od pradávna od Slowanů nazwáni býwali Wlachové, Walachové; u Římanů slouli Galli, u Němců Wälsche. Slowané i Němci přenesli později to jméno na Celty odrodilé, se Římany smíšené, a konečně na wšechn lid kmene romanického. Celtové aneb Wlachové, národ bojowný, hrůzou a strachem swět naplniwše, národnost swou téměř docela ztratili; nepatrné ostatky jich zachowaly se w sewerozápadní Francii, w západním Anglicku a w Irsku. Ostatkové dávno poslowaněných Celtů jsou také Walaši w horách západní Morawy a Slowenska, krojem a poněkud i podřecím od ostatních Slowáků se lišící. Žiwí se nejvíce chowáním dobytku na tučných pastwiscích hor, a jsou lidé upřímné prostoty, milovníci pradawných obyčejů otců swých, otrlí a zmužili. Již záhy husitství u nich se wkořenilo, a když po bitwě bělohorské téměř celá koruna česká na katolickou wíru obrácena byla, Walaši dlouho všemu domlouwání missionářů odporowali; zde onde se stawěli katolíky, awšak tajně při swé wíře trwali, od níž kardinál Ditrichstein násil-

ně je odwracel. Když tedy ku konci r. 1643. Šwédové pod Torstensonem do Morawy wtrhli, Walaši spiknuwše se umínili sobě, že Šwédům nadržowati budou. We vysokých horách a hlavně w salaši hejtmana swého *Romana* schůzky míwali. Darma jim Roman wšemožně domlouwal, by se takových přestupků wystříhali a přirozené wrchnosti wěrní zůstali; wše nadarmo! Jeden z nejhorliwějších buřiců, jménem *Kowář*, stal se wůdcem jejich se swým synem a rozdělil je w houfy, z nichžto každý měl swůj vlastní praporec s heslem: „*Za boží slowo a wlast*.“ Šwédové byli tehdaž Olomouc opanowali a Walaši takowou hojností špiže je opatřowali, že w městě welmi lacino bylo. Dne 13. Února 1643. přišlo na noc 250 dobře ozbrojených Walachů do Olomouce, nesouce z okolí wšetinského Šwédům máslo, sýr a jiné potřeby potravni a slibující jim wšemožnou podporu. Welitel šwédský *Patkul* owšem wliďně je přijal, Šwédové jim kořist swou lacině prodawali, a po dvou dnech opět se Walaši domů wrátili, jsouce prováděni ode dvou set šwédských jezdců. Wůdce těch Walachů poslal Torstensonowi darem krásnou ručnici, Torstenson pak jemu nawzájem kord skwostný a ostruhu. W měsíci Čerwnu Walaši počtem pěti set do Olomouce ke Šwédům přitáhnuwše, opět špiži přivezli a pomáhali jim při jejich wyprawách, n. p. při dobýwání Kroměříže. Nadarmo se ouřady císařské snažily zaslepence odwrátit; ani slibowání milosti, ani přísné tresty a poprawy nepomohly. Kdekoliw je wojsko císařské zastihlo a přemohlo, Walaši žiwotem to zaplatili, a jednoho dne jsouce obklopeni druh druhu na nejbližší stromy wšeti museli. To wšecko jenom ještě více rozniťilo Walachy, kteří pak hůř než sami Šwédové hospodařili. Jednou Kowář se třemi sty šwárných mládenců walašských do Olomouce přitáhl, žádaje do šwédské služby přijat býti. Tři dni je welitel šwédský čekati nechal, čtvrtého dne pak jim prawil, by dříve dokázali, zdali jsou hodni pod šwédskými korouhwemi sloužiti. Dvě mile od Olomouce, blíže wesnice Hlubous, byl starý twrdý hrad Hluboký řečený, w němž se zámožnější obywatelé kraje s jméním swým byli uschowali; toho hradu měli Walaši dobyti a za náhradu wzíti kořist a službu we wojsťe šwédském. Walaši tedy s podporou setniny Šwédů a několika důstojníků tam se wyprawili, a dobywše toho pewného stanowíště wšecko wydrancowali a zbořili; a wšak při nawrácení se do Olomouce od zástupu císařského wojska pod plukowníkem Puchhaimem na hlavu poraženi a dílem pobiti dílem zajati jsou, tak že jenom třicet mužů do Olomouce se wrátilo.

Mezi tím císařský komissar hrabě Rottal rozkaz obdržel, aby Walachy zkrotil. Táhl tam s plukowníkem Puchhaimem a několika tisíci wojáky, maje s sebou tolik katů co jen sehnati mohl. Také jeden kněz katolický z Hradiště s ním šel, aby odsouzené opatřil, kdyby který před smrtí swých bludů se odřekl a katolickou wíru přijal. Jméno tohoto kněze bylo *Pawel Kempa*, aneb nepochybne vlastně polské *Kępa*, an po wyhnání kněží pod obojí a ustanowení katolických farářů w Čechách i na Morawě pro příbuznost jazyka kněží polští do far usazowáni býwali. Wraziwše do hor títo mstitelé práv císařských do strašného krweproliti se dali. Otcové pro hříchy synů, synové místo otců swých smrt podstoupiti museli, a za pár dní tam několik set žen owdowělo. Wůdcové té bouře, mezi nimi Kowář se synem, do Brna odwezeni a tam na koly strčení, kolami lámání a stínání byli. O té poprawě se prý podnes dvě písne národní udržely, zpíwané nápěwem truchliwým. Podáváme je obecněstwu tak jak nás došly, přejíce při tom, aby některý vlastenec morawský text nepochybne zhyžděný z lepších pramenů napravil a w podřecí půwodním uweřejail.

I.

Pásli kózy Walaši
W Romanowě salaši.

Nedobře se jim weče,
Bucham ráno přijede.

Při stádě w budách sedí,
O neštěstí newědí.

Rebellantůw zjímali,
Třebas všechny neznali.

Newinným se dostalo,
Zhynulo jich nemálo.

Mnohých zbili w ty časy;
A tu máte, Walaši!

Co zůstalo, pobrali,
A do Brna zahnali.

Strkali je na rožně,
Tyto lidi pobožné.

Kolami je lámali,
A jiných čtvrtowali.

Měli mistři dost práce,
Mordující ty zrádce.

II.

Ó Romane, Romane,
Ty walašský hejtmane!

Tys nám k tomu neradil,
S námi se o to wadil.

Wšak ta chasa swéwelná
Nebyla w tom powolná.

Že se takým nedaří,
Co jsou proti císaři,

Ku příkladu nechť mají,
Co nepravě dělají.

M. F.

Pražský denník.

* Na německém diwadle wystoupil několikrát pan Baumeister ze Schwerina a líbil se náramně pro svou přirozenost we hře a půwabnost we hlase. W konverzačních kusech byl zcela dostatečný, ne tak we vyšší drámě, jako je Faust, kde jen s polowicí uspokojil. Naproti tomu se ale hra p. Rottmeierowa den ode dne obecenstvu wíce hnusí. — Opera slabne, nemajíc zpěvkyně pro kolorované partie, aniž tenora pro francouzskou operu. Jistý p. Fischer napodobí mistra Ticháčka místo co by měl napřed se slabikářem do školy chodit. Je to jakoby si školák posadil paruku na hlavu, řka: Já jsem kantor! — Pro churawost p. Grosserowé nemohla p. Margotowa dosud pohostinsku wystoupit, čekajíc u nás na příhodnou dobu již po delší čas. Ona i p. Wak byli dříve u lwowského diwadla. W takových okolnostech musíme wyznati, že je p. Soukupová jedinou podporou w jenském tábore německé opery. — Slečna Gaučowá odebrala se k operní společnosti do Opatow, odkud o ní co nejdříve zpráwu zaslechneme. První představení budou prý Puritané.

* Na Jagellonskou universitu w Krakowě dosazení jsou sami pražští doktorowé práv za professory. Pan Jonák pro politiku, p. Helfert pro církevní práwo, p. Michl pro občanské práwo a p. Makowička pro statistiku. Při lékarské fakultě bude snad jen pro pathologickou pitwu nové místo zřízeno. Ostatní katedry jsou obsazeny.

* Šlechtic Haasner von Artha, doktor w lékařství, vydal výbornou knihu o chorobách očních w jazyku německém, w níž se powznesl na vrch nynějšího wědomí lékarského.

* Oswětlení plynem poskytuje weselé podíwání na wečerní Prahu. Nejwíce zastawuje se lid při rozswěcování luceren, neboť myslili mnozí, že se w Karlíně připravuje hořící látka, která co plamen trouby probíhá a při otočení kohoutku jako živý plápolek wyslehně. „Tu to máme,“ praví mnohý, „aby se to chytlo, musejí k tomu teprw sirku přistrčit. Čistá wěc to!“

* Dnes dáwa se velký koncert, spořádaný od kapelního mistra Schuberta, w němž welkou symfonií a jiné skladby Berliozowy uslyšíme. Bude-li pohoda, rozlehně se hudba ta na ostrowě Žofinském pod širým nebem, neboť

do sálu wedrali se zlí hosté. Jsou to houby, které podlahu pokazily.

* S elektromagnetickým telegrafem, který z Widně až do Prahy dosáhá, dály se tyto dny u nás zkoušky, které co nejskweleji se podařily. Odpovědi následowaly na otázky téměř w okamžení.

Kronika času.

* W Hamburce založili wychowací ústaw dle pravidel Pestalozziho pro zanedbané dítky z nižší třídy lidu. Půwodem té myšlénky jest dr. Dettmer, jižto se jemnocitně paní a panny před jinými co nejhorliwěji ujaly.

* W Londýně přiwázala žena swého manžela za ruce a za nohy k posteli a poléwala ho wařící wodou, až skončil. — Podobné ukrutnosti opakují se častěji a zbuzují nárek, že se Anglicku až dosud národního wychování nedostává.

* Palác Buckinghamský dostane nové průčelí. Anglický parlament powolíl k tomu 20.000 liber šterl. Prawí se, že hlavně proto, aby nuzáctwo došlo na čas obžiwy. Také prý se bude stawět 36 nových kostelů.

* Jistý Henry Evans z Bristolu musel státi celou neděli w kostele w bílé košili za trest, že pojal dvě ženy najednou.

* Anglické telegrafy uběhnou za sekundu 360 mil. Teď se jedná o nowém wýmyslu nazwaném *zwukopis*, jímž prý se slova ledwa wyslowená hned otiskují.

* Sestry Millanolowé jsou teď w Cáchách, kde při sjezdu učených velký koncert dáwají budou.

* Na místě ocelových per dělají teď zlaté, které ne-rezowatice lehceji přes papír klouzají a déle trwají.

* W Nowém Sadě w Uhřích je 100 okurek za groš w. č., zeleniny pak mají tam tolik, že ji dáwají krawám.

Literární nawěšti.

Wroucí touha naše jest vyplněna. Nedělní Nowiny pražské přinesly ohlášení *morawského Týdenníku*, časopisu to, jehož naši sousední zemi potřeby bylo co wezdejšího chleba. Wyznejme weřejně, že si za swatou powinnost ukládáme, důležitý krok tento ze wší síly swé podporowati. Podle skrowného mínění našeho je však ustanowená cena 5 zl. stř. příliš wysoká, rownající se nejpřednějším časopisům německým.

W tisku se nachází: *Obecní řád soudní a řád konkursní Čech, Morawy, Slezska, Rakous nad Enží i pod Enží, Styrska, Korutan, Krajinska, Gorice, Gradišče, Triestu, Tyrol a rakouských předzemí, též i nejvyšší rozhodnutí dne 18. Řijna 1845., ježto se dotýče stručného řízení w rozepřích o práwo civilní.* (S úplným německo - českým ukazatelem a krátkým ukazatelem česko-německým.) — Zbytečnost byla by dokazowati důležitost spisu tohoto, jenž velikou mezeru vyplní w naší práwnické — nechceme říci literatuře, an takowé z nowějších časů posud nemáme, ale — terminologii, kterou posawáde každý ouředník jinou sobě dělal. Pracowalí pak o překladi tom na slowo wzať práwníci, jmenowitě pp. drwé. Frič a Strobach, pp. Erben, Hawlík a Neupauer, slowník pak k němu přidaný sestawen jest prací našeho wýtečného Erben, což wšeccko ručí za důkladnost spisu, který, co se práwnických výrazů týče, bude se moci u nás powážowati za wzor a pravidlo. — Tolik prozatím co předběžné oznámení; až kniha wyjde, podáme o ní obšírnější zpráwu.

Též nachází se w tisku sedmý swazek Báchorek Boženy Němcowé.

Číslo 115.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý
(bytem č. 1050—2 přes dvůr při zemi).

25. Z á ř í
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nových alejích
na Novém Městě
č. 116) vydává po
půlročních třikráte za
týden, w outery, w
čtvrtek a w sobotu.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stf. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patričníou
obálkou 2 zl. 86 kr.

P o c t a

Jich Cís. Král. Wýsostem, nejjasnějším PP. Arciknížatům

Františkowi Josefowi,
Ferdinandu Maximilianowi a Karlu Ludwíkwowi

k Jich příjezdu do Prahy.

Osířelá wyjāsni Prāhō twāře,
Swā prsa wzedmi plēsem būjāřym;
Nōwā nā ōbložē twē wzēsłā zāře,
Oblēwājíc tē switem nēznāným.
Wýšē sē wzhūru pýsnē wēžē pnēte
A chwalozpěwy hlučně k nebi znēte!

Ze vzdáleného mocných cárů sídla,
Kde trůní Otec wděčných národů,
Oblažující laskawost pohlidla
Na statné syny chrabrých hrdinů,
A slavných Caesarů wznešené plémě
Wysláno spatřit wěrných Čechů země.

Toť ratolesti štěpu králů rodných,
Jichž jména powěst swětům hlásala;
Toť dědicové skutků sláwoplodných,
Ewropou druhdy jenž potřásala.
Jich zděděné pak po praotcích cnosti
Jsou pevnou kotwi naší budoucnosti.

Ta wřelá, wroucí k drahé vlasti láska,
Jenž w srdcích českých mocně plápolá,
Wše spolu wižíc přesilná co páska,
I w Jejich nitru ohlas nalezá;
A wše, co národům je drahé, swaté,
Ctí srdce Jejich pro wše dobro znaté.

Milé materské mluwy naší zwuky
Jak libezně, hle, ze rtů Jejich zni!
A českých srdcí welemocné tluky
Po vlasti s jásotem to zwěstují:
Že jazyk otců po swém z mrtvých wstání
U wýši trůnu již došel uznání!

Nuž stawte čestné brány, pleťte wěnce,
Nechť wsechněch ústa ples náš hlásají!
Uchwáceny, hle! i nezaswěcence
Nezvyklé prsty k lyře sáhají;
Jedním nechť hlasem Praha prowolává:
Wznešeným hostům Sláwa! Sláwa! Sláwa!

J. B. Malý.

Pomněnky z hrobu nejstaršího Čecha.

(Dokončení.)

7.

A opět uběhlo více než pětadvacet let — a w Praze w Michalské ulici shromáždili se zástupové lidu před pěkným domem, u jehož wrat pohřební vůz stál. W tom měl býti na swaté pole wywežen Šebestián Hněwkowský, bývalý purkmistr kr. věnného města Poličky.

Dokonána byla wezdejší jeho pout a dokonáno dilo jeho; odešel k Hospodinu dne 7. Čerwna 1847. — tiše a spokojeně, s radostným wědomím, že se vyplnily jeho mládenecké naděje, že nepracował nadarmo na zpusťlé winici materského jazyka, že bylo proroctwi Dobrowského pára a dým.

A blažený úsměw pohráwal okolo úst jeho, když zawíral oči k poslednímu spánku, neboť wystupowaly před ním w peresté směsici rozkošné obrazy časů přicházejících, a země, kterouž opouštěl, odiwala se stříbrným kwětem a duch jeho wznášel se lehounkým letem nad touto skwostností a plesal nad utěšeným diwadlem.

Já stál také mezi hlučným zástupem, kterýž přišel, aby nejstaršímu Čechu poslední úctu prokázal, a jakž to w ouzké ulici rozmanitým howorem okolo mne hučelo, zabral jsem se do tichých myšlének a probíral některé momenty z posledních let nebožtíka, kdežto jsem ho znal osobně.

Poprvé jsem ho widěl r. 1836. w Šochowě čitárně; to přišel právě po mrzutém ouřadowání na odpočinutí do Prahy. Tu jsme se pak skoro každý den scházeli. On se probíral pilně w politických nowinách, maje žiwé oučastenstwí s každou událostí weřejného žiwota.

Tu jsme mluwíwali o Faustu, kterého měl již pod pérem; tu powídal již o swém Otakaru. Čilost ducha jeho byla ještě ku podiwu weliká.

Také diwadlo jej welice zajímalo a wroucí přání jeho bylo, aby se jeho Jaromír provozował — toť je přirozené přání dramatického básníka! — ale w té swé wroucnosti zapomínal, že je nemožno tu básen na prkna přiwesti a že všeliká překážka w ní samotně spočívá.

Ale chatrná příčina rozwedla naše besedování. On wydal swé „Námluwy w Koloději“, a mně napadlo několik slow o nich w České Wčele napsati. Jáť owšem nemohl tu pracičku chwáliti — ale čtenárstwo naše bude wědět, že nepokládám kritiku za dryáčnici, kteráž by si cizím čłowěkem hubu wplachowala, a že ji nemám za nezweđeného hrubše, kterýž by okolo čłowěka jdoucího po weřejném trhu poskakował, blátem po něm házel a z některé wady jeho surowý smích si strápal; já považuju kritiku za něco docela jiného a také jsem to tenkrát, jakž myslím, s oči nepustil.... ale dobrý, starý muž nemohl ani těch několik upřímných slowíček snesti a — rozhněwal se.

A já nechtěl tenkrát přece nic jiného docíliti, nežli aby se we swém stáří od dramatických, k ničemu newedoucích hraček odwrátil a z welikého pokladu swých zpomínek a přátelských dopisů nějaký zábawný obraz onoho wěku wylíčil, kdežto stál mezi prwními, co opásali bedra swá a wzawše hučící trouby do ruky w tiseň weřejného žiwota se pustili a ku zkríšení materského jazyka wolati začali. To jsem chtěl — a on se později k tomu také uchystal, urownal již dříve připrawované materialie, snad i něco dokonal.... ale kdož to wi? a kdež to je?

A s touto myšlénkou obíral jsem se u jeho pohřebního wozu nejžiwěji. To dilo mohlo býti nejpeknějším záwěrkem jeho literárního žiwota.

Přátelská otázka: Nepostarají se o ten pomník alespoň jeho dědicové? —

Zwuk posónů a zpěw chorální wytrhnul mě z myšlének; průwod se hnul a unášel wázným proudem tělesné ostatky milowaného otce z lůna truchlící rodiny; unášel nejstaršího Čecha k nejstaršímu příteli, k Antonínu Jaroslawnu Puchmírowi, s nimžto se byl w Praze seznámil, a s nimž i w Praze w tichém loži odpočívá!

Bodejž se jen místa neztratila, kde títo dwa slawného noworození očekáwají, aby u nich wděční potomci kroky swé zastawiti a památku prwních křisitelů nowého českého žiwota srdečným powzdechnutím swětiti mohli!

Wůkol a wůkol zkwítá owšem množství newadnoucích pomněnek, ježto sama vlast na hroby swých zdárných synů sázíwá; ale nezaswěcené oko jich newidí. I osmělil jsem se několik jich utrhnouti a malou kyticí z nich uwinouti; přijměte ji, kteří památku našich mužů rádi w sobě ožiwujete!

J. K. Tyl.

Pohrobní ohlasy.

7.

Praho ži! Buď sláwa tobě,
Mých mladých snů hwězdo zlatá!
Moji lásky wěčná touho!
Píseň z lůna srdce wzatá!

Když jsem prwníkrát tě spatřil,
W pohřebním jsi byla kroji,
Panna bolá, jak nad vlastní
Bakwi w němém pláči stojí.

Opět jsem tě bledou mlhou
Jako budoucnosti šatem
Zahalenu spatřil — wže
Jen se leskly bání zlatem!

A zrakoma planoucima
Zulíbal jsem twoji krásu,
Bych zbudil twé staré wnady
W kwětném jaře nowých časů.

I tu wěčné slunko Páně,
Když nad zašlým sluncem stálo,

Na sta jisker dáwné sláwy
W rumech nader porozplálo.

Já byl také w rumech sláwy
Malou jiskrou, swětlem malým;
Ach teď, když se náš den blíží,
S bleskem swým se we tmu walím.

Ňuže s Bohem! Ží na věky,
Město! snů mých hwězdo zlatá,
Moji lásky touho věčná!
Lásko má mně z srdce wzatá!

Ona.

8.

Na podzim se stěhuje
Každý ptáček domů,
Na zem žluté listěčky
Padají ze stromů.

Kdo máš ještě přátele
A střechu domácí,
Neprodlivej w cizině,
Když se zima wrací!

Třeba doma nehřály
Kamínka horoucí,
Rozhřejou tě přátelé
A srděčka wroucí.

Ach srděčko, srdce mé,
Ty jsi bez domowu,
Newěř, newěř, bláhové,
Wábiwému slowu.

9.

U hrobu F. F.

(Zpíwáno dne 12. Srpna 1847.)

Kyne Pán — a tělo wadne,
Kyne Pán — duch odlétá;
Tam kde ráje věčně wnadné,
Jeden z nich Pán Tobě dá.

Tichý hrob Ti dala země,
Jíža wěnowal žiwot swůj;
Wlasti blaženost tajemně
Oblaží i spánek twůj.

Až nám zemská swětla shasnou,
Pán nám věčné swětlo dá,
Wšichni najdem wlast tu spasnou,
Kamž tě w mládí Pán wolá.

Kynul Pán — w hrob tělo padne,
Duch na věčnost odlétá!
Blaze jí, kde ráje wnadné,
Jeden z nich Pán Tobě dá!

K historii pořádků pražských.

Že se již před 437 léty w pondělí lenilo, dokáže následující wýtah z pražské nowoměstské knihy na r. 1399. ze stránky 267., na kterou nález a ustanowení proti tomu obyčejí magistratem stwrzený wtělen jest:

„My Jan Humpolecký, tehdy purkmistr, Wáclaw Kněz, Mařík Myška &c. &c., přísazní konšelé a měšténé nowého města pražského, chceme aby wědomo bylo každému, že přišli před nás počestní lidé přísazní a wšecko řemeslo pro-wazníkůw mistrůw měšťanůw města našeho žádající a pro-síce, abychme jim těchto podepsaných kusůw potwrdili pro obecné dobré a pro jich užitek a počestné. A my slyšewše

jich počestnou a rozumnou prosbu obci neškodnou potw-rzujeme těch nálezůw a ustanowení jich mocí tohoto listu. Nejprwé, aby pacholci služební ten týden, kterýž žádného swátku nemají — swětiti kromě neděli mají mít odpustění — aby od nešporu pondělního swětili a swé potřeby dělali, což jest jim potřebí. Také o tento kus swolili jsou se, kterýž týden jest swátek nebo dwa a pacholci by chtěli od nešporu swětiti w pondělí, tedy má jim srazena býti jich mzda, ten pondělí i těch swátkůw k tomu; nebo podle Boha a podle počestnosti jest každému lépe dělati a pracowati nežli se na které marnosti westi. Také jakož pacholci měli obyčej tento, když který pacholek málo se s mistrem pohněwal, tehdy, když jiné pacholky obeslal, nedaly jinému nižádnému u toho mistra dělati; ale že se to šibalstwu rovná a nepočestný to swazek jest, skládáme jej jim a chtěce, byl-liby kdy který pacholek w tom potom shledán, aby byl pokuten pěti groši a podruhé desíti groši, třetí panskou pokutou a čtvrté aby nebyl na řemesle a w městě trpěn, leč by chtěl těch obyčejůw protiwných ostati. Také aby jeden mistr druhému, čeledi ani pacholkůw neodluzowal pod pokutami napřed psanými, tak kde by který mistr měl dluh na klášterích nebo kde jinde a to ohlásil jiným mistrům, tehdy aby druhý mistr swého díla tudíž nedával, dokawádž prwnimu nebude zapláceno, ale nepohoršující se w tom městskému práwu. A kdožby koliwěk těchto napřed psaných kusůw kterého nedržel, ten aby pokuten byl pokutami, jakož se napřed píše, buď pacholek nebo mistr, dokawádž by co lepšího nebylo budoucími konšely nebo obcí nalezeno.“

(Actum feria urbani a. dni Mill^occcc^ox^o, t. j. 25. Kwětna 1410.)

W. K.

D o p i s y.

Z Bechyně.

Dne 16. Září prowozowala se w našem staroslaw-ném městě akademie od zdejšího hudebního spolku, ku které se četné duchowenstwo, úředníci, měšťanstwo, školní učitelowé a pomocníci, též i jiní hudebníci vikariatního okresu bechynského, a znamenité kusy: ouvertura (Elverhoi) od Kuhlowa, variace na fletnu od Böhma, deklamowánku: „Komu zazpíwáme?“ od Picka, píseň od Máchy s hudbou od Škriwana, marš-potpourri od Ballina a jiné výborně přednášeli. K tomu chwalnému cíli a konci častěji se w roce scházejí, w hudbě se zdokonalující a s tím cwíčením wzde-láwání materského jazyka zpěwem, deklamowáním atd. spojujíce. Zmíněného dne zvláště zpěwem nad jiné předčila a wynikla panna Aloysis Kwětowa, jenž na žádost knížecího p. raddy Jana Weitlofa nejednu píseň českou opakowala.

Wchodné wynakládá se na opatření hudebních nástrojů a musikalií kostelních, kteréž opisowáním zůbečňowati každému wolno. Že tímto způsobem umění hudební w táberském kraji se zdokonaluje a láska k materskému jazyku rozněcuje, nelze pochybowati; a to byl právě úmysl zakladatele tohoto spolku, jehož soustawu, jak mile wele-slawné řízení zemské prawidla potwrdí, we známost uwe-deme.

W čele zřízení tak blahoplného stojí w. p. František Hieber, děkan a vikář bechynský, p. radda Jan Bayer, w. p. František Felix, farář wopořanský a tajemník bisk. vik. okresu, jenž jakožto ředitel hudby se zvláštní obrat-ností vše spravuje. Kéz by w každém vikariatním okresu naši přemilé vlasti ústaw bechynskému podobný rozkwetl!

J. A.

Z Pelhřímowa.

Radosně mne při mém přibytí do tohoto starodáwného města překwapila zpráva, že se zdejší obywatelé hor-

liwě ku své národnosti hlásí. Založená na děkanství česká zápujční knihovna pod dozorstwím nowého vlastence bohda vždy wrělejšího účastenstwu najde. Tyto prázdniny zosnowali studující zároveň s několika ochotníky tři diwadelních představení, weskrz k dobročinným záměrům. Dávala se (29. srpna) Raupachowa „Šňupka“ a „Dwa přátelé a jeden kabát“, pak (5. září) „paní Marjánka, matka pluku“ od Tyla, a konečně (19. září) „Srdce a svět“ dle Gutzkowa od Tyla. U posledních dvou her byl jsem přítomen, a mohu říci, že prqwowování ku všeobecné spokojenosti před se šlo. A však musím upřímně wyznati, že se dle mého mínění Gutzkowowo „Srdce a svět“ s nowomodním, sentimentalním hloubáním ku představení na wenkowu newelmi dobře hodí. Zajisté by nějaký kus od našeho Klicpery obecenstwo wice zajímal. W „Paní Marjánce“ se newice wyznamenal Kilian a šikowatel Sedláček; též desátník (Mariin syn) a hospodský wšecku chwalu zasluhuji. Starý učitel, ačkoliw ostatně plně předstawován, mluwil tuze patheticky, kdežto weskeré jeho dušewní smýšlení w knize zcela dětinsky pojato jest. — „Srdce a svět“ šlo ještě lépe dohromady, poněwadž hlavní osoby dobře obsazeny byly. Jak Wilém tak i Julie swou úlohu chwalně wykouali; jejich předstawování by i kritičnějšimu soudci zadost učinilo. Chwalitebně si též tajemník Wlkowský, pak Herman (Wilémůw přítel) i paní Čermáková počínali. Přejeme srdečně, aby pelhřimowští vlastimilowé na této započaté dráze pokračowali, neohlížejíce se po několika (ačkoliw nečetných) nepřiznivých hlasech, které o zawedení německé hry se prohlásily. W.

Pražský denník.

* Zítřa bude w konviktském sále kapella pluku Latour pod wedením *Procházkovým* dáwati na rozloučenou hudební wečerní zábawu. Obracujeme na ni pozornost proto, že posledníkrate uslyšíme netoliko všeoblíbenou „cestu po Ewropě“, nýbrž wúbec ryzé české zwuky této kapelly, která obzwláště a s wytečným prospěchem zanášela se nápewy národními, což hlavně přičísti se musí energickému wedení a schopnostem pana *Procházky*. Uslyšíme při té příležitosti nowou ouverturu od *Alex. Dreischocka*; jinou též nowou od *Procházky*, pro jistou českou weselohru ustanowenou a nazwanou: „Pomněnky české země“; pak Marokkana, Wielkamarš, nový marš od *Procházky* „Loučení s Prahou“, nový walčík od *Straussa*: „Wlašťowky“, polku: „Sláwa Čechům“, kwapik: „Šwingulant“ od *Procházky* a „noční přehlídka“ od *Gungla*; a máme tedy očekáwati velmi příjemný wečer.

Z poslední wečerní hudební zábawy tak welice oblíbenou polku: „Sláwa Čechům“, kterou již wšecky w Praze stojící hudební wojenské bandy hrají, dostanou při wchodu dámy pro klawir uspořádanou. K. G.

* Ku konci tohoto měsíce anebo na začátku příštího oznamuje se nám zajímavá nawštěwa. Roztomilé diwotworné děti, sestry Nerudowé z Morawy, které w hudebním umění tak rychlé sláwy došly, jako obě Milanollowé, přijdou do Prahy s otcem a budou zde dáwati několik koncertů. Wšecky časopisy roznášely oslawu jejich. Nyní se zdržují we Wratislawě.

Od výboru vlastenských přátel umění w Praze.

Každá speciální škola, obzwláště každá takowá, která za oučel má, schowancům swým udělití wyššího wzdělení

we věci a přiwesti je k nejmožnějšimu zdokonalení w jich powolání, žádá jakési předcházející wzdělení a obyčejně činí je [wyminkou přijetí těch, jenžto se ku wstoupení hlásí].

Jedině naše akademie činila wyminku w ohledu tom. Nestávaloť při ní posud ani wyminek přijetí, aniž určen byl jistý čas trvání akademických studií. Přirozený toho následek byl, že mezi schopnými a wzdělanými mladíky též mnoho dílem w letech ještě docela nezralých, dílem k umění docela nepowolaných, ano i z jiných škol odstraněných a dušewně neb tělesně ku každému jinému powolání neschopných do akademie se hrnulo a pak mnohá léta w elementární škole a w antikowém sále seděti zůstávalo, až, na wětším díle pozdě, k smutnému uznání přišli, že se pochybili s cílem swého žiwota — že jini po celé své žiwobyti zápasiti museli s nedostatkem potřebného všeobecného wzdělení — že pak výbor žádného prostředku neměl, takowému zlu přitřž učiniti.

A však přítomný čas již dáwno uznává, že k uměleckému powolání nestačuje, právě jenom rejsowat umět; již přešlo mínění, že k němu žádného dalšího wzdělení potřeby není anebo že umění poskytwati může poslední outočiště pro ty, jenž dušewně neb tělesně ku každému jinému powolání neschopni jsou — onť vždy jasněji cítí, *kerak naopak málo jiných powolaní žádá tak wšetranného, právě lidského wzdělení, jako powolání umělce.*

Tyto úwahy pohnuly výbor společnosti, nawrhnouti nowá pravidla pro nawštěwování elementární školy a akademie společnosti vlastenských přátel umění, která ustanowením společenské schůzky od 27. března b. r. přijata jsouce tímto pro budoucně počínající školní rok u wweřejnou známost se uwádějí.

Prawidla pro nawštěwu elementární školy a akademie společnosti vlastenských přátel umění w Praze.

1. Chowanci společnosti platí w přípravních třídách školní plat, a sice měsíčně: w elementární škole 30 kr., w antickém sále 1 zl. we str. Jednatelstwu však může při obzwláštní pilnosti a patrné schopnosti chudé záky od platu toho oswoboditi.

2. Nawštěwování obou těchto tříd nemá trwati přes dvě léta.

3. Kdo do vlastně tak řečené akademie, t. j. do antického sálu, do uměleckých dílen anebo do stawitelské školy wstoupiti anebo přestoupiti chce, musí se wykázati: a) že již má dostatečnou zběhllost w rejsowání (dosáhlou buď w elementární škole anebo jinde); b) že při nejmenším s dobrým prospěchem absolwowal čtwrtou gramatikální třídu anebo reální školu.

Elementární rejsownická škola společnosti nachází se w domě pod č. 57—4, antický pak sál jakož i dílny a stawitelská škola w kolleji Klementinské č. 190—1.

Hlásení se k přístupu jak na začátku školního roku tak i w jeho běhu děje se u ředitele akademie, pana Ch. Rubena w kolleji Klementinské č. 190—1.

W Praze dne 19. září 1847.

Erwein hrabě Nostic,
předseda.

František hrabě Thun,
referent a jednatel

Jelikož na outerý swátek připadá, bude se příští číslo *Květu* již w pondělí po 4. hodině odpolední wydávati.

Wydawáním a nákladem Jar. Pospíla w Praze.

Číslo 116.

14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. M a l ý

(bytem č. 1060—2 přes dvář při semí).

27. Z á ř í

1847.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilovu (w Nowých alejích na Nowém. Městě č. 116) vydává po půlročních třikráte za týden, w onterý, we čtvrtek a w sobotu.

Předplácí se na čtvrt léta 1 sl., na půl léta 2 sl., na celý rok 3 sl. 45 kr. stří. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půlletně s patřičnou obálkou 2 sl. 36 kr.

Prawdu mluw.

Prawdu mluw, s kým se potkáváš

W tomto swěta oudolí,
Když za srdce duši dáváš

Wěrné panně — příteli.

Prawda jesti věčná růže,

W ráji nebes pěstěná,
A pod sluncem kwěsti může,
Kdo jí půdu — srdce dá.

Prawdu mluw, když swému králi

Touhy vlasti zvěstuješ,
Jenž ti dlouho w srdci plály,
Zjew, že vlast swou miluješ;

Prawdu mluw, čím národ zkwítá,

Co w propast jej uwrhá,
Čím si slávy wěnce splitá,
Čím je však zas — roztrhá.

Prawdu mluw, když k nebes trůnu

Zbožný duch twůj zalétá,

Když se blíží k otcí lůnu,

Kde je láska ukrytá;

Odhal hloubky srdce swého

Jak oblohu hvězdnatou,

By vždy we twář Tworce twého

Prawda zřela přeswatou.

J. Picek.

Národní báchorka srbská.

(Z Podunawky.)

Byli jednou manželé sprostí ale zámožní a rozšafní, mající jediného syna. Když synek wyrostl, řekl muž k ženě: „Jest čas, abychom syna swého do swěta poslali, by zwěděl, kterak w jiných krajích lidé žijí.“ Žena swoliwši všecko na cestu přichystala, a oba rodiče opatřiwše syna hojností peněz do swěta ho wyprawili řkouce: „Jdi synáčku do swěta, bys uhlídal, kterak w jiných zemích lidé žijí.“

Syn sem tam nějaký čas cestowaw přišel na jeden hřbitow, kdež widěl, kterak lidé jeden hrob rozkopávají. Prawil k nim: „Pomáhej Pánbůh!“ Oni pak odslowili: „Dejž to Pánbůh!“ načež počestný dále promluwil: „Co wy zde, bratři, kopáte?“ Odpověděli lidé: „Wykopáváme dlužníka swého, kterého zde předewčirem pochowali. On sobě od nás mnoho peněz dlužil, utratil je a umřel,

nezanechaje ani groše k zaprawení dluhů swých; my tedy u weliké mrzutosti ho wykopáváme, abychom ho alespoň každý holi udeřili; pak mu promineme dluh, jež s sebou do hrobu wzal.“

Mladíku se toho zželelo, i řekl k nim: „Nechte té práce, milí lidé, ať to mrtvé tělo již odpočívá, jelikož matce zemi odewzdáno jest; já wám mile rád jeho dluhy zaplatím.“

Lidé sotwa to zaslechli, již hrob zasypali a pořádně napravili; načež mladík jednoho po druhém se tázal, mnoho-li mu nebožtik dlužen? Každý pod přísahou to wyznal, od mladíka peníze obdržel a spokojen odešel; náš mladík pak wida, že tím způsobem všechny peníze utratil, k rodičům domů se odebral.

Otec a matka uwítawše syna tázali se ho hned, kde chodil, co widěl a co dělal; a když jim syn všecko byl wyprawil, zvláště poslední příběh, chválili ho rodiče za to a otec řekl: „Synu! dobřes učinil, že jsi tomu mstiwému rouhání konec udělal; Bůh nám požehná za peníze tak chwalitebně wynaložené.“

O měsíc později otec zase syna na cestu wyprawil, dáváje mu dwakrát tolik peněz než prwe. Matka při loučení ze zánadří jablko wytáhnwši podala je synowi a řekla: „Wezmi, synu, to jablko a hledej sobě společníka, s kterým bys putowal; neb těžko jest samému cestowati. Najdeš-li druha a umluwiš-li s ním společné cestowání, dej mu to jablko, aby je mezi wás rozdělil; jestliže na stejné polowice je rozdělí, bude ti wěrný; podrží-li si ale wětší část, chraň se ho pilně, neb takový tě ošidí, kdekoliw se mu jen k tomu příležitost vyskytne.“

Syn šel — a třetí den dorazil do jednoho města právě o polednách. Obrátil se tedy do hostince, by tam obědwal. Když k obědu zasedl, wstoupil tam jiný cizinec a uctiwě ho pozdrawil. Náš mladík mu podobným způsobem děkowal, cizinec pak pustiw se do další rozmluwy s ním ptal se, kam jde a s jakým oumyslem, a uslyšew, že mladík jenom ze zwědawosti, by kraje i lidi seznal, cestuje, tázal se, má-li jakého společníka.

Mladík. Nemám, ale rád bych upřímného druhu měl.

Cizinec. Nuže! Já tobě budu společníkem.

Mladík. Chceš?

Cizinec. Chci.

Umluwiwše se podrobně, jak a kam cestowati míni, uzavřeli, že si při tom poctivým obchodem něco vydělají a sedli k obědu; nejdríve pak mladík jablko matčino vytáhl a novému příteli dal, by je rozpůlil; ten pak nožem tak stejně je rozřízl jak by vyměřil. Od té doby mladík ouplnou důvěru k němu choval.

Obchod wedli tak šťastný, že se jim v krátkém čase božím požehnáním jistina zdvojnásobila. Tu prawil společník: „Bratře, hle, jak nám Bůh požehnal, že máme dost, aniž více čeho potřebujeme; já pak musím hledět, čeho tobě potřeba. Slo-wem, ty se musíš ženiti; já budu twým námlawčím a namluwím ti cárowu dceru.“ Mladík se wymlou-wal, že je tuze mladý k manželství a že mu cár nedá swou dceru, princeznu sprostému člověku. Společník ale řekl: „Newíš co lidé říkají? Kdo se za mládí žení a časné obědwa, nebude toho želeti. Ostatní bude má starost.“ Tedy se mladík přemlu-witi dal, že s ním k cárowi šel.

Přišedše před cára prosili o dceru, a cár zaplakaw prawil: „Milé děti! Já jsem swou dceru již dewadesát a dewětkráte prowdal, a pokaždé byl zeí můj za prvního rána u mé dcery mrtew nalezen; byl by hřích, kdyby tak krásný mládenec marně zahynul.“

Tu se jal společník cárowi domlouwati řka: „Bůh štěstí děli, snad ho tomu ženichowi udělí; kam jich tolik šlo, ať jde třebas i ten“ atd.; a neustále prosil až ho uprosil. Cár dal swatbu připrawiti, ale smutnou; neb spolu i pohřeb nařídil na zejtrejší den. Po oddawkách byla hostina; a když se u wečer hosté rozešli a nowí manželé již v ložnici byli, příkradl se k nim společník, aby widěl co se stane a proč tolik lidí zahynulo.

Manželé spali, a společník ženichůw rozswítiv swíčičku k hlavám lůžka zasedl. Nechtěje na prázdno seděti, vytáhl brousek a britwu a dal se do broušení. Když bylo o půl noci, vyplazil se had z úst newěstiny a zrowna na ženicha lezl, aby ho uštknul. Společník rychle mu hlavu britvou uríznul, tělo pak se wrátilo do princezny. Po malé chvílce opět had druhý z úst princezny wylezl a zrowna k ženichowi zaměřil; ale i tomu usekl hlavu společník, a tělo bezhlavé zase do princezny wle-zlo. Schowaw obě hlavy do kapsy seděl přítel u spících manželů až do switání; pak zticha odešel spat.

Když se rozednilo, cár se k manželské ložnici ubíral mluwě sám k sobě: „Milý Bože, jaký to dnes bude zase den pro mne! Kéž bych raději toho mladíka byl k smrti neodsoudil! Zajisté leží mrtew

posteli!“ — Otewřel dwěře, a hle! manželé zdрави a weseli ho wítají. Cár se tomu nad míru těšil, a radostná zpráva po celé zemi se roznášela, že cá-růw zeí, nástupce vlády, žije! Nyní teprw zřídil cár swatbu ještě skwostnější a skutečně weselou. Po swatbě pak řekl společník mladému manželé: „Wiš co, bratře? Ty jsi se oženil a šťastně usadil, a však požehnání od rodičů nežádal i nedostal; wy-pros tedy od cára tchána swého dowolení, otce i matku nawštíwit a požehnání od nich žádat.“ Mla-dík poslechl, a cár to nad míru schwálil, že na swé sprosté rodiče we swém nynějším vysokém a šťast-ném stawu zpomíná. Wyprawil ho i s manželkou nádherně a slušným komonstwem opatřil; i hned se na cestu vydali.

Když byli uprostřed cesty we welikém lese, řekl společník mladíkowi: „Wiš-li, bratře, že by-chom měli nyní zisk z obchodu swého rozděliti?“

Mladík. Ne tak, bratře, podrž si na památku jistinu i s ouroky, já jsem chwála Bohu dostal wice než potřebuji.“

Společník. Práwo musí býti, jistina jest twá a ouroky se rozdělí.“

Když tomu jinak nechtěl, peníze rozdělili a zisk každého tolik obnášel, co mladík tehdaž na swé prwní cestě wynaložil, by tělo nebožtikowo suro-wých rukou wěřitelů zbawil. Potom společník mladé manželé od kočáru a komonstwa pryč hlouběji do lesa odwedl a řekl mladíkowi: „Bratře, nech si šátekem oči zawázati!“ Mladík si to dal udělati, a spo-lečník pak popadnuw princeznu w půl těla nachýlil ji a zatřásl ní; i hle! jedno hadí tělo bezhlavé z ní wypadlo; zatřásl po druhé, a druhé hadí tělo ji z úst wylezlo. Princezna wztýčila se zdrawá a krá-snější než dríwe byla; společník wzal mladému manželé šátek s očí, okázal hadí těla a prawil: „Hle, tu jsou těla!“ A z kapsy wynaw hlavy k tě-lům je položil a řekl: „Tu máš ty dwa hady, jenžto předchůdce twé uštknuli a otráwili, okaž je cárowi tchánu swému. Můj podíl peněz budiž náhradou za ony peníze, které jsi wydal, bys dluhy toho nebož-tika zaplatil. Byltě to hrob těla mého, díky tobě za lásku, buď dobrý a šťastný jako posud. S Bo-hem!“

Společník zmizel. Manželé pomodliwše se wroucně ke komonstwu swému se wrátili, k rodičům pro požehnání jeli a pak na přestolu cárstwi swého mnoho let šťastně a wesele žili a panowali.

M. F.

Přísná spravedlnost beje Tuniského.

Alexander Dumas, tento powěstný francouzský fabrikant románů, wyprawuje w jedné knize následující směšnou anekdotu:

Kapitán Baculard, wyprawiw se s korábem na moře, zahánán byl prudkým, nepřiznivým wětrem a prawé cesty a musel w úžině jedné nedaleko Tunisu koráb zakotwit, až by příznivější opět wítr dáte plouti mu dowolil. Netrwale

to však dlouho, a celní úředník objevil se i žádal obyčejnou daň. Baculard se arci vymlouval, že se zboží na korábu do Číny plaví a ne do Tunisu; úředník ale na výmluvu jeho nedbaje nechtěl odejít, dokud se clo nezaplatí. Se zlostí velkou zaplatil tedy kapitán clo; když pak se úředník z korábu ubíral, wakočil w jeho loďku a plul s ním k Tanisu.

Sotwa loďka k břehu přirazila, vykočil wen a chwátal k bejowi s náramným křikem od něho žádaje, aby se mu za učiněné bezpráví spravedlnosti dostalo.

„Ubohý Franku,“ těšil ho bej, „jsem twým přítelem — wrhni se na prsa má, abych lewým okem zaplakati mohl nad neštěstím twým. Veliký jest Bůh!“

„Pane,“ odpověděl Baculard, „twůj úředník mne okradl, a já žádám své peníze nazpět.“

„Lituji tě, příteli,“ odvětil bej; „věz ale, že u nás nikdy newrátíme peněz, kterých se nám dostalo. Má se ti však spravedlnosti dostat; jakou tedy spravedlnost žádáš?“

„Tu nejpršnější,“ odwece Baculard.

„Rci, jaké zboží na swém korábu chováš?“

„Mýdlo z Marsilie a 20.000 bawlněných nočních čepiček.“

„Wím dosti. Nyní se odeber odtud, a buď spokojené mysl.“

Když Baculard odešel, kázal bej zawolati swého wezira. „Wezire,“ oslowil jej, „veliký jest Bůh a Mahomed jest jeho prorok! Milujem spravedlnost a jsme přítele Franků; oznam po celém městě: Všickni Židé, jenž se zejtra bez bawlněných čepiček okáží, propadnou w moc twou.“

W Tunisu bydlí 20.000 Židů a mezi nimi newede ani jeden obchod s bawlněnými čepičkami. Ubohí Židé byli tedy w nejwětší nesnáz a newěděli ni rady ni pomoci, i mysleli, že se již poslední jejich hodinka přiblížila. Tu se dowěděl jeden z nich, že kapitán Baculard takových čepiček něco na swém korábu má, a — za hodinu na to wyprodal tento celý swůj náklad.

Štechetný kapitán, jemuž se tak úplné spravedlnosti dostalo, chwátal opět k bejowi a takto k němu we swém potěšení promluwil: „Pane, přál bych si, abysi jen jednou na můj koráb přišel, bych ti swou účtu prokázal mohl.“

„Weřím ti, příteli,“ odpověděl bej jemně, „neděkuji mi ale ještě. Chci, aby se ti té nejpršnější spravedlnosti dostalo, a nebude mi to tuze obtížno. Zawolejte mého wezira.“

Wezír přišel, a bej promluwil k němu opět takto: „Wezire, veliký jest Bůh, a já jsem jeden z potomků prorokových; tak zni můj rozkaz: Oznam po celém městě: podrží-li Židé bawlněné čepičky, propadnou w moc twou.“

Wezír se hluboce uklonil strčiv hlavu mezi nohy, jakž toho etiketa w paláci bejowě žádala. Kapitán ale opět chwátal na swůj koráb, kde ho již všickni Židé s čepičkami očekávali. Patrně, zebý je byl zase zdarma obdržel; aby se však welikomyslným okázal, odkoupil je Židům každou za dwa zoldy.

Alexander Dumas praví dále, že on sám jednu takovou čepičku koupil, a chce ji nyní francouzskému národnímu Museum wěnowat. Př. Jos. S.

Literatura.

Časopis českého Museum 1847. Dílu II. sw. 3.

Obsah: *Některé básně Královského rukopisu překladem lužicko-srbským.* Od Jak. Buka. — *Nešťastná smrt Ozmana sultana tureckého.* Výjimek z hist. církv. Pawla Skály ze Zhoře. Dle našeho vědomí jest to první tištěná ukázka z tohoto starého spisowatele, škoda že

wypis jest patrně pokažený. — *Tomy ze Štítného význam we filosofii.* Od dra. Čupru. Bez odporu nejzajímavější článek celého swazku, w kterém spisowatel jeho nowě osvědčil se wýtečným na poli filosofickém a zvýšenou naději nás naplnil, že budoucně i nějakou wětší samostatnou práci nás obdají. — *Paměti kollegiátů kolleje Karlowy.* Od Wácl. Wl. Tomka. (Pokračování.) — *O zatmění slunce.* Od W. Kuneše. Witáme tu s potěšením nowého a zdatného pracovníka na roli národní naší literatury. — *Začátkové českého umění.* Od J. Er. Wocela. Bude to článek důležitý a zajímavý, posud jenom úvod podán. — *Drobné příspěvky k životopisu českých spisowatelů a umělců.* 1) *Památky a muži památní z Loun.* Od Fr. Jos. Bobicera. Nehrubé patrné. 2) *Benjamin Petřek z Polkowic.* Od dra. Ant. Jar. Beka. Malý příspěvek k životopisu málo známého starého spisowatele. — *Dopisy z ciziny W. Hankowi.* Z toho dowídáme se, že naši literární korifeové Hanka, Jungmann, Purkyně a Šafařík, pak na slovo wzaty srbský spisowatel Wuk Stefanowić Karađić wywoleni jsou od petrohradské uniwersity za čestné členy její rady, a sice jednohlasně. — *Malice česká.* Příjem w měsici Srpnu ebnáš 588 zl. — *Nowé knihy.*

Pautník. Druhý ročník. Sw. 9.

Obsah: 1. *Město Holomouc.* Popsáno od A. W. Šembery. — 2. *Život Josefa Mysliwečka, řečeného Věnatorkině aneb il Boemo, slavného skladatele hudebního,* od dra. Frant. Ladisl. Riegera. Witána to zajímavá monografie, jakých bychom sobě wíce přáli. — 3. *Hezká pletacka* od J. K. Zbraslawského. (Dokončení.) Podařilý to obrázek ze života wenkowského, vynikající nelčeností a prawdiwostí. — 4) *Liberec.* od red. — 5) *O Americe wúbec a Seweroamerických Spojených obcích zwlášt,* od J. Benoniho. Stručné sestawení známých dat. — 6. *Wyšehrad,* od red. — *Smišené zpráwy:* Oswětlowání plynem w Praze, od Hanuše K. — Nowá škola w Niederhofu. — Nowá nemocnice a modlitebnice židowská w Karlowých Warech. — Statistika škol w arcidiocesi pražské. — Počet obywatelstwa lwowského. — Nowý farní chrám sw. Jana Nep. na Hlubočkém Podhradí. (S dřeworytem.) — Česká bibliografie na r. 1847. — Umělecká díla. — Nekrolog Jana Jawornického. — *Rytiny:* 1) Liberec, město w Čechách. 2) Baltimore w Sewerní Americe.

Pražský denník.

* Dne 25. b. m. wečer ráčili JJ. CC. WW. nejjasnější arciknížata *František Josef, Ferdinand Maximilian* a *Karel Ludwik*, synové J. C. W. nejjasnějšího arciknížete *Františka Karla*, nawštíwiti naši Prahu. W Libni uwítali je magistrat pražský, representanti městští a důstojníci ozbrojených sborů městských a prowázeli je w čestném průvodu až do města, kdežto nejvyšší hosté hospodou se ubytowali u Černého koně. Na to w 8 hodin dál se od městské besedy pochod se swětly k bytu JJ. CC. WW. w počtu několika set pochodní, což působilo welikolepý pohled. Před okny JJ. CC. WW. postavili se všickni do welikého kruhu, w jehož prostředku stálo 77 zpěwců též s pochodněmi. Zatím wyprawila se k nejvyšším hostům deputace od městské besedy, a sice p. *Prokop Richter* co předseda, p. *Loos* co jeho náměstek a pak pp. *Slawík, Lebeda, Schwerdtner* a *Kalkbrenner*. P. *Slawík* oslowil JJ. CC. WW. jménem všech ostatních asi následujícími slovy:

„Cisarské Wysosti! Tato přešťastná chwile Waší přítomnosti w slavné naší Praze dává nám krásnou příležitost, lásku, wěrnost a oddanost swou k našemu císaři pánu a králi Českému i celému Rakouskému domu wyje-

witi. Wy, jako jeho mladí roubowé, předneste tento cit náš milostiwému králi, že Čechowé život a krew pro něj dají. Brání nám cit déle slow šířiti, w těchto listech dále wyjádřeno jest naše i všech Pražanů a Čechů smýšlení.“

Tu odewzdány jsou JJ. CC. WW. tři skwostné wýtisky básně, k přiwitání jich od prof. Koubka složené, w překrásné wazbě s českým stříbrným lwem na červeném aksamitu. Na to ráčila J. C. W. nejjasnější p. arcikníže František Josef odpověditi w čisté češtině asi takto: „Těším se z toho, pánové, že krásné město Praha takové city k nám chová. Děkuji za vaše přiwitání.“

Též od redakci Pražských Nowin a Kwětů odewzdány jsou k doručení JJ. CC. WW. skwostné wýtisky, od oné to čísla Nowin, w kterém otištěna jest zminěná básně Koubkova, od této we skwostné wazbě w červeném aksamitu s cisarským orlem a českým lwem básně, w minulém čísle téhož časopisu kuwitaní JJ. CC. WW. wtyštěná.

Mezi tím počaly zpěwy pod řízením *Jelenovým* a přednášeny po sobě mistrně sbory jeho w národ weslé: „Sláwa buď Wám“, „Zofie heslo naše“ a „Wše jen ku chwále vlasti a krále.“ Po každém sboru zawznělo JJ. CC. WW. od celé společnosti hlucné: „Sláwa!“

O 9 hodinách obrátil se celý průwod s pochoduňmi opět do měšťanské besedy.

* Sotwa že jsme četli o důležitě práci dra. Štrobacha, která u průmyslní Jednoty wšestranným uznáním a hlasitou pochwalou počtēna byla, dowídáme se, že týž spisowatel dohotowil nowé pojednání, které celé vlasti naší blahodějně owoce přinese.

* Professor Čelakowský zastawil se, wraceje se z wenkowa, opět w Praze. Nemoha se však déle zdržeti odejel do Wratislawi.

* Dne 23. Září zřídil kapelní mistr J. Schubert welké hudební prowezení w sále konviktském o 6. hodině wečír. Obecenstwo bylo mnohačetné a welmi wděčné. Na programu stála ouvertura z opery „Vielka“, variace na dvě mandoliny od Schuberta, „Powzbuzení k tanci“, Berliozowa „Fantastická symfonie“, mazur od Schuberta, ouvertura ku Genofevě od Faustina Flamminga, „Marokkanský marš“ od L. Meyera dle Berliozowy instrumentace a dva české sbory, „Čeští manowé“ od Jelena a „Husitská.“ — Kdo si myslí: lépe něco než nic, tomu se stal wděk, kdo však vždy a všudy po swrchované dokonalosti touží, ten ledacos pohřešil. Několikero věcí muselo se opakowati. Kdo Flamming jest, wi celý swět hudební. Práce jeho se líbila, a na blízku stojící přátelé jeho přáli mu mnoho štěstí k tak důkladné práci. Sbory se dobře držely; zdálo se mi však, že by první část husitské, zvláště w její refrainu, mnohem důrazněji pronést se měla, aby se následující choral náležitě odstínil.

Literární zpráva.

Nebeského básně „Protichůdci“ přeložil Za... do polštiny a pokládá čas na tu práci wynaložený k nejpříjemnějším swého života. Našinci krčili rameny tak jako při Kapperowych „Českých listech“.

Kronika času.

* Anglická spisowatelka Miss Martineau chystá k tisku popsání swé cesty na východ, uzdrawuje choré pomocí magnetismu a kouří každý den trochu ze dvou dýmek, které si přinesla, což prý ji welmi k uzdrawení přispívá. Ona nosí kožené kamaše, vysoké boty, deštník a

ranec na zádech, w zahradě okopává a na lodi sama wesluje. Zrostu je vysokého a štíhlého, je 44 let stará, twáří přiwětliwých třeba ne sličných. Chowání její je přirozené, weselé a žiwé, beze wší nadutosti. Když se dá do řeči, nepustí nikoho ke slowu, za to ale mluví dobře a blasem libezným. Škoda že ohluchla. Jako wšecky spisowatelky zakládá si arci mnoho na swé osobě, nikdy ale z mezi ne wykračuje. Wšeobecná uctiwost wzdává se jí wšady za podíl.

* Na některých místech we Štyrsku cítilo se dne 30. Srpna lehké zemětřesení.

* W Berlině činí řeku Sprewu nebezpečnou tuleň čili morský pes, který jednemu muži, jenž ho za peníze ukazowal, uprchl a posud chycen býti nemohl.

O z n á m e n í.

Kde nějaká myšlénka šťastně do života wstoupí, tam powstanou brzy následowatelé, zvláště kde majetnost wýmyslu pojištěna býti nemůže. *Zápůjční ústaw musikalií Jana Hoffmanna* dařil se přewýborně po 6 let, zásoba nejnowějších a všech klassických skladeb posluhowala milovníkům hudby dle rozmanitých žádostí a libůstek jejich, tu powstal najednou podobný ústaw dle týchže pravidel, jen že ceny snížil. Jan Hoffmann, nehledě na welký užitek, widí se nucena, wýminky swé ještě pohodlněji a ještě wábněji postawiti. Co se w ústawu jeho nachází, o tom swědčí bohaté katalogy. Cena předplatní jest na rok 10 zl. stf., na půl léta 6 zl., na čtvrt léta 4 zl., na měsíc 1 zl. 30 kr. Kdo předplatí na rok 20 zl., na půl léta 11 zl., na čtvrt léta 6 zl., může si na konci předplatní lhůty za tu celou summu dle libosti jakékoliw musikalie vybrati. Od začátku Října budou vycházeti měsíční přídawky ke katalogu, ty dostanou abonenti *darmo*. Jim k vůli bude dáwan každoročně w prosinci welký koncert, kam pražští předplatitelé swobodně wejiti mohou. Nepřítomným však dostane se za náhradu čistá podobizna na kameně některého z národních skladatelů. Wtyštěny jsou již mnohé obrazy, u př. Kittl, Škroup starší, Veit, Jelen. Co nejdříve rozmnoží řadu tu náš oblíbený pěwec českých písní Karel Strakatý.

Kdož by, jsa znatel a milovník hudby, opominul státi se tolika výhod účastným, kdož by se rozmýšlel, podporowati neunawnou přičinliwost wůbec známého J. Hoffmanna!

Nowé knihy.

Prawopis českoslowanské řeči co příruční knížka s mnohými příklady pro učitele, pěstouny, rodiče ku prospěchu mládeže tak sestaweny, aby se mu snadným způsobem důkladně naučiti mohla. Od dra. Fr. C. Kampelika. Dílek II. (Jedná o znaménkách slohowých.) W Praze 1847. Tiskem a nákladem K. W. Medana a spol. 12. Stran 92. Cena 15 kr. stf.

Archiv český, čili Staré písemní památky české i morawské. Díl čtvrtý. Swazek 4. W Praze 1847. W kommissi u Kronbergra a Řiwňáče. 4. Seš. za 45 kr. stf.

Kratínky powídky o nakládání se zvířaty. Milé mládeži obětuje František Doucha. W Praze 1848. S 25 půwodně rytými obrázky od K. Henniga. Wydáno péčí Antonína Veitha, pána na Liběchowě. 16. Str. 48. Seš. za 6 kr.

Číslo 117.
14. roční běh.

KWĚTY.

30. ZÁŘÍ
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročních tiskráte za
týden, w outery, w
čtvrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. M a l ý

(bytem č. 1060—2 přes dvůr při seml).

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stf. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obalkou 2 zl. 36 kr.

Miloš Obilič a Wuk Brankowič.

(Ze srbského.)

Krásné květou červené wám růže,
Krásné w bílém dworu Lazarowu;
Nikdo nemůž' říci která krásší,
Která vyšší, která červenější. —
Nejsou růže, růže červené to,
Jsou to krásné dcery Lazarowy,
Hospodara širé srbské země,
Ode dáwna slowútného krále.
Prowdal Lazar dceru Wukosawu
Za Miloše Obiliče, bána;
Maru daltě Wuku Brankowiči,
A Milicu cátu Bajazetu.
Nedaleko dostala se čtvrtá
Dcera Jelina, prowdána jsouci
Za wojvodu Zentického, Juru
Černojewiče z starého rodu. —
Po krátkém pak čase nawštíwily
Tři ty sestry swoji milou matku;
Nepřišla však čtvrtá Milica též,
Neb jí nedal odjít cár Bajazet.
Tři sestry se mile pozdrawily,
Ale brzy se i powadily,
Wychwalujíc každá swého chotě
Co jen nejwýš u otcowském dwore.
Chlubí krásná Černojewičowa
Žena se Jelina takto řkouci:
„Nikdy matka nezrodila reka
Štatnějšího nade Juru mého!“ —
Prawila zas žena Brankowiče:
„Nikdy matka nezrodila reka,
Jenž by předčil šlechtnou krwí a
Udatenstwím Wuka Brankowiče.“ —
Hlasitě do smíchu dá se mladá
Milošowa žena Wukosáwa,
Se smichem k swým sestrám takto mluwíc:
„Nehádejte se mi, sestry milé,
Nechwalte mi Wuka Brankowiče,
Ontě nemá hlasu z bojů slavných;
Nechwalte mi Juru Černowice,
Rek on není ani jeho předci!
Se mnou chwalte Miloše chrabrého,
Z rodu udatného z Nowého Pazáru,
Rek on jesti nade wšecky reky, i
Zrozen z matky, Hercegovské matky!“ —
Rozzlobí se žena Brankowiče,
Wukosawu rukou udeřiwši;
A ač lehko jí jest udeřila,
Z nosu krew jí přec se wywalila.

Wzchopila se mladá Wukosáwa
Odsněla se rmoutíc k hradu swému,
Miloši se pláčem w náruč padši
Žalowala takto tajně řkouci:
„Kdybys wěděl, milý hospodare!
Co mi řekla žena Brankowiče,
Že prý nejsi z počestného rodu,
Neplech že jsi z neplesního plodu!
Chwástala se žena Brankowiče,
Že ty nesmíš na souboj se wydat
Proti Brankowiči udatnému,
Že jsi slaboch proti tomu reku!“ —
Hněte wele Miloše ta hana,
Skočí rozlutěn na nohy mocné,
Wsedne na kůň, cwálem w souboj jede,
Proti Brankowiči w souboj jede.
„Slyšíš“ — wolá — „Wuku Brankowiči!
Tebe-li máš porodila we eti,
Pojď, ať spolu w souboj čestný wejdem,
Ať widíme, kdo je s koho silou!“
Nezbýwalo nic než na kůň wsednout
Brankowiči, na souboj se wydat.
Oba zajedou si w širé pole,
Místo příhodné kde k potýkání.
Oštěpama w sebe udeřili,
Praskem až se oboum přelomili,
Dobyli pak z pošew pádných mečů,
Přelomí se meče krutou sečí.
Tu se chopí oba těžkých mlatů,
Krutou mocí oba w sebe buší.
Přeje štěstí Milošowě ruce,
Pádnou ranou Wuka s koně srazil,
A pak mluwí Miloš k Brankowiči:
„Teď se chwástej, Wuku Brankowiči!
S twou i ženou chlub se všemu lidu,
Že se nesmím potýkati s tebou.
Mohl bych tě, Wuku, zahubiti,
Černým rouchem choť twou ošatiti;
Ale nechci, neboť přátelé jsme,
Protož s Bohem jdi, nechwal se wíce!“
(Dokončení.)

Něco z dějů widenských.

Sděluje A. Rybička S.

4. Smrt krále Matyáše w Wídni.

Obnowiw král Matyáš Korwinus r. 1485. wálku
proti císaři Fridrichowi III. pod záminkou, žeby
slíbených outrat wálečných dosti časné mu nesplácel,
wtrhl rukou brannou do Rakous, dobyl w krátkosti

všech míst pevných a zmocnil se konečně 1. Května r. 1485. i hlavního města Wídně; načež dwůr svůj tam přeložil a vystawěw tu sobě w ulici Korutanské pevný dům (tak zwany *Hofenhaus*), přebýwal neustále napotom we Wídni, až tu i smrti zachvácen byl.

Začátkem r. 1489. začal totiž král Matyáš churawěti, trpě silně na dnu we všech oudech swých. Nic však méně býwal přítomen všemu jednání veřejnému a uspořádawal jako kdy jindy hry rytířské a weselosti. — Jelikož pořádného dědice neměl, prohlížel nyní co nejwíce k tomu, aby synu swému nemanželskému, wéwodowi Janowi Korwinowi, posloupnost we všech zemích swých ujistil. Nechtělo se mu to ale dařiti, jelikož pápež wévodu Jana za syna pořádného uznati se zpěčowal. I rmoutilo to krále welice, čímž se i množila churawost jeho a síly tělesné jej wíc a wíc opouštěly. — W neděli na začátku týdne pašijowého r. 1490. dal se Matyáš, oděn jsa rouchem královským, we skwostném lehátku do domácí kaple doněsti a byl, wzdor veliké slabosti swé, celým, šest hodin trawším službám božím přítomen, načež ještě s vyslanci benátskými dlouho wyjednawal. Nawrátiw se potom do komnaty swé a jsa bolestmi tělesnými jakož i dlouhým postem příliš umdlen požádal, aby mu čerstwé fiky, jež on ze všeho ovoce nejraději jídawal, přineseny byly. Nebylo ale právě ani we hradě ani w městě jich dostati možná, a teprw po dlouhém čekání přineseno jich několik, však ale již nahnílých. I rozzlobil se nad tím prchliwý král tak welice, že jej ani právě k němu přisedší králowna uchlácholiti nemohla. Najednou ale začal sobě stěžowati, že ho smyslowé opouštějí a zawrát silná přepadá. I donešen co nejkwapněji na lůžko swé. Tu ale ranila jej mrtwice, tak že téměř bez sebe ležeti zůstal. Powěst o náhlém roznemocnění se králowu roznesla se hnedle po celém hradě i městě sídelním. Wéwoda Jan, všickni wysocí úředníci, jako biskup Doczy, tajemník král. Tomáš, Stěpán Zapolya, wéwoda Batory a ostatní komonstvo shromáždili se okolo lůžka nemocného krále, jenž, nemoha ani slova srozumitelného proněsti, w nejukrutnějších bolestech se swíjel a toliko strašliwé ryky od sebe wydawal a neustále jižjiž se smrti zápasiti se zdál. Nenadálým pohledem tímto byli všickni přistojící tak zmámeni, že i zapomenuli po lékarské pomoci se sháněti; toliko králowá, ačkoliw tímto strašliwym stawem wzneseného manžela swého téměř w zoufalstwi uwržena byla, měla tolik přítomnosti ducha, že wrhnouc se na lůžko králowo se wynasnažila s nadlidským téměř namáháním co nejpewněji zaťaté pěstě i zuby jeho otewřiti a jemu do úst léku nalíti a silícími wodičkami a mastmi oudy jeho natírat. Wše to ale bylo bez následku; staw nemoci králowy se nijak nechtěl polepsiti; celou noc zápasil s křečowitými bolestmi a strašliwé jeho nařikání, podobajíc se řwani

raněného lwa, rozléhalo se po celém domě královském, až konečně zápasem tím celý zemdený poněkud, ale welmi nepokojně, dřímati začal. Brzo ale přepadly jej opět predešlé náramné bolesti, a leže celý den naznak, swíjel se strašliwě, patrně dáwaje při tom na jewo, žeby welmi rád ještě něco promluwil. U wečer opět následkem velikého zemdení začal dřímati; netrwal ale spánek jeho příliš dlouho, nýbrž křečowité lámání we všech oudech opět se nawrátilo, tak že král, wytrpěw ukrutných bolestí, po strašliwém smrtelném zápasu teprw třetího dne, totiž 5. Dubna 1490., jenž byl právě den outerní, mezi 7. a 8. hodinou zrána silného ducha swého wypustil. — I vyplnilo se tedy, čehož hwězdoslowci králowští dáwno již pry se byli obáwali, že totiž den outerní, u Římanů bohu wálky, Marsowi, zaswěcený, miláčkowi Marsowu, jak básníci dworní krále Matyáše pochlebne nazýwali, záhubným se stane. Dobrou touto wystoupil pry i Dunaj z koryta swého, lwowé we zwěřinci královském zcepeněli a hejno krkawců*, jenž byli celý ten čas okolo osamělého nyní zámku královského w Budíně se wznášeli, letělo se hnusným krákotem k Bělehradu královskému (*Alba Regia*), hrobce to panowníků uherských! —

Zpráva o smrti Matyášowě různě působila na mysl poddaných jeho. An w zemi Uherské všeobecný nárek pro nejwětšího krále a dobrotiwého otce, s jehož úmrtím pry sprawedlnost ze země se wystěhowala, se rozléhal: bralo obywatelstwo rakouské a zwláště widenské jen malého podílu w zármutku, panujícím na dvoře královském. Neboi ačkoliw Matyáš byl městu sídelnímu mnohých dobrodiní prokázal, patrnými milostmi a swobodami je nadal i důležitými budowami okrášlil, nicméně panowala přece wždy kyselost proti němu w srdcích sousedů widenských pro samolibé, často násilné a wěrolomné jednání jeho. I mnozí z nich — jak tehdejší kronikáři wyprawuji — uslyšewše o strašliwém, třidenním jeho zápasu smrtelném, veřejně prohlásiti se neostýchali: „že ruka sprawedliwého a prawdy milowného Hospodina patrně se dotkla krále wěrolomného; neboi pry není Bůh nikomu na omylu, a žádný křiwoprisežník i wěrolomný newděčník dne a roku nepřeká, a stane-li se to, že w poslední hodině žiwota swého s nejstrašliwějšími bolestmi mu zápasiti jest!“

I w prawdě těžce se prohřešil tento jinak wytečný panowník jak proti cisaři Fridrichowi, tak obzwláště proti velikomyslnému králi Jiříkowi, šlechtnému tchánowi a nejwětšímu dobrodinci swému, zrušiw lehkowážně tak často uzawřené s ním smlouwy wěčného míru a pokoje, oklamaw opět a opět hanebným způsobem dobrosrdečnost jeho, a splatiw

* Rodina Korwinů měla w erbu swém krkawce, odkudž také jméno její pocházelo.

četná jemu prokázaná dobrodini nejhnusnějším nevděkem a hříšnou wěrolomností.

Národní powěry w Čechách.

Wálej-li se sedmi-, osmileté děti po lnu, jsou pak hezké.

Kde je mnoho jiríčků-(ptáků), tam bývají různice.

Ustípnutý od hada běží k wodě: je-li tam dřív než had, uzdraví se, naopak ale ne.

Hadowa hlawa na den sw. Jiří stříbrným uříznuta penízem, do klůčku zaobalena (w holou ruku nesmí přijít) a na krk powěšena je talismanem proti zimnici.

W suchých letech se chytí had, powěsí se na wětew hlawou dolů a za několik dní přší.

Člowěk, který má žloutenici, může být od ní sproštěn, když mu někdo z nenadání do očí pliwne. Toť se rozumí, že se lekne a leknutí to působí na žloutenici.

Ze swěcených kočiček se dělají křížky a nastrokají se do pole, aby pěkné obilí rostlo, do chléwů pak, aby čarodějnice dobytku neškodily.

Klokočem uhozený seslábne.

Dobytěk pomlaskou (prutem welikonočním) ošlehaný je čiperný.

Jak dívky w masopustní dny vysoko skácou, tak vysoký jím zroste len.

Kdo jde pozpátku pod brušku přisedalku, tam se pomodlí a když jde zpět, na žádného nekouká, nemluví a se neohlíží, ztratí zimnici.

Chceš-li dostat dívku kteroukoliw za milenku, wstrč si pod lewé paždi bílý šátek nežli jdeš k musice, a která se ti líbí, dej jí připít a honem jí utři tím šátkem ústa.

Chceš-li, by tě přítel často nawštěwowal, wytrhni mu tajně z hlavy vlas, wstrč ho mezi weřeje své komnaty a jistě tebe brzo nawštíwi.

Na smrtelnou neděli přistrojí se smrt (došek se ženským oblekem a škraboškou z papíru), napíchne se na tyč a nese se k některému potoku. Nosič chvíli čeká až jsou všickni na brázi. Jak mile ji hodí do potoka, utíkají všichni a nikdo wzadu ostat nechce, poněwadž prý ten nejzadnější toho roku umře.

Kdo na kýchawou neděli kýchá, nestůně w tom roce.

Jak dlouho kdo nechá nakrájený chléb, tak dlouho umírá.

Kdo si myslí: tahle hwězda je má, nemůže tak dlouho umřít, jak dlouho si to myslí.

Když za dívkou dvěře bouchají, w brzce se wdá.

Mužiček (wodník) se dá chytit jen lýkowským prowarzem; tak i každý kouzelník.

Nestrkej do sklenice prsty, budeš mít nouzi.

Nechoď se žizní spat, sice se půjde w noci duše napít a když netrefí domů, umřeš.

Chceš-li wědět čísla, která wyjdou, dej sobě umřici hlau w noci pod polštář a ona ti je powi; nebo jdi, když se zwoní klekání, ke kostnici a napiš než přezwoni všech 90 čísel na dvěře. Nesmíš ani mluwit ani se ohlížet. Ta, která do rána jsou smazaná, wyjdou. Nejsi-li ale s napsáním hotow, zdráv domů nedo jdeš.

Dostaneš-li bolení zubů, řkej při ubýwání měsíce: „Měsíček schází, čerwičku jdi pryč“, a zuby přestanou bolet.

Neukazuj prstem na duhu, sic ti upadne.

Prostředky proti zimnici: Běž do polí a modle se s obnaženou hlauwou přebíhej dewětkrát dewět mezi poli. — Upeka tři brambory dvě dej psu, třetí sněz. — Popadni klinek dřewěný a zatloukaje ho silně do nějakého stromu řkej: „Tam tě zatloukám, abys na mne nikdy nechodila.“ — Napiš na dvěře u domu, kde nemocný bydlí, buď

muří nohu, buď: „Zimnice nechod k nám, Jeník není doma, šel na hory.“ — Pi wíno, jenž po mši swaté w kenwičce bylo ostalo. — Ztrať schwalné krejcar, nebo powěs na wětwe nějakého stromu aneb na trní kus swého šatu; kdo si to oswojí, na toho přejde twá zimnice. — Udělej z chleba w kostele swěceného dewět malých kousků, křížky na každý a při určeném modlení několika otčenášů a zdráwasů každého dne jeden kousek užíwaje za dewět dní zimnici pozbudeš. — Užíwej oplatak neposwěcený, třemi křížky znamenaný. — Spolkni kus na způsob oplatku okrouhlého papíru, popsaneho křížkami a nesrozumitelnými slowy. — Dostal-liš zimnici k. p. po napití se wody ze studnice, musíš, abys jí pozbyl, opět onu wodu ze studnice té pít, a tak se zaháně nemoc samým swým půwodem.

Dostal-liš do oka dobrou nestowici čili ječné zrna, běž k nějaké babičce, aby ti polekowala. Tu ona podeprouc se lewicí o hlauwu twou kouká ti chwilkou na oko, pak se ti poručí tiše chowat, a prawou ruku do wejšky naprábnouc začne ti prstem kolem oka jezdit, a když byla jistě zažehnáwání odříkala, dýchne na oko. To opakuje do třetice. Poručí pak nemocnému swému několik Otčenášů a Zdráwasů se modlit, oko w teple držet, a kdo by řekl? — člowěk prý je za kratouný čas zdráv.

Mat. Čermák.

Radujme se!

Posawáde domníwali jsme se, že náš Šafařík, co se historie a filologie slowanské týče, první místo netoliko u nás, ale w učeném swětě wšobec zaujímá, kteréhož mu posud ani Neslowané, byť i často výsledky pátrání jeho po chuti jim nebyly, neupírali. Ale chyba láwky! wedle pochodné, switici w č. 200. letošního ročníku Schmidlowých *Deutscherische Blätter für Literatur, Kunst, Geschichte, Geographie, Statistik und Naturkunde*, je Šafařík sprostá lojowá swička. Abych pak zwědawost čtenářů příliš nenapínal, powím i hned, že tou pochodní jest jakýsi dr. Legis-Glückselig, který w témž čísle zmíněného časopisu přestroiu kritikou stihá spisy Šafaříkowsy, wšude na jejich powrchnost a zběžnost ukazujíc.

Tak jmenowitě prawí o jeho *Geschichte der slavischen Sprache und Literatur*, že by „ples nad druhým jejím wydáním byl tisiceronásobný, *kdyby se z toho stala nová kniha*“. W *Serbische Leseförner* pohřešuje etymologickou hloubku, we swých Slowanských starožitnostech mohl prý Šafařík tou samou methodou a těmi samými citaty stejné důwodně dokázat, že byli staří Slowané Keltowé anebo cokoliw jiného. Národopis je mu příliš powrchní práce, kterou prozatím ušetřuje ostřejší kritikou; w *Alteste Denkmäler der böhmischen Sprache* uráží ho, že se welice podezřelý zlomek „Libušin soud“ za prawý předpokládá; „počátkům staročeské mluwnice“ vytýká nekritičnost a zběžnost atd. atd.

Nestojí-li tu Šafařík zahanben, jako školák, lekci swou neumějící, před učitelem? Wěru, muž, který takowé wady umí naleziati na Šafaříkowi, jak daleko musí ho přesahowati w učenosti! Jaký to zisk pro historii a filologii slowanskou! za jak šťastné můžeme se pokládati, že nám z nenadání wzešlo takowé literární swětlo! — neboť zajisté musíme očekáwati, že nám tak wysoce a hluboko učený muž w brzce i výsledky vlastních studií podá. Radujme se!

Ale pod kterým kbelíkem skrywala se tak dlouho tato široko zářící pochodeň, že jsme až posud ani nejmenšího switu od ní nepochytili? Switlat na seweru objasnujíc hroby zašlých germanských pokolení a wydáwajíc se za jasný plný měsíc. Ale newděčnost germanská wyslídila samou smůlu w pochodni, a ti, jimž chtělo swititi to swé-

tlo, posvětili jemu samému. Tu obrátilo se do krajů slovanských vycházejíc za horami co nová zoro, ale i tu je stihá podobná nehoda, newzdělaný, surový Slowan čoudem nazývá, co ho samou jasností oslepuje.

Ale bez obalu řečeno, myslím že slavný Jakub Grimm v předmluvě ke své Deutsche Mythologie welice ublížil panu drowi. Legis-Glückseligowi, když praví, že se od něho, který vždy jenom jiné vypisuje, nenaděje, aby co vlastního pověděl. My alespoň myslíme, že tato kritika Šafaříkových spisů opravdu z jeho vlastního pera vyšla; líto bylo by nám, kdyby tomu bylo jinak.

Ostatné nebezpečno jest, hlazenu býti od kominika; snadno-li nemůže býti člověk počerněn?

Přátelská rada panu Karlu Ferenczowi.

Tento v časopise Pannonia pro Maďarstvo po německu rytířující Don Quixote má obzvláštní choutku na slovanské časopisy; kde kterému jen co vlepiti může, rozumně či nerozumně, právem či bezprávím, to mu vše jedno. Při tom se mu pak často velmi zle a nešťastně daří, neboť nejse žádného slovanského nářečí náležitě mocen uvádí na svět ta nejsměšnější quiproquo. Pokáralať ho z toho již několikrát Česká Wčela, ale posud to málo prospělo, neboť není vidět, že by se byl p. Ferencz polepšil. Ačkoliw si nejednou i na naše listy nepravě vyjel; my, nemajíce v obyčeji všimati sobě každého obskurního človíčka, až posud mlčením toho pominuli, což on bezpochyby snad za ostýchavost máje nepřestává své nemotorné náběhy proti Kwětům opakovati. Tak w č. 108. vytýká nám, že jiné časopisy káráme pro zeměpisní chyby a sami takových se dopouštíme, a uvádí na důkaz zprávu we Kwětech obsaženou, že Siegfried Kapper usadil se w Karlowicích w království Horwatském, kdežto prý město toto leží w pohraničním Slawonsku. Tak se wede lidem, když nerozumějí jazyku! Zpráva naše mluwila o Karłowci, kteréžto město, německy Starfstadt zvané, skutečně w Horwatsku leží, a nikoli o Karlowicích, něm. Karlowitz, o nichž tak dobře jako p. Ferencz wíme, že leží we Slawonsku.

Toto pak uweřejňujeme z pouhé lásky k bližnímu, za jakého i pana Ferencze pokládáme, aby si z toho wýstrahu a naučení wzal a svou newědomost více na planýř veřejnosti nestawěl. Chce-li ale přijmouti od nás přátelskou radu, tedy nechť se dříve dostatečně naučí jazyku, z kterého vybírá látku ke svým žurnalistickým článkům.

Pražský denník.

Dne 27. b. m. přítomni byli JJ. CC. WW. wojenskému cvičení w ohni, jenž pod správou generala majora knížete Schwarzenberka a invalidowny se dalo. Na to byl w rychlosti položen přes Wltawu lodní most, přes nějž odebrali se nejvyšší hosté na cvičiště dělostřelců, kteří též w ohni se zkoušeli. Wečer nawštíwili JJ. CC. WW. německé diwadlo, potom pak hrály u Jejich bytů wšecky tři wojenské bandy pražské posádky. — Dne 28. měla býti kostelní paráda na dobytčím trhu, což však deštivé powětří překazilo. Odpoledne potčili wznešení hosté f české diwadlo svou přítomností a awitání jsou hlučným tleskotem od obecenstwa.

Kronika času.

* Co se w Praze nových domů stawí, co se starých o několikero poschodí powyšuje, co jiných obnowuje, nedá se wěru wypsati. Přece jsou ale byty den ode dne dražší,

a ceduli nájemních po wratech den ode dne přibýwá. Jeden Widenan prawil nám, že se w sídelním městě nápodobně tak chowají. Minulé čtvrtletí bylo tam 14 tisíc prázdných bytů wykázáno.

* W Meiningách umřela dne 31. Srpna Schillerowa sestra, owdowělá dworní raddowá Reinwaldowá w 90. roce swého wěku.

* Nedáwno zkoušeli w Angličanech dle nowého způsobu složený parní samotah (lokomotivu), jenž za hodinu přes 16 našich mil ujel.

* Americké časopisy wyprawují o jednom chlapci, který toliko do dálky widí, w blízkosti ale ničeho nerozpoznává. Prostým okem prý widí trabanty Jupiterowy a Saturnowy a postawení jich udává, o jehožto prawdiwosti dalekohledy jenom dílem prý přeswědčují, an vždy ani tak daleko nedosahují. Za to ale musí se ubohý chlapec skrze žiwobyti právě jako slepec promakáwati, nemoha ani jistého kroku učiniti, an přes nejmenší překážku padá.

* Jeden důstojník americké armady generala Taylora wyprawuje w Louisvilekém kurýru následující příběh, nahodilý se w bitvě Montereyské: „Když jsem na našem lewém křídle postawen byl na blízku jedné twrze, zahlédl jsem ženu mexikánskou, ana pilně zaměstnáwala se rozdáváním mezi raněné obou stran chleba a wody. Widěl jsem, kterak tento andělský twor na klín wzal hlavu jednoho těžce raněného, a podaw mu pokrm i nápoj hedliwě mu hlavu zawázal šátkem, jež wzal z vlastního swého těla. Když zásobu svou rozdala, pospíchala domů pro nowou; když pak se wracela, slyšel jsem bouchnutí ručnice a ubohé, newinné stwoření kleslo mrtvé k zemi. Musela ji ta rána náhodou trefiti, tak alespoň se domýšlím ke cti člověčenstwa. S hrůzou odwrátil jsem se a bezděky oči k nebi pozdwihl. „Dobrý Bože!“ pomyslíl jsem si, „to je tedy wálka!“ Druhého dne šel jsem okolo toho místa a widěl jsem tam ještě ležet její tělo a wedle něho chléb a roztlučenou láhew, w které se nacházelo ještě trochu wody. Byly to známky jejího powolání. Kulky lítaly okolo nás jako krupobití, ale my wykopali hrob a pochowali jsme tu hrdinskou obět lásky k bližnímu po wojensk u.

S m ě s.

Honorary. U starých Řeků dostal wítěz w dramatických zápasech kozla za odměnu. Roku 1562. obdržel u baworského dworu básník za jednu komedii 6 zlatých. R. 1808. prodal Kolmann činobru w rukopise ředitelowi diwadla Haymarket w Londýně za 1100 liber šterlinků.

W Berlíně zamýšlejí ku zwelebení dramatického umění čínské drama dle překladu A. Remuseta na jewistě přewéstí. Některým dworním hercům prý již copy rostou.

O u m r t í.

Se srdečnou žalostí dáwáme našemu umění milujícímu obecenstwu truchliwou zpráwu, že nadějeplný mladý vlastenský umělec *Josef Wiesner* w Římě, kamž pro své zdokonalení se byl odebral, hlawníčkou zachwácen zemřel, máje wěku swého sotwa 26 let. Zitratiliť jsme w něm *prvního rytce* vlastenského, jakož neméně wýtečného, bujnou fantasii oplýwajícího kreslitele, a ztráta tato je tím bolestnější, poněwadž s ním zmařena i krásná naděje w budoucnost, že nám jim někdy wzejde skwělá hwězda na obloze vlastenského umění. Neunawná, až přílišná pilnost a zbytečně střídmé, téměř ascetické jeho žiwobyti mnoho zajisté přispěly k časné jeho smrti.

Dnešním číslem končí se 3tí čtvrtletí tohoto časopisu; na čtvrté a poslední předplácí se 1 zl. stř.

Číslo 118.

14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1060—8 přes dvůr při zemi).

2. Října

1947.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
pálarších třikráte za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 sl., na půlléta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 sl. 36 kr.

Miloš Obilič a Wuk Brankowič. (Dokonceň.)

Netrwalo dlouho, Turci wtrhli
Silným dawem w řiši Lazarowu,
Před nimi je Murat welemocný,
Robí, páli wesnice i města.
Prinucen jsa brániti se Lazar
Sbírá wojsko po wší srbské zemi,
Zowe k sobě Wuka Brankowiče,
Pak i Miloše zwe Obiliče. —
Při hostinném kwasu wšichni sedí
Wojwůdcowé ze wší srbské země,
A když winem se již podnapili,
Jme se král k nim takto howořiti:
„Poslouchejte, moji wítězowé!
Wěrní wládyci a wojewůdci!
Z jitra wstanem proti Turkům k boji,
Miloš powede nás proti Turkům.
Wéhlasný jest Miloš wojewoda,
Bojí se ho Turci i Křesťané;
Nechť je první wůdce mého wojska
A hned po něm druhý Brankowič Wuk!“
Zloba zinocnila se Brankowiče,
Nemoh' snést on přednost Obiliče,
Krále na dwůr ode stolu wyzwe,
A tu tajno takto jemu mluví:
„Newíš ještě, milý hospodare!
K swoji záhubě žes wojsko skupil?
Zradit hodlá Miloš Obilič wšech,
Srozuměn je tajně s nepřátely.“ —
Lazar mlčí, nepromluví slowa,
A když na noc z wečera už bylo,
Zlatou číši pozwedna w své pésti,
Slze pláče hořké, antě mluví:
„Ne na zdrawí cára, ani krále,
Na zdrawí twé, zeti Obiliči,
Piju číš tu, jenž mně Turkům zradíš,
Jako Jidáš mistra swého — zradíš!“
Přisahá mu Miloš swatoswatě,
Zaklíná se Bohem nejswětějším,
Že to nikdy nechťel učiniti,
Aniž na mysl kdy newěrnost mu wzešla.
Pak se wzchopě zarmoucený kráčí
Miloš odtud w stán swůj, kde se skryje;
Do půl noci slze hořké pláče,
Od půl noci boží pomoc wzywá.
A když z jitra zora problesknula,
Dennice swé líčko wyjasnila,
Wsednuw na kůň skryto tamo spěchá,
Kde jsou Turci, kde ho Murat čeká.

Miloš mluví ku cárowě stráží:

„Pusť mne k cáru, weď mne k jeho stanu,
Wzdáti chci mu wojsko Lazarowo,
Lazara samého chci mu wydat!“
Turci Milošowi uwěřili
A jej k cáru swému propustili;
Sklonil Miloš k zemi se před cárem,
Políbí mu šaf i ruku jeho —
Mezi tím však dobuda swé dýky
Muratu ji w prostřed srdce wrazil;
Wytrhna pak meč swůj z pošwy břitký,
Wšecko sseče, co mu w ránu wteče.
Posléz ale osud zlý jej potkal,
Rozsečen byl od tureckých šawil,
Roznesen byl po wší zemi širé. —
Ha, ty Brankowiči! Bůh ti odpusť winy! *

J. J. Melichar.

B a š t a.

Obrazek z wenkowského města.

Táboři bourali městské zdi děly a pomoci boží,
aby bylo k myslím měšťanůw s kalichem kudy jíti.
Nynější měšťané bourají městské zdi nosáky a pe-
něži, aby užitek a rozkoš swou rozšířili. Rozkopá-
wají parkány, zawážeji waly, ze zdi si stawí obydlí
a chlěwy a shazují brány a wěže, prawice mezi se-
bou: „K čemu těch weteší? Nežijemí we středo-
wěku a wojny nebude. Wyšlo to z módy!“ A do-
bre mají. Nač němých swědků a šedých pomníků
z památných, slavných dob, když o těchto ani zdání
nemají! Okrasou města jsou oni sami, nikoliw bro-
mady kamenů. Dolů s nimi! — Škoda jen, že staré
wěže od swých stawitelů twrdohlavost zdědily!
Draze si necháwají swá stoletá těla trhat.

Jednou ale bašta měšťánka pořádně zkřesala.
— W městě — však co? jelikož tam není než jedné
na kostele wižky, mohlo by se s dobrým swědomím
řici: we wsi, kdyby opět sedláci nebyli rozumnější
měšťanů — w městě X. tedy stojí kus zachowa-
ných parkánů a při nich bašta, která s parkánem
wěrněji dohromady drží, nežli měšťané wespolek.
Náhoda je zachránila. W ten čas, když sousedé po

* Po té smutné události strhla se ona osudná bitwa
u Kosowa.

obou stranách waly rozhazowali, náležela tato část walů Mirši Dusbabě, milovníkowi drozdů a turků. Toho roku se mu rozložil ramenatý, rozsáhlý turek se dvěma báněma nekřesťanské velikosti po kolmé ze země vyhnané zdi pod parkánem, na němž soused Petr Pawel Držho w besídce z jericha a bezu každodenně sedával a boubelatému žbánu jméno své ochotně rád propůjčoval. Oba tito sousedé měli od prvních swých let dobrou spolu vůli, a nejdnou si na zdraví w zahradě připíjeli. —

Mikeš se nyní zaklel, že raději do bašty za- leze a tam za žíwa jídlo a pití děrou si nechá strkati, než aby k vůli zdi turka zkazil. A Petr Pawel řekl we srdečné radosti: „Sud to Pánbůh!“ podal Mikšowi dolů prawici prostředkem bidla, chvále si, že jeho blaho se nezvrtně a nesesuje.

Ale není-li to bída na tom božím světě? Jak přišel podzim, uschnul turek; Mikeš si w jedné báni vyřezal obličej, aby swíčku do ní postawi w noci s okna lidi strašil; druhá bán ho přeckala. Kšaft jeho byl, aby mu zasadili na hrob turka, což se owšem nestalo. Kdož by na to byl wynaložil? — Z dluhů neporoste jakžiw žádný turek. — A Petr Pawel „Sud to Pánbůh“ držel žbán tak dlouho oběma dlaněma, až mu do nich kříž wložili. — Jak powídám: bída na tom světě! Dobré duše odumírají a zlých roste jako kopi w za plotem!

Po Mikšowě smrti dostaly se waly se swadlým, šustícím listím panu Ryšanowi za náhradu půjčených peněz. Na první pohled znamenal nový majetník, že na holé zdi peníze neporostou; umínil si tedy, že zeď i baštu podwalí. Ale hořejší soused, mladý syn po Petru Pawlu, hrozil řka, že si své poctiwě zděděné půdy ani o wlas nedá ujmout. Co si měl Ryšan počít? — Awšak soused, jenž byl seděním na parkáně, neměl ke zdi práwa. W zápisu, jež zlobiwý zub času dáwno již byl rozsápal, stálo wýslovně: že dolejšímu zeď až potud, kde se rovná půda parkánu začíná, se vším w ní obsaženým kamením, bylinami, brouky atd. náleží. — Díky ale starodáwnému zvyku, že to Ryšana tajno bylo. Byl by si swou zeď podle práwa uboril; hořejšímu bylo by na vůli zůstalo, půdu swou si k powětří přiřá- zat, třeba babímletem!

Tak byla bašta a zeď s parkánem zachována. Zeď Ryšana pořád mrzela. Z jara naházel do wydrobených štěrbin semena rozrazilu, mysle jím při stejném účinku střelní prach ušetřit. — Hořejší stál neustupně na swém. Přihodilo se, že mladý kupec Držho, jak se obyčejným během věci stává, za Ryšanowou dcerou začal páliť. Ryšan náklonnost své Katinky k němu w brzkém čase znamenal; měli we všech peněžných záležitostech, k nimž i Držhůw zámysl na Katinku právem přičítal, zkušené a zběhlé oko. Poněwadž si ale swatbu ke konci tohoto wyprawování o baště musíme uhosposadit, oznamujem všem wůbec a každému zvlášť, komu

na tom záleží, že se mezi námluwy a ohlášky zeď postavila, pro kteroužto nerozbornou překážku swatba se odložiti musela.

Jednou zvečera seděl Ryšan na drnowém sedátku w zahradě, zrowna naproti baště. Rozmýšlel, přemýšlel, co s ní? Soused upotřebil nahoře polokruhu k besídce, kterým by, kdyby wystupku nebylo, i dole zahrady o znatný kus naskočilo. Pořádný štěp by tam stál a zdárná tráwa rostla. Co by tu bylo peněz! Diwno, že s takowými myšlenkami usnul; i spal tak twrdě, že i jirinky u sedátka diwením se rozkřýwaly, ba i to nerozumné kamení w baště mlčelo.

We snách widěl otewřený wechod do bašty, jímž stříbrná záře wen plynula. Zastínil si oči, a jak si zrak zwykal lesku, ustupowalo překwapení žádosti, diw zblízka obezřít. Dotknul se zlehka zlacených weřejí, nejsou-li žhawé. U wnitř nehořelo ani neswítílo sluneční jasno, než i denní swětlo bylo by tím leskem zastíněno býwalo. Rozmanitá skupení hlatí ležela na sobě; drobné hrany swítily tenkým plamenem a ze špic vyplýwaly duhowé barwy, a všechen lesk splýwal u stříbrné jasno. Ryšanowi přecházel zrak i mysl. Nedýchaje klekl na hlazenou podlahu. Nic se nehýbalo, bylo jakoby naku- pené drahé kamení zakleno na wyswoboditele čekalo. Ostýchawě wložil prst na plochu žlutého kamene, objal jej dlaní — honem ale utrhl ruku. Čmelák, jehož byl we žluté jirince smačknul, píchł ho řádně do palce. Ale za to byly jirinky w minutě všechny zutrhány! W rozespalosti a we wzteku měl ještě tolik smyslu, že si honem kus namokřené čerwenice na prst přiložil. Podíwal se na baštu: pustá díra ziwala u samé země a šerá, ochablým kwitím porostlá zeď trčela chmurně do walu.

Ale Ryšan wěřil pevně we swůj sen. Poklekl u díry a nahlédal do wnitř. We tmě zpozorowal bílé a žluté jakési kousky — čeho? to si jen w myšlenkách dodal. Wstal s newýwratným úmyslem, že wnitřek bašty probere. — Příchod Bětuščin přerušil lakotiwé snění, které celou jeho duši zajalo. Dcera mu dávala k růži přiwonět, kterou si na cestě do zahrady od chasníka ulowila, a hleděla po očku na parkán. Ale dnes za wečerníci měsíc newycházel. Nebylo Pawla nahoře.

„Aj, tatínku, k čemu máte na prstě hlinu?“ prawila spatřiwši hliněný flastr na otcowě palci.

„Hned přines lopatu a motyku!“ nařizowal rozhorlený otec. „Wykopej ty čertowé jirinky. — Prokletý darmochleb čmelák mne ze sna probudil. Aby do něj hrom uhodil; Pánbůh toho nedej! — Takowého snu není na nebě, neřku-li na zemi. Ale newěř, děwče, nebyl to sen, byl to pouhý mam; ba ani mam — nic to nebylo.“

(Pokračování.)

Něco z dějů widenských.

5. Rozličná vydání od obce widenské v 15. století činná.

Tak jako města říšská, když císař ve středověku s dworem svým tam se zdržoval, nejen komonstvo jeho wydržowati musela, nýbrž i vyslance jiných mocností tam přišlé častowala a rozličnými dary podělowala: tak i Widen při podobných příležitostech s mnohými výlohami hostiny vystrojowala a osobám tam přišlým dary podávala, jakž se toho we starých registrách městských, zvláště w knize zvané *Striegschronica*, nezřídka dočísti možná. Z poznamenání těchto uwedeme zde některá, jenž se poněkud k dějopisu českému wztahují.

Když r. 1454. mladistvý král Ladislav, prowadzen jsa panem Jiřím Poděbradským a wíce jinými českými a morawskými pány, do Wídně byl přijel a potom zde pana Jiřika i za správce království českého potvrdil, byli všickni přichozí co nejskweleji uwtváni, čeští a morawští pánowé skwestné častowáni a weškeré jich četné komonstvo po celý čas nejen na obecní outraty wydržowáno, ale i bojnými dary podělowáno. — Zvláštní ale obliby u widenského obywatelstwa byli tehdaž došli s komonstwem řečným sem přišli čeští hudebníci, kteří při odchodu mimo vše to ještě také na penězích obdarowáni byli. Každému z trubačů, pístečů a loutníků pana Jiřeho dáno totiž 4 kopy grošů pražských a oněm pana z Rožmberka a pána ze Sternberka po 1 kopě gr. pr.; což nám owšem poněkud za důkaz sloužití může, že již tehdaž český musikant w cizině na slovo brán byl. Nejwíce ale zdáli sobě předcházetí pánowé a obec widenská osobu jednu w komonstvu páně Jiřikowu se nacházející, již nejen výborně častowali, rozličným úprawným šatstwem a jinými věcmi obdarowali, nýbrž jí i při odchodu mezi všemi služebnými nejwětší summu peněz, totiž 5 kop gr. 22 bíl. peněz, vše mince české, obětowali. Důležitá osoba tato ale byla — páně Jiřikůw šašek. Z toho souditi můžeme, že powěstný náš „bratr Paleček“, který — jak staré powěsti wyprawují — tehdaž znamenité toto místo na dwore pana Jiřeho Poděbradského zastával, nikoliw pouze všedním šprýmařem býti, nýbrž u pana Jiřeho neméně nežli známý Kunz Rose u císaře Maximiliana I. platiti musel.

Když r. 1458. wyslanceové čeští s četnými služebníky, zbrojnoši a koňmi do Wídně byli přišli, o to jednati chtěje, aby císař Fridrich III. od stawů českých za krále zwoleného Jiřeho Poděbradského co takového uznal, wydržowáno celé wyslanstvo téměř naskrze z obecního wáčku widenského. Jelikož pak bylo komonstvo toto do města newkročilo, nýbrž toliko před mosty tábořskými u Dunaje se rozložilo, dala obec widenská pro ně obšírné a úpravné stany tam wystawěti a wydržowala služebníky i koňstwo jídlem, nápojem i obrokem; při čemž zvláště za dobré staré wíno, hrozinky, broskwe, jablka, hrušky, cukrowinky a jiné moučné pamlsky čili konfitury, jakéž věci sobě byli Čechové zvláště chutnatí dali, weliké summy peněz wydány.

R. 1459. přišli opět wyslanci krále Jiřeho do Wídně, a sice pan ze Sternberka, p. Prokop z Rabštejna a pan Oswald Eycingar, aby s císařem Fridrichem o weřejných záležitostech rokowali. I ti to byli výborně častowáni a při odchodu rozličnými dárky, ku př. zbraní, počtení. — Zvláště také tehdaž mnoho kaprů a pstruhů i jiných chutných ryb spotřebowáno, za něž obec téměř každodenně sedm liber peněz tehdejších platila.

Když r. 1461. obywatelé wídenští proti císaři Fridrichowi III. byli se pozdwihi a jeho samého w hradě císařském oblehli a na to král Jiří s wojskem svým císaři skličnému na pomoc do Wídně přitáhl a potom mezi obě-

ma stranama mírné narownání učinil (1462.) *, hleděla tehdaž obec widenská raddy krále českého sobě nakloniti, a tudy každému z nich znamenité dary, zvláště weliké kusy drahocenného červeného a brnatného aksamitu jim podávány a oni při tabuli na obecní outraty nejlepším wínem a drahými jídly častowáni; kdež opět nejwíce za lososy, kapry, pstrahy a jiné až z řeky Traunky sem přivezené chutné ryby se wytlalo. — Zdá se tedy, že pánowé čeští, neznajíce snad tehdaž ještě ústřic a jim podobných moderních pamlsků, zvláště w rybowých jídlech sobě libowali.

R. 1477. přijel král Wladislav, na jehož stranu byl konečně po dlouhém wyjednáwání císař Fridrich přistoupl a jej za krále českého uznal, s četným komonstwem do Wídně, by dle obvyklého způsobu království české od císaře za léno přijal. Podání království českého co léna císařem Fridrichem králi Wladislawowi stalo se tehdaž na Nádwoří (am Hofe) s nejwětší sláwou a okázalostí, při čemž císař na obšírném, wywýšeném a skwestně okrášleném lešení u prostřed čtného dworaninstwa pod nádhernými nebesy seděl a kdež pro krále českého dvě přeměle wyřezávané a drahými látkami ozdobené pohowky zřízeny byly; načež obšírná hostina a hry rytířské následowaly. Wše to placeno z důchodů obce widenské, kteráž potom i dotčené dvě nádherné pohowky králi Wladislawowi darowala, zaplatiwši za ně nesmírnou na onen čas summu 132 liber peněz wíd.

D o p i s. z Worlika.

Dne 16. Zář. b. r. zawítala nám zase česká Thalie. Uspořádal totiž toho dne ctihodný p. Kratochvíl, kaplan při farním kostele starosedlském, pomocí našich ochotníků w knížecím zámeckém diwadle české hry, jichžto čistý wynos určen a wěnowán byl k založení knihowny pro školu we Starém Sedle. Bylo nám widěti Tylowu weselohru: „Nalezence“ a před tím Štěpánkůw překlad Körnerowy frašky: „Stařec w dřinowém lese“. O chwalitebné podaření tohoto představení nejwětších zásluh sobě získali welmi pilným prowadením swých úkolů předstawowatel Hynka p. Š. a panna M. co Woršilka, která swou přirozenou a žiwou hrou všeobecně pochwalý došla. I ostatní pp. ochotníci k prowadení celku welmi zdařile sobě počínali. Nejowšwícenější knížecí Šwarcenberská rodina toho času na Worliku meškajíc swou návštěwou představení poctiti ráčila.

Wřelé díky wám, kteří jste síly své k tomuto cíli propůjčili, kde se o to nejwyšší a nejkrásnější, totiž o wzdělání a zaslachtění ducha národu jedná! —oč.

Ještě něco o panu drowi. Legis-Glückseligowi.

Měli jsme již napsaný článek w předešlém čísle obzrazený, an se nám do rukou dostal zvláštní otisk onoho citowaného pojednání pana dra. Legis-Glückseliga z *Blätter für Literatur* atd., w kterémžto drzost toho člověka na nejwyšší wrchol wystupuje. Kdežto we zmíněném časopise Šafaříkova *Gefächte der slawischen Sprache und Literatur* nazývá se pouze komplicí, přidán w tomto zvláštním

* Zvláště platných služeb byli tehdaž prokázali císaři Fridrichowi we wojtě českém se nacházející Pražané, pročez jim císař majestatem od 11. Prosince 1462. „pro tuto jemu učiněnou pomoc“ všecka jich dosawádní privilegi a swobody potvrdil a i později ještě z té příčiny r. 1475. w pátek před sw. Wítem nový, ozdobnější erb propůjčil a 22. Čerwna 1477. jich swobodným clem a majetmem nadal a také jmenovaný erb polepšil.

otisku ještě výraz hanebně snižující. Zníť pak to místo doslovně takto: beim Erscheinen ein Hauptwerk, gegenwärtig eine der armseligsten Kompilationen. Jaký to přerokosný kus logiky! Ale p. Legis-Glückselig snad ani jak náleží newí, co je eine armselige Kompilation? My ho v tom milerádi poučíme. Eine armselige Kompilation je jeho Geschichte des böhmischen Staats- und Privatrechts, kterou by každý školák, maje před rukama material, ne-li lépe, tak dobře alespoň zajisté byl trefil sestavit. Alespoň by si každý jiný byl při tom svědomitěji a poctivěji počínal. Jak bedlivě té ungeheure Masse von Handschriften, Büchern und Collectaneen s jakou se chlubil, k účelu svého použil, toho jedinký ten příklad uvádíme, že ani newí, kdo je vydavatelem Českého Archivu, neboť kdekoliv jej cituje, jmenuje všude Hanku. O Palackém nezdá se vůbec ani muk vědět. A přece opovazuje se člověk tento na konec knihy takto se chvástati: „So viel darf ich mir selbst zu Dank bekennen, daß eine pragmatische Geschichte der böhmischen Jurisprudenz zu schreiben nach vorliegender Skizze ein Leichtes sei.“ Pro tak swrchované nestydatou drzost nemáme ani slušného jména!

Literatura jihoslowanská.

* P. Miloš Popović, redaktor srbských bělehradských nowin, sepsal dílo o politice, jenžto letos již vycházeti začne a po pěti měsících (každého měsíce swazek) docela vyjde. Dle sděleného obsahu záleží ve dvou hlavních dílech: první obsahuje politiku wnitřní, hospodárství státní a národní atd., druhý díl politiku zewpitřní, právo národů a soustavu států ewropských. Cena každého swazku čtyry archy silného bude 20 kr. str.

* W Bělehradě tiskne se i srbský z wlského tuším přeložený roman „Láska Ireny a Filandra“ od Joakima Kuičp. Bude-li jazyk w knize takový jaký w ohlášení, mohlo by se to dílo w Rusku spíše rozprodati nežli w Srbku; rusismy se tam jen hemží. Newím, zdali se to Srbům tak líbí; my Čechové wzájemnosti slowanské jináč rozumíme. Prawda jest, že si Slowané wždy způsoby mluwení, slova, ano formy wzájemně půjčowali a podnes půjčují; proto však není třeba s patrným zanedbáním swého po cizím bažiti. Nediwím se wíce, že Bosňáci swým podrečím se honosí a Srbům cizotu wyčítají.

Pražský denník.

Dne 29. m. m. uspořádala Žofinská akademie hudební poctu JJ. CC. WW. nejjasnějším arciknížatům, synům wznešené swé ochranitelky. Okolo půl desáté wyšlo z hostince „u třech lip“ asi 60 zpěváků s pochodněmi w rukou, ubírajíce se k bytu JJ. CC. WW., před nímžto wedením prozatimního ředitele též akademie, pana Jana Škroupa, zpívána jest nejprw zvláště k té příležitosti složená kantata, text od Hanky, hudba od Jana Škroupa, již tuto sdělujeme:

Sbor.

Wítej, blaho budoucnosti naší!
Trojlístek to rodu slavného
Našich wládců, nad klenoty dražší,
Poslán do Čech s trónu jasného.

Genius.

Po Čechách buď zwěstná waše cesta,
Co se z mládí wštěpí paměti,
To wždy pewno, to se zaswětlí:
Zwězte kraje, dědiny i města

A poznejte český lid, zvyk, byt,
Jeho wěrnost, oddanost a cit;
A pobuďte w staroslawné Praze,
Tam kde české národnosti střed,
Tam kde sídlo promyslu a wěd
Pod záštitou moudré vlády kwete:
A kudy wy w takém cíli jdete,
Blaze vlastím i národům blaze!

Sbor.

Našich wládců nad klenoty dražší
Ten trojlístek rodu slavného
Poslán do Čech s trónu jasného:
Wítej blaho budoucnosti naší!

Na to následowal jeden německý a potom zase jeden český sbor, wšecky mistrně jsouc přednášeny. JJ. CC. WW. ráčili w oknech zpěwy ty s patrným zalíbením poslechnouti. Hlučné: Sláwa! wolání všech přítomných skončilo hudební tuto účtu.

Dne 30. Září odebrali se JJ. CC. WW. o 5. hodině odpolední po železnici opět do Widně, prowázení jsouce nejwroucnějšími přáními všech Pražanů.

Kronika času.

* W Paříži se zbouřil lid proti šewci, který se opovážil utrhnouti towaryšowi 10 kr. na mzdě. Šarwátka trwala 8 dní. Podobná rwačka byla we Versaillu w zahradě, protože tam nechťeli diwáky k slawnosti zadarmo pouštět.

* We Widni slibuje jistý mašinista, že wynalezl sleženou látku hořící, které se bude moci místo uhlí a dříví při železných drahách w parostrojích užíwati. Malá láhwička wystací prý ku wytopení hodných kamen. — Wěra bylo by na čase něco takowého, dokawád se dříví náramně nezdraží; wždyť už platíme sáh za 30 zl.; ještě malou desítku a tu jsme u widenské drahoty. Pan mašinista přišel tedy a tempo!

* W Pešti wyjde k nowému roku židowský kalendář pro lid w jazyku maďarském.

* Wychowatelka u nešťastné wéwodkyně de Praslinowé je prý Berliňanka. Tu je zas Prusko bohatší o jednu slawnou osobu.

* W Sedmíhradsku též zawedli do wěřejného jednání maďarčinu, načež bydlících tam 214.000 Němců i hned sobě maďarské mluwnice koupilo.

S m ě s.

Wytrwalost. Vernier, direktor král. kaple w Paříži, snažil se w čas swého pobytu w Římě seznámiti se s powěstným Caldarou a státi se jeho žákem. Francouzský umělec nebyl ale w stawu, u toho hrdého, nedůwěřiwého muže přístupu získati. Konečně odhodlal se Vernier, jíti k němu za sloužícího. Caldara byl s nowáčkem spokojen. Jednoho dne spatřil Vernier na stolku swého pána začatou komposici, kterou za malou chwilkou sám dohotowil. Caldara přijda domů widěl co se stalo, a diwil se nemálo. I hned zawolaw sloužícího prawil: „Wy jste wíce než pouhý sloužící!“ Vernier se prozradil, a od té chvíle byli oba nejlepší přátelé.

Proč se židé tak rádi hudbě oddávají? Proto že se tam na čtwtřtiny a osminy počítá, že Adagio zní jako Agio, a Händel jako Handl.

Číslo 119.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1060—2 přes dvůr při zemi).

5. Října
1917.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilowu (w Nowých alejích na Nowém Městě č. 116) vydává po půlročních útrátech za týden, w outery, w čtvrtek a w sobotu.

Předplácí se na čtvrt léta 1 zl., na půl léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. str. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půlletně s přílohou obálkou 2 zl. 36 kr.

Wlastenské hory.

Čechy krásné, Čechy mé!
Duše má se s touhou pne,
Kde ty vaše hory jsou
Zasnoubené s oblohou.

S oblohou a s nebesy,
Kde přemejší na plesy
Seraf světlem oděný,
K slávě Páně stvořený.

Pán ten stvořil také nás,
Slavné Čechy, vlasti krás,
Serafa wám s nebe dal,
Wáš by národ k zpěwu zwal.

A ten národ pje rád,
W žalmech však i touhu znát,
By ten anděl hájil Čech
Do skonání světů všech.

Proto, krásné Čechy mé,
Duše má se s touhou pne,
Kde ty vaše hory jsou
Zasnoubené s oblohou.

J. Písek.

B a š t a.

(Pokračování.)

„Ale co pak mé jirinky zawinily?“

„Proč živily čmeláka? Proč mne čmelák upíchl? Já řku, proč? — Tak jest! I zlé i půwod zlého sluší zahubiti.“

Dcera sbírajíc smutně zutřhané kwíty do kytky winila otce w duchu z přenáhlenosti a wyhlídala si jiný koutek pro své potěšení.

„Tam co bašta stojí, dařily by se jirinky. Byly by na pěkném wysluní!“ pravila k otci.

„Proč si Pawel hlavu stawí? Beztoho bašta časem sama spadne a někoho zabije. Pro své i pro swých potomků dobré bychme ji měli honem odstranit.“

„Pawel by ale ztratil krásnou wyhlídku —“

„Do naší zahrady?“ doložil otec spěšně.

„Wěřim; tak nad námi skoro panuje. Ale neustoupí-li on, i já si hlavu postavím. Mým zetěm nebude.“

Katinka si vzdychla a w zamyšlení zapomněla úplně na příčinu swého příchodu. Tu pan Johanes, zastaralý we správě městské písař a příčinliwý obecních příjmů užíwatel, se sám we své osobě w zahradě dal wynajít, nemoha se Rysanowa příchodu domu dočkati.

„Dohlížime, dohlížime?“ wolal zdaleka přiwětiwým hlasem. „Učíte pannu Katinku zahradnictwí? Chwalitebné to umění pro hospodyňku!“

„Rozumíte-li, wzácný příteli!“ zahoworil po obapolném stisknutí ruky hospodář. „Hubím čmeláky. To je wám newázaná sběr. Líbí-li se, račte jen pohlédnout: tu mi všechny jirinky požrali; vlastně nepožrali, ale rozumíte-li, aby je nepožrali, musel jsem je sám před časem odklidit.“

„In hoc non laudo, příteli! Pane, jaká to okrasa, mít w zahradě wzácného kwíty! Wěru, pochybil jste welice.“

„Jaká pomoc, wzácný příteli! Já jsem jediné swůj žiwot chránil. Jak pak, kdyby mne čmelák se swěta zprowodil? Co pak bych si na něm wzal? Jakým pak právem mně ku příkladu nyní jedowatým žihadlem palec probodl?“

„Zločin je mu zároveň trestem!“ řekl písař. „Bez žihadla zhyne. Takové zákony měli bychom w obci mít!“ říkával můj nebožtik děd. Wšak wíte, byl po dwakrát primátorem. A neměl-li prawdu? Widte že měl prawdu?“

„A jak! — Ó ti staří! ti staří!“ vzdychl si hospodář.

„A my mladí! a my mladí!“ zprotiwil se písař tomuto wyjádření, ruce ku předu a hlavu nazad wztáhnou.

„Arci, arcí, prospiwámei! Ku příkladu: boříme městské hradby. Rád bych wěděl, k čemu ty na swětě jsou za našeho wěku! A přece se hořejší zpěčuje, aby se swalily.“

„In hoc laudo hořejšího!“ prawil písař kýwna hlavou. Můj děd primátor říkával:

Zdi městské sedláky děl

Od měšťanůw, když jsou celí.

Ať se tedy brání! Nechť celé město zahyne, nechť pojde: jen když zůstane zeď. Na tom záleží.“

„Sedněm si, sedněm!“ pobízěl hospodář hosta na pecinku. Podívejte se jen důkladně na tuto baštu. Není-li pak, odpusť Pánbůh břichy, hotové strašidlo? Kuny, tchoři se v ní zdržují a Bůh sám ví jaká ještě neplecha! Proto by i slavný magistrát měl k tomu zřetel mít, aby se takové doupě ku přechovávání škodlivých zvířat na blízku lidských obydlí netrpělo.“

Pisář si posadil brejle na táhlý nos a vzal baštu u vyšetření.

„Pane, ti staří znali stawět! Jenom se podívejte: kámen z wenku popraskaný, wydrobený, učiněná opuka; a přec to drží jako lutriánská wíra! Widíte, to záleží w maltě. Není nad starou maltu. W maltě byli staří chlapici, ale my jsme w ní daleko pozadu.“

„Tak, tak,“ přisvědčil hospodář. „Já bych rozumíte-li rád baštu rozboural; a proto bych se tak nějak toho domakal, komu vlastně bašta právem náleží. — Bětuško, přines kus uzeniny! — Wy jste tak u toho městského ouřadu: není-li pak w zápisních knihách o tom nějaká zmínka?“

„Kdo ví, jaký wnitřek bašty jest!“ pravil pisář.

„Dutý není; sic by se Držho s besídkou propadl.“

„Pane, tomu bych rád přišel na stopu. Můj děd primator říkával, že za švédských wpádů do Čech lidé své zboží ukřývali kde mohli.“ — Místo, jako bašta jest, hódilo se k takowému účelu.

„Nechme toho!“ nawrhl Ryšan a wrtěl se nepokojně na sedátku. Jak se witr obrátil, otočila se i korouhvička: jak pisář začal o wnitřku bašty rozkládat, bál se Ryšan o svůj domnělý poklad, o němž že w baště jest, páne Johanesowo wyrčení úplně ho přesvědčilo. „Co by tam bylo!“ doložil; „leda napěchovaná hlína a kamení.“

„Kdo ví, kdo ví?“

„Jděte ke všem všudy! Škoda že jsem o tom začal. — Bětuško, neseš-li pak uzeninu?“ wolal mrzutě po zahradě se dívající. Bětuška neslyšela; pode zdí za bezem mluwila s Pawlem na parkáně stojícím.

A i po druhém wolání ještě pochybowala, nejsouce zvyklá takovým od otce příkazům.

Pisář popošel zatím k baště a na zemi kleče strkal hlavu do otvoru. Jak to Ryšan zočil, přiletěl dvěma skoky k němu. Pisář mu srdce z těla rwał, chtěje wyzpytovat wnitřek bašty, kde poklad ležel.

„Dušuju se wám, příteli!“ wolal. „Ani wídenského nenajdete w baště. Daremně si odíráte o kamení krásný frak. Že wás žába ofoukne!“

Pisář wytáhl hlavu a zažloutlou kůstku w prstech drže popatřil významným pohledem na Ryšana. „Pane Ryšane! musíte se mnou na úřad! Ani wáš patron, swatý král Baltazar, wám nepomůže!“

mluwil k hostiteli swému. „Wáše bašta je lotrowská peleš, je wražednické doupě! Ejhle, člowěčí kost.“ Wytáhnul z kapsy pouzdro na brejle strkal kost do něho.

„Čtweráku! umíte wy člowěka škádlit! Wíte wy dobře, že je to z kuřete zadní nožka. Kdo tam kuře zanesl? Kuna je tam zanesla a sežrala.“

Pisář sepnul ruce a díwal se hlavou kýwaje mlčky na otvor. „Já pořád, kam se nám lidé z města ztrácejí, a ona je takowá deposice pro zabité lidi u samého města. — Proto se Dusbaba protiwl, aby se bašta nerozbourala! Starý hřišník! kéž nemá w hrobě pokoje! — Pane Ryšane! pojďme na radni dům.“ A zabodnuw swou hůl před díru odcházel.

„Libí-li se kus uzeninky? — Ráčíte wědět, jak se znám w uzení,“ nabízel se Ryšan.

„Nechlácholte, nepodplácejte! — Proti swému swědomí jakžiw nejednávám,“ odwétl pisář na odchodu.

„Ale kousek uzeného nebude na škodu!“

„Bůh ví z čeho jest, možná že ze člowěka!“

Na Ryšana padaly strachy, ne zpozdlým obwiněním, nýbrž obáwáním se, aby bašta nepřišla do powyku a snad i do wyšetření. — Co by se pak s pokladem dělo! (Pokračování.)

Něco z dějů wídenských.

6. Nowý kraj we Wídni w 14. století nastalý.

Dočítáme se w letopisech wídenských, kterak u prostřed čtrnáctého století Rakusané a zvláště obyvatelé wídenští svůj dosawádní pohodlný a počestný (sic) kraj staroněmecký najednou byli opustili a téměř weskrze w nowé, posud newídané fantastické šaty odíwati se začali. Někteří z nich nosili totiž rukáwy ze sukna dwójch barew, z nichž jeden delší byl než druhý, a byly-li oba stejné délky, tu wisely z lewého rukáwu četné pestrobarewné tkanice, každá asi zděl dwou stop; jiní měli na prsou zlatem, stříbrem a hedbáwím wysíwané kusy rozličných látek a forem, na nichž malowané neb rovněž wysíwané obrazy swatých, krajin a t. p. se spatřowaly; někteří zase byli šnurami, na kterých malé rolničky a zwonečky neb stříbrné trubčky upewněny byly, zcela obwěšení; wšickni ale odíwali se w těsně přiléhající a tudy nepohodlné kabátky z pestrých látek, jenž ani krk ani prsa ouplně nepokřýwaly, a krátké plášťky, které sotwa pod pás sáhaly, přičemž rukáwy sotwa rameno a loket pokřýwaly, odkudž ale dlouhý kus načerčené látky na způsob praporečku až pod bedra wisel; místo širokých přepásek stahowali se okolo beder úzkými řemeny, nosili těsné zpodky a na nohou špičaté střewice, wlasý dávali sobě zkrátka přistřihowati a hlavu pokřýwali rovněž podiwným birétem; wůbec prý panáčkové takto odění, jak tehdejší kronikáři horlí, spíše bláznům a šaškům nežli počestným a usedlým měšťanům a wážným páním se podobali.

Kým by byl tento podiwný, bláznowský kraj do Rakous a Wídně přinešen býwal, toho dočísti se nelze; domníwají se ale nowější dějepisci wídenští, že by on byl nejspíše wynález tak zwaných dwou weselých radů a šašků, jenž tehdež na dwore rakouského wéwody Otona Weselého († 1339.) se zdržowali a šprýmownými kousky swými w celém Rakousku powěstnými se stali; totiž rytíře

Nidharta Fuchsa a kněze Weigarta z Dëwina (Theben), faráře lysohorského. Čtouce ale pozorněji popis nového kroje toho domněnce té, žeby byl dotčenými dvěma šašky dworskými vynalezen býval, nikoliw přisvědčiti nemůžeme, nýbrž se nám k pravdě podobnější býti zdá, že jej Rakušané w Čechách, a sice zvláště w Praze na dwore královském poznali a tu sobě jej i oblíbili. Nebo wůbec powědomo, kterak Čechové we prostřed 14. století, co se způsobu života, mravů, řeči a nejwíce kroje dotýče, se byli změnili, po cizích národech, obzvláště po Francouzích, s nimiž se na dobrodružných cestách krále Jana blíže seznámili, se přetwarowali a opíčili, a kterak tehdejší kronikáři hořce na to toužili, že Čechové, odložíwše svůj pobodlný, staroslawanský kroj, w kratinké pestré pláštiky a kabátky, těsně přiléhající zpodky a špičaté střewice se odíwali a spíše titworným opicím nežli statečným a usedlým mužům se podobali. Známé také, kterak za krále Jana i císaře Karla IV. wéwodové i páni rakouští, neustále s Čechy co činiti a jednati majíce, častěji Prahu nawštěwowali a na dwore královském se zdržowali; rovněž i powědomo, že tehdaž naše Praha sídlem wěd, krásných umění a wyššího způsobu života se stala a jako nyní Paříž ostatní Ewropě, tak města pražská w celé německé říši, co se vzdělanějších mravů a modních způsobů dotýče, tenkrát tón udávala. Neméně i připomenouti dlužno, že wéwodové rakouští Rudolf IV. i Albrecht III. manželkami swými Kateřinou a Alžbětou, dcerami to císaře Karla IV., s dworem českým spříznění byli a že tudy při dwore wídenském neustále walný počet českých pánů a služebníků se zdržowal. Také dříve, nežli Rudolf IV. universitu wídenskou založil, mnoho Rakušanů vysoké školy pražské nawštěwowalo, jakož i tehdaž hojněji nežli kdy jindy umělci, řemeslníci, obchodníci a j. w. z Prahy a ostatních krajín českých do Wídně přicházeli a tu se usazowali *. Měli tedy Rakušané i obywatelé wídenští příležitosti dosti, s nowým, w Čechách tenkrát wůbec a obzvláště na dwore císařském panowawším krojem se seznámiti, a jelikož ohledem na šatstvo wše co nowého a moderního a u wyšších osob oblíbeného, lehce i u sousedních národů pochvaly nalezá: bezpochyby nejdříve dwůr a šlechta rakouská wys uweudeným způsobem odíwati se začaly, jejichž příkladu potom i měšťanstwo wídenské následowalo.

Slowanská zpráva.

Wysoce welebný biskup záhřebský p. Jiří Haulik we Mnichowě pět malovaných oken pro katedrální chrám záhřebský objednal; dvě okna již jsou hotová, ostatní též wkrátce se dodělají. Tento starožitný druh oken kostelních bude chrámu záhřebskému obzvláštní okrasou. Slavný řezbář Sickinger w Mnichowě pro tentýž chrám překrásný gothický oltář ze dřewa zhotowuje.

* Pročítající stará městská registra z doby této zhušta jest se nám potkati se jmény tehdaž z Čech a jmenowitě z Prahy do Wídně se přesídlivších umělců, obchodníků, řemeslníků atp., k. p. Hans Reiser (t. j. rejsowatel nebo kreslič) aus Prah, Jeny von Prah, Hene von Beheim, Petr Pulka, Hans Schwabenic, Ekhart der Prager, Wenzla von Prag, Hans von Pehem, Peter von Brahawic (Prachatic), Hans von Brachadiez (obadwa co stawitelé weliké wěže swatoštěpánské prosluli) a w. j., rovněž i jeden z nejznamenitějších hostinců a míst zábavných, tak zwaný Praghaus, byl tehdaž od přistěhowawších se do Wídně Pražanů bezpochyby založen.

Literatura.

Kratinké powídky o nakládání se zwiráty. Milé mládeži obětuje František Daucha. W Praze. S pětadwaceti obrázky půwodně rytými od K. Henniga. Tisk J. Pospišila. 1848. Wydáno pečí Antonína Veitha, pána na Liběchowě. Stran 16gerkowých 48 za 6 kr. str.

Spisek tento wychwalowati bylo by zajisté zbytečné. O jeho důležitosti sám názew swědčí, za jeho wywedení stojí nám jméno slawně známého spisowatele. Jen třeba tuto podotknouti, že se od jiných týž záměr majících spisů tím liší a nad ně vyniká, že w něm špatné a zlé nakládání se zwiráty w ošklivost se uwádí, ale i blázniwé, ano hřísné o ně od mnohých pečowání a tak nad člověka jich wynášení zasloužené se kárá.

Powídky a průpowědi jsou weršem dány, protože p. spisowatel si přeje, aby mladá mysl dětská w paměť si je ukládala, což se zajisté w takových rádcích mnohem snáze stává, než když se dítky dlouhým nestejným sadám učiti mají. Rytinky jsou zdařilé, činí knížku welmi ouhlednou a působí předobře na mladou obraznost dítek. Přidati jen musíme, že, ačkoli powídky tyto nejwíce pro mládež sepsány a jí obětowány jsou, přece by i mnohemu odrostlému dobře posloužit mohly. Protož knížku tuto, kterouž se tak lehce welmi mnoho dobrého působiti může, dobrotiwé pečlivosti duchowních a jiných předstawených zvláště odkazujeme.

Panu Veithowi, podnikateli tolika dobrého, budiž za dárek tento srdečně děkowáno. Ale i zásluh pana Henniga při wydání tohoto spisku nebud si newšimnuto; neboť ačkoliw pan Veith o wydání se postaral, přece náklad páně Hennigůw na rytiny při tak lewné ceně knížky ani prodajem znamenitého množetwí nahrazen nebude.

Šumawský.

Literatura jihoslawanská.

* Toma Živanović w Bělehradě ohlašuje brzké wyjítí díla swého *Zrcalo ljudsko*. Kniha bude záležeti we dwou částech po sedmi arších. Cena 40 kr. str. Škoda že z ohlášení rozuměti nelze, bude-li dílo mrakokárné, ponaučné, dějepisné aneb třeba i jenom zábawné.

* *Slavjanka*. Kniha od mládeže srbské wydaná, w Budině tiskem university. We 12. str. 225. O obsahu též posud ani zmínky. (Obě knihy cyrilstinou.)

Pražský denník.

Náš chwalně známý diwadelní zpěwec, p. Jan Nep. Mayr, otewře dne 11. Října nowý, vysokým guberniálním dekretem powolený *ústaw k wyučowání w hudbě*. Hlavní jeho péče sice wěnowána bude zpěwu we wšech jeho oddílech, při tom však bude se také wynučowati hře na piano a wědě hudební. Wyučowání díti se bude dle žádosti aneb potřeby záků w řeči české neb německé. Žáci přijímají se od 10—12 hodin dopoledne a od 2—4 odpoledne w ústawu, který se nachází na Perštýně w č. 527. w prvním poschodí.

Zewrubný program obsažen na wywěsních cedulích. Přejeme nowému tomuto ústawu, jehož zakladatele co wewelwzdělaného vlastenského zpěwce a hudebníka známe, dobrého zdaru a brzkého skwělého rozkwětu.

Trní a bodláčí.

* Němci se wespolek napomínají k ostražitosti. Kdo prý nemá zahradu plotem dobře ohraženou, musí jen na píl mozku spát a hned křičeti: „Zloděj, taškár!“ třeba by se mu jenom pouhé strašidlo na ořechy přikrádalo. Hodní páni to, umějí zlatá pravidla — psáti.

* K Němcům se chová národ francouzský, co se flamandského jazyka w Belgii týče, tak jako Němci ke Slovanům, co se slowanského jazyka týče; jenom s tím rozdílem, že *trpěti* slowe věci nedowolenou, *činiti* ale věci chwalitěnou. Na truc těm pánowitým pánům nestane se ani českému ani flamandskému jazyku nic smrtelného.

* *Jsou to čáry — anebo co?* Za žiwobytí w Pánu zesnulého papeže Řehoře XVI. widěti bylo w Praze na několika místech za sklem na prodej wystawený obraz, představující Řehoře we slavném průvodu nešeného; nyní již po nějaký čas je widět ten samý obraz, s těmi samými osobami, jen w podpisu místo Řehoře XVI. stojí Pius IX. Také pěkný vynález! —

* Kdo by si pomyslíl, že u nás vycházejí knihy také pro mládež ze 17. století! — a přec je tomu tak. Na titul jedné letos vyšlé knihy výslovně stojí: „Powídka pro milou mládež z r. 1696.“ Krásný to věk mladosti; budou-li to pak také ti mladíci číst?

Kronika času.

* Irský lid nechce věřit we smrt O'Connellowu, maje za to, že rakew do Dublinu přivezená byla prázdná. Majíť za to, že slavný agitator pokojně žije we Wlaších na zapřenou, kdež prý ho na blízku Comského jezera lidé widěti silnými fousy k nepoznání zarostlého a skrývajícího se pod jménem Don Diego de Formes. Takowouto powěrou lidu postawen O'Connell wedle nejslavnější muže všech věků: Swatopluka, Fridricha Rudofousa, císaře Josefa atd.

* Liszt zabawil se na své cestě z Cařihradu w Ode-se, kde k 8000 zl. we stř. za dva koncerty přijal a w pravém slova smyslu kytkami a wěnci zasypán byl.

S m ě s.

Rukopisy widenské dworní knihowny obsahují 16 tisíc kusů.

Karakteristika rozličných zemí. Francouzsko je země mody, Anglicko dílna průmyslu, Španělsko kraj hrůdy, Německo dům snářů a Uhersko říše knířů.

Němci plesají, že se u nich doba přepiatého w powětří powislého citu a rozumování ke sklonku chýlí, a těší se z toho, že podobná doba teď u Francouzů nastává, kde se historie více k románů než pravdě podobá.

Bær, oud cis. ruské akademie nauk w Petrohradě, nalezl w Laponsku a w jiných sewerních krajinách podzemní kamenné labyrinty podivně stawené, které za prastaré uznal. Tamější obyvatelé newěděli o nich jiného nic než že se babylonské nazývají a že je lid w takové uctiwosti chová, že se jich ani dotknout neopováží. Bær udělal na místě wěrné obrysy.

Dwa Angličané chtějí stawět wzduchowou železnici z Berlína do Charlottenburgu; náklad bude prý welmi skrovný, jelikož se w Berlíně wětra a fuku welká hojnost nachází.

Bougainville wyprawuje, že w Otahaitě hojič nemocného, jemuz žilou pustit chce, přístřeným klackem do hlavy udeří, a když dost krwe ušlo, ránu opět zawáže, načež churawý obyčejně uzdrawen býwá. Na Filippinských ostrowech užívá se podobného prostředku proti bolení hlavy a kolice, a u některých národů na východě krisejí se uskrčené a utopené osoby šleháním šlapadel. — Nesmějte se této klackové lékárně diwokých národů, ale wyznejte, že i u nás zastaralé neduhy panují, které by mnohý lékař rád kyjem natral, kdyby jen k wyléčení naděje byla.

Anekdota. Komusi umřela žena. I netrwalo dlouho, wdowec swěřil swému příteli, žeby se rád po druhé ože-

nil. S úžasem zwolal tento, o němž říci musíme, že krásné pleti příliš nepřál: „Příteli, kdybyste w stawu byl to učinit, nebyl byste ani hoden, že wám prwní umřela.“

Pruský král střelil jednou po lišce a chybil — liška se poradila s Waukem. „Je widět, že to nebyl žádný dworánin,“ prawil král, „ten by se byl alespoň mrtvým stawěl.“

Počet klášterů w prwní polowici 16. století byl w křestanském swětě 225.044 a následowně asi čtyry miliony mnichů a jeptišek.

Wyswětlení a poděkowání.

Již po nějaký čas doslýchám ze mnohých stran rozličné řeči a poptáwky, týkající se mého opětého oučinkování při nynějších začatých hrách na českém diwadle, a protož, abych od welectěného obecnstwa *křiwě posuzován nebyl*, jsem přinucen, těmito řádkami uweřejniti, jaká toho vlastně příčina, že děle při diwadle českém neoučinkuju a proč, jak se podobá, nezasluhuju abych i w tomto roce skrowné schopnosti své herecké vlastenskému diwadlu obětowal. *Na krátce* před začátkem her českých bylo wykázáno, abych wšecky úlohy své odevwdal, a pan ředitel Hoffmann mi pak písemně oznámil, že žádná jiná příčina toho není, proč mě děle co herce w tomto roce potřebowat nehodlá a nemůže, nežli ta: „že počet českých příjmů příliš roste, a že místo moje důstojně vyplnit může talenty svých placených členů, p. Chaura a p. Tyla.“ Jestli to dostatečná příčina (že totiž jen proto potřebowat mě nemůže, že pro mne žádný příjím nezbywá), nechci skoumati, a milerád ustupuju důstojnějším talentům, s tím wědomím, že *mou winou* se nestalo, proč také w tomto roce, jako powždy, při českém diwadle neoučinkuju. Pročež, že mi to od pana ředitele Hoffmanna ani we své materské řeči děle dopřáno není, pokládám sobě za powinnost, welectěnému obecnstwu za jeho mně wždy prokazowanou přízeň na rozloučenou své *nejwroucnější díky* wzdati — obecnstwu, k němužto jsem poután swazkem nejdrazším, jazykem materským, přičemž tou sladkou nadějí se kojím, že mi welewázení krajané we své paměti nějakého místečka dopřejou, jako já je *wděčně powždy* we své paměti chowati budu, a kdyby mne příznivější okolnosti opět před ně uweedly, že mne, jakožto wěrného Čecha, kterýžto laskawou přízeň jejich za své umělecké přičinění a snažení wždy za nejkrásnější odplatu a cenu žiwota swého powažowal, opět tak přátelsky přijmou, a tou samou láskou a náklonností obdařejí a potějí, jakáž mne po 21 let tak sladce blažila!

Wilim Grau,
diwadelní herec a býwalý člen českého národního diwadla w Praze.

N á w ě š t í.

Měsíční schůzka české průmyslné Jednoty držána bude dnes o 6. hodině wečír we shromážděním sále u sw. Hawla. — Předměty jednání: 1) Zpráva o záležitostech w měsici Září. 2) Popis zkoušek strany osíření (Berfoafung) kamenného uhlí w Čechách.

Hlavní ředitelstwo Jednoty ku powzbuzení průmyslu w Čechách.

O p r a w a.

W č. 115. str. 460 a) ř. 2. shora na místě: *nowého* či *horliwého*; pak w ř. 16. shora na místě *Sedláček* či *Sekáček*.

Číslo 120.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1060—3 přes dvůr při seml).

7. Října
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
pálarších tiskráte za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

Předplácí se na čtwrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářstwi
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

K u r h á n e k. *

Romance od Mickiewiče.

Cizinec, díwčinn, Jeníček, matka, přítelkyně.

Cizinec.

W zátocce, kde Němen wiří,
Zelený luh kde se šíří,
Co to pěkný za kopeček?
Zpodem wěncí ho wěneček
Z ostružin a malin tmawých,
Boky z drnů zelenawých,
Hlawa pěkné kwití nese,
A na ní se střemcha třese,
A tři stezky jdou od stromku:
Jedna stezka w prawo wodí,
Druhá stezka wede k domku,
Třetí stezka wede w lewo;
Já tu cizí plowu w lodí,
Tázu se tě, milá děwo:
Co to pěkný za kopeček?

Děwo.

Ptej se, pane, we wsi všude,
A celá wes powí tobě:
W domku žilo děwče chudé,
Ach, Hanička již w tom hrobě.
Z prawé strany cesta wodí
Kroky milého pastuška,
Druhou stezkou matka chodí
A po třetí její družka.
Sotwa skwi se zár čerwánkú,
Už jsou oni u kurhánku.
Schovej se w tom skalním lomu,
Sám uslyšíš jich neštěstí,
Spatříš na své vlastní oči.
W prawo patř — tam milý kráčí,
W lewo patř — jde matka z domu,
A odtamtud díwka kročí.
Wšichni jdou, kde pahoreček,
Nesou kwití na wěneček
A pláčou.

Jeníček.

Haničko! o té době
Ještě jsme se newiděli,
Ještě se nepolíbili.
Haničko! běda mně i tobě!
Ach, tu čeká twůj Jeníček;
Což tě nezбудil slawíček,
Či jsi na mne rozhněwána?

* Pahorek.

Ach, Haničko milowaná!

Kde se dosawád kryješ?

Ne, tys slyšela slawíčka,

Nehněwáš se na Jeníčka,

Ale nežiješ, nežiješ!

Skrývá tebe ta mohyla,

Neuwidíš wíc Jeníčka,

Neuwidím tě wíc, milá!

Jindy chodě spát měl jsem radostnou chwilkú,
Že se brzo zbudím a spatřím svou milku.

Ach, druhdy spal jsem mile!

Teď tu budu spát sám o samotě,

Snad že ji uzřím w veliké tesknotě,

Snad usnu na wěčné chvíli!

Já jsem hospodařil, dokud štěstí přálo,

A mne chválil soused milý

I tatíček nemálo.

Ach, teď tatíček kwílí,

Já nepřeju lidem ani Bohu!

Nechť wypadá zrní z klasů,

Nechť osení zhyne w stož,ú,

Nechť vše zkradou w nočním času

A wlk udusí beránky!

Nemám, nemám kochanky!

Otec mi dává dvůr,

Bohatý les a zwůr,

Abych přiwed' hospodyní,

A námluwy přízeň činí.

Nemám, nemám newěsty!

Přízeň marně namlouwala,

Nemohu — láska odolala!

Otče, wím, co učiním!

Půjdu na daleké cesty,

Wíc mne nenajdete,

Kdybyste mne najít chtěli,

Nebudu na swětě;

Půjdu k nepříteli,

Ať mne zabije!

Milenka nežije!

Matka.

Ach, já wstala po úswitě!

W poli již plno roboty.

Nemám, nemám, drahé dítě,

Kdo by mne budil jako ty.

Až do rána jsem plakala,

Usnula když zoře wstala.

Můj Šimon již někde w poli,

Wstalt on dříwe než switání,

Nezbudil mne, on wí co mne bolí,

A wzal kosu bez snidání.

Žni ty celý den, žni sobě,
 Já zde ležím na tom hrobě.
 Ach, proč bych chodila domů?
 Kdo by nás wolał ke stolu?
 Jedli bychme my dwa spolu!
 Nemám wrátit se ke komu!
 Dokud mřwali jsme tebe,
 Bylo u nás dobré nebe,
 U nás pěkné večerinky.
 Z celé wisky hoši, dívky,
 Nejweselejší požinky,
 A nejhlučnější došiwky.
 Smutno teď, že nejsi s námi,
 Naše malá siň je pustá,
 Mechem dworeček zarůstá,
 Bůh nás opustil, lidé nás se stydí,
 Haničku u nás newidí!

Přítečkyně.
 Zdeť to bylo ráno časně,
 Já ti o milenci twém
 Nad wodou rozprávím krásně,
 A ty howoriš o swém.
 Nebudu wic s tebou míti potěšení,
 Haničky wice není!
 Kdo se mi swěřil, jak ty mně?
 Komu se swěřím upřínně?
 Ach, jak s tebou, má laskawá,
 Smutek, štěstí swé nesdělím:
 Smutek smutkem pozůstává,
 Weselí není weselím.

Cizinec.
 Člowěk neznámý to slyší,
 Leje slze, smutně vzdychá;
 Wzdechnul a pláč swůj utiší,
 Dále na lodi pospíchá.

B. Peška.

B a š t a.

(Pokračování.)

Dwírka u zahrady byla na klíč zawřená; písař nemohl wen.

„Jak jste se opowázil, pane Ryšane! mne, úřední osobu, přes moc w zahradě zawřít? — Ale budete toho pykat.“

Ryšán přistoupil s talířem k němu, wybíraje widličkou nejpěknější řízky. Nic však méně zpouzel se písař porušení.

„Dávejte to pekelné zboží špitálníkům,“ rozhorlil se, „aby za vaše hříchy modlili! — Mne pusťte!“

„Pane, příteli! Wěříte w skutku, že ta kůstka je z člowěka?“ ptal se Ryšán. „Widíte, abych wás přeswědčil, že jste na omylu, dám slípku upéci. Sníme ji, a uhlídáte, že wás neklamu.“

„Rekněte na swé dobré swědomí, že powídáte prawdu,“ žádal písař.

„Sníme ji a uhlídáte, že wás neklamu,“ opakowal Ryšán a posílal dceru domů, aby honem slípku pekla. Wrátili se jakoby nic ku sedátku a rozmlouwali dále, až se pan Johanyšek na snědené slípce o swém omylu přeswědčil. Za to připowěděl Ryšanowi, že nahlédne do městských zápisů.

Přítomností písařowou napínala se Ryšanowa touha po pokladu. Což diwu, že ze wší duše nablás se rozhowořil, když byl písař odešel! Na obou kolenu před otworem kleče a horliwosti zčervenaly horowal: „Bašto, bašto, zlatá bašto! ó že nejsi má! Chowáš-li poklad w dutině swé, otewři se přede mnou, wěrným swým ctitelem! A wy hnusní strážcowé jeho, wy kuny, tchoři a ještěrowé! slyšte mé zaklení a pozbuďte přede mnou wší zmužilosti! Já wás sprostím těžkého ouřadu hlídačihó, a swobodně budete moci po swých žiwnostech si jíti. Pozejtři připadá swatého Jana Křtitele: aj, a zejtra večer budou přístupni wšichni pokladowé země, zejtra se podiwám do bašty. Katince řeknu, že půjdu do wsi.“

A bašta wyslyšela jeho wolání, neboť bezowé keře na ní měly w skutku uši. —

Druhý den večir neplazila se kuna dčrou do bašty, ale uzenář Baltazar Ryšán, usedlý měštan w městě X. — Tam ho objala čirá tma; wnitřek se teprw poznenáhlu oslněnému zraku podrobněji objewowal. Wězel w nízké díře, podobné k jeskyni; pod koleny chrastěly mu skořápky z wejci, které ondyno za stříbro měl; hrábnul po zemi: kupa žlåtých kústek nahromadila se mu pod prsty; schody až na wrchol skleněného kopce byly by se daly z nich sestawit. Hmatál po kamení: drobny prášek sypal se šumiwě ze škulín. Nade hlawou byly dwa hmotné trámy do zdi zasazené; mezera mezi nima hrubými kameny vyplněná. Jak si Ryšán w baště zpowědoměl, požehnal se křížem a dával se do hrabání. Tu zpozorowal stranou nepatrný otwor; nablídl jím dolů: měňawé plaménky proskakowaly temnotou. „Hoj, Baltazare!“ pomyslíl si. „Trefils na žilu!“ Honem rozšířil otwor, odundaw kolem kamení, a shrnul za sebou nádor kypré hlíny otworem, aby kuny, byla-li by jaká w díře, popudil; hlína se prosula, plaménky pohasly, ale nic nezašustlo.

Nemeškaje spustil se nohama do díry; ale nohy se zachytily do tupých želez...

Lásko, nejsi-li jak wětřík za večera, jenž s listecky pohráwá? Přilétáš, zalétáš, a přece neodlétneš; každému se přilichotíš a přec tě neubýwá. A jak rádo a jak milo se o tobě zpiwá!

Na kopečku karafiat,
 Pod ním konwalinka,
 Na parkáně Pawel Držho,
 Pode zdí Katinka!

Ryšán býwával strmější příčkou mezi milujícími, než vysoká parkánowá zeď. Nyni ho doma nebylo, Pawel se tedy bezpečně po žebříku dolů spustil a lezl tak odwážně, že w Katince srdce tonulo. „Pozor, Pawle!“ wolala. „Nezlam si waz! Pro pána! Zeď se dolů rítí!“ a w skutku spadlo trochu hlíny se zdi.

„Neboj se!“ odpowídal Pawel a podával Katince ruku. „Jsem z rodu Lamželezů. Slýcháwalas

o mém dědu wyprawowat? — Jednou lámal kamení, a náhodou swalilo se naň půl lomu. Dewět dní ti ležel pod kamením, než je všecho odházeli; a když wysel na boží swětlo, wzdychl si a řekl: „Pane, to mne to kleplo!“ (Dokončení.)

D o p i s.

Z Morawy.

IV.

(Weřejné projewy ducha národního.)

Od té doby, co jsem Wám poslední zprávu o pokrocích naší národnosti byl zaslal, okazala se naše drahá Morawa w tak sličném swatebním rouchu, a čerwanky zuowu probuzeného ducha národního w tak skwoucích paprskách rozlily se na panenské twáři její, že u pohledu tom srdce naše neobyčejnou zaplesalo radostí. Byly to národní besedy, držané w několika znamenitějších a we mnohem ohledu důležitých místech naší vlasti, podniknuté mladistvým nadšením našich studujících, kteří čas swých prázdnin, nepatrným často a ničemným záležitostem druhdy wěnowaných, nemohli lépe a zdárněji ztrávit nežli podniknutím těchto ušlechtilých zábaw národních; a tím, že se mnohočetnými předsudky, o naší národní věci zvláště u nás na Morawě bohužel roztrousenými, a rozličnými překážkami, podnikům takovým w cestu kladenými, nikterak nedali odstráiti od chwalného počínání swého, krásné podali swědectwí o hloubi swého národního přesvědčení a o ráznosti ducha swého. Jsou pak tyto a jim podobné zábawy blahé owoce národních besed, dříve w Praze a we Wídni skvělým způsobem započatých a až posud odbywaných; jsou to první nadějně puky ušlechtilějšího společenského žiwota, krásný a potěšitelný důkaz nám dávající, že myšlenka, z té neb oné mysli wykwetlá a jedenkrát probuzená, nezaukne více, nýbrž novým plamenem hárá w tisíci a tisíci duších. Nemůže to však býti mým účelem, podrobně a obsírně se tu zmíniti o jedné každé těchto držaných besed národních, kterým jsem za swým nynějším poweláním nemohl ani přítomen býti; a já we swých úwahách jen za úkol sobě wystawil, vždy ctěné čtenářstwo listů těchto upozorniti na všechny výjewy, we kterých národní snaha w naší vlasti morawské se hleděla uskutečniti, a tak sbíratí všechna jednotliwá zrnka, ze kterých strom naší národnosti w novém zkwětu wzchůru se pne.

Pokud nám okolnosti známy jsou, za kterými národnému geniowi nelze perutě swé wolně rozwinouti, musíme říci, že nás zpráva o besedě, w Prostějowě dne 1. Zář. držané, nejvíce překwapila. Prostějow, město as dwě míle od Holomouce vzdálené, nad ni však we mnohem ohledu žiwější, jest středisté obchodu celé Hany a tudíž obywatelům této nejúrodnější části naší Morawy weledůležité. Ale obywatelstwo města tohoto z tak různých a sobě odporých žiwlů sestává, že národní snahy aspoň prwnějších let s tuhým odporem se potkaly, w žádné třídě obywatelstwa w pewnou půdu se zakoření nemohouce. Tím wětší tedy radost jsme pocítili, an jsme doslechli, že první beseda národní, co první výjew nového žiwota, nejen velmi skvěle a nádherně byla odbywana, nýbrž i přehojnou návštěwou počtena; neboť mimo dost četné shromážděného wel. duchowenstwa (sešlo se dle tamější zpráwy 30 kněží) weškerí důstojníci bytujícího tam 9. pluku husarů w čele swého plukowníka, p. hraběte Deyma, a wětší díl měšťanstwa přítomni byli krásné zábawě této. — Příkladem tohoto města následowala Kroměříž, město i jinak znamenité letní residenci nejdůst. pana arcibiskupa holomouckého, krásnými a nádherně upravenými zahradami a znowu zřízeným parkem, který se za nejkwostnější w celém mocnářstwí ra-

kouském považuje. Ačkoliw město toto, w nitru téměř Hany položené, čistě morawské jest a i celé wúkolí jeho morawským obywatelstwem zalidněno: přec powšechné wyučování mládeže koná se jazykem německým a jen jediné stává tu školy, we které dítky w materském jazyku se wyučují — jsou to dítky chudobných rodičůw, kterých tito do hlavní školy posílají nemohou — pápěrky, jak se před námi wyjádřil učitel této opuštěné školy. Učitel tento jest p. Frant. Mirowit Lorenc, jehož jsme w jeho tichém působení při letošním swém wýletu na sw. Hostýn byli poznali — muž to, o probuzení národního ducha w městě tomto welkou zásluhu mající. Hned při wkročení do jeho swětnice nás mile překwapilo widěti na stěnách powěšené podobizny našich slowutných mužůw i z minulosti i z wěku přítomného, a radost naše zrůstala, když nám wyprawowal, že všichni skoro naši časopisowé se nyní tu odbírají a velmi pilně čtou, že literatura vlastenská u walnějším počtu horliwých nalezá milovníkůw, a to u všech stawů, jmenowitě i mezi mnohými ze zdejších měšťanůw, nač vždy nejwětší důraz klademe; neb měšťanstwo poskytuje nejsilnější podporu a trwanliwou naději k dalším prospěchům. Tyto problemující jiskry národního ducha u silnějším plápolu wyjewily se dne 6. Zář. we weřejné besedě, která od zdejších studujících podniknuta tak skvělým způsobem — což i weřejné listy doswědčují — slawena byla, že wszeliká očekávání přewýšila. Reči při začátku jakož i ke konci držané, které nám dobrotou pana M. Lorence poslány byly, složené od wel. p. Bečáka, dýchají ohniwou láskou k vlasti posud osíralé, a plamennými slowy wybiřejí, „nechati cizích a mluwiti vlastní rečí“. I to nám se zdá pozoru hodno, že jak prostějowská tak i kroměřížská beseda obrazem nejmilostiwějšího Zeměpána, Karla Žerotína, morawským znakem atd., jídelny pak obrazy našich literárních korifeů byly ozdobeny, aby tak všemožné důstojným způsobem tyto první weřejné výjewy morawského žiwlu slaweny byly.

Tak tedy we dwou, a to nejdůležitějších místech naší pozeňnané Hany, wyjewil se národní genius we slawném rouchu, což pro nás tím jest potěšitelnější, an pewnou naději se kojíme, že w tomto posud ryzém, cizinským duchem newelmi nadchnutém kmenu mnohé utěšené kwěty uschowány jsou k slawě vlasti morawské.

Než i z jiných stran naší Morawy ozwały se potěšitelné hlasy o pohybu národním; neboť i w Telči w Jihlawsku dne 13. Zář. beseda národní držána byla u přítomnosti wysokorodých osob. W tomto městě už před několika léty bylo diwadlo od ochotníků a welkým prospěchem hráno laskawým powolením pana hraběte Leopolda Podstatského-Lichtensteina, a i blahonosným působením w Pánu už zesnulého Tobiáška, direktora tamější hlavní školy, a snažením wel. duchowenstwa mnohé semeno národnosti wseto w útrobu tamějšího obywatelstwa. Nyní opět dlouhé mlčení přetrhnuto národní zábawou, ode všech s welkou spokojeností přijatou, k čemuž jen to přání ještě wyjewujeme, aby se w diwadelních hrách, tak zdárně započatých, opět pokračowalo, k čemuž známá laskawost wysokorodého pana hraběte zajisté přiwoliti neopomine.

Konečně i w Iwančicích, městě národním swým žiwotem více už známém, národní zábawa držána byla pod jménem: „Zkouška ze zpěwu a hudby“ dne 19. Zář. Jest to totiž zvyk zdejších pánů učitelů, zvyk zajisté následování hodný, wywěčiti schopnou k tomu mládež we všech oddílech hudby, tak že i kostelní hudba i zábawy weřejné od mládeže řádným způsobem se odbywají. W prázdninách wyrostlejší studující, chtěje swým někdejšími spolužákům radost způsobiti, připravují každoročně weřejnou zkoušku, by tak i rodičowé vlastníma očima se přeswědčili o ra-

dostném pokroku svých dítek; a sezwáním i cizích hostů promění se tato zkouška ve slavnost národní. Letos započala uverturou z opery Heroldovy: „Souboj“, načež následovala řeč, vysvětlující obraz při této příležitosti vystavený a práci p. K. Panawského zhotovený: „Švédové w Iwančicích r. 1845.“ Chválíme velmi takovéto nakreslení památných dějů z historie domácí, zvláště pakli i spolu žiwou a dojemnou řečí posluchačům hrdinské skutky dávných jejich předkův na srdce se kladou; neb tím rozplamení se w útrobach láska ke své otčině a tím i láska k celé vlasti, pro jejížto blaho draží předkové vše byli w milou obět přinesli. Z druhých kusův zdají se nám podotknuti hodnými býti dva sbory Jelenowy: „My čeští manové“ a „Vše jen ku chwałě“. S jakým prospěchem zkouška tato slawena byla, o tom zpravuje nás jeden z našich přátel píše: „Všechno velmi se dobře dařilo, zvláště pak se sborové vyznačili; a korunou všech byl 13tiletý koncertista Adolf Zelniček, který swou podivuhodnou zběhlostí a dokonalým, srdcejemným přednášením posluchače znatele tak rozkošil, že po třikráte u hrani tleskotem pochválen byl. Po akademii následoval ples, na němž přítomné děvy tak se bawily, že prý až posud neměly w žiwotě swém podobné veselosti; přispíváno k tomu nejvíce přítomnými hostmi.“ — To tedy byly naše zábawy w poslední době, to utěšené a nadějeplné výpuky společného žiwota, a to sice na mnoha místech naší vlasti! Zajisté i naše srdce s námi se raduje nad tak krásnými pokroky naší národnosti a přeje, by z nich vykwětlo trwanlivé blaho vlasti naší. Jen to ještě sobě dovolujem připomenouti, že, jak nyní programmy všech těchto besed a zábaw národních jsme přehlédli, bezděky jsme zpozorovali, že hudba nad řeči a deklamace patrnou má převahu, což se nám zdá na ujmu býti trwanlivějším dojmům takových slavností. My nechceme upíratí hlubokou a srdcejemnou mocnost hudby na srdce lidská, aniž pochybujeme o wnitřní rozčilenosti a rozplameněné nadšenosti, jaká wýtečnou hudbou w útrobě naší vzniká; ale přece *slowu* žiwému podstatnější a trwanlivější připisujeme dojem; *slowo* jest nad *ciť* hudbou probuzený průzračnější a světlejší a dlouhý ponechává ohlas w mysli naší. — Ó kým by se národními těmito zábawami probudily w srdcích tisícůw šlechtné city, láskou k swému národu planoucí, by jimi pobídnuti byli přemnozí k welkodušným skutkům, k blahu národnímu směřujícím, a tak se uskutečnila slova, jimiž beseda kroměřížská ukončena byla: „My věrní synové Slávy hleďme setřítí potupu matky drahocenné; často zraky své zdvihajme k Hostýnu, k této welebné nádhře vlasti naší, k tomuto pomníku slávy neswadlé otců našich. Tam upněme mysl i srdce naše, k tomuto posvátnému sídlu Slávy, s něhož Morawa, zdárná dcera její, zwěst tuto nám opětuje: Nechte cizích, mluwte vlastní řeči, Sláwa Slávům slouti Slawjany!“

(Dokončení.)

Literatura.

Příspěvky k českému kraje- a mistopisu.

Měli jsme během posledních měsíců příležitost, na dvojce, od příčinlivého knihkupce Krečmara započatá díla poukázati, na *mapy krajů českých* a na *Zapowa Průwodce po Praze*. Obojí dílo pokročilo již opět, a sice vyšly co do map krajové *Prachenský* a *Budějovský*, *Průwodce po Praze* pak druhý swazeček. O tomto druhém, takto již do polowice hotovém díle není nic nového připominati; obsírnější promluvení o něm musí do vyjití posledního, čtvrtého swazečku zůstaweno býti. Rychlé po-

kračování map — vydány w málo měsících po wyjití první (Táborského kraje) téměř současně dvě nové — musí tomuto zajisté nesnadnému podniknutí důvěru získati, zvláště powážíme-li, jak se pozdrzování již tím způsobuje, že se tyto mapy z Prahy wen (do Wídně) do tisku posílati musí, poněwadž zdejší měditiskárny na tak velký formát zřizeny nejsou. W ohledu na čisté, ano skwostné wywedení nezůstávají tyto dvě nové za první; potřebná objasnění znamének, jimiž se znamenitosti jednotlivých míst a jiné podrobnosti * označují, opakují se pro potřebné pohodlí na každé mapě; udávání jednotlivých bydlíš, silnic, rybníků, lesů setrwává w stejné úplnosti; při psaní místopisních jmen došetřuje se rovněž swědomitě českého řázu we zwuku i písmě wedle stálého udávání německých jmen, pokud se koliw od českých w nějaké podstatě odchylojí, vlastnost to aneb určitěji řečeno přednost, jízto nad všechny posawádní mapy, plné nechutných, nedočekských, nedoněmeckých, w jakousi prawopisní strakatinu obalených názwů předčí. Dodati však musíme, čehož poprvé nezmiňeno, že všechny mapy podle stejného měřídka, 1 wídl. palec na půl míle čili 2000 wídl. střewiců, kresleny jsou a že se na nich netoliko hranice jiných krajů a okolních zemí udané, nýbrž i meze jednotlivých panství i statků každého kraje pečlivě wyznačené nalezájí. W rohu každé mapy jest sporádána tabulka, kdež všechny dominie každého kraje, s udáním zdali panství, statkem, lénem atd., aneb jsou-li města, zdali privilegovaným, královským, horním atd. jsou, w abecedním pořádku uwádějí, spolu pak se připojuje, mnoho-li k nim půdy wůbec a mnoho-li lesů a polností zvláště náleží. W abecedním tomto přehledu i na mapě samé jsou všechna dominia stejnými čísly označena, podle nichž se pak snadno wyhledají.

Nezbývá přidati, leč že za měsíc opět nová, *čtvrtá* mapa, totiž *Kouřimského kraje*, vyjití má a že se netoliko každá mapa zvláště prodává, nýbrž i předplacení na posud newyšlé ještě trwá, a tak poručíme lásce obecnstwa toto zajisté nemalé podniknutí, ještě jednou pozornost k tomu obracující, že nám zdárně w něm provedená snaha, psaní českých jmen z posawádního kalu wynéstí a prawou českou formu i u německé aneb poněmčilé části našich krajanů k platnosti a w užívání přiwéstí, zvláště milou býti a podnětu podáwati musí, abychom se o rozšíření a užívání těchto map zasazovali. A však i my sami náležeme při posawádním nedostatku dobrých českých místopisních pomůcek w práci této mnohého poučení, a jest wděčně uznati, že p. nakladatel tuto částku svých map p. Zapowi swěřil, tomuto pak opět p. Palacký pomocí swou se propůjčil.

Nowé knihy.

Deklamowánky a písňe od Frant. Rubče. Swazeček V. a VI. W Praze 1847. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. Str. 71 a 69 we 12. Každý seš. po 8 kr. str.

Průwodce po Praze. Potřebná příruční kniha pro každého, kdo se s pamětností Českého hlavního města seznámiti chce. Sepsal K. W. Zap. Sw. II. W Praze 1847. Sklad B. Krečmara, knihkupce. 8. Seš. za 20 kr.

* Tak jsou zvláštní znaménka pro wsi s kostelem a pro wsi bez kostela, pro obydlené zámky a pro rozwaliny, pro dwory, kostely a domy o samotě, pro myslivny, pošty, koupele, fabriky a rudní doly rozličného způsobu, hamry, úřady všeho druhu, myta atd., což užitečnost těchto map velmi zwětšuje.

Číslo 121.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Moravy, Slováký a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1050—3 přes dvůr při zemi).

9. Října
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
párářích třikráte za
týden, w outery, w
čtvrtek a w sobotu.

Předpláci se na čtvrt
léta 1 sl., na půl léta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. stf. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 sl. 36 kr.

B a š t a.

(Dokončení.)

Tato slova a Katinčin smích dorážely do bašty a zněly bezděčnému jatci dutě w uších. Wězel w díře šikmo jdoucí a nehrubě široké; nemohl ani sem ani tam. Hrůza po něm šla, když slyšel Pawlowa slova o zasypaném dědu, a modlil se k Bohu o vyproštění ze želez. Do křičení se mu nechtělo; jaká by to byla ostuda před Pawlem, být chyceným jako nějaký tchoř do sklopce! Bolestně a hlasně zawzdychal.

„Pawle, w baště straší!“ vykřikla Katinka uleknuta.

„I jdi! nějaká kuna tam kuře sápe!“ smál se Pawel.

„Proč nechceš dát tuto zeď rozházet, Pawle? Wždyť wiš, že od twého ustoupení náš sňatek zawisí.“

„Raději tě budu doživotně rád mít a zůstanu s Pánembohem starým mládcem,“ odwece Pawel, „než bych tomu dopustil. Twůj otec je swěhlavý. Má žiwnost by tím nenabytně utrpěla.“

„Dokážu ti, či wůle bude,“ pomyslí si Ryšan rozzloben a mermomoci se namáhal, aby z díry wywázl; a w skutku zdálo se, že železa, nejsouc k ničemu připewněna, i s nohama dají se wytáhnout. Radoští zaplesal — leč w tu chvíli stáhla ho neodolatelná nepowědomá síla i se skřipcem děrou dolů. Nohy ucítil wazby prosté a pewnou půdu nehluboko. I tělo až po lopatky měl wolné, jen hlavou a rameny wězel ještě w díře; bylo ale na snadě i tuto těla část otworem promknout — a tak se spustil na nohy.

Diw diwoucí! Sklepení se před ním zjewilo. Wyrazil ze sebe ryk ouzkostného překwapení a zatajil dech. W pozadí we sklípku spatřil ohniwou hlavu. Oči zářily jako dvě koule; nozdrami a zubatou hubou linula se zažloutlá záře a všechen obličej skwěl se zelenawým průswitem. Kolem stály u zdi duchowé w dlouhých bílých rubáších, bezduší, s uřezanými hlavami. U prostřed prostoru stál stolec a na něm se třpytilo samé stříbro. Tak se to

Ryšanowým očím zračilo. Ticho bylo jako w hrobě, jen chwilkou cwrček zacwrlikal w koutě.

Zmužíw se kradl se Ryšan s napřaženou motyčkou po prstech ke stolci. Jak udělal krok, wyhaslo prawé oko w hlavě; jak udělal druhý, wyhaslo lewé. Modlil se ke všem swatým a děláje kříž za křížem hrábnul do peněz. Hlawa kýchla, prskla a všechno swětlo zmizelo: pronikawá čpawá wůně naplnila sklepení, až se Ryšanowi hlawa tížila; nebyl mrtew, nebyl žiw: sklesl na kolena, pozbyl wědomí a bez citu ležel na podlaze. —

Časné zrána rozezpiwali se w zahradě ptáci; stromy šuměly a rosa se třpytila na trávě. Ryšan ležel pod baštou, nohy polo w díře, list pergamenu w ruce. Bylo jakoby twrdě spal.

Stalo se, že pan Johanes w zápisní knize w skutku přišel na místo, které se o baště zmiňowalo; přiwstal si tedy a bez odkladu spěchal ráno s wypisem k panu Ryšanowi; mimo to také wědel, že u Ryšanů ranně snidawají. Ale Ryšana posud doma ze wsi nebylo. Co dělat? Wzal si od Katinky zabradní klíč, řka, že si baštu prohlídne.

„Hm, je-li pak to pan Ryšan?“ pomyslí si, když Ryšanowo položení zmerčil, a šňupaje myslil dále: „Powidali, že je posud we wsi! Widíme, zapał vlastnima nohama díru do bašty, aby do ní kuny nemohly. — A co pak to drží w ruce? Pergamen! Widíme, pergamen! A w skutku pergamen! Pane, to se musíme na něj podíwat.“

A utřew si o zažloutlé letničky prsty tabákem zašpiněné wzal list z Ryšanowý ruky a nedbaje o něj sedl si na pecinku.

„Stará ruka, stojatá, jako w zápisech; jenom inkoust není tak zrzawý, jakým staří písari psawali.“ Četl: „Neblázněte, uzenáři Ryšane, a nechte baštu na pokoji. Abyste wědel: wčera jsem slyšel vaše pod baštou bláznění; schwalně jsem tedy k vašemu přijmutí uchystal a uspořádal, co jste byl zkusil. Byl jste w mém sklepe; swětylkem wás můj podomek do něho wtáhl; ohniwá hlawa byl po Dusbabě turek. Doufám, že pytle a sud wás hrubě nepolekaly; došli jste zmužile až ke sudu, pak jste usnul jako dřevo. Dal jsem wás wynest do waší

zahrady a napsal tato slova: — Bože! tak stará listina mluví již o Ryšanovi; a vím, že tomu není ani pět let, co se k nám do města zakoupil! Sám jsem psal zápis. — „K baště nemáte žádného práva — Aha, teď přijde pravé punctum juris!“ potěšil se písař. — Se zdi si dělejte co se vám líbí; necháte-li ji stát, rád vám dám peníze, které jste na sudě ve sklepě viděl. To je vám všech sklepů sklep, ke kupectví newyrownaná výhoda. Prál bych vám takového sklepu pro slaninu. — Ale vy se zlobíte! Wězte však, pravím to bez žertů: nestojím o to, abych se stal zetěm takového grešličky jako jste vy. Katinka najde i jiného Pawla a já i jinou Katinku. Chcete-li ale Katinku dát mně, vaše vůle!“

S těžkým vzdychnutím probudil se Ryšan a mna si oči hleděl nedůvěřlivě na písaře. „To jste vy, pane příteli!“ zahovořil k němu oslablým hlasem.

„Jak vidíte! Dobře se vám spalo, pane Ryšane! Jak pozorují, hlídáte baštu.“

„To jsem vám měl, rozumíte-li, přepodiwný sen!“

„A jaký pak ku příkladu?“

„Zdalo se mně, jak se člověku zdává — tak jakobych — inu — rozumíte-li —“

„To je vám výborný pergamen!“ wpadl mu písař do vypravování. „Kde pak jste jej našel?“ A místo skutečného pergamentu, jež byl stranou podložil, vzal svůj výpis ze zápisní knihy a četl jej Ryšanovi: „Waněk Dusbaba prodal Mikulaši, řečenému Držho, svou poloviční baštu ve valích se vším za půl kopy grošů.“

„To byla láce! Pane Bože náš, to byla láce!“ podivil se Ryšan. „Toi bych radš baštu rozbořil, než bych ji za takovou packu vyhodil.“

„Bořte, bořte!“ nabádal písař s úštěpačným úsměchem — „smíte-li!“ dodal za chvíli s patrnou libostí. „Wykažte se právem k ní! — Jak? dáte ji rozbořit?“

„I nedám, Pánbůh uchovej!“ zařekl se Ryšan a pozřel pokosem na baštu.

„A zeď dáte rozbořit?“ doložil písař. „Je vaše!“

„Rozumíte-li, když stála taková léta, nechť si stojí ještě; wiďte, nechť si stojí, jen když se sama nerozpadne.“

„Nu tak, nu tak!“ rozradoval se písař. „Bašta bude stát, zeď bude stát; toi i Katinka bude paní Drž — čertowo jméno, wždycky o ně jazykem brknu.“

„Dám Katinku Pawlowi, jen mi nesmí baštu rozbourat!“

„I totě radost! Baštu jsem zachránil, zeď jsem zachránil a swatbu swedl: toi si musím o swatbě dát od paty až do hlavy za tuto trojici.“ A ta suchá hrachowina, zaprášená, zakrnělá — jakoby se dnes wnowě zazelenala!

Odcházejíce zapomněli w radosti na Pawlowu

listinu. Podomek wylezl z bašty a wzal ji k sobě. Písař pustil její obsah dokonce s myslí. Ryšan měl příhodu w baště za pouhý sen, alespoň se nikomu s ní nepochlubil.

Ale od té doby choval ke hradbám bojácnou úctou a nedopustil, aby si Pawel pro zahradnické nádobi w baště sklípek wyboural. Neunaweně se o zeď a o baštu staral; motýčkou, družkyní swého podzemního dobrodružství, hubil wyrostlý rozrazil we zdi a bil brouky, kde jaký po ní lezl. Zeť se mu o příhodě we sklepě jakžiw nezminil.

H.

Náklad předků našich na knihy.

Mnoho-li se nakládalo na knihy, než umění tisku k dokonalosti dospělo a než všeobecně se rozšířilo; mnoho-li času uplynulo, než knihu wětšího obsahu obdržel, kdo ji psáti kázal; jakých často úwazků třeba bylo, by se kniha rozepsaná dokonala, a jak opatrně a moudře se ohraditi musel, kdo knihy zhotowené kupowal; jakou náramnou summu peněz majitele knihowna několika set swazků státi musela, posouditi lze z následujících dvou listin z pražských kněh staroměstských wyňatých, z nichž první jest úmluwa na psaní bible uzawřená a do knihy 3. rozličných kusůw (variorum casuum) na rub. listu 10. wepsaná takto:

„Léta od narození božího tisícého čtyřstého a šestnátého, první neděli po wzetí Matky boží na nebe, já Jan z Králowé Hradce umluwil jsem se s panem Janem Rabštejnem, abych jemu bibli napsal, a to túto úmluwu: že mám psáti kwintern weliký, na kterémžto má býti padesát řádkůw na každé kolumně anebo stránce, za patnáct grošůw. Ale že již pro mou chudobu pan Jan Rabštejn dal mi jest napřed půl druhé kopy grošůw, protož mám jemu ten kwintern psáti po desíti groších, a to tak dlouho, dokawádž bych té půl druhé kopy grošůw si neswětil, ale když z toho dluhu wyjdu, tehdy mi má po patnácti grošůw od kwinterna, kterýž napíši, dáwati. Item mám a slibuji wšecky kapituly a wšecky tituly knih rubrikou znamenati tak jakožto sluší. Item mám a slibuji wšechna versalia rubrikou pietrhowati. Item mám a slibuji, že se nechci na písmě horšiti w těch knihách, ale lepšiti. Item mám a slibuji, což bude po mém psaní na těch knihách nepravého, kteráž já panu Janowi píši a psáti budu, to wšecko svou rukou oprawiti, w ty knihy wsaditi. Item mám a slibuji, že nižádné jiné písmo nechci si uwázati ani komu psáti, dokawád těchto knih panu Janowi nedokonám. Item mám a slibuji, že chci wždy w třech nedělích dwa kwinterny napsané a úplně dokonale a zprawené u mistra Hawla z Uterého položiti. Item mám a slibuji knih, ze kterých budu psáti, dobře chowati a jich neztracowati ani kde zastawowati; pakli bych kterým koliwěk obyčejem ztratil, že je chci zaplatiti wedle vůle páně Janowy Rabštejnowy, a to pod pokutou dole psanou. Pakli bych této úmlawy panu Janowi swrchu psané nadržel, čehož Bože nedej, tehdy chci, aby on pan Jan dríwe jmenowaný, kdež mě koliwěk nalezl, právem stawil tak dlouho, až bych mu to wšecko dokonat a splnil, což swrchu psáno stojí, a já k tomu mám jemu osmdesát grošůw a pět, kteráž mně jest pro Pána Boha odpustiti k mistrowě Hawlowě prosbě, ty mám nawrátiti a splniti, a k tomu také i této půl druhé kopy, kteráž jsem jemu nyní dlužen, a toto pod pokutou swrchu psanou i také pod páně rektorowou obtížnou kletbou. Item wyznávám před každým dobrým, že jsem tuto smlowu dobrowolně a s dobrým rozmyslem učinil, a pakli bych kde mluwil, že bych byl od koho k tomu tıştěn anebo nucen, aby mi w tom zá-

dný newěřil. A tohoto potvrzení a pro lepší jistotu, milí páni, prosím Vaše Milosti, abyste toto ve své knihy psali svému kázali wepsati, a já také svou rukou připsy panu Janowi swrchu jmenowanému na svědectví chci rád dáti, a toto se stalo w Hradci plně léta od narození božího tisícého čtyřstého osmáctého, tu středu po letnicích.“

Druhá listina, w příruční knize zápisů (Manuale contractum) od roku 1437. na rub. listu 229. zaznamenaná, jest zápis trhu na knihu, kterou Matěj Mýdlo, staroměstský konšel, Slanským prodal, w kterém však výminka položená zřejmě dokazuje, že Mýdlo ji od někoho koupil, o kterém však, že by vlastním knihy byl, pochyboval, pročez výminku navrácení položil, kdyby později vlastník — snad některý důchodník kostela za předešlých bouřek oloupeného — se přihlásil. Zápis latinský jest smyslu tohoto:

„Purkmistr, radda a celá obec města Slaného koupili ku chrámu Páně knihu nazwanou Graduale od Matěje Mýdla za třiceti dvě kopy grošů docela a ouplně zaplacených k jmění, držení, k užíwání, postoupení a k dědičnému wladnutí, kterou, jak by se jim užitečné býti zdálo, dle wůle a jako svou vlastní nakládati mohou, ta však obzvláštní wýminkou obmezením, že tuto knihu nazwanou Graduale nadepsanému Matěji, kdyby se kdo k ní přihlásil měl, nawrátiti powinni jsou, proti čemuž nadřečený Matěj podobknutou summu peněz za tuto knihu obdrženou nazpět dáti jest zawázán.

Jednáno w raddě starého města pražského 29. Čerwence léta Páně 1453. za Prokopa Krejčího purkmistra.“

Wyložili tedy — pan Rabštejn * za psaní bible, měla-li 200 kwinternů neb welkých listů, na 150 kop grošů, dle našich peněz asi 750 zl., a Slanský za Graduale na 450 zl. stř.

W. K.

D o p i s y.

Z Morawy.

(Týdenník.)

(Dokončení.) Kromě nyní wypočtených besed národních zanámal poslední dobou i jiná neméně důležitá záležitost celou mysl naši — jest to milostiwou wladou konečně powolený morawský časopis: „Týdenník.“ Tak tedy i naši Morawě poprán — jak se wyjadruje tištěné o tom nawěští — „zvláštní hlas, jimž bychom směli veřejně my Morawané a Slezané rozprávěti mezi sebou o potřebách svých; poskytnuto zvláštní swětýlko, jimž bychom mohli sami sobě swítiti na rozličných cestách žiwotních, aniž vždy jen wypůjčowati sobě od sousedů.“ Směr tohoto nowého časopisu má býti dle ohlášení *ponaučný* i *spolu zdbawný*, čili abychom prawdiwěji se wyjádřili, zahrnowati mají listy Týdenníka w sobě všechno, co se jen záležitosti člowěčenstwa wůbec dotýká a pro rozwinutí ducha lidského zanimawé a důležité jest, a to vše w *rouchu morawském*. Naš literární a společenský žiwot newystoupil posud na tak vysoký stupeň, aby u nás wydáwany mohly býti časopisy, *zwlašttním* okresům wědeckým a uměleckým wěnowané, jak se toho nutná potřeba naskytá w literaturách we všelikém oboru wědectwa wzdeláwaných a w žiwotě politickém, mnohostranném, jako k. p. u Angličanů, Francouzů a jiných we swém veřejném žiwotě daleko pokročilých národů, kde každá politická strana, každá wěda, každé umění swých zvláštních časopisů wydává a pěstuje. U nás duch obecný w jednotlivé strany posud se nerozkywnul, žiwot náš w boje a různé a odporne sobě náhledy není posud rozpoltěn, aby časopis jen jednotlivou stránkou ducha obecného se mohl zabýwati; my teprw tyto jedno-

tlivé krapky, w nichž duch tento obecný se wyjewuje, mohlou sbrát, jednotlivé jeho výpuky a kwěty we mnohobarewnou kytku skládáme, aby vše se wtilo w jeden *widitelný* potůček — a tu úlohu má vyplniti Týdenník. Z jeho okresu tedy nemá ničeho wyloučeno býti, co w nějakém swazku stojí s duchem člowěčenstwa a duchowých zájemů se týká, jen že všechno to podáno má býti w té formě, w tom rouchu, w jakém se tento duch rozwinul a uskutečnil u nás w Morawě. Dle toho způsobu wyslowil Týdenník swůj směr takto: „Prwní důležitostí budiz časopisu našemu to, co se týká *člowěka wůbec*, wěda a umění netrpí už žádného přjmení zvláštního jsouce člowěčí wůbec. Wšak ale prawda i krása jewí se rozličně dle powahy těch, k nimž sestupuje, a w tomto šatě *časowém* musí bližší nám býti wyjew český, morawský, slowenský: na tomto pak základu člowěčím, slowanském, českém služ zvlášť Týdenník Morawě.“ Co se nám zdá w nynější době, kde zkázyplného odtrhnutí Slowenska od společného jazyka spisowného želíme, důležité a pozoruhodné býti, jest wyjádření wydawatelstwa, že Týdenník co do písma se nechce aniž může odtrhnouti se od českoslowanského nářečí. Wždyť ku zeslechčení spisowného jazyka českoslowanského Morawa welkými silami přispíwala; nebo kdo by chtěl w pochybnost bráti neunawnou snahu morawských bratří a jmenowitě Amosa Komenského o wznešení jazyka národního a jeho neustálé třibení a čistění? I co se prawopisu, w jakém má Týdenník wydáwan býti, dotýká, rokowanó a po wšestranném wěci té wyšetření na tom se usneseno, aby vycházel Týdenník prawopisem matičním, až na *au*, místo kterého *ou* bude se užíwati, an domníwáno, že tato oprawa za mnohými příčinami stálou bude míti trwanliwost. I to nás těšilo, čteuci, že všeliké osobní a priwátní hádky, jakými naše časopisy začasto obecnstwo nudily, ano rozhořčowaly, zcela budou z okresu časopisu wymýšeny, aby nikterak nepowstalo pohoršení a nářknutí, čím podrywá se důwěra, jenž podobného počínání literárního jest základní podpora. Spisowatelstwu slušný honorár se ujišťuje, jak toho zajisté patrný rozkwět naší literatury a její denně zrůstající rozšířenost mezi národem nutně požaduje, a za kterou příčinou už mnohé literární dílo, byť i welikou nadějí započato, bídne se plouzilo a konečně zcela zaniklo. Týdenník vycházeti bude w každý čtwrtek jeden weliký arch a celoroční jeho cena určena jest na 5 zl. stř. — Leží nyní prospěch celého tohoto díla, a tak úzkostliwou toužebností očekáwaného a nyní milostiwou wladou powoleného; jedině na ochotné a neunawné podpore vlastenského i spisowatelstwa i obecnstwa; a domníwáme se, že nejen naši morawští, nýbrž i čestí spisowatelé, uznajíce weliký úkol a důležitost časopisu slowanského na Morawě, swými silami přispějí k uskutečnění tak mnohostranného a wznešeného směru Týdenníka, a že nejen morawské obecnstwo, nýbrž i naše upřímná sestra Čechie hojným odhytem možností podá wydawatelstwu prwní tento časopis morawský vždy více zdokonalowati, takowým způsobem prawdiwou lásku k Morawě okáže a spolu witézně ony předsudky wywrátí, dle kterých posud domníwáno, že knihy mimo Čech, buď na Morawě neb na Slowensku wydane, w Čechách malého a nepatrného docházíwají oučastenstwi.

Karel Šmidek.

Z Liptowského Swatého Mikuláše w Uhřích.

Žeň w Liptowě byla by dost dobře wypadla, kdyby w čas žně nebylo mnoho deště přšelo, ale na mnoha místech požaté obilí, dlouho na dešti moknouc, porostlo. Ale jakkoli mnoho lidé obilí w Liptowě natěžili, přece ze své úrody newyžijí, ale odjinud obilí pro svou potřebu dowážeti prinuceni jsou každoročně. Liptowská stolice i sousední

* Otec Prokopa z Rabštejna, nejvyššího kancléře, a Jana z Rabštejna, představeného kostela wyšehradského.

jsou obyvateli přeplněné a půda ve slowenských stolicích je nedrobná, skalnatá a hory vysoké. Peníze, které za obilí Liptow vydává, wracejí se mu za dřevu, sýr, špiglus (antimonium), zlato, což se všechno v Liptowě dobývá a wen vyváží. Zlaté doly v Liptowě jsou v Boci a w Magurce. Špiglusových dolů je mnoho. — Jen co se w Liptowě powětří schladilo — nebo na vrcholích hor už w měsíci Září snh napadnul — to i nemoci přestaly a lidé jsou již zde zdravější. — Počet obyvatelů čistoslowenských w Liptowské a sousedních stolicích podle nejnovějšího popisu je následující: Liptowská stolice 83.341; Orawská stolice 92.565; Turčanská stolice 43 980; Zwolenská stolice 96.852, w summě všechny čtyry stolice 316.738 duší čistoslowenských, jedním téměř nářečím mluvících, a asi tolik bude i w Nitranské a Trenčanské stolicích Slowáků, nebo ty jsou mnohem větší. — W čas letošní žně i po ní zjewili se w Liptowě zbojníci a mnohých lidí w Liptowě zbili a poranili. W Delé we Spiši i rychtářova syna zastřelili. Málo se zde činí pro veřejnou bezpečnost, ačkoli stolice má své vojsko. — Církev swato-mikulášská wyhrála důležitou při proti královské komoře pro powalené koupele, které farář swato-mikulášský roku 1842. wystawěti dal. Dne 30. Srpna 1847. uweřejňowal se královský dekret we stolicím shromáždění, práwo církwi swato-mikulášské přisuzující, při střelení z mozdířů, hudbě na swato-mikulášské věži a zwonění všemi zwony. Zemané faráře katolického w triumfě po náměstí nosili a weliké obdivení ta výhra zde způsobila. Budeme tedy opět při samém Sw. Mikuláši koupele míti. — Obnowení úradů Liptowské stolice má býti dne 13. Října 1847. Kortosowé (selská šlechta) teď ze wsi do wsi po zemanech putují, kteří jich hostiti a píti jim dawatí musejí, chtějí-li do úradů přijíti. Zastawují títo kortosowé i na swobodné cestě ty, jenž se do úradů tisknou, a peníze od nich wynucují. Že w Benedikowé jim jeden pán nedal dosti jísti a píti, tedy mu kříž kamenný (umučení Krista Pána) při wsi stojící rozwalili, roztloukli a po cestě rozházeli. — Arcikníže Štěpán na swém cestowání po Uhřích přijde do Liptowa, jmenowitě do Rožemberka 8. Října 1847. — Štěpán Jančowič vydává maďarsko-slowenský a slowensko-maďarský slowník w ceně předplatní 2 zl. 24 kr. stř., obsahující 60 archů drobnotlačených na welně. — Spořitelnici máme už i we Sw. Mikuláši Liptowském. — Pro jeden článek z Liptowa do Slowenských Nowin čísla 191. O. H. zaslaný vznikla tu téměř právní pře, protože se pánům některým nelíbil, ačkoli nic w něm urážlivého není; ale hloupá pýcha některých lidí nachází w něm brozné věci, přestupky a hříchy; uwidíme, jak se to skončí. Kwěty jsou před tím bezpečné, nebo ty jen my rozumní čítáme. Kašpar Fejérpataky.

Kronika času.

* Na anglickém loďstvu rozdalo prý se wloni 32366 ran bičem. Jak známo, trwají až posud u Angličanů tělesné tresty při wojstě, které se newybírá jako u nás, nýbrž werbuje a tudy nemalý počet darebáků má, u kterých by jiné tresty neprosněly. Nástroj pak, kterým se bití wykonává, jsou zvláštní dudky o dewíti řemenech, nazwané dewíticason kočkou.

* Za nezcela tříměsíčního pobytí Lindowé w Angličanech wyslo tam neméně než 29 jejich podobizen.

* Od nějakého času zaobalují kupci w Manchesteru zboží své do papírků, na nichž tištěny jsou anglické národní písně. Odběratelé rádi widí ten přídawek. Takový příklad stál by za následowání.

K powšimnutí.

Minulého měsíce wysly třetí swazek druhého dílu Časopisu Českého Museum přináší na čele přeložením lužicko-srbským některé básně Kráľodworského rukopisu, jejichžto překladatelem jmenowán jest Lužičan J. Buk, podaw tím první swůj pokus literární. Příkladu tomu připojuje pan Doucha poznamenání, které, jak za to máme, pro jednu věc powšimnutí zasluhuje. Prawí se tam mezi jinými:

„Myslím, že dwójí podnět osprawedľňuje toho zde kladení: předně jest to jinoslowanský překlad jedné z našich nejdražších památek a prawě chlouby naší, která svědčí o ranné wzdělanosti našeho národu; a za druhé pochází překlad od žaka pražského lužicko-srbského semináře. Působením pana Hanky a ctih. pana Náhlowského, předstaweného téhož semináře, zřizena jest totiž letošního roku od tamních slowanských žáků *zwoláštni kniha, w kterou se ty ony zdařilejší slowesní pokusy zapisují*. Z té knihy wzat jest i sdělený zde překlad od nadějněho posluchače bohoslowi.“

Wěc zde připomenutá wede mimowolně k myšlence, kterak utěšených výsledků takowá *slowesní cwičení* we veřejných ústawech, jaké jsou semináře a jim podobné, míti mohou. Kdo předsudky, s té strany bohužel ještě dosti hustými, pojat není, musí přiznati, že w takowém zřízení jeden z nejwydatnějších prostředků k žádanému doplňowání *budoucího spisowatelstwa* spočívá. A byl se ani ta, ač jistě weledůležitá stránka národního wzdělaní prostředkem dorůstajícího spisowatelstwa na wáhu nebrala: náleží zajisté k ozdobám budoucích wůdců lidu, když *dokonalou*, tedy i mluwnickou i slowesní známosti onoho jazyka opatření jsou, jehožto pomoci mají ke blahu wěsti své swěřence. Minuli časowé, w kterých se za dostatečné pokládalo, když ti, ježto na čele národu co jeho wůdcowé ke blahu státi mají, s tím prý „sprostým lidem“ jen trochu a to dosti bídně pohoworiti dowedou; minulí časowé, w kterých se přewzatým powinnostem dosti učiněno býti powážowalo, když ten, který swým swěřeným we wzdělanosti má swětlem býti, ke své hanbě se bídněji znal w řeči lidu, nežli ten ubohý lid sám. Kdo při nynější národní precitlosti již nechce ku powšechnému posměchu býti, kdo powinnosti swého powolání *swědomitě* wykonawati žádá, uznawati spolu musí, že jemu již nepostačuje ledajaká jen chatrná známost obecného mluwení, nýbrž že wěk nynější s té strany požaduje sběhlosti wyšší, sběhlosti důkladnější. A čím by jinak takowý wůdec lidu, nejasa cwičen w písemním jazyku, wynikal nad těmi, jejichžto spráwu má wěsti? Či snad jen tím, že se ledajak matně w obecné mluvě zná? To umí i newzdělanec, který ani do školy nechočil. Wynakládá-li se ostatně znamenitá péce na cizí jazyky, proč by se to předewším nemělo státi při jazyku národním? — „Ale we sboru raději bych chtěl pět slow srozumitelně promluwiti, bych také jiných poučil, nežli deset tisíců slow jazykem neznámým... Tak i wy, newydateli jazykem arozumitelné řeči, kterak bude rozumno to, co se prawí? budete jen u witr mluwiti... Nebo kdo mluví jazykem cizím, ně lidem mluví...; nebo žádny tomu nerozumí.“ (I. Kor. 14., 19., 9., 2.) Proto si weliké zásluhy získají oni pečliwí lidumilové a předstawení, kteří úsilným a účinným zawedením *slowesních cwičení* w podobných ústawech chowancům k tomu příležitost poskytlí, aby úplné známosti onoho jazyka nabýwali, jehožto jediné prostředkem a pomoci w budoucím okrese své činnosti blaze přisobiti, a jinak-li nadání k tomu mají, též *pérem* národu jedenkrate prospěšni býti mohou. J.

Číslo 122.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1050—2 přes dvůr při zemi).

12. Října
1847.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilovu (v Nových alejích na Novém Městě č. 116) vydává po půlročních třikráte za týden, v úterý, ve čtvrtek a v sobotu.

Předplácí se na čtvrt léta 1 zl., na půlléta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stř. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půllétně s přílohou obálkou 2 zl. 36 kr.

Pražská čarodějnice.

Nowela od J. J. Koláře.

1.

Umlklí válečný hluk zoufanlivé bitvy na širokých pláních bělohorských. Toliko chropotný sténost smrti jedinou byl ozvěnou přesmutného boje a podivně souhlasil s veselým pokřikováním a troubením vítězných Baworáků.

Psalo se 8. Listopadu 1620. Wítězný woj odpočíval po krvavé práci na bojišti. Královské město leželo u paty osudné hory jako kamenný hrob a pomník ubitého reka, a tmavohustá noc wisela nad ním jako závoj smutku od samého Boha na nebi wywěšený. Toliko po ulicích starého města Prahy diwoký panoval hluk. Zdaleka ozývalo se troubení a bubnowání ustupujících wojínů, jenž za utíkajícím Bedřichem Falckým též na poradu s Wanem pospíchali; zde a onde slyšeno bylo bédování matek o syny w bitvě zhynulé, na jiném zase konci ozývalo se klení poděšených měšťanů na zbabělého králíka, jenž je tak nakwap a newěrně byl opustil; po náměstí hemžili se w hustých tlupách příznivci protestantské wiry a vlády, o sklamané naději a brozici budoucnosti rokující — kmetové, myži, jinochowé, ženy, děwy a dítky, weškerý národ po všech stupních lidského stáří stejný wypouštěl křik zoufanlivé bolesti.

Tak se přiblížilo jitro 21. Listopadu. Malostranské měšťanstwo, jenžto se nezměnnou myslí po všechen čas domácích nesvárů strany prawého krále bylo přidrželo, hned po skončené bitvě na důkaz své oddanosti a wěrnosti wywěsilo na hradě královském císařské a baworské barwy, zrána pak druhého dne wyslalo čtvero swých konšelů k wítězoslavným wůdcům před hradbou meškajícího wojska, s prosbou aby déle již nemeškali do města wtrhnouti a w ochranu a na milost je přijmouti. O poledni, při slavném zwonění kostelních zwonů a střilení z ručnic a kusů wjžděl wévoda Maximilian, wolenc baworský, maje po boku swém brabata Bukwu a Tillyho, w čele walného zástupu wojského strahowskou branou do města, a před hradem uwi-

tán jsa Wilémem Lobkowicem — jenžto w čele patera jiných českých pánů a četného komonstwa s welikou litostí a kajicností klíče hradu mu odewzdal — welmi laskawě w držení vlády se uwázal na čas, potřebný k uspokojení zbourěného města.

* * *

Mezi tím, co na hradě pražském císařská vláda praworádně své žezlo zjewně zpřimila, meč však krvawě pomsty posud w záhybech welebného swého roucha ukrywala — octnul se na jiném nepatrném konci města, takorika na zapřenou a podtaji přišlý cizinec, její nejouhlavnější a nejnebezpečnější protivník. Bylo to na židovském městě w domě Helimelechově, na břehu Wltawy stojícím. Protivník ten, jenžto se w tajné swětnici bohatého Žida, klenotníka Helimelecha nacházel, byl muž prostředního wěku a prostřední wejšky, pln však wyrazu, mužné bujarosti a síly. Na jeho obličej, wětrm a sluncem nemálo osmáhlém, w každé wrásce takorika jewil se diwoké duše jih, a však ne bez welebnosti ducha, jenžto zvýšená byla pronikawým zrakem temnoplancících očí. Šikmo na čele jeho tkwěla široká jizwa, jenžto při nejmenším pohnutí wašniwé duše jako rudoplamenný znak se zapýřila, a jeho pevně uzavřená ústa patrně swědčila o neustupné odwaze zkušeného bojowníka. Nawzdor však toho bohatýrského zewnitřka w jednotlivostech panoval přec po zewrubném celku postawy jakýsi ráz lehkowážného dobrodružstwi. Jeho uhlažené wousy nade rtoma a na bradě, jeho bohaté, ouprawné prstenkující se a wonnými mastičkami páchnoucí kadeře okolo krku přilehající, čistý límec, nad snih bělejší košile, zjewným byly toho důkazem. Nebylo pochybnosti, že mu oděw, jakýž w tomto okamžení na sobě měl, toliko k zakuklení sloužil. Byli to sprostý rolnický kabát se širokým koženým pasem, z jehožto kapes dvě bambítky wykukowaly, tmawé široké kalhoty ke kotníkům přilehající a pod řemínky žlutých škorní uwázané, na hlavě kulatý selský klobouk, a pláš, jenžto se mu trochu s beder smekl. Muž ten byl Arnošt hrabě Mansfeldský. — Podle něho odpočíwal we starožitné lenošce oútlý a

co do výrazu obličejů velmi zpanilý mladík ve stejném oděvu. Zbledlosti jeho tváře mohlo se souditi, že je nemocen, aneb snad od daleké a kwapné cesty tak uchvácen, že mu ani nelzelo hlavy na okamžik pozdvihnouti od podporowadla.

Proti nim šeděl za stolem Žid, bohatý klenotník Helimelech, šedesátiletý to muž s dlouhými šedivými vousy, a co do výrazu své tváře silně upomínal na přivětivé, Bohu oddané otce starosvatého písma.

„Peníze musím mít, Helimelechu!“ zvolal mrzutě Mansfeldský. „Ba při sám Bůh — aneb lépe, na Abrahama, Isáka a Jakuba se ti zapřísáhám, že bez peněz odtud nendejdu, a nemohu-li jinak, powěším tebe na stežeje tvého vlastního domu za tvoje vlastní vousy!“

„Wy! krásně rozprávíte,“ odušil smutně Žid, „aniž jste powážil, že se u prostřed svých nepřátel nacházíte. Dost dlouho jsem vám peníze na malé ouroky půjčoval, a čím jste mi platil? Místo peněz odesílal jste mi owce, telata, krávy, obili a koně — samé zboží, které vaše diwoká chasa po krajích naloupila. Byl jsem ale s tím spokojen, poněvadž jsem to tenkrát s prospěchem zpeněžití mohl. Ale teď — kterak chcete nyní podobným způsobem platit, an snad v krátkém čase císařské vojsko ze země vás vyhodí? Již snad rozumíte, pane Mansfeldský, kdybych vám v těchto okolnostech peníze půjčoval, že bych je mermomocí na ulici házel.“

„Mansfeldský se nedá tak ledabylo ze země wyhnat,“ prohodil Mansfeldský s hrdým úsměvem. „Šestnácte tisíc mužů stojí u Plzně pod mým wítězným praporem, a při sám Bůh, kdybych já byl wčera se swými zástupy na Bílé hoře býval, seděli bychom my na hradě pražském.“

„Bohužel že vás zde nebylo. Ale kterak vám bylo možno, w tak krátkém čase a množstwím tolika nepřátel do města se dostat?“

„Wčera wečer o desáté hodině dostal jsem zpráwu o ztracené bitvě,“ odušil Mansfeldský. „Na koně se wyšvihnouti a tohoto mladíka zde před sebe na sedlo si wložit, byl jeden okamžik. O desáté hodině zrána přirazili jsme s uduchaným koněm do Berouna. Ten tam zbynul. Odtud nelzelo již po cestě bezpečně se dále ubírat. Wstoupili jsme tedy na loď a priplawili se až pod skálu. — Ted ale bez okolků, starý pokladník, otewřil swou skrejš a přines peníze. Od Bedřicha Falckého nemohu se w tom okamžení ničeho nadít, a děle zde meškati bylo by nebezpečno.“

„Chud jsem jak Hiob,“ prawil Žid, „a wěru, kdyby mi šlo o krk, nesehnal bych u celé zdejší židovské obce deset tisíc rýnských.“

Mansfeldský se při těchto slowech mrzutě zasmušil, až mu jizwa na čele křečovitě zplanula, a malou chvíli přemýšleje kwapně za kabát na prsa

sáhnul, hledal a pak vytáhl malé pouzdro z ebenového dříví. „Peníze musím mít,“ jal se opět wášnivě mluwiti. „Tu se podívej, Helimelechu!“ a otewřew pouzdro wyndal z něho malou podobiznu we zlatém rámku kolem hojně diamanty ozdobenou. „To je obraz zwěčnělé ženy, kteroužto jsem nade všechno milowal. Kdyby mně byl dříwe kdosi řekl, že se s tím obrazem rozloučím, že jej, a byt i na malé okamžení, do židovských rukou odevzdám, tomu člověku bych byl, při sám Bůh! jilcem swého meče všechny zuby z huby wyloukl. Ted však — nouze láme železo. Wezmi ten obraz a přines těch deset tisíc rýnských.“ Po těchto slowech u welkém pohnutí, jenžto se w omžených jeho očích jewilo, podobiznu políbiw, třesoucí se rukou před klenotníka na stůl ji položil.

Helimelech na něj hleděl s welkou pozorností. „Aj, wy! s tím obrázkem zacházíte jak by zázračný klenot byl, který náš praotec Abraham na krku nosil, jehožto pohledem každý nemocný se pozdrawil a jejžto náš Bůh po Abrahamowě smrti do slunce zawěsil, aby se skwělo mocnějším leskem.“

„Ano, člověče!“ zvolal opět Mansfeldský bolestně, a obraz se stolu chopiw kalnýma očima na něj díwal. „Ano, prawdu díš, ačkoliw smysl twých slow w srdci mém jináč se ozywá. Obličej této ženy byl mým sluncem. Kdykoliw mé srdce si zastesklo a zastáhalo, nabyl jsem jeho pohledem útěchy a uzdrawení; a když to slunce zašlo, nosil jsem jeho odblesk na prsou swých až po dnešní den. Wěz, soucitný starče, tato žena byla mou první, mou jedinou láskou. Nebylať sice stawu urozeného, ale šlechtetnější duši chowala w krásném swém těle nad luno knížecí. — Umřelať po porodu zpanilé dcery.“

„Slyšte, wzácný pane!“ prawil na to Helimelech s nemalým soucitem, „já vám ty peníze půjčím, ale s jedinou wýminkou. Račte si lhůtu ustanowit jakoukoliw, kdy mně ty peníze zaplatit chcete. Swatoswatě však, cti a slowem, písemně i rukou dáním zawázat se mi musíte, že dříwe se swým wojskem z Čech neoustupíte, pokud jste mi ten dluh nebyl zaplatil.“

„Dobře, dobře,“ odušil na to kwapně Mansfeldský. „Na rok chci se tobě zapsat a zaručit, že mě žádná moc, a kdyby i celá swatá římská říše na mne se shlukla, z české země newytiskne. Jdi, přines peníze, péro a papír.“

Helimelech odešel do postranní komnaty a hned se zase wrátil s welkým měšcem dukáty naplněným a s psací potřebou. Mezi tím co se hrabě Mansfeldský psaním dlužního listu zanašel, wzal Žid obraz do ruky a skoumawým okem na diamanty se díwaje po dlouhou chvíli přemejšlel, a pak se tázal: „Ten obraz je vám tedy tak milý?“

(Pokračování.)

D o p i s y.

Z Roudnice. (Opoděno.)

Právě jsem dočetl dopis z Klatow, a ještě pln radosti nad počínáním si tamějších vlastenců a pamětlivého vyjádření vznešených arciknížat doslechl jsem, že i okolo našeho městečka oni vzácní hosté se ku slavné Praze ubírají budou. — Již časně zrána toužebně očekávaného dne budila kolikerostranná hudba roudnické obyvatele z libezného spánku. A tu se ubírají školní mládež, veškeré pořádky řemeslnické se svými prapory, knížecí myslivectvo, nově zřízený sbor ostrostřelců, vážené úřednictvo a duchovenstvo s velkým počtem lidu z celého panství k wesnici Straškovu, by zde vzácné hosti při vkusně vystavěné čestné bráně přivítali. Ale pomyslete si, jak nemilé bylo naše překvapení, když jsme na bráně té, která na českém panství od pouze českých poddaných vystavěna byla, spatřili nápis: „Herzogthum Raudnitz.“ A však zpozřelo tato zle se svým původcům odměnila, neboť i chudáci ty písmy cítili, že na pravém místě nejsou, a ze zoufalství dvě na hlavu se postavily, totiž *g* a *n*. Rány z moždírů oznamovaly příjezd vznešených hostů. Jeho C. Kr. Výsost arcikníže František sestoupil s kočáru a radost jevě komandujícímu důstojníku ostrostřelců panu Hochmannovi se poděkoval a zástupy shromážděného lidu prohlídnuv při radostném prowlávání se dále ku Praze odebrati ráčil.

Zminil jsem se swrchu o nově zřízeném sboru ostrostřelců roudnických, který již skrze tři leta trvá, a divím se welice, že ještě v těchto letech ničehož o něm zmíněno nebylo. Ale já při této příležitosti opominouti nemohu, několik slov o něm pronesti a o něm osobám, kterým svůj původ děkovati má, veřejně díky vzdáti.

Před několika lety byl zde, jako na mnoha jiných místech, starý sbor ostrostřelců pro jisté příčiny wyzdwizen. Seznawše pak měštané užitečnost a výhodu onoho spolku zadali pod nawodem p. raddy Soukupa ku zemské wládě o dowolení ke zřízení nového sboru ostrostřelců. Po obdržení vysokého powolení uwolil se zdejší mlynář p. Jan Wáclawik zapůjčiti potřebné k tomuto cíli peníze, by se na pak po lhůtách spláceli. Krásný zajisté a wzácný to důkaz občanské lásky! Kým by v každé osadě více takových mužů bylo! Pentli na prapor a na něm krásné heslo wysíté: „Swornost lidu síla jeho“ ráčila darowati zdejší paní justiciárka Fleischmannová, začez díky jí! Sbor stojí pod ochranou Jeho Jasnosti knížete z Lobkovic, wévody Roudnického. I čestní důstojníci wolili se, mezi nimiž i náš šumawský se nachází, který na poděkowání sboru svůj německo-český slowník darowal. W. S.

Z Čechtic. (Z dopisu přátelského)

.... i kráčeli jsme z powěstného Blánika, jenž nás za jasného dne rozkošnou wyhlídkou bawil, přes Prawonín k Čechticům. Prohlídnuvše ještě oupravný a znova uspořádaný zámek pana K., pána na Prawoníně, dostali jsme se bez další překážky po dvou hodinách k cíli našemu, městečku to zajisté dosti pěknému. Netrvalo dlouho a již jsme se seznámili w hostinci „u města Prahy“ s některými wzácnějšími osobami tamní honorace. Sloužilo nám štěstí a po malé chvíli přemile nás náhoda překwapila pozwáním ku „české besedě“, jenž se právě téhož ještě wečera (22. Září) držeti či vlastně slawiti měla. I nemohlo nám být nic witanějšího; newáhajice tedy, na již wečer se chýlil, wbrzce odebrali jsme se do sálu k besednímu plesu určeného. Hosté besední bawili se již tancem; pak se chwalně zpíwalo a deklamowalo. Slyšeli jsme tu z národních písní oblíbené „Sil jsem proso“, „Ach není tu, není“, „Měla jsem holoubka“ a ku konci znárodnělou „Kde do-

mow můj?“ Nejwětší obliby však došla hudba pod ředitelstwím pp. S. a H., kteří mistrně prowodili nápěwy pěkné i vkusně uspořádaného potpourri z národních písní. — Bylať to, nechť prawdu dim, weselá zábawa; samé pochoutky, jakýchž wěru zřídka jen požíwáme; Wás tolíko se nám nedostáwalo, předrahá, byste nás swou oblíbenou „u Sá-zawy kwete růže“ byla potěšila. Buďtež zdráwa!

Wás

Miloslaw.

Z Postupic.

Jako wloni dáwala se i letos dne 19. Září zde beseda, k čemuž we zdejším wúkolí pro swou lidumilownost wúbec známý a wážený pan K. Otto tak jako dříve msta propůjčil, a při níž nás tentokrát i p. baron Villani netoliko swou přítomností poctil, ale i zdařilým deklamowáním welmi mnoho k uspokojení obecnstwa přispěl. Čistý wýnos, obnášející přes 70 zl. w. č., obrátil se jednak na zaopatření oděwu školní mládeže, jednak na rozmnožení zdejší školní knihowny, od zdejšího welebného duchowenstwa udržované.

Brousek jazyka.

Můj milý pane dopisowateli (w č. 113.)! Wy se tomu snadno smát můžete, že nechť lidé dobré rady přijmou, a radíte, abych tak vždy asi za rok snowým slowíčkem přišel; ale wěřte mi, mně není při tom ani za wlas do smíchu, ačkoli si často sám rád zažertuju. Ano opravdu mě mrzí, když slyším tak pány mluwiti, jakoby byli jazyk weskrze pronikli, a zatím ani rozdilu mezi *mě*, *mně* a *mne* šetřiti nehledí, a kdy *chlapce* a *chlapci* psáti mají, newědí. A jsou i někteří, jenžto chyby takové zastáwají. Bylo by prý lépe psáti: Anně *Brádek*, Ludmile *Brádka*, protože, když se *psáče Brádkové*, se newí, zdali panna Ludmila nebo slečna Anna pochází od *Brádka* čili od *Brádky*.

Nu, s takowými emancipowanými grammatikáři se hádat nebudeme, kteří rádi mluwí a soud svůj pronášejí o věcech, jimž rozuměti se nenaučili.

Ale odpusťte, že jsem se tak rozhorlil; vždyť wí celý swět, že jsem trochu zhorka nakwašen, a jak to nemá člověka bolet, když tak lidé jako zoumyslné hřeší. Chyba, kterou tuto vlastně wytknouti chci, mohla by owšem snadno chyba z tisku nebo vlastně sazečowa chyba býti, a tomu bychme to musili odpustiti, poněwadž jsou proto korektoři na swětě, aby takové věci opravowali; než při takových grammatických okolnostech můžeme se domníwati, že p. spisowatel z nepowědomosti nebo ze zwláštního předsewzetí napsal: *slavné památní muži udati*. Kdo nechce ani mně ani grammatice uwěřit, že to chyba, ten má špatnou wiru, a nábožní grammatikáři řeknou: *anathema sit*, což se po česku wykládá, kdo nechce, ať nechá tak. Šumawský.

Odpověď na páně Hawlíčkovu kritiku we Wčele č. 80.

Od dra. Čupra.

Přede vším se musím zmíniti, že p. Haw. se na mne hrozně zlobí, protože jsem nedávno w časopisu *Dřt und West* ještě s několika pány powěděl, jaký wýznam w literatuře české má. On tedy již napřed, jak jsem doslechl, důtky pletl a wšemožné cíhal, kdyby něco s mým jménem tiskem wyslo, a byť to prý třeba i jediný rádek byl (nebo důtky již měl), aby si jen zlost swou na mně wylil mohl. Nepotřebowal tedy článek můj w 3. swazku *Musejníka* právě toho jména „Wýznam štitného“, aby i hned p. Haw. na jeho wýznam w literatuře a tím i na *Dřt und West* a na mne upamatowal; nebo celou mysl chopil se ho, a co již dávno w hlubokosti jeho těžkosti daší mu

šmýkalo, vyšplechlo konečně ve Wčele pod názvem: „Kritika. Časopis českého Museum“ (místo: Kritika. Pan Čupr). Nyní je mu lehký. Prosit!

Tento obrázek lidské slabosti neuwádím však zde proto, abych snad váženému obecenstvu dokázal, že p. Haw. kritiku svou psal *cum ira et cum studio*; nikoli! Známe já dobře naše obecenstvo a vím, že má zdravý soud. Krejčowski tovaryš Weitling mohl sice svými politickými a jinými šprýmy celé Švejcary pobláznit; u nás se však kotrmelcům takových pánů jen smějeme, a sice rádi smějeme (zvlášť když k tomu přirozeně nadání jsou), nebo smích, jak Hufeland praví, zatřásá mozky a žaludkem a slouží tak ke zdraví — zvlášť po jídle. Ale my se jim právě jen smějeme, a to tím více, když se páni ti to k věcem trou, kterým ani za mák nerozumějí, tak asi jako se malým figurkám smějeme, když se jim vážné obličej namalují, k. p. císaři Diokletianu! Uwedl jsem tedy obrázek ten za tou jedinou příčinou, abych ukázal, že neodměňuji stejné stejným (dle barbarských zákonů: oko za oko atd.), t. j. že nechci p. Hawlíčkovi ze zlosti nadávati, jako on to učinil, třeba bych pro důvody daleko jíti nemusel; nýbrž že se můžu chci za zlé dobrým odměniti, a sice tím, že mu některé temnosti v hlavě jeho osvětim, abych tak zároveň, dle vyřknutí písem swatých, řehawé uhlí na hlavu nepříteli svého kladl *.

Powěděv p. Haw. cosi powšechného o „nedospělosti“ mé práce, w čemž mu owšem odporowati nemohu, za tou jedinou, owšem malichernou příčinou, že žádné důvody neuwádí, obrací se k následujícím punktům, které i důvody potvrditi hledí, a sice takto:

a. „P. Čupr nedostal úkolu w honosném nadpisu článku swého obsaženému.“ A proč ne? „Poněwadž w jeho článku žádná citata se nenalezají ze Štítného ostatních tiskem ještě newyšlých spisů; a proto — je také nečetl.“ Populárně: Kdyby někdo několik spisů napsal, ku př. o bramborách, o starých zwonech, nějaký cestopis a konečně wyklad na tu anebo onu epištolu z ewangelium, a dejme tomu, že by je i všechny tiskem vydal, a kdyby po nějakém čase některému ōkonomowi napadlo, oceniti toho muže w ohledu ōkonomickém (to se rozumí: pokud toho seznaní možná z jeho spisů), napsati článek pod názvem: význam toho anebo onoho w ōkonomii, a k tomu cíli použití spisu jeho o bramborách: tu by p. Haw. důsledně takto uzavřiti musel: Tento spisowatel úkolu swému nedostal, nebo w článku jeho nenalezají se žádná citata ze spisů: o starých zwonech, o cestě do Konstantinopoli a z wykladu na epištoly; a proto on také (ó logická hlavo!) *spisy ty nečetl*. Naopak: p. Haw. právě tímto wyřknutím dokázal, že spisy Štítného nejen nečetl, nýbrž že ani nápisy jejich nezná, jelikož by tak zbrkle nemluwil, kdyby byl alespoň w Výboru čel: „Jsouť pak nápisy jeho (Štítného), pokud je známe, následující: 1) *Rozmluwy nábožné*. 2) *Knihy učení křesťanského* (kázání, jichž slychal 51. anebo se jich mohl sám domysliť). 3) *Reči swáteční* (čtení a wyklady na neděle a swátky celého roku.)

* Kdo se o powrchnosti a šarlatánství p. Hawlíčka, jenžto on tak nestydatě jiným wytyká, více přesvědčiti chce, toho poukazují na knihu: *Sein oder Nichtsein der deutschen Philosophie in Böhmen 1847*, která co nejdrůwe, myslím že s tímto swazkem Musejníka, u Haasowců wyjde a pak w všech knihkupectwích, rakouských i zahraničních, k dostání bude. Hraje on w ní hezkou opsodu! Ze kniha ta w německém jazyku wyjde, najde, jak doufám, dostatečného odůwodnění w knize samé.

4. *Knihy o sedmi vstupních* (wypisky ze sw. Augustina). 5) *Překlad sw. Augustina, Soliloquia animae ad deum*. 6) *Překlad Hugowa spisu o přípravě srdce* (u p. Čelakowského).“ W skutku, kdo do spisů Štítného w císařské knihowně jen drobět nahlédne, pozná, že Štítného ostatní spisy mimo „Rozmluwy nábožné“, které jsem w článku swém oceniti hleděl, z filosofického stanovise posouditi docela nemožno, ne snad proto, že welmi populárně psány jsou, nýbrž proto, že církewnímu, státnímu a vůbec publicistickému okresu náležejí a tedy že se jediné ze stanovise těchto oceniti mohou, o čemž, jak se mi zdá, na více místech w článku swém jsem promluwil.

(Dokončení.)

Trní a bodláčí.

Na skle jednoho pražského krámu, w kterém jest „Poptávka po službách a bytech“, čteme mezi jinými oznamy, že se tam i wědět dáwa, kde možná dostati „bití“. Newíme, mnoho-li se lidí po takové věci poptáwati bude, tolik ale jistiti můžeme, že tam asi tlačenice nenastane pro hrnouchy se množstwi oněch, jenžto by té sladkosti někde rádi okusili. — K tomu wede ta výborná známost pravidel našeho jazyka, *takový* jest wýsledek té ochotné wůle k poučení se w věci nejpotebnější, k poučení se w řeči swého národu! Kde možná dostati „byty“, po tom si dáme wybídnutí ku poptávce libiti; ale k „bití“? — Když již lidé, nebywše z mládí k tomu wedeni, správně čísky napsati nedowedou, proč někdo, který zběhlého nečte, žádají, aby jim to bez chyby napsal, co veřejně wywěsili bodlají? Proč řekneme, kteří se kreslením veřejných nápisůw obírají, nečiní sobě tu zásadu, aby, než se do práce dají, dříve nápis přečtí, dali některému znateli, kterýž by jej nápisu oprawil? K takowému oprawení se jistě každý s welikou ochotností propůjčí a milerád k tomu swou ruku podá, aby Čechowé naporád swé zahanbení veřejně newěšowali. Mnoho již o té věci namluweno jest; nezdá se však, že by se na to mnoho dbalo. Nacházíme w Praze owšem též rozkošných německých nápisů, kterým se cizozemci nemálo posmíwají; nacházíme jich w takowém množstwi, že by se také z nich dal sestawiti pěkný kapesní slowník, na nějž by arci třeba bylo hezky welké kapsy; nesprávnost při nápisích německých nemůže ale nikdy pravidlem býti po nápisy *naše*! D.

Kronika času.

* W kantonu Solothurnském w Šwejcarii udala se nedáwno 72letá stařena sama u soudu, že před 30 lety prwního manžela swého otráwila, aby si mohla druhého zwíti. Po celý ten čas dusila w sobě hrozné wýčty swé, až wnitřní ten hlas tak mocným se stal, že mu odolati nemohouc sama práwu se odowzdala.

* Co p. Benazet w Badenu mešká, staly se tam tři samowraždy následkem hry. W tom čase, co měl přetowané pařížské herny, zawraždilo se neméně než 200 nešťastných hráčů, jak to ouřední wykazy stwřzují.

Nowá kniha.

Kletba domu a požehnání domu. Příspěwek k založení obecného blaha a štěstí rodnin. Přestil Jan R. Hamauš, kooperator w Štítně. W Hradci Králowé 1847. List a štáb. Jana Höst. Pospíšila, autokuficijho auda českého národního Museum. 12. 168 str. Cena 16 kr. str.

Číslo 123.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. M a l y
(bytem č. 1060—2 přes dvár při zemi).

14. Října
1847.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilovu (w Nowých alejích na Nowém Městě č. 116) vydává po pálarších třikráte za týden, w outery, w čtvrtky a w sobotu.

Předpláci se na čtvrt léta 1 zl., na půlléta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stř. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půllétně s patřičnou obálkou 2 zl. 36 kr.

Pražská čarodějnice.

(Pokračování.)

„Milejší nad žiwobyti!“ zvolal hrabě. „Toliko potřeba, swou nespokojenou wojenskou čeládku na nějaký čas ukonejšiti, překonala moje srdce, a buď si jak buď, na čas té lhůty do twých rukou jej odewzdám.“

„Milostiwý pane!“ řekl Helimelech s wáhwostí — „já wám ty peníze bez ouroků a bez zástawy půjčím; se mi upsáním zaručte, že z Čech se swým wojskem neustoupíte, pokud jste dluh nebyl zaplatil.“

„Hodný, poctiwý muž!“ zvolal Mansfeldský péro odhodil a Žida za obě ruce pojaw. „Na spasení swé duše ti přísáhám, že mne odtud ani sám ďábel newypudí. — A wšak, nyní bych měl ještě jednu žádost.“

„Peněz již nemám!“ zvolal ouzkostliwé Žid. „Jsem nyní chudý jak Hiob.“

„Nejsou to peníze, oč bych tě žádal,“ řekl hrabě. „Postarej se mi o tu outočiště pro tuto díwku.“ Při tom ukázal na mladistwou postavu w lenošce dímající.

„Boží zázrak! Ten mladý panáček je díwka?“ zvolal Žid.

„Áno, moje dcera a dcera té ženy, jejížto podobu's na tom obraze widěl. Po smrti matčině byla w Rotterdamě wychována a w tomto přestrojení pak doprowázela mne na mých nebezpečných cestách. Nyní wšak neposkytuje jí Plzeň žádné bezpečnosti. Na krutý a krvawý boj jsem odhodlán, a mimo to miluje mladého důstojníka w mém wojstě, Kochana z Prachowa, lehkomyšlného to wětroplacha, z jehožto okouzlující blízkosti bych ji rád odstranil. Na to si ten panáček ani we snu nepomyslí, že bych ji w Praze uprostřed swých nepřátel skrywal. Po roce, budu-li muset ze země ustoupnouti, bezpečného posla pro ni wyprawím.“

Helimelech přemejšlel. Po chvíli prawil: „W městě mne ani newím skutečně pro ni o bezpečném. Předzwídám, že se w každém domě po kacířích pátrati bude. Taktéž i w mém bytu ne-

byla by docela jista, neboť luza, w mém sousedstvu bydlici, widěla mne o slawnosti Passah a taktéž o swátcích pod zelenou w jomim dobbim (zwlastní swáteční šat) a domejšli se, že jsem bohatý; ale nedaleko odtud blíže kláštera sw. Aněžky mám domek na jméno staré křesianské ženy upsaný, kteroužto jsem za nemoci swé w Pánu zesnulé dcery Rechy za posluhowačku do domu přijal, a když mi dcera umřela, dopřál jsem jí pro její wěrnost a welké stáří outočiště w onom domku. U staré Kateřiny bude vaše dcera tuším nejlip schráněna.“

„I to je wyborná příležitost!“ zvolal Mansfeldský. „Řekni stařeně, že se jí bohatě odměním, aneb dej jí tu hrstku peněz;“ a při tom hodil as dwacet dukátů na stůl.

„Nechte toho, wzácný pane!“ řekl Helimelech s truchliwým pohledem, „až na lepší časy. Doba smutku a žalu se snad co newidět přiblíží, jako tresty, kteréžto Wšemohoucí na Egypt wyslal. Dejž Bůh, abychom se jednou wesele shledali.“

„Zajisté, zajisté!“ řekl Mansfeldský, přátelsky židowou rukou potřásaje. „S Bohem, starý příteli, a starej se mi o tu děwu, jakoby byla twá wlastní. S Bohem, Teklo! s Bohem, drahocenné dítě!“

Tekla w tom okamžení procitla. Mansfeldský, jenžto již na sestě jí byl oznámil, že po nějaký čas pro wětší jistotu a bezpečnost w Praze přebýwati musí, poručil jí nyní w ochranu starého klenotníka a s nuceným úsměwem slze otcowské lásky ukrywaje wřele plačící dceru na prsa přitulil a políbil. Pak se ještě jednou k Helimelechowi obrátiv prawici jeho přátelsky stisknul, kwapně měšec pod plášť do pasu zastrčil a odkwapil.

2.

Několik dní po této události, s wečera nowého měsíce, u Židů cislew zwaného, před swátkem dewátého sabatu, seděl Helimelech se swou manželkou, přiwětiwou to stařenou, w poswátne swětnici domu swého na modlitbě.

Příbytek ten byl welmi skwostně ozdoben. U prostřed krowu wiselo čwero stříbrných lampiček již rozswícených, ačkoli slunce teprwa zachá-

zelo, bane a wižky protější hory Sionské posledním leskem ozlacujíc. Podlaha byla benátskými čalouny pokryta, a u prostředního okna, jenžto mezerami žlutolistých již stromů na zahradě milou poskytovalo vyhlídku na Wltawu, stál široký, s řezbářskou umělostí zhotovený stůl, na němž se až do výklenku okna sáhající, ze zlatých a stříbrných koflíků složený sloup nacházel. Vážný kmet Helimelech seděl ve světečném rouchu jomim dobbim se swou chotí Rebekou u prostředního stolu, jenžto byl pokryt běloskwělým damaškem, z kněh swatých Dawidůw patnáctý žalm welmi skroušeně w jazyku hebrejském předřikáwaje. Po skončené modlitbě wstal a wstoupil do předsíně zwolal: „Wejděte, nochri-mowé (cizinci, křesťané), modlitba je skončena.“

Na to se hned zas wrátil, a za ním wstoupily dvě ženské postawy do světnice. První byla Kateřina, jeho nájemnice, asi sedmdesátiletá stařena we sprosiounkém oděwu. Její dokona ošedivělé wlasý, na židowinách uhlazené, podřwně souhlasily s černým aksamitovým čepcem, jakýž na hlavě měla, a však přiwětíwému jejimu obličejí mnoho udělo-waly vážnosti. Měla zapálené oči, a když do světnice wstoupila, zastírala je prawou rukou, před tklivosti walného swětla je chráníc. Druhá byla swěřená jí Mansfeldowa dčera Tekla, asi sedmnáctileté dčewce, we tmawobrokátowych šatech podle kroje tehdejšího času těsně na tělo přiléhajících, tak že tím její zpanilý zrůst mile na jawo přicházel. Na hlavě měla černý klobouček na způsob kulatého poklůpku, hojně krajkami lemowany. W bledouнке twáří té díwky panowala jakási tkliwá zádumčiwost a oddanost. Hned za nimi přinašela služka na stříbrných misách moučné pečiwu, dašenou jehněčinu a lábew wina.

„Odpusíte, milý pane!“ jala se díwka mlu-witi — „že tak záhy přicházíme. Ale jakási snad poněkud směšná příčina wypudila nás z našeho přibytku. Widěla jsem totiž před západem slunce sprostého, ošklivě wypadajícího člověka s ryšawými wlasý okolo našeho domu obcházeći, a poně-wadž potřeba welí, aby moje outočiště u wás skryté zůstalo, měla jsem za to, wám o této udalosti co nejrychleji zpráwu dáti.“

„Byl to náš soused Přibík Jeníšek,“ doložila Kateřina. „Šibalský to mastičkář a ranhojič, jenžto již kolikráte pro swé špatné chowání w šatlawě seděl. A ještě wloni byl od staroměstského purkmistra z města wypowězen. On mi tenkrát vyhrožowal, že se mi pomstí, poněwadž jsem několika sousedům a měšťanům výstrahu dala, aby od něho líky a mastičky nekupowali, poněwadž takovým špatným zbožím a dryáčnictwím wice u nemocných pokazil než napravil. Mne pojímá strach a hrůza, kdykoli ho potkám. A když jsme sem teď do domu wcházely, byl zase w patách za námi, a dobře jsem ho widěla, jak přes zidku na vaše oswicené okno se

diwal, kde vaše zlaté nádobi se leskne. Je wůbec co zloděj znám a bojím se, aby wám nic neukrad.“

„Nemějte starosti, paní Kateřino,“ řekl na to Žid. „Já a můj sluha Jechod obyčejně zde spáwáme a jsme též zbrání zaopatření. — Těd však, slečno Teklo, sedněte! Zejtra máme slawnost dewátého sabatu, a toliko dnes je nám dowoleno s' gojimy (newěřicimi) u stolu jídelního obcowati. Mimo to očekáwám zámožného kupce Jana Peldřimowského, s kterýmž mnohá léta w obchodnickém spojení jsem, abychom ještě dnes umluwili, čeho nám potřeba, neb zítra musím po celý den na modlitbě trwati.“

„Pan Peldřimowský,“ jala se zas stará Kateřina mluwiti — „též k nám dochází, neb jak mile předešlý týden slečnu Teklu u wás spatřil, nemohl též zraku swého od ní odtrhnouti, a když jsme odcházeli, doprovázel nás až k našemu bytu. On je, jak říkáme, až po uši do slečny zamilowan.“

„Pro Bůh! kam myslíte?“ prawila stydlivě Tekla.

„Nu, to by nebylo tak welké neštěstí,“ howožila Helimelechow manželka s přiwětíwým úsmě-wem. „Pan Peldřimowský jest zámožný obchodník a konšel staroměstské raddy, a mimo to welmi rozšafný, oswiceny a laskawý muž.“

„I zadrž, Rebeko!“ skočil jí do řeči Helimelech. „Outlé díwčí srdce nedá se konšelstwím wydobyti, a mimo to je slečna Tekla, co se rodu týče—“

„Nechtěl byste, wzácný pane, o wýznamu zej-třejší slawnosti mne poučiti?“ otázala se Tekla, aby rozprávku na jiný předmět uwedla.

„S radostí,“ odušil na to Helimelech, jenžto se tuze rád w talmudické rozprávky pobířowal. — „Swátek ten se týká upamatowání na modlitby, které jsme za času naší wlády w Israeli we městě Jeru-salemě konáwali, aby Bůh weskerá oudoli a pláne zúrodnil, a protož nám bylo za powinnost ustanoweno, o swátcích pod zelenou wzíti do ruky „lulaf“ každý sedmý den, totiž na den sabatu. Lulaf jest spojení třech myret, jedné palmowé a dwou olšowých ratolestí, na znamení, že rostliny bez wody wadnou a hynou. A swátek ten w Jerusalemě s welkou sláwou se slawíwal. Dwaňacte set kněží wykonáwalo we chrámu Páně swé oběti. K tomu se zpiwalo welké Halleluja, nejwvyšší kněz odřikáwal požehnaní nad celým národem, a hlas jeho se ozý-wal, jak smlouwa Jomý dokládá, z Jerusalema až k Jerichu, na deset míľ cesty, a taktéž hlas wywo-lawáče s bašty chrámové na tři míľ cesty.“

„I to! musel tedy každý obywatel swatého města každé slovo dobře slyšet,“ řekla Tekla s lehkým, newěřicím úsměwem.

„Ba owšem,“ pokračowal Helimelech welmi rozhorlen dále. „A jest se tomu co díwiti, an město tak weliké bylo. W knize Midraš Raba Echo popisuje Rabbi Samuel jeho rozsáhlost a welikost následowné: W Jerusalemě bylo čtyry a dwacet ná-

městi, w každém náměstí bylo 24 ulic, w každé ulici 24 trhů, každý trh měl 24 menších trhů, každý menší trh měl 24 dworů, a w každém dworě bydlelo dwakráte více lidí, nežli se jich z Egypta wystěhowalo.“

„Ouhnrkem milion a dwakráte sto tisíc w každém dworě,“ ozwal se weselý hlas s welkým smíchem w otvírajících se dwerích. (Pokračování.)

D o p i s.

Z Hradce Králové.

Dne 10. t. m. opustil zdejší posádkové stanoviště c. kr. vojenský pěší pluk hraběte z Hohenegg, se svou dobře zřízenou hudbou, ubíraje se ku Praze w průvodu slaw. magistrátu a mnoha vzácných osob. K oznámení to-muto ponouká nás truchlivý pocit, jímžto naše obyvatelstvo naplňuje odechod tak správných, mírumilovných wojínů, s nimiž nám tu po 5 let w stálé swornosti žiti a se bawiti dopráno bylo. — Toho samého dne přitáhla nová posádka, druhý bataillon c. kr. pluku hraběte Khevenhüller-Meč, nawracující se z Mohuče. Opět sl. magistrát k do-stojnému uwtání naproti wyjel, a sl. sbor zdejších ostro-střelců se svou hudbou nové wojíny k městu doprowázal. Přejeme sobě i nadějeme se, že obapolná spokojenost a swornost obnowera bude.

J. H. P.

Slowanská zpráva.

Ze Záhřebu. Již jsme se těšili, že národnost chor-watská na pevném základu ústawu zemského spočívající k životu čím dále tím jařejšímu se wzkrísí, an nás tu do-šla zpráva přezalostivá o zrádných-oumyslech dosti četné šlechty po maďarčině bažící. Jest to ta strana, která ná-rodní straně (tak zvané ilirské) nejohavnější zločiny wy-čítáje sama sebe wyhradně chorwatskou jmenowala. Mnohý newzdělaný Chorwat, nepochopiv směr a snažení mužů ilirské strany, k Maďaromanům přilnul, mysle že jsou prawí vlastenečtí Chorwaté, protože někdy při rokowání slowo chorwatské prohodili. Nyní pak se neprawost a zrada oněch jizlivých wrahů vlasti w ošemetné nahotě objevila, tak že i ten nejtepější rozum jejich bouřlivé proti wládě a ústawě směřující oumysly na bíledni spatruje. Ondyno w sezení stolice záhřebské na žádost těch Maďaromanů weřejně se čtly listy aneb dopisy maďarské proti vůli vlasteneckých ilirů a proti řízení zemskému, neb maďar-ský jazyk nemá práwa diplomatického w Chorwatsku a bohda mítí nebude. Ti wamozwaní vlastenci „maďarsko-chor-watští“, potomkové oněch slawných rektů, jenžto králowství uherského, ba mocnárství rakouského a celé říše německé od náwalu krwelačných Turků ubránili, nyní se koří Ma-ďarům, žebrají o přijetí w králowství uherské a drze opo-sicí maďarské pochlebují. K nastawajícímú sluhmu uher-skému pro výbor králowství chorwatského instrukci čili náwod sestawili, zřejmě na ouplný přewrat řízení zemského a konečné zničení národnosti chorwatské směřující. Žádají od milostiwé wlády, aby důchody wyššího kněžstwa zmen-šeny a na wychowání národa obráceny byly; a však celá ta šlechta tolik na školy neobětowala co jediný p. Makup záhřebský Jiří Haulík, který kromě tisícronásobných do-brodiní na školy národní ondyne 26.000 zl. str. wěnowal. A jak medle ta strana národnímu wychování rozumí? Chce prositi, aby we všech školách denně spoč. dvě hodiny wyučowáním jazyka maďarského se zamarily, aby prozatím několik předmětů na gymnasium a lyceum maďar-sky se přednášelo, aby chorwatští poslanci na sněm nej-bližším již maďarsky řečniti nuceni byli. Onoho pak dobre-

duce národu, wysoce welebného biskupa Haulika, má prý wláda jinak přesaditi, protože bouře w řídě tropí, ilirům nadřzuje, a co ještě wic těch bájek jenom ta nejjedowa-tější záwist wymyslití může. Není zde místo wšecky ty w skutku rouhawé žádosti opakowati; jenom to ještě při-pomenouti musíme, že ti „maďaro-chorwatští“ vlastenci *ani slowa* o ulehčení daní na sprostého sedláka, uwalených, o wybírání daně od šlechty a slušném rozdělowání bremen obecných neproneli. Dne 18. Října začne sněm spojeného králowství Chorwatského, Slawonského a Dalmatského. Na ten den před čtyry a čtyřiceti lety wěrní poddaní císaře rakouského u Lipska podmanitele národů a wraha ouhlaw-ního slawnou bitwou pokořili; doufejme, že i letos wěrnost slowanská nad liberalismem maďarským zwítězí!

M. F.

Odpověď na páně Hawličkovu kritiku we Wčele č. 80.

(Dokončení.) b) Ukazuje p. Haw., jak se špatně umím orientowati w historii wzdělanosti ewropské wšobec a české zvlášť, tím, že kladu rozšíření humanismu do druhé polowice šestnáctého století, při čemž se mne (welmi wti-pně!) ptá, kdy prý žili Reuchlin, Erasmus a náš Bohu-slaw Hasišteinský, a dokládá, že Italie w oněch studích mnohem ranněji znamenité pokroky činila. Odpovídám: Reuchlin, Erasmus, náš Bohuslaw Hasišteinský a welké množství jiných humanistů: Hutten, Scaliger, Melanchthon, Agricola, Sigonius, Morus, Sanazar atd. atd. žili všichni w první polowici šestnáctého století, ano mnozí až do druhé polowice sáhali, jako k. p. Agricola; Erasmus ze-mřel r. 1536. a Hassensteinský 13. Listopadu 1510. Já ale mluwím we článku swém o rozšíření humanismu po Ewropě, totiž skrze školy, a ne o tom času, když jedno-tliví učenci humanismus z Italie do ostatní Ewropy pře-nášeli; že ale rozšíření toho, co učenci tiho w první polo-wici šestnáctého století psali a učili, dříve se zajisté státi nemohlo než we druhé polowici toho samého století, při-swědčí mi i ten, kdo w historii walně zběhlý není. Při tom neberu ohled na to, že se čas takowého děje ani ostře určíti nedá a tedy že to směšné je, chtíti zde puntikowati, což jsem i mým tropusem „jiskra elektrická“ naznačiti se snažil. Co dále o Italii mluwí, to sem nepatří, vždyť pak já we článku swém nemluwím o Italii, nýbrž o celé Ewro-pě. (Ten mě tal; p. Haw. nemá jistě žádný konwersační lexikon!)

c) Napotom mi p. Haw. malou exhortičku (dle swé-ho způsobu) drží a myslí, že jen proto filosofuji, že jsem si sám umínil filosofowati atd. Tento kousek uznávám za pouhý překlad mého mínění w Ost und West, kde prawím, že p. Haw. proto jediné wtipkuje, že si sám umínil wtip-kowati, t. j. auf's Gerathewohl. Přejme mu tu radost!

d) Dále se p. Hawi. zdá, že prý jsem na str. 250. tu nejnerozumnější definici w celé Ewropě *wybral*. Těší mne, že p. H. myslí, že jsem přece *wybíral*. Hned na to se mě táže, co prý pořád chce s mou národní filosofií, a prawí uštěpačně: „Což je, wša národní, co jest půwodní?“ P. Haw. myslí, při slowě „národní“ jen na národní písničky. Owšem, p. Hawličku, *národní* jest wše, co w národu *půwodně* wzniklo. (O bystrá hlavo!)

e) „Nejkrásnější ale důkaz zamotanosti myšlének po-dal prý jsem tím, že na str. 252. za největší půwodnost pokládám to, že se štítný hnul k Platonovým ideám.“ Já we swém článku jediné to twrdím, že *dilem* ku skolasti-cké půwodnosti štítného i to náleželo, že neuwázl, jako jiní skolastikowé, w theorích Aristotelowých, ale že se i k ideám Platonovým hnul a na ně ze zcela půwodního *stanowitiště* hleděl. Za to prý jsem, tak prawí p. Haw.,

w každém ohledu *školač*. — Owšem o Platona možná jen we *školač* slyšeti! Proč asi p. Haw. na školáky, t. j. dle jeho mínění na muže, jenž do škol chodili, tak s kopce má? Bezpochyby proto jediné, že on sám buď do škol nechodil anebo místo do školy za školu; nebo by zjistě, kdyby byl do škol chodil a se kusu logiky naučil, takových nesmyslů nepsal, jenž peleší w této jeho kritice a we Wčele vůbec. On si hledí tak srdci ulehčiti; při tom ale nepowázil, co se jiny napíše, aby jen osminu a to jen těch kapitálních nesmyslů z její peleše vyplasil; vždyť i w každém titulu (tedy hned w prvním řádku) vezí nějaký odpor.

Co konečně ještě p. Haw. tu a tam o Taboritech atd. mluví, je *pouhá lež*; we článku swém twrdím já powšechnou sadu, kterou historie ducha lidského na bíledni uwádí, že po silném duševním vyslání duševní ochablost nastává; o Taboritech není ale *explicite* ani zmínka, *implicitě* ale pravím, že byli *přechod* k oné ochablosti. Co ale p. Haw. se swým: „od známého k neznámému vždy dál a dále“ pokračováním pořád chce, nemohu owšem uhodnouti; bezpochyby že w tom mnoho smyslu je, pomyslíme-li, že to jeho šiboleť proti filosofii.

Konečně, že se naše literatura, bóhužel! dosti šarlatánství již dopouští, dokazuje mezi jinými i tento článek p. Hawlíčkůw.

Literatura na Slowensku.

Pozoru hodný spis w českoslowanském písemném jazyku w Báňské Bystřici vydaný jest:

Básnířský sádek od Jana Gasparides-Vladár, duchovníka. Oddíl první.

Jest to sbírka básní nezcela bezcenných rozličného druhu a obsahu. Třeba forma jejich více na minulé nežli na nynější doby netoliko literatury naší ale vůbec estetické oblíbenosti upomínala, zůstává spis ten nicméně již pro to jediné powšimnutí hodným ukazem, an pochází od kněze katolického, jací mezi Slowáky až posud nejvíce se přidržovali rozkolnictví Bernolákowa. Ostatně wěje w básních těchto duch uslechtilý a smírlivý, jakož jmenowitě dokazuje obrázek, ku kantátě: „Sbratření Slawjana, Uhra a Němce“ přidaný, na kterémžto všickni tyto tři národové w Uhřích bydlící bratrsky sobě ruce podávají.

Jiná kniha na Slowensku vyšla jest:

Epigenes slovenicus. Liber primus. Tentamen orthographiae slovenicae studio Michaelis Miloslavi Hodža; V. D. M. Leutschowiae 1847.

Jest to přečtené rozbírání jazyků, či spíše dobropisů slowanských vůbec a slowanského zvlášť, jímž by spisowatel rád ukázal prwopocateční půwodnost a přesnost nářečí swého nad všechna ostatní, stawě je uprostřed obou velikých odvětví jazykových u Slowanů co pravý a společný jejich kořen. Kniha přeplněna jest formami a formulemi, a celá ta práce neprospěšná a nepraktická. Takovým hloubáním we skladnosti jazyka newzkřísl se národ drimající k životu. Spis ten podává nový důkaz, že filologie opřawdu jest naší kletbou; spolu pak poskytuje nám přesmutný náhled w počínání zbloudilých našich slowanských bratří, kteří, když Hannibal ante portas, nic důležitějšího činiti nemají, nežli přebírat se w grammatice. —

Právě došlo nás ohlášení o spise důležitém, jež pod titulem:

Powaha Slowanstwa zvláštním ohledem na spisowní řeč Čechů, Morawanů, Slowáků a Slezanů holdá wydati Štěpán Lanner, professor we Štáwnici.

Z programu knihy, jež tuto pro obmezenost místa celý podati nemůžeme, vyjímáme aspoň následující místo, z něhož směr spisu čtenářstwu našemu patrný bude.

„Čechové, Morawané, Slowáci, Slezáci jsou kmen jeden we čtyrech odvětvích; žeby Slowáci byli kmen zvláštní, jest hrubé neznámosti blud. Slowáci jsou jen výpustek Morawy právě tak, jako Šarisané výpustek Poláků a Rusinové uherští výpustek Ruska. Kdo se mezi Slowáky odříká Česka, odříká se ducha a rozumu swého vlastního, nebo jen w orgánu tomto jediné možná naše wzdělanost.“

Jak widěti, jest p. spisowatel smýšlení zdravého a nepřítel všeho škodného rozdrobowání, pročez se nadějeme, že spis jeho i u našeho obecnstwa zaslouženého rozšíření dojde. Předplacení na něj přijímá se we skladu knih Pospíšilových 40 kr. we stříbre.

W témž skladu bude w krátkce též dostati swrcha oznámený „Básnířský sádek“.

Pražský denník.

* Dne 8. Října konala se we velké síni karolinské pamětihodná slavnost. Dr. Jeiteles byl před welikým zastupem lékařského obecnstwa zlatým penízem pro zásluhy ozdoben, jehož se po návrhu fakulty hodným stal neobyčejnou přičinliwostí we službě nemocné chudiny a znamenitou dobročinností, obětujíc welkou summu peněz k milosrdným skutkům. Druhý den na to byla hluchá večere w hostinci u Černého koně a průwod s pochodněmi. *

* Dne 13. b. m. odebral se z Prahy první batalion pěšho pluku hraběte de Latour do nové posádky swé Terézina, na jehožto místo čeká se do Prahy pluk hraběte z Hoheneggau.

Kronika času.

* Maršál Soult jmenován jest od francouzského krále generálním maršálem říše; důstojnost to, která se welmi zřídka uděluje. Powěstní vůdcové Turenne a Villars byli též titulem tím obdařeni.

* Dámy vyšší společnosti pařížské pěstují nyní dilem w pokojích dílem w zahrávkách keře čajové, které se večer na stůl stawí. Domácí hospodyně otrhá vlastnoručně listí s keře a připraví z něho nápoj pro hosti.

* Weřejné soudy w Prusích jsou zákonem krásné pleti nedostupné. A však proces Poláků w Berlíně tak jest pro dámy zajímavý, že mnohé za mužské přestrojené do soudnice se wkrádají.

* W Paříži vychází od nedávna týdeník pod podivným titulem: „Harem“, sloužící obzvlášť k usnadnění manželských sňatků. Kandidátové i kandidátky manželství o záwod tam žádost a přání swé ohlašují.

* Dne 16. Zří zlicitován byl weřejně Shakespearův dům we Stratfordě nad Avonem. Koupily jej srozměně spolu jednoty londýnská a stratfortská, jenž k tomu konci se byly sestoupily, za 3000 liber šterlinků (30.000 zl. w stří.)

O u m r t í.

Nejvyšší dwůr we hluboký zármutek uwržen jest smrtí J. O. W. nejjasnějšího a nejdůstojnějšího pána arciknížete Fridricha, který w noci od 5. na 6. b. m. w Benátkách wlastných s toho swěta sešel. Nařizen jest za něj dworský smutek šestinedelní, a sice hluboký, trvající po 14 dní až do 24. Října, pak po ostatní neděle menší smutek až do 21. Listopadu.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlarsích třikráte za
týden, w outery, w
čtvrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1060—3 přes dvůr při zemi).

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Marko Králevič zruší swatbarinu *.

Srbská národní píseň.

Časné ráno jel králevič Marko,
Časné jel jest na Kosowo rovné;
Když jest přijel ku wůli Serwaně,
Tu jej potká kosowská děwenka.
Boží pomoc díwce přeje Marko:
„Boží pomoc, kosowská děwenko!“
Děwenka se ku zemi pokloní:
„Zdráv mi budiž, hrdino neznámý!“
Ale Marko mluwiti k ní počne:
„Drahá sestro, kosowská děwenko!
Jak jsi krásná, sestro, jak jsi mladá,
Krásné postawy jsi, krásna zrostu,
Čerwená jsi, pohledu skwělého.
Ale wlasý twój kráse škodí:
Jak jsi takto, sestro, zšediwěla?
Z čího mladá se osudu trápíš?
Či ze swého, či ze swóji matky,
Či ze swého stara roditele?“
Cedí slzy kosowská děwenka,
Potom wece králeviči Marku:
„Drahý bratře, hrdino neznámý!
Z swého štěstí jsem se neztrápila,
Ni ze swého ni ze swóji matky,
Ni ze swého stara roditele:
Wšak jsem bídná štěstí swé ztratila!
Hle, teď tomu dewět let již jesti,
Co jest přišel Arapin ** zámůrec,
Pak od cára Kosowo zakoupil
A uložil daně jest Kosowu.
Kosowo jej pojí, jej i žiwí!
Přec jest druhou dani nám uložil:
Kdo se wdává, dá třicet dukátů,
Kdo se žení, dá třicet a čtyry.
Který má jich a dá jemu tolik,
Ten se jonák může oženiti
A děwenka mladá se prawdati;
Mojí bratři nuzní, ti nemají
Bohatství, by Arapu je dali,
U těch jsem já bídná, ach! zůstala,
Aniž pak jsem mladá se prawdala:
Proto ztratila jsem swého štěstí!
Wšak ni proto bych já netruchlila,
Že nám nedá mladým se wdáwati
A jonákům mladým se ženiti.
Než i wětší, ejhle! ještě bídy,

Wětších ještě daní jest uložil,
Neb hledá sobě milou děwenku
Černý Arap — kéž jej Bůh ubije!
Objíždí si vše Kosowo řadou,
A mne, smutnou nyní rada dojde,
Že mu bídná já milenkou budu!
Já však myslím, na mysli přemítám:
Milý Bože! co a kterak činit?
Či mám bídná do wody skočiti?
Či mám mladá sebe zadusiti?
Wolím, bratře, raděj ztratit hlavu,
Než být milkou swóji vlasti wraha!“
Wšak promluwí tu králevič Marko:
„Drahá sestro, kosowská děwenko!
Nežertujž, nechtěj do wody skočit,
Aniž sobě smrt chtěj učiniti,
Nechtějž, sestro, hřešit na swé duši:
Než mi ukaž Arapowy dwory.
Kde jsou dwory Arapa černého?
Mámte já s ním cosi promluwiti!“
Děwenka tu howořiti počne:
„Drahý bratře, hrdino neznámý,
Proč se tážeš na Arapa dwory?
Proč se tážeš na ně? kéž by zpustly!
Čili jsi snad nalezl děwenku,
A jdeš k němu, neseš swatbarinu?
A snad's jediný syn swóji matky,
A chceš, bratře, tamo zahynouti?
Co se stane s opuštěnou matkou?“
(Pokračování.)

Pražská čarodějnice.

(Pokračování.)

Muž, jemuž tento hlas náležel, wstoupil nyní
do swětnice. Byl to as čtyřcetiletý pán w černých
šatech. Aksamitové, široké kalhoty a kazajku měl
malými, skleněnými knoflíky ozdobené, u kolenou
wisely mu po stranách široké pentle; krátký aksa-
mitový pláštěk splywal mu s beder až na kyčle,
a okolo krku otáčel se mu ozdobně wyšíwaný límec.
Obličej jeho podobal se měsíci w ouplňku a byl pln
výrazu weselé mysli a stálého zdraví, a jeho hnědá,
mžourající očiska prozrazowala dobrosrdečnou po-
tutelnost. — Jak mile do pokoje wstoupil, odložil
široký klobouk a špaňhelku se zlatým knoflíkem a
welmi přiwětíwě, zwlášť ale před Teklou se uklonil.
„Jak jsem zaslechl,“ jal se mluwiti, „prochází

* Swatbarina — daň, kterou platiti musili ti, jomž se
ženiti neb wdáwati chtěli.

** Arap, Arapin sluje u Srbů mouřenín.

Překl.

se přítel Helimelech we hrobových klenbách starožitnosti. To nejsou ty nejpodivnější věci, jaké jste nyní slyšela. Chci vám, slečno Teklo, také něco uštědřit, co jsem si z jeho povídaček pamatoval.“ Na to se posadil wedle slečny pokračoval dále: „Na příklad, přepodivná historie o ptáku velikánu Barguchowi bude vás zajisté dojímati, jestliže jste již o něm neslyšela. Ten ptáček byl tak velký, že jeho hlava, když se do moře postavil, až do nebe dosahovala, tak že jedenkrát o měsíc zawadil, a ten se leknutím schoval a celý rok neswitil. Na tom samém místě, kde ten ptáček stál, hodil jakýsi tesař sekeru do moře, a ta potřebovala sedm let, než na dno dopadla, ačkoliw moře tomu ptáčku ani na kotníky nedosahovalo. — Ale slyšte! co to bylo? Zdálo se mi, jakoby někdo byl u okna.“ S těmito slovy hbitě skočil k oknu a otevřew je díwal se do zahrady. „Nebylo to nic,“ hověřil dále a opět se posadil. Wichr zarachotil okenicí a trochu ji přivřel. — Slyšte druhou historii. Newěstou toho ptáka velikána byla rybička, w tom moři přebýwající. Této rybičce wlezl malý čerwiček do nosu a rybička musela zahynout. Když pak přítokem moře rybička na břeh byla wyhozena, zbořila swým pádem šedesát měst, a jiných šedesáte měst žiwilo se jejím masem, a jiných šedesáte měst nasbíralo zbytky a drobty z té rybičky a žiwilo se též. Z jediného oka této rybičky wywařilo se čtvero set sudů oleje, a z jejích kostí utesaly se trámy, a z těchto trámů wystawělo se zas oněch šedesáte zbořených měst. — Co ale řeknete tomu, slečno,“ pokračowal s velkým smíchem weselý pán, „když vám powím, jak hrobník Abasaul do škuřliny lejtkové kosti obra Oga, krále Basanského, spadl a w tom hnátu po tři léta jelena honil a jej nedostihl, aniž kdy na konec té kosti doběhl. A hrobník Abasaul byl přec chlapíček, sto a šedesáte loket wejšky mající.“

Mezi tím, co se Jan Peldřimowský tomu, co právě byl pronesl, hlasitě smál a ostatní též, jakoby jím nakaženi, do stejného smíchu se dali, zařinčelo okno a několik stříbrných koflíků, na stole u okna stojících, spadlo s podstawku na zem.

„Zloděj, zloděj!“ vykřikla stará Kateřina, u okna nejbliže sedící. „Okno je rozbité a widěla jsem rukou.“

Na pokřik té staré ženy všichni wyskočili a běželi wen na zahradu. Přišli právě w čas. W pološeru nastawajícího wečera zahlídli postavu, jenžto na zahradní zidku wylízala, aby upláchla; ale Helimelech nawzdor swému stáří a starostliw o své koflíky, s neobyčejnou hbitostí přiskočil, utíkajícího za nohu chytil a se zidky strhl. Cizinec sebou trhal, ženské křičely; uchopen jsa však za rameno od Peldřimowského musel se na milost podati.

„Co chcete ode mne?“ zwolal pronikawým,

nestydatým hlasem. „Co se opowazujete počestného muže a měšiana chytati?“

„Tys zloděj, ničemný zloděj!“ křičel Helimelech. „Ty žes počestný muž? Na swětlo s tebou, abychom se na tu twou počestnost podíwali!“

Na ta slowa wtiskli chyceného do oswícené swětnice. Byli to malý, šilhawý, as padesátiletý muž s čerwenými wlasý. W tazích jeho zsinalého obličejce žiwý jewil se ráz mrzké ohawnosti a drzosti. Nestydatě a jak se zdálo beze strachu kroutil pronikawýma očima na wšecky strany.

„Tedy wy to jste, Jenišku?“ zwolala stará Kateřina.

„Není-li prawda, wy mne znáte?“ jal se otázaný s ďabelským úsměchem mluwiti. „Ale jen strpení, wy stará krabice, wy bídná masticárko, wy pekelná prorokyně, jenžto škodliwost mých líků tak s prospěchem wytrubujete, však wy mne poznáte.“

„Drž hubu, ničemníku!“ zwolal tou nestydatostí rozhorlený hospodář.

„Až se mi zlíbí,“ odušil na to ranhojič pá nowitým hlasem. „Nyní se vás táži, Helimelechu, proč se mnou tak nakládáte, proč jste mne sem jako zločince zawlekli?“

„Boží zázrak!“ zwolal opět zlobiwě Helimelech. „Wy se ještě tážete, wy hanebný šibeníčníku? Newkradl jste se do mého přibytku, neroztloukl jste to okno a nebyla vaše ruka widína, an jste tam na moje koflíky chtěl sáhnout?“

„Ano, to je prawda!“ řekl na to Přibík Jeníšek s důležitým ousměškem.

„Nuže! Kterak chcete zapíratí?“

„Zapíratí?“ pokračowal onen s opowážliwou lhostejností. „Zpěčuji se toliko waší domněnce, že jsem chtěl krást. Ostatně nezapírám ničeho. Myslími však, že se dočkám času, kdy dojde na vás zapíratí.“

„Nuže tedy, Jenišku, mluwte, co vás sem w noční dobu přiwádí?“ tázal se Peldřimowský.

„Aj, pane Peldřimowský!“ odušil na to Jeníšek, „vám konšelowi starého města Prahy odpowěd neodepru, ačkoliw bych nemusel odpowídati.“ S těmito slovy wytáhl z kapsy složený list a podal jej Peldřimowskému. „Račte si tento list přečíst. Z jeho obsahu snadno porozumíte, co mne sem do domu Žida Helimelecha přiwedlo.“

(Pokračowání.)

D o p i s y.

Z Králowé Dworu. (Rudní Petikán.)

Ačkoliw Rukopis kráľodworský pro swou přesnotu, ráznost a jadrnost celé Ewropě, zwlášť pak slowanskému wzdělanému eboru již dávno znám byl, nicméně w místě nalezení jeho až do roku 1842. málo kdo z domácích o něm co wěděl. Ba ani mužowé na wyšším wzdělaností stupni stojící, neznajíce ho wzácností jeho oceniti newěděl, odkudž pošlo, že spisowatel tamějši pamětnice, jazykem

německým, nechvalný úsudek o něm wynesa w tato slo-
wa napsal: „daß diese Handschrift bloß einige fade Gefänge
enthalte.“ Než docela jinak o něm počalo měšťanstvo smý-
šleti, když pan Josef Pelikán, dostav se do Dworu nad
Labem za tajemníka magistrátního, rukopis swrchu ře-
čený nejdoumu ku přečtení do rukou podával. Tento
s příkladnou skromností o všeliké dobro horlící vlastnil
hned po swém příští do Králové Dworu mimo swědomité
úřadu swého zastávání žádné snažnější neznal péče, nežli
aby we spánku netečnosti vlastenské ponořené staroslavné
město všemi dowolenými způsoby budil ke bdění a životu
národnímu. Protož nejprw jeho přičiněním založena kniho-
wna školní a dána pod ochranu ctihodnému duchowenstwu,
zvláště pak wýtečnému panu kaplanu Antonínu Martini-
cowi; po wystawění nové nádborné školy wěhlasným páně
Pelikánovým usilowáním zřízeny w ní tři třídy pro dívky,
w nichž by se nejen prawopisu, ale i všem ostatním před-
mětům *po česku* vyučowala, což od roku 1844. až po-
dnes s blahodátným prospěchem se děje podle nawedení
jeho důmyslným perem učiněného i wypracowanego. Měltě
pan Pelikán, byw mezi tím za radu zkoušeného powýšen,
při provedení toho swatého úmyslu, aby mládež ženského
pohlaví česky vyučowána byla, načítě co bojowati s od-
půrci pokroku národního; ale nedada se odstrašiti ni utr-
hačným prorokowáním, ni zlomyslným osočowáním, neustal
dříve, dokud nade všemi překážkami neswítězil. Zde sluší
připomenouti, že pan radda Pelikán k snadnějšímu probu-
zení a ušlechtění citu národního w srdcích outlých diwek
našich sepsal pro tuže školu historii českou, líce w ní
předewším živými barwami takové děje, jenž na ženské
srdce příkladnými cnostmi mocně působí a lásku k vlasti
rozněcují, kterážto tiskem vydána we všech diwčích sko-
lách českých s welikým pro národní wychowání a vzdě-
lání prospěchem by se potřebowati mohla. Jeho wynasna-
žením zarazilo se také we Dwore nad Labem české di-
wadlo a každoročně slawen den památní nalezení rukopisu
swětoznámého. Z té příčiny, aby město, nebywši dosud při
tolikerém wydání rukopisu ani wyobrazením swým počtěno,
walněji a širší powěsti pro tak drahý tu nalezenny poklad
nabýwalo, dal pan radní Pelikán zhotowiti léta 1846. od
Wiktorina Patrčkowice, jehož se jakožto ubohého sirotka
někdy na slovo wzatého vlastimila Patrčky s láskou prá-
wě otcowskou ujal, *mapičku poluhopišnou*, všeska místa
na půldruhé hodiny vzdálí wkoř Králové Dworu obsahu-
jící, s nápisem: „Okolí kr. wěnného města Králové Dworu
nad Labem, kdež od p. Wáclawa Hanky památný Rukopis
kráłodworský 16. Září 1817. nalezén byl.“ *

Při tak zpanilém, nekořistiwém i čackém usilowání o
zwelebení blaha i sláwy města uznalo wděčné kráłodworské
měšťanstwo zásluhy weleccenné páně Pelikánowy, oddawši
se jemu s celou láskou a důwěrou. Protož nemálo se za-
rmoutilo srdce jejich, když se powěst rozněla, že jejich
miláček má na jiné místo, totiž do Sezemic za raddu přijíti.
I usnešeno zespolka, před odchodem jeho připrawiti mu
den radosti, a za tou příčinou dne 13. Září t. r. vzdá-
waly mu při walném shromáždění měšťanstwa školní začky
Gustinka Šejwlowá, Anna Kubská, Antonie Šejbalowá a
Marie Wěžnická, w obleku národních barew, w jménu
všech spolužakyň i rodičůw jejich tak pohnutelné díky za
jeho působení pro wiru, školu a národuost, že ani jedno
oko z přítomných nezůstalo beze slzi. U wečer otwřeno
na rozloučenou diwadlo proslowem, S. C. Brdičkou slože-
ným a předneseným, w němž panu radnímu w jménu mě-

šťanstwa wřelé díky vzdáwány za neunawenou w zastá-
vání úřadu pilnost, sprawedliwost a nekořistiwost; na to
prowozován „Waldek“ páně Klicperůw od domácích ochot-
níků nad očekávání zdařile. Ráno dne 14. Září wypro-
wázeli odcházejícího spoludruha pan purkmistr Wěžnický a
ostatní páni úředníci od magistrátu půl hodiny cesty až na
zmíněná rukopisem „Zelená Borka“, odkudž lonče se s
nimi bolestně poblížel zpět na ty tři branné wěže, jenž,
swědkowé někdejší pownosti, síly a sláwy toho města,
k nebi welebně se pnou; žalostně wzblědal na ten staro-
žitný děkanický chrám Mariánský, w němž rukopis zacho-
wán jest, na swatokřížský kostel, dle powěsti Bořiwujem
založený, na Zwičinskou a Žižkowu horu, kdež hradolom-
ný hrdina z Trocnowa, obléhaje Dwory Králové, táborem
se byl rozhostil, ale bez porizení pryč odtrhnouti musil.

Tak oslawily Králové Dwory nad Labem odchod
muže ušlechtilého, pro obecné dobré, pro Boha, vlast a
krále srdce swé ochotně obětujícího, osvědčiwše tudy
swou vlastní zpanilomyslnost a na jewo dawše, že umějí
ceniti wzácných zásluh páně Pelikánowych, jehož památka
nikdy newyhasne w srdcích a letopisech jejich.

A však po tomto bolestném rozloučení očekáwalo té-
hož dne pana raddu přeradostné wítání; neboť powěst
chwalozwěstná sterými ústy rozhlašowala již napřed w Se-
zemických zásluhy páně Pelikánowy o Králové Dwory, pro-
čež jej také Sezemičané s welikou slávou přijali, radujice
se již napřed budoucímu jeho působení na obecní dobré.
Tu když bylo po přísaze, kdežto nový pan radda měšťan-
stwo shromážděné srdečnými slowy napomenul, aby wěrně
Bohu, vlasti a králi u všech jeho pro blaho obecní před
se branych podnikáních jej podporowalo, prowodín jest do
chrámu, Kramolinowou malbou znamenitého, při zwuku hud-
by ostrostřelců městských za praporeci cechowními jdoucích
a u welebném znění zwonů, kdež důstojný p. děkan Mar-
šálek „Přiď Swatý Duše“ před slawnými službami božími
zahlaholiw potom „Tě Boha chválíme“ držel.

Že této oslawy, od měšťanů sezemických sobě pro-
kázané, pan radda Pelikán hodna se učíní, není pochybno-
sti; neboť jeho ušlechtilé a milolidské srdce nezná nad roz-
hojňowání dušewního a národního blaha w okresu činnosti
swé žádné wětši a pochtovější rozkoše. Kéž by vlast
naše wice takových šlechetných srdcí měla!

Fr. Petera.

Z Rybník blíž Dobříše. (Zaswěcení modlitebnice:)

Dne 28. Září we swátek patrona českého sw. Wá-
clawa dopráno bylo zdejší osadě ewangelické augšburského
wyznání, která co filiální podřízena jest pražské česko-
ewangelické církwi, otwřiti modlitebnici swou — která po-
wolena jsouc od vysoké vlády dne 31. Ledna 1845. nyní
po dwou letech jest dostawěna — a odbýwáním w ní prw-
ních služeb božích ji zaswětit. Po mnohá léta museli zdejší
osadníci pobožnost swou wykonáwati w bidné najaté swět-
nici, s kterouž tohoto dne na vždy se rozloučili. Byliť k té
slawnosti přijeli důstojný pan superintendent *Kristůfek* a
katecheta pražské německo-ewangelické církwe dvojic-
hodný pan *Růžička*, kterýžto poslední spolu s místním du-
chowým správce, dvojicíhodným panem *Benešem* panu
superintendentowi asistowali. Průwod šel ze staré modlite-
bnice k nové w následujícím pořádku: napřed školní mlá-
dež, pak zpěwáci a hudci, potom bíle oděné a wěncem
ozdobené děwce s křícem, naposledy pak duchowenstwo, a
sice uprostřed důstojný pan superintendent, w prawo dvojic-
tihodný p. Beneš s kalichem a w lewo dvojicíhodný p.
Růžička se kritelnicí; za nimi šli pozwaní k slawnosti místní
ouředníci a jiné honorace, osadníci a množství jiných hostů,
mezi nimiž spatřowalo se i nemálo Israelitů z Prahy a

* Tuto mapičku buď o sobě buď na krabičce šňupací
přilepenou může, komu libo, dostati w lewné ceně w Krá-
lové Dwore u kniháře domácího.

z okolí. U wchodu do nové modlitebnice owěncené děwce, přednesouc dríve několik příležitostních wersů, odewzdalo místnímu duchownímu klíč, který jej zase panu superintendentowi podal. Tento po krátké, ale jadrné a dojímavé řeči modlitebnici otewřel, kterážto při zpěwu a troubení naplňowala se shromážděným lidem. Nyní počaly slawné služby boží odříkáváním od duchowních přiměřených žal-mů, načež odzpíwali osadníci nábožnou píseň. Všlekní tři přítomní duchovní měli pak jeden po druhém přiměřené té příležitosti řeči ke shromážděným osadníkům. Potom přijaty byly od pana staršího Beneše dvě ženaké osoby do ká-kwe, načež podávána byla osadníkům wečeře Páně. Zá-wěrek církewní té slawnosti činila národní píseň: „Bože, zachowej nám krále“, která, prowázena jódem lidu, hluboký dojem na shromáždění učinila. Při následující pak tabuli pronášeny byly přípitky J. J. C. K. MM., nejjasnějšímu domu císařskému, všem podporowatelům stawby té modlitebnice, na wzájemnou snášeliwost atd., přičemž každé zazníwaly hluché intrady. Wečer propenila se slawnost, an právě také poswícení se slawilo, w taneční ples. Tak skončil se wešele tento den, který zajisté všem osadníkům w blahé paměti potrwá.

Z Horazdowic.

(Swěcení školy, dáwadlo, vlastenecké slawnosti.)

Dne 7. Září swětla se zdejší nová škola, přičemž přítomen byl weliký zástup lidu, cechowé s praporce, školní mládež, weškeré měšťanstwo i honorece, pan krajský komisar Mücke, místní magistrát i wrechnostenský ouřad. Obřad swěcení wykonával důstojný pan arefkněz a wikář maloborský, při kteréž příležitosti ke shromážděnému lidu jadrnou českou řeč měl. Potom zpíwáno w kostele: „Tě Boha chwálíme“ a národní píseň: „Bože, zachowej nám krále“. Přes 40 hudebníků, skoro samých učitelů, prowozowalo při tom wedením p. Šewčika, ředitele zdejší kostelní hudby, výborné kusy. Po skončené slawnosti dáwána byla w děkanském domě tabule, při kteréž pilo se na zdrawi zeměpána atd., an střelba z moždířů a hluchá hudba wešele se ozýwaly. Wečer dáwán byl taneční ples ku prospěchu chudých dítek, a tak se den tento slawný důstojně ukončil.

Dne 12. Září prowozowali jsme Štěpánkowu frašku: „Poswícení w Kocourkowě“ při přepnéném diwadle. Dwa dni na to dáwali zdejší studující obwyklou w prázdninách merendu, ku kteréž se 345 osob shromáždilo. S tancem střídaly se české zpěwy wedením našeho výborného Šewčika.

Co se smýšlení vlasteneckého dotýče, mohu říci, že u nás walně prospíwá; každý den skoro scházíme se ku zpíwání Erbenowých i jiných písní, naše pak dívky horliwě sobě počínají a rády nás podporují. Uzawřeli jsme též založiti w našem městě českou knihownu, o které, až na ni potřebné ouřední dowolení obdržíme, další Wám zpráwu zašlu.

F. W. D.

Pražský denník.

Minulý týden wystoupila zpěwkypě p. Kolínská pohostinsku na zdejším německém diwadle jakožto Marie we zpěwohře „Dcera pluku“. Na začátku druhého jednání, kde Marie od markézky ke zpěwu jest wyzwána, wložila p. Kolínská welmi whodně naši roztomilou píseň „Kde domov můj“, což jistě jest následowání hodno. Či by w hlawním městě naši české vlasti nemohl i český zpěw wedle francouzské romance o Cyprisu zajímati místo důstojné? Píseň došla pochwalu, a potlesk pocházel též se strany, na

které nebýwá wždy weliká přízeň k národním snažením českým.

B.

Trní a bodláčí.

Jistý pán, který se za swým powoláním z Prahy do Widně stěhowal, poslal sloužícího swého, aby mu w nádraží zakoupil místo pro jednu osobu a tři kufry. Sloužící byl pouhý Čech, ouředník dražní, u kterého místo pro swého pána objednáwal, pouhý Němec; což diwu, že jim těžko bylo se smluwiti? I stalo se tedy, že dražní ouředník zaplatil tři osoby a jeden kufr a na padesátizlatowku podlé toho přebýwající peníze wrátil, podržew třikráte tolik nežli měl. Když potom pán sám na nádraží došel a majlku onomu výběřčímu wyswětlowal, žádaje nazpět peníze za zbytečné dwa listky, zhola byl odbyt, že by to bylo proti pořádku. My pak se tážeme, zdali to je w pořádku, když se na místa, na kterých zacházeti jest tak často s lidmi neumějícími jiný jazyk kromě swého materského, dosazují lidé toho jazyka nepowědomí? a rádi bychom wěděli, podle jakého práwa škodu powstalé mejlky trpěti má ta strana, která žádnou winu nemá, druhá pak strana z vlastní winy swé míti prospěch a užitek.

S m ě s.

Prawdívá anekdota. W jisté společnosti přišla mezi jiným také řeč na nové oswětlení plynem. Mluwilo se o jeho výhodách a též o tom, kterak se naporád počet oněch kramů a priwátních přibytků množí, w které si majetníci, učiněním smlouwy s oswětlujícím spolkem, plyn k oswětlení po troubách woditi dáwají. Tuť jistá welmi wzdělaná pani podotkla s welikou naivností, že bezpochyby také majetníci ekipáží a fiakrowé brzo toho prospěchu použiji k oswětlení kočárních luceren.

D.
Dwornost i we smrti. Před nedáwnem umřel w Bukurešti Emanuel Furka, tlumočník při rakouském jednateřstwi, w sedmdesátém roce wěku swého, pro sprawedlnost swou a nezištnost wůbec wážen. Jakožto zwláštnost připomíná se jeho poslední wůle. Byw totiž w žiwotě powždy weliký ctitel krásného pohlawí wyžádal sobě we swém pořizení, aby w ženském klášteře w Ziganěstě byl pochowán.

Náwěští diwadelní.

Zitra bude se we prospěch panny N. Mayerowé ponejprw prowozowati: „Sirotek z Jenewy, aneb: Zjewení u hrdečného soudu“. Činohra s hudbou we 3 jednáních od Viktora, z francouzského od Kastellho, w českém překlada od W. Filípka. Hudba od J. rytíře ze Seyfriedu.

Nowé knížky.

Pan Šimon z Wrchotie. Nástin ze začátku sedmnáctého století. Od Prákopa Chocholouska. W Praze 1847. Tisk a sklad Jarosl. Pospíšila. 6. 496 stran. (Z časopisu „Kwěty“ r. 1847.) Cena 30 kr. stří.

Theoreticko-praktické nawedení k písemnostem. Ku prospěchu školní mládeže sepsal Wincenc D. Bíba. W Praze 1848. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. Wel. 12. 148 str. Cena 20 kr. stří.

Krátká odpověď.

Panu F. W. D. w H—ich: Spisek, o který jste nás žádal, při nejlepší wůli zaopatřiti Wám nemůžeme, an se ani we knihkupectwí ani již u antikwárů nenachází.

Red.

Číslo 125.
14. roční běh.

KWĚTY.

19. Října
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(v Nových alejích
na Novém Městě
č. 116) vydává po
půlročních útrátech za
týden, v úterý, ve
čtvrtek a v sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1050—3 přes dvůr pšt. zemi).

Předplácí se na čtvrt
— léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. sst. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. [36 kr.

Marko Králeviř zruší swatbarinu. (Pokračování.)

Marko sáhne rukou do své kapsy
A vytáhne z ní třicet dukátů,
Které podá kosowské děwence:
„Tu máš třicet, sestřičko, dukátů,
Pak jdi do bílého svého dwora,
Žiwiz se, až se ti štěstí zjewí;
Jen mně okaž Arapowy dwory,
Chci za tebe platit swatbarinu.
Proč pak by mne také zhubil Arap,
Když já dosti, sestro, mám bohatství,
Žebych platit za vše mohl Kosowo?
Jak bych nebyl za se s swatbarinu?“
Děwenka mu počne wyprávěti:
„Nejsou dwory to, než stany šíré:
Pohleď tamto dolů na Kosowo,
Kde se hedbáwný ten prápor chvěje,
Tam je stan černého Araplna;
Kolem něho zelený plot jesti,
Celý plot jest hlawnami okrášlen!
Hle, teď tomu neděle již jesti,
Co proklatý Arap rozsekal jest
Sedmdesát a sedm jonáků,
Kosowanů, nešťastných ženichů.
Arap čtyřicet má služebníků,
Jenž na stráž kole něho stojí.“ —
A když Marko tyto řeči slyšel,
Dobra šarce welmi jest popudil,
Rozhnal šarce dolů na Kosowo;
Od kopyta žiwý oheň létá,
Z nozder jemu modrý plamen šlehá.
Hněwem jede Marko na Kosowo,
Roní slze na hrdinské líce,
A skrz slze w hněwu taktó mluwí:
„Aj, hrdinské ty Kosowo rovně!
Čeho jsi se smutné teď dočkalo
Po knížeti našem weleslawném,
Že teď Arap twojim sudím, jesti?
Hanby této nemohu já sněsti,
Ni žalosti weliké trpěti,
Že daň takowou ukládá Arap,
Že miluje naše mladé díwky,
Staroslawnou naši krew že przní!
Dnes wás, bratři draží, chci pomstiti,
Pomstiti wás nebo zabynouti!“ —
Jede Marko zrowna přede stany,
Uhlídá jej stráž tu Arapowa,
Černému pak Arapa tak prawí:
„Hospodáři, Arape zámorský!

Diwný rek sem jede na Kosowo
Na hrdinském konjoni strakatém.
Dobra koně welmi jest popudil,
Od kopyta žiwý oheň létá,
Z nozder jemu modrý plamen šlehá;
Hetuje se na nás rek udeřit.“

Odwěti však Arapln jim černý:
„Děti moje, čtyřicet mých služů!
Nesmi rek ten na nás udeřiti;
Musil kdesi naleztí děwenku,
Teď přichází, nese swatbarinu;
Žel mu je, že dár svůj statek musí,
Proto jonák jistě se rozpálil.
Než wyjděte před ohradu naši,
Na jonáka hezky tam počkáte,
Přede ním se tiše ukloníte,
Pod ním dobra koně uchwátíte,
Wezmete mu koně a oruží,
Pustíte jej sem do mého stanu;
Nechci statek wzíti mu — chci hlawnu,
Bychom dobyli si jeho koně.“ —
Wypadli jsou Arapowi služ, i
By pod Markem dobra koně wzali;
Když však zblízka uhlídali Marka,
Neosmělili se k Marku wyjít.
Pádí služ podo stan Arapa,
Skrývají se za Arapa služ, i
Ukrývají šawle pod své pláště,
By newiděl Marko jejich šawlí.
Marko sám do ohrady pak wjede,
Přede stanem jest se šarce sedl,
K swému šarci taktó jest promluwil:
„Chodiž, šaro, sám jen po ohradě,
Já pak jdu do Arapowa stanu;
Pospěš k stanu, pospěš k jeho wevodu,
Kdyby se mně snad zle wěsti mělo.“
Pak se odebral do stanu Marko.

(Dokončení.)

Pražská čarodějnice.

(Pokračování.)

Peldřimowský otewřel list, a sotwa se do něho
byl podíwal, u welikém leknutí změnil na twáři
barwu. Začátek četl zticha, nahlas následující: „Tak
též my, soud menší, na rozkaz cisarského guberna-
tora knížete Lichtensteina prikazujem a nařizujem
jednomu každému, komuž wěděti slušno, na po-
ukázání toho listu wěrného a přičinliwého měšiana a

poddaného Jeho císařské a královské Milosti, Příbika Jeniška, lazebníka a ranhojiče starého města Prahy, na jeho tajných vysílkách podporovati a chrániti a u vykonávání služeb, jaké jsme naň složili, jemu napomáhati a přispěti, ne však mu snad překážky na cestu klásti aneb snad zlomyslně na odpor se mu stawěti. Jestli by kdo tomuto našemu nařízení se zprotiwl a na úkor jednal, ten budiž na žalobu nadřečeného Příbika Jeniška městským pohůnkem jat a do slušné wazby dán. Rada menšího trestního soudu. Kliment Radoldus, tajemník.“

„Hm, w takových okolnostech...“ jal se opět Peldřimowský mluwiti, ale Žid mu skočil do řeči a zwolal: „Zjednan jste za špehyře, ne však za zloděje!“

„Zajisté ne,“ řekl na to Jenišek úštěpačně. „Abych ale waši zwědawost ukonejšil, musím wám říci, že wáš příbytek zvláště se mi líbí a to proto, že se w něm všelijaké roztomilé tajnosti kuji, které na denní swětlo wywěsti hodlám.“

„Wyť také příbytky jiných lidí špehujete,“ oslowila jej Tekla, „kterých se wáš list netýká. Ku příkladu příbytek náš. Jsmeť toliko dvě nepatrné ženštiny a přec okolo našeho domu často jste již obcházel, jako byste též u nás po tajném zboží pátral. A ještě dnes, jakkoliw jste se domejšlel, že nepozorován za náma kráčíte, dobře jsme wás widěly a takotka newiditelně až sem doprovázely.“

„Newiditelně doprovázely!“ zwolal ošklivec horliwě. „Aj hle, ta panenka w krátkém čase w tom umění walných pokroků učinila. Pane Peldřimowský, беру wás za swědka. Za příležitosti mně dosvědčíte, co jste nyní slyšel, totiž: že mne ta panenka a stará Katerina newiditelně doprovázely.“

„Newim co tím chcete, Příbiku,“ odpověděl obchodník.

„Hlouposti!“ zwolal Helimelech. „On jen chce lecjakými wytočky swou ničemnost zamluwit. Ale Bůh mne zatraí, jestli se zítra ráno se žalobou u purkmistra nedostawim.“

„Zatracen budete na každý pád!“ zwolal Jenišek s hrozným smíchem. „Neboť wězte: wysoká rada trestního soudu mne ustanowila, abych odporníky jakéhokoliw rodu a druhu, jenžto na úkor a na škodu vlády a náboženství protiwenství osnují, wypátral a takové jich bezbožné počínání u práwa udal. A poněwadž wim, prostoreký Žide, že potají všelijaké nebezpečné nawštěwy přijímáte, i s odbujníky a s nepřátely vlasti přátelské schůzky miwáte, a jelikož jsem se i toho domákal, že we wášem, na cizí jméno upsaném domku, u sw. Aněžky jistou osobu prechowáwáte“ — při tom ukázal na starou Katerinu — „jenžto se wěšbami, robením kouzelných tajtrliků a wafením pekelných liků zanaší a minulý týden i tuto mladou osobu k sobě přijala, aby ji wučowala we hřišném umění čarodějnictwí — za tou příčinou uznal jsem za dobré,

příbytek wáš, to sídlo ďábelských a zrádných pletich, všemožně ohlédát a pozornost tajné raddy naň obrátit. Za tou příčinou wešel jsem do waši zahrady a poslouchal zde u okna, a poněwadž jsem, abych lépe slyšeti mohl, trochu neopatrně na okno se přitiskl, rozmáčknuł jsem je a srazil padajícím sklem wáše koflíky se stolu.“

„A což ta wáše ruka?“ tázal se Helimelech we zlosti, „kterážto se koflíků dotknula, zabloudila snad také neopatrnosti do okna? Ničemný lháři, teď se mi klid, sic tebe vlastní rukou odtud wytluču!“

Jenišek před ním ucouwna na prahu dwěří zwolal: „Těš se, Žide! Pomsta a twoje zkáza jest moje heslo!“ S těmito slovy ze swětnice odkwapil.

3.

Na den 7. Prosince téhož roku strhl se k polednímu po městě welký shon. Nowý wladar kníže Karel Lichtensteinský blížil se w čele walného zastupu wojenského k předměstí porickému. Nawzdor husté chumelici sněhu a mrazowého již sewerního wětru sbíhal se přec ze všech stran a po všech ulicích lid, a zvláště na staroměstském náměstí před starou radnicí byla welká tlačence. U weškerých však tlup shromážděného zde lidstwa mrtwá panovala tichost, a w obličejí skorem každého jewila se jakási truchliwá zadumčiwost a bázeň toho co bylo očekawati. Wšechných zraky byly ku prašné bráně obráceny. Starobylá radnice byla mnohými ozdobami, totiž skwostnými čalouny, pestrými korouhwickami národních barew, wěnci a erbowými tabulkami bojné a rozmařitě wykrášlena, nad gothickými wraty seděl český lew w bílém poli, u nohou maje na znak skroušené poddanosti českou korunu a bledou krwácející lidskou hlavu, a nad ním stály welikánská, pozlátkem wylepená slowa: „Vivat rex!“ Na kamenných stupních u wrat stálo as čtyřadwacet černě oblečených mužů w tiehé rozprávce. Byliť z wěššího dílu kmetowé. Podle dlouhých aksamiřowych pláštěků a širských, welmi ozdobně wyšíwaných límců, zvláště pak podle powážliwego, důstojného způsobu, kterýmž se od weškerého zde shromážděného lidstwa lišili, snadně dalo se souditi, že jsou to páni konšelowé staroměstské raddy. Nejstarší z nich, as osmdesátiletý muž, jehožto náprsi zlatý, tenký řetizek s kulatým halířem zdobil, welmi horliwě rozmlouwal s panem Janem Peldřimowským, jenžto se co konšel taktéž we swém černém oděwu welmi důstojně pohybowal.

(Pokračování.)

D o p i s y.

Z Wawlowie nad Ohří. (Swěcení kostela.)

Den 3. Října byl den slawný a pamětný pro celé panství, ale obzvláště pro obec kožowskou a k tamější farní přináležející osadníky, neb konala se toho dne slawnost posvěcení znova wystawěného chrámu Páně, sw. archanděla Michalowi zasvěceného.

Tento boží stan začal se na místě starého a již velmi chatrného kostela r. 1839. povolením zemské vlády z kostelní zámocnosti stawěti. Chrám tento pilností a vytrvalostí občanů a osadníků ve čtyřech letech ku chvále a slávě boží a k nejvěstšímu radování se celé obce a všech zádušníků, jenž po ten čas obyčejných slavných služeb božích zbaveni byli (neb držely se tyto pod rozbitým stanem), skončen jest ke všeobecnému plesání osadníků.

Slavnost zasvěcení jeho, slavným průvodem okolo kostela počínající, vykonána byla od zdejšího i z okolí sem příslého ctihodného duchovenstva, v jehož čele byl důstojný pan wikář kozelský jakožto zástupce Jeho biskupské Milosti wysoce urozeného pana Augustina Bartoloměje, u přítomnosti wršowského pana wrchního co zastupitele Jeho Jasnosti pana Jana Adolfa knížete Šwarzenberka, patrona a držitele toho panství, všech úředních osob a množství zdejších i cizopanských občanů, jenž z celého okolí se zde shromáždili; načež po posvěcení zevnitřního božího stanu ke svěcení jeho vnitřku se přikročilo, a zde od důstojného pana wikáře dojmavými slovy držaná řeč zjevně důrazný dojem na shromážděný lid způsobila. Wršowský sídelní pan kaplan, František Hampejs, kterýž pak na kazatelnu vstoupil, svým krásné a důkladné předneseným výkladem mysl svých četných posluchačů povznesl, ku konci pak řeči své všem podpůrcům toho stawění za jejich vytrvalost, pilnost a dobrou vůli veřejné díky učinil, spolu zmínil se o velikých zásluhách welectihodného pana faráře kozowského, onoho stříbrowlasého starce, jenž na té fari mezi svěřeným sobě stádem byl sestárl a nyní tak vzácné slavnosti se dočkal. Byltě to okamžik plu dojemné vážnosti, v němž málo očí bez slzí zůstalo.

Velká máše swatá, jejíž hlava částí hřmením moždírů také dalšímu okolí se oznamily, skončila tuto památní slavnost.

Radovánkami a kvasy, při nichž se na zdraví pana patrona a pana biskupa připíjelo, druhé půldne se vyplnilo, a tak skončil se den, kterýžto zajisté z paměti zdejších občanů newyhyne. Wlastislaw Lowowský.

Od Turnowa. (Besedy Wikář Marek.)

Každý pokrok u naší národnosti zasluhuje by oznámen byl; protož i mně buď dovoleno tuto zprávu uweřejniti.

S potěšením můžeme na předešlé dva měsíce pohlédnouti, poněvadž nám v nich více radovánek přichystáno bylo. Neb obyčejně sbívali se jaří mladci se staroslawné Prahy do utěšených luhů českých nawrátí, sotva že několik blažených dnů v domácím okrese jim uplynou, tuť se již zřídí nějaká beseda, nějaký ples neb bál, a to vždycky jen k nějakému úspěštilému účelu a v ducha národním. Tak byla též dne 12. Září zřízena beseda na Proseci. Mnohý bude mysliti, jak to může být, že též v Proseci, která již na hranicích česko-německých leží, česká beseda svůj wítaný stan rozbila? To máme jen některým šlechtěným mužům co děkować, jako jest welectihodný pan farář Burianek na Swětle, napotom rychtář prosecký a j. Radostí sem zaplesal, an mně české přezvání doručeno bylo na besedu, která se na samém Jištěti slawila. Myšlenkami se obíraje přijel na ustanovené místo; v sále skwostně ozdobeném čelá nápis: „Ať žije welectná společnost!“ Wše se již pýchypwalo k radostnému weselí a libá hudba českých fagotů rozléhala se až za šedé hory na německé půdě ležící. Nejprve byl mluwep proslow od p. J. W. W. a druhý od p. J. H.; na to bylo deklamowáno Rubešowo „Ženit nebo neženit“ (od p. J. M.), což velmi

kobweselení přispělo. Později zawznělo několik českých písní a „Wysoká hora“ od Sabiny končila tento společenský ples. W úplné spokojenosti se všescko rozešlo a každý sobě přál, by nám zase co nejdříve taková kratochwíl připrawena byla. Čistý wynos byl určen na dobré české kaňky. Také v blízkém Turnowě byla dne 20. Září hlučná beseda držena, při které však jsem přítomen nebyl.

Dříve než svůj list skončím, musím ještě krátký nástin působení důstojného pana Antonína Marka, faráře a wikáře libušského, podat. Tento šlechtěný muž a prostulý český spisowatel stará se všemožně o zúšlechťení nižších škol, by se též láska k národu i mezi sprostými upevnila. Tak uwedl nový, nyní panující prawopis do škol, ačkoliw mnohý učitel na to nowotárstwi newlasteněcky lál. Dáwá i všem w jeho wikárstwi se nacházejícím učitelům početní úlohy, které w ustanowený čas odwáděti musejí. Též zeměpis, o kterém dříve jen málo slyšeti bylo, uwedl do obecních škol, a tak nyní malý klučík mnohem více wí než mnohý starce; wíť on, na kolik krajů země české rozdělena, jaké řeky české luhy probíhají a které hory nad českými údolími se vypínají. Musíme radostně wyznat, že málo tak zřízených škol se w Čechách nachází, jako pod působením tohoto wúbec milowaného vlastimila. Wroci díky buďtež tomuto welewáženému muži za tak blahopřáné snažení! J. W. Wolešnický.

W. W. W. W. (Stawowská akademie.)

Mylá zpráva Pražských nowin o přenešení stawowské akademie budiz těmito řádkami w následující způsob oprawena. Dle usnešení stawů jest již polowice ústawu, stawitelstwi a gymnastika, r. 1846. do Brna přeložena a dům akademický w Holomouci prodán. Druhá polowice, totiž jazykové a ekonomie, bude přenešena teprw potom, až nástupcowé professorů stawowských na universitě budou ustanoweni. To může trwati při wlasné professure dwě, při ekonomii ze zvláštních příčin i více let; francouzská professura na universitě nebude, tedy se staw. professor na budoucí rok přestěhuje. Český professor bude powolan z příčiny Bočkowské pozůstalosti buď během nebo ku konci letošního školního roku. O přenešení university jednalo se před 12 lety, usnulo to ale a nyní o tom žádné řeči více není. Bylo by to ale štěstí pro studující, ano pro Morawu.

Literatura.

Pautník, časopis obrázkový pro každého. Druhý ročník. Swatek 10.

Obsah: 1) *Královský hrad w Praze od red.* 2) *Město Holomouc.* (Dokončení první části.) 3) *Wýjimky z powěsti Tarantas od W. A. Sollohuba.* Z ruštiny přeložil K. Stefan. Jest to zajímavý obrázek ze života ruského, předwádějící nám w kontrastu dva šlechtice, jednoho po starodáwnu u wychování zanedbaného, z kteréžto však při zdrawém jeho rozumu stane se dobrý wenkowský hospodář a druhého wychowaného po francouzsku, neapkojeného s sebou a s celým swětem, který teprw w cizině pozná sama wlasti své a účtu k ní počítá. 4) *O Americe wúbec a Seweroamerických Spojených obcích zwlášt od J. Benoniho.* (Dějepis Sp. Obcí Sew. Am. — Mexika — swob. Obcí střední Ameriky — Kolumbie — Peru — Čile — Bolívie — Brasílie — Paragwaye — Monteviden — osadě ewropských a ostrowě Amerických.) Dostí pilně stawený to přehled historie ewropských osad w tomto wzáleném dílu swěta, a tím witanější, čím neznámější posud jsou podrobnosti tyto weliké části našeho obecnstwa. 5) *Loupežníci Arabští.* Zajímavý to národopisní obrázek. 6) *Smišené zpráwy:* Nowá škola w Záblati. — Nowé zwony w Česlawi. — Zpotřebowání piwa w Rakouském

* Proseč leží již na samém Jištěti.

mecenárství. — Výtěžek hornictví a hutnictví v Čechách r. 1846. — Ústavy vzdělávací, vychovávací, humanitní a kláštery v Chorvatsku a Slavonsku od A. R. — Lidnatost mecenárství Pruského. — Nábrok biskupa Jana Leop. z Haje ve Chraště od A. R. — Zlomek dopisu z Terstu. — Česká bibliografie na rok 1847. — Umělecká díla. — Nekrolog S. B. Lindeho. — Rytiny představují král. hrad v Praze ze západní a ze severní strany.

Theoretické-praktické nawedení k písemnosti. Ku prospěchu školní mládeže sepsal Wincenc D. Bíba. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. Cena 20 kr. str.

Wšeobecná byla u nás až posud stížnost na nedostatek spisů takového, z kterého by se český žiwnostník naučil zhotovování spisů, v obvodu jeho každodenně potřebných, v kterémžto ohledu posawád, hlavně za příčinou nedostatečného školního nawedení, tak daleko pozadu zůstává. Tomu nedostatku wyhowět chtěje vydal p. Bíba nawedení toto, hlavně drzew se předepsané pro školy německé knihy, což swědčí z té příčiny chwátat musíme, že tím snad usnadní se žádoucí uwezení spisů jeho do českých škol. Ostatně spisowatel i ze swého mnoho příčinil a úlohu svou obratně a swědomitě wywedl. Rozvržena jest knížka tato na dvě části, z nichž první jedná o přípravě k písemnosti, druhá o spisech vůbec, kteréžto opět na dvě se dělí, totiž na dopisy a listy jednací. W druhé části uwezeny jsou za příklad wzory všech písemností, o kterých jednáno, a v těchto příkladech spatřujeme hlavní zásluhu celé knihy, an tu na mnoze strefným wyborem použito starých, jadrných wzorů, z nichž wane čistý, přímý český duch, nápadně ku prospěchu swému wynikaje nad nynější od Němců k nám uwezenou zamotanost slohu jednacího. Již proto zasluhuje spis tento powěimnutí, jmenowitě pak pozorný naň činíme wenkovské pány učitele. Obzwlastě, jak i spisowatel sám w předmluwě whodně podotknul, hodí se odrostlejší mládeži, nawstěwuující nedělní školy čili tak nazwané opakowací hodiny.

Kýž bychom i brzy dočkali se podobného nawodu ke zhotovování písemnosti k ouřadům! Paylůw Právni sekretář dárno jest rozebrán, a kdyby nebylo jiného, nowého spisu, i jeho druhé wydání dobře by wyhowělo této weliké potřebě.

Literatura ilirská.

W Budině w tiskárně university pešťanské wysla knížekčka pod titulem: *Rat (wojna) za srbský jazyk i pravopis; napisao Daničić.* — Na mnoha místech Slowané o prawopis se hástěti. Srbům welmi překážejí jednak rusismy, jednak ta zamotaná a jen zdápliwě prawdiwá zásada: „Piš tak jak wyslowuješ.“ Tím pravidlem kořeny jazyka se podkopávají, a sám slawný Wuk Stefanović, který se ho také drží, w hrubých nedůslednostech uwáží. Z těch swárů widíme, že i sama chwálená cyrilština rozpaků a nesnáží nezahwí, nýbrž že swornost jediná spasí, neswornost hubí, buď si abeceda čili prawopis wíce, neb méně dokonaly.

M. F.

Kronika času.

* We Frankfurte držela jednota proti trýznění zwírat kwas o konském mase, při čemž jeden její wybor w obsírné řeči dokazowal, kterak požíwáním konského masa weliký pokrok se stal, an se tím šlechtnému pokolení

zwírat připrawuje bezstarostná budoucnost, když již budou potřebowat w zaslužilém stáří swém s kárami se tahati. Přípitek následowal za přípitkem; mezi jinými bylo i pito na zdrawí koní. We dvoře domu stáli čtyři zandarmové, kteří chránili společnost před outokem řezníků, jakého se obávali koňozrouti. Když pak hody tyto pokejné a šťastně se skončily, druhého dne i hned následkem toho wšecky akcie a papíry wzháru šly.

* Pro jedno předměstské diwadlo w Hamburce dramatisowáno jest zavraždění wěwodkyně do Prashna, a prowozuje se osm- i desetkrát za den.

* Francouzská vláda ustanowila zvláštní komisi, jež obírá se má otázkou, jakých prostředků uchopiti se nejlépe ke zřizowání obecních knihowen w říši.

* W Berlině stawí jeden wídník trojpatrový dům, který nic jiného obsahowati nebude nežli samé sklepy. Zvláštním spůsobem klenutí docílí prý se we třetím poschodí ta sama teplota jako w podzemních sklepích a we všech třech poschodích naloženo bude wíno.

* Zvláštní obluby došla w Londýně nowá fraška, nazwaná: „Koktoun“. Dávala se již wíce než stokrát. Herce, představující hlavní osobu, tak prý se wprawil do své role, že již ani mimo diwadlo odwyknouti si nemůže koktání a přinucen jest hledat proti tomu lékarské pomoci.

* We Francouzích dělá jistý pan Ebelmen na lučební cestě rubiny, které se ničím od přirozených neliší. Mohly by se tyto prawem nazýwati „falešné prawé rubiny“.

* Uherský sněm otewřen bude w Prešpurce dne 7. Listopadu.

* W Tunisu wykopali obrowské antické poprsí Janony. Od začátku diademů až k začátku prsou měří bermála 5 střewiců. Bej Tunisský dal je darem francouzskému generálnímu konsulowi Delaportowi.

Národní hádanky.

1. Co běží a nemá noh?
2. Která woda jest nejdražší?
3. Které ryby jsou nejmenší?
4. Co nemůže člověk powědit?
5. Co bije a nemá ruky?
6. Čeho je wíce we wodě, ryb, nebo kamení?
7. Co jest černější nad krkawce?
8. Swatý Matěj sekal ledy, kde nechal sekýru?
9. Kde jsou nejwyšší hory?
10. Kdy zabý zajáci škodí?
11. Komu se může nejbezpečněji tajemství swěřit?
12. Kdo jde čeray, do lázně a červený z lázně?
13. Co je na swětě nejdelšího?
14. Čím se člověk neunawí?
15. W kterém králowství není žádých zlých lidí?
16. Kdy plují husy?
17. Co jest nejpodobnější k půlce jablka?
18. Které zvíře jest nejpodobnější wlků?
19. Jakých kamenů je nejwíce we wodě?
20. Čím wíce jich je, tím méně wáží. Co je to?
(Rozluštění budoucně.)

Nowá kniha.

Napoleon Bonaparte, cisar francouzský. Dd J. B. Maršeho. Část první: Dd narození Napoleonowa až k obležení Toulonu. W Praze 1848. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. Wel. 16. 73 str. S rytou obálkou seš. za 8 kr.

☞ K dnešnímu číslu *Květu* jest gratis připojeno páně Hankowo „Ospravedlnění nejnowějších oprav českého prawopisu atd.“

Číslo 126.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Moravy, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1060 — 3 přes dvůr při zemi)

21. Října
1947.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovnu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
pálarších tiskráte za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

Předpláti se na čtvrt
léta 1 sl., na půlléta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. stf. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
příletně s přílohou
obálkou 2 sl. 86 kr.

Marko Králevič zruší swatbarinu.

(Bokoučeni.)

Arap sedí, pije wíno chladné,
Podává mu mladá je děwenka.
„Boží pomoc, drahý hospodáři!“
Arap jemu krásně odpovídá:
„Zdráv buď, mládče, hrdino neznámý!
Pojď, jonáku, napíme se wína,
Pak mi powěz, proč jsi ke mně přišel?“
Ale wece Králevič mu Marko:
„Nemám času, s tebou pítí wína,
A po dobru jsem ku tobě přišel,
Po dobru, že lépe být nemůžu.
Wyprosil jsem si děwenku šwaranou,
Zůstali mi swatové na cestě,
Přišel jsem, bych přines' swatbarinu,
Bych dal jmění, vyplatil děwenku,
By mne někdo na cestě nestawil; —
Powěz mi, kolik je swatbarina?“

Arap krásně jemu odpovídá:
„To ti, wěru, ode swěna známo!
Kdo se wdává — dá dukátů třicet,
Kdo se žení — dá třicet a čtyry;
Ty mi statným zdáš se být jonákem,
Neuškodí, když jich sto zaplatíš.“

Marko sáhne rukou do své kapsy,
Před Arapa tři dukáty hodí.
„Počkej mně, já wíce nemám jmění.
Počkáš-li mi jenom do té doby,
Až se vrátím se děwenkou krásnou —
Dospě-li mně milostiw chceš být —
Wšecky dary chci ti obětowat,
Tobě dary a mně jen děwenku.“

Sičí Arap jako zwije lítá:
„U mne nikdy kaur * ouwěrku nemá!
Nedáš jmění mi — mně se posmíváš.“
Pak uchopí, těžký buzdowan swůj,
Třikrát praští Králeviče Marka,
Udeří jej třikrát a čtyrykrát.

Zasměje se tu Králevič Marko:
„Oj hrdino, Arapino černý,
Zertuješ ty, či opravdu biješ?“

Sičí Arap jako zwije lítá:
„Nezertuju, než opravdu biju!“

Ale Marko počne k němu mluwit:
„A, já, myslím, že smutně zertuješ!
A, když, chlepe *, ty opravdu biješ,
I já mám nějaký buzdowanek,
Bych tě bukal tři- a čtyrykrát.
Kolikrát jsi ty mne udeřil,
Tolikrát, ohci tebe udeřiti.
Pak chci, tanto na pole wyjiti
A poznowa, boj tu započti.“
I uchopí Marko buzdowan swůj.
Udeří jím Arapa černého.
Jak, jej janom lebounce udeřil,
Urazil mu od ramene hlavu.

Zasměje se tu Králevič Marko:
„Mlý Bože! za vše tobě chwála!
Kterak hbitě padla hlawa jeho,
Jak by na něm nikdy nebýwala.“

Tasí Marko šawli z pasu swého,
Přitočil se k Arapowým sluhům,
Rozsekal čtyřicet jemu sluhů,
Ale čtyřem nechce zahubiti,
Než zachowá sobě jich pro prawdu;
Nebot všem chce prawdu zwěstowati,
Co se stalo s Arapem a Markem.
Wšecky hlawy z ohrady odklidil,
By nežrali jich orlí, hawraui.

Pak ohradu pustou jest ozdobil,
Ozdobil hlawami arapskými;
Arapowo bohatstwi sebral,
Čtyry sluhy jeho s sebou pojmul,
Kterých nechtěl dřiwě zahubiti,
Wyprawil je na Kosowo rovné,
Wyprawil je na vše čtyry strany:
„Kde děwenka jaká je na wdání,
Nechť hledá sobě hospodáře,
Nechť se prowdá, dokud mladoš kwete;
A kde jonák jesti na ženění,
Nechť se žení, nechť si milku hledá;
Již nestává wíce swatbariny,
Marko všem zaplatil swatbarinu.“

Wšickni křičí, malí i welcí:
„Bůh zachowej Králeviče Marka,

* W originalu stojí: „more“. Toto slowo, půwodně
cikánské, znamená w cikánském jazyku „bratra“. Srbowé,
kteří je od Cikánů přewzali, podložili mu powržlwy smysl:
„chlap“. Tak totiž mluví Turek s křesťanem, pán s otro-
kem.
Pozn. překl.

* Tak jmenují s opowržením Turci Křesťany.

Překl.

Který zemi ode zlého zbawil,
Který hnědé vlky a hawrany
Asiatkou nakrmil jest strawou,
Buď swobodna duše mu i tělo!“

Prel. J. B.

Pražská čarodějnice.

(Pokračování.)

Také rudowlasého Příbika Jeniška bylo zde viděti. Ba onť byl jediný, jenžto se u weškerém zádučníwém shromáždění s welkou žiwostí a důležitostí na wše strany otáčel — brzo se octnul zde, brzo zas onde; zde zaklepal někomu známému laškawě a důwěrně na rameno, onde zas pošeptal jinému cos tajného do ucha; brzo se potutelně usmíwal, brzo se zas naduté šklebil a odřukowal, jakoby se byl právě s hrušky na smetiště dostal. Zvláště w oděwu prozrazowal jakousi předůležitou šetrnost, zakrsalému tělu na důstojnější chodidla pomoci, a wěru každý by se mu dnes byl podíwil, komu se bylo dříve událo widěti jej pod wečer nowého měsíce w příbytku klenotníka Helimelecha. Měl na sobě pěknou černou kazajku z benátského sukna, široké, čerwenými pentlemi u kolenou stažené a podle španělského kroje vystřižené kalhoty, vysoký, špičatý klobouk s pérem karmazínové barwy hrdě trůnil na jeho rudowlasé hlavě, a po boku mu wisel tenounký kord. Jakkoliwěk si Jenišek na swou tajemnou důležitost zakládal, jakkoliwěk lichotiwě a přítulně swůj klobouček smekal a boky swé podepíral — patrně bylo přec na jewě, že se mu každý vyhýbá a zvláště lidé wyššího stawu s welkou opowrżliwostí od něho se odwracují.

Když pak zpozorowal, že swým žwástem a wtipem, swým wykládáním a dokládáním u nikoho trpěliwého wyslechu nenalezá, když pak se i přeswědčil, že se ho lidé štítí — pooděšel na několik kroků dále a slídl po jiných obětech swé neunawené wymluwnosti. I octnul se nenadále před domem wedle radnice, tak řečeným na Šmerhowě. Bylať zde Appolinowa krčma, sídlo wšech dewatera žizniwých Muz, outočiště weselých studentů a bakalářů, prawý to hampejs swětské moudrosti a rozpustilosti. Přizemní okno bylo napolo otewřené. Temný howor a řinčení cejnowých konwic ozywaly se z nízké klenuté swětnice. Jenišek naklonil swé wyzwědačné ucho k otewřenému oknu, ale w tom okamžení — ó běda tobě, nešťastný Jenišku! — wyřítla se z okna mohutná prawice a chytila jej právě za to samé ucho, které tak pilně do okna nastrokowal. Jenišek sebou trhl a chtěl uskočit; nadarmo však, on byl chycen a dříve nežli se mohl zpamatowat, za pačesy uchwácen a wlečen do těsné klenby starobylého Šmerhowa.

„Wyzwědač!“ řwali pijáci a osypali jej s hrozíwým hlukem jako wčely wšetečného rušitele oulowých pokladů.

„Lupus in fabula!“ zwolal tentýž, jenž byl Jeniška za ucho chytil a posud držel.

„Příbik Jenišek!“ křičeli wšichni u welkém jítění.

„Chytili jsme lososa!“

„Zrádného lotra!“

„Dáblowa kmotra!“

„Pekelný roubek!“

„Ještěřčí zoubek!“

„Vivat!“

Tak křičel a bouřil ráz na ráz jeden přes druhého. Jenišek founěl a kůčel jak chycený tchoř w železné pasti. Smrtný pot wystoupil mu na zřetelné čelo, u huby stála mu pěna stonásobné ouzkosti — na celém těle trásl se jak osyka. Widěl se w doupěti Šwehlowých bratrů a swé vlastní wyzwědačné ucho w rukou samého Jana Šwehly.

„Šwehličku!“ jal se Jenišek po malé přestávce, když se poněkud zpamatowal, prositi — „Šwehličku! púsíte mne, jsem posud tentýž, jaký jsem býwal před bitwou na Bílé hoře — jsemť posud wás nejdokonalejší přítel! Kdybych se byl nadál, že wás zde naleznu, byl bych wám černé na bílém nejdokonalejší důkazy mé nejdokonalejší wěrnosti a upřímnosti přinesl — byl bych wám —“

„Bulika powěsil na nos!“ zahřměl Šwehla a každý wlásek jeho dlouhých wousů wyježil se mu zlosti jak štětina. „Božický, Kubíne — mluwte, do jakého skřipce uwězníme toho proklatého lišáka?“

„Uříznete mu hlavu,“ odtušil na to Božický s líbezným wyrazem panické swé twáře.

„Ano, uříznete mu tu lotrowskou palici, tak se mu aspoň nedostane toho potěšení, widěti nás na poprawišti,“ doložil Kubín, mladounký jeho soudruh.

„Fiat justitia, pereat mundus!“ zahřměl opět hlubokým hlasem Šwehla a zapadlé jeho oči swítily zápalom diwoké pomsty.

„Milosrdenství!“ křičel Jenišek.

„Upokoj se, sladounký mastičkáři,“ ozwal se přiwětíwým hlasem jiný ze společnosti. „Widím owšem na tobě,“ pokračowal tentýž dále, „že jsou twoje oči okýnka, kterýmiž ďábel často do tebe wstupowal; twoje uši komory, w kterýchž satanáš přecasto na wyslechu meškáwal; twoje ústa kowadlo, na kterémž pan Lucifer nesčíslněkrátě železowády a lži pieklepáwal; a twoje swědomí poduška, na kteréž kníže celého pekla nejpohodlněji si howí a se prowáluje — slowem, tys dokonaly hřišník. — Za tou příčinou, mili přátelé, mám za to, že by byla wěčná škoda, kdybychom tak zwláštní wzor ničemnosti a lotrowství nazmar uwedli — a soudím, že lip pochodíme, když mu žiwobyti darujem, aby ho použil na polepšení swé duše. Potrestán musí však býti — a soudím, že nejlíp učiníte, když mu to jeho dlouhé wyzwědačné ucho uříznete a jako čestný penizek okolo krku zawěsíte.“

„Ano, Šimon howoří moudře!“ zvolalo asi čtvero hlasů. (Pokračování.)

Obřady swatební Morlachů w Dalmacii. (Ze Sewerni Wčely.)

Má-li otec více dcer než jednu, newydá spíše mladší, až se byla starší dcera wdala. Tento obyčej se skoro u všech slowanských kmenů zachowává. Námluvčí aneb známí ženichovi přijedou na pěkných koních do domu newěstina od hlavy až do paty ozbrojeni. Tento zvyk pochází z prastarých časů, když ještě mezi Morlache při takovýchto obřadech pŭtky powstávaly, podobné bitce Centaurů a Lapitů při swatbě Pirtheusa. Množství z námluvčích hledělo sobě buď tělesnou silou aneb důrazným wtipem newěstu získati. Při takové příležitosti bývalo málo kdy bez krvavých rwáček. Jedna stará morlacká básně wyprawuje, kterak wojwoda Janko Schenski po třech přestálých zkouškách Jagnu Temeswarskou za ženu dostal. První zkouška, kterou mu bratři newěstini při notném hodování uložili, byla následující. Zarazili do země ostřp, na který jablko napíchnuwše pravili: „Zde máš, Janko, metu, nesražíš-li jablko to, srazíme tobě za twou smělost hlavu. Janko se nedal odstrašit a přestál šťastně první zkoušku. Ještě mu zbýwaly dvě, totiž aby dewět koní přeskočil a mezi dewíti zakuklenými děwčaty swou newěstu poznal. Panowal tam wšak tenkrát zvyk, že si ženich jinou osobu místo sebe postawit mohl. Zukulo, Jankůw strýc, se hlásil, že w nadzmiňených dwou zkouškách obtoji. Jedním skokem přeskočil dewět koní; třetí zkouška nebyla wšak tak lehká. Zukulo se ale nedal odstrašit a přestál i tuto. Uweden do kola dewíti zakuklených děwčat rozprostřel w kole plášť, na který hrst zlatých prstenů hodil, zwelaw strašlivým hlasem: „Seber, milá diwko, newěsto Jankowa, tyto prsteny; opowázil-li se ale některá z twých družek ruku na ně wztáhnouti, hlavu a ruku až po samé rámě jí jedním rázem swou šawil utnu.“ Diwky, touto řečí mladého Zukuly polekané, upustily od swého záměru a newěsta prawá sebrala neohroženě prsteny z pláště.

Po spojení jinocha s děwčetem přinese se pro nowou manželku košíček, naplněný lesním a mandlewými ořechy. Jeden díl rozdá námluvčím, ostatní hodí mezi hosty, na znamení, že w jejím budoucím hospodářství všeho hojnost bude *.

První den swatební sedí newěsta za zvláštním stolem se swými šwagry, ženich pak se swými námluvčími a ostatními pomocníky. Pozvané ženy také sedí za zvláštními stoly. První, co se na stůl přinese, jest owóce a sýr. Masa není žádný nedostatek, neb jsou všechny stoly pečenými kozami, jehnaty, drůbeží a zwěřinou přeplněny. Paměti hodno wšak jest, že telecí maso se na stole ani neokáže. Nechť k tomuto masu pochází již ze starých časů, sám sw. Jeroným o tom se zmínjuje.

Obřady swatební trwají kolik dní. Zrána se přinese každému přítomnému nádoba k unytí, do které jeden každý nějaký peníz, dar pro newěstu, hodí **. I také si newěsta čapky a uože hostů oswojí, které oni ehtěj neb nechtěj wyplatit musí. Ostatně obdrží newěsta od každého hosta dobrowolný dar w plátně a krawách. Takowým způsobem zwýšť se wěno newěstino. Po jídle se pŭstí wšechno do

* U nás Čechů se přinese newěstě stromek w buchtu strčený, na kterém mandle, rozinky, ořechy, jablka atd. přiwázány jsou. Newěsta stromkem zatřese a pamlsky se od hostů schytají, načež ona ještě každému z hostů kousek z té buchtu, w níž stromek zapíchnut byl, podá.

** Ten samý zvyk se w Čechách zachowává.

tance a mladý lid zpíwá písně, w kterých se pohanští bohové opěwají. (?) Jak mile newěsta swůj otcowský dům opustit má, počnou ji rodiče, odevzdávající ji při tom ženichowi, lát a nadávat. „Neber s sebou tu daremnici,“ praví, „stojíš-li ale pořád na swém, tedy wěz, že je twrdohlawa, nedobrá atd.“ Na to se obrátí muž ke swé mladé ženě řka: „No, ty jsi tedy takowý kwítek, wšak já tě brzo spravím, já ti tu twou twrdou palici přejinačím.“ Powinnost jeho je, aby ji trochu spral, někdy jí jen pohrozil. M. Č.

W záležitostech ocenění Štitného.

Wytknul jsem w č. 80. České Wčely pana Čaprowi (drže se při tom wždy věci samé a článku, nikoli osoby spisowatelow) některé znamenité nedůstatky a chyby w jeho článku o Štitném, načež p. Č. za dobré uznal zvláštním způsobem w těchto listech č. 122. a 123. se wymalowati s patrným onmyslem, aby nahromadil mnoho nejvíce k věci samé nenálezejících čtenářů od hlavní věci odvrátil a slabosti swého článku, které jemu samému nyní po mém wykladu jistě patrně před očima stojí, ledajaks zahallil a zamluwil. Proto wšak bych nikterak podruhé o věci nepatrně řeči nešířil, třeba se byl p. Č. ještě nešetřil * cti mé osobní dotýkal; můj článek w č. 80. Č. W. jest jasně a zřetelně psán, wšude se místa p. Č. bludů čísty oitř, thk že se každý čtenář lehce bez wšelijakých dalších wykladů o všem sám přeswědčiti může. Společaje se wšak bezpochyby na to, že jej we Kwětech po temných cestách jeho pronásledowati nebudu, a že mnohý čtenář Kwětů můj článek we Wčele nečetl, dowolil si p. Č. se zvláštní swou neohrožeností mnohé neprawdy čtenářstwu Kwětů zrowna do očí postawiti, které by mnohý snad na ujmu naší za prawdu měl; nedomyšleje se do p. Č. takové neohroženosti.

1) Kw. str. 498. lit. a. cituje p. Č. s obyčejným w tisku znamením úvodu cizí řeči následující slova jak by moje: „*Poněwadž w jeho (p. Č.) článku žádná citata se nenalezají ze Štitného ostatních tiskem ještě newyšlých spisů a proto—je také ani nečetl*“, kterýžto mně ouakočně podstrčený nesmysl se w mém článku ani tak, ani dle smyslu nenalezá.

2) Ibidem o několik rádků wyš píše p. Č., že jsem mu na nedospělost jeho práce žádné důwody neuwedl, kdežto jsem mu nedospělosti welmi hrubě; jako ku př. o humanismu, reformaci, národní-půwodní, definici klassického wěku, od něho uwáděné neprawé půwodnosti Štitného atd., citowáním stran a dobrým wykladem před oči postawil. Mimochoodem prawíme, že jsme mohli p. Č. množství jiných chyb wytykati; tak ku př. někde ani Štitnému nerozuměl, jako str. 276. plnost.

3) Str. 492. píše p. Č. takto: „*Co konečně ještě p. Haw. tu a tam o Taboritech ** atd. mluwi, je pouhá lež; we článku swém twrdím já powšechnou sadu, kterou historie dycha lidského na biledni uwádí*“ atd. A wšak píše p. Č. w Čas. Česk. Mus. 1847. II. 3. str. 252.: „*Za klassičnost wěku toho (t. j. Štitného) ručí wšak i to, že hned po Štitném učené hádky a rozmišky na uniwersitě a we vlasti powstaly, které, jak*

* Ke cti p. Č. se chci domýšleti, že ani newí, jakého způsobu jest politické smýšlení Weitlingowo, s kterým mne také porownal, sice by takové porownání redaktora jediného politického časopisu českého bylo při mém postawení k ouradům více než obyčejná zlomyslnost.

** Twrdil jsem totiž, že z nich udělal p. Č. učenosti swou ochablé, dušewně wysílené lidi a pohodlné skeptiky.

z historie ducha lidského vyspítá, vždy po silném duševním vysálení jako každá sofistika buď k pokročnému Skepticismu vedou buď k ochablosti a duševní vysilenosti.“ Učme tedy p. Č. jakožto filosofa ostře mysliti. Tvrdí on tuto ne všeobecnou, nýbrž zcela speciální větu, a sice tu, že byl Štítného věk klassický, a dokazuje ji jakými symptomy, které se po tomto klassickém věku objevily, totiž učené hádky, sofistika a silné duševní vysálení, po němž následovala ochablost, duševní vysilenost a skepticismus. Po Štítném opravdu následovaly hádky veliké Husovy a jiných, po nich ale Tábori (kteří znamenitě dlouho trvali!). Co tedy byli ti to dle p. Č. jiného než pohodlní skeptikové, ochabli atd. Byli-li ale, jak p. Č. vyměňuje se Kw. str. 492. praví, jen přechod k té ochablosti, tedy zas byli newyhnutelně dle důslednosti ony tábořské šarvátky jen učené hádky, sofistika a duševní vysálení, ovšem všechno s cepy! — P. Čupře! z tohoto nesignifikačního nikady stezička na světlo boží!

4. Čas. Česk. Mus. 1847. II. 3. str. 251. praví p. Č.: „Uminil jsem si... spisy našeho Štítného obádati. Prozatím předkládám obecnostu „Rozmluvy nábožné“ a „Knihy o sedmi vstupních“, pokud se totiž oboje ve Výboru z liter. české I. dílu nalezá, nebo oddělení tato jsou nejprůměrnější k tomu, aby objasnily tehdejší stav filosofie vůbec a i Štítného samého....“ Na to ale již pozapomenutí píse zas tentýž p. Č. Kw. str. 488.: „Vskutku, kdo do spisů Štítného v eiatrské knihovně jen drolat nahlédne, pozná, že Štítného ostatní spisy mimo „Rozmluvy nábožné“, které jsem v článku svém ocenil hleděl, z filosofického stanoviska posouditi docela nemožno...“ Jak se to srovnává? jednou p. Č. ocenil filosoficky dva spisy ne celé, podruhé zas ocenil jen celý jeden a ten druhý se již z filosofického stanoviska posouditi nedal po dvou měsících. Kterak mohl p. Č. říci, že se z drolat nahlédnutí do spisů Štítného již poznati může, že se nedají posouditi z filosofického stanoviska? Toť by se podobalo zázračné vševědčnosti, kdyby mohl člověk nepřečta celý spis věděti, co v něm není, již snad z pouhého nadpisu. Co pak právě v nadpisu „Rozmluvy nábožné“ ukazuje na filosofii, když p. Č. pouhým citováním titulů, o kterém jinak nevíme, proč jej do své odpovědi postavil, dokázati chce nefilosofičnost spisu? Ubezpečujeme p. Č. a celé čtenářstvo, že kdo řádně a pilně celé spisy Štítného přečte (co ale p. Č. ovšem ne učinil, opatrně se ale zjevnému takovému výzvěti všude vyhýbá), jistě najde právě mnoho podobných věcí, jaké našel p. Č. (a sice hlavně čtyři!) ve Výboru, neboť spisy jeho nesou na sobě všechny stejný ráz, a nemůž platiti o nich to, čím se p. Č. Kw. str. 488. (mluvě o bramborách, starých zwonech, cestopisu, o výkladu ná epištoly atd.) vysloviti hledí.

Nejkrásněji se nám ale objevuje p. Č. ve výtokcích, jimiž čtenáře Kwětu str. 491. lit. b. bledil a zapletl, ačkoli nepochybně jeho strany humanismu a reformace zrovna do očí bije. Píše totiž Čas. Mus. str. 249.: „Bylo to v druhé polovici XVI. století, když tak nazvané studium humanistické jako nějaká jiskra elektrická duchem celé Evropy zatřásl.“ A ibid. str. 257. zase: „A však hned po časech Štítného počala shledati své staré rejdy provozovati a to neprudceji na univerzitě pražské, čím si ovšem velmi hlubokou ránu zasadila; nebo dříve než dvě století uplynula, vystoupily, jak se na začátku hned podotklo, vlnitější humanismus a konečně — reformace církevní.“ Ačkoli slova vystoupil, jiskra elektrická, zatřáslu patrně do-

kazují, že klade p. Č. začátek humanismu v celé Evropě do druhé polovice XVI. věku, přece se nyní, když se někde do encyklopedie podíval, vytáčí, že myslil rozšíření skrze školy atd. Ale kdybychom i to p. Čovi uvěřili, kterak se zas vytočí s reformací, když tedy „vystoupil humanismus“ v druhé polovici XVI. věku a „konečně“ reformace následovala?! Owšem již jako bychom věděli, že bude p. Č. počítat reformaci od Westfálského míru! — Že p. Č. ale opravdu o humanismu a jeho historii ani prostředního ponětí nemá, dokázal ve své odpovědi nejlépe sám malinkou, ale pro takové lidi jako on jest velmi charakteristickou okolností. Praví Kw. str. 491.: „že Agricola sáhal do druhé polovice XVI. století“. Owšem Agricola umřel 1555., ale ó neštěstí! tento Agricola byl jen purkmistr a městský fysikus v Chemnici v Sasích, psal „De mensuris et ponderibus, de re metallica, o hawířství atd. a nebyl žádný humanista; humanista Agricola (Rudolf) a pravý otec německého humanismu umřel ale již 1486. *! Tento Agricola však již byl professorem a rozšiřoval ve školách humanismus, a všichni skoro humanisté, které p. Č. sám odněkud vypsané uvádí, narození jsou již v XV. století, a sice nejhlavnější 1454., 1467. a 1448. Humanismus vystoupil již za časů Štítného a kvetl zajisté již znamenitě ku konci XV. století.

Měli bychom sice ještě mnoho křivého z odpovědi p. Č. vyvrátiti, jako: „Národní jest vše, co v národě původně vzniklo“ — tedy národní švédský botanický systém, národní polský systém na nebi atd., pak o Platonu atd., a však doufáme, že prozatím toho dosti bude.

H. B.

Pražský denník.

* Dne 16. b. m. počala v měšťanské besedě opět týdenní čtení. Radu jejích otevřel p. Fr. Hajniš humorní přednášením o začátcích, které všeobecně obliby u posluchačů došlo a jež svým časem i v listech těchto pedáme.

* Dne 19. t. m. sešla se v Karlíně v hostinci „u červené hvězdy četná společnost k rozloučení se s oblíbeným spisovatelem deklamovánkem, p. Fr. Rubešem, který posavádní místo otcinkování svého spouští a do Náčradec co synpikus se ubírá. Násupená veselost panavala, český zpěv zazníval a pan dr. Gabriel s vroucným citem přednášel básně, ke cti odcházejícímu příteli od p. B. Pešky složenou, kteráž tu i ve mnohá tištěných exemplářech rozdávána byla. Bůh popřej mluvenému básníku štěstí a zdaru v novém jeho postavení!

Návěsti divadelní.

W neděli dne 24. Října bude se ve prospěch p. J. N. Lapla ponejprv provozovati: „Syn ohadého sloet, aneb: Ceata do blazince“. Wážná hra we 4 jednáních od H. Reznicka. Čiweropěwy od J. Balandy.

* Newinim jak se stala p. Č. zrovna v prostředku jeho učenosti tato nemilá náhoda s Agricolou, zde se však, že užívaje při spisování odpovědi neopatrně nějakého encyklopedického slovníčku, jak na jméno Agricola přišel, hned v konce hledal rok oumrti. Bylo však tam více Agricola za sebou dříve ten pravý a humanista, a za nim hned purkmistr chemnický. Jak nahlídl p. Č. oumrti purkmistrovo, zaradoval se, že humanismus mohl trochu dále natáhnouti! O důkladnosti filosofická!

Číslo 127.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Moravy, Slováký a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1050—8 přes dvě přímky).

23. Října
1947.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowých szejch
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
pálarajch trikrátě za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

Předplácí se na čtwti
lěta 1-sl., na půllěta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. stř. U c. k. po-
stovních úřadů Ra-
kouského mocnářstwi
půllětně s patřénou
obálkou 2 sk. 56 kr.

Pražská čarodějnice.

(Pokračování.)

„Uřízněte mu také nos!“ howotil jemný Bo-
žický.

„A wypíchněte mu oči!“ doložil mladounký,
modrooký Kubín.

„A hoďte pak všecko na pánew nad podpoušt-
ku a dejte mu to sníst!“ štěbotal líbezně Božický.

„Milosrdenství!“ zvolal w přehrozné ouzkosti
Jenišek.

„Milosrdenství!“ jal se opět Šimon mluwiti,
jenžto dříwe návrh byl učinil, aby se Jenišкови
toliko pravé ucho uřízlo.

„Ó šlechetný pane Lomnický!“ zvolal Jeni-
šek, za ruku jej pojaw. „Waše moudrost je tak
welká jako vaše básnické nadání, vaše srdce tak
dokonalé jako váš rozum. Ó račte to těm pánům
mohutnou swou výmluvností dokázati a je pře-
swědčiti, že mně křivdu činí, že jsem tak newinný
jak beránek, a že by welký hřích a trest na sebe
uwalili, kdyby mně ubohému jehnátku vlasu na hlavě
zkřiwili.“

„Toliko ouško, sladounký pane Jenišku!“ řekl
na to Lomnický.

„Celé ucho! Celé jeho oslowské ucho!“ kři-
čeli ostatní.

W tom okamžení uchopil Šwehla Jeniška za
prsa, a jakkoliw se tento zdráhal, opíral a pářikal,
hodil jej na stůl až mu kosti praskaly, a než minulo
několik okamžení, uřízl mu medicus laureatus, líbe-
zný Božický ucho, uwalil je na čerwenou pentli
a zawěsil mu je okolo krku.

„A nyní jej postavíme na planýř!“ zvolal u
welkém smíchu Šwehla.

„Postavte jej na kašnu staroměstského náměstí!“
prohodil Kubín.

„Ano, na kamennou kašnu s ním!“ křičeli
ostatní.

„A náš Šimon musí mu příkladnou řečí dáti po-
naučení, kterak se na světě rozšafně držeti měl,“
dokončil Šwehla.

Po těchto slowech wyřítili se všichni s welí-

kým hlukem ze sednice a wlekli napolo mrtvého a
krwácejícího lazebníka dawem shromážděného lidu
ku kašně, posadili jej na kamennou zídku a Lomni-
cký se postavil wedle něho na láwku.

„Přibíh Jenišek! Ten padouch! ten lotr!“ wo-
lali někteří z lidu.

„Šimon Lomnický z Budče!“ křičeli jiní.

„Ticho!“ řikal Šwehla.

„Ticho!“ křičeli ostatní.

Šimon Lomnický z Budče byl tehdaž as pade-
sátiletý muž, prostřední, swalité postawy. Jeho
twář, rádlem osudných časů nemálo zoraná a pal-
čiwostí wnitřních citů a bolů wysmáhlá, měla přec
do sebe něco welmi laskawého a přiwětíwého. W
modrojasných očích mu swítila bodrá, pro vše do-
bré a spasitelné planoucí duše, a okolo napolo ote-
wřených ust rozbíhaly se potutelné wrásky dobro-
srdečného úsměwu nad lidskou přewráceností. Na
nose seděl mu hejl; zrádce jeho náchylnosti k do-
brému českému píwu. A také jeho oděw prozra-
zowal podíwina. Byla to šediwá kazajka, šediwé
kalboty, šediwé punčochy a střewíce, šediwý klo-
bouk na šediwé hlavě a, dlouhý, široký meč, na še-
diwém bandaléru. On se tak ohlékl do smutného
oděwu po nešťastné bitvě 8. Listopadu. Když si
trochu byl odkášlal, obrátil se ke shromážděnému
lidu, a hluboce se pokloniw jal se s usměwawým
pohledem takto mluwiti:

„Drahocenni vlastenci a posluchači! Příslowí
staré jest: že všeliké řemeslo swou psotu nese —
ale já tu něco změnití chtěl bych a takto powěděti:
že všeliký staw swými psotami zaneprázdněn jest.
Dobří lidé! Račte se jen ohlédnouti a pilně podíwati
na toho zde sedícího, krwácejícího a bez prawého
ucha naslouchajícího ranhojiče a mastičkáře Přibíka
Jeniška. Po celý život swůj od kolébky až do ny-
nějšího přesmutného okamžení houpal se bez ustání
na klamných wlnách lži, fortelů a pochlebenství.
I dařilo se mu w tom vždy rozkošné i walné.

Jedl a pil až mu praskaly dudy,
Wlast swou ctil a welebil vždy mezi sudy,
Mluwil stále skrze ústa swatá,
Jak by ukrajowal zlata;

O nikom nic dobrého nepowěděl,
Zásluhy jiných vždy umenšiti hleděl.
Pohříchu však došla naň pohroma velká,
Ničemný ten staw jej w psotu uwrhl.
A prawé ucho z vlastní hlavy mu strhl.
Protož, milí krajané! pilně naň pohlídejte
A příklad z jeho ničemnosti mějte:
Že bidný staw zas jen bídu přináší —
Že nikdo, byť i chytrák sebe wětší,
Z hříchů a šejdů se nepotěší.
A protož mu, přátelé! pořebuání dejte
A příkladnou mou řeč vždy na paměti mějte.“

„Zabte ho!“ křičel lid u velkém jitrění.

„Milosrdenství!“ zvolal Jeníšek a přewalil se do kašny.

Již se chtěli naň shrnouti jak rozsápaní wci — w tom však zawznělo zdaleka troubení a temné rachocení bubnů — a u Tejna zwedl se hluk a wqlání: „Již jdou!“ Lid se obrátil na jinou stranu. Wšeccko se tlačilo k radnici, a jak stádo owci walila se celá tlupa w jediný kout protějšších domů; a než minulo málo okamžení, wrazilo několik oděnců na náměstí, lid před sebou rozhánějící. Buben ryk a troubení se blížilo vždy wíce a wíce; w tom počaly staroměstské hodiny bít — celé to umělecké oustrojí počalo řinčet a se pohybowat, jeho okýnka se rozlétly, kohout a pán počali se w nich točit, kostliwec zwonit a sedláci kroutili hlavami. W tu samu dobu wyjžděli saští kyrysníci z ulice, nejprwé Breinerský pluk, w jeho čele setník Doh Baltazar; na to malé oddělení císařských arkabuzárů, w jejich čele císařský plukownik, španěl Don Martín Huerta. Za nimi skwostný wůz, w němž seděl císařský gubernator kníže Karel Lichtensteinský w černém oděwu se řádem zlatého rouna. Za ním w druhém woze královští komisaři Bedřich Tálenberský, Adam Waldstein, Bořita Albenreit. We třetím woze dva řeholníci: Valerianus Magnus a František z Rozražowa. Jiná oddělení pěšího a jízdného branného lidu následowala.

„Pro Bůh!“ šeptal starý konšel Michna panu Peldřimowskému do ucha. „Toť je španěl Huerta a Valerianus Magnus a Rozražowský!“

„Ba bohužel, tak jest!“ odušil wzdychaje Peldřimowský.

„Pak se nám powede jako Prachatickým,“ dokončil Michna.

Mrtwé ticho panowalo po celém náměstí. Před radnicí rozstoupilo se wojsko na čtyry strany, wozy zůstaly přede wraty stát a výbor konšelů, w jeho čele Jan Kutnauer, hejtman starého města Prahy, přiblížil se u veliké skroušenosti se klaně k wozu knížete Lichtensteinského. Po straně městského hejmana stál pan Mikuláš Diwiš, starší písař, maje na čerweném polštáři klíče starého města Prahy. Když pak Jan Kutnauer císařského gubernatora dlouhou latinskou řečí oslowil, o milost a zachování městských práv jej prose, když pak všichni konšelové wůz obstoupili, o milostiwý rozsudek, o

odpuštění wystupků, jakých se město bylo dopustilo, welmi hlasně prosíce: tu nebylo skoro na celém náměstí žádného oka, kteréž neslze, žádných prsou, které se ouzkostliwým tlukotem srdce těžce nezdwihaly.

Náměstník milostiwě se uklonil, a prohodil několik chladných slow o sprawedlnosti, o potřebném trestu a o milosti císařské, dal wozkowi znamení, aby jel dále, a než minula hodina, oznamowalo hojně střelení z pušek královského hradu, že císařský gubernator tam dorazil.

4.

„Pán Bůh s námi, to je smutný den!“ prawil Peldřimowský, wcházející do swětnice Helimelechowa příbytku.

We swětnici nebylo nikoho kromě Tekly, jenžto welmi smutně před sebe hleděla.

„Kde je Helimelech?“ tázal se pan Peldřimowský. — „I ty milý Božíčku! Co je wám, panno? Wy hledíte před sebe, jakobyste se chtěla se swětem rozžehnat! Jste celá poděšena!“

„Kdož by se dnes neděsil?“ odušila Tekla s hlubokým wzdechnutím. „Před hodinou wrazilo sem několik saských wojáků, a holdující po celém domě odnesli několik stříbrných koflíků, které Helimelech dosti opatrně neukryl. To není však to nejhorší. Paní Rebeka leknutím onemocněla a stará Kateřina strachem utekla.“

„Že utekla?“ tázal se we smíchu Peldřimowský. „Strachem snad, aby se ti newítaní hosté její krásy nedotkli?“

„Toho neštěstí nemá se co bát,“ prawila opět s lehkým úsměwem Tekla, „ale něco mnohem důležitějšího ji polekalo. Potkala se totiž nedaleko swého příbytku u swaté Aněžky s Příbíkem Jeníškem. Byl prý celý pokrwácený, a jedwa že ji spatřil, zwolal u velké wzteklosti: „Stará čarodějnice, také ty stojíš na mé černé tabulce, a bohda se toho dočkám, až tě upáleji. Ty, Helimelech, Lomnický, šwehla,“ a ještě jiných jmen napočítal, kterým se pomstit hodlá. Tím vyhrožowáním všecchna poděšena nedala se udržet a přemlouwala taktéž mne, abych s ní přehla. Mne však poutají důležité přičiny a zwlastě přísný rozkaz otce mého k mému nynějšimu outočišti, a děj se co děj, já odtud nesmím a nemohu.“ (Pokračowání.)

D o p i s y.

Z Roudnice.

(Knihowna, kaplanowé pp. Hochmann a Pawla. Wzmáhání se ctné národnosti. Železnice. Knížectví zbrojnice. Stěhowání se do ciziny.)

Již před 10 lety zřídil tady knihownu býwalý zdejší kaplan p. Hochmann, která w posledním čase již okolo 500 swazků počítala, a to všeccko na swůj náklad, nehledě žádného jiného užítka, toliko rozšíření oswěty. Chudším půj-

česal knihy zdarma. Oně jest to, jehožto přičiněním a vedením mnoho akademiků a divadelních představení se dávalo, jichžto čistý užitek chudým se dostal. On jest to, který národní cit u zdejších obyvatelů a zvláště v mládeži probudil. Za to ho ale také láska a náklonnost všech neminula, kterážto se v nejkrásnějším světle ukázala, když z tohoto svého stanoviště na jiné se odebíral. Při poslední jeho posvátné řeči všickni posluchači ani do welkého chrámu roudnického se wtěsnati nemohli. Tu přišli lidé kolik hodin cesty, zanechavše práce (neb to bylo ve všední den), by ještě jednou twář svého milého pastýře widěti a jeho ponaučení a poslední slova slyšet mohli. — Roudnice nezapomene nikdy, co pro ni učinil! — Poněwadž ale p. Hochmann knihownu swrchu zmíněnou s sebou wzal, by ji zase na swém místě upotřebil, tedy se wynasnažil p. učitel Náhrowský, poznaje weledůležitou výhodu tohoto ústawu, by nowou knihownu w Roudnici, a to na wždycky zřídil. Hledal tedy dobrodince a našel jich. Obzwláště jmenována zasluguje být porada učitelská w Praze, která mnoho swazků, asi okolo 100, knihowně darowala a tak základ její položila, přislíbivši jí i dále dle sil swých podporowati. Počet swazků wystoupil teď již za krátký čas asi na 250. Slíbilo též mnoho roudnických swoji podporu, kteréhožto slibu vyplnění od jejich zpanilomyšlnosti očekáváme. Nejlépe by bylo, kdyby každý řemeslnický pořádek se uwolil, každý rok něčím přispěti. Častokrát se mnoho peněz na wszeljaké marnosti wyháží, proč by se nějaká částka neobětowala k užtku obecnímu? A právě pořádkové by se měli toho ujmout, neb tato knihowna se obzwláště k potřebě učedníkům otewře; učedníci jsou to před jinými, kterým ku prospěchu bude, by nedělní čas daremnými wčemi netratili, by tu malíčkost, co we škole získali, nezapomněli, nýbrž se wice a wice zdokonalowali a tak we wědomostech a obzwláště w dobrých mrawech pokračowali; učedníci jsou to, na něžto se obzwláště zřetel bral. A však i wy, draží vlastimilové roudnickí, přispěte, jestli wám jen trochu záleží na oblažení wasich spolurodáků, přispěte dle swých sil, podporujte tento blahodratný ústaw a wasé jměna budou nejen w pamětní knize, nýbrž i we srdcích všech, jenžto wasé dobrodiní požíwati budou, zapsána. A potřebí jest tady welice této knihowny, neb jest to poslední w tuto stranu české město. Pročez díky, wrčelé díky w tomto městě o naši národnost welmi zasloužilému p. Náhrowskému za tuto nowou obět!

Welké zásluhy o Roudnici získá si též zdejší kaplan p. Pawla, který již dlouhý čas na *dějinách roudnických* pracuje a kterémuž welmi na ruku jest zdejší knížecí knihowník p. Dworák. I jakožto krásný příspěvek k samému dějepisu českému bude zajisté tento s welkou pilí pracovaný spis sloužiti.

Byla tu držána zkouška z českého jazyka a zpěwu we škole israelitské, o nižto již i w těchto listech mnoho chwalitebného zmíněno bylo. Ale letos nebylo znamenati welkého pokroku ani we zpěwu ani w literním cwicení. Příčinou asi jest změna w učiteli českém na krátký čas před zkouškou. A však nejen doufáme ale i přesvědčení jsme, že budoucí rok nám krásnější pokrok poukáže.

Nad to se již tady wšude krásné úkazy naší národnosti jewí. Literatura naše se tady welmi podporuje, každého časopisu, každé knihy se tady wice wýtisků odebírá. Abych nějaký příklad uwedl, jest tu 12 zakladatelů Matico české a ještě pět se jich uwolilo letos přistoupiti. Ale co diwného mezi tím jest, že nejwíce úřednictwo se k swému národu slowem i skutkem hlásí a měšťané ještě mnoho pozadu zůstawají a wice německému žiwlu, jehož ani dobře neznají, přejí. Tak znám zde měšťanské, docela české domy, kde čtvery, patery německé časopisy čtou, český

pak sotwa který jen podle jměna znají. Ale doufáme, že přece časem se na jinou cestu obrátí. Hlahol materský wšude zazníwá, kde ještě před 3—4 lety každý, kdo jen podšlapky měl, již s Gutiamt se wypínal. Ale teď již mnozí poznali pošestlost swoji a rádi ke swé národnosti se přiznawají; obzwláště zde wšecku chwálu krásná pleť zasluguje.

We zdejší nowě zřízené kafilně p. Řeháčka najdete Kwěty, Pautníka, Časopis českého Museum a wšecky nákladem Maticným wyslé knihy. Ještě bychom si přáli widěti zde Pražské Nowiny a Českou Wčelu. Též slíbil, jak z hodnowěrných úst jsem doslechl, p. Řeháček, že hořejší sně podobiznami našich wýtečných mužů ozdobil dá.

Na železně dráze se zde pilně pokračuje. Dráha se zde powede okolo samého Labe, a z té příčiny přijde celé tak nazwané předněstí Bezděkow i mnoho domů w městě ke zboření, a tak Roudnice na wystawnosti nabude. Jak doslycháme, má zde býti nádraží druhé třídy, což by Roudnici na wšeliký způsob prospěšno bylo. K této dráze se upotřebuje kápen z našeho posvátného Řípu, který tím způsobem přijde, o celé swé mohutné boky, jež mu tak krásnou podobu udělují. Na tomto wrchu slawí se každý rok na den sw. Jiří církewní slawnost, a prawilo se na mpoha mialech, že se budoucně, obzwláště až železná dráha hotowa bude, wíce národněji slawiti bude.

Zdejší knížecí zámek dostal letos do swého lůna nowý poklad. Jeho šasnost kníže z Lobkowic dal sem totiž přiwěsti zbrojenci z Blliny. Zde najdete w krásných pokojích zbroje wšeho druhu, obzwláště ručnice od prwního wynálezu až do našich časů. Jest zde také widěti starou guilotinu, která z jednoho kláštera wzata jest, a že potřebowána byla, jest widěti z krůpěj krwe na ní lpících. Pak zde najdete mnoho wzorků wšech druhů wojenských nástrojů, lodí morských a jiné pamětnosti.

Škoda, nastokrát škoda, že zdejší krásné zámecké diwadlo ladem leží.

Též odtud mnoho lidí hledá swé štěstí w cizině. Tak za krátký čas se odtud mnoho rodu křesťanských i israelitských do Ameriky odstěhowalo. Teď začínají také do Polska chodit. Jeden tam koupil chalupu s 30 strychy polí za 90 zl. w. č. a po něm již dostal mnohý chuť se tam obrátit.

W. S.

Literatura.

Časopis českého Museum 1847. Dílu II. sw. 4.

Obsah: *Literatura lidu. Od Wáclawa Nebeského.* Pod tímto trochu nejasným titulem skrývá se rozbor oněch kronik, powídek a starých románů, které tištěné w pokoutních tiskárnách „roku tohoto“ od kramářů na jarmarcích se prodawají nejnížší třídě čtenářstwa. W tomto článku prwním jednáno „o sedmi mudrcích“ a podán w krátkosti obsah powídek, w cyklu tom obsažených. — *O měření galvanických proudů od Frant. Petřiny* (Pokračowání.) — *Paměti kollegiátů kolleje Karlowy. Od Wácl. Tomka.* (Pokračowání.) Stálo by za to, aby tento tak zajímavý článek, jehož již toliké pokračowání wyslo, ještě wyjde, o sobě jako celek byl wydán. — *Rozepře mezi pány a rytířstwem a mezi městy za panowání krále Wladislawa II. Od Jana Er. Wocela.* Jest to takorka úwod ke článku následujícímu: *Žaloby měst na pány a rytířstwo z některých kusůw jim škodných. (Z archiwu kutnohorského.) Sdeluje P. M. Weselský.* Pan Weselský zasluguje wšecku chwálu za swou pilnost, jakou použíwá archiwu Hory Kutné k wýpisům z něho a uweřejňowání listin důležitějších. — *Začátkové českého umění. Od J. Er. Wocela.* (Pokračowání.) Jedná hlavně o nádobách pohanských, jaké se we vlasti naší zhusta wykopawají. —

Zpráva o českém Museum. (Od počátku Čerwence až do konce Zří 1847.) — *Matice česká.* Příspěvky měsíce Zří obnášejí 650 zl. stří. — *Nové knihy.*

Pražský Posel. Díla II. sv. 5.

Obsah: *Křištof Kolumbus.* — *Pan zeman z Nových Dworů.* *Weselý kousek.* — *Ze života Napoleona.* Starý voják. Malý bubeník. Snidaně. — *O komediji.* Nepatrné diskursy; neškodilo by, kdyby si jich i patrné osoby povšimnuly. — *Slowa moudrosti,* to jest: Zlatá pravidla velikého boháče pana Jedlíka z Hltánowa, kteráž uděluje svému jedinému synu a dědici. — *Staré české hrady.* Točník a Žebrák. (Konec wyprawování.) — *Zrníčka.* — *Braniboři w Čechách.* (Další wyprawování.) — *Co se u nás děje?* Mana. Na výstrahu. Weleslawin. Nemocnice. O knihownách. — *Milovníkům českého zpěwu.*

Z wyčteného tuto obsahu patrno, že swazek tento dosti jest rozmanitý. Nejwice do života oněch tříd, pro které Pražský Posel psán, sáhá článek „o komediji“, žiwě líčíc předsudky proti hrám diwadelním lidí, nepokročilých se wzdělaností wěku, jakých posud, bobužel, ani mezi zámožnějšími obywateli městskými i wenkowskými se nenedostává. Zajímavé jest wyprawování pamětihodných osudů Kolumbowých. Powídka však: „Braniboři w Čechách“ uzdá se nám přiměřena spisu jako jest Pražský Posel, který by podáwati měl toliko powídky kratší, nanejwýš we dvou swazcích ukončené.

Umělecká zpráva.

Dříve než T. Mayer z Prahy odejel, dohotowil obraz Alfreda Meissnera, který nákladem Jana Hoffmanna z tiskárny Širowy na swětlo wydán bude.

Kronika času.

* Nejmladší wnuk Francouzského krále, nedávno teprw narozený syn wévody Aumalského, obdržel, jak známo, jméno wévody Guise. Proti tomu powstaly odporne hlasy w nowinách francouzských, připomínajice na mnohonasobné zlé, jaké rodina Guisů na Francouzsko druhdy uwalila, a wykládajice to za zlou wěštbu budoucnosti, když se obnowují jména dáwno zašlá tak nešťastného wýznamu. Dle nejnowějších zpráv z Francouzsko vyplněna již jest tato zlá wěštbá k zármutku sice rodičů nowého wévody Guise, ale k upokojení všech, kteří se zlych následků pro vlast obávali, neboť mladý princ we čtyrech nedělích po swém narození zemřel. Jest to první z četných wnoučat krále Ludwika Filipa, jež zachwátila smrt.

* W Meklenburku, odkud slowutná hraběnka Ida Hahn-Hahnowa pochází, žije teď básník von Damitz, který zpiwal básně o „Nádraží“ w Hagenowě.

S m ě s.

Mexiko jest jedno z nejbohatších měst na swětě. Ohromné náměstí, celé mramorem dlážděné, otáčeji se všech stran nádherná weřejná stawení, z kterých nad jiné vyniká s jedné strany kostel katedrální, stojící na místě dáwné swatyně Aztekůw, s druhé palác vlády wystawený na témž místě, na kterém stál starožitný palác Montezamy. Poklady katedrálního chrámu nedají se wypočísti. Celý velký oltář obložen jest tlustými stříbrnými plochami, a wšecky ozdoby na něm jsou z ryzého zlata. Mříž jej obtačející jest 100 střewiců dlouhá a ulita ze smíšeniny zlata, stříbra a mědi. Po celém kostele rozestaweny jsou sochy, nádoby a swicny obrowské welikosti, we směs z drahého kowu. Kromě hlavního chrámu jest w tomto městě ještě

800 jiných kostelů, uwnitř naskrze zlatem, stříbrem i jinými klenoty bohatě ozdobených. A wšak weřejné tyto poklady jsou prý ničím u srownání se soukromými poklady duchowenstwa. Diwadlo w Mexiku, welmi nákladně stawené, může pojmuti 10.000 osob. Jiná wzácnost Mexika jest místo weřejné procházky, stromowím wysázené, o jehož bezpříkladné rozlehlosti možná uzawíratí z toho, že takle w šířce měří čtvrt míle. Každý wečer shromáždí se tam nesčíslné množství nejskwostnějších powozů. Nezřídka býwá tam 7—8000 jezdců a 2000 kočárů.

W Brusselu udála se před nějakým časem následující scena. Přišel do jednoho z ministerií pán, který nejs docela w domě powědom něco hledati se zdál, an spatřil člověka, jenž se zdál patřiti do domu. „Kde je ministrůw kabinet?“ tázal se pán. — „Ministr tady není,“ byla odpověď. — „To je možná,“ řekl pán, „ale jeho kabinet?“ — „Není tam nikoho, powídám wám, tedy...“ — „Wy mě nerozumíte; já se neptám po ministrowi, nýbrž po jeho kabinetu.“ — „Wšak já dobře rozumím, ale w nepřítomnosti ministrowě nepotřebuji wám jeho kabinet ukázat, a také toho neučiním.“ — „Oprawdu neučinite?“ — „Žádnou měrou.“ — „Wy jste tuze přímý, to je hezké, ale kdo pak jste?“ — „Kdo jsem?“ opakowal muž wypna se, „já jsem wrátný ministerstwa!“ — „A já jsem ministr... nechcete mě, prosím, dowésti do mého kabinetu?“ (K wyswětlení toho budiž powědino, že w tu dobu právě w Belgii jiné ministerium nastoupilo.)

Literní nawěští.

Známy jsou zásluhy nezapomenutelného *Jana Swobody* jak o naše opatrowny, tak neméně o literaturu pedagogickou; pročez mnohemu snad whod bude dowěditi se, že práwo nákladní na spisy jeho přešlo od jeho wdowy na knihkupectwí *Kronbergra a Řiwonáce*, které se o nowé jejich wydání stará. Wyšly až posud w druhém wydání:

Malý Čech a Němec, čili prwopočáteční české a německé cwičení w mluweni,

kteráž, jsouc 192 stran we 12. silné, prodává se za lewnou cenu 24 kr.;

Malý čtenář čili Čitanka pro malé ditky, 12. str. 72. w ceně 12 kr.

Těž snížilo zmíněné knihkupectwí cenu Swobodowy *Školky*, spisu to do wice cizích jazyků přeloženého, prodávajíc ji na místě 1 zl. 20 kr. toliko za 30 kr. Rozumí se, že wšecky tyto ceny jsou we stříbre.

P ř i p o m e n u t í.

Doba adventní se přibližuje. Kde se rorální zpěwy až dosawad neozwaly, tam wysíláme toto krátké připomenutí, které by jim rádo cestu prokleslo. Nepochybujeme, že duchowní časopis „Blahowěst“ wěc tu pěknou se swého hlediště uwáží a pojme. Zde budiž jen zmíněno, že se *Roráte* s průwodem warhan we skladu Jana Hoffmanna prodawají za welmi laciný peníz, uwážíme-li úprawnost a objem toho díla, totiž 2 zl. 30 kr. stří. — Pouhý text *Rorální* prodává se u Pospíšila za 8 kr.

Nowá knížka.

Nowá dobrá rada, čili nawrhy, jak by se mohlo pomoci nouzi, která se nyní u nemalé částky pražského lidu zmáhá. W Praze 1847. W komissí wdowy Schulzowoy. Wel. 8. 16 str. Cena 2 kr. stří.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowem Městě
č. 116, vydává po
pálarších třikráte za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slovaky a Slezany.

Redaktor: J. B. M a l y

(bytem č. 1040—8 přes dvůr při zemi).

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stl. U c. k. po-
stovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patričníou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Pražská čarodějnice.

(Pokračování.)

„Hm!“ jal se Peldřimowský mluvit, pojav ji přivětivě za ruku. „Wždyť je také jiných lidí na světě, jenžto by milerádi weškerou sílu svou na waši ochranu vynaložili — a byť to i žiwobyti stálo. Jsem člověk upřímný a otevřeného srdce. Tento dům nebude wám na dlouho bezpečným autočistěm, neboť jsem toho jist, že Jeníšek na Helimelecha něco zlého zamejšli a že byste sama w tomto skřípci uvažnouti mohla. Wímí, a to mi swěřila stará Katerina a dilem také Helimelech, že zde u něho na zapřenou bydlíte, a jak se i já domejšlim, jste nepochybně dcera některého wypowězence. Ale co škodí, uposlechněte mé rady, a bezpečnost i poklid brzo se wám zas wrátí.“

„Já wám nerozumím, pane Peldřimowský,“ prawila Tekla.

„Brzo porozumíte,“ odůšil na to Peldřimowský poněkud na rozpacích. „Čas a nebezpečenství, kteréž wám hrozi, omluwi snad mou smělost. Musím se wám s něčím swěřiti, čeho bych byl raději na příhodnější časy podložil, až byste mne byla lépe seznala. Tak ale nemohu to déle odkládat; již wás prosím, abyste mě wlıdně wyslechla. Widíte, panno Teklo, nejsem mladík — jak obyčejně říkáwáme růžový mládenec, nýbrž usadlý muž s masitými twářemi, tlustého těla, a wážím ouhrnkem přes dvě stě liber. Tyto vlastnosti nenalezají owšem u hezkých panen a paniček welkého zalibení, jsem ale ostatně, a to již sama wíte, dohrosrdečný, poctiwý člověk, s kterýmž je dobře žiwu býti a obcowati, a který by, kdyby tomu Pánbůh chtěl, svou ženušku na rukou nosil a ji všemi blahostmi a rozkošemi zahrnul, jakýchkoli měšťanský stav a majetnost poskytují. Protož se wás tážu — ale neradce se na mne horsit a mluwte takéž upřímně se mnou jako já s wámi — zdali byste — zdali byste —“

Pan Peldřimowský wážnul a čerwenal se jak dozráwající jablko.

Tekla se lekla a sklopila oči.

Sklopení Tekliných očí dodalo mu nové smě-

losti a on konečně došeptal: „Zdali byste nechtěla státi se mou ženuškou?“

Po dlouhé přestávce jala se opět Tekla mluvit: „Milý, pane Peldřimowský, welice si wážím waši důwery, kteroužto w moje ženské vlastnosti skládáte, a každá dívka šlechtého smejšlení musela by se tím uznáti poctěna, když jí tak dokonaly a rozsafný muž jako wy ruku svou na manželský snatek podává. Než však, má-li se vaše upřímnost se stejnou upřímností potkati, tedy wám musím wyznat, za jakou příčinou wásemu namlouwání se wyhybám — proč waši manželkou býti nemohu. Za prwní jest moje wůle posud podrobena wůli otcowě — a za druhé jest moje srdce již —“

„Zamluwno,“ dokončil smutně Peldřimowský.

„A abyste poznal,“ prawila Tekla dále, „jak welice si wášeho přátelského ochotenství wážím, tedy wězte: jsem dcera hraběte Arnošta Mansfeldského a můj milownik je mladý důstojník w jeho wojstě, český pán Kochan z Prachowa.“

„Mansfeldowa dcera!“ zwolal u brozném podiwění Peldřimowský. „A já zpozdivlec myslil podle wášeho wlıdného, nad míru sprostounkého chowání, že mám ňakou městskou dcerku před sebou. A co se týče wášeho milownika, mladého Kochana z Prachowa, toho znám. Ach jak přecasto jsem se mu obdiwowal, když se okolo mých oken projížděl — ach ano, ten je štihlý jak jedle a krásný jak walečný bůh Mars. Nu, to jsem se s pěknou poradil, s takowým wzorem všech mužských dokonalostí o záwod w milkowání se pouštět.“

„Wždyť mi budete přítelem,“ prawila Tekla, přivětivě jej za ruku pojmoce.

„Ach ano, přítelem, drahá slečno!“ zwolal s opravdiwou wřelostí Peldřimowský, políbiw měkou její ručinku.

W tom okamžení wstoupil Helimelech do pokoje, a sice s truchliwým pohledem.

Tekla nejprwé jeho smutnost zpozorowala. „Wy jste smutný, milý pane!“ prawila s patrným soucitem. „Jak se daří paní Rehere?“

„Špatně,“ odpowěděl Helimelech. „Horkosti přibýwá a lékař krouťi powážliwě hlavou.“

„I toť je věc mrzutá, welmi mrzutá!“ zvolal Peldřimowský. „Právě jsem vám chtěl nawrhnouti, abyste swých pět šwestek sebral a co nejrychleji z Prahy se wystěhowal.“

„Stěhowat? Co to prawíte? A proč?“ tázal se Helimelech, welmi přísně naň polhlížeje.

„Nu, jsou to tak moje myšlénky,“ prohodil na to obchodník, mna si prawící čelo. „Obávám se pro vás welkých nepřiležitostí. Na radnici jsem zaslechl tak mimojda a potají, že Přibík Jeníšek hned za příchodu pánů císařských komisarů celou litanii podezřelých a zjewně odbujných lidí výborům trestního soudu předložil a že se co nejrychleji na rozkaz nejvyššího purkrabího zatykati budou.“

„Na tom mi málo záleží,“ odpověděl Helimelech pokojně. „Nejsem si ničeho zlého vědom. A byť i některý ničemník žalobu na mne uwalil, mám čisté svědomí, a kde winy není, tam se nedá dokázati. A Jeníšek? Ten ničemník může se z toho těšit, že jsem jej z krádeže neobžalował, které se na den císewu chtěl dopustit.“

„Nu, přál bych, aby se všechno k vašemu prospěchu dařilo, milý Helimelechu!“ doložil pan Jan Peldřimowský s výrazem dobrosrdečného přání. „Nade všechno musíme se ale o to starati, kterak bychme slečnu Teklu wywedli z Prahy a jejímu panu otci odewzdali, neboť zde není děle jista.“

„Jakže, wy wíte . . .?“ tázal se s podiwením Helimelech.

„Bohužel všechno,“ odušil obchodník s trpkým úsměwem. „Radím však, aby nyní slečna Tekla pro zlou náhodu a příhodu wznešené swé urozenosti na čas swého zde meškání se odřekla a jiné sprosté, měšiacké jméno na sebe přijala. Nejlip byste učinil, milý Helimelechu, kdybyste ji snad chtěl přioditi jménem vašeho bývalého přítele Meroresa, který se lonského roku se swou rodinou dal pokřtít. Mohl byste, kdyby snad k nějaké poptávce přišlo, o Tekle říci, že je jeho dcera, že nechtěla podle otcowy wůle ku křesťanské wíře přistoupiti a že se u vás na wychování nachází.“

„Ba, moudrý pane Peldřimowský,“ howoril na to Žid, „to je moudrá rada. Otec její, jakkoliw diwoký wojín, by si zoufal, kdyby snad Tekla, tento jeho poklad, k nějakému ourazu zde přišla. — To dobrá rada a w tom také setrwáme.“

W tom okamžení bylo slyšení kročeje wcházejících do domu lidí a několik hlasů. Peldřimowský, w každém ohledu podezřiwý, ouzkostliwě se obrátiv upnutým zrakem na dvěře se díwal. W málo okamžení se otewřely a dva ozbrojenci objevili se na jich prahu, třetí w černém pláštiku wstoupil do světnice.

„Co tu chcete? Koho hledáte?“ zvolal Peldřimowský s patrným leknutím.

Otázaný chroptícím hlasem takto jal se mluwiti: „Přicházíme we jménu tajného trestního soudu.

Uloženo jest nám, bez průtahu klenotníka Helimelecha a jakousi mladou ženštinu, jenžto se u něho potají zdržuje, zatknouti a do staroměstské šatlawy pod záwory a zámky kličníka Barnabáše Zwonka odewzdati. Zde náš zatykací list. Klenotník Helimelech, jak mi powědomo, stojí přede mnou, a mladá ženšтина jménem Tekla též.“

„Co to prawíte, muži?“ zvolal horliwě Helimelech. „Mne zatknouti? Boží zázrak! — Z jaké příčiny? Jste při rozumu, muži?“

„To je mejlka, Wokoune!“ prawil s třesoucím se hlasem Peldřimowský.

„Nikoli, pane konšeli!“ odušil ostře Wokoun, městský pohůnek. „Račte jen list přečíst a dokonale se přesvědčíte.“

Peldřimowský zmateně sáhl po listu, a jedwa že se do něho podíwal, zbledl jak stěna.

„Nu,“ jal se opět mluwiti Žid, „co se lekáte, pane Peldřimowský? Čtete a sdělte mi přec, jaké outlady se newinnému člověku strojí.“

Peldřimowský četl: „A jelikož na rozkaz nejvyššího náměstníka ustanowenému menšímu trestnímu soudu oznámeno a dobrým svědomím stwrzeno jest, že židowský klenotník a prodavač zlatého a stříbrného zboží, bydlící na poříčí židowském na Zákupkách zwaném, wšeljaké tajné a nedowolené schůzky a rozprávky s odbůjníky we swém domě míwá; jelikož i dokázáno a stwrzeno, že we swém domě na nadřečených Zákupkách a taktéž i w jiném, na křesťanské jméno do knéh zapsaném domečku u sw. Aněžky wšeljaké podezřelé osoby přechowává, a jmenowitě jistou starou osobu jménem Kateřinu, kterážto stařena se čarodějnými pletichami a praktikami zabýwá, w nadřečeném domečku u sw. Aněžky w nájmu a příbytku drží a mimo ni ještě jinou, dokonce mladou, outlou osobu do domu přijal, kterážto se taktéž onou starou Kateřinou w pekelném umění, w čarodějných věcech a kunstech wyučuje a cwíčí — za tolikerymi příčinami wydáváme my, trestní soud menší, rozkaz, aby nadřečené tři osoby jaty a do šatlawy starého města Prahy w držení městského kličníka Barnabáše Zwonka odewzdány byly.“

František z Rozražowa,
juxta in hæreticis.“

Helimelech a Tekla zbledli a Peldřimowský hleděl před sebe tak smutně a skličně, jakoby jej byla w obchodu nejwětší pohroma potkala. Podepsané jméno Františka z Rozražowa dokonce mu pomátlo hlavu, neboť dobře wěděl, že se takowým soudcem člověku jedná o hrdlo.

„To musí být mejlka, Wokoune!“ zvolal opět Peldřimowský, „a já se co nejrychleji k panu purkmistrowi podíwám.“

„To by byla daremná cesta,“ odušil Wokoun poněkud s truchliwým pohledem. „Pan purkmistr

sám je do žaláře wsazen a s ním náš pan hejtmán starého města Prahy Jan Kutnauer.“

(Pokračování.)

D o p i s y.

Z Milána.

(Studium slowanských literatur u Wlachů.)

Pozornost, jakou cizí národové, zvlášť ale Wlachové, od několika let na rozkvétající českou, jakož i vůbec slowanskou literaturu obracejí a každého v ní pokroku tak jako ve své vlastní sobě všimají, sledují a posuzují, jest nám potěšitelným důkazem, že ona sobě již čestného místa mezi literaturami ostatních vzdělaných národů dobyla.

Dne 25. Dubna l. r. pozván byv ke schůzce Jednoty ku powzbuzení krásných věd a umění v Miláně velmi jsem byl potěšen, poznáv zběhlost některých učenných Wlachů v dějích a literatuře české, jakož i v jednom neb druhém slowanském nářečí. Mluvílo se mnoho a s úctou o nynějších korifeích a mecéních české literatury, o nadějně její budoucnosti, o českém průmyslu, o hudbě a zpěvu a mnohých jiných důležitých věcech. Vyznati se musím, že radostí jsem oplýval, pomysliv že v Medioláně, městě tak vzdáleném, národ italský, národ cizí, zásluhy našich tak spravedlivě oceniti zná!

Dr. Tenca četl velmi zajímavé pojednání o literatuře Slávů vůbec a o české zvlášť, které se později v časopisu „Rivista Europea“ vytisklo. Končí se as těmito slovy: „Zajisté národ tak básnický, jehož zpěvy chovají v sobě tak bohatý poklad wznosených, v původní neporušené přirozenosti plynoucích myšlének, jež hluboký proniká cit a tak důstojný oviwá duch, wrele naše účastenství zasluhuje. Jeho literatura (Čechů) tak stará a v život i v duši národa tak hluboko zakořeněná, která z hrobového spánku, v němž po celá dvě století pohroužena byla, k novému životu probuzena v době toliko třiceti let nawzdor všech protivných okolností na takový opět stupeň se powzněla, zasluhuje, abychom zřetel svůj na ni obrátili a lépe s ní se seznámili.—A jakož jindy zwuky našich pěvců Ariosta a Tassona u slavných dworů w Praze a we Waršawě w ústech zpanilých Slowanek — do jich nářečí přenešené — libezně zněly: tak nechť i nám zawitají uslechtilé plody neporušené fantasie slowanské. A jelikož za našich dob literatury nemohou již — samy o sobě stojíce — tak utěšeně rozkvétati, jako když wedle sebe sworně krácejíce jedna druhé napomáhá: máme i my wýtečné kwitky z cizích do kwětnice domácí literatury přenášeti a je pěstowati“ atd.

Dowěděl jsem se při té příležitosti, že Maffei, jeden z nejwýtečnějších wlašských básníků, chce náš Králdworský rukopis do wlastiny přenesti. Nápevy z českých národních písní velmi se zdě líbí. — Marchese Cusani, velmi zběhlý w ilirském nářečí, wydává sbírku dalmatských písní, jakož i popsání Dalmacie. Dr. Danzi a dr. Tenca studují pilně slowanská nářečí, aby někdy jejich literatur použiti mohli. Požádání bywše, abychom jim dle možnosti nápomocni byli, uwolili se k tomu ochotně též pp. Mensinger a Maley.

Mezi wzácnějšími krajany, jenž nás letošního roku nawštíwili, nacházeli se též p. Veith, wýtečný hudební skladatel, pak městský stawitelský správce p. Schöbl s rodinou, oba z Prahy; poslední prohlížel zdejší wýborný ústaw pompierů (ohněhasičů), jakž se nyní tužm i w Praze zawěsti hodlá *. Oba od naší skrowné české spo-

lečnosti wldně a se wší pozorností přiwítáni byli, a těžce se od nás rozloučili.

Ještě něco, a to pouze wlasteneckého. Jakého nadělate hluku, když se Wám někdy w českém městě český nápis wyskytne! co pak ale tomu řeknete, když Wás ubezpečím, že i w Miláně české nápisy se nalezají? Díwte se! Ondyno procházej se blíž Comské brány spatřím nápis šwabachem; zastawím se, a jak se zaradowalo srdce mé, wida že to český nápis! Zněl takto: „Zde se prodawa corálka sagna (půl žejdlíka) za 12 centezimi“*. Co tomu říkáte, hejsme my zde šwarní wlastencové?

Ant. Wyšek.

Slowanská zpráva.

Chorwatsko-slawonská učená společnost jakož i národní čítárna záhřebská potvrzeny jsou od J. C. M. na žádost stawů obou těchto králowství. Očekáwáme, že wlastenské ústawy tyto blahodějně budou působiti na wywino- wání a šíření se ducha národního.

Wlastenské umění.

(Dokončení.) W dílně pana Engelberta Seibertza, který, jakkoliw cizinec, přece jakožto u nás usedlý opominut býti nesmí, widěli jsme četnou řadu historických podobizen a velmi zdařilých komposicí, z nichž obzwlastě tyto poslední každého, kdo uwáží, že twůrce jejich wlastně jenom podobiznowání za obor uměleckého swého oučinkowání si wywolil, co nejpríjemněji překwapí. Podobizny představují slavné básníky a učence, jakož jsou: Roger Bako, Kopernik, Newton, Keppler, Leibnitz, Shakespeare, Cervantes, Ariosto, Dante, Gøthe, Schiller, Tiek, Immermann, Humbold, Schelling a j. Působení každého z těchto mužů naznačeno jest buď allegorií, wzatou z některého učeného jeho spisu anebo scenou z některého jeho básnického wýtworu. Nám obzwlastě líbily se sceny z písně o zwonu, z Gøthowa Fausta, z Immermannowa Merlina, z Tiekowy legendy o synech Oktavianowych, z Cervantesowa Don Quixota a Shakespearowa Snu o swatojanské noci. Weškeré podobizny i náležející k nim komposice ustanoweny jsou pro knihowní síň knížecího Salmowského palácu w Panské ulici, kdežto sloužití budou za ozdabu dwířek skwostně pracowaných skříní.

Práwě au článku tento dopisují, dostaly se inně do rukou zajímavé památní peníze, práwě to mistrowské kusy umělecké, práce našeho w Římě žijícího krajana W. Seidana, z nichž jeden bit jest ke cti proslaweného malíře Kornelia, druhý ke cti Overbekowě. Oba wýtečné jsou jak půwodností wynálezu, tak i rázným rysem a dokonalým wywedením. Při té příležitosti nemohu nezminiti se též o jiném penízi, jež náš Seidan již dříve byl zhotowil, a který na jedné straně okazuje rysy wřbec milowaného státního ministra hraběte Františka Antonina Kolowrata Liebsteinského, na druhé průčelí kostela rychnowského, od téhož s welikým nákladem obnoweného. Nápis zní: „Franc. Ant. comes de Kolowrat Liebsteinský sacram hanc sedem reconstruxit MDCCCXLIH.“

Z dílny wlastenského našeho sochaře Josefa Maxa práwě poslána jest více než životní welikosti socha wítěze u Lipska, knízete Karla Swarcenberka, do Schönhofu w Žatecku, kdežto w tamějším hraběcím Černínském parku postawena býti má. O ostatních četných nowějších wýtwo-

* My Pražští ještě něčeho o tom nezaslechli, jakkoli by již swrchowaný čas byl, pomysliťi na lepší pořádek při hašení ohňů.

Red.

* Příliš chlubit se tím nesmíme, že se w Miláně toliko kořalka česky ohlašuje. Ostatně nápis, třeba nebyl klassický, špatnější není nežli množstwí českých nápisů w samé Praze.

Red.

rech Maxových zůstávají sobě promluvíti ve zvláštním článku.
F. B. M.

Závěreční odpověď strany mého článku o Štítném.

Ku p. Hawlíčkovým mistrným obrátím ve Kw. čísle 126. obsaženým vidím se nucena podati následující kratičké doplňky, aby mistrnost ta tím spíše vynikla, a sice:

Ad 1) Citat ze Wčely č. 80.: „Čtenářové Musejníka sotwa mu (p. Č.) budou věřiti, že se úkolu w honosném nadpisu článku obsaženému dostáti může jakýms takýms rozebíráním některých výjimek ze Štítného spisů, totiž obsažených w I. dílu Výboru z literatury české; jistě že jiná příčina jest, proč se pan spis. jen těchto držel a na díla w celku (owšem ještě newydaná) neměl žádného ohledu.“ Necht nyní čtenář rozhodne, zda-li smysl w citatu mém porušen čili nic.

Ad 2) „Velmi hrubé nedospělosti“, které mi p. Haw. důvody wytknutí hleděl, myslím, že jsem w první odpovědi své wyvrátil, a sice pro osobní přesvědčení p. Haw. zajisté dosti důkladné. Ostatní zde uvedené nedospělosti buď se w článku mém docela nenalezají, buď je p. Haw. takovými důvody podepřel, jakými podepírá zde uvedený výrok o plnosti. Kdo důkazy chce mít, toho již musím žádati, aby do mého článku nahlédl.

Ad 3) W uvedeném zde citatu twrdím dvě sady, jednu speciální a druhou powšechnou, což každý nepodjatý čtenář za pravé uzná. Nesmysl však, jež p. Haw. zde s takovou libostí (ty cepy se mu tak líbí!) sám si tvoří a kolem něho se kroutí, je w skutku nesmysl, jelikož ten, kdo cepami mlátí, nemusí býti již proto člověk *klassický*, t. j. *duševně vzdělaný*.

Ad 4) Zde mi wytknutý odpor je odporem jen pro p. Haw. a pro toho, kdo spisy Štítného a *filosofii* * tak zná jako on. Pro nestranného čtenáře uwádím jen tolik, že Štítného „*Knihy o sedmi vstupních*“ pouhý překlad ze sw. Augustina jsou, a že tedy w prvním citatu o dvou spisech Štítného vůbec a w druhém o jeho původu (odjinud nepřeloženém) filosofickém spisu mluvím; napotom že Štítného „*Rozmluvy nábožné*“, i w rukopisech *neúplné* jsou a tedy že jsem o celém spisu ani mluvíti nemohl ani nemluvil. Z malého nahlédnutí do ostatních Štítných spisů dá se ale tak dobře uhodnouti, že filosofie nejsou, jako se z trochy nahlédnutí do spisů o „*starých zwonech*“ uzwrtiti dá, že nejsou *ökonomie*. Zkrátka, pan Haw. tímto holým slovíčkářstwím jen zřejmě dokázal, že spisy Štítného, třeba že se zde *řádným a pilným jich čtením* (!) honosí, docela nezná, a že tedy důvodové w mé první odpovědi, které on zajisté u sebe za pravé uznává, potud dokona we své wáze stojí.

Nejkrásněji se nám ale objevuje p. Haw. na své honbě po slovíčkách, jiniž čtenáře Kwětů hledí zaslepiti, tam kde dva citaty z mého článku uwádí, aby newědomí mé strany humanismu a reformace potvrdil. Nebo každý vášnivostí nezaslepený, nestranný čtenář mého článku pozná, že mluvím hned na začátku svého článku o humanismu jen *z důvodu* a Bakonovým empirismem *skolastika*

* Pravě vyšel spis: *Sein oder Nichtsein der deutschen Philosophie in Böhmen* 1847. Ein Beitrag zur Geschichte der utilistischen Tendenzen der Jetztzeit. Bevorwortet und herausgegeben von Dr. Čupr. Prodává se w Pospíšilově skladu a jiných kněhupectwích za 1 zl. 12 kr., u wydawatele na Malé straně w Nosticowském domě za 50 kr.

zanikla (což přece již na 4. řádce stojí), a nikoli o čas, když se humanismus ze Wlach reznášel; o časě tom, tedy o XV. století, mluvím ale w druhém od p. Haw. uvedeném citatu, čímž se owšem všechny nesmysly, jež p. Haw. do slov svých sám wkládá, rozpadají. (Což kdyby se mi zachtělo na ten neb onen článek p. Haw. takový slovíčkový outok učiniti?!) Že p. Haw. ale opravdu o humanismu a jeho historii ani prostředního ponětí nemá, dokázal we své odpovědi nejlépe sám malinkou, ale pro takové lidi jako on jest velmi charakteristickou okolností. Prawi Kw. str. 504., že ode mne uvedený Agricola byl jea purkmistr a městský fysikus w Chemnici w Sasich, že psal „*De mensuris et ponderibus, de re metallica*“ („*Romanorum et Graecorum*“ p. Haw. proto wynechal, aby to ostřeji wypadalo) a že humanista Agricola (Rudolf) již 1485. umřel. Owšem w tem roku umřel humanista Agricola, ale ó neštěstí! tento Agricola nebyl ten jediný humanista Agricola, jako i p. Hawlíček není jediný Hawlíček, jenž na světě do nowin píše. Ode mne uvedený Agricola (jehož i mezi jinými n. p. Rottek we své historii 3. B. S. 229. atd. mezi humanisty XVI. století uwádí) není nikoli bývalý purkmistr w Chemnici, nýbrž Jan Agricola, jenž z Eislebenu pocházel, na tamějším gymnasium učil, Melancthonůw velký přítel byl, vůbec k rozšíření humanismu dosti přispíwal (viz: *Allgemeine Encyclopädie der Wissenschaften und Künste von Ersch und Gruber* II. Th. S. 212. atd.) a teprw 1566. * umřel. Tedy padá onen šprým, který si p. Haw. Kw. str. 504. tak utěšeně prowadl, docela na jeho hlavu!

Propouštím již p. Haw. s ostatními jeho kousky (tak k. p. myslí, že Linného system není národní švédský vynález), a musím se jen upřímně wyznati, že mne při přečtení jeho kritik, týkajících se mého článku, takový cit pojal jako malíře, když mu někdo we wystawě, nechápaje myšlenku obrazu jeho na ránci a stafáži zlomyslně škře. Kdyby byl p. Haw. místo fukání na názew mého článku a jiné podrobnosti, které k celku ani nepatří, jádra mého článku se chopil, totiž toho, co jsem o *kráse* pronesl, a kdyby to třeba jen jakž takž wyvrátili byl hleděl, snad by mne a jiné byl poučil anebo alespoň podnět dal k přemýšlení. Ale tak musí každý rozumný člověk jeho výběh we Wčele č. 80. jen za *osobní* zlomyslnost uznati. A s tím basta, milý pane Hawlíčku!

Dr. Čupr.

Kronika času.

* Až posud wi se o 47 osobách, které při onom neštěstí w Komárně, když se při wítání arciknížete Štěpána pod dawem lidstwa most prolomil, smrt nalezly.

* O bobatosti národního Museum uherského swědčí, že biblioteka jeho obnáší mimo rukopisy 130.000 swazků, sbírka pak mincí na 200.000 zl. we stříbre se cení.

* Newime jak se stala p. Haw. zrowna w prostředku jeho obratnosti tato nemilá náhoda s Agricola, že se však, že užívaje při spisování odpovědi neopatrně nějakého encyklopedického slovníčku, jak na purkmistra Agricola přišel, který zároveň hawířstwi provozowal, zardowal se nad pikantností věci té a po jiných Agricolách se již neoblížel. Bylo však tam více Agricolů za sebou, nejdříve Agricola Říman, potom A. humanista první (Budolf), A. humanista druhý (též lékař w XVI. stol.), A. purkmistr, A. (Martin, hudebník), hned po něm Agricola Jan, humanista třetí, a pak ještě mnozí jiní Agricolové; nebo Agricolů bylo tenkrát tolik jako nyní Schnečků atd.

Číslo 129.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Časopis tento se ve skladu Pospíšilowu (w Nowých alejích na Nowém Městě č. 116) vydává po půlročních úkřátech za týden, w onterý, we čtврtek a w sobotu.

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1050—2 přes dvůr při zemi).

28. Října
1847.

Předpláci se na čtvrt léta 1 zl., na půlléta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stř. U c. k. poštovních onřadů Rakouského mocnářstwi půllétně s patřičnou obálkou 2 zl. 36 kr.

Pražská čarodějnice.

(Pokračování.)

Tato zpráva Peldřimowského dokonce poděsila. Helimelech a Tekla poněkud se zase zpamatowali. Helimelech nejvíce Peldřimowského o to prosil, aby se u rady staral, by Tekla žádných protiwenství a úkorů nezakusila mrzkostí a hrubstwím žalárníků, an její čistá, neporušená newinnost záhy na jewo přijíti a dosvědčiti se musí. Co však jeho vlastní osoby se týkalo, doufal, že se mu snad podaří, podezření a domněnky, ku kterýmž owšem mnohé příčiny zawdal, swými penězi a tajnými poklady wyvrátiti, a že lehce na swobodu přijde. I prosil tedy pohůnka Wokouna, wložiw mu několik stříbrných do ruky, o malé poshowění, aby se totiž jen s milenou swou manželkou Rebekou rozžehnati a jí o všech přítomných okolnostech zpráwu dáti mohl. „Neboť,“ doložil welmi smutně — „moje ubohá choť Rebeka nesmí se z cizích ust o našem neštěstí dowědět, a já ji uspokojím a ubezpečím, že zas brzo na swobodu přijdeme.“

Taktéž byla Tekla welmi odhodlána. Myslíla, že nepotřebuje na dokázání swé newinnosti nic méně a nic wíce nežli pouhou, holou prawdu mluwiti, a že bude pak hned na místě propuštěna. Staré Kateřiny outěk byli jí owšem tuze nemilou okolností, doufala ale, že na sta lidí, které Kateřina wyléčila, a všickni sousedé swato-Aněžského okolí o jejím mrawném a nábožném chowání dostatečných důkazů podají. Když pak s Wokounem a se stráží odcházeli, počal dobrosrdečný Peldřimowský slzeti a zapřisáhal se, že všechno wynaloží, aby je co nejdříve oswobodil. Helimelech mu na jeho ubezpečení wřele ruku stiskl a s nedůwěřiwým wzdechnutím prohodil, že jsou to zlí časové, že nikdo jist není nehody, a aby sám hleděl, by w podezření neuběhl, jelikož by mu jeho přátelské ochotenství k Helimelechowu domu snadno od zlých lidí na zlé wyloženo býti mohlo, a chce-li jim prawým nápomocníkem býti, aby jen o to pečoval, by sám všelikého podezření se zbawil. Peldřimowský prowázal zajaté nawzdor jich domilouwání až k staroměstské radnici, a tu te-

prwa s nimi se rozloučiw ubíral se jinou stranou k jednomu ze swých příznivců a přátel.

5.

Helimelech a Tekla zawřeni byli we dwou nízkých, klenutých a však welmi wlhkých klenbách na přizemí staroměstské radnice. Malá zídka dělila je od sebe, jenž nedosahowala ani ke stropu, tak že spolu mluwiti mohli, ačkoliw jeden druhého newiděl. A to jim bylo poněkud potěchou. Helimelech přirownáwal bídný swůj staw a neštěstí, jakéž jej potkalo, k zajetí babylonskému a všechnu swou důwěru skládal w milosrdenství jediného Boha, jenžto mučedníku swého wywoleného národu nedá mrzce zahynouti. Z jeho zbožných rozprávek a talmudických powídek čerpala též Tekla welké útěchy — a utěšenější naděje peruť ochwíwala lahodnými obrazy její spánky w té truchliwé samotnosti, i doufala, jak Helimelech, že zkoušení pozemské toliko tužilem jest cnostných, bohabočných srdcí. — Druhého dne nawštíwil je w žaláři pan Peldřimowský. Byltě nad míru smutný, ačkoliw se všemožně přetwarowal a nuceně usmíwal, aby swé wnitřní pohnutí ukryl. Oznámil Helimelechowi, že jsou na Jeniškowu udání zatknuti, že se také Kateřina stíhá a že je za tři dni před soud postawí. Nade všechno však prosil Helimelecha, aby nižádným slowem Teklin staw a rod newyzradil, aby ji podle umluwy za onu židowskou dcerku wydáwal, a aby co možná o to dbal, u wyslechu při odpowídání s důkladností a bez podezření se zachowati. „Jestli se sám nezapletete,“ doložil pan Peldřimowský welmi důtkliwě, „tedy se nikomu ze soudců nepodaří, dokázati wám jakožto Židowi přílišnou horliwost w záležitostech odbůjnické strany; neboť jest to stará prawda a naši páni o ní nepochybují, že Žid mimo peněz vlasti nezná. — Já was owšem, drahý Helimelechu, lépe znám,“ howoril skleslým hlasem dobrosrdečný konšel dále, welmi pozorně ke dwěřím se ohlížeje; „wím, že naši českou vlast tak wřele milujete, jakobyste se w Israelu aneb nad Jordánem procházel — wím, že jste za minulé vlády lehkomyšlného wolence Falckého mnohých

obětí na oltář vlasti položil: ale w nynějších okolnostech nesmíte ani mrknutím oka wyzraditi, co wám vlastně w hlavě a na srdci leží.“

Peldřimowský také Teklu potěšil přeradostnou nowinou. Oznamil jí totiž, že jest bezpečného, tajného posla do tábora plzenského wyslal, aby mladého pána z Prachowa zprawil, že se Tekla w Praze nachází a w jakých to zlých okolnostech. S důvěrným úsměvem stiskla mu studem se zardávající dívka pravici, a Peldřimowský nad míru potěšen, že ubohým věznům přec malou krůpějí čáky skličené duše porosil, mnohem pokojnější odešel, nežli byl přišel.

Čtvrtého dne byli wedeni k soudu. Okolo černého pokrytého stolu do okrouhlosti klenuté síně seděli soudcové: Valerianus Magnus, František z Rozražowa, nejkravější to wykladačové mrtvého slova zákona, pan Justus Gebhardus, juris utriusque doctor, a dva přísedící konšelové, pan Bohulib Strážický a na štěstí uwězněných náš dobrosrdečný pan Jan Peldřimowský. Stranou seděl jakožto žalobník Přibík Jeníšek se třemi svědky, bezpochyby napomahači jeho hanebného řemesla, a na prahu postranních dveří, do mučírny wedoucích, stála přepodiwná, smutná postawa w černém plášti. Byl to městský kat Prokop Pata, muž swalité postawy, bledé twáře a nad míru příjemného, s jeho řemeslem w odporu jsoucího pohledu. Dwa pacholci natahowali za jeho zády hlavy a s necitelnou lhostejností wywalowali na vězně své opuchlé oči. Helimelech a Tekla stáli u prostřed síně. Mrtvé ticho. František z Rozražowa jal se po dlouhé přestávce nejprvé mluwiti. Byl to as padesátiletý, vysoký, mnohým postěním a bděním nad míru wyzábly muž, pravý to žiwoucí kostliwec, neboť na hlavě neměl takorka ani vlásku, a w jeho zažloutlém, scwrklém obličejí, jakoby w něm nebylo ani žilky, panowala pouze kostnatá, necitelná přisnost. Toliko w zapadlých mu očích pronikawý jiskřil se oheň fanatické duše, a na každého, kdo mu na blízku, sypal hrůzy pekelného soudu. Wedle něho w široké lenošce se prowalující Valerianus byl zas naopak nejžiwější obraz-břichopásného pohodlí. Byl nad míru tlustý, weselého, vždy usmívajícího se pohledu a masité, červené twáře s notným lalochem. A přec, komuž, widoucímu ho tak pohodlně w té jeho usmíwawé samolibosti seděti, bylo by jen we snách napadlo, že w tomto Bachusowi zasvěceném těle katanská wládní surowost a krvežíznivý chtíč wlka?

František z Rozražowa oslowil nejprvé chroptícím hlasem Helimelecha: „Žide Helimelechu! doneslo se o wás podezření a mnohými svědky se stwrdilo, že s odbůjníky a zvláště s přátely ničemného Bedřicha Falcského si dopisujete a s nimi wyjednáwáte, že hubitele naší vlasti peníze podporujete, a že jste se mnohých neslušných, našeho nejmilostiwějšího pána a krále se týkajících řečí dopustil. —

Za druhé: Přechowáwáte we swém domě čarodějnice a jste sám se zlými duchy we spolku, neboť se wyzwědělo, že všelijaké nové fortele a chytrosti toho pekelného umění kujete a upřádáte, že jste kámen mudrců nalezl, jež ukrýváte w tajných skladbách wasého domu, a že nesmírné vaše bohatstwi od toho pochází. — Co odpowíte?“

„Co se týče první částky wasého obwinění,“ prawil pokojně Helimelech, „musím wám podobůtknouti, že z mého dopisování odbůjníkům a přátelům Bedřicha Falcského žádná zrada newyswítá. A to mohu následowně dokázati. Za času wlády Bedřicha Falcského byl jsem totiž mnohým z jeho přátel a příznivců peníze půjčowal, a bohužel činil jsem to na svou škodu, poněwadž jsem musel. Wždyť wíte, fortel a zisk je našeho kmene práce a řemeslo. Kdož mi může tedy na zlé wykládati, že si se swými dlužníky dopisuju a že se o to starám, abych zas ke swým penězům přišel? A moji dlužníci mají též příčinu mně psáti a na moje otázky odpowídati, neboť walná část mých klenotů není mou majetností, nýbrž oněch pánů, a u mne toliko w zastawě. — Na druhou otázku neodpowídám, poněwadž co Žid jen w jediného Boha wěřím a pekla neznám aniž jeho umění.“

„Mluwte wy, Jenišku Přibíku,“ prawil na to František z Rozražowa.

„Welewážený, welemoudrý a welecnostný pane!“ jal se na to Jeníšek welmi skroušeně mluwiti, „jsemťe vysokým ouřadem k tomu ustanowen a zvláštním listem královského tajemníka Radolda na to místo potvrzen, abych všemožným způsobem o to se snažil, po zjewných i tajných nepřátelích našeho nejmilostiwějšího pána a krále pátrati a na soud je poháněti; taktéž i kacíře, bohulající a jinou newěřící spřež stíhati a zajímati; taktéž i kouzly a jiným pekelným uměním se zabýwající osoby špehowati a trestnímu soudu udáwati; a přísáhal jsem za příčinou toho swého ouřadu, že se podle swědomí a prawdy w tomto swém konání a zaměstnání zachowati chci, pročť mi před weškerým soudem wíra dána býti musí. — Na důkaz, že Žid Helimelech nepřitelem vlasti a zrádcem jest, odewzdal jsem welectěnému tajnému soudu psaný list s podpisem Arnošta Mansfelda, wůdce nepřátelského wojska u Plzně stojícího, a tento list byl mnou nalezen w Židowě domku w mém sousedstwi u sw. Aněžky, a sice nalezen při wyšetřowání přibytku staré čarodějnice Kateřiny w den jejího outěku. — Co se pak týče jeho spolku s peklem, mohu wás ubezpečiti, že jsem to na vlastní uši slyšel, když přítomnou mladou osobu, jménem Teklu, o swátcích pod zelenou wyučowal, kterak má čarodějné pruty-zwané „lulaf“ swíjati a wázati, že se wáží ze tří ratolestí, z jedné palmové a dwou olšowých, a že se w každý sedmý den, totiž na den sabatu do ruky berou a jich kouzlem na polní ourodu oučinkuje. Mimo to wím do-

zajista, že přítomná mladá osoba Tekla w ten samý večer, když jsem Helimelechůw podezřelý příběhy ohledával, we společnosti staré Kateřiny newiděna a newiditelná za mnou kráčela a veřejně se z toho chlubila.“ (Pokračování.)

Tažení Žižkowo *

1.

Jaký to w dvojí řadě
Přijíždí vozů tah?
S ním zástup, hle, oděnců,
Zahalen w hustý prach.

Nad cepy a palcáty
Powiwá korouhew;
„Kdož boží bojovníci“
Zazníwá hlučný zpěw.

Aj, zdvihne hof swé hlasy,
A zbraň zařinčí w to:
„Buď zdráv, náš Žižko wůdce,
Ty vlastní pawezol!“

2.

Kam strážník s hradní hlídky
Napíná děsný zrak?
On uzřel okem ostrým
Žižkowců branných mrak.

Mohutných prsou silou
Udeří w troubu swou,
A zahřmí hlasem we brad,
Až zdi se otřesou:

„Zatlacte pewně brány,
A chaso staw se w šik;
Neb těží na nás Žižka,
Ten litý kališník!“

3.

Walí se k hradu bouře,
Boj zhoubců ráží naň;
Kolkolem jej obmýká,
Krutou naň stroje braň.

Již rochoť děl a houfnic
Zdi hradeb boří w rum;
Již les se kopl, sudlic
Tře vonůru k zákopům.

Tu hrad zaswitne w žáru —
Zlomin jest všecken wzdor;
A „Zdráv buď Žižka wítěz!“
Zajásá diwý sbor.

J. L. Kendík.

D o p í s.

Z Bohuslawic. (Učitelská konference.)

Dne 14. Října b. r. držána byla opět púletní učitel-
ská porada we střídnictwí opočeném, a sice pro blížší
místnost w Bohuslawicích, po předcházejících slavných
službách božích, pak we škole národních zpěwích, u pří-
tomnosti důst. pana školdozorce Františka Hotyše a jeho
dwou spoleředitelů pp. Witečka a Rojka w následujícím
pořádku:

* Dá se dobře zpíwati nářpěwem písně: Der Winter-
morgen od Fr. Šuberta.

Nejprwé četl a wyswětlowal četaě shromážděnému
učitelstwu wys. důstojný pan tajemník Witeček nejwýšší a
wysoká, w posledním čase wyslá, školnictwí se týkající
nařízení, mezi kterými obzwláště opětná nařízení wysoce
důstojné biskupské konsistoře králowěhradecké, by se pú-
letní takowěto učitelské porady přísně držely a k nim wšl-
ckni učitelowé se scházeli, učitelům se na srdce položilo;
neboť w skutku již swrřehovaný čas jest, aby páni učite-
lowé ze drimoty powstali a s duchem času mocně ku předu
se hýbajícím kráčeli.

Dále čteny byly veřejně dané otázky na poslední
půlletí, a sice:

1. Měl-li by školní učitel žáky swé také zeměpisu wy-
učowati, kdežto pol. zřízení škol jej k tomu newáže? — Co
by se zwláště mládeži naší ze zeměpisu mohlo přednáseti?

2. Kterýto způsob psaní lidu wůbec jest přiměřenější
i užitečnější: starý-li normální čili nowý, tak zwaný Kie-
sloowský? Která z toho pro učitele powinnost vychází? a

3. Proč se mnohým učitelům školním wychowání jich
wlastních dítek obawláště dáríti nechce?

A tuto jsme u podaném wypracowání mladšího učitel-
stwa nabyli té milé přesvědčenosti, že newunawená pil-
nost činí zázraky, jmaž se mnohý tupý diwí; podána jsou
totiž dvě tak zdařilá wypracowání, že se za hodna uznala,
byti wys. důstojné konsistoři předložena, z nichž jedno a
sice bysterského pomocníka Wáclawa Potůčka od důst.
pana Rojka veřejně čteno a pochwaleno bylo.

Konečně uapomínal důst. pan školdozorce podřízené
učitelstvo ku pilnému čtení wšelikých wychowatelstwí se
týkajících spisů, ano i ku čtení časopisů, jenž na učiněné
pokroky we wzdělání národním co ráfje poukazují, nabídl
se k ochotnému sdělení zkušenosti swé u wychowatelstwí
mládeže, odkryl libezným způsobem wšeliké až posud tr-
wající wady a nezpůsoby učitelské u wyučowání a před-
nášení wšech učitelů a některých zwláště, a když byl řeč
swou dokončil, skončena jest púletní porada se zpěwem:
„Wše jen ku chwále“.

Ať řekne každý učitel, zdaž neslouží takowáto schůz-
ka k dušewnímu prospěchu jeho? Ať nedím o přemnoha ji-
ných blahodatných následcích, jenž z púletních konferencí
učitelských plynou, uwodím k závěrcce jen toto: učitelowé
poznají sami sebe a užiji polodenní prawou duchovní zá-
bawu we společnosti wzdělaných! A to stojí wěru za
mnoho!

Alois Machek.

Diwadlo pražské.

Při posawádním stawu diwadla našeho zajisté nás
nikdo proto kárati nebude, že mu stálou pozornost newě-
nujeme. Příčiny jsou na jewě a nejednou již byly wy-
řknuty, pročez je tuto opakowati za zbytečné pokládáme.
Tak i w tomto nejnowějším běhu českých představení opo-
minuli jsme se zmíniti o nepodařilém půwodním kuse pana
N. i ostatních ničím newynlkajících hrách, očekawající, až
by se vyskytnul nějaký důležitější a důstojnější zjew, kte-
rý by nám uložil powinnost k wlastenskému obecnstwu,
wztáti jej w úwahu. Takowým pak opravdu zdá se nám
byti *Syn chudého otce* aneb *Cesta do blazince* od Re-
zníčka, kterýžto kus w neděli dne 24. Října w prospěch
pana Lapila se provozował.

Kdo widěl posawádní plody dramatické Musy pana
Rezníčka a přítomen byl též provozowání tohoto nejnowěj-
šího jeho kusu, zajisté příjemně musel býti překwapen,
wida, kterak p. Rezníček, opustiw posawádní dráhu dobro-
družného romantismu, jiný, prawější směr nastoupil polože-
ním za základ práci swé wýšší, průwodní idey a wole-
ním předmětu takowého, kde se děj ze samé powahy osob
wywinuje. A že p. Rezníček we zkoušce této — a bylat

to zajisté zkouška osudná — obstál, tím neomylně dokázal povolání své k básnictví dramatickému, povolání, které mu při schopnostech jeho, bude-li jich, jak očekáváme, pilnými studii podporovati, pěknou budoucnost na poli tomto slibuje. Krátký obsah kusu jest následující: Karel Litow, syn chudobného měšťana, wrhl se neodolatelným pudem hnán na dráhu básnickou, proti vůli otcově, který by raději widěl, aby se mladík uchopil něčeho pořádného a pomáhal wyživowati četnou rodinu. Hlavně udržuje Karla na jeho dráze blouznivá láska k slečně Wratislawě z Mirotína, jejíž samolibosti neobmezená oddanost mladého básníka lichotí, k němuž i skutečně podobnými city lne. Výsledek provozování diwadelního kusu z pera Karlowa rozhodnouti má nad jeho budoucností. Kus propadne; otec, kterého syn posud se skvělými nadějemi odkazoval na slavný jeho prospěch, přinucena se widí, odejmouti mu svou podporu, aby ostatní rodinu nezkracoval; Wratislawa, před jejímiž samolibými zraky zbledl básnický lesk milovníka jejího, odvrátí se od něho; jediný přítel, diwadelní herec Kolisecký, věrně wytrvá při Karlowi, všemožně ho těše a ducha jeho pozdvihuje. Karel, wypovězen z otcovského domu, darino hledá zaměstnání u welkokupce Lichwicky, jehož bezecný návrh k falšování písemností s opowržením zawrhne, až pak nouzi donucen takorba w zoufalosti přijme u baronky z Lipowa službu lokaje. Wratislawa pak jest neč barončina a při návštěvě u této shledá se s opowrženým miláčkem svým Karlem. Následuje tu vášnivý výjev. Wratislawa z počátku zaraziti chce nízkého sloužícího panskou hrdostí, poznenáhlu však obměkčena outpně sklání se k bývalému milovníku, oznamujíc mu, kterak tíseň nezměnitelných okolností žádá newyhnutelně rozloučení jejich. Karel kleč na kolenou před Wratislawou, an wstoupí náhle baronka, a Wratislawa, aby neprozradila známost svou s lokajem své tety, wyhlásí Karla za šíleného a co takového dá ho baronka odweztí do blazince. Zatím Wratislawa okolnostmi donucena podá newolnou ruku svou doktorowi Polenskému z Lukowa. Ji i baronku zahrnuje neštěstím syna svého hluboce dojatý otec Karlůw trpkými výčitkami. Koliseckému podaří se sice wyprostiti přítele svého z blazince, ale tolika ranám osudu podlehlý duch zachwátí i tělo Karlowo. Zdraví jeho je na vždy podkopáno. Šlechtný Kolisecký stará se oň co o bratra, ošetruje ho w nemoci a nabádá ducha jeho k nové činnosti. Karel pokračuje šťastně na dráze básnické, jméno jeho se rozhláší a plody jeho docházejí chwalné powěsti. To však nemůže uléčiti churavé srdce, na němž nemilosrdně hryze čerw zklamané lásky, a při tom i tělo jeho čím dále tím více chřadne. A však ani Wratislawa není šťastna, neboť jí vyčítá probuzené svědomí spáchanou zradu nad věrným milovníkem a zkázu mladíkowi. Doktor Kořinek, který Karla léčí, přiwede ji konečně k tomu, aby bývalého milovníka svého nawštíwíc z winy své se wyznala a za odpustění jej žádala, w tom, doufá, že srdce jeho léka nalezne a útěchy, což newyhnutelné jest k jeho pozdravení. Mezi tím provozował se propadlý Karlůw kus jinde a tak welikého zalíbení došel, že Karel powołán jest se znamenitým platem co dramatický básník k jednomo z předních zahraničních diwadel. Nowinu tu přinese mu věrný Kolisecký, a brzo na to objeví se i kající Wratislawa. Ale tolik štěstí najednou nenesene Karel na těle nejvyšše ochablý, přeplněné jeho srdce svým překypěním potrhá napnuté jeho životní síly a on skoná w náručí otce, přítele a milenky, wrele jej oplakávajících.

(Dokončení.)

Trní a bodláčí.

Náš krajan p. Schulhof, žák Tomáškůw, udělal z nás opět Cikány. Wyšlo totiž u Jana Hoffmanna „Capriccio“ dle motiva „Ach není tu není“, a na titulu stojí „air bohemien“, což tolik znamená, jako: cikánský nápěw. O této nedůslednosti a neznámosti jazyka zmínil se již mnohem dříve p. Fr. Doucha, ale nic to nepomohlo. Náš tatíček zůstane naším tatíčkem a my jeho cikánskou rotou. Až teď ještě Bálfoho opera „Cikánka“ na jewiště wyjde, což se w krátkém čase státi má, a obecnostwo uslyší naši busískou w uvertuře, pak nám z cikánstwa ani Kytl nepomůže.

Kronika času.

* Mendelssohnůw „Eliás“ provozował se nedávno w Berlíně w privátní společnosti u Julia Sterna. Mezi obecnostwem byl též Mayerbeer, nejwětší protivník jmenowného kompozitora. Zlou náhodou byla wětší část zpěwáků ochraptěla a dojem byl jen polowiční. Weřejné provození se již připravuje.

* Heffterowa kniha: Der Weltkampf der Deutschen und Slawen, o níž i w těchto listech zmínka byla, neděla u Němců welikého štěstí. Heffter jest přílišný přeplatec w ohledu Slowanů, než aby kdo rozumný, třeba dosti zarytý Němec, přizwukowati jemu mohl. Tak ozwal se proti němu hlas w časopise Magazin für die Literatur des Auslands, který mu jeho snižování Slowanů zasloužené wytká. „Jest to vlastenectví welmi podřízeného způsobu,“ prawi se tam mezi jiným, „které myslí, že wě své oraci pro domo sua wšeccko cizí jenom snižowati musí. Uznání vlastních předností dobře obstáti může wedle cizích.“ Slowa to i u nás hodna uwážení. Ostatně jest to nowý důkaz, kterak každá přeplatost slouží ke snadnějšimu uznání prawdy, která vždy nachází se uprostřed, stejně vzdálena od obou sobě protivných krajností.

* O rychlém powstávání a wzrůstání měst w Sewerní Americe stůž tuto pamětný příklad. W jediném městě Cincinnati wystawěno jest během minulého roku 1375 nových stawení, mezi nimiž jsou čtyry školy, jedna medicínská kollej, dwa kostely a jedna synagoga. K tomu stawí se ještě katolický kostel a kaple.

S m ě s.

Čeští wandrowníci. Že chuť i sprostějších Čechů, nawštěwowati vzdálené kraje, posud neutuchla, dokazují kromě jiných příkladů dwa nedávno nám do rukou se dostalé listy českých řemeslníků. Jeden z nich psán jest z města Bajrutu w Sirii od krejčovského towaryše Josefa Seifferlinga, rodilého z Holomouce, k strýci jeho; druhý pochází od rodilého Pražana, sedlářského towaryše Wiléma Kříže, a poslán jest z Kahiru, hlavního města egyptského, rodičům jeho. Oba wandrowní jeli w listech svých welkou chuť, ještě dále do swěta se pustiti.

Soulié, francouzský nedávno zemřelý spisowatel, napsal s Dumasem stejné drama „Monaldeschi“. Soulié byl první; ale co neštěstí nechťelo, obecnostwo mu je až hrůza wypískalo. Aby se však Dumasowi též tak newedlo, poslal Soulié 50 najatých drwoštěpů do diwadla, ne aby hwízdali, nýbrž aby pomohli tleskat, což se jim výborně podařilo. — Z takové kollegialnosti by si ledakdos mohl pěkný příklad wzíti.

Nowá kniha.

Jan Slepý. Historický truchloděj w pěti jednáních. Od K. W. Slanského. W Praze 1847. Tiskem a w komisi u Jar. Pospíšila. 12. 118 str. Cena 20 kr. str.

Číslo 130.

14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(čytem č. 1050—2 přes dvě pti zemi).

30. Října
1947.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
přiladích tiskrate za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

Předpláti se na čtveř
léta 1 sl., na půlléta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. stf. U c. k. po-
stovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
přilátně s patričnou
obalkou 2 sl. 36 kr.

Wlast Slowanů.

Hoj, kde statné Sláwy plémě
Swé rozkládá širé země?
Kde cár Lazar w slawném boji
Wykrvácel duši swoji?
W srbské zemi? Wýše, wýše
Meze jsou slowanské říše.

Hoj, kde statné Sláwy plémě
Swé rozkládá širé země?
Tam kde umíraje Zriny
Nesmrtelné konal činy?
Nad Dunajem? Wýše, wýše
Meze jsou slowanské říše.

Hoj, kde statné Sláwy plémě
Swé rozkládá širé země?
Kde Jan Trocnowský swé woje
W swaté wed' pro národ boje?
Na Wltawě? Wýše, wýše
Meze jsou slowanské říše.

Hoj, kde statné Sláwy plémě
Swé rozkládá širé země?
Kde se Slowan w krwi brodil,
By Ewropa oswobodil?
Na Morawě? Wýše, wýše
Meze jsou slowanské říše.

Hoj, kde statné Sláwy plémě
Swé rozkládá širé země?
Tam kde u nepozwolil,
Až poslední krupěj prolil?
Tam nad Wislou? Wýše, wýše
Meze jsou slowanské říše.

Hoj, kde statné Sláwy plémě
Swé rozkládá širé země?
Tam kde Moskwu plamen zohwátil,
Jenžto swětu pokoj wrátil?
W zemi ruské? Wýše, wýše
Meze jsou slowanské říše.

Tam, kde jazyk Sláwy syna
Na čest otců upomíná,
Mysl čilá, srdce wřelé
Pro wlast koná činy smělé,
Pqbratřence láska pojí —
Tam slowanská říše stojí.

Pražská čarodějnice.

(Pokračování.)

František z Rozražowa pošeptal něco swému
přisedicimu do ucha, a pan Justus Gebhardus počal
se Tekly následowně dotazowati: „Waše jméno?“

„Tekla Meroresowa,“ odušila pro nepravdu
zardiwající se dívka. — Peldřimowský změnil ouz-
kostí barwu, a sám Helimelech nepokojně sebou
hnul.

„Wy že jste židowka?!“ zwolal u welkém
podiwení chytrý právník Gebhardus.

„Ano!“ doložila s welkou odhodlaností díwka.
„Dcera Meroresowa, české králowské komory po-
družného peněžníka, a poněwadž se dal na křesťan-
stwi, nechťela jsem jej následowati, když se za Be-
dřichem Falckým do Braniborska odebral, a zů-
stala jsem raději w Helimelechowě domě na wy-
chowání.“

„Aj, aj, aj, aj,“ mlaskal napolo spící Valeria-
nus, „a kde pak jste wzala, sladounká Israelitko,
tu líbeznon českou wyřečnost? Aj, aj!“

„W domě Helimelechowě“ — odušila dívka,
„mluwi se čistou, jadrnou řečí.“

„Ba, při sám Bůh!“ jal se na to mluwiti He-
limelech, „w přibytku mém ozýwají se toliko zwuky
českého, jadrného jazyka, a Mojžišowy knihy a
wšecky proroky starého zákona čítáme z Králické
bibli.“

„Aj, aj, aj, aj!“ mlaskal opět s potutelným
úsměwem Valerianus a mžoural po Tekle očima
s wyrazem potají probuzené choutky.

„Tomu stěži uwěříme, milá panenko,“ jal se
na to nosatý Gebhardus mluwiti, „a předwutpny
pan Valerianus Magnus jsou jiného mínění a dostaly
se jim do rukou wšelíjaké důkazy, podle kterýchž
o was soudí, že jste dcerou některého odbůjníka,
jenžto se owšem za utíkajícím Bedřichem do Brani-
borska odebrati musel. Ostatně záleží wšecko na
dwou zde sedících nejdůstojnějších pánech soudcích.“

„Ano, záleží,“ prawil na to František z Roz-
ražowa a jeho zraky se zatemnily, jakoby se zalily
krwí. — „Nuže, Žide Helimelechu, majiteli kamene

J. B.

mudrců, černokněžníku a odbůjníku — tobě, jakožto vychovateli toho děvčete v černokněžnictví, bude zajisté powědomo, jakého rodu a jména jest, a tobě jest nyní uloženo, wyznati před soudem královským, nač se tě tázati budem. — Kdo je tato dívka?“

„Ona to již řekla,“ odpověděl Helimelech.

„To je lež!“ chroptal Rozražow s udušeným kašlem. „Dej jinou odpověď, Žide!“

„Ba při sám Bůh! na Abrahama, Isáka a Jakuba wám přísáhám, že nelhu!“ zvolal Žid u velikém rozhorlení, jakoby se w pravdiwosti své uraženým cítil.

„Aj, aj, aj, aj,“ mlaskal na to Valerianus, „on nechce s prawdou wylezt.“

„Wšak my mu ji vyštouráme,“ prohodil Rozražowský a stiskl jaksi wztekle scwrklé své pysky. „Nuže, Žide Helimelechu, ještě jednou a naposledy se tebe tázem: wyznej prawdu, kdo je tato dívka a proč ji za Židowku wydáváš?“

„Dcera Meroresowa!“ doložil opět Žid s pewnou odhodlaností.

„Fiat justitia et pereat mundus!“ šeptal do sebe František z Rozražowa. „Sladounký Bohumile Pato, chopte se toho Žida a weďte ho do mučírny.“

Sotwa že Rozražowský ta slowa domluwil, wrhli se oba pacholci za katem stojící jak rozsápané saně na Helimelecha a hodili mu prowazy okolo těla. Staroměstský poprawní mistr Bohumil Pata posadil červenou čepičku na hlavu a dokořan otevířel železné dwěře u mučírny.

„Položte ho w náruč železné newěsty,“ řečtal se u brozném smíchu Valerianus.

„To se nemůže, to se nesmí stát!“ zvolal nyní pan Jan Peldřimowský s welkou horliwostí. „Račte mi dowoliti, weledůstojný a welemoudrý pane z Rozražowa, abych wám na pamět uwedl, že nemáme prawo nikoho mučiti, pokud se mu nedokázalo, že jeho wyznání sobě odporuje a že si lžiwé a podwodně počíná.“

„Silentium, pane konšeli!“ zvolal urputný František z Rozražowa a napnul se hrdě po celé své wyšce. „Wy zde nesedíte jakožto soudce, nýbrž jakožto powolný a nemluwný svědek královského tajného soudu. Na naše bedra toliko je složeno přetěžké břemeno rozsouzení a úsudku, naše neporušené svědomí, naše lidskými vášněmi nezkalená duše ručí za sprawedliwost weškerého našeho konání. — Weďte ho do mučírny!“

„Wšemohoucí Bože!“ zvolala w přehrozné ouzkosti Tekla, a w trapliwých rozpacích, newědouc co činiti, upnula zraky své zoufanliwé na nešťastného Helimelecha, jenžto w skutku u wznešeném poklidu duše s opowržením na katany pohlížel. Teklino vykřiknutí swrhlo jej na okamžik z mučnického ráje jeho sniwé obraziwosti w bídnou motaninu přítomných poměrů, a však nawzdor mukám, jenžto se jeho křehkému, stářímu a mnohou bolestnou

zkušností ochablému tělu strojily, pewně se w duchu swém odhodlal a ustanowil, že nižádným způsobem, ba i nejhoršími hrůzami smrti wynutit si nedá wyznání o prawém stawu a jménu swěřené sobě dívky. Ba s usmiwawým pohledem obrátil se k Tekle a počal ji těšiti a ji domlouwati, aby jakožto prawowěrná Israelka spolehala we wšemohoucnost Boha Jehowy, jenžto sedmero makabejských bratrů w nejkrutějším plamenu při zdraví a dobré mysli zachowal — a při tom ji potají pošeptal, aby se ničím nedala přinutit k wyznání, že je Mansfeldowa dcera; neboť tím wyznáním, tak doložil dobrý starec, ustrojila by sobě smrtelné lůžko.

Mezi tím dal Rozražowský znamení, aby Žida odwedli.

Peldřimowský chtěl to opět překazit, odwołáwaje se na zákony císaře Rudolfa II., jenžto byl za posledních let swého panowání zvláštním milostiwým listem ustanowil, že za panowání jeho, aniž za panowání jeho nápadníků a dědiců nikdo mučením, tělesným trápením a na hrdle pokutowan býti nemá, komuž by se diwe nebylo dokázalo, že se skutečně zemské zrady aneb jiného zlomyslného porušení císařského majestátu aneb kacírských neřestí dopustil. Peldřimowský twrdil, že se posud o Helimelechowi ničeho nedokázalo, že toliko na udání docela nectného a nepočestného člověka zajat a na soud pohnán, nyní pak překrutně mučen býti má bez wšelikých důkazů a na pouhé domněni.

František z Rozražowa prohodil na weškeré námítky a důkladné řeči konšele Peldřimowského několik welmi urputných slow, a s potupným smíchem o milostiwých a majestátních listech císaře Rudolfa welmi pohoršliwou zmínku učinil. „Odweďte Žida do mučírny!“ dokončil Rozražowský. „A wy, pane Gebharde, wezměte s sebou psací potřebu, abychom hned pilně napsali a zaznamenali, co z něho železná newěsta vymačká. Dívka musí jeho mučení přítomna býti, aby nabyla aspoň malé choutky o tom, co ji očekává, až na ni dojde.“

Pacholci odváděli Žida, kat Pata laskawě pokynul dívce, aby následowala, a za nimi odebrali se František z Rozražowa, Valerianus Magnus, Justus Gebhardus a na zvláštní rozkaz Rozražowského také Přibík Jeníšek do mučírny. — Jan Peldřimowský ale poručil w tomto nešťastném okamžiku Helimelecha do rukou božích a spěchal welmi kwapně, pokud jeho tlusté tělo stačilo a jeho síly dowolowaly, na hrad pražský, hledati přítele a pomocníka w osobě náměstníka knížete Lichtensteinského, aby aspoň newinnou dítku od bolestného mučení a trápení zachránil.

Ouzké a příkré kamenné schody wvedly do mučírny. Byl to nízký, klenutý sklep pod zemí. Uprostřed krowu wisela switlna a přemutné roz-

léwala světlo po weškerém náradí toho strašlivého místa. Na pravo wedle dweří ležela železná newěsta, nescíslnými krvavými škrwnami zazrzawělé oustroji w podobě lidského těla, a po dutině, w kterouž se mučení odewzdany člověk kladl, mnohými bodlaky a špičatými hřebíky wykládané a opatřené. Podle železné newěsty stál kozlík, jiný to trápící nástroj w podobě zakulaceného werpánku, a koho do něho uwázali, trápen byl mohutnými roubíky, jenžto masité a měké díly těla tak přeukrutně mačkaly a těsnily, že pak na dlouhý čas nelze bylo krwi, do přirozeného oběhu žil pohodlně se vrátit. Na lewo stál o stěnu podepřen žebřík, we swých jednotlivých částkách tak složený, že se buď dokonale zkrátit aneb zdloužit mohl. Na něj pevně býval uwazován mučedník, kdež se mu pak přebolestným způsobem swaly a žily roztahowaly a kosti lámaly. Nad žebříkem wisely na stěně kladíwa, kleště, sekery, drátěné a železné čepice na stiskování lebky, všelijaké konwičky a lzíce na nabírání wařícího se olova. Stranou w koutě stál vysoký kotel na waření wody, do něhož se nešťastníci házeli a za žiwa opařowali, a welká pánew s horoucím uhlím na pálení rozličných oudů těla.

Sotwa že Helimelech s Teklou do mučírny wstoupil, zděsil se nad míru z toho přestrašlivého náradí, jenžto poznenáhlu ze všech stran co bezcitelní pekelní sužowatelé z pokoutních temností mučitelského sklipku wystupowalo a na oči se mu stawělo. Tekla se postavila wedle železné newěsty, skorem o ni se podpírajíc, a newěděla, jaké to strašlivé, krvavé náradí jejího outlého, čistého těla se dotýká. Rozražowský a Valerianus posadili se na nízkou lawičku u prostřed sklipka, Gebhardus co krewní pisar postavil se podle poprawního mistra Bohumila Paty, kdežto Jeníšek s pekelným úsměchem o weřeje se opíral a pronikavým, všetečným zrakem celou mučírnu sbíhal a každý w ni se nachezující předmět zwědawě zpytoval a prohlížel. Byltě ustanowen podle swého umění za ranhojiče mučírny. Jemu nedaleko stál biřicowé.

Po nedlouhé přestávce jal se na pokynutí nejvyššího sudiho Františka z Rozražowa Justus Gebhardus, pisar krewní, mluwiti: „Efraime Helimelechu, klenotníku starého města Prahy, dokázáno jest a stvrzeno mnohými swědky, že jste se hanebných, zlých věcí dopustil, a za tou příčinou byl jste jat, na soud pohnán a obžalován z trojí věci: za prvé zradil jste tajným se spolčowaním s odbůjníky a nepřátely Jeho Císarské Milosti swou wlast a její zastawatele, za druhé dokázalo se na vás, že jste se oddal pekelným čarám a černokněžnictwí — za třetí učinil jste ze swého domu hnízdo a outočiště vlasti nebezpečných osob a čarodějnic. Na vás nyní jest, odpowídati a ze všeho se wyznati, a jenom upřímným wyznáním získáte snad milost, že důstojný

trestní soud bez dlouhých průtahů a bez welkého mučení rozsoudí a vás rychle na upálení vydá.“

„Nelze mi takové wyznání učiniti,“ odušil na to s welkou skormouceností Helimelech, „neboť jsem se takových věcí, z kterýchž mne winíte, nedopustil; že s odbůjníky si dopisují a wyjednávám, děje se, jak jsem již prvé podotknul, za příčinou peněžného s nimi porownání, že však černokněžníkem jsem a že we swém domě odbůjníky a čarodějnice přechowávám — to je hanebné očernění a směšná lež.“

„Wy se tedy nechcete wyznati?“ tázal se naposledy krewní pisar.

„Nemám čeho bych wyznával,“ odušil welmi truchliwě Helimelech. (Pokračowání.)

Z e M ě n a .

Písek mešká mezi námi; nezawítal k nám co orel, jenž po mohutném wýletu usedne, aby subě pohowěl, přibral se jako ptáče, které zaplašeno střelou smrtící hledá bezpečného přitulku — ztratil milou družku, zpanilou choť, drahou matku dwou outlých dítek.

Bylo to na začátku letošního Srpna, když oba manželé na wrchu k baworským hranicám se zastawiwše ještě jednou zraky své na milé Čechy upřeli; slunce swítilo jasně a drahá wlast objewila se w čarowném oswitu. Jakési děsné tušení zmocnilo se jemného ducha mladé choti, seplaté ruce k české straně zdwihajíc několikráte zwolala: „O mé milé Česko! tebe widím naposledy!“ Po šesti nedělích wé Štutgartě hrany prawdiwost předtuchy potwrdily. * „Kdo nyní bude stírat hrnoucí se pot s planoucího čela wracujících se wečer z hluchého jewiště w tichou domácnost, kdo hojiti rány zasazené citliwému srdci náwalem života? Kdo w tichotě osamělé pěstowat a odchowávat zpanilá robátka, co zatím otec wítězně široké daleké kraje proletuje? Kdo otwíratí soucítěná nádra proudícímu a kypícímu srdci umělcowu?“ Kdo jej w cizích krajích pamatowati na milou matku, drahou wlast? Wzor ten zdárné dcery, choti, matky, přítelkyně zasluhuje od našich býti následován! Jen pozdě hluboká tato rána jemnému srdci umělcowu zasazená wyhojena bude.“

Ptáče kwílí, neštěbetá wíce,
I dvě mladých s otcem truchle stená;
Šípem klesla milá polowice,
Ejhle! drahá máti, wěrná žena,
Krásou, cnotou skwěle ozdobena.

Jako z teplých pásů něžný kwět,
Odnešen jsa w cizí, chladné kraje,
Hlawu sklání, poznenáhla chřadne:
Ach! tak opustiwiš český swět,
Nyje zdárná Češka pro swé ráje,
Až i touhou k vlasti swadne.

A. H.

Diwadlo pražské.

(Dokončení.) Z udaného obsahu patrno jest, k jakému druhu toto dramatické dílo náleží. Kdybychom je měli úplně oceniti a wšecky jeho wady a nedostatky wytknouti, wzrostla by úwaha naše daleko nad meze listům této wykázané. Neshodnosti s obyčejným životem a během věcí milerádi básníkowi odpouštíme, an základ kusu nepostawil

* Následující místo wyřazeno jest z pohřební řeči pana legačního raddy Fr. Dingelstedta, chotě zpěwkyne Lucrowé.

tych, na náhodné zewnitrní zapletenosti příležitosti jako spíše na wnitřní důslednosti charakterů jednajících osob, a právě toto jest, co při p. Reznickowi chválíme a co nás k tomu přimálo, že jsme tenkrát pokus jeho zdařilým nazvali, daleci jsouce pokládali jej snad za dílo nějaké dokonané. My nejnovější tento kus Reznickův posuzujeme toliko a ohledem na prvnější jeho dramatické práce, a tu shledáváme patrný pokrok jednak nastoupením pravějšího směru, jednak i důslednějším vyvinutím se děje ze sebe. Že i ta téměř všecko opět přeměněno, tomu se nedivíme, považíce, že mladá, bujná obraznost nesnadno podrobuje se kráčetí ve vymezených mezích a stěží navyká uzdě střízlivé rozvahy. W celku jsou powahy hlavních osob dobře nastiženy, ději neschází wnitřní ku pravdě podobnost a dialog je živý, místy owšem až příliš deklamatorský, tak že hra nepřestává poutati pozornost diwákowu. Hlavní ale zásluha knsu jest, že idea jeho základní skutečně jest poetická, čehož při předešlých pracech Reznickových nebylo. (Zda-li však předmět jest i dramatický, budiž na sobě ponecháno.) Na tyto věci stawíme výrok w předešlém listu přenešený, že Reznicek má skutečně powolání k básnictví dramatickému, spolu však také opakujeme, že mu nanejvýše potřeby schopnosti své plnými studiemi zdokonalowati.

Co se prowezwání týče, musíme je w celku zdařilým nazwati, slušné při tom pominouce leckteré nedostatky paměti. Pan Kolár (Karel Litow) a paní Koldřová (Wratislaw) měli hlavní úkoly swěřené a provedli je plně. Wedle nich zasluhuji chwalného uznání p. Lapid (starý Litow) a p. Sekyra (Kolisecký). Všickni čtyři byli nejedním pochwalným tleskotem a wywołáním poctěni. Po druhém jednání a ku konci byl wolán i básník.

Pražský denník.

* Před nedáwnem wrátil se do Prahy, otčiny své, pan Jossif Čapek, jeden z četných hudebních umělců našich, absolvovaný chowanec zdejšího konservatoria, processowaw co kapelník štyrské hudební společnosti celé se-werní Německo, Dánsko, Švédsko a Norweskgo a wydo-byw si nejen co ředitel společnosti této, nýbrž i co nadaný skladatel a umělec hudební všeobecné pochwały. Zna-je hudby milownost krajanů swých i chtě také na domácím luhu českému umění získati uznání, jakého se mu w cizině w hojně míře dostalo, zamýšlí budoucího týdne zříditi dvě hudební večerní zábawy, při kterýchž mimo vlastní skladby koncertisty i výtečného F. Reissigera nejnovější, to-liko w rukopisu chowanou laweckou ouverturu slyšeti bu-deme. Nadějeme se hojně návštěwy předewším proto, že p. J. Čapek sám jest výborný houslista a nejen jménem, nýbrž i duchem Čech. K. Stefan.

* Národní Museum jest již ouplně přestěhowáno do č. 858—2 w Kolowratské třídě a dne 20. Listopadu bude se tam držeti všeobecné shromáždění členů. Kdy bude otewřeno pro obecenstwo, swým časem se ohlásí.

* Dne 31. Řijna o 4. hodině odpolodní bude se pro-wezowati první opera letošní w národním jazyku: *Oldřich a Božena* dle Ernsta od J. K. Tyla, hudba od Fr. Škroupa (staršího). Tato od našeho krajana složená půwodní zpěwohra určena jest ku prospěchu panny *Cecilie Soukupové*, která si o českou opera zvláštních zásluh a příz-ně obecenstwa dobyla. První partie jsou kromě benefičantky w rukou paní Hoffmannové, pp. Reichla a Strakatého. Není pochyby, že se s četným obecnstwem shledáme.

Kronika času.

* Jistý Irčan, Daniel Smith, wynalezl papírowá zrcadla. Potřeť on totiž papír jakousi chemickou rozpustěnou, která zhustnouc a uschaouc nejčistší křišťálowou plochu činí. Takowá zrcadla netoliko posawádním skleněným a kowovým se wyrownají, nýbrž we mnohém ohledu nad ně i vynikají. Hlavní ale jejich přednost je, že se dají zawinout jako jiný papír, aniž to co škodí jejich jemnosti a odráživosti.

* W Amsterdamě uwádějí na wěže k hodinám no-wého způsobu cifráky. Na těch pohybuje se jasom jedna raňje, která toliko minuty ukazuje. Z prostředu ale cifráku ční asi na půl sáhu železný sochor, na jehož konci upew-něno jest číslo udávající hodinu právě minulou. Jakmile tlače nowá hodina, couwce sochor nazpět a objeví se jíný s nowým číslem nynější hodiny. W noci okazují se tato čísla w průswitném oswětení.

* W Norweskku, jehožto zemské zřízení právem se nazýwati může republikánsko-monarchickým, an tam ouplně rownost všech stawů panuje a šlechty nízádné není, založil nynější král Oskar rád sw. Olafa, jehož udělením se mají odměňowati zásluhy jak občanské tak wojenské. Proti tomuto ústawu vznikla však ostrá polemika, an Norwe-žané, o swobodu swou se bojící, widí w ústawu tom ja-kýsi krok k zawedení aristokracie. Ba i to je uráží, že rád ten nosí jméno swatého katolické církwe.

Rozluštění národních hádanek w č. 125.

1. Čas. 2. Kterou hospodský do wina leje. 3. Které mají ocas nejbliž u hlavy. 4. Že umřel. 5. Hrom. 6. Ryb, neboť kamení je pod wodou. 7. Jeho peří. 8. Na topírku. 9. Kde jsou nejhlubší oudoli. 10. Když ho psi kousají. 11. Lháři, neboť jemu nikdo newěří. 12. Rak, když se uwarí. 13. Naděje. 14. Braním peněz. 15. W nebeském. 16. Když nedosáhne dna. 17. Druhá půle. 18. Wíce. 19. Mokřých. 20. Díry w syru.

N á w ě š t í .

Měsíční schůzka české průmyslní Jednoty držána bude w úterý 2. Listopadu b. r. o 6. hodině večr we shromážděním sále u sw. Hawla. — K pojednání budou:

- 1) Zpráva záležitostí od měsíce Řijna.
- 2) Nawrnutí hlavního ředitelstwa ku zwolení některých činných spoluoudů.
- 3) Přednáška a nawrh p. appelačního rady Šidla z ohledu podílu Jednoty průmyslní při wyjednáwáních swých se státní wládou z ohledu předmětů průmyslnických.
- 4) Přednáška p. prof. Wiesensfelda: Sdělení zpráv o stawbách wodních zemí Santorinskou. —

Hlavní ředitelstwo Jednoty ku po-wzbuzení průmyslu w Čechách. Je-liž, jak z programu widěti, jednání tenkrát velmi zájímavé a důležité bude, nadíti se jest, že málo který z oudů w Praze přítomných schůzku tuto nawštíwiti opomluc.

Nowá kniha.

Obrazy swěta, čili popisání rozličných národů, jejich ži-wota způsobů, obyčejů, mrawů atd., jakož i rozličných krajin na naší zemi. Wydáwány od Jana Slaw. Tomička. W Praze 1847. Sklad knihkupectwí Calwowa. Wšech 5 swazků dohromady seš. s ozdobnou obálkou, bez rytin za 40 kr., w tuhé wazbě s rytinami za 1 zl. 40 kr. atd.

Číslo 131.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Časopis tento se ve skladu Pospíšilovu (v Nových alejích na Novém Městě č. 116) vydává po půlročních trikráte za týden, v úterý, ve čtvrtek a v sobotu.

Čechy, Moravy, Slováci a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1050—3 přes dvůr při seml).

2. Listopadu
1847.

Předplácí se na čtvrt léta 1 zl., na půlléta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. st. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půllétně s patřičnou obálkou 2 zl. 36 kr.

Rodina Nerudova.

1844.

Listopad potrásal již svoje žlutolisté kadeře, když jsem přijel do Brna.

Touha moje mne tam unášela rychleji nežli parowůz. Dychtil jsem pohleděti na ohnisko, kdež posud jenom jednotlivé jiskry swatého plamene doutnají, kterýž nás Čechy již mocně zahřívá, když pomyslíme na minulost a budoucnost. Ztrávil jsem v tomto lůně nově pučících nadějí několik utěšených dní, jichžto obraz ale na jiné místo schovávám. —

Jednoho dne — z nescíslných kominů městských fabrik walila se mračna dýmu k nebesům a z těch se tlačila za to hustá mlha k zemi — toho dne jsme se procházeli se S. po Františkově. I nedbali jsme, necitili jsme, že se hustý, drobounký deš sype; tak nás dojímalá rozmluva.

S. je rozený Slovák a byl toho času duchovním pastýřem na Moravě; znal Štůro-Hurbanowské plány, kteréž tenkrát po českém světě strašiti začínaly, a objevil se jakožto rytíř té samé barvy. I já chtěl tenkrát tomu strašidlu zblízka do twáří nahlédnouti — to byl wedle pohledění na sesterskou Moravu hlavní záměr cesty mé; což tedy diwu, že jsme na první setkání o té věci horlivě rokovali začali?

Tenkrát jsem arci ještě to dítko neznal, ježto Nowoslováci již ku křestu nésti se chystali; neznal jsem jazyk, jimžto noworození celého národu bláslati chtěli. Musel jsem proti jich odpadlictví jenom všeobecně z dějepisního a jazykového stanovistě brojiti, a při tom užíwati zbraně, kterouž prostý zdravý rozum k uhájení literární spojitosti do rukou klade; ale přítel S. dokládal mi tou samou filosofií o rozdrobowání, kterouž potom Štůr a Hurban na krám vyložili a dle kteréž by posléze každá stolice slowenská jinou literaturku míti mohla — tou mi dokládal, že není pro lid slowenský jiného spasení, nežli když se od českého jazyka odtrhne, a to prý hlavně — i kdyby všechny jich filosofické zásady nic neplatily — to prý hlavně za tou příčinou, poněvadž mu nerozumí, anebo vlastněji, poněvadž prý

Čechové, welmi málo jich vyjímaje, tak píšou, že jim Slowáci nerozumějí. Při tom paradowalo arci v každé sadě: Lid, lid a lid!

To mi wrtalo trochu mozkiem! Což je platen sklad vši moudrosti we knihách, kterým lid nerozumí, když se má tento lid osvěcować? — Byli-li a jsou-li tedy všickni ostatní Slowáci snad z nějaké předpojatosti, snad ze starodávného zvyku na omylu, pravice, že slowenský lid jazyku českému rozumí a tudíž i nejdůležitější knihu života, totiž bibli, w českém jazyku čítá; bylo-li to všechno pouhé, dlouhé mámení: tedy s Pánem Bohem! okažte mu jinou cestu, aby z bahnitého proudu wybředl; wložte mu do kněh jazyk, kterýž je z něho wyrostlý, z jeho hlavy, z jeho srdce wyběsklý; pište aby wám rozuměl.

Já powolowal horlivému hajiteli interesů lidu slowenského; neboť myšlénkou na lid nechám se rád ohnouti, a hájil jsem jenom prawdu, že sami jeho krajané, kteří nejvíce na nesrozumitelnost, ba i zmalátnělost jazyka českého nařikají, největší winu této zdánlivé wady nesou, protože posud snad ani jednu knihu nenapsali, kteráž by byla okolnostem, poměrům, wůbec weškerému stawu lidu slowenského přiměřena. Owšem, kdybych byl tenkrát wěděl, jak bude ta jejich nowoslowencina znít a jak budou její organy wypadat: byl bych byl měl ostřejší zbraň w rukou!

Ale i pak bychme se byli snad bez posekání rozešli, jakož jsme učinili onoho dne opuštějíce Františkov, w hlavní věci jsouce u přátelském srozumění.

Malý nádech hořkosti zmizel brzo w kole mladých Morawanů, kteří mě swou návštěwou potěšili, potom we společnosti přítele Oběrala. Den byl pryč, ani jsem se nenadál.

Pod wečer přišel Mikšíček. Wedl mě na wrch, kdežto chrám sw. Petra trůní.

„Dnes uwidíte ještě dvě brněnské wzácnosti,“ ujišťowal mě.

Já se těšil. Nízkými dveřmi wešli jsme do ouzké, tmavé předsíně starobylého stawení, ze síně do skrowného pokoje.

Skoro uprostřed stálo otevřené fortepiano a na něm dvě hořící svíčky; u něho sedělo asi sedmi- nebo osmileté děvčátko — ještě mladší stálo vedle něho s houslemi; na pulpitě před malými muzikantkami ležel Berjotův koncert.

To byla první brněnská vzácnost — dcerušky p. Nerudy, budebníka při dotčeném hlavním chrámu.

On sám stál vedle fortepiana, když jsme vstoupili, a radostně nás u vítal. To samé učinily také u své w lidné ženštiny. Jedna mi byla představena jakožto domácí panička, druhá mladší, tuším že její příbuzná, byla mi u w edena jako jediná wlastenka w hlavním městě morawského markrabství.

To byla druhá vzácnost brněnská; o jiných pro tenkrátce arci nemluwím.

Mladší Nerudowa hleděla na mne swým žiwým očkem tak neohroženě, jakoby byla chtěla říci: No počkej, wšak uslyšíš! — a otec dal dceruškam brzo znamení. Byly na ten podwečerní koncert jako schwálně připraweny a jenom na nás čekaly.

Otec počal dáwati takt a děvčátka spustily.

(Dokoačení.)

Pražská čarodějnice.

(Pokračování.)

„Nuže, in nomine Domini!“ zwolal František z Rozražowa s jiskřícími zraky. „Pato, konejte swou powinnost a posadte ho do kozlíka!“

Po těchto slowech pokynul poprawní mistr holomkům u kotle stojícím, a ti chopili Žida, swázali jej w kozla, a než minulo několik okamžení, ostříhal mu poprawní mistr hlavu i bradu, rozepřel mu pak usta roubíkem k tomu připraweným uwázaw mu jej šňůrou okolo krku, aby nemohl křičeti, pak jej holomci napolo swlíkli a Pata počal ho trápit a mučit. I sewřel dubowými roubíky weškeré tělo jeho a prsty mu wložil do železného skřipce. Pozneahlu a wždy wíce a wíce swíral mu skřipcem prsty, a Helimelech ani necekla a newzdychal a trpěliwě snášel muky. Hojně, krwí zalité prouhy wystupowaly mu na těle a z prstů mu za každým nehtem wystřikowala krew, on pak ještě bez wzdechnutí snášel a trpěl. Konečně se mu zalily oči krwí, jeho obličej začal se černati a temný chropot ozýwal se mu w krku. Na tyto strašliwé zwuky nesmírných jeho bolestí procitla ubohá Tekla z truchliwé své zádumčiwosti. Stojíc dříwe stranou a zastírajíc si twář, aby nebyla oučastna tak hrozného diwadla, postaupila nyní celá poděšena do předu. W tom okamžení potkaly se její zraky s wypouchlýma očima nešťastného Helimelecha, a jeho zoufanliwý sténos zasáhl ouplněji jejího sluchu.

„Wšemohoucí Bože! Helimelechu!“ zwolala w nesmírném pohnutí. „Stůjte! Zadržte! — Chci se sama ke wšemu přiznati, z čeho jej winíte!“

„Amen, Pato!“ řekl polohlasně Rozražowský. Příbik Jeníšek stranou se, checlitaje rownal swou

mastičkárskou truhličku. Poprawní mistr zastawil kolo a holomci odwázali Helimelecha z kozla a položili jej celého bez sebe na slámu. Na pokynutí Rozražowského přistoupil Jeníšek k Helimelechowi a počal jej na těle mastí potírati, rozmačkané prsty mu zawazowati a léky obkládati.

„Nuže, krásná panenko!“ howořil welmi laskawě pan Valerianus Magnus, „swalte s outlého srdíčka přetěžké břemeno hříchů a položte do našich rukou weškeré trápení, jenžto we waších útrobach lomcuje, a powězte, jak s wámi a se Židem stojíme?“

„Welectěný pane!“ odušila na to Tekla s pewnou odhodlaností, „abyste poznal upřímnost mého smýšlení, a že nic tajného děle již skrywati nechci; abyste se přeswědčili, že bez wýtočků a pokřystwí každé tajemstwí bych wám wyjewila, kdybych jich wíce než pouze jediné na duši měla; a abyste newinnému nešťastníku nekřiwili, jenžto se we smrtelných bolestech před wámi swírá, tedy se přiznám, a wězte, že jsem —“

„Dcera Meroresowa,“ šeptal mdlým hlasem Helimelech.

„Nikoli, Helimelechu!“ zwolala Tekla w zánícení weškeré své prawdiwosti, a hojně proudy slzi tekly jí po lících. „Nikoli, tomu nedopustím, abyste s nemírnou šlechetností o to se pokoušel, žiwobyti i wezdejší spásu swou za mne obětowati; ba waše neustupná swěhlawost mne hrůzou dojímá, a musím se wyznati, že jsem —“

„Dcera Meroresowa!“ zwolal Žid třesoucím se hlasem, a zmořené jeho tělo se pozwedlo na slámě.

„Wložte mu jablíčko do ust,“ prawil na to s usmėwawou přiwětíwostí Valerianus. „On zpíwá bez přestání stejnou notou, a takowé zpíwání se mi nelíbí. Dejte mu jablíčko, Pato, aby se do něho zakousal s weškerou swou swěhlawostí, a aby té líbezne panence do řeči skákati nemohl. Již mluwte, zlatoušku, a netajte ničeho!“

Mezi tím wložil mistr poprawní ubohému Židowi železné jablko do huby a řemínkem mu je upewnil za týlem.

Tekla jala se zase mluwiti, a nawzdor ouzkostranným zrakům, které nešťastný Helimelech na ni upíral, nawzdor jeho prosebnému kýwání a žalostnému chropění postaupila k sedátku dwou soudců a s klidným pohledem prawila: „Pánové, nejsem Židowka, nýbrž prawowěřící křesťanka; nejsem čarodějnice, nýbrž obyčejná hřišnice, jako každý jiný člověk, a před wámi nedopustila jsem se žádného jiného wýstupku krom toho, že jsem prawé své jméno zatajila, a protož se nyní přiznám, jsouc té naděje, že Helimelecha děle mučiti nebudete — přiznám se, že nejsem dcera Meroresowa, nýbrž dcera hraběte Arnošta Mansfeldského.“

„Mansfeldského?“ zvolali všickni u velkém užasu.

„Mansfeldského?“ opakoval po dlouhé přestávce František z Rozražova. „Mansfeldského, nepřátelského vůdce u Plzně?“

„Ano, Tekla Mansfeldowa, dcera polního vůdce u Plzně —“ dotvrdila dívka s výrazem odhodlané pravdivosti. A na to učinila vyznání, za jakou příčinou do Prahy přišla, a že byla takorba Židovi do zástavy dána, pokud její otec dluhy nezaplátí, kterýchž byl za panování zimního krále u něho nadělal; že bydlela v Židově domku u sv. Aněžky se starou Kateřinou u velké skromnosti a zvláště čtením svatého písma se zabývající; že stará Kateřina je hodná, pracovitá, nábožná žena, jenžto se nejvíce vařením léčivých kořinek a mastí zanášela, tím vyžívu svou vyhledávající; že Přibík Jeníšek, v sousedstvu jejím bydlící ranhojič, ji nenáviděl, poněvadž mnoho lidí v neduhách postavených k ní outočíště bralo a liky a variwa její kupovalo, a že tyž ranhojič ji pomstou vyhrožoval. Na to vyjevila Tekla, že Jeníšek na den židovského svátku cislew nazvaného potají do Helimelechowa příbytku přišel a klenotníkovi u okna stojící koflíky ukrásti chtěl, a že pan konšel Peldřimovský, jenžto se právě v obchodnických záležitostech u Helimelecha nacházel, jej právě v tom okamžení spatřil, když se chtěl krádeže dopustit.

Jeníšek jí v tom skočil do řeči a dokazoval, že vícekrát potají přišel do Helimelechowa příbytku, poněvadž prý se s jistotou domejšlel, že to musí býti pelech čarodějnických pletich, a že uprchlá stará Kateřina hlavní jest čarodějnice, poněvadž se přesvědčil, že o letnicích nížádné noci nebyla doma, a že častokrát škulinami jejího okna na ni se díval, kterak o půl noci u kotle seděla a všelijaké nesrozumitelné písničky zpívala; Teklu prý také mnohdykrát u ní sedávati viděl. Mimo to prý chodívaly k starému Helimelechovi přecasto na učení, a ten že musí býti arcičernoknížníkem, poněvadž prý v domě svém nesmírné poklady skrývá, aniž se kdo domakati může, odkud jich nabral. „Mimo to,“ doložil Jeníšek, „uvedl jsem v písemní žalobě velmi důležité okolnosti, podle kterých snadno se posoudit může, že se o jich kouzelnickém spolku pochybowati nedá. — Za prvé vyučoval Helimelech na den židovského svátku cislewu mladou ženštinu Teklu, kterak se kouzelný proutek „lulaf“ vázati má, kterýmžto se zimní vláha do polních zárodků wluzuje a zas naopak odjímá; za druhé vyučoval Helimelech jiného zas dne mladou ženštinu Teklu, kterak o světcích „pod zelenou“ pán — jaký to pán, o tom se ovšem Žid nezminil, ale každý spravedlivý Křesťan snadně se toho s brůzou domyslíti může, že to jen sám ďábel býti musí — že tedy o těch světcích sám pán soud nad vodami držívá, a že v ten den každý zasvěcenec

podle lidského stínu poznává, kdo v tomto roce náhlou smrtí se světa sejde. A za třetí učinila mladá ženšтина Tekla na den svátku cislewu v obydlí Helimelechowa vyznání od sebe, že se starou Kateřinou z domova u sv. Aněžky nepozorována a neviditelná za mnoh kráčela; když jsem se k Židovu příbytku na zvědy ubíral: Pan konšel Peldřimovský jest toho svědkem, a vzal jsem ho za slovo, když panenka to vyznání učinila.“

„Jakou máte odpověď na tu předůležitou a mnohými důvody stvrzenou žalobu?“ tázal se s pohledem zasmušilým přísný Rozražovský.

„Na tak bezdůvodné a lžiivé obžalování nedá se nic jiného odpověditi nežli:

Kdy za stůl sedá ohavnost,
Pozbývá barvy newianost,“

odtušila Tekla. „Ostatně musím vám říci, že Helimelechowa tak nazvané vyučování v čarodějnictví nic jiného nebylo nežli poučování — a to na mou žádost — o významu slavnosti „pod zelenou“ a o rozličných obřadech, jenžto se na den svátku cislew vykonávají. Co se však týká mojí newiditelnosti, přála bych si welice, abych tuto mocnost aspoň v nynějším okamžení do sebe měla — pak bych, na mou víru! před vámi v tak bídném stavu nestála.“

„Aj, aj, aj,“ zvolal Valerianus, „že byste zde nestála? Ulitla byste do čar, není-li pravda? Nezapiřejte, sladounká slečno Mansfeldská!“

Rozražovský zpytoval její sličnou postavu divoce jiskřícíma se zrakoma, a v tom okamžení zplnula v jeho krvežíznivé duši oplzlá, chlipná choutka, to její zpanilé, outlé tělko do kozlíka wsaditi a z bolesti jeho obnažených forem čerpati nasycení a rozkoše, jakých mu v náručí takových wděků nebylo souzeno vyhledávati. Ta myšlénka stala se také hned skutkem. Na jeho pokynutí chopili pacholci dívku.

„Všemohoucí Bože!“ vykřikla v nesmírném poděšení Tekla.

Helimelech na slámě omdlel.

„Konejte svou povinnost, Pato! Do kozlíku s ní!“ velel chroptivým hlasem Rozražovský.

„Přiznej se, holoubku, přiznej!“ štěhotal líbezně Valerianus.

„Z čeho se mám vyznati?“ naříkala Tekla. „Jsem čistá a newinná, a o všem tom, z čeho mne winíte, nemám toho nejmenšího zdání.“

V tom však jí wložil mistr popravni roubík do ust, aby nemohla křičeti, pacholci ji svázali a hořejším tělem obnaženou wsadili ji do mučícího nástroje. Kolo se počalo točiti, roubíky vstupovaly do těla, v tom — wrazil Peldřimovský do mučírny, celý udýchaný a zapocený, a pánovitým hlasem zvolal: „Zadržte!“ Kolo se zastavilo a Peldřimovský podal Rozražovskému list s podpisem nejvyššího náměstníka knížetě Lichtensteinského. (Pokr.)

D o p i s.

Ze Mníšku. (O sbírání národních památek.)

Udalo se mně, shledati zde letos opět některé drobnůstky z básnictví našeho lidu. Jest toho arci jenom po skromnu; nebo po mnoholetém sbírání národních písní a jiných našich památek na jednom a též místě sotva více činiti možno, leč paběrkovati. Nicméně i takové drobnůstky vždy ještě k zisku jsou; neboť i malé tyto snůšky a sbírky spojeny ve větší celek dobře působiti mohou na silení národního smýšlení; toto pak, důstojným sobě počínáním a zákonnou cestou napřed dále se vyvinující, napotom všechny jednotlivé života stránky v sebe pojímá a je tou cestou blaze prodechuje ku pěkným výsledkům národní vzdělanosti. Proto nelze dosti připomínati a opakovati, že by se posud a s účinným vytrváním v každém hlavnějším místě některý přítel vlasti bedlivě o to zasaditi měl, aby se též dále napřed všeko národní sbíralo, pokud co tohoto druhu ke sbírání v okolí zbývá. Na mnohých místech v tom ohledu již mnoho učiněno jest; zde i tam se ale ještě nalezájí krajiny, kde posud ani první hlavní žej podniknuta nebyla, neřku-li paběrkováni. A právě takové krajiny obyčejně velmi bohatý výsledek slibují; nebo více vzdáleny od cizíaské stýčnosti také méně podvrženy byly kazivému působení cizích žiwů a proto půwodní národní ráz o menším porušení zachowaly. Zde pak zvláště až ku podiwění shledáwati býwá, kterak si někdy náš obecný lid (jež ten onen „wznešený“ jazyk „sprostým“ nazýwá) welikou prawdu wložiti uměl w překrásné a w skutku básnické roucho hned powěsti, báchor-ky — wůbec pohádky, hned roztomilé písně. Čím více se weliká důležitost toho poznáwá, aby naše literatura domácím dechem všestranně prožiwena a takto k prawému národnímu rázu přiwedena byla: tím bedliwěji tedy o to usilowati třeba, aby se na veřejnost podáwalo všeko, co během buď newšimawých buď naprosto záhubných časů po tu dobu nám zachráněno jest. Dějepisní památky, národní písně, powěsti a báchor-ky, obzwláštní obyčej — ty a podobné věci bedliwou pozornost a neunáwné snažení přátel našeho národu též na dále bez ustání požadowati budou; ano i jednotlivá slowa, která jsouce u lidu w užívání do našich slowníků se ještě nedostala. Připomenuti to ani dosti často opakovati nelze. Mnohokrát znatel literatury mile překwapen býwá, když z ust rolníka anebo neodecizelého řemeslníka slyší z nenadání wýznam spráwný a jadrný, pro který we spisech hned ten hned onen wýraz nawržen, brzo na to zase zamítnut a opět jiný podán jest, že následkem toho obyčejně býwá prawý „embarras de richesses“, čili jinak, že čtenář porady hledající pro množství wýznamů na rozpacích wázno, kterého z nich by se vlastně uchytiti měl. Abych jen jednoho příkladu z mluwy obecné podal, zmíním se o německém „packen, aufpacken“. Máme owšem k obwyklému „pakowati“ snad asi to samé prawo, jako Francouz ke swému *paquet* a *bagage*, Angličan k swému *pack*, *packet*, *package* a *baggage*, a Wlach ke swému *pacco*, *pachetto* atd.; nalezá se ale pro onen ponět w jistém ohledu mezi naším lidem též wýznam půwodně český. Wida zde jednokrát hrncírské nádobi nakládati, zaslechl jsem místo zobecněného „pakowati“ slowo *namšiti*, *namšiwati*, odkud odwozeno *námech*, etwas *Aufgepacktes*. Často zde mezi hrncíři slychati býwá prűpowěd: „prodati nádobi weliké spolu i s *namchem*, což tolik znamená, jako: prodati větší nádobi spolu s menším drobnějším, které w ono je „napakowáno“ čili „namšito“. (Dokončení.)

Slowanské zpráwy.

* Na zemské kongregaci spojených králowstwi Chorwatského, Slawonského a Dalmatského w Záhřebě stalo se dne 23. Řijna přepamatné následující uzawření: aby národní jazyk těchto králowstwi w okresu jejich powýšen byl k veřejné a ouřední řeči při všech odvětích spráwy zemské — s tou wýmínkou, aby platnost statutu od r. 1805., diplomatickou platnost latinského jazyka w králowstwach těchto zákonně potwrazující, až do obdržení nejwýššího potwření wůbec, ohledem pak ouředních stýčností králowstwi těchto s jurisdikcemi králowstwi Uherského zwláště we smyslu zákonného článku 2. 1841. udržena byla.

Dvě hodiny od rozličných řečníků s nadšením mlweno bylo pro jazyk národní. Žádný hlas nepozdwihl se proti němu *. Když pak předseda jednohlasné swrcha uwedené usnešení wyslowil, hluchně objevila se všeobecná radost a při neustálém „Živio!“ wolání sypal se na zemské zástupce déšť básní a kwětín s krásných rukou vlasteneckých dám, které u welikém množství na galleriích sálu shromážděny s patrným nadšením poslouchaly rokwání sněmu o nejdražší z národních interessů.

Uwedení národního jazyka do ouřadů, jak mile nejwýššího potwření dojde, bude mít pro spojená tato králowstwi následky nepřehledné, ano směle twrditi můžeme, že to bude jejich nové narození. Jen tím, když jazyk národu, všude, i w nejwýšších okresech veřejného žiwota ouplnou platnost nachází, probudí se všeobecné oswědomění národní, bez kteréhož každý národ podobá se trupu mrtvému a všeliké snažení k probuzení jeho pouze galvanickým experimentům, které sice způsobují trháni w oudech jeho, ale žiwota wdechnouti celému tělu nemohou. Taklo všeobecným, všeko stawy pronikajícím oswědoměním vstupuje národ w řadu národů samočinných.

* Skrže nepokoje zde onde we Wlaších se objeviwši několik praporeů hraničářů w měsíci Září tam táhlo. Wlachové s úžasem na tyto obrowské wojíny hledí, an takowá tělesnost mezi nimi jest wěc neslychaná. Ze 1400 mužů po celé cestě z Chorwatska do Milána jenom pět se roznemohlo, z nichž jeden umřel. Paměti hodno jest i to, že w celém praporeu bylo jenom 16 mužů swobodných, ostatní všickni jsou ženati.

* Nedáwno se jedna společnost wzdělaných zpěwamílowných a též zpěwných Chorwatů ze Záhřebu na cestu pustila, aby bratry swé ilirské w Srbsku a Slawonsku zpíwáním národních písní potěšila a tím cit národní w nich zbudila. Toto šlechetné podniknutí nad míru dobře se jim podařilo, s wytržením byli slyšáni, se zármutkem wyprowázení, kdekoliw se slyšeti dali. Nejwice radosti způsobili w Bělehradě srbském, kde i kníže koncert jejich nawštíwil, pak w Pančewě, w Nowém Sadě a w Mitrowici. — Tento skwělý příklad zasluhuje následowání! Kdy asi Čechy wysílati budou swé zpěwce, jichž tolik wýtečných mají, k podobným podniknutím!?

Nowá knížka.

Kterak malý Štěpán otce swého hledá, aneb: Po diwné glau cesty Páně. Powjídka pro mládež podle E. Müde (ze žbirky Hierizowy) zřestil Z. B. Malý. B. Praze 1847, Tiskem knížecí arcibiskupské knihtiskárny. 12. 120 stran. Seš. za 16 kr.

* Záhřebská maďaromanská stolice proti wyslownému nařízení králowskému zemskou kongregaci žádnými deputowanými neobeslala.

Číslo 132.

14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Maly

(bytem č. 1050—2 přes dvéře při zemi).

4. Listopadu

1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročních stíkrátech za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

Předpláti se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
15 kr. str. U ciz. po-
štovních úřadů Ru-
kouského mocnářství
půllétně s poštickou
obalkou 2 zl. 36 kr.

Rodina Nerudowa.

(Dokončení.)

Já poslouchal i žasnul jsem; — ale buďto že mě obtížné horko we skrovném pokoji tísnilo anebo že jsem byl celodenním bawením s přátely o záležitostech národních na duchu zemdlen — slowem: nemohl jsem žádnou čistou pochoutku we hře mladých Nerudových naleztí.

Obě, zvláště ten malý roztomilý šotek s houslemi, hrály již owšem zbežně až k ustrnutí; ale mně nebylo přitom wolno; struny pod prstíčkami slabounké houslistky ještě pronikavě sténaly; ještě bylo slyšeti jak nerády, s jakým násilím zwuky z nich wyklouzají ještě jsem musel malounkou Wileminu w duchu litowat. Nemohu za to; ale jsem nepřítel násilného přehánění dětských sil, a tady se mi to zdálo býti takové.

Clowěk je jednou s úsudkem hotow; meč je snadno z pošwy wenku, zvláště nad počátky uměleckými. Tu se již mnohdy nejnesmyslnější soudy pronesly. Tu se bere kvašení ducha za jeho wykwět, bolestný nárek prvního porodu za hotowou píseň — a hloupost je hotowa. Znáám několik příkladů, kteréž by mohly k odstrašení sloužiti.

Tenkrát bych se byl málem sám něčeho podobného dopustil; ale wina ležela mimo mne — byl to unawný den.

„No, jak se wám líbí naše morawská Milanollka?“ ptal se mě přítel, kterýž nás byl také k Nerudowům prowázal, když jsme se konečně zas pod hwězdnatým nebem octnuli.

Já krčil rameny; nechtěl jsem s barwou na swětlo; chwálit jsem arci musel; jakožto děti hrála Wilemina i Amalié ku podiwu; — ale morawská Milanollka? — to newím. — Teď za to pykám.

1847.

Zase počínalo lupení zbloutnouti a pokrýwalo cestu přicházejícímu Listopadu. Tenkrát jsem to pozorowal na našem Petříně a na sychrawém výparu pražských ulic.

Najednou zahlídnou na rohu mezi strakatinou přilepených cedul oznámení o koncertě Nerudových.

Ah! tedy jsou již tady. Nowiny jich příchod již ohlašowaly; nowiny wyprawowaly již o jejich triumfech we Widni, a nemejlím-li se, také w Berlině a Wratislawi.

Já byl nad míru žádostiw. Nebyly to sice již po celém swětě wyhlášené Milanollky, ale pro mne byly zájemnějším zjewením; pro Čecha musejí býti dwojsásobně wítaným ukazem. Z jejich oslavy padá paprsek na jich pospolné dědiny otcowské.

I ptal jsem se w duchu: Jak asi za ty tři leta prospěly? — Ba ani ne za tři, neboť we Widni hrály již před půl letem.

Konečně jsme stáli w sále. — Očekávání obecnstwa nezdálo se býti weliké. „Zázračné děti“ vycházejí už z módy. Jsmeť přesyceni; jmenowitě udusily sestry Italky wšechen další interes. Což mohlo po nich ještě přijíti? —

Tu wystoupily děwčátka w červených sukýnkách a w bílých kalhotkách. Menší jsem poznal na první okamžení; — to byla ta hlavička, ježto se před třemi lety w Brně po mně otočila, když měla Beriotůw koncert začíti; to bylo to očko . . . tu jsem poznal; a však nikoli, nepoznal jsem ji, jak mile poprvé smyčcem trhnula; nepoznal jsem ji, když se jí ze strun zwuky perlití začaly; když se wlnily, na perutích wětru za sebou létaly, čistě a jistě, silně a jemně jako z houslí nejprvnějších mistrů. Tu jsem ji nepoznal.

To může geniis w outlé schránce lidské za půl času, kterouž jmenujeme půl třetího leta! — Toho se nenadál snad nikdo z přátel, když jsme Wileminu w Brně slyšeli — leda otec, kterýž tušil ducha swého dítěte.

Já zde nepíšu referat. — Jděte a poslechněte sami, jděte dozajista; jděte, abyste užasli a zaplesali; powiňte wám to učiniti nejen k vůli vlastní swé dušewní rozkoši, ale i k vůli příbuzné krwi, kteráž proudí w žilách mladých uměloů; — jděte a zajásejte, jakož zajásali, kteří se byli hned k prvnímu a druhému koncertu sešli. Zajásali pravím, a mně se to zdálo býti srdečnější a wřelejší nežli při Milanollowých.

Nyní stojí wedle sester i bratr Viktor, malý

basetlista, kterého jsem ani neznal, a z pospolné hry jejich zaznívá opravdu bratrský a sesterský souhlas.

O nechte je zníti před námi často, ty milozwuky waši hry — my se budeme v nich kochati! — Wítejte nám, kwětiny z luhů morawských, wy nové ozdoby zpěwawého národu; wítejte nám! — a když nás opustíte, když bude okolo wás hluk swětosláwy zazníwati, když budete pod wěnci swých wítězství odpočiwati: pomněte i na domow, který se wámi honosí! —

J. K. Tyl.

Pražská čarodějnice.

(Pokračování.)

7.

Na staroměstských hodinách odbila půlnoc. Po celém městě ležel hustě napadlý sněh a rozprostíral se w odblesku bledého měsíce jak bílé pohřební roucho na kamenném pomníku ubitého welikána. Mrtvé ticho panowalo we všech ulicích, a toliko mraziwý od seweru wíchr lítal na ledowých křídlech a přežalostně pískal a kňučel škulinami starobylých bání a komínů. — Na dwou však místech rozsáhlého, w hrobowém tichu pohřženého města hlučné panowalo weselí: w síních a klenbách slawně oswíceného hradu pražského a w nizounké klenuté krčmě na Šmerhowě. Na hradě dáwal císařský náměstník českým stawům, jenžto se za časů domácích rozbrojů strany císařowý byli přidrželi, skwostnou hostinu, a mnoho se připíjelo na zdraví prawé wíry, krále a všech wěrně smejslejících pánů.

W hospodě na Šmerhowě naopak slawilo se loučení Šwehlowých bratrů, neustupných, swěhlawých to beranů, jenžto se mrawům, obwyklostem a rozumu tehdejšího wěku wšemožně opírali a rohy swé do wšeho, co jim odporného, strkali a w tom se rejпали, zwlášť pak s weselými hostmi hradu na Witkowě nehrubě se srownawali. W jich čele seděl a notně si popíjel Jan Šwehla. Byltě to mladý muž, skutečný to welikán, as sedm stfewiců vysoký — s dlouhými, černými wousy, mohutných plecí a hrímajícího hlasu. Jemu po boku seděl Šimon Lomnický, jenž byl ustanowen tlařpačem celé společnosti. Podle něho seděl modrooký, líbezny, bělowlasý Božický, pak dále outlý Kubín, hrbatý Bořita z Kamejku s bratrem Jaroslawem, Martin Fruewein z Podolí, syn wytečného pražského práwníka téhož jména, Mikuláš Zub, šediwý to bakalář na vysokých školách pražských, jenžto celou Homerowu Iliadu nazpamět uměl, a konečně Melichar Teiprecht, nad míru diwoký to mladík, jenž na peruti fantastické obraznosti wždy w nedostihlé říši nejpodiwnějších smyslenek lítal a se proháněl. — Mohlo se o společnosti na Šmerhowě říci, že je to do žiwota uведенý tuk národního smejslení, žiwotní to žila celého národu, prawý lewiatán, jenžto w

obrowské prawici konwici drží a ječmínkowým nápojem w utrobách, zlým osudem rozpálenou zoufalost zatápi a hasí. Sám Kilian Jitřnicka, toho domu pán a hospodský s tyranskou swou dcerou Majolenou Jitřnickowou hojně proléwal slzy, že se přiblížila poslední hodina přátelského dobrodružství, že títo přeweseli mšikanti a pijáci jeho Musám zaswěcená sídla na wždy opustí a do všech uhlů swěta se rozpraší. Zwlastě Majolena, walným tělem obdařená děwa a Šwehlowa milenka, welké proléwala slze a rozmačkawala jednu po druhé na masitých twářích. — Bratři zpíwali Lomnického poslední labuti a wšak přesmutnou píseň:

Amen, bratři Šwehly Jana,
Komedie již dohrána,
W našich zemích o ty doby
Chystají se jenom hroby.
Napíme se naposled,
Píme, bratři, píme jed!

Wšichni. Napíme se naposled,
Píme, bratři, píme jed!

Nám zde nepokwetou růže,
Zde nám nic už nepomůže,
Slunce nás zde nepohřeje,
Woda nás zde nezaleje.
Napíme se naposled,
Píme, bratři, píme jed!

Wšichni. Napíme se naposled,
Píme, bratři, píme jed!

Kdo má otce, nech ho spáti,
Kdo má dítky, nech je hráti,
Kdo má bratra, nech ho ležet,
Kdo má ženu, nech ji běžet.
Napíme se naposled,
Píme, bratři, píme jed!

Wšichni. Napíme se naposled,
Píme, bratři, píme jed!

Již se, bratři, rozžehnejme,
Do ciziny utíkejme,
Tam si wykopáme hroby
Wlastní rukou, beze zloby.
Napíme se naposled,
Píme, bratři, píme jed!

Wšichni. Napíme se naposled,
Píme, bratři, píme jed!

Po této písni dali se všichni do hrozného pláče. Srdce i usta přetékaly usedawou žalostí, a se všech prstů a šosů kapalo jim piwo, až bylo na to přesmutné podíwání. Šwehla tiskl s přeukrutným wzlíkáním tlustou Majolenu na prsa, a řwal při tom neustále:

Kdo má otce, nech ho spáti,
Kdo má dítky, nech je hráti,
Kdo má bratra, nech ho ležet,
Kdo má ženu, nech ji běžet.

Jitřnicka zas křičel: „To newydržím! Utopím se raději w ležáku, nežli bych zde bez wás zahálel!“
Kubín a Božický přísáhali si jako Kastor a

Pollux wečné přátelství, že nepůjdou z vlasti a že raději jak newinná jehňátka na oltáři jejím zahynou.

Ta slova padla jak nebezpečná jiskra do suché slámy. W tom okamžení skočil hrbatý Borita z Kamějka na stůl a jako rozsápaný lew začal rukama a nohama házet a pronikavým hlasem kričel neustále: „My zde zůstanem, my zde zůstanem, my zde zůstanem!“

Martin Fruewein a Mikuláš Zub leželi w náruči Šimona Lomnického a libali jej s upřímnou wřelostí roztouženého srdce.

(Pokračování.)

D o p i s y.

Ze Štáwnice. (Uwítání arciknížete Štěpána.)

Dne 12. Řijna očekávali jsme arciknížete Štěpána, který we své nové důstojnosti co královský náměstek po Uhrách cestuje. Nebudu Wám wyprawowati o přípravách, jenž se děly před jeho příchodem; nechť Wám stačí to, co se všecko dělo, když již byl na místě. To wám budiž napřed powědino, že kdykoliw nějaká wysoce postawená osoba, jako císař atd. *horní* město nawštíwiti hodlá, nikdy se to za dne, nýbrž vždy wečer státi musí. Arcikníže přijel po osmé hodině, a sice cestou od Bystřice. Brána byla krásně a vkusně ozdobena samými věcmi, jenž do hornictví sahají. Před branou stáli měšťané štáwničtí po jízdecku, oděni w uherský oděw a opásáni šawlí, již každý rozený Uher (wyjma sedláka) nositi smí. Rozzáté pochodně ozarowaly bránu, na jejímž to temeni se k. uherský znak a prápory s národními barwami skwěly. Od brány, na hodinu cesty od města, kudy přijeti měl, až do města ke stawení nejwyššího horního ouřadu stáli we dvou řadách horníci s rozzatými kahanci, majíce dwoji bandu, která dosti zdářite hudební kusy přednášela. Když wznešený host k prwnímu oddělení hawírů, na silnici rozestawených, přijel, sešikowali se tito na dané kusem znamení w řady, uwítali jej rázným „Glück auf!“ pozdwiňuwc se své kahance, a táhli s Ním do města. U nadřečeného ouřadního stawení, kteréž jako celé město oswěčeno bylo, slezl, uwítán ode všech horních ouředníků, dvou arcibiskupů, tří biskupů a jiných duchowních, kteří Jej nahoru wedli, odkudž otewřeným oknem okolo táhnoucí řady hawírů zhlížel. Napřed šla banda, pak přišli horníci. Předstawte si 3000 (já řku: tři tisíce mužů a wice, neb bylo 152 řad, každá z 21 mužů sestawajících) w hawírské uniformě, která je dosti hezká, každého s rozzatým kahancem, jež, jak mile přišli k oknu, kde stál královský náměstek, pozdwiňli a srdečným „Glück auf!“ Ho uwítali — a můžete si předstawiti dojem, jaký welikolepý ten pohled učiniti musel na každého diwáka. Když přešli, postawila se banda před dům a hrála, an zatím wznešený host k tabuli zasedl. Nyní měla ale teprw následowati nejkrásnější část slawnosti. Wíte, že je we Štáwnici slawná horní akademie, a ta nesměla zůstatí pozadu za měšťanstwem a za hawíři. Jelikož zdejší občanské řizení akademiků se netýče a oni dle vlastních zákonů, kteréž žádné kontrole nepodléhají, se spravují, musela akademie něco podati, co by vše přewýšilo. A ona podala. Ale co podala, bylo tak jednoduché a při tom tak krásné, tak welikolepé, že zirájícímu ponejprw na takový neobyčejný výjew očí přecházely. Střed našeho akademického života je kawárna. Do ni nechodí žádný než akademik. Tam se vše wykoná, wyrowná, sprawí, co se akademických interesů týče. Akademie oswítala tedy celou kawárnu, opatřila ji znaky všech zemí rakouskému žezlu poddaných w transparentu, a napřed před kawárnou zho-

towila lešení, na němž nesčíslné množství lamp zářilo. O 9. hodině shromáždili se akademikové před kawárnou we swých hawírských šatech, každý kahancem opatřený, a o desáté hodině táhli prowázení hudbou před ouřední dům. Naproti němu byla schwalně udělána stola. Akademikové přišli w nejwětším wojenském pořádku w řadách a za stolou se ukryli. Na dané bubnem znamení vyšli jeden po druhém jako horní duchowé, jenž z nitra země nahoru se dobýwají, a před stawením se postawili. Druhé znamení bubnem — a jako wyčarované bylo uzřítí kladíwo a mlat z kahanců, an akademikové celou figuru swými osobami utworili. Tu zawzněl we stole zpěw od sboru akademického tam ukrytého, pořad dutě a temně, ale vždy se wíce a wíce přibližowal, až najednou zpěwáci se ze stoly wyhnuli, kde je celá shromážděná akademie opakowaním posledních dwou řádek té samé písně uwítala. Zpěw dozněl, a banda začala akademický marš. Marš přestal — třetí znamení — a akademikové stáli zase jinak postaweni, tworíce swými nahoru pozdwiženými kahanci hornické pozdrawení: „Glück auf!“ Tu zawzněl wenku zwláštní k tomuto složený zpěw, od sboru zpěwáckého krásně a rázně pronesený. Když dozněl, postawili se zase akademikové do řady, a nyní počala celá akademie „ein Burſchenlied“. Po skončeném zpěwu postoupili akademikové trochu do zadu, poděli si wespolek ruce, spustili kahance a wznešeného hosta třikrát po sobě na rozloučenou po horníku pozdrawiwše sešikowali se w řady, stáli chvíli, an banda hrála národní hymnu, a když přestala, odtáhli, zprowázení hudbou prowozující „Rakocz-mars“. Tak to šlo až ke kafilně; tu se postawili akademikové do kruhu, zazpíwali zase, prowázení hudbou, jinou píseň, a dawše sobě rázným „Glück auf!“ dobrou noc rozesli se.

—r—

Ze Mníšku. (O sbírání národních památek.)

(Dokončení.) Podobné případy, jaké při bližším obcowání s naším ještě neodrodilým lidem častěji se naskytují, o důležitosti takového i na dále nepřetržitého sbírání významů swědců. Od oněch wážených mužů, kteří z lásky k swému národu o jeho wzdělaní šlechtně usilujice, wedy wzdělawají w naši řeči materské, nemůžeme požadowati, aby napořád *samojedini* takové sbírání po krajích podnikali; úloha ta náleží hlawně těm, kteréž úrad a powolání po rozličných koncích vlasti rozptýtili. Sbíráni takové jest rovněž činem, lásku k vlasti oswědčujícím, a učinliwý přítel národu je jistě vždy rád podstoupí, byt i s nepohodlím a často i s welikými obtížnostmi spojeno bylo, které zwláště sběratele národních písní a pohádek zřídka minou, jak jsem ze zkušenosti sám poznal. Jsou pohříchu jistí ke wzdělaným sebe počítající lidé, kteří při swé ohromné „wzdělanosti“ ani pochopiti nemohou, jak se člověk takovým prý „sprostáctwím, kramárským chamradím, babským žwastáním“ atd. obíráti může; zeptáš-li se jich ale, kde krasowědu čili esthetiku studowali anebo z které knihy se jí přiučowali, aby tím básnickou cenu národních písní, báchorek a powěstí poznali: tuť obyčejný wýsledek býwá, že tito „wzdělaní lidé“ ani newědí, co to esthetika anebo krasowěda jest. Prawý však přítel swého národu takowými posměšky a útržkami se odstrašiti nedá we swém snažení, které s dobrým wědomím šlechtně a k ožiwení národního smyslu newyhnutečné věci byl započal a jemůžto s nezawatnou wytrwalostí se oddává. I nejlepš wěc swé hance a tupitele mívá; wnějš pak pohrdání bylo již často příčinou tím wětš wnitřní učinliwosti. Na chudlčkém plamínku opowržené podkrowní swětničky rozžehl se často poswátný oheň, blaze napetom swítící celým národům a je mile rozněcující k postupu na cestě wzdělanosti a mrawnosti. Kdo skryté něžné kwití trhá, časem se arci

těž na kopřivách popálí; kdo chutně zdrawodatné owoce sbírá, i šklebiwým trním popichán býwá: tak je to rovněž při každém snažení o wěc dobrou a šlechtinou. Ale kwitko s obtížemi nalezené tím více těší, owoce s namáháním sebrané pak tím lépe chutná: a tak i každé úsilí pro wěc šlechtinou, byť i s nepříjemnostmi spojeno bylo, samo w sobě již pěknou odměnu chowá. *Šťastné pak výsledky*, byť i později teprw uznalost nastoupila, odměnu tu ještě zvyšují a wšecku práci bojné nahražují. Fr. Doucha.

Kronika času.

* W království Polském za posledních časů wlcí a nedwědi náramně se množí, čímž i w království Halickém počet těch drawých zwírat znamenité wzrostl. Za příčinu se udává přísný rozkaz vlády ruské, dle něhož w Polště nikde střilecí zbraně mlti nesmí.

* Chrám sw. Žofie w Cařihradě, r. 1453. w mečtu proměněný, má nyní na rozkaz sultanůw ouplně býti obnoven. Sádra a wápno, kterým zalepeny jsou překrásné mosaiky a freska, budou nyní bedlivě odstraněny a tak opět přijdou na jawo ony přewzácné památky starobylého umění. Práce již započala a sultan sám často k ní dohlédá, jewě při tom velké zalíbení w umění. Ale jakými zraky patřiti budou fanatičtí Turci na křesťanské obrazy w machometánské mečete! Chrám sw. Žofie jest starší než wšecky křesťanské kostely, neboť pochází z časů císaře Justiniana. Obnovení jeho swěřeno jest architektowi Fos-satimu.

* Policie swobodného města Frankfurtu jednoduchým způsobem opatruje obywatelům plnowážný chléb, oznamujíc každý týden jména oněch pekařů, kteří pekou podle předepsané wáhy. — Owšem že se každý z nich wšemožně přičiní, aby nezawdal příčiny, pro kterou by jméno jeho w ohlášení pominuli.

* Wypočtlo se, že se w Londýně wychowává asi 12.000 dětí schwalně ku krádeži.

* Na zákonodární shromáždění státu Michiganu we Sjdnocených obcích Seweroamerických wznešena jest žádost některých obywatelů města Buffalo, aby dowoleno bylo mnohoženství. Žádostiwí jsme, co rozhodnou slowútni a opatrní zákonodárcowé michiganští.

* Na poslední cestě prince Alberta po Skotsku přišel k němu mladík, který ho žádal o roční plat 500 liber a o nějakou dworskou slečnu za manželku za tou příčinou — že je welice podoben manželu králowny.

* I we Francouzích wede se weliká stížnost na vandalismus, rušící starobylé stawitelské památky. W Paříži strhli několik historicky památných domů — mezi nimi i starý celestinský klášter, w němž nacházel se hrob Karla V. — k wůli pouhému srownání ulic; w Orleansu hrozil maire (předstawený městský), že se poděkuje z ouřadu, nesbourá-li se starodáwní špitál, wzácná to památka středowěkého stawitelství, poněwadž prý zastínuje wchod do hlavního chrámu, stawby welmi prostředního slohu — maire byl podržen a špitál sbourán; w Lyoně byl na rozkaz ministra k wůli rozšíření skotolčitelské školy sbořen kostel, který pro welikou památnost swou ušetřen byl i w oněch dobách, když wše, co jenom náboženstwím zapáchalo, zkáze podlehalo; dominikánský kostel w Toulosu, chowající wzácná freska ze 14. století, w němž i Tomáš Aquinský pohřben leží, proměněn jest dílem w konfírnu dílem w magacin, a což jiných ještě podobných příkladů se uwádí. — A wšak i obnowowání starých památek více těmto škodí než prospívá, děje se s bezpříkladnou nedbalostí. Tak we Sw. Diwiši (St. Denis) udeřil blesk do wrcholu wěže ka-

tedralního chrámu. I opravili wěž tak nemotorně, že pro uwarowání welikého neštěstí netoliko tuto celou, nýbrž i průčelí chrámu strhnouti museli s nákladem sedmi milionů franků! Rowněž špatně opraweny jsou pod zodpowědnictwím ministra kultu katedrály w Rouenu a Contancesu; dwa kostely pak, totiž w Brantomu a Sw. Maximinu, kterýto poslední pokládán byl za nejkrásnější w celé Prowenci, při obnowowání spadly. U mnohých jiných prý se te každou chvíli očekává.

S m ě s.

Pytlácká anekdota. Nedaleko Lyonu vyšli si dwa měšťáci do pole na zajíce. Jeden z nich měl při sobě písemní dowolení ke střelení, druhý je neměl. Wyskytl se na ně mysliwec. Tu řekl ten, který měl dowolení, k druhu swému, aby pokojně zůstal stát, on sám ale že se dá na outěk; když pak se mysliwec za ním pustí, aby šikowně uplách. Stalo se tak, mysliwec pustil se za utíkajícím a dohoniw jej tázal se ho: „Máte, pane, dowolení střilet?“ — „Mám,“ odwece tázaný a ukázal je mysliwci. „Proč pak jste tedy utíkal?“ tázal se znova tento. „Chtěl jsem wědět, který z nás umí lépe běhat,“ byla odpověď. Když pak se mysliwec po druhém pánowi ohlížel, byl ten již dáwno přes hory a doly.

Několik sedláků si jednou stýskalo na desátek, jaký odváděti musejí. „Wěřte mně, sousedé, prawil jeden z nejhorších křiklounů, „oni by netoliko desátek, ale třeba třicátek wybírali, kdyby směli.

Osudné nedorozumění. W poslední francouzské wálce stál jeden Čech co zwidka na předstráži, an nepřátelský woják naň zwolal: „*Qui vive!*“ Náš krajan, tím slowem rozhněwáu, prawil: „Já ti powím, zdali *chybí!*“ a zamiřiw ručnici zastřelil ho.

Jistý Amerikán wyprawowal, že znal muže takowé welikosti, že to ani necítil, když ho w pratech u neho záblo. „Můj strýc byl ještě wětší,“ odpověděl mu na to druhý; „chtěl-li sobě bradu holiť, musel na žebřík wylezt.“

Národní hádanky.

1. Z očí wynutím slze, ale srdce nepohnu.
2. Co jest nejlepší u blechy?
3. Mluwím, ale bez jazyku,
Bez plíc natropím dost křiku;
Srdce mám, nic nemiluji,
S lidmi truchlím i se raduji.
4. Kdo by to rád, nemá to; kdo o to nestojí, ten to má.
5. W které wodě nejsou ryby?
6. Která pani nemá pána?
7. Co je u člověka nejhorší a nejlepší?
8. Který král je bez králowství?
9. Co je to za soudeček: je w něm dvojí wíno a nikdy se nepomíchá?
10. Jak těžký je měsíc?

Nowá kniha.

Weleřlawijn. Mrawoučná hospodářská kniha, již sepsal M. itý J. Syčra, Imramowš, pak Jdarecý farář, při brá-nicích českých na Morawě. Nákladem Dědictwí Smatow-jšého. Pro rok 1846. Číslo XVIII. W Praze 1847. Li- stem knížecí arcibiskupské knihtiskárny w Seminári. 12. 372 stran. Cena 25 kr. stř.

Číslo 133.

14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1060—3 přes dvůr při zemi).

Prosopadu

Časopis tento se ve skladu Pospíšilovu (v Nových alejích na Novém Městě č. 116) vydává po pálarších třikráte za týden, w outery, we čtврtek a w sobotu.

Předpláci se na čtврl léta 1 sl., na půll léta 2 sl., na celý rok 3 sl. 45 kr. st. U c. k. poštovních ouřadů Rakouského mocnářství půllétně s patričnou obalkou 2 sl. 86 kr.

Pražská čarodějnice.

(Pokračování.)

„My zde zůstanem!“ řvalo jednohlasně celé shromáždění. Dlouhá, tichá přestávka následovala na tento hluk. W tom se ozvalo tiché klepání na dům.

„Klap, klap, klap!“ šeptal Lomnický a mrtvé ticho rozhostilo se po celé sednici.

„Klap, klap, klap! Již zas!“ šeptala Majolena w náručí Šwehlowě a objala jej ouzkostliwě.

„Nelekejte se!“ zvolal Šwehla odhodlaným hlasem. „Poslowé trestního soudu netlukou tak polohlasně a jemně. To bude nějaký přítel. Otevíte, Jitřničko!“

Jitřnička, w opatrnosti a prozřetelnosti ztloustlý hospodský, nebyl hned s kličem při ruce, nýbrž přistoupil k oknu a otevřew jeho okenici jal se tázati, kdo ještě w tak pozdní čas do domu se dobývá.

„Otevíte, otevíte!“ ozwal se ouzkostným dechem udušený hlas. „Jsem přítel Lomnického z Budče. Otevíte! otevíte!“

„Pusíte ho!“ zvolalo několik bratrů, a Jitřnička šel bez průtahu otevřít. Všickni hleděli s napnutou zwědawostí ke dveřím. Než minulo okamžení, wstoupil kwapným krokem w plášť zaobalený a hojným sněhem pokrytý cizinec do sednice, zůstal u dveří státi a zemdeným okem probíhal celou společnost. Obličej měl silnými černými wousy zarostlý, a selský široký klobouk seděl mu hluboko w čele.

„Kdo jste?“ wolali bratři.

„Přítel vlasti!“ odušil pewným hlasem cizinec. „Hledám Šimona z Budče, jehožto jsem w jeho obydlí nenalezl, a tedy jsem myslil, že jej zde najdu, neboť dojistá wím, že zde obyčejně Musu swou piwem napáji.“

„Ten hlas je mi powědomý,“ řekl na to Lomnický postoupil ku předu.

„Šimone!“ zvolal cizinec se wší wřelostí probuzeného přátelství, odhodil plášť a klobouk a strhal si široké wousy s obličejem.

Byl to as třicetiletý muž, štíhlorostlé postavy

a nad míru šlechetné twáře, w jejížto tazích statečná, odhodlaná mysl s měkkostí srdce přelahodně souhlasila.

„Pro Bůh! Kochane z Prachowa!“ zvolal Lomnický.

„Kochan z Prachowa!“ křičeli ostatní s welkým podiwením, a w tom okamžení wrhnul se Kochan w náruč swého přítele Lomnického.

8.

Peldřimowský w šťastnou dobu do mučírny přikwapil. — Podarilo se mu u nejvyššího náměstníka tolik milosti nalezti, že bez průtahu wyhotowil list toho rozkazu, aby se s wězny w trápení dále nepokračowalo, pokud se jim dokonalým swědomím jejich prowinění nedokáže. „A poněwadž,“ prawil náměstník k závěrce toho listu, „na obžalované důkladné wloženo jest obwinění, že se čárami a čarodějstwím zanášeli a wšeliké pletichy téhož umění wykonávali — a to že jim nejtěžší winou souzeno jest — tedy nařizujeme a ukládáme menšímu trestnímu soudu, aby se w té věci docela podle majestátního listu slawné paměti císaře Rudolfa II. zachowal, jakýžto list wěrnému swému městu a residenci Praze onen welemoudrý císař na souzení čarodějníků a čarodějnic wydal a w listowně radnice staroměstské na wěčnou památku uložiti kázal.“

František z Rozražowa zašklebil se po přečtení těchto řádků welmi mrzutě. Na rozkaz soudců přinesl krewní pisar Gebhardus z listowny nadřečený majestátní list, jenž chowal se w podlouhlé černé skřini z ebenowého dříví. Pan Peldřimowský otevřel s welkou ochotností skřinku a podal pergamenový list ke čtení panu Gebhardowi. Tento pak četl: „My Rudolfus druhý, z milosti boží císař Římský, král Český etc. etc., stanovíme podle dobrého úsudku a dobrého rozwážení následující Naše mínění a wůli, aby se dle obsahu toho Našeho listu zachowali Naši potomci a dědicowé, a zwlastě nastupcowé w tomto Nám tak přemilém králowstwí. Jelikož za Našeho přebýwání a residowání we městech pražských došlo k Naší wědomosti, že po nějaký předlouhý čas welký počet, poddaného Nám

lidu pro kouzla, čarodějstvi a jiná umění pekelná se zatyká a do wazby přichází, a jelikož se také vyšetřilo, že z většího dílu takowí zajatí swéwolně a za příčinou všelijakých osobních praktik a fortelů, bez winy a hodné příčiny do žalářů na mučení a trápení se odewzdávají, že tedy takowý newinný lid z pouhé nenávisti a chtiivosti peněz wszeliké protiwenství, tejrání w mučirnách, ba i ohawnou smrt snášeti musí — za tak předůležitou příčinou těchto neřestí a nesprawedliwého konání usnesli jsme se po walném té věci přemítání na tom, za powinnost kladouce všem purkmistrům, konšelům a hejtmánům, aby se podle našeho nařízení a ustanowení zachowali. I udělujeme tedy z moci a milosti Naši císařské zvláštní privilegium a práwo čarodějnické wáhy, městům pražským a týchž celému okolí, a sice s tím užitkem a wýhodou, aby každá pro kouzly a čarodějstvi uwězněná osoba, buď mužského nebo ženského pohlaví, pakli na se wložené obwinění zapírá, na radnici starého města wedena, tam na wáhy wložena a wážena byla. A poněwadž bádáním cnostných, moudrých a pobožných mužů tolik se vyšetřilo, že zlý duch takowým osobám, jenžto se w jeho podružství a sloužení podaly, wszeliké přepodiwné vlastnosti uděluje, jenžto se od vlastností jiných nábožných lidí liší, a zvláště přewelká lehkost těla na nich se značí a je zrazuje, a poněwadž se na soudech tolik usoudilo, že jmenowitě prawá čarodějnice nikdy přes třicet liber, prawý, dokonalý čarodějník nikdy přes padesát liber newáží — tedy nařizujeme a poroučíme, aby každá z kouzlů a čarodějstvi obwiněná osoba na čarodějnické wáhy wložena a wážena byla. — Jestli by pak tak nařknutá čarodějnice přes třicet liber wážila, a tak nařknutý čarodějník přes padesát liber: mají se jeden jak druhý z wazby propustit a bez průtahu na swobodu dát. Takowá jest Naše císařská a kráľowská wůle.

Dáno na hradě pražském léta Páně 1581. třináctého dne měsíce Dubna w outerý welikonoční.

Rudolfus m. p.“

Obličej krwežizniwých pánů soudců roztáhly se po přečtení toho listu na dlouhé lokte, a zvláště Rozražowský přebíhal poznovu s welkou, nemluwnou ochotností jeho obsah. Nedalo se proti tomu nic namítati. Za oněch časů Rudolfowých nacházely se soudy na čarodějnice a čarodějníky u welké hojnosti a důležitosti a každá i nejhloupější žaloba dostáčowala, nejrozsáfnějšího a nejcnostnějšího člověka jakožto čaroděje do žaláře a na hranici uwéstí, a zvláště w okolí pražském plejtvalo se takorka s takowými nesmyslnými žalobami a práwními neřestmi. Císař Rudolf, nad míru wlidný a swých poddaných milowný pán, umínil sobě, zvláště nabádáním moudrého pana Wiléma z Rožmberka, takowému přewrácenému konání konec učiniti, a vydal za tou příčinou onen nadřečený majestátní list, použi w tím

způsobem předsudku samého lidu, aby se moření a pálení z čar obžalowaných lidí přítrž učinila, poněwadž sotwa člověka býti mohlo, jenžto by méně nežli třicet aneb padesáte liber wážil.

„A stalo se již často,“ jal se Rozražowský mluwiti, „že se dle toho císařského ustanowení s obžalowanými zacházelo?“

„S dowolením, milostpane!“ odušil na to klíčník staroměstských žalářů Barnabáš Zwonek, scwrklý to mužíček s trudowitým obličejem, jenžto welmi poniženě u kamen stál a se ohriwal. „Po celý ten čas mého ouřednictví newážila se ani jediná čarodějnice, a byl bych si to také za welké neštěstí pokládal, poněwadž moje babička wždycky říkávala, že w pražském okolí wíce čarodějnic se hnízdi nežli netopýřů. Za časů však mého předchůdce musila se mnohá fiflena na wáhu posadit, a ono mu to také přinášelo pěkný užítek, poněwadž z každého kousku takowé pekelné zwěře z městských důchodů patnáct grošů a sedm halírů dostával, a mimo to wědro piwa aneb čtyrmecitma pinet, a konečně i deset liber másla na mazání wáhy, aby nezrezawěla do přístího wážení.“

„A je wáha zde?“ tázal se s mrzutým pohledem Rozražowský.

„Ano,“ odušil Zwonek, „ale docela zrezawěla a dáwno již nenamazaná. Bude-li se ta panenka snad wážít, tedy bych prosil, kdyby se mi těch deset liber másla snad napřed —“

„Čarodějnic,“ jal se Valerianus ziwaje mluwiti — „čarodějnic jsem widěl již na kopy a pěknou hrstku jsem jich k upálení odsoudil; ale čarodějnické wáhy — na mou wiru! takowého něco mi ještě nepřišlo pod nos. — Aj, aj, aj! jsem žádostiw, kterak ten instrument wyhlíží. Přineste wáhy, žaláirníku, a uhlídáme.“

Minulo několik okamžení nežli se Zwonek zas wrátil. Několik bířiců přinášelo wáhy. Byli to dosti podiwně sestawený nástroj. Na dubowém, mnohými řetězy a kolečky opatřeném sloupci nacházelo se w rownowáze železné rameno, na němžto o čtyrech řetězích dubowá čtyrhanná plocha wísela pro sezení wážíci se osoby, s druhé strany toho ramena upewněny byly w rohu silné háky k zawěšení lotů, liber a kamenů. Na prostředním kolečku počítala se wáha až do nejmenší čtvrtce, a zas do centnýře, jak a mnoho-li se wážilo. — Všichni se na wáhu welmi žádostiwě díwali, a zvláště pan František z Rozražowa s jakousi nedůwěrou a podezřiwostí podiwný ten nástroj prohlížel. Pan Peldřimowský, jenžto každé jeho pohnutí, každý zádumčiwého jeho oka hled s patrnuu ouzkostliwostí prowázel, ukázal mu na podstawku wyrytá slowa: „Totoť jsou čarodějnické wáhy, na rozkaz nejjasnějšího a nejmilostiwějšího císaře a pána Rudolfa druhého zhotowené od Wita, Dlabáče w Praze r. 1582.“ (Pokračowání.)

Národní powěry w Čechách.

I. Had hospodářik.

Byl pozdní letní večer. My děti seděly na zápraží, kde nám náš starý, dobrý Wáclaw krásné báchorky wyprawowal. Bylo to jediné jmění, které od své stařícké matky byl zdědil. My jeho slowům s jakousi pobožností naslouchali. Najednou jeden z nás vyskočil a počal křičeti: „Had, had!“ I my ostatní jsme rychle vyskočili, a někteří z nás, z prvního leknutí se zotawiwše, hledali kameny křičíce: „Zabte ho, zabte ho!“

„Problh! co chcete dělat?“ zwolal starý Wáclaw; „což newíte, že to je had hospodářik?“

„Hospodářik nebo nehospodářik,“ wece nejsmělejší z nás, „my jej zabijeme, aby žádnému neuškodil!“

„Zabití jej chcete?“ wece ouzkostliwě dobrý sluha; „což newíte, že když hada hospodářika zabijete, tím i hospodáře, swého dobrého otce, usmrťte? Neboť wězte: had hospodářik, kterého jste nyní widěli, není obyčejný had, nýbrž on jakožto strážce pečliwě nad celým hospodářstwím bdí. Ublíž-li se mu, přestane o hospodářstwí pečowati, a tu nepomůže žádná práce, w domě není žádného požechnání a celé hospodářstwí hyne. A jestliže by měl někdo ten nešťastný nápad a zabil by hada hospodářika, dopustil by se těžkého hřichu; nebo zhyne-li had hospodářik, musí i hospodář do roka umřít. Toto wše mi wyprawowala již má stará babička, a později mne i jiní hodnowěrní lidé w tom potwrdili. Byl jsem ještě weselý mladý chlapík, když jsem w *icích u starého, dobrého hospodáře — dejž mu Bůh lehké odpočinutí! — sloužil. Jedenkrát poklidiw si dobytek seděl jsem před stáji na stírce. Najednou jede okolo mých nohou had. Já uchopím kopáč, chtěje ho zabiti. Můj starý dobrý hospodář právě šel přes dwůr, a wida co chce dělat, zkríkl na mne a ptal se mne: Wáclawe, proč pak mne chceš zabít? Já pohleděl na jeho upřímnou twář, a tu mi napadlo, co mi má babička o hadu hospodářiku powídala, i odhodiw s ošklivostí kopáč prosil jsem hospodáře za odpuštění. On mi usmiwawě zahrozil a odešel. Od těch časů jsem častěji widěl hada hospodářika, ale nikdy mi nenapadlo mu ublížiti. Ostatně i on nezawdá žádnou příčinu ublížiti mu, neboť jest zcela neškodný. Následující příběh mi moje nebožka babička wyprawowala. Když ještě děcko byla, seděla jednou na dwore a jedla z misky mléko. I přišel wám k ní také had hospodářik a prosebně jaksí na ni pohlízel. Chceš, hádku, také mléko? ptala se ho babička, a bez zdráhání jej nechala s sebou jíst. A později si často jako dítě s ním hráwala, a on jí nikdy neuškodil. A wšak již wálně nadešla noc; jindy wám budu wíce wyprawowat, zatím dobrou noc!“

II. Wčely.

„Ubohá sousedka!“ prawila naše chůwa, přisedši právě od sousedky wdowy, kde na táčkách byla, „pořád ji nešťestí pronásleduje. Pomyslete si jen: wšecky ty krásné ouly wčel jí wymřely. Ubohá! tať musela mít uděláno!“

„Že jí pomřely wčely?“ ptal se starý náš Wáclaw; „toho jest zajisté sama winna. Jistě že jim neohlásila smrt hospodářowu! Neboť když umře w domě hospodář, tu má hospodyně nebo někdo z domácích jít, třikrát na každý oul zaklepat a wčelám smrt hospodářowu oznámit. Nestane-li se to, pomrou weškeré wčely do roka. O tom wás mohu z vlastní zkušenosti ujistit. Můj nebožtík tatíček — dejž mu Bůh radost wěčnou! — měl také několik oulů. Náhle umřel. My w našem zármutku jsme zapomněli jeho smrt milým wčelám oznámit, a hle! při nejbližším přehlížení byly wšecky mrtwy!“

Al. Járómír.

D o p i s. z Tismic.

Dne 11. Září b. r. doprovázelo množství jak domácích tak i wůkolních nábožných křesťanů na hřbitow ostatky wůbec wáženého pana Jana Čerweného, rolníka z Břežan na panstwi škworeckém.

Wlast w něm ztratila pro wše dobré horliwého a podnikajícího vlastence, obec příkladného souseda, jeho welmi pěkně sporádané hospodářstwí průmyslného hospodáře, jeho zdární synowé starostliwého a dobrého otce, čtenářská společnost časopisů Pražských Nowin, České Wčely a Kwětů w Břežanech swého horliwého powzbuzowatele a wůdce, a konečně tismická školní knihowna swého spoluzakladatele, který jí nejen hotové peníze a mnoho pěkných knih na základ obětowal, ale jí i stále podporowal.

On byl 64 roky stár, otec čtyř synů, složitého a silného těla, pln žiwota, a každý by se byl domniwati mohl, že sta let dočká.

Jeho smrti byl příčinou dlouhý a těžký žebřík, který při česání owoce od jedné strany stromu na druhou přendáwal. Chťciho jej, an swah dolů bral, w rownowáze udržeti, píchlo ho, jak jsem z vlastních jeho úst slyšel, w zádech. Asi týden cítil píchání, pak se těžce roznemohl a šestý den odebral se sw. swátostmi zaopatřen na wěčnost. Pokoj buď popeli jeho! — Kým by aspoň w každé obci po Čechách bylo jednoho takowého vlastence! pak by wěc naše národní radostnější činila pokroky.

Fr. S. Kocourek.

Čtvrtá zpěwecká slawnost Srbů lužických.

Podle zpráwy w časopisu „Tydžeńska Nowina“ kladené odbywala se letošní, tedy čtvrtá zpěwecká slawnost lužicko-srbská dne 8. Října w Budyšně, opět we weliké hostinské siní „u třech lip“. Slawnost letošní postoupila dále ku předu tím, že se při ní jedna wětší půwodní skladba provozowala. Byltě to „Serbski kwas, wobraz ze žiwjenja“ (Srbská swatba, obraz ze žiwota), k němužto Sejler slowa, Kocor hudbu složil, a který se od posawádních lužicko-srbských skladeb tím liší, že již zasahuje w obor dramatického skladatelstwí s hleděním žiwlu národního. Již hodnou dobu před započatím byla sín welikou silou posluchačů naplněna. Učitel Kocor řídil provozowání, jehožto jednozpěwní částky čili sola byli přewzali zpěwkyne Anna Gudžina, Emilie Pfulowá a Kristina Kocorowá, pak zpěwci Cybla, Hatas, Pekar, Bajer, Rycer z Wóslinka, Krečmar, Warko i též ředitel sám. Wsěch zpěwců bylo ke stu, zpěwkyň osmnácte. Posluchačům se welice líbila jak slowní tak hudební skladba tohoto „žiwotního obrazu“, což i hlučná pochwala patrně osvědčowala. Druhého oddělení číslo 9. (So kóžda žentwa njeradži“ atd., každá swatba se nedaří), w němžto Kocor jako samozpěwec wystoupil, muselo se na powšechnou žádost opakowati; tak též třetího oddělení číslo 9. (Naš njeboh džjéd atd.) — Následující na to hostina spojila w přátelský spolek půl třetího sta účastníků. Mnohé slawně prowolané připomínky se zde střídaly, jako: prowolání „sláwy“ mocnárům, lužicko-srbskou národnost chránícím; přání blaha wěrným synům a dcerám swého národu, zakladatelům národních zpěweckých slawností a Maticе lužicko-srbské, a wůbec všem žiwitelům prawého srbského ducha, kterýž wede k národnímu wědomí a blahu. Pastor Sejler připomenul we wlastní básni potřebu wzájemné lásky a swornosti, načež dr. Pful přátelská slowa proneal na blaho oněch německých sousedů, kteří se Slowany we swatém blahomíru žiwi jsouce jejich snažením o národní wzdělanost nepřekážejí a jim tedy při zjednáwání sobě prostředků k této wzdělanosti

wedoucích spravedlnost prokazují. Srbský howor a srbské zpěvy zvýšily i zde veselost četné společnosti. — Taneční ples byl napotom jako wloni započat Kocorowou skladbou „*Srbska meja*“, a udržel společníky w powšechné radosti až na konec, při kterém se obecně litowalo, že čas „*tak ručje pominy*“. Několik hostů přišlo na ples též w národním kroji. Na závěrek připomenuto ještě buď, že při sporádání celé slavnosti welikou ochotu na jewo dali pp. J. E. Smoler, Imiš, Bartko, dr. Pful a učitel Pekar, kterýž poslední pro německé posluchače i překlad swrchu jmenowané „*Srbské swatby*“ způsobil. Podawatel zpráwy w Týdenních nowinách končí těmito slowy: „Se spokojenosti a welkým potěšením jsme tuto pro Srby tak důležitou slavnost dokonali, a dle všeho, co se posawáde pro Srbstwi a pro wědomí srbského lidu způsobilo, hledíme s weselou nadějí do budoucnosti.“

Fr. Doucha.

Literatura ilirská.

* We Wídni u Mechitaristů tisknou se „*Pěsme Branka Radičevice*“ (temešwarského Srba). Cena 40 kr. stř.

* Demarchi-Rougier, knihtiskař w Zadru, vydá milostné národní písně dalmatské od Šimona Ljubiče sebrané. Kniha bude welmi pěkná, prawopis řádný organický. W 8. 17 archů. Cena 1 zl. we stř.

Umělecká zpráva.

Pan *Josef Sitzberger*, mladý umělec z Mnichowa, meškající po nějaký čas w Praze, ustanowil sobě několik sošek, předstawujících slavné muže z naší starší historie, zhotowit. Nyní právě dohotowil Komenského, a kdokoliw se chce do dílny tohoto umělce na rybárském nábřeží w č. 83. podíwati, přesvědčí se, že náš Komenský krásně nápodoběn jest.

Pražský denník.

* W německém diwadle chystá se ku prowození „*Cikánka*“ od Balfe, pak „*Mušketýři králowny*“ od Halévyho. Též krajan náš Kaliwoda zaslal z Donaueschingen nowou operu ke zdejší intendanci. Na příští týden očekává se předstawení „*Newěsty Messinské*“ od Schillera. Při operě nastaly opět překážky, slečna Soukupowa ochráptěla, paní Hoffmannowá chce snad činnost swou pouze k českým předstawením obrátit, a o nějaké nové zpěwkyňi pro kolorowané partie newí se posud nic jistého. — Při české operě bychom raději pana Mayra někdy slyšeli, poněwadž se nám zdá, jakoby jeho zástupitel wěc tu příliš swědomitě neuwážowal.

* *Alexander Dreyschock* bude dáwati své koncerty okolo 15. Prosince. Jak slyšíme, jedná se prozatím o tři, ku kterýmž uchystány jsou tři ouvertury, jedna od Tomáška, druhá od Veita, třetí od Ambrosa.

* Toho času přijde snad opět *Marietta Alboni* do Prahy, kteráž k jarní době w Paříži při operě zpíwati má. Teď meška we Wídni a odebere se do Pešti.

* Výborný sochař *Emanuel Max* zotawiw a posilniw se w českých lázních, z lásky k nimž své bydlení w Římě opustil, přišel do Prahy, kde po delší čas zdržeti se hodlá. Modelluje zde poprsí znamenitého karlowarského lázenského lékaře dra. Bechera, jehož ono lázenské místo ce swého nejwětšího dobrodince ctí. Z bronzu lité w Karlowarech postaweno bude.

* Professor *Klicpera* napsal zase nový diwadelní kus, jež naši zasloužilé paní Kolárové k jejímu prospěchu podal. Jmenuje se „*Česká Melusina*“. Tedy přijde tato

prekrásná národní báchorka podruhé na naše české diwadlo. Čtenárowé naši snad se ještě pamatowati budou na stejnojmenný kus, jež p. Kaška před dwěma neb třemi lety k swému prospěchu dáwal. Byl to prwní dramatický pokus p. Nürnbergrůw. Pan professor Klicpera přeložil děj do času zcela jiného, a jeho prowezení jest welmi poetické.

* W pondělí ráno o sedmi hodinách opustil také poslední zde ještě pozůstalý batalion pěšího pluku Latour naše město, a pluk zůstane celý w Teresíně. Přebýwáním zde po delší čas, jakož i pro tu okolnost, že welmi mnoho wojáků téhož pluku w Praze a okolo Prahy zrozeeno jest, stal se welmi oblíbeným. Odchod pluku tohoto z Prahy zawdal příčinu ke složení a wydání hudební práce, která, od kohokoli slyšena, každému se líbí. Jest to „*Loučení se s Prahou*“, marš pro fortepiano, šlechtetným Pražanům w účtivosti wěnowán od Jana Procházky. Marš ten to zvláštní a krásné do sebe má, že je ze samých ná-pěwů písní národních s krásnými přechody složen, a jš proto od každého Čecha a zvláště od Pražanů powšimnutí zasluhuje. Dostati ho lze we skladě Jana Hoffmanna za 10 kr. we stř., což, uwážíme-li pěkné wydání, welmi lewná cena jest.

* P. *Swoboda*, kapelní mistr prwního dělostřeleckého pluku, dáwa každou neděli hudební wečerní zábawy w konviktském sále, které jak náleží prowezeny jsou a pilně se nawštěwují.

* Cestuje Prahou pan *Pišek* zdržel se zde dwa dny a hodlá z jara zde pohostinsku wystoupiti.

* Milowníkům kostelní hudby uwádíme we známost, že se dnes 6. Listopadu o desáté hodině we chrámu Píse u sw. Jiljí (u Domipikáně) čtvrtá mše od Cherubiniho do D dur prowozowati bude. Kdo díla welikého mistra tohoto zná a wí, s jakou wýtečností žáci zdejšího powěstného konservatorium wedením swého proslulého ředitele p. Jana Křtiny i ta nejtěžší díla s nejčistší opravdností prowozují, jistě že neopomine hudební pochoutky této oučastným se státi.

W.

Kronika času.

* Německo jedna z nejwětších swých notabilit, prwého vlasteneckého hrdinu a korifea všech pijáků piva ztratilo. Wyhlášený mnichowský piwopil Sulzbeck u wysokém stáří žiwot swůj dokonat. Wypočtlo se zewrub, že za celý swůj dlouhý žiwot k wíře nepodobnou znamenitou summu 100.000 zl. stř. — w piwě propil.

* Shledalo se počítáním, že w sjednocených německých říších wíce než desetkrát tolik od sebe často welmi rozrůzněných, dle prwního pohleda docela a dokona nesprizněných nářečí se nalezá, než se jich w čas stawění babylonské wěže nalezalo. Dr. Firmenich w Berlíně přijal we swém nejnowějším wydání swých „*Germaniens Völkernstimmen*“ zouplna 505 německých nářečí, a přece křiči a hořekují jeho důkladní krajané, jakoby jim o kůži běželo, nad neouplněstí Firmenichowou. Obzwláště to se mu za zlé pokládá, že přelíbzené nářečí z okolí erfurtského do swé knihy nepřijal.

Nowá kniha.

Weslawná císařowna Marie Terezie a powětj w národu zřástenau nesurtdelný Segj Syn Císař Josef II. dle spisů Schirmerowých, gatoj i z mnohých jiných pramenů wywážil a sepsal Fr. Boh. Tomša. W Giandrichowu hrabci. Zřit a řlad Aloisia Josefa Lamb. frafa. 1847. 8. 192 stran. Cena 24 kr. stř.

Číslo 134.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročních třikrát za
týden, w outery, w
čtvrtek a w sobotu.

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. M a l y

(bytem č. 1050—2 přes dvůr při zemi).

9. Listopadu
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. sř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

P o z w u k *

za

Jeho c. k. Výsosti Nejoswícenějším Pánem Arciknížetem

Š T Ě P Á N E M,

zeměsprávcem w království Českém;

do krajín podunajských

w první polowici měsíce Listopadu 1847.

Motto: „Zůstaň s námi, neb se připozdívá.“
Luk. 24. 29.

Pane, zůstaň s námi, neb se připozdívá!

Tak zní po vši vlasti, kýž město, wes;

Pane, zůstaň s námi! širem se ozywá

Opětně i hora, poloha i les.

Zůstaň! wolá šestnáctero krajů,

Zůstaň! wzywá srdce všeho stawu.

Děsný Listopad však chmurou zahaluje

Zarmoucenou vlast, i každé město, wes;

Obzor jasné naděje se zakaluje,

Hory křehnou, zloutnou poloha i les;

Šestnáctero krajů smutkem se odívá,

W srdci všeho stawu, bolest se ozywá.

Prowď Tě Bůh! když nelze Tobě dlíti,

Kde věrná láska z lásky zkwétala,

Prowď Tě Bůh! když nelze nám Tě míti,

Tě — hwězdu, jenž nadějně swítala;

Prowď Tě Bůh do pokarpatských vlastí,

Tam, zbratřený kde národ obcuje,

Tam z blaha tvořeného poží hojných slastí,

Tam činy Twé ať štěstí wěncuje.

Pak vzdáleným, přej, hwězda Twá ať swítí,

A pewnou záštitou nám račiž býti.

František Boh. Toman,
official při k. zemské účtárně a c. k. guberniální
translator.

* Na žádost spisowatelowu podáno bez proměny.

Red.

Pražská čarodějnice.

(Pokračování.)

Podle nápisu a swědectví klíčnicka Barnabáše Zwonka, že se wáhy w opatrowání a strážu jeho wždy nacházely, nedalo se pochybowati o prawdi-
wosti toho pro wězně weledůležitého nástroje, a když
konečně pan Peldřimowský wyborům trestního soudu
dokázal, že nadřecený majestátní list císaře Rudolfa

i w nynějším okamžení w úplné platnosti se nachází,
poněwadž byl hned po smrti císaře Matyáše, tak
též i we zvláštním dopisu k měšťanstwu starého
města Prahy s celým swým obsahem od Ferdinanda
druhého uznán a potvrzen: z těchto důwodů a při-
čin nemohli soudcowé proti tomu se opírat, aby se
podle znění a platnosti onoho majestátního listu s He-
limelechem a Teklou pokračowalo. Peldřimowský
dolehal na to, aby se dle nadřeceného rozkazu wě-

znům zadost učinilo, aby hned na místě byli wá-
žení. Rozražowský mu ale skočil do řeči a s wel-
kou přísností doložil, že nikdo mimo soudce od ci-
saře ustanowené práwa si osobiti nemůže, howoriti
w záležitostech wěznů, o čase a věcech rozsouzení
se týkajících, a že se podle svědomí a práwa, ne
wšak podle přátelských náchylností a příčin na soudu
zachowati umínil. Na jeho pokynutí obnowila se
přísaha svědků, přítomného zde Jeniška a jeho sou-
druhů, a s hroziwým hlasem, plamennou twáří a
weleprísným pohledem wstoupil Peldřimowský ja-
kožto starší konšel, w prawici nesa obraz ukřižo-
waného Wykupitele, zrowna k Jeniškowi a pewně
mu w oči hledě jal se takto mluwiti: „Jedenkaždý
swědek má dobře wyrozuměti, jaké se od něho swě-
domí žádá, bedliwě to, co se jemu od úřadu před-
kládá, k srdci swému připustiti, aby duši swé ani
také straně žádné neublížil, ale wykonaje s čistou,
dobrou a weselou myslí přísahu potom prawdu wěr-
nou aby powěděl a zapsati dal. Nebo jako hřích
jest klamati, tak hřích jest prawdu zatajiti. A má
na to swědek pamatowati, že netoliko w onom světě
wěčně Pánbůh falešného swědka tresce, ale i zde
časně. Protož jest wám uloženo, na myslí dobře
rozvážiti, jakých věcí swým swědomím stwrditi
máte, a dobře jeden každý na srdce si sáhni a zpy-
tuj, zdali w něm se nehýbe ještě zášti, nenáwisti,
mstiwé prechliwosti aneb docela není-li zakrsalé
bludným, přewráceným smýšlením. Bůh hledí do
wašich srdcí a bude waším soudcem, a shledá-li,
že jste falešné wydali swědectwí, zabije waši duši
a uwede ji w pokutu, muky a trápení, zde časně a
w pekle na wěky se všemi zatracenci. A nyní při-
sáhej!“

Jenišek, jenžto byl pilně swým lewým jedi-
ným uchem naslouchal, vyplazil po skončené řeči
pana Peldřimowského napolo swůj jazyk a oblízl
jim swé wyduté pysky, jakoby byl spolkl něco chut-
ného — a s usmiwawou nestydatostí wložil prawici
swou na boční ránu wyobrazeného Wykupitele a
přisáhal — na zkázu Helimelechowu, na zkázu do-
cela mu neznámé a newinné Tekly, a to z pomsty
ku Kateřině, aby ji způsobil žalost, poněwadž se
domníwal, že ubohou díwku wroucně a matersky
miluje. Ostatní dva swědkové přisvědčili mu, že
stará Kateřina záznaky konala na neduživých lidech,
a že souseda Pětinožku, jenž byl do studně spadl
a obě nohy do čista zlomil, tak dokonale wyhojila,
že o Martinském poswícení na štwanici o závod bě-
žel a všecka telata wyhrál. Mimo to dosvědčo-
wali, že starou Kateřinu ďábel nawštěwował w po-
době welikého kocoura, že ho widěli často na
komíně sedět s jiskřicima očima, a že pak ulít, jak
by byl do něho z ručnice střelil, když mimojdoucí
kříž udělali. — A ještě o jiných věcech ti troupowé
dosti nesmyslně mluwili a dosvědčowali, že pře-
často mladou ženštinu Teklu se starou Kateřinou u

kotle seděti widěli, kterak se učila wařiti kouzelné
nápoje a líky. — Po skončené přísaze a podaném
swědectwí byli propuštěni a soudcowé se rozešli.

Čtvrtého dne po těchto událostech přišel He-
limelech a po něm Tekla na wáhu a byli wázeni
podle wyroku majestátního listu — ale, pohrichu! na
jich zkázu; neboť Helimelech wážil 29 a Tekla
28 liber.

9.

Nedaleko kostela sw. Martina stál za onoho
času pošmourný dům s dřewěným wyklenkem do
ulice a čtyrhannou wižkou. Železnými dwermi při-
šlo se na šnekové schůdky a po těch se dostoupilo
do zakulaceného pokojíka; w tom pak pokojíku, wy-
kládaném dle tehdejšího způsobu dubowými, welmi
ouhledně wyřezáwanými tabulemi, wyhlíželo to po-
diwně, ba skoro poněkud hrozně. Uprostřed zadní
stěny zrowna pod kominem stál vysoký kostliwec,
wedle něho na dlouhé skřini všelijaké skleněné we-
liké láhwice a břichaté průhledné konwičky ze skla
křišťálowého, a w těchto láhwích a konwích hem-
žilo se u walné směsici mnoho žabek, hádat, je-
štěrů a všelijakých hlemejždů; we wyklenku stála
železná klec a w té kleci šoupalo se po koutech
sedm netopýřů, a na bambulce té klece seděla ba-
chranatá sůwa s welikýma swíticima očima. Po zemi
leželo u welkém nepořádku welmi mnoho kněh w
kožené wazbě rozličné welikosti, roztroušené pa-
píry, nebesní a zemní koule, zeměpisné mapy a ta-
bulky, pobožené kostky a koflíky, překáčená sto-
lice — a uprostřed toho zmatku a nepořádku seděl
welký černý kocour a temně planoucima zrakoma
střílel po sůwě. Majitel toho všeho seděl we we-
dlejší komnatě. Byl to pan Šimon Lomnický z Budče,
za panowání Rudolfa II. korunowaný a ušlechtěný
básník, a proti němu seděl w rolnickém oděwu mladý
Kochan z Prachowa, setník we wojště Arnošta
Mansfeldského a nyní w ouzkostech a nesnázech
postawený milan zpanilý a za čarodějnici uznané
Tekly. Jedwa byl bezpečným poslem pana Peldři-
mowského zpráwu obdržel, že se Tekla w Praze
nachází, že je zatknuta a z čarodějství obžalowána,
odhodlal se na rychlý skutek a bez dowolení swého
wůdce opustil potají plzeňský tábor a kwapil ku
Praze. Nejprwnější jeho práce, jak mile do města
přišel, byla hledati přítele Lomnického, i našel ho,
jak dříve powědino, w hospodě studentů na Šmer-
howě.

(Pokračowání.)

D o p i s y. z Příbrami.

Cestuje po Čechách nawštíwil jsem Příbram, právě
když se tam poswícení wesele a žiwě slawilo. 18. Října
dáván byl od příbramských honoraciůr w tak nazwaném
nowém hostinci, asi půl hodiny před městem ležícím, pě-
kný bál. Přiznati se musím, že mne bohatý wěnc pŕwa-
bných díwek, z jichž růzowých rtů naše líbezná materština
tak přelahně plynula, nad míru překwapil. Orkestr byl

od příbramského hornického hudebního sboru velmi dobře obsazen. Zdejší hornická hudba náleží mezi nejlepší v zemi a má za své nynější zřízení c. k. raddowi panu z Lilienbachu nejvíce co děkovat. Sestává z padesáti mužů, z nichžto třicet každotýdně dwakrát zkouškami se cvičí, o jejich vedení p. hutní kontrollor Procházka, bratr našeho váženého kapelního mistra, nemalé zásluhy si vydobyl. Prowedení od hornického sboru dávaných tanečních kusů a maršů je v skutku výborné, tak sice že nezbyvá čeho více žádati. W posledních týdnech dávala se zde též od toho samého sboru Procházka „Cesta Ewropou“ s pomocí několika ochotníků několikrát s velkou oblibou. Kromě nového hostince nalezáj se v Příbrami lázně, střelnice a kassino co zvláštní místa pro obveselení. W střelnici jest prostranný sál, jenž se k tanečnímu vyrazení velmi dobře hodí, a dvě střelny, na nichž každoročně přes leto příbramské i jiní z lesnatého příbramského okolí sem přišli výborní a cvičení střelcové krásné důkazy své cvičenosti střelecké podávají. Příbramské kassino má 4 pěkné pokoje a navštěvuje se od zdejšího ouřednictwa a mnohých měšťanů, kteří je pod protektorem p. z Lilienbachu založili. Ne příjemné ale na mne oučinkovalo, že mezi 18 časopisů v kassině rozloženými jenom *jediný český*, Kwěty, se nachází. Co se řeči české týče, zdá se, že emancipace její i v Příbrami hodně prospívá. Jádro obyvatelstva jest české, a oněch 5000 horníků a hutníků, vyjmouc několik z Jáchimských dolů sem příšlých, jejichž děti ale české řeči docela mocny jsou, jest lid český. Vyšší stavové, honorace začínají se též naší české věci přidržovati; obzvláště zdejší a okolní duchovenstvo a učitelstvo krásný příklad zvelebowání naší národnosti na jawo dává. Počet však oněch zmalátnělců, kteří k české řeči přiznávají se nechť, posud dosti veliký jest. Nalezneš zde onde ouředníčka nebo měšťanka, který, aby jen hodně vážně a vzdělaně vypadal, od toho sprostého zapírání sebo ještě zcela neupustil. K wíře nepodobno jest, jak w městě zcela českém ještě lidé býti mohou, jenž hroby svých zemřelých příbuzných raději lidu nesrozumitelnými, nadutými nápisy we špatné němčině, nežli několika srozumitelnými dobrými českými řádky opatřují. Na zdejším hřbitově našel jsem mnoho hnusného nesmyslu, z něhož jsem si něco pro zvláštnost zaznamenal. Tak jsem čel k. p. následující: *Hier Ruth Gott der Herr Endschlaf-fene Grufurdtbare — f. f. Schmeltzmeister &c.*, pak zase na jiných pomnicích sáhodlouhé německé werše, jako k. p.:

An ihrer Lebensblume nagte
Langer Krankheit banger Herzensgram

atd. i jiné nesmyslné rýmy, které jenom w hlavě mladíka, jenž mermomocí básníkem býti chce a každou kočku za Pegasa má, zroditi se mohou. Onehdy poznal jsem jednoho takového politování hodného mladíka, jakých za našich dnů owšem nemalá hrstka jest a jenž bez potřeby papír kazi, všem, kdo okolo nich jsou, za terč ousměšků sloužice. Tento nový Horimír se opovážil po krásné vlastenské látce sáhnouti a napsati drama „*Žilfa vor Rabu*“. Ostatně ještě o štěstí mluvíti můžeme, když takový nedouk český nepíše, an by naši zkvitající národní literatura jenom pomníkem hanby obohatil, který se ničím jiným, jak jsem se z několika slyšených scén přeověděl, leč hrubou neznámostí dějů našich a surowostí smýšlení, newyznamenává. Žilka jest tam vyobrazen jako krvežíznivá šelma a tak podlý žhář, že ani na Spielberku rovného nenalezá. Napraw Bůh sám takové básnické duše!

Ludwik šlechtic z —yho.

Winaře.

Důstojný p. Josef Hlawáček, zdejší farář, o jehožto blahodějném působení we škole zdejší letošní Kwěty zpráwu nám podaly, powýšen jest za dozorce školního okresu brandejského. Zastával w tomto úřadě již po mnohá léta důstojného a welectěného starečka p. t. p. Jos. Burgra, děkana brandejského, jenž úřad ten pro stáří své se sebe složil. Nemůžeme, znajíce neunawnou jeho činnost, nic více nežli štěstí přát školám a osadám, jejichžto dítky pod dozorstwí jeho se dostaly. Přisnost, spojená s láskou, wlidností a sprawedliwostí, jsou cnosti, kteréž jej mimo wzornou jeho obezřiwost a zkušenost šlechtí. Blaze ale i učitelům, pilným totiž a s duchem času pokračujícím učitelům, jenžto jemu oučty z jednání a působení svého skládají budou! Uznání přičinění jejich je zajisté nemine a oni energického a sprawedliwého zastawatele swých práv w něm naleznou. Kež by učitelstwo o založení učitelské knihowny a o zaražení učitelských porad wroucnou žádost k němu wzneslo! Bůh jej posilniž w tomto novém úřadě, w tomto novém okresu působení jeho, aby tíže na bedra jeho wložená sladkým břemenem mu byla!

Winařský.

Z Bohuslawic.

K dopisu odsud podanému w č. 129. Kwětů stůj tento dodatek: že referent oné zpráwy při poradě ani *nebyl přítomen*, že *dázraků* docela nepozorujeme, ač powděční jsouce každému pokroku, byt i skrownému, — že čtené wypracowání nebylo chwáleno, ale *wywráceno a poopraweno*, — a že wůbec podobné zpráwy do weřejnosti se podávají *proti* wyslowené wůli ředitelů porad těchto, kteří, mohou-li účinně přispěti ke wzdělání učitelstwa, ochotně a powinně se propůjčují, a však w přirozené skromnosti své jen uraženými se cítí, mají-li jiným šlechtným a oučinným mužům po Čechách i Morawě za wzor kladení býti.

Prawdomil.

Slowanská zpráva.

Z Wídně nám pišou ddto. 3. Listopadu: „Dneškem jest již wydáno 800 listků na prwní slowanskou besedu, to jest asi na 2000 osob. Místo sotwa stačí, ačkoliw od výboru sál „*Šperla*“ wolen jest. A ustawičně se ještě hlásejí. Budoucí beseda bude se nepochybně dáwat na glaciis, ne-li na Morawském poli!“

Umělecká zpráva.

S potěšením oznamujeme furore, jaké naše vlastenská zpěwkyň slečna *Klotilda Gaučowa*, druhdy prawá ozdoba našich besed, w Opawě wzbudila. 19. Října wystoupila ponejprw jako Antonina w Donizettowě „*Belisaru*“ na horká diwadelní prkna. Antonina jest zajisté pro dokonalou a zběhlou zpěwačku, neřku-li pro mladou začátečnici, která ponejprw před osudné diwadelní lampy wystoupila, velmi těžká úloha. Wýsledek, jakého slečna Gaučowa dosáhla, byl znamenitý, neobyčejný. Již po prwní arii a pak na konci každého jednání hluchně byla wywolána. O její hře mluwilo se co nejprizníwěji, an tak dušepna a při tom rutinována byla, že opawské obecnstwo ani wěřiti nechťelo, že slečna Gaučowa ponejprw na jewiště wystoupila. A přece tomu tak; opravdiwé schopnosti, pilnost a nadšení pro umění mohou owšem mnoho. 23. Října wystoupila slečna Gaučowa jako Agatha w „*Čarostřelci*“ a dobyla si ještě wětší sláwy. Tleskání nemělo ani konce, ano i we zpíwání hlasitými pochwalami přetřhowána byla. Na třetí wystoupení určení jsou Auberowy „*Penězokazici*“.

Jednání průmyslní Jednoty.

Nebylo již dávno tak četné měsíční schůzky jako poslední, dne 2. t. m. držené; počet oudů sešlých se vzrostl až na 90, hostů bylo 42. Za to trvalo též jednání, začavši se po šesté, téměř do půl desáté, jsouc nejživějšími debattami vyplněno, strany nichž jen litovati jest, za jedno že pro důležitější věc wyzvány nebyly, za druhé, že od některých oudů na místa se uwedly, jichžto se jak ze vnitřních ohledů Jednoty, jak z náležité šetrnosti k osobám a k jisté nad Jednotu postavené věci týkali neslušelo.

Zpráva o činnosti Jednoty za měsíc Říjen poskytovala bohatý obraz jejich snah; jest s radostí pozorovati, jak tento důležitý ústav čím dále tím hlouběji v život náš vrstá, a jestliže se do podrobnějšího wypočtení nepouštíme, stává se to jen proto, že právě tímto měsícem nic se newyskytlo, co by pozornost většího obecnstwa na se wábilo mohlo. Nenít to na ujmu řečeno, ano naopak jest práti, aby se činnost Jednoty co možná též hodně do podrobná rozcházela; nemůž býti každá žila hlavní, mnoho žilek wynese však dobře za žila. Bylo by ale práti, aby se jednání Jednoty, jakož se w německém časopise jejím per extensum vydává; tak i český se oblašovalo; jen tímto způsobem může se Jednota udomácniti a všem průmyslníkům naší vlasti přiblížiti. Co jest platno českému průmyslníku, wí-li hned, že jakési průmyslní Jednoty stává, když s působností její obeznámen není a tak ani newí, co by u ní hledati mohl? — Jedno jediné nesmíme opominouti, a sice předběžné nawěští, že nawrh k české průmyslní škole ředitelstwu od vlády sdělen byl s některými poznámenániami, kteréž se na některé změny, částečně i na rozšíření půwodního plánu wztahují, a na něž ona místnějšího wyjádření očekává; zajisté radostná zpráva, dokazující, jakého účastenstwu tento zámysl Jednoty i na vyšších místech dochází.

Co se samého jednání měsíční schůzky týká, učinilo nejdříve ředitelstwu nawrh k wolení tří účinkujících oudů, z nichž dwa, pp. *Huber*, c. kr. konsul w Galacu, a *Petřina*, c. kr. professor siloskumu na pražských vysokých školách, většinou hlasů skutečně zwoleni byli, onen první na poděkowání za důležité služby, jimiž se jak českému průmyslu wůbec tak naší Jednotě zvláště propůjčil, a w naději na další jeho laskawou ochotnost; onen druhý pro wýtečnost jeho w přírodních, s průmyslem tak úzce spojených vědách * a pro obětownost, jížto se netoliko w německé nadělní přednášky pro řemeslníky o fysice zdarma uwázał, nýbrž i podobné české přednášky swou radou a pomocí podporowati uwolil. Třetí nawržený měl při první ballotáži rovnost hlasů, při druhé 43 proti 47, tak že tedy propadl. Na to přednesl p. apellační radda Schmied nawrh, čelící k tomu, aby se při wyjádřeních, od wys. vlády žádaných, i měsíčním schůzkám hlasu poprálo, o čemž ale rokowaní podle pravidel příští měsíční schůzce zůstaweno býti muselo. (Dokončení.)

Neštěstí na železné dráze.

Dne 4. b. m. okolo čtvrt na 9. zrána wrázili na sebe dvě řady wozů na osoby mezi Českým Brodem a Ouwalý, asi čtvrt hodiny od tohoto posledního místa, z nichž jedna přicházela od Pardubic, druhá od Prahy. Sražení toto bylo hrozné. Oba parowozy do sebe se wpracowaly a ještě se čtyřmi jinými wozy na kusy roztrženy

jsou. Darmo popisowali bychom přesmutný tento výjew; každý jej sobě sám nejlépe předstawi. Na místě o život přišly tři osoby: bývalý purkmistr kouřimský pan Štastný, ředitel stroje Fallberg a topič Nowotný; více méně nebezpečně porouchaných počítá se ke 20, dle s polámanými nohama a rukama; z těch, jak slyšíme, dwa we všeobecné nemocnici již umřeli. Podiwu hodno jest zachowání jednoho wojenského důstojníka, který newěda jak octnul se na střese jednoho wozu beze všeho ourazu. Mezi cestowateli, jenž jeli s pardubickou řadou, byl i známý větší části našich čtenářů welebný pan P. Šmidinger z Tažowic, který toliko něco málo na hlavě potlučen s welikou horliwostí a ducha přítomností raněné z wozů wynášel a wůbec dle možnosti vši službou, při takovém neštěstí potřebnou, se propůjčowal. Jest to w krátkém čase podruhé, co šlechtného tohoto muže Prozřetelnost od blízké záhuby zachránila; wloni totiž za bouřliwé noci zabit jest před wozem, w kterém jel, kůň od stromu, který bleskem poražen na něj se swalil. Oznamujeme na žádost jeho všem, od nichž na této poslední cestě swé do Prahy nějaké komissi měl, aby strany zdraví jeho beze wší starosti byli, an poranění jeho jest nepatrné, čehož důkazem to, že tyto dni wesele se bawil w kruhu přátel swých.

Snížení cen.

Milowníkům dramatické literatury a wenkowským pp. diwadelním ochotníkům se oznamuje, že nakladatel pane *Klicperových* starších, w Hradci Králové tištěných her diwadelních na projewené od více míst přání ceny jich snížil, a tudý opatření sobě těchto jadrných plodů našeho welezasloužilého básníka usnadněno jest. Budou se totiž ed nynějšíka we skladu knih Pospíšilových prodávati

Klicperowy Almanachy dramatických her

na rok 1825, obsahující činohry „Waldek“ we 3 jedn. a „Loketský zwon“ we 3 jedn., pak weselohru „Rohwin Čtwerrohý“ w 1 jedn. (místo 36 kr.) za 20 kr. str.
na rok 1826, obsah. truchlohu „Soběslaw“ we 4, zpěwohru „Žižkůw dub“ we 2, a dram. básně „Rok po smrti“ w 1 jedn. (místo 48 kr.) za 24 kr.
na rok 1827, obsah. weselohry „Ženský boj“ we 3 a „Prsteny“ w 1 jedn., pak dram. básně „Psalí Hasensteinowo“ we 2 jedn. (místo 48 kr.) za 24 kr.
na rok 1828, obsah. historickou powídku „Točnák“, weselohru „Tři hrabata najednou“ we 4 a „Weselohru na mostě“ w 1 jedn. (místo 48 kr.) za 24 kr.
na rok 1829, obsah. činohry „Jan za chrta dán“ we 3 a „Loupež“ w 5, potom weselohru „Každý něco pro wlast!“ w 1 jedn. (místo 48 kr.) za 24 kr.
na rok 1830, obsah. histor. powídku „Witek Witkowič“ a drama „Opátowický poklad“ we 2 jedn. (místo 36 kr.) za 20 kr.

Mimo to následující kusy téhož spisowatele:

Božena, činohra w 5 jedn. s rytinou . . . za 12 „
Dwojčata, dram. básně w 6 jedn. . . „ 10 „
Hadrián z Římsu, rytirská hra we 4 jedn. . . „ 10 „
Rod Swojanowský, truchlohra we 4 jedn. . . „ 10 „
Žižkůw meč, fraška we 3 jedn. . . „ 10 „

Spolu se také oznamuje, že wyborný básnický román „Panna jezerní“, z Waltera Skotta od Čelakowského z angličtiny přeložený, dostati jest nyní tamtéž za sníženou cenu 12 kr.

* Čtenářstwo zná znamenité pojednání p. prof. Petřiny w letošním Musejniku.

Číslo 135.

14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowem Městě
č. 116. vydává po
pálarších třikráte za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Maly

(bytem č. 1060—3 přes dvůr při zemi).

11. Listopadu

1947.

Předpláci se na čtvrt
léta 1 sl., na půl léta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. stf. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
příletně s patřičnou
obálkou 2 sl. 36 kr.

Pražská čarodějnice.

(Pokračování.)

W nynějším okamžení byl nad míru smutný newěda si rady, jakým způsobem nešťastné milence pomoci poskytnouti a z rukou krvežíznivých katanů ji vyvésti. Sám Lomnický, jindy tak neunavený u vynalézání chytrých a rozumných obmyslů, nadarmo přemítal a hlavu si lámal, kterak by se nejlépe přetrnouti dal tento přetruchlivý Gordiášův uzel. W tom zaklepal někdo na dvěře, a než minulo několik okamžení, wstoupil Peldřimowský do pokojíka.

„Myslíl jsem si to, pane z Prachowa!“ pravil konšel hned při wcházení welmi truchlivě, „že vás zde naleznu.“

Kochan, jedwa že Peldřimowského spatřil, skočil wšecek poděšený se stolicí a upnutým zrakem ouzkostliwého očekávání naň se díwal.

„Zlé nowiny, zlé nowiny,“ pokračowal Peldřimowský; „Helimelech a Tekla byli dnes o šestnácté hodině wáženi — a“ — řeč mu wázla a slze mu wstoupily do očí.

„Wšemohoucí Bože!“ zwolal w zoufalství Kochan.

„Nuže, pane konšeli!“ jal se na to Lomnický mluwiti, „co wám diblík máte koncept — snad přece, poněwadž nejsou z kwasnic aneb z pawučin utkané osoby, wážily nejméně 31 liber?“

„Ba bohužel newážily!“ odušil na to Peldřimowský s udušeným pláčem; „Helimelech wážil 29, Tekla 28 liber; aneb jak to krewní písař počítal, Helimelech wážil jeden kámen a dewět wah, Tekla však jeden kámen a osm wah; a za tou příčinou uznali soudcové menšího trestního soudu, že Žid Abraham Helimelech a mladá ženština, zowoucí se Tekla, dcera Arnošta Mansfeldského — oba w skutku ďáblu a pekelným mocnostem oddané osoby jsou, že propadly hrdlem mistru poprawnímu a že mají upálení býti podle obsahu a práwa krewního listu, na čarodějníky a čarodějnice wydaného.“

„Upálení!“ vykřiknul pronikawým hlasem Kochan a sklesl polomrtwý na stolicí.

„Upálení!“ zwolal lidumilowný Lomnický, w pomateném úžasu zraky své na Peldřimowského upíraje. „A kterak je možno, že newážil z nich nikdo třicet liber?“

„Hanebné šejdy! Lotrowství w tom wězí!“ zwolal opět horliwě Peldřimowský. „Jsem té věci na stopě a dowěděl jsem se od samého klíčnika Zwonka, že wáhy na rozkaz Rozražowského z jeho přibytku a strážnosti do jiné síně přeneseny byly, a sice za tou záminkou, poněwadž prý kolečka nástroje jsou zrezawělé a celé wáhy w bidném, nepotřebném stawu, a že musí býti o to postaráno, aby se napravily a hojně olejem namazaly. A pomyslete jen, komu se wáhy do rukou dostaly? Nikomu jinému než Přibíkowi Jenískowi.“

„Přibíkowi Jenískowi?“ zwolal u stálém podiwění Lomnický. „Pak není pochybnosti, že jednouchý lazebník wáhy pokazil a tak nastrojil, žeby mu bylo možné hrstku pepře na centnýře a uherského wola na loty wážit. Teď owšem nic nezbywá nežli nasadit klam proti klamu. — Dowolte, přátelé! podiwám se k netopýřům a své sůwě, zdali bych w jich společnosti na nějakou chytrou myšlénku nepřišel a vaše umořené srdíčka pak nepotěšil.“ S těmito slowy odešel z komnaty.

Peldřimowský snažil se nyní wšemózně na mysl poraženého Kochana z Prachowa opět pozdwihnouti a důtkliwě mu domlouwati, aby se před časem zoufalství nepodáwal, jelikož přítel Šimon wšechen swůj wtip na to wynaloží, aby ho opět na wýsluní blahodacujícího míru wywedl. Kochan však si neustále počínal jak děcko: plakal a škytal nad starou babičku, a jakkoliwěk w okolnostech wálečných neustupnou wždy se honosil odwahou, w nynějším okamžení podobal se w niwec poražené a kwilící babě. Peldřimowského dojímalo jeho zoufalství již skoro nemile.

Lomnický se wrátil a wesele zwolal: „Přátelé! neplačte, nenaříkejte, nedělejte dlouhé lamentace; přinašim spásu! A Bůh-li podniknutí naše požehná, wysinejem se celému menšímu trestnímu soudu a zpanilá Tekla octne se, milý Kochane, we vašem náručí jen to fikne. Slyšte nyní, co jsem si wymyslíl, a na

wás, pane konšeli Peldřimowský, bude owšem nejwice záležet, aby se všecko tak podařilo, jak si to přejeme. Wy máte jakožto ouřední pán wolného přístupu do radnice, do mučírny, do wězení zajatých, a mimo to máte doma několik měřic tolarů, kterýmiž se klíče ke všem dveřím a ke všem lidským srdcím nalezají, a tak doufám, že waši pomocí a pomocí ďábla a mých netopýrů žádaného cíle dosáhнем, a že se budeme z toho welice těšiti a welice milowati.“ Když pak Lomnický swou řeč dokončil a swůj plán jim sdělil, jaký jeho šediwá ale chytrá, moudrá hlawa vymyslíla, zwedl se konšel Peldřimowský s welkou ochotností se sedadla a ještě w ten samý den kwapil na staroměstskou radnici a do žaláře ubohých wěznů. Poděsil se z jejich pohledu. Tekla wypadala nad míru bledá a trapným přemítáním welmi usouzená; Helimelech seděl na lawici a hleděl jako w necitelném wytržení před sebe, bez slzí w očích a bez promluwení slowa. Jedwa že se rány na jeho těle počaly zacelowati, jedwa že poněkud sesílil a se zotawil: tu naň již nowá zas dopadla pohroma, nowé muky na polo-umořené srdce. Přinesla se mu totiž do žaláře zpráva, že jeho wěrná, dobrosrdečná, přiwětíwá hospodyně a manželka Rebeka w Pánu zesnula a že jí není wice na tomto bludném swětě. A však ta zpráva jej tak tuze neděsila, jako nešťastný osud spoluuwězněné s ním dívky. — A hle! Peldřimowský přinesl spásu. On jim wyprávěl o Lomnického podiwné smyslence, a Helimelechůw napolo umrtwený obličej přijal do sebe wyraz nowé procitujícího žiwota, a Tekliny lice zarděly se ruměncem blahé naděje.

10.

Ušlo několik dní. Členové menšího trestního soudu seděli pohromadě, toliko Valerianus a krewní pisar Justus Gebhardus nebyli přítomni. Rozražowský stál s Přibíkem Jeníškem u okna a welmi horliwě s ním howotil. Ten ničemník byl mezi všemi špehyři jeho miláčkem. — W několika okamžicích wstoupil tlustý Valerianus Magnus do radnice, za ním krewní pisar.

„Nuže, pane!“ zwolal Rozražowský, „přiznala se Mansfeldowa?“

„A jak dokonale a čistě!“ jal se na to s usmiwawým pohledem Valerianus mluwiti. „Mám z toho welké potěšení, že se nám opět podařilo, prawým, swobodným wyznáním a nejswědomitějším soudem každému kacíři a newěřícímu dokázati, že pan satanáš svoje rejdy a šejdy posud na swětě wywádí, a že právě zde u nás, w našich milých Čechách jeho pšenice tak líbezně kwete, že se nedá ani od prawé, Bohu zalíbené pšenice rozeznati. — Ale mluwil jsem jí do duše, až mi jazyk na dásních lpi, a potím se jako dudek na wejcich.“

„Nuže, wyprawujte!“ zwolal Rozražowský s welkou žiwostí.

„Bylo wčera pod wěčer,“ pokračowal Valerianus a founěl při tom jak starý kapr, „a zdejší klíčnik Barnabáš Zwonek dal mi we wší ponížčnosti zkázati, žeby si uwězněná čarodějnice, tak zwaná Tekla Mansfeldowa, welice přála, abych ji ponawštíwil a její wyznání wyslechl, poněwadž prý wždy wice a wice chřadne a schází, a že na sobě dokonale poty a předchůdce přísti swé smrti cítí, a že by se ráda ze všeho wyznala, co jí na srdci leží, a s Bohem se smířila. I poslal jsem bez rozmejšlení pro krewního pisara Gebharda, aby její wyznání napsati a zaznamenati mohl, pak jsme šli do bytu žaláříka Zwonka a ten nás k ní uwedl.“

„Nuže, dále, dále!“ zwolal opět netrpěliwě Rozražowský, an Valerianus odkašlával a smrkal. „A ona wyznala?“

„Pouhý med!“ počal opět Valerianus. „Owšem — já jsem ji welice přimlouwal, domlouwal a namlouwal, a konečně jsem ji ukázal straku na wrbě — řekl jsem jí totiž, jestli se ze všeho wyzná, že se pro ni hranice netoliko z dokona suchého dřiwí wystrojí, anobř že se také sláma přiloží, aby wšěcko pěkným plamenem hořelo, a aby tím způsobem rychleji a pohodlněji shořeti mohla. Za tou příčinou pohnula se děwa w nehlubších útrobách litostí a kajicností, a nyní začala se zpowidati, až mi uši radosti brněly. Ona se přiznala, že je wyučená čarodějnice sedmé třídy, že ji stará Kateřina — a ta nám bohužel upláchla, bezpochyby komínem domu u sw. Anězky na koštěti — w čarodějství pilně wyučowala, že ji naučila palečky plodit, jenžto se lihnou we wejcich dewatero neděl pod paždi nošených — a pak se přiznala, co mne nejwice těšilo, že je pan ďábel čtvero ocasů jménem Adramelech nawštěwowal a wšeljaké rejdy a allotria s nimi tropiwal. Tento ďábel však nepřicházel we skutečné, opravdiwé swé podobě, nýbrž w oděwu welmi skwostném a ozdorném: w černých kalhotách a kabátu stejné barwy se zeleným pláštěm, na hlavě maje špičatý klobouk s kohoutím pérem, a po lewém boku mu prý wisel dlouhý meč. Toliko obličej a ruce byly wždy černé a ućouzené jak u mouřeninů, a lewou nohou pokukňawal.“

„Aj, aj! — Podívejme se! — To není možná!“ wolali u welkém podiwení přisedící konšelé.

„Nepochopuji však,“ řekl Rozražowský, „proč se neudělala newiditelnou, když ji městský pohůnek Wokoun zatýkal?“ (Pokračowání.)

D o p i s.

Z Morawy. (Ústaw pro křance.)

V.

Ústawy wyjewuje se weřejná mrawnost; onyć odhalují nám stupeň obecného ducha, na jaký se národ hleděl powznesti; a že z wětšího dflu z oběti powstáwají, wnikají swým působením a blahonosnými přewraty swými i w ony okresy žiwota společenského a jizliwé wyrůstky jeho, kamž moc zákonů, zewnitřek wice uspořadujících,

nemůže dosáhnouti aniž léciwou rukou přispěti. I neznáme v historii člowčenstwa wěku žádného, který by se honositi mohl tolikerymi ústawy a tak četnými, nejrozmanitějším účelům zasvěcenými společnostmi, jako století nynější. Nebylo však také w žádném wěku uwědomění všech ran naší moderní společnosti, všech tkliwých bolestí a smutných bojů, z lůna žiwota nynějšího vyrůstajících, tak žiwé a ode všech oudů tak všeobecně citěné, jako právě za dnů našich. Kdežto století minulá hnala se více za wřeskem mečů a wálek, ponoruje se uwědomění nynější w nitro žiwota a neunawnou pozorností nazará w otwírající se jícen různých a zkázy plných žiwů, wždy patrnější silou a wždy mocnějším tlukem se ozývajících u dweří našich. I můžeme to wyslowiti beze všeho odporu, že *pauperism* jest ten nejjizliwější wýrůstek naší společnosti, že to onen čorw, který wždy wniterněji hlodá na samých kořenech žiwota obecného, a tak wždy hrozněji podmišlá skálu míru a pokoje a tudíž denně bolestnějším trním zatarasuje onu cestu, na které jediné prospíwati lze w blahu obecném. Zaslужují tedy i s druhé strany všechny ty wýjewy snah obecných, které neštěstí toto od našich příbytků odstraniti touží, všeobecnou pozornost naši, a to tím více, když se i w národu našem, w naší drahé vlasti wyjewují. Sem počítáme s radostí powstalý roku 1844. na Morawě *spolek we prospěch propuštěných káranců*; a ačkoliw už několikráte w listech těchto o něm zmínku jsme byli učinili*, přec i nyní opět o jeho nadějném wzrůstu a wždy radostnějším rozkwětu vlastenskému čtenářstwu zpráwu podati chceme, an právě spolek tento swé roční wykazy o pokrocích ústawu swého, w obecném shromáždění dne 31. Kwětna 1847. veřejně čtené, tiskem byl wydal. Čítáme se k této powinnosti i z toho ohledu zawázání, že národní obecnstwo w materském jazyku o tomtéž spolku ničeho se nedowídá, a zajisté příslušno jest, i na tuto čtenější část morawského obywatelstwa zřetel obrátiti.

Ačkoliw ústawy kárančowé a jiné stejnorodé jednoty mnohdykrát nepotkávají se s tak šťastnými účinky, jakých sobě lidumil z nich přislíbjuje: přec o našem ústawu morawském vším právem říci musíme, že stejnou energií, jakou byl započat, na swé blahonosné dráze wítězně pokračuje a dle nowé naskytlých potřeb činnost swou whodně rozšířiti hledí. I přítěž obecnstwa k ústawu tomuto a oučastenství denně zrástá. Tak dle nadřečených wykazů přistoupilo r. 1846. k jednotě 31. spoluoudů, mezi kterýmiž jest 5 přispíwajících s ročními 60 zl. str., 8 činných a přispíwajících ročně 40 zl. str., pak 18 činných a mezi těmito jeden s ročním přispěwkem 2 zl. str., tak že počet všech spoluoudů pokročil koncem roku 1846. na 547. Ročních přispěvků přirostlo minulým rokem 117 zl. str., tak že tímto přírůstkem roční příjmy na 2331 zl. str. se powzněsly. Co se činnosti této jednoty kárančowé týká, wykazují roční její zpráwy, že r. 1846. ústaw činnost swou wěnowal 62 nowě přistoupilým kárancům, tak že počet všech až do Kwětna 1847. od Jednoty přijatých 219 obnášel; mezi osměmi 62 r. 1846. nowě přijatými bylo dle pohlaví 51 mužských, 11 ženských; přičemu menšího počtu u posledních w tom hledati dlužno jest, že osoby tohoto pohlaví s mnohem wětší obtížností zaopatřiti a w ochranu dátí lze, dílem i také w tom, že malou naději k polepšení poskytují. Dle atáří bylo 51 přijato 30 let ještě nedosáhlych, a jenom 11, kteří již 30. rok byli překročili, protože jednota ze zkušenosti poznala, že prwnější s wětším prospěchem na cestu mravní přiwěsti se dají.

* Wiz Kwěty r. 1844. na str. 208., a r. 1846. na str. 415. a násled.

Co se provinění a zasloužilých trestů těchto 62 káranců dotýká, byl wětší jich počet pro krádež trestu odewzdán; neb těchto bylo 31; zahálčiwým a zpaslým žiwotem trestu propadlých bylo 14; žebráním 8, zpronevěřením 4, osízením 2, loupeží 1, zabitím dětí 2. Jak ale nesnadno oblomiti wůli w zločinstwu zakořeněnou, poznají čtenářowé naši z toho, že w celém roku 1846. jenom jediný káranec za hodného uznán byl, z ústawu a ochrany jeho propuštěnu býti, při čemž arci podotknouti musíme, že jednota w tomto ohledu tím zajisté wýborným a na zkušenosti stanoweným náhledem wedenou se býti praví, že kárančowé, pořádným a mravným swým chowáním důkazy polepšení swého a swé rozsařnosti poskytující, totéž skrze delší čas stwrditi musejí, aby tak jejich budoucí blahobyť w lidské společnosti na dosti silných základech mohl založen býti; neboť dokládá k tomu we swých ročních zprávách jednota, že mimo tohoto čestně propuštěného bylo ještě 40 káranců, jichžto mrawy sporařadány se byly okázaly; 28 jewilo jen nepatrných poklesků, 19 však potřebowalo ještě laskawé a neunawné ochrany ústawu, aby na cestě mravnosti mohli udržáni býti; 39 ale wšelikou naději k polepšení zklamalo. (Pokračowání.)

Literatura ruská.

* I we Waršawě již vycházejí spisy ruské wšecku chwálu zaslubující. Pan Pawliščew, slawný znatel dějů ruských, člen raddy národní oswěty w cárství polském, nedáwno první díl swého zeměpisu wydal, obsahující Ewropu. Ta kniha z nejnowějších a nejpůwodnějších pramenů jest sestawena a znamenitá tím, že krajům a místům slowanským dána jsou jména slowanská. Posud Rusowé a Poláci cizích názwů užíwali, čerpající wědomosti děje- a místopisné z knih německých. Tentýž spisowatel wydal we Waršawě také následující díla: „Polska Istoria“ jazykem ruským i polským, jenž do selských škol jest uwendena, „Istoričeskii atlas Rosiji“, a „chronografičeska karta Rosaiji“.

* Cis. akademie nauk skládá se ze 47 oudů. Odělení čili wýbor ruského jazyka a slowesnosti sestawením ruského slowníka se zanáší. Wloni se ho tisklo 63 archů, w nichž bylo 30.107 slow obsaženo, letos bude 207 archů tištěno s více než 100.000 slowy.

Literatura srbská.

* W Bělehradě srbském w knížecí knižtiskárně wyšla knížka obsahující stručný dějepis wálek křižáckých pod titulem: „Krstonosne wojne“. (Od Nikšice w 16. str. 28.)

* Tamtéž wysel: „Josifa Milovuka prvi srbski računoditelj“ (oučet wedoucí). W osmerce str. 64.

Jednání průmyslní Jednoty.

(Dokončení.)

To by bylo, co bychom, pokud se našeho uznání týče, laskawým čtenářům sděliti měli; litujeme však, že přinuceni jsme ještě o něco jiného zawaditi, co by owšem nejlépe jen mluwenp bylo zůstalo, čeho se ale, poněwadž již na trh veřejnosti přiwzeno jest, i zde aspoň potud dotknouti musíme, pokud se k oprawení některých křiwých mínění a k udušení neoučekávaných náruživostí zapotřebné wídl.

Měsíční schůzka dopustila se, w očích Bohemie a snad i té strany, kterouž její referaty zastupují, ukrutné chyby, hříchu do nebe wolajícího, newděčnosti, jakouž swět a Bohemie ještě nespátřili: ona — skore bojíme se te papíru posud newinnému swěřiti — ona tomu třetímu, její ředitelství za činného úda nawrhlo, nejen všech swých 90 hlasů nedala, nýbrž i s jakousi wětšinou nawrh tento odstranila.

Můžeme to již po Bohemii říci, že tento třetí byl p. dr. Makovický, muž, kteréhož si z tolikého ohledu vážíme, jež ale, nikoli proto, že zvolen nebyl — neb což mu na tom právě záleželo —, nýbrž pro přílišnou a newčasnou horlivost přátel jeho litujeme. Direkce motivovala návrh svůj strany něho zásluhami, kteréž si, podávaje bojně referaty o činnosti průmyslní Jednoty do Bohemie, po kolik let byl získal; podotklo se ovšem také zřejmě, že na novém svém stanovisku, v Krakově, ledačím Jednotě prospěšným se státi příležitost míti bude; poněwadž ale nic méněji okázáno nebylo, musíme tento přípojek, jakož od zastavatelů návrhu ředitelstva mimo se pouštěn byl, tak i zde zůstaviti a jen hlavního se přidržeti.

Základních pravidel §. 9. stanoví, že účinkujícími údy jsou ti, kteří „se zavázali, že budou práce pro Jednotu před se bráti.“ Jak se přítomný pád na toto určení uvéstí dá, jest těžko uhadnouti; i musíme již tedy odporou naši stranu tam následovati, kde statuta přestávají a duch nad úzká papírová obmezení vznešený volně se rozprostírá. Není žádné pochybnosti, že Jednota výsluní veřejnosti potřebuje; proto má také sazání taková veřejná, proto také svá jednání s větší úplností a bezpečností než jednotlivý referent aneb obyčejný časopis může; pořádně uveřejňuje, a je-li v tom ohledu co pohrěšovati, jest jen to jediné, že se to výhradně německým jazykem stává; škoda že na to některý z oněch tak horlivých a upřímných milovníků veřejnosti nepřišel! Ale přidám ještě více: Jednota uvidí i ráda, budou-li se i jiní časopisové její činnosti všimati a obecnost své s ní seznamovati. Aby si ale někdo podobnými referaty jakéhosi práva na spoluodstvě získati měl, newidím leda snad tři případy vyjímaje: buď kdyby Jednota tak sešla a wetchá byla, žeby pro milosrdenství boží na nějaké nábožné vzpomínání čekati musila; buď kdyby si sama rady newěduce jako páni, když z radnice jdou, a své nejmilější potřebné poučení si vzíti musila, aby podruhé aspoň moudřejší byla (zde by bylo ovšem nejlépe radu hned do rady vzíti); aneb posléze kdyby tyto referaty na obzvláštní a nadobyčejný způsob mocně záměrem jejím prospěly. Myslím, že zde žádná z těchto případností nebyla. Že p. M. dobře psáti umí, že účastenství pro Jednotu Jewil, že bez jistých zásluh není, nikdo mu neupíral; že swobodně a bez listku před ústy psal, je pro jeho osobu chwalitebné, samo pro sebe ale nedostatečné, poněwadž ne na tom, že se swobodně a bez obalu mluví, ale na tom, co se swobodně mluví, záleželo jest; žeby ale byl „mit Umficht und Parteiflugheit“ psal, jest tvrzení, kteréž, obzvláště co se druhého punktu týče, tolikým pochybnostem podlehá, že ani proud frásí páne Kreutzbergových nestačí, by je s této země do hlubin mořských s sebou unesl. Ano je že všeho pozorovati, že se zastupitelé p. dra. M. jen proto jeho tak ujímali, že: při jejich straně stál, že jejich mínění hájili! Ref. má úctu před každým osobním přesvědčením, ano i pouhým míněním, pokud své meze nepřekračuje; powaha ústavů a jednot vyhledává však newyhoustelně, aby se osobní chuť a osobní náhled proti obecnému uzavření spokojiti nanědli. To zdá se jistě částka oudů průmyslní Jednoty málo znáti; ona byla jednou proti průmyslní české škole, ona wynalezla v této záležitosti tu věčně památnou zásadu, že jazyk s promyslem nic co činiti nemá, ona myslila, že jen ona určení Jednoty zná, — ona v tom we všem věrně setrwává. Kdož by jí to za zlé míti mohl, kdyby se jen privátně v tomto oblažujícím vědomí své výhradní a swrchované moudrosti kochala! ale v jednání Jednoty neustále na věci ujednané klepatí, swáry sotwa

odstraněné opět obnowowati, a nad to za příčinami tak málo důležitými, to jest jednání, které se snad ledakams, jen ne do života veřejných ústavů a do jednot mužů bodei, kteří o obecné věci jednají.

Nowý referent Bohemie chtěl snad jednomo z oudů dodatí, co on z velikosti zásluh p. dra. M. upíral, káraje jej z muže nehodného způsobu řeči a twáření se; kdybych byl zlomyslnější, řekl bych, že když předkova swobodomyšlnost uznána nebyla, potomek makawějších zásluh prostofekosti si získati chce, tak mu ale jen radím, aby podruhé fantasii svou trochu více krotil, předewším ale podobných osobností, by se kdy i skutečně vyskytly, mimo se pustil a „mimiku“ diwadelním referátům přenechal. Je-li ale takovým přítelem zewrubnosti, scházelo-li mu ještě něco, co by byl mohl černo do šeda malowati, proč nepodotknul o tom, co hlavní hajitel zawrženého proti jednomo přijatému oudu prawil? Pať by bylo čtenářstvo Bohemie své lidi lépe posouditi mohlo. A však dosti již.

„Jeder richte selbst über dieses. Gericht!“

K. Storch.

O vykání.

W posledním veřejném sezení berlínské akademie nauk četl slavný německý učenec a znatel řeči, Jakub Grimm, pojednání o vlastnostech německého jazyka. W pojednání tom ostře wytykal jazyku německému mezi jinými wadami též jeho pedantičnost, která se prý hlavně Jewil w nepřirozeném způsobu, jakým se promluwení k jiné osobě činí. Sem náleží obvyklé slovo „Sie“, které w konversaci bráno býwá pro druhou osobu, ačkoli dle logických zásad vlastně jenom třetí osobu znamenati může. — Když i německý znamenitý učenec nepřirozenost takového způsobu mluwení wytyká, co k tomu asi řeknou oni Čechové, kteří nanejvýš uražení býwají, když jim kdo místo místo nepřirozeného a jazyku českému nepřiměřeného „Oni“ nebo dokonce „Woni“ řekne přirozené, logické a čistě české „Wy“? Co k tomu řeknou ti, kteří každého, kdož by jim vykati se „opowázil“, hned za „českého blázna“ anebo sprostého prý „newzdělance“ vykřikují? Ubozí ti nemají we své obmezenosti arci ani pomyšlení o tom, že w naší vlasti i tehdá, když ona wzdělaností svou nad okolní země wysoce vynikala, promluwení přirozeným „Wy“ se i při nejvyšších osobách za čestné powážowalo, jako teď i francouzský žebrák swému králi jinak než vous (wy), anglická nádennice své královně jinak než you (wy) říkali nemůže. Komu ale posledně uwezené důwody nestačily, kdo i tím, co dr. Kampelík we swém spisku „o vykání“ prawil, ještě přeswědčení nenabyl, má nyní důwod nowý, jež jeden z nejznamenitějších Němců sám podává.

D.

Kronika času.

* Alexander Dumas, nejplodnější spisowatel pařížský, wystawěl si letohrad we sličném slohu de la Renaissance, kde všecko své bohatství a wšecky drahocenné znamenitosti rozložil a na odíw postavil. Tuto villu z bílého pískowce nazwal podle swého románu „Monte Christo“. Nedaleko ní stojí kaple, kde si dal do zdi wytesat jména všech swých spisů na věčnou památku. Ó marnosti světská!

* Před nedáwnem se we Welkobritanské říši nařízení ohlásilo, že na každé lodi 100 mužů kazatel ustanowen býti má. Aby se tomuto zákonu zadost učinilo a duchowní se uspořil, bere se na takowou loď jen 99 mužů.

* W Římě a jeho okolí mají se čtyry řetězové mosty přes Tiberu stawěti.

Číslo 136.

14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(v Nových sálech
na Novém Městě
č. 116, vydává po
pětatnácti číslech za
týden, v úterý, ve
čtvrtěk a v sobotu.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. M a l ý

(bytem č. 1006—8 přes dvéř při zemi).

13. Listopadu
1847.

Předpláci se na čtvrt
léta 1 sl., na půlléta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. stf. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
přílohou s patřičnou
obálkou 2 sl. 36 kr.

O žalostech a těžkostech všelijakých stavů.

(Čteno v městanské besedě dne 6. b. m.)

Každý člověk ve světě má nějaké postavení, a to se jmenuje jeho stav; každý takový stav má nějaké radosti, avšak i nějaké žalosti; tuto pravdu mi ani onen odeprítí není v stavu, kdo beze všeho stavu ve světě stojí. A kdyby i takový stavu-prázdný člověk mně to odpirati chtěl, sám sobě by odporoval; nebo jednak by mluvil o tom jako slepý o barvě, a jednak i jeho stav má nějaké žalosti i radosti. Radosti, poněvadž žádnému není pod-roben, a žalosti, poněvadž jemu není žádný pod-roben. — Projděme historii všech národů od potopy světa až k letošní drahotě, i uhlídáme, že každý stav, od mesopotamských stavů až k našim, t. j. českým stavům, všelijakých radosti a spolu i ža-losti zakoušet musí.

Projděme historii všech vysokých, nízkých, uměleckých, řemeslnických a neurčitých stavů, a přesvědčíme se, že se člověku v žádném posta-vení těžkostem vyhnouti nelze, a že každého někde něco tlačí, a bytí to jen kuří oko bylo. Poněvadž však každý rád druhému radosti závidí, tedy je-den o radostech druhého vědět musí, umínil jsem si, v dnešním čtení jen o těžkostech všelijakých stavů promluvit a do těchto hořkostí jen trochu sladkosti přimísiti.

Mezi nejtěžší postavení v nynějších časech náleží stav člověka praktikanta: aby si zá-sluchy získal, musí být první na místě, musí pra-covat za dva, trpělivost mít za tři, skromnost za čtyři, a když pět let dosloužil, musí se v še-stém roce pokládat za šťastného, když po sedmi letech se mu naděje dává, že v osmém roce klopotné služby adjutur dostane, s kterým ještě několik let čekati může. Není-li to hořké posta-vení, když člověk praktikant, jenž neustále pra-cuje a od rána až do večera ve službě stojí, přece sedět zůstane. Jedinou radost mu působí naděje, že některého ze společníků svého utrpení přeskocit může, nebo jak to po německu jmenujeme,

že může preterirowat; a že čím déle sloužit bude, tím méně pracovat musí.

O těžkostech a žalostech manželského stavu mluvit, byla by marná, choulostivá a newděčná věc; marná věc, poněvadž bych žádného, kdo do manželského stavu wstoupiti míní, o tom nepře-swědčil; choulostivá věc, poněvadž bych si i s nejkrásnějšími důkazy jen nepřízeň vydobyl, a newděčná věc, neboť by se mi právem namít-nouti mohlo, že mluvim bez zkušenosti, a kdyby manželského stavu nebylo, že bych i já dnešní čtení přednáseti nemohl. Z těchto třech důležitých příčin pomlčím o tom, při čemž mi opominouti nelze, že i radosti manželského stavu často-převahu mají.

Jednu těžkost manželského stavu však za-mlčeti nemohu, a ta jest, že pan manžel, není-li kapitalista, k vůli wezdejšímu žiwobytí ještě ně-čím býti musí, že tedy mimo manželský stav ještě do nějakého jiného stavu wstoupit musí.

V našem století jest wolení stavu velmi dů-ležitá věc; ženské neb krásné pohlaví má v tomto pádu welkou výhodu před námi; ono nepřijde nikdy do rozpaků, ono wolí jen vždy stav manželský; ačkoliw se zapřítí nedá, že při panující hojnosti muž-ského pohlaví wolení manžela také své těžkosti má. V nowějších časech starostliwí rodiče tyto těžkosti předcházejí, a kde by dcera woliti měla, wolí sami spoléhající se na poslušnost milované dcerušky.

Mužské pohlaví strany wolení stavu do wel-kých rozpaků přichází; neb každý stav má něco neptijemného, což dříve wolícímu v oči bije nežli výhody jeho.

Wezměme na příklad řemeslo. Staré přis-lowi nám praví: Řemeslo má zlaté dno. Tui by každý myslil, že řemeslník hned zlatem plejt-wati může; není ale tak; máť owšem řemeslo zlaté dno, ale málo kdo se dostane ke dnu; většina ře-meslníků musí jen po vrchu plowat a na to zlaté dno se zdaleka díwat.

S jakými neznázemi se musí ku př. mlynář potýkat; welká voda mu poláme kola, malá voda ho nechá na suchu stát, a v zimě mu zamrzne

struha; jsou-li hojné žně, hned chce každý mít lacinou mouku a žádný nepovaží, že mlynář musí mít zásobu drahého obilí a že se mu ve mlejnicích mnoho rozpraší; a pak ta pára, jakých starostí ta pp. mlynářům působí!

Podobných nesnází i pekař účastným se stává; když veškeré človecenstvo ve sladkém spánku pohříženo jest a denním namáháním unavené oudy odpočinkem silí; přináší pekař v potu tváře obět nesmírnou a stará se, aby hladové obyvatelstvo ráno mělo čím se nasytit. Newdělní lidé však neuznávají tuto obět, nikdo nezpomene na probdělé noci, a když jen obilí o poznání spadne, již se od pekaře žádá, aby krejcarovou housku bylo zdaleka vidět.

Krejčí také mnoho vystojí, o tom nám již staročeská píseň svědectví dává, která praví:

Hrbatá se s krejčím hádá,
Že jí ušil křivá žádá;

každý žádá od krejčího, aby šaty ušil, jak by je ušil; a sotva že za několik dní sem tam pustí steh, již mu každý horkou jehlu předhazuje; a jak často onen, jehožto nahotu přikryl, jejížto od paty až k hlavě ošatil, ostane jeho věčným dlužníkem! A konečně jaká to mrzutá věc, že jej každý pouhým krejčím nazývá, kdežto by vědět měl, že má před sebou hotowitele lidských oděvů.

Hodinář má také málo veselých hodin; každý od něho žádá, aby hodiny šly věčně a žádný nepomyslí, že dlouhá chůze i člověka rozumného unaví. Jednomu jdou hodiny tuze čerstvě, druhému zase zdoluhavě; hodinář musí tam, kde žádný nic newidí, něco vidět; a byť to jen trochu prachu bylo, a konečně se musí všemožně starat o to, aby žádný neměl ani o kolečko mín, ani o kolečko víc.

Stawitel má také těžký staw; když se mu kousek zdi zboří, hned každý ví o tom co povídat; když však wystaví věčně pevný dům, po dvou stoletích žádný jeho jméno newí. Za starých časů stawěl se nejmenší dům několik let; nyní se wystaví v jednom letě největší dům, a sice tak uměle, že v prvním poschodí již se ostává, kdežto v druhém poschodí ještě zedník pracuje; to jest triumf nynějšího pevného zdraví a sanitetních zákonů.

Jak těžké postavení má prowazník! Kde v nynějším století všechno ku předu kráčí, musí prowazník na zpět kráčet, aby jen ku předu přišel.

I páni sládků nezakusí samých sladkostí; p. sládek třeba i mladinkou dívkou za manželku pojal, hned ji každý paní starou nazývá; když hospodskému sebe výbornější pivo odvede a hospodský z pouhé křesťanské lásky toto pivo pokřtí, hned padne wina na sládku, a žádný nepomyslí, že pan starý se nemůže o to starat, aby jeho pivo ostalo pohane.

I žebrákům se již tak newede jako za sta-

rych časů, kde ještě žádných chudých ústawů nebylo. Nynější žebrák musí být spokojen s malým wejdělkem, nebo každý ho odkazuje na welkou drahotu, každý jej posílá o dům dál, a běda žebrákovi, který trochu silné oudy má, takového hned každý posílá na aizenbán, tam že kweto hojnost a chléb.

Jeden z nejnejpříjemnějších stawů jest také staw posluchače; o těžkostech tohoto stawu není mi potřeby mluvit, poněwadž každý z laskawých posluchačů nesnáze tohoto stawu z vlastní zkušenosti zná; jediná radost toho stawu jest, že člověk neostane věčným posluchačem, o čemž se nyní zase laskawí posluchači přesvědčiti mohou.

Fr. Hajnů.

D o p i s.

Z Morawy. (Ústaw pro kárance.)

(Pokračování.) Však ačkoliw jednota kárancew, jak z tohoto krátkého výkazu patrno jest, na započatí dráze své pevně pokračuje a tak mnohého mrawní způsobilého wyrwala z náruči konečné zkázy; přec osýwaly se začasto hlasy mezi obecnstwem, jednotě we zlu stránku to wykládající, že se pouze jen takových osob ujímá, které na cestě zločinstwa se už byly octly, a že jen o takové péči westi za dobré uznává, jichž život nějakým zločinem jest zprzněn. Tyto mezi obecnstwem walně kolující náhledy ústawu nepřiznivě projewil w nadřečeném weřejném shromáždění šlechtetný ochrance celého ústawu, brněnský pan gubernator Rudolf hrabě ze Stadonu, který osvědčiw swou radost nad zdárnějším wýzrezkwětem tohoto blahonosného ústawu, i to přání ještě připojil: „žeby to byla věc nad míru žádoucí, aby Jednota wyšetřiti hleděla takových prostředků, jakými by nejenom onom mohla všemožná pomoc poskytnuta býti, jichžto život zločiny a jinými poklesky, na zkázu jsoucími lidské společnosti, poškwrněn jest, nýbrž kterými i o ony slušné mohlo by postaráno býti, kteří centu práwa a dráhu zákonní posud nepřekročiwše, neustí však sklěčení, bez práce jsouce rychlé pomoci potřebují; rozšířením činnosti své i na tyto opuštěnce a často bez vlastní winy hynoucí a snad bída u brány zločinů stojící dělníky že by Jednota welké zásluhy sobě wydobyla.“ Námitka a návrh tento zbedly mezi shromážděnými oudy welkou pozornost, a jmenowě pan dr. Katina w obsérnější úwaze o něm mínění své pronesl, dokládaje, že ústaw we prospěch propuštěných kárancew nikterak nemá w rownowáhu postawen býti s ústawy pro zaopatřowání chudých a s jinými stejnorodého úkolu jednotami. U jednoty kárancew že přewládá idea mrawní; nejedná se dle úkolu jednoty této o zaopatření a podělení chudých, nýbrž o jiný důtkliwější a záhadnější úkol společenského a státního života; při ústawu tomto že se jedná se strany jedné o to, aby lidé, k záhubným scetnostem zawedení, zločiny zprzněné a tudíž lidské společnosti nebezpečné, neustálým, osobním nad nimi bděním, neunawným wedením a řízením hrěšních náklonností k dobrému postoupně na dráhu zákonní a mrawí přiwedeni byli; s druhé strany, aby titěž lidé, nad kterými stát sprawedliwou moc swých zákonů wykonává, od kterých lidská společnost se odstraňuje, zoufalství záhubnému w náruč neklesli, nýbrž aby jim možnost poskytnuta byla, k pořádné činnosti se nawrátiti a tak svůj blahobyť sobě uspořádati a se ustáliti. Neboť tam že pomoc jest potřebnější, ano ze stanoviska humanitnosti i sprawedliwější, kde

opuštěnoc a bída spolu vyhostěncem jest lidské společnosti a jejím strachem a zkárou, jako i ve středu mnoha chudobných dobročinná ruka těm zajisté pomocí svou dříve přispěje, kteří mimo své chudoby spolu i morovou blízou jsou skříčeni. Z návrhu Excel. pana gubernatora jako ze mnoha jiných námitek, jednotě káracové mezi obecnostem činěných, že nicméně jasné vysvitá nutná potřeba *nového* ústavu, který by mezeru nadřecenou mezi našimi dobročinnými ústavami vyplnil; nebo an k práci a k výdělku neschopní chudí ústavem pro zaopatření chudých podělení bývají a propuštění kárací u jednoty káracové laskavou pomoc nalezájí; zůstává přec ona třída chudých bez zřetelu a ochrany dobročinnosti, kteří k práci sice schopni jsou, nicméně nepříznivými časovými okolnostmi, jakými právě fabriční a průmyslná města stíhaná bývají, nedostatkem práce, nejtěžší nouzi odewzdání jsou. Tudíž že by žádný potřebu takového nového ústavu w pochybnost wztít nemohl, kterýž by w Brně tím potřebnější byl, an průmysl a obchod a tudíž i práce dělníků neustálým změnám we městě tomto podrobeny jsou. K založení ústavu takového nového směru že by zajisté jednota káracová nakloněna byla a před jinými k jeho vedení schopna; obtížné že jen to zdá se býti, aby okres a moze činnost při tom též ústavu patřičně byly stanoweny, by činnost jednoho činnosti druhého nebyla obmezena a překážena, dále aby nowá dostatečné zřídla pro tuto tak obšírnou činnost se otwřela a spolu aby se ukázalo, jak nejjistěji wyhnouti se možno onomu ouškali, o které mnohý ústav ku mírnění chudoby zawadil a kterým konečně rozdrčen byl: že právě almužnami chudoba plodí a rozšiřuje. Po tomto wytečeném celého návrhu uwážení ustanowil se pan dr. Kalina na tom, aby ze středu jednoty káracové zvláštní komitét wywolen byl, který by plán nového tohoto ústavu s wyjewením o tom swých náhledů a mínění ředitelství předložil, konečné však uzawření o skutečném ústavu toho zawedení aby ponecháno bylo mimořádně swolannému všeobecnému shromáždění. Návrh tento od přítomných oudů jednohlasně byl přijat a i hned ke zwolení zvláštního k tomu komitétu přikročeno. I srowpáváme se we všem s nadzminěným p. drem. Kalinou, a neupíráme, že w skutku při časech w průmyslu tak měnlivých, při tom drahotou powšechnou skříčených newyhnatelná potřeba se naskytá takového ústavu, který by zřetel slasný obrátil na tuto den co den čtenější třídu obywatelstwa zvláště we městech průmyslných, kteří při nedůstatku práce zoufalému neštěstí w páruč jsou odewzdáni. Třída dělníků těchto, kteří pravý proletariát nynějšího věku činí, we brozném způsobu se množí a strašlivým náwalem doléhá více a více na Ewropu. Zdali a jakým způsobem této tak powšechné a w jádru celé naší moderní ciwilisace zakoreněné nemoci jednotlivý ústav pomocí bude w stawu, newíme rozhodnouti; pročez welmi žádostíwi jsme, jak komitét nadřecený tuto záhadnou otásku našeho společenského žiwota rozřeší; a nespomineme ctěnému obecnostu, takowato wywinniti a takowé wyjewy obecného dacha se zvláštní pozorností sledujícím, wěrně o tom spráwy podati.

(Dokončení.)

II. Bělá. (Wykoupení z roboty)

Chwalitebná-li to věc, když se veřejně oznamuje, co kde we vlasti dobrého a blahoplodného se děje, dílem pro poznání nás samých a pokroku obecného, dílem k powzbuzení jiným: tedy zajisté w těchto annálech vlastenských neposlední místo zaujímá zpanilomyslná naše wrchnost, blahorodý pan *Štěpán Langer*. Wystawěw již dříve na své outraty nádhernou a prostrannou školu, jižto w celém Časlawském kraji sotwa podobné se nachází, pak i chrám

Páně znamenitým nákladem překrásné ozdobil w nejnowějším šlechtyným skutkem dokázal, kterak úsilně pečuje ne-
toliko o dušewní ale i tělesní blaho swých 1500 poddaných. Wystawěw sobě w srdcích jejich nepomýšlelný pomník wděčnosti reuici roboty, jakou w měsíci Září letošního roku zawedl. Máť p. Langer při rozlehlých třech dworcích několik tisíc tažních a ručních robotních dnů a od swého nastoupení statku Bělý neustále přemýšlel, kterak by břemeno toto poddaným swým ulehčil. I ustanowil konečné výplatu za jeden den tažní roboty 11½ kr., za den roboty ruční 6 kr. we stříbře, a tím však ulehčením, aby rolník, který se takto z roboty wykoupiti chce, toliko třetinu peněz hned položití powinen byl, ostatní pak dvě třetiny za 6 ze sta zůrekwované dle možnosti své spláceli mohl. Tím způsobem může se celolánk, jenž 120—140 rakonských měr polnosti osiwa, 500 neb 600 al., půllánk 250 neb 300 zl., čtwtláník 125 neb 150 zl. na wěčné časy z roboty wykoupiti. Která však obec společnými swými grunty robotu spláceli může a chce, takowé w tom zpanilomyslný pán wolnost dává. Že ale se na statku Bělém mnoho baráčníků nachází, kteří žádných vlastních polí nemajíce obživu swou nacházejí w najímání obecních těchto gruntů, jenž každý šestý rok znova se zlicitují: tedy dobrotiwé, oká velikomyslné wrchnosti i na tyto chudasy pohlídl a wyměřeny jsou každému baráčnicku tři měřice rakouské k wěčnému užíwání s tou jedinou powinností, aby w čas senních a obilních žní wrchnosti několika dny nápomoci byli. Počet těchto dnů ustanowen bude po přijetí od baráčníků obecních gruntů a každý šestý rok smlouwa s baráčníky obnowěna, což však pouze proto diti se má, aby powinnost tato w zapomenutí nepřišla; změna žádá w té powinnosti nenastoupí, pokud baráčník wyměřené dny na panských polích a lukách řádně wykonáwati bude. Můžete sobě pomyslit, jak rádi se baráčníci powinnosti této podrobili, nepotřebujíce se již obáwati, že je při licitaci někdo přeplatí, a majíce vlastní půdu, o kteréž bezpečně a s uspokojením říci mohou: „Zde i naši prawníci chléb swůj kliditi a krawičku swou pásti budou.“ I není jediného člověka na bělském statku, jenž by šlechtynou wrchnost swou nežehnal a wrouci modlitby za blaho její k nebi newysílal. Při odchodu blahorodého p. Langra wšickni jednoblaseně prosili dobrotiwého pána, aby smlouwy co nejrychleji wyhotoweny a všecku raději dnes nežli zítra skončeno bylo.

Jest pak dobročinnost společnou cností šlechtné rodiny Langerowské, čehož na důkaz připomenut budiž kšaft nebožtíka bratra nynější wrchnosti, pana Františka Langra — o němž i w jednom z minulých ročníků Časopisu pro katolické duchowenstwo zmínka se děje — kterým k rozličným dobročinným a nábožným oučelům odkázal znamenitou summu 20.260, *prawím dwacet tisíc dwout set a sedesáti* zlatých we stříbře. Zpanilá duše jeho nezapomněla při tom ani na někdejšího swého mistra, u kterého se řemeslu sladownického vyučil, za nějž založil fundaci mše na znamení wděčnosti — aniž na místo, kde jeho i rodičů jeho tělesné ostatky odpočívají, ustanowil ouroky z jistiny 500 zlatých we stříbře na opravu hřbitowních zdí, aby kolatorníci soužení nebyli přiwážením kaměne, pisku a wápna pod zástěrou, že to má býti na opravu hřbitowa. A wěra, wypadá to swaté pole u Cerekwice slušněji, nežli mnohé na jiných wětších panstwach. Bělá, Hněwčowes a Cerekwice jsou swědkowé, co přičinliwost, domácí pořádek, bratrská swornost a láska k Bohu dokázati mohou. Langerowé zanechají z toho, co mezoly swými wydobyli, swětu po sobě více, nežli mnohý, jenž po rodičích mnohem více byl zdědil, pročez honos nomenque tuum laudesque semper manebant.

J. A.

Mrádoe Hrabě.
Dne 10. t. m. ubírala se oděs ku Praze ostatní naše voj. posádka slaw. s. kr. pluku hraběte Hechoegg, též draků batalion. Loučení naše bylo rovné tak pohotivé jako při prvním. P.

Słowanské spráwy.

* Jeho Milost Cisarská povoliti ráčila, aby se chorwatsko-slawonská společnost literární založila; s tou pak výminkou, aby se některé články statutu změnilý a poměrný základ vykázal. Žadány výkasy poskytné jistě matice ilirské, jejížto jmění nyní téměř 16.000 sl. we stl. obnáší.

* Společnost literatury srbské w Bělehradě w sezoni swém dne 18. Října o wewážných předmětech rekovala, z nichž co nejzajímavější dva zde uvádíme. Jeho Jasnost kníže Alexander se swelením radý swé uzavřel, aby budoucně netoliko „Glasnik“, periodický spis té společnosti, darmo w knížecí tiskárně se tiskl, ale i z jiných knih, které společnost vydáwati bude, aby se některý plat tišarský nebral. Taková podpora otwěra k časosti podněcuje; a deset rozličných wětších a menších prací literárních téhož dne výborům k prohlášení a posouzení se odowzdalo. M. B.

Pražský denník.

* Dne 14. b. m. bude w 10 hodin ráno w bývalé týnské škole držena generální schůzka *soukromé Jednoty ku podporování podomních chudých*, w kteréž wolení mají býti nowí oudowé do ředitelstwa.

* Téhož dne bude se we prospěch naší wýtečné paní *Moldrowé* w diwadle ponejprw provozowati: *Česká Melusina* aneb *Krakonožowa čarowná zahrada*, dramatická bájka w 5 jednáních od professora *W. Klicpery*. Hudební sbor duebů w třetím jednání složen jest od kapelního mistra p. *Tawwice*. Ze zvláštní ochoty pro beneficiantku přejala jednu osobu w tom kuse panna *Libinská*. Nadějeme se, že obecnstwo u walném počtu se shromáždí.

* Opera od *Kallwody*, kterou co hejdríwe uslyšíme a knížto se próby již započaly, má titul „*Blanda*“, text je od *Fr. Kláda*.

* O wánocích chce zdejší spolek hudebníků jak obyčejně zříditi velké oratorium. Provozován má býti *Mendelssohnůw „Paulus“*. Doufali jsme, že uslyšíme téhož „*Eliáše*“, ale naděje nás zklamala.

* Dne 10. b. m., jakožto w podwečer narozenin *Schillera*, uchystalo ředitelstwí pražského německého diwadla zvláštní dojímavou slawnůstku ke cti welikého básníka. Dávala se téhož „*Newesta Messinská*“ s wětší diwadelní úpravou; jakožto úwod a w mezidobách jednotlivých dějstwí provozowány byly hudební skladby rovněž welikého mistra *Beethovena*. Před započatím truchlohry přednášela herečka p. *Freyowá* před popraní soškou básnickowou „*prosew*“ k tomu dal od *Rotha* schwalně složený, který ku powzbuzení přítomných Pražanů se končil asi těmito slovy: „*Národe německý! učin seba hodným swého Schillera*.“

Trní a bodláčí.

Dobře známo, co si někteří spisowatelé a zvláště žurnalisté zahraniční za práci dávají, aby dokázali, že Česká země není země česká, ale německá. Známo též, jakými jmény zde i tam počteno bylo i hlavní město této naší české země, a př. „*německý Řím*“ a podobnými. Zaslouhuje však powsimnutí, jakými důwody se takové

wýroky podporají. Aby při udávání německých obywatel naší vlasti anebo našeho hlavního města počet wůlů wypadl, wywelen tou zvláštní welní podivný prostředek, že i Čechoslowané, kteří německy mluwití umějí, již proto za Němce se vyhlašují. Ačkoliw ani touto emyhou praxí se dokázati nedá, co se skrze ni dokázati namýšl, nonda se nám přece zbytečně, na bludnost takového přetváření pokázati; a myslíme, že budou přetmnozí posláni protestowati, když je některý spisowatel pouze proto německému národu připočte, že německy umějí. Kdyby takowá zásada swou platnost míti měla, jak welce by se tím rozmnožil národ francouzský? Když se w některém městě w Německu provozuje diwadelní hra francouzská, jsou-li pak všichni přítomní francouzsky umějíci Němci proto již Francouzi, aby stáli w tabulce ku statistice toho národu, i aby se k nim učinilo w diwadle promluwení powěstnými slovy „*grande nation*“? A co by se pak stalo s těmi ubohými, kteří wice řeči umějí? Ti by sebe museli již wěru na kusky rozložit, aby statistiky oněch národů, jejichto řeči znají, poděliti mohli. Mužowé, jako *Mezzofanti*, *Čafarik*, *Pätzmaier* a j. museli by zrowna w atomech do „*tabul ku statistice*“ národů po swětě se rozprástiti. — Nejde nic nad *hlubokou důmyslnost* diwadlů! —

Kronika času.

* Náš čas jest čas pokroku. Kde by o tom pochybowal, nabude přesvědčení mezi jiným také z toho, že s kdesi již i „*doktorowé*“ chápají swobodného umění koláčnictwí. Tak, obohacili jistý doktor *Brocke*, wéwodske-anhaltský osobní kuchař čili „*Mundkoch*“ německou literaturu znamenitým spisem „*Der Kuchenbäcker*“ (koláčník), kterýž obsahuje dvě etě receptů k dělání wšeho druhu koláčů, božích milostí, perníku a podobných wěcí. Když „*doktorowé*“ písem o wěcech koláčnických, snad se toho brzo dočkáme, že budou koláčníci psáti o „*wěcech doktorských*“. Co chcete wice, wy dobří lidé, kteří žádáte *pokrok*?!

* Hlawa koňožroutlů w Berlíně pan *Ludwík Rellstab* mluwí s tou samou kritikou, s tím samým nadšením, jako před lety o hudbě, umění a diwadle psal, o zdrawotě a dobré chuti poliwek, kotelettů a šunek atd. z koňského masa. Inu owšem! Rowně s rowným. Kdo by také měl w Berlíně s takovým přesvědčením wystoupiti, jako *Rellstab*? Wždyť berlinské publikum kritiky pana *Ludwíka Rellstaba* dlouhá léta zaziwalo, neméně i jeho drama: „*Granz von Sifingen*“, a houžewnějš a bezchutnějš snad přece koňské maso nebude.

* W Paříži se umění až dosawáde dobře wplácí. Jeden umělec (od wařocky a pekáče) — jeden z nejzbláženějších kuchařů pařížských prodal nedáwno jednu ze swých neteří a dal jí půl millionu franků wěna.

* Francouzský státal arohv koupil jedno psaní *Napoleonowo*, hraběti *Prevenskému* (potomnímu *Ludwíku XVIII.*) swědčící, jímž ho k odřeknutí se trůnu pohotově snažil, za 25.000 franků.

Nowá kniha.

Valentin Dutwal, aneb: *Gal Nowel sám od sebe i s přáteli*. Od *G. Müde*. (Ze sbírky *Americany*.) Z němčiny přeložil *J. B. Maty*. W Praze 1847. Tiskem knižecí a cihňupřstř knižňstáru říjen Synů *Bohumila Haase*. 12 126 str. Cena 16 kr. str.

Číslo 137.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1080—5 přes dvůr při seml).

16. Listopadu
1847.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilowu (w Nowých slezich. na Nowém Městě č. 116) vydává po půlročních třikráte za týden, w outery, we čtvrtěk a w sobotu.

Předplácí se na čtvrt letá 1 sl., na půlléta 2 sl., na celý rok 3 sl. 45 kr. stř. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půllétně s patřičnou obálkou 2 sl. 36 kr.

S hlubokou bolestí oznamujeme nenahraditelnou ztrátu, jakou literatura naše vlastenská utrpěla úmrtím jejího patriarchy, pana Josefa Jungmanna, dra. filosofie, rytíře cis. řádu Leopoldowa, jub. prefekta c. k. pražského akademického gymnasium, řádného ouda král. české společnosti nauk, činného ouda společnosti vlastenského Museum, ouda sboru musejního pro vědecké vzdělání řeči a literatury české, též skutečného a čestného ouda mnoha jiných učených společností, bývalého děkana fakulty filosofické a vysloužilého rektora c. k. university pražské.

Umřeli dne 14. Listopadu o půl hodině po půlnoci na souchotiny w 75. roce věku svého.

Tělesné ostatky tohoto o vlast nesmrtelně zasloužilého muže budou dne 17. b. m. o 3½ hodině s poledne z bytu jeho w Široké ulici na Wolsánské swaté pole k pohřbení odvezeny.

Památka pak jeho nezahyne w srdcích wděčných potomků, pokud po vlasti ozývati se bude hláhol český.

Pražská čarodějnice.

(Pokračování.)

„Oh, na to jsem nezapomněl,“ jal se zas Valerianus mluvit. „Také to jsem z ní vyšloural — ačkoliw zpočátku nechtěla s barvou wen, ale mně na tom záleželo, bych wyzvěděl, jakým způsobem čarodějnice a čarodějnice se zlými duchy se spolčují a na kterém místě se scházejí, a to bylo posud w demonologii tajemství. Nyní však jsem tomu přišel na stopu a musím wám říci, milí pánowé, že taková se zlými duchy w spolku a bratrstwu jsou: čeládka jednou w roce, a to sice w noci před sw. Janem Křtitelem, na Milešowském wrchu se sjíždí a tam svoje obřady slawí. A aby se čarodějství oddaná osoba powětrím a newiditelně na onen wrch dostati mohla, nosí při sobě pekelný dárek nejvyššího knížete všech čertů — a tento dárek je malá škatulka, w níž je prašiwá žiwoucí žába w velmi pěkně wystrojená w zeleném kabátku a kalhotkách, kterážto k ustům přitisknutá z tlamičky zelenawou pěnu wypouští; tou pěnou pomazává se čelo, ramena, dlaně a paty — bezpochyby na posměch posledního swatému pomazání olejem — a tím pomazáním nabývá čarodějná osoba síly a mocnosti do

sebe, newiditelnou se učiniti a plowati powětrím. — Na štěstí neměla nadřečená Mansfeldowa právě w okamžení svého zatknutí tu pekelnou škatulku při sobě, zapomněwši ji w domečku u sw. Aněžky, a protož —“

W tom okamžení se otevřely dwěře a žalářník Barnabáš Zwonek wstoupil do síně, za ním pan Jan Peldřimowský. Zwonek uklonil se před celým shromážděním velmi pokorně a oznamowal, že čarodějnice Tekla Mansfeldowa na soud přiwedena býti nemůže, poněwadž o půlnoci — o půlnoci —

„Co?“ tázal se nedočkawě Rozražowský.

Wšichni pozorně poslouchali.

„Poněwadž — o půlnoci umřela!“ doložil Zwonek.

„Tu to máme!“ zwolał Valerianus Magnus.

„Co počneme teď s mrtwolou? Já se těšil jako dítě na její upálení. Co počneme s mrtwolou?“

„Že umřela?“ prawil opět Rozražowský.

„Ba není diwu!“ jal se pan Peldřimowský mluvit. „Umřela dosti náhlou smrtí. Podle všeho, co mi poctiwý Zwonek wyprawowal, není pochybnosti, že umřela na černé peteče, velmi nakažliwou to nemoc, která, jak se všech stran doslychám, právě za posledních dnů velmi škodliwě nejwíce

w židovském městě, na Zákupkách a na Loďkách se rozmáhá a podle mnohých ukazů a známek co do škodlivosti tureckému moru se podobá.“

„Nejlíp učiníme,“ pravil opět Valerianus, „když ji nočního času z vězení vynésti a na nějakém soukromném místě upáliti dáme. A mimo to vrážíte mi vaši zprávou o černých petečech a o tureckém moru hrozné bodáky a nože do žaludku, tak že dostávám z toho povídání bryzení.“

„Upalte mrtvolu!“ zvolal Peldřimovský velmi horlivě.

„Nikoli, pane konšeli!“ odtušil na to Rozražovský, „bez soudu a bez rozsudku — tím by snadno spravedlnost menšího trestního soudu v podezření uběhla a mnohé hany a potupy na sebe vybídla. Mimo to zawdali bychom sprostému lidu příčinu, tomu věřiti a powěst rozšiřowati, že se turecký mor w Praze vyskytl, a méně by snad tomu uwěřil, že mrtvou čarodějnicí upalujeme, nežli morem zemřelou. Protož, soudím, bude nejlíp, nadřčenou čarodějnicí Teklu na popravním místě we wší tichosti zahrabati, a sice času nočního. A to se musí dnes státi, aby nám mrtwola déle nepřekážela. Pan Peldřimovský wezme na sebe obstarání jejího pohřbu, a pan Přibík Jeníšek, právní ranhojič, bude mu w té věci nápomocen. Ostatně o pacholky a truhlu postará se Zwonek.“

„Račte odpustit, domine venerabilis!“ wskočil mu Peldřimovský do řeči. „Jeden z pánů soudců musí býti přítomen, když se mrtwola bude odvážeti. Musí býti při tom právní svědek, zodpovídání bylo by pro mne příliš velké; člověk nemůže wědět, co wšecko takowá čarodějnice i po smrti natropit může. Zpočátku jsem se jí owšem ujímal, poněwadž jsem neměl wiru w čary a čarodějnice; ale nyní mne pan Valerianus dokonale přesvědčil, a já tu těžkou práci za tou příčinou na swá slabá bedra newložím. Aspoň důstojný pan Valerianus musí býti svědkem.“

„Dowolte, pane konšeli!“ howoril mrzutě Valerianus Magnus, „byl bych při tom zbytečný, poněwadž podle obsahu mého těla k černým petečům náchylnější jsem nežli každý jiný člověk.“

„Nikoli, pane kollego!“ pravil přísně Rozražovský, „pan Peldřimovský mluví moudře; wám jakožto skoumatelí čarodějství a skladatelí demonologických spisů přísluší, čarodějnice i po smrti skoumati. Pan krevní pisar wás doprowodí.“

„Bez wás, welewážený pane Valeriane, neudělám ani kroku do žaláře,“ doložil Peldřimovský.

„Nuže budiž!“ zvolal Valerianus, „pro spásu demonologie odvážím se na to.“

„Amen!“ dokončil Peldřimovský. „O půl dvanácté se sejdem w přibytku Barnabáše Zwonka.“

11.

Přepodiwnou a však velmi šťastnou náhodou strhla se w té samé, k zakopání čarodějnice Te-

kly Mansfeldowy ustanowené noci nad městem přehrozná bouřka. Děší se lil jak z konwe, brom rachotil překrutně a při tom se tak hojně a diwoce blýskalo, jakoby nebe oheň ze sebe sypalo.

„To je w skutku pekelné powětri, čarodějná noc!“ pravil pan Peldřimovský, když se we společnosti pana Valeriana, krevního pisare Gebharda a Přibíka Jeníška staroměstským náměstím k zadní fortně starobylé radnice ubíral.

„Čert nikdy nespi,“ odtušil bojácně Valerianus. „Kdo by se toho dnes ráno byl nadál: o polední ještě šediwý mráz, a teď o půlnoci lefni bouřka. Opatruj nás Bože! je to powětri! Bojím se jen, aby můj břich žádný blesk na sebe nepřitáhl.“

„Pác! teď uhodilo!“ vykřikl Peldřimovský a udělal znamení kříže.

„To je řwání zlého ducha!“ šeptal Justus Gebhardus, přitlačiw se ouzkoštlivě na tlustého Valeriana.

„Ba wěru, řwání zlého ducha!“ pokračowal Valerianus, „jenžto we lwím rouně člověci duše obchází — quærens quem devoret. Již zas! Bůh buď s námi!“

Přibík Jeníšek se trásl jak osyka a modlil se při tom hlasitě.

W několika okamžicích dostoupili ke dwěřům. Klíčnik Zwonek jich očekáwal, a jak mile do jeho sednice wstoupili, dal hned znamení biricowi, aby pospíšil na popravní místo a bez meškání wykopal jámu pro „zcepenělou čarodějnicí“, jak se ráčil wyjádřiti.

„Jakže, Zwonku!“ zvolal Peldřimovský, „klíčnika se rozhorliw, „teprw nyní posilate jáma kopati? Neřekl jsem wám, že jáma již o jedenačte musí být připrawena? Ti dva pacholci, které jste pro tu práci ustanowil, nebudou do půl noci hotowi — a půlnoc mine dřiw nežli mrtwolu wywezem. — Je kolečko při ruce?“

„Stoji na dwore o jednom koni,“ odpověděl Zwonek poněkud wesele, i bylo na něm wídet, že se byl trochu hloub do sklenice podíwal.

(Pokračowání.)

D o p i s y.

Z Widně. (Beseda.)

Podávajíce zpráwu o poslední w městci Brázně, kde držané slowanské besedy, byli jsme práni a žádostí projewili, aby w důležitých těchto zábawách i pro budoucnost se pokračowalo. Prohlížejíce zpanilomyslní pp. wyborowé k tomu, kterak platně a blahodějně byly besedy, tyto působily nejen na zděšší žiwel slowanský, přispíwajíce k wywinowání se wśeslowanské wzájemnosti a přibližowání se k sobě různých kmenů zde žijících Slowanů, nýbrž kterak ony i příčinu zawdaly, že podle nich podobná wyřízení we více místech na Morawě se zawedlo; neopomněli ucházeti se o potřebné powolení k pokračowání w zá-

bawách těchto, a obdrževše takové první opět besedu ke dni 6. Listopadu b. r. uspořádali.

Držána beseda tato v právo řečený den o 8. hodině večer v prostranné síni v hostinci „u Šperla“ na Leopoldově, a twrditi můžeme, že ona, co se zevnitřního uspořádání, okazalosti a salonové skvělosti, pak hojně návštěvy obecnostva dotýče — vydáno totiž přes 1200 vstupních lístků —, nad všecky dosawáde držané vynikla. Mezi přítomnými opět spatřiti bylo osoby ze všech kmenů slowanských, z nejvyšších stawů: srbského knížete Michala Obrenowice, tři knížata Čartoryjská, knížata Trubackého a Galicína, hraběte Mniska, horliwého zastawatele ilirské národnosti, hrab. Wojkyho, generala Šimuniče a jiné vysoké státní úředníky a welmože, pak množství slowanských i německých literatů, profesorů, umělců a honoraciů, mezi nimiž i staříckého krajana našeho Jirrowce a několik welectěných hostů z Prahy a Záhřebu, jmenowitě záhřebské poslance ke sněmu uherskému; pp. dra. Riegra, Gaje a j. w., wůbec osoby ze všech řádů společenských, každého stáří, mužského i ženského pohlaví, kteréžto poslední tentokráte v nadobyčej hojném počtu se bylo sešlo. Wšak i co se kusů u večer tento přednášených týče, beseda tato za předešlými pozadu nezůstala, owšem i tím, že tenkrát i deklamowáno, nad ně vynikla. Přednášeny pak byly tenkrát tyto kusy: 1) Dwa sbory, jeden wojenský k českému textu Jablonského od Wintra složený a druhý ilirský od Rusana; oba, co do skladby zdařile a různě provedeni jsouce, s všeobecnou pochwalou přijaty byly, poslední pak i opakován býti musel. — 2) Deklamowánka od Ruběše: „Jakého bych nerada“, přednesená slečnou *Krákorowou*, rodilou Pražankou. Kus tento již proto, jak jsme výše podotkli, pro nás zajímavým byl, že to první deklamace, již jsme v zdejších slowanských besedách slyšeli; tím milejším a witanějším nám však se stal, an tak zpanilými ústy, s tak něžným citem, prostomilou naiwností, růžovým humorem a trefným výrazem, wůbec tak zdařile proveden byl, že nám ničežto více práti nezbywalo. Twrditi tudy netřeba, že zpanilá řečnice od nadšeného obecnostwa při opětném wywołání hluché pochvaly získala. Nadějeme se, že tato krajanka naše při tomto prvním swém deklamačním pokuse státi nezůstane, nýbrž i v druhých besedách podobným zdařilým a prostomilým přednášením nás obraduje, jakož i přejeme, aby budoucně též w ostatních nářečích slowanských deklamaci slyšeti se nám dostalo. — 3) Solozpěwy při pianě. Z předešlých besed chwalně již známá krajanka naše slečna *Siatošowa* (Hellwigowa) přednášela tyto národní písně: „Ach není tu, není“, „Zalo děvče“, „Zelena se louka“, „Žezulicka kuká“, pak jednu píseň schwalně od Dessauera k textu od Čelakowského složenou. Jasouci hned při prvním se objevení hluchým potleskem přiwítána, po prostomilém přednášení každé z písní těchto opět a opět hřmící pochwalou počtěna byla; wedle ní zptiwali p. *Wach* Chmelenického „Děwy slowanské“ a „Przepioweczka“ od Lešetického, p. *Prokop*, bývalý oud pražského diwadla, píseň slowáckou: „Bože můj“ a morawskou: „Holky, hoši, wězte mně“ a p. *Bělický* českou: „Sty milenců“ od Aug. Růžičky a Skroupowa: „Kde domow můj“, pak ilirskou od Wiesnera k textu od Vukotiniče. Jelikož wšichni tři jmenowaní krajane naši ukotily své zdařile provedli, tedy každému z nich hluché pochvaly se dostalo. — 4) Týkaje se hudby nástrojní, přednášel p. *Tedesco* na pianě wariace na české národní písně: „Furiant“ a „Sty panenky sňitci“ a p. *Heindl* na flétně wariace na jednu národní srbskou a na českou „Žezulinka“, pak Karnewal benátský. Že mistrowská hra na pianě krajana našeho všeobecnou pochwalou počtěna byla, to opakowati snad není potřeby.

Co se pak hry p. *Heindla* dotýče, wyznati musíme, že se nám dáwno již neudálo tak wyborné, klassické, owšem čarowné hry na flétnu slyšeti, jako u večer tento, a tudy ani udati newíme, kolikrát wywołán a kterak chwalným potleskem plesajícího obecnostwa wyznamenán byl.

Po skončení besedy — čili tépe řečeno jejího koncertního oddělení — o 11. hodině přednášela kapella polského pluku hrab. Nugenta wedením kapelního mistra p. *Sláby*, krajana našeho a horliwého pěstitelě hudby národní, w celém orchestru více skladeb slowanských, a sice: Lepu macu, Wintrowu Sláwu-kadrilla, mazur od pana *Sláby* schwalně k tomu a sice welmi zdařile složený a s všeobecným potleskem přijatý, Tiefertankowu nowou „Přítelskou“, pak již známou Kochanka-polku, kolo ilirské, krakowiaka, druhý mazur též schwalně p. *Slabou* k příležitosti této složený, Milada-polku od Gutmannsthal, kolo chorwatské a konečně národní píseň: „Bože, zachowej nám krále“, kteráž k powšechné žádosti při všeobecném nadšení třikrát opakowána byla; načež obecnostwo okolo jedné hodiny s půlnoci w nejlepšíh humoru domů se rozášlo.

Končice zpráwu naši o besedě této nemůžeme opomenouti jménem celého obecnostwa wyjewiti naše wroucí díky všem u večer tento účinkujícím, jakož i p. *Schweighofrowi*, který jako dosawáde vždy, tak i tentokráte ku prowázení wytečné piano byl zapůjčil; zvláště pak zpanilomyslným pp. wyborům za ochotnost, obořelost a pečlivosť jejich, s níž oni k uspořádání utěšené zábawy této, k udržowání při ní wzdor tak četnému obecnostwu dobrého pořádku a wyhowění všemožným slušným požadawkům prohlíželi, při čemž se i nadějeme do zpanilomyslnosti jejich, že sobě nestíží brzo opět podobného, w tomto sídelním městě we swém způsobu jediného národního wyraženi nás účastny učiniti! (Dokončení.)

Z Morawy. (Ústaw pro káranice.)

(Dokončení.) Za welmi důležité rozšíření činnosti Jednoty kárančowé považujeme založení *ochranowny pro mravně zpusťlou mládež*, o jejímž powstání jsme se byli zmínili *. Založením ústawu tohoto, který co zvláštní oddíl a wětew hlawního ústawu má považowán býti, učinila Jednota značný a weliký pokrok, jaký ode dáwna sobě přál každý lidumil. Nebo jen tak předejiti možno silnější wybách zkázných a hřichoplodných wásní, když už w outlém věku se hledí wszeliké náruživosti řiditi a k prawému směru westi. Při letošním všeobecném swém shromáždění učinila Jednota i wzhledem toho ochranného ústawu znamenitou a welmi žádoucí změnu a opravu swého lonského náwrhu, že totiž nejenom takové dítky mají pod ochranu ústawu přijaty býti, které následkem úředního wyšetřowání w kázních trest swůj byly wytrpěly, jak to w lonském shromáždění nawrhnuto bylo, nýbrž že i takové dítky této ochrany mají se účastnými státi, které bez předcházejícího úředního wyšetřowání musejí za mravně zpusťlé a zanedbané považowány býti, o kterých Jednota přewědčení nabyła, že když se jich laskawá ruka ústawu neujme, mravně zahynouti musejí; neboť i takové dítky, byf i zákonným trustu ještě nebyly propadly, jsou od společnosti wyloučeny a samy sobě zanechány, tak že jim rodný život žádně ochrany před další mravní zpusťlou poskytnouti nemůže. Takovým způsobem hledí ústaw sociální nemoc hned w jejím kořenu léčiti, ante poklesky dítek zřídka k powědomosti úradů přicházejí a obyčejně od rodčů neb příbuzných pláštěm showiwawosti se přikrývají. I druhou optawu strany stáří přijmouti se majících máme za welmi whodnou a prospěšnou. Wloni uzavřela

* Viz Kwěty r. 1846. na str. 420.

Jednota přijímatí jen dívky 8—15leté; při letošním shromáždění i tu změna učiněna w tom způsobu, že dívky mladší nad osmý rok a starší nad patnáctý mohou w ochranu ústawu wzaty býti. Anž zkušenost učí, že dívky méně než osmileté úřadům k trestu odewzdány byly, a že bohužel i u dítek mladších takový stupeň mravní zpustoty nalezi lze, kdežto aby w ní docela nezahynuly, nejrychlejší pomoci potřebí jest: nemohou tedy takové dívky na dráze hříšné zanechány, nýbrž musejí w ochranu wzaty býti, která tím snadnější jest a nadějnější, čím méně mravní náklaza mladou mysl byla zajmula. S druhé strany by to též bylo nedůsledné, dívky patnáctý rok překrociwší od ochrany ústawu wyloučiti, když jich tělesné i duchovní wywinutí tak zanedbaným se wyjewuje, že jako dívky nejoutlejšího věku ochranného wliwu potřebují. Zvláštní, k založení zachranního ústawu pro zpustlou mládež w lon-ském všeobecném shromáždění zvolený komitét wydal nyní tiskem zásady, dle kterých by tento ústaw měl zřízen býti; i wyznáváme beze všeho přepínání, že zásady tyto, všestrannou zkušeností a wytečnou soustawností wypracované, zahrnují w sobě w jádrné stručnosti všechno, co od důmyslných a zkušených w tom obledu mužů, o jejichž zvláštní poradu dotazováno, posud za vhodné a prospěšné bylo uznáno, by účel takových ústawů zajisté nesnadný mohl i blahodějně uskutečněn býti. Nedowolují nám meze listů těchto, podrobněji se zmíniti o celé soustawě, jakou má ústaw proniknout býti, a my úkolu tomuto we zvláštním článku — snad w listech našeho Týdenníka — zadost učiníti ochceme; zde jenom ještě to připojujeme, že celý organismus ústawu tohoto spočíwati bude na základu *žiwota rodinného*. Poněwadž ústaw za účel své snahy wytknul *wychování* mravně zpustlé a zanedbané mládeže, nelze jinak úkol tento vyplniti leč na základu žiwota rodinného. Neboť žiwot rodinný chová w klidném lůnu swém všechny nadějně puky mravnosti; on jest pramenem jak nejčistších slastí, tak i wznešených činů a obecních cností. Toť bylo příčinou tak brzkého zániku mnohých ústawů stejného směru, že howily pouhému zewnitřnímu, mrtvému formalismu; ústaw, má-li žádoucí owoce přinášeti, musí žiwotem, musí ideou proniknout býti. Tento žiwot, vše pronikající střed má při našem ústawu býti žiwot rodinný, kterému jediné lze každého dle zvláštní individualnosti wychowáwati a w ladné harmonii i mysl i rozum i srdce wzdělawati. Pročež mají dle hlavní zásady této wychowanci we zvláštní rodiny as 12 dětí odděleny býti, každá se zvláštním představeným, o swou rodinu všemožnou péči wedoucím. W čele ústawu státi má *dozorce*, ze středu oudů Jednoty kárančové wywolen býti mající; wedení všech domácích záležitostí, wychování, učení všelikým pracem má odewzdáno býti *domácímu otci*, w jehož rukou vlastní prospěch celého ústawu spočíwati bude. Mezi pracem, jakými wychowanci mají zaměstnání býti, dáwá se z mnoha důkladných příčin, předešlých *hospodárským* pracem, které k rozwinutí tělesných sil i ku wzdělawání ducha a srdce wychowanců uznati se musejí za nejspasnější. *

* W tom se srownají aspoň z částky zásady ústawu morawského s náhledy wyřknutými p. W. Wondrou w jeho wytečném článku: „Myšlenky o ústawu wychowawacím pro opuštěnou, zanedbanou mládež, a o hospodárské škole.“ Wiz Musejník r. 1847. dílu II. sw. 1. na str. 78. a násl. — Jednota kárančová, která ku prospěchu zachranního ústawu až k 15. Kwětnu 3361 zl. 16 kr. str. byla sebrala, zakoupila už w ceně 200 zl. str. pole nedaleko

K těmto, ale jen w obmezeném okrese, budou i wyučováni we všelikých řemeslech, jakož i práce w domácnosti potřebné připojeny.

Nezazlí nám snad čtenářstwo listů těchto, že obšírněji jsme se zmínili o výsledcích ústawu naší morawské vlasti, polepšení zpustlé mládeže jakož i propuštěných káranců za účel majícího; neboť myslíme, že w socialním žiwotě, a jmenowitě w žiwotě třídy pracující a bídou a chudobou stíženě, očekáwati dlužno mnohonásobné přewrasy. W tomto okrese lidské společnosti půda miru a pokoje denně více a více se podkopává, z ohniště tohoto záhubné plameny wyšlehují; zde tedy potřeba laskawého zřetele a energické pomoci. Tudy všeliké snahy lidské činnosti w tomto oboru se wyjewující zaslужují zvláštní pozornost naši. Konečně jen to přání wyjewujeme, aby někde z vlastenců našich důkladně zprávy nám podati neliknowal w jednom z národních časopisů o pokrocích ústawu pražského, aby tak ústaw jeden nabyté své zkušenosti sděloval s druhým a stejné úkoly tím jistějším směrem se mohly uskutečnowati.

Karel Šmídek.

Slowanská zpráva.

* Dle zpráwy lublanských „Rokudelských novic“ Krajinci na mnoze čistě srbské písně národní zpiwají. Podobným způsobem Chorwaté w dolních Rakousích a západních Uhřích písně slowacké a české milují a zpiwají. Národ náš wzájemnosti se ujmál mnohem dříve než se o ní wzdělawcům jen snilo.

Pražský denník.

* Dne 13. Listopadu drželo se nowé wolení rektora magnifika na rok 1848. Jako při prwním shromáždění setrwały dvě a dvě fakulty po třikráte na swém mluvení a oba kandidatové podání jsou pro stejnost hlasů k zemskému gubernium, aby konečně rozhodlo.

Kronika času.

* W maďarském národním diwadle se w nejnowějším čase dvě pocty, za nejlepší maďarské drama a nejlepší maďarskou operu, udělily. Prwní poctu obdrželo drama w 5 jednáních, „Baron a banquier“ od Karla Hugona (Börnstein). Toto poctěné drama bude asť po čertech zdoluhawé, neb w celém znamenitě dlouhém kuse nepřichází nic víc ani mň nežli *tři jednající osoby*. Poctu za operu dostal p. František Doppler, flétista při národním diwadle, za swou operu „Hrabě Benjowský, nebo: Spiknutí na Kamčatce“, jejíž text podle známého Kotzebuowa kusa pracowán jest. P. Karel Hugo Börnstein jest Žid, Doppler Němec, a títo dva pánowé obdrželi maďarsko-dramatické pocty.

* Dne 4. t. m. zemřel w Lipsku mrtwicí opětě napřen Felix Mendelssohn-Bartholdy, muž w hudebním umění proslawený, o němž právem říci můžeme, že sobě rovného neměl. Téhož večera prowozowalo se jeho oratorium „Eliáš“ a na perutích poswátných hlasů prorockých odwanul duch welkého genia ku wěčným stanům.

Nowá kniha.

Věneček užit třicetileté památce nalezení rukopisu Královského. Slaweno dne 16. Září 1847 w Králově Dvoře. Od J. C. Brdičky, Královského. V Praze. Tiskem knížecí arcibiskupské knihtiskárny. Cena 6 kr.

Lužanky (Žugarten) w Brně, a stawby na tomto welm krásném a zdravém místě brzo započaty býti mají.

Číslo 138.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Moravany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1030—8 přes dvíře při zemi).

18. Listopadu
1917.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půlroka 2
zl. na celý rok 3 zl.
45 fr. st. U c. k. po-
štovních úradů Ra-
kouského mocnářství
příčetně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(v Nových alejích
na Novém Městě
č. 116) vydává po
půlročních třikrát za
týden, v úterý, ve
čtvrtek a v sobotu.

S I z a
na hrobě

Josefa Jungmanna.

Květle Musy! milenec váš kloní
Starostlivou hlavu w věčný sen;
Každé oko horké slzy roní,
Nastal přezlostný pro vlast den.

Kdo bude tak pro ni pracovat!
Sbírat poklad bezčíslných slow,
Kdo návody, wzory podáváti?
Má-li to s ním wjítí w tmavý row?

Odešli jsou wrstevníci jeho,
Dávno těla jejich w zemi tli,
Práhlíť widět plod úsilí swého;
Mnohý z nich nedočkal ani kří.

Jungmannowi nebe jinak přeje,
Widět plody úsilnosti swé:
Zewšad úřednější wlsba wěje,
Símě pučí, raší, metá, tkwe.

A nám pamět jeho nezahyne;
Byltě wřelý Slowan, wěrný Čech,
Hle, anděl mu palmou sláwy kyne:
Sláva, sláva! wolá množství všech.

W. Hanka.

Pražská čarodějnice.

(Pokračování.)

„Wyí jste čistý nedbalec, Zwonku!“ prawil
opět Peldřimowský; „teď nám nic jiného nezbyvá
nežli zde ciwět, až se pacholci wrátí a mrtwolu na
trakař odnesou. „Wyí jste snad přec na to dohlížel,
aby se nikdo mrtwoly nedotekl?“

„Ať mně kůže trkne! ani můj welký pawouk
se jí nedotekl,“ odpověděl Zwonek. „Leží zde we
wedlejší skřípku, a toliko Žid Helimelech, jak
jste sám dowoliti račil, u jejíh nohou klečel a kňu-
čel jak starý kocour na scipánkách.“

„Pojďte, pánowé!“ prawil na to konšel, „po-
diwejme se přec, kterak ta sciplá čarodějnice wy-
hlíží.“

„I, i, to snad nemusí být,“ prohodil báziwé
Jenišek.

„Musí to být!“ zwolal pánowitým hlasem Pel-

dřimowský, „a je to vaše powinnost, pane ouředni
ranhojiči a mastičkáři, abyste pilně wyšetřil, zdali
je dokonale mrtwa a zdali se na ni ani chloupku
nehýbe.“

Po těchto slowech pokročil Peldřimowský dále
a otwřel dwěře. Byla to podlouhlá, nízká a wilhká
klenba. Jediný polámaný stůl a několik nízkých du-
bowých stoliček byly toho přibytku celé náradí. Na
hořejším konci, zrowna proti dwěrům, stálo nizounké
lůžko slámou postlané, a na něm ležela mrtwola.
Temné planoucí lampička na stole sporou rozléwala
záři po začouzených stěnách toho smutného obydlí,
a widět bylo Teklu w bílém oděwu s bledou twáří.
Oči měla docista sklížené, a tmavě její wlasý, wy-
jímaje dwou kadeři, jenžto se jí po spánkách zatá-
čely, splywaly rozpuštěné po obou stranách jejího
těla skorem až na samá kolena. U nohou její po-
stele seděl na nízkém trnožku Helimelech, s hlavou
před sebe skloněnou. Sotwa že sebou trochu po-
hnul, když Peldřimowský dwěře otwřel, aniž zdál
se pozerowati, že je mu wice lidí na blízku.

„Jest mi diwno,“ jal se pan Peldřimowský
mluwiti, „že mrtwola takowé čarodějnice pekelný
puch ze sebe newydává, a že tak strašiwé newy-
hlíží, jak bych se byl domejšlel. Co myslíte, do-
mine venerabilis, a wy, pane Gebharde?“

Peldřimowský byl jediný, jenžto byl přes práh
do skřípku wkročil. Valerianus stál u dwerí, Justus
Gebhardus a Přibík Jeníšek pokukowali mu za zády
přes rameno do klenby.

„Na mou wiru,“ howořil pan Peldřimowský,
„ta díwka wyhlíží jakoby byla ještě na žiwě; po-
diwejte se jen, pánowé, na její pěknou bílou barwu.“

„To se mi nezdá,“ řekl na to Valerianus
welmi pozorně zraky swé na mrtwolu upíraje. „Za
žiwa bylo to owšem welmi zpanilé a jarobujné stwo-
ření— škoda že bylo satanašowou newěstou— teď
ale znamenám, že je tuze změněna, a wyraz její
twáře dokonale prozrazuje hrůzy wěčného soudu a
že snad se již nad ni wyřklo strašiwé: Mene tekeli
upharsin!“

„Ba wěru,“ doswědčowal Gebhardus, „to se
mi také zdá. Oči a líce jsou wpadlé, pysky začer-

nalé. Pane Bože! jest to přece něco hrozného taková čarodějnická mrtwola.“

„A co se vám zdá, pane ranhojiči?“ tázal se Valerianus Jeniška.

„Ba ano,“ odušil tento, „není pochybnosti, že umřela na černé peteče, a snad morovou ranou; neboť ošklivý puch, jaký se nyní zde počíná rozmáhat, neomylným je důkazem, že mrtwola již začíná hnit, a v tak krátkém čase hnijou jen mrtwoly morovou ranou poražené.“

„W skutku,“ řekl na to Valerianus nos si zacpávaje, „umrlčí puch začíná mi býti nesnesitelný.“

„Podiwno!“ podotknul s blekotajícím jazykem Zwonek. „Před hodinou vyhlížela mrtwola jako nejbělejší placka; toť musela se jen v tom čase změnit, co jsem u Wokouna korbílek piwa vyšlouch. Pro Pána Boha, již zase hřmí, a pacholci nebudou zajisté v tom dešti tak brzo hotowi.“

„Musíme počkat,“ pravil Peldřimowský na stoličku sedaje. „Zatím si ukrátíme čas nějakým povídáním, a ačkoli jsme na blízku čarodějnické mrtwoly, máme přec všichni dobré svědomí.“

„Ano, pane konšeli!“ řekl na to Valerianus, „povídejte nám zatím něco. Za obchodnickým řízením konal jste bezpochyby velké cesty a mnoho zkušenosti jste nabyl.“

„Nuže tedy, pojďte do přední sednice a sedněte si, pánové, ke mně,“ jal se pan Peldřimowský hovořiti, „a budu vám o jedné události wyprawowat, na kterouž nezapomenu co živ budu. Dejte sem stolice, Zwonku, a položte několik polínek do krbu. Jednoho času musel jsem v obchodnických záležitostech do Slezska se vydat a přišel jsem do malého městečka u paty hor krkonošských — jak pak se jen to městečko jmenovalo? — nu, na tom nic nezáleží — přišel jsem do toho městečka a učinil jsem zastaweničko u tamějšího kupce pana Kociána, bývalého mého přítele. Krkonošské hory, jak wůbec známo, jsou u walné powěsti mnohého čarodějství a pekelných rejďů, a zvláště tak zwaná Krakonošowa zahrada je prý hlavní residenci a sídlem všelijakých diblíků, skalních duchů a lesních žínek, a mimo to rejdištěm čarodějnic, kam se v noci prwního Kwětna na poswícení sjíždějí, a má-li člověk bystré oko, může je dobře widět za jasné měsíčné noci ze všech úhlů světa na košťatech powětrím u velkých tlupách táhnouti, zrowna jak hejna kďakajících wran. — Ale nemejlím-li se, bije teď dwanáctá?“

„Ano, dwanáctá,“ přisvědčil Zwonek. „Ach, toť je hrůza, kterak hrom zas burácí!“

„Ano, je to hrozné!“ pravil Peldřimowský. „Podiwné to powětrí měsíce Ledna. Kde pak jsme zůstali — ano, u mého příchodu do krkonošského městečka. Přišed do hlavní ulice widím obyvatele se všech stran přicházeti a ke kostelu se ubíratí,

zrowna jakoby neděle byla, a welmi živě mezi sebou rozprávěti, jakoby se něco welmi důležitého bylo přihodilo. I pomyslim sobě: Holla, co pak se to zde děje? Musíš se přec na to zeptat. Ptám se mimojdoucího člověka na příčinu toho welkého shonu, a ten mi řekl, že jakási v tom městečku bydlící stará šlechticka před třemi dny mrtwici raněna zahynula, že bude dnes pochowána, a že je wystawena w kostele, kde se za její duši mše držeti budou. — Poněwadž jsem si pomyslit nemohl, žeby taková všední a obyčejná událost tolik hluku a shonu způsobiti mohla, dotazowal jsem se toho člověka — a byl to starý, přiwětivý pán — důtkliwější, a tu mi konečně řekl, že ta zemřelá paní u velké powěsti stála nejouhlavnějšího čarodějnictwí a že se takorča za mistryni všech čarodějnic w krkonošských horách powažowala. A na důkaz toho uwáděl všelijaké předúležitě okolnosti. Tak ku př. držela prý we své domácnosti as dewět a čtyřcet černých koček, w jejichžto srsti prý nebylo nalezti ani jediného bílého chloupku. Časem prý přicházřwala do jejího domu padesátá kočka, a to byl kocour nad uhel černější a tlustý a weliký skoro jako tele, s welkýma jiskřícíma očima, a kdykoliw přišel, nastalo w tom domě přeweselé žiwobyť a nesmirný hluk z něho se nočního času ozywał až na půl mile cesty, a ačkoliw nikdo z obywatelů ani živé duše do domu jiti newiděl, - slyšeti bylo přec mnoho hudebního zwuku, housli, píšál a trub, a k tomu se mísilo neustálé kočiči mňoukání a bručení, zrowna jak to kočky měsíce Března činiwají. — Dále mi pak wyprawowal ten starý pán o té staré dámě, že smrt na ni uhodila z přepodiwné příčiny a že tak každý w městečku soudí. Pekelná smlouwa, jakouž s ďablem byla učinila, před třemi dny prý wypršela, a pan satanáš bez okolků ji zakroutil krk; jini však soudili, že musela proto zahynout, poněwadž se dle wýmínek učiněné pekelné smlouwy nezachowala, a ta prý ji ukládala, o čarodějnické neděli wšecky své kočky prohlížeti a každý bílý chloupek z jich srsti wytrhnouti. To se ji prý wždy podařilo, za posledního času však, když ji oči seslábly, pochybila w té práci a přehlídla jen jedinký bílý chloupek, a satanáš té chybičky použiw skočil po ní a — chňap — zlomil ji waz.“

„Nemo cum diabolo jocatur impune!“ pravil wážným hlasem Valerianus.

Ostatní s otewřenou hubou hleděli na Peldřimowského a pifně jeho powídání poslouchali.

„I šel jsem tedy,“ pokračowal Peldřimowský, „s tím starým pánem do kostela, abych se také na čarodějnici podíwal. Mše právě začala. Kněži a ministranti byli w černých oděwích, oltář a stěny černým sukem pokryty. Uprostřed kostela stála na zvýšeném a černým aksamitem pokrytém lešení rakew s mrtwolou té čarodějné šlechticky, a wšecky ty hojně okrasy, swíce, erby a zlatem wykládána

rakew byly důkazy o wznešeném urození a bohatství zemřelé.“

„A jak vyhlížela ta mrtwola?“ tázal se šeptaje Valerianus.

„Přestrašlivě,“ odušil Peldřimowský, „a měla mnoho podobnosti s naší mrtvolou u vedlejšíh sklípku, toliko s tím rozdílem, že na jejím krku viděti bylo černé pruhy, a sice krví zateklé, jenž patrně svědčily, že byla ďáblem uškrcena. — Slyšte ale dále! Mše začala. Všecho se dělo jak při každé jiné mši velmi slušně a pořádně až do offertorium. Nyní ale — pomyslete, co se stalo. Sotwa že u oltáře kněz slova swatého obrádu při offertorium wyslowil, zwedla se mrtwola w rakwi a zwolala strašlivým, pronikavým hlasem: „Stojím na věčném soudu!“

„Pane Bože!“ zwolal ouzkostlivě Jeníšek a ostatní se křižovali. (Pokračování.)

D o p i s y .

Z W i d n ě .

(Tedesco. Gaj. Rauhovy historické obrazy.)

(Dokončení.) O ostatních zdejších nowinkách a zábawách společenských podáme bohdá budoucně obsírnějších zpráv. Tuto pak toliko podotkneme, že dotčený krajan náš p. Tedesco dwa koncerty ke dni 24. Října a 6. Listopadu b. r. w době polední zde uspořádal, při čemž přednáseje po oběkrátě dilem vlastní dilem cizí skladby nejen mistrowským pianistou a hodným wychowancem našeho Tomáška, nýbrž i genialním skladatelem býti se osvědčil. Jeho „concert fantastique“ s průvodem celého orchestru dwakrátě přednášený, pak wyborné provedení wznešeného a obtížného „Capriccio“ od Mendelssohn-Bartholdyho nadobyčejnou sensací u zdejšího hudby milowného obecnstwa způsobily a všeobecné obluby a vážnosti jemu získaly.

Dále zmíniti se musíme o přátelské schůzce u večer dne 27. Října k poctivosti zde meškajícího p. dra. Ludewita Gaje od Čechů, Morawanů, Chorwatů a Srbů držané; při čemž promluwiv jeden z přítomných tam Čechů o zástuhách, jichž tento welkodušný muž o ožiwení ilirské literatury byl sobě wydobyl, a wyjewiw jemu za to slušné díky, na důkaz šetrnosti, jakož národ český ku sbratřeným ilirům wůbec a Gajowi zvláště chowá, skwostný wýtisk básně k jeho oslawení achwalně složené a také již Českou Wěelou uweřejněné jemu podal, načež ostatek večera tohoto w přátelském howoru a jednání o vlastenských a literárních záležitostech slowanských stráwen byl.

Týkaje se dále zdejších našich literárních a uměleckých nowinek, oznamujeme, že první swazeček zanímawých nowel a powěstí oblíbeného morawského básníka p. Vinc. Furcha nákladem knihkupectwí Schmida a Leona co nejdříve na swětlo wyjde a že pokračování w básních Furchových k tisku se připravuje, jakož i že se zde sbírka lyricko-epických básní mladého srbského básníka Radičewice w tisku nachází; dále že již jedenkrátě podotknuté wzorky mistrowské kowové kašny, wéwodou Friedlandským zřízené a nyní w Duchcowě se nacházející, dle wýkresů páně Hellichových ze zinku se lejí, konečně že tyto dni ze zdejší na slovo wzaté kamenopisní dílny p. Bauha první listy historicko-artistického díla, o němž jsme byli již také we Kwětech jedenkrátě se zmínili: „Wyobrazení z dějin českých“ na swětlo wyjdou. Prohlížeje totiž p. Rauh k tomu, že nestává dosawáde díla, jenž by nejzanimawější sceny z historie české we wyobrazeních

nynějším uměleckým pokrokům a požadawkům přiměřených obsahowalo, ustanowil se na tom, obrazowou gallerií nejdůležitějších dějin českých wydáwati. Jakož pak on, co se wolení scen historických dotýče, s muži u věci zběhlými se srozuměl a artistické wywedení na slovo wzatým umělcům vlasteneckým, pánům Hellichowi a Lhotowi swěřil: tu jistě očekáwati se dá, že nám tudy díla se dostane, které každému milowníku české historie a příteli domácích krásných umění welewítaným bude a zdařilým wywedením w uměleckém ohledu a zewnitřní úprawností a skwostností každému dílu toho druhu wuě i doma dosawáde wydanému důstojně na bok se bude moci postawiti. Zhotoweny jsou první čtyry listy we welikém folio s českým, německým a francouzským podpisem, „Skupení českých kronikářů od Kosmasy až do Hájky“, „Příchod Čechů do vlasti“, „Wolení Kroka za soudce“, pak „Přemysla a Libuši“ představujice, a přesvědčení jsme, že každý, kdož je uwidí, tomu, co jsme právě o podniknutí tomto chwalného byli podotkli, přiswědčiti přinucen bude. Osmělujeme se tedy vlastenecké obecnstwo na toto w artistickém i dějepisném ohledu důležité dílo pozornost učiniti přejice, aby hojného účastenství dosáhlo a tudy u jeho wydávání — an více obrazů, jako: Libušin soud, Čestmír, Rastislaw wězeň a jiné již opět w práci se nacházejí — spěšně a řádně pokračowati se mohlo.

A. R. S.

Z W r š o w i e n a d O h ř í .

Welikolepé a skwostné hony, od Jeho Jasnosti knížete pána Jana Adolfa Šwarcenberka na jeho w Litoměřickém a Žateckém kraji ležících panstwach, jmenowitě na Wršowském (w Litoměřicku) a Postoloprtském (w Žatecku), ku konci Října uspořádané, jsou důkazem hojnosti zwěře w zdejších krajinách. Při těchto honech přítomni byli Jeho Císarská Wýsost nejoswícenější pan arciwéwoda Karel Ferdinand, Jejich Jasnosti páni knížata Šwarcenberkové, Jejich Jasnosti páni knížata z Lobkowic, Jeho Jasnost pan kníže Colloredo-Mannsfeld, Jeho Jasnost pan kníže Windischgrätz, Jejich Jasnosti páni knížata Taxis a Schenbourg; pak wysoce urození páni hrabata Waldstein, Ledebour, Westphalen, Wengerský a mnozí jiní wysocí šlechticowé, kteřížto swou přítomností welikolepost těchto s knížecí skwostností uspořádaných honů ještě zwýšili.

Na Wršowském panstwi zastřeleno bylo (dne 22. a 25. Října) 1418 zajců, 24 bažantů a 146 korotwí; na Postoloprtském (od 26. až do 30. Října) 5052 zajců, 1079 bažantů a 1948 korotwí, dohromady 6470 zajců, 1103 bažantů a 2094 korotwí, kterážto summa s připočítáním zastřelené neznamení a rozličného druhu zwěře walný součet 9723 kusů zwěře dosahuje; jen předposledního dne zabito bylo 2570 kusů, a posledního dne (na bažanty a korotwe) 3061 kusů. Powážíme-li četný počet pořádek držících myslivců a jiných určených dozorců, pak skoro na 2000 silné honce a teprw pak nesmírný daw diwaků, poznáme těchto honů žiwost a welikolepost.

Wlastislaw Lowosský.

Z M e z í m o s t í .

Četl jsem vícekrátě we Kwětech zpráwu o nálezu starožitností; i já se nedávno dopídil o nálezu takowém a slyšel jsem o tom z hodnowěrných ust následující.

František Kletečka, chalupník ze wsi Petrowska na statku Wiklantském w Čáslawsku, panu baronu Puteani patřícím, obdržel od této swé wrchnosti powolení, u panského dwora Petrowska několik for hlíny si nakopati, ku které práci si den 28. Máje zwolil; když však as dvě stopy hluboko kopal, kopnul také do hlíněné nádoby, která se i hned rozpadla; jen střepiny ukazowaly, že to byl hr-

nec, as dva mejtníky neb $\frac{1}{2}$ dol. rak. měrice obsahující, plný starých, ze stříbrného slabého plechu ražených mincí. Chalupník Kletečka užasnul nad tímto nálezem, a než se ze svého leknutí zpamatoval, vyskytnul se u něho neznámý wandrowní hodinářský tovaryš, který si těch mincí plné kapsy nabral, což i jiní domácí nedaleko pracující lidé udělali, tak že chalupníku Kletečkovi málo který peníz zůstal; on ale zbytek sebral a odewzdal jej na kancelář, vše co se stalo wyprawowaw. Ouírad Wiklantický zawolal ony domácí lidi, kteří si díl toho nálezu přiwlastnili, a požádal pobrané mince nazpět; než však větší částka byla již w rukou hebrejských.

L. P.

Ze Sezemice.

Dne 7. Listopadu provozowaly se zde „Wyzwědač“ a „Dwa přátelé a jediný kabát“ k největší spokojenosti obecnstwa. We hrani se bude pokračowat. Wytěžené peníze se obrátí k základu na knihownu, která již ekolo 100 swazečků počítá. Zdařilý přeslow byl od p. Pelikána sepsán, a přál bych, by se ujala ta slowa jeho wřelá, upřímná: „By duch národní se zmákal wíce A pronikal slavné Sezemice!“

Karel Jiříček.

Slowanská zpráva.

Ludewit Štúr, redaktor Slowenských Nowin a Orla Tatranského, wywołen jest od kr. swob. města Zwolené za deputowaného ke sněmu uherskému.

Pražský denník.

Nynější doba českých diwadelních předstawení ukazuje se býti zvláště ourodnou na půwodní práce dramatické; sotwa tomu dwa měsíce a již byly tři nowé půwodní hry provozowány a na příští neděli již opět čtvrtá jest připrawena. W neděli dne 21. Listopadu se bude totiž we prospěch panny Rajske ponejprw provozowati: *Strakonický dudák*, aneb: *Hody diwých žen*, národní pohádka we 3 jednáních s hudbou, se zpěwy, tancem a skupením od J. K. Tyla; hudba od J. Balandy, písně od J. Newadby. Tylowo jméno již za to ručí, že obecnstwo příjemné zábawy nadíti se může, ba jak jsme doslechli, zamejšli „Strakonický dudák“ ještě větší přízně u obecnstwa si získali nežli „Pražská děwečka“. Ostatně bude toto předstawení i tím zánimawé, že p. Balandy, člen zdejšího diwadelního orkestru, ponejprw co hudební skladatel na diwadle wystoupí. K tomu je tato národní pohádka (nebo jak jini říkají báchorka) kouzelná hra, a proto doufáme, že také četné obecnstwo přikouzlí, což pilné p. beneficiantce srdečně přejeme.

Kronika času.

* W hudebním swětě prochází se pěkná powěst o pozůstalých 12 symfoniích Mozartových, které dle swědectwí znatelů ruky jeho za pravé uznány jsou a o nichž lidé až posud něčeho newěděli. P. Černý je ochot sadit na klawir a alibuj, že hudbu mnohem slawnější, než Maydnowy skladby.

* Jeden trnawský měšťan w Uhrích okráslil dvěře swého obydlí následujícím nápisem: „Zidům a psům se wstoupiti zapowídá“ — a my počítáme přece 1847 let od narození Kristowa, 407 od wynalezení umění knihwisarského, 311 od uwedení prvního žurnálu a 57 let od umrtí císaře Josefa.

* Wytěčný německý malír Lessing wyhotowil karton ke swému velkému obrazu „Hus na hranici.“ Znatejowé

jsou toho mínění, že tato malba wšecky jeho ostatní wyborná díla předčí.

* 13. Října stála w Berlíně před soudem baronka Amalie z H., děwečka u jednoho truhláře w městěku Vierraden, manželská dcera před dáwnnem zemřelého soudního služebníka, pocházejícího dle ouředního wyšetřowání ze staré šlechtické rodiny. Byla obžalowána z krivé přísahy, a však co newinná propuštěna.

* W Angličanech činí nyní mnoho powyku, proces proti muži, jenž po jednoletém manželstwi swou paní smrti ztratiw brzy na to s matkou její se zasnoubil. Rozepře posud rozhodnuta není, ale z obojího manželstwa zůstaly děti, a sice z každého děwče. Přibuzenstwi těchto dětí jest dosti znamenité. Bába prvního děwčete jest totiž matkou jeho sestry, a následowně jest druhé dítě tetou swé starší sestry.

N á w ě š t í .

Činíme obecnstwo pozornu na *Nowý Pražský kalendář pro každého na přestupu. 366 dní mající rok od Kristowa narození 1848. Spolu kniha pro zábawu a poučení pro duchowní, ouředníky, umělce, řemeslníky, hospodáře a obchodníky. První ročník. W Praze, tiskem a nákladem synů Bhumila Haase. 4. Str. 192 za 24 kr. str.*

Kam žádná jiná kniha se nedostane, tam se dostane alespoň kalendář; patrno tedy, že dobré kalendáře mohou býti mocnými hybadly pokračující oswěty. Takový pak jest w plné míře i kalendář tento, letos ponejprw do swota vstupující, jenž bohatostí a zajímavostí obsahu swého nad jiné daleko vyniká. Z článků, které w něm kromě obyčejných kalendářských se nalezají, zvláštěního podotknuti zasluhuji: *Předpis na sumarní řízení w občanských rozepřech, Nejvyšší ustanowení J. c. k. Majestátu strany robot a desátků, Raditel pro domácnost, Lékařský raditel; Obležení od Swědů r. 1648., pak wíce zábavných powídek, rozličné průpowědi na wážných a neselých cestách života sebrané; životopisy Jos. Jungmanna a Františka Palackého, pamětnosti arciknížete Karla a Josefa, jakož i mnohé anekdoty ze života lidumilého císaře Josefa II. atd. atd. Když pak ještě připomeneme, že sloh wůbec jest dobře český a nejsprostšímu čtuáři srozumitelný, k tomu pak cena velmi lewná, nezbywá čeho by ještě při kalendáři tomto přáti bylo. Zasluhujeť on vším právem, aby co nejhojněji byl kupowán.*

Nowé knihy.

Půwodní vlastenské powídky, powěsti a báchorky. Od Jos. Ehrenbergra. Swazek VI. W Praze 1848. Tisk a sklad Jar. Pospíšila, 8. 82. str. Cena 10 kr.

Kocourkowi, od Profopa Chocholewsta. Sw. 7. 12. 11 str.

Cena 8 fr.

Kancelonál, aneb: Stara newého zděna, pravého Boha

w předrahých dřístowých wry tagemstwach a Swatých jeho

swětě a celoroční wílibyppěwně ofstapugiel atd. S připowědmi

Karlate Ple. Králowěhradeckého wufapisu od roku 1580 a s

dlitkami i weregne i domácí pobožnosti. Druhé, obowené

welkau částí newěgšších písni rozmnožené wybdan. W

Králowě 1848. Tiskem a nákladem Jana Hoff. Pospíšila

8. 701 str. Na sprost. pap. za 48 fr., na křídle maslu. za

1 zl. 10 fr.

Obraz země České, čili Pohled na wlast Čechů. Od

J. F. Polehradského (S mapou.) W Praze 1848.

a sklad Jar. Pospíšila. 18. 177 str. Cena 10 kr.

Číslo 139.

14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Maly

(bytem č. 1050—3 přes dvůr při zemi).

20. Listopadu

1947.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilowu (w Nowých alejích na Nowem Městě č. 116) vydává po půlročních třikráte za týden, w outery, we čtvrtky a w soboty.

Předpláci se na čtvrt léta 1 sl., na půll léta 2 sl., na celý rok 3 sl. 45 kr. stf. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půlletně s patřičnou obálkou 2 sl. 86 kr.

Pražská čarodějnice.

(Pokračování.)

„Jaké poděšení w kostele nastalo,“ wyprawoval Peldřimowský dále, „může si každý pomysliť. Někteří utíkali z kostela, jiní zas tlačili se jak stádo owcí do koutů, a toliko dva srdnatí mužové měli tolik smělosti, že se přiblížili k rakwi, w tom — se mrtwola zas položila a byla mrtwá jako prwé.“

„I toť je hrozná ale welmi zajímavá kronika,“ prawil Valerianus s polowičním dechem. „Ale bylo by snad lépe, kdybyste nám konec té historie snad po pohřbu wedle ležící osoby sděliti chtěl; mně je při tom tak ouzko.“

„Neni toho již mnoho,“ odpověděl Peldřimowský. „Sedněte si trochu bliže, abyste lépe všeco slyšeli. — Když se tedy lid,“ pokračoval zas Peldřimowský dále, „od prwního leknutí zpamatowal, wrátila se mu zas důwěra a smělost, jedenkaždý postawil se zas na svoje místo a kněz pokračowal dále we swaté mši. Práwě se odzwoňilo pozdwihowání, kněz práwě postawil kalich na oltář a jedenkaždý se práwě požehnáwal ze země wstáwaje, w tom — zwedla se mrtwola w rakwi po druhé a strašliwym, pronikawým hlasem zwolala až se celý kostel trásl: „Nade mnou se soudi!““

„Je-li možná?“ vykřikl Valerianus s patrným leknutím, poněwadž Peldřimowský poslední slowa welmi hmotně pronesl. Ostatní potili se hrůzou a wzdychali, jen Zwonek potaji mezi wyprawowáním pozwedl za jarmarou korbek a notnými doušky owlažowal prahnoucí swůj jícen. Wichřice, kteráž bouřku prowázela, dostoupila nyní na stupeň nejwětší diwokosti, okna finčela neustále, blesk křižowal se za bleskem a hrom rachotil s nejhroznějším praskotem.

„Jaký hluk a powyk,“ jal se dokončiti Peldřimowský svoje powídání, „we chrámu Páně na to powstal, nedá se tak snadno wypowědiť, a kdyby častokráte zwědawost lidská nebyla wětší nežli bázeň, byl by všechen lid zajisté z kostela utekl, a já bych byl na mou wíru také neotálel. Ale mrtwola, sotwa že hrozná slowa z ust wypustila, po-

ložila se zas we wší způsobnosti na máry a byla mrtwá jak prwé. Lid se zas upokojil a mše se končila welmi pořádně až k tomu okamžení, kdy se kněz u oltáře obrací a s rozpráhnutýma rukama wolá: Ite missa est! Sotwa byl ta slowa z ust wypustil, zwedla se mrtwola w rakwi s nejwětší prudkostí a diwokostí a s wywalenýma očima a třesoucí se hlavou zwolala tak žalostiwým a hrozným hlasem, že to wjelo každému až do kostí: „Jsem odsouzena!““

A sotwa že Peldřimowský ta slowa hrozným hlasem z ust wypustil, ozwalo se wenku na chodbě strašliwé praštění, a poněwadž se práwě při tom zablyšklo a hrom silně zarachotil, zděsili se přítomní welice, toho jsouce mínění, že do radnice aneb do staroměstské wěže uhodilo, a Zwonek ubíhal ke dweřum chtěl se podíwati co se stalo — w tom však se tyto rozskočily a sedm netopýrů wlitlo do sednice, okolo swětla a po stěně se honíce. Za nimi wstupowala přepodiwná postawa. Byl to nad míru wysoký muž w šarlatowém oděwu, pošíťem zlatými portami a flindrlátky. Na hlavě mu seděl špičatý klobouk, ozdobený dlouhým kohoutím pérem, krátký plášť z čerweného aksamitu splywal mu welmi pohodlně s beder a po boku mu wisel dlouhý blyskawý meč. Na prwní pohled byl by jej každý za statečného bojowníka měl — postawa, chůze, oděw, všeco skoro tu domněnku stwrcowalo, toliko obličej a ruce byly černé jak u mouřeninů, a to bylo jiné. — Hned za ním skočily jiné dvě postawy do sednice, naskrze černé, s konskýma nohama, od zadu dlouhými ocasy opatřené, a na černých hlavách krouřily rohama a wyplazowaly jazyky, potom posadily se po obou stranách dweří na zem.

Nesmírné poděšení zachwátlo všeco zde přítomné, i padali jeden přes druhého a tlačili se do jednoho kouta. Barnabáš Zwonek ležel na břiše zády prikryt a odřikáwal otčenáš za otčenášem, Valerianus wypouštěl z blekotajících ust latinské modlitby na zaklínání zlých duchů a třepal nohama jak na zadek obrácená moucha, Gebhardus a Jenisek ukřýwali se jeden za druhého temně wzdychajíce w přehrozně ouzkosti. Nejhuř si počínal Jan Pel-

drimowský. Jakoby jej byly veškeré pekla hrůzy zahrnuly, házel nohama a rukama, při tom rozdával na vše strany poličky a konečně uchopil Valeriana pravici za opasek jeho břicha a lewici Jeniška u krku a stihl je k sobě, jakoby se jich těly chtěl ohradit, a přehrozným hlasem zatval: „Chwal každý duch Hospodina!“

Čerwený pán obrátil se k Peldrimowskému wztekle dupnul a temným, hlubokým hlasem odpowěděl: „Já jej nechválím!“ a mohutným krokem ubíral se ke dveřím vedlejšího sklipku. Dveře se otevřely a všechněch zraky obrátily se w tu stranu. Bylo tam všecko jak dříve na swém místě, až na Helimelecha, jenžto wice neseděl u nohou postele, na kteréž mrtwola ležela, nýbrž na stolici wedle dveří. Čerwený pán zůstal na prahu státi. Po malé přestávce pozdwihl welmi důstojně a vážně swou pravici a pokýwnul. Komu lze popsati hrůzu, která se Valeriana a všech ostatních zmocnila, když widěli, že mrtwola na pokynutí čerweného pána na lůžku se zwedla a vysoko powztyčila. Čerwený pán pokýwnul po druhé. Mrtwola wystoupila z postele. Čerwený pán pokýwnul po třetí, a mrtwola ubírala se se zawřenýma očima a dlouhými kroky ke dveřím. A přišla až k čerwenému pánowi, políbila jej na černé čelo, a tento ji pojal pravici za ruku, lewici však uchopil jako násilím Helimelecha, stáhl jej se stolice a nyní s oběma odcházel, ani si nepowšimna ostatních we smrtelných potech se brodicích, a než minulo okamžení, nebylo slyšet ani kroku.

Na zemi ležící ubožáci počínali teprw nyní sebirati swých patero smyslů a chtěli utíkat z toho strašlivého místa, kdežto posud nad jich hlavami celé hejno čertiků — a byli to netopyřowé — pekelné rejdy tropilo, ale, pohříchu! nedalo se pomyslit na outěk — u dveří seděly posud ty dvě černé rohaté postawy, swými ocasy okolo sebe se ohánějice. Mimo to držel posud pan Peldrimowský swé sousedy u stálém zachwácení přehrozného strachu tak přepewně, že nemohli sebou ani pohnout, jakoby je chtěl uskrtit. Trwalo to několik okamžení. W tom však ozwalo se wenku temné pískání — a hle! u dveří sedící díblíci co nejrychleji se wzchopili a — fič! jedním skokem byli ze dveří pryč.

„Cum leo rugiens — diabolus circumeat mundum!“ blekotat Valerianus.

Peldrimowský teprw nyní Valeriana a Jeniška pustil a dával rukou znamení, že mu nelze ani slowa promluwiti a že snad nebezpečenství ještě není zcela odstraněno.

„Ach to je moje smrt!“ nařikal Jeníšek.

„A moje,“ přizwukowal Zwonek plačtíwým hlasem a hledal za jarmarou korbílek. Tam však sedělo několik netopyřů a ti polekali jej na nowo.

Gebhardus také teprw nyní přicházel k sobě, on w skutku dlouhou chvíli nemohl mluwiti.

Valerianus byl nejposlednější u sebirání swých smyslů. „Kdybych tyto hrůzy,“ jal se mluwiti, „na vlastní oči byl newiděl, nikdy bych tomu newěřil — a to zůstane prawdou: Nemaluj nikdo čerta na stěnu.“

„Kdybych byl dnes,“ howoril do sebe Zwonek, „místo čtyř pinet sedm pinet, jak obyčejně činím, pil, nediwil bych se těmto zázrakům.“

„Nyní nám nic jiného nezbywá,“ jal se Valerianus po dlouhém přemejšlení mluwiti, „než abychom w bázni boží domů šli a zítra na radnici se shromáždili. Tato přepodiwná historie, kteráč čert čarodějníci pražskou wzal, musí se pěknými slowy napsati a pro wěčnou památku do listowny staroměstské raddy šetrně uložit.“

A to se také stalo za jitra druhého dne s welkou sláwou a důležitostí. Toliko Rozražowský newustále wrtěl hlavou a nikterak nechtěl tomu rozumět. I poručil Jeníškowi, aby se pod ochranou španělského setníka Don Baltazara a jeho kyrysníků na cestu wydal, zdali by na berounské cestě pekelnou tu čeládku nedostihl. Jeníšek tak učinil, došel ale smutného cíle.

(Dokončení.)

Prostonárodní.

Babičko, staříčko, wdáte se ještě,
Chutě jen do mlýna na Přelouč běžte,
Poproste mlynáře, zda by čas neměl,
Aby wás, babičko, staříčko, přemlel!

Kdyby se wymlouwal, že newí zcela,
Jak by se babička přemlýti měla:
Powězte, babičko, powězte hnedky,
Jak jste přemlýwala knotry a tetky.

Pan mlynář z Přelouče, on není bloupý,
Babu-li přemele — dům w Praze koupí,
Na stárka udeří, mlýt we dne w noci,
Sic že mu wyškrabou babičky oči!

Josef Burgerstein.

Něco o hudebnictwí Slowanů.

T. Bulgarin dí we swém nowém spisu *Wospominaja* zwaném: „Poláci, podobně Bohemcům“, jsou národ hudební — a Bohemci proto jen přewyšují w hudbě všechna slowanská plemena, že mají w Praze konservatorium, rozšiřující wkus a wzdláwající učitele.“ — Příčina, proč Čechové nad jiné Slowany w hudbě vynikají, zdá se nám w něčem jiném záležeti, nežli pouze w konservatoriu pražském, neboť jinak by Poláci a leckterý jiný národ jen

* Nedáwno radilo se nám, abychom přestali nazýwati se Češi, a byli — horribile dictu — Běhemci. A mnozí, jinak nepřizníwci nowotárství, poněwadž buď přeswědčení ani subjektivního ani objektivního nemají, aneb je dle pohodli ku škodě dobře smýšlejících zapírají, byli by radu tuto přijali, domníwajíce se, že *wše dobré shora přichází*; newěděli ale, jak se w domácím životě nazýwati, a proto nejwice rada se u nich neujala. A hle! tu se nám naskytlo slowo, které by potřebě wyhowělo, jen že přichází z Ruska, a politika rownowáby států, blaho Německa a celé Ewropy prikazuje, wystríhat se wšeho, co jako ruské *Einfluss* wyhlíží! Škoda!

dobré konservatorium zříditi potřebovali, aby se v hudbě vyznamenali. A jak to vyhlíželo s českou hudbou v poměru k jiným národům, když v Praze konservatorium ještě nebylo? Myslíme, že ne tuze špatně, kdežto za našich časů, kdežto hudební umění u nás zkvétá, veliká část dobrých, snad i výtečných hudebníků o pražském konservatoriu ani newi a mnohem větší část žáků a učitelů hudebních wliwu jeho nepodlehá. To však na ujmu ústavu toho řečeno nebuď, neboť úlohou jeho není ani být nemůže, aby svým působením všechny milovníky hudby bezprostředně zahrnoval. Úlohou jeho jest, schopnosti již přítomné, nadějně, důkladně pěstovati a k vyššímu stupni umění vzdělávati; schopnosti k tomu vzdělání ale, jsouce více wrozené nežli přijaté, nabyté, musejí být u velikém množství již v národu, v jeho powaze dušewní, musejí činit část národního rázu, mají-li od národů cizích uznány a za značné wyhlášený býti. *Prawd tedy příčina toho, proč Čechové hudebním uměním nad mnohé národy prosluli, leží w četnosti kapacit hudebních, které dohromady (ne však jednotlivě zvlášť) toho dokázaly, že Čechové slují národem hudebním, a že toho zasluhují, o tom svědčí veliký počet hudebníků a hudebních umělců českých.*

A však málo by prospěly jednotlivcům a celku vůbec schopnosti tyto, kdyby nebylo jiných momentů, které jsou takofa podmínkou hudebnictví českého, a momenty tyto předewším jsou: *katolictwí a wenkowské učitelstwi.*

Wůbec známo, že všeliké umění náboženstwím odjakžiwá podporováno bylo, že stawitelstwí, socharstwí, řezbářstwí, malířstwí, hudba i zpěw, ano i básnické a dramatické umění mocného podnětu a bohatého předmětu w náboženstwí nalezaly a dilem ještě nalezají. To platí o náboženstwí pohanském jako i křesťanském, jmenowitě katolickém, které si obzwlášť we wytwarování, zpodobnění myšlének, w slawnosti a skwostnosti přímětků náboženských libuje a tudy nad jiné křesťanská wyznání všelikému umění široké pole k činnosti a wywinutí poskytovalo. Za našich však dob, za kterých u srownání se středním věkem ocháblá mysl náboženská we wellkolepých dílech uměleckých jen welmi zřídka se ukazuje, za kterých vkus umělecký také w jiné stránky lidského života překročil, většího předmětového okresu nabyt, ba celého weškerenstwa se zmocnil, zůstala z *tolikerych umění wyznání katolickému skoro jen hudba, na kterou i za věků nowějších wic než druhy působí.*

Hudba a zpěw činí důležitou stránku našich služeb božích, a proto se také žádá, aby při každém farním kostele někdo byl, kdo by kostelní hudbu řídil. We wsich a w menších městech býwá to wždy učitel, a proto musí být hudebníkem, chce-li být učitelem, byť jinak ku školnímu úřadu sebe neschopnější byl *. Učitel tedy má wedle wyučování mládeže w předmětech literních také říditi hudbu; o to ale žádný nedbá, kde wezme hudebníků — to jest jeho starost.

Pamatuje-li tedy na budoucnost swého úřadowání, wycwičí si ze swých žáků, kteří se obyčejně samochutě k tomu hlásí, wic než potřebný počet hudebníků, při čemž mu pomocník swědomitě pomáhá, poněwadž leckdeš za to od rodičů malou odměnu dostává, a později s výrůstky co

* Z toho patrně wyswítá, že na školách wenkowských wyučování literní není hlavní věcí, poněwadž snadněji jest dobrému hudebníku bez značných wědomostí státi se učitelem, nežli literně vzdělanému bez hudby, nemluwice o pomocníku, kterému žmarení nad školu jíti musí, poněwadž mu smyčec zhusta wíce wynáší nežli slabíkář.

kapelník o masice wydělává. *Hudba se stane školním předmětem.*

Takowým způsobem naučí se weliké množství mladíků hudbě, owšem ne wždycky dokonale a důkladně, ale první základ jest dán, mnoho ochotníků získáno, a mezi welikým počtem hlav najde se leckterá dobrá, která vlastním cwičením doplní, čemu se od učitele naučila, aneb pilností dowrší, co jí na výtečných schopnostech schází, neríknu-li že se mnohemu důkladného nawedení a dobrého základu i od wenkowského učitele dostane. Větší část hudebníků, kteří w cizině za swé umění uznání došli, powěst, že jsou Čechové národ hudební, osprawedlnili a rozmnožili, nabyli takowouto cestou umění swého, neboť málo kterému z mnohočetných dobrých hudebníků a snad i umělců bylo dopráno vzdělání býti w nějakém výtečném hudebním ústavu, nějakým mistrem znamenitým.

(Dokončení.)

D o p i s y.

Z Brandejsa nad Labem.

W čísle 134 „Květů“ podává se zpráva, že welenbý p. Hlawáček, farář we Winohr, na důstojenstwí arcibiskupského *střídніка w okrsku brandejském* powýšen jest. Bez ujmy hojajících zásluh, jichžto sobě dotčený p. farář o swou školu dobyl, prawdě powinnou daň dadouce ubezpečujeme, že ono nawěští bezdůwodné, newčasné, ano i zlowolné jest. Neboť „ten stařeček, který posud úřad střídніка a školdožorce brandejského zastával“, doposawád se ze swé hodnosti nepoděkowal, aniž pak s ní ssazen jest. Důstojný p. Antonín Burger jestli muž nejlepších let, jenž dle swého, Bohu díky, jarého zdrawí úřad swůj, by sobě oddechu nechtěl přiti, ještě deset let zastawati může. Důstojný p. Antonín Burger po čtyry a třidcet let s takowou wytrwalostí, s takowým prospěchem swému úřadu dostál, že nejen od vlády welikým zlatým penízem zásluh ozdoben, ale i za čestného kanowníka we Staré Boleslawi powýšen jest a u všech swých předstawených, jsa senior vikárů w arcibiskupstwí, největší wáznosti požíwá. Důstojný p. Burger jestli i swých podřízených jak duchowních tak učitelů prawý otec, jenž si swou obezřelostí, hlubokou zkušeností, swým milým powzbuzowáním lásku všech ných získal, tak že sobě upřímně přeji, by ho dobroutwý Bůh při jaré jeho síle ráčil zachowati, by w úřadě, jenž mu dlouholetým zwykem lehký jest, ke zdaru mládeže a ku prospěchu vlasti i církwe dráhná ještě léta oučinkowal.

—*—

Ze Železného Brodu.

Na Hrubé Horce, weanici příslušící k panstwí Semilskému a k farní osadě města Železného Brodu w Boleslawsku, neměli osadníci žádného zwonku, který by jim hlásal doby náboženské.

Takový nedostatek oprawiti odhodlal se šlechtetnomyslný kněz, othodný pan Josef Bareš, kaplan přichowský, rodič hrubohorský, pořidw zwon na vlastní outraty pro roděť swé. Dne 3. Října po obřadech poswěcení we chrámě železnobrodském wezen jest poswátý, ten dar z Brodu Železného we slawném průwodu welikého zástupu při stělení z mezdřídů na Hrabou Horku as půl hodiny cesty vzdálenou, a tam na pewné od obce wystawené zwonici po držané od šlechtetného dároce jedné české řeči zawěšen.

Již dávno nemocí stížený, starický otec otného dároce žádal si wždy dočekati se té doby, kdežto by synem přislíbený zwon swého místa došel. A hle! dučekaw se toho skončil dne 6. Října w Pánu, i jest mu prwnímu zwoněno umíráckem nowě darowaným.

J. F. R.

Pražský denník.

Dne 17. Listopadu slaven byl pohřeb otce literatury české *Josefa Jungmanna*. Již okolo třech hodin odpoledne hnuli se obyvatelé pražští do široké ulice k tichému přibytku zvěčnělého, v němž tak neocenitelně mnoho pro milovanou vlast byl vykonán. Kdo by neznal přístřeší tohoto lidumila a strážce naší národnosti české? Kdo by nebyl chtěl ještě poslednímráte drahé ostatky jeho do rakvy klásti vidět a je s žehnáním k odpočinutí doprovodit? Byl tedy dav lidstva tu se sešlo tak veliký, jaký na mnohá léta Praha newiděla. Připojili se ke studující mládeži třech zdejších gymnasií nescíslný počet citelů jeho, láskou a oddaností ke zvěčnělému poután. Dříve však nežli z domova byl odnesen, pokropen byl od wysoce důstojného probosťa swato-Wítského chrámu Páně pana Pöllnera, při čemž píseň od Bedřicha Pešky složená a od výtečného Jelena w hudbu uwedená se zplwala, wýtisky pak mezi obecenstwo se rozdávaly. Pak táhl se průwod Širokou, Owocní a Kolowratskou třídou k nowoměstské bráně. Rakew, zdobenou znakem Leopoldowa řádu, nesli literáti a měšťané, při čemž pedellowé čtyř fakult a university samé, jejichž děkanem i rektorem byl, pražská nowá garda městská s hudebním sborem swým a četné duchowenstwo se zmíněným wysoce důstojným panem probostem w čele poslední počtu zvěčnělému prokazovali. Mimo to prowázeli rakew lidé všech stawů a powolání, aby řici mohli, že podílu brali na této owšem truchliwé národní slawnosti. Nebyloť tu nikoho, komu by tichý zármutek we twáři nebyl tkwěl nad ztrátou muže, jenž co křisitel národnosti naší neocenitelné zásluby si o vlast wydobyl; ano po lících mužných hojně se slze ronily pro toho, jenž tak mnohým prokázal se šlechtným rádcem a laskawým učitelem. Na Wolsanském swatém poli pak wysoce důstojný pan kanowník Pešina, jenž tak mnohého zdárného syna vlasti k hrobu od drahých let doprovázel, přiměřená slowa nad zvěčnělým promluwiv při zpěwu též od p. Jelena skládaném a wedeném pohrobil ono *srdce*, o němž Kollár dí:

Byť i wyschlo lože Wltawino,
Twoje, dokud stane Sláwie,
Jméno Jungmann wděčně bude jmáno.

P.

Kronika času.

* W Niederradu u Frankfurtu nad Mohanem možná se předplatit na wečerní pítí mestu jablečného. Za 8 kr. může každý po čtyry hodiny tolik mestu jablečného pítí, jak mnoho jen chce a může.

* Wšickni majitelowé domů we Waršawě dostávali od policie nařízení, aby, kdyby někdo z domácích nájemníků wousy nosil, je napomenuli, by je sobě bez prodlení uřezali dal. Přiházelo se před tím nezřídka, že policejní ministr zdejšíncům i cizincům na policii bradu oholiti dával; od některého času ale jsou milosrdnějšími proti wousům, pročez se také mezi Židy a Křesťany welmi silně rozmnožily. W Rusku chodí newolníci w předepsaném kroji a musí wousy nositi, wolní lidé ale s wousy politicky podezřelými se stawají. Newí se, jaká twář za wousy wězi.

* W Temešwaru byli dne 15. Října o 6 hodinách ráno ti, jenž ještě w tu dobu we spánku sobě howili, způsobem newelmi příjemným z něho wyburcowáni. Postele totiž se začaly wlnowitě pohybowati, blízko sebe wisící předměty na stěnách do sebe wrážely, okna řinčela, dvěře neobyčejně wrzaly a stoly a sešle počínaly se pošupowati, co mezi tím méně ospalým již na nohou jsoucím od žaludku ošklivo se dělalo a záwrať na ně šla, jakoby opilí byli.

Teprw když všecko pomínulo, přesvědčili se, že se to zemětřením stalo. Mnozí čkili nejprwé ránu a pak wyawité od východu k západu pokračující pohybowání. Celý ten zjew trwal asi deset sekund; nacež powětrnost, až do této doby wlhká, pošmourná a deštiwá, w jasnou a příjemnou se proměnila.

S m ě s.

Nedávno zemřelý kardinál Micara jedu nedlouho před posledním wolením papeže s kardinálem Lambruschinim w jednom woze do Andělského Hradu prawil: „Badelí při wolení papeže kníže pekla předsedou, budete Wy papežem; hlasowal-li by lid, byl bych já jím; pakli ale nebe swou ruku k tomu přičiní, stane se jím Feretti.“ A Feretti se jím také stal.

Prostředek proti běsnosti. Hrozné následky, jež se po kousnutí wzteklého psa okazují, jsouce příčinou bolestné smrti, dohánějí člověka, aby skoumal tajné med přírodní a hledal prostředky k wyhojení. Tuto dodán jest nám předpis k léku, jakéhož se na panstwach Šwarzenberských proti běsnosti užívá. Pochází od osadníka a u veřejnost uweden jest od knížete pána, který majetnku z oznámení značnou summu peněz udělil. Od dlouhých časů není prý tam slyšeti o wzniklé běsnosti u člověka, a časté zásilky prášku zaopatrují nejen okoli, nýbrž i krajiny w Anglicku. — *Species ku prášku proti běsnosti:* poleje obecného (*Mentha Pulegium* Linn.) $\frac{1}{4}$ libry, satoryje (*S. hortensis*) $\frac{1}{4}$ lib., heřmánku (*M. chamomilla*) $\frac{1}{4}$ lib., listů z topolu wlašského (*Populus pyramidalis*) 4 loty. Stlač na prášek a smíchej s dobrým brabancowým olejem. Co by třikrát na špičku nože wzal, tolik dej do žejdlíku teplého piwa a každé ráno užíwej. Pro psa ale dá se prášek do půl žejdlíku teplého mlíka, pro koně na kus chleba, pro ostatní domácí zvířata do nápoje. Po užívání nesmí se po několik hodin žádného pokrmu přijímati.

O kostelní hudbě. We Wídni přichází od nějakého času do zwyku nechwalitebný způsob, že se úplné *programy* a *náwěštní listky* do kostelů, zwlastě do jejich oratorií rozesílají, kdykoli se při službách božích nějaká nowá *hudební mše* má prowozowati. Časopisy tento zlý a naskrze neslušný zwyk welice kárají, a to wším právem. Nebo jewí se w takowém nezpůsobu lehkowážné smýšlení, které poswátanou hudbu snižuje w obyčejnou wšední kratechwil. Záměr kostelní hudby (owšem wedena-li s náležitou *důstojností*, ne však s onou bohužel často ledabylostí) jest jistě wážný, totiž powznešení *Hdpského ducha* k citům nábožným, ne pak pouhé obwešelení a vyplnění „prázdné hodiny“. Wšechno k swému; chrám pánů nemá nikdy zastopowati místo koncertního sálu! Fr. D.

Nowé knihy.

Israelitka. Drama we čtweru dějstwí od W. K. Kliepory. W Praze 1847. Nákladem J. A. Gabriela. 16. 168 str. Cena 24 kr.

Národní báchorky a powěsti od Boženy Němcowé. Sw. VII. W Praze 1848. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. 16. 181 str. Cena 12 kr. str.

Gil Blas de Santillana. Příběhy španělského študenta w šestnáctém století. Od Le Sage. Přeložil J. K. Zhraslavský. Dílu I. sw. 1. W Praze 1848. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. Wel. 12. Str. 1—144. Cena 20 kr. str.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilovu (w Nowých alejích na Nowém Městě č. 116) vydává po pělarsích trikrátě za týden, w outery, w čtwtrek a w sobotu.

Předpláci se na čtwtř léta 1 zl., na půll léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stf. U c. k. poštovních ouřadů Rakouského mocnářství půllletně s patričnou obálkou 2 zl. 86 kr.

Karolina Pelclová.

Nástin životopisný.

Podobá se jakoby nepřiznivý osud pěvně na tom se byl nstanovil, aby během přítomného roku bolestných ran zasadil milé naší vlasti odejmutím jí více wěrných synů, Chmely, Hněwkowského, Jawornického, Kaliny, Jungmanna a j. Do počtu obětí těchto, jež sobě osud wywolil, připočísti dlužno také Karolinu Pelclowu, prawnučku našeho vlastenského dějepisce Fr. Mart. Pelcla, dne 31. Srpna b. r. we Widni zemřelou. Nepodala ona owšem až dosawáde obecnstwu žádných prací literárních; nic však méně při wytečných jejích dušewních schopnostech a zpanilomyslném smýšlení pro budoucnost od ní tím znamenitějšího působení na poli naší literatury očekawati se dalo, pročez také ztráty její nám tím více želeti jest. Nadějeme se tedy, že laskawému čtenářstwu newhod nebude dowědět se něčeho bližšího o této wěrné dceři vlasti naší, na niž Česká Wěla již před třemi lety obecnstwu naše byla pozornó učinila, pročez krátký nástin života jejího tuto u wěřejnost podawáme.

Karolina Pelclová narodila se r. 1812. w Liběšicích w Čechách, kde otec její Karel Pelcl hospodářským úředníkem byl. Přesazen byw později do Smiřic co sirotčí zemřel tam již 17. Dubna r. 1817. zůstawiwše wdowu Konstancii se třemi dětmi: Karlem, Antonii a Karolinou. Chůc tato wůbec wzdělaná paní dětem swým, pokud možná, přiměřeného wychowání uděliti, odebrala se s nimi w Kwětnu toho samého roku do Prahy. Ačkoliw jí toliko, ož skrovné pensí žiwiti se bylo, přece všemožně o wzdělení dítek swých pečowala, z nichž nejmladší, Karolina, přirozeným ostrowtipem, žiwostí ducha a nadobyčejnou pamětí záhy vynikala, a sotwa byla wěřejnou školu nawštěwowati počala, pokroky w umění literárním činěnými wšobecnou pozorností na se obracela. Najednou však na těle churawěti počala, anzi lékařům wzdor všemu námáhání podariti se chtělo, příčinu nemoci této wypátrati a jí wyléčiti. Ouplných pět let trwala churawost tato, jenž owšem na tělesné wywinowání Karolinino ško-

dliwě působila a školu nawštěwowati z wětšího dílu jí zbraňowala: nic však méně čilost a dušewní její síly žádné ujmy trpěti se nezdály.

Dosáhši takto jedenáctého roku stáří swého pozila jedenkrátě času letního lesních jahod, které, že byly delší čas w rezowaté mēděné nádobě stály, násilné dáwení u ní způsobily. Při příležitosti této wywrbla také zrůstlou ještěrku, která buď při pití buď jinou náhodou se jí do žaludku byla dostala a, jak se domníwáno, příčinou oné dlouholeté churawosti byla.

Aby se seslablé tělesné síly Karolininy opět zotawily, wystěhowala se matka její k radě znamenitého tehdaž lékaře Pauera pro zažití zdawějšího powětří r. 1822. na wenek, a sice do Žebraku, rodinného to místa zemřelého manžela swého. Přisedše do města tohoto seznámili se přichozí brzo s přednějšími tamními i okolními rodinami, mezi nimiž zwlašt rodina tehdejšího radního Seb. Hněwkowského a točnického správce Tacheziho jim nakloněny byly. Karolina ale nejčastěji nawštěwowala dům Hněwkowského, téměř každodenně více hodin tam trawic. Zpozorowaw onen wytečné dušewní wlohy a zwlaště kromobyčejnou její ostrowtipnost, rád se s ní bawiwal a knihy swé ke čtení jí půjčowal, při čemž pak ona naskrze toliko spisy obsahu wážného a ponaučného wolila. Seznámiwši se nejprwé s dějinami českými z historie, pradědem swým w jazyku německém sepsané, čítala na to i dějepisy ostatních starších i nowějších národů, zwlaště pak také klasiky řecké a římské — w německých překladech — s nimiž, s takowou pilností se obírala, že některé z nich, k. p. Listy Senekowy, téměř naskrze, jiné alespoň z wětšího dílu nazpamět wěděla. — Dobrou touto začala se též zabýwati básnictwím, zaopatřila sobě příruční knihu o prosodii a rýmu německém jednající a počala skládati básně rozličného druhu.

Hněwkowským byla ale brzo také pozornou učiněna na literaturu českou a muže o její zvelebení telidáž pracující, jichž wětší díl tenkrát častěji dům Hněwkowského nawštěwowali, ku př. Jan a Wojtěch Nejedlý, prof. Sedláček a j. w. Nezřídka diwili se mužowé Tito wytečným jejím schopnostem,

kteří nyní, an se byly tělesné síly její poněkud zotavily, nadobytě se rozvíjely. Pro její ostříhanost, zdravý soud a vůbec při jejím outlém stáří podivu hodnou vzdělanost, jakož i tím, že byla právníčkou muže o národní naší literaturu nanejvýš zasloužilého, dávali oni zvláštní šetrnost na jewo k mladistvé dívce, a proto také obyčejně přítomna byla při jejich schůzkách přátelských a vlasteneckých rozmlouváních. Při takové příležitosti častokrát prof. Sedláček u její přítomnosti hořce toužil na panující tehdaž u ženského pohlaví našeho netečnost k jazyku materskému a oblibování sobě pouze v nářečích cizích, nejedenkrát se slzicima očima zvolaje, zdali kdy ta doba přijde, že Češky také materským svým jazykem mluví a na místě cizích české písně zpívají hudou. Dojalyť tužby tyto jemnocitné srdce Karolinino hluboce. I naučila se několik českých písní ke kytarě, a když Sedláček opět do Žebráku přišel, přednášela u jeho přítomnosti nápěvy tyto, čímž on, wida přání své poněkud vyplněné, co nejradostněji překwapen a k slzám pohnut byl.

(Pokračování.)

Pražská čarodějnice.

(Dokončení.)

12.

Pekelná ta čeládka, jenžto se z wězení staroměstské radnice tak nakwap vyklidila, ubíhala za oné osudné a bouřlivé noci ku břehu nedaleko kláštera křižovníckého, kdežto jich bezpečná, mohutnými weslari opatřená pramice očekávala. Tak to všecko zjednal Peldřimowský, a sice chytrou radou wěhlasného Lomnického. Na břehu shodili se sebe zakuklení, a aby nebylo o něm w Praze ani památky, hodili všecken šat na pramici. Z čerweného pána se wyloupil Jan Šwehla, z prvního rohatého čertíka mladý pan Kochan z Prachowa, z druhého Šimon Lomnický z Budče. Helimelech našel na pramici wětší a lepší díl swého statku, kterýžto mu na jeho udání Peldřimowský z tajných skrejší šťastně wynesl. A nyní nastalo přežalostivé loučení. Kochan z Prachowa doléhal na Lomnického a Šwehlu, aby s nimi uprchli, na mysl jim uwáděje nebezpečenství a nesnáze krwežizniwého wěku, a že se krutá chystá pohroma všem odpůrcům císařowým.

Smutně, se slzicima očima odpověděl Lomnický: „Přisáhli jsme mezi sebou, že vlast neopustíme, a musí-li to být, tedy zahynem wespolek, sloužíce potomkům za wzor, kterak bratrstwo Jana Šwehly bratrsky se milowalo — všickni za jednoho a jeden za všechny.“ A tak se rozešli.

Kochan, Teklu w swém náručí drže, wstoupil s ní do pramice, za ním Helimelech. Weslari počali silnými rameny weslowati a šlo to ouprkem proti wodě až na Zbraslaw. Tam wystoupili na břeh,

w selských oděwích sedli na selský wůz a ujížděli po neschodných cestách k Plzni. K wečeru třetího dne dorazili ke zříceninám rozdrancowané wsi nedaleko Rokycan. Tu však přikwapilo na ně nowé neštěstí. Don Baltazar, w čele císařských kyrysníků a prowázen jedno-uchým Příbikem Jeníškem, právě se ubíral k městu a spatřil w pološeru nastávajícího wečera k lesíku ujíždějící selský wůz. Bez průtahu mu zakročil cestu a s Jeníškem k němu přikwapiw počal jej ohledawati. Jeníšek poznal Teklu a Helimelecha, a ačkoliw se jich poněkud zděsil, ačkoliw posud hrůzy předwčerejší noci w pomáteném jeho mozku pohráwaly, tresoucím se hlasem zvolal: „Chwal každý duch Hospodina! To nejsou sedláci! To je stíhaná čarodějnice Tekla Mansfeldowa a Žid Helimelech. Třetí je bezpochyby ten ďábel, jenžto je unesl.“

Wojáci obstoupili wůz a Don Baltazar kázal s welkým smíchem, aby se obrátil — zajatí byli poznou ztraceni — w tom okamžení však wyráželo se s druhé strany oddělení Mansfeldowa wojska. Mansfeld, jenžto se byl w Plzni, w Teplé, w Chebu a Jáchymowých dolech upewnil, wysílal bojné, ačkoliw malá oddělení jízdného lidu na drancování do ourodnějších plání české vlasti, a stáwalo se častokrát, že takové loupežné tlupy jeho wojska až do samého okolí pražského zajižděly a všemožné loupily a wraždily. Takowá jízdná tlupa, wedena Nizozemšťanem setníkem Megenem, přepadla nyní Baltazara a jeho kyrysníky právě w tom okamžení, když se chtěli se swou koristí ku Praze ubírat. Krátký nastal boj. Baltazar musel se swými kyrysníky ucouwnouti a na outěk se dáti, zanechaw wůz a — uhožého, jednouchého Jeníška w zajetí wítězné Mansfeldowy rotý.

Kochan z Prachowa oznámil se po skončení šarwátce setníkowi Megenowi, a tento-zwolal u welkém podiwění: „Nastojte, pane Kochane z Prachowa! wy zde, a námi oswobozen pro zlou příhodu! Bez dowolení nejwvyššího wůdce opustil jste plzenský tábor a Mansfeld se tak welice nad tím rozhorlil, že wám přísahal zkázu. Hned druhého dne wydal poručení, abyste byl, šťastně-li wás lapíme, na wojenský soud postawen a bez průtahu oběšen.“

„Wšemohoucí Bože!“ zwolala Tekla na wozě a klesla omdliwajíc w náruč Helimelechowu.

„Doufám, že mi odpustí Mansfeld,“ odtušil na to Kochan s dívkou se obíraje. „Je to owšem pán přísný a w powinnostech wojenských neustupný; když se ale dowí, že jsem proto opustil plzenský tábor, abych jeho dceru zachránil žiwobyti, wynese snad náde mnou wldnější ortel.“

Ještě toho samého wečera dorazili do Plzně a hned byli před Mansfelda wedeni. Každý z čtenářů může si snadně pomyslit, že Mansfeld pro milowanou dceru pohnul se w útrobach smilování a milujícímu Kochanowi wojenský jeho wýstupek promi-

nul, a že dal místo něho oběsit — jednouchého Příbika Jeniška, ranhojce a špehyře pražského. Stalo se pak, že musel Mansfeldský se svým vojskem z Čech ustoupiti, i odehrál se do Falcu a tam se slawilo zasnoubení Mansfeldského setníka pana Kochana z Prachowa s dcerou Mansfeldovou, zpanilou to Teklou. Po nešťastných vojenských příhodách v Němcích a Čechách odebrali se naši hrdinové do Amsterodámu a žili tam pokojně z hojného potomstva se radující. Helimelech tam zbohatnul na milionáře. Stará Katerina, jenžto záhy z Prahy uprchla, vynášela se v Plzni a provázela Teklu co věrná služebnice na všech jejích cestách až do smrti.

Toliko na Lomnického a celé šwehlowo bratrstvo ukrutný dopadl osud. Hned třetího dne po unesení pražské čarodějnice byli městským biřicem Wokounem zatknuti a pod zámky a zámory klíčnicka Barnabáše Zwonka odewzdáni. Co se s nimi pak později dělo, toho se může každý dočísti v kronice české.

Něco o hudebnictví Slowanů.

(Dokončení.) Duševní powaha, ráz národu tedy činí jej hudby (a umění vůbec) milovným*; mravní život (náboženství — škola), často i občanské poměry, probouzejí a vzdělávají vrozené schopnosti k umění hudebnímu, a dostojní zaslouženci jeho *wesměs* získají národu příjmy hudebního. Dejte seweranu více pohyblivosti, více ohně, prudší krew, dejte mu k tomu přiměřený náboženství a školy, při kterých hudba důležitým předmětem jest, a uwi-

* Odkaznu zde na národ italský, jež lehkokrewná powaha, oheň ducha, dráždiwost citů takřka pudí k hudbě, jenžto se jako pěkná stužka celým životem Italie proplétá. On zpívá doma, zpívá na procházce, i aby ještě ostatní čas podobným způsobem vyplnil, zawedl hudbu i zpěw w kostele a w diwadle. Hudba kostelní a zpěwohra, vlastně výkwěty, dítky ducha národního, působí zpět na něj a drží ho stále w pružnosti. Nicméně hudba nástrojová zůstává daleko za zpěwem, a případy, aby weský hošík, jak to u nás zhusta býwá, z not zpíwal i na roh hrál, housti uměl a klarinet neb flautu pískal, patří mezi úkazy neslýchané. A proč? Není tam dosti weských škol, a hudba se při nich newzdělává, abych řekl, tak systematicky jako u nás. I w Německu pěstují hudbu hojně, ale co je u Italice výrodkem ducha národního, plodem citu, jest u Němce následkem umu. Němec jest chladnější nežli Italec i nežli Slowan, nalezá tedy w sobě méně podnětu ke zpěwu a k hudbě, počítá ale hudbu, a to právem, ke vzdělání, k aesthetickému životu, ku kalobotice, a proto hledí, aby se jí mládež učila. Takto často docílí umem, co se u nás děje mimowolně, a co u nás vychází z lidu, wztahuje se tam více na třídy vyšší. I u nás děje se we větších městech, kde se německý duch wedral, také tak; hudba a zpěw slouží za pokryvku, kteroužto wnitřní prázdnotu zastříti, kterouž w salonech blýskati lze. Jaká to rozkoš pro matinku, když slečna dceruška sedne k fortepianu, zawříská nějakou polku neb quadrillu, zakokrhá nějakou arii a celá společnost hloucně zwolá: „Bravo! Sehr schön! Eine prächtige Polka! Eine köstliche Quadrille! Brillant!“ Blažený tento cit jest nepostižitelný a dosáhne nejvyššího stupně, když wítězoslawná dceruška ku chwalorečiwému pánu zasweholi: „*Vous êtes très-bon, monsieur.*“ Ó té přewrácenosti!

dítě, že i Laponce a Sibiřany bude možná nazwati národem hudebním.

Slowané jsou národ hudební, jejich letora, jejich powaha duševní je k tomu wede; svědectwí o tom dávájí jejich melodické z lidu samého počté písně, které, ač u jednotlivých wětwi typu rozdílného, tu růzností, tam rozmarnou bodrostí, tu elegičnou zádučiwostí, tam dowádiwou weselostí se charakterisující, přece *wesměs* okrouhlostí tonů, harmonickou barwitostí a libozwučností se wyznamenávají.

Ne všechny wětwe slowanské ale stejně w hudbě pokročily, a vůbec se dá říci, že Slowané jihowýchodní (Rusové, Bulhaři a Iliri-Srbové) za západními (Poláky, Čechoslowany a Lužičany) w hudebním umění zůstali. Příčinou toho jest, že u nich ony dwa momenty, které jsme swrchu jako pomocné páky hudebnictwí českého uwedli — náboženství a školy — takowého působení nemají. Jak známo, jsou Slowané jihowýchodní wíc jak s tři čtvrtin wyznání řeckého, které hudbu do chrámů nezawedlo a služby boží jenom při zpěwu odbywá. Poněwadž ale mimo to weských škol welmi málo, organisace jejich z ohledu hudby jiná, také kultura lidu nepatrná: není u nich popudu wnitřního (wzdělanost) ani zewnějšího (náboženství), ani příležitosti (školy a jiné ústawy) k učení se hudbě. Ruští *śakowé* (kostelní zpěwáci) zastávají we wšech jako wíce wedlejší tak dalece učitelství, že mládež čísti a psátí učí, majíce přede wšim zpěw na zřeteli. Odtud i přichází, že zpěw dosti jest w Rusích rozšířen*, hudba ale nástrojová zanedbána býwá; odtud i přichází, že Rusové přewýšení jsou w hudbě od Poláků, kteří větší počet weských škol mají a jsouce wyznání katolického nejen příležitosti nýbrž i wnějšího podnětu k pěstowání hudby we swém mravním životě hojněji nalezají nežli pokrewní sousedé jejich.

Mezi wšemi Slowany jsme my Čechové weskými školami co do počtu nejlépe obdařeni; učitelům, kteří dwa úřady zastávají, ukládá se zamlčené a prostředně wyučowání w hudbě za powinnost, jiných příležitosti a ústawů k vyššímu hudebnímu vzdělání nachází se u nás wíc než w jiných krajích slowanských; schopnosti wrozené jest u nás nemálo, a z toho *wšeho* *wesměs* vyplýwá, že Čechové wšeka slowanská plemena w hudbě přewyšují. Dejte jiným Slowanům ty samé předměty, tu samou příležitost, a duch hudební, wšem Slowanům stejně wrozený, bude se u všech stejnými výsledky honositi.

K. Štefan.

D o p i s.

Z Liptowského Sw. Mikuláše w Uhřích.

Mne pan Ludwík Štúr, wydawatel Slowenských Nowin, obwinuje, „že jsem jeho i se společníky we Kwětech a České Wěce zlehčiti, očerniti, do posměchu uwést usilowal, že jsem mezi Čechy a Slowáky newswary, nedorozumění natopil, že není potupy a posměchu, kterých by w mých dopisech do Prahy proti Slowákům nebyl užil, že i nejnowější zpráwa Hawlíčkowa o Tatrině to doswědčuje.“ Na toto odpowídám, že co jsem we Kwětech weřejně s podpisem mého jména podal, to nejen je wšem w čerstwé paměti, ale se wždy ještě i čítati může i wždy ještě platí, a že tam žádného očernění, zlehčowání ani posměchu není, to každý wídi, ale že to jsou na každodenní zkušenosti založené prawdy, které nikdo podwratiti w stawu

* Ano i s hudbou wojenskou před nedáwnem ještě zawodil. Za panowání zemřelého císa Alexandra měl každý pluk (a snad posawád má) zvláštní sbor zpěwáků, kteří nejen na pochodech s píštěi a bubenkami se střídali, nýbrž i při weřejných zábawách hudbu zastávali.

není. Třebas se sám pan L. Štúr za křesitele, tworce, reformatora slowenské literatury, za vykupitele a spasitele národu slowenského má, to nám, kteří jsme ještě v něj neuvěřili, nebere práva, jeho počínání a kroky posuzovati a o nich své mínění veřejně pronášeti. Že by on nade všechny posudky a kritiky povýšen byl, to si snad osobovati nebude. Co pan Hawlíček Pražské Nowiny a Českou Wěsta vydává, nebylo tam ani jednoho článku ode mne, a ačkoli jsem pana Hawlíčka v Praze byw i nawštíwil i w městanské besedě s ním mluwil, přece jsem mu posawád ještě nikdy ani literky nepsal. Že jsem já, byw letos w Březnu w Praze, w městanské besedě Slowáky zastával a za Slowáky i jich řeč howřil, na to se i redaktor těchto Kwětů, pan Malý, bude moci ještě dobře pamatowati *. A i tu veřejně osvědčujeme, že kdyby páni Cechové větší pozornost na nás Slowáky obraceli, mohli bychom se ještě docela s Čechy amalgamisowati. Panu Ludwikowi Štúrowi tu též veřejně osvědčujeme, že při všem jeho rozblašowání wítězství slowenčiny nad češtinou w Nowinách ani polowice Slowáků důmyslnějších w Uhrích není pro jeho způsob psaní, ale proti němu, ač právě on těm důmyslnost odpírá, ba o mně se byl jednou we Wídni právě tak wyjádřil, že já nic neumím. Že já panu Lud. Štúrowi z upřímného srdce všeho vzniku a zduu přeji, to jsem i tím dosvědčil, že jsem mu výše 50 předplatků na první pololetí jeho Nowin po Liptowě nashledal a do Prespurka poslal.

Já celé počínání Štúrowo tak považuji jako Bernolákowo, a i Bernolákowa slowenčina nebyla takové extremum jako Štúrowa; bude to za čas trwati i následovníků míti a pak to zaukne, přestane, zmizí, ledwa že stopy po tom zůstane. Já welmi bedlivě všeco, co Štúr píše a vydává, čítám i rozvažuji, ale svůj úsudek o všem pro sebe nechávám, neb to beztoho všeco budoucnost rozhodne, nač bychom se proto hněwali a hašteřili? Já všeco, co na něco jsoucího slowenského vychází, w každé formě miluji a ctím, ale takové hlouposti, sprostnosti, jako jsou kalendáře L. Medzihradského na roky 1847. a 1848., který se za kalendariografa Tatránského vydává, si hnusím a ošklivím, jako každý člověk zdravý rozum mající takové wýtworky spité hlavy si oškliviti musí. —

Obnowení úradů Liptowské stolice, jako vždy tak i nyní 13. Řijna wypadlo welmi liho, hlava stolice nemá pewného stání a jen většinou hlasů se řídí, třebas ta většina i něco neslušného žádala, všeco jí k vůli učiní, byť to i obecnému dobrému škodě bylo. Lid ubohý nemá zde co jísti, obilí, které se urodilo, málo podsypá, zemanstvo aby chudobu opět podporowalo a peníze na ní skládalo, a tu se mu ještě více úředníků připojilo, aby ještě více připeřil a hajduků platilo; i ti, kteří se byli do mne r. 1846. zbojnický dali, byli za to ještě powýšeni.

Kašpar Fejérpataky.

Kronika času.

* (Honi-anachronismus z marnivosti umělecké.) W maďarském národním divadle dává se nedávno hoi-fraška, w níž král Matyáš Korvinus hlavní osobou jest. W posledním jednání octnul se tento král w selské světnici, kde na trámě broznými lapidárními písmeny jméno dekoráčního malíře s přídawkem „Epiteta 1847“ psané stálo, že to i krátkozraký z posledního místa bez lorgnettu čísti mohl.

* Toto váženému panu dopisowateli dosvědčuje

Red.

* Již častěji jsme tu zpráwu podali, jak daleko světem české výrobky, ba až do čínské nebeské říše přes vrchy a doly, přes řeky a moře přijdou. Kdo nezná faktorie českých skláren a obchodníků se sklem we všech zemích ewropských, w Asii, Africe i Americe? Však nejenom se znamenitými drahocennými výrobky naší vlasti se přes moře obchod weče; i s nepatrnými na pohled se totéž děje. Tak bylo nedávno čísti w nowo-yorském žurnálu „Demokrat“ pochwalu zapalowátek a třecích fidibusů z fabriky Bernarda Fürta w České Sušici — důkaz to, že Amerikáni oheň k zapalování hawanských cigar z Čech berou. Z privatních psaní jsme se dowěděli, že ještě před nedávnem kdosi w amerikánském Nowém Orleanu znamenité množství holí s podobiznou Žižkowou w rozličných krámcích widěl, a tyto hole se po několika dnech rozprodaly. Teď přijdou tedy hole s hlavou husitského wůdce u nowo-orkánských modních lwů a okolních osadníků w oblíbení.

S m ě s.

Wzájemnost národů Rakouského mocnářství. We Wídni wrazil do sebe český učedník nesoucí dvěře, a mladý Wlach, nesoucí na hlavě figury. Oba i hned své věci na zem položiwše dali se do sebe pěstmi. Čech nadával Wlachowi: „Zatracený Němče“, Wlach mu to odpácel křiče: „Maladetto Tedesco“. To widouc jedna hečyně popadla koště a rozháněla jím kluky wolajíc: „Chť aušeinander, du ungarischeš Wolff!“

Od rodiny w Pánu zesnulého

Josefa Jungmanna,

rytíře c. k. řádu Leopoldowa, jubilowaného prefekta atd.

W newyslovném hoři swém, jaké na nás ubohé Pán žiwota a smrti dle nezpytatelných soudů swých dopustiti ráčil, odňaw nám w zenřelém dne 14. t. m. Josefu Jungmannowi naši hlavu a podporu, milowaného chotě i otec, poskytla nám welikou úlewu ta všeobecná milostiwá a laskawá ochotnost, s kterouž přemnoží z weledůstojného duchowenstwa, z urozené šlechty, z úředního důstojenstwa, z učených údů vysokých škol a z welectěných pražských měšťanů zemřelému při pohřbu dne 17. t. m. poslední čest proukázali.

Wzdáváme tedy nejpowinnější díky všem wzneseným a welectěným nahore jmenowaným stawům za všechny ty vážené kroky a obětowané služby onoho truchliwého dne, a to tím wreleji, čím bolestnější jest nám ztráta naše. Slzawé oko své obracujíce k říditeli všehomíra srdečně prosíme, by on všem zpanilomyslným mužům, jenž práwd zemřelého swou úsluhou neb přítomností ozdabowali, swých blažících odměn zakusiti dal a je žalostných utrpení uchwati ráčil.

N á w ě š t ě.

Dne 28. Listopadu bude beseda w hostinci Eggenbergu na Smíchowě. Wýnos z té besedy obrátí se na založení knihowny. Lístky se wydávají za 10 kr. stř. we skladu knih Pospíšilowých.

Stěnný kalendář

na rok 1848, w mal. 4., wyšel a skrze všechny pořádné knihkupce dostati se může we skladu knih Pospíšilowých. Cena: na lepenku po obou stranách upewněn 10 kr., pouze na papíře buď k nalepení připrawen, anebo ke složení na barewném papíře za 6 kr. stř.

Číslo 141.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1060—2 přes dvůr při seml).

23. Listopadu
1917.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročních třikrát za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních oufadé Ka-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Domáci hora.

Žádný newí, jak je milá
Ona modrá výšina,
O níž wíme, že u paty
Tichá naše dědina.

Wrch ten jako starý známý
Pozdrawuje z domowa,
Jako přítel, jenž svou wěrnost
Do šedin až dochowá.

Stoji-li na něm obláček
U lehounkém pohnutí,
Zdá se, že to tam matička
W sladkém w náruč kynutí.

A když mráček se rozplývá
Po nebeském blankytu,
Zdá se, že k nám duše její
W toužném spěje pocitu.

Což když ještě zwonek zazal
Stejný, jako w otčině:
Tu duch letem holubíným
Chwátá k rodné končině.

Tak je pěweí, když ho wítá
Šedý Ještěd z daleka;
Znáť ho, byť i w kouř se halil,
Neb tam — jeho Itaka.

Na něm žije w zbožném swětle
Duše česká, milená,
Bdí co strážce národnosti,
Neboť za ním — cizina *.

Ten prawící svou podává
Bratru, níž co bytuje,
Jenžto tichý co beránek
Lásku českou zwěstuje.

A což níž a ještě níže?
Tam kolébka pěwcowa **;
Co tam srdce k půdě wíže,
Newtěsná se — do slowa.

W. Jaromír Písek.

* Náš vlastenec Burjáněk.
** Oujezd.

Karolina Pelclowá.

(Pokračování.)

Obírajíc se wedle ostatních ženských prací básněním, hudbou a čwícíc se sama od sebe w rejsowání a malbě žila nyní Karolina spokojeně, jsouc od každého, kdo ji blíže znal, ctěna a milowána. Nedlouho však trwalo toto její domácí štěstí. Neočekávaným, r. 1829. událým se umrtím milowané matky swé postawení její welmi politowání hodným se stalo. Bez vlastního jmění, bez podpory od krewních příbuzných, beze wší rady a pomoci stála tu se sestrou swou zcela opuštěna. We smutném položení tom ujala se však wyš jmenowaná rodina točnického správce Tacheziho osíralých sester a popřála jim w domě swém pohostínského přitulku, wynašnažujíc se wšemožně, aby opuštěným sirotkům alespoň nějaké úlewy a útěchy způsobila.

Když byla Karolina se sestrou swou Antoníí nějaký čas u šlechetné této rodiny stráwila, powołal je bratr nebožtíka otce jejich do Prellenkirchenu, wesnice to w Podenži na pomezí uherském ležící, kde tehdáž místo hraničního celního wyběrčího zastáwal. Rozžehnowše se se swými známými a s hrobem milowané matky opustily osířelé sestry s bolestným srdcem na začátku měsíce Kwětna město Žebrák, jenž pro hojné památky milým a drahým se jim bylo stalo, a dostaly se 22. Kwětna t. r. do Prellenkirchenu k příbuzným, k dotčenému totiž ujci a při něm žijící babičce swé. Jsouce zde we wesnici, w pusté a osamělé krajině ležící, zcela neznámy a od vlastních přátel ne příliš wlídně přijaty, bylo jim na začátku tím bolestněji nésti ztrátu pečlivé a wzdělané matky. Brzo ale přiwykly osamělému žiwobyti tomuto; zwláště pak Karolinin žiwý a čilý duch brzo nalezl w dušewních zaměstnáních dostačitelné zábawy.

Nedlouho na to prowěla se sestra její Antonie za J. Kratochwila, správce na panství hraběte Festeticse w Egedu w Uhrich, kam se brzo i Karolina odebrala, stráwiwši potom více let spokojeně a příjemně w domě sestry swé. Obírala se nyní we

prázdných hodinách čtením, básněním, hudbou, rejsováním a malováním, jakož i lowením zvěře vodní a lesní, kteráž poslední zábava jednou z jejich nejoblíbenějších se stala. Z doby této pochází i větší díl pozůstalých jejich německých pokusů básnických, maleb i výkresů. Zde se také seznámila s více literaty, z nichž mnozí, podivující se jejím výtečným schopnostem, jako ku př. nyní ve Filadelfii žijící německý básník Ludwig, k její poctivosti pochovalné básně složili. Jsouc ona nyní pannou v úplném rozkvětu, krásného vzrostu, nadána všelikými vna-
dami tělesnými i duševními, obracela brzo všeobecnou pozornost tamního obyvatelstva na sebe a nemálo zámožných mužů ucházelo se o ruku její. Držíc se ale pevně té zásady — jak se častokrát k sestře své projewila — že by nebyla w stawu milowati muže, který by neměl w duševním ohledu nad ní přewahu, nepodala žádnému z nich ruky své.

Mezi tím však umřel manžel sestry její Antonie a ona byla přinucena opět k uci swému do Mostu nad Litawou, kam on na odpočinutí se byl odebral, se nawrátiti. Zde seznámila se s Karolinou, jedna učitelka řeči francouzské, z Wídně tam přisedši, a pro její výborné schopnosti a lahodné mravy zamilowala si ji tak, že ji k tomu přemlouwala, aby se s ní do Wídně odebrala. Jakož pak ji w domě ujcově mnohého příkoří a nešetřnosti wytrpěti bylo, přiwolila k žádosti této tím spíše, an tudy příležitosti najíti doufala, moci se s jazykem a literaturou francouzskou úplně seznámit a wedle toho o propůjčení sobě pensí u vyšších míst se ucházeti. — Přisedši r. 1844. do Wídně nadobyčejnou swou wzdělaností získala sobě w krátkém čase přístup do nejřednějších domů šlechtických i úřednických; owšem pak i proto, že se výborně w krasofecnictwí znala, stihlého wzrostu a příjemné postawy byla, častokrát jí nawrhy činěny, aby ke dwornímu dwadlu přistoupila, kteréhož podání ale nepřijala.

Brzo po swém přijíti do Wídně seznámila se také s několika vlastimilownými mladšími Iliry. Jsouc jimi na nowě ožiwenou literaturu jiboslowanskou pozornou učiněna začala se obirati spisy Slowanstwa se týkajícími, hleděla se seznámiti s jazykem ilirským, čítala časopisy i knihy w nářečí tom psané a překládala lecos z nich do němčiny. Jeden takowy, překlad, „Putnik“ od Preradoviče, wysel také tiskem r. 1845. w časopise „Der Pilger“ tehdáž w Karlowci wydawaném, o čemž se tenkrát i Česká Wěsta zmínila. — Welmi zajímavou pro ni stala se nyní také idea wzmahající se wzájemností wšeslowanské, o níž ona napotom častokrát s welikým nadšením mluwěla, považující ji za jeden z nejdůležitějších požadawků k wywinowání se prawé oswěty mezi kmeny slowanskými. Zasílajíc dar peněžity pro Matku ilirskou, připojila k němu přips český w tato slova:

„Patří k wěnoi mnoho kwití,
K welkým dílům mnoho lidí;
Našim bratrům ruku dáti,
Wíce to než slovo platí!“
(Dokončení.)

Čertůw pluh na Morawě.

Powěst.

W Zábřehách panowal někdy rod Tunklů, pánů na Bručku. Mnoho krásných rybníků zdobilo krajinu tuto, kde podle powěsti za dobrodružného krále Jana Lucemburského wes Závotice se propadla, a ještě podnes přý za jasna lze spatřiti wykukující křížek wěže kostelní.

Jirí Tunkl mladší, rytíř a pán na Bručku a w Zábřehách, byl náruživý milownik rybářstwí, a podání jeho byli wesměs rybáři a sítaři. Weliká hráz rybníka záwořického byla na strhnutí. Tu mu napadlo, dáti ji celou wyzdit, což také s přisností neuprositelnou a welikou ukrutností w krátkém čase wywedl. Než rybník se stal pro něho jezerem slzi a proklinání, a w brzce na to umřel w nejlepším věku. Zármutek mladé wdowy jeho byl neukojitelný, ona sedávala na osudné hrázi, ztrátu swou oplakávajíc.

Jednou však, když oči její po hladině bloudily, spatřila náhle nebožtíka manžela swého, do ohnivého pluhu zapřaženého a jezero orajícího. Hejno zlých duchů jej pohánělo ostrými biči ho šlehajíc a neustále wolajíc:

Bíte toho Tunkla,
Až i woda žblunká.

Když služebnice leknutím do mdlob padlou pani zase zkrísily, otázala se manžela swého, co učiniti má, aby duši jeho z drápů zlého ducha wyswobodila?

„Spasíš mě,“ odpověděl trýzněný rytíř, „když všeccky kameny, které zde poddani moji w potu swém wyzdili, opět vlastním rukama na místo jejich býwalé uložíš.“

„To není možná!“ zkríkla wdowa rukama lo-
mic, načež celé zjewení zmizelo. Příští den na to odebrala se do kláštera a umřela po několika letech we swé klášterní osamělosti zanechajíc po sobě powěst swaté panny. *Bedřich sw. pán z Tunklů.*

Listy učitelům českým.

31. Kritický přehled Přítelů mládeže, časopisu pro českoslowanské národní školy, ročn. I.—XXI.

a) Články směřující ku powšechnému wydělaní učitelstwa.

Měl bych nyní, pp. učitelové, dle slibu w. 31. listu (Kw. str. 111.) učiněného o našich nynějších stawech školních jednati; poněwadž ale wěc tato širšího prohledu weni žádá, a ja nyní jinak pracowni welmi zanešen, pojedu dnám a školám napíchn we zvláštní brožurce, kterou budu na rok wydám a kde se obzvláštně ohled wozme na naše budoucí městské školy a jejich porownání se školami toho druhu u národů jiných. Hodlám tedy již podati kritický

prehled výtečnejších článků Přítele mládeže, jak jsem to na str. 111. přislíbil, při čemž se však hned zmíniti musím, že nemíním o každé třeba dosti zajímavé maličkosti slovo šířiti; doufám však, že mi žádný co do rozsahu a podstaty znamenitější článek neušel. *O vadách a nedostatkách zmínil jsem se již v listu jednadctém.* Buda zde však dle vzoru hned v prvních listech vytknutého pokračovali.

Ku povšechnému vzdělání učitelovu směřují tedy následující článkové:

a) *O vzdělání národního učitelstva skrze učitel-ské konference. Od Stránského.* (XVI, 2, 3.) Je to jeden z nejvýbornějších článků časopisu. „Dobře zřízené a náležitě spravované konference přímo ke zdokonalení učitelů směřují (str. 121.). Učitel sám co do mravů i do rozumu svého je předmětem toho zdokonalení (str. 122.). Co však nade všecko, a čeho se zřízením učitelských konferencí dodělati žádáme, záleží v tom: aby učitelové rozumem dostihli ducha školy v jeho hlubokosti (str. 251.).“ Chtěli bychom doložiti: „a ducha času“, aby totiž učitel postupoval a neuvázl ve školní navyklosti.

b) *Učitelská rokování čili konference. Od Reitingera.* (XX, 2.) Spisovatel se zde velmi důtklivě i zajímavě o větší vzdělání učitelů zasazuje. „Posud o vzdělání učitelů velmi poskrovně pečováno; půl roku, ba ani celý rok k úplnému vzdělání učitelských čekanců nestačil. K tomu bylo by třeba dobré přípravy, a po té teprv 2—3 léta pedagogického studium (str. 147.). I mladý učitel má po dokonalém vzdělání toužiti; i jemu má býti, jako ostatním jinochům, brána chráně krásných umění a vědomostí otevřena (str. 150.).“ Časopis, který takto mluví, a učitelstvo, které tak čítá (p. Reitinger je farní učitel ve Slavětíně), dodává zajisté chuti dozkoušiti se pravd k opravě směřujících.

c) *O duševním vzdělání učitele.* Řeč konferenční od Wacka. (XX, 1.) Pro učitele, prý, stačí, „aby měl důkladnou elementární známost všech naučných předmětů, jenžto k jeho vyučování (dle smyslu, „zákonně“) náleží, aby pedagogice rozuměl a nábožnou mysl měl (str. 20).“ Toť ovšem skrovné požádání! A však p. spis. odporuje sám sobě v jednom ze svých pozdějších článků (XXI, 1, str. 43.): *Mají-li se v národních školách mimo zákonné předepsaných i jiné užitečné předměty přednážeti?* kde o to usiluje, aby učitel i mnoha jiných věd a nauk mopen byl, které zákům mimo předepsané předměty, třeba že „jen elementární a snadnější“ (str. 52.) přednáseti má. Divno i, že p. spis. ve svém „Obrazě dokonalého učitele“ tak horlivě na rozšíření povšechné vzdělanosti učitelovy naráží, kteroužto v pojednání uvedeném mlčky pomlčí anebo snad dokonce upírá. — Sem ještě náleží:

d) *Šalcovo: Promluva k učitelstvu při školní konferenci* (XVIII, 2. [článek obstojný]) a *Nowáková: Pravá oswícenost* (XI, 4.).

O potřebě bibliotek školních, jenžto ovšem již od r. 1821. s přivolením c. k. dvorské komisi nad studiem v biskupství Královéhradeckém ponawrhnutý a dílem i zavedený jsou, o způsobu, jak by se založiti a rozmnožovati mohly, jedná jediný, a sice výtečný článek w r. XV, 3, 4. od *Pelkánů*. Ze článků náboženských patřily by as do oboru toho co do obsahu: *Školy: Potřebnost nábožného žití učitelů při učitelském stavu* (XV, 3.) *Pro svou důkladnost a logičnost: Kudyry: Co jest třeba každému člověku, když rozumu nabude, aby byl spasen, newyhnutelně vědět a věřiti?* (XVI, 1.) — Konečně *Wá, pp. učitelové, čínám pozornost na bystré pojednání od Jana Řepky* (XIV, 3. — poslední to, jak myslím, dílo

tohoto newšedního učitele): *Co pochází učitel z hudební po hospodách?* Srow. §. 252. pol. řítz. šk.

Hle, to je vše, co 23letý časopis vychovatelský *výhradně* ku powzbuzení povšechného vzdělání učitelů podal; nebo všecko ostatní, co se w P. m. ještě nalezá, náleží ku školnictví anebo k jiným jednotlivým směrům. Musíme wyznati, že toho velmi málo jest. K učitelským konferencím, k zakládání bibliotek, ka čtení pedagogických a jiných poučlivých a ušlechťujících spisů mělo by se učitelstvo, zvláště mladé, více nabádati. Mezi jiným pohřešujeme w oddělení tomto pojednání o ústawech učitelských, tak nazvaných *seminářích*, anebo alespoň o tom, jak by se nastawajícimu učitelstvu na vyšší stupeň vzdělanosti pomoci mohlo. Nechceme zde právě německé semináře chváliti, ale to je zřejmé, že pouhá prosperanda pro nynější věk také nepostačí. Snad že budoucné české *městské školy* nehodě této wyhoví.

Nowé cikánství!

Konečně se nám dostalo oné sladkosti, kterou Kwěty w 129. čísle napověděly. Dne 19. Listopadu slyšeli jsme ponejprw powěstnou zpěwohru „Die Zigeunerin“, z anglického přeloženou, jejížto skladatel jest Balfe, hudebnímu světu z jiné zpěwohry již powědomý. Slyšeli jsme ji, slyšeli též její rozhlášenou uverturu, do které se naše česká píseň „*Těšme se blahor nadějí*“ ad tak přepodivným způsobem dostala, jako sličná princezna do zakletého sánku zřeh guchů, odkud nebude již wyswobozena, leda až se welením osuda zámek sám rozboří. *Tato* naše dějepisné charakteristická píseň w úvodu k Cikánci, prowázená cikánským bubínkem a cikánskými rolníčkami — jaká to nad uwěřením zvláštní figurace! Je to opravdu k popukání, kterak si někdy zmatek we hlavách lidských s věcmi zahrává. — Ale, ptáme se: odkud to přišlo, že anglický hudební skladatel českou píseň k Cikánci připlétl? Nelze si takové zamodrchání jinak wyswětliti leda tím, že Balfe asi do rukou dostal wydání této naší písně s francouzským nápisem „*air bohémienne*“, w kterém si mnozi hudební skladatelé nawzdor opakowanému našemu připomínání Kbuj!, newědouce, že jen newzdělaný Francouz nás Čechy tak jmenuje, francouzský wydělanec ale mezi *bohème* (český) a *bohémien* (cikánský) rozdíl činí. Balfe, dostaw takové wydání naší písně do rukou a její vlastní pravý půwod znáti nemoha, musel nápis *air bohémienne* owšem w tom smyslu wzíti, w kterém jej každý brává, kdo známost písemního jazyka francouzského má, totiž we smyslu „*cikánský*“, a hodlaje tedy swou zpěwohru učím půwodním, charakteristickým, pracikánským wysperkowati, měl zde wodu na swůj mysl. Ohtěté uverturu cikánským jménem osladiti — a za to nám pěkně zapepřil! — Taková roztomilá překwapení nám z toho pocházejí, když se nejen cizí ale i naši skladatelé a wydawatelé hudebních věcí, ač to dosti wytykáme, přece pořád w tom „cikánství“ kochají. Že nám francouzská luza cikánuje, jesti věc dáwná; Němci při wší své „důkladnosti“ čínávají časte podobně, neboť, abychom příkladu podali, byla ruská národní píseň „*Ja Cikanka molodaja*“ jednou do němštiny přeložena „*Ich bin ein böhmische Mädchen*“, w wlasckém wydání Balbiho „*Zeměpisu*“ (Compendio di Geografia, Torino 1840) nacházíme zvláštním sestawením wýsledek, že *Zingari* (Cikáni) jsou ti sami co *Czechi* (Čechové); a nyní se může také do anglických slowoků ke slova *Gipsy* (Cikán) přibřnouti synonymum „*Čech*“. A jakž jinak, když i hudebníci *naši vlastní* píseň českou tak milerádi po „cikánsku“ nadplaují! Teď by již jiného nic nescházelo než aby ještě obywatelé hlavního města země české, když w uwertuře k oné „Cikánci“ českou tu píseň uslyši, uwítajícím tleskáním ji sami

za „ograniceni cikánskou“ uznali a říkajíc *authorisováni*, a takovýmto welice praktickým způsobem konečně sami před světem k tomu „cikánství“ se přiblížili. Fr. Doucha.

Pražský denník.

Dne 20. b. m. držána byla generální schůzka společnosti Českého Museum pod presidentstvem Jeho Exc. hraběte Josefa Matyáše Thurny. Po přečtení jednatebské zprávy přikročilo se k rokování o změně statutu, v němž až do půl třetí hodiny odpolední se pokračovalo, aniž věci ku konci se přivedla. Odložena jest tedy schůzka na 27. Listopad k 10. hodině, při čemž také voliti se budou noví výborové. Očekává se zajímavé jednání. Kromě ostatů Museum i hostům přístup jest volný.

Kronika času.

* Německé noviny přinásejí z Drážďan následující zprávu o jednom souboji: „Také něco romantického se u nás v Drážďanech za tohoto velmi prosaického času přihodilo, totiž souboj s výbuchem, což asi tolik znamenati má jako souboj na pistole. K našemu však upokojení připoujeme, že to byli dva cizozemci, jeden spisovatel a jeden malíř, kteří si naše město ku bojišti pro svou šlechetnou zápasnickou pomatenost vyvolili. Prvnímu, totiž spisovateli, bylo při třetím zápasu rameno přestřeleno. Co k tomuto středověkému bláznovskému kouzku příčinu dalo, není známo; a my za to máme, že tím obecenstvo také mnoho neztratilo. Na každý způsob jest souboj vždy důkazem, že ti, mezi kterými se takové směšné potýkání stává, uctivost k sobě samým ztratili, považujíce svůj život i sebe samé za příliš neopatrné.“ Dodáváme k té zprávě, že svrchu připomanutý první soubojovník podle kolující pověsti jest spisovatel německý z Čech pocházející. — ch —

* Westfalové vynášeli decela nový způsob pocty, jakou svého poslance u berlínského sněmu pana z Vincke oslavili. Při kouření kuželek jmenují nejlepšího hozeče, když totiž všech dovést padne: „Vinckeschub“.

* Království Württemberský mešká nejraději v letních měsících na zámku Gottliebenu, náležejícím hraběti Beroltingenskému a asi půl hodiny od Kástnice vzdáleném. Zámek tento jest historicky pamětihodný. R. 1250. byl od biskupa Eberharda vystavěn. V 15. století byl zde Jan Hus poudělán čas uvězněn a Jeropým Pražský trpěl brzy po něm zde též, samý osud. I papež Jan XXIII., trojnásobně korupce sněmem kostnickým zbavený, byl zde vězněn, 1633. měl zde general Horn své hlavní ležení.

S m ě s.

Engel, znamenitý spisovatel, byl jednoukrát ku knížce tabuli pozván. Při jídle přišla rozprávka mezi jiným též na znamenitého Kooka, který na své cestě u vynalazení nových zemí o život přišel. O tomto předmětu nejvíce mluvil. Pojednou táže se kníže, by též v řeč se vmísil, následovně: „Přišel Kook na své první cestě o život, pane professoro?“ — „Myslím že ano,“ odvěce Engel, „přece ale sebe z toho přec nedělal a nastoupil hnedky druhou.“

Kyselý chmel. Muž v hospodě sobě na nakyslé pivo stěžoval. „Ano, kdo může za to,“ odpověděl sklepník, „že letos chmel tak kyselý vzrostl.“

Jistému pánu služebník již dva dni domů nepřicházel. Třetího dne přišla žena jeho a na otázky: „Kde pak zůstal Jan?“ platiwě dala za odpověď: „Dá Wán pomá ženě ruku k bři a akazuje, že umí.“

Wzdcný dar. Žák svému učiteli láhew wina s tímto slowy přinesl: „Pěkné poroučení od mého otce a pan učitel má sebe dát wino dobře chutnat.“ Učitel wino od školáka přijav odpověděl: „Řekni svému otci, že actiwě za ten dar děkuji.“ Načež žák we své hlouposti řekl: „Není toho třeba, nebt ho také darem dostal, ale jemu bylo příliš kyselé.“

Dobrá definice. Widouc několik herců po skončení zkoušky z diwadla přes owoení trh jíti, dala jistá bokyňka následující definici diwadelního herce: „Bože! takový herec je chlapík! Každý den je něco jiného, a přece není nic.“

Předběžné ohlášení.

Pohodlného slovníku jest nám potřeba jako wezdejšího chleba. Jungmannův pětidílový ohromný spis bude den ode dne vždy wzácnější, cena nedá se tak snadno snížit a o pohodlí nelze mluwiti při welkém kwartowém formátu. W té nouzi chtějí nám pp. Konečný a Jordan pomoci, ale bohužel nedošli welké cti. Co se jím schopnosti nedostávalo, nahradili swrchowanou neswědomitostí. Kritika oběma dle zásluhy odměnila, považujíc za svou povinnost, warowati obecenstvo od jarmarečních fabrikátů w rouchu arci dosti sličném. Teď máme daleko lepší naději, spatřiti za krátký čas zdařilý toho druhu spis, jímžto se nutně potřebě wyhowí. Fr. Šumawský připravuje úplný, spráwný a stručný slovník českoněmecký, který we dworní tiskárně synů B. Haase nákladem jejich vycházeti bude. Německo-český slovník téhož spisowatele * dává dobré swědectwí o schopnosti a upřímné wůli jeho, a ručí spolu za to, že i druhé dílo: Slovník česko-německý nynějším potřebám walně wzrůstajícího čtenářstwa zadost učiní. Šumawský, podporowan jsa od mnohých literaturů, sebral pilně, co do pokladnice jazyka našeho w posledním desetiletí přibýlo. W jeho slovníku nalezne čtenář mnohem více, než co Jungmann we swém díle obsáhnouti mohl. Za to wynecháno jest co se za zbytečné uznalo. Formát a tisk podobá se německému slovníku, tak že jedno dílo za doplněk druhého považowati možná. Wydávati bude se w swazcích w ceně lewné a w dobách přísné ustanowených. Protož nakladatelstwo za dobré uznalo, posečkati s oznámením až do skončení druhého sešitku, aby mělo jisté měřítko, jak brzy by celá práce ku konci přivedena býti měla. My tedy jen předběžně oznamujeme, že s novým rukem řádně předplacem a jasný rozswr celého podniknutí obecenstwa kwědomosti dán bude, jebuce dobré naděje, že se lžby zachowají, poněwadě tisk, jak jsme na vlastní oči widěli, již nyní až ku slova kolotácím pokročil. *

Nowá kniha.

Šumawský a Weizborn, aneb: Báb depaupš, ale neopauš. Děgepšná povídka z děfého štáfci. Wp. jšau mládě i dospěle čtenářstwo každé třídy. Podlé Gustawa Rierice a Grant. Dob. Tomš. W Praze 1848. Tisk a tisk Jar. Pospíšila. 12. 116 str. Cena 12 kr. stl.

* Spis ten úplný prodává se we: wšech knihkupcích a u wydawatelů za 12 zl. stl. Jméno předání abychom ohlásili, že doplněk k německo-českému slovníku nemůže wyjiti až po ukončení ohlášeného tuto česko-německého dílu.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilowu (w Nowých alejích na Nowém Městě č. 116) vydává po pálarších třikráte za týden, w outery, we čtwtrek a w sobotu.

Předplácí se na čtwtř léta 1 zl., na půlléta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stř. U c. k. poštovních ouřadů Rakouského mocnářství, půllétně s patřičnou obálkou 2 zl. 36 kr.

Ohlas želu ode Mže

pro

Jos. Jungmanna.

Otče, otče, proč jsi nás opustil?
Anděl smrti křídlem svým zastítil
Nad nejvěšším srdcem Slávie;
To dost místa nebude mít w hrobě,
Neb celý swět Slávu neslo w sobě —
Ty welebný, tichý Genie!

Kdyby láska mohla život wlíti,
Ty bys musel byl zde věčně žíti;
Tlouklot pro Tě srdcí, co je hwězd;
Každý stál před Tebou, jak by žádal,
Bys naň k požehnání ruce skládal
Na pouť, chrám kde české slávy jest.

Teď sirotci na Twém hrobě klečí,
Proudem slzí ránu srdce léčí,
Ta však páli — čas ji nezhojí;
Zasloť slunce slowanskému swětu,
A s ním swadlo tisíc jarních kwětů;
Jak pokwetou ty, jenž obstojí?

Sešli na ně záři z věčných rájů,
By zahrála je na tisíc májů,
By w ní každý kwět co hwězda stál;
Obletuj, ty vlasti strážce swatý,
Národnosti Tebou strom ujatý,
Posil těch, jenž strom ten pěstí dál.

A když někdy křehké ratolesti
Uvidíš je k Twým tam standům nésti —
Až jich žití strana wyzwolí —
Uwítaj je okem tím nebeským,
Jakým jsi zehnáwal duším českým,
Zawři je — w otcowské náručí.

Na Liblíně.

J. Písek.

Karolina Pelclová.

(Dokončení.)

Že při této příležitosti zvláště také láska k řeči materské w ní procitla, twrditi netřeba; toužiwala nyní welice na to, že po odchodu z Čech wší příležitosti zbawena byla, moci se naučiti spisownímu jazyku českému. Předewzala sobě tedy cť nejpilněji učiti se mluwnici a prosodii české a seznámiti se úplně s vlastenskou literaturou. „Bude to owšem“ říkávala často, „mnobému snad podiwno, že teprw w tak dospělém věku české mluwnici učiti se chci;

wšak ale i Göthe nebyl již wice mladým, když se jazyku českému a srbskému učiti začal.“ Z mluwnice Žákovy učila se nyní pilně pravidlům jazyka materského, čítala časopisy i knihy české, obírala se vlastenským dějepisem a hleděla sobě wůbec všech potřebných známostí získati, aby swým časem důstojně na poli domácí literatury wystoupiti mohla. Welikého potěšení nyní wždy pocítila, když se s některým slowanským literátem neb nadějeplným studujícím seznámila, ku př. s drem. Miklošičem, L. Sturem, Preradovičem, Terebelským, Kuretičem, Peakovičem a j. w.; s welikým nadšením slychávala a čítala zpráwy o rozmáhání se života národního w Čechách i na Morawě, jakož i welikého brala podílu we vlastenském snažení we Wídni žijících Slowanů; a když se byly roku minulého slowanské besedy tam zřídily, bylo jedno z jejích nejwroucenějších přání, aby — jsouc tehdaž již churawá — jenom tolik sil tělesných zase nabyla, aby při zábawách těchto jedenkrát alespoň česky deklamowati mohla. Wůbec myšlénka, aby w stawu byla w okresu sobě přiměřeném pro národní literaturu působiti, zanimala nyní všechnu mysl její. I twrditi se tu osmělujeme, že kdyby toto její přání se bylo uskutečnilo, práce její by se byly staly ne nepatrnými příspěvky k obohacení naší mladistvé literatury. Kdo příležitost měl seznati její kromohyčejné wlohy, její něžný a hluboký cit, pewnost a dušewní wytrwalost, její pro vše dobré a krásné horící srdce, ten jistě stejného s námi bude smýšlení.

Wšak ale jako téměř žádná žádost w živobyt jejím se newyplnila, tak i přání toto nepřiznivým osudem zmařeno bylo. Zčalaté opět churawěti a na těle chřadnouti; k tomu se téměř nesnesitelné bolesti w hlavě připojily, které wzdor wší lékarské pomoci úplně dvě léta ji trápily a všechno další dušewní namáhání nemožné činily. Při tom oslepla nejprw na lewé a potom i na prawé oko, tak že posledních šest měsíců života swého w úplné slepotě na lůžku stráwila. Jakož ale wždy neouhonný a příkladný život byla wedla, tak i nyní wsecky nesaže a bolesti, jenž poslední doby žití jejího ztrpčowaly, s podiwu hodnou trpěliwostí nesla; nerep-

tala nikdy na osud ji krutě pronásledující, nýbrž co pravá křesťanka ve vyšší prozíratelnosti dřívě-
ruje, považovala vše dobré i domnělé zlé, ja-
kého se ji kdy bylo dostalo, za prostředek, jehož
ruka Nejvyššího používá, aby pozemšťana k lep-
šímu životu vychovála a připravila. Tak skon-
čila s křesťanskou oddaností poslední dny strasti-
plného žití svého, vykročivši dne 31. srpna b. r.
po 7. hodině večerní z tohoto časného do lepšího
životu, krátce před tím dobu úmrtí svého sama
předpověděvši a až do posledního okamžení smyslů
swých mocna. Při předsewtatém na to rozpytvení
mrtvoly její nalezen v levě mozkové komoře krom-
obyčejný rozšířený výrůstek zwící wlasného oře-
chu, od něhož dle vyřčení lékařů její bolesti w
hlavě jakož i slepota pocházely. Tělo její na to dne
2. září na wäřinském sw. poli pochováno jest. —
Pokoř budiž jejímu popeli!

Končícе tento nástin životopisný nemůžeme
opominouti zmínku učinit o šlechetné obětowatosti
bratřů našich Hirů, jenž se, této od vlastních pří-
buzných buď pro jich vlastní nemožnost, buď ne-
tečnost opuštěné w posledních třech letech živo-
byti jejího ujali a ji podporowali, vymáhše ji nejen
skromnou pensi u vyšších míst, nýbrž zaopatřující
ji po celý ten čas literárními i jinými hmotnými po-
třebami, jakož i o to pečující, aby w nemoci pomocí
lékarské se jí dostalo a po smrti mrtwola její slušně
pohřbena byla. Wroucí buďtež jim tuto díky za zpa-
nitelomyslnost jejich, s jakou oni, a! tak dıme, pěstow-
wati a zasloučiwati se snažili tuto wzácnou kwě-
tinu, aby swým časem niwý sbratřené jim literatury
české krásłiti w stawu byla!

Ant. Rybicka Skutečský.

Walasská powěst o smrti.

Jednou powołal Pán swětů smrt před obličej
swůj a prawil k ní: „Jdi do země Sedmihradské a
w Koruni nalezneš mladou ženu, wdowu a spolu
matku dwou nemlawňátek. Hodina její přišla, dostaw
ji před můj trůn.“

Smrt wydawši se na cestu přišla do Sedmihrad-
ska do Koruni, kdež i mladou ženu nalezla, jsoucí
wdowou a matkou dwou nedospělých chlapečků.

Wstoupivši do chatrce uziřela ji, ana právě
oba kojence mlékem materským w plném blaženosti
pocitu kojila. I siltowalo se smrti těchto kojenců,
aby jim matku odejmula, a wrátivši se nazpět do
nebe wstoupila před Pána prawic outřpně: „Pape,
ta, jenžto zemřít má, jest matkou dwou kojenců;
kdož pak bude robatka tato ošetřowati, jestliže matku
jim odejmu?“

I hněwal se Pán nad neposlušností smrti a sa-
hna do moře wynal skorápku, plynoucí po nesmr-
ných wlnách mořských. „Kdo jest jejím otcem?“
ptal se neposlušné smrti. „Kdo jest její matkou?
kdo jejím bratrem neb kdo jejím příbuzným? Kdo

ji žiwí a opatruje? Žádná smrtelná ruka — jen mé
wšewidoucí oko! A hle! čjei a raduje se dle způ-
sobu swého. Učiním-liž méně lidem než nedokona-
lému zwířeti? Jdiž a vyplž přikázání mé.“

Uznawši smrt moudrost nebeského otce šla do
země Sedmihradské a vymezila mladou ženu z řše
žiwých.

„Poněwadž jsi se však stala neposlušnou,“
prawil Pán k smrti, „protož ti na třicet let před trůn
můj wstoupiti zapowídám.“

Smutně se rozloučila smrt s nebem a přišla na
zem. Dlouho bloudila na této, až se dostala do země
Walachů, která podle velké řeky Dunaje se roz-
prostírá. Na březích této řeky nalezla pobožného
Kaluděra poustewníka, který se tolikou modlitbou a
prací zabýwal. Tomu se najala smrt na pět let do
služby; neb tak dlouho ještě musila se obličje ne-
beského otce střeiti.

A Kaluděr byl pobožný, moudrý muž, u něhož
smrti ničeho nescházelo; neboť nebylo mnoho práce
a denně wyprawowal ji Kaluděr o všelijakých krás-
ných a swatých věcech.

Po uplynulých pěti letech právě posledního
prawil Kaluděr k smrti: „Naše opinče (sandály)
jsou prošoustány; půjdem tedy do Bukureštu na trh,
abychom koupili nových.“

Smrt se potaji smála, neboť wěděla, že Kala-
děr druhého dne zemřiti musí, a protož ji směšným
býti se zdálo, že stařec nové opinče koupiti za-
myslí.

Šli však oba do Bukureštu.

Když se ale druhého dne wrátiti chtěli, zad-
žení jsou nesmírným množstwem lidu; jenž napla-
wal ulice. Uprostřed lidu jeli dwa sliční mladíkové;
první ozdoben zlatou korundou a třpytící se zbrani,
druhý oděn w dlouhou kněžskou řizu, na jehož klid-
ném obličji zbožnost se zářila.

„Kdo jsou ti to?“ tázal se poustewník, a tisíce
jasajících hlasů odpowídaly mu: „Kníže náš a bratr
jeho, protopop (primas králowství)!“

Smrt ale poznala w těchto dwou mladých mu-
žích kojence oné ženy, kterou před třiceti lety ze
země w řiši nadhřwězdnuu uwedla. A w pokorě we-
lebila w srdci moc a milostiwou prozíratelnost ne-
beského otce.

Přišla pak hodina poustewníkowa. Mírně oswo-
bodila smrt duši nábožného z pozemského těla a
přiwedla ji s sebou do výsosti nebeských a Pán
weškerých swětů přijal ji s radostným wzhlédem
znowa mezi své nesmrtelné služebníky.

Wácl. H. Pač.

Listy učitelům českým.

22. Kritický přehled Přítelů mládeže.
b. Články směřující k naukám, jichž je učitel
třeba mimo určité školní předměty.

Wětšího rozsahu wydobyła si w Příteli mládeže ma-
uční pojednání ehledem na školní a mimoskolní před-

měty; články jsou mnohobstranné a velmi četné. Nalezají se zde:

a) Pojednání čisto-náboženská a historie biblická. Částka tato zaujímá téměř třetinu veškerého spisu, tedy téměř 28 sedmiarchových swazků. Nejvíce zde vynikají články důst. p. A. Stránského (zvlášť jeho kritika našeho školního katechismu n. XIII.) a Čenka z Wartenberka příběhy biblické (r. XIV., XV.). Co do obsahu zahrnují pojednání ta nejvíce analytické rozebírání a výklady katechismu, jako: *Desatero božích přikázání, kteráž děd wnukům svým vykládá* (r. V., VI.). *O křesťanské spravedlnosti* (r. X., XI., XII., XV., XVIII.). *O víře* (XIII.). *O svědostech a víře* (r. XVI., XVII.) atd. Zvláštního však povšimnutí zasluhují: *Rozmluvy a vyučování dítek v první třídě*. Od skladatele Jaromírowa denníčku. Pan anonymus je důmyslný pedagog; škoda že tak málo následovníků nalezá.

b) Dušesloví skumné i upotřebené. Potřeba psychologie pro učitele uznává se sice, jak jsem již podotkl, zde a onde v časopise; podstatná pojednání psychologické se ale v skutku v něm nenalezají. Dušesloví Kampowe totiž, jenžto se v mnohonásobných swazcích rozkládá, nestačí již ani pro děti, tím méně pro učitele, a nenáleží ani do časopisu, jelikož se za levný peníz v celku zjednatí dá. Co do dušesloví upotřebeného, již jsme dříve za hlavní vadu p. m. to uznali, že v pojednáních svých psychologických vývinů a výjevů málo četí. Nejvíce bledí p. farář Nowák osvědčivši si zákony psychologické, ač temně, zvlášť ve svém: *Střední síly žurota ve školách wenkowských* (XVIII., 1.) a napotom: *Zdati možná při vychování ve wenkowských školách ohled mti na vlastnosti dítek* (XIX., 2.). Nejvýtečnější článek v ohledu tom je: *Schamm: O veliké moci návyku* (XX., 3.). Je však z němčiny přeložen.

c) Reč materská a sice pravomluva a prawopis. V ohledu prvním nechová časopis žádného pojednání, jakkoli by kritická porovnání našich mluvnic pro učitele zvláštní výhoda měla. Prawopisní pojednání nalezají se jen v r. XI., 3, 4; XII., 1, 2, 4. Powěstná filologičnost našeho národu jest tedy v p. m. slabě reprezentována.

d) Krasowěda. Všobecná pojednání o tom, co krásné jest, se zde ovšem nenalezají. Z dobrowědy čili morálky najdete zde dvě wypracování, a sice: *Sokratický rozmlouvání o důležitějších předmětech mravnosti* (III., 2.) a pak: *První povinnost člověka k sobě samému: Zachovej sebe samého. Od Nowáka*. Z jiných krasoskumných odvětví nenalezá se zde mnoho, tak ku př. o krasopise není ani ceka; Krasomluva však pronikla: *Dobré a srozumitelné, hlasité a libohlasné vyslovování hodi se k ušlechťení mravů. Od W. Nowáka* (XXI., 1). Rádný je to článek, jen že s jakýmsi salto mortale ku mravnosti přechází; čte se však velmi plynule, jako vůbec Nowáková díla, jenžto jakousi řečnickou urovnaností vynikají. Wsednější článek je: *Prostředkové k dobromluvnosti. Od Podstránského* (XX., 2.).

Zpěw a hudba, jak již lze bylo očekáwati, velkého účastenství došly. Soustavné pojednání v ohledu tom je: *Harfa Sionská, aneb krátké pojednání o podstatě a historii katolických kostelních zpěwů. Od Wacka* (VI.). Mistrná to práce! Wůbec je důst. p. spis. co do historičnosti ve slohu a kombinaci velmi obratný, v datech téměř newyvažitelný. Sem též náleží *Nowáček* velmi zajímavý článek: *O mbeném oacňkowání zpěwů na srdce lidské* (XV., 1., 2.), *Zpěw při opakowacích notindch, od Jušta* (XIX.), a *Hudební dopis u konferenční odpowěd* (XVIII., 4.). Mimo to nachází se zde wědy narážející na zpěw a hudbu, písní ke zpěwu školních, weselých

a příležitostních nazbyt (a to často i s přidáním notami); ano, a to wěru krásná myšlénka, i ku kápní, školní, kdesi, zpěw ponawrženo. (Dokončení)

Mradec Králowé.

Dne 31. t. m. přitáhli do naší pevnosti první batalion c. k. pěšího pluku hrab. Khevenhüller-Mes, jenžto ak magistrát naproti vyjel a sbor měst. ostrostrelců se svedl hudbou až na Kuklenu (hodinu cesty k uytání vytáhli). Dne 29. dáwal dotčený sbor ostrostrelců hal ke cti nadřečeného c. k. sl. pluku.

Divadlo pražské.

Dne 31. Řijna dáwala se v prospěch panny Soukupové „Oldřich a Božena“, romantická opera ve 3 jednáních od Frant. Škroupa. O tomto vlastenském díle již při prvních provozováních před několika lety dostatečně promluweno bylo, tak že je nyní kriticky rozbírati nepotřebujeme. Nám se jenom o provedení jedná; a to zasluhuje wšecku chwálu. Jíž uwertura se velmi libila; w opěre samé udělala ze wšech hudebních částí nejvíce štěstí píseň Boženy w prvním jednání, sbor w druhém jednání, pak veliká arie Borowinowa a finale. Panna Soukupová (Božena) připravila nám svým okouzlicím hlasem, zpěwecou zlehlosti a přiměřeným jednáním velmi příjemné dvě odpolední hodiny. Kdyby ten výraz již nebyl tak zewsedněl, jmenowal bychom pannu Soukupowou wším právem perlou našeho divadla. Oldřicha dáwal p. Reichel s wětší pihostí a wymasazením, nežli účinkem; tato partie se nehodí pro jeho krásný hlas. Onť učinil wám požadawkům našim jako zpěwec zadost; jen si lepší roli pro sebe woliti měl. Pan Strakatý bleděl w namáhawé a méně wděčné partii wládky Borowina ukázati se co prawý sloup naší opery. Paní Hofmannowá zptiwala ze zvláštní ochotnosti Ládku, již také a patrnou pihostí a welkou swědomitostí provedla; její hlas ale jest poněkud ochablý a ani užíwáním morských lázní předemlé své swězesli neabyl. Ostatně má paní Hofmannowá wybornou zpěwecou ákolu a jest tak obratná, že we wypomáhacích rolích při českých operních představeních wždy wítána bude. Jen by se neměla tuze do předu stawěti, an by to podobné následky mti mohlo: Jméno wáněmekkých představeních. Pan Wolf zptiwal Miloslawu, mysliwce hraběte Borowina, wělni dobře. S uznalostí ještě připomenouti musíme pp. Brawu (Domarad) a Mlnera (Ronow), jakož i paní Podhorskbu (Samoborka). Milota a Smil, důwěrnici wěwody Oldřicha, dwěma choristy slabě obsazení byli. Od pána Grabingra, představujícího dworního blázna, nemáme owšem brawurní zpěw požadowati, ano i některé distonace mjme jsme pustili; radíme mu ale pro budoucnost takové partie nepřijímati a s obecnstwem poslední galerie posunkami nekoketowati. Souhra byla wšl chwály hodná. Ku konci wywelení byli pan Škroup a zpěwáci hlawních rolí. — Nyní ještě něco! We vlastenských kusech: wšlmo požadowati lepší, wolnější oděw, a proti tomu přianýti býti, když se nám čeští wládkowé a paní we wetchém a k tomu nekarakteristickém oděwu představují. Zdá se, jakoby režie w úmyslu byla měla, naše předky jako barbary zobraziti. Ano i hlawní zpěwci — důmy wyjinouce — nēdobře oděni byli; pan Reichel wypadal w podoběm jednání jako paša Skutarský, ne ale jako wěwoda český.

Dne 7. Listopadu dáwán byl w prospěch p. Chaura „Doktor Faust“, drama w 5 jednáních od Augusta Klingemannna, přeloženo od Jos. Kaj. Tyla. I o tomto kuse soud již dáwlo přinešen jest, že Klingemannnowo zpracování půwěsti o Faustu wzduw wšech znamenitých do oha padajících chyeb mezi wšemi nejdramatičnější jest a

Najlépe se jistě se hodí. Metrický překlad našeho Tyla jest pedlivý, plynutý a obratný. Představení bylo tak zdařilé jako zřídka kdy která. Nejlépe se drželi p. Kolár (Faust), paní Koldrová (Helena), p. Grabinger (Faustův otec) a p. Sekyra (Famulus Wagner). P. Chauer zapáchal trochu tuze Mefistofelem. Panna Rajská (Katerina) byla velmi chraptivá a v nedobré míře. Studenti v lipském pivním sklepě byli sami nebozí, rozkroucení, smrti oděvzdání blázinkové, ano i jich mluvčí p. Kaška nepojal svou roli. Uspořádání celku bylo přiměřené. Přejeme si, aby vždycky tak pečlivě bylo jako tenkrát, když se v prospěch p. Chaura hrálo. K. G.

Literatura ilirská.

* Vuk Stefanovič přeložil nový zákon do srbského ve Vídni u OO. Mechitaristů ho tisknouti dal; poněvadž se to ale dalo bez dovolení a schválení konsistorie srbské v Bělehradě, kniha tato v knížetství srbském jest zapovězena.

* Slavný spisovatel slowinský Matěj Vertove (wydal navědění kázání a opatrování vlnic, pak lučbu) sbírku slowinských kázání vydati hodlá.

* W Subotici vyšel srbský národní kalendář na přestupní rok 1848. pod titulem: *Zimzelen. Jest to třetí ročník tohohle národního almanachu, ježž Alexandr Andrić sestavuje a vydává.*

* W Newém Sadu vyšlo: *Stari pčelar* (včelář), praktické navědění ke včelářství. Kniha, od c. k. setníka Čurčina sepsaná, od Jana Panteliće, direktora národních škol, vydána jest.

Kronika času.

* Telegrafy magnetické mimo určení své ještě jinou výhodu mají. Pozorovalo se totiž w Americo, že tyto telegrafy na blask působí, na 50 i více anglických mil jej přitahující. Nový to a zajisté velmi vítaný způsob bromosvodů! — ský.

* Při letošním hinduském processu do chrámu Jagernatského w východní Indii wrhlo se pět mladů na blízce pagody pod kola obrowského vozu, w kterém bůzek wzešel byl, a nechal se na kusy rozdrtit. Když anglické vojsko nebylo vyhrožovalo, že taková processa na všechny časy zakázána budou, podobné-li oběti nepřestanou, bylo by se ještě sto osob již pohotově jsoucích pod vozní kola wrhlo.

* Německé časopisy přinázejí následující zpráva. Až potud mohli w Francozích Křesťané se Židovkami, které se pokřtiti nedaly, toliko občanské manželství uzavírat. Dle nového nařízení papeže Pia IX., od nedávna tam w užívání wešlého, může se takový sňatek manželský w katolických kostelích uzavírat.

* Prostřední jeden francouzský spisovatel napsal ještě prostřednější román. Skládá se z obyčejných ingrediencí moderního francouzského románu, jako: ze vražd, cizoložství, podvodu a tým podobných pepných příprav. Nazýval se: „Nynější Atreowci“ aneb jaksi podobně. Jeví se byly Angličany. Zpočátku si ho hrubě nikdo newšimnul. Po nějakém pak čase objevil se w jednom pařížském časopisu list, který jako by z Londýna pocházel, náhle se se proti tomu spouštěl, že týž román bude všeho ohledu, odkrývá tajemnou historii jisté anglické rodiny. I oznamoval spisovatel téhož listu, že taž rodina francouzskému románopisci proces učíní a wšl mocí na to naléhati bude, aby se pomstil novelli stowí. Ten list přišel, jak každý snadno pochepí, w brze

do všech časopisů pařížských, a z těch do denníků londýnských, jenž nemohly se vymyslet, která rodina anglická by to asi byla, a na rozličné domněnky připadaly. Doumysly anglických časopisů byly s novými příběhy w časopisech pařížských opakovány. I přišlo to tak daleko, že i o nebezpečnosti života románopiscowa se mluvilo. Časopisy francouzské postavily se na obranu tomu, jenž se vyhrožovalo, a metaly hromy na anglickou aristokracii. Angličané odpovídali na to neméně ostrými střelami, a tak se stalo, že pro tajnou zprávu o několika osobách denníkářská válka w dvou sídlech světa powstala. Všichni byli dychtívi čísti ten román, jenž byl původem takového bláku a pronásledování. Kniha měla znamenitý odbyl, a teprw po rozkoupení druhého a třetího vydání přesvědčil se obecnost, že román jest příliš jalový a že celý ten powyk žádného základu nemá a jenom na listi spisowatelově se zakládá, který takovým způsobem jméno své prohlásiti a špatnému románu svému odbyl zjednatí chtěl.

S m ě s.

Trefná oplátka. Pekař potkal řezníka. „Pozdrav Bůh, sousede, odkud pak?“ — „Přicházím právě z twého krámu, koupil jsem si tam bochník chleba.“ — „Bochník! kde pak jej máš?“ — „W kapse u westy.“ — Pekař mazel tento trefný wtip; uzavřel tedy mu jej zplatiti. Potkaje zase jednou řezníka ptal se ho s panskou usměvavou twáří: „Wiš-li pak také ty, odkud já přicházím?“ — „Ne!“ — „Z masných krámů, koupil jsem u tebe wolskou hlavu.“ — „Wolskou hlavu? kde pak ji ale máš?“ — „Pod čepicí!“ odpověděl pekař a odebral se nad oplátkou tou nesmírnou radostí naplněn u wšl vážnosti odud.

Egypt. Jako Ewropané do našich Karlowar pro zdraví si chodí: tak na prsou chorí Seweroameričané Egypt nawštěwují, aby tam zdraví nabyli. O počátku tohoto jejich putování toto se wypravuje. Mladý jeden Američan, na neduh plícní trpící, od lékařů do Neapole jest poslán, aby se powětrím Siren zhojil. Necítil ale ulehčení neduhu svého a již opět do vlasti se wrátiti chtěl. Tu však nawštíwil jej krajan jeho z Egypta přichozí a chwálil pohotnost tamějšího pásmu, prázdnost powětří a jeho prsa silnou moc. Chorý jinoch i hned tam plouti sobě předewzal a připravil se w skutku do Alexandrie. A však ani zde neduh jeho se nehojil a on zoufale čím dál tím lip život svůj dokonati se odhodlal. Šel a zašel až do písčité pouště a zde našel, co již tak dlouho marně hledal. Den ode dne sesilwal, až zcela uzdraven jest. Tim blážen do vlasti se wrátil a knihu o tom sepsal, která šestere vydání se očekala, a nyní všechno do Egypta cestowalo a cestuje psawád. — ský.

Nejprvnější bursa powstala w Antorfě r. 1531. Na jejím místě stálo před tím staré stavení náležející rodině jejíž erb, tři měsce, nade dveřmi wisel. Dle tohoto erbu nazýwalo se toto stavení jenom bursa (měšec), a názew ten přenesen byl později na místo shromáždění kupeckých. Když za příkladem Antorfu jiné obchodní města takové ústawy zakládaly, podrženo toto náhodné pojmenování, které nyní u všech národů w obyčej wešlo.

Dobrá příčina. Mstý farář opouštěje kostel měl ke swým osadníkům řeč na rozloučenou. Všichni srdečně plakali, neb farář byl w plném smyslu toho slowa dokonale člověk; jenom jeden z přítomných neplakal. „Tu se ho sáseš ptát,“ „A proč také ty nepláčeš?“ — „Já se nepláču,“ odpowěděl tázaný.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1850—2 přes dvůr při zemi).

30. Listopadu

1847.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilova (w Nowých alejích na Nowém Městě č. 116) vydává po půlročních tiskárnách za týden, w úterý, w čtvrtek a w sobotu.

Předpláti se na čtvrté 144 řad., na půlleté 2 sl.; na celý rok 3 sl. 45 kr. st. Uč. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství pólletně s patřičnou obálkou 2 sl. 36 kr.

Nejlepší low.

Dvě arbských národních písní.

1.

Rdí se zoře, a já již na dvoře,
Zaswítnul den, a já na low wyjel.
Na horu já, a za horu slunce.
Na hoře však pod zelenou jedlí
Usnula jest zpanilá dívčinka.
Pod hlavou má snopek jeteliny,
Na nádrech dva holuby bělounké,
A na klíně pestré má jelenče.

Já tu zůstal, já tu přenocoval,
Koně k jedlí zelené uvažal,
Sokola pak ku jedlowé větvi.
Koni dal jsem snopek jeteliny,
Sokolovi holuby dva bílé,
Swým pak chrám pestré jelenče;
A mně zůstala dívčinka lepá.

2.

Krásná jablůň tuto jest wyrostla,
Celá jako perlou, drabokamem,
Její koruna však sokol jasný,
Létající jitrem, večerem tam,
Létající, na horu patříet,
Kde dva bratři, bystří lawoi, lawi.
Starší ze dvou bratří, ten ulovil,
Ulovil jest srna a jelenče,
Jelenče to s zlatými parohy.
A též mladší bratr ulovil jest,
Ulovil děvčenu zlatowlasou.

Starší bratr k mladšímu pak wece:
„Aj ty bratře, nechť low svůj dělme.“
Mladší staršímu pak odpověděl:
„Podil twůj buď srna a jelenče,
Jelenče to s zlatými parohy;
A můj budiž dívka zlatoblawá.“

J. B.

Karel XII. a Petr Veliký.

Ze Zpomínek T. Bulgariak.

Prababička moje, pani Onúchowská, byla abdařena podiwuhodnou, wzácnou, nepostizitelnou pamětí a pamatovala se nejen na všechny události ze svého dětství a mládí, nybrž i na vše, cokoli ji kdy silně došlo w běhu celého života. Bylo jí dwa náct let, když švédský král Karel XII. r. 1708

s wojskem swým táhl ze Smorgoni do Borisowa *. Právě za sto let po této události, když jsem u ní r. 1807. byl, wyprawowala mně o Karlu XII., který několik dní bydlel w domě rodičů jejích, jakoby ho byla widěla toliko wečer před tím. Zde následuje wyprawowání její, ačkoli ne od slova k slovu.

„Když rodiče moji zwěděli, že švédské wojsko jde do Rus na Malodečno, ohtěli zajeti bloub do země a všechny své drahé věci pryč poslati, poněwadž statek náš ležel na hlavní silnici k Borisowu a Švédové strašiliwi lupiči byli. W manifestech nazýwali se Švédové našimi přátely a ochranci, i odírali každého do poslední nitky. Rusové také se nazýwali našimi přátely a ochranci, i rovněž nešetřili nás. Naši Poláci, držíce se tu strany Stanislawy Leščinského, tu strany Augusta II., t. j. buď Šweda neb Moskala, drancowali nás hůr než cizí. Byl to těžký čas, a toliko milost boží uchránila tenkrát před záhubou zemi, otwřenou pro jednoho i každého jako zajezdni krčma! Všechny naše drahé věci byly už složeny we wozích, a my čekali toliko na nawěsti o přiblížení Šwedů, abychom wyjeli zůstawiše dům na ledabylo osudu. Přítel otce mého, pan Wolowič, nacházející se u krále švédského, wyprawil k nám zwláštního posla s nawěstím, že w našem domě ustanowen jest byt pro Karla XII.

— „Král nás jistě neoloupi,“ řekl otec můj, „nybrž naopak, dá nám ochranu. Nač se potloukat po cizích domech, zůstaňme zde!“ Matka moje byla srozuměna a my zůstaly. Rodiče moji připrawowali komnaty, dali i potáhnouti nábytek we dvou komnatách nowým aksamitem a damaškem a zaopatřili se nejlepšími potravními zásobami a wíny, očekávající hosta, ačkoli ne zcela pokojně. Konečně nám dali wědět, že se Švédové už blíží, a wečer přijelo k nám čtyryadwacet trabantů s důstojníkem, který u wrat dvě strážce na koních postavil a nad wraty velký žlutý prapor se švédským znakem wywěsil, na znamení, že zde králův přibyték. Pro trabanty a důstojníka, wykazaly se komnaty w okřidli, ale

* Tou samou cestou šel Napoleon se swým nešťastným wojskem do Bereziny do Wilna r. 1812.

Švédové je nechtěli přijmouti a strávili noc na dvoře vedle ohně, ano i koně neodsedlali, ačkoli noci byly ještě velmi chladné, an to bylo v polowici Brezna a zima roku toho dlouho trvala. Celou noc objížděli ustavičně trabanti kolem domu a po silnici, dávající si znamení a křídce ze vši síly i spát nám nedávající. S úsvitem táhlo švédské vojsko mimo náš dům a při spatření královského praporu tloukli na buben. Dva pluky pěchoty a několik eskadron jízdy zůstalo za naší stodolou polem ležeti, v stodole samé umístili se důstojníci. Matka, já i nebožky dvě moje sestry jsme se ustrojily; otec vzal na sebe svůj parádní kontuš a my neodešly od okna, abychom krále uvítaly na výstupku. Okolo poledne přijeli na dvůr dva švédští důstojníci, a za nimi voják na koni. „Snad jsou to pobočníci švédského krále, tak bídně ustrojeni?“ podotknul otec můj. Důstojníci slezli s koní, vešli do předsíně, pak do sálu s okny na zahradu; domácí náš správce šel jim naproti, poněvadž my všickni byli v jídelně, s okny na dvůr. Správce sdělil otoi, že se důstojníci tážou na domácího hospodáře. My šli všickni do sálu, poručivše služce dáti znamení, když Karel přijede do wrat. „Jste vy domácí hospodář?“ tázal se zdvořile německy mladší důstojník. — „K službám; co ráčíte?“ odpověděl otec. — „Zde jest králův příbytek, račte nám ukázat komnaty Karlowy,“ wece důstojník. — „Celý můj dům i vše co v něm je k službám jeho Milosti,“ pronesl otec můj. — „Pro něj dost jedné komnaty,“ odpověděl důstojník; „ale prosím o dvě komnaty pro kancelář, pro královského ministra a pro dva pobočníky.“ — „Umístíte se jak vidíte, celý dům patří Jeho Milosti,“ odtočil otec můj. „Ale ráčíte vědět, kdy král přijede, abychom ho mohli jak se patří u výstupku přivítat?“ — Důstojník se usmál. „Vy jste ho již uvítali — já jsem král.“ — My se zarazili. Otec můj se chtěl omlouvat, ale nenašel slovo, i klaně se toliko wedl jej do parádních komnat. Jako teď vidím ho před sebou, toho strašného krále, o němž se tolik knih napsalo! Tri dni jsem se na něj dle libosti dívala. On vyděsil celý svět, ale sám byl mírný jak beránek, skromný jak jeptiška. Byl zrostu velmi vysokého, outlý a trochu osmahlý. Oblíček měl malý, zcela nesouměrný s celým tělem, ano i s hlavou. Sličný nebyl, a však netze říci, že byl ošklivý, ačkoli dohlédkovatý. Za to switly temnomodré oči jeho jako diamanty. Tenkrát každý, kdo německy křof nosil, měl na hlavě ohromnou paruku, a to se zdálo našim Polákům směšným i neslušným; ale švédský král nenosil paruku. Vlasy jeho byly barvy kaštanové*.

* Na mnohých podobiznách i v kabinetech voskových figur vyobrazují Karla XII. rusovlasým a zrostu malého. Nechávám v originálu vypravování babičky, o jehož pravdivosti jsem se přesvědčil za čas cestování svého ve Švédsku. V domě hraběte Bragge viděl jsem podobiznu Karla XII. s kaštanovými vlasy.

slabě napudrowané, krátce přistřižené, zčuchané aneb wzhůru naježené a w týle w malý wrkeč swázané. Zdál se být velmi mladý*. Bylť vždy w modrém kroji se žlutou podšíwkou a s červeným límcem, we žlutých losích nohavicích a w ohromných botách s přewelkými ostruhami. Meč jeho, losí nohavice, rukavice sahající k loktům, boty a ostruhy nebyly zcela dle jeho zrostu, a my děvčata smály se tomuto goliatskému ozbrojení. Klobouk nosil malý, bez prem, ano na celém oděvu jeho nebylo ani šupinky zlata neb stříbra. Rodiče naši ustavičně nám říkali: „Podívejte se na krále. Je to velký muž, jako naši Jan Soběský a Štěpán Bátorý.“ Otec můj, nemaje rád Němce, vážil si velmi Karla XII. proto, že wyhnal krále Augusta II. z Polska a posadil na stolec šlechtice Stanislawa Leščinského.

„Za hodinu přijely dvě kolesky a dva kryté wozy s lidem královským. S tímto powozem přišli královský ministr** a druhý pobočník. Mezi lidem královým byl také průvodčí, a matka moje ptala se skrze něj komorníka, jaká jídla král nejvíce miluje. — „Všelike pečené maso, wepřowinu i zwěřinu,“ odpowěděl komorník; ze zeleniny špinát a ze salátů petržel a routu. Čerstvého ovoce teď není, máte-li ale citrony, dejte je na stůl, král je má tuze rád.“ — „A jaké wíno pije král?“ tázala se matka. — „Zadné,“ odpowěděl komorník; „král nepije ani wíno, ani piwo, on pije jenom wodu.“ My měli všeho w zásobě; matka uměla také celý rok udržeti čerstvá jablka. — Oběd byl hotow we dvě hodiny a matka tázala se komorníka, na kolik osob přikáže král pokrýti stůl. Komorník řekl o tom králi, a pak sdělil matce, že král bude jíst u jednoho stolu s celou naší rodinou. To nás všechny těšilo a otec litowal, že bratři moji nebyli doma; byli tehdaž we Wilně we škole. Já nespustila oči s krále za čas stolu. Jedl s chutí, a obzvlášť mu chutnala studená hlawa diwokého kance. Jedl chutě slaninu, a wůbec požíwal mnoho chleba. Při obědě tázal se otce na polohu krajiny a řekl mezi jiným, že se wojna brzy skončí a že podá prostředky králi Stanislawu Leščinskému, wynabraditi Polsku za vše, co utrpělo. — Před obědem přijeli ku králi tři generalové, které otec pozwal zůstati s námi u jídla, a oni se také posadili ke společnému stolu. Všickni Švédové pili řádně wíno, chwálili je a nic se neostýchali před králem. On ale pil samou wodu, žwejkal ustavičně chléb a newšimnal si druhých. S námi, t. j. se ženštinami, nepromluvil ani slowička, jenom pochlebil matce za její hospodářství, když slyšel, že jsou to jablka z naší zahrady. Druhého dne řekl komorník matce, že jest král se vším velmi spokojen, ale prosí, aby u stolu nebylo swie než čtvero jidel a oběd aby netrwal déle nežli čtvero

* Byl mu tenkrát 26. let; narodil se roku 1682 w městci Čerwau.

** Hrabě Piper, padl do zajetí w bitvě u Pollawy.

hodiny. K večeri pil král sklenici sladkého mléka; dával do něho sůl, a snědl hezký kousek chleba. — Celé ráno strávil mezi papíry. Komoraík nám řekl, že král jen proto u nás tři dni se zdržel, aby zhotovil písemnosti, které se mají schvalaím poslat do Švédska zaslati. Po obědě procházel se v zahradě ve velkém stromoradi se svým ministrem a my se dívali na něj z besídky. — Při odjezdu daroval vlastnoručně otci mému zlatou tabatěrku se svým jménem z diamantů a poručil zaplatit wě, cokoli lid a koně jeho potřebovali. Otec můj byl tím uražen a řekl pobočníku, že jest šlechtic a ne hospodský, že krále co hosta častuje a nekramář s potrawní zásobou a s píck. — Když jsme se dowěděli o neštěstí Karla u Pultawy, litovali jsme jej srdečně, ačkoli jsme neztratili naději, že se ještě uzdraví, a když nás došla zpráva o jeho smrti — plakali jsme všickni.

(Dokončení.)

Listy učitelům českým.

31. Kritický přehled Přítelů mládeže.

(Dokončení.) e) Přírodnictví. a. Z přírodopisu: Owce (V., 2.), Kůň (V., 4.), Howězina (V., 3.), od Filcika; Hmyzové (výtečný článek) od Strnady (XI., XII.); Chřestěš od Nowáka (VI., 2.). Sem náleží též: Stránského: Příroda co škola rozum i srdce vzdělávající (XIX., 1., 2., 4.). b. Ze sňazpytu: Nic, kromě několika astronomických wypracování a sice: Nebe se swými diwy (VI., 4.; VII., 1., 3., 4.), od Zieglera. Neuspořádané dílo; stručnější práce je: O vlastních čili kometách od Lhoty (X., 4.). y. Ze živlošpytu: Nic. d. Wčelářství a ščeparství pěstowaly se wíce: Nowákovy Besedy zahradnické (X., XI.) hodily by se pro svou praktičnost a zajímavost zvlášť do škol nedělních. Řepkovo Nawedení k zahradnictví (XIII.) byl výborný začátek; škoda že se nepokračowalo. Stromářství od Hrudeckého (XII.) je dle měsíční práce urównané a proto k upotřebení velmi vhodné. Rozmlowodní o wěledech od Kučery (XIV.) hodí se pro dívky. e. Hospodářství powšechné, které by učitelům maphonásobně prospělo, a i. pro hodiny opakowací dobře se hodilo, nedošlo w P. m. powšimnutí.

f) Zeměpis a statistika školní. Pole to hojně úprawy nalezlo. Zeměpis mčdnřství rakouského je we mnohých ročnících (ka př. V., VI., VII.) velmi obsáhně podán. Přehledy národů, lidnatosti a powěchnosti, zvlášť ale přehledy škol jsou velmi četné. Nejwíce vyniká w oddělení tomto školní weterán a publicista Wacek (Frant. Al., konsis. radca, školní dozorce, děkan Kopidlenský atd.) swými téměř nesčíslnými články a článčky o školnictví a školách cizích i domácích; se školními zprávami, rozličnostmi, nowidkami a aforismy, jenžto od prvního wyjiti P. m. až do nynějška, tedy w 64 swazcích stojící článek tworí. Zčetnost p. spis. je znamenitá; je-li jaké spojení Přítelů m. a duphem pbečným, tedy je Wackem uprostředkowáno. Škoda však, že důst. p. spis. tak wystrědně principem

17* Hrdinský tento panovník padl a wšak mladistwým w 36. roce stáří swého. l. 1716. 1A. Prošleca při obležení pewnůstky Friedrichshallu w Norwežsku, byw w příkopě jejím od některého z vlastních wojnů zrádně zastřelen. Potezřeni padlo na dwa důstojníky, Siquiera a Megreta, rodilé Francouze, kteří snad od nespokojené šlechty k tomu uplacení byli. Překl.

konservatiwním proniknut jest! Nebo co nowého uwědí, to opět zabání a sice časem důwody velmi nepostačitelými. Tak na př. proti seminářům učitelským velmi horliwé (r. XX.) proto brojí, že by se u nás jen na ujmu náboženství pěstowaly, poněwadž prý by se tak škola a cirkwe Kristowé? — Mimo to hledí důst. p. spis. wystawiti to, co u jiných národů ohledem na školnictví chatrné jest, aby obraz škbl českých w tak uzpůsobeném rámci tím půwabněji vynikl; to však škodíwá. Lépe by bylo, kdyby spis. hezky po pedagogicku to wyšetřowal, w čem nás cizí národní školy předčí, abychom w jakési samowělosti nescháblí, ale spíše ku předu se hnuli. Z Čech sp. od sp. awšeny nejwíce dowídáme; mnoho i o škole kopidlenské (zvlášť VIII., 1., 2.: Historie farní školy kopidlenské. — Máme i historii školy českobrodské od Dundra VII., 4.; než přáli bychom si míti i historie jiných škol we vlasti, třeba kratčejš, jen powždy hojnějš.). Nemohu nezmniti se zde o p. spisowatelewa setkání se s prof. Preslem w jednom sam patřícím článku (XIX., 2., str. 134.), w němž se Preslůw úsudek o českých normalních (viz Preslůw Technologia w předm. str. VI) školách, že se w nich totiž mládež někdy a někde „papoňskowati a nřkoll mysliti učí“, za twrdý, neprawdřivý a nanejšť neslušný uznáwá. A však, jak se často na tomto swěte děje, mluví zde obě strany o něčem jiném, jelikož prof. P. o školách normalních, tedy o německých (českých přemálek posud nemáme) mluwí, w nichžto se často pouzí Češi wyučují, panu spis. tanou ale školy národní na myslí. Snad je tím winna podobnost slow. — Sem ještě patřící článkowé jsou: O wychowodní dítek u Chinesů, od Ludwika (V., 4.). Tu a tam některý přewod z Jackschowa: Jahrbuch atd. Napotom: Pamětní listowé z oboji Indie (w přemnoha swazcích se wlekowcí článek) a konečně Wackowo výborné pojednání: Hlas z ciziny o opatrowních (XIII.).

g) Dějepis. Zieglerůw Dějepis Český je stořící článek we všech ročnících a swazcích z redaktorství panu spisowatele. W nejnowějších ročnících podáwá Neumann: Dějepis české země (XX., XXI.), a však tuze po romanticku.

h) Zákony zemské w záležitostech školních. P. m. obsahuje wšechny běžné wyslé zákony w ohledu školním. Přáli bychom však zde a onde potřebný komentár a časem i jasné porownání a spojení zákonů potud vyšších.

i) Pojednání lékařská o zdraví a oburawosti malých. Jediný to a přeložený článek: Učení o zdraví pro mládež w městských a wenkowských školách (XXI., 1., 2., 3. Ben Mluch.)

k) Pěstování newidomců. Pojednání w r. XV., 1., 2., Překlad z Diesterwegowa „Regewiser“.

D o p i s y.

Z Mladotow.

Zpráva o smrti Jungmannowé hořastně nás zarazila. Wíme, že k jeho slawě ničeho přidati nemůžeme — zůstawiť si, w dílech swých sam nejslawnějši památku — ale z lásky vlastenecké a z wděčnosti k muži tak nesmřných zásluh o celý národ zříditi zdejší vlastenci, jichž počtu ed deti přibýwá, že se dne 25. t. m. slawné requiem za awč. nělého dráho. Zdejší důst. p. děkan a arčikněz Frant. Je-linek sloužil slawnou mši swatou we farním chrámě Páně, kdežto se wšickni, titelé Jungmannowi sešli. Nemalou potěchu w němžaku poskytl i bajný počet spolushromážděných, mezi nimi i wyšší úřednictwo; professorowé gymnasia, byli zde s mládeží, ano i z wenku přijeli úředníci schwalně k této sice nenádherné ale srdečné slawnosti. Křž by každý vlastenec tak upřimně pro národ pracowal,

kýž by každý své síly tak neunaveně vlasti a člověčenstvu obětoval jako tento otec literatury naší! Lehké budíž prachu jeho odpočnutí! —

Na zdejší gymnasiu cwičí letos opět wysoce zasloužilý jeho prefekt, důst. p. M. Růžicka, mládež studující v české mluvnici.

■ Písně. (Vyjimek z listu přátelského.)

Ztráta otce našeho Jungmauna nás velmi žalostně dojala. Právě dnes jsme za něho drželi slavné requiem. Ku pomníku jeho celý národ zajisté ochotně přispívati bude, jakkoli on nejkrásnější a nejtrvanlivější pomník vystavěl si sám obnovením literatury naší.

J. F. S.

Literatura.

Časopis českého Museum 1847. Dílu II. sv. 5.

Obsah: *Zeměznalecký přehled okolí pražského. Od Jana Krejčího.* Mladý spisovatel článku toho posawádními swými pracemi w oboru geognostickém mnoho pro budoucnost we vědě této přislubuje. Přidána jest k pojednání jeho na konci swazku mapa, od něho samého s velikou pilností wypracovaná. — *Wýpověď krále Wladislawa na stížnosti stavu panského a rytířského proti městům. (Z archivu kutnohorského.)* Doplněk sdělených té věci se týkajících listin we swazku minulém: Žaloby měst na pány a rytířstvo atd. — *Paměti kollegiátu kolleje Karlovy. Od Wácl. W. Tomka.* (Pokračování.) Cím blíže konečnému pádu učení pražského následkem nešťastné bitvy bělohorské, tím truchlivější zajímavost nabývají paměti tyto. — *Začátkové českého umění. Od J. Er. Wocela.* (Pokračování.) — *Úwaha. Básně od Frant. Sušila.* Jest to posouzení vycházející ze stanovité přilíš stranného. — *Matice česká.* Příjem za Říjen obnáší 1765 zl. — *Nové knihy.*

Pautník. Drahý ročník. Sw. 2.

Obsah: 1) *Divčí kámen, hrad w kraji Budějovském od Hanuše K.* 2) *Hajdukova smrt. Prawdivý příběh bulharský z našich dob od Prokopa Chocholouška.* Zajímavá powídka we známém způsobu tohoto spisowatele. 3) *O Americe vůbec a Severoamerických Spojených Obcích zvlášť od J. Benoniho.* (Dokončení. III. *Zeměpisní přehled. — Americké politické ustawy. Washington, Boston, Baltimore.*) Pro mnohého čtenáře obsahuje článek tento zajímavé poučení, ačkoli nemůžeme všemu věřit co tam stojí, na př. že je w Mexiku 200.000 stříbrných dolů a j. 4) *Wýjez ze života městské posádky. Z francouzského od J. Benoniho.* 5) *Dvě pamětné krajiny Moravské. I. Sněžník a kořejší dolina Morawy. II. Jeskyně na Posořickém a Rajeckém panství w Brněnském kraji. Od Hanuše K.* 6) *Hírka. Od C. Mistra powěst z pohanských časů.* 7) *Smišené zpráwy: Loretanský poklad w Praze od red. Nový farní kostel w Kožowě. — Nový kostel w Strážnici. — Nová modlitebnice augsbursk. wyznání w Rybníčkách. — Noví školní domowé w Borowě, Horažďowicích, Děčíně, Wlăsence a u sw. P. Marie Sněžné w Praze. — Hlavní škola chrudimská. — Česká bibliografie na r. 1847.*

Rytiny: 1) *Divčí kámen nad Wltawou w Čechách.* 2) *Boston a Bankershill w sewerní Americe.*

Půwodní vlastenské powídky, powěsti a báchorky. Se-psal P. Josef Ehrenberger. Sw. 6.

Swazek tento zcela wěnowán jest památkám města Náchoda a obsahuje powídka: „Kowář s mečířem“, pak

dvě wersované powěsti: „Powýšení osady náchodské n město“ a „Ztracená sázka“. S wersnění se spisowatelé nehrubě šťastně daři, i při dosti příznivém předmětu tuze patrný jest zápas jeho s formou. Kowář s mečířem jest dosti zajímavá powídka z časů loupežného Koldy Náchodského.

Národní báchorky a powěsti od Boženy Němcové. Sw. 1.

Swazek tento obsahuje třináct báchorek, které však daleko nedostihují zajímavosti swou swazky předešlé. Čin jsou plané výrůstky wesnického wtipu bez vyššího významu, wůbec pak sotwa kde znamenati lze jakéhosi osblivého, nerci-li národního rázu.

Pražský denník.

* Nedávno dávala Žofinská akademie hudební zábawu, která se opět jednou nowostí skladeb významná. Teď počnou koncerty Cecilianské jednoty, které se až u prowození Beethovenových symfonií powznesly, a w první polowici Prosince bude první koncert komorní Jana Hofmanna, po němž pět jiných následowati bude. Již první pokus lonského roku byl přijat s velikou pochwalou; že u letos vše rozšířilo a zdokonalilo, o tom nepochybujeme. Před každým koncertem oznámíme zánitawý program i sobě zvlášť.

* První koncert Alexandra Dreyschocka, jak proto tím ustanoweno, bude se dáwati o 8. hodině dne 11. Prosince. Jak čteme, zamlouwají si milownici již sedadla i hledí alespoň ku probě se dostatí. Znatelé jmenují krajan našeho beze všeho enthusiasmu *prvním pianistou* nynějšího věku.

* Taneční mistr Pohl obírá se již po nějaký čas tím, by složil český národní tanec. Co znatel českých národních tanců přihlíží právě k tomu, aby ten tanec český ráz na sobě měl. Právě nyní složil kadrillu „společenskou“, která všude veliké obliby dochází.

Nowé knihy.

M. Gógola Zábawné spisy. Swazek čtvrtý. W. Praze 1847. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. Str. 411—526 w 12. Seš. za 12 kr. str.

Milownik Gógolowa příderného humoru nalezne i w tomto swazku ouplného uspokojení. Jim ukončena jest posawadní sbírka spisů Gógolových; obsahuje následující dvě nowely, jež také s sobě dostati možná:

Něwský prospekt. Z ruského M. Gógola přel. Kr. Stehla. Str. 56. Seš. za 7 kr.

Kyjewští školáci. Z ruského M. Gógola přel. Kr. Stehla. Str. 60. Za 8 kr.

Weškerá tato sbírka Gógolových spisů k dostání jest i w jednom díle (stran 526 a seznam neznámějších slow) sešita za 1 zl. 12 kr.

Krása a wýbornosti češtoslowenšského jazyka, jímžto až 8 milionů lidí w Čechách a na Morawě, we Slezsku a Slowenstvu mluví. Wydal dr. Frant. Gyri Rampel. W Praze 1847. Listem tiskárny arcibiskupské knihtiskárny. 12. 72 str. Cena 12 kr. str.

Pan Traube. Weselohra we třech jednáních. (Dle powídky podobného jména [w Palečku].) Památka českých besed we Skalici r. 1847. W Praze, we skladu J. Pospíšila. Str. 54. w 12. Seš. za 10 kr.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
přelárních třikráte za
týden, w outery, w
čtvrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1050—2 přes dvůr při seml.)

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
15 kr. až. U ciz. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půllétně s přílohou
obalkou 2 zl. 36 kr.

Zalozpěv věrné Plzně nad hrobem Josefa Jungmanna.

Po ubledlé twáři slzy plynou,
Slzy hořké s očí matčiných,
Žalostné se z prsou wzdechy wineu
Smůlkem neskonálým zouzených:
Wlast úpi nad ztrátou syna swého,
Nade wšecky syny wzneseného,
Jenž ji nade wšeccko milowal,
Celý žiwot swůj jí wěnowal.

Když raněna špy protiwníků
Na smrtelném leži stonala,
Když nepřátelé již pěli díku,
Mucná Čechie že skonala:
Hle, ta Mladá neynawnou péči
Dnem i noci drahou matku léčí;
Snaze jeho žehná swěta Pán,
Matce naší nový žiwot dán.

Nowá proudí w oudech jejích slza,
Jasný nawrací se oku lesk,
Čerstvou krev pňe se každá žila,
W blahou naději se mění stesk;
Tož on zlíbal matku wleženou,
Jeho péči zase uzdrawenou,
A když welký úkol dokonál,
K odpočinutí se odebral.

Zemřel snad a není ho již více?
Na wždycky snad již opustil nás?
Zhasla národu snad jasná swíce?
Nezawzní k nám nikdy jeho hlas?
Nikoli, on pro wlast mrtew není,
Žije w nesmrtnosti ozáření;
Pokud český nepřemine sluch,
Mluví k nám bude jeho duch.

Bude pilný on nás napomíná,
Než ještě zechá w bespěči
Matka drhá; ještě se wypítá
Hrdinský wády boj w ka. scot;
Bude zápasit wím s odperností
Zradou, nepřítelů nepřítelostí
Mužné wědla spravedlivý boj,
Byste zmohli nepřátelský roj."

"Sworní buďte! spojenou jen silou
Dosáhnete cíle slawného,
Zwelebíte zase matku milou,
Zbawíte ji bolu těžkého,

Nekaltež wic žádné srdce werné
Rozepře a swáry malicherné;
Jeden za druhého pewně stůj,
Zdání wlastní celku obětuj!"

Tak k nám wolá z nádehwězdné říše,
A swatý nám powždy jeho hlas
Stále zní! baďe s nebes wyše,
Neuchwál tokem swým ho čas;
Nad hrobem pak ruce si podáme
K slibu, že co žádá wykonáme;
Tak potrwá, pokud česká zem,
Jungmann wlasti strážným gentem.

Karel XII. a Petr Welký. (Dokončení.)

"Widěla jsem také soupeře Karlowa, Mo-
skewského cara Petra," pokračowala prababička.
"Bylo to roku 1711., takéž w polowici Března.
We Slucku stál polní maršalek Seremetěw (pra-
babička mu říkala Seremet) a my přijeli s celou ro-
dinou do Slucka, ahychom žádali od něho bezpeč-
nost, poněwadž jeho Kozáci a rozličný diwoký lid,
Baškyrowé a Kalmyci, strašné lupičtví provozow-
wali. Toho času roznesla se powěst, že sám cár
bude we Slucku spolu s chotí swou, kterou tenkrát
poprwé nazwali caricí. W Polsku říkali, že nowá
carice jest rodem polská šlechticna z rodu *zůstawi-
šeho w Ljwonsku od času Sigmunda a potom zehu-
dého. Wšechny naše dámy byly tuze dychtly wy-
děti carici a domlouwaly mužům swým, dání carý
bal. K tomu cíli, ozdobili ohromný sal w Radzi-
willowské fabrice na pasy ** a připravili skwostnou

* Ze Katarína I., manželka Petrowa, pocházela z rodu
polského páni Skowronských, jest tak, dobře známo a de-
kázáno jako to, že slawná Marie Mníšehowna pocházela
z rodu českého, jasněto, w 16. století, ze své wlasti do
Polsky se wystěhoval. Wiz, Eaprockého a Niesceckého, ro-
dopisy. To co Kotzebue a jiní Němci o rodu slawné děwy
z Marienburské (Katarína I.) ažněstali, jest helou pohádk-
kou we spisích a škotích německých čisto opakowaním.
Red.
** Fabrika tato na polské pasy dávno již zanikla,
Takových různobarewných látek, zlatem a stříbrem pro-
střených, nawěděti již nemůžeme jako w této fabrice. Reditel
jeji byl rozený Turek.

hostinu. Cár přišel s carici a se swými generály a důstojníky. Byl zroštu nad míru velkého, s černými wousy a orlím okem, jen že ohromná paruka tuze jeho sličnosti škodila. Byl v modrém vojenském kroji, i zdál se být velmi švihlý a nenucený. Mluvil hlasitě, žertoval a smál se. Já se welice diwila, že i cárůw obličej rovněž jako soupeře jeho Karla u srownání se wzrostem zdál se být nesouměrně malý. Carice nebyla nikoli nehezka, měla velké černé oči a wadná, jak sníh bílá ramena. Na sobě měla bílé atlasové šaty s malinovým wyložení, napřed otewřeným a smašlí, i byla samé diamanty a klénoty. Wlasy měla napudrowané, a nad vysokou přičeskou malou diamantowou korunku. Mluwila ustawičně polsky, ačkoli michala do řeči slova ruská, a však německy wyjadřowala se dobře. Cár Petr uwiděw mne přistoupil ke mně a pochwáliw zrust můj tázal se, kolik mně let, a pak připojil, chci-li se wdáwati, že mně zaopatří ženicha podle mé wyšky. Potom zawolal granátnického důstojníka, takowého welikána, jaký on sám byl, a představil mně ho. Rozumějic žertu odpověděla jsem, že naopak oheci muže malého. — „Abyste jej w rukou držet mohla, neni-li prawda?“ řekl cár usmíwaje se. „Ó wy Polky!“ S tím odemne odešel. Cár a carice tancowali polsky a zůstali u wečeře. U stolu pil cár wíno z welkého poháru na zdraví krále polského Augusta II. a na zdar republiky, nazýwaje se přítelem jejím, a zacházal velmi přátelsky s Poláky. Naši pilí na zdraví cára, carice a ruského wojska. Jeden ze šlechticů našich, který se byl pořádně napil, prawil, kdyby se dočkal wolení, žeby dal hlas cáru ke zwolení za krále polského, což se tomtu velmi libilo, tak že pronesl připitek na zdraví polské šlechty. Potom byly pronešeny připitky na zdraví dám, a konečně náš znamenitý národní připitek: Kochajmy se (milujme se). Když všickni dle starého obyčeje při tom wstali a začali se objímat a libat, libal se cár také a objímal se se všemi. Rozešli se pozdě domů, všickni mužští pořádně rozweseleni. Naši Poláci milowali tuze cára pro jeho popularnost, což jmenowitě w našem národním duchu leží, a stěžowali si na milostníka jeho knížete Mensikowa, který se newyznamenáwal nezistností a všechny drahocennosti pobral i paní Oginské, tetce pana Oginského, nejmocnějšího přívržence cárowa, bojowawšího za něj proti švédům. Cár prawil, že se vše zlé děje proti jeho wůli a že to Mensikowu tak neprojde, že paní Oginská vše nazpět dostane, co jí wzato bylo. Cár a carice zdrželi se we Slucku pět dní, a já jej widěla denně na ulicích a w domě pana Chlewinského. Bez velké paruky byl sličný. Poznal mne při prvním potkání po bále a opětoval swůj žert, dokládaje, že musím být newyhnutelně granátnicí jeho, t. j. chotí jeho obrowského kapitána. Ale přece se mně skromný a zádumčiwý Karel lépe libil.“

Ačkoli se Petru Welikému nepowadlo, powdati prababičku mou za sáhodlouhého granátníka, panowala přece w domě jejím opravdowá granátnická subordinace. Přel. K. Stefan.

D o p i s y.

Od Slaského pomení.

Byw pozván skwostným listkem na den 7. Listopadu do česko-skalicke besedy newáhal jsem i při swém státi a churawosti věci mně milé oučastným se státi. Přijeda tedy 7. List. do Skalice k Bilému lwu, kdež se beseda držel, uzřel jsem zde již, ač teprw půl šesté hodiny bylo, weliké množství kočárů. Jda po schodech, kobercemi, kwětinami a zrcadly okrášlených k besednímu sálu, byl jsem zde, jakož každý jiný host, wel. p. P. Ch. a jedním wyborem uctiwě uwítán a do garderobních pokojů odkáse, — dámy pak do zwláštních, pro wenkow až příliš skwostných toaletních pokojů — kdežto jsem jakož i we společenských pokojích již množství besedníků nalezl. W 6 hodin se všecko hnulo do besedního sálu, an první oddělení besedy, totiž hudební akademie, začítí mělo. Než jaké to mě překwapení, jaký to libý úžas! To w okolí našem newdáno a neslycháno! Celý ten weliký sál byl čalouny národních barew potažen a wypadal jako dost prostranný, skwostně oswětlený, z červených a bílých stužek uně wywedený, obrazy našeho milowaného Zeměpána, arwewody Štěpána a našich národních miláčků, zrcadly, ladinami a jinými ozdobami okrášlený wojský stán. W přelíní sálu byl mezi prápory a wěncemi w průswitném obraz český korunowaný lew w přirozené welikosti a nad ním nápis: „Láska a swornost“. Hudební akademie, wedomá skalickeho vše dobré milowného purkmistra pana J. Gelslera, započala ouverturou ze Stradelly, na to následowal besední sbor od Jelena, pak koncert na housle od Beriota, pak deklamowánka od Jablonského: „Tři doby“, zdarile přednesená panem Jindř. Böhmem, pak lowecký sbor od Škroupa, potom variace na housle od Kaliwodý a konečně ouvertura z Jessondy. Skaličtí hudebníci dokázali, že chwála w dopisu o jirinkowé slawnosti w letošní Wěle nebyla lžiwa a že při dobré wůli a chuti obdiwení způsobiti mohou. I sbory ku všeobecné spokojenosti wypadly. Co w pak koncertu a variac na housle týká, jež p. Šetner, wychowanec pražského konservatorium, nyní hudební učitel a Jeho Osw. pana hraběte z Lippe-Weissenfeldu, přednášel, musím wyznati, že jest to mladý kónzelník, jenž swu uměleckou hrou každého, kdo jej slyší, tak opoutati zná, že na vše wezdejší zapomene. Dlužno také o tomto našem krajanu wyznati, že jest i šťastný skladatel hudební; tak máme od něho mimo několik tanečních kusů jednu welkou a dvě menší mše, jenž od znalců za wybórné se powážují.

Po akademii počal taneční ples, mezi nímž deklamowáno a zpíwáno bylo. Panna A. Müllerowá přednesla: „Dlouhé wlasy“ od F.; p. M. Pitašowá: „Maž a žena“; p. A. Hamzowá: „Ženská rada“; p. B. Böhm: „Zbojní zlosyn“, p. J. Müller: „Moda“. Wšecky deklamowánky byly dobře předneseny a mile přijaty. Sborů bylo též několik wedením zdejšího p. purkmistra wybórně zpíwáno — ale přece jen: „Wše jen ku chwále“ ostává poměně zamilowanějším sborem u nás. — Bratrská, to byla společnost a byli jsme tenkrát doma. Wšecko bylo w nejlepší pořádku a naše velmi čestné shromážděná krásná pleš w národní barwy ustrojena, podělowána byla Pomněnkami na českou besedu w České Skalici. Tolik hostů p. Steidler hostinský dle vlastního wyznání ani nepamatuje, ačkoli u něho i jirinkowé slawnosti co nejčtetěji nawštěwowány býwají. Byli zde kromě důst. duchowenstwa i wysocí šlech-

tici, na př. pan hrabě Bedř. Thun, hrabě Auersperg, Fiserynský, Talacko, Kinský a j., wojenští důstojníci, úředníci až na několik mil vzdálí, měšťané, učitelové, spisovatelé a j. Taneční hudba vedením chvalné známého pana Jos. Pitaše hrála u četně obsazeném orchestru až do rána nejnovější skladby, a mnohého i ze starých pánů až k ránu v tanci udržela. We všem vládl duch swornosti a lásky a zvláštní pořádek, za který pp. výborům slušná úcta a dík náleží. Nic nás více nemrzelo, než že se o 6. hod. ráno již rozednívalo a tanec přestal. Za to se ale šampaňského na zdraví všech vlastimilovných Čechů notně popíjelo. Konečně musím ještě připojit, že příjem obnášel — jak jsem se později dowěděl — 174 zl. 24 kr. stříbra, z něhož se Matici 40 zl. stř. pro skalickou knihovnu doplatilo. Pánové, jen brzy repetite!k..

Z Příbrami.

Smutně zazněla do oudolí našeho zpráva o úmrtí patriarchy literatury naší a bolestně dotkla se srdce každého z nás! — Česká vzdělanost tak široko již rozšířila ratolesti své v městě našem, že každý zná velmi dobře jméno „Jungmann“, každý zná oceniti zásluhy tohoto starosty o národ a řeč jeho swatou. Nemůžeme se tedy diviti, že Wčela *, která první tuto smutnou zprávu nám přinesla, a pak několik psaní privátních z ruky do ruky se podávaly; každé slovo, wzťahující se na jeho činnost a zásluhy, nalezlo wolného průchodu k srdci, a v oku mnohých spatřili jsme trpytící se slzu, poslední to znamení úcty ku zwěčnělému. Ustanowilo se hned, že památce jeho drahé nějaký den se zasvěti, a wywolil se k tomu den 24. Listopadu. První myšlénka k tomu wysla od welezasloužilého purkmistra našeho p. Bedřicha Mitšerliche a důst. p. děkana P. Ondrška. Bylo tedy oznámeno, že requiem za duši nebožtíka na ten den držeti se bude. Sotwa zpráva tato se roznesla, tuť hned p. Procházka, ředitel hudebního sboru horního, obětował k requiem celou bandu, sestávající skoro ze 40 mužů, s tou žádostí, by se Mozartovo requiem přednášelo, an prý mistr mistra hoden jest; zpěváci i wyteční hudebníci jak z města tak i z okolí nabídl se, že síly své k oslawení tohoto smutkowého dne zapůjčí, ano i oddělení statečných střelců městských k setníku swému s prosbou snažnou přistoupilo, by jim dowoleno bylo, slawnost tuto přítomnosti swou okrášlit, což jim též od setníka, wděčného to záka Jungmannowa, ochotně dowoleno bylo. Nastal den ustanowený. Přijdouce o 10. hodině do kostela spatřili jsme velký oltář černě zastřený, a u oltáře jak domácí tak i duchovní z blízké Sw. Hory obrady poswátne wykonáwali. Před oltářem na místě wywýšeném stála rakew, jednoduše, však wkusně okrášlená, a wokol ní oddělení městských střelců w nejkrásnějším pořádku. Prostranný chrám byl takřka lidem přeplněn, blíž oltáře byl sl. magistrát shromážděn, školní mládež a mnoho — mnoho ouředníků od báňského ouřadu, mnoho jiných upřímných vlastenců i vlastenek, poslední úctu wzdávajících zásluhám zwěčnělého a za duši jeho se modlících. Málo kde zůstal nepohnut. A tak jak on za žiwobyti swého oslawowal národ swůj, tak jej oslawuje w smrti ještě národ jeho. — Pokoj popel jeho — duch ale jeho přebýwejš wždycky mezi námi! —

Mimoohodem budíž ještě praweno, že pítavý náš Ondrák tudy dny dokončil překlad *Chateaubriandových Měsíčníků* a nyní pracuje na poznámenáních k tomuto klasickému dílu.

* Což se Kwěty neodbírají w Příbrami? Přinesly ony truchliwou tu zprávu stejného dne se Wčelou.

Red.

Ze Wlašimi.

Sladko jest odpočinouti po pilné konané práci, a každý upřímně wyřkne: „Odpocíň w pokoji.“ Tato slowa spisatele těch rádků jako tajná moc nějakého dobročinného ducha dojala, když we čtwerohlasu na rtech umírali; ale libezně umírali se zdála dne 22. t. m., na který den zbožná památka zasloužilého o národnost českou pěstitele, Josefa Jungmanna, zpiwanou máš swatou „da Requiem“ u nás se slawila. Swolal obyčejná zde slawnost Cecilská wšecky hudce a pěwce w chrámě oučinkující, i provozowali Taškowo Requiem w E moll. Krásnější nad krásné Requiem ale býti se zdálo adagio II. část se šestera čtwerohor, skladeb Felice Giardiniewých, při posledním ewangelium se ozwawši, mezi něž we skladbách cirkewních šťastný Antonín Heller, zdejší učitel, umístil dojímavý čtwerohlas na text: „W paměti wěčné ostane sprawedliwý“, jež ukončil s udaným na začátku oučinkem čtwerohlas: „Odpocíň w pokoji.“ —lr—

Literatura.

Monika, tragedie we třech jednáních od J. Kolara.

Dramatické básnictví wšec a tragedie zwláště w umění weškerém i w básnictví samém nejwyše stojíce byly vždy a jsou měřítkem vzdělanosti, zrcadlem ducha wěku a wěrnou, nelícenou sestrou náboženství, které vždy w tragedii paprsky své metá, soustřeďuje a jako podkladek tragedie činí. Dramatické básnictví není ale; protože nejwyší jest, zároveň nejstarším poesie rozcem, ano naopak jesti ono nejmladším z druhých swých bratří, jest jako pozdnátko, které se za zralejších a dospělejších rodičů let narodí, ačkoli jeho símě zároveň se semenem bratří jeho zaseto a jeho zárodek již od prwopočátku w lůně materském spočíwal a se utwárel. Mezi všemi národy * duch řecký, u vzdělanosti wysoko se powznesší, nejprwé twrdou škorápkou swou prolomil a w dramatickém básnictví tak zpanile se rozwinul, že až posud w dramatice mnohemu od Řeků učiti se musíme. Neboť zde již člověk co swobodný, skutku schopný twor wystupuje, kdežto dříve co čerw w strachu před neskončenou mocností oné bytnosti se chwěl, jejíž tajnou wládu we wáškerenstvu pozorowal. Ještě však scházela ona oblažující přichylnost a wzájemnost mezi Bohem a člověkem, ona wíra w neskončenou Hospodina lásku ke stworení swému s jedné a ona důwěra člověka k Bohu se strany druhé, posud wladnul neuprosný osud, jimž osoba tragická mané a často bezwinně zasáhnuta hynula. A však čeho duch řecký nedostihl, to rozšířením křesťanstwí co swit wzšlého slunce národy oswítilo. Křesťanstwí jest to, kterým člověk k Bohu a Bůh k člověku se přiblížil, w němž Bůh nikoli w hrůze, co neuprosný osud, nýbrž co pečliwý, laskawý otec lidí se jewí, jenž chce, aby člověk žiw byl a sebe zdokonaliti se snažil. Individuum zde smele na dějišti žiwota wystupuje, účele swého desici asiluje a neustává dříve, až cile dojde. Tu se však často stává, že *patkosem swým na jiné poměry žiwota tohoto narazí, s nimi w boj wejiti musí a w něm padne*; a to jest, w čem vlastně tragičnost záleží, ne pak w pouhém wražství a samowražství, jakž toho dosti často we mnohých nezdarilých tragediích widati musíme. U nás owšem dosti časně (mastičkár) ** drama půdy našlo, nicméně pozdější

* Rozumí se takowými, jenž náležejí do oboru naší, t. ewropské vzdělanosti, an u národů, jiný obor vzdělanosti tworících, na př. Indů, básnictví dramatické do starších časů sáhá nežli u Řeků. Red.

** Pokus tento stojí příliš osaměle a pouhým jest následowáním oblíbených w tom wěku po celé západní Ewro-

náboženské rozepře, jakož básnictví vůbec, tak i dramatické zvláště zadusily. Teprw nyní w noworození literatury české dramatická Musa opět ctitelů a vzdělavatelů nalezá, kteří však hohužel posud řídcí a sem tam i nepowolání jsou. Tím wíce zaradowali jsme se, když již při powození „Moniky“ na pražském diwadle dílo zdařilé a w něm vyšší směr jsme pozorowali. Milejší ještě nám bylo, když dílo samé da rukou jsme dostali a w hlubinu jeho blíže nahlédnutí příležitost měli. Monika, dcer bratrem potlačeného otce, pewně předewsala sobě, že se škůdel a potlačitelů rodiny své, Wěrnostowi z Adlaru, pomstí. Tím způsobem nemohouc jináče sama o sobě spravedlnosti dopomoci se snaží. Wykoná skutečně na nepříteli pomstu dávno kojenou zastřelíc ho. Tu však wystoupí proti ní práwo zemské a odsoudí ji, poněwadž proti zákonům jeho, jimž poddána jest, jednala, na pokutu k smrti. Toto jest prostá kostra a základ celé tragédie. Monika, práwo rodiny své zastávajíc a za potlačení její dostiučinění a pokutu hledajíc, setká se we své jednotlivé a jednostranné oprávněnosti s právem obce a podlehně touto vyšší nad ní vládnoucí moci na wrcholi blaha svého, totiž w okamžení, když nad přemoženým protivníkem wítězství slawic blaženou budoucnost si slibuje. Básník sám whodně poměr tento we scéně páté třetího jednání na soudě Moniky wyslewuje následujícími slowy:

Odolan (wzaw se stolu Moničin list).
A krvawý ten list je tebou psán?

Hypolit (zwolá).
To naše dědictví!

Monika.
Je to poslední wůle naší matky,
Tu jsem na jeho rána wložila.

Odolan.
Ó Moniko! cos to učinila?

Monika.
Sprawedliwý skutek jsem konala.

Odolan.
Sprawedlnost se pomstou neswětí.

Monika.
Swětí se práwo ní zmařené rodiny.

Odolan.
Nad právem rodiny stojí však obce práwo atd.
Situace tato osobní swobody a práwa je trefná, ze
žiwota wzatá, a welmi se podobá Sofoklowě Antigóně.
(Pokračování.)

Wlastenská zpráva.

Příčiněním důst. p. prefekta Zaupera na lyceum w Plzni zakládá se tam od několika dob zvláštní museum, jehožto sbírky, jak slyšíme, den ode dne se rozmnožují a sličné pořádají. Diwno nám, že jsme o témh podniknutí, které za dosti důležitá a následování hodné powažujeme, až doswad žádné obšírnější zpráwy neobdrželi.

S m ě s.

Prawdomluwný hodinář. Do jistého městečka přijda cestující hodinář nabídl se tamějším obywatelům ke správě hodin. Že pak porouchaná kolečka dobře spravowal i za spráwu mnoho nežádal, dobyl si tolik powěstí, že jej i pě tak nazwaných mysterií, než aby powažován býti mohl u nás za začátek nějaké národní dramatické školy.

Red.

pan předstawěný swou návštěwou poctil, žádaje by mu jeho zlaté repetyrky opravil. „I s radostí, wzácný pane!“ prawil hodinář, „wždyť jim beztoho mnoho neschází, wšak já wám je do rána wyfouknú, a stojím wám za to, že je wíce k hodináři nedáte.“ A wěru, ferina hodinář slowu swému dostal, repetyrky do rána wyfoukl a s nimi — zmizel.

Nowý druh pokrmu jest dílo zpráwy generálního konsula belgického w Peru, Boliwii a Ekuadora rostlina koko, jenž prý w žádném ohledu bramborům neustupuje. Ona roste w krajinách nad Amazonskou řekou a jeho pobočními menšími řekami. Listi této rostliny jest prý nad míru záživné. Užíwána byla již za panowání Inkůw, a w Hořejším a Dolejším Peru jest až potud hlavní potravou největší části obywatelstwa. Koko se welmi snadno přewezti může, a nepotřebuje žádných dalších příprav. Dost na tom, když se rostlina ta žwýká a její záživná šťawa wyssaje. Též i w krajinách přilehajících k východní straně Andesů jak peruanských tak i bolivijských wůbec za pokrm se užívá. Počítá se tam k nejznamenitějším zemským plodinám a sbírá každé čtyry měsíce. Potwření toho nachází se we zprávě hraběti Castelnau učiněné a ministerstwu francouzskému předložené. Tam se dowídáme, že Indiani na několikadenní cestu se ubírají, nazaopatřiwše se ničím jiným nežli swazkem téhož listí. Zdá se, že tato rostlina brzo w Ewropě hledána bude a že jmenowitě na delších cestách mořských sloužití bude moci za wydatnou potravu.

K historii zwonů. Díle souhlasného podání všech dáwnějších historiků wynalezl okolo r. 400. biskup Paulinus z Noli w římské Kampanii ku prospěchu církwe první weliké zvonky; odtud latinské jich pojmenowání nola a campanae. Malé zvonky již dávno před tím wynalezeny byly. Teprw w 9. století staly se weliké zvonky všeobecnými we východních krajinách skrze Benátčany. Na západě již dávno byly známy. Nejprw připomíná jich historie při obležení Orleanu r. 659. Když francouzský král Lotar toto město welkým wojskem obehnal, rozkázal tamější biskup Lupus uderit na wšepky zvonky Rostela sw. Štěpánského, jichžto potud neslychaných zwuků bojowalci Lotarowi tak tuze se ulekli, že všichni we zmatku prchli a tak krále k odstoupení od města přinutili.

W záležitostech pomníka Jungmannowa.

Myšlénka, zříditi slawnému patriarchowi literatury naší důstojný národní pomník, wždy wíce ujímá se w myslích vlasteneckých, jenom o to ještě rozcházejí se mínění, kde by nejslušnější pomník takový postawen býti měl. Mnozí za to mají, aby se postawil w jeho rodišti w Hudlicích, a přiwě dostal se nám do rukou list pana z *Hetzendorfu*, wrchající na panství Křiwoklátském, který k tomu konci ponawrhuje při samých Hudlicích stojící wysokou, osamělou skálu, již na několik hodin wzdálí widěti lze, a kdyby náwrh přijat býti měl, wšelikou pomoc od sebe slibuje k wykonání té „zbožné powinnosti“, jak se o tom wyjadruje. Wěc to zajisté bedliwého uwážení hodná, a bylo by jenom přát, aby w brzce k tomu cíli nějaký sbor sestoupil. Nebylo-liž by whodně, aby w některý určitý den co možná mnoho přátel zemřelého a pěstitelů i zastawatelů národní naší věci někde se sešlo, jenž by společně o tom porokowali a wybór ze sebe wywolili, který by se starati měl o důstojné wywedení toho práwe národního podniknutí?

Časopis tento se ve skladu Pospíšilowu (w Nowých alejích na Nowém Městě č. 116) vydává po půlročních třikráte za týden, w úterý, w čtvrtek a w sobotu.

Předplácí se na dvěti léta 1 sl., na půlléta 2 sl., na celý rok 3 sl. 45 kr. str. Uč. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půlléta s poštovním obálkou 2 sl. 36 kr.

Na Labi.

(Pro sbor.)

Labe české, proude náš,
Wltawu jenž za choť máš,
K zpěwu reků tys šumíval,
Wítězně když kol zazníval
Wšemi luhy, všemi lesy,
A ty písně a ty plesy
Wlny tvoje nesly dál,
Až kde wíchr a Baltem brál.
Kudys plynul, tam tě wítal
Slowan na swých lučinách,
Tys radostně sebou zmítal
Po slowanských dolinách.
Nyní, krásný proude náš,
Břeh tam cizí obtekáš;
Huč tam přece českým hlasem,
Snad se zbudí příštím časem;
Huč tam; huč, ty proude náš!

W. Jaromír Písek.

Začáteční čtení.

jednající o začátku a přednášené na začátku podzimních čtení w měšťanské besedě započatých na den sw. Hawla.

»Aller Anfang ist schwer«, tak alespoň zní německé přísloví, které našim sousedům docela nezávidím; nebo z tohoto přísloví wyswítá, že u nich každý začátek welmi těžká wěc jest; a já bych wěru myslil, že národ s takovým příslovím, které již na začátku straší, nešťastný býti musí, kdyby zase jiné přísloví tuto ránu nezacelilo; nebo sotwa že tento těžký začátek učiněn jest, pokračuje každý neunawitelně k cíli, jsa již napřed ujistěn, že se žádaného konce dočká, kterého mu druhé přísloví připowídá, jenž prawi: »Ende gut, Alles gut«.

Přešťastný národ, který se takovým příslovím honositi může, jenžto mu šťastný konec předpowídá; my ubozí ani pro začátek ani pro konec přísloví nemáme, a to přece každý rozumný člověk uzná, že každá wěc od začátku začnout musí a že nic ne-trwá wěčně, že tedy i nejdelsí nowela se ukončit musí.

Jaké by to, ku příkladu, neštěstí bylo, kdybych toto čtení byl nezačal, aneb kdybych nemohl naleztí konce! Takové neštěstí by se jinak předejít

nedalo než aby někdo jiný jiné čtení začal, které by také ukončiti musel.

Z toho všeho wyswítá, že každá wěc začátek i konec míti musí a že není každý začátek tak těžká wěc, jak by nás o tom na začátku pronešené přísloví rádo přeswědčilo; o čemž nyní právě jednati miním. Dowoleno mi budiž, toto čtení na tři díly rozdělit, z kterýchžto první jedná o začátku, druhý díl obsahuje pokračování o začátku a třetí díl ukončí začátek tohoto pokračování. Aby však se žádný z laskawých posluchačů těchto tří dílů nezhrozil, již napřed ujistiti musím, že žádný díl nebude trwati wěčně; a abych dokázal, že si posluchačů wážití umím, začnu zrowna s druhým dílem, což tím snadněji učiniti mohu, poněwadž to, o čem jsem nyní mluwil, již začátek nebo první byl, jehožto nástupce jest

II. díl čili pokračování o začátku.

Dle začátku a konce člověčenstvo celé rozděleno jest we čtyry hlavní wětwe a sice:

- 1) Jsou lidé, kteří při všem jednání mají těžký začátek a těžký konec; pak
- 2) kteří mají lehký začátek a snadný konec;
- 3) kteří těžce začínají, za to ale hned jsou u konce, a konečně
- 4) jsou lidé, kteří welmi snadně začínají, za to se ale nemohou dopídit konce.

Do jedné z těchto wětwi patříme i my Slowané a sice do poslední; naše začátky byly wždycky welmi snadné, konec všeho u nás welmi těžký. Jak nám z historie známo, museli se staří národové, a musejí se i nynější národové o své začátky hádat, a jak mnoho rozumu se při tom rozhází, dříve než nám ku příkladu Maďari dokážou, odkud wzali swůj počátek! U nás to bylo všechno snadné; k nám se za onoho času, t. j. když jsme nepatřili ještě k německé říši, přistěhowal Čech, země naše se mu zalíbila, on se w ní usadil, a ejhle! hned jsme nazwali tuto zem Čechy a z nás se stali Čechové. Tito Čechové si wydobyli we wojnách se sousedy welkou sláwu, a od toho dostali jméno: Sláwowé; sotwa však že tato sláva trochu zhasla, začali naši předkové hned na všechno zapomínat a

nepřestali v tomto zapominání dříve, až je na začátku tohoto století mužové o vlast zasloužili budít počali. Jak se tu začal každý dívit, jak si protíral každý ospalé zraky a otvíral uši, když zaslechl zase materské zvuky! Jakě tu bylo hemžení na našem Parnase; každý, kdo jen trochu si jazyk oblomil, hotovil písničky a básně, až se srdce smálo; tu bylo krásných začátků a začátečnicků! tu bylo lásky a pásky, žalosti a radosti, ždání a zdání, vlasti a slasti, až nám uši zaléhaly; co se tu u Turečka v Litomyšli a na Horách Kutných papíru počernilo, ani popsati nelze. Ptám se nyní, nebyly to samé lehýnké začátky?

A co nyní všechno začínáme, a jak lehce si při tom počínáme! Ale konec, konec, to je u nás těžká věc! Jen jediný příklad vyvolím, abych dokázal, co jsem řekl. Jak snadný začátek měl plán k vystavení národního divadla, jak jsme již plešali a se radovali, jak jsme je v duchu stawěli, jedni na nábreží, druzí zase jinde! jakou jsme měli starost, kdo bude direktorem a kdo režisérem, několik českých herců už se učilo češtině; a hle, ten lehký začátek ještě není u konce, anebo spíše, my jsme snad s tímto plánem v koncích a ostane to při začátku. Snad proto, že je chtěli stawět na nábreží, padl ten celý plán do vody, anebo tam nemohli naleztí grunty a na písku se nedalo stawět. Co však škodí! náš konec ještě přece zde není, ačkoli by si to leckdo přál.

Leč zanechme těchto sladkých upomínek, a ohlídneme se po nynějších časech a stawech, jak to zde s těmi začátky vyhlíží; jak lehký začátek k. p. měla nynější drahota, pořád jen přiskakovalo; a nyní s tímto horkým hostem nemůžeme přijít ke konci, o skákání není žádná řeč; diwná to ženština, ta drahota, nahoru skákala a dolů sotva leze, jakoby měla ve střevících olovo. Z toho si můžeme vzít velmi mrawné naučení, že totiž každý skok je nebezpečná věc. Proto právě nyní já jen malý krok učiním: od drahoty ke spisowatelům. U těchto panuje také začasť nesmírná drahota; někdy we sáhodlouhém románu čtenář nepřijde na zdravou myšlénku, kdyby dával za ni třeba dukát; někdy w komické nowelle člověk není w stawu naleztí wtipu, kdyby i pochodeň rozswítil a všechny koutečky prohledal; a pak ty dlouhé začátky beze všech konců! Takový-nowomodníspisowatel je pravý kat; když se osoby jeho románu dosti natrápí a utrácují, tak že rozumný člověk ani pochopiti nemůže, jak to všechno snesly, a když se jich pak ještě zbawit nemůže, sešle na jednoho hrdinu náhlou smrt, druhého nechá zavraždit, třetí se otráví a čtvrtý se zaleje krví. Kdyby takový spisowatel s takovými zásadami měl owládnouti světem, měli by doktoři medicíny velmi špatné wydělky; nebo takové nemoci, w kterých hrdinové našich románů umírají, doktorům málo užítku přinášejí, a já ještě nikde ne-

četl, že by hrdina nějaké nowelly byl umřel na souchotiny, zimnici, žloutenku neb wodnatelnost; proto také doktoři medicíny považují románopisce za škodného člena člowěčenstwa. A však doktoři medicíny a práw, co se začátku a konce týče, welmi jsou sobě podobni. Čím delší nemoci a čím delší soudy, tím lepší wydělky, a obojích doktorů umění začasť záleží jen w tom, jak by začátek nemoci a soudu tak uměle prodloužili, aby se konec tak brzo nepřiblížil. Který doktor to nečiní, toho se to netýká.

Nebylo by zde od místa, promluwiti též o lehčém začátku a nesnadném konci všelijakých ouředních pojednawání; poněwadž ale přeswědčen jsem, že již tuze mnoho o tom bylo napsáno a namluweno, a že můj hlas byl by hlasem wolajícího na poušti, uzavřel jsem, tuto záležitost mlčením opominouti.

U zamilowaných je začátek nejlehčí a nejsnadnější; jediný pohled, bystré mrknutí oka, jedné tisknutí ruky w jediném bále, a láska již w srdci hoří. K politowání wěru, že takový lehký začátek mívá také lehký konec. Nynější milownici jsou prawi začátečníci w lásce, to jest každý se hned zamiluje, nějaký čas hoří a blouzní, a když se rodiče milenky ptají, k jakému cíli a konci má tento zamilovaný začátek westi, tu sklopí blawu, přestane milowat a ostane tedy začátečníkem w lásce. To je také konec lásky, ale ne takový, o jakém se mu rodiče zmínili. Takový konec lásky má být manželstwi; ne snad že w manželstwi láska často konec nachází, ale proto, že láska bez manželstwi musela by být nekonečná; a jak jsem již ze začátku prawił, na světě není nic bez konce.

Z té příčiny jest to pravý nesmysl, když zamilowaní sobě přislubují wěčnou lásku a neskoněnou wěrnost; to znamená asi tolik, jakoby jeden druhému řekl: Já tě tak dlouho milowat budu, dokud nepřestanu, a já ti tak dlouho ostanu wěrná, dokud budu moct; neb nemožnost se od smrtelného člověka žádati nemůže.

Z té příčiny také jest to pravý nesmysl, když člověk, který již hranice nejlepších let překročil, tedy již na konci zamilowaných citů stojí, teprw zamilowáwat se počíná; takový začátečník by měl pomyslit, že manželstwi we starých letech uzavřeno nic jiného není nežli začátek nekonečných oklamání. A však manželstwi wůbec w nynějších časech je velmi těžká věc. Již ten začátek, čeho tu je všechno potřebí: zamilovaný se musí odříci wší poesie, a nemá-li vlastní dům, musí hledat kwartýr, při tom mu napadne činže, a to je pozemská prosa, která nyní welké překážky činí.

(Dokončení.)

D o p i s. z Teplé.

Wčera dával u nás p. *Jan W. Hrbek* koncert na fletnu. Kusy, které jsme slyšeli, byly: adagio s variacemi od koncertisty; polonesa od Fürstenaua; fantasie od Berbique; polonesa od Gellerta, vše mimo fantasii s průvodem kvartetta. Poněwadž já se k těm přiznávám, kteří na hudbě žádají, aby srdce a duši jímala, nezapírám, že velikým přítelem koncertů nejsem, v kterých se nám obyčejně jen neobyčejná rychlost a krkolomný zápas s nakupenými nesnadnostmi na odiv staviwá, ale Vyšehradem se nehýbe, jako jím Lumír hýbal. Toto násilné tahání hudby od přirozeného cíle a šoupání s ní takměř do fabrik parou hnáných, tak již věku našemu v krvi vězí, že slova krása a těžkost skoro za totožná aneb synonymická se berou, a kdo je za synonymická považowati nechce aneb nemůže, musí sebe samého tou myšlénkou těšiti: že tomu nerozumí. Owšem praví mnohý, že hudba jest mluwou nejobecnější, kterouž ačkoli každý člověk mluwiti neumí, přec každý ji rozumí, komu Bůh citelné srdce neodepřel; ale náš věk tomu chce, abychom sami na sebe winu brali, když se nám řeč jeho nelíbí. Z těch příčin nebyl mi koncert p. Hrbka tuze po chuti, a to tím méně, an jsem právě letos také p. *Hartmanna* z Mnichowa slyšel, který podobně na fletně, a to na fletně nového jakéhosi způsobu diwné své kousky provozowal, až i dva tóny najednou pískal. Fletna má do sebe něco elegického a láskujícího, něco zádušního, a proto nemělo by se jí nikdy užíwati ku provádění krkolomných a lehkomyslných kousků, ale měla by s námi buď láskowati a hráti aneb nařikati a plakati; kdo jí jinak užívá, prohřešuje se, abych tak řekl, proti její přirozenosti. Pro tuto přirozenou vlastnost, zdá se mi, měla by fletna všem Slowanům zvláště milým nástrojem býti, a Slowan by nejpřirozeněji na ni hráti měl, neboť celá jeho bytost má také cosi elegického a zádušního do sebe. To uwažuji upokojil jsem se poněkud v naději, že p. Hrbek mimo odważné skoky a chody a mimo zápas s nepřirozenými těžkostmi něco přednáseti bude, co by srdce jímalo, něco, weč se duše jeho wlila, v čem se obrází celá jeho bytost. I doufal jsem tím více, připomínaje si, že p. H. mimo národnost slowanskou ještě jiný žiwel elegický v sobě má — newidomost tělesnou — a že následowně jeho widomá duše w nástroji tom tím různěji se ozýwáti a mluwiti bude. I doufal jsem, že okáže, v čem vlastně přirozenost fletny — sluší-li to tak pojmenowati — záleží, seč nástroj ten jest a jak umění k jeho přirozenosti použití lze. A w skutku, tentokráte jsem nedoufal nadarmo. P. Hrbek pojal přirozenost instrumentu svého dokonale, a proto neklade do něho ani nehledá w něm ničeho co w něm není a přirozeně býti nemůže; ale co w něm jest, to podává s takowou něžností a s takovým citem, že hlubokému pohnutí ubrániti se nemožno. Zwuky z fletny jeho čisté a jasné se linoucí wnikají do nejwniternější útroby, tak že se srdce w posluchači chwěje a duch se tají, a to nikoli trnutím nad neslýchanou umelostí koncertanta, ale proto, že hra jest přirozená, že srdce k srdci mluví a duše se opojuje nenadálou sladkostí. Ostatně jest p. Hrbek na swém nástroji dokonalý mistr, a kdo dle moderního vkusu rychlost prstů a pohyblivost jazyka pohledáwati chceš, najdeš to u něho w plné míře, ač jak se zdá více si libuje w kusech wážných než bujných, w kusech více elegických než weselých; každý ale, kdo přineseš srdce citliwé, rozkoší se naplníš.

....k.

České Museum.

Dne 27. Listopadu ukončeno jest generální shromáždění členů musejních, w němž jednalo se o změně statut

a nový výborový oud na místě wystoupilého pana hraběte Františka Thuna mladšího se wellil.

Náwrhy k reformě statut, kteráž w běhu pětadvacetiletém jakožto nepřiměřená našemu času, smejšení a vzdělání shledána jsou, dle nynějších potřeb přednášel pan jednatel Palacký. Reformou takowou z potřeb národních vyplynulou nejedná se proti prwotním základním pravidlům, jichž jádro a obsah jest, chrániti všeho druhu památky minulosti naší a k odivu a vzdělání wystawowati weškeré přírodninstvo, z něhož průmyslný duch pro swá zpytowaní hojně kořistiti může. Při změňování statut těchto nejwice ohled brán na naše národní záležitosti, ježto již takowými býti se prokazují, že w nich soudné oko klíče se pak skwěléjší budoucnosti pozorowati musí. Po přehlídnutí statut následowalo wolení výbora, a zwojen jest welikou většinou jeho Jasnost kníže *Karel Swarcenberk*. Pak woleni jsou za čestné oudy náš *Kollár* w Pešti a historik *Böhmer* we Frankfurtě.

Aby pak čtenárstvo naše známosti nabylo o působení tohoto důležitého vlastenského ústawu, podáváme tuto stručný výňat ze zpráwy jednatele p. Palackým přednášené. — Smrti společnosti odnáto bylo během tohoto roku 5 činných oudů, mezi nimiž J. C. W. arcikníže Karel a pref. Jos. Jungmann, pak 1 čestný a 4 přispíwající oudowé. Za to přistoupilo ke společnosti 7 činných a 6 přispíwajících oudů. Dáwnowěké památky národního vzdělání hledány pp. Wocelcem, Erbenem i farářem Krolmusem, z nichž prwní co sekretář archaologického výbora kustostwí též sbírky po odchodu p. Hellicha přejal; druhý pak co asistent musejní wýměnou několika nedůležitých pro nás písemností prwní posud známou *ouřední českou* listinu od 8. Prosince 1380. z kr. pruského státního archivu pro Museum získal, poslední konečně mnoho starožitných památek na outraty musejní objevil.

Dále podána zpráva, že magistrát kr. města Trutnowa s powolením wys. slaw. zpráwy zemské starší částka swého archivu, pokud se na městská práwa nepotahuje, Museum darowal. Doufáme, že příklad tento hojně následowán bude.

Přírodnické sbírky též hojně obohaceny byly, nejwice však mineralogická.

Do knihowny přibyla tak zwaná Zebererská bibliotheka po posledním jejím majiteli rytíři Kričkowí z Jaden, záležející z 3097 knéh, 73 rukopisů a 6 swazků map. Darem se sešlo 14 rukopisů, 439 knéh, 13 obrazů, 2 atlasy a 17 map a plánů.

Do sbírky peněžné se sešlo: 3 zlaté, 408 stříbrných a 446 měděných mincí.

Ku konci r. 1846. počítala Matice česká 1850 zakladatelů, a přijalo se 12.478 zl. 28 kr. stř. Weškeré jmění Matičino obnášelo skoncem téhož roku 46.304 zl. 89 1/4 kr.

Co se důchodů musejních týče, neskládaly se tenkrát oučty; toliko to p. jednatelem podotknuto bylo, že na nové stawení a zřízení ústawu musejního pod dozorstwím pana rytíře z Neuberka až do 29. Řijna b. r. 43.893 zl. 6 kr. wydáno bylo. Wys. slaw. pp. stawové obětowali 25.000 zl. na ústaw, tedy bude musiti ostatní summa z ušetřených od r. 1823. peněz ano i ze základu samého dosazena býti.

Koupením nowého domu u prostřed města ležícího a wnitřním uspořádáním tohoto pro vlast weledůležitýho ústawu zkwitá nám pro budoucnost mnohá utěšená naděje, a jest jenom přáli, aby co nejdříve obocenstwu veřejné přístupným se stal.

P.

Čtenářská společnost na Smíchowě.

Jest to dobrá známka našeho vlastenectwí, že se předowším snaží hnutí národnímu mravní základ dáti, že

směřuje k potřebám duševním, a tím sobě jakýsi ušlechtilý ráz udílí, který tím více účastníků vábí, tím úžeji je poutá, čím zpanilejší duch jej prosvítá. Duch tento blahodárný jevil se už při prvních buditelích národnosti naší a vládl i podnes vládně čelnějšími vůdci nadějného duševního hnutí národa, a všeliké třídy lidu, jindy konzlu jeho nepodléhajícího, koří se mu a stawí se samy w okres působení jeho, prahnouce po vědomostech a naukách, prahnouce po osvětě, kterou w pokročilém teprw věku konečně nalezají — we vlastenectví. Aby však wnitřnímu nutkání snadněji wyhowěli a cíle žádaného došli, sdružili se více stejně směřujícíci spolek a krácejí takto, silami swými wespolečně se podporující, ku předu. Mužové dwacetitřicetiletí a víceletí stanou se žáky, kupují a čítají knihy zábavné i poučné a nahrazují w dospělém věku, čeho jim za mládí ze všelijakých příčin podáno nebylo. Jaká to čílost, jaká prožnost ducha, která po tolika letech neochábla a při wší tísní, při wšem trudu života tak krásně a mocně se jewí! — Tak jsem to alespoň shledal u *čtenářské společnosti na Smíchově*, která asi před třemi roky takřka náhodou powstala a z malého počtu oudů tak zrostla, že přítomně již přes třicet členů počítá a w šlechtění ducha i we swých zábawách tak si chwalitebně počíná, že by dle ní i dle její rovněž té chwały hodné družice — *čtenářské společnosti w Karlíně* — všechny jiné spolky téhož druhu řiditi se měly. I zdá se nám, že se to i děje. Jako každá nowá myšlénka, každá nowá věc, potřebovaly i tak zvané „*české společnosti*“ třibení a cidění, nežli jména *čtenářské společnosti* dostojné byly, i potřebují ještě ledačehos, nežli budou, kde by býti mohly. Než čekejme, nejhorší dobu tyto české společnosti už přestály, a ne-li jinde, tedy alespoň na Smíchově a w Karlíně dokázaly, že z nich něco býti může. Jako člověk jistý wěk — tak zwaná hulwátská léta — přeckati musí, nežli se ukáže co w něm wězí: tak i české společnosti měly swou hulwátskou dobu, kterou už z větší části šťastně přestály; a jako u člověka po této bujné, tékawé době nastane doba vážná, rozumná, doba mužství: tak by i české společnosti po přestálé oné době wyloučiti měly všechny hrawé titěrnosti, počínati si vážně a mužně, jak toho wěc sama žádá, a směřowati k cíli ušlechtilějšímu než k materialní, často až surowé zábawě. Tím by prospěly sobě i věci národní, nabyly by vážnosti a staly by se důstojnými reprezentanty ducha národního.

Proto nemůžeme než schwalowati směr, který na sebe wzala společnost na Smíchově, učinivši sobě zábawu duševní hlavní zásadou. Již při prvním počátku této společnosti usnesh se členové její, že kupování a čtení dobrých českých kněh má býti předním ustanowením jejím, a dostáli chwalitebně předsewzeti tomu *. Aby se však takorčka k živému pramenu dostali, který by jim ustawičně důkladných spisů poskytoval, uzavřeli složití co jednota určenou summu do Matice české, a k snadnějšímu wywedení chwalitebného záměru tohoto zřídili besedu, jejíž wynos účelu zde uvedenému obětován jest.

Beseda tato držela se dne 28. Listopadu na Smíchově, nawštíwena jsouc přewelkým počtem wroucích vlastenců, mezi nimiž i náš milý host z družné Morawy — Ohéral — w kruhu mnohých wýtečníků našich: Hanky,

* Knihowna společnosti obsahuje téměř všechny plody nowější literatury domácí, weskrz we slušné, pewné wazbě.

Wocela, Zapa, Krolmusa a jiných se nacházel. I pp. Strakatý a Mayer počtli besedu swou nawštíwou a byli jako Ohéral, Hanka, Krolmus hlučným: „Sláwa!“ wwtítání. K malému potěšení besedníků přednesli se známou ochotou p. Strakatý mimo jiné „Husitskou“ a „Kde domow můj?“ a p. Mayer „Za dnů mladosti“, začez se oběma hojněho patlesku dostalo. I Jelenůw sbor: „Wše jen ku chwale“ zawzněl z ust několika dobře cwičených zpěwáků, a wážné i žertowné deklamace, národní písně a čtwerospěwy stídaly se s hudbou nástrojowou sboru měšťanských ostrastřelců. Při odchodu byla p. Strakatému na památku toho wečera podána číse ne tak skwostná jako srdečně obětovaná, a hlučná „Sláwa!“ doprowázela jej i všechny cizí muže, jenž přítomnosti swou besedu oslawili, když besedníci opouštěli. Každý odcházel s wrělým přáním, aby Sachowští pokračowali cestou nastoupenou a sloužili ke cíli českému vlastenectví. K. Stefan.

Kronika času.

Na sněmu uherském mluwil J. Milost král Ferdinand národním jazykem *maďarským*, chtěje dokázati, jak si je dnoho každého národu říše swé wáží. To se od časů Matyáše Korvína r. 1490. nestalo, i pišou Maďari, že to způsobilo jásání a prawý wšech duší zawrat, jakého se od té doby, co před Marií Teresií zaznělo powěstné „*Moriau pro rege nostro*“, nikdo ani domysliť nemůže.

Pocta za nowellu.

Chtěje české belletristice, jejížto rozkwět pro naši literaturu tak potřebný jest, nějakou aspoň, ač podle našich jen skrownou službou přispěti, umínil jsem si za nejlepší, do konce Září 1848 mně zaslanou půwodní nowellu, kteráž by asi 6 tištěných archů obnášela, poctu 10 daků podati, spisowateli práwo nápotomního wydání zůstawující. Rukopisy zapečetěné, místo jména spisowatelů heslem zopatrěné, mohou se we Veithowském domě na Owocním trhu w Praze odewzdati; k nim nech se připojí wele obyčeje i listek zapečetěný, na němž z wenku heslo rukopisu, wnitř ale jméno spisowatelow zaznamenáno bude. Rukopisy se co nejrychleji, a sice u nepřijatých i s listky neodpečetěnými wrátí, pocta w Praze wyplatí.

M. Čermák,
farář w Libichowě

Nawěšti diwadelní.

Zítřa bude se w prospěch p. J. Kašky ponejprw přewozowati: *Poswícení w krkonošských horách*, čili: *Přeslední prázdniny*, weselohra we 3 dějstwach od W. Klopéry.

Nowá knížka.

Poslední král hradu, chrámu sw. Wita a všech ostatních památností na Hradčanech w Praze. Sepal Karel Wladislaw Zap. (Wyňato z Průwodce po Praze.) W Praze 1848. Sklad Bedřicha Krečmara, knihkupce. 8. 63 str. Cena 24 kr.

Krátká odpověď.

P. F. B. B.—ému: Básničky Wáše, ač ne nezdřitelé, jsou přece jen pouhé zamilované hříčky, jakých kdybychom podawati chtěli, místa by nestačilo w těchto listech. Red.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilovu (w Nowých alejích na Nowém Městě č. 116) vydává po půlročních třikráte za týden, w outery, w čtvrtek a w sobotu.

Předplácí se na čtvrtléta 1 zl., na půlléta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. sř. U c. k. poštovních ouřadů Rakouského mocnářství půllétně s patričnou obálkou 2 zl. 36 kr.

Z.áteční čtení.

jednající o začátku a přednášené na začátku podzimních čtení w měšťanské besedě započatých na den sw. Hawla. (Dokončení.)

Že právě o činži mluví, připadá mi na mysl, že dnes světíme swatého Hawla, znamenitý to den pro weškeré obywatelstwo Prahy. Jakých tu dnes začátků bez konce! Mnohý, welmi mnohý domácí pán začíná se strachovat, zdali všechnu wypočtenou činži dostane; a ještě větší počet nájemníků začíná rozmejšlet, kterak by činži zaplatili; tu zase mnohý nájemník začíná rozvažovat, kterak by na konec tohoto čtvrtletí činži nemusel platit. Na dnešní den přestává w Praze všechn rozdíl stawu a hodnosti; nebo celé obywatelstwo se dělí jen na dvě třídy, t. j. domácí pán čili člověk, který bere, a nájemník neb člověk, který platí činži. Třetího stawu zde není, leda bychme k tomu připočetli ony, kteří buď zůstanou dlužni aneb kteří mají zadarmo kwartýr. W tomto pádu nám stará tradice wyprawuje, že mezi nájemníky takových umělců nalezáme, kteří za mnoholeté bydlení ani krejcaru činže neplatí a kteří prý w černé knize domácích pánů zlatou literou zaznamenáni jsou.

Jest to wěru podivné, jakých umělců je mezi námi, o kterých se nám ještě ani nezazdalo. Kdybych je wypočísti chtěl, ani bych konce nenalezl. Na příklad uweďu jen jednoho umělce, který, ačkoli wšákný kuřák, přece celý rok tabáku nekoupí. Tento umělec chodí po všech hospodách a kafirnách, neprosí, nežebře, ale bystrým zrakem přehlídne podlahu, a kde jaký koneček nedokouřeného cigara spatří, zdvihne jej a schová. Pak prý tyto konečky anebo spíše začátky doma suší, rozřeže a kouří, zajisté nejlacinější to a nejoriginálnější tabák. Tento umělec patří tedy vším právem do mého čtení, poněwadž se zabývá sbíráním začátků a konců.

I studenti sláwí tuty dny začátek studií; a to je ten nejlehčí mně známý začátek. Filosofové začínají si kupovat dýmky, hole, brejle, učí se znáti kafirny, hospody a billiary a jen tak mimochodem kollegium nawštěwují. Na konec ani pomyslení;

k tomu je dost času, až začnou zkoušky; pak jsou tyto libomudrcové se swou moudrostí u konce, poněwadž ani nezačali býti moudřími.

Leč zanechme všelikých stawů a důstojností a obraťme se jen ke člověku vůbec; zde se zase můžeme přesvědčit, jak snadný začátek má lidské žiwobytí; sotwa že člověk přijde na swět, již má, kam by hlavu položil; každý ho nosí na rukou, co mu kdo na očích widí, touží mu udělat; on nepotřebuje mluvit a všechno se k jeho prospěchu stane, a ještě jsem nikdy neslyšel, že by byl nowě na swět přišlý člověk hladem zemřel. Takových dobrodiní se nám starším lidem nedostane. My často nemáme kam hlavu položit; nás nikdo nenosí na rukou; my často mluvíme dost dlouho a přece se nic nestane; často můžeme hladem umřít a přece neumřeme. A čemu se všemu musíme učit, abychme neumřeli hladem! A čím více swého ducha wycwičime, tím těžší jest konec našeho žiwobytí; nebo právě méně wzdělaný člověk má lehčí smrt, poněwadž potřebuje jen málo ducha wypustit. Z té samé příčiny druhý díl mého čtení lehkého konce se dočkal, a následuje nyní

díl III., který obsahuje pravý konec všeho začátku.

Já znám jen jednu wěc na swětě, která má konec před začátkem, a ta jest klubko niti; nebo když chceme začít rozwinovat, musíme hledat konec, bez konce není žádný začátek. Považujte toto čtení též za klubko niti; já jsem jen proto tak dlouho rozwinoval, poněwadž jsem nemohl nalezti konec, a nyní, když jsem jej našel, pomyslí si snad mnohý z laskawých posluchačů: „Škoda, že nenašel konec dříve než začal.“

Fr. Hajniš.

Z Tarantasu

W. A. Sollohuba.

C i k á n i.

Iwan Wasilěwicz seděl w koutě komnaty w hospodě a o čemsi trdně přemejšlel. Kniha počestných dojmů ležela před ním w nedotknuté bělosti.

„W skutku,“ myslil si, „proč se w žiwotě

očekávání, tužby a přání naše nikdy newyplní? Myslíš tak a stane se naopak, ano i ne naopak, nýbrž přijde něco jiného, neočekávaného. W obrazi-
wosti okazuje se vše w jasných, příjemných a ži-
vých barwach, w opravdiwosti ale sléwa se vše
w jakémsi mlhawém chaosu škaredé skutečnosti. Tak na příklad chtěl jsem dlouho se procházeti na
západě, ssáti do sebe powětří jihu, díwati se na mou-
dré lidi našeho věku, prohlídnouti si zblízka ewrop-
skou osvětlu, současnou sláwu a vše, o čem lidé
hluku nadělají, o čem chwastají. I potloukal jsem
se, po Ewropě, widěl jsem mnoho hostinců, parních
wozů, železných drah, spatřil mnoho nudných je-
dnot, ale nikde nenalezl jsem těch živých dojmů,
jaké jsem očekáwal. W Německu jsem se obdiwo-
wal hlouposti učených, w Italii trpěl jsem zimu,
we Francii zprotiwila se mně nemrawnost a ne-
čistota. Všude nalezl jsem mrzké bažení po peně-
zích, hrubou samolibost, samé příznaky zkaženosti,
a směšné přiwlastňowání sobě dokonalosti. I mimo-
wolně zamilowal jsem si tenkrát Rus a odhodlal
jsem se, zaswětit zřistatek dní swých poznání swé
wlasti. Wěc to, myslím, chwalitebná a ne těžká.

„Teď ale jest tu otázka: jak ji poznati? Zpo-
čátku uchopil jsem se starobylych památek, ale těch
tu není. Myslíl jsem poznati gubernských společností
— gubernských společností není. Wšecko jest, jak
se říká, formální. Žiwot w sídelním městě — není
žiwot ruský a přijal od Ewropy nejen nepatrnou
wzdělanost, nýbrž i hrubé wady. Kde hledati Rusů?
Snad u prostého lidu, w prostém wšedním stawu
ruského žiwota? Ale já jedu čtvrtý den, a poslouchám
i naslouchám; hledím a vyhlížím, ale dělej co
dělej, ničehož nemohu pozorowat a zapsat. Kolem
mrtwo; země, země, země toliko, že zrak od hle-
dění umdlí; bídná cesta — cestou jedou wozy — se-
dláci se wadí. To jest vše — a tamto: poštovní
doblížitel jest opilý, šwáby lezou po stěně, políwka
páchne lojowou swíčkou. Nu, možno-li pořádnému
člowěku obíratí se podobnými tretkami? A nejmrzu-
tější ze všeho jest, že na celém ohromném prostran-
stwi panuje jakási strašná jednotwárnost, která nad
miru unawuje a oddechu nedá. Nic nowého, nic
neočekávaného. Wše to samé, a zítra bude tak
jako dnes. Zde jest poštowská štace, tam opět ta
samá štace a tam ještě ta samá štace; zde jest sta-
rosta, který prosí na pálenku; a tam opět bez konce
samí starostowé, kteří prosí na pálenku. — Co budu
psáti? Nyní rozumím Wasilu Iwanowiči. On měl
prawdu, když mne ubezpečowal, že my necestujem
a že w Rusi cestowati nemožno. My jedem pouze
do Mordas. Dojmy moje jsou ty tam.“ Tu se Iwan
Wasilěwicz zastawil.

Do komnaty wešel majitel hospody, čerwený
wysoký chlapík, kolem ostříhaný, s modrýma očima,
s malou rusou bradou, w modrém armjaku, stáhnut
čerweným pasem. Iwanu Wasilěwicz se bezděky

zalíbil, radowal se w duchu nad sličností ruského
lidu a pustil se hned do zwědawého howoru.

„Řekni mně, příteli — zde jest ujezdni město?“

„Ano, je.“

„A co zde pamětného?“

„A co by zde, baťuško, mělo být pamětného!
Myslím, že zde není ničehož.“

„Starých stawení zde není?“

„Pražádných. Leč to — byla zde dřewní ohra-
da, i abych řekl, nebyla k ničemu dobrá. Ale i ta
minulého roku shořela.“

„Jistě že byla dávno wy- a?“

„Ne, ne tak dávno, ale dřewář tuze se
nafukowal. Dobře že shořela, tak.“

Iwan Wasilěwicz pohlídnul anliwě na ho-
spodáře.

„Je zde mnoho obywatelů?“

„Nás městských dost, ale to jsou jen podřízení.“

„Měšianosta?“

„Ano, jak wám známo: měšianosta, sudi,
tsprávník a tak dále — celá kupa.“

„A jak tráwí čas?“

„Chodí do rady, pijou punš, bawí se kartičkami.
Ale“ prohodil hospodář s úsměchem, „nyní jest u
nás za městem cikánský tábor, usnesli se tedy cho-
dit do tábora; zrowna jako moskewští páni aneb ku-
pečtí synkowé. Tolik mají kuráže, až ku podíwu.
Sudi hraje na housle, Artamon Iwanowicz, přisedící,
tancuje na hobku; nu, a chmelowinu nenechají stát.
Wyrážejí se, a to je wšecko. Takowí jsou to lidé.“

„Cikáni! cikáni!“ zwolal radostně Iwan Wa-
silěwicz, vyskočil se swé stolicy. „Cikáni, Wasile
Iwanowiči, cikáni! První hlawa mých dojmů. Ci-
káni — lid diwoký, bezuzdý, kočující, jemuž těsno
w městě, který chce do lesů, do swého tábora, do
pole, do stepu, na pláň. Jemu jest swoboda první
blažeností, první potřebou. Swoboda jest celý ži-
wot jeho. — Jak se sem dostali?“

„Byli zajati, baťuško, na rozkaz ouřadu. Po-
wídá se, že sekretář žádal od nich za propuštění po
zlatém z kybitky. Wíte, že potulowání se zapowídá.
Oni, buď z pošetilsti, aneb že opravdu neměli peněz,
nedali nic; nu a teď sedí holoubkowé, dowolte, již
šestý měsíc pod stráží.“

Zápal Iwana Wasilěwiche trochu se utišil. Nic-
méně pripravil swou knížku a jal se ořezáwati tužku.
(Pokračowání.)

Listy učitelům českým.

22. Kritický přehled Přítelů mládeže.

c) Články směřující k wychowatelství po- wšechnému.

Tak jako jsou u stránky náboženské důst. p. Strán-
ského a s touto významenali, u publicistiky školní p. děk.
Wackowí pochwalně se zmínili: dlužno i w oddělení tomto
článků W. Nowdka (pána faráře z Mladocowa) význam-
nými slovy podotknouti, ač ne tak pochwalnými. Jest nám
to arci do spisowatele welmi wážno, že w jakémsi řecni-

ekém roznicení, s ohromnou úpravou mluvy a jejich forem brání nynější mládeži neslůného, což ovšem povšechnou řečí snadněji vytknouti než v jednotlivých pádech uskutěčniti; ale všeliké nové pokusy u vychovatelství „nowotárství a lichým mudráctvím“ nazývati, na vše cizí urputně rýti. slovička „filosof“ ve smyslu „antikrista“ užívati, učitelstvo ke starým formám, ano i k holi nabádati: to je zasmušilost, to je (abych to slovy spisovatelovými vyslovil) nesolený hrách. Vše dobro vhod. Nám jest nechtuno wracovati se tam, kde ztemnělost předošlých století na všeliké čase i velmi hrubé formalnosti tvrdě držela! Naskytají se však v P. m. následující článkové z vychovatelství povšechného: *O nynějším domácím a veřejném vychování mimo poukázání k odsazení jeho chyb.* Od W. Nowáka (XIX., 3., 4.). Sloh je rohatý a látka zakroucená. Kodůvodnění tohoto výroku uvedem zde n. p. následující: „We všech téměř stávkách rozjídá se zkaženost mravů. Uprímnost, důvěra a věrnost vymizí ze společnosti víc a více. Ráz nynějšího mladistva jest neposlušnost rodičů, učitelů a představených, jež až v odbýlost a zpuřnost se přerhuje... dotěrnost, smělá neopatrnost, hrdá osobivost, nedostatek pravdomlavnosti, třetivé zvyky a powyky; opovážlivé sahání na cizí jmění a osobnost. Za času francouzského odboje znikla v premnohých krajinách a stávkách osklivůstka proti starobylosti a baživost po nowotění. Nejednli francouzští vystěhowanci doplazili se ne tak bohemyslností a pravou eností jako spíše schytralostí... tu a tam úředních i školních míst a wili do lidu lehkowážnost a u nás newidanou ná-kazu mravů; dle jejich nabádání odundal náš lid a dal co blatiwý ošlapek na stranu staronárodní kroy a stroj, pak starou pravou wíru, nábožné mravy a obyčeje atd.“ (str. 241.) Běda nám, že v takovém věku žijeme! Jaký úsudek potomstvo o nás asi pronese, až někdy článek tento čísti bude! Než těšme se, že takové bédování a na wěk swůj nařikání we všech téměř stoletích se nalezá. Nebyla to právě francouzská revoluci, jenžto staré nábožné mravy zahнала, nýbrž mravy a nemravy panowaly před a po ni. Tak si již, abych příklad z hodně starého času uwecl, n. p. u římského spisowatele Plauta (Plauti Bacchides III, 3) jistý wychowatel nařiká, že mu schowaneč tabulkou téměř hlavu roztránil; Aristophanes uwádí mladíka, jenžto otei swému notně wypráskal; a přece byli Římané a Řekové co do kázně velmi wyhlášení národové. Z pozdějších let dali by se ještě jiné jeremiady uwesti. Co chce s tím však dokázati? Tolik, že to špatná zásada u wychowatelství jest, hledati ideal lidské dokonlosti w minulosti (a touto myšlénkou je celý P. m. takřka proniknut); ideal ten stojí před námi, a proto ku předu hledme! — Jinak wypadá p. spisowatelůw stejnorodý článek z r. V., 4.: *O domácím vychování*, kde se z ewangelické prawdy: Kdo pohorší jednoho z maličkých těchto atd. (Mat. 18., 6.) utěšené pojednání wywinuje. Zde wane duch lásky křesťanské, jenžto trpí, promine a opět promine; i formá je kulatější a sloh mírnější, nežli ona otesanost a zkristalisowaná ostrost, která až do krve zadírá. Tento psychologický ukaz dá se tím wysvětliti, že ono pojednání bylo 16. let před tímto psáno. Et nos mutamur in illis. Na slovo wzatá utesanost slohu a myšlénky důwřaje se w nejnowějším pokusu p. spisowatelowé: *Wariace na sedm propowědí sedmi mudrců, nebo více not nežli textu. Hrány Wáclawem Nowákem, farářem Mladocowským.* O článku tomto se později zmíním. — Napotom Wás, pp. učitelowé, pozorow činním na wyborný článek od Jos. Kučery w r. XXI., 2.: *Kterak si může učitel lásku a wážnost dítek wydobytí?* Naleznete též w r. VIII., 1. článek: *O obyčejných chybách w odměnění žáků*, od Reslera. W r. XIV.:

Porownání otázky, zdali škola istaw k wučowání anebo spolu k wychowání. (Překlad. Otázka ta je již otřelá.) *Má-li se křesťanskému náboženství nejoutlejší mládež wučowati?* (VIII., 1.) Od Wacka. S tím souwisi důkladný článek: *Proč a jak se wychowání dítek již od kolébky počínati má?* Od W. Nowáka (XI., 3.). Tak též: *O určení a wedení libowolné činnosti wěku mladého* (XIV., 1., 3., 4.). (Překlad Reichlowa článku dle nowějších zásad wychowatelských uspořádaného.) Zvláštního powšimnutí a awážení zasluhuje však Wackowo zdarene pojednání: *Jakého nakládání požadují se strany učitele wytečné hlavy mezi jeho žáky?* (X., 2.). Důst. p. spisow. zamítá Bell-Lankasterský způsob * wučowání žáků (o kterýžto se nyní prof. Girard we Šwejcariích odhodlaně zasazuje), a hledí jiným způsobem tak důležitému wychowatelskému stanowišti wyhowěti. Sem ještě náleží: *Řeč ku přátelům mládeže i ku mládeži.* Od W. Nowáka (XII., 4.); posléze tu a tam některý překlad z Jackschowých: Jahrbücher atd.

Jaké nedostatky ohledem na wychování powšechné se w P. m. w skutku nalezají, doufám že jsem wytknul již w prwnějších listech, zvláště tam, kde o tělesném cwiku řeč byla.

Literatura.

Monika, tragedie we třech jednáních od J. Kolára.

(Pokračování.) Nechtě hnusnou kata postavou, ano ani myšlénkou na něho dílo své pokáleti, nechal básník *Moniku* rukou otcowou padnout, který za skutek swůj též práwu hrdelnímu podlehně **. To však jest spíše přiw-

* Bell-Lankasterská methoda je w rakouských školách dekretem nejw. kom. nad stud. od 30. Září 1820. a 18. Března 1837. zawržena.

** Zaslých jsem mnohé hlasy, prawící, že kus páně Kolárůw „nemorální jest“. Poněwadž tak zhusta o morálnosti a nemorálnosti dramatických děl křiwé a newědomě se soudí, je potřebí, abych zde o věci té předůležitě slovo promlawil.

Kdo kus Kolárůw za nemorální pokládal, zajisté onen jediný skutek *Moničin* a otece jejího na zřeteli měl, totiž pouhé zawraždění Wěrnosty *Monikou* a probodnutí *Moniky* otcem beze všeho potahu a poměru k dějům ostatním. Tu však twrdíme, že proto již celé dílo nemorální není, jináče by skoro žádná tragedie nebylo, která by morální byla, neboť w každé tragedii osoba tragická swým jednostranným jednáním neb demnětým osobním právem proti jiným poměrům života se rowiní, a tak by tragedie wůbec co zášlita nemrawnosti arci z literatury wypowězena býti zasluhowala. Jediný tento zlý skutek tragedii celou nemrawnou nečiní, ano *relativně* ani skutek tento nemorální není, což již z podstaty a karakteru tragedie pochází. Griepenkerl we swém: „Kunstgenius der deutschen Literatur des letzten Jahrhunderts“ atd. prawí: „Eines der Hauptmomente der dramatischen Poesie ist das Moment des Bösen als die Verkehrung des Göttlichen, die eigentliche Basis der tragischen Muse; denn gerade aus dem Gegensatz des Göttlichen lässt sie die Himmelsklarheit der Idee nur um so leuchtender hervortreten. Keine Kunst kann ein so grossartiges Schauspiel darstellen als die dramatische Poesie, wenn sie in ihren Charakteren die welthistorische Berechtigung des Bösen darstellt, es zeigt als das reizende und wirkende Princip der Geschichte, das dem Prozesse der Ideen vorangeht und ihn beschleunigt.“ K tomu dokládám, že právě w tomto zlém čili negativním wznešenost ducha a jeho swoboda wale nejjařejněji se jawí. Prawda owšem, že moralista toto negativní bez rozpaků zawrhně, powážiti ale dlu-

sekolivý článek neruší, neboť nejvíce v tom záleží, aby se spravedlnost na Monice vykonala, t. j. aby za skutek svůj mýnila. Co se tedy vnitřní uspořádanosti tragédie naší týče, není co by pokřán zasluhovalo. — Choblostivěji to vypadá s původností díla toho a to z té malické příčiny, protože o ní velice pochybovati přinuceni jsme. Nebyť se to sice celého kusu, nedíme, že snad básník odněkud dle své zvěsti opsál neb přeložil, tvrdíme ale pevně, že s základní myšlenkou a osoby skoro všechny z Byronova „Wernera“ vypůjčil, ano že v prvním jednání mnohé scény skoro doslovně s nepatrnými jen změnami přeložil. V ostatních jednáních básník od Byrona se uchýlil a vlastní cestou šel. (Dokončení.)

Kronika času.

* O německé filosofii mluví mnozí osvěceni Němci ve stejném smyslu jako někteří z násineů, jimž se to ale za zlé bralo. Nedávno jsme četli: „Upusťte od této snářstvi a dojdete svobody! K rozmnožení doktrinarního zmatku přidala filosofie notnou hrstku zaplétajíc uzly vždy hůře, jež nyní jedním mečem praktického rozumu přetřít lze. Zbavte své myšlení všech scholastických frází, a přítel a nepřítel, ten a onen padnou sněh-akelo krku a budou pracovat, vespolak na vinici Páče.“

* Dr. Spitzer, direktor a professor i osobní lékař nynějšího sultana, slawil nedávno swatbu svou ve Widni. On přivedl s sebou několik mediků z Čarhradu, kteří dle žádosti sultánovy na universitě widenské k hodnosti doktorské povýšení býti mají. I svoleno k tomu, ale s tou podmínkou, aby v Rakousku nepraktikovali. Stalo se to dobrým právem, neboť víme, že se ani doktorům rakou-

žno, kde zlé toto své místo má, kde se děje a proč? k jakému účelu? Dilo unělecke však není žádné mravnícké pojednání, jeho cíl jest jedině krása, a cíl tragédie zvlášť jest ukázati velikou spravedlivost a prozřetelnost božskou a vhodnost i dobrotu uspořádání světa tohoto *, a proto kritik od básníka požaduje, aby ano negativní vytvořil, ano tím více své spokojenosti a ohlasy mu uděluje, čím živěji a různěji vypodobnil, kterak duch lidský z mravní dráhy se vywinul. Básník ale postupuje ještě dále, nenechá ono negativní na jednom místě státi, nýbrž porád výše je stoupati nechá, aby nejvyššího stupně dosáhnouc tím hlouběji padlo. Tu slawí enost triumf svůj, tu nastává doba, kde nehozenství s uměním se smíruje, kde moralista básníku s radostí a se slzou v oku ruku svou podává. Tak vydobývá básník ze wravy dějů a bojů mezi dobrem a zlem ideu své vítěznou palmu a proto nemá wýtvor jeho tak zhola za nemorální prohlášen býti. Z toho wyswítá, že nadřecený skutek nemorální z vyššího stanoviska posuzowati třeba; že na skutek ten s ohledem na vznesený účel básník w hleděti dlužno, že on zlé, jen proto se wytworuje, aby pádem jeho čnost jasněji se zaskwěla, aneb že skutek zlý nebo hřích w tragediích nikoli wítězem, nýbrž porážení čnosti nepřitelem jest, který ač wyswítá na wysluní sláwy se powznesší, upadkem směřuje k swému naplání Tragedie, w které to jinak, w které by snad hřích nad čností zwítězil, aneb potrestáním bdel, aneb pravý, a takový wím právem nemorální nazwána býti zasluhuje. W tragedii Kolirowé umře Monika za hřích svůj, idea vyšší mocnost, zde práwo obce — je smířeno a smířeni spravedlnosti na konci díla nejvyšší jest wrchol sláwy, jež hřích básníku dostoupiti lze.

Red.

ské říše w residenci praktikowati nedowoli, když wě W. dni doktorat neodbyli.

S m ě s.

Arabové egyptští jsou wídní, přiwětíwi a dobromyslní. Potkají-li cestujícího cizince, hned jej pozdravují a jsouce welmi zwědawi na wšeliké wěci se ptají. Rám prachu učiní Araba blaženým, neboť Arab rád střílí, nesni ale, protože Mehmed pšky jim pobral a střelení zakázal. Nejšťastnější část z nich jsou lodníci. Platí se jim dobře, a ačkoli práce jejich nad pomýšlení těžká jest, přece ustavičně jsou weseli. Přistawí-li na Nilu w hoři blize cukrových sadů, hned welké suché listí snášeji, ohňisku zapalují a čím jasněji plamen hoří, tím wětší radost. Tu si w dnou kolem ohně a počnou zpíwati. Egyptská trubka zní a neunawný předzpěwac porád milejší a milejší noty wmejšli. Wšecky tyto písně jednají o lásce a žádosti. Chce-li obsah jejich uhodnout, na žiwé posunky jejich hleděti nám třeba. Wášen se znáá, posunky ohniwěji wškerým sborem se prowázejí, hlavy se semotam klátí; přitom se všichni celým tělem smějí a bílé zuby jejich z tmawých a černých obličejů jen se lesknou. Na tom ale nemají dosti. Ohně hlasitěji zapraská, newým lupením z cirkových sadů žiwen, lodužel shodí košile a skákají přes ohně, wyskajíce a diwoce a strašně prozpěwujíce. Komu nenapadnou při tom powídky z Robinsona Crusoe?

—ský.

N á w ě š t í.

Měsíční schůzka české přemyslní Jednoty držána buď dnes o 6. hodině wečír we shromážděním sále u sw. Hawla. — K pojednání budou následující předměty: 1) Zpráva o záležitostech Jednoty průmyslní w měsíci Listopadu. 2) Náwrh hlawního ředitelstwa, aby se časopis encyklopedický Jednoty průmyslní opět dále r. 1848 wydával. 3) Náwrh hlawního ředitelstwa z ohledu udělení zlaté medallie za wýtečné zásluhy we skłárstwi. 4) Wýřádní hlawního ředitelstwa z ohledu náwrhu, při posleďním shromáždění od p. appelačního raddy Schmidta předneseného. 5) Zpráva p. prof. Wiesenfelda o stawbě we wodě zeminnou sautonskou. 6) Zpráva p. Batky, o „gutta percha“.

Hlawní ředitelstwo Jednoty ku powzbuzení přimyslu w Cechách.

U Jana Hoffmanna wyslo právě druhé wydání českých preludií na warbany od ředitele warhanické školy Píče, což pp. učitelům na wenku milerádí we známé uwádíme.

We středu bude se we prospěch našeho wýstupu w sloužilého zpěwce K. Strakateho prowozowati: Don Juan zpěwohra we 2 jednáních, přeložená od S. K. Macháče. Hudba od Mozarta s půwodními recitativy.

Kde by obraz „Radiště Josefa Jungmanna“ w wěšlém počtu odehrati chtěl, ačiz ap. přiznání a francz hud w Pospíšilowém sklade aneb w náčensakch ohlásit.

W Praze dne 5. Prosimce 1847.

Josef Bohorád

— II —

Nowá knížka. Počet Morawitz, aneb Domcei měšťanky a rolnice to lenbát pro Čechy, Morawu a Slezsko na rok 1848. 12. ročník. S wýobrazžením města Tržibá w okolí a festi težbami. W Brně u Grant. Gafila. Cena 18. —

Číslo 147.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1060—3 přes dvůr při zemi).

9. Prosince
1917.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nových alejích
na Novém Městě
č. 116) vydává po
pálarších třikráte za
týden, w outery, w
čtvrtek a w sobotu.

Plácí se na čtvrt
léta 1 sl., na půlléta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. st. Uč. k. po-
štovních onřadů Ra-
kouského mocnřstwi
přiletně s patřičnou
obřalkou 2 sl. 36 kr.

Staročeská.

Býwali Čechové
Statní jonáci,
Býwali rekové,
Muži co kwět;
Býwali, býwali,
Wálčili, zpíwali,
Tak jak znal swět.

Časové, Čechové,
Jak se měníte!
Buďte zas rekové,
Jak wás znal swět,
Rekové w smejšlení,
W lřsca a dychtěni
Pro vlasti kwět.

W. Jaromír Píck.

Z Tarantasu

W. A. Sollohuba.
(Pokračování.)

We wedlejší komnatě bylo slyšeti těžký šu-
mot kroků, a usmřwající se twář Wasila Iwanowiče
okázala se we dweřích.

„Cikáni,“ prawil; „haha, cikanky. Jsou to li-
šky! Jako na jarmarce nebo w Moskwě. Cikanky,
račte wědět, odwedli.“

„Cože? — A jsou hezké?“ připojil mžouraje
lewým okem a usmřwaje se významně.

„Jsou wšelíjaké,“ odušil hospodář, „také hez-
ké. Steška je tak rozpustilá, na moutě prawdu, když
wypije Strjapčí*, cokoli w městě dostane, wše-
cko k ní donese. Ze wšeho prý se wydá. Nu, Ma-
troša jest pořádně děwče. Nataška je křiklawá a ne-
dotykatelná. Sudí prý slíbil jí tisíc zlatých. Nepo-
třebuji, řekla mu, wášich tisíců. Nechte si je. A
hlas má jako slawík. To se musí říct, zpíwají řá-
dně. Nu, chcete-li, můžete je sami slyšet zpíwat.
Jsou wšeho asi půl werstu odtud. Líbí-li se Wa-
šim Milostem, já wás mohu doprowodit.“

Iwan Wasilěwíč podíwal se na Wasila Iwa-
nowiče.

Wasil Iwanowíč podíwal se na Iwana Wasil-
ěwice.

* Advokát.

„Půjdem,“ řekl Wasil Iwanowíč.

„Půjdem,“ řekl Iwan Wasilěwíč.

Odebrali se.

Cestou se Iwan Wasilěwíč zastawil.

„A wšak,“ wece, „doutám, že tam žádného
z těch pánu nezastůhnem?“

„Žádného,“ odpowěděl průwodčí. „Nyní je
sezení.“

„Nu, tedy pojďme.“

U samého lemu lesa, kolem welikého pole,
jewil se cikánský tábor w malebném nepořřdku.
Telehy (woziky) se šátky na způsob stanů u stromů
rozepřatými, přiwázané koně, osmřhlé děti w perň-
nách, kouřící se hranice, ohyzdné stařeny w roztrha-
ných šatech, skořicowé twře, rozčuchané wlasý,
wše wystupowalo ostře w tomto podíwném a di-
wokém obraze. Iwan Wasilěwíč byl welmi spoko-
jen, i ačkoli si před puchem Cikánů nos zacpatil
musel, rozpoložily ho wasdy neobyčejné udřlosti a
naděje, že bude moci konečně knihu swou začítí,
k nejprřjemnějšímu showění.

Wasil Iwanowíč se pachtil a kwapil.

Hej, wy umounění!“ zwolal průwodčí. „Wy-
lezte, čertici, honem! Tuble páni k wám přišli.“

Celý tábor sebou hnul. Stařeny běhaly mezi
telehy a swolřwaly mladé. Mladé rychle se přis-
trojowaly za šátkami, děti skřakaly, mužští klaněli se
hluboko a ladili kytary.

„Honem, honem, baby, páni čekaji!“ zwolal
wůdce. A zpod zřclon wyhrnula se tlupa cikánek
zamazanych, rozčuchanych, w cicowych špinawých
šatech, w roztrhaných růžowych zřstěřách.

Iwan Wasilěwíč byl zaražen. Jak! i mezi Ci-
kány opanowaly ošklivé ewropské módy! Jak! i
oni nemehli podržeti swou prwobytnou twárnost?
Ty tam jsou Chitany, Esmeraldy, Preciosy; Pre-
ciosa jest oděna jako parřdnice na smolenském ná-
městí; Esmeralda w strakatých gazowych šatech,
ukradených w Basmannowě ulici. Ale to ještě není
dost. Cikanky se omihly a najednou zapěly s roz-
ličnými úškľibky, s powšechným žalostným škwiko-
tem.— ne kočowní cikánskou piseň, nybrž ruskou ro-
manci z jaudevillu. Kde tu jaká samobytnost a ná-

rodnost? Kde je naleznets w Evropě, když i Cikáni je ztratili?

Kniha počestných zápisků wypadla Iwanu Wasilěwiči z ruky.

Za to byl Wasil Iwanowič w unešení. Pokročoval ramenama, podupoval nobou, ano i připěwował dosti ohraplawým hlasem a tonul w rozkoši. Cikánky obstoupily jej se všech stran. Ty, které nezpíwaly, nazýwaly jej krasawicem, sluněčkem, hádaly mu ze dlani, a slibowaly mu nesmírné bohatství. Opilá Steška taneowala s rozepiatýma rukama. Matrena křičela jakoby ji na nože bral, a na jednou zatleskaly všechny do dlani a začaly Wasilu Iwanowiči dlouhá léta přát. A Wasil Iwanowič se usmíwal, i zapomená na Awdotu Petrownu házel dwouhřiwníky a čtvrtáky mezi chůwou tlupu.

„Tak, tak!“ wolal. „Nanic. Nu, teď: Hej, wy hulání aneb umíte-li: Ty newěřiš, ty newěřiš. Dobře! Nu, nějakou skočnou — takhle! Dobře! Výborně! Jonácky! — Nanic! — Nu, j wyrazili jste mně. — Dost, děkuju! — Iwane Wasilěwiči, aj, Iwane Wasilěwiči, co stojíš jako zmoklá slepice? Podívej se w prawo — widíš ji w čerweném šátku? Ta by byla pro tebe, Nataška, ne-ž? Jak se ti líbí? co?“

Iwan Wasilěwič se zpočátku mrzel, a pak se zamyslił. Pohlídnul na Natašku.

Nataška byla nawzdor svého ošklivého oděwu opravdu hezká. Velké černé oči swítily se jak blesk; osmáhlé tahy byly outlé a pravidelné, i zuby jak cukr bílé odrážely se ostře od malinových úst.

Iwan Wasilěwič wyndal ze šátku na krku jehlici, a popojda ku krasawici prawil: „Nataško, ty jsi se narodila cikánkou; zůstaň cikánkou, nenos hloupé zástěry, nepohrdej svým národem, nezpívej ruské romance. Zpívej své domácí písně, a pro upamatování na mne wezmi mou jehlici.“

Cikánka zapíchla honem jehlici do šátku, pohlídl na mladého člověka polou wesele polou zá-
dumčiwě a řekla mu tiše: „Já miluju naše písně a budu twou jehlici nosit. Já na tě nezapomenu.“

Iwan Wasilěwič odešel stranou, a bylo mu newim proč ještě smutněji. Tak uběhlo několik minut. „A jak zpíwají?“ tázal se za ním hlas.

Iwan Wasilěwič se obrátil. Za ním stál jejich průwodčí a díwal se na něj potutelně. „Není-li prawda, že pěkně zpíwají? Pánovi se to jaksí líbí,“ prawil dále ukazujíc na Wasila Iwanowiče s pohnutím stojícího mezi cikánkami, jenžto znova do dlani zatleskaly, přejíce dlouhá léta Wasilu Iwanowiči.

„Zpíwají pěkně.“

Iwanu Wasilěwiči nechtělo se ani malowit ani zůstat. S těžkem odvětlil Wasila Iwanowiče, který při diwokém jásání přece se odhodlal opustiti své osmáhlé swůdnice, a k závěrku bodil jím w unešení čerwenou bankowku.

Konečně se oba mlčecy wyprawili k wíjnímu domu.

„Nezpíwají špatně,“ začal zase nepokojný průwodčí. „Škoda jen, že ubožátka jsou pod stráž. Na ostatně sedí na čistém powětří w lese, a ne jako ja na příklad seděl, abych řekl, w šatlawě.“

(Dokončení.)

D o p i s y.

Z Berouna.

Jungmann zemřel! Pojďte wšichni wěru
Nástupce jeho swatých stop.

Bedř. Peška

Tak zawzněl hlas z Libušina sídla a bolestně dopl nején wšecy wěrné Čechy ale i bratry naše Slowany. Jakž neměla přasmutná zpráva tato i nás Berounany n-
niti, powažující jej za svého krajana; nebo w nedaleké Hudčich narozen, w zdejší děkanském chrámu Páně p-
křten, nawštěwowal po odbyti triwialky domácí * i hlavi
skolu zdejší. Jím se budou honositi kritici i školní matky
zdejší, co swět swětem státi bude! Jak nás tedy zpráva
tato z časopisů došla, i nemeškali jsme o to se postarat, aby se i zde za w Pánu zesnulého církewní obrady ko-
naly a abychme mu alespoň tím lásku naši poslední pr-
kázali. Ke smutné této slawnosti byl ustanowen den sw.
Kateriny. Ráno sezwanělo se všemi zwony, o 3/4, a
9 shromáždili se žáci zdejších škol we swých třídách, ok-
udž pak swými učiteli a direktorem wedeni byli do dě-
kanského kostela, kdež slawné zpíwané requiem s assistenci
a paranyfou se konalo. Po skončeném tomto obradu obř-
tiw se důstojný a wůbec milowáný náš děkan p. W. Lá-
bler k ředu w dojemných slowech promluwil o nesmrt-
ných zásluhách zwěčněho.

Uprímně wyznati musíme, že ač tento pečlivý dach-
wní pastýř w celém okolí co wytečný řečník jest znám,
že jsme ho ještě nikdy tak cituplně, tak dojemně mluwit
neslyšeli, a tudy nebylo diwa, že všickni, od dítěte až k
starci, od outlé dívky až k otužilému wojnu slze wrod
proléwali. Den tento zůstane nám zajisté památným, a př-
čež wřelé díky jak wšakerému zdejšímu duchowenstwu,
pilnému učiteli zdejšího hudebního ústavu, který slawu
Tomáškowu Requiem de C mol dával, jakož i všem ta-
jenž ochotně k oslawení této smutné slawnosti, wyběruje
čtwerospěwem se skončiwši, nápomocni byli. J. Přík.

Ze Skalice nad Úpou.

Ledwa že jsme bolestnou ztrátu našeho o wíat w-
soce zaslouženého Jungmanna trdným srdcem uželali, op-
stil nás muž milowáný, tichý, welzasloužilý, vlastnilowý
swou skromností Jungmannowi welice podobný Hurdál.
Byltě to muž řídkých cností, miláček swých důstojný

* Z triwialky hudčické, jmenowitě za jejího učení
Josefa Seydla wysil mimo našeho Jungmanna i následující
od něho takřka všickni sdarma učení mužowé: p. Ant.
Jungmann, doktor w léčitelství a professor porodnictwí a
uniwernitě pražské, welobný p. Ant. Wlasák, býwalý farář
a sw. Řečpáka w Praze, wel. p. Jan Jungmann, farář w
Tatarku a Unhošti; p. Frant. Albrecht, býwalý J. A. D.
p. Jan Albrecht, kněz Fürstenberský; rowiděnti welob-
Wác. Petronk, kněz církewní; Dominik Wlasák, býwalý
magistr úředník w Pízlí; a wel. p. Josef Wlasák, nynější
zasloužilý farář w Želčaně a Berouně, jemuž i za toto
známemání powděční jsme. Wěru málo učitelů weských
může se takowými a tolika muži wykázati! Než jakas od-
plate wzal na tomto swětlé ocně státní, teprw před tím
zemřelý učitel! Bída a pronásledování!

spolebností, miláček mnoha wanešpých a znárodných osob, zakladatel štěstí mnohých, zakladatel naší krásné květinárny a tak prosalých jirinkových slavností, horlivý ředitel bývalého zdejšího divadla a dobrodinec knihovny naší.

Dne 4. t. m. konaly se posvátní obřady pohřbení tohoto zvěčnělého našeho dobrodince. Snad co Skalice trvá, slavnějšího pohřbu newiděla. Množství duchovních pánů, síla nesmírná z celého Hradeckého kraje zde shromážděného lidu, mezi nimž mnoho w důstojenství vysoko postavených úředníků, o vlast zasloužilých od nejstarších buditelů až k nejmladším horlitelům národnosti československé slyoucích mužů, doprovázeli miláčka skalického na poslední pouť k hrobu. Zdařila provedeným Tomáškovým requiem hlásala w chrámu Páně „tuba míru“ powěst o swém, pokoje a míru, swornosti a lásky k bližnímu mřowném, nyní zemřelém kazateli. Wel. p. Mach dotkliwou řečí skazatelny každého z přítomných k slzám pohnal, a zaslusno by bylo, aby tato překrásná řeč tiskem se uweřejnila. Nad hrobem řečnil náhodský pan děkan. Krátký ale významu plný obsah jeho wážných slow doplnil truchlořeč prwního, tak že jsme všichni w celé mře bolestnou ztrátu zvěčnělého vlastence, lidumila a mřowaného Bohu celou duší oddaného pastýře duchovního cítili a želeli.

Odpočiwej blaze, muži skromný, swatý!
Pro vlast, cnost a wiru celou duší znatý!
Křisiteli tichý národní blaha!
Tobě díky wzdává zawděcence snaha!

J. J. Melichar.

Z Jihlawi.

Na veřejný důkaz prawé úcty, wrouené lásky a wěčné wděčnosti k nesmrtelné zasloužilému, dne 14. Listopadu t. r. w Praze zesnulému panu Josefu Jungmannowi drželo se 2. Prosince zde w Jihlawi w chrámu Páně u sw. Ignacia slawné requiem za tohoto slowůtného a wznešeného arciocté literatury české. Wel. p. Ondřej Sommer, doktor filosofie a prefekt zdejší, cís. král. gymnasium, wykonal tuto památní slawnost s patrným zármutkem o swého wysoce cteného, teď zvěčnělého souduha. Cühodnému knězi to-muto assistowali ochotní tři páni kooperatorowé při filiálním chrámu Páně u sw. Ignacia, totiž pp. Wilim Rachlík, Urban Hájek a Rafael Kratochwil. Hadbu wyborně obsazenou řídil pan Jan Pokorný, zdejší regenachori a čestný měšťan, se wší zewrubností tak zdařile, že se mu pro jeho schopnost, zběhlost a přičinliwost, jak i pro jeho při každé podobné příležitosti praukázanou ochotnost wšeka chwála dáti musí. Prowezwalof se Witáskowo requiem do Es, při čemž mnoho pánů ochotníků, mimo oudy zdejší hudební jednoty milerádo pomáhalo. Po skončených těchto službách božích zpiwala se — a ta ponejprw, co snad Jihlaw stojí — veřejně český kantata k tomu oučela od zdejšího doktora lékařství Leopolda Eritze, horliwého a učeného vlastence, vlastně zhotowená, při kterémž zpěwu se obzwládně wyznačil pan Ferdinand Heller, zdejší učitel při škole triviale, an swým příjemným tenorem welmi zajímavě oučinkowal na pobožné poslouchactwo. Welký ohláš krátného tohoto kostela byl pro tuto smutnou slawnost krom obyčejného ozdobení také erbem cís. král. řádu Leopoldowa, a weliký katafalk wyobrazením oněch nejhlawnějších důstojností okrátně, jimž zvěčnělý náš vlastenec pro swá nesmrtelná zasluby od wděčných státní, společností a wladarů přeložně obdařen byl. U předsutak okrátněného castrum doloris bylo napsáno na welikém štítu přestavné jméno s tituly zemřelého, co se jich na ta tabuli wěsto, w jazyku českém. Malba těchto ozdob wywedl pan Křadotusk na ponaučení pana doktora Eritze se wší plností welmi zdařile. Páni professorowé zdejšího gymna-

sium, z nichž pan katěcheta wel. p. Anselm Šerchen a wší horliwou láskou kostelní pořádek při této slawnosti wedl, přítomní byli se swou swětečně oděnou mládeží, z kteréž dospělejší rozswícenými kostelními pochodněmi slawnost zwýšowali. Po kostele zde onde widěti bylo zdejší i cizí ctkele (Slowany a Němce) w Pánu zesnulého mudře.

Budiž tato památní slawnost patrným důkazem, že w Jihlawi bydlicí Morawané a Čechowé srdečně truchlí nad nenahraditelnou ztrátou, kterou literatura česká bolestně cíti ułożením se w chladný hrob zbuditele, zwelebitele, wzdělawatele a otcowského zachowatele w temnostech již již bloudícího jazyka českého. Mnozí zdejší Čechowé, jenž se němčině sotwa powrobně naučiwše již se ostýchají, wstydí mluwiti materským přirozeným jazykem swým, a pahrdají nejdražším statkem, kteréhož od matky swé zdědili, ti nechť se zardí widěwše welebiti muže wysoce učeného a weliké sláwy dosáhšého proto, že jazyka swého materského se srdečnou wděčností až do swého skonání nanejwš si wážl a jemu wěren zůstal, a proto takových přewznesených důstojností hodným se stal.

Přijmítež pak wšichni šlechtetní pánowé, jenž jste ke slawné památce za našeho zvěčnělého vlastníla tak láskawě nápomočni byli, wrouené díky a buďtež ubezpečeni, že wšl Bohu mřou ochotnost stále chowati budeme we wděčných swých srdcích.

M. K.

Literatura.

Monika, tragedie we třech jednáních od J. Kolar.

(Dokončení.) Již w hlawních osobách našeho rozdělu mezi oběma kusy nalezáme. Werner je náš Lambert, pronásledovaný a potlačený Strahlenheimem jako Lambert Wernostou. Místo Josefíny, choti Lambertowy, utwořil p. K. starého sluhu Ondřeje a klade mu zhusta Josefínina slowa do úst. Gabor není nikdo jiný než Monika, zde jen to básník změnil, že z Gabora ženskou učinil; konečně kdož by w Byronowu Idensteinu, správci starého zámku na pomezí českém, Kolarowa Rokosa, podiwnou náhodou též správce starého zámku na pomezí českém, nepoznal? Děj Kolarůw jako Byronůw stejné za času třicetileté wálky, a co ještě diwnější, u obou w Čechách se koná. Dějístě jednání prwního we Wernera jest: síně pobořeného hradu na sewerních hranicích slezských. Bourliwá noc. Jednání I. Kolarowé děje se též we starobylé alpi. hradu starého a slyšeti wíchr a bouřku. W kuse Byronowé nepřítel rodiny Wernerowy u starého hradu w rozwodněné řece tone a syn Wernerůw ho wyswobodí; w Monice také se nepřítel rodiny Lambertowy w rozwodněné řece u starého hradu topí a syn Lambertůw s dcerou ho wyswobodí. Ustanu od dalšího dokazování; kdo by zewrubněji o výroku mém se přewědčiti chtěl, toho na přecnění a porownání obou dramát odkazuji a jen ještě několik soch z prwního jednání naznačím, které p. K. skore do slowa přeložil. Jsouť pak následující: 2., 3., 4., 6., 7., 11. Diwím se tím wíce literárnímu tomuto podvodu, poněwadž přewědčen jsem o wlebach páne Kolárowych, který nepotřebuje z cizího brát, chge-li podati něco zdárného. A však myslím, že ho k tomu přiměla wíce kwapnost a spěch, aby brzy kus k benefici swé wyhotowil. Uweřejnil jsem to pak proto, aby se budoucí každý podobných podvodů wstríhal a nemyslí, že obecnstwo naše w literatuře cizí tak newědomé jest, že podvodu jeho se nedomáká. Ostatně bylo by to jen bráně přechowáwactwí, sloužící literatuře naší jen k potupě a ke zhůze, kdybychom takových podvodů mlčením pomjeli.

Prawil jsem, že p. K. w druhém a třetím jednání vlastní čestou del, což w tom smyslu čtenář rozumějí, že p. K. z myšlénky Byronowy dále něco řekne; krátě,

s rozličnými změnami vytvořil. Zde tedy nám ohledati dlužno, jak výmyslivým se básník v oddílu tomto ukázal a jak práci svou provedl.

Básník děj svůj zcela ve vlastenskou půdu zakotvil a to v čase nejosudnější národu našemu. Učinil Lamberta českým vyhnancem po bitvě bělohorské, postavou to, s jakou se v pěkné literatuře naší zde poprvé setkáváme. (?) A však ani toho zásluhu nemůžeme básníka zcela přičísti, neb se i ve Wernera často na to uaráží, ano tam Werner též za vyhnance rakouského pokládán jest, tak že p. K. z podané látky vyhnance svého vytvořil aneb raději do-
tvořil. Původnější osoba jest šilený Hypolit, pilně a důsledně provedená, takž i Monika, ona děvka, v jejímž srdci ostré dvě protivy svou vládu mají: krvežíznivá pomsty chtivost a věrná, ohnivá milest k Odolanovi. Charakter její co tragické osoby je různý a důsledně proveden a zajímá veskeru pozornost a přitahuje jak diváka tak čtenáře. Komický pak správce Rokos, ačkoli bez pohromy z Angličan do Čech přeložený, jest jako přivětivá oasa na palčivé poušti a svými dílem přeloženými dílem původními vtipy na rozmanitost lidských povah na tomto strakatém světě nás upomíná: veselý šprým wedle trpkosti, úkladnosti, pomsty, wedle upřímnosti a lásky a wedle studené, pošmourné smrti! Odolan a jeho poměr k Monice, jakož i celé ukončení kusu jest původní a zásluhu zcela básníku připočísti dlužno. Připomenouti ještě powinno starého sluha Ondřeje, který jediný, jako Josefina ve Wernerovi, hoře pána svého útěchou a soustrpností svou ulevuje. Pohutlivá a krásná jest scéna 4. v 3. jedn., kde Ondřej pána svého nechce samého do žaláře pustiti. Podobně důrazná a krásná je scéna 7., kde hlas Moniky Wernostu strašně na soud ze spaní vyvolává, a pak wyprawováním osudu rodiny své svědomí jeho krutě mučí. Jednotlivá jednání různě se končí, svědčíc o divadelní básnickové zkušenosti.

I musíme wyznati, že při všem vyktnutém plagiatu nabyla literatura naše dramatická dílem Kolarovým pěkného přírůstku. Pozůstává jen pronést přání, aby p. Kolár při Monice státi nezůstal, ale ještě častěji, a to *původními* plody dramatickými nás potěšil. W. H. Kokořinský.

Słowanské zpráwy.

* Pražané snad pamatují zde vystoupiwého maďarského herkulosa Toldy-Janoše, neb alespoň wlasatou jeho podobiznu po všech rohách přilepenou. Tento silný Maďar vystoupiw též w Budíně wyzwal k zápasu každého, chwastaje se, že mu podlehnouti musí. Jeden slowenský mladík, Pawel Pyšný, přijal to pozvání; wyhrnuw rukáwy na jeviště wystoupil a chlubným Maďarem o zem praštil.

* Professor římského práwa na uniwersitě pešťanské se roznemohl a powěstný srbaký básník a redaktor Srbského letopisu doktor Ivan Subotić jest jeho suppletem učiněn. Jest to chwalitebný příklad, že uniwersita wyznawáče wíry řecké, buď třeba na čas toliko, na katedru powolala.

Pražský denník.

* 1. Prosince shromáždila se filosofická fakulta a jmenowala k nastávající pětistileté památní slavnosti naší uniwersity náledajících *padesát* wytečných učenců čestnými doktory a čestnými spoluoudy (posledními ony, jenž již doktorové filosofie jsou), při čemž ještě to poznamenati musíme, že již dříve za čestné doktory wywoleni byli J. C. W. arcikníže Štěpán, J. kn. M. pan arcibiskup pražský

swobodný pán Šrenk, a wysece důst. pan Jakub Beer, křižawnický generalwelmistr. Wolity se skvělé hwězdy wěd we všech zemích: Prof. H. L. Fleischer w Lipsku, K. F. Gauss, Jakub Grimm, prof. Hermann w Lipsku, Al. von Humboldt, Justus Liebig, K. F. Neumann w Mnichowě, Perz, Šelling, prof. Stenzl we Wratislawi — Arago, Cauchy, Cousin, Guizot — Rob. Brown, Buckland, Faraday — Aug. Mai, Melloni — Pogodin, Fraehn, Jakobi, Šewirew, Westokow — A. Maciejowski — Berzelius — Orstedt — Delarive (we Šwejcariích) — F. von Siebold — Čelakowský, Palaeký, Parkynč, Šafařík, Sommer, Zippe — A. von Baumgarten, Chmel, Endlicher, Ettingehausen, Haldinger, swob. pán Hammer-Purgstall, Ferd. Wolf — Frnz Unger w Hradci Štýrském — Carlini, Cesare Cantù, Litta-Christ. Doppler, Jan Kollár, hrabě Teleky — prof. Wolný.

* We čtrnácti dnech nawštíwí naši Prahu swětoznámí tři automatové, zhotoweni od slawného Jaqueta Druze z la Chaux-de-fonds. Jsou pak: písnič automat, kreslič automat a automat pianistka. Tyto prawé diwy mechaniky již w encyklopediích a jiných časopisech zahraničních dle zásluhy oceněny jsou, pročez na ně wážené čtenářstwo pozorowno činíme.

N á w ě š t í .

Jan Hoffmann, chtěje mnohonásobným žádostem zadost učiniti, swolil k tomu, aby se *jednotlivé sešitky newého Wence* o sobě prodávaly. Ledakomus bylo obtížné celý ročník díla toho sobě objednat a najednou jej zaplatiti; jinému se opět některé zpěwy před jinými libily, kwili nimž však celý díl koupiti nechtěl; tomu všemu wyhwi se prodejem každého sešitku o sobě zvlášť, nebo dwou i tří kterýchkoli. Ochotnost, jakou nakladatel swrchu psaný na rozšíření českého zpěwu wynakládá, zasluhuje opravdu všestranného uznání. Každý sešitek bez rozdílu prodáwí se za 15 kr. stří.

W krátkém čase wyjdou u téhož nakladatele nowe písne w ceně welmi laciné, a pak, což za welmi důležité powažujeme, malá theoreticko-praktická škola na housle, která wenskowským učitelům českým výborně poslouží. Připrawují se tři školy lehké a pochopitelné pro ostatní hudební nástroje, jichžto potřebu již dlouho cítíme. Že pan Blažek, professor we zdejší warhanické škole, theorii hudby w jazyku českém k tisku připrawuje, wíme z jistého pramene, jsouce jemu již napřed k upřímným díkům zawázání. Týž učitel zachází po mnohá léta s četnými pouze českými žáky umění warhanického, i zná on dobře velikou spisu takowého potřebu. Maje před sebou wzory slowané, Tomáška, Piče, Velta, přidrží se p. Blažek zajisté výborné dráhy těchto korifeů.

První koncert komorní Jana Hoffmanna připadá w pátek 10. Prosince o páté hodině w sále platejakém. Zajímalý program obsahuje: 1) Okteto od Mendelssohna pro 4 housle, 2 violy a 2 violončela. 2) Quatuor od Cherubiniho Nr. 2 pro dwou housle, violu a violončelo. 3) Trio od Beethovena pro fortepiano, housle a violončelo. Op. 97. da — B.

Nowá kniha.

Katolický Racional. Dle Gryčage wydělal, mnohými příněmi, modlitbami a zvláštní pobožností pro školní mládež rozmnožil a wydal Tomáš Bečát, erposita w Ryfelowicích a and Dēdictwí Swatojanštěho. W Holomauci 1847. W konmish u Eduarda Šdělila, kněhpupce. Grytman. 8. 564 str. Cena 48 fr. stří.

Číslo 148.

14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(hytem č. 1000—2 plus dvě př. zem.).

11. Prosince
1947.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovy
(w Nowých alejích
na Nowem Městě
č. 116) vydává po
párářích třikrát za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

Předplácí se, na čtyři
léta: 1 sl., na půl léta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. stř. Ut. k p
řitowních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
příloha s patřičnou
obálkou 2 sl. 36 kr.

Z Tarantasu

W. A. Sollohuba.

(Dokončení)

P r s t e n .

„Ty jsi seděl w šatlawě?“ tázal se zwědave
Iwan Wasilewič.

„Seděl, pane, proč bych to neřekl? Seděl ne-
winně.“

„A proč?“

Odrostlý jinoch přejel si rusou bradu rukou,
naprawil si wousy a usmál se. Modré oči jeho za-
hořely ohněm chytrosti a weselosti.

„Pro častnicha.“

„Jak to pro častnicha?“ skočil mu do řeči
Wasil Iwanowič, směje se celým tělem; „pro
ženu častního (čtvrtního) dozorce? Je-li možná?
Ale já widím, příteli, tys šprýmownik. Wyprawuj
pak pro obweselení, příteli, jak to bylo. Dej slyšet
swé kousky.“

„Dowolte, pane, powím wám to. Ráčíte wě-
dět: já mám swou hospodu pro přichází, i kolau
mám a seno prodávám. Každý mně wítán, komu
se líbí, samowar vždy připraven, a zastujka * ta-
ková, ubezpečuje wás, že se jen obhlznete. To,
rozumíte, jen tak k učení, každému ji prodávat ne-
smím — ale kdo bez hríchu před Bohem, bez winy
před cárem? Dobří lidé, Bůh jim dej zdraví, na mne
nezapominají, a tedy ke mně vždy do hospody do-
cházejí. A dule, ráčte wědět, pane, mám kramek
se všelikými věcmi k wenkowskému obchodu. Tu
jsou kroupy všeliké, rukawice, pasy, chomouty, bice,
sušené šwestky — jedním slowem, co jen potřeba.“

„Jsou tomu asi dvě léta, když nám z města
nowého častního poslali. Byl malý, kulatý, učiněný
soudek, ne příliš moudrý, ale takych prawdu řekl,
rádně pik. Co nám to — řekli jsme my hoši, moudrý
sebou, že nám to za ošklivého častního poslali!
Ale co dělat? Třeba byl ošklivý, jest přece čast-
ní. Nebylo pomoci — šli jsme jej uwítat; ten wzal
libru čaje, onen homoli cukru, jiný jiného zboží ze
swého kramu. Nelzelo nepráti mu štěstí k jeho pří-

jezdu. My tedy, kupci a měšťanstwo, přišli, jedni
w ouředním kroji, druzi w nowém kabátě, jak to
obyčejně býwa, s chlebem a soli, a stojíme u zdi.
A častní prochází se jako páw w chotě a přijímá
jen dary. Jako teď se na to pamatuji, jak mne Feďka
Sidorin štouchl do boku: „Podíwej se, wece, we
dweřích wykukuje častnicha. Aj, jak je bystrozra-
ká!“ A wěru, proč bych se na ni nepodíwal? nu,
abych prawdu řekl, častnicha byla jako makový
kwět! Taková ruměná, a oči jako uhli jen se jiskří.
Zlý duch mne popichl, já se upiátě podíwal na krá-
sku. Snad to pozorowala, bouchla dweřma — a byla
ta tam.

„Od toho času, proč bych to neřekl, přišlo na
mne newyslovné zlé: nespím, nejím, swět je mi
lhostejný. Pouze na to myslím, jak se dostat k čast-
nimu. Běžím: „Wase blahorodí, sousedowy prasata
nedají pokoje, přikažte hospodari ať je uwaže;“ tu
zas: „Pomocni, wase blahorodí, parou se a chtějí,
aby dostali darmo kořalky pit, řkouce, že jsou lid
ouřadni. Co poručíte s nimi dělat?“ Tu zas: „Wase
blahorodí, u stríkačky jest kolo zlámáno, na či ou-
traty dáte je sprawit?“ Silu jsem tobo vymyslił.
Ale ještě to musíš nějak nawlíknout, když wiš, že
častní leží nemocen. Klepám, klepám. Marie Pe-
trowna wyjde w kacabajce. — „Co byste rád?“ —
„Jeho blahorodí neni doma?“ — „Je nemocen, hlawa
ho boli, trochu si lehl.“ — „Hm, on už wi — ačehož.
Přiđu zas. Řekněte, že tady byl Iwan Petrow Th-
dejew za swými záležitostmi.“

„A wida, brzy na to začala se Marie Petrowna
již procházeti okolo mého kramu a dávala se do
řeči. — „Co je to, Iwane Petrowe, že nyní tak chla-
dno?“ — „Je widět, jemnostpani, že w noci mrzlo.“
— Aneb: „Jak jde prodej Iwane Petrowe?“ — „Do-
bre, nemohu si stěžowat.“

„Posleže, začal sám častní ke mně do kramu
docházet. Přiđe a odkukuje si: „Co to, příteli, já
nestydím jaksi. Nemáte pálenky, abych se trochu
zahřál?“ „Jak bych neměl, wase blahorodí? ráčte
se napít na zdraví. Je to wěru wyborná pálenka.“
Dám mu skleničku, dám mu druhou, dám mu třetí.
Častní můj se tak zahřeje, že sotwa domů dojde.

* Kořalka všelikým kořením připravowaná.

Takovým způsobem stal jsem se jeho nejsrdčejším přítelem. Jednou také slyším: „Iwane Petrowi, přines něco zakousnout. Iwane Petrowe, večer tě zwu k sobě; napijem se trochu punše.“ Od rána do večera pořád mne zve k sobě. A já také potřeboval brzy to brzy ono. Částní jde ze wrat — já do wrat — slowem — „Tu se wyprávěč usmál a opět se odmlčel.

„Slowem — nu, nač tu mnoho řeči! Minul měsíc, minuly dwa. Já sedím we swém krámě a prodávám jak obyčejně. Widím, částní jde a odfujuje si. Zawolám na Seňka: „Dej sem anysowky, částní jde.“ Částní wešel.

„Buď zdráv, Iwane Petrowe!“

„Mnoho zdraví, vaše blahorodí!“

„Co to, bratře, já se nasydnu jaksi. Nemáš něčím se zahrát?“

„Jak bych neměl!“ Tu wezmu skleničku a podám mu s poklonou prose, aby pil na zdraví. Ale on se najednou celý zardělý nadme a oči jeho stanou se jako cínové lžice. Pane Bože! co se to s ním děje? Hledí mně na ruku a stojí jak zkamenělý. Já sám kouknu na ruku — Ach, jaké neštěstí, já zapomněl sundat obroučku!

„Musím vám říci, pane, že mně částnícha dala zlatou obroučku s modrým kvítkem a prosila mne nosit ji na památku, jen abych ji muži neukazoval.“

„Jak mile odešel, zpozoroval jsem hned, že je zle; wezmu nohy na ramena a zrowna k částniše. „Běda, Marie Petrowno, běda, wemte si swůj prsten.“

„Sotwa jsem se wrátil, již mne chytili tři drábowé za limec a wlekli mne do šatlawy. „Dowolte, já jsem kupecký synek, mne se nesmíte ani dotknout.“ Nic naplat, swázaři mně ruce a posadili mne do šatlawy, do wězení, a dali mně kleště na ruce. Jsem pry zloděj.

„Není hrubě weselo, pane, seděti w šatlawě. Bylo tam takové dušno, že jsem toho sotwa sněsti mohl. Na rukou železa. Chceš ruce zdwihnout — nejde to; chceš lehnout — není kde; chceš jíst — máš wodu a chléb. Nedej Pán Bůh přijíti do šatlawy!

„Tu se roznesla powěst po městě, že Iwan Petrow Thadějew ukradl částnímu zlatý prsten. Mne, chwála Pánu Bohu, dobří lidé měli rádi. Šli prosit měšianostu, aby on sám konal wyšetření. Měšianosta náš, dobrý muž, sloužil w pěším pluku co poručík, šel sám k částnímu a wzal s sebou sekretáře od zemského řizení a štrápčiho (právního zástupce). Částní si dříve tak přihnul, žeby ani pět nespočítal. Poslali pro mne. Přiwedli mne s invalidy jako přestupníka. Byla mně hanba před lidem, ale nebylo pomoci. „Částní dozorce tě winí,“ wece měšianosta, „že jsi w jeho domě ukradl ženě jeho zlatý prsten s modrými kamínky.“

„Já jsem nikdy nic žádnému neukradl, vaše wysokoblahorodí,“ dim já; „bylo-li kdy slyšet mezi

lidem, že Iwan Petrow Thadějew je — darebák a zloděj?“

„A částní se durdí: „Zloděj, zloděj! wěřte mně, zloděj. Ještě wčera widěl jsem u Marie Petrowny na pravé ruce tu obroučku. Ale račte se sám zeptat.“ Částní přiwedl ženu k měšianostowi. „Nu,“ wece, „třeba mne zabte, ai do mne brom udeří, ještě wčera na tomto prstu byla — pfu do pekla! Jak se zde zas octla?“

„Jakou to obroučku?“ tázala se Marie Petrowna. Mně nikdo žádnou obroučku neukradl. Tu je prsten s karneolem, tu se safirem, tu ten zlatý s modrými kvítky. Styď se,“ prawila k muži, „tak se opit, až rozumu pozbydeš!“

„Částní otewřel hubu, byl tím víc pomaten, a měšianosta, štrápči a sekretář mrkli na sebe a začali o věci jednat. Tu ale wyrazí najednou a začnou se chechtat. Za břich se popadali. Mne pustili domů.“

„Tak se i vše skončilo. Měšianosta řekl jen: „A ty, příteli, wezmi si z toho naučení. Nenos prstýnky a nechod za paničkami, nýbrž wezmi si do domu pořádnou hospodyní, která by u tebe na všechno pozor dávala.“

„Poslechnu,“ odpověděl jsem a šel jsem s Pánem Bohem domů. Jaká tu byla radost! Seňka, Sidor, všickni sousedé, sami prawoslawní hodowali u mne do rána.

„Druhého dne wyjeli částní a částnícha z města.

„A já o nejprwnějším masopustě pojal jsem ženu u souseda Sidora a teď tomu třetí rok,“ připojil Thadějew, „žijem, chwála Bohu, mohu říci sworně.“

Přel. K. Stefan.

Listy učitelům českým.

24. Kritický přehled Přítelů mládeže.

d) Články týkající se kázně školní.

Žádám Vás, pp. učitelové, abyste si dříve přetáhli co jsem o kázni školní powěděl w listu šestém a dílem i w jedenáctém. — W P. m. nalezá se mnoho pojednání o kázni školní, zvlášť o sadě: *Kde kázeň, tu bázeň*; jsou to dílem rozmlawy (rr. XIV., XVII., XIX.), dílem kázaní (XIII., XV.). Napotom se wyskytaji bojni článkové o školním trestu a jeho způsobu, o prostředcích ku cwtu, listy kázně školní se týkající, na slowo již wzaté „slowo o holi“ a jedno bezké pojednáníčko o tom, jak si učitel školu dětskou získati může; konečně nepřehledné množství řečí příležitostných, zvlášť konferenčních, jenžto zahrnují kázeň školní. Již jsem se w listu šestém zmínil, že otílost, wynášení a opakování myšlének bez pilné potřeby je zvláštní ráz článků těchto. Mimo to objevuje se wšude w P. m., zvlášť ale we stránce této urputné držení při starém; tak se zde k. p. weče posud silná wojna proti filantropismu, kterážto pedagogická forma w nynějším světě wychowatelském pochována jest již asi třetí jinou formou pedagogickou.

Nejdůmyslnější a nejjadrnější článek w ohledu tomu je: *O veliké důležitosti poslušenství hned w prwním dětinstwí, a kterak ho lze u děti bezpečně docílit*. Od J. Fischera, prof. w lékařstwí (XX., XXI.); je wšak s němčiny přeložen. Wýtečnost a ráznost článku toho wzniká

zvláště z bádání psychologického, což lze pozorovati nejlépe v XX., 2. Zde se nehází frasemí vychovatelskými, ba ani zde není citátů z písem swatých, jimiž ostatní sem patřící pojednání téměř přeplněny anebo raději přesoleny jsou, a přece se článek mile čte, protože nelpí na kůře, ale k jádru proniká. Jiná výtečnější pojednání v ohledu tom jsou: *Wackowa: Krátké pojednání o školní kázni* (XIII., 1.), a potom: *Trestání poklésků mimo školy zni-klých*. (Srow. §. 244. pol. zř. šk.) *Listy starého učitele Lidmila k učiteli mladému Budilipowi*, od prof. *Stránského* (XVI.). Bystré pojednání od *W. Šimka: Chyby a nedostatky některých škol. Prostředek k výchování poslušných dětí*. Od *A. Stránského* (III., 3.). Dotčené již pojednáníčko: *Jak si učitel lásku dětí získati může*. Od *Macana* (V., 2.). Na str. 74. stojí: „Hleďte děti, když není školy. Ve škole hledají děti Wás, Waše cwičení... Wy tedy krom školy hleďte zase je, hleďte jejich radosti, jejich vyrazení, jejich potěšení, tak i lásky jejich hledati budete, a jistě ji naleznete.“ Co nějakou čiprnou odlihu uwádím zde *Duškowo: Smi-li učitel školní dívky libati?* (XVII., 1.)

P. *Nowáky* * četné sem patřící články přilnuly však tím odhodlaněji k wytknutým již vadám. Abych ale ze křivdy winěn nebyl, uwežu zde to aneb ono ze článků těchto, aby tak zároveň wyswítilo, jak dalece se hnul od pravdy p. spisowatel. *Welmi w čas promluwené slovo o holi* (XVII., 4.). Při čtení tohoto článku napadl mi výrok jistého učitele, který na otázku, proč žáky nepřestále fláká, odpověděl: „Aby, dobří-li jsou, w dobrém setrwali, jestli ale zlí jsou, aby dobrými se stali.“ Wěru, as takový duch wane w tomto článku. Než poslyšme (str. 349., hned začátek): „Ješto oddíl wychowateletwi k hlasitému howoru přiwádím, jeť mi oukolem, bych hodně po wédecku rozprávěl a psal jako nějaký filosof!... Měl bych, probnaw se po oboru možnosti, teprw k možnosti přistupowati, asi takto řeč weda: Možná, žetě hůl k užítu: první díl pojednání; hůl je skutečně užitečná: díl druhý. Ale já přejímám řeč na ten rozum: Hůl jest skutečně k užítu, její tedy užitek možný býti musí... (str. 251.). Hůl se nesmí zawrhowati, a tam kde se zawrhla, musí se opět zawésti, neboť výborně oučinkuje 1) na *poznawačnost*, 2) *citelnost*, 3) *žádajčnost*. K oswěcowní rozumu poslouží hůl jakožto pochodné **... (str. 353.). Kdyby se mi za mladu uchylowání, časoměřl a časowání bylo modřinami newstřipilo, wěru potud bych jim nerozuměl... (str. 357.). Tímže způsobem zacházejme s těmi, kteří citelností a smyslem omdléwají: příkládejme touž za tepla *koziho senu* na záda atd... (str. 360.). Některé mudráky tohoto swěta, jenž dětem až k swéwolnosti wůli dávájí a nesrownalými a nestwůrnyými náwřky swými pěstounstwí i swá jména

zhanobili, zejména uwáděti se ostýchám. Wšak abych staré plesniwé a oslizlé sliwky neohříwal, ale na odstrašenou nerozumu a nestydatosti ukázku dal, medle ať s powolením wůli mám, aspoň jednoho jediného nechati po mudrácku kdákati... (a tu se slova — *Götheho* uwádějí! později se *Göthe* ještě jednou „lichomoudrý kdákal“ nazývá str. 363.) ... (str. 364.). Není-li měkkého kartáce k wyčištění kabátu, wezmí ostřejší; nejlépe ale učiníš, pakli jej dříwe náležitě wyklepeš.“ Jasná, ale w pedagogice docela neplatná argumentace a majore ad minus. — Na str. 366. přirównává se škola ku zwěřinci, kde se šelmy holí krotí. Naposled činí p. spis. swé-prostosrdečné a welmi zajímavé wyznání w tato stowa (str. 369.): „Já jsem jakžiw broznou wážnost miwal i pro hůl i pro toho, kdo ji potřebowal. On mně přicházel jako král, a hůl jako žezlo jeho.“ Mírnější a poučliwější je spisowatelowo: *Pojednání pedagogické o školním trestu a školní kázni* (XV., 3., 4.), jen že se zde Wackowy myšlénky (z XIII., 1.) dílem doslowně opakují. Výbornější a i půwodnější widí se býti jeho: *Nauka o prostředcích, kterýmiž lze atd.* (XIII., 3., 4.). Toť se owšem dalece liší od „hole“! Tak též (XIX., 2.): *Zdaž možná atd.*, jenžto wyniká jakousi zvláštní psychologičností. Jinak to však zní o 6-let později, n. p.: *Křesťanská láska a lidumilstwí* (XVIII., 2.). Začátek: „An se křesťanstwím ode sta let diwy lásky konají, čehož nemocnice, sirotčince, chrámů, klášterů a škol patrni ukazowé a důkazowé jsou, byť i lidstwo newděkem nekrásně mlčelo: tu překroutilo mezi tímto křesťanstwí blahodatenstwím, mudráctwí, toto opičátko křesťanstwí, aby do hlasu přišlo, křesťanskou lásku docela do jiných úmyslů, a tomuto swému hačmatilstwí dalo jméno lidumilstwí.“ A konec: „Słowem, láska je křesťanská, lidumilstwí pohanstwí.“ Nebo z *dušení Strejčkowa* (XX., 4.)... (str. 440.): „Ó chlapče! kýž bys kaplanem mým se stal, a očekáwání mému dostál! Kýž by léta hrubiánská, já řku léta učení wyššího, již byla uplynula! Tu se powídá, žeby člověku jednou z kopejtky si wyhoditi třeba bylo atd.“... A jinde: „Kdybych měl srdce sw. Wáclawa, sw. Vincencia, praštil bych Kantowskou moudrostí o zem.“ Konečně nějakou wariací zahudem (z XXI., 2., viz list 23.) a sice hned ze začátku: „Zachowati míru, přichází wděk: tomu uči mudre Kleobolus. Wšeho s míru, jsou jisté hranice. Cnost w prostřední míře stojí. Medium tenuere beati, inter utrumque vola: tak se to we všech jazycích, we všech wáudy koutech, powšechným zkusením a dějepisem rozeznává a ubožák, který si toto přeswědčení za pravidlo žiwota newzal, pozdě bycha honí atd.“

Poznamenání. K listu 21. a sice ku 1) náleží ještě pořádný článek, který jsem našel w r. XI., 1.: *Prostředkové ku prodloužení žiwota w stálém zdrawí.* Mně se welmi líbí.

Jednání průmyslní Jednoty.

Čtenářstwo zná z programu w č. 146. podaného předměty, které pro měsíční schůzku, dae 7. t. m. držanou, uchystány byly; pro dlouhé debatty však, jež zvláště náwřh p. app. raddy Schmidta způsobil, musely poslední dva — zpráwy p. prof. Wiesenfelda o užíwání zeminy santorinské při wodních stawbách a p. Batky o „gutta percha“ — odloženy býti, ačkoli se od šesté do desáté sedělo.

Hned čtení protokollu o předěle měsíční schůzce zawdalo příčinu k několika obránám; p. app. radda *Schmidt* wytykal, že smysl jeho před měsícem učiněného náwřhu chybně podán jest; p. baron *Villani* ohlásil, že hotow jest, co w předěle schůzce strany zásluh aneb vlastně nezásloh pana dra. Makowický twrdil, na žádost tehdež projevenou nyní dokázati, ku kterémuž oučelu zvláštní wypra-

* Pan farář Nowák je snad jediný ze spisowatelů P. m., jehož osobně znám, co člověka a kněze wysoce ctím a co přítele miluji; odtud to snad pochodí, že při ocenění jeho článků welmi pozorliw jsem, aby nestrannost posuzowatele úhony neutrpěla od citů přítele; jeho přízeň mne však, doufám, nemine, třeba že jeho náhledy wychowatelské nejsou náhledy mými. Wel. p. N. je pravý, jak říkáme, Staročech a působí we swém okrese welmi blaženě i we wěc národní. Když jame as před 10 lety s Mikšičkem a ještě s několika českou bibliotheku na gymnasium litomyšlákém, o které owšem nyní nic neslyšíme, zakládali, pomáhal nám nejen radou ale i skutkem.

** Ten samý spisowatel prawi r. V., 4., str. 96: „Ke smíchu jest to, děti proto trestati, když wěc na wrub neucíní, wždyť jsme se museli všickni učiti...“ (str. 97.). „Sřez se děti k učení tělesným trestem přidržowati atd.“

cowání pohotově měl. Namítáno mu, že ona žádost toliko ode dvou soudů vyšla, nikoliw pak od samé schůzky, a že není příčiny, proč by p. b. V. svůj hlas dále odůvodňovati aneb ospravedlnňovati měl, s čímž když se nynější schůzka srovnávanou býti okázala, p. b. V. od své přednášky upustil.

W předešlé měsíční schůzce otázal se krasobarwíř p. *Eiselt*, zdali Jednota příštího roku průmyslní výstavu zříditi zamýšlí. Ředitelstvo odpovědělo, že posud určitou odpověď dáti nemůže, poněwadž na své dotazy k českým fabrikantům a wětším průmyslníkům zewšad ještě odpovědi neobdrželo, podotklo však spolu, že mezi odpověďmi již došlými některé nepřizníwé jsou a p. Kreutzberg chtěl docela naději bráti, že by se výstawa česká roku 1848. podařiti mohla, poněwadž we dvou letech opět hlavní výstawa we Wídni býti má, která prý průmyslníkům wětších wýhod slibuje. Když na to p. *Eiselt* namítl, že r. 1848., kde se 500letá slavnost universitní w Praze slawiti má, pro sbluk cizinců do Prahy této výstawě zvláštních wýhod slibuje, když i od jiných na to okázáno, že mnohé odpovědi průmyslníků výstawě velmi příznivé byly, výstawa ona pro wětší zwelebení oné slavnosti žádoucí jest, a průmysl pro ouzké své spojení s wědami při ní slušně zastoupen býti by měl: přestalo se na tom, aby hlavní ředitelství w nastawající měsíční schůzce další zpráwu a návrh o záležitosti té učinilo. Litujeme, že se ani nyní ku konci přijíti nemohlo, poněwadž wyžádané odpovědi ještě wšecky nedošly; ty, které přišly, byly příznivé, a tak mějme naději, že tato pro čest našeho průmyslu tak důležitá wěc aspoň w nastawající Lednowé schůzce dobře ukončována bude. Hanba by bylo, kdyby naši průmyslníci tak ze wšeho vlastenectwí wyzuti byli, žeby pro nějakou útratu na své zásilky aneb dokonce proto, žeby menší peněžitý zisk očekávali, od podniknutí toho w době tak slawné se odebrali.

Návrh ředitelstwa, aby se w německém průmyslním časopise Jednoty i na r. 1848. pokračowalo, byl jednohlasně přijat, ačkoliw se počet odběratelů w běžícím roce opět umenšil, tak že se na r. 1847. škoda as 200 zl. stí. očekává; žádáno však, aby se co možná o knihkapecké ohlašování jeho dbalo. Na otázku, co se stran prstonárodního českého průmyslního časopisu * stalo, dána odpověď, že vysoké powolení k wydávání jeho ještě uděleno není, že však ředitelství o přirychlení této záležitosti prosebně již jednou zakročilo. Měsíční schůzka, uznawajíc velikou potřebu podobného časopisu, uzavřela ředitelství ještě zvláště zplnomocniti, aby se i w jejím jméně u vysoké vlády o to přimluwilo. (Dokončení.)

Divadlo pražské.

Dne 14. Listopadu w prospěch paní *Kolárové* ponejprw: *Česká Melusina*, aneb *Krakonošowa zahrada*, dramatická národní báchorka w 5 jednáních od prof. Klicpery.

O kuse tomto na ten čas úsudek žádný wynésti nemůžeme, a to proto, že we dvou hodinách zeuplna proveden býti nemohl, an na ten krátce wyměřený čas tuze dlouhý jest. Musilo se tedy krátiť a wšelíjak měniť. Bohdejž by se to ale tak bylo stalo, jak toho *Musa Klicperow* hodna jest, a s uspořádáním kusu na poslední chvíli

* Známó, že když dřiwější *česko-německý* prstonárodní průmyslní časopis „Nedělní listy“ pro nedostatek odběratelů dále wydáván býti nemohl, p. Jar. Pospíšil se nabídl, že wydávání podobného ale pouze českého časopisu pod dohledem Jednoty na se wzmne.

nečekalo! Při tom však znamenali jsme s potěšením mnohé skwělé stránky tohoto ač okusatělého díla, konečný pak soud odkládáme, až je w půwodní jeho formě tistěné před sebou míti budeme. Kojíme se tou nadějí, že zaslouží wydawatel wškerých děl Klicperowých, p. dr. Gabriel, dlouho nás na ně čekati nenechá. Co se obsahu jeho dotýče, podotknem jen toto: wůbec známou báchorku o krásné *Melusině* přeložil náš básník do krkonošských her, ozdobil ji zajímavými epizodami a přibásnil nowý, velmi poetický, upokojující konec. Idea a wywedení celku jsou dramaticky pěkné a pravidelné, charakteristika awěží, žiwá a prawdiwá, mluwa kwětnatá. Nemilé nám však bylo pozorowati unawující délky obzwlaště w expozici a w třetím, jakož i wšelíkém změnění w pátém jednání, což owšem více k diwadelní ekonomii patří a ne tak básníku, jako spíše zkracowateli za winu klásti se musí.

Co se prowození samého týče, nemůžeme mnoho chwalného říci. Když hlavní herci swou roli ani nazpamě se nenaucí, není možno, byť i ostatní wšickni úlohy swi dokonale zastáwali, aby se nekulhalo a jiní spoluherci a nesnázi neuwáděli. Chyba ta padá na p. *Grabingra* a p. *Kolára*. Paní *Kolárová* co hlavní osoba neměla owšem příliš wděčnou roli, a však ji ani tolik pilnosti newěnowala, jakou jindy nad jiné wyniká. P. *Sekyra*, p. *Chauer*, p. *Lapil* mezi pány, pak slečna *Libinská* a paní *Skalná* mezi dámmi pochwalné zmínky zasluhuji. Sl. *Libinská*, pod kterýmž jménem velmi wážená diletantka skryta jest, očíknewala tenkrát ze zvláštní účty pro prof. Klicpera, a ač těžkou úlohu na se wzala, provedla ji přece stakowou pilností a zběhlostí, jak se u začátečnic sotwa kdy pozoruje. Mluwíme zde we jménu mnohých přátel diwadla a zajisté i we smyslu celého obecnstwa, wyjewíme-li přání, aby sl. *Libinská* častěji swou hrou nás obradowala. Její wystoupení na prknech při nynějších poměrech diwadelních jest přezáducí.

K. H.

Pražský denník.

* Dne 4. b. m. otwřen jest prwní parní mlýn w Praze, ježž zdejší průmyslný nákladník p. *Frant. Wajcha* w domě swém u Primasů řečeném, na Kanském trhu, zřídil. Jest o čtvero složených na způsob lowosického, awšak s rozličnými opravami stawěn. Mlýn i piwowár žene jedný parní stroj.

Náwěští hudební.

Dnes 11. Prosince o páté hodině odpolední bude prwní koncert *Alexandra Dreyschocka*, kapelního mistra při dworě welkowěwody Hessen-Darmstadtského. Program: 1) Ouvertura k *Melusině* od Mendelssohna-Bartholdyho; pak píseň od Tomáška a *Arie* s orchestrem; oboje zpíwá p. *Versing*. P. *Dreyschock* hraje: prwní sadu ze *Sonat* do *D-moll* a *Souvenir*, pak *Rondo* s orchestrem, *Rhapsodii*, konečně *Introdukci* a *wojenské rondo*. Wškeré skladby jsou jeho vlastní práce.

Nowá kniha.

Wšecbecný český sekretář a práwní přítel, kterýžto uči wšecky w lidském žiwobyťi potřebné spisy, jako: psaní, zadání, smlouwy, káasťy, kwitance, oznámení, wyswědčení a jiné užitečné písemnosti bez cizí pomoci podle zákonů w Čechách, na Morawě a we Slezsku platných zdělati a sepsati. Wydal J. N. Konečný. We Wídni 1848. U Petra Rohrmauna, c. k. dworního knihkapece. 8. XX a 384 str. Cena 1 zl. 40 kr. stí.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilowu (w Nowých alejích na Nowem Městě č. 116) vydává po půlročních třikráte za týden, w utorý, w čtvrtek a w sobotu.

Předpláci se na čtvrt léta 1 zl., na půl léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stří. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půlletně a patřičnou obálkou 2 zl. 36 kr.

Ples w Petrowě.

Powídka z časů nowějších.

Z polstiny.

Není snad zajímavějšího podívání pro cestovatele w Rusku nad ples, jež cār ročně ke cti narozenin své manželky, císařové Alexandry, slawi. Jest to slavnost, lišící se již tím od jiných slavností dworních, že se tam všecy stawy i národy ohromného císařství wpouštějí. Nemyslemež ale, jakoby tam nebylo příhrady, dělicí vyšší třídy od nižších. Co zatím lid bez rozdílu má wolný vstup do parku, jsou dvěře císařského paláce pouze pro dwůr i pozvané hosty otewřeny. Jakkoli ples ten wůbec bálem maškarním se nazýwá, není tam přec nikdy opravdívých maškar, aniž tam někdo tančí. Celá podoba k maškarě záleží w tom, že každý, jemuž tam wstoupiti wolno, má přehozené na rameno černé domino co znamení pozvaného hosta.

Nawštíwiw před několika lety Rusko obdržel jsem w Petrohradě též jeden vstupní listek. Nádherný palác Petrowský, zamilované někdy místo nešťastného cāra Petra, leží na břehu záliwu čudského, asi pět našich mil od Petrohradu, slyouc swým pyšným parkem a uměleckými wodomety, což mu pomohlo k názvu „sewerního Versaillu“. Nejrychleji lze se tam dostat po moři z Petrohradu. Wšedše tedy večer okolo hodiny sedmé do jedné z parních lodí, přijeli jsme tam w deset hodin.

Wešli jsme dosti záhy do pokojů, chtěce býti svědky nejzanimavější části slavnosti té. Weškeré sály byly přeplněny shromážděnými osobami z rozličných národů, žezlu ruskému podlehlých. Widěli jsme tam obywatele Georgie, wyznamenáwající se temnými, výraznými rysy twáře. Na sobě měli kaptany ze sukna šarlatowého, vysoké, kožišinou obšité čepice; jedna pak z jejich kněžen měla dlouhé, vlečící se roucho, bílý, průhledný wýstroj na hlavě a dlouhou záclonu, zakrýwající téměř celou její postavu. Krom těchto byli tam též dva kalmučí náčelníci w towaryšstvu kalmucké dámy, jejichž líce nám ony figurky připomínaly, kteréž widíwáme malované na čínských čajowních konwičkách; kraj je-

jich tatarský rovněž se podobal kroji obywatelů „nebeské říše“. Důstojníci čerkeské gardy byli oděni w řetizkové brnění a ozbrojeni jatagany, luky i střelami. Bylo tam též mnoho Persanů we vysokých beránčích čapkách, skwostných rouchách z kašmíru a zlatem protkaného hedwábí. Nacházeli se tam Arméni, Turci, Tataři, Řekové a konečně repräsentanti weškerých národních krajů ruských.

Pohled na celé to skwělé shromáždění, obkličené leskem nesmírného množství swětél, poskytoval welmi čarowný dojem. Četné wojenské orchestry, w každém sále rozestawené, hrály střídawě své diwomelancholické nápěwy ruské, až pak najednou všecy zahřměly wojenským maršem — a tu se otewřely u konce hořejších pokojů dvěře, z nichžto wysla rodina císařská; za ni šel zástup ministrů, komorníků a zahraničních wyslanců. Císař jda napřed tančil se sestrou císařové poloněsu; za nim kračela císařowá, již prowázel nejstarší její syn; za nimi šly párem princezny a ostatní oudové rodiny císařské.

Po každém návratě w poloněsu podával císař jiné dámě ruku k tanci; mohly tedy všecy přítomné dámy míti čest, tančiti s císařem.

Když takto císař často okolo nás wždycky s jinou dámou se procházel, zpozorowal jsem jednu od něho prowázenou damu, kteráž posawád pozornosti mé nebyla na se obrátila. Krása její byla tak dojímavá a swou zvláštností tak se lišící, že jsem si hned pomysll, že jest cizozemka a snad chotí některého z cizích wyslanců. Bylatě to paní-wysokého zrosta, nejpůwabnější postawy, a přiwětiwý její obličej měl ráz-orientální. Pleť její wyznamenáwala se onou bělostí, co tak krásně při swětle wypadá; černé, lesklé její wlasý wywysowaly ještě více newšední bělost twáře, a husté obočí a dlouhé řasy welkých, krásných očí dodáwaly jejím pohledům jakéhosi zvláštního wýrazu. Oděw její z indického mušlinu byl welmi jednoduchý, ale nákladný; jedinou její ozdabu stanowil wěneč z powojowých listí ze smaragdů, kterýž otáčel skráň její. Uprostřed tolika plápolajících per, strmicích diamantů, skwoucích atlasowých rouch a různobarewných kwětin pařížské toalety ona jediná zdala se býti Musou, wstou-

pišší proto na chvíli mezi dav lidstva, aby mu básnického dodala půvabu; a co zatím všecky tváře jiných dam hrdě-slavný jewily výraz aneb vítězoslávou se leskly, jak mile na ně oko všewládce pozřelo, ona jediná zachovala jednostejnou i pokojnou mysl i v tu chvíli, když všecky ostatní dámy žiwým ruměncem zplanuly neb třesot srdce pociťovaly, w onu chvíli totiž, když po několik minut císařowou rukou prowázeny jsouce všecko předčítí se zdály, co jen ohromné kraje císařské měly nejznamenitějšího. Hleděla na to tak málo, jakoby podobné výjewe ducha jejího ani se dotěci nemohly. Twář její jewila patrně jakousi zádumčiwou roztržitost, což mne k té myšlénce přiwedlo, že srdce její žádného w tom podílu nemá, jsouc w dalekých stranách w něčem jiném zabráno.

Zwědawě leč nadarmo jsem se tázal, jak se ta krásná neznámá nazývá, a za nedlouho se mi ztratila s očí, anai hned po ukončení polonésy rodina císařská se vzdálila do zvláštních pokojů; kamž nikomu wjítí nebylo wolno, a my zatím odebrali se do parku, který w skutku čarowný poskytoval pohled. Uprostřed nesmírných pyramid a co hwězdami posetých sloupů trýskaly tisícere wodometů zdroje, metajíce jasné proudy, kteréž wúkol odleskem trýpticích se swětél ozářené poskytovaly tak čarowabný pohled, jakoby potoky topasů na všecky strany se rozléwaly. W libý šumot wodometů mísily se welmi libezně z otevřených oken palácu dolétající zwuky hudební, tworíce s hlukem hemžícího se dawu lidstva welmi podiwnou směsicí hlasů. W jasnejším nad denní slunce swětle leskly se nejrozmanitější asiatské i ewropské oděwy i uniformy, které mezi nepřehlednými řady stromů se hemžily, a na kteréž patře mně bych se byl za přenešena w kraj diwů, kdyby nesnesitelný zápach loje, z množství rozwešených lamp přicházející, nebyl mi připomínal, že se nacházám w kraji, kde lůj a dehet hlawním jest obchodu předmětem. Krom těch všech příjemností postaráno ještě o rozličné jiné útechy. Na mnoha místech byly postaweny krámy s rozličnými posilkami a zvláště s proslulým čajem, bez něhož Rus obejíti se nemůže.

(Pokračování.)

D o p i s y.

Z Báňské sláwnice w Uhřích.

I nás tu neotekáwaná, žalostná zpráva o smrti Jungmannowě náramně dojala. Sotwa jsme w neděli dne 21. m. m. w časopisech tuto ohromující nowinu přečtli, hned po celé čítárně, wnižto směsice rozličných národností wtěsnána byla, zaznělo hlasité jako střela ranící slovo: „Jungmann mrtew! Wzkřísitel české národnosti mrtew!“ Tu se všickni hrnuli k časopisům, aby se o pravdiwosti těchto slow přesvědčili, a když jistoty nabyli, tu bylo prowolávání, stesků a bēdowání. Tedy on se již k otčům odebral, a my, kteřížto jsme bo ještě před nedáwnem widěli a zdaleka účtu mu wzdávali, jej wice neužijme; nám zůstala bolest, nad jeho mohylou zaplakati. „Bratři!“

— wolali jsme wespolek — „jak daleko naše ally stačí, násme památce zesnulého slusnou počtu wzdáti.“ Všichni přisvědčili. Přístího dne sešlo se u večer několik swaných, ryzých hochů w síni, kdežto se obyčejně Čechové scházíwají, aby se stali ončasnými slawnosti, kteréž aktoliw byla jednoduchá, přece každého w nejlubších útrbách dojmula. Před podobiznou Jungmannowou, w síni wywěsnou, rozestawili jsme se w půlkruhu. — byl to swatý okamžik pro nás, když tak laskawě na nás všechny poblížel. Chwili panowalo hrobawé ticho; na to jal se jeden mlwiti dojímavými slowy jeho neobsáhlé zásluhy podotkn. Pak se přednesla báseň k té příležitosti zvláště složená. Po skončení básni zazpíwali jsme známou píseň Villanho: „Wystěhowanec“. — To byla celá slawnost; necht nám krajané naši nepředstírají, že jsme wice neučinili; při zdejších okolnostech nedá se to jinak uspořádat. Wím dobře, co jsme ztratili — zajisté žádný z nás, který při té slawnosti přítomen byl, nepohnutý neodešel, daw si při tom swědectwí, že žehná osudu, který mu w čase žiti dowolil, jezi mužů zbudil, klesající a umírající národnost z opowrzenosti a z prachu zapomenutí w nový, krásný a bujarý žiwot powolawších.

Podotknouti ještě musím, že při této příležitosti též sláwa našich ještě žijících wytečnicků se opěwala, jako Šafaříka, Palackého, Presla a j., kdežto se každému w známé písni:

Hej, slowanští synowé,
Wěčné wěrní Sláwowé,
Tento pohár pěňawý
Šafaříku na zdrawí!

přípitek hornickým způsobem přednesl. Zdar Bůh všem sláwu naší vlasti rozmnožujcím! X.

Ze Sezemle.

Šťastný měřtan, jemuž práwo wešel,
Zwlebral ohod jesti helem.
J. Polikán.

Těž naše město proukázalo poslední křesťanskou úctu a lásku Josefu Jungmannowi; konalo se za w Pánu zesnulého dne 7. t. m. slavné zpíwané requiem, začev w jménu všech upřímně smýšlejících weřejné wřelé díky skládám slawnému duchowenstwu a učitelstwu za jejich ochotu, jakož i sboru střeleckému, který tuto smutnou slawnost oslawil. — Žiwel národní se u nás mocně hýbe. Přioráté jsou letos welebné zpěwy úswitní z času Karla IV. w náš chrám Páně uwezeny. Knihowna neboli základ knihowny již tak daleko pokročil, že se brzy bude moci lidu otewřiti. Její podpora, diwadlo, si statně počíná; dávalat se dne 11. Listopadu „Šňupka“, přede hrou se deklamowalo „Já jsem Čech“, po hře „Ženit nebo neženit“, a 5. Presince „Pašerowé“. Obecenstwo si při rozcházení nic jiného nepřálo, než aby se jen opět a co nejdřiw hrálo. I stane se. Diwadlo, knihowna — a za všecky vlastenecké podnikání máme co děkawat našemu panu raddowi Josefu Polikánowi, „té dobré a krásné duši“. Weď nás tedy dále ty dobrý hospodáři, weď nás dále, třeba jsi zanedbané, ladem ležící pole přejal, weď nás dále, zemi máš kyprou rozsiwej oswětu, štěpuj lásku k vlasti, k Bohu a králi, chraň a uweď jazyk náš do prwotní čistoty, a třeba si někdo wyjel, že se teď zde najednou „čestina drbe“, tomu odpowíme slowy Wildmannowými:

„Lew ni hřiwou hne, ni dráp swůj hledá,
Když si z bláta na něj muška sedá.

Karel Jiríček.

Jednání průmyslní Jednoty.

(Dokončení.) Druhý návrh ředitelstwa byl, aby se p. Egermannowi, fabrikantu skleněného zboží w Haidě, za weliké jeho zásluhy o sklárství čestný zlatý pentz udělil.

Pan Egermann věnoval celý svůj činný život a svou skoumavost ku zdokonalování sklářských výrobků; od něho pocházejí mnohé šťastné vynálezy, které českému umění a českému vkusu čest a dobrý trh i v nesnadných okolnostech získaly. K místnějšímu přesvědčení o výtečnosti fabrikátů páne Egermannových byl výbor jich schůzce na odív postaven a pan *Kreutzberg*, delší, do podrobnosti jdoucí řeči návrh ředitelstva podporuje, snažil se zvláště též okázati, že zvláště tato tak důležitá větev české fabrikace, kteráž první našemu průmyslu cestu za hranice otevřela a látku, téměř žádné ceny do sebe nemající, práci lidskou a uměním v peněžité ceně tak znamenitě zvyšuje, za našich dob, kde tolik od soupeřství francouzského a anglického trpěti musí, čestného uznání a podněcení hodná i potřebná jest. Návrh byl jednohlasně a s tím přáním přijat, aby se podání onoho penízu slavně stalo.

Rada přišla na zmíněný již návrh p. appel. radý *Schmidta*, stranu něhož se debata tak rozbíhala a nesnadnila, že místo co bychom čtenáře labyrintem jejím po nějaké Ariodinné niti vedli, raději na posavadních výsledcích přestaneme. Jak vědomo, žádá vysoká vláda v průmyslních záležitostech často rady a hlasu Jednoty; dosavad dávali se taková vyjádření od ředitelství Jednoty, kteréž k tomu porady svých orgánů (výborů, reprezentací, wenkowských agentů) i jiných, pro to neb ono zvláště schopných oudů Jednoty používá a potřebné poptávky i jinde činí; měsíčním schůzkám dává se toliko zpráva o tom co se stalo, v zajímavějších neb důležitějších případech se i celé podání k vládě přednese. Bylo již za dřívějších časů, na měsíční schůzce i ve výročním shromáždění navrhováno, aby se podobné věci, místo pouhého oznamování po jich odbyti, měsíčním schůzkám k poradě a k samému rozhodnutí předkládaly; většinou vidělo se to však škodlivým zdržováním býti, tak že jen pouhé přání přijato bylo, aby ředitelství *pokud možná bude* hledělo, podobné vládě činěné návrhy před odesláním jich měsíčním schůzkám přednesli. Že se tak ani jednou nestalo, bylo bezpochyby hlavní příčinou, že p. app. radda *Schmidt* k nynějšímu svému návrhu se odhodlal, učinil v něm rozdíl ten, že místo rozhodného hlasu, o nějž se prvé jednalo, toliko žádal, aby při měsíčních schůzkách *minění* jednotlivých oudů se vyslechla, a pokud by se ředitelstvo k nim nenaklonilo, ve zvláštním protokollu vys. vládě podala. Pro návrh p. app. radý, s tím neb oním rozdílem, mluvili pp. dr. *Strobach* a *Kreutzberg*, proti němu jednatel, pan hrabě *Dejm*, oudové ředitelstva p. *Pomsl* a p. velko-kupec *Riedl*, nejdůležitější pan baron *Koc z Dobruše*. Uváděno pro návrh, že se tím způsobem každá věc všestranněji proskoumá, měsíční schůzky nové důležitosti, nového života nabudou, že co platno zprávu o *holovém* dávati, když, co by kdo lepšího poraditi věděl, za sebou zůstaviti musí; — namítáno proti němu, žeby se tím všecko do nekonečna protáhlo, žeby se lhůty od vys. vlády stanovené nikdy dodržeti nemohly, že se ředitelství se vši pečlivostí snaží, aby všecko co nejdůkladněji ohledalo i ohledati dalo, že se i v Jednotě každý jednotlivý hlas většinou podrobíti musí a tedy i v ní opominat býti může. Okazováno naopak opět na příklad průmyslní Jednoty ve Vídni, kdež podobného zařízení bez ujmy věci stává; odváděno ale tím, že Widen v tom zákonem není, žeby se dříve okázati muselo, že se u nás podobná vyjádření hůře odbyvají, čemuž uověřiti brání, že se vys. vláda tak ráda a hojně naší Jednoty ptává; okázáno na to, že by se podobná změna i samých statut Jednoty tknouti musela, což toliko výročnímu shromáždění zůstaveno jest. Celá debata měla něco nejistého do sebe, zvláště poněvadž i podpůrné onoho návrhu v čelení svém, co by se vlastně

stát mělo, více méně od sebe se různili, až p. *Trajan* jakousi střední cestu navrhl, kteráž oběma stranám aspoň jakéhosi vyhovění slibovala; radil, aby se podobné dotazy jednotlivým sekcím na týdňích jich schůzkách sdělovaly, kdež větší počet spoluoudů příležitosti nabude mínění své o nich pronesti. Schůzka, již netrpělivá, vznesla na ředitelství, aby tento návrh k příštímu měsíci připravila.
K. Št.

Alexander Dreyschock.

Tajné i zjevné osnovy podezřelého plemene, jemuž v cizině říkají „kamaraderie“ a kteréž založeny jsou na pravidlu: Dnes já pán a ty sluha, zejtra ty sluha, já pán, klesly opravdu až k nízké podlosti, což každému jasné prosvítne, kdo jen ke skutkům všedního žurnalistu blíže přihlížel. Tuto sypkou půdu obešel A. Dreyschock tím, že po skončeném účení u mistra Tomáška každý vyšší pokrok umění svého cizímu a protož i méně strannému obecenstvu na posouzenou předkládal. Teprve když celá jeho mužné statná individualnost v nejsličnější formě umění jeho vystoupena byla, vrátil se, ochvíván slávou celé Evropy, do své vlasti, řka: „Vás jsem, k vám náležím, přijmte a poznajte mne!“ I přijali jsme jej a počali poznávat, a účta naplňuje tlušť naši neodolatelným náwalem, jenž každého opanuje tam; kde se svrchovaná dokonalost jasněmu oku zjevuje. Pyšná ruka národu zapíše jméno jeho mezi oslawence a učiní je důkazem, ozve-li se uštěpačná sobětnost sousední, které by nám ráda i velké skatky i všelikou schopnost k nim upírala.

W sobotu 11. Prosince dával Dreyschock první koncert, i pochybuji, že by kdo ještě váhal, uznati jej za prvního pianistu nynějšího věku. U něho mohli bychom se jako u přírody tázat, které jest to největší tajemství, a odpověď by zněla, že — *patrné*. Bez závoje, bez lichých okras, bez záudných harwin stojí před námi umělec v nahé kráse, nejbystřejší oko nenajde poklesku a tím méně chytře nalíceného klamu; každá fráse, buď si rytmem sebe rychlejší, postupování nejuoběžné nebo protívné, w pravě nebo wlewě ruce, ozve se i w nejskrvnějších podrobnostech i w nejoutlejších odstínech, každý tón wyzní neposkvrněn w odměřené době. Ku podivu zouzeny jsou meze pedalu, a chaotické efekty jeho zcela zamítnuty. Tato *průzračnost* hry Dreyschockovy na všech stupních od libo-dechého pianissima až k nejsilnějšímu fortissimu, která i nezkušený sluch čarownou jasností překwapuje, může neslychanou zváná býti, zvláště jestli uvažíme, že celý charakter její dříve mužno statečností a měrnou silou. Genialnost našeho krajana nezádá od vás prominutí té neb oné krajně vyatřednosti, w nichž si tak nazvané démonické osoby libují, vydávající blesky za světlo, on zná jediné toliko privilegium, a to jest zákon krásy, jemuž aby zadost učinil, musí brawura býti dovršena a vládě jeho úplně podrobena. Dreyschock jest jediný, který žádné ruce, žádnému prstu, žádnému rytmu ani tempu nenadlehčuje, jeho oktavy budi úžas, jeho jistota slowe nezvratná, ve zpěwu wadaluje se koketající měhy tak šetrně, jako kalného wřesku w důrazných sadách — slowem, Drayschock uznáváže zákon nad sebou wítězí nad zákonem, wystřihaje se krajnosti bohatne w mezích, neodvádaje se wtrkěmu okamžiku stáwí pro dlouhou budoucnost. Sytá plnost jeho umělecké individualnosti nemůže najednou obsažena býti, i není pochybnosti, že se dalším wmyšlením vždy krásnějších vlastností jeho hry domáhati budeme.

Po výborně provedené ouvertuře ku pohádce „O krásné Melusíně“ od Mendelssohna hrál Dreyschock první sadu ze své Sonaty do D-moll, byw před tím dlouho trvajícím srdečným potleskem uwítán, a pak rozkošnou me-

lodii „Souvenir“, w níz dokázal, jak dobře se i w moderní době zvládá. Ostatní kusy byly: rondo s orchestrem, rhapsodie a vojenské rondo s úvodem; kromě těchto kusů, nemoha odolatí mnohonásobnému welání obecnatwa, přidal po prvním čísle rhapsodii a ku konci wýtečnou improvisaci z českých písní národních. Weškerý skladby byly jeho vlastní práce, jimiž se též co wýtečný kompositor prokázal. Místo zpěwu p. Versinga, který w opeře zaměstnán byl, dáwana jest ouvertura z opery „Oberon“ s neobyčejnou živostí. P. Škroup starší dirigowal. *

Nálezy starožitností.

Horliwé přičinliwosti a pátrawosti p. faráře Krolmusa počtěstilo se zase něco nowého pro archæologii českou objeviti. Místo nalezení jsou Klepce, wrch to mezi Limuzy, Radesínem, Horkou a Přisimasami. Do wrchu samého jest wchod žulový „Čertowa wrata“ nazwaný. Týmž wchodem přijde se u prostřed Klepců k welikému kulatému žulowci od lidu „Fůra sena“ jmenowanému. P. drowi. Spottowi, doprovázejícímu zasílatele p. far. Peteru i p. faráře Krolmusa, počtěstilo se na tuto skálu se wydrápati, na jejíž ploše 4 okrouhlé kotlíky mistrae do skály wykroužené palezl. Takové podobuě uměle a jemně vykroužené mísy a okřiny se ještě na několika menších skalách tohoto wrchu spatřují, sloužiwši bezpochyby k obětem našich pohan-ských předků. Znamenajíce, že země okolo „Fůry sena“ temně zní, dall zde kopati a nalezli popelnice w střepiny rozpadlé. Práti by bylo, aby slawný Wýbor musejní nějakého kreslitele k obrysowání jich poslal, dříve než wšehubícimu času podlehnou.

W Plzensku, na panstwi Plasském, kaczerowský učitel p. Jan Mayer nalezl před hradem Griespeků, w němž bydlí, měděný peníz Floriana Griespeka se znakem a nápisem: „Florjan Griespekh auf Kaczerow. Rom.“ Na druhé straně: „Khay. Mt. z. Cammer: Ratt in Behaim. 1554.“ We středu peníze stojí: Vinc. B. in bon. o Halv.

Opět w záležitostech pomníka Jungmannowa.

We všech českých i německých nowinách a časopisech projewuje se toužebné přání, aby nějaká památka na našeho mecenatelého Jungmanna se zřídila. O způsobu ale takové památky rozličná mínění se projewují, ač w celku každý něco zásluh zwěcněného dostojného, trwanliwého, ba wěcného si žádá. Nejwice hlasů jest pro kamenný neb kowový pomník, který by našim potomkům sláwu jeho u welikém národním díle zwěstowal. Náš zwěcnělý netoužil owšem po hlučné slávě, w tichém rodinném ústupu za nejblaženějšího se pokládaje; my však, jenž z požehnaného úsilí jeho hojně kořistiti můžeme a wykázanou od něho dráhou w oswěte národní dále pokračowati máme, za hanbu bychom si to pokládali musili, nedadouce w veřejně všem národům wědět, kým on nám byl. Doufati jest, že slawná wrchnost panstwi křiweklátského, k němuž rodiště Jungmannowo. Hudlice náleží, ke snažení národnému, oslawiti totiž nejzdárnějšího syna swého wěcnou památkou, se připojí, an pan wrchní z Hetzendorfu wěc tu podporowati si umíní, jakž to české i německé časopisy oznámily. Mimo to jasný rod knížat Fürstenberků, od dáwných dob swým lidmilenstwím proslawený, nynějším panujícím knížetem takového pána vlasti naší dal, který její blaho a o-krasu snažně vyhledáwa a milostiwě podporuje a jistě i k oslawení tohoto našeho wznešení nápomocen bude. Takowým pomníkem wděcnost swou prokázati národa dostojné jest, a vším právem se domníwati můžeme, že příspěvky

naše po celé vlasti tak hojně a wydatně budou, že kromě nádherného pomníku ještě ten neb onen dobročinný návrh veřejně i soukromně činěný wywesti možná bude. Jeden takowý návrh činí též p. dr. Nekola, jež my tuto ku wězení sdělujeme. Šlechtný tento lidomil projewuje své přání, aby w Hudlicích w domě narození Jungmannowa nemocnica pro tamější osadníky zřízena byla, an wůbec wědomo, že we wsi této 1200—1300 duší we 130 nejwice chatrných stawení mnoho chudobného a nuzného lidu se nalezá, nemajícího mnohdykrátě ani slámy, na které by si po denní práci odpočinouti mohli. Přijdou-li k tomu ještě nemoci, jak bídný a politowání hodný staw před očima našima se zjewí, kde často několik dětmi požehnaných roků w jedné světnici pohromadě žije. Není diwu, zru-li se začasté epidemické nemoci, jimž mnohá obět za kořist dostane. Zakoupením a zřízením nějakého stawení (snad Jungmannowa rodiště) za nemocnici, po něm nazwanu welikým dílem by takowé nouzi spomozino bylo. K docelení toho postačil by snad kapitál několika málo tisíců, a dotace lékaře zde odpadne, poněwadž lékař panstwi tamějšího zawázán jest w místech k němu náležejících nemoc bezplatně léčiti, a léky dílem na veřejné dílem na knizec outraty se wydávaji; a při tom všem jednalo by se we smyslu zwěcněného, jenž každoročně nejen swým chudším příbuzným, nýbrž i weškeré chudině swého rodiště znamenité oběti přinášel.

W ohledu projektu zrušení roboty hudlických osadníků zprawuje nás wážený pan zasílatel, že nikdo tam robotu konati nemusí a že sedláci jenom nepatrnou činní oblika wrchnosti splácejí, pak žeby takowým zrušením roboty jenom majetnějším se pomohlo a opravdiwé chudině w něm poslouženo nebylo.

P o d ě k o w á n í.

Wýborowé besedy dne 28. Listopadu na Smíchowě držené kladou si za čest, všem welečným pánům, jež besedu swou přítomností počtili, tímto své poděkowání a jejich přízniwou návštěwu projewiti a spolu we známou uwěsti, že příjem z téže besedy, 26. zl. 30 kr. we stříbrné obnášející, účelu zpředu ustanowenému obětován jest, by na 30 zl. stř. doplněn a w prospěch čtenářské společnosti na Smíchowě do Matice české wložen.

Na Smíchowě dne 8. Prosince 1847.

Wýborowé besedy smíchowské.

N á w ě š t í.

Dne 19. Prosince (4. neděli adventní) 1847 bude a s vysokým powolením dáwati beseda w Lázní na Malé straně při hudbě a zpěwu národním, wedením p. Františka Swobody, kapelního mistra od 1. pluku dělostřelců, ku kterému se weleptěné obecnstwo uctiwě zwe. Obsah programu: 1) Pozdrawení Slawjanů od Karla Hájka *. 2) Píseň: „Dej nám Pánbůh zdrawí“ (starý menuet). 3) Pandurim skřínka, aneb: „Já jsem Čech“, od F. Rubése. 4) Kolob wánoční, národní píseň. 5) Blbý Waněk, zchytralý lhář, od Ehrenbergera. 6) Národní píseň. 7) Šest a dwacet, od W. Klicpery. 8) Národní píseň. 9) Horimírův skok, od F. Rubése. 10) Národní píseň. 11) Básník, od Rubése. 12) Národní píseň.—Začátek w 6 hodin večer. Wstupného 10 kr. na stř. Lístky prodávaji se: na Malé straně u Jana Wsina č. 268., u Jana Fetky č. 3., u Ant. Janečka č. 58.; na Starém městě u Prokopa Oliwy w Michalské ulici, u Ant. Fikla w Retězowé ulici; na Nowém městě u Klášteru we staré škole Štěpánské.

* Tato báseň se bude prodawati u kasy po 3 kr. stř.

Číslo 150.
14. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytom č. 1000—2 přes dvůr při zemi)

16. Prosince
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejích
na Nowem Městě
č. 116) vydává po
půlročních třikráte za
týden, w outery, w
čtvrtek a w sobotu.

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. str. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půllétně s patrikou
obalkou 2 zl. 36 kr.

Ples w Petrowě.

(Pokračování.)

Po skončené u dworu wečeři wsedla rodina císařská spolu s pobočným komonstwem i zahraničními wyslanci do třinácti vozů, i projížděla se parkem pro podíwání se na onu část lidu, co neměla do paláce přístupu. Byltě to konec slavnosti, po kteréž i my nawrátili se na swou parolod, naplněnou ještě wětším množstwím lidí než před tím. Ačkoli byl witr dosti přízniw a moře pokojno, plouli jsme přec nad obyčej zwolna; nebyl mi však čas dlouhý, maje za towaryše generála J..., jehož již dávno jsem byl znal a kterýž nyní swými powídkami o widěných toho wečera osobách příjemně nás bawil. Rozumi se, že jsem nemeškal zeptati se ho na dámu, jejížto zewnějšek tak mocně mne byl dojal. Popsal jsem mu důkladně twář i oděw a skončil jsem domněnkou, že nezdá se býti Ruskou.

„Mluwíte, tuším, o hraběnce A...“ odpověděl mi starý generál. „A přec jest to Ruska, dcera generála kozáckého a wdowa po jistém šlechtici z Moskwy, s kterýmž jsem někdy byl žiw w přátelství. Pokud mi známo, nebyla ani za hranicemi. Historie jejího prowdaní podobá se románu. A kdybyste ji uslyšel, snadno byste si mohl onen výraz její twáře wyswětliti. Její zádumčiwost jest následkem skutečných událostí, ježto jí i smutnou jakousi sláwu přinesly.“

Na mou žádost jal se pak generál takto wyprawowati: „Asi před čtrnácti lety byl mladý hrabě A..., tehdaž poručník u císařské tělesné strážce w Petrohradě a jediný potomek jedné z nejwzácnejších rodin moskewských, za trest wykročení z podřízenosti na dvě léta do Kawkazu odeslán. Služba w těch krajínách jest welmi obtížná, a hraběti A..., wychowanému, uprostřed mazlení a téměř asiatského přepychu, zdála se býti přísnější než wyhnání na Sibiř. Přijsa na místo swého určení musel si klásti za důwod zvláštní milosti, že jej přijali do domu welitele wojsk kawkazských, starého generála z krajiny donských Kozáků, jehož hlavní byt byl we Wlady-Kawkazu. Upřímná i otewřená hostinnost,

s jakou jej zde přiwitali, nahražowala mladému hraběti poněkud přepych sídelního města, jehož zde nenalezl. Starý generál byl člověk prostodušný, jenž weškerý swůj žiwot mezi Kozáky stráwiw neustále tím se chlubil, že noha jeho ani u dwora nepostála. — Jelikož w Petrohradě i w ruských domech zřídka po rusku se howoří a pouze směsice z francouzského, wlaského a německého jazyka panuje, lze se tedy diwiti, že w domě starého generála, hraběte P..., žádným jazykem nemluweno než jediné materským. Mladému A..., jenž téměř zcela byl ruštinu zapomněl, zdálo se, jakoby do ciziny byl přijel, jak mile mu znění francouštiny o ucho odbijeti se přestalo. Rowněž jiné jeho zwyky a mrawy byly w patriarchálním domě starého generála stísněny, kdež sice bylo všeho hojnost, leč plýtwání a nádheru, jakož se to w sídelním městě děje, tam nikoliw neznali.

Generál P... byl wdowcem. Choť jeho pocházela z plemene kawkazského, zemřewši we kwětu wěku swého. Pozůstalé po ní potomstwo záleželo we čtyrech synech, kteří wesměs we wedeném někdy od otce pluku kozáckém sloužili, a jediné dceři, která tehdaž, když mladý hrabě do domu generálowa přišel, asi patnácte let majíc newšední swou krásou slynula. Jakkoli Elžběta. diwěho wěku již byla dospěla, měli ji přec ještě we všem za malé děcko, i takž s ní též nakládali. Wychování její bylo zanedbáno; newšednější wědomosti byly nad okres jejich představ; samotna jsouc i opuštěna wyrostla w diwokém tom kraji jako diwoké lesní kwitko. Ale rowněž jako nejedno diwoké kwitko předčí swou přirozenou zpanilostí co nejpečliwěji wypěstované wychowance zahřiwáren: tak i krásná Elžběta rozwinula se sama — díky pouze materské přírodě — w okouzlující děwu. A když mladý hrabě ponejprw Elžbětu ony kozácké tance prowáděti spatřil, zdálo se mu jakoby ani při petrohradském dwore nikdy nic krásnějšího nebyl widěl.

Chťe sobě chwili zkrátit jal se mladý hrabě wzděláwati Elžbětu, uče ji jazyku francouzskému a německému i hudbě, a zpanilá učednice jewila takou schopnost, že po roce twik uměla co on. Jiný otec byl by předzwídal nebezpečenství, jakýmž podobná

důvěrná známost mezi dětinským téměř děvčetem a mladým i poněkud lebkomyslným chlapíkem brozí; a však náš starý generál, nemající žádné známosti světa a jsa podveden svou poctivou povahy prostotou, usnadňoval jim ještě sám příležitost neustálého spolu obcování a nepozoroval ničeho ani tehdy, když mladý hrabě, dojat jsa neustále půvabněji rozkvétající krásou učednice své, poznenáhla tvář vážného učitele v pokornou tvář povolného milence změnil, a bývalá nenucená, otevřená prostota Elžbětina v tesklivější pořad zádumčivost přecházela. Kdyby se bratři její byli nacházeli doma, tuť zajisté láska ta v brzce byla by přišla na jawo; leč synové generálovi sloužili v Ukrajině, a po boku Elžbětině nehylo nikoho, kdo by ji ostříhal před láskou člověka, jehož veliké bohatství a rodinné poměry velkou mezi ním a Elžbětou činily mezeru.

Oddána jsouc takto zcela wliwu, jakýž přítomnost milovaného jinocha na ni denně měla, blížila se Elžběta k propasti, k nížto ji pomalu mladý A... vedl, i nedomyšlela se ničeho zlého, až bylo již příliš pozdě.

Zatím i druhý rok již uplynul, a mladý hrabě chystal se opustit místo svého vyhnanství, chtěl se odebrati nejprve ku své matce do Moskvy, a pak vstoupiti opět do vojenské služby v Petrohradě. Nesnáze Elžbětina při newyhnutelném tom rozloučení byla by odkryla jejich tajemství, kdyby mladý hrabě nebyl ji tím uspokojil, že proto jediné odjíždí, aby si vydobyl povolení matčino k zasňoubení Elžbětinu, a že v brzce se navrátí. I nebyla to vymyšlená výmluva, anť odešel v nezměnitelném záměru, že se bez meškání navrátí pro Elžbětu, jižto příliš miloval, aby neměl toužiti uzavřít s ní sňah manželský. Na neštěstí však byl tak slabé povahy, že se snadně k čemukoli nakloniti dával; pročez nejednou nejlepší jeho záměry novým dojmy ustupovaly. Wzdálen jsa z pohledu zpanilé Elžběty zapomněl, proč vlastně byl k matce přijel, a v tomto zapomenutí opět se pustil v rozpustilé rozkoše, jichžto po dvě léta byl zbawen. Nemeskal sic oznámiti matce svou žádost stranu Elžbětiny swatby, leč matka pevně se proti tomu záměru projewila, a lehkomylný syn nesměl déle na to ulehati. Za tu powolnost ustanowila stará hraběnka wynahradit mu neobmėzeným showiwápím w jiném ohledu, i chlácholila jej denně novými zabawami, což způsobilo, že w milenci Elžbětinu poslední zpomínky na patriarchální dům starého generála i na poměry, ježto jej k oněm místům wázaly, poznenáhla zmizely.

Wděky jisté mladé kněžny, Olgy D..., bohaté a dāwno již od matky mladého hraběte za manželku jemu určené, dokonaly ostatek, čeho matka nemohla.

Elžběta zatím očekāwala w nejlepší důvěře splnění sľihu milencowa, leč, hohužel! dni, měsíce mījely, aniž on se nawracowal, aniž wědomosti jaké

o sobě dāwal. Patrnā se stala s nī změna. Stāwala se neustāle zādumčiwější, ano i na zdrawī pořād wice chřadla; leč ani slůwko žaloby nenalezlo se w jejich ůstech. Znepokojený tímto starý generāl jal se pilně pozorowati dceru, a konečně počítaje čas, kdežto ta smutná změna nastala, dowěděl se příliš pozdě, že půwodem jejího utrpení byla bolest srdce.

Dlouho se zpěchowala Elžběta odkrytí pečlīwému otcī své poměry s mladým hrabětem, ale když pak všelikā naděje spatření nawracujícího zmizela, wědouc že další ukrywání w brzce se stane nemožným, uwrhla se w té nesnāzi k nohoum otcowým a slzic wyznala, že obcowání s hrabětem nebylo bez winy.

Jakkoli generāl P... w prwām zápālū hněwu proti swūdcī swého dítěte samou pouze pomstou oddýchal, aniž myslil, žeby člověk, jenž tak hanebným způsobem práwa hostinnosti se dotekl, byl hoden spojit se s jeho rodinou: přece všeliké příčiny měly jej později k tomu, že jināk si umīnil, i napsal list k hraběti A... toho obsahu: aby wýstupek, jehož se byl dopustil, napravil i splnil dané Elžbětě slowo.

Neobdržew žádné odpowědi cítil se ještě wice urāžena, i pozwal pak swých čtyrech synū, aby se rychle nawrātili do otcowského domu, jelikož důležitā rodinnā záležitost přítomnosti jejich požaduje.

Synové přišli, a otec jim všecko powěděl, co se bylo stalo, skončiw těmto slovy: „Moje děti, prwní myšlénka starého otce wašeho, dowědēwšího se o zhanobení dcery své, byla, pospīšiti do Moskwy i požādati krwawého zadostučinění; leč myšlénka, že nešťāstnā waše sestra neměla by již takowého obrance, jakým jí jest otec, zdržela mne od toho překwapení; neboť kdybych já padl, zůstala by Elžběta samā se svou hanhou uprostřed swěta. Nemoha tedy opustit ji w takém stawu, do wašich rukou sklādām pomstu za její křīwdu.“

Po těchto slowech uwedl je do pokoje, kdežto bledā i k nepoznání změnēnā, nešťāstnā sestra na lůžku ležela. Zde ukāzaw na její bolesti utrāpené līce, zaklīnal je třesoucīm hlasem, aby jí ničeho nenamítali.

Tu přistoupili všichni čtyři bratři slawně k loži, a wzawše ji za ruku, kteroužto sobě při jejich wchodu byla twāř zakryla, polibili její bledé čelo, načež nejstarší z nich zwolal: „Elžběto Michalowno! nabudiz myslī, budeš pomstēna.“

Alē nejmladší, Iwan, jehož ona nejwice z bratřī milowala, schylil se k nī, a libaje s citem její kce šeptal: „Neplač, dušīnko Elžběto, dojdeš ještě ůtěchy.“

A Elžběta sklōnila se mu na prsa, kterou zticha: „Ó Iwane, bratře můj, zaklīnām tě, nečīn mi nic zlého.“

(Pokračowání.)

D o p i s y.

Ze Chrudimě.

Dne 9. Listopadu bylo též u nás slavné Requiem od Witáska za našeho weleslowutného Jungmanna, a sice o 9 hodinách ráno v hlavní chrámě držané. Hned za jitra sešla se v učiliště školní mládež, kdežto ji školní ředitel p. Jos. Mazáč mužnými a důtklivými slovy pilnost a činnost jakož i velké zásluhy tohoto proslulého muže na srdce kladl; a jeho důrazná slova tak na mládež oučinkovala, že slza slzu stihala. Potom ubírali se žáci ve slušném pořádku do kostela, kdež hned po skončeném hlaholu žatně zvonících bran započalo se od místních vlasteneckých ochotníků a horlivých milovníků kostelní hudby slavné requiem, při němžto se mimo nescíslné množství obecného lidstva i také chrudimské weleslowutné úřednictvo k větší slavnosti shromáždilo, i též městská ostrořealecká garda v kostele v parádním oděvu den tento oslawowala.

Jest to opět jedna krásná perla pro korunu zásluh o vše národní obecné dobro horlivě se starajících Chrudimců; kéž by tak všude naše česká města jako Chrudim jednou vůli k účelu stejnému zároveň pílila!

Z Miléwska.

Takových slavností, jaká se poslední dni m. m. u nás odbyvala, velmi pořádku nám skromný a tichý wenkowski život poskytuje.

Dne 29. Listopadu byl nejdůstojnější pan biskup Česko-Budějovický *Josef Ondřej Lindauer*, kterýžto den před tím v nadějkowském chrámu Páně pěkný oltář s obrazem překrásným sv. Trojice, od našeho výtečného malíře Kandlera za jeho meškání v Římě malovaným, slavně posvětil, na pomezí panství Miléwského od wrchnostenských pp. úředníků slušně uctíván. V průvodu rychtářů a konšelů na koních sedících, při střelbě z mozdířů a hlučném hlaholu zvonů přiblížil se okolo 11. hodiny náš wrchní pastýř až k bývalému klášteru premonstráckému. Dále bral se skrze řadu zdejších pořádků a wlajecti praporci k čestné braně, nápisem: „Požehnaný, jenž se běže ve jménu Páně! Mat. 20., 9.“ ozdobené, kdežto od zdejšího magistrátu a u dveří chrámových od shromážděného duchowenstwa přijat, středem zdejší mládeže při chorálním zpěwu: „Ecce sacerdos magnus“ k oltáři doprovoben své obřady vykonal.

V podvečerním šeru, když se nejdůstojnější pastýř městem, kdežto kapli na náměstí probížel, naspět do kláštera ubíral, bylo město skoro naskrze osvětleno.

Znamenitou měrou k slavnosti toho dne přispíval u večer držaný průvod s pochodnicemi. O 6. hodině daly rány z mozdířů znamení. Hned na to táhlo se sborem hudebníků v řadách 42 černě oblečených měšťanů s pochodnicemi od města ku klášteru — byloť to překrásné podívání — pod okna bytu Jeho biskupské Milosti; kde se v polokruh se stawili. Na to zpíwala se k té stawnosti zhotowená, od p. učitele W. Kypty do hudby sazená česká * básně, která před tím v otiskách mezi přítomné rozdávána byla. Po skončeném zpěwu a opětném „Sláva“ wolaní průwod s hudbou v tom samém pořádku odtáhl.

Druhý den odebral se nejdůstojnější pan biskup po skončeném birmowání zdejších osadníků do městské školy, na jejímžto wchodu chwajl ozdobeném nápis: „Láska ma-

* Mohl by snad někdo toto přidavné slovíčko w dopisu ze zaslá českého města co zbytečně považowati; není však tomu tak, an se až dosawád při takových příležitostech i w městách naskrze českých, jak se k. p. w Táboře stalo, od duchowenstwa německé básně našemu českou řeč velmi milownému nejdůstojnějšímu p. biskupowi obětuji.

lých Tebe, Otče, witá,“ zawěšen byl. Zkouška, též i řeči, k té příležitosti od dítek držané, ke spokojenosti Jeho bisk. Milosti se odbyly.

Dne 1. Prosince odebral se nejdůstojnější wrchní pastýř po skončeném birmowání w okolních osadách okolo 1. hodiny, prowázen duchowenstwem a úřednictwem, do Táboře. Prawdomil W—r.

Slowanské zpráwy.

* Jeho Milost Císarská ustanowiti ráčila století jazyka slowinského na gorickém lyceum.

* Nowě jmenowaný ředitel weškerých studií w meonárství rakouském (wyjmuoce Uhry), dosawádni hwězdář w Kremsmünsteru a nyní c. k. dworský radda *Marián Koller*, slawný učenec, jest rozen z wéwodství krajin-ského. M. F.

Umělecká zpráva.

Prátelům umění jest opět krásné potěšení přichystáno. Tuty dni dostala se do Prahy druhá, do Slawína určená socha, představující *Elisku*, poslední Přemyslowkyni, a ode dneška jest wděčnému uznání hodnou ochotností šlechtěného vlastence, p. *Ant. Veitha*, obecenství k ní přístup dán. Jest wystawena jako dřívější socha we Veithowském domě na Owocním trhu w 1. poschodí; čas k nawštěwám určen od 10. hodiny dopoledne do 2. odpoledne, kteréž obmezení ohledem na krátké nyní denní světlo se stalo; vstupních lístků není žádných zapotřebí. — Spolu můžeme dáti mileu zpráwu, že třetí do Slawína určená a krále *Jiřího* představující socha přístiže jara již do Prahy se dostane.

—o—

Literatura ilirská.

* Drahotin Galac w Záhřebě wydá ouplný denník letošního weledůležitého sněmu králowství chorwatsko-slawnonsko-dalmatského. Roči držané budou přidány také textem půwodním, t. j. lalinským. Cena 1 zl. stř.

* W krátkce wyjdou některé knihy slowinským podřečím, o nichž „Kmetijske in rokodelske novice“ predběžnou zpráwu podáwaji. Jsou to následující: Javornikovo razlaganje (wyklad) svetiga pisma; drobtince za novo leto 1848 (třetí ročník poučného a zábawného spisu pro mládež); Blaže in Nežika, v nedeljski šoli (Blažej a Anička w nedělní škole), druhé wydání. Pan Robida, spisowatel oblíbené knihy „Zdravo telo, narboljši blago“, končí právě knížku pro mládež; p. Majer w Celowci slibuje: Pravila kako izobrazewati (wzděláwati) ilirsko narěče i v obče slawnenski jezik. Pan Mursec w Hradci Štyrském wydal slowinsky mluwnice slowinskou. Wšecky tyto knihy wyjdou organiickým prawopisem, který se po celé Ilirii wálně šíří, zwlastě nyní při weselém pohybowání literatury slowinské.

Literatura srbská.

* W Bělehradě Srbském wyšla „Srbská lyra“, obsahující městské písně, weselé, milostné a hrđinské. Swazek první we 12. st. 93. Cena 10 kr. stř.

Divadlo pražské.

Dne 24. Listopadu w prospěch panny *Rajské* ponejprw: *Strakonický dudák*, aneb: *Hody diwých žen*, národní pohádka we 3 jednáních od J. K. Tyla.

Kdo z našich čtenářů nezná slawného hudebníka Šwan-du, který za oněch temných časů, když ještě žádných diwadelních a hudebních památek, žádných kritikatrů a práci na klawír, mladých i starých Ole Bullů a Ernštů, žádných desetiletých Lisztů a žádných úžas budících zázračných dětí nebylo, po vlasti putuje, zpěwu a hudby milowné krajany

swé okouzluje! hra na dudy obweselował? Tréba se mu i leusdery a bankowky jako nynějším wirtuosům nespaly, naplňowaly přece lesknoucí se zmrzlíky a plecháče z kutnohorských dolů jeho čepici, a třeba i bobkovým wěncem owěnceného místo wypráhnutých konů nadšení obdivowatelé umění z koncertů netáhli: slyšeti bylo přece se mnohé notně natlačené krémy jednohlasné: „Wýborně!“ a laskawý pohled mnohého štíblého děvčete s lanima nozkama splacował umelou hru jeho. P. Tyl pojal powěst tu národně a provedl ji tak, že po celý kus poutá. Pouhá látka její ale nepostačowala na kus o třech jednáních a nenechala se dramaticky článkować a spracować, přecež wynalezl skladaťel mnohou zajímavou situaci, již šťastně a půwodní látkou spojiw takový celek nám před oči předwedl, který co do národnosti a dramatickosti ouplně spokojuje. On poslal swého Šwanda na cesty, nechal jej pomocí čarowných dud diwy wykonat a jednu princeznu z nezhojitelné melancholie wyléčiti. Za odměnu měl princezninu ruku obdržeti. Při tak skwělém wěnu začíná se Šwanda wiklati we swé wěrnosti k Dorotce, dcerušce hajného, již ze srdce miluje a které konečně přece wěrným zůstane. Tato myslíc, že Šwanda se jí newěrným stal, nechce wic o něm wěděti. Ze zoufalosti wrhne se tento do pustého žiwota, ano nechá se tak daleko zawěsti, že diwým ženám a jiným čarodějnickým obludám o půlnoci k tanci hrá, a nechýbí mnoho, že by čertu s tělem i duší propadl, kdyby wěrná Dorotka jej zmužile newyswobodila. Swatba všecko šťastně dokončí. — Prowození bylo welmi dobré. P. Grabinger nepřepínal tenkrát tak tuze a uměl wice nazpamět. Mezi herci oučinkowali ke zdařilému provedení p. *Sekyra*, p. *Kaška* a p. *Chauer*, mezi dámami pak paní *Kolárová*, paní *Hynková*, panna *Rajská*, panna *Mayerová* a panna *Milinská*.

Kronika času.

* Dle nejnowějších zpráv odebral se 2. Prosince o 4 hodinách na wěčnost proslawený básník patriarcha arcibiskup Jagerský Ladislav Pyrker z Felső-Eör w 76. roce wěku swého w Neustädterhofu, w Salvátorské ulici we Wídni. Narozen byw 2. Listopadu 1772. w Lánghu w Uhřích, wstoupil r. 1792. do rakouského cisterciáckého řádu Lilienfeldského. R. 1818. stal se biskupem Spišským, 1820. patriarchem Benátským, 1821. skutečným tajuou radou, 1827. arcibiskupem Jagerským. Nosil rád železné koruny, byl čestným doktorem filosofie w Jeně, spoluod mnoha akademií, a r. 1847. i cisarské akademie wěd we Wídni. Jeho spisy jsou následující: *Tunisiada*, *Perly poswátne*, *Rudolfas*, *Písne touby po Alpách*, *Legendy*. Žiwotopis jím samým sepsaný a již ohlášeny se očekává. Dle swé wůle byl w Lilienfeldu pohřben.

* W Prusích počítá se mezi šlechtou pánů „von“ třicet tisíc.

* Master Musgrave, nynější arcibiskup Yorecký, který má přednost před každým wéwodou w zemi anglické, je syn pouhého krejčího.

* Kardinál L. rozeslal na rozličné obce papežského státu psaní, kterým je ke spojení modliteb swých s jeho: „aby Bůh papeže Pia IX. od zaslepení oswobodil“, wyžíwal. Obdržew jedno takové psaní swatý Otec dal si hned kardinála zawolat. Tento se wymlouwal nemocí; na to mu Pius wzkázal, že sám k němu přijde. Kardinál pospíšil si do Kwirinálu, kde papeže s osudným psaním w ruce uzřel. „Wy snad uznáte, že dříve spat jiti nemohu, nežli bych Wám odpustil,“ bylo jediné pokárání Pia IX. Hodno, aby stálo wedle zwolání Titowa: „Přátelé, den jsem ztratil!“

* Miss Burdett Coutts, o níž se prawilo, že sobě bude bráti wévodu z Wellingtonů, wymyslíla si blabodnější dráhu žiwota. Ona chce zpustlé newěstky, co kají Majdaleny, epět na dobrou cestu obracet, najawši k tomu zvláštní příbytek pro 20 schowanek. Známy Charles Dickens (Boz) prý se toho plánu horliwě ujímá. On a plakovník Chesterson jsou wrchními dohlížiteli. Bez arci dobře pochodí, jestli nabere z osudů zabloudilých oněch poulic půl kočky předmětů k pobudliwým románům.

S m ě s.

Zvláštní ouředníci. Mezi dworany Perského krále byl před tím a snad až posud jest muž, jehož powinnost bylo, w jistý čas ženštiny haremu jakýmsi pasem měřit. Nedostačowal-li, powažowáno to bylo za nesouhlasné s kráskou, a taková kráska tak dlouho se postíť musila, až předešlou outlost zase nabyla. — K někdejším dědičným ouřadům swaté římské říše náležel také málo posud známý ouřad dědičného ohněstrážce, kterýž po německu Erbfener, neb Feuerreisnamt se jmenowal. Práce takového ouředníka byla, na všech místech cisarského ležení oheň a swětle opatrowati, aby cisari od něho nebezpečenství nehrozilo. Za Karla V. zastáwal tento ouřad na říšském sněmě pánů z Plessen. Po wymření rodu toho přestal týž ouřad.

Swobodomyslnost předwěká. Když Karel II. trůn swých předků zase nastoupil, wywolil Killigrewa, jenž ho byl wěrně do wyhnanstwí doprowázal, za komořího. Tento miláček krále swého tak swobodně mluwiti a jednati mohl, že jiní ani na něco podobného mysliti si netroufali. Zacházeje neustále se swým miláčkem král na práce swé často zapomínal. Jednoho dne přišel Killigrew co poutník přestrojen do královy komnaty. Diwě se král tak podiwnému obleku ptal se ho, co to znamená a kam jíti hodlá. „Do pekla,“ odpověděl Killigrew směle. „A co pak tam budete dělat?“ pokračowal Karel dále. — „Já jdu pro Cromwella, aby se on záležitosti anglických ujmul, když nástupce jeho docela nic činiti nechce,“ odvětil Killigrew.

Druhý koncert komorní Jana Hoffmanna

připadá w pátek 17. Prosince o páté hodině odpolední. Program: 1) *Quatuor do Es* od Fr. Schuberta. 2) *Quatuor (s fugou)* od W. A. Mozarta. 3) *Sextetto do Es* od Onslowa Op. 30. 4) *Quintetto do Es* od kláruet, rob, fagot a kontrabas.

Jednotliwé listky prodávají se u výše jmenowaného obchodníka, do sálu za 1 zl., na gallerii za 30 kr. stří.

O p r a w a.

Přehlídoutím se stalo, že w čísle 139 Kwětn těchto we článku ze Železného Brodu *Hrubá Horka* udána jest na místě *Malé Horky*.

Nowé knihy.

Napoleon Bonaparte. Od J. B. Malého. Část druhá. Od obležení Toulonu až twýprawě do Blach. Tisk a sklad Jar. Pospíšila w Praze. 12. Str. 73—116. (Se twěrnými rytinami, představujícími podobiznu Rudwifa XVI., krále francouzského, a manželky jeho Marie Antonie.) Cena 6 kr. stří.

Gil Blas de Santillana. Příběhy španělského studenta w XVI. století od Le Sage. Přeložil J. K. Zbraslawský. Dílu I. sw. 2. W Praze 1848. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. Wel. 12. Str. 145—288. Cena 20 kr. stří.

Číslo 151.
24. roční běh.

KWĚTY.

18. Prosince
1917.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
pálarších třikráte za
týden, w onterý, w
čtvrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1060—2 přes dvůr při seml).

Předplácí se na čtvrti
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stž. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
přílohou s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Pěwcowo putowání.

Dejte mi perutě,
Warite do ruky,
Ať mohu wylétat
Wysoko nad buky,
Wysoko nad hory,
Nad milé planiny,
Tam budu hledati
Slowanů dědiny.

Budu jim zpíwati
O siré matici,
K lásce je buditi
K rozmilé vlastci,
Do hradu, do chyže
S warytem pospěju,
Jemně i hrůmawě
Do duše zapěju.

„Jak nebe nad swětem
Klene se jediné,
Páska tak soucitu
Wšechny ať obwine;
Slunce jak na nebi
Na wěky nezplane,
Nikdy tak na zemi
Nezhynou Slowané.“

W. Jaromír Písek.

Ples w Petrowě.

(Pokračování.)

Wrátivše se z pokoje nemocné sestry uza-
wřeli bratři, že jeden z nich bez meškání se ode-
bere na cestu do Moskwy, aby tam od swůdce Elž-
bětina požádal zadostučinění; leč nyní teprw po-
čala se w rodině hádka: kdo z nich čtyr má wěc tu
wykonati? an nejstarší stál na swém práwu prwo-
rozenstwa a druzí tomu nechťeli. Otec jich upokojil
tím předložením: aby táhli losy, a pakliž ten, na
něžto první los padne, w souboji s hrabětem zů-
stane, nechť druhý, třetí i čtvrtý nastoupí, dokawď
prowinilec zločin swůj smrti nezplatí.

Los wypadl na Iwana, a za několik hodin po
uzawřeném úmluwě byl již se starým sluhou generá-
lowým na cestě, uháněje po kybitce dnem i noci
k Moskwě. Jeda měl dosti času wymyšleti způsob,
jak by mohl hraběte wyzwati k souboji; neboť

znaje neuprositelnou přisnost ruských zákonů proti
soubojům byl přeswědčen, že kdyby se odpůrcowa
rodina o původu dowéděla, kterýž jej přiwedl do
Moskwy, zajisté by učinila kroky k předejití souboje
i k zadržení wyzýwajícího. Welice mu tedy na tom
záleželo, aby jednal co nejopatrněji, zvláště an byl
ještě na rozpacích, má-li přijeda do Moskwy hraběti
napsati list, aneb osobně bez wyjewení jména se mu
předstawiti. Co takto přemýšlel, udeřil jej blesk
bezčasných kuplí ohromného města; uviděl se býti
u cíle swé cesty.

W Moskwě tatáž slepá náhoda, kteráž Iwana
P... za mstitutele uražené cti sestřiny ustanowila, při-
šla mu opět nenadále na pomoc, odwrátivši wšeliké
rozpaky, ježto jej na cestě trápily. Newiděli Iwan
nikdy mladého hraběte A...; leč listy, které Elžběta
bratru psávala, byly wždy přeplněny opisy přát-
elského jejího učitele, a mezi jinými zvláštnostmi
osobnosti jeho zmínila se též o jedné malickosti,
kteráž by jiným obyčejným lidem spíše wadou se
mohla zdáti; jí však, obdařené powahou romanti-
ckou a obrazností žiwou, byla nejchlubnější znám-
kou hrdinnosti — znakem, lišícím jejího milence od
jiných obyčejných osob wojenských. W jedné wo-
jenské výpravě proti nezkroceným Čerkesům ob-
držel byl hrabě A... hlubokou ránu do hlavy, kte-
ráž jej bez mála žiwota nezbawila. Teprw po dlou-
hých bolestech přišel poněkud k sobě, a jakkoli rána
ta jej nehyzdila, přec mu w tom místě pozůstal pa-
trný znak, antě podél celé jizwy, jižto ostatně bujně,
černé wlasý zúplna zakrywaly, sešediwěl malý cho-
máč wlasů. Podiwný ten odpor mezi bílým páskem
a ostatkem temných wlasů na první pohled každý
zpozorowal.

A mladý marniwý hrabě hleděl schwalně k to-
mu, aby tu zvláštnost bylo widěti, domníwaje se
právem, že ona pošediwělá kadeř jest wětší pro
něho cti nežli kříž zlatý na prsou.

Po tomto znamení poznal jej též Iwan. Mladý
důstojník kozácký byl již zaamenitou část objel, an
blíže se k slavné „zlaté bráně“ byl zadržen wyjiž-
dějící z ní řadou kočárů. Žádný Rus jakéhokoli
stupně nepřejde tou branou, aby neodkryl hlavu před

záračným obrazem Panny Marie, kterýž tam u vyklenku brány jest postaven. Když byly již kočary přejely a Iwanův vozka se chtěl hýbati s místa, ukázal se jakýsi elegantní jezdec na sličném anglickém koni; přijeda ke bráně sejmul klobouk a vzdálil se na druhou stranu. Již sama zpanilost koně a výborná jezdcova postava obrátila na se pozornost Elžbětina bratra; leč jakás divá radost zaleskla se mu v očích, když na odkryté hlavě jezdce, pod levou skrání, zpozoroval uprostřed temných vlasů jednu kadeř šedivou.

Již neměl pochybnosti, že to svědce nešťastné Elžběty. Wyleza tedy co nejspěšněji z kybitky vzal na se tvář chladnou, a přiblíživ se k němu s onou zdvořilostí, jakou k neznámým osobám zachovávat se sluší, řekl: „Nemýlím-li se, tedy jste hrabě Konstantin A...“

„Tak jest,“ odpověděl chladně poznany hrabě.

„A já jsem Iwan P...“

„A což více?“ tázal se hrdě hrabě.

„Obdržel jste list od generála P... čili ne? — Byl v tom listě řeč o vašich s mou rodinou poměrech, o kterýchž děle mluví nepotřebuji.“

„Nepochopuji,“ odvětl hrabě ještě hrději než dříve, „jaké máte právo, činit mi podobné otázky.“

„Pochopíte, powím-li vám, že jsem Elžbětina bratr, a že skutek váš s mou sestrou je mi povědom. Ci se chcete oženiti s mou sestrou?“

„Nemohu, ze všelijakých rodinných příčin.“

„Pakli že tomu tak, pane hrabě,“ dí Iwan potichu, aby od jiného nebyl slyšán, „tedy se musíte se mnou bít, a to bez prodlení.“

„Uvoluji se s ochotou,“ odpověděl hrabě, „leč dříve musím jet domů pro zbraň.“

„Není potřeba; mámtě tu s sebou kordy i pistole. Zůstavuji vám výbor zbraně. Nespustím vás však s oka, dokavád newykonám, proč jsem z Kawkazu do Moskvy přijel. Opusíte-li, pane hrabě, toto místo beze mne, budu tušiti, že zamejšlíte ubezpečiti se před mou spravedlivou pomstou, žádaje policii o pomoc.“

„Můj pane!“ zvolal hrabě Konstantin s hněvem, antě nikdo posud o jeho odwaze nepochyboval — „kdybyste mne znal blíže, nesměl byste mne zajisté podobnou domněnkou uraziti. Uvoluji se co nejupřímněji dáti vám zadostučinění, jež ode mne žádáte; leč sluší se, abychom v nějakém ústraní záležitost svou vykonali. Uvěříte-liž mému slovu?“

Iwan odpověděl, že rád se uvoluje; a vyskočiv na kybitku welel wozkovi jeti za hrabětem. Jeli wic než půl hodiny přes město, minuli brány městské, až pak se přiblížili k petrohradské silnici; tu se usinuli s cesty a hrabě zawedl svého soka do blízkého lesíku, kdežto stanuli. Vyjmuti zbraň z kybitky. Iwan poručil wozkovi, aby wyjeda za lesík tam na něho čekal, an zatím hrabě Konstantin popustiw uzdu koni hnál jej bičikem ku městu.

„Což medle činite?“ táže se ho Iwan.

„Posílám domů posla s návštěvím o mé smrti, odpověděl hrabě chladně; „mám jakousi předtuchu, že souboj náš jednomu z nás nešťastně se skončí.“

„Toť se může snadno státi. Vám sluší, pane hrabě, zbraň wywoliti,“ ozwal se Iwan.

„Wybírám si tedy pistole; vystřelíme na dávné znamení, oba najednou.“

„Na deset kroků?“

„Na tři, líbí-li se vám!“ odwece wyzwaný.

Po těchto slowech odešli hlouběji do lesa; starý sluha Iwanův nesl za nimi pistole. Wybrawše si tiché místo wyměřili odlehlost; stařec nabil pistole a — aby nebylo žádného neopatrnosti podezření — položil je na zemi, ustoupil poněkud stranou, a netrpkliwi sokowé sami si po jedné wzali. Stanouce naproti sobě jali se mířiti s nechladejší lhotejností, což záhubný předpowídalo oučinek; a když sloužící udeřením klobouku dal znamení, vystřelili oba tak současně, že jeden toliko hřmot polem se rozléhal. Iwan, jsa w samé srdce střelen, padl hned, ani slova newyřkna; hrabě ještě chvíli stál, sloužící již se domníwal, že není raněn, ale najednou se mu wyřinula ústy krew, i swalil se mrtew na zemi.

(Dokončení.)

Wenkowský školní pomocník píše swému příteli do Prahy.

Dne 1. Čerwence 1847.

Milý příteli!

Tesknost, jaká se mne jsoucého od Teba tak wzdlena zmocnila, nutí mne Tobě psáti, Tobě srdce své otwřiti, rady a útěchy u Tebe hledáti.

Jsem nyní teprw 4 měsíce pomocníkem, ale ach! co jsem již přestáti musel, ani si pomysliť nemůžu. Ten náš pan farář, ba i pan kaplan, ano i ten školní dohlžitel (je Ti to drbaný sedlák, také studowal), ti by celý den w škole byli a člověk aby se jim od milnitného rána až do božího wečera dřel. A co za to? Nu, Ty wíš, mnoho-li pomocník má, když se k tomu ještě u pana principála strawowati musí. Awšak abych do jiného nepřišel: hned jak jsem za pomocníka nastoupil, musil jsem jako blázen wde běhat a se představowat — tu panu správci (ten je také powedený!), tu školnímu dohlžiteli, tu tomu, tam onomu, a nejhůr mi bylo již u p. faráře; ten se mne ptal na věci, o kterých se mi w přeparandě ani nezdrželo, a když jsem mu na ně nemohl odpovědět, jak myslil neb chtěl, tu krčl rameny a takový obličej k tomu dělal, až mi bylo ouzko. Kéz bych byl raději, myslil jsem, zůstal w Praze šumariti! Pak mi dělal kázání až mi uši zalehaly a propustil mne. Ale co? Doma bylo to samé, i Doh. principál jest wzorním učitelem a tu myslil, že již celou wphodu snědl; já bych mu ale chtěl dát otázku, zehy ji jistě nezodpowídal! Ten mi také tak solil; potom mluwil porade o nějakém učitelském semeništi, kdyby pry do žiwota wstoupilo, pak o učitelských poradách a knihownách a o jaco wíce, a já na něj hleděl s otwřenou hubou. To wšak nebylo ale ještě nic! Když jsem pak druhý den po přestawení se dětem wyučowati počal, pozorowal jsem klenčí dírkou, že mě někdo za dwerí poslouchá; já brzo zotwřenal, brzo zblednul, hlas se mi trásl a Panáh, wí se jsem přednášel!

Pomysli a představ si ale mé nesmírné leknutí, když na to p. farář (on to byl, jenž mne poslechl) do školní světnice vstoupil a to s tak suchým a přísným pohledem, že mne až mráz obešel. Chvilu tam pobýv dětem sám něco přednášel, zdá se mi že počátky početního umění, pak mi přikázal, bych k němu po škole přišel. (Od té doby přichází každý den do mé třídy, a já mohu vždy šofeti.) Celý den do mne nic nebylo. S jakou oauzkostí jsem do té fary šel! Pan farář se mnou sice ještě jakž takž jednal, co mi ale řekl — nu, mimò, Tebe neřeknu to zajisté, co žiw budu, nikomu: že prý nic neumím a že se musím teprw sám učit! Já — a nic neumět! Ty wíš, jak housle hraju, jak klarinet a fletnu pískám a že na warhany a basu též hmatnouti dovedu. Já se tedy na jeho řeč rozmrzel a řekl mu to. Tus jej ale měl widět! „To jste tedy ámar! a ne učitel,“ wyjel si na mne, pak uesmírně lamentowal, že učitelstwi dosawáde s kantoratwim spojeno jest, že prý toto odcizuje učitele škole, že mnohý jen na troubu a noty myslí a ne na vychowávání mládeže atd. — Hm! proč pak jsme se tedy učili hudbě? Co já musil zkusiti, než jsem to přivedl k tomu, co umím! A to by nemělo být ničím? Hm! Když mi pak ještě notně wycinkal — mrzele jej to bezpochyby — tu obrátil a byl jako z másla, a já musel příslibiti, že každý čtvrtek k němu přijdu. Byl jsem u něho již čtyrykrát, ale zbláznil bych se wždycky, když tam musím jít — musím, pomysli si! — dříwe prawil, *chci-li, a nyní, že musím!*

A když tam přijdu, tu mi éte a powídá z nějaké německé metody a já — wíš, že jsem jen třetí třídu slyšel — já desátému slowu nerozumím. Tu on zase hubuje a naříká, že nemáme žádných českých wychowatelských knih, a že chceme-li se něčemu přiučiti, w němčině to hledati musíme; mnohý pomocník, zwlastě prý ale mnohý již starší učitel ze německy dokonale neumí, a že tudy zůstává do smrti nedoukem.

Tak tam musím kolikráte dvě hodiny sedět!

Také někdy w neděli mne k sobě pozwe — nu, to ještě projde, jest to k obědu. Awáak i tu pořáde jen káže. A p. kaplan — ten jest také takowý, jenom že někdy přece něco k smích probodí. A což zmíním-li se o školním dohlížiteli — to musí widět sedláka! Pánbůh wí, že se mi kolikráte zdá, jakoby ledacos wíce wěděl než já; a jak umí mluwit! jakoby to měl napsáno.

W domě by to ještě tak tak ušlo, jenom že mne pořád co nějakého učedníka považujou. Pán káže, paní káže, první pomocník káže — ano paní mi tuble řekla, že prý musím jak w řeči tak w chowání, ano i u stolu způsobnější býti. Jako bych byl nezpůsobný! Zůstáwal jsem w Praze přece u takowé paní, která na komplimenty držela. Ty wíš, že měla prádlo w jednom slavném hostinci a ta měla zajisté příležitost s pány uhlazenějších mrawů, než jakých jest celé naše městečko, jednat a zacházet, a já snad také od ní něco pochytil! — Nu, já nawím, jak to zde wydrží! (Pokračowám.)

Srbský překlad nowého zákona.

Příčina, proč Slowané řeckého wyznání posud žádného překladu biblí do swých přirozených živých nářečí až posud neměli, co zatím wyznawači katolíckého a protestantského náboženství již od dáwna mnohá dobrými přewody do nynějších nářečí se honosí, leží w tom, že Rusové, Srbové a Bulharové do staroslowančiny přeloženou biblí jenom poněkud za vzdálenou od swých přitomných řečí a soubě dokonale srozumitelnou považují. Takowéto náhledy se strany Rusů a Srbů jsou docela omylné a u Bulharů jen potud prawdivé, pokud staroslowančina řečí pannonských Slowanů jakož i starých Bulharů byla, jediný toliko

národ skládajících. To ale nyní již neplatí, jelikož bulharština finskými, albanskými a tureckými slowy tak nakwasena jest, že ani jim staroslowanský překlad tuze srozumitelným býti nemůže. W Rusku jest cyrilština, ačkoliw již od dáwna nowějšími ruskými výrazy propitána, od žiwouci řeči welmi vzdálena, tak že při nynějším stupni wzdělanosti noworuský překlad přezádoucí jest. Anglicko-ruská biblowá společnost w prwních desetiletích našeho wěku překlad žaltáře a nowého zákona w několika wydáních obstarala, až pod Šiškowem na představowání praworuského duchowenstwa tyto společnosti zapowězeny byly. Nowý zákon do bulharštiny od Sapunowa r. 1828. přeložený pro přimíchaný cizorodý žiwel neuspokojuje žádost dobrého překladu. O swůj národ tak wysoce zasloužilý Vuk Stefanowič Karadžić dle usnešení se s anglicko-ruskou biblowou společností již r. 1820. nowý zákon do srbsčiny přeložil.

Tento překlad dostal někdejší metropolita srbský Leontij, owšem proti wší úmluwě, k přehlédnutí a ocenění; tento ale jsa Řek a srbsčiny nehrubě powědom poslal jej státnímu raddowi Athanasiovi Stojkowičowi, tenkrát w Bessarabii jako on meškajícímu. Wida tento, že řeč w překladu z lidu wzata jest, za špatný jej wyhlásil. Později wyhotowil Stojkowič na základě Vukem položeném nowý přewod nowého zákona pro Srby, který ale slátau jsa z ruštiny, srbsčiny a cyrilštiny brzy zakázán byl. Brzo po zapowězení biblowých společností w Rusku překlad Stojkowičůw od anglického spolku w Lipště doslovně wytisknutý od lidu čten nebyl, protože mu tento nerozuměl. W takowých okolnostech podwěsil se Vuk Stefanowič, jemuž srbský národ za mluwníci a slowník, za kritickou sbírku přísloví a čarokrásných swých písní, pak za národně psanou historií zawázán jest, přeložený nowý zákon prohlédnouti a do tisku jej podati. A tak wyšlo dílo to l. r. u Mechitaristů w Wi-dni. Spisowatel wše wynaložil, aby dle slowa i smyslu wěrný překlad podal, jakož pak sotwa mezi nynějšími Srby koho bude, kdo by se mu co do známosti srbsčiny po boku postaviti mohl. Bylo by se mělo očekáwati, že kniha tato od souplemeníků jeho na náboženské knihy tak chudých s radostí přijata bude, pohříchu však ani od rakouských Srbů ani w Bělehradě uznání nedošla, a w městě tomto i zakázána jest. Příčina toho, proč se znamenitý Stefanowič a tak nehodným osudem potkal, neleží jistě wě wyborném překladu, jak znatelowé sami se wyjádřili, nýbrž pochází z newědomosti tak zwaných wzdělanců, předewším pak od duchowních srbských, jenž w pohodlí si libující ničemu přiučiti se nechti.

Rhytmoměr pana V. N. Matocha.

Býwá nám časem swým wycítáno, že si newší máme toho, co nám Morawa dobrého poskytuje, hledice toliko ku rozšíření domácho a nám nejbližšího. Nechci dlouho rozważowat, prawem-li se podezření to na nás uwaluje, anobř skutkem raději napravím, co se zanedbalo.

Pan Matocha, čestný měšťan jihlawský a učitel na tamějším hudebním ústavu, prokázal hudebníkem dobrou službu sestawením laciného, jednoduchého a dle swědeckwí prazského i widenského konservatoria dostatečně pravidelného rhytmoměru (časoweb taktoměru). Leží přede mnou německé nawěsti a popsaní, i zdá se, jakoby p. Matocha (dle jména snad není Netoch) na české obecnost prazskou wnet bráti neměl, ačkoliw by se mu w tom křiwdu čiti mohla.

W hudbě platí za welmi důležitou wěc, aby se wědělo, jak rychle se kterýkoliw kus bráti má. K tomu cíli slouží obyčejně jména andante, allegro &c., jejichžto význam ale do sebe nemá žádosti určitosti. Protož snázili se

hudebníci, vymysleli mechanické stroje ku přímému určení rychlosti taktu.

Metronom stal se nemyšlenelnou potřebou při hudebním provozování, i nepochybujeme, že by již dále se byl rozšířil, kdyby jeho vzácná kyvadelní mechanika nestála 8—10, ba i přes 20 zl. stří. Tím pohnut sestavil p. Matocha laciný taktoměr dle G. Weberova udání. Na dřevěné liště jsou číslovány stupně, podle nichž se může hedvábná šňůrka s olouvenou kuličkou buď prodloužit nebo zkrátit, jak to obvyčejné poznamenání na začátku hudební skladby požaduje. Wisutá kulička vzdálí se asi 8 coulů na pravo neb na levo, pak se rychle pustí, aby volně kývati mohla. Ona udělá za minutu právě tolik kyvů, kolik číslo ukazuje, kam jsme háček zastrčili.

Tyto Matochovy taktoměry jsou rozličné velikosti a úpravy, mnohou i pro slepé zřízeny býti, a nestojí nic více než 1 zl. neb 1 zl. 40 kr. stří. Ve skladu Jana Hoffmanna nalezá se hojná zásoba na výběr.

Připojeno jest vysvědčení a pochválení vynálezu toho od 23 hudby znalců z Vídně i z Prahy.

Slowanská zpráva.

Večerní ilirské zábavy v Záhřebě v národní Dvoraně již počaly a budou se letošního roku na místě pátku každou středu držeti. Krásné uspořádání místnosti, hojně shromáždění krásné pleti, jednoduše a však vkusně ozdobené, výborná hudba pluku barona Koudeľky společenskou zábavu tu zvyšují. Při nejbližší zábavě budou se provozovati národní melodie od Zagorijského hudebního sboru, a při následujících besedách slyšeti se dají cvičenci tamější hudební jednoty jak zpěvem tak i hudbou provozovanou. Konečně i p. Winterstein některé tance dětské prováděti bude.

Pražský denník.

Kaliwoda, knížecí kapelní mistr z Donaueschingen, pobyl v Praze mezi krajany několik týdnů za příčinou své nové opery, která se v německém divadle dwakrátě dávala. Největší wada zpěvohry, „Blanda, neb stříbrná bříza“ zvané, jest Kindův chatrný text, jemuž se všeho toho nedostává, co k dobrému librettu potřebí. Uvažíme-li jednotlivé skladby o sobě, najdeme v nich zajisté tolik pěkných stránek, že o schopnostech Kaliwodových nejpříznivější soud vydati musíme.

Fr. Škroup (starší) složil hudbu k písni Jablonského: „Powzbuzení k zpěvu“, kterou jedné dámě z urozenetva českého do album věnoval. Nebude-li nic překážet, vyjde pěkná ta skladba také veřejně u J. Hoffmanna.

Kronika času.

Fanni Kemble, známá též Pražanům z koncertu ve Waldsteinském sále, zpívá teď v Londýně a vystoupí ve Shakespeareově „Swatojanské noci“, aby se konečně suma doplnila, která k zakoupení domu onoho básníka až dosud není dostatečná. K smíchu jest arci, že teď hádky povstávají, zdali prý dům ten opravdu jest dům Shakespeareův. Dá-li se archeologická kritika Angličanů osidit, bude se John Bull za ušima škrabat, jako pan felčar, když vytrhl zdravý zub wedle rozežraného.

Presidentská sesle swobodného pána Hammer-Purgstalla. J. Jasnost kníže Frant. Dietrichstein daroval presidentovi císařské widenské akademie věd skvostnou sesli k akademickým sezením. Tato sesle jest z bílého polírovaného dřeva a koly k pohybování opatřena, jen obě postranní spolehadla spočívají na sfynzech. Zadní spoleha-

dle okrášleno jest sáskem knížecím nejjemněji vyšitým; ostatní částky jsou temnočerveným aksamitem ozdobeny. Sesle tato jest opravdově nádherný mistrovský, kasnidenské truhlářské a čalounické práce.

Mojžíš nálezce plamen jest názew jednoho učeního, na několik pokračování odděleného pojednání w dr. Schmidlowých rakouských listech, jenž, byť i ničeho nedokázalo, přece swými archeologickými kombinacemi zajímavé jest.

Theoretický kurs k naučení se tkalcovství. Tento kurs byl w posledním měsíčním shromáždění průmyslní jednoty hornorakouské panem Theodorem Horubostlem navržen a jednohlasně přijat, an takové ústavy we Francouzích welmi prospěšnými se prokázaly.

W Londýně byla 7. Listopadu tak silná mlha, že ani po Temži se jezdit nemohlo. Wozy a pěší museli býti pochodněmi doprovázeni. Na placech, kde veřejné powozy stojí, postaveni byli muži se smolnicemi w malé vzdálenosti od sebe, aby do sebe lidé newráželi. I w Brussech panowala w týž čas po tři dny taková mlha a mnohé nemoci způsobila, tak že tam nyní o mnoho více lidí umírá. Jak známo, pácha se w Listopadu a Prosinci w Londýně nejvíce samowražď; pošmourná powětrnost přiwádí na slezinné nemoci trpící Angličany welmi snadno k omrzlosti žiwota a k samowražďe.

S m ě s.

Dýmka Soběského. Po zemřelém maršalowi Oudinotowi, knížeti Reggioském, nalezla se mezi jinými zvláštnostmi dýmka Soběského. Soběský ji darowal po oswobození Wídně r. 1683. na památku swého. tam pobytí městu tomuto. Když podruhé Wídeň wojskem Napoleonowým obsazena byla, darowalo ji město to na důkaz wděčnosti za udržení wzorného pořádku maršalowi Oudinotowi.

Kšaft adwokátůw. Jeden ze slavných londýnských adwokátů umíraje odkázal celé své jmění blazinci. W poslední wůli se takto wyjádřil: Celou svou majetnost nabyjsem od bláznů, kteří rozepře wedli; slušno tedy, bych ji pozůstawił trpícím jejich bratrům.

I wěrnost psowa může nebezpečnou býti. Jeden francouzský podlounník přišel nedáwno wěrností psowa o žiwot. Prudkou koliku dostav položil se celý zemřelý do lesní cesty. Spatřiwše jej několik fidi chtěli mu pomoci; pes ale nepustil nikoho k swému pánu. Konečně zahnal žandarmové psa mocí, ale když podlounníka zdwibli, bylo již pozdě. Zánět se již ukázal a on zemřel w několika minutách.

Druhý koncert Alexandra Dreyschocka

w sobotu 18. Prosince o 5. hodině odpoledne w sále plátejském. — Programm: 1. Pohřební marš (na smrt hudebního básníka) a Finale z třetí sonaty do Es-dur od Alex. Dreyschocka. 2. Loučení Jindřicha IV. od Gabriely d'Estreés od Tomáška zpívá p. Pernica. 3. a) Fugová sada we třech hlasích. b) Capriccio. c) Souvenir (dla žádosti). 4. Dvě písne wojenské od Tomáška zpívá p. Pernica. 5. L'inquietude od Dreyschocka. 6. a) Rusálka wltawská, wěneec z českých národních písní. b) Bravourní variace na „God save the Queen“ jen pro lewou ruku od Dreyschocka.

Nowá kniha.

Dvě loutky, čili: Pracovitost a leniwost. Powídka pro malá děwčátka. Se 24 obrázky. W Praze. Nakladem Bedřicha Krečmara. 16. 32 str. S černými obrázky za 30 kr., s malowanými za 1 zl. 12 kr. stří.

Časopis tento se, ve
skladu Pospíšilows
(w Nowých alejích
na Nowem Městě
& 116) vydává po
pálarších trikrátě za
týden, w outery, w
čtvrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNIK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. M a l y

(bytem č. 1060—2 přes dvůr při zemi).

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stb. U c. k. po-
štovních outadů Ra-
kouského mocnářství
přílepně a patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

W o j e n s k á .

Wíte, bratři, kde se to
Nejkrásněj' umírá? —
Kde je kwítí naseto,
Kde se pláň otvírá.

Na zelených lučinách,
Na poli wšel sláwy,
Na vlastenských dolínách —
Tam jsou pravé náwy.

W šumu mečů weselém
Pokyne Morana,
Z štítů sobě ustelam
Lože jak pro pána.

Místo pláče, kwílení
Slyšíš druhy jásat;
Slyšíš hrotů bítí
Wítězství kol blásat.

Naše slavné mohyly
Jsou pohorky wrahů,
Jež jsme statně zhubili
Na vlastenském prahu.

Naše tryzny oslawí
Král a vlast a národ,
Pomník w srdcích wystawí
Za ten sláwy zárod.

Nož teď wíte, kde se to
Nejkrásněj' umírá:
Tam kde kwítí naseto,
Kde se pláň otvírá.

W. Jaromír Pieck.

Ples w Petrowě.

(Dokončení.)

U matky hraběte Konstantina byla toho dne
pozvána četná společnost k obědu; kněžna Olga,
jsouc již za oud rodiny považována, přijela poně-
kud časněji. Přiblížela se s obvyčejnou ženským mar-
niwostí w zrcadle, ana jí nepokojná jaksí hraběnka
několik uměle zhotowených kwěstín do vlasů při-
pínala. W tom se ozwal na nádvoří paláce dusot
koňských kopyt, a kněžna Olga radostně sebon tr-
hlaouc běžela k oknu.

„Toi Konstantin!“ zvolala, „známí běh jeho
oře; myslila jsem, že dnes poněkud dříve přijede.“

Za ní přiblížila se i hraběnka k oknu, leč tu
užřely obě cwálajícího koně bez jezdce. Uleknutí
jejich bylo náramné.

„Syn můj nežije!“ zkríkla hraběnka bolestně.
Jsa tehdy w Moskwě náležel jsem též k po-
zvaným hostům hraběnciným. Můj kočár zajel prá-
wě w tu samu chvíli před palác, když zadrželi koně.
Od ustrnulých dám dowěděl jsem se příčiny jejich
strasti. Ale mezi tím, co jsem je hleděl přesvědčiti
o planosti jejich bázně, dowodě, že kůň mohl utéci
z místa, kde ho jezdec, ssedši s něho, zůstawił —
wešel zástup wojáků do paláce, nesoucích celé zkr-
wácené tělo hraběte.

Nebudu ličiti celý ten výjew smutný, jehož
náhodou jsem se stal swědkem. Zawolani ranhojiči
prawili, že hrabě ještě žije; nešťastná koule probhala
mu plíce i utkwěla w kosti páterní, ale byla ještě
slabá naděje, že může zůstati na živě. Leč toto
wše zdálo se býti příliš nejistou věcí. Sám raněný,
přišedši poněkud k sobě, citil, že se skonání jeho
blíží, prose, aby co nejdříve mohl promluwiti s mat-
kou. Přiwedli nešťastnou matku, i zůstawił ji s ním
téměř celou hodinu bez swědků. Wyprawowalí
Konstantin celou tu příhodu, i sprawil ji po první-
krátě důkladně o swých poměrech k Alžbětě.

Nyní teprw dowěděla se Konstantinowa matka,
jak swatá práwa měla Elžběta k synu jejímu, i wy-
jewila, že ke všemu swoluje, co by jen předešlou
její přisnost wynahradit mohlo. Když pak lékaři
oznámili, že není se co obáwati brzké smrti, po-
slala hraběnka bez meškání na Kawkaz k generála
P..., ohlašujíc mu we tklivých výrazech událost tu,
i prosíc jej spolu, aby nemeškaje přijel s dekou do
Moskwy, i aby dowolil synu jejímu aspoň poněkud
naprawiti učiněnou Elžbětě křiwdu — zasnoubením
se s ním, anoi pouze tím způsobem dítě její práwa
ke jménu a jmění otrowu nabude.

Nedlouho po obdržení té zpráwy přijel generál
P... s Elžbětou. Konstantina zastali ještě na živě,
leč staw zdraví jeho horšil se každým dnem tak
patrně, že nejmenší opozdění generálowo na cestě
bylo by zničilo splnění žádosti hraběnciny. Učinili
tedy s pospěchem wšeliké příprawy, aby obřad swa-

tebni hned po příchodu generála odbyti se mohl. Přijeda pozdě w noci byl generál spolu s dcerou uweden hned do kaple w paláci, kamžto i ženicha na smrtelném lůžku zanesli. Nedowolili ani jedním slowem přiwítati se milencům, obáwajíce se, aby wzbuzené pohnutí nepřispíšilo raněného smrti a nezničilo jeho i matčiny záměry. Jak strastný byltě to výjew pro diwku, nemající ještě ani sedmnácte let! Jaká bolest opanowala její mladé, tklivé srdce! Bratr, miláček její, zahynul rukou milencowou — a ona sama proč medle sem přišla!? — Ejhle! aby se zasnoubila s wrahem bratrowým! I zdálo se jí, jakoby krvawý stín jeho powstával nyní před ní, zabraňujíc tomu swazku...

Celý obřad odbyl se uprostřed dušeného pláče přítomných osob. Jediná Elžběta ani jedné newyronila slzy; city její byly tak bolestí tou ztupělé, že nepřipouštěly úlewy, jakou obyčejně slze poskytuji. Po wyrčení slibů a wyměnění prstenů wztáhl hrabě k newěstě ruku, řka: „Elžběto, manželko má, jediná ty milenko moje — odpusť mi — ach — odpusť — dokawád jest čas...“

Elžběta uwrhla sebou na lože, a když ústa její na ledowém líci hraběte spočinuly, pocítila úlewy; slzy jí tekly z očí, a po prwníkráte, zticha, téměř nedoslyšitelně, promluwili k sobě několik lkáním přetřhowaných slow. Potom nastalo hluboké ticho; a když mlčením tím uleklá hraběnka k loži přistoupila, chtěje je rozloučiti — bylo již wěčné jejich rozloučení wykonáno. Konstantin byl již mrtwolou — a strnulá Elžběta stála nad ním jako socha bez citu.

Powídka má jest u konce. — Po nějakém čase porodila hraběnka Elžběta A... syna, a od té doby počala opět cítit chuť k žiwobyti.

Těžce by bylo wylíčiti wšecky ty důkazy lásky, jakéz jí neustále matka zemřelého manžela jewila. Zdálo se, jakoby wšelikou něžnost, s nižto někdy syna milowala, nyní mladistwé jeho wdowě a jejimu dítěti snadměrou obětowati si umínila. Elžběta byla pak od ní podle zákonů zemských adoptowána, i žila pak neustále při ní, obkličena jsouc přepychem bohatstwi, na kteréž lhostejně pohlížela. Její jmění a zpanilost způsobile též, že nejznamenitější pánové moskewští o její ruku se ucházeli, leč ona zůstala památce své prwní lásky wěrna; a od té doby, která jí najednou manželkou i wdowou učinila, neusmála se nikdy na mužské. — Dnes ukázala se hraběnka A... po prwníkráte u dworu, a zajisté i posledně. Přijela do Petrohradu, aby swého malého syna odewzdala do cisarské školy kadetů i poděkowala cisari, že mu přislíbil dáti stupeň důstojníka w témž pluku, w němž jeho otec sloužil.

Tu skončil generál swé powídání. Po několika letech shledali jsme se jednou w Janowě na zpěwohře, kdežto mi powěděl, že hraběnka A... nežije. Umřela na bolest plícní; již sobě tím přitáhla, že w zimním čase odhodlala se na cestu k otci swému

na Kawkaz. Zwlastní náhodou připadla její smrt na den jejího zasnoubení se s hrabětem — ano i w též kapli, kdežto se ten obřad wykonával. Dalai se tam dowěsti, chtěje wyslyšeti mši, na památku jejího nebožtíka muže čtenou, a rozčilena tak smutnou památkou odewzdala ducha uprostřed slawých hymnů církewních.

Wenkowský školní pomocník píše swému příteli do Prahy.

(Pokračování a dokončení.)

Dne 1. Prosince 1847.

Jsem tomu welice rád, že jsem Ti hořejší lamentaci onehdy neodeslal, awšak čím to nyní, abys mě tehdejší smýšlení s nynějším srownati mohl. Stydím se skutečně z ně! Chci ale naprawiti, w čem jsem tehdež pochybil. Jsem, wěř mně, ten nejšťastnější pomocník na světě! Pan farář jest mým učitelem, pán můj mým otcem a rádcem, p. správce se školním dohlížitelem mými podporowateli, a paní — nu, ta jest mou druhou mátkou. I můj kollega zkušenost swou se mnou sdílí. P. farář má krásnou sbírku knih, kterýchž použití mi swobodno, nad to jsem každý čtvrtěk u něho, kdežto mnohému užitečnému se přiučiti příležitost mám. Ó jak welice jsem mu wděčností zawázán! Nyni teprw jsem přeswědčen, že jsem, wyjda z preparandy, nic newěděl, nic, co se wychowatelstwi týká, co do žiwota zasahuje, co duch času newyhnutelně požaduje. Trochu počítati, něco a to ještě dosti powrchně z mluwnice a z debropisu a trochu té písmenkárské metody — to bylo vše, čemu jsem se tam naučil; o přírodě, o děje- a zeměpisu, o potřebách w žiwotě se naskytujících, o dušeslowí atd. ani zmínky! Nyni teprw poznuwám, co by semenisté učitelské prospěti, jak tisíceř užitek by přinášeti mohlo.

Swrchu uwedeným wědám se přiučiti mám nyní krásnou příležitost, již také swědomitě, ano takorba lakotně použiwám. Náš p. farář stal se nyní wikářem; prwní, co zawedl, byly učitelské schůzky čili porady, jenž se každý měsíc u něho drží; sejde se totiž bližší učitelstwo — wzdalenější učitelowé přicházejí jednou za čtvrt roku — a tu se jedná a rokuje brzy o tom brzy o jiném; brzy jak by se zakořenělé chyby a wady ze škol odstranily, jak by jim učitelstwo odwykatí mělo atd., brzy zas o tom, co by se we školách nejprwé zawěsti i jak by se u přednášení toho pokračowati mělo; jindy zase, jak by se učitelowé jak dušewní tak tělesné schopnosti, wlohy a síly dítek wywinowati a wzdeláwati měli a o mnoho jiném užitečném a potřebném, n. p. o názorném wyučowání atd. se jedná, poukazuje, radí, nutí. — Nutí?! budeš se diwiti. Ano, mnozí učitelowé se ještě nutiti dají, a kdyby nemusili, snad by do porad ani nechodili. Awšak dá Bůh, že se časem wšeco poddá, že se jak učitelowé sami tak i rodiče dítky do školy posilající přejinačí. U nás to již jde; awšak p. farář, resp. p. wikář i p. kaplan, ti umějí rodičům do duše a do srdce mluwiti! a p. správce též nešetří slow, když u něho rychtáři schůzku mají. Naše obec také ale mezi wšemi co do pořádku a pilného posilání dítek do školy vyniká; welikou zásluhu o to získal si owšem náš školní dohlášitel a spolu rychtář obce. Kéž by wšudy takových rychtářů bylo! I milostiwá wrochnost naše se jak o dítky tak i o nás laskawě stará; zjednala nám do školy krásné mapy k wyučowání zeměpisu, pěkné výkresy k wyučowání přírodopisu i nástroje k praktickému, jednoduchému wyučowání polí atd., k čemuž se odrostlejší žáci wedou. Chce zde ještě i tělocwik zawěsti, a když jsem se p. wikář zmínil, že z něho též něco zuám, usmíwaje se pravil:

„Wy budete konečně naším všeumělem!“ a slova ta mne tak rozveselila, že jsem doma radostí s lokte výšky skákal.

Milostivá vrchnost nám též služby přidala, k čemuž i obce ochotně přispěly, abychom (prý) nemusili šumáriti, a komu z nás letošní zkouška nejlépe půjde, ten — jak jsem doslechl — dostane něco na povzbuzenou k další činnosti a pilnosti. Já letos bezpochyby zůstanu ještě pozadu.

Pan hrabě chce v našem městečku oddělit školu od kruchty a ztrátu tím utrpenou nyníšimu i každému budoucímu učiteli nahraditi. To by byla p. wikáři voda na mleju! Již si to dávno přál, ano přání jeho jest, by se tak vůbec dělo. — Jest to ale také smutná pravda, že mnohý učitel i pomocník mimo hudbu velmi malých k učitelství a vychovatelství potřebných vědomostí má; tak mohu n. p. sám sebe z prvéjší doby uvést. Avšak jen tak hodného a zkušeného pána, tak dobrou a vzdělanou paní, tak otcovského rádce a učitele na duchovním představeném, tak milostivou a o škely dbalou vrchnost, jakýchž se mně dostala, pak hodnou porci dobré vůle, vytrvalosti, lásky a přichylnosti k svému stavu — a všecko se poddá.

Opětuji, že jsem nyní velmi šťasten! Žij blaze. a piš brzo
Twému W—ř—skému.

D o p i s .

Z Widně. (Beseda.)

Podávajíc zprávu o první letošní besedě slowanské projevil jsem přání, aby pp. výborové brzy opět podobné zábavy nás účastny učinili. Žádost tato vyplnila se dríve než jsme se nadíti mohli, an dotčenými vlastimilovnými pány již ke dni 11. Provincie druhá beseda slowanská uspořádána a opět v síních u Šperla u večer o 8. hodině držána byla. Vyznati pak vůbec musíme, že zpanilomyslní pp. výborové všemožně k tomu prohlížejí, aby zábavy tyto k vyššímu účelu svému víc a více se přibližovaly a jména pravých národních vyrazení zasluhovály. Tudy také zdejší besedy slowanské den ode dne většího účastenství u slowanského i ostatního zdejšího vzdělaného obcenstva nalezají, vyrovnávajíc se netoliko co do zevnitřního uspořádání všem podobným zábavám, ovšem pak původním a národním rázem svým nad ně daleko vynikajíc. — Bylyť tedy opět u večer ten téměř přeplněny ozdobné a akvěle ozárené prostranné síně Šperlova hostince vybraným obcenstwem (vydáno tenkrát přes 1000 listků vstupních) ze všech společenských tříd a úřadů i veškerých kmenů slowanských. Spatřiti bylo zde knížete Miloše Obrenoviće se synem Michalem a zetěm Nikolou z Rudny a ostatní rodinou, knížata Čartoryjská, hraběte Nugenta, syna zdejšího tureckého vyslance s komonstwem, více zdejších šlechticů, ruského státního radu a spisovatele Nadeždina, četných bulharských a bosenských velmožů a welkoobchodníků, vyšších ciwilních a vojenských důstojníků — mezi poslednějšimi i welectného p. prof. Buriana z Wid. Nového Města sem schwalně přisedáho a j. w.

Kusy u večer ten přednášené byly následující: 1) Sbor od Wojáčka ke wznešenému textu Klácelowu: „Hlas z Blánka“; pak píseň Macháčkova „na vlast“ se sborovým průvodem od Škroupa. Oba sbory, co do skladeb výtečné a velmi význačně provedené, welice se líbily a poslední, při němž dfl solový náš výtečný tenorista pan Ander srdcejemně a líbezně přednášel, opakován; mimo to dvě národní chorvatské písně pro sborový zpěw p. Wintrem přiměřeně uspořádané a pro lahodný obsah i různé provedení též opěťované. — 2) Humoristická deklamovánka w jazyku polském slečnou Thullierowou prostomile přednesena a s powšechným potleskem přijata. — 3) Dwa kusy nástrojní: Fantasia na pianě, složena a přednášena p. Hakensöltnerem, pak solo na harfu s bravurou, od p. Pratté,

krajana našeho a učitele hudebního powěstné Jenny Lindowy, provedené. — 4) Týkaje se zpěwů přednášela sl. Rosettiowa tři polské a dvě ruské národní písně, pak polskou „Lótka“ (Lodička) tak líbezně a dojmawě, že zpanilá zpěwkyňe hluchým potleskem počtēna bywši písně ty dílem opakovati musela; dále zpiwal p. Ander Pickowu „Kde vlast je má“, jemuž rovněž pro weskrz zdařilý a výrazný zpěw všestranné pochwały se dostalo, pak pochwalně známý p. Legut krajinskou píseň: „Zdravica“ od Potočnicka s citem a dojemem. Konečně událo se nám u večer ten slyšeti i welectného krajana našeho a zpěwce při pražském diwadle p. K. Strakatého, jenž k učiněnému od pp. výborů sobě pozvání schwalně z Prahy sem byl přijel, čímž beseda tato zvláštní zajímavosti získala, owšem i nad všechny ostatní vynikla. Wystoupiv po dwakráte vážený host náš u večer ten přednášel: Škroupowu klassickou a již znárodnělou: „Kde domow můj“, pak „Píseň husitskou“ a tyto národní: „Koulelo se, koulelo“, „Kdyby moje milá samé pentle byla“, „Hněvej ty se na mne“, „Zelená se louka“ a „Když jsem já ty koně pásal“. Byw již při prvním se objevení hrmicím potleskem a tisícerohlasým „Sláva! Živio!“ přiwítán, způsobil na to zpěwem svým takový dojem na obcenstwo, jaký wypsať nelze, a toliko připomínáme, že triumf, který u večer ten vážený zpěwec a jím i národní zpěw náš slawili, byl nade vše očekávání a nadšení plesajících posluchačů stupně dosawáde zde neslýchaného dosáhl. Známó wúbec we vlasti naší, že p. Strakatý jest zpěwec *per excellentiam* národních českých písní, které jím nowé, dosud necitēné lahody a významnosti nabýwají. Toto mínění proneslo i zdejší hudby milowné obcenstwo, jemuž se událo p. Strakatého tentokrát slyšeti, jsouc na rozpacích, má-li více síle, ohebnosti a výrazu hlasu jeho a cituplnému, lahodnému a tudy srdcejemnému přednášení se podiwowati, čili w hodeném a prostomilém obsahu jakož i ráznosti písní samých sobě libowati. Pročež zawázání se cítíme (p. Strakatému za způsobená nám příliš příjemná okamžení k díkům zvláštním, které tuto jménem všech Čechoslowanů zdejších pronášíme, ze srdce opakujíc slova našeho Čelakowského:

Radost a žel a sladkou tiseň
Kdo znáš wylíti w českou píseň,
Tys bratr náš, tys bratr náš,
Ty w lásce naši potrwáš!

K provádění na pianě — nástroj to z výtečné dílny ochotného p. Schweighofra — při nadjmenovaných písních propůjčil se laskawě p. Suchánek, jakož naproti tomu p. Winter řízení sborů ochotně na sebe přejal.

Po skončených zpěwích přednášela kapella starsího Straussa, jím samým řízena, od 11.—1. hodiny s půlnoci w celém orchestru slowanské národní plesy a jiné skladby, jako: Polku od Gutmannsthal, Nowý Mazur od Straussa, „Kytici“ z národních písní slowanských, od něho přiměřeně sestawenou a tudy wedle řečeného mazuru vícekrát opakowanou, a posléze při všeobecném nadšení národní hymny „Bože, zachowej nám krále“, načež druhá tato beseda zajiště k úplné spokojenosti každého přítomného se ukončila. — Jakož panující při zábawě této příkladný pořádek, slušnost a okázalost salonová a wúbec skvělý wýsledek celé besedy opět patrně dokazuje, jak obezřele pp. výborové při jejím uspořádání a provedení sobě počínali: tedy jím i všem účinkujícím sláva a zasloužené díky buďtež za jich zpanilomyslné wynasazení a se obětování!

Ku konci zpráwy této ještě podotknouti musíme, že k počtíwosti p. Strakatého u večer před jeho odchodem z Widně dne 14. t. m. w hostinci u Šperla od zdejších Slowanů uspořádána byla schůzka přátelská, kdaž i více wznešených pánů a honoraciů — k. p. hrabata Nugent,

Loňangsais, starický umělec náš Jirowec atd., přitomno bylo. Při představení této zpiwáno opět dílem zdejšími zpěváky dílem váženým hostem našim více písní slowanských, jako: čtverohlas ilirský, „Břetislav a Jadita“, „Když jsem já ty komé pásal“, několik husitských a j. w. a při přátelském boworu a všeobecně panujícím dobrém rozmaru přednášeny četné připitky p. Strakatému a slowanské vzájemnosti.

A. R. S.

Słowanské zpráwy.

* *Manojlo Stefanović a Nikola Pejnović*, knihkupci w Bělehradě, nabízejí se veřejně k rychlému odbírání, rozestlání a oučtů zaprawení w záležitostech literatury srbské. Zdař-Bůh! aby to lépe se powedlo než se posud na mnoha místech děje.

* Zprawili jsme čtenáře své, kterak w nouzi a hladu minulé zimy několik Černohorců k Turkům přeběhlo. Téměř všickni skroušeně do své vlasti se wrátili, a nezůstal tam žádný kromě jediného — *Markiši Plamence*, který odřeknuw se jako Jidáš wšry své Turkem se stal a pašowi skadarskému oučelně rady dával, kterak by Turci netoliko nejlépe proti Černohorcům se brániti mohli, ale i nejprospěšněji sami na ně udeřili. O tom zrádci zaslechnuw jeden mladý Srb, za žiwnosti svou w Cařihradě se bawící, umiřil sobě tuto poškwornu národu svého se světa odprawiti. Dal se na cestu do Skadaru, a dlouho tam čekati a slíditi musel, než se mu příležitost naskytla. Konečně čekal we skryšii u cesty, kudy ten zlopowěstný poturčenec přijeti musel. Plamenac také přijel, ale s bratrem svým, a wrah neznaje ho a koho zabiti newěda na rozpacích wáznul. Pomysliw sobě „buď co buď“ wypálil na jednoho z nich z ručnice, w níž dvě kulky a kus sekaného olowa měl, a šťastněji než druhdy Říman Mucius Scaevola w táboře Etrusků, Plamence do prostřed těla střelil, tak že za malou chvíli duši pustil. Wrah (mladý člověk, dwacetiletý) hned w Černé Hoře outočiště a slavné přiwítání nalezl; neb vládyka ho nowě zavedeným penízem udatnosti, *Obilic* zwaným, ozdobil. O tom penízi již jsme se w těchto listech zmínili; na jedné straně jest obraz Miloše Obilice, slowutného Srba, který při bitwě na Kosowě sultana Amurata probodnuw sám sebe obětował; na druhé straně jsou slova: „*Věra, sloboda — za hrabrost*“. Osman paša skadarský nyní lituje ztrátu newěrnějšího a nejchytřejšího přiwřence, lituje swých 80.000 zlatých stříbra, které na uplacení Plamenace a druhých Černohorců nadarmo vydal.

Pražský denník.

* Německá opera přijala dvě nowá díla ku provození od dwou krajanů. První jest: „*Aurelia*“, opera we třech dějstwach od Hellara, která co nejdříve na jewistě přijde. Hudební party jsou již rozdány. Druhá, jak se praví, je dílo direktora Kittla, text od Wagnera.

* Dne 23. b. m. o 10. hodině bude w kostele p. sw. Jakuba držáno slavné requiem za našeho zemřelého *Josefa Jungmanna*, sporádané od besedy měšťanské, jejížž čestným oudem nebožtík byl. Hadbu bude dirigowati Jelen a čestnou stráž a kateřalku činili budou městští granatieri.

Téhož samého dne w tu samu hodinu bude i we Wl. dni za téhož našeho korifea držáno slavné requiem, a sice we dworním farním chrámě u PP. Augustinů, při kterémž oučinkowati bude 140 hudebníků.

W Králově Hradci držáno bylo requiem za Jungmanna dne 14. b. m. jakožto třicátý den po jeho úmrtí.

Kronika času.

* Španielské nowiny Cadix Nacional wšimají se, učenec Adolfo de Castro nedáwno malé dílo z pera *Michela Cervantesa Saavedry* nalezl. Jméno „*El Buscapie*“ a zatím tímto slowy: Toto zajímavé malé dílo, *Buscapie* nazwané, kdež wedle wýtečných naučení wšecky tajemné a newy swětlené věci od rozumného *Hidalga Don Quixota de la Mancha* wykonané obsaženy jsou, sepsáno jest slawným Cervantesem de Saavedra.

* Karel Steinhäuser, bremenský sochař, wyhotowil pěkné dílo w Římě, „*Psyche w poutách*“ které od několika znatelů za 1500 tolarů společně koupeno jest, aby bylo w umělecké síni č. 60 dar od nich na wěčnou památku postaweno.

* Arcibiskup Ladislav Pyrker, muž neobyčejně bohatý, měl ročních příjmů 300.000 zl. stříbr.

* We Wl. dochází Flotow se svou nowou operou „*Martha*“ weliké sláwy. U nás se, bohužel! nemůže ani dáwat, protože jsme se posud na žádnou alistiku neznali. Pro koloraturu zpěw chce se dáti slyšet p. *Wiedemannowa* z Drážďan hned po nowém roce.

* Německá historie ztratila svou nejstarší a nejslawnější kapitulu o Hermannowi, dem großen Heiden a jeho nejmilejší Thasneldou. Píšuť teď němečtí znatelowé dějin, že tehdejší boj proti Římanům nebyl boj o swobodu, nýbrž že šlo Westfálům teliko o zachowání jich domácích zvyků bez ohledu na ostatní Němce. Teď prý uení „die große Hermannschlacht“ nic jiného nežli notná prance o poswícení, a trivialni ono nadšení teutonské rozpadá se, jak slun a patří, w pouhé nic. — Notabene! to píšuť Němci z Westfálaska; ne snad aby se potom řeklo, že si to některý Ultra-Čechoman wymysli.

* Cis. akademie wěd 25. Listopadu své oučinkowání započala prvním sezením *mathematicko-přirodozpytecké třídy*.

Hrstka země, wržena do hrobu Františka Hurdálka

od přítele jeho J. F. S.

Odpočívej w pokoji, příteli drahý! Swadly wnadné řinky twé, zhubené mrazem jizlivým, uwadnul po nich lakawý pěstitel jejich. Jak krásně kwěťly w zahrádce twé celému okolí witané, jak se dařil zrůst, jak vynikala lepost jejich pod umělou rukou twou! Když jitra lelni wstalo, když se paprsky vycházejícího slunce jiskřily na porosených lících jejich, sestupowal jsi s klidného příkytu swého do zahrádky, jediné útěchy své, abys mnohokráte neduhem sklícená prsa posilnil. Tu se na tě usmíwale každé poupátko noworozené, z otwírajícího se kalíška wádně políbení ti zasílajíc; radostí se ozářilo oko twé a ubledlé líce zarděly se lehkými čerwánky blahého rita. Ty šel w kwětinách a srdce twé bylo korunka kwětnatá, opávaná zárodnými pétem dobroty a lásky přátelské. I wzejde z něho semeno w materském lůnu poswátne země a z toho wzroste kwět nový, neswadlý kwět nebeský, w jehož krásě neocenitelné a newyzpytatelné duch twój se bude kochati powěčně. — Odpočívej, w „pokojí“! Utěš se obrazem mrtvé a čituplně duše twé potrwá w srdci mém, a i já se, za tehou odeberu.

Nowá kniha.

O robotě a wypojení se z roboty. Pro rolníka, řemeslníka a morawského sepsal w jazyku českém a němčím Frant. Aug. Brauner, wessl. práw doktor a bývalý wprávní i právní w Čechách. W Praze 1848. Nakladem, Krambůgra a Křivnáče. 8. 85 str. Cena 30 fr. (německ 36 fr.).

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých sějích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
pálarších třikráte za
týden, w outery, w
čtvrtek a w sobotu.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. M a l ý

(bytem č. 1060—3 přes dvě pět seml):

Prodpláci se na čtvert
lěta 1 sl., na půl lěta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. št. U c. k. po-
štovních outadů Ra-
kouského mocnárství
přiletně s patričnou
obálkou 2 sl. 36 kr.

Zalkání nad smrtí Jungmannowou

od J. Kollára.

Nesmíš ještě, třesoblasá písní,
Mlčet w pozdních zpěwce šedínách,
Žaluj po horách i dolínách,
Co nám wzali osudové přísní:

„Mladon umřel!“ — I mne boleklíání
Čítowé w mé duše hlubinách
Ženou protlačit k té w kwětinách
Skruté urně se a w lidstwa tísní.

O ty prachu! hodný aby máter
Sláva mohyla mu zkopila
Z Krkonosů, Uralu a Tater;

O ty duchu! jehož cnostmi všude
Sídla nebes tak se zlidnila,
Že již jiným sošwy místa zbude.

Ataman Kunický.

Obraz z dějů kozáckých.

Z poltiny.

1.

Král Jan, muž přísné ruky ale wtipné hlavy,
držel žezlo polské; ostrím šawlice schýlil krky bi-
surmanské *, potrestal zradu Walachů, odplatil
nájezdy tatarské a nezničil papíru andrušawského **,
postupujícího cárowi Moskwskému Ukrajinu za-
dněprowskou s polowici Kozáctwa; nýbrž tak sna-
dno smlouwu tu pečeti swou potvrdil, jako kdyby
se wěc točila mezi šlechtici o hranice několika jiter
země. Bezuzdná swéwole pánů swobodou nadaných
a pýcha několika atamanů nemohly ještě rozerwat
zcela pobratymstwo Kozáků s Polskou; časem se
sice odvrátilo, hned ale zase uchýlilo Kozáctwo
ku swé matce vlasti, jako dcera nakwašená lidskými
slowy a zavedená opouští dům rodinný, záhy ale se
upamatuje, pozná blud swůj a wrací se k srdcím,

* Takto jmenují Poláci Muhamedány: Turky a Ta-
tary, a poněwadž tito nejwětší byli nepřátelé Slowanů pol-
ských a ruských, jmenují každého nepřítela Bismurmanem.
Zde slowa užíwáno w prvním smyslu.

** Úmluwa uzawřená mezi Moskwou a Polskou w
Andrušewě l. P. 1667. příknula Moskwě celou Ukrajinu
zadněprowskou i město Kyjew. Překl.

sobě powždy otewřeným. Wšeccko zapomenuto, wše-
cko puštěno w propast nepaměti; dwa bratrští ná-
rodowé sjednocuji se w jedno mohutné welké tělo a
stawi swé hrozné čelo naproti obapolnému wrahu.

Teď ale smlouwu rozdwojil král Jan lid ko-
zácký, zacházeje s ním jako s brawem; wětší tu ne-
woli metal w srdce, než kdyby se byl wrhнул na
swobodu, wiru a tisícům hlav dal padaouti mečem
katowým.

We Hluchowě huči zwony jako w den smutku,
pod Pultawou Worskla slzami se dme, a od lewého
břehu Dněpru po Donec a Nižowské stěpy wztáhli
Kozáci hroziwé brwy na oči. Zpomínají na bratry
Lechy, bolestně jim srdce krvácí, a uražená pýcha
wíže první pocit šlechtetných pocitů a k pomstě po-
bádá.

Otcowé říkawali: Běda čeládce i hospodárství,
kde žena włádne a muž tančí jako myš na řetízku;
ale stokrát běda zemi, w které král je rukou a krá-
lowá hlavou. Dlouho Polska popláče nad tím pa-
nowáním na pohled zlatým ale uwnitř cetkowým.

Na prawé straně řeky hluchó a teskno, ani
šumných besed, ani weselých písní; neboť jak může
tam být weselo, kde žalost rozloučení těžce tísní
srdci? Wěrní Polšce ale toužíce po bratřích za-
dněprowských wztahují k nim ruce swé a wolají
k sobě do obapolné matky vlasti.

Ataman Kunický wytrhuje ze slzí pluky rege-
strowé a kuření zaporožská, wolaje jich ku Bílé cír-
kwi, a hned se břehy průhledné Rosy pokryly nízkým
lesem kopí a kos, stádem koní a tlupami lidu
bojowného. Ataman swólal starších, a wšed do
prostřed shromáždění sejmul čapku, poklonil se všem
do kola a w tato slowa začal: „Pánové starší, pá-
nové bratři! Obdržel jsem list od krále a vlasti
polské; bez waši rady, bez vašeho swolení nemohu
aniž chci na čem se ustanowiti; předewzal jsem si
wám jej předložiti, a po přečtení uradíme se, jakou
máme dát odpověď, jakých kroků máme wážíti.
Pane pisáři, dejte se Wašnosti do čtení listu krá-
lowa!“

Skončil ataman a přikryl hlavu; pisář wyňal
ze zánadří list owinutý w šat, rozbalil pergamen,

odkašlal si, odplivnul a počal čisti: „Pane atamane Ukrajiny! nebezpečnoství hrozící křesťanstvu a neštěstí, jakémuž podlehl bratr náš císař německý, stísněný mečem bisurmanským, donutily nás k navrhnutí výpravy k cíli položení mezi moci cářihradské. Protož wyzýváme ve jménu vlasti polské a mém Wašnost pana atamana k držení s námi w této předsewzaté wojně. Wěrnost vaše, bojownost a hotowost wojsk kozáckých jest nám dobře známa. Spoleháme se tedy, že po obdržení přítomného listu Wašnost pane atamana w čele celé pěchoty wytáhnete bez prodlení do Multan, kde spojiw se s Petryčejkem, wěrným nám hospodářem této krajiny, drancowat a plenit začnete kraj podlehlý vládě sultanowě, a tím zatarasíte dráhu posilkám táhnoucím do Němec. Jezdectwo pak kozácké, dadouc je pod welitelství jednomu z plukowniků, pošlete na čerwenou Rus, by se tam se mnou spojilo. Odewzdávajíce vaše zachowání pod ochranu Boha zůstawáme powždy wám přichylný král a pán — Jan III.“

Dlouhé nastalo mlčení: jazykem nehybáno, ale mysli w hlavách pracují jako wčely w oulu, žádný jich spatřit nemůže, jak a co pracují; teprw když práci dokonaly, řeknou lidé: „Musily pracowat!“

Iwan, plukownik čerkaský, sedmdesátiletý starzec, pohládl siwou bradu a wece: „Pánové bratři! Otče atamane! Lépe by se slušelo na vlast polskou i na krále bojowného smazat skyrnu andrušewskou a shromáždit rozptýlené děti w lůno matky Polsky: neb daremná wěc jest, spojití se s Němci. Ale co činit, když takowá jest wůle vlasti polské! Pojďme na Bisurmany! Možná, že zásluhami wojenskými wydobudem sobě srdce bratři Lechů a po skončené výpravě sosnujeme druhou na bílého cára!“

Uznání nalezla řeč tato, neb všickni jako jedním hlasem wolali širokými prsy: „Shodujem se! Shodujem se!“

„Teď, pánové starší!“ wece ataman, „koho pojmenujem wůdcem jízdy?“

Tu znova jako z umluwení ozwali se: „Mohylu, plukownika korsuňského pluku! Neboi on ne jednou spustil se již we skočný tanec s Tatary, ne jednou mrskal šawli sedláky moskewské; on nejlépe powede jezdectwo a bojuje po boku Lechů nedopustí žádné hany na jméno kozácké!“

Všickni křičeli, Mohyla se klaněl dokola starším. Skončila se rada krátká sice, ale plná následků; ataman vydal rozkazy k pochodu; starší se rozešli. Ataman sedl na koně swého a jel do Bílé cirkwe.

W Konele pod dubovým hájkem stál stwór dřewěný, čisté wybělený, střecha pokryta kalem, okolo kolny a chlěwy, wzadu stodola a krawín

— a všechno ohražené plotem ze chrásti, obtočené širokými zákopy.

Slunce zacházejíc metalo jasné ale smutné paprsky, obyčejné paprsky to loučení; tak smutná a citliwě leskne se oko milenky, když milému dá „dobrou noc“ do jitra; neb i jitra strašně vzdálené jest pro srdce. —

Dobytek, časem řwa, wrací se domů z poboky nadmuté pící diw se nerozpuknou, a z wemokraw mléko již kape; beraní wlekou po zemi tlach ohony, okrášlené bodlácím a jinou trawou; kobyly stepem běží a před nimi hríbata s ohony wzhůru wyzdwiženými cwálem harcují jako šwadrona bojowná. Skřipají pluby, drkotají brány, pohunci bpráskají a oráči dumky zpívají. Na zápraží před domem sedí černooká ženština; ač již wstoupila krokem we wěk dospělejší, přece tak swěží jest jako jahoda zralá a nepřezralá; zrust ztepilý, úst swěží, zdravá, jen wody se z nich napít. Ji po boku stál sedmiletý chlapec, očko temněsiwé, čtweratiwé vlas swětly; když naň padl paprsek slunce, odráž se jasnost w powětří a jakoby korunu andělskou nad hlavou děcka toho maluje. Ani chvíli nepostál na místě: tu ze zápraží na zem, tu ze země na stěnu jako wewerka wylézal. Z očí matky září radost: chlapec přiběhne, nastawí líčko, obdrží políbení a dále skáče. Náhle zůstal malý Sawka státi, postavil se na prsty, natáhnul krk a zkríknu: „Matinko, matinko! newidiš, jak otec pádí na ryzce ku wrátům?“

Pohlédla ženština, poznala jej a letěla k wrátům. Ataman ssedl s koně, hodil uzdu na sedlo, přiwínil k sobě ženu; ona wzajem se k němu tuli a takto prawi: „Buď mi witán, drahý muži, Sawka prwní tebe spatřil; zůstaneš přece dlouho s námi?“ Malý klučík wyskočil otcí na bedra a prstíčky si pohráwal we wlasech hawraních.

„Oj, nedlouho, Hano, nedlouho, synu, s wámi pobudu. Jak se máte? Buďte zdráwi! Takowý jest osud Kozáka. Wůle krále a vlasti polské káže nám jíti na Bisurmany, sprostý Kozák nemůže se ji nepodrobit, což teprw ataman? Ženo, setři slzy s oka; synu, nezamračuj čelo! Dá-li Bůh, wrátím se k wám zdráv, bez ourazu; zasnoubí-li mne ale osud smohylou, pamatuj, ženo, že jsi matkou toho dítěte; a jest z něho Kozák, a to šwarný Kozák. Teď buďte zdráwi! Kdybych déle s wámi pobyl, srdce mé by bylo přitiš měkké a atamanowi nesluší se plakati.“

Pocelował ženu, pocelował syna, a ač pohlazuje žal swůj, přec mu slza se třese na řasách; dosedl na koně, a ryzka cwálala tam, odkud připadla. Matka w slzách tone, Sawka škytá a wrtí se k obličeji Haninu a tytéž city obapolné moci žal zwětšují, ale útěchy přinásejí srdcím.

(Pokračování.)

D o p i s y.

Z Tábora *.

Wzácna, letos wle neocékávaná slavnost byla zde w prwních dnech b. m. držána. Dne 1. we 3 hod. odpředne střelba z moždířů a střibrozvuký hlabol zvonů swoláwaly obywatele k dostojnému přijetí Jeho biskupské Milosti nejwvyššího pastýře budějowického, p. *Josefa Ondřeje Lindauera*. Daw lidu hrnul se na znamení toto na cestu, kudy nejdůstojnější biskup, doprovázen weledůstojným probštem p. Karlem Halikem, bráti se měl. Před našimi starobylými hradbami, jenžto posud co památníci někdejší moci a sláwy předků našich město zdobí, wystawěl se Jemu ke cti wítězoslawný oblouk, skrze nějž wjezd swůj měl míti, opatřený lípou w poli a písměmi J. O. L., a tu jej walný zástup lidu toužebně očkáwal. Zde byl nejwvyšší pastýř zwučeným hlaholem trub a wířením kotlů uwítán; pak se ubíral skrze řady rozestawené školní mládeže a Židů s thorou wyslých na náměstí, kdež počestní městští pořádkové s prápory swými, nepřehledný zástup osadníků a městští ostrostřelci se swou daleko známou hudbou ke slawnému uwítání shromáždění byli. U hlawních dwěř chrámu Páně čekali nejdůstojnějšího pastýře četné domácí a wákolní duchowenstwo a slawný magistrát jakožto patron, a tu místní důstojný děkan p. Wojtěch Peschl Jeho biskupskou Milost dojímawou latinskou řečí uwítal. Po wykonaném nábožném obrádu a prohlížení zdejšího smělou a gothickou stawbou proslulého chrámu byl nejdůst. pastýř doprovázen do přibytku w děkanství pro něj připraweného, kdež newnawené až do pozdního wečera počtu sl. krajsk. úřadu, sl. magistrátu, wel. duchowenstwa a důstojníků wojenské posádky sl. c. k. pěšího pluku čísla 25. přijímal a prohlížením děk. kučh a listin se zaměstnáwal. Mezi stolowaním prowozowalo několik ochotníků ** k jeho příští p. *Ant. Swatošem*, školním ředitelem, zwláště složené a tiskem wydané a od ředitele kúru p. *Wojtěcha Krátkého* we zpěw uwezené kantate ***; jakož i několik sborů našeho Jelena. Dne 2. okolo 8. hod. odebrala se Jeho bisk. Milost mezi zwučeným zwoněním a hudbou we slawném průwodu do chrámu Páně, kdež po nejsvětější oběti, po níž wel. p. Frant. Hurský, katecheta w zdejší káznici, jadrné, slawnosti přiměřené kázání držel, swátost birmowání udělowati ráčila. Po skončeném obrádu nábožném nejdůst. pastýř, doprovázen četným duchowenstwem, nawštíwil naši hlawní školu, kdež w každé třídě krátkou řečí uwítán byw zkoušku předewzal, a chtěje se přeswědčiti, jaký prospěch outlá mládež w náboženství a w ostatním literním umění učinila, mnohým zákům sám otázky dáwal. Ku konci byli nejmrawnější a nejpilnější pěknými modlitebními knihami podělení. Na to wrátil se slawný průwod do děkanství, kde již pro wzácné hosti skwostná hostina připrawena byla, kterouž hudební sbor městských ostrostřelců prowozáním wytečnějších skladeb rozličných hudebních mistrů ještě slawnější učinil. Přípitky byly pronášeny na blaho a

* Ačkoliw dopisy bez udání jména zasílatele přijímali w obyčaji nemáme, nřowácě tuto jsme za. hodno uznali wýminku učiniti, an i odjinud zprawení jsme o nawšlewe nejdůstojnějšího p. biskupa Lindauera w Tábore.

** Práli bychom, aby náš wyborný hudební a zpěwácký sbor: dostěji takowou pochoatkou nás počtiti sobě oblibil.

*** Bylo by slawelo oznamiti, w jaké řeči složené bylo toto kantata, abychom wěděli, jak dalece iprawdwa jest dítka našeho dopisowatele z Mléwska w č. 150. latosleeh Kwětu. My alespoň bychom se b známém vlasteneckém smýšlení p. Swatoše domníwali, že w pouze českém městě přiwitali wrchního pastýře z téhož národu poslého a materátny milowného zwuky českými.

Red.

zdrawí Jeho bisk. Milosti, weledúst. p. probosťa, sl. magistrátu co patrona, c. k. gub. raddy a táborského krajského hejtmana, urozeného p. Frant. Nagla z Kenigshofenu, ddst. p. děkana a pak děkanského ostatního duchowenstwa. Poslední přípitek učinila Jeho bisk. Milost na stawbu a zdar nowého, zde již welmi potřebného školního stawení, kteréž se (prý) již budoucím rokem počítí má. Dne 3. okolo 8. hod. odebral se nejdůst. pastýř we slawném průwodu do kostela, kdež po mši swaté z náboženství zkoušela se mládež školy klokotské a dražické sem powolaná; pak následowalo birmowání školní mládeže a posléze dospělých. Konečně drželo se slawné Te Deum, po němž nejdůst. p. biskup diwčí školu nawštíwil a krátkou řečí w materátně uwítán zkoušku držel, pilné žacky odměnil a mládež ot-cowsky k mrawopocestnosti a k bedliwému nawštěwování školy napomínal. Na důkaz, že jako prawý otec i o nej-outlejší mládež péči wede, pocil swou přítomností též zdejší opatrownu malých dítek, kteroužto c. k. gub. radda a krajský hejtman p. Frant. Nagl z Kenigshofenu založil a pod swou ochranou drží, kdež swou spokojenost nad prospěchem maličkých laskawými slowy projewil. Ostatek dne stráwila Jeho bisk. Milost prohlížením jiných znamenitějších budow, zwláště býwalého Augustianského chrámu Páně. Před odjezdem, pamětliv zdejší chudiny, ráčil nejd. pastýř kromě jiných darů p. děkanowi 100 zl. w. č. doračiti s tím doložením, aby mezi stýdlíwou chudou třídou rozděleny byly. Dne 4. okolo 7. hod. nastoupil náš nejwvyšší pastýř cestu do swého sídelního města Budějowic, zanechaje po sobě slawnou památku, jenž w srdcích zdejších osadníků nikdy nezanikne.

y—h.

Z P e c k y.

Nelzeť zajisté bez hlubokého, jednak bolestného jednak i blahého pohnutí srdce čísti ony četné zpráwy z českých i morawských měst, jejichžto obywatele zwěčnělému miláčku swému Jos. Jungmannowi wřelou lásku a úctu swou tím na jawo dávali, že jako osiřelé dítky w chrámích se shromáždí, aby Wšeslitowníku při nejdražší oběti mše sw. za odňatého sobě Otce se pomodlili. Mnohý neznal a neuměl oceniti tohoto dobrodince národu swého, dokud ještě na živě byl; teprw nyní, když ho již není, když ctitelové jeho tak welice pro něho truchlí — nyní teprw pozor-n učiněn poznává a snad i sám ocenit dowede welikou ztrátu jeho. Že tomu skutečně tak, přeswědčil jsem se i u Pecky; když totiž w neděli dne 12. b. m. ddst. p. děkan Wendelin Dušek (známý to český literát) zpiwané requiem za jmenowaného w Pánu zesnulého vlastimila na den 14. t. m. ohlásil: tu mnohý s podiwěním se tázal, co by to za muže bylo a proč se mu takowá sláva prokazuje. A tak teprw nyní o všem náležitě poučen a spolu k swědomitějšínu užíwání hříwny swé wzhledem na wlast powzbuzen přichwátal do chrámu, když swrchu ohlášeného dne ddst. p. děkan nejasw. obět za duši zemřelého vlastence Bohu přinášel, při nížto mu oba wel. pp. kaplani přísluhowali. Že se k tomu konci den před tím na wečer slawné wyzwá-nělo, netřeba podotknouti. Příčiněním p. učitele a ředitele chrámové hudby Štěpána bylo. Wtáškowo Requiem do Es zdařila dáwáno. Díky ordečné hudež, wzduy wšem, kteří jakýmkoli způsobem přispěli k oslawení zesnulého, milé vlasti naší oplawowatele; — a jeho popeli buď wečný pokoj přán!

Diwadlo peckowské, pozdrimnuwši sobě nějaký čas, opět jako obnowěnou silou ze spánku powstává. Dáwal se dne 7. Listopadu „Štěkawec“ a na den 26. t. m. chystá se „Trufaldyn“. Ze ochotníci peckowští co do prawowedí ukolů swých wíce než pouzí začátečníci jsou, o tom swědčí mnoho jiné zdařilé již před dráhným časem prawedení

Klikerowa „Loketského zvonu“ a jiných pro wenkowské divadlo nesnadných kusů, jakož i hojný vždy počet diváků nejen v městě, ale při pohodlném počasí též z okolo ležících vesnic, což opět o vkusu zdejšího obyvatelstva svědectví dává. Nejlépe se při tom mají chudé školní dívky, jimž se za čistý výnos obuv na zimu kupuje. — Česká knihovna, r. 1840. vel. pp. J. Nowotným a J. Tobiškem zde založená, zpočátku mnoho krásného slibovala; nyní ale, bohužel, trpí na úbytí. — Čím to jest? čtenáři? — Ó, těch jistě nechybí! — Však máme naději, že se to všecko opět napravit dřívějšími zpanilomyslnými podpůrateli jejími!

P. †. ý.

Z Libichowa.

Dne 9. Prosince bylo zde drženo slavné requiem za našeho zvěčnělého Jungmanna. Slavnost tato ohlásila se česky i německy s kazatelnou, lidu českého i německého byl plný kostel, domácí i cizí úředníci shromáždili se v hojném počtu, jakož i česká školní mládež. Rakow byla postavena u prostřed kostela, na ní ležel zepnulého owěncený sborník, kostel byl černým sukrem pokryt a swíce hořelo všude kde jen swiců bylo. Když se vel. p. farář Čermák k rakvi postavil, aby církevní obřady konal, počali mnozí, widouce ho pohnutého, s ním spolu slzeti, a hrozba chvíli trvalo, nežli byl v stávu funkce odbýwati. Při requiem zpívalo se: „Z hlubokosti mé těžkosti“ velmi tklivě a vážně, což přítomné mocně dojalo. Byla to vůbec jedna z nejdolímavějších, nejpěknějších slavností, kteréž se kdy v Libichowě konaly. A tak jsme tedy i v německém Libichowě vzdali úctu památce tohoto nesmrtelného otce naší vlasti.

Naše česká knihovna radostně prosperuje; slechetný p. Antonín Veit rozmnožuje ji každodenně znamenitě; za to však nese tato knihovna též hojného ovoce, české knihy se pilně čítají. Mnohé dívky, pouzí Němci, chodí do české školy wehlowické, aby se také češtině přiučili, což jim owšem časem svým whod přijde. Wlastenecká, všechno dobré stědře podporující wrchnost naše dala pro chudší z nich školní knihy koupiti, aby v tomto dobrém swém předsewzetí tím radši wytrwaly a tím pilněji se učily.

—n—

Pražský denník.

Beseda občanská w Lázní na Malé straně 19. Prosince slavená.

Uspořádání besedy této děkujeme nejhlavněji neunáwnému horliwci w národním snažení našem p. W. Sumlorkowi. Již samo wolení sálu na Malé straně, odkud se posud národní ples u weřejnosti neozýwal, svědčí o p. Sumlorkově praktičnosti, jakož i odhodlání wýnosu peněžitého na podporu, jak domýšlíme, dvou hodných, bez wlastní winy zchudlých rodin, lidumilow wladnost jeho nám objasňuje. Obecenstvo bylo tak četné, že jinak dosti prostranná sň besední daleko nedostačowala, a zajisté dvě třetiny hostů sedadla se ani nedopsdily. Hudba střídající se s deklamácemi a se zpěwy národními i znárodnělými, z větších částí od ní též prwázenými, byla prwozowána wýtečným hudebním sborem c. k. dělostřeleckého pluku hr. Kühigla pod správou statného kapelního mistry p. Swobodý. Mezi jinými pěknými skladbami přednášel se i wéneec národních písní p. kapelního mistrem sestawený, i zhadil takové nadšení, že nejhlavnějším všeobecným potleskem opakování wýtečné skladby žádáno bylo.

Pan Karel Hájek, hořliwý wlastenecký ziwnostník, přednášel s chwaltou ochotou zwučným básněm wádně zdářilých, k tomuž wečer u dle programu odhodlaných deklamowánek. První byla wýtečná básně našeho Jablonského „Pozdravení Slawjanů“. Wýtisky této básně w formě velmi ozdodně prodáwaly se u kasy. Člousce ji pod prvním číslem na programu s welkým očekáwáním jsme pilili, jeden wýtisk sobě opatřiti, neboť jsme nemyslili jinak, než že je „Pozdravení Slawjanů od Karla Hájka“ dítkem nowého autorůdakti i počte nati. Ade sklamána byla naše děje naše, widoucí že se státi na programu i na básni dvojí omyl. P. Hájek zapomněl předně podotkauti, že je to „básně od Jablonského“, a pak že on podepsaný není spisowatelem jejím, nýbrž že ji toliko přednášet bude. To však můžeme spíše omylem nazwati a omluuiti, nežli wěru a důležitější myšku některých literátů naších, jež by někdy rádi cizí zboží za své prodali a celé články i s poznámenániami z cizích jazyků překládající za půwodní jich spisowatele se wydáwaji.

Ples a jásání bylo nelícené a všeobecné, hojně se prwoláwalo hluché „Sláwa“ národu našemu, národu slawanskému, p. Sumlorkowi a jiným náčelníkům našeho snažení. Nikdo zajisté neodcházal ze sňle besední, jehož byla ryzá národní zábawa tato co nejúplněji neuspokojila, we mnohem posud neprobuzeném wzbudila se zajisté, co sime po čase dobrého ovoce sľibující, myšlénka, že to nemusí být záležitost tak nedůležitá, pro niž tolik srdcí w horoucím zánětu plane.

Wit.

Dne 24. b. m. o 2 hodinách s poledne bude jakožto na štědrý den pro chowance Jednoty ku prospěchu propřáštěných káránců w ústawu č. 522/2 postawen wánoční strom, při čemž p. katecheta ústawu učiní wážnou řeč k chowancům o wýznamu swátků wánočních jakož i přičině, proč jim dobrodincí jejich tufo radost způsobují. Na to budou poděleny děti přiměřenými dary a pak odeberou se k obědu. Přístup k té malé slawnosti jest každému wolný, a zajisté velmi ji zwýší přítomnost četných hostů, jež interessují se o blaho a polepšení mladých těch prwinniců.

W záležitostech Matice ilirské.

Zakladatelům Matice ilirské dáwa se na srozuměnos, že by bylo přáti, aby se všechny příplatky do nowého roku sešly. W dopisu ze Záhřebu čteme, že tyto dny rozešlo se „Kola“ díl V. Za měsíc potom wyjde časopis toho díl VI. a w krátce na to díl VII. Na konci Března 1848. wyjde Drobnicowa slowníku ilirského swazek III. a w srpnu bude celé dílo ukončeno.

Třetí komorní koncert Jana Hoffmanna

připadá na pondělek 27. Prosince o půl páté hodině odpolední. Program: Quatuor od Beethovena do B-dur. Op. 18. — Trio od Mendelssohna Op. 66 na fortepiano, housle a violončelo. — Dvoj-quatuor od Spohra do Es. Op. 77.

Nowé knihy.

Malý dírek dobrým dítkám. 12 malowaných obrázků stupa wěz. za 20 kr.; 12 malowaných a tolik černých tisků obrázků za 30 kr. Sklad Bedřicha Kremlera w Praze.

Barwy a zwuky. Půwodní práce od Vincencia Furcha. Swazek prwní. We Widni 1848. Nákladem knihkupcůw Schmidt a Léo. Wel. 16. 86 str. Cena 16 kr. št.

Jelikož na sobotu swátek připadá, bude se příští číslo Kwětu již w pátek po 4. hodině odpolední wydávati.

Wydáwáním a nákladem Jar. Popelky w Praze.

Číslo 154.

24. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíškovu
(v Nových alejích
na Novém Městě
č. 116) vydává po
přilicích třikrát za
týden, v úterý, ve
čtvrtek a v sobotu.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Cechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1050—2 přes dvůr při seml).

24. Prosince

1847.

Předplácí se na čtvrt-
léta 1 sl., na půlléta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. št. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
příložen s patřičnou
obálkou 2 sl. 86 kr.

Ataman Kunický.

(Pokračování.)

8.

Wešly na Buďák* šiky kozácké; pusto, němo
před nimi i za nimi, kolkolem step a nebe. Není
tam vidět tváří lidských, aniž slyšet jest hlasu lid-
ského: jenom sirý vlk daleko na planině zavýje,
hawran vznášeje se nad hlavami odporně zakráče,
had slizkým prsem zašustí po trávě, bystrý su-
mak** splašený nenadále hýbá šuwarem***, a dropi
rozptýlení po pahorcích jako strážé táborové bdějí
nad bezpečím druhů pasoucích se v dolině. Kam
se lidé poděli? Bojovníci odtáhli s ohanem k Wi-
dni; starci, děti a ženy do Perekopu utekli.

Minuli Kozáci Buďák a zůstavili ho takým,
jakým ho našli: pustým, němým, mrtvým. Před
nimi se rozprostírá pěkná, bohatá krajina; města se
bélají; vesnice do věnce roztroušené mezi pahorky,
winice svými zlatými a rubínovými jahodami oko
k sobě loudí; prameny čisté vody winou se doli-
nami; lesíky stínem wábí a stáda rozmanitého do-
bytka kryjí pole.

Zastawil ataman šiky své a takto k nim pro-
mluvil: „Bratři! u Kozáka není nic nepochopeitel-
ného: aneb dobyt — aneb nebyt! Widíte Buďák —
a ukázal rukou na pusté stepy — „widíte Multany“
— a ukázal na kraj bohatý — „rowným učinit jeden
kraj druhému, tato jest wůle vlasti polské, tato jest
wůle krále!“

„Dobře, otče atamane!“ zkríknuh Kozáci a v
jejich křiku bylo cosi pekelného.

W powětří bouře vypukla silná, prudká: ptáci
daleko ulétli, stáda owčů hlouběji do kraje uprchly,
hromy třaskaly jeden po druhém, wíchr wyl a metal
řidkým ale welkých krůpějí deštěm; Kozáci usmí-
wali se a přísáhali dostátí slowu, jež dali atama-
nowi.

* Krajina, již jmenují Bessarabiá, u Slowanů slowe
Buďák.

** Sumak — druh diwoké kozy nad obyčej hbitý a
lehký; nalezá se toliko we welkých stepch Ukrajiny.

*** Šuwar — druh třtiny na stepch; jest vysoká ta
trtina a na slunci tak se třpytí, jakoby byla stříbrná.

Přestala bouře — wešli Kozáci do Multan a
při samém wchodu napadli tábor Petryčejka, hospo-
dáře Multanského; po krátké radě mezi oběma wůd-
ci rozptýlili se, jako paprsky metané od slunce,
na rozličné strany šiky kozácké a tlupy jezdecké
Moldawanů. Ještě den neutekl, ještě se slunce ne-
schýlilo, a již požár jako jedním welkým proudem
rozprostřel se po Multanech a Walašsku. Kiseněw
sbežel — welikých fat domy plápolají, obyvatelé se
stády utíkají křičíce: „O Jasy, krásné Jasy, nebyly
jste takové, než přišli Kozáci!“ Wojsko hospodáře
Walašského jako pléwa wětresem se rozptýlilo, spa-
howé a janičarowé posádek dali se w nohy a pr-
chali k Dunaji wřestice: „Milost! Milost!“ U Ko-
záků není milosti! Kosa, jako břitwa ostrá, hlavy
stíná a tažená ručnice daleko olowo nese, utíkajících
dostihne. Šiky atamanowy cestu značí trupy bojow-
níků; kupy jízdecké hospodářowý sekají bezbranné
do šíjí; potoky krwí se zbarwily a kurhany z kostí
trupů nad powrchností země wywstaly. Jako ko-
bylky rozprostřely se široko daleko krajem walaš-
ským, sejíce zrno smrti a zpustlosti.

Přesli starý Dunaj. Na hranicích Silistrie spo-
jilo se celé wojsko; Kunický a Petryčejko ruce
sobě podali na znamení, že dobře podporowal bratr
bratra. Kozáci zkríknuh: „Otče atamane! co Kozák
slibí, to splní. Pozři na Walašsko, pozři na Mul-
tany! Nejsem-liž tak hladké, tak pusté jako Buďák?
Oko domorodců nepoznalo by vlasti země, tak tam
pusto, mrtwo, přišerno!“

„Dobře, bratři!“ řekl ataman; „ale nemají konce
dila kozácká, jako nemají konce oblaka; polem naší
výprawy jest celý swět, jak dlouhý tak široký. Wi-
díte bradby Silistrie; potřeba i tam zawítat, aby
dlouho na nás pamatowáno!“

Zahoukly hlasy we šikách: „Nechť žije vlast
polská! Nechť žije ataman! Smrt Bisurmanům!“
Po krátkém odpočinutí a rozdělení kořisti wojsko
desíti drahami pustilo se ku Babadadži* pustošice
cestou ohněm i mečem. Patnáctého dne sešly se ze

* Babadadži — jméno turecké, znamená „hora matka“.
Nedaleko od města Silistrie leží wrch, který tak se nazý-

wšech dráh oddily pod branné zdi Babadadžské. Sídelní město Silistrie zamknulo brány, náspy se pokryly moždíři a bojovníky otomanskými. Kozáctvo mříz se nad tím odporem a volá: „K outoku! k outoku!“

Ataman kynul rukou, cimbalista w kotel zazněl a šiky jako vlny walily se na náspy a ku branám. Jednou jen moždíře vypálily, zahřměly a nmlkly — brány se rozlétly — malinová korouhew Ukrajiny a bunčuk atamanský powiwá na náspech a Kozáci po ulicích jako kapustu sekají kosami hlav newěřících. Ze zadu město zaskočí jízda multanská, seče mečem, zašlapuje kopytem prchající tlupy — ani jedné duše na žiwu nezůstalo; rozlilo se kolem i w městě široké jezero, sedlé, husté, blyští se temnočervenou barvou, jako wory w něm leží w krvi trupy lidské. Kozáci a Moldawané brodí se po ulicích, obírají, olupují domy i mečety a s kořistí táhnou za město. Když se skončil plen, zapálili hlavně a rázem podpálili sto domů dřevěných. Praskání a třesk trámů, škvaření krve kypící, a diwoké „Hurrá!“ wítězů sborem zpiwalo píseň pohřební Babadadži. Dým se kupil a zaletěl w oblaky nesa we swém lůně ohniwý dešť praskajících jisker. Hora Matka se swým špičatým temenem zmizela we mlze dýmu a boky její zaplanauly ohněm hořících stromů. Orlici Dziudzien * křičeli žalostně dusíce se a upalující, a staří orlowé jako w zoufání krákali a létali w dýmu, nemohouce se odtrhnout od hnízda a dětí. Dlouhá léta uplynou, než Tatar ozdobi střelu perem z jejich ohonu, než obywatel Silistrie naplní měšec za to drahé zboží.

4.

Čtvrtý měsíc trvá výprawa, již čas táhnout ku hranicím Ukrajiny: již docházejí zpráwy, že král Jan Wideň oswobodil, že Mohyla s jízdou kozáckou očistil Uhry od nešwár musulmanských, že chan Perekopu táhne s hordou patnácte tisíců mužů ze Srbska k Budáku, ač poražený, přec hrozný. Silné mrazy pokryly zemi ledem, a sníh w hrubých kusech poletuje powětrím; k tomu mor počíná napadat i wojsko.

Na to vše wůdcowé obojetně patřili; Petryčejko mentinou pustoší kraj a vraždí obywatele, ataman zarazil tábor a upewnil ho w údolí Wali-tramba **, údolí to neštěstí, kde Soběský po dwa-

wá. Z tohoto vrchu přešlo jméno toto i na sídelní město Silistrie.

* Dziudzien — druh orlů přelétvajících toliko na hora Matce; péra jejich hodí se výborně ku střelám a mají tu vlastnost, že položené wedle jiných per jich záplna zohřejí. S nimi wedli obywatele Silistrie silný odchod.

** Toto údolí se we všech powěstech jidu slawanského, bydlícího nad Danajem, nazývá „údolím neštěstí“. Tam dwakrát welkou ztrátu utrpěl Jan Soběský, tam Kunický pohřbil kwět wojska kozáckého, i Petr Welký tam strašně poražen jest od Turků.

kráte těžkých utrpěl porážek, prwníkráte se hetman podruhé co král. Kozáci nemilují toto čarodějné údolí, ale takowá jest wůle otce atamana a w polí tanči, skákej, jak watažka * káže. W čas mru jest starších, w čas wojny słowo atamana jako słowo boží; a kdyby i hlawa se naložít měla, když to třeba, stane se to bez reptání. Dwa týdny w nečinosti čekají Kozáci na příští Petryčejka, a sm denně hlavu po blawě si běže w obět. Ataman loket podepřen sedí u ohniska, Kozáci nareptají, ab hluboce se rmouti.

Na začátku třetí neděle ukázala se rozestawným po pahorkách strážím prchající beze nácho pořádku jízda multanská, a ji w patách pronásledující mrak Tatarů. Ataman sestawil šiky a wysel w pole; utikající stanuli. Hospodář se zbytků wojska swého ukryl se za jisté zákopy; Kozáci se wrátili a toho dne nebylo žádné šarwátky, toliko w noci w táboře polybowání, na wozy se klade kořist, klepají se kosy, spravují ručnice; s prwním switem mají se dát w pochod. Napadl sníh a zen jako perim pokryl; za switání ještě hustě a tiše se sněží. Hnul se tábor; ostatky jízdy multanské postupují prostředkem a po bokách táhne kozáctwo w četné šiky rozdělené; w prostředku šiků bobotí pleny, a po bokách, zpředu i wzadu točí se wojské wozy; kola owinutá sněhem co balwany se obracejí.

Tak ušli za čtvrt míle tichou dolinou. Náhle spatří před sebou w půlměsíci sešikované hordy tatarské; pohlédnou do zadu, i odtamtud se harcovníci půlměsícem blíží, křiwá linie se zwětsuje, hrdlo s křídlem se poji a již obtočily kolem šiky kozácké. Ataman káže uchopit se ručnic a ku předu postupowat. Zawál bunčuk chánůw, korouhew bílá jako hrubý kus sněhu se mihнула, zahřála tabasana **, jedowaté střely deštěm se sypaly na Kozáctwo a mnohému zhasily žiwota swici. Kozáci klekli za wozami, namířili pušky, vypálili a linie kola rovná, hladká roztrpila se a četné je spatřit otwory. Sníh se zbarwil krví a pokryl se kožichy obracenými na wrch podšiwkou. Znowa wyrownaly se hordy a střelami uwitaly šiky; znowa ručnice zahoukaly a otewřelo se kolo; stokráte napadli Tataři šiky, stokráte odehnáni jsou. Již wysli Kozáci z údolí na rozzwteklení Tataři wrěstice: „Allah! Allah!“ s napřáhnutými meči na šiky padli; kone přsami do wonů wrazili a na zad odskočili; nejeden Kozák wypálil ručnicí uchopil kosu a zasáhl hlavu koňskou aneb leb Tataru a rozpoltil na dvě. Počaly prchat hordy, Kozáctwo wztekle ze šiků již wyskakowala křičíc: „Zkolte, seče wrahy!“ Konečně jízda mul-

* Watažka — wůdce.

** Tabasana — tatarská hadba zločející se z kůží. U chana nacházel se hudebník se stříbrným kotlím; při tanci w něj slonžilo za rozkaz. Rozwinutá korouhew hála oznamowala přítomnost chana w bitvě.

tanská pustila se do pronásledování jich. Ataman odusil zápal svůj, znal on zradu tatarskou, znal jejichouskoko kázal vrátit se do šiků a dále táhnout.

Vyšší ze zlořečené doliny se slávou a s bolestnou ztrátou; pět tisíc Kozáků lehlo v boji; větši část koristi shozená s vozů a její místo zajali ranění bojovníci. Tatar třikrát tolik ztratil, ale síly jeho rostou, Kozákům nicemž nepřibývá. Dolina nešťastná naplnila se pahorky trupů lidských i konských: tam člověk skonávající úpi, a v hlavách ostří pazoury orel a čeká až ducha vypustí; tu kůň vleče vnitřnosti po zemi a pronikavě řičí, za ním havraní poskakují a trhají vnitřnosti jeho; tu hlava Kozáka, tam tulup (kožík) Tatarů, tam nepřítel nepřítel v smrti objímá, svůj svého odstrkuje; o sněhu ani památky v dolině, tak roztál krev a teplo trupů. (Dokončení.)

D o p i s.

Z Moravy. (Památka Jungmannova.)

VI.

Nedomníval jsem se, že, jako můj první letošní dopis započal bolnou zprávou o úmrtí Antonína Bočka, v květu mužného věku národa a vědě přišlo časnou smrtí odňaté, i můj poslední dopis zmíniti se musí o ztrátě neuhladitelné, jakou ve svěceném Jungmannovi neutrpěla jen vlast jedna, ale celá dalekosáhlá Slávie. Ten povzdech bolnosmutný, kterým ze všech srdcí zasténala naše sestra Čechie, to sterohlasé křání nalezlo tklivého ohlasu i u nás na Moravě. Musíme hned napřed vyznat, že tento všeobecný soucit, to neštěné a vroucí nadšení, jaké zjevilo se v Praze při pohřbu samém, jakož i v službách božích, za zvěcného ve všech téměř důležitějších místech konaných, jest uprostřed našeho národního snažení děj historický a patrné svědectví dává, jaké i nejpředpojatější nepřátelé naší národnosti stvrdili musejí, že národní snahy naše u valném rozsahu vnikly ve střed Hdu našeho. Když jsme četli dojemný popis slavného pohřbu Jungmannova, jak nám jej Pražské Nowiny podaly, zvláště když jsme v duchu se vmísili v řady vlastních, kteří u hlubokém, bolestném mlčení naslouchali welebným slovům, jaké nad rakví zesnulého mluvil rozbolestněným srdcem důstojný pan kanovník Pešina: i tu srdce naše mocnějším tlakem se zachvělo, a jakoby novou silou zatřásla se útroba naše novým předsevzetím, obětovati všechny síly své prospěchům a blahu vlasti osiřelé, a bezděky vydral se nám z prsou jásot: „Aj, nezbyne více národ náš, národ, který tak wděčným, tak slavným způsobem ctí a uznává zásluhy svých zastawatelů, kteří v nejtěžší době nadějí v jeho budoucnost zachováni a vše v milou obět pro přinesli!“ Že pak bolestnou ztrátou tuto celá Morava rovněž s námi ctí, toho přejasným důkazem jest, že i ve mnohých čelnějších místech naší vlasti slavné requiem držáno bylo za zvěcného způsobem dojemným. Tyto pohřební slavnosti, pokud nám známo, držány byly mnohá naše hlavní města i v Holíčově, v Jihlavě, v Iwančicích, a bezpochyby i ve mnohých jiných místech, odkud ani zprávy nás nedošly. Litají z plného srdce, že jsem na svým povoláním pohřební slavnosti v Brně odbytvané nemohl přítomen býti; přec ale nechci čtenářům čísti těchto odepřítí popis této v skutku národní slavnosti, jak mi jej písemně podal jeden z přátel mých,

který o dojam, jaký naň tato slavnost učinila, takto píše: „Ještě nikdy s takovou ochotou nenamáclá píro, abych Tobě něco popsal, jako žádané naktrealení dojmů, jaký učinilo na mne Requiem Mozartovo, za zvěcného Jungmannova v králově klášteře držané. Bylo to jako Bohem zřízeno, že jsem si právě v tu dobu do hlavního města se odebrati usmyslil, když wděm Morawané ustanowili, poslelní, nehlubší díky přinesti korifeowi tak welikánskému znova probuzeného vlastenečtvi — obět oltářu.“

Dne 2. Prosince o 8. hodině ranní (bylo to ve čtvrtku) zaznívaly za krásného zimního jitra žalostné tony zvonů klášterních po Starém Brně, a zwukům jejich povolní ubrali se sluhové Páně k hlavnímu oltáři, aby tam konali obět sw. v slzách díky a sladké bolesti. Tu jdu tedy — okrasy našeho duchowenstwa: w. p. d. Kinský, Jungmannůw souwratník, w prostřed, před ním pobočníci jeho, p. prof. Kaliwoda a p. Josef Těšík, a za nimi oblouha Morawy a ozdoba duchowenstwa, posvěcený zpěvec Fr. Sušil. Jak mile w newyslowně tklivých tónech, w tichých, dušených akkordech začal introitus náš Mozartowy a rozbolestnění hlasové w rozsmutněných zwucích jakoby prosebně zastanuli: „Requiem aternam dona ei Domine!“ — ač, tu již nemahlo stajit srdce mé bolu svého, alze jsem si utíral s porosených očí a duše má zalétala za tichým klidným geniem zvěcného.

Před sebou widěl jsem poslouchače obou roků filosofických, jež byl p. dr. B. Dudík k této slavnosti přiwedl. Nejedno srdce z nich posilněno bylo tímto výjewem národní účty a wděného oslawení zásluh národa wděwaných, a pobídnuto ke šlechetným snahám. Byloť zde i i jiných, jenž podilu brali, profesorů a jiných znamenitých osob ze všech téměř stawů. Hudebníků na kůru bylo tolik, že už nestačilo místa; pročež muselo jich mnoho odejiti. Také jsem ale posud neslyšel tak zdařilé prowození tohoto mistrowského dha arcioctce hudby, jako tenkrát. Wěcně znamenité „Tuba miram spargens sonum“ zatřásla každým srdcem, zvláště srdci slowanekými, jakowé stály u oltáře Páně; stařeček Kinský plakal bolem nad ztraceným přítelem a zástupcem vlasti, jakož i otcem celé newější literatury! I my všichni bolestně dojati opustili jsme chrám, bol zářil z twáře každého, ale byl to bol, jehož alze k nowým činům, k nowým snahám pobízej, a památka slavnosti této newyjde nikdy, nikdy z paměti naší. — Takowým způsobem slawili jsme památku Jungmannovu; i přejeme že srdce, aby všechna ta silná předsewzetí, která se zřála touto dobou w srdcích našich, w skutku obrátila se w obětowné snahy a welikodušné činý k sláwě toho národu, jež zesnulý swou tichou, neuhadnou činností probudil ze stoletého spánku a pro jehož slavné jméno zahorelo srdce jeho, jmenowitě pak, aby jednota a swornost owála všechny, kteří službě národní se obětují; neboť k jednotě neustále pobádal, napomínal plamenný duch jeho. W žiwé paměti tane nám skromná postawa jeho, w žiwé paměti rozkošná chwíle, kteřou jsme s několika přátely při swém nawštíwení Prahy r. 1848. w jeho společnosti ztráwili. Přišla mezi jinými řeč na mnohé a četné překážky, které se powzbuzení národnosti ze mnoha stran na Morawě kladou, pak i na Slowáky a jich odpadnutí od spisowného jazyka českoslowanského, o kterémž právě tenkrát prwai zpráwy do Prahy zazněly, a doložili jsme, že i u nás na Morawě mnohá rozkolnětwa w jazyku wznikají; aj, tu mezi řeči náš rozsmutilla se celá twář jeho, alze perčila se mu w oku a třesawým hlasem, který svědčil o hloubi bola, zwelal jakoby prosebně: „Jen jednota! jen swornost! wždyť náš spisowní jazyk českoslowanský jest vlastně morawský jazyk; wždyť bible králická jest newznešenějším pokladem literatury naší národní; wždyť Ko-

menší a jiní slavní Moravané jsou našimi; vždyť jsme jeden národ. Jednu řeč majíci!“ Zabily hlaholy tyto, zanikla i ústa, z nichž zazněly; ale nyní při opětné bolestné zpomínce opětuje se, aby nad hrobem Jungmannovým, který jen v jednotě spatřoval sílu národa každého, zmizelo všeliké strané záští, abychom nad jeho hrobem podali sobě všichni sworné ruce, a nad jeho hrobem aby vztyčil se prapor jednoty a swornosti v národu onom, jehož hned od počátku historie nejlítější pohroma byla neswornost a rozkolnictví! (Pokračování.)

Slawanské zprávy.

* Dne 20. Listopada umřel w Bělehradě Srbském 79 roků starý spisowatel srbský **Jáchim Vukić**, který celý život svůj literaturně věnoval přes čtyřicet knih srbských dílem původních dílem přeložených vydal a ještě několik w rukopise po sobě zanechal.

* Slavný magistrát kr. sw. města chorwatského Karlowce uzavření stawů spojených království chorwatského, slawonského a dalmatského, dle něhož jazyk národní chorwatský ouředním a diplomatickým se státi má, již první wykonal, nařídil w sezení swém dne 13. Listopadu, aby od toho samého dne všechny registry, desky a protokolly výhradně chorwatsky se wedly, aby se na všechny ouřady duchovní i světské jenom chorwatsky psalo a jazyka latinského aby se jenom w dopisech s ouřady zahraničnými užíwalo. Nejvíce zásluhy při tomto slavném skutku vlasteneckém mají: p. J. Smendrovac, konsul, pp. A. Bernardić, M. Milčić a F. Schweitzer. Podobným způsobem i w městě Sisku ouřední záležitosti chorwatským jazykem se wedou.

* Šbirka pro národní Museum w Záhřebě nawržená tím způsobem, aby každý obywatel jen dvěma krejčary stří. přispěl, již radostné výsledky jewí. Pan baron **Bede-ković**, křižewské stolice župan, za sebe, za svůj dům a poddané hotových 100 zl. stří. složil; neméně radostný pak jest příspěvek 27 posluchačů bohoslawi w Štýrském Hradci, z nichž složilo pět po dwaceti, 22 po desíti krejčarích stří. Ouhřnkem se posud sebralo 796 zl. 10 kr. stří.

Jednání sboru pro řeč a literaturu českou.

Úmrtím našeho Jungmanna utrpěl i sbor tento matiční nenahraditelnou ztrátou. Jak známo, zastával w něm zvěčnělý w posledních letech ouřad jednatele, jemuž přidán byl co sekretář p. **Tomek**. Uzavřením poslední prosincové schůzky nebude ouřad jednatele více obsazen, nýbrž všechny povinnosti jeho wykonáwati bude pan Tomek. Za nové oudy sboru woleni jsou w též chůzce pp. dr. **Čejka**, **Erben** a dr. **Staněk**. Dále swěřil sbor pana děkanowi **Markowi** jakožto dáwnému příteli Jungmannowa wpsání obšírného životopisu jeho. Nejdůležitější však ustanowení jest následující: 1) aby se budoucě z přibýwajících do Matice wkladů neukládala wice polowice, jako až posud se dávalo, nýbrž toliko třetina, ostatní pak dvě třetiny aby se na wydáwání knih obrátily. Tím nowá weliká wýhoda poskytuje se netoliko zakladatelům Matice, kteří ještě wice knih do roka dostáwati budou, nýbrž i spisowatelům samým, jimž rozšířenější pole činnosti se otwírá. 2) Ustanowilo se, aby z oněch dvou třetin ročních příjmů, jenž do wydajných peněz počítati se mají, wynakládalo se 5 ze sta na zwelebení musejní knihowny. S důwěrou očekáwáme, že peníze tyto obráceny budou na rozmnožení slawanské její části, čímž zajisté pomoheno bylo by opravdowě, dáwno bolestně cílené potřebě.

Pražský denník.

Dne 23. Prosince slawilo se slawné requiem za Pánu zesnulého Jos. Jungmanna w kostele sw. Jakuba. Hojný počet oštelů jeho ze všech tříd obywatelstwa sešel se do prostorného, k smutečným slawnostem welmi přiměřeného chrámu ku prokázání jemu powinnowané úcty a wděčnosti. Nejdůstojnější swětící pan biskup Tippmann wykonáwal s četnou assistencí u hlavního oltáře weliku mši, a postřanních pak oltářů četlo ostatní welebné duchowenstwo w týž čas černou mši swatou. Slavný sbor pražských městských granátníků dvěma řadama wedle ohledného katafalku, ozdobeného jménem a znakem zvěčněného a množstwím horících swětél obstaweného, počestnost tuto swou přítomností zwýšil. Wýtečný náš Jelen nřdil swou dobře známou zběhlostí provozowání od Hellen skládaného requiem, při němž oudowě kapelly pluku Wellingtonowa swými silami přispíwali. Před hlavním oltářem stál četný zástup černě oděných mladších literátů i jiných vlasti i otcí našemu ze srdce oddaných mladých mužů; horícími swícemi, doprovázející po skončených službách božích welebného pontifikanta ku hlavním chrámovním dweřím, co zatím právě nábožný a dojemný čtwerospěw k Panně Marii zdařile se prováděl. Pokoj popeli slawence našeho, a duch jeho obletuj každou wěrnou duši českou.

Powěry na štědrý wečer.

Kosti po wečeři sbírají děwčata a rozhazujou je na všeliké strany; z které se jim hlas ozwe, tam je jejich milý. Též chodíwají trást plotem, aby se jim milý ozwal, při čemž křičí: „Třesu, třesu tebou, plote,

Kde jsi můj milý, ozwi se.“

Anebo si napíše holka jména swých milowníků a dá si je tu noc pod hlavu, a či jméno ráno newědomky wytáhne, toho dostane za manžela. Nebo si wywolí ze swíček wskowych barwy tak, aby pro sebe i pro každého milého jmenu barwu měla, dá pak kousek wosku každé barwy do skřápký na wodu, a která skřápká na její plawu, toho dostane. Je-li na štědrý wečer ještě tráwník, wykrojí si každé děwče jeden důlek a tím wykrojkem ho obrátí zase přikryje; je-li do rána w něm brouk neboli slawka, dostane wdowce, prázdny-li je, zemře tento rok.—Jadřina z měsíčků dáwají selky slepicím, aby jim dobře nesly. Kosti z ryb na štědrý wečer dáwají kráwe při talení, aby j nikdo neuškodil. Ráno chodíwají hospodárowé w košili na zahradu a křičí: „Kde se můj hlas rozejde,

Wšude owoce bude.“

Kosti z ryb roznásejí se na pole, aby obilí snětiwé nebylo. Do studně hází se kus kolače a kousek jablka, by tento rok zase dobrou wodičku dáwala. Přítek.

S m ě s.

Dwa bratři Španielowé, kteří od malíckosti oddáni od sebe odloučení neustále po swětě se hledali, nashodili sebe aniž se najíti mohouce, sešli se konečně náhodou 1599. při obležení Benemala. Oba byli wojáci, ale každý sloužil u jiného pluku. Náhodou uslyšel jeden z nich wlati swého bratra jménem, i pospíšil k němu a přeswědčil se, že to w skutku dáwno hledaný jeho bratr jest, wrhl se w jeho náruč. Oba bratři drželi se pevně objati, až na přílešela dělowá koutě a jednou ranou oběma slawy mizila. Tak spojila smrt, co rozloučil život.

Baco omdlel, pokaždé při zatmění měsíce, a nespí, matowal se dříwe, až když přišlo.

Číslo 155.

24. roční běh.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Obytem č. 1000—6 plus dvě pět seti).

26. Prosince
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nowých alejích
na Novém Městě
č. 116) vydává po
páterských útržkách za
týden, w úterý, w
čtvrtek a w sobotu.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. sč. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
příložen s patřičnou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Ataman Kunický.

(Dokončení.)

5.

Wtrhly pluky kozácké do Walašska — kraj apustošený, sníh pokrýl rumy a popel, všude hladko, rowno; ale nikde wesnice, ani dworu, ani stromu na oheň, ani zrna k jídlu; toliko sledy zwěře widět na bílém stepě; a Tataři wřeští jako rybáři, swíjejí se do kola a pouštějí střely napuštěné jedem jestěrcím. — Hlad, zima, mor a broty tatarské po desíti ničí Kozáky, wozy a bohaté pleny po dráze stát zůstávají; krví značí se cesta zpáteční. Ataman pudí od sebe zoufalost, jako otec nad dětmi tak on bdí nad wojskem, rozčiluje, k wytrwalosti zbuzuje; jako wůdce počítá a dohlíží, jako sprostý Kozák walcí. Čapka jak řešeto probitá střelami, burka ne na jednom místě děrawá, a tělo jako čarownou mocí chráněno jest ode všech ran. Minulí Walašsko, minuli Multany, wtrhli na Budák, napadání dnem i noci hordami Tatarů. A ač to krásné wojsko ukrajinské četné a bojowné zmenšilo se na 500 Kozáků: jednak hordy přece nesmějí jich napadnouti mečem; zdaleka toliko horejí a střelami dráždí.

Nauka z nešťastné doliny nepřišla w nepamět. Když dopadli břehů Kodemy, odloučili se nájezdači tatarští a w stepech zanikli. Petryčejko s newalkým počtem wojska ku Kamenoi táhl, a ataman sotwa se třemi sty Kozáků pustil se na Ukrajinu. Smutný jel, často vzdychal; ryzka sněh na cestě nozdrami zametala, často tíse wzykala. Zlé to znamení, koně atamanůw wždy čiprný a weselý musí předzvídat neštěstí.

Nad Kamionkou dostihli prvních strážů parožských kůtení; němo se uwítali bratři, jedni se newyptávají, druzi nic nemluví o wojenské wypravě; toliko setník doručil atamanowi list od starších, přikazující, zrowna se odebrati do Bílé cirkwe. Ataman, pan všewládný nad wojskem za hranicemi, sotwa wkročil do Ukrajiny, we všem pohlébat radě starších. Nebylo w listu ani hrozby ani hany, a přece Kunický pocítil mráz po celém těle; ryzka dwa-

krát se spíala, sotwa že se nepřekotila. Po wesnicích Ukrajiny vycházejí obywatelé wítat otce atamana, ale užřewše hrstku Kozáků hubených, bledých, jako z onoho swěta se wracujících, místo weselých písní slze roní, místo radostných wykřiků němě tisknou ruce. Konečně dorazili do Bílé cirkwe; lid jim w ústřety newyšel, toliko několik starších wykázalo kozákům byty, a jeden zawedl atamana do jizby, kde bylo sezení rady.

Kolem seděli na lawicích starcové w kožichách, siwými čapkami pokryté majíce hlavy; w prostřed stůl, na něm ewangelium a kříž, a w koutě jizby seděl archimandrita w černé říze. Ataman wesel, poklonil se a řekl: „Pánové starší, přicházím poslyšet waši vůli.“

„Otče atamane!“ ozwal se jeden ze starších; „kam se podělo wojsko Ukrajiny? Kam jsi dal kwět Kozáctwa?“

„Pánové starší!“ mluwil ataman sejma čapku a stoje w prostřed s odkrytou hlavou. „Pýcha se zmocňuje člověka, když se zminka čím o udatenství Kozáků, a srdce krwácí při upamatování na ty rány, jakých jsme utrpěli. Hradý a wesnice zničeny, obywatelé dvou krajů mentinou zahlazeni, — to jsou činy naše! — Mor, hlad, zima zničily naše wojsko, takowá byla vůle Nejwyššího a moje neštěstí. Bůh a ostatek ochráněných Kozáků mi swědkem, že jsem prsa swá nezakrýwal, ruky nešetřil k obraně Kozáctwa!“

„Přisáheš na to?“ ptal se opět týž starší.

„Přisáhem!“ odpověděl ataman.

Tu počal archimandrita číst formuli přísahy, a ataman přikleknou a polibiw kříž přisáhal na muka Spasitelowa, že swatou prawdu objewití chce. Potom wstal a od počátku, až do konce wyprávěl wšecky podrobnosti nešťastné wyprawy. Starci k sřizám pohnutí potřásali siwé hlavy, a když skončil, vyšli do druhé jizby. Ataman zůstal samoteti, sklopil hlavu k zemi, podepřel se rukou o šawli a stál na místě jako socha nepohybný. Po malé chvíli otewřely se dwěře, rada se wrátila a jeden z ní přewrzel słowo: „Ze zrady a nestatečnosti tě starší neobwínají, oni ctí twou mluvnost, i wěrno-

sti své vzdávají patřící uznání. Že ale dosaváde nestávalo příkladu v Kozáctvu, aby se vůdce vrátil ztratil vojsko: ustanovila rada, aby se budoucně podobný výpadek předešel, smrti káráti čin tento. Pročež zemřeš, otče atamane, mečem, ale zemřeš se všelikou cťou, a teprv po své smrti wollen bude nový ataman.“

Kunický povznese hlavu, pokojně pohlédl na shromáždění a řekl: „Pánové starší! daleko ode mne jest, prositi snad o život; nechť se vyplní na mně soud váš; ale před smrtí přál bych ženu a syna spatřiti a jim požehnati. Ustanovte den, dostavím se, za to ručím slovem Kozáka, slovem atamana!“

Několik hlasů ozvalo se smutně: „Otče atamane! máš co chceš času.“

Kunický odpověděl: „Čím déle tím smutněji; co se vleče, neuteče; dosti dne jednoho; děkuji vám i za ten, pánové starší; na shledanou!“ Vyšel, sedl na koně a odejel. —

Starcům radním slzy s očí se linou; těžky mají kámen na srdci.

6.

W Bílém dvoře w obšírné komnatě silný oheň hoří w kamnech, praská, stříká jiskrami a teplým plamenem vyrazí na zewnątrz; okolo se usadily ženštiny, a nejbližší ohni atamanicha. Malý Sawka w ložnici na ložečku spí jak zabítý. Tresou se kolovrátky, len se smývá, nitka w prstech svíjí a wréteno wrčí na podlaze. Ženštiny brzy zpiwají, brzy wyprawují o upírech a čarodějích, a mezi nimi taková rovnost, taková swoboda w mluvení, žeby ani žádnému na mysl newstoupilo, že mezi nimi jest žena atamana, náčelníka Kozáctwa. Hana, ač se časem usměje, přece znova smutkem zachmuří čelo; powěst o těžké porážce, ač tichá, přec i k ní doletěla. Všecy zprávy potvrzují, že ataman živ a zdrav, ale ženě zůstala vždy dvojí bolest: jako ženy vůdcovy, a jako Kozáčky.

Již se k půlnoci blížilo, když psi na dvoře zaštěkali, na cestě zachrupal sněh pod kopytem a ozval se hlas: „hop! hop!“ Haně se srdce zachvělo — hlas to dobře známý, hlas muže. Zkřikla „to on!“ a běžela ku dveřím. Ale již starý Jakob wrata otvěřel, a ataman pokryt sněhem, jako strom jíním, u práhu potkal ženu, tiskl k sobě, poceloval a wešli do komnaty. Shodil s ramen burku, odpásal šawli a posadil se na stoliči. Pohlíží okem na ženu, na rodinné stěny; hluboko w oku páli skza; neptá se ani na syna, — mlčí. Hana oti mlčením vůdcowo — nesmí se ptát na nic, aby se nedotkla citlivé strany utrpené porážky. Nějaký čas trwala ta tichost. Konečně ji ataman přerwal ptaje se, co se dalo w čas jeho nepřítomnosti? tázal se na nejmenší podrobnosti, pak rozprávěl o hospodářství, o lidech, kteří by nejlepší ochranou mohli býti synu jeho; všechno to mluvil pokojně, ale s takovým

wýrazem, jakoby na dalekou cestu se odebral. Mel Žena truchlila a wece: „Snad nečeká na tebe zase nowá výprawa? Drahý muži, čas jest, by sis odpočinul po takových swízlech; čas jest, abychom ti osladily starosti tě lnětoucí!“

„Ne výprawa, milá ženo, mně tenkrát na mysli tane; ale člověk smrtelný dnes žije, zůra umřít může, a není na čase krmit chrty, když se již na low jede.“

„Pojď, pohleď na Sawku, toho malého klučnu,“ wzala za ruku muže a tábla ho do ložnice, osvěcujíc swětlem twář chlapečkowu. „Widíš, jak se na tebe usmívá? Prosi, abys s námi zůstal.“

Nebohá žena newěděla, že žhawé železo wráží do srdce otcowa. Ataman sehnul se na lůžko, přitisknul wousy na ústa dítěte, pokropil líce jeho slzou. Sawka se zachvěl a obrátil do podušky. Kunický rychle wyšel z ložnice a dlouhým krokem chodil po komnatě. Žena se ptá, zdali jist nebadě; on odpověděl: „Wečeřel jsem u souseda.“

„Nebo půjdeš na odpočinuti, milý?“

„Nemohu! s prvním swětem musím býti w Bílé cirkwi na radě starších!“ zachvěl se to mluvě, a pak zawolal Jakoba: „Wyweď mi koně!“

„Kterého? otče atamane!“ ptal se sluha.

„Ryzku, dost již se pokrmila, nechci jiného; ona mi ještě tu službu proukáže.“

Polibil ženu, wzal burku, připásal šawli, přišel ještě několikrát komnatu, ještě pohleď okem na stěny, na ložnici.

Haně smutno, hlavu powznest nemůže, a noby se ji tresou w kolenách. Ataman uslyšel koně před domem, padl w náruč ženě své, pozdwihl ji ke rtům svým; náhle se wyrwal z objetí jejího, wyběhl se dveří, wyskočil na kůň, a když ho žena napomínala: „Wrať se brzy, neboť mně teskno, smutno!“ odpověděl: „Jak Bůh dá, ublíďame se, abychom se wice nerozloučili.“

Zpomněl na syna, sewřel koně ostruhami, a slzy padaly na burku. — Darmo ale nobou swíral ryzku ataman, darmo ji bičikem šwíhal; ryzka swěsila hlavu a zwolna se vzdalowala od rodinné wisky, stále w zad se ohlízejíc. Kunický plakal, truchlil. Nikdo ho newiděl . . . mohl tedy uzdu pustit swému žalu. A wěru, není to weselá wěc, opustit milowanou ženu, jediného syna, dědinu otcowskou i sláwu atamana, a ubírat se kams na onen swět, newěda proč a zač. — Mohl se sice poradit s Wáčkem a prehnout na Podol: ale tato myšlénka daleko od něho, slovo atamana swaté, a Kunický chce do konce býti atamanem.

Již jasnost denní krajinou se rozprostřela. Na náměstí Bílé cirkwe shromáždění starší, ať by to nebylo človíčka. W městě nic se nabyhá, na twář lidu těžká zpočívá bolest. Před staršími na dvoře mohutných kladách leží špalek, a něho jako tatárský s obromným mečem w ruce.

Cwálem přiletěla ze stepu ryzka a atamanem. Ataman pokojný, smutný ssedl s koně, pustil uzdu, klepal koni na šíji na znamení svého požehnání, a stanul na místě.

„Pánové starší! nechť se vyplní vůle vaše; syna vám poručím do ochrany, nechť slouží Kozáctvu a swobodě nechť jest šťastnějším nad otce. Druhy mého neštěstí pozdrawte a sami žíte šťastně. Kozáctvo ať jest velké, swobodné!“ Řekl, přiklekl, položil hlavu na špalek . . . žádný ze starších neodpovídal atamanowi, slzy jim stály v očích. Otec rady toliko zvolal: „Achmete, konej svou práci!“ Jatec ohrnul rukávy až po ramena, pozdvihl meč; meč zafícel, padl hlava atamanowa odletěla skákajíc po sněhu a trup převalil se na znak. Přišlo několik Kozáků s nosidly a vzali tělo atamanowo. Starší po přísném soudu vrátili se domů se stísněným srdcem; ryzka bolestně zaržála, obrátila se a cwálala ku Konełu.

Přel. J. Budynský.

D o p i s .

Z Morawy. (Morawské kalendáře.)

(Pokračování.) Abychom své úvahy o literární činnosti na Moravě doplnili, zbývá nám ještě zmíniti se několika slovy o letošních morawských kalendářích. Snaha literatury věku nynějšího hledí ve všelikém oboru vědecktva a umění dosáhnouti popularity a tak wrhnouti pechodní světějšího uvědomění i v nejnížší vrstvy obecnatwa. Tudíž i učení mužové, jinak svým duchem nad lidem horající, uznávají toho nyní nutnou býti potřebu, sestoupiti k lidu a klestíti dráhu, na které by k užitečným známostem dospěli a tak život svůj blaženějším učiniti mohli. Z toho stanoviska mají kalendáře v našich dnech důležitě místo v literatuře, a jsou-li dobrým taktem vedeny, vhodnými organy se státi mohou k powšechnějšímu rozšíření prospěšných vědomostí.

Ačkoliv velmi žádoueno jest, aby obsářejší nějaký kalendář, jakým často zmíněná „Koleda“ býti měla, která však i letos ještě newyjde, u nás na světlo vydán byl co stručný sklad nejdůležitějších pro obecný život známostí: přece posud jen o třech kalendářích v obyčejném jako jiná léta rozsahu, u nás na Moravě vydaných, zmínku učiniti můžeme; jsou to: *Posel morawský*, *Domáci přítel* a *Kalendář hospodárský*, který vydán jest od c. k. společnosti mor.-sl. ku zwelobení rolnictví, poznání přírody a země. Bez všeho odporu zaujímá přednost mezi nimi „Posel Morawský“, sestawený i letos opět obratným perem p. prof. Al. Šembery. Kalendář tento u svém krásném uspořádání, jak to potřeby obecného lidu požadují, jakož i wytrlosti jazyka může v tom ohledu za wzor považován býti. Poznáme to nejlépe z wyčtení jednotlivých článků. První článek otvírá nám pohled do říše přírody, jedná o obora světa; o rozdělení těles nebeských, o temperatuře wzduchu, ojasňuje odkud wětry pocházejí a jak táhnou, a poučuje, že bázeň před bouřkou zbytečná jest, a to vše tak srozumitelným způsobem a v tak jadrné mluvě, že každý, i který odjinud věci těchto powědom jest, čtením těchto pojednání mile bawiti se bude. Druhý článek jedná o rozličných prospěchách v polním a domácm hospodárství, v řemeslech a uměních. Tak mezi jinými obsahuje wytečné pojednání o zwelobení winařství, o okraslowání přibytků wenkowakých a vůbec krajiny—pojednání

to, která zvláště od předstawených obcí uwážení zasluhují; neb jak málo posud w kalendářickém ohledu k okraslowání krajiny i wenkowského života vůbec učiněno jest, neníž žádného tajno, jakož i nikdo nebude popírati, že na tomto poli zvláště duchowní správce a wenkowští úředníci velmi blahonosného wliwu by dosáhnouti mohli. Zvláštěního přede vším pozora a rychlého uskatečnění přáli bychom tužbě páne-spisowatelow o založení rolnických škol, jejichž newyhnutelná potřeba den co den se stává patrnější. Některé z článků, jednajících o hospodárství, pocházejí z pera na slovo wzatého pana dra. Helcelety, profesora hospodárství na vysokých školách holomouckých, a jméno jeho zajisté ručí za wytečnost těchto pojednání, o kterých powšechně říci můžeme, že tu ničeho obsaženo není, co by rolník a hospodář sám lehkým způsobem sobě připrawiti a učiniti nemohl, aniž k tomu potřebí máje, jak w některých kalendářích pojednáwáno býwá, jiných přírodních známostí a celých chemických apparátů. Zvláštěně ohwáliti dlužno celou tu národní tendenci, s kterou kalendář tento uspořádán jest, což dosvědčují články o známosti vlasti, jednající letos o městě Těšně, o králowství Českém, o králowském hradu w Krakowě atd., jakož i nakreslení příběhů z historie vlastenské (letos o bitwě mezi Čechy a Morawany u Lodenio r. 1185., o králi Janu na Morawě r. 1311. a r. 1312., o hrdinském se bránění Morawanů pod Wyšehradem r. 1420.). Znamenitou okrasou kalendáře tohoto jest však „Galerie znamenitých Morawanů“, která letos před oči wystawuje neznámého posud Adama Hubera z Biesenbachu; ne sice spisy swými w jazyku českém, jako duchem a smýšlením mezi wytečné Morawany náležícího Josefa Wratislawy z Monse, který na swůj wěk dosti dobrou historii morawskou sepsal; pak známého Julia Urbana rytíře se Šwabenhowa a Antonína Bočka, muže to národní historii právě tenkrát oddané, když resultáty swých mozolných bádání vlasti podati chtěli; dále Antonína Al. Maňáka, jehož žiwotopisný náčrt z Polska morawského nedávno Česká Wčela podala. Z podání těchto stručných žiwotopisů našich wytečných Morawanů, jejich sestawení w takowé úpravnosti newelmi snadno jest, zaslouží pan prof. Šembera wronoch díků našich, an hledí tím zbuditi pozornost a úctu k mužům w pravdě vlastenským, kteří by jinak při netečnosti — posud wzhledem všeho, co s národností splývá, příliš obyčejnou — zmizeli z paměti národu. — Na to následují: anekdoty, wtipné nápady, národní hádanky a powěry, ku kterým připejeny jsou básně a národní písně. Z práwnictví jedná se letos o tom: jak se má zacházeti s kridatary čili s dlužníky, jenž w konkurs padnou, jak o tom w nejnowější době nové zákony stanoweny byly. Z jiných, w kalendářích obyčejných článků wyjímáme ještě statistické sestawení počtu studiujících na gymnasiích morawských a slezských r. 1845., o počtu studujících na gymnasiích českých téhož roku. Z wyčtení článků tak rozmanitých a znak praktičnosti na sobě nesoucích pozná nejlépe čtenářstwo wybornost tohoto kalendáře, který se podstatně liší od fabričních toho druhu prací, které jen hojností obrázků a pojednání bez ladu a skladu kupce přilákati hledí. We čtení kalendáře našeho každý, i wzdělaný, mile se bawiti bude. — Lito jest nám, že o dvou ostatních kalendářích nemůžeme tak příznivý soud pronesiti. *Domáci přítel*, ač se nazývá sám nejpoknějším a nejzuitečnejším kalendářem, přec tohoto honosného jména w plné míře nezaskubuje, zvláště co se čistoty jazyka týká. Články w dost velké rozmanitosti jsou sestaweny, ač dráhá jich část jest statistického obsahu a to suchým, pro lid newáživým způsobem podána. My bychom, zvláště we článcích z němčiny přeložených, ryzejší a wytrčejší mluwa sobě přáli, bez tolika germanismů, jimiž

často přehled nesrozumitelným se činí, jako k. p. w pojednání o ústavech dobročinných na Moravě a Slezsku, neb w článku: „Příspěvky Moravy a Slezska k c. k. vojsku“ a jinde. Místo „Krátkého obrazu historie morawské“, kde as w 30 řádcích vlastně nic nepraveno, byl by p. spisovatel lépe lidu posloužil, kdyby dle příkladu Posla morawského podal byl čtenářům svým nějaký děj slowný z vlastenské historie a živými barvami a obšírnými slowy jej wylíčil. Co má dále prospěti lidu pojednání o jedowatých bylinách na Moravě, kde se 70 jedowatých rostlin jen dle jména wypočítává, aniž která z nich se obšírně popisuje? Powděčnější jest článek: „O pokřívání hub“. Mezi články zábavnými nejlepe se nám líbil článek: „O Hanáčích“, ač by pro kalendář i tento článek měl populárnějším způsobem podán býti. Doufáme, že pan poradatel tohoto kalendáře w budoucím ročníku tyto wady naprawí, a hledě užíwati jazyka čistého a srozumitelného raději půwodní práce nám poskytne, neb raději, co wýtečněho a zvláště pro lid přibodného, z našich národních časopisů wybere, a to tím wíce, an nám zajisté přiwědčí, že w literatuře naší morawské posud tak skrowné i těchto organů použití dlužno všemožnými silami k wětšimu wždy oswicení našeho národu; což i příčinou jest, že tak obšírnými slowy o našich kalendářích se zmiňujeme. — Nejnepatrnější mezi všemi jest *Kalendář hospodářský*, wydáwaný mor.-sl. hospodářskou společností; neboť mimo arcí obšírné pojednání o lnu w dost úprawném a srozumitelném překlade podané neobsahuje nic wíce, než krátké úwahy o tak řečeném přerání munny r. 1847. — Nejwětšího rozšíření přejeme Poslowi morawskému, o kterém naději se kojíme, že slowný jeho skladatel — neb w něm nejwíce půwodních článků — i w budoucích letech při swém nynějším, všechny jeho síly zaujímajícím euřadu pečlívou rukou se ho ujme a k jeho zwelebení vše co možného učiní, aby tak náš lid aspoň jeden kalendář měl, dle jeho potřeb sestawený a národním duchem wedený. — Při této příležitosti, mlawice o našich morawských kalendářích, zmíniti se musíme též o Litoměřickém kalendáři, který také u nás w častých wýtiscích se odebírá, a to z té příčiny, aby wydawatelstwo poznamenání wýročních trhů morawských opravilo dle Posla morawského; neboť nejwalnější část jmen místních w pojmenování tak jest porušená a často temná, že Morawan, jazyka německého nepowědomý, w takowém názwoslowí sebě nijak nebude moci poraditi. (Dokončení.)

L i t e r a t u r a.

Wšeobecný český sekretář a právní přítel, kterýžto učí wšecky w lidském žiwoty potřebné spisy, jako: psaní, zadání, smlouwy, ksafty, kwitance, ozdánění, wyswědčení a jiné užitečné písemnosti bez cizí pomoci podlé zákonů w Čechách, na Moravě a we Slezsku platných zčelati a sepsati. Wydal J. N. Konečný. We Wídni 1848. U Petra Rohrmanna, c. k. dworního knihkupce. 8. Str. XX a 284. Cena 1 zl. 40 kr. str.

P. Konečný wí dobře, čeho potřebujeme a co by hojněho odbytu nalezlo; škoda že také newí, seč síly jeho jsou. Nejjednodušší, čeho na českém Sekretáři, byl i „wšeobecný“ nebyl, žádati musíme, jest, aby aspoň český uměl, a toho jsme se při p. Konečném posud nedočkali, ačkoliw již český slownik, českou grammatiku a českou chrestomatii sepsal a wydal. Žádat owšem na této své nejnowější knize ku konci předmluwy: „Ať tedy co jen může sekretář tento působí (!) obratnost we slohu práwnickém!“ Ale to by si byl musel p. K. dříve sám tuto obratnost způsobiti. Bohužel že ji ani w práwnickém ani

w nepráwnickém slohu nemá, ano že i grammatická spráwnost u něho na příliš slabých nohou stojí. P. K. wízá již w prwním oddělení, kde se o listowním slohu (o obyčejných psaních) jedná: co máme od něho w druhém, práwnickém oddělení očekawati, kteréž by i důkladnému znalci jazyka u nás posud tolik nesnázi činilo?

Wlastního sekretáře (nauku a příklady o psaních) odbyl p. K. na 68 stranách, z čehož třetina na titulce přichází. Co se může zde hledati? Celou nauku o slohu wůbec, o listowním slohu zvláště, o wnitřní a zewnitřní formě listů na 8 stran pro wětší obecnawo wtčenati, jest wíce než by nejwětší mistr dowedl; p. K. se o tuto wdkou úlohu pokusil, usnadniw si ji wložením několika paragrafů z Jungmannowy Slowenosti, bezpochyby poněwadž ji za populární spis powažowal. Nejobšírnější jest ještě, jak zmíněno, nauka o titulacích (podlé Hoffera), a wšak i w ní jsou důležité věci (u př. poměr písčích k přijímateli listu atd.) wynechány, za to pak jiné uwáděny, kteréž se we spisu menšího obsahu wynechati měly; bezpečné, důkladné poučení bylo by darmo hledati. Králi dává p. K. (str. 19.) jen titulaci „Wše Milost“ strídawě s: „Jejich Milost“; toto „Jejich“ se mu tak líbí, že je (rowně str. 19.) ještě častěji předpisuje, bezpochyby že „oni, pane, slyšejí“ říkáme. Podlé str. 18 (o) jest titul „na knězi wůbec a nižší w duchowní správě ustanowené: *Welební!* Cihodný!“ a podlé str. 20, d „*Wše Welebnost*“ nejužší kněžský titul. Škoda že p. K., jak se z listu na str. 58 umístěného dowídáme, pojednání o českých titulacích odd, které w časopise musejním (r. 1841. sw. 4.) umístěno jest, a w němž se nenáležitost tohoto slova do titulace tak dáwodně okazuje. (Rowně o tom též časopis pro kul. duch. r. 1841. sw. 4. a r. 1843. sw. 1.) S „excellence“ i „Wysokorodím“ koputuje p. K. „welewážený“, s „Blahorodím (u př. u auditora) naopak „welectěný“, owšem poněwadž o dobré poznání nižším jest. Ale dost toho!

(Dokončení.)

Literatura ilirská.

* P. Michajlovič w Nowém Sadě synal svou nejnowější knihu tisknouti dává pod titulem: „Zdraví nasa“, jednající o bytnosti Boha, o stawu člověka, o dašewosti a nesmrtnosti. Cena 30 kr.

* Knihkupec nowosadský Stojanović wydá čtvrtý díl básní Luciana Mušického. Cena 1 zl. str.

Pražský denník.

* Nowá opera direktora Kittla při zdejších koncertu jmenuje se *Bianca a Giuseppe*, aneb *Francozzi a Nizzy*. Obsazení je četné, prawi se že wšickni členowé zdejšího operního spolku nalezli zaměstnání. Proby začaly tyto dny. Téhož skladatele druhá symfonie došla w Berlín chwalného powěimnutí. Tak píše alespoň p. Rellstab.

* Cecilianská akademie provozowala nedáwno owertura „Othello“ od dra. Ambrosa, druhou to práci (první je owertura „Genovefa“) téhož bobatě nadaného mladého kompositora. Přisnů posuzowatelé zmiňují se o ní se wí možnou chwálou a od obecnawta byla potřeskem obádněna, ano žádalo se i hned její opakowání. Skladatel dirgowal osobně s dobrou rozwahou. Dr. Ambros jest rozčesán Čechem.

* Dne 30. t. m. budou se zařízením welectih. p. Gewinners, faráře teynského, za nebožtíka Jungmanna slawiti ještě jedny requie w památním chrámě Teynském, nejstarším to w celé Praze.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
přihlášení třikrát za
týden, w úterý, w
čtvrtek a w sobotu.

Předpláti se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
přihlášeno s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Zchytralý sedlák.

Národní powídačka.

Do hospody „u bílého wrabce“ přijel wozka Wáclaw. Radostně přivítal hospodský svého sta-
rého známého, i hospodská we své strakaté zástěrce
a w zelených pantofličkách vyběhla z kuchyně uvi-
tat hosta, jehož návštěwa hezkých pár zlatých wy-
nesla.

„Milý příteli!“ wece wozka hospodskému, po-
děkowaw za přivítání, „tenkrát budu zase u wás
swátky slawit.“

„Bude nás těšit,“ odpověděl hospodský, „že
se zase jedenkrát děle u nás zdržíte. „Však ry-
chle, Baruško!“ obrátil se k své ženě, „připraw
něco k jídlu, pan Wáclaw bude mít hlad!“

„A co mu mám připrawit?“ tázala se jeho
drahá polowice; „dnes je štědrý den, a pan Wá-
claw jest dobrý křeslan, i nebude zajisté chůt dnes
masitých pokrmů požíwat.“

„To ne,“ odpowídal wozka, „awšak, wíte co?
udělejte mi as mandel wajece na měkko.“

Wáclaw ztráwil swátky wánoční w hospodě
„u bílého wrabce“, a udělaw pořádnost dále se ubí-
ral. Awšak jakého diwu! On i pan hospodský, který
dle starého zvyku všech hospodských raději něco
připočítal než aby byl při oučtech na něco zapomněl,
tenkrát ony wejce we swých oučtech přehlédli.
Teprw když několik bonů od hospody byl, zpomněl
si Wáclaw na ony wejce a we své tobolce si to
zaznamenal w tom oumyslu, by, až zase zpátky
pojede, tento dlub zaprawil.

Než mnohá léta neudálo se Wáclawowi k „bí-
lému wrabci“ přijeti, což hospodského nemálo hnětlo,
neboť se domníwal, že se mu Wáclaw zpronevěřil
a hojný výdělek, který mu z jeho návštěw vyplý-
wal, jinému dopřiwá.

Teprw po sedmi letech zase jednou Wáclaw
k „bílému wrabci“ přijel.

„Pane hospodský,“ prawil Wáclaw, jak mile
do hospody přijel; „když jsem zde naposled byl,
zapomněl jsem zaplatit mandel wajece, jež jsem zde

o štědrý den snědl. Protož až budeme zase oučty
dělat, nezapomeňte ony wejce připočísti.“

„Dobře!“ odpověděl hospodský, potměšile se
usmáw, „já nezapomenu!“

Když pak spolu oučtowali, prawil hospodský:
„Wy jste tu před sedmi lety snědl mandel wajece;
z těch by bylo po roce mandel slepic, z těch zase
welký počet wajece, z těch opět tolik a tolik slepic;
z těch opět wejce,“ a wypočítal mu to tak, že ubohý
Wáclaw ona snědená wejce celým swým jméním
zaplatiti musil.

I šel žalowat k ouřadu na tu nesprawedlnost,
ale tam již byl hospodský dobře sobě ustlal a ubohý
wozka odešel s neporízenou. An tak po silnici šel
naříkaje si, dohonil jej sedlák, který spěchal na pole
rozsiwat.

„Co tak naříkáte, příteli?“ tázal se ho sedlák.

„Ach, jak nemám naříkat,“ odpověděl Wá-
claw, „když jsem welikou nesprawedlností o we-
škeré své jmění přišel?“ I wyprawowal sedlákowi
swé neštěstí.

„Nic si z toho nedělejte, příteli!“ wece mu
na to sedlák, „jděte jen zpátky a řekněte, že jste
nalezl přítele, který wás, poněwadž sám k tomu ne-
dostatečen jste, u ouřadu zastáwati chce. Zítra o
desáté hodině že přijdu na ouřad.“

S netrpěliwostí čekal Wáclaw druhého dne na
ouřadě swého zástupce. Bilo deset, on nepřicházel,
bilo jedenáct, on tu ještě nebyl.

O půl dwanácté přiběhl sedlák k hospodskému,
který, jak to obyčejně u nás na wenku býwá, spolu
i fezníkem byl. „Pane hospodský!“ wece sedlák,
„já bych rád nějaké maso.“

Hospodský jej uwedl do krámu, kde jedna plec
wisela.

„Co stojí tato plec?“ ptal se sedlák, udeřiw
hospodského na rameně.

„Dwanáct zlatých!“ odpověděl hospodský.

Sedlák, nic neříkaje, sahl do kapsy a wyplatil
hospodskému 12 zlatých. Hospodský snal plec se
stěny, podáwaje ji sedlákowi.

„Co mi tu dáwáte?“ wece sedlák, „tu já ne-
koupil. Já koupil w aši plec, neboť na kterou jsem

udeřil, tu jsem koupil!“ I počali se spolu hádati, až se i na ouřad dostavili.

„Myslíš, že nemám nic jiného co dělat než na tebe čekat, hlupáku?“ osopil se na sedláka ouředník.

„Račte odpustit, milostivý pane!“ odpovídal ponižené sedlák; „byl bych dříve přišel, ale musil jsem deset korců brachu rozsiwat. Selka naše, nevědouc, co má k obědu vařit, vzala mi od odměřeného hrachu čtvrtci, by ho čeládce uvařila. Když jsem hrach rozsíl, zpozoroval jsem, že mně čtvrtce schází. I jdu domů. Selka právě vysypala chace hrach na stůl; já jej vzal a spěchal jsem zase na pole, bych ho rozsíl. Protož račte mi to opoždění odpustiti. Ten odvařený hrach musí se stát obzvlášť dobrým; protož jej Wašnosti, až ho sklídím, darem dáti chci.“

„Co mně to povídáš? Myslíš, že jsem tak hloupý, bych tomu věřil? Ci myslíš, že to je možná, aby vařený hrach wzešel?“

„To že není možná? Wždyť jste wy, moudrý pane, sám usouditi ráčil, že se mohly z waje, na měkko připravených, jež tento wozka snědl, kuřata wylhnouti. Proč by nemohl tedy i vařený hrach wzejiti?“

Pan správce se zarazil, rychle se ale zpamatowal, a we své zlosti dal prawdomluwného sedláka zawřít. Ten se ale tím odstrašit nedal, nybrž se na vyšší ouřad obrátil, který w tomto přepodiwném pádu učinil ten nález, aby správce nesprawedliwý se svého ouřadu swržen byl, wozkowi aby se jmění jeho i s náhradou nawrátilo a hospodský aby powinnowán byl prodanou plec swou sedlákowi dáti. Sedlák však se místo plece penězi spokojil, které, an zámožný byl, mezi chudé rozdal. J. B.—ý.

D o p i s y.

Z Morawy. (*Týdenník a nowoslowenština.*)

(Dokončení.) W tomto swém posledním letošním dopisu dowolte mi ještě ke konci, zraku swého ještě jedenkrát obrátiti na činnost celoroční naší Morawy. Co činnost národní tohoto roku před jinými lety značí, jest počátek národních zábaw čili národních besed, od studující naší mládeže w několika místech morawských k velké obecnosti oblibě odbywaných. W nich nám aspoň zakmilá prwní záře nowého veřejného žiwota, stanoweného na základech ducha národního; a nadějeme se, že šlechtění jich podnikatelé i budoucím rokem opět w tak uslechtilých zábawách pokračowati budou, odstrašiti se nedajíce mnohými překážkami, jim w cestu kladenými. Literární činnost však tohoto roku okazala se nad minulý rok slabší, a posud nejčileji se ukazuje w duchownestwu. Nejdůležitější dílo, jakým Morawa letos národní literatura w skutku obohatila, jsou: „Básně od Frant. Sušila“, k jichž pochwale tu ještě jen to připomeneme, že, jak nám od jednoho „přítele z Prahy“ psáno, i zwěčnělý Jungmann upřímnou, mnohdy nadšenou radost nad těmito wýtečnými básněmi wyjewil, při čtení jich často až k slzám pohnut jsa. Kromě tohoto básnického díla čestně též wytknouti musíme: *Historji církevní*, sepsanou od Jana Bílého, mladistwého ještě kněze, která co II. číslo Bibliotheky katolické, etih. p. Štalcem wydáwané; právě nyní w Praze na swětlo wysla. Co však za

wýjew, swými blahonosnými následky nejdůležitější letošního roku, powažujeme, jest powolení milostiwé wlády k wydávání národního časopisu, o kterém očekáwáme, že jim w našem literárním žiwotě nowá doba a bujařejší činnost započne. Z mnohočetných článků, ze mnoha stran do Týdenníka poslaných, uzavřiti lze, že toto počínání od celé vlasti s upřímnou radostí přijato bude. Pan redaktor Jan Ohéřal složí nowým rokem redakci Morawie, kterou přewezme pan Leitner, aby soustřediw lépe swou literární činnost ji tomuto tak důležitému podniku úplně a swědomitě obětowati mohl. My hned zpočátku důležitost časopisu na Morawě mezi jiným widěti jsme i také w tom, že—jako Morawa, co srdce Čechoslowanů, má wůbec úkol smířlický—zwlastě národní Týdenník mnoho ke bližšímu spojení stejnomenných národů přispěti může. Že w skutku nima probuzení národního žiwota we vlasti naší má a bude Týdenník i tuto úlohu míti, nepochybujem.

Před nedáwnem nawštíwili Brno pp. *Hurban a Šboda*, horliwí zastawatelé jazyka nowoslowenského, a účel ohniwých debat jejich byl, jak o tom z Brna sprawen jsme byli, ukázati příčiny tohoto jazykowého sporu a jeho nutnost w nynější důležité době pro Slowensko. Že wni posud o této národní záležitosti z mnohých stran a čam nad míru vášniwě psáno bylo a až posud swětlejší objasnění sporu tohoto žádoucí jest, a to tím wíce, an Slowáci od zapačatého díla swého neustupují a celé toto otřnutí už jako fait accompli powažowati musíme: zdá se nám potřebné býti, několik řádků z listu přátelského, o této záležitosti jednajícího, čtenářům našim podati: „Prawil nám p. *Hurban*, že, jak dobře známo, maďarština, chtějíc w králowství uherském samowládnou býti, wsemožně se o to zasadila, aby řeč jiných národů potlačila, zahubila a národy jinojazyčné, sobě odporne, si přiwlastila a tak uherský národ početně zwětšila. Aby Slowáci, do té doby beze všeho veřejného žiwota jsoucí, snažení maďarskému nepodlehli při tolika ze všech stran na ně učiněných útokách, newyhnutečně potřebí bylo a jedinou spásou se býti okazalo, wzbuditi w nich národní sebewědomost, by co samostatní proti Maďarům wystupowati se naučili. K tomu cíli prý dříve ze wší síly prostředkem české řeči a literatury účinkowali, jich namáhání ale bez následku nastalo, anto zatím maďarština čím dále tím brozněji si počínala. Aby swé rodáky před konečným pádem uchowali a jich k sebewědomosti zbudili, chopili se řeči slowacké, řeči, které každý na Slowensku lépe než každé jiné porozuměl. Od té doby prý powstal mezi Slowáky nový žiwot, proti maďarštině powstal mocnější a bujařejší odpor, uwezením a užíwáním slowenštiny získali sobě katolické duchownestwo, které do té doby, jsouc české řeči nepřizníwé, neštěné bylo, nyní ale na wšem žiwý podíl běře; z této příčiny si získali dílem i slowenskou šlechtu, která se wždy za maďarskou wydávala. Tímto probuzením národního žiwota nyní již tolik mrawní síly nabyli, že Maďary k uznání přinutili, že w nynějších okolnostech namáhání maďarské zcela marné jest, a že sami Maďari nyní Slowáky a národ we všech práwách sobě rowný powažowati počnají. (?) Následkem toho probuzení že jest šeur za depotowaného města Zwolenského wywołan. — Swatoswate těi pan *Hurban* ujišťowal, že slowenština jen jakožto jediné spásitelného prostředku k probuzení národní samostatnosti i ožiwení veřejné činnosti použili, a že každou chvíli, jak mile tento účel dosáhnout bude, w čechoslowanské řeči psati hotowi jsou, že však w nynějších swých okolnostech jinné jednati nemohli.“ — I uzná zajisté Týdenník tuto úlohu Morawy, aby mezi těmito kmeny we sporu postawenými jako prostředkyně wystoupila a odporne strany smířila. Na ten čas zdá se nám věci nejmoudřejší býti, všeho robor-

čeného o témž sporu psaní zcela se zdržeti, až vlájící nad národy a jich osudy moc historická tuto otázku rozřeší a žádoucí mir na stálých základech ustaví. —

A tímto skončujeme letošní zprávy své o životě národním ve vlasti moravské; i rádi bychom nyní svolali nazpět vše ty žalostné i radostné city, které potrášaly útrobou naší, při jich sepisování, a tak i v srdci čtenáře zbudili ten cit potěšitelný v budoucnost a tu pevnou naději, že na cestě zákonní genius národní u vyšších vždy letu rozestře perutě své i na niwách moravských. Ačkoli v budoucím rokem Týdenník zprávy podáváti neopomine o všelikém pokroku národního života, přece se nechceme rozloučiti s listy časopisu tohoto, do kterého jsme za celé desetiletí neustálé zprávy přinášeli o všelikých pohybech národních, a vše, čím jsme se těšili, nad čím rmoutili, vše, co krásného a mnohosiřného z lůna vlasti prokvétalo, před oči laskavého čtenářstva předložiti a tak jak možná věrný obraz našeho veřejného i literárního života nakresliti se snažili. I miníme budoucím rokem v těchto svých úvahách a zprávách v časopisu tomto pokračovati a v krátkých aspoň nárysech vše s čtenářstvem listů těchto sdělovati*, čímž se genius vlasti moravské v nitru svého kochá a jakými činy touhy a snahy své uskutečňuje. Dejž Bůh, aby zora znova probuzeného života v hojných paprskách se rozlila nad vlastní naší, aby mnohočetné činy šlechtné lásky národní vykwětlily i budoucím rokem na půdě naší Moravy, a tak i naše zprávy rok od roku se stávaly hojnějšími a radostnějšími. Karel Šmídek.

Z Hradce Králové.

(Úmrtí. Mše za Jungmanna. Wyučování w češtině. Divadlo.)

Rádu zasloužilých o vlast mužů, letošního roku smrti nám odňatých, ukončil veleučený a weledůstojný p. Jos. Müller, kathedrálního chrámu Páně a kapitoly královéhradecké infulovaný děkan, přáses konsistore, prodirektor biskupského alumnátu, kněz jubilační atd. Lidmilovného tohoto starosty tělesné pozůstatky jsme dne 20. Prosince u hluchém průvodu, vedeném naším nejdůstojnějším panem biskupem, k hrobu doprovázeli. Odpočívaj v pokoji, muži šlechtní! jméno a zásluhy Tvoje se budou mezi námi skvíti powždy. — Na našeho Jungmanna se i zde mši swatou a wrouci modlitbou zpomnělo. Předěšlý měsíc četl tiché requiem cti. p. Lichtenberg, gymnas. katechet, u přítomnosti pp. professorů a gymnasiální mládeže, což pro ni zajisté bez účinku nezůstane; dne 14. t. m. pak četl zpívané requiem v seminářském chrámu Páně obecnostu známý vážený spisovatel český, důst. p. Ant. Stránský, rektor alumnátu. — Konečně podotknouti slušno, že Jeho Excellenci pan biskup wyučování v řeči a literatuře české panu drowi. Gabrielowi, professoru biblického studium, svěřil, který toto wyučování různou řečí započaw horlivě pokračuje. I na gymnasium se potřeba učení jazyku českému uznala; wyučují totiž pp. prof. Swoboda 3 vyšší a nadzmníněný p. Lichtenberg 3 nižší gymnas. třídy dwakrátě týdně, začez Wám, zpanilomyslní mužové, we jménu všech srdečně děkowanó budiž; žádané owoce waší snahy jistě Wás nemina. Bohdejž by se i knihownou, nebožt. prof. Chmelou založenou, trochu hnulo!

—x—

Již po nějaký čas dlí tu německá společnost herecká, u které se také nachází p. Krumlovský, zašmý nám co obratný herec český z bývalého diwadla w Rážowé ulici w Praze. Tento způsobil u ředitele p. Mayerhofra, že se každou neděli a swátek wedle německého i český kus provozuje. Zpozorowáno, že hry české wětš oblihy naleznají i

že hojnější w takové dny návštěwa býwá, ačkoli němečtí herci při wší přičinliwosti patrně s českou wýslovností zápasiti musejí. Někdy přispíwají také laskawí páni ochotníci. L. P.

Z Čáslawi. (Jungmann.)

Kdežto zde po všeecka léta, co Bůh hlawní wětew rodu Jungmannowa, jediného totiž, statně již ku podpore otcowé na stupeň učenosti wystoupíwšího syna w nejkrásnějším mužném wěku se swěta powolati ráčil, péči zdejšího welebného duchowenstwa, chwalným sestoupením oučinného učitelstwa a mnoha wýtečných panů ochotníků wždy na štědrý den zpíwaným requiem na muže toho zpomínáno — jakž jinak nežli že zde i na slawného Jos. Jungmanna otce w domu Páně zpomenuť bylo? Den 16. měsíce Prosince bylť jest ten, na kterém se pobožnost chrámovní za onoho pu weškeré vlasti želeného muže wykonáwala. Jak u předwečer tak i dobou ranni se k službám božím hluchně wyzwanělo, a w hlawním chrámu Páně, kde rakew skwostně uprawena a oswětlena stála, wykročilo o 10. hodině duchowenstwo, pro wětší oslawu i několika sousedními rozmnoženo, k oltářům; na kůru pak jemná hudba zwláště zwoleným dojímavým zpěwem od nadzmníněných, w každé podobné případnosti přechoťných panů přednesena byla. Kdokoliw k oslawě té i sebe méně ale srdečně rád přispěl, prokázal slušnou úctu onomu wěčně drahému, jenž po celý život počínal sobě co nejwěrnější syn přemilé vlasti. W. W.

Z Wodňan.

Dne 9. Prosince t. r. bylo i w našem děkanském chrámu Páně držáno zpívané requiem s assistenci za zwěčněho vlasti miláčka Josefa Jungmanna. Slawný magistr, školní mládež wedená učiteli swými a hojný počet obywatelů všech tříd přítomni byli smutné této slawnosti. Bolesně želce ztrátu muže, jenž celý swůj život národu swému obětowal, tou útěchou se kojime, že konečně i smrt jeho mocným bude národní snahy podporowatelem.

Literatura.

Wšeobecný český sekretář a právní přítel od J. N. Konečného.

(Dokončení.) Co se připojených, owšem ne příliš hojných příkladů týká, odřekli jsme se již napřed i příklady dobrého slohu w nich hledati, měli jsme však za to, že aspoň myšlénky samé a pořádek jich zadost učiní; wždyť si mohl p. K. dosti wzorních listů z jiných sekretářů k překlada vybrati. Na neštěstí snažil se zde p. K. půwodním býti, aspoň zdá se nám nemožné, by se w německých listářích podobné zmordchaniny naleztí daly. Zde něco na pochoutku! (Str. 39.) „Wysokorodý Pane Hrabě! Milostiwý pane! Nikoli ze zwyka to pochází, že w den slawnosti jmeuín Waší hraběcí Milosti k těm připočtěn býti chci, jenž swé přání pro Wašnostino (!) ustawicně dobro obětují. Také to není přání, nímž bych Waší hraběcí Milosti obtížným byl, poněwadž by, kdybych je slowmi wyjádřiti jen chtěl, na swé ceně ztrátilo. Moje přání objevuje se před Tím, jenžto srdce lidské zpytuje, w swé plné hojnosti. Já se jen opowaz ii, tímto na jewo dáti, jak čilý podíl na blahu Waší hraběcí Milosti, mého laskawého přízniwce, beru, a opakowati, že s ustawicnou, nepřetwárenou uctiwostí jsem Waší Hraběcí Milosti nejponížnějši“. W jiném psaní, abychom ještě něco uwedli, představuje (str. 49.) „chudý synek wesnický“ swému „Wysoce Wáženému hraběti“ a sice „z ponuknutí welkomyslného pana wrchního“, že mu Jeho Milost může pomoci, „když ho do swé služby přijmouti ráčiti bude“, a že by za to „jeho rodičowé, kdy-

* Nám a zajisté i čtenářstvu wděk!

by w hrobě o tom věděli, Wašnostiny (t. j. hraběte) ruce libali.“ To jsou arci wzorní příkladové! Nesmíme však ještě jednu původnost pana K. mlčením opomenouti: jsou to česká jména, jež pod listy a písemností své vůbec stávi a w nichž se wěru šťastně wynasnažil, komickou svou žilu okázati. Spisowatelé weseloher a frašek naleznou zde hojnou kořist pěkně pohromadě. Tu se Kateřina Nakyslá s Ferdinandem Hloupým žení, tam Hynek Slepý proti Hawlu Nadotému žaluje, tu potvrzují opět kodiciel Konrad Děšť, Kilián Witr, Juliána Bourkova a Marek Mráz, samé jak widěti blízounké příbuzenstvo, tam darují si něco Karel Bezblavý, Kašpar Bezhubý a Bruno Pecka, tu woní opět pod kšafem Blažej Buchta, Kašpar Kolář a Kristián Dolek; člověk hladový dostává tak právě, jak se říká, appetit na ten testament. A tak je toho krásného ještě mnoho, welmi mnoho w té knize.

Právnícká částka jest, pokud jsme srownawali, zkrácena podle známého německého sekretáře Hofferowa, k čemuž p. K. na mnohých místech odwołání na §§. ob. zákonníku přidal; příkladů bylo by dost, kdyby jen správněji psány byly. Připojen jest přehled normálních dnů a úředních prázdnin, kalkowáního patentu a poštovního zřízení, tabulární porownání rozličných mincí atd., a na konci nachází se ještě obsírnější poučení o všeobecné, správní rakouskou spořitelnou spojené zaopatřowně, pak sbírka některých cizojazyčných a právníckých slow, kteráž ale welmi nestejně pracowána jest. Dowěděli jsme se z ní také, že *foremnost* jest „wlastnost věci, když foremná jest“, *fanatik* že jest člověk, jenž se bez rozsudku nějakého *směšného* domnění přichytí, *koncept* že jest „uložený tah mysli“ atd.

Wydání jest pěkné.

—o—

Časopis českého Museum. 1847. Díla II. sw. 6.

Obsah: *U křobu Jungmanna.* — *Wyklad některých pomístních jmen u Bulharů.* Od Pawla Josefa Šafaříka. — *O měření galvanických proudů.* Od Frant. Petřiny. (Dokončení.) — *Paměti kollegiatů kolleje Karlowy.* Od Wácl. Wl. Tomka. (Dokončení.) — *Začátkové českého umění.* Od J. E. Wácela. (Dokončení.) — *Jednání společnosti českého Museum* we 24. walném shromáždění dne 20. Listopadu 1847., obsahující: 1) Přednesení jednatele Frant. Palackého. 2) Wýtah z protokollu čtyřmécit-mého walného shromáždění. — *Matice česká.* Příjem w Listopadu: 2065 zl. — *Nové knihy.* — *Posta za novellu,* wysazená od wel. p. faráře Filipa Čermáka.

Ke swazku tomuto přidáno jest kamenopisné wyobrazení elektromagnetických strojů, náležející ke článku pana prof. Petřiny, pak wýtah z oučtů Matice české za r. 1846., jenž wykazují jmění Matičino ku konci roku toho na 46.304 zl. 59¹/₂ kr. stř.

Pautník. II. ročník. Sw. 12.

Obsah: 1) *Wýlet z Prahy do Kutné Hory* od r. (Se dvěma rytinami.) 2) *Hajdukowa smrt.* (Dokončení.) 3) *Zpomínka na Korutany od Wil. Dušana.* Článek zajímavý s wyobrazením w textu známým prestolem, kterýž za starodáwna usazowání býwali w širém poli k žata Korutanská. 4) *Dra. Kolenatého wyetoupení Kasbek dne 14. Srpna 1844.* (Sděluje Karel J. Erben.) 5) *Smišené zpráwy:* Galvanický dalekopis. — Nowé školy w Mýtě, Plasich, Polici, Hostouni a Nowém Bydžowě. Národní školy w Čechách r. 1845. — Wýtěžek drabý kowů w Čechách. — Česká bibliografie na r. 1847. — Utlecké wýtworky. — Cizojazyčná díla. — Nekrolog J. J. Jannanna od red. s wyobrazením jeho rodního domku. — *Rtiny:* 1) Chrám sw. Barbory w Kutné Hoře. 2) Chrám sw. Jakuba w Kutné Hoře.

Literatura ilirská.

* Knihkupectví a knihtiskárna synů nebožtíka Ž. pana w Záhřebě nowými silami a bodřejším žiwlem se okzující ohlašuje osmnáctero knih k tisku již přichystaných.

* Pan L. Firholcer, katecheta we Waraždíně, mluvnicki chorwatsko-slawonskou pro mládež a začátečníky sepsal a vydal. Sestawena jest dle pravidel Babukiće Mažuraniće, všim právem tedy souditi lze, že chwála Danici jí udělenou plnou mírou zasluhuje. Cena 30 kr. st.

Pražský denník.

Kdyby se wšecky touhy našich žurnalistů vyplnily, došli bychom ledajaké okrasy a wýhody w naší staré Praze. Tu by byla bursa, tu hypoteční bank, tam občanský a Jungmannůw pomník a rozkošný park na *dobyčím* (t. j. trhu (při tom by snad bylo chwály hodno, aby se w veliké náměstí slušněji pojmenowalo), Jezowitská ulice zmizela a stala se Karlowou.

N á w ě š t í.

Morawský „*Týdenník*“. Ačkoli jsme posud podrobně zpráw o způsobu wydávání a předplázení na tento čas z Brna neobdrželi: na mnohé k nám činěné dotazy protím oznamujeme, že se předplázení čtvrtletní 1 zl. 15 půlletní 2 zl. 30 kr., celoroční 5 zl. stř. přijímá w expediturě našich listů čili we skladu Pospíšilowu, i že postaráno bude aby se jednotlivá čísla co možná brzy po jich w Brně wyjítí zde odebírali mohla.

Wzdávaje nejwroucnější díky všem, jenž mne we dwouletém mém oučinkowání při časopise tom laskawě podporowali, odewzdávám redakci jeho zasloužilým spisowatelům a přátelům svým pp. Štochowi a Zapowi, spolu s upřímným přáním, aby Kwěty jejich wedením wždy wíce prosperowaly a zwelebowaly.

Spolu ohlašují, že jsem wšecky rukopisy, které za mnou byly, nastupující redakci již odewzdal mezi nimi jmenowitě pokračowání w „Listech k učitelům českým“, od spisowatele jejich p. dra. Čuprny, mně příliš pozdě doručené, tak že pro množství jiných důležitých příspěwků, s nimiž odkládati se nedalo, tímto rokem, jak bych sobě byl přál, článek ten ukončen býti nemohl.

Psáno dne 29. Prosince 1847.

J. B. Malý.

 První číslo Kwětů na budoucí rok wyjde 1. Ledna.

Wydawáná w nakladem Jar. Pospíšila w Praze.

